

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF ILLINOIS

792.05

CE

v.2-5

REDAKTOR

KAREL ENGELMÜLLER

ROČNÍK II.

ORGÁN MATICE DIVADELNÍ A ÚSTŘEDNÍ MATICE
DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKOSLOVANSKÉHO

V PRAZE

NÁKLADEM MATICE DIVADELNÍ — „MELANTRICH“ V PRAZE

1918

Z KNIH A SBÍREK VIKTORA NEJEDLÉHO

OBSAH.

VERŠE.

Borecký Jaromír: Tragedie . . .	1
Heyduk Adolf: Buď zdráv, chráme! .	34
Krásnohorská Eliška: Praha v letošním máji	34
Mužik A. E.: Smetanova Libuše . . .	43
Vrchlický Jaroslav: Z básně »Čechy«	101
Rostand Edmond: Z »Romantiků« a z »Cyrana«	124

ČLÁNKY.

Blahník V. K.: Problémy režijní . . .	102
Budil Vendelín: Mňau	116
Dostalová Leopolda: Vzpomínka na Václava Klimenta	113
Engelmüller Karel: Slavné památce!	34
Fingal Petr: Autoři a publikum . . .	86
Heller Servác: Vzpomínka	34
Chvalovský Edmund: Padesáté výročí založení Národního divadla . . .	39
Klíma Jiří V.: O hereckém stylu . .	19
Lžičar Gustav: O vkusu hercově . .	81
Mašek Karel: Glossa	35
Divadlo a národ	101
Mušek Karel: Má první návštěva u G. B. Shawa	17
Pallas Gustav: Ibsen v Čechách . .	5, 20, 46, 62, 78
Panýrek Duchoslav Dr.: Divadelní dítě	119
Pippich Karel: Vzpomínky	36
Seifert Jakub: Vzpomínka	35
Schmoranz Zdeněk: Leopolda Dostalová	77
Růžena Nasková	104
Srb Adolf: Pavel Švanda ze Semčic .	38
Sten Jan: Jan August Kisielewski . .	22
Šípek Karel: Z tříště vzpomínek . .	36
Štech Václav: Nové pražské divadlo .	1
Štolba Josef: Glossa	35
Šubert F. A.: Z dějin českého divadla .	42
Tille Václav: 16. V. 1868. Doslovem .	61
Vondruška A. Felix: Shakespeare na české scéně plzeňské	35
Vyskočil Quido Maria: Kulturní úkoly biografů a divadla	114
Wenig Adolf: Místo pro stánek umění .	44
Poznámky o režii a režisérství ochotnických scén	105, 118

DIVADELNÍ HRA.

Zapolska Gabryela: Panenský večírek. Přeložil J. Rydvan	82, 106, 121
---	--------------

ČESKÁ DIVADLA.

Národní divadlo v Praze.

Referuje o činohře Karel Mašek, o opeře Adolf Wenig:

Slepý mládenec 7. Emma Destinnová 8. Draho-míra 24. Strašidla 24. Jenerál bez vojska 24. Ve stínu lípy 25. Zboj 25. Torquato Tasso 48. Divo-tvorný klobouk 49. Salomena 49. Přemyslovci 66. Jubilejní cyklus Národního divadla 66, 88. Mrtvé moře 88. Ivo Rač Lonijski 89. Jan Roháč 108. Dvě ukolébavky. Baal. Nebožská komedie. (Refer. V. K. Blahník) 125.

Městské divadlo na Král. Vinohradech.

Referuje o činohře Karel Mašek, o opeře Adolf Wenig:

Faustina 8. Žižkova smrt 26. Figarova svatba 26. Muž, který nemá kdy 50. Král Rudolf 50. Mistr 66. Jubil. cyklus Vinohr. divadla 67, 89. Amfítryón 89. Libelula 89. Velký styl 89. Motýlek 90. Noc v ba-stille 90. Ideální domácnost 90. Starý ženich 90. Srdce Pikangovo 90. Mírový kongres 91.

Městské divadlo v Plzni.

Referuje Petr Fingal.

Libellula 9. Dáma se slunečnicí 9. Kometa Hanze-linova 9. Portrét zla 9. Láska s lanýží 26. Komedie lásky 26. Pražský žid 26. Panic 27. Operní přehled 27. Zachránění Benátek 51. Triumf reklamy 51. Čokoládová princezna 67. Kolébka 67. Stoleté ju-bileum plzeňského divadla 67. Hippodamie 68. Zlatá rybka 91. Jan Hus 91. Opera 91.

Národní divadlo v Brně.

Referuje Antonín Pavlíček.

Přehled saisony 1916-17, 9. Stará práva 27, 52. Ve stínu lípy 27. Noční hlídač 27. Krásná Marseil-lanka 27. Triviální komedie pro seriosní lidi 27. Tanec smrti 27. Na čem záleží 51. Dáma s modrými vlasy 52. Lehkovážný Pierrot, Coppelia 52. Tor-quato Tasso 68. Souboj 68. Vojan 68. Jubileum Nár. divadla praž. v Brně 68. Destinnová 92. Jan Hus 92. Nová sezóna 92. Rozmajrín 92. Opera 92. Dáma se slunečnicí 108. Mrtvé moře 108. Král to řekl, Námluvy, Páni na vsi, Dvě ukolébavky, Sva-topluk, Nové divadlo 126.

Švandovo divadlo na Smíchově.

Referuje O. Schäfer, F. Sekanina a J. Rydvan.

Ta první 10. Kdyby tě lásky nebylo 10. Nora 27. Princezna ze statku 52. Cop 52. Ivan Mironič 68. Jindra, hraběnka Ostrovinová 68. Hedda Gablero-vá 108, Rosmersholm 126.

Lidové divadlo »Urania« v Praze VII.

Referuje J. Rydvan.

Vojnarka 10. Divoška 27. Princezna Pampeliška 27.
Láska bdí 53. Jubil. hry 69.

Žižkovská činohra.

Referuje J. Rydvan.

Karikatury 11. Dnes a zítra 28. Pravda 28. Požár
28. Nora 28. Čert a krčmářka 53. Revíor 53. Jubil.
cyklus 69. Betajnovský král 92.

Pišťekovo divadlo na Král. Vinohradech.

Repertoire 53. Jubilejní cyklus 69.

Divadlo v král. Hor. Městě Kladně.

Jubilejní cyklus 93.

Loutkové divadlo.

Krasocitný Budulín 109.

Z CIZÍCH DIVADEL.

Polské divadlo	11, 127
Anglické divadlo	11
Francouzské divadlo	54
Německé divadlo	54
Maďarské divadlo	12
Janáčkova »Pastorkyně« ve Vídni	28

JUBILEA.

Karel Mušek 13, 29. Adolf Krössing 13. Zdeněk
Nejedlý 13. J. N. Maýr 13. E. Vojan 69. Fr. Matěj-
jovský 69. A. Kreuzmann 91. Gustav Schmoranz 93.
Jarosl. Kvapil 93. Václ. Choděra 93. Sedláčková 128.

ÚMRTÍ.

Tomáš Kratochvíl 13. V. Kliment 29. Jos. Zvak 29.
Lucyan Rydel 53. Frank Wedekind 54. Oskar
Sauer 54. Alex. Girardi 54. Ludvík Lošťák 109.
Fr. Picka 109. Ed. Pražský 109. E. Rostand 127.
Ivan Cankar 128.

OCHOTNICTVO

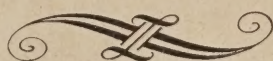
v každém čísle.

VYOBRAZENÍ.

Slavnost položení základního kamene k Národnímu
divadlu 37. Stěhování do Národního divadla, kari-
katura F. Kolára. Průvod z r. 1868, karikatura Fr.
Kolára 41. Stěhování do Prozatímního divadla, ka-
rikatura F. Kolára.

KRONIKA, ZPRÁVY, HLÍDKA ČASOPISE- CKÁ A LITERÁRNÍCH NOVINEK:

v každém čísle.

REDIGUJE

KAREL ENGELMÜLLER.

České Divadlo zahajuje druhý ročník. Vydává se na cestu pod novou vlajkou, za nové redakce, v nové úpravě, s rozšířeným obsahem i programem. Má vytčený velký, krásný, ušlechtilý úkol a cíl, být, jako jediný český divadelní list, spoluvůrcem na rozvoji dnešního národního a kulturního života, má nejvážnější snahu, stát se dobrou českou divadelní revuí, která by po stránce ideové, literární i umělecké měla svůj pravý význam v českém divadelnictví.

Vcházíme v novou, velkou dobu, jež mnohé bude měnit, mnohé odkládati a přetvářeti. Mocně a živelně přerouzuje se všecken myšlenkový i citový život a s ním všecko evropské umění, a v obrodnou fási svého vývoje vstupuje i divadlo, divadlo, které zvlášť u nás v Čechách bylo vždy jakýms zlatým štítem v osvětném našem zápasu, jednou z nejdůležitějších složek národních tužeb a hned od svých prvopočátků mělo vášnivý vztah ke všem našim kulturním ideálům a snům. Dnes víc než kdy jindy cítíme touhu po zkrášlení, prohloubení a zvroucnění českého života a českého člověka, touhu po čistém, ryzím umění na scéně, které zbaveno všech ztrnulých a strannických hesel, směrů a formulí, povzneslo by nás nad všecken ten rmut zlobou času přetrpěných bolestí a v staré, tradiční své kráse a velikosti dalo nám procítiti a nalézt novou tragiku, novou radost a veselost v bludišti lidských osudů. Jsme svědky již nových náběhů, proudů a pokusů v slovesném i hudebním dramatickém umění nejen u nás, ale v celém kulturním světě a rádi bychom zachytili zrcadlení všech těch vznětů a popudů v našem časopise, tak aby čestně representoval českou divadelní literaturu před námi i před cizinou a přes různost přesvědčení soustředil a slučoval nejlepší pracovníky v tomto oboru.

Divadelní náš život rozrůstá a sílí očividně a je nutno, aby toto nadšené hnutí, všecken ten radostný kvas a vzmach zájmů i seriosních snah produktivních i reproduktivních našel vlastní svou půdu, oporu i možnost dalšího a pronikavějšího rozkvětu a úspěchu. Chceme proto v Českém Divadle přinášeti pojednání, týkající se všech odvětví divadelního umění, odborné statí theoretické i praktické, úvahy aesthetické, články literárně historické a životopisné, rozborů a technice dramatu a režie, původní práce dramatické, všeobecné i časové vzpomínky, zvláště pro dějiny českého divadelnictví významné, přehledy z odborné literatury domácí i cizí, kritiky o stálých divadlech a rozmanitá sdělení ze světa divadelního. S vřelým a upřímným zájmem sledovati pak budeme i úspěšnou činnost českého ochotnictva a spoléháme při tom ovšem na součinnost všech našich jednot a spolků divadelních.

Vítáme nové spolupracovníky a své přátele prosíme, aby podporovali naše upřímné snahy a pomohli nám plniti toto poslání.

REDAKCE.

Rukopisy, jakož i veškeré publikace zasílány buďtež redaktoru Karlu Engelmüllerovi na Smíchově, Ferdinandovo nábřeží čis. 26.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

vydávati bude počínaje druhým ročníkem svým nákladem

MATICE DIVADELNÍ

jež dle stanov, potvrzených c. k. místodržitelstvím dne 18. května 1917 pod č. 129156, vytkla si za účel:

Pečovati o kulturní zájmy českého divadelnictví, šířiti a prohlubovati uvědomění o jeho významu, podporovati původní dramatickou a odbornou literaturu a združovati spisovatele, výkonné i odborné síly a přátele dramatického umění.

List vycházeti bude jednou měsíčně mimo červenec a srpen, ve formátě tohoto oběžníku, za redakce spisovatele

KARLA ENGELMÜLLERA.

Předplatné na celý rok K 6.—, s pošt. zásilkou K 6.50. Jednotlivá čísla 60 hal.

Členové Matice divadelní dostávají list zdarma a mají vedle toho právo na četné výhody, ve stanovách uvedené.

Zakládající členové (jednotlivci) platí jednou pro vždy K 100.—, skuteční členové 10 K ročně, přispívající 5 K ročně (vedle 1 K zápisného jednou pro vždy).

Ochotnické jednoty a združení, jež jsou členy **Ústřední Matice divadelního ochotnictva československého** a platí řádně své příspěvky, dostávají rovněž **list zdarma**, používajíce celé řady i jiných výhod, jež jim organizace jejich (Ú. M. D. O. Č.) poskytuje.

Jest povinností každého, v Ú. M. D. O. Č. organizovaného združení, aby se stalo činným členem **Matice divadelní** s ročním příspěvkem 2 K. — Nepatrná tato částka, vedle rovněž nízkého ročního příspěvku organizací (8 K) nemůže nijak zatěžovati rozpočet našich cílevědomých jednot, jež v organizaci své vidí sílu a důstojnou představitelku svých ideálních snah.

V době příkazu po soustředění všech sil národních a kulturních jest nutno, aby nezdržená snad dosud ochotnická divadla stala se členy jediné organizace, již jest **Ústřední Matice divadelního ochotnictva československého!**

Činovníky v jednotách, okrscích a přátele divadla žádáme, aby list náš,

JEDINÝ ČESKÝ ODBORNÝ LIST DIVADELNÍ

žádal ve všech veřejných místnostech, čítárnách, kavárnách atd. Rozšiřujte kruh našich odběratelů a prospějete tak kulturním snahám a úkolům, jež vytkly si

Ústřední Matice divadelního ochotnictva československého a Matice divadelní.

V P r a z e, 4. února 1918.

Za Ú. M. D. O. Č.:

JANKOVSKÝ JAN, generální tajemník. LISKA FRANTIŠEK, starosta.

Za MATICI DIVADELNÍ:

JUDr. KLIER ČENĚK, místopředseda. JUDr. ŠTOLBA JOSEF, předseda.

Za PRAŽSKÝ OKRSEK Ú. M. D. O. Č.:

SKŘIVAN JAROSLAV, jednatel. ŠTĚPÁNEK KAREL, předseda.

Za TYLŮV II. OKRSEK Ú. M. D. O. Č. V PLZNI:

RŮŽIČKA GUSTAV, tajemník. TENK KAREL, předseda.

Při hromadném odebírání listu členy jednotlivci z řad organisovaných jednot zvláštní sleva!

Příhlášky nových členů, objednávky listu a dotazy přijímá a obratem odpoví administrace »Českého Divadla«, Praha II., Smetanova ul. č. 16 n., kde jest i sekretariát Ú. M. D. O. Č., kancelář a expedice Matice Divadelní. (Úřední hodiny všedního dne od 4—7 h. odpol.)

Potřeby své objednávejte u firem, které inserují v našem listě!

INSEROVÁNÍ V „ČESKÉM DIVADLE“ JEST LEVNÉ A NEJÚČELNĚJŠÍ

vzhledem k neobyčejnému rozšíření
listu v kruzích abonentů stálých
divadel, v kruzích přátel divadla

I VŠECH SPOLKŮ DIVADELNÍCH.

CENY INSERTŮ:

Celá strana	K 80.—
Půl strany	K 45.—
Čtvrt strany	K 25.—
Osmina strany	K 15.—
Šestnáctina strany	K 8.—

Při opakování insertu 3× 10% slevy.

Při opakování insertu 5× 20% slevy.

Při celoročním inserování poskytují se zvlášť. výhody dle ujednání.

Administraci Českého Divadla v Praze II., Smetanova ulice č. 16.

Objednávám tímto v časopise České Divadlo, roč. insert dle přilo-
ženého textu ve velikosti strany a zavazuji se, že smluvený peníz
K.

zaplatím administraci ihned po předložení účtu, jakož i insertního dokladu.

V, dne 191

Podpis a razítko.

Vychází jednou měsíčně mimo červenec a srpen. — Předplatné ročně 6 K, poštou K 6:50. Jednotlivá čísla 60 hal. — Redakce na Smíchově, Ferdinandovo nábřeží 26. — Administrace v Praze II., Smetanova ulice 16.

Ročník II.

V PRAZE, DNE 1. BŘEZNA 1918.

Číslo 1.

JAROMÍR BORECKÝ:

TRAGÉDIE.

Je zprvu vlídná, vábivá a svůdná;
než přiměje krok první učiniti,
vše slíbí, štěstí v úsměvech a kvítí,
moc, slávu, poklad, lásky snění cudná.

Kdo rekem, na čas vyvzdoruje dosud.
Chtě činem zdržet zloby vzteky býčí,
hrd ňadra staví ohni vstříc i zmrazku.

Pak zašklebí se vůle protichůdná,
mrak vášní stahuje se, hořkne žití,
blesk vyšlehne, a již se bouře řítí,
rve, zmitá, sráží srdce nezáluďná.

Nadarmo. Padá. Vítězně se vztyčí
tu nad ním Tragédie, sejme masku —
a objeví se bičující Osud.

VÁCLAV ŠTECH:

NOVÉ PRAŽSKÉ DIVADLO.

Poznámky.

Opět se rozvřela otázka nové divadelní budovy v Praze. Piší se články, navrhuje se místa, kreslí se plány, úřady se konají, ankety se scházejí — co bylo již před mnohými léty zjištěno, objevuje se často jako nová pravda v některých projevech, ale i co bylo uznáno před léty za nemožno, dnes se tu a tam opět důrazně doporučuje.

Láká to pronést několik slov. Nemohou vyčerpat otázku — ale mohou připomenouti snad leccos pro úsporu času a peněz. O ty při novém podniku běží velice — ano velmi velice.

Národní divadlo je pro úkoly, jež má, nedostatečno — to je nesporno. Chce z něho opera i činohra, ale úplně je opustiti nemůže ani jedno ani druhé. V zastaralém zákulí je tak obtížno pracovati — ale na přestavbu není možno pomýšletí, dokud nestojí budova, která by dramatickému umění v době přeměn poskytla vhodného přístřeší. V hledišti bude asi možno jen to

pro pohodlí a jistotu obecnstva nahraditi lepším, co neporuší ráz a vzhled místa. Bude to, těžkým oříškem.

Vinohradské divadlo bylo stavěno jen pro činohru, a proto i tu nastaly velké obtíže, když do něho uvedena pak opera s operetou. Pomáhalo se, jak jen bylo lze, aby se tu jakž takž pracovati dalo s rozšířeným programem. Ostatní naše divadla v Praze jsou jen dlouhodobými zatímnostmi. Není tu tedy vůbec českého divadelního domu, který by potřebám doby a potřebám práce plně hověl. Má-li tedy vzniknouti nový dům, ať je postaven vzorně a s úvahou, že se bude na mnohá desíletí. Ať je v něm možný rozvoj a umělecky i hospodářsky vyhovující život. K tomu je třeba místa — mnoho místa. Kolem divadla pak velmi rozsáhlé prostory, aby se vlny obecnstva dobře a bezpečně mohly z něho rozlít do ulic, aby byl snadný přístup i pro obecnstvo, ale i pro divadelní nezbytnosti.

Míst velkých je ve středu Prahy málo. Ovšem je lehké nakreslit nové divadlo do prostoru kteréhokoli náměstí nebo parku, nebo na místa, kde stojí domy činžovní neb veřejné. Ale jsou tu ochránci veřejné komunikace a finančníci, kteří budou do věci mnoho mluvit. Plán divadla na Josefském náměstí na příklad je lákavý, ale poněvadž Eliščina třída je těsná až běda a má jediné rozšíření v tomto malém rynku, jenž je předmostím vnitřní Prahy pro nejtovárnější čtvrt, největší sad a nejoblíbenější výstavní prostoru — nedojde ku stavbě dle tohoto plánu. Uhlídají projektanti, co se na radnici odpoví, až se počne o tomto místě i jen z daleka mluvit.

Návrh divadla místo finančního zemského ředitelství proti Prašné věži zapomíná, že je tu projektována široká ulice pro částečně odvolnění rovnoběžné s ní Hybernské ulice a že by divadlo na této neživější křižovatce Prahy mělo těžké úkoly komunikační pro dovoz dekorací, jež se může v některých případech dít i jen z boku. Ustoupí-li se příliš od Hybernské ulice, nezůstane dosti místa při nové ulici souběžné a pod. Hezké místo — ale obtížné na něm budovat divadlo, které by mohlo existovati.

Při dřívějších úvahách o místě myslelo se často na prostoru v městském sadě u Bolzanovy ulice. Na tom však vážně závazek, že nebude nic ze sadu zastavěno, co bývalo hradebním místem. O věci může rozhodnouti jen vojenský erár s min. financí. O toto povolení se bojovalo na sklonku minulého století ze Sboru pro zřízení Národního divadla vsí mocí. Dosáhlo se po mnohých a mnohých krocích, že erár vojenský svolil k zastavení tohoto vhodného místa divadlem s výhradou, že Praha se zaváže k zřízení parku v téměř rozsahu, kolik bude novou budovou zastavěno. Tehdy byl ministrem financí Kaizl, jenž v této těžké otázce pro Prahu vykoval, co jen bylo lze. On také u vojenského eráru vymohl konečně příznivé rozhodnutí. Příznivé, poněvadž nebylo určeno ani kde má nová část sadu vzniknouti, ani do kterého času. Ale tehdy se ukázalo na Staroměstské radnici málo diplomatické prozíravosti. Místo, aby se vyhovělo prostě podmínce ministerstvem financí učiněné, bylo odpověděno, že Praha zřídila již tolik sadů v té a té době, že tento požadavek vídeňských instancí není místný. Než došla tato odpověď do Vídně, přestal však Kaizl býti ministrem, vídeňský vítěz dostal jiný směr, a stavba di-

vadla, pro něž byla i povolena velká loterie na získání peněz, byla zmařena. Plakát loterie a vytisknuté již losy stály se musejním zbožím.

Po letech pak vznikl přece v Praze nový sad. Ironií osudu právě v sousedství místa tak zbytečně ztraceného — na Havlíčkově náměstí! —

Čeští divadelníci byli vždy až dosud málo praktičtí při uvažování o divadelních potřebách. Za nepatrný peníz mohl býti získán kolem roku 1880 pozemek Nového českého divadla (kde dnes na začátku Vinohradů stojí kavárna Deminova). Ku koupi nedošlo. Nekoupil se ani pozemek v rušené Kanálce ani na prostoru, kde proti Kanálce stála krátkou dobu aréna roku 1875 s hradeb snešená. Nepamatovalo se na divadlo ani v asanačních blocích — Praha si dala ujíti i příležitost vhodné koupě kasáren u Prašné věže; na jich rozprodeji mohlo se dosíci všeho potřebného pro nový divadelní dům: peněz i nejvhodnějšího místa.

O toto místo bylo několik zápasů. Celé je Praha nejprve odmítla, ale později za část, na níž stojí Obecní dům, dala mnohem více, než se žádalo původně od ní za celek. Když se objevily rozpočty na dnešní Obecní dům, bylo zasvěcením zřejmo, že jsou položky až směšně nízké. Za vypočítané dva miliony byla stavba prostě nemožná. Větší náklad pak se považoval za hospodářskou pohromu Prahy. Proto se navrhovalo levnější řešení. Aby se místo dalo zdarma na divadlo, pro koncerty a plesy, aby se od základu přestavěl Žofín a pro výstavy umělecké zřídil dům v asanaci nebo na Karlovu nám. Spory o to, co tu má býti, zdržely stavbu tolik, že uniklé zúročení místa bylo by stavbu z polovice již uhradilo. Roku 1904 spěl spor opět k rozhodnutí. Zvítězil návrh většiny rady městské, aby tu postaven byl reprezentační dům obecní, když se pro něj byl vyslovil Spolek architektů a inženýrů. Většina radniční vypočítala, že bude Obecní dům stát jenom něco málo přes dva miliony, kdežto divadlo, že by stálo 4 mil. korun. Kruhy spisovatelské a divadelní žádaly tedy jen věnování místa — kapitál stavební chtěly opatřiti samy — a zahájily velkou akci pro divadlo u Prašné brány, poukazuje, že dru Riegrovi — mluvčímu všech divadelních korporací — bylo přímo na radnici slíbeno, že tu bude divadlo — Městské divadlo pražské. Namítalo se radničním kruhům, že očekávalou kavárnou a restaurací se vyjde vstříc

boháčům — i německým boháčům — lid však že bude vyhoštěn z těchto drahých prostor. Divadlo však že uspoří obci velký náklad a dá nejnápadnější křížovatku Prahy umění — nejpůsobivějšímu českému umění — a tím přímo českému lidu. Byla podána memoranda a výpočty, ale když se v provincii na radnici ve sboru obecních starších dospělo k hlasování, bylo po dlouhých rozčilených potyčkách slovních hlasováno. Rieger byl zatím zemřel — na sliby se zapomnělo — proto 54 hlasů bylo pro reprezentační dům. Divadlu na tomto důležitém místě projevilo přízeň pouze 28 obecních starších. Vedl je Dr. Podlípny.

Obecní dům nebyl ovšem pořízen za slibované 2 miliony. Stál přes 13 milionů. Jak veliké to zatížení obecního měšce! Když chodíme dnes kolem oken Obecního domu, tak často vyhaslých, když pozorujeme, kdo si to hovoří nejčastěji v okázalé kavárně, vzpomínáme mňmoděk, čím mohlo tu býti dnes národu a čím lidu Prahy prostorné divadlo.

Na tento lid myslím opět při úvahách o novém divadle. Ten je dosud odkázán na prosté budovy zatímních divadel daleko od střediska Prahy. Chodí tam však rád a čerpá tam nejživější posilu pro svou duši. Často jediný umělecký chléb jemu dosažitelný, neboť Národní i vinohradské divadlo bylo za války nuceno do té míry zvý-

šiti ceny, že střední kruhy občanské a lid širokých vrstev může sem tak zřídka, skoro jen jako za časů Tylových.

Z toho vyrůstá má tužba: postavte konečně také lidu jednou něco v Praze pro umělecké osvěžení. Prostý, ale uměleckou činností vyhovující dům divadelní. Velký, aby mohl posloužiti v neděli a o svátcích velkému počtu diváků za nevysoké vstupné a přece dobrými výkony slušně placených umělců.

Nemůže-li Praha sama postaviti své městské divadlo, ať pomůže myslénce poskytnutím výhod. Ať dá místo, kterého nemá přímou potřebu, ať působícímu pak divadlu vyjde v ústrety alespoň poskytnutím vody a elektrické energie. Rozhodnutí kvapí, neboť skončení války postaví naše obce a veřejnost před takové úlohy, že nebude pak příznivé nálady pro cenovou pomoc na poli uměleckém. Rozhodnutí našich dnů umožní pak i řešení finanční — neboť co přijde, až spadne opona války a objeví se její následky v pravém světle — kdož to ví — kdož to ví?

Kdyby obec přinesla umění a lidu toto rozhodnutí darem, povstane rychle divadlo na místě pro velký dům nejvhodnějším a obci přímých hmotných rozpaků nepůsobícím. Na tomto základě v důvěrnosti se na příklad usiluje o velké lidové divadlo na ostrově Štvanici. O tom však až příjině příležitosti.

JIRÍ V. KLÍMA:

O HERECKÉM STYLU.

Několik poznámek theoretických i praktických.

Mluvívá-li se někdy o hereckém stylu, nebývá vždy dosti jasno, co se těmito slovy míní, zda herecký styl určitého herce či určité školy a doby herecké či dramatický styl některého velikého dramatika. Mluvívá se na př. o hereckém stylu Vojanově, mluvívá se o pathetickém, koturnovém stylu hereckém za doby Josefa Jiřího Kolara, ale můžete slyšet i čistí o hereckém stylu dramati i komedii Shakespearovských nebo her Ibsenových. Bude proto dobře ujasnit si nejprve pojmy.

Stylem v umění rozumíme výběr i postup uměleckých prostředků, kterými tvůrčí umělec vytváří své dílo. Výběr tento není náhodný, nýbrž vyrůstá s přísnou zákonností jednak z látky, která má býti uměleckým dílem zobrazena, jednak z nitra umělcova, jehož tvůrčí osobnost

pak těmito stylistickými prostředky uměleckými jest vyznačena. O stylu lze však mluvíti jen potud, pokud umělec volí své prostředky stále ve shodě s látkou každého svého nového díla i ve shodě se svým nitrem, s jeho soudobým rozvojem a stavem. Oblíbí-li si určité prostředky a uplíná na nich, mluvíme jen o manýře, kterou umělec vlastně — ustrnuv ve svém rozvoji uměleckém — sám sebe napodobí.

Jsou tedy dva veliké zdroje lidského umění: látka z vnějšího světa a tvůrčí nitro umělcovo, ač i vnější svět musí projíti tímto nitrem a zobrazení se v něm jako v zrcadle, jež skutečnost tu více, tu méně obměňuje a zkresluje. Co z těchto dvou velikých zdrojů se v díle uměleckém uplatňuje více, záleží na hlubokých niterných

sklonnostech tvůrčího umělce. Má-li více sklonností k objektivnímu vypravování skutečného života, ustupuje-li osoba umělcova do pozadí, vzniká dílo jistě více epické; u lyrických talentů najdeme vždy sklonnost zobraziti vlastní nitro, v němž každý dotek vnějšího světa zazní jako subjektivní odezva lyrická. Dramatik naproti oběma je vázán jinými zákony dramatického života, v němž zhutněny a zaostřeny střetají se spory lidských snah a vášní. Čím větší dramatik, tím více obětuje z obojího pramene, i z epické povídkovosti i z lyrických ohlasů vlastního nitra. Vybírá sice z říše skutečnosti podrobnosti, také jeho hrdinové dramatičtí mají na sobě zřejmou pečeť osobnosti umělcovy a jeho osobních citových prožitků, avšak zákon dramatického díla přetavuje všechny tyto prvky v nové dílo svérázného stylu uměleckého.

Toto napsané dílo dramatické zůstalo by však mrtvým dítětem, kdyby mu herecké umění nedalo teprve vlastního života. Teprve na scéně režisér a herci naplňují slovo básníkovo životem. Uskutečňující pak básníkův sen, režisér i herec volí také určité prostředky umělecké, jejich práce jest nebo alespoň má býti styllová a bylo by nyní vyšetřiti, z jakých pramenů tento herecký styl má vyrůstat.

Zdálo by se, že odpověď na tuto otázku jest jednoduchá a prostá, že umělecké prostředky hercovy vyplývají z vůle dramatikovy. Z díla dramatického vysvítá přece — někdy s nepochybnou zřetelností, jindy ovšem jen dost matně a nejasně —, jak si představoval postavy svých hrdin autor sám, který také často předpisuje, mnohdy do nejmenších podrobností, jak má býti hrdina pojat, jaké mají býti jeho pohyby, jak má býti oblečen a p. Zdálo by se tedy, že se i režisér i herec prostě mají podříditi tvůrčí vůli autorově právě tak jako recitátor má býti jen pozorným tlumočnickem slova básníkova. Ovšem, mezi hercem a recitátorem jest veliký a podstatný rozdíl. Herec svou rolí nepřednáší pouze, nestačí mu deklamace, herec svou úlohu hraje, vytváří postavu, jak ji pojal, jak ji vidí svým duševním zrakem, vytváří ji z prvků, jež postřehl na příbuzných postavách v životě, a v této své postavě a s ní žije na jevišti. Jinými slovy, postava, kterou herec vytvořil na jevišti, je sice původně výtvar básnické obrazotvornosti autorovy, ale je v ní část, mnohdy veliká část a hluboká stopa tvůrčí schopnosti

hercovy. V hereckém výkonu spolupůsobí tedy dvě tvůrčí vůle, autorova a hercova, a herecký styl vyrůstá proto nejen z prostředků předepsaných autorem do podrobností tu hojnějších, tu skrovnějších, nýbrž i z prostředků, jež volí a vybírá si ze své znalosti života i lidí i z vnitřní své tvůrčí síly herec sám. Aby obě tyto vůle a obojí tyto prostředky se nerozbihaly, nýbrž slévaly a splývaly v jednotný souladný výkon, je třeba, aby se spojovala jednotící myšlenka a tímto svrchovaným zákonem zůstává tvůrčí vůle autorova. Herec zůstává vždy umělcem výkonným, jehož tvůrčí meze jsou dány vůlí autorovou.

Ale — a tu přicházím k myšlence, kterou bych vytknouti chtěl se zvláštním důrazem — nestačí, vyrůstá-li herecký výkon z díla, jež předvádí. Jednotlivé dílo jest jen jediný článek v řadě výtvorů, i-mžh mluví k nám duch autorův a z nichž vane osobitý duch jeho veškerý tvorby. A tento vnitřní duch celého životního díla autorova má vyzařovati jako hluboký, na venek i třeba neviditelný proud z každého velikého výkonu hereckého, herecký styl má tedy zobrazeti v sobě umělecký a světový názor ne hercův, nýbrž autorův.

Každá hra opravdového dramatika přináší proto v sobě a musí mít i na jevišti svůj, osobitý styl herecký. U některých autorů nám tento požadavek jest již zřejmý. Na př. v Shakespearových hrách cítíme potřebu odlišného Shakespearovského stylu hereckého, mimického i deklamčního. Ve hrách Ibsenových by nám jistě starý pathetický přednes nadobro pokazil všecku rozkoš požitku uměleckého. Při starých hrách nám ovšem soudobý styl herecký nevedí tolik jako v moderních hrách přežitky starých škol hereckých. Baví nás viděti starou hru v pojetí dnešního člověka, baví nás viděti, jak moderní člověk chápe, jakou osobitou lidskou náplní vytváří postavu vzniklou v duši spisovatelově třeba před tisíciletími. Ale ideálem stylu hereckého tento osobní poměr hercův k dílu dramatickému není. Čím více herec dovede ustoupiti do pozadí se svou osobou, i když sám je hluboce založenou a ostře vyhraněnou osobností, čím oddanějším dovede býti tlumočnickem tvůrčího ducha autorova, tím větším je umělcem.

*

(Pokračování.)

GUSTAV PALLAS:

IBSEN V ČECHÁCH.

Henrik Ibsen nikdy nepřišel do Čech na premiéry svých dramát, ale jeho dílo dostalo se u nás uvítání vřelého. Výběr her nebyl vhodný ani metodický; tak po prvních dílech, jimiž byl k nám uveden («Paní Inger na Östrotē» 1883, «Oernulfova výprava» 1885 a «Nora» 1889) dáván hned kus tak speciální, jako je «Nepřítel lidu» (1891), předpokládající značné znalosti nejenom básníka samého a jeho stylu, jeho osudů a trpkých vzpomínek, ale aspoň v hlavních rysech také prostředí, v němž se drama odehrává. Pozdější hry byly u nás již před scénováním buď knižně známy anebo je předcházela již slavná pověst; a třeba myšlenkový svět básníkův nebyl pochopen docela, třeba básník nesplnil nemožného očekávání poněkud naivního publika, oslněného leskem jeho jména, přece byly premiéry jeho vždy čímsi slavnostním a zavdaly mnoho podnětů k diskusi. Počínaje «Oporami společnosti» udržela se všechna dramata Ibsenova (kromě «Epilogu») na našem jevišti; počínaje «Nápadníky trůnu» vyšly překlady všech knižně, některá existují dokonce v několika překladech. Od doby, kdy režii Jaroslava Kvapila dostalo se jim spolu s dramaty Shakespearovými důstojného a prvořadého vypravení scénického a kdy v paní Haně Kvapilové dostalo se ženským postavám Ibsenovým na jevišti stělesnění nad pochybnost dovedného, vroucího a pročitěného, zvítězil Ibsen u nás úplně.

Naše divadelní kritika všimla si díla Ibsenova hojně. Naleznete po všech časopisech, zvláště denících, referáty a články různé ceny, vyvolané pravidelně premiérami jeho dramát; je tu mnoho naivního, mnoho i konfusního, ale najdete tu i cenné příspěvky, shrnující ve zhuštěné formě celou myšlenkovou a uměleckou hodnotu díla i básníka. Prvý psal u nás o Ibsenovi Jan Neruda (r. 1877) ve feuilletonu «Národních Listů»; tehdy nebyly severské literatury u nás ještě tak známy jako dnes a Neruda dobře tušil, že zdravou silou svojí básnické opravdovosti proniknou k nám i s největšími představiteli svými Björnsonem a Ibsenem. Všeobecně informativní studii o Ibsenovi otiskl Karel Kučera (r. 1833) ve «Světotozoru» jako předzvěst budoucích básnických překladů svých. Ale první literárně-

historický a kritický obraz básnické osobnosti Ibsenovy vykreslil teprve F. V. Krejčí (roku 1897) v essayi «Henrik Ibsen» v «Kritické knihovně Rozhledů». Rok nato vyšla v «Symposionu» 56stránková studie Jiřího Karáskova o Ibsenovi (prvá část «Idejí zítřku», spolu se studií o Walt Whitmanovi); práce pozoruhodná dovedným pojetím díla, jehož individualismus bere autor poprvé za základ a z něho pak vyvozuje všechny stránky básníka, v němž vidí «skondenzovaným význam vítězného postupu račy germánské po podlehnutí naprostém račy latinské». (Studie vyšla znovu r. 1907 v «Umění jako kritika života».) — Umělecky ocenil Ibsena Jaroslav Vrchlický v «Nových studiích» (1897) a vzdal mu hold mimo, to ve dvou básních: «Moderní majáky» («Breviář moderního člověka», 1898) a v znění v «Portrétech básníků». — Filosoficko-estetický rozbor díla Ibsenova podává F. X. Šalda v knize «Duše a dílo» (Sebraných spisů Šaldových sv. 2., r. 1913); snaží se také ideově vyvodit její z doby a duchaplným srovnáním se Shakespearem dochází k závěru, že oba ti duchové představují svoji básnickou silou a ustrojením dvě doby: jednu velkou, která věřila a nesla, druhou malou a zoufalou, která zrazovala. — Ženské postavy Ibsenovy psychologicky rozebírá Tereza Nováková v knize «Ze ženského hnutí». (V Praze 1912.) — Největší dosud existující česká publikace o Ibsenovi je kniha Arnošta Krause «Björnson a Ibsen» (ve «Sbírce přednášek a rozprav», nákladem Ottovým), v níž sice věnováno více pozornosti dílu Björnsonovu, ale je tu i ne jeden zajímavý nový postřeh při posuzování Ibsenových dramát, zvláště při vyvozování jich ze zážitků básnickových. Autorovi této studie — spíš vtipně než vědecky přesvědčivě psané — sloužil poprvé za pramen publikace severské a kromě toho mohl za pobytu svého na severu poznati z autopsie prostředí, z něhož Ibsen vyrostl; tyto poznatky jsou nejvzácnější stránkou studie, závislé jinak na předlokách cizích příliš patrně (na Bingovi, Reichoví a j.).

Obširnější informativní a kritické monografie o Ibsenově osobnosti jsme dosud neměli.

Kromě toho existují české překlady z

cizí literatury ibsenké: Hackenschmiedův převod spisu V. Hanse »Osud a vůle« (1908), Milady Lesné-Krausové překlad »Dějin literatury norské« (v Laichtrových »Dějinách literatur« 1913).

Co do jednotlivých dramat nejdříve — po dvou pokusech na menších jevištích — pronikla k nám Nora.

Do češtiny byla »Nora« přeložena celkem čtyřikrát: Roku 1888 El. Peškovou (»Vánoce«), 1889 Jak. Arbesem, 1901 Arn. Krausem a 1906 B. Šalounem a hojně hrána na rozmanitých jevištích.

Na Národním divadle dávána již mnohokrát, v překladě Arbesově. Titulní roli hrály pohostinsku i cizí umělkyně a jest zajímavé, jak dle temperamentu národního pochopily ji představitelky: česká, ruská, dánská, francouzská.

Premiéra »Nory« byla v pátek 3. května 1889 za režie Františka Kolara. Helmer hrál Slukov, Ranka Bittner, paní Lindénovou sl. Danzerova, Günthera Šmaha. Noru hrála paní Bittnerová a pojala ji jako bytost naivní, dětinskou, rozmazlenou, která nakonec teprve vyzrává v ženu energickou. Úlohy v »Noře« patřily pak k nejlepším u všech účastněných herců; kus sám měl úspěch stále větší při reprisách.

V této formě dávána »Nora« ještě celkem šestkrát.

Potom v novém nastudování zase hrána po dvanácti letech poprvé 7. října 1901, rovněž v překladě Arbesově, ale za režie Jaroslava Kvapila. Nově obsazeny jen dvě úlohy: Helmerova a Nořina; Helmera hrál Jan Vávra a Noru Hana Kvapilová. Ta pojala ji jako ženu něžnou, ale spolu vášnivou, plně odevzdanou a důvěřující; odtud motivovala náhlý konec strašlivým zklamáním, které otráslou celou bytostí.

Tu již bylo také patrné, že Ibsen za těch dvanáct let u nás hodně zdomácněl; mnohem více bylo mu rozuměno než poprvé. Také výkony herců byly vyšší, souhra a režie prvořadé.

Takto hrána »Nora« ještě pětkrát.

Pak 15. února 1904 octla se znova na scéně, když slavná tragédka dánská, paní Betty Henningssová představila se u nás v nejlepší své roli. Umělkyně tato byla vůbec první Norou Severu, hrála ji

při prvním představení a Ibsen ji i nadále pak pokládal za nejlepší interpretku. — Hrál se opět v překladě Arbesově za režie Kvapilovy, ve stejném jinak obsazení, jenom úlohu Dra Ranka převzal po Bittnerovi Karel Želenský.

Umělkyně hrála dánsky, tedy její řeči nikdo nerozuměl, ač hra sama ovšem byla aspoň částí publika známa. Melodií i dynamikou mluvy, krásou gest, temperamentem a znamenitými grimasami, slovem: mimickým oduševněním hry učinila se srozumitelnou každému. Noru představila víc básnicky, v souhlasu s textem slovním, nedbajíc valně o naturelní pravdivost; působila tedy víc umělecky přesvědčivě než ideově.

Nato dáváno drama 13. února 1908 společností pařížskou »de l'Oeuvre«. Hlavní úlohy hráli náčelník společnosti Lugué Poë (Helmer) a paní Suzanna Després (Nora). Divadlo bylo v lesku a umělecký úspěch ojedinělý. Francouzská umělkyně pojala Noru hned od počátku jako bytost sebevědomou, hrdou — odtud pak snadno motivovala závěr.

31. května 1912 hrála Noru paní Olga Vladimírovna Gzovská; úlohu Dra Ranka hrál nejmělečtější dosavadní představitel, co snad kus existuje, mistr Eduard Vojan. Paní Gzovská vložila do svojí Nory mnoho tragiky životní a předvedla ji s nevšedním půvabem. Zachytila ji jako ženu, to jest tak, že můžeme všechny její nálady připouštět, třeba byly sebe disparátnějšími. Scény Nory s Drem Rankem byly z nejsilnějších, jaké naše scéna viděla.

Takto hrána »Nora« pak ještě třikrát se strhujícím efektem.

Potom 5. září téhož roku vystoupila v úloze Nory poprvé paní Leopolda Dostalová; paní Lindovou představovala Anna Suchánková, Krogstada K. Želenský — ostatní úlohy stejné. Paní Dostalové podařilo se všestranným prostudováním úlohy učiniti závěr méně náhlým, spojití jej jemnými přechody s ostatním vývojem kusu.

Tak hrána byla »Nora« v letech 1912 až 1914 celkem ještě sedmkrát, vždy před vyprodaným domem.

(Pokračování.)

Právem považuje se literatura dramatická za vrchol literatury, ba vůbec za vrchol ducha každého národa. Cnosti i chyby národa, společenské jeho názory i poměry, prosté mudrosloví jeho i stupeň vědy v život přecházející, vše to vidíme zrcadlit se v jeho literatuře dramatické, dle ní lze soudit o národě celém.

Jan Neruda (1867).

ČESKÁ DIVADLA

NÁRODNÍ DIVADLO V PRAZE.

Činohra: SLEPÝ MLÁDENEC. Drama-
tická činohra o 3 dějstv. se 7 obrazy. Napsal J.
K. Tyl. Scénickou hudbu složil Fr. Picka. De-
koračně vypravil Karel Štapfer. Režisér Karel
Mušek. Poprvé dne 24. ledna 1918.

Hry Tylovy rozpadají se ve tři skupiny: hry
báchorkovité, z nichž největší popularity do-
sáhly »Strakonický dudák« a »Jiříkovo vidě-
ní«; hry lidové, z nichž oblíbené se těší nejvíce
»Paličova dcera« a poslední dobou »Pražský
flamendr« a »Fidlovačka«, a hry historické,
které svým zpracováním jsou dnešnímu citění
uměleckému nejvzdálenější. Kdežto hry prvních
dvou skupin opírají se o život a ač také podlé-
hají vlivům cizích produktů, své doby oblíbených,
přece předvádějí svérázné typy domáci, postavy
vřelé krve, — hry historické nejvíce
podléhají cizí šabloně, nemají teplé opory v ži-
votě, přinášejí místo skutečnosti dějin pouhá
slova, místo postav pouhé figury. Národní di-
vadlo vybírajíc zastoupení Tylovo i v tomto
oboru, sáhlo k »Slepému mládenci« patrně
proto, že jest příběhem čistě romanticky-ry-
tířským a nepřipínaje se k určité látce dějinné,
nevadí nám aspoň způsobem, jakým Tyl jinde
zpracovává dějiny a který by dnes učin práce
značně zeslaboval. Přes to zdál se nám pokus
s jeho uvedením na scénu dosti choulostivým
— jeť »Slepý mládenec« skladbou pro dnešní
požadavek příliš jednoduchou, v podstatě své
mravokárnou povídkou pro mládež a proto ne-
doufali jsme v úspěch, jaký mohla mít jiná hra,
rázu vlasteneckého. Snad následkem těchto
obav, stlačujících očekávání, bylo tím příjem-
nější překvapení, shledávající hru schopnou
poměrného úspěchu; a tohoto se jí také do-
stalo, zásluhou poctivého způsobu provedení,
jenž správně jeho primitivní půvab opřel oká-
zalou romantikou zevní výpravy, jaká slohu
jeho náleží.

Na »Slepého mládence«, jak přirozeno, jest
se především dívati zorným úhlem doby jeho
vzniku. Tehdy obecenstvo bylo »mládeží«, kte-
ré bylo třeba takové »mravokárné povídky«,
třebas ne tak pro její tendenci morální, jako
pro její vzrušené výjevy, šlechetné city, poetic-
ké její projevy, hrdinná odhodlání, odříkavou
lásku, smírnou harmonii, rytířskou romantiku.
A na celek jest se nám dívati jako na malbu
primitivisty, kde právě přímá, prostá upřímnost
jest jejím nejmilejším půvabem. Jako v
»Pražském flamendru« a »Fidlovačce« oceňu-
jeme především právě jejich »staropražanství«,
dávající mu přednost před starou Prahou dnes
uměle vyráběnou, tak si ceníme ve »Slepém
mládenci« primitivismu stejně, jako nás tento
poutá na malbách starých mistrů, kdežto nás
odpuzuje primitivismus nový, uměle vyvolávaný,
padělaný, tudíž falešný. V tomto směru
»Slepý mládenec« zůstal naprosto nepochopen
referenty denních listů, kteří zkrátka zaujali

k jeho naivnosti odmítavé stanovisko; a bude
pochopení celého Tyla vůbec na škodu, zaviní-
li toto stanovisko chlad obecnstva.

I ve své primitivnosti »Slepý mládenec« při-
náší stopy dramatických schopností svého pů-
vodce. Je účinně stavěn, zejména v prvních
dvou dějstvích, děj vyvíněn jest s podrob-
nou logikou, vzruch dramatický stoupá; teprve
třetí dějství trpí tím, že se tu opětovně vypru-
vují věci již známé. Hra jest dramatickosti
mnohem podstatnější, než na př. »Fidlovačka«
— ale této dostává se mimořádného významu
tím, že zpěvní vložka posledního aktu stala se
národní hymnou, a touto okolností, vlastně
zcela nahodilou, mimo úmysl původců vznik-
lou, zostřuje se náš dnešní zájem o ni. Naproti
tomu ve »Slepém mládenci« obecenstvo hry
neznalé, čekalo vlastenecké zakončení pro-
roctvím legendárního »Slepého mládence«, je-
hož ve hře není — a tím dostavilo se mimovol-
né zklamání. Je dosti ku podivu, že Tyl, jemuž
zajisté legenda byla k práci popudem, mo-
mentu prorocství vůbec nevyužil.

Umělci, kterým připadl úkol, vypraviti »Sle-
pého mládence« v Národním divadle, pánové
Štapfer a Mušek, pochopili sloh roman-
ticko-rytířský, jehož si práce žádá, sloh, jaký
asi by byl hověl úmyslům Tylovým; skuteč-
ně stalo se ovšem v rouše nepoměrně ná-
dhernějším, než mohl o něm sníti spisovatel,
pracující bez naděje v dohledný samostatný
rozkvět českého divadla. Každý obraz měl uce-
lenou náladu, řada jejich byla harmonickým
akordem; útulná síň hradní, milá krajina v pod-
hradí, ponurá kobka věžní, požár sídla loupež-
nického, klášter v horách — všecky skytaly
malebné obrazy, jichž propracování detailem
bylo zcela místné. Vrcholem byla scéna ple-
sová, se vkusným ovládnutím barevného sou-
ladu při nepřepjaté nádhře obleků; působila
dojem staré malby na Zvíkově. Karel Štap-
fer jest posud našim nejlepším a jenom násled-
kem vlastní skromnosti nedoceněným mistrem
výpravy tohoto způsobu, a jeho zkušenosť
praktická hledá sobě rovna. Rež. K. Mušek
osvědčil znova své pochopení a lásku k dílu
Tylova a jimi docílil přesného nastudování hry,
jmenovitě výrazného a přec nevtíravého před-
nesu starosvětské mluvy veršované. Hlavní
úlohu zbůjného a kajícího Víta hrál pan Deyl
s nadšením a citem a přesvědčoval jmenovitě
v prvním dějství překvpujícím temperamentem.
Dámy Odstrčilová (Milína), Suchánková (Ad-
leta), pánové Vávra (Žďárský), Nový (Oldřich),
Matys (Paběnický), Kolár (Záruba), Tesař (Li-
bín), Čepela (Hovora) družili se k němu vesměs
s upřímným zaujetím pro dílo dramatického
patriarchy našeho a s úplným zdarem. — Dlužno
zaznamenati, že hráno bylo dle původního
rukopisu Tylova, chovaného v museu; nesro-
vnalosti časových intervallů vyrovnány byly
vhodným uspořádáním pochodu, tance a pod.

a z »Českých písní XV. věku« případně vybrány vložky zpěvní. Veškerou touto péčí poděpřena byla stará, prostá hra, že objevily se všechny její dobré vlastnosti, života schopné. A stalo se tak právem v roce, kdy slavíme padesáté výročí kladení základního kamene k Národnímu divadlu — neboť právě tato hra pojí se ke snům našich předchůdců o budoucnosti českého divadla; první její tištěné vydání bylo totiž věnováno dru Fr. L. Riegrovi, jako vzpomínka na společné »blahé zámysly o divadle Národním!«

Karel Mašek.

Opera: Opera Národního divadla žije od listopadu ve znamení pohostinských her Emy Destinnové. Válečná doba, která zadržela zpěvačku světového jména, slavnou naši krajanu, zde v Čechách a zabránila jí dostátí kontraktu americkému, dopřála nám tím radosti, jaké bychom se za poměrů neválečných nebyli dočkali. Výsostné umění E. Destinnové je vskutku požitkem mimořádným pro hudební obecnost české a zájem tohoto obecnstva o pohostinské hry ty je takový, jakého vůbec není příkladu u nás. Soubor rolí, v nichž tentokrát Destinnová zpívá, popřává nám obdivovati se jejímu vzácnému umění všestranně. Libuše, Milada v »Daliboru«, Mařenka v »Prodané«, Alžběta v »Tannhäuseru«, Senta v »Hollandanu«, Carmen, Aida, Tosca — toť řada postav, v nichž právě dramatické stránce zpěvní možno se zastavit mnohonásobným leskem. E. Destinnová nezpívá jen svoje postavy, nehraje je jen — ona je žije, a v tom právě záleží kouzlo celého výkonu, že vše je tak přirozené a při tom na vrcholu uměleckého podání. Těžko psáti o umění E. Destinnové a nepsati dithyramb. Není však ani třeba v těchto řádcích oceňovati umělecké kvality pěvkyně, jejížto obliba u nás ještě zvýšena je okolností, že v umělkyni vidíme zároveň upřímnou Češku, dobrou dceru svého národa. Je-li slavnostní naše opera »Libuše« nejmocnějším výrazem národního citu v naší operní tvorbě, je také pro její titulní úlohu předurčena Destinnová jak uměním, tak citěním národním. Nemůžeme si myslet národní svátky české bez Libuše a bez Destinnové. A doufejme, že se po strastných dnech přece jen dočkáme dnů, kdy nadšená slova české kněžny o národě, tak procítěná největším českým skladatelem a největší českou zpěvačkou, nebudou už proroctvím, nýbrž skutečností.

AG.

MĚSTSKÉ DIVADLO NA KRÁL. VINOHRADĚCH.

Činohra: FAUSTINA. Hra o ženě, ve čtyřech dějstvích a sedmi proměnách. Napsal Stanislav Lom. Režisér Václav Vydra. Po prvé 5. února 1918.

V nové své hře Stanislav Lom objevuje se nám opět jinak, než jak jsme ho poznali před léty v pohádce o Honzovi (v divadle Vinohradském) i v symbolickém »Vůdci« (loni v divadle Národním). Jest to důkazem o myšlenkovém bohatství, které se vyvíjí rozličnými směry. Tentokrát svábil ho problém ženy, která se snaží hledati a řešiti si smysl života způsobem

naprosto odlišným od konvence, staré i moderní. Myšlenka je rázu povšechného, nepoutá se k individu, a s tohoto hlediska nutno nazíratí na hru, tak že ani výjevy zcela realisticky vypravené nesmíme brátí v tomto přímém smyslu, ale jen jako pomůcku symbolu.

Faustina — jejíž jméno voleno na znamení jejího epigonství v myšlence Faustusovské — jest oprostěna od starosvětského, úzkého obzoru, představeného její babičkou, a také od volných, povrchních pudů smyslových, jichž nositelkou jest její matka. Domáhá se nejprve naprosté svobody osobní — příležitost poskytne poptávka matčina »starého známého«, jenž hledá děvče do vinárny. Tam poštve však na se jeho hněv, odporující jeho záletům, tak že hned prvního večera dá ji zatknouti a odvésti na policii. Ze separace vysvobodí ji »bledý host« z vinárny, jakýsi mezinárodní podvodník, který odhadl mimořádnost její energie; Faustina ho následuje, shledávajíc imponující složku životní ve zločinu. Ale když pro společný velký zisk jejím svodem má mladý šlechtic býti připraven o důležité listiny diplomatické, shledá Faustina větší výhodu životní v bohatství a rodové slávě šlechticově a jde s tímto, zradivší svého spojence a zbožňovatele. Žijíc na zámku šlechtickém seznává, že větší prospěch může jí poskytnouti šlechticův starý strýc — ač i jeho bohatství je malomocné vedle ceny drahokamů, nabídnutých ke koupi a rovnajících se nádheře hvězd, k jichž jasné povýšenosti Faustina touží. Starý šlechtic však podléhá záchvatu z rozčilení; Faustina pak ocitá se na ulici před divadlem rozmanitostí, a tu upoutá k sobě pozornost jeho tří hlavních činitelů tancem, trochu násilně vyvolaným. Nalézá částečného uspokojení v umění, ale jedem z umělců probudí ji k názoru, že smysl života nutno hledati v sobě samém, beze spoléhání na cizí síly. Vzájemné pochopení duší umožňuje toto východisko.

Hra jest vnějškem přepestře vybavena, na druhé straně opět jest přetížena mluvou, která místy je násilně stručnou, místy obtížně vyvíjí logiku; obecnost, nemohouc pochytiti přechody, odcizuje se dojmů. Lze pouze zaznamenati práci s uznáním jako práci vážnou, charakterisovanou snahou po nové cestě. Provedení, režie i výprava hleděly prospěti dílu; snaha arcíř tříštila se o jeho rozeklanost mezi symbol a realismus, silně nanašeny. Hlavní úlohu hrála pí. Ibová-Bolešková, ostrým zdůrazňováním každé věty postavu zvýšeně typisující. Pan Vydra klidně a dobře mluvil bledého hosta ve vinárně, Faustinina svůdce ke zločinu; méně mu svěděl clown, přinášející konečné řešení. Paní Máiová výborně charakterisovala záletnou »mami« i další obdobné typy, tulačky a tanečnice, s velkým vkusem p. Roland provedl epizodu klenotníkovu, umění páne Zakopalovu bylo snadnou úlohou ve znamení masce i výrazné hře předvésti postavy vinárníka, starého šlechtice a ředitele divadla rozmanitostí. Po třech niterně spřízněných úlohách měli též pí. Ptáková (babička, vězeň-

ská, hraběnka) a p. Karen (básník, hrabě, šašek); a hověli jim s obvyklou svědomitostí. Všichni účinkující — jako pravidelně v případech, kde úkol daný auktozem není přesný — pomáhali si manýrou. Chlad, který nepopíratelně vanul z premiéry, pochopil z toho, že práce tvořena byla více rozumem než srdcem.

Karel Mašek.

Opera: Referát příště.

MĚSTSKÉ DIVADLO V PLZNI.

Činohra: Na Městském divadle vypravena byla v poslední době premiera tříaktové komedie Viléma Skocha: *LIBELLULA*. Do pošumavského zákoutí zapadne, aby osvěžila své nervy, světová varietní zpěvačka Emma Vallery-Nováková, již letní společnost podčechovská vybízí, aby si pohrála s uzavřeným podivínem, botanikem profesorem Florentinem. Tento vědec zaujme však znavenou světoběžnici do opravdy a jasným svým životním názorem způsobí, že se jí dosavadní život zhnuší. Emma zamiluje se do Florentina a on do ní. Má dojít k sňatku. Tomu postaví se však v cestu sestra profesora, paní radová Bartíková, jež docílí, že Emma dobrovolně se sňatku zříká, uznávajíc, že vpád ženy z podobných společenských vrstev v železný kruh solidních měšťáků (autor nazývá je »šlechtou morálky«) přináší s sebou i mnoho stínů. Byla to krásná láska, ale Emma právě pro krásu vzpomínky na ni vrací se do dřívějšího života, slibujíc rozteskněnému Florentinovi, jehož duševní hladiny dotkla se jako zlatokřídla vážka (*libellula*) povrchu jezerního, že v hořkostech životních bude jí blažití vědomí, že kdysi v duševním souzvuku s ním stála vysoko, vysoko nad všedním davem. Tento hlavní motiv hry je dovedně propracován, čehož nelze říci o nahozených jen episodách k němu se přičleňujících. Novinka má účinnou gradaci, několik vděčných úloh (bohužel také několik velmi nevďečných), a režii popřává možnost zablýsknouti se vhodným scenováním vnitřku pošumavské rozhledny, na jejímž vrcholu za blesků a hromů dochází k prvním zásadním polibkům originálních milenců. Hlavní předností hry je svižný její dialog s vtipy místy duchaplnými, místy jen kousavými. (»Z muže stává se lehko člověk vzdělaný, že ženy pouze ochočený.« Nebo: »Jste tak trochu pessimista: práce je vám trestem za hříchy. — Nikoliv, jsem tak trochu optimista. Hřích je mi odměnou za práci« atd.) Obecenstvo přijalo »*Libellulu*« velmi vřele a ztotožnilo se — jak se zdá — i s její trochu šosáckou morálkou. Z účinkujících dlužno vyzvednouti znamenité výkony p. K o š n e r o v é a p. F i š e r a, jímž v drobnějších úložkách se zdarem asistovali p. Beníšková, Kandert, Piškáček, Čermák, p. Vendová, p. Kreisová a j. — Ze slovanských literatur po Gorkiho »*Barbarech*« nastudována *Voinovičova* »*Dáma se slunečnicí*«, historie démonické krásky, jež z chudé londýnské prodáváčky stala se bohatou ruskou šlechticnou. Na cestě k tomuto úspěchu dopustila se však zlo-

činu: zastřelila někdejšího svého milence, když byla obava, že bude jím kompromitována, a skryla mrtvolu jeho (se slunečnicí, s nader jí strženou, v ztuhlé ruce) pod pohovku hostinského pokoje, v němž krátce na to uzamkla lůžko tam vlákaného, horkokrevného a po lásce toužícího mladého italského plavčíka. Plavčík se šťastně dostane z pastí, ale hrůza, již protřpěl, má vliv na celý jeho další život i na jeho názory o ženách. Když pak se po letech v Benátkách s démonickou kráskou shledává, žádá za své mlčení její náruč. V duši dámině stala se však zatím změna. Po dosažení slávy a bohatství hnula se v jejím srdci i láska a ta není teď někdejší bezohledná vražednice schopna potřásnití, pročež raději končí ve vlnách. Režisér p. F i š e r všemožně se přičinil, aby scénicky vystihl jak kouzlo benátské noci, tak eleganci objevující se tam aristokracie. Pí. Beníšková zklamala ty, kdož chtěli mít »*dámu*« sehranu šablonovitým slohem drastických hrdinek biografových filmů, za to myslivému obecenstvu zavděčila se psychologickým podkreslením démonické ženy, již pojala jako stále nespokojenou a až do chvíle opravdové lásky cosi neznámého hledající sfinxu, která klidně jde smýti své životní omyly smrtí. V ostatních úlohách úspěšně se uplatnili pp. Kandert, Majer, Čermák, Počepický a pí. Košnerová. Hra přijata byla velmi vřele. — Z prací, nečinících nároku na umělecké hodnocení plní v Plzni domy rozpustilá komedie »*Kometa Hanzelino*« od Jos. Skružného a B. Ludvíka, historie sporu ženy nenávidícího hvězdáře se sličnou hvězdárkou o současně oběma vynalezenou kometu. Příhoda, plná situační komiky, končí přirozeně sňatkem. Dobře se v ní uplatňují sl. Janderová, st. Machová, pp. Rabas, Želenský, Urban, Riegl a pí. Procházková. — Z her provedených mimo Městské divadlo zasluhuje zmínky Skochova aktovka »*Portrét zla*«, o jejíž premii v Měšťanské besedě zasloužil se spolek akademiků »*Radbuza*«. Je to svižně nahozená drobnůstka, v níž Fantom dokazuje mladé malířce, která osobně prošla různé brlohy, aby z tváří tam viděných utvořila děsuplný »*portrét zla*«, že zlo je vlastně rozkoší a radostí. Hříčka duchaplná a líbivá, ačkoliv »*radost ze zla*« v úvodu k »*Milé sedmi loupežníků*« hlásal již před deseti lety Viktor Dyk.

Petr Fingal.

Opera: Referát příště.

NÁRODNÍ DIVADLO V BRNĚ.

Letošní sezona našeho divadla je ve znamení uměleckého vzestupu. Jsme zde v Brně skromní a jako chudí vaříme jen z vody; proto je nám pokrokem již velmi značným, když p. Jiříkovský, který vlastně řídí zdejší divadlo pod firmou Lácinovou, změnil nesnesitelné poměry sezony 1916/17, kdy převládala opereta a dal přednost činohře, veden jsa správným poznatkem, že bude-li s dobrým činoherním ensemblem hrát při slušné výpravě co nejlépe, zmenší tím nikterak návštěvy divadla, určova-

né teď zřetely jinými, než repertoírními. Již loni a letos teprve netřeba obecnstva lákat a pro tuto výhodu bylo příkazem každého divadla pracovat ke zvýšení úrovně; tím víc to platilo o divadle brněnském, jehož poslání národně kulturní v hlavním městě Moravy zvlášť dokládat nutno není. Pan Lacina kopal tomuto úkolu hrob za přeslazených zvuků vídeňských valčíků, p. Jiríkovský poslání to pomalu křísí, jak ukazují tyto cifry: Od začátku letošní sezony do konce r. 1917 hrálo se 26 činoher (20 původních, 6 cizích) 70krát, 20 oper 58krát a 13 operet 51krát; pro rok 1916 a tutéž dobu platí tyto cifry: 22 činoher (11 pův., 11 cizích) 36krát, 17 oper 45krát a 19 operet, baletů (2), kabaret (1) 72krát.

Činohra dbala v nynější sezoně nejen starých autorů českých, ale proti dřívějšímu zvyku dodržuje dost dobrý krok s novodobou tvorbou dramatickou. Měli jsme Hilbertovo »Hnízdo v bouři«, Dykovo »Revoluční trilogii«, Štolbovu »Zlatou rybku« hned po Praze, Tylova »Slepého mládence« dokonce před Prahou. Všecky ty hry, dále starší Jiráskovy, Šimáčkovy, stejně pak cizí, zejména »Romeo a Julie«, po delší době na naši scénu opět uvedené, těšily se velké návštěvě, dík dobrým výkonům naší činohry. Z moravských autorů uveden Tůma svými »Pasekáři« a ukázalo se, že hra tato obstála by i na některé z obou velkých pražských scén. Z cizího repertoíru vybírá naše činohra s oblibou zvláštní a nehrané věci a docílila jimi již loni pozoruhodných výkonů (Rostandovými »Romantiky«, Zamacoisovými »Šašky« a Mussetovým »Se srdcem divno hrát«.) Letos vzat Przybyszewského »Sníh«, ale příliš jemnounce tato práce sehrána mdle a působila při své nepatrné dramatickosti nudně.

Opera žila letos až dosud ze starého repertoíru a zejména z české tvorby nepřinesla nic nového. Solisty má velice dobré, ale bohužel mezery v nich, sbor mužský slabý; orchestr trpí neúplným obsazením a nedostačujícím počtem zkoušek. Odtud v neakustickém našem divadle, při drsné hře orchestru, nahažujícím častou silou hry počet hudebníků, zpěvák na jevišti hlasově zaniká a velké závěry oper mění se v hřmotný zmatek, daleký účinnosti, skladatelem zamýšlené. Že vše nelze vysvětlit poměry, ukázala již mnohá představení, zahrnaná velmi propracovaně. Z neprovedených cizích oper hrána v lednu Humperdinckova pohádka »Královské děti« věc, která nesnese srovnání s »Rusalkou«, ale výborné podání (sl. Snopková, pp. Šindler, Komarov, Pivoňka) ospravedlnilo její uvedení na scénu. Byl to umělecký čin. Nedávné vystoupení M. Romana (Dalibor), žáka sl. Destinnové, ukázalo, že českému umění roste znamenitý tenor.

Bez operety těžko divadlu žít a pro nás je vymožeností, že se opereta nehraje v neděli po obě představení, jak bývalo. Provozuje se známé vídeňské zboží a nedávno hraná »Slovácká princezka«, byť česká původem, bohužel se od něho příliš neliší. Potěšitelná při

operetách je jediné okolnost, že novou výpravu nezhlťává jen tento příživník uměleckých snah.

Rozhodným krokem k ustálení našeho divadla je nedávné zřízení pensijního fondu pro členstvo. K posílení začátků byla 12. února pořádána členstvem umělecká akademie, která po stránce mravní a hmotné vypadla skvěle, na důkaz, že v Brně je obecnstvo, které své divadlo opravdu potřebuje. *Ant. Pavlíček.*

ŠVANDOVO DIVADLO NA SMÍCHOVĚ.

Obě poslední zdejší novinky jsou duševním majetkem našich sousedů. »Ta první«, jak se totiž také zove 4akt. hra Pavla Lindaua, druhdy intendanta dvorní scény meiningenské, a autora her: »Úspěch«, »Hraběnka Lea«, »Marie a Magdalena« a j., volí k řešení problém značně obtížný, ne-li prostě nemožný. Důsledky návratu ženy, nadobro životu odumřelé, v pozmeněné zatím poměry domáčí a rodinné, kde místo její zaujala jiná. Způsob, jakým tak činí, je divadelně sice jediné přijatelné, leč ve skutečnosti a svých důsledcích vyvolal by jen nové, ještě těžší konflikty. Hra vedle toho trpí přílišnou rozvzlácností a matností kresby charakterové. Má jedinou dokreslenou postavu titulní hrdinky, v níž hostující pí. Gampéová-Švagrovská zejména v projevu mateřské lásky dala rozezvuceti nejjemnějším strunám svého nitra. — Druhá hra autora téhož jména, leč novějšího data (dle spoluautora Aug. Neidhardta): »Kdyby té lásky nebylo«, má ještě méně pozitiv. hodnot. Je stejně vleklá, a jakás takás divad. technika a kresba charakterů nepozvedá ji nad běžnou úroveň jiných podobných německých výrobků. Líčí neblahé důsledky udržování člověka v sebevědomí hmotné nedovislosti, je-li skutkem pravý opak, ať již se tak děje z přátelské náklonnosti, či jakéhokoli jiného citu. Hře dodalo větší zajímavosti obsazení role milovnické tentokrát p. Kalistou, jenž před časem a zvláště ve Wedekindově »Lulu« upozornil na určité, jednostranné klady svého talentu a tento dojem doplňuje teď získanou zatím konverzační rutinou, již nedostává se však ještě pravého odševnění. *S.*

LIDOVÉ DIVADLO »URANIA« V PRAZE VII.

Světlym bodem zdejšího repertoíru je nastudování Jiráskova selského dramatu »Vojnarka«, jehož genre bývá namnoze vyššími a kosmopolitickými hledisky i názory literárního dneška přezírán a přece zůstává projevem našeho nejvlastnějšího charakteru. I naše herecké soubory — zdá se — pohybují se v něm nejvolněji. Doba národního sebepoznání vyžádala si rovněž od první české scény jeho respektování v celé řadě her, mezi nimiž je »Otec« téhož autora na místě ne posledním. Divadlo švandovo hraje »Vojnarku« již od počátku saisony a také v Uranii doznalo drama silného scenického účinku a v rozmyslném obsazení zřetelné odezvy dojmům přístupného hlediště. Role selky Vojnarové, ve vzpomínkách srdci milých a v mateřské lásce jihnoucí a již již se podávající, připadla pí. Šetřilové, jež měla pro ni vřelý, vmlouvající se přednes a zejména bolest zklamání podávala přesvědčivými tóny. Furiantského Toníka Havlů, světem prošlého a schytralého, pravou tvářnost prospěcháře dovedně ukrývajícího a jen v propukající náruživosti pravdivého, zahrál p. Rozsival se zřejmou snahou po nejužším přimknutí se k charakteru úlohy. Katastrofa závěrku vyvolala hluboký dojem životní skutečnosti. Osobité postřehy tvrdé poctivosti dodal své figurce starého Vojnara

p. Javorčák, úlisnou bigotností výborně charakterisoval svého »speváka« Hrušku p. Pražský. Sympaticky uvedl se nahlouplý čeledín Martin p. Kréhanův, všední typ staré ženy podala pani Pražská. J. R.

ŽIŽKOVSKÁ ČINOHRA.

Čestný večer jedné z nadaných adeptek dramatického umění poslední doby, slč. B. Částkové, která již dříve ve Fenclově divadle karlínském prokázala v »Dáblíci« pěkné herecké schopnosti, přinesl tentokrát význačné dílo dramatické literatury z konce minulého století, 4aktové scénické studium právě nedávno zesnulého vynikajícího polského dramatika J. A. Kisielewského: »Karikatury«. Hra, sehraná svého času Národním divadlem v skvělém obsazení čelných rolí Relského Ed. Vojanem a Zosi Hanou Kvapilovou, nepozbyla dosud, přes značnou odlehlost doby svého vzniku, změnu modních hesel, názorů a myšlenek, svých vášnivých vztahů k životu a docílila ve zdejším oddaném provedení scénickém znovu podmanivého dojmu. Tragedie mladé, inteligentní, básnické duše, dychtící po ušlechtilém a krásném využití,

připoutané však nesetřesitelnými okovy k bezmezně oddané, prosté, myšlenkově zaoštalé a všední bytosti. Zdejší soubor, k němuž náleží mnohé jméno, známé již z jiných předměstských jevišť, jako pp. Dobrovolný, Bartoš, Přemysl Pražský, Bělský, pí. Nietschová, slč. L. Želenská a Strnadová, stačil svou početností na obsazení rolí a svými vlohami také k jich uplatnění. Relského hrál p. Mejkal, žák dram. školy Želenského, jenž zejména těžkou trýzeň zoufalé bezmoci vyjádřil působivými prostředky. Zosia slč. Částková, otrocky milující, bezradná ve snaze dokázat jediný smysl i cíl svého života, zaujala životností svého výkonu. — Z ostatního pestrého a na slušné úrovni pohybujícího se repertoiru, pojímajícího vážně a správně úkol jeviště lidovýchovného, dlužno aspoň registrovat Gorkého hru »Nadně«, Halbeovo »Mládí«, Tolstého »Vzkříšení« a z původních prací P. Moudré »Lekničky« a F. Šormův »Bojo život« (býv. »Redaktor«). Operetta zdejší tvoří činohře ve své obmezenosti a bedlivém výběru (dosud hrána Audranova »Loutka« a Holländrova »Záhadná kráska«) přijatelný a snad poměry odůvodněný doplněk. Jakub Rydvan.

Z CIZÍCH DIVADEL

POLSKÉ DIVADLO.

Polská divadla ve svém repertoiru trpí nesmírně vinou dnešních poměrů. Nemají za celý čas téměř původní novinky. Než i tak v jich nedostatku důsledně dodržují ustálenou zásadu, neohlízejí se po zboží, importovaném z ciziny, a volí raději z neštěbných pokladů domácí starší produkce. Dávají namnoze ožiti dílům, o nichž se zdálo, že již nikdy světla jevištních ramp nespatří. Tak dostal se opět k slovu Zalewski, Bliziński, Jordan, Fredro st. a každý vzal svým jednotlivými nestárnoucími hodnotami ještě dnes se uplatnit. — Alex. Fredrovu »Panu Jowialskému«, jenž je z posledních »premier« divadla Krakovského, svědčilo nemálo groteskní pojetí, jakého poskytl tomuto celkem neškodnému mladickému žertu rež. Zelwerowicz. Hra, nastudovaná pro chytaný cyklus Fredrův, jenž uskutečněn má být ještě v této saisoně, docílila velmi slušného úspěchu. — Stoleté výročí úmrtí Stan. Wyspiańskiego uctěno zde vypravením jeho trag. »Powrót Odyssea«, jež je moderním dramatem psychologickým v rámci antiky. — Ze skutečných novinek zaznamenati lze zejména hru Zapolské »Carewicz«, která již před tím v rouše německém prošla několika scenami zahraničními. Ličí milostný poměr mezi dědicem trůnu a prostou dívkou z lidu a vyniká mistrnou charakteristikou dvorského ovzduší i jednotlivých typů. — Městské divadlo Lvovské prožívá ředitelskou krizi. Dosavadní víceletý ředitel Ludvík Heller, známý také pohostinskými hrami svého souboru na městské scéně vinnohradské (»V holubniku«, »Těžké ryby«, »Svatba«) odchází, a není dosud rozhodnuto, neujme-li se vedení podniku samo město. Že tyto nejisté poměry mají nepříznivý vliv i na postup vnitřní práce, je na bledni. — Z divadelní Varšavy dochází jen velmi málo zpráv. Divadla, dříve státní, jako je Teatr Rozmaitości, Nowości, Mały a j. řídí zvláštní městské komitěty, správcem Szyfmanova divadla Polského je nyní býv. krakovský ředitel Ludv. Solski. Z novinek měla úspěch B. Gorczyňského (autora »Bagienka«) »Konstytucja«, vlastenecká hra z bouř-

livých dnů říjnových r. 1905. — Divadelní kronika zaznamenává jubileum padesátileté umělecké činnosti nestora polských herců, Vinc. Rapackého, jenž vynikl i na poli literárním hrami většinou z dějin Polsky, j. »Wit Stwosze«, »Mikolaj Kopernik«, »Mazur Czart«, »Pro honore domus«, »Boğuslawski i jego scena« a j., dále úmrtí Apolonie Grabowské, nejstarší z polských zpěvaček, jež zejména před 50 lety za vedení Quattriniho a Moniuszky vystupovala v operách vlašského a polského repertoiru, a skon vynikajícího polského dramatika J. A. Kisielewského, o němž zmínku přineseme příště. rd.

ANGLICKÉ DIVADLO.

Dlouhá válka zbraňuje stopovatí pravidelně divadelní události za kanálem. Že i tam nezůstala válka bez vlivu na divadlo, je jisto. A soudě dle plného počtu divadel, z nichž jedinké nezůstalo zavřeno, se jim patrně dobře daří. Naproti tomu nekonalý se loni (1917) obvyklé Shakespearovské slavnosti v Stratfordu nad Avonou. To možno vysvětliti nedostavením se hostů z Ameriky, jichž se tu vždy v dubnu vystřídá na 30.000. Jinou velkou divadelní událostí bylo úmrtí Sir Herberta Beerbohma Tree-a (nar. roku 1853) herce, spisovatele, majitele i ředitele divadla »His Majesty's«. Na divadle prvně vystoupil roku 1877, rytířem byl jmenován roku 1909.

Vánoční sezona londýnská byla zase ve znamení pantomim, jako v letech mírových. V lednu byly na čelných jevištích sehrány následující hry: Divadlo Adelphi hrálo operetu »Hoch«, na text Pinnerovy veselohry »The Magistrate«. (Hráno před léty na Národním divadle, pod titulem »Policejní soudce«.) Ambassador hrálo čtyřaktové drama »Zpekla«, od Herb. Thomase, a počínaje 4. únorem, má na repertoiru tříaktovou hru s prologem »Bratříček«, od B. J. Lyn Hardinga. Apollo hraje válečnou špehyřskou komedii »V bitevních liniích«, již napsal hrabě Derr Biggars. Comedy Theatre dělá obchody s operetou »Bubbles«, text od J. H. Turnera, hudba od Filipa Brahama. Dally's hraje »Děvče z hor« a velké divadlo

Drury Lane výpravnou hru »Aladdin« od F. Anstey (autor »Trináctého u stolu« a »Mosazné lahve«). Divadlo Vévody z Yorku provozuje drama od Bayarda Veillera »Trináctá židle«; Gaietty operettu »Náplast v obličejí«; Garrick »The saving Grace« od Haddon Chamberse (autor »Tyranství slz«). Na Globe provozují s velkým úspěchem novou hru »Láska v chatě«, od Somerset Maughama (autor »Mrs. Dot«). Haymarket válečnou komedii »General Post«; His Majesty's »Chu Chin Chow« (tato hra je na repertoiru divadla už druhý rok); Lyceum »Sedm dní dovolené«, nová hra od Waltera Howarda, patrně rovněž z vojenského života, Oxford »The better Ole«; Palace operettu »Pamela«; Prince of Wales operettu »Ano, strýčku«; Princes komickou operu »Carminetta«, Quenn's starou hru »Brewsterovy milliony«; Savoy ještě staršího »Bibliotekáře«; Shaftesbury operettu »Ailette«; St. James's (ke bývaly provozovány Wildeovy hry a pěstěno repertoire německý (romantickou operu »Valentine«; St. Maritn's »Spící společníci«, Seymour Hicksem zpracovaná francouzská novella, a konečně Strand »Šibalští šibalové«, patrně fraška. — Jak viděti, neděje se na londýnských divadlech nic pozoruhodného. A skorem všechna divadla hrají kromě večerů, nejméně dvakrát týdně i odboledne. K. Mušek.

MAĎARSKÉ DIVADLO.

Zájem o dramatické umění v Uhrách byl vždy veliký; svědčí o tom celý až dosavadní stav dra-

matické literatury maďarské, jejíž vznik a rozvoj má s počátky a vývinem dramatu českého velmi mnoho společného. Tento zájem po dobu války nejen neochabl, nýbrž dostoupil naopak výše před tím nevidané. Nikdy nenaplněovalo obecnostvo četná divadla jak hlavního města tak i venkova tou měrou, jako v posledních letech, kdy do dosavadní dramatické tvorby zanesla válka nové směry a proudy, které opanovaly jeviště a o nichž na tomto místě ještě bude promluveno.

V posledních dnech jsou to mezi četnými jinými zejména dva kusy, které nepřetržitě plní domy a o něž neutichuje zájem obecnstva. Jsou to Ludvíka Biróa drama »Hotel Imperial«, dávaný v Magyar Színházu (Maďarském Divadle) v posledních týdnech téměř denně a zakoupený též všemi řediteli přečetných venkovských divadel. Také Légrádyovo nakladatelství chystá v krátké době již několikáté jeho knižní vydání.

Druhý kus, těšící se ne menší oblibě a dávaný ve Vígyszínházu (Veseloherním divadle) je Daniela Jóba »Őszi vihar« (Podzimní bouře).

Vedle toho nezánikl úplně zájem pro historické domácí a klasické cizí drama, jak o tom svědčí pieta vzdaná v těchto dnech na Národním Divadle (Nemzeti színház) Calderonovi. Dáván totiž po pětadvacáté jako jubilejní představení jeho »Sudi Zalamejský«, jehož první představení bylo v roce 1842 na též divadle. Hlavní roli po hercích slavné paměti Szentpéterim, Úiházym a Hegeďusovi sehrál Julius Gál. Frant. Brábek.

KRONIKA

Národní divadlo chystá se letošního jara oslavit jubileum, nejpamátnější a nejvýznamnější za celou dobu svého trvání. Dne 16. května bude tomu padesát let, co český národ kladl zbožně, nadšeně i hrdě základní kámen k dlouhou touženému, důstojnému vlastnímu a samostatnému chrámu dramatického umění, k budově, kterou opředl nejkrásnějšími sny, zahrnul ryzí láskou, k níž přilnul nejvroucnějšími city, která velkým a vznešeným svým posláním stala se nejdůležitější složkou osvětých jeho snah a v krátké poměrné době svého trvání a své činnosti zjevným dokumentem duševní i kulturní jeho vyspělosti. Padesáté výročí tak úchvatně krásných, vzpomínkově vzrušujících a v dějinách českého divadelnictví jedinečných dnů, v nichž v Praze, v srdci království, za nevidané účasti všeho československého světa, za jásotu všech vrstev národa, odehrával se slavný akt procitnuvšího uvědomění a započato se stavbou nádherného Národního divadla, má státi se nejen velikým svátkem národním, ale oslaveno má býti všemi divadelními kruhy českými nejokázaleji, v prvé řadě pak ovšem Národním divadlem. Za tou příčinou ustavil se již slavnostní výbor, do něhož pozváni zástupci všech našich sborův a ústavů národních, kulturních i politických a v jehož čelo dožádán jako předseda dr. Karel Kramář a jako místopředsedové dvor. rada prof. dr. Jaroslav Hlava, předseda společnosti Národního divadla a dr. Karel

Marek, předseda spojeného družstva Národního divadla; jednatelem jmenován Jaroslav Kvapil. Vedle výkonného výboru, jenž ujal se již práci, ustavena i řada odborů, m. j. odbor musejní, jehož předsedou zvolen ředitel Václav Štech a jehož úkolem je vykonati přípravné práce pro zřízení českého Divadelního musea, jakožto trvalé památky na letošní jubileum a pak odbor redakční s dr. Servácem Hellerem a Adolfem Srbem v čele, jenž chystá vydati pamětní spis o založení Národního divadla a významu této naší národní epochy.

V jeden a týž den této památné události spadá však i umělecky stejně významné jubileum prvního provedení Smetanova »Dalibora« v Novoměstském divadle, jímž tato oslava nabývá zároveň širšího, divadelně a hudebně nejzávažnějšího rázu. Národní divadlo ohlásilo již, že připravuje jubilejní cyklus národních her českých, jenž zahájén bude dnem 1. května a potrvá až do dnů Husových. Na jeho repertoiru je šedesát českých děl operních i činoherních, jimiž znázorněno bude všechno v pravdě živoucí naše tvoření dramatické. Vedle samostatného cyklu oper Smetanových a dvořákových provedeny budou: Fibichova »Šárka«, Kovařovicovi »Psohlavci« a »Na starém bělidle«, Janáčková »Její pastorkyňa«, Rozkošného »Popelka«, Foersterova »Eva« a »Nepřemožení« a Chvá-

lova operá »Záboj«, kterážto obě poslední díla budou současně operními novinkami saisony. Činohra chystá se vypraviti cyklus 41 her od 29 českých autorů, jenž bude zároveň jakousi historickou přehlídkou našeho činoherního umění. Zastoupení jsou v něm dle dosa- vadních dispozic tito autoři a hry: K l i c p e r a: »Veselohra na mostě«, »Divotvorný klobouk«, T y l: »Strakonický dudák«, »Pražský flamendr«, »Slepý mládenec«, K o l a r: »Mage- lona«, »Pražský žid«, M a c h á č e k: »Ženi- chové«, B o z d ě c h: »Zkouška státníková«, J e ř á b e k: »Služebník svého pána«, Š a m- b e r k: »Jedenácté přikázání«, V r c h l i c k ý: »Drahomíra«, »Noc na Karlštejně«, A d á m e k: »Salomena«, S t r o u p e ž n i c k ý: »Tři staro- české aktovky«, »Naši furianti«, Š u b e r t: »Jan Vřava«, Š t o l b a: »Vodní družstvo«, Z e y e r: »Neklan«, J i r á s e k: »Otec«, »Jan žižka«, »Lucerna«, S v o b o d a: »Směry ži- vota«, »Poupě«, »Čekanky«, P r e i s o v á: »Gazdina roba«, Š i m á č e k: »Jiný vzduch«, Š t e c h: »David a Goliáš«, M r š t í k: »Mary- ša«, K v a p i l: »Oblaka«, M a š e k: »Dceruška hostinského«, K u n ě t i c k á: »Přítěž«, H i l- b e r t: »Falkenštejn«, D y k: »Posel«, D v o- ř á k: »Král Václav IV.«, M a h e n: »Mrtvé moře«, Š r á m e k: »Léto«, K r e j č í: »Povo- deň, a Fischer: »Přemyslovci«. K jubilejním slavnostem přidruží se i M ě s t s k ě d i v a d l o na Král. Vinohradech zvláštním kru- hem her, doplňujícím program Národního di- vadla.

K. E.

Karel Mušek, režisér a člen činohry Národního divadla v Praze slavil 31. prosince 1917 své Abra- hamoviny. O jeho umělecké činnosti a významu zmíníme se příště.

Adolf Krössing, český operní pěvec a do ne- dáвна člen zpěvoherního souboru Národního di- vadla, dovršil 5. ledna t. r. v plné svěžesti sedm- desátku svého života. Je jedním z těch již nemno- hých žijících, kteří studovali opery ještě za dí-

gování Smetanova a srostl také s některými úlo- hamí jeho zpěvoher nezapomenutelně. Jeho Skří- vánek v »Tajemství«, Michálek v »Čertové stěně«, strážník v »Hubičce«, ale především Vašek z »Pro- dané« jsou postavy plny umělecké ukáznosti, humoru a jemné komiky, v nichž sklízel vždy va- vřiny, lásku obecnosti i uznání ciziny.

Dr. Zdeněk Nejedlý, profesor hudební vědy na čes. universitě, čes. hudeb. historik a estetik, dovršil 10. února t. r. čtyřicátý rok života. Je u nás nejpřed- nějším znalcem S m e t a n o v a uměleckého odkazu a vynikající pracovník nejen v české, nýbrž i svě- tové hudební i historické literatuře. Napsal znač- nou řadu vysoce cenných vědeckých a odborných publikací a vydává nyní nejrozsáhlejší a skvělé své dílo »Všeobecné dějiny hudby«.

Sté výročí narození Jana Nep. Maýra, oper. pěvce, dirigenta, skladatele a ředitele českého di- vadla, připadly na 17. únor t. r. J. N. Maýr byl ředitelem Prozatímního divadla v l. 1874—76 a 1878—83. M. j. složil také operu »Horymír«, † 25. října 1888.

Tomáš Kratochvíl, býv. divad. ředitel, zemřel v pol. února v Rakovníku ve věku 60 let. Zvěčnělý svědomitý herec i dobrý zpěvák, byl činný u spo- lečnosti Zöllnerovy, Kramelovy a Faltysovy a po smrti ředitele Fr. J. Čížka, jehož dceru pojal za choť, stal se ředitelem této staré a o české divadlo zasloužilé společnosti, kterou vedl asi do r. 1892.

Nový divadelní klub v Praze. Činní solisté Ná- rodního divadla založili společenský a stavovský klub se skvělým programem: Pěstít vzájemnost kolegiální i se světem mimodivadelním, dbáti o tří- bení odborných vědomostí svého členstva, hájiti jeho práva, pozvednouti divadelní úroveň, podporovati svůj Pensijní fond, a konečně pracovati, aby v příští divadelní správě došli uplatnění i poradní hlasy zá- stupců uměleckého personálu. Zajisté program, s nímž každý projeví radostný souhlas. Místnosti klub- u, elegantně zařízené jsou v kavárně »Louvre« na Ferdinandově třídě. Klub zahájí činnost, jakmile budou schváleny jeho stanovy, vypracované dle stávajících již zdejších i anglických vzorů. Počet mimořádných členů bude omezen. Do prozatímního výboru byli zvoleni: Deyl, Fifka, Hurt, Mušek, Nový, Pollert, Steimar, Schütz, Wiesner, Zitek, Že- lenský.

DIVADELNÍ HLÍDKA ČASOPISECKÁ

rd.— Borecký Jar. dr.: »O některých potřebách našeho divadelního a hudebního života« (Osvěta XLVIII., 2). — Brtník V. dr.: »Česká trilogie« (letošní Sborník spol. Vrchlického). — Čada Frt.: »Richard Wagner a Schopenhauer« (Smetana VIII., 1—3). — Engelmüller Karel: »Slavné památce položení zá- kladního kamene k Národnímu divadlu« (Venkov č. 18. z 20. ledna 1918). — Fischer Ot.: »Divadelní studie.« Nová řada: 1. Dramaturgické problémy; 2. Jaroslav Maria. (Osvěta XLVIII., 1. a 2.); — týž: Úryvek z »Přemyslovců« (Lumír XLVI., 2); — F. O.: »Dvě starověké veselohry« (Nár. Listy č. 23 z 27. ledna 1918). — Foerstner Jos. B.: »Operetta« (Lipa I., 5). — Fryb Ant.: »O českých librettech: Mašek — Malíř Rainer, Fischer — Karlštejn, Munk — Hy- polita« (Mod. Revue XXIV., 4). — Haškovec P. M. dr. doc.: »Soud lásky« (letošní Sborník spol. Vrch- lického). — Helfert Vlad.: »Kapitola o naší ná- rodní hrdošti« (Národ I., 37). — O. Jiráni doc.: »O Juliu Apostatovi a Epponimě« (letošní Sborník spol. Vrchlického). — Král Jos.: Rythmické otáz- ky českého dramatu, zvláště o metru v trag. »Fae-

ton« (Listy filologické). — Maria Jar.: Lucrezia Borgia (Mod. Revue XXIV., 5). — Moudrá Pavla: Z dramatu »Lekniny« (Ženský Svět XXII., 1—2, Led- den). — Nejedlý Zdeněk: »Braniboři v Čechách«. K edici Smetanové společn. (Nár. Listy č. 23 z 27. ledna 1918). — Pachmayer Jul.: »Nové operní di- vadlo v Praze«. Rozhovor s řed. G. Schmoranzem. (Večer č. 23 z 29. ledna 1918 a č. 28 z 5. února 1918). — Pallas Gust.: »Studie Ibsenská« (Osvěta XLVIII., 2). — Potěšil F. K.: »Ze Smetanovy korre- spondence« (Hud. Revue XI., 4, Leden). — Sláma B.: »O druhé české divadlo«. S náčrtkem. (Nár. Li- sty č. 12, z 13. ledna 1918). — »Slavné dva měsíce v Nár. div.« (Večerník Práva Lidu č. 24 z 30. ledna 1918). — »Souborné vydání textů Smetan. oper« (Nár. Listy č. 18 z 20. ledna 1918). — Šourek Ot.: »Dopisy Ant. Dvořáka Al. Göbloví na Sichrově« (Hudeb. Revue XI., 4, Leden). — Štěpán V.: Eman. Chvály »Záboj« (Hud. Revue XI., 4, Leden). — Tro- jan Bol. Ing.: »Ze vzpomínek na Bedř. Smetanu«. Ukázka z chronolog. vedených autor. paměti (To- pičův sborník 1918, 5, Únor). — Wagner Václ. dr.: »Jos. Gallí Bibiena a pražská korunovační opera« (Zlatá Praha XXXV., 17—19).

DIVADELNÍ MATICE.

Správní výbor ve své ustavující schůzi, konané dne 28. prosince 1917 za předsednictví p. JUDr. Josefa Štolby vzal za politování na vědomí, že Dr. Hermann volbu do výboru nepřijímá. Do výboru povolán za něho náhradník p. R. Nešvera. Jednatel a zapisovatelem zvolen p. Fr. Liska, pokladníkem prof. p. Karel Štěpánek, účetním p. R. Nešvera, správcem domu p. Valentin Trousil. Po projednání administrativních potřeb s ustavením spolku spojených, přikročeno k jednání o vlastní činnosti spolku. Usneseno převzít od Ú. M. D. O. Č. vydávání časopisu »České divadlo«. Za tím účelem sestavena redakční rada za předsednictví p. Dra. Č. Kliera, do níž povolání pp.: Klíma, Liska, Skružný, Sommer, Štěpánek, Trousil a Wenig. Redakční rada pověřena projednáním i ostatní vydavatelské činnosti, zejména pokud se týče vydávání almanachu, odborné knihovny, letáků, (epistol), besedníku a divad. knihovny. Táž projedná i převzetí knihovny »Českého divadla« od Ú. M. D. O. Č. — Pokud ostatní činnosti se týče, uvažováno budiž v dohodě s Ú. M. D. O. Č. o zřízení všedivadelního archivu a o sestavení statistiky o činnosti jednot v r. 1917. O součinnost v této záležitosti požádání budou též zástupci divad. autorů: »Máj«, »Ú. J. Č. H.« a »Česká divadelní agentura«. Všem ochotnickým sdružením zaslána bude výzva, by pro všedivadelní archiv a Tylovu knihovnu věnovaly přebytečný knižní materiál, památky, rukopisy, programy, plakáty a j. O umístění jednoho bude s museem král. Českého.

Redakční rada konala až dosud 5 schůzí za předsednictví p. Dra. Čeňka Kliera. Redakci časopisu převzal spisovatel a redaktor Ottova Divadelního Slovníku p. Karel Engelmüller. — Vypsáno offertní řízení na tisk »Českého divadla«, jenž zadán knižtiskárně »Melantrich« v Praze. — Projednány veškeré záležitosti, spojené s vydáním 1. čísla časopisu, stanoveno předplatné, ceny insertů, honoráře a jednáno o zahájení činnosti za získáním insertů. — Vysloven souhlas s vydáváním odborné a divad. knihovny, za kterýmž účelem jednáno bude o získání cenných prací. Návrhem a sestavením vzorného »Besedníku« pověřen p. prof. Klíma. Vydaním jeho má být povznesena úroveň programových zábav a různých večerů spolky našimi pořádaných.

Ochotnickým, osvětovým a lidověchovným pracovníkům! Aby činnost Matice divadelní vnikla do nejširších kruhů, získání a jmenování budou místní důvěrníci ve všech místech, v nichž působí zejména naše ochotnické a čtenářské spolky. V každém spolku má být získán jeden horlivý člen, jenž zájmů Matice divadelní bude mít stále na paměti. Žádáme veškeré naše osvětové pracovníky, by se přihlašovali sami, výbory spolků pak, jejichž se týče, žádáme, aby nám ve směru tom činily své návrhy. Potřebné instrukce pro důvěrníky vydány budou co nejdříve.

Ú. M. D. O. Č.

Výkonný výbor konal schůze dne 5. led. a 9. ún. t. r. S radostí vzal na vědomí průběh jubilejních slavností, jakož i četné zdravice, telegramy a příspěvy v příležitosti té došlé. — Se zvláštním národovědeckým vztahem na vědomí zpr. o představeních na paměť třicetiletého trvání Ú. M. D. O. Č. pořádaných a o jubilejních darech, matičním fondům

z výtěžků jejich zaslaných. — Návrhy s. d. o. »Hýbl« v Č. Třebové odkázány organis. odboru, po po případě řád. val. hromadě. — V blízké době svolány budou okrskové schůze ve Slaném, v Ml. Boleslavi, v Chocni, v Lounech a v Berouně. — Na pozvání klubu pens. solistů Národního divadla ku poradám o uspořádání výstavy a oslav na paměť padesátého výročí založení základního kamene k Národnímu divadlu, účastnili se schůzí pp. Liska a Trousil. — Panu Dr. Hermannovi, jenž vzdal se členství výboru, vzdány za jeho činnost díky. — Ochot. spolek »Mošna« v Karlíně věnoval »Tylově knihovně« celou svoji knihovnu, beseda »Šubert« ve Zlonicích pak některé knihy vyřaděné. Za příkladný tento čin vzdány dárčům díky. — Slavností čtyřicetiletého trvání spolku »Hálek« v Praze účastnili se pp. Jira, Trousil a Weinert. — K jubilejním slavnostem spolku »Máj« a »Matice opavské« zaslány blahopřejné dopisy. — Vedle celé řady běžných záležitostí vyřízena podrobně otázka sčítování časopisu, knihovny a příspěvků s Maticí divadelní. — U poštovního úřadu stane se cpařtení, aby veškeré zásilky na přístě dodávány byly přímo k rukám starosty. — Do poroty ku posouzení prací došlých do soutěže o VI. Tylovu cenu dožádání pp. prof. Jiří V. Klíma a spis. Adolf Wenig, za Ú. M. D. O. Č. vyslání pp. prof. Karel Štěpánek a spis. Jakub Rydvan. Předsedá starosta.

Výroční řádná valná hromada Ú. M. D. O. Č. koná se v neděli, dne 24. břez. t. r. o 9. hod. dop. v restauraci »u Bubeníků« v Praze, v Myslíkově ul., s tímto pořadem: 1. Čtení zápisu. 2. Zprávy činovníků: gen. tajemníka, pokladníka, účetního a účetních dozorců. 3. Odevzdání osvědčení z jubilejní soutěže pražského okrsku. 4. Zpráva o ustavení a cílech »Matice divadelní«. 5. Rozhovor o příští Husově lidověchovné universitě. 6. Sdělení rozpočtu pro rok 1918 a stanovení výše příspěvků. 7. Návrh s. d. o. »Hýbl« v Č. Třebové na povinné pojištění členstva. 8. Návrh nového řádu organizačního. 9. Doplňovací volby do výboru správního. 10. Volné návrhy.

Každý okrsek vysílá k valné hromadě po 2 delegátech, skupina členů čestných a zakládajících vysílá do 100 členů 5 delegátů.

Súčastníci se valné hromady mohou veškerí členové jednot zastoupených v Matici, jakož i veškerí členové čestní a zakládající, právo volební a hlasovací mají však pouze delegovaní zástupci. Má-li valná hromada činit platná usnesení, jest zapotřebí přítomnosti nejméně třetiny delegátů okrsků; o hodinu později koná se valná hromada za každého počtu delegátů.

Spisovatel Alois Jirásek zaslal Ú. M. D. O. Č. přípis tohoto znění: »Velečtní! Prokázali jste mi velikou poctu, zvolivše mne svým čestným členem. Upřímně jsem litoval, že jsem nemohl poděkovati, když vážená Vaše deputace počtla mne svou návštěvou a přinesla mně slibný diplom. Prosim, abyste laskavě přijali srdečné mé díky, jež tímto Vám vzdávám za laskavé uznání mého díla, za vyznamenání mně prokázané. Vážím si ho velmi, neboť pochází od spolku vysoce zasloužilého, který léta blahodárně působí pro rozkvět našeho divadelního ochotnictva. Račte laskavě prominouti, že poněkud pozdě děkuji; ale nemoc v rodině zdržela mne zde na venkově a dále, nežli jsem se nadál. Přije naši milé Ústřední Matici divadelního ochotnictva stálého rozkvětu, pozdravuji Vás a jsem Váš

přátelsky oddaný Alois Jirásek. — V Hronově nad Metují, dne 24. led. 1918.

Pro českou Husovu lidovýchovnou universitu. »Osvětový svaz«, který organizoval dosud lidovýchovnou práci v národě, rozhodl se založiti vysokou školu lidovou, jež stane se ústředím osvětové práce po zemích českých a bude školou pro všechny, kteří jsou již v praktickém životě a jimž ve svých přednáškách, cvičeních i knihovnách poskytneme vzdělání dle jich potřeb a zálib. Škola tato bude mít své odbočky všude tam, kde je lze z důvodů praktických zaříditi a na našich ochotnických spolicích bude, by na vytvoření této instituce spolupracovaly. V první řadě věnujte výtěžek alespoň jednoho divadelního večera Osvětovému svazu na její zařízení. — O stanovisku ochotnictva k lidovýchovné vysoké škole této pojedná výroční řádná valná hromada Ú. M. D. O. Č., jež se koná dne 24. března t. r.

OKRSKY.

K valné hromadě Ú. M. D. O. Č., konané 24. břez. t. r., jest povinen každý okrsek vyslati 2 zástupce. Jména vyslaných bude též oznámena výkonnému výboru do 20. t. m., do kterých doby budež mu oznámena i jména sekretářů jednotlivých okrsků, kteříž dle stanov jsou členy správního výboru Ú. M. D. O. Č.

Pražský okrsek konal v neděli 27. led. t. r. výroční řád. val. hromadu za účasti zástupců 24 sdružení. Předseda p. Frant. Liska vzpomnul úspěšné činnosti v roce uplynulém, zejména divad. extensí, soutěže a četných podniků a podniků, dotkl se chvíli radostných i zjevů, jež kalily radost z podnikané práce. Po schválení zpráv tajemníka, pokladníka a účetních dozorců promluvil o tom, čeho chtěla okrsková rada docílití jubilejní soutěží. Soutěž měla být povzbuzením a vzorem k řádnému studování a provádění her a ne zápasem o primát neb příčinou k rozladění. Osvědčení ze soutěže rozdána budou po jejich zhotovení při vhodné příležitosti. Prohlášení dram. odboru Městské besedy vlnohradské, jež spokojuje se výsledkem své práce a osvědčení se vzdává, vzato na vědomí. — Po zprávě o ustavení a cílech »Matic divadelní« po návrhu p. Skály usneseno závazně pro všechna sdružení v okrsku, že jsou povinna získati nejméně 5 předplatitelů Českého divadla (5 přispívajících členů Matici divadelní), po případě 5 výtisků pro své členy předplácet. — K vyzvání Osvětového svazu doporučí se všem organizovaným sdružením v okrsku, aby výtěžek jednoho představení věnován byl Osvětovému svazu na zřízení Husovy lidovýchovné university. — Zpráva o obmyslené divadelní výstavce na paměť padesátého výročí položení základního kamene k Národnímu divadlu vzata na vědomí, s tím, by okrsková rada o potřebném všecka sdružení uvědomila. — Po delším rozhovoru odkázáno okrskové radě, aby usilovala o získání vhodných místností pro zřízení společného ochotnického jeviště v Praze. — Návrh organizačního odboru na stanovení obvodů v území okrsku schválen. — Po schválení rozpočtu na r. 1918 ustanoveno, aby okrskový příspěvek stanoven byl jako dosud na 2 K ročně. — Návrh organizačního odboru na přesné vymezení amaturismu v ochotnictvu jednomyslně schválen, s tím doporučením, aby pojat byl jako závazný pro všechno ochotnictvo do nového řádu organizačního. — Na toto provedeny volby 13 členů okrskové rady, 9 náhradníků, 2 účetních dozorců, 2 zástupců do valných hromad Ú. M. D. O. Č. a 10 zástupců okrsku do správního

výboru Ú. M. D. O. Č. — Při volných návrzích vysloveno politování nad neodůvodněnými soustavnými útoky anonymů na jednotlivé činovníky Ú. M. D. O. Č., uveřejňovanými v jistém pražském týdeníku, odsouzeno, že dotčení, mají-li opravdový zájem o zdar a rozkvět jednoty, neobracejí se se svými stížnostmi na výbor a valnou hromadu Ú. M. D. O. Č. a napadeným vyslovena důvěra. — Poděkováním předsedy Frant. Lisky, jež z předsednictví odstupuje, za všecku podporu, valná hromada skončena.

Okrsková rada pražská ustavila se ve schůzi dne 10. ún. t. r. Předsedou zvolen prof. p. Karel Štěpánek, místopředsedou p. Sláva Kuneš, tajemníkem p. Jaroslav Skřivan, pokladníkem p. Rudolf Weinert, zapisovatelem p. Václ. Černý, předsedy odborů a sice: organizačního p. Valentin Trousil, vzdělávacího p. Boh. Skála a pořadatelského p. F. X. Kodeš. Po přihláškách a zařazení všech členů okrskové rady do jednotlivých odborů pojednáno o příští činnosti okrsku. Za účelem sestavení programu činnosti příští svolána bude schůze všech tří odborů ke společné poradě. Po vyřízení běžných záležitostí schůze skončena.

Smetanův okrsek v Chocni. Neděle, dne 16. pros. 1917 svedla v Čes. Třebové poprvé sdružené jednoty na divad. večeru okrskovém ve společné práci. Tento večer, pořádaný ve prospěch úkolů naší Matice, byl vzpruhou našeho ochotnictva, zanechal nejlepší upomínky a podnítl chuť k další práci. Krátkým proslovem naznačeno pravé poslání ochotníků ve směru lidovýchovném a národním. Po té sehrál ochot. spolek »Hýbl« z Čes. Třebové Havelkovu aktovku »Slib«, ochot. spolek »Vicena« z Ústí n. O. Stroupežnického »Zvíkovského raráška« a konečně spojené spolky »Kolár« a »Tyl« z Chocně Svobodovo »Mlsáněčko«. Výkony všech účinkujících i výprava byly bezvadné. Čistý výtěžek večera 354.57 K.

Plzeň: II. Tylův okrsek. V poslední schůzi přijaty za členy opět nové jednoty z venkova, které uznaly výhody členství Matice i okrsku. Taktéž akce pro »Jubilejní dar« Ú. M. D. O. Č. úspěšně pokračuje. Na valné hromadě jednoty div. ochot. »Tyl« v Plzni zvolen byl p. Václav Varaus, dlouholetý člen a režisér této jednoty čestným členem. Akce pro postavení »Tylova domu« v Plzni budí v jednotách živý zájem, za to Spolek pro postavení pomníku J. K. Tylovi nejvíce žádné známky činnosti. Pro okrskovou knihovnu zakoupeno bylo opět 60 divadelních her, na což se jednoty upozorňují. V místnosti okrsku ůraduje se každou neděli od 10 do 11 hodin dopol. — h.

JEDNOTY.

Bolevec (u Plzně). Divad. odbor »Občansko-hospodářské besedy« sehrál 27. led. t. r. Fr. X. Svobody: »Směry života«. Obsazení i nastudování hry bylo velmi dobré a také režie pečlivá. Četné a vděčné posluchačstvo mělo by jen dbáti větší dochvilnosti při zahájení představení. J. B.

Bousov Dolní. Dne 20. led. t. r. sehrál kroužek zdejších ochotníků F. V. Krejčího hru: »Přes padesát«. Uznání zaslouží zvláště výkon sl. Fuksové (Helena Burešova). Nevhodné obsazení rolí a nedostatečné jich ovládnutí byly na překážku úspěchu.

Božkov (u Plzně). Dramat. odbor »Sokola« sehrál 2. ún. t. r. ves. Skruzného a Vrbského »Láska si nedá poroučeti«. Provedení uspokojilo, ač souhře vadilo poněkud volné tempo. Odbor má ve svém střední síly, které při dobré vůli a pili docílily by jistě žádoucího úspěchu. B.

Doudlevec (u Plzně). Jednota div. ochotníků sehrála o Vánocích »Maryšu« bří. Mrštíků ve pro-

spěch »Českého srdce«. Ač jeviště doudelevské jednoty není těch rozměrů, aby stačilo hře s komparsy, vyřešil režisér p. Baar přece jednotlivé scény uspokojivě. Maryšu hrála dokonale sl. Kaslová, Francka p. Mařík, Vávru p. Varaus, Lizala p. Baar, Dobrou partnerkou byla mu sl. A. Liškova (Lizalka). V ostatních úlohách uplatnily se sl. J. Liškova (Strouhalka) a pí. Čechurová (Rozára). Souhra celkem pěkná, návštěva velmi četná. —k.

Hloubětín. O. s. »Mošna« konal 1. led. t. r. svou V. řád. valnou hromadu u přítomnosti 23 členů. Spolková činnost oproti letům předelým částečně poklesla, což zaviniili hlavně starší ochotníci svou netečností. Celkem sehráno bylo 10 představení, jimiž dovršeno bylo 50. představení, které naši ochotníci od založení spolku sehráli. Na oslavu toho provedena národní báčorka Tylova »Strakonický dudák«. Docílila takového úspěchu, že musila být třikrát opakována. Z divadel docíleno čistého zisku 938.80 K, ze zábavy »mikulášské« získáno 543.54 K. — Pozůstalým po padlém členu Jos. Pičkorovi vyplacena částka 100 K, na peněžních darech čl. vojínům vydáno 463 K; dále bylo věnováno »Všeodborovému sdružení« v Hloubětíně 20 K, Ú. M. D. O. Č. výtěžek z divad. představení »Herecká láska« 51 K, místnímu odb. »Českého srdce« 50 K a na zakoupení nového jeviště 874 K. Pro nový správní rok zvoleni: předsedou Littera B., místopřed. Brázda A., režisérem (opětne) Zdvihal V.; do výboru: Trojáněk J., Otta J., Veliška J., Heřtus J., Veitt Fr., Zdvihal V., Švec A. a Jiroušková A. Náhradníky: Šafařík K., Vávra A., Lebduška Fr. a Zemanová M.; revisory účtů: Heřtus Jos. a Lebeda Jos., zástupci na venek: Souček Fr. a Vorlíček K., zástupcem pak do schůzí okrskových Veitt Fr. K práci v novém roce přikročme s chutí, se zodpovědností nejen vůči svým kolegům krvácejícím na poli válečném, ale i vůči svému národu. Fr. Souček, jednatel.

Choceň. Ve prospěch úkolů Ú. M. D. O. Č. sehráli ochotníci spolků »Kolár« a »Tyl« společně dne 26. a 28. pros. 1917 Šamberkovo »Jedenácté přikázání« a odvedli čistých 336.13 K. Oba spolky spojí se v jeden pod jménem »Jirásek«.

Němčovice (u Radnic). Dne 10. ún. sehráli zdejší ochotníci Loučenského hru: »Vesnická královna Helenka z Pazderny«, za režie p. prof. A. Červenky. Hra, rázu »Sedláka zlatodvorského«, tedy bezcenná, minula se účinkem. Záměna osob v obzazení byla by věcí prospěla. Scénická výprava byla ledabylá a obleky většinou nevhodné. Tak se ochotnické divadlo hrát nemá. —ý F.

Plzeň. Ochot. sp. »Kolár« sehrál 26. pros. 1917 v Měšť. Besedě tříaktovou ves. »Sluníčko« od F. Čechetky, za režie p. Krožana. Práce jemná, vyžadující dobré souhry, pilného studia a pečlivé režie, má-li docílit účinku. Těmto podmínkám bylo sice vyhověno, leč souhra v některých místech vážla a výpravě chyběl soulad. Přes to doznala hra vřelého přijetí. Hlavní roli Sakuru-Jakko hrála sl. Pesáková s obvyklou svědomitostí, ač chybělo jí více naivnosti a vřelé manželské oddanosti. Pěkně vystihl svůj úkol p. F. Hanzlíček (Jaro Hodač). Dvojici milenců představovali s chutí sl. Hrušková (Věra Hodačova) a p. Volbrecht (assistent Kalivoda), a pěknou figurku zahradníka Baďouška vytvo-

řil p. Bureš. Případná jinak hra dra. Sazimy a jeho choti (p. J. Hanzlíček a sl. Žďárská) vyzadovala by více pevnosti, právě jako sl. Křížkové (Helena Marešova) více svůdnosti. Výkon p. Capka neodpovídal charakteru štovárníka Mareše. Ostatní role byly podány přiměřeně, masky dobře voleny. Návštěva velmi četná. Představení pořádáno ve prospěch »Českého srdce«. —k.

Slaný. Dramat. odbor děln. tělocvič. jednoty provedl 10. ún. t. r. v divadle »Občanské záložny« Jiráskovu »Vojnarku« s pěkným úspěchem, tak, že představení bylo nutno 17. ún. opakovati. Pro nejbližší dobu připravují se hry další — ovšem nepříjde-li divadelní společnost.

Škvřňany (u Plzně). Dram. odbor »Sokola« sehrál 2. února Štolbovu veselohru »Staré hříchy« za režie p. Horejše. Hra byla by snesla ostřejší tempo a v souhře větší ucelenost. Přes to však byly výkony jednotlivců, zvláště dam zdarilé. Zápotocký s chutí hrál p. Vlčkem, Kučera p. Brantlův byl přiléhavý, Novák p. Koubův mstačil, Krapíčka p. Horejše měl být jinak založen, velmi dobře hrála sl. Příbaňová (Kačka) a půvabně sl. Kasalová (Emma Mráčková). Případně byly podány epizody Nimtondlové a Šoulavé (sl. Gromešova a Cibulkova). Pro příště nutno jeviště lépe osvětliti. Návštěva velmi četná. —k.

Spolek div. ochotníků v Třeboni věnoval z čistého výtěžku představení »To byla noc« 150 K místnímu polévkovému ústavu a 150 K »Českému srdci«. — Čistý výtěžek představení »V zakletém zámku 148 K 68 h rozdělen mezi 9 vdov po padlých vojinech, které obdržely po 16 K 52 h. Spolek dokázal, že pamatuje činem tím i na nejpotřebnější z potřebných, na chudou mládež, budoucnost vlasti a národa.

Volyně. Spolek div. ochotníků »Bozděch« sehrál 21. října 1917 na oslavu 66letých naroz. A. Jiráska pod protekt. městské rady mistrovu hru: »Pan Johanes«. Hra byla pečlivě vypravena, divadlo vyprodáno. Představení přítomno bylo mnoho lidí ze širokého okolí, i ze vzdáleného Pošumaví přijeli na vozech. Hra za režie Dra. Bezděky sehrána důstojně. Světél. efekty uspořádal p. Pechman, správce měst. elektrárny. Příjem představení K 900.—. Hra byla opakována a opět při vyprodaném divadle. Mile překvapení byli všichni účinkující dopisem mistra A. Jiráska, jenž poděkoval všem za počtu jemu prokázanou. Bozděch sehrál v krátké době již šest Jiráskových her, a to: Samota, Otec, Kolébka, Lucerna (4krát), Pan Johanes (2krát), Vojnarka (2krát). Dne 2. pros. hráno ve prospěch postavení pomníku Tylova k výzvě Ú. M. D. O. Č. Proveden Dra. Císlera »Ředitel panství«. Představení za režie p. Dr. Bezděky bylo vzorné. Z představení zasláno K 50.— Tylovu fondu a K 50.— vdovám a sirotkům po padlých vojinech. K témuž účelu odvedeno ve dvou letech již 700 K. Dne 25. 26. a 31. pros. hrání »Psohlavci« od Kühnla při vyprodaném domě. První dvě představení uspořádána ve prospěch vdov a sirotků, třetí ve prospěch »Českého srdce«. Provedení mělo velký úspěch. Dekorace ze závodu Fr. Petrána z Prahy upoutaly pozornost. Vybráno K 1640.—. Příští hry pořádaný budou ve prospěch »Českého srdce« a očekáváme rovněž značný výtěžek. —K—.

ORGÁN MATICE DIVADELNÍ A ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

Rukopisů nevyžádaných nevracíme. Listy přijímají se jen frankované. Zvláštními dopisy redakce neodpovídá.

LITERÁRNÍ NOVINKY.

(V této rubrice zaznamenáváme všechny literární publikace redakci zasláné.)

Z nakladatelství J. Otty v Praze: **Jos. B. Foerster:** Nepřemožení. Zpěvohra ve čtyřech dějstvích. Za K 1.80. — **Jaroslav Maria:** Torquato Tasso. Tragedie o 2 dějstvích. Za 2 K 40 h. — **Henrik Ibsen:** Císař a Galilejský. Světodějná hra I. a II. Z noršt. přeložil Gustav Palas. (Světová knihovna, sv. 1267—70 a 1271—74.) Za 1 K 60 h. — **A. N. Ostrovskij:** Bez věna. Drama o čtyřech dějstvích. Přeložil Vinc. Červinka. (Svět. knih. č. 1283—85.) Za 60 h. — **E. Scribá a E. Le-**

gouvé: Adriena Lecouvreurůvá. Drama o pěti dějstvích. Přeložil Frant. Khol. (Světová knihovna, sv. 1301—3.)

Z nakladatelství J. Mojžiše v Choceňi: **Loukář.** Měsíčník pro povznesení českého loutkářství. Roč. II. čís. 3—4. Redaktor dr. Jindř. Veselý.

Soukromým nákladem: **Kalendář Národního divadla v Praze**, na rok 1918. Roč. XXXVII. Vydal vlastním nákladem Jan Šmejkal. Za 3 K.

Vypsání ceny.

ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKOSLOVANSKÉHO

na paměť 30letého svého trvání vypisuje z Tylova fondu

ŠESTOU TYLOVU CENU 500 KORUN

na celovečerní hru (veselohru neb hru lidovou), jež by se při své skutečně literární ceně hodila ku provozování i na menších divadlech ochotnických.

Konkurující práce, čitelně psané, označené heslem a stejně označenou obálkou, v níž budiž udáno spisovatelovo jméno a bydliště, budtež zaslány nejdéle do 31. března r. 1918 starostovi Ú. M. D. O. Č. p. Františku Liskovi, vrchnímu měst. kancelářskému správci na Král. Vinohradech, Karlova tř. č. 20.

Jména členů poroty budou veřejně oznámena nejpozději do konce zadávací lhůty. Provozovací právo cenou poctěné hry zůstane do konce r. 1918 pro jednoty a odbory v Matici soustředěné volným. Pro divadla stálá a jednoty neorganizované zůstává provozovací právo vyhrazeno autoru. Právo vydání tiskem za přiměřený honorář vyhražuje se pro **Knihovnu Českého Divadla**.

Výsledek konkursu dle usnesení poroty ohlásí podepsaný výbor do konce června 1918.

V Praze, dne 10. září 1917.

Za Ústřední Matici Divadelního Ochotnictva Českoslovanského v Praze:

Jan Jankovský, gen. tajemník.

František Liska, starosta.

Valentin Trousil, jednatel.

Nejlacinnějším literárním časopisem
je umělecký měsíčník

„VZLET“

jenž v prvních dvou číslech druhého ročníku přinesl původní příspěvky od J. S. Machara, K. Klostermanna, Adolfa Heyduka, F. X. Svobody, K. Engelmüllera, Stanisl. Jarkovského (Dr. Jiřího Gutha), F. M. Čapka, Jana Vrby, Frant. Flosa, Viléma Skocha, Jos. Jahody, Viktora Hánka, Emila Pauera, Jiřího V. Prokopa, M. B. Böhnla, Quidona M. Vyskočila, Gustava Klíky, Karla Čvančary, Boženy Podhorské atd. »VZLET« přináší kritiky o všech stálých českých divadlech, otiskl ukázkou nových dramát K. Engelmüllera a M. B. Böhnla a z pera svého redaktora Petra Fingala uveřejňuje humoristický román z divadelního života »Božský Kamil Korybut«. Jednotlivá objemná čísla »Vzletu«, zdobená barevnými přílohami vynikajících malířů, prodávají se po K 1.—, celoročně s poštovní zásilkou se předplácí K 10.50. — Několik zbývajících kompletních výtisků ročníku I. lze ještě objednat za 10 K (i s pošt. zásilkou).

Objednejte u nakladatelství

K. BENÍŠKA

v Plzni, Klatovská třída 32.

ŽENSKÝ OBZOR

REVUE ČESKÝCH ŽEN

Redaktorka A. Ziegloserová.

Ročník XVI.

»ŽENSKÝ OBZOR«, revue českých žen, reprezentuje se u nás jakožto vážná revue, svědomitě řízená a se spolupracovnickou obcí, jež sestává z předních jmen pokrokového, literárního, jakož i uměleckého světa našeho.

Nákladem ŽENSKÉHO OBZORU vyšlo: M. Lefèvre: **Po stopě ženy v dějinách**, váz. K 2.40, poštou recom. K 2.95. — Charles Letourneau: **Postavení ženy u různých národů zeměkoule**, K 3.60 včetně 20proc. knihkup. přírážky, poštou recom. K 4.05. — Helena Malířová: **Jarní rozhovory**, K 3.— včetně knih. 20proc. přír., poštou recom. K 3.45. — Výbor prací Fandy Šimkové-Uzlové K 1.20 včetně knih. 20proc. přír., pošt. rec. K 1.60. — Matilde Sero: **Jeníčka nebo smrt**, 90 hal. i s poštovným. — MUDr. E. Vozábová: **O vivisekci. Vliv alkoholu na život ženy a dítěte**, 55 hal. i s poštovným. — Olga Maryšková: **Život ženy** K 1.80 včetně 20proc. knih. přír., pošt. rec. K 2.20.

Panorama Královské Prahy, v nádherné fotochromové reprodukcí. Umělecká výtčba každého příbytku i salonu. Druhé, dokonalejší vydání pouze za K 12.— i s poštovným.

Rozebráno: Výbor prací Ant. Prav. Veselého. — Ed. Bém: **Svoboda ženy**. — A. Ziegloserová: **Písne srdci**. — A. Ziegloserová: **V rozkvětu léta**. (Vyjde znova v jednotné knize u Zemědělského knihkupectví v Praze.)

»ŽENSKÝ OBZOR« se předplácí: Ročně pouze K 6.—, Dopíše si o ukázkové číslo na: »ŽENSKÝ OBZOR«, Praha-Král. Vinohrady, Řipská 3.

Česká divadelní agentura

doporučuje novinky letošní sezóny:

Hry původní celovečerní:

KOMETA HANZELÍNOVA, vesel. 3akt. Josef Skružný-B. Ludvík. Repert. hra Měst. div. v Plzni a Švand. div. Nákladem vlast. Riegrovo nábř. 20. Cena K 1.50.

PRINCEZNA ZE STATKU, lidová hra, 3akt. Jakub Rydvan. Přijato Švand. div. Nákladem vlast. Riegrovo nábř. 20. Cena K 1.70.

FERDINAND SPÍ, vesel. 3akt. Josef Skružný. Repert. hra div. Uranie, Praha. Nákl. vlast. Riegrovo nábř. 20. Cena K 1.50.

NA VYSOKÉ STRÁNĚ, vesel. 3akt. Fr. Hlavatý. Hraje se s úspěchem na ochot. scénách. Nákladem Fr. Švejdy, Praha VIII. Cena K 1.50.

LÁSKA NEDÁ SI POROUČET, vesel. 3akt. Jos. Skružný-B. Vrbský. Repert. hra Měst. div. v Plzni a České Činohry. Nákl. vlast. Riegr. nábř. 20. Cena K 1.50.

HRA O SRDCE. (Na jednu kartu.) Komedie 3akt. B. Vrbský. Repert. hra České Činohry. Nákladem F. Švejdy, Praha VIII. Cena K 2.—.

Překlady celovečerní.

CAUSA KRÁL, vesel. 3akt. L. Stárk-A. Eisler, přel. B. Bouda. Repert. hra Měst. div. na Kr. Vinohr. Opatří Čes. div. agent.

FATA MORGANA, vesel. 3akt. Arn. Vajda, přel. B. Ludvík. Repert. hra div. Uranie. Rukopis. Opatří Čes. div. agent.

HLUBINA, drama 3akt. St. Przybyszewski, přel. Jak. Rydvan. Přijato v Měst. div. v Plzni. Rukopis. Opatří Čes. div. agent.

Aktovky původní:

HOVORY LÁSKY. (Čtyři aktovky: Poslední večere. — Ze všech nejsmutnější. — Papirový ideál. — Skvrna od vína.) Vilém Skoch. Repert. hry Měst. div. v Plzni, Švand. div. Nákladem J. R. Vilímka v Praze. Cena K 2.50.

KOMPTOIRISTKA PANA NAFTALÍNA, vesel. Jos. Skružný. Repert. hra divadla Variété. Nákladem vlast. Riegrovo nábř. 20. Cena 80 h.

NEVIDITELNÁ, vesel. J. Skružný-B. Vrbský. Repert. hra divadla Variété. Nákladem vlast. Riegrovo nábř. 20. Cena 80 hal.

SENOSEČ, vesel. M. Votrubová-Haunero-
v. Repert. hra Nár. div. v Praze. Nákl. J. R. Vilímka v Praze. Cena K 2.50 (s aktovkou »Rovnováha«).

MARTIČKA PIANISTKA, vesel. M. Votrubová-Haunero-
v. Repert. hra Měst. div. na Vinohr. Nákl. J. R. Vilímka v Praze. Cena K 2.50 (ve svazku s aktovkami: »Jašmak« a »Když volí ženy ženu«).

POŽÁR, groteska. Em. Hruška. Repert. hra Jižkovské Činohry. Rukopis. Opatří Čes. div. agentura.

FALEŠNÝ AKORD, vesel. Fr. David. Nákl. vlastním. Opatří Čes. div. ag. Cena K 1.50 (ve svazku s aktovkou »Tichý blázen«).

Podrobný seznam zasílá, veškeré tyto knihy ochotně opatří a provozovací právo všech těchto her zastupuje:

Česká divadelní agentura,

Riegrovo nábřeží č. 20. Telefon 218.

Právě vyšlo!

**Nepostrádatelný
doplněk každé ochotnické knihovny!**

Jak se dělá kabaret.

Napsal EDUARD BASS,
býv. ředitel divadélka »Rokoko«.

Z hutného obsahu uvádíme: Význam kabaretu. — Výchozí interpretů. — Jevišť. — Opona. — Dekorace. — Osvětlení. — Repertoár. — Provozovací právo. — Chanson, kuplet, causerie, konference. — Vážná píseň a recitace. — Hudba a tanec. — Komik. — Číslo výpravná. — Dueta. — Pantomima, aktovka, opereta. — Drama v kabaretu. — Výběr repertoáru. — Obecenstvo. — Studium. — Herec a kabaretiér. — Kouzlo osobnosti. — Konferenciér. — Doprovázeč. — Orchestr. — Program. — Hosté. — Úbor. — Počátek představení. — Hlediště. Divadlo, divadélko a kabaret podivný. — Vývoj čes. kabaretu do budoucna.

První česká příručka, psaná odborníkem pro ochotníky!

Cena v elegantní úpravě pouze K

Právě vyšlo:

Eduard Bass: NÁHRDELNÍK.

Nejúspěšnější aktovka pražského divadla Variété. Duchaplná detektivka, napínající nervy od zdvižení opony do efektního závěru. Neobyčejně vtipná stavba děje, břitký, dramaticky hrocný, elegantní dialog, vtipná, vybroušená díky literární kvality tvoří z této hříčky **kabinětní kousek divadelní literatury**. Z pěti úloh tři skvělé role!

Cena v elegantní úpravě pouze K —.70. Vyšlo jako 23. číslo edice.

SYRINX,

Sbírky nejlepších prací kabaretních, redigované Ed. Bassem. »Syrinx« přináší výběr osvědčených chansonů vážných i veselých, duet, náladových scén, aktovek, operet, recitací a j. Nejspolehlivější pramen repertoáru pro všechny, kdož s kabaretem mají co dělati. Žádejte seznamy!

Doplněk této edice jest sbírka

CO SE V PRAZE ZPÍVÁ!

Výběr nejúspěšnějších kupletů, písní a popěvků z pražských kabaretních jevišť! Každé číslo i s ná-
pěvem 24 haléře. Žádejte seznamy!

PÍSENIČKY ČERVENÉ 7.

Pestrý výběr nejlepších prací tohoto populárního sdružení. Každé číslo i s ná-
pěvem 24 hal.

REPERTOÁR ROKOKA A ČERVENÉ SEDMY

najdete z největší části ve sbírkách tuto uvede-
ných. Pokud tam nevyšel, obstará jej obratem
pošty nakladatel

České lidové knihupectví a antikvariát
(Josef Springer)

v Praze I., Jilská ul. — Fil. na Král. Vinohradech.

**Největší výběr veškeré literatury kabaretní a hu-
dební!**

Ochotnickým spolkům doporučujeme:

KNIHOVNA ČESKÉHO DIVADLA.

Josef Skružný: **To byla noc!** Veselohra o 3 jednáních. Obsahuje 4 úlohy pánské, 4 dámské, 3 epizody a hraje při jediné pokojové dekoraci. S úspěchem provedeno v »Uranii« v Praze VII. a na mnoha jevištích ochotnických i divadelních společností.

Břetislav Ludvík: **Prapor spolku »Milion«.** Veselohra o 3 jednáních. Obsahuje 5 úloh pánských, 6 dámských a 5 epizod. Provedeno v »Uranii« a na mnoha jevištích s úspěchem. Jedna neměničící se pokojová dekorace.

Bedřich Vrbský: **Herecká láska.** Veselohra o 4 jednáních. Obsahuje 4 úlohy pánské, 4 dámské a 4 epizody. Scenerie: dva pokoje a hostinská jízdna. Hráno s úspěchem ve Švandově divadle a na celé řadě ochotnických jevišť.

Jednotlivé svazky po K 1.50 (mimo 20proc. přírůžku drahotní) expeduje kancelář Matice Divadelní v Praze II., Smetanova ul. č. 16.

Provozovací právo na tyto tři hry zadává Česká divadelní agentura v Praze II., Riegrovo nábř. 20.

PŮJČOVNA DIVADELNÍCH A MAŠKARNÍCH OBLEKŮ

Umělecko-průmyslový závod

**BAR. BOSSNEROVÁ,
PRAHA II., PERŠTÝN 18**

„U Sladkých“, dříve Hynek Frída.

nabízí ctěným ochotnickým jednotám veškeré výpravy k divadelním představením v bezvadném provedení: antickém slohovém, historickém, moderním, ku slavnostem v přírodě rázu selského, k představením dětským v pohádkových výpravách, k večírkám, causeriím, kabaretům a t. d.

Zařizování jevišť, jednotlivé dekorace, kaširované věci, kostýmy všeho druhu, maškarní obleky jednotlivé, celé skupiny v nádherném provedení ve velkém výběru vždy na skladě. Výroba nových kostýmů přesně dle míry na objednávku, vlásenky, krepky, líčidla a t. d.

Založeno r. 1870.

Telefon 5892.

Dobré knihy ve snížených cenách.

	Místo Pouze	
	K	K
Andrejev, Dni našeho žití. (Láska studentova)	1.50	1.—
— Moje zápisky	1.—	—68
— Syn člověka	—50	—34
— Život člověka	1.50	1.—
d'Aurevilly, O dandysmu	1.70	1.10
Averčenko, Humoresky	2.10	1.40
Bellamy, Rovnost. Román	2.20	1.80
Beneš, Josef Váchal. S 12 listy grafického jeho díla	2.10	1.40
Boczkovskij, Finsko a finská otázka	—90	—60
Černyševskij, Co dělat. Román	3.20	2.40
Čirikov, Pod dozorem	—40	—28
Dolenskij, Slovník pseudonymů	—30	—20
Drtíl, Jiří Mahen	—20	—14
Edgar, Zodpovědnost umělecké výchovy	3.—	2.—
Gorkij, Žalář. Román	1.50	1.—
Hilar, Viktor Dyk, essay o jeho ironii	—50	—34
Holý, Černé moře	1.20	—80
Horal, Česání květů	1.20	—80
Kochanovskij, Zvíře	—60	—40
Koloušek, Problém plodnosti	1.20	—80
Leda, Björnson	1.50	1.—
— Epištoly k mladému příteli	1.50	1.—
— Lešehradu, Vila na konci města	2.—	1.34
— Vládkyně noci	1.80	1.20
Lichtenberg, Myšlenky	1.80	1.20
Macek, Mému dítěti. (Autor knihy »Listy k srdci«)		2.40
— Bezbožné povídky	—60	—40
Mahen, Díže. Sto pros	4.80	3.20
— Dvě povídky	—90	—60
— První deště	2.—	1.40
— Theseus	2.40	1.60
Masaryk, O etice a alkoholismu	—40	—28
Merežkovskij, Smrt Pavla I.	4.—	2.80
Nansen, První rok na universitě	1.70	1.20
Neumann, Politická epizoda	1.10	—80
Opolský, Hrst ironie	—90	—60
Pelant, Kopa kapiček	1.20	—80
— Plato	—50	—34
— Redaktor	1.20	—80
Plaček, Atropa Belladonna	3.—	2.—
— Lesy	3.—	2.—
Poppenberg, Dámská knížka	1.50	1.—
Předchůdci nynějšího socialismu	—80	—60
Rabelais, Gargantua. Úplné vydání.		
Na obyč. papíře pouze	—	3.60
Na lepším papíře	—	4.80
Rebell, Jak se dělají svatí	1.10	—80
Rilke, O lásce a smrti korneta Křištofa	2.—	1.40
Roda-Roda, Jeden den králem	—90	—60
Ropšin, Kůň bílý	1.60	1.10
Sologub, Divoký bůh. Zlaté schodiště	—60	—40
Swientóchowskij, Klub šachistů	—50	—34
Šahrazadin povídky	2.—	1.34
Šimmovič, Mrkodol	2.40	1.60
Šlejhar, Rozvrat	—60	—40
Štědrý, Komedie lásky	2.—	1.34
Válečné proklamace Napoleona I.	—60	—40
Veresajev, Zápisky z rusko-japonské války. Úplné vydání	4.—	2.80
Walter, Kratochvilný příběh Lva Ke-fase Výtečnicka	2.25	1.50
Willy, Sedm rozhovců zvířat	1.50	1.—
Zachar, Píseň modrého paprsku	1.—	—70

Vše úplně zachované a bezvadné.

Poštou vypravujeme zásilky jen předem placené neb na dobírku. Na poštovné nutno zaslati příměřený obros.

Národní knihkupectví a antikvariát

ALOIS SRDCE

Praha II., Spálená ulice 19.

Divadelní hry kdekoli vydané stále na skladě.

Právě vyšla repertoární hra „České činohry“

HRA O SRDCE. Komédie o 3 dějstvích. Napsal Bedřich Vrbský. Cena K 2'40 (i s přírážkou).

NA VYSOKÉ STRÁNÍ. Veselohra o 3 dějstvích. Napsal Frant. Hlavatý. Cena K 1'80 (i s přírážkou).

OBNAŽENÉ DUŠE. Veselohra o 3 jednáních. Napsal Karel Piskoř. Cena K 1'56 (i s přírážkou).

REDAKTOR. Iragikomedie o 3 dějstvích. Napsal Fr. Šorm. Cena K 1'56 (i s přírážkou).

Příležitostná hra k Velkonocům:

HRANY. Drama o 5 jednáních. Napsal Petr Fingal. Cena K 1'68 (i s přírážkou).

Hry se zpěvy plní divadla!

Doporučujeme proto pp. ochotníkům k sehrání:

NOČNÍ MANÉVRY. Vojen. vaudeville o 3 jedn. Napsal Xav. Jager. Hudbu složil Em. Starý. Cena K 1'68.

DĚTI ŽIŽKOVA aneb **DÍTĚ LÁSKY.** Lidová hra o 5 jednáních se zpěvy. Napsal K. Fořt. Hudbu složil Em. Starý. Cena K 1'44.

ŠÍLEY AMOROVY. Fraška se zpěvy o 5 jed. Naps. Petr Fingal. Cena K 1'68.

PARUKA. Veselohra se zpěvy o 3 jednán. Napsal Halla-Klatovský. - Zpěvní vložky složil B. Kudera. Cena 96 hal.

Seznam divadelních her zdarma.

Nakladatel FR. ŠVEJDA V PRAZE-VIII.

Hry k 1. máji:

NAVŮZDY SVOJI. (RUDÝ KVĚT). Efektivní hra sociální o 3 jednáních. Napsal Xaver Jager. Cena 96 haléřů.

PROTEKCE. Sociální drama ze současného života o 5 jedn. Napsal Halla-Klatovský. Cena K 1'20.

MRAK. Drama o 3 dějstvích. Napsal Karel Scheinpflug. Cena K 1'44.

Ceny uvedeny jsou již s přírážkou.

DIVADELNÍ KNIHY

opereťty a jiné hudebniny, sbírky deklamací, sol. výstupy a kuplety

kdekoli vydané neb oznámené

do dá nejrychleji

FRANTIŠEK ŠVEJDA,

**KNIHKUPECTVÍ A NAKLADATELSTVÍ
PRAHA VIII.**

TELEFON ČÍSLO 5740.

TELEGRAMY: Knihkupec Švejda Praha VIII.

Seznamy divadelní zdarma.

Obrátte se s důvěrou na náš závod, který jest doporučen Ů. M. D. O. Č. jednotám a okrskům k dodávání veškerých knižních potřeb.

SPOLKOVÉ LEGITIMACE

pro členstvo organisovaných jednot,

**VHODNÉ DIPLOMOVÉ
BLANKETY,**

ODZNAKY

zasílá proti hotovému

**KANCELÁŘ Ů. M. D. O. Č.
V PRAZE II., SMETANOVA 16.**

DIVADELNÍ KNIHY

koupím.

Seznamy s udáním ceny pod značkou „JEVIŠTĚ“ do administr. t. l.

JEVIŠTĚ

**pro menší místnost alespoň
o 3 proměnách koupíme.**

Nabídky pod heslem „SCÉNA“
do administrace t. l.

JEVIŠTĚ

všech soustav dodává speciální atelier pro malby divadelních dekorací a zařizování jevišť Jaroslav Černý, Hora Kutná, absol. c. k. st. školy kreslír.

Vychází jednou měsíčně mimo červenec a srpen. — Předplatné ročně 6 K, poštou K 6'50. Jednotlivá čísla 60 hal. - Redakce na Smíchově, Ferdinandovo nábřeží 26. - Administrace v Praze II., Smetanova ulice 16.

Ročník II.

V PRAZE, DNE 1. DUBNA 1918.

Číslo 2.

KAREL MUŠEK:

MÁ PRVNÍ NÁVŠTĚVA U G. BERNARDA SHAWA.

Přecházel jsem po dlažbě londýnské »Adelphi Terrace«, vyčkávaje úderu jedenácté. Na jedenáctou dopoledne byl jsem u věhlasného dramatika ohlášen. »Adelphi Terrace« je zvýšené nábřeží na severním břehu Temže, s několika panskými domy. V jednom, uprostřed, má své sídlo známý »Savage Club«, vedle je dům, v němž r. 1799 zemřel David Garrick, a v domě nárožním, označeném číslem 10, bydlí Shaw. Proti anglickému zvyku nedává přednost rodinnému domku v západních anebo jižních čtvrtích, jako většina jeho soudruhů, nýbrž obývá »flat«, totiž patro činžáku. Za to žije v samém srdci Londýna, jen několik kroků od rušného Strandu. V prvním patře domu má své místnosti tuším »Reform Club«, v druhém bydlí Shaw. Když jsem zazvonil u dřevěné mříže a prokázal služce, že jsem vskutku předem ohlášen, uvedla mne do malé ranní jídelny, kde jsem as čtvrt hodinky čekal. Pak byl jsem provozen krátkou chodbou do velké pracovny, z níž právě vycházely dvě dámy. Shaw vedl je ke dveřím. Muž poněkud nadprůměrní postavy, spíše hubený, prošeďivělých vlasů cestkou rozdělených, přistřiženého, plnovousu. Bylo mu tehdy as dvaapadesát let. Měkký límec, vázaná kravata, sakový oblek velbloudí barvy, skřípec na stužce a plněné pero vyčuhující z vnitřní kapsy kabátu — takový je zevnějšek britkého satyrika, jemuž jsem se přišel poklonit. A takový je již po léta; Shaw neoblékne jiný oblek než jak uvedeno. Zejména nenávidí úbor večerní, a

je-li zván k nějaké příležitosti, kde je »evening dress« nutností, raděj odřekne. Vedle toho je abstinent, vegetarián a atheista.

Dívaje se na mou navštivenku, představil mne jedné z odcházejících dam — své ženě, známé irské krasavici Charlottě Frances Payne-Townshendové, překladatelce z francouzštiny, jedné z prvních bojovnic za ženská práva. Než dámy odešly, rozhlédl jsem se pokojem. Jak již praveho, veliká místnost s okny na Temži, přeplněná regály s knihami, stoly s rozloženými po nich papíry a tiskopisy, koženými křesly, stojany s plastikou, atd.

Usedli jsme do křesel u krbu, proti sobě. Kdežto všude jinde v anglické domácnosti po obvyklém pozdravu a otázce »Jak se daří?« následuje nabídka cigarety — u Shawa byla výjimka. Nekouří a nepřeje si, aby jiní kouřili. Držel jsem v ruce zelenou brožúrku »Národní Divadlo« s obrázky a plány, a po prvních zdvořilostních frásích pokoušel se seznámiti Shawa s našimi divadelními poměry. Měli jsme tehdy na repertoiru jedinkou jeho hru »Člověk nikdy neví«. Ale předešel mne. »Podívejte se, co jsem si na vás připravil«. Poukázal na několik kněh, ležících na krbové římse.

»Když jsem o vás mluvil s hrabětem Lützowem, provedl jsem hloupost. Optal jsem se, je-li čeština živou řečí. Nestalo se tak zcela mojí vinou. Irčanům bývá zhušta připomínána podobnost s národem českým, nu a irština (jazyk keltský neboli Ers) je jazykem mrtvým, přes to že se ho-

nosí báječnou starou literaturou, jakou se ani každá řeč živá nemůže pochlubit. Hrabě Lützow mi v odpověď poslal tu ty knihy. (Byly to »The Labyrinth of the World« od Komenského; »Royal Capital Prague, (historie a popis Prahy od Lützowa, ve sbírce »Středověká města«); »Modern Bohemian Literature«, rovněž od Lützowa a Morfillova »A Grammar of the Bohemian or Čech Language«.

»Z toho všeho jsem arci seznal, že mezi Čechem a Irčanem je důkladný rozdíl, alespoň pokud jde o jazyk, neboť naši starou keltštinu teprve zase k životu křísíme. I já jsem Irčan, víte co to znamená? — Odpověděl jsem, že tuto otázku asi zodpoví sám mnohem líp, než bych to dovedl já. — »Nu, to znamená, že jsem se narodil v Dublině a že se snažím psátí stylem Jonathanna Swifta (známý satyrický autor; napsal »Gulliverovy cesty«), a nikoli pochybným stylem moderních anglických žurnalistů. Nenávídím Anglii a Angličany, poněvadž zničili mou vlast, ale pro Irsko rovněž se nedovedu rozehrát, poněvadž se zničit dalo.«

Tato rčení poskytla mi příležitost k nevinné politické poznámce: »Tu možno pokukázat k jistě podobnosti Čechů s Irskem. Nebot jakožto příslušníci Rakouska —«

»I o to se hrabě Lützow postaral. Nejsm bez informací —« přerušil mne Shaw a vzav do ruky jakýsi měsíčník, pokračoval: »Je tu několik vět o Rakousku, napsaných Sydneyem Brooksem: Jméno Rakousko, toť více méně pouhé geografické označení. (Vynechávám několik vět politického obsahu, jež by se vymýkaly z rámce listu.) V Rakousku tvoří Němci pevný celek v Dolních a Horních Rakousích i ve vévodství salcburkském. V Čechách sídlí podél saských a bavorských hranic úctyhodná kolonie Němců, ale početně převážena Čechy asi v poměru tří v pěti. Celkem je v Rakousku as třetina německy mluvících obyvatel, číselně as osm a půl millicnů mezi čtyřiadvaceti miliony veškerého obyvatelstva. V Čechách, na Moravě a ve Slezsku žije hrubě počítáno as pět millicnů Čechů; v Haliči as čtyři miliony Poláků utlačuje menšinu tří millicnů Rusínů; přes dva miliony Slovinců, Srbů a Horvátů je rozptýleno po Krajině a Korutansku, kdežto přesně jeden million Vlachů obývá jižní část Tyrol. — Je tomu tak?«

Úžasly nad tak podrobným vyličením poměrů jsem jen přikývl. »Byl jste někdy v Rakousku?« — optal jsem se.

»Jen jsem jím projížděl, ale přes to jsem se o něm v některých svých pracích dosti zhusta zmiňoval. (»Živnost paní Warrenové«, »Mesaliance«.) Stejně znal jsem asi Marokko jen z ranní procházky Tangerem a pozorováním jeho pobřeží z paluby parníku. A to mnohem později, než jsem napsal »Kapitána Brassbounda«. Ostatně umím německy jen tolik, abych si dovedl opatřit lístek na železnici a pokoj v hotelu.«

»Nu, ale celkem daří se vám přec jen líp než Irčanům« — vrátil se zase k politice. »Máte vlastní parlament a divadlo, jak jste před chvílí řekl, bohatě nadané podporou země, to nemá ani Anglie.«

Ale než jsem se vzchopil k odpovědi, jaký je, či vlastně byl ten náš parlament, omrzela jej patrně politika, a zase se vrátil k divadlu.

»Chcete-li překládati »Člověka-nad-člověka«, pošlu vám upravenou knihu. Neptej si, aby bylo hráno třetí dějství (Tannerův sen), a i v dějství prvním doporučuji zkratky. Hra měla sice v Londýně i Novém Yorku veliký úspěch, ale kritika uznala, že vynecháním třetího aktu bylo obecnstvo oloupeno o nejtípnější část hry. Smluvil jsem tedy s Vedrenne-Barkerem (dvořice divadelních ředitelů-herců, kteří hráli Shawovy hry na divadle »Court«), aby se hráli třetí dějství »Nadčlověka« samostatně, v temněmodrém sametu, pod titulem »Peklo«. A výrok kritiky? Velmi originální, jen kdyby to nebylo tak svrchovaně nudné! — Jak soudím o kritice, napsal jsem již částečně v předmluvě k literárnímu vydání »Her pro Puritány«. Rád bych řekl ještě něco, ale — budu mlčet. Vždyť jsem také skorem sedm let seděl na referentském křesle.«

Nedovolil jsem si přičinit nějakou poznámku o kritice, a nebyl bych o ni již zavádil, nebýt Shawovy otázky, jak byla jeho hra přijata v Praze.

»Velmi nevlídně, ba, v jednom listě jsem se i dočetl, že jako jiný vyrábí boty, tak asi pan Shaw vyrábí hry.« — To mi ovšem jen tak kmitlo mozem — ale nevyslovil jsem to. »Je třeba, aby obecnstvo vašim hrám přivyklo, jak asi bylo nuceno zvykat hrám ruským. Zvláště, když je tak nesnadno seznamovat širší vrstvy s vašimi předmluvami i dodatky, jakož i poznámkami v textu. Ale nepochybuji, že se vaše hry i u nás časem potkají s úspěchem« — odpověděl jsem skromně a s jistou obavou, ale konečně přece jen měl jsem pravdu. I narážka na předmluvy byla dobře vo-

lená. Shaw si na ně potrpí, ba, je na ně velmi hrd. Napsal kdysi, že by Shakespearovi rád odpustil polovinu jeho dramát za jedinkou předmluvu k Hamletu.

Hovořili jsme ještě chvíli, pokud nezavonil návštěvník ohlášený na dvanáctou. Na rozchodnou dal mi právě vyšlý svazek, obsahující hry »Major Barbara« a »John Bull's Other Island«.

Dole, na nábreží terrasy, řekl jsem si s Hamletem: Jeť muž, a všechno ve všem znáš-li, již jemu podobného nespatriš.«

V měsíci září, po uvedení, meškal Shaw ve Walesu, v hornatém hrabství Merioneth. Poslal mi do Prahy návrh na smlouvu, opravňující mne překládati a

provozovati jeho hry v českém jazyce. Na přiložený lístek napsal: »Na smlouvách si nikdy nezakládejte, i já si na nich za mák nezakládám. Člověk se může stát opilcem, anebo se může zbláznit, ba, dokonce i zemřít.«

Brzo na to přinesly noviny sensační zprávu, již i naše listy otiskly, že G. B. Shaw si vyšel do hor a je již po dva dny nezvěstný. Lekl jsem se, není-li poznámka v dopise v nějaké souvislosti s jeho zmizením. Na štěstí brzo vyla záhada rozřešena. Shaw vynášel si líbezný koutek v horském zátíší, a nemaje skorem nijakých životních potřeb, zdržel se v chatách horalů, pokud se mu líbilo.

JIRÍ V. KLÍMA:

O HERECKÉM STYLU.

Několik poznámek theoretických i praktických.

(Dokončení.)

Snad by někdo chtěl theoreticky popíratí správnost vývodů tuto načrtnutých a hájiti práva na větší tvůrčí volnost hercovu. Z poslední praxe lze však náhodou uvést dva autory, u nichž vyslovený požadavek hereckého stylu úplně se podřizujícího nejen vůli autorově, ale přímo celkovému rázu a duchu jeho veškeré tvorby jest podmínkou, bez níž jest nemožno i herci hru správně provésti i diváku správně pochopiti. Jeden příklad je domácí. V posledních měsících ožila — jistě vším právem — na obou našich předních scénách dramatická tvorba Dykova: Revoluční trilogií na Národním divadle, klasickým Zmoudřením dona Quijota na divadle Vinohradském. Dykovy literární rysy jsou ostře vyhráněny a také dnes již obecně známy. Význačným rázem jeho tvorby jest ironický nádech, často satiricky zahrocený, kterým zřejmě vyznívá většina jeho děl. Ale i tam, kde tato ironie nezazní přímo, uslyšíte ji, máte-li jemná tykadla pro neviditelné záchvěvy lidského nitra, slyšíte-li neslyšné zvuky tajemných pramenů, vyvěrajících a tekoucích hluboko pod tvrdou korou žulovou... Tato jemně nadýchaná a přece neúprosně tvrdá ironie věčně nevěřícího a věčně nedůvěřivého básníka je onen vnitřní duch jeho tvorby, který musí zaznít — byť i neslyšně — i z hereckého stylu her Dykových. Vezměte již při recitacích veršům Dykovým tento ironický nádech a vzali jste jim jejich největší půvab. Tím více při výkonech hereckých, v jeho dramatických pracích. Vzpomínejte s tohoto hlediska na výkony

našich herců a uvážíte, jak zcela jinak by vyzněla leckterá scéna dnes hraná s obvyklým všedním a doslovným významem slova!

Výkon páně Vydrův na vinohradském jevišti při nedávné reprise byl s tohoto hlediska vynikající a tím více se vedle něho odrážely postavy chápané i vytvářené bez tohoto celkového základního tónu Dykovské ironie. V postavě Quijotově, jak p. Vydra pochopil tohoto moderního ironika v středověkých šatech španělských, tušili jste za verši Quijotovými vát zápasy vlastního nitra básníkovy mučeného bolestmi, ale vítězně je překonávajícího...

Ještě výmluvnější jest příklad druhý z cizí literatury — Bernard Shaw. Podstata jeho komedií a tím i jejich kouzlo pro moderního diváka jest v posunutém hledisku, s něhož Shaw chápe svou látku ať historickou či námět ze současného života, a s něhož dovede i uprostřed scény takřka obratem ruky měniti tvářnost hry. První scény Caesara a Kleopatry ukazují přece jasně, že běží o komedii a ocl-li se divák snad na chvíli na rozpacích a počal-li se dít na osoby jako na obvyklé historické postavy starého stylu, Shaw ho jistě nějakým neočekávaným slovem nechá ani na okamžik na pochybnostech, že běží jen o osobité originální hledisko, s něhož Shaw vidí své figury a s něhož je představuje diváku. Je snad dobře si vůbec při tom připomenout anglický humor, jak se jeho autoři (právě jako, Poe o svých příšerných hrůzách) dovedou s čtenář-

stvem dorozumět o látce i o způsobu, jak ji podávají. Toto tiché dorozumění s čtenářem nebo s divákem je také u Shawa; bez tohoto dorozumění by hry jeho byly nudnými historiemi, bez něho by ztratily všecek půvab, který je pro moderního diváka právě v tom, jak Shaw umí své hluboké životní pravdy, své originelní postřehy a průměty zamotávat do svých pokroucených, ale roztomilých postav a situací.

Je-li pak podstata Shawových komedií v tom, co bylo tuto naznačeno, jest jasno, že základem hereckého stylu při hrách Shawových musí býti toto dorozumění o autorově hledisku. I z hereckého výkonu musí se na nás dívatí dobrácká, usměvavá tvář autora s nevysloveným, ale přece jasným dorozuměním v očích, jež nás sblíží s autorem i jeho dílem. Herec také musí — na místě autorově — státí nad vši tou změti postav a situací, jež nám autor někdy zcela neočekávaně, proti vši pravděpodobnosti a obvyklé logice diva-

delní, ale se svého hlediska vždy přirozeně předvádí na jeviště.

Kdo se bude dívatí na Shawovy komedie těmito zornými úhly, postřehne brzy, jak blízko jsme tomu, aby Shaw byl u nás hrán Shawovským stylem hereckým, při němž nejvíce záleží na tom, aby herec nepodléhal své úloze, nýbrž stál nad ní právě tak jako autor stojí nad svými figurkami. Na př. úlohou Caesara, do jehož úst Shaw vkládá své sentence i svůj povýšený humor (v monologu před Sfingou!), celá hra získává i ztrácí podle toho, jak se představitel úlohy blíží duchu autorova pojetí. Kdo by na př. chápal Caesara jako realistického hrdinu starého stylu (snad dokonce staré historické veselohry), jak by k tomu mohly sváděti poznámky na divadelní ceduli, olupoval by diváka o vzácný, oslabitý požitek umělecký, který i v posluchači naprosto neznalém silně tvůrčí originalita Shawova vzbudí jistě, jen jsou-li herecké výkony proniknuty uvedeným duchem autorovým.

GUSTAV PALLAS:

IBSEN V ČECHÁCH.*)

(Pokračování.)

Z dramát Ibsenova mládí jen málo dostalo se k nám. Prvé bylo hrdinské drama »Bojovníci na Helgelandu«, dokončené r. 1857 a poprvé hrané v »Norském divadle« v Kristianii 24. listopadu 1858. Je to zpracování staroislandské Walsungasagy, jejího detailu o lásce Siegfriedově k Brünhildě, hrdinné dívce, která jediné tomu chce náležeti, kdo ji přemůže v boji. Tím jediným je Siegfried, ale ten uchází se o sestru krále Gunthera, Kriemhildu, a aby ji získal, podnikne v přestrojení zápas s Brünhildou, o níž se Gunther uchází, a získá ji takto svému panovníkovi. Její pás však vezme v noci svatební, kterou jest mu s ní v plášti neviditelnosti prodlíti místo Gunthera, aby ji překonal; dá tento klenot svojí snoubence, jež se mu zaváže mlčením. Po letech však v hádce vše prozradí Brünhildě a ta mstí se hrozně na nepřátelích a na tom, koho měla z mužů jediné ráda, na Siegfriedovi. Tato poslední scéna, kde zabíjí žena z lásky milovaného muže, zamlouvala se Ibsenovi nejvíce a myšlenku, že »toho nenávidíš, koho nejvíce miluješ«, respektive že »vel-

ká láska spočívá na velké nenávisti«, zpracoval zde opět.

Tak dostává se Siegfried, naivní prototyp nadčlověka, do nové literatury norské téměř současně s oběma německými zpracováními. Ibsen psal svoje drama roku 1858; do téhož roku spadá hlavní práce (rozvržení a částečně i stilistické zpracování) Wagnerova »Siegfrieda«. Za čtyři roky na to vycházejí Hebbelovy »Nibelungy«, na nichž pracoval umělec současně s oběma genii.

Na českou scénu dostalo se drama dvakrát. Poprvé pod názvem »Oermulfova výprava« dáváno na Národním divadle 15. září 1885 v překladě Lad. Stroupežnického a režii Františka Kolára. V obsazení úloh čteme vesměs zvučná jména: Oermulfa hrál Kolár mladší s ojedinělou výrazností, právě jako Julie Šamberková, tehdy pohostinsky vystupující, vytvořila ve svojí Hjördis postavu z nejlepších, jaké se na české scéně objevily. Sigurta hrál s nemenším zdarem Slukov, Gunara Bittner, Thorolfa Sedláček, Dagny Bittnerová. Episodní úloha sedláka Kare byla z těch, na nichž Šmaha založil svoji popularitu. Úspěch hry byl veliký a dávána potom ještě třikráte. — Po druhé dostalo se k nám po dvaceti letech v rou-

*) K předcházející části poznamenáváme, že studie o Ibsenovi Jiřího Karáska ze Lvovic vyšla již r. 1894 v »Literárních listech«, tedy o tři roky dříve než kniha F. V. Krejčího.

še operním, pod názvem »Hjördis«; libretto napsal František Khol, hudbu složil Karel Moor. Presentovali se tu tedy dva mladí umělci takřka svými prvotinami a obstáli čestně: Kholovo libretto je odvážným sice, ale zdařilým pokusem o zavedení prósy, třebaže hodně rytmické, do opery; umění koncise a stilové, jež vyznačuje tohoto umělce v pozdějších dílech, projevilo se již tehdy. Obě, hudba i libretto, jsou nejsilnější v pasážích lyrických, které tu jsou vhodně vloženy a v nichž skladatel plně uplatnil svoji instrumentační dovednost. Z ostatních scén vzájemného dorozumění a vlastního vyznání lásky obou milenců ve třetím jednání (v operním rouše má dílo čtyři jednání) a pak scéna vády obou žen jsou z nejsilnějších, dramaticky nejpůsobivějších. — Premiéra byla 22. října 1905 za režie Krössingovy a dirigování Fr. Picky v tomto obsazení: Oermulf — Václav Kliment, Sigurd — Fr. Šír, Gunar — Boh. Pták, Thorolf — Em. Pollert, Dagny — M. Kubátová, Kore — Ad. Krössing, bard — Ot. Chmel. — Také tu mělo dílo úspěch, třebaže nebylo novým formám plně porozuměno. Dáváno pak ještě dvakrát.

O ostatních dramatech mládí Ibsenova možno poukázat jenom na překlady, buď hotové nebo chystané. Tak revoluční veršovaný »Catilina«, v němž nevybouřený umělec ztělesnil všechny bolesti a smutky svého mládí, jest v rukopise přeložen (přel. Viktor Šuman) a bohdá vyjde brzy tiskem ve »Světové knihovně«. Tam dojde snad i k vydání dramát bergenských (»Paní Inger na Östraad«, »Noc svatojanská«, »Olaf Liljekrans«) a veršované satiry »Komédie lásky«.

Královské drama »Nápadníci trůnu« marně dosud očekává svého předvedení na české scéně. Máme český překlad od Jaroslava Vrchlického (ve »Světové knihovně«) a po revizi, srovnání s originálem a detailní úpravě jeho mělo již před dvěma roky dojít ke scénování, jak tehdy a od té doby každý rok čteme v prospektech Nár. divadla. Monumentální toto dílo, vyžadující zvýšené režiséřské pečlivosti a pochopení, bude z řady zatěžkacích zkoušek zdatnosti naší scény, v nichž Nár. divadlo dosud vždy dobře obstálo.

Hůře jest s »Brandem«. Mohutná tato filosofická skladba dramatická byla původně myšlena a psána jako epos. Roku 1907 vydal ji Larsen v této podobě nákladem Gyldendalovým v Kristiánii. Zdramatizováním změnila se forma, nikoliv idea.

Na předvedení scénické Ibsen nikdy nemýšlel. A přece byl »Brand« několikrát scénován, ovšem jenom na větších jevištích: Poprvé 24. května 1885 v Novém divadle ve Štokholmu; došlo pak k šestnácti reprisám. Potom za deset let objevil se v Paříži v »Théâtre Nouveau« (24. ledna 1895) a za třináct let v Berlíně v »Schillerově divadle« (21. března 1898). Sporadicky byly také některé scény předvedeny samostatně. Úspěch byl vždy značný, ale nemohl býti trvalý, neboť při těžké filosofické náplni díla nebylo naděje na popularitu. Za to v knižním vydání dobyl »Brand« svému původci slávy doma i v cizině; přeložen byl do všech jazyků evropských. Český překlad Karla Kučery s informačním doslovem vyšel ve »Sborníku světové poesie« roku 1908. — Ojedinelé výzvy ke scénování této básně dosud výzvěly bez účinku.

Tím více překvapil úspěch díla, které jest bližencem »Brandovým«: symbolické dramatické pohádky »Peer Gynt«. Také toto dílo psáno původně epicky, a básník dramatickou formou nechtěl naznačiti určení jeho pro jeviště, jak mimo jiné svědčí obtížné scénování, v němž nikde nečiní se ústupky jevištní. Přes to byl »Peer Gynt« dáván několikrát na scéně, ale vždy v přizpůsobení, ve zvláštní úpravě. Tak objevil se 24. února 1876 v »Kristiánském divadle«, značně zkrácený a upravený; zde byl několikrát opakován se značným úspěchem. Potom byl znovu přepracován, a v této formě, která se posud udržela na severských divadlech, dáván byl poprvé 15. ledna 1886 v Kodani. Také ve Švédsku i v Německu (v Berlíně) dáván. — Báseň pronikla v překladech do všech literatur. Do češtiny přeložena Karlem Kučerou; vyšla nejprve v »Květech« a pak, s informačním úvodem překladatelovým, knižně ve »Sborníku světové poesie«.

Smělý pokus scénovati »Peer Gynta« učinilo Městské divadlo Král. Vinohradů; tam dáván poprvé dne 24. května 1916 v překladě Kučerově, s hudbou Griegovou a v režii Dra Hilara. Vzorem pro výpravu scénickou a pro zkrácení textu bylo patrně divadlo berlínské. Z textu vypuštěno mnoho scén, hlavně ve druhém dílu: hřbitovní scéna, řada výstupů s dovreským staříkem, s knoflíkolijcem a j., čímž odpadly části pro celek velmi důležitě. Ale nebylo zbytí, neboť divadelní úspěch byl přednější než literární absolutní hodnota; jen s takovýmto kompromisem bylo možno uvést báseň na scénu a tak učiniti ji přístupnou širším

kruhům, kterým by »Peer Gynt« jako čtba zůstal asi navždy neznám. — Úspěch byl přímo skvělý; bylo to zásluhou režie i každého zúčastněného jednotlivce. Poetickým pozadím scén byly půvabné dekorace Sven Gadeovy, představující snivé a mohutné krásy krajů, hor a fjordů severských; umělec tu projevil jemný smysl pro jevištní požadavky jak co do perspektivy a rozměrů, tak hlavně i v zabarvení náladovým. Těžký kompars scénický propracován do všech detailů, a večer byl z nejšťastnějších na scéně vinohradské. Titulní úlohu hrál pan Vydra a vytvořil v ní s porozuměním a pochopením ducha básně vel-

kou serií charakterů, jak vyvíjel se Peer v pestrém životě svém od neurvalého výrostka až do zlomeného kmeta. Mnoho kouzla vložila do své hry jeho rozkošná partnerka pí. Štěpničková-Friedlová; její Solveig ztělesňovala svými půvaby všecku poesii zkazek a pohádek severských, a její něžný, jemný zpěv byl výronem nejdělnější něhy. Energicky a s pochopením pojala těžkou úlohu matky Aasy paní Ptáková a vytvořila v ní charakteristický zjev prvního řádu. Z řady ostatních umělců vynikli: pí. Bolešková a pp. Pražský a Zakopal. Hudbu dirigoval R. Hanuš.

(Pokračování.)

JAN STEN:

JAN AUGUST KISIELEWSKI.*)

Literární dojem,

Z polštiny přeložil J a k u b R y d v a n.

V jedné z běžných kritik »veselého dramatu« V síti charakterisována jeho bytost slovy, že by »toho nedokázal jen talent. Je to něco více a mnohem více«. V krátké zmlince třeba naznačiti tento osobitý, odlišný, nepřekonatelný dojem, jenž z díla Kisielewského plyne. Více než talent? Tedy... genius? Zrádné slovo, neboť všeliké kanonisace jsou ze své podstaty obřady posmrtnými. Toto »více« — je však moc a síla, ona kouzelná »nadvláda duší«, o níž nejednou bezúčelně sní největší mistři. Celý genius Slowackého nestačil, aby vykřesal jedinou její jiskérku, a všech pokladů drahokamů i šarlatu, jež beze smyslu rozhazoval, bylo málo, aby ji vykoupil. Sienkiewiczovi dostalo se jí ihned. Žeromski po nejkrásnějších svých dílech zmocnil se jí teprve v »Lidech bez domova«. Je nemožná bez talentu, nerodí se však denně a její známky jsou rozmanité.

Tato nadvláda duše jedné nad duši davovou může mít různá zřídla: někdy rodí ji horlivé apoštolování, absolutní víra v došma, jež ozařuje myšlenku i dílo; časem skýtá jí láska, nadlidská obliba onoho davu, lze-li o sobě říci, že »jmenuji se milion, neboť za miliony miluji i trpím« — a pak miliony poddávají se pokorně. Leč této nadvlády dosíci lze i přes překážku, která cestou se vyskytne. Lze po ní dychtiti tak, až vzepětí tužby a soustředěná vůle způsobuje její realisaci; možno vytvořiti dílo v sobě tak uzavřené a ucelené, že stává se novým, zvláštním světem, kde vládnou jen zákony i rozmary toho, který jej stvořil. Odtud právě vyvěrá i nadvláda Kisielewského a takových dbá prostředků. Nadužívá této nadvlády, mocí nabyté: má plno úchylek, odklonů, nevšedních episod, jako by stále zkoumal, zda vlivu svého nepozbvl, jestli tam, kde káže smáti se, budou se

smáti, kde chvěti — zachvějí se. Není v něm ani diletantismu, ani literatury, ani pravého bohémství. Tam, kde je umělcem, přes neobyčejné své mládí, je chladný a rozvázný, umí vše předem předvídati i vypočítati si. K zaměstnání dramatika chystá se, jako voják do boje: své arcidílo V síti počíná psáti v šesté třídě gymnasijsní, přepracovává je nesčíslněkrát; o hladu a zimě jezdí za hranice a celé týdny vysedá v německých divadlech, stopuje tajemství umění herců i autorů; k scénickému cvičení, jako úkol na dané téma píše K a r i k a t u r y a znovu upravuje V síti — až konečně stéká hned mnohostranným útokem nejtvrďší stanovité, silou nárazu láme lhostejné mozky umělecké poroty, získává dvě ceny, podmaňuje si publikum Krakova, Varšavy i Lvova — a z podzemního obydlí v ulici Bathoryho nadšení ctitelů vyvádí ho na slunná nádvoří slávy. To trvá asi rok: více méně tolik, jako egyptská kampaň Bonapartova.

Zvítězil, neboť chtěl zvítěziti. Co napíná pak onu vzpruženou vůli, bezohlednou v dostoupení vytčeného cíle a vědomou svých cest? — Jedna veliká tužba po životě, sen života. Aspoň jednou, na chvíli žít — »za tu tragikomedii života, za ty všechny poličky, deptání, kopance — za to vše, všechno — rozkoší rozšílet — jediný benátský karneval!« — Představme si hochu, s duší rozpícenou nesmírnou dychtivostí života, s neuvědomělými, v krvi rozptýlenými připomínkami dřívějšího významu rodového, chlapce, milujícího krásno a vkus, jenž umí plakat studem při pohledu na své ruce, červené a neohrabané — i nad duší, rozkvétající v těžké atmosféře rodinné, ve které nejbližší ho nechápu a nesnaží se mu porozuměti a právě proto netrojí, v níž ořejí mu zlého, ne proto, aby se mu špatně vedlo, leč aby mu dokázali, že společný rozum starších je moudřej-

*) Zemřel 1. února t. r. ve Varšavě v stáří 41 let.

ší a více cenný, než divoké rozmary děcka. Tehdy začíná stálý, úporný, vysilující zápas: tužby, jichž splnití nelze, převtěluji se ve sny; posměch, hlasitě nepronosený, utíká se k obrazotvornosti a vytváří v ní satiru, karikaturu života — z nutnosti vzniká umění, umění mění se ve zbraň, kterou třeba sobě dobýti volnosti. Ve válce myslí se jen na vítězství — ale vše, co Kisielewski dosud vytvořil, nese známku vlastní obrany: získané svobody ještě nevyužil.

Kisielewski podal velikou karikaturu života: svět duší, zkřivených v groteskní formy, a poměrů, beztvárných svou malicherností a disharmonií. Pravím: svět, — neboť drama *V síti* je skutečně uzavřeným k sobě kosmem; po stránce umělecké — tak jak bylo napsáno, ne jak bylo hráno — zbudováno je přímo mistrovsky. V tomto světě platí jediná všemocná zásada: nazval bych ji zásadou všeobecné bídy duševní. Síť lehká a ne odstrašující — a přece tak zevšád svírá a zaplétá, že duši se v ní i Julka, připoutaná k cizímu muži, i Boreňski, jemuž sláva nepřinesla štěstí a neuchránila před souchotinami, i Serba i stará matka Chomiňská, dcerou vypuzená, a... všechny obklopuje blátivá bažina, začalání všechen jas a láká — na duši zatracení věčné. Ani jediná vůle neodvážila se jí vzeprítí. Proto autor, který byl v takovém bahnísku a z něho se vyrval — má pro své postavy jenom úsměv a pohrdání. Pohrdání za jich polopočetnost a nedostatek vášně.

A přece ten podivný, nerozumný, bezmocný svět — ve zlém i dobrém, kde při každém kroku, zdá se, je slyšení nelítostný, posměšný chchtot básníkův — ten svět je tak nápadně podoběn skutečnému, tak pravdivý, tak živý, že chtěla bít v něm spatřována téměř podobizna, a Kisielewski prohlašován mistrem reprodukce a pozorování. Podobnost jeho talentu přirovnávána k talentu Reymontově. Leč Kisielewski není pozorovatelem: byl pouze bojovníkem za vlastní duši. Nemá zalíbení a nevytváří skutečnosti, ale políčkuje ji; skizzuje ji pouze tak, pokud nutno k zadání rány. Vykonav dílo osvobození i pomsty, odvrátil se od této všednosti a v *Sonatu* naskizzoval na neobvyklém, téměř fantastickém podkladě odlišný, nový koncent život. Přes to, že nedoznala úspěchu, *Sonata* podnes zůstala v očích autorových nejlepší, nejmilnější prací. V síti a karikatury jsou tvůrky neaktivními, dílem ukončeným, jež pokračování mít nemůže, k němuž se už nevrací — jsou tedy svému původci mrtvým dokumentem; *Sonata* však je prvním pokusem produkce pozitivní, prvním krokem, směřujícím k nové-

mu období, kterým jíti třeba, je živoucí buňkou, z níž celý květ další tvorby vzejíti může. Tato tužba a sen života objevuje se právě zde poprvé ve formách ryzích, nevynucených a nepokleslých. »Silená Julka« zmitá se bezmocně, Relski zůstává sražen s potupou, ve tvář mu vmetenou — ani jeden není tím, čím býti práhne: jsou to karikatury vůle; teprve Vila Taňská a její milenec Richard sami sebe nepřelhávají a jsou svými. Jejich svět, v němž hynou, nevšední, ponurý a hrozný, s jednoduchými antickými rysy vášně — toť nová vlast duše Kisielewského, reakce proti životu každodennímu.

A netoliko již proti onomu životu, jenž nenávrtně minul, ale i proti tomu, jež konečně si vydobyl a který nadál ho obklopuje. Zvítězil, leč pokořiti musil ty, kteří jsou mu nejbližší a jež miluje; získal sice oně vysněné slávy i života umělce: portrétů v dennících, významného místa v literární kavárně, davu mládeže, plné obdivu, volné toulky po všech koutech země... Je však to krása? Je snad to štěstí? Kde je pravda, kde končí karikatura? Tato duše téměř ženské citlivosti — již mužnost je příliš hrubá a proto vtělovala se dosud výlučně v nervosní postavy ženské: Julku v *Síti*, Vilu v *Sonatu* — nenalézá na to odpovědi. Rozprostírá tedy nad sebou oblast fantasmie — a nejista po ní bloudí. Dřívější tvorba Kisielewského byla bojem s jasně vytyčenými cíly; dnešní — toť ohlušení stokrát hlubšího, trvalého smutku života, toť nevyhnutelná nutnost vytvořiti si svět nový, čistší a ušlechtilější — ušlechtilý mnohem intenzivnějším a mohutnějším vzepětím života. Přímou chorobnou potřebu ryzosti a jasů myšlenek, nerušené možnosti přetváření i zpracovávání života — a ty skýtá jediné umění — učinily Kisielewského umělcem; neboť síla vůle vytvořila z něho muže činu. Leč Kisielewski nechce psáti — chce žít: žít volný s volnými světy, jež tvoří.

Toto dychtění po vlastním reálném životě, větší touha po životě, než po umění odlišuje, odděluje a vytlačuje Kisielewského z prostředí bezmocných nevolníků umění, jimiž se rojí dnešní doba. V tom podoben je umělcům Renaissance, jimž provedení arcidílo bylo právě takovou životní epizodou, jako pitka s přáteli, schůzka s milenkou anebo souboj s odpůrcem. Protože velkým a největším není umění cílem aniž vše ovládajícím božstvem, leč činem a zjevem života, jenž začasť v duši umělcově nezaímá vůdčího místa: Rvrou honosil se plavce-kou výpravou přes Hellespont víc, nežli Don Juanem. Jsou umělci, kteří chtějí býti kněžími a uctívati umění jeho nevolnými sluhý nejsou ti, kteří jím vládnou.

Umělec výkonný, ať herec, ať hudebník, jest netoliko tlumočnickem myšlenek básnických nebo skladatelových, nýbrž i zástupcem jeho osobnosti. Z toho plyne mu krásné právo přijímatí ve jménu Shakespeara a Mozarta hold obecnstva arcidíly jejich nadšeného, avšak zároveň i velká zodpovědnost za úspěch děl těchto, jež zabezpečiti možno jest dokonalým potlačením všech ješitných choutek osobních. A právě v tomto obětavém sebezapírání spočívá nejvyšší sláva každého opravdu velkého umělce výkonného: kdo sám se pokoří, bude povýšen! Otakar Hostinský.

ČESKÁ DIVADLA

NÁRODNÍ DIVADLO V PRAZE.

Činohra: DRAHOMÍRA. Tragedie o pěti dějstvích. Napsal Jaroslav Vrchlický. Nově studováno dne 19. února t. r. Režisér Jar. Hurt. Vypravil Jos. Wenig.

Nové a nové generace střídají se v hledišti Národního divadla, hry, vybírané z literární minulosti, i nedávné, jsou jím novinkami — a tak také první dramatická práce Vrchlického, prvně provozovaná ještě v době prozatímnosti divadla, obrovské většinou obecnost byla novou. Výsledek, s jakým se představení setkal v obecnstvu i kritice, nutí nás opět přemýšlet o trpké, smutné sudbě Jaroslava Vrchlického; tento náš básník, nazývaný největším, byl vždy velice oslavován — ale velmi málo milován. Tvořil kypícím citem, rozdával své srdce — a při takovémto překoňném rozdávání kusů srdce ovšem z pravidla se dějí chyby; on toho nedbal, že těmto bude věnována větší pozornost než poetickým pohnutkám, které nesly ráž jeho vzkypělých citů. Ale jakmile odejde dílo z dílny básníkovy, pomíjí onen citlivý, jemný vztah mezi tvůrcem a dílem, přistupuje k dílu střízlivost — a tuto ovšem Vrchlický měl vždy za největšího nepřítele. Hledal vzájemnost, která by se postavila na jeho stanovisko a nacházel posuzovatele, kteří šli směrem protichůdným. Rozpor tento byl nejosudnější jeho pracem dramatickým — a ač snad nejsnadnější dal by se překlenouti při *Drahomíře*, nestalo se tak ani nyní, kdy tato tragédie může nám býti bližší, než kterékoliv z dramat období posledního.

Předčí je zevní dramatickosti, objevuje se v ní lívi spár nevšedního básníka, přes všechny známky, navštěvující sklonu k obdivovanému mistru V. Hugo-vi, — ale především snaží se novým způsobem řešiti dějinný konflikt směru národního a směru zakaleného vlivem ciziny. Úlohu si kombinuje konfliktem pohanstva, s nímž stotožňuje směr národní, s křesťanstvem, v němž spatřuje cizáctví; připojuje rozpor vládyctivosti s city mateřskými. Sama obtíž řešení má nás jímati, musí nám býti sympatickým, vítaným, že mladý básník tyto úkoly si staví — musíme mu býti vděční za to, že s nimi zápasí, a nikoli chladně konstatovati, že na nich ztroskotává. Nevidíme-li ani dnes tohoto jádra v jeho díle, této podstaty, pramenící z jeho srdce, z toho pochedící obohacení naší kultury — pak věru naše obrozené vlastenectví, o kterém dneska s oblibou mluvíme a ku kterému se okázale přihlašují literární směry, dříve mu nejvzdálenější — jest velmi jalové. Můžeme arciť s pýchou a radostí zaznamenati, že toto jádro věci pochopila představitelka hlavní úlohy, paní Dostalová a ponořila se s mimořádným úsilím umělkyně, Češky a duše poeticky vznícené ve studium úlohy, aby jejím stlumením byla prostřednicí k jejím pochopení. Docílila výkonu mimořádné síly; podivuhodný byl zejména tón hlasu, tvrdý a pevný, umožňující úsečnost přízvuků. Rovněž v pohybu docílovala nové charakteristiky, a ač všechny síly umělkyně musily býti stále napjaty, neochabla linie úchy, ale stoupala do posledního výjevu. — Ostatní postavy hry obmezeny jsou na menší výstupy a případy: pí. Hübnerová, jež zcela zbytečně byla ve své činnosti přetížena ještě passivní, bezvýraznou, jen sladce hovořící Ludmilou, panu Želenskému (Větruš), Novému (Pavel, snad až příliš tvrdý a asketický), Matějovskému (Radslav), Kolárovi (Palkoj), Stei-

marovi (Přech). Zcela passivní role Václava a Boleslava zastali pp. Deyl a Hurt; tento řídil představení účinnou režii, zdárně uváděl v souhlas ruch zákulisní s dějem jevištním a v obraze závěrečném docílil vkusné malebnosti. Jos. Wenig upravil scenerii prostě a ladně; jen místy vtírala se trochu pestrost, zářící novosti barvy, — »Drahomíra« hrána byla dle původního textu, dle něhož hrdinka zůstává na živu; umožněn tak přechod k »Bratřím«, jež s »Knížaty« poji se k »Drahomíře« v trilogii. K. M.

STRAŠIDLA. Drama o třech dějstvích. Napsal Henrik Ibsen. Přel. Jaroslav Kvapil. Nově studováno v Národním divadle 14. března t. r. Rež. Jar. Kvapil.

Kdo zažil kdy v divadle úplný, mocný dojem Ibsenových *Strašidel*, byť byl i nejnadsenějším ctitelem velkého Nora, těžko se odhodlává podrobiti se po druhé drtivému účinku, kterým působí závěr tohoto nejpouzejšího díla nejslavnějšího dramatika devatenáctého století. Nesdílime názoru o velkém, snad naprostém pessimismu Ibsenově, naopak, cítíme ve všech jeho pracích více méně sluneční paprsky, vyznařující právě z reformatorské lásky k lidstvu, která básníku diktovala jeho přísné, smutné a druhdy strašlivé kapitoly. Ve »*Strašidlech*« však probleskuje jich nejméně a logika mistrné stavby sáve v posledním dějství mozek posluchačův smrtelně beznadějnou tísni. —

Jest dneska názorem již všeobecně převládavším, že »*Strašidla*« nejsou tragedií Oswaldovou, jež hyne bez viny, pykaje za hříchy otcovy; ale trogédií lásky mateřské, reprezentantky dobra v bezmocném zápase s hrůznou sudbou. Matka, paní Alvingová, stojí tu jako hlavní osoba děje, k níž soustředí se nejen náš zájem, ale také naše naděje, hledající ne-li záchrany, tož aspoň útěchy. Proto jest úloha paní Alvingové jednou z nejtěžších i nejžádoucnějších velkým umělkyním; a proto rádi přivítali jsme nové uvedení »*Strašidel*« na jevišti Národního divadla, že mimo zájem na díle samotném a požitek z výborného provedení z drtivéjska povědomého (Regina — pí. Rýdlová, pastor Manders — p. Vávra, Engstrand — p. Hurt a Oswald — p. Deyl, jež zajímavou postavu znova propočoval a prohloubil k vzácnému uměru svou vzestupnou hereckou inteligencí) — poutal nás zájem na řešení hlavní úlohy, již dostalo se paní Hübnerové. O zdaru této umělkyně věru nebylo pochybnosti a kdo zná základní linie její osobitosti i tón, k němuž přes všechnu různost se soustřeďují její nejvýznačnější výkony, předvídal, že pí. Hübnerová založí matku Oswaldovu více na strunách lásky obětavé, věřící a doufající, než na pocitech tvrdých a odvetných, kterými Alvingová zápasí s minulostí. Kolísání mezi bolestí a štěstím bylo nejjímavější složkou výkonu naší umělkyně, jdoucího k srdci a zachraňujícího víru v slunce v bezútěšném obraze. — Byl to výkon, jímž umělkyně ukázala se na výši své dráhy a jehož ocenění by zasluhovalo více příležitosti než těch několik málo repris, které si »*Strašidla*« uhájí ve stísněném repertoaru nesamostatné činohry. — Ibsenovskou náladu ve výpravě i souhře dala dílu Kvapilova režie plnou měrou. K. M.

JENERÁL BEZ VOJSKA. Veselohra o třech dějstvích, s proměnou. Napsal Em. Bozděch. Nově studováno dne 4. března t. r. Režisér G. Schmoranz.

Jenerál bez vojska, jenž s dramatem »Spoutání« a aktovkou »Náramek« dostal se na veřejnost teprve po smrti Bozděchově, působil tentokráte na obecenstvo velmi svěže, mnohem svěžeji, než při svém původním provedení. Jeho sestavení — nesložitá, příliš hladce se poddávající zápletky, kterou za spolupůsobení tří žen, o přízeň Napoleonovu soutěžících, dostává se tomuto vůdcovství nad vojskem v Itálii — jest velmi prosté, tato prostota arcí působí příjemněji než symetrie výjevu a vtípů, příliš úmyslná, na které Bozděch líboval si ve svých, kdysi populárnějších veselohrách. Také mluva má Bozděchovské přednosti, vypěstované na francouzských vzorech dobové obliby. Celek však jest přece jen naivní hříčka. Její působivost, která přes to se uplatnila, kotví zajisté v nedostatku nového repertoaru veseloherního, her tak mile stavěných a poctivě, úhledně pracovanou dikcí vypravených, a pak ve výborném provedení, jehož se veselohře dostalo. Řídil je p. řed. Schmoranz, uplatňuje své pochopení pro styl prací podobného druhu a své obzvláštní znalosti slohové. Trojici soupeřek v lásce Bonapartevě dostalo se znamenitých interpretů v damách Sedláčkové (Tallienová), Rydlové (Beauharnaisová) a Hübnerové (Poissardová). Prvá byla rafinovanou aristokratou, druhá zcsobňovala půvabné kouzlo domova a vynikla též nádherně upraveným zjevem ve scéně v bytu Bonapartevě; třetí pevně kráčela po ostří mezi energií ženy z lidu a groteskní komikou. Také mužské úlohy měly povolané zastance v p. Steimarovi (Bonaparte), Novém (Barras) a Čepelovi (Aristide). V úložce Eugena Beauharnaisa, již při prvním provedení hrála Hanna Kuběšová, uplatnila se sl. Kronbauerova. Vzpomínáme, že při prvním provedení svrchu vytěžené úlohy hráli: Bittnerová, Sklenářová, Vinklerová, Seifert, Šmaha, Mošna; při novém studování as před patnácti lety: Benoniová, Kvapilová, Hübnerová, Želenský, Steinsberk, Mošna, Červená. K. M.

VE STÍNU LÍPY. Výpravná báseň. Napsal Svatopluk Čech. Scénicky vypravil Jaroslav Kvapil a Jos. Wenig. Poprvé dne 24. března t. r.

Památka desátého výročí smrti Svatopluka Čecha přinesla nám zcela výjimečnou a krásnou událost divadelní: ve prospěch »Spolku českých žurnalistů«, jenž básníka čítal ke svým nejslavnějším členům, proveden byl Čechův populární kruh epických básní *Ve stínu lípy*, a jeho svěží krása ve scénickém provedení zaskvěla se v lesku netušených hlafí, vyvolala dojem povznášející, ryze krásný. Bylo to opět jedno z vítězství pravého umění, kdy kruh básní — sedm dlouhých vypravování, s prolovem a doslovem — psaný pro knihu a ovšem zcela bez pomyslu na složky, které práci činí dramaticky způsobnou — vyslechnut byl obecenstvem s napjatou, neumdlévající pozorností — s otevřeným srdcem. Žřídka odnášíme si z divadla dojem tak ryzí, požitek tak povznášející, jako se stalo tentokráte, kdy jsme se opět přesvědčili, jak převzácné ovoce, ceny stoupající, uzrálo nám v české poesii, uloženo v základech české vzdělanosti, sourodě skvostům, kterými jsou nám Smetanova »Má vlast« a jeho národní opery.

Nejbedlivější péče režisérova a skutečná láska všech účinkujících k danému úkolu byla pevnou oporou zdaru. Citově unášející proslav nemohl zazníti tóny případnějšími než jaké mu propůjčil přednes vroucně měkkým hlasem páně Seifertových; pořad vyprávěčů zahájil pan Matějovský (rolník) recitací vzorně vypracovanou, přesně členěnou, uchvacující prostou přirozeností; byl to nejlepší z výkonů pana Matějovského, jež pamatujeme. Všichni další besedníci pod lipou měli šťastné

interprety: krejčík v panu Wiesnerovi, učitel v p. Deylovi, vysloužilci znamenitě posloužil jadrný hlas páně Kolářův, pojezdnému bodrý humor a obratné zacházení se slovem, jimiž vyniká pan Čepela. Samozřejmě, že hostinská stlumočena byla dokonale recitační, mistrností pí. Hübnerové; úlohu nejněsnadnější měl pan Kohout, tlumočící šumaře, jenž na řadu přichází poslední s vyprávěním plným lyrických pasáží, beze stupňování — pro přednes s jevišťe žádoucího, tedy nevýhodně proti básním předchozím; ale také on měl plný zdar, uhodiv na šťastný tón i spád přiměřeně rychlý. Jadrně vyzněl doslov — připítek z úst mlynáře, představovaného p. Novým ve výborné masce, připomínající i básníka z mladších let, i typ vlastence z doby, v níž děj položen. Při doslovu melodramatická hudba, vyznívající v národní hymnu, byla vhodným protějškem k zahájení Smetanovou »Slavnostní předehrou«.

Na prospěch scénického provedení byly rež. Kvapilem učiněny vhodné škrtky*) a připraven pohyb na jevišti též tím způsobem, že kruh besedníků při počátku není úplný; teprve postupem dostávají se mimo hostinskou mlynář s myslivcem, poslední šumař. Pro jednotlivosti využito bylo co možná nejvíce pokynů básně.

Dekorace poskytla případný výhled v pole plná zrajícího obilí a s jeho slunností kontrastující stín v zátíší pod lipou. Představení, které zamýšleno bylo jako jediné, po zásluze vzbudilo nadšení a vynutilo si — na ten čas — další dvě reprisy ve prospěch Českého Srdce a čtyři představení studentská.

Karel Mašek.

Opera: Z Á B O J. Bohatýrská opera o 3 dějstvích s textem Jar. Vrchlického. Složil Emanuel Chvála. Poprvé 9. března 1918. Prvotina operní zasloužilého kritika a spisovatele hudebního, je událostí po několika stránkách významnou. Autor působí již po čtyřicet let ve službách českého umění hudebního, sleduje po tu dobu ve svých referátech a kritikách vývoj české hudby. Nezůstal ovšem jen při theorii, ale jeho soubor skladeb není veliký. Jsou tu písně, z nich »Ó, jak jsi krásná?« dobyla si svého času popularity, jsou tu komorní skladby a několik kusů orchestrálních. Tuto svoji tvorbu, nesoucí vždy pečeť vážné snahy, vyvrcholuje Chvála operou na námět bohatýrský s librettem Vrchlického. Treba že toto libretto postrádá přesvědčujícího a účinného vzruchu a vyvrcholení dramatického, poskytuje přece skladateli hojně příležitosti k mnohonásobnému projevu hudebnímu. Báseň rukopisu královédvorského neposkytlá autoru libretta o mnoho víc než jméno a postavu titulního reka a motiv odražení vpádu nepřátel do vlasti.

Hudba Chválova, povahou eklektická, slohu přísně deklamačního vyznamenává se umírněností a vážností výrazu, charakterisuje náлады dějové a jevů v hromadných, vzrůsných scénách nabývá její výraz větší šíře a mohutnosti. Celý vnější ráz díla zapadl dobře v náladu doby a vlastenecké momenty jeho přispěly k pozoruhodnému úspěchu premíery. Bohatýrský Záboj p. Schützův. Slavoj p. Novákův a Milena pí. Horvátové, vedle rolí vesměs dobře obsazených, zasloužili se o zdar díla, jehož nastudování chef opery K. Kovařovic věnoval péči největší a byl mu také znamenitým dirigentem. Dobrá byla i režie páně Polákova. A. G.

*) Provozovací právo k scénickému provedení zadává Spolek českých spisovatelů belletristů »Máj«; výtěžek připadá cvšem dědicům básníkovým.

MĚSTSKÉ DIVADLO NA KRÁL. VINOHRADECH.

Činohra: ŽIŽKOVA SMRT. Historická hra o pěti jednáních s proměnou. Napsal Josef Jiří Kolár. Melodramatickou hudbu složil František Škroup. Poprvé dne 1. března t. r. Režisér Fr. Hlavatý. Dirigent Rudolf Piskáček.

Kolárova »Žižkova smrt« má při svém novém uvedení na jevišti mnohem nepříznivější úděl než kterákoli jiná hra z vlasteneckého repertoaru retrospektivního. Bylo by lze říci, že sama se spotřebovala svou někdejší oblibou, mimořádnou zápalností, kterou předčila hry ostatní. Dneska však přichází v těžkou soutěž. Nehledě k tomu, že jinak se díváme na dějiny, jinak z nich těžíme — máme Jiráskova »Žižku« a Jiráskova »Husa«, kteréž práce takorba názorně řídí chápání husitismu a jeho hlavních představitelů širokými vrstvami; a »rytířské« představení slepého vůdce přichází nám nevhod. Jsme citlivější k prvkům, z nichž sestává: německé romantice i ohlasům z klasických dramatiků, kterým spisovatel jako herec a překladatel mimovolně podléhal. Jsme tak dalece poučeni o Žižkově osobě, významu, době, že si žádáme dramatického čerpání z pravdy dějin; nepotřebujeme ke zvýšení zájmu intriky, která jeho přirozenou smrt činí výsledkem smyšleného děje vedlejšího; překáží nám, že Žižku před Prahou nevíklá v úmyslu výmluvnost Rokycanova, nýbrž horování jeho vybázněné dcery Cidliny, a podobných překážek nalézáme více. Jediná dobrá stránka hry nepozbyla však dosud své účinnosti a to stránka pro zevní úspěch značně významná; jest to Kolárovská jadrnost slova, potud totiž, že hercům se mluva výborně přednáší, její zámyslnosti pak snadno upoutávají sluch obecnstva, silné přízvuky takorba samy se dostávají, tím výjevy se vyhrocují, děj se napíná, nabývá spádu a dějství z pravidla končí působivým vyhocením. V tom směru nejzdařilejší části hry je předehra, jež i ve vinohradském provedení nalezla nejsilnější ohlas v hledišti. Ale ani v dalším průběhu neselhávaly staré prostředky, kterými je pracováno, dobrácká slechetnost Žižkova, ideální zanicení Cidliny, zoufalost Divůčkova a pravidelné, snadné vítězství těch, s nimiž obecnstvo sympatizuje. Provedení bylo stylu hry přiměřené. Na hlavní postavě bylo nejlépe patrné, jak Kolár dikci pevně stváří postavu, takže interpret mimoděk se musí podrobiti jeho představě; pan Jičínský jako Žižka — jistě zcela mimovolně — připomínal podání panů Slukova, Steinsberka, Vávry, které v této úloze pamatujeme v divadle Národním. Při premiéře omluven byl churavostí, která však na jeho zdárném a až do posledka pevně ovládaném výkonu nebyla patrna. Jeho osobitost zauraznila v Žižkovi hlavně dobráctví tónem, umělci nejvlastnějším. Velmi dobrá a výhodnější než v úlohách veselohermích exponovaná byla paní Frýdlová-Štěpničková jako ideálně horující Cidlina; pan Karen hrál fanatického Jetřicha případně ve slohu staré doby; jako jeho otec vynikl pan Hlavatý — zcela odlišné od obvyklého svého oboru — jmenovitě ve velkém výjevu v dějisti třetím, a to umírněností v citovém projevu. Z přečetných dalších úloh zasluhují uznání pp. Vydra (Žikmund), Sedláček (papežský legát), Havel (Plumlovský), Faltys (Rácek z Rožmberka), Zakopal (Mikuláš z Husi), Tuma (Korybůt), Charvát (Kněžovský), Ternus (Jak holus), Brožík (Rokycana), Pražský (Prokop Holý). — Nevhodně byla obsazena úloha divokého Bzdínky p. Rolandem, jemuž jest naprosto cizí projev, kterého úloha ta vyžaduje. Svízel byla s komparisy, dětských, neohrabaných zjevů; režisér p. Hla-

vatý snažil se nevýhodu paralyzovati tím, že je nepřipustil k rušnější akci, která vždy chová nebezpečnost smyšlnosti. Řidil obezřele též ostatní scuhru, které byly pěkným pozadím dobře sestavené dekorace, hlavně tábor před Prahou a Příbyslavi. Škroupova melodramatická hudba nezněla tak jadrně jako Kolárovo slovo. *Karel Masek.*

Opera: FIGAROVA SVATBA. Masek. Komická opera o 3 jednáních. Složil W. A. Mozart. — Tempo, kterým postupuje studium operního repertoaru na Vinohradech, je proti tempu, se kterým vypracovány jsou operetty, ovšem pomalé. Rozhodují tu vedle nepoměrně obtížnějšího studia také ohledy kasovní, neboť naše obecnstvo, které se hrne na operetty a naplní i ve všedních dnech dům za domem mimo předplacení, chová se k repertoaru opernímu mnohem zdrženlivěji. Správa vinohradského divadla, maší druhé české scény, měla by se nad tímto úkazem vážně zamyslit. Nelze žádati po ní, aby se ruchovala finančně výhradně přestavováním seriosního repertoaru, ale otázka výchovy vkusu obecnstva divadla vinohradského jeví se přec jen velmi malehavou. V té příčině skutečným kladem je nastudování klasického díla Mozartova, »Figarovy svatby« chefem opery Ot. Ostrčillem a provedením jejím, jež má styl a svih. Prósa mezi jednotlivými čísly, o níž zpravidla operní zpěváci klopýtají, nahrazena byla recitativem, jenž ku podivu zceluje dílo. Režii díla měl p. Wurser, jenž sám dobře a slohově zazpíval Basilia, Cherubin sl. Žitové a hraběnka sl. Petanové vyhovovaly rovněž plnou měrou. Ale i ostatní soubor i sbory přičinily se o plný zdar díla společně s orchestrem za výborného dirigování p. Ostrčilova. Představení bylo velmi zdařilé; budeme sledovati se zájmem počet repris a jejich návštěvu. *A. G.*

MĚSTSKÉ DIVADLO V PLZNI.

Činohra. Dne 17. února uvedena na scenu plzeňskou v překladě K. Nevrisa (pseudonym V. Skocha a prof. Valtra) Wiedova veselohra »Láska s lanýží«. Je to situační taškařice autora, známého Plzně a Praze již před 10 lety provedenou veselohrou »2×2=5« a aktovkou »Súčtování«, provedenou v překladu Kosterkově r. 1907 v »Uranii«. Lanýží rozuměti jest zde peníze a láskou s nimi bohatý sátek. Námet hry, jak vidno, není nový, jest však vtipně rozpuřen, jmenovitě bavi nápad se stěhovavou postelí hysterické baronky. Režii hry obstaral uspokojivě p. Počepický, souhra byla celkem dobrá. Vynikli zejména sl. Kindlová (temperamentní Kata Williamsová), pí. Košnerová (baronka), pí. Bečvářová (Jörgensena), z panů Počepický, Kandert, Majer a Rabas. Záhadou zůstává, proč správa divadla, když již chtěla uvést na scenu ukázkou dramatické literatury severské nevolila k tomu v programu saisonsy slibovanou Ibsenovu »Komedii lásky«, do češtiny dosud nepřeloženou (jen K. Kučera r. 1897 otiskl z ní ve »Květech« překlad písňové vložky). — Ze staršího repertoaru znovu nastudován Kolarův účinný »Pražský žid«, drama starého, pathetického stylu, jež dnešním hercům je většinou cizí. Přes to úspěch hry, scenicky s obvyklou pietou vybavené p. Fišerem, byl značný. Zasluhu o to mají představitel titulní úlohy p. Adolf Kreuzmann, pí. Procházková (jeho žena) a p. Rabas (kat Mvdlář), jenž se očividně snažil, aby čestně obstál před kritikou i publikem v úloze, kterou hrávali před ním v Plzni Budil a Pulda, jichž nástupcem je také svým robustním zjevem. Dvojici pověřivých Jesuitů vtvorili životně pp. Hostaš a Černý, Jakobiida tklivě a s vkusně umírněnými gesty zahrál p. Čermák. Také ostatní postavy Kolarovy hry po-

dány účinkujícími zcela v duchu autorově, tak zejména Vokoun (p. Kovařík), Thurn (p. Urban), Pel-dřimovský (p. Počepický), Kaplíř (p. Majer), Věrena (sl. Machová) a Jeníšek (p. Riegel). V úloze odchovance Eliabova podal p. Frant. Kreuzmann více, než jsme zvyklí vidati u jiných představitelů tohoto plachého, ale obětavého židovského hochy. — Šormův tříaktový »Panice« (premiera 17. března) je zajímavým pokusem o satirickou veselohru, nedbající hrubě o otrele, ale vždy účinné efekty situačních komedií. Hlavní váhu kladl autor patrně na vybroušený dialog, jehož mistrem byl mu nepochybně Shaw a v němž zdařilo se mu skutečně docílit míst, jiskřících originálním vtípem. Hra, zápletkami neobohatá, podává hercům příležitost plně uplatnit charakterizační schopnosti v pojetí tří »divousů«: panice, hýřila a básníka, zpola životných velkoměstských typů, zpola karikatur, jež představovali u nás pp. Kandrt, Majer a Rabas, vesměs dobří maskami i odlišnou vervou. Figurku kancelářského sluhu ve slohu starých veselcher účinně podal p. Kovařík a neohroženou, po prvním neúspěchu neustupující »čarodějkou«, jež vínem spitého panice odváží v noci ve drožce ze Stromovky, aby jej ve svých loktech počula o slasti lásky, mazlivě sehrála sl. Janderová. Také ostatní úlohy byly dobře obsazeny. Obecenstvo přijalo hru velmi vlídně. *Petr Fingal.*

Opera. Slibný rozvoj zpěvohry plzeňského divadla přerušen byl na delší dobu odchodem obou hlavních tenoristů p. Wuršera, jenž přijal engagement k vinohradské scéně, a pana Máchy, který přešel k pražskému »Variété«. Nově angažovaný tenor p. Olšovský vzpíval se na štěstí v krátké době do přízné obecenstva a nese obětavě posud plnou tíhu operního repertoáru. Damský zpěvoherní soubor oživen nadějnou začátečnicí sl. Daenesovou, která díky svému skvělému hlasovému fondu slibuje mnoho do budoucnosti. Celkem disponuje zpěvohra zdatným souborem a to dámami Noemi, Veverkovou, Daenesovou, Kubíkovou, Fleishansovou a pp. Olšovským, Klausem, Wildem, Piskáčkem, Brožem, Hruškou a j. Smetanův Cyklus, v předešlé sezoně úspěšně započatý, doplněn velkolepou »Libuší« s pí. Veverkovou v úloze titulní, nově studovanou »Prodanou nevěstou« se sl. Kubíkovou v úloze Mařenky a »Dvěma vdovami« s dámami Noemi a Kubíkovou. V Gounodově »Faustu a Markétce« a Verdiho »Troubadouru« uvedli se s plným úspěchem sl. Daenesová a p. Olšovský. Operetta získala novým tenoristou p. A. F. Piskáčkem a vyklazuje Moorova »Pana profesora v pekle«, Jarnovu »Kristu z myslivny«, Audranovu »Loutku«, Suagův »Zimní románek«, Planquettovu »Zvonky Corneville'ské« a Hubertovu vpravou operettu »Čaroděj na Nilu«. V »Mamselle Nitouche« uvítalo plzeňské obecenstvo s okázalostí pensisty Národního divadla v Praze. — Ballet, vedený zkušeným a čilým choreografem p. Hladíkem, nastudoval Nedbalovy orace »Andersena« a »Princeznu Hvacintu«, jež staly se pokladně hlavním lákadlem letošního období. I tento obor umění reprezentován sl. Nebeskou, Skřivanovou a Finkovou v pravdě skvěle. Opera studuje nyní Smetanovu operu »Braniboři v Čechách« a Janáčkovu »Její pastorkyni«, operetta Ontovu »Ženu made vše« a práci domácího autora dra Tichého »Triumf reklamy«. *M. P.*

NÁRODNÍ DIVADLO V BRNĚ.

Od polovice února do konce března neměli jsme na naší scéně české novinky, vyjímaje Spilkovu operu Stará práva, kterážto výjimka se octla na jevišti, aby potvrdila, jak jsme zcela žili z cizího. Ani oslavný večer S. Čecha nás příliš ne-

zachránil. Byl pořádán týden po výročních dni a předvedena v něm Májová, věc poněkud příliš lyrická pro scénu a báseň Ve stínu lípy, která v jednotlivých představitelích byla dobře provedena. Dlouhé monologové ukázaly zdatnost členů činohry, o níž jsme nikdy nepochybovali. V jmenovaném období byla činohra zas nejpilnější. 19. února uvedla na scénu Guitryho hru Noční hlídač, která byla věcně dobře zahrána, jen ovzduší, v němž taková hra může vzniknout, nepodařilo se přenést na naši scénu. S toutéž nesází bylo bojovat Bertonově Krásné Marseillance, ač účinnost hry pomohla tu přemoci velmi mnoho. Poslední činoherní novinkou byla Wildova Triviální komedie pro seriosní lidi (Na čem záleží); byla sehrána s fraškovitou bravúrností, při které však z Wildovy duchaplnosti padlo mnoho v oběh způsobu »dělat vtipy«. Nejkrásnější z večerů činoherních byl onen, kdy za pohostinské hry pí. Durasové byl sehrán Strindbergův Tanec smrti, loni poprvé u nás hraný; host měl výborného partnera v našem p. Pechovi a tak nešťastná manželská dvojice byla podána místy s dojmem opravdu strhující.

Divný, nehospodářský způsob ředitelství našeho divadla odvedl nám koncem měsíce činohru do Ml. Boleslavě téměř na 14 dní. Je to přepínání sil, neboť v Brně musí opera s operetou hrát denně, v Boleslavi zas činohra, což na prospěch výkonnosti obou těles jistě není. *Ant. Paulček.*

Opera. Referát příště.

ŠVANDOVÉ DIVADLO NA SMÍCHOVĚ.

Zvábena více než slávou světových představitelů Nory její lidským utrpením, volila pí. Švandová tuto význačnou ženskou roli a podstatně odlišila ji od psychologicky povětšinou mělkých postav běžného repertoáru. Její Nora nejde v stopách té či oné velké předchůdkyně, je po nejedné stránce rvze osobitá a působí prostotou a přirozeností podání. Umělkyně nejzřetelněji naznačila dětinskou radost a zdánlivou plnou bezstarostnost Norinu, za níž skrývá se již těžká svízele, jež později stává se původem rozvratu. Zklamána v očekávání čehosi nejzáračnějšího, jež se však nedostavilo, vidí jasně před sebou jedinou životní cestu v odloučení. Reprodukce rozvratu byla by snad vyžadovala vzornějšího gesta i slova, ale i tak v dodržení uměrné linie celku měla svou oprávněnost. Rovněž Helmer p. Kadlecův přizpůsobil se ve všech fázích této uměrně životní realitě. Dra Ranka hrál o. Novák a doniml i vnější sympatiky jeho charakterní známky vzácné resignovanosti člověka, smrti zasvěceného. *S.*

LIDOVÉ DIVADLO »URANIA« V PRAZE VII.

Krylovova »Divoška« působí dnes už jen svým slovanským měkkým zabarvením, jež dodává prosté a primitivně stavěné dějové zápletky mladé lásky s překážkami dosud mnoho křehkého pývu a kouzla. Trojici dcerek statkáře Zakrutina (p. r'ražský) pozoruhodně zahrály dámy Pačová (Věra), Gráfová (Naďa) a Sedláčková (Ljuba) v zdatně charakterisaci jednotlivých odlišných typů i důsledném jich dodržení. Nepříznivý dojem starécké záletnosti strýce Osetrova mírnen celkovou bodrostí povahy, kterou obmyslil tuto postavu p. Javorčák, pěkně a bez nadsázky přirozeně vystihl nesmělost Bobiho p. Kréhan, byrokratickou upjatost jeho mamá sl. Herníková. Křiklavá děvečka Malaňa sl. Pálkova měla hojně ruský typický prostoduchosti. — Kvapilova pohádka o Princezně Pampeliše, známá zejm. z provede-

ní divadla Národního, poskytla i zdejšímu souboru se sl. Pačovou (Pampeliška) a p. Rozsivalem (Honzá) v popředí možnost reprodukce skvěle zvучných veršů, jež symbolickou tuto hru o radostech života a smutku umírání tak významně hodnotí. Oba představitelé měli všechny prostředky vnějškové i hry, jimiž přiblížili své postavy sympatiím hlediště. Z ostatních zejména p. Kovářová našla přesvědčivý ton pro sladkou dobromyslnost Honzovy mámy a dámy Sedláčková, Vacková a Gráfová vhodný a taktický způsob pro gaminství pastevců. J. R.

ŽIŽKOVSKÁ ČINOHRA.

Správa projevila bedlivý zřetel k produkci domácím uspořádáním večera prací původních, z jichž autorů zejména známé jinak jméno básníka Aug. Eug. Mužíka čísti lze na divadelním návštěvní poprvé. Jeho aktovka Pravda s dobrou ideou morální neporušenosti, dodržené i za cenu synovského citu, otištěná kdysi ve »Květech«, má více knižních; literárních, nežli divadelních hodnot.

Dvouaktová epizoda V. Markusova z uměleckého života Dnes a zítra, sehraaná předtím ve Švandově divadle na Smíchově, tehdejší příznivý soud dnes již nepotvrdila, budíc námitky proti myšlence i formě zpracování. Bystrým nápadem je A. E. Hruškova drobná satyra zkožnatého našeho úřednického systému Požár. — V první aktovce zejména p. Pražský ve svém starém Tomšovi podal pěknou ukázkou schopnosti charakterisací, v »Požáru« p. Mejkal ostře vyhranil kancelářský typ. — Ibsenova Nora, která krátce předtím ožila i na Smíchově v pozoruhodné reprodukci p. Švandové, poskytla také zde možnost zřejmého projevu herecké vloh y sl. VI. Palliardo-ovy, nadaného člena souboru. Její výkon neměl sice zvláštní osobitost, ač nebyl také podepřen o významné a velké vzory. Nejlépe dařila se jí místa dětinské radosti, rozmaru a lehkomyšlnosti počátečních výjevů, jakož pečlivě slovně vypracovaná vrcholná scéna s Helmerem. Na vnitřní přelom do-
savadní prostředky slečniny ovšem nestačily.

Jakub Rydvan.

Z CIZÍCH DIVADEL

ČESKÉ UMĚNÍ V CIZINĚ.

K Janáčkově »Pastorkyni« ve Vídni.

Moje velké dojemství a nadšení čistě uměleckého rázu zanechalo ve mně po provedení »Jenůfy« na vídeňské dvorní opeře takové napjetí citů, že jim jinak nedovedu ulevit než napsáním několika řádků, ať už povolnou či nepovolnou rukou.

Slyšela jsem »Pastorkyni« v Praze, slyšela jsem »Jenůfu« ve Vídni, byla jsem nadšena v Praze a byla jsem nadšena i ve Vídni, po obakráte různým způsobem.

I slyším hlasy z Prahy, kterak vyslovují různé výtky a nespokojenost s vídeňským provedením. Ty výtky mne poněkud mrzí na Pražany. Ráda bych přednost pražského a přednost vídeňského provedení zde vedle sebe uvedla. Dlužno předestlati, že zaujímám, jak mnoho zdejších soukmenovců mých, zde postavení zvláštní — rozena ve Vídni, živena jak českou, ovšem vzdálenou, tak i německou kulturou, nemám tedy v Čechách místečka rodné půdy; můj vnější člověk je vyrostlý na půdě cizí, ne tak moje citění — je ryze české, pyšním se vším, co krásného a vznešeného vychází z našeho národa. Tím izolovaným postavením, ale také kritickým okem pohlížím na vše, co přichází z Čech.

Výtky z Prahy zní následovně: Na vídeňském jevišti je opera »Jenůfa« zhrublá, přeháněná, násilnická, podobně as, jako provedení »Prodané nevěsty« ve Vídni. Vše svatá pravda, hlavně ve vztahu na »Jenůfu« někdy i ku prospěchu díla. U »Prodané« leží to v povaze věci samotné: ta rozkošně prostá, domácí milá žena, nemluví tu o hudbě, ale o celku, těžko snášej jeviště a umělce přivyklé slohu Wagnerovu a opačně slohu vídeňských operett a frašek. Jinak »Jenůfa«; už svým, v dobrém slova smyslu, bombastickým dějem snese velké jeviště, nanášení silných barev; připadá mi, že »Jenůfa« za sebou nepotřebuje pouze vesničku, mlýn, pouček, ale celé Slovensko, celý jeho lid, ba celé člověčenstvo, tak jako »Vláda tmy« má za prostředí celou negramotnou Rus. A z toho stanoviska podává vídeňská opera »Jenůfu« daleko světoěji, kosmopolitičtěji než Národní divadlo.

Očekávali-li pražští návštěvníci, že se v opeře sejdou s pražskou Jenůfou, s naším lidem, s naším vzduchem, protože si dvorní opera opatřila jak studie z Prahy, tak i ze Slovenského

venkova, musili býti zklamáni. Tu vůni národa, která nám Čechům z »Pastorkyně« voní, tu cizinec nezná, nemůže ji vyzařovati ani pojmuti, co však podat může, je elementární všelidská mezinárodní síla tohoto díla. Odmyslíme-li si v »Prodané« božskou hudbu Smetanovu, která všady pronikne, kde mají cit pro poesii a melodii, zbude děj, který nemá takové elementární síly v sobě a dá se přetvořit a zkazkovat. »Jenůfa« je drama a tím zůstane i bez hudby a bez slovenských krojů; má účinek již předem zajištěný a vymezuje provozujícím přesnou cestu podání a nedá se znevažovat a změšit. V Národním divadle je děj »Jenůfy« záležitostí našich dědin, díváme se na náš lid, na naše kroje, je nám národně blízká; zde ve Vídni cítíme daleko intenzivněji kus světa a šíří problému, který si postavila Preissová. Jediná paní Horvátová vystupuje svým podáním z mezí domácího kruhu, je v pojetí zcela odlišná od paní Veidtové, první je kostelnickou idealistkou, fanatickou, demonicky hysterickou, druhá pak dravější, egoistická, urputná a tvrdá, podkládá své podání mohutným svým hlasem a dosahuje i tak celé velké dramatické síly a výrazu. Jenůfa pražská sl. Ungrové je poetickým zjevem, prostým a hluboce citícím, takže se mně její podání modlitby pokorou a prostotou daleko více zamlouvá, než nepřirozené a selskému lidu zcela cizí divadelní pojetí paní Jeřicové. Třebáže ten moment právě zdejší kritika chvalně poznamenala, není na místě, že prostá selská dívka (která u nás má posvátnou úctu před Bohorodičkou) sejme Pannu, postaví si ji na židli a líbá se s ní zcela světským způsobem. Také dle mého nevychází z pí. Jeřicové ona venkovská vůně, o které se ve Vídni psalo, s úmyslem lichotiti její oslňující osobě. Za to je fenomenální hlasově.

Steva i Láca, jakož i matka jsou v Praze i ve Vídni stejně dobře přiděleni. Že dvorní opera vyvine jak v orchestru, tak i ve výpravě nevidaný lesk, je samozřejmo a nemůže se »Národním divadlu« přirozeně klásti za výtku. Mámeť v Praze vše ze sebe, bez mocných mecenášů a bohatých subvencí, a nemusíme se za to stydět. Na obou divadlech se dává Janáčková »Její Pastorkyně« s láskou, avšak národně cítit dovede jen vlastní národ — umělecky cítit může celý umělecký svět.

Minka Podhajská (Viedeň).

KRONIKA

Karel Mušek, přední člen a režisér činohry div. Národního a před válkou oddaný prostředník literárních styků česko-anglických, oslavil bez širší účasti koncem minulého roku své abrahamoviny v plném rozmachu životních i uměleckých sil, jež skytají závazný slib nejednoho dalšího hodnotného činu. Spřízněn s celou generací známých Mušků, jež řadu let jsou apoštoly divadelní kultury na českém venkově, sám jediný z pražské rodiny zámečnického mistra věnoval se divadlu. Bez veškeré průpravy, ba dokonce i jakýchkoliv ochotnických pokusů vystoupil — osmnáctiletý — poprvé v »Třech párech střevíců« u řed. Faltyse v Neratovicích, načež vystřídá četné drobných engagementů u Kozíanské, Václ. K. Jelínka (otce Brzkové), Trnky, na Moravě u Choděry, opět u Jelínka a posléze u Zöllnerové. Po 3 letech přijat byl Stroupežnickým pro obor mladistvých milovníků k Národnímu div. K rolím oboru toho se však téměř nedostal, vyjímaje »Strakonického dudáka«, jež hrál pak po Sedláčkoví celých 18 let. Vlastním jeho genrem stalo se záhy typisování groteskních postav, jichž charakterisaci napomáhaly i vnější reprodukční prostředky umělcovy, ale zejména už přirozeně vyšší tonina hlasu, jež zvláště v dílech Shakespearových významně se uplatňovaly. Rád připomíná si Lancelota Goba z »Kupce benátského«, ač i u jiných autorů a také českých her měl možnost této vlohy vhodně využít (Revisor, Crichton, Skřet v »Potopeném zvonu«, Mnich v »Beatrice Cenci«, Příbík Jeníšek v »Pražském židu«, Cirkla ve »Vodním družstvu«, Martin v »Palácové dceři«, Podstarší v »Pražském flamendru« a j.) Souběžně s činností hereckou jde jeho činnost režisérská, jež zprvu úzce spojena s činností překladatele. Vábila ho literatura anglická, již naučil se z několkého tamního prázdninového pobytu i z delší návštěvy Stratfordských slavností dokonale znáti a oceniti a o jež hodnotách chtěl přesvědčiti se pochybovače ze zdejších kruhů. Ukázkou tvorby dramatické přinesl jim mimo jiné Shawa, jež snažil se pečlivým překladem i režii, duchu díla odpovídající, českému myšlení i citění přiblížiti. Dnešní obliba tohoto básníka i možnost zahájení souborného vydání jeho překladů (v B. M. Klíkových »Knížkách srdce i ducha« Zátíší, kde vyšel již »Caesar a Kleopatra«, v tisku je »Pygmalion« a uchystáno 28 svazků dalších) jsou jeho zásluhou. Novější doba postavila ho před jiný úkol: vypravění také některých prací původních, zvláště staršího data, jako jsou hry Tylovy (Jiřikovo vidění, Tvrdohlavá žena, Pražský Flamendr, Slepý mládenec), Šimáčekův »Jiný vzduch« atd., jimž analogicky dle ruský osobitého způsobu režie Moskevských a inscenačních pokynů Gzovské (při »Bez věna« a »Mirandolině«) poskytl vysloveně český ráz a charakter. Jako spisovatel obohatil odbornou literaturu cennými statemi o anglickém divadelnictví. Zamýšlí také napsati obsáhlou historii českého divadla po stránce herecké, k níž konal již archivální studia a sebral materiál, jakož pokračovati chce v překladech výňatků z denníku Henslowe-ova, (povoláním škobaře a prvního podnikatele londýnských divadel), uloženého v koleji Božího daru a vydaného v omezeném počtu 400 výtisků, se vzácnými a ojedinělými doklady o

době a divadelních poměrech předshakespearovských. Společensky Karel Mušek i při této mnohostranné a vyčerpávající práci se neuzavírá. Je ve výboru »Pensijního fondu«, předsedou nově ustaveného »Klubu solistů div. Národního« a i tu projevuje se živý jeho zájem a zřetelná stopa jeho vlivu. Tohoto zájmu stavovského i snah jeho uměleckých a literárních nutno při jeho jménu vzpomenouti vždy s povděkem.

Rydu.

Václav Kliment, vynikající český basista, býv. člen opery Národního divadla v Praze, zemřel 7. března t. r. na Smíchově. Svou činností, svými nevšedně bohatými tvůrčími schopnostmi, svou inteligencí a ryzím charakterem patřil k nejvýznamnějším zjevům českého zpěvoherního umění. Byl výborným zpěvákem i hercem v jedné osobě a řada jeho postav, velké životnosti a skvělých charakteristických rysů, ať v partiích basových či buffových, postavila ho záhy na přední místo v operním souboru Národního divadla, kde debutoval 13. list. 1892 jako poustevník ve Weberově Carostřelci, jsa povolán nahraditi Hynka a brzy potom i Heše. Vytvořil téměř všechny basové postavy oper Smetanových, mnohé ze zpěvoher Dvořákových, Fibichových, Kovařovicových a j. Byl skvělým Chruščem, svérázným Kecalem, vodníkem v Rusale, nenahraditelným Příbkem, znamenitým Mefistem, Figarem, Leporellem, Sarastrem, otcem v Louise a j. Narodil se v Praze 12. srp. 1863, byl žákem Karla Čecha a později Destin-Loewové. Ve svazek Národního divadla vstoupil 1. ledna 1893 a náležel mu téměř plyných 25 let. Byl chotěm tragédky pí. Poldy Dostalové. Budíž mu zachována vroucí a čestná vzpomínka! — K. E.

Josef Zvak, dlouholetý a oblíbený člen a vrchní režisér opery v Amsterodamě zemřel tam v prvé polovici března t. r. Zesnulý byl pražský rodák a vždy hrdě hlásil se k svému českému původu. Jeho zásluhou provedla dvorní opera »Prodanou nevěstu«, »Hubičku« a »Rusalku«.

Rozepsání cen na dramata pro Národní divadlo v Praze. Sbor pro zřízení Národního divadla v Praze rozepisuje tímto na oslavu jubilea padesátiletého trvání Národního divadla tyto ceny: 1. cenu z roku 1868 ve výši dvou tisíc korun na tragedii neb drama z dějin slovanských, zvláště českých. 2. cenu Ludvíka Grabowského z roku 1881 ve výši dvou tisíc korun na drama z dějin slovanských, ježž podmínky blíže oznámí spisovatelům podepsaní zástupci Sboru. O tyto ceny se mohou ucházeti dramata na jevišti českém před rokem 1918 nikde neprovozaná — buď roku 1918 v Národním divadle v Praze ku provozování přijatá neb do konce roku 1918 napsaná. Dramata jest zadati s udáním jména a bydliště některému z podepsaných zástupců Sboru pro zřízení Národního divadla v Praze nejpozději dne 1. ledna 1919. Po rozhodnutí poroty, jež pro posouzení dramát bude jmenována, bude výsledek veřejně vyhlášen a cena udělená vyplacena. Kdo cenu dostane, je povinen drama odvézdati k výhradnímu provozování v Praze Národnímu divadlu v Praze za podmínek tou dobou pro původní práce platných. V Praze, dne 1. března 1918. Sbor pro zřízení Národního divadla v Praze. František Herites, předseda. Václav Štech, náměstek předsedův. Viktor Dyk, jednatel.

Lidu československému!

Národ sobě!

Ve veliké, osudné době světových dějin nastává nám padesáté výročí slavného dne, kdy český národ kladl základní kámen k svému Národnímu divadlu. Tento šestnáctý květen roku 1868 byl největším, nejradosnějšíším národním svátkem od časů našeho znovuzrození, a po padesáti letech vzpomínají ho pamětníci i nová generace s vděčností a s pohnutím. Chceme letos — a právě letos — připomenouti svému národu i světu ostatnímu všechen význam tehdejších dní i všechno pozeňání vlastenecké práce, již vykonali budovatelé Národního divadla, a jež z tohoto velikého svépomocného činu vycházela, stále mocnější, účelnější a odhodlanější, až vypsela v jednomyslnou vůli všeho lidu československého, jak ji poznala dnešní památná doba.

Slavnostní výbor pro jubileum Národního divadla, jenž se ustavil ze zástupců československého světa kulturního, politického i sa-

mosprávného, posílá po své první, zahajovací schůzi tento vzkaz celé naší veřejnosti: Budiž letošní šestnáctý květen velikým svátkem národním, budiž oslavován nejenom v Národním divadle samém, nýbrž po všech vlastech československých, budiž on přes všechnu tíži doby výrazným svědectvím, že jakož jsme za nepřízně věků ožili vlastní silou a pomocí, chceme i dovedeme nadále žítí, věrni minulosti, věrni svému právu, věrni velikému dnešku a samým sobě věrni nejvíce!

V PRAZE, dne 24. března 1918.

Za slavnostní výbor pro jubileum Národního divadla 1868—1918:

Dr. Karel Kramář, předseda.

Prof. MUDr. Jaroslav Hlávka, JUDr. Karel Marek, místopředsedové. Jaroslav Kvapil, jednatel. JUDr. Vilém Pospíšil, pokladník.

POCHOTNICTVO

Tuto rubriku řídí a za ni odpovídá František Liska.

Všemu československému ochotnictvu!

Slavnostní výbor pro jubileum Národního divadla obrací se předchozím provoláním ke všemu českému lidu, aby letošní šestnáctý květen stal se velikým svátkem národním! Příčiniti se o to, jest v prvé řadě úkolem i povinností divadelního ochotnictva československého, jež veškerou činností svojí od dob probuzenských až do znovuzbudování Národního divadla jest k tomu v prvé řadě povoláno.

Po jednomyslném usnesení letošní výroční valné hromady Ú. M. D. O. Č. obracíme se ke všem jednotám i okrskům,

aby ihned zahájily přípravné kroky, tak, aby dle možnosti i v poslední české výsce významného jubilea Národního divadla bylo vzpomenu.

Za tím účelem jest **povinností každé jednoty:**

1. V den 16. května t. r. uspořádati dle možnosti dopoledne přednášku, již vysvětlena by byla událost před padesáti léty, jakož i vyličen význam českého divadla, především divadla Národního pro kulturní náš život vůbec.

2. V den 16. května t. r. večer uspořádati slavnostní představení, při němž provedena budiž některá významná původní hra česká ve prospěch kterékoliv z předních českých ochranných korporací, nebo ve prospěch Husova lidového hnohvého základu, anebo ve prospěch Tylova fondu, či fondu pro stavbu Tylova pomníku při Ú. M. D. O. Č.

3. V období od 1. května do 28. září t. r. uspořádati nejméně jedno představení zdarma pro děti.

4. V r. 1918 hráti výhradně hry původní tvorby dramatické.

Povinností každého okrsku jest:

a) Dbáti toho, aby jednoty povinnosti tyto splnily a aby alespoň v každém větším městě proveden byl v období od 1. května do 28. září t. r. cyklus představení původní tvorby dramatické — ve prospěch naznačených účelů — za vedení okrskové rady;

b) sbírat v jednotách, u soukromníků a všude tam, kde najdou se jakékoliv stopy věcí, jež by

se hodily pro obmyslené divadelní museum. Týká se to zejména rukopisných i jiných památek po českých spisovatelích a hercích, starých památníků spolkových, výročních zpráv, divadelních cedulí, divad. her nevydaných tiskem atd;

c) půsbiti k tomu, aby ve všech jednotách vypracována byla přesná statistika o činnosti jejich od založení do dnes, jakož i aby sebrány byly vzpomínky a paměti o hraní divadla v našich obcích vůbec;

d) na učiněné vyzvání uspořádati z věcí takto získaných krajskou (okreskovou) divadelní výstavku, z níž by vhodné věci pro příští divadelní museum byly oceněny a vybrány. — — —

Pro uvarování neshod připomínáme, že v místech, v nichž dle divadelní společnosti, přísluší v den 16. května t. r. v uspořádání slavnostního představení přednost divadel. společnosti, ačkoliv jsme přesvědčeni, že vzájemnou dohodou dosaženo bude společného postupu, jenž bude na prospěch oslavě tak významného jubilea.

Výkonný výbor Ú. M. D. O. Č.

DIVADELNÍ MATICE.

Všem ochotnickým sdružením připomínáme znovu usnesení jubilejní valné hromady Ú. M. D. O. Č., že každé ochotnické sdružení, jež jest členem Ú. M. D. O. Č., jest i povinným členem »Matice divadelní« za roční příspěvek 2 K, za kterýž požívá všech výhod, jež »Matice divadelní« pro své členy získá. Zasiľte proto příspěvek 2 K současně s členským příspěvkem 8 K pro Ú. M. D. O. Č., úhrnem 10 K. — Každé organizované sdružení jest povinno získati v řadách svých členů 5 předplatitelů časopisu »České divadlo« (po 5 K ročně, místo K 6.50). Ziskávejte předplatitelů, po případě přispívatelů členů »Matice divadelní«, kteří platí 5 K ročního českého příspěvku, začez dostávají list zdarma a mají vedle toho právo na četné výhody, ve stanovách uvedené. (Zápisné 1 K jednou pro vždy).

Ochotnickým, osvětovým a lidovýchovným pracovníkům! Aby činnost Matice divadelní vnikla

do nejširších kruhů, získání a jmenování budou místní důvěrníci ve všech místech, v nichž působí zejména naše ochotnické a čtenářské spolky. V každém spolku získán buď jeden horlivý člen, jenž bude mít zájem M. D. stále na paměti a jenž by po případě zastával mohl i úřad vzdělavatele ve smyslu nového organizačního řádu Ú. M. D. O. Č. Žádáme proto veškeré naše osvětové pracovníky, aby se přihlašovali sami, výbory spolků pak, jich se týče, žádáme, aby nám ve směru tom činily své návrhy. Potřebné instrukce pro důvěrníky — spolu s organizačním řádem Ú. M. D. O. Č. — rozeslány budou co nejdříve.

Ú. M. D. O. Č.

Výkonný výbor Ú. M. D. O. Č. konal schůzi dne 9. března t. r. — Usnesení a opatření schůzi předsednictva, jakož i oznámení, že pražská okrsková rada zvolila komisi ku vyšetření výtek Ú. M. D. O. Č. i ji činěných, vzata se schválením na vědomí. — Do výboru pro uspořádání oslav na paměť 50. výročí založení základního kamene k Národ. divadlu vyslán starosta Frant. Liska. — Na opatření nových odznaků Ú. M. D. O. Č. vypíše se omezené offertní řízení. — Záležitost zabaveného jmění rozpuštěného spolku »Máj« v Čouši odstoupena k vyšetření okrsku Ladeckého. — Mimo řadu běžných věcí projednány všechny záležitosti, spojené s valnou hromadou. — Předložený rozpočet na r. 1918 schválen a usneseno setrvati na dosavadní výši členských příspěvků. — Ježto většina členů výkonného výboru odstupuje resignaci, předsedním a odchodem na vojnu, usneseno, aby i zbylí členové výkonného výboru se vzdali a valná hromada by zvolila celý nový výkonný výbor pro příští tříleté období. — Kandidátní listinu sestaví výbor správní, příslušné návrhy podá organizační odbor pražského okrsku. —

Správní výbor Ú. M. D. O. Č. konal schůzi dne 23. března t. r. »u Bubeníků«, za čestné účasti zástupců venkovských okrsků a členů pražské okrskové rady. — Zpráva vyšetřující komise pražského okrsku projednána, komisi vzdány díky. — Návrh, aby p. Antonín Kučera, stavitel, pro hrubé porušení organizačních povinností, jakož i pro poškození zájmů a dobré pověsti Ú. M. D. O. Č. byl z Ú. M. D. O. Č. vyloučen, přijat jednomyslně. — Projednán návrh spolku »Hýbl« v Č. Třebové ohledně úrazového pojišťování členstva. Návrhy výkonného výboru ve směru tom schváleny. — Po projednání resignace starosty Frant. Lisky, jenž pro přílišné jiné zaměstnání nemůže na dále úřad svůj zastávat, sestavení kandidátní listina pro volbu výkonného výboru zítřejší výroční valnou hromadou. — Ze správního výboru zvolení do výkonného výboru pp. Černý Václ., Ludvík Břet., Neudörfl Jar., Růžička Gustav, Skála Bohdan, Skružný Jos., inž. Somr Václ. — Na vědomí vzat výsledek voleb do výboru správního, provedených skupinou členů čestných a zakládajících dne 20. března t. r. Zvolení pp. Jíra Em., Ludvík Břet., Neudörfl Jarosl., Skružný Jos. a inž. Somr Václ. — Čestný člen, spisovatel p. Alois Jirásek, omluvil se pro tuto schůzi vřelým přispěsem. — Schválen návrh předsednictva, aby do programu valné hromady zařazena byla — »volba čestného člena«

Výroční valná hromada Ú. M. D. O. Č. konala se dne 24. března t. r. o 10. hod. dopol. »u Bubeníků« v Praze, za předsednictví starosty Frant. Lisky. Na valné hromadě zastoupeny byly okrsky: Macháčkův v Č. Budějovicích, Šamberkův ve Slaném, Thomův v Kostelci n. L., Tylův II. v Plzni, Vrchlického v Lounech a Pražský okrsek; z or-

ganisovaných sdružení zastoupeny byly jednoty v Kostelci n. L., Kutné Hoře, Plzni (»Tyl« a dram. odb. spol. Škodových závodů), Rynholci, Svítkově a Zlonicích jakož i 32 zástupců 16 jednot z okrsku pražského. Z čestných a zakládajících členů přítomni byli pp. Karel Želenský (spolu jako zástupce Ú. J. Č. H.), inž. Vojta Stejn Tábořský, Eman. Jíra, Břet. Ludvík a Jar. Neudörfl. — Zdravice zaslali a nepřítomnost svoji omluvili pp. Eman. Bouška (z ital. fronty), JUDr. Jos. Čížek (Náchod), V. J. Hrdlička (Most), Valentin Trousil (Praha) a okrsky: Jiráskův (v Náchodě), Máchův (v Roudnici) a Ladeckého (v Mostě). Po vřelém zahajovacím proslavu starosty a po přečtení zápisu o poslední výroční valné hromadě předneseny a jednomyslně schváleny zprávy gen. taj. p. Jankovského, pokladní a účetní, přednesená p. Vilémertem a účetních dozorců, přednesená p. Landou. — K dotazu p. Tenka po uveřejnění zprávy pokladní a účetní odpovídá starosta, že dle usnesení výkonného výboru budou zprávy pokladní a účetní za r. 1916 a 1917 rozeslány všem sdruženým jednotám poštou. — Po návrhu správního výboru a po odůvodnění starostou Liskou zvolena sl. Ema Destinnová, slavná naše pěvkyně světového jména, čestnou členkou Ú. M. D. O. Č. Jednomyslně usnesení toto provázeno hlučným potleskem. — Na to odezdal předseda pražského okrsku prof. Karel Štěpánek osvědčení, kteráž přisoudila zvláštní porota oněm sdružením, jež účastnily se jubilejní soutěže pražského okrsku, na paměť 30letého trvání Ú. M. D. O. Č. — Po vyličení cílů nově utvořené »Maticе divadelní« zahájen rozhovor o účinné podpoře časopisu »České divadlo«. Po projevech pp. Tenka, inž. Steina, Neudörfla a Koziny schválen návrh, přijatý na valné hromadě pražského okrsku, jako závazné usnesení pro všechna sdružení v Ú. M. D. O. Č.: Každé organizované sdružení jest povímno získati mezi svými členy nejméně pět předplatitelů časopisu »České divadlo«, po případě nejméně pět členů spolku »Maticе divadelní«; za zaslání předplatného za 5 členů ručí spolek ze svých prostředků. Mimo to usneseno doporučiti »Maticи divadelní«, aby co nejdříve počala s vydáváním levných odborných příruček »o líčení«, »o kostymování«, »o slohu na jevišti« a j., jež by byly vhodnými katechismy pro režiséry zejména jednot venkovských. — »Osvětový svaz« obrátil se k české veřejnosti se žádostí o příspěvky a dary pro »Husův lidovýchovný základ«, z něhož má býti vybudován ústřední osvětový dům, jako středisko »Husovy lidovýchovné vysoké školy«, která mimo Prahu rozšíří činnost svoji i do všech větších míst v zemích koruny české. Po bližším vysvětlení starosty usneseno vybidnouti veškeré české spolky ochotnické, aby letošního roku uspořádaly nejméně jedno představení ve prospěch tohoto účelu. — Rozpočet na r. 1918, předložený výkonným výborem, po přečtení jednomyslně schválen a usneseno, aby členské příspěvky pro r. 1918 stanoveny byly v dosavadní výši 8 K. Mimo to jest každé organizované sdružení povinným členem »Maticе divadelní« s příspěvkem 2 K ročně. — Spolek div. och. »Hýbl« v Č. Třebové navrhl zavedení povinného pojištění členstva proti úrazům. Po vyličení starosty, co vše ve směru tom Ú. M. D. O. Č. již před několika lety podnikla, valná hromada odkázala návrh správního výboru, aby otázka ta odkázána byla výkonnému výboru s tím, aby po válce, až spolky naše budou v činnosti s plným

počtem svého členstva, zavedl šetření o navrhovaných způsobech pojišťování (připojením se k některé pojišťovně, neb zřízením vlastního úrazového základu) — a po skončeném šetření aby podal pak návrh nejvhodnější. — Starosta přednáší výzvu slavnostního výboru pro jubileum Národního divadla k součinnosti ochotnictva na oslavách významné události položení základního kamene k Národnímu divadlu v r. 1918. Valná hromada schvaluje jednomyslně návrhy ve směru tom přednesené (viz zprávu na jiném místě t. l.) a vyslovuje to přesvědčení, že veškeré okrsky Ů. M. D. O. Č. chopí se ve směru tom úsilovně činnosti, jakož i že všechny okrsky, i ty, jež z jakýchkoli důvodů až dosud činnost nevyvíjely, zahájí ihned horlivou činnost agitační i organizační. — Organizace ní řád, závazný pro jednoty, okrsky i jednotlivce, předložený ke schválení výkonným výborem, přijímá se po návrhu p. Skály bez debaty jako celek a z a v á d í s e n a r o k n a z k o u š k u, s tím, že během tohoto roku může každý k němu přednésti výkonnému výboru svá připomenutí i návrhy. — Na to provedení volby nového výkonného výboru. Stalo se tak jednomyslně — aklamací. Starostou zvolen profesor Karel Štěpánek, místostarosty: Weinert R. (I.) a JUDr. Kubr Václ. (II.), generál. tajemníkem: Jíra Em., jednatelem: Kuneš Sláva (I.) a Heran Jiří (II.), pokladníkem Villert V., účetním Landa J. — Náhradníky správního výboru zvoleni: Hnátek A., Jankovský J., Špatenka J., Trousil Val.; revisory účtů: Kulíšek Jar. a Liska Frant. — Ve volných návrzích oznamuje starosta, že výkonný výbor spolu s pražským okrskem podnikl akci za stejnoměrným stanovením poplatků za práva provozovací a za získáním výhod pro jednoty organizované. Za tím účelem konána bude schůze, do níž pozvámí budou zastupci všech korporací a podniků, které hájí práva autorská. — Pp. Skála a JUDr. Kubr podávají obšírnou zprávu jménem vyšetřovací komise, zvolené pražskou okrskovou radou k účelu zjištění obvinění, výkonnému výboru Ů. M. D. O. Č. činných. Komise zjistila, že téměř veškerá obvinění týkají se věci, sběhlých před několika léty, jež valnými hromadami byly právoplatně vyřízeny a že jsou snůškou klépů, pochodicích z čistě osobní nevraživosti. Vytýkaná vydání v posledním roce byla výkonným výborem (byť i dodatečně) a správním výborem schválena. Vyšetřovací komise vyslovuje své politování, že dobré jméno Ů. M. D. O. Č. vláčeno bylo ve veřejnosti přes to, že valná hromada Pražského okrsku jednání takové odsoudila a odkázala stížnosti kam patří. Jménem zástupců venkovských okrsků a jednot učinil p. Tenk, předseda plzeňského okrsku, toto prohlášení: »Odsuzujeme co nejrozhodněji způsob, jakým různí pisatelé v časopise »Zájemník« napadají tuto organizaci a její vedení a projevujeme pisatelům těmto svůj nesouhlas a nelibost, neboť zvolená jimi cesta není správná, ježto byla by s to vážnost Ů. M. D. O. Č. spíše poškodit, nežli jí prospěti.« — Po návrhu p. Skály připojuje se ku prohlášení tomuto jednomyslně i celá valná hromada. — Správním výborem usnesené vyloučení stavitele p. Antonína Kučery z Ů. M. D. O. Č. výroční valná hromada jednomyslně schvaluje. — Po projevech díků vyšetřovací komisi, jakož i odstupujícímu starostovi Liskovi a

generál. tajemníku Jankovskému — valná hromada o půl 4. hod. odpoč. vřelým doslovem starosty skončena.

Ěma Destininnová čestným členem Ů. M. D. O. Č. Toto usnesení výroční valné hromady uvítá dojista s nadšením veškeré české ochotnictvo, i česká divadelní veřejnost. Ěma Destininnová nenáleží jen světovému umění, jímž šíří slávu českého národa i v zámoří. Ěma Destininnová jest naše — jest organizovanou ochotnicí, jsouc členkou, obětavou režisérkou, ano i finanční udržovatelkou ochot. spolku ve svém sídle — ve Stráži. A čím jest našim národním podnikům, o tom nejlépe mluví cifry — výtečky koncertů, jež nezištně pořádala neb přislíbila ve prospěch spolku českých žurnalistů, ohrožených sokolských domů menšinových, Českého srdce a j. — Proto jest nám ochotníkům jméno její tak milé, proto vítáme ji radostně mezi několika málo čestnými svými členy!

Soutěž o šestou Tylovu cenu, vypsána Ů. M. D. O. Č. na paměť 30letého trvání a sice částkou 500 K z Tylova fondu, skončila dnem 31. března t. r. Do soutěže došlo 19 divadelních her, jež odezdány budou nyní zvolené porotě, která rozhodne do konce června t. r. Cenou počtená hra, a po případě i jiná vhodná hra (tyto po dohodě s autorem) vydány budou tiskem, tak aby v podzimním období mohly býti zařazeny do repertoaru našich ochotnických divadel. Provozovací právo hry cenou počtené zůstane volným pro jednoty, sdružené v Ů. M. D. O. Č. do konce roku 1919, čímž dodatečně opravujeme tiskovou chybu v insertu 1. čísla časopisu »České divadlo«.

OKRSKY.

Pražský okrsek konal schůzi okrskové rady dne 3. března t. r. Předsedou organizačního odboru (místo p. Val. Trouсила) zvolen p. R. Weinert. — Se spolkem spisovatelů »Máj«, »Ů. M. D. O. Č.« a »Českou divadelní agenturou« zahájeno bude jednání za účelem dohody o stanovení poplatků autorů pro organizované jednoty. — Těžce nemocnému herci Filipu Zöllnerovi vyplátí se příspěvek 30 K a podpora jeho doporučí se i sdruženým jednotám. — Správa vinohradského Národního domu bude dožádána o snížení předpisovaných poplatků pro organizované jednoty. — Vzdělávací odbor uradí se o případném cyklu přednášek na paměť jubilea Národního divadla. — »Tylův kroužek« v Praze vyloučil stavitele p. Ant. Kučera. Rozhodnutí u věci odloženo do podání zprávy vyšetřovací komisí, do níž ve společné schůzi odborů organizačního, vzdělávacího a pořadatelského zvoleni pp. JUDr. Kubr, Skála a Špatenka. (Zvolený p. Jiroušek nastoupil službu vojenskou, prof. Štěpánek, jenž mezi tím byl také napaden, členství komise se vzdal.) Komise schválena.

*

Pro neodkladné zprávy o jubileu Národního divadla a o valné hromadě Ů. M. D. O. Č. mnohé zprávy okrsků a z jednot odkládají se do čísla příštího. — Jednoty se upozorňují, že redakční závěrka pro zprávy z jednot, mají-li býti v čísle uveřejněny, končí dnem 15. každého měsíce.

ORGAN MATICE DIVADELNÍ
A ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

Rukopisů nevyžádaných nevracíme. Listy přijímají se jen frankované. Zvláštními dopisy redakce neodpovídá.

Vychází jednou měsíčně mimo červenec a srpen. — Předplatné ročně 6 K, poštou K 6.50. Jednotlivá čísla 60 hal. - Redakce na Smíchově, Ferdinandovo nábřeží 26. - Administrace v Praze II., Smetanova ulice 16.

Ročník II.

V PRAZE, DNE 1. KVĚTNA 1918.

Číslo 3-4.

SLAVNÉ PAMÁTCE!

1868—1918.

KAREL ENGELMÜLLER:

Posvěcujeme tyto stránky nejsvětější památce v dějinách českého divadelnictví, památce nejradostnějšího dne v kulturních snahách našeho národa, **slavnému položení základního kamene k budově Národního divadla.**

Půl století minulo od krásného májového toho dne, prozářeného láskou, štěstím a nadšením, od chvíle, kdy takřka celý národ, s Palackým, Smetanou, Riegrem a Sladkovským v čele, stanul konečně u kolébky dávné své touhy, na staveništi velkého, zlatého chrámu Umění, aby tu s hrdostí a vroucně zahoroval o svém vítězství nad zlobou časů i o své budoucnosti. Dojímají a vzněcují všechna ta tehdejší prorocká slova, splývají dnes tak podivuhodně a významně s náladou současných událostí, s nově rozkvétajícími nadějemi a sny a rozumíme jim proto dobře, opakujeme si je tím zbožněji a vděčněji.

Uvědomujeme si, že všichni ti, kteří skláněli se tenkrát nad drahými těmi kameny, jež snesla horoucí láska ze všech posvátných míst šíré československé vlasti do základu Národního divadla, vytušili vznešený jich symbol a posvětili je spolu za základ k budově, nad níž není v srdci národa velebnější.

Padesát roků žijem již pod mohutným dojmem této manifestace — Národní divadlo prošlo zatím těžkou zkouškou, příbojem třiceti pěti let! Svým posláním, uměleckým svým úsilím a úspěchy vynutilo si uznání ciziny a přiřadilo se k nej přednějšímu kulturním ústavům Evropy. Nyní je na nás, abychom věrní tomuto prvnímu symbolu samostatnosti, svou duševní vyspělostí, silou, svorností a sebevědomím dokázali světu, že hlásíme se k slavné své minulosti i k novému životu stejným právem s ostatními národy. —

ELIŠKA KRÁSNOHORSKÁ:

PRAHA V LETOŠNÍM KVĚTNU.

*Jsi krásná, Praho, máti, královno!
Však nejkrasší, když máj tě věncí květem
i starou tvoji slávu! Čarovno
a slavno za tvé vesny je tvým dětem.*

*Jsi slavná, Praho! Ale největší
tvá sláva, věnec tvůj — ač bez koruny —
všech Čechů láska je to, vykvetší
tvým dětem z nader, věčný máj tvůj slunný.*

*Jsi vznešená, když k tvému prestolu
se vlní zástupy a holdů sláva,
jež v jásavém ti hřímá hlaholu,
a pozdrav z dálky tisíc dědin mává!*

*Věk bojů dal nám slavný taký den,
dech máje nám jej prodchnul duchů jarem.
Buď vítán, svátku, jenž, nám zaslíben
i splněn, blahým jsi nám nebes darem!*

*Ne nad Vltavou Uměn stánek sám,
dnes oltář slávy tvé má každá chatka,
jeť celá vlast dnes jeden zlatý chrám,
v němž rozléhá se diků hymna sladká.*

*Zvuč, trůniž, zař svým zlatým vrcholem,
ty dílo našich srdcí, srdce naši Prahy,
stý vesen věncené! Buď symbolem,
jar tisícem že zkvete zas tvůj národ drahý!*

ADOLF HEYDUK:

BUĎ ŽEHNÁN, CHRÁME!

*Sešli jsme se druhdy znenadání,
smluvili jsme výlet v době ranní,
že vyjedem na Zvíkovské skály,
bychom uviděli plouti z dáli
po Otavě ověčený vor,
s darem na „Národní“ od Šumavských hor
a jej okázale uvítáme;
hmoždíře už přichystané máme! —*

*Vory vezly kámen do základu,
stuhy na něm ve předu i v zadu,
věnci, květy ovínut byl celý,
i ta vesla vorů vic stop s dělí. —
Vjely z Otavy dál do Vltavy,
jásaly kol lidu husté davy,
házely jim pestré polní kvíty
přes zpeřené vody vlnobití,
až jim kámen zmizel, jedá k Praze,
a lid volal k plavcům: „Jedte blaze!“*

*Dnes, hle v Praze, ladné řeky blíže,
chrám nám drahý chodce mile víže,
hosti poutniky a v slunném jase
pravdě žití učí je a ladné kráse,
předvádí jim život: boje, děje,
jak žal naříká a radost píše,
jak se lidstvo svobodným být učí
a jak radost v srdcích věrných pučí! —*

*Nuž buď žehnán, posvátný nám chráme,
tebou vedeni v zdar vytrváme,
jasni se a tvej po staletí,
vyuč v bohatýry naše děti,
vyuč zdatné naše švarné ženy,
chraň jich rodný krb, kdys nestřežený,
hlídej duši českých poklady,
vypěstuj z nich cností zahrady,
těla vnady, srdce ladných věděkův
a chraň národ šťastný věčně věkův!*

Dr. SERVÁC HELLER:

Byla to doba krásná, plná vzletu, plná vlasteneckého nadšení, plná smavých nadějí, plná sebevědomí a síly, když skutkem se stávala jedna z nejvroucnějších našich tužeb a když k mocnému letu rozpínal perutě bojovný duch našeho národa.

Právě před padesáti léty, roku 1868, položili jsme způsobem nebývale slavným základní kámen k budově Národního divadla a téhož roku zahájili jsme velký, odhodlaný boj za svoji politickou samostatnost památnou státoprávní deklarací českých poslanců.

Velkolepá, dosud nedostížená slavnost

založení Národního divadla v Praze značila vrcholné vyzáření našeho vlasteneckého citění a ideálního snažení, první pak státoprávní deklarace českých poslanců vyšlehla nad obzor náš jako mocné vzplnutí starého českého bojovného ducha, starého českého vzdoru proti všelike porobě.

Duch této doby probouzí se nyní opět v nás, pronikáje všechen náš lid v zemích českých, jakoby sám genius českého národa takto oslavoval jubileum onoho památného roku. Nechť roste a mohutní ten duch dále a dovede národ náš vítězně k jeho velkým cílům!

Dr. JOS. ŠTOLBA:

Dějiny našeho Národního divadla dávají nám naučení pro celý náš národní život: že nesmíme se spoléhat na nikoho jiného, nežli na sebe, a že jen vlastní silou,

nezlomnou vírou v sebe sama, neochvějnou vytrvalostí, neúmornou pílí a bezohlednou energií domůžeme se uskutečnění svých národních ideálů.

JAKUB SEIFERT:

Přejete si krátkou vzpomínku z dob uměleckého mého života, z dob dávno uplynulých! Považte laskavě, že tomu přes padesát let, co jsem spatřil světlo světa kulis a illusí, že jsem tehdy ještě málo vydatně slabou svou silou působil na povznesení dramatického umění, že počátky mé kariéry byly neutěšené, trním a hlozím jen vystlané!

Přes půl století přelétlo přes moji hlavu, nyní již šedivou. Tváře, jindy plné zdraví, mi sežloutly a vyschly vnitřními útrapami.

Padesát let!

Tepře čtyři roky účinkoval jsem v ensembli Prozatímního divadla, když český svět chystal se k oné velkolepé slavnosti položení základního kamene k důstojnému Národnímu divadlu. Naše naděje jakožto výkonných členů divadla měly být uskutečněny, lepší, spořádanější poměry měly zavládnout, být nám náhradou za všechna minulé utrpení.

Památný ten den 16. května 1868 jal se celý národ oslavovati jako vytoužený okamžik znovuzrození. I náš malý umělecký náruček konal velkolepé přípravy! Náš vše milovaný, na slovo vzatý umělec a vzorný, vysoce vzdělaný režisér František

Kolár sestavil program. Dle jeho nákresu zjednali jsme si u domácího krejčíře J. Beneše vkusný národní kroj. Modré čamary se stříbrnými knoflíky, tmavočervené plundry do vysokých bot a čepice »poděbradky«, zdobené orlími péry. Takto vyšňoření táhli jsme k slavnostnímu místu a v čele nás jel na bujném oři kolega Bittner. Výbor slavností vykázal nám stanoviště za korporacemi Umělecké besedy. Dík jeho arrangementu, neviděli jsme sice nic, za to však slyšeli jsme ohromující jásot a nadšení tisícíhlavého obecnstva. Rozumí se, že významná ta slavnost pro celý národ skončila okázalým banketem, kde se mnoho a krásně mluvilo. Nevím, zda někdo z našich byl banketu přítomen. Vzpomínám jen, jak hluboce dojatí velkolepou tou manifestací celého českého národa vrátili jsme se zas k své práci a k svým povinnostem a jak časem nejednomu z nás podařilo se státi se pevným, vytrvalým sloupem českého divadla, toho důstojného, všem nám svatého chrámu!

»Nechť věky přetrvá
v skvoucí pyšné zdobě,
ten svatý chrám náš,
ježž Národ stavěl Sobě!«

KAREL MAŠEK:

V památné výroční chvíli ti, kdož zastihli ještě poměry prozatímnosti českého divadla a prožili přechod z nich v slavnou budovu divadla Národního, ti, kdož chodili a doufali kolem jeho budovy zvolna rostoucí — či dokonce ti, kdo prožívali posvátné chvíle kladení základního kamene, rádi by s onou generací, která přišla v Národní divadlo k hotovému dílu, sdělili ten věčně slavnostní dojem, který září jim z tohoto českého vítězství. Jest zapotřebí stále si uvědomovati, že zbudování Národního divadla není — jak nastupujícímu pokolení začínalo se zdátí v běžném nazírání na rozkvetlý život veřejný a umělecký — pouhým opatřením místa pro výkonnost českých schopností

dramatických, pro povznesení a zábavu obecnstva, ale že jest a zůstává prvním vtělením projevu národního bytí, jeho síly, jeho životního práva. Jest posvátno všemi mravními i fysickými složkami, z nichž povstalo: nadějemi, které o něm snily, prací, která je uskutečňovala, nadšením, které hýčkalo jeho vzrůst, slzami, které pro ně byly prolity po neštěstí požáru, obětovnou láskou, která je křísila z popela, uměním výtvarným, kterým celá generace v nejskvělejší květ rozvila na jeho stěnách, štěstím, které se v ně soustředilo, když stálo hotovo, a velebou prorocství, které v něm promluvílo ze všech českých srdcí tóny Smetanovy »Libuše«. Proto toužíme, aby i v dalším, s národním živo-

tem rychle mohutným rozvoji umění dramatického zůstalo neproměněným ve své zevní podobě a v poslání, kterému doposud sloužilo, jsouc čím dále tím více výhradně chrámem nejdokonalejších výkvětů do-

máciho umění, svatyní pro posvátné okamžiky, místem modlitby české duše. Vždy mocnější a hlubší musí býti význam šťastného hesla, napsaného v jeho čelo: **N á r o d s o b ě !**

KAREL ŠÍPEK:

ZE TRÍŠTĚ VZPOMÍNEK.

Aréna na hradbách zahájena byla Kolárovou veselohrou Mravenci. Nedlouho na to byla premiéra jiné nové Kolárovy kratochvíle: Dejte mi čamaru! Nerudova kritika hodnotila ji nad Mravence. Tato veleba má však pikantní rub.

Kolár v této komedii totiž postavil Nerudu na jeviště jako jednající osobu. Portrét proveden je ovšem karikaturálně známou škrablavou Kolárovskou štětkou.

Básník jmenuje se Serapion Nesmrtelný z Hrobu, je náramný holkář, herečky chodí za ním do jeho panického bytu a má poměr s pradlenou Sabinkou Hranatou, kte-

rou představovala Josefina Čermáková. Básníka Bittner.

V kuse jsou ještě dva portréty žijících osob. Je to ředitel venkovské divadelní společnosti Kapoun z Kapounovic a jeho choť Eulalie, herečka. Kapoun hovoře prokládá češtinu německými floskulemi, jeho choť mluví mazlivě. Hrála ji Slavínská, tehdež ještě kyprá krasavice. Direktora představoval mladší Kolár. Aby nebylo pražádné pochybnosti, kam jeho jmenovec-autor mířil, upravil si masku tváře tak, že na nos přilepil si bradavici, kterou přes tu chvíli prstem poškraboval.

Je to kapitola do kroniky, kterou Neruda pojmenoval »Drobný divadelní jux«.

Ale Neruda této kapitoly nenapsal.

Dr. KAREL PIPPICH:

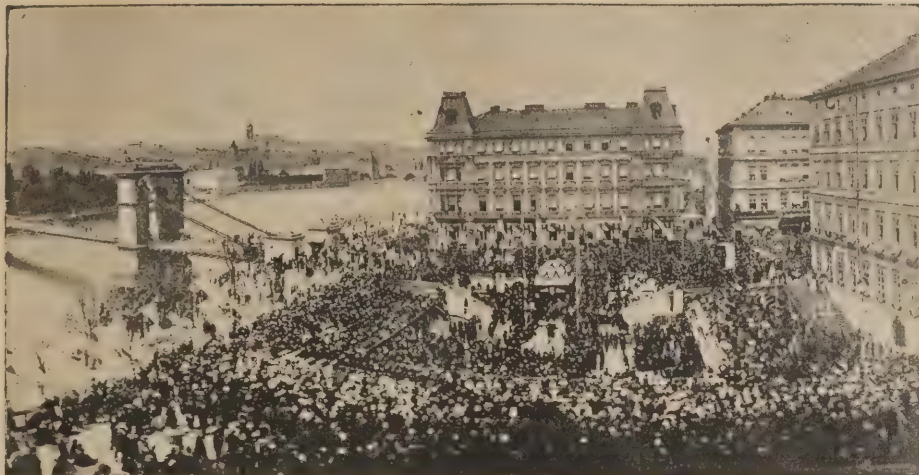
VZPOMÍNKY.

V říjnu 1867, absolvovav na novoměstském gymnasiu tehda piaristickém v Praze, nastoupil jsem studia universitní na právnické fakultě pražské university. Již od roku 1865 v době prázdninové jsem počal vystupovati jako mladický ochotník na divadle a sice poprvé v novince, tehdejší šamberkově aktovce »Boucharonu«, ve které jsem hrál mladistvého milovníčka, rovněž v »novince«, v kroji sokolském. Později po válce v srpnu 1867 jsem vypomáhal při několika představeních, která uspořádali herci z Prozatímného divadla pražského v městském divadle chrudimském a sice v úlohách neobsazených, jak právě výpomocí bylo třeba. Tak v Shakespearově »Zkrocení zlé ženy« a v Schillerových »Loupežnících«. Byliť tehdež v Chrudimi na těchto pohostinských hrách zejména pp. Kolár ml., Šimanovský, Chvalovský, Mošna, Kysela, Seifert a z dam sl. Čermáková, sl. Ledererová (pozdější paní Seifertová) a pí. Hynková.

Budiž tu vzpomenu, že již od r. 1851 byly pořádány divadelní podniky, koncertní akademie atd. ve prospěch Národního divadla v Chrudimi a že zahájena byla tato akce dnem 15. října 1851 koncertní akademíí Ferdinanda Lauba v sále u arcivévodý Ferdinanda, při které bylo vyhlášeno, že »ze zvláštní náklonnosti pro účel výtečný umělec p. Ferdinan Laub se ve spoluúčinkování uvázal«.

Takto divadelním ovzduším již zachycen, mimo to hudební zálibou i snahou po zdokonalení ve hře klavírní a ve zpěvu prodchnut, nastoupil jsem právnická studia na universitě pražské a stal se žákem starého pána, ředitele kůru a známého skladatele církevní hudby Václava Horáka při chrámu Týnském. Rozumí se samo sebou, že jsem ihned také vstoupil do Akademického čtenářského spolku a horlivě se účastnil všech jeho akcí. Vzpomínám-li na tehdejší dobu, jak snažila se svým ruchem, svým národním vznícením, svou energií osvědčiti ve všem národní sílu životní, cítím do dnes hřejivost těchto vzpomínek, jarost a vzlet tehdejšího života národního a zejména nadšené přilnutí veškeré mládeže studující ke každému hnutí národního života, ke každé snaze vybavití jeho nepoddajnost a obrannou sílu proti jakémukoli nátlaku a útisku.

Právem označuje starý přítel a druh Dr. Servác Heller ve své výborné knize »Jubileum velké doby« právě vydané, dobu tu jako »velkou«, dobu »národního rozmachu«, převážení a konečně položení základního kamene k Národnímu divadlu, dobu táborovou a dobu první státoprávní deklarace českých poslanců. Vířilo to v nás, ve veškeré české mládeži studující, horkým tepem národního uvědomění, hrdoosti a silné vůle dokázati ve všem, že chceme a budeme žítí a že domůžeme se toho, aby

Slavnost položení základního kamene k Národnímu divadlu.

ve všech projevech života kulturního a uměleckého, jakož i národní společenské celistvosti a politické i občanské svobody, bylo nám přiznáno stejné právo na život, stejné uplatnění nadání i výkonnosti, jako Němcům držícím umělým a nespravedlivým způsobem moc ve svých rukou i na sněmu království Českého na potupu pravdy a práva.

Proto nalezlo slavnostní položení základního kamene k budově Národního divadla tak mohutný a jednotný ohlas po všech vlastech českých, proto vyvřela tato slavnost v nezapomenutelný nadšený hold těmto velkým ideám práva, pravdy a svobody, jakož i uměleckého vznětu ve všech vrstvách společnosti české, v účast veškerého českého lidu při uspořádání obrovitého skvělého průvodu, jakého nebylo pamětníka při projevech lidových v Čechách. My studenti universitní, mezi kterými jsem se v průvodu nalézal také já v černé čapce a se slavnostní čapkou studentskou s odznakem fakulty právnické na hlavě, jako tehdejší jará »naděje vlasti«, byli jsme v největším žáru nadšení, který počal již všemi přípravami ku slavnostnímu průvodu a potrval pak při všech dalších projevech.

Vzpomínám na některé epizody předchozí i pozdější, které měly někdy i stránku dosti naivní a rozmarnou, které však v tehdejší našem mladistvém zanícení a v ovzduší celé doby splývaly v jedno, s celým tím vlnobitím vzrušení a nadšení. Vše řešilo se ve velkých schůzích studentských způsobem parlamentárního jednání, ovšem někdy nad míru živého a bouřného, jak vážné otázky agitační, propagační a ideové, tak i záležitosti podřadné, které snad mohly se řešiti jiným způsobem, méně okázalým a hlučným. Vzpomínám ku

příkladu veliké schůze studentské, ve které se předváděly vzory všelikých krytů hlavy, staročeských beranic, poděbradek, klobouků a pod., jichž celá snůška nejrůznějších a také nejmělejších a nejfantastičtějších tvarů byla studentstvu předkládána. Vybraní studenti komandováni, aby se v nich ukazovali, načež po nejvášnivějších debatách hlasováno a rozhodováno o výběru. Vše to bylo spojeno s hlučným, veselostí a křikem, takže celá akce skončila ryčnou zábavou.

Vedle podobných rozmarných epizod následovaly pak ovšem i velice vážné a hloubkou citu a nadšení prosycené úrady, které měly mnohdy jiné dozvuky. Vzpomínám tu zvláště drahého, starého přítele, vzácného muže a později ve všech oborech národní práce vzorně se osvědčivšího dra. Jaromíra Čelakovského, který, tehdy ještě studující na právnické fakultě, mimovolně svým velkým nadáním, skvělou řečnickou pohotovostí a přesvědčující silou svého nadšení a své národní uvědomělosti stal se vůdčím duchem studentstva a tím dostal se také ve styk s úřady, do vyšetřování, jehož ostatně i celá řada nás, studentů universitních, na policii pražské nebyla ušetřena.

Dobo krásná, činnostná, vytvářející národní povahy ryzího jádra a energie pracovní, dobo našeho nezapomenutelného mládí, zdravím tě v této vzpomínce, účastník její, jako »první lásku svého života« vroucně a s vělým povděkem za všechno, cos poskytla mně a statisícům účastníkům jiným pro tehdejší povznesení a posílení naše, ale také pro budoucnost, pro celý náš život práce a snah za dobro národní!

V Chrudimi, dne 10. dubna 1918.

ADOLF SRB:

PAVEL ŠVANDA ZE SEMČIC.

V dějinách našeho divadla zaujímá čelné a čestné místo muž, na něhož se zapomíná a neprávem zapomíná: Pavel Švanda ze Semčic. Málo uznání došel v životě, bylo mu stále bojovati proti nepříteli zjevné i skryté a těžká křivda spáchána na něm a českému divadlu v zářících jeho způsobena škoda veliká, když nucen byl opustiti nedávno zbudovaný stánek našich dramatických umění a pořídit si divadlo vlastní — kočovné. Seznámil jsem se s ním v prvních letech sedmdesátých. Jsa nadšeným milovníkem divadla a vášnivým ochotníkem, zatoužil jsem po vratké slávě herecké a pokoušel jsem se nějaký čas na prknech znamenajících svět. O jeho působení při zemském divadle jsem tehdy málo věděl, ale dovedl jsem oceniti jeho činnost jako samostatného ředitele, jeho podnikavost, prozíravost a energii. Neméně vážil jsem si jeho choti, Elišky Peškové, když po něm zemské divadlo opustila a byla mu po celý život věrnou pomocnicí i jako vynikající dramatická umělkyně i jako neumorná překladatelka divadelních kusů, jichž počet jest úžasný. Bylo to roku 1870, když vyhověl žádosti mé a dal mi vystoupiti v aréně ve »Pštrosce« v Mikovcově tragedii »Záhuba rodu Přemyslovského« v úloze Přecha z Koldic. Byl s výkonem mým spokojen a nabídl mi k veliké radosti mé místo u své společnosti s pečlivostí sestavené. Přijal jsem nabídnutí a byl jsem nějaký čas členem společnosti té. Za krátko opustil jsem ji však a divadlo vůbec, ale setrval jsem po celý život jeho ve věrném přátelství a častých stycích s ním.

Když po dlouhé době strádání jsme se konečně dočkali, že r. 1862 české divadlo osamostatnělo, povolal tehdejší ředitel, jenž byl zároveň i ředitelem německého divadla, Frant. Thomé, jako vrchního régiseura a dramaturga Pavla Švandu ze Semčic, který se osvědčil jako régisseur německého soukromého divadla v bývalém klášteře Mikulášském. Když pak r. 1863 se stala rozluka obou divadel, ucházel se Švanda o místo ředitele, avšak zemský výbor jmenoval obchodníka Liegerta, který jen proto obdržel přednost, že vládl většími hmotnými prostředky a dával prý zemskému výboru větší záruku na dodržení smlouvy. Zkušený a obratný divadelní odborník musil ustoupiti obchodníku s modním zbožím, který ani řádně česky neuměl.

Švanda zůstal i za nového ředitele na místě svém a jeho zásluhou bylo, že se hrálo v divadle každodenně, v neděli a ve svátek dvakráte, kdežto dříve se hrálo pouze čtyřikráte za týden. Tím dostal se do sporu s J. J. Kolářem, který jako umělec velký byl jako člověk nejvýše nesnášlivý, svéhlavý a neústupný. Od té doby stíhal Kolár Švandu bezohledně, činiel jej neprávem zodpovědným za tehdy velmi pochopitelné nedostatky v repertoíru i v provozování a přenesl zášť svou i na výtečnou

umělkyni paní Peškovou, jež byla Švandovou chotí. Nemohla svou vůli prosaditi, odešel J. J. Kolár od českého divadla, a když se později vrátil, neustal, až Švandu vypudil. Svě nepřátelství hnalo tak daleko, že napsal frašku »Dejte mi čamaru«, která se provozovala r. 1869 v aréně na hradbách a v níž způsobem nepřipustným sesměšňoval i Švandu i choť jeho, ač tato byla ještě členem zemského divadla. Švanda měl tehdy svou vlastní společnost. V kuse uchází se divadelní ředitel »z Kapounů« o přízeň básníka Nesmrtelného. Běží mu o to, aby »nějaký na slovo vzatý spisovatel napsal o něm článek, který by všechny moje snahy, moje slasti a strasti, moje oběti, kterých z nesmírnou pílí na oltář vlasti kladu, takorča v září bengálského ohně na odiv postavil, článek, který by per longum et latum dokázal, že jsem ta jediná schopná, esteticky vzdělaná osoba v Čechách, jež by dovedla s nehoráznou šikovností zdejší divadlo řídit i zvelebiti, že já jsem jediná ta osoba, jež nad jiné osoby citem, vtipem, zručností a stručností, elastikou, enkaustikou, ekonomikou a praktikou, nedostizný, nikterak překonaný a posud dle zásluhy neoceněný ředitel. Haben sich mich verstanden.« A dále: »Co se týče mé umělecké společnosti, mohu vás ubezpečiti, že už má světovou pověst. Jsou to umělci první kategorie, mnou vychovaní a vytříbení, hrají s rovnou všestranností v tragedii a v komedii, v čino-truchloveselohře, ve frašce, v opeře i v baletu, zvláště můj první charakterní herec tancuje kankán a moje herečky, ty byste měl znáti, ty moje Finety a Babinety jsou samé Laisky, Aspasiae, ženské gracie v krinolině a s chignonem a můj repertoír jest zrcadlo, v kterémž se zračí ohromné dějiny všehomíra od Alexandra Velkého až na nehody pana Pilulky. My hrajeme Shakespeara, Moliéra, Schillera a kusy našich velikánů tak zručně a tučně, jak by mazal boty.« A při tom ředitel z Kapounů stále míchá češtinu s němčinou. A Peškovou sesměšňoval, že jako spisovatelka nemá ponětí o správnosti češtiny, že studuje role a spisuje, když krájí nudle a připravuje dršťky neb drobčky. A nedosti na tom, on učil herečku, která představovala ředitele, jak paní Pešková mluví, chodí atd. Proti těmto útokům netřeba bráti ani Švandu ani jeho choť v ochranu. Švanda byl skutečně úplně způsobilým, aby řídil zemské divadlo a jeho společnost byla z výborných herců sestavena, z nichž mnozí se později stali vynikajícími členy zemského divadla.

A co se německého mluvení týče, nelišil se Švanda od svých vrstevníků, nejméně pak od J. J. Kolára, který nejen v soukromém obcování, nýbrž i jako régisseur mluvil více německy, než česky a který ve veselohře »Emanipace Sabiny« — byl jsem tomu představení přítomen — zapomenuv se spustil po německu.

Když se Švanda přesvědčil, že mu u zemského divadla nekyne budoucnost, utvořil si naléháním své choti vlastní společnost. V článku »Herecké společnosti české« v Ladeckého »Příspěvky k dějinám českého divadla«, napsal J. L. Turnovský: »Švanda měl vše, čeho k řízení divadla bylo třeba: theoretické i praktické vědomosti odborné, dostatečný fond hmotný, energii spojenou s uhlazeným sympatickým obcováním společenským, dobrou vůli k členům svým a lásku k dramatickému umění. Od r. 1865, kdy poprvé bylo Švandovi zadáno divadlo plzeňské, prodělala v něm jeho společnost řadu saison a povznesla je na nejpřednější české divadlo po divadle zemském. Ve své společnosti soustředil nejlepší oné doby síly herecké, pokud nebyly vázány na divadlo zemské, ano někteří, jako Chvalovský, Frankovský i Kubičková, Seifert, přestoupili odtud k jeho společnosti. U něho započal také Jos. Šmahla svou skvělou kariéru. Vynikajícími členy společnosti byli kromě jmenovaných: Langer, Vaicr, Houdek, Kubičková, Dvorská, Krňanská, Pštrossová a j. Roku 1868 zřídil si Švanda také o p e r u. Ježto v Plzni nehrál celou zimu, navštěvoval na zbytek saisony četná města, zejména Králové Hradec a Chrudim. Pro dobu letní zřídil si v Praze arénu ve Pštrosce, v níž zahájeny hry 6. května r. 1869. V této aréně, která se záhy stala oblíbenou, pěstoval hlavně frašky a operety a jako sensací prvního řádu uvedl produkce francouzské zpěvačky chansonety Louisy Philippo. R. 1874 ji prodal.

Jako ředitel vlastní společnosti osvědčil svou způsobilost tou měrou, že se při tehdejších častých krisích v pražském divadle objevoval častěji jako kandidát ředitelství divadla toho. R. 1875 vyjednávalo s ním družstvo divadelní. Švanda kladl tyto podmínky: Družstvo mu mělo odevzdati hospodářské i umělecké

řízení divadla, jemu mělo příslušet právo přijímati a propouštět členy a ustanovovati gáže, odměnou měl mít čtvrtinu čistého zisku, svou garderobu a bibliotéku měl dáti k dispozici. Družstvo přijalo podmínky, ale Švanda ustoupil, uleknuv prý se hrozeb J. S. Skrejšovského, který tehdy proti mladočeskému družstvu brojil. —

R. 1876, když Skrejšovský vydal heslo, že obecenstvo nemá chodit do zemského divadla se správou mladočeskou a aréna na hradbách přenesena na Král. Vinohrady, hrál Švanda se svou společností v této aréně, ale pouze jednu saisonu, ježto později se stalo ve správě zemského divadla mezi stranami staro- a mladočeskou dorozumění. V jeho ensemblu v činohře byli: Budil, Pštros, Wilhelm, Waicr, Kysela, Syřínek, Pešková, Wolfová, Veselá, Ryšavá, Sumová; v operetě Růžová, Procházková, Králová, Melichárek, Kolín a j.

R. 1877 byl Švanda opět vyzván, aby se ujal řízení zemského divadla, ale vyjednávání nedvedlo ani tentokráte k cíli.

R. 1871 zbudoval si arénu na Smíchově blíže Újezdské brány (kde nyní stojí kasárny Albrechtovy). Jeho pokus, zříditi na Smíchově také zimní divadlo se z počátku nezdařil. Hrál v sále tehdejšího hostince »U Eggenbergů« vedle arény. Později vystavěl si v nádvoří hostince »U Libuše« divadlo, které se udrželo. Od r. 1886 bývalo mu svěřeno řízení zatímního Národního divadla v Brně. Tam 5. ledna r. 1891 zachvácen mrtvicí skonal u věku 67 let. Jeho odchodu želeli upřímně všichni přátelé českého divadla.

Vzpomínajíc sobě při letošním padesátiletém jubileu položení základního kamene k Národnímu divadlu všech, kdož si dobyli zásluh o založení a vývoj našeho divadla, vzpomeňme si vděčně i velkých zásluh Pavla Švandy ze Semčic.

EDMUND CHVALOVSKÝ:

PADESÁTÉ VÝROČÍ ZALOŽENÍ NÁRODNÍHO DIVADLA.

Špetka vzpomínek a reflexí bývalého člena a režiséra Prozatímního a Národního divadla.

Zlatou naši kapličku hrdé a vznešené zdobí heslo: »Národ sobě«. — A věru, že to byly všechny vrstvy našeho národa, které po drahounou dobu radostně obětovaly své dárky, skromné i bohaté, aby zbudován byl monumentální chrám, v němž by české umění dramatické vymaněno z dlouholetého bolestného a pokořujícího podruží, na vlastní své půdě našlo svůj pevný a nádherný stan.

Již vybudováním »Prozatímního divadla« byl přivoděn konec všem »českým představením z milosti«, které národu českému povolovalo divadlo »německé, stavovské«, honosící se jako na výsměch humaním heslem »Patriae

et Musis«. — V Prozatímním divadle hráli jsme alespoň v budově vlastní. A ku podivu dávalo se tam českému umění divadelnímu, byť i za tísnivých poměrů, poměrně dobře. Byloť vlastně průpravou jak herců, tak i obecenstva pro příští velké Národní divadlo, ku kterému my herci a s námi všichni český lid vzhlížel jako k vytouženému cíli i jako zjevnému, skvělému dokladu naší národní vyspělosti a zdatnosti.

A dočkali jsme se toho za poměrně krátkou dobu! Všecky ty pro náš národ tak památné a osuduplné fáze prožil jsem až do roku 1901 jako člen a režisér Prozatímního i Národního

divadla, a vzpomínky na mnohá ta radostná, slavnostní, ale také často bolestná období s podivuhodnou životností táhnou dnes kaleidoskopicky mou mysl, ba často s lavinovou vehemencí mne zrovna dusí. Bohužel není místa, abych jim, byť v neomezenějších konturách mohl věnovati obšírnější stať. Snad na jiném

otcem přítomen snad všem českým představením v německém divadle a prožil jsem tak celý postupný rozvoj našeho českého divadelnictví až do chvíle, kdy při otevření Prozatímního divadla dne 18. listopadu 1862 sám jsem se stal jeho členem a později režisérem činohry i opery. Za dlouhou tu dobu až do r. 1901, kdy

Stěhování do Národního divadla. — Karikatura Fr. Kolára z r. 1883.

místě a za příznivějších poměrů bude mi možno rozepsati se podrobněji o slavnostech, jichž padesáté výročí nám nastává, a jež tak radostně rozrušuje nitro každého upřímného vlastence.

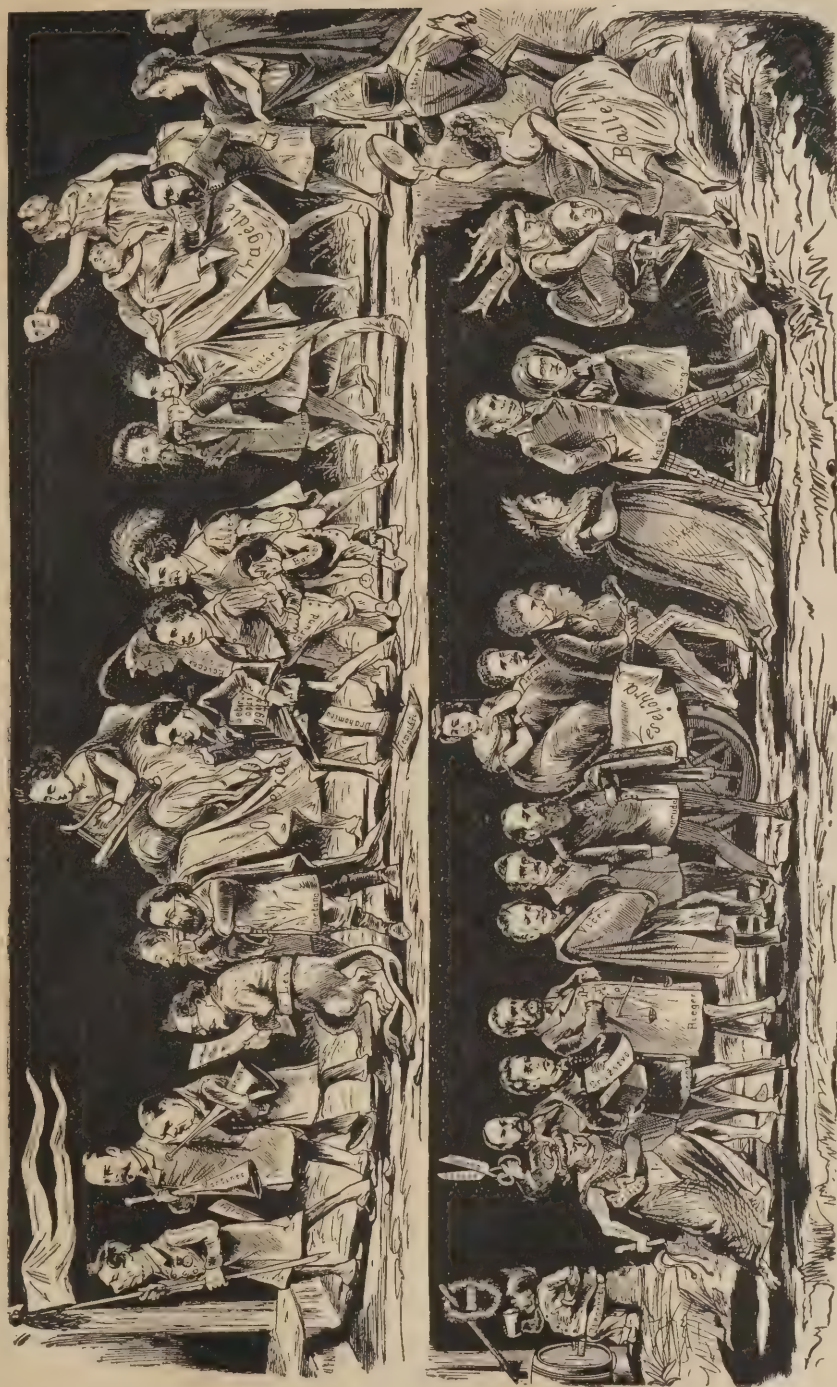
Za dlouhou dobu svého žití byl jsem účastníkem přemnohých památných momentů a událostí, spjatých těsně zvláště s naším českým divadlem. Jen mimochodem připomínám, že jsem r. 1844 co hošík po několikráte byl přítomen českým představením ve Stöggrově divadle v Růžové ulici a že jsem asi dnes již posledním pamětníkem onoho divadla »z vlastní zkušenosti«. Od oné doby pak a zvláště od počátku let padesátých byl jsem se svým

jsem Národní divadlo jako pensista opustil, byl jsem očitým a často osobně se zúčastnivším svědkem přemnohých a věkupamátných událostí, týkajících se buď divadla, aneb naší české veřejnosti; byl jsem svědkem a účastníkem přemnohých nádherných, ba velkolepých slavností našich národních.

Ale málokterá odbývala se za tak všeobecného, opravdového, nestrojeného jásotu, málokterá tak hluboce a radostně rozvířila všechny vrstvy našeho lidu v té míře a elementární mohoucnosti, jako památná slavnost »Položení základního kamene Národního divadla«. A není to jistě nadsázkou či sebeklamem, tvrdím-li, že reflex nelíčené a všeobecné té radosti jevil

potěšitelný a zjevný účinek i na široké vrstvy německého obyvatelstva. Vždyť nebyla to jen naše »stará, zlatá matička Praha«, jež v oněch

vanský, naše národní slavnosti tehdejší našly nejvřelejšího a nejhlubšího ohlasu a náš svátek národní byl svátkem veškerého Slovan-

Karikatura Fr. Kolára z r. 1868.

dnech »mladistvě vyšňořená jako nevěsta« já-sala. S Prahou jásal celý venkov, ba všichni příslušníci zemí posvátné koruny svatováclavské. Ba všude tam, kdekoli hlaholí jazyk slo-

stva! Sama příroda jakoby oslavovala s námi památné ony dny: oděla se do jarního svého roucha nejskvělejšího!

Nezapomenutelný jsou ony doby pro toho.

kdo byl jich svědkem! Nebylo tenkrát snad tváře zasmušilé, radost a pýcha ozařovala kde koho. Celý národ pohlížel s pevným sebevědomím do šťastné budoucnosti, se sebevědomím, jež právě v oněch slavnostních dnech našlo úchvatného stělesnění a stále pak rostlo a mohutnělo.

Věkupamatná ta slavnost nabyla však významu daleko širšího a stala se — skoro bych tvrdil — mezníkem bývalého otroctví a hrdým projevem národní síly a zdatnosti. Jako by ovzduší z dob husitských se sneslo na pozdní potomky, jakoby jiná, vřelá krev počala proudit tělem všeho lidu.

Národ, zdánlivě zdeptaný, náhle pyšně vztýčil hlavu bystrým zrakem se rozhlédl po širých pláních krásné své vlasti, kterou nikdy nepřestal vroucně milovati, a s bujarou, svěží silou hotovil se k úpornému zápasu za odvěká, nezadatelná svá práva! —

Tak národ! — A divadlo? Změněné poměry působily na rozvoj našeho českého dramatického umění způsobem až překvapujícím. Česká Musa vymaněna z úzkého, tísnivého rámce, v němž »pionéři« českého umění divadelního, — »stará garda« v ideálním svém nadšení a s bezpříkladnou obětavostí, přes všechna strádání a svízele, houževnatě a cílevědomě razila

cestu samostatnému českému umění. Jich zásluhou hlavně mohla se scéna Národního divadla směle vyrovnávat výkonům divadel prvoradých, požívajících skvělé pověsti. Bylo-li nějakého rozdílu, záležel jedině v tom, že jiná velká divadla požívají státních subvencí často neobmezené výše, — kdežto naše Národní při malé subvenci bylo hlavně odkázáno na přízeň svého obcenstva. A té se mu dostalo v míře nejhojnější.

»Stará garda« dávno již opustila »Zlatou kapličku«, ale jako dědictví zanechala svým epigonům upravenou pevnou půdu a vědomí, že byla zakladatelkou ryziho českého umění divadelního v Národním divadle!

Když před padesáti roky náš zvěčnělý vůdce Rieger kladivem poklepl na základní kámen, provolal jasným, mohutným hlasem heslo: »Per aspera ad astra!«

A byla to prorocká slova, neboť naše divadlo domohlo se přes všechna protivenství velkého vítězství!

Kěž prorocká tato slova platí i našemu milovanému národu; kéž po nekonečných úporných bojích stane též brzy u své mety nejvyšší.

V Soběslavi, dne 30. března 1918.

F. A. ŠUBERT:

Z DĚJIN ČESKÉHO DIVADLA.

(Fragment.)

Divadlo předvádí očím diváků život lidský a to buď způsobem takovým, jakým lidé denně žijí, dějem, jaký ve skutečnosti buď se jevil, či v životě jevití by se mohl, nebo způsobem pouhého pomyslu, dějem vymyšleným pouhou fantasií, nepoutanou žádným zřetelem ke skutečnému životu lidskému.

Divadlo si vytvořili všichni národové, kteří dospěli vzdělanosti, čím výše kdo v ní vystoupil — jako na př. za starověku Indové a Řekové, tím dokonalejším divadlem, hrami i prováděním jich se vykazuje. V Evropě přešlo divadlo od Řeků k Římanům a od těch k národům románským, kteří jsou přímými potomky Římanů, jako na př. národ italský, nebo vznikli ze smíšení živil domorodých se živlem římským, jako na př. Francouzi a Španělové, a od těch pak k ostatním národům germánským a slovanským od Anglie až do Ruska.

Záliba v divadle, v divadelních hrách, pro-

váděných na scénách, rozmohla se v našem českém národě od konce století osmnáctého. Před tím již prováděny ob čas hry hlavně na školách jezuitů, kteří jimi k sobě vábili mládež i ostatní obyvatelstvo. Ale to byly jen hry ojedinelé. Teprve když z Itálie a z Německa dojížděly do Čech a Moravy společnosti divadelní, když v Praze zřídilo se stálé jeviště nejprve italsko-německé, a když po způsobu francouzském hrálo se na šlechtických zámcích, vznikla touha i v českém obyvatelstvu po českém divadle.

V Praze učiněn byl první pokus o české hry r. 1771, kdy německými herci sehrán byl český překlad německé hry »Kníže Honzík« v tehdejší vlašsko-německém divadle v Kotcích. Ale nezdar její odstrašil od dalšího provádění českých her. Teprve když hr. Nostiz r. 1783 vystavěl a otevřel v Praze divadlo opět operám vlašským a činohrám německým, počaly se roku následujícího pořádati v něm i hry české, ale jen o nedělích a svátcích odpoledne. Těšily se takové oblíbenosti, že vznikla myšlenka, zříditi sobě zcela samostatné divadlo české.

Došlo k němu r. 1786. Na Václavském náměstí — tehdejší Koňském trhu — postavena před domem »U cisařských« (blíže ulice Jindřišské směrem k Můstku) dřevěná budova,

*) Mezi literární pozůstalostí řed. Fr. Ad. Šuberta našel jsem také rukopis, obsahující nemnoho více než podává tuto uvedený článek. Byl to bezpochyby počátek rukopisu knihy, ve kterém nebylo pokračováno. Tomu nasvědčuje, jak se zdá, věta ze soukromé korespondence zesn. autora z r. 1910 „... a potom mám napsati dvojce dějiny českého divadla“. Jedny tyto dějiny byly, tuším, zamluveny pro knihovnu studentskou, vydávanou „Spolkem čes. profesorů“. Redakce t. l. shledala, že se ji úvodní stát tato hodí za článek pro číslo jubilejní a podepsaný je povděčen, že aspoň tímto způsobem súčasní se Fr. Ad. Šubert oslaví založení divadla, jemuž věnoval 18 let plodné své a neúnavné práce. Adolf Wenig.

zvaná nejprve »Bouda«, později — se svolením císaře Josefa II., který v ní také navštívil jedno představení — nesoucí titul: C. k. vlastenské české divadlo. Ale pro chatrnou stavbu zbourati se musela již po třech letech.

Na to dály se české hry nejprve ve zrušeném klášteře Hyberském, potom na různých jiných místech, ponejvíce jako představení ochotnická. Zakázány byly i na stavovském divadle — bývalém Nostitzově, které stavové čeští zakoupili do majetku země — až zase později tam byly připuštěny, protože to bylo ziskem ředitelů toho divadla. R. 1842 zřídil ředitel Stöger stálé české divadlo v Růžové ulici, v domě, kde nyní stojí půjčovna. Ale i to potrvало jen rok.

Vlastenci čeští toužili arci čím déle tím více po stálém českém divadle v Praze z několika příčin. Především proto, aby také český národ vedle německého měl v Praze své vlastní divadlo, ve kterém by se mohlo pěstovati jazykem českým umění dramatické a tím i poskytovat lidu nejušlechtlejší zábavu. Ale vě-

dle toho i z toho důvodu svrchovaně důležitého, aby pěstováním českých her prospělo se jazyku českému v Praze, která z dob pobělohorské poroby měla nátěr německý — postrádajíc vůbec i českých škol — jazyk český aby vcházel stále u větší obliby i tříd vzdělanějších a zámožnějších, které jinak bezděky byly hlavní oporou německví pražského, a tím aby se tu šířil a upevňoval.

I docíleno po dlouhých průtazích, nesnázích a pracích, jichž se účastnili všichni tehdejší přední vlastenci —, že podnětem dra. A. P. Trojana a s pomocí zemskou vystavěna byla aréna — letní divadlo — pro české hry ve Pštrosce. Ale ani ta dlouho nepotrvala, a české hry odkázány opět do nemilého odpoledního podruží v německém divadle stavovském.

Konečně po dlouholetých tužbách došlo k trvalému vyplnění tužeb tehdy již všeho národa českého. Dne 18. listopadu 1862 otevřeno Prozatímní divadlo a dne 16. května 1868 položen základní kámen k velkému, důstojnému Národnímu divadlu.

AUG. EUG. MUŽÍK:

SMETANOVA LIBUŠE.

(1918.)

Když opona již naposledy padla
stich' potlesk, pokřik davů,
jež nyní plní cesty od divadla,
jak z přeteklého splavu
kdy orkán vod se převalí a vlní —
co mysl jejich plní,
co srdce vzdouvá myslí, bouří divou? ...
Jak božská hudba, rajský hlas a slavné
královské gesto krví dosud živou
je zalévá, a věků záclona
se trhá, z hrobu vstává z nenadání
ta bílá paní,
ten luny svit v tmě sféry temné, dávné
a volá v příští časy, do věčnosti
jež osud lidu hostí:
»Ne, český národ nikdy neskoná! ...«

Ó, je to dojem nade všední plesy
nad smrtelníka citty,
ó je to dojem, že jím nad nebesy
se člověk ocítá, prach zemský smítá,
a s duchy tam se vítá,
kde minulost jen tká své vidin svity.
Je, Libuše, ty našich bájí vlíc,
či, mistře Bedřichu, je tvé to dílo,
jež srdce naše vytrhuje z těla,
by do těch končin spěla,

kde touha všech nás zlatou tuchou hraje,
kde vůle na čin zraje,
kde víra národa vstříc letí k cíli?
Ó, v tuto slavnou chvíli
kde pochyba, jež ještě věřit brání,
v moc, sílu zákona,
jímž Bůh se zjevil v našem z mrtvých vstání?
Ne, český národ nikdy neskoná!

A ty, ó děvo luzná,
již české slovo s českou hudbou spiaté
jak bouře děsná, hrůzná
i jako matky požehnání svaté
svým uměním, svou hrdou, něžnou líci
je nad zášť vítězíci —
jak ona řeč, ta naše krásná, drahá
je hodna, Emo, tebe,
tak ty jsi hodna jí! Kéž chvíle blahá
k nám záhy sletí s nebe,
kéž nade snů svých cílem,
nad práce, bojů, utrpení dílem
náš národ s díkem stane! ...
Pak Vyšehrad se zatřeše, kde vane
stín Libušin, sní Bedřichův rov nízký!
Kéž hlas Tvůj v den ten blízký
andělským zpěvem k nebi až se vzpjal:
»Ne, národ český, drahý, neskoná!«

ADOLF WENIG:

MÍSTO PRO STÁNEK UMĚNÍ.

Právě v roce letošním, kdy oslavujeme památné jubileum položení základního kamene k stavbě velkého Národního divadla, vyskytly se vážné hlasy o potřebě nové, veliké budovy pro české divadlo. Námět pro návrhy a diskussi nahozen v denním listě vyvolal několikeroú odezvu, přinesl návrhy i úvahy pozoruhodné nebo méně pozoruhodné, uskutečnění schopné nebo jen ideální, ale nesporně měl ten dobrý účinek, že vzrušil i širší veřejnost a oživil otázku vskutku důležitou. Na jeden z logických závěrů těchto diskusí možno poukázati ne bez přítrpké ironie. Vyskytují se četné hlasy, že třeba stavěti nový dům operní a vypočítávají, ze kterých příčin se Národní divadlo nehodí pro operu. Jiné, neméně četné hlasy zastávají se nové budovy pro činohru a dovozují, co všechno brání v Národním divadle rozvoji činohry. Z toho plynulo by logicky, že náš »zlatý dům nad Vltavou« není vlastně k ničemu. Tím zabývati se není ovšem účelem těchto řádků; domníváme se jen, že při rozhodování, zda novou operu nebo činohru, tak trochu mohla by spolupůsobiti okolnost, že Národní divadlo posvěceno je tím, že v něm působil, byť ne dlouho, Bedřich Smetana, a že scénický vývoj opery přec jen není tak převratný jako scénický vývoj činohry.

Dnes, kdy tolik uvažuje se také o tom, kde by měla státi nová divadelní budova, chceme oživit vzpomínky na snahy a úvahy podobné, které předcházely určení a získání místa pro velké divadlo Národní na vltavském nábřeží na rohu třídy Ferdinandovy.

Z porad některých českých vlastenců v roce 1844. vzešel plán zřízení stálého samostatného českého divadla v Praze. Všichni chápali jasně, jaký veliký význam by takové divadlo mělo pro náš národ. K uskutečnění této myšlenky bylo třeba v prvé řadě dvojího: získání budovy a získání koncesse divadelní. Vypadlo by z rámce tohoto článku, kdybychom chtěli sledovati postup jednání v obojím směru a získávání potřebných peněz. Pokud se týče budovy, byla dvoji možnost: buď koupiti a upravit nějaký vhodný dům, nebo pomýšleti na stavbu nové divadelní budovy. Ukázalo se ovšem, že k cíli vésti může jen stavba nového divadla.

V podání k stavbám českým, učiněném sdružením pražských měšťanů a datovaném 15. ledna 1845 vedle žádosti o přenechání divadelního privileje (provozovacího) pro divadlo české, obsažena byla také žádost o stavební místo, jež bylo majetkem stavů. Byl to pozemek při nábřeží, právě naproti nynějšímu Národnímu divadlu, tam kde stojí palác Lažanského a domy sousední. Prosívalo se tehda, že stavové chtějí tento svůj majetek prodati v dražbě a podatelům zdálo se místo velmi vhodným.

Pomíjíme osudy a výsledky tohoto podání (které vláda nechala prostě nevyřízeno), poznamenáváme jen pro zajímavost shody, že po-

dle mínění hr. Alb. Nostice, jenž byl přízniv snahám českým, měla se vystavěti nová divadelní budova pro operu — jenže českou a německou zároveň, činohra pak česká měla vedle německé i nadále míti útulek v divadle stavovském na Ovocném trhu. Ale v kruzích českých vládla tužba po samostatné budově pro české divadelní umění. Zatím vystavěna pro české i německé hry leťní aréna ve Pštrosce (zahájená představením českým, premierou »Jiříkova vidění« od Tyla, 11. VIII. 1849), ale protože tím české hry jen pro léto byly zabezpečeny, podali Al. Prav. Trojan a hr. Nostic téhož roku návrh na zřízení prozatímního divadla českého. Návrh byl přijat, ovšem s usnesením, aby toto divadlo s nákladem pokud možno nejmenším bylo pořízeno adaptací některé vhodné budovy. Především pomýšleno se strany zemského výboru na Kotce (na Starém městě), kde se hrávalo již ve století XVIII., a které ze všech budov, na snadě jsoucích, poměrně ještě nejlépe vyhovovaly. Když jednání o Kotce se protahovalo a majitelka, obec pražská, nejevila chuti budovu prodati, učiněno bylo konečně usnesení, aby pro české divadlo vystavěna byla zcela nová budova, ovšem jen prozatímná, z trámů a z cihel. Ale třebaže toto usnesení zem. výboru stalo se v říjnu 1849 a ustanovovalo zároveň, že se stavbou má se započítí příštího jara — ještě v březnu r. 1850 nebylo pohotové místo stavebního. Teprve koncem dubna dožádána obec pražská, aby ku stavbě prozatímního divadla vykávala místo. Při tom pomýšleno na náměstí Václavské, Staroměstské nebo Josefské. Staroměstské odpadlo přede, protože jeho zastavení nebylo dobře možno; na Václavském náměstí (kde kdysi stávala pověstná divadelní »Bouda«) podali majitelé domů protest proti zamýšlené stavbě, a tak se stalo, že městská rada doporučila sboru obecních starších k stavbě divadla Josefské náměstí. Ale sbor rozhodl pro náměstí Václavské.

Nová neochota zemského výboru ve věci nového divadla českého zavinila předlouhé odklady a způsobila, že konečně došlo k původní myšlence z r. 1845, aby totiž zřízena byla zvláštní společnost pro opatření prostředků k stavbě divadla — jenže ne akciemi, nýbrž sbírkami národními. Budova pak měla býti postavena ne prozatímní, nýbrž definitivní. To je ovšem jiná kapitola z dějin našeho divadla. Zůstaňme při stavebním místě. Sbírký byly v proudu, jejich začátek přese všechny překážky byl slibný; bylo tedy na čase ohlížeti se po staveništi. Ze slíbeného Václavského náměstí sešlo společným usilováním těch, kteří horlili proti jeho zastavení a Němců, nepřejících rozvoji českého živlu. Počalo se tedy jednání o Josefské náměstí. Zatím ustavil se »Sbor pro zřízení českého Národního divadla«, jenž převzal od zástupců zemského výboru jednání. Ten měl původně v úmyslu počkati s jednáním

staveniště mělo výhody své i nevýhody. Poloha nad Vltavou a proti královským Hradčům mluvila pro pozemek na nábreží, za jehož získání přimlouval se i důvod mnohem prosačtější, třeba že veledůležitý: blízkost vody v případě požáru. Bylo tedy vyjednáváno s majitelkou tohoto místa, E. Schlosserovou, připravena i trhovářská smlouva, ale přes to ještě nevzdáváno se hledání jiného místa příhodného. Vážně mluvilo se opět o domu »U Špinků«, dále též o Kolovratské zahradě na Příkopech (proti Panské ulici), o náměstí Františkánském (nyní Jungmannově), o zahradě Musea království českého, které bylo tehda tam, kde dnes je Zemská banka. Ale k jednání o ta místa nedošlo. Jen Josefské náměstí zůstávalo stále ještě v záloze. Teprve, když se ukázalo, že

s ochotou eráru ve příčině odstoupení části kasárního dvora nelze počítati, soustředilo se veškeré jednání na pozemek nábreží. V jednání pokračováno rychleji. Ale ještě v poslední chvíli došla výboru Sboru zpráva o ochotě hraběte Auersperga k prodeji domu jeho v Panské ulici. O tom však už nejednáno. 13. září 1852 uzavřena byla smlouva s paní Eleonorou Schlosserovou o koupi domu a pozemku na nábreží za smlouvenou cenu trhovou 45.000 zl. konv. měny. Touto šťastnou koupí získán pozemek pro budovu velikého samostatného divadla českého a otázka tohoto divadla posunuta značně ku předu.

Doufejme, že se stejným štěstím nalezen a získán bude pozemek pro druhé české divadlo národní.

GUSTAV PALLAS:

IBSEN V ČECHÁCH.

(Pokračování.)

Chronologicky následuje v řadě dramat Ibsenových veselohra »Spolek mladých«, vzniklá pod bezprostředním dojmem »Peer Gynta« v Norsku. Ideově však připojuje se k »Brandovi« a »Peer Gyntovi« třetí filosofické drama, tvořené ve stejné době, »Císař a Galilejský«, v němž na pozadí historickém, s postavou Juliana Apostaty v popředí, vyznačil Ibsen svoji životní filosofii. — Bylo několik pokusů předvésti toto velké, dvoudílné drama na jevišti; předvedeno buď zkrácené nebo vůbec jen ve výboru. Filosofický jeho ráz a těžká struktura dějová však předem vedly k největší opatrnosti. Přes to byl ohlášén i u nás mnohoslibný náběh k scénování, opět na divadle vinohradském; první části zatím. Jako se toto divadlo nerozpakovalo předvésti první část Strindbergova »Tance smrti«, nezastaví se patrně ani před obtížemi díla Ibsenova; a po efektním zduchu »Peer Gynta« možno předem tušiti pronikavý úspěch »Císaře a Galilejského«. — Český překlad, pořízený autorem této stati, vyšel, s předmluvou, ve »Světové knihovně«. Ideový rozbor díla uveřejněn v »Osvětě«.

A opět Vinohradské divadlo to bylo, jež předvedlo poměrně nejednostrannější, politicky nejvyhraněnější drama Ibsenovo »Spolek mladých«. Technicky dá se se kusu ledacos vytýkat. Je tu příliš jasně vyjádřena tendence a třeba že osoby a scény jsou konečně typické pro každé snad prostředí, přec jenom je nám lokální zabarvení kusu cizí. Dále vadí, že přes tvrzení básníkovo o propracovanosti díla jsou osoby jeho nahozeny příliš schematicky; sám Stensgaard není dokreslen a tím i ne-

ní dosti blízký divákovi; jeho pokračovatel v »Nepříteli lidu« je nám mnohem bližší. Kromě toho se zde osoby na sebe mnohdy příliš tísňí, překázejí si navzájem. Básník dále operuje několika banálními veseloherními motivy, jako jsou zvláště omyl komořího ohledně významu řeči Stensgaardovy, ta řada neobratností Stensgaardových, zvláště když uchází se o ruku bohaté vdovy pro jiného, a ona, domnívající se, že sám ji chce, vyzná mu lásku atd.

»Spolek mladých« byl dáván poprvé dne 18. října 1869 na »Kristiánském divadle«. Kus dosáhl rázem a plně, čeho chtěl: Vybouřil z klidné bezstarostnosti a lživého pseudoidealismu obě strany, starou, vládnoucí, i mladou, bojující. Proto když hra brzy na to byla opakována po druhé a po třetí, skončila nesmírným fiaskem, neboť tu se přihrnula do divadla »mládež« norská, která se v kuse znamenitě poznala, a ostentativními projevy, pískáním, syčením a lomozem pokračování ve hře téměř zneemožnila.

*

Kritika kus odsoudila jako frivolní a přinesla zdrcující soud nejen nad zásadami autorovými, ale i nad jeho schopnostmi básnickými.

Hra byla pak dávána často v divadle ve Štokholmě, Kodani, a záhy překládána a vypravena na všech světových jevištích s velkým úspěchem. Také do češtiny byla přeložena Karlem Vettrem a provozována v Městském divadle Král. Vinohradů (překlad otištěn ve »Světové knihovně«) poprvé dne 30. března 1911 za režie O. Bolesky a za takového obsazení: Bratsbergá

hrál p. Zakopal, Erika p. Ed. Tesař, Thoru pí. M. Májová, Selmu sl. H. Štěpničková, Dra Tjeldbo p. E. Pražský, Stensgaarda p. Faltys, Monsena p. Zelenka, Bastiana p. Zatiranda, Ragnu sl. Machova, Hella pan Horníček, Ringdala p. Havel, Landestada p. Hlavatý, Daniela Hejreho p. Boleška, Rundholmovou pí. Ptáková, Aslaksena pan Švarc. Úspěch zásluhou režie i herců byl dokonalý a hra potom opakována asi desetkrát v krátké poměrně době. Později však zmizela s repertoaru.

Trvalého dojmu »Spolek mladých« u nás nezanechal, třeba tu byly některé zjevy našemu životu společenskému velmi blízké. Právě tak bez většího vzruchu přešlo přes jeviště dílo blízké jak co do námětu tak i umělecké úrovni, hra »Opory společnosti«. »Opory společnosti« byly přeloženy do češtiny již r. 1879, tedy dva roky po vyjití, G. Eimem. Ale teprve roku 1910 dostaly se na jeviště »Nár. divadla« v překladě Kvapilové a v jeho režii. Premiéra byla 24. ledna 1910 a role takto obsazeny: Konsul Bernick — Jan Vávra, paní Bernicková — Lud. Danzerová, Olaf — Anna Sedláčková, slečna Bernicková — Leop. Dostálová, Jan Tønnesen — Rudolf Deyl, sl. Hesselova — Marie Hübnerová, Hilmar Tønnesen — Alois Sedláček, Rørlund — Karel Želenský, velkoobch. Rummel — Eug. Viesner, kupec Vigeland — K. Hašler, kupec Sandstad — Karel Kolár, Dina Dorfova — Zd. Rydlova, prokurista Krap — Karel Mušek, loďař Anne — Jar. Hurt, choť Rummelova — L. Matějovská, choť poštímistra Holta — Marie Pštrosova, choť dra Lynga — Růž. Noskova, slečna Rummlova — M. Crhova, slečna Holtova — Em. Gülichova.

Hra přijata vlídně pro dobré výkony herecké a pečlivou režii. Objevila se na scéně pak ještě celkem osmkrát, naposledy 30. dubna 1910. Pak vypadla z repertoaru a sotva se již na naši scénu vrátí.

Text vyšel pak v překladě Kvapilové ve »Světové knihovně«.

»Opory společnosti« tvoří s »Norou« a »Strašidly« trojici dramat sociálních: V prvním představil básník hlasatele společenské morálky současné, její představitel a opory. Ve druhém promítá tuto morálku do prostředí rodinného. Ve třetím jasně a otevřeně vytýká, co tu zpátečnického, ztrnulého, co překáží skutečnění budoucího lepšího a jasnějšího života společenského.

Všechna tři tato dramata vzbudila ovšem i velikou pozornost. Kritika norská přijala »Opory společnosti« dosti vlídně, »Noru«

již s rezervou, »Strašidla« s odporem. Nebylo »Strašidlům« porozuměno a dívali se na toto drama jako na demonstraci nemoci na jevišti; pokládali Osvalda za hlavní osobu a vytýkali, že se básník kochá bolestmi skomírajícího člověka, který po celý kus trne hrůzou před neodvratným šílenstvím. Necháпали, že hlavní osoba je paní Alvingová. — Jiní zase, a ti byli mnohem blíže vlastnímu těžišti díla — nemohli odpustiti, že v pastoru Mandersovi odsoudil, ba sesměšnil básník čistou, naivní morálku odříkání a ideové důslednosti.

Osvald zajímal zvláště lékaře, neboť jeho nemoc nedala se tak přesně zařaditi do běžných zjevů lékařské praxe. Ibsen nakládal tu s vědou lékařskou jako asi s historií v dramatech historických: nezáleželo mu na vědecké pravdivosti, neboť tu běželo přec jenom o problém, jak člověk dědičně zatížený a kromě toho ještě v dětství odstrčený, spěje vstříc zkáze, které nezavinil. Podobně se to ma s problémem dědičnosti a s ostatními problémy přírodovědeckého naturalismu, který je Ibsenovi prostředkem a ne účelem. — O skutečné umělecké ceně díla, o jemném ideovém zpracování se mluvilo velmi málo. Básníkovi zhořkla tím nejedna chvíle života a ztratil poslední ze svých přátel.

Norská a dánská divadla odmítala kus systematicky a teprve po úspěchu ve Švédsku (23. srpna 1883 dávána »Strašidla« v Helsinborgu společností Lindbergovou) byl hrán 17. října 1883 v Lidovém divadle v Kristiánii s ohromným úspěchem. Odtud stalo se toto dílo oblíbeným repertoárním kusem všech velkých scén.

U nás poprvé dávána »Strašidla« italsky a to při jediné pohostinské hře vlašského umělce Ermeta Zacconiho a jeho společnosti 26. října 1897 na Národním divadle. Umělec tlumočil znamenitě nejlepší svoji úlohu, Osvalda Alvinga; mimicky zpodoboval proces choroby, vytvořil jakousi demonstraci klinickou od projevů duševní méněcennosti přes poněhlé zmírání smyslů a údů až k zhroucení. Tak se stalo, že obecenstvo bylo hrou uchváčeno, ač většinou nerozumělo z ní ani slovu. Byl to vzácný dokument umění mimického, ale herec dopustil se chyby, kterou těžko by mu bylo odpustilo obecenstvo. kdyby bylo rozumělo slovům: Příznaky paralysy projevovaly se u něho předčasně, takže by nutně matka i sestra musily je viděti. Správně se tehdy poukazovalo, že hrál něco jiného než Ibsena.

Do češtiny bylo dílo přeloženo již roku

1891 O. Luckem pod názvem »Příšery«; pak roku 1908 přeložil je Jaroslav Kvapil a nazval »Strašidla« (ve »Světové knihovně«). V tomto překladě dáváno na Nár. divadle poprvé 7. ledna 1909 za režie Kvapilovy. Paní Alvingovou hrála Ludmila Danzerová, Osvalda Rudolf Deyl, Manderse Jan Vávra, Engstranda Jaroslav Hurt, Reginu Zdenka Rydlová. — Všichni herci pochopili svoje úlohy, ale zvláště úloha páně Deylova přijata naší kritikou jako přední výtvar jeho uměleckého repertoaru. Předností jeho bylo, že založil úlohu svoji víc na umělecké než kritické stránce — což také bylo logičtější. Neboť tak, jak Osvald vystupuje, je spíš nešťasten mylným vědomím vlastní viny než faktický již paralytik. — Těž ostatní úlohy vyžadovaly pochopení herců, neboť jsou až diametrálně rozdílně možny. Zvláště na př. u Engstranda — z něhož p. Hurt vytvořil individuum špatné.

Potom bylo drama opakováno ve dvou měsících ještě šestkrát, načež zmizelo se scény. Až opět se objevilo 14. února 1918 v novém nastudování, opět za režie Kvapilovy. Úlohy v celku zůstaly v tomtéž obsazení, jen paní Alvingovou hrála paní Hübnerová a vytvořila v ní tragickou postavu matky, těžce zkoušené pro přílišnou svoji lásku k dítěti. —

O přijetí »Strašidel« dověděl se Ibsen v Itálii, kde dlel právě v Neapoli. Odpovědí a obhajobou bylo nové drama satirické, jehož ideou bylo naznačiti poměr silného jednotlivce ke společnosti, resp. minority k vládnoucí majoritě. Že on sám jest oním silným jednotlivcem, onou minoritou, a jeho národ, resp. jeho průměrný lid, tou nenáviděnou majoritou, netřeba dodávati.

Ibsen v něm dokázal, že majorita znásilňuje přesvědčení minority a ovšem i jednotlivce, utlumujíc každé odchylné mínění, byť toto bylo podepřeno i sebe správnějšími a sebe jistějšími důvody. Ba, slo-

vy příkrými dokazuje inferioritu většiny, jakožto nepřítelkyně pokroku, svobodomyslnosti a utlačovatelky každé života schopné myšlenky. Dokazuje znovu, jak bídná je ta její kompromisní morálka, jak směšné ty předpisy a zásady, které si vytvořila ve svůj vlastní prospěch a ku svému pohodlí. A zdůrazňuje hlavně, že nechce slyšeti pravdy, zvláště povídá-li ji někdo, jenž nehoví jejímu vkusu; ona chce býti autoritou a nesnese autority jiné.

Nové drama nadepsal »Nepřítel lidu«, činohra o pěti jednáních (dokonč. 1882), a zpodobnil v něm zcela jasně svoje postavení kamenovaného proroka v národě, od něhož žádá trochu opravdovosti mravní, v postavě doktora Otakara Stockmanna a v jeho poměru ke společnosti maloměstské (její prostředí zde básník předvádí), jejíž dobrodincem a ochráncem se má státi, je však konservativní majoritou přehlucen a na konec zničen.

Dramatu »Nepřítel lidu« (které má mnoho společného s Björnsonovým »Novým systémem«), dostalo se radostného přijetí; je to první dílo, které bylo bráno tak, jak je básník myslil, a bylo ušetřeno falešné interpretace. Jas a průzračnost jeho to hlavně způsobily. Umělecky to ovšem možno pokládati opět za vadu, tu přílišnou otevřenost, která působí dojmem projevu agitacího. Logické, či lépe: ethické spojení mezi daným příkladem a všeobecností není provedeno tak přesvědčivě, s onou strhující silou uměleckou, jako je tomu v jiných dílech básníkůvých. Za to však vřoucí opravdovost a životnost podání, jakož i thema samo, vzaté ze samého současného života, působí mocně zvláště na široké vrstvy — a bude asi ještě dlouho působiti, neboť bude asi dlouho ještě akutním. Bohužel! — Také co do umělecké techniky jest provedeno mistrně seskupení kolem scény otevřeného projevu Stockmannova, k níž jest ostatní jediným krescendem. —

(Pokračování.)

ČESKÁ DIVADLA

NÁRODNÍ DIVADLO V PRAZE.

Činohra: TORQUATO TASSO. Tragedie o čtyřech dějstvích. Napsal Jaroslav Maria. Poprvé dne 15. března 1818. Režisér Jaroslav Kvapil. Vypravil Josef Wenig.

Jaroslav Maria, opustiv pole dramatu ze života současnosti, zálibně se přichýlil ke zpracovávání záhad, kterými vábí postavy mytické («Tristan») či historické. Jeho trilogie ferrarská, čerpaná ze

vzniku, rozkvětu a úpadku renaissance a jejímiž reky jsou Parisina, Lucrezia Borgia a Torquato Tasso, jest velkým pokusem, vyřešiti moderním způsobem karaktery, které tradice zkreslila a které přes korektury, provedené bádáním, žijí širokým vrstvám v mylné představě. Nový, očištěný názor jest na prospěch Lucrezii Borgii, na újmu Parisině a Tassovi. »Parisinu« — na Národním divadle z nepochopitelných důvodů intendantů zakázanou — seznali jsme loni v divadle Vinohradském, kdež

slibován jest i druhý díl »ferrarské trilogie«. Dil třetí — »Torquato Tasso« — proveden byl nyní v divadle Národním po odkladu, způsobeném chorobou Vojanovou, na jehož umění — jak jsme z představení seznali — svrchovanou měrou bylo zavislým pochopení a tím též úspěch tragedie. —

Pravíme hned, že »Torquata Tassa« máme za nejlepší dílo ze všech, kterými Jaroslav Maria až dosud na jevišti se představil. Zdar, se kterým tragedie vypracována, jest tím větší, uvážíme-li, že spisovatel vešel v zápas s běžným názorem, jenž kotví v jiném, a to klassickém dile, totiž v Tassovi Göthově; a dále že vytkl si sám úkol nejvyšší obtížný. Volil zjev, na němž historické bádání vedle schopnosti básnické zjistilo jen bídné vlastnosti. »Postavití je pod vysoký zorný úhel, učiniti je mimo čáru dobra i zla a jakoukoli kritiku pochopitelnými, omluvitelnými, nutnými a jímajícími — to bylo to, oč tu šlo« — praví spisovatel; a dále: »Můj Tasso (v protivě proti reku Göthovu) je odporný, rozeklaný, proti všemu se týčící, nejtrapnějšími lidskými slabostmi potřísněný, silou genia však všechen ten rmut oslňující, konečně při nárazu dvou ohromných dob rovnováhu ztrácející a v nejprudších, nejgrotesknějších a nejzásadnějších sporech bezradně hynoucí — ne již básník, ale jen ubohý člověk ze Sorrenta.« Zvolený přetěžký úkol, ono »postavení pod vysoký zorný úhel, mimo čáru dobra i zla« básník splnil s naprostým úspěchem, s pravou dramatickou nestranností; učinil tak na podkladě dějovém, dle historických dat stručně přizpůsobeném, ve velkých výjevech, jichž silou jest uchvacující výmluvnost, myšlenkově bohatá, barvitá, jen zřídka upadající ve střizlivý výraz dneška, který v předěšlých pracích spisovatelových často na jich újmu převládá. V dějství prvním jest zhuštěn Tassův rozpor s vévodským dvorem ferrarským, kde jedině světlý názor Leonorin hájí dokončené dílo, »Osvobozený Jerusálém«, proti předsudku církve i proti pochybám básníka samotna. Vrcholem druhého, kde Tasso vězněn jest v hospitálu sv. Anny — jest výjev s vévodovou sestrou Leonorou, která marně burcuje v Tassovi tvůrčí, básnickou čest, podléhající v něm slavomamu a náboženské zaslíbenosti; protějšek tohoto momentu nalézáme v dějství třetím, kdy Tasso mešká jako host markýze Mansa v Neapoli, v hmotném přepychu a v mravním úpadku — tu Mansova dcera Bianca tvrdí a hrdě v domýšlivci a ziskuchtivci burcuje čest lidskou a zdůrazňuje svěžest tělesnou, jako základ síly duševní. Výsledku zabrání zvěst, že Tasso za »Jerusálém dobytý«, vypracovaný ve smyslu klerikálním, má býti v Římě korunován na básníka. Tam vidíme ho v dějství čtvrtém, v klášteře sv. Onofria, ztýraného chorobou, ubitého duševními rozpory; svítá mu z nich probuzení — ale ubohý »člověk ze Sorrenta« hyne po mocném záchvatu touhy po marnosti světské.

Postava Tassova vypracována jest spisovatelem se vzácnou důsledností a dovedností ve spojování všech protichůdných prvků, které v ní působí. Připoutává všechen zájem a ztrácí se vedle ní v podřízenosti — mimo Leonoru a Biancu — všechny postavy ostatní, pouhé neživotné pomůcky k rozprávání hovorů. Tyto jsou většinou vlastně debatami, ve kterých auktor rozebírá hlavní postavu, nahrazuje jími dramatický děj, z něhož by měla sama vyplynouti a usnadňuje si tak práci. Obsah debat arcí se zajímavě poslouchá a jest přizpůsoben účinnému přednesu; toliko výjev se správcem Mostim v II. dějství je zbytečně rozvleklý, výjev se šaškem v dějství III. neorganicky přičleněn. Ale velice jest práci na újmu ta okolnost, že chorobností Tassovou, kterou jest představiteli hned od

počátku zdůrazňovati, jest — vzhledem k nepřetržitému takorba pobytu hlavní osoby na scéně — dáno hře za základ tempo úmorně vleklé a v pravém opaku k požadavku dramatickému stále ochabující.

Význam premiéry a její nálada byly zvýšeny tím, že ve velké úloze titulní po delší chrobě vystoupil opět Eduard Vojan, silný a tvořivě mocný jako vždy; byl ovšem zahrnován sympatiemi, které platily jak jeho osobě vůbec, tak výkonu realisticky zajímavému. Oživoval prvky, spojované auktořem, a dokončil talk jeho práci, jsa prostředníkem k pochopení jeho snah a cíle. Vedle něho dámy Nasková (Leonora) a Rydlová (Bianca) její pouhými zjevy byly výmluvnými nositelkami poslání, daného jim hlavními výjevy. Mimo ně měli příležitost významnější se uplatnit pp. Želenský (inquisitor), Nový (vévoda), Čepela (markýz Manso), a j. Alfonso ferrarský není ve hře význačně charakterisován, není úlohou vděčnou a lze ji podati jako podružnou; přes to mohlo by býti představiteli zajímavým úkolem na základě studia doby postaviti na jevišti typ takového panovnického »priznivce« básníků. — Ve výpravě byl režisérskému vkusu Kvapilovu spolupracovníkem Jos. Wenig a to s velkým zdarem; barvitá nádhra v dějství třetím charakterisovala dobře jak neapolské ovzduší, tak povahu hostitelovu, a překrásným dojmem působil pohled na zamlženou siluetu Říma z loggie v dějství čtvrtém. — V přednesu nás zarazelo, že jméno hrdiny kusu bylo vyslovováno po španělsku: »Torkáto«; Italoře vyslovují »Torkuato«. Při premiéře poslechlo si obecenstvo prva dvě dějství dvakráte, neboť napověda se uplatňoval se skutečným nadšením. — K. Mašek.

DIVOTVORNÝ KLOBOUK. Veselohra o třech dějstvích. Napsal Václav Kliment Klicpera. Nově studováno 27. března t. r. Režisér K. Mušek, vypravil Jos. Wenig.

Dne 27. března t. r. pobavilo se obecenstvo výborně starosvětským »Divotvorným kloboukem« — aspoň ono obecenstvo, které nečinilo zvláštních nároků na hru, jež bývala nejpobulárnější na českých jevištích ochoťnických až do let sedmdesátých. Hrám Klicperovým celkem vadí nedostatek odlišných charakterů, typů; ale předměti jejich jest dovednost v osnávání děje, hbitost spádu a osobitá barevnost mluvy, s láskou vypracované. Vlivem těchto vlastností bylo také nové provedení »Divotvorného klobouku« milým osvěžením, jako doušek z ryziho pramene; ovšem též zásluhou dobré reprodukce, řízené ve světlém tempu panem K. Muškem, v případné dekoraci, po starosvětsku vypravené šikmými kulisami a červenými suffitami p. Jos. Wenigem. V jednotlivých úlohách vynikli pp. Kohout jako rozmarný Strnad, Váňa (dojemný Pohoralský), Matys (vázný Křepelka), Wiesner (lakomec Koliáš), Čepela (zchytralý Zvonek), Merhaut (hostinský) — a jako párek milenců, jichž historie s hrou vlastně nesouvisí, sl. Engelbertova a p. Tesař; všichni měli pravou Klicperovskou barvu a zvláště p. Wiesner použil příležitosti, aby vypracováním charakteru studie podal nový důkaz o svěžesti a mnohostrannosti své vlohy. K. M.

SALOMENA. Tragedie o pěti dějstvích. Napsal Bohumil Adámek. Nově studováno dne 16. dubna t. r. Režisér Gustav Schmoranz.

Ze třiceti pěti dramát, soutěžících před třiceti pěti lety o čest, býti zahajovací novinkou činohry nového Národního divadla, vítězně vyšla »Salomena«, jejímž spisovatelem objevil se Bohumil Adámek, básník do té doby širší veřejnosti téměř neznámý. Jeho uvedení ve slavnostní cyklus letošní nedožívá se ani auktor, aniž kdo z pěti porotců, z nichž nejmladším byl Vrchlický; byla by

dneska zajímavou obšírnější vzpomínka na soutěž a práce v ní zadané. Ale jest i tak patrné, že »Salomena« zvítězila svěží novostí, kterou se lišila od dosavadní tvorby dramatické. Historické hry až dotud činily svým hlavním dějem námět politický a příznakem jejich byl rytířský pathos; »Salomena« jen lehce se opírá o méně význačnou epizodu z politických dějin českých v polovici šestnáctého století, dějem jest ji tragédie ženy intimního rázu, napínavě osnovaná, ne zcela bez vlivu historické tragédie Sardouovy, ale hlavní zřetel jest obrácen na sytou malbu prostředí, krásnou bohatými podrobnostmi kulturních dějin a hledající v českém ovzduší obdobu okouzující krásy italské renaissance. A tato renaissance krásy, zřejmě z mluvy, z předpisů scénických, z rázovitě družiny umělců a šlechticů, činí nám hru cennou přes námity, které máme proti strojenosti i některým nesrovnalostem děje. Žádáme ji také na provedení a rádi zaznamenáváme, že nejvš kusná režie ředitele Schmoranze úspěšně o její vystižení se vynasnažila, jmenovitě v prostém, ale ušlechtilém souladu dekoracím.

Jednotlivým účinkujícím bylo zachycení renaissanceho rázu poněkud cizím. Tak výkon páně Hurťův — (žárlivec Zoan) — jinak mistrně vypracovaný a důsledný, končící naturalistickým podáním smrti následkem otravy bohlavem — byl po našem soudě tímto realismem v odporu s rázem hry a zejména v umírání na závalu účinnosti i srozumitelnosti předepsaného textu. Páně Vrchlická v úloze titulní vyhovovala především půvabným zjevem; niterným požadavkům úlohy pak ušlechtilou prostotou citových projevů a bolestnou důstojností; hlasové nestačila, kde text rozpíná se k tragickému pathosu. Pan Kohout jako Hroznata byl na místě mužným zjevem i mužným tónem, ale překotná mluva zaviňovala nesrozumitelnost slova a děje. Výraznost umění Vojanova prospěla nepatrně úloze nejvyššího hofmistra a v množství ostatních úloh, vesměs dobře představených, měli příležitost poměrně se uplatnit zejména pp. Deyl (Lobkovic), Steimar (Ledrov), Nový (humanista Collinus), Kolár (Jaroš), Matějovský (Ferrabosco), Matys (Spatio), Mušek (Peisser), Wiesner (vojín), a Čepelá, tento opět jako důstojný nástupce Mošův v úloze dobráckého stařka sluhy. — K. M.

MĚSTSKÉ DIVADLO NA KRÁL. VINOHRADĚCH.

Činohra: MUŽ, KTERÝ NEMÁ KDY. Komédie o třech dějstvích. Napsal Ludvík Holberg. Přeložil Antonín Bláha. — Poprvé dne 14. března t. r. Režisér K. H. Hilar.

Klassická komedie postupem času, přinášejícího změny nazírání a vkusu, ztrácela oblibu širšího obecnstva, nakloňujícího se vždy větším raffinovanostem, a udržovala se pouze tradicí ve svých užších vlastech. Pochopení její předpokládá zvláštní cit pro barvu a ducha doby, jest mu proto třeba obzvláště bystré režie a ovšem také výtečných představitelů hlavních úloh. Francouzskému klasickému komedii, Moliérovi, napomáhala velká sláva jeho vlasti, které pokorili se ti, kdož své »pochopení« řídí modou neb předsudkem; skromný Dán Holberg neměl toho štěstí, a přese všechna ujišťování literárních příruček zůstal namnoze neznám mimo svou vlast, především také v Čechách, kde teprve před pěti roky Národní divadlo uvedlo jeho »Konváře politika«, a k pokračování dochází teprve dnes v divadle vinohradském provedením »Muže, který nemá kdy«. Obecnstvo zatím stalo se přístupnějším prostomyslnému veselí, vyvolávanému prostředky přímými, bez raffinova-

ností, a srdečně se pobavilo tímto nástupcem Moliérova »Hypochondra«, podloženým jádrem životností dánského prostředí. Hlavní osoba hry, pan Křikloun, který nemá nikdy kdy, jest rovněž věčným typem, jako typy komedií Moliérových; ožívá dneska v neukázněných povahách jakéhokoli zaměstnání a jest stupňován v neurasthenicích, které po spisovateli komedií ošetřuje lékař. Zmatek, ve který Křikloun upadá prostě pro neschopnost uvědomiti si, že nemá nic na práci, jest s mistrnou logikou předveden v líčení všedního života v expozici a využitkován pro účel zápletky v dějství druhém. Dramatické to líčení a způsob, kterým dnešní reprodukce je vystihuje, jest nám arcif důležitější než děj, který mu jest zámlou: intrika milenců, aby dostali se za sebe a aby nevídaný nápadník odstraněn byl současně s protivnou hospodyní.

Způsob provedení volen byl ve vinohradském divadle nikoli realistický, nýbrž parodistický, zajiště ve smyslu spisovatelově, jenž vědomě navazoval na »comedií dell' arte«. Dějště připomínalo opět loutkovou scénu, jako v Moliérově »Don Juanu«, a parodistické tendenci byly přizpůsobeny pestré, křiklavé barvy, přemrštěné masky i pohyby, symetrické inscenování některých výjevů. Bylo však stále nebezpečí, octnouti se za ostřím, které parodistickou komedii dělí od hansvurťiády; lidský základ hry nemá toho zapotřebí, aby zacházel za mez tohoto slohu. Proto přáli bychom si přec více ukázněnosti v pohybech, více přirozenosti, která pro úplný dojem musí býti základem zdánlivé přemrštěnosti. Téměř všichni účinkující upadali v bezúčelné mávání oběma rukama a stavěli se v pósy, kterých by jistě nedělali, kdyby se viděli z hlediště. Výjimkou byl pan Zakopal, který znamenitým výkonem držel souvislost celku, i v bujnosti parodie byl vkusným umělcem a průběhem hry vžíval se v úlohu se suggestivní vehemencí. Vedle něho vynikla pí. Baldová jako panská Pernila, působící již pouhým zjevem, a p. Tůma jako Oldfux, jenž v převlekové úloze osvědčil netušenou charakteristiku a oprávnil k naději, že ukázní svůj hlas, jehož přednes již hrozily manýrou; také častý spirálovitý pohyb pravicí bylo by třeba si odvyknouti. Vzhlednou mileneckou dvojicí byli sl. Machová a p. Karen, groteskní hospodyni pí. Micková a jejím nedobrovolným ženichem p. Sedláček, k nimž v úlohách podřízenějších přistupovali pp. Jičínský (rozvázný a dobrácký Křiklounův bratr), Hlavatý (učení Madson), Charvát, Fiala j. h., Roland a j. — Režisér p. Hilar může zdar večera zařaditi mezi své nejlepší úspěchy; řešení jeho v základech bylo velmi šťastně zamýšleno a souhra hlavních výjevů — zmatku v dějství prvním a bláznivé štvance v druhém — byla dokonalá. — Úhledný program obsahoval věcné poučení od prof. A. Krause a vysvětlení stanoviska, které zaujal režisér. K. M.

KRÁL RUDOLF. Historická hra o 5 dějstvích. Napsal Jiří Karásek ze Lvovic. Výpravu spolu s A. V. Hrstkou navrhl a režii má K. H. Hilar. Dramatická báseň páně Karáskova předstupuje před divadelní obecnost v částečném přepracování původního textu; byly to ohledy nejen k cenzuře, která kladla jakési překážky, ale i k požadavkům divadelní působivosti. Básník snažil se o své pojetí zajímavé postavy vladaře samotáře, ale ve své snaze učinil jej sympatickým divákovi, zachází v posledních dvou dějstvích příliš daleko. Historická fakta upravuje si autor s přílišnou volností — nedbaje zjištěných letopočtů. Král Rudolf líčen je z počátku hry Karáskovy jako člověk žijící svým snům, jenž starostí vladařských si nepřipouští a k jehož uchu mar-

ně doléhají hlasy vnějšího světa. Žije toliko svým hvězdám, své alchemii, zatím co bratr jeho, arcikníže Matyáš, podkopává mu soustavně půdu pod nohama, podplácje znenáhla téměř celý jeho dvůr až po nejvyššího komorníka Rumpfa. Hned z počátku hry (jejíž děj položen na sklonek první desítky XVII. století) ztrácí Rudolf jediného sobě oddaného člověka, hraběte Roswurma, který v souboji zabíjí italského dobrodruha Belgiojosa a na základě přísného císařova zákazu souboje odsouzen je k smrti. Při dvoře Rudolfově žije alchymista Dee se synem a dcerou (ve skutečnosti byl z Prahy a z Čech navždy vypovězen r. 1586); této dcery Gelchosa byl Roswurm milencem, na její prosby chce mu dát císař milost, ale syn Deeův zdrží jej vypravováním zajímavých zpráv tak dlouho, až je pozdě na odeslání posla s listinou osvobozovací na staroměstskou radnici. Gelchosa, zklamáná Rudolffem, nenávidí jej, chce se mu pomstít tím, že jej strhne s nadzemské říše snů do holé skutečnosti, prozrazujíc mu, že je obklopen spiknutím, jehož účastní se i její otec a bratr. Tím však Rudolf vytrhne se ze své apatičnosti ke světu skutečnému a stává se zase vládařem, hotov obránit sebe i svoje panství. V období pro Gelchosa, již děkuje za své probuzení, zamilovává se do ní a dovědne i její nenávist obrátit v obdiv, z něhož vyvine se láska. Ale Rudolf nemůže již zabránit svému pádu: Matyáš společně se stavy českými donutí jej ke vzdání se trůnu a také Gelchosa je od Rudolfa násilně odtržena. To je děj prvních čtyř aktů; pátý je jení dohrou, kde Rudolf vyobcován v samotu ve Hvězdě smíruje se s osudem, utěšuje se návratem do říše snů, jež mu nemůže býti nikým odňata a vzpomíná na svoje zamilované město — Prahu, jejíž se cítí spoluvůdcem (ač podle historické pravdy podíl Rudolffův na vybudování Prahy je pramalý). Čarovná vidina provází jej v šedé dny na sklonku jeho života a uchvacuje také Gelchosa, která před svojí smrtí přišla se s ním rozloučit. Máme plné uznání pro básnickou stránku dramatu Karáskova, ale vadí nám také některé násilnosti scénického zpracování, které na př. ruší plný dojem z nejdramatičtější části, ze závěru 2. aktu. (Je nemyslitelné, že v tak krátké chvíli mchla by Gelchosa vykonat cestu z hradu na Staroměstskou radnici a zpět). Scénování paně Hilárovo snažilo se všemi prostředky vyzvednouti účinnost hry. Zjednodušená výprava jednotlivých aktů zarámovaná byla v mohutné gotické oblouky, klenoucí se přímo od země (proč gotické), při nichž vadilo, že tvořily součást jak ulice, tak interieuru. Režie dbala propracovanosti v seskupení jednajících osob; scéna, kdy přinucen je Rudolf k podepsání listiny, připomíná nám trochu ztrnulost rytířských her loutkového divadla — snad bylo to úmyslné. Hlahol pražských zvonů byl příliš vtíravý, což rušilo tento jinak krásný efekt a také palba z děl byla nepřírozná. Výkony jednotlivých představitelů byly velmi dobré. Pan Vydra, vytvořivší z Rudolfa postavu nadmíru zajímavou, přeháněl poněkud v první polovině hry. Gelchosa paní Ibové byl výkon velmi vyrovnaný. Menší role byly ve spolehlivých rukách p. Karenových (Artur Dee), Hlavatého (Dee otec), Pražského (Matyáš), Tumové (Roswurm) i j. Celkem zajímavá česká premiéra.

A. Wenig.

MĚSTSKÉ DIVADLO V PLZNI.

Činohra: Poslední novince našeho divadla nesvítila hvězda šťastná. ZACHRÁNĚNÍ BENÁTEK od Thomase Otwaye, anglického dramatika XVII. stol., mělo ukázati, že na poli literatury divadelní nebyl Shakespeare v Anglii umělecky osamocen. Nedokázalo toho však. Je to

vlekklý, pathetický kus s únavnými dialogy, jež by snesly řadu důkladných škrtů, a připomíná spíše kožené autory německé (Grillparzera), nežli geniálního Brta, v jehož kterémkoliv dramatu na každé stránce nalezneme duchaplnou sentenci, jež má pečeť věčnosti. Nic takového není u Otwaye. Spousty osob, množství proměn, přísahy, zrada, spiknutí, vražda i sebevražda se tu vyskytují, ale všemu tomu chybí básnické posvěcení, a tak nás všecken hlomozný ruch na scéně (i trapná scéna na stupních popravěštně) nechávají chladnými. Že by vinu na neúspěchu hry nesl překladatel, nedá se mysliti. Jeť V. A. Jung stejně dobrým znalcem angličtiny i tlumočnickem jejich básnických veleděl, jako býval J. V. Sládek. To je patrné na každém řádku. Ale kouzlo hry lety vyvětralo. Režisér Jos. Fišer držel se vzorů Kvapilova a Hilárova a docílil při náznakové, moderní stylizované scéně místy dobrého účinku. Herecký stál jeho perversní senátor Antonio z výkonů nejvýše. Také autoru podařila se v kresbě postavy, zdařilá figurka, hodná péra Dostojevského, s jehož erotickými ruskými zatíženci nejsnáze dá se srovnáti. Nic račonně románského v postavě té není. Belvideru, choť třtinově se zmitajícího spiklenecka, skvěle sehrála p. Beníšková, vlivši do ní, oč ji autor ochudil, — poesii. Pp. Rabas a Čermák pojali své reky moderně a hráli je celkem bez pathosu. Ostatní účinkující: p. Košnerová, pp. Majer, Kreuzmann, Počepický a j. zhostili se svých úloh se ctí a routine. Škoda námahy překladatelovy, škoda ctižádosti režisérovy i návrhů k výpravě (akad. malíř p. Skupa) — starorytířská hra nechytla. Jsou-li Shakespearovy hry svěžími hrozny, jest Otwayovo »Zachránění Benátek«, srovnáno s nimi, sáčkem proschlých hrozinek. Naše divadla jsou románským literaturám mnoho dlužna, ale chtějí-li spláceti starý dluh, nemají zapomínati na poesii.

Petr Fingal.

Opera: Po vzoru pražském, avšak ještě skvěleji ji honorující, pozvalo plzeňské divadlo k pohostinským hrám Emu Destinnovu, jež se představila zatím v »Daliboru«, »Prodané nevěstě« a »Libuši«. Referáty o jejich výkonech bylo by opakovati referáty pražské. Lahodný hlas, dokonalé jeho ovládnutí, herecká promyšlenost a sebevědomá jistota pěvkyně i v Plzni slavily oprávněně vítězství, jež dovršeno jmenováním E. Destinnové čestným členem Městského divadla plzeňského. (Dosud jsou čestnými členy K. Burian a Vendelín Budil; také Ed. Vojan by právem podobné pocty zasloužil.) Režii pohostinských her měl ředitel K. Veverka. Účinkující ostatní, pp. Roman j. h., Wild, Klaus, Olšovský a dámy Veverková a Kubíková věnovali se výjimečným večerům se slavnostním zápalem. — Také v operettě se plzeňské divadlo činí. Vypravilo dra Ant. Tichého »Triumf reklamy«, skládaný na libretto prof. V. Bozděcha. Autoři jdou sice ve šlépějích starých »machrů«, ale vyvarovávají se falešné sentimentality zboží vídeňského. Novinka má dosti vtipu, v hudební části několik pěkných melodických čísel, a čiperně sehrána (zmínky zasluhují sl. Groszová, Grubrová, pp. Hruška, Kreuzmann, Hladík a V. Piskáček) docílila plného úspěchu, o což neposlední zásluhu má kapelník pan Barták.

Lagnif.

NÁRODNÍ DIVADLO V BRNĚ.

V letech minulých, ještě dávno v míru, končila sezona našeho divadla již v polovině března. Na víc jsme si netroufali, na delší dobu neměli jsme síl. Pozvolna jsme však sezonu prodlužovali, obecně si zvykalo a teď již po kolikáté se hraje hodně dlouho v květnu. Ale ředitelstvo opouští

v březnu pravidelně síla, aby s určitým, pevným programem vedlo divadlo i v této poněkud méně příznivé době; zvláště letos jsme toho svědky, až nepříjemně trapně dotčenými. Již minule bylo zde psáno, že od poloviny února do konce března byla na naší scéně jediná opravdová česká novinka. Bilance za další dobu tří neděl je ještě smutnější. Činohra předvedla v polovině března jako poslední novinku Wildeovo »Na čem záleží« a od těch dob se toulá po Čechách; v Brně zůstala opera s operetou a hraje s příslovečnou obětavostí, někdy i se skutečným zanicením (nedávno v »Jakobínu«). Není tedy v činohře o čem povídati zprávu.

Opera spokojila se za dlouhou dobu od února do poloviny dubna s jedinou novinkou, Spilkovými »Starými právy«. Opera ta nezanichala hlubšího dojmu pro svou neucelenost a polovičitost; na mnohých místech nezdá se již komickou operou a není, ani nechce být operetou. Novinka byla hrána jen jednou a je pochybné, bude-li opakována. Jinak žila opera po celou tu dobu jen ze starých repertoárních věcí, z nichž mnohá by zasloužila povětivého a pečlivého přestudování. Pro únorový a březnový úhor divadelní lze najít jisté vysvětlení. Ředitelství totiž vypravilo pantomimu »Lehký žánr Pierrot« a balet »Coppélia«. Studium obou těchto věcí, řízené bývalým baletním mistrem pražského Národního divadla Achillem Viscusim, zabralo veškeren dech naší scény. Nutno říci, že obě hry byly na naše poměry nastudovány přímo skvěle a s pečlivostí, která šla do nejmenších podrobností. Bylo vidět, co dělají zkoušky, věnuje-li se jim potřebný čas. Zásluha o to patří Viscusimu, který v prvních dvou představeních také účinkoval. Obě novinky přivedly k platnosti naší výbornou baletní mistryni P. Dobromilovou. Od těch dob se nestalo nic pozoruhodného, tři neděle výhradně vlády opery a operety nepřinesly nic zvláštního, tím méně nového.

Opereta absolvovala v únoru dvě pohostinské hry p. Durasové a jinak byla úplné ze »Slovácké princezny«. Koncem března vytasila se s původní novinkou od Provozníka pod názvem »Dáma s modrými vlasy«. Na libreto, jež v pravém slova smyslu slátali dva berlínští židé, udělal český (!) skladatel hudbu třeba úrovně, jaké je libreto. Takovou původní tvorbu naše Národní divadlo zrovna podporovati nemusi a je hanbou pro jeho řízení, když Spilkovu práci, přec jen opravdovou, dá provozovati jen jednou, kdežto Provozníkovu ubohost zařadilo do běžného repertoáru.

Otevírající se jaro vzalo p. Jiřikovskému všečen vzlet. Snad se mu ho s měsícem květnem, kdy zde budeme mít zas jen činohru, trochu vrátí?

Jubileum pražského Národního divadla oslaví naše divadlo na dvou místech, poněvadž bude mít zase operní soubor mimo Brno. V Brně bude činohra, a ta provede v oslavném týdnu tyto hry: 12. května: »Ve stínu lípy« (dopolední bezplatné představení), odpoledne »Pražský flamendr«, večer »Maryša«. 13. května: »Světá pán v županu«, 14. května: »Paní mimcmistrová«, 15. května: »Divotvorný klobouk« (ve prospěch divadelního musea). 16. května: recitace básní; »Noc na Karlštejně«. 17. května: »Jiný vzduch«, 18. května: »M. D. Retigová« (bezplatné představení; pro studenty budou rozdávány letáčky o významu divadla), večer: »Směry života«.

Opera oslaví pražské jubileum v Mladé Boleslavi, kde v týdnu od 12. do 18. května sehraje: »Prodanou nevěstu«, »Rusalku«, »Hubičku«, »Dalibora«, »Libuši«, »Její pastorkyňu«, »Jiřikovo vidění« a »Šárku«.

Ant. Pavlíček.

ŠVANDOVO DIVADLO NA SMÍCHOVĚ.

Poslední původní novinkou na zdejších jevišti byla Šaktová hra se šťastným koncem »Princezna ze statku« od Jakuba Rydvana. Dobrá hra lidová nejenom libivých, v pravdě dramatických scén, ale i jadrného poslání myšlenkového. Jde tu o šťastné ventilování zdravého předpokladu, že země, rodička naše, je přece jenom nejbezpečnější životní pavezou všech, kdož vyšli z jejího ovzduší a jejichž mladá syceno bylo její vůni, a že všechna homba našich selských dívek za zdánlivým leskem kariér úřednických je krutým pochybením života. Rydvan uvádí vás v ovzduší našich selských magnátů, lidí zámožných a dbajících o vyšší společenskou reprezentaci, v okruhu takových sedláků, jejichž dcery i synové, nabývající vyššího vzdělání duševního, prohlubují tím jednak vědomosti, jednak se však i odchylují od zdravých a dávných rodinných tradic. Případ, jež autor řeší, je pojat snad poněkud britce, ale právě na této lapidární předloze manželské tragedie dala se uslechnouti a výchovná tendence hry tradovati s tím větší dramatickou přesvědčivostí. Rydvan má smysl pro dramatický rozvoj i spád hry, pro výraznou kresbu charakterů. Jak celá úprava hry, tak i myšlenkový podklad její silně zaujaly a slibují mnoho repris.

Fr. Šekoniha.

Po veselohře »Láska s lanýží«, jež, jak se zdá, zmizela z repertoáru po třech reprisách, byla dne 14. dubna sehraána veselohra B. Víkové-Kunětické »Cop«. — Divadelní práce B. Víkové-Kunětické přetrvaly literární dílo této autorky-feministky, ač jsou, jako celá její činnost na poli dramatu, pouhými jeho doplňky, či, lépe řečeno, jeho glossami. Jde tu o ironicky poučný fakt, jehož analogie najde zejména v literaturách cizích, že totiž mnohem rychleji vyžívá se časově tendenční výboj belletristův, než třeba méně důrazná aplikace tohoto výboje ve formě divadelní hry. »Cop« již názvem dává na jevo, oč autorka řady feministických románů, povídkových knih a cyklů feuilletonů vybíjí především sílu své útočné přirozenosti: nadšená propagátorka ženina osvobození z úzkoprsé, konvenční morálky, vášnivá bojovnice, jež s takovou neohrožeností hlásala volné mateřství — a, vypořádávši se nejprve se společností vůbec, obrátila svou frontu výhradně proti mužům dneška, podrobivši ho neuprosné, snad až příliš zaujaté kritice, chápě se tu nejsuggestivnější formy slovesného umění k propagaci svých snah a svých ideí. Řečí medičky Věry a jejich tří kolegů právě tak jako řečí představitelky protivného tábora, majitelky pensionátu, paní Olivové, objasňující si ce velmi názorně ve vzrušených kontroverších »cop« nepřírozené, farisejské výchovy dívčí mládeže, posuzujeme-li však jejich souvislost s celkem literárního díla autorky, poznáváme teprve, že jsou glossami na okraji knihy, že jsou méně významnými dodatky, hravými divadelními aplikacemi. Z látkových zálib autorčiných kmitnou tu jen reflexe: osudové podkreslená figurka »ženy s minulostí« paní Olivové — a útočná kritika mužství v dvojici obstarlých solů v přízni této ženy, pensisty Troufala a velkostatkáře Hýbnera. Novum, společně »Copu« a dramatu stejného data, »Holčičce«, je tu psychologie ženského poupěte; tajičího v sobě brzký rozpuk budoucí ženy, psychologie tak řečeného »žabectví«. Výkon paní Švandové vyzařoval všechnu dráždivou essenci prvního dívčího rozpuku, směs dětské naivity s čtveračivým šibalstvím, malátných gest s exaltovanou prudkostí náhlých citových výbuchů, dívčí, mazlivé a přítulné měkkosti s drsností téměř mužskou. Nutno tu vzpomenouti i výkonů manželů Nedošín-

ských (Olivová a Troufal), sl. Ontové (Věra), pana Kadlece (Beneš); sl. Pelzrova přeháněla poněkud svoji roli, jež v její reprodukci měla spíše nádech únavy, než nezkušenosti venkovského děvčete.

Otomar Schäfer.

LIDOVÉ DIVADLO »URANIA« V PRAZE VII.

»Láska bídí«, jedna z nejrozkošnějších francouzských moderních veseloher, která by byla sama dovedla zjednatí svým původcům, Fleuronsovi a Caillavetovi dnešní jejich popularitu, dostala se po divadle vinohradském (r. 1908) a Švandově (r. 1915) také na zdejší prkna. Tamní interpretky, dámy Šiblovou a Kučerovou-Jahnovou a p. Švandovou vystřídala zde v roli Jacqueliny p. Sedláčková a uplatnila v ní neméně úspěšně svůj zjev i tvárnou vlohu, dávající ožiti ušlechtilosti a něze, radosti i smutům představované postavy a ostře vyní kontrastující dřívější její »také umění« operetní subretty. Ondřej de Juigny p. Rozsivalův v hladké pohotovosti slova byl by nevyhnutelně vyžadoval vhodnějšího vnějšku, jehož půvabem upoutala sl. Gráfová, zatím co sl. Pačová překvapila odlišným genrem staré markýzy, již dodala aristokratického vzezření i distinguovanosti, ale také známé životní vyrovnanosti a moudrosti. Osudem pronásledovaného Vernetu bez karikující nadsázky zahrál p. Čekanský, životnou figurku skromné, beznárodně a ostýchavě dušinky Žofie vytvořila sl. Vacková. Carteret p. Javorčákův rozmyslně odřikal filosofické sentence autorů, jež daly vznik hře. Rosa p. Kovářové, Kristina nově objevivší se sl. Ječmenové, výkon sl. Buddeusovy i p. Spurného (neškodně pathetický farář) sladěně doplnily celek.

J. K.

ŽIŽKOVSKÁ ČINOHRA.

Karel Želenský mladší, člen činoherního souboru městského divadla Plzeňského, vystoupil v minulých dnech několikrát pohostinsky na zdejší scéně. Mimo jiné poskytl mu půvabná polská pohádková veselohra Krzyzowoszewského »Čert a krčmářka« čelnou postavu výbojného Rožníka, Gogolův nesmrtelný »Revisor« pak skvělou roli Chlestakova, v nichž obou vnějškové i reprodukci jeho přednosti ukázaly se v nejpříznivějším světle. Mladý, nadaný tento herec vládne štíhlou, vzosnou postavou, výraznou tváří, zvukným orgá-

nem a po stránce mimické jeví dobrou školu otcovu. Jeho gesto je misty až skoupé, leč právě proto má vždy nejvyšší oprávněnost, zato jeho hlt dovede zrcadlití nejdrobnější hnutí a zachvěvy nitra a slovo stává se věrným průvodcem myšlenky. S těmito vlastnostmi ožil v soustředěném zájmu hlediště nejen jeho vychytrale svádívý a obraitem zamilovaně vzdychající ďábel, přesvědčivě dokumentující sentenci autorovu, že »i ten nejchytřejší čert, když se zamiluje, stává se hloupějším, než ta nehloupější žena«, ale zejména mnohomyšlný velkoměstský švihák, který popletl i tak bystře hlavy jimiž vládnou — ve svůj prospěch — činovníci provinciálního ruského městečka, a připravil jim chvíle krušné nejistoty. Úlohu krčmářky v první hře statečně zdolala sl. H. Zieglerová, jež nahomem zaskočila za ochuravělou sl. Holekovou a prokázala vlohu reprodukci v rychlém vývoji, Kratinohu v pohádkovém zosobnění zla vhodně charakterisoval p. Mejkal, pikantní půvab čertice měla sl. L. Želenská, v druhé zvláště hejtman p. Pražského, ale i všechny ostatní figurky maloměstských notabůl byl rázovitě typisovány.

Jakub Rydvan.

PÍŠTEKOVÉ LID. DIVADLO NA KR. VINOHRADĚCH

Divadlo, po odchodu dosavadního vedoucího činitele, rež. K. Šotta k souboru »České Činohry«, ustálilo se v určitém směru teprve vlivem nově jmenovaného správce p. A. d. Karlovského, předtím zpěváka a komika Arény smíchovské. Žel, že ne v starých dobrých tradicích, ba ani v kompromisu posledních let. Podnik, jenž na vývoji českého a zvláště pražského divadelnictví měl kdysi určitý podíl, zanechal vyšších aspirací, ač jako scéna lidová mohl mti a byl by za jistých předpokladů měl vedle velké scény vinohradské svůj zvláštní platný účel a poslání. Jevišťe ovládla nyní většinou chantanová představení, která pod nevinnějšími tituly »rozmarňové večerů« kazí lidový vkus a hoví bezmyšlenkové zábavě nejširších vrstev. Operetta těchže hodnot a divoká, nesmyslná, banální fraška doplňují program. A tak zbytek personálu z lepších dob herecky nevyhnutelně tu živoří. Byl by na čas pokus vrátiti divadlo aspoň dřívějším dobrým snahám už v zájmu těchto jednotlivců, lidovýchovných cílů a českého divadla vůbec.

J. R.

Z CIZÍCH DIVADEL

POLSKÉ DIVADLO.

LUCYAN RYDEL †.

(* 1870 — † 1918).

V Bronovicích u Krakova zemřel 8. dubna t. r. jeden z nejčelnějších představitelů současné polské generace básnické, vynikající spisovatel dramatický a na čas i ředitel první haličské scény městského divadla krakovského, dr. Lucyan Rydel. Po těžkých ztrátách, jež poslední dobou stihly krásné písemnictví polské (Sienkiewicz, Żuławski, Kisielewski), je tato neméně citelnou. Hluboká brázda, kterou i L. Rydel po sobě zůstává na poli duševní kultury, leta nezahradí. Rydel, rodák krakovský (otec jeho byl proslulým okulistou a univ. [otec jeho byl proslulým okulistou a universitním profesorem], určen byl studiem pro stav soudcovský, než svými schopnostmi, sklony ducha i srdce tihl k oboru literatury, jež také později přinesla mu mnoho krásných úspěchů i vnitřního uspokojení.

ní. Působil zprvu jako novinář (v redakci »Czasu«), záhy však cele oddal se činnosti belletristické a zvláště tvorba jevištní získala mu uznání domova i ciziny. Také u nás je z velké části znám překladky učitele Fr. Vondráčka a širší zájem svedl k svému jménu, osobě i dílu delším pobytem v Čechách (r. 1915), spolupůsobením při pražském provedení »Začarovaného kola« a také zdejší vzpomínkovou přednáškou o Stan. Wyspiańském, s nímž pojil ho dlouholetý styk spoluzáka i intimní přátelství. První jeho divadelní hra jmenuje se — jak sám uvádí ve spisovatelské anketě varšavského časopisu »Świat« — Na marne. Následovala četné básnických prací, jež sebrány ve svazku Poezye (1899), dočkaly se záhy druhého vydání, a předcházela řadu dramat, z nichž maeterlinckovská Matka a Dies irae zanikly téměř bez povšimnutí, drobný obrázek Z diobrego serca zasluhuje zmínky provedením na scéně smíchovské a teprve veršované fantastické drama Zaczarowane koło (1900) utkvělo trvale v mysli i srdci

polském (počteno bylo varšavskou cenou Sienkiewiczovou). Mísic živel pohádkový se skutečností a vnášejíc do hry bohatství národních typů a lidové poesie, stalo se projevem osobité snahy autorovy po osvětlení příliš papírové literatury novými myšlenkovými zdroji a vzorem mnohemu pozdějšímu tvůrcimu úsilí [Krzywoszewski (Rusaška, Dya-beł i karczmarka) a j.]. Ještě blíží lidovému citění je však jeho *Betleem polskie*, básnické pastore, v němž akce biblická propletena je motivy národními a jehož vlastenecká tendence hovoří k polské duši nejkouzelnějšími zvuky bezpodmínečné naděje. Tónem vlasteneckým nesen je i drama lásky z ovzduší bouřlivého roku 1863 *Na zaw sze*, jež v skvělém obsazení trojice Kvapilová-Vojan-Vávra přešlo v únoru r. 1904 také scénou našeho divadla Národního («Na vždy»), hra *Boden ha in*, zejména však poslední, veliké a vrcholné dílo jeho života, *jagielloňská trilogie Zigmund August*, jež bohatou dějinnou náplní ze zlatého věku Polsky (XVI. stol.), skvělou formou staropolského verše, ale právě zase ohlušivou silou vlasteneckého pathosu zajistila si pro vždy místo v kmenovém repertoiru národním a je pomníkem, který i jméno tvůrčovo ochrání před zapomenutím.

Rydv.

FRANCOUZSKÉ DIVADLO.

V Pařížském Théâtre Antoine dobyt velkého úspěchu hra «*Les Butors et la Finette*» («*Hlupáci a chytroušek*»), kterou napsal lyrický básník François Porché. Hra byla odmítnuta Comedii Française i divadlem Porte Saint Martin, kde ji již počínali zkoušet. Zajímavý je pokus nezvyklé úpravy jeviště. Přes proscenium vedou široké schody, jež po celé šířce spojují jeviště s hledištěm a herci většinou po těchto schodech z hlediště vycházejí na scénu, což budí dojem zvláštní jednoty obecnosti a herců. La Finette je Francie a slaví v kvetoucím kraji slavnost jareho štěstí. Tu nepřítel zradou i brutalností rozpoutají horznou válku. Všechn lid povstane, aby bránil vlast. A konec prý lze si snadno domyslet, jak praví německý zpravodaj.

M. Kl.

NĚMECKÉ DIVADLO.

V Mnichově zemřel 9. břez. t. r. jeden z nejvýraznějších představitelů moderního dramatu německého, lyrik a novelista Frank Wedekind. Narodil se 24. července 1864 v Hannoveru a žil delší dobu ve Švýcařích a Francii. Z jeho dramát známých jsou u nás zvláště *Komorní pěvec*, *Skřínka*, *Pandořina Tanec smrti* a *Lulu*, kterou v překl. O. Fischera na Smíchově v Intimním divadle r. 1914 scénoval zesnulý režisér Fr. Zavřel. Jeho práce, z nichž uvésti dlužno ještě tragedii *Procitání jara*, *Simson* a trilogii *Zámek Wetterstein* vyznamenávají se vzrušujícími dojmy, železnou logikou charakterovou a vývojovou, ale i mnohou bizarností a výstředností.

Oskar Sauer, vynikající něm. herec, zemřel v Berlíně 4. dubna t. r. Narodil se 5. prosince 1856 v Berlíně, prošel od r. 1878 řadou něm. jevišť, r. 1890 zakotvil pevněji v Lessingově divadle v Berlíně, kde r. 1897 stal se i členem «Německého divadla». Byl moderně citícím a tvořícím umělcem, jedním z nejvýznamnějších interpretů postav Ibsenových a Hauptmannových. Byl idealistou skvělých charakterisačních schopností mezi představiteli naturalismu tehdejší Brahmovy scény, i ušlechtilým karikaturistou. Jeho Wehrhahn, Werle, Brendel, dr. Rank, pastor Manders, Stadtvogt byly nezapomenutelné, vzorné postavy. —

Dne 20. dubna t. r. zemřel ve Vídni otravou krve nejpoužívanější vídeňský herec Alexander Girardi. Narodil se 5. prosince 1850 ve Štýrském Hradci, jako syn zámečnickův, nastoupil r. 1869 dráhu divadelní, dostal se r. 1871 do Vídně, kde s úspěchem přešel z frašky k operetě zvláště v Divadle nad Videnkou, kde vytrval téměř po 30 let. Krátký čas byl ve Vídni členem Lidového divadla, divadla Raimundova i Josefovského, ale r. 1902 vrátil se znovu na jeviště největších svých triumfů. Teprve před nedávnem angažován byl k dvorní činohře, kde uplatnil se zejména v prvním svém oboru, v rolích charakterních. První jeho chotí byla Helena Odilonová. — E.

KRONIKA

České divadelní museum bude významnou kulturní institucí a trvalým výsledkem letošních jubilejních slavností Národního divadla. Muzejní odbor Slavnostního výboru se již ustavil za předsednictví řed. Václava Štecha, zvoliv dra Zdenka Nejedlého místopředsedou, řed. Karla Engelmüllera jednatelem a prok. Jana Kučeru pokladníkem. Stanovy připravuje řed. Městského musea dr. F. X. Harlas. Mimo uvedené zasedají v muzejním odboru vládn. r. K. B. Mádl, režisér Karel Mušek a dr. V. V. Štech. Městské radě pražské podána byla žádost o poskytnutí místnosti pro divadelní museum, nejlíp v souvislosti s Městským museem pražským. Muzejní odbor Slavnostního výboru přijímá všechny památky z významného dne 16. května 1868 buď k uchování neb pro náležitou uměleckou reprodukcii, kde není majitelům možno odloučiti se od památek rodinných. Dosud došly obrázky a fotografie z květnových slavností 1868, podobizny účastníků v krojích spolkových, skupiny určitých sdružení a podobizny účastníků banderí, pěveckých a jiných sborů. Je žádoucí, aby sbírka takto vzrůstající byla co nejúplnější. Prosíme tedy, aby do místnosti slavnostního výboru (Národní rada česká, Betlemská ul. 1) byly zaslány všechny podobné dokumenty

z r. 1868, jež budou po pořízení snímků majitelům opět neporušené vráceny.

«Národní divadlo v Praze, jeho idea a význam kulturní» jest název šestipřednáškového jubilejního kursu, který v dubnu a květnu uspořádá extensní výbor. Přednášet budou univ. pro. dr. Zd. Nejedlý 19., 26. t. m., 3., 10. května a s. doc. dr. Arne Novák 17. a 24. května v posluch. filos. fak., Krakovská 6, vždy o 7½. Kurs jest každému přístupen za vstupné 1 K, na leg. 50 hal. do všech 6 přednášek.

Jubilejní přednášky «České činohry». K nastávajícímu jubileu Národního divadla uspořádá Česká činohra řadu přednášek: přednášet budou 27. dubna v Štech («Dramatické umění líc a rub»), 6., 11. a 18. května Ot. Fischer («Čeští dramatikové»), 25. května H. Jelínek («Hercovo paradoxon») a 1. června J. Voňák («Kvapilová, Vojan, Hübnerová»). Veškeré přednášky konati se budou v Grégrově sále Obecního domu pražského a to vždy o 5. hod. Vstupenky prodávají se na celý cyklus i jednotlivě a to po 20, 15, 10 a 5 kor. na celý cyklus, po 4, 3, 2 a 1 kor. na přednášku jednotlivou. Lístky se prodávají u Fr. A. Urbánka (vedle Nár. divadla), u Mojm. Urbánka v Jungmannově tř. a u pí. Truhlářové v «Koruně».

Plzeň a pražské národní a divadelní slavnosti. Ve dnech od 16. do 19. května bude i »černá« Plzeň oslavovat naše významné jubileum divadelní a národní. Oslavy budou tím hlubší a lesklejší, že se téměř setkají s oslavou stého výročí prvního českého divadelního představení v Plzni, jež se konalo 11. května L. P. 1818. Obě jubilea budou pčtom oslavena cyklem Smetanových oper a cyklem moderních her českých.

Český cyklus na oslavu jubilea Národního divadla v divadle »Uranii« vykazuje na květen a červen hry: »Popelka«, »Anna Karenina«, »Vina«, »Služebník svého pána«, »Vojnarka«, »Pražský žid«, »Přítěž«, »Pampeliška«, »Gazdina roba«, »Ptačí mozky«, »Hrcbčický«, »Jedenácté přikázání«, »Meluzima«, »Třetí zvomeň«, »Ach, ta láska!«, »Žně«, »Válka vohů«, »Paličova dcera«, »Zlatý lupínek«, »Doňa Sanča«. — Dne 15. května odpo. hraje se pro mládež zdarma »Strakonický dudák«, večer je slavnostní představení »Pražského žida« ve prospech Ústřední jednoty herecké. Dne 17. května (v pátek) jako představení pro lid zdarma »Vojnarka«.

Nové pražské divadlo. U příležitosti neutuchajícího zájmu a veřejné výměny názorů o námětu zbudování samostatné české Opery v Praze požádal Klub »Za starou Prahu« zvláštním přípisem radu král. hlav. města Prahy o sdělení míst, která jsou v novém regulačním plánu pražském vyhrazena budovám veřejným, po př. o bližší udání místa, při kterém se přímo pomýšlí na zastavění budovou nového Národního divadla.

Dar pro chudé a potřebné české herce. Spisovatel, rada zemského výboru p. JUDr. Karel Švanda ze Semčic, složil k uctění památky svého otce, zakladatele smíchovských divadel a

vynikajícího českého dramaturga a vrch. režiséra Prozatímního divadla, plzeňského i Národního divadla v Brně Pavla Švandy ze Semčic, dne 22. března t. r. u pokladny města Smíchova částku jednoho sta tisíc korun jako »Nadaci Pavla Švandy ze Semčic k podpoře chudých českých herců«, vyhradiv si prozatím osobní vliv na rozdělení příslušných stipendií. Požitky rozdělovány budou o vánocích každého roku, letošním rokem již počínaje. —

Na slovinské divadlo v Lublani sbírá se fond, aby na podzim mohlo býti opět zahájeno. Utvořilo se divadelní družstvo, jež chce sebrat potřebný kapitál 250—300.000 K. Očekává se, že bude vedle činohry též opera a opereta. Jeden podíl činí sto korun. Upisuje se u lublaňských bank.

Jos. Skružného veselohra »Komptoiristka pana Naftalina, známá z našeho Variété, hraje se již druhý měsíc denně ve vídeňském Garten-Bau-Variété, a přijata byla ku provozování na divadlech ve Frankfurtu n. M. a v Pešti.

Milan Fučík vydá novou serii jednoaktových her, jež obsahovati bude časovou hru »1917«, komedii »Posel záhrobní« a kratochvilu »Spor o Mínu«. Jeho aktovky (»Dobrou noc, pane Satane...«, »Zodpovědnost mládí« a »Neř«, jež vyšly svého času v »Divad. besedách Máje«, byly již počátkem války úplně rozebrány. Zmíněné aktovky vyjdou současně v druhém vydání.

Ilustrace zařazené do tohoto čísla jsou ukázkou z **Ottova Divadelního Slovníku**, bohatě vypraveného, významného kulturního díla, jež za redakce Karla Engelmüllera vychází nákladem J. Otty v Praze. Dílo dospělo již k sešitu 25.

DIVADELNÍ HLÍDKA ČASOPISECKÁ

rd. — Alt.: Proč se operetta líbí. Proti operettě (Videň. Den. č. 57. z 9. břez.). — a—: Georg Benda (Union č. 46. a 50. z 20. ún.). — Budil Vend.: Z mých ředitelských vzpomínek (Český Denník — Plzeň, č. 52. z 3. břez.). — Čvančara Karel: 1868—1918. Národ sobě! (Večer č. 48. z 28. ún.). — Doležil H.: Prof. dru Zd. Nejedlému ku 40tým narozeninám (Smetana VIII, 4—5). — H. dr.: Blahobyt a dramatická tvorba (Světlo-Slané XLI, 4). — Homolka Em.: Benedikt Žák (Hud. Revue XI, 6). — Hübner Václ.: Premiera Kolarovy »Žižkovy smrti« r. 1850 (Nár. Polit. č. 49. a 50. z 28. ún. a 1. břez. odp.). — Krupička Rud.: Vršovci (Mod. revue XXIV, 6). — Kučera Vratisl. dr.: Za Václavem Klimentem (Nár. Listy č. 55. z 8. břez. dop.). — Laudová M.: Z ovzduší divadla (Venkov č. 39. ze 16. ún.); Nejen mrtvým (Venkov

č. 63. ze 16. břez.). — Lžičar Gust.: Vnější svět při hře na jevišti (Zlatá Praha XXXV, 21). — P.: Vídeňská divadla a Čechové (Tribuna lidu č. 6. z 25. ún.). — Překlad »Její pastorkyně« (Videň. Den. č. 37. ze 14. ún.). — Rydv.: Mozartova »Figarova svatba« (Večer č. 38. ze 16. ún.); Žižkova smrt (Večer č. 49. z 1. břez.); Eman. Chvála (Večer č. 56. z 9. břez.). — S. dr.: K 40tým narozeninám prof. Nejedlého (Videň. Den. č. 40. ze 17. ún.). — Sekanina Fr.: Torquato Tasso. K páteční premiéře v Národ. div. (Nár. Polit. č. 60. z 13. břez. odp.). — Skladatelé operett u dirigentského pultu (Nár. Listy č. 55 z 8. břez. odp.). — Skoch V.: Divadelní besídka (Český Denník-Plzeň č. 40. ze 17. ún.). — Svoboda Milan prof.: Otázka divadelního sálu a spol. domu v Roudnici (Podřipan-Roudnice č. 10. z 2. břez.). — Vycpálek L.: Poznámky k melodramatu (Hud. Revue XI, 6). — Zítek Ota: K německému provedení Janáčkovy »Její pastorkyně« (Hudeb. Revue XI, 6).

POCHOTNICTVO

Tuto rubriku řídí a za ni odpovídá prof. K. Štěpánek.

Organisační epístoly.

I.

Těžká doba válečná drtivou silou zasáhla i naše ochotnické jednoty. Rozrušila jejich život, udusila jejich rozvoj, odvedla s jejich jevišť zdatné junáky na jeviště daleko tragičtější, na jeviště plné ruchu a života, ale i příšerné smrti. Mnohý z našich mládců dohrál tam svou roli poslední...

Rozptýleny jsou naše řady, rozrušeny denními starostmi o věci hmotné, které tak těžko vznecují snahu po životě nehmotném, po životě ideálnějším a po činné účasti v kulturním obrozování našeho lidu. Než to vše nesmí nás zbavovati odvahy, abychom všem těm svízelným a strážným doby odhodlaně čelili a připravovali se soustavnou prací na doby poválečné, kdy naši práce, našeho spolupůsobení tolik, tolik bude potřebí.

V pravou dobu věru nám přichází letošní oslava padesátého výročí položení základního kamene k Národnímu divadlu. Bude stěžežejní zkouškou naší ochotnické organizace, a na nás jest, zdali v této zkoušce obstojíme čestně, zdali zvedneme starý čistý štít československého ochotnictva a uhájíme zdatnou jeho pověst. To budíž v letošním roce prvo u naší starosti organizační, abychom oclavůice padesáté výročí založení Národního divadla, utužili svoje řady, uvědomili si svoji sílu, třeba mocnějšími okolnostmi zeslabenou, a slíbili si, že přese všecku nepřizeň doby neopustíme praporu československého ochotnictva, ale naopak, že učiníme vše, co je v naší moci, aby ožily všechny ideály, které v duši své měli naši předchůdci od dob našeho národního probuzení až do doby nejnovější.

Doba naše je v mnohém podobná době národního našeho probuzení. A bylo-li v té době české ochotnické divadlo hlavní vlasteneckou vzpruhou, která sílila a rozlévala nadšení v účinkující i v posluchače, která rozněcovala mysl i utvrzovala srdce, aby navzdor všem překážkám pracovala se k osamostatnění národa — nezapomeňme, že ten úkol má české ochotnictvo také dnes! I dnes je třeba udržovat nadšení, utužovat vůli, vlévat posilu a útěchu v české duše, aby byly odolnými proti všem nástrahám a svodům, aby pracovaly v jednom šiku, jedním duchem, jednou silou, svornou, mocnou, nezdolnou za jediným velikým, vznešeným, svatým cílem: **osamostatněním národa.**

A co může být účinnějšího, co může dokonaleji udržovat nadšení v nadšených, povzbuzovat líknavé, na viru obracetí vlažné a chladné, než dobré české divadlo? Nebylo snad od dob našeho národního probuzení vhodnější doby, kdy bychom pro snažení českého ochotnictva našli v nejširších vrstvách lidových více porozumění, více vřímavosti jako dnes. Vždyť lid i mládež touží po zapomenutí těch trudů všedního prostého života, hledá vyrazení, zábavu a tuto touhu ukájí často z nedostatku jiné dobré zábavy v návštěvě pochybných podniků, které nikterak nepřispívají k zušlechtnění jeho srdce a k zjemnění jeho mravů. **Dejme našemu českému lidu i naši mládeži dobré české divadlo a prokážeme mu službu největší, zachráníme jeho duši a vznítíme ji k životu lepšímu, důstojnějšímu!**

Slíbme si tedy, přátelé, v této vzrušené době, že vzpomínajíc světlých ideálů českého ochotnictva, neúmorného Tyla, který všechen svůj život, všechno své nadšení, všecku svou práci věnoval českému divadlu a jeho rozvoji, nezapomenutelného Laického, který v řádné organizaci českého ochotnictva spatřoval záruku soustavného jeho působení v kulturní práci mezi lidem, slíbme si, že ze všech sil přilneme ke své organizaci a že věrni svým předchůdcům a jejich odkazu budeme úsilně pracovat **k rozvoji českého ochotnického divadla a za kulturním povznesením českého lidu!** B. S.

Ú. M. D. O. Č.

Výkonný výbor Ú. M. D. O. Č. konal první schůzi v novém složení dne 4. dubna t. r. Mimo běžné záležitosti projednány zevrubně přípravné kroky k oslavám 50. výročí položení základního kamene k Národnímu divadlu a usneseno vypracovati pro jednoty podrobné pokyny k pořádání oslav jakož i sestavit vhodný výběr her k těmto oslavám. Podrobné zpracování svěřeno vzdělávacímu odboru. — Dle zprávy gen. tajemníka bylo zapraveno v době od 1. ledna do 31. března t. r. na dlužných příspěvcích K 1850. Podle stavu z 1. dubna t. r. má za r. 1918 zaplacenou příspěvky 77 jednot. Za 1 až 2 roky dluhují 54 jednoty, za více roků dluhuje 115 jednot. (Některé jednoty žádaly, aby dlužné příspěvky byly jim odepsány. Bylo jim dle možnosti vyhověno s podotčením, aby v pozdějších, příznivějších poměrech pamatovaly pořádáním některého představení prospěchu úkolů matičních. — V příčině provozovacích práv pro organizované jednoty konají se ve spolku čes. spisovatelů »Máj« porady, jež slibují příznivý výsledek. — Místo úředníka matičního, jež obsazeno bylo prozatímně, svěřeno bylo trvale p. Jirovi mladšímu. — Zhotovení odznaků zadáno bylo firmě V. K. Šmakal. — Za nové členy byly přijaty: Dělnický ochotnický spolek v Doubravce, Všeoborový spolek dělnický v Novém Hradci Králové, Tělocvičná jednotka »Sokol« v Čenčicích u Louva a Kroužek ochotníků v Ledcích u Plzně. — V příčině dalších schůzí usneseno, aby konány byly pravidelně vždy druhou sobotu v měsíci přesně o 1/8. hod. večer. Zároveň usneseno, aby ve schůzích těchto byly podávány pravidelně měsíční zprávy pokladní.

K jubilejním slavnostem Národního divadla. Vzdělávací odbor Ú. M. D. O. Č. vydal »Pokyny ochotnictvu k jubilejním slavnostem Národního divadla«. Čís. 1. těchto »Pokynů« obsahuje podrobné vylíčení povinností ochotnických jednot a okrsků, aby slavnosti jubilejní vhodnally se po veškeré vlasti, dále pak výbor vhodných her pro ochotnictvo, jak pro lid, tak pro mládež. Číslo 2.—3. »Pokynů« přináší námstím přednášky pro lid a námstím přednášky pro mládež. »Pokyny« zasílá kancelář Ú. M. D. O. Č. v Praze II., Smetanova 16 jednotám ochotnickým, organizovaným v Ú. M. D. O. Č. zdarma, jednotám neorganizovaným a jednotlivcům i korporacím za náhradu 30 haléřů za jednotlivé číslo »Pokynů«; tuto náhradu jest třeba poslati s objednávkou předem. Veliký zájem, který se o »Pokyny« jeví v jednotách ochotnických, sokolských, vzdělávacích sborech a pod., svědčí o tom, že vzdělávací odbor vhodným způsobem rozřešil otázku, jak přispěti vydatně ke všeobecné oslavě významného jubilea Národního divadla.

Příhlášky o řečníky k jubilejním slavnostem Národního divadla přijímá kancelář Ú. M. D. O. Č., u níž se mohou též přihlásiti, kdo by byli ochotni přednáseti buď ve svém okolí nebo ve vzdálenějších místech. Kromě těch, kdo se uvolili přednáseti a uvedení jsou ve zprávě o schůzi vzdělávacího odboru Ú. M. D. O. Č. v t. č., přihlásili se k přednáškám též pp. profesori dr. Jos. Pešek a Jan Prášek.

Noví členové. Za nové členy Ú. M. D. O. Č. přijata tato sdružení: Dram. odbor »Sokola« v Božkově (po. Plzeň), Spolek d. o. v Kolíně (po. Klatovy), Dramatické pěvecké sdružení dělnické v Króčehlavech (po. Kladno), Spolek d. o. v Ledcích (po. Plzeň), Dramtický odbor sdružených národně sociálních spolků v Motyčíně (po. Kladno),

Dramatický spolek »Jarost« ve Stupně (po. XVII. okres ve Vidni, Beseda »Bozděch« ve Vrsovicích (po. Král. Vinohrady), Dramat. ochot. jed. »Jos. Kaj. Tyl« v Čouši u Mostu, Čtenářsko pěst. spolek »Ctibor« v Jevíčku na Moravě, Dělnický ochot. spolek v Doubravce u Plzně, Tělocvičná jednota »Sokol« v Čenčicích u Louv, Jednota div. ochot. ve Velké Bystřici (býv. člen).

OKRSKY.

Všem okrskům činným i nečinným. Nepřehlédněte svolání slavnostního výboru pro jubileum Národního divadla, jakož i svolání výkonného výboru Ú. M. D. O. Č. v této záležitosti. Okrsky, jež nevyvíjely až dosud z jakéhokoli důvodu činnost, buďtež ihned svolány k novému ustavení, aby zahájití mohly horlivou činností agitací i organizační. Působit k tomu, jest povinností všech jednot, sdružených v Ú. M. D. O. Č., kteréž okrskového zřízení dosud postrádají.

Pražský okres konal mimořádnou valnou hromadu dne 21. dubna t. r. v místnostech Ú. M. D. O. Č. za přítomnosti zástupců 18 jednot. Zápis poslední valné hromady byl schválen. S povzta na vědomí zpráva o přípravných pracích k oslavám položení základního kamene Národního divadla, přednesená předsedou vzdělávacího odboru p. Skálou. Podněty vzdělávacího odboru vesměs schváleny. Zprávy odborů organizačního a pořadatelského vzaty na vědomí. Předsedající prof. Štěpánek žádá důtklivě všech pp. zástupců jednot, aby vysílali své členy do všech pracovních odborů ústředí, které mají býti vlastní vzpruhou činnosti organizační a spolkové. Mnohé jednoty dosud ani neodpověděly k pozvání, aby vysílaly své zástupce do jednotlivých odborů. Zprávu o zadání letního divadla v Krči pro měsíc červen Pražskému okrsku vzata rovněž na vědomí. První představení zadáno Dělnickému divadlu v Praze VII., které sehraje Jana Věru. O další repertoár a výpravu her pečují zvláštní rada pro letní divadlo v Krči, do kteréž byli delegováni starosta Ú. M. D. O. Č. prof. Štěpánek, předsedové pracovních odborů Pražského okrsku p. uč. Skála, p. Weinert a p. Kodeš. Režisérem ustanoven byl p. Špatenka. Opatření tato valná hromada schválila. Při doplňovacích volbách zvoleni za resignující členy okrskové rady, jakož i za vyloučeného p. stavitele Kučeru akklamací jednomyslně do výboru pp. uč. Jindra Jarosl. a dr. Kubr, ředitel agrární banky, za náhradníky p. uč. Pelunka Emil a p. Fr. Urban. Za revisora účtů zvolen o. Landa Jindř., úř. Živnobanky. Z řad zástupců jednot ozvaly se trpké stížnosti na řádění jednotlivých neorganizovaných příležitostných sdružení, jež svojí činností poškozují mnohdy dobrou pověst českého ochotnictva, a uloženo za povinnost všem organizovaným jednotám, aby čelily podobným výstřelkům, jímž napomáhá tu a tam ještě mnohá jednotlivců, ano i, což jest ještě horší, zistně cíle, kryjící se pláštikem dobročinné, nanejvýš válečné péče.

Okrsková rada Pražského okrsku ustavila se ihned po valné hromadě. Za odstupujícího předsedu p. Štěpánka, jenž byl zvolen starostou Ú. M. D. O. Č., zvolen byl jednomyslně předsedou p. uč. B. Skála, který slíbil věnovati své síly zájmům okrsku za otevřené a upřímné součinnosti všech členů okrskové rady a zájmům ochotnictva v listu. Ostatní funkce v okrskové radě zůstaly nezměněny.

Divadelní rada Pražského okrsku Ú. M. D. O. Č. pro divadlo v Krči konala schůzi dne 16. dubna t. r. Usneseno zahájití hry Janem Věrou, při čemž p. B. Skála promluvil o Šubrtovi jako spisovatelé a řediteli Nár. divadla. K podnětu p. V. Troušila pomýšlí se dne 16. května t. r. uspořádati lidovou slavnost v přírodním divadle v Krči, která byla by manifestací pražského ochotnictva a současně projevem širokých vrstev lidových v památném dni oslav položení základního kamene k Národnímu divadlu. Slavnost ta byla by rovněž průpravou k chystanému cyklu her, o jejichž volbě rovněž podrobně rokováno. Definitivního usnesení dosud se nestalo. Dále projednány byly věci, týkající se výpravy her, vzata na vědomí zpráva o zaopatření ložistů a stanoveny přesné ceny na jednotlivá pořadí.

Vzdělávací odbor pražského okrsku Ú. M. D. O. Č. měl schůzi 7. dubna 1918 v zasedací síni Ú. M. D. O. Č. Předseda B. Skála pozdravil přítomné, přikročil nejprve k ustavení předsednictva. Náměstíkem předsedovými zvolen p. dr. V. Kubr a jednatelem p. J. Skřiván. Po té naznačil předseda nejbližší úkoly vzdělávacího odboru, z nichž bylo podrobně jednáno o jubilejních slavnostech Národního divadla. Výzva výkonného výboru Ú. M. D. O. Č. k československému ochotnictvu, uveřejněná ve 2. čísle »Českého Divadla«, byla probírána a stanoveny podrobnosti, které je třeba blíže rozvésti, aby ochotnictvo bylo podrobně a přesně informováno. Usneseno, aby k sestavení těchto podrobných pokynů byla zvolena komise, sestávající z předsednictva odboru a pp. Špatenky, Troušila st. a Weinerta. Stanovení řečníci, kteří by promluvíli v ochotnických jednotách o významu jubilea Národního divadla. Uvolili se přednášet dr. V. Kubr, B. Skála, prof. K. Štěpánek, Troušil st. (též ve venkovských jednotách) a Weinert (rovněž ve venkovských jednotách). S povděkem vzata na vědomí zpráva předsedy, že zemské organizace učitelské zvláštním svoláním vyzvou české učitelstvo škol národních, aby společně s ochotnictvem pracovalo k důstojné oslavě jubilea Národního divadla a že ve »Věstníku Zem. Ústředního Spolku Jednot Učitelských« bude uveřejněn nástin lidové přednášky. Sneseno, aby tato přednáška byla v otiskách rozeslána ochotnickým jednotám a interestentům, kteří se o ni přihlásí. V pokynech bude také uveřejněn seznam vhodných her pro ochotnictvo.

Komise vzdělávacího odboru pražského okrsku Ú. M. D. O. Č. konala schůzi 10. dubna 1918 za účasti předsedy B. Skály, náměstka předsedova dra V. Kubra, jednatele J. Skřivána a členů J. Špatenky, Troušila st. a Weinerta; jako host přítomen p. inž. Sommer-Rydván. Předseda předčítá podrobně jim zpracované pokyny pro ochotnické jednoty, jež jednomyslně schváleny. Po té sestaven výbor vhodných divadelních her pro ochotnictvo a to jak pro dospělé, tak pro mládež. Zpracovaný komisi materiál vyjde jako 1. číslo »Pokynů ochotnictvu k oslavě jubilea Národního divadla«. Jednatel zplnomocněn, aby projednal jejich tisk, jehož náklad bude hrazen insercí, pokud ji bude lze opatřiti. Se slavnostním komitétem pro jubileum Národního divadla dorozumí se předseda, který jest jeho členem.

Jiráskův okres v Náchodě žije, vyvíjí však skrovnější činnost, než-li v době předválečné, ježto mnoho činných členů dle ve válce, čímž i jednoty samé ochably v činnosti. Z 45 jednot z našeho okrsku zůstalo v činnosti 11 a z těch pilně hraje 5. Valná hromada okrsku svolána bude v měsíci květnu. Jest nevysvětlitelným nepochopení orgá-

nisační povinnosti některými jednotami, jež činnosti v okrsku se vzdalují, odpovídající na učiněná vyzvání, že jsou členy ústředí. Okrskové zřízení ochotnictva jest závažným, jako župní zřízení pro jednoty sokolské. Jednota — okrsek — ústředí — Matice divadelní tvoří organizační řetěz, jehož jeden článek bez druhého jest nemyslitelný, má-li činnost ochotnictva vykazati se výsledky, pro jejichž dosažení Ú. M. D. O. Č. byla zřízena. Nuže, v první řadě účastníci se musí jednoty práce v okrscích, zejména letošního roku, kdy jedná se o všenárodní oslavu jubilea Národního divadla, k níž se i Jiráskův okrsek čile připravuje.

Týlův II. okrsek v Plzni konal schůzi okrskové rady dne 3. března t. r. Zprávy o představeních organizovaných sdružení, vzaty na vědomí. Hotovost pokladní K 350.65. — K doplnění knihovny objednáno dalších 35 svazků divadel, her. — Za člena přijat: Dělnický ochot. spolek v Doubravce; hlásí se dram. odbor kovodělníků v Plzni a kroužek divad. ochot. v Ledčích. Za členy »Matice divadelní« přistupují: dram. odbor »Sokola« ve Škvárně a odbor N. J. S. v Liticích.

Vrchlického okrsek v Lounech konal výroční valnou hromadu dne 17. března t. r., za předsednictví p. Fojta. Zastoupeny sdružené spolky »Tyl« v Lounech, »Sokol« v Citolibech a v Lenešicích, »Havlíček« v Lenešicích a »Kolár« v Domoušicích. Činnost okrsku vlivem válečných poměrů nebyla taková jako dříve. Po částečném uvolnění poměrů nastal teprve v poslední době čilejší ruch a jest proto naděje, že i činnost okrsková bude letos svěžejší. V poslední době přihlásila se za člena jednota »Sokol« v Čenčicích, tak že okrsek čítá nyní 14 spolků a odborů. Okrsková knihovna vykazuje 790 svazků, v nichž obsaženo 920 divad. her. Hotovost pokladní 15.— K. Pokud knihovny se týče, usneseno, aby jednotlivá sdružení věnovala po představení nepotřebné výtisky her knihovně okrskové, aby tato služba mohla účelu, pro který byla založena. — Všem sdruženým spolkům se opět ukládá za povinnost, aby oznámení a návštěji svých podniků zasílaly ihned správci okrsku (Ant. Maněna, dílny c. k. stát. drah v Lounech, kolonie 808) — aby přehled o činnosti v okrsku mohl býti stále veden v patrnosti. — Pro rok 1918 stanoveny okrskové příspěvky v dosavadní výši a sice 2 K ročně jako příspěvek organizační a 2 K z každého představení. Příspěvky zasílány buďtež na adresu: K. Plzák, Citoliby 185. — Zapravte dlužné příspěvky, stav pokladny jest ubohý. — V letošním období pořádán bude okrskem praktický kurs o divadelním líčení. — Otázku úrazového pojištění okrsková rada sleduje s účastí a zástupci pro valnou hromadu Ú. M. D. O. Č. dány příslušné pokyny. — Do okrskové rady zvoleni: A. Maněna (Louny) předsedou, B. Fojt (Lenešice) místopředsedou, K. Plzák (Citoliby) pokladníkem, K. Veselý (Louny) knihovníkem; členy výboru: J. Plček (Čenčice) a J. Suchý (Louny), náhradníky: Langer (Lenešice) a Hieke (Křtěno), revisory účtů: Skočdopole a Kirchner.

JEDNOTY.

Ml. Boleslav. Divad. spol. »Kolár« pořádal dne 9. břez. představení, při němž provedena veselohra »Zlaté rybky«. Z výtěžku představení odvedeno »Husovu lidovýchovému základu« pro zřízení české vysoké školy lidové K 263.74. — K odečírání časopisu »České divadlo« přihlásilo se 5 dalších členů.

Bolevec (u Plzně). Divadelní odbor »Občanskohospodářské besedy« sehrál svízně a s chutí dne 10. břez. na oslavu 30letého trvání Ú. M. D. O. Č.

drama o 5 jed. »Hrany« — od Petra Fingala. Hra byla pečlivě nastudována a doznala vřelého přijetí, tak že 1. břez. byla opakována. Přítomnému autoru podán skvostný věnec s příp. proslovem řed. p. Hatiny. — Představení zahájeno bylo p. prof. Pokorným, zástupcem odbočky »Osvětového svazu« v Plzni, jenž v krásné přednášce vylíčil obecnost významu divadla na venkově od doby Tylůvy po dnes a naznačil jemu úkoly organizovaného ochotnictva. Přednáška byla pozorně vyslechnuta a odměněna živým souhlasem.

Bystřice Velká. »Jednota divadel. ochot.«, jejíž činnost utuchla v r. 1914, kdy většina muzského členstva odešla za povinnosti vojenskou, hlásí se opět k životu. Jednota pořídila sobě v r. 1912 úplně nové jeviště, na něž do r. 1914 mohla splatiti pouze část, takže dluh vzrostl ještě o nezaplacené úlohy z vypůjčených peněz. A v době pobytu všech činovníků na vojně, vyloupěna jednotě i divadelní šatna, čímž utrpěla škody přes 2500 K. Vracející se členové však nedají spolku zaniknouti a se všim úsilím vzkrísí jej k novému životu.

Čáslav. Jed. div. ochot. v Čáslavi u příležitosti padesátého výročí otevření divadla Dusíkova vypisuje cenu 500 K na celovečerní hru z českého života (ne však historickou), jež by se při své ceně literární hodila ku provozování na jevištích ochotnických. Lhůta ku podání prací nejdéle do konce listopadu 1918 — bližší v části insertní. — Uvědomělý, významný čin jednoty čáslavské vítáme c. nejsrdečněji.

Čenčice (u Loun). Dram. odbor jednoty »Sokol« připravil dne 17. a 18. břez. místnímu občanstvu pěkný večer provedením aktovek: »Pohostinská«, »Prodaná láska« a »Konečně sami«. Výběr kusů s různě zabarvenými ději, pěkné provedení a dokonale souhra překvapily všechny návštěvníky. Aktovky, v nichž ve druhé a ve třetí vystoupil pohostinsky p. Maněna z Loun, velice se líbily.

Dobruška. Dne 1. t. m. sehraha byla »Vzdělávacím kroužkem« s úspěchem Skružného komedie »Venouš Dolejš.«

Hlubětín (u Prahy). Spol. div. ochot. »Mošna« v řadě svých vzdělávacích večerů pořádal dne 17. břez. t. r. přednášku starosty Ú. M. D. O. Č. Frant. Lisky: »O významu a úkolech divadelního ochotnictva československého«, k níž pozval i ochotnická sdružení z obcí okolních. Účast slušná, jednoty z nejbližšího okolí scházely. U příležitosti přednášky této věnoval spolek 10 K Ruthovu organizačnímu fondu Ú. M. D. O. Č.

Karlovice Velké (vých. Morava). Po tříleté přestávce chopil se ochot. kroužek »Sokola« opět práce. Dne 3. března t. r. sehraha »Lucifer, aneb zářivý elixír«, nár. opereta od F. K., za neobyčejně hojně návštěvy, takže bylo nutno hru dne 10. břez. opakovati. Čistý výnos věnován byl chudým sirotkům a vdovám okresu vsetinského.

Kutná Hora. K oslavě významného jubilea Nár. divadla uspořádá ochot. spolek »Tyl« na Horách Kutných dne 16. května matiné, při kterémž provedena bude báseň Sv. Čecha »Ve stínu lípy«. Při slavnostním představení tomto účinkovati bude kutnohorská filharmonie složená z předních hudebních kapacit kutnohorských a řízená prof. hudby p. Mačenkou.

Ledce (u Plzně). Kroužek divad. ochot. sehrál dne 10. břez. t. r. jako své třetí představení Jiráskovu »Vojnarku«. Hráno s překvapující vervou, za režie uč. p. Boh. Valenty. Vedle zdařilých výkonů představitelů hlavních rolí (dam i pánů) přispělo nemálo ke zdaru i regulační osvětlení, zařízené p. Jos. Dobrým II. — Připravuje se: »Noc na Karlštejně«.

Leštice. Jednota div. ochotníků sehrála po delší přestávce, způsobené válečnými poměry, dne 14. března t. r. za režie sl. Z. Pazderové Svobodovy »Směry života«. Přes nedostatek obzvláště mužských sil bylo obsazení šťastné a souhra pečlivá. Hra sama dala možnost několika mladším silám upozornit na nadání, opravňujícího k nejlepšímu nadějí na zdárnou činnost »Jednoty«. Škoda jen, že nemožno použít vlastního divadelního sálu s jevištěm »Na Střelnici«, jehož použito k ubytování vojska. Jednota musí se křičit na malých a vypůjčených jevištích v těsném a k účelům divadelním málo vhodném sále »U Rázů«.

ng.

Louny. Ochot. spol. »Tyl« sehrál ve dnech 16. a 17. února Jiráskovo drama »Otec«. Provedení bylo zdařilé, návštěva značná a jsme jisti, že nejedno zinko pravdy padlo na úrodnou půdu a že satyrické šlehy Jiráskovy na bezcitnost vykonají své poslání. Hra hrána třikrát za sebou za svědomité režie vrch. komis. inž. Kleina a za poctivé srady všech účinkujících. Oceňovati jednotlivé výkony při ochotnických představeních nepovažujeme za vhodné, vědomí poctivého uměleckého snažení a uznání obecnostva budí každému nejlepší odměnou a cílem jeho činnosti. Doufáme, že herecké nadání účinkujících připraví nám brzy opět příjemné chvíle.

Plzeň. Dramat. odbor dělníků Škodových závodů sehrál dne 16. února veselohru J. Skruzného »Spodničky«. Hra tato jest pro ochotníky méně vhodná vzhledem k obtížím dekoracním, nehledě k tomu, že nepatří k nejzdařilejším pracím oblíbeného autora. Souhra byla upokojivá, ač scházely místy potřebné švih. Jednotlivcům, v čele s režisérem Budilem, náleží zasluga o vřelejší přijetí hry velmi četným obecnstvem. Vytvrlosti souboru podal se do jista na přístě docílit všestranné zdárného výsledku, zejména, bude-li režie počítati při volbě kusu i s možností vhodného jeho obsazení. Úprava jeviště byla velmi ladná a připadná.

- k.

Počernice Horní. Divadelní odbor »Sokola« sehrál na Hod Boží velikonoční drama »Na faře« od Heijermanse za laskav. pohostinského vystoupení pražských hostů p. Čeledové-Merténové, býv. člena intimního divadla na Smíchově, v úloze Rity, pí. B. Šicnerové v úloze milosrdné sestry, p. B. Merténa, býv. člena a režiséra intimního divadla na Smíchově v úloze Nanséna a p. K. Šicnera, předsedy spolku »Hálek« v Praze v úloze Van. Dalena. Bronka hrál br. Mareček, doktor Geerta br. Náleška, Rity muže br. Kühn, Jakoba sl. Janoušková a Janjetu sl. Neubergerová. Umělecké výkony pp. hostů, hluboce založené, v pravdě uchvátily obecstvo, které po celou dobu napjaté a za hrobového ticha sledovalo hru.

— n —

Praha II. »Tylův kroužek« po zdařilém provedení »Bludičky« za režie p. A. Wiesnera sehraje v Nár. domě vinohradském dne 9. května ve prospěch základu lidové university Husovy Šamberkovu »Rodinnou vojnu« za režie p. Řepy. Čistý výnos z »Bludičky« 100 K odevzdán byl vinohradskému odboru »Českého srdce«. Památného dne položení základního kamene k Nár. divadlu vzpomenuť bude slavnostním večírkem, spojeným s přednáškou p. prof. Práška, ve spolkových místnostech u Bubenického dne 5. května t. r.

Praha VII. Dělnické divadlo sehrálo dne 7. dubna t. r. Jiráskovo populární drama »Vojnárku« na počest 20leté ochotnické činnosti svého režiséra p. Jos. Špatenky, člena pražské okrskové rady a správního výboru Ú. M. D. O. Č. Představení svědčilo o vážných a cílevědomých snahách,

jimiž Dělnické divadlo jest vedeno, a dalo podnět k upřímným projevům uznání zasloužilému přednímu činovníku. Všichni účinkující přičinili se svědomitě, aby svému úkolu dostali co nejlépe, a bylo zřejmé viděti, že Dělnické divadlo má své pevné tradice, jimiž dovedlo si získati oblibu a odchovati své stále obecnstvo. O cílevědomé činnosti Dělnického divadla svědčí již pouhý statistický přehled za rok 1917. Dle pečlivě sestaveného výkazu, jaký měla by každá organizovaná jednota podávati ústředí o své činnosti, Dělnické divadlo v r. 1917 pořádalo 37 představení a jeden kabaretní večer. Z těchto představení bylo odvedeno dobročinným účelům K 2430.03 a za provozovací práva zaplacen K 312.30. Bylo by si přáti, aby jednoty pražského okrsku povšimnuly si výsledků svědomité práce Dělnického divadla a čerpaly z ní posilu tam, kde neutěšené poměry jsou příčinou liknavosti a stagnace. Dobrá vůle a několik obětavých, cílevědomých pracovníků bylo hlavní pákou činnosti starého žižkovského »Pokroku«, blahé paměti, a Dělnické divadlo podalo důkaz, že síly ty v ochotnictvu nevymizely a že tradice lidového divadla zapustily v něm hluboké kořeny.

K. Š.

Přerov. Spol. div. ochot. »Tyl« v Přerově konal 29. led. t. r. řád. val. hromadu za účasti 23 členů. Spolková činnost v uplynulém období byla poněkud menší oproti létům dřívějším. Mimo masopustní a sylvestrovskou zábavu sehráno celkem 5 her: ves. »Nio ba« (ve prospěch polév. ústavu spolku »Vlasta«, jemuž odvedeno K 566.65), ves. »Milko-vání« (v týž prospěch, odvedeno K 580.83), a drama »Peníze«. Ve prospěch Ú. M. D. O. Č. v Praze sehrána ves. »Jedenácté přikázání« a odvedeno Matici K 500.— jako čistý výtěžek, z něhož připadlo: na fond Ruthův K 100.—, na fond Tylův K 100.— a na fond pro postavení pomníku Tylova K 300.—. Na dobroč. účely věnováno celkem K 717.07 (mimo již uvedené dary). Pro nové období zvoleno: za předsedu opětně F. Talpa, za místopředs. Černohorský K., do výboru: Ungermann J., Klaus E., Hanslián A., Cívka R., Čech B., Neoral V., pí. Havličková, sl. M. Zapletalová. Za náhrad: Hošák J., Blecha J., za revisory: Krpec Fr., Kavka T. Za režiséry: Talpa F., Frous J., Černohorský K., a Klaus E. B. Č., jednatel.

Roudnice. Spolek »Hálek« provedl dne 10. břez. podruhé ve prospěch Českého srdce a České zemské komise pro ochranu dítek tři aktovky a sice »Redakce« od F. V. Krejčího, »Poupě« od F. X. Svobody a »Náměly od A. P. Čechova. Režisér Milan Svoboda, úpravu scény řídil Rudolf Pros, hráno s nevšedním úspěchem. Dne 13. dubna pořádal večer na paměť Ot. Theera. Přednášel Ph. Dr. O. Fischer, recitoval R. Deyl. Čistý výnos ve prospěch Theerova fondu pro nemajetné spisovatele.

Rynholec. Ochotnický spolek konal dne 13. led. výroč. val. hromadu. Spolek čítá šest členů čestných, 1 zakládajícího, 27 činných a 35 přispívajících; mimo to 10 členů plní povinnost vojenskou. V uplynulém roce uspořádáno 7 představení, při nichž provedeny: »Vojnárka«, »To byla noc«, »Bujná krev«, »Blázinec v I. poschodí«, »Prodaná láska«, »Následky dostaveníčka«, »Památka z válečného lazaretu« a »Láska nedá si proučít«. Z výtěžku těchto představení odevzdána větší část účelům národním a dobročinným. Šest žijících zakladatelů spolku zvoleno členy čestnými. Jsou to pp.: Zima Frant., Opt Jos., Vosyka K., Slezák Ant., Frečer K. a Kunc Ant. Spolek dovršuje letos 30 let svého trvání. Slavnostní valná hromada ustanovena na den 15. pros. t. r., den to zadání

původních stanov. Při vykonaných volbách zvolen předsedou Frant. Král, místopředsedou Václ. Drvota, režisérem Boh. Palivec (jeho náměstky Ant. Šindelář a F. Melč), jednatelem F. Frolík ml., pokladníkem Jos. Baumann, správcem domu Ant. Česka, knihovníkem Marie Opltová; do výboru F. Šíma, J. L. Beneš, náhradníky J. Faiferlík a Anna Nedvědova, přehlížeteli účtů Jul. Břenda a Ant. Křížek.

Revnice. Beseda »Havliček« sehrála v ned. 17. března t. r. »Maryšu« za účasti místního ochot. kroužku.

Sušice. Dram. odbor »Sokola« sehrál 10. břez. Štolbovu veselohru »Zlatá rybka« za režie Ant. Slunečka. Návštěva divadla slušná, celkové podání úplně uspokojilo. Velice zdařilé výkony podali představitelé role titulní, Frydolina, staré Doudové, Doudy a Zikudy, v všech ostatních pak, až na roli Karla, konstatovati lze dobrou snahu. Vadou představitel Karla byla nepřipravenost a neovládní role.

Třebová Česká. Spol. div. ochot. »Hýbl« zvolil spisovatele A. Jiráskaa čestným členem.

Král. Vinohrady. Dramat. odbor Měšť. besedy uspořádal v roce 1916—1917 osm divadelních večerů, při nichž provedl 5 divadel. her a to: »Jímý vzduch« od M. A. Šimáčka, »Naši záletníci« od Leona Treptova, »Márinka Válkova« od Fr. X. Svobody (hrána třikrát), »Právní zástupce« od Fr. Molnára a Alfréda Hahna a »Poslední psaníčko« od V. Sardoua (hráno dvakrát). Na poplatcích za právo autorské odvedl 108 K, za knihy vydal K 57.52, dobročinným účelům odvedl K 599.78. Mimo to pořádán každé úterý cyklus vzdělávacích a hudebních večerů, z nichž 3 náležely večerům hudebním (průměrná účast 593), 6 večerům literárním (průměrná účast 371), 6 cestopisným přednáškám se světelnými obrazy (průměrná účast 253) a 3 tělovýchovným přednáškám prof. MUDra. Weignera s tělocvičnými ukázkami (průměrná účast 627). Literární večery věnovány Nerudovi, Čechovi (dva), Čelakovskému, Vrchlickému a Sládkovi, hudební Beethovenovi, Smetanovi a Dvořákovi. V nynějším období 1917—1918 uspořádáno až dosud 5 divadel. večerů. Provedeny práce vesměs původní a sice: Jiřího Mahena »Ulička odvahy« (dvakrát), Šamberkova »Éra Kubánkova«, aktovky: »Večer« od O. Fastra, »Pohostinský« od M. Ryvína, »Život« od O. Duška, dále Skružného-Vrbského »Láska nedá si poroučet« a Hilbertova »Vina«. Přípravují se Balákova »Terna« a Abigail Hrákové »Jarní vody«. V období 1917—1918 odvádí dram. odbor z každého představení po 10 K střídavě jednotlivým fondům Ú. M. D. O. Č. — O úterním cyklu vzdělav. a hudeb. večerů v letošním období přineseme zprávu po jeho ukončení koncem dubna. Až dosud uspořádáno večerů těch 19.

Král. Vinohrady. Beseda »Vojta Slukov« konala dne 13. led. výroční val. hromadu. Představení sehráno v uplynulém roce 14, obrát peněz. K 1148.01, dobročinným účelům odvedeno K 153.12. Ve spolkových místnostech konají se denně sbírky ve prospěch Ú. M. Š. a Českého srdce. Čestným členem spolku zvolen předseda Jos. Lhota. Těmž odevzdán čestný diplom a uspořádáno na jeho počest představení, při němž sehraja Krylovova »Divoška«. Pro nový správní rok zvolení — předsedou

J. Lhota, místopřed. V. Šroubek, jednatelem K. Jukl, pokladníkem K. Janák, členy výboru: F. Ohnesorgová, O. Klíma, J. Krenk, V. Biskup, L. Hithova, F. Bloch a F. Kos.

Král. Vinohrady. Č. O. jed. »Vlast« přesídlila z »kuřího oka« do nových místností ve »Staré besedě« v ul. Brandlově, v nichž zahájila svoji činnost slavnostním představením dne 24. ún. t. r. Provedeno Stroupežnického drama: »Václav Hrobčický z Hrobčic«.

Zlonice. Ochot. a vzděl. jednota »Šubert« vyvíjí činnost, již se ani před válkou nemohla vykáhati, přes to, že překonávati musí veliké potíže, pochodící z nedostatku účinkujících, světla i paliva. Od listopadu hrány Stroupežnického »Naši Furianti« (čtyřikrát), »Zvíkovský rarášek« a »Paní mimc-mistrová« (čtyřikrát), dne 17., 24. února, dále 3. a 10. břez. Marhulova opereta »Ženská vojna« (čtyřikrát), celkem tudíž 12 představení. Všechna představení jsou vyprodána, dům přímo přeplněn a to účastníky i z okolních obcí. Operetu nastudoval a 20členný ochot. hudební sbor vedl lékárník M. Ph. Klapka, režii vedl P. Fára. Podrobné pochvalné referáty přinášely časopisy »Světlo« a »Kraj« a připomínáme pouze, že velikou zásluhu o úpravu jeviště má akadem. malíř p. V. Toman, který s ochotou i píli věnuje štětec svůj výzdobě zdejšího jeviště. Pro nejbližší dobu studují se Jiráskovy: »Kolébka« a »Lucerna«. — Výroční valnou hromadou zvolen byl předsedou Ant. Kozina, místopředsedou A. Šeřl, režisérem a dirigentem Mag. Ph. Klapka Jos., pokladníkem Šibrava V., zástupcem jeho F. Sedláček, režisérem P. Fara, knihovníkem V. Řimovský, správcem domu V. Toman, pořadatel zábav A. Kozina ml. a F. Švarc, zapisovatelem J. Muřf, členy výboru A. Lopata, P. Mařík, A. Kapr, sl. M. Sedláčkova a J. Holečkova. — S hrdostí můžeme prohlásiti, že spolek náš má nyní pevný základ a doufáme, že se ještě více scelíme a upevníme.

Žižkov. Katolická beseda (dram. odbor) sehrála v r. 1917 celkem 7 představení. Provedeny »Modrá krev« (Distl), »Sluha pánem« (Strasser), »Kulatý svět« (Šamberk), »Rodinná vojna« (Šamberk), »Lázeňská vila« (Skružný-Ludvík), »Konkursy pana notáře« (Vávra), »Třetí zvonění« (Štech), »Ferdinand spí« (Skružný). — Odbor čítá 12 pánů a 10 dam, má své jeviště, rekvizitárnu, šatnu s příslušenstvím a zahradní jeviště.

Žleby (u Čáslavě). Dram. odbor »Sokola« sehrál po třikrát ve prospěch Českého srdce divad. hru od Fořta s hudbou Starého: »Z českých mlýnů«.

Nár. Jednota Pošumavská žádá o kulisy, třeba staré, pro doplnění loutkového divadla v ohroženém okrsku u Jihlavy.

Upozorňujeme na publikaci »Třicet proslovů slavnostních«, kterou vydala na paměť svého 25letého jubilea Ústřední Matice školská. Cena K 1.20. Tuto velmi dobrou pomůcku k recitacím při různých příležitostech národních, jmenovitě při nastávajících slavnostech jubilejních, zaslá kancelář Ústř. Matice Divad. Ochot. Č. v Praze II., Smetanova ulice 16.

ORGÁN MATICE DIVADELNÍ A ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

Rukopisů nevyžádaných nevracíme. Listy přijímají se jen frankované. Zvláštními dopisy redakce neodpovídá

Rediguje KAREL ENGELMÜLLER.

Nákladem Matice Divadelní.

Knihtiskárna „Melnitrich“ v Praze.

Vychází jednou měsíčně mimo červenec a srpen. — Předplatné ročně 6 K, poštou K 6'50. Jednotlivá čísla 60 hal. - Redakce na Smíchově, Ferdinandovo nábřeží 26. - Administrace v Praze II., Smetanova ulice 16.

Ročník II.

V PRAZE, DNE 1. ČERVNA 1918.

Číslo 5.

VÁCLAV TILLE:

16. V. 1868.

(DOSLOVEM.)

»Kdybychom se toho dočkali, že bychom ustavičné české divadlo měli, tenkrát bychom také jeden národ byli.«

Toto teskné přání vyslovil Prokop Šedivý roku 1793. Napsal podle Schillerovy Schaubühne »Krátké pojednání o užitku, který ustavičně stojí... a dobře spořádané divadlo působiti může,« a vzdychl si po ideálu, v němž správně tušil úhelný kámen našeho budoucího kulturního života.

Minulo sedmdesát pět let než nabyl jeho sen tvárné podoby, než do břehu Vltavy v srdci Čech zapadl základní kámen příštího »ustavičného« českého divadla — a s ním balvany, vylámané z památných hor českých zemí, na důkaz, že země ty »jedno jsou«, jak řekl Palacký, odevzdáváje kámen z Radhoště.

Minulo třináct dalších let, a na tom tvrdém podkladu zdvihl se chrám jednotné české tvůrčí síly, postavený národem, aby po věky byl památníkem všeho českého umění.

Osud však nás zasáhl v rozhodné chvíli — po kolikáté již! — a v plamenné výhni nad Vltavou shroutil se symbol naší kul-

turní jednoty, sjednocené v duchu a v pravdě.

»Rána bolestná — bolestnější as nezhvěla českou zemí od bitvy bělohorské,« napsal Neruda po onom strašném letním dnu, a v jeho výkřiku zaznělo zoufalství českých srdcí, zděšených chmurnou věštbou těch očazených zdí, vyplněných rozbitým zdívm a zprohybanými traversami.

Genius českého národa byl silnější než Osud a vyhladil rychleji, než se odvážila doufat nejsmělejší naděje, všechny stopy útoku osudových sil na pevnou vůli jednotného národa.

Národní Divadlo zdvihlo se znovu a trvale ze zřícenin, a tak splnil se konečně, za neplné století, sen skromného »skladatele her při vlasteneckém divadle«: »bychom ustavičné české divadlo měli«.

Dnes, ve čtvrtém desetiletí od oné slavné chvíle, splnilo se v památných dnech i druhé jeho přání: »bychom také jeden národ byli«.

Mysleme nyní i my do budoucna »o užitku, který ustavičně stojí a — dobře spořádané divadlo působiti může«.

GUSTAV PALLAS:

IBSEN V ČECHÁCH.

(Pokračování.)

»Nepřítel lidu« byl dáván poprvé dne 13. ledna 1883 v Kristiánii a téhož roku objevil se na všech scénách severských: v Bergen, Štokholmě, Kodani atd.; všude setkal se s velikou sensací. Brzy stal se repertoárním kusem všech větších scén. — Do češtiny bylo toto drama přeloženo roku 1883 El. Peškovou; na to r. 1891 hráno (poprvé 1. května) v překladě Arbesové a za režie Jos. Šmahy v Nár. divadle. Uspořádání, zvláště scén satirických (schůze lidu) přilehalo dobře a výkony herců byly prvořadě. Temperamentní Stockmann Slukovův a redaktor Hovstadt Sedláčkův (mistrný představitel takových žurnalistických proletářů a darmošlapů) vynikal obzvláště. Ostatní obsazení: Úlohu Jany převzala místo paní Sklenářové-Malé paní Laudová, Jana hrál p. Bittner, Bilíng a p. Pštros, Thomsena p. Mešner. Z ostatních úloh: děti Stockmannovy hrály sl. Kučerová, Veselá, Bucková, Nielse Worse p. Kolár, kapitána Holstera p. Řada, Vieka pan Chramosta.

Úspěch hry byl také u nás veliký, ovšem hlavně zas ideový; obecnostvo naše mělo již tehdy mnoho příčin aplikovati je na naše poměry; mimo jiné byl to boj rukopisný, na který se drama hodilo. Proto našla řeč Stockmannova tak okázalého souhlasu. — Že ten úspěch skoro byl jen ideový, bylo viděti na nemilosti části obecnosti, zvláště dam, které se veřejnými poměry nezabývají a o žurnalistice nemají většinou ani ponětí. Proto jich myšlenky díla nezajímaly a nebyly celkem nadšeny. — Také důkaz nejen kvality díla, ale také obecnosti. —

Opět utkvěla básníkovi jedna postava z minulého dramatu v myslí, zabýval se jí dále, osvětlil všestranně a stavěl do rozmanitého prostředí. Postava člověka, který přichází s kategoričkým požadavkem pravdy a uplatňuje jej s krajní bezohledností, je však sám příliš naivní, aby si byl vědom důsledků svého činu a aby dovedl naléztí methodu, jak učiniti pravdu stravitelnou.

Tedy opět motiv »Branda«, »Opor společnosti«, »Nepřítele lidu«, motiv, který rozvedl Björnson v »Leonardě« a »Rukavičce«. — Ibsen podrobil tento požadavek pravdy novému zkoumání a po svém způsobu chtěl k pozitivu, čímž jest předchozí drama, postaviti negativ, který by opačným odstíněním dal rysům více vyniknouti. A dále: v »Nepříteli lidu« jenom tušíme možný výsledek (jako v »Noře«); ten ve

vlastním dramatě není, a kdyby byl, jsou nám ti lidé, o jichž sociální blaho či morální pravdu běží, celkem lhostejní — je to množství, massa. Ibsen v novém dramatě demonstuje přímo zhoubný vliv výstředních hlasatelů »pravdy«, strašlivé důsledky jejich bezohlednosti, založené na neznalosti povahy lidské — a současně chce nám celé to prostředí přiblížiti, ukázat ten vliv na osobách blízkých, na rodině, která je na všem sama zúčastněna a v jejímž středu se celé drama odehrává. — Tímto dilem začíná opět nová serie dramát Ibsenových, lišících se od předcházejících tím, že básník ještě více soustředil v nich děj do intimity, do rodiny, jejíž členy a vzájemné jich vztahy činí pak zase ovšem symbolem idejí všeobecných.

Nové drama »Dívoká kachna«, činohra o 5 dějstvích (psaná v Itálii a Tyrolích a dokončena 1884), je tedy pendant »Nepřítele lidu«, líc a rub téže zásady (jako »Brand« a »Peer Gynt«), zdůraznění a někdy i zkorigování optimismu autorova současným pesimismem. Synthesou problému obou těchto kusů je třetí drama »Rosmersholm«, s nímž tvoří obě předcházející díla ideově jakousi trilogii, podle způsobu Heglova: klad, zápor a vyšší jednotka.

»Dívoká kachna« poprvé provozována dne 9. ledna 1885 v Bergen s velikým úspěchem. Ještě téhož měsíce octlo se na jevištích: v Kristiánii, Helsingforsu, Štokholmu. V únoru na to provozováno drama toto v Kodani. Téměř současně přeloženo do všech řečí evropských a učiněno repertoárním kusem všech větších scén.

Do češtiny byla přeložena r. 1899 H. Kosterkou a na to r. 1904 Arnoštem Krausem (tento překlad otištěn až r. 1910 ve »Světové knihovně«). V překladu Krausově bylo dáváno také na Národním divadle poprvé dne 14. ledna 1904 za režie Jaroslava Kvapila v tomto obsazení: Továrník Werle — Josef Šmaha, Gregors — Jan Vávra, starý Ekdal — J. Innemann, Hjalmar Ekdal — Karel Želenský, Gína — Ludmila Danzerová, Hedvika — Isa Grégrova, paní Sörbyová — Marie Laudová, Relling — Alois Sedláček, Molvick — Jindř. Mošna. Ostatní role: pp. Váňa, Kafka, Havelský, Steinsberg, Wiesner, Mušek. Provedení bylo prvořadě a úspěch veliký. Potom hra opakována ještě šestkrát za sebou. Mezitím (11. února 1904) hrála Hedviku zmíněná (při »Noře«) dánská tragéd-

ka paní Betty Henningsová. Jako v »Noře« bylo i zde odvážno hrátí dánsky důležitou tuto roli před obecnstvem cizím, nezbylo než mimikou a hlasem vše vystihnouti. I tu byl zdar úplný.

Potom octlo se dílo na scéně Nár. divadla zase až 8. listopadu 1905 v tomtéž obsazení; jen místo pana Šmahy hrál továrníka Werla pan Pravoslav Řada. Rovněž 4. prosince a 9. ledna nato.

V novém nastudování hrána »Divoká kachna« zase až 3. března 1907 v tomtéž překladě a též režii. Werla hrál opět Pravoslav Řada, úlohu starého Ekdala převzal Jar. Hurt a paní Sörbyovou Ludmila Matějovská. Tak hrána potom ještě třikrát.

Po delší přestávce hrána až zase 15. ledna 1912 v částečně novém obsazení. Hedviku hrála sl. Suchánková, Werla p. Steinsberg, Rellinga a Molvícka pánové Boleška a Hašler. Pak dávana ještě 27. ledna a 7. února téhož roku. —

»Divokou kachnou« vypřádal se Ibsen se svým obecnstvem nadobro; je to poslední věta sarkastické odpovědi na přijetí »Strašidel«. Pověděl svému obecnstvu, že i ono není než konglomerát lidí, kteří pravdy nesnesou; básník ji řekl ve »Strašidlech« přímo a oni se jí zhrozili. Bude tedy i nadále jednati s nimi jako se slabochy, bude spíš lékařem než kazatelem, spíš Rellingem než Werlem; ale nejvíce bude vychovatelem, který připraví půdu pro další vývoj svého lidu — vývoj svobodné vůle. —

Představoval-li Ibsen ve všech dřívějších dílech svoje problémy skoro vesměs psychicky bez zvláštního zřetele na realitu děje, v »Rosmersholmu« transponuje všechno výhradně do duše lidské, na jejíž samé dno vrhá paprsky tak jasné, že jako nikde docházíme k závratnému poznání její podoby, hloubky, potenci volních a kvalit mravních. Boj dvou generací, také zde předvedený, jest faktorem více zevním, od něhož básník abstrahuje stále více, až zůstává úplně u duše jednotlivcovy, na niž tradice a zásady obou působí, a nakonec dává jí podléhati jako oběti tohoto boje.

»Rosmersholm« byl poprvé dáván 17. ledna 1887 v Bergen s velkým úspěchem. Téhož roku je předveden v Kristiánii, Štokholmu, Kodani. Brzy přišel i na jeviště německá a potom se stal dramatem světovým. Také o tomto díle se mnoho debatovalo. Ale tu již byl Ibsen uznaně velkým básníkem a kritika, která se dosud vždy chovala k němu odmítavě, začala se mu podrobovati. Pochopila i velikou ideovou základnu: zušlechťující, ale i znešťast-

ňující moc lásky, která je thematem všech dramát Ibsenových, ale v »Rosmersholmu« došla nejjasnějšího vyjádření. —

K nám dostalo se toto dílo již roku 1888 v překladě El. Peškové (pod názvem »Bílí koně«), ale na scénu Národního divadla přišlo teprve za jedenáct let nato v překladě Karla Kučery. Premiéra byla v pátek 24. listopadu 1899 za režie J. Seiferta. Svrchovaně umělecký výkon podala zde paní Hana Kvapilová v úloze Rebeky; ostatní role byly rovněž pochopeny: Rosmer páně Slukovův, Kroll páně Řadův, Brendel páně Mošňův a Mortensgaard páně Sedláčkův. — Úspěch kusu byl značný, ale ne trvalý, takže drama prodělalo na našem jevišti sotva obvyklé tři reprisy a pak zmizelo s repertoaru docela. —

Opět když dokončoval minulé drama, pracoval Ibsen již v duchu zároveň na novém díle, jehož vznik a impulsy k němu možno sledovati dosti přesně.

Bylo to předně již samo dílo, které dokončoval. Tu zase jeden detail stal se zárodkem nového dramatu; detail, který předchází katastrofě dramatu: Rosmer a Rebeka vyjasňují si svůj poměr. Výsledkem toho jest, že zušlechtěná žena, překonavši egoismus, odhodlá se opustiti muže. Ale on ponechává jí plnou vůli, aby jednala podle svého svědomí a náklonnosti. Tím jest ona uvolněna a není již překážky k uskutečnění vlastního cíle; teprve od té chvíle vzdává se ona docela jemu, teprve nyní jest její láska k němu opravdová.

Motiv ten tanul Ibsenovi na mysli a zpracoval jej znova, za jiných okolností. Tam byl tou oddělovací silou egoism, který bránil ženě rozvinouti vřelejší city. Ten egoism a ta chladnost tkvěly v tom, že ona sem přišla z jiného prostředí a proto je zde cizinkou. — Tento motiv nebyl dle básníkovy přesvědčení dostatečně osvětlen, proto uvedl jej znova na scénu v osvětlení mnohem jasnějším, ale také ve formě zjemnělé, měkčí: Místo ženy rozumové, vypočítavě staví bytost citovou, náladovou, jemnou. Místo povahy aktivní, vyžadující bezpodmínečného přizpůsobení se okolí k ní, postavil duši pasivní, velmi delikátní, která potřebuje jenom něhy, aby se cítila šťastnou. A potom je ovšem zajímavá paralela, jak asimilačně působí okolí na obě, nebo naopak obě na svoje okolí. Motivem »Rosmersholmu« bylo: žena silné vůle asimiluje sobě okolí, aby nakonec vlivem jeho asimilovala se sama. V novém dramatu sice tomu není docela nácpek, ale ta druhá část — vzájemné přizpůsobení — rozvedena detailněji.

Ve svých důsledcích dějových je toto drama — doplňující se s předešlým — zase pozitiv a negativ: Tam poznání (uvolnění) sblížení ubilo oba hrdiny, zde jest to poznání a uvolnění, sblížení právě základem štěstí. Tam láska zušlechtěná přivodí smrt, zde život.

Co do vnějších impulsů: Ibsen pobýval v létě někdy v Tyrolsku, ale více ještě jezdil na sever k moři: Buď dlel v západo-norském turistickém přístavním městě Molde (mezi Bergen a Dronthjemem), aneb v jutské, rovněž přímořské osadě Saebye. Moře mělo na básníka veliký vliv a budovalo v něm mnoho myšlenek. Chodíval po březích nebo sedě na hromadě kamení zíral dlouho do vln nebo s přístavního můstku neb mola se díval po celé hodiny na dno mořské, na život vodní, na vegetaci i faunu mořskou. A v duši jeho moře oživovalo, stělesňovalo se v bytost, která mu byla stále blíže, až vyplňovala celou jeho duši. Byl to »duch moře«, jež Ibsen viděl jako postavu, odněkud z dálky přicházející, tajemnou a hrůznou. Tento »duch

moře« oživuje také následující jeho drama »Paní z námoří«, hra o pěti dějstvích (dokončena r. 1888, ale podle zachovaného náčrtu bylo drama již dříve rozvrženo a náčrt ten nese datum 5. III. 1880).

»Paní z námoří« byla poprvé provozována dne 12. února 1889 současně v Kristiánii a ve Výmaru. Hned na to předvedena byla v Kodani, Berlíně, Štokholmu a pak dávána po celé Evropě.

Na Národním divadle našem byla premiera tohoto díla dne 19. prosince 1905, za režie Jaroslava Kvapila, jenž obstaral i překlad. Úloha Ellidy byla z vrcholných dovedností Hany Kvapilové, ostatní úlohy rozděleny takto: Wangel — Jan Vávra, Boleta — Leop. Dostálová, Hilda — Isa Grégrová, Arnholm — Karel Želenský, Lyngstrand — Rudolf Deyl, Ballested — Jindř. Mošna, cizinec — Ed. Vojan. Scenerie byla pracována dle norských vzorů a zvláště krásná byla pozadí fjordů. Pak ještě opakována hra v krátké době pětkrát se značným úspěchem. Na to zmizela s repertoaru. — — (Pokračování.)

GUSTAV LŽIČAŘ:

O VKUSU HERCOVĚ.

Přečasto slyšíme o tom neb onom herci, že přehání. Mnozí, tak kritisující, nejsou si jasně vědomi, co tím myslí, a spíše pouze nejasně pocítují, co přeháněním nazývají.

Zkušenější, častější navštěvovatelé divadla, jichž počet jest menší, jasněji se vyjadřují, pravice o herci, že pitvoří tvář, příliš křičí, nebo že potichu mluví, že rozhazuje příliš rukama, že neumí chodit a pod.

Nejméně jest však těch, kteří všímají si také toho, čeho herec nemá dosti, čeho jest ve hře hercově méně. Kritika všech těchto chce říci, že divadelní hra žádá na herci výraznou mimiku dle duševního nebo fyzického jeho stavu; v němž právě se nalézá, že řeč hercova má býti čistá, srozumitelná a zvučná (do dálky se nesoucí), nebo že pohyby nahodilé nejsou na místě (že chodí příliš mnoho), že pohyby vyžadují určitého trvání.

Kdo to vše herci může říci? — Nejprve technické znalosti herecké, dále pak jeho talent. Talent čili schopnost vzbudití fantasií v sobě ono hnutí myslí, které herce v určitém okamžiku má ovládati. Talent určí míru výkonu hercova.

Talent zabrání, aby herec nepřeháněl, aby na příklad více nekřičel, nežli ve zlosti se křičí, talent však řídí také nervy a svalstvo hercovy tváře a jeho těla, aby hře nechybělo mimiky a gesta.

Divadelní kusy ponechávají hercům větší nebo největší volnost pro slovo, mimiku i gesto, držení těla a chod. Leč herci také setkávají se s pokyny autorovými, určujícími na příklad ko-

lisavou chůzi, předpisujícími velký krok, trhání za vousy a pod., jako u Hauptmanna.

Jestliže hra na jevišti herce vůbec svádí, aby přeháněl, aby činil více, než vhodno, pak poznámky dramaturgické, jak právě uvedeno, jej k tomu pobádají tím spíše. I tu působí talent umírněně.

Zdá se však, že nyní přibývá herců, od nichž bychom si přáli více hybnosti, více mimiky a více gesta, více odstiňování řeči dle smyslu a dle citu.

Herci namnoze nevědí, co s rukama a nohama, a proto ruce tak často strkají do kapes a to nejen páni, nýbrž i dámy. Utkvělo mně v myslí představení ve Švandově divadle na Smíchově, kde ze 4 osob na jevišti — 3 páni a jedna dáma — jeden z pánů měl obě ruce v kapsách kabátu, dva po jedné ruce v kapse kalhot a proti nim stojící dáma obě ruce v kapsách žaketu, a přece čtyři lidé spolu rozmlouvající i gestem vyjadřují, co právě cítí.

Děje se často, že herec mluví v zanícení s rukama v kapse. To jsou ovšem křiklavé případy neznalosti technické stránky umění hereckého, kde herci nevědí, že různá hnutí myslí zevně mimikou a gestem se různě vyjadřují, že ruce v kapsách jsou charakterickou známkou lhostejnosti.

Jako neznají tyto technické stránky hereckého umění, tak o ní nevědí nic ti, kteří jednotlivá gesta opakuji, anebo jen 3 až 4 gesty všechny své city vyjadřují.

Poněvadž pak mimika a gesto nejužší souvisí s vyjádřením jednotlivého hnutí myslí slo-

vy, dávajíc hlasu barvu, nevyjadřují herci takoví hlasem to, co právě by měli.

Dámy zakrývají při hře na jevišti nedostatky gesta častým pohráváním si náhrdelníkem, řetízem u hodinek, vějířem a konají tedy předměty ty pro ně tutéž službu, jako kapsy pro herce muže.

Ovšem jsou gesta i mimické pohyby herců z krajin jižnějších, národů románských, živější nežli naše.

K talentu přistupuje, jak seznáváme, výcvik řeči a těla jako technické stránky umění hereckého a k těm však ještě třeba vkusu.

Herci, na vlastním svém těle hrajícímu, jest se snažiti po dojmu pravdivosti a opravdovosti. Pouhé napodobení přírody a života skutečného na jevišti samo o sobě nečiní ještě uměleckého díla, které nám má hra hercova poskytovat. Ta pravda jest na jevišti jiná. Lícidlo sesílí výraz obličeje, určité volená gesta zdůrazňují pohyby, způsob mluvy činí řeč srozumitelnou, herec pohybuje se jen tak, aby odevšad mohl býti viděn; krátce, pravda se objeví značně přeměněna podmínkami, které určuje jeviště.

Těto pravdivosti nelze bez vkusu dosíci. Hra na jevišti, má-li býti vkusnou, musí po stránce estetické býti krásnou. Nelze na příklad líčiti na jevišti nejvyšší stupeň zlosti, nemá-li se docílití groteskního účinku, také ne opilosti, ne zjevů a příznaků chorob anebo smrti. Vše, co za takového stavu jest odporné nebo hnusné, co se našemu citu příčí, vzbudilo by v nás ošklivost, kdyby ve skutečně opravdové podobě se nám na jevišti předvádělo.

Za dob dřívějších dopouštěli se herci daleko větších přehmatův proti vkusu, nežli se děje nyní, byl tedy vkus jak u herců, tak i u obecnstva méně vyvinut a kromě toho se časem změnil. Kdysi zamlouvala se větší nežnost i plačtivost ve vkusu, později stal se vkus drsnějším. Pochybují však, že by si mohl dovoliti ještě nějaký herec, aby jako Richard III. ve 4. scéně V. jednání stejnojmenného kusu Shakespearova chtěl vztek při slovech »království za koně« znázorniti mydlinami kolem úst potřenými, jako se dělo dříve.

Vkus však ani dříve nebyl všude týž, jako není dnes. Různá divadla vynikala nad jiné i vkusem, různí herci byli vkusem vzory. Němci, rádi se vychloubající slavným Bedřichem Ludvíkem Schrödrem, připomínají zhusta jeho vystoupení roku 1780 v tehdejší »Národním divadle« ve Vídni, holdujícím deklamačnímu vkusu francouzskému. Brockmann, obdivovaný tehdy člen »Národního divadla« vídeňského, hrající Shakespearova krále Leara, vystupoval, chtěje kázati Glosterovi (IV. jednání), na kmen poraženého stromu, v čemž sledován zvláštní vytříbený vkus dramatický. A co učinil Schröder? Schröder-Lear neměl již dosti síly, aby na onen kmen vystoupil a jeho ještě jemnější vkus herecký odměněn bouří potlesku.

Vkus, jak viděti, lze tedy nejen u herce, nýbrž i u obecnstva zušlechtiti a vytříbiti.

Jako mimický a gestový projev u různých národů jest různý, jest projev vkusu jiný u nás Čechů, jiný u Francouzů, jiný u Angličanů atd. Tak vyznačují se Angličané zvláštní, hrubou komičností.

Dřívější vkus, dopouštějící různé doplňky textu i pohybů ve hře, menší změny textu divadelních her, ale změny vesměs hrubšího rázu, zachoval se nyní pouze ve fraškách anebo rozpustilých veselohrách. Herci komických rolí dovolují si extemporovati ať již vsunutou větu nebo slovem, ať gestem nebo mimickým posuňkem. Právě zde se přehání a bývá vkus porušován bezohledně. Řčení, které spisovatel vkládá herci do úst jako charakteristickou jeho známku, opakuje tento zde ještě častěji. Herci komických rolí v rozpustilých veselohrách přehánějí již svojí maskou, svým zevnějškem, a uvádím jako příklad, že jsem před delší dobou viděl ve švandově divadle na Smíchově, které jinak rád navštěvuji, v Šamberkově »Jedenáctém prikázání« Pecku přihrblého. Více vkusu mají zajisté venkovské sbory ostrostřelecké a nevolí si velitelem člověka přihrblého.

Ve hrách divadelních literárního významu, kde jsou slova přesně volena za účelem charakteristiky osob, doby, kde vyznačují blíže samý způsob básníka, nelze extemporovati. Doplňuje-li zde herec, nebo mění-li, přejeme si spatřovati ve slovu, v mimice i gestu, které vloženy, část umělecké tvorby hercovy a nemáme pro to výrazu extempora.

Zde vloženým slovem nebo změnou slova, mimickým výrazem nebo gestem poskytuje se nám skutečná umělecká tvorba, objasňuje se na příklad celá scéna, charakter osoby, její smýšlení, její úmysly, poměr osob atd. To platí zvláště o mimice a gestu, jimiž jest dramatický děj doplňován a vysvětlován, kde jediný pohyb ruky rázem přesvědčivěji nám odhaluje nitro lidské nežli delší dialog.

Obvykle označuje se hra hercova takového druhu jako »nuance«. K »nuancím« uchylují se obzvláště herci virtuosové, svými detailními kresbami hru šperkující, ale i bez takové detailní kresby širšího rázu mohou po různu ve hře se vyskytující »nuance« tvořiti krásný umělecký výkon.

Z poslední doby nezapomenutelnou mně zůstane »nuance« Vojanova v »Salomeně« Adámkově. Berka-Vojan dovídá se (V. jednání) od lékaře, jež s sebou vzal ku prohlédnutí mrtvolky Zoanovy, že Zoan »zemřel — otravou«. Až do té doby rozmlouval Berka se Salomenou s úctou v držení těla i v řeči, s kloboukem v ruce, přes to, že »řeči zlověstné« o smrti Zoanové budily podezření. Po slovech lékařových »jed patrným« rychle, avšak důstojně klade klobouk na hlavu a celý jako by se změnil; není pochyby pro něho, že před ním stojí Salomena travička. Tak prosté gesto a přece tak výmluvné.

(Dokončení.)

ČESKÁ DIVADLA

NÁRODNÍ DIVADLO V PRAZE.

Činohra: PŘEMYSLOVCI. Hra o pěti dějstvích. Napsal Otokar Fischer. Po prvé dne 26. dubna t. r. Režisér Jaroslav Kvapil, vypravil Josef Wenig.

Otokar Fischer svou dramatickou práci o posledních dnech rodu Přemyslovského nenazval tragedií, jak by z námětu vyplývalo, nýbrž jen »hrou« — sám tedy snad ji považuje jen za báseň v dialogu a tudíž schopnou scénického provedení; a seřazuje k sobě prostě hlavní momenty z dějin, k nimž stručně, po způsobu shakespearovském, přiřazuje odlehlejší, ale vysvětlující epizody. Nevkládá v toto pásmo tragického základu, jednotného a vzestupného, tím méně se snaží jej zdůraznit, spokojuje se s postupem dějin. Václav II., obávaje se o život syna, jež učinil králem uherským, mocí odvádí jinocha od vlády, dáváje odnáseti s sebou i odznak moci královské, svatoštěpánskou korunu; syn, zbaven vlastní samostatnosti, vzdoruje otci. Při pitce na loveckém zámku u Prahy, kdež lehkomyšlně rozdává statky i koruny, stihne ho zpráva o smrti otcově a obrací na pokání, kteráž po domluvě opata Konráda v hrobce zbraslavské obrodí se v energické vzepjetí. Václav III. maří úklad macechy Rejčky, odstraňuje ji z vlivu vládního; odebírá se na výboj do Polska, v Olomouci jest úkladně zavražděn. K tomuto ději připojuje spisovatel epizody vroucího přátelství, kterým k Václavu III. jsou poutáni Jan Švábský a Štěpán z Lomu; tento poslední — jak během hry se objevuje — jest synem Závíše z Falkenštejna, jehož přítel, Petr z Lomu, vychovává syna k pomstě za otce. Vračeje se pak Petr z Lomu z jednoročního vyhnanství, k němuž Václavem II. byl odsouzen, nasáklý jakousi obdobou moderních ideí anarchistických, svádí oba mladé muže k vraždě vládců. Štěpán chce Václava chrániti, proto Petr ho zavraždí sám, avšak vina zůstane na Štěpánovi.

Hra jest psána prostým, ale ladným veršem, schopným zřejmého a po většině výrazného přednesu; celek působí dojmem rozmyslné práce inteligentního muže, na které však byl účastněn toliko mozek, nikoli srdce. Dokonce pak z ní nevane hřejivá citovost, která by vás k ní upoutala jako k dějinnému námětu, pro Čechy obzvláště významnému; také nesnaží se o suggestivní oživení minulosti, zůstávajíc na akademickém zpracování. Důležitá postava Petra z Lomu není posluchači s dostatek psychologicky přiblížena; na jevišti dílo auctorovo doplnil Vojan pevnou přesvědčivostí přednesu, osobitou silou, jakou jen on dovede propůjčiti postavám. Provedení vůbec bylo nejvyšší zdárné a své nejlepší v jednotlivých úlohách podali: p. Nový (Václav II.), podloživ úloze základní tón otcovské lásky, p. Deyl (křepký Václav III.), Tesař (Jan Švábský), Matys (opat Konrád), Třebovský (Doběš z Bechyně), Steimar (Štěpán), dámy Dostalová (tragicky silná Rejčka), Suchánková (Eliška), Rydlová (Viola) a mnoho jiných. Hře upravil p. Wenig harmonicky krásné dekorace, v souhře Jar. Kvapil dbal nejen ladných skupin v barvách i tvarech, ale též přiměřeně rytmického zvlnění celku.

K. M.

Od počátku května vyplněn jest repertoár Národního divadla původními hrami jubilejního cyklu. Účastensví obecnstva jest vroucí a radostnou jest přehlídka, jak bohatý můžeme mít kmenový repertoár. Zaznamenáváme tu — z nedostatku místa jen

stručně — hry nově studované aneb průběhem svým významnější.

Cyklus zahájen byl Klicperou dne 3. května, kdy s »Divotvorným kloboukem« hrána jeho znamenitá anekdota »Veselo hra na mostě«. — Dne 11. května t. r. po dlouhé době ožil na jevišti Jeřábkův »Služebník svého pána«, hra významná především tím, že první zabývala se problémem sociálním, poměrem dělníka k zaměstnavateli. Trvalému jejímu životu na jevišti v přítomnosti, všeobecně obeznámené s možnostmi technickými, bude vždy vaditi historie fenomenálního vynálezu se záhadnou pakou; ale jinak budou vždy imponovati silně, ač primitivní efekty vnější, romantika v realistickém rámci, a výstup dělnice, tvrdému továrníkovi výstrahu dávající, bude patrně vždy mít svůj potlesk na otevřené scéně. Slečna Suchánková zahrála dělnici správně realisticky, bez nadsázek, a zasloužila si úspěch. Zcela odlišné od svých předchůdců — Šmahy a Bittnera — podal pan Vávra Dornenkrona ve výrazné masce, prostředky umělce moderně citícího; také p. Steimar jako Budil nehrál pouhého slechetníka, jak bývalo zvykem, ale psychologii postavy obohacoval vnějším výrazem, nervositou zneuznaného vynálezce, dělníka, ve kterém prolomuje se genius. Miné pí. Nosková dala hrst, krásu a cit, velmi šťastný večer měla sl. Odstrčilova která šablonovitě Josefíně propůjčila teplo života; také pí. Brzková dala vhodný výraz choti Dornenkronově. V ostatních menších úlohách připojovali se zejména pp. Váňa (učitel) Matějovský (doktor) a j. Zjevy dam byly velmi vkusně upraveny. Hra řízena byla pečlivou a přehlednou režii páne Hurtova. — Dne 12. května následovaly v cyklu tři staročeské aktovky Stroupežnického, z nichž zvláště rozkošný obraz »V panském čeleděmku« měl by býti ceněn stejně jako klasické genry holandských mistrů; ve hře vystoupil pohostinsku jako hejtman Talácko pan Steinsberk a byl obecenstvem za svůj výborný výkon vroucně pozdraven, právě jako p. Sedláček co jadrný a rozmarový Dačický v »Paní mincmistrové«, jež má nyní velice vkusnou a případnou výpravu dekorací. Scuhra všech tří her byla výborná. — Dne 14. května promluvil s jeviště F. X. Svoboda svými oblíbenými charakteristickými hrami »Poupě« (s pí. Sedláčkovou) a »Směry života«, v nichž k dosavadnímu hru výstižně tlumočnickému souboru (Soukupka — pí. Hübnerová, Božena — pí. Rydlová, Malik — pan Matějovský, Černý — pan Čepela) přidružil se p. Kohout jako Antonín, realistický, prostý a vroucí, a Třebovský (Červenka). S upřímnou radostí pozdraveno bylo vystoupení pí. Pštrosové v úloze panimámy Černé, a znovu lze vděčně zaznamenati její poctivý, přesvědčivý výkon. — Dne 15. května s vroucí oslavou auctorovou dával Jiráskův »Hus«, dne 16. května odpoledne Vrchlického »Noc na Karlštejně«, kdy středem nadšených sympatií byl Karel páne Seifertův. Všem představením slavnostní ráz vtiskuje láska, se kterou jsou prováděna u vědomí památné události, které cyklus jest zasvěcen.

K. M.

MĚSTSKÉ DIVADLO NA KRÁL. VINOHRADĚCH.

Činohra: MISTR. Komédie o třech dějstvích. Francouzsky napsal Fernand Vaudérem; přeložil Arnošt Procházka. Po prvé dne 23. dubna t. r., režisér Fr. Hlavatý.

Komedie »Mistr« způsobem psychologicky mnohem pronikavějším než jsme ve francouzských hrách zvykli, probírá téma manželské nevěry. Muž, slavný advokát Ducrest, opojen úspěchy, má za své právo, přezírat svou tichou, oddanou ženu a v čem ona nevyhovuje jeho okázalosti, to nahrazovati si u žen společensky skvělejších. Jeho žena Henrietta, již myšlenka nevěry byla vždy vzdálena, je však náhle dojata vroucí láskou manželova mladického koncipienta, jemuž se oddá, a hrda svým štěstím, sesílí v duševním životě a čelí manželi samostatnosti; konečně pokoří ho i doznáním, že má milence. Ducrest seznává, že všemu jeho životu i jeho činnosti tím ubývá základ, všechna sláva a sobectví nejsou mu v ničem platny — a jeho chof, vidoucí ho takto zničena, přerušuje šťastnou epizodu a vrací manželovi svou oddanost. Poctivostí citů jest »Mistr« z nejlepších »komedií« svého druhu; v provedení vinohradského divadla velmi se líbila. V úloze Henrietty dostalo se paní Štěpánkové - Friedlové příležitosti, uplatnit co nejlépe všechny své jemné dramatické schopnosti, především hlubokou citovost, krytou hravým povrchem. Pan Pražský jako Ducrest, sveden příležitostí některých výjevů, podal postavu v prvních dvou dějstvích zcela vnějšně, v druhém přímo směšně, tak že opravdový cit, který nabývá nadvlády v dějství třetím, nebyl dosti věrohodným. Mladistvým milovníkem come il faut byl pan Tuma, projevivší v přednesu slova i gestech opět veliký pokrok. Také představitelé značného počtu úloh vedlejších přispěli dobře k souladnému celku, obratně řízenému a do vkusných interieurů umístěnému režisérem panem Hlavatým. K. M.

Slavnostní cyklus her k jubileu Národního divadla zahájilo divadlo vinohradské dne 4. května t. r. způsobem co nejšťastnějším: získalo právo k provedení Jiráskovy »Vojnárky«, prvního dramatického díla našeho nejnadrodnějšího spisovatele. Od svého vzniku jest dílo to milováno a na českých jevištích dočkalo se již nesčetných repris; bijet v něm právě české srdce a mluví z něho pronikavá znalost českého člověka. Každá z jeho postav jest výrazným jednotlivcem, a přece každá znamená typ: citově založená selka s ušlechtilým rysem mateřství, furiantský Antonín, drsně starostlivý Vojnar, lišácky pobožný Hruška. Na vinohradském jevišti měla hra nový, hluboký úspěch, provázený srdečnou oslavou spisovatele. V hlavní úloze podala pí. Ptáková jeden ze svých nejlepších výkonů, citově prohloubený, založený na niterné působivosti. Znamenitý byl p. Zakopal jako Hruška — venkovský chytrák úplně prožitý; pp. Karen (Antonín) a Vydra (Vojnar) volili k vyznačení charakterů správné tóny, ale nanášeli je příliš hluchě. Episody byly velmi případně provedeny pí. Baldovou, pp. Sedláčkem, Faltyssem a j. Pan Vydra jako režisér se zdarem dbal charakteristických detailů a suggestivních nálad. —

Další novinky pro cyklus nově studované byly Klicperův »Rohovin Čtverrohý« a Bozděchova »Zkouška státníková«, což můžeme před závěrkou listu jen zaznamenati, nebyvše dosud svědky představení. K. M.

MĚSTSKÉ DIVADLO V PLZNI.

Činohra: Koncem dubna znovu uvedena byla na scénu městského divadla v Plzni Gavaultova fraškovná veselohra ČOKOLÁDOVÁ PRINCEZNA. Je to historie rozmarů zhýčkané dcerky továrníka na čokoládu, která po rozmanitých veselých výjevech zasnubuje se s mla-

dým ministerským úředníkem, jež si oblíbila proto, že jí řekl — když následkem prasknutí pneumatik u automobilu musela přenocovati pod střechou jeho venkovského sídla — do očí mnoho impertinencí. A toho se před ním nikdo vůči bohaté »čokoládničce« neodvážil. Pavla Normanda stojí tato kuráž mnoho. Rozmarná továrníkova dcera rozbije jeho sňatek s věčně omdlévající, subtilní dcerou zkostnatělého ministerského rady Florinkou, svými všetečnostmi připraví jej i o místo, ale konec konců svou rukou nahradí všechny prožitě hořkosti nejen jemu, ale i nejlepší mužské figuře kusu, futuristickému malíři, jež v nynějším plzeňském nedostatku milovníků hrál p. Fišer s vervou a rozmarem. Titulní úloha poskytla příležitost k vyniknutí sl. Máji Kindlové, která je pro ni předurčena jak přirozenou svěžestí, tak neodolatelným temperamentem, a znovu potvrdila svým výkonem, že nejnadanější ženský dorost divadelní vychází z dramatické školy paní M. Hübnerové, po jejichž pohostinských hrách plzeňské publikum marně volá. Také pp. Kandrt, Rabas, Kreuzmann a Počepický podali výkony svědomité, což platí v neméně míře i o p. Majerovi, jehož odchodem k vídeňským kinohercům ztrácí Plzeň jednu z nejslibnějších mladých sil činoherních. Líbivou Rosettou byla sl. Machová, za to sl. Janderová založila svou francouzskou kuchařinku jako předpotopně hloupou Naninku. Hra, jež kromě míst opravdu duchaplných obsahuje také mnohé nevkusnosti a jazykové poklésky (proč je v Plzni dramaturg Skoch, ne-li k retušování takových věcí?) navržena byla režisérem p. Počepickým s chutí a u publika docílila úspěchu. — Hledíme-li na znovunastudování »Čokoládové princezny« jako na můstek ze »zimního« do »letního« času, kdy vůni jarní přírody okouzlené obecenstvo rádo se vyhýbá divadelním zdem, těžce zvykající začátkům představení za denního světla (v tom ohledu je pražské obecenstvo jiné), nutno tím radostněji uvítati premiu Jiráskovy KOLÉBKY, kterýto dramatický žert doposud ve věnci her, jež na jeviště plzeňské divadlo uvedlo, chyběl. A Jirásek býval přec v Plzni zlatým hřebem saisons, autorem radostně vítaným, ba zbožňovaným. Na to, že premiu »Pana Johanesa« vypravilo Městské divadlo plzeňské před Národním, bývala Plzeň hrda. Nuže, ani idylická »Kolébka«, dnes již i z ochotnických jevišť známá, v Plzni neklamala. Příběh záměny mladého krále Václava IV. s veselým studentem Janem, mile pobavil, stejně jako jádrné genrové figurky přemrštěného purkrabího a klepařivé hospodyně Margaretty. A spokojený úsměv zjevuje se na tvářích diváků, když purkrabí padá do jámy, kterou jinému kopal, a jest svou hospodyně kolébán z králova rozkazu na »pokutné« kolébce. Jiráskův hřejivý humor a jádrná díkce nemají se ani v jediném výstupu hry cíle. Režii »Kolébky« měl p. K. Hostaš, jenž je pro pohádkové a starosvětské původní hry specialistou. Krále Václava IV. hrál p. Kandrt, studenta Jana p. Fišer, Alenu sl. Kindlová, purkrabího p. Riegl, Margaretu pí. Procházková; není zde místa na rozbor jednotlivých výkonů. Představitelé všech rolí vnikli do ducha hry a docílili harmonické stylovosti; z menších úložek vděčně vzpomínáme postav vytvořených pp. Hostašem, Kreuzmannem, Rabasem a Urbanem. — V sobotu 11. května bylo tomu sto let, co provedeno v Plzni první představení v jazyce českém. Historie vzpomíná, že v okolí Radnice, Žebrák a Kralovice měly česká představení již dříve. V Plzni započaly hry české zásluhou vlasteneckého kněze a buditele Jos. Vojt. Sedláč-

ka, profesora na gymnasiu a filosofickém ústavu u sv. Anny. První hrou, jež družinou ochotnickou byla provedena v radním domě r. 1818, bylo »Osvo-
bození Plzně od Táboritů r. 1434«. Divadelní ná-
věsti z roku toho chová plzeňské museum. Ju-
bileum to oslaveno představením Macháčkov-
ých »Ženichů« a Klicperova »Roho-
vína Čtverrohého«. V první hře triumfo-
vali pp. Hostaš, Urban, Kandrta a pí. Krei-
sová, v druhé Kandrta, Fišer, Piskáček
a Černý. »Ženichové« hráni na malém je-
višti ve vesnickém hostinci s hudbou před scénou
a venkovským obecnem. V této vtipné sce-
nerii ráz hry snáze se uplatnil. — Oslav položení
základního kamene k Národnímu divadlu vzpo-
meno vypravením Vrchlického trojdielné »Hip-
podamie« s hudbou Fibichovou. Nastudoval
ji p. Fišer, hudebně nacvičil dirigent p. Jano-
ta. Byla to práce téměř nadlidská, neboť nynější
ensemble činoherní v Plzni nesnese srovnání s en-
semble dřívějším, kdy naposledy »Hippodamie«
v Plzni dávala. Tehdy paradovali v ní pí. Brzko-
vá, Miloš Nový, Budil, Šimáček. Ale i
nyní provedena trilogie s úspěchem. Titulní úlohu
hrála pí. Košnerová. Každý akcent z jejích úst,
každé slovo znělo jasně a správně česky. Hrála
s pietou a nadšením. Rovněž zvucně zněly kovové
verše Vrchlického v přednesu pí. Beníškové
(Axiocha). Pelopa promyšleně založil p. Čermák,
Tantala s pravou královskou důstojností podal pan
Kreuzmann. Z ostatních postav zasluhují zmín-
ky pp. Hostaš (věstec), Riegel (Jolos) a Po-
čepický (Myrtil). Scénicky nejúčinnější byl vý-
jev vyvolávání podsvětních duchů; pěkným detai-
lem osvědčilo se pozvednutí mrtvého Oinoma
(jezírál p. Rabas, který zdůrazňoval jeho bar-
barskost) vysoko nad hlavy zástupu. Hudba s tex-
tem výborně korespondovaly, takže lze »Hip-
podamii« pokládati za korunu letošních saisony.

Petr Fingal.

NÁRODNÍ DIVADLO V BRNĚ.

Začátek května přinesl nám šest divadelních
svátků, šest dní tu hrál Vojan v divadle, naplně-
ném den ze dne Vojanovskou obcí. Nenadsazujeme,
při Vojanových hrách neschází se v divadle obe-
censtvo tak, jak obvykle, že ho zláká kus či po-
věst znamenitého herce. Vojan má v Brně tak
říkajíc zorganizované vyznavače svého umění, a
kdo si při vyhlášení jeho pohostinských her nepo-
spíší, nedostane se do divadla, neboť lístky bývají
téměř mžikem rozebrány. A nebylo ani letos málo
těch, kteří ze sedmi jeho her navštívili alespoň
čtyři. Letos nám přivezl Vojan převážně český
repertoir a v něm dvě původní novinky: Torquata
Tassa a Souboj. Obě hry byly v »Českém divadle«
posouzeny a já mohu přidat jen malou, řekl bych
osobní poznámku. »Souboj« lze vidět na jevišti
opravdu jen za cenu Vojanova starého hraběte
Lubelského, postavy vytesané Vojanem jak z nej-
tvrdšího kamene. Jinak hra odpuzuje přepjatostí
povah a prázdnotou dramatickou. A nedostalo se
jí snad v Brně špatného provedení i když s ho-
stovou dokonalostí těžce se domácím našim silám
konkuruje. Výborná byla z našich pí. Urbán-
ková, která hrála hraběnkou.

V Tassovi ztělesnil Vojan člověka-básníka za-
se tak úchvatně, že jeho výkon překlenul všechna
schematicky mrtvá místa kusu a zajistil tak úspěch
až do konce. Vedle Vojana hrál v Tassovi druhý
host, sl. Tumová; dcera neapolského zbohatlíka
nemohla býti životněji, přesvědčivěji a krásněji za-
hrána. Z domácích sil vynikla sl. Novotná svou
Leonorou, p. Veverka špitálním dozorcem.

Ostatních pět her bylo věnováno »Noci na Karl-
stejně«, »Maryši«, »Paličově dceři«, »Hamletu« a

»Mnoho povyku pro nic«. Několikrát hrál již Vojan
v těchto kusech v Brně, ale vždy znova a znova je
stejně vděčně a nadšeně v nich obdivován. Tento-
kráte podal v Hamletu výkon strhující mohutností;
jako Beneš zvítězil — svým mládím.

Vedle uvedených novinek přinesla naše činohra
nově na scénu Klicperův »Divotvorný klo-
bouk«, který byl zahrán velmi svěže a za režie
velmi pozorné. Velké byly výkony p. Pecha (pis-
níkář), Auersvalda (strýc lakomec) a p. Vo-
jty (krčmář). Pro oslavný týden nastudován Boz-
dýchův »Světá pán v županu«. Rozměry je-
viště našeho a vlašná hra nedaly vyniknout krá-
sám, které veselohra i při svém stáří a značné
kotrbatosti dějové má. Kromě této hry byl v
oslavném týdnu zahrán »Jiný vzduch« velmi
slušně.

Pro úplnost dlužno se zmíniti, že na 1. května
sehrála činohra Jeřábekova »Služebníka své-
ho pána«. Byl tedy květnový výkon naší čino-
hry nad míru velký; dlužno k němu připočítati Sha-
wova »Pygmaliona« a Sardouovu »Cyprie-
nu«, připravenou na poslední týden květnový s pí.
Sedláčkovou a p. Novým z Nár. divadla pražského.

Na začátek června jsou uchystány pohostinské
hry sl. Destinové v »Daliboru«, »Libuši« a
»Prodané nevěstě«.

Ant. Pavlíček.

ŠVANDOVO DIVADLO NA SMÍCHOVĚ.

V období mezi 15. dubnem a 15. květnem vy-
praven byl Čirikovův »Ivan Mironyč«, jemná, psy-
chologicky hluboká, ale po rusku důkladně roz-
vleklá komedie o nešťastném manželství, jež v pro-
vedení smíchovských ztrácela všechnu zamýšle-
ný účín, vzduch, vůni, barvu i náladu. — Druhá
z novinek, Lužanské »Jindra, hraběnka Ostrov-
inová«, drzá komplance »mladištve«, sotva dvacetile-
té autorky bez špetky vlastní tvořivosti, beze
stopy nadání, je snůškou scén a obrátů všech
možných autorů: uslužených příběhů, vykombinová-
ných na naivně mělkou citovost svého publika, příběhů,
jehož provedením dopustila se správa divadla
smrtelného hříchu na dramatické muse. Pochopili
bychom konečně, že ať už z příčin jakýchkoli, ať
z důvodů plných pokladen či vlivné protekce, pře-
šla tato nesnesitelná absurdnost jevištěm Intimní-
ho divadla, které přec mohlo by s pýchou vzpo-
menouti své slavné a nedávné minulosti — ale ne-
porozumíme, že umělkyně tak vzácných kvalit, ja-
ko je paní Švandová, propájuje se mnohdy — a
to nedělí co nedělí a svátek — dvakrát denně
k reprodukci tak nestvůrného nevkusů, k tak
zrůdně zvrhlé výchově obecnstva v době, kdy na
všech stranách voláme po obrodě uměleckého
krásna. — K jubilejním slavnostem Národního di-
vadla vypraven i na smíchovském jevišti cyklus
původních her, dobře obsazených a hraných na-
mnoze s chutí a porozuměním, z nichž uvádíme ze-
jména »Chudého kejklíře« s hudbou Škroupovou,
»Vojnarku«, »Její pastorkyni«, »Lásku Raffaello-
vu«, »Jedenácté přikázání« — a jako korunu cyklu
— »Jindru, hraběnkou Ostrovinovou« s deseti
představeními během 20 dnů... Tot nesporný rek-
ord banality a umělecké výchovy. O. Schäfer.

OSTATNÍ DIVADLA PŘEDMĚSTSKÁ.

Nejúčinnější — zdá se — vyzněla po divadle
Národním výzva slavnostních dnů pro původní
tvorbu u Lidového divadla »Uranie«
v Praze VII., jehož správa věnovala domácím
autorům netoliko jubilejní týden svatojanský, ale
celý měsíc květen. Český cyklus zdejší dostoupil
více než čtvrtiny sta představení, i lze snadno
posouditi jeho celek. Hry voleny především se zře-
telem na stálý kmen lidového publika, ač ani

ostatních stránek nebylo zanedbáno. Starší doba zastoupena Tylem, jehož »Strakonický dudák« v předvečer ústředního dne slavností s případnou předmluvou řed. V. Štecha potěšil zrak i duši mládeže. Mimo to hrána několikrát jeho »Paličova dcera«, k níž vážností se řadil Jerábkův »Služebník svého pána«, Stroupežnického »Václav Hrobčický z Hrobčic« a Kolarův »Pražský žid«, z největší produkce pak Preissové »Gazdina roba« a Jiráskova »Vojnarka«. Mezi veselohrami nemohl chybět Šamberk s dosud neodolatelným »Jedenáctým přikázáním«, ani Štech s oblíbeným svým »Třetím zvoněním« a »Deskovým statkem« (Kunětická »Přítěž« a Skružný »Ptačími mozky«). Představení byla na obvyklé pěkné úrovni souhry, obecnostvo vnímavé a vděčné. — Cyklus jubilejních představení Žižkovské činohry byl sice výběrem chudší, než slavnostní náladou rovnocenný. Zahájen Macháčkovými »Ženichy« ve vhodné úpravě, s proslovem řed. Karla Želenského, zahrnul

pečlivě nastudovanou operu Blodkovu »V studni«, Klicperova »Hadriana z Římsů«, Tylova »Chudého kejklíře« s původní hudbou Škroupovou, a zakončen Želenského »Tažnými ptáky«. Také lidové divadlo Pištěkovy na Král. Vinohradech rozpomenulo se na svou povinnost; v slavnostní den odpoledne provedlo »Strakonického dudáka«, večer »Paličovu dceru«, před níž promluvil řed. J. O. Královec »O významu Národního divadla pro český národ«, v sobotu na to uspořádala tu Čtenářsko-ochotnická jednota »Vlast« ve prospěch Tylova pomníku představení »Našich furiantů« s proslovem uč. Bohd. Skály: »O významu padesátiletého jubilea založení Nár. divadla«, v neděli odpo. »Paličova dcera« opakována, večer hrán »Služebník svého pána«. Kdyby oslavy ty ve svých důsledcích nebyly jiného docílily, nežli bedlivějšího zřetele našich divadelních správk produkci domácí, kterýžto zřetel — doufejme — potrvá i nadále, dosti se stalo! J. Rydvan.

KRONIKA

Dvě jubilea. Ve dny nejradostnějšího vzrušení, jež poskytly oslavy velepamátčné chvíle v dějinách českého divadla: položení základního kamene k důstojnému stánku divadla Národního, zapadla nejkrásnějším dozvukem připomínka třicetileté vynikající umělecké činnosti mistra Eduarda Vojana a, současně největšího našeho mima. Vrozená skromnost umělcova byla by hnedle dala i tomuto významnému jubileu vyzníti bez povšimnutí. Slavnostní valná schůze herecká na Žofíně o minulých svátých svatošních první projevila spontánním způsobem vděk svému příslušníku, jenž hereckému jménu i práci vydobyl dnešní vážnosti a také před cizinou dovedl získati českému umění reprodukčnímu náležitýho zřetele. Začal, jako většina; na scéně ochotnické (malostranské »Thalie« v roli Zikmunda Korybuta Kolarovy hist. tragédie »Žižkova smrt« dne 4. července 1869), a bylo třeba téměř dvacetileté praktické průpravy u společnosti Kramuelovy, Pokorného, Pištěkovy i Švandovy, a skvělých úspěchů stagion plzeňské a brněnské, jež přinesly mu nejčelnější role běžného repertoáru (Armand, de Prunell, Otto z Losů, Petrucchio, Tyl, Kounic) i ocenění a sympatie publika, než otevřely se mu brány vytužené »zlaté kapličky nad Vltavou« (poprvé vystoupil dne 1. června 1888 v »Zlatohlávk« jako Viktor Skudolský). Zde však nastává mu nový a těžký zápas za uznání; hlavní role beztak už od dřívějška byly v osvědčených rukách. Jeho hlas málo sympatického zabarvení ostře kontrastoval skvěle zvukovým orgánům většiny tehdejších čelných členů, a trvalo dlouho, než zvyk a snad i cvik jen z části zmírnil tento »nedostatek«. R. 1891 znamená obrát. Vojanovi dostává se první větší role Mortimera v Schillerově »Marii Stuartovně«, r. 1894 hraje již Francka v Mrštíkovi »Maryši«, r. 1896 Hoška v Hilbertově »Vině«, Honzu v Kvapilově »Pampelišce« a projevuje zvláště hluboký smysl pro psychologickou stránku představované postavy i herecké její zvýraznění. Od té doby jde to ku předu a výše, od role k roli, od úspěchu k úspěchu, až po dnešní významnost. Je veliká řada postav, jež Eduard Vojan vytvořil ryze osobitým pojetím, v němž není snahy laciné líbivosti či prázdného efektu, než jen a jen život v přísné umělecké stylisaci a při čemž i jeho hlas prokázal vzácnou vlastnost tvárné plastičnosti. Jenom námatkou, bez přesné chronologie vyčísti lze »Zkušebního kandidáta«, Nikitu ve »Vládě tmy«, Fleminga ve »Flachsmannu«, »Krále Harlekýna«, Hamleta, Cyrana, Mefistu, Herodesa, Relského v

»Karrikaturách«, Dona Juana, Beneše, Makbetha, Shylocka, Leara, Solnessa, Borgmanna, dra Ranka, Valdštýna, z české produkce Valentu v »Paličově dceři«, Karla IV., Kociána v »Oblakách«, Janošíka, Antonína ve »Vojnarce«, Falkenštejna, Posla, Gera, Husa, Jana Žižku a z posledních novinek zejména Torquatta Tassa, Petra z Lomu a j. a j. V nich zračí se všechna mnohostrannost vyzrálého umění Vojanova. Mládi i stáří se svými ušlechtilými vzněty i hříšnými vášněmi, chorobnými touhami, pudy a sklony, vznešenost srdce i ducha a opakem nízkost, podlost a zločin, odvaha i zbabělost, něha i brutalita, cit a rozum, toť asi krajní meze, jež mu nevědnými schopnostmi vytčeny a které, nejsouce ani mezemi, umožní mu z nepřeberného bohatství obsahu načerpati hojných dalších tvůrčích popudů. — Druhým mladším jubilantem Národního divadla je František Matějovský, dovršující čtvrt století působnosti u tohoto uměleckého ústavu. Počátky herecké jeho dráhy jsou rovněž ochotnické. Při představení »Jana Věravý« na scéně smích, jedn. »Kolár« r. 1893, v němž tehdy hrál roli Dvořáka, poznal ho řed. F. A. Šubert a ještě téhož roku (od 1. června) angažoval k činohře divadla Národního. Matějovský doplnil své vzdělání návštěvou dramatické školy, která při divadle Národním byla zřízena; i soukromě u Josefa Šmahy, a záhy jeho mužně krásný zjev i lahodné zvukový hlas uplatnily se v celé řadě postav milovnických i mladistvě hrdinných. Jevišťem přešel v jeho produkci sladký Romeo, statný Radúz i Tomeš z »Probuzeňců«, Armand v »Dámě s kameliemi«, Max (»Myška«), Flahault (»Světá pán v županu«), Benaja (»Sulamit«) a později sřevýřovaný mu i role charakterní (Alexander v »Sudě Diogenově«, Solenij ve »Třech sestřích« a j.). V novější době, v níž reprodukční umění obrací se více do hloubky a nitra představovaných postav, a vnější výraz oddává se cele jejich službám, osobních předností tohoto umělce dostatečně nevyužíváno. Leč není pochyby, že i napříště bude jich dbáno tam, kde vládne krása.

Rydv.

Vypsání ceny. Jednota »Máj«, spolek pro pěstování umění dramatického, pěveckého a hudebního ve Vídni (V., Margaretenplatz 7), vypisuje na oslavu jubilea Národního divadla v Praze konkurs na celovečerní hru ze života české menšiny ve Vídni ve výši tisíce korun. Práce dosud nikde neprovzvaná, čitelně psané a jménem a adresou spisovatelovou v zavřené obálce provázené, zašlete nejpozději do dne 1. března 1919.

1. Čten a schválení zápisu o ustavující schůzi správního výboru z 28. prosince 1917. — 2. Vzata na vědomí resignace p. Fr. Lisky na členství výboru a funkci jednatele, jímž zvolen nově Ů. M. D. O. Č. delegovaný B. Skála. — 3. Vzata na vědomí zpráva odstoupivšího jednatele o vyřízení agendy spolkové. — 4. Projednány došlé dopisy: K dopisu c. k. polic. ředitelství v Praze z 28. února 1918, č. 2142 S. II., kterým vzato na vědomí oznámení o vydávání »Českého Divadla«, usneseno oznámiti, že vydavatelem listu je Matice Divadelní. P. R. Nešvera bude požádán, aby se věnoval činnosti v Matici Divadelní. Na vědomí vzato oznámení Tylova kroužku v Praze, že členský podíl býv. vydavatelského družstva dává se k dispozici Matici Div. Nabídka na vydání 3 aktovek musila býti vzhledem k nynějším poměrům zamítnuta. — 5. Přijati 2 členové zakládající, 2 členové skuteční, 27 členů přispívajících a 17 členů činných. Stav členstva je nyní: 12 členů zakládajících, 21 člen skutečný, 38 přispívajících a 28 činných, celkem 99. Sneseno provést agitaci u jednot, v »Českém Divadle« a oběžníky k získání členů. Důvěrníky Matice Divadelní jmenování přihlásivší se Sl. Havlík v Dobřichovicích a Frant. Nový ve Stupně. — 6. Vzata na vědomí zpráva o posavadních 7 schůzích redakční rady. — 7. Pokladní zpráva, přednesená pokladníkem prof. K. Štěpánkem, schválena. — 8. Pojednáno o vydavatelské činnosti svého času usnesené a učiněny příslušné dispozice. —

Ů. M. D. O. Č.

Rádná schůze výkonného výboru konána byla dne 11. května za předsednictví starosty prof. K. Štěpánka. Vzato na vědomí sdělení předsedy vzdělávacího odboru p. učitele Skály o vydání druhého čísla »Pokynů«. K slavnostem jubilejním delegoval vzdělávací odbor řečníky na 16 míst. Počet ten postupem času ovšem vzrostl. Ze zprávy gen. tajemníka p. Jíry st. třeba se zmíniti o usnesení Tylova IL okrsku v Plzni, aby v místě, v němž jest organizována jednota činná, jiná, mimomístní jednota pořádala představení jen po dohodě s jednotou místní. Porušení tohoto ustanovení má v zápatí pro poprvé pokutu 50 K, pro podruhé 100 K a po třetí vyloučení z Matice. Výkonný výbor usnáší se, aby do té doby, než vejde v platnost všeobecný organizační řád, v němž budou v tomto ohledu ustanoveny společná všem okrskům, usnesení okrsku Plzeňského bylo pro jednoty v něm sdružené závazným. Na jubilejní dar pro Matici zaslal Plzeňský okrsek obnos 270 K (J. d. o. »Tyl« v Plzni 50 K, Spolek škodových závodů 100 K, odbor hasičů v Plzenci 50 K, odbor Obč. besedy v Bolevci 70 K). Příjem bude s díky náležitě kvitován. Zpráva pokladníka p. Willerta vykazuje celkový stav jmění obnosem K 4984.76. V příčině provozovacích práv zvolena při spolku čes. spisovatelů »Máj« zvláštní komise, do níž povolala za Matici prof. K. Štěpánek. Komise tato vyzvala Matici, aby podala v příčině práv provozovacích své návrhy. K vypracování těchto návrhů zplnomocnění výkonným výborem p. red. Skružný, pan V. Trousil a prof. K. Štěpánek. K dotazu zástupce Plzeňského okrsku p. Růžičky usneseno urgovati organizační řád a urychlit kroky u místodržitelství v příčině pořádání div. představení různými stolními společnostmi a kroužky, jak již před časem bylo usneseno. Ke konci schůze stěžuje si gen. tajemník, že agenda kancelářská letošního roku značně stoupá, neboť vykazuje za první 4 měsíce o 55 čísel jednací více, než za celý rok loňský. Z té příčiny dává výboru na uvážení, aby v dohledné době pomýšlel na potřebné dispozice k obsazení této funkce, neboť jemu se

nedostává možnosti vykonávat funkci převzatou tak, jak toho její důležitost vyžaduje.

Ve schůzi **výkonného výboru dne 8. června** vedle běžných věcí vyřízena hlavně otázka organizačního řádu a podniknuty kroky k vybudování užšího styku s jednotami. Bývalý starosta Ů. M. D. O. Č. p. Liska vzdal se členství poroty pro jubilejní soutěž o VI. cenu Tylova. Zvolen za něho p. učitel B. Skála. V příčině provozovacích práv rozeslán bude jednotám dotazník o přáních a stížnostech na jednotlivá zastupitelství autorských práv. S povděkem byly vzaty na vědomí referáty zástupců Ů. M. D. O. Č., kteří byli vysláni k jubilejním slavnostem Nár. divadla jako slavnostní řečníci. Byli to pp. Skála, Trousil a Weinert. Pouze p. učitel Skála oznámil, že přednáška v Dělnickém divadle v Praze VII. byla policií zakázána a všechna zakročení zůstla bezvýsledná. V jiném případě znemožněna mu přednáška nedostatečným porozuměním věci, když žádáno, aby přednášku omezil na nemožnou míru, takže raději od ní upustil. Jinak referáty všech tří pp. přednášejících byly velmi příznivé o všech slavnostech, jichž se zúčastnili. Usneseno obrátiti se k jednotám zvláštní výzvou, aby v nejbližší saisoně pamatovaly aspoň jedním představením ve prospěch sbírek Nár. divadla v Brně. Dle zprávy pokladní, přednesené pokladníkem p. Willerem, celkový stav jmění Ů. M. D. O. Č. vykazuje částku K 5197.23. S povděkem vzata na vědomí zpráva účetního p. Landy o založení nových účetních knih. Ke sjezdu ochotnictva kraje opavského dne 2. června 1918 v Matičním domě v Opavě zaslán byl pozdravný telegram. V odpověď došel tento významný projev: »Slezské ochotnictvo posílá ze sjezdu v Opavě pozdrav a skládá slib oživit divadelní činnost na Slezsku ku prospěchu národa.« Předseda Kristůfek.

Za nové členy Ů. M. D. O. Č. přijaty byly následující jednoty: Spolek div. ochot. v Touchovicích u Loun; Spolek div. ochot. v Blatné na Moravě; Dramatický odbor Matice Breclavské v Breclavi na Moravě; Ochotnické divadlo v Lysicích; Div. odbor klubu »Ctibor« v Hrdlořezích; Kroužek absolventů obchodní školy Maděrovy v Praze; Spolek div. ochot. »Tyl« v Čermné u Staňkova; Div. odbor sboru dobrov. hasičů v Jedomelicích u Slaného; Beseda »Frankovský« na Král. Vinohradech; Jednota div. ochot. »Kolár« v Nechanicích; Div. ochot. spolek »České srdce« v Ličné, p. Dětenice; Remeslnická beseda v Dolním Bousově. Městská beseda v Praze; Ochot. člen. spolek »Havlíček« v Pecínově, p. Nové Strašceci; Vzdělav. a zábav. kroužek »Stochovan« v Stochově, p. Lány; Místní sdružení agrárního dorostu v Honicích, p. Lány; Spolek »Budoucnost« v Líněch u Plzně; Spolek »Heřman« v Heřmanově Městci; Odbor »Sokola« v Borovanech; Odbor nár. jednoty Pošumavské v Kolinci; Spolek div. ochot. v Lobzech; Spolek pro zřízení a udržování divadla ve 12. a 13. volebním okrese v Žitkově.

Do jubilejní soutěže o VI. cenu Tylova, vybranou Ů. M. D. O. Č., došly práce v tomto pořadí a s následujícími názvy a hesly:

I. »Svatební pochod«, žert o jednom dějství. — II. »Milkova osidla«, veselohra o třech jednáních. Heslo: »Milkova osidla.« — III. »V zastoupení«, veselohra o třech dějstvích. »Prvotina.« — IV. »Bukvičkovy omyly«, veselá hra o třech jednáních. »Eppur si muove?« — V. ? komedie o třech aktech. »Muška.« — VI. »Jinak rozum, jinak srdce«, obraz z vesnického života o 4 jednáních. »Sebeurčení národů 4.« — VII. »Detektiv Makovička«, veselohra o čtyřech jednáních. — VIII. »Obchod nade vše«, veselohra o 3 jednáních. »Obchod nade

vše.» — VIII. »Jejich líbáanky,« veselohra o třech dějstvích. »Důvěra ve zdar,« — IX. »To várník,« hra o třech dějstvích. »Zákon práce,« — X. »Charly,« drama lásky z válečné doby 1914—1917. — XI. »Směry osudu,« obraz z vesnického života o 5 jednáních s předeherou. »Ochotník 25,« — XII. »Dědictví z Ameriky,« veselohra o 3 jednáních. »K. Horák,« — XIII. »Kolo,« veselohra o pěti dějstvích. »K pravdě,« — XIV. »Ženy a víno,« veselohra o 3 jednáních. — RRR — XV. »Prstýnek,« lidová hra z 18. století o třech dějstvích. »Nedoufáme-li, nezklamem se,« — XVI. »Vzácná kořist,« rytířská hra se zpěvy o 3 jednáních z dob válek křížových. »Ardnij Rednaxela Flodur,« — XVII. »V panenském čeledníku,« hra z lidu a pro lid o 3 dějstvích. »Trudné, ale pravdivé,« — XVIII. »Nelíbat,« veselohra o 3 jednáních. — XIX. »Vedle kolejí,« idylla železniční staničky. — Veselohra o třech jednáních. »Vedle kolejí.«

OKRSKY.

Okrsková rada Pražského okrsku Ú. M. D. O. Č. měla schůzi 5. května 1918. Ve zprávě z odboru vzdělávacího předseda B. Skála oznamuje, že vydané 1. číslo »Pokynů ochotnictvu k jubil. slavnostem Národního divadla« jest rozebráno; 2.—3. číslo je v tisku a dle zájmu, který se o ně jeví, bude asi také brzy rozebráno. — Pražský okrsek oslaví jubileum Národního divadla bezplatnou slavností 16. května v lesním divadle v Krči; její pořad byl vzat na vědomí. — Náměstkem předsedy pořadatelského odboru zvolen p. Sláva Kuneš místo p. Jos. Špatenky, který se stal okrskovým režisérem. — Po návrhu organizačního odboru učiněno opatření ke zkoncování otázek organizačního řádu. Kromě toho sneseno zříditi dámský odbor. — Za členy přijaty jednoty: Dramatický odbor besedy »Barák« v Hostivaři; Kroužek absolventů školy Obchodního gremia, Dramatický odbor klubu athletů »Ctibor« v Hrdlořezích, Dramatický odbor Měšťanské besedy v Praze. — Usneseno učiniti opatření, aby povolovány byly podniky jednot ve prospěch účelův organizačních a národních. — Bude zjištěno, které jednoty v obvodu okrsku nejsou ještě sdruženy v Ú. M. D. O. Č., aby mohla býti organizace doplněna. —

Ve schůzi 29. května vzata na vědomí zpráva předsedova o jednání za uhájení her v lesním divadle v Krči a usnesena další opatření.

Dámský odbor Pražského okrsku Ú. M. D. O. Č. ustavil se 10. května 1918. Schůzi hojně dámami i pány navštívenou zahájil předseda okrskové rady B. Skála, nastínil úkoly dámského odboru v přítomné době i v budoucnu. Poté místopředsedkyní odboru zvolena pí. Růža Květenská, jednatelekou pí. Růž. Žáková. Usneseno, aby odbor účinkoval k žádosti Ústřední jednoty českého herectva na slavnostech hereckých 19.—21. května na Žofíně. Rozděleny úkoly pro lid. Slavnost v lesním divadle v Krči 16. května. —

Ve schůzi 23. května učiněny přípravy a rozděleny úkoly pro představení v lesním divadle v Krči 2. června.

Pražský okrsek Ú. M. D. O. Č. oslavil jubileum padesátiletí položení základního kamene k Národnímu divadlu bezplatnou lidovou slavností dne 16. května 1918 v lesním divadle v Krči. Ač byl program slavnosti prostý, zanechal práce ve všech účastnících dojem velmi mocný. Po Smetanově sboru »Věno«, který zapěl mužský sbor pěveckého spolku »Žáboj« ve Vysočanech, a slavnostním proslovu B. Kaminského, který vystižně přednesla pí. Růža Květenská, pojednal předseda okrskové rady p. B. Skála v řeči přes hodinu trvající, pozorně vyslechnuté a často bouřlivým po-

tleskem provázené, »O významu Národního divadla pro český lid«. Vnucující slova řečníkova, pod bezprostředním dojmem slavnostního shromáždění v muzejním Pantheonu, vyvrcholující k závěru v apeli, abychoť sami sobě zůstávající věrni doufali ve šťastnou budoucnost, strhla účastníky k nadšenému souhlasu s vývody řečníkovými. Poté střídaly se sbory, přednesené smíšeným sborem »Žáboje« (»Bývali Čechové«, »Pod starým praporem«, »Hymna slezská«) s recitacemi vhodných básní, jež přednesli pp. Sl. Kuneš (Jan Neruda (Jan dále), B. Skála (Jar. Tichý »Láska k vlasti«, El. Krásnohorská »Chodská«) a Fr. Kratochvíl (Jar. Tichý »Jsme národ jeden«). Naši národní hymnou »Kde domov můj« končil pěvecký spolek »Žáboj« své pečlivě provedené výkony za řízení sbormistra p. uč. A. Černožského, a obecenstvo, vyslechnuvši ji v hlubokém pohnutí, opouštělo útulné divadlo krčské posíleno a utuženo ve svém národním přesvědčení.

Dne 2. června sehrál okrsek v lesním divadle v Krči za účasti Dělnického divadla v Praze VII. a členů z některých jiných jednot Šubertovo drama »Jan Vřava«. Obecenstvo, naplňující divadlo téměř do posledního místačka, přijalo výkony herců velmi vřele a na některých místech při otevření scéně propukalo v nadšený potlesk. Hra byla za osvědčené režie p. J. Špatenky provedena velmi dobře, některé role obsazeny byly přímo znamenitě a pestře působily četné komparsy.

Tylův II. okrsek v Plzni konal dne 12. května t. r. řádnou schůzi okrskové rady za předsednictví p. Tenka, na níž bylo zastoupeno 14 jednot dvaceti sedmi delegáty. Vykonány hlavně přípravy pro valnou hromadu okrsku. Jednotě »Mošna« v Plzni odmítnuto přijetí za člena. K návrhu p. Varause z »Tylu« založí si jednoty při spolkové pokladně stavební fond pro Tylův dům v Plzni, a ve schůzích, které bude svolávati »Tyl«, budou referovati o výši získaných obnosů. — **Valná hromada okrsku** konána byla dne 2. června. Přítomno bylo 55 delegátů, zastupujících 24 jednoty. Valnou hromadu řídil předseda okrsku p. Tenk. Ú. M. D. O. Č. byla zastoupena starostou prof. K. Štěpánkem. V dodatku k protokolu bylo konstatováno, že na jub. dar Ú. M. D. O. Č. bylo odvedeno K 1000.— Kroky podniknuté ve příčině činnosti »Spolku pro postavení Tylova pomníka v Plzni« zůstaly dosud bez výsledku. Ze zprávy jednatele, přednesené p. Růžičkou, třeba se zmíniti s povděkem, že v »Českém Denníku« zařizena byla ochotnická hlídka. Organizovanými jednotami požádáno bylo 200 představení téměř ve směs prací původních. Okrsek sehrál Šmahovo »Zlato«. Dle zprávy pokladní činil příjem do 31. května t. r. K 506.44, vydání K 180.21, takže jmění okrsku vykazuje částku K 326.23. Slč. Křížkové vysloven dík za převzetí pokladní funkce po resignaci p. Kožnara. Okrsková knihovna čítá 333 hry několikaaktové a 77 jednoaktovek. Během roku přibýlo 79 knih, z nichž 60 zakoupeno v ceně K 113.35. Při volbě okrskové rady, vykonané aklamací, zvoleni za starostu p. Meiner Ferdinand, za místopředsedu p. Frána Josef (Klub absolventů obch. akademie), za členy výboru pp. Růžička Gustav (»Tyl« v Plzni), Křížková Ančí (Klub absolventů obch. akademie), Čipera Láda (Dělnická Beseda), Mařík Frant. (»Tyl« v Plzni), Andrlík Jos. (»České děti«, Čechura J. (Doudlevec), Dostál Blažej (Bolevec), Hořejš Karel (Škvrňany), Hoffman Frant. (Litice), Budil Jos. (Škodovy závody); za náhradníky zvoleni pp. Tenk Karel (»Kolár« v Plzni) a Landa J. (Lobzy), za revisory pp. Škarda Jan (Klatovy) a Janeček (»Svornost« v Bolevci). Ustavující schůze okrskové rady určena byla na neděli dne 9. června. Starosta Ú. M. D. O. Č. projevil po-

vděk ze zdárné činnosti Tylova okrsku, přál plného zduaru organizačnímu rozvoji jeho a zaujal stanovisko k určitým námětům, jež vyšly z řad shromážděných pp. zástupců. Jmenovitě projev p. Vause o řádní neorganizovanosti škůdců ochotnických jednot zavdal mu podnět, aby obrátil se na všechny rozvážné zástupce ochotnictva se žádostí o pomoc proti zjevným i tajným poškozovatelům ochotnických zájmů. Pokud nemá ústředí rozhodující výkonné moci v otázkách ochotnického divadla a ochotnictva vůbec, nezbyvá než morálním vlivem znemožnit výstřelky, jež bují tu a tam v řadách ochotnictva. K tomu jest potřebí součinnosti činitelů všech jednot. Není pochyby, že časem organizace naše dospěje toho stupně, který nám všem tane na mysli, ale zatím jest třeba vlastním úsilím znemožňovati zhoubnou činnost všech pokoutních združených i nezdržených ochotníků, kteří zjevně i tajně, vědomě i nevědomě poškozují nejen organizační zájmy, ale i dobrou pověst ochotnictva vůbec.

Šamberkův divadelní okrsek ve Slaném konal řádnou valnou hromadu dne 14. dubna t. r. V ustavující schůzi dne 12. května t. r. ustavil se výbor následovně: Správce okrsku p. Kozina Ant., knížečí sládek v Zlonicích, zástupce správce okrsku p. Pražák Karel, hotelier v Slaném; jednatel pan Čechák Bohumil, oficiant c. k. evid. katastru, pokladník p. Baše Ant., skladník c. k. stát. drah ve Slaném; členy výboru pp. Šváb Josef, soustružník želez. strojřen v Slaném, Dufek Frant. tamže, p. Řimovský Václav v Zlonicích a náhradník p. Vacek Ladislav v Slaném.

Smetanův okrsek v Chocni svolal valnou hromadu na 9. června t. r. Zástupce p. Merta trpce si stěžuje, že dřívější pp. funkcionáři neodevzdali nyníšlé správě ani záznamův, ani zápisní knihy. Bylo potřebí budovati okrsek znovu. Ovšem mnoho zavinily válečné poměry. Nyní poměry pro ochotnickou práci se zlepšily a jest naděje, že okrsek bude rozvíjeti zdárnou pravidelnou činnost. Dřívější ochot. spolky »Kolár« a »Tyl« v Chocni se rozešly a členové spojili se ve spolek jeden, jenž nese jméno našeho vzácného a milého Jiráska. Okrsek důrazně volá po organizačním řádu; dle možnosti bude mu co nejdříve vyhověno.

JEDNOTY.

Oslovy položení základního kamene Národního divadla v Praze vnesly nový ruch do našich ochotnických jednot. Přes nepřízeň doby, kdy členstvo naše valně prošlo, závodily naše jednoty v projevích nadšení a snažily se přispěti svojí hřívnou k důstojnému rázu všenárodního a nezapomenutelného svátku. Podněty, vyšlé z ústředí, neměly se účinkem, nalezly všude plného ohlasu. Jest cosi povznášejícího v tomto vědomí, že při vši bídě dnešní doby, kdy přišera hladu stále dotěrněji bují na dvěře, v řadách našeho drobného lidu, v pracovnicích, kteří často bývají neprávem přehlíženi, ač jsou důležitou kulturní složkou českého života od samého zábrěsku našeho národního probuzení, nalezla čistě ideální myšlenka oslav tolik upřímného pochopení a stala se vzpruhou k novému životu. Ovzduší krásných, nezapomenutelných dnů vznášá se dosud nad námi a nedopusťme, aby dojmy, jichž jsme zažili, vyprchaly z naší paměti. Jako v jiných oborech veřejné činnosti i na poli ochotnického snažení naše síla spočívá v nás samých. Z jubilejních oslav čerpejme povzbuzení, že tato síla zmohutní k plnému sebevědomí organizovaného ochotnictva, jehož cílem není a nemůže býti jen ušlechtilá zábava, ale v první řadě úkoly sebevýchovy, sebevzdělání a především nezadatelné ideály našeho národa. Těmto zásadám sloužilo

české ochotnictvo od samého počátku a také se jim nikdy nezpronevěří.

Jako upomínku na krásné květnové dny a na důkaz, kterak ochotnictvo uplatnilo se při jubilejních oslavách, chystá ústředí zvláštní akci. Zatím přinášíme zběžné zprávy, pokud jsme si je mohli opatřit. Doufáme však, že dotazy, jež budou jednotám co nejdříve rozeslány, budou podrobně a rychle zodpovídaný. K. Š.

Mladá Boleslav. Vzhledem ke květnovým pohostinským hrám brněnského Národního divadla, zahájil divad. spolek »Kolár« jubilejní cyklus původních her již v dubnu dne 20. a 21. Klicperovou hrou »Zlý jelen«. Proslov, přednesený oblíbeným spisovatelem V. Živsou (pseud. prof. Ferd. Strejčka), zakončen byl živým obrazem »Národ sobě«, komponovaným akad. malířem mistrem Muttichem. Oba večery byly z těch, na něž se nezapomíná a které dlouho utkví v paměti. Dne 16. května svolána byla slavnostní mimořádná valná hromada, která jmenovala mistra Aloise Jiráska čestným členem. V cyklu bude pokračováno po odjezdu brněnského Národního divadla. Vypraveny budou postupně hry našich předních dramatiků od počátků až do dnešní doby. Spolek »Kolár« vypravil v 1. 1917—18 přes 20 původních představení a odvedl k národním a dobročinným účelům několik tisíc korun.

Bolevec. Div. odbor Občanské hosp. besedy sehrál dne 19. května Skružného veselohru »Láska si nedá poroučet«. Odbor potvrdil opět své tradiční dobrou pověst, kterou při svědomité práci a dobré režii zajistě si zachová. Výprava byla vyřešena a vystižena velmi případně v jednoduchém zahradním zátíši. Představení pořádáno ve prospěch Nár. Jednoty Severočeské a Matice Slezské.

Český Brod. Div. odbor »Sokola« sehrál na oslavu 50letého výročí založení Nár. divadla Stroupežnického braz ze života »Naši furianti« za režie E. Hercoga. Slavnostní proslov přednesl red. Josef Miškovský. Koncertní čísla od Smetany, Dvořáka a Foerstra přednesli slč. M. Šiková a p. J. Seifert. Dne 19. května »Naši furianti« opakování.

Velká Bystřice u Olomouce. Jednota div. ochotníků oslavila jubileum Nár. divadla slavnostním večerem dne 17. května. Po proslovu následovala přednáška o významu českého a především Národního divadla pro náš kulturní život, načež se hráno bylo Šamberkovo »Jedenácté přikázání«. — V úzkém kruhu členstva a přátel slavila zmíněná jednota jubileum 25leté činnosti režisérské a 20leté předsednictví svého čestného člena Jaromíra Balcárka. Připojujeme přání, aby jubilat, jenž v organizaci naší jest čilým pracovníkem a propagátorem našich režisérských kursů, dožil se mnoha let a v úspěšné své činnosti neochaboval. Na zdar!

Horní Cerekev. Divad. spolek ochotníků účastnil se jubilejních oslav Nár. divadla zdařilou slavností, která zůstane zajisté účastníkům na dlouho v paměti. Dne 16. května odpoledne byl slavnostní průvod od školy na náměstí za účasti veškerých korporací místních a okolních, občanstva i dam v národních krojích. O významu slavnosti promluvil místostarosta Ů. M. D. O. Č. Rud. Weinert. Večer bylo slavnostní představení Jiráskovy »Lucerny«. Hráno bylo velmi pěkně za osvědčené režie p. Půlpytla, který na poměrně malém jevišti docílil znamenité souhry. V rámci těchto oslav opakováno bylo představení v neděli jako lidové a v pondělí jako dětské. Ochotníci cerekvičtí plně pochopili své poslání. Zasluhují uznání a blahopřejeme jim k dosaženým výsledkům. Wrt.

Malé Čakovice. Čtenářsko-ochot. beseda sehrála na památku položení zákl. kamene k Národnímu divadlu dne 20. května veselohru Skružného »To

byla noc! Dne 2. června bylo představení opakováno. Hráno bylo ve prospěch spol. knihovny.

Dáblice. Sdružené spolky uspořádaly oslavu jubilea Nár. divadla dne 12. května. Slavnostní přednášku proslovil p. V. Trousil. Zdařilé lidové slavnosti účastnilo se na 1000 osob.

Divišov. Čtenářsko-ochotnická jednota na oslavu 50letého jubilea položila základního kamene k Národnímu divadlu pořádala 16. května divadelní představení ve prospěch Ústřední Matice školské a Akademického domu v Praze.

Dobříčovice. Vzdělávací kroužek ochot. oslavil jubileum Národního divadla zdařilou slavností, spojenou s přednáškou místostarosty Ú. M. D. O. Č. Rud. Weinerta o významu oslav a o Národním divadle. Tisíce účastníků ubíraly se v průvodu od nádraží na náměstí, kde byla zřízena tribuna. Veškeré okolní obyvatelstvo přispěchalo, aby bralo účast na těchto oslavách. Sta a sta národních krojů, banderla, alegorické vozy, hudba, zpěvy atd. oživovaly tyto oslavy. Večer bylo slavnostní představení — Šamberkův »Jos. Kaj. Tyl« — při úplně vyprodaném domě. Dobříčovičtí ochotníci mohou býti zcela spokojeni s průběhem těchto oslav, což svědčí i za jisté o jejich vyspělosti a osvětových snahách.

Wrt.

Deudlevce. Skupina českých kovodělníků za spoluúčinkování Jednoty div. ochot. uspořádala v předvečer 1. května div. představení, při němž se hrálo drama F. Krejčího »Povodeň«.

Fryšták. Tělocvičná jednota »Sokol« se hrála dne 19. května t. r. na oslavu 50letého jubilea Národního divadla Stroupežnického »Naši furianté«. Oslavný večer zahájen byl mužským sborem, jenž zapěl národní hymnu »Kde domov můj«, načež následovala přednáška o významu jubil. slavnosti Nár. divadla. Hráno bylo po prvé na vlastním jevišti.

Hlubětín. Ochot. spolek »Mošna« společně s dram. odborem »Všeodb. sdružení čes. socialistů« a s tamburašským odborem »Sokola« uspořádal na oslavu jubilea Národního divadla dne 12. května slavnostní večer. Zahájen byl »Hymnou národa českého«, kterou přednesl tamburašský sbor řízený p. J. Hilberta, sborníkem z Karlína. Slč. Al. Pokorná přednesla proslov. Recitovali slč. M. Maxová, A. Jiroušková a p. J. Jiroušek. Sehráno bylo drama J. Štolby »Zloděj« za režie p. V. Zdvihala. Ochotníci »Všeodb. sdružení čes. socialistů« sehráli Stechovy »Maloměstské tradice« za režie p. K. Bendy. Večer vydařil se znamenitě, nálada obecenstva byla slavnostní, potlesku hojnost. Večer zakončen byl skladbou Vondráčka »Z českých luhů«, kterou sehrál tamburašský odbor. Čistý zisk připadl místnímu odboru »Českého srdce« a »Ústřední Matici školské«.

Hodonín. České spolky pořádaly jubilejní slavnost dne 20. května. Proslov přednesl prof. a spisovatel p. K. Juda, načež následoval živý obraz — hold lidu československého Nár. divadlu. Potom se hrála byla Jiráskova »Kolébka«.

Holice. Spolek div. ochot. »Klicpera« uspořádal pod protektorem městské rady akademii a slavnostní představení na oslavu jubilea Národního divadla. Akademie dne 25. května vykazovala na programu vedle sboru »Česká píseň« od Smetany a »Staročeská« od Skroupa recitace z Heyduka »Zlatá kaplička« a z Čecha »Dva požáry«. Recitovala slč. M. Marková a p. O. Kment. O významu Nár. divadla v životě českého národa promluvil učitel a člen »Máje« p. O. Pospíšil. Dne 26. května se hrálo bylo Tylco »Jiříkovo vidění«. Představení zahájeno bylo slavnostním proslovem B. Kaminského, jež recitovala slč. M. Marková, a živým obrazem. Dětské představení téže hry uspořádáno bylo dne 29. května. — Na počest 25leté

činnosti spolkové p. F. Formánka sehrán byl ve prospěch útulny slepých dívek na Kampě v Praze »Nezdařený plán« J. L. Turnovského.

Chvalkovice. Čtenářsko-ochotnická jednota pořádala dne 7. června oslavný večer na paměť 50letého jubilea Nár. divadla, při němž byla se hrána Nerudova »Prodaná láska«. Slavnostní řeč proslovil p. V. Machek, učitel z Jaroměře.

Kamenice n. L. Tělocvičná jednota »Sokol« se hrála dne 16. května u příležitosti jubilea Nár. divadla Jiráskovu »Lucernu«. Slavnostní proslov přednesl V. Škorpík. Dne 15. května bylo uspořádáno představení pro mládež.

Karlín. Ochot. spolek »J. Mošna« zvolil na své valné hromadě za předsedu a ředitele divadla opět p. R. Weinerta, za místopředsedu p. Jindru Kubátu, za jednatele p. V. Willerta a za pokladníka p. K. Čemuse. Ve prospěch »Českého srdce« v Karlíně byla se hrána veselohra Fr. Rutha »Olymp«. Čistý výtěžek K 571.10. Hráno bylo vzorně, divadlo bylo vyprodáno a obecenstvo neskrbilo potleskem.

Velké Karlovice na Moravě. Ochot. kroužek »Sokola« uspořádal jubilejní oslavu Národního divadla dne 12. května. Vedle čísel hudebních a zpěvů, vykazujících skladby Smetany, Dvořáka, Pauknera, Frimla, Zadražila a j., sehrán byl Stroupežnického »Zvíkovský rašáček«. Oslava těšila se neobyčejnému účastenství a zakončena byla národní hymnou »Kde domov můj«. Čistý výnos K 200.— věnován odboru »Českého srdce« ve Vsetíně.

Kobylisy u Prahy. Dne 12. května se hrála »Nár. Beseda« Jiráskovu »Vojnarku« a dne 26. května spojené spolky pořádaly akademii za účinkování pěvec. spolku »Záboj« ve Vysočanech, s recitacemi, koncertními čísly atd. Při obou slavnostech na paměť jubilea Národního divadla promluvil slavnostní řeč zástupce Ú. M. D. O. Č. p. V. Trousil.

Kostelec nad Černými Lesy. Spolek div. ochotníků připojil se k jubilejním slavnostem večírkem dne 16. května, při kterém bylo se hráno Kvapilovo »Přítmí« a Štolbova aktovka »Mezi umělci«. Proslov Kaminského a přednáška o významu jubilea Nár. divadla doplnila slavnostní ráz večera. Po čtyřech letech po druhé ozvali se kolektéři ochotníci, přinuceni byvše k nečinnosti zabráním místnosti pro židovskou emigraci z Haliče.

Kostelec n. Labem. Sdružené spolky a korporace uspořádaly pod protektorem městské rady dne 1. června slavnostní akademii a dne 2. června členové ochot. jednoty »Tyl« provedli výbor z Čechovy básně »Ve stínu lípy«. Čistý výtěžek těchto jubilejních slavností připadl Husově lidovému nově universitě a Ústřední jednotě čes. herectva.

Košíce n. Ohří. Místní odbor »Národní jednoty severočeské« pořádala dne 19. května slavnostní večer. Po proslovu sehráno bylo Šrámkovo »Léto«. Čistý výnos této jubil. slavnosti odevzdán byl Husově lidovému škole.

Košice u Prahy. Ochotnická jednota »F. F. Šamberk« účastnila se oslavy jubilea Nár. divadla dne 16. května uspořádáním odpoledního představení pro dítky a provedením Jiráskova dramatu »Otec«. Den tento byl pro jednotu svátkem a souhra dramatu Jiráskova byla důstojná. Čistý výnos věnován byl Ústřední Matici školské. Letošního roku jednota zahájila činnost v nově upravených a vlastním nákladem zřízených místnostech. Před zahájením sezony se hrána ve prospěch odbočky »Českého srdce« hra Skružného a Vrbského »Láska si nedá poroučet«. Čistý výnos obnášel K 240.—. K zahajovacímu představení dne 1. dubna zvoleno Šamberkovo »Jedenácté přikázání«. Dne 7. dubna pořádán byl slovanský večer v nár. krojích. Dne 14. dubna se hrála »Čokoládový panáček«, 21. dubna

»Svět bez mužů« a dne 5. května provedena po druhé hra »Byly to zlaté časy« na počest 10leté činnosti p. L. Grafnetra. Na den 26. května dámský odbor uspořádal zábav. večer. Bylo by si přát, aby mezi členstvem zavládla ještě větší sjednocenost a láska k jednotě. K...l.

Kouřim. Spolek divad. ochotníků a zpěvácký spolek »Lech« uspořádaly na oslavu jubilea Nár. divadla koncert dne 12. května a divadelní představení dne 16. května. Koncert řídil sbormistr p. J. Křížek a na programu byly skladby Smetanovy, Dvořákovy, Fibichovy, Bendlovy, Škroupovy, Sukovy a Novákovy. Proslov přednesl p. JUDr. Karel Baxa. K div. představení byla zvolena Jiráskova »Lucerna«. Režii vedl p. V. Vodseďálek. Dne 19. května bylo představení opakováno a dne 20. května uspořádáno lidové představení »Lucerny« při snížených cenách.

Lenešice. Sdružené spolky uspořádaly pod záštitou obecního zastupitelstva na oslavu jubilea Nár. divadla dne 26. května akademii, při níž sehrány Štechovy »Maloměstské tradice« za režie p. A. Maněny. Pohostinskou vystoupili členové ochot. spolku »Tyl« z Loun. Přednášku o založení Nár. divadla proslavil p. J. Vlček, učitel z Čenčic. Deklamační a hudební čísla doplnily velmi vhodně tento slavnostní večer, jehož výnos připadl Národnímu divadlu v Brně.

Libochovice. Zpěvácký spolek »Dvořák« pod protektorátem okres. výboru a městské rady pořádal dne 20. května na oslavu jubilea Nár. divadla slavnostní večer. O významu této slavnosti promluvil p. JUDr. Říha Jar. Sehrána byla Jiráskova »Kolébka«.

Litice. Dramat. odbor Nár. jednoty Pošumavské sehrál dne 19. května Olivovu veselohru »Pojď na mé srdce.« S radostí bylo uvítáno několik nových nadějných ochotníků, kteří váží dalekou cestu na zkoušky, hrají s chutí a mohou přispěti ku zdaru celku. Jen ku předu přes překážky, jež kladou této činnosti naši sousedé druhé národnosti. Hráno bylo v matiční škole.

Leštice. Nadšení dnové svatodušní našli ohlasu i v zapadlém koutě severní Moravy. Jednota div. ochotníků uspořádala v neděli svatodušní oslavný večírek s bohatým programem přednáškovým, recitačním a zpěvním. Učitel p. F. Nesvadbík promluvil o div. slavnostech před 50 lety a nadšeně vyličil osudy Národního divadla. Zpěvní čísla přednesl čtyřhlasý dámský sbor řízením uč. sl. Strakové. Členové jednoty sehráli v pondělí svatodušní Jiráskovo drama »Otec« za režie p. Ad. Langa. Úspěch obou večerů byl skvělý.

— ug.

Louny. Sdružené spolky pod záštitou okresního výboru a správní komise král. města Loun uspořádaly ve dnech 17., 18., 19. a 20. května význačné slavnosti na paměť položení základního kamene Národního divadla. Dne 17. května večer byla lampionová projížďka veslař. a bruslař. klubu »Ohře« za hlaholu fanfár z opery »Libuše«, dne 18. pořádána akademie, dne 19. sehrán ochot. spolkem »Tyl« za účasti členů kroužku divad. ochotníků »Máj« Kolářův »Pražský žid«, kterého představení opakováno v pondělí dne 20. května. Odpoledne téhož dne sehráno loutkové představení pro ditky »Zavraždění sv. Václava«. Výtěžek slavnostní věnován na postavení divadla v Lounech. Režii »Pražského žida« obstaral p. ing. Klain. Slavnosti těšily se plnému zdaru a úspěchu.

Míchle u Prahy. Dělnické divadlo uspořádalo dne 16. května slavnostní představení Tylovy hry »Marjánka, matka pluku«. O významu jubilea Nár. divadla přednášel p. V. Trousil.

Mnicevo Hradiště. Spolek div. ochotníků »Tyl« sehrál dne 16. května za režie p. F. Šurovského

Tylův obraz ze života »Pražský flamendr«. O dějinách a významu Nár. divadla promluvil dr. J. A. Herold. Výnos věnován stavebnímu fondu.

Nechanice. Jednota div. ochotníků »Kolár« sehrála dne 16. května na paměť jubilea Nár. divadla Jiráskovu »Vojnarku«. O významu slavnosti promluvil p. řed. B. Vančura. Choral »Kdož jste boží bojovníci« a hymna »Kde domov můj« přispěly ku zvýšení slavnostního rázu.

Orlová. Tělocvičná jednota »Sokol« pod protektorátem představenstva městyse uspořádala slavnostní představení »Maryše« brá Mrštíků. Proslov, přednesený prof. p. Z. Doležalem, doplnil živý obraz — hold Nár. divadlu.

Pardubice. Místní odbor Ústřední Matice školské účastnil se oslav dvěma slavnostními večery, při nichž spolek div. ochotníků sehrál dne 17. května Jiráskovu »Lucernu«. Představení opakováno v pondělí svatodušní pro ditky.

Horní Počernice. Divad. odbor »Sokola« sehrál dne 16. května pro ditky báchoru Krásnohorské »Medvěd a víla«, večer pak uspořádal slavnostní představení, k němuž zvolil Vrchlického »Noc na Karlštejně«. O významu položení základního kamene k Nár. divadlu promluvil p. A. Neumann. Dne 19. května opakována zdarma pro chudou školní mládež báchora Krásnohorské.

Police nad Metují. Spolek div. ochotníků »Kolár« sehrál 16. a 19. května k jubileu Nár. divadla »Maryšu«. O významu slavnosti promluvil režisér. Představením ukončeno divad. období, v němž sehráno od 27. září 1917 v celku 10 her celovečerních a 3 jednoaktovky, z toho 11 původních. Všechny hry musily býti opakovány.

Polná. Sdružené spolky pod protektorátem městské rady pořádaly slavnosti jubilejní 16., 20. a 26. května. Dne 16. sehrál spolek div. ochotníků »Jiří Poděbradský« Jiráskovu »Vojnarku«. Dne 20. května přednášel o významu slavnosti uč. p. F. J. Mančal. Večer byl doplněn recitacemi a zpěvy a zakončen živým obrazem — hold národu genuu vlasti. Dne 26. následoval koncert ze skladeb Smetanových, Dvořákových, Moszkowského a j., řízený p. J. Komrsem, správcem školy v Malé Věžnici.

Praha. »Bujarost« oslavila výročí položení základ. kamene k Nár. divadlu slavnostním představením 19. května. O významu oslav a Nár. divadla promluvil místostarosta Ú. M. D. O. Č. Rud. Weinert. Sehrány byly jednoaktovky »Zvíkovský rarášek« a »Paní mincmistrová«.

Wrt.

Dělnické divadlo» v Praze VII. uspořádalo slavnostní představení dne 12. května. Přednáška předsedy praž. okrsku Ú. M. D. O. Č. p. uč. B. Skály byla policií zakázána. Dělnický pěvec. kroužek »Ozvěna« zapěl případné sbory, načež za režie p. J. Špatenky sehráno bylo drama Vrchlického »Exulanti«. Představení podalo nový důkaz o vyspělosti a ukázalo náladu této jednoty. I hromadné scény působily náladově a sugestivně. Hráti ve prospěch Tylova pomníku v Praze policie nedovolila.

Dramatická beseda» F. A. Šubert«, jsouc obrozena, zahájila činnost ve znamení jubilejních oslav Nár. divadla přednáškou dne 12. května ve Vladislavově ulici. Přednášel spis. dr. Jar. Borecký. Beseda pořádá cyklus loutkových divadel v zahradní verandě restaurace p. Pardubského na Král. Vinohradech a »na Kuchynce« tamže.

Tylův kroužek» uspořádal vzpomínkový večer dne 5. května. O slavnostech položení základ. kamene k Nár. divadlu promluvil výmluvně a vystižně p. prof. dr. Prašek. Případné recitace a hudební čísla doplnily náladu zdařilého večírku, jenž pořádán byl v místnostech spolkových »u Beničků«.

Živnostnictvo Velké Prahy uspořádalo na Král. Vinohradech dne 12. května oslavný večer jubilea Nár. divadla. Vedle recitací a hudebních čísel sehrány byly aktovky »Kde domov můj?« od Skáláka a »Stará paní« od Matuše za režie p. F. Koše. O významu slavnosti promluvil poslanec p. V. Klofáč.

Předonín. Ochotnické divadlo sboru dobrov. hasičů pod protektorátem obec. správy uspořádalo 26. května slavnostní večer na paměť jubilea Nár. divadla. P. prof. Milan Svoboda z Roudnice přednášel o počátcích a významu Národního divadla. Sehrána byla idylla z dob národního probuzení s apotheosou »Kde domov můj« od Fr. Sedláka.

Rakovník. Ochot. jednota »Tyl« uspořádala pod protektorátem rady městské dva divadelní večery na oslavu jubilea Nár. divadla. Dne 20. května sehrána Vrchlického »Noc na Karlštejně« a dne 26. května Stroupežnického »Naši furianti«. Výnos věnován fondu pro dostavění Sokolovny.

Roudnice. Podřípský ochotnický a vzdělávací spolek »Hálek« pod protektorátem městské rady a okresního výboru účastnil se měrou vynikající oslav jubilea Nár. divadla. Dne 16. května uspořádal slavnostní akademii, při níž vedle recitací z Čecha, Vrchlického, Kaminského, Spindlera a j. proslovena řeč o počátcích Nár. divadla a provedena závěrečná scéna ze Smetanovy »Libuše«. Dne 1. června uspořádán byl druhý večer a sice retrospektivně dramatický. Sehrána byla Klicperova »Veselohra na mostě«, Gustava Pflégra Moravského »Telegram« a Stroupežnického »Zvíkovský rarášek«. Dne 2. června tato představení byla opakována. O třetím večeru dne 6. června sehrána byla Jiráskova »M. D. Rettigová« a dne 6. června představení opakováno. Režii retrospektivního večera měl p. dr. Arnošt Čipera, při Jiráskově hře p. M. Svoboda.

Řeňov. Tělocvičná jednota »Sokol« pořádala dne 16. května slavnost pod protektorátem obec. rady. Sehrány byly Štechovy »Maloměstské tradice« a Stroupežnického »Zkažený krev«. Před tím byla přednáška a přednesen proslov Kaminského.

Řešov v král. Polském. Čeští vojáci praž. střel. pluku č. 8., I. prapor, II. set., zaslali Pražskému okrsku Ú. M. D. O. Č. ku 50letému jubileu Nár. divadla madšený pozdrav a vzpomínku na zlatou matičku Prahu a dlicí v ní slovanské hosty.

Solnohrad. Pražské děti 8. střel. pluku uspořádaly 16. května vzpomínkový večer k oslavám Nár. divadla za spoluúčinkování slč. Hančí Hruškové, žáčky operní školy z Prahy. Průběh večera byl důstojný a srdečný. Slavnost musila být 17. a 18. opakována. Slč. Hrušková zapěla arii z »Prodané nevěsty«, arii Blaženky z »Hubičky« a arii z Dvořákovy »Rusalky«. Vedle toho zapěla české písně. Má největší zásluhu na zdaru akademie. Mimo několik recitací sehráno bylo III. jednání Šamberkova Tyla. Národní hymnou »Kde domov můj« zdařilá slavnost ukončena. Po všechny večery nálada byla nadšená.

Česká Třebová. Združené místní spolky pod protektorátem městské rady uspořádaly ve dnech 19. a 20. května na oslavu jubilea Nár. divadla národní slavnost. Večer po oba dny sehrán byl Šubertův »Jan Vráva«.

Týn n. Vltavou. Ochot. spolek »Vltavan« uspořádal pod protektorátem městské rady slavnostní

představení 16. a 20. května. O založení Nár. divadla přednášel p. L. Dvořák, profesor realky v Táboře. Smyč. orchestr přednesl ouverturu k Smetanově »Libuši« a zpěvácký spolek zapěl Smetanovo »Věno«. Sehrán byl Šubertův »Jan Vráva«, dne 30. května a 2. června Tylův »Švanda dudák« za režie p. J. Švehly.

Ústí nad Orlicí. Spolek div. ochotníků »Vicena« uspořádal pod protektorátem městské rady slavnostní představení dne 16. května. Přednášku o významu Národního divadla proslovil med. rada p. dr. Vicena. Sehrána byla »Její pastorkyňa« Gab. Preisové za režie pí. M. Halberstadtové. Hráno bylo ve prospěch Tylova pomníku v Praze. Dne 20. května představení opakováno ve prospěch fondu Julia Kociána pro postavení stálého jeviště.

Vamberk. Spolek div. ochot. »Zdobnička« účastnil se oslav dvěma večery dne 26. a 27. května. O významu slavnosti a o Nár. divadle promluvil čestný člen p. řídící učitel Jos. Král. Ku představení zvolen Šamberkův »Jos. Kaj. Tyl«.

Král. Vinohrady. Vedle dram. odboru »Řemeslnicko-živnostenské Besedy«, která účinkovala při slavnostním večeru pro široké vrstvy středních stavů Velké Prahy, sehrála beseda »Vojta Slukov« slavnostní představení na paměť jubilea Nár. divadla div. hru »Psohlavci«, čtenářsko-ochotnická jednota »Vlast« Stroupežnického obraz ze života »Naši furianti« (v Pištěkově divadle) a beseda »Frankovský« Šubertovy »Žně«.

Velyň. Spolek div. ochot. »Bozděch« s Vladyslavovou div. družinou uspořádal dvě div. představení, k nimž zvolena Jiráskova »M. D. Rettigová«. Hráno bylo ve prospěch Tylova asyly pro sestárlé herce za režie p. A. Vladysky. Představení bylo spojeno s živým obrazem — hold ochotnictva a herectva Nár. divadlu.

Vys. Mýto. Dramatický odbor »Šembera« sehrál jako slavnostní představení dne 15. a 16. května Jiráskovu »Lucernu« za režie p. A. Vániše ve prospěch fondu pro stavbu divadla. Dne 16. května bylo uspořádáno odpolední představení při snižných cenách.

Zápy. Dne 16. května spolek div. ochotníků uspořádal slavnostní večer s přednáškou p. říd. učitele J. Kožíška »o kulturním významu Národního divadla«. Vedle recitací sehrána byla »Krásná Lída«.

Zlonice. Ochot. a vzděl. jednota »Šubert« sehrála dne 16. května na počest jubilea Kvapilovu hru »Oblaka« za režie p. P. Fary, ve prospěch Husovy lidovýchocné university.

Zámbek. Ochot. spolek za součinnosti tělocvičné jednoty »Sokol« pořádala dne 26. května slavnostní akademii. O jubileu Nár. divadla přednášel p. MUDr. F. Albert z Kostelce n. Orlicí.

Žebrák. Spolek div. ochotníků uspořádal dne 19. května slavnostní večer ve prospěch fondu pro postavení pomníku J. K. Tylovi v Praze. Proslov přednesl předseda p. O. Volman. Sehrána byla Tylova veselohra »Nalezenec« za režie p. J. Kubly. Dne 20. května představení bylo opakováno.

*

Upozornění. Příští číslo »Českého Divadla« vyjde 1. září. Předplatné budíž zasláno výhradně administraci, Praha II., Smetanova ul. 16. Jednotám, jež dosud nepředplatily, čísla zaslána nebudou.

ORGÁN MATICE DIVADELNÍ
A ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

Rukopisů nevyžádaných nevracíme. Listy přijímají se jen frankované. Zvláštními dopisy redakce neodpovídá.

Rediguje KAREL ENGELMÜLLER.

Nákladem Matice Divadelní.

Knihtiskárna »Melantrich« v Praze

Vychází jednou měsíčně mimo červenec a srpen. — Předplatné ročně 6 K, poštou K 6'50. Jednotlivá čísla 60 hal. - Redakce na Smíchově, Ferdinandovo nábreží 26. - Administrace v Praze II., Smetanova ulice 16.

Ročník II.

V PRAZE, DNE 1. ŘÍJNA 1918.

Číslo 6-7.

ZDENĚK SCHMORANZ:

LEOPOLDA DOSTALOVÁ.

Z hereckých profilů dneška.

Je štíhlé, skoro dívčí postavy. Potkáte-li ji, překvapí vás. V její chůzi se nepatrně prozrazuje únava. Tak kráčívají lidé, kteří mnoho, mnoho pracují a ještě více pracovali. Má krásné, veliké oči. Jejich zastřený pohled prozrazuje, že dobře nevidí. Má tvrdé, trochu bolestné tahy kolem úst a úzké, přísné rty. Krásně klenuté čelo nesené dvěma oblouky tmavého obočí svědčí o železné vůli. V celé tváři je klid, zračí-li se v ní něco, je to v poslední době bolest. Na ulici není oslnujícím zjevem a jistě ne oděna dle nejnovější módy, ale upoutá vás. Je si vědoma své ceny a může být hrdou. Není v ní bouří ani zmatků, má duševní rovnováhu, to vycítíte na první pohled. Kráčí odhodlaně a vytrvale za svým cílem, nebojí se obětí, přinesla jich již tolik.

Dostalová žije jedině umění. Přesvědčíte se o tom, pozorujete-li ji při zkouškách. Není pozornějšího herce nad ní. Divadlu dává všecku svou sílu, svoji mohutnou životní energii až do poslední krůpěje. Na scéně vyrůstá do nadlidské velikosti, tam bouří vášni, láme se zoufalstvím, rozkvétá nadějemi a srší hněvem; na scéně se dokonale vybíjí, uchvacujíc svými výkony, v životě mimo scénu je klidná, v sebe uzavřená, nenápadná, mezi ostatními se ztrácející osobnost. Hlas Dostalové je hlas ocelového zvonu. Je tvrdý, ale jasný a poddajný, ač nemá lahodných odstínů. Ovládá jej jako koncertní mistr svůj nástroj. Nasadí vždy jistě a vybaví naprosto čisté tóny, ať již mluví fortissimo či con sordino. Je jediná z mladých, jež plně pochopila význam slova. Proto povznesla jeho kulturu tak vysoko. Její přízvuk je bezvadný, úzkostlivě dbá délek, správně člení i nejsložitější periody, jež dovede dokonale od-

stínit a vystupňovat, podávajíc tak zároveň důkaz, jak hluboce myšlenkově pronikla svou rolí. Každé její slovo má svou jedinečnou správnou barvu, jedinečnou polohu. Mluví-li, činí na mne dojem bezpečného střelce, který ví, jak musí jeho šíp letět, aby zasáhl cíl. Neukřivdím nikomu, odvážím-li se tvrdit, že nikdo na naší první scéně, vyjma snad p. Deyla, neovládá tak dokonale naší mateřštiny, jako právě Dostalová.

Zdá se, jakoby byla vypočítavá, ba řekl bych, že stojí při svém výkonu v kterékoli roli sama vedle sebe, a přece jsou všechny její postavy, které nám na jevišti ztělesnila, tak životné. Je naprosto věrna autorovi, stavíc se mu po bok svými tvůrčími schopnostmi. Žije svoje role do nejjemnějšího, sotva pozorovatelného záchvěvu nervů. Ovládajíc s jistotou materiál, z něhož tvoří, totiž gesto a slovo, přetváří svou bytost úplně ve vidinu autorovu. V tragediích velkého slohu, a ty jsou, dle mého přesvědčení, nejurodnějším polem její působnosti, oprošťuje své postavy všeho malicherného, povznáší jejich, vlastně své ženství k výšinám jedinečnosti, typu, symbolu. Nalézáme u ní čistotu a suverenní noblesu podání, která vyprýstila z vnitřní nutnosti tak mocné, že pohrdá davem. Umění Dostalové nezná smlouvání, nezná ústupků obecenstvu, je vznešené, hrdé, panovačné.

Dostalová má veliký dar lásky, nesobecké, obětavé a čisté. Jí očisťuje, vykupuje svoje ženy vražednice. Proto její Lady Makbethová není nízkou, moci a slávyčtivou ženou, krvelačným ďáblem, ale milující chotí, která zbožňuje svého muže tak, že pro jeho velikost zapře své ženství, své lidství, aby se stala inspi-

rátorkou vraždy. Její nesobecká láska je tak velká, že obětuje sama sebe, klid a jas svého života, aby viděla svého muže, krále svého srdce, králem celého, velkého Anglicka. Vzpomeňte jen toho, jak objímá očima chotě, pokorně jej vítajíc, jak vášnivě plamennými slovy žene jej k činu. Její bytost v té chvíli je naladěna na jednu základní toninu: miluji tě, chci abys byl velký, větší všech...

A v Drahomíře je to opět láska, zcela jiná, ale stejně živelná a mocná, která ji žene k činu. Královská tygřice, milující matka zápasí o své děti, bystrozraká kněžna o volné bytí svého lidu.

Jejímu temperamentu se přiči pokorit se, nenávidí slabé, miluje sílu, čin, čin, z něhož jedině může vzejít radostné, svobodné přísti. Zdravým instinktem svého křesťanstvím nezkaženého srdce poznává, kde jest pravda, a poznává to, vraždí to, pro svoji lásku k svobodě, ke své zemi, lidu a dětem. Dostalové Drahomíra, poskvřená krví, je nám dnes právě proto a jedině proto bližší, sympatičtější než její oběť, trpná Ludmila. Svůj čin ospravedlnila svojí láskou, svou bytostí očistila plamenem svého srdce.

Jaroslav Hilbert svým silným Falkenštejnem poskytuje Dostalové příležitost, aby ukázala, jak dovede býti práva velkému českému dramatu. A Dostalová zmocňuje se Kunhuty celou svou silou. Technickou vyspělostí, plným pochopením, jež dovede udržeti krok s vysoko citícím autorem, staví svou Kunhutu v čelo svých výtvorů. Tragická vina Kunhutina v podání jejím se stává osudovou; žena vyrůstá v symbol. Dostalové Kunhuta je především

a právě královnou. Od vstupní scény až do smrti je každé její gesto gestem vznešené a hrdé panovnice; není jen královnou rodem, ale i duchem. Zlomena osudným omylem milujícího srdce, neboť pro lásku k synovi, pro lásku ke královskému snu svého rodu potlačila lásku k Falkenštejnovi, obětovala sebe koruně, umírá přesvědčena, že se obětovala marně. Syn nevládne svému království, otěže v rukou mají náhončí císařovi, kterých Falkenštejn tolik a tak spravedlivě nenáviděl. Jak Dostalová citově Kunhutu hluboko pronikla, jak šťastně ji vyřešila, o tom svědčí naprostá dokonalost jejího přednesu. Hlas zní v každém okamžiku pevně, určitě, nikde nekolísá, nikde netápe. Svoji Kunhutou podává Dostalová znovu důkaz, že je tragédkou velkého sluhu.

Mohl jsem z řady rolí Dostalové zvoliti kteroukoli a na všech bych mohl stejně ukázati její vynikající herecké vlastnosti, které ji staví po bok největším našim hercům. Mohla to býti Adrienna Lecouvreurůvá právě tak, jako Porcie, Ofelie, Anna z Richarda III., či moderní George de Porto-Richeova matka ze starého Adama neb Anna Dykova »Posla«. Všem přinaší Dostalová i vynikající smysl pro styl a vždy charakteristickou masku.

Dostalová působí 18 roků u divadla. Málokdo tuší jen, co to znamená zápasů, z nichž výjiti vítězně se podaří jen opravdu silným. Dnes, kdy vývojová křivka jejího umění se blíží svému maximu, kdy dává poznati, čím je českému dramatu, nelze mít jiného přání, než aby ještě dlouho obohacovala svojí hřívnou české divadlo, které v ní nalezlo sílu nad jiné zdatnou a vzácnou.

GUSTAV PALLAS:

IBSEN V ČECHÁCH.

(Dokončení.)

S přibývajícím stářím rostla i skepse básníkova, která byla výsledkem pozorování lidí a srovnávání, v jakém nepoměru stojí k sobě praxe životní a ona theorie, kterou sám tradoval ve svém díle. Zvláště u žen, a to právě žen vyššího stupně kulturního, jimž tolik básnický krásných myšlenek věnoval a jimž tolik velikých úkolů obrodných přikládal, začal pochybovat, jsou-li s tyto úkoly. Projevem té skepse je dílo Hedda Gablerova, činohra o čtyřech dějstvích, napsaná roku 1890.

V této hře vypořádkoval Ibsen typ ženy dnešní společnosti se všemi jejími slabostmi povahovými a podprůměrnými morálními. Představil zde species ženy moderní s jejími sklony animálními, které kulturou nejsou nikterak zjemněny, jen zdeformovány a zdegenerovány, ale vybuchují příšerně, kdykoli maskytá se příležitost hovětí jim; společenská tradice vypěstila v nich jenom umění zakrýti v pravý čas, zvláště

v přítomnosti jiných lidí, propuknuvši vášně. Tedy pod uhlaženým zevnějškem a strojenou noblesou je to bytost pudová, smyslová a při tom zbabělá v tom směru hlavně, že nedovede se vymaniti z předsudků prostředí ani když běží o čin vážný, velkých důsledků. Předsudek jest jí silnější nežli všechno ostatní, kritika společnosti směrodatna ve všem; jí se podrobí vždy a ve všem.

Ibsen místy překresluje úmyslně, jaksi jenom z noblesy, aby pravdivost jeho tvrzení nebyla tak krutou. Proto i svoji rekyni kreslí v okolnostech poněkud abnormálních (v těhotenství), aby jemnou rouškou milosrdenství zakryl hrůznou skutečnost. I zde jest thematem nesprávné manželství, založené na předpokladech nemorálních, na vypočítavosti s jedné a slepé lásce s druhé strany.

Knižně vyšla »Hedda Gablerova« koncem roku 1890 a byla hned přeložena do

mnoha jazyků; hrána byla brzy všude a dramatu nebylo hned úplně porozuměno. Vzbudilo mnoho rozborů a dohadů, ale většinou byla symbolika nesprávně vykládána. Největšího omylu dopouštěli se ti, kdož chtěli Heddu očistiti a pokládali ji za vtělení poesie, jež trpí ve všednosti prosy, anebo ji představovali jakožto hlasatelku ženské emancipace. Také nebylo správně pokládati za hlavní osoby dramatu Tesmana a Lövborga.

Premiéra kusu byla 31. ledna 1891 v Mnichově. Potom byla »Hedda Gablerova« hned dávána v Helsingforsu, Berlíně, Štokholmu, Kodani, Kristianii. Do češtiny byla přeložena r. 1906 H. Kosterkou a téhož roku J. V. Voženílkem; roku 1911 přeložil ji znovu Jaroslav Kvapil pro Národní divadlo (text vyšel ve Světové knihovně), kde byla hrána poprvé v pátek 13. ledna 1911 za režie Kvapilovy. V úloze Heddy vyvrcholila Leopolda Dostálová svoje umění dočasně a zajistila si jí zvukné jméno umělecké. Ostatní úlohy rovněž byly pojaty dobře: Tesman páně Hašlerův, Brack páně Schlaghamerův, Lövborg páně Hurtův, slečna Juliana Marie Hübnerová a paní Elfstedová Anny Suchánkové. —

Byla potom opakována v létech 1911 a 1912 ještě jednáctkrát.

Zbývají hry Ibsenova stáří: »Stavítel Solness«, »Malý Eyolf«, »John Gabriel Borkman« a »Až my mrtví procitneme«.

Nové jaro v životě starcově dalo vznik dílu prvému. Byla to půvabná epizoda, setkání Ibsenovo s kouzelnou bytostí, jež rozčarovala ve stárnoucím básníku dřímající síly nové poesie. Sám přirovnává poměr svůj k ní a hřejivý vliv její na svůj duševní život k podobné epizodě ze života Goethova, k pozdní jeho náklonnosti k půvabné Marianně von Willemer. Byla-li Marianna Goethovi Suleikou a dala-li podnět k barevným lyrickým slokám sbírky »Westöstlicher Divan«, byla Emilie Bardachová Ibsenovi »májovým sluncem pozdního podzimu« a pod jejím vlivem psal »Stavitele Solnesa«.

Seznámil se s ní roku 1889, když trávil sklonek léta v Gossensasu. Bylo jí tehdy 18 let a přijela sem z Vídně. Byla to bytost plná něhy, umělecky vyspělá nadprůměrně, zvláště v hudbě a malířství. Čím básníkoví byla, vidíme z dopisů, které jí posílal (osobně se potom již nikdy nesetkali). Ještě po desíti letech jí píše: »Léto v Gossensasu bylo nejšťastnější, nejkrásnější v mém celém žití. Sotva si troufám na to mysliti. — A přec m u s í m stále. — Stále!«

Od počátku zabýval se Ibsen myšlenkou, že tuto nejpůvabnější epizodu svého života zveční v básni. Píše o tom — ale svého způsobu tajemně, tak že nevíme, kde jsou hranice mezi realitou a symbolem, takto: »Nová báseň začíná mi svítati. Chci ji tuto zimu napsati a pokusím se přenést na ni veselý slunce letní. Ale v těžkomyslnosti skončí. To cítím.« — A v dalším obnovuje svoje vzpomínky slovy vělými, nazývá ji svoji princeznou a vidí ji v duchu jako vtělenou roční dobu motýlů a volně rostoucích květů. — Nakonec sám vede ji k tomu, aby dopisování vzájemně omezili a myslili na sebe co nejméně; poukazuje, že ona má jiné úkoly v životě, že se má věnovati jiným náladám. Tak korespondence mezi nimi přestala; básník ji ještě posílal svoje díla a ona mu po letech blahopřála k sedmdesátým narozeninám. — Tím byl konec; básník vyrovnal se s ní v básni a pak již přestala proň existovati. —

Tak vzniklo drama »Stavítel Solness«.

Příjetí jeho nebylo hned příznivé. Prvé provedení bylo ještě dříve, nežli drama všlo knižně, dne 7. prosince 1892 při matinee Haywarkeského divadla v Londýně s naprostým nepochopením. Potom bylo drama dáváno 19. ledna 1893 v Berlíně. Tu nejenom obecenstvo ale i kritika odsoudily dílo, pokládajíce je z výtvor senilnosti. Teprve na Kristianském divadle dne 8. března 1893 setkal se s úspěchem.

Do češtiny bylo přeloženo třikrát: Roku 1899 Karlem Kučerou, r. 1905 H. Kosterkou a r. 1912 Jaroslavem Kvapilem. V překladě Kosterkové hrál byl Stavítel Solness 7. března 1905 ve Švandově divadle v cyklu »Kruhu českých spisovatelů« za režie Josefa Kubíka. Solnessa hrál Vilém Tábořský, Alinu Vilma Jiříková, Dra. Herdala Josef Kubík, Knuta Brovika Jan Zdrůbecký, Ragnara Jindřich Edl, Kaju Marie Lierová, Hildu Maruška Tábořská. Hráno bylo s porozuměním a všechny role pojaty vážně; přes to nebyl úspěch kusu valný.

Trvalo ještě 7 let, nežli se toto drama dostalo na scénu Nár. divadla. V Kvapilově překladě a režii dáváno poprvé 6. března 1912. V úloze Solnessově zaskvěl se opět Ed. Vojan, úloha Hildy kouzelně vystižena Zd. Rydlovou. Ostatní úlohy rozděleny takto: Dr. Herdal — F. Steinsberg, Knut Brovik — O. Boleška, Ragnar — J. Hurt, Kaja — A. Suchánková. — Potom dáván ještě sedmkrát v tomtéž obsazení,

vždy se slušným efektem, neboť naše divadelní obecnost již znala Ibsena a porozumělo mu aspoň částečně. Ostatně působí dílo poetickou silou svojí a působilo u nás i pečlivou režii a dobrými výkony herců, kteří rovněž měli školu ibsenkou již za sebou.

Napsáním »Stavitele Solnessa« nebyl Ibsen se svým problémem hotov. Zabýval se jím stále a znova jej osvětlil v novém dramatu »Malý Eyolf« (Lille Eyolf), hře o třech dějstvích, vydané knižně roku 1894 (současně dánsky, německy, anglicky a francouzsky). Tři hlavní společné motivy mají obě díla: Tam byl to motiv povinnosti a svědomí a básník zdůraznil a odsoudil jej jako oslabující živel morálky křesťanské, zde předvádí týž motiv, ale negativně, nikoli jako sám stimulans, ale jako důsledek, jako náhradu za lásku, jako výplod strachu, zbabělosti. Ve »Staviteli Solnessovi« nastala rozluka manželů úmrtím dětí; v »Malém Eyolfovi« je týž motiv, ale zas opačně domonstrováno: památka dítěte zachrání rodiče. A je zdůrazněn mnohem více, neboť tam prostě položen do minulosti a tím ostří jeho oslabeno, zde se odehrává celý onen vývoj před očima divákovy, v plné hrůze a přišernosti své. Konečně třetí motiv je známý Ibsenův problém dvou generací, posunutý zvláště v posledních dramatech Ibsenových do popředí. Opět jest v tomto dramatu sesíleno kontrastem, co dříve nadhozeno: Ve »Staviteli Solnessovi« brán byl hlavní zřetel na zpětný vliv mladých na staré, jimž je mládí pobídkou k udržování svěžesti pracovní; v »Malém Eyolfovi« udržují se na rodinném příkladě povinnosti starých k mladým. Staří mají mladé vychovávat, klásti jim do duší zásady, jichž sami neměli času domyslet, ukazovati jim cesty, kudy by rychleji došli cíle při jinak úplné samostatnosti vůle, a takto spojovati svoji práci s prací jejich, aby v ní pokračovali, nacházeli nové ideje a zásady; nikoli tedy křížití egoisticky jejich snahy, nýbrž býti vždy pamětlivi zákona vývoje, jemuž všichni podléháme. Má tato starší generace v duchu zákona evoluce hleděti, aby všechno dobré, silné, krásné, zdravé a blahodárné, co v zárodcích jest v duši mladé, přivedla ke vzrůstu, aby to vzkvetlo a přineslo ovoce. —

Provozován byl »Malý Eyolf« poprvé 12. ledna 1895 v Berlíně; tři dny na to v Kristianii za přítomnosti básníkovy. Potom rychle pronikl na všechna jeviště evropská. Také přes intimní jeviště české přešel, bo-

hužel docela beze stopy. Knižně vyšlo drama v překladě Dra. Konráda Peška, nákl. Knappovým.

Naposledy ještě ve svém stáří dává Ibsen povstávat touze po třetí říši slovy: »Mé jest království!« Pronáší je titulní hrdina tragédie John Gabriel Borkman (drama o čtyřech dějstvích, dokončeno r. 1896).

Třebaže v tomto díle téměř veskrze vidíme trpkost zklamání, stařecký soud básníkův nad životem, přece zas s obdivuhodnou silou a přesvědčivostí znova tu básník předvádí motiv, který zaměstnával jej v mládí: morálku přechodní generace mezi včerejškem a dneškem. Ukazuje to zde opět přímo na dvou generacích, jedné staré, včerejší, druhé mladé, zítřejší; jedné žijící vzpomínkám, druhé naději. A co je mezi nimi — moment, přítomnost, vlastně nic, jakoby tiknutí kyvadla věčnosti.

Celková nálada tohoto díla je snad nejpouzejší, jakých kdy v dramatech jsme zažili. Jakoby se všechno odehrávalo v nějaké hrobce, kde lidé, mající dávno život za sebou, jsou zahrabáni, tlejí, a přec se obracejí a navzájem nenávidí. Je tu tma, chlad a takřka mrtvolný puch. Vystupují zde — kromě jediné scény — sami staří lidé, zlomení, neschopní velkého činu; tím liší se ode všech minulých rekvizit Ibsenových, kteří se vždy vzbopili.

Drama vyšlo knižně koncem roku 1896 a záhy bylo provozováno po celém světě.

Premiéra byla ve Frankfurtu v Městském divadle dne 16. ledna 1897.

Hra přijata byla s nadšením, třeba jí nebylo porozuměno. Zvláště v jednotlivých rysech povahy Borkmanovy hledány obrazy současných poměrů a vlastností žijících osob; také na Björnsona se ukazovalo. — Ibsen vše vyvrátil a potvrdil, že i »Borkmana« jest chápati jako dílo čistě umělecké. —

Na jeviště Národního divadla dostal se »J. G. Borkman« dne 8. května 1897 v překladě Bedřicha Frída a v režii J. Seiferta. Borkmana hrál tehdy pan Šmaha, Ellu paní Slenářová-Malá, Gunhildu paní Danzerová, Viltonovou paní Laudová, Bedřišku sl. Kolárová, Foldala Jindřich Mošna, Erharda pan Matějovský.

Přílišné obtíže kusu nebyly v tomto provedení úplně zdolány; scházelo mu to delikátní, co se pohybuje v dimensích mimo prkna, mimo slovo. — Pak bylo dvakrát provozováno v tomtéž obsazení, jenom při

druhé reprise hrála Wiltonovou paní Kvapilová.

V novém nastudování a nově scénován objevil se »J. G. Borkman« 28. března 1913. Mistr Vojan vytvořil ve svém Borkmanovi opět jednu z postav, jakých nezapomínáme. Ellu hrála paní Hübnerová,

Gunhildu paní Laudová, Wiltovovou sl. Nasková, Bedřišku sl. Ostrčilová, Foldala pan Hašler, Erharda pan Deyl.

V tomto provedení pak dáváno dílo ještě devětkrát; naposledy 4. října 1913 na počest 25letého členství Ed. Vojana v Národním divadle.

GUSTAV LŽIČAŘ:

O VKUSU HERCOVĚ.

(Dokončení.)

Když se již byl Zoan-Hurt (IV. jednání »Salomeny«) rozhodl o zadržení Hroznatové, uvažuje, usednuv na chvilku do lenošky, o krásných ženách a osudech jich manželů a naznačuje veškeré své zklamání, svoji pochybnost o cudnosti ženy své odmítavými pohyby ruky v předloktí.

V »Morálce paní Dulské« jest v provedení Národního divadla několik velmi vhodných a přesvědčivých »nuancí«. Svůj vytříbený vkus osvědčila Hübnerová jako Dulská již svým durdivým a láteřivým »Ježíš Marjá« a několika nesrozumitelnými slovy hned v prvním vstupu. Vyznívá z toho celý její charakter, plísňící každého, kdo jí v domácnosti do cesty vstoupí, neobmezeně vládoucí. Jak nízké smýšlení Dulské-Hübnerové odhaluje skvostný její vstup do pokoje k nájemnici tam sedící. Rychle si navinuje vlasy na vlásničky, přibližuje se zády odvrácena, aby zevnější dojem spřádanosti byl zachován. Roztomile působí zpěv Hesie-Sedláčkové v jednání druhém. Co Dulský chodí po pokoji, jde Hesie-Sedláčková k oknu, dýchne na sklo, vyskočí na stůl u okna stojící a zpívá v různých tonínách »pozamrzalo — jako v nějaké troubě«, klátí nohama, pohlížeje při tom chvíli do prázdna, chvíli na otce, kterak bere doutník s kamen. Nelze lépe znázorniti Hesiinu lehkou, dětsky uličnickou mysl, bez hloubání do světa patřící a uvažující snad právě o cake-walku.

Freddie Perkins, synovec a »sekretář« mrs. Dot v »Paní staré«, jest poněkud omezený, pročť Devl případně volil, když v 2. jednání klopýtne, aby zdůraznil hloupost tohoto mladíka. Freddie zaujat jest sdělením své tetv Worthleynové a Blenkingse, že by se mohl Nelly líbiti, a nedivíme se, že klopýtne o první stupeň schodů, jímž chce odejít. Avšak klopýtnutí to, připomínám, náleží k těm obvyklým dráždivým obecenstvím, jež nikdy u diváků neselhou a musí tedy provedeno býti s jakýmsi vkusem tak, aby nezdálo se, že jeho účelem jest vzbudit smích, nýbrž že vyličuje zaujatost myslí Freddieho.

Nemohu nezmíniti se o jistém gestu Deylově ve »Strašidlech«. Po seznámení se s pastorem Mandersem (I. jednání) těší se Oswald Devl z toho, »jak iest to krásné býti zase u maminky«. a s dětinnou láskou se vine k Alvinové, obíraje ji pravou svojí paží. Poodstoupiv pak na to, natáhne paži, jako by ji rovnal, pohne rukou v zápěstí, rozevřít prsty a povy-

tahuje manžetu. Veškeré tyto příliš nápadné pohyby bude považovati divák přirozeně za »nuanci« Oswaldovy choroby, neboť odhaliti nějaký jiný skrytý smysl zajisté nemají. Oswald Deyl naznačuje tím, anebo lépe řekneme chce naznačiti ochabnutí údů. Než o ochablém vládnutí rukama nebo tělem Ibsen tu nikde nemluví. Oswald sám líčí začátek choroby šílenými bolestmi v zadní části hlavy (II. jednání), mluví vícekrát o »smrtné úzkosti« (III. jednání), která jej souží, ukazuje na hlavu, že tam jeho zděděná nemoc vězí, že měl v Paříži »záchvat«, pohybuje se volně, až z nenadání přepaden jest zákeřnou chorobou. A nahodilými zmíněné pohyby nejsou, těch herec znáti nesmí. Proto musíme tvrditi, že se tu Deyl dopouští chyby, že uvádí obecenstvo na scestí svými gesty.

Poklepá-li herec svému spoluhráči na hlavu, pokrytou parukou tak, že slyšeti dutý zvuk prostoru mezi parukou a lebkou — paruka byla úmyslně vysoká, vypouklé formy — jak jsem v jednom z našich předměstských divadel viděl, jest to opravdu nevкус starší doby, kterým se nálada v pravém smyslu slova trhá. Podobně jako nevкусné vytknouti dlužno obraty těla, při nichž rychlým pohybem odhaluje dáma své krajkové prádlo. Také toho stáváme se svědky častěji.

Přímo nadchne však naproti tomu něco takového, jako vzorný mimický výraz Ducrestové-Friedlové v »Mistru« v divadle vinohradském. Marně chce Ducrest na své choti vlouditi sladké tajemství o její milenci, vyhrožuje, že ho vvpátrá, když tu obličejem plným něžného štěstí odvrací se od něho Ducrestová-Friedlová, iako by maně upírajíc zrak své na dveře kterými před tím miláček její Lavalin odešel. Z jediného tohoto zářivého pohledu mluvilo k divákovi celé nitro Ducrestové, řečeno nám tím více, než by mohl říci celý monolog, a dodán důkaz, že oko v mimické mluvě dovede nejvíce vyjádřiti.

Při návštěvách menších a malých divadel nezdědká nás překvapí, že v celku z některého výkonu usuzujeme na talent dotčeného herce, když tu z nenadání jsme zaraženi jednotlivostí až křiklavě nedokonale a neomaleně provedenou. Příčinou toho jest prostředí, v němž herec působí. Jež mu brání v poznání a uplatňování ušlechtilější hry, což obzvláště nepříznivě vstupuje při divadelních hrách z vyšších kruhů.

Vkus se tedy vytříbí nejsnáze prostředím hercovým, to jest uměleckým jeho okolím, ensembledem.

U nás Čechů možno důležitost ensemblu po stránce vyšší ušlechtilosti pozorovati v divadle Národním, byla-li nová herecká síla engažována, která ostatním jen pozvolna se přizpůsobuje svým celkovým vkusem.

V poslední době engažován v divadle vinohradském dobrý herec, zvláště dobrý deklamator, jenž však se svým okolím dosud v celek nesplynul a některými způsoby hry připomíná dřívější své působíště.

Naopak liší se jindy ensembl ve svůj neprospěch, octne-li se v jeho středu herec divadla dokonalejšího vkusu.

Z toho plyne, že určitý trvalý ensembl vždy si vytvoří svůj vkus jmenovitě působením tradice, v divadelním životě tak významné. Takovou tradicí udržuje se však též vkus obecnstva, jemuž nový navštěvovatel divadla se podrobuje.

Ze způsobu mluvy, gesta, mimiky a pohybů herců, z jejich vkusu při tom lze souditi, jaký vkus asi panuje v obecnstvu, neboť není možno, aby pitvoření obličejů, nepěkná mluva, nemístné obracení se posuňky k obecnstvu místo k hercům, křiklavě přehnané masky herců mohly se častěji na jevišti určitého divadla vyskytovat, kdyby obecnstvo s tím nesushlasilo.

Zmínky ještě zasluhuje, že u některých herců jest vkus příliš vyvinut, že je ovládá stále jakýsi společenský ohled, zvláštní zdržlivost ve vyjadřování hry. Herci tací, jako by napřed nejdříve bedlivě rozvažovali míru svých pohybů, sílu hlasu atd. Ten dojem činí u Národního divadla Brzková, v Uranii Gräfová.

A jakou tedy mluvu slov, jakou mluvu mimickou a gestovní považovati jest za vkusnou? Tu, která přirozenou opravdovostí a ušlechtilou krásou se nám nevtírá, tu, která se sama nepřípomíná a nás v požitku uměleckém neruší.

GABRYELA ZAPOLSKA:

PANENSKÝ VEČÍREK.

Scenický akvarel o 1 dějství.

Z polštiny přeložil Jakub Rydvan (překlad autorisovaný.*)

OSOBY:

Babička. Matka. Toša. Joža, zvaná »generál«. Fráňa. Máňa. Lila. Duška. Luďa. Jula. Ziňa. Míla. Věka. Žanka. Dvě služebné.

Krejčovský model s damským svatebním úborem. — Děje se v předvečer svatby v zámožném měšťanském domě.

Scena představuje dívčí pokojík Tošin, světlý a čistý. V levo bílé lůžko, pokryté krajkovým přehozem, nad ním bílé záclonky; lůžko je do poloviny zastřeno bílým paravantem, v pokoji rozestaven bílý nábytek, malý bílý psací stůl, na něm podobizna velmi hezkého muže. Nad lůžkem Murillovo Neposkrvněné Početí, v levo od hledíště toaletní stůl, potažený kretónem, malé zrcadlo, toaletní potřeby, v popředí dvě leňošky a stůl. V pozadí v pravo šikmo postaveno světlé pianino, vyčalouněné světlou látkou. Na něm palma a nějaká bílá soška — na stolcích veliké koše samých bílých květů a kapradí, ozdobené stuhami a kokardami z bílého hedvábí, — svíce v stříbrných svícnech. Dvě bílé hořící lampy s mléčnými poklopy. Uprostřed pokoje krejčovský model, na něm krásný svatební úbor, věneček a závoj. Všude dojem bělosti, jasů, radosti. Při vyhrnutí opony scena úplně prázdná. Po chvíli vbíhá Míla.

Výstup první.

Míla (malé děvčátko, oděné v bílé punčošky, bílé střevíčky, vyšívanou spodničku, vykrojený perkálový živůtek, vlasy v navíječkách — vbíhá a chvíli stojí vzrušena před svatebním šatem, pak zvolna jej obchází — posléz bere stuhu a líbá): Ty hezká sukénko! ty roztomilá sukénko! ty překrásná sukénko! jsi tak půvabná, jako nějaká kněžna v pohádce — nutno se ti poklonit (klání se). Dobrý den, paní kněžno! Jak se má Vaše Milost?

Ziňa (10letá dívčina, oděná rovněž v bílé pun-

čošky a střevíčky, v spodničce, živůtku, s vlasy rozpuštěnými).

Míla: Pojd, Ziňo, podívej se, jaké krásné šaty!

Ziňa: Nehýbej tím, nedotýkej se rukama, je to na ztřet pro Tošu... a jdi se strojít...

Míla: Když mamá češe Tošu. Zůstanu ještě zde a prohlédnu si šaty.

Ziňa: Kadeře mi nedrží, mám tak ošklivé vlasy, a zapomněli mi ušít volán ke spodničce... (hledá) nejsou tu někde noviny?

Míla: Bude čist?

Ziňa: Hloupá, volán si udělám — nesnesu toho, když je to tak vzadu splhlé... nejsou tu! Jdi, Mílo, do babiččina pokoje a seber tam nějaké noviny!

Míla: Babička se bude hněvat.

Ziňa: Řekne se, že to kočka anebo služebná. Jdi, běž... dám ti zato cukroví... (Míla odchází na levo. Ziňa stojí před svatebním úborem.) Pěkné... Také tomu rozumím... Volán na dva lokte... V takových šatech se může žena líbit a slušně vypadat, ale když ji obléknou jako mme, není divu, že se na mme nikdo ani nepodívá. Ach! chtěla bych se tolik vdávat, abych měla takové šaty...

Výstup druhý.

Babička (velmi stará žena, oděná v světle šedou sukni — bílý krajkový čepeček na hlavě): Milol! Milol!... proč pak jsi mi vzala noviny — myslila jsi, že spím? to ty tedy mi je kradeš.

*) Všecka práva vyhrazuje si překladatel.

Míla: Já, babičko... to nebylo pro mne... to...

Babička: Kde jsou? Aha! slečna Zíňa je má v ruce — copak? chceš snad čist fejeton? i hned! podívejme ji... žabu...

Zíňa: Čist? Naprosto jsem nechtěla čist...

Míla: Chtěla si udělat volán...

Babička: Co? cože? volán? slyšel-li pak to kdo — za mých dob takové děti, jako jsi ty, neměly ponětí o tom, co je to volán...

Zíňa: Protože to nebylo v módě.

Babička: Co... protože se to nesluší. Hned mi polož noviny a jdi se strojit!

Zíňa (popuzena): Až zas přijde ten nasládlý ženich Tošin, mám sedět s nimi? Stále přede mnou /utíkají, a já si s nimi nevím rady.

Babička (s úsměvem): Ne, pan Vladislav dnes nepřijde, teprve zítra přijde na svatbu.

Zíňa (zasmušile): Babi...

Babička: Co, Zíňo?

Zíňa: Po svatbě pojede Toša s tím pámem sama?

Babička: Pojede!

Zíňa: Docela samotinká?

Babička: Ovšem.

Zíňa: A to bude slušné?

Babička: Ach, ty ještěrko... vždyť bude jejím mužem... (Zíňa vrtí pochybovačně hlavou — hlas za scénou volá: Zíňo!) Volají tě, jistě přišel kadeřník.

Zíňa (náhle zamračená): Ten mi také nepomůže... dva dni už chodím s naviječkami a ještě mi nedrží... (Odchází v pravo.)

Výstup třetí.

Babička, Míla.

Babička (stane před svatebním úborem a dlouho naň s povzdechem pohlíží; Míla stojí vedle ní.)

Míla: Babičko, také jsi byla někdy tak ustrojena?

Babička: Byla, milé dítě!...

Míla: A je tomu dávno?

Babička: Ba, dávno!

Míla: Ale já už tehdy byla na živu?

Babička: Hlupáčku jedna — ještě o tobě ani ptáci neštěbetali. To už je tak dávno, že ani ten kněz, co mne oddával — nežije. (Usedá na pohovce.)

Míla (po chvíli): Řekni mi, babičko, jak se umírá. Už jsem mnoho viděla — jak lidé jezdí vlakem, jak tančili v divadle, jak se prali na ulici, jak si nosy rozbíjeli, a také klouzačku jsem viděla, ale jak umírají, to nevím.

Babička: Dovíš se toho, dítě.

Míla: Ale kdy, babičko, kdy?...

Babička (s povzdechem): Snad velmi brzy, Milenko!

Míla: Babičko, ty mi to povíš?

Babička (po chvíli): Já ti nepovím, milé dítě, já ti ukáži, jak se umírá...

Míla (vzrušená): Babičko!

Babička: Jenom že ty budeš spát, protože staří lidé nejčastěji umírají v noci. (Zakrývá si oči.)

Míla: Tedy mne probudí. (Po chvíli.) Ty pláčeš, babičko! Co je ti? Neplač. K vůli mně? Míla byla neslušnou?...

Babička (vstává): Ach, ne, ne, k vůli tobě ne... vidíš, podívej se lépe, jak jsou krásné ty šaty. Ty také budeš mít někdy takové, až se budeš vdávat.

Míla: S mužským?...

Babička: Ovšem!

Míla (s pláčem): Ne, já nechci... já se jen budu vdávat s tebou, babičko, nebo s mamá.

Babička: Ano... ano... jen neplač...

Výstup čtvrtý.

Především a služebná (oděná v bílou kazajku, bílý čepeček, velkou bílou zástěru, jež zakrývá téměř celou světlou šedou sukni; později Žanka.

Služebná: Prosím, milostpaní, — slečna Žanka přišla kuchyní.

Babička: Tak ať vstoupí!

Služebná: Pravá, že chce mluvit se slečinkou.

Babička: Jaká je to komedie — má snad slečinka jít do kuchyně pro ni? (Jde ke dveřím a volá): Žanko! Žaninko!... pojď sem. (Služebná upravuje svíce ve svícních a odchází.)

Žanka (vchází; slušná, štíhlá dívka, velice hezká, bledá a vzrušená, — oděná tmavě v žaketu a čapce na hlavě).

Babička: Co tam děláš v kuchyni?

Žanka (líbajíc babičce ruku): Chtěla jsem...

Babička: Nu co? chtěla jsi mluvit s Tošou? To nejde, česá se...

Míla: Pohled, Žani, to jsou hezké šaty, to je na Tošinu veselku.

Žanka (hrýzajíc rty): Tuze, tuze hezké.

Babička: Proč pak ty nejsi ustrojena? jdi domů — oblékni se a přijď. A pamatuj — docela bílé — neboť je to Tošin panenský večírek. Musíte být všechny bílé, jako hejno holoubků... to už je takový zvyk... dívčí večírek! panenský večírek!

Žanka: Já jsem chtěla... chtěla jsem nutně mluvit s Tošou...

Babička: Říkám ti, že ji kadeřník češe. Nač chceš mluvit s Tošou? Máš jí co říci?...

Žanka: Ano...

Babička: Řekneš jí to tedy zítra... anebo ne, povíš jí to někdy po svatbě...

Žanka: Ne... ne... musím jí to říci ještě před svatbou...

Babička (hledí na ni pozorně. Po chvíli): Žanko, Žanko, nech toho, nekaz lidem štěstí, sama tím nezískáš!

Žanka (jako v horečce): Musím... musím...

Babička (významně): Ba ne, má drahá: Z toho nebude nic, rozmysli si to lépe...

Žanka (zmatena): Ale... vy nevíte, co chci říci Toši.

Babička (po chvíli): Snad nevím, jistě je mi však Toša bližší, nežli ty, má drahá, a já jí nedám ublížit... Raději vyjasni čelo a podívej se na šaty... co? ty krajky...

Žanka (s hořkostí): Ach ano! nádherné... Toša je bohatá slečna, může si za své věno nakoupit nejen krajků, ale i...

Babička: Jakáž pomoc... snad do skonání světa budou děvčata behatá a chudá. Nutno se odevzdat resignaci — ale ty stále závidíš bohatším.

Žanka (s bolestnou ironií): Vy víte, milostpaní, že chtěla-li jsem mít peníze, ne proto, abych si koupila muže, ale proto, abych mohla odjet na studii a stát se samostatnou; teď však je mi to lhostejno a jde o něco jiného; resignace je jen slovo, ale použít v životě lze je poněkud tížeji.

Babička: Proč? máme-li v srdci víru a v duši pocit vlastní hodnoty?

Žanka (zahleděna před sebe): Jsou okolnosti, v nichž žena ztrácí víru i pýchu.

Babička: Pýchu... snad. Ale víry nikdy! ostatně jsem už ženou starého data — když jsem

měla já zármutek, dovedla jsem se v koutku vyplakat, a pomodlit... Já však ještě čítávala v Nebekličí — to je něco jiného.

Žanka: Toho já nedovedu!

Babička: Vím to, vím. Ale je to škoda, škoda. Se slzami při modlitbě bolest odplynula a nikdy (významně) nebyla bych chtěla cizího neštěstí. (Žanka mlčí.) Myslím, že bude, Žanko, lépe pro tebe, nesetkáš-li se s Tošou o samotě.

Žanka (jež na chvíli zadívala se na podobiznu muže na psacím stole): Ne! musím, musím mluvit s Tošou.

Výstup pátý.

Předehlé, Toša, Zina.

Toša (hezky, mladé děvče jako panna, s nemožno výrazným pohledem očí i podobou; oděna vkusně, všecka bílá a krásná, účes a la vierge, běží k Zině, volajíc): Vrať mi pudr... vrátíš mi pudr... Zina (utíkájíc): Ale dej mi pokoj!

Toša: Babičko, ona mi odsypala pudru z krabičky, co je do výbavy, a sebrala láhvičku voňavky!

Babička: Toš!... styď se... nelítej tak! Nikdo by si nepomyslel, kdyby tě viděl, že se zítra vdáváš.

Toša: Jaké to má s tím spojením? Ach, servus, Žanko! Učesali mne dobře? Kadeřník říkal a la vierge... prý vhodně k dnešnímu dívčímu večírku. Učesej se také tak — pan Vladislav mi kdysi říkal, že máš hlavu pro to stvořenou. (Náhle k Zině): Vrať mi pudr, ty nesnesitelná koketo!

Zina: Na mou duši, babičko, vzala jsem si žertem drobet... a tady hned takové křiky... Počkej, řeknu panu Vladislavovi, že jsi vztekla, že se pudruješ a že tajně mlsáš, uvidíme, ožení-li se s tebou. (Odbíhá na pravo, vrážejíc do služebné, jež přináší kytici bílých růží a dopis.)

Výstup šestý.

Předehlé mimo Zinu; služebná.

Služebná: Prosím, slečinko, (s úsměvem) od pana Vladislava.

Toša: Babičko, to jsou nádherné růže. Ach, kterak je dobrý, ráno poslal mi koš s holoubátkem a teď opět kytici růží; uvidíme, co píše. (Čte.)

Žanka (přibližuje se k ní): Tošo... chtěla jsem tě prosit, abys...

Toša (roztržitě): Co? chceš snad, abych ti něco zapůjčila na dnešní večer? rukavičky? vějíř?

Žanka: Ne...

Toša: Pohled, co mi píše — jmenuje mne svým sluníčkem, to je hezké, víd? nazýval tě také někdo někdy sluníčkem?

Babička: Zapomněla's, Tošo, že Jana neměla ještě ženicha a že slušné dívce smí jen snoubenec psát takové dopisy.

Žanka (tíše k Toši): Odstraň babičku, musím s tebou mluvit o samotě.

Toša (udívena): Ty? ale babička nám nepřekáží — babička neprozradí našich tajemství — víd, babičko?

Babička (hladíc ji po vlasech): Ovšem, mé zlato...

Toša: Před tebou nebudu mít nikdy tajemství, už jsem to řekla i panu Vladislavovi. Vždycky všechno ti povím.

Babička (směje se): Ehl... nastanou věci, o kterých mi nebudeš vyprávět.

Toša: Ach ne! všechno! všechno! (K Žance.) A proč pak, Žanko, dosud jsi se neoblékla? Pře-

ce jsem ti dala už přede dvěma dny svou blůzičku a sukénku, abys si ji prodloužila.

Žanda (hořce): Děkuji ti srdečně za tvé dary, ale nepoužiji jich. Dnes večer k tobě nepřijdu.

Toša: Ale to nemůže být! Ty přijdeš. Mám tě tak ráda, a pan Vladislav také.

Žanka: Měla jsem přijít k tobě a ne k panu Vladislavovi.

Toša: Ale vždyť už jsem skoro jeho.

Žanka (významně): Ještě ne!

Toša (upustivši z ruky růže): Proč tak na mne hledíš, Žanko!

Babička: Nedívej se tak na ni, Jano!

Žanka (po chvíli): Toho mi zabránit nemůžete!

Výstup sedmý.

Předehlé, Matka.

Matka (let 45, ale velmi málo šedivá, v bohatém, světle šedém úboru).

Toša (vzpamatovávajíc se z osklivého dojmu). Mamá, Žanka nechce k nám dnes večer přijít...

Matka: Proč?...

(Pomlčka.)

Žanka (po chvíli): Bolí mne hlava.

Matka: To je osklivé. Postarej se, aby tě nebolela — kup si antipirín, dám ti peníze. Musíš u nás nutně být!

Žanka: Ale proč?

Toša: Budou tu všechny mé známé dívky: Fráňa, Máňa, Lila, Duška, Luďa, Joža, víš ta, co jsme jí v pensionátě říkaly »jenerál«. Všecky přijdou, a ty jediná nechceš přijít...

Žanka: Nelákají mne...

Toša: Však já vím. Zdají se ti hloupé, ale počkej, bude tu někdo, s kým si jistě budeš moci rozumně pohovořit: Slečna Julie, co byla v Ženevě, studovala tam přírodopis a medicínu.

Babička: Ta je tu zbytečná.

Matka: Bohužel, musily jsme ji pozvat, konvence. Ale ty, Žanko, musíš přijít.

Žanka: Pobavíte se dokonale beze mne, jsem nemocná... a pak, jsem znavena hodinami... a... a... jsem tu také úplně zbytečná.

Matka: Ale ne... Bez tebe nás bude třináct a na panenském večírku, v předvečer svatby...

Babička: Ach ne!... za nic na světě... To je zlé znamení. Raději půjdu si lehnout a spat, ale třináctku nedovolím...

Toša: Babičko, jak by to šlo bez tebe!

Žanka (s hořkostí): Tedy jen proto, aby vás nebyl nešťastný počet. Já vás tedy mám od neštěstí zachránit... Já? ha, ha, ha! to je zábavné. (Po chvíli.) Ale kdož ví! snad vám právě přinesu neštěstí?

Matka: Žertuješ asi...

Žanka (náhle podrážděna): Já? ne! Třeba jsem už od dětství přinášela neštěstí. Když se někomu stalo něco zlého... tu máš... Žanka byla za dveřmi. Jistě mám zelené oči — k čemu sem chodit s takovýma očima a dívat se na svatební šaty, na nevěstu, na ty růže, na tu podobiznu...

Toša: Co je ti, Žanko?

Žanka: Nic! nic!... Ale chcete-li a tolik mne prosíte, tedy přijdu. (S ironií.) Půjdu, obléknu si Tošiny šaty a přijdu. Nevadí — že mne budou tísňit zde i tady i u srdce, přijdu jako čtrnáctá, s plnými hrstmi štěstí. Kdož ví...?

Matka: Jak to!... Kdož ví...?

Žanka: Zeptejte se těch růží, ty vědí — zvadly, protože jsem na ně pohlédla. Buďte zdraví! (Odbíhá.)

(Pokračování.)

FELIX A. VONDRUŠKA:

SHAKESPEARE NA ČESKÉ SCÉNĚ PLZEŇSKÉ.

(Příspěvek k 100. výročí českého divadla v Plzni.)

V kulminačních výtvorech dramatického života jevištního obrazy se vřídly soudná doba a je příznačno pro historii našich divadel, že jakmile boj o národní existenci poněkud jen polevil, změnilo se čestné období pathetického slova buditelského v období volnější radostné tvořivosti a úsilovné snahy po zvýšení umělecké úrovně, a to produkci dramatických děl geniálních mistrů.

I v stoletých dějinách našeho českého divadla plzeňského setkáváme se s tím, že teprve po uplynutí 45 let od nesmělých počátků českého života divadelního v Plzni uvedeno bylo na scénu po prvé dílo Shakespearovo.

Bylo to 30. října 1863 — v sezoně tehdejší ovšem ještě českoněmecké — kdy za ředitelování Walburg-Wesetzského dávána byla po prvé nejdokonalější Shakespearova truchlohra Othello, pevně, kamenně osnovy dějové, v níž soustředí se všechno na jedinou hlavní vášeň — žárlivost. Titulní roli královského, slepě důvěřivého mouřenína hrál Braun a tehdejší bezohledná kritika v „Pilsner Bote“ chválí jen onu scénu, kde Othello zmámený jedem žárlivosti, uchopí dábelského strýce Jaga za prsa a volá:

Teď, lotře, dokaž, že moje žena
jest nevěstkou! to dokaž; očitá
mi podej svědectví. —

Jago Frant. Pokorného byl prý »nejlepším výkonem toho večera«, kdežto v ostatních úlohách (Desdemona — sleč. Slavinská, Cassio — Daliba, Emilie — sleč. Betková) vynikl prý jedině Jakub Seifert (jako Roderigo), který, ač teprve začátečník, přece ze všech nejlépe memoroval. Celkový úspěch tragédie byl asi labilní, když prý jen napovědovi bylo vděčiti za »správné znění deklamace«.

Díla Shakespearova vyžadují herců jaksi předurčených, vzdělaných a vyškolených v mocenství slovním, pravých umělců, kteří dovedou působit i na spoluherce a přinutit je, aby i oni skutečně hráli. A věru zajímavé jsou ty pokusy o znatelnější shakespearovského dramatu na naší scéně a byla by to vděčná práce, uvést je dopodrobna a přehodnotit je z perspektivy tolika let požadavky doby dnešní — bohužel to vše vymyká se z okruhu tohoto pojednání.

Dne 20. října 1864 za ředitele Jos. E. Kramuele byla uvedena na zdejší scénu nejdelší Shakespearova tragédie »Hamlet«, v níž interpretem básníkovy vrcholně psychologické studie dánského krále byl herec Pacelt. Poté přišlo údobí nad jiné čínorodé, neboť potomní ředitel Pavel Švanda ze Semčic scénoval již 11 dramatických děl Shakespearových, dotud v Plzni neznámých. Tak hned 1. listopadu 1865 byla hrána tragédie »Romeo a Julie« s Klenovským a slč. Kubičkovou (pí. Frankovská) v titulních rolích. »Při slavném osvětlení zahájeno jest první toto představení Beethovenovou ouverturou, kterouž orchestr vedením kapelníka p. Matesa zdařile přednesl. Proslov podal ředitelský jednatel divadelní Josef Barák.«

Dne 23. března válečného roku 1866 přišla na řadu tragédie »Život a smrt krále Richarda III.«, v níž nejhrůznější typ lidské zvrhlosti podal Josef Frankovský, zvláště v slavné scéně s král. Annou, již interpretovala beneficiantka sleč. Kubičková.

V podzimní sezoně r. 1867 vypravena byla dokonce tři dramatická díla Shakespearova, a to 9. říj. hrál Frankovský a Jessiku sleč. Volfová, 2. prosince fraškovitá veselohra »Zkrocení zlé ženy«, v níž pohostinskou vystoupil Karel Šimanovský v úloze Petrucchia a pí. El. Pešková hrála zlou a hašteřivou Kateřinu, a 14. prosince tragédie »Macbeth«. Herecky ovšem spočívala tíha této dusné, hrůzyplné, ač lyrismem bohaté tragédie na Macbethovi Seifertovi. Lady Macbeth hrála sleč. Rennerová, Duncana Šmaha, Macduffa Syřínek a Banqua Frankovský. V téže sezoně, dne 11. ledna 1868 uveden byl zde po prvé na českou scénu libezný »Sen v noci svatojanské«. V úloze Pucka vystoupila sleč. Ledererová (pí. Seifertová) a v ostatních rolích: Frankovský jako Pyramus, Vaicr jako Thisbe, Syřínek jako Lysander, pí. Frankovská jako Hermie, Langer jako Demetrius a sleč. Volfová jako Helena.

V r. 1871 byly dávány dvě veselohry Shakespearovy a to 13. ledna tragikomedie »Večer tříkrálový« (Cokoli chcete), v níž úloha šlechtetné Violy připadla sleč. Math. Křepelové, Tobiáš Říhal Ryšavému, Ondřej Šklebík Budilovi, Šasek Šmahovi, a druhá dne 24. října »Mnoho povyku pro nic« s pí. Eliškou Peškovou v úloze Blaženy (Beatrice).

Mohutná, veškeren cit rodinný v niveč obracející truchlohra »Král Lear« vypravena po prvé dne 23. listopadu 1872 a představitel zpuštěného, vrtosivého a pak nešťastného krále byl beneficiant Josef Šmaha.

Římské drama »Koriolán« uvedeno na naši scénu 13. prosince 1873 a postavu bezuzdného vojáka s duší lva, hrozně, ač nádherně letory vytvořil Vendelín Budil. Hrdou a vznětlivou Volumnii hrála slč. Křepelová. Posléze za výše zmíněného ředitele provedena na plzeňském divadle světodéjná tragédie římská »Julius Caesar« s Kyselou v roli titulní; Antonia hrál Pštros, Bruta Syřínek, Cassia Šmaha.

Po Švandovi stal se ředitelem zdejšího českého divadla Vendelín Budil, za něhož scénovány byly čtyři Shakespearovy hry, a to 17. srpna 1894 fraškovitá »Komedie plná omylů« s Grundem a Zdrubeckým v podařené dvojici sluhů-blíženců Dromiů a 7. ledna 1898 žárlivostí překypující »Pohádka na »Kučec benátský«, jehož hlavní postavu bezmezně nenávislného a pomstylného Shylocka zimního večera« se sleč. Kristou Rückovou v úloze Hermiony.

Zatím r. 1902 otevřeno bylo nové české divadlo král. města Plzně a na jeho jeviště uvedena byla dne 3. března 1907 rozkošná Shakespearova veselohra »Veselé ženy Windsorské«, v níž jednotnou komickou figuru Falstaffa v úloze ješitného a samolibého milovníka představil sám ředitel Vendelín Budil a paní Obratnou vytvořila pí. Bečvářová. Dne 7. listopadu 1909 vypravena byla poslední Shakespearova truchlohra z římských dějin »Antonius a Kleopatra«. Láskou zaslepeného, uhýbeného Antonia se záchvaty bývalé své čínorodosti hrál Miloš Nový, a záletně svůdnou, rafinovanou a hlavně rozkladnou Kleopatru pí. Otylie Beníšková, Enobarba Budil, S. Pompeja Vydra. Nynější divadelní ředitel Karel Veverka zařadil do repertoáru tři dramatické práce velkého anglického dramatika. První, melancholická komedie »Jak se vám líbí«, splňující básníkovu slovo, že »mnoho slad-

kého lze ssát z neštěstí a protivěnství, sehraha byla dne 9. prosince 1912. Lidumilného vévodu interpretoval Jar. Pulda, krásnou a nespravedlivě pronásledovanou Rosalindu pí. Benišková, Celii pí. Tereza Brzková, Andreu pí. Bečvářová. Vydra byl Frederickem, Kohout Orlandem. Z královských dramát vypraven byl »Jindřich IV.« dne 1. prosince 1913 s Jar. Vojtůu v roli titulní. Tlustého a hřišného pijana, ošemetného vychloubače, který mámi od naivních lidí peníze, aby je po svém způsobu promarnil, dvořenína Johna Falstaffa zobrazil Jar. Pulda, českého Percya Bedřich Karen, prince Jindru Miloš Nový, Jana z Lankastru Jos. Fišer a revoltujícího Skota Glendowera Vojt. Matys; slečna Nováková vystoupila pohostinsku v lady Percyové.

Posledním Shakespearovým dílem, které na naši scénu bylo uvedeno dne 5. dubna 1915, byla kouzelná hra »Bouře«. V epilogu tom obsaženo jest Shakespearovo kredo, vyznání víry v umění, v jeho moc a sílu. Milán. vévodu Prospera, pohádkovitého hrdinu, jehož transmutaci v božství právě vyvolá moc umění a vědění — interpretoval Ant. Vedral, ohyzdného otroka Kalibána Jar. Vojta, Antonia R. Branald, Mirandu a Ferdinanda pí. Benišková a B. Karen, šprýmovné duo Štefana a Trinkula Jar. Pulda a Hostaš; Tonča Fišerová byla vlídným Arielem, duchem povětří a Adolf Kreuzmann Alonsem. Vzácné toto dílo provázeno bylo scénickou hudbou mnichov. skladatele prof. Beer-Walbrunna, písně Arielovy zapěla Bož. Petanová

a původní tanec ženců uspořádal Jar. Hladík. Na režii klade »Bouře« mimořádné požadavky a tu třeba zaznamenati, že režisérem »Bouře«, jež se po třikráte opakovala, byl ředitel Veverka.

Počítáme-li, že William Shakespeare napsal celkem 33 her, sledáváme, že z nich 20 octlo se na repertoíru českého divadla plzeňského v období 1863—1918.

Co se statistiky shakespeareovského repertoíru dotýče, dlužno uvést, že v zmíněné době sehraho bylo na české scéně plzeňské celkem 252 představení. Z toho za ředitelů: Walburg-Wesetzky 1, Emil Kramuele 9, Pavel Švanda (sen.) 55, Jan Pištěk 10, Frant. Pokorný 7, Vend. Budil 130, Pavel Švanda (jun.) 6, Frant. Trnka 2, Jan Košner 1, Karel Veverka 39.

Z jednotlivých her dávano bylo: Zkrocení zlé ženy 35krát, Sen v noci svatojanské 31, Hamlet 30, Othello 28, Kupec benátský 22, Romeo a Julie 18, Král Lear 16, Mnoho povyku pro nic 15, Večer tříkrálový 11, Pohádka zimního večera a Komedie plná omylů 9, 10 Julius Caesar a Macbeth; čtyřikrát: Richard III., Jak se Vám líbí, Veselé ženy Windsorské a Antonius a Kleopatra; třikrát: Jindřich IV. a Bouře, dvakrát: Koriolan.

Na velikou práci českých umělců dramatických, kteří zúšlechtili naše jeviště, pohlížíme u příležitosti stoletého výročí české scény plzeňské s radostným a vděčným uznáním.

Nuže, na mnohá leta a na další práci!

FEUILLETON

PETR FINGAL:

AUTOŘI A PUBLIKUM.

Hrst indiskretností.

Po nějaké literární schůzi zapadlo nás jednou několik s F. X. Svobodou na koncert do kavárny na Václavském náměstí. Pár literátů a několik děvčat, jež stále kolem věčně mladého spisovatele se točí, okouzlena jeho stálým rozmarem a zamilována do jeho náladových románek, jejichž hlavním námětem je láska. Svoboda říká tomuto živému věnci obklopujících jej uměním zaujatých dívek, »osvěžiti« a snad opravdu jen jejich společností děkuje za svůj stále svěží rozmar. Hovořili jsme o spisovatelově »Rece« a mladá literátka R. Schwarzová s velikýma modrýma očima, ctitelka choti Svobodovy, již autor »Čekánek« dělal v Praze gardepána, nikterak se ovšem při tom neosvědčuje »Krkavčím otcem«, jak ona jej žertem nazývala, — struhala mi mrkvičku, že doposud nevím, do jaké míry některé postavy z »Řeky« jsou kresleny dle živých modelů: E. Vojana a Hany Kvapilové.

»Vidíte, to já všechno vím!« zasmála se pyšně sličná poetka. Svoboda se rozpovídal. S herců jsme záhy přešli na divadlo samo a s tohoto na dramatiky a ma milé — někdy, žel, také trochu obávané — obecenstvo.

»Duše obecenstva je někdy nevyzpytatelná...« vyprávěl Svoboda. »Mám pro své tvrzení zajímavé doklady. Když se mně hrál selský obraz »Rozklad«, vybral mně a mé choti ředitel F. A. Šubert v Národním divadle pěkné místo. Bylo to v prvních řadách křesel v přízemí, celé jeviště bylo lze odtamtud dobře přehlédnouti. Ale nebylo to obvyklé místo autorské. Snad proto, netušíce, že by

přímo před nimi mohl seděti nešťastný autor »Rozkladu«, bavily se za námi dvě starší dámy o hře, již dosud vůbec neznaly, zcela bez ostychu. —

»Je prý to nějaké divné. — Prosím Vás — sedláci! Co pořád s téma sedláky na divadle chtějí?«

»Taký jsem slyšela. Nějaké neslané, nemastné je to.«

»Hm! A povídala slečna našich domácích, že ani jedna úloha za nic nestojí.«

»Tak se snad ani nezasmějeme. Ale, prosím vás, kam má také člověk jít?«

»I ba! Praha je přece jen velká vesnice... A sebevražda také není v tom »Rozkladě« žádná?«

»Snad ne!«

»Bože, tak to bude fade —«

—sa« již ostrá posuzovatelka nedořekla. Ač jsem se neohlížel, vycítil jsem už jakousi zcela určitě v takových případech se dostavující schopnost telepathickou, že ji někdo ze zadu nebo se strany rýpl, aby ji na mne upozornil. A také po chvíli docela zřetelně zaslechl jsem zašeptati: »Autor.«

Pět minut bylo ticho jako v kapli po odchodu věřících. Ale ne na dlouho. Sousedky za mnou se k sobě naklonily a ona hovornější tázala se druhé: »Který že, povídal —?«

»Prý ten s tou pleší —«

»Aha, ten v loži! A ten nás neslyší!«

Myslíly patrně dra Šolce, někdejšího pražského starostu, jenž se právě byl objevil v loži. A pomlouvaly kus, jehož neznaly, vesele dále.

Když se opět hlasitěji rozhovořily, takže nemohl karatel jejich býti v pochybnostech, že slyším jasně každé jejich slůvko, rýpl je znovu. Tentokrát patrně citelněji a zároveň cosi nesrozumitelně zabručel. — Hovor za námi utichl jako když utne. Tentokrát trvale.

V tom již se opona zvedla a hra započala. Sedlák Douša rozhlédl se na scéně po modré obloze a pokyvuje radostně hlavou, povídá: »Aá, vybralo se to — vybralo se to —«

A za mými zády se ozvalo: »Jé, to je to hezké!!«
 Párně mi chtěly pomluvačky spraviti náladu.
 Takové je publikum.

*

A jinou historku.

V »Měšťanské Besedě« plzeňské v kruhu herců sedím s Vilémem Skochem, jindy vždy vtipným a hovorným, tentokrát však nápadně zamlklým.

»Co se vám stalo, prosím vás?«

»Mrzutá věc!«

»Dejte pokoj! Vám, takovému šťastnému autoru? K neuvěření.«

»Tak vám to povím. Pražské lyceistky, čert ví, co je to napadlo, usmyslíly si nedávno sehráti na výletě »Poslední večeri« z mých »Hovorů lásky«. — Jak víte, vystupuje v té aktovce dámička z polosvěta.«

»Vim. Nu — a? Nesehrály to?«

»Ale sehrály! Bohužel! A teď za to dostaly karcer.«

A milý Skoch se tvářil utrápeněji, než kdyby sám byl nějakou tou lyceistkou a měl si ten karcer odseděti.

»Každým způsobem je to smutná historie!« usoudil na konec.

»Tak proč jste tu aktovku psal?«

»Co pak jsem mohl vědět, že se lyceum do ní zamiluje?«

A ještě jednou, ačkoliv jinak má u obecnstva z pekla štěstí, slyšel jsem Skocha si postěžovati.

»Kdykoliv řekne hrdinka »Naši babičky« větu: »Viš ty, co je to býti matkou?« — dá se obecnstvo do smíchu. V Národním, v Plzni, na Kladně, v Brně i jinde. A přece není na té větě pranic k smíchu!«

»Patrně je obecnstvo všude stejné.«

*

V pražské »Uranii« svého času působivší slečna Vejvodová měla před beneficí a sháněla se po nějaké veselé původní novince.

»Nemáte nic rozepsáno?« obrátila se na redaktora »Humorů« Josefa Skružného.

»Mám — ale —«

»Žádné ale! Prosím vás, dopište hru brzy a přineste mi ji. Ano?« zaprosila.

Skružnému není třeba dvakrát říkati, třepe frašky zrovna z rukávu.

Záhy hru dopsal a sl. Vejvodové přinesl. Kus se jmenoval »Protektce«.

Umělkyně si hru přečtla, ale k rozmluvě s redaktorem Skružným dostavila se se starostlivou vráskou na čele.

»Je to výborné moc se mně ta věc líbí, ale — titul je tuze všední. Bojím se, že nepotáhne. Znáte naše publikum —«

»Ale tu je lehká pomoc. Dáme tomu název »Spodničky«. — Jste spokojena?« táže se autor.

»Výborné!« zajásala herečka. Dala-li autorovi z radosti ze šťastného nápadu hubičku, nevím.

A »Spodničky« tenkrát v »Uranii« skutečně táhly.

Za pár let měl se týž kus hráti v podbrdském městě R. Úlohy byly již rozepsány a rozdány, provedena i čtená zkouška, ale pak se počínal ochotnický soubor jaksi rozpadávati. Vrátil úlohu ten, vrátil onen —

Režisér spolku umínil si přijíti věci na kloub a pátral po příčinách animosity vůči »Spodničkám«.

»Moc hezká věc, náramná legrace, — a také ani nic zlého, ale —« a stará ochotnice se trochu zarazila, — »když se to tak nešťastně jmenuje. Spodničky! Co by tomu řekl pan farář?«

Ba právě! Takový nemravný titul!

Svolána nová výborová schůze a usneseno uložiti »Spodničky« do garderoby? — ne, do — archivu! Hrána za ně jiná komedie, mnohem pikantnější, ale s méně »nemravným« titulem. Vzpomněl jsem si na verše Jana Nerudy, který do »Humorů« psával několik desetiletí před Skružným:

Bravo, páni literáti,
 dejte pozor na ženské!
 Byť i písemnictví pošlo,
 jen když bude panenské.

Platí ta slova mistrova do dnes. Ne sice všude, ale na mnoha místech, dle toho, jací jsou kde čtenáři nebo obecnstvo. Totiž! Obecnstvo je všude stejné, ve velkoměstech jako na maloměstě. Mravnost jeho ničím se neliší, jen názory jsou různé.

*

Na konec veselou epizodu z mých vlastních zkušeností. V lednu 1917 hráli mi v Rokycanské Sokolovně studentí probuzenskou aktovku »Zázrak«, jejímž dějištěm je nedaleký zámek Březina a jednajícími osobami především hrabě Kašpar ze Sternberka, básník Puchmajer a německý geníus Goethe, s nímž udržoval hrabě Sternberk písemné i osobní styky. Jako vedlejší osůbka vystupuje ve hře zámecký klíčník.

Nebyl jsem představení přítomen, režisér filosof p. Chaloupka podal mi proto o výsledku písemnou zprávu.

Zněla doslovně takto:

»Zázrak se všeobecně líbil, jen jednu věc jsem se na Vás dozvěděl, a tu s Vámi musím sdělit, jistě Vás pobaví. Je tu jedna stará paní, jejíž dědeček nebo prastrýc či některý jiný blízký příbuzný byl skutečně klíčníkem hraběte Kašpara Sternberka. Ta se šla jen proto do divadla podívat. Všecko se jí líbilo, i ten nově malovaný zámeček nám pochválila, že prý vypadal zrovna tak jako tehdy březínský (ačkoliv jsme jej zpola »zbasnili«), jen s jednou věcí se nemohla smířit: její příbuzný prý se jmenoval Jan a Vy že jste jej překřtil na Martina. Tak vidíte, co jste provedli!«

Inu, všem se nelze zachovati, říkávala již babička Boženy Němcové, jež měla pro tu moudrost zvláštní rýmovačku.

A nejtíže zachovají se všem vrstvám obecnstva divadelní autoři. Jenže — nám je to celkem lhostejno. Vavřín slouží k přitáhnutí myrty, říkával d'Annunzio, a dokud nám applauduje divčí mládí, stojí náš flirt s Thálií vždycky za to.

ČESKÁ DIVADLA

NÁRODNÍ DIVADLO V PRAZE.

Činohra: Repertoar za dobu, o které jest nám referováti, stále ještě stojí ve znamení jubilejního cyklu; bohatá řada her původních, z části běžných, z části nově studovaných, vtiskuje mu svůj ráz. Zmiňujeme se zde jen o některých z nich, pokud toho nově obsazení vyžaduje. Jest to především Bozděchova »Zkouška státníkov« (21.-V.), kde novou byla zejména pí. Nasková jako Marie Terezie, skvělá zjevem a rozvázná i jemná hrou; dále »Radúz a Mahulěna« od Julia Zeyera, kde vedle Mahulěny pí. Dostolové, znovu oživlé v plné poetické kráse, uplatnil se výborně p. Kohout jako Radúz. Nejvíce zájmu připoutal ovšem Dvůr »Posel« (26. VI.), jenž také — vzhledem k pocitům, jimiž jest plno české ovzduší — nalezl více ohlasu než kdysi při své premiéře, ač celková reprodukce nestála na někdejší výši, snad proto, že postavy, které tu mají býti oživeny, jsou typu představitelů příliš cizí. Jen výkon pí. Dostolové (Anna), byl ještě pevnější a přesvědčivější než dříve, a p. Deyl jako »posel« rovněž stál na výši požadavku; zásluhou obou těchto umělců mělo druhé dějství hry sílu podmanivou. Od Dyka hrána mimo to aktovka »Smuteční hostina« (17. VIII.), jejíž hlavní osobu, povýšeného ironika, sehrál zdárně pan Nový, podloživ bolest ironie měkkým humorem. Krásným večerem bylo nově provedení Šimáčkova »Jiného vzduchu« (25.-VIII.); cena této výborné hry, realistické v nejlepším slova smyslu, založené na pevné a jemné psychologii, objevila se v novém lesku, časem nedotčena a působila svěže v reprodukci, prochnuté láskou. Pí. Rydlová jako Hella podává výkon skvělý, který plně působí, aniž by těžil ze zdůrazňování detailů naturalistických, k nimž jest hojně příležitosti; rovněž Vítek páně Hurtův a Prokop páně Deylův jsou postavy přesvědčivě životní; souhra za režie páně Muškovy byla plyná a dobře odstíněná. Jako starý Elis, mimo to dříve jako Mydlář v »Pražském židu«, později jako Zoan v »Salomeně« vystoupil pan Vendelín Budil, někdejší dlouholetý ředitel divadla plzeňského a poskytl pražskému obecenstvu vítanou příležitost, přesvědčiti se o jeho neochabujících, výhodných prostředcích vnějších, o velkorysé tvořivosti a jevištní pohotovosti — poznati v něm celého umělce, který — bohužel — nebyl v čas připoután k souboru Národního divadla, jemuž se vyrovnával svou výší.

Dalším článkem jubilejního cyklu byla »Oblaka« od Jaroslava Kvapila. Hra jest nám milá jako prostý, ale ryzím českým ovzduším hluboce prosycený obraz; jest pravdivá a jímavá svými typy, lidsky správnými a český příznačnými. Příběh theologa Petra, zburcovaného z mladistvé neuvědomělosti závanem volnějšího vzduchu, jest již typický pro český život, postavy, které se v něm utkávají, jsou téměř jemnými symboly při všem svém realismu. Zdar prostě a pevně malby zajisté pramení i v tom, že zřídlem díla do jisté míry byla vzpomínka auktora z dětství na setkání s pozdější první představitelkou Máji Zemanovou, Hanou Kvapilovou. Ve stopách této, jež tu postavu tvořila, šla její žačka, pí. Rydlová, přijavši ve zjev i výraz její vliv a přece zachovávající osobitost tvoření tam, kde to nebylo proti intencím auktora. Neúslavnější píle a nadšená láska docílily naprostého proniknutí úlohy, takže výkon podmanivě ovládl jeviště i hlediště. Vedle této dominující postavy rázovitě se

obráželi p. Matějovský jako farář Matouš, a pí. Hübnerová, láskou ustaraná matička; pan Kohout pro majstra Petra měl vroucí tóny a nutnou umírněnost projevu v gestech, pan Třebovský svědomitě hrál sprostředkující úlohu lékaře. Doufáme, že také s režisérem byl auctor spokojen pokud jde o náladovost hry. — **K. Mašek.**

Spolu s Dykovou »Smuteční hostinou« znovu nastudována byla v cyklu jubilejních českých her i známá hradčanská povídka Karla Maška: »Dceruška hostinského. Jako před čtrnácti lety o své premiéře, docílila i dnes (tato půvabná, poesii a starosvětskou náladou provanutá dramatická práce zas plného účinku a hlubokého dojmu. Scény, které se tu vystřídávají, vzpomínky a zpovědi odmítnutých milenců, hoře opuštěné milenky i svůdná koketnost Bělina zapadají jemně a zároveň vypočítavě v staropražský rámeček hry a tvoří opravdu rozmarnou povídku, v níž uvadla a uvádá několik dobrých, citlivých i snad ješitných srdcí pro zhrzenou lásku, promarněné sny a naděje. Maškův verš má vřelost, jež dovede vyvolávat nálady na chvíli kdysi a kdesi stejně prožité a kdo zná Prahu v nejposvátnějších jejích chvílích tam nahore kolem Strahova, kdy do houstnouceho večera zaznívají Loretánské zvony a v kasárnách vytrubuje se vojenská večerka, podléhá mimodokl vzrušujícímu kouzlu básně. Jako druhdy o premiéře, kdy v hlavních rolích upoutali celým svým uměním Vojan, Kvapilová a Grégrová, dodalo se i dnešním interpretům: pí. Vrchlické, Rydlové a pp. Kolárovi, Čepelovi, Kohoutovi, Deylovi, Matysovi, Steimarovi, Novému a Váňovi, dodali čelným nastavením důle nádhavého půvabu i realistické životnosti. **K. E.**

Jiří Mahen: MRTVÉ MOŘE. Drama o čtyřech dějstvích. Poprvé dne 20. června. Režisér K. Mašek, vypravil Karel Štaffer.

Mahenovo nové dílo, jsouc výsekem z oné české minulosti, kdy vnější její děje úplně byly potlačeny, kdy český život plynul v naprosté porobě duševní, v utlpení hmotném i v zotročlosti duševní, mluví vhod k naší národní bytosti právě v době přítomné; jest to slovo včas, slovo poučné o minulosti a udávající směr do budoucnosti. Na prostém, typickém příběhu názorné a zdárné zobrazuje podstatu věci, český problém: vyznačují svobodného svědomí zapřeli své přesvědčení, aby zachránili své potomstvo řeči rodné země a otcou půdu svým dětem. Ale tato mravní sleva mstí se již v třetí generaci ethickou poruchou a hlavnímu představiteli boje, sedláku Havelkovi, vysvitne pojem Boha-pravdy jako jedině spasné vodítko z bludů i omylů. Vyznání své pravdy vykupuje statkem i životem, ale jeho hrdinství je zachraňujícím světlem ostatním; přihlašují se hromadně se svým vyznáním a jednotou svou budou silni a vítězni. — Námět zpracován jest řadou podmanivých výjevů a rázovitých postav selských; obzvláště třetí dějství jest samostatným celkem, jednotným obrazem, který by obstál bez předchozí expozice a následující katastrofy; předvádí tajné shromáždění náboženské, výměnu odbojných názorů dle jednotlivých typů a posléze násilné zasažení vrchností. Z díla — přes některé zbytečné výjevy a přes neohospodárnost dialogů — vane mohutný dojem; vane z něho tvořivá láska, která mu dodala přirozené životnosti a která jest jím rozněcována v duších posluchačstva. Trvalý úspěch dramatu jest podporován též provedením, především výkonem Vojanovým v hlavní úloze; skvěle obrazil psychologický proces rekův ve čtyřech fásích:

v prvním dějství hrdou resignací, v druhém citové zlomení, v třetím duševní povznesení, ve čtvrtém smír; umělec opět novou silou převýšil své dosa-
vadní skvělé výkony. Jako folie vystupuje proti sedláku Havelkovi panský vrchní; jest kreslen proti poddaným jako britký a samovládný zastanec tradičního řádu, kdežto »soukromá« jeho bytost vyznačuje se požívacím a poměrně dobrodružným světáctvím. Auktor tu nedocílil tak pevných rysů jako v postavách selských a úloha byla obsa-
zena umělcem, jehož typ je v rozporu s její pod-
statou. Výrazné typy selské ztělesnili pp. Hurt, Váňa, Kolár, Wiesner, Mušek, Čepela, Merhaut, Steimar, pí. Červená (znamenitá maskou); mladší selskou generaci představili pp. Deyl, Matys, Tesař, dámy Dostalová, Suchánková. Pan Želenský vý-
razně podal neobsáhlou úlohu kněze, hledajícího nové cesty k duši lidu (odlesk Jiráskova Bonaven-
tury Pitta), panu Matějovskému připadlo epické vypravování v dějství druhém, čemuž dostal svými osvědčenými prostředky. Výprava scény byla ma-
lebná a charakteristická, souhra rušná; jen závěr třetího dějství by vyžadoval říznějšího tempa.

Dne 14. září t. r. vystoupil pohostinsky p. Ivo
šl. Raic-Lonjský v úloze Osvalda Ibsenových
»Strašidel«. Není to hra, která toho, kdo již jednou
protrpěl její strašlivý účín s jeviště, znova láká k
poslechnutí. Ale bylo lákavým seznatí vysoký umě-
lecký stupeň, na který dospěl pan Raic od svých
počátků v Praze před patnácti léty a který ovšem
vždy dal se očekávat. Jeho okázalý úspěch byl
tím větší, že byl vynucen na hledišti, naplněném
nepřízní k dramatu. Pan Raic vyniká znamenitou
technikou hry a disciplínou hlasovou, které jsou
spolehlivými pomůckami jeho temperamentu, vyví-
rajícímu z hluboké citovosti. schopné přesvědčivě
rozehrát nervy. Osvalda hrál jako norského aristo-
krata, vychovaného v Paříži a kladl větší důraz na
stránku citovou než patologickou. Proto také zá-
věr hry nepůsobil tak desivě, jak bývá pravidlem.
Celkem lze říci, že ovládaje neomylně jevištní tech-
niku a máje výkon napřed dokonale připravený,
přece hraje p. Raic více s r d c e m, kdežto my, jsme
zvyklí — aspoň u muzské části našeho souboru vi-
dět výkony, řízené jen rozumem. — Bvlo by za-
jemavo, vidět umělce — jenž působí v Záhřebě jako
přední člen činohry a úspěšný režisér opery — v
jiné moderní, naimě veseloherní úloze. —

Dne 16. září jako představení jubilejního cyklu
proveden byl Hilbertův »Falkenštejn«,
dosud největší čin autorova uměleckého zápasu;
jeho zarážející nesrovnalosti v logické osnově a ná-
silnosti mluvy snášíme — zapomínajíc jich — v
mohutném úsilí, kterým tvořena jest hlavní postava
jak střed dějinného viru s ideou, anachronisticky
zdůrazněnou. Nově nastudování za výborné režie
G. Schmoranze uplatnilo všechny přednosti díla; z
účinkujících vyznamenala se především pí. Do-
stálová jako vášnivá a hrdá Kunhuta, pan Deyl,
překonávající vítězně obtíže velké úlohy hlavní. P.
Želenský jako markantní biskup a pí. Vrchli-
cká jako dětsky vzdorný Václav.

Dne 24. září připomena byla k cyklu Kolarova
»Magelona«, neselhávající účinnosti na široké
vrstvy. Z vděčných její efektů těžila distinguova-
ným uměním pí. Dostalová, hluboká v citech
a velkorosá v tragických větších úlohách titulní;
pí. Nasková jako Eva z Losů akcentovala do-
konale chladnou mstivost uražené soupeřky, dů-
stojný zjev a vybraný projev Vojanův prospěl
ponuré postavě Rudolfově, p. Mušek zdatně se
uplatnil jako Lomnický — neméně všichni ostatní
účinně provedli známé postavy oblíbené Kolarovy
truchlohry.

K. Mašek.

MĚSTSKÉ DIVADLO NA KRÁL. VINOHRADECH.

Činohra: Vinohradské divadlo doplnilo svůj
cyklus na oslavu jubilea Národního divadla ještě
dvěma večery: dne 22. květ. vedle Bozděcho-
v v »Zkoušky státníkovy« ve které byl
zajímavým výkon pan Jičínského jako Kou-
nice, více dobromyslného než intrikové diplomati-
ckého, dáván byl znova fragment »Roháč na
Sioně« od Svatopluka Čecha, s velkou pietou
jednotlivých účinkujících v namáhavých úlohách
— a dne 25. květ. účtena byla památka prvního
ředitele divadla, F. A. Šuberta vypravením jeho
první úspěšné hry, »Probuzeňců«, již — upřímně
řečeno — přes naivní romantiku svých pro-
středků jsou nám nejmilejší z her tohoto auktora.
Mají vroucí zápal a díky mnohem přirozenější
než hry pozdější. Hrání bylo přiměřeně ke slohu
hry, s trochou pathosu, hromadné výjevy neměly
se s účinkem a z jednotlivých umělců stál v po-
předí p. Karen jako Vítek.

Saisonu ukončilo vinohradské divadlo Moliè-
rem, v jehož reprodukci dr. Hilar jako režisér
ná ruku velmi šťastnou a úspěch napřed již.
Přijímali jsme Molièra po dlouhou dobu ve hrách,
kterým tradice — do jisté míry školní — dávala
přednost, s jedním význačným charakterem: v »La-
komci«, »Tartuffovi«, »Domněle nemocném«. Po
odchylkách, které již dříve v tom směru učinili
na Vinohradech, sáhli tu k »Amfitryónu«, tra-
vestujícímu mytologickému příběhu o Diuvi, jenž bera-
na se podobu vladaře Amfitryóna, v nepřítomno-
sti tohoto těší se s jeho manželkou. Komédie,
v níž těžiště mimoděk připadá výjevům sluhy Só-
sia a jeho dvojence Merkura, jest převážně situač-
ní, oplývá rozmařilým humorem, ale ovšem vy-
máhá jakékoli stanovisko etické. Ve výpravě
Hrstkové, dokonale připadné pro pseudoantiku hry,
ve znamenitém provedení, kterému vévodil pan
Zakopal jako Sósias klassický »každým cou-
lem«, získala si Molièrova komedie trvalou pří-
zeň obecnstva, vítězí božskou jiskrou nad před-
sudky. Veliký podíl na úspěchu náleží též ohebné-
mu, lesklému a přirozeně plynoucímu překladu
Petra Kříčků. —

Pro letní období po svých prázdninách ozná-
milo divadlo Vinohradské cyklus šesti původních
komedií mladších spisovatelů, napovídajíc jaksi, že
jde o práce slabšího rázu, přes to přijatých, aby
nebylo nutno sahati k repertoaru cizímu — ve
kterém arcí tak není dostatek prací dobrých a
silných — a dovolávajíc se tak pro cyklus jakési
shovívavosti. Pět her tohoto cyklu jsme již po-
znali, a pokud o ně jde, lze říci, že není jim tře-
ba omluv a ohledů; neboť ačkoli žádná z nich
není »dílo«, přece každá reprezentuje auktora tak,
že lze s ním upřímně a nadějně počítati.

První přišel na řadu V. Skoch, spisovatel ve-
lice líbivý »Naši babičky«; nová hra — »Libellu-
la«, provozovaná již v Plzni — opět snaží se tě-
žití úspěch z líbivé citlivosti, a vskutku se jí za-
mluvila širokému obecnstvu; první hru auktoru-
vu předčí dílo, dosti obsažnou a přec prostou,
bez násilného shonu po duchaplnosti. V technické
konstrukci je slabá, ale zejména jí vytýkáme ne-
dostatek psychologie a z něho plynoucí šosácké
řešení: učenec a varietní zpěvačka, kteří přilnuli
k sobě ušlechtilým citem, rozcházejí se, vyhovu-
jíce nezaručenému předpokladu, že by je stihal
předsudek pruderní společnosti. Z hlavní úlohy,
celkem šablonovitě kreslené, paní Durasová
vytvořila bytost žijící hlubokými city, pro jichž
vyjádření nalezla zcela nové prostředky. — Druhá
z komedií — »Velký styl« od R. Krupičky
— provedena byla poprvé 22. srpna a dle referátů

o premiéře značně pobavila obecnost, buď u-
přímně veselí a překvapující vtipem situací. Při re-
prise, které teprve byl přítomen pisatel těchto
řádek, nebylo tohoto sympatického fluida v obe-
censtvu, naopak, chlad stoupal od aktu k aktu;
tím více vynikaly nedostatky hry, především scé-
nická konstrukce, nejvýš primitivní; osoby přichá-
zejí a odcházejí zcela bezdůvodně a nemožně, dveř-
mi, které nikam nevedou — jen proto, že auctor
potřebuje, aby promluvil; také hybná intrika hry
— porušování listovního tajemství a výměna kom-
promittujících dopisů — je dětsky naivní. Budíž
— jsou to snad primitivistické licence »velkého
stylu«. Ale tento pozůstatek zde ve velkolepě, ale
ne věrojatně korrumpované samosprávě a ve zří-
zování velkosvětského nevěstince, o který se po-
sléze rozbije i poslední útok oposice; auctor ne-
jen nedbá souvislosti se skutečností, která by při-
váděla zdání pravděpodobnosti, ale nezaujímá ni-
jakého stanoviska etického, kterým skreslenina
stává se teprve karikaturou — satirou. Spokojuje
se s nemírným nanášením křiklavých barev — a
nutným výsledkem je hnus z cynismu a nevkus.
Preherodesovaný vzor »Simplicissima«, »vkus«
čistě německý. Několik málo vtipných nápadů, třeba
více násilných než humorných, a plynutí tlak dia-
logu (jenž patrně jen pro svůj účel je stále bom-
basticky přibarvován) zachraňují důvěru v aukto-
ra, jehož vážné snahy jsou známy z jiných pra-
menů.

Třetím večerem cyklu byl »Motýlek« od Ji-
řího Živného, komedie rovněž technicky ne-
uměle stavěná a své thema neobratně promítající
v děj. Přece však z dosavadních tří článků cyklu
stavíme ji na první místo pro zajímavý a vážný ná-
mět. Čerpaný z »věčného mužství: muž, toužící
po lásce, nená s to upoutat se jedinou ženou, je
těkavý, podléhavý v citu proti vlastní vůli; a když
seznává, že neodolal ani pak, když má za to, že
přemohl ho konečně cit uslechtlý a trvalý — roz-
řeší tragiku svého života sebevraždou. Tento ko-
nec, správný, ale ovšem příliš náhlý a neočeká-
vaný, nejen zůstává nepochopen, ale přiči se obe-
censtvu. Následek to příliš primitivní stavby dě-
jové. Také tuto hru — jako obě předešlé — karak-
terisuje snaha po vypracované dikci, přirozené
a poutavé, což svědčí o správné cestě auctorů.
V »Motýlku« osvědčil se pan E. Pražský jako
režisér i představitel hlavní úlohy, vedle něho
dámý Ibllová jako vážná milenka, Májová ja-
ko shovívavá choť, Baldová jako nezkušená
oběť flirtu a Machová jako koketní svůd-
nice.

Dne 9. září pokračoval cyklus původních čes-
kých komedií článkem od předešlých naprosto od-
lišným. Provedena byla »Noc v Bastille«, ve-
selohra ve třech jednáních od Karla Mečíře,
jenž jest širě znám povídkovými pracemi z doby
Napoleonské, na jeviště však vstoupil poprvé. Hra
jeho byla obecnostu vítána jako zápletková ko-
medie bystře osnovaná a šťastným rozuzlením kon-
čící; její osnově — vtipnému zápasu vévody Ri-
chelieu s markýzou Pompadourovou — zajisté byl
svůdným příkladem obecný souboj Bolingbrookův
s Marlboroughovou ve Scribeově »Sklenci vody«;
ale vzor by nestačil k působivosti, která se dosta-
vila, kdyby auctor nebyl pronikl a bezpečně ne-
ovládal ovzduší, z něhož tvoří. Za režie p. Jiří-
nského byla hra v pěkných interieurech sehrána
velmi pilně, ač v přednesu snad trochu příliš pod-
škrťávanou a článkovanou mluvou dle staré školy.
Hlavní úlohy výborně zastali p. Vydra a p. Má-
jová, zamilovaný párek zosobněn byl vhodně sl.
Machovou a p. Karenem.

Méně šťastný výsledek měla tříaktová veselohra
Eduarda Kučery, oblíbeného spisovatele hu-
moresek, »Ideální domácnost«, provedená
poprvé dne 24. září. Obecnost sice ze smíchu té-
měř nevycházelo, ale byl to smích poněkud ná-
silný, vynucený zastřenou reprodukcí reality —
na př. ve výjevu karbanickém nebo překreslením
postavy snad i přes úmysl auctorův — (hospodyně
Otilie). Dějem hry a jejím naučením pro holčičku
Zdenku jest důkaz, že ve »svědnosti« života jest
více štěstí než v tom, v čem její naivní názor viděl
ideálnost. Na slabé nitce střídá se pestrá řada do-
mácích výjevů, kterým realističtí obšírně a nad-
měrně zdůraznění zbraňují úspěši uměleckého vý-
sledku, k němuž nepomůže arci ani zevní náter —
rřeložení děje v dobu krinolín a dostavníků. Jistota
dialogu a sem tam vtipný nápad svědčí o vloze
spisovatelově. Jednotlivé úlohy nejsou hereckými
problémy a osvědčenými prostředky jim dopomohli
k účinnu pánové Zakopal, Roland, Tuma,
Švarc a dámy Baldová a Ptáková; režii
případně řídil p. Hlavatý, jenž sám podal vý-
raznou figurku starého mrzouta K. Mašek.

Opera: Karel Bendl: STARÝ ŽENICH.
Komická opera o 3 jednáních. Opožděně je nám
referovatí především o Bendlově opeře, která do-
čkala se na Vinohradech provedení v rámci ju-
bilejního cyklu. Domníváme se, že mohl Bendl práv-
em přijíti k slovu v divadle Národním, kde pře-
dla jeho byla provozována (poprvé 20. října 1883).
Dlužno však hned konstatovati, že se »Starý že-
nich« vinohradskému divadlu dobře hodil v reper-
toir operní, že byl dobře obsazen a nastudován a
že se líbil. Složen byl zřejmě pod vlivem úspě-
chů »Prodané nevěsty«, k jejímuž librettu ukazuje
také celý způsob libreta »St. ž.«, Hudba Bendlo-
va přesvědčuje nás o usilování skladatelově o ná-
rodní tón, jenž se mu zdáril jen částečně; mnohé
její partie působí ještě dnes dojmem svěžím; jsou
to zvláště sbory, které také v podání vinohradském
dobře zněly. Titulní roli zpíval p. Lanhaus, jenž
uplatnil v ní i svůj smysl pro komiku i zvukový
orgán. Hned vedle něho budiž jmenován student
Hovora sl. Vastlové, jež vedla si zdárně v této
kalhotkové roli po stránce herecké i pěvecké. Také
ostatní uspokojovali a orchestr pod taktovkou
páně Nedbalovou zněl syt. Režie páně Vursrova
byla pečlivá, zvláště v 2. jednání (večer ve svě-
tici ve mlýně) poskytovala pěkné obrazy scénické.
Přáli bychom »Starému ženichu«, aby se naň ne-
zapomínalo ani na našich scénách venkovských; je
k nastudování ochotníky dojísta velmi vděčným.

Gustav Roob: SRDCE PÍKANGOVO.
Opera o 1 dějství. Exotickou látku Zeyerovu s dějem
ve vybájené čínské říši oděl Roob hudebním rou-
chem moderního střihu, hledě využití hudebně vše-
ho, co mu libretto poskytovalo. Partitura svědčí
o vážné práci a byli bychom přáli skladateli, aby
se opera jeho byla dostala na scénu dříve. Byla
napsána už před lety, trvalo dlouho, než byla při-
iata a opět dlouho, než byla provozována. V Roob-
ovi seznáváme hudebníka inteligentního, usilu-
jícího o svůj výraz, v hudbě dramaticky citícího,
jemuž bude ku prospěchu delší jevištní praxe. Prá-
vě z této příčiny bylo by dobře, aby vyslovené dra-
matické talenty skladatelské dostávaly se u nás
co možno brzy k slovu. Co na tom, stroskotá-li je-
jich první jevištní pokus? Může-li skladatel slyšeti
a viděti svoje dílo na scéně, plyne z toho dojísta
veliký užitek jemu a ovšem i původní hudební
produkcí dramatické. U práce páně Roobovy
ovšem nelze mluvit o stroskotání — vykazujef
značný stupeň vyspělosti a je zajímavá. Se stano-
viska dramatického vadí práci to, že nejdrati-

čtější scény odehrávají se vlastně za jevištěm a že se o nich obecnost dovídá z druhé ruky. Ale přes to přese vše je opera páně Roobova dílem pozoruhodným. Divadlo poskytlo jí celkem slušnou výpravu a pan Nürser jako režisér s p. Nedbalem jako dirigentem zasloužili se zároveň s ostatními účinkujícími o zdar provedení.

Claude Terrasse: **MÍROVÝ KONGRES**. Operetta o 3 jednáních. Nelze dosti vynachváliti úmysl divadelní správy, omeziti provozování vídeňského operetního zboží na míru nejmenší. Víme dobře, že bylo třeba mocných vlivů zevních, aby se tak stalo, chápeme i rozpaky neubencovaného divadla, kterému vídeňské operetty plnily domy, ale doufáme, ač nejsme optimisté, že doba dovede konečně i obecnost vychovat. Divadlu je ovšem třeba náhrady za operetty vídeňské, nechce-li se vydati v nebezpečí citelného zmenšení návštěvy. Původní naše produkce tu nestačí — třeba že »Slovácká princezna« opanovala na dlouho — a tu sáhnuo k operetní produkci francouzské. Jména autorů libretta i hudby mají dobrý zvuk, ale dílo samo se rázem zpropadené málo liší od oblíbených u nás operet německých. V librettě, jež pikantností nahrazuje chudobu děje, nepoznáváme téměř jemné dvojice autorů de Fleurs a Caillaveta, jichž veselohry (zvláště »Láska bdí«) měly u nás úspěch právě pro jemnou a duchaplnou výstavbu, hudba Terrassova není invenčně nijak bohatá a také orchestrálně nepřilíší působiva. Děj koná se za doby druhého císařství francouzského, v letech 60. min. st. a není dojista bez vtipu, jen že je tento vtip někde povážlivě okořeněn. Operetta, již pomáhal zvítěziti také »dobové« upravený název, měla úspěch; jestli trvalý, ukáže se.

F. G.

MĚSTSKÉ DIVADLO V PLZNI.

Činohra: Na sklonku saisony oslavil jubileum své čtyřicetileté herecké činnosti mnohostranný a svědomitý plzeňský umělec p. Ad. Kreuzmann, jehož působnost týká se také ponejvíce Plzně samotné, v níž prožil jubilanť většinu svých divadelních let. Bylo v tom kus obětí, přinesené pivnímu městu, poněvadž Kreuzmann je umělec tvořivý a přemýšlivý, jenž by se byl i na kterémkoliv jevišti pražském dobře uplatnil. Úloha a úložecké, které se hrál Adolf Kreuzmann od chvíle, kdy zváben byv touhou po divadelní slávě, praštil truhlářským hoblíkem a zkoušel štěstí na prknech, je na sta a jsou to úlohy co nejrozmanitější. Stejně dovedně a realisticky dovede Kreuzmann zahrát Diviška v Jiráskovu »Otcích«, jako Arnošta z Pardubic ve Vrchlického »Noci na Karlštejně«; majestátním je jako Caesar v Shakespearově tragedii i starý rabí v Kolárově »Pražském židě«. A při tom hraje jubilanť veselé papírky v českých i přeložených veselohrách, s vervou představuje principála v Smetanově »Prodané« a občasně zatančí si i v leckteré operetě, ať již je to starý osvědčený »Boccaccio« nebo nějaká modní Nedbalovina. Pro postavy selských bohatýrů má Adolf Kreuzmann zvláště osobitý styl. Tak jeho Vírba v Stroupežnického »Hrobčickém« má všechny typické rysy českého vesnického furianta právě tak jako jeho Výrava, jež si zvolil k jubilejnímu představení a jež hraje zcela v duchu dramat Šubrtových: lidově, lapidárně nanášeje světlo i stín, jak to má širší publikum rádo. — Sardoniova »Vlaste«, nově vypravená 14. června za režie p. Jaroslava Počepického, opět osvědčila svou přitažlivost. Bravurní její efekty, vyrocované na ostří nože, i tentokrát zvítězily a psychologické slabiny hry obecnost rádo přehlédlo pro vlaste-

neckou její tendenci, dnešnímu našemu cílení tak blízkou. Hrání bylo svědomité, ale spíše s rutinou než se zápletem. Jako hrabě Rysor osvědčil se p. Rabas, jako Karel van der Noot vynikl p. O. Čermák. Pěknou figurku ve zvoniku Jonášovi vytvořil p. Hostaš, divokým vévodou Albou byl p. Kreuzmann. S dam vynikla vášnivá Dolores pí. Košnerová, Sarah pí. Procházková a neméně sl. Machová jako něžná, přecitlivělá dona Rafaela. — Francouzské drama vystředáno plodem veselého divadelní musy domácí: Štolbovou »Zlatou rybkou«, jejíž posudky znají čtenáři z referátů o provedení na scéně Městského divadla vinohradského. V titulní úloze zapadala si sl. Mája Kindlová, v postavách ostatních dobré výkony podali pp. Rabas, Kreuzmann, Riegel, Kandert, zvláště pak Fišer a sl. Machová, jakož i pí. Procházková a pí. Vendová (výborná domovnice maskou i mimicky!). — V červenci uvedena na jeviště znovu Tylův »Jan Hus«, jehož premiéra byla v prosinci 1848 na Ovocném trhu v Praze. Hra je až na maličkosti ku podivu historicky věrná a na dobu, kdy byla vytvořena, nevšedně dramaticky účinná, takže kdyby se přihladily některé hrmotné drsnosti dílce (Žižka na př. chce »svůj vztek do celého světa řvát«), snesla by i dnes přísnou kritiku. Na davy působí Tylův »Hus« zcela nepochybně pro svůj vlastenecký pathos a podskrtávaná pokroková hesla, uplatněná autorem s dovedností stylistů agitáčních plakátů. Titulní úlohu hrál tentokrát p. O. Čermák, jenž maskou i řečí snažil se zobraziti postupné tělesné zruinování Husovo, v jehož velkém těle pevně až do posledka planul utkvělý vnitřní příkaz jíti až na popravisti pro poznanou pravdu. Královnu Žofii vybavila pí. Beníšková veskerým kouzlem svých vznešených a velkomyslných i obětavých vládkyň, z jejichž galerie Vrchlického Godiva a některé postavy Shakespearovy staly se nám nezapomenutelnými. Směs dobráckosti a pijácké nervozity v postavě krále Václava dobře vystihl p. Počepický, dobrým Pálčem byl p. Kreuzmann, robustním Žižkou p. Rabas a znamenitým prodavačem odpustků p. Fišer. V matce Husově rázovitou českou ženu vytvořila pí. Procházková, kardinála Petra Angelioho s porozuměním sebral p. Riegel a nad mnohé ze jmenovaných týčil se páně Urbanův Hanuš z Chlumu, zjevem i řečí pravý český šlechtic, jak je známe z knih Jiráskových a z Alšových kreseb. Režie páně Hostašova přidržovala se v podstatě postav i barev, známých z historických pláten, ve scéně koncilo na př. skoro podobná známému obrazu Brožíkovu. Postavy žáků Husových, představované většinou balletkami, vypadaly příliš operetně. Saison je skončena, co přinese nová, je neznámo. V souboru hereckém nastanou pravděpodobně některé změny, nutné po odchodu p. Kovaříka, sl. Janderové, pí. Kreisové a jiných.

Petr Fingal.

Zpěvohra: Po Pucciniho »Madame Butterfly« zastavovali si v Smetanově »Prodané« bývalý basista divadla Jaroslav Čihák a v roli Mařenčiny sl. Karla Tichá, záklavně temorist Hartnera. Hlas její není zvláště mohutný, ale pěvkyně dobře jej ovládá a také herecky jeví slečna již slušnou vyspělost. Čihákv Kecal byl nezapomenutelnou figurkou, jejíž pěvecký výkon ani hereckou účinností neselabila delší vojandina hostova. V Čo-čo San (z »Madame Butterfly«) zazpívala si po pí. Neomí Wolfové svědomitá sopranistka Anie Daenesová, jež přírozným mládím a štihlou postavou byla proti prvníjší ve výhodě. — Operní saisona zakončena »Libuší« za režie p. Veverkovy (v divadelní budově), v přírodním divadle »na zámečku« pak »Prodanou nevěstou«, jejíž přitažlivost zvýšila pohostin-

ská hra basisty Národního divadla p. Humla. Že ani tento rok nedošlo k premiéře Janáčkovy »Její Pastorkyně«, již předloni správou divadla slibované, všeobecně jest litováno. *Lagnif.*

NÁRODNÍ DIVADLO V BRNĚ.

Konec minulé sezony našeho divadla stál ve znamení pohost. her, při nichž o zájem dělila se naše největší zpěvačka s největším tragédem. O hrách sl. Destinnové jsem se již zmínil, zbývá jen dodat, že Destinnová uchvátla jako Mařenka svou roztomilostí, jako Líbuše svou vznešeností. Její Milada utrpěla hlasovým přemáháním, jímž se host snažil přemoci indisposici toho večera. Hlas Destinnové je pro pěvecké labužníky. Ti v něm najdou onu zvláštní, okouzující krásu, již také vítězí při srovnávání s jinou velkou zpěvačkou, sl. Morfovou, která nás z našeho jeviště pokaždé uchvátí silou, rozsahem a dokonalostí svého hlasu.

Na konci sezony vyznamenala se ne pouze opera. Činohra odvážila se k velkému činu a provedla Jiráskova Jana Husa. Se zdarem, který byl korunován pohostinskou hrou Vojanovou. Kdo zná nedostačující rozměry našeho jeviště, ocení výkon činohry, prohlásí-li, že byl dobrý. Obecenstvo přijalo hru s pravým pochopením a čtyřikrát po sobě naplnilo divadlo do posledního místa. Janem Husem byla dána příležitost k měření sil, neboť druhé dva večery hrál hlavní úlohu člen naší činohry p. Pech. Obstal v těžké roli a misty se nám jakási zahořklost jeho hlasu k Husově představě víc hodila.

Skončená sezona je dobrým slibem do budoucna, jak ukazuje ciferní bilance. Provedeno bylo: 61 činohr (41 původních, 20 cizích) 159krát, 31 oper (19 původních, 12 cizích) 137krát, 4 balety (1 původní, 3 cizí) 13krát, 23 operet (6 původních, 17 cizích) 124krát, 1 akademie a 1 ochotnické představení.

Novou sezonu začalo divadlo letos mnohem dříve, již 15. srpna. Co jsme se za míru načekali na konec září a jak jsme záviděli Němcům, jichž divadlo hrálo o měsíc, půldruhého déle a o měsíc dříve! Ale teď se situace úplně změnila. Národní divadlo hrálo v uplynulém období déle, začalo letos dříve, mělo lepší návštěvu při programu daleko seriosnějším (německé divadlo se protloukalo operetami) a při tom mu nemusí nikdo hradit 70tisícový deficit. Což podotýkám jen tak mimochodem, ale jako příznak německosti Brna. Nová sezona našeho divadla začala ve znamení ruchu a kvasu. Na počátku, jako u všech divadel, i v Brně jsou sliby a nutno je tu zaznamenat, snad i na prospěch obou nadšených divadelních pracovníků, ředitele Jiříkovského a dramaturga Maheana. Z domácí literatury slíbeno provozovat Elgartovu hru Námluvy, Preissové Dvě ukořelbavky, Skochovu Libellulu, Mahenovo Mrtvé moře, Krejčího Jelení skálu, Tillovy Páni na vsi, kromě nich zamluveny nové práce R. Krupičky, V. Dyka a V. Martínka. Ze slovenské literatury bude hrán Urbánkův Rozmajrín, z polštiny Konczyńskiho Stříbrné vrcholy. Z jihoslovanských her vybrána Vojnovičova Dáma se slunečnicí a Ogrisovičova hra Hasanaginica. Z ruštiny zařazena do repertoáru Arcybaševova Žárlivost, Čechovův Ivanov a klassická hra Ostrovského Bouře. Z norštiny Ibsenovi Nápadníci trůnu, z dáňštiny Wiedův Starý pavilon. Ze Shakespeara vypraven bude Večer tříkrálový, ze Shawa Candida, z irského života Syngovo drama

Studně světců, Z frančtiny Hervieuovy Kleště, Courtelinův Boubouroche a Becquova Pařížanka. Z němčiny bude sehraána nová hra B. Franka a Mannův cyklus aktovek Variété. Ze starší dramatické literatury české budou nastudováni znovu Klicpera, Tyl, Vrchlický a Zeyher.

Na slib byly již učiněny dvě splátky: Libellulou a Rozmajrínem. Skochova hra ukázala zase divadelní pohotovost tohoto dramatika, ale mnohdy až opovážlivé spoléhání na shovívavost obecenstva. Začátky všech tří aktů patří do této rubriky a konec hry je z oněch nejsmutnějších hříchů, jež nemohou být ani na onom světě odpuštěny. Hráno bylo svěže a zejména se uplatnil nový člen naší činohry Černý (prof. Florentýn), jímž soubor byl doplněn na místě nejnaléhavějším. Výprava ukázala, že dobrá vůle s ochotnou kapsou dovede proměnit naše jeviště tak, že je až radostno pohledět. — Druhou splátkou byl Urbánkův Rozmajrín, obraz ze slovenského života. Přísně měřeno, je to i na obraz ze života slabá věc. Ale povážíme-li, za jakých okolností mohli dosud Slováci psát pro divadlo, připomeneme-li si, že Rozmajrín byl napsán před 20 lety a vždy spíš míněn pro ochotnická jeviště, vítáme čin dramaturgův, neboť vedle zajímavého večera, má prvé uvedení slovenské hry na české scéně hodnotu kladného činu ve sblížování česko-slovenském, kterému jsme na poli kulturním velmi mnoho dlužni. Hrálo se slovensky, což byl přednost i kámen úrazu, podle toho, jak kdo řeč ovládl. Čistou slovenčinou mluvení a herci hrán, nemine se tento obraz krásného účinku.

Také v opeře slíbeno mnoho, tu ovšem již s výhradou, že se nové opery připravují. Budou-li provedeny, uvidíme. Slíbeny jsou: Fibichova Mesinská nevěsta, Foersterova Debora, Weissova Bojarova svatba, Bendlův Starý ženich, Zajcův Mikuláš Zrinský, Moniuszkova Halka, Tulák od Xaviera Leroux, Král to řekl od L. Delibesa, Boris Godunov od Musorgského. Mimo to pořádány budou koncerty s rozšířeným divadelním orchestrem (početem asi 6 až 8 za sezonu, vždy v neděli odpoledne); jichž programy budou přihlížeti především k hudbě české od Smetany až po dnešní dobu. — Prozatím se hrají staré věci a na oživení zájmu pro operu přizvání bratří Burianové. Tak si práci v opeře nepředstavujeme, již proto, že kapelník Winkler dovede, chce-li. *Ant. Pavlíček.*

ŽIŽKOVSKÁ ČINOHRA.

Zahajovací představení nové saisony, jež mladému podnikovi, loni slibně v život vzešlému, dodá jistě dalších pevných základů uměleckých i hmotných, přineslo Cankarovo tříakt. sociální drama »Betajnovský král«, seriosní práci známého slovinského autora, ostře vyhraněného názoru politického i profilu literárního. Králem betajnovským je továrník Kantor, budující své království — jmění, moc a jméno — na nepoctivém podkladě: lichvě, podvodu, krádeží, ano i vraždě. Otupené svědomí při páchnání nejbrutálnějších křivd a nejkřiklavějších bezpráví se v něm neozve, a ozve-li se přece, vyburcováno poctivějším a spravedlivějším okolím, násilím je utlumen. Za vytčeným cílem jde přímo, směle a bezohledně — i přes mrtvolu. A dochází jej. Jeho ukojenou ctižádostí, když předáci volebních stran slibují mu mandát poslanecký, zatím co venku četníci odvádějí člověka, nařčeného z vraždy, jím spáchané, hra končí. Jevištní její zpracování je velmi účinné ostrou kresbou prostředí a originální charakteristikou povah,

a provedení její s p. Želenským ml. v roli titulní neminulo se s úspěchem lidového hlediště, podobným hrám přístupného. — Rozměrné dramatické dílo A. N. Ostrovského stejně doma na Rusi jako v cizině po značné popularitě a velikém počtu repris neprávem dlouho upadalo v zapomnění. Teprve poslední doba, jež z nedostatku nových zjevů obrátila zřetel do minulosti, znovu ocenila všechny jeho přednosti a přičinila se o jevištní jich uplatnění. Je to zejména nepřeberné bohatství typů, jež Ostrovský, rodák chudé lidové čtvrti moskevské (»Zamoskvorěči«), měl možnost z vlastní zkušenosti poznati a dovedl bystře a obratně na scénu stavěti, i vzácná schopnost zobraziti život se vším jeho mihavým kolotáním. Artistická správa Žižkovské činohry, uvádějíc v repertoár jeho fakt. hru »Vinný bez viny«, pomáhá odčinit dluh, jímž povinováno je zejména české jeviště tomuto velkému současníkovi Gončarovu, Dostojevského a Turgeněvu, ale zároveň nejlépe sleduje vytyčené cíle lidovýchovné. Romantický motiv setkání matky se synem po letech odloučenosti a pestrých životních osudů má vedle nesporné dramatickosti z důsledků skvělé stavby scénické tolik citové hloubky, že dovede vzbuditi ohlas niter, ušlechtilějším hnutím i méně přístupných. A to je této hry i zdejší její reprodukce nejlepším úspěchem.

Jakub Rydvan.

DIVADLO V KRÁL. HOR. MĚSTĚ Kladně.

Výzva k pořádání slavnosti cyklu k oslavě jubilea Nár. divadla došla u nás nadšeného přijetí již proto, že snahou naší povždy bylo pěstovati pokud možno v největší míře tvorbu domácí. Tím nemí ovšem řečeno, že by snad se divadlo naše uzavíralo proti novinkám, jež přicházejí z ciziny, nebo proti hrám klasickým. Bylo ihned usneseno, aby v době, jež má důstojně vzpomenouti nadšení a velikého významu slavných dnů před 50 lety věnováno, bylo jeviště naše pouze autorům domácím po celých šest týdnů, t. j. celý květen a polovina června. Majíce na mysli lidovost divadla našeho, snažili jsme se pořad přizpůsobiti této zásadě a to nejen pokud či-

nohy se týče, ale také zpěvohry (která je jaksi dosud hostem u nás) vřadili jsme v pořad slavnostní. Vlastní slavnostní představení bylo 16. května a to Vrchlického: Noc na Karlštejně, k níž připravena v plném obsazení orchestru Fibichova předejhra. Proslov vzletný měl starosta dr. Jar. Hruška (H. Uden) a poněvadž z příčin důležitých nemohlo býti vyhověno výzvě, aby představení bylo zdarma pro lid, ustanoven celý příjem ve prospěch Ústřední Matice školské. Od 30. dubna do 15. června vystřídaly se tyto hry: M. Šimáček: Svět malých lidí (tříkráte; jednou jako dělnické slav. představení), G. Preissové: Její pastorkyňa (dvakrát), B. Smetany: Hubička se sl. Sýkorovou (Vendulkou) a p. Nůřem (Lukášem), E. Bozděcha: Jenerál bez vojska, H. Udena (J. Hrušky): Uznání, původ, nikde dosud nedávaná aktovka (dvakrát), Blodkova opera: V studni, Hilbertova: Vína (dvakrát), J. J. Kolářův: Pražský žid (tříkrát) s původ. předejhou od Zd. Fibicha, J. Vrchlického: Noc na Karlštejně (dvakrát), J. K. Tyla: Paličova dcera, V. Klicpery: Hadrian z Řimsu (dvakrát), A. Jirásků: Lucerna (tříkrát) s původní hudbou a zpěvy, F. Škroupa: opera Dráteník (tříkráte), L. Stroupežnický: Siroťci peníze a Zvíkovský rarášek (dvakrát), F. Šamberka: J. K. Tyl, J. Zeyera: Radúz a Mahulena (tříkráte), s původ. hudbou, zpěvy a melodramy Jos. Suka, J. Kvapila: Oblaka (dvakrát). Celkem 35 představení vesměs českých domácích autorů. Mezi to zapadly velmi případně s pořady domácí tvorby pečlivě sestavené koncerty: zpěváckého spolku »Smetana« na Kladně, Českého kvarteta a Sdružení pražských učitelů. Na mnohé autory domácí ovšem nedošlo, ale bylo a bude na ně pamatováno v dalších měsících, jako vždy se dělo. Tak hned do druhé polovice června spadají: Jerábek (Služebník svého pána), Štěch (David a Golias), Šimáček: (Jiný vzduch) a j. Všecka tato představení byla ředitelem p. J. Strouhallem a jednotlivými režiséry, jakož i kapelníkem p. J. Vašatou pečlivě připravena a téměř všechna měla vždy divadlo naplněné do posledního místa.

J. E. Jankovec.

KRONIKA

Jubilea. Dne 16. září dožil šedesátky ředitel Národního divadla v Praze Gustav Schmonariz. Původně profesor na uměl.-průmyslové škole, našel pravý obor svého působení, když r. 1900 povolán byl za nejvyššího správce prvního našeho uměleckého ústavu, v kterémto funkci působí dodnes. Svými bohatými zkušenostmi i širokým zřetlem po divadelnictví světovém, francouzském, anglickém, ruském i německém záhy vykonal platný vliv na vývoj a rozkvět domácí scény. Vedle stránky administrativní, kterou uvedl ústav do správných kolejí finanční rovnováhy, uplatnil obzvláště své schopnosti režisérské, jimiž zejména hry francouzských autorů při pečlivém dodržení rasových rozdílů dovedl přizpůsobiti i našemu pojetí a zálibám. Jako spisovatel vydal vedle literatury odborné řadu studií divadelních, přeložil pod nejrůznějšími pseudonymy četné cizích her do češtiny a je spolupracovníkem frašky »Růžové okovy« (s K. Šípkem).

Druhým jubilantem Národního divadla je nyníší chéf činohry, básník a spisovatel Jaroslav Kvapil, jenž 25. září oslavil abrahamoviny svého činy plodného života. Od knih veršů, hluboce citových a nevsedné melodických (m. j. Padající hvězdy, Růžový keř, Trosky chrámu, Andante, Závěje) přešel hrou Bludička na

pole dramatické, kde vykvetly mu nejkrásnější květy úspěchu zprvu jako autoru rozkošně poetické Princezny Pampelišky, Oblak i Siroťka, později jako inscenátoru a režiséru. V tom směru stává se Kvapil průkopníkem nových ideí, jež dávno již sváděly zřetel umělecké ciziny a které snažil se aplikovati i na naši scénu. Vrcholem i dokonalým výsledkem této snahy je zdařilá inscenace Shakespeara v dnešní formě, k níž dospěl po neúsilovnějších pokusech a která znamená nejen pro divadlo Národní, ale i české divadelnictví vůbec mezník, před nímž historie divadla musí se s uznáním zastaviti. Válka uvedla ho projevem spisovatelem, k němuž dal bezprostřední popud a jímž vyburcoval národní uvědomění po době těžké stísněnosti k dnešní síle a rozmachu, na dráhu politickou, a rovněž význam nedávných oslav Národního divadla, jichž byl hlavním iniciátorem, pro toto národní uvědomění ocenil teprve doba, které jdeme vstříc...

O dnech svatováclavských oslavil také na moravské »štaci« ve Zlíně 45leté jubileum činnosti herecké a 40letého působení ředitelského Václav Choděra, jenž o divadelní ruch na moravském i slezském venkově neobyčejně se zasloužil. Začal r. 1873 u Kramule v Kravíně, jemuž doporučil ho Jos. Barák, hrál u venkovských společností

Svobody, Pokorného, Muška, Jelínka a záhy zřídil si vlastní společnost, s níž r. 1891 poprvé hrál česky v Těšíně, projel celým Slezskem a pomáhá tu i na Moravě šířit dobrý zvuk hereckého jména Rydv.

F. A. Šuberta drama »KRAL VACLAV III.« V č. 9. (červnovém) t. r. Topičova Sborníku objevila se zpráva o nalezání rukopisu dosud netištěného dramatu Fr. Ad. Šuberta. O dramatu tomto zmiňuje se Šubert ve své studii »Na okraje mých dramatek« (při 2. vydání »Dramatu čtyř chudých stě«) jako o ztraceném. Teprve letos v květnu nalezl byl rukopis mezi pozůstalými papíry a obsahuje úplný prvopis dramatu, jemuž chybí jen titulní list a seznam osob. Datován je v čele 27. IV. 1880. Správce literární pozůstalosti Šubertovy, redaktor Adolf Wernig, zapůjčil rukopis Otakaru Fischerovi, jenž otiskl v r. 1905 v České Revui studii o dramatických Šubertových. V článku otištěném v »Čestě« ze dne 7. června 1918, naznačuje O. Fischer obsah a dramatický záměr tohoto Václava III. Píše o něm, že je zosnován »na nejprizmatičnější, nejsubtrvostější situaci, na rozporu dvou milostných citů a dvou politických hesel. Dočkáme se dojista knižního uveřejnění Šubertova dramatu; snad i na jevišti jej uvidíme, doufáme, že ne na úkor dramatického jména Šubertova; vždyť ve vše zmíněné studii napsal autor o dramatu sám: Zbyl... ve mně dojem, že tato práce zasloužila mnohem spíše scény, nežli Petr Vok Rožmberk. Kdybych ji dnes — historickým hrám zasvětila opět jistě oblba — nalezl a upravil tak, jak bych nyní byl s to, myslím, že by se neukázala docela špatnou«.

Žižkovská činohra rozesílá právě s pozváním předplatného přehled chystaného repertoaru, jenž

svým bohatstvím a pečlivým výběrem zasluhuje pozornosti. Zvláštní zřetel v něm obrácen je vedle tvorby domácí (Klicpera, Kolár, Stroupežnický, Scheinpflug, Fingal, Holý) zejména k produkci jinonloslovanské (Andrejev, Franko, Ogrizovič, Kosor, Govékar, Przybyszewski, Zapolska), což ostatně je jen příkazem doby a svědčí o správném pochopení úkolů, jež má toto divadlo v nejlidnatějším předměstí Prahy. Literární ráz i charakter mají slibované Umělecké večery, s jmény Shakespeara, Moliéra, Dostojevského, Maeterlincka, Guimery a j. O Večerech neznámých autorů zmínka učiněna ve zvláštní noticce. Dětská představení, ale zejména Pohádkové dýchánky a Černé hodinky mají býti specialitou divadla a mohou přinést v otázce výchovy mládeže mnoho účelného a prospěšného. A také večery hudební, omezující se na klassickou operetu a dobrou lidovou hru se zpěvy, nevybočí ze seriousí úrovně celku. Zahájená představení ukazují, že správa vynasnažuje se v nejširším rozsahu slibům dostáti, nenechávajíc je pouhými nesplněnými sliby i že tedy pochybnosti, vyvolané trpkými zkušenostmi odjinud, jistě stanou se zde bezpředmětnými.

Večery neznámých autorů uspořádá Žižkovská činohra ve formě pokusného jeviště pro spisovatele. Jméno hraného autora zůstane přísným tajemstvím a teprve, bude-li hra mít úspěch, se oznámí. Činí se tak proto, aby autor s jeviště poznal přednosti i slabiny své práce a nebyl hned vydán obávanému ostří kritiky. Páni autoři zadávejte své práce pro Večery neznámých autorů se jménem v zabezpečené obálce do kanceláře Žižkovské činohry.

THEATRALIA

Vzpomínka na mistra Smetanu.

K prvním představením, pořádaným v Národním divadle před jeho požárem na počest přítomnosti korunních manželů Rudolfa a Štěpánky v Praze, došlo do tehdejšího Akademického čtenářského spolku pozvání ředitelstva k účasti v komparseriích. Přihlásilo se nás hojně nadšenců a představovali jsme v »Libuši« — lid, v »Hugenotech« — královské vojsko a v »Lipanech« — Tábority. Zkouškám na »Libuši« býval přítomen i mistr Smetana v přízemí sedě nebo stoje u zábradlí nad orchestrem, a postupu hry pozorně sleduje. Ne-

jsouce jako muži z lidu úlohami svými valně zaměstnáni, posílávali jsme začasť po zbožňovaném mistru, a tu vidíme jednou, jak vyhne se nad místo, kde v orchestru umístěny jsou plechové nástroje, jakoby chtěl zvukům jejich naslouchati. A když na znamení dirigujícího kapelníka Čecha spustila tuba, vztáhl k němu náhle a vzrušeně Smetana ruku, vzpřímil se a se zaplanuvšíma očima zvolal k radostnému překvapení nás všech: »Já to slyším!« — Prorazily si tedy přece ještě zvuky, ovšem rázu trub posledního soudu, cestu ochrnutým ústrojím k vědomí mistrovi. *Em. Chvátal.*

POCHOTNICTVO

Tuto rubriku řídí a za ni odpovídá prof. K. Štěpánek.

Z nejvýznačnějších událostí v životě československého ochotnictva v uplynulém období byl sjezd ochotnictva slezského v Opavě dne 2. června, konaný pod dojmem oslav padesátiletého jubilea Národního divadla za protektorátu Maticе Opavské. Sjezd se k němu přes sto zástupců ze všech koutů Slezska — Ostravska, Frýdecka, Těšínska, ano i z Moravy. Sjezd zahájil předseda Maticе Opavské p. F. Křišťůfek vřelým proslovem, načež zvoleno bylo čestné předsednictvo. P. prof. Sladký promluvil pak o významu Národního divadla a zástupce div. župy moravsko-slezské p. B. Čurda Lipovský promluvil o poslání jednot ochotnických a o důležitosti jejich organizace. Poukázal jmenovitě k tomu, že ochotnictvu nastává nový úkol — výchovný. Ne-

chce-li ochotnictvo utonouti v nesčetných spolecích zábavných beze všeho významu, třeba mu chopiti se úkolů pro náš národ veledůležitých. A ty může provésti toliko ochotnictvo organizované. Dosud není význam ochotnictva mnohdy chápán, ale kdyby se zorganizovalo, ukázalo na sta sehraných původních her, na obrovskou částku příspěvků, jež odvádí dobročinným a národním účelům, význam ochotnictva by stoupl a ochotnictvo zjednálo by si pochopení jako mohutný činitel v národě. K tomu třeba zocelit, zorganizovati, utužit divadelní život. Přehled divadelní činnosti na Opavsku podal p. V. Šafář, místopředseda ochot. jed. v Opavě. Za války nejbohatší činnost vykazuje Poruba (22 večery), Opava (21), Podolí (13), Palanka a Krásné Pole (11), Štáblovice a

Životice (10), Vřesina (9), Malá Lhota a Kyjovice (8), Slatina (7), Neplachovice, Branka a Střebovice (6). Bohužel mnohé jednoty nevyplnily do-
tazníků. Jest to stará, chronická bolest našich jednot. Doplňkem sjezdu byla zajímavá div. výstavka, jež podala důkaz, že ochotnický ruch na Opavsku i na Těšínsku slibně se rozmáhá. Z Prahy došly sjezdu pozdravy od předsednictva Ú. M. D. O. Č., od slavnostního výboru pro jubileum Nár. divadla a od osvědčeného přítele ochotnictva p. Želenského. Bohdá, že zdařilý sjezd slezský bude mocnou vzpruhou k nové osvětové práci, jež čeká naše jednoty v změnách poměrech, kdy přibojí vln nepřátelského nám žilvu bude zbudována mohutná a trvalá hráz...

Dne 30. června konán byl sjezd ochotnictva v Jiráskova okrsku v Náchodě, při kterém Ú. M. D. O. Č. zastoupena byla svým starostou. Sjezd byl spojen s valnou hromadou okrsku. Účast všech okolních jednot byla neobyčejně četná. Dopoledne prohlédnuta byla divadelní budova se všemi dvoranami, šatnami a pod. Neobyčejně prostorné, vzdušné a vkusné divadlo náchodské jest z nejkrásnějších, jakými naše venkovská města mohou se honositi. Slouží ku cti uvědomělému městu a jeho správě, že při stavbě tohoto kulturního střediska celého okolí neškodilo, jak se stalo, bohužel, na škodu věci v některých jiných obcích. Pak byl prohlédnut památný zámek náchodský. Odpoledne byla okrsková valná hromada, která měla velmi živý průběh a svědčila o vyspělosti a uvědomění všech zúčastněných jednot, mezi nimiž vládne neobyčejná shoda a družnost. Velmi potěšujícím zjevem jest, že v Náchodě samém, v Novém Městě a pod. místní intelligence nestraní se života ochotnického, naopak jest jeho duší. Sám náchodský starosta p. JUDr. Čížek, nadšený a uvědomělý našinec, muž neobyčejného rozhledu, s chutí hraje i velmi těžké a zodpovědné úlohy. A úřední povinnosti nepřekážejí mu při pečlivém studiu rolí. Má též hojnost praktických zkušeností a postřehů z vlastní ochotnické praxe. Některé uvedl ve velmi poutavé řeči, navázav na pozdrav a náměty, tlumočené starostou Ú. M. D. O. Č. Večer uspořádan byl přátelský dyhánek, jenž vynazoval se pestrostí programu a nelíčenou srdečností. Neúnavný p. lékárník ke konci rozjařil přítomné bramborovým divadlem. Zájezd do Náchoda přesvědčil nás, že ochotnická věc na této naší národní výspě nalézá se v rukou velmi dobrých a že všichni, kdo stojí v čele našeho hnutí, vedení jsou snahami opravdu vážnými, mají pro věc nejen porozumění, ale i potřebnou znalost a intelligence. Tím více jest s podivem, že nedostali jsme dosud slíbené zprávy, ač jsme již se o ni hlásili... Treba dbáti organizačních zájmů nejen v místě, ale i vůči celku, má-li všechno »klapatí«.

K. Š.

90 let berounských ochotníků vzpomenu to bylo ve dnech 28. a 29. září t. r. důstojnou oslavou, kterou uspořádal pod záštitou obce král. města Berouna Spolek divadelních ochotníků v Berouně (zal. r. 1827). Pěkně uspořádaná výstavka v síni radniční budovy, kde konána byla i slavnostní valná hromada, shromáždila celou řadu významných památek, vztahujících se k prvním počátkům berounského divadelnictví až po dnešní dobu, a svědčila o vážné kulturní a národní snaze ochotnictva berounského. Výstavka umožněna byla hlavně zásluhou zesnulého zasloužilého berounského divadelníka a sběratele památek p. Eman. Hojky, jehož u příležitosti té bylo vhodně vzpomenu to, jakož i současně ostatních bývalých činných ochotníků, v zahajovací řeči, již

proslovl při valné hromadě předseda spolku p. Ed. Meistrík. Následovala pěkná přednáška p. prof. Meixnera »90 let ochotnického divadla v Berouně« a projev zástupce Ú. M. D. O. Č. p. V. Trousil; po jmenování čestných členů a zapění případných slavnostních sborů zpěvackým spolkem »Slavošem«, řízením sborníka p. prof. Dra Frant. Tichého, byl dopolední slavnostní akt ukončen. Večer hrán působivý čtyřaktový obraz Stroupežnického »Naši furianti« za režie p. Aug. Peltána. Hře předcházel proslov p. F. Tichého, pěkně recitovaný sl. Rehořovskou. Souhra i výkony jednotlivců utvrdily dobrou tradiční pověst berounské družiny, jejíž stará garda s mladými silami navzájem podaly důkaz značné, nadprůměrné ochotnické vyspělosti a umělecké kázně. Nedostatek místa nedovoluje nám jmenovati jednotlivce a také bychom toho ani jinak nečinili, neboť vše plně uspokojilo. Jen dále svorně ku předu. — Druhý den 29. září uspořádan ochotnický večírek za režie p. prof. Tichého, při němž hrány Štěpánkovy »Berounské koláče« a Kvapilova scéna »Přítmí«. Výkony i souhra v obou případech nezůstaly svým výstižným podáním za večerem prvním. Odpůldne vypraveno bylo pěti spolku a říz. p. Peltána loutkové divadlo. Neúnavným, čilým a prozřivým pořadatelem slavnostních podniků byl režisér p. Jaroslav Volká, jenž zástupci Ú. M. D. O. Č. slíbil i brzké znovuzřízení Jungmannova okrsku, který po zdařilých slavnostech berounských jistě vyvine zdatnou činnost ku prospěchu ochotnictva celého kraje berounského. Zavládnutí nyní shoda mezi členstvem Spolku bude jistě vzpruhou i pro činnost okrsku. —

V Plzni zemřel dne 16. července známý pracovník ochot. a čestný člen jednoty »Tyl« p. J. Varauš, jenž byl delší dobu též horlivým činovníkem Tylova okrsku. Všichni, kdo znali její osobně a sledovali z blízka jeho neumdlévající činnost, kterou vyvíjel téměř do posledního okamžiku, zachovají mu trvalou vzpomínku.

Jednota »Hybl« v Čes. Třebové oslavila 60leté jubileum ochot. činnosti p. K. Jankel a zvláště tím slav. představením. Zasiláme srdečný pozdrav vytrvalému pracovníku, jenž může býti vzorem našemu ochot. dorostu.

Ú. M. D. O. Č.

Za celkem uplynulé období konány právě tři schůze výkonného výboru, a sice dne 15. července, dne 19. srpna a dne 7. září. Všem předsedal starosta, jenž v první schůzi podal obsírnou zprávu o průběhu valné hromady Jiráskova okrsku v Náchodě, které byl přítomen. Pan V. Trousil referoval o průběhu okrskové schůze ochot., konané dne 30. června v Slaném Šamberkovým okrkem. Zástupcem ústředí do výboru Osvětového Svazu zvolen byl prof. K. Štěpánek. P. Růžicka podal zprávu o činnosti II. okresu Tylova v Plzni, která s povděkem byla vzata na vědomí. P. Wilfert referoval o své přednášce v »Katol. jednotě« na Žižkově. Jednota »Vicena« v Ústí n. O. věnovala fondům maticím 98 K, »Česká Beseda« v Bohušovicích Tylovu fondu 50 K, p. V. Trousil Ruthovu fondu 10 K. »Tyl« v Kostelci n. L. zaslal prostřednictvím Ú. M. D. O. Č. Husové lidové universitě 300 K. V příčině nové úpravy provozovacích práv her, zastoupených »Májem«, nedocílilo dosud úplné shody a věc bude ještě prodávána na společné schůzi, kterou výbor »Máje« uvolil se ochotně svolati. Slezské Matici osvěty lidové k 20letému jubileu trvání zaslán byl blahopřejný projev. Rovněž jednotě div. ochot. »Klicpera« v Hradci Králové k valné hromadě, konané dne 15. září na paměť 50. výročí založení. P. Rů-

žička žádal o podporu ku pořádání režisérských kursů pro jednoty, sdružené v II. Tylově okresku. Slíbeno obstarati delegáty, kteří by se uvolili přednáseti. Zpráva pokladní, přednesená pokladníkem p. Willertem, vykazuje jmění fondů obnosem K 2380.56 a jmění Matice penízem K 2226.74, dohromady K 4607.30, z čehož na vkladních knížkách uloženo K 4005.55, v poštovní spořitelně K 442.68 a na hotovosti K 159.07. Spolku čes. žurnalistů poukázán k výplatě obnos K 50.—.

Za nové členy Ú. M. D. O. Č. byly přijaty: Spolek div. ochot. »Jirásek« v Chocni, Sp. div. ochot. »Tyl« v Dejšímě, Dramat. sp. ochot. »Havliček« ve Vejprnicích, Sp. div. ochot. »Neruda« v Žižkově, Jednota div. ochot. »Šamberk« v Bílé Hoře u Plzně, zábav. odbor Sboru dobrov. hasičů v Trpoměchách u Slaného, Sp. div. ochot. v Žlebech u Čáslavě a div. sp. »Tyl« v Krysí u Rakovníka. Jednota »Oliva« v Bráníku spojila se s Jednotou div. ochot. tamže.

OKRSKY.

Tylův II. okrsek v Plzni. Utěšeně vzrůstající zájem pro organizaci ochotnictva jihozápadních Čech vyvolal svolání organizační schůze, jež konala se 22. září v Klatovech ve »Staré besedě«. K popudu tamního spolku »Tyl« a v dohodě s Tylovým II. okrskem sezvány byly ochotnické jednoty a odbory z Klatovska a Sušicka a usneseno zříditi prozatím **obvod v Klatovech**, než přikročeno bude k ustavení okrsku, jenž zvatí se má okrskem Turnovského. Schůzi za četné účasti zástupců zahájil člen okrskové rady a režisér klatovského »Tyla« p. J. Škarda, načež »O významu organizace ochotnictva a jeho úkolech« promluvil přítomný zástupce ústředí p. V. Trousil. Debaty dále účastnili se tajemník plzeňského okrsku p. G. Růžička, správce p. Kasýk, p. Zyk. Škarda a j. Učiněn za souhlasu všech přítomných projev, aby jednoty z obvodu klatovsko-sušického, pokud nejsou ještě členy Ú. M. D. O. Č., se jimi staly a příštímu obvodu uloženo pracovati vedle organizace na uskutečnění myšlenky důstojného zbudování divadelní budovy v Klatovech. Ustavující schůze obvodu klatovského konati se bude 13. října t. r. o 10. hod. dop. ve spol. místnosti »Tylu« na »Staré Rychtě« v Klatovech.

Z ostatních okrsků nedošly do závěrku listu zprávy.

JEDNOTY.

Heřmanův Městec. Div. ochot. spolek »Heřman« z oslav Národ. divadla odvedl Divadelnímu museu Národ. divadla 500 K, na Národ. divadlo v Brně 200 K, Ústřední Matici školské 50 K a na uměleckou medaili prof. Španiela 40 K. Spolek nemá svého jeviště a za doby válečné nebyl činným, většina členů dlí ve válce.

Kobylisy. Dramat. odbor Národní besedy zahájil dne 8. září t. r. zimní sezonu. Dáváno Šubrtovo drama »Žně« za režie kol. K. Herzoga. Jako host vystoupil v úloze Petra Lebdušky člen a režisér lidodivadla Uranie p. Jos. Javorčák. — Večer byl opravdu šťastný a zdařilý. Všichni účinkující drželi se zdatně a obecenstvo jak milému hostu, tak i ostatním hrajícím dalo znáti svoji spokojenost neuchutajícím potleskem.

Kostelec n. Černými Lesy. Vítězek ze slavnostního představení dne 16. V. t. r. rozdělen byl následovně: Ústřední Matici školské K 100.—, Národ. jednotě severočeské K 100.—, Ústřední jednotě českého herectva K 50.—. Dne 9. t. m. pořádán byl ochotnický večírek s jednoaktovkou Švába: »Zlaté srdíčko«. Slovácké písně přednesl p. Ko-

tek. Zdařilý večírek vynesl »Českému srdci« 420.— kor. Dne 21. července sehrána veselohra »Cop«.

Loštice. »Jednota div. ochot.« sehrála dne 7. července Dra Štolby tříaktovou veselohru »Zlatá rybka«, z níž čistý výnos v částce 450 K odevzdán Národ. divadlu v Brně. Hráno bylo tentokráte po dlouhé době opět na vlastním jevišti ve velkém a účelně zařízeném div. sále »Na Střelnici«, který po celou téměř válečnou dobu sloužil za kasárna. Hru navštívil rež. p. Ad. Lang. Hráli všichni pěkně.

Nusle u Prahy. Dramat. odbor Občanské Besedy, uvedený v činnosti r. 1917, uspořádal během roku 10 představení. Z celovečerních her hrány byly »Princezna Pampeliška«, »Ulčička odvahy«, »Bibliotekář« a »Láska si nedá poroučet«. Mimo to pořádán večer aktovek, čtyři rozmarné akademie a sylvestrovský večer. Dobročinným účelům odevzdáno celkem K 1200.—. Spolek má 71 člena, z nichž 11 koná vojenskou povinnost. Průměrná návštěva představení 300—400 osob.

Plzeň. Dramat. odbor klubu absolventů obchodní akademie sehrál v neděli 2. června v matiční škole v Liticích ve prospěch této tři aktovky a to: Maloch: »Pensionát paní Borové«, Wilhelm: »Jeden z nás se musí oženit« a Skružný: »Princezta hvězdou na čele«, za výborné režie p. Frány a sl. Křížkové. Útulná učebna matiční školy byla do posledního místečka naplněna vděčným obecenstvem, které plně pochopilo snahu mladých adeptů divad. umění, prospěti české věci a vhodně volenými veselohrami obecenstvo pobaviti. Ochotníci zhostili se zdařile svého úkolu. Čistý výtěžek byl věnován »matiční škole« a bylo by záhodno, kdyby naše česká veřejnost se velké akce ve prospěch této školy ujala. — Týž odbor sehrál dne 9. června ve Strašicích Skružného a Vrbského vesel. »Láska si nedá poroučet«.

Nepříznivé poměry pro ochotnictvo plzeňské utvářejí se čím dál hůře. Ochotnické spolky nemají k dispozici jeviště a bez vlastní viny jsou odsouzeny k nečinnosti. Proto nemohly samostatně vystoupiti při oslavách Národ. divadla. Plnou měrou účastnily se ovšem oslav, pořádaných příslušnými korporacemi.

Plzeň. Klub absolventů obchodní akademie sehrál koncem června za režie zmíněného ochotníka p. J. Frány v sále Městanské Besedy hist. aktovku »Lapky« od Petra Fingala, vzniklou právě před desíti lety. Je to žert z doby Václava IV. a autorovi asi tanulo na mysli přiblížiti se náladou pracím Jiráskovým. Těžko hry rozcívá v úlohách dvou rozmarných vesnic. děvčát Marty a Hanůčky, jež byly výtěžně podány sl. A. Křížkovou a M. Malou. Krále Václava s vervou sehrál p. J. Kinberger, staříka Šimona režisér a ostatní úlohy realisticky založili po J. Lomský, L. Čipera, O. Břicháček a Ant. Pavlík. Obecenstvo, naplnivší sál do posledního místečka, bylo svědomitou souhrnou spokojeno a dalo svou pochvalu na jevo hluchým potleskem.

R. Z.

Plzeň. Národně vzděl. ochot. spolek »Kolár« sehrál 14. dubna v Městanské besedě Cislerovu »Ošetřovatelku« za režie p. Huška. Hráno bylo s chutí, obsazení případně, výkony svědomité. Návštěva velmi četná.

Jednota div. ochotníků »Tyl« sehrála dne 27. dubna za režie p. Varause a za účasti pí. Kremanové-Minaříkové, člena pražských divadel, ve prospěch »Českého srdce« drama A. Guimera »V nížině«. Zájem o představení byl veliký, jeť pí. Kremanová plzeňskou rodačkou. Její výkon v Martě byl zdařilý. Dobrým partnerem byl jí Manelich páně Varasův. V úloze Sebastiana osvědčil se starý ochotník p. Mottl, jenž překvapoval své-

žestí. P. Mařík byl dobrým Tomášem, slč. Kondrová dobře nastudovala Nuri. Souhra na malé odchylky byla přesná, výprava dobová, masky přiměřené.

Slaný. Spolek div. ochot. sehrál dne 19. a 20. května Štolbovu veselohru »Na letním bytě« za režie St. Krupky.

Praha. Tichým způsobem oslavila dne 8. září výročí své 25leté činnosti beseda »Bujarost« v Praze. Dopoledne konána jubilejní valná hromada, při níž přednesl jednatel besedy p. J. Haas pečlivě sestavenou zprávu o 25letém působení besedy, podávající jasný a obsažný obraz o skromné a tiché, však za to velice záslužné činnosti této besedy. Večer téhož dne konána slavnostní představení a sice sehráno Šubrtovo drama »Probuzení«. Dne 28. září oslavila beseda jubileum 25leté činnosti spolkového svého jednatele p. Jindřicha Haase představením Ohnetova »Majitele hutí«. Při jubilejní valné hromadě vybráno ve prospěch Ruthova organizačního fondu 25 K 40 hal. K další zdárné činnosti besedy upřímně gratulujeme.

Radnice u Plzně. Katolická jednota sehrála dne 9. června ve prospěch »Českého srdce« Legeřovo drama »Slepý« a Distlovu veselohru »Modrá krev«.

Sezemice. Ochot. spolek »Tyl« pořádal 2. června za spolupůsobení ostatních místních spolků »slavnostní večer« na paměť 50letého zal. Nár. divadla. Čistý zisk obnášel 258.48 K a rozvržen byl takto: 100 K Ústř. Matici školské, 100 K »Českému srdci«, 20 K Brněnskému divadlu, 20 K Ústřed. jednotě čes. herectva a 18 K 48 h Akademickému domu v Praze.

Král. Vínohrady. Dramat. beseda »Jan Kollár« oslavila letošního roku své desetileté trvání slavnostním představením dne 12. ledna t. r. a ku svému jubileu zvolila Želenského drama »U Dušánků« na scéně Pištěkova lidového divadla za režie p. Slávy Kuneše. Představení toto pořádala beseda ve prospěch »Českého srdce« a odvedeno z tohoto představení »Českému srdci« K 125.—. Mimo to sehrány byly v měsíci únoru drama »Závět« a to v »Růžových sadech« a po druhé na venkovském jevišti v Hostivaři za režie Karla Piška. V měsíci dubnu sehráno bylo opět Želenského drama »U Dušánků«, tentokrát na jevišti »u Svornosti« v Žižkově za režie Slávy Kuneše. V měsíci květnu hráno bylo opět na jevišti v Hostivaři a sice drama »Černé oči, proč pláčete« za režie Jaroslava Kafky, z kteréhožto představení odvedeno ve prospěch chudinského fondu obce Hostivaře K 25.—. V měsíci červnu sehrána 2 představení v Hostivaři, a sice veselohra »Ona něco ví« a drama »Furiant«, obě hry vypravil režisér Karel Pišek. Na oslavu jubilea Nár. divadla sehrána 2 představení, a to: dne 4. května Klicperova veselohra »Divotvorný klobouk« v Růžových sadech za režie Slávy Kuneše. Druhé představení »Její pastorkyně« od Gabriely Preissové sehráno bylo dne 27. července v Pištěkově lidovém divadle za režie Jar. Kafky. Celkově za uplynulý půl roku odvedeno bylo na dobročinné účely přes K 300.—.

Čtenářsko-ochotnická jedn. »Vlast« na Král. Vínohradech sehrála dne 6. t. m. v div. sále Národ. domu ve prospěch »Českého srdce«, na počest rež. Fr. Trojanu a za jeho režie tříakt. lid. hru »Princezna ze statku« od Jak. Rydvana s pěkným po-

rozuměním účinkujících i obecnstva, které projevilo pochopení pro myšlenku hry i uznání dobré interpretaci vhodné obsazených čelných rolí dámmi Plichtovou a Váňovou a pp. předs. Šulcem, rež. Trojanem, Dvorským, Horynou, Rozsivalem, Kočkou a Ferešem.

Zápy. V roce 1918 hrál spolek divadelních ochotníků celkem sedmkrát. K dobročinným účelům odevzdáno bylo K 548.26. Činných členů má spolek 43, přispívajících 22. Knihovna čítá 175 čísel o 338 svazcích. Na valné hromadě zvoleni byli: za předsedu p. Ant. Svoboda, za místopředsedu p. J. Pulec, za režiséra p. F. Růžek, za jednatele p. F. Uhlíř, za pokladníka p. J. Nydrle, za správce jeviště p. K. Pohan a do výboru pp. A. Souček a A. Došek, za náhradníky pí. M. Macharová a slč. E. Urbanová, za revisory p. V. Houštěcký a p. V. Záruba. Zvláštní zásluhy o spolek získal si dlouholetý člen a režisér p. J. Šulc.

Ochotnický spolek. »Románek na horách«, nová tříaktová veselohra Jos. Skružného, hraná s velkým úspěchem v Měst. divadle v Plzni, vyšla právě tiskem za K 3.— (s drahot. přírůžkou K 3.60). Zasilá Česká divadelní agentura, Praha II., Riegrovo nábř. 20, která též uděluje provozovací právo.

»Dceruška z Afriky«, tříaktová veselohra Břet. Ludvíka, která s vynikajícím úspěchem provedena byla poprvé dne 15. září t. r. ve Švandově divadle na Smíchově, vyšla právě tiskem, nákladem autorovým. Touto novou prací známého humoristy (člena výkonného výboru Ú. M. D. O. Č.) obohati se repertoire ochotnických jednot, kterým hru tuto vřele doporučujeme. Provozovací právo zadává Česká divad. agentura v Praze II., Riegrovo nábř. č. 20, a objednávkou knižní vydání Břet. Ludvík, tajemník, Smíchov, Palackého tř. 13. (Viz insert.)

Koupí se

divad. časopisy: »Jevišť« (red. J. V. Frič), »J. K. Tyl«, »Divadelní Listy« (roč. I. z r. 1889), »Zájmy českého herectva«, »Thalie« (Ladecký, roč. I. 1897 a roč. V. 1900) a »Česká Thalie« (Boleslavský, roč. V. z r. 1871).

Lask. nabídky do redakce t. l., Smíchov, Ferdinandovo nábřeží 26.

Novinka! Divadelním spolkům Novinka! a všem pořadatelům dětských vlasteneckých představení doporučujeme časovou novinku

„ŠTASTNÝ KRÁL“

hudební pohádku o 4 obrazech od Pavla Rudolfa, s hudbou oblíbeného skladatele dětských her Jaromíra Hrušky (autora hudby k pohádce o »Zlatém klíči a zlaté vodě«).

Hra pro svůj časový námět a melodickou, snadno proveditelnou hudbu má ráz národní pohádky a jistě dojde vřelého přijetí všude, kde bude provedena.

Knižně lze obdržeti v každém řádném knihkupectví, nebo přímo u nakladatele

FR. ŠVEJDÝ v Praze VIII.

ORGAN MATICE DIVADELNÍ
A ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

Rukopisů nevyžádaných nevracíme. Listy přijímají se jen frankované. Zvláštními dopisy redakce neodpovídá.

LITERÁRNÍ NOVINKY.

(V této rubrice zaznamenáváme všechny literární publikace redakcí přímo zaslané.)

Z nakladatelství družstva »Máje«: **Milán Fučík**: »1917«. Hra o jednom jednání. Posel záhrobní. Komédie o 1 jednání. Spor o Minu. Kratochvíle o 1 dějství. Divadelní knihovna »Máje« sv. 66. Tři zajímavé, časové aktovky oblíbeného autora našich ochotnických jednot. Doporučujeme k provozování.

Z nakladatelství J. Otto v Praze: **Ottův Divadelní Slovník**. Redaktor Karel Engel-müller. Sešit 26.-27.

Z nakladatelství B. M. Kličky v Praze II.: **Molière**: Amfitryon. Veselohra o třech dějstvích. Přel. Petr Kříčka. Her J. B. P. Molière sv. I.

Z nakladatelství Hejda a Tuček v Praze: **Antonín Sova**: Zpěvy domova. Básně. Spisů A. Sovy XI. Za K 4.—

Nákladem B. Kočího v Praze: **Kalendář českého vlastence**. Cena 60 h. — **Osip Dymov**: Ňu. Každodenní tragédie o čtyřech dějstvích a deseti obrazech. Přeložil V. Červinka. Umělec. snah sv. 102. Za 2 K 40 h.

Z naklad. M. Knappa v Karlíně: **Maxim Gorkij**: Na dně. Obrazy ve čtyřech jednáních. Z ruštiny přeložil Dr. Bořivoj Prusík. Druhé autor. vydání. Českého divadla sv. 2. Pořádá B. Šaloun. Ed. Zory 2. Cena 3 K. — **Karla Lužanská**: Jindra. Hra o 4 dějstvích. Dle románu J. Klicpery. S podob. Švandově. Ed. Zory 5. Cena 3 K. — **Ignát Herrmann**: K — ke — ku. Podivný přelud zrakový i sluchový a trochu mluvnice pro všeobecnou potřebu. České hovory. Vydává Jednota Svat. Čecha. Sv. I. Ed. Zory 6. Cena 90 hal.

Nákladem Josefa Švába, knihkupce v Praze: **František Šorm**: Umělecký profil hereček Národního divadla. Cena K 1.60. Malá, úhledná knížečka, na jejíž stránkách v bystré a stručné charakteristice načrtáno je kus historie reprodukčního umění od otevření Národního divadla až po současné dny. Autor, známý dramatik, pokusil se tu o nemalý úkol, vystopovati celý vývoj dnešního českého hereckého umění. Vzpomíná všech bývalých i dosud činných umělkyní naší nejpřednější scény a rýsuje jejich profily leckdy s pozoruhodnou vystřízlivostí v rámci jednotlivých etap rozvoje a činnosti českého divadla. Podstatná část této knížečky byla obsahem autorovy přednášky při oslavném večeru na počest padesátiletí položení základního kamene k Národnímu divadlu v Praze v »Českém ženském klubu« dne 31. květ. 1918.

Nákl. divadel. odboru vzdělávacího sboru pro Plzeň a okolí: **Umění všem**. Lídové představení 112 dne 8. července 1918. Tylův Jan Hus.

Loutkář. Měsíčník pro povznesení českého loutkářství, chystá se za osvědčené redakce dr. Jindřicha Veselého (Praha, III., 240.) nastoupiti svůj III. ročník a slibuje mimo vždy zajímavý obsah, vydávati opět bezplatné přílohy pro předplatitele, v nichž uvedeny budou poetické dánské hry loutkové. Doporučujeme vřele tento jediný odborný a s pietou řízený časopis, stopující historii našeho i cizího loutkového divadla. Vyžádejte si ukázková čísla. Tž časopis vydal i cyklus 10 reprodukcí pohlednic podle originálů P. F. Malého: Ze života Alšových loutek a Klicperovu veselohru Hadrian z Řimsu v úpravě H. Vávry, s obálkou K. Štapfa.

NOVINKY

které převzala do ochrany

Česká divadelní agentura,

Praha-II., Riegrovo nábřeží číslo 20.
(Telefon 218.)

V. Skoch: Libellula.

Komédie o 3 aktech. Hráno v Měst. divadle na Vinohradech, v Měst. divadle v Plzni, v Nár. divadle v Brně atd. Vyšlo tiskem za K 2.50 (s drah. přír. K 3.—).

K. Mečír: Noc v Bastile.

Komédie o 3 aktech. Hráno v Měst. divadle na Vinohradech. Rukopis.

Ed. Kučera: Ideální domácnost.

Veselohra o 3 aktech. Hráno v Měst. divadle na Vinohradech. Rukopis.

J. Skružný: Románek na horách.

Veselohra o 3 aktech. Hráno v Měst. div. v Plzni a ve Švand. div. na Smíchově. Vyšlo tiskem za K 3.— (s drah. přír. K 3.60).

M. Svoboda: U Butteauů —
Na výletě.

Dvě aktové scény z doby probuzenské. Prvá hrána v Nár. div. v Praze. Rukopis.

B. Ludvík: Dceruška z Afriky.

Veselohra o 3 aktech. Hráno ve Švandově div. na Smíchově. Vyšlo tiskem za K 2.50 (s drah. přír. K 3.—).

Pro dětská představení:

K. Mašek: Krasocitný Budulín, hra o šesti dějstvích. (Vyjde tiskem.)

K. Mašek: Pohádkový zákon, pohádka na ruby o 4 dějstvích. (Vyjde tiskem.)

Obě tyto hry možno též provozovati v loutkových divadlech.

W. Werner: Rekovný Honza a bázlivý krejčík.

Pohádka o 4 dějstvích. Rukopis.

Aktovky z repertoaru divadélka Rokoka a divadla Variété.

Ostatní, do zastoupení přijaté hry, dosud neprovozované, uvedeme příště.

Žádejte o dodatky seznamu.

Objednávky vyřizuje

Česká divadelní agentura,

Praha II., Riegrovo nábřeží 20.

||| ZÁVOD DIVADELNÍ. ||| FRANTIŠEK ŠUSTR, ||| ===== NÁCHOD. =====

Výpravy veškerých divadelních her. Obleky
vkusné a čisté.

Půjčovna divadelních vlásenek
GUSTAV POLANSKÝ
v Praze-II., Jindřišská ul. 19 (proti hl. poště).
Krepy, ličidla a pudry.

Novinka! Právě vyšlo!

Pro repertoár prázdninový a podzimní:
MILAN FUČÍK: »1917«

„1917“ a Po-
sel záhrobní
přejaty k pro-
vozování Žiž-
kovskou čino-
hrou (Dekla-
race) Praha-
Žižkov.

Hra o jednom jednání.
(Pokoř. 4 m. 2 ž.)

Posel záhrobní.

Komedie o jednom jednání.
(Pokoř. 7 m. 3 ž.)

Spor o Mínu.

Kratochvíle o 1 dějství.
(Pokoř. 3 m. 6 ž.)

Objednávky přijímá:

Nakladatel. družstvo Máje č. akc. sp.
Praha-I.

i každé řádné knihkupectví.

Druhé vydání! Druhé vydání!

Oblíbené aktovky

MILANA FUČÍKA:

Dobrou noc, pane Satane!
(Jarní den) — **Zodpovědnost**
mládí — Neť

vyjdou v nejbližší době ve II. vydání.

Záznamy přijímá

Nakladatel. družstvo Máje č. akc. sp.
Praha-I.

VLÁSENKY.

Ličidla, pudry, mastix. Půjčování paruk. Hoj-
ný sklad nových vlásenek. Oprava starých
vlásenek. Skřínky na ličidla K 6.—, Odličo-
vadlo (brilantina) 140 dgr K 10.—, Ilustro-
vaný návod k ličení (45 masek) K 3.—, po-
štou K 3.80.

Jan P. Hakl,
Praha-II., Žitná ul. 34.

Největší odborný závod v Čechách.

NOVINKA: ROMÁNEK NA HORÁCH

Veselohra o 3 dějstvích
od **JOS. SKRUŽNÉHO**

vyšla právě tiskem.

Hraje se s velkým úspěchem v Městském
divadle v Plzni, ve Švandově divadle na
Smíchově a u všech čelnějších divadelních
společnostech.

JEDINÁ DEKORACE.
POUZE OSM ROLÍ.

Knihu za K 3.— (s drahot, příráž. K 3.60)
zašle a provozovací právo udílí

Česká divadelní agentura

Praha II., Riegrovo nábřeží 20, Telefon 218.

Ochotnickým jednotám a dram. odborům!

Úspěšná novinka:

Dceruška z Afriky.

Veselohra o 3 jednáních. Napsal Břetislav
Ludvík.

Provedeno poprvé s vynikajícím úspěchem
ve Švandově divadle na Smíchově.

Touto novinkou známého humoristy obohatí
se repertoár našich ochotnických jednot. Má-
lo osob (5 rolí pánských a 5 dámských), jed-
noduchá dekorace. (Dva pokoje.)

Provozovací právo zadává
Česká divadelní agentura v Praze-II.,
Riegrovo nábřeží 20,

která zastupuje i ostatní dram. práce téhož
autora.

Cena K 2.50.

Objednávky obratem vyřídí Břet. Ludvík,
tajemník, Smíchov, Palackého tř. 13.

Sl. ochotnickým jednotám doporučujeme k příští saisoně 3akt. hru „s dobrým koncem,

PRINCEZNA ZE STATKU.

Napsal JAKUB RYDVAN.

Devět úspěšných repris ve Švandově divadle na Smíchově, řada představení ochotnických v Berouně, Rudě, Dašicích u Pardubic (slavn.), Roudnici, Hlinsku (slavn., dvakrát pod tit. „Rodná hrouda“) a j., přístupný děj, snadné obsazení (7 rolí pánských, 2 dámské) i provedení (jedna dekorace: pokoj na statku).

O hře píše mimo jiné:

Jul. Pachmayer ve »Večeru«: »Neznám hned tak kusu, jenž by pro tendenci svou a nevelké technické požadavky hodil se tak výborně na všechna jeviště venkovská. Ale i v Praze se líbí bezprostřední srdečností a prostotou podání. —«

K. Engelmüller ve »Zlaté Praze« charakterisuje hru: »... zajímavou svým obsahem, dějově rušnou, a co hlavní, s pěkným, zdravým lidovýchovným posláním...« O autorovi píše, že »ovládá dobře jevištní techniku, bystře a životně kreslí své postavy a postavičky, vyhledává rád napínavé scény a jeho dialog vypracován je pečlivě a hladce.« Končí: »Rydvanova hra setká se jistě se značným

úspěchem na našich ochotnických jevištích a bylo by žádoucí, aby vytlačila tak mnohý hloupý a trudný žvást, kterým se ještě dnes tak často naše venkovské scény jen hemží.«

Karel Mašek ve »Zvonu«: »Hra tvořena je tendencně pro venkov: ... jest psána tak, aby byla snadnou přednesu sil ochotnických, přece však tak výrazně, že v dobré reprodukci na Smíchově vydobyla si pěkného úspěchu...« Fr. Sekanina v »Českém divadle« (viz č. 3.—4., str. 52. letoš. nočn.).

»Podřípan« posuzuje ochotnické provedení hry »Tylem« v Roudnici: »Tendenční lidová hra, žádný dramatický zázrak, ale má všechny záruky úspěchu na malém jevišti; »Tylu« podal se »Princeznou ze statku« slušný večer.«

Zasílá za **K 3.—** (bez dalších přírůžek) autor

Jakub Rydvan, Praha-Vyšehrad, Neklanova 44.

Půvabnou slovanskou polskou fantastickou veselohru od Stefana Krzywoszewského (v překladu téhož)

ČERT A KRČMÁŘKA

zasílá překl. za **K 2.20**
(obě knížky za **K 5.—**).

PŮJČOVNA DIVADELNÍCH A MAŠKARNÍCH OBLEKŮ

Umělecko-průmyslový závod

**BAR. BOSSNEROVÁ,
PRAHA II., PERŠTÝN 18**

„U Sladkých“, dříve Hynek Frída.

nabízí ctěným ochotnickým jednotám veškeré výpravy k divadelním představením v bezvadném provedení: antickém slohovém, historickém, moderním, ku slavnostem v přírodě rázu selského, k představením dětským v pohádkových výpravách, k večírkům, causeriím, kabaretům a t. d.

Zařizování jevišť, jednotlivé dekorace, kaširované věci, kostýmy všeho druhu, maškarní obleky jednotlivě, celé skupiny v nádherném provedení ve velkém výběru vždy na skladě. Výroba nových kostýmů přesně dle míry na objednávku, vlásenky, krepy, líčidla a t. d.

Založeno r. 1870.

Telefon 5892.

Vychází jednou měsíčně mimo červenec a srpen. — Předplatné ročně 6 K. poštou K 6'50. Jednotlivá čísla 60 hal. - Redakce na Smíchově, Ferdinandovo nábreží 26. - Administrace v Praze II., Smetanova ulice 16.

Ročník II.

V PRAZE, DNE 1. LISTOPADU 1918.

Číslo 8.

*O země slzí, krve, myšlenek a činů
v Svém velká bohatství a větší v pádu Svém,
ó s čela Svého shrň již těžký závoj stínů
a staré slávy své si přitkni diadém!*

*věř v lásku dcer Svých, matko, v zmužilost
svých synů!*

*Hle v prvním nadšení a s bouřným srdce plesem
Ti myšlenky a krev, Ti sny a skutky nesem,
bys šťastna byla zas a velká, všichni chcem!*

(Z básně „Čechy“.)

*Ty povzneseš v lesk slávy královské své těmě
a velká bohatstvím a zkvetlá úrodou
zas budeš Karla, Husa, Žižky volná země,
zas vůni prodechnutá a zpěvy, lahodou.*

*Pak věřím, že v hrob tmavý po letech k nám
jemně*

*zvěst dojde, divý ples procitne v našem prachu,
že trůníš v moci Svě, ve staré slávy nachu,
ve lásce dětí Svých jsouc silná svobodou!*

JAROSLAV VRCHLICKÝ.

KAREL MAŠEK:

DIVADLO A NÁROD.

V těsné souvislosti s divadlem jdou naše dějiny v době probuzenské. Snahy směřující k samostatnosti českého divadla byly opevňující páteří rostoucímu národnímu vzruchu; divadelní představení česká, šířící kulturu a lásku k ní, byla posilou národního sebevědomí; konečné založení sboru pro zřízení Národního divadla a zbudování divadla prozatímního stalo se osou života nejen kulturního, ale i politického, jsouc střediskem zevní reprezentace; požár dokončené stavby stal se příčinou velkolepé manifestace národní obětovnosti — a otevřením budovy, vysněné, vytožené, mizery budované zahájeno bylo zároveň nové období života uměleckého i společenského, neboť dávno bylo místo, kde národní nadšení obětovalo ve dny sváteční.

Půl století minulo od položení základního kamene — a slavnost, v nejširší kruhy zasahu-

jící, kterou jsme okamžik ten zdůraznili, byla největším posvátným ohněm, který ohlásil příští novou dobu, roznítil sebevědomí, nadšení, vytrvalost. A když přišla ta veliká chvíle — šli jsme oslaviti v budově, kterou demokratického divadla, která jest nám až dosud tím, čím jinde byla akropolis, kapitál, chrámy, paláce panovnické. Chvilí vítězné demokracie šli jsme oslaviti v budově, kterou demokratický duch zbudoval a která, bohdá, tímto duchem bude ovládána, jemu sloužíc.

Ale jsme-li tak šťastni, že máme již ve zkvétajícím divadle okázalé znamení svého národního bytí, pak — uznávajíc prospěchy, které od půl století nám z něho vplynuly pro všeobecný rozvoj a zejména pro vnitřní sílu a duševní vzpruhu — máme také povinnost, pečovat o to, aby vzdálenějším kruhům československého státu dostalo se téže vymoženosti,

aby v hlavních středech otevřel se jim týž zdroj. Jest naší povinností pečovati o to, aby Národní divadlo v Brně stalo se co nejdříve skutkem a vyvršíti náběh ke konečnému řešení, učiněný po našich jarních slavnostech. — Dále přichází v úvahu divadlo pro Slezsko a přilehlé území moravské; k přípravným pracem v tomto směru sestoupil se již výbor a jest nám jasnou povinností, aby každý podporoval jeho snahu dle sil svých. A stejně nutno vyvolati přípravy ke zbudování Národního divadla slovenského, kdež — z příčin na jevě jsoucích — dosud nejméně bylo učiněno. K řešení nutno přikročiti rychle, aby provisorní opatření, samovolně podnikaná, nepřenesla v nové území se svou nejlepší vůlí také škodlivou divadelní tradici, v repertoaru i jeho podání. Jest

dána úrodná, panenská půda, na které lze vy-pěstiti umění čisté a samostatně. Pro hmotné a technické ohledy nesmí se zapomínati — jako začasť se dělo — na vlastní, niterný cíl, v předpokladu, že prostředky k němu samy se dostaví. Dlužno budovati s přesným rozpoznáním prostředí, pro které jest budováno; a na-bývše zkušenosti, jsme povinni napřed zabrá-niti, aby v nová divadla nevníkly chyby a smě-ry, které na svých divadlech káremo, ale jichž se zbavit nemůžeme, protože obecnost jest již svedeno na falešné cesty.

Řešení ovšem nebude snadné, a bude mož-no, aby se dělo jen postupně. Ale jsme pře-svědčeni, že bude s dostatek ochotných pra-covníků — vždyť úkol jest nad jiné vděčný a práce radostná.

VOJTĚCH KRISTIAN BLAHNÍK:

PROBLÉMY REŽIJNÍ.*)

V prvním čísle loňského ročníku »Osvěty« otiskěná úvaha Otakara Fischera o dramaturgických problémech dotkla se opět po čase velmi bolestivého místa našeho uměleckého vývoje: theorie naší divadelní reprodukce. Tím názvem chci totiž označovatí souhrn veškerých složek působících, či lépe majících působiti, na pravé, ryzí, vý-sostně a česky individuální umění stělesňovati plody dramatického básnictví na jevišti.

Otakar Fischer naznačuje jasně i dokládá, že v tomto směru velmi tápeme, že panuje u nás neujasněnost a nejistota vzdor tomu, že divadlo jest již skoro sto let tak význačnou složkou národního našeho života, že tolik nad-šení i národní energie bylo mu věnováno. U nás není dosud pevného názoru ani jaké věci máme hráti (tím současně i jaké věci nám mají básníci psát), ani jak máme ty věci hráti. A snad ještě dramaturg, jakožto strážce reper-toiru, veden naším všeobecným, nemístným vlastencem nezkaleným, ryze pokrokovým názorem na umění, mohl by jistou rukou sahati po znamenitých dílech naší i světové litera-tury dramatické a dovedl by naléztí systém našeho repertoaru, po jakém toužil už Neruda na př. při nastoupení Bozděchově v úřad dra-maturgá Prozatímního divadla. Jinak však má se to s otázkou druhou: jak se má divadlo hráti. Tu nejedná se jen o mimickou a dekla-mační školu hereckou, nýbrž o scenický sy-stém, o soulad všeho výtvarného umění za týmž cílem, o rozhodnutí (na př. v malíř-tvím, které směry a pokud mají spolupůsobiti při díle divadelní reprodukce, do jaké míry má a může zasahovati moderní technika do díla uměleckého, krátce nasaditi a sladiti vše v je-

dinou výslednici, jež jest celistvé dílo repro-dukce činu básnickova.

Nemáme divadelní theorie, konstatuje Ota-kar Fischer. Není prostě u nás chuti ku theore-tisování na poli tak nevděčném, jako je di-vadlo. Původně jednalo se o moment ryze vlastenecký, abychom se totiž existencí svého divadla vyrovnali národům jiným, v Praze pak hlavně, abychom se udrželi v kroku vedle své-ho německého spolubydličeho. Byla tu pak zvláštní úcta k divadlu, vykvetlá již z ideální lásky Thomá, Tylů a všech těch ostatních vla-stenců, úcta, která zavírala oko nad nedo-statky, která vedla český lid k pokladnicím sbírek na Národní divadlo, úcta a láska, která dala vykvéstí z tak malých počátků ústavům velkým, schopným velikých věcí. Tyloví ten, kdo nechodil do divadla, nebyl Čechem, ten kdo nepsal dramát, nebyl vlastencem. Později, až do let sedmdesátých, ten, kdo nebyl bezvýhradně nadšen vším, co a jak přešlo čes-kým jevištěm, nebo dovolil si i veřejnou kri-tiku věcnou (pikantní, obecnost lačné zá-kulisních sensací bavící, osobní štvance a útoky vyjímaje), byl dosti otevřeně zrádcován a bylo mu vyčítáno, že dává Němcům do ruky zbraň a material k výsměchům a ostouzení. Němci skutečně byli tak naivní a netajili se svým přezíráním českého divadla, a to dokon-ce ještě v letech osmdesátých, jak vidíme z rozkošně naivní vlastenecké demonstrace Fr. Ad. Šuberta, který odpověděl na posměch Němců, že Národní divadlo bez napodobení německého repertoaru není schopno života, tím, že dal slavnostní slib celý první rok ne-hráti v Národním divadle německé hry. Slib s jednou jen výjimkou dodržel a teprve po půl-druhém roce hrál Fausta. Jiný moment, který zdržoval mnohdy od důkladnějšího bádání v našem divadelním světě, byl ohled na herce, v nichž dlouho český národ viděl obětavé žáky Tylové, kteří za špatných existenčních podmínek věnují se našemu kulturnímu pro-

*) Tato stať vznikla z materialu a studia ke knize o divadelním umění, jež vyjde v Topičově sbírce »Duch a Svět«.

spěchu. Chuti bývalo dosti ku theoretickému bádání o českém divadle, tu a tam najdeme náměty velmi interessantní, roztroušené po starých revuích, ostatně byla tu již rozsáhlá a důkladně propracovaná i komentovaná theoretická divadelní literatura německá, přece však zůstalo více při pokusech. Snad nemálo rozhodovaly neblahé společenské poměry, vládnutí dlouho a dosud se ve zbytkách udržující v naší obci dramatických umělců. I u nás platí, bohužel nemálo i dodnes, slova Holteiova: »Kdo s lidmi jedná, kteří patří k divadlu, ať je to kdokoliv, ať je to kdekoli, ať je to jakkoliv, ten dříve nebo později zaplete se v nesnáze a nepřijemnosti, které pučí za kulisami a rostou jako houby ve vlhkém domě«. Není účelem této úvahy sjednávatí někomu z historie českého divadla spravedlnosti a práva, proto nechci citovati nikoho z českých lidí, kteří po trpkých zkušenostech se o tomto »hadu v ráji« nejednou vyjádřili. Není však ani třeba mítí hlubších odborných znalostí z našich dějin divadelních a přece vynoří se hned před námi řada trpělivých, uštváných, zneuctěných a přece tak velkých a světlých, jichž památka dosud není zcela očištěna od slin, na ně vášnivě a bezohledně vmetených. Od Thama, Tyla přes Bozděcha, Stroupežnického až ku Kamprovi a Šubertovi je jich pěkná řada! A byť i nebylo jiných nesnází a intrik, současných, číhá vždy ještě nebezpečí osobně podbarvených hereckých memoirů, k jichž sepsání cítí se poslední dobou stále více herců povolanými, jež však jen řídko přinášejí skutečně cenné kulturně či divadelně historické detaily, hustěji však doplétají slavovence, jichž se dle vlastního úsudku pisatelé nedostalo. U těchto memoiristů pochodí pravidelně ten, kdo o nich a lich umění uvažoval, velmi špatně. Tu třeba mít houževnatost a nervy Jana Nerudy; ten vydržel mnoho a dovedl se přenést ve svém svatém boji o naše divadelní umění přes mnohé, od polemik a zasílání až ku kupletům a neomaleným vtípům v jeho přítomnosti s jeviště vykřikovaným!

Většina těchto momentů, snad všechny kromě posledních, již zmizela. Nám není již třeba divadla ku podpoře vlasteneckého smýšlení, podněcování lásky ku vlasti a zvelebení mateřského jazyka, jak se dříve horovalo. Ani nemáme více potřebi před světem se dovolávat uznání. Tento ryze vlastenecký moment stal se bezpředmětným celkovým kulturním vzestupem a národním uvědoměním českého národa.

Ani v cizině nemusíme se doprošovati uznání. Za hranicemi má již naše divadlo svůj zvuk, díky řadě zdařilých večerů (spíše však operních než scénicky činoherních), o nichž se roznesla pověst. Jméno za hranicemi lze však lehčeji získati, než provéstí systematickou důslednou práci doma!

A tu jsme u kořene věci. Vzdor více než jedno století trvajícimu všeobecnému zájmu o divadlo, nedospěli jsme k formulování vlastní, herecké a režijní metody, školy, řekl bych,

nedospěli jsme k ukázněnosti a ucelenosti! Vezmeme jen v úvahu dvě největší naše scény pražské, Národní divadlo a Městské divadlo na Kr. Vinohradech. Oba ty ústavy mají řadu dobrých herců, každé má i několik režisérů. Každý z nich však hraje divadlo jinak, jak první, tak druhí. Symbolismus, naturalismus, moderní scenické umění, ochotnická režie, německá škola hlubokomyslného trháni vět v sentence, francouzská škola lehké konveršace ve veselohře a kostumové deklamace v tragedii, moskevské vzory, naturalismu, vše v pestré směsí přechází každým večerem v režii i s výkony jednotlivců. Nemůže býti obrazem pokroku a vlastního pevného názoru režijního a scénického, hraje-li se odpoledne náznakově Antonius a Kleopatra, večer pak hra jiná, byť i to byla operetta, v režii praobyčejné, t. zv. čalounické. Dokonce pak není důkazem režijního nezvratného názoru na dílo, octnou-li se na jevišti za jediný večer dva theoreticky protichůdné směry scénické, jak toho býváme někdy svědky. Kde však jest český, náš nějaký systém hry divadelní, systém scénický, čeho se máme přidržeti z nepřehledné řady vzorů? **Režijní systém, systém a ráz divadelní produkce není dílem jedinců, herců a režisérů, je výsledkem práce celého ústavu, společným dílem jevištního i hledištního světa, soustředěným výsledkem práce a snah celé umělecké obce s obcí obecnstva, krátce dílem zrcadlícím uměleckou a kulturní vyspělost národa, ale i jeho duševní sklony, jeho temperament i ráz jeho nálad.**

Celými dějinami českého divadla táhne se jako červená nit dvojí nedorozumění mezi uměním i jeho požadavky a denní praxí divadelní. Předně není ustálen a prakticky prováděn názor, jaké jsou povinnosti i práva dramaturga, za druhý, jaký je režisérův vztah k dílu, k správě divadelní a konečně k hercům.

O dramaturgově neujasněném postavení zmínil se dosti podrobně Otakar Fischer ve svém článku. Lehce a zářivě dají se postaviti ideály, krásně se o nich píše, denní praxe, od jedné premiery ke druhé, učí nás však, že postavení dramaturga nezměnilo se podstatně od dob Šedivého a Tyla. Veliké rozdíly dramatické i literární ceny jednotlivých děl, jež přecházejí naším jevištěm, svědčí jasně o tom, že se neodchýlíme tuze od pravdy, citujeme-li jako do dnes platné trpké Tylovo zasláno z roku 1851 (8. číslo Lumíra), jímž se těžce zkoušený, tehdy štvanící J. J. Kolára a Mikovce vydaný dramaturg bránil proti výtkám činěným repertoáru: »Ačkoliv jsem až dosud při všech krávdách, které se mi ohledem českého divadla u veřejných listech ději, trpělivě mlčel, zanechávaje si obranu nebo vysvětlení na čas budoucí, musím přece na poslední zprávu v tomto listě odpovědět: že mou vinou nebo vůlí žádný balet na divadlo české nepřišel, a prohlašuji při tom, že vůbec nemám takové postavení, a bych mohl dle své chuti repertoárem vládnouti. Ten řídí se z většího dílu neradostnými okolnostmi

našeho divadla, a pak vůlí, kteréž i já jsem podroben, pokud stojím v kontraktě. J. K. Tyl.« Totéž opakovalo se později i s Bozděchem, Stroupežnickým a nejnověji s Kamprem, ač Kamprovi dovolily okolnosti poměrně nejvíce

se přiblížiti ideálu dramaturga. Dramaturg byl českému divadlu, zůstává vlastně a zůstane i v budoucnosti, spíše jen lektorem a, na to by se měla zvláště klásti váha, strážcem čistoty jazyka a formy. (Dokonceni.)

ZDENĚK SCHMORANZ:

RŮŽENA NASKOVÁ.

Z hereckých profilů dneška.

Jde na Žofín do zkoušky. Lehkým, téměř tanečním krokem přechází most. Bílá její roba svítí, jásá v letním slunci, jak se vlní na bezvadně urostlé postavě, která dýše půvabem červencových jiter, v nichž dozrávají růžové broskve. Mimoděk vzpomenete rozkvetlého leknínu, spatříte-li ji, leknínu, jenž tančí takéž sněhobílý, lákající a krásný po hladině hlubokých tůní. Její nádherné, kvetoucí žensství zná jediný imperativ: »Obdivujte se mi!«

Je přirozeno, že i na scéně působí především svým zjevem, ať již dává svoji krásu vznešené princezně Leonore z Mariova Tassa, připomínající — zejména v druhém dějství — Tiziana, či Isoldě Plavovlasé a hned zase Marii Terezií, vévodkyni z Adrienny Lecouvreurové i moderní Mrs. Dot. Jak sám zjev Naskové na diváka působí, možno nejlépe pozorovati v hledišti při jejím vstupu na scénu v Bozděchově: »Žkoušce státníkově«. Při prvním představení s Naskovou v úloze Marie Terezie nastal v hledišti známý jemný šum obdivu, je muž vždy je přimícháno závidí, když se v pozadí jeviště otevřely prudce dveře a vešel Její Majestát, majestát krásy. Nemožno v tom okamžiku, kdy se císařovna zastaví u svého pracovního stolku, nevzpomenouti Wateaua.

Nasková má pro svoje ženy nejen krásný úsměv, ale i zvukný, melodický hlas, schopný skřipavě distonovat i měkce zazpívat. Že jej dobře ovládá, podala důkaz v konverzačním »Starém Adamu«. V moderní komedii vyjadřuje se Nasková roztomilým, přítulným hlasem, který v nižších polohách se ozývá měkkým smíchem, jakoby chtěl poblázněným mužům říci, že ví, jak s nimi zatočit. Ale i patheticky dovede zahrmat říšská kojná Ftatateeta v Shawově »Caesarovi a Kleopatře«. Ftatateetou ukázala Nasková seč je v moderní komedii a čím by nám mohla býti, kdybychom měli u Národního divadla samostatnou činoherní scénu, která by jí mohla dáti více příležitosti uplatnit svou sílu v komedii aspoň cizí, dokud není domácí.

Gesto Naskové odpovídá pyšnému žensství, je vždy přiléhavé, ať již hraje Agrippinu či Magdu v »Ostrži«. Má charakteristické držení hlavy, které dává tušiti, že je krátkozraká, ale při tom zároveň uplatňuje krásnou linii jejího profilu a šíje.

Nejsilnější výkon Naskové byla Isolda Pla-

vovlasá v »Bláznů Tantrisi«. Byla královnou, vznešenou, hrdou ženou, která dovede trpěti pro svoji lásku. Jako z mramoru vytesána stála vydána na milost či nemilost malomocným, a všecka hrůza, všečen hnus nad tím, že její královské, bílé, čisté tělo bude poškvrněno dotekem špíny, byla vyřčena nehybností a zděšenou tváří, ve které oči už ani neměly slz. Není divu, že nezapomíná této hrozné chvíli a že Markemu neodpouští nikdy úplně i když resignuje a v nic nevěří. Její žensství bylo poslapáno, poníženo, před zraky všech byla raněna v nejcitlivějším místě své duše. Nasková drží hrdě vzpřímenou svoji Isoldu po celý kus, zlomí se až při odchodu Tristanově, jehož nepoznala, s nímž pro svoji hrdost, pro svůj fyzický odpor k jeho kukle špinavé a potřísněné bláznovstvím neodešla. V její kráse a v její lásce ke kráse je tragická její vina.

Vytvořila-li Nasková v Isoldě velkorysou, monumentální královnu, ukazuje nám svoji Marii Terezií ve Žkoušce státníkově, jak ovládá techniku povahové drobnokresby. Skládá svoji císařovnu jako mosaiku z gest, úsměvů a akcentů, je lidsky prostá a přec vznešená, dává hodně pronikati srdci, činíc ji usměvavou a hravou, žensky zárlivou a lstivou. Nezapomíná jednoho úsměvu, kterým by své pánovnici dodala lesku a elegantního, vytríbeného humoru. Vstoupí na scénu a přináší s sebou náladu letního slunečného dne, kdy kvetou růže a voní konvalinky, kdy se na slunci motýli honí, kdy nemůže být nikdo smuten, kdo není hloupý neb slepý.

A zcela jiná je její Dot. Miluje svého, trochu hranatého Geralda ne vášnivě, spíše z rozmaru, od okamžiku, kdy je mladý muž morálně nucen podat svou ruku Nelle, a miluje jej proto, že ji dráždí překážky, jež je jí překonati. Dává své Dot veškerý půvab dámy velké společnosti. Není slepým fanatikem lásky, ale obratným diplomatem a bystrým strategem, který dokonale ovládá figury své šachovnice. Je statečná, ničeho se neleká, rozhoduje se s úsměvem na rtech, jakoby o nepatrné maličkosti, zatím co se její nitro chvěje obavami o dobrý výsledek. Je tak trochu bláznek, ale milý, zná to, čemu Francouzové říkají: »savoir vivre«. Společensky vytríbená, skvělá zjevem, je Nasková i v Guinonově »Štěstí«.

Jednoho Nasková nemá: silné, vše stravu-
jící vášně. Vždy přirozeně noblessní, zůstává
chladnou. Je rutinovaná herečka, především
rutinovaná. Pokaždé, když ji vidím, obdivuji

se její studené virtuositě a mám dojem —
nevím, pokud mám pravdu — že i ve vzrušující
scéně by dovedla řešiti rovnici o několika
neznámých.

ADOLF WENIG:

POZNÁMKY O REŽII A REŽISÉRSTVÍ OCHOTNICKÝCH SCÉN.

Pomyslíme již všichni na to, že veškeren
náš veřejný život bude se pomalu vraceti do
klidnějších kolejí a že i kulturním snahám ná-
rodním bude se opět lépe dařiti v ovzduší mí-
rovem. A tu nepochybně že také k novému
životu vzkříší se činnost řady spolků ochotni-
ckých, aby svou hřívnou přispěly k práci lido-
výchovné. Právě divadla ochotnická to byla,
jichž činnost nemálo byla ochromena poměry
válečnými, kdy řada členů, namnoze právě
nejschopnějších a nejhrošlivějších, odvolána
byla ze svých občanských povolání k povin-
nosti vojenské. Pomalu nastává demobilisace
a bude možno spolkům ochotnickým zrevido-
vat opět stav svého členstva výkonného. Mno-
há mezera se tu objeví, mnozí z řad ochotni-
ckých odešli navždy s jeviště tohoto světa a
bude v první době těžko hledati za ně ná-
hradu. A tak také na mnohých místech stane
se, že bude třeba soubor sil ochotnických je-
višť organisovati znovu od základů. Práči by-
chom si, aby se tak dělo se skutečnou znalostí
věci, aby výběrem umožněn byl umělecký
vzestup scénického podání.

Bylo by vskutku prozbytečno mluvit zde
obšírně o kulturním poslání scény ochotnické.
Chceme spíše některými poznámkami přispěti
k tomu, aby úkol ochotnických jevišť byl
brán vskutku vážně a opravdově. A tu v první
řadě jest nám přihlídnouti k režii a k režisér-
ství těchto scén.

Režisér je u divadla ochotnického vlastně
osoba nejdůležitější. Vedle vlastní práce re-
žisérské spadá na jeho bedra také řada úkonů,
o něž se u velkého, státního divadla dělí ředitel,
dramaturg, chef výpravy, namnoze i rekvisi-
tář a inspicient. Režisér je zkrátka duší di-
vadla ochotnického a při dobré vůli a určitých
schopnostech může i v malých poměrech vy-
konati mnoho.

Zbytečno snad povídati, že do režiséra o-
chotnického divadla předpokládáme určitý
stupeň vzdělání literárního, znalosti kulturní
historie a výtvarného vkusu. Chceme, aby měl
aspoň do jisté míry přehled literatury drama-
tické doby minulé i přítomnosti, aby dovedl
nejméně vybírati jednotlivá díla dramatická k
provedení žádoucí a vhodná, ale aby na př.
celému repertoiru saisony dovedl vhodným
výběrem vtisknouti určitý, osobitý ráz.

Přejeme si, aby v první řadě měl zření k re-
pertoiru původnímu, vybíral pro něj díla

vskutku literárně cenná a přiměřená vkusu
svého obecnstva. Tím nechceme říci, že by
měl snad úroveň hodnoty kusů snižovat se
zřetelem na své obecnstvo, ale myslíme, že
může vhodným výběrem úroveň vkusu svého
obecnstva zvyšovati. Než, pokrokový repertoir
našich ochotnických divadel — to už je jiná
kapitola, kterou dojista v nejbližší době bude-
me se u nás zabývat. Zůstaňme u režiséra.

Režisér-ochotník vybere si tedy divadelní
kus, jež hodlá uvést na scénu. Samozřejmě
je to dílo, jež režiséra předem již plně za-
ujme a v tom spatřujeme jeho výhodu před
režisérem státního divadla, který inscenuje kus
jemu přidělený vyšší instancí. Zpravidla za-
bývá se režisér kusem v myslí už nějakou do-
bu před tím, než jej k provozování ustanoví a
počne s jeho inscenací. Vnějšími překážkami
odsunuto bývá někdy skutečnější díla, ale
to není na škodu věci: tím vyzrálejší může
býti pak příprava režisérová.

Otázka obsazení rolí je při ochotnickém di-
vadle složitější než při divadle státním. Okol-
ností, najdou-li se v souboru ochotnickém
vhodné síly, stojí a padá provedení díla dra-
matického. A tu právě je úkolem režisérovým,
někdy vskutku těžkým, aby soubor sil here-
ckých vybral si a upravil časem tak, by v něm,
pokud možno, nebylo mezer.

Ale předpokládáme, že režisér disponuje
vhodným souborem pro kus, jež vybral, že
jednotlivé role také vhodně obsadil, že všich-
ní rolí podělení ujal se jich s láskou. Dříve
ještě, nežli poprvé předstoupí režisér před
herce, má si býti téměř do podrobností jist
způsobu provedení. Příprava režisérova čím
svědomitější — tím více ulehčuje nastudová-
ní, toť samozřejmě. Nestačí jedno bedlivé pro-
čtení kusu; doporučuje se pročísti si kus jed-
nou bez přerušení, a teprve při druhém čtení
činiti si poznámky režijní. Na základě celko-
vého dojmu a poznámek nemůže vždy ještě
přistoupiti režisér k sestavení režijní kni-
hy. Jde-li o dílo klasické, třeba, aby se re-
žisér, pokud to jen možno, obeznámil s litera-
turou o díle a o básníkovi, aby tak měl mož-
nost pohledu na dílo se stanovisek různých a
našel tak vhodné podněty k vlastní práci in-
scenační. Jde-li o dramatické dílo, jehož děj
neodehrává se v době přítomné, spadá do této
předběžné práce režisérovy také prostudová-
ní příslušných pramenů: nejenom pokud se tý-
če správnosti kostymů, architektury, atd., ale

také ohledně společenských mravů a zvyků a vůbec všech složek kulturního života. Tato práce bývá ovšem někdy velmi nesnadná pro režiséra ve venkovském městě, nemluvě o vesnici; ale tam už poměry zpravidla vylučují uvádění na scénu děl, jež by po té stránce vyža-

dovala složitých příprav. Velmi dobrou službu vykonaly by tu příručky odborně psané, bez velikého balastu, obrázky doplněné, ve kterých by bylo možno najít poučení rychle a spolehlivě. Zatím jich ještě nemáme a musíme se uchylovati začasť k pramenům cizím.

(Dokončení.)

GABRYELA ZAPOLSKA:

PANENSKÝ VEČÍREK.

Scénický akvarel o 1 dějství. Přeložil Jakub Rydvan.

(Pokračování.)

Výstup osmý.

Babička, Matka, Toša.

Matka: Bláznivá holka... co se jí stalo? Patrně ty hudební hodiny činí ji tak nervosní.

Babička: Tošo, vezmi růže a dej je do vody.

Toša: Babičko! opravdu zvadly — a pan Vladislav mi psal: ať vám přinesou štěstí?...

Babička: Však se vzpamatují.

Toša: Taková škoda, ubohé květy! (Po chvíli.) Pan Vladislav psal, že mi ještě chystá jiné překvapení.

Matka: Bože! Tošo, držíš kytici tak blízko svatebních šatů, — podívej se, je vlhká, může poskvřnit látku. Vůbec je nutno, abys byla trochu opatrnější. Jsem jista, že si při svatbě potřísníš sukni. Jsi takové velké dítě. A já jsem ti chtěla ještě dnes povědět...

Babička (přerušuje ji): Dej pokoj, Emilie! nic jí nevykládej, nezáveš jí žádných poučení. Život bude stokrát lepším učitelem, nežli jsi ty. Jediný, který mluví vždycky pravdu. Osmnáct let jsi jí vedla — ponech jí vlastnímu osudu.

Matka: To je tuze brzy — pojď se mnou, Tošo, dokončím tvůj úbor a při tom promluví s tebou o tvých příštích povinnostech. Dosud jsem neměla kdy. Tolik starostí s výbavou... potom s tou svatbou... pojď, milé dítě!

Babička (odvádí matku stranou): Pravdy ji neřekneš... budeš lhát, k čemu to?...

Matka: Milá máti, to už je takový zvyk. Tak tomu chce konvence. (Ochází s Tošou.)

Babička (za nimi): Jd' si, jdí, ty konvenčená otrokyně!

Výstup devátý.

Babička, Vika, služebná.

Vika (resolutní děvčátko, oděné bíle, s kadeřemi).

Služebná: Přivedli slečnu Viku.

Babička (k služebné): Nech ji tady. A řekni Janovi, aby nechodil otvírat. Dnes budeš otvírat ty, a vůbec, ať se mi tu žádný mužský neplouží po pokojích. Dnes je divčí večírek — pamatuj si to! Spustila jsi záclony? bydlíme v přizemí, stále na to zapomínáš — a rozžehni svíce!

Vika (chodí kolem modelu): Proč pak ta paní nemá hlavy?

Babička: Vždyť to není paní, ale model — hned ti pošlu Milu. Jenom zde na nic nesáhej, milé dítě.

Vika: Prosím, milostpaní!... (Babička odchází na levo.) Na nic nesáhej, zrovna... (jde k paraventu, hledí za něj, běží k toaletnímu stolu, všechno ohmatává, k psacímu stolu, potom poblíží pod volán sukně a mluví.) Ale ta panna je z drátu...

Výstup desátý.

Vika, Mila, Toša, Luďa.

Mila (ustrojena bíle).

Vika (letí vstříc Milě, volajíc): Servus, Milol!

Mila: Servus! nekřič tak, není to hezké.

Vika: Ehl! mne nebudeš učit — (prohlíží Miliny šaty). Ty máš špinavější šaty, než já.

Mila: Tvé jsou špinavější, já mám tylovou šerpu, a co ty máš?...

Vika: Já mám krajky.

Mila: A já pentli.

Vika (zlostně): A já už mám doma slabikář a veliký mič.

Mila (rovněž): A já jsem včera pila čokoládu, a ty ne!

Vika (vítězoslavně): A já jsem včera dostala lék, a ty ne.

Mila (cítí se poraženou, po chvíli náhle): A moje sestra se vdává, a tvá ne.

Vika (jako prve): A můj bratr se oženil a má 4 děti!

Mila: To není pravda!

Vika: Na mou duši. (Po chvíli znuděna.) Raději si hrajme!

Mila: Na co?

Vika: Na paničky!

Mila: Dobrá — ty si sedni na pohovku a já do lencošky... (Usedají jako baletky, vyhrnujíce sukénky.)

Vika: Dobrý den, paní — dětičky zdravý?...

Mila: Ne — všechny mají reumatismus!

Vika: A váš muž?

Mila: Od včerejška jsem vdovou!

Vika: A já se právě mám vdávat za cukráře. Budu jíst k obědu samé kremrole a mýt se v mandlovém mléce. (Po chvíli seskakují.) Schovejme se!

Mila: Kam?

Vika: Pod sukni!

(Vlezou pod záhyby sukně; vbíhá Toša.)

Toša: Mamá nařídila, abych jí přinesla svůj deník. Co jen to je, ta svatba? Nikdy se mne mamá po deníku ani nezeptala (vyjímá z psacího stolu zápisník a běží k svatebním šatům). Ty moje zlatá sukně, jaká tajemství mi odkryješ?...

(Obě děvčátka vystřekují z obou stran sukně hlavičky, volajíc: ku-ku! Toša, směj se, odbíhá, a do pokoje vchází Luďa. Mila i Vika pospíchají k pohovce.)

Luďa (dorůstající dívka, bíle ustrojená, poněkud neobratná, každé chvíle se červená): Jak se máš Milol! servus, Viko!

(Vbíhá Zíňa, oblečena bíle, velmi koketní.)

Zíňa: Servus, Luďo. Co tu děláš s těmi caparty, posaď se zde — a vy jděte po svém! Co pak je to válet se po pohovce? Hybaj! (Odhání Milu a Viku, které jdou trochu dále.)

Luďa: Jaká jsi dnes hezká, Zíňol!

Zíňa (šeptem): Já ti něco povím, ale přísáhej, že to nikomu neřekneš...

Luďa: Na mou duši!

Víka (naslouchá).

Ziňa: Já jsem se napudrovala!

Luďa: Pro Pána!...

Ziňa: Proč jsi tak zčervenala?

Luďa: Ach, Bože, což vím, proč stále peku raky. Víš-li pak, že se mi život prostě už zosklivil. Když mne profesor vyvolá, nebo někdo na mne promluví, jen tak, ať je to cokoliv, hned jsem rudá jako burák.

Ziňa: Já vím, co to je.

Luďa: No co?...

Ziňa: Máš asi špatné svědomí!

Luďa: Já! Ale Ziňo, co tě to napadá? Já nevím, zapisují si všechny hříchy do deníku a jsou samé všední, na mou duši.

Ziňa: Pak už nevím. (Po chvíli): Víš, že pojedou sami.

Luďa: Kdo?

Ziňa: Oni! Toša a ten její nasládlý ženich. (Víka naslouchá.) Víko, neposlouchej, když starší mluví. (K Luďě): Zapíráš-li se, že to nikomu neřekneš, povím ti veliké tajemství.

Luďa: Na mou duši to neřeknu nikomu.

Ziňa: Oni se onehdy políbili.

Luďa: Ježíši!...

Ziňa: Mamá mi vždycky nakazovala, abych se od nich nehnula. Oni mne však oklamali — tu to, tu ono si vymyslí, vyhánějí mne, až jednou jsem to viděla.

Luďa (se sklopenýma očima): Políbili se.

Ziňa: Proč jsi tak červená?

Luďa: Jakkpák se nemám červenat, vždyť je to snad hřích.

Ziňa: Eh... přiznám se ti, že tomu přestávám rozumět. A pak se strašně bojím jedné věci.

Luďa: Čeho?

Ziňa: Mamá mi jistě nařídí po svatbě k nim se přestěhovat, a budu je muset dále hlídat, uvidíš!...

Luďa: Ale! To snad ne.

Ziňa: Však uvidíš — třeba mamá říká »ne«, jsem jista, že ano. Jakkpák budu za nimi lézt — je to osud!

Výstup jedenáctý.

(Předeslé; služebná vyběhá otevřít, hluk v předsiní, smích; z levých dveří vbíhá Toša, z před síně vcházejí: Fráňa, Máňa, Lila, Duška, Julča, všechny bílé, vkusně oděné, moderně učešané, znáti na nich blahobyť: dobré vychování.)

Luďa (zadržuje Tošu, podává jí květiny, jež držela v ruce): Má drahá Tošo, já ti přeji, že se vdáváš.

Toša: Děkuji ti! Ale, můj Bože, co je ti? Jsi tak červená (běží k vstupujícím dívkám): Servus — servus!

Všecky: Gratulujeme, blahopřejeme (líbají ji a podávají květy).

Jula (která zvolna vchází a mluví povýšeně): Já ti gratuluji, protože dosud ievím, je-li k čemu, ale přeji ti, abys byla, pokud možná, šťastnou v tom manželství.

Toša: Děkuji ti! Ale kde je generál?...

Joža (zvaná jenerálem. Je to veliké dítě s hranatým, ne však hrubými pohyby; vlasy učešány má neopřítelně pořádně a ruce tuze červené; oděno je velmi elegantním bílým úbořem, ale živůtek má oblečen obráceně tak, že prsa má stlačena zadní částí živůtku a na zádech visí jí hrb předku živůtku; živůtek je zapíat vpředu a vlast-

ně má být zapíat vzadu na knoflíčky. Drží cosi v ruce): Tu jsem! Jak se máš, ovečko, určená k zařizení? Ty! Zradila jsi naši úmluvu a za to zde máš mou kytku (vytahuje ze zadu metlu, svázanou stuhou).

Dívky (smějí se): Ty jenerále!

Joža: Zradila jsi přísahu. Daly jsme si slovo, že se nevdáme, pamatujete se, děti?

Lila, Fráňa, Máňa, Duška: Ano! Ovšem!

Joža: Jedna už chtěla zrušit úmluvu, ale (hledí na Fráňu, která se náhle mění ve tvář. Joža vrhá se jí kol krku)... Ne, ne. Už ne, už ti nic neřeknu. (K Toši): Ty však nezasluhuješ jiné kytice, vem si ji tedy...

Toša (směje se): Štěstí, že mně tou metlou nenabiješ.

Joža: Patřilo by ti. K čemu potřebuješ muže? Proč já se nechci vdávat...

Jula: S takovými způsoby těžko se vdát...

Joža: Ovšem... ale i těm studovaným to nejde rychleji, ba dokonce čekají děle — a jestli si myslí, že jsou nechytlejší, když byly tři měsíce na medicínské fakultě — to se mýlí...

Jula: Nebo se nechtejí samy vdát, protože mají v životě jiné cíle.

Toša: Eh! co, už se stalo, je příliš pozdě.

Jula: Lidé se i od oltáře rozcházejí.

Máňa: To jsou nádherné šaty. Jenom se mi zdá, že jscu v pase trochu široké, mně by aspoň byly velké.

Lila: Ovšem, každý není v pase tak útlý, jako ty!...

Joža: Koukám jen, až se někdy přelomíš na dvě půlky a budou tě musit klížit lepidlem na porcelán.

Máňa: Nevíte, co mluvíte — můžete se přesvědčit, jsem-li stažena v šněrovačce, no!

Lila: Dej pokoj, v kočáře jsi div neomdlela! (Ostatní dívky prohlížejí úbor.)

Fráňa: Tahle forma princess je velmi hezká, dodává vážnosti!...

Joža: Budeš v tom vypadat jako kachna!...

Dívky: Ooo!...

Joža: Co ooo? Jako bych se nevyznala v módě? Kachna, povídám a dost.

Jula: Já bych se byla na svatbu jinak ustrojila. Temně a vážně, protože nač se zas tak těšit — manželství není zábavou, je to celá řada trampot, nemocí, hádek, zrad a Bůh ví, čeho!...

Toša: Eh!... Tak zlé to není.

Lila: Nejhorší v manželství je oprava obědu.

Duška: Já bych se bála vdát...

Všecky: Proč?

Joža: Všecko záleží na tom, jak se s mužem naloží; není-li hned pod pantoflem, přitlačí mne křámou.

Jula: Cože? křámou — jaké to máš výrazy?

Joža: Vojenské — křámou! Proť ho vašnostu raději chytím já za pačesy a mám po celý život pokoj...

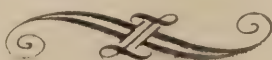
Duška: Jen jestli také on bude mít pro celý život pokoj...

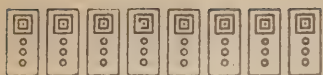
Joža: Co je mi do toho, já jsem Samson a basta...

Všechny: Co? Cože? Samson?...

Joža: No ano, »všeckosežrals«. Ach! Pardon, sobec, abych mluvila distinguovaně: byla jsem s vámi v pensionátě, ale nenačila jsem se ani iíst ryby vidličkou, ani spát v rukavičkách. Matku uvádím v zoufalství, ale nic toho nedbám, mluví, jak mi zobák narostl.

(Dokončení.)

ČESKÁ DIVADLA

NÁRODNÍ DIVADLO V PRAZE.

Cinohra: Vlivem události válečných opozdila se premiéra Jiráskova **JANA ROHÁČE** o čtyři leta, a dějinné převraty hned po ní následující osvětlily vítězstvím vůdčí myšlenku této hry, myšlenku pravdy a neústupnosti. Pádem husitského demokratismu v bitvě Lipanské začíná tento skvělý historický obraz, poslední jeho představitel vzdoruje ústupnosti českých pánů a násilí Sigmundova, a konečně fyzicky podléhá; vítězný císař odchází ovšem s jeviště mravně poražen a jen etické vítězství myšlenky dle zákonů dramatických prosvitá z posledního dějství; avšak náhlý obrát dějin současnosti sestavil hře zakončení, o jakém auctoru nemohlo se snít; když práci svou před více než čtyřmi lety dokončoval — vítězství husitského demokratismu jest úplné, národ český první přijal jeho ovoce za to, že dnes jako před lety bili se za ně jeho boží bojovníci, a poslední nástupci Sigmundovi v hanbě a opovržení kácejí se s trůnů, nemohše dožít se většího trestu, než muk pokoření, jakého se jim dostalo.

Pod dojmem těchto události objevuje se »Jan Roháč« ve světle tak mimořádném, že vymyká se běžnému referátu. Není ovšem třeba zvláštních slov, aby českému obecnstvu přiblíženo bylo dílo Jiráskovo, které ono samo vždy vnímá otevřeným srdcem. Jest tu opět široké epické rozvržení, opět mistrné vystižení dobové barvy, opět markantní, Alšovská kresba postav hlavních i vedlejších. Proti »Žižkově« a »Husovi« jest »Roháč« sevřenější formy, v jejíž pět dilů správně jest rozvržen vzestup a sestup niterné dramatickosti. A mluva jest opět pádna, jadrná, krásná ve své ryzi prostotě; dnes, kdy svět nám jest otevřen, kdy zatouží poznati naše písemnictví, jistě s obdivem pozdraví především celé dílo Jiráskovo, ve kterém bude »Roháč« jedním z nejpevnějších kvádrů. Jirásek nebude nyní jenom náš, bude auctorem světovým — ale v tomto případě máme přece dosti učinění, že jsme ho poznali a milovali dříve, než nás k tomu přivedla cizina.

Hře dostalo se do všech podrobností přesné a malebné výpravy Karlem Štafírem; pět dějství bylo odlišeno zevním charakterem i náladou, a režie Kvapilova docílila souhry obvykle plynulé, překonávající hravě značné obtíže scénické, jmenovitě v dějství třetím a čtvrtém. Mezi účinkujícími stál v popředí Eduard Vojan v úloze titulní, postava náležitě tvrdá a pádne mluvící; dále pan Želenský, charakterisující Sigmunda ostře a původně, pí. Hübnerová, i v malické úloze matrony nalézající příležitost k osobitému tvoření, p. Vávra jako Ptáček, rozvázný a smírlivý, pp. Kolár a Hurt jako výrazné postavy bratří táborských, p. Deyl jako prudký Čapek ze Šán, p. Wiesner v lehce komické úloze městského úředníka a množství dalších umělců.

Karel Mašek.

NÁRODNÍ DIVADLO V BRNĚ.

Sbirky na naše divadlo byly již téměř ukončeny a nyní spočítala veškerá tíha úkolu, udržet zájem o divadlo, tak nadějně vzbuzený, zcela na ředitelství. Toto velké kulturní poslání plní ředitelství svědomitě a také s úspěchem po umění i pro obecnost, jež teď dvojnásob rádo na chvíli zajde do divadla. Konec konců dochází tak ředitel odměny za svou podnikavost a práci. Dobré výsledky dodávají chutě k práci nové a odtud ta

nebyvalá činnost na naší scéně, o které se nám před dvěma lety ani nesnilo. S toho hlediska zjišťujeme vývoj a pokrok našeho divadla. Cinohra, tato někdejší popelka brněnské scény, ukazuje se od premiéry k premiéře v největší své kráse. Zahrála nám Skochovu Libelullu, navázala zdařilým způsobem kulturní styky se Slovenskem provedením Urbánkova Rozmajrnu, provedla Mahenovo Mrtvé moře v režii autorově a přinesla i zajímavou ukázkou z ruské literatury v Arcybaševově Žárlivosti. Bohatý, rozmanitý, rozhodně cený program a přec slovanský! Dobrá a zdravá tato tendence, stupňovaná Vojnovičovou Dámou se slunečnicí. A obecnost se nevyhýbá činohře, ba premiéry, hrané vesměs mimo předplacení, dovedou naplnit divadlo do posledního místa. A kouzlo, jímž toho docílilo? Dobré činoherní výkony na jevišti, s největší možnou péčí připraveném. Urbánkuv Rozmajrnu dlužno ovšem posuzovati podle dosavadní slovenské možnosti, vlastně nemožnosti, psát pro velké divadlo. Je psán pro ochotnickou potřebu a dobrými herci proveden, dává velmi pěkný obrázek. Na našem jevišti hrán byl slovensky; to sice zvýšilo možnost úrazů, ale u několika zvlášť pečlivých herců (p. Vojta) zvýšilo půvab hry lahodnost slovenčiny. Mahenovo Mrtvé moře, hrané za režie autorovy, který jako dramaturg již nyní vymaňl činohru z područí, v němž byla, působí hlubokým dojmem. Jím bylo přesvědčivě dokázáno, co lze na našem jevišti provést, je-li pevně a cílevědomě vedení. Každá osoba byla dokresleným obrázkem a přec nutno ještě zdůraznit výkon pí. Pechové, sl. Novotné, pp. Vojty, Veverky a Pecha. Arcybašev ve své Žárlivosti rozběhl se ve dvou prvních aktech za něčím docela jiným, než ve třech posledních dopracoval. Tepe v nich ženy, že nedovedou žít než svým pohlavím a ukecjuje to. Do celoviny kusu není žárlivosti, ač ženy, které mají být její příčinou, mohly by ji vzbudit dost v jednání prvním. Muž se jí brání, ale neubrání se v jednání posledním, kde v návalu vzteklosti a tedy bez náležité příčiny — na důkaz pravosti žárlivosti? — ženu uskárti. Hra je nepropracována a hlavní úloha, již hrála sl. Tumová, byla podána s vynikající vichou divadelní, ale v pojetí jakoby běželo jen o psychologický zjev ženy, okouzlované každým mužem. V Dámě se slunečnicí zahrála sl. Sudová a p. Halter hraběnkou a kn. Witzlo se stihující dojem. V opeře navázali jsme na Jihoslovany Mikulášem Zrinským. Libová ta opera byla provedena dobře a těšila se velké pozornosti. V operettě se naše scéna úplně odpoutala od vídeňského braku. Hraje s úspěchem několik operet českých a uvedla na scénu dobrou Offenbachovu Paní Favartovou, v níž vynikli svěžími a uměleckými figurkami pí. Charvátová-Škrdlíková, p. Havelková, p. Edl, Ekl, Furkrábek a Holík.

Ant. Pavlíček

ŠVANDOVO DIVADLO NA SMÍCHOVĚ.

»Hedda Gablerová«, již zahájen cyklus Ibsenův a zároveň hry komorní, je dramatem pudů: bezohledného sobectví, jež nezastavuje se při sledování vlastních zájmů ani před smrtí, a zbabělostí, kterou útek ze života, ať dobrovolný či náhodný, stává se východiskem z určité situace. Tyto vlastnosti titulní hrdinky a po druhé straně i Elerta Lövborga, paralysuje toliko odvaha paní Elvstedové, která i při své prostřednosti schopna je velkého činu rozluky s domovem pro člověka druhu Lövborgova, s nímž poutá ji vedle

náklonnosti nitra i vztah společné duševní práce. Hru železně logického vystupňování dějového, důsledně soustředěnosti ideové a nejdokonalejší techniky jevištní řaditi lze k divadelně nejúčinnějším dílům slavného Nora i klásti za nedostižný vzor všemu literárnímu úsilí dneška. Smíchovští vybavili ji pečlivě. Tísňivé šero interieuru, tlumené slovo i sporé gesto odpovídaly těžké atmosféře hry. Heddu hrála pí. Švandová ve vhodné masce ebenové černých vlasů, hustého obočí, orličího nosu, tvrdého výrazu očí a půl ironického, půl pohrdavého zkrojení rtů. Její nepřístupnost citu, tak nepochoybně projevená zejména vůči prostoduché Tesmanově příbuzné Julianě, zdánlivě jízhe při objevení se Ejlerta Lövborga, k němuž kdysi poutal ji přes nedostatek vnějšího projevu užší vztah, nežli je pouhá společenská konvence. Leč v zápětí ovládnuvši ji suverenní sobeckost bezcitně klade smřící zbraň mu do rukou. Pí. Švandová prokázala teprve v této postavě, co odstínů je v její vloze tvůrčí a jak smělých uměleckých met je schopna. Tesman p. Kalistův je projev herecké individuality, která právě zde při reprodukci duševní obmezenosti našla jistý osobitý výraz. Vášnivého Lövborga interpretoval p. Kadlec, korektního Bracka p. Novák, obětavou tetu Julianu pí. Počepická. Zakřiknutá a přec resolutní paní Elvstedová v po-

dání slč. Žárské spolu se stylovou Bertou slč. Rychlíkové doplňovaly dobře volený tento soubor.

LOUTKOVÉ DIVADLO.

Krasocitný Budulín aneb: »Neviditelné botky« čili: »Čert contra Kašpárek« také: »Soumrak loutpežnictva v Kovářově roklí« nebo-li: »Švec, král a básník«, kubisticko-futuristická báseň dram. o 6 dějstvích s prolovem, kterou napsal Fa Presto a poprvé provedly na scéně vinohradského Národního domu živé loutky za vedení slč. Liběny Odstrčilové dne 27. října t. r., je vhodnou formou jevištní satiry a persiflaže, jež zejména na divadlech loutkových má plně oprávnění a největší možnost úspěchu. Příběh veršujícího ševcovského tovaryše Budulína, jeho pouť za neviditelnými botami do říše krále loupežníků i sídla křmtrý Smrti se vši nevyhnutelnou stafáží figurek: kašpárka, čerta pouštevnicka, i s posledními časovostm, byl by získal zájmu hlediště také tehdy, kdyby nebylo bohaté a pestré výpravy scénické, jež hře věnována, i veškeré pečlivé snahy účinkujících, z nichž manýru loutkového divadla tréfně napodobili zvláště představitelé Budulína pan Náchodský, ševcovy ženy slč. Nigrinová a čerta p. Okovič. Herecky dobrým byl i Kašpárek p. Semkowiczův. Autor po každém dějství hlučně aklamován a obdařen věncem. R.

KRONIKA

V posledním čísle »Zvonu« podává Karel Mašek včasný a znamenitý návrh na využití Stavovského divadla. Píše: Na Ovocném trhu v Praze stojí divadelní budova, mající na hlavním průčelí nápis »Patriae et Musis«. Je zastaralá a nepraktická, avšak historicky památná, slohu doby přiměřená, posvěcená přítomností Mozartovou, prvním provedením »Dona Juana«. Němci, jejichž umění sloužila, již dávno ji pohrdli, utekše v budovu modernější, rádi by se jí byli zbavili, zkoušeli použití ji k jiným účelům (pro kino), a jen hmotný zájem — zemská subvence a privilegia stavovských loží — nutil je, odehrávat v ní určitý počet představení. Převrat nové doby zajisté snadno by rozpoutal a přenesl tyto závazky a práva na jejich novou budovu — a staré divadlo, ač sešlé a primitivní, přece by vypomohlo v naší nouzi o druhou scénu, aby se okamžitě ulehčilo Národnímu divadlu. Hlediště jest rozměrné, pro slušný počet diváků, jeviště přiměřené dekoracím Národního. Zde by mohlo býti náležitě využíváno nastudovaného repertoáru a jeho rozmnožení, jmenovitě v činohře — (divadlo je vzorné akustické) — za lidové ceny, které by zajišťovaly hojnou návštěvu, již divadlo Národní již ani nestáčí; a toto, naleznouc tu nový zdroj příjmů, mohlo by přiměřeně snížit ceny, aby patřilo zase národu a nejen válečným zbohatlíkům. Také jako jeviště zkušební by stavovské divadlo bylo výborné a tudíž by vypomohlo jako provisorium až do doby, kdy dosáhneme budovy nové.

Úmrtí. Dne 17. října t. r. zemřel v Praze na chripku básník a hudební skladatel Ludvík Lošťák, který zejména v letech 90tých min. stol. upozornil veřejnost na sebe prudkými polemikami, jež vynesly mu jméno literárního a hudebního bouřliváka. Rodák mitrovický (* r. 1862), studoval na pražské konservatoři a škole varhanické, žil dlouhá leta v Anglii a byl v poslední době učitelem ruštiny a angličtiny a lektorem tohoto jazyka na české technice. Svou činnost zahájil r. 1891 sbírkou veršů »Básně«, načež následovaly »Tři

noci u mrtvoly«, »Píseň nadšená«, »Nápěvy v moll«, »Na věčnosti«, »Požáry krve«, kniha sentencí »A tak jsem žil« a dvě dramatické básně: symbol. drama »Gustav Jor« a »Demokracie vítězná«. Jeho tvorba hudební zahrnuje skladby orchestrální, smf. básně »Píseň vítězná« a dvě opery: »Selskou bouří« na slova Jar. Kvapila dle Šubrtova dramatu »Jan Vřava«, jež byla r. 1899 provedena na div. Národním, a »Furianty«, k nimž libretto napsal Ad. Wenig dle Stroupežnického veselohry »Naši furianti«. Poslední jeho práci byla zmíněná »Demokracie vítězná«, knižně vyšla nedlouho před smrtí básníkovou, věstící velikou a krásnou budoucnost národa, v níž básník nadšeně věřil, ale které, žel, již se nedočkal. — Den nato podlehl smrtelnému úrazu kapelník Národního divadla v Praze a skladatel František Pícka (* r. 1873 ve Strašicích u Vys. Mýta).

Studoval na pražské varhanické škole za Knittla, Steckra a Skuherského a byl řadu let varhaníkem, pozd. ředitelem kurů v pražských kostelích u sv. Petra, Jakuba a u Dominikánů. R. 1900 povolán za sbormistra a korepetitora k div. Národnímu a stal se kapelníkem. Vynikl jako plodný skladatel hudby církevní, ale průběhem doby svého působení v prvního našeho uměleckého ústavu napsal také četné skladby přiležitostných, hudebních doprovodů a j. Jediná jeho opera »Malíř Rainer« měla úspěšnou premiéru na div. Národním před válkou a nedávne její znovunastudování, jež sám ještě připravoval, je nyní už jistě jen projevem vděku správy za dobré služby prokázané. — Dne 26. října t. r. zemřel ve všeobecné nemocnici Eduard Pražský, přední člen a v poslední době i režisér měst. divadla Král. Vinohradů, stav se rovněž obětí zákeřné chripky. Jím odchází ze řad vinohradských herců muž, jenž věnoval tomtu ústavu všechny nejlepší své síly od jeho prvo počátků a byl plně účasten všech jeho uměleckých snah. Nebylo téměř hry, v níž by se neuplatnila jeho vzorná postava, oduševnělá tvář, vý-

razné gesto a zvučný, sympaticky zabarvený hlas. Zaměstnan zprvu v rolích salonních milovníků a hrdin, přešel později v obor charakterní, v němž našel neméně bohaté a vděčné pole působnosti. Jmenuji namátkou úlohy Tristana, Césara Borgiu, Uga v »Parisině«, Surface ve »Škole pomluv«, Gyga v »Králi Kandalovi«, Begriffenfeldta v »Peer Gyntu«, Hanuše v »Dáblu«, »Mistra«, prof. Vojíře v Krejčího hře »Přes padesát«, státního zástupce ve »Vlcích v noci« a j. Byl rodákem kyšperským od Žamberka (* r. 1880), absolvoval filosofickou fakultu a přišel na scénu vinohradskou po činnosti ochotnické, návštěvě dram. školy M. Hübnerové a engagementu u M. Zieglerové v žžkovské »Deklaraci«. Dle doslechu působil i v oboru českého filmu, jehož vývoji je dnešní doba zvláště příznivá a kde neméně bude jeho bystrá, inteligentní hlava postrádána... *Rydv.*

Poslední kniha Lošťáková, kterou je dramatická báseň »Demokracie vítězná«, vyšla nákla-

dem B. Kočího v Praze (I. Františkovo nábřeží 14), jenž zahájil právě vydání sebraných spisů básnickových a uvolil se k částečnému aspoň zabezpečení existence pozůstalé vdovy a na výchovu osiřelé dcerušky věnovati výtěžek prodeje 1000 exemplářů knihy (za 7.20 K, poštou o 40 hal. více bez omezení dobročinností), doufaje, že se najde v českých zemích tisíc lidí, kteří koupí knihy pomohou sebrati malý kapitál, jímž se zabezpečí budoucnost dvou duší, které ztratily v Lošťákově svého živitele.

Jednota div. ochotníků v Čáslavi zvýšila cenu vypsanou za českou hru divadelní u příležitosti 50tého výročí otevření Dusíkova divadla z K 500.- na K 800.-. Lhůta k zaslání konkurenčních prací stanovena do konce listopadu t. r. O udělení vypsané ceny rozhodne do 1. března 1919 porota sestávající z pp. Karla Zelenského, rež. Národního divadla, Dr. Karla Tesaře, předsedy a arch. Josefa Skřivánka, režis. ochot. jednoty v Čáslavi.

OGHOTNICTVO

Tuto rubriku řídí a za ni odpovídá prof. K. Štěpánek.

Divadelnímu ochotnictvu českoslovanskému!

Okovy padly, volně dýšeme. Dosaženo konečně cíle, jenž našim buditelům kynul v nedostizné dáli, dospěli jsme mety, ke které směřovali jsme všemi silami. — Od dob našeho probuzení byli jste to v neposlední řadě vy, ochotníci českoslovanskí, kteří jste svoji neúmornou, drobnou prací burcovali národní uvědomění a podpořili naše národní ideály. Vykonalí jste svoji povinnost a jsme přesvědčeni, že ji vykonáte i nyní v příznivějších poměrech. — Voláme Vás k uvědomělé součinnosti ve prospěch naší literatury, na prospěch našich spisovatelů, již byli prvními a vytrvalými průkopníky národního snažení našeho a kteří byli povolanými tlumočníky našich osvětových snah. Naše vítězství jest v první řadě vítězstvím ducha. Proto jest vaší povinností, nyní tím naléhavější, abyste pěstovali výhradně původní tvorbu a dali výhost pracím cizím. Vedle toho pěstujte hry slovanské a z literatur sprátelených národů. I pro Vás budiž heslo: »Svůj k svému«. Jen tehdy vykonáte své výchovné poslání mezi naším lidem a jen tehdy máte právo na svoji kulturní existenci.

V ohledu hmotném jste svědomitě podporovali úkoly národní i dobročinné a v dnešní době vykonáte jistě i v tomto směru svoji povinnost. Naše nesmrtelné legie, pokryté slávou a utrpením, volají v první řadě k Vám! Nezapomínejte také úkolů vlastních, z nichž fond ku postavení Tylova pomníku v Praze, stíhaný za válečné doby persekucí, jest na prvním místě.

Obracíme se tedy k Vám s výzvou, abyste všechny své síly věnovali těmto úkolům ku cti své vlastní, ve prospěch naší věci a ku zdaru našeho samostatného státu. — Přesvědčení, že svorně a ukázněně přiložíte ruku k dílu, zveme Vás do svých řad.

Za Ústřední Matici divadelního ochotnictva
v Praze, dne 1. listopadu 1918.

Rud. Weinert, Em. Jíra, Karel Štěpánek,
místostarosta, tajemník, starosta.

Matice divadelní.

Ko konci minulého roku byla založena »Matice Divadelní«, jejímž úkolem je vydávati jednak časopis »České divadlo«, jednak pečovati o vydávání dobré české tvorby divadelní a buditi tak smysl pro českou práci i poskytnouti českému ochotnictvu všestranných pomůcek k plnění jeho vážného národního úkolu. Aby tento důležitý úkol »Matice Divadelní« byl naplněn, jest arci potřeba, aby přesvědčení o nutnosti tohoto svépomocného zřízení vniklo do všech vrstev československého ochotnictva a aby ochotnické jednoty i jednotlivci přistupovali za členy »Matice Divadelní«.

Vyzýváme proto české ochotnické jednoty i jednotlivce, aby se stali členy »Matice Divadelní« a svou součinností podali ruky pomocné k vybudování velkého svépomocného zřízení československého ochotnictva.

Správní výbor »Matice Divadelní«.

Ú. M. D. O. Č.

Výkonný výbor konal řádnou schůzi dne 9. t. m. — Vedle běžných věcí pojednal důkladně o stálé scéně pro ochotnické spolky veliké Prahy a přijal s povděkem podnět p. O. Haška, člena dramati. besedy F. A. Šubert. Usneseno podati Národnímu Výboru memorandum v této věci společně s Osvětovým svazem. Případné kroky podnikne starosta. V memorandumu třeba vytknouti, že pražské ochotnictvo již r. 1892 uspořádalo v Národ. divadle představení »Smířických«, r. 1895 se hrálo tamže »Naše furianty« a r. 1900 »Magdalenu«. Všechna představení podala důkaz nevšední vyspělosti výkonných sil ochotnických a byla velmi příznivě přijata veškerou divad. kritikou. Pražské ochotnictvo pociťuje dlouhou trpce nedostatek velkého jeviště, jež by umožnilo rozpětí jeho sil k blahodárné výchovné činnosti na prospěch širokých vrstev i příštích talentů hereckých, neboť mnozí vynikající naši umělci vyšli z řad ochotnických a rádi vzpomínali na své první kroky. Lze proto doufati, že snahy o stálé jeviště ochotnické ve spojení se snahami O. S. naleznou vlnidného přijetí v rozhodujících kruzích, čímž by činnost ne-

jen pražského, ale i venkovského ochotnictva na- byla nové opory a nového vzpružení.

Rovněž pojednáno bylo podrobně o organi- sačních otázkách vzhledem k nastávajícímu správ- nímu rozdělení našeho státu, a přijata zásada, aby organizace ochotnictva československého byla při- způsobena příštímu rozdělení krajskému, respekti- ve župnímu. Z toho důvodu třeba posečkat s ti- skem organizačních řádů, jež byly připraveny.

V otázce konkursu o Tylovu cenu usneseno požádati pp. členy poroty, aby laskavě urychlili své referáty, aby výsledek mohl být co nejdříve uveřejněn. Mimořádné poměry, jakož i choroba některých pp. členů poroty zavinily nemilý prů- tah v této věci.

Za nové členy Ú. M. D. O. Č. byly přijaty: Div. sp. »Tyl« v Krupě, Div. odbor N. J. Sever., Horní Berkovice, T. j. Sokol v Zeměchách u Loun, Spol. akademiků kraje plzeňského »Radbuza« v Plzni, Zábav. a vzděl. sp. »Pošumavan« v Merklí- ně, Dělnický ochot. sp. Tlučno p. Liny, Jed. div. ochot. »Tyl«, Spálené Poříčí, Dram. odb. tělocvič- né jednoty dělnické v Žitavě u Kladna, Div. sp. »Hálek« v Nymburce, Dram. odb. N. J. Poš., Liny, Spol. akademiků »Uhřavan«, Klatovy, Dram. odb. vzděláv. spolku dělnictva »Barák«, Klatovy, Klub absolventů obchod. škol v Klatovech, Ochot. sp. »Mošna« v Plzni.

OKRSKY.

Pražský okrsek Ú. M. D. O. Č. chystá veliký podnik na Žofíně koncem masopustu příštího ro- ku. Jest potřeba, aby všichni organizovaní ochot- níci pražští přijali podnik tento za věc vlastní a závčas spolupodíleli k jeho plnému zdaru, aby vý- sledek nezustal za výsledky let předválečných. Bude to první velký podnik ochotnický za šťast- né doby naší mladé svobody.

Smetanův okrsek Ú. M. D. O. Č. v Chocni. Z valné hromady a z výborové schůze okrskové rady třeba sdělit, že bude vypracován řád pro vystupování organis. jednot. Aby docíleno bylo intenzivnějšího styku s jednotami, stanovila okrsk- ová rada 5 důvěrníků, a sice pro okruh Česko- Třebovský p. F. Kšira z České Třebové, pro Ústí p. K. Bouchala v Ústí, pro okruh Chocenský p. V. Mertu z Chocně, pro Vysokomýtsko p. Lejska z Vys. Mýta a pro Litomyšlsko p. Josefa Veselého z Litomyšle. Okrsková rada zaslala důtklivou vý- zvu jednotám, aby bránily zlovytku spojovati dí- vadlo s taneční zábavou, poněvadž tím se divadlo profanuje. V příčině provozovacích práv okrsko- vá rada obává se, že sazba »Máje« pro jednoty 7 proc. z hrubého příjmu není vhodně volena. Bylo by snad lépe stanovit pevné sazby, ovšem zvýšené a odstupňované dle počtu obyvatel, jak tomu bylo dříve. Pro r. 1918 přijat povinný pří- spēvek okrskový K 4.— ročně.

JEDNOTY.

Čermná u Stankova. Spolek div. ochot. »Tyl« sebral dne 13. října Hlavatého obraz ze života »Tajemná matka«. Představení bylo na venkovské jeviště velmi pěkné. Účinkující uplatnili se plnou měrou. Režie, dosti nesnadná, byla úplně uspokoi- jivá a zdařilé představení, bohdá, povzbudí účín- kující k další práci.

Doporučujeme východočeskému ochotnictvu, aby podporovalo »Družstvo pro postavení divadla v Polici n. Metují«.

Administrace »Č. D.« upozorňuje, že další čísla budou zaslána jen těm, kdož mají zapraveno neb odepsáno předplatné nebo příspěvky. Mnozí pp. odběratelé dosud dluhují předplatné, jež třeba co nejdříve vyrovnati. Nebudíž placeno poštovní spo- řitelnou, nýbrž pošt. poukázkami výhradně a to ad- ministraci Českého Divadla v Praze II., Smetanova ulice č. 26.

LITERÁRNÍ NOVINKY.

(V této rubrice zaznamenáváme všechny literární publikace redakci přímo zasláné.)

Českého čtenáře svazek 6.—7. **Dr. Viktor Dvor- ský:** Území československého národa (s 6 mapkami). Autor ukazuje, že celá oblast če- ského a slovenského živlu je výraznou zeměpisnou jednotkou, která se veškerými znaky odlišuje od všech sousedních. Autor popírá, že by mezi histo- rickým státním právem českým a požadavkem po Slovesku byla nějaká nesrovnalost, neboť vidí v hist. hranicích pouze stadium zákonitě nutného bio- logického vývoje. — Svazek 8. **Prof. Cyril ryt. Pur- kyně:** Uhlí a geologie jeho ložisek (s 27 vyobrazeními).

Nový ročník »Loutkáře« začíná právě vycházeti a překvapuje novou úpravou, obrázky i bohatým obsahem. Celoroční předplatné na měsíčník »Lout- kář« i s přílohou 9 K přijímá redaktor Dr. J. Ve- selý, Praha III.—240.

Z nakladatelství B. Kočího v Praze: **Ludvík Lošťák:** Demokracie vítězná, Dramatická báseň o pěti jednáních. Umělec. snah. sv. 141. Za K 6.— — **A. V. Frič:** Bylo, jest a bude. Po- hádky. S uměleckou výzdobou K. Maška. Cena 7 K 50 hal. Pohádky tyto jsou psány způsobem,

kteří si zvolil Frič, aby i ve zlých dobách perse- kuce mohl říci volně vše, co bylo třeba. Způsob ten umožnil mu psát i povzbuzovat náš národ v před- náškách. Všecky jeho poslední práce jsou výsmě- chem rakouské censure, která nikdy nevynikala přebytkem ostrovitip. Frič má své čtenáře i po- sluchače a ví, že pochopí jeho myšlenky stejně, jako je pochopili v »Cihle« a ostat. alegorických článcích v »N. L.« a v »Cestě«. Dnes nebylo by již třeba psát v alegoriích — však ani tím neztrácí kniha ceny a aktuálnosti, naopak nabývá v nyněj-ších dobách zajímavosti.

Nákladem autora: Josef Růžička: Pe- níze. Hra ze života národohospodářského o 3 dějstvích.

Nákladem autora: Emmerich Al. Hruška: Pozdní host. Drama o jednom dějství.

Nákladem divadel. odboru vzdělá- vacího sboru pro Plzeň a okolí: Umění všem. Lidové představení 113. dne 7. října 1918 Svobodovy Čekanky a lid. předst. 114. dne 11. list. 1918 Mahenovo Mrtvé moře.

ORGÁN MATICE DIVADELNÍ
A ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

Rukopisů nevyžádaných nevracíme. Listy přijímají se jen frankované. Zvláštními dopisy redakce neodpovídá

»Bud mu odpuštěno!«

S tímto titulem napsal Břet. Ludvík časovou sylvestrovskou scénu, vlastenecké tendence. Doporučujeme práci tu pozornosti ochotnických jednot, kterým poskytne k projektovaným sylvestrovským večerům obohacení programu, přiměřené významu současných památných chvil. Rukopis zašle a provozovací právo zadává Česká divadelní agentura v Praze II, Riegrovo nábřeží 20.

VLÁSENKY

divadelní, z pravých vlasů. Stálý výběr, 500 kusů nových vlásenek. Oprava stáří paruk. Ličidla, pudry, krepy, mastiks. Odličovadlo 1/2 kg 7 K 1 kg 14 K. Skřínky na ličidla K 6-50. Ilustrovaný návod ku ličení — 45 masek K 4.— dobírkou o 65 h více. Objednávky pro divad. ličení se i na venek přijímají.

JAN P. HAKL,

Praha-II., Žitná ul. 34.

NEJVĚTŠÍ ODBORNÝ ZÁVOD V ČECHÁCH.

K MIKULÁŠSKÝM A SYLVESTROVSKÝM ZÁBAVÁM

doporučujeme

ČASOVÉ NOVINKY JOS. SKRUŽNÉHO:

DEKLAMACE. Sbírka žertovných i vážných básniček. - Cena K 3.—.

V HLAVNÍM STANU. Časová ak-tovka s Vilem II. v hlavní roli. Rukopis.

HRABĚNKA MÁRY. Časová scéna. Rukopis.

POHNUTLIVÁ PÍSEŇ o tom strašném mor-duňku a o té bandě vznešených vrahů. Zpívá se jako: Na hranicích města německého... Rukopis.

Zasílá:

Česká divadelní agentura
Praha-II., Riegrovo nábřeží č. 20.

PŮJČOVNA DIVADELNÍCH A MAŠKARNÍCH OBLEKŮ

Umělecko-průmyslový závod

**BAR. BOSSNEROVÁ,
PRAHA II., PERŠTÝN 18**

„U Sladkých“, dříve Hynek Frída.

nabízí ctěným ochotnickým jednotám veškeré výpravy k divadelním představením v bezvadném provedení: antickém slohovém, historickém, moderním, ku slavnostem v přírodě rázu selského, k představením dětským v pohádkových výpravách, k večírkům, causeriím, kabaretům a t. d.

Zařizování jevišť, jednotlivé dekorace, kaširované věci, kostýmy všeho druhu, maškarní obleky jednotlivě, celé skupiny v nádherném provedení ve velkém výběru vždy na skladě. Výroba nových kostýmů přesně dle míry na objednávku, vlásenky, krepy, ličidla a t. d.

Založeno r. 1870.

Telefon 5892

Vychází jednou měsíčně mimo červenec a srpen. — Předplatné ročně 6 K, poštou K 6.50. Jednotlivá čísla 60 hal. - Redakce na Smíchově, Ferdinandovo nábřeží 26. - Administrace v Praze II., Smetanova ulice 16.

Ročník II.

V PRAZE, DNE 1. PROSINCE 1918.

Číslo 9-10.

LEOPOLDA DOSTALOVÁ:

VZPOMÍNKA NA VÁCLAVA KLIMENTA.

Jsou tomu tři čtvrti roku, co tiše zmizel z našeho středu. Bylo to na samém počátku března, kdy dni jsou ještě šeré, nevlidné — bylo to v době ještě těžké a jakoby zakleté, kdy jen zlaté paprsky příštího českého slunce prozařovaly mlhu zakříknutého našeho života. Paprsky slabé, ale přece jen svítily nám všem, a nejjasněji těm vášnivě věřícím a zaníceným, kteří po celou nešťastnou dobu kleté války nezakolísali, zůstali pevní. A z těch nejpevnějších byl Kliment. Válka zuřila, válka kosila, válka zasáhla nejednou ledově a krutě v jeho rodinu, ale on věřil, věřil pevně, že ze všeho bolestného trní vykvete určitě nádherný květ svobody, přesně předvídal úplný rozvrat Německa (o Rakousku ani nemluvě) a pád Hohenzollernů. A byly doby, kdy bylo u nás hodně zamlklo, kdy mnohým zdálo se, že není možno, aby přišlo vytoužené ráno zcela tak, jak my je chceme — on věřil, věřil! A tolik se těšil... Ve třetím roce války stihla ho zákeřná nemoc, drtila neúprosně jeho silný, jary organismus; ani tehdy však neztrácel vzrušený zájem na všem dění světa, zachovával si přes všechny útrapy a soužerí nemoci neochvějnou víru v lepší budoucnost.

Nedožil...

Nedočkal se dne, kdy spadla pouta, nepoznal jásavé radosti, zatočivší námi všemi, chvíle, po níž dychtil a již jsme si nedovedli ani jasně představit. Když 28. října jela jsem ráno Václavským náměstím, mělo svůj všední vzhled — a za hodinu na to byli jsme volní, věnovali jsme lípu, naslouchali už svobodným slovům našich lidí, radovali se z »našich« vojáků, zpívajících sokolské písně —

Tehdy uprostřed všeho šumu a ruchu viděla jsem jeho zjasněnou tvář, jeho propukající

nadšení, slyšela horoucí slova, deroucí se z jeho rtů.

Nedožil...

Celý jeho život byl: kypění a chtění stále více, stále výš. Nedovedl být polovičatým v ničem. Ani v životě ani v umění. S uměním srostl s vroucí láskou a oddaností. Miloval zpěv, miloval hudbu, jeviště celým srdcem — a veliká láska, jež přivedla ho k divadlu, pomáhala mu pak přes mnohá úskalí, přes mnohé trní.

Vnímál všechny složky života takorůzka mimoděk, s neobyčejnou přesností. Po prvním setkání s cizím člověkem dovedl neuvěřitelně věrně naznačit charakteristický postoj, gesto, krok, posun, způsob řeči, letmý návyk; bez karikování, bez úsměšku. A co by mu bývalo tak snadno — nikdy na scéně neokresloval, nenapodobil nikoho. Všecky své postřehy a poznatky zpracoval, potřeboval je řekla bych, jako malíř barvy. Jeho tak různé vytvářené, typické postavy rostly zcela z něho samého, z jeho vlastní osobitosti, rostly zcela lehce, samozřejmě. Když rozhovořil se při počátečním studiu zpěvního partu o celé opere, o své postavě, viděl ji zrovna obrazově jasně před sebou, načrtal také hned masku. Při seznání celé opery v orchestrální její části pak leda doplňoval v maličkostech pevnou svoji stavbu. Ovšem, nečekal na celou zkoušku; chodil dychtiv, vyslechnout a poznat ale spoň různé části, různé skupiny nástrojů v raních orchestrových zkouškách, někdy, když jsem nebyla zaměstnána, vzal mne sebou; tu vklouzli jsme tiše do tmavého hlediště a poslouchali: bylo radostí, sledovati s ním různé motivy, pasáže, podmalovávající jeho akci. Upozorňoval, vysvětloval ochotně, rozhovořil se

o roli. Hovořival o chystaných rolích rád, zcela podrobně, probíral vztah jejich k ostatním postavám opery, zabýval se i těmito a vždycky maloval plasticky celek s plnou divadelní účinností a přece životně. Scéna byla mu skutečně »pošvátnou«; vstupoval na ni vždycky, v ž d y c k y s láskou, vzrušen, n i k d y n e řemeslně. Póbořovalo ho, přicházel-li někdo na scénu nedosti připraven, nebo ledabyle. A bylo-li třeba krajního sebezapření, energicky shodil se sebe trdnou náladu, ostrou bolest z bezprávi, šel na scénu a zpíval a hrál a třeba i vesele tančil svého čerta (v Certu a Káci), jakoby mu v divadle kvetly jen růže...

A mnohý z kolegů, leckteré kolegyně učili se na jeho výkonech nepřímo i přímo — poradil vždycky rád a poutivě — srdcem. Bylo

bohaté to srdce, citlivé tak, jak nehledal je jistě nikdo v něm, kdo viděl jen povrch. Bystřejší znatel ovšem musil pochopit, že jediné srdcem mohl tak přesvědčivě seživotnit své ryzí postavy; z jeviště přesvědčí jen s r d c e; kdyby r o z u m sebe intenzivněji pracoval, nedosáhne nikdy té moci nad divákem, jako inteligentní výkon, proteplený pravým srdcem. Mít srdce, zachovat si je, je u divadla vzácnou předností: Kliment je měl. Jak velkolepě musily by jeho ryze českou duši zúrodnit a osvěžit právě minulé a přítomné dni! Jak byly by zářily jeho oči o slavnostním představení Libuše, hrané v prvních dnech svobody — s jakou vervou a radostí byl by jeho nepřekonatelný Chrudoš zpíval: Český národ neskoná, on bouře věků slavně překoná!

QUIDO MARIA VYSKOČIL:

KULTURNÍ ÚKOLY BIOGRAFŮ A DIVADLA.

Není tomu ještě tak dávno, co se tvrdilo, že stínové hry ublíží divadlům. A jistě nebezpečí tu skutečně bylo. Pestrůst programů biografických a v neposlední míře i lidové ceny přiřadily kina k nejoblíbenějším zábavám širokých vrstev, ba i jisté části vzdělanců. Za nepatrný poplatek dostávalo se tu znavenému a nemyšlivému duchu hojně pastvy pro oči, nejednou i myšlenkově zabavující. Časové obrázky, výjevy z přírody, ukázky průmyslové výroby, napínavé drama, ztřeštěná fraška — to vše za dvě hodiny odbyté a lacino přístupné bylo vskutku slibné a vábíci.

Zdálo se, že divadla jsou ohrožena. Ale byla to jen přehánka, neustálenost poměrů, nesprávné roztržidění zálib. Netrvalo dlouho a obecenstvo záhy počalo rozeznávat, kde je pravé umění, a kde pokulhávající jeho nohled. Divadla stoupala opět v ceně a biografy zařazeny mezi profaní požitky podřadného významu. Leč vývoj stínových scén nebyl tím zadržen. Ba vzpružil se tím ještě. A zatím co spekulace nanejvýš německá a továrny italské počaly oslepovati obecenstvo sensačními filmy detektivními a dobrodružnými, nové výrobní filmů obrátily svůj zřetel k literatuře světové, pro jejíž náměty získání prvotřídní herci a umělkyně světového jména i krásy. Hráh tohoto druhu se ovšem nedalo upřítí technické ani výchovné ceny. Získávaly zájem diváků pro díla světového písemnictví, jež byla zajímavá i technickým provedením. Tu konečně nastala vhodná doba pokusit se i o český film, neboť se dalo počítati nejen s jeho výnosností, ale i významem jako reklamní a propagační prostředek.

Příležitost k tomu poskytly chystané oslavy mistra Jana Husa. Tehdy poprvé se psalo o tom, že by se měl poříditi nákladný, historicky věrný film ze života kostnického mučedníka. Sám jsem o věci psal v pražském deníku, navrhuje mistra Jiráska za auktora a spojení činohry Národního divadla a vinnohradského Městského za režie Jar. Kvapila, jakožto výkonné síly. Leč zůstalo pouze při návrhu.

Výbuch světové války a uzavření ciziny znemožnil tento podnik, ale ukázal alespoň cestu ke kulturním úkolům biografů a jejich nový význam pro rozvoj produktivního umění. Dnes máme již příležitost viděti české snímky, vlastně snímky pražské, tak jak je uvádí na světový trh zvláště »Lucernafilm« a »Praga«. Ale všechny dosud zůstávají za naší představou. Přejeme si hlavně, aby film uchoval nám výkony vynikajících českých herců a tak se stal jaksi kulturní schránkou oněch pomíjejících výkonů, jichž příští generace si již nedovede představit.

Jediné v těchto snahách lze hodnotiti kulturní snahy biografů, pokud vůbec s uměním a kulturou mají co společného. Jejich technická vyspělost je předurčuje k tomu, aby byly kronikou dnešního našeho života, aby nám zachovaly nejen vymírající scenerie mluvených českých míst, nýbrž aby se též staly archivem živých fotografií našich vynikajících národních pracovníků ve všech odvětvích českého života. Jediné tak i ony vydobudou si místo v řadě institucí, jež vyvolaly potřeba národní výchovy a účta k tomu, co bylo v jejím programu vykonáno.

VOJTĚCH KRISTIAN BLAHNÍK:

PROBLÉMY REŽIJNÍ.

(Dokončení.)

Vlastním dramaturgem, který řídí repertoár, připravuje hry k provedení, stanoví změny textové a podobně, jest modernímu divadlu režisér. V tom směru máme již také svoje zkušenosti. Neběříme-li v úvahu hry Shakespearovy, pro něž konec konců jsou četné vzory a ohromná literatura, ukázal nám přímo klasický před lety Kvapil, jak se mají v textu oživovat starší hry, svým scénováním Strakonického dudáka, krátké, ale významně působení Zavřelovo, hlavně jeho experiment s Dvořákovým Václavem, jest skvělým dokumentem, jak režisér k prospěchu věci upraví nebo vynutí si úpravu hry básníka moderního, ostatně pak Dr. Hilar na Vinohradech spojuje zdárně obě funkce, dramaturga i režiséra, a dospívá k dobrým výsledkům. Pouze hluboce založený, zkušený a jeviště i hereckého materiálu znalý režisér může přesně rozhodnouti o účinnosti té neb oné scény, event. vědět, jak se dá slabým místům odpomoci. Přímo školním příkladem bylo provedení Tolstého Cara Fedora moskevskými herci roku 1906. Hra Tolstého je pedanticky nudná, školácká, jak se může každý přesvědčiti ve Sborníku poesie světové, kde vyšla. Krátce hra k nedotčení. — A hle, co z ní učinila ruka režisérova!

U nás není dosud ujasněno, kdo je vlastně hlavní složkou divadelní praxe, zda režisér či herec. Uvažováno o tom bylo dosud velmi málo, snad jediný Kuffner a Tille zaujali určitější stanovisko, vedle řady herců, kteří ve svých projevech a memoírech samozřejmě vždy mluví pro doho sua, dle povahy více nebo méně útočnými. Před více, než dvaceti lety, roku 1896 volal Kuffner slova, která, bohužel, po dvaceti letech platí též, vzdor různým zdatilým představením, jež nám saisons přinášejí: »Ale herectví je zvláštní umění. Herec je umělec a výkon zároveň. Je tvůrce a material v jedné osobě. A v tom je kritičnost jeho postavení: nemůže dílo sám vidět, nemůže je měřit, odhadnout, srovnávat...« »Také není herec s výkonem svým celek samostatný, je pouhým článkem, je částí celku. Musí tu být někdo jiný, nějaký nový samostatný tvůrce, j-nž stojí výše, vidí do větší dálky, přehlíží rámec, cítí za celek. Muž, který by práci hercem dodanou teprve na pravé místo postavil, žádoucím dojmu ji přiměřil, přibrousil, dostínil, jak potřeba káže a tím způsobem teprve představení na žádoucí vrchol přivedl. A o to běží! Takového srovnatele, budovatele scény, umělce divadelní skladby postrádá dosud naše jeviště. Naše herecké umění rozbito je dosud na řadu osobních snah více nebo méně vyspělých, ale na mnoze nesouvislých, společnou ideou: nijak pevněji nesvázaných. Naše velké jeviště postrádá umělce-praktika, který by stál na výši takovéto úlohy.« (Kuffner: Scéna za scénou, str. 64.)

Není daleko doba, kdy nejen obecnost, ale i odborníci rozeznávali stále dva činitele divadelního uvádění na scénu: režiséra a divadelního mistra. V celém Nerudovi najdeme spojen se slovem režisér pravidelně jen požadavek souhry, deklamace a kázně na scéně. Pojetí charakteru role počítal již Neruda více na vrub hercův. Jen tu a tam vytýká režisérovi, že připustí některé neomalenosti (na př. při některých výstřednostech Šamberkových). A tak šlo naše publikum i veřejným míněním za Goethem, který založil slávu divadelních mistrů zalkáním nad smrtí »divadelního mistra a dvorního spracovatele ebenu« Jana Martina Miedinga (1782) odou Auf Miedings Tod.

Goethe sestrojoval vše, co nesouviselo přímo s deklamací ev. souhrou v ruce Miedingovy, jehož nazýval »fed. telem přírody« a jehož všestrannou i všemohoucí činnost opěvává v téže básni.

Tedy divadelnímu mistru mají němečtí klasikové co děkovat, že se ujali! U nás se dlouho kladly velmi malé požadavky na vnější úpravu a proto režisér neměl ani dosti příležitosti se rozvinout. Když pak divadelní mistr sebe menší zdatilý efekt provedl, bylo hledišť u vytržení.

Naše kritika divadelní všímá si od počátku vždy více dramatického díla samého, než divadelní jeho reprodukce. Fr. Ad. Šubert již v »Osmém roce« na to žaloval: »Po celou dobu, co mám čest sloužit našemu národnímu ustavu, nečetl jsem jediný opravdový rozbor alespoň některého většího výkonu hereckého na jevišti Národního divadla.« Tak se děje i dnes. Zatím co dílo samé jest posuzováno a rozebíráno v dlouhých sloupcích, provedení (scénické, režijní, herecké, atd.) jest odbyto jediným odstavcem. V zásadě, bylo by správně, aby slovo básníkovo mělo výlučnou platnost, pak ale nepotřebujeme divadla, pak stačí deklamační akademie a četba. Proto však, že lidstvo chce intensivnější dojmy, než může podat slovo samo, přechází se od deklamace k hraní v příslušném prostředí, přichází umění reprodukční, které soustřeďuje deklamaci, mimický výraz s ostatními dojmy optickými a dává divákovi dílo básníkovo nejen cítiti, ale i prožívat. Divadelní mistr zdobí dílo, staví stafáž, režisér však ladí všechny tyto složky do jediného čistého akordu. Proto právě jest nevyhnutelně třeba jediného úsudku, jediného názoru, který rozhodne o básnickových intencích, jediné ruky, která vede vědomě dílo reprodukce od první chvíle až ku premiéře i po ní. Již proto je to nutno, že jest velmi málo básníků, kteří si sami jasně představují své dílo do detailů. Nejvíce bychom se ideálu přiblížili, kdyby si autoři sami psali scénáře i rekviziční seznamy, ne však fantastické, nýbrž pevně logicky budované. Jako příklad napadá mi divadelní historka o Bozděchovi. Při zkouš-

ce na Barona Görtze přišel Karel XII. s biblí v ruce. Bozděch poznamenal, že ona bible je tuze velká, načež mu J. J. Kolár odsekl, aby dal pokoj, že tenkrát vůbec ani žádné malé bible nebyly. Bozděch však klidně jmenoval nejen rok vydání, nýbrž i tiskárnu, kde vyšlo miniaturní vydání bible, kterou měl asi švédský král v táboře. Jiný podobný detail z Bozděcha týká se Kounice. Ke Zkoušce státníkově dal Bozděch Bittnerovi seznam knih s udáním stránek, v nichž najde poznámky současníků o zevních zvycích Kounicových v životě soukromém, při audiencích, poradách a podobně. Kolik jest však podobných Bozděchů? Nejvýše mají autoři na mysli půdorys jeviště, dirigující osoby v pravo, v levo, středem. Detaily, často i základní pojetí zevní, výtvarné stránky díla ponechávají režii.

Dříve byla věc ta velmi lehká. Divadelní mistr vybral dle scénáře vhodnou dekoraci, dal přinésti přibližně dobrý, nebo jen vůbec nějaký nábytek, z divadelní garderoby se právě tak vybraly vhodné kostymy a rekvizity a hrálo se. Dnes dospěli jsme již k tomu, že »měšťanský pokoj« nemůže být nahodilá dekorace, že to musí být pokoj speciální, vyhovující celé hře nejen půdorysem a vybavením, ale i náladou a možnostmi rozvinouti tam speciální děj. Proto režisér, když rozhodl již o rázu hry, jakož jest si jist i tím, čeho chce hrou docíliti, konferuje s odborníkem malířem, který navrhuje a provádí dekoraci jediné možnou a vhodnou barevně i rozvržením. Slovo odborníkem podtrhávám, neboť není každý malíř, i sebe slavnější, povolán ku malířství divadelnímu. Jak se lehkomyslně pracuje, jest doklad, že jeden malíř byl pověřen návrhy na scénickou výpravu a pak ho teprve vodili po jevišti a kulisáci mu vysvětlovali, jak se co tahá a kde co jak svítí a pod. To je totéž, jako krajináři zadat malbu aktu a pak mu teprve vysvětlovat anatomii. Dekorační malíř, pracující návrhy dekorací, rekvizit, kostýmů a masek (to se u nás vůbec neděje, masku považuje herec za výhradní svoje právo) jest spolupracovníkem režisérovým, rovnocenným s hercem. On tvoří umělecké dílo, jež jest složkou díla většího. Ve hře výpravné, kterou by měl vlastně vždy divadelní malíř režimovati, jest pak on vý-

hradním pánem, neboť jde o krásu zjevu, gesta, o efekty výtvarné, dojmy optické, požitek očí.

Zůstaňme však u nejdůležitějšího bodu našich problémů, kdo má prioritní právo názoru, herec či režisér. Konflikt tento jest denním zjevem v divadlech. Nechci citovati úsudek žádného z našich herců, úmyslně, uvedu tedy jeden cizí, který uvádí Bittner ve své Hercově zpovědi (Osvěta 1899, str. 1094): »Když studovali kus (Ibsenova Nepřítelé lidu) na dvorním divadle vídeňském, pravil po velké scéně s lidem ředitel Burghardt, jenž měl režii, představiteli titulní úlohy (Dr. Stockmanna) Sonnenthalovi: »Přál bych si jiné pojetí úlohy.« Sonnenthal však odvětl stručně: »Pojetí úlohy jest, tuším, mojí věcí!« To je i kořen zla u nás. V Německu stane se to velmi zřídka, protože kdyby herec odepřel hráti tak, jak chce režisér, dostane výpověď a s jako nedisciplinovaným žádné divadlo v říši neuzavře kontraktu. Proto jsou herci umělci, aby dovedli hráti tak, jak se hráti má a jak to trčí ten, kdo hru řídí.

Dospějeme u nás k tomuto názoru? Dospějeme-li k němu, pak budou muset naši režiséři přinést i náš český styl divadelní. Divadelní hry nejrozumnějších období tvůrčích i kulturních nelze narážeti na tutéž formu, právě tak jako nelze vyžadovati, aby všichni režiséři pracovali stejně. Musí však se nalézt určitý scénický systém pro různé druhy her, speciálně pro hry naší literatury a našeho prostředí. Bude pak nutno rozřešiti i řadu dalších zásadních otázek, na př. otázku scénické hudby, úpravy starších textů, systémů jevištních i scénických a pod.

To vše znamená vědecky pracovati o divadelní teorii, jíti do hloubky, abstrahovati se od momentálního úspěchu premierového. Význam theoretického bádání v umění divadelním bude se nám pak zrcadlit i v dramatické literatuře, neboť autorům jasněji vysvitne, se kterými scénickými efekty a dojmy mohou bezpečně počítati. Taková práce, která může býti provedena v sídle větších scén, vykoná pak i svůj vliv na scény menší i ochotnické a naše umění divadelní postavíme tím čestně do řad uměn ostatních, jimž se už podařilo vymaniti se z cizích vlivů a stvořiti svůj český ráz.

VENDELÍN BUDIL:

MŇAU.

Úryvek z dějin českého divadla v Plzni.

Byv v roce 1912 poctěn sl. městskou radou čestným úkolem sbíratí materiál ku historii českého divadla v Plzni, netušil jsem, jak mne ta práce bude zajímati a těšiti. Při sbírání materiálu pro II. období, počínající 1. listopadem 1865 a končící 26. březnem 1902, našel jsem v čísle 5. »Plzeňských Novin« ze dne 16. ledna 1869 v rubrice »Literatura a umění« pod názvem: »Divadelní repertoár«, že v úterý 19.

ledna 1869 poprvé provozuje se tříaktová původní veseloherní novinka »Mňau« od Bernarda Guldenera.

Věděl jsem, že Dr. Bernard Guldener byl mužem všeobecně váženým, upřímným a horlivým vlastencem, který se osvědčil i jako dramatický spisovatel. Znáje také výborně znamenitého ředitele Pavla Švandu ze Semčic st., divil jsem se skromné této reklamě pro no-

vínku z péra tak vynikajícího rodáka plzeňského.

Ale podivil jsem se ještě víc, když jsem v čísle 6. téhož časopisu, ze dne 20. ledna 1869, nalezl v rubrice: »Zprávy místní a venkovské«, následující lokálku: »Guldenerův kus »Mňau«, jenž včera na zdejším divadle byl provozován, netěšil se takovému výsledku, jako první jeho plod dramatický. Spisovatel ličil příliš křiklavými barvami některé zdejší poměry. Mimo to opovážil se herec jeden, opětuje to, že opovážil se napodobiti osobu, v kruzích zdejších příliš známou a umění divadelní nemálo podporující. Nemůžeme mlčením pominouti počínání takové a vyslovujeme pokárání tuto, musíme i naproti sl. ředitelství vyjádřiti se, aby příště nedopustilo tomu, by něco podobného mohlo se opětovatí.«

Zájem můj o věc dosáhl však vrcholu, když jsem v čísle 7. téhož časopisu ze dne 23. ledna 1869 nalezl opět v rubrice »Zprávy místní a venkovské« lokálku s názvem »Z divadla«, jež zněla: »Za příčinou události, kteréž se při provozování veselohry »Mňau« na zdejším divadle sběhly, učiní ředitelství v dnešním představení ještě před jeho započatím **zadostučinění**, což zvláště onomu obecnstvu uvádí se u vědomost, kteréž provozování oné veselohry v divadle bylo přítomno.« Zároveň bylo v rubrice »Veřejná hovorba« uveřejněno následující »Ohražení«:

»Vážený pane redaktore! Prosím, abyste uveřejnil v příštím čísle Svých novin následující ohražení:

Jeden z pp. herců v mé veselohře zaměstnaných uznal za dobré proti přání mému, kterému se jeho pp. kolegové ochotně podrobili, napodobnění v masce své jistou vůbec váženou, mně velmi milou osobnost. Pochybuji, že se tím obecnstvu zavděčil, mně tím prokázal špatnou službu; vidím se tedy nucena, ohraditi se proti domněnku, že bych byl v tomto útoku na onu osobnost měl nějakého podílu.

S úctou B. Guldener.«

V rubrice »Literatura a umění« v témže čísle »Plzeňských Novin« praví referent toto: »O Guldenerově veselohře »Mňau«, která se minulého úterka zde provozovala, zdržujeme se pro přílišný její ráz lokální vsí úvahy, nechťce nižádným způsobem zavdávati další podnět k mrzutostem, jichž z téže příčiny již hojnost povstalo. Máme při tom svornost občanstva našeho na zřeteli, jižto nám více, než kde jinde zde jest zapotřebí, aby národní snahy naše se dařily a zkvétaly. Ostatně právě pro svůj čistě lokální ráz nemá tento plod musy Guldenerovy žádné trvalé ceny literární.«

Jaký byl děj veselohry »Mňau« a který z herců zavinil svou maskou tak veliké pohoršení, že sám ředitel divadla musel vystoupiti na jeviště a coram publico dáti oné vážené osobě zadostučinění, vše to bylo by zůstalo snad na-

vždy temnou záhadou, kdybych si, čta o těchto událostech při sbírání materiálu v roce 1915 nebyl připamatoval, co mně bylo vypravováno v roce 1870, kdy jsem podruhé do Plzně se švandou přišel a co mně pak v roce 1901, kdy jsem jako exulant meškal v Praze, starý dobrý kolega Karel Ryšavý se slzami v očích znovu potvrdil.

Premiéra veselohry »Mňau« rozvířila tehdy mnoho prachu. Francouz by však řekl: »Tant de bruit pour une omelette«, což po česku as tolik jako: »Mnoho povyku pro nic za nic.« Pro herce bylo to však gaudium, když viděli, že ředitel byl donucen putovati do Canossy.

Mám za to, že kus byl dobrý a že autoru při sepisování tanul na mysli as Gogolův »Revisor«. Zcela jistě byla to podařená satyra na tehdejší poměry v Plzni, kde bylo ještě mnoho lidí, kteří nevěděli, ku které straně se mají přikloniti.

Také prý byla ve jmenované veselohře delikátní scéna, v níž starší, ženatý pán, všeobecně známý jako ctitel divadelních umělkyní, neobvyklým způsobem, a to oknem navštěvuje v noci vynikající herečku, při čemž však neobře pochodí.

Ředitel Švanda, který hru Guldenerovu ku provozování přijal, postřehl ihned svým bystrozrakem, že děj vzat ze života současného, že má lokální kolorit a že bude konati i svou kasovní povinnost. Není pochyby, že v tom byla i špetka zlomyslnosti ze strany Švandy, když přidělil úlohu starého světáka Karlu Ryšavému, jenž postavou i tváří byl oné osobnosti velice podoben, ačkoli Josef Frankovský obyčejně role takové hrával.

Ovšem, když byl Švanda tušil, ve dobře míněný žert vezme na se tvárnost tak vážnou, že snadno mohl podkopati i celou jeho existenci v Plzni, nebyl by nikdy učinil onen osudný pohyb rukou, který udělal těsně před počátkem premiéry hry »Mňau«.

Každý zkušený divadelník ví, jak mnoho záleží na masce. Věrná maska nějaké osobnosti, všeobecně známé, dodá celé hře zvláštní tvárnost, někdy i zcela jiné, než jak sám autor zamýšlel. Tak se stalo i tentokrát.

Pět minut před prvním provozováním veselohry »Mňau« přišel ředitel Švanda jako režisér hry na jeviště, kde se setkal s hercem Karlem Ryšavým, jenž náležitě již upraven, s knírem pod nosem vycházel z garderoby. S tázavým pohledem pravil k Švandovi: »Jsem tak dobře?« Švanda pozvedl ruku významně ku bradě a odvětil: »Nu, a co tady, nic?« (Osobnost ona nosila totiž mimo kníru též kozí bradu). Starý Ryšavý, poctivec od kosti, otevřel své ospalé oči na Švandu dokořán a řekl váhavě a zvolna: »Mám?« Ředitel však, pokrčiv rameny, obrátil se k němu zády as tak, jako královna Alžběta, když se jí sekretář Davison táže, má-li podepsaný ortel smrti nad Marií Stuartovou odevzdati k neprodlenému vykonání lordu kancléři Burleighovi, neřekl jako ona, ani »ano« ani »ne«, nepochal Ryšavého prostě státi a odešel.

Ubohý Ryšavý se poslušně vrátil do garderoby, nalepil si osudnou koží bradu a šel hrát.

Podoba byla vsutku tak frapantní, že jakmile na jeviště vystoupil, v celém hledišti nastalo živé pohnutí a jistá mladá dáma zcela mimovolně zvolala nahlas ku svému otci, jenž vedle ní seděl: »Tos ty, tatínku!«

Jako svědomitý herec, oddaný do duše svému řediteli a chleboďárci, přičinil se pak Ryšavý všemožně, aby úlohu svou i ve všech detailech uplatnil. Mohl tak učiniti tím spíše, poněvadž měl každodenně příležitost osobnost onu v měšťanské besedě pozorovati.

Jsem pevně přesvědčen, že poctivec Ryšavý neměl ani tušení, že páše něco nedovoleného a také mu ani ve snu nenapadlo, že by ona osobnost se mohla cítiti uraženou. Naopak myslel, že onen pán masku jeho blahosklonně přijme jako dobrý vtíp, a že bude kliditi za pečlivý a svědomitý svůj výkon největší pochvalu. Těšil se již na uznání, že tak dovedně napodobil jeho chůzi a odkoukal mu i každý pohyb při zapalování viržinka. Mnul si radostně ruce, že bude od nynějška od oné osobnosti

dostávat každý večer v besedě ne jedno, ale jistě při nejmenším dvě viržinka.

A zatím jaké zklamání!

Ještě po třiceti letech vzpomínal starý Karel, do jaké zlé situace ho Švanda se svým: »Nu a co tady, nic?«, přivedl.

Nějaký vinník se musel ovšem nalézt.

Švanda s úsměvem na rtech, zcela kavalírským způsobem sprostil se nepříjemné role kajícího prosebníka a byl za svou mistrně stylisovanou omluvu odměněn dokonce potlesek. Pronesl vše tak, jakoby vůbec nebyl prosebníkem, nýbrž žalobníkem.

Chudák Karel Ryšavý zůstal obětí, pozbyl nejen přízně mocného pána, ale pykal svou nevinu ztrátou nesčetných viržinek, což ho jistě nejvíce bolelo.

Ale i pravý vinník neunikl zcela pomstě. Ona osobnost stala se po šesti letech přemocným pánem a ušila před každou sezonou na Švandu takovou šněrovačku, že jen tak vykukaný a obratný ředitel, jakým starý Švanda byl, dovedl se vždy z ní na svůj prospěch vymknouti.

ADOLF WENIG:

POZNÁMKY O REŽII A REŽISÉRSTVÍ OCHOTNICKÝCH SCÉN.

(Dokončení.)

Nelze dosti zdůrazniti, že nepostačí toto ovládnutí kusu po stránce, abychom tak řekli, vnější; na dbalém režiséru jest, aby se snažil také vniknouti v duchovní podstatu díla, aby je proniknul tak, by si byl co možno dokonale vědom, co autor chtěl dílem svým vyjádřiti a jak si asi jeho reprodukci jevištní představoval.

Proto osvojiv si svrchu uvedené předběžné znalosti, má režisér uvažovati o scénickém rámci, který by hře nejlépe svědčil. Nestačí, aby byl tento rámec správný po stránce kulturně historické, je-li kus historický, nebo prostě po stránce pravděpodobnosti prostředí, (na př. zařízení bytu, v němž se děj odehrává, závisí od společenského postavení, kulturní vyspělosti, povahy atd. jeho obyvatelů), ale třeba také, aby nepůsobil dojmem neucelenosti, prázdnoty nebo přeplněnosti, aby byl dobře barevně sladěn a poskytoval vhodné prostředí hrajícím osobám.

Režiséru jest dále studovati kus se vzhledem k představitelům jednotlivých rolí. Je třeba, aby ve své knize opatřil dialogy poznámkami o síle a proměnách hlasu, o tempu, o vhodných pauzách, aby určil, kde která osoba v určité chvíli stojí, kam se obrací, čím se zaměstnává, pokud to není autorem předepsáno. Autor činívá takové poznámky zpravidla jen tam, kde jich nutně třeba k významu nebo souvislosti děje; režisér učiní dobře, propracuje-li celý kus po té stránce dopodrobna. A tak jsem tedy tam, kde chceme znovu upozorniti na nesmírnou důležitost dokonale propracované

knihy režijní. Víme z vlastní zkušenosti, že požadavek takového do detailů provedené režijní knihy zdál se režiséru-ochotníku malicherným, přeplatným, zbytečným; a poukazujeme naproti tomu, že nejslavnější režiséři z povolání přicházeli a přicházejí již k první zkoušce na jevišti s režijní knihou, která je úplně propracována. Touto pohotovostí zaručen je z veliké části zdar zkoušek i provedení.

Do režijní knihy patří ovšem také všechny poznámky o výpravě a scénickém uspořádání kusu, o kostýmech i rekvizitách atd. Poznávají se tam i nástupy osob na scéně, hlasy a zvuky za scénou, (zpěv, křik, hudba, zvonění atd.). Kniha inspicientova upraví se ovšem podle této režijní knihy a v souhlase s ní.

Práci režisérovou je také učiniti nutné škrty v dialogu hry. To je na velkém jevišti zpravidla práce dramaturgova; škrty takové bývají velmi na prospěch spádu hry, odstraňují zbytečné délky. Sluší ovšem připomenouti, že škrty takové nesmějí býti nikterak násilnými, nesmějí porušovati celistvost díla autorova a dokonce ne už jeho srozumitelnost.

Práce, kterou vyžaduje sdělení náležité knihy režijní, klade na režiséra požadavky veliké. Není tedy divu, že při hrách, které dávají naši ochotníci a které se před tím dávaly na některé naší přední scéně, neodolá venkovský režisér, aby si nezajel do Prahy, do Plzně, do Brna a »neokoukl« tak trochu provedení. Je mu to dobrou školou, ale žádáme ovšem po něm, aby se neomezil na pouhopouhé kopíro-

vání toho, co na velké scéně viděl. Požadavky a možnosti malé scény bývají přec jen začasť velmi odlišné od scény velké. Nebylo by snad nemožno, aby zvláště ty hry, které počítají s hojným provozováním na scénách ochotnických, byly knižně vydávány s hojnými, co možná, poznámkami pro režiséra, doprovázeny i náčrtý a nákresy, návody praktického divadelníka ve věcech, ve kterých si venkovský režisér často neví rady. Naše velké scény nezadaly by si nikterak, naopak plnily by tím i část ušlechtilého svého poslání, kdyby za určitých podmínek dovolovaly nahlédnutí do režijní knihy toho kterého kusu nebo i její opis. Přispělo by to zajisté k zvednutí úrovně představení ochotnických. —

Při čtené zkoušce pozná režisér, obsadil-li všechny úlohy vhodně a může ještě učiniti případné změny. Tu přicházíme k režisérově práci s herci. Záleží-li na ní u režiséra vůbec, záleží na ní u režiséra scény ochotnické obzvláště. Nač při hercích z povolání stačí pouhý příkaz režisérův, to je u režiséra ochotníků věcí taktu a diplomacie. (Čímž, mimochodem řečeno, nechceme tvrditi, že by si režisér stáلهo divadla, neměl počínati taktně.) Práce režisérova s herci při studování kusu zasluhovala by si zvláštního článku. Tuto chceme podotknouti jen, že často bývá to obtížnější při hercích-ochotnících starších, než při začátečnících. Začátečník dá si rád říci, starší ochot-

ník domnívá se mnohdy, že mu není třeba pokynů režisérovy a uvádí toho často v zoufalství nemožnými manýrami své hry. Není-li sbor ochotnický sdisciplinován tak, že je mu režisér pánem neomezeným, vyskytuje se často potíže za potíže. Třeba tedy, aby tu byl jakýs domácí řád, závazně platný pro každého herce, který by režisérovi potřebnou moc vskutku poskytoval. Pokud se týče zkoušek, je samozřejmým požadavkem, aby jich byl přiměřený počet, aby jim obcovali vždy všichni představitelé rolí; zaručuje to zdar práce režisérovy. Čeho bývá při ochotnických scénách často pomíjeno, to je požadavek, aby některá z posledních zkoušek konala se nejen v úplné úpravě scény (v naznačené úpravě má i být všechny zkoušky na jevišti), ale také s úplným kostymováním a maskováním herců. Tento požadavek bývá podceňován zvláště při hrách v moderním prostředí a stává se pak, že se na večer provozování objeví před režisérem herec či herečka v úboru velmi pochybeném nebo zcela nemožném; v poslední chvíli pak už se věc sotva dá napravit. To platí i o líčení — o masce. K večeru představení mají herci přijíti úplně připraveni tak, jak toho vyžaduje režie a zájem hry.

Prosím naše ochotníky, aby několik těchto poznámek přijali tak upřímně, jak byly míněny. —

Prosinec 1918.

Doc. Dr. D. PANÝREK:

DIVADELNÍ DÍTĚ.

Do zvláštních poměrů přichází mladičský svět. Jobánek, jenž se narodil divadelní rodině nebo herečce. Je Nomadem, kočujícím tvorem, jako jeho rodiče, resp. matka, vyjímaje případy, kde běží o členy stálých divadel, kteří však také někdy mají nestálou existenci. Pokud je mu svět cizí, ani toho nepozoruje příliš, jakmile však počne chápati, srovnává-li, přistěhuje rozdíl a myslím, že nedopouštím se logické chyby, usuzuje, že tento měnící se život tékavé převahou myslí dětské se líbí a líbil by se ještě více, nebýti častého tolik v kruzích těchto nedostatku, ba bídy... Dnes jsou v jednom městě, zítra ve druhém, kde se třeba zdrží společnost jen den nebo několik málo dnů, nedaří-li se jí.

Ještě ostřeji vystupují na oči tyto vlivy stále se střídajícího ústředí v době návštěvy školní, které ovšem ani divadelní dítě nezůstane ušetřeno. Myslím, že je správný aprioristický úsudek o nevýhodnosti takového vyučování, které zahání učitel A v obci B, v němž pokračuje učitel X v obci Y atd., nehledě k různostem vlivů osobních a zvláštností individuálních toho kterého vychovatele. Sice také ve velkých městech rodiče stěhující se ze čtvrti do čtvrti skoro co kvartál za rok dítětem vysměiči třeba čtyry školy, ale přece tu není tak častého a rychle za sebou se vyměňujícího

ústředí, nebo i metody, množství látky probírané je v těchto třídách, týchže škol téhož města z hruba stejné.

Nechci psáti paedagogické pojednání — tu by byl povolanejší učitel, jenž měl příležitost za léta několik takových divadelních dětí vychovávat a jistě shledal u těch dětí některé zajímavé zvláštnosti. Vím ze svých dětských let několik případů, kde na nějaký týden do třídy nám přibyl tu syn majitele menažerie, tu kočující dítě divadelní. Vždy hleděli jsme naň více zvědavě nežli s nedůvěrou a záhy nám byl milý, ježto to bylo vždy nějaké veselé chlapisko, jež znalo leckterý žert nám cizí, naučilo se tomu ve společnosti, se kterou se světem bralo, vůbec bylo zralejší, než my všichni, třebas věkem nás ani nepředstihovalo.

Divadelní dítě, dosud školou nepovinné, vodívali rodiče u kočujících společnostech s sebou do divadla, kde všelicos slychalo, co nebylo pro jeho uši. Co měla matka činiti s takovým údem rodiny, když sama s mužem musela do zkoušky nebo do divadla? Na place nou vychovatelku nebo vychovatele ani dnes nejsou gáže herců, zvláště kočujících, dosti tučny — a tenkrát, před nějakými 30—40 lety teprv nebyly. Někde herečka své dítě dávala vychovávat u příbuzných, přispívajíc na ně, nebo u cizích lidí měla je na vychování. Že-

lenský v jednom svém kuse líčí takovou ředitelku, jež vodí své nemanželské dítě s sebou po šlacích, a v Lejkinově hře »Mezi třemi ohni«, jež vydána v překladu B. Prusíka Nakladatelským Družstvem Máje, jedna z »ohňů« (t. j. milenek hercových) má dítě u sebe doma a vychovává je ze svých prostředků nebo z příspěvků otce. To už je velký hoch — tu přicházejí v úvahu další vlivy ústředí. Staříčká jistá herečka vyprávěla mi, jak kazivý je vliv divadelní společnosti na dospívajícího syna i děvče. Už v 16 letech i dříve mívá hoch styky s děvčaty, záhy se žení z nerozumu nebo z nutnosti a záhy počíná žítí strastný život rodičů. A u děvčat bývá tomu podobně, jenom že často s děckem zůstává ve světě bez zastání. Jen výjimečně pozoroval jsem případ, kde manželka hercova, ač dobrá herečka, nevystupovala se společností, věnovala se výchováním dětí a jiný zas znám případ, kde herec (zpěvák) usadil se ve městě, v němž byla společnost kdysi na štaci, jako učitel zpěvu a choralista. Byl vdovec a měl dvě děti, dceru a syna. Dcera se provdala do jiného světa, nikoli divadelního, syn stal se učitelem.

Kdo žije důvěrně život divadelní, nejsem hercem, nýbrž pozoruje žití herecké jen jako svědek nebo pozorovatel, nasbírání si za léta zkušenosti přerostanité. Jen on, působí-li u velkého divadla, může pozorovati divadelní dítě.

Je dvojí: z rodičů hereckých a z rodičů mimo svět divadelní.

Z rodičů hereckých záhy povstává herec. Prvky otcovského či mateřského nebo obojího nadání nezůstaly bez ozvěny v mladém nervstvu, okolí také přispívá svojí hrůzou, náhoda a nouze spolupůsobí a četní jiní činitelé, takže často již 3—4leté dítě vidíme na jevišti. Divadelní kus, jehož hrdinou je dítě (na př. zdramatisovaná povídka »Malý lord«), vynutí si, že nejschopnější dítě ve společnosti napapouškuje úlohu a říká ji pak, obyčejně zcela bez trémy, na prknech. Je mnoho her, kde vystupuje dítě — obyčejně bývá to však pouhá epizoda. V kusech pro mládež však bývá již děti skoro výhradně hrajícími osobami.

A pak — divadlo má nesmírně lákavý vliv na mládež již v útlém dětství. Moje malá dcerka ještě neuměla vysloviti název »Děti kapitána Granta« a už si důtklivě vyprošovala, aby směla do divadla na ten kus (říkala »Kapitán Gdant«).

Malá epizoda je první krok — větší úlohy občas se naskytou v hrách, kde je rodinný život zobrazován a nežli se naděje mladý tvor, je tu 16—18 let, kde již děvče herečkou a hoch hercem se stává, jsa určován pro úlohy dospělých.

Zajímavější zjev je divadelní dítě z rodičů nedivadelních. Měl jsem příležitost pozorovati před nedávnem takovou, něco málo více, než 5 let čítající — baletku. Přišla s otcem, byvši mi doporučena kolegy pro kterouš chirurgickou chorobu. Odstrojila se za pomoci otco-

vy a dala se vyšetřiti čistě dětským nevinným způsobem. Když po vyšetření došlo ku poradě — radil jsem operaci — opřela se graciosně o divan, hleděla mi upřímně pěknými, velkými modrými žitlencemi do očí a beze vší stísněnosti odpovídala na otázky. Operace se nebála — aspoň při tom výkladu nepozoroval jsem v obličeji žádného hnutí, žádného strachu. Jen klidná bezstarostnost dítěte beze vší sklíčenosti, kterou skoro vždy projevují děti, jež ještě školy nenavštěvují, u lékaře, zvláště chirurga... Oči prozrazovaly rozvoj intelektu hodně pokročilejší, než bývá v tom věku — baletní škola asi tu už působila. Jak známo, má Národní divadlo, aby si vychovalo baletní dorost, t. zv. baletní školu, kterou dle almanachu divadelního (z r. 1906) navštěvovalo 24 žákyn. Vyučoval tu baletní mistr Achille Viscusi. Ze školy baletní vyšly již četné přední tanečnice české.

Školu tu navštěvovala i naše 5letá »baleteuse«, divadelní dítě svrchu popsané. Za vystoupení jsou děti ty honorovány jistým nevelikým obnosem — tedy již tak útlé děvče pomáhá vydělávati na chleba — uměním. Do té školy chodila i Štěpánka Klimešová, která se v baletu »Z pohádky do pohádky« tolik líbila pro svoji obratnost, nezastrašenost, nenucenost a grácii i půvabnost pohybu.

Ale škola ta kolliduje někdy s vyučováním školním obvyklým. Nezbyvá proto nežli děvče takové, jemuž asi kyne u divadla příznivá existence, jaké by třeba jinak nedosáhlo, vyučovati soukromě, což má však jisté výhody, leč i nevýhody.

Ostatně nelze věděti, jaké ještě dráhy čekají na dítě, jež vlohy vrozené přivedly na prkna, která »znamenají svět«. Osvědčil-li se staré slovo o divadelních prknech, že kdo na ně jednou vstoupil, již jich opustiti nedovede — či zvolil-li si ještě jiné povolání?

Kdož to ví.

Kdo hledá štěstí a zamiloval si divadlo, jinde je nenajde, ač tím nemá býti řečeno, že člověk, jenž se věnoval divadelní kariéře, je šťastný. V povaze věci samé leží, že živící revnivost a soupeřství a po slávě dychtící, zřídka dovede přinést štěstí, jež záleží ve spokojenosti...

Jsou matky, jež říkají, že by raději dítě uškrtily, nežli by je daly k divadlu. Jiné nejsou tak předpojaty. Vždy však předpokládá to zvláštní veliké pronikavé vlohy a nepřekonatelnou náchyllost, aby dítě, zvláště děvče dáno bylo k divadlu. Mnoho dobrého praví Sklenářová-Malá ve své stati »Děvče k divadlu« (několik rad, pokynů, vzpomínek a výstrah) v »Zlaté knize české ženy«, ročník I.

Ostatně mnoho praxe a zkušeností z oboru tohoto žije v paměti starých herců a hereček, z nichž sotva kdy kdos zrůno vyloví, a s nimiž pohrbí se svým časem mnoho užitečného...

Divadelní dítě však bude se dále vyskytovati, ježto je přivedly na svět sociální zákony jistě společenské třídy.

GABRYELA ZAPOLSKA:

PANENSKÝ VEČÍREK.

Scénický akvarel o 1 dějství. Přeložil Jakub Rydvan.

(Dokončení.)

Duška (klopíc zrak): Já zas, kdybych se nutně musila vdát, chtěla bych, aby můj muž... (ustává).

Joža: Tak se vymáčkni!

Duška: Ach ne!

Joža: I mluv!

Duška: Byl sokolem a nosil takové péro za čapkou, to je tak hezké.

(Všecky se smějí.)

Toša (k Fráňi, tiše): Jak jsi dnes pobledlá, Fráňo!

Fráňa: Nevšímej si toho...

Toša: Já vím, vím, co je ti, připomínáš si smrt svého ženicha a je ti tuze smutno, vid... (Fráňa mlčí.) Teprve teď ti rozumím, Fráňo, jak to bylo asi pro tebe hrozné, zdá se mi, že kdyby Vláda zemřel, já bych ho nepřežila.

Fráňa: Musila bys ho přežít, jakáž pomoc!

Toša: Má mne tolik rád! Podívej se, napsal mi psaní a píše: »Ty mé slunéčko.«

Fráňa: Můj mi právě tak psal.

Máňa: Ale zítra v kostele, až budeš odcházet od oltáře, nezapomeň se mne dotknout.

Líla: A mne také!

Duška: Tošo, mne také se dotkni!

(Děti volají: »Mne také! Mne také!«)

Joža: Cože, vás také, fakani? Vy máte největší spěch na vdavky. Vemte si slabikář. Ale to nezapomeň, Tošo, že tvá ruka — až vás kněz bude vázat štolou — musí být na vrchu; na to pamatuj, jinak on bude vládnout nad tebou po celý život.

Jula (usedá k pianinu): Pokořující otroctví!

Luďa (nesměle): Proč, milujeme-li?... (zčervenala, cítíc zrak všech na sobě, a ukrývá tvář v dlaně).

Joža: Nesmysl, v manželství není lásky!

Líla: Ano; říká se, že jenom úcta. Hi, hi, hi!

Toša: Ach ne!... nemluvte tak, prosím vás — to by bylo velmi smutné...

Jula (začíná pozvolna hrát): Povídal jsem, že manželství není idyllou.

Víka (vpadajíc náhle mezi ostatní): Víte co, Zíňa se napudrovala!

Zíňa: To není pravda!

Víka: Je, sama jsem to slyšela, říkala to!

Zíňa: Jdi odtud, ty nesnesitelná.

(Služebná dávno už přinesla dort, víno v malých kalíšcích, cukrovinky, pomeranče, aby děvčata jedla a pila.)

Máňa: Někde jsem slyšela, že manželství je hroben lásky.

Líla (konejšivě): To záleží jistě na ženě! Myslí, že lásku možno si všude udržet!

Joža: Se ví, kdyby mne muž nemiloval, vytrhala bych mu všechny vlasy s hlavy.

Zíňa: A kdyby měl pořádnou pleš?

(Ukrutný smích mezi děvčaty.)

Joža: Ticho, subordinace, plešatého si nevezmu, můj muž musí být...

Zíňa: Zrzavý! (Opět smích.)

Joža (k Zíně): Jsi hloupá. Však já vím, jaký bude...

(Jula hraje gavottu; děvčata zvolna přistupují k pianinu a začínají zpívat, nejprve Fráňa, za ní ostatní, a tvoří se skupina, která rozvíjí se v řetěz, vedený Fráňou a dle vzrůstu děvčat stupňovitě seřazený až po Víku a Mílu; děvčata gavottovým krokem točí se kolem svatebních šatů, zpívajíce):

Sukénko snubní, lilie jak květ,
stínem jsi vnikla mezi nás,
před tebou dívčí teď koří se svět,
neb zítra tvůj královský čas.

Sukénko bílá, sněhový jak puch,
vzpomeň si na mne, ó prosím,
sukénko bílá, hebká jako vzduch,
nechť snubní závoj též nosím.

(Náhle Fráňa počíná vzlykat; trhá řetěz i tanečnic, běží k lenošce, vrhá se na ni a prudce zapláče — všechny dívky k ní pospíchají.)

Joža: Fráňo, co se ti stalo! Fráňo!

Toša (tiše k děvčatům): Přec víte... vzpomněla si na svého ženicha... umřel... tři dny před svatbou...

Všecky: Ano, anol...

Fráňa (zvolna, jakoby sama k sobě, zatím co dívky seskupují se kolem ní v ladvých, smutných posách). Ach ano, pamatuji se na všechno, tentýž svatební úbor, táž gavotta, vždycky ji hrával, šaty byly právě takové — svatba měla se konat za tři dny, ve středu, a v neděli čekáme, čekáme... Chodili jsme vždycky do kostela: mamička, já a on. Čekáme nadarmo, šly jsme tedy samy, čekáme s obědem, ale on nejde. Mamička vidí, co se se mnou děje, jde tedy za ním, bydlil u bratra! Mamička dochází k domu — tam stojí zástup lidí a hovoří: Tak mladý! tak mladý! Co? kdo? našli ho už mrtvého, odpovídají — mamička běží a najde mrtvolu jeho — (po chvíli): Zastřelil se!... (Dívky pohlížejí na sebe.) A nikdo neví proč? — Umřel se svým tajemstvím, umřel; a nikdo neví, nikdo se už nedoví...

(Slyšetí silnou ránu jakoby praskajícího dřeva.)

Dívky (poděšené): Ach!... (tulí se k sobě).

Duška: Snad je tu mezi námi — slyšela jsem, že samovrazi nemají po smrti pokoje!...

Jula: Jaká pošetlost! Nábytek praská, nic víc...

Fráňa: Já však věřím, slečno Julo, že ne. Vás naučila medicína něčemu jinému, a mne mé neštěstí také. Chci věřit, že mne vidí! (Klepání na okno.) Ach!... (Děvčata tisknou se k sobě jako stádo oveček.)

Duška: Neotvírejte!...

Joža: Nesmysl! Duchové budou chodit po ulicích! (Běží k oknu, jímž kdosi vrhá celé spousty bílého bezu a lilii.) To jistě udělal někdo živý, hleďte — šerík.

(Děvčata přibíhají, zvedají květy, smějíce se, a ozdobují se jimi.)

Toša: To udělal on, Vláda, nikdo jiný!

Výstup dvanáctý.

Předešlé, Babička, Matka, později Žanka.

(Děvčata běží a zdraví dámy, líbajíce jim ruce — chvíli trvá zmatek; vchází Žanka.)

Žanka (bílě oděná): Přicházím včas? vidím zrovna třináct osob.

Míla: Ach! Tošiny šaty! Žanka má Tošiny šaty!... (Chvíle mlčení.)

Žanka (s přemáháním): Ano, Toša byla tak hodná a darovala mi své staré šaty, protože jsem chudá a nemám zač si koupit. (Zdraví se s dívkami.)

Toša: Ale, Žanko!

Babička: Eh, co!... raději si trochu zatančíte.

Všecky: Ano, ano, zatančíme!

Ziňa: Nejsou tu páni.

Babička: K čemu potřebuješ pánů — tancujete jedna s druhou.

Všecky: Ale ovšem.

(Jula hraje tiše valčík — děvčata začínají v pozadí scény tančit, když před tím služebná odkládá model.)

Matka (k Žance): Napij se vína, milé dítě, a vezmi si trochu cukroví.

Žanka (ironicky): Děkuji, milostivá paní, jste tak laskavá k vzdálené příbuzné, prosím o kousek papíru, vezmu si, co nesním, s sebou domů...

Matka: Co je ti, Žanko?

Žanka (s horečnou veselostí): Mně nic, půjdu tančit. (K Jožě): Prosím, jenerále. (Tančí)

Matka (k babičce): Pojímá mne takový strach!

Babička: Proč?...

Matka: Ptám se teprve teď sama sebe, činím-li dobře, vdávám-li Tošu tak mladou. Pohled, těžko jí v tom tanečním víru mezi těmi dětmi rozeznat. A zítra už bude ženou!...

Žanka (k Joži): Báječně tančíš, jenerále!...

Joža: Opravdu? mám vojenskou říznost — měla jsem se narodit poručíkem, víd?

Žanka (s horečnou veselostí): Ale podívej se, jenerále... živůtek máš na rubl!...

Joža: Knoflíky jsou vpředu.

Žanka: Mají být vzađu... Ty! z tebe už nikdy nebude taková Máňa — pohled, je jako panenka — a teď jdi, jdi!...

Toša (k Žance): Ty mi negratuluješ, Žanko?

Žanka (prudce a horečně, využívajíc okamžiku, kdy babička i matka zaměstnány jsou ostatními děvčaty): Ale jistě, dám ti dokonce důkaz, jak ti přeji... Tošo, poslyš — já, já — nemám času všechno ti důkladně vysvětlit... ale pochop, že tvůj sňatek se nevykoná!

Toša: Má být zrušen? Proč? (V téže chvíli přibíhá Máňa a chytá Tošu k tanci. Toša tančí jedno kolo — vymyká se, vrací se k Žance, jež stojí, smrtelně oledá, v popředí scény.) Proč jej mám zrušit? Proč?

Žanka: Protože Vladislav mluví ne tebe, ale mne... protože tebe si běže pro věno! rozumíš, pro věno!...

Toša (jakoby hrotem zasažena): Ne, ne! To nemůže být, to není možná — ještě včera tvrdil, že miloval v životě jediné mne.

Žanka: Mně tvrdil totéž, ale už před tebou... měli jsme se tolik rádi... a já... já... provedla

k vůli němu tolik šílenství. Tomu ty nerozumíš, ale on si mne chtěl vzít... A pak jsi přišla ty, dověděl se o tvém věnu, a mne opustil — opustil...

Toša: Lžeš!

Žanka: Věděla jsem, že mi nebudeš věřit, zde máš, čti, tu jsou důkazy — (podává jí balíček dopisů.)

Toša (prohlíží je): Bože, jeho písmo, ano, ano, co píše? Moje sluněčko? Tobě právě tak, jako mně?

Žanka: Mně právě tak, jako tobě...

Toša (šílená bolestí): Mamá! Babičko! (Běží k nim, obě sedí na levo.) Vidíte, pan Vladislav miloval Žanku dřív — opustil ji k vůli mně — totiž pro mé věno — tu jsou jeho dopisy — jmenuje ji sluněčkem... jako mne... nemohu si ho vzít!... nemohu!... (Vrhá se matce v objetí.)

Matka: Tiše, tiše, neplač! Věru, to je tuze zlý, tuze zlý klam!...

Joža (hlasitě): Dost valčíku, zatančíme kvapik. —

Dívky: Žádná z nás ho neumí.

(Hrají kvapik, děvčata pokoušejí se tančiti.)

Matka: Ukaž ty dopisy! (Čte.) Opravdu, to děvče nelhalo. Co teď? Co tomu řekne svět? Tak je to, když žena zůstane sama, neví, co počít, koho pouští do domu...

Máňa (k Toše): Tošo, Tošo, pojď s námi tančit!

Babička: Jdi, Tošo, netřeba hosty zarmovovat, zatančí si a za chvíli se sem vrací, utí slzy, všechno bude dobře.

Toša: Ale jak, babičko, jak?

Joža: Tošo, čekáme! A ty, Žanko?

Žanka (ironicky): Ne, já nebudu tančit, škrtí mne šaty, které mi darovala Toša.

Joža: I co, jen pojď. (Chytá Žanku a vleče ji za sebou). Tancujeme menuett, to je hezčí!...

Dívky: Ano, menuett!

(Menuett musí začít, jakmile babička počne hovořiti.)

Babička (doprovázena hudbou, měkkým hlasem. Matka vedle ní, u jejích kolen Toša): Jsme v této chvíli tři. Tři ženy — tři věky. Mládí, věk zralý a stáří; před tebou je ještě celý život, před tebou polovina a přede mnou už jen smrt, ale právě při dosažení této mezí, na níž já stojím, slabost mládí odpadá a člověk vidí život takovým, jakým je, ani hezkým, ani ošklivým; to, co jmenujeme zlem, je tak nepatrné vůči majestátu smrti — a to, co se nazývá dobrem, je ničím ve věku truhly. Ty, Emilie, máš dosud pocity mládí. Jmenuješ Vladu ničemným, že miloval hezké děvče. Hm! Můj Bože — pravdou řečeno, prokázal dobrý vkus...

Matka: Ale on ji opustil! Oklamal...

Babička: Pa, pa, pa, Žanka není děckem, věděla, co činí. Chtěla být oklamána a je jí!

Toša: Babičko! To se musí přerušit... já si ho nevezmu.

Babička: Proto snad, aby se oženil s Žankou? On si jí však nevezme, najde si jen nějakou jinou a...

Toša (s pláčem): Já nechci, aby se s někým jiným ženil!

Babička: Tak vidíš. Dnes se ti snadno řekne »přeruším«, ale pak by bylo pozdě, plakala bys pro něho, jako Fráňa pláče pro toho zabitého. Věř mi, nejkrásnější na světě je umět zapomenout! A doba pomůže. Věř mé zkušenosti!...

Matka: Ale doví-li se svět — konvence velí přerušit ten poměr.

Babička: Svět se toho nedoví! A pro konvence činit Tošu nešťastnou — je hloupé. Slyšíš. Tošo, v lásce není šťasten ten, kdo je milován, ale ten, který miluje. A ty miluješ, budeš tedy šťastna. Na malichernosti se nedívejte zvětšovacím sklem, ale mými okuláry, jež čas a slzy ohladily. A nic nerušte, nemá to smyslu; kdyby se pro takové příčiny manželství rušila, mělo by se toto zařízení odstranit vůbec, (s úsměvem) a bylo by ho škoda, protože má své dobré stránky.

Matka: Ty tedy, máti, radíš, aby...

Babička: Dělat, že o ničem nevíte. S Žankou se já vypořádám; dopisy mi dejte! (Běže listy a postupně páli.) Konec všemu, za úvahy to nestojí! (Vstává.) Milé divenky, menuett tančit neumíte. Ačkoliv není z mé doby, přece jsem mu blížší, nežli vy. — (Dívky přerušují tanec a obklopují babičku, zatím co Toša tiskne se k matce.)

Lila: A jaké tance tehdy tančili?

Babička: Jen kolové, malá slečínko, ale se zápalem, nožka musila být jako vysoustruhovaná a pas, že by ho náramkem obepial.

Joža: Pěkně děkuju; hezky bych vypadala v takové společnosti.

Máňa: A vidíte, mně se smějete!...

Julá: I jdi! jdi! To bylo před sto lety, teď už rozvázali ženy z povíjanů.

Babička: Nuže, tancujme, divenky!...

Dívky: Milostpaní, vy budete s námi?...

Babička: Ovšem, ty, Jano, budeš tančit se mnou.

Žanka (zmatena): Já?...

Babička: Ty — přeji si toho; tancujme. (Začínají.)

Víka (v popředí scény usedá do lenošky): Tolik jsem se napila vína, že se mi točí hlava!...

Míla: A mně také. (Leze také na lenošku a obě usínají.)

Toša (k matce): Mám zapomenout, mama?

Matka: Myslím, že má babička pravdu.

Babička (k Žance, přísně. Tančí, až dojde do středu scény): Ty! Nejenom že jsi zapomněla na dívčí čest, dávši se svést v milkování s Vládou, ale chtěla jsi ještě pokazit sňatek Tošin — jsi zlé děvče. Já tě upozorňovala a radila ti, abys přestala — neposlechla jsi, a teď kdo ví, snad jako ty růže na tvých lících zvadlo štěstí života mé vnučky!...

Žanka: Měla jsem se tedy já obětovat? Bránila jsem se!...

Babička: Nebránila, ne... mstila jsi se... věděla jsi, že tvého štěstí nelze zachránit! Ihned odtud odejdeš, pošlu tě do Ženevy, jdi si na studie a nás nech na pokoji.

Žanka: Nechci!

Babička: Nebudu se tě ptát, promluví s tvou matkou; a teď pryč odtud! (Menuett ustává.) Divenky, cítím se znavena, tancujte samy, odpusťte, ale jsem již stará. (K Žance): Jdi odtud.

Žanka: Půjdu! (S ironií): Zanechám vás tu třínáct.

Babička: Neštěstí, které jsi nám přinesla, zůstane s námi a bude čtrnácté... (K dívkám): Divenky, Žanku bolí hlava — služebná ji odvádí domů, rozluč se, Jano!

(Žanka je bledá vzrušením, Julia hraje valčík, dívky začínají tančit velmi zvolna a s velkým půvabem; Žanka uklání se z daleka matce a odchází.)

Fráňa (přibíhá): Pojď, Tošo, tančit — ten valčík tak ukolébává, tak uklidňuje!

Babička: Jdi, Tošo, jdi!

Toša (pohlížeje na Fráňu): Když můžeš ty, Fráňo, tančit, snad i já mohu. (Jde tančit s Fráňou.)

Babička (pohlíží chvíli na tančící dívky): Jak hořce si ještě zaplácete v životě, ubohé divenky! Ba! ba!... (Po chvíli se smutným úsměvem): A jak zbytečně!

(Děvčata stále tančí valčík, Julia hraje, jedna z nich, stojí na křesle a sype na tančící lilie a šeřík.)

Opona padá.

„Drama je dílo umělecké, má býti svrchovaným výkonem básnickým a žádá si celého ducha a celého muže, jako kterékoliv dílo umělecké. Dobré drama není možno psáti jen levou rukou, jako vedlejší zaměstnání, jako hračku bezstarostně po denní lopotě, každý večer několik scén, jako se vystřihují obrázky anebo štipají třísky. Drama vyžaduje všechny čas a napětí všech sil. Drama je nejsložitější tvar básnický a nedá se napsati za čtrnáct dní.“

Josef Kuffner.

Někdy naslouchajíce slovům obsažné, hluboko procitěné básně dramatické, býváme z pozornosti trapně vyrušováni apatickým klidem, v němž diváctvo trvá. A pak litujeme, že myšlenkový a básnický fond, vložený do hry, nesečkává se s dostatečným porozuměním a oceněním prostředního diváka. I přejeme si živě, aby si širší obecnost navyklo prozíratí houb do básní dramatických a přijímatí živá slova s jeviště jako jiskry, jež opětně jiskry v duši vzněcují.“

Jan Lier.

EDMOND ROSTAND:

Z „ROMANTIKŮ“.

(Dějství první.)

Noc rozpjala svá křídla po kraji,
v azuru nebes hvězdy svítají,
jak stkvělý ohňostroj se kmitají,
jedna zde, tam druhá,
teď ozvaly se žáby v rybníce
a hvězdiček už hoří tisíce
kol pobledlého srpů měsíce
jako zlatá duha!

Ó hvězdy zlaté v hloubkách étheru,
vy safírové oči večerů,
já obdivoval Vaši nádheru,
staré moje lásky!...
Teď jiný oheň v srdci rozpjala
když Sylvetta mne sladká zavolá,
kdo dětským jejím slovům odolá,
nezlíbá jí vlásy!

Ó hvězdy milé, zlaté hvězdičky,
Vy krásou blažíte svět celičký,
však dnešní noci jak jste maličky,
Sylvetta sem chvátá,
až pod závojem oči pozvedne,
v nichž studánky dvě svítí průhledné,
pak najednou zář Vaše pobledne,
světla věčná, zlatá!

Přel. Adolf Červinka.

Z „CYRANA Z BERGERACU“.

(Jednání II. Scena 8.)

Cyrano: A co se dělat sluší?
Snad hledat patrona? To otázka jest jiná
a nízký břečtan být, kmen který obepíná
a příznivce když má, jen líže jemu kůru?
Ne vlastní silou svou, jen lstí se dostat vzhůru?
Dík! Finančníkům snad mám verše dedikovat,
na šaška změnit se a ve všech vodách plovat?
V té podlé naději, v tom horším zklamání,
že na rtech ministra se zjeví usmání?
Den každý ropuchu přec nelze snídat muži!
Mám splasklý mítí břich, mám vidět svoji kůži,
tam, kde jsou kolena, jak úžasně se špiní?
Mám ohýbatí hřbet, jako to davy činí?
Mám rukou pochlebnou mečící kozu kojit,
by nehýkala tak, a druhou mám ji dojit?
Mám velkých na průjmy si rebarboru chovat,
kde jaký dlouhý vous, mám snad jej podkuřovat?
Dík! Z kroužku do kroužku se točit, dělat sluhu,
a v posled velkým být ve malých lidí kruhu,
za vesla plavby své mám vzítí madrigaly,
mých aby do plachet jen staré dámy lkaly?
Dík! Mám jít k Sercymu, by verše moje vydal,
na jejich vydání že rád bych něco přidal?
Mám býti papežem ve schůzkách, které v taji,
po krčmách hlupáci a blbci odbývají?
Dík! Chceš snad, za sonet abych si pomník vzpjal

a jméno, na místo bych další, jiné psal?
Mám talent objevit u pouhých přístipkářů,
a terorisován být od novin a jich lhářů?
Mám stále říkat si: kdy verš můj nadšený
v Merkuru francouzském as bude
tištěný?

Dík! Stále počítat, a svou tvář nevyjasnit,
a dělat návštěvy, kde raděj měl bych básnit?
Psát listy prosebné? Se představovat, kývat?
Ó, díky, díky, díky! A tisíckrát... Chci zpívat!
Chci smáti se, chci snít, být volný v každý čas
a bystrý mítí zrak a pružný mítí hlas,
a kdy je libo mi, si klobouk stranou dátí,
pro »ano«, »ne« se bít a dobré verše psátí!
A co je sláva mi, co úsměv Fortuny,
chci raděj cestovat, jak sním již, do luny!
A nechci psátí nic, co nejde z plných nader.
»Dost květů všady máš a plodů, dosti jader,«
si skromně říkati, »když ne, i listí máš,
to hlavní, v zahradě když své je natrháš!«
A jestli zdaří se — dík losu rozmaru —
nemusit děkovat žádnému cesaru;
jen k sobě účtu mít, se cenit pravý básník
a zhrdat břečtanem, jenž pouhý cizopásník,
a třeba ne jak dub či lípa k výšinám
se vznéstí, ale být svým vždycky a vždy sám!

Přel. Jaroslav Vrchlický.

ČESKÁ DIVADLA

NÁRODNÍ DIVADLO V PRAZE.

Činohra: DVĚ UKOLÉBAVKY. Napsala Gabriela Preissová. Hra o třech dějstvích. Poprvé dne 22. listopadu t. r. Režisér G. Schmoranz.

Ve zdramatisované povídce G. Preissové »Dvě ukolébavky« dostává se českým divadlům opět jednou lidové hry ušlechtilého rázu. Nese ovšem stopy svého novellistického původu, jest v prvním dějství vyprávěním, v dějství třetím vysvětluje se jádro příběhu nikoli dramaticky, nýbrž přednáškově kněze Jiřího, a toliko dějství druhé soustřeďuje vskutku prvky dramatické skladby. Přes to však jest zájem neustále poután k jevišti, jak vkusnou mluvou tak zejména postavami, z nichž i nejpodružnějším nechybí charakteristické barvy, a tím jest práce vděčnou a dosti snadnou k provedení.

Obsahem hry jest osud ženy, která důsledky svých omylů v lásce vykoupla práci, silou ducha; zpyšněvši pak tímto vítězstvím, jest trestána návratem hříchu v dceři — smír dostavuje se odpuštěním a pochopením, které pro ni mají zbylí synové. Muž, který se provinil nevěrou, zůstává odsouzen. Sentimentalitu příběhu zmírnilo vkusné realistické podání, zejména výkon pí. Dostolové v úloze hlavní, plně prostého a vroucího cítu. Dobře odlišenou řadu figur podaly dámy Suchánková (kamarádka), Červená (děvče z Uher), Vrchlická (Viktorka), Kronbauerová (Márinka), Odstrčilová a Engelbertová (švadlenky), Kratinová (oficiálka), Kolárová (služka). Méně četná a méně příležitosti k vyniknutí poskytující jest řada úloh mužských, které zvlášť výrazně zastali pp. Steimar (milenc), Matys a Tesař (synové), Kolár (farář z Korutan). Režie výborně vystihla ovzduší malého světa pilně švadleny a souhrn nejen shromážděného tempem a přízvuky, ale také obohatila mnohým charakteristickým postřehem. **K. Mašek.**

MĚSTSKÉ DIVADLO NA KRÁL. VINOHRADECH.

Činohra: BAAL. Komédie o čtyřech jednáních. Ruský napsal Aleksěj F. Pisemskij. Přeložil Bořivoj Prusík. Premiera dne 6. prosince 1918. Režisér Frant. Hlavatý.

Baal má sice podnázev »komedie«, většina diváctva odcházela však z divadla s docela slušným dojmem dramatickým. Komedií jmenuje se totiž v ruské literární terminologii každá věc, kárající veřejné nebo správní zlořády. Baal jest takovou ruskou komedií, která měla kdysi svůj satyrický význam, která však dnes nabývá smyslu zcela jiného. Druhdy káral Baal špatné úřednické poměry v Rusku, kde vlastní prospěch, ať hmotný nebo morální, jest úředníku vždy milejší než blaho státu, dnes odhazuje před námi oponu neutěšeného soukromého života nepostaveného na společensky logických základech. Zástupce okresního výboru Mirovič jest čestný člověk, který opovrhne penězi, nebře úplatků, konec konců však přece jen umožňuje podnikateli Burgmeierovi uplatnění podvodnou státní dotávkou, protože získává při té příležitosti jeho ženu, již tajně miluje. Skutku toho nedopouští se z úplatnosti, ale z čistoty svého charakteru, abychom tak řekli. Paní Burgmeierová rozhodla se již opustiti svého muže a zůstati u Miroviče, i když dotávka nebude kolaudována. Mirovič by však nepřenesl přes srdce vzítí Burgmeierovi ženu a nic mu za ni nedati; umožňuje mu tedy vyískati miliony, ale sám zlomí tím nad sebou hůl; milovaná žena podnikatelova v jeho domě a jeho vlastní přepjatý idealismus stěžují

mu cestu životem. Žena stává se mu balastem. Kleopatru Sergějovna to cítí, proto se po třiletém odloučení vrací k svému muži, okrádanému tou dobou milostníci, čímž mu zjasňuje dny jeho stáří a Miroviče uvolňuje k cestě životem. Hra Pisemského prolutá jest nehorším pessimismem. Peníze, tento světovládný Baal, ničí tělesně i duševně dobře situovaného Burgmeiera, ale nedostatek jich ničí tělesně i duševně i milující párek u Mirovičů. Není štěstí lidského, praví se hrou. Štěstí nenajde bohatý Burgmeier, který sice snadno vydělává miliony, zachráněn na pokraji zhouby, který za ztracenou chof nalézá hned vášnivou milenkou, jehož však obklopují na všech stranách jen lidé po jeho penězích lačníci. Není však šťasten ani Mirovič-idealista, ani lehkomyslný Kunicyn. Na konci hry tváří se šťastně jen žid Rufin, který má peníze i chof (bývalou milenkou Burgmeierovu), my však víme, že kdyby hra měla ještě jedno jednání, byl i on podvedem, okraden a bůhví co ještě. Vzhledem k titulu není výslednice ve hře, ba spíše ještě bohatý, byť i nečestným způsobem, Burgmeier, dojde lepšího splnění snů, žena se mu vrátí, než čestný, chudý však Mirovič. — Provedení na Král. Vinohradech bylo při premiéře ještě dosti neurované a nevyzkoušené. Režie pana Hlavatého spokojila se s tím, že se kus odehrál a že to stálo na ceduli. Hrání hlavní roli a vésti režii jest trochu mnoho a mělo by již býti vymýceno z díwadla, která mají moderní sklonky. — Z herců skutečně vynikala milující se dvojice Miroviče a Burgmeierové (p. Karen a pí. Friedlová), kteří podložili své výkony procítěním doby a jemným odstínováním psychologických detailů. Pan Hlavatý byl v Burgmeierovi tuze schvácen; v masce i hře bylo více zevního vlivu události, než toho textu potřeboval. Paní Ilbová (milenka Burgmeierova) byla ve verních scénách třetího jednání nejlepší. Dobrou postavou je žid Rufin p. Tumův.

V. K. Blahnik.

Zygmunt Krasinskí: NEBOŽSKÁ KOMEDIE.

(Na Král. Vinohradech v režii Hilarové dne 21. listopadu 1918.) Premiera Krasinského »Nebožské komedie« může býti nazvána prvním naším samostatným a mocným pokusem o divadelně-výtvarné řešení díla scéně celkem velmi vzdáleného a pro jeviště nepsaného. Dílo samo patří mezi ony visionářské sny básnické, jaké vyplňovaly po Byronovi řadu let poetické vzněty všech básníků a jež v díle Mickiewiczově dosáhly nejvyššího vzepjetí. Hledání pravdy a duševního štěstí v chaosu myšlenek rodících se z povstávající širší inteligence ve směsi filosofických rázorů, jež se denně množily na počátku století devatenáctého, tot obsah velké většiny tehdejší světové poesie a je obsahem i »Nebožské komedie«. V prvním díle kolísá hrabě Jindřich mezi poesíí a vnitřním štěstím, jež ona poskytuje; a štěstím pozemským, jež nabízí teplo rodinného krbu. Člověk nemá tolik síly, aby se rozhodl pevně, proto hrabě Jindřich kolísá, vrací se zase k ženě, ta však šílená umírá v jeho náručí, zanechávajíc synka, který později oslepe — reminiscence autobiografická. V druhém díle básně jest opět boj ideí: konservatismu a demokratismu. Hrabě Jindřich a demagog Pankrác jsou představiteli lepších stránek obou těch systémů, stojí však osamocení, jen se svými dobře myšlenými ideály. Šlechta opustí zbabělé hraběte v rozhodné chvíli, Pankrácova lůza těší se jen zevními momenty své náhlé svobody, požitkářstvím. Oba

padají a kříž zářící nad mrtvolami jejich na jasném nebi, mluví k lidstvu znamením lásky, která neníčí, ale buduje všesvětový soulad a mír. — Provedení Nebožské komedie v Hilarově režii možno nazvat ne snad jen zdařilým pokusem, nýbrž již hotovým krokem na dráze k úplně samostatným, na očíh vzorech nezávislým formám divadelního umění našeho. Snad bude možno v příštím ročníku Českého divadla umístiti obsáhlejší studii o režijním tomto skutku, proto se zmíním jen stručně. Dosavadní velká díla Hilarova měla buď výpravu cizí (Peer Gynt na př.) nebo oddávala se tuze výtvarnickému experimentování (ještě Antonius a Kleopatra). V Nebožské komedii je všude vidět jednotný názor režiséra i v malbě dekorací a zevní úpravě, odpovídající úpravě dramaturgické. Hráno bylo velmi dobře a uceleně v sálech i episodách. Krátce, premiéru Nebožské komedie možno nazvat vzorným představením českým, které činí nejen čest ústavu, ale i ukazuje, kde bychom při dobré vůli s divadlem býti mohli. Bohužel bývá taková píle a chuť věnována jen efektním kusům a ne kusům všem a ve všech divadlech.

Vojtěch Kristian Blahník.

NÁRODNÍ DIVADLO V BRNĚ.

Opera zmohla se tedy konečně koncem listopadu na novinku, známou francouzskou komickou operu Delibesova Král to řekl, která, díky jednotlivým dobrým solistům (zejména p. Fialové) dopadla po této stránce výborně. Ale co z tohoto roztomilého díla udělala režie, bylo k pohledání. Pod heslem, že »to do naší doby nepatří«, osekala dílo tak, že z něho vyvanula veškerá příchut. Bylo-li třeba zkoušky z režisérské neschopnosti, byla složena z úspěchem věhodným. Po novince následovala řada pohostinských her p. Ruskowské a Em. Buriana. Ale již nám svítá východ z operní stagnace. Nejen, že mezery mezi solisty byly vyplněny, ale i nový kapelník byl přibrán, opravdu muzikant a odborník Jiráček, který byl při opeře v Hamburku. Je také naléhavě nutno rozmnožit sbor, zejména pánský, který se ztrácí v našem nynějším divadle; jak teprve by zanikl, až budeme hrát v městském, jež jsme pro své potřeby převzali na tři následující sezony?

V operě provedena novinka Terrasův Mírový kongres, roztomilá v hudbě, ale nepřilís vkusná v námětu.

Činohra se, věru, překonává. Dříve jsme čekali i rok, než původní hra, která přešla prkna jevištní v Praze, dostala se na naše divadlo. Teď si hrajeme samostatné novinky a pražským divadlům jsme v patách. 29. listop. provedena po prvé třiatková hra E. S. okola Námluvy. Moravský autor, dobře v Praze známý, posledním svým rozměrným románem, zkusil své štěstí v dramatu. Po vnější stránce vyhrál, nejen u obecnosti. Jeho hra je působivá, jsouc jevištně dobře stavěna; má řadu momentů lehké, skoro něžné komiky, ale nemá účele, ani cíle, je bez páteře. Chce předvésti komedii životního zápasu otce a dcerami, jež hrozí najednou se vdát a ohrozit tím životní dílo otce; chce, jak z dodatku autora v Lidových novinách tuto možno vyčísti, zobrazit osmnáctiletou, která se protřepá a protřepá k ryzi lásce. Místo zápasu otce a dcer jsme svědky málo vábného hádání tří sester, místo očistného zápasu osmnáctileté slyšíme jakés blouznění, jež je důsledné v tom, že překvapí i svým koncem, který je zloha nemožný. Zachráněna byla hra výborným provedením, o něž se zasloužila sl. Sudová, Novotná a Pechová, z pánů Veverka, Vojta, Pech, Auerswald. — Tillovy Pány na

vše viděli jsme hned po Praze, ještě před Sokolovou premiérou. Tato slabá hra zachycuje z moravského prostředí alespoň něco vnějšího, když zůstává vnitřní hodnotě mnoho dlužna, ba když se na ní prohřešuje tím, že láme hrdinu v zbabělce. Slovák bývá, když se odhodlá, typem houževnatosti. Hráno bylo velmi dobře a zejména p. Urbánkovou a p. Vojtou (starosta a jeho dcera).

Poslední novinkou naší činohry byly G. Preissové Dvě ukolébavky. Je v nich mnoho citu, velká poctivost, ale málo dramatickosti. Povídka na jevišti, která ví, co říci chce a také to poví určitě, pevně, snad až příliš důkladně. Těžká úloha Biby rozbila se v rukou sl. Tůmové na několik dobrých (dramatických) a řadu slabých scén.

V prosinci bude provedena ještě jedna původní hra moravského autora dra Martínka dramatická báseň Svatopluk, hra pozoruhodných kvalit jevištních a básnických.

Čtenáře bude jistě zajímat příští stánek českého umění divadelního v Brně, městské divadlo, v němž se dosud za velké peníze poplatnictva (roční deficit kol 300.000 K) hrálo jen německy s vyloučením českých a velké většiny slovanských autorů. Česká správa města Brna zařídila i nové dispoice s budovou, kterou propůjčila na následující tři roky českým hrám. Divadlo vnitřkem podobá se Národnímu v Praze, je ovšem menší a s menší péčí a důkladností stavěno jak uvnitř, tak zevně. Má poněkud příliš mnoho loží, žádná místa k stání. Scéna je rozměrná a i docí hluboká, akustika dobrá. Naši vážné divadelní práci dostane se vhodného rámce a bude nutno ho dobře vyplnit.

Ant. Pavlíček.

ŠVANDOVO DIVADLO NA SMÍCHOVĚ.

Druhou hrou Ibsenova cyklu v komorních večerech této scény byl »Rosmersholm« (posudek o Strindbergově »Princezně s korunkou« nelze podati z důsledku nepřítomnosti referentovy tomuto představení), jenž s »Heddou Gablerovou«, »Norou« a »Paní z námoří« tvoří oproti sociálně problémovým hrám tohoto norského klasika (Opory společnosti, Nepřítel lidu, Strašidla, Divoká kachna) skupinu, v níž individuální procesy duší převládají nad vnějšími popudy dějovými. Takovým více zevním popudem dějovým v »Rosmersholmu« je zápas starého náboženského konservatismu, jehož představitelem je rektor Kroll, a zásad svobodomyšlných, jak hlásá je Rebeka Westová prostřednictvím Rosmera, vlastníka Rosmersholmu a bývalého pastora, na něhož působí rozhodujícím vlivem. Nekonečí-li tento boj vítězství mladých, ale návratem jich k zastaralým predsudkům a tradicím a katastrofou, jejíž předvěstí jsou duše příslušníků Rosmersholmu, v podobě bílých ořů (odtud podvojný název kusu »Bílí koně«) poblíž dvorce se objevující, je příčinou toho degenerace, již ani mladí zbýti rázem se nedovedli. Provedení za režie p. Novákovy a s předními silami smíchovského souboru nezustalo pod úrovní reprodukce »Heddy Gablerovy«, o níž bylo také na těchto místech mluveno, a jeví se zvláště v oduševnělém proniknutí slovního materiálu, jež ve spojení s případně volenými výrazovými prostředky docílovalo ve vysoké míře nálady, která pro tuto i jiné Ibsenovy hry je tak příznačná. Rovnocenně vzornými byly výkony p. Švandové v roli slečny Westové, p. Kadlece jako Rosmera a p. Nováková Krolla. Fysiognomicky pozoruhodně vybalil postavu Petra Mortensgorda p. Nejedlý, osobitě charakterisoval

Ulrika Brendla p. Kalista a — jako vždy — i zde sympaticky podala svou paní Helsetovou pí. Nedošinská. Četné návštěvy dosavadních repris hry svědčí o zdárných výsledcích správného

směru výchovy zdejšího divadelního publika, které dobře snese i těžší sousto. Literární doprovod na mezzakktí opatřil tentokrát dr. Gust. Pallas. S.

Z CIZÍCH DIVADEL

POLSKÉ DIVADLO.

V neděli dne 20. října t. r. oslavilo měst. divadlo krakovské Jul. Slowackého jubileum 25letého trvání. Slavnost zahájena koncertní skladbou Chopinovou a deklamací »Prologu«, napsaného Asnykem na počest otevření div. před 25 léty a předneseného Wl. Kosínským. Po zapění staropolské písně »Gaude, Mater Polonia« pronesl slavnostní řeč nynější ředitel div. Teofil Trzeciński, jenž mluvil o minulosti divadla, zmínil se o bývalých ředitelích i tvůrci divadla, arch. J. Zawiejském, a přál také do budoucna této jedné z prvních scén polských všeho zdu. Na to ohlášen výsledek jubilejního konkursu, určeného nejdokonalejším dram. dílům posledního čtvrtstoletí. Odměnění byli: Przybyszewski, Zapolska, Perzyński a Rittner. Po přednesu básně J. Relidzyńského »Na święto sceny krakowskiej« hercem T. Białkowským odhalena pamětní deska prvnímu řed. T. Pawlikowskému, při čemž pronesl nadšenou řeč zástupce rady městské, náměstek starosty Rolle. Večer sehráno Wyspiańského »Wyzwolenie«. Ředitelství vydalo k této slavnosti pamětní spis s vyobrazením divadla a jeho historií od řed. »Nowe Reformy« a vynikajícího div. kritika Wład. Prokiesche, z níž vyjímáme následující: Budova nového měst. divadla krakovského vystavěna v letech 1891—93, ačkoliv rozhodnutí o tom stalo se v městské radě již r. 1886. Pohnutkou byly vzrůstající potřeby i požadavky velkoměstské i umělecké, jímž obě dřívější divadla na náměstí Štěpánském i v ul. sv. Jana hověti nemohla. Stavbu provedl krakovský arch. Jan Zawiejski a na úhradu nákladu 1,400 000 K přispěli mimo města i vynikající polští jednotlivci, na příkl. Helena Modrzejewska 1755-90 K. Prvním ředitelem stal se Tadeusz Pawlikowski (1893—99), dramaturgem Józef Kotarbiński. Doba Pawlikowského prá-

vem pokládána za nejskvělejší v dějinách krakovského divadla. Pawlikowski přivedl za sebou nejlepší herce polské (Ant. Hofman, Bronisl. Wolska, Paulina Wojnowska, Tekla Trapszówna, Wanda Szymaszkowa, Sobiesław, Roman a j.), učnil z divadla středisko kulturního a uměleckého ruchu, přiblížil je západu, zmmodernisoval ve stylu i směru literárním při současném vyzdvížení umělecké úrovně herecké i výpravy a byl prvním, jenž poskytl přístupu pronikajícím snahám Mladé Polsky. V l. 1899—1905 vystřídali ho Kotarbiński. Jestli Pawlikowski dbal kultu herecké reprodukce a stylovosti představení, řed. Kotarbiński, představitel klassického romantismu, snažil se o vytvoření repertoáru. Za něho ožívá se poprvé se scénou jméno Stan. Wyspiańského, členy div. stávají se Michał Tarasiewicz, Mary Przybyłówna, Stanisława Wysocka a Helena Mrozowska, založen pensijní fond herců. Nástupce jeho, řed. Ludwik Solksi (1905—1913) zvýšil divadelní návštěvy pečlivou prací hereckou i režisérskou. Po r. 1913 divadlo nezadáno soukromému podnikateli, nýbrž město samo ponechalo si vedení finanční, stránky a ředitelem jmenovalo opět Pawlikowského, který setrval tu do podzimu r. 1914. V srpnu 1914 použito prostor divadla za průchodní bydlisté vojska a po nastavší evakuaci města prodělá družina herecká za vedení zvěcn. Ondřeje Mielewského uchýlila se zprvu do div. Novosti a později opět do městského, kde pořádala hry na vlastní účet. R. 1915 po smrti Pawlikowského povolán starostou města na ředitelský stolec známý básník a dram. spisovatel Lucyan Rydel (od podzimu 1915 do léta 1916), poté Adam Grzymała-Siedlecki (do léta 1918), jenž k ruce měl režiséry Bońcu, Jednowského, Noskowského a Stanisławského, a od srpna 1918 je ředitelem scény krakovské Teofil Trzeciński. Ryd.

KRONIKA

Autor »Cyrana z Bergeracu« mrtev! Nelze takřka uvěřiti, že by jen duch a ne také tělesná schránka tohoto velikého člověka, jemný právem platilo přivítá básníka bohem poeznaného, byla nesmrtelnou. Žel, že trpkým údělem všeho živoucího je neodvratný konec. Edmonda Rostanda není více! Kusá zpráva z krutě postižené, zdeptané a ušlapané, leč dnes již hrdě téměř zvedající Francie, k níž povždy v obdivu upíral se náš zrak, přinesla smutnou tuto zvěst a vzbudila — jného nemohouc — uznalou připomínku nadbytku krásy, již účastnými nás učinil. U nás známe Rostanda kromě z nedostizného jeho »Cyrana«, básnicky skvěle přeloženého mistrem českého Parnassu, Jarosl. Vrchlickým, zejména z »Romantiků« (Les Romanesques), jež v pietním provedení Smíchovských ozřejmil nám neméně závažně umělecký profil básníkův. Rostand je pravým dítětem krásné své domoviny, jemným a ušlechtilým, vznětlivým a cituplným, rytířským a diskretním, vtipným a vervním, slovem romantik, jenž však nikdy nezabředl do prázdných slovních tirad, než dbal

vždy nejvyššího příkazu životní přirozenosti, v níž také výraz milostného vzrušení nabyl osobitě vzácných forem. Vlastnosti tyto plně a sytě obrajší se ve všech jeho hrách, zvucném, elegantním a jiskřivým veršem psaných, smavými a hravými »Romantiky« počínaje (z r. 1894) přes typovou, pohádkově snovou »Princeznu v dále« (»La princesse lointaine«, 1895) až k »Samaritance« (»La Samaritaine«, 1897) a od klassického »Cyrana« (1897) přes elegické drama o Napoleonově synu (L'Aiglon — Orlík, 1900) až k bajkové hře o »Chantecleru«. V minulých těžkých dobách stanul i Rostand věrně ve službách své vlasti, věnuje jí britké své pero, jež vypadlo mu z ruky právě v okamžiku, kdy zajisté chystal se osvobozené a novým lesem se zaskvívající zapětí nejslavnější svůj chvalo zpěv. . . . Byl rodem z Marseillu a zemřel padesátiletý. Ryd.

České divadlo na Slovensko. »Národní listy« ze dne 18. t. m. píší: Hned několik divadelních společností českých chystá se na Slovensko. Než tam pojedou, nechť si ředitelé dobře rozváží, jaká po-

vinnost je čeká. Výběr kusů musí býti nejpečlivější, nesmí se hráti lehký cizí brak, ale jen dobré divadelní práce. Slovensko nemělo divadelních představení, ty dva tři ochotnické sbory slovenské nemohly hráti jinde, než doma. Čeští herci, kteří budou hráti na Slovensku, mají povinnosti k domovu i k slovenskému tisku. Mají ukázati novému obecnstvu dobrou tvorbu českou, mají je seznámiti s naším kulturním životem. Poslání našich herců bude tam ryze kulturní, herci budou naše kulturní poselstvo a toho musejí býti pamětlivi.

Ivan Cankar, nejvýznačnější slovinský spisovatel, zemřel 11. prosince t. r. v Lublani. Jeho literární dílo obsahuje vedle řady knih svérázných povídek a románů, také (několik) dramatických prací j. Za narodov blagor, Krásná Vidla, Hlapci, Jakob Ruda a Kralj na Betajnovi, z nichž některé přeloženy byly také do češtiny a hrány na našich jevištích. Cankar narodil se r. 1876.

Dramatická umělkyně pí. Anna Sedláčková, člen činoherního souboru Národního divadla, oslavila dne 20. prosince t. r. svou patnáctiletou činnost u tohoto ústavu. Vystoupila toho dne v jedné z nejvýznačnějších svých rolí, jako Kleopatry, v Shavově hře »Caesar a Kleopatra«, zahrnuta projevy lichotivého uznání.

Recitační večer Gabriela Harta, konaný dne 12. prosince v Obecním domě ve prospěch osiřelých dětí Kudrnových a pod aktuálním heslem:

»Touha po svobodě a její vyplnění v našem básnictví«, byl by už pro svůj humanitní účel zasluhoval bedlivějšího zřetele české veřejnosti, nežli se mu dostalo. Program co nejpečlivěji a nejkritičtěji volený zahrnul ve dvou částech (I. Touha, II. Vyplnění) ukázky vlastenecké poesie básníků starších až po nejmodernější. Zahájen Kollárovým »Předzpěvem k Slávy dceři«, pokračoval Nerudou, Čechem, Vrchlickým, Sládkem, Quisem, Macharem, Bezručem, Dykem, Fšerem a Theerem, Horkým, Zvěřinou a skončil Neumannovým nadšeným »Pozdravem T. G. Masarykově«. Sujet přinesl sám o sobě také již způsob přednesu, uslechtilé vzrušeného, jenž vystřídán citovým zvrácením odpovídá nejlépe prostředkům deklamačního umění p. Hartova, jež ani tu — jako již dříve při přednáškových a recitačních večerech Osvětového Svazu — v účinku nesehalo. R.

»Panenský večírek«, aktovka Gabr. Zapolské, jejíž dokončení právě přinášíme, obdržeti lze v scsítích »Českého divadla« (6.—10.) v administr. tohoto listu a po vyčerpání u překladatele (Praha-Vyšehrad, Neklanova 44) ve zvláštních otiscích.

Opava. V článku K. Maška: Divadlo a národ v předešlém čísle má znít v sazbě zkomolený passus druhého odstavce takto: A když přišla ta velká chvíle — šli jsme ji opět posvětit v drahé budově Národního divadla, která jest nám až dosud tím, čím jinde byla akropolis, kapitól, chrámy a paláce panovnické.

POCHOTNICTVO

Tuto rubriku řídí a za ni odpovídá prof. K. Štěpánek.

Výsledek soutěže o VI. Tylovu cenu, vypsanou výkonným výborem Ú. M. D. O. Č. Závěrečná schůze poroty konala se 6. prosince 1918. Do 31. března t. r. sešlo se 20 prací, z nichž jedna nevyplňovala celý večer a čtyři nebyly zadány anonymně. Z ostatních her porota podrobně uvažovala, vyhovuje-li která svou cenou uměleckou a literární, svou tendencí zvláště národní, svou účinností jevištní a svou vhodností a proveditelností na našich divadlech ochotnických. Uznala pak jednomyslně za relativně nejlepší lidovou hru z XVIII. stol. »Prstýnek« a při otevření obálky shledáno, že autorem jest pí. **Abigail Horáková** v Turnově. Porota se jednomyslně usnesla udělit jí VI. Tylovu cenu 500 K i přes to, že hra klade zvýšené požadavky na menší jeviště ochotnická.

Z her ostatních porota se usnesla upozorniti na veselohru »Obchod nade vše« pro její nesporné hodnoty jevištní. V porotě zasedali pp. prof. Jiří V. Klíma, spis. Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer), učít. Bohdan Skála, prof. K. Štěpánek a redaktor Adolf Wenig.

Tříkrálový večer divadelního ochotnictva uspořádá Pražský okres na Žofíně dne 6. ledna 1919 ve prospěch úkolů Ú. M. D. O. Č. Sestavený pořad ve tři oddělení vykazuje řadu pestrých a původních čísel, jež vyplní tentokrát vesměs zdatné a přední ochotnické síly našich jednot. Vedle těch účinkovati bude hudební sbor I. Československého pěšího pluku. Po ukončení pořadu taneční vínek. Počátek v 7 hodin večer. Sedadlo u stolu v I. pořadí K 6.60, v II. pořadí K 4.40 (včetně zemské dávky). Lože pro 5 osob K 27.50. Předprodej lístků: u pí. Truhlářové, v »Koruně« a »Na Košíku«, v »Rokoko«, Srbek a Ouředník v Charvátově ulici, v knihkupectví F. A. Urbánek u Národního divadla a v kanceláři Ú. M. D. O. Č. ve Smetanově ul. č. 16, kdež možno obdržeti proti

průkazu členské listky za snížen. ceny pro členstvo organizovaných sdružení. 6. leden 1919 bude dostaveníčkem ochotnictva Velké Prahy a v den ten žádná jednotka něho nepořádá!

»Jevišťe v hledišti« — VII. Divadelní šibřinky uspořádány budou na Žofíně po pětileté přestávce opět v první postní sobotu, jež tentokrát připadne na 8. březen 1918. Tradičně oblíbený tento ples našeho ochotnictva ponese se rázem: »Proč bychom se netěšili«. Pořadatelský výbor připravuje dle podaných námětů pořad, který slibuje předčítí vše, co dosud v našich šibřinkách bylo. Lístky možno dostati v reklamační kanceláři ve Smetanově ul. č. 16, počátkem ledna. Kdo z členstva by působiti chtěl v pořadatelstvu, přihlas se do 31. prosince 1918.

Dne 21. října t. r. zemřel v Čes. Třebové p. **J. Doleček**, jednatel spolku div. ochot. »Hýbl«. Byl to muž povahy ryzí a při tom skromné a nezištné. Hojná účast staršího členstva na pohřbu byla nejlepší důkazem přízně, jakou zesnulý se těšil. Bohužel mladší členstvo nejeví dosti smyslu pro své povinnosti organizační.

— Ochot. spol. »Havlíček« v Domažlicích odvedl ve prospěch Tylova domu v Plzni 100 K.

— **Malostranské kvarteto** (pp. Zdenek a Beno Časlavští, Frt. Diblík ml. a Jos. Bayer) uvedlo se do našich ochot. kruhů velmi slibně účinkováním na zábavě besedy »Stankovský« a »Tylova kroužku«. Děkujeme za tuto účast, doufáme, že zůstane nám i nadále věrno.

Ú. M. D. O. Č.

Ve schůzi výkonného výboru, konané dne 10. pros. t. r. pojednáno bylo podrobněji o nastávajících úkolech osvětových na základě součinnosti s »Osvětovým svazem« a jinými jednotami. K podnětu Tylova II. okrsku v Plzni usneseno dohod-

nouti se o svolání zástupců autorů, aby otázka provozovacího práva byla řešena jednotně. Ostatní pořad zabraly chystané »Šibřínky« a »Večer tříkrálový«. Za nového člena přijat byl »Odbor Nár. Jednoty pošumavské« v Mochotíně u Klatov.

Upozornění. Všechny interesity žádáme, aby úředovně Ú. M. D. O. Č. oznamovali jména a sídla: všech spolků a odborů hrajících divadlo v jejich okolí.

Organisované jednoty žádáme bez výjimky, aby nám laskavě zaslaly z každého divadelního představení po jednom plakátu.

OKRSKY.

Pražský okrsek Ú. M. D. O. Č. žádá veškerá organisovaná sdružení, aby mu včas (pokud možno týden předem) oznamovali: pořádání divadelních představení, večírků a jiných podniků, jakož i členských a valných schůzí, by do těchto mohli býti vysíláni delegovaní zpravodajové, kteří v zájmu jednotného a důstojného postupu jsou povinni ústředí okrsku referovati, aby mohla býti vedena náležitá evidence o činnosti našich jednot. Sdružení, oznamte i správnou adresu činovníka, jemuž mají býti veškerá sdělení organizační zasílána, neboť posílání spolkového orgánu, oběžníků a pod. do místností spolkových mnohdy celou agendu zdržuje.

Do pracovní komise, jež koná schůze každý pátek v 7 hodin večer v Ú. M. D. O. Č. nechť každá jednota Velké Prahy jmenuje a vysílá alespoň jednoho zástupce. — Ženský odbor byl ustaven a je na člencích našich jednot, aby hojnými přihláškami daly na jevo svoje organizační pochopení.

Je mnoho sdružení, která sice platí příspěvky, ale naše výzvy, oběžníky a pod. nechávají nevyřízeny a nepovšimnuty. Tuto liknavost a netečnost bude nutno na příště léčiti tím, že jednoty, jež podobně jednají, budou v organizačních zprávách jmenovány. Od nového roku zaveďte všude pro členstvo jednoty Matičky vydané legimitace organizační. I jednotné odznaky má kancelář již opět na skladě. Kancelář okrsku úřaduje denně od 4—7. hod. odpo. ve Smetanově ul. č. 16.

Tylův II. okrsek v Plzni (župa ochotnictva českého západu) zahájila činnost svou divadelním představením »Vodní družstvo« ve prospěch »Tylova domu«. Úspěch jak morální, tak finanční dobrý. — Týž pořádá pro své organisované spolky v Ú. M. D. O. Č. režisérský kurs pro výchovu režisérů; první přednáška p. Vend. Budila, div. ředitele byla v neděli dne 3. listopadu t. r. Thema: o dějinách divadla, o mluveném slově, recitace a ukázky jednotlivých gest a přednesu. — Druhá přednáška p. ředitele V. Budila v neděli 10. listopadu t. r.; na programu: rozbor zkoušky čtené. — Třetí přednáška p. ředitele 17. listopadu t. r.; Rozbor zkoušky aranžované a generální. — Rovněž čtvrtou přednáškou 24. listopadu t. r. a pátou přednáškou 1. prosince t. r. vykonal p. ředitel Budil. — Další bude dodatečně ještě oznámeno. Účastníků kursu je dosud 117. Poplatek činí na celý kurs 20 K, na jednotlivou přednášku 5 K. Přednášky konají se v místnostech Městanské Besedy v Plzni, kterémuž účelu byly místnosti laskavě propůjčeny. Zájem na kursu tomto je veliký. Účastníci po absolvování obdrží zvláštní »osvědčení« o návštěvě kursu. — Tylův druhý okrsek dnes čítá přes 50 spolků a jednot, včetně též odborové místo ochotnictva kraje klatovského »Turnovský«, kteréž má se státi později okrskem. — Spolky a jednoty nechť se ve všem obracejí přímo na okrskovou radu ve svých přáních; místno-

sti jsou v »Řemeslnické besedě« v Plzni, kdež se úřaduje každý den od 10—11. hod. dopoledne vyjma neděle a svátky. Příspěvky zasílají se přímo na okrsek a dopisy buďtež řízeny na tajemníka okrsku, p. G. Růžičku, Plzeň, Všech svatých ul. č. 6. Též ohledně přednášek obraťte se na okrskovou radu. Zároveň buďte zaslány zprávy jednou měsíčně o spolkové činnosti a pořádání představení a schůzí. K těmto na požádání vyšle se zdarma zástupce okrsku. Nutno však tyto včas oznámiti. Dále při Tylově okrsku zřízen fond ve prospěch »Tylova domu«, vlastního stánku pro veškeré organisované ochotníky. Jednoty a spolky se vybízejí, by ve prospěch tohoto fondu sehrály alespoň jedno představení a pak aby i ve svých sbírkách pamětlivě byly tohoto fondu.

Inž. R.

JEDNOTY.

Heřmanův Městec. Spolek div. ochot. »Heřman« měl dne 19. listopadu t. r. valnou hromadu ve spol. místnosti. Účastnila se jí většina členů, kteří se navrátili od vojenské povinnosti. Předsedající p. Fr. Pácal vzpomněl našich hrdinů legionářů a osvoboditelů československého státu. Za předsedu byl zvolen p. Fr. Pácal, za místopředsedu p. Jos. John, za pokladníka p. Jos. Suchánek a za jednatele p. Rud. Starý. Členové i nově zvolení činovníci slibovali svorně a společně pracovat, aby vynahradili vše, co za 4½ léta války bylo zničeno na poli ochot. činnosti. První představení uspořádá spolek o vánocích.

Praha. Beseda »Sítan k o v s k ý« uspořádala na vítanou vrátivších se členů-vojínů přátelský večírek v sále restaurace Kinského zahrady dne 7. t. m. Improvizovaný pořad, k němuž pěknými recitacemi a zpěvem přispěly dámy: Arnoldová, Bendová a pp. Paul, Pěkorný, Zelenka, Buránek a j., jakož i zdatné pěvecké malostranské kvarteto s pp. bratry Časlavskými, promísen byl příležitostným proslovem předsedy ústředí prof. K. Štěpánka a V. Troušila, kteří vhodně poukázali na význam organizačního sdružování a cílevědomou uslechtilou a kulturní zábavu. U klavíru ochotně účinkoval p. Ferd. Dvořák.

Tylův kroužek pořádal dne 15. t. m. u »Bubenčků« zdařilý Mikulášský večírek s časovým programem, jenž mile pobavil četné shromážděné přátele tohoto sdružení, odsouzeného, bohužel, pro nedostatek vhodné místnosti k nečinnosti. Podařilo se získati Švandovo divadlo, o něž se vyjednává, rozvíne spolek jistě novou činnost. Aspoň zdařilý večírek nás přesvědčil, že kroužek dovede soustřediti síly v každém ohledu pozoruhodné. A proto s chutí k dílu!

Plzeň. Jednota div. ochotníků »Tyl« sehrála v pátek dne 1. listopadu 1918 ve spolkovém domě »Nebe« divadelní představení »Bankrotář« od J. K. Tyla. Režisér p. prof. Mašek. Výprava pěkná. Ohledně výkonu příznati dlužno, že vše dobře bylo nastudováno a veškeri čestně se zhostili svých úloh. Představení toto bylo hojně navštíveno, takže výsledkem mohla býti jednota spokojena. Čistý výnos věnován ve prospěch »Tylova domu«. — Jednotě přejeme k další činnosti mnoho zdaru. Nuž čile jen k vytčenému cíli!

Tylův II. okrsek (župa ochotnictva na českém západě) Ú. M. D. O. Č. v Plzni sehrál v neděli dne 27. října 1918 slavnostní zahajovací představení »Vodní družstvo«, veselohra o 3 jedn., režisér p. Jos. Budil. Velká dvorana. Výprava velice zdařilá. Účinkovaly přední síly místních spolků. Vedlo by daleko probírat jednotlivé výkony, nutno jen příznati, že všichni čestně zhostili

se svých úloh. Díky všem, kdož jakýmkoliv způsobem přičinili se o zdar tohoto představení. Čistý výnos věnován ve prospěch postavení »Tylova domu«. Hodno následování. — Ing. R.

Jednota divadelních ochotníků »Tyl« v Plzni se hrála v pátek dne 27. září 1918 ve velké dvoraně spolkového domu »Nebe« slavnostní zahajovací představení »Staří blázni«, veselohra o 3 jednáních. Režisér p. K. Baar. Výprava zdařilá. Co se týče účinkujících, nutno se zvláště zmíniti o výkonech p. J. Langra (Paroubek), pí. A. Zemanové (Procházková), p. R. Zemana (Kormoráček), p. K. Baara (Záhora), sl. M. Kendrové (Karla); též ostatní čestně se zhostili svých úloh. Jedno jest si přát: by taneční zábavy po představení odpadly, neb toto samotnému představení mnoho neprospívá. K.

Táž jednota sehrála v sobotu dne 2. listopadu 1918 divadelní představení »Třetí zvonění« od V. Štecha. Veselohra o 3 jednáních. Velká dvorana měst. besedy. Obsazení vhodné mimo některé úlohy, jež nebyly právě v dobrých rukou. Nutno pro podruhé věnovati větší pozornost obsazení. Velice dobře se uplatnili p. K. Richter (Sadílek), sl. M. Kendrová (Kůžena), pí. A. Zemanová (Kváčková), p. Fr. Mařík (JUDr. Hudec), p. R. Zeman (Hvězditinský), p. Jos. Lanđer (Kaštil), též ostatní dobře se zhostili svých úloh. Čistý výnos věnován fondu »Tylova domu«. — Jednota

»Tyl«, kterouž dlužno klásti na prvé místo mezi ochotnictvem českého západu, nechť kráčí dále ve svých tendencích, nechť cíl vytknutý jest vždy na zřeteli a činností svou nechť je vzorem. -R-

Valentin Trousil, neuvážený a zasloužilý pracovník a průkopník organizace československého ochotnictva oslaví 11. ledna příštího roku své abrahamoviny.

Ochotnickým spolkům vřele doporučujeme dvě nové hry, vyšlé ve Švejdově divadelním sborníku. Prvá »V příboji«, hra ze současného života o 3 dějstvích od A. Hegnerové je tím zajímavá a napínavá, že její děj se odehrává v době vypuknutí války, kdy na ulicích maďarských provolávala se válce »sláva«, až po dobu našeho přimknutí se k Slovákům a k slavné naší české národní přísaze politické. — Druhá, »Kostnické plameny«, jest neobyčejně působivá historická hra o životě a utrpení Mistra Jana Husa ve 3 obrazech od J. F. Karasa a hodí se zvláště k oslavám Husovým a k 500letému výročí počátku husitských válek v r. 1919. Ve hře vystupuje málo osob a hodí se proto pro každé i malé jeviště. Naše ochotnictvo již pro ušlechtilé tendence jistě rádo sáhne po obou hrách. Knižní objednávky vyřídí nakladatel Fr. Švejda, knihkupec v Praze-VIII.

Z pohnutek ryze literárních a uměleckých a z nich nutně vyplývajících zásad, vzdávám se redakce časopisu „České Divadlo“, jež byla mi před rokem slavným výborem „Matice divadelní“ nabídnuta. Toužil jsem upřímně povznést list na nejvdáženější úroveň, ač poměry, na něž jsem byl odkázán, nedovoľovaly mi to vždy a ve všem. Vřelými díky jsem zavázán všem pp. spolupracovníkům, kteří mou snahu ochotně podporovali.

Karel Engelmüller.

V Praze, dne 1. prosince 1918.

ORGAN MATICE DIVADELNÍ
A ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

Rukopisů nevyžádaných nevracíme. Listy přijímají se jen frankované. Zvláštními dopisy reakce neodpovídá.

Rediguje KAREL ENGELMÜLLER.

Nákladem Matice Divadelní.

Knihstiskárna „Melantrich“ v Praze.

LITERÁRNÍ NOVINKY.

(V této rubrice zaznamenáváme všechny literární publikace redakci přímo zaslané.)

Z nakladatelství Františka Švejdy v Praze-VIII.
St. Kovanda: »Jitro«, komedie o jednom dějství. Švejdova divad. kronika sv. 34. Cena 80 h. — **K. Horák:** »Padesátka«, Divadelní žert o 1 jednání. Šv. div. sborníku sv. 36. Cena K 1.30. — **Bedřich Vrbský:** »Hra o srdce«, Komedie o třech dějstvích. Šv. div. sborníku sv. 37. Cena K 2.— — **Anna Hegnerová:** »V příboji«. Hra ze současného života o třech dějstvích. Švejdova div. sborníku sv. 38. Cena K 1.50.

Nákladem Divadelního odboru vzdělávacího sboru pro Plzeň a o.: »Umění všem«. Program 115. Lidového představení dne 16. pros. t. r.

Nákladem vydav. »Bezkyd. Besed« v Raškovících, Slezsko: Slezské písníčky. Sebral Jar. Ludv. Mikoláš. Nakreslil J. Müller (knihovnička Bezkydských Besed v Raškovících, r. 1918 sv. 2.). Tisk. Dra. Ed Grégra a syna v Praze, Hálkova 2. Za K 5.—.

VLÁSENKY

divadelní, z pravých vlasů. Stálý výběr, 500 kusů nových vlásenek. Oprava stářích paruk. Líidla, pudry, krepky, mastiks. Odličovací 1/2 kg 7 K 1 kg 14 K. Skříňka na líidla K 6.50. Ilustrovaný návod ku líčení — 45 masek K 4.— — dobírkou o 65 h více. Objednávky pro divad. líčení se i ná venek přijímají.

Jan P. Hakl, Praha-II., Žitná 34.
NEJVĚTŠÍ ODBORNÝ ZÁVOD V ČECHÁCH.

Na počest presidenta Masaryka a pro trvalou památku významné doby

Republikánský plakát svobody

ve prospěch pozůstalých po padlých českých legionářích,

dle originálu mistra Jakuba Obrovského ve třech velikostech.

Vyšel nákl. »Ženského Obzoru«, uměl. závod Jana Zieglosera, Praha Král. V. nohrady, Řípská 3.

⊗

»Ženský Obzor«, revue českých žen, chystá zvláštní slavnostní republikánské číslo s cennými příspěvky od předních literárních jmen žen i mužů.

⊗

Nákladem »Ženského Obzoru« vyjdou:
Sebr. spisy Pavly Maternové,
 významné české spisovatelky.
 Venkovští zástupci se hledají.

Vypsání cen.

Česká činohra v Praze vypisuje na počest československé republiky ceny, a to:

první cena 1000 K

a dvě

druhé ceny po 500 K

na celovečerní hru ze života československého, jejíž provedení nevyžaduje mnoho osob ani velké výpravy.

Soutěžící práce, čitelně psané, označené heslem a stejně označenou obálkou, v níž bude udána adresa autorova, buďtež zaslány nejdříve do konce dubna 1919 na adresu Dra Čenka Klieřa, ředitele Městské spořitelny, Pražské v. v., Praha II., Vojtěšská ul. 7.

Jména členů poroty budou oznámena do konce února 1919 v tomto časopise, v němž také oznámí se výsledek soutěže do konce září 1919.

Česká činohra vyhrazuje si, hru vypraviti za honorář dle sazeb stanovených spolkem čes. spisovatelů-beletristů »Máj«, jinak jest autoru vyhrazeno zcela volné právo provozovací pro ostatní divadla jakož i pro vydání hry tiskem.

V Praze, 10. prosince 1918.

Česká činohra.

Dr. Čeněk Klieř. B. Fuchs. Dr. B. Jahn.

Už vyšlo.

Už vyšlo.

Ochotníci pozor!

K nastalé saisoně doporučujeme všem div. spolkům původní novinku a repertoární hru Národního divadla v Brně, jakož i pražských předměstských divadel

MINULOST PANA RADY.

Fraška o 3 jednáních od Pavla Rudolfa.

Účinný děj, jediná pokojivá dekorace a málo osob jsou předností hry, která zvláště na malých jevištích zasluhuje hojného rozšíření. Knižně lze obdržeti v každém řádném knihkupectví nebo přímo u nakladatele

Frant. Švejdy v Praze-VIII.

- K oslavě naší samostatnosti -
- sehrajte působivé novinky: -

V PŘÍBOJI.

Hra ze současného života o 3 dějstvích. Napsala A. Hegnerová. Cena K 1.95. Hra zajímavá a napínavá, jejíž děj se odehrává v době vypuknutí války, kdy na ulicích maďarských provolávala se válce »Sláva« — až po dobu našeho přimknutí se k Slovákům a k slavné naší české národní přísaze politické.

RUDÝ KVĚT.

Efekttní hra sociální o 3 jednáních. Napsal Xaver Jager. Cena K 1.04.

POTOPA.

Historická hra o 6 obrazech. Dle stejnojmenného románu H. Sienkiewicze napsal Xaver Jager. Cena K 1.30.

IVÁNKOVO ŠTĚSTÍ.

Báchorka o 4 obrazech. Napsal Ferdinand Strejček. Cena K 1.30.

NA RODNÉ HROUDĚ.

Drama o 4 dějstvích. Napsal J. F. Karas. Cena K 1.17.

Seznamy zdarma.

Nakl. FRANT. ŠVEJDA Praha-VIII.

NOVINKA.

KOSTNICKÉ PLAMENY.

Historická hra o životě a utrpení Mistra Jana Husa ve 3 obrazech Napsal J. F. Karas.

Neobyčejně působivá historická hra o Mistru Janu Husovi s málo osobami.

Hodí se pro každé i malé jeviště.

Zvláště hodí se k oslavám Husovým a 500-letého výročí počátku husit, válek r. 1919. Knihu za K 3.25 (i s drahotní přírážkou) zašle

Nakl. FRANT. ŠVEJDA v Praze-VIII.

PŮJČOVNA DIVADELNÍCH A MAŠKARNÍCH OBLEKŮ

Umělecko-průmyslový závod

**BAR. BOSSNEROVÁ,
PRAHA II., PERŠTÝN 18**

„U Sladkých“, dříve Hynek Frída.

nabízí ctěným ochotnickým jednotám veškeré výpravy k divadelním představením v bezvadném provedení: antickém slohovém, historickém, moderním, ku slavnostem v přírodě rázu selského, k představením dětským v pohádkových výpravách, k večírkům, causeriím, kabaretům a t. d.

Zařizování jevišť, jednotlivé dekorace, kaširované věci, kostýmy všeho druhu, maškarní obleky jednotlivě, celé skupiny v nádherném provedení ve velkém výběru vždy na skladě. Výroba nových kostýmů přesně dle míry na objednávku, vlásenky, krepy, líčidla a t. d.

Založeno r. 1870.

Telefon 5892.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM.

————— ORGÁN —————

MATICE DIVADELNÍ A ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA
ČESKO-SLOVENSKÉHO.

—————
ROČNÍK III.
—————

ŘÍDIL REDAKČNÍ SBOR MATICE DIVADELNÍ.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR DR. ČENĚK KLIER.

1919.

MAJITEL, NAKLADATEL A VYDAVATEL MATICE DIVADELNÍ V PRAZE.
KNIHTISKÁRNA VONDRUŠKA, SPOTT A SPOL. V KARLÍNĚ.

Obsah III. ročníku „Českého Divadla“.

	Str.		Str.
I. Články a úvahy všeobecné:		3. Ústřední Matice divad. ochotnictva	
—an: Proti státní dávce z divadel	98	česko-slov.	12, 34, 52, 67, 92, 107
Borotinský Jaroslav: J. K. Tyl v bouřlivém		4. Jednoty ochotnické:	
roce 1848. Vzpomínka časová	73	Bdín u N. Strašecí	110
Čelakovický B.: Divadlo a politika	44	Bohdaneč u Pardubic	110
„ „ V duchu Husově	57	Čermná u Stankova	92
„ „ Vzpamatujme se!	97	Česká Třebová	14
Herman Fr. Dr.: O Národní divadlo	1	Dobřany	111
„ „ „ Ještě o Národní divadlo	42	Dolní Kralovice nad Želivkou	14
„ „ „ Rozhodná doba českého diva-		Doudlevice	14
delnictví	99	Heřmanův Městec	15
Holešovská Marie: Divadlo a děti	17	Hloubětín	15
Merhan F.: Pod čarou	18	Horní Cerekev	15
„ „ Smíme v divadle jen chválit?	58	Jilové u Prahy	111
Pavlíček A.: Brněnská divadelní otázka	5	Klobuky	111
Redakční sbor „Českého Divadla“: Do nového		Kolín n. L.	93
roku	1	Kostelec nad Černými lesy	15
Skála B.: Ke sjezdu česko-slovenského ochot-		Lobzy u Plzně	111
nictva	41	Louny	70, 111
Skála B.: Nový divadelní zákon	60	Plzeň	111
„ „ Za nový divadelní zákon	73	Pražský okrsek (přehled činnosti jednot)	109
Štěpánek K.: Bělinskij a divadlo	3, 20, 46	Přeštice	111
Táborský V. Š.: Vzpomínky na zahájení her		Roudnice	111
v Národním divadle	58, 74	Škvřiny	112
II. Bibliografie	16, 37, 70, 93, 112	Vršovice	15
III. Časopisecký přehled	10, 28, 52, 66	5. Okrsky Ú. M. D. O. Č.:	
IV. Česká divadla:		Česká Třebová (Smetanův)	108
Brno: Národní divadlo (A. Pavlíček) 7, 24, 49, 65, 88, 103		České Budějovice (Macháčkův)	31, 36, 92, 108
Plzeň: Městské divadlo (Petr Fingal)	6, 64, 102	Horní Cerekev (Klicperův)	69
Praha: Komorní divadlo (Jakub Rydvan) 48, 62, 87		Kostelec nad Labem (Thámův)	70
Lidové divadlo „Urania“ (Dr. H.) 24, (rd.) 64		Louny (Vrchlického)	108
Národní divadlo (Dr. H.)	6, 101	Plzeň (Tylův II.)	14, 92
(O. Schäfer)	22, 47, 62, 85	Praha	13, 36, 54, 69, 92
Smíchov: Švandovo div. (M. Holešovská) 23, 48, 63		6. Ochotnický rádce:	
Vinohrady: Městské div. (V. K. Blahník) 22, 48, 85, 102		Likvidační bilance	70
(Nšv.)	6	Měnití název hry není dovoleno	54
V. Kronika (drobné zprávy) 9, 26, 50, 65, 89, 103		Nové ochotnické jednoty	54
VI. Pražský činoherní repertoire	37	O výhodách při poplatcích z provozovacích	
VII. Ochotnictvo:		práv	37
1. Články a úvahy:		Oznamování podniků spolkových	16
Blahník Vojtěch Kristian: K novým cestám		Stanovy jednot pro jednotlivé členy	70
ochotnictva	105	Výborná pomůcka k líčení	70
Herman Fr. Dr.: Ochotnickým spolkům	28	Zemská dávká ze zábav	16, 37
Holešovská M.: O výchovné ceně ochot-		7. Zprávy:	
představení	90	Dětská představení v Černovicích u Tábora	70
Lud.	11	Naši na Slovensku	15
Pan. spis ÚMČ. o její účasti na orga-		Padesátiny Val. Troušila	15
nizační kultur. ce ve státě Česko-slov.	29	VII. Ze slovanských divadel:	
2. Mat.	12, 32, 67, 107	Štěpánek V. Ph. Dr.: Ruské divadlo v re-	
		voluci	7, 25

Vychází jednou měsíčně mimo červenec a srpen. — Předplatné ročně K 6.—, poštou K 6:50. Jednotlivá čísla K 1.—. — Dopisy pro redakci přijímá kancelář Ú. M. D. O. Č. v Praze-II., Ostrovni (Smetanova) ulice čis. 16, kde je též administrace.

Ročník III.

V PRAZE DNE 25. BŘEZNA 1919.

Číslo 1.

DO NOVÉHO ROKU.

„Matice Divadelní“ hodlá rozvinouti svou činnost se zřetelem k požadavkům naší nové doby a chce se upřímně přičiňovati o to, aby zejména „České Divadlo“ bylo listem hledaným a odpovídajícím na všechny otázky českého divadelnictví. Proto zvolen byl zvláštní redakční sbor, který si obory zpravodajské rozdělil, aby bylo možno snáze vyhověti tomu, co má býti úkolem listu.

„České Divadlo“ má buditi zájem v nejširších kruzích, má sledovati časové otázky, má seznamovati s vývojem divadelnictví nejen v Čechách, nýbrž i v ostatních zemích Česko-slovenského státu, a má býti rádcem a vůdcem vzrůstajícího sboru nadšených ochotníků, kteří jsou nejpočetnějšími jeho čtenáři a podporovateli. Proto bude také úkolem nové redakce, aby vedle zřetele k literatuře a umění uplatnila v listě ráz lidový, který by z časopisu nečinil odborné literární revue, nýbrž list mluvící ke každému, kdo se o české divadelnictví zajímá.

Těžké a neupravené poměry, za kterých začínáme vydávati nový ročník, ještě nedovolují, abychom splnili všechno, co sami sobě i jiným slibujeme. Přinášíme však nejlepší vůli, nabízíme upřímně svou práci a zveme k ní všechny, kdo mohou a chtějí její pomoci a dobré věci prospěti!

V PRAZE v březnu 1919.

Redakční sbor „ČESKÉHO DIVADLA“.

□□□

Dr. FR. HERMAN:

O NÁRODNÍ DIVADLO.

Pročítáme-li staré i nové divadelní recenze nebo samostatné úvahy odborníků, seznáme, že se od počátku až po dnešní dobu nářikalo na správu Národního divadla a že se volalo po nápravě. Víme, za jakých poměrů povstalo. Jako každý podnik kulturní, museli jsme si i Národní divadlo sami postaviti a ze soukromých podpor vydržovati. Bylo nutno utvořiti zvláštní společnost s vyššími vklady, která za pomoci zemské subvence ústav vydržovala. V tom jest základní vada, která se uplatňovala potom i ve směru i v programu správy, protože požadavky kulturní přirozeně ustupují před

intencemi společnosti, sestavené ze složek zcela různorodých, ale spjatých cílem prospěchu osobního nebo hmotného. — Když potom přistoupil ještě moment politický, a z Národního divadla učiněna doména vládnoucí politické strany, nemohlo se českému umění v takovém ovzduší dařiti tak, jak toho žádal jeho svobodný rozmach.

Jdeme-li tedy až ke kořenu nedostatku, musíme také s druhé strany přiznati, že jakákoli náprava nezamezí steskům a nářkům do budoucna, protože správa takového uměleckého ústavu nevyhoví nikdy na všechny strany. Jde tedy o to, aby se docílilo nej-

výše možného úspěchu a aby se Národní divadlo stalo skutečnou baštou českého umění, nezávislou na libovůli jednotlivců, přístupnou celému národu a chloubou před cizinou. Tomu tak dosud nebylo. Jeho brány se otvíraly kruhu vyvolencův, umění vždycky samo o sobě nerozhodovalo, na zanedbávání domácí tvorby naříkáno od Nerudy až podnes, a zejména v posledních letech vyloučeny střední a lidové vrstvy z divadla skoro úplně. Žádný soukromý podnik výdělečný nebyl lépe veden, než Národní divadlo.

Výkřiky odporu splynuly v mohutný proud, když se český národ stal samostatným. Dnes už není pochyby, že Národní divadlo musí býti převzato státem a že jeho určení umělecké i národní musí býti prováděno spravedlivě, nestranně a pod kontrolou nejširší české veřejnosti. Jen tak mohou odpadnouti stížnosti do neschopnosti vedoucích činitelův a do jejich libovůle. Při zachování nezávislosti po stránce umělecké musí býti ústav spravován tak, aby rozhodoval pouze zájem veřejný. Toho podmínkou ovšem bude opatrná volba ředitelů, bez ohledu na jejich příslušnost politickou a společenskou, ale se zárukou jejich osobní a odborné zdatnosti a spravedlnosti, a taková úprava kontroly, jež by se dělila aspoň částečně o rozhodování a také odpovědnost. — Taková správa jednotná by měla býti zachována i v tom případě, kdyby došlo k rozdělení Národního divadla na samostatnou činohru a operu. O tom, jakým způsobem by se úprava správy rozřešila, bude jistě mnoho uvažováno, a měli by se o tom vysloviti nejen zkušení odborníci, ale i povolané korporace, aby byl takto dán podklad vládním orgánům. Snad by však i mnohý návrh jednotlivcův mohl lečterým dobrým námětem prospěti, a proto činím zde pokus, aby se stal popudem k dalšímu přemýšlení a podkladem jiných, dokonalejších návrhů.

V čelo správy Národního divadla budiž ustanoven ředitel, který by odpovídal za dodržení uměleckého programu, za splnění požadavku zlidovění ústavu a za správné vedení vnitřní. Umělecká správa budiž v rukou jeho, dramaturga (šéfa činohry) a kapelníka (šéfa opery). O přijímání her rozhoduje v každém oboru komise, které předsedá ředitel, a v níž jsou mimo dramaturga či kapelníka ještě tři členové: spisovatel (nebo skladatel), kritik (dram. či hudební) a umělec výkonný (herec či operní pěvec). Úřad lektora nepovažuji za nutný. Tyto komise studují zadané práce hned, jak dojdou. Neomluvitelný průtah nebudiž trpěn.

Ostatní správu divadla vede ředitelství ve schůzích za účasti dramaturga, kapelníka, finančníka, technika a zástupců všech skupin umělcův, úředníkův a zřízenců. — Státní dozor vykonává intendant, jmenovaný ministerstvem, který sleduje činnost ředitelství, účastní se jeho schůzí a referuje ministerstvu. — Při intendantuře v ministerstvu je zřízena „divadelní rada“, asi 10členný sbor poradní, který jmenuje členy komisi (dramatické a operní), navrhuje jmenování ředitele, dramaturga a kapelníka, rozhoduje o stížnostech z divadla a o stížnostech autorů do odmítnutí jejich prací. — Do „divadelní rady“ navrhuji určité korporace (na př. Máj, Syndikát čes. spisov., Uměl. Beseda, Divadelní Matice, Osvětový Svaz, Ústř. jednoty čes. herectva, Spolek pensistů Nár. divadla, Ú. M. D. O. Č. a j.) po třech členech, ze kterých pak ministerstvo vybere potřebný počet a jmenuje je členy divadelní rady na 5—6 let. — Doba jmenování ředitele, dramaturga a kapelníka nemá býti dlouhá. Vyhovuje-li, může býti opět jmenován. Ale členové komisi pro činohru a operu měli by býti jmenováni nejvýše na dva roky a pak vždycky vyměnění.

Nastíhují úpravu pouze v hrubých rysech a do podrobností se nepouštím. Vnitřní správu rozšiřuji o zástupce zúčastněných pracovníkův až po dělníka, protože to odpovídá demokratickému duchu doby, a že tyto všichni mají o rozkvět divadla nejen zájem, ale i jistou zásluhu. Rovněž návrh na zřízení divadelní rady a komisi při ředitelství vyšel ze snahy, rozšířiti vliv veřejnosti na správu divadla a vyloučiti strasti osobní. — Podřízení funkcionáři, jako: úřednictvo, ostatní kapelníci, režiséři, baletní mistr, malíř, správce šatny, rekvisitář atd., podléhají řediteli resp. ředitelství.

Pro Národní divadlo musí býti zřetel k výtěžku hmotnému až za cílem umělecko-národním. Ovšem, nesmí se hospodařiti zase tak, jak bylo zvykem, šlo-li o peníze státní nebo obecní. Stát by však musel finančně založiti ústav tak, aby své úkoly mohl čestně plniti. Hledíce k poměrům, uznáváme, že tu bude také jistá doba přechodní, ale doufáme, že ne dlouhá.

„Matice Divadelní“ bude nyní bedlivě sledovati vývoj této otázky, uvítá každý projev, náhled a návrh, který by jí byl na podnět tohoto článku zaslán, a sdělí jej zase veřejnosti.

Podotýkám jen, že stížnosti a stesky chyb neodstraní, ale spíše upřímná snaha nápravu provede.

K. ŠTĚPÁNEK:

BĚLINSKIJ A DIVADLO.

Zakladatel ruské literární kritiky, jenž stál u kolébky celé nové ruské literatury, náleží k nejvýznamnějším zakladatelům divadelní kritiky vůbec. Vášnivá láska k divadlu, ucelenost, důslednost a jasnost základních názorů na podstatu a význam divadelního umění poutají dosud pozornost k jeho úvahám, jež mohou poskytnouti východiska i v mnohých ožehavých otázkách přítomné doby. Již jako student, kdy podléhal vlivu filosofie Hegelovy, splatil daň dramatické Muse. Napsal tragedii, výraz to svého idealistického přesvědčení, že osobní dokonalost jest schopna odstraniti všechna bědství lidstva, a tragédie tato byla vlastním podnětem k jeho vyloučení z university (1832), formálně motivovanému — jeho neschopností. Co zatím v literárních úvahách krok za krokem, po tuhých vnitřních zápasech vymaňoval se z objeti Hegelova, v názorech svých o divadle stanul rázem na reálné půdě a zaujal stanovisko, hájící zásadu, že divadlo všemi svými stránkami vzdaluje diváka od suché a chladné výše spokojenosti samým sebou. Ve svých „Literárních snech“ (Literaturnyja mečtanija) volá: „Divadlo! . . . Milujete-li divadlo tak, jako já je miluji, t. j. všemi silami své duše, se vším nadšením, se vši horlivostí, jaké jest schopna pouze vznětlivá mládež, žízňící a vášnivá po dojmech krásy? Anebo, lépe řečeno, můžete-li nemilovati divadla nadevše na světě mimo blaho a pravdu? . . . Nesoustřeďují-li se v něm všechna kouzla, všechna opojení, všechna svůdnost krásných umění? . . . Které ze všech umění vládne takovými mocnými prostředky překvapovati duši dojmy a samovládne si s ní zahrávati? . . . Lyrika tlumočí přírodu neurčitě, možno říci hudebně; jejím předmětem jest celá příroda ve vši své nekonečnosti. Předmětem dramatu jest však výhradně člověk a jeho život, v němž projevuje se nejvyšší duchovní stránka celového života vesmíru.“

Bělinskij překvapuje přímo svou střízlivostí a jasným názorem na úzké spojení, jaké má býti mezi scénou a skutečným životem. Jen občas jeho prostou, přesvědčivou mluvou probleskují upomínky na filosofii Hegelovu. Tak na př. ve zmíněných „Literárních snech“ praví, že drama představuje člověka v jeho věčném zápase s vlastním „já“, s vlastním jeho významem, v jeho věčné činnosti, jejímž zdrojem jest usilování po jakémsi nejasném ideálu blaženosti, zřídka jím chápáné a ještě řidčeji dosažitelné. Stopy německé filosofie lze postřehnouti u Bělin-

ského i v odmítavém stanovisku k francouzské literatuře vůbec a dramatické zvláště. Odmítal nejen lžiklasickou tragedii, ale i Moliéra, Beaumarchéa, nemluvic ani o Viktoru Hugovi, v jehož dramatech viděl prostě hnus. Později změnil své stanovisko k francouzské literatuře a složil ji svůj hold, ale některé jeho úvahy z dřívějších dob jsou přímo přemrštěné a dýší stranickostí.

V úvahách o herci Karatyginovi Bělinskij vyslovil se jasně, proč přilnul celou vášní k divadlu. Jako horlivý a nadšený hlasatel lásky k lidem vážil si v divadle toho, že směřuje k úkolu vésti člověka po této cestě a vzbuzuje v něm tuto lásku. V divadle nežijeme svým životem, neprožíváme svých bolestí, neradujeme se vlastní radostí, nechvějeme se vlastním nebezpečím. Zde naše chladné „já“ mizí v ohnivém éteru lásky. „Proč chodíme do divadla, proč tak milujeme divadlo? Proto, že osvěžuje naši duši, uvadlou, zplesnivělou suchem a nudou životní prózy — mocnými a rozmanitými dojmy, proto, že bouří naši zlenivělou krev nadpozemskými mukami a otvírá nám nový, proměněný a čarovný svět vášní a života. V lidské duši koření se zvláštní vlastnost, že klesá téměř pod tíhou sladkých pocitů krásna, nemůže-li sdíleti jich s jinou duší. A kde jinde toto sdílení jeví se tak slavnostně, tak vroucně než v divadle, kde tisíce očí jest upřeno na jediný předmět, tisíce srdcí bije jediným pocitem, tisíce prsou dýše jediným opojením, kde tisíce „já“ splývá v jediné ucelené „já“ v harmonickém vědomí neomezeného blaha?“ V těchto slovech vyjádřen jest zároveň mravně výchovný význam divadla jako zdroje umělecké rozkoše.

Ve spisech Bělinského nalézáme nejeden doklad tohoto názoru, který vyznačuje jeho kritickou činnost v letech čtyřicátých předešlého století, činnost, která dala ideový obsah veškeré nové ruské literatuře. Uvedeme jen jeho radu začínajícímu básníku. „Básník jakožto básník nemůže očekávati velikého úspěchu, poněvadž naše doba od každého — tedy i od básníka — vyžaduje, aby byl především a v první řadě — člověkem. Nestarejte se o sebe jako o básníka, ale vyhledávejte v sobě člověka.“

Lidé vůbec dle své povahy jsou spíše dobří než špatní a nikoliv povaha, nýbrž výchování, nouze, zvrácený společenský život činí je špatnými. Skoro v každém z nich, i v nejhorším, jest krásná lidská stránka, jenom nesnadno ji vypátrati a odhaliti. A to právě jest nejušlechtlejším posláním básní-

kovým: jemu po právu náleží obhajovati šlechtitou lidskou přirozenost právě tak jako mu náleží po právu pronásledovati lživé a nerozumné zásady společnosti, které mrzačí člověka a dělají z něho zvíře, v nejčastějších případech necitelné a slabé zvíře. Lidé jsou vespolek — bratři, třebaže zvrácenost jejich poměrů činí je přirozenými nepřáteli. Vznešené, veliké a svaté jest poslání básníkovo, chce-li býti hlasatelem bratrství lidí . . . V nebesích, t. j. v hořejších vrstvách ovzduší, jest prázdno a chladno a člověku jest dobře jenom s lidmi. Pouze hrdost, založená na samolibosti a sobeckosti — z nejzáhubnějších to neřestí — jenom hrdost vyhání člověka ze společnosti bližních a vnuká mu, aby směřoval k prázdné a chladné výši . . .“

Avšak může-li někdo popsat všechna kouzla divadla, všechnu jeho čarovnou sílu nad lidskou duší? táže se proslulý kritik dále. „Jak bylo by hezké, kdybychom měli vlastní, lidové ruské divadlo! Skutečně, viděti na jevišti celou Rus, s jejím dobrem i zlem, s její vznešeností i směšností, slyšeti mluvit její vznešené hrdiny, vyvolané z hrobu silou fantasie, viděti tlukot tepny jejího mocného života . . . Ó, jděte, jděte do divadla, žijte a umírejte v něm, můžete-li! . . .“

„Ale ach! — všechno to jest poesie a ne próza, sny a nikoli skutečnost! Tam, to jest v onom velikém domě, který se nazývá ruským divadlem, tam, pravím, užijete parodie na Shakespeara a Schillera, parodie směšné a ohavné, tam vydávají vám za tragedie křeče obrazotvornosti, tam vás častují životem, obráceným na ruby . . . Říkám vám, nechoďte tam, je to velmi nudná zábava!“

Když Bělinskij počínal svou literární činnost (1834), uznával pouze dvě ruské komedie — Fonvizinova „Nedorosla“, který v té době pozbyl již zájmu, a Gribojedova „Hoře z rozumu.“ Později přibýly k nim Gogolovy komedie „Revisor“ a „Ženitba“. K těm mohly se řaditi překlady dvou, tří věcí Shakespeareových a Schillerových. Vše ostatní stálo pod nejshovívavější kritikou a to ovšem jevílo se i na hře herců.

„Nebudme příliš přísní k divadlu“, mírní se kritik poněkud ve svých úvahách, „není to jeho vina, že jest tak špatné. Kde jest u nás dramatická literatura, kde jsou dramatické talenty?“ Do nedostatku talentů Bělinskij později si nestěžoval, ale divadla přece neviděl. Vycházel ze zásady, že dramatictí básníci tvoří herce. „Potřebujeme svoji komedii a potom budeme mít své divadlo.“ Na závislost tvorby a scénického umění ukazoval dosti podrobně. Již v první stati o divadle se vyjádřil: „Považuji scén-

ické umění za tvorbu a herce za samostatného tvůrce a nikoliv za otroka spisovatele.“ Jestliže dva stejně vzděláni čtenáři chápajíce stejně ideu a ideál jednající osoby budou rozdílně představovati si jemné odstíny a rysy individuality, tedy tím více svobody může mít herec, neboť „svou hrou doplňuje, abychom tak řekli ideu spisovatele a v tomto doplnění spočívá jeho tvorba. Ale na to také se omezuje.“ „Tvorba scénického genia spočívá v dokonalé harmonii herce s básníkem“ a úplně rozvinouti své síly skutečně talentovaný herec může pouze ve skutečně talentovaném díle.

Příkladem a ospravedlněním tohoto mínění byl pro Bělinského proslulý ruský herec Močalov, který „ve své hře žije životem spisovatelovým a ihned umírá, jakmile umírá autor.“ „Nevěříme talentu oněch herců,“ praví dále Bělinskij, „kteří každou úlohu, ať by byla vytvořena básníkem jakýmkoliv, velikým nebo malým, výborným nebo špatným, hrají stejně dobře, anebo mohou hrati dobře špatnou úlohu.“ Mínění toto jest poněkud nadsazeno, zkušený herec může dodati prostředně propracované roli ráz role umělecké, čehož ostatně ani Bělinskij nepopíral, ale rozhodně jest nesporno, že scénický talent, genius, může se vzdělati pouze na uměleckém repertoiru, v němž první místo zaujímá Shakespeare.

„Díky Močalovu,“ praví Bělinskij, „teprve teď jsme pochopili, že na světě jest jediný dramatický básník — Shakespeare a že jenom jeho hry jsou důstojným kolbištěm pro velikého herce, že jenom v rolích jím vytvořených veliký herec může býti velikým hercem.“ Jako herec umělec nemůže žiti bez uměleckého repertoiru, tak ani dramatická poesie nemůže existovati bez scénického umění: „abychom pochopili úplně osobu, nestačí pouze věděti, jak jedná, mluví, cítí, nýbrž třeba viděti a slyšeti, jak jedná, mluví, cítí.“ V obecnstvu rozšířeno jest mínění, že klasické plody dramatické literatury lépe jest čísti než viděti na jevišti. Není nesprávnějšího mínění než toto, hlásané ostatně z větší části těmi, kdo ničeho nechtou a v divadle nejraději vidí operetu nebo frašku. I při prostřední souhře scénická hra jest schopna v uměleckém díle odhalovati takové stránky, osvětlovati takové rysy, jichž není možno postřehnouti ani při nejpozornějším čtení.

Za Bělinského tohoto uměleckého repertoiru na ruské scéně nebylo. Ve všech dvanácti dílech spisů Bělinského nalézáme stížnosti, že v některých původních ruských dramatech „nemístnými jsou všechny otázky, nadhazované filosofii, dějinami a

uměním.“ Pouze při Gogolově „Ženitbě“ Bělinskij měl příležitost zabývat se charakteristikou osob. „Kolik humoru, jaká mluva, jaké charaktery, jaká typická věrnost povah! — Ale ach, jako netopýři krásné budovy zmocnily se naši scény hnusné komedie s přesládlou láskou a nevyhnutelnou svatbou!

To se u nás nazývá „obsahem.“ Při pohledu na naše komedie a vaudeville, bereme-li je za výraz skutečnosti, myslíte si, že naše společnost zabývá se pouze láskou, že žije a dýše pouze jí! A jakou láskou — nezištnou, beze vší vypočítavosti na věno, na příbuzenské svazky a na protekci!...“

(Příště ostatek.)

A. PAVLÍČEK:

BRNĚNSKÁ DIVADELNÍ OTÁZKA.

Řadu let, ba desíletí bylo české divadlo v Brně v popředí zájmu brněnských Čechů, ba občas i české Moravy, když se podařilo agitací zvýšit účast na osudu brněnské většiny, žijící osudem podruhovým v hlavním městě nejčestější země. I v Čechách o naši divadelní bolesti věděli, alespoň tolik, že „se snad přec již začne stavět,“ jak zněla oblíbená fráze, již jsem slýchal, kdykoliv jsem v některém městě v Čechách dlel návštěvou. Ale procítit naši divadelní bolest dovedl jen ten, kdo do Brna zavítav, zašel se do „Národního“ podívat. Měla-li až dosud brněnská divadelní otázka důležitost národní, nabyla po převratu zvýšeného významu národně-reprezentačního. Nebylo-li možno hrát ve staré naší boudě z důvodů všech, přibyl nyní ještě jeden: Netřeba se za vlastní peníze ukrčovat a ustupovat do koutku v městě, jehož jsme pány, v městě, které se stane důležitým střediskem východní poloviny Česko-slovenské republiky.

Jsmo v Brně dvoutřetinovou většinou a budeme ve Velkém Brně nejméně $\frac{4}{5}$ většinou. Proto chceme hrát v městském divadle, ve kterém se dosud i za naše peníze hrálo jen německy. Správní výbor města Brna rozhodl, aby městské divadlo bylo na tři roky zadáno pro české hry. Brněnští Němci se proti tomuto rozhodnutí bouří a podnikají v Praze u směrnatných činitelů nejrozumnější kroky, aby se rozhodnutí to nestalo skutkem. Postupují zcela ve smyslu známé taktiky klerikálů: Ve jménu svých zásad nás v Brně ve věcech divadelních po čtyřicet let neurvale tiskli k zemi, ve jménu našich zásad žádají ukájení svých kulturních potřeb — na naše útraty.

Věc se má takto: Německé divadlo brněnské stálo ročně nejméně 280.000 korun; na něž platilo i české poplatnictvo, neboť deficit byl hrazen z městských příjmů. Aby tak nekřičel, byl uměle zakrýván tak, že v rozpočtu figurovalo nějakých 60.000 K. Na české divadlo nedalo město po celou dobu ani haléře. Nyní si z Prahy dělá náladu, aby se v městském divadle hrálo česky a německy, alespoň tak, aby ve 14 dnech bylo 9 českých a 5 německých představení. Počítejme: Městské divadlo vyprodáno skýtá příjem 4500 K, české 2000 K, počítáno ovšem při cenách operních a mimo předplacení. (Příjem při předplacení, které je nízké, se značně zmenší.) Kdyby české divadlo hrálo 10 měsíců, ujde mu nejméně za rok $5 \times (4500 - 2000 \text{ K}) \times 20 = 250.000 \text{ K}$ za předpokladu, že by hrálo i v české budově. Německému divadlu by ušlo příjmu: $9 \times (4500 - 1000 \text{ K}) \times 20 = 630.000 \text{ K}$ při předpokladu, že by hrálo v nynějším Malém divadle, ve kterém provozuje hlavně cochonerie a jehož příjem činí asi 1000 K. Stála by tedy pražská myšlenka, proti snahám brněnských Čechů uskutečněná, 880.000 K. Tento deficit by se jistě zvýšil, poněvadž je počítán na základě příjmů divadel denně při nejvyšších cenách vyprodaných, neboť nutno uvážit, s jakým deficitem pracovalo až dosud divadlo německé. Dvojí divadlo v jedné budově neznamena úspory, spíš zvýšený náklad. Neboť kde by se konaly potřebné zkoušky? A hlavně: kdo by platil onen deficit, který by činil značně přes 1.000.000 K? Město? Stát? Máme za to, že v nejbližších letech bude nutno s každým halířem veřejných peněz krajně šetřit. My si své divadlo

udržíme, jako jsme si je dosud udrželi nejen bez cizí pomoci, ale i proti zlé vůli našich národních odpůrců. Němci se ohánějí požadavkem, aby měli možnost, pěstovati svou kulturu. Jak to s tou jejich kulturou na divadle v Brně vypadá, ukazuje na př. bilance za listopad 1918; hrálo se 6 oper, 10 činohr a 20 operet! V t. zv. Malém divadle v měst.

redutní budově hrají se jen cochonerie. Ze všeho uvedeného je vidět, že český požadavek, hráti v měst. divadle jen česky, je správný a zdravý. Němci brněnští se musí na tři léta uskrovnit, jako jsme se my uskrovnováli přes 30 let. Pak, budeme-li mít své nové divadlo, může jim býti nynější divadlo pronajato.

ČESKÁ DIVADLA.

Národní divadlo. — Dvě původní novinky: Růž. Jesenské „Attila“ a J. Mahenův válečný obraz „Nebe, peklo, ráj.“ První je veršována, obsahu téměř pohádkového, druhá bezohledný výsek lidské bídý třetího roku války. Podněty, zpracování i intence zcela různé, a přece lze obě v něčem srovnávat. Naši autoři se nápadně snaží vložiti veškeru svou mohoucnost do umělecké formy, do krásných slov a do vyhrocených, vypjatých myšlenek a při tom vzdalují se nezbytných požadavků dramatické stavby. Uniká i kresba postav a povah a příčinná souvislost se misty potápí do vleklých vln nedivadelních rozmluv. Je mnoho krásného, ba úchvatného v těchto dramatech, ale divák odchází nespokojen a unaven. Krása však nepotřebuje lesklých cetek a přívěsků; i prostě pověděna je krásnou, přístupnou každému. Chce-li někdo zvláště zdůrazniti své slohové a slovní umění, ať píše raději básně, novely, romány; chce-li však psáti divadlo, které je zrcadlem života, musí psáti divadelně. — „Attila“, kterého učinila autorka ruským carem, aby mohla ve hře vyzdvihnouti základní a zásadní rozdíly slovanské a germánské rasy, nedolíčila hrdiny, protože mu dala pouze možnost, aby ukázal svou slabost vůči ženám a jejich svodům, nikoli však, aby určitým činem odůvodnil svou velikost a sílu, pro kterou hrdá Gudruna podléhá v lásce. Z líně Gudruny, lépe a důsledněji prokreslené, nevzniká jasně důvod vraždy Attilovy, protože podnět ruší právě důrazná tygří a bezcitná povaha, která i v milostné scéně prozrazuje spíše úskok, než skutečnou vášni podivné lásky. Výprava v mnohém vyzdvihla účinek díla, a bylo by si jen přát, aby každá původní práce byla tak pečlivě vypravena. — Mahenova novinka je citu diváka bližší. Uvážíme-li, že byla psána již v době války, tedy za působení přímých dojmů, seznáme, že měl autor úctyhodnou odvahu předvésti obraz hrozného bídý a perem nevypsitelných muk, způsobených krvavým dramatem světové války. Úsudek povoláné kritiky o vhodnosti toho byl různý, ale účinek na citlivá srdce byl silný. A byl by ještě silnějším, kdyby byl autor přihlížel pozorněji k zásadám stavby, která nepřipouští jednotvárnosti a vleklosti. — Je to druhá hra z doby válečné, ale povídá více, je hlubší a čerpá ze skutečnosti více, než kdysi Hilbertovo „Hnízdo v bouři.“ Dr. H.

Městské divadlo Kr. Vinohradů. — Pan. Satyrská komedie o třech dějstvích. Francouzsky napsal Charles van Lerberghe. Překlad a režie K. H. Hilara. Pastýřská rodina chová ve své chatrči na břehu mořském v kraji objevivšího se boha Pana. Do scény případné nálady vpadá neomalený polní hlí-

dač stihající Pana, a jemu ku pomoci úřední zjev obce, starosta. K vyvrcholení rušné situace přichází jezuitská postava abbého, marně zaklínající křížem boha Pana, s nímž zasnubuje se na konec Paniska, dcera pastýřova. V druhých dvou dějstvích vyjádřeny znamenitě duch i prostředky rady, svolané k zapuzení Pana. Farář, abbé, kapucín, ko-telník, vrátný, starosta, obecní tajemník i učitel, jako hlasatelé různých hesel, debatují živě o způsobu odstranění Pana. Hrozby, zaklínání, kompromisy, fráze, šarlatánství i bombast docházejí zde náležitě satirického výrazu. Živel tento hroutí se však přímo zázračnými výsledky Panovy moci. Po stránce vnější působí výraz tento mnoha účinnými efekty, vnitřně však postrádá žádoucích přesvědčujících důvodů. — Výbornou souhrou i jednotlivými výkony osvědčili se: p. Vydra (abbé) hlavně výbojnou gestikulací, p. Hlavatý (farář), p. Roland (kapucín), p. Zakopal (pastýř), p. Jičínský (starosta), p. Karen (učitel), p. Vošalík (kostelník), pí. Iblova (Paniska), pí. Ptáková (pastýřova žena) a j. Nšv.

Činohra Městského divadla v Plzni nastudovala v této saisoně jednak řadu původních i přeložených her starých, jednak uvedla na scénu různé nové práce, známé z provedení v divadlech pražských, o jejichž obsahu se proto zmiňovati nebudu. Nežli přikročím k obšírnější bilanci končícího pololetí, budiž mi dovoleno konstatovati, že poměrně nesympatictější z původních her přijat byl Jiráskův „Jan Roháč“, z překladových premier pak dočkala se největšího úspěchu Arcybaševova „Žárliivost“. Tíha repertoíru činoherního spočívá v Plzni teď na sl. Kindlové, pí. Beníškové a Košnerové a na pp. Čermákovi, Fišerovi, Rabasovi a Kandrtovi; k rozebrání jednotlivých výkonů jejich nehodí se nám ještě příležitost. Tito stále „zaprážení“ umělci doplňováni jsou pp. Urbanem, Kreuzmannem, Rieglem a pí. Procházkovou, kteří se stejným uměleckým zápletem a neméně úspěchem hrají úlohy menší. Činoherní soubor plzeňský platně byl v běžné saisoně rozhojněn o tři mladé členky: slečny Vavřínkovou, Karyčovou a Freslovou, jež všechny projevují jevištní nadání, jehož meze a směr bude možno blíže určit až později, kdy jim správa divadla poskytne příležitosti k soutěži ve větších rolích. V režii střídají se pp. Ročepický, jenž jako bonvivant je stále kritikou oceňován, Fišer (hry historické a kostumní) a Hostaš (většinou veselohry a pohádky). Pan Hostaš, jenž jako komik a charakterní herec vytvořil v Plzni řadu pěkných rolí, je nyní na skoku do slovenské Bratislavy.

Petr Fingal.

Národní divadlo v Brně. — Přechválil jsem v posledním čísle čínohru našeho divadla, napsav, že se překonává. Možná též, že jsem ji v její horlivosti zakřikl. V druhé půli prosince byla totiž uvedena na scénu novinka moravského autora dra Martinka, dramatická báseň Svatopluk a od těch dob nic až do druhé poloviny února, vyjímajíc veselohru Frankovu Bibikov. V odměnu za toto čekání dostalo se nám v druhé půli února hned dvou novinek a slibu třetí. Tuto nerovnováhu v repertoáru lze si vysvětlit tím, že uvedení básně Svatopluk nepřineslo toho, co se očekávalo a bylo nutno žádostivé obecenstvo rychle něčím zaměstnat, což vykonáno Bibikovem. Onoho krásného postupu ve studování, jaký se domníváme vidět na vinohradské scéně, kde novinka jde pěkně za novinkou se vzácnou pravidelností, nelze u nás v Brně docílit a soudíme, že hlavně nedisciplinovaností herců. Jaké jsou v tom ohledu podivné poměry u nás, ukazuje nejlépe okolnost, že způsobilo úžas, když Viscusi, který cvičil balet Labuti jezero, docílil zkoušky úplné, to jest v kostymech a se vším všudy, jak je to při skutečném představení! Nelze se potom divit, že premiery bývají často improviované a jen někdy šťastné! Chceme-li mít Národní divadlo v Brně, musí to vše přestat! — Martinkův Svatopluk je básnický stilisovaná historie moravského knížete Svatopluka. Hrdina je v expozici předveden jako cílevědomý bojovník, ale druhé a třetí jednání ukazuje nám ho beztvareho, nejasného, jako z vaty, jehož někdejší dobrodružství s německou princeznou zavede ho do zbytečného boje v cizině, kde, stížen několika Jobovými ranami, umírá. Do dramatu je sneseno vše možné (Metodějův spor), proto nemá jednotné myšlenky, není dramatem, ale řadou výjevů, na jevišti účinných o to, že mluva hry má místy velkou básnickou hodnotu. Sahrán byl Svatopluk nedbale. — Bibikov je německá veselohra sepsaná R. Frankem

podle povídky Dostojevského. Ať se stavíme jakkoliv proti vykuchávání osvědčeného spisovatele, proti zneužívání velkého jména, proti „sešívání“ kusů, účinnosti Bibikovu nemůžeme upřít. A to je pro běžnou veselohru hlavní věc. Ale i při přísném měřítku ob stojí Bibikov pro celou řadu výjevů, na nichž zůstal peť onoho zvláštního rusismu Dostojevského, tak zejména v prvním jednání. Dostojevskij, známý svým výrokem, že Othello není žárlivý, ale důvěřivý, postavil žárlivost na pranýř tak obrátně, že Franké mnoho práce neměl. Sahrána byla věc švižně hlavně v důležitých úlohách pány Veverkou a Auersvaldem. Po delší přestávce, ve které z archivu vytažen Šimáčekův jiný vzduch, provedena Ogrizovičova hra Hasanaginica. Je to zdramatisovaná srbská píseň o velké lásce dvou příliš sebevědomých osob, Hasanagy a jeho ženy; oba kladou na svou lásku velké požadavky a domnívají se, že s ní nic není. Když se rozešli, poznávají, že druh druhu miloval. Toto poznání odráží se na pozadí oddané lásky sudiho, za kterého se žena Hasanagova znova provdává. Ale neprovdá se, neboť Hasanaginici pukne věrné srdce, když svatební průvod jde mimo dům Hasanagův, v němž žije jejich pět dětí. Ve hře není dramatického napětí, epičnost bohatýrských zpěvů srbských je roztažena na tři jednání, v nichž není stoupání. Jsou to tři pěkné obrázky s pevně zachyceným charakterem národa a v nich se značí mravní síla jeho pevných povah. Verše dobře přeložené J. Hudcem se mile poslouchají. Hru je nutno předvádět jako stilisaci života a po té stránce úlohu Hasanaginice dobře sehrála sl. Tůmová. Hasanaga p. Vojtův v realistickém pojetí rušil obraz. — Nejbližšími novinkami činoherními je Krupičkův Velký stil, určený na 24. února a Mahenovo drama Nebe, peklo, ráj, jež se studuje.

Ant. Pavlíček.

ZE SLOVANSKÝCH DIVADEL.

Ruské divadlo v revoluci.

(Přehled.)

Kdežto počátek války nezanechal v divadelním světě ruském hlubších stop, revoluce ve svém vývoji ochromila i dramatické umění téměř úplně. Proti válce nejdříve vystoupil Arcybašev oblíbenou v emigrantských kruzích revolučních „Vojnou“; L. Andrejev naopak vyslovil svůj hold spojencům a zejména Belgii příležitostným dramatem „Zakon, korolj, svoboda“, kde vystupuje pod hr. Clermontem sám belgický král Albert a kterážto hra nejvíce vyniká ze všech, bezprostředně válečnými událostmi a sympatiemi vyvolaných. Od Andrejeva ostatně již do revoluce carské divadlo Aleksandrinské často hrálo zejména „Dni našej žizni“ z ovzduší ruského mladého světa. Slovanské nadšení na divadle téměř se neuplatnilo do revoluce ani po ní, i „Balkánské cafe“, přeložené a hrané r. 1912—13, zapomněli. Pouze „slovanské gymnasium“ v Petrohradě učinilo vlastenecký pokus pedagogický a sehrálo před samou revolucí historické „dějstvo“ — „Carj Ioann Vasiljevič III. i Sofja Paleolog“, kteroužto cařici přešlo dědictví byzantské z Cařihradu do třetího Říma, Moskvy. Představení zajímavě též účasti českých představitelů petrohradských v čele s posl. J. Dürichem. Větší ohlas osvoboditelné hnutí slovanské našlo v koncertech, pořádaných známou i u nás umělkyní

Gorlenko-Dolinou a různými slovanskými organizacemi. Nedlouho před revolucí ruské divadlo postihly ještě citelné ztráty úmrtím dramatiků J. Spazinského, autora „Paní Majorky“, a mladého Ju. Běljajeva z novoremské družiny Suvinovy. Z hereckého světa odešli: r. 1915 Varlamov a „babička“ ruské scény V. Streljaskaja, dále vystupovavší též u nás vynikající Savina (na její počest založeno pak herecké Museum), herec carské scény Osokin — a z hudebních kruhů naši krajané E. Nápravník, Paleček, Hřimálý, Vojáček... Repertoir dorevoluční vedle klasiků nepřinášel ovšem, jak připomenuto, mnoho nového, co by bylo cennějším vkladem v bohatou starší dramatickou literaturu ruskou. Jak se poměry vyvinuly za revoluce, uvidíme; zde jen pro srovnání uvádíme nejčastěji hrané na carských divadlech klasiky Ostrovského (nejposledněji obnovena „Bědnaja nevěsta“, zkritisovaná kdysi Turgeněvem; při jejím obnovení psalo „N. Vremja“: „Opět Ostrovský? Pořád Ostrovský? Pořád Ostrovský! A kdy něco jiného?“), dále Turgeněva (Zavtrak u předvoditelja, Měsíc v dřevě vedle hraných na Vinohradech Nachlěbnika i Provincialky), L. N. Tolstého (Plody prosvěščenija), Gončarova zdramatisovaný „Obryv“ a z mo-

derních Merežkovského (Romantiki) a Ščepkin-Kupernikovu (Flavia Tessini). Nebylo zapomenuto v r. 1916 ani 100letí narození prvního realistického herce ruského A. Martynova, nerozlučně spjatého s realistickým dramatem ruským zejména Ostrovského.*)

Na přechodu ruské revoluce (v březnu r. 1917) v Aleksandrinském připravovali pochmurnou trilogii Suchovo-Kobylinu; k dříve hrané „Svadbě Krečinského“ připojili „Vesělýje Raspljujevskije dni“ (Smrt Tarelkina) a „Dělo“ vedle „Smrti Pazuchina“ a „Omutu“ Vladykina nejdrtivější karikaturu bývalých pořádků ruských. A pozoruhodno, že ruská kritika hned v prvních růžových dnech ruské revoluce nerada viděla tento jedovatý obraz ruského všedního života. Psala o hře: „V ní i kruté bijí, i mučí, i kradou, i páchají nejšerednější podvody. Ožirají se, lupičsky berou úplatky, bijí ženskou, zvířecky tlukou starce, vyhánějí děti a čeho ještě jen nedělají!“ Co by byla psala kritika, kdyby byla mohla předvídati již tehdy pozdější apotheosu bolševictví? Ovšem censura ruskému divadlu uvolnila, ale — brzy objevila se censura nová, zvenčí, z ulice, daleko nesnášlivější, jak možno již tušiti, nežli bývalá carská. Sotva se objevila na scéně hra býv. † velkoknížete K. Konstantinoviče s hudební Glazunova, v Plzni hraný „Carj Judejskij“, kde po prvé na pravoslavné Rusi směl vystoupiti opravdu herec — Kristus, již se zároveň hemžila předměstská divadla Rasputiny a různými „Tajnostmi carskoselskými“; na druhé straně brzy vyskytla se aféra s A. N. Tolstého „Smrti Ivana Hrozného.“ (Máme ještě snad v paměti jeho „Carja Theodora Ioannoviče“, sehraného v Praze před lety Moskevským uměleckým divadlem.) Ke 100letí básníkůvých narozenin Aleksandrinské uchytilo první díl jeho trilogie — ale část samých umělců, přizvaných po revoluci ke spolurozhodování o divadle, postavila se proti této „kontr-revoluční“ hře, již se musili ujmouti zasloužilí herci v čele s „dědečkem“ ruské scény V. N. Davydovem (Gorélovým). Ne nadarmo se uplatňoval tehdy vtíp, že Glinkova „Žizň za carja“ předělává se narychlo v „Život za Výkonný Komitét Rad Dělnických a Vojských Poslancův.“ „Smrt Ivana Hrozného“ se sice pak hrála, ale ovzduší divadelní zůstalo naplněno elektřinou a — politikou na úkor umění. Při představení docházelo k monarchistickým i protimonarchistickým demonstracím.

Dramatičtí umělci neměli na různých ustláno. Ještě nejspokojenější mohli býti ti, kteří jako Mamont Daľskij nebo Ge hlásili se k „anarchistům“ a měli prý blízko k paláci Kšešinské (bývalé carské baleriny) a k vile Durnova, zabraným od bolševikův a anarchistův — ostatní žili zatím aspoň v stálých sporech a insultech. Není divu proto, že i takový vrstevník Dalmatova, Sazonova a Varlamova — jakým je dosud Davydov, raději hrával od jara r. 1917 v různých divadelních „Miniaturách“ než na Aleksandrinské scéně. Ale to nebylo nejhorší. Jiní brzy strádali přímo fysicky. Nejdříve se nové poměry vymstily přirozeně na dceři Suvorinové, zbažené vlastními spolukolegy a kolegy-němi své vlastní otcovské scény! Nadarmo se hájila, že nehraje kusů kontr-revolučních, uvádějc Merežkovského Pavla I. Vždyť s repertoiru Aleksandrinského brzy vzat i Lermontovův obno-

vený „Maskarad“, bůhví z jaké příčiny, za vlasy přitažen.

Vedle Merežkovského na divadle zůstali kromě starých klasiků (obnovena dokonce ještě „Posledňaja žertva“ Ostrovského) Gorjkij (Děti solnce, Měščane, Na dně) a Andrejev (Tot, kto polučajet poščečiny). Od Andrejeva divadlo Nezlobina obnovilo i „Jekatěrinu Ivanovnu“, hranou ještě do revoluce Moskevským Uměleckým, což vzbudilo mravnostní útoky, potírané Němirovičem-Dančenko. Hrdinka, představená u Nezlobině Jurěnovou, daleko nedosahuje typu „infernální“ ženy Dostojevského; jest pouze zjevem pathologickým. Opravdu ruský typ ženský, jakým byla na příklad Nataša z Tolstého „Vojny a míru“, ztělesňuje ostatně dnes nejlépe na jevišti nadaná Roščina-Insarova z bývalé carské scény. Jiné ženské kusy, hojně hrané v počátku revoluce, byly „Věra Mirceva“ od Urvanceva, dědictví dorevoluční doby, a nová „Kasatka“ (Vlaštovce) působivého, ale příliš plodného tvůrce četných divadelních mach A. N. Tolstého.

Revoluce přinesla ovšem i řadu časových, většinou nepříliš hlubokých výtvorů, z nichž přes to některé zasluhují zmínky. Ba, kdo všechno nesahal na počátku po působivé, úplně volné látkě! Ze starých psalo se o Potapenko, Sumbatovu, z mladších o Ryškovu, Najdenovu — že všichni chystají časová dramata. Zatím dáno zakázané dříve „Zarekovo“ populárního E. Karpova, které však před skutečným požárem revolučním, ukázalo se blédé a vyhaslé. Z protirevolučních autorů mluvilo se o „Ose“ a „Bifugach“ J. Kolyško, ale autor byl zamotan do politicko-finančních plotich tak, že se dříve představení octl v žaláři. Od Potapenko objevil se za to „Volšebnyj princ“ a kn. Sumbatov (u nás známý překladem K. Stěpánka „Okotv“) dával znovu své „Zakaty“ a „Nabaty“, zcela nerevolučního rázu. Rovněž známý „Hořícími Listy“ suvorinský P. Gnědič uvedl na scénu „Cholopy“ a od † Ju. Bělajeva často hrány „Psiša“ a „Dama iz Toržka“. Podobně dále se objevovaly i takové drobotiny jako Čechova „Medvěď“ nebo Kornejlijevoj „Pod vonnou snítkou šeriku“ a na menších fraškových jevištích dávali se Mjasnickij (autor „Zajice“, od něho v Stekljannom hrání „Na chlebníčku“), Fajkovskij (Čudnyje luči) a miláček revoluční štěstěny v osobě zemědělského ministra Černova, Falějev.

To vše nevybočovalo z obvyklých i do revoluce rámců. Něco jiného bylo s „Ledou“ modernisty A. Kamenského v Moskvě. Kdežto dříve censura řádila podle ruského liberálního tisku na př. tak, že v americké hře vystupující „rusak“ Andrejev změněn jí v Rumuna a kišinevský pogrom v „bukureštské nepořádky“ — nyní podjali se riskantního podniku uvést ne sice lady Godivu, ale samotnou Ledu v Evině kostymu na jeviště. Věc měla smutnou dohru, neboť představitelkyně Ledy upadla do hysteriky a druhé hrdinné dámy nemohli najíti. — To vše dalo se ještě r. 1917 do bolševického převratu. Divadlo přece jen žilo a herci nebyli nuceni utíkat jako později. Také nad dramatickou tvorbu nevládl ještě arbiter elegantiarum komisař Lunačarský. E. Pečerskij napsal ještě „Kolokol svobody“, symbolisující velikonogorodský věžový zvon; a smích nebyl také zakázán. Teffi psala satirické „Revoluční drama“ a j. drobotiny, Mirovič dokonce Ščedrinovskou „Revoluci v Golovotapově“ s koncem podobným „Revisoru“. Samého „Revisora“ zpracoval Evrejnov v Krivom Zerkale v buffonádu. Humorista a satirik Averčenko, později objevený jako jiný na chlebnou Ukrajinu, obohacoval scény „Ženou, dostojnou uvaženijsa“ atd. Z herců tvořili Ge (Žizň,

*) Nedlouho před revolucí sence chtivý Petrohrad vzrušen byl dvěma divadelními skandály, procesy o rozvod hereček M. Puare a ještě známější L. Javorské, rozcházející se s kn. Barjatským.

Círk, Gorin-Gorjajinov, M. Sazonov (My); Šimanskij napsal efektní „Molčanije zvěřa“, pendent ke starší „Krovi“. A. Viktorinovič připomínal Kerenského svým „Vožděm“. Ukrajinec Vinničenko dával stále ještě přednost ruskému jazyku a scénám se svými hrami Lož a j. — Na Aleksandrinském připravovali řadu nových her, „Pastuchy“ Ajzmanovými počínaje („Volk“ Urvanceva, „V tajgě“ Jastrebova atd.). Z docela jiného ovzduší pocházela chystaná „Liza Džokonda“ herce Muratova; doba renesanční našla si

zvláštní oblibu již při vypravení Schönthanova „Vozroždenija“ v překladu Griněvské. K minulosti vracel se též Volkenštejn, autor „Kalěk perechožich“, svou „Mariinkou“ (XVI. st.). Z ovzduší španělského v „Argusu“ vyšla krátká komedie S. Radlova „Obmanutaja obmanščica“, komicky vyřešující konflikt nevěry a jižní žárlivosti, ještě tak tragicky krvavě končící kdysi ve staré španělské drobotině Turgeněva „Neostorožnost“ (roku 1843). Jiná doba — jiné mravy.

(Dokončení příště.)

KRONIKA.

Antonín Čepela, člen činohry divadla Národního v Praze, zemřel 23. února zánětem plic ve věku 36 let. Neměl popularity Mošnovy, jehož obor před šesti lety po smrti Kafkově převzal, leč i za tu krátkou dobu získal si bodrým svým zjevem i vystoupením, hereckými schopnostmi, pilí i svědomitostí svých výkonů cele zájmu hlediště, jež zpravidla vůči novým lidem dlouho zůstávalo zaujato. A Čepela byl tu opravdu úplným „nováčkem“; přípravou nebyla mu ani žádná pražská škola dramatická, aniž které ze zdejších divadel předměstských, než venkov. Přišel rovnou od kteréśi bezvýznamné venkovské herecké společnosti, kde však právě naučil se bedlivému pozorování okolí a čerpání z něho bohatství detailů, jimiž obmyšlel pak skvěle životné své figurky. Žel, že moderní repertoír plněho uplatnění téměř mu neposkytl, odkazuje jeho mladé i staré dobráčky do mezí episod. Za to starší autoři dali mu nejdokonalejšího zadostučinění. Kdož by zapomněl kdy na příklad jeho neodolatelého Bartoloměje Pecky v Šamberkově, „Jedenáctém prikázání“! A takových rolí bylo více. Oficiální kritika ovšem s této stránky ho téměř nepoznala. Naposledy vystoupil týden před smrtí v titul. roli Maškovy pohádky „Kašpárkova maminka“. Umřel mlád a mnoho nesplněných slibů odnesl s sebou do nenávratna ... Rydv.

O divadelních a hudebních poměrech bylo jednáno na schůzi v Měšťanské Besedě 3. března t. r. Za velkého účastenství obecnstva promluvili dr. Mayer, dr. Helfert, kapelník Jiráček, Želenský a Sokol-Tůma, ale celkem nevyšlo ze schůze nic hotového, nic určitého, co by mohlo přispěti ke skutečné nápravě. Rečníci vyplnili sami celý večer řečmi, které přibíjely většinou osobní stížnosti hlavně zase jen do určitých osobností, které neobsahovaly žádného věcného a statisticky opřeného tvrzení a které místo velmi únavně prokazovaly nehotovost a chatrnou přípravu. Na schůzi se ukázalo, že zájem o divadelnictví je u obecnstva velký a že by byl mnohý rád promluvil. Nebylo třeba tak široce rozváděti všechno to, co se dosud dalo, a co bylo příčinou ke stížnostem. Všichni, kdo se o divadlo a hudbu zajímají, to znají. Každý dnes ví, že správa našeho Národního divadla musí být změněna. Ale od protestní schůze jsme čekali, že projedná návrhy na tuto změnu. O to dnes jde! A tomu stručná a naspěch přečtená resoluce nevyhověla; zní takto: „V zájmu svobody našeho umění ve svobodném státě žádáme: 1. Národ. divadlo budiž dáno vedení umělců. Je nutno zrušiti systém družstva, zavésti veřejnou hospodářskou a uměleckou zodpovědnost. 2. Stát má povinnost div. podporovati, ale nemá práva zasahovati do vnitřních poměrů uměleckých. 3. Volná konkurence divadel nesmí být omezena snahami patronisovati

a centralisovati divadlo vládou. 4. Vláda nemá práva zasahovati do uměl. vedení kterékoli korporace umělecké. 5. Zájmy skladatelů budtež hájeny patričnou organisací, která by střežila je bez ohledu na hudební stranictví. Žádáme svobodné umění ve svobodném státě!“ Heslo: „chceme svobodné umění ve svobodném státě“ je sice hezké, ale je samozřejmé a neřká, jak nápravu provést. — Matice Divadelní chystá v tom směru jiné návrhy a chce způsobem věcným získati potřebnou látku a vážné spolupracovníky, aby mohla předložit určitý a promyšlený program budoucí správy Národního divadla. Upozorňujeme české divadelní kruhy na tuto činnost Matice, aby se jí účastnili! — an.

Šéfem činohry Národ. divadla v Praze po Jaroslavu Kvapilovi, jenž odchází za kariérou politickou, má se stát Eduard Vojan. Jmenování toto má být nejen projevem uznání zásluh tohoto největšího českého mima, jenž dovršuje právě 50letí herecké své činnosti, o první naši scénu, leč také počátkem nové éry ve vedení Národního divadla za spolupůsobení těch, kdož jsou hlavními jeho součiniteli, a po té stránce má krok tento sympatie české veřejnosti předem zajištěny. Pověst o dru Hilarovi ukázala se nesprávnou.

Vysoké ceny míst v divadle Národním. „Národní Listy“ psaly o tom takto: „Ceny tyto nejsou lidové. Divadla naše nejsou jen pro kastu bohatých; také chudí patří k národu a dnes je chudých 90%. Bylo by snad možno snížit ceny, nebo aspoň 2krát za týden hrát večer za ceny přiměřené lidové, když nelze hned mít skutečného divadla pro lid s dobrým repertoírem a laciné“. Zдали pak si všimli tohoto hlasu povolání činitelé, či zase vyzní — jako obvykle — naprázdno? — Požadavek lidových představení klade také „Právo Lidu“. Obrací se na správu obce vinohradské přímo vyzváním, aby tato na vedení divadla tamního vymohla pravidelné večery lidové. „Či máme čekat“, dodává, „až zase budou mít divadla špatné obchody a lid bude z nouze dobrým?“

Poprsí Eduarda Vojana má být dle usnesení zemského správního výboru umístěno na vhodném místě div. Národního.

Zájezd opery pražského Národního divadla na Slovensko do Bratislavy, kdež ve dnech 4. a 5. února na scéně tamního měst. divadla úspěšně provedena nesmrtelná díla Smetanova „Prodaná nevěsta“ a „Dalibor“, je skutkem veliké váhy kulturní a sociální; posloužil značně duševnímu sblížení nejmłodší větve naší republiky, a neměl by zůstatí ojedinelým. Zejména také zájezd naší činohry byl by velmi žádoucí.

Spojené družstvo Národního divadla podalo žádost městské radě vinohradské, aby mu správa

Měst. divadla Král. Vinohradů svěřena byla na další šestiletí. Nynější lhůta vyprší 30. červnem 1920.

Lidové divadlo „Urania“ v Holešovicích v poslední době prodělává — zdá se — vnitřní krizi. Odchází řed. Václ. Štech, který beztak dlouho již neuplatňoval tu svého vlivu, na místo ředitele Národ. divadla v Brně, odchází přední herec a režisér Jos. Rozsival k Měst. div. Král. Vinohrad, odchází stejně oblíbený p. Kréhan ke společnosti Martinově, odešla prý již slč. Gráfová, ježto nebyla dosti zaměstnávána, a pí. Olga Sedláčková vystupuje právě v kabaretu „Rokoko“. A ten nynější repertoár! Bylo by upřímně škoda tohoto divadla dřívějších krásných tradic, aby mělo dále jen takto živořit. Nového Seiferta anebo Slukova je tu tolik, tolik potřeby!

Komorní hry Švandova divadla na Smíchově, jež záhy vžily se v přízeň literárního pražského publika, po úspěšném provedení Goldoniho ves. „Condottierova hůl“, Zápolské „Slečny Maličevské“ a nejnověji po Ibsenově „Paní Inger na Östrotte“, Strindbergově „Blýskavici“ a Schönerherrových „Dřevářích“ uvedou na scénu Bahrův „Okamžik“ a j.

První divadelní cyklus Jednoty, spolku pro péči hospodářskou a kulturní v Praze, zahájen 3. t. m. ve Švandově divadle na Smíchově premierou hry Abigail Horákové a dra J. V. Šimáka „Prstýnek“, počtené V. Tylovou cenou (500 K) při U. M. D. O. Č. Pro další tři večery vybrány jsou vesměs práce původní, a Jednota hodlá uspořádati po tomto jarním cyklu také cyklus podzimní, v němž došlo by též na ostatní přijaté práce původní (Frant. Herman: Proti vlastní krvi, Ed. Hegner: Rodinné tajemství, Leda: Minulost, Vít. Markus: Pravda, J. Pakosta: Návrát Mariův, J. Prousek: Kukaččino hnízdo a j.). Druhým večerem cyklu bude premiéra 4akt. komedie Jar. Pasovského „Vzkříšení Lazaro“ 7. dubna t. r. rovněž v divadle Švandově. Překladů bude věnován zvláštní cyklus. Dobré veselohry budou vítány a slušně honořovány.

Nová divadla ve Velké Praze zaměstnávají již teď — jak se zdá — mnoho myslí. Ke stavbě nových budov, ba ani k adaptacím v dohledné době dojíti nemůže, než přípravy jsou v plném proudu. Nejnověji obdrželo povolení ke stavbě divadla na rozhraní tříd Bělského a Vitavské v Holešovicích Družstvo dělnického divadla Praha VII., takže by měla tato čtyři scény dvě. O Štechově projektu na ostrově Štvanici se prozatím nemluví. Řed. Lacina získal koncesi pro Nusle, Jan Vávra, člen činohry Národ. div., pro Libeň (dle posledních zpráv koncese této však nepoužije), žádosti za koncese pro Vršovice, Košíře, Dejvice atd. jsou podány, žadatelé — dle doslechu — jsou prý však

většinou toliko spekulanty, kterým je vše jiné bližší nežli umění a před kterými nestačilo by ani dosti varovati.

Repertoár Plzeňského divadla obohacen bude v nejbližší době kromě Hilbertova „Falkenštejna“ a Dvořákova „Václava IV.“, známých z pražského div. Národního, zejm. Rostandovým napoleonským dramatem „Orlik“, na české scéně dosud neprovedeným. Mimo to uvedeno bude na scénu z cizích literatur Merežkovského „Pavel I.“, Andrejevova hra „Ten, který dostává poličky“ a Shakespearova „Zimní pohádka“.

O potřebách českého divadla v Brně přednášel 7. února v „Klubu solistů Národ. div.“ v Louvru dramaturg a spis. Jiří Mahen. Ve vystižné přednášce zdůraznil zejména nutnost úplného získání budovy německého měst. div. v Brně pro činnost div. Národ. z důvodů uměleckých, společenských i politických a staví se proti kompromisnímu použití divadla 4krát pro představení česká, 2krát pro německá, v neděli střídavě.

O divadle soubor 16 přednášek pořádá právě Hudební Budeč filharm. spolku Besedy Brněnské v sále průmysl. musea v Husově tř. v Brně na témata: O dramate mluveném (dr. Souček), Leoš Janáček: Nápěvek mluvy v praxi divadelní (dr. Helfert), Dramaturgie moderního divadla (Jiří Mahen), Moderní scéna operní (K. B. Jiráček), Typy moderního divadla (arch. Syříště), Interieury scény (arch. Hrdlička), Kostymování (Šíma) a Loutkové divadlo (Friedrich).

Porota slovanských cen: ruské z r. 1868 (2000 K) a polské Grabowského (2000 K), vypsáné „Sborem pro zřízení Národ. divadla v Praze“ na dramata z českých dějin, skládá se z Viktora Dyky, Václava Štecha a Eduarda Vojana. Zadáno celkem šest prací.

Z „České činohry“. Za členy poroty k posouzení her, zadaných k soutěži o ceny: I. K 1000 a dvě II. po K 500 na celovečerní hru ze života česko-slovenského, požádání byli prof. Jiří V. Klíma, prof. Jindřich Vodák a spis. Jakub Rydvan (inž. Václav Sommer); „Českou činohru“ bude v soutěži zastupovati dr. Č. Klier.

Herci pražské filmové společnosti „Praga-film“ pořádají za vedení rež. a známého recitátora Gabr. Harta občasně činoherní zájezdy do větších měst českých s vybraným repertoárem (Rostand „Romantikové“, Wilde „Na čem záleží“, Scheinpflug „Mrak“, Sloboda „On, ona a přítel“, Jonáš „Za koho se provdáme“.) Kritika vyzveduje naprostý herecký soulad družiny a přesnost až do nejmenších detailů souhry (některé hry, na př. „Romantiky“, hraje soubor bez napovědy).

□ □ □

ČASOPISECKÝ PŘEHLED.

Blatný Leo: „Poutník.“ Scéna. Lumír XLVII. č. 2. — Hilbert Jar.: „Problém Národního divadla.“ Venkov z 25./2. č. 48. — Z Chlendorfských Kaz.: „Bernini a divadlo.“ Přel. I. F. Tribuna z 27./2. č. 24. — Kodíček J.: „Eduard Vojan“ (K 50letí jeho herecké činnosti). Tribuna z 2./3. č. 27. — Novák Arne: „Kniha o Národním divadle“ II. Venkov z 25./2. č. 48. —

Peřina Vilém: „Purpur“ (Scény z hist. dramatu) Nová žeň I. č. 1. — Tauš Karel L. V.: „Divadelní studie“ (Glosy k vývoji moderního dramatu). Nová žeň I. č. 1. — Veselý Jindř. dr.: „Loutkář Jan N. Lašfovka a jeho Faust“. Osvěta roč. 49. č. 1—3. — Vodák Jindř.: „Divadelní občecenstvo soudcem“. Besedy Lidu XXVII. čís. 8.

□ □ □

OCHOTNICTVO.

BŘET. LUDVÍK:

NAŠEMU OCHOTNICTVU.

Buď pohádkou nám chmurnou jen, že jsme kdys v rabství žili,
vždyť skutečností stalo se, po čem jsme v touze snili.
Běs nepřítel, jenž rdousil nás a drtil v boji lítém,
se shroutil v prách a svoboda nás vítá zlatým svitem.
Jsme volný národ! Chápete, co kouzla je v tom zvuku?
Již k přísaze jsme slavné všicki zvedli chvějnou ruku,
že pracovat chcem neúnavně, s láskou, ve nadšení,
by k vyšší lid náš zvedl se, kde jeho posvěcení.

Zpět pohlédněme — v zášlé dny, ze svobody své mladé!
Pracovník pilný kámen, hle, tu ke kameni klade
ve stavbě národní a do výše své dílo tyčí.
On neleká se překážek, jež práci jeho ničí!
Ač víchř věje zběsilý na vzdorné české hlavy,
za vysílenou jednu dlaň sto jiných rukou staví!
Je pevný základ zbudován, jímž bouře neotřese,
a národní kultury chrám své hrdé téměř nese!

Náš ochotník, jsa poslušen vroucího srdce tluku,
k té svorné práci společné vždy připojil svou ruku,
a s láskou, chutě působil, byť i v prostředí malém —
jsa veden čistým nadšením a silen ideálem.
A ač v té svojí činnosti, jež zevní, hlučná není,
jen zřídka získal uznání a dobyt ocenění,
rád konal úkol svůj a drobná jeho práce bděla
cíl velký vytkla snahám svým a k němu pilně špěla.

Jen sobě vzpomeňte na velkou, na památnou dobu,
kdy pozvedal se národ náš ze smrtelných mdlob hrobu...
Jen zvolna v tělo ušťvané tu nový život vniká...
A v řadě našich buditelů zříte ochotníka!
On živým slovem s jeviště, hle, jak by kouzlem budí
národní české cítění v svých posluchačů hrudi —
ve více poslední, kam neprošla česká kniha,
i tam lid vzkříšený se zase jako kouzlem zdvihá!

I dál pak neustává ochotník náš v pilné práci —
cíl další sleduje, to výchovný a vzdělavací;
on shromažďuje v stan, byť skromný, divadlo kde hraje,
lid po umění dychtící — to činnost záslužná je.
On v duši jeho vyvolává nové, svěží vzněty,
on zasévá do srdce jeho čisté, vonné květy,

on k vyšším metám života dá vzhlížet zraku lidu,
jej k ideálu vede tak a všední plaší bídu.

Jak temný přízrak prchly teď vše chmury, jež nás hnětly,
nad zemí českou svobody jen vládne anděl světlý.
Jsme v řadách vítězů po nadlidském tom světě boji —
a ruce, jež zbraň třímaly, se k míru práci strojí.
Jdem v nový život. Silný duch ať v tvůrců prsa vniká!
Zas v řadách těch, již stavět budou, zříte ochotníka.
On chápe zcela úkol svůj a cesty mety značí,
zhá i svou příští povinnost a radostně k ní kráčí.

Tak skromně, jako doposud, leč ve nadšení vřelém,
chce ochotník být lidu svého i dál učitelem —
chce k pravdě, kráse vésti jej, chce v nitru jeho nítit
cít ušlechtilý, jenž mu vždy má zářně v duši svítit.
Buď pozeňnána chvíle, jež s nás rabská pouta sňala,
a v řadě volných národů nám místo vykázala!
Náš český ochotník je šťasten — z plna srdce jásá,
a dál chce spěti k výšinám, kde Ideál a Krása!

Matice Divadelní.

Valná hromada Matice Divadelní koná se v sobotu 12. dubna 1919 o 7. hod. več. v rest. „U Bubeníků“ v Praze-Il., Myslíkova ul. Pořad: 1. Zahájení. 2. Zprávy: jednatelská, redakční, pokladní, účetní a revisorův účtů. 3. Návrh na změnu stanov. 4. Volba předsedy, místopředsedy, členů výboru a jejich náhradníků i revisorů účtů. 5. Volné návrhy.

Výbor Matice Divadelní ve schůzi 10. ledna 1919 za předsednictví dra Jos. Štolby po zprávách činovníků zabýval se otázkou dalšího vydávání časopisu „České Divadlo“ a obsazením funkce redaktora, na kterou p. K. Engel Müller resignoval. Za účelem dalšího jednání o této otázce byla na 12. února t. r. svolána porada nová, ve které usneseno list dále vydávati. Odpovědným redaktorem zvolen místopředseda Matice Div. dr. Č. Klier a do redakčního sboru kromě něho zvoleni dr. Fr. Herman, B. Skála, Jos. Škruzný, V. Sommer, V. Stein-Táborský, K. Štěpánek a Val. Trousil. V podrobném rozhovoru byly určeny směrnice listu a stanoveno, aby redakční sbor konal pravidelné týdenní schůze. — Ve schůzi výboru 25. února t. r. vzata na vědomí resignace p. dra Jos. Štolby na funkci předsedy a stanoveno datum valné hromady, na jejíž pořad dána též změna některých ustanovení stanov.

Redakční sbor „Českého Divadla“ konal schůze 18. a 25. února, 5. a 17. března 1919. V nich projednán obsah časopisu, zejména prvního čísla a jednotlivým členům redakčního sboru svěřena odpovědnost za jednotlivé rubriky listu. Odpovědný redaktor dr. Č. Klier bude redigovati články, dr. Fr. Herman referáty ze stálých divadel, V. Sommer

kroniku a literaturu, K. Štěpánek ochotnictvo, B. Skála bude obstarávati styk s tiskárnou, korekturu i technickou úpravu listu, Val. Trousil povede dozor nad administrací a částí insertní. Na základě vyžádaných nabídek z různých tiskáren zadán tisk knihtiskárně Vondruška, Spott a spol. v Karlíně. Stanoveny sazby insertní a pojednáno o agitaci pro větší rozšíření listu. Na základě článku „O Národní divadlo“, jehož otisky rozeslány různým interesentům z kruhů divadelních, spisovatelských a uměleckých, sneseno 5. dubna pořádati debatní večer pro zvané interesenty v Umělecké Besedě; úvodní referát přednese dr. Fr. Herman. —

Ú. M. D. O. C.

Valná hromada Ú. M. D. O. C. koná se v neděli 13. dubna 1919 o 9. hod. dopol. v restauraci „U Bubeníků“ v Praze-Il., Myslíkova ulice. Pořad valné hromady byl jednotám oznámen zvl. oběžníky. — V sobotu 12. dubna o 8. hod. večer „U Bubeníků“ přátelský večer pro delegáty.

Výkonný výbor konal schůze dne 18. ledna a 22. února za předsednictví starosty prof. K. Štěpánka a za účasti delegátů Il. Tylova okrsku v Plzni p. F. Meiner a p. Růžičky při první schůzi. Jednáno bylo o součinnosti s Osvětovým Svazem v příčině získání Stavovského divadla a schváleny další kroky v této věci. S povděkem přijato na vědomí sdělení p. Grima, že ujmá se opět organizační činnosti v I. Tylově okrsku v Kutné Hoře. P. F. Meiner dává na úvahu, jak zakročiti, aby představení ochotnická nebyla spojována s tancem. Usneseno vyzvati v tomto smyslu jednoty a připravit určitý návrh pro valnou hromadu. Schváleny kroky, aby účetnictví bylo soustředěno v kanceláři. Pan Meiner předložil usnesení okrskové rady, že jednoty

na Plzeňsku, Klatovsku a Domažlicku nebudou propůjčovati jeviště hereckým společnostem, jmenovitě společnostem pí. Benoniové následkem jejího jednání vůči jednotě Tyl v Klatovech. Po čilé debatě usneseno zaslati přípis pí. Benoniové v zájmu dobré shody mezi ochot. jednotami a div. společnostmi. Opisy zaslány Organizaci čes. herectva, okrskové radě a jednotě klatovské. Dále podal p. Meiner referát o režisérském kursu, pořádaném okrskovou radou v Plzni. Kurs přes některé nemile překážky vydařil se znamenitě a zpráva vzata s povděkem na vědomí.

Ve druhé schůzi podal předseda zprávu o jednání s Osvětovým Svazem. Pan B. Skála referuje, že vzdělávací a organizační odbor Pražského okrsku se spojily v pracovní odbor, který současně bude provádět příslušné akce Ú. M. D. O. Č. jako její orgán. V pracovním odboru tomto bylo usneseno, aby ministeriu školství a národ. osvěty podán byl pamětní spis o činnosti a významu organizace ochotnické se žádostí o podporu osvětové činnosti ochotnictva. Znění pamětního spisu, upraveného refer. p. B. Skálou, bylo schváleno. K jeho podání zplnomocnění pp. dr. Klier, B. Skála, prof. Štěpánek a V. Trousil. Ustřed. jednata čes. herectva děkuje za intervenci u jednot, která měla příznivý výsledek. Kroužek Šimanovský v Praze II. a Beseda Dalibor v Praze IV. oznamují, že po době válečné opět zahájily činnost. P. Kliment sděluje ze Žiliny, že zahájil svoji organizační činnost a táže se, zda jest možno provozovati české hry ve slovenštině a jaké stanovisko zaujmou čeští spisovatelé. Usneseno svolati zvláštní schůzi a pozvati k ní příslušné činitele. Jednota Kollár v Mladé Boleslavi zaslala pro Tylův pomník K 200. Spolek div. ochot. v Žlebech žádá, aby na valné hromadě projednána byla otázka součinnosti spolků v malých místech. Dle pokladní zprávy, přednesené pokladníkem p. Willertem, vykazuje stav pokladny obnos K 3993. Usneseno splatiti Spolku čes. žurnalistů na účet K 200 a Divadelní Matici jako zálohu na účet časopisu pro členy Ú. M. D. O. Č. na r. 1919 K 1600. Pan B. Skála referuje o jednání se Svazem dělnických ochot. jednot, který učinil usnesení, že každá jednota ochot., která jest organizována na podkladě sociálně demokratickém, podléhá politickému dohledu této strany, musí býti členem Svazu dělnických jednot a nesmí býti členem Ú. M. D. O. Č. Poněvadž úsilí delegátů Ú. M. D. O. Č. vyvrátiti tyto mylné názory nemělo úspěchu, usneseno zaslati jednotám příslušný oběžník. Konečně usneseno, aby valné hromadě doporučeno bylo jako návrh výboru uspořádání sjezdu ochotnického v r. 1919 a po případě uskutečnění zájezdu na Moravu, do Slezska a na Slovensko.

Nově přijaté jednoty: Dramat. odbor Sokola v Krivoklátě, Sp. div. ochot. Tyl v Chroustovicích, Sp. div. ochot. v Zásmukách, Sp. paní a dívek Světlá v Písku, Dram. odbor hasičů v Klatovech, Sp. Osvěta v Klatovech, Och. sp. Lubor v Lubech u Klatov, Čten. och. sp. Neruda ve Bdně u N. Strašecí, Div. odbor Klubu pedestr. na Král. Vinohradech, Div. jednata Praha VIII., Div. odbor hasičů v Dřívčici u Loun, Vzájemné výpomoc. spolek ve Vranově-Břasech, Intimní družina Šamberk v Plzni, Sbor dobr. hasičů v Křiži u Brás, Student. hudeb. dram. sp. Dalibor v Plzenci, Div. ochotníci ve Stupně u Rokycan, Čtenář.-ochot. sp. Jitřenka v Chrudimě u Mostu, Sokol ve Volanicích u Vys. Veselí, Obč. Beseda na Smíchově, Dram. odb. N. J. Severočeské v Lomě u Mostu, Dram. odbor Národ. vzděl. besedy Probuzení v Žižkově, Sp. div. ochot. Tyl v Mlečicích u Plzně, Dram. odbor tamburašského klubu Jugoslaviie v Praze III., Sokol v Peruci,

OKRSKY.

Pražský okrsek Ú. M. D. O. Č. konal valnou hromadu 2. února 1919 za účasti delegátů 23 jednot a hosta, zástupce okrsku Lounského p. Maněny. V úvodním slově vzpomněl předseda B. Skála národního osvobození a vybojování naší samostatnosti, jež však nedovoluje jen trpně přihlížeti k událostem, nýbrž musí být pobídkou k další úsilovné práci na kulturním poli a tedy i pro ochotnicko směrnatým příkazem k čilé, ochotné a cílevědomé další činnosti. Ve zprávě jednatelské, kterou v zastoupení jednatele přednesl p. Val. Trousil, bylo zmíněno důležitých podniků okrskových v uplynulém správním roce (zejména oslavy jubilea Národ. divadla, divadelních podniků okrskem pořádaných v lesním divadle v Krči a Uranii i tříkrálového večera na Žofíně) a naznačeny směrnice další činnosti okrsku. Po zprávě pokladní p. R. Weinerta a revisorův účtů p. K. Kühna uděleno činovníkům jednomyslně absolutorium a projeven dík za jejich práci. — Předseda B. Skála pojednal poté o nejbližších úkolech ochotnictva, sdruženého v okrsku. Klade důraz na utužení organizace a kázně v jednotách, pozvednutí úrovně výkonův ochotnických, práci pro zřízení stálé ochotnické scény, provozování děl domácí tvorby, práci za kulturním povznesením občanstva a navázání styků se všemi institucemi, v tom oboru pracujícími, pěstování součinnosti v ochotnictvu, povzbuzování činnosti zájezdy na Moravu, Slezsko a Slovensko; třeba se přičiníti o to, aby práce ochotnictva byla také náležitě respektována a aby se ochotnictvu dostalo též zastoupení v korporacích rozhodujících o kulturní práci lidové, zejména v oddělení ministeria národní osvěty pro tuto práci. K návrhu p. K. Kühna usneseno, aby jednoty byly povinny odebíratí společné legitimace a zaslati přesné seznamy svého členstva. — Při volbách zvoleni jednomyslně do okrskové rady: V. Černý, Jos. Jiroušek, Růž. Květenská, G. Peer, Emil Pelunka, B. Skála, Nat. Šiklová, Jos. Špatenka, A. Šramotová, K. Štěpánek, Val. Trousil, R. Weinert, H. Zimák; náhradníky: Jos. Ambler, V. Cvach, Ant. Horáček, Vojt. Loužecký, Jos. Malý, Jindř. Ondrák, V. Ptáček, Er. Svoboda, Jos. Zákon; revisory účtů: K. Kühn a J. Martínek. Zástupci do valné hromady Ú. M. D. O. Č. zvoleni B. Skála a Nat. Šiklová, do správního výboru Ú. M. D. O. Č.: V. Černý, K. Drápal, K. Hercog, Růž. Květenská, Fr. Linhart, Vojt. Loužecký, G. Peer, Er. Svoboda, Jos. Svoboda, Jos. Špatenka. — Poté pojednáno o poměru Ú. M. D. O. Č. k nově ustavenému Svazu dělnických ochotnických jednot a sneseno, aby zástupci Ú. M. D. O. Č., určení k jednání (B. Skála, K. Štěpánek a Val. Trousil) hájili stanovisko, že politické stranictví nemá být pěstováno v kulturní práci, jakou je práce ochotnictva a že nemá být práce tříštěna. — P. Maněna vzpomíná ve vřelé řeči starých pracovníkův ochotnických, kteří by měli být vzorem mladšímu ochotnictvu v úsilovné, pilné práci. —

Ve schůzi okrskové rady 7. února zvoleni: předsedou B. Skála, jeho náměstkem V. Trousil, jednatelkou Nat. Šiklová, pokladníkem R. Weinert, zapisovatelem H. Zimák, předsedou pracovního odboru R. Weinert, předsedou odboru pořadatelského H. Zimák. Po zprávě o jednání se Svazem dělnických ochotnických jednot sneseno stanovisko Svazu oznámiti příslušným jednotám. Schválen oběžník jednotám, ve kterém jim sděleny důležité organizační pokyny. — Ve schůzi okrskové rady 14. března oznámeno, kterak jednoty vyhověly výzvě oběžníku a sneseno, aby pracovní odbor přijímal za členy jednoty, proti nimž není námitek a přijeti to aby bylo ve schůzích okrskové rady

vzato pouze na vědomí. Nepřijaty za členy ochot. jedn. Veselá kopa a Komedie v Praze-VII. Vzdány díky všem, kdož se zasloužili o skvělý výsledek okrskových sbírek, jejichž výnosu užije se k další kulturní práci.

Pracovní odbor okrsku v pravidelných týdenních schůzích pátečních za předsednictví R. Weinerta projednával běžnou agendu, vysílal delegáty k podnikům jednot a vzal na vědomí jednotlivé posudky těchto delegátů o výkonech účinkujících. Z těchto posudků důležité pokyny budou jednotám oznamovány buď v časopise nebo zvláštními občasnými oběžníky.

Pořadatelský odbor za předsednictví H. Zimáka připravil podniky okrskové, tříkrálový večer 6. ledna a VII. šibřinky („Proč bychom se netěšili“) 8. března na Zofíně, kterážto oba podniky setkaly se s úplným zdarem jak morálním tak hmotným.

Ženský odbor za předsednictví pí. Růženy Květenské připravil účast odboru na obou zmíněných podnicích okrskových i na dozvucích tříkrálového večera, jež odbor pořádá rovněž s úplným zdarem v sále Č. O. B. 12. ledna. — Ve všech odborech jeví se čilý ruch a chut k práci. Kéž by neochabaly ani v době příští!

Tylův II. okrsek v Plzni žádá, aby jednoty darovaly přebytečné knížky své divadelní knihovny knihovně okrskové. Dary budou oznamovány v ochot. hlídce plzeňského „Čes. Deniku.“ Okrsková rada zvláštním oběžníkem upozornila veškeré ochotnictvo na čes. západě, aby se organizovalo ve vlastním svém zájmu k pěstění společenských styků a k potírání nezodpovědných snah, jež poškozují zájmy a pověst čes. ochotnictva. Jen takto možno udržovati kázeň, dostati povinností a krásnému národní kulturnímu poslání. Při zájezdech do míst, kde jest již organizovaný spolek a tento jest se zájezdem srozuměn, musí organis. jednotě vyjít vstříc zapůjčením rekvizit a jeviště zdarma, po případě jen za malý poplatek. Člen organis. jednoty nesmí hrát v jednotě neorganisované. Člen jedné jednoty nesmí býti zároveň členem jiné jednoty ochot., aby se netříštily síly na úkor uvědomělé činnosti. Jednotám jest k ruce okrsková dramatic. knihovna. Kdyby některé jednotě nedostávalo se herců, druhá jest povinna vypořádati si svými silami. Spolek spisovatelů beletristů „Máj“ a „Div. agentura“ v Praze poskytují organ. jednotám výhody pro autorská práva. Každá jednotá dostává zdarma „Čes. Divadlo“, kde jsou kritiky provedených her organis. jednot i stálých divadel, jakož i poučné a odborné články předních čes. mistrův a umělcův. Okrsek (župa) pořádá režisérské kursy a kursy ličení, odborné přednášky, vzdělávací večery a vzorná div. představení. Poslední režisérský kurs těšil se neobyčejné účasti a setkal se s plným zdarem. Členský příspěvek jest 10 K, z čehož připadá 8 K ústředí. Mimo to za každé konané představení poplatek 1 K a za hostování cizího člena 2 K. Přihlášky přijímá slč. Ančí Krížková, tajemnice a pokladní Tylova II. okrsku v Plzni, Pecháčkovy sady 10.

Pan Gustav Růžička, dosavadní jednatel a tajemník Tylova II. okrsku, byl povolán na Slovensko a vzdal se veškerých funkcí. Děkuje všem za projevovanou mu důvěru. Poznali jsme v něm horlivého pracovníka, jenž účastnil se veškerých prací i v pražském ústředí a jsme přesvědčeni, že vykoná velmi mnoho pro organizační snahy česko-slovenského ochotnictva i na našem krásném Slovensku. Mnoho zdaru k této činnosti na nedotčené téměř liše česko-slovenské!

JEDNOTY.

Žádáme, aby všechny zprávy z jednot, určené pro tisk, byly psány po jedné straně a na obyčejném čtvrtkovém formátu. Zprávy buďtež věcné a stručné.

Česká Třebová. Spolek divad. ochot. „Hýbl“ konal svou výroční valnou schůzi dne 8. ledna v místnostech hotelu „Koruna“. Zahájil ji předseda obč. Kšir Frt., který vzpomenuk zemřelých zasloužilých dvou členů Ed. Pražského, režiséra divadla na Král. Vinohradech a J. Dolečka, jednat. spolku, jejichž památku přítomní uctili povstáním. Schůzi přítomno bylo 45 členů; počátkem roku čítal spolek 32, koncem roku 80 členů. Zprávy činovníků, vykazující vesměs potěšitelný úspěch, byly jednomyslně schváleny. Schůzi konáno: 12 výborových, 4 členské a 1 mimořádná valná schůze ku přijetí nových stanov. Hrání bylo 13krát (loňského roku 18krát). Spolek oslavil důstojným způsobem 50. výročí položení základního kamene Národního divadla, jakož i prohlášení samostatného Česko-slovenského státu. Spolková knihovna čítá 1100 knih, 500 her. Za předsedu zvolen opět obč. Kšir Frt. všemi přítomnými, za místopředsedu obč. Boža Jankovský. Dále usneseno: 1.) aby spolek ujal se více akce postavení jubíl. divadla v místě, když zápal k tomu ustanovených činitelů ochabl; 2.) za každé pronesené německé neb maďarské slovo vinník zaplatí pokutu 20 h; za neomluvené zanedbání zkoušky K 1.— ve prospěch fondu pro vystavění jub. divadla. K téměř účelu zavedeny budou dopisové nálepky, listky (cihly) a daň z lístků; 3.) poplatek za propůjčení jeviště se zvyšuje a pronajme se pouze proti záloze. Při schůzi výborové ustanoveni: obč. Jos. Černá jednatelem, Jos. Smíd pokladní, E. Příbýl správcem divadla, J. Balcarová hospodářkou, B. Kšir knihovníkem. Konečně usneseno učiniti zájezd na Slovensko. Ze hry „Přítěž“ věnováno pro sirotky a vdovy po legionářích K 270.—.

Dolní Kralovice nad Želivkou. Dne 26. ledna t. r. konal místní spolek div. ochot. po pětileté přestávce svoji řád. valnou schůzi. Zahájil ji předseda spolku p. M. Šlechta, který vzpomenuk zemř. býv. členů pp. Rychlého, býv. starosty, a Nápravníka. Povstáním s míst. vzdána jim posmrtná vzpomínka. Na to předseda promluvil o významu převratu z 28./X. m. r. pro náš národ a upozornil, že i česko-slov. ochotnictvo bylo zdatným činitelem při národních snahách osamostatňovacích. Valné schůzi přítomno bylo 19 členů. Zprávy funkcionářů jak jednatelská, tak i pokladní schváleny. Jméni spolkové obnáši na hotovosti K 260.— mimo inventář. Při volbách zvoleni: předs. obč. Smrčka, náměstkem Gusti Bečvář, jednatelem obč. V. Bartůnek, režiséry obč. Šlechta a Lahodová a pokladníkem obč. K. Bělohlávek. Do výboru zvoleni vesměs dobří pracovníci, kteří zaručují pro příště zdárnou práci ochotnickou. Zde v Kralovicích jsme jako zapadlí vlastenci, zastrčení v kopcích, nicméně pracujeme pro účely humanitní a kulturní vždy s pravým porozuměním. Jevišť máme prostorné s elektrickým osvětlením, potřebuje však nutně oprav a spolek očekává, že se vyskytne mecenáš, který opravy tyto ze svého podnikne.

Doudlevice. Jednota div. ochot. konala valnou hromadu dne 6. ledna 1919. Pro ubytování vojska bylo možno sehnati za rok 1919 jen 8 div. představení. Celkem jednota má 45 členů, během roku přistouplilo 17 členů. Člen Jos. Veselský zemřel. Obrát pokladní: příjem 1938:53 K, vydání 1803:78 K, přebytek 134:75 K. Inventář: Aktiva 1321:72 K, pasiva 198.—, zbývá 1123:72 K. Knihovna obsahuje

247 knih v ceně 325.47 K. Cestným členem zvolen za 30letou ochot. činnost Jan Baxa. Zvolený výbor jednoty: Předseda Václav Liška, místopřed. Jos. Baxa, režiséry Václ. Voves, Jan Baxa a Josef Čechura. Jednatel Václ. Brada, pokladníkem Václ. Hytha, členové výboru Růž. Kaslová, Václ. Zeman, Josef Henžlik, Jos. Matoušek, Bož. Franková, Anna Lifnerová, Václ. Vápeník. Náhradníci: Lifner Kar., Lišková Josefa, Kupecký Vojtěch. Revisory: Josef Liška a Václav Koudela.

Heřmanův Městec. Spolek „Heřman“ odvedl z posledního představení její pastorkyňa na následující účely: Ústřední M. Školské K 150.—, Komenskému ve Vídni K 50.—, Husovu fondu v místě K 50.—, pro fond prof. Denise zasl. Národ. Listům K 50.—. Celkem K 300.—.

Hloubětín. Ochotnický spolek „Mošna“ konal v neděli dne 26. ledna 1919 VI. řádnou valnou hromadu za přítomnosti 32 členů. Činnost spolku za uplynulý rok byla uspokojivá, začez jest děkovati jen členům starším, kteří s láskou ke spolku a pro jeho prospěch pracovali. V prvé řadě byl to režisér, kol. Václav Zdvihal, který se svým malým počtem skutečně nadšených ochotníků vypravil 10 divadel. představení, jež vynesla čistý zisk 1494 K 70 hal. Ze zábav, během roku pořádaných (celkem 3), činí čistý zisk 2014 K 70 h. Morální úspěch našich podniků byl dobrý a finanční nemalý. Z čistého zisku bylo odevzdáno školní mládeži hloubětínské 150 K, Ú. M. Š. 50, Českému srdci 160 K 80 h, pozůstalým po padlých členech spolku kol. Pikaroví a Václavu Fialovi po 100 K. 200 K bylo věnováno členům nemocným nebo dlelím na vojně. 2220 K bylo třeba věnovati na znovuzřízení jeviště. Máme nyní jevišť vkusné a vyhovující. Do správ. výboru zvoleni byli pro správ. rok 1919: Předseda: (opětne) Littera Bedřich, místopředseda Novotný Karel, režisér Jiroušek Josef, místorež. Ryneš Václav. Členové výboru: Zdvihal V., Vávra Ant., Otta Josef, Brázda Ant., Švec Ant., Lebduška Fr., Trojáněk Jos., Schneller Fr. a Jiroušková Anna. Náhradníci: Kalimon V., Kolman Fr., Hyhlan Jos., Kudrnová Milada, rev. účtů Heřtus Jos. a Erner V. V ustavující schůzi zvoleni byli funkcionáři: Jednatel Vávra Ant., pokladník Brázda Ant., správce domu Otta Jos., rekvisitář Trojáněk Josef, archivář Lebduška Fr., zástupci na venek Švec Ant. a Ryneš Václav.

Horní Cerekev. Na ukončení jubil. oslav Národního divadla v Praze usnesla se zdejší jednotna div. ochot. vykonati sbírku ve prospěch stavby Národního divadla v Brně, která vynesla K 446. Na sbírku tuto mimo četné jednotlivce přispěla jednotna Sokol 100 K a div. ochotníci 50 K. Všem dárčům vzdáváme srdečný dík! Obnos byl zaslán prostřednictvím Ú. M. D. O. Č. svému účelu. Místní obec. zastupitelstvo sbírky se neúčastnilo!

Kostelec n. Černými lesy. Na počest Československé republiky sehrál Spolek div. ochot. V. Dyka „Posel“, 26./XII. A. Jiráskova „Kolébku“, kterou opakoval 29./XII. a dne 31./XII. pořádal ochotnický Sylvestr. Všecka představení byla při dobré souhře plně navštívena a obecenstvo odcházelo uspokojeno.

Vršovice. Dne 8./II. Bozděch zahájil činnost rozmarným večerem. Dle několika čísel, která jsme viděli, míníme, že mohli raději počítati divad. představením. Ale i v tom směru vykonali co mohli. Po proslovu Ludvíkové, procítěně předneseném p. Trousillem, následovala báseň na Masaryka, velmi zdařile recitovaná sl. Bubníkovou. Celek byl zdařilý, návštěva nadobycelná.

Přehled o činnosti pražských ochotnických jednot musili jsme z nedostatku místa odložit do příštího čísla, jež bude vydáno jako dvojčíslo 2-3.

ZPRÁVY.

Padesátiny Val. Trousila, neúnavného předbojníka ochotnického, oslavili jeho přátelé z Pražského okrsku v předvečer narozenin 10. ledna intímím večírkem v restauraci Khopové na Národní třídě. Ač byla známost o večírku omezena na nejuzší kruh známých, byla návštěva neobyčejně četná, svědčíc o tom, jaké oblíbenosti a lásky se jubilant těší. Kromě kruhů ochotnických, kde byli zastoupeni nejstarší i nejmladší jejich příslušníci, zúčastnili se večírku ze stálých herců řed. K. Zelenský a Jos. Vošalík a přátelé oslavencov z kruhů úřednických. Na večer promluvil předseda Pražského okrsku B. Škála, starosta Ú. M. D. O. Č. K. Stěpánek, řed. K. Zelenský, předseda „Háika“ K. Šicner a řed. okr. nemoc. pokladny J. V. Klečák, kteří všichni podrobně ocenili Trousilovy krásné vlastnosti jako ochotníka, veřejného pracovníka i spoludruha v práci. Inž. V. Stein-Táborský vzpomněl úspěštilé družky Trousilovy, známé pracovnice v kruzích ochotnických a ženských, která byla svému muži vždy pevnou podporou. Improvisovaný, ale cenný pořad večera obstarali vedle Malostranského kvarteta členové jednot pražských za režie p. Jos. Špatenky. K večeru došlo množství pozdravných dopisů a telegramů. Zejména blahopřáli: náměstek předsedy spr. sboru hl. m. Prahy Al. Simonides, Celda ze Zel. Brodu, Adolf Dobrovolný, Fr. Exner, Jiří Heřan s chotí, dr. Fr. Herman, Al. Charvát, Ot. Jakoubek, Jar. Jindra, Zd. a Zd. Kavkovy, F. X. Kondeš, D. Král, Sl. Kuněš, Marie Ladecká, člen N. Shrom. R. Laube, Ad. Malina s chotí, Jos. Mervart z Kralup, Rud. Nešvera, J. Neudörfel, A. Peroutková, Pištěk, řed. Jos. Skružný, adv. dr. Ant. Sobotka ze Zbraslavě, Ant. Spiegl z Hodonína, Škarda z Klatov, Fr. Werner, Ochot. spolek v Berouně, Vzděl. kroužek v Dobřichovicích, Spolek div. ochot. v Hodoníně, Turnovského sdružení v Klatovech, Čten.-och. jednotna Vlast na Král. Vinohradech, Tytlův II. okrsek v Plzni, Čten.-och. jedn. Bozděch ve Vršovcích a j. — Také Beseda Stankovský pořádala večírek k počtu Trousilově 11. ledna. — Přejeme zasloužilému a neúmornému pracovníku ochotnickému i my ze srdce „Mnogaja ljeta!“

Naši na Slovensku. O propagační činnosti Ú. M. D. O. Č. na osvobozeném Slovensku zaslá její tamní zástupce p. Václ. Kliment občasná sdělení, jež chceme zde pro informování širší ochotnické veřejnosti ve výtahu pravidelně podávati: V dopise z 21. ledna oznamuje, že zaslal pěti redakcím tamních listů zprávu o své přítomnosti jako důvěrníka pražského ústředí. Píše, že zde na všech stranách vyrůstají jako z vody volná sdružení a hrají s dobrými finančními výsledky, ale stěžuje si, že je zde málo divadelní literatury a tu, co je, odmítají, jelikož vše je na jedno kopyto. Bylo by zapotřebí, by bylo hodně kusů našich přeloženo, neb těší se na naše kusy, jen se bojí, kdyby je hráli po slovensku. aby jejich naši autoři nepronásledovali. V dopise z 24. února sděluje, že pro stálé národnostní třenice omezil činnost na sbírání adres a udílení informací písemných (odpověděl na 30 dopisů) i ústních těm, kteří ho ve Vrútkách navštívili, žádá za zaslání stanov i řádů Matice, seznamů českých div. her a doporučuje na četné dotazy tamních ochotníků našim výrobcům divadelních potřeb (hlavně jevišť atd.) inzero-

vání ve slovenských listech, zejména v „Právu Ludu“ v Žilině a v „Národních Novinách“ v Turč. Sv. Martině, opakuje opět, že „zde se teď hraje divadlo o překot“ a rozvíjí další svůj program: svolání ochotnického sjezdu do Žiliny, zájezdu slovenského ochotnictva do Prahy a utvoření Slovenské Matice div. ochotn., spojené s Ú. M. D. O. Č. v Praze. (Stanovisko ústředí a učiněná jím rozhodnutí viz ve zprávě ze schůze výkonného výboru 15. března a ze schůzi zvláštní komise pro organizaci zájezdů.)

Kabaretní představení na venkově, pořádaná po málo chvalitebném vzoru některých pražských předměstských divadel také ochotnickými družinami, rozmohla se v posledním čase takovou měrou, že jsou na úkor i řádné činnosti ochotnické. V zájmu dobrého jména ochotnického a cti nutno učiniti tomu přítrž, a to co nejrychleji.

Váženým přátelům a příznivcům myšlenky zdravého rozvoje v prohloubení snah našeho ochotnického divadla, již po řadu let věnoval jsem dle možností svůj zbytek volného času, děkuji za milé projevy k dovršení padesátky. Současně děkuji všem přítomným večírku, pořádanému přáteli z P. O. „u Bumbříčka“ i těm, kdož druhého dne účastní byli dýchánku v Besedě Stankovský.

Valentin Trousil.

OCHOTNICKÝ RÁDCE.

(V této rubrice chce sbor redakční vyhověti dávným přáním svého čtenářstva a zodpovídati dotazy, redakci t. l. zasilané, pokud ovšem nepřesahují mezi možnostmi. Jsou to zejména otázky z oboru provozovacích práv, repertoáru, kostýmů a rekvizit, právnické atd. Zvláštními dopisy odpovídati nelze.)

Oznamování podniků spolkových. K četným dotazům, je-li třeba i teď v republice oznamovati divadelní představení, přednášky, akademie, večírky atd. okresním hejtmanstvím, oznamujeme, že v té věci se pranic nezměnilo. Posud jsou platny bývalé předpisy a je tedy třeba podniky spolkové i nadále oznamovati a příkládati příslušný kolkový poplatek.

Zemská dávka ze zábav neplatí se z divadel. představení, pokud s nimi není spojena taneční zábava.

BIBLIOGRAFIE.

Nákladem „Národa“ Praha II., Mariánská 3: Jsme svobodni! Po 300leté porobě. Díl I. s četnými vyobraz. za K 3.50. — Řeč ministra financí dra Al. Rašina „O přechodném hospodářství“. Levná knihovna „Národa“ sv. 4. za K 1.—. Prof. dr. E. Svoboda: Budoucí právo manželské. Levná knih. „Národa“ sv. 5. Za K 1.—. Dílko nanejvýš aktuální. — Nebojsa, satirický týdeník. Vyd. a odp. red. Jos. Čapek. Ročn. II. č. 1. za K 0.60. Příspěvky Macharovy, Dykovi, Sovovy, Holého, Legra, Hermannovy a j., ilustr. Štursovy, Böttingrovy, Kafkovy atd.

Nákl. A. Münzberga v Žižkově, Chodská 14: Album dekorací českých umělců č. II. (Karlštejn, Starom. nám., Pražský hrad atd., nábytek, rekvizity, 116 loutek Alšových a přehl. tabulky her dle počtu loutek).

Nákl. dra Jindř. Veselého, Praha 240-III.: K rakonošova nadílka, loutková hra od Jar. Rudloffa s kresbou F. P. Malého za K 1.20 — Medvěď a uhliř, loutk. hra od J. M. Šerého s kresbou J. Procházky za K 1.20 — Měsíčník „Loutkář“ s bezpl. přílohami her. Roč. předpl. K 10.—.

Nákl. lid. knihtisk. Malý a spoj. ve Vídni-V. Margaretenpl. 7: Penize, hra ze života národohosp. o 3 děj. od Jos. Růžičky. Za 1.30. Hra, propag. osamostatnění našeho průmyslu z područí ciziny. Pro dnešní poměry zejména není taková výslovně tendenční literatura bez významu.

Nákl. Družstva „Ženského Světa“ Praha II. Mariánská 3: Sebrané spisy dra Serváce Hellera (Na horách, Král stepi, Román na moři, Firma Stocký a spol., Z pražské kroniky atd.). Ročně vyjdou nejméně 3 sv. Předpl. na r. 1919 činí 20 K.

Nákl. „Žensk. Obzoru“ na Kr. Vinohr., Řipská 8: Republikánský plakát svobody dle orig. Jak. Obrovského na počest pres. Masaryka a ve prosp. Fondu po padlých čes. legionářích. Cena K 10.— (80/116 cm), K 7.— (80/56 cm) a K 5.— (40/56 cm). — Ženský Obzor, revue česk. žen, ročn. XVII. za K 10.80.

Nákl. „Uměleckého Klubu“ v Praze-II., Dřevná 6: Nová žeň, měsíční. mladé generace. Sv. I. prosinec 1918. Roční předpl. (za 12 sv.) K 20.—.

Nákl. B. Kočího v Praze-I., Masaryk. nábř. 14: Krejčí F. V.: Jubileum Národ. divadla. Za K 1.90. — Mahen Jíří: Nebe, peklo, ráj... (1917). Hra o 3 děj. Uměl. snah sv. 155 za K 4.—.

Nákl. Jos. Springra Praha I., Jilská 24: Srdcová dáma. Erotická fant. o aktu a předešlé od Fr. Šorma. Vyšlo jako sv. 26. sbírky nejlepších kabaretních prací „Syrinx“ (red. Ed. Bass) za K 1.—. Úspěšná novinka letošní saisony divadélka „Roko-ko“ v Praze.

* * *

Ústřední Matice div. ochotnictva českoslov. doporučuje jednotám a okrskům knihkupecký závod Fr. Švejdy v Praze-VIII. k dodávání veškerých knižních potřeb.

Nové aktovky Jos. Skružného: „Choulostivá situace“, „Poběhlice“ a „Vesnický holič“ vyšly právě tiskem. Zasilá: Čes. div. agentura, Praha-II. Riegr. nábřeží 20. Žádejte nový seznam aktovek zdarma!

Gabr. Zapolské polskou hru „Slečna Malíčevská“, s velikým úspěchem provozovanou ve Švandově divadle na Smíchově, v rukopise půjčuje divad. agentura a půjčovna knih „Thalia“ (Josef Dolejší) na Kr. Vinohradech, Řipská 13 (viz insert)

Strach z Palestiny aneb Co se nám Čechům může stát? satir. fraška o 1 dějství od F. Davida, kterážto hra provozována v Praze s velikým úspěchem, vyjde v dubnu tiskem u naklad. firmy „Zmatlík a Palička“ v Praze-II. a doporučuje se ochotnictvu k zábavním večerům. Proporovací právo udílí „Česká div. agentura“ Praha-II. Riegrovo nábřeží 20.

Počestný dům, nová jednoaktová veselohra Bedřicha Vrbského, vyšla právě tiskem. Hod se výborně pp. ochotníkům při pořádání zábav: kabaretů (3 dům. a 2 pán. úlohy). Výtisk ochotn. obstará „Česká divad. agentura“, Praha-II., Riegr. nábř. 20.

ORGÁN MATICE DIVADELNÍ
A ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKOSLOVENSKÉHO.

Rukopisů nevyžádaných nevracíme. Listy přijímají se jen frankované. Zvl. dopisy redakce neodpovídá

Majitel, nakladatel a vydavatel Matice Divadelní v Praze. — Odpovědný redaktor dr. Č. KLIER v Praze-II., Vojtěžská 7. — Knihtiskárna Vondruška, Spott a spol. v Karlíně.

Česko divadlo

Rozhledy po světě divadelním

Vychází jednou měsíčně mimo červenec a srpen. — Předplatné ročně K 6.—, poštou K 6.50. Jednotlivá čísla K 1.—. — Dopisy pro redakci přijímá dr. Č. KLIER v Praze-II., Vojtěšská 7. — Administrace jest v kanceláři Ú. M. D. O. Č. v Praze-II., Ostrovní (Smetanova) ulice 16.

Ročník III.

V PRAZE DNE 25. DUBNA 1919.

Číslo 2—3.

MARIE HOLEŠOVSKÁ:

DIVADLO A DĚTI.

Rokovalo se kdysi o výchově obecnstva pro divadlo, nebo naopak: o reformě divadla a jeho poměru k obecnstvu. Který z těchto činitelů měl by nejprve přijíti v úvahu?

Řekněme si upřímně: oba.

Jsou oba choří, oba mají potřebi lékaře obrození, lékaře svobody, lékaře nových, jarych, čistých duchů.

Jsem přesvědčena, že můj učitelský úřad, mé poslání vychovatelky nejmladších pokolení národa dává mi některými zkušenostmi trochu práva promluvit o včasné výchově pro divadlo našich maličkých, příštího našeho obecnstva divadelního.

Kterak uzpůsobíme svůj podajný a měkce tvárný materiál pro život, umění a společnost, toť naše zásluha nebo hříchy, jež těžko odčiníme v pozdní dospělosti světců.

Matka, která počínajíc šestým rokem jejich věku, vodí své děti na všemožné divadelní hry bez pečlivého výběru výchovného, tvoří zvolna, ale bezpečně jednoho z oněch otrlých, znechucených tvorů, s nimiž setkáváme se v každé společnosti, v každém divadle, v každém koncertě a přednášce — i na každém plese. Uvidíte na tomto nešťastném živočichu, jak sytost života spí nepopsatelnou nudou na jeho popelavých tvářích, v nichž rozkoš a předčasná moudrost zapsaly se nesmazatelnými brázdami: je unaven krásou, které nepoznal, je unaven požitky, kterých neokusil, je přesycen zvuky a tóny, v jichž čisté koupele se jeho duše nikdy neponořovala, bojí se světla, jehož oslnivých paprsků jeho chorobné oči ne-

snesou bez bolesti zklamání. To vše, co dnes, ve stavu zralé dospělosti mohl by chutnat pečlivou výchovou zbystřelými smysly, on dávno hltal jako dítě bez ladu a skladu, neznaje hranic dojmů, nemaje výkladů ani vůdců, kteří by jeho zmatené představy stmelili v určité formy poznání absolutního krásna. Kterékoliv mistrovské dílo, ať boží ať lidské, je mu překonaným stanoviskem, překročeným cílem, dávno dosaženou metou. Není popudu, proč jíti kupředu, ať za svou či lidstva obrodou: proč k slunci, jestliže oči bolí, proč naslouchati symfoniím, nudi-li nás, nebo jestliže toho nervy nesnesou, k čemu nám básní potřebí, jsou-li nám jen prostředkem méně zdraví nebezpečným, než je chloralhydrat či záludný veronal?

Odvažují se tvrditi, že všechny zruďné, ba, ať tak díme, zvrácené výstřelky umělecké moderny vytryskly z předčasné sytosti života, zaviněné lehkomyšlnou výchovou. Krása myšlenky či barvy, soulad tónů, ušlechtilý vznes linií, naprostá harmonie všeho, co vnímáme svými lidskými smysly, idea splynutí s veškerenstvem ať laskavým slovem, barvou, zvukem, láskou, obětováním, křivkou vzestupu . . . to vše, zdá se mi, dosáhlo kdysi vrcholného bodu. Obávám se, že klesáme.

Nechť naše děti, budoucnost národa, jsou lepší svých rodičů!

Jsme pány jejich osudů, neboť z dušiček, jež zaléváme rosou poznání ve svých dětských zahrádkách, roste nám — duše národa.

Divadlo, jakožto nejbezprostřednější, je také nejúčinnějším výchovným prostředkem. Žel, někdy také nejzlobnější, nejdrastičtější a dojmem nejsuggestivnější: jinak řečeno: „snadno a rychle“.

Pěstili jsme až dosud předčasné slovníky věd a moudrosti, věnujme se teď kultu srdce, citu, svědomí, víry v dobro a krásu, kultu nejčistších duchů, kultu bratrství a svobody, kultu života.

Neboť život — toť nejmělečtější zážitek všech věků a všech národů. Kdo dobře žil k prospěchu celku, jest největším umělcem.

Je-li skutečně divadlo dospělým nejsuggestivnějším, nejúčinnějším, poněvadž nejbezprostřednějším prostředkem výchovným, jak působivou soustavou, jakým „národním vyučováním“ mohlo by býti našim maličkým! Uvažte jenom, že citové působení ať knihy, ať hry barev či směsice tónů, anebo linie plastiky, uzpůsobené rukou umělce ve formy vyhraněného krásna, jest a zůstane vždycky stilistickou formou, předpokládající v každém případě zárodky tvůrčích popudů: bez této oživující jiskry každé vnímání reprodukcího jedině — a těmi jsou všichni čtenáři, pozorovatelé i naslouchači — bez této oživující jiskry soucítění s umělcem výtvarným zapadlo zušlechťující jádro díla bez užitku:

F. MERHAN:

POD ČAROU.

„Proto jsem přišel, abych se vás zeptal, co uděláte.“

„Prostě — nic. Neměl jsem nikdy se správou divadla nepřijemností, přijímala mé hry ochotně — proč bych tedy...“

„Ovšem, ovšem. Také já jsem řekl již všecko, co jsem říci chtěl. Bylo-li třeba, šlehl jsem ředitele, dramaturga, režiséra bez milosti. Ale — něco se asi stane. Proud je silný a — mezi námi — změna bude přece jen zdravá!“

„Nemám nic proti tomu. Ať si mění, kdo chce. Ostatně se divím, že se „Divadelní Matice“ do toho plete. Já píšu hry, a vy jste, prosím, kritik. Napadlo nám, abychom vystupovali nějak proti Národnímu?“

„Totiž — právě proto, že to napadlo jiným, kteří nemají příčin býti spokojeni, začal boj proti nynější správě články, brožurkami a veřejnými schůzemi ve znamení boje proti jednotlivcům — a to bylo chyba.“

„V tom jsme my chlapíci! Vy už snad tak dobře nepamatujete, ale já vidím a slyším, jako by to bylo dnes, když vystrkávali nebožtíka Šuberta. A jakých si dobyl zásluh! Všecko nebylo ničím. Viděli jen to, čeho mohli použití proti němu. — Je dnes lépe? Lidé skoro dvě desetiletí ve službách divadla mají teď hájit a dokazovat svou způsobilost?“

je to buddhistický mlýnek s modlitbou. Nemluvme o precitlivělých románech, dramatických okázalostech, politických verších, anebo příležitostných poprsích výtečníků: mluvme o dílu čistého umělce. Devadesát procent hodnoty zapadlo v davu bez vzrušení, jež stahuje dech obdivem prostě dobřého v záplavě všednosti.

Proč?

Kolik z nás nadprůměrných měšťáků dovede přesně a bezpečně, bez pomoci literárních či výtvarnických posuzovatelů rozeznávat v každém díle svým vlastním pudem zásady dobra, krásna, zla či špatnosti, jadrný prvek nových vývojových možností rozlišovat od zrůdných výstředností módy, nebo poblouzení okamžiku? Málo. Maličko. Řekněme si upřímně, že i páni referenti, tedy vyvolení mezi vyvolenými, mnohdy trpělivě vyčkávají, až se ozve první kukačka, aby s ní v souhlase buď hromy svolávali na hlavu experimentátorovu, nebo blahosklonně přiznali jakési přísliby nových životodárných popudů: připusťme, že mnohdy ani umělecké kvality díla nemají podstatného vlivu na úsudek referentův, který jakožto subjektivní názor nemůže nikdy býti absolutní směrnicí, neboť staly se případy, že příslušnost k jiné politické nebo umělecké frakci

„Nedokázali-li toho v těch desetiletích, půjde jim to asi ztěžka. Ale — nápad „Matice Divadelní“ není špatný. Žádné nářky, žaloby a osobní věci, ale tu pojďte a řekněte, jak soudíte o nápravě!“

„To je právě nerozum. Proč mám právě já říkat, co si myslím? Kdybych to řekl, musel bych tím aspoň nepřímou zásáhnouti dosavadní správu. Víte, jak to vůbec dopadne? Společnost má ještě smlouvu a nedá se jen tak vyhodit ze sedla. A já tu budu vykládat své rozumy a nevím, nebudu-li těch lidí zítra anebo za rok ještě potřebovat. — Budete mluvit vy?“

„Já bych konečně mohl. Mám sice v divadle štěstí se svými překlady, ale jako kritik jsem zcela neodvislý. — Jenom, že...“

„... se vám taky nechce — vidíte?“

„Inu, stavět je vždycky těžší, než bourat. Kdyby byla „Matice“ žádala, aby jí byly zaslány stížnosti do správy a vedení Národního divadla, to by se to jinak hrnulo! Nad takovou stížností není třeba dlouho přemýšlet!“

„A jaké je to pochutnání, když si tak někdo může na druhém schladit žáhu!“

„Kdežto — navrhopat, jak by se to mělo upravit, aby se vyhovělo novodobým požadavkům, to už je jiná! — A přece myslím, že je dobře, aby se také veřejnosti umožnilo, projevit své zdání!“

„Prosím vás, kdo je to: veřejnost? — Kým se projeví?“

byla příčinou ať pochvalného, ať zamítavého posudku. Není to řečeno paušálně: pravím — stalo se.

Slyšíte potom jedny, ani praví: toť nehodnotný škvár! A druzí: toť dobrá věc!

Je dobře myslitelné, aby táž myšlenka, vtělena v hmotnou podstatu, slovo, barvu, linii, gesto hercovo nebo mramor sochařův, aby táž myšlenka byla současně dobrem i zlem?

Věc vkusu, řeknete.

Ne, odpovím: umění není vkus, ale naopak: vkus je podstatnou součástí umělecké psychy.

A tu jsme konečně u zásady umělecké výchovy.

Život je první a nejdůkladnější obecnou i střední školou, nejslavnější akademií, konservatoří nejzvučnější pověsti, divadlem s nejdokonalejšími herci, jeho modely, jeho cvičné předlohy jsou nepřeberné pestrosti, jeho fantasií nedostihl žádný z lidských veleduchů, jeho poesie nevystihl zcela žádný z lidských básníků vavřinem věnčených, jeho surové reality žádný z lidských štetců dosti černými a drsnými barvami, souzvuku jeho harmonií žádný z básníků okouzlujících tónů, jeho lásky žádný z lyriků, jeho nenávisti nižádný z mračna nevlidných škarohlídů.

„Veřejnost? — To jsme přece my, kteří pro ni píšeme a za ni mluvíme. Proto asi „Matice“ — zcela správně — vyzvala všechny jednotlivé osobnosti, které se jakkoli stýkají s divadlem, aby svým poradním hlasem spolupůsobily ve snaze po nápravě.“

„A to nás nezná!“

„Nesmějte se, věc je jistě vážná. — Neslyšel jste? Někdo klepal.“

„I má úcta! Pojďte, kumštýři, ať vám stisknu pravici za všerejšek. — Byl jste báječný.“

„Uctívý sluha, pánové! — Děkuji za uznání. Promiňte, že sotva dýchám. Zaskočil jsem k vám, abych se zeptal, co s tím. Tohle jsem dostal od „Matice Divadelní“, abych se vyjádřil o budoucí správě Národního divadla.“

„Vy také?“

„Právě o tom hovoříme.“

„Jaký to nápad? Co my, umělci, můžeme do toho mluvit? Ať nás pořádně zaměstnávají, ať nás slušně platí, a dobrá.“

„Vy máte však nejlepší zkušenosti. Jste u pramene a mohli byste právě nejlépe posloužit.“

„I nechte umělců! Vy, jako kritik, víte snad spíše, co a jak se u nich děje, než oni.“

„Abych upřímně řekl, máte pravdu. Starám se jen o své role a ostatnímu se vyhnu. — A pak, úprava správy! K čemu je tu ministerstvo, intendance, zemská správa? — Ti ať luští takové otázky!“

Rozeberte kterékoli chcete umělecké dílo všech věků zapadlých i dneška, vždy shledáte, že jeho básnická sestavení jsou snímek života, plagiátem universální a nejstarší učebnice, slabikáře lidských osudů.

Nuže — divadlo, toť nejnázornější, protože nejbezprostřednější učebnou osnovou: mezi jeho pestrými plátny, předstírajícími nehybnou hmotnost stafáží, kolotá prudká, živá, teplá, vášnivá, rudá krev skutečnosti: herec-umělec žije přec, stotožniv se s představou, herec-umělec žije svůj večer duší vsugerovaných stavů, duší vsugerované jsoucnosti. Vzpomínáte si z dějin divadla, že kterýsi z Brutů probodl vskutku svého Césara, že kterýsi z nesčíslných Othellů zardousil svoji Desdemonu v zoufalém záchvatu skutečné žárlivosti?

Chci tím jen říci — abstrahujíc ony politováníhodné případy — že divadlo, jdouc až k nejdosažitelnější mezi pravděpodobného zpodobování života, může býti nejčennějším a nejpůsobivějším vychovatelem t. j. vychovatelem společnosti.

O umělcích dneška nemluvm: ti, jsou-li jimi v hodnotném smyslu toho slova, pracovali se klopotně, hlemýždím krokem a trnitou stezkou poznání k vnitřnímu klidu a čisté rozkoši z dobra, krásy a pravdy.

„Vidíte? — Je téhož názoru, jako já.“

„Já ne, promiňte, pánové. Komu záleží na dobré věci, má si utvořit také svůj názor, a každý občan má dnes právo, svobodně promluvit o všem, co je veřejným prospěchem.“

„Vy odpovíte? — Proto jsem vlastně tak pospíchal, abych zvěděl...“

„Ještě nevím. Mám mnoho jiné práce a musel bych tomu věnovat trochu přemýšlení.“

„Nebudu tedy asi sám. — A teď už zase pospíchám.“

„Počkejte na nás, jdeme do kavárny.“

„Totiž, já musím do redakce, ale vyprovodím vás.“

„Prosím — račte napřed, já jsem doma. — A co je v divadle nového?“

„Jen račte! — Ó, prosím, kritiky nutno si předcházeti!“

„To je dnes krásně, co?“

„Podívejte, tamhle jde Schmoranz. — Tak se mi zdá, že ten kumštýř utekl, jak ho spatřil.“

„Tolik let řediteluje a pořád je téměř stejný.“

„Ať říká kdo chce, co chce, on je dobrák. I doktor Mayer to řekl na veřejné schůzi. — Kdo pak se dnes zachová!“

„Má poklona, pane řediteli!“

„Moje úcta, pane řediteli!“

„Tak neodpovíte „Matici“?“

„Asi sotva!“ — — —

Uvažujme o národu jako společnosti, v první řadě o onom dětském světě, který máme možnost ovládnouti jakožto zárodek příštího národa, o rostoucím pokolení, jehož náklonnosti lze nám utlumit nebo probouzet, jehož vkus lze nám soustavně vychovávat, jehož plemennou čistotu lze nám uchovat naprosto bezpečnou soustavou, dokud omrzlost života nepřetvořila ji hříšnou

lhostejnosti učitelů v smečku předčasně vyžilých starců, tlupu nepohyblivých bytostí bez krve, touhy a radosti, smečku zkomírajících jsoucností, zmračených svobodou vůle, svobodou myšlenky, svobodou požitku, znehodnocením krásy, přílišným hromaděním dojmů, netříděných a nezvažovaných zkušenostmi poctivého lékaře.

K. ŠTĚPÁNEK:

BĚLINSKIJ A DIVADLO.

(Pokračování.)

Hovoře o běžném repertoiru tehdejších rus. divadel, jmenovitě o předělávkách cizích her na ruské mravy, Bělinskij udílí znamenitou radu, která možno se stát šťastným spisovatelem: „Chcete-li býti nejšťastnějším člověkem na literárním kolbišti, nesmíte mítí přede vším talent; ano, nesmíte mítí talent, při tom však nesmíte býti také naprosto neschopným spisovatelem, ale tak, víte, uprostřed, ani to ani ono: dav má rád prostřednost... Potom musíte býti neobyčejně činným tak, abyste dávali hru za hrou, jako když se pekou lívance: dav snadno promíjí a vyžaduje, abyste se mu stále uváděl na paměť, aby jméno líbícího se mu spisovatele šimralo jej stále v očích.“

Ale při všem tom Bělinskij pevně věřil v nádherný rozkvět ruské scény. Uznával, že ruská minulost i přítomnost poskytují hojně látky dramatické literatuře. Posuzuje hru kn. Šachovského o zakladateli rus. divadla F. G. Volkovu, veliký kritik ruský vyslovuje se ostře proti mínění, jako by v rus. společnosti nebylo vášní a rozčilování, jako by v Rusku nebylo onoho vnitřního neklidu, který i v lidech nižší třídy probouzí snahu povznést se nad své okolí, opatřit si vlastními silami prostředky a raziti si cestu k slávě. „Jaké nepřekonatelné, odporné mínění,“ volá, přiváděje příklady z minulého století, a táže se: „což ve všem tom není samobytnosti, původnosti, života, hybnosti, poetické krásy? A budou ještě naši spisovatelé nebo lidé, již se za ně považují, stěžovati si, že ruský život nepodává námětu pro román, povídku, drama?“ Tím tíže ovšem nesl ubohost tehdejšího rus. repertoiru, kterou vykládal nedostatkem rus. dramatické literatury (1841). „Pravda,“ poznamenává, „rus. literatura může se pochlubití několika dramat. plody, jež mohly by sloužiti ke cti každé evropské literatuře, ale rus. divadlu to spíše škodí než prospívá...“ Za takové uznával práce Gogolovy, nazývaje

je zelenou a rozkošnou oasou v písečných stepích afrických. Komédie Fonvizinovy a „Hoře z rozumu“ Gribojedova pokládal za zjevy výjimečné. Teprve Ostrovským, padesát let po těchto úvahách Bělinského, rus. dramatická literatura nastupuje šťastnou cestu svého rozvoje. Příčinu zaostalosti rus. divadla Bělinskij vykládá zcela přirozeně: literatura na Rusi pomalu sice, ale stále se rozvíjela, kdežto divadlo zůstávalo na mrtvém bodě. Podmínky vnější byly obtížnější než tomu bylo v písemnictví. Divadelní censura, sama sebou ostražitější, byla často nepřekonatelnou překážkou rozvoje dramatické literatury. Teprve r. 1828 bylo dovoleno v Rusku otiskovati rozborů divadelních her. Dříve bylo to naprosto nepřipustno, poněvadž herci považováni byli za státní úředníky, jejichž činnost může posuzovati pouze „náčalstvo,“ t. j. nadřízené úřady. Ale i pak recenze možno bylo uveřejňovati pouze za souhlasu pověstného III. oddělení carské kanceláře. Jest známo, že Gogolův „Revisor“ dostal se na jeviště teprve na přímé zakročení Mikuláše I. Bělinskij hájil mínění, že denní stravou divadla mají býti práce nižší, beletristické, ale nikoli vysoce umělecké, jako „Revisor“ a „Hoře z rozumu“; souhrn těchto vyhrazoval pro zvláštní svátky umění. Pod názvem her beletristických rus. kritik rozuměl takové práce, jež oplývají živými zájmy přítomné doby a budí zvědavost obecnstva. Bez zásoby takových her divadlo podobá se spíše přízraku než čemusi skutečně existujícímu. Za Bělinského ovšem mimo „Revisora“ živé zájmy tehdejší doby nemohly se uplatniti na jevišti. Teprve Ostrovskij vykonal tento obrovský, téměř nadlidský čin — vytvořil živý repertoír pro ruskou scénu a tím dal divadlu společenský a výchovný ráz, teprve jím počíná skvělé období ruského divadla.

Nanejvýš zajímavé jsou vývody Bělinského o poslání hercově. Dokazuje místně,

kterak záhubně působí na herce prázdnota a bezbarvost repertoíru. Nadhazuje otázku, má-li rus. literatura po „Revisoru“ a „Hoří z rozumu“ něco, co by aspoň poměrně — ne snad podobalo se těmto hrám, ale ne-uráželo po nich uměleckého citu a zdravého smyslu, pokračuje: „Pravda, některá hra může se ještě libiti, ale nikoli více než jedenkrát, a třeba příliš mnoho sebezapření a odvahy, aby člověk se odhodlal viděti ji po druhé. K tomu veškerá hodnota takových her spočívá jenom v tom, že neznavují herce možnosti projevití své nadání, ale nikoli v tom, že by poskytovali hercům prostředků, aby mohli rozvíjeti své nadání. Vůbec aspoň polovice našich herců cítí se výše her, v nichž hrají, a jsou v tomto ohledu úplně v právu. Odtud vychází záhuba našeho scénického umění, záhuba našich scénických talentů (na jejichž nedostatek nemůžeme si naříkati): náš herec nemá roli, jež by vyžadovaly s jeho strany přísného a hlubokého studia, které by musil překonávati, měřiti se s nimi, slovem, k nimž by musil povznést své nadání; nikoliv, on musí se zabývati úlohami nicotnými, prázdnými, bez charakteru, úlohami, které musí ssáti a vstřebávat do sebe. Umělec, přivyknuv takovému rolím, navyká vítěziti na jevišti svým osobním komismem beze všeho ohledu na roli, přivyká fraškovitosti, přivyká hleděti na své umění jako na řemeslo a je mnoho, mnoho, stará-li se o to, aby si zopakoval roli, o jejím prostudování nemůže býti ani řeči. Kde vládne subjektivnost hercová, kde obecnost nejde si poslechnouti hru, ale podívati se na ty neb ony herce, tam vyvíjí se v nich zlozvyk tlačiti se stůj co stůj do popředí, domáhati se osobního úspěchu často na újmu úspěchu hry. Herci, nemajíce rolí typů umělecky zpracovaných a vzatých ze skutečnosti, nemají potřeby studovati ani tuto skutečnost, kterou mají thumochiti, ani umění, jemuž jsou povoláni sloužiti. Nehrajíce her, proniknutých vnitřní jednotou, nemohou navyknouti jednotě, celku, ensemblu, jednotnému toku hry, a každý z nich snaží se figurovati před davem sám za sebe, nemysle na hru a na své spoluhráče. Jednotlivci snad mají ještě snahu povznést se k pravému umění, ale nesnadno plouti proti proudu a vidouce chlad a nudu davu, bezděčně utíkají se k falešné manýře pro potlesk a vyvolání.“ Proto také těžce nesl, že herci, mají-li hráti vysoce uměleckou práci z ryze ruských živelů, podobají se cizincům, kteří dobře poznali jazyk a mravy cizího jim národa, ale při tom necítí se ve svém živelu a nemohou zatajiti padělek. Při nedostatku dobrého repertoíru není divu, že není také

úcty k vlastnímu umění, ke studiu, stálému, přísnému studiu, nedostatek to větší části rus. umělců.

A k čemu má směřovati toto studium a tato pozornost? Bělinskij neodpověděl systematicky k této otázce, ale z myšlenek, rozptýlených v jeho úvahách, zřejmo, kterak hluboce chápal dramatické umění. Názory jeho dosud nepozbyly významu a požadavky, jež ukládal hercům, v podstatě vyčerpávají všechny obsah scénického umění. Při počátku literární činnosti Bělinského na ruské scéně, jmenovitě v Petrohradě, žily ještě tradice tak řečené lžiklasické školy. Veliký kritik nejednou si stěžoval do špatného způsobu hry jakožto důsledku špatného chápání dramatu, do nepřirozenosti a pathosu. „Bože můj! kde si vypůjčují tuto tragickou mluvu, všechno to pozlátko, toto táhlé vyti a násilná gesta klasické Melpomeny?“ Jmenovitě vynikající herec ruský Karatygin přidržoval se na počátku své kariéry do jisté míry tohoto způsobu hry a odtud lze vysvětliti, proč Bělinskij nebyl mu s počátku nakloněn. Teprve když jal se hráti prostěji a přirozeněji, změnil se k němu poměr kritikův. Ideálem umělce byl pro Bělinského tehdejší herec M. S. Ščepkin. O jeho městském hejtmanovi v Gogolově „Revisoru“ poznamenává, že vystihl básníka: oba nechtějí karikovati ani nechtějí satyry, ba ani epigramu, ale chtějí ukázati zjev skutečného života, charakteristický a typický zjev. Po Ščepkinovi nebyl již možný návrat k přežilé lžiklasické hře a v tomto ohledu význam herce v dějinách scénického umění splývá s významem kritika v dějinách literatury. Bělinskij navždy odstranil možnost scholastiky v literatuře a k hrůze starověrců obořoval se proti ní i na scéně. Již ve svých „Literárních snech“ doznává, že nechápe dobře rozdílu mezi slovy komedie a drama, slova tragedie že vůbec nechápe, posmívaje se původu tragedie od řeckého kozla (tragos).

Na jiném místě dokládá, že dělení dramatických her na tragedii a komedii v naší době jest anachronismem, neboť hra má zobrazovati společnost, vášně a charaktery a tragedie může býti právě tak v komedii jako komedie v tragedii. Ščepkin zaujímá totéž místo v dějinách scénického umění. Náležel dle slov Bělinského k oněm nemnohým žrecům umění, kteří chápou, že umělec nemá býti ani výhradně tragickým ani výhradně komickým hercem, ale spátřovovati svůj úkol v tom — zobrazovati charaktery bez rozdílu, ovšem s ohledem na své vnější prostředky. S pádem scholastického rozdělení dramatických her padlo i scholastické rozdělení úloh na „obory“.

První milovník, komická stará atd. udrželi se pouze z praktického pohodlí, ale v podstatě nemají vůbec smyslu. Přirozenost jest heslem nového scénického umění, Bělinskij jest horlivým jeho hlasatelem a Ščepkin prvním rus. tlumočníkem na jevišti. V nejnovější době přirozenost na scéně vede často k naturalismu, t. j. snaha po přirozenosti dochází k pokusům přenášeti na jeviště absolutní skutečnost, což ovšem nemá smyslu již proto, že umění jest reprodukcí skutečnosti, ale nikoliv skutečnost a že podmíněnost jeviště nikdy nemůže býti nadobro odstraněna. Bělinskij to chápal velmi dobře: „Přirozenost scénického umění není zcela

to, co přirozenost skutečnosti a hleděti na vše tak, znamená upadnutí do chyby francouzských klasiků, kteří za nevyhnutelnou podmínku přirozenosti považovali jednotu doby a místa; umění má svoji přirozenost, protože není opisování, napodobení, ale reprodukce skutečnosti.“ Onen tíživý dojem, jakým působí časem hra nadaného herce, když tlumočí čistě fyzická muka, umírání, vysvětluje se právě porušením scénické podmíněné přirozenosti. Cit míry, scénický umělecký takt musí napovědět herci, že nesmí vykročiti za mez, kde by porušil umělecký dojem.

(Dokončení přístě.)

□ □ □

ČESKÁ DIVADLA.

Národní divadlo. — „Bouře.“ Drama o pěti dějstvích. Napsal Alexandr Nikolajevič Ostrovskij. V překladu V. Cervinky. Premiera 20. března za režie G. Schmoranze, s výpravou K. Štapfra. — „Bouře“ je třetí, tuším, z prací slavného ruského dramatika, tohoto otce národního ruského dramatu, již vidíme provedenu na českém jevišti. I tu projevuje Ostrovskij všechny charakteristické známky svého nadání, tvárnou schopnost, bezpečnou určitost kresby, jeho postavy žijí před vámi teplem a krví skutečných lidí, jeho dobromyslný úsměv poshovění rozechřívá se, jako jeho palčivá slza žhne v soucitém oku nad jeho dobrými i zlými loutkami, v jejichž osudy sepředl své bystré postřehy zmitajících se vášní, vznešených i prostých popudů: jeho nůž pathologa obnažuje až ke kořenům rozbolestněných nervů duši ruského člověka nemilosrdně, břitce, s krutou mnohdy vypočítavostí barbara, ale v zápětí nad bažinou trpkých zklamání a tragedií chorobných vznětů pluje jako smířlivý oblak dech skutečné, ryzí, hluboké poesie ušlechtilé duše. Je málo děl, v nichž by tvrdý, hrotnatý realismus splýval se snivou, měkkou melancholií a poetickou vlnou lidských vznícení, je málo děl, v nichž by ony ostře ohraničené protivy sloučovaly se v tak harmonický celek, jako v „Bouři.“ Je to, abych tak řekl, báseň hříchu, báseň zoufalého zápasu dobra a zla, apotheosa očisty, hymna šíleného a přece šťastného konce, ve smrti šťastného ztroskotání. Vítězná píseň poraženého, sladká tragika bezútěšných bloudění a výkupného zániknutí. Stětec Ostrovského nanášel tu sytými barvami, tu něžnými polostíny, aby vystihl všechny modulační schopnosti lidské duše — i aby poslytl hercům s dostatek příležitosti projevit jejich reprodukční možnosti. — Mistryni, paní Hübnerové v roli Kabanové, byla důstojnou soupeřkou paní Vrchlická v úloze Kateřiny. Její nešťastná žena byla pravdivě žita a jistě vykoupena vlastní bolestí: jaká stupnice tónů, jaká změň náruživých projevů, jaké barvy děsu a hrůzy, jaká láska, jaká oddanost! Svěže a účinně zapadli do rámce hry sl. Odstrčilová a pp. Hurt a Tesař. Režie postarala se o pečlivé nastudování a náladovou výpravu. O. S.

Městské divadlo na Kr. Vinohradech. — Al. Jirásek: M. D. Rettigová. — Ujímaje se kritického křesla nově vycházejícího „Českého Divadla“ pro čínohru v Městském divadle na Král. Vinohradech, považují za svou povinnost naznačiti několika slovy svůj poměr k divadlu vůbec. Patřím

k těm málo teoretikům divadelním, kteří zavrhuji výraz „divadelní reprodukce“ a nahrazují jej pojmem „výtvarné umění divadelní“. Hlásám a doufám, že se mi podaří časem dokázat, že divadlo jest zcela samostatným souhrnem řady uměleckých, umělecko-řemeslných a technických složek, jejichž účelem jest ztělesniti na jevišti nikoli text díla a dějový jeho obsah, nýbrž úmysl básníkův, vyvolati u různorodě založeného diváctva jednotný dojem blízký se dojmům, který prožíval básník, když své dílo snil. Jednotlivé složky v divadle jsou zcela rovnocenné, herec, šéf výpravy, dekoracní malíř, kašér, krejčí, inženýr i dělník, všichni dávají to, co nejlepšího mají, ke společnému cíli. Nad nimi pak stojí síla koncentrační, režisér, jehož povinností jest jednotlivosti různými umělci a uměleckými řemeslníky dodané zladiti v jediný akord, který jest nejbližší úmyslu básníkovu. Právě z toho důvodu s radostí přijal jsem referenství o činohře vinohradské, že na Vinohradech může divák zcela přesně sledovati působnost režiséra, nejen po stránce výtvarné, ale i výchovné. Hilar jakožto režisér vychoval si již řadu herců, kteří vypěstili v sobě velmi jemný cit pro detaily charakterové i produkční. Tato okolnost jeví se na Vinohradech při všech představeních, i při těch, která nejsou v bezprostředním okruhu činnosti Hilarovy.

Nastudováním Magdaleny Dobromily Rettigové splácí Vinohradské divadlo svůj dluh nejen Jiráskovi, ale i požadavkům doby. Naše renaissance vlasteneckví velmi citlivě chápe podrobnosti předbřeznových snah našeho venkova, dovede si vážit intimit, z nichž za posměchu a pomluv druhého tábora vznikalo veliké lidové hnutí národní. M. D. Rettigová velmi dobře vystihuje divadelně to, co uložil Jirásek v četných svých spisech, jakkoliv jest více epická, než dramatická. Vinohradští upravili rámec Rettigové velmi vkusně a barevně. Kdyby podobným způsobem hrála se naše současná i starší literatura dramatická, jistě by rostla stále řada jejích příznivců. Všecky postavy hry provedeny byly s hlubokým porozuměním pro typy, jak nám je již literatura líčící doby předbřeznové postavila. Byla to pěkná směsice etikety a larmoyantní citovosti, kterouž clonou prodírá se vřele založené vlastenecké citění dosud sice neujasněné ve všech složkách, ale přece silné k budoucímu vzepětí.

A. P. Čechov: Čejka. Hra o 4 jednáních, přeložil dr. Bořivoj Prusík, režisoval Jičínský. Premiéra Čejky byla očekávána s určitým napětím a měla

znamenatí skutečnou událost nynějšího období. Jest to třetí ruská hra v poslední době. V niterním obsahu neliší se podstatně od „Žárlivosti“ a „Bouře“. Hořký život bezútěšného zmitání ideálních a po čemsi lepším toužících duší jest jejím předmětem. Stejná morálka vyplývá ze hry, že totiž lehce žije se na světě jen lidem lehkomyslným, plochým a v ohledu mravním i ideovým beznáročným. Děj jest rusky prostý. Malý výsek života, v němž řada osob, seskupených na úzce vymezeném místě, se tisíní a nedopřává druhému dechu a rozmachu. Herečka Irena, šablonovitá rutinérka, stárnoucí koketa, žije se spisovatelem Grigorinem, oslavovaným výrobcem povídek. Oba jsou slavní, ale bez vzletu, oba vidí jen to zevní na umění a nemají dosti pochopení pro umělce s hlubším vnitřním založením, pro ty, kteří své umění žijí. Irena posmívá se pracím svého syna, uvádí jako věc zcela samozřejmou, že dosud nečetla ani řádku jeho prací, Grigorin ve chvíli, kdy mu naivní dívka vychází vstříc se svou láskou, zapisuje si do zápisníku momenty a výrazy, aby jich v nejbližší povídce užil. Proti těmto dvěma umělcům sice talentovaným, ale řemeslným, stojí umělci, žijící jiným ideálům: Irenin syn Konstantin a statkářská dcera Nina. Konstantin bez cizí pomoci, jen silou svého talentu pronikl ke jménu a postavení spisovatelskému, všechno krásné své duše věnuje však lásce k Nině, jejíž citlivé nitro trpí pod despoticou vládou rodičů. Pro ni píše, v zrcadle své něžné, a ideální lásky k ní vidí ošklivost matčina poměru ke Grigorinovi. Nina, která má vždy sklon k obdivu slavných a umělecky založených duší, utíká brzy od ranních červánků jeho talentu k záři Grigorinovy slávy, věnuje se mu zcela i tehdy, kdy Grigorin ji i s dítětem zanechává v poměrech málo závidění hodných a vrací se ke staré své lásce Ireně, nepřestává ho milovati, necítí, že Konstantinovi jest stále ještě vším, obětuje velkou jeho lásku pouhým vzpomínkám na Grigorina a vkládá tím Konstantinovi do ruky smrtící bambitku. Opona klesá a my vidíme v duchu obraz celkem nezměnný. Nina povleče se dále bídným životem kočovné herečky, bude vzpomínati na Grigorina, Irena zanařiká nad smrtí synovou, Grigorina bude snad hrýzti svědomí, dozví-li se právě příčiny Konstantinovy smrti, opustí snad konečně svou Irenu a запиše do notesu několik poznámek, aby z toho stvořil novou povídku. Dle titulu jest hrdinkou Nina, ona čejka, která bezstarostně, záříc nevinnou bělostí svého peří, poletovala na břehu jezera, byla však člověkem bez citu, bez odpovědnosti postřelena, zlomena. Nina jest však hlavní hrdinkou děje proto, že její láska a obětavost ke Grigorinovi nejmarkantněji vystupuje do popředí. Jinak jest vlastně každá osoba v kuse hrdinou, neboť všichni lidé potácejí se tam znechucení a ubití. Všecko se lidem hatí, kdykoliv někdo s ní něčeho přeje, činí druhý pravý opak, nebo samo se mu vše v ruce obrátí proti němu. A tak všichni, kteří snažili se v životě o něco lepšího, nemají štěstí, nemají klidu, zatím co těm, kteří laxeji divají se na život, štěstí více přeje. Hráno bylo způsobem populárně zvaným ibsenovským. Věty pronášeny velmi hlubokomyslně, všemu podkládán jakýsi vzdálený smysl, mluveno skoro šeptem a veškeré řeči i činy zastírány byly umělou tragikou, které mnohdy v oněch partiích ani není. Tam, kde uvolnily se poněkud herci z tohoto předsudku a dali proniknouti více životnosti a pravé vervě hry, byla věc daleko zdařilejší. To však dlužno pochváliti, že ačkoliv základní pochopení bylo poněkud pochybené, přece jen hráli všichni herci jednotně, bylo vidět, že na základě předběžného studia ustanovili se na určitém rázu celého před-

stavení, ustanovení to také dodržovali a nehrál každý na vlastní pěst. Nejlepší postavou večera byla paní Ibová, která dovedla na začátku dodatí Nině tolik naivní odevzdanosti jako ke konci tragické lásky a vřelosti. Grigorin paná Jičínského byl poněkud přesládlý a matný, takže nebylo dosti dobře možno učiniti si pravý pojem o jeho charakteru a citění. Velmi zdařilou a pevně budovanou a to nejen ve hře, ale i v různých ných komentujících gestech byla Maša, správceva dcera slečny Machové. Pan Roman Tuma, jemuž jsou přidělovány mladické naivní a recitační role, upadá poněkud v šablonu, která by se mohla státi velkým nebezpečím jeho slibnému talentu. Pan Vydra upadal chvílemi do obvyklých svých forem lámaných gest a skuhravého hlasu. Doktor pana Hlavatého byl velmi vážně a promyšleně představován. Ostatní role nevynikaly nijak nad průměrné hraní divadla. Pan Jičínský dal hře tuze pomalé tempo. Ve II. jednání přeplnil až maloměstscky jevíště stromy. Velice nezkušeně zacházel pan Jičínský se zjevy přírodními. Jeho měsíc v I. jednání osvětluje jen malíčky kousíček jevíště, zatím co širý obzor ostatní zůstává v temnotách. Taký vichřice ve IV. jednání foukala tuze na povel textu na jevišti mluveného.

V. K. Blahník.

Švandovo divadlo na Smichově. — I. divad. cyklus Jednoty pro péči kulturní a hospodářskou v Praze zahájen 3. března hrou „Prstýnek“ od Abigail Horákové a dra J. V. Šimáka. Není to hra historická, ale spíše historické vzpomínky citované s jevíště. Má málo děje a málo vůně doby, jež byla vinou režie ještě zeslabena. Dramatická stavba jeví zřejmou nervositu, mnohdy bezradnost, kdy jevíště je přeplněno osobami nejednajícími, lidmi bez zájmu a vzruchu. Některé scény jsou však dobře řešeny, ale hra trpí vleklostí, jež byla zvýšena neznalostí rolí a chatrnou souhrou, což by se při původní hře nemělo opakovati. — Hlavní úlohu Verunky převzala na rychlo za pí. Švandovou slč. Ortová. V úloze Kátle upozornila na sebe slibné slč. Rychlíková. — Ledabylá výprava kostymová i některé masky neměly by se objeviti na tomto jevišti, které by se hodilo výborně za pokusnou scénu. Švandovo divadlo volá po svém Herakleovi! — „Prstýnek“ je těžko provést na ochotnických divadlech pro jeho výpravu i pro počet jednajících osob.

Druhým představením cyklu dne 7. dubna bylo drama Jar. Pasovského „Vzkříšení Lazaro“v. Autor jim dokázal, že si zasloužil svého uvedení na scénu. Má nesporný dramatický talent a umí vyzdvihnouti chvíle tragické účinnosti. Nevynul se ovšem chybám, kterých se dopouští každý mladý autor: zbytečné rozvleklosti, dlouhým rozmluvám a trochu nepřirozenému spojování jednotlivých scén. — Egon Lambl poznal v hospůdce malíře Hulpacha a chtěl pozvednouti jeho umělecké schopnosti. Poslal mu svou milenkou, herečku Jeralovou. Malíř zahorí k ní láskou, jeho umění dostává v ní sílu a povznese malíře z bíd. Když však Lambl vidí, že Hulpach vyrůstá bez něho, strhne k sobě Jeralovou zpět, malíř se pokusí o sebevraždu, ale nakonec vítězí v něm jeho vlastní síla. A v tomto závěru je pravá cena dramatu. Hra by se dala dobře zhustiti do tří aktů, čímž by nabyla ještě větší působivosti. — Švandovo divadlo, přičinilo se tentokráte o pěkné provedení. Pan Nedošinský jako režisér dokázal, jakou cenu má dlouholetá zkušenost dobrého herce pro práci mladého autora. K úspěchu přispěla hlavně pí. Gampeová svou procítěnou a přirozeně kreslenou Bertou. Úloha malíře Hulpacha je těžká a pan Smolík se jí zhostil s uznáhodným zdarem. Přední síly

divadla se původních her neúčastní. Za to ostatní síly prokazují píli i úctu k domácí tvorbě, která jim nesmí býti zapomenuta.

Z cyklu komorních her (VIII. a IX.) provedeny byly: Aug. Strindberg: „Blýskavice“. Hra o 3 jed. V překladu Jos. Jedličky, režii Vojty Nováka. — „Rezbáři.“ Tragedie. Napsal K. Schönherr. Přel. Ant. Klášterský, režie V. Nováka. „Blýskavice“ je z her slavného misogyny, jež snad nejhroznatěji vyznačují onen pesimistický názor o možnosti šťastného soužití muže a ženy, a nám, kdož jsme tak uvyklí pochopovati poslání ženy laskavým pohledem oddané družky mužovy, trvale nesympatická tvrdými rysy nelidský nesmířitelné nenávistí. Je dobře stavěna, dramaticky velmi účinná, vyžadující k snesitelné reprodukci hercův umělecky nadprůměrně vyspělých — a to tím spíše, že nám předvádí kterési jedinečné typy severské, ostře se odlišující od lyrického založení slovanského plemene. Hráno bylo poměrně dobře. Pan Kadlec — k svému prospěchu — odložil svá šablonovitá gesta i patheticou deklamaci a sehrál svého „pána“ vskutku výborně. Paní Gampeová zahrála Gerdu sytými rysy a měla dobrou partnerku v slečně Rychlíkové. Panové Novák a Nejedlý vystihli zplna své role. Měsíc na smíchovském jevišti je astronomickým zázrakem: je vojensky disciplinován, vychází i zapadá střelhitě jako nejposlušnější rekrut. — Schönherrovi „Rezbáři“, kratičkův příběh, svými čistě vyhraněnými charaktery, životností, barvou prostředí i podmanivým líčením jsou dramaticky i literárně velmi aktivní: Všechny osoby jsou pravdivě a důsledně individualisovány, logika přesvědčující: nic podprůměrného; jen osoba medika Rohana jako zbytečný a únavný balast vybočuje z rámce celku. Provedení „Rezbářů“ bylo kabinetním kouskem Smíchovských: přímo virtuosně zahrál star. Brychu pan Noll, Adam páne Třešňákův trpěl školáckým přednesem. — Doufejme, že cyklus komorních her smíchovských je září dohasínajícího plamene, v němž očistný žár spaluje galerii uplakaných hrabének a protekcích strýců Tobiašů. Oddychli by si herci — i seriosní publikum.

Idéální manžel. Dramatický odbor Svazu česko-slovenského studentstva sehrál 29. března Wildeovu známou veselohru, jiskřící vtipem a duchaplností vskutku nevšední, s neobyčejnou u ochotnických představení pohotovostí, elegancí a švihem. Sehráli takovou Mrs. Cheveley, krasavici démona, je těžkou a dalekou metou i dobré herečky. Slč. Kroupová dala své roli všechnu dobrou vůli a usílí inteligentní ochotnice. Vskutku překvapující byl výkon slečny Špírkové jako lady Chiltsonové, které by každá herečka z povolání mohla závidět její tvůrčí schopnosti. Pan Jan Kolár (sir Robert Chiltson), který již z dřívějších svých výkonů dobyl si dobrého zvuku a jenž také řídil nastudování hry, byl velmi dobrým partnerem sl. Špírkové. Markantní, slovem i gestem ucelenou postavu starého hraběte Cavershama sehrál p. Fr. Herman, jehož klidná jistota svědčila o tom, že záhy zdomácněl na jevišti. Jeho syna (Gooringa) sehrál p. Miloš Niederle s chvalyhodnou vážností, která svědčila o pilném studiu úlohy. Z ostatních účinkujících upozornili na sebe sl. Smišková (miss Mabel) a Jar. Tonnar (sluha vicomtův) jasnou deklamací a zdůrazněním komického živlu. Uvážíme-li, že správa divadla nevyšla mladistvým snaživcům nijak přechoťně vstříc, že zkoušky na jevišti povoleny byly až po odpovídajícím představení a že celistvé zkoušky vůbec nebylo, je úspěch večera tím cennější a uznání-hodnější. I v den představení uspořádali ve Švandově divadle odpolední představení a akademičtí ochotníci se museli oblékati a líčiti v hostinci!

Tak musí pracovati studentstvo ve prospěch akademického domu, jehož bledná situace finanční bolí dojista každého kulturně vyspělého člověka.

M. Holešská.

Divadlo „Uranie“. — II. cyklus „České činohry“. Poslední večer: „Rosnička“, veselohra Gabriely Zapolské, přel. F. Vondráček, vypravil R. Budil. — „Rosnička“ byla sehrána v cyklu „Máje“ ve Švandově divadle r. 1917 a vystoupila v ní jako host sl. Horská, sestra pí. Leop. Dostálové, v úloze Marye. Hra je tedy známa. Tím spíše bylo lze srovnávat její provedení „Českou činohrou“. Již úprava scény prozrazovala svědomitost páne Budilovu, která se však vystupňovala v souhře. Vše bylo zladěno, žádný rušivý tón nepokazil souměrného celku, a každý jednotlivý výkon byl vybroušen do podrobnosti. To je, čemu říkáme umění! Pan Budil sehrál muže slabocha s překvapující umírněností pošelilého dobráka, kterého kreslil důsledně nejen slovem, ale i povahovým gestem. V titulní úloze vystoupila pí. Kučerová-Jahnová, známá dramatická umělkyně, která dovedla učiniti povrchní „Rosničku“ sympatickou i tam, kde její nepřijatelné zásady odpuzují. Proti její ženské povahy dovedla pí. Budilová-Baláková povznést svým vrcholným uměním k vítězství morálnímu, třebaže autorka úmyslně stírá jeho zevnější účinek. I ostatní umělci, Čepelová, Sokolov, Godek a Godková doplnili rámec inscenované satiry tak dokonale, že obecenstvo, naplnivší divadlo do posledního místa, bylo uneseno radostí z požitku skutečně uměleckého. — Nebyl jsem s to, abych si vybral jasný účinek provedení smíchovského. Dr. H.

Nár. divadlo v Brně. — Rozhodnutí o vedení našeho divadla ve vlastní režii Družstva vrhá již své stíny na výkonnost naší činohry. Nedivíme se tomu, ba uznáváme, že řed. Jiříkovský se přičiňuje, aby zakryl rozladění, jež i proti jeho vůli se dere na povrch. S velkou chutí a radostnou touhou uplatnit své síly ujal se ředitel Jiříkovský řízení divadla; v krátké době dvou let a za nejskvělejších poměrů válečných zvýšil úroveň našeho divadla netušeně. Zejména se ujal činohry, v Brně vždy úzasně zanedbávané a učinil z ní předního činitele repertoárního, věnovav jí péči a náklady, jimiž dříve byla zahrnována opereta. Zároveň stlačil operetu na význam, jaký smí mít u předního kulturního ústavu na Moravě. Opera v posledních dvou letech spokojila se běžným repertoárem, ale to byl spíš následek nedostatku iniciativy kapelníka a režiséra oper. Nemíním psát chvalozpěvu o řed. Jiříkovském, neboť předchozí stati ukázaly, že jsem si zachoval kritický poměr ke všemu, co se na zdejší divadle dělo. Ale zásluhy, jež si kdo získal a zejména v světě uměleckém, bývají často pomíjeny mlčením. A mám za to, že i členové divadla po všech předchozích letech rádi vzpomenu tohoto ředitele. — V uplynulém období, až do 10. dubna, vypravila naše činohra Krupičkův Velký stil, Mahenovu novinku, Ostrovského Bouři a Becqueovu Pařížanku. Výkon pozoruhodný v kvantitě, méně však v kvalitě. Odvážná veselohra Krupičkova Velký stil je příliš známa, aby ji bylo třeba rozebírat. Jednostrannost její kresby těžce získává sympatie hlediště a svádí herce k levné stereotypnosti. Je toho darebáctví příliš mnoho nejen v jednom městě, ale i na jednom místě. Všichni jsou příliš darebáky a takové úlohy se nedají zmocit pouhou rutinou, ale přepečlivým studiem. Na našem jevišti byl proto z hlavních osob jen p. Urbánek (hrál starostu) uspokojivý. — Mahenovo válečné drama Nebe, peklo, ráj... působilo hlubokým dojmem, ale jen myšlenkovou

výši, na níž se spisovatel vznáší svou hlavní postavou, Vičarem. Ale jako jevištní drama působí v druhém a třetím jednání mdle, ba při dlouhém vypravování Vičarově až únavně. To proto, že vlastně po celá tři jednání se nic neděje. Vičar je hotov od první chvíle; má „jasno v hlavě“, nemění se a děj se posunuje kupředu vlastně jen tím, že za Vičarem mění se pozadí; osoby a kulisy. Hra byla svědomitě nastudována i vypravena. Ve Vičarovi podal p. Strnad nový důkaz, že českému dramatickému umění roste v něm velký herec. A hned vedle něho postavili bychom epizodní figurku (Lojzicka), již docílil p. Pech strhujícího dojmu. Ostatní role, a zejména ženské, byly sehrány tak

mdle, jak jsou napsány. — Pro Ostrovského Bouři máme jistě obecnost velmi vnímavé, ale herce příliš neklidné a některé zas k sobě velmi shovívavé, aby z hry té nevznikl obyčejný dojemný kus, nudný svou délkou a neobratností posunování děje kupředu. Z řady postav vynikl jedině pan Auerswald svým rozumujícím hodinářem. — Becqueovu Pařížanku ponechávám do příštího čísla. — Že p. Jiříkovský chce čestně dokončit svou úlohu, ukazuje nastudování Vrchlického Hippodamie; premiéra všech tří děl je stanovena na večery před velikonoce. Hudbu Fibichovu nastudoval kapelník Jirák.

Ant. Pavlíček.

ZE SLOVANSKÝCH DIVADEL.

Ruské divadlo v revoluci.

(Dokončení.)

Bolševismus nejspíše hlásil již Arcybašev svými hrami „Zakon dikarja“, „Muž“, „Revnost“, „Vragi“, všemi ovšem ještě z období předbolševického. Za bolševické vlády po říjnovém převratu r. 1917 vznikli jeho „Dikije“, o nichž mimo bolševické Rusko kolovaly již jen novinářské zprávy. Mezi Petrohradem a Moskvou s jedné a Kyjevem i Charkovem s druhé postavena zatím totiž i literárně-umělecká hranice, kterou překročovali pouze uprchlíci z hladu, mezi nimi též četní dramatictí spisovatelé a umělci. Jiní, na počátku bolševického převratu stávající, byli zatčeni a vězněni, jako na př. vůdce Mariinské opery Z. Všichni, kdo chtěli obstát, museli se podříditi Lunačarskému, který divadla i s herci „znacionalisoval“, aby z nich vytvořil „divadlo budoucnosti“, jak o něm fantasíroval v „Teatru“ Šipovníka ještě r. 1908. Tak bylo v Petrohradě i v Moskvě s Uměleckým divadlem, kde Nemirovič-Dančenko a Stanislavskij hleděli zachrániti, co se dalo. Mnozí herci opouštěli scény, uchylující se raději na ekran kinematografů. První z Uměleckého započala tuto módu (ještě do revoluce) známá v Praze pí. Gzovská. Revolučním bédám podlehli hned na počátku Goreva, umírající v těžké nouzi, a postřelený při přepadení talentovaný Valua z Aleksandrinského. Noční přepadení byla vůbec na „denním“ pořádku a herci první vydání nebezpečí. Ne vždy vyvlastňovatelé byli tak galantní jako námořníci, přepadnuvší známou umělkyni, kterou propustili i s garderobou hned, jakmile poznali, že to není „buržujka“, nýbrž herečka. Ještě hůře (finančně) vedlo se však spisovatelům. O Nevěžinu, autorovi „Druhé mladosti“, přímo psali v novinách, že trpí hlad, i prosili pomoci.

Za této trapné situace ochranu a útlek poskytl, jak řečeno, Ukrajina, zvláště Kyjev a nejbližší Moskvě Charkov. Tam objevovali se umělci pohostinskou, nalézající vděčné přijetí od nevybíravého obecnstva, kterému na př. charkovský Tamarin-Blumenthal, hrající i v Aischylovi, platil za Šaljapina... Zde střídal se umělec dramatické, operní a baletní (balerína Sědova). Z vážnějších autorů zde měli uplatnění R. Kumov (Poslednij iz rodu Korostomyslovych, v kteréžto hře v Petrohradě měl vystoupiti sám Davydov), V. V. Protopopov (nemající nic společného ani s bývalým ministrem ani s kadetským poslancem, soujmenovcem) a A. N. Tolstoj. Od Protopopova dávání byli v Charkově „Černyje vorony“, temný

obraz ruského sektářství, již od roku 1907 marně čekající porozumění, jehož se mu dostalo až za protináboženské éry, neméně vězíci v poutech úzkého sektářství a dogmatismu malé části ruské společnosti. (Jako charakteristickou ukázkou ruské tvorby a posledních sympatií u publika předložíme vbrzku překlad našim kruhům divadelním.) — Z klasiků odolal nepřizní doby jedině L. N. Tolstoj. I za bolševické éry r. 1918 Alexandrinské nerozpakovalo se vypravití dotud neznámou a zapadší mezi rukopisy „Legendu“ (Petra Chlěbníka), pocházející z let asi 80tých, se sujetem ze Syrie a Egypta, z ovzduší biblické pravdy a ctnosti. Po 30 letech nalezena v pozůstalosti, našla dosti zájmu čistě ideového a uměleckého, bez ohledu na interes osobnosti. Připomenutý již A. N. Tolstoj, vzbudivší kdysi oprávněné naděje „Nečistou silou“ a j., v revoluci však propadší vzpomenuť „Kasatku“ a později „Kukuškinými slezami“, nyní v Charkově objevil se, přejev také osobně na Ukrajinu, se zpracováním cizí látky „Smerti Dantona“. Výstřelky francouzské revoluce zbarveny byly čistě protibolševicky a hra, končící se výkřikem zničené ženy Dantonovy „Ať žije král!“, našla souhlasnou odezvu. — Úplné ruské divadlo v r. 1918 zapomenulo 100letí narození Turgeněva, dříve nescházejícího s prken carských divadel. Jubileum přešlo stejně nepozorované jako smrt francouzského dramatika Rostandla. Snad jemné duše obou spisovatelů byly příliš vzdáleny hrubé denní skutečnosti. Letos připadají v Rusku jiná významná divadelní jubilea, jako 175letí narození autora „Nedorosla“ a „Brigadira“, Fonvizina, 150letí dramaturga Ozerova, 75letí Rímského-Korsakova, 50letí smrti Dargomyžského a 25letí Rubinštejna (Děmon). Ale že budou okolnosti pro ně příznivější, těžko se posud nadíti.

* * *

Hudební umění dramatické ztratilo zrceného revolucí něvce Alčevského a rozstonavšího se v ruském Červeném kříži mladého Stravinského. Ze skladatelů převládá Rímskij-Korsakov († 1908), jehož „Zolotoj pětušok“ měl být prý karikaturou carismu; obnoven „Kňaz Igor“ Borodina, nalezší odezvu i ve francouzské petrohradské „L'Entente“. Současně od Korsakova hráli v Londýně čistě ruskou „Pskovianku“. Styky předčící jistě slovanskou hudební vzájemnost, o níž kapitulu podáme jinde samostatně. Významné byly premiéry ruských hudebních dramát, Musorg-

ského „Soročinské jarmarky“ a „Ženitby“ (na slova Gogolja) a zhudebněného M. Ivanovem „Gore ot uma“ Gribojedova! Je to vše poslední slovo ruského dramatického umění hudebního, stejně zajímavé a odvážné jako vážné zdařilým provedením myšlenky. Tak i z Čechova zhudebněna drobotina „Svadba“ Ernbergem. Po moderním Skriabinovi máme zde nové, slovanštější výtvoř, znamenající namnoze obrát a u Ivanova přímo odpor (zejména proti německému Wagnerovi). S druhé strany dále modernisticky, ale samostatně pokračovali Rebikov (Jěka) a Igor Stravinskij (Solovej), kdežto posmrtná práce konservativního

skladatele N. Th. Solovjeva „Kovář Vakula“ drží se v dobrých starých operních tradicích.

Po zneuznáváném Agreněvském, vysmívaném ještě v „Novi“ Turgeněva, který pobýval i u nás v Čechách a jehož rodina po jeho smrti r. 1908 za revoluce trpce strádala, popularisoval ruskou národní hudbu V. Andrejev svým balalajkovým orchestrem. V klidu zanechala revoluce vynikajícího Šaljapina, jemuž vzpomínky uveřejňoval sám Gorjkij ve své „Lětopisi“, vzbudiv tím nelibost stoupenců. Neboť Šaljapin poklekl kdysi v divadle před carem Mikulášem II., netuše ovšem blízké budoucnosti... Ph. Dr. V. Štěpánek.

KRONIKA.

JUDr. Karel Pippich, advokát a spisovatel v Chrudimi, dožil 21. dubna t. r. v plné svěžesti krásného a plodnou práci požehnaného věku sedmdesáti let. S jeho jménem jasného a ryziho zvuku pojí se nejen historie divadelního vývoje na českém východě a zejména v „českých Athénách“, kterýžto čestný název města Chrudimě je rovněž jeho zásluhou, ale v značné míře i historie českého divadla vůbec a ochotnického zvláště. Rodák zlonický, již za svých právnických studií v naší metropoli bedlivě všiml si všech zjevů zdejšího uměleckého, hudebního a divadelního života, byl nějaký čas i aktivně tu účasten v redakci tehdejších „Hudebních Listů“, leč plně rozvinul svou působnost v těchto směrech, když r. 1874 po odbyté soudní praxi vstoupil jako advokátní koncipient do kanceláře svého otce v Chrudimi. V té době uplatňuje se již jako herec i režisér tamního ochotnického divadla, které za jeho vedení vyniklo nejenom po stránce repertoárové, ale i reprodukční. Na jevišti tom přichází po prvé v rouše českého překladu Ibsen, Hauptmann, Maeterlinck a vystřídávají se po řadě téměř všichni nejčelnější představitelé reprodukčního umění z pražského divadla Národního. Dr. Pippich píše i sám hry divadelní, které, třebaže hodnotami svými nevyrovnaly se současně vznikajícím veselohrám Stolbovým, vynešly z téhož ovzduší maloměstského neméně význačné postřehy a detaily. V chronologickém pořádku jsou to především aktovky: Slečna nakladatelka, Z české domácnosti (1879) a Ve veřejném životě (1884), z jeho her provozované nejčastěji, dvě práce celovečerní: veselohra Svět zásad (1888) a drama Slavomam (1890), jakož dva operní texty: Vlasty skon a Hraběnka Marie. Veškeré jeho práce činoherní až na aktovku „Slečna nakladatelka“ hrány na divadle Národním. Jeho veselohry snaží se se zdarem zaměnit komiku situační s dialogem, ostře vtípným a svěže humorným, a poučující satirou, drama „Slavomam“ pak je pokus psychologický s výsledkem dosažení plastického obrazu českého veřejného i hospodářského života z let nejprudšího rozmachu českého průmyslu řepářského a cukrovarnického. Tato mnohostranná a záslužná činnost dra Pippicha, jež získala mu věhlas a popularitu, uvádí ho mimo jiné veřejné funkce také po jednomyslné volbě r. 1890 v čelo naší právě reorganisované ústřední instituce ochotnické, kterou vyvádí z prvopočátečních obtíží a které dodává patřičného vlivu a váhy. Starostou Ústř. Matice divadelního ochotnictva česko-slovenského byl dr. Pippich po čtyři roky; resignovav z této funkce pro přemíru jiných zaneprázdnění, zůstal i nadále v úzkém styku s ústředím, které jmenovalo ho čestným svým čle-

nem, i s celým ochotnickým snažením, stejně jako s českým divadlem, jež bylo a zůstalo podnes jeho láskou. A té lásce s tímž mladistvým zápallem až slouží ještě mnoho let!

Rydv.

Václav Pekárek, člen Žižkovské činohry a Divadelní jednoty v Praze-VIII., nadějný herec, zemřel v mladém věku 20 let 28. února 1919 a pohřben byl 3. března na hřbitově libeňském. Nad hrobem promluvil ředitel Žižkovského divadla K. Zelenský. Zesnulý byl pilným pracovníkem v Div. jednotě v Praze VIII. a opravňoval k nejlepšímu nadějí, ale zákeřná chřipka zkosila jej dřív, než mohl náležitě uplatnit své síly. Divad. jednota v Praze VIII. věnovala mu vzpomínku srdečnou posmrtnou řečí R. Zwacha před provedením Hilbertovy „Viny“ 22. března 1919.

Dramatická produkce mladých autorů doznává poněkud zasloužené pozornosti. Želeli jsme, že nemáme svých her, svých autorů, ale nepřičinili jsme se o to, aby mladí, nadějní autoři mohli někde vyzkoušet svůj talent a snažit se o pokrok. Řekněme si poctivě: měli jsme vždy mladé, naděje autory, z kterých mohli vyrůst znamenití dramatikové, ale jak jsme se k nim chovali? Ten, kdo měl dosti peněz, aby si zaplatil protekci nebo provedení a kritiku, dostal se na jeviště a byl hrán, třeba jeho kus byl sešit z uloupěných myšlenek i celých scén a spoléhal na publikum podprůměrné inteligence. Talent skutečný, ale neznámý nedocílil toho, aby rozhodující činitelé jeho práci pozorně přečetli a nestranně posoudili. „Od koho to je?“ „Nevím.“ „Kdo to doporučuje?“ „Nikdo.“ Škoda tedy času. Kus odložen a v jedné bytosti ubita bezdůvodně sebedůvěra a chuť k práci. Republika toho ještě nezměnila. Nemáme již dnes tolik ilusi, abychom věřili, že do nás všech vlévl poctivý, přímý, spravedlivý republikánský duch. To ne. Ti všichni, kterým bylo tak teplo u krbů vytápěných dary protežovaných, ti všichni budou se snažit zachovat si svůj pohodlně nabytý blahobyt. Z těch už právi republikáni nebudou. Ale jsou tu jiní. Mladí pracovníci sami, kteří si odvykají hluboké poklonkování mocným pánům a žádají, aby je soudila veřejnost a pak ti starí poctivci, kteří vždycky chodili rovně a proto byli „po rakousku“ usazováni na místa neškodná. Učíme se pomalu hlásit se o své. Kdo chce z nás žít, musí nás respektovat. Stát už přestál svoji revoluci, teď čeká ještě jednotlivé instituce. V divadlech už začala. Žádáme, aby každé divadlo podléhalo státnímu dohledu, aby nemohla despotická správa dopouštět se hrůhů na umění a umělcích. Je to práce Sisyfova, ale nebojíme se jí!

M. H—á.

Sestátnění zemských divadel pražských jest návrhem dra Ant. Uhlíře a spis. K. St. Neumanna,

jenž byl rozdan členům Národního shromáždění. Dle něho má být vláda zmocněna, aby dosavadní smlouvy nájemné s podnikateli obou divadel prohlásila za zrušené; aby německé zem. div. přeměnila v české k účelům činoherním; aby personál Národ. div. převzala do služeb státních; aby upravila způsob státní správy v obou divadlech; aby do rozpočtu zařadila položku na přestavbu dosavadního něm. divadla zem. a na udržování i provozování obou divadel. Návrh byl přikázán kulturnímu výboru Nár. shrom., kde bude v nejbližší době projednáván. Současně však sděluje se veřejnosti, že zemský správní výbor vyslovil se na schůzi dne 9. dubna k návrhu přisedícího Sedláka jednomyslně proti sestátnění Národního divadla, a sice z důvodu, že nelze umění jako svobodné umění postátňovati, nutí je ve formy státní a pak bylo by v případě postátnění N. D. třeba převzít i divadla německá, tedy německá, maďarská atd.

Přeměna umělecké správy Národního divadla. Dva dny po debatním večeru „Matice Divadelní“ konal správní výbor Společnosti Národního divadla schůzi, ve které jmenoval šéfem činohry po J. Kvapilovi mistra Ed. Vojana a do uměleckých sborů, ve kterých dosud zasedali neodborníci, zvolil členy nově. Činohru povedou řed. Schmoranz, Vojan a dramaturg Khol s pány: Al. Jiráskem, Fr. Heritsem, J. S. Macharem a F. V. Krejčím. Operu povedou řed. Schmoranz se šéfem Kovařovicem a s pp. Foerstem a Vít. Novákem. — Podle jakého klíče byli voleni členové sboru činoherního, není známo. Odborníky dramatickými jsou pouze dva: Al. Jirásek a F. V. Krejčí. V zásadě byl tu uplatněn návrh „Divadelní Matice“. — Veřejnost překvapilo, že v době, kdy se v ministerstvu i v Nár. shromáždění projednává návrh na sestátnění Nár. divadla, pro který se vyslovila také řada odborníků, vyvíjeje správní výbor dekret zemského výboru správního o prodloužení smlouvy se Společností Nár. divadla do 30. června 1924. — Ani rozšíření správního výboru Společnosti o nucené zástupce jmenované neodsraní všech nedostatků, které zatěžují a znemožňují žádoucí vývoj uměleckého ústavu. Národní divadlo patří národu, republice!

Busta Hany Kvapilové z karaského mramoru postavena ve dvacátý výroční den úmrtí vynikající české herečky († 8. 4. 99) nákladem zemským ve foyeru Národního div. v Praze. Dilo prof. Jana Štursy vystihuje věrně podobu, ale i něhu a libeznost ducha, jimiž tato umělkyně kdysi okouzlovala.

O Stavovské divadlo. Solisté Národ. divadla v Praze podali vládě toto prohlášení: „My výkonní umělci, sdružení v Klubu solistů Národního divadla, připojujeme se k hlasům, volajícím po bezohledném vzetí Stavovského divadla a úpravě poměru tohoto i Národního divadla k státu. Důvody: My nejvíce a krutě pocítujeme nepostačitelnost jediného českého zemského divadla v Praze. Na scéně překážíme si navzájem opera s činohrou, nedostává se nám času ani místa ke zkouškám; patrný následek jeví se v ztrnutosti repertoaru a často v nepřipravenosti představení. Absolvujeme premiéry a jsme vystaveni kritice, kdy potřebovali bychom teprve času, jeviště a klidu k práci; tím ořízené přepínáme krajně nervy a u mnohých z nás dostává se pak znechucení, umělecká kocovina — nebo ještě horší: sklon k ledabylosti. Že nepřispívají tyto okolnosti k rozvoji hereckého talentu, je očividno. Není místa ani času k dostatečnému vyčerpaní našich mladých svěžích vznětů, varu naší bytosti — jsmef odsouzeni třeba po týdny a měsíce k nečinnosti nebo velmi neuspokojující činnosti, zatím co naše mládí rychle mizí. Ne všichni zachováme si neochablou svěžest v takové míře, abychom nebyli velmi brzy házeni přes palubu. Němečtí

herci pro hrstku po většině židovsko-německého obecnstva požívají výhody dvou scén, kdežto my, ovlivňující úrodně jejich umění svérázem svého češství — živoříme nesnesitelně stisnjeni. Potřebujeme nezbytně a bezodkladně druhého divadla, třeba prozatímního, kde měli bychom možnost vedle Národního divadla denně hrát, zkoušet, pracovat, rozvíjet se. Jsme si vědomi nedostatků, vyplývajících z krajní sevřenosti, stydíme se za úpadek divadla v slavné epoše českých dějin — viny však neneseme my, kteří toužíme povznést úroveň českého dramatického umění vysoko, kteří toužíme a chceme se úplně umělecky vyžít. Žádáme naléhavě, aby s převzetím Stavovského divadla do české správy byla upravena i jeho umělecká správa, odpovídající moderním názorům hereckého umění a režie. Apelujeme na energii a spravedlnost vlády a voláme, aby uvolnila naše křídla, po celá desetiletí spoutaná německým panstvím, aby dala nám a celému národu, co mu právem patří, bývalé zemské Národní, později Stavovské divadlo.“ — Pokládáme za nutné zaznamenat tuto činnost Klubu solistů Nár. div., v níž i my — jak ostatně vidno již z jiných zpráv — neustáváme pouhými diváky.

Zpráva o nových divadlech v Praze doplňujeme projektem „Komorního divadla“, jak o něm píše prof. Jos. M. Kadlec ve „Večerníku Českého Slova“. Div. provozovati bude jen hry liter. cenné, psychologická dramata, v nichž divák má „přesunouti se přes situaci k hloubce a významu myšlenky, dle vzoru mosk. komor. div., Malého div. v Berlíně a Uměl. div. v Mnichově“. Novinkou je sociální základ: herci budou plnomocnými podílíky na zisku a řízení samosprávné ze 4 umělců výkonných, 4 výtvarníků a 4 finanč. mecenášů. Pro začátek má prý být div. umístěno v Urbánkově „Mozartu“ a vedením pověřen rež. Villy Táborský. Zahájení položeno na květen a stane se novou hrou Frant. Šormy.

Reditelem div. „Uranie“ v Holešovicích jmenován po odchodu spis. Václ. Štěcha vrch. rež. Bohumil Kovář; hospodářsko-finanční správu jménem družstva povede řed. Karel Vendulák.

V komorních hrách smíchovských dojde v nejbližší době na jihoslovanské drama dra Fr. Hrdiče „Veliká obět“ (Velika žrtva) v překl. Karla Hádky. Hra řeší problem manželské viny.

Divadlo „Varieté“ v Karlíně nabízela správ. zem. výboru Společnost Nár. divadla pro svou činohru. Jak se dovidáme, v ministerstvu s tím nesouhlasí. O „Varieté“ se prý uchází jiná společnost s bratry Buriany v čele, která chce z divadla udělati lidovou operu.

Akce pro Národní divadlo v Čes. Budějovicích. Macháčkův okrsek ochotnictva jihočeského v Čes. Budějovicích (podepsáni prof. dr. Fr. Šimeček, V. Rejtmajer, arch. K. Louda a J. Fibiger) adresuje „Všem ochotnickým jednotám, zábav. a vzděl. kroužkům a přátelům divadla“ výzvu, již v původním znění na jiném místě podáváme, aby pomáhali rozmnožit fond pro stavbu Národ. divadla v Čes. Budějovicích zakupováním „stavebních kamenů“ po 2000 K nebo aspoň „cíhel“ po 1 K, jež vydalo „Družstvo Nár. div. v Čes. Budějovicích“, které počáteční přípravy na se vzalo a řídí. Prozatím je úmysl zříditi v tomto městě stále divadlo, jež by hrálo aspoň 6—7 měsíců v roce. Div. povede ve vlastní režii zvláštní společnost (Družstvo Nár. div. v Čes. Bud.?), jež sestaví ensemble, opatří veškeré nutné rekvizity a bude mít odpov. ředitele-odborníka.

Česká představení v Mor. Ostravě kompromisem mezi oběma národnostmi pořádána budou také v městském, dosud německém divadle. Rozvrh obsazen je v uveřejněné soutěži spolku „Národní

div. moravsko-slezské ve Slezské Ostravě“ na zadání provoz. divadelních her v Moravské Ostravě pro sezonu 1919-20 (od 15. září do 30. dubna). Český hráti se má v měst. divadle od 1. do 24. ledna a od 17. března do konce dubna, jinak v Národním domě ostravském.

Český divadelní ruch v morav. městech. V městských divadlech v Jihlavě a ve Znojmě uspořádány Východočeskou společností ve dnech 19. až 24. dubna a 26. dubna až 1. května, počtem

po 6 představeních. — Jednota div. ochotníků s pěvecko-hudeb. spolkem „Žerotín“ v Olomouci oznamuje vytvoření družstva pro zřízení stálého českého divadla v tomto městě.

Ze slovanských divadel. V Lublani určeno dosavadní slovinské divadlo jen dílům hudebním, novějšího a modernějšího divadla německého použito bude také pro slovinskou činohru. — V Sarajevě otevřeno dle zprávy Čtk. počátkem dubna srbské Národní divadlo.

ČASOPISEKÝ PŘEHLED.

Cejnar Al.: Jan Křen, spis. a kult. pracovník morav. IV. Novellista a dramatik (Mor.-slez. revue, Brno, září 1918 č. 5-6-7); — Čtrnáctý Miloš: Rozhovor s řed. Nár. div. Gust. Schmoranzem o časových otázkách divadelních (Nár. Pol. č. 68 z 10./3., 69 z 11./3. a 70 z 12./3.); — Engelmüller K.: Čeho jest Nár. div. nejvíce třeba (Venkov č. 68 z 18./3.); — Fischer Ot.: Z počátků Stavov. div. (Cesta I. č. 38); — Opožděné blahopřání k Vojanově padesátce (Nár. Listy č. 65 ze 16./3.); — O Stavovské div. (Nár. L. č. 71 z 23./3.); — K dramatům Jiřího Mahena (Cesta I. č. 40 a 41); — Hilbert Jar.: Čeho jest Nár. div. nejvíce třeba (Venkov č. 65 z 16./3.

a 71 z 23./3.); — Honzl Jindř.: Etos a drama (Kmen II. č. 50); — Löwenbach J. dr.: Soudní spisy Em. Bozděcha (Cesta I. č. 38); — Mužik Aug. Eug.: Poslední otrok (Zl. Praha XXXVI č. 27-28); — ? Požár v divadelním sále (Tribuna č. 35 z 12./3.); — Šípek K.: Z divadelních vzpomínek (Zl. Praha XXXVI č. 25-26 a 27-28); — Tauš Karel V. L.: Mítěnka. Fragment tragedie (Nová zeň I. seš. 2); — Vodák Jindř.: Druhé zemské div. v Praze. K dnešnímu svolání solistů Nár. div. (Nár. Pol. č. 81 z 23./3.); — Ruský typ dramatu. K „Bouři“ Ostrovského (Česká Stráž II. č. 23).

OCHOTNICTVO.

DR. FR. HERMAN:

OCHOTNICKÝM SPOLKŮM.

Jsme samostatní, ale každý má a musí plnit svou povinnost. Jsme svobodní, ale v zájmu celku a pořádku nesmí dělati každý, co by chtěl. Jednoty divadelních ochotníků nejsou z toho vyjmuty. Byl-li jejich význam a úkol význačný dříve, stal se ještě důležitějším dnes. Pamatujme dobře, čím bylo nám umění v posledních letech válečných. Udržovalo v národě zbyteček lidské nálady, vábilo nás do ovzduší, ve kterém se aspoň na chvíli, na hodinu zapomínalo na útrapy a svízele války, aby nás propouštělo do všedních trampot osvěžené a povznesené. — Ani dnes nejsme ještě ze všeho venku. Moloch války klesl unaven, ale zdá se, že ne zcela přemožen. Před půl rokem jsme se starali, jak rozbořiti a zapáliti stáletou bastilu rakouského soustátí, dnes budujeme vlastní domov na své půdě. Tu jest plno práce a starostí, kdežto vedle horlivých pracovníků povalují se rozmařilci a požitkáři. Co pilná ruka svobodného, ale poctivého občana získává, to lehkovážně probíjí rozpoutaná vašeň špatně pochopené volnosti.

Není tak jenom s potřebami životními a s politikou, ale i s uměním, a hlavně s naším uměním českým. Čisté, uměnou posvěcené divadelnictví jest ohroženo hloží

uvolněné mravnosti a triviálními cetkami zalíbené bezcennosti, která vnutila kabarety a chantany do popředí oblíbenosti. Co na tom, že se kazí umělecký vkus, že se obecenstvo krmí nesmyslnou slátaninou, bezduchým vtipem — jen když se polehčí skleslost jinak dost vyčerpaných nervů, jen když se vyvolá smích, podložený účinkem draze placeného vína. Nelze uvěřiti, jak velké sumy se utrácí za pochybný požitek a za otravný brak. Žádá-li se na slušný, cenný divadelní kus vstupné 4—5 korun, co tu je krčení ramen a rozmyšlení! Ale do kabaretu 15—20 korun, a pak lichvářské ceny za jídlo a pití, to jest jiná! Týden napřed lístek zajistiti a přidati ještě záznamné, nebo i cenu lístku přeplatiti — není žádným zjevem řídkým.

A tu pozorujeme v poslední době, že i mnohé jednoty divad. ochotníků pořádají nejen programní, ale přímo kabaretní večery místo představení divadelních. Uznáváme, že je nutno hleděti někdy ke přání obecenstva a využívat jeho choutek, zvláště, když běží o získání nebo zajištění potřebného příjmu. Ale kam bychom došli, kdyby pro tance a kabarety nebylo v jednotách času a místa pro divadlo! Kde je náš hrdý cíl, kde zůstaly kulturní snahy! Vy jste právě povolání, abyste doplňovali výchovu lidu a

abyste pomáhali zvyšovati jeho vzdělání a úroveň kulturní. K tomu nejsou ochotnické jednoty, aby pořádaly tance a kabarety, k tomu jsou spolky jiné. Nepřipusťte, aby štit váš byl poskvrněn! Nesmíte klesnouti do nevážnosti, nesmíte býti odhadováni rovně s podniky podřízeného řádu! — Jsou v roce dni, ve kterých i jednota může pořádati programní večery. Ano, bylo by to i výhodné pro výcvik začátečníkův. Ale nesmí se státi, aby s každým divad. představením byl spojován tanec, a nesmí kabaretní večery porušovati programu činnosti spolkové v jednotách. Vy máte učiti obecnostvo choditi do divadla jako do školy života, aby se dovedlo dívati na hru tak, že by si skutečně odnášelo prospěch. Řeknete-li však předem, že se po divadle tančí, vábíte jen onu část chtivou tance, která si vaší hry nevšímá a neklidem, buzeným očekáváním milejšího křepčení, jen ji ruší. Pořádáte-li vůbec kabarety, sestupujete z umělecké dráhy a odhazujete svůj program i prapor. Nedejte se másti ani jmény autorů, kteří se kabaretům propůjčují pouze pro hamizný výdělek a na újmu své ceny, ale proudem doby, po kterém bude třeba odklízeti kal! Není to výtky, ale přátelské upozornění a vyzvání. Vy, kteří jste strženi do proudu,

máte snad nejlepší úmysly a mohli byste se dovolati řady důvodův omlouvajících přehmat, jako: místních poměrů, nedostatku peněz a výkonných sil. Ale čest a vážnost kulturní práce českých ochotníků je tak neúprosná a drahocenná, že jí žádný z takových důvodů nezastíní!

A ještě na jedno bych rád upozornil. Po státním převratu více než jindy vznikla nutnost, abychom co nejvíce podporovali literaturu a umění domácí. Mnohý však myslí, že nelze dnes hráti her starších, napsaných před převratem. Proto je velká poptávka po kusech nových, a dobré starší hry zůstávají nepovšimnuty. To by byl nezdravý omyl! Nevyhýbejme se dřívějším hrám, protože v nich leží naše před chvíli dohaslá minulost. Jest v nich mnoho, co autor směl jen naznačiti, napovědět, a právě změněné poměry budou mítí zajímavý účinek na způsob, jakým budeme dnes hru posuzovati. Zvýšená poptávka po novinkách působí škodlivě i tím, že nutí ke chvatné a povrchnější práci, která pak hledí nejraději k současnému prostředí. A dnešní doba neurovnaných poměrů — sama nejasná — nemůže býti vhodným podkladem dramatické tvorby tak, aby její cena byla trvalá.

PAMĚTNÍ SPIS

Ústřední Matice divadelního ochotnictva česko-slov. o její účasti na organisaci kulturní práce ve státě Česko-slovenském.

V Praze dne 15. března 1919.

Ministerstvu školství a národní osvěty v Praze!

Není zajisté sporu o tom, že k mocným prostředkům výchovným, které mají značný vliv na kulturní povznesení nejširších vrstev občanstva, náleží divadlo. Ve větších městech jsou to stálá divadla, v nichž působí herci z povolání, v menších obcích, zejména na venkově, zase divadla ochotnická, která i v městech se stálými divadly doplňují působnost jejich a působí výchovně na své návštěvníky. Historie našeho národního probuzení z posledních let století osmnáctého a z počátku století devatenáctého podává neklamný důkaz o tom, že vedle české školy a české knihy byla to zejména ochotnická představení divadelní, která probouzela a sílila vlasteneckého ducha i utužovala národní české přesvědčení. S rozvojem českého národa rozvíjela se i ochotnická divadla a působení jejich zůstalo až podnes mocnou vzpruhou k českému uvědomění. A jestliže dnes národ dobyl své samostatnosti, nepřestává tím úkol česko-slovenského ochotnictva, naopak nastává mu nová práce, aby v intencích budovatelů naší národní samostatnosti dále povzbuzovalo i sílilo národní vědomí a úsilovně přičiňovalo se o kulturní rozvoj národa.

Česko-slovenské ochotnictvo, hledajíc ve vzájemném sdružení posilu svých snah, založilo již před 32 lety svoji ústřední organisaci, Ústřední Matici divadelního ochotnictva česko-slovenského, kteráž usiluje o to, aby soustředila pokud možno veškeré ochotnické jednoty a určovala jejich směr v kulturním působení. Nepodařilo se sice dosud sdružití všechny ochotnické jednoty, ale přece Ústřední Matice divadelního ochotnictva česko-slovenského soustřeďuje dnes přes 465 ochotnických spolků s více než

25.000 členy. Působení Ústřední Matice za tu dobu přese všechny překážky, s nimiž ji bylo bojovati, jest jistě význačné a zračí se v tom, co posud vykonala a co tuto ve stručném přehledu uvádíme:

1. K výchově svého členstva pořádala Ú. M. D. O. Č. šest režisérských kursů (1905, 1906, 1907, 1909, 1910, 1912) a divadelní extense (1917), v nichž řada vynikajících spisovatelů, divadelních praktiků a organisátorů přednášela o různých oborech divadelního umění.

2. Vydávala vlastní časopis „Ochotnické Divadlo“, jež změněno od r. 1918, kdy vešla v činnost na paměť 30letého trvání Ú. M. D. O. Č. založená Divadelní Matice k vydávání dramatických děl, časopisů atd., na „České Divadlo“.

3. Podporovala českou divadelní tvorbu, vypisujíc Tylovu cenu 500 K k odměně vynikajících děl dramatické literatury. Cenou tou (nebo podporou) byly poctěny tyto hry: dra Polyk. Starého „Magdalena“, Jana Ladeckého „Dva světy“, V. Štecha „Ohnivá země“, Oty Fastra „V pavučinách“, J. Schäfera „Kopřivy“ a Ab. H. Horákové-dra J. V. Šimáka „Prstýnek“.

4. Pořádala divadelní výstavy (1895 při výstavě národopisné v Praze, 1906 v Plzni při kladení základního kamene k Tylovu pomníku, 1910 při zahradnické výstavě v Praze).

5. Pořizovala památníky mužům o české divadelnictví a literaturu zasloužilým. Tak jednoty v Ú. M. D. O. Č. sdružené postavily pomníky J. J. Stankovskému, J. Frankovskému a J. Ladeckému na Olšanech, J. Dobrovskému v sadech Vrchlického v Praze, zasadily pamětní desky J. K. Tylovi na Linhartském náměstí v Praze, V. Kl. Klicperovi na Karlově náměstí v Praze, K. Šimanovskému na Skřiváni; zakoupen a udržován je posud rodný domek Vít. Hála v Dolinku a zřízena Hálova nadace.

6. Podněcovala tvůrčí schopnosti herecké, pořádajíc též představení ochotnická na největší naší scéně, Národním divadle. Tak v r. 1891 sehrání Kollárovi „Smířičti“, v nichž jako ochotníci po prvé vystoupili pozdější vynikající členové Národního divadla R. Schlaghammer a J. Matějovský, jakož i tvůrce Husova pomníku v Praze L. Šaloun; v r. 1895 sehrání Stroupežnického „Naši furianti“, v r. 1900 po dvakrát dra Pol. Starého „Magdalena“, v níž účinkovali nynější herci z povolání B. Zakopal a Jiří Branald.

7. Jednoty ochotnické měly nemalou účast při vybudování Národního divadla v Praze a jubilejní oslavy padesátého výročí položení základního kamene k Národnímu divadlu v květnu r. 1918 účastnila se Ú. M. D. O. Č. vynikajícím způsobem, vydavši cenné „Pokyny k jubil. slavnostem“, jichž i slavnostní výbor užíval k propagaci slavností. Jako charakteristickou známku tehdejšího režimu rakouského třeba uvést, že přednáška pro lid v „Pokynech“ vydaná byla tehdejší c. k. polic. ředitelstvím shledávána tendenčně politickou a že v jednom případě tato přednáška byla zakázána.

Z tohoto letmo jen načrtnutého působení Ú. M. D. O. Č. lze již seznati, že plnila svůj úkol národní a kulturní dobře, nehledíme-li ani k tomu, jak podporovala českou dramatickou tvorbu odebráním tisíců výtisků divadelních her, jaké tisíce odvedeny spolku českých spisovatelů-beletristů „Máj“ na poplatcích za provozovací právo a jaké statisíce odvedeny byly na dobročinné a humánní účely národní.

Nebude tedy zajisté vykládáno za neskromnost, hlásí-li se Ú. M. D. O. Č. nyní, kdy má být zřízeno ministerium krásných umění nebo zvláštní odbor při ministeriu školství a národní osvěty pro divadelnictví o to, aby byla uznána jakožto význačné středisko česko-slovenského ochotnictva a aby byla ve svých organizačních a kulturně-výchovných snahách význačně podepřena.

Této podpory dostane se Ú. M. D. O. Č.:

1. bude-li jí k účelům organizačním, k soustředění ochotnických jednot v celé republice Česko-slovenské, jakož i k účelům vzdělávacím, na vydávání časopisu i divadelní literatury udělena náležitá subvence státní;

2. bude-li jí přiznáno jakožto důležitěmu činiteli kulturnímu právo rozhodovací ve věcech činnosti ochotnictva česko-slovenského a budou-li jí doporučení znalci organisace ochotnictva povoláni do ministeria krásných umění nebo do příslušného oddělení ministeria školství a národní osvěty, aby tu jako odborníci mohli vydatně pracovati na organisaci řádně vedené kulturní práce mezi ochotnictvem;

3. bude-li jí přiznáno právo vysílati příslušný počet delegátů do divadelní rady, jejíž zřízení jakožto nejvyšší instance ve věcech divadelních jest nejvyšší naléhavým;

4. bude-li jí umožněno prováděti prakticky, co v teorii na schůzích, přednáškách i v časopise propaguje, totiž vzorné výkony divadelního ochotnictva. To je možno zvláště pro hlavní město Prahu provésti velmi rychle, bude-li Ú. M. D. O. Č. spolu se Svazem Osvětovým odevzdáno německé divadlo Stavovské, pro hrstku Němců pražských přebytné, kdež by se pro nejširší vrstvy občanstva pořádaly přednášky, večery, koncerty a divadelní večery za nepatrné vstupné. V té věci podává se zvláštní pamětní spis. Jinde bude to možno, když bude zákonem pamatováno na to, aby v domech, které budou musit být zřizovány jakožto střediska kulturního života, byla také zřizována řádně vypravená jeviště pro divadelní představení;

5. bude-li Ú. M. D. O. Č. slyšena vždy, půjde-li o dobré zdání ve věcech kulturních a vzdělávacích vůbec, neboť může svou organizací ve věcech těch velmi býti prospěšnou.

Veškeré ad 1-5 uvedené věci žádáme nikoli proto, abychom rozmnožili počet jistě hojných podání, jež ministeria docházejí, nýbrž z toho důvodu, že nám skutečně jde o zhodnocení kulturní práce, o její zorganizování a soustavné provádění a že chceme při tomto díle ochotně a rádi spolupůsobiti. Půjde jistě v nejbližší době o velmi důležitá opatření, která musí být učiněna, má-li se soustava kulturní práce uvést v život. půjde na př. o nový divadelní zákon a j., a bude jistě nezbytno, aby byli slyšeni odborníci a praktikové, kteří tyto věci ovládají a dovedou dobře poraditi, aby se chystaná opatření setkala s předpokládaným účinkem. Proto doufáme, že ministerium školství a národní osvěty náležitě uváží tento náš pamětní spis a že vystoupí za účelem provedení otázek v něm uvedených ve styk se zástupci Ú. M. D. O. Č., kteříž jsou ochotni podati na požádání ministeriu příslušná podrobná objasnění.

Em. Jíra,
gen. tajemník.

Bohdan Skála,
referent.

K. Štěpánek,
starosta.

Tento pamětní spis byl 9. dubna deputací Ú. M. D. O. Č. a Matice Divadelní (v deputaci byli prof. K. Štěpánek, B. Skála, Val. Trousil, dr. Č. Klier a dr. Fr. Herman) doručen p. ministru školství a národní osvěty G. Habrmanovi, jenž ujistil, že náměty pamětního spisu budou vzaty v bedlivou úvahu. Poté jednala deputace o jednotlivostech s referentem divad. odboru v ministeriu národní osvěty prof. J. Voďákem.

□□□

Všem okrsům, jednotám a přátelům divadla!

Český jih vítá svobodu národa s obzvláštním pochopením. Trpěl po léta bolestnými útlaky, byl výspou krutě napadanou okolním mořem Germánstva. Teď oddychl si kraj Chelčického, kraj Žižkův, kraj Husův a hlásí se plným právem o život. Je si vědom své důležité politické posice a chce ji hájiti dále!

Český jih pracoval i v nejtěžších dobách. Vlastní silou si zbuďoval školství, z vlastních peněz zachraňoval tisíce českých duší a udržoval množství českých drobných bašt. Dnes je **třeba silit, vzdělávat, podporovat jihočeské vědomí.**

Českému jihu je třeba důstojného divadla. Divadlo bylo vždy národu nejsilnějším buditelským prostředkem.

Víra ve velikost významu takového divadla pro český jih, víra v důležitost jeho poslání vede nás jako zástupce organisovaného jihočeského ochotnictva k tomu, abychom se obrátili k našim jednotám ochotnickým, organisovaným i neorganisovaným i ke všem přátelům umění s vroucí výzvou: **Podejte ruku pomocnou, pomozte nám v těžkých počátcích uskutečňování veliké myšlenky! Širte zájem sbírkami, představeními divadelními, slavnostmi, zábavami a každou jinou ulehčitou obětavostí pomáhejte nám množití fond pro stavbu Národního divadla v Čes. Budějovicích!**

Macháčkův okrsek je si vědom své morální povinnosti a pomáhá tak velké myšlence.

Před několika měsíci se zde ustavilo Družstvo Národního divadla v Čes. Budějovicích. Prostřednictvím jeho lze zakupovati »kameny stavební« pro Fond po 2000 K. Tam lze tomu, kdo nemůže přispěti tak velikou hřívnou, zakupovati »cihly« po 1 K, aby i drobný peníz se množil v mohutný tok.

Kdyby každá jednotka výtěžkem jediného představení nám přispěla, dostála by své morální povinnosti pro jižní Čechy! Hlaste se o bloky s cihlami!

**Macháčkův okrsek Ú. M. D. O. Č. v Čes. Budějovicích
(Anglický dvůr).**

Malice Divadelní.

O Nár. divadlo. Článek dra Hermana v č. 1. uveřejněný vzbudil velký zájem. „Malice Div.“ zaslala jej předním dram. spisovatelům, kritikům a odborníkům a pozvala je k poradě, která se konala 5. dubna v sále Umělecké Besedy. Účast těchto kruhův, u nichž lze předpokládati nejvíce pochopení a jež jsou nejvíce povolány k tomu, aby tu pronesly své závažné slovo, nebyla taková, jak pořadatelé očekávali. — Ostýchavost z osobních styků nebo obava z týchž zjevů, které provázely dosavadní veřejné projevy proti správě divadla, působila více, než ujištění o vážnosti podniku, který byl daleko vzdálen každé osobní předpojatosti.

A přece výsledek schůze byl zdařilý a významný. — Po zahájení řed. drem Klierem promluvil dr. Frant. Herman o tom, jak by se mělo Nár. divadlo pomoci. Stesky, které se ozývají mohutněji než jindy, a způsobem při kulturních otázkách neobvyklým, byly pronášeny již za doby Prozatímního divadla i potom od otevření Nár. divadla. Bylo vytýkáno zanedbávání prací domácích, stranicví k autorům i umělcům a přehlížení širokých vrstev lidových. Poslední útoky však vyvrcholily tak, že náčelníci správy musí hájiti své způsobilosti a že i soubor výkonných umělců byl těžce zasažen. Příčiny však nejsou jenom v osobách, ale kotví jinde, v poměrech, za kterých Nár. divadlo vyrostlo a v nichž vázne i dnes. Ve starém státě nemohlo růsti a siliti nic, co znamenalo posilu národní myšlenky. Čeho jsme přes to dosáhli, bylo dobyto úsilovnou prací a za naše peníze. Tak se stalo, že i Nár. divadlo musela převzít společnost, jejíž členové se ovšem uplatňovali, ředitelství ji muselo poslouchat a ředitelé přirozeně nezůstali osobním stanoviskem nedotčení. — Není to omluvou, ale vysvětlením poměrů, a nelze schvalovati způsobu, jakým se bojuje za očistu. — A tu „Malice“ chce poskytnouti možnosti, aby se otázka Nár. divadla projednala vážně a věcně. Dr. Herman šířeji vložil a odůvodnil svůj návrh na přetvoření správy divadla, zdůraznil nutnost jeho sestátnění, upozornil na opatření druhé div. budovy, na zajištění umělců pro případ invalidity a stáří a předem již naznačil, že celé české divadelnictví musí býti podřaděno dohledu státnímu. Byla kdesi vyslovena obava z patronisace umění státem a pochybnost, zda jest vůbec třeba zřizovati zvláštní ministerium umění. Obavy a pochybnosti jsou správný snad potud, pokud hledíme k dnešní době, kdy bují ještě všechno staré v nás. Avšak průlom do nových poměrů nepříjde z ulice, ani od řečníků, kteří mluví z okna, nýbrž od pracovního stolu a z pilné, svědomité ruky. Nepracujeme pro měsíc ani pro rok, ale pro budoucnost, a doufáme, že v dohledné době nastane přece legální definitivum, ve kterém se počne obrození, mlhy se zvednou a všichni, kdo pevně věří v naši krásnou budoucnost i kdo malátně pochybuje, spatří ono slunce síly a svobody, po kterém jsme vztahovali po staletí své ruce. — Ochrana svobody umění a zveřejnění kontroly měly by se rozšířiti i na ostatní stálá divadla. Ať podnikatel hospodáři podle svého, ale nebudíž dovoleno kramářiti s uměním na újmu výchovy lidu, autorův i umělců. Je tu také Slovensko, kde bude třeba dohlížeti, aby vytvářející se umění rostlo zdravě, svobodně a krásně.

Ke slovu přihlásil se pak odborný šéf ministeria osvěty p. Jar. Kvapil. Promluvil po prvé před obecenstvem o Nár. divadle a o divadelnictví vůbec, což bylo úspěchem schůze. Nemluvil ani jako bývalý šéf činohry Nár. divadla ani jako zá-

stupce ministeria, ale mluvil tu přece jen Kvapil, který má zkušenosti ze správy divadla a který bude v ministeriu jistě vůdčím činitelem v oboru divadelnictví. — Vital podnik „Malice“ a projevil souhlas se stanoviskem a vývody dra Hermana, až na podřízené některé podrobnosti. Divadlo nemůže býti jen předmětem zábavy a nemůže být ponecháno náhodě. Ujme-li se ho stát, bude lépe plniti své úkoly. Vyhrazuje-li si stát dozor a péči o školství, musí dojíti také na divadlo. Proto nejde jen o sestátnění Nár. divadla, ale o všecko divadelnictví. Nár. divadlu vadilo, že jeho správa nemohla býti jednotná. Spravovala je země a podnik řídila soukr. společnost. Řečník vykládá vývoj divadelnictví a vznik Družstva a praví: Na popud Riegrův utvořilo se Družstvo hlavně proto, aby Nár. divadlo nezáviselo na osudu jednotlivce, nastane-li kritická doba. Tato doba nastala na počátku války. Finanční stav byl nevalný, pasivní a c. k. zem. spr. komise neměla chuti pomoci; řeklo se, nepůjde-li to jinak, divadlo se zavře. A tehdy členstvo divadla, umělci i ostatní personál, odhodlalo se přistoupiti na všechny podmínky, uskrovniti se tak, že vlastně samo přeneslo Nár. divadlo přes katastrofu. To jim nesmí býti nikdy zapomenuto! Takovým náhodám nesmí býti Nár. divadlo ponecháno, a proto jest nutno, aby bylo převzato do správy veřejné. Státu náleží, aby postavil divadelnictví na pevnou základnu, kde by neutrpělo ve zlé době a kde by se mu dostalo všeho, čeho potřebuje. — Již třicet let se jedná o druhou budovu pro činohru Nár. divadla. Stavba je dnes nemožná, ale Nár. divadlo dlouho takto nevydrží. Zalkne se ve svých těsných poměrech, kdy nelze zkoušeti hráti a kdy polovina návštěvníkův odchází od pokladu s nepořízenou. Jediná pomoc je tu s divadlem Stavovským. To je vlastně otcovský dům českého divadelnictví, tam se naše umění narodilo a odtud vešlo do Prozatímního divadla. Pak se Stavovské teprve stalo divadlem německým, a r. 1882 dal dr. Rieger dekretovati na zem. směně, že je určeno umění německému. Ale Němcům nestačilo, a postavili si nové, kdežto zemská subvence lpěla na starém. Stavovské divadlo živořilo a před válkou si v něm zřídili biograf, kdežto dnes hraje se zase, aby Němci dokázali jeho potřebu. Pro 80% Němců v Praze jsou dvě divadla, pro 92% Čechů jen jedno! Tento nepoměr by svědčil o slabosti, kdybychom k němu mlčeli. Nechceme Němcům nikterak škoditi; subvence by se mohla přenést na nové divadlo a toto prohlásiti za zemské. Je tedy nutno získati Stavovské divadlo a dáti je k použití Národnímu. — Nesmí se však zapomínati na divadla ostatní, velká na Moravě a na Slovensku, na městská, župní, kočovná a ochotnická. Stát musí žádati určitou způsobilost a vyhraditi si dozor, ale také sám ke všem plniti svou povinnost. České divadlo se jistě nevymanilo ze svých počátků. Nemáme dosud divadelní kultury, kterou lze vybudovati jenom velkou státní péčí. Není tu ještě zkušenosti pro to, ale je třeba míti evidenci. Potřebujeme způsobilých hercův a proto musíme zříditi hereckou konservatoř. V ministeriu se již pracuje o osnově zákona, aby oři naši konservatoři byla zřízena herecká škola, kde by se učilo řečem, dějinami, deklamací, tanci, šermu a kde by se získala všeobecná vzdělanost. Nutno zameziti, aby šly k divadlu zkažené existence, které už jinam nemohou. — Pak mluvil p. Kvapil o sociálním zabezpečení umělců pro stáří. Stát musí uložit každému podnikateli, aby udržoval takový stav finanční, aby bylo postaráno o stáří divadelních lidí.

Souhlasí i s tím, aby zaměstnanci byli účastni při správě podniku. Ale upozorňuje, že i divadlo jest nástroj, na který může hrát jen jedna ruka. (Návrh dra Hermana činí právě ředitele divadla vrchním a odpovědným činitelem.) Viditelná hlava, poslední článek správy, musí být co nejjednodušší. Nesouhlasí však s tím, že by dramaturg nemusil být režisérem. — Konečně upozornil, že v Národ. shromáždění má být podán z kruhů poslaneckých návrh na sestátnění Nár. divadla, a doporučil, aby se „Matice“ k tomu svou peticí připojila.

Za všeobecného souhlasu poděkoval předseda dr. Klier p. Kvapilovi za jeho zajímavý a cenný výklad, načež bylo schváleno, aby se ihned petice podala. Dne 7. dubna byla vypracována a panem dr. Klierem dodána senioru čes. spisovatelů Al. Jiráskovi, aby ji v Nár. shromáždění odevzdal.

Petice tato zní:

„Národnímu shromáždění!

Je zajisté významno, že záhy po politickém převratu, tedy jistě v době velikých starostí o úpravu veřejných poměrů mladé Česko-slovenské republiky, ozvaly se hlasy dramatických spisovatelů a kritiků i hlasy široké veřejnosti, aby naše Národní divadlo, chlouba českého umění, bylo vymaněno z tísnivých a nezdravých poměrů, aby se stalo skutečným majetkem celého národa a svobodným stánkem svobodného umění.

„Matice Divadelní“, která je výhradním spolkem pro všeobecné zájmy českého divadelnictví, ujala se této otázky vážně, upustila od zkoumání čtených výtek a stížností a projednala ji zcela věcně, přihlízející pouze ke skutečné potřebě nevyhnutelné a neodkladné nápravy.

Národní divadlo bylo od svého vzniku důsledkem politických i finančních poměrů země v rukou soukromé společnosti, která se dělila se zemským výborem o správu uměleckého ústavu a která nemohla vytvořit typicky české divadlo s typicky českými herci. Všecky výtky, které vinily Národní divadlo, že zanedbává tvorbu domácích, že stranicke přejí jenom určitému kruhu autorův i umělcův, a že zvyšováním cen vylučuje lidové vrstvy z uměleckého požitku, svědčí o neudržitelnosti dosavadního způsobu správy, řízené společností umělecky a veřejně nezodpovědnou.

V nové době bylo umění zpouliarováno a zejména divadelnictví bylo tak rozšířeno, že jest nutno, aby bylo považováno za instituci veřejnou, jako školy a všechnu lidovýchovné podniky jiné. Vyhrazuje-li si náš stát vliv a dozor na školství, musí splnit také svou povinnost k čes. divadlu jakožto důležité slozce lidového vzdělání a musí je i vypraviti tak, aby svému lidovýchovnému a uměleckému úkolu mohlo vyhověti a také skutečně vyhovovalo.

Národní divadlo se dnes dusí ve stisněných poměrech správy i reprodukční činnosti a odborníci tvrdí, že je nutno bezodkladně pomoci, nemá-li dojíti k povážlivé pohromě. Pro 80% Němců v Praze jsou dvě velká divadla, kdežto pro 92% Čechů pouze jedno. Musí nastati náprava spravedlivá, kterou nám odpíralo a znemožňovalo dříve macešské Rakousko, ale nemůže a nesmí jí odepřiti naše vlastní republika.

„Matice Divadelní“ upozorňuje na neudržitelný stav Národního divadla a na základě porad s odborníky důtklivě žádá Národní shromáždění, aby ihned, bez zbytečných úvah o všeobecně známých věcech, vydalo zákon, kterým se nařizuje převzetí Národního divadla do státní správy a kterým se vládě ukládá, aby se postarala o druhou budovu pro českou činohru, a pokud

to není možno, aby učinila ihned opatření prozatímní.

„Matice“ předloží ministeriu osvěty další návrh, jednající o způsobu, jakým by nová správa Národního divadla mohla být upravena a jest ochotna spolupůsobiti při úpravách divadelnictví a dramatického umění vůbec.“

„Matice“ se ovšem nespokojí pouze tímto krokem a vypracuje podrobný návrh na úpravu správy Nár. divadla, jakož i návrhy na další zakročení státu u stálých divadel, a předloží je ministeriu a správnímu výboru zemskému. Ostatní otázky, o kterých se p. Kvapil zmínil, budou rovněž uvažovány a „Matice“ neustane buditi pro ně zájem ve veřejnosti. Doufá však, že bude také všemi přáteli českého divadla podporována a že se její podniky setkají s pravým porozuměním.

* * *

Valná hromada M. D. konala se 12. dubna 1919 za přít. 22 členů; oml. 2 členové. Předsedající dr. Č. Klier ve svém zahajovacím proslovu vyslovuje naději, že za lepších poměrů, jež národu českému nastaly prohlášením svobodného státu, i M. D. bude moci vykazati insentivnější činnost. — Jednatel B. Skála přednáší zprávu jednatelemskou, ve které dovozuje, které překážky vadily pronikavější činnosti M. D., jež se omezovala v r. 1918 hlavně na vydávání II. ročníku časopisu „České Divadlo“. Nové proudy, které zavládly ve vlasti po jejím osamostatnění, probudí bohdá také M. D. k živější činnosti. Svědčí o tom chut k práci, která se v nejnovější době projevila, a ta naplňuje naději, že činnost M. D. ponese se správnými a vhodnými cestami. Již prvý popud k činnosti v širším rozměru, totiž debatní večer, pořádaný 5. dubna v Uměl. Besedě o Národním divadle, je slibným náběhem k této další činnosti. Výbor M. D. měl 7 schůzí, členů bylo 122 (12 zaklád., 28 skuteč., 54 příspív. a 28 činných). Kancelář vypravila 301 dopis. — Ve zprávě redakční, přednesené rovněž jednatelem, konstatuje se, že dřívější sbor redakční konal v r. 1918 celkem 7 schůzí a vydal 10 čísel II. roč. „Čes. Divadla“. Nový sbor redakční měl 6 schůzí; číslo 1. nového ročníku „Čes. Divadla“ jistě každého nestranného přesvědčilo, že sňahou redakce jest dáti časopisem do rukou ochotnictva i veřejnosti pokud možno pomůcku dokonalejší, jejíž další zlepšení je ovšem zase v rukou členstva a příspěvatelů, o jejichž všestrannou podporu se žádá. — Po zprávě pokladníka prof. K. Štěpánka, zprávé účetní a zprávě o Č. D. přednesl inž. V. Sommer zprávu přehližitelů účtů, navrhuje udělení absolutoria činovníkům a výboru. Návrh ten přijat jednomyslně. — Po referátu B. Skály schváleny výborem navržené nejnútnejší změny stanov a uloženo výboru provésti celkovou revisi stanov a navrhnouti příští valné hromadě případné změny. — Volby provedeny jednomyslně dle navržené kandidátní listiny. Zvolení: předsedou dr. Č. Klier, místopředsedou uč. B. Skála, členy výboru: V. K. Blahník, dr. Fr. Herman, M. Holešovská, Ad. Wenig, Jar. Zyka-Borotinský; náhradníky: Nat. Šiklová, Fr. Vaněk, R. Weinert; přehližiteli účtů: F. Oliva, Prav. Pícka. — V návrzích výboru a volných schváleno po referátu dra Fr. Hermana znění petice o správě Národního divadla. — Po výzvě B. Skály připojuje se val. hromada M. D. k pamětnímu spisu Ů. M. D. O. Č., zaslanému ministeriu školství a nár. osvěty, v němž se dožaduje účasti na organizaci kulturní práce ve státě Česko-slovenském. — Po návrhu dra Fr. Hermana schválena resoluce o Stavovském divadle v Praze tohoto znění: „V popředí kulturních požadavků nové doby je

umožnění rozvoje českého divadelnictví. Národní divadlo naléhavě volá po druhé scéně činoherní, a nedostatek lidového divadla v hlavním městě republiky je stále citelnější. Není tu jeviště, na kterém by se mohly reprodukovat hry, jichž nebylo lze uplatnit i přes dobrou jejich jakost na velkém jevišti, a není tu jeviště, na kterém by naše ochotnictvo umělecky vyrůstající mohlo rozvinouti své síly. — Česká divadla jsou přeplněna a o vstup bojuje se všemi prostředky. Za to mizivá menšina Němců v Praze má dvě velká divadla, z nichž Stavovské sloužilo jen k využití zemské subvence a v nedávné době bylo z nedostatku potřeby divadelní užíváno pro biograf. Pro české divadelnictví má Stavovské divadlo veliký význam, protože se v něm zrodilo české umění, ono bylo otcovským domem českého divadelnictví, jež z něho přišlo do svého samostatného stánku. Nelze mlčet k nepochopění mezi divadlem českým a německým, a proto naléhá veřejnost na to, aby bylo Stavovské divadlo vráceno českému umění. Nezáleží na tom, jakým způsobem a za jakých podmínek, hledících ke kulturním požadavkům Němcův, ale je nutno, aby byly zastaralé výsady Stavovského divadla zrušeny a aby divadlo bylo vráceno do služeb českého umění. Osvětový Svaz a Ú. M. D. O. Č. shodly se již před časem na tom, že budou společně žádati o Stavovské divadlo pro své účely. Zatím však nalahavá potřeba druhého jeviště činoherního pro Národní divadlo vyvolala jednání o tom, aby bylo Stavovské divadlo odevzdáno tomuto účelu. „Maticе Divadelní“ uznává, že poměry Nár. divadla vyžadují neodkladné pomoci, ale účely Svazu Osvětového a Ú. M. D. O. Č. pokládá za rovnocenné. Tomuto názoru dává výraz svým usnesením, že trvá na tom; aby Stavovské divadlo bylo v zásadě vráceno potřebám českého umění a lidovýchovy, a aby v tom případě, kdyby ho Nár. divadlo nepoužilo pro svou činohru, nebo ji později přeložilo do budovy jiné, bylo odevzdáno Svazu Osvětovému a Ústř. Matici div. ochot. česko-slovenského. — Dále schvaluje se jednomyslně návrh V. K. Blahníkův: „Při Matici Divadelní zřídí se odbor pro studium dějin a teorie divadelního umění. Odbor má právo kooptovat i vyzvat ke spolupráci i nečleny Maticе Divadelní, o nichž ví, nebo může předpokládati, že se v tomto směru práce skutečně účastní. Účelem odboru bude monograficky pracovat, popularisovat a připravovat detaily dějin českého divadelního umění, překlady a vlastními pracemi rozšiřovatí známost všeobecných dějin umění divadelního, vyvolávat ankety a studium teoretických otázek týkajících se režie, herectví, výtvarného umění v divadle a pod. Důležité bylo by vybudovat také bibliografii naší divadelní teorie a kritiky. Tento odbor byl by základem vědecké společnosti, která by se pro divadlo specialisovala.“ — Pan Val. Trousil apeluje na zástupce přítomných ochotnických jednot, aby všemožně hleděli získávat M. D. nové členy, načež předseda dr. Č. Klier končí valnou hromadu výzvou, aby zejména venkov rozmnožil řady členstva a pomáhal M. D. plnit její úkoly.

Výbor M. D. měl schůzi 12. dubna před val. hromadou. Schválen drem Fr. Hermanem předložený návrh resoluce o Stavovském divadle pro val. hromadu. Rovněž zásadně schválen návrh Blahníkův na zřízení odboru pro studium dějin a teorie divadelního umění. Člen Nár. shrom. Al. Jirásek oznámil, že petici M. D. o správě Národního divadla předložil Nár. shrom. 9. dubna. Usneseno poděkovati.

Ustavující schůze nového výboru M. D. konala se 14. dubna za účasti všech členů výboru kromě dvou omluvených; mimo to byli přítomni

2 náhr. Předseda dr. Č. Klier vítá nové členy výboru a žádá jich, aby se práci v M. D. ochotně věnovali. Za Ú. M. D. O. Č. byli členy výboru jmenováni inž. V. Sommer, inž. V. Štein-Táborský, prof. K. Štěpánek a Val. Trousil. — Jednotlivými činovníky zvoleni: jednatelem dr. Fr. Herman, pokladníkem prof. K. Štěpánek, účetním inž. V. Sommer, zapisovatelem R. Weinert, správcem domu Val. Trousil. — Předsednictvo obstará oznámení o ustavení výboru a o přijaté valnou hromadou změně stanov. — Sneseno zůstatí prozatím při posavadním příspěvku členů přispívajících. — Casem podají se žádosti za subvence u obce pražské a u různých podniků. — Legitimace dle knihy členské s evidencí o zaplacení příspěvků rozešle pokladník. — V otázce Národního divadla a umělecké kontroly ostatních stálých divadel podá se ministeriu školství a národní osvěty pamětní spis, jehož definitivní znění upraví redakční sbor. Kulturní výbor Nár. shrom. bude požádán, aby do schůze, v níž bude jednáno o otázce Nár. div., povolal jako experty místopředsedu a jednatele M. D. — K realizaci návrhu na zřízení odboru pro studium dějin a teorie divadelního umění vypracuje autor V. K. Blahník podrobný plán, jehož předloží příští schůzi výborové. — V rozpravu o programu činnosti M. D. jednáno o zajištění scény, na níž by se mohly provozovat hry autorů, které posud nebyly přijaty k provozování na jevištích stálých divadel, dále o cyklu přednášek o divadelních otázkách, jež by se pořádal na podzim, o získání většího počtu členstva a pod. — Podána zpráva o schůzi redakce Č. D., konané před schůzí výborovou a učiněna příslušná usnesení. — K návrhu inž. V. Šteina pojme se do programu odboru pro studium dějin a teorie divadelního umění též péče o herecké museum.

Ú. M. D. O. Č.

Výroční valná hromada Ú. M. D. O. Č. konána byla 13. dubna 1919 o 10. hod. dopolední „U Bubeníků“. Předsedal starosta prof. K. Štěpánek. Zastoupeny byly okresy: Macháčkův v Čes. Budějovicích, Smetanův v Chocni, Thámův v Kostelci n. L., Dobrovského v Kostelci n. O., Vrchlického v Lounech, Jiráskův v Náchodě, Tylův II. v Plzni, Šimanovského v Rakovníku, Máchův v Roudnici, Bozděchův v Písku a Pražský okrsek. Z organizovaných jednot zastoupeny byly z venkova: Bdin, Česká Třebová, Náchod, Nové Strašecí, Podolí, Rynholec, Tábor, Ústí n. O., Všetaty a Žápy; z Prahy a předměstí Akademický klub, Č. O. B., Dělnické divadlo, Div. jednota, Frankovský, Hálek, Jíří Bittner, Kolár, Mošna, Lubor, Palacký, Stankovský, Šimanovský, Šubert, Thalia a Tylův kroužek. Z čestných a zakládajících členů přítomni byli pp. inž. Vojta Štein-Táborský, Br. Ludvík, Em. Jíra, Jar. Neudörfel a J. Pohan. Omluvili se pp. K. Želenský (Praha), J. M. Svoboda (Kostelec n. L.), Kulíšek (Čes. Brod), Hrdlička (Most), dr. Lederer (Jindř. Hradec), Škarda (Klatovy) a Sp. div. ochot. z Domažlic. Po proslovu starostově schválen zápis o minulé valné hromadě, načež gen. tajemník p. Em. Jíra přednesl pečlivě sestavenou a podrobnou zprávu jednatelskou, která byla jednomyslně schválena. Zpráva dotýká se především činnosti Ú. M. D. O. Č. při oslavách padesátiletí položení základního kamene k Nár. divadlu, účinnosti vydaných a i oficiálním slavnostním výborem užitých „Pokynů“, pro jejichž vydání bylo s tiskařem a činovníky Ú. M. D. O. Č. zavedeno vyšetřování; přednáška v „Pokynech“ vydaná v jednom případě pro svou politickou tendenci byla zakázána. Rečníci Ú. M. D. O. Č. vyslaní (prof. dr. Jos. Pešek,

prof. J. Prášek, uč. B. Skála, V. Trousil a R. Weinert) přednášeli v Ml. Boleslavi, Horní Cerekvi, Čáslavi, Dobříšovicích, Dáblicích, Humpolci, Kobyliších, Michli, Plzni a Čes. Třebové, kromě toho v mnohých jednotách pražských a předměstských. Zprávy o oslavách jubilea Nár. divadla došly též ze Salpurku, Brucku, Budapešti a Řešova. Také jednoty v Ú. M. D. O. Č. sdružené oslavily svá jubilea, na př. Spolek div. ochot. v Berouně 90 let své činnosti, Kollár v Ml. Boleslavi 75 r., Spolek div. ochotníků v Táboře a Klicpera v Hradci Králové 50 let, Jednota v Čáslavi 50 let otevření Dusíkova divadla, Beseda Bujarost v Praze 25 let, Nár. beseda v Kobyliších 15 let. O svěžejším životě po prohlášení samostatnosti svědčí, že od ledna do konce října 1918 bylo přihlášeno 35 nových jednot, od 1. listopadu 1918 do konce března 1919 již 57 nových jednot. Větší činnost projevíly okrsky: Pražský (jenž značnou měrou napomáhá ústředí), Plzeňský s nově utvořeným obvodem Klatovským, Budějovický, Chocenský, Labskokostelecký, Lounský, Náchodský a Slánský. V ostatních okrscích byla naprostá nečinnost. Zpráva vybízí jednoty, aby pamatovaly svými představeními na organizační fondy po příkladě Pražského okrsku, jenž v r. 1917 věnoval Ú. M. D. O. Č. 500 K a nyní nově 1000 K. Poté pojednává zpráva o vnitřní činnosti: jednání o výhodách při placení provozovacích práv, při vypůjčování kostýmů, zahájené jednání s ministeriem školství a národní osvěty o organizační kulturní práci (cituje se příslušný pamětní spis). Sjezd ochotnictva slezského konal se v Opavě, okrskové a obvodové sjezdy byly v Berouně, Horní Cerekvi, Hloubětíně, Klatovech, Náchodě, Plzni a Slaném. Tylův II. okrsek v Plzni uspořádal kurs režisérský, Macháčekův okrsek v Č. Budějovicích podniká akci ke zřízení samostatného divadla pro český jih a domohl se náležitého vlivu při kontrole zábavních podniků. K propagační činnosti na Slovensku získán cíl pracovník p. V. Kliment a v poslední době p. G. Růžička. Výkonný výbor měl 13 schůzí řádných a 2 mimořádné. Členů má Ú. M. D. O. Č. 481 (7 čest., 15 zakl., 459 jednot). — Zpráva pokladní byla rozmnožena a předložena valné hromadě. Po referátu dožádaných účt. dozorců pp. Dvořáka a Ludvíka uděleno výboru absolutorium a k návrhu p. dra Skácelíka z Náchoda vyslovila valná hromada výboru dík za jeho práci, jak ji seznala ze zprávy gen. tajemníka, zejména pak p. učitel Skálovi za vypracování memoranda k ministerstvu školství a nár. osvěty. — Poté ujal se slova p. uč. B. Skála, aby promluvil o nejbližších úkolech Ú. M. D. O. Č. a sdruženého v ní ochotnictva. Rozhlédnuv se po minulosti, ukazuje na těžký úkol ochotnictva při dnešním šíleném shonu po zábavách, kdy bují kabarety a biografy, ukazuje na odpovědný a krásný úkol ochotnictva pěstovati ideál národního uvědomění, probouzení lidu, zušlechťování, co se zušlechťiti dá. Zejména třeba zachytiti dětskou duši, vychovati dorost, neboť styk dítěte s divadlem má vliv i na poměr rodičů k divadlu. S povděkem dozrává, že cizí tvorba je znenáhla zatlačována vlastní, původní. Naznačuje nutnost pracovati s ostatními kulturními korporacemi. Vrací se k memorandu, podanému ministerstvu školství a nár. osvěty, přečtenému gen. tajemníkem, vidí nejbližší úkoly Ú. M. D. O. Č. v tom, aby se domáhala vlivu na nový divadelní a kulturní zákon, jenž by umožnil, aby v každé obci byl zbudován lidový dům, kde bylo by i vzorné ochotnické jeviště, čímž bychom se vyprostili z hostinského vlivu, mnohdy neblahého. Dále třeba domáhati se výkonné moci nad řádným plněním ochot. povinností a směřovati k tomu, abychom nebyli opominuti při zřizování důvěrnického sboru pro kulturní práci. Jest nezbytno udržovati pevnou

organisaci, aby nebylo jediné jednoty neorganizované, abychom vzrostli v celek, který může diktovat. Tu je třeba styku s Čes. Obcí Sokolskou, Ústř. jednotou hasičskou, obrannými jednotami, s Osvětovým Svazem a j. Pak přednáší návrhy výboru: 1. aby ve dnech 18.—20. července t. r. byl uspořádán v Praze sjezd česko-slovenského ochotnictva a 2. aby byl v létě uspořádán propagační zájezd na Moravu, Slezsko a Slovensko. Rozbíráje práci, vykonanou ústředím, žádá důtklivě, aby ochotnictvo konalo povinnost ke svému časopisu „České Divadlo“. Poté zmiňuje se o nedokončeném dosud jednání s „Májem“ v příčině provozovacích práv a o krocích, jež „Máj“ podniká u syndikátu franc. spisovatelů, aby provozovací právo bylo vymáháno z rukou cizozemců, o zahájené anketě s půjčovnými kroji, o chystaných pokynech pro ochotnictvo. Konečně činí návrh, aby vzhledem k nastávajícím úkolům ústředí zvýšen byl příspěvek z 8 korun na 10 a vyzývá jednoty, aby pracovaly ve prospěch ústředí. Pražský okrsek předchází dobrým příkladem: jako předseda odevzdává jeho jménem Matici dar 1000 K. Změny v naší státní organizaci budou vyžadovati též nové úpravy stanov a nového organizačního řádu. Pan prof. M. Svoboda z Roudnice v delší řeči pojednal konkrétně o některých námětech p. uč. Skály. Doporučuje rovněž podporovati dram. tvorbu domácí a z cizího — bráti nejcenější. Vůči kabaretům a biografům třeba postupovati tak, aby shon po zábavě uveden byl na pravou cestu: zmocnit se biografu ve prospěch svých tendencí a zajistiti si vliv při udělování koncesí na biografy. Proti kabaretům pořádati besedy, jak tomu bývalo před lety, něco kabaretům obdobného, ale v podstatě jiného. V mládeži třeba buditi lásku k divadlu, jmenovitě mezi studenty. Děti jsou nedocenitelný materiál pro divadlo, nad který nemáme. Divadlo jest velmi dobrý doplněk školy. Jest ovšem překonatí předsudky mezi pedagogy. Stěžuje si, že repertoár, hlavně na venkově, neodpovídá výši, které bychom si přáli, a vznáší výzvu k režisérům, aby hleděli k umělecké kvalitě a k českosti díla, nikoliv k velikosti a libivosti rolí. Rovněž navrhuje, aby ústředí vhodným způsobem pobídlo jednoty hleděti k tomu, co nás pojí, a vzdalovati se toho, co nás dělí. Vitá projektovaný zájezd a k pražskému sjezdu navrhuje konkurenční zájezd jednot, pokud to bude lze uskutečniti. K dotazu p. Kšíra z Čes. Třebové konstatováno, že „div. zákon nebyl dosud vydán. Inž. p. Štein připojuje se k návrhu p. prof. Svobody, aby sjezd byl prodloužen na celý týden k umožnění konkurenčních her. Zmiňuje se o potřebě pokusné scény, stěžuje si na nesprávnost mluvy na jevišti a vybízí režiséry, aby pečlivě dbali o nápravu. Konečně navrhuje zvýšení příspěvku na 12 K. O výši příspěvku pojednal ještě p. Maněna z Loun, p. Beneš z Kostelce n. O., slč. Křížková z Plzně, p. prof. Svoboda z Roudnice a pp. Vyšín, Trousil a Weinert z Prahy. Valná hromada usnáší se jednomyslně, aby organizační příspěvek zvýšen byl na 15 K, z čehož připadají 2 K Div. Matici jako závazný příspěvek činného člena. — Při volbách, provedených aklamací, zvoleni jednomyslně: starostou prof. Karel Štěpánek, I. nám. starostovým Rudolf Weinert, II. nám. starostovým uč. Bohdan Skála, generálním tajemníkem Em. Jíra, I. jednatelem Valentin Trousil, II. jednatelem Jiří Heran, pokladníkem Vojtěch Willert, účetním Jindřich Landa, náhradníky Jan Janekovský, Antonín Maněna, Josef Špatenka a Hanuš Zimák, revisory účtů Emil Pelunka a Karel Vyšín. Ze správního výboru zvoleni do

výkonného výboru rovněž aklamací Václav Černý, Karel Dvořák, Břetislav Ludvík z Prahy, Karel Loula z Čes. Budějovic, Rudolf Meiner z Plzně a prof. Milan Svoboda z Roudnice. Návrhy výboru k uspořádání sjezdu v Praze a propagačního zájezdu na Moravu, Slezsko a Slovensko přijaty jednomyslně. Pan arch. Loula žádá přítomné, aby podporovali akci pro zbudování jihočeského Národního divadla v Čes. Budějovicích. Plzeňský Tylův II. okrsek navrhuje, aby se netpělo spojovati s div. představením tanec. Po delší debatě usnáší se valná hromada na znění, navrženém p. prof. Svobodou, že jest příkazem cti každého ochot. spolku, aby nespojoval taneční zábavy s div. představeními. Návrh Sp. div. ochot. ze Žleb, aby v malých místech bylo politic. organisací zabráněno hrati divadlo na úkor ochotníků, odkazuje se výkon. výboru k jednání s ministerstvem školství a nár. osvěty o divad. zákoně. Valná hromada zásadně povolila zřízení okrsků v Klatovech a v Novém Strašeci, ovšem jen potud, pokud nedojde k úplné reorganisaci župního zřízení ochotnického. Pan Fibiger z Čes. Budějovic doporučuje, aby ústředí zasadilo se o to, by nebyly povolovány stanovy různým kroužkům, které pracují pro svoji kapsu a na úkor řádného ochotnictva. Doslovem předsedajícího starosty byla valná hromada o 2. hod. skončena.

Výkonný výbor konal řádnou schůzi 15. března za předsednictví starosty. Vedle běžných věcí projednána otázka ochotnického sjezdu a zájezdu na Slovensko. Případné návrhy budou podány valné hromadě. V příčině porady se zástupci autorů usneseno svolati schůzi zvláštní a pozvati do ní zástupce „Máje“ a „Herecké jednoty“. — Na vědomí vzata pokladní zpráva, přednesená p. Villerem, vykazující jmění matiční dnem 28. února kor. 3278-19. — K účinnému rozvíření organizační práce v jednotách venkovských usneseno zříditi zvláštní komisi organizační, do níž zvoleni pp. Trousil, Weinert, Skála, Ludvík, inž. Sommer, starosta prof. K. Štěpánek a gen. tajemník p. E. Jíra. K návrhu p. Trousila podniknuty kroky k úpravě poměru k majitelům půjčovny kostymů. Za tím účelem bude rozeslán různým firmám příslušný oběžník. Schůze výkon. výboru 3. a 9. dubna věnovány byly z větší části přípravám pro valnou hromadu.

Nově přijaté jednoty: Sekce mládeže sociál. demokr. v Stěnovicích u Plzně, Klub české mládeže sociál. Havlíček v Plzni, Dram. odbor akad. klubu v Nuslicích, Odbor Č. O. B. u Vinohradech, Dram. odbor Sokola v Mšeci, Volné dram. sdružení v Kolíně, Českoslov. dělnická beseda „Havlíček“ v Přerově, Dramatický odbor Sokola v Neratovicích, Zábav. a div. spolek „Jarost“ v Čerčanech, Sdružení div. ochot. ve Všetatech, Dram. dorost Besídky škol živnostenských v Praze, Dram. odbor I. česko-slov. krojové družiny v Praze, Ochot. jednota „Probuzení“ ve Svobodných Dvorech, Dram. odbor Volného sdružení česko-slov. mládeže na Pankráci, Sp. div. ochot. v Napáledlech, Ochot. sdružení „Domov“ v Plzni, Sp. rodáků mšenských a okolí „Romanov“ v Praze, Div. ochot. spolek „Havlíček“ v Zichovicích, Div. odbor čten. ochot. besedy v Mochově, Sp. div. ochot. „Tyl“ Chrást u Poříčan. Na základě rozhodnutí Pražského okrsku odmítnuty byly přihlášky spolků „Veselá kopa“ a „Komédie“ v Praze VII.

OKRSKY.

Pražský okrsek Ú. M. D. O. Č. ve schůzi okrskové rady 11. dubna schválil, aby se ze mění okrsku věnovalo účelům Ú. M. D. O. Č. jako

dar 1000 K; dále schváleno zříditi sjezdový a zájezdový základ, jemuž rovněž přikázáno 1000 K. Základ bude rozmnožován výnosy z podnikův okrsku a jednot v něm sdružených. Okrsková rada vyzývá jednoty, aby aspoň jedno představení pořádaly ve prospěch rozmnožení základu, který má býti finanční oporou veřejného důstojného vystoupení ochotnictva jak na projektovaném sjezdě ochotnictva, tak na chystaném zájezdu do sesterských zemí republiky Česko-slovenské. — Ženský odbor Pražského okrsku pořádal 13. dubna pro členy pořadatelského odboru šibřinkového „U Bubeníků“ přátelský večer s improvizovaným zábavným pořadem. Ač účast nebyla četná, přece i finanční výtěžek večera byl příznivým. — Dne 20. dubna oslavil okrsek sedmdesáté narozeniny čestného člena a bývalého starosty Ú. M. D. O. Č. dra Karla Pippicha. Za účasti delegátů jednot Pražského okrsku, pí. M. Antošové, vdovy po prof. z Chrudimě a Al. Sedláčka, pens. čl. Nár. divadla zahájil schůzi místopředseda okrskové rady Val. Trousil, sděliv též děkovný telegram dra Pippicha. Po Bendlově „Chorálu národa českého“, jež zapěl pěvecký odbor Besedy „Stankovský“, promluvil o dru Pippichovi předseda okrsku uč. B. Skála, podav obšírný obraz jeho záslužné působnosti vůbec, ochotnické zvlášť. Sbory „Kde domov můj?“ a „Svoji k svému!“ a zasláním pozdravného telegramu dru Pippichovi intimní slavnost skončena.

Macháčkův okrsek jihočes. ochot. Ú. M. D. O. Č. v Čes. Budějovicích po více než čtyřletém spánku za doby válečné vzpružil se k nové mnohoslabné činnosti. Počátkem ledna t. r. svolal valnou hromadu, při níž zvolen byl za předsedu p. dr. Fr. Šimeček, profesor reálky, za místopředsedu p. Rejtmajer, předseda ochot. sp. „Tyl“, za jednatele p. J. Fibiger, za pokladníka zatím p. Rejtmajer, za knihovní slč. Šálková, za statistikáře p. B. Hnízdo. Členy výboru jsou pp. Nerproud, Novák, Tvaroch ze Suchého Vrba, Švehla z Vltavotína, Procházka z Rožnova, Ambrož z Ledenic, Buchtl z Borovan a Thier, říd. učitel z Poříčí. Macháčkův okrsek vymohl pro sebe a pro venkovské organisované jednoty právo kontrolovati zábavy v celém hejtmanství českobudějovickém, omezovati tancovačky a brzdití soukromozáslušnou činnost sdružení výdělečných. Právo toto sahá i na kontrolu finanční stránky všech zábav a v tomto směru okrsek vykonal již krok, jehož se domáhá naše ústředí pro všechny okrsky. Tim uvolní se pole činnosti pro jednoty organisované. Vedle toho okrsek zahájil velikou akci pro Nár. divadlo v Čes. Budějovicích pod heslem „Český jih sobě.“ K tomu cíli rozeslal příslušná vyzvání a pořádá v „Městském divadle“ s místními spolky cyklus českých her. Obě akce těší se plnému úspěchu. Dne 30. III. sehrál okrsek za pohostinského vystoupení p. ličinského z Vinohradského divadla Šamberkova „Havlíčka“. Předseda okrsku p. dr. Šimeček přednesl případný proslov o Havlíčku Borovském a o činnosti okrsku. Úspěch morální i finanční ve prospěch Nár. divadla českobudějov. byl značný. Agitační činnost bloková vyvíjí se rovněž úspěšně. Přejeme této záslužné činnosti mnoho zdaru!

UCHOTNICKÝ RÁDCE.

(V této rubrice chce sbor redakční vyhověti davným přáním svého členářstva a zodpovídati dotazy, redakci t. l. zasílané, pokud ovšem nepřesahují mez možnosti. Jsou to zejména otázky z oboru provozovacích práv, repertoíru, kostymů a rekvizit, právnické atd. Zvláštními dopisy odpovídati nelze.)

Zemská dávka ze zábav musí se platit i při divadelních představeních, jejichž přestávky vyplňuje hudba. Pouze takové divadelní kusy, které mají hudební a zpěvní vložky a při kterých hudba v meziaktích neúčinkuje, jsou od placení zemské dávky osvobozeny. Toho nechť jsou jednoty pamětliv, aby se vyhnuly zbytečným nepřijemnostem a aby také na programech a vstupenkách bylo vyznačeno, že ve vstupném je zahrnuta zem. dávka.

O výhodách při poplatcích z provozovacích práv pro jednoty, organizované v Ú. M. D. O. Č., jedná se se spolkem českých spisovatelů-beletristů „Máj“. Jakmile jednání bude skončeno, dostane se jednotám o tom přesných informací.

Inventář divadelní (knihovnu, dekorace, nábytek a pod.) koupí ochotnická jednota. Které jednoty mohly by něco odprodati, nechť oznámí administraci t. l.

BIBLIOGRAFIE.

Nákl. J. Otty v Praze II., Karlovo nám. 34: Mahen Jiří „Lavička“. Dramatická pohádka. Cena K 4.—. — Ostrovskij A. N. „Bouře“. Drama o 5

jedn. Světová knihovna čís. 1309-10 za 60 hal. — Preissova Gabr. „Dvě ukolébavky“. Obraz ze života ve 3 dějstvích. Cena K 3:36. — Wypiański Stan. „Veselka“. Drama o 3 děj. Z polšt. přel. Ad. Černý. Sborník svět. poesie sv. 130 za K 9:60.

Nákl. Fr. Švejdy v Praze-VIII.: Nešvera R. „Manželská věrnost“ (Theorie a praxe.) Kabaret. scéna. Švejdův div. sborník sv. 41 za K 1:20. — Úspěšně hráno na scéně divadélka „Rokoko“.

Nákl. „Loutkáře“ (Tiskárna „L.“ v Chocni): Živsa Václ. „Zkáza tvrdého meče“, časová smutnohra pro malé i velké loutky ve 3 jedn. pro výstrahu malým i velkým obojího pohlaví. Cena? — Zdařilá satira na Viléma, Frant. Josefa, Hindenburga a j.

Nákl. „Uměl. klubu“ v Praze-II., Dřevná 6.: „Nová žen“. Měsíčník mladé generace. Sv. II. leden 1919. Roč. předpl. 20 K.

Nákl. Div. odb. vzděl. sboru (Osvět. Sv.) pro Plzeň a okolí: „Umění všem“ s obšírnou a bohatou zprávou o činnosti sboru za r. 1917 a 1918 a liter. úvodem ke 119. lid. předst., kterým byla Wildeova 4akt. kom. „Ideální manžel“.

Pražský činoherní repertoár.*)

Leden 1919.

Národní divadlo: Jirásek „Lucerna“ 1; Preissova „Dvě ukolébavky“ 3, 20; Mašek „Kašpárkova maminka“ 4 (I.), 5, 6, 8, 11, 12, 15, 19; Shaw „Caesar a Kleopatra“ 7, 25; Dvořák „Král Václav IV.“ 10; Shakespeare „Kučer benátský“ 13; Hilbert „Falkenštejn“ 16; Fischer „Přemyslovci“ 18; Magnussen „Paní stará“ 22; Jesenská „Attila“ 24. (I.), 29; Dumas „Dáma s kameliemi“ 26; Vojnovič „Dubrovnická trilogie“ 31.

Vinohradské divadlo: Tyl „Fidlovačka“ 1; Pisemskij „Baal“ 2, 17; Skoch „Libellula“ 4, 11; Flaubert „Kandidát“ 8. (I.), 10, 13, 23; Krasíňski „Nebožská komedie“ 5, 10, 19, 26; Štolba „Mořská panna“ 4; Molière „Amfitryon“ 7, 15, 27, 30; Mečír „Noc v Bastille“ 8; Fischer „Jupiter“ 15. (I.), 27, 30; Jirásek „Vojnarka“ 18; Till „Páni na vsi“ 22, 25, 29; Stroupežnický „Naši furianti“ 22.

Divadlo Švandovo: Pasovský „Jejich libáňky“ 2, 6, 11, 25; Lužanská „Sýkorka strýce Tobiáše“ 3; Davis „Katakomy“ 5; Goldoni „Condotierova hůl“ 7, 14, 29; Capus „Zámecká paní“ 8; Linhartová „Manželství komtesy Klímy“ 10; Klicpera „Divotvorný kloboúk“ 11; Čechetka „Učitelka“ 12. (I.), 16, 22; d'Annunzio „Gioconda“ 13; Lužanská „Jindra I.“ 15; „Jindra II.“ 18; Zapolská „Slečna Maličevská“ 21. (I.), 28; Barrié „Pan profesor se zamiloval“ 26; Flers-Caillavet „Miquetta a její máti“ 24; Lužanská „Jitřenka“ 25; Rydvan „Princezna ze statku“ 27.

Uranie: Štech „Když udeřila dvanáctá“ 1, 5; Štech „Třetí zvonění“ 5; Krejčí „Povodeň“ 9, 12, 19; Jerábek „Služebník svého pána“ 10; Jirásek „Otec“ 11; Dumas „Sapho“ 12, 22; Skružný „Román na horách“ 16, 19, 26; Tréval „Credo“ 17. (I.); Vrchlický „Ra-

bínská moudrost“ 21; Berton „Krásná Marseiljanka“ 23, 26; Štolba „Peníze“ 24; Ohnet „Majitel hutí“ 25; Kunětická „Přítěž“ 28; Barrié „Co je mu?“ 30; Sardou „Madame Sans-Gêne“ 29; Šima „Za dračí korunu“ 25.

Žižkovská činohra: Bisson „Bezejmenná“ 1, 6, 10; Oliva „Z manželského ráje“ 9; Želenský „Kocour v botách“ 12; Štěpánek „Čech a Němec“ 12, 14; Tyl „Pražský flamendr“ 13; Hlavatý „Bílá myška“ 16; Sardou „Madame Sans-Gêne“ 18; Markus „Válka“ 21. (I.), 26, 30; Maloch „Černé oči, proč pláčete...“ 22, 24; Štech „Deskový statek“ 23; Sardou „Vlast“ 25; Šubert „Drama čtyř chudých stěn“ 27.

Divadlo Pištěkovo: Fr. Šípek „Václav Hora“ 4; Šamberk „Jedenácté přikázání“ 21; Mahen „Janošík“ 16; Fořt „Z českých mlýnů“ 18.

Únor 1919.

Národní divadlo: Mašek „Kašpárkova maminka“ 1, 2, 16; Shaw „Pygmalion“ 3; Tyl „Pražský flamendr“ 4, 5; Shaw „Mesaliance“ 5; Mahen „Nebe, peklo, ráj“ 6. (I.), 11, 19, 22; Jirásek „Jan Roháč“ 8, 12, 15; Preissova „Dvě ukolébavky“ 8, 26; Bozděch „Světá pán v županu“ 12. (nov. nast.), 18, 23, 28; Jesenská „Attila“ 13; Fischer „Přemyslovci“ 21; Shaw „Caesar a Kleopatra“ 24.

Vinohradské divadlo: Arcybašev „Žárli-vost“ 1. (I.), 7, 11, 13, 18, 22, 24; Šubert „Pro-buzenci“ 3; Pisemskij „Baal“ 5, 15; Krasíňski „Nebožská komedie“ 8, 14, 21; Molière „Amfi-tryon“ a Fischer „Jupiter“ 8, 28; Stroupežnický „Naši furianti“ 12; Flaubert „Kandidát“ 12, 15, 19; Štolba „Mořská panna“ 20; Lerbergh „Pan“ 26. (I.); Mečír „Noc v Bastille“ 26.

Švandovo divadlo: Čechetka „Učitelka“ 1, 19; Lužanská „Jitřenka“ 1, 3; Flers-Caillavet „Miquetta a její máti“ 2, 12; Tyl „Paličova dcera“ 3; Zapolská „Slečna Maličevská“ 4, 11.

*) Uvádíme práce původní a významnější cizí.

15., 22.; Davis „Katakomy“ 7., 13.; Sudermann „Svatojanské ohně“ 9. (I.), 20., 26.; Rydvan „Princezna ze statku“ 8.; Barrié „Pan profesor se zamiloval“ 10.; d'Annunzio „Gioconda“ 12.; Šamberk „Rodinná vojna“ 14.; Mahen „Ulička odvahy“ 15.; Skružný „Románek na horách“ 16.; Ohnet „Majitel hutí“ 16.; Maria „Torquato Tasso“ 17.; Ibsen „Pani Inger na Östratē“ 18. (I.), 25.; Fulda „Divoká honba“ 23., 27.; Jirásek „Vojnarka“ 21., 26.; Vrchlický „Rabínská moudrost“ 22.; Ernst „Flachsmann vychovatel“ 28.

Uranie: Berton „Krásná Marseillanka“ 1., 2.; Barrié „Co je mu?“ 2., 9., 14.; Sardou „Madame Sans-Gêne“ 3., 15.; Suchý „Sláva“ 4.; Vrchlický „Král a ptáček“ 6., 9., 12., 16.; Tauš „Slabí a silní“ 7.; Jirásek „Emigrant“ 5.; Hlavatý „Mlsní kocouři“ 10.; Wilde „Vějíř lady Windermerové“ 13., 16., 23.; Skružný „Románek na horách“ 11., 24.; Capus „Slečinka z pošty“ 20., 23.; Klusáček „Host“ 18. (I.); Scribe „Boj dam“ 19.; Krejčí „Povodeň“ 22.; Vrchlický „Rabínská moudrost“ 25.; Štolba „Ach, ta láska!“ 26.; Ohnet „Majitel hutí“ 28.

Žižkovská činohra: Zelenský „Perníková chaloupka“ 2.; Šubert „Drama čtyř chudých stěn“ 2.; Markus „Válka“ 4., 10.; Distl „Modrá krev“ 6.; „Sípková Růženka“ 9.; Bass „Náhrdelník“, Lord a Chaise „Beregiss“, Brociner „Satanova maska“ 11.; Plumlovská „Hloupý Honza v zakletém zámku“ 16.; Mašek „Ženy, které potkáváme“ 22., 23., 26.; Stroupežnický „Naši furianti“ 27.

Pišťekovo divadlo: Mrštíkovi „Maryša“ 21., 24.; Tyl „Pražský flamendr“ 22.

JEVIŠTĚ

všech soustav dodává speciální
atelier pro malbu divad. deko-
rací, stavby a zařizování jevišť

JAROSLAV ČERNÝ,

absolvent stát. školy kresliřské,

HORA KUTNÁ

*Rozpočty a plány technického zařízení
zdarma. — Návrhy a modely franko.*

Loutková divadla v moderním a praktickém
provedení s ochozem a s oblouk. sufity,
s dveřmi, jimiž loutky procházejí.

PŮJČOVNA DIVADELNÍCH A MAŠKARNÍCH OBLEKŮ

Umělecko-průmyslový závod

„THALIA“,

půjčovna divadelních a maškarních obleků,
dříve Bossnerová,

PRAHA-II., PERŠTÝN 18

„U Sladkých“, dříve Hynek Frída

nabízí ctěným ochotnickým jednotám veškeré výpravy
k divadelním představením v bezvadném provedení:
antickém slohovém, historickém, moderním, ku slav-
nostem v přírodě rázu selského, k představením dět-
ským v pohádkových výpravách, k večírkům, causeriím,
kabaretům a t. d.

Zařizování jevišť, jednotlivé dekorace, kaširované věci,
kostymy všeho druhu, maškarní obleky jednotlivě, celé
skupiny v nádherném provedení, ve velkém výběru
vždy na skladě. Výroba nových kostýmů přesně podle
míry na objednávku. — Vlášeny, krepy, líčidla a t. d.

Založeno r. 1870.

Telefon 5892.

Agrární banka v Praze,

HAVLÍČKOVO NÁMĚSTÍ ČÍS. 26.

Filiálky: v Brně, v Čes. Budějovicích, Jičíně a Plzni. — Expositury: Vys. Mýto, Nová Paka a Příbram.

Splacený akciový kapitál K 20,000.000.

Adresa pro telegramy: **AGROBANKA PRAHA.** — Číslo telefonu 4700, 5140, 5566, 6412. — Účet pošt. spořit. č. 121.063. — Účet uherské pošt. spořitelny č. 32.279.

Provozuje veškeré druhy obchodů bankovních a úvěrových.

Eskont smének. - Úhrady na cizinu. - Bezplatná úschova a správa cenných papírů. Zemědělské úvěry. - Přijímá vklady na běžný účet a na vkladní knížky.

☛ Místo třídní loterie. ☛

Oddělení pro zboží

kupuje a prodává veškeré druhy zboží volnému obchodu ponechané, poskytuje úvěry na zboží, provádí inkasa i úhrady za zboží na místa tuzemská i cizozemská, obstarává nákupy i prodeje a všechny transakce zbožím jako komisionář pro účet svých obchodních přátel za podmínek nejvýhodnějších.

Oddělení semenářské

nabízí veškeré druhy semen, domác. i cizího pěstění, za původních podmínek a záruk, zejména semena jetelová, travní, vojtěšková, řepy cukrovky i krmné, luštěnin, zeměků atd. v cenách nejlevnějších.

Oddělení strojní a mlékařské

dodává nejlevněji a za nejvýhodnějších podmínek veškeré hospodářské stroje, potřeby pro hospodářství, průmysl a veškerá strojní zařízení. Výhradní zastoupení švédských odstředivek „Dalia“.

Oddělení pozemkové kupuje, prodává a pronajímá usedlosti, dvory, velkostatky a jiné reality.

V e š k e r é d o t a z y o c h o t n ě z o d p o v í Ř E D I T E L S T V Í !

Skvělý úspěch večera

je zajištěn těm divad. spolkům, které provozují divadelní hry, jichž texty až tiskem vydané nebo dosud v rukopise se nalézající zakoupeny byly

**v „Divadelní Expedici“
knihkupectví ADOLFA KRÁINEKA
Praha-Nusle č. 1.**

Mám na skladě vše, co s divadlem a zábavou souvisí: hry, operní texty, hudebniny, kuplety, výstupy, ličidla, pudry, kremy a jiné div. potřeby.

SPECIALITA:

Uměl. loutková divadla s Alšovými loutkami a moderními hrami.

Expeduji za předem poukázaný obnos (v penězích anebo v pošt. známkách) nebo dobírkou.

Svým přátelům oznamuji, že vydal jsem právě vlastním nákladem

nové humoresky MILENCI A MILENKY

S ilustracemi K. Rélinka a trojbarevnou obálkou Fr. Ženíška.

Cena K 7.50, poštou dopor. (K 8.—) bez jakékoliv přírázky.

Objednejte si buď u svého knihkupce nebo přímo u mne!

**Jos. Skružný v Praze II.,
Riegrovo nábřeží 20.**

OCHOTNÍKŮM vřele doporučujeme K SEHRÁNÍ:

ČASOVÉ NOVINKY.

Návrat českého legionáře. Hra o 3 jedn. Napsal Karel Fořt. (4 ž. a 9 m.) K 3.—.

V příboji. Hra ze součas. života o 3 děj. Napsala Anna Regnerová. (9 ž. a 6 m.) K 240.

Kostnické plameny. Historická hra o životě a utrpení Mistra Jana Husi ve 3 obr. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 8 m.) K 3.—.

Navždy svoji. (Rudý květ.) Efektní hra sociální o 3 jedn. Napsal Xaver Jager. (5 ž. a 13 m.) K 180.

Protekce. Sociál. drama ze současného života o 5 jed. Napsal Halla-Klatovský. (5 ž., 9 m.) K 240.

CELOVEČERNÍ HRY SE ZPĚVY.

Noční manévry. Voj. vaudeville o 3 jedn. Napsal Xaver Jager. Hudbu složil E. Starý. (5 ž. a 7 m.) K 240.

Děti Žižkova aneb Dítě lásky. Lidová hra se zpěvy a tanci o 5 jedn. Napsal Karel Fořt. Hudbu složil E. Starý. (9 ž. a 10 m.) K 240.

Paruka. Veselohra se zpěvy o 3 jedn. Napsal Halla-Klatovský. Zpěvní vložky složil B. Kundera. (3 ž. a 7 m.) K 180.

Šípy Amorovy. Fraška se zpěvy o 5 jedn. Napsal P. Fingal. (7 ž. a 10 m.) K 240.

CELOVEČERNÍ VESELOHRY.

Obnažené duše. Veselohra o 3 jedn. Napsal Karel Piskoř. (3 ž. a 8 m.) K 240.

Na vysoké stráni. Veselohra o 3 dějstvích. Napsal Fr. Hlavatý. (6 ž. a 7 m.) K 3.—.

Minulost pana rady. Fraška o 3 jedn. Napsal Pavel Rudolf. (6 ž. a 5 m.) K 3.—.

Kosové. Čtyřakt. veselohra. Napsal J. F. Karas. (4 ž. a 8 m.) K 2.—.

Cizáci. Veselohra o 3 jedn. Napsal P. Fingal. (6 ž. a 8 m.) K 3.—.

Červená sedma. Veselohra o 3 jedn. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 5 m.) K 2.—.

Čečetkovy libánky. Fraška ve 4 jedn. od K. Laufse. Přeložil a upravil Fr. Picko. (7 ž. a 6 m.) K 240.

Svatební cesta do Itálie. Veselohra o 3 jedn. Napsal Eugen Bartoš. (5 ž. a 9 m.) K 240.

Pardon. Veselohra o 3 dějst. Napsal Eugen Bartoš. (4 ž. a 8 m.) K 240.

VÁŽNÉ HRY CELOVEČERNÍ.

Mrak. Drama o 3 jedn. Napsal Karel Scheinpflug. (4 ž. a 3 m.) K 240.

Hrany. Drama o 5 jedn. Napsal Petr Fingal. (5 ž. a 11 m.) K 3.—.

Na rodné hroudě. Drama o 4 děj. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 8 m.) K 2.—.

Redaktor. Tragikomedie o 3 děj. Napsal Fr. Šorm. (3 ž. a 6 m.) K 240.

Spodní proud. Hra o 4 dějst. Napsal Ferd. Pišecký. (8 ž. a 16 m.) K 2.—.

Ženy, které potkáváme. Pět výjevů ze života mladého muže. Napsal K. Mašek. (18 ž. a 22 m.) K 3.—.

Vítězství lásky. Obrázek ze života vesnického lidu o 3 jedn. Napsal J. Černý. (4 ž. a 9 m.) K 240.

Sňatek z lásky. Obraz ze života o 3 jedn. od A. Baumbergové. Přeložil Fr. Picko. (5 ž. a 9 m.) K 240.

Potopa. Historická hra o 6 obr. Dle H. Sienkiewicze napsal Xaver Jager. (2 ž. a 11 m.) K 240.

Pravá láska. Dialog o 3 děj. Napsal R. Bracco. Přeložil K. Mašek. (4 ž. a 3 m.) K 240.

Ivánkovo štěstí. Báchora o 4 obr. Napsal F. Strejček. (12 ž. a 3 m.) K 240.

Psyche. Salonní hra o 3 děj. Napsal Ivo Vojnovič. Přel. J. Hudec. (8 ž. a 9 m.) K 240.

Kantor čaroděj. Hist. činohra o 3 jedn. s proměnou. Napsal Ant. Schulz. (1 ž. a 10 m.) K 2.—.

Sřastný král. Pohádka o 4 obr. Napsal Pavel Rudolf. (7 ž. a 15 m.) K 2.—.

Acharit. Královské drama o 5 jedn. Napsal K. Piskoř. (8 ž. a 20 m.) K 3.—.

Hra o srdce. Komédie o 3 děj. Napsal Bedř. Vrbský. (1 ž. a 9 m.) K 3.—.

Za živou vodou. Pohádková hra o 5 jed. Napsal P. Fingal. (5 ž. a 18 m.) K 150.

HRY JEDNOAKTOVÉ.

Manželská věrnost. Napsal R. Nešvera. (3 ž. a 1 m.) K 120.

Padesátka. Napsal K. Horák. (5 ž. a 11 m.) K 180.

Romantika. Napsal K. Piskoř. (1 ž. a 4 m.) K 120.

Houby. Napsal P. Jantar. (2 ž. a 2 m.) K 1.—.

Stávka Penátů. Napsal P. Fingal. (3 ž. a 4 m.) K 120.

Lapky. Napsal P. Fingal. (2 ž. a 6 m.) K 120.

Nos. Napsal Eug. Bartoš. (3 ž. a 2 m.) K 120.

Manželská komedie. Napsal Em. z Lešehradu. (1 ž. a 2 m.) K 150.

Jitro. Napsal St. Kovanda. (3 ž. a 4 m.) K 150.

Královnin omyl. Napsal V. Skoch. (4 ž. a 2 m.) K 3.—.

Eldorado. Napsal K. Engelmüller. (1 ž. a 3 m.) K 120.

Kosa na kámen. Napsal J. J. Kraszewski. (2 ž. a 3 m.) K 180.

Rodina. Napsal Em. z Lešehradu. (3 ž. a 3 m.) K 120.

Ceny tyto jsou bez jakékoliv další přírážky.

Nakladatel FR. ŠVEJDA, Praha VIII.

Telefon č. 5740.

ORGÁN MATICE DIVADELNÍ
A ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKO-SLOVENSKÉHO.

Rukopisů nevyžádaných nevracímé. Listy přijímají se jen frankované. Zvl. dopisy redakce neodpovídá.

Majitel, nakladatel a vydavatel Matice Divadelní v Praze. — Odpovědný redaktor dr. Č. KLIER
v Praze-II. Voštická 7 — Knihotiskárna Vondruška Spolka spol. v Karlíně.

Vychází jednou měsíčně mimo červenec a srpen. — Předplatné ročně K 6.—, poštou K 6:50. Jednotlivá čísla K 1.—. — Dopisy pro redakci přijímá dr. Č. KLIER v Praze-II., Vojtěšská 7. — Administrace jest v kanceláři Ú. M. D. O. Č. v Praze-II., Ostrovni (Smetanova) ulice 16.

Ročník III.

V PRAZE DNE 25. KVĚTNA 1919.

Číslo 4—5.

Ve dnech 18.—20. července t. r. koná se sjezd česko-slovenského ochotnictva v hl. městě Praze. — Jednoty i jednotlivci agituje ve svých řadách již nyní, aby tento sjezd stal se důstojnou manifestací česko-slovenského ochotnictva a posilou k další neúnavné práci kulturní v lidu!! — Pokynům v tomto čísle i těm, jež budou zvlášť jednotám rozeslány, věnujte největší pozornost!!

B. SKÁLA:

KE SJEZDU ČESKO-SLOVENSKÉHO OCHOTNICTVA.

Bude tomu brzy čtyřicet let, co česko-slovenské ochotnictvo u příležitosti krásné, nezapomenutelné Národopisné výstavy konalo svůj sjezd.

Dny sjezdové, 5.—7. října 1895, utkvěly dlouho v myslích účastníků a byly jim vzpruhou v nehluché, často přehlížené a nedoceňované práci za kulturním povznesením nejširších vrstev lidových. Období Národopisné výstavy bylo z oněch silných momentů, které národ náš i v dobách největšího útisku posilovaly v naději, že přijde a přijít musí doba národního i politického osvobození. . . . A přišla, přišla dříve, než jsme se nadáli. Živý obraz, který při svém tehdejší sjezdu ochotnictvo předvedlo — apotheosa budoucnosti českého národu, znázorňující sokolí vzlet a svobodu národa jednotlivými historickými osobnostmi od pohanských dob až do doby nejnovější, představovaná vítěznou Čechií, které nad hlavou mávají bratři Sokolici rozvinutým běločerveným praporem — ten obraz stal se opravdovou skutečností. Jsme volni a svobodni!

To však neznamená, že všechna tr
tichá, uvědomovací práce národ

také česko-slovenské ochotnictvo mělo nemalý podíl, má už přestat, že můžeme jen se založenými rukama klidně přihlížeti k svému budoucímu osudu. Osvobozením z národního a politického jha neskončila nikterak pracovní povinnost těch, kdo ke stavbě budovy naší samostatnosti po desetiletí skládali kamének ke kaménku, aby z těchto snad nepatrných, ale pevných základů naší národní geniové v příhodné době mohli tuto budovu samostatnosti vyzvednouti a pokrýti krovem. . . . Nemůže tedy také přestati probuzovací a uvědomovací činnost česko-slovenského ochotnictva, jednoho z těch drobných národních dělníků. Naopak, přízpůsobena jsouc novým poměrům a novým okolnostem, musí tato práce býti ještě soustavnější, ucelenější a pronikavější, než byla posud, poněvadž udržet svou samostatnost a dopracovati se v ní k duševnímu i hmotnému blahobytu je úkol velmi značný, těžký a namáhavý a musí při něm spolupůsobiti všechny vrstvy národa opravdově, s láskou a vědomím velikého úkolu toho hodnou. . . . Musí si důkladně všecek soubor svých činností, další svědomitě, řádně chápané a náležitě řízené práce ochotnictva, manifestovat

jej před českou veřejností a rozdělit úkoly, aby cíle práce bylo dosaženo, toť úkolem sjezdu česko-slovenského ochotnictva, jenž dle snesení valné hromady Ú. M. D. O. Č. má se konati v hl. městě Praze 18.—20. července 1919. Ráz tohoto sjezdu bude tedy pracovním, jako vůbec ve znamení práce konati se musí všechna shromáždění, jimž jde o vážný cíl a řádné uvědomění směrnic, které k němu mají vésti. Již z náčrtu pořadu sjezdového, uveřejněného na jiném místě, lze seznati, jak důležitý úkol je sjezdu vytčen a jak bude třeba úsilné práce předpravné, aby byl tento úkol se zdarem splněn. Veliká práce očekává sjezdovou komisi a jednotlivé její odbory, značná bude práce referentův o sjezdových otázkách, poněvadž doba do sjezdu je dosti krátká. Členové sjezdové komise i referenti podejmou se však svých prací s chutí a radostí, budou-li podporováni jak možno nejširším zájmem a účastí členstva našich ochotnických jednot. Proto je třeba ihned v jednotách úsilně pracovati, aby účast na sjezdu byla vpravdě manifestační, aby veřejnost i hosté sjezdu přítomni byli přesvědčeni o tom, že česko-slovenské ochotnictvo chápe svůj veliký úkol kulturní opravdově a poctivě, že usnesení sjezdová o vážných otázkách česko-slovenského ochotnictva jsou vsutku credem veliké obce ochotnické.

Doufáme pevně, že budeme moci na sjezdu pozdraviti ochotnictvo ze všech zemí naší republiky a očekáváme, že účast nejen z Čech, ale i z Moravy, ze Slezska a ze Slovenska bude veliká. Těšíme se, že budeme moci na sjezdu přivítati srdečně a vroucně též zástupce ochotnictva česko-slovenského z ciziny i že nám bude popřáno radostně a vřele k srdci přivinouti delegáty ochotnictva jiných národů, zejména slovanských. Ochota, se kterou uvolil se přijmouti protektorát sjezdu pan ministr školství a národní osvěty Ā. Habrman, je nám zárukou, že práce a snaha naše dojdou účinné podpory tohoto ministeria i jeho divadelního oddělení. Očekáváme, že dostaví se ke sjezdu též četní zástupci našich významných institucí kulturních, aby utužen byl vzájemný dobrý poměr mezi nimi a ochotnictvem i aby byla zjednána dohoda o účelném rozdělení osvětové práce.

Zveme tedy srdečně česko-slovenské ochotnictvo i jeho přátele k čilé spolupráci. Nechť imponantní účast na sjezdu je důkazem, že česko-slovenské ochotnictvo opravdově chápe svůj úkol v osvobozené vlasti, nechť je vážnou zástavou, že také tento úkol bude radostně, poctivě a ochotně plniti k dobru a prospěchu miléného národa a jeho šťastné budoucnosti!

DR. FR. HERMAN:

JEŠTĚ O NÁRODNÍ DIVADLO.

Otázka sestátnění Nár. divadla vyvolala větší ruch, než se původně očekávalo. Na počáteční projevy veřejné odpověděla Společnost Nár. divadla tím, že se odvolala na svou smlouvu uzavřenou v červenci 1914 se správní zemskou komisí rakouskou do 30. června 1924 a po převratu uznanou novou správní komisí a intendanturou. — V Národním shromáždění navrhli dr. Ant. Uhlíř a K. St. Neumann 8. dubna t. r., aby bylo Nár. divadlo vzato do státní správy, aby bylo Stavovské divadlo přeměněno na české divadlo činoherní a aby byl také personál Nár. divadla sestátněn. V Národním shromáždění (dle zprávy „Práva Lidu“) vytvořily se čtyři skupiny. Nejsilnější je pro sestátnění, ale vedení ponechává Společnosti a dozor zemi. Druhá se domáhá postátnění veskrze. Třetí zavrhuje oba směry a je pro zvýšení subvence, při čemž navrhuje, aby divadlo řídili odborníci společně se zástupci politických stran(!). Čtvrtá skupina žádá socialisaci divadla, které by převzalo soubor výkonných sil do vlastní správy. Tento

návrh prý je zcela osamocen, a vláda prý se kloní nejspíše k návrhu třetímu. — Před velkonocemi jednal o návrhu na sestátnění kulturní výbor, ale schůze byla odročena za tím účelem, aby byli pozváni odborníci.

Jak našim čtenářům známo, zaslala „Matice Divadelní“ pamětní spis ministerstvu osvěty a kulturnímu výboru Nár. shromáždění. Její stanovisko je naprosto věcné a její snahou je: svoboda umění, spravedlnost a nestrannost správy, zlidovění divadla a účast veřejnosti na kontrole správy podle zásad demokratických. „Matice“ se neohlíží ani na ty, kteří mají dělati místo nové správě, ani nevyhledává těch, kteří by se chtěli nebo měli v nových poměrech uplatnit. „Matice“ naopak ve svém spise varovala, aby se otázka sestátnění neřešila překotně, a aby se vláda nedala vésti agitaci třeba silně opřených zájmů jednotlivců.

Zatím proskakovaly různé zprávy a návoděi ze zákulisí, které nasvědčovaly tomu, že tu pracují zase osobní vlivy, které od-

strkují nestranné řešení věcné za sebe. „Pražský Kraj“ najednou uveřejnil, že se Jar. Hilbert stane ředitelem Nár. divadla, jakmile Nár. shromáždění odhlasuje sestátnění. To byla jedna z pověstí. Kdo takový slib dal a dátí mohl, nebylo uveřejněno. Brzy potom se však ozval J. Hilbert sám a v řadě článků ve „Venkově“ promlouval k veřejnosti („Jako když se dětem vykládá...“, 20. dubna), k hercům Nár. divadla („Za čochovici“, 24. dubna) a konečně k předním členům výboru Společnosti Nár. divadla („Vnitřní opravdovost“, 27. dubna). Prohlásil, že o sestátnění divadla usiluje ministerstvo osvěty, jeho poradci (mezi nimi sám Hilbert), herci a personál Nár. divadla. Hájí se proti zbyrokratisování divadla shora, jehož výtku činí odpůrci, a představuje si novou správu tak: „sbor elitních a vyzrálých herců s ředitelem, vedoucím režisérem a dramaturgem spravuje ústav, který patří pod pravomoc ministerstva osvěty a jehož finanční fundování přejímá stát.“ Rozsahu a vlivu této pravomoci ministerstva blíže neurčuje.

J. Hilbert razí cestu k sestátnění rozhodným potvrzením tohoto požadavku novou dobou, považuje je za jisté a poráží odpůrce této myšlenky ve dvou představitelích Společnosti Nár. divadla, v prof. dru Hlavovi a dru Heverochovi, útokem a zbraní více osobní než věcnou. Zato k hercům obrací se zvláštní výzvou, ve které ztotožňuje jejich sestátnění s jakýmsi jejich povýšením do společenské úrovně s ostatními umělci a učiteli. Práví: „Buržoasní odpor, že by výkvět z vás mohl být státem postaven na roven výkvětu vědců, učitelů, výtvarníků, hudebníků atd., svědčí o tom, že váš stav není ještě široce uznán za společensky rovnocenný s jinými tvůrci a kulturníky.“ A jinde: „Herci stávají se státními úředníky jako profesor nebo soudní rada.“ V tom je ohromný omyl. Doby, kdy se hledělo na herce tak, jak pan Hilbert líčí, dávno minuly. Herci sami svou prací a svým životem zničili staré předsudky a stojí společensky v prvních řadách české inteligence. Kdyby však tomu ani tak nebylo, pochybuji, že by právě jejich sestátnění dodalo jim zvláštní marky a že by už proto byli najednou uznáni všeobecně rovnocennějšími! Ano: získať jim sociální, stavovskou a finanční úroveň, jaká jim za jejich kulturní a uměleckou práci náleží, zabezpečiti je proti vykořisťování a zotročování podnikateli a zajistiti jim lidský život ve stáří a v umělecké invaliditě, s tím musí souhlasiti každý. To je však rozdíl od sestátnění! Jako je řada umělcův a učenců, kteří nejsou státními úředníky (jako sám pan Hilbert), a přece

by nikdo netvrdil, že společensky znamenají méně, než jejich kolegové ve státní službě, tak jsou i členové socialistických vrstev zabezpečeny a uznány, aniž bylo by nutno teprve je sestátniti. Umělec-herce musí býti svobodný, nesešněrovaný státním dekretem, ale ovšem také bezstarostný o svůj život, aby mohl tvořit a aby toto neodvislé tvoření bylo mu nutností a vzpruhou k růstu a pokroku. Rozhodně však není odchýlný názor o sestátnění umělců nějakým „odporem buržoasním.“ Toto slovo, vypůjčené z katechismu politických řečníků, se sem nehodí. Jisto jest, že pan Hilbert zprávy o svém slíbeném ředitelství nepopřel a že naopak svými články ukázal programově na sebe. Jeho názory jsou sice osobní, ale jako názory rádce ministerstva osvěty prozrazují také stanovisko rozhodujícího úřadu.

Že tomu tak jest, tomu svědčí odpověď téhož ministerstva na pamětní spis „Matice“ (z 8. května t. r.), ve které se praví: „Připis uvádí také, jak si „Matice“ představuje složení „divadelní rady“, patrně nynějšího poradního sboru při ministerstvu. „Divadelní rada“, kdyby se měla takto sestavovat, byla by příliš rozsáhlá, složitá a těžkopádná, hlásily by se nové a nové spolky, jež by v ní chtěly býti zastoupeny, a všechny by dokazovaly své plné právo k tomu. „Divadelní rada“ nemůže se tedy řídit dle spolků, nýbrž musí přihlížeti k počtu, na nějž se nezbytně omezí, a k odborné osvědčenosti. Příklad od příkladu, dle rázu předmětu, přibírají se k jednotlivým poradám vybraní znalci, jež si „divadelní rada“ svým předseďou určuje.“ — Tento názor na „divadelní radu“ je nesprávný a nedemokratický. Naše doba zavádí všude vládu lidu, národa — aspoň se tak říká, že v naší republice vládne národ. Demokratisace se nemůže zastaviti nikde, ani před Národním divadlem, ze kterého se patrně má utvořiti zase panství několika lidí, ani před ministerstvem, které je povinno přihlížeti k nárokům a přáním veřejnosti zastoupené odbornými spolky. Je pravda, že se dnes dovolává řada spolků svého zastoupení v „divadelní radě“, ale dlužno rozeznávati zájmy stavovské a zájmy umělecké. Na „divadelní radu“ hledíme jako na sbor poradní s určitou oprávněností a vahou hlasu ve věcech uměleckých. Ministerstvo má znáti tento rozdíl a dle toho se zaříditi. Stavovské otázky budou se řešiti jiným způsobem a bude nutno přizvati k poradě zastupce spolků, jako se děje dnes ve všech oborech jiných. To je proud, který se nezastaví před žádným osobním názorem. Právě tak je to s uměním. Věci umělecké

nemůže, ba nesmí uchvátiti, kdo se náhodou nebo úmyslně dostal na vedoucí místo, nemá-li býti ohrožena svoboda umění, nemá-li býti výsadně pěstován jeden určitý směr a jenom jeho příslušníci a nemá-li se vyvinouti staré pašovství v nové formě. Proto je nutno, aby tam, odkud bude správa Národ. divadla nejvýše řízena, neseděli lidé vybraní jednotlivcem nebo jediným úřadem, ale aby tam byli vysláni zástupci takových organizací a spolků, které mají schopnost, právo a snad i povinnost do věci mluvit. Takových spolků není tolik, aby se stala „divadelní rada“ tělesem těžkopádným, naopak, byla by zárukou nestrannosti a spravedlivosti a byla by štítem intendance i ministerstva právě proti výtkám osobních vlivů a zájmů. Návrh „Matice“ byl proto nejširší, aby se z něho vyhranila potřebná určitost, ale zásada jeho je správná a poctivá pro každého, kdo se nebojí veřejnosti. Ministerstvo píše o „nynějším poradním sboru při ministerstvu“, ale nikde úředně neoznámilo, jak byl tento sbor ustaven, kdo jej jmenoval a sestavil, kdo jsou jeho členové a kdo je předsedou. Způsob takového jmenování odpovídá sice dnešním poměrům, kdy vládne dosud klíč politických stran a protekce nejsilnější ze všech dob. My však nepracujeme a nebudujeme pro rozviklaný dnešek, nýbrž pro budoucnost, která musí přijíti brzy, aby nastolila právo, spravedlnost a poctivost!

Tohoto odmítnutí „divadelní rady“, složené ze zástupců povolaných spolků, měly by si všimnouti všechny tyto spolky a neměly by netečně mlčeti, i když snad zasedá v dnešním poradním sboru jejich člen!

O poměru herců k postátnění Nár. divadla praví dopis ministerstva: „Hlavními

mluvčími musejí tu býti zřejmě herci sami, jejich přání byla již a budou vyslechnuta a na nich bude založeno vyřízení této otázky.“ Čili: „Matice“ nemá se o ně starat! Tedy také ne pan Hilbert, který jim toho tolik krásného napovídal. Podle zásad všeobecně uctívaného Wilsona má každý občan právo i povinnost navrhovati ve svobodném státě a býti slyšán. Čím více takových lidí, kteří přinášejí na oltář celku své nejlepší, tím svobodnější a šťastnější národ. A „Matice“ má k tomu ještě povinnost uloženou stanovami!

Zkrátka: nemluvte nám do věci, my si budeme dělat, co budeme chtít! To je asi tenor všeho, co se nyní utváří kolem osudu Nár. divadla a vysvítá to i z věty Hilbertovy, kterou ohraničuje kruh těch, kteří usilují o sestátnění, jako by jiných nebylo. Jar. Kvapil, který byl 17 let dramaturgem, měl býti ministrem nového ministerstva umění, pak — dle pověsti státním tajemníkem, ale konečně stal se odborovým přednostou ministerstva osvěty. V jeho rukou spojují se všechny nitky a na něm nejvíce záleží. Jaký kruh utvoří kolem sebe, takový bude pak sám. Nutno však pomýšleti na to, že dnešní poměry nepotrvají a že v naší republice musí zavládnouti právní, sociální i demokratický pořádek. Kdo bude vládnouti jménem národa, musí mít národ za sebou. Národní divadlo má se vzítí z rukou soukromé Společnosti, ale nesmí spadnouti do sítě společnosti nepojmenované, která by vylučovala každého, kdo není určité barvy a určitého smýšlení. Národní divadlo náleží národu, republice! Národ seskupen je ve svých spolcích a těmi chceme vidět do velké ministerské kuchyně. Aby kuchtění nebylo těžkopádné, o to ať se starají kuchaři!

□ □ □

B. ČELAKOVICKÝ:

DIVADLO A POLITIKA.

Politika jakožto moc se přirozeně snaží, aby ve svůj okruh zahrnula všechny složky, které jí mohou přispěti ke zvětšení vlivu a rozšíření jeho do všech vrstev národa, do všech částek národní organizace. V podstatě nebylo by v tom nic zlého, a bylo by možno tyto snahy podporovati, kdybychom žili v tak ideálních poměrech, že by pojem politiky byl pojmem něčeho na výsost úspěšného, ryziho, přímého, nezdolného, nekompromisujícího, něčeho, co pracuje bez ohledu napravo, nalevo za splnění nejkrásnějších tužeb ve prospěch všeobecný. Avšak dnes takto politika se neprovádí a nebude se tak dlouho provádět, pokud nezmizí

z politického života politické strany a pokud politikou bude se rozumět politické stranictví a církevnictví. A poněvadž to se asi sotva kdy změní, bude politika vždycky prostředkem moci jednotlivých politických stran, které ji využívají dle svých zájmů méně či více sobecky ve prospěch svých příslušníků, často bez ohledu na celek národní a státní.

Ze složek, které tvoří společenský život, zmocňují se politické strany zejména těch, jež mohou vydatně působiti na nejširší vrstvy občanstva a mohou tedy býti, jsouce obrátě řízeny, vhodným agitačním prostředkem k zjednávání většího počtu straníků.

Platí to zejména o tisku, který ve službě stran politických znamená velmi mnoho jako neúčinnější a nejvydatnější šířitel stranických zájmů. Politické stranicí zmocnilo se i jiných společenských hodnot, od organisování jednotlivých zájmových skupin občanských až po vlastní stranické tělocvičné jednoty a pěvecké spolky. Jsou však obory, kterým naprosto nesvědčí býti ve službách politického stranicí, obory, jež mají zůstatí nedotčeny vzájemným politickým bojem a státi nad stranami. K těmto oborům náleží vedle všeho druhu umění také ovšem umění divadelní. Divadlo jako velmi důležitá složka kulturní práce, jako škola života, má-li správně působiti na rozvoj vzdělanostní, musí být ušetřeno politického zápasení zrovna tak jako škola. Jako je nemyslitelné ani v nejpokrokovější a nejdemokratičtější říši, že by kdy škola mohla se státi místem stranických politických agitací a nástrojem v rukou jediné politické strany — tak také je nemožno a nepřipustno, aby kdy z divadla vytvořen byl stranický agitační aparát politický. Jako škola musí státi nad stranami, tak i divadlo musí být povýšeno nad úporné boje politické, sváděné někdy s ohnivostí neobyčejnou. Divadlo má býti šířitelem a hlasatelem nejkrásnějších, nejryzejších zásad životních, hlasatelem pravdy, dobra, krásna. A jako tyto pojmy jsou absolutní, nesnesouce stranického zabarvení jako pravda, dobro, krásno té které politické strany, rovněž tak divadlo nemůže býti ve službách stranické politiky. Politice a politickým ideám však divadlo se vyhýbati nemůže. Pokrokové ideje politiky všenárodní, nikoli však výlučně stranické, musí hlásati a rozšiřovati, musí jako velmi důležitý nástroj pokroku býti šířitelem idejí pokrokové politiky — ale dáti divadlo ve službu určité politické strany znamenalo by omeziti a znesnadniti jeho obor působnosti a vstřebati mu hned do zárodku zánik.

Následky, které by mělo rozškátulkování divadla dle politických stran, byly by věru nedozírné. Máme už tak dost rozvášněné politické poměry v jednotlivých obcích. Převéstí je ještě na poměry společenské, znamenalo by ohroziti ba znemožniti v některých obcích klidné společenské soužití vůbec. Neboť potom na př. navštěvovatelé divadla jednotlivých politických stran rozvrství by se dle svých politických divadelních souborů a navštěvovali by jen svá představení, jiná, třeba daleko lepší a účelnější, mijejíce. Kam by to vedlo? Musíme přece všechny vrstvy občanstva slučovat k práci kulturní, nikoli jen rozvádět. V poslední době shledáváme ovšem velmi častým zjev, že politické strany z nedostatku jiných

vhodnějších prostředků užívají divadla jako lákadla k naplnění svých podniků zábavních. Pokud cíl těchto podniků je ušlechtilý, nelze namítati nic proti tomu, aby i divadelní ochotnictvo v nich účinkovalo. Ale aby se ochotnické spolky vytvořily jako samostatné soubory určitě stranicky politicky zaujaté, to je dle našeho soudu nepřipustno a pro divadlo i jeho vznešený úkol nejvyšší škodlivé. Také nelze schvalovati, aby účinkování divadelního ochotnictva na různých spolkových zábavách provádělo se ve formě kabaretní, nebo aby divadelní představení ve službách politických stran byla jen zámlinkou takzvaných „volných“ zábav, kterými se dnes všeobecně rozumějí zábavy taneční. V tom směru musí být pro jednoty ochotnické naprosto závazným usnesení poslední valné hromady Ú. M. D. O. Č., že spojovati divadelní představení s tancem přiči se cti ochotnických jednot.

Zkrátka: divadlo musí zůstatí povzneseno nade všechny stranický, politický boj, musí sloužiti jen idejím všeobecného pokroku a působiti ke zvýšení kulturní úrovně všech vrstev občanstva. Proto také ochotnické spolky nemohou se omezovati na členstvo, jež by se skládalo výhradně z příslušníků jediné politické strany, naopak musejí slučovati příslušníky různých politických stran i všech společenských vrstev. Tak zaručeno bude jejich vpravdě demokratické zřízení. Netažme se, jakého je kdo politického přesvědčení, ale hleďme k tomu, co umí, má-li poctivou snahu prospěti věci ochotnické a snaží-li se býti zdatným pracovníkem, kterých je tolik třeba, aby divadlo pro lid vykazovalo vysokou úroveň vzdělavací. Tuto směrnici od svého vzniku hájila a zachovávala vždy Ústřední Maticе divadelního ochotnictva česko-slovenského, a to musí být také směrodatným pro jednoty v ní sdružené. Již před válkou vyvinul se však směr, který buduje na stanovisku třídně-politickém, snažil se soustřediti jednoty ochotnické jedné politické strany ve zvláštní Svaz. Válka tuto činnost přerušila, ale nyní se tento směr znovu uplatňuje. Bylo proto nutno, abychom svůj odchylný názor na úkol divadla uplatnili a zdůvodnili, doufajíce, že dojde souhlasu všech nepředpojatých, jimž opravdu záleží na zhodnocení této tak významné součástky kulturní práce. Demokratický ideál pracovati divadlem společně ve prospěch veškerenstva nutně podmiňuje nevylučovati z této práce nikoho, kdo má k ní vlohy a chut i nomezovati se přehradami, jež by tuto nutnou společnou práci tříštily a zaváděly společenské a třídní rozdíly do oboru, kterému by nikterak nebyly na prospěch.

K. ŠTĚPÁNEK:

BĚLINSKIJ A DIVADLO.

(Dokončení.)

Kterak dospívá herec k této umělecké přirozenosti, jež jediná jest schopna uvést diváka do stavu, že sdílí cizí radosti i muka, která dle slov Bělinského jest schopna přenést duši v „plamenný éter lásky“? Musí-li herec sám prožívat všechna rozčilování tlumočené osoby či může-li se omezit pouze na zobrazení vnějších známek tohoto rozčilení? To je stará, dosud nadobro neodstraněná otázka o hře „nitrem“ a o hře „vyučkou“, jak se vyjadřují ruští herci. Bělinskij dotýká se jí, když mluví o hře tragika Karatygina, jenž unášel obecnstvo „vyučkou“, a o Močalovu, který hrál „nitrem“. S počátku byl cele na straně Močalova. Ano věnoval celou studii jeho Hamletovi a nechápal, kterak možno unášeti se chladnou hrou Karatyginovou, založenou výhradně na vnější efektnosti. Ale později poněkud opravil své mínění o Karatyginovi, který „uváděl ho jen v obdiv“, ale nikdy ho „nedojímal a nerozčiloval“, a uznal i jej za znamenitého herce. Ve zmíněném přirovnání obou herců praví, že hra Močalovova bývá časem odhalením tajemství, podstaty scénického umění, ale časem bývá i jeho urážkou. Hra Karatyginova jest normou vnější stránky umění a jest věrna sama sobě, nikdy nezklame diváka, podávajíc mu plně, co očekával, ano i více. Močalov jest vždycky slabý, kdykoliv opouští ho vulkanické nadšení, poněvadž mimo nadšení nemá se opřít, neboť pohrdl technickou stránkou umění. Proto jest slabý i tam, kdykoliv chápe se role, vyžadující pečlivého vyplnění v technickém smyslu tohoto slova. Karatygin chápe se každé role směle a jistě, poněvadž jeho úspěch není závislý na nadšení, ale na přísném studiu role; proto jest slabý pouze v rolích a scénách, vyžadujících v podstatě ohnivě vášně, rozechvělé oduševnělosti, jako je při Othellovi; jeho slabosti nevidí však dav, ale pouze nemnozí znalci umění. Oba tito umělci zastupují dvě krajní, protilehlé stránky scénického umění a oba byli zároveň zástupci obou sídelních měst ruských i co se týká vkusu a směru obecnstva — Karatygin Petrohradu, Močalov Moskvy. Ale oba byli hodni úcty a lásky, jaké těšil se každý z nich na své scéně. Bez nadšení není umění, ale pouhé nadšení, pouhý bezprostřední cit jest šťastný dar přírody, bohaté dědictví bez práce a zásluhy; pouze studium, nauka, práce činí člověka důstojným a zákonitým majitelem tohoto často nahodilého dědictví. Z toho vyplývá, že jenom

ze spojení těchto dvou protilehlých stránek vychází pravý umělec, jakého na př. ruské divadlo mělo v osobě Ščepkinově. „Jaká radost,“ táže se Bělinskij, „viděti rozumnou, výraznou, ale chladnou hru v roli Othella, ve které možno promínouti nerovnosti, poklesky, nezdar, ale v níž nelze promínouti nedostatku bouřící, ničící vášně afrického tygra a velikého člověka zároveň? Na druhé straně jaká radost viděti v pathetické scéně Leara s dcerou skutečně uraženého otce krále a potom viděti jakéhosi měšťáka, jenž se namáhá přesvědčiti, že jest králem!... Ostatně v historickém rozvoji umění jednostrannosti mají svůj význam,“ uzavírá Bělinskij, „nechť moskevský Močalov nepřestává jako vestálka chrániti svatý oheň podstaty svého umění, bez něhož není umění, ale jest školení, a nechť petrohradský Karatygin nepřestává ukazovati, co jest uměleckost formy, bez níž i pravé umění jest nedostatečné a neúplné...“ Většina ruských nadaných herců klonila se ke způsobu hry Močalovovy, což možno vysvětliti prostě reakcí proti lžiklasicismu. Moskevské divadlo bylo k tomu dle slov Bělinského — plebejcem bez předkův, bez tradic, bez dějin, romantikem samo sebou, svým duchem, nepřítelem klasicismu, zpěvné mluvy a menuetových pohybů. Způsob Močalovův hrát z nadšení hověl též ruské vrozené lenosti, zaplavil jako povodeň ruskou scénu, zejména venkov, a zničil nejen jeden pozoruhodný talent. V pozdější době nastala i zde reakce, v jejíž čelo postavilo se moskevské Malé divadlo. V nekrologu Močalovovu Bělinskij určitě vyslovil její nutnost. „Nelze si představit“, napsal, „kterak nepatrně Močalov využil bohatých prostředků, jimiž příroda ho obdařila! Ode dne svého vystoupení na jeviště jsa zvyklý spoléhati na nadšení, vše očekávati od nenadálého a vulkanického vzplanutí svého citu, vždycky byl závislý od své duševní nálady: dostaví-li se oduševnění — jest podivuhodný, nedostizitelný; není-li tohoto oduševnění — upadá nikoliv snad v prostřednost, to by ještě ušlo, ne, ale v odpornost a triviálnost... Ovšem, bez nadšení nelze sehrát ani jedné role, jak se patří, tím méně tragické, ale i bez nadšení možno hrát slušně, rozumně, výrazně. Téměř každá role počíná se dosti chladně a rozněcuje se s postupem dramatu. A tu právě jest důležito pro herce, aby neztratil půdy pod nohama z uleknutí svého vnitřního odporu ke hře, ale aby hrál s plnou ducha-

přítomností; nadšení ponenáhlu přijde samo sebou, vyvolá je potlesk obecenstva; při tom herec, hraje-li výrazně, bezděčně vniká do své úlohy a sám sebe rozechřívá. Ale tohoto ovládání svých prostředků herec může dosíci pouze namáhavým a dlouhodobým studiem svého umění. Tohoto studia nedostávalo se právě Močalovu, aby se stal pravým zázrakem scénického umění. A proto dávno šel zpět, místo aby kráčel kupředu... V dějinách umění Močalov je příklad poučný a smutný. Dokázal, že pouhé přirozené prostředky, kdyby byly sebe ohromnější, bez umění a studia přinášejí vítězství pouze dočasná a že často člověk pozbývá jich právě v tu dobu svého života, kdy měly by dosíci plného rozvoje.“ Při rozboru hry Karatyginovy naopak Bělinskij ukazuje, na jakou výši může se povznést i chladné vnější umění, uchvacujíc diváka jako hra z nadšení. „Jsem nepřitelem efektů“, praví Bělinskij, „a nesnadno podléhám kouzlu efektu; kdyby byl sebe nádhernější, ušlechtilější a rozumnější, vždy setká se v mé duši se silným odporem, ale když spatřil jsem Karatyginova Belizara, vedeného lidem v triumfu po scéně ve vítězoslávě, když jsem spatřil tohoto vavřinem ověčeného starce hrdinu se šedivou bradou, v carsko-prosté vznešenosti — posvátné nadšení mocně zachvátilo celou moji bytost a rozechvělo ji... Divadlo otrásl se potleskem... A zatím umělec neřekl ani slova, neučinil ani jediného pohybu, ale jenom seděl a mlčel...“ Naposled vyjádřil se ještě jednou o Karatyginovi: „O talentu p. Karatygina každý může mít své mínění, ale nikdo nemůže bez újmy svědomitosti nesouhlasit s tím, že slouží svému umění nejen rozumně a svědomitě, ale že jest v duši umělec a že s jeho odchodem z Alexandrinského divadla odejde odtud umění, nezanechavši po sobě ani stopy...“

ČESKÁ DIVADLA.

Národní divadlo. — „Vršovci.“ Tragedie o 7 dějstvích. Napsal Rudolf Krupička. S režii Gust. Schmoranze a výpravou Josefa Weniga. — Pro nahodilou překážku nebyl jsem přítomen premieře: dvě z prvních recensí, které jsem přečetl, diametrálně se rozcházejí. Jsou zajímavé i poučné pro poznání ceny lidského soudu, neboť: je možno, aby plus lidského snažení bylo touž dobou jednomu dobrým kovem, druhému plevou? Pan V. ve V. P. L. mluví o „mučivě dlouhém vysedávání; našel se autor, který nutí obecenstvo, aby po více než pět hodin poslouchalo nezáživnou historii; našlo se divadlo, jež toto martyrium vypravilo; „Vršovci“ — dle úsudku pana V. — jsou, co do divadelní techniky, značným krokem zpět, scénická výstavba

Ale důležitost studia uznává Bělinskij nejen pro herce prvního řádu, nýbrž i pro herce na druhé a třetí role. „Talenty jsou všude vzácné, příroda jest na ně skoupá. Nelze žádati, aby ohromný sbor, jako je soubor moskevského divadla, byl složen pouze z talentů. Ani jediné divadlo v Evropě nemůže se tím honositi, poněvadž to není v povaze věci. Ale zatím soubor a účelnost hry jest nevyhnutelnou vlastností každého slušného cizího divadla. Nedostatek nadání třeba zaměňovati rozumem, vzděláním, studiem. Jsou herci, kteří jediné role nezahrají umělecky, ale při tom nezkazí ani jediné role. Takoví herci jsou opravdu pokladem pro divadlo. Oni sami nezáří, ale dávají možnost zazářiti jiným. Bez nich není možno kouzlo skutečného představení.“

Svoji vášeň k divadlu Bělinskij vnesl také do své činnosti recensentské. Byl přesvědčen, že recesent musí býti básníkem a velkým básníkem. Musí vdechnouti čtenáři to, co vdechl divákovi Močalov. „Ano, třeba, aby každé naše slovo (t. j. slovo recensentovo) bylo prosceno krví, žlučí, slzami, steny a aby za našimi živými a poetickými obrazy kmitala se před očima čtenářů jakási melancholická tvář a rozléhal se hlas plný tesnoty, zuřivosti, lásky, utrpení a ve všem tom vždycky harmonický, vždy pronikající do duše a rozechvívající nejtajnější její struny...“

Jenom za takových okolností recesent může dosíci cíle, ke kterému má směřovati — tlumočiti hluboké a krásné dojmy, kterými rozčilovala se duše divákova při hře velikého herce, ukazovati na ony okamžiky jeho nejvyššího oduševnění, nutiti ty, kdož prožívali tyto okamžiky, aby řekli: „ano, je to pravda, vše bylo krásné a ony okamžiky byly veliké, kdežto ti, kdož neviděli Hamleta na jevišti, aby toho litovali a přáli si vynahraditi tuto ztrátu...“

„Vršovců“ neobratně vleklá a nedramatická. Psychické zvraty jeho práce neobstojí ani před nejhovivavějším publikem. Papírová práce, jež duní, rachotí a skřípe, ale nežije. Krok zpět v autorově vývoji.“ — Tedy kritika naprosto zamítavá, bez jediného slova uznání hodnotnému kladu. — Julius Pachmayer ve „Večeru“ mluví o díle obdivuhodné síly a plodu nevšední dramatické obratnosti. O bohatém, pestrém a mistrně stupňovaném ději, hře vzrušené, plné sytých a někdy rafinovaných scén. Vše dobře promyšleno, scéna do scény vkloubena. Po sedmi aktech — obecenstvo se zvedalo se svých míst neunaveno: toho docíliti je kousek mistrovský. — Tedy: dva úsudky, naprosto se odlišující: první, čističí téměř nenávisť, druhý, neskrblicí slovy uznání.

Přiklonil bych se — k oběma. Nechci kritizovat, ale skromnou radu kolegovi přijme snad autor bez hořkosti: čtyři oči více vidí než dvě, slepě mateřskou láskou. Přiznávám, že v díle Krupičkové projevuje se talent svérázné síly, obratný dramatik, vládnoucí sugestivním prostředkem, ale vyznávám současně, že jsem slyšel v oněch sedmi dějstvích řeku zbytečných slov a výkřiků, jež zvlňují rytmus hry na úkor její působivosti. Verš, kterého Krupička užívá, krátkozvuký, stroficky členěný, je škrcením vzletně rozpiatého gesta: připadá mi jako školská deklamovanka z úst velkého reka. Proti nesporné vynalézavosti stavím čas od času probleskující jevištní naivitu: jedni odcházejí, aby učinili místo druhým, hrdinové promlouvají dlouhé monology, křičí na scéně v blízkosti těch, kdož v svátostném tichu jitřních svítání slyší cvrkání probouzejících se ptáčat, ale neslyší řevu spiklenců a třesu mečů, dle potřeby jsou Krupičkovi lidé němí, hluchí a slepí. Krvežíznivost autorova povražďila kde koho: napočítal jsem s odpravenými za scénou pěti Vršovci dvanáct mrtvol a jednoho blázna. Krev teče a tři bezduchá těla korunuji dílo. Ale ten, kdo vytvořil čtvrtý, pátý, šestý a sedmý akt tragedie „Vršovců“, komu z duše vytryskly prvky tak podmanivých krás, jako je milostná scéna Radky a Pavlíka ve čtvrtém, Runy a Svatopluka v pátém, danse macabre v šestém, otráasající nervy jako dunění bouře, ten nemůže být paušálně odsouzen a byl by smrtelný hřích neposkytnouti autorovi napříště dosti prostředků k rozvinutí mladých sil. Smrt Svatoplukova je reminiscenci konce Cyranova. Ještě malou otázku hercům: mluvilo se tak, jak oni deklamují verš Krupičkův, za časů Přemyslovců, byla slova odvažována, členěna v řádky a strofy: k čemu nesnesitelný pathos dob dávno přežitých, bez něhož byla by nám pochopitelnější jejich citová zachvívání? Což lidé tehdejší byli deklamátory? A pathosu herců přičítám zbytečnou rozvleklost, ne autorovi. — Výkon Vojanův byl vskutku mistrovský: byl to obraz člověka, jemuž moc, síla a násilí, zlo a vůně krve staly se životní nezbytností: kvas na Vraclavi byl jeho vrcholným momentem. Důstojnou partnerku našel v paní Hübnerové, jež sehrála Zbislavu výborně. Paní Dostálová byla démonicky nenávisťou sokyní i něžnou, oddanou milenkou, jdoucí až za hrob proti vůli osudu, pan Želenský působil sugestivní maskou i propracovanými podrobnostmi. Panu Deylovi zřejmě nesvědčila jeho role nerozhodného slabocha Vnislava. Krásný byl výkon slečny Odrščilové v úloze Radky. — Režie vypravila pozoruhodné dílo Krupičkovo s láskou a porozuměním. O. Schäfer.

Městské divadlo na Kr. Vinohradech. — „Dědic“. Veselohra o 3 jednáních od F. V. Krejčího. Čekali jsme všichni, že nová Krejčího veselohra bude obsahovati něco, po čem tento znamenitý kritik ve svých studiích o vlivu války na náš duševní život toužil. Takových obrozených idejí však autor ve své veselohře neztělesnil, ba můžeme říci, že většina diváků upadla za premiery do rozpaků, co si má ze hry vybrati. Zvláště jest velmi jednoduchá po stránce filosofické. Nekompromisní mravnost a ideály jsou pro toho, kdo nic nemá, ba dokonce kdo ani nemá touhy po pozemském štěstí. Proto také mladý Lukeš, syn kefasováním zbohatlého hokynáře, tak dlouho horuje s plnou vřelostí svého mládí o reformní myšlenkách sociální spravedlnosti, proklíná kletbou stížené peníze svého otce, dokud nestane se sám smrtí otcovou jejich majitelem a vládcem. Jeho přítelkyně, Věra Solominová, podporuje ho i dále v ideálu vzdátí se oněch peněz ve prospěch dobročinný a žítí jen z výtěžku vlastní práce. Lukeš však stojí náhle tvář v tvář pravému životu, který

mu dává možnost buď pěkného gesta nebo spořádaného života spolu s dobročinností. Lukeš volí tento způsob a to tím spíše, že mu je odměnou za boj, který musil postoupiti od čistého ideálu ke kompromisu, hezká Albínka, vtipná dceraška strýce Havránka... Poslední jednání ukazuje nám však Lukeše jako vůbec slabého člověka, o němž může jeho hospodyně předpokládati, že ani v lásce nezůstane důsledným, neboť smlouvá si s kabaretní herečkou Dorou, že ji uvědomí, až ochladne první nával jeho vášně k Albince. Všichni na světě jsou kompromisní; starý Lukeš, kterého sklátí náhlá revize právě v okamžiku, kdy dovršil milion a chce se vzdát obchodu, doktor Šimon, který sleví půl milionu ze sanatoria, které ze zděděných peněz Lukeš postaví, ba i ten strýc Havránek, který se spokojí s půlmilionovým ženichem své Albínky, herečka Dora, která chce ještě nějakou dobu čekat, ba i ten mladý Lukeš, který nadělá ve III. jednání víc kompromisů, než měl v prvním principů. Jediná nekompromisní jest Věra Solominová a ta je hysterická, exaltovaná a nepřístupná. Veselohra sice baví, ale neuspokojuje přesněji stanoviska k podobným zjevům, jež jsou dnes v době právě minulé celkem všedními. Předností její jest, že má několik pěkných rolí a že se může stát oblíbeným a vděčným repertoírním kusem našich scén ochotnických. Provedení bylo celkem dobré. Skvělé byly výstupy pana Rolanda, který maskou i hrou stvořil nádherného zbohatlého hokynáře, takže všechno publikum jistě litovalo, že již v prvním aktě zemřel. Z ostatních zvláště vynikla paní Baldová v roli Albínky a pan Hlavatý v úloze strýce Havránka. Slečna Machová oslňovala více toiletami než hrou. V. K. Blahník.

Komorní divadlo v Praze. Nový div. podnik, jenž v několika mladých nadšených hlavách vznikl a finanční pomocí České banky ve skutek uveden, možno v zájmu rozvoje českého dramatického umění jen s upřímným povděkem vítati. Potřeba nových duševních středisek vzrůstající naší metropole přivedla jej k životu, a je oprávněná naděje, že úsilovná snaha nejen jej udržeti, ale postupem času dostati tam, kam ne právě nejkrásnějším titulem svým cílí, neztroskotá. Zahájení stalo se tříaktovou hrou Šormovou „Z pověd duší“. Autor uvedl se po „Redaktoru“ a „Dagmaře“ zvláště slibně svým „Panícem“, provedeným na divadle v Brně a Plzni a projevujícím zejména formální pohotovost autorovu, která i v nejnovější jeho práci doznala plného uplatnění a ocenění. Dějový motiv jest dosti skrovný. Duševní konflikt mezi sklonem srdce a vnější povinností zasazen v rámec bohaté slovní výzdoby, jež zůstává posluchače chvílemi svou hutností a obratovou překotností až v pochybnostech z neporozumění. O myšlenkové její hloubce ovšem bude možno přesvědčiti se teprve při četbě hry tiše. Provedení potvrdilo znovu jen dobrou uměleckou pověst sl. Pačové, která psychologický duševní proces Sylvina prohrála teplem ryzí životnosti, projevilo neobyčejný a slibný jevištní temperament sl. Janderové a nevšední herečkou rozvahu p. Rozsivalovou. rd.

Švandovo divadlo na Smíchově. — „Minulost.“ Hra o 3 jednáních. Napsal Leda, III. večer I. cyklu „Jednoty pro péči kulturní a hospodářskou v Praze“. Večery „Jednoty“ jsou dobrou školou mladých talentů a dokazují, jak je třeba provedení na jevišti, aby se dala posouditi hodnota kusu a aby autor nabyt poznatků, jimiž by se při dalším tvoření měl řídit. V „Minulosti“ ukázal autor, že je hodně odvážný. Zvolil si děj velmi obsažný a ztížil jej ještě problémem samostatné jednatelky povahy ženy. Hedvika Reisnerová, opuštěna svým milencem, podléhajícím despotické matce, provdává

se za bohatého továrníka, starce. Chce působit dobře, ale je stíhána nepochopením všeho svého okolí, které se na ni dívá jako na ženu záletnou. To vzbudí konečně touhu po pomstě. Najde si příležitost, kdy vyvěte všem těm, kdož se domnívali býti nad ní povýšení, jejich slabost — ale vidí současně, že uspokojení nedošla. Energicky přetrvává všechna pouta, vízíci ji k dosavadnímu životu a odchází — chudá, tak jak přišla, ale s odvahou a nadějí v nový, šťastný život. — Děj kusu je tak obsažný, že do tří dějství nestačil pojmuti všech význačných scén a tím zaviněna největší vada této práce: že většina děje se vypravuje a nehraje. Ovšem, je těžko posouditi, kolik lze tu přičísti autoru, protože bez jeho vědomí upravila režie divadla původní čtyři dějství na tři. Věc to skutečně nesprávná! Talent autorův je zřejmý z obratnosti, se kterou vypracovává jednotlivé scény, dramaticky často velmi působivé. Rovněž jednotlivé povahy kreslí dobře a ostře. — Paní Gampeová sehrála velmi dobře Hedviku Rejsnerovou, sl. Pelcrová Bertu, pí. Počepická vdovu Šámalou a pan Veverka dra Svobodu. Jen paní Nedošínskou viděli jsme v neobvyklé jí úloze mladé vdovy Berty, ač výkonem nikterak nezadala své pověsti dobré herečky. Neobyčejně pěkný byl výkon páně Novákových. Jeho Rudolf byl tak realisticky věrně a přirozeně podán, že zůstal nejlepším výkonem večera. Sl. Kučerová rovněž opravňuje k naději, že z ní vyroste zdatná herečka. — Macchiavelliho „Mandragola“, rozpuštěná italská skladba, kterou provedli Smíchovští ve svém cyklu komorních her, nepůsobila ani při choulostivosti své látky na jevišti špatně. Vlastně si musíme přiznati, že tehdejší lidé byli mnohem upřímnějšími, než jsme my. Dnes je u nás mnoho prostopášnosti, mnoho nevěry — a ostýcháme se o tom hovořit — nebo se pokrytecky tváříme, že o tom nevíme. Macchiavelli nepíše pokrytecky; jeho hrdinové mluví a jednají nezakrývané, tak prostopášně a cynicky, jakým je právě osud stvořil. Ale zdá se mi, že právě tato nezakrývaná požívatelnost a zároveň tím více vystupující duševní málkost a ubohost více a lépe působí než tendencí do toho tragiky vystroubovaná. Hra byla dobře vypravena i sehrána až na některé maličkosti, zaviněné ne dosti dokonalou znalostí veršovaných úloh. Zvlášť dobře vytvořil Pandolfa p. Novák a sl. Rychlíková vdovičku Biancu. Sl. Ortová nemohla nahraditi paní Švandové, která v poslední chvíli s p. Kadlcem účinkování odřekla. — Poslední hrou komorních her bylo drama charvatského dramatika F. Hrdiče „Velká obět.“ Na našich jevištích není známa dosud žádná práce tohoto autora a také v souboru ostatních her vyjímá se dosti divně. Není takové ceny, aby obstála mezi díly severských klasiků moderních, ani se nehodí vedle rozmarné a rozpustilé „Mandragoly.“ Hra řeší otázku manželské nevěry, již se žena dopustí, aby muže, defraudanta, zachránila. To se jí podaří, ale muž její obět zamítá, prozrazuje svou vinu a její svůdce končí sebevraždou. Hra poutá od začátku do konce; je znáti, že autor je obratným v stavění jednotlivých scén i dobrým realistickým kreslířem. Jen jednoho mu nemůžeme odpustit: že charaktery jeho hrdinů nejsou pevné, neoblomné a důsledné. Tentokrát vystoupila zase pí. Švandová a zřejmě velmi dobře působila svou hrou i na ostatní herce. Pan Kadlec byl většinou výborný, škoda jen, že v některých scénách použil svého obvyklého nasládlého tónu, který hyzdí jeho herecký výkon. Paní Nedošínská a Nollová i pánové Smolík a Nejedlý rovněž se zdarem pracovali k úspěchu večera, na němž byla patrna i pečlivá práce pana Nováka jako režiséra. — Cyklus komorních her ve Švandově divadle vykazuje dokonalý úspěch a — jak doufáme

— i vážnou snahu odloučiti se od bezbarvých cizích i našich pokusů divadelních fabrikantů. — „Sluneční paprsek.“ Hra Karly Lužanské. Kdežto jiní autoři sotva se mohou odvážit nabídnouti v jednom roce témuž divadlu dvě hry, přijata byla sl. Lužanské v krátké době hra již několikrát. Je-li „Sluneční paprsek“ vskutku prací jen podepsané autorky, pak by se zdálo, že v ní je přece jen talent, který se může rozvinouti, nebude-li utlučen akordní výrobou. Obsahem hry je osud slepce, jemuž slunečním paprskem je obětává žena. Ale nabude zraku — a zváben vnějším odvrácí se od své milenky k jiné. Až sem je obsah hry sympatický. Ale kající návrat, zbarvený dle vzoru sentimentálních německých románů, kazí dobrý dojem a prozrazuje nápadně příbuznost s pracemi předchozími. Novinka byla sehrána s obvyklou péčí pracím této autorky věnovanou. M. H.

Národní divadlo v Brně si v uplynulých týdnech popíjilo, ovšem jen v činohře. Překonalo stagnaci úplně. Pan Jiříkovský, dosavadní ředitel, chce míti krásný odchod. Zmínil jsem se minule, že byla nastudována Becqueova Pařížanka, komedie dost půvabná, ale pro nynější smýšlení také dost stará, neboť čítá 35 jar. Je to jemná psychologická kresba pařížské ženy, žijící ve třech, ale bez hrůhu. Takovým francouzským věcem se na naši scéně nedaří. Zůstává z nich vždy dojem motýla, který nebyl dost opatrně vzat, takže jemňounek šupinky jeho křídel zůstaly na prstech a motýl poletuje odřený. Naše činohra pracovala celý rok vážně a měla tudíž na sklonku sezony téměř právní nárok uplatnit se hodně vesele, tím víc, když řada krásných dní jarních lákala víc do přírody než do divadla. Kromě toho musí naše divadlo jako jediná scéna uspokojovat všechny nároky a není proto divu, že sáhla po frašce Hennequinové Tři neděle v chládku, která právě rozesmává také část pražského divadelního obecnstva. Úspěch její byl dokonalý nejen před publikem, ale hlavně po stránce herecké, neboť pro řadu šaržovních rolí máme zde výborné představitele. A nad to zásluhou p. Strnadovou, který hrál pravého hraběte de Merville, bylo jednou na našem jevišti také ukázáno, jak se takové věci mají hrát. S náležitým tempem totiž, ne česky-sousedsky. Kabinetní kousky přesné drobnomalby podali v této hře zejména p. Veverka (Pantruche), p. Pech (soukojenec) a p. Vojta (advokát). Poznamenat nutno, že divadlo frašky nezneužívá; přeláhal dosud třikrát scénou, snad také zásluhou nepřijemné ztráty, již náš divadelní soubor zaznamenává odchodem p. Vojty na vinohradskou scénu. K svému rozloučení vyvolil si Stroupežnického Naši furianti, ve kterých zahrál Buška se všemi přednostmi svého umění. To byl zas večer naší činohry vpravdě velkolepý a nemalou měrou působila obecná obliba Vojtova, který jako umělec naší scény byl z nejryzejších a jako člověk z nejlepších charakterů. Přes zřejmé rozechvění večera hrál Vojta dokonale svou roli selskou, v níž je opravdu mistrem. — Řijnový převrat umožnil skvělé vyvrhnutí naší letošní divadelní sezony Rostandovým Orlíkem, který byl u nás 16. května hrán po prvé na českém jevišti. Jak známo, byl Orlík vězněm rakouskou censurou; premiera nám ukázala, že nikoliv snaha uvést na jeviště dramatické dílo s protirakouským zabarvením přišla zde k platnosti, ale vážná práce naší činohry. Orlík je umělecké dílo prvního řádu, třeba že nemá v sobě, respektive ve svém hrdinovi, té všelidské hodnoty, jakou je vybaven a již bude věčně žít Cyrano. Je to dlouhé ryzé francouzsky vlastenecké, ale psal je velký básník, který mu dovedl dát tolik universálního, že strhuje každého, kdo si v rozumářské a prospěchářské době uchoval špetku

citu. Dramatické stupňování je úměrné nevelké výbojnosti rekově, který jako Hamlet dlouho rozmýšlí, má-li se dát cestou, již ho strhují památka otcova, velkého Napoleona, láska k rodné zemi a přátelé, kteří se k němu dostávají při hloupé rakouské bdělosti. Schönbrunnský dvůr je lapidárně vystižen v každém ze šesti jednání několika obratnými črty básníkovy pera a každý akt skýtá také básníkovi příležitost ke krásnému pathosu, který dovede rozechvět i srdce nefrancouzské, nad to naše, bijící tolika sympatiemi pro trikoloru a tolika antipatiemi pro prapor černožlutý. Básník zůstává však věren svému poslání jít za pravdou a nejen že nehanobí nikde žalárník Orlika, ale pojímá je čistě lidsky. Duše nevzletné najdou příležitost k výtece v délce dramatu. Byla to odvaha, hrát Orlika na našem jevišti, byla však korunována zdarem, který vynese víc než pouhé uznání dobré vůle. Již po stránce režisérské zformovat toto velké dílo na naší malou scénu značí úspěch našeho mladého režiséra p. Waltra, který zároveň v hlavní roli v Orlikovi podrobil své umělecké schopnosti těžké zkoušce, při níž obstál. Orlík znovu ukázal,

kde jeho potence umělecká, spojená s pečlivým studiem, může se uplatnit nesporně: ani ve vybiatých hrdinech, ani v milovnících. Waltrův Orlík byl uměleckým činem, dilem, na nějž může být tento mladý herec právem hrd. Jemu po bok řadily se dámy a pánové v předních rolích v ušlechtilém závodění. Role dam jsou menšího významu, ale tím víc vyniklo ušlechtilé jich podání p. Urbánkovou (Marie Luisa), sl. Tůmovou (teta), sl. Novotnou (Camarateová), sl. Sudovou (Teresa) a sl. Pechovou (tanečnice). Jako Flambeau uplatnil své vynikající schopnosti p. Baloun, který po válečné přestávce se zas vrátil na jeviště s touž pohotovostí, jako by byl nikoliv před lety s ním odesel. Metternicha zahrál p. Auerswald dokonale do posledního postoje, cisaře Františka p. Strnad s důstojnou stařeckou věrlostí a habsburskou omezeností před státnickým důmyslem Metternichovým. Bylo by nutno vypočítat řadu jmen těch, kdož se přičinili o zdar večera. Byli to podle svých sil všichni, neboť s opravdovou láskou pracovali na velkém dile velkého básníka.

A. Pavlíček.

KRONIKA.

Ředitel Václav Štech šedesátníkem. Ani se tomu nechce věřit, že ten svěží, zdravím kypící, v plném rozmachu činnosti nacházející se muž je vlastně již starým pánem. V posledních dnech se odebral do Brna, aby tu na základě bohatých svých odborných zkušeností, své energie, kterou projevil již dříve v obzřetném vedení divadla vinohradského a holešovického Uranie, i smyslu organizačního, jehož výsledkem je zejména úprava provozovacích práv při spolku čes. spis.-beletristů „Máj“, ujal se řízení druhé naší zemské scény, a jeho kroky provází přesvědčení, že volba byla šťastná a přinese rovněž žádoucích výsledků. Rodák kladenský, vstoupil v letech osmdesátých po boku Herrmannové, Šípkové, Štolbové a později Fa Presta a Kaminského na kolbiště literární veselou drobnou kresbou humoristickou, později i obsáhlejšími skladbami románovými. Maloměstské ovzduší, jež v povolání venkovského učitele měl příležitost seznati do všech podrobností, a bystrost vnimavého pozorovatele života poskytly mu hojné vděčné látky. Tak vznikly románové skladby „Koleje“, „U tří bláznů“, „Kovové ruce“ a celá řada prací drobnějších, roztrošených časopisecky i knižně sebraných. Z prostředí velkého města „vyvážil“ děje k novějším pracím „Štěstí zlatého hrozu“, „Hřích paní Hýrové“ i četným knihám novelistickým (z posledních „Černou křídou do komína“, „Pražské klevety“ a j.). Největší popularitu získala mu však jeho díla dramatická, zejména veselohry „Maloměstské tradice“ (1888), „Ohnivá země“ (1898), „Třetí zvonění“ (1900), „Deskový statek“ (1908), „Habada a Jordán“ (1911), „David a Goliáš“ britkou svou situační komikou, satírou a ironií, docilivší nespočetných repris na všech divadlech stálých i ochotnických, na nichž má jméno Václ. Štecha nejlepší zvuk.

Šedesátiny Aug. Eug. Mužika, dlouholetého redaktora „Besed Lidu“ a „Světlozora“ i plodného českého veršovce a novelisty, připadají rovněž na tyto dny. Rada knih básnických (z posledních „Duchu Husovu“, „Krůpěje rosy“ v tónu prostonárodním, a j.) i prosaických („Skvrny a paprsky“, „Tichá dramata“, „Zlomené okovy“), jež má za sebou, i dnešní jeho svěžest duše, která vydává nové a nové plody, zdá se podporovati myšlenku, že básníci ani tělesně nestárnou. Je vůbec příznač-

ným u Mužika, kterak dovedl v produkci literární udržeti krok s postupem času. Není formy, genu, jenž by nedoznal v jeho díle zdařilé odezvy. Tak také zaskočil v obor literatury dramatické aktovkou „Pravda“, která, třeba zůstala kromě zdialogovaných povídek ojedinelou, přece svědčí, že i po té stránce dovedl by si získati respekt a uznání.

25letou činnost u Národ. divadla v Praze a 35letou činnost hereckou oslavil v těchto dnech operní pěvec a režisér Robert Polák. Narodil se r. 1866, studoval v Táboře, navštěvoval v Praze malířskou akademii a zároveň Lukesovu operní školu, v letech 1884—91 působil u operní společnosti Pištěkovic, přešel pak k P. Švandovi ze Semčic a po třech letech stal se členem opery Nár. divadla a r. 1899 operním režisérem. V dobré paměti jest řada komických basových rolí, jež na první naší operní scéně vytvořil. A není snad v celém novějším repertoíru opery, kterou by nebyl režíroval. Při jeho dnešní svěžesti lze od něho očekávati ještě mnohý další umělecký čin.

O příštím osudu divadla Národního rozdělil se tábor zájemníků v Nár. shromáždění, které má o předloze postátnovací rozhodnouti, na čtyři skupiny. Vrch má zatím skupina, zasazující se o to, aby Nár. divadlo nebylo postátněno, jeho vedení nadále ponecháno Společnosti a dozor nad ním ponechán byl zemi. Druhá skupina domáhá se energicky postátnění a třetí, zahrnujíc obě řešení, namítá proti úplnému postátnění, že stát, mající tolik naléhavých úkolů hospodářských a sociálních, nemůže přebírat také rozsáhlý aparát N. d. Tato skupina souhlasí na př. s tím, aby sestátnění byly techničti zřizenci divadla a aby stát bohatěji subvencoval divadelní podniky a tak garantoval pořádání lidových her. Vedení divadla představuje si mítí složeno jen ze samých odborníků a přibrání zástupců politických stran hodlá zaručiti, aby divadlo bylo vedeno tak, jak kulturní zájmy národa vyžadují. Konečně existuje čtvrtá skupina, žádající socialisování N. d., jež by převzalo soubor výkonů sil do vlastní správy. Tento směr jest úplně osamocen a zdá se, že názory třetí skupiny nacházejí u vlády nejvíce pochopení.

Úprava tantien v pražském Národ. divadle. Správa Nár. divadla uvolila se cd 1. května

platiti za původní celovečerní činohru neb operu 10%, z hrubého příjmu, za aktovku činoh. i operní dle délky 3%, resp. 4%. Usnesení týká se i všech před tímto datem na scénu uvedených prací.

Nová umělecká poprsí pro Národní divadlo v Praze. Po postavení busty Hanny Kvapilové (do kteréžto zprávy v Kronice předešlého dvojčísla vloudila se chyba v roku úmrtí této umělkyně: 1907, takže od té doby uplynulo 12 a nikoli 20 let, jak omylem uvedeno) zadáno prof. Štursovi provedení dalšího poprsí Ed. Vojana. Poprsí Šubertova, prvního ředitele Nár. divadla, postaveno bude r. 1920.

K odchodu pi. A. Sedláčkové z Národního divadla. Čtenáři denních listů četli zasláno umělkyně, v němž vysvětluje příčinu svého odchodu, projev spisov. Arno Dvořáka (autora „Knížete“, „Václava IV.“ a „Husitů“), jenž v obvinění ředitele G. Schmoranze jí přisvědčuje, avšak nedosti šetrným dotknutím se Maškovy pohádky „Kašpárkova maminka“ vyvolává prudký novinářský protest tohoto autora, dále veřejnou odpověď řed. Schmoranze, komentáře redakcí atd. Celkem však zdá se, že se tolik nestalo, aby nebylo možno dosíci v tomto konfliktu vyrovnání, kterého jest si v zájmu našeho prvního uměleckého ústavu upřímně přát.

Zájezd činohry pražského Národ. divadla na Slovensko. V době divadelních prázdnin v Národ. divadle podniknou někteří členové činohry zájezd na Slovensko a uspořádají tam představení ve větších městech a lázních slovenských. Ředitelem tohoto divadelního podniku bude R. Deyl.

Komorní divadlo v Praze, o němž jsme již psali a jež otevřeno dne 16. t. m. Šormovou hrou „Zpověď duší“, má ve svém souboru tyto herce a herečky: V. Majera, Rozsivala, J. Sedláčka, Šimka, Šnajdra, Táborského, Wünsche, Janderovou, Pačovou, Šiblovou, Urbanovou, Camarotti a Cimrovou. Režii vede Vil. Táborský, výpravu Šimek. V repertoiru jsou na řadě F. X. Svobody „Přes tři vrchy“ a Scheinflugův „Mrak“, Porto-Riche „Zamilovaná“, Helg. Drachmann „Tintoretto“, Petr Egge „Svatební pramen“, Gabr. Zapolská „Carevič“, Strindberg „Slečna Julie“, Haviřová „Přes roklinu“, Arno Dvořák „Mrtvá“ a j.

IV. večer divadelního cyklu Jednoty pro péči kulturní a hospodářskou v Praze ve Švandově divadle na Smíchově bude v pondělí 2. června 1919. Provedena bude činoherním souborem Švandova divadla po prvé původní veselohra „Návrat Mariův“ od mladého a dosud neznámého J. Pačkovského.

Herci Pištěkova divadla uveřejnili po nucené stávce zasláno, jež končí: „Veškeré organizované členstvo tohoto divadla prosí obecní i žurnalistiku o podporu v krocích, jež směřují k uměleckému zvelebení tohoto, až dosud všemi tak zanedbávaného divadla.“ Jak bude asi vypadati slibované „umělecké zvelebení“ podniku, ukazuje hned při začátku volba hry pro zahajovací představení, kterou byla — „Tragedie korunního prince Rudolfa“ od „domácího autora“ Rud. Mařika!

Divadlo v Šarce bude letos opět uskutečněno. Práce stavební měly býti již začátkem května ukončeny. Po všechny neděle červnové budou se tu hrati Naumannovy „Kročeje“ jako veliký podnik Solkysta.

Česká divadelní sezona v Č. Budějovicích zahájena 7. dubna a potrvá do konce července. Činoherní, operní i operetní soubor Východočeského divadla za ředitele Bedř. Jeřábka pořádá tu řadu představení (ve středu a v sobotu odp. lidová za snížené ceny), jež zahrnují všechny repertoární hry čelných pražských divadel.

Ředitelem Nár. divadla v Budějovicích jmenován člen a režisér činohry pražského Národ. divadla, Karel Mušek. Podle usnesení div. družstva zřízena bude na období 1919/20 prozatím jen činohra. Nový ředitel, jenž je znám také jako odborný překladatel z angličtiny, slibuje věnovati bedlivý zřetel zejména produkci domácí a slovanské, nezapomínaje při tom na význačná díla dram. literatury světové. Dle nejnovější zprávy se však K. Mušek ředitelství divadla vzdal.

Divadelní ruch na Moravě. Brněnské Národ. divadlo povede — jak již dříve na jiných místech bylo uvedeno — Družstvo ve vlastní režii, při čemž jako provozovacího kapitálu užije úroků ze staveb. fondu, jež činí asi 100.000 korun. Hrati se bude každodenně nejen v dosavadním prozatímním divadle, ale i v městském, dosud německém. V městském divadle bude se hrati česky celý rok kromě 3—4 měsíců, jež vyhrazeny představením německým a v nichž český soubor uspořádá zájezd do větších měst Slovenska. Veškeré soubory budou značně zesíleny. Řed. Stěch s dram. Mahenem a kapel. Neumannem chce vésti divadlo způsobem prvotním, aby se mohlo postavit přímo po bok pražskému div. Národnímu. Bohatý fundus měst. divadla převzat, a za subvenci státní i zemskou zažádáno. — V Přerově ustavilo se rovněž družstvo ke zbudování a udržování divadla, ježto dosavadní divadelní sál v měst. domě nevyhovuje. Ve výboru zasedají m. j. prof. St. Kovanda a hlav. redaktor K. Honke. Družstvo disponuje prozatím kapitálem 29.000 korun, jenž aspoň pro práce prvopočáteční dostačí. — České divadlo v Mor. Ostravě zadáno ve schůzi ústřed. výboru spolku Nár. divadla moravsko-slezského ve Slezské Ostravě pro sezonu 1919/20 dosavadnímu řed. brněnského Národ. divadla, V. Jiříkovskému. Česká představení v městském, dosud německém divadle, zahájena 8. května Smetanovou „Libuší“ s Pavlou Vachkovou j. h. v roli titulní.

Svaz divad. ředitelů česko-slov. žádá za kooptování svého delegáta do divadelní komise při ministerstvu osvety, jež vypracuje reformní návrhy divadelní. Deputace, skládající se z řed. Faltýse, Marka, Sedláčka, Trnky a Vladyky navštívila také pres. Masaryka, jemuž vylíčila dnešní stav venkovského divadla a přednesla své požadavky.

Výsledek konkursu Jednoty div. ochotníků v Čáslavi na celovečerní hru divad., o němž jsme i na těchto místech přinesli zprávy, vyzněl záporně. Dle rozhodnutí poroty žádná ze zadaných prací nevyhověla. Autoři mohou si rukopisy vyvednouti u jednoty.

Ke konkursu České činohry na divadelní hry došlo v ustanovené lhůtě do 30. dubna 1919 těchto 16 her: Podkopy, Továrník, Dcero, uč se moudrou býti, Vítězství, Pád markýze Gera, Mladé srdce, Nový ředitel, Rusku vstříc, Sny o štěstí, Dobročinné dámy, Všední příběh, Pohoršení, Láska a ctižádost, Baronka Kothanová, Nebožtík, Osvobození. Hry byly již rozdány členům poroty.

Z divadelního světa slovenského. Národní divadlo v Bělehradě opraveno. Ještě v tomto roce má býti začato se stavbou nové divad. budovy, na niž povolila vláda úvěr 900.000 dinárů. — V anketě o reorganizaci záhřebské opery za předsednictví bána dra Palečka rozhodnuto vésti tuto samostatně a pověřiti jejím řízením dirigenta České Filharmonie v Praze, kapel. Talicha. — Svaz dramatických polských podal tamnímu ministerstvu osvety pamětní spis, v němž žádá, aby div. hry podléhaly při provádění týmž pravidlům, jako vydávání knih bez preventivní censure.

ČASOPISECKÝ PŘEHLED.

Alap: Divadelní svět (Moderní Revue XXV. duben sv. 34.); — B. J.: Kinoherectví (Tribuna z 8./5. č. 82.); — Dostálová-Klimentová Leopold.: O Národní divadlo (Národní Listy z 24./4. č. 93. večer); — Engelmüller K.: Divadelní kapitoly (Národ III. č. 17. a 18.); — Fischer Ot.: K otázce sestátnění Národ. divadla. Příspěvek k diskusi (Nár. Listy z 13./4. č. 89.); — Flos Fr.: Úpadek. Kom. o 1 děj. (Vzlet III. č. 2.); — Frabša: České herectvo a jeho bědné sociální poměry (Čes. Slovo z 18./4. č. 88.); České herectvo stálých divadel pražských i venkovských podniků mohutnou akcí za zlepšení zbudovaných poměrů (Pondělník Čes. Slova z 28./4. č. 17.); — Fryček Václ.: Loutková scéna (Čes. Deník z 24./4. č. 112.); — Helfert V.: K otázce sestátnění Národního divadla (Čes. Slovo z 15./4. č. 89., z 20./4. č. 95. a z 27./4. č. 99.); —

Hilbert Jar.: Jako když se dětem vykládá. K diskusi o Nár. div. (Venkov z 20./4. č. 95.); Za čochovici. Slovo k hercům Nár. div. (Venkov z 24./4. č. 97.); Vnitřní opravdovost. Slovo k předním členům Společnosti Národ. divadla (Venkov z 27./4. č. 100.); — jv.: Úpadek našeho dramatu historického (Česká Stráž z 8./5. č. 18.); — Kodíček Jos.: Dělejte divadlo (Tribuna z 20./4. č. 69.); — K. J. V.: Postátnit či nepostátnit Národní divadlo. Rozhovor s K. St. Sokolem, přis. zem. výb. a intend. Nár. div. (Nár. Listy z 20./4. č. 95.); — Markalous Boh. dr.: Sestátnění Nár. divad. v Praze (Lid. Noviny z 27./4. č. 116.); — Obrtel Fr.: Brněnské Nár. divadlo. Z hovoru s řed. Václ. Štechem (Venkov ze 16./4. č. 91.); — ? : F. F. Šamberkova sázka do loterie. Vzpomínka. (Tribuna z 20./4. č. 69.); — Šípek K.: Z divadelních vzpomínek (Zlatá Praha XXXVI. č. 29.—30., 31.—32., 33.—34.); O české činohře a divadelní budově na Ovocném trhu (Nár. Listy ze 7./5. č. 103.).

□□□

OCHOTNICTVO.

Ú. M. D. O. Č.

Výkonný výbor Ú. M. D. O. Č. měl schůzi 11. května za účasti zástupce divad. oddělení ministeria školství a nár. osvěty p. prof. J. Voďáka, jenž po uvítání starostou p. K. Stěpánkem prohlásil, že ministerium školství a národní osvěty bude zajistě rádo podporovati ušlechtilé snahy česko-slovenského ochotnictva, zejména právě projektované podniky. Poté referoval p. B. Skála o prvním bodu jednacího pořadu:

Sjezd česko-slovenského ochotnictva 18.—20. července 1919.

Valná hromada Ú. M. D. O. Č., konaná 13. dubna 1919, jednomyslně schválila návrh, aby se letos konal sjezd česko-slovenského ochotnictva a uložila výboru, by vykonal veškeré přípravné práce. Majíce provést toto usnesení, musíme si předem uvědomiti, že čeká nás úkol nejméně vážný a obtížný. Sjezd česko-slovenského ochotnictva, má-li něco znamenati, nemůže býti jen nějakým sjezdem, vypočteným na vnější efekt nebo jen schůzkou lidí, kteří se chtějí vzájemně pobavit. Sjezd nás musí být po výtce sjezdem pracovním, podnikem, který by pro ochotnictvo znamenal opravdu věcný zisk, buduje na tom, co již bylo vykonáno a naznačuje směrnice opravdové, cílevědomé práce do budoucna. Sjezd musí položit základ k nové, osvěžené práci česko-slovenského ochotnictva v nových poměrech, které nastaly prohlášením naší státní samostatnosti, musí naznačiti, jak si tuto práci představujeme a co jí budeme sledovati. Sjezd musí rozřešiti mnohé důležité problémy, různé vztahy práce ochotnictva k různým institucím a zájmům a ovšem také musí přinést prohloubení vnitřní organizace ochotnické.

Proto návrhy, které výkonnému výboru předkládám, třeba posuzovati jako výslednici těchto zásad. Hlavní těžiště sjezdu kladu do pracovního dne sjezdového. Představuji si provedení práce sjezdové ve 3 oddílech, ve 3 sekcích: kulturní, organizační a právní, v nichž jednotlivé otázky by byly po zpráve referentů projednány, probátořovány a potom shrnuty v soustavný elaborát, který by naznačil úkol, směr a cíl česko-slovenského ochotnictva. Co se k tomuto hlavnímu úkolu sjezdovému pojí, je jen nutným rámcem, který celkově obraz doplňuje a jaksi zkrašluje.

Prosím, aby výkonný výbor podrobil rokování a konečnému usnesení tyto návrhy:

I. Účel sjezdu:

Účelem sjezdu česko-slovenského ochotnictva jest po stránce organizační a propagační přehlednouti šiky česko-slovenského ochotnictva, ztuziti a prohloubiti jeho organizaci, získati nové členy Ú. M. D. O. Č. a v členstvu probuditi a povzbuditi chuť k nadšené a řádně vedené práci ochotnické jakožto důležité složce kulturní práce vůbec. Po stránce representační a věcné má sjezd dokumentovati zdatnost česko-slovenského ochotnictva v práci ochotnické; proto budtež provedeny vzorné hry, nacvičené jednak jednotlivými soubory ochotnických jednot, jednak souborem, složeným ze členů jednot Pražského okrsku Ú. M. D. O. Č. Tím má býti ukázáno, jak vážně pojímá ochotnictvo svůj úkol býti pokračovatelem vzdělání školního, býti nejširším vrstvám lidovým školou života.

II. Doba sjezdu:

Sjezd koná se 18.—20. července 1919 v hlav. městě Praze za protektorátu ministeria školství a národní osvěty.

III. Pořad sjezdu:

A. V pátek dne 18. července 1919: Přátelský večer pro účastníky sjezdu o 8. hod. več. Pořad:

1. Proslov: Česko-slovenskému ochotnictvu.
2. Pozdravení účastníků.
3. Zábavní pořad.

B. V sobotu dne 19. července 1919: Pracovní den sjezdový:

Sjezd rozestoupí se ve 3 sekce, jejichž předměty rokovací jsou:

1. Sekce kulturní:
 1. Účast ochotnictva ve všennárodní práci kulturní.
 2. Ochotnictvo a kulturní výchova mládeže, dorostu a lidu.
 3. Ochotnictvo a lidovýchovné domy.
 4. Ochotnictvo a česká literatura.
 5. Ochotnictvo a práce menšinová.
- II. Sekce organizační:
 1. Úkol česko-slovenského ochotnictva v organizaci všennárodní. Poměr ochotnictva k významným institucím národním.

2. Ochotnictvo a vnitřní jeho organisace.
3. Ochotnictvo a politika.
4. Ochotnictvo a jednotlivé vrstvy národa.
5. Ochotnictvo a soustavné jeho vzdělávání.
6. Ochotnictvo a Matice Divadelní.
7. Ochotnictvo česko-slovenské a jeho styky s ochotnictvem jiných národů, zejména slovanských.

III. Sekce právní:

1. Ochotnictvo a divadelní zákon.
2. Ochotnictvo a jeho poměr ke stálým divadlům a divadelním společnostem.
3. Ochotnictvo a dramatické spisovatelstvo.
4. Ochotnictvo a jeho zastoupení v úřadech republiky.

Kostry jednotlivých otázek tvořily by organický celek a podklad k celkovému usnesení sjezdovému. Rozdělily by se jednotlivým referentům, jejichž úkolem by bylo jednotlivé otázky rozvésti, shledati dokladový materiál a z toho zpracovati stručný referát, jenž by byl podkladem k jednání a debatě.

Odpůldne a večer divadelní představení: souboru Pražského okrsku Ú. M. D. O. Č. a jednotlivých souborů ochotnických jednot. Aby se mohlo zúčastniti více jednot, doporučuje se provedení aktovek.

C. V neděli dne 20. července 1919: Representační den sjezdový: Dopoledne valná schůze sjezdová s pořadem:

1. Přivítání účastníků sjezdu, zejména hostů.
2. Pozdravné projevy hostů.
3. Referát: Úkol, směr a cíl česko-slovenského ochotnictva (shrnutí referátů z pracovního dne sjezdového v celkový elaborát).
4. Schválení celkového projevu sjezdu.
5. Doslov.

Odpůldne: Veliká národní veselice a představení souborů ochotnických jednot.

IV. Přípravné práce sjezdové:

Přípravné práce sjezdové řídí sjezdová komise, zvolená výkonným výborem Ú. M. D. O. Č. Komise má právo kooptační a může úkoly své rozdělit nebo jednotlivě jejich části přiděliti Pražskému okrsku Ú. M. D. O. Č. nebo jednotlivým jeho odborům.

Ke sjezdu buď vydán Slavnostní list sjezdový jako mimořádné číslo „Českého Divadla“ s obsahem, který by měl pro účastníky sjezdu trvalou cenu. Obsah Slavnostního listu buď asi tento:

1. Pozdravná báseň.
2. Dějiny Ú. M. D. O. Č.
3. Sjezdy ochotnické.
4. Divadelní časopisy vůbec a ochotnické zvlášť.
5. Divadelní výstavy.
6. Vzpomínky starších ochotníků (dr. Pippich, Voj. Štein, Trousil atd.) a přátel ochotnictva (Kvapil, Šípek, Štech, Štolba, Vodák, Želenský a j.).
7. Návrh projevu sjezdového event. s přísl. referáty.

8. Ochotnické jednoty v česko-slovenské republice a Čechů zahraničních.

9. Pokyny sjezdové.

Ke sjezdu buďtež pozváni: President a vláda republiky, Národní shromáždění, representace hlav, města Prahy a jiných měst, Česká Obec Sokolská, Zem. Ústř. jedn. Hasičská, N. J. Pošumavská, N. J. Severočeská, N. J. Slezská, Česko-slovenská Jednota, Ústř. Matice Školská, Svaz Osvětový a jiné významné organisace národní, Ústř. jednota herecká, Svaz div. ředitelů, redakce všech časopisů, zastupitelské representace jiných států, ochotnické organisace slovenské (jihoslovenské, lužicko-srbské, polské, ruské, ukrajinské), ochotnické organisace Čechů v cizině,

Svaz dělnických ochotnických jednot, veškeré jednoty ochotnické v Ú. M. D. O. Č. organisované i neorganisované. —

Po debatě, které se účastnili mnozí členové výk. výboru i zástupce ministeria p. prof. J. Vodák, byly návrhy referentovy schváleny a do sjezdové komise zvoleni: pi. R. Květenská, pp. Vojt. Loužecký, Bř. Ludvík, J. Ondrák, B. Skála, V. Sommer, M. Svoboda, Jos. Špatenka, Vojt. Stein-Taborský, Val. Trousil a R. Weinert. —

2. Zájezd vzorného ensemblu ochotnického na Moravu, do Slezska a na Slovensko. Ref. B. Skála: K propagaci ochotnické myšlenky budiž dle snesení valné hromady Ú. M. D. O. Č. uspořádán zájezd vzorného ensemblu ochotnického na Moravu, do Slezska a na Slovensko za podpory ministeria školství a národní osvěty. Vzorný ensembl buď sestaven z členstva Pražského okrsku Ú. M. D. O. Č. z toho důvodu, aby bylo možno hry řádně nacvičiti. Buďte nacvičeny 3 hry, které by zejména na Slovensku byly pochopitelné a zastupovaly hlavní směry dramatické tvorby, byly proveditelné pokud možno malým počtem osob a nebyly ani dekorálně obtížné. Zájezd trval by asi 14—20 dní, konal by se ke konci července. Místa, kde by se mělo hráti, byla by asi: Přerov, Luhačovice, Moravská Ostrava, Trenčanské Teplice, Pištany, Tatranská Lomnice, Žilina, Turč. Sv. Martin, Bratislava. Náklad zájezdu uhradil by se ze zájezdového fondu, který by se předem získal z výtěžku představení ochot. jednot a nastudovaných her a z výtěžku představení zájezdových. Bylo by ovšem třeba podpory ministeria železnic, aby účastníci zájezdu byli dopravováni zdarma a ovšem i podpory ministeria školství a národní osvěty. Prosim, aby výkonný výbor zásadně zájezd schválil a provedení přípravných prací a nacvičení her uložil třem režisérům, jimiž se navrhuji: J. Ondrák, B. Skála a Jos. Špatenka. Jejich opatření schvaluje výkonný výbor resp. presidium výk. výboru Ú. M. D. O. Č. — Schvaluje se. — Poté vyřízeny došlé dopisy, usnesena příslušná opatření a vzata na vědomí zpráva o poradě se zástupci „Máje“, konané 6. května, již se za Ú. M. D. O. Č. účastnili B. Skála, Jos. Špatenka, K. Štěpánek a Val. Trousil. — Jednotám rozeslán byl oběžník, kterým jim oznámena snesení valné hromady Ú. M. D. O. Č. a účet pokladni za rok 1918.

Sjezdová komise konala ustavující schůzi 11. května za účasti 10 členů. Do komise kooptován generální tajemník Ú. M. D. O. Č. Em. Jíra. Předsedou komise zvolen uč. B. Skála, místopředsedou prof. Milan Svoboda, jednatelem Val. Trousil, pokladníkem R. Weinert, zapisovatelem Jos. Špatenka. — Učiněno opatření o vedení sekretariátu sjezdové komise. — Rozděleny jednotlivé odbory: odbor propagační bude obstarávati sjezdová komise, pořadatelský odbor přidělen Pražskému okrsku, odbor finanční ustaví se za předsednictví pokladníka R. Weinerta, odbor ubytovací za předsednictví Voj. Loužeckého a R. Květenské, do odboru tiskového zvoleni prof. M. Svoboda, inž. V. Sommer a inž. V. Stein, do odboru redakčního B. Skála, dr. Fr. Herman, Bř. Ludvík, inž. V. Sommer a prof. M. Svoboda. Aby byl rozšířen kruh spolupracovníků v jednotlivých odborech, budou svolány jednoty Pražského okrsku ke schůzi, v níž se budou účastniti jednotlivci k práci. — Stanovení referátů pro jednotlivé otázky sjezdové a jejich sekcí a referent pro plenární schůzi. — Projednán obsah Slavnostního listu sjezdového a určeno, kdo má býti pořádatelkou pokladni a redakčního schůze komise a tiskového a redakčního

konati se budou každý čtvrtek, — Stanoveno, kdo má býti požádán za udělení subvence sjezdu, jednáno o vydání odznaku a konečně lhůtě pro přijímání přihlášek ke sjezdu, která stanovena na 30. června. —

Ve schůzi sjezdové komise 15. května za účasti 11 členů vzat na vědomí dopis divadelního oddělení ministeria školství a národní osvěty o protektorátu nad sjezdem a učiněny příslušné dispoice. — Za člena sjezdové komise kooptován předseda pořadatelského odboru Pražského okrsku H. Zimák. — Poté obšírně jednáno o provedení divadelního oddělení sjezdového. Sneseno, aby představení venkovských jednot ochotnických (aktovek) konala se v sobotu 19. července odpoledne, po případě v neděli 20. července odpoledne. Bude-li přihlášeno více aktovek nežli na 2 představení, provedou se za souhlasu účinkujících jednot po případě ve dnech před sjezdem. V sobotu 19. července večer bude slavnostní představení, jež provedou jednoty Pražského okrsku. Stanoveno, že za představení to má býti volena hra modernější, kterou určí komise, jejímiž členy zvoleni J. Ondrák, B. Skála, V. Sommer, M. Svoboda, Jos. Špatenka, V. Stein, Val. Trousil. Posléze schváleny podmínky pro jednoty, za kterých bude připuštěno jejich účinkování v divadelních představeních sjezdových, sneseno, aby jednáno bylo o propůjčení Žofina ke sjezdu a divadla Varieté v Karlíně k představení. — Učiněny dispoice pro finanční zajištění sjezdu. — Pravidelné schůze sjezdové komise konají se každý čtvrtek, schůze odboru pořadatelského každý pátek o 7. hod. več. v kanceláři Ú. M. D. O. Č. —

Sjezdové pokyny. Jednotám, které miní o sjezdových dnech provéstí vzorná divadelní představení. O sjezdu bude umožněno jednotlivým ochotnickým jednotám, aby ukázaly svou vyspělost tím, že sehraji svými členy 1—2 večery aktovek, tedy 3—6 aktovek. Více bude sotva možno jednak pro krátkost doby, která může být sjezdu vyhrazena, jednak proto, že zjednání příhodné scény činí obtíže; není také právě pro dobu sjezdu zaručena návštěva obecnstva, poněvadž mnoho obecnstva bude již na venku a také proto, že pražské obecnstvo, majíc mnoho divadel stálých, má od let vypěstovaný a dochovávaný před-sudek vůči představením ochotnickým. Jednoty, které chtějí samostatně vystoupiti, jsou povinny splniti tyto podmínky:

1. Zvoliti ke hře účinnou a literárně cennou jednoaktovku původní české tvorby dramatické, obsaditi ji nejlepšími svými herci a nacvičiti tak, aby memorování úloh i souhra byly bezvadné a přesné a odpovídaly umělecké úrovni, kterou musí dnes představení v Praze vykazovati.

2. Aktovka ke hře zvolená musí býti oznámena sjezdové komisi (kancelář Ú. M. D. O. Č.) nejdéle do 15. června 1919, a musí býti naznačeny aspoň 3 jednoaktovky, které může soubor té které jednoty sehráti. Sjezdové komisi je zůstaveno, aby hledíc k tomu, by se hry neopakovaly, určitou hru z takto naznačených zvolila a jednotě oznámila. Kdyby bylo přihlášek o hry mnoho, sjezdová komise může určití provedení večera aktovek po případě na některý den před sjezdem po vzájemné dohodě s příslušnými jednotami. Sjezdovým programem určená dvě představení aktovek konati se mají v sobotu 19. a v neděli 20. července, vždy odpoledne.

3. Jednoty se zavazují, že se rozhodnutí sjezdové komise bez odporu podvolí a kromě toho že se též podvolí soudu kritické komise, která bude sjezdovou komisí vyslána ke zkoušce nebo místnímu představení hry. Tato komise udělí příslušné pokyny

nebo rozhodne, že jednota se hrou touto vystoupiti nemůže.

4. Sjezdová komise opatří scénu, veškeré rekvizity a kostymy po vzájemné dohodě na účet sjezdu.

5. Jízdu do Prahy k představení hradí si jednotliví členové příp. jednota a nemají nároku žádati peněžité náhrady. Sjezdová komise obstará rekvizitáře a vlásenkáře. Napovědu a inscenaci opatří hrající jednota. Zisk z představení připadá účelům sjezdovým.

Žádáme jednot, aby přihlášky ke hrám učinily s největším urychlením, by se mohly včas provéstí všechny nutné přípravné práce.

OKRSKY.

Pražský okrsek konal schůzi okrskové rady 9. května. Sneseno znovu vybidnouti jednoty, které nezaslaly posud seznamu členův, aby tak učinily s největším urychlením. Potřebujeme nutně podrobného přehledu členstva jednot, abychom mohli přidělovati jim různé úkoly organizační a pracovní, jak toho bude třeba zejména za příprav ke sjezdu a v další práci ochotnictva. Jednoty, tedy nechť ihned vykonají, čeho je tak nezbytně třeba! — Okrskovou radou povolený zvláštní dar Ú. M. D. O. Č. 1000 korun byl o valné hromadě její odevzdán. — Ve prospěch rozhojnění okrskového fondu sjezdového a zájezdového ohlásily podniky Beseda Stankovský v Praze a Národní Beseda Lubor ve Vysočanech. Zaslужuje následování! — Ředitelství divadla „Uranie“ v odpovědi na žádost Pražského okrsku oznamuje, že napříště nepropůjčí divadla nikomu, kdo se nevykáže písemným svolením okrsku. Ústní prohlášení řed. Pištěkova divadla v tom směru bude vyžádáno písemně. — Vzta na vědomí zpráva o přednášce k počtě 70. narozenin dra K. Pippicha a zástupci jednot vybidnuti, aby se přičinili o hojnou účast na Pippichově večeru okrskem pořádaném. — Sneseno požádati ministerium financí o uvolnění při kolkování bankovek zadržené části okrskového jmění. — Výsledek šetření okrskového režiséra o divadelním představení v Pištěkově divadle „Radúz a Mahulena“, o němž jako o odstrašujícím příkladu, jak nemá se divadlo hrát, psal „Večer“ a jemuž odpovědělo Pištěkovo divadlo, že to nebyl podnik herců tohoto divadla, kdežto vskutku byl to podnik několika propuštěných herců divadla a neorganizovaných ochotníků, sneseno uveřejniti ve „Večeru“.

OCHOTNICKÝ RÁDCE.

(V této rubrice chce sbor redakční vyhověti dárným přáním svého čtenářstva a zodpovídati dotazy, redakci t. l. zasílané, pokud ovšem nepřesahují mezi možnostmi. Jsou to zejména otázky z oboru provozovacích práv, repertoíru, kostymů a rekvizit, právnické atd. Zvláštními dopisy odpovídati nelze.)

Měnití název hry není nikdo oprávněn kromě autora. Zejména není přípustno, děje-li se tak z důvodu reklamního, aby se přilákala větší návštěva. K tomu se nemají nikdy jednoty ochotnické snižovati, neboť taková reklama je často ceny pochybné. Nejlepší a trvalou reklamou jest úsilná snaha prováděti divadelní představení dokonale, s pravým uměleckým pochopením a vystižením intencí autorových.

Nové ochotnické jednoty nevolte ke svému pojmenování názvů, jež by vznešený úkol ochotnictva profanovaly. Nestáčí-li prostý název „Ochotnická jednota“, máme dosti znamenitých mužů, zasloužilých o rozvoj divadelnictví, jejichž jméno může býti připojeno. Ale voliti názvy jako „Ve-

selá kopa“, „Komedie“ a pod., je odsouzení hodno a nesvědčí nikterak o vážném pojímání úkolu ochotnictva.

Spolky, které mají podpůrný fond nebo vůbec mají směr podpůrný, prosíme, aby nám stanovy nebo řady laskavě zapůjčily.

Kancelář Ú. M. D. O. Č.
Praha-II., Ostrovní 16.

Z redakce. Vydávati v posavadních poměrech časopis za nezvýšené předplatné vyžaduje po nakladateli velikých obětí, poněvadž zejména zdražení tisku je obrovské. Dnešní náklad na tisk je pětkrát tak veliký jak při II. ročníku „Čes. Divadla.“ Musí nám tedy být prominuto, že jsme nuceni zmenšiti obsah jednotlivých čísel, nechtějice zvyšovati předplatného. Bude-li jen poněkud možno, vynasnažíme se to odběratelům nahraditi. Také stesky do toho, že list nevychází úplně pravidelně, jsou sice oprávněné, ale prosíme, aby bylo vzato na vědomí, že to zavinují nynější poměry tiskárenské, zejména nával práce v tiskárně za nedostatku personálu a zkrácení doby pracovní. Doufáme, že snad v brzké době nastane i tu zlepšení. — Z naprostého nedostatku místa musili jsme opět odložit zprávy z jednot, zejména referát o podnicích jednot Pražského okrsku. Jinak byli bychom musili zkrátiti zprávy o sjezdu, a to pro krátkost doby k přípravám nebylo možno.

„Strach z Palestiny“ aneb „Co se nám Čechům může stát“, dále „Nahá Eva“ aneb „Jak člověk vystřízliví“, jsou dvě aktové hry, které měly na několika scénách obrovský úspěch a jež vydalo nakladatelství firmy „Zmatlík a Palička“ v Praze na Letné. Cena každé z nich 1 K 20 h.

JEVIŠTĚ

všech soustav dodává speciální atelier pro malbu divad. deko-rací, stavby a zařizování jevišť

JAROSLAV ČERNÝ,

absolvent stát. školy kreslířské,

HORA KUTNÁ

Rozpočty a plány technického zařízení zdarma. — Návrhy a modely franko.

Loutková divadla v moderním a praktickém provedení s ochozem a s oblouk. sufitami, s dveřmi, jimiž loutky procházejí.

PŮJČOVNA DIVADELNÍCH A MAŠKARNÍCH OBLEKŮ

Umělecko-průmyslový závod

„THALIA“,

půjčovna divadelních a maškarních obleků,
dříve Bossnerová,

PRAHA-II., PERŠTÝN 18

„U Sladkých“, dříve Hynek Frída

nabízí ctěným ochotnickým jednotám veškeré výpravy k divadelním představením v bezvadném provedení: antickém slohovém, historickém, moderním, ku slavnostem v přírodě rázu selského, k představením dětským v pohádkových výpravách, k večírkům, causeriím, kabaretům a t. d.

Zařizování jevišť, jednotlivé dekorace, kaširované věci, kostymy všeho druhu, maškarní obleky jednotlivě, celé skupiny v nádherném provedení, ve velkém výběru vždy na skladě. Výroba nových kostymů přesně podle míry na objednávku. — Vlášeny, krepy, líčidla a t. d.

Založeno r. 1870.

Telefon 5892.

OCHOTNÍKŮM vřele doporučujeme K SEHRÁNÍ:

ČASOVÉ NOVINKY.

- Návrat českého legionáře.** Hra o 3 jedn. Napsal Karel Fořt. (4 ž. a 9 m.) K 3.—.
- V příboji.** Hra ze součas. života o 3 děj. Napsala Anna Regnerová. (9 ž. a 6 m.) K 2-40.
- Kostnické plameny.** Historická hra o životě a utrpení Mistra Jana Husí ve 3 obr. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 8 m.) K 3.—.
- Navždy svoji.** (Rudý květ.) Efektivní hra sociální o 3 jedn. Napsal Xaver Jager. (5 ž. a 13 m.) K 1-80.
- Protekce.** Sociál. drama ze současného života o 5 jed. Napsal Halla-Klatovský. (5 ž., 9 m.) K 2-40.

CELOVEČERNÍ HRY SE ZPĚVY.

- Noční manévry.** Voj. vaudeville o 3 jedn. Napsal Xaver Jager. Hudbu složil E. Starý. (5 ž. a 7 m.) K 2-40.
- Děti Žižkova aneb Dítě lásky.** Lidová hra se zpěvy a tanci o 5 jedn. Napsal Karel Fořt. Hudbu složil E. Starý. (9 ž. a 10 m.) K 2-40.
- Paruka.** Veselohra se zpěvy o 3 jedn. Napsal Halla-Klatovský. Zpěvní vložky složil B. Kundera. (3 ž. a 7 m.) K 1-80.
- Šípy Amorovy.** Fraška se zpěvy o 5 jedn. Napsal P. Fingal. (7 ž. a 10 m.) K 2-40.

CELOVEČERNÍ VESELOHRY.

- Obnažené duše.** Veselohra o 3 jedn. Napsal Karel Piskoř. (3 ž. a 8 m.) K 2-40.
- Na vysoké stráni.** Veselohra o 3 dějstvích. Napsal Fr. Hlavatý. (6 ž. a 7 m.) K 3.—.
- Minulost pana rady.** Fraška o 3 jedn. Napsal Pavel Rudolf. (6 ž. a 5 m.) K 3.—.
- Kosové.** Čtyřakt. veselohra. Napsal J. F. Karas. (4 ž. a 8 m.) K 2.—.
- Cizáci.** Veselohra o 3 jedn. Napsal P. Fingal. (6 ž. a 8 m.) K 3.—.
- Červená sedma.** Veselohra o 3 jedn. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 5 m.) K 2.—.
- Čečetkovy libánky.** Fraška ve 4 jedn. od K. Laufse. Přeložil a upravil Fr. Picko. (7 ž. a 6 m.) K 2-40.
- Svatební cesta do Itálie.** Veselohra o 3 jedn. Napsal Eugen Bartoš. (5 ž. a 9 m.) K 2-40.
- Pardon.** Veselohra o 3 dějst. Napsal Eugen Bartoš. (4 ž. a 8 m.) K 2-40.

VÁŽNÉ HRY CELOVEČERNÍ.

- Mrak.** Drama o 3 jedn. Napsal Karel Scheinpflug. (4 ž. a 3 m.) K 2-40.
- Hrany.** Drama o 5 jedn. Napsal Petr Fingal. (5 ž. a 11 m.) K 3.—.
- Na rodné hroudě.** Drama o 4 děj. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 8 m.) K 2.—.

- Redaktor.** Tragikomedie o 3 děj. Napsal Fr. Šorm. (3 ž. a 6 m.) K 2-40.
- Spodní proud.** Hra o 4 dějst. Napsal Ferd. Písecký. (8 ž. a 16 m.) K 2.—.
- Ženy, které potkáváme.** Pět výjevů ze života mladého muže. Napsal K. Mašek. (18 ž. a 22 m.) K 3.—.
- Vítězství lásky.** Obrázek ze života vesnického lidu o 3 jedn. Napsal J. Černý. (4 ž. a 9 m.) K 2-40.
- Sňatek z lásky.** Obraz ze života o 3 jedn. od A. Baumbergové. Přeložil Fr. Picko. (5 ž. a 9 m.) K 2-40.
- Potopa.** Historická hra o 6 obr. Die H. Sienkiewiczze napsal Xaver Jager. (2 ž. a 11 m.) K 2-40.
- Pravá láska.** Dialog o 3 děj. Napsal R. Bracco. Přeložil K. Mašek. (4 ž. a 3 m.) K 2-40.
- Ivánkovo štěstí.** Báchorka o 4 obr. Napsal F. Strejček. (12 ž. a 3 m.) K 2-40.
- Psyche.** Salonní hra o 3 děj. Napsal Ivo Vojnovič. Přel. J. Hudec. (8 ž. a 9 m.) K 2-40.
- Kantor čaroděj.** Hist. činohra o 3 jedn. s proměnou. Napsal Ant. Schulz. (1 ž. a 10 m.) K 2.—.
- Šťastný král.** Pohádka o 4 obr. Napsal Pavel Rudolf. (7 ž. a 15 m.) K 2.—.
- Acharit.** Královské drama o 5 jedn. Napsal K. Piskoř. (8 ž. a 20 m.) K 3.—.
- Hra o srdce.** Komedie o 3 děj. Napsal Bedř. Vrbský. (1 ž. a 9 m.) K 3.—.
- Za živou vodou.** Pohádková hra o 5 jed. Napsal P. Fingal. (5 ž. a 18 m.) K 1-50.

HRY JEDNOAKTOVÉ.

- Manželská věrnost.** Napsal R. Nešvera. (3 ž. a 1 m.) K 1-20.
- Padesátka.** Napsal K. Horák. (5 ž. a 11 m.) K 1-80.
- Romantika.** Napsal K. Piskoř. (1 ž. a 4 m.) K 1-20.
- Houby.** Napsal P. Jantar. (2 ž. a 2 m.) K 1.—.
- Stávka Penátů.** Napsal P. Fingal. (3 ž. a 4 m.) K 1-20.
- Lapky.** Napsal P. Fingal. (2 ž. a 6 m.) K 1-20.
- Nos.** Napsal Eug. Bartoš. (3 ž. a 2 m.) K 1-20.
- Manželská komedie.** Napsal Em. z Lešehradu. (1 ž. a 2 m.) K 1-50.
- Jitro.** Napsal St. Kovanda. (3 ž. a 4 m.) K 1-50.
- Královnin omyl.** Napsal V. Skoch. (4 ž. a 2 m.) K 3.—.
- Eldorado.** Napsal K. Engelmüller. (1 ž. a 3 m.) K 1-20.
- Kosa na kámen.** Napsal J. J. Kraszewski. (2 ž. a 3 m.) K 1-80.
- Rodina.** Napsal Em. z Lešehradu. (3 ž. a 3 m.) K 1-20.

Ceny tyto jsou bez jakékoliv další přírážky.

Nakladatel FR. ŠVEJDA, Praha VIII.

Telefon č. 5740.

ORGÁN MATICE DIVADELNÍ
A ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKO-SLOVENSKÉHO.

Rukopisy nevyžádaných nevracíme. Listy přijímají se jen frankované. Zvl. dopisy redakce neodpovídá.

Majitel, nakladatel a vydavatel Matice Divadelní v Praze. — Odpovědný redaktor dr. Č. KLIER v Praze-II., Vojtěšská 7. — Knihtiskárna Vondruška, Spott a spol. v Karlíně.

Česko-slovenské divadlo

Rozhledy po světě divadelním

Vychází jednou měsíčně mimo červenec a srpen. — Předplatné ročně K 6.—, poštou K 6:50. Jednotlivá čísla K 1.—. — Dopisy pro redakci přijímá dr. Č. KLIER v Praze-II., Vojtěšská 7. — Administrace ještě v kanceláři Ú. M. D. O. Č. v Praze-II., Ostrovní (Smetanova) ulice 16.

Ročník III.

V PRAZE DNE 25. ČERVNA 1919.

Číslo 6.

B. ČELAKOVICKÝ:

V DUCHU HUSOVĚ.

Po prvé v samostatné, osvobozené vlasti česko-slovenské vzpomínáme mučednické smrti neohroženého hlasatele pravdy a svobody svědomí, Mistra Jana Husa. A více nežli kdy jindy máme povinnost uvědomiti si význam Husův a připomenouti si nejvyšší důrazně, jak si máme počínati, abychom dobře naplnili jeho odkaz, jeho vůli. Oslavovali jsme výročí smrti Husovy i dříve, ale jak? Povrchně, jako jsme bohužel v našem národě už zvykli oslavovat i jiné významné události. Promluví se parádní řeč, zazpívá se několik písní, zahraje snad několik skladeb — a výsledek? Nijaký, nežli že jsme zase jednou „slavnost“ odbyli. Po tom, co má po takových oslavách následovati, po činech a skutcích, není za dva, tři dny po slavnosti ani vidu ani slechu. Život náš jde dál vyježděnými koleje a nikoho ani nenapadne, aby se staral o to, srovnávali se naše konání s ideami, které ten který oslavenec hlásal, za něž se obětoval a pro něž trpěl i strádal. Říkáme si chlubně „národ Husův“, ale neuvědomujeme si, že to jest pro většinu národa jen nabubřelá fráze, neodůvodněná skutečností, nepotvrzená naším jednáním a chováním. Byl kdysi vskutku národ Husův, který pod Žižkou a Prokopem Velikým bil se s nepřáteli českého národa za právo a pravdu, pokud nepřivodila zrada liknavcův a opatrníkův Lipany. Byl národ Husův, který pro pravdu a svobodu svědomí nezapřel svého přesvědčení, opustil rodný krb a odešel v nehostinné vyhnanství, aby tu raději bídě zahynul, nežli by odprisáhl víry předkův a podrobil se vůli

zločinného Habsburka, který chtěl míti jeden ovčinec a jednoho pastýře, sebe ve svrchované pyše za něho povýšiv. A jest i dnes vpravdě národ Husův, jemuž toho jména nikdo nemůže upříti, poněvadž zjednal si skutky nárok na ten hrdý název. Jsou to naši bohatíři ducha a chrabří bojovníci za pravdu a právo českého národa, příslušníci našich hrdinných legií a diplomatů, kteří s Masarykem, Štefáníkem a Benešem v čele vybojovali nám samostatnost, jsou to příslušníci našeho národa za hranicemi, zejména v Americe, kteří svou ochotnou pomocí přispívali v nerovném zápase našem proti uchvatitelům moci a práva. Ty všechny jistě pronikl opravdový duch Husův a ti všichni žili a pracovali v jeho intencích. Ale velická většina národa?

Stačí, připomeneme-li si, co Hus ve svém listě z 10. června 1415 odkazuje svému národu jako své poslední přání před odsouzením a srovnáme-li, zdali ten odkaz plníme. Pišeť Hus: „Prosím Vás, abyste pravdu, kterouž jsem z zákona božího psal a z řečí svatých kázal, abyste se té drželi.“ Držíme se jí vždy a všude? — „Prosím pánův,“ píše Hus dále, „aby své chudině milostivě činili a právě je spravovali. Prosím měšťanův, aby své obchody právě vedli. Prosím řemeslníkův, aby své dílo právě vedli a jeho požívali. Prosím sluh, aby svým pánům a paním věrně sloužili.“ Co by řekl Hus tomu, jak jednotlivé ty stavy zachovávají jeho odkaz? A jak by ustrnul, kdyby viděl, jak národ věrně plní poslední větu jeho listu: „To také prosím, abyste se milovali vespo-

lek, dobrých násilím tlačiti nedal; a pravdy každému přáli.“ Jak jest u nás vypěstována ta vzájemná láska, jak se u nás dobře neznásilňuje a jak se každému pravdy přeje, o tom nás poučuje denní život, o tom nás přesvědčuje nahlédnutí do časopisů různých stran!

Proto by zase letošní oslavy Husovy neměly významu a vyzněly by naprázdno, kdyby neměly hlubšího významu, kdyby ne-

příspěly k tomu, co president Masaryk tak případně nazval převýchovou a k čemu musí pracovati dnes každý poctivý Čech. Tedy méně vnějšího lesku, méně parády, méně řečí, ale více práce, práce každého jednotlivce, horečné úsilí, aby každý z nás žil a jednal v duchu Husově, toť jest naši povinností, chceme-li uctiti dokonale svatou jeho pamět a chceme-li vpravdě býti všichni národem Husovým.

FR. MERHAN:

SMÍME V DIVADLE JEN CHVÁLIT?

Jsmo v divadle a sledujeme hru. Spisovatel nám líčí výsek života, skladatel oživuje báseň citovou hudbou, a umělci ztělesňují myšlenky obou. Podléháme dojmům, ponořujeme se do děje, do umělecké hloubky a provedení nás uchvacuje. Opona padá po dějství, a v nás povstává uspokojení, okouzlení nebo i nadšení, které nás nutí projevit tyto pocity okázale. Tleskáme, pochvalujeme hlasitě, vyvoláváme autora i umělce a někdy i povstáváme s místa, nebo doplňujeme jasot dupotem. A čím je úspěch hry nebo umělce větší, tím jsou také ovace větší a delší.

V. Š. TÁBORSKÝ:

Vzpomínky na zahájení her v Národním divadle.

Je tomu téměř třicet osm let, kdy zahájeny byly hry v naší zlaté kapličky nad Vltavou Smetanovou „Libuši“ a Vlčkovými „Lipany“.

Jaké vlastenecké nadšení v té době bylo, lze i z toho souditi, že neúčinkovali tehdy v komparech placení statisté — až na několik kmenových starších a členy operního sboru — nýbrž že vyžádáni byli k tomu účelu tehdejším ředitelem Maýrem členové „Čtenářského akademického spolku“ (bylť jimi v té době mezi mnoha jinými i Kramář, Podlipský, Hübner, Scheiner, bratři Klumparové, Herben, Fiedler, Řezníček, Baxa), dále členové „Hlaholu“ a „Sokola“ i žáci operních škol. Přihlásilo se jich hodně. Kostymů nových a pěkných bylo dosti i mohli tudíž skoro všickni (až na ty „vůdčí“) oblečení býti jimi, po celou hru, aniž bylo třeba převlékati se pro jiné úlohy.

A do této doby plné jarého, svěžího, mladistvého nadšení, kdy „hráli“ jsme v Národním, zalétají mé vzpomínky.

Že bylo nám účastniti se i zkoušek, rozumí se samo sebou a my zúčastnili jsme se jich rádi. Ani dočkati jsme se nemohli určené hodiny. Bylo to ruchu, šumu a hluku — vždyť při tom množství lidu, i když potichu soused k sousedu promluvil a kdy nebyly postaveny ještě kulisy, tomu ani jinak

Někdy však nejsme spokojeni. Autor neprokazuje tolik umění, aby nás pravděpodobností přesvědčil, spíše vzbuzuje odpor odvahou, s jakou se vetřel na jeviště, nebo nás uráží myšlenkou, zneužívá naši shovívavosti a vysmívá se přímo do očí. Nejsme spokojeni s umělci, kteří nechápou svého uměleckého poslání, vystupují nepřipraveni, neovládají roli, ruší soulad hry a podceňují obecnost, domnívajíce se, že se toto musí spokojiti všim. Opona padá, rozechvění v hledišti je patrné, každý si zahubuje, někdo zatleská, ale sykot ho zakřikne. Leč sykot

býti nemohlo — takže co chvíli bylo slyšeti režiséra Kolára, jak sípavým a každou slabiku zdůrazňujícím hlasem volá své obvyklé „pánové, pánové, ticho“.

Vidím jasně tehdejší herce: statného Slukova („Prokopa Velikého“), mohutného širokoplecího, ramenatého Šamberka („Riesenburka“), rozložitého Puldu („Oldřicha z Rosenberka“), štíhlého tehdy, usmívajícího se Sedláčka („Jiřího z Poděbrad“), nižšího, rozložitého Kolára („Jarka“), bodrého, dobřáckého Frankovského i jeho druha, našeho rtuťového Mošnu, milou naši majestátní paní Sklenářovou-Malou („Blaženu“) a krásnou Marušku Bittnerovou („Jitku“) a jiné a jiné, kterýžto kádr (bylť mezi nimi vedle jmenovaných ještě později přistoupišví Šmaha, Vojan, dále výtečná paní Ortová de Pauli, Pospíšilová, Slavinská, Turková a j. a j.) výborných herců tak často divadlo nemůže míti pohromadě, vidím je jasně před sebou a vzpomínám...

Někteří při zkouškách již hráli, jiní jen memo-rovali. Mezi těmito byl zvláště Seifert. Mluvil jen potichu „pro sebe“, bylo viděti jen pohyb rtů: avšak oko jeho již mluvílo, pohyb prstů i částečně tlumené pohyby rukou, nohou i těla byť i zdržované, tlumené, prozrazovaly již vnitřní prožívání úlohy... Před zraky mými vynořují se Šamberk, vycházející z kulis přímo — k napovědově budce se svými počátečními slovy a dalšími ehm, ehm a vloženými do toho „pokyny“ napovědovi „Ferdo, napovídej“. Bylo nám ho líto, když později za ředitelství Šubertova nesměl k budce napovědově a musel

krátký, nesmělý. Nechceme viděti autora, nechceme viděti herců, mlčíme — a to je náš projev.

Proč? — Projevy odporu jsou u nás zakázány. Jak jinak bychom mohli projevit svou nelibost, než právě tak hlasitě, jako projevujeme pochvalu? Ve starověku byla svoboda projevu obecnstva větší. Tehdy byl takový umělec i zbit, nebo k žádosti lidu úředně trestán tělesným trestem.

U nás považuje se syčení, pískání a každý hlasitý projev nevole v divadle za nepřístojnost, která se nehodí do stánku umění a která odporuje pojmu společenské noblesy. Uznávám, že není příjemným ani pro adresáty, ani pro účastníky. Ale zdá se mi, že přímý zákaz takových projevů nesouhlasí se svobodou projevu vůbec a neodpovídá spravedlnosti ani pravdě.

Policejní nařízení, kterým se zakazuje v divadlech projev odporu, a které bývá v budovách vyvěšeno, není zákonem odůvodněno a je důsledkem zastaralých policajtských poměrů, které nám svazovaly jazyk i ruce. Skoro 70 let starý divadelní řád (z 25. listopadu 1850) připomíná v § 6 státnímu úřadu bezpečnosti, že je povolán, „aby přihlížel k udržování pokoje, pořádku a slušnosti při provozování hry a zabraňoval

všelikému rušení zábavy veřejné.“ A cis. nařízení z 20. dubna 1854 č. 96 ř. z. stanoví v § 11: „Choval-li by se kdo proti předpisům policejním na místech k veřejnému shromáždění ustanovených, jmenovitě v posluchárně nějaké, v divadle... tak, že by tím pořádek a slušnost porušil, zábavu obecnstva přerušil neb jinak pohoršení učinil,... potrestán bude.“ — Tedy: otrásá-li se hlediště potleskem, křikem, dupáním, to není porušením pořádku, slušnosti ani přerušením zábavy obecnstva. Nutí-li zjednaná klaka hlediště k potlesku a vyvolává-li herce do omrzení, proti vůli a přesvědčení rozvázného obecnstva, to není pohoršení. Když do takového nesmyslného potlesku zasyčí část obecnstva, aby jej zakřikla, to není porušením slušnosti. Ale kdyby po pravdě a z přesvědčení někdo odsoudil hru syčením, kdyby uvítal ničemu-herce písknutím, za to by měl býti trestán? Nebývá nemístný potlesk při otevřené scéně rušením hry a „zábavy“, jak praví předpis, nebývá v mezích zbytečně prodlužován a rušen večer voláním autora, často jen proto, aby se obecnstvo bavilo jeho rozpaky, nebo voláním herce často spíše z důvodu osobního kultu, než z důvodů uměleckých s ohledem na provozovanou hru?

odříkati svou úlohu, kde bylo třeba, i v dalším pozadí jeviště...

Po vyzkoušení sólových úloh (před scénami hromadnými) přišla řada na nás. Tu nastala perná práce Kolárovi, jenž rozvinuv arch kreslicího papíru s obrázky vlastní rukou skizovanými — byl Kolár výborným ilustrátorem „Humoristických Listů“ a j. obrázkových časopisů — počal nás se svým adlátem inspicentem Křtínem sestavovati, příchodům a odchodům i projevům a pohybům na scéně učiti. Nezavídel jsem mu, umluvil se, ukřičel, zapotil, ochraptěl. Ještě více nežli Kolár sám potil se malý, čilý, dobrácký, jako na obrtlíku se obračející a sem tam šukající Křtín, vše po Kolárovi opakující.

Když při hře stáli jsme za kulisami připraveni, tu stál v obličejí ustrašený Křtín před námi, zrakem svým nás jednak pohromadě držící, jednak mezi šterbinami kulis přiloženým uchem řečem na jevišti napnutě naslouchající. V levé ruce držel knížku nebo rukopis, pravou měl připravenou k zdvižení. Náhle jako elektrickou jiskrou zasažen zdvihne pravici, zdvihne i knížku a zvolá skoro plačtivě „pánové, hú - hú - hú - hú“. A my za ním jako „jaří tuří“ hú - hú - hú - hú... což mělo znamenati „hluk za scénou“. A on stále s námi své „hú“ silněji neb slaběji dle toho, jak nejen hlasem svým, ale i rukou pravou a knížkou nám velel. Až pak zase svým pš.. pš.. pš.. nás mírnil, mírnil, zcela utišil. Při tom seděl už skoro na bobečku. Pak si spokojeně oddychnl, poušmál se,

utřel velkým strakatým šátkem pot s čela a už zase pln starostí běžel jinam, aby včas poslal na scénu...

Jeho přílišná starostlivost zavdala často příčinu k veselí, smíchu i žertům, jež si z dobráka tropili. Do smrti nezapomenu, jak jednoho večera běhal sem tam, s místa na místo, vpravo vlevo, s jeviště do šatny, ze šatny na jeviště, hledaje paní Sklenářovou, jež měla právě vystoupit. „Paní Sklenářová-Malá“ volal, ohlížeje se po všech, zpytuje jejich obličej, očekáváje odpovědi. „Milostpaní Sklenářová! Ježíš, Marjá, milostpaní - milostpaní“, volal plačtivým tónem, div že se nedal do skutečného pláče, „milostpaní - vystoupit - milostpaní - Ježíš, Marjá“... V posledním okamžiku našel ji tam, kde jí nejméně hledal — na místě, odkud měla vystoupiti a odkud právě na scénu vstupovala. Byla-li paní Sklenářová nějakým hloučkem zastíněna nebo podobně, dnes se již nepamatuji. Jen tolik vim, že poté často, i v pozdější době mnozí napodobovali jeho zoufalé hledání a plačtivé volání „Ježíš, Marjá, milostpaní, milostpaní“.

Jiná humorná figurka byl episodista a člen sboru Brožek, známý pode jménem „pumpař“. Bude asi mnohým čtenářům znám z množství anekdot, o něm vypravovaných i tištěných, jak si bral zálohy na gáži, jak se k řediteli za každou cenu i lsti dostal, jak si od svých kolegů a kolegyn vypůjčoval, jak i chytrého Mošnu napálil, jak i od nás, kdo jsme nějakou tu zlatku měli, si vypůjčoval, ovšem

Správy divadel se ovšem ochotně kryjí za policejní zákaz, jsouc tak bezpečny, že z hlediště nemohou nic jiného očekávat, než věci příjemné. Co zblude nepříjemného, to se objeví potom jen ve sloupcích kritiky, a to už není tak nebezpečné, protože obecnost, zejména dnešní, mnoho na kritiku nedá, a správy jen potud, pokud jí využít kuji proti autorovi nebo umělci.

Je-li však přípustno, aby byla vyjadřována pochvala bez omezení, často přes meze pořádku i slušnosti, nesmí býti potlačován projev nesouhlasu potud, pokud by byl činěn formou slušnou a přiměřenou. Bývá poukazováno na to, že by mohla vzniknouti snadno panika a že vzhledem k veřejné bezpečnosti nelze připustiti něco takového.

B. SKÁLA:

NOVÝ DIVADELNÍ ZÁKON.

Divadelní oddělení ministeria školství a národní osvěty rozeslalo jednotlivým zájemníkům dopisy, ve kterých oznamuje, že připravuje pilně podrobný návrh divadelního zákona, jenž by se vztahoval na všechny příslušné otázky a byl co nejvíce přizpůsoben dnešním požadavkům uměleckým, so-

na věčné oplátky. Nemohu říci, že bychom ho byli proto měli neradi — bylť jinak povahy dobré, bodré a dovedl pobaviti nejen nás mladé, ale i své kolegy i mrzouty . . .

Episodky své hrával v Prozatímním i později dosti dobře. Jen při zahájení her v Národním neobstál. Nepamatují se již dobře, bylo-li to právě v „Lipanech“ v úloze „Suka“, novoměstského řemeslníka neb později v jiné hře při znovuoctvení Národního divadla, ale pamatují se jen, jak měl přiběhnouti na scénu a něco hlásati. A Brožek řítí se na scénu jako kdyby se hnál za ním věřitel a jako v „největších nesnázích“ zvolá: „Příteli drahý, mně se stal velký malér, zapomněl jsem doma tobolku, půjčte mi dva zlaté!“ Toto zvolání způsobilo ovšem výbuch hlučného smíchu na jevišti. Byloť to však na štěstí jen při zkoušce. A Kolár pošle Brožka zpět, by opakoval, a znovu a znovu. Vše však marné. Smích a smích v auditoriu a soptění Kolárovo. Brožek zpocen stojí jako vyjeven na jevišti; Kolár však pokračuje ve zkoušení; už se nezlobí. Při příští zkoušce hrál však episodku tuto vždy ochotný — Mošna.

Také s námi horlivý Kolár zkusil a dosti se nazlobil. Často i nám bylo slyšeti vedle jeho sípavého, prodlužovaného „pánové“ jeho ještě známější a obávanější „rrr . . .“

Kdysi při jedné z repris „Lipan“ skončeno opět se zdarem jednání, bitva Táborů s panskými, Pražany. Opona padá, obecnost spokojena tleská.

Kdo byl v divadle při demonstračních projevech pochvaly, nemůže souhlasiti. Jakost sykotu zůstává stejnou, mísí-li se do potlesku či ozve-li se sám.

Nejde mi snad o to, abych horoval pro zavádění vzrušujících projevů do divadel, ale nesouhlasím právě tak s přehnaným potleskem a vyvoláváním, kterým je rušen každý, kdo jde do divadla pro umělecký požitek, jako zase nesouhlasím s omezováním svobodného projevu obecnosti, ať je příznivý či nepříznivý. Je na autorovi, správách divadel i na umělcích, aby si zabezpečily jen projevy příznivé, ale považují za nepřipustné, aby ve svobodném státě předpisovaly policejní úřady obecnost, co říci smí a co nesmí.

ciálním i politickým. Apelujíc pak na pomoc při této práci, divadelní oddělení podává řadu otázek, ke kterým mají jednotlivé korporace při zpracování svých návrhů pro divadelní zákon přihlédnouti. Konečně vyslovuje se naděje, že dotazovaní zařídí vše tak, aby návrh divadelního zákona mohl

Opona se několikrát vytahuje. Závěrečný obraz zůstává při tom nezměněn. Konečně obecnost se utiší; ale jen na chvíli. Na jevišti — před oponou — počíná se zdvihati nějaká helmice, pak je viděti hlavu, ramena, prsa, ruce opírající se o podlahu a namáhající se pozdvihnouti tělo. Však nadarmo; nohy byly přitíženy oponou! V obecnosti nastal smích i tleskot a když byla opona konečně nazdvížená, povstal posléze z mrtvých „padlý Husita“ a hmataje vpravo, vlevo, i krče se pod oponu, konečně uniknul. Nastalo opět utišení. Za to ne za kulisami! Neptejte se, jak uvítal Kolár „Čahouna“, kterýž „padl“ místo na jeviště před oponu. Syčení Kolárovo a vyrazení hrdelního rrrrrrr . . . nebralo konce . . .

Neméně zlobil se Kolár, když některý z nás oblečen jako „rytíř“ vešel na scénu se skřipcem na nose! „Co pak si myslíte, pane, že byli „rytíři“ slepí, že nožili cvikrrrr, pane? Ať už mi sem více-krrráte nechodíte!“ syčel. Ale zapomněl vbrzku . . . A tak jsme si zvykli na jeviště, seznámili se s herci, sboristy a hlavně sboristkami i baletkami, že mnozí ani volných lístků nepoužívali a raději místo do hlediště na jeviště chodili. A „hráli“ a zpívali jsme sebou v „Libuši“ ve sborech (zkazití jsme nic nemohli, když mezi námi byli, jak jsem s počátku řekl, Hlaholáci, žáci Pivodovy a Lukesovy školy i jiní zpěváci ochotníci . . .).

(Dokončení v příštím čísle.)

být snadno společně probrán a sestaven v úradách, jež by se počaly po 1. červnu (výzva došla 26. května).

Tomuto poslednímu přání nemohlo být ovšem samozřejmě vyhověno, jelikož věc tak důležitá a dalekosáhlá, jako je nový divadelní zákon, potřebuje důkladné všestranné rozvahy, úrad velmi pilných, aby z nich vyšlo něco vskutku moderního, věcného a prospěšného, co by bylo oporou k rozvoji divadelního umění, čímž nový zákon být musí. Ač tedy referent Ú. M. D. O. Č. vypracoval svůj podrobný návrh ve 2 dnech po došlé výzvě, bylo přece nutno zahájit porady s jinými korporacemi, zejména s Maticí Divadelní, se spolkem spisovatelů-beletristů „Máj“ a se Svazem dělnických ochotnických jednot, aby vzájemnou dohodou stanovena byla aspoň základní pravidla zákonná, po případě aby docíleno bylo dohody v jednotlivých požadavcích. A vskutku se ukázalo, že těchto porad bylo nejvš potřeby. Divadelní oddělení ministeria školství a národní osvěty totiž zvolilo pochybnou cestu, která práci zbytečně ztíží a zkomplikuje. Nedostalo se totiž jednotlivým zájemníkům souboru všech otázek jako odkladu pro zpracování celé struktury zákona, ale otázky ty se různily, snad aby byly vystiženy zvláštní zájmy dotazovaných. To je však názor v zásadě pochybený. Neboť zákon musí mít pevnou základnu, jednotící linii, která se nese určitými zásadami, jež se nedají určovati zájmy jednotlivých interesentů, nýbrž mají vyšší cíl, prospěti všeobecné kultuře národní a jejímu zvýšení a zlepšení. Zájmy těch, kdo jsou na věci zúčastněni, nemohou být cílem pro sebe, nýbrž pouze prostředkem vedoucím k cíli jedinému, společnému. Nesmí se také zapomínati, že jednotlivé otázky se kříží, prostupují, doplňují, takže je třeba znáti všechn jejich soubor, má-li se dáti dobré zdání, které by mělo zřetel k onomu společnému, jednotícímu cíli. Proto bylo nutno předem zjednati si aspoň přehled o souboru veškerých otázek, aby návrh zákona vyhovoval nejširšímu, všeobecnému hledisku. Toho se docílilo zmíněnými společnými poradami, které názor na různé otázky vyjasnily tak, že jednání v úradách, zamýšlených ministeriem, bude snazší a jednodušší.

Můžeme s povděkem prohlásiti, že společné porady nezměnily v celku nic na základní směrnici, navržené pro zákon referentem Ú. M. D. O. Č., ale naopak podepřely názor, že musí být do všeho našeho divadelnictví uveden náležitý pořádek a jednotící princip a že tedy jak divadelní zákon tak prováděcí předpisy k němu nesmějí se

omeziti na několik byrokratických nařízení, jak bylo tomu ve starém rakouském divadelním řádu z 25. listopadu 1850, nýbrž že musí řešiti podrobně a důkladně celou otázku divadelní se zřetelem k požadavkům nové doby. Tyto požadavky dají se vyjádřiti stručně těmito hlavními zásadami:

1. Divadlo nutno učiniti skutečnou školou života, která by doplňovala a rozšiřovala povšechné školské vzdělání a byla tak vydatnou složkou kulturní práce v lidu, dorostu i mládeži.

2. Tendence divadla musí být nezbytně vzdělávací, i když se tak dítí má formou zábavy a je tedy třeba odstraniti a nepřipouštět do divadla nic frivolního a sprostého, co by lid a mládež zesurovovalo a znemravňovalo.

3. Poněvadž divadlo má býti všeobecně vzdělávací institucí, na jejímž rozkvětu musí záležeti všem činitelům, kteří jsou povoláni pracovati k rozhojňování lidové kultury, vyplývá z toho povinnost pro všechny tyto činitele, zejména pro stát a jeho úřady, obce, spolky a korporace se vzdělávací tendencí, aby zřizování a provádění divadla všemožně podporovali hmotně i mravně.

4. Obcím s určitým počtem obyvatelstva budiž uložena zákonná povinnost, aby se postaraly o zbudování lidovýchovných domů, které by vedle jiných místností nutných pro vzdělání občanstva, dorostu a mládeže obsahovaly divadelní sál, opatřený řádně zařízeným jevištěm s příslušnými dekoracemi a rekvizitami, o jejichž udržování a zvelebování buď pečováno přiměřenými ročními subwencemi v obecním rozpočtu a poplatky z propůjčování sálu k divadelním a jiným podnikům. Lidovýchovný dům budiž střediskem kulturního vzdělání mimoškolního, jako škola je střediskem vzdělání školního. Poněvadž lidovýchovný dům bude sloužiti všemu občanstvu, nechť také všechno občanstvo spatřuje v něm zřízení nejvyš potřebné a důležité, jež zasluhuje všestranné podpory.

5. O řádně vzdělaný dorost herecký nechť pečují řádně vypravené státní školy herecké, zřízené aspoň v hlavních městech zemských a pro ochotnictvo buďte státem pořádaný vzdělávací kursy ochotnické a režisérské v místech komunikačně přístupných. Úspěšné absolvování školy herecké a vykonání zkoušky herecké opravňuje k vystupování na divadlech stálých a kočovných, úspěšné absolvování kursu ochotnického a vykonání zkoušky ochotnické k vystupování na divadlech ochotnických, vykonání zkoušky režisérské k řízení divadla. Snahy herectva

a ochotnictva po vyšším vzdělání a po seznání divadel zahraničních buďte podporováni státními stipendii cestovními a studijními.

6. Česko-slovenské divadlo pěstuj v první řadě původní tvorbu divadelní a z tvorby cizí, hlavně slovanské, díla, vynikající opravdovou cenou uměleckou. Díla mladých autorů buďte provozována na scéně zkušební, aby seznána byla jejich hodnota a aby se novým talentům dostalo podpory a povzbuzení.

7. Účelné provádění těchto zásad vyžaduje řádné organizace úřadů dohlédacích, opatřených naležitou mocí výkonnou. Těmito úřady buďte: a) divadelní oddělení ministeria národní osvěty se řádně odbornicky vypravenými referáty pro jednotlivé druhy divadel a se státní divadelní radou, volenou na určité období zájemníky; b) divadelní oddělení okresní s okresní divadelní radou; c) diva-

delní oddělení obecní s místní divadelní radou. Obor jejich působení buď vymezen příslušnými prováděcími předpisy a jednacími řády.

Další ustanovení zákonná musí obsahovati přesné předpisy o povolování divadel různého druhu, o vzájemném jich poměru, o povinnostech divadel k dramatickým spisovatelům, překladatelům a textům her, o provádění censury, o divadelních představeních lidových a pro mládež, o ochraně naší tvorby dramatické v cizině, o vlivu různých zájemníků na správu divadel a p. Tomu všemu vyhovuje podrobný návrh Ú. M. D. O. Č., jenž přirozeně také přihlíží k vymezení řádné organizace ochotnických jednot a doplněn jsou návrhy Matice Divadelní, „Máje“ a jiných korporací, přispěje zajisté platně k tomu, aby nový divadelní zákon byl bezpečným základem, který by zaručoval opravdový rozkvět česko-slovenského divadlnictví.

ČESKÁ DIVADLA.

Národ. divadlo. — „Višňový sad.“ Komédie o čtyřech dějstvích. Rusky napsal Anton Pavlovič Čechov. Přeložil Vincenc Červinka. Režisér J. Hurt. Vypravil K. Štafer. — Stesk, hořký, zatrpklý stesk nad čímsi neukojeným a neukojitelným — toť nejvnitřnější podstata chorobné ruské duše, jak se živelně projevila v nedávné minulosti — a jak ji Čechov zachytil ve „Višňovém sadu.“ Melancholie beznaděje, napadalá s hlubokým, ale bezradným soucitem nad tékavým chtěním a bezbarvým děním patnácti osob ruské typické komedie. Analysujte příčiny a následky: počátek a průběh? Nic. Konec? Odchod v neznámo bez určitých obzorů. Řeč o činu, který by se mohl projevit spasným odhodláním, ale odejde zapomenut s prvními zvuky valčíků; filosofie slabých a nemohoucích bez viny, neboť tu je pravdivé jádro ruské duše, filosofie plemenné méněcennosti, dědičné změkčilosti, rozlévající se širokým tokem znehodnoceného a nepochopeného života, jeho pronikavých krás, vyvěrajících i z bolesti a utrpení, jeho nejhodnotnějších popudů; je tu, řekl bych, tápání slepých ve světle, neboť všichni ti, kdož trpí před vašima očima, jsou si vědomi blízkosti spasných cílů. Zdá se vám, že všecek ten útulný prostor před vámi je přeplněn bytostmi, hříšně usazenými, ač by tu mohly a měly kvést růže uslechlých štěpů a zvonit jásavě úsměvy. Jen jeden z patnácti zachytil jakž takž směrnicí svých lidských dnů: starý lokaj Firs, udřený, poctivý chudák, odkopnutý a zapomenutý, jenž rozdával oddanost až k poslednímu dechu, aby klidil nevděk a zneuznání s blaživým, ale neprojeveným vědomím naplněného dobra. Ten jedině z nich žil a také zavírá v šťastné touze po odpočinku svůj účet před Hospodinem. Výkřik nad zženštilou rozměklostí jedinců jako představitelů celku. Výkřik bolestný a tehdy oprávněný a prorocký, jak soud dějin prokázal nad jiné zřetelněji. Čechov, jako většina ruských autorů, je dokonalý figurkář, jeho lidé, ač z hlíny zhnětení, jsou důslednými typy. Žili snad kdysi a jsou zpodobeni

tak, že žijí. Slovanská duše chví se nad celým bezpředmětným utrpením patnácti Rusů jako modlitba milosrdné sestry. Úsměv, jenž na chvíli probleskne z tíživých clon pošetilých běd, je drásovou ironií nebo satirou, slzy shovívavým odpuštěním nenapravitelným hříšníkům. Mluvil jsem s dvěma ruskými důstojníky, již byli představeni přítomni a již neměli dosti slov, aby vyjádřili svůj obdiv a vděk za reminiscenci domova tak — jak býval a už není. Z účinkujících nemožno nevzpomenouti výkonu p. Váňova v roli Firsové, z dam Naskové, Kronbauerové a Rydlové. Paní Vrchlické v úloze komorné Duňasy, beztvárné koketky, bylo těžko uplatnit svou vlohu. Pan Deyl byl příliš studeným a nepřesvědčivým Trofimem Sergěičem. Pánové Tesař i Kohout odbočovali k zbytečným nadsázkám. Druží účinkující vesměs dobře zapadali v náladový rámec hry, vypravené s uznáníhodnou pečlivostí.

O. S.

Komorní divadlo. — Po zahajovací hře Šormově „Zpověď duší“, jež stejně jako dřívější jeho „Panic“ poskytla správný názor o literárních kvalitách jeho tvorby, následovala Svobodova triaktovka „Přes tři vrchy“, známá z několika ojedinělých provedení ochotnických, která však na pražskou stálou scénu vůbec se nedostala. A je zajímavé pátrat po důvodech, proč dílo, jež dle doslechu autor populárních „Směrů života“ umělecky sám vysoko si cení, nedoznalo nikde zvláště okázalého přijetí. Hře nedostává se především onoho sentimentalismu, který hned napoprvé rozhodl ve prospěch jmenovaného arcidíla dramatické tvorby Svobodovy, nemá jeho vzepětí i spádu, ba některá místa přímo svádějí k oprávněné výtece vleklosti a mnohomluvnosti. Je tu však její závěr, v němž po příkladu Nořině, na kterou drama i celou vnitřní strukturu upomíná, oklamaná a víry pozbyvší žena odlučuje se od domova, aby sama kdesi začala nový život a k rozhodnutí tomu dostává se přes tři vrchy trojiho neblahého seznání skutečnosti, a

kteří psychologicky je tak stkvěle motivován a projevuje tolik hluboké znalosti života i lidí, že věru těžko pochopiti chladnou zaujatost kritiky i publika, pod jejímž dojmem také zdejší reprisa hry vyzněla. Ve hře uplatnili se další členové souboru: pp. Wünsch, Snajdr a Šimek a jako host pí. Císlarová. Sl. Urbanová, již připadla tentokrát stěžejní dámská role Hany, nemá dosud potřebné jevištní jistoty, která ve spojení s hereckou vlohou, již slečna nesporně vládne, vyzvedla by její výkon nad obvyklý průměr. Dvořáky otce a syna zahráli pp. Tábořský a Sedláček, z nichž jeden ukrýval nevyhaslou dosud sopku vnitřních vášní a citů pod maskou zdánlivě větší vyrovnanosti, kdežto druhý přímo stavěl je na odiv. Pí. Císlarová v úloze Haniny matky projevila značnou hereckou kultivovanost, p. Snajdr prozatím jen povrchní libovost. — Třetí repertoární novinkou byla veselohra francouzského autora „Starý Adam“, provedené div. Národním: George de Porto-Riche „Zamilovanán“. Práce, vyznačující se neobyčejnou finesou slova i formy a obsahově charakterisující nejvýrazněji tohoto básníka lásky, byla po prvé hrána r. 1905 ve smíchovském cyklu Kruhu českých spisovatelů. Roli Germainy Fériaudové vytvořila tam tehdy pí. Tábořská, již mnoho vzpomínáno u porovnání se sl. Janderovou, která stala se zdejší její nástupkyní, žel že zdaleka jí nedostihující. Její výkon byl založen zcela fraškovitě, svědčil o naprostém neporozumění i tam, kde zřejmě šlo o tragiku případu. Tak zvláště ve scéně II. aktu, kdež i nesporný talent reprodukcí p. Rozsivalův selhal. P. Sedláček umírněně zahrál třetího ve francouzsky obligátním manželském triu a dámy Císlarová, Urbanová a Fantová tvořily vhodnou dekoraci. — Večerem kontrastů při větším počtu podobných her bylo by možno nazvatí provedení Zaktového naturalistického dramatu Strindbergova „Slečna Julie“ a dramatu scény Čechovovy „Labutí píseň“, jež při reprisách zařazena na začátek představení jen k svému prospěchu. Nemá té rafinovanosti a drtivé síly děl Strindbergových, je spíše prostá, elegická a společná známka resignovanosti vyznívá tu zcela odlišně. „Labutí píseň“ je v podstatě vlastně monologem zestárlého nemocného herce, kromobyčejným případem. „Slečna Julie“ předvádí těžký psychologický proces nitra zneuctěné ženy, tím složitější, čím záhadnější je její povaha. Mladá komtesa, divoká ve svých choutkách a nepřekonatelná v rozmarech, je svedena ve slabé chvíle zámeckým lokajem, který hrubě, bezohledně využívá náhle získané nadvlády k novým dalším pokorám a zoufale zničené sugestivní silou vtiskuje do rukou smrtící zbraň. V titulní úloze hry vystoupila opět sl. Pačová, jež je bezesporně nejvyspělejší herečkou z celého souboru Komorního divadla. Stejně jako dovedla koketerii udržeti v nejprůroznějším tónu, ale také v umělecky nejukázněnějších rysech, tak i obrat z naduté výbojnosti k dětské malomoci měl nejvýznačnější vlastnost: důslednou stílost. Partnerem byl jí p. Sedláček, jenž vnějškově charakterisoval nízkost a brutalitu sluhy Jeana způsobem jen jemu vlastním; sl. Černá měla rovněž v úloze kuchařky Kristýny nejjeden pozoruhodný detail. V „Labutí písni“ byl výkon p. Rozsivalův pěknou studií hereckého nitra.

Jakub Rydvan.

Švandovo divadlo na Smíchově. — „Inserát“. Napsal Karel Sabina. Režie: Josef A. Ludvík. Provedl dramatický odbor Svazu Česko-slovenského Studenstva. Do rámece květinových slavností všestudentských vhodně a úspěšně zapadla hra Sabina. Dramatický odbor Svazu umí vybírat hry vhodné, autory osvědčené a třebaže se nevyhýbá kusům těžkým, docílí i při těch správným obsaze-

ním a pečlivým nastudováním tak pěkných výsledků, že i herci z povolání by jimi mohli býti spokojeni. Význam představení zvýšen byl ještě přítomností francouzských studentů, kteří sledovali pozorně a se zájmem vsutku pěkné výkony svých českých kolegů. Byla to opět slečna Špírková, která velmi dobře zahrála tetu Helenu, pozoruhodný byl i statkář Vasil paně Bervitův, Karel pana Císlera a komorná Marie Běly Plánské. Nelze nepochváliti ani zřejmě dobrou a poctivou snahu všech ostatních, kteří k zdařilému provedení hry přispěli. Zato tím více dlužno litovati některých věcí, jež ovšem nelze přičítati na vrub pořadatelům, které však jsou tím neodpuštěnější, že se staly při slavnostním představení a za přítomnosti cizích hostů. Nehledíc ani ke kulise spadlé uprostřed jednání, je to zejména vcházení obecnstva na sedadla po vytažení opony, při začátku hry. Je věru neuvěřitelné, že na české scéně, která nepatří či nepatřila právě mezi nejhorší, je při vítání cizinců slyšeti hluk sklapovaných sedadel a přicházení diváků. Tím snad se režie finančně nezátíží, budou-li přestávky zřetelně zvonením označovány. Takový nepořádek neměl být cizincům předveden.

„Mariův návrat.“ Komédie o 3 jednáních. Napsal J. Pakosta. Režisér Jiří Nedošinský. VI. večer I. cyklu „Jednoty pro péči hospodářskou a kulturní v Praze.“ Stýskali jsme si vždy, že nemáme v Čechách dost pravého vtipu a humoru. Snad. Nemohlo nám býti do smíchu při útiscích, které jsme museli snášeti. Jistě byli i mezi námi nadaní humoristé, ale neměli příležitosti, aby se projevili. J. Pakosta slibuje vyplniti tuto mezeru v naší literatuře. Jeho „Mariův návrat“ je pln dobrých, vtipných postřehů, vyhýbá se časovým, laciným vtipům, nechává své hrdiny hovořit stručně, ale řízně a význačně. Je velmi dobrou známkou jeho nepopíratelného talentu, že nepotřebuje dlouhých vysvětlovacích dialogů, jeho hra je svižná a srozumitelná. Konečně ani hlavní myšlenka o strýci, který u nás při pravém umění živořil a v cizině valčíkem získal miliony, není tak neuvěřitelná. Strýc Mario, který se vrátí ke svým příbuzným zdánlivě chud, aby se pobavil jejich maloměřáctvím a sobectvím a který dokonale uspokojen odchází s chudou, odstrkovanou schovankou paně Birghamovou, je výtečně kreslen. V tom vidíme cenu paně Pakostova talentu, že nenanáší na své postavy mnoho barev, že spíše skizuje, ale dobře skizuje. Trochu uniká ovšem hlavní myšlenka, kterou vidím na pozadí celého díla: lidé jsou loutky v rukou Osudu a snad i svých obratných bližních a — nevidí toho. V tom viděl autor patrně největší svůj úkol, tuto myšlenku přivést k platnosti. Ale není nikterak na škodu, že tato idea zůstává v pozadí. Ztracena není, třebaže tendenčně nebíje do očí. Hra není ovšem bez chyb, působí trochu komicky stále utíkání jedné osob dveřmi, aby druhé mohly vstoupiti na jeviště, trochu nejasný je dr. Kohl, ale to vše se jistě časem poddá. Radostno pro nás je to, že vidíme skutečný talent pro veselohry. Po dlouhém čase zase jednou byly úlohy ve Švandově divadle vhodně obsazeny. Přiléhaly všem účinkujícím, což bylo zřejmo z nenucené, přirozené hry. Zvlášť výborný byl pan Smolík v Mariovi. V něm a sl. Kavkové, která hrála taktéž velmi pěkně Liěnu, má dnes Švandovo divadlo velmi slibné mladé síly. I ostatní účinkující měli velmi vhodné úlohy, kterým vyhověli velmi dobře, dík ovšem neviditelné moci. která tentokrát velmi účinně působila. Jsou takoví dobří duchové, kteří mívají velké zásluhy a kterým netleskáme, protože skromně ustupují do pozadí či do podsvětí. U Švandů mají také takového dobrého ducha — v napovědově budouce, který umožňuje, že mohou herci hrát, aniž by dobře

ovládali své úlohy, téměř beze zkoušek. Začátek byl ovšem přesně dle programu: — dvacet minut po sedmé hodině! M. H.

Lidové divadlo „Uranie“ v Holešovicích. Nová čtyřaktová hra Ferdinanda Olivy „Propast lásky,“ jejíž premiéra 5. června těšila se zájmu cele vyprodaného domu, jeví zřetelný odklon známého a zvláště mezi českým ochotnictvem značně populárního autora „Julinčiných vdavek“ v obsahovém svém jádru od nesmířitelného misogyna k částečnému aspoň porozumění ženskému srdci, pokud ovšem tento náhlý obrat smýšlení je možný a vysvětlitelný. Helena Rochová zachovává věrnost za povinnosti vojenskou vzdálenému milenci a nedbá nijakž nových pout a závazků, jež sňatkem vznikly jí vůči jinému muži, aby svého prvního milence nenásledovala, když tento pro ni si přichází. Zklamání, kterému je vystavena, nevrhá nejmenšího stínu na její povahu, ba k údivu toho, kdož měl možnost sledovati směr a cíle dosavadní činnosti autorovy, vinníkem zůstává tentokráte toliko muž a naopak tato „nová“ žena Olivova je schopna největších obětí, jež zde hraničí až s tragikou. Jinak formálně a technicky má hra všechny vlastnosti, jež konstatovány u dřívějších divadelních prací autorových, zejména je přístupna — jako ony — nejširším vrstvám a docílí doista také jejich obliby. Byla dobře obsazena dámami Nitšovou, Šetřilovou, Tomšů, Vackovou, Kovářovou, Pražskou, Šolcovou, Buddusovou, Pákovou i pp. Kréhanem, Spurným, Langrem, Kalistou, Čekanským, Pražským, Chalupníkem a režisérem Langerem slušně vypravena; příznivý úsudek o reprodukčních schopnostech zdejšího ensembu zvláště v tomto lehčím genu, jenž tu soustavně pěstován, jen potvrdila. rd.

Činohra Městského divadla v Plzni vypravila ponuré Strindbergovy „Velikonoce,“ jež nesetkaly se s valnými sympatiemi přes to, že jim režisér Počepický i všichni účinkující věnovali pěti největší. Příznivěji přijata Skochova opereta „Helenin návrat“ s hudbou Pečceho a Krejčího „Dědic“, hry známé již z divadla vinohradského. Shakespeareova „Zimní pohádka“ vnesla na jeviště vůni klasicismu, po níž tak dlouho kritika volala, a dala p. Čermákovi a p. Beniškově příležitost k uplatnění se ve velkých úlohách. Po nesmrtelném Britovi přišel na řadu ruský Leonid Nik. Andrejev s cirkusovým dramatem „Ten, který dostává políčky“, jehož nejasná symbolika zachráněna byla jen skvělou výpravou, pečlivou režii tajemníka Kautského a důmyslem svědomitých představitelů větších rolí, kteří domýšleli, dokreslovali a vnitřním teplem obdařili figurky, jež v podání spisovatelově byly jen matnými genry. V tom směru nutno s uznáním vzpomenouti p. Počepického, p. Košnerové, sl. Machové, p. Hněvysy a j. Veseloherní repertoír obohacen znovu nastudovaným Wildeovým „Ideálním manželem“, výbornou komedii, plnou paradoxů a lesklých duchaplností, jež v české literatuře zrodily celé řady opěvovatelů a napodobovačů. Z dam vynikly ve hře p. Procházková, Kindlová a Benišková, z pánů hlavně Čermák a Kandrt. Nejradoštější však přijalo plzeňské obecnstvo Jiráskovu „Rettigovu“, jejíž první představení v Plzni spadá do prosince 1903. Nynější přestudování půvabné této litomyšlské dramatické idyly z dob probuzenských majalesů opětně ukázalo vroucnost Jiráskova umění v plném světle a roze- hrálo obecnstvo od loží až po galerii. Historie pozdní lásky starého doktora k děvčeti, které je odhodláno podati mu ruku z vědeckosti, že mu zachránil otce a obětovati při tom srdce, jež před

tím náleželo jinému, mladšímu, jímá lapidárností, s níž vynikající náš dramatik prošle ty scény na jevišti stavi, zatím co episodou rozveselují výbuchy malicherné zloby, hašteřivosti a jiných slabostí, jimiž obdařil spisovatel ztrnulou figurku obmezeného aktéra p. Roubínka, nadšených dvou vlasteneckých ševců písmáků, klepařivých paniček a j. Palmu vítězství odnesla si z představení p. Procházková, která v titulní úloze ukázala, s jakým citem by měla Jiráskovy hry býti hrány i mladšími členy ensemblu, v úložce lyrické Lenky plně se osvědčila myslivá sl. Kindlová; mužské úlohy dobře a s chutí byly zahrány pp. Rabasem, Urbanem a Kreuzmannem. A nyní otázku: Nemohla by správa plzeňského divadla pozvati alespoň na jedno pohostinské představení v „Rettigové“ p. Hübnarovou? Je to přec naše nejlepší a největší umělkyně a plzeňské obecnstvo již dávno vyslovilo přání užití ji na druhé české scéně.

Po roztomilé probuzenské idyle Jiráskově „Rettigové“ přišel na řadu pokus o uplatnění tří plzeňských autorů. Fráňa Sedlák, spisovatel četných vtipných causerií, zahájil večer groteskní aktovkou „Žena a smrt“, psanou se silně vyvinutým smyslem pro dramatickosti a oplývající vtipnými paradoxy, namířenými proti ženám a jejich erotické lehkomyšlnosti a životnímu cynismu. Leccos je ve hře nevysvětlitelné, leccos nepochopitelné, ale pamatujme, že je to groteska a jako taková sklídila hra také potlesk, získavši si srdce publika i zvláštní vůni okultismu, jehož výpodek je i zjevení se mrtvého milence, z jehož astrální ruky vypadnou hmatatelné rudé růže. Pan Sedlák má nepopíratelný smysl pro divadelní efekt, takže po vážném a hlubším studiu života dá nám jistě cennou práci dramatickou. Z účinkujících nejpropracovanější výkon podala p. Košnerová, jejíž smyslná žena byla bohatá nuancemi ve chvílích flirtu, vášně i údesu. — Antonie Tyrpeková v „Ohni“ podala rozpor, vznikající u umělce, který pro tvůrčí vášeň ignoruje touhu své mladé ženy po mazlení a vroucích slovech lásky. Když pak paní Ema rozepsaný román mužův na oko spálí, spisovatel Hodan se rozčílí, padne pár tvrdších slov a choť jeho uražená rozchází se s ním, uchylujíc se k básníku Vondráčkovi, u něhož hodlá nalézt místo mrtvé literatury radostný smysl pro oheň lásky a života. Thema nové — (že ženy žárli na uměleckou činnost svých mužů a že každá chce, aby se muž věnoval jedině jí, dokazoval již Balzac a u nás v Čechách pěknou novelu „Duši za duši“ („Zvon“ r. 1903) napsal o tom Emil Tréval. Ant. Tyrpeková zmocnila se námětu velmi vkusně a veškerým v příběhu zúčastněným osobám přiznala kromě všelidského sobectví i kus ušlechtilosti a hlubšího, svým způsobem k vnitřnímu štěstí prodávajícího se citu. Sl. Machová jako Ema byla velmi vroucí, opravdová a elegantní a setřela s postavy nespokojené ženy krutost jejího vzdoru, jenž nalezl v hledišti jen částečný ohlas. „Oheň“ psán je krásnou dikcí, čistou a jadrnou, prostou násilných kudrlínek, a tato lahoda mluvy získala mu hluchý úspěch. — Večer zakončen dvouaktovkou „Vějíř“ od Václava Krofty. Je to historie nevěry, jejímž důkazem má býti továrníku Vinařovi vějíř jeho ženy Magdy, nalezený v bytě přítelově. Ale vějíř vyskytne se v duplikátu, nebyl to tedy její vějíř. Leč Vinař pátrá dále, nalézá nové příznaky ženiny nevěry, jichž ona jej rafinovaně zbavuje, nakonec pak, nemaje jistoty a nemoha ani ženu důvodně zastřeliti ani jí odpuštění, volí rozvod. „Vějíř“ psán je rozmarně, vtipně, je pln poesie a humorných slovních hříček, jež — odmyslíme-li si tragické jádro hry — nejpřípadněji daly by se snad srovnati s elegancí arabesk Svatopluka Čecha. V úloze továrníka Vinaře pěkný výkon podal pan

Rabas. Obecenstvo přijalo „Vějíř“ s nadšením. Až bude hra vydána tiskem, naleznou v ní ochotníci vděčný a snadno proveditelný kus. Večer plzeňských autorů nebyl tedy podnikem marným. — Za krátko nato zajeli do Plzně někteří členové Národního divadla pražského pohostinskou sebráti Kvapilova „Oblaka“. Byl to krásný, nezapomenutelný večer, jenž Plzni dal truchlé poznání, že nynější činohra Městského divadla ve svém celku má tuze daleko k umělecké opravdovosti členstva pražské zlaté kapličky. Výkon pí. Zdeňky Kvapilové-Rydlové byl prostě uchvacující. Byl to život sám se svými nárazy a odrazy citů a bolestí, život zobrazný psychologicky tak věrně, že ani nejprísrnější kritik nenalezl by na výkonu jejím sebe menšího kazu. Právým venkovským farářem vyrovnané stařecké filosofie byl p. Matějovský, výborný i maskou, a náhlý výbuch erotické vášně u celkem pasivní a nesamostatné povahy mladého klerika věrně vystihl p. Kohout. Paní Brzková našla případné tóny pro prostou farářovu sestru a p. Třebovský vhodný

akcent pro zapadlého venkovského lékaře. Jak jsem napsal: byl to večer, na jaký se nezapomíná.
Petr Fingal.

Národní divadlo v Brně domílalo v posledních týdnech opravdu z posledního. Vojanovy pohostinské hry v Mahenově hře Nebe, peklo, ráj... v Cyrano a Hamletu byly hubenou záplatou na repertoír parných dnů červnových. Co Vojan udělal, druzí pokazili, jak nemůže jinak být při těžkých hrách, hozených na jeviště. Do řady pokusů náležel také večer aktovek, při nichž po prvé proveden Srámkův Červen, velmi slabý proti jeho Létu. Reportoírní čipernost projevena Tylovými Českými Amazonkami, bohužel však také režisérský nevкус, který dovolil dámám hrát tak nejemně. Úhrnem nutno říci, že konec seasons u nás nekorunoval díla a to jak na jevišti, tak také v zákulisních pletkách, sahajících do ředitelské kanceláře a projevujících se v nepěkném „přetahování“ sil.
Ant. Pavlíček.

KRONIKA.

Prof. Adolf Piskáček mrtev. Byl prvním dirigentem Akademického orchestru, několik let sbormistrem pražského „Hlaholu“, učitelem zpěvu na žižkovské reálce a ve škole Pivodově, hudeb. referentem „Venkova“, později ilustr. deníku „Praha“, autorem četných statí odborně hudebních i drobných črt humoristických. Jako skladatel vynikl zejména svými operami „Divá Bára“ a „Ughlu“, provedenými na pražském divadle Národním, kromě nichž měl u téhož divadla zadanou operu „Král a sedlák“ a jiné nové dílo operní dokončil, jakož k provozování přijat balet „Čarovný květ“. Mimo to psal díla sborová, symfonické básně, skladby komorní i písňové, v nichž vesměs uplatnil se ušlechtilý hudební jeho výraz a bohatá invence. Zemřel mlád, ve věku 45 let a v době největšího rozmachu tvůrčích sil; zůstavené výsledky budou vždy dokladem jeho ryze uměleckých snah a cílů.

Prýč s divadelní idylou! — Dramatický spisovatel Jiří Mahen otiskl s tímto titulem v pamětním spise divadelních slavností o letnicích 1919 „Pro Národ. divadlo v Olomouci“ pozoruhodný článek, v němž praví, že s novým politickým životem v osvobozené vlasti dostaví se u nás jistě i nový kulturní život. Jeho širka bude diktována novými poměry a na všech povoláních činitelích bude, aby tomuto diktátu, který nás všechny bude mravně zavazovat, podřídilo se vše, co se zlepšit má, a na kulturním poli především divadlo. Úroveň ochotnických spolků bude nutno zvednout na vyšší stupeň. Ochotnické spolky musí přestat spolkařit; musí se stát jakýmsi uměleckými sdruženími diletantů, kteří chtějí provést za pomoci poradních sborů svých organizací i díla nejvážnější. Proto nemožný měl by být v přístihu seznamu těchto sdružení spolek, který se ještě se starou divadelní idylou nedovedl rozloučit a neměl kulturního významu pro své okolí. Ovšem že bude třeba jít i „výš“, t. j. na divadelní společnosti. Divadlo nesmí být švandou pro svátky, divadelní hry nesmí být výběrem kostýmů pro subrety, divadelní obecenstvo nesmí tu být jen proto, aby vydělávalo na ředitele a jich rodiny. Dnešní divadlo má vážné vztahy k veřejnosti a kdo jich nedbá z pohodlnosti nebo z výdělkářství, není než typem starého divadelního machra, jichž doba je ta tam. Musíme nalézt přímý styk dramatického umění s obecnstvem

a nikoliv už jenom divadla s obecnstvem. O to se budou musít starat povolaní činitelé v ministerstvu osvěty, o to se musíme starat v první řadě my všichni. Dovedli jsme na celé řadě divadel přes válku vymýtiti vídeňskou operetu, dovedeme jistě, budeme-li chtít, vymýtiti s prken jeviště vše, co tam nepatří. Jde o zdravou základnu našeho divadelnictví vůbec. Naprosto nemůžeme stavět ze starých, příliš zkompromitovaných divadelních zlovyků, z divadelní netečnosti, ze spolkaření a z milosrdenství. Nový kulturní život chce na nás opravdovost a opravdovou snahu, pochod k širším obzorům. Prýč s divadelní idylou! — Vyslovujeme naprostý souhlas s tímto projevem Mahenovým a nemáme vřelejšího přání, než aby se jeho slova splnila co nejdříve. O to musí se poctivě starat všichni povolaní činitelé ať z povinnosti ať dobrovolně.

O divadelní kritice. Pánům divadelním kritikům a divadelníkům na uvážení. Již dlouhá leta tane mi na mysli potřeba reformy naší divadelní kritiky. Kritiky, pokud ji kritikou nazýváti můžeme. Neboť to, co naše časopisy nezřídka otiskují, bývají spíše pouhé referáty než kritiky. Přirozené, neboť již za dva, někdy již za den po představení bývají referáty o představení otištěny, tedy bezprostředně po hře. Jest možno, aby kritik dobře uvažoval, odhadoval, posoudil a hlavně soudil a i dobře věc vystihl? Je to jen ponejvíce první dojem ze hry a jsem přesvědčen, že mnohý kritik později rád by leccos přidal, ubral nebo pozměnil. Srovnání různých kritik o téže věci nebylo by bez zajímavosti a snad toto upozornění dá podnět k tomu, aby o reformě kritiky bylo jednáno povoláními činiteli a v odborných kruzích. Bylo by to jistě přáním mnohých a v zájmu naší dramatické tvorby velice záhodno... Pro dnes jen několik málo slov. Nemohu, žel, než požalovati si na naši kritiku: naše kritika dle mého přesvědčení nemá při posuzování her vždy oně péce, poctivé snahy a spravedlnosti, kterých bylo by si přáti. Ať je to už z jakékoli příčiny, ať z nedostatku vymeřeného místa v časopise nebo z nedostatku dobré vůle, porozumění anebo z příčiny jiné. Toho všeho by nemělo naprosto být. Hrád divadelním, a v první řadě našim českým divadelním hrádm, měla by se

věnovati větší pozornost kritiky, než jaké se jim až dosud dostalo. A to nejen hrám provedeným na našich prvních scénách, ale i hrám na scénách menších, kam se utíkají autoři, jejichž díla nebyla ještě taková, aby mohla být hrána na scéně větší — osobních nebo jiných pohnutek pomijím. Kde však zůstává kritika? Tu jsem u jádra věci. Zde by měla kritika právě v prvé řadě býti na místě, zde je na místě její výchovná činnost. A je zde? Jen sledujte dobře, pravím dobře, naši kritiku a dáte mi za pravdu, že nikoli. Nechci opět rozepisovati se, proč zde kritika nekoná své povinnosti, jak bylo by si přát — vedlo by to k obšírnostem a různým a různým náhledům — ale tolik mohu říci, že mladí nebo širší veřejnosti méně známí či dosud neznámí autoři bývají naší kritikou ignorováni anebo několika řádky a řádečky odbyváni... A právě tito autoři na kritiku tolik čekají (páni kritikové-dramatičtí autoři patrně brzy zapomněli, jak i oni dychtivě čekali na kritiku svých prací), tolik po ní touží. Ať je sebe ostřejší, sebe přísnější a snad i odsuzující. Jen když kritika jest věčná a spravedlivá, pokud ovšem tak možno čekati. Vždyť kritikové jsou také jenom lidé a ti, neřeknu-li již, že nebývají snad spravedliví nebo aspoň vždy spravedliví, vidí a soudí každý jen podle svého citění a myšlení. A často bývají tato smýšlení velmi odchýlná. Než to vše by nevedalo, autor by si už vybral své poučení. Jen přezírání, umlčování svých prací kritikou autoři se velmi bojí a těžce je nesou. A vším právem. Kde jinde mohou hledati podpory k další své práci? A nevyrazila často kritika mnohemu dobrému autoru pero z ruky? A může každý vytrvati? I bez kritiky nebo i proti ní? Toho každý nedovede. A dovedl-li, jakou trnitou a trudnou cestu prodělal? Známe historii... Není-li v práci nižádného kladu, jest říci i tu pravdu, aby autor věnoval se jiné, užitečnější práci. Ale je-li v práci pozoruhodný klad (ať v dikci, ať obsahově, myšlenkově atd.), pak jest na kritice, aby o ní psala, aby napsala, co v ní dobrého, co špatného, nedokonalého, aby autor mohl při příští práci dle rad těch se řídit, pokud sám se nemohl přesvědčiti z reprodukce své hry. Příklad pozitivní... Před několika týdny hrána byla v Intimním divadle na Smíchově hra Jarosl. Pasovského „Vzkříšení Lazarova“. Ať už hra ta má jakékoli slabiny, nelze popřít, že je to práce vážné aspirace a pro některé své části (pěknou i poetickou dikci a j.) zvlášť hodnou pozor. A naše kritika? Referent „N. Listů“ napsal o hře 12 suchých řádeček, kdežto o Čechovově „Čejce“ v témže čísle plných 76! Několik řádků přineslo i „Čes. Slovo“. Jediný M. Čtrnáctý v „Nár. Politice“ věnoval hře Pasovského náležitou pozornost. Ostatní deníky však hru ignorovaly. Místo dalších slov otázku: Čeho jest nám více potřeba, psátí o cizích autorech, byť to i byli autoři jména Čechovova, nebo věnovati větší pozornost vývoji naší dramatické tvorby domácí? Uvažujte... Vše se reorganisuje, reformuje; nebylo by třeba reformovati i naši kritiku?

— y.

Také kritika. Dne 23. května t. r. byla sehrána ve Švandově divadle na Smíchově premiéra původní hry „Náměluvy“ od V. Nejedlého. V hledišti viděl jsem známého kritika „Národ. Listů“ i těšil jsem se, že zmíní se snad několika slovy o hře, jež by toho byla pro vážnou snahu autorovu jistě zasloužila... V „Nár. Listech“ oclta se poté 29. května tato noticka, podepsaná šifrou „— e —“: „Ve Švandově divadle hrál v pátek 23. května o svém čestném večeru Viktor Nejedlý hlavní úlohu zaničeného a rozšafného učitele hudby ve svém obrázku z maloměstského života „Náměluvy“. — Výborně!

Bylo pod důstojností pana kritika říci o hře několik slov více? Měla hra nějakou cenu, či jí vůbec neměla? Nebylo by záhodno i v tomto případě, když se již o hře zmiňuje, říci pravdu? Ci to bylo již velkým vyznamenáním, když pan kritik napsal milostivě, že hra byla na scéně? Brávo, bohorovní!

— b —

Slavnostní opona Nár. divadla v Praze, která by znázorňovala alegoricky postavami presidenta Masaryka, Štefánika, Beneše a j. osvobození našeho národa a užívána byla při zvláštních příležitostech, jest pozoruhodným nápadem, vyskytnuvším se ve zdejších umělec. kruzích. K provedení vyhlédnout opět mistr Hynais, tvůrce nynější hlavní opony.

Městské divadlo Král. Vinohradů zadáno na další šestiletí 1920—26 dosavadnímu podnikateli, kterým jest „Spojené družstvo Národního divadla v Praze“. Valnou hromadou tohoto družstva, konanou 28. května, vysloven zásadní souhlas k opatření zatímní scény lidové, kde by umělecká produkce Městského divadla učiněna byla přístupnou nejširším vrstvám. V příčinné spojitosti s usnesením tímto je koupě lidového divadla Pištěkova.

Komorní divadlo po ukončení letošní pražské saisony posledním červnem uspořádá s repertoáry svými hrami, jež doznaly zde úspěchu a které doplní účinnou hrou ležícího rázu pro nedělní představení odpolední, umělecký zájezd do větších měst českých i moravských. Dosud ohlášena jsou města: Kolín, Pardubice, Chrudim, Týniště, Litomyšl, Náchod, Olomouc, Prostějov, Přerov, Kroměříž a Litovel.

Žižkovská činohra přestává 15. červnem ekvistovati. Členstvo dostalo 1. června 14denní výpověď a dosud není rozhodnuto, povede-li divadlo ve vlastní režii dále.

Divad. ruch pražský přenesl se i do mnohých měst venkovských. Obecní zastupitelstvo v Klatovech dalo právě souhlas ke stavbě zatímní budovy divadelní, přednáškové a biografické a povolilo asi 900.000 K. Družstvu českého Národního divadla v Olomouci udělena byla správní městskou komisí subvence 250.000 K; nájem městského divadla dosud neuskutečněn.

O městské divadlo bratislavské, kde dosud hráno jen maďarsky, ucházejí se nyní také Češi a Němci. Bylo docíleno shody, že česká a německá saisona v tomto divadle potrvá 4 měsíce, maďarská 3 měsíce.

Náprstkova cena 800 K udělena letošního roku spolkem „Svatobor“ Mahenovu dramatu „Mrtvé moře“, provedení na pražském divadle Národním.

ČASOPISECKÝ PŘEHLED.

Hilar K. H.: „Corneille na českém jevišti“ (Nár. Listy z 25./5. č. 123); ?: „Kočovni herci bez volebního práva“ (Večerník Čes. Slova z 24./5. č. 115); Kodíček Josef: „K problému režiséra“ (Tribuna z 8./6. č. 109); Mattuš Lad.: „Smírčí divadlo“ (Nár. Politika z 28./5. č. 146); Nebeský V.: „O kinu bez kinoherců“ (Tribuna z 21./5.); Ptáček Fr.: „Význam loutkového divadla pro výchovu mládeže“ (Večerník Čes. Slova z 21./5. č. 112).

OCHOTNICTVO.

Ochotnickým jednotám česko-slovenským!

Vzhledem k poměrům na Slovensku bylo upuštěno od chystaného sjezdu česko-slovenského ochotnictva i od zájezdu vzorné družiny ochot. na Slovensko. Ochotnictvo česko-slovenské nechť cele se postaví do služeb ohrožené vlasti a vý-
těžek divadel. představení svých odváděj k účelům válečné péče, zejména česko-slovenskému červenému kříži! Prvým příkazem našim budiž účinná, rychlá a vy-
datná pomoc milené vlasti!

Z VÝBORU ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKO-SLOVENSKÉHO:

Em. Jira, gener. tajemník.

K. Štěpánek, starosta.

Matice Divadelní.

Výbor M. D. měl schůzi 28. dubna za účasti 9 čl. výboru a 3 náhradníků; 1 člen výboru omluven. — Pamětní spis o Nár. divadle a jeho správě byl vypracován a odeslán. Spis. Hilbert bude požádán, aby k projektované schůzi pozval také M. D. — Přijati 2 čl. přispívající. — Sneseno, aby se M. D. sama ujala otázky zřízení div. musea, poněvadž tato věc od loňských jubilejních slavností opět usnula, ač pro ni zvolena zvláštní komise. — Sneseno žádati, aby byl inž. V. Sommer zván jako zpravodaj M. D. ke schůzím Ústřední jednoty čes. herectva. — Jednáno o zřízení odboru pro studium dějin a teorie divadel. umění dle návrhu tajem. V. K. Blahníka. Sneseno, aby se odbor ustavil; kmen jeho budou tvořiti členové M. D. a pouze v naléhavých případech bude zajištěna spolupráce i nečlenů. Schváleno, aby se konaly 3 přednášky z divadel. oboru, jejichž uskutečnění obstarají pp. taj. V. K. Blahník a jedn. dr. Fr. Herman. — Pro obtíže tiskárenské a velikou drahotu tisku nemožno vyhověti žádosti za vydání nabídnuté hry tiskem; autoru doporučeny vhodné firmy ke knižnímu vydání. — O vydání cenou Tylovou poctěné hry Abigail H. Horákové-dra J. V. Šimáka „Prstýnek“ bude rozhodnuto na podzim. — Ze skladu divad. knih rozebrána Skruzného „To byla noc“. Posud jsou na skladě Bř. Ludvíka „Prapor spolku Milion“ a J. Skruzného-B. Vrbského „Herecká láska“. Doporučují se k objednávkám ochot. jednotám. — Předsednictvo pověřeno vyhledati vhodnou osobu k vedení prací administracních a účetních. — Konstatováno, že M. D. nepřevzala podíl bývalého vydavatel. družstva, které uloženy jsou na zvláštní vkl. knižce v opatrování Ú. M. D. O. Č. — Experti M. D. mají v kulturním výboru Nár. shromáždění hájiti ve věci Nár. divadla názor, uvedený v pamětním spise M. D.

Ve schůzi výborové 30. května za účasti 8 čl. výboru, 2 náhradníků a adm. úředníka oznámeno, že projektovaný divad. potulek Prahou té doby nelze uskutečniti. — Divadelní oddělení ministeria školství a národní osvěty oznámilo, že ve věci úpravy správy Nár. divadla se pracuje. — V dalším dopise žádá div. oddělení ministeria školství a nár. osvěty za podání dobrého zdání ke zpracování div. zákona, zejména ke 12 daným otázkám. Tyto otázky se rozmnoží a rozešlou všem členům výboru k posouzení. Ministeriu se oznámí, že do 1. června nelze otázek zodpověděti. Pan B. Skála předčítá návrh zásad div. zákona a zodpovědění otázek, daných Ú. M. D. O. Č. Po podrobné debatě sneseno, aby M. D. podala vlastní dobré zdání a nám. předs. B. Skála a jedn. dr. Fr. Herman pověření, aby do příští schůze připravili podklad k rokování. — Schváleno vyúčtování s posavadním

adm. úředníkem a opatření předsednictva ve věci jmenování nového úředníka, s nímž bude uzavřena nová smlouva.

Ve schůzi 6. června za účasti 6 členů výboru, 2 náhr. a adm. úředníka (1 náhr. omluven) projednáván návrh odpovědi ministeria školství a nár. osvěty na otázky k div. zákonu. Definitivní znění bude upraveno po poradách s „Májem“ a Ú. M. D. O. Č., do kterých vyslán za M. D. jedn. dr. Fr. Herman. — Dopis p. red. K. Engelmüllera o div. museu vyřídí se v příští schůzi.

Ú. M. D. O. Č.

Výzva k ochotnickým jednotám. Výkonný výbor Ú. M. D. O. Č. žádá ochotnických jednot, aby ze svých knihoven věnovaly po jednom nebo více výtiscích divadelních her, jichž mají několik výtisků, k doplnění a rozhojnění knihovny Ú. M. D. O. Č. pro režiséry, která bude nově spořádána a z níž budou režisérům půjčovány hry, kterých nelze vůbec koupiti. Zejména budež posílány hry původní tvorby, zvláště takové, které jsou rozebrány a jež se těžko opatřují i v půjčovnách. Ú. M. D. O. Č. chce řádnou režisérskou příruční knihovnou vyhověti nálehavé potřebě a čeliti tak nemírným a přemrštěným nárokům půjčoven divadelních knih, které svým kšeftařením poškozují jak literaturu, tak ochotnické jednoty. Podaří-li se spoluúčasti jednot zříditi řádnou knihovnu příruční, odpadnou různé stesky jednot a bude jim na prospěch, budou-li si moci potřebné hry opatřiti rychle a bez výloh z knihovny Ú. M. D. O. Č. Jednotám bude oznámeno, kdy bude možno s půjčováním knih počítati a za jakých podmínek. — Výkonný výbor Ú. M. D. O. Č.

Společná schůze výkonného výboru Ú. M. D. O. Č. se Svazem dělnických divadel konána byla 6. června za předsednictví p. Weinerta. Předmětem byl návrh div. zákona, vypracovaný panem B. Skálou. Po čilé debatě, které zúčastnili se pp. Trousil, Skála a prof. Svoboda z Roudnice za Matiči, pp. Beneš a Liška za Svaz a v níž proneseny mnohé stížnosti do činnosti některých, jmenovitě neorganizovaných jednot, schválena jednomyslně zásada, aby zákon přírkl organizaci divad. ochotnictva určitou exekutivu. K podrobnému projednání návrhu zákona, vypracovaného p. B. Skálou, zvolena pak šestičlenná komise, do níž vysláni za Ú. M. D. O. Č. pp. Skála, Svoboda a Trousil, za Svaz děln. divadel pp. Fr. Malý, A. Liška a K. Lörsch. Pan Beneš přimlouval se za společnou akci pro postavení čes. divadla ve Vídni a prof. Štěpánek tlumočil přání, aby Svaz snažil se podpořiti náš časopis.

Výkonný výbor Ú. M. D. O. Č. měl schůzi 18. června za účasti 13 členů. Schváleno usnesení sjezdové komise, aby sjezd i zájezd na Slovensko byly odloženy na příští rok. — Sneseno vzhledem k tomu, že práce v některých okrscích úplně ustala, pracovat k jejímu oživení skupinovými schůzemi okrsků, které budou svolány do vhodných středisk a k nimž budou vysláni zástupci Ú. M. D. O. Č. — K valné hromadě Tylova II. okrsku v Plzni 22. června delegování B. Skála a R. Weinert. — Schváleno, aby nově vytvořený okrsek Klatovský jmenoval se Pošumavský. — K podnětu Klicperova okrsku v Horní Cerekvi bude rozeslán určitým jednotám dotazník o divadlech kočovných. — Jednoty se upozorňují, že časopis „České Divadlo“ bude posílán pouze těm jednotám, které vyrovňaly usnesený valnou hromadou příspěvek na r. 1919 K 15. — a mají zapraveny příspěvky za léta minulá. Nechť tedy jednoty vykonají závazek svou povinností, aby se předešlo zbytečným reklamacím. — K žádosti Sp. div. ochot. v Březnici delegován ke schůzi jednot do Březnice na 13. července Val. Trousil, po případě R. Weinert. — Zadan tisk stanov a řádů pro jednoty tiskárně Vondruška, Špott a spol. v Karlině. Stiskárnou bude sjednáno, zač by vytiskla stanovy jednot s označením záhlaví pro jednotlivé členy. — Sneseno zjednat si přesných informací, jsou-li jednoty ochotnické povinny předložit likvidační bilanci k 1. březnu 1919 (viz „Ochotnického rádce“). — Přijato za členy 10 jednot. — Pokladní zpráva vykazuje k 1. červnu příjem K 8988-85, vydání K 4174-03, hotovost K 4814-82, z čehož ve fondech K 2466-66. — Výzva předsednictva k jednotám, by se věnovaly válečné péči, dodatečně schválena. — Sneseno dotázati se Osvětového Svazu, proč nebyla Ú. M. D. O. Č. pozvána k vytvoření komitétu pro společné oslavy Husovy. — Po referátu B. Skály o přípravách, vykonaných k divadelnímu zákonu, sneseno, aby konečnou redakci provedla společná komise Ú. M. D. O. Č. se Svazem dělnického divad. ochotnictva česko-slov., do níž jmenováni za náhradníky Bř. Ludvík a R. Weinert. — Delegáty Ú. M. D. O. Č. k poradám o divadelním zákoně v ministeriu školství a nár. osvěty jmenováni starosta K. Štěpánek a nám. starostův B. Skála. — Sneseno, aby byla spořádána příruční knihovna pro režiséry a pořízeny její seznamy dle spisovatelů, názvů a oborů her. K práci té určení Jos. Špatenka a H. Zimák. Jednoty se vyzvou, aby darovaly této knihovně ze svých zásob přebytké výtisky her, zejména těch, které jsou rozebrány.

Sjezdová komise konala schůze 22., 23., 28. května a 5. června. Projednávány přípravné práce sjezdové, avšak když nastaly válečné události na Slovensku, k nimž obrácen jest zájem všeho národa, sneseno k návrhu předsedy komise B. Skály, aby se sjezd i zájezd na Slovensko odložily na příští rok. Tim však nepřestává práce sjezdové komise, která po přestávce prázdninové zahájí opět pravidelnou činnost počátkem září, aby vykonala včas veškeré přípravy ke sjezdu česko-slovenského ochotnictva v r. 1920, jenž bude také jubilejním sjezdem, neboť poslední sjezd konal se před 25 lety při Národopisné výstavě v Praze. Se sjezdem v r. 1920 bude spojena také divadelní výstava, jež má být základem divadelního musea, jehož zřízení ujímá se Matice Divadelní s Ú. M. D. O. Č. Žádáme jednot, aby ve svém obvodu připravovaly se jak ke sjezdu, tak k obslaně divadelní výstavky a již nyní shromažďovaly pro výstavku potřebný materiál, aby mohly pak rychle vyhovět pokynům, jež budou svého času jednotám rozeslány. Doufáme, že sjezd

i výstava budou důstojně representovati česko-slovenské ochotnictvo!

Porady o divadelním zákoně. Dne 26. května došla Ú. M. D. O. Č. výzva divadelního oddělení ministeria školství a nár. osvěty, aby podány byly návrhy k chystanému divadelnímu zákonu, zejména aby bylo přihlédnuto k daným 9 otázkám. Otázky byly rozmnoženy a odeslány 38 okrskům, jednotám a známým pracovníkům. Referent B. Skála zpracoval návrh stěžejních zásad a odpovědi k těmto otázkám; sneseno však vyčkati usnesení společných porad s „Májem“, Maticí Divadelní a Svazem dělnických divadelních jednot. Na rozeslaných 38 dotazníků došlo 10 odpovědí: A. Maněny za Vrchlického okrsek Ú. M. D. O. Č. v Lounech, J. R. Slavíka, řed. div. sp. „Kolár“ v Mladé Boleslavi, jednatele Šafránka za div. sp. „Hálek“ v Nymburce, Jarosl. Balcárka z Vel. Bystřice u Olomouce, prof. V. Daneš z Písku, Cel. Loumy ze Žel. Brodu, Jos. Mervarta t. č. v Bohdanči, K. Pulpytla z Horní Cerekve, V. F. Rudolfa, čestného člena „Kolára“ v Mladé Boleslavi a dra. Ant. Sobotky, advokáta ve Zbraslavi. Je zajímavé, že tyto odpovědi v celku se shodují, mnohdy i slovně, se stanoviskem, které ve svém návrhu zaujal referent Ú. M. D. O. Č., vyznívajice vesměs v požadavek, aby do divadelních poměrů našich uveden byl náležitý, přesný pořádek a určitý řád, který by byl zárukou rozvoje divadelnictví. — Matice Divadelní jednala o věci 30. května. — Se Spolkem spisovatelů-beletristů „Máj“ konáno 6 porad: 28. května, 6., 10., 16., 20. a 24. června, v nichž projednáno dobré zdání o 11 otázkách, daných „Máji“ div. odděl. minist. školství a nár. osvěty. Za Ú. M. D. O. Č. zúčastnili se porad B. Skála (všech šesti), Jos. Špatenka (1), K. Štěpánek (2) a Val. Trousil (3), ve 4 poradách přítomen byl za Maticí Divadelní dr. Fr. Herman. „Máj“ zastupovali: Alf. Breska (v 6 poradách), dr. Jos. Cisler (ve 3), dr. Červinka (v 6) a dr. Müldner (v 5). — Se Svazem dělnických divadelních ochotníků česko-slovenských konaly se 3 porady: 12., 18. a 25. června, další porada stanovena na 3. července. Za Ú. M. D. O. Č. byli poradám přítomni: B. Skála (ve 3), Val. Trousil (ve 3), K. Štěpánek (v 1), R. Weinert (v 1), oml. M. Svoboda; za Svaz: A. Liška (ve 2, v 1 oml.), inž. K. Lörsch (ve 3). — Bylo tedy vykonáno vše, aby otázka divadelního zákona byla všestranně a podrobně projednána a zjednan jednotný postup pro porady u ministeria.

Poplatky za provozovací právo sjednány byly ve schůzi zástupců Spolku čes. spisovatelů-beletristů „Máj“ a Ú. M. D. O. Č. dne 9. dubna 1919 takto: I. Besedy, které nevybírají vstupného z divadelních představení, vypočítají svůj hrubý příjem tak, jako by sál byl úplně vyprodán. Ceny jednotlivých míst určí se dle cen obvyklých v místě, kde Beseda jest. Z tohoto hrubého příjmu odvede se „Máji“ buď 7% nebo 10% z celovečerní hry. Za aktovky nebo překlady poměrně méně dle stupnice sazeb. II. Tvoří-li hra součástku programu, nebo je-li spojena s taneční zábavou, vypočítá se opět hrubý příjem, jako by sál byl vyprodán. Ceny obvyklé v místě. Z takto vypočítaného hrubého příjmu 7% nebo 10%, „Máji“. III. Porádají-li ochotníci divadelní představení ve stálých divadlech, zaplatí spolku „Máji“ stanovenou 7% nebo 10% sazbu sami. Zato „Máj“ se zavazuje, že dopíše divadlům, aby vzhledem k tomuto ustanovení vyměřovala spolkům mírnější poplatky za propůjčení divadla. IV. Ujednáno, že organizování ochotníků v Ú. M. D. O. Č. platíti budou za celovečerní hru 7%, za aktovku 3%, za dvě aktovky 5%, za tři aktovky 7%, za každou další aktovku 2%. Neorganizování ochotníci platíti

budou 10% za celovečerní hru, 4% za aktovku, za dvě aktovky 7%, za tři aktovky 10%, za každou další aktovku nová 2%.

OKRSKY.

Pražský okrsek měl plenární schůzi jednot 6. června. Přítomno bylo 64 zástupců ze 31 jednoty. Předseda okrsku B. Skála vysvětlil, že schůze, jež měla jednati o sjezdě a zájezdě na Slovensko, které byly z vážných důvodů odloženy na příští rok, bude schůzí informační o divadelním zákoně a jiných naléhavých otázkách ochotnických. Poté referuje podrobně o návrhu divadelního zákona, jak byl jím jako referentem Ú. M. D. O. Č. zpracován jednak z povšechného základního hlediska, jednak na základě otázek, daných divadelním oddělením ministeria školství a národní osvěty. Vyzývá, aby rozhovorem a dotazy byly objasněny věci, které by se zdály být nejasnými nebo nedosti odůvodněnými. V debatě po referátě následující promluvil Val. Trousil, R. Weinert, B. Skála, Jindř. Ondrák a j. Z přítomných přihlásili se jednotlivci do pořadatelského odboru sjezdového, který v září zahájí své práce. Jednoty vybidnuty, aby pořádaly představení ve prospěch zájezdového fondu odborového, jak to učinily již „Lubor“ ve Vysočanech a „Mošna“ v Hloubětíně. K návrhu J. Ondráka sneseno posadit dobrovolný sbor kritický proměnit v řádný okrskový soudcovský sbor, do kterého má každá jednotka jmenovati zkušeného svého člena, který by byl ke kritice způsobilý a jeho náhradníka do 15. června t. r. Toto usnesení oznámí se jednotám zvláštním oběžníkem.*)

Obvodní a organizační schůze jednot Pražského okrsku konala se 19. června v Břevnově za hojné účasti a předsednictví V. Trousila. Po referátech Bř. Ludvíka „Cil a organizace divadelního ochotnictva“, R. Weinerta „Sjezd a divadelní výstavka v r. 1920“, B. Skály „Ochotnictvo a divadelní zákon“ následoval rozhovor, v němž promluvil A. Hess, Čada, Klápa, K. Štěpánek, B. Skála, R. Weinert a Val. Trousil a jenž vyzněl v rozhodnutí, jak místní jednoty mají postupovati, aby čelily zpátečnictví a tmářství, jež tu posud hojně bují.

Okrsková rada Pražského okrsku měla schůzi 20. května za účasti 10 členů a 2 náhradníků. Některé jednoty z okrsku posud neposlaly seznamů členských, ač byly opětované urgovány. Sneseno v příští schůzi okrskové rady přeciť seznam jednot a o každé liknavé jednotě zahájit rozhovor, jímž by se ozřejmily příčiny liknavosti.**)

Podána zpráva o společné schůzi delegátů Ú. M. D. O. Č. a Svazu děln. divad. ochotnictva, na níž jednáno o stanovisku k divadelnímu zákonu a docíleno úplné shody v názorech, takže i další společná práce povede jistě k dobrým výsledkům. — Kromě písemné zprávy lidového divadla „Uranie“ a ústní přípovědi řed. Pištěkova divadla nedostalo se z dalších divadel odpovědi k žádosti okrsku, aby se zadávání divadel dělo po předchozím svolení okrsku. — Vzata na vědomí zpráva o obvodové organizační schůzi v Břevnově, konané 19. června. — S povděkem vzata na vědomí zpráva, že ve prospěch okrskového fondu zájezdového složili ochotníci z okrsku z představení „Vojnarky“ za

režie Jos. Špatenky v lesním divadle v Krči konaného (ve prospěch Českého srdce) 150 K, Národní beseda Lubor ve Vysočanech 132-16 K a div. sp. Mošna v Hloubětíně 100 K. Ostatní jednoty nechť následují tohoto pěkného příkladu porozumění pro společnou věc. — Jednotám bylo oznámeno, že mají jmenovati do 15. června své zástupce do okrskového soudcovského sboru. Posud tak učinilo jen několik jednot. Pracovní schůze okrsková zřídila zvl. komisi, která má provést přípravné práce, aby soudcový sbor mohl zahájit svou činnost. — Vzato na vědomí přijetí dram. jedn. Šamberk v Žižkově za člena. — Rozhodnuto, aby se příští schůze okrskové rady konala až v září. — Podána zpráva o finančním výsledku Pippichova večera, který se konal 31. května s přednáškou B. Skály o životě a působení dra Pippicha, po níž sehrány jeho dvě aktovky „Ve věřejném životě“ a „Z české domácnosti“. Dr. Pippich poslal k večeru vřelý telegram. — Pokladní zpráva vykazuje jmění okrsku K 2344-67; kromě toho zájezdový fond má K 1382-16. — Sneseno vypracovati projev pro omezení tanečních zábav, který se podá ministeriu vnitra, školství a národní osvěty, magistrátu a polic. ředitelství; o podporu akce budou požádány významné kulturní instituce. — Bude zahájeno jednání, aby tarif smluvený s „Májem“ za provozovací právo byl jako maximální přijat i jinými divadelními agenturami. — Vzato s povděkem na vědomí, že Ú. M. D. O. Č. sporádáním a rozhojněním příruční knihovny režiséřské chce čelit nezřízeným obchodům s půjčováním knih, které se někde provozují. — Rovněž bude dojednána zahájení již akce s půjčovnými kostýmy, aby organizovaným jednotám byly získány určité výhody. — Schváleno, aby místo letní zábavy k zahájení divadelní sezony 16. září pořádáno bylo okrskem divadelní představení Mahenova „Janošíka“ v divadle „Uranii“. Okrskový režisér připraví návrh na obsazení úloh tak, aby byly dle možnosti obsazeny několika ochotníky, mezi nimiž by se provedlo konkurenční závodění, jež bude provedeno i u úloh, pro něž nebude návrhu režisérova. Pro závodění sestaven soudcovský sbor, do něhož zvoleni Bř. Ludvík, B. Skála, inž. V. Sommer, Jos. Špatenka, K. Štěpánek, Val. Trousil a R. Weinert. Sneseno svolati na 4. července schůzi jednot z okrsku, kde by se rozhodlo o konkurenčním závodění jednotlivých přihlášených. Jednotám pošle se ve věci zvláštní oběžník. — K návrhu J. Ondráka sneseno, aby okrsek pořádal v září režiséřský kurs. Přípravné práce k tomu zařídí předsednictvo okrsku. — Jednotám doporučena účast na vycházce, kterou ženský odbor okrskový pořádá 22. června do údolí Prokopského. — Na vědomí vzat referát Bř. Ludvíka o divad. představení kusu „Románek na horách“ divad. odborem Č. O. B. na Smíchově 17. června.

Památku Ladeckého uctí ženský odbor Pražského okrsku ve výroční den jeho úmrtí 20. července položením věnce z národních obětí na jeho rov na Olšanském hřbitově. Obětiny k tomu účelu přijímá do 15. července kancelář Ú. M. D. O. Č. v Praze-II., Ostrovní 16. Doufáme, že jich bude zasláno hojně, aby památka bývalého starosty Ú. M. D. O. Č. a zasloužilého průkopníka ochotnictva byla uctěna důstojně.

Klicperův okrsek v Hor. Cerekvi konal dne 25. května valnou hromadu, kterou řídil místopředseda Al. Tlapák. Po přednášce delegáta ústředí V. Trousila „O příštích úkolech ochotnictva“ podává jednotel zprávu o činnosti okrsku od jeho založení v r. 1914. Pro válku zastavena byla činnost v 7 jednotách. Schůzi svoláno bylo 5. Založena byla okrsková knihovna čítající nyní 99 her. Podniknuty byly kroky na společné objednávky tisku a krojů, avšak

*) Které jednoty dosud neoznámily jména členů soudcovského sboru, nechť tak ihned učiní, aby mohl se ustavit a počítí se svou prací se zahájením sezony.

**) Jednoty vykonajte tedy do nejbližší schůze okrskové rady svou povinnost a seznamy zašlete!

bezvýsledně, ježto pro neustálé poměry nechtěl se žádný závod vázati smlouvami. Z projektovaného okrsk. představení na paměť 30letého založení Ú. M. D. O. Č. sešlo následkem odřeknutí jednoty Počátecké. K přistoupení za členy okrsku vybidnuto 13 jednot, z nichž jen 2 se přihlásily. V letech 1914—1917 sebráno bylo organ. jednotami 21 her, z nich 15 původních. Dobročinným účelům věnováno bylo K 1180'47, na provozovacích poplatcích zapláceno K 111'—, za knihy K 94'91. Zvoleni byli: předsedou Al. Tlapák z Hor. Cerekve, náměstkem K. Havelka z Počatek; členy okrsk. rady: K. Pulpytel, J. Kalina, J. Hejl, Leop. Paleček, F. Procházk; náhradníky: Jos. Kremlička a J. Doležal; revisory účtů: L. Skála a J. Hojovcová. Ostatní podrobnosti sděleny budou jednotám přímo s formuláři statistiky za uplynulá dvě čtvrtletí r. 1919, které vyplněné okrsku do 15. července zašlete.

Thámův okrsek Ú. M. D. O. Č. v Kostelci n. Lab. konal 29. května v Kostelci n. L. řádnou valnou hromadu za účasti ochotníků z Čakovíček, Kostelce n. L., Mratína a Záp. Po zprávách činovníků a delegátů sdružených divad. korporací rozpráda se debata o rozšíření činnosti okrskové a usneseno vyzvati neorganizované jednoty, aby přistoupily za členy Ú. M. D. O. Č., dále odloučiti jednoty od nás příliš vzdálené, sdružit sousedící ochot. jednoty k pořádání společ. představení a doporučiti jim hojně odebrání časopisu „České Divadlo“. Ve volbách zvoleni: předsedou J. M. Svoboda z Kostelce n. L., místopředsedou J. Pražák z Mratína, jednatelem Fr. Uhlíř ze Záp., pokladní sl. B. Vitásková z Kostelce n. L.; do výboru: A. Kubaška z Čakovíček, J. Hanzlíček z Neratovic, V. Hýbner ze Všetat; náhradníky: Weiss z Kostelce n. L., Ryba ze Staré Boleslavi; revisory účtů: Volprecht z Čakovic a J. Arnold z Brandýsa n. L. Okrsek čítá dnes 17 ochot. jednot.

JEDNOTY.

Louny. Za pochmurného únorového počasí doprovodili jsme svoji Karličku Chotěborskou, osudem tolik pronásledovanou, k večnému odpočinku. Byl to pohřeb, jakých dostává se jen lidem, kteří celý svůj život věnovali veřejnému působení a ohromná účast obecnstva nejlépe dokazovala, jaké oblíbené se naše Karlička těšila. Byla to vzácná, tichá povaha, která neměla mezi ochotníky snad ani jednoho nepřitele. Ochotnický spolek „Tyl“ ztratil v ní nadějnou, pilnou a obětavou herečku, která by měla svoji skromností a svědomitostí býti vzorem všem ochotníkům. Její naivky zůstanou nám i obecnstvu nezapomenutelnými. Obzvláště „Sakura“ v Čečetkově „Sluníčku“ byla její nejzamílovanější úlohou a ještě v posledním týdnu svého žití vyžádala si knížku této hry, aby ještě naposled pokochala se úlohou, která nejlépe odpovídala její povaze. Dotrpěla, avšak v duších našich dlouho zbude vzpomínka na tuto ušlechtilou bytost.

— a.

ZPRÁVY.

Dětská představení v Černovicích u Tábora. Velmi pěkným úspěchem po stránce divadelní produkce mohou se v prvním roce trvání republiky chlubit Černovice. Městečko je malé, má asi 2000 obyvatel, ale ochotníci, Sokolové a děti střídají se v pořádání her tak neúnavně, že průměrně každých 14 dní mají novou hru. Děti dokonce samy daly podnět k dětským představením. Celkem provedeny byly dětmi 3 hry: W. Baldessari-Plumlovské „České srdce“, řízením učitelky F. Koškové a B. Svobodové, žactvo 5. tř. obec. školy sebrálo

ve prospěch školní knihovny „Popelku“ a 22. dubna sebrálo I. tř. měšť. školy Fr. Flose „Nanynku z Týnice“, 25. dubna týž kus opakován na všeobecnou žádost pro „velké“. Hru navcičily učitelky sl. B. Škvorová a E. Vejřvaldová, které se mohou těšiti z opravdu pěkného úspěchu své práce. Hra je vzata z prostředí venkovského a výtečně se hodí pro venkovské děti, které mají tu možnost uplatnění svůj napodobovací talent. Málokteré ochotnické představení dospělých může se chlubit tak pěknou, přirozenou hrou, jako toto představení dětské. Ovšem: děti spíše snesou opravu, opravují a napomínají se samy, jsou přirozené. Mají také vrozený pozorovací a napodobovací talent, který u dospělých je snižen více či méně a proto děti hrají dobře, snad i lépe než dospělí. Černovické děti mohou být se svým úspěchem spokojeny.

M. H—á.

OCHOTNICKÝ RÁDCE.

(V této rubrice chce sbor redakční vyhověti dáním přáním svého členářstva a zodpovídati dotazy, redakci t. l. zasílané, pokud ovšem nepřesahují meze možnosti. Jsou to zejména otázky z oboru provozovacích práv, repertoíru, kostýmů a rekvizit, právnické atd. Zvláštními dopisy odpovídati nelze.)

Likvidační bilanci k 1. březnu t. r., kterou dle nařízení ministeria financí mají spolky předložiti, nejsou povinny předkládati ochotnické jednoty, ježto spolky humánní, kulturní a dobročinné povinnosti této nemají.

Výbornou pomůckou k líčení jest kniha „Masky“, teoretické i praktické pokyny, jak se má herec líčiti. Napsal Vojta Š. Táborský, ilustroval Karel Štafner, akadem. malíř a šéf výpravy Národ. divadla v Praze. Kancelář Ú. M. D. O. Č. v Praze-III., Ostrovní ulice 16, obstará jednotám i jednotlivcům ochotné objednané výtisky této knihy, která bude vbrzku rozebrána, za předm zaslané 4 K za výtisk. Doporučujeme, aby si tuto knihu zavčas opatřili zejména režiséři ochotnických jednot, poněvadž jim podá velmi důkladný a bohatě ilustrovaný návod k líčení, jež jest nejúčinnějším prostředkem k dokonalé představě hrající osoby.

Stanovy jednot pro jednotlivé členy možno objednat u knihtiskárny Vondruška, Spott a spol. v Karlíně, ulice ke Štvanici, která dle objednávky vytiskne též jméno jednoty v záhlaví a účtuje 50 výtisků za K 26'50, 75 výtisků za K 27'80, 100 výtisků za K 30'—, každých dalších 10 výtisků za K —'90.

BIBLIOGRAFIE.

Nákl. J. Otty v Praze: „Přemyslovci“. Hra o 5 dějstvích od Ot. Fischera. Úpravu knihy řídil Jarosl. Benda. Cena neudána.

Nákl. „Ženského Obzoru“ na Král. Vinohradech, Ripská 3: „Ženský Obzor“. Revue českých žen. Rediguje A. Zieglerová. Roč. XVII. č. 1—2. Roč. předpl. K 16'—.

Nákl. Družst. tiskárny (K. Beniško) v Plzni, Škodova ul. 23: „Česká satira“. Čís. 1—7. Red. Fráňa Sedlák. Předpl. i s pošt. čtvrtl. K 5'20.

Nákl. „Organisace čes. herectva“ v Praze-III., Vodičкова 32: „Divadelní svět“. Měsíčník, věnovaný otázkám div. a sloužící zájmům „O. Č. H.“ Roč. VI. č. 5—6. Celoroční předpl. K 5'—.

Nákl. „Jednoty pro péči kulturní a hospodářskou“ v Praze-I. (exped. St. Minařík, Smíchov, Tichá ulice č. 9): „Siegfried Kapper“ od dra Jana Krejčího. Brožura jubilejní. Cena neudána.

Z redakce. Opět jsme musili odložití hojně materiálu do čísla příštího, jež vyjde v září.

JEVIŠTĚ

všech soustav dodává speciální
atelier pro malbu divad. deko-
rací, stavby a zařizování jevišť

JAROSLAV ČERNÝ,

absolvent stát. školy kreslířské,

HORA KUTNÁ

*Rozpočty a plány technického zařízení
zdarma. — Návrhy a modely franko.*

Loutková divadla v moderním a praktickém
provedení s ochozem a s oblouk. sufitami,
s dveřmi, jimiž loutky procházejí.

Původní novinka!

Právě vyšlo!

Právě vyšlo!

Manželské duetto.

Veselohra o 3 jed. — Napsal Pavel Rudolf.

Nejúspěšnější původní veselohra poslední
doby, plná bystrého vtipu a neodolatelných
situací. — Málo osob, vděčné role a jediná
dekorace pokojová zaručují hře úspěch
zvláště na ochotnických jevištích.

Cena 3 K 60 h (bez každé další přírážky).

☛ Dále upozorňujeme, že vyšlo právě
2. vydání známé hry oblíbeného autora
Emila Trévala:

VÁLKA BOHŮ.

Drama o 3 děj.

Cena K 5.—.

Obě tyto novinky obratem expeduje
— knihkupectví —

Pavel Nešněra v Mladé Boleslavi.

PŮJČOVNA DIVADELNÍCH A MAŠKARNÍCH OBLEKŮ

Umělecko-průmyslový závod

„THALIA“,

půjčovna divadelních a maškarních obleků,
dříve Bossnerová,

PRAHA-II., PERŠTÝN 18

„U Sladkých“, dříve Hynek Frída

nabízí ctným ochotnickým jednotám veškeré výpravy
k divadelním představením v bezvadném provedení:
antickém slohovém, historickém, moderním, ku slavnostem
v přírodě rázu selského, k představením dětským
v pohádkových výpravách, k večírkám, causeriím,
kabaretům a t. d.

Zařizování jevišť, jednotlivé dekorace, kaširované věci,
kostimy všeho druhu, maškarní obleky jednotlivě, celé
skupiny v nádherném provedení, ve velkém výběru
vždy na skladě. Výroba nových kostymů přesně podle
míry na objednávku. — Vlásenky, krepy, líčidla a t. d.

Založeno r. 1870.

Telefon 5892.

OCHOTNÍKŮM vřele doporučujeme K SEHRÁNÍ:

ČASOVÉ NOVINKY.

Návrat českého legionáře. Hra o 3 jedn. Napsal Karel Fořt. (4 ž. a 9 m.) K 3.—.

V příboji. Hra ze současn. života o 3 děj. Napsala Anna Regnerová. (9 ž. a 6 m.) K 240.

Kostnické plameny. Historická hra o životě a utrpení Mistra Jana Husi ve 3 obr. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 8 m.) K 3.—.

Navždy svoji. (Rudý květ.) Efektivní hra sociální o 3 jedn. Napsal Xaver Jager. (5 ž. a 13 m.) K 180.

Protekce. Sociál. drama ze současného života o 5 jed. Napsal Halla-Klatovský. (5 ž., 9 m.) K 240.

CELOVEČERNÍ HRY SE ZPĚVY.

Noční manévry. Voj. vaudeville o 3 jedn. Napsal Xaver Jager. Hudbu složil E. Starý. (5 ž. a 7 m.) K 240.

Děti Žižkova aneb Dítě lásky. Lidová hra se zpěvy a tanci o 5 jedn. Napsal Karel Fořt. Hudbu složil E. Starý. (9 ž. a 10 m.) K 240.

Paruka. Veselohra se zpěvy o 3 jedn. Napsal Halla-Klatovský. Zpěvní vložky složil B. Kundera. (3 ž. a 7 m.) K 180.

Šipy Amorovy. Fraška se zpěvy o 5 jedn. Napsal P. Fingal. (7 ž. a 10 m.) K 240.

CELOVEČERNÍ VESELOHRY.

Obnažené duše. Veselohra o 3 jedn. Napsal Karel Piskoř. (3 ž. a 8 m.) K 240.

Na vysoké strání. Veselohra o 3 dějstvích. Napsal Fr. Hlavatý. (6 ž. a 7 m.) K 3.—.

Minulost pana rady. Fraška o 3 jedn. Napsal Pavel Rudolf. (6 ž. a 5 m.) K 3.—.

Kosové. Čtyřakt. veselohra. Napsal J. F. Karas. (4 ž. a 8 m.) K 2.—.

Cizáci. Veselohra o 3 jedn. Napsal P. Fingal. (6 ž. a 8 m.) K 3.—.

Červená sedma. Veselohra o 3 jedn. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 5 m.) K 2.—.

Čečetkovy libánky. Fraška ve 4 jedn. od K. Laufse. Přeložil a upravil Fr. Picko. (7 ž. a 6 m.) K 240.

Svatební cesta do Itálie. Veselohra o 3 jedn. Napsal Eugen Bartoš. (5 ž. a 9 m.) K 240.

Pardon. Veselohra o 3 dějst. Napsal Eugen Bartoš. (4 ž. a 8 m.) K 240.

VÁŽNÉ HRY CELOVEČERNÍ.

Mrak. Drama o 3 jedn. Napsal Karel Scheinpflug. (4 ž. a 3 m.) K 240.

Hrany. Drama o 5 jedn. Napsal Petr Fingal. (5 ž. a 11 m.) K 3.—.

Na rodné hroudě. Drama o 4 děj. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 8 m.) K 2.—.

Redaktor. Tragikomedie o 3 děj. Napsal Fr. Šorm. (3 ž. a 6 m.) K 240.

Spodní proud. Hra o 4 dějst. Napsal Ferd. Písecký. (8 ž. a 16 m.) K 2.—.

Ženy, které potkáváme. Pět výjevů ze života mladého muže. Napsal K. Mašek. (18 ž. a 22 m.) K 3.—.

Vítězství lásky. Obrázek ze života vesnického lidu o 3 jedn. Napsal J. Černý. (4 ž. a 9 m.) K 240.

Sňatek z lásky. Obraz ze života o 3 jedn. od A. Baumbergové. Přeložil Fr. Picko. (5 ž. a 9 m.) K 240.

Potopa. Historická hra o 6 obr. Dle H. Sienkiewiczze napsal Xaver Jager. (2 ž. a 11 m.) K 240.

Pravá láska. Dialog o 3 děj. Napsal R. Bracco. Přeložil K. Mašek. (4 ž. a 3 m.) K 240.

Ivánkovo štěstí. Báchorka o 4 obr. Napsal F. Strejček. (12 ž. a 3 m.) K 240.

Psyche. Salonní hra o 3 děj. Napsal Ivo Vojnovi. Přel. J. Hudec. (8 ž. a 9 m.) K 240.

Kantor čaroděj. Hist. činohra o 3 jedn. s proměnou. Napsal Ant. Schulz. (1 ž. a 10 m.) K 2.—.

Šťastný král. Pohádka o 4 obr. Napsal Pavel Rudolf. (7 ž. a 15 m.) K 2.—.

Acharit. Královské drama o 5 jedn. Napsal K. Piskoř. (8 ž. a 20 m.) K 3.—.

Hra o srdce. Komedie o 3 děj. Napsal Bedř. Vrbský. (1 ž. a 9 m.) K 3.—.

Za živou vodou. Pohádková hra o 5 jed. Napsal P. Fingal. (5 ž. a 18 m.) K 150.

HRY JEDNOAKTOVÉ.

Manželská věrnost. Napsal R. Nešvera. (3 ž. a 1 m.) K 120.

Padesátka. Napsal K. Horák. (5 ž. a 11 m.) K 180.

Romantika. Napsal K. Piskoř. (1 ž. a 4 m.) K 120.

Houby. Napsal P. Jantar. (2 ž. a 2 m.) K 1.—.

Stávka Penátů. Napsal P. Fingal. (3 ž. a 4 m.) K 120.

Lapky. Napsal P. Fingal. (2 ž. a 6 m.) K 120.

Nos. Napsal Eug. Bartoš. (3 ž. a 2 m.) K 120.

Manželská komedie. Napsal Em. z Lešehradu. (1 ž. a 2 m.) K 150.

Jitro. Napsal St. Kovanda. (3 ž. a 4 m.) K 150.

Královní omyl. Napsal V. Skoch. (4 ž. a 2 m.) K 3.—.

Eldorado. Napsal K. Engelmüller. (1 ž. a 3 m.) K 120.

Kosa na kámen. Napsal J. J. Kraszewski. (2 ž. a 3 m.) K 180.

Rodina. Napsal Em. z Lešehradu. (3 ž. a 3 m.) K 120.

Ceny tyto jsou bez jakékoliv další přírážky.

Nakladatel FR. ŠVEJDA, Praha VIII.

Telefon č. 5740.

ORGÁN MATICE DIVADELNÍ
A ÚSTŘEDNI MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKO-SLOVENSKÉHO.

Rukopisů nevyžádaných nevracíme. Listy přijímají se jen frankované. Zvl. dopisy redakce neodpovídá.

Majitel, nakladatel a vydavatel Matice Divadelní v Praze. — Odpovědný redaktor dr. Č. KLIER v Praze-II., Vojtěšská 7. — Knihárně Vondruška, Spott a spol. v Karlíně.

Vychází jednou měsíčně mimo červenec a srpen. — Předplatné ročně K 6.—, poštou K 6.50. Jednotlivá čísla K 1.—. — Dopisy pro redakci přijímá dr. Č. KLIER v Praze-II., Vojtěšská 7. — Administrace jest v kanceláři Ú. M. D. O. Č. v Praze-II., Ostrovní (Smetanova) ulice 16.

Ročník III.

V PRAZE DNE 25. ZÁŘÍ 1919.

Číslo 7.—8.

JAROSLAV BOROTÍNSKÝ:

J. K: TYL V BOUŘLIVÉM ROCE 1848.

Vzpomínka časová..

Naše české divadlo, o jehož vzkříšení před více jak stotřiceti lety pečovali zvláště bratři Thámové, hrálo vynikající úlohu v dobách, kdy o naši národní obranu se jednalo; divadlo bylo nám vždy vzpruhou k dalšímu zápasu na poli kulturním a jelikož znamenalo jistý viditelný a hmotný úspěch české věci, bylo nám také nedocenitelnou pobídkou k další činnosti, stalo se semeništem vřelých vlasteneckých pocitů, od nichž k úplné obrodě českého národa nebylo již daleko. Že divadlo české tak mocně a suggestivně působilo na mysl tehdejších lidí, a že den po dni získávalo je víc a více pro věc svatou, to je zásluhou mnohých buditelů a zápasníků tehdejších, mezi nimiž na prvním místě stojí J. K. Tyl, muž neobyčejně nadšený, horlivý a příčinnivý. Tyl byl prvním průkopníkem osvětové práce mezi lidem českým a buditelem českého vlastenectví v těch dobách, kdy toho nejvíce u nás bylo třeba. Práci buditelskou a lidovýchovnou konal Tyl jako spisovatel opravdu lidový, jako český novinář, ale hlavně jako herec a divadelník bohem posvěcený. Tyl byl vlastním tvůrcem českého divadla a prací celého svého života, plného svizelů a bojů, vybudoval první a nejpevnější základy českého divadla, aby toto sloužilo nejen zábavě, ale především poučení a vzdělání českého lidu. Tyl přišel v době, kdy účast pro divadlo zvláště v Praze se neobyčejně rozmáhala a Tyl vedle Klicpery platil za nejpłodnějšího českého dramatika

oné doby. Doba předbřeznová, kdy Tyl slovem a perem snad nejvíce ze všech českých lidí pracoval pro probuzení idejí vlasteneckých a humanitních, byla prostoupena úplna absolutismem, jímž pověstný Metternich a později generál Windischgrätz chtěli krotiti národy. Tyl nedal se však nikdy zastrašit, neklesal nikdy na duchu; i když národ jej začal podezírat z neuměléckých snah, stejně bil se za své ideje jako kdy před tím. Revoluční hnutí r. 1848 nacházelo všude úrodnou půdu, není divu, že Tyl stál v první řadě těch bojovníků, kteří dovolávali se práv národních a svobody. Žízeň po svobodě zmocnila se sedláka utlačovaného robotou jako měšťáka a inteligenta, trpícího násilnictvím vlád a policejním špiclováním. Sedlák žádal v první řadě zrušení roboty a volnosti na svém majetku, měšťák svobody občanské. Když byl zřízen Svatováclavský sbor (11. března 1848), byl do něho povolán i Tyl. Horečnou činnost vyvíjel i v národním, demokratickém sboru „Svornost“, kde byl setníkem v I. setnině. Také mezi členy slovanského sjezdu čteme jeho jméno v III. sekci českoslovanské. Když vyvoláno bylo svatodušní povstání, zúčastnil se Tyl v přípravách obranných a proto byl udán policií. Policejní ředitelství zjistilo, že celá řada barikád byla postavena k rozkazu Tylovu a že pomocnicemi mu byly i jeho manželka a švagrová, dále studenti a Jan Nevařil, syn rolníka z Babic u Votic (Praha č. 279), který byl ozbrojen puškou.

Tyl vystupoval ve sbor. stejnokroji „Svornosti“ a lidem na ulicích ukazoval, jak mají stavěti barikády. Pro tyto činy jako účastník slovanského sjezdu, který měl nejceněnější úmysly revoluční odtrhnouti Čechy od Rakouské říše i vůdce davu a odboje byl udán a povolán k 23. září 1848, aby se zodpovídal z činů mu připisovaných. Leč Tyl čtvrtý den churavěl (měl chrlení krve) a tak se k líčení nedostal. Když pak císařem Ferdinandem Dobrotivým tčedlena byla vše-

obecná amnestie, zastaveno bylo veškeré vyšetřování, tedy i proti Tylovi, jeho manželce, švagrové a všem spoluvinníkům. Tyl uvítal toto revoluční hnutí, neboť přinášelo českému lidu volný rozvoj a život.

Tyl byl mučedník ideálu, věřící v sílu a vítězství věci své, byl z význačných křisitelů našeho národa, nezdolný v krutém zápasu s životem, pevný a neohrožený národní buditel, jehož nutno dnes po zásluze vzpomenouti.

□□□

ZA NOVÝ DIVADELNÍ ZÁKON.

V předešlém čísle pojednali jsme stručně o stěžejních zásadách pro nový divadelní zákon. Pokládáme nutným tento článek doplniti zněním dobrého zdání Ústřední Matice divadelního ochotnictva česko-slovenského, které bylo podáno společně se Svazem dělnického divadelního ochotnictva československého, a dobrého zdání Matice Divadelní.

Dobré zdání Ú. M. D. O. Č. zní:

K návrhu divadelního zákona
(č. j. 22.192/2365 n. osv.)

S přílohou.

V Praze dne 7. července 1919.

Ministeriu školství a národní osvěty!

Ústřední Matice divadelního ochotnictva česko-slovenského mileráda vyhovuje výzvě z 21. května 1919 a prohlašuje, že jest ochotna účastniti se příprav a jednání o vydání divadelního zákona. Dovoluje si podati zatím povšechná přání, vyhrazujíc si při jednání, za něhož bude teprve možno seznati celou konstrukci zákona, podati příslušné návrhy ústně nebo písemně. Jest litovati, že se Ústřední Matici divadelního ochotnictva československého nedostalo souboru vše ch otázek, jež byly předloženy jednotlivým zájemníkům,

V. Š. TÁBORSKÝ:

Vzpomínky na zahájení her v Národním divadle.

(Dokončení)

My „statisté“ měli jsme však ještě jiné vlastní zábavy: měli jsme divadlo či spíše divadla v divadle a to ve velké společné šatně pro nás určené. Ovšem s počátku, nežli jsme do této velké šatny dospěli, dosti často se stalo, že jsme zbloudili do jiných místností, buď do šaten „sboristů“ neb „sboristek“, ujišťuji, že nikoli úmyslně, i do místností baletek a podobně. Mně samému přihodilo se — a bohy beru za svědka, že bez úmyslu — že jednoho krásného dne či večera odcházaje opozdiv se do šatny, vrazil jsem náhle do šatny — ó bohové zastřete svou tvář — nebo bohové zastřete mne — či chraňte můj zrak, bych neoslepl — vrazil jsem do šatny solistek-baletek, když právě... ó nymfy krásné — kr... Leč ani vteřinku netrvalo moje ztrnutí... už jsem se řítit zpět, vrážaje do živých i neživých...

Nad garderobou měla tehdy čestný dozor jedna z našich nejlepších primadon, slečna Ehrenbergová

(v té době byla už starší, hlas měla však dosud mladistvý — v Libuši zpívala za scénou žnečku vedle slč. Laušmanové), jež byla velmi bedlivá a přísná i opatrná na šatstvo úplně nové. Kdysi žertem prohodil jeden z kolegů: „Do takových hadrů máme se oblékat?“ (košile, haleny selské byly z hrubého plátna, aby zdály se realistickými). To slyšíc, slečna Ehrenbergová nasadila lorgnon a zvolala se zlobou: „Co, pane, naše Národní má hadry? To je hanba!“ Mladík zapáliv se odtáhl s dlouhým nosem. My udobřili jsme slečnu a ráda odpustila, zvěděvši, že tak jen z bujného žertu se vyjádřil, aniž tím co myslel...

V šatně společné byly prováděny všemožné produkce: sokolské, pěvecké, herecké; tam byly zkoušeny svaly „Sokolů“, tam byly přednášeny zpěvy, tam chlubili se příští adepti svými hlasy, svými orgány. I různé žertovné deklamace, kuplety i kvarteta a sbory byly přednášeny, vděčných posluchačů v různých hloučcích bylo vřdycky dosti. Také napodobení přednesů herců Národního divadla v známé baladě s výraznou větou „zdvihněte tu rukavici, poctivou já příjmu seč“, ovšem nechybělo. Naš plavovlasý, všemi oblíbený posluchač filosofie

poněvadž teprve potom bylo by dobře možno seznati vzájemnou kontinuitu jejich a učiniti si celkový názor o struktuře zákona. Neboť je nesporno, že se jednotlivé otázky a zájmy prostupují, křížují, doplňují vzájemně a že velmi záleží na tom, aby celé dílo zákonné, jež má udávati směr jistě na dlouhou dobu, mělo ráz jednotný a sestaveno bylo s hledisek, jež by vyhovovala pokud možno všem zájemníkům. Neznajíce všech otázek, můžeme se zatím omeziti jen na povšechné vyjádření stanovisek, kterým by měl divadelní zákon vyhovovati a na zodpovídání otázek daných Ústřední Matici divadelního ochotnictva česko-slovenského.

Shledávali jsme však nutným, abychom přece seznali další otázky, jichž zodpovědění si ministerium školství a národní osvěty přeje, jakož i abychom poznali názory jiných zájemníků, vstoupiti s nimi ve společné jednání. Konali jsme proto úřady s „Maticí Divadelní“, se „Spolkem českých spisovatelů-beletristů „Máj“ a se „Svazem dělnického divadelního ochotnictva česko-slovenského.“ Tyto porady velmi přispěly k vyjasnění různých stanovisek, takže umožní jistě zkrácení porad, zamýšlených ministeriem. Zpoždění našeho dobrého zdání, jehož návrh zpracoval náš referent ve 2 dnech po došlé výzvě ministeria a k němuž jsme si zvláštními dotazníky vyžádali též mínění osvědčených pracovníků a znalcův ochotnických, vysvětluje se těmito společnými poradami, ale nebude jistě věci nijak na škodu.

Přiložené návrhy k divadelnímu zákonu, jež předkládáme společně se „Svazem dělnického divadelního ochotnictva česko-slovenského“ jakožto výsledky vzájemných úřad a které v některých bodech vyjadřují i výsledek úřad s „Maticí Divadelní“ a se „Spolkem českých spisovatelů-beletristů „Máj“, jsou obsírnější, nežli snad bývá zvykem při podávání dobrých zdání. Domníváme se totiž, že nový divadelní zákon neomezí se jen na několik byrokratických příkazů, jako tomu bylo u starého rakouského divadelního řádu z 25. listopadu 1850, ale že bude řešiti věc důkladně a po všech stránkách. Očekáváme také, že bude upuštěno od obvyklé rakouské metody, kterou se sdělávaly zákony, jimž pro stručnost a nejasnost i neurčitost rozuměli jen právníci, a ještě ne všichni, nýbrž jen zapracovaní odborníci specialisté, ale že zákon bude sice rozsáhlejší, zato však jasný a srozumitelný i laikům jako plnoprávným občanům republiky. A i kdyby mnohé z našeho dobrého zdání bylo odkázáno do průvodních předpisů k zákonu, ve kterých snad bude nutno jednotlivé věci ještě rozvésti, doufáme; že jsme nekonali práce marné, která by nenalezla pozornosti kompetentních činitelů, když jsme se snažili, abychom otázku divadelního zákona jakožto věc pro řádnou organizaci kulturního působení divadla neobyčejně významnou, probrali pokud možno do všech podrobností.

Pavel N. to také uměl! Touto výraznou větou byl charakterisován pevný, hrdinný přednes Slukovův, sladký, krasořečnický přednes Seifertův, britký, rychlým spádem a náhlým zvláštním protažením ukončením věty známý přednes Bittnerův, syková, protahovaná pathetická řeč Šímanovského, doprovázená vrtěním hlavy i prodlouženým konečným slovem séééč... Napodoben byl komický přednes Mošněv, dobrácký přednes Frankovského, i „tatin-kovský“ Chramostův.

Z některých přednášečů byli později herci, z některých adeptů pěvců známí později operní zpěváci — a nemýlím-li se, byl mezi těmito i černovlasý, kudrnatý, buclatý, červenolící mladíček „Benvoglio“, nynější režisér Národního divadla Polák.

A tak i jinak jsme se bavili vespolek, i s členy „Sboru“, kteří nás již kostymovaní navštěvovali; častěji musil inspicient na nás i vícekrát zvoniti, ba i pro nás poslati. I jiné kratochvil se tropily.

„Hola“, napadla kdysi jednomu z přátel mých bujná myšlenka: za pomoci jiných už byl přinesen kostým „obrněnce“, „rytíře“. „Dolů s tím selským hávem“, poručil mně — jenž vždy jako menší,

slabší v kostym selského hochy se oblékl — a nežli jsem se vzpamatoval, už mne za všeobecného veselí svlékali z tohoto kostymu a hned zas oblékali do jiného těžkého, rytířského, „žoldněřského“. Můžete si představit, jak jsem vypadal — v brnění, s helmou na hlavě a pro větší „dojem“ se skřípcem na nose! Já jim ovšem radosti nekalil. Pyšně vykračoval jsem jako „rytíř“ dlouhými kroky po šatně a pak ze šatny za doprovodu a jásoť ostatních. Na jeviště dovedli mne až k vozu „Husitův“, kde seděla „Husitka“ balerina slečna Laová, pletouc, jako obyčejně, dokud bylo možno — punčochu. Bylať ač starší, u všech pro svou bodrost a dobrosrdečnost oblíbena. S veselostí mne přilála a sundavši mně helmu, počala mě vytahovati za vlasy na vůz — ovšem když viděla, že druzi mě již sami tam vyzdvihovali. Za povelu Kolárova k počátku hry bylo rázem vše v nejlepším pořádku, já jsem zmizel a „ztratil se“ mezi „rytíři“...

Kdysi ke mně poslali Mošnu, jenž s humorem bodře mě oslovil: „Děláte mně prý konkurenci, příteličku?“ a smál se bodře na celé kolo. Nezůstal jsem v rozpacích: „Ale kde pak, mistře,“ odvětil jsem v zápětí, „to, co vy máte za nehtem malíčku,

Za své dva zástupce k poradám o divadelním zákoně jmenuje Ústřední Matice divadelního ochotnictva česko-slovenského starostu spolku Karla Štěpánka, profesora na Král. Vinohradech, Nitranská 28, a starostova náměstka Bohdana Škálu, učitele ve Vysočanech.

Z výkonného výboru Ústřední Matice divadelního ochotnictva česko-slovenského:

Em. Jíra,
gener. tajemník.

Bohdan Škála,
referent.

Karel Štěpánek,
starosta.

Příloha tohoto podání obsahuje:

Návrhy k divadelnímu zákonu.

(Společné dobré zdání „Ústřední Matice divadelního ochotnictva česko-slovenského“ a „Svazu dělnického divadelního ochotnictva česko-slovenského“ k výzvě ministeria školství a národní osvěty z 21. května 1919 č. j. 22.192/2365 n. osv.)

Podrobnivše výzvu ministeria školství a národní osvěty zevrubným úvahám a poradám, shledáváme nejvýš nutným, aby nový divadelní zákon vyhovoval těmto stěžejním zásadám:

I. Učiniti z divadla vsutku *školu života*, která by doplňovala a rozšiřovala povšechné školské vzdělání a byla tak vydatnou složkou kulturní práce v lidu, dorostu i mládeži.

II. Z toho důvodu musí být nezbytně *tendence divadla vzdělavací*, i když se tak diti má formou zábavy; sluší tedy odstraniti a nepřipouštěti do divadla nic frivolního a sprostého, co by lid a mládež zesurovovalo a znemravňovalo.

III. Poněvadž divadlo má býti všeobecně vzdělavací institucí, na jejímž rozkvětu a účelném všeobecném rozšíření musí záležeti všem činitelům, kteří jsou povoláni pracovati k rozvoji a rozhojnění lidové kultury, vyplývá z toho povinnost pro všechny tyto činitele, zejména tedy pro stát, školské i politické úřady státní, pro samosprávné úřady okresní, obecní a pod., pro obce, spolky a korporace se vzdělavací tendencí, aby *zřizování a provádění divadla všemožně podporovali hmotně i mravně*.

IV. *Obcím* nechť jest uložena *zákonná povinnost*, aby se postaraly o *zbudování lidovýchovných domů*, které by vedle jiných místností nutných pro vzdělání občanstva, dorostu i mládeže (jako jsou knihovna, čítárna a pod.) měly divadelní sál, opatřený řádně zařízeným jevištěm s příslušnými dekoracemi a rekvisitami a potřebnými místnostmi pro šatny, konání

nemám já ani v celém těle“. „No, no,“ pravil Mošna spokojen a podav mi ruku odcházel, usmívaje se...

Naši herci s námi rádi pohovořili, vždyť mnozi z nich tehdy v našich kruzích, při častěji v té době pořádaných „akademích“ — účinkovali. Byliť to zvláště paní Sklenářová-Malá, paní Maruška Bittnerová, páni Seifert, Slukov, Mošna a j. a j. ...

Náš velký počet začal se pomalu tenčiti. Bylo to zvláště při hrách v znovuzřízeném Národním v r. 1883. Kolárovu bystrému zraku nic neušlo.

Mnozí páni, jen aby mohli býti na jevišti, přistrojovali se, jak jen byla k tomu příležitost, hned na počátku hry za „osoby“, které měly vystoupiti teprve v třetím jednání neb i teprve na konec hry (tak na příklad, nemýlím-li se, za mnichy v Smetanově „Čertově stěně“ a pod.). To Kolárovu ystrému zraku — snad mu to bylo i doneseno — neušlo. I nařídil přísně, by na jevišti takové „osoby“ nesměly se pohybovat a jiní, kteří již své úlohy odbyli, měli se do té doby převléknouti.

Pomalu byli přibíráni opět placení statisté a my akademikové a ostatní jmenování zmizeli jsme s „prken“ divadelního světa, vstupující jeden po druhém na jiná prkna divadla světového, v život.

Dnes zestárli jsme zatím „pořádně“. Z veselých mladíků stali se vážní starší i staří mužové — mnozí z nich zaujímají dnes vážená i vynikající místa společenská i v národě. . . Kolik z nich odešlo asi již na věčnost? A ti, co zde zbyli, zda vzpomínají dnes také na ony krásné dny, jež prožili jsme jako „statisté“ v naší zlaté kapliče? A z herců a pěvců oné doby? Nejsou zde snad již jen Seifert, Chvalovský, Krössing, pí. Kavalářová. A což ony mladistvé dámy a hezké sboristky i baletky, s nimiž mládež akademická a ostatní flirtovala? Budouť z nich již asi starší, tlustounké dámy, matinky i babičky! Vzpomínají též? ...

Tak často, když sedávám nyní v hledišti, myslím si: zda tuší obecnstvo, co práce a námahy dají ty vypravené scény, jimž se obdivuje, zda tuší, jaký život je tam za kulisami, jaké odehrávají se tam často veselé scény za scénou (bohužel někdy i trapné, zjevné i skryté)? Ale také přemýšlím, zda odehrává se tam ještě také tak veselý život, pln bodrého humoru, veselí i vlasteneckého nadšení, jako tehdáž při otevření našeho Národního divadla? Sotva asi, sotva ...

schůzí, zkoušek atd. O udržování a zvelebování divadelního sálu a jeho příslušenství budiž pečováno ročními přiměřenými subvencemi, zařazenými do obecního rozpočtu, jakož i poplatky za propůjčování sálu k divadelním a jiným podnikům. Vystavěti lidovýchovný dům s řádným divadelním sálem bude povinný obce s nejméně 2000 obyvateli; obce menší mohou se spojití a zbudovati lidovýchovný dům několika blízkým obcím společně. Vzoré plány lidovýchovných domů a divadelních sálů vydá ministerium školství a národní osvěty. Lidovýchovný dům budiž střediskem kulturního vzdělání mimoškolního, jako škola je střediskem vzdělání školního. Poněvadž lidovýchovný dům bude sloužiti všemu občanstvu, nechť také všechno občanstvo spatřuje v něm zařízení nejvyšší potřebné a důležité, jež zasluhuje všestranné podpory.

V. Aby bylo postaráno o *řádně vzdělaný dorost herecký*, buďtež aspoň v Praze, v Plzni, v Brně, v Ostravě a Bratislavě, po případě i v jiných vhodných střediscích, zřízeny řádně vypravené *státní školy herecké* a pro ochotnictvo pořádaný státem *vzdělávací kursy ochotnické, režisérské* a p. v místech komunikačně vhodných. Úspěšné absolvování státní školy herecké a vykonání zkoušky herecké opravňuje k vystupování na divadlech stálých, družstevních a kočovných, úspěšné absolvování kursu ochotnického a vykonání zkoušky ochotnické k vystupování na divadlech ochotnických, vykonání zkoušky režisérské k řízení divadla ochotnického. Zkoušky herecké vykonávají se před zkušebními komisemi, zřízenými při státních školách hereckých, zkoušky ochotnické a režisérské před zkušebními komisemi okresními, jmenovanými ústřední organizací česko-slovenského ochotnictva. Snahy hercův a ochotníků po vyšším vzdělání a po seznání divadel zahraničních buďte podporovány *státními stipendii cestovními a studijními*.

VI. Česko-slovenské divadlo pěstuj v prvé řadě povinně *původní tvorbu dramatickou* a z tvorby cizí, zvláště slovenské, díla, vynikající opravdovou cenou uměleckou. Díla mladých autorů divadelních, která nemohou býti vypravěna na jevištích velikých divadel, buďte provozována na scéně zkušební, aby byla seznána jejich hodnota a aby se neznámým autorům a začátečníkům dostalo podpory a povzbuzení.

VII. Účelné provádění zásad zpředu uvedených vyžaduje řádné *organisace úřadů dohlédacích*, opatřených náležitou mocí výkonnou.

Organisace těchto úřadův obsahuj:

A. *Divadelní oddělení ministeria školství a národní osvěty* jakožto instanci nejvyšší, jež by soustřeďovala veškeré obory divadelního podnikání a řídila je ve smyslu všeobecně uznaných zásad, uvedených ad I-VI. Pro jednotlivá odvětví divadelní buďte tu zřízeny řádně vypravené referáty, jejichž řízení budiž svěřeno vždy zkušeným a zapracovaným odborníkům jednotlivých odvětví, tedy referáty:

1. pro divadla stálá a družstevní,
2. pro divadla kočovná,
3. pro divadla ochotnická,
4. pro kabarety a podobné podniky.

Jednotlivé referáty buďte dle svého rozsahu vypraveny potřebným počtem výkonného personálu. Referáty provádějí řádnou statistiku, dávají iniciativní podněty v oboru své působnosti, bdí nad prováděním divadelního zákona a případných jiných nařízení, udržují styk s dramatickým spisovatelstvem a jeho institucemi, vykonávají dozor nad hereckými školami a kursy i nad zkouškami hereckými a ochotnickými, podporují tvůrčí činnost spisovatelskou radami, podněty a vypisováním cen na nejlepší práce tvorby dramatické, bdí nad působností divadelních agentur, půjčoven kostýmů, uměleckým rozvojem umění dekoračního a maskérského atd.

Poradním sborem divadelního oddělení ministeria školství a národní osvěty jest *státní divadelní rada*, složená ze zástupcův interesovaných korporací, na 5—6 let jimi volená a potvrzovaná ministeriem školství a národní osvěty. Působnost státní divadelní rady vymezí se zvláštním jednací řádem, který vypracuje divadelní oddělení ministeria školství a národní osvěty a jež doplní, opraví a schválí plenární schůze státní divadelní rady.

B. *Divadelní oddělení okresní* pro okres zastupitelský při okresním úřadu politickém. Tomuto oddělení náleží bdíti nad prováděním ustanovení divadelního zákona a příslušných nařízení v okrese. Tu by se soustřeďovalo a provádělo vše, co se tkne divadelnictví v okrese. Divadelní oddělení okresní spravuje odborník, jemuž náleží zejména účelné řízení divadelního ruchu v okrese, vedení statistiky, dozor nad divadelními odděleními obecními a p. Aby zaručena byla náležitá kontrola nad peněžním hospodářstvím divadel, nad odváděním výtěžkův účelům dobročinným a poplatků z práv provozovacích, vydává okresní

divadelní oddělení listky na jednotlivá místa v divadelních místnostech divadlům stálým, kočovným i ochotnickým, kabaretům a p. za poplatek režijní s přírážkou, která je určena k hrazení vydržovacích nákladů divadelního oddělení. Při tom jest přípustno určité procento listků volných. Měsíčně provádí se zúčtování s jednotlivými divadelními podniky. — Poradním sborem divadelního oddělení okresního budiž *divadelní rada okresní*, složená ze zástupcův interestů v okrese a jimi na 5—6 let volená. Jednací řád pro divadelní rady okresní schvaluje a vydává divadelní rada státní.

C. *Divadelní oddělení obecní* při úřadě obecním, jemuž náleží bdíti nad místními divadelními podniky, aby odpovídaly ustanovením zákonným a prováděly se v intencích vzdělavacích. Divadelnímu oddělení obecnímu spolu s poradním sborem jeho, *místní divadelní radou*, volenou na 5—6 let divadelními institucemi a korporacemi s tendencí vzdělavací, náleží dozor nad divadelním sálem, jevištěm a jeho příslušenstvím, divadelní knihovnou a pod. Instrukce pro divadelní oddělení obecní a pro místní divadelní radu vydá divadelní oddělení ministeria školství a národní osvěty spolu se státní divadelní radou. —

Vytknuvše takto stěžejní zásady, kterým má nový divadelní zákon odpovídati, dovolujeme si k speciálním otázkám v dopise ministeria školství a národní osvěty z 21. května 1919 uvedeným, odpověděti toto:

Ad 1. *Divadla ochotnická, stálá, družstevní, kočovná, kabarety a podobné podniky povolují se jen za podmínek, jež zaručují, že působnost jejich ponese se skutečně směrem, který sleduje všeobecně prospěšný cíl divadla, totiž zvýšení úrovně lidové kultury.*

Provozovati *divadla ochotnická* povoluje se okresním úřadem politickým jen řádně dle jednotných vzorných stanov zřízeným spolkům a jednotám ochotnickým, jež jsou organisacemi nevýdělečnými a jejichž předním úkolem jest pěstovati umění divadelní. Vzornými stanovami bude určeno, který jest nejmenší počet členstva ke zřízení spolku potřebný. Ochotnický spolek musí býti členem ústřední organizace česko-slovenského ochotnictva a plniti přesně úkoly jemu přidělené, jinak mu může býti provozování divadelních představení odňato. Organizace, jejichž vlastním úkolem není pěstovati divadlo, mohou provozovati divadelní představení jen prostřednictvím ochotnické jednoty, když tato k tomu svolí a když účel představení jest určen všeobecným dobrem. Představení příležitostná (studentská, sokolská, dělnická, obranných jednot a j.) povolují se jen za souhlasu místní divadelní rady, která tento souhlas udělí po slyšení místního ochotnického spolku nebo výkonného výboru ochotnických jednot; při tom dlužno přihlížeti hlavně k účelu, významu a podnětu, z něhož snaha vychází. Kde není ochotnické jednoty, budiž slyšena okresní divadelní rada. Zakládání divadelních odborů, kroužků a pod., čímž by se obcházel ustanovení o zakládání ochotnických jednot, se nedovoluje. Členové ochotnických jednot nesmějí provozovati divadlo profesionalisticky a vystupovati za plat na jevištích ochotnických, stálých anebo kočovných divadel na úkor herců z povolání. V obcích přes 1000 obyvatelů může býti připuštěno zřízení více jednot ochotnických nežli jedné, je-li toho nutná potřeba prokázána. Tato potřeba prokazuje se po slyšení posavadních jednot ochotnických a po slyšení místní divadelní rady. Jejich dobré zdání budiž směrodatným úřadům při povolování nových jednot. Ochotnické jednoty, je-li jich v jednom místě několik, utvoří společný výkonný výbor s rovnocenným zastoupením všech jednot, kterýžto výbor rozhoduje o pořadí, ve kterém se divadelní představení jednot mají konati a bdí nad tím, aby se řádně prováděla ustanovení zákona divadelního a příslušných nařízení. Ve věcech sporných rozhoduje obecní divadelní oddělení spolu s místní divadelní radou a nedojde-li k obapolnému smírnému narovnání, okresní divadelní oddělení spolu s okresní divadelní radou. Dozor nad představeními ochotnickými vykonává místní divadelní rada.

Divadla stálá a družstevní povolují se v místech, kde jsou předem zaručeny podmínky dobré jejich existence, tedy zejména samostatná, všim potřebným vypravená a předpisům stavebně-technickým, bezpečnostním a policejním vyhovující budova, počet obyvatelstva místa a nejbližšího okolí, jenž by zaručoval přiměřenou návštěvu divadla aspoň po dobu obvyklé divadelní sezony, po případě po celý rok. Povolení ke zřízení stálých divadel, jakož i k pořádání divadelních představení v místnostech, k účelu tomu zvlášť určených, udílí v prvé stolici zemský (krajský) politický úřad, z jehož rozhodnutí lze se odvolati k ministeriu školství a národní osvěty. Garancie finanční může poskytnouti stát, okres, obec anebo družstvo. Divadlo stálé musí býti vedeno odpovědným ředitelstvem, v němž vedle výkonných členů ředitelstva (ředitele, dramaturga, kapelníka) buďte zastoupeni dramatičtí spisovatelé, herci i zřizenci divadla volbou jednotlivých zájemníků. Mimo

to jmenuje státní divadelní rada pro každé stálé divadlo zvláštní uměleckou komisi, v níž budete rovnocenně zastoupeni dramatičtí spisovatelé a herečtí praktikové. Úkolem komise jest kontrolovati správu divadla, aby všechny zájmy zákonem, nařízeními a instrukcemi chráněné nebyly poškozovány. Zevrubná působnost komisi vymezí se zvláštní instrukcí. Svá pozorování a návrhy oznamuje komise státní divadelní radě. Výroční účty divadla zkoumá referát divadelního oddělení ministeria školství a národní osvěty pro divadla stálá a družstevní, jenž může pro tento obor utvořiti zvláštní odbor revísní. Minimální platy členů divadla stanoveny budou dle náležitě vyšetřených místních poměrů divadelním odborem ministeria školství a národní osvěty po návrhu jeho referátu pro divadla stálá a družstevní, při čemž musí býti přihlíženo k tomu, aby všem členům divadla bylo zcela umožněno věnovati se svému povolání s láskou a chutí bez obav o řádné zabezpečení existence, přiměřené stavu, který má vykonávati důležité poslání kulturní. Rovněž musí býti postaráno o starobní a invalidní zajištění členstva divadla, jakož i o jeho pojištění proti úrazům a nemocenské.

Divadla kočovná povolují se pouze podnikatelům, kteří se vykáží náležitou odbornou i mravní kvalifikací, potřebnou k řízení divadelní společnosti a dostatečným kapitálem provozovacím. Koncesi podnikatelskou uděluje zemský (krajský) politický úřad, z jehož rozhodnutí lze se odvolati k ministeriu školství a národní osvěty. Kvalifikace k řízení divadelní společnosti prokazuje se zvláštní odbornou zkouškou před zkušební komisí, jmenovanou státní divadelní radou; v této komisi budete zastoupeny všechny obory divadelní dle příslušných referátů divadelního oddělení ministeria školství a národní osvěty. Podnikatel jest povinen složiti u stolice povolující 50.000 jednotek příští česko-slovenské měny jako jistotu. Tato jistota jest určena k případnému zabezpečení jakýchkoli závazků, plynoucích z provozování divadelní živnosti, jako na př. plnění platů personálu, autorských práv a příspěvků sociálního pojištění atd. Zvláštním nařízením bude ustanoveno, jak a kde má býti peněžitá záruka uložena, kým má býti spravována, kterak mají se z ní povolovati výplaty, jakož i jak má býti postaráno o doplnění této záruky na její původní výši. Majitel koncese jest povinen osobně řídit svou společnost a tedy bydleti v místě, kde se tato společnost právě zdržuje. Je nepřipustno, aby kdo byl činným hercem u některého stálého divadla a současně koncesionářem divadla kočovného. Koncese nelze převáděti na osobu jinou. Posavadní koncesionáři jsou povinni splniti podmínky tohoto zákona do 3 let od počátku jeho působnosti. Členstvu kočovných společností divadelních musí býti vyhrazen vliv na vedení společnosti a na její repertoar. Minimální platy členů divadel kočovných stanoví divadelní oddělení ministeria školství a národní osvěty po návrhu jeho referátu pro divadla kočovná. Také musí býti postaráno o starobní a invalidní zajištění členstva, jakož i o jeho pojištění proti úrazům a nemocenské. Dozor nad divadly kočovnými vykonává místní divadelní rada.

Povolování *kabaretů* a podobných podniků, jež udílí zemský (krajský) úřad politický a jako odvolací instance ministerium školství a národní osvěty, třeba omeziti na nejmenší míru. Toliko ve velikých městech jest přípustno povoliti kabarety, je-li předem zaručena jejich vpravdě umělecká úroveň, která ani při karikatuře a satíře nesmí pozbývati literární ceny a vybroušeného švihy, jež nesmějí klesati na nízkou úroveň davových šantánů s výstředními výkony, dráždicími smysly posluchačstva. Šantány takovéto nízké úrovně a kočovné kabarety povolovati jest vůbec nepřipustno. Spíše lze přihlížeti k tomu, aby se zřizovaly *lidové zpěvní síně*, ve kterých by obecnstvo tříbilo svůj vkus na vzorně přednášených písních vlasteneckých, národních i příležitostných, v nichž by se pěstoval slušný humor lidový bez triviálností v podobných podnicích dnes obvyklých. Řádně řízené lidové síně pod náležitým dozorem mohly by velmi mnoho vykonati, aby v náš lid navrátila se bývalá zpěvnost a aby v něm ožila dobrá píseň národní. — Dozor nad kabarety a lidovými zpěvními síněmi vykonává místní divadelní rada, již dlužno předkládati včas programy k umělecké cenzuře a kontrole.

Ad 2. *Jak vymeziti divadlům právo provozovací, jejich různé povinnosti k dramatickým spisovatelům, překladatelům a textům her:* Každé divadlo jest povinno opatřiti si napřed k provozování hry původní i přeložené svolení toho, kdo má právo toto povolení uděleti. U jednot ochotnických třeba si vyžádati tohoto svolení alespoň 5 dnů přede dnem představení, u divadel stálých, družstevních, kočovných a kabaretů dává se svolení smlouvou, dříve ujednanou mezi autorem neb jeho zástupcem a divadelním podnikem. Předvádění prací již dříve otištěných a k účelům kabaretním přizpůsobených předpokládá zvláštní dohodu podniku kabaretního s autorem neb jeho zástupcem, bez jehož svolení jest jakákoli změna, recitace, zhudebnění, zdramatisování nebo zfilmování vyloučeno.

Poruší-li kdo tato ustanovení, dopouští se přečinu, který se tresce dle ustanovení zákona o právu autorském. Doporučuje se zostriti předpisy zákona o právu autorském takto: Kdo vědomě a opěťovaně aspoň třikrát v témže roce beze svolení autora nebo jeho právních zástupců provozuje veřejně dramatické dílo, může býti zbaven práva řídit divadlo (u divadel stálých, družstevních a kočovných); jde-li o provinění toto u spolku, může býti tento spolek rozpuštěn.

O výši honoráře za provozování dramatického díla platí tato pravidla: Je-li zvláštní smlouva mezi autorem a divadlem, platí ustanovení této smlouvy. Pro divadla a podniky, kde není smlouvy, jsou platna ustanovení minimálního tarifu, sjednaného mezi oprávněnými zástupci autorů a zástupci různých divadelních podniků. Ustanovení tohoto minimálního tarifu mohou býti občas po žádosti kteréhokoli z interestedů obapolnou úmluvou znovu upravena a poměrům přizpůsobena. O provozování her autorů zemřelých platí ustanovení zákona o právu autorském. Provozovací poplatky z děl, jejichž produkce jest dle zákona autorského volna, plynou do zvláštního fondu, který jest určen k podpoře dramatických spisovatelův a jejich pozůstalých a jehož správu vede ministerium školství a národní osvěty.

Povinností divadel, jak již bylo řečeno ve stěžejních zásadách, jest pěstovati původní tvorbu dramatickou, ve druhé řadě překladovou z literatur slovanských a národů přátelenských a teprve ve třetí řadě překlady autorů jiných národností; vždy však třeba přihlídati k věcem literárně a umělecky cenným. Produkce velkých stálých, družstevních a ochotnických divadel nechť vykazuje ročně aspoň $\frac{2}{3}$ her literatury původní a $\frac{1}{3}$ her překladových, u divadel kočovných alespoň $\frac{1}{2}$ her literatury původní. Z tohoto pravidla připouští se toliko tehdy výjimka, jde-li o soustavné předvedení dramatické literatury toho kterého národa soustavnými cykly divadelními.

Vymezení poplatků za provozování her přeložených stane se dle smluv o reciprocitě, které budou uzavřeny s jinými státy, při čemž budiž pravidlem, že úhrnný poplatek autorský i překladatelský nesmí převyšovati poplatek za provozování děl původních.

Jakákoli změna textův i nadpisů divadelních her je vyhrazena pouze autorovi nebo jeho právním nástupcům. Zejména nepřipustna a trestna je změna nadpisů nebo jednání osob, jde-li o zřejmé oklamání obecnosti, jako by šlo o hru jinou.

Ad 3. *Poměr divadel ochotnických k divadlům kočovným, jež v městech hrají a k divadlům stálým*: Vzájemný poměr divadel vůbec představujeme si jako poměr nejužšího přátelství, které bez rozlišování na jednotlivé obory má společně pracovati k jednomu cíli: ke zlepšení a většímu zhodnocení divadla. Proto tam, kde jsou dva či tři druhy divadel, musí býti mezi nimi navázán styk, kterého třeba užiti k podpoře cílů, všem divadlům společných, k propagaci divadla mezi obecností a p. Kde v divadelních sálech lidovýchovných domů budou hráti divadla kočovná, tam budiž v zimní saisoně vyhrazen představení ochotnickému aspoň měsíčně jeden vhodný den (na př. sobota nebo neděle) a budiž členstvu ochotnického divadla poskytnuto možnosti ke zkouškám na toto představení. V saisoně letní budiž užito divadla k ochotnickým představením dle dohody ochotnických jednot nebo jejich výkonných výborů s ředitelstvími kočovných divadel. Nedojde-li ke smírné dohodě, rozhodne místní divadelní rada.

Kde jsou divadla stálá, budiž ochotnictvu aspoň čtyřikrát do roka poskytnuto příležitost, aby provedlo ochotnické představení ve stálém divadle. Jinak budiž obec povinna, aby se ochotnictvu postarala o divadelní sál, kterého by mohlo pravidelně užívati ke svým produkcím.

Přátelskému poměru velmi by prospělo, kdyby na divadlech ochotnických vystupovali častěji herci z povolání a na divadlech kočovných a stálých vynikající ochotníci.

Ad 4. *Jak mají ochotnická divadla nakládat se svými příjmy a jaké závazky mají k dobročinným účelům*: Příjmy ochotnických divadel rozděluje se tak, že části jejich má býti užito pro organizační potřeby (organizační příspěvek ústředí, předplatné na divadelní časopisy, občasné brožury, knihy a p.), části k rozhojnění divadelní knihovny, části jakožto příspěvku obci ke zvelebení divadelního inventáře nebo k zakoupení divadelních potřeb přímo, konečně pak části k podpoře společných kulturních podnikův obecních nebo národních, sbírek a pod. Poměr jednotlivých částí stanoví dle místních potřeb okresní divadelní rada k návrhu místní divadelní rady, při čemž budiž hleděno k tomu, aby z každého představení odváděn byl společnému účtu určitý příspěvek, jakož i k tomu, aby některé části netrpěly újmami a dostalo se jim nutného přidělu. Zejména přiděl na potřeby organizační budiž tak vymezen, aby úplně stačil i pro nepředvídané zvýšené výlohy. Za povinnost ochotnických jednot se pokládá, aby pořádaly některá představení

ve prospěch organizačních a kulturních úkolů svého ústředí, některá představení pro lid a mládež bezplatně (nutnou režii v takových případech nechť uhradí obec) a některá ve prospěch dobročinných účelů místních nebo všeobecných. Místní dobročinné účely určuje místní divadelní rada, dobročinné účely všeobecné státní divadelní rada, v případech nalahavých divadelní oddělení ministeria školství a národní osvěty. Vyúčtování takových představení náleží předložití místnímu divadelnímu oddělení obecnímu, které ryzí výnos určenému účelu odvede.

Ad 5. *Má-li být a jaká má být censura, kdo ji má provádět*: Provádění censury posavadním způsobem budiž zrušeno. Nemá smyslu, poněvadž je závislým na úsudku jednotlivcově, který vždy nepodává záruky, že jest jednak dokonalým znalcem věci, jednak úplně nestranným kritikem a soudcem. Censura budiž sice zachována, ale omezuj se pouze na to, aby vytýkala věci, jež by se v dramatických pracích přičily státní integritě a byly po stránce morální a kulturní nebezpečny.

Aby bylo zachováno pokud možno jednotné, rovnoměrné a tedy poměrně nejspravedlivější měřítko, budiž censura vykonávána censurním odborem při divadelním oddělení ministeria školství a národní osvěty. V censurním odboru mějtež své zástupce s hlasem rozhodujícím a ve stejném počtu stát, dramatičtí spisovatelé a divadelní praktikové (herci z povolání i ochotníci). Veškerá dramatická díla rukopisná nebo tištěná předkládají se tomuto censurnímu odboru, který vydává ve Věstníku ministeria školství a národní osvěty pravidelný měsíční seznam her pro jeviště schválených i zakázaných. Odvolání z nálezu censurního odboru děje se ke státní divadelní radě. Díla v seznamu censurního odboru pro jeviště schválená nepotřebují již žádné censury další a odpadá tedy předkládání textů okresním úřadům politickým při oznámeních divadelních představení. Díla dramatická doposud vydaná buďte postupně censurním odborem přehlédnuta a v seznamu přípustných nebo zakázaných her uvedena. Seznam her buď tak upraven, aby sloužil praktické potřebě divadelní; obsahujž tedy vedle názvu hry jméno autorovo resp. překladatelovo, druh divadelní tvorby, počet jednání, počet osob mužských a ženských i dekorací, nakladatele a cenu. Seznam her budiž číslován postupnými čísly, jejichž uvedení stačí při oznámeních divadelních představení okresním úřadům politickým.

Ad 6. *Jak se má uspořádati organizace veškerého ochotnictva česko-slovenského*: Každý ochotnický spolek musí býti členem ústřední své organizace a to tak, že spolky, zřízené na třídním podkladě sociálně-demokratickém, musí se přihlásiti za členy „Svazu dělnického divadelního ochotnictva česko-slovenského“, ochotnické spolky ostatní za členy „Ústřední Matice divadelního ochotnictva česko-slovenského“. Veškeré ochotnické jednoty zastupitelského okresu utvoří okrsky „Ústřední Matice“ nebo „Svazu“ pro určitý okres. Budou-li zřízeny kraje, okrsky jednotlivých krajů sdruží se v krajské jednoty. Veškeré krajské jednoty celé říše utvoří řečená ústředí česko-slovenského ochotnictva. Tato ústředí jsou úřady uznanými a ve výkonné moci podporovanými representanty česko-slovenského ochotnictva, jeho mluvčími vůči úřadům, korporacím a veřejnosti; starají se svými kanceláři a svým vnitřním zřízením o rozvoj a rozkvět ochotnictva, o zjednání různých výhod ochotnictvu i o sledování cílů, jež jsou pro ochotnictvo vůbec směrodatnými. býti totiž hledaným a náležitě respektovaným článkem kulturní práce lidové. Ústředím dostává se státní subvence k provádění úkolův organizačních a všestranné podpory úřadův republiky v jejich snahách. Pro řešení společných otázek, pro společnou reprezentaci a hájení společných zájmův ochotnictva utvoří obě ústředí ochotnická společný výkonný výbor, jenž je mluvčím a tlumočnickem společných usnesení. Také v jednotlivých krajích utvoří krajské jednoty a v jednotlivých okresích okrsky společné výkonné výbory, které se řídí instrukcemi, vydanými společným výkonným výborem ústředním.

Vedle obou ústředí česko-slovenského ochotnictva stará se hlavně o literární zájmy ochotnictva „Maticе Divadelní“, jejímž účelem jest pečovati o kulturní zájmy českého divadelnictví, šířiti a prohloubiti uvědomění o jeho významu, podporovati původní dramatickou a odbornou literaturu a sdružovati spisovatele, výkonné i odborné znalce a přátele dramatického umění.

Ad 7. *Jaký dozor vykonávají úřady na práci divadelní*: O úředním dozoru na práci divadelní pojednáno jest ve stěžejních zásadách zpředu uvedených pod č. VII. Sluší dodat ještě, že statistika, kterou provádějí obecní a okresní divadelní oddělení a z jejichž dat sestavuje se v divadelním oddělení ministeria školství a národní osvěty statistika celková, obsahovati musí úplný přehled veškeré práce divadelní všech oborů, rozdužené dle těchto oborů. V každém oboru buďtež uvedena zejména tato data: výčet divadelních her původních, výčet divadelních her přeložených, návštěva představení, hrubý příjem,

vydání, ryzí příjem, kterým účelům byl ryzí příjem odveden, kolik bylo předepsáno na provozovacím právu a pod.

Ad 8. *Jakou povinnost mají města ke zřizování, udržování a podpoře divadel:* Uvedeno jest ve stěžejních zásadách ad IV. Výjimky z ustanovení zákona o povinném zřizování lidovýchovných domů připouštějí se pouze tam, kde již dnes jsou zřízeny Národní a dělnické domy, jejichž zařízení odpovídá požadavkům, jež budou předepsány pro lidovýchovné domy a kde je zaručeno, že nebudou divadelní představení spojována s prodejem lihových nápojů. V obcích s národními menšinami budiž též postaráno o lidovýchovné domy pro tyto národní menšiny. Po případě lze za takové domy prohlásiti menšinové Národní nebo dělnické domy. V každém případě jest však obec povinná, starati se příslušnými a počtu národní menšiny odpovídajícími položkami v obecním rozpočtu o podporu divadelního umění stejně jako jiných potřeb kulturních. Ve větších městech je přípustno vedle společného lidovýchovného domu nebo stálých divadel po slyšení místní divadelní rady prohlásiti za způsobilé i jiné místnosti pro divadelní představení, odpovídají-li arci předpisům stavebně-technickým, bezpečnostním a policejním a je-li zaručeno, že divadelní představení nebudou spojována s tanečními zábavami a s prodejem lihových nápojů. Nelze-li se vyhnouti tomu, aby za divadelní sály byly prohlášeny místnosti spojené s hostinským zařízením, budiž policejními předpisy postaráno o to, aby majitelé takových místností nemohli znemožňovati činnost divadelní soustavným pořádáním tanečních zábav, tanečních hodin a jiných podniků, které nepřispívají ke zvýšení lidového vzdělání, ale naopak aby divadelní představení měla přednost před takovými druhy zábav.

Ad 9. *Která jiná ustanovení mají býti do zákona pojata:* Do zákona buďtež pojata ještě tato ustanovení:

1. *Návštěva divadelních představení, která nejsou výslovně určena pro mládež, jest dětem do 15 let bezpodmínečně zakázána*, a to i v divadlech stálých a kočovných, zvláště také v divadle Národním, které bývá navštěvováno dětmi velmi hojně. Častá návštěva divadelních představení velmi podporuje u dětí nemírné požitkářství, činí je předčasně zestárlými, blaseovanými. Třeba však pamatovati na to, aby pro děti a dorost byla pořádána občasné povinná a pokud možno bezplatná představení pouze jim určená a aby i děti samy divadlo hrály. Rovněž buďte podporovány snahy po zřizování divadel loutkových, maňáskových a bramborových, jež mohou děti slušně pobaviti a obveseliti.

2. *Spojovati divadelní představení s tanečními zábavami jest přísně zakázáno.*

3. *Projevy souhlasu nebo nesouhlasu za hry velmi ji ruší; doporučuje se proto, aby veškeré projevy za hry byly zakázány a aby i všechny ostatní projevy v divadlech, obzvláště organisované a placené klaky, byly omezeny.*

4. *Podpora domácí tvorby dramatické nesmí se omezovati jen na naši říši, ale musí být učiněna co nejdříve opatření, aby byly uzavřeny smlouvy o ochraně práv autor-
ských a provozovacích zejména s Jugoslavií a Polskem a pak i se všemi ostatními státy kulturními.*

5. *Veliké reformy potřebuje divadelní kritika, resp. zpravodajství o divadlech v den-
ních a krajských listech. Tak, jak dnes je toto zpravodajství pěstováno, je to více méně osobní sport jednotlivců, který se neřídí určitými, všeobecně uznanými pravidly, ale zakládá se ponejvíce na náladě, osobní zaujatosti nebo předpojatosti vůči jednotlivým autorům, divadlům nebo hercům a dle toho naše t. zv. kritika je mnohdy ubohá; nevěnuje často pozornosti domácí tvorbě, nepovzbuzuje mladých, slibných talentů, vyplňuje sloupce novin přechasto zbytečným filosofováním, které odvádí od věci, jež se obvykle odbude několika frázemi, ze kterých si vybrat může kdo co chce. Reforma kritiky a zpravodajství dala by se provésti tím, že by se kritikové vychovávali jednak na jevišti, jednak pilným studiem ve kritických školách, v nichž by se důkladně seznámili s dějinami divadla všech dob i s kritickými dějinami velikých umělců literárních i reprodukčních a s jejich tvorbou, jednak studiem divadla a herců v jiných zemích. Pokládáme za přední povinnost česko-slovenské divadelní kritiky, aby si bedlivě všímala domácí tvorby dramatické, aby jí věnovala největší pozornost a zejména aby povzbuzovala, pobízela mladé autory a neodrazovala jich od tvůrčí práce úplnou nevšímavostí nebo ironisováním jejich výtvorův i aby si všímala bedlivě nových, zdravých, pokrokových myšlenkových proudů. Žádáme, aby kritika byla spravedlivá, věcná a pravdivá.*

6. *Pokládáme nejvyšším nutným, aby mezinárodními smlouvami byl zaručen neomezený
rozvoj česko-slovenských ochotnických jednot zahraničních, zejména ve Vídni i aby za-
bezpečeny byly vzájemné jejich styky s ochotnictvem v Česko-slovenské republice.*

Ke konci vyslovujeme přání, aby bylo brzy přikročeno k *revisi ustanovení zákona o právu autorském za naší součinnosti.*

V PRAZE dne 7. července 1919.

Referent:

Bohdan Skála.

Za Ústřední Matici divadelního ochotnictva česko-slovenského:

Em. Jíra,

generální tajemník.

Karel Štěpánek,

starosta.

Za Svaz dělnického divadelního ochotnictva česko-slovenského:

Josef Trojna,

sekretář.

Josef Beneš,

starosta.

„Matice Divadelní“ podala ministeriu školství a národní osvěty toto dobré zdání, zpracované referentem drem Fr. Hermanem:

„Matice Divadelní“ jednala ve svých poradách o novém zákonu divadelním a hledíc k předloženým jí otázkám, usnesla se na tomto posudku:

Z několika předložených otázek nelze si utvořit obrazu toho, co bylo a co nebylo ministeriem zařaděno do osnovy divadelního zákona. Kdyby byla bývala dodána korporacím hotová osnova zákona, bylo by formulování odchylek a doplňků snadnějším a nové návrhy byly by přehlednější. Také pro porady se zástupci korporací doporučujeme, aby bylo jejich základem již určité schema hlavních ustanovení zákona, aby tak v jednání byl určitý pořad a soulad možný. — Bude nejprve nutno dobře roztržiti z celého množství návrhů to, co náleží do zákona a co do prováděcího nařízení a do instrukcí vnitřních. Zákon sám musí jasně a přesně stanovit zásady, podle kterých se bude řídit činnost všeho divadelnictví, a které musejí hledět ke všem zájmům uměleckým, výchovným, stavovským a správním. V rámci těchto zásad vydá potom ministerium prováděcí nařízení a instrukce již za spolupůsobení státní divadelní rady, která bude moci podrobně zpracováti organismus v duchu zákona i podle požadavků zájemníků.

Divadelní zákon má v prvé řadě vysloviti a vymeziti zásadu o moci a působení veřejné správy v divadelnictví. Ujímaje se tohoto oboru výchovy lidu, musí vysloviti určitá pravidla a hranice jako ve školství, podle kterých jej vyhrazuje správě veřejné (státní, zemské, okresní a obecní), nebo jej ponechává vedení soukromému, družstvu nebo spolku.

Pro zájem veřejný jsou důležitými umělecké ústavy jednak reprezentující všechn národ před cizinou i doma, jednak tvořící pro určité oblasti stálá střediska dramatického umění a nabývající svou uměleckou povahou i rozsahem provozování patrnější význačností, která může působiti na vývoj uměleckých směrův i na rozvoj literatury a reprodukčního umění. Takové stálé ústavy divadelní měly by býti podřízeny přímo státu nebo zemi.

U ostatních nutno uložit obcím a okresům péči o divadla v jejich obvodech, pokud je jich pro výchovu lidu třeba, a konečně nutno stanovit rozsah veřejného dohledu na všechny divadelní podniky, které nejsou řízeny správou veřejnou.

Dozor a působení orgánů státních nemůže býti ponecháno výhradně byrokracii, která i v naší republice bude vždycky tělesem lpícím na formě, i když bude provanuta duchem moderního demokratismu. Všechn náš politický i správní system buduje se na vůli a součinnosti lidu, a proto i v otázkách uměleckých musí býti stejně postupováno, aby byla chráněna svoboda umění, nezávislost tvoření a nejširší rozvoj národních sil uměleckých — to všecko pod veřejnou kontrolou, aby byla vyloučena úřední jednostrannost a jednosměrné působení jednotlivcův ovládajících toto ústrojí. V umění nemůže se ovšem uplatňovati politika a zejména v umění divadelním nemohou rozhodovati kruhy nijak nezúčastněné.

Proto trváme zvláště na tom, aby složení státní rady divadelní odpovídalo těmto požadavkům a aby nebylo ponecháno její sestavení libovůli státního úřadu. Divadelní zákon ať stanoví počet členů, kteří by byli voleni odborovými korporacemi a vládou potvrzeni. Při tom dlužno rozeznávati korporace spisovatelské, umělecké a odborné od korporaci stavovských. V prvé řadě jde o zájmy kulturní. Otázek stavovských nebude řešiti ani zákon divadelní, ani ministerium osvěty. Nebylo by však ani v tom směru námitek,

aby se do divadelní rady dostali také zástupci stavovšti, protože by přinesli praktické zkušenosti. Nám nejde tu o uplatnění určitých spolků, nýbrž o zásadu, která vyplývá ze všech poměrů dnešní doby. Námitka velkého počtu a těžkopádnosti mnohočlenné divadelní rady není tak silná, aby tuto zásadu zvrátila. Nebylo by závady, aby se stanovila určitá kvalifikace povolaných korporací, po případě by mohly býti odborně seskupeny. Kdyby však bylo přijato naše sňanovisko, které hledí hlavně ke korporacím nestavovským, pak by jistě jejich počet nebyl tak veliký, aby ohrozil snadné a rychlé řízení.

Rovněž trváme na tom, aby ve všech stálých divadlech byly zavedeny umělecké komise, jmenované k návrhu státní divadelní rady, které by kontrolovaly správu divadla tak, aby žádný zájem chráněný zákonem, nařízením anebo instrukcí nebyl poškozen. V tomto zařízení vidíme nejvydatnější způsob veřejné kulturní a sociální kontroly.

K jednotlivým otázkám nám předloženým odpovídáme:

1. a 8. — (Jak upravit poměr mezi dramatickými spisovateli nebo překladateli a divadly. — Jak mají divadla zacházeti s texty a nadpisy divadelních prací.) — Poměr mezi spisovateli a divadly upravuje po většině zákon o právu autorském. Divadelní zákon nechť přísně stanoví, že nikdo nesmí hry provozovati beze svolení autora nebo překladatele, po případě jejich zástupců. Hry buďtež provozovány v prvé řadě původní, pak slovanské a pak cizí; vždy však budiž přihlíženo ke hrám cenným. — Měnití text a název dramatické práce beze svolení autora budiž zakázáno. Autorovi budiž vyhrazen vliv při studování premiery.

2. (Poměr mezi divadly stálými a jinými.) — Otázka tato není dosti jasná. Vzhledem ke stejnému účelu všech divadelních podniků měla by býti vyloučena nekalá konkurence a výsadnost jednoho oproti druhým. Jinak dlužno pěstovati vzájemnost.

3. a 7. (Jaká má být a má-li být cenzura. — Jak se má a má-li se provádět cenzura.) — Cenzura budiž zavedena, ale jen potud, aby bránila integritu státu a mravnost. Provádění censury budiž svěřeno centrálnímu úřadu censurnímu při ministeriu, který by sestával ze zájemníků státu, divadel a autorů. Odvolání z jeho rozhodnutí by vyřizovala státní rada divadelní. Censurní úřad nechť měsíčně oznamuje ve Věstníku censurované hry. Tím by se ušetřilo mnoho práce úřední, protože by odpadla cenzura úřadův okresních, a bylo by tu dodrženo stejnoměrné měřítko a větší odpovědnost.

4. (Smluvní poměr mezi správami divadel a personálem.) — Otázky této — dle našeho názoru — nelze řešiti v divadelním zákoně.

5. Rovněž starobní a úrazové zaopatření herců náleží do zákonů všeobecného pojištění.

6. (Jaká pravidla lze vyslovit vzhledem k cizině ve vývozu a dovozu her.) — Ochrana autorských práv v cizině budiž zajištěna zvláštními smlouvami, které buďtež uzavřeny nejdříve s Jugoslavií a s Polskem a pak s ostatní spřátelenou cizinou. Pro dovoz cizích her budiž stanovena podmínka, že cizí autoři mají míti své zastupitelství na území naší republiky.

9. (Které jsou povinnosti divadel při účelech dobročinných.) — Všem divadlům budiž uložena povinnost, aby určitý počet her (zejména u divadel stálých) byl věnován účelům dobročinným. Účty z těchto představení buďtež předkládány okresní politické správě, u které může správa dobročinného fondu do nich nahlédnouti. Totéž platí i u představení dobrovolně ve prospěch některého účelu dobročinného pořádaného. Při těchto představeních nebuďtež dovolena zbytečná vydání ani volné lístky.

10. (Povinnosti měst ke zřizování, udržování a podpoře divadel.) — Otázka tato souvisí se zásadní otázkou divadel ve veřejné správě. Tam, kde není stálých divadel, nechť města podporují divadla spolková a družinová, a z kočovných taková, která vyhovují kulturním požadavkům. V rozpočtech obecních budiž zařaděna ročně částka subvenční na divadelnictví.

11. Ustanovení o stavbě, zařízení a osvětlení divadel náležejí do stavebního řádu. Dosavadní zkušenosti však dosvědčují, že bezpečnostní opatření — zvláště u stálých divadel — jsou velmi nedostatečná a že veřejné orgány dohlédací hověly spíše zájmům podnikatelů, než zájmům veřejným.

12. Mimo věci v úvodu uvedené navrhuje do divadelního zákona ještě tyto:

a) Divadelní zákon nemůže přehlédnouti činnosti divadelního ochotnictva, které v národním a kulturním životě vykonalo a vykonává velké služby. Budiž uznána jeho organizační, samospráva za součást zákonem chráněného a podporovaného divadelnictví, a vládě budiž uloženo, aby z úřední povinnosti morálně i hmotně podporovala její působení a rozvoj.

b) V předložených otázkách postrádáme také důležitou instituci divadelních kritiků, kteří jsou soudci, rádci a vůdci autorův, umělcův i obecnstva. Divadelní kritik však je považován správami divadel za nutné zlo, nebo i přítěž, a proto s ním tak jednají. Zákon měl by stanoviti povinnost divadelních správ k divadelním kritikům, aby se tito nemusili doprošovati o volný vstup a nebyli vystaveni nedůstojné neochotě. Ovšem toto právo by náleželo pouze povoláním kritikům denních a odborných časopisů.

c) Konečně upozorňujeme také na poměr divadla k dětem. Zákon by měl stanoviti určitý věk, do kterého je přístup do divadla dětem vůbec zakázán (vyjímajíc představení pro děti) a navrhuje věk do 14 let. Není třeba ličiti, že divadlo působí na nedozrálé mládí a nevyvinutého ducha zlobně. Také zákony školské měly by tu zasáhnouti, protože dle zkušenosti pouhé policejní předpisy nestačily. Zato vše, čeho může dítěti poskytnouti divadlo v představeních pro děti a dětmi hraných, budiž pojato do předpisů, které upravují lidovýchovný úkol divadla.

Svémi zástupci k poradám o divadelním zákoně jmenuje Matice Divadelní svého předsedu JUDra Čenka Klieera v Praze-II., Vojtěšská 7, a jednatele JUDra Františka Hermaňa v Praze-II., Podskalská 3. —

Tato dobrá zdání byla doručena zástupci Ú.M.D.O.Č. a Svazu dělnického divad. ochotnictva B. Skálovi a inž. K. Lörsem 12. července v ministeriu školství a národní osvěty prof. Jindř. Vodákovi, s nímž v dlouhém rozhovoru pojednáno o otázkách, souvisejících s divadelním zákonem.

ČESKÁ DIVADLA.

Národní divadlo. — Tovární prázdniny. Hra o 3 děj. Anglicky napsal Stanley Houghton. V překladě a režii Karla Muška. Vypravil Josef Wenig. Premiera 18. června. — Hrou o ničem, nebo bezvýznamným obrázkem z kterési anglické domácnosti bylo by možno nazvati hru Houghtonovu. Allan Jeffcote, syn zámožného vlastníka tkalcovny, vyjede si na výlet s tovární dělnicí Fanny Hawthornovou. Zapadnou do kteréhosi hotelu, prožijí spolu noc a rozejdou se: všední epizoda, již ani Fanny, ani Allan nepřikládali značnějšího významu. Touha po požitku je svedla, nasytění je rozvedlo bez jakýchkoli nároků. Ale starší otcové rozsoudí jinak: čest velí, když příhoda vyšla na světlo boží, aby Allan pojal za chof Fanny Hawthornovou. Allan, který je zasnouben s bohatou Beatricí Farrarovou, máje na vybranou voliti mezi Fanny a vyděděním, vezme resignovaně Fanny. Ale moudrá tovární dělnice, již po tři akty, z příčin pochopitelných, nebylo popráno, aby vysvětlila své stanovisko ke sňatku s Allanem, v konečné scéně odmítá provdati se za Allana, umlčujíc velmi rozumnými důvody protesty matčiny i Allanovy, který se obává o své dědictví, nebude-li po vůli otcově — a tak konec konců jsou všichni spokojeni: puritánský Nathaniel Jeffcote, paní Jeffcotová, zdrcená hrozcící mesalianci, ačkoli sama je z rodu prostého, Fanny, Allan i Beatrice Farrarová. Jinak hra má dobře odpozorované, ostře kreslené a namnoze důsledně vedené figurky a mnohý satirický šleh je přiléhavě šit i na tailli naší společnosti. Bude, nutno-li sáhnouti k překladu, dobrým repertoírním číslem ochotn. představení. Neodolatelnou postavíčku paní Hawthornové sehrála virtuózně paní Hübnerová, výborně charakterisoval Nathana Jeffcota pan Hurt, dobrou, ač příliš kypící mládím a svěžestí byla paní Brzková v úloze paní Jeffcotové; sladěně v rámci hry si vedli pp. Merhaut, Tesař i Kolár. Paní Rydlová v úloze Fanny Hawthornové neměla dosti příležitosti rozvinouti své síly v této nevláčné postavě, jejíž, jak zřejmo, již od prvopočátku nezvratně rozhodnutí projevuje se jako deus ex machina dle potřeby autorovy, ne

dle psychicky logického postupu. Režie postarala se o náladový a vkusný interieur. O. Schäfer.

Městské divadlo Král. Vinohradů. — Vinohradské divadlo zakončilo před prázdninami svoji činnost dvěma zajímavými činy. Provedlo Corneilova „Cida“ a Ibsenovu „Komedii lásky“. Hry tyto jsou téměř ze dvou rozdílných literárních i myšlenkových polů.

V době, kdy „Cid“ byl napsán, bylo v užívání přísloví „krásný jako Cid“. Téhož přísloví mohli bychom užívatí dnes po provedení „Cida“ na Vinohradech. „Cid“ zaujal plně svou krásou myšlenkovou i nádherou staré sice, ale dojmavé morálky, krásou a zvukností verše, ale i promyšleností režie, uceleností a propracovaností hry. Veliký cit pro čestnost, který vhná Chiménu, dceru dona Gomeza do velikých bojů mezi láskou a povinností dcery, plně zaujal veškeré posluchače. Don Gomez poháněl políčkem dona Diega a syn Diegův Rodrigo pomstil pohanu svého otce v souboji, jemuž don Gomez padne v obět. Nebylo snadné odhodlání Rodrigovo, neboť don Gomez jest otcem světla Rodrigova života, krásné Chimény. Rodrigo věděl, že Chiménu ztratí, že život jeho stane se bezútěšným, plným žalu a teskné touhy, přece však chápe se meče, pouští se v boj s nejlepším šermířem Kastilie, neboť mladá síla je tu, aby pomstila urážku rodu spáchanou na slabém starci. Chiménu raní hluboce nejen ztráta drahého otce, ale i to, že vrahem jeho je ten, jehož ona právě tak miluje, jako on ji. Přece však láska musí ustoupiti před povinností dcery a právě tak jako Rodrigo i ona s krvácejícím srdcem předstupuje před trůn královský, aby volala po Rodrigově smrti. Náhly vpád Maurů do Kastilie dává Rodrigovi příležitost, aby svoje hrdinství ukázal netoliko v souboji, ale i v boji za vlast. Brzy vrací se jako vítěz, který zachránil domovinu před vpádem krutých nepřátel a ušetřil ji hrůz válečných a trýznů poroby. Chiména jásá ve svém srdci nad slávou Rodrigovou i prospěchem vlasti, přece však její smysl pro čest a povinnost nutí ji, aby opětně a důrazně domáhala se odsouzení Rodrigova. Osud však

nechce, aby ctnosti Rodrigovy, byť i byly poskvrněny náhlým a nerozmyšleným soubojem, dle tehdejší morálky zcela správným, dává vítěziti Rodrigovi v novém souboji o Chiménu a přivádí ji do jeho náruče. Oba vykonali vše, co byli povinni učt k svým rodičům a jejich láska vrcholí šťastným manželstvím. — Provedení „Cida“ ukázalo opět velký pokrok v proficování básníkovy díla a znamená zase značný kus práce od Krasiňského „Nebožské komedie“ na začátku minulé sezony. Dr. Hilar vyřešil věc velmi vtipně. Původně v době sepsání „Cida“ užívané simultánní dekorace nahradil portálem s jedním velkým a po stranách dvěma menšími vchody. Ve hlavním vchodě dával objevovati se jednoduše malovaným dekoracím pro děj hlavní, v postranních vchodech dával sehrávat před jednoduchou tapetou děje vedlejší a monology. Škoda, že Hilar nemá vedle sebe rovnocenného malíře, který by dovedl ve všem držeti se mu v kroku. Při hře nutno zvláště podškrtnouti skvělou a jednotnou recitaci veršů, která byla tím obtížnější v gestikulaci při lyrických scénách, neboť většina takových scén zatlačována jest postranními vchody poněkud ke kraji jeviště. Ve hře vynikli zvláště představitelé hlavních rolí, p. Karen jako don Rodrigo (Cid) a p. Iblův v roli Chimény. Z ostatních představitelů poutal pozornost don Gomez paně Vydrův. Celá hra, ačkoliv provedena retoricky, nezvrhla se na poserství a byla skutečně slavnostním projevem uměleckým, hodným skvělého díla francouzské klasické literatury. Provedení „Cida“ možno pokládati za nej-
skvělejší čin celé vinohradské sezony.

Ibsenova „Komedie lásky“, provedená na samém sklonku sezony v režii Fr. Hlavatého, nemůže se v celku rovnati dojmu, který vyvolal Hilar Cornellovým „Cidem“. „Komedie lásky“ je mladickou prací nevykristalisovaného tehdy ještě Ibsena a její struktura literární právě tak jako obsah morální nejsou s to, aby dnes, kdy známe z Ibsena jeho nejkrásnější a neúchvatnější hry, působila dojmem povznášejícím. Mladý básník Falk zamiluje se na letním bytě do krásné Svanhildy, kterou chce k sobě připoutati na dobu plamenné lásky. Jen lásku tu cítí Falk, nevidí a nechce viděti kolem sebe života, nechce nic ze své lásky a její rozkoše sleviti ve prospěch běžných denních názorů na život a soužití lidí. Aby ukázal, že všichni ti, kdo mají na mysli také něco jiného, všedního, než pouhé vyžití lásky, žijí neúplně, ba marně, persifluje život těch, kteří mu ve společnosti jsou nejbližší. Brzy však sám život účtuje s Falkem jinak. Venkovský pastor Sláma byl kdysi básníkem a romantickým snilkem, ale každá zlomená perut jeho ideálů byla nahrazena jinou radostí životní, novým dítětem. Pro těch svých devět dětí žije pastor Sláma, v péči o ně a o jejich budoucnost vidí účel svého života a jest mu odměnou jejich díkuplná oddanost. Mundant Groš básní také a má pěkné vzněty, musí je však pečlivě ukrývat před veřejností a hlavně před svým představeným, aby mu to neškodilo v postupu. Jen tímto způsobem může se dočkat doby, kdy svou milenkou bude moci pojmuti za chof. To všechno vidí Svanhilda, která také Falka miluje a proto tím těžší jest její rozhodnutí ve chvíli, kdy velkoobchodník Zlatníček, Falkův soupeř v lásce ke Svanhildě, svádí přímý souboj s Falkem. Falk nabízí jen okamžitou lásku a nemůže ani zdaleka vysloviti se o tom, co nastane, až onen plamen lásky se zmenší nebo snad i uhasne. Neuznává onoho tepla, které vane ze soužití dvou duší jako z krbu, v němž pod slabou vrstvou popele jest hřejivé, žhavé uhlí, neuznává, že by dva lidé mohli býti pojeni k sobě vedle lásky také stejným životním zájmem a

vzájemnou péčí o pozemské blaho. Zlatníček pak nemůže nabídnouti tolik eruptivnosti okamžité lásky, chce však poskytnouti Svanhildě úcty a klidu po všechny doby, i tehdy, kdy plápol první lásky se umění. Svanhilda vidí, že manželství není jen erotické soužití dvou lidí, že je tu něco vyššího, trvalejšího, proto podává ruku Zlatníčkovi a Falk odchází za zpěvu a zvuků kytary na hory, aby hnal se za novým ideálem. Hra jest zřejmě schematická, byla však provedena se zájmem a chutí. Dojem, kterým působila, je celkem slabý. V recitaci veršů byly patrný velké reminiscence na nastudování Cida. Herci vkládali do hry vše, co měli nejlepšího, zvláště ve III. jednání, kdy začnou lidé mluvit o svých strastech i radostech, bylo možno poslechnouti několik velmi vřelých slov a chvíli. Celkem však jest škoda energie a práce na podobné hry, jako byla tato.

Nová sezona ve vinohradském divadle zahájena byla premiérou veselohry F. X. Svobody: „Poslední muž“. Veselohrou tou, kterou zahájen byl cyklus původních veselohr, obohaen byl náš veseloherní repertoár o novinku velmi cennou a vděnou. Naše ochotnická jeviště dostávají v této veselohře jednu z těch prací, v nichž mohou ukázati ochotníci, co umějí a které sloučí pěknou zábavu s určitým mravním podkladem. Pan Kohout, majitel domu, jest svrchovaným vládcem ve své rodině. O všem musí věděti, všechno sám diriguje a řídí, určuje přítomnost i budoucnost všech rodinných věcí, krátce: rodina — toť on! Za jeho zády má dcera Zdenka známost s inženýrem Bečvářem, kterého náhle omrzí, že musí jen ukrádati šťastné chvílky se Zdenkou a rozhodne se k radikálnímu činu, vyléčení pana Kohouta z jeho diktátorské choroby. Jako s nebe vpadne do rodiny, získá si důvěru svého nastávajícího tchána, že obdivuje pořádek v jeho rodině, že prohlásí nutnost, aby takový vzácný případ byl zachován národní historií. Pan Kohout svolí ke všem experimentům, které inženýr Bečvář proponuje. Zdánlivě odjede na venek a rodina začne žiti tak, jak srdce ráčí. Druhá dcera Helena přivede si domů k večeri svého milence dra Marka, syn filosof Jaroslav milenkou gymnasistku Tončů, ba i služka Baruška neostýchá se pozvati si do kuchyně svého dragouna. Když je vše v nejlepší náladě, přiveze inženýr Bečvář do pokoje figuru oblečenou do Kohoutových šatů, aby všichni rekli tatínkovi, co mají na srdci. A tak pan Kohout sedící jako figura v křesle slyší od svých dětí i od své manželky, co trýzně způsobil svým všudybylstvím, svým pletením se do věcí, jež náležejí ženám, svým věcným a svěhlavým sekýrováním všeho okolí a vidí, že vlastně to, co po léta dělal a na čem šel tolik zakládal, jest jen pára, která se rozplynula při nejmenším závanu. Netrvá dlouho a pan Kohout vypadne z role figuriny a začne vážně přemýšleti o svém životě. Inženýr Bečvář přesvědčí ho, že ona energie, kterou vymřhal na řízení domácnosti, dá se zužitkovat lépe ve skutečně a plodné práci a tak se na konci III. jednání všechno smíruje. U Kohoutů nastává nový život, klidnější a rozumnější. Veselohra byla sehraána všemi účinkujícími velmi vtipně a zdařile. Jak již bylo uvedeno, hodí se veselohra Svobodova výborně za repertoární kus ochotnický a lze doufati, že ji uvidíme letos v zimě v oznámení nejedné čile jednoty.

Alfons Daudet: „Sapfo“. Cyklus cizích veselohr zahájilo vinohradské divadlo provedením staré francouzské veselohry „Sapfo“. Hra tato jest oblíbeným kusem při beneficích hvězd kočujících společností a tato okolnost sváděla tuze k porovnání takových představení s vystoupením paní Sedláčkové-Urbánové. Paní Sedláčková zdá se

velmi narychlo vyskočila ze svazku Národního divadla, spoléhajíc asi na svoji velikou popularitu, která zdála se jí zaručovat, že všechna veřejnost povstane pro její případ proti řediteli Schmoranzovi. Naše veřejnost je však syta divadelních afér, neboť to, co se příliš často opakuje, ztrácí kouzlo interestantnosti. Svůj debut na Vinohradech chtěla pí. Sedláčková ozdobití postavou, v níž četné herečky uchvacovaly po celé sezony své čteně, postavou, která kdysi vedle „Dámy s kameliemi“ náležela k neúspěšnějším rolím francouzské dramatické literatury. Dnes, kdy jsme již absolvovali grandiosní typy moderních žen, jest užívání starší módy úplnou zbytečností. To jsme také plně zažili při premiéře „Sapfo“ na Vinohradech, kde zájem publika každým aktem se ztrácel a v posledním jednání nedovedla ho uživit i ani larmoyantní hra pí. Sedláčkové. — Mladý diplomat Jean Gaussin se po dokončených studiích zařizuje ve vlastním bytě, když tu se objevuje Fany Legrandová, s níž se kdysi setkal, věnuje mu svou lásku i svou péči milé hospodyně. Chvíle nejkrásnějšího a nejnadějnějšího štěstí prožívají oba mladí lidé, když tu se náhodou, která hraje tak velikou úlohu v životě lidí, dovídá Gaussin o Fanyině minulosti. Slyší, jak šla z náručí sochaře Caoudala do náručí básníka de Pottera a pak se stala milenkou nadaného litografa, který se pro ni stal penězokazem, dozvídá se, že vnady její, o nichž se domníval, že patří jen jemu, jsou pro veškeré publikum ztělesněny v Caoudalově soše Sapfo i v de Potterově knize veršů. Minulost jeho lásky zničí náhle jednotný a vznosný proud jeho milostného života. Láska poutá ho sice dále k Fany, ale vzpomínky na její minulost rvou mu nervy, zaviňují náhle střídání nálad, lásky plné vděčnosti a zuřivě i brutální žárlivosti na minulost. Není dne, aby se milenci, kteří mají nejlepší příležitost k nádherným chvílím milostné oddanosti, netrýznili vzájemně, on ji výčitkami, ona jeho opětováním poklesem do slovního i myšlenkového žargonu drožkářské rodiny, z níž vyšla. Gaussin uteče konečně po jedné scéně domů na jih a ve vůni kraje, kde prožíval své dětství, zamiluje se do sestřenky. Zdá se, že jest zachráněn. Fany však přichází znova, opět žebra o lásku, o smilování, jest však odmítnuta. Nic není, co by jí mohlo dodat síly dále ještě bojovati o Jeanovu přízeň. Opouští ono hnízdečko, které si s Jeanem upravili k lásce, opouští i Jeana, který se k ní znovu vrací. Vše se zlomilo mezi nimi, není pevného základu, na němž by bylo lze budovati budoucnost. — Hra působí silně archaisticky svými monology, epickými částmi i efekty a pomůckami staré školy. Tak třeba Jean v posledním jednání jest náhle předpán horečkou, položí se na sofa a ihned usíná, aby mohla Fany psát dopis a odejít. Na hře jest zřejmý patrný, že byla napsána z románu, který pomáhá stavěti Daudetovu slávu. — Dříve hrávala se „Sapfo“ s podtitulem: „V objeti krásné Pařížanky“. Fany jest téměř od začátku představení středem hry, ale bohužel vybijejí se v prvních dvou jednáních všechny psychologické možnosti nálad. Paní Sedláčková-Urbanová nastudovala roli s pilí hodnou lepších věcí. Měla právě tak mnoho jemného citu ve chvílích lyrických vznětů, jako mnoho živelní podrážděné nelíčenosti ve chvílích rozrušení a vzteku. Paní Sedláčková ukázala svou hrou, že jest skvělou rutinérkou, neboť kus sám nepřipouští nikterak prokázatí větších možností psychologických a uměleckých. Nicméně nutno doznati, že se těžka hledali ve vinohradském ensembu partneři a partnerky, kteří by se jí byli drželi v kroku. Ensemble vinohradský jest vyhovován zcela jinak. Buď veden silnou rukou dra Hilara

dovede nutně přemýšlet i a podati pak květy skutečného umění, nebo ponechán sám sobě hraje tak, že jen o něco převyšuje úroveň lepších ochotníků. Pan Karen, který hrál Gaussina, překypoval tuze silou svého temperamentu i hlasu, který brzy činí ve smíchu i smutku výkon monotónní. Pozoruhodný byl sochař Caoudal paně Vojtův. Režie Fr. Hlavatého omezila se na vystavení jeviště a nesnažila se tvořiti něco nového ze starého textového materiálu.

Komorní divadlo. — Tříaktová komedie Holg. Drachmanna „Tintoretto“ nového ponětí o autoru poetické jevištní báchorky „Byl jednou jeden král...“ nepodala. Renaisanční látka ze starých Benátek, působiště slavného malíře Robustioho, zvaného „Tintorettem“, jeho erotická dobrodružství, krvavé noční šarvátky se stejně nevázanými městskými hejsky, vítězný souboj s jedním z nich před očima diváků a zdánlivě usmrcení děvčete z lidu ve službách umění i vášni lásky, poskytly autoru nejednoho efektního výjevu strhující jevištní účinnosti, leč na podiv málo možnosti psychologického studia charakterů, jež zůstaly vesměs nedokresleny. Tato stránka jest největší slabinou hry, jež jinak básnický nezůstává nikterak za jmenovaným starším a známějším jeho dílem. Scenerie přepychově zařízeného obydlí mistrova způsobila ovšem zdejší režii při disponování skromnými prostředky technickými značných potíží, leč ke cti její lze konstatovati, že vykonala to, co v nejkrajnějších možnostech vykonati se dalo. Obsazení titulní role p. Wünschem nebylo právě činem nejšťastnějším. Úloha byla by vyžadovala herecky rutinovanějšího představitelce i pečlivějšího propracování, nežli jím se jí dostalo. Hana Kronbauerová, sestra Jarmily z div. Národního a dcera předčasně zesnulého dra R. J. Kronbauera, jež vystupovala tu ve vděčné úloze Teresiny, rovněž v mnohém neuspokojila. Křehký jevištní zjev leccíms připomíná umělecky vyspělejší sourozenku, také talent bezesporně tu nechybí, jeho známky jsou nadevše patrný, ale bude třeba ještě dlouhé a pečlivé přípravy, aby výkon vyzněl tak uceleně, jak by pro věc samu bylo nevyhnutelně nutno. Z ostatních účinkujících velmi statečně v kalhotkových rolích si vedli Giulio sl. Fantové a Filippio sl. Janderové, jakož skvěle maskovaní, ale zejména dobře zahraní Armén p. Žákův. Balbí p. Šimkuv měl dokonale vzhled panského hýřila a vášnivce, postavě jeho chybělo jen jediné: pravé umění, jež docíljuje zázraku, aby figura na jevišti nejen se pohybovala, ale i žila. — Gabriely Zapolské dvorskou komedii „Carevič“ rád bych jako překladatel, tedy kdosi, který sice otcovství díla osobovati si nemůže, než přece ho poutá k němu dosti blízký vztah, ubránil před naprostým odmítnutím, jehož se hře namnoze dostalo. Hra obírá se ovšem prostředím, dnešní době velikých a nenadálých převratů značně vzdáleným, ale i tak smí i dnes počítati se zájmem diváka pro bytost člověka, jenž člověkem nikdy vlastně ani býti nesměl a jehož vrstevníkům tato okolnost stávala se v životě tak osudnou. Z těžké melancholie a tupé resignace vykvetší carevičova láska k prostému děvčeti z lidu, jež přivedli mu věrně oddaní hlídači každého volnějšího pohledu, neřku-li kroku, k chvilkovému pobavení, dává po prvé nahlédnouti mu v skutečný život, prožítí několik jeho nejkrásnějších okamžiků, poznati vlastní ubohost — ale pak opět jen bezmocně přijmouti ohlávku, kterou mu dvorský ceremoniel na šíji vložil. Čtělo by se snad protestovati proti tomuto obvyklému zakončení podobných případů, kdyby doba neobracela zatím všeobecný zájem jinými směry. Formální vyspělost autorčina projevu se i zde neiskvěleším způsobem přesto, že látkově a prostředím hra nápadně vzdálena jest

i jejímu uměleckému naturelu. Carevič p. Šimkuv, tvrdě posupný, jen pozvolna jihnoucí pod nárazy všeovládající lásky, byl jedním z nejlepších výkonů tohoto předního člena a zejména výtvarného činitele souboru. Promyšlený a propracovaný do nejpátrnějších detailů, byl by snad ve scénách milostných snesl více věrosti, leč i tak zanechal nejlepší a nejslibnější dojem. Také Soňa sl. Janderové pošramocenou uměleckou reputaci slečninu z Porto-Richeovy „Zamilované“ značně zlepšila. To jsou role, vyjadřující cit a něhu, odříkání a sebeobětavost, v nichž talent slečnin nezloudí a jež připraví hledišti vždy týž požitek, jako toho večera. Dvojici stejně hodnotně doplňoval car p. Rozsivaluv, jenž překvapil mistrovským kouskem umění charakterisačního. Význam komorníka Váni ve hře vyžadoval víc, nežli jen herecké routine; především lásky k roli, a ta p. Příhodovi jistě nestačovala. Text sám značně režíř byl zredukován a scenerie zjednodušena na úkor díla. — Poslední z novinek sezony byla dánská veselohra Petra Eggeho „Slečna z fary“. Hra překvapuje úplným dějovým rozložením na dvě navzájem odlišné části. Z druhé zajímavá zvláště postava farského zahradníka Enoka, originelní typ pokrytce, pobožníkaře a lakomce, kteréhožto necnosti nejsou však nikterak na závadu lepším vlastnostem: dobrosrdečnosti a vděčnosti, jež tvoří v jeho nitru tak dokonalý soulad. Roli farské hospodyně, slečny Loliseové, vyzvedla sl. Pačová zdravým smyslem pro životní realitu k pozoruhodnému a nevšednímu jevištnímu účinku; sedláka Siverta v části první, Enoka v druhé zahrál p. Sedláček velmi prostě a přirozeně, proto s tím větším úspěchem. — Divadlo po ukončení sezony opustilo dosavadní provisorii útulek v Urbánkové „Mozartu“, vyplnilo letní měsíce zájezdy do větších českých měst a na podzim snad podaří se mu získati vhodnější prostředí k dalšímu uměleckému svému vývoji, k němuž tentokrátě dán i pevnější finanční základ proměnou nynějšího volného sdružení v zákonitě ustavenou společnost.

Jakub Rydvan.

Divadelní převrat v Brně. — Jak přibývalo válečných měsíců, tak ubývalo všem přátelům českého divadla v Brně naděje, že se dočkají zlepšení neutešených divadelních poměrů. Zejména v poslední sezoně (1918/19), která ukázala, že lze s danými silami vytvořiti mnoho krásného a pozoruhodného, že však úplný zdar je kažen nevhodným rámcem, jaký skýtala divadelní budova a zejména jevišť. A kdy bylo jisto, že divadlo, které jsme chtěli pořídit za dva, tři miliony, nemohli bychom pořídit ani za dvacet, klesala mysl všech těch, kteří s obětavostí skládali peníze na důstojný stánek českého divadelního umění v Brně. Ale když byla naděje nejmenší, byla pomoc nejbližší. S politickým převratem, který prodělalo Brno jako město ujařmené mnohem intenzivněji než jiná česká města, přišel i převrat kulturní. Hlavní město Moravy, kde divadelní umění nemělo tak říkající kloudné střechy nad hlavou, vstupuje do sezony 1919/20 se třemi českými jevišti, z nichž jedno vyhovuje nejprůběžnějším požadavkům, druhá dvě, podrobena opravám, skýtají muse divadelní lepšího útulku, než jaký jsme kdy měli. Zabrali jsme městskou div. budovu, vyhovující dobře moderním požadavkům divadelním, na pět dní v týdnu pro česká představení. Dosud se v ní hrálo výhradně německy a program výlučně neslovanský, při čemž se z městských prostředků doplácelo ročně přes 300.000 korun. Čtyřikrát týdně bude se hrati ve staré budově českého divadla a dvakrát v Redutní budově, jejíž útulný sál se znamenitou akustikou, hodí se pro intimní literární večírky. Máme divadlo, můžeme nyní právem říci, ale naše sebevědomí tím není uspokojeno;

bude teprve, až si opravdu postavíme své divadlo, za své peníze a české od prvního náčrtu plánu až po špičku nejmenšího hromosvodu. Než dojde k uskutečnění toho, použijeme nabytého času k důkladné výchově obecnosti.

Máme k ní na štěstí všechny předpoklady. Máme obecnost, které chce do divadla choditi, neboť nebylo letos možno vyhověti všem hlásicím se předplatitelům pro obě divadla; takový byl nával. Máme v čele správy divadel umělce a zkušeného praktika V. Štecha se štábem vědučích a výkonných sil, vesměs osvědčených. A ve Velkém Brně je mnoho lásky pro české divadelní umění, neboť je nám divadlo dosud víc, než jen místem zábavy a ploské společenské reprezentace; je nám reprezentací kulturní vyspělosti. Vedení divadla chce vyspělost tu dokázati krásným programem, který uvedlo. Dříve však, než si jej prohlédneme, bude správně, podíváme-li se sumárně na sezonu uplynulou, jaké dala základy pro nejbližší práci divadelní. Odešedší ředitel Jiríkuvský zaslouží věru zmínku tam, kde se píše o brněnském divadelním převratu, neboť v práci, kterou v Brně začal, bude se pokračovati. Přes to, že se chystáme k něčemu podstatně novému, nezačínáme přece jen zcela od začátku.

V uplynulé sezoně bylo v době od 11. srpna 1918 do 28. června 1919 sehráno 408 představení. Podrobnější statistika ukáže velmi mnoho zajímavého. Činoherních představení provedeno 156, operních 138, operetních 96, baletních 18. Co na číslicích překvapuje, je převaha činoherních představení, fakt, o němž se tyrdilo, že je v Brně nedosažitelným. Z podrobnosti statistiky je zajímavé, že z 57 hraných činoher připadlo na české 37, na cizí 20, z 33 hraných oper bylo 18 českých, 15 cizích, z 16 operet 6 českých a 10 cizích, balety oba cizí. Výkonnost jednotlivých oborů a vkus obecnosti lze pak změřiti těmito čísly: Na jednu hru v činohře připadlo 2/7 představení, v opeře 4/2, v operetě 6 a v baletu 9. Nejvíce opakováno bylo Labutí jezero (17krát), Prodaná nevěsta 15krát, Bílý lev 14krát, Mikuláš Zrinský 11krát, Orfeus v podsvětí 11krát, Paní Favartová 10krát, opereta Bosá bajadéra 9krát, Dalibor 8krát. V činohře dosáhly pův. hry Rozmajrín, Nebe, peklo, ráj 8 repris, Jan Hus, Janošik 7, Páni na vsi, Mrtvé moře, Dáma se slunečnicí, Hasanaginica, Večer tříkrálový 6, Orlik 5. Z pův. her byly na brněnském jevišti vypraveny po prvé: Urbánkův Rozmajrín, Sokolovy Námruvy a Martinkův Svatopluk. Šest českých her hrálo se současně s Prahou. Z cizích her byly na české scéně po prvé uvedeny Arcybaševova Žalířivost, Voinovičova Dáma se slunečnicí, Frankův Bibikov, Ogrizovičova Hasanaginica, Rostandův Orlik. Opera nemůže se pochlubiti původními novinkami. Opereta hrála dvě původní hry: Moorovu Satanelu a revui Bílý lev.

Nové období, jež českému divadlu v Brně nyní nastává, má býti obdobím vnitřního převratu, k němuž byl učiněn šťastný náběh v uplynulých dvou sezonách. Chceme míti z našeho divadla skutečný umělecký ústav a samostatný, ne pouhou kopii pražských divadel. Ředitel Štech učinil i při krátkosti doby přípravy takové, že slíbený repertoar, bude-li dodržen, může uspokojiti i požadavky přísné. Z původní české tvorby budou provedeny tyto hry po prvé: Sopotecká zřícenina, veselohra od K. M. Čapka-Choda, Ondra a drak, pohádka od V. Dyka, Chroust, stud. hra od J. Mahena, Matěj Kopecký, dětská hra od L. Nováka, Ve stopách Husových, drama od E. Sokola, Zmátená pohádka, veselohra od V. Štecha. Z cizích novinek se chystá: Bataille: Amazonka, Bernstein: Israel, Briex: Samostatná,

Salsuvský: Spravedlnost, Heyberg: Pahorek skřítků, Andrejev: Ten, který dostává poličky, Mereškovský: Víci mák, Björnson: Ručavička, Rittner: Hloupy Jakub, Vojnovič: Vzkříšení Lazarovo. Klasický repertoár vykazuje jména a díla nejčelnějších dramatiků: Shakespeare, Molière, Gogol, Ibsen, Shaw atd. V intimním divadle v Redutě je chystán večer Courtelinových dramatických výstupů, večer aktovek moravských autorů, Coolusův Tanec před zrcadlem, Shawova hra Fanin první kus, drama G. Heyberga Balkon, Strindbergova Blýskavice, Syngova Studnice světců, večer Mussetových dramát a kromě toho večery pathosu, lyriky, epiky a prósy v dramatickém rámci. V operě slibuje se nově řádné nastudování oper Smetanových a Dvořákových a jiných českých skladatelů. Spatříme Fibichovu Hedy, Neumanovu novou operu Ekvinokce, Ostrčilovo Poupě, Novákovu Zvíkovského raráška, z cizích Pelleas a Melissandu.

Vysokou metu jsme si vytkli a divadelní bulleťiny prohlašují, že přípravy na její dosažení byly vykonány. Ze svého hlediska kritického posuzování přejeme divadlu v nových úkolech všeho zdu! —

Nové období divadelní bylo zahájeno 23. srpna Janáčkovou její pastorkyní. Pod vedením Neumanovým byla tato opera, ač tak často hraná, nová nejen po stránce zevní, ale i vnitřní. Ačkoli jsme se dávno zřekli přídomek prozatímnosti u našeho divadla, teprve toto představení nás přesvědčilo, že jsme z prozatímnosti venku. A stejné skvěle provedena byla Prodaná nevěsta i Hubička. — Činohra představila se po prvé rovněž moravskou

hrou Maryši, která však byla hrávána i ve starém divadle dobře. Pravou premierou bylo teprve Andrejevovo drama: Ten, který dostává poličky: Fabule hry tak jednoduchá — muž v životě osudem políčkován (druh uzme mu myšlenky, slávu, uznání, ženu) jde do cirků vyvrcholiti své políčkování i fyzicky zjevně, leč i tam mu připravil osud dalších několik políčků — a účinná i zjednodušená naprostou typisací postav a přes to nevidíte schematu, ale život sám dýchá s jeviště. Osoby jsou z masa a krve, ale přece jako byste viděli jen jejich city a jen jejich nervy. Není tu povídanosti osob, jako ve hrách Przybyszewského, a kolik tu každá z nich poví. Jaký to pohled do studné života, bez mučivé únavnosti citovaného Poláka, který zkouší ve svých dramatech nabrati ze života nehlouběji. A kolik při všem divadelnosti, získané jednoduchým prostředkem, dvěma clowny, jichž veselá písnička zasvítí ve chvíli osudové nejzešeřelejší. Hrano bylo drama velmi dobře. Těžkou hlavní roli (Ten) ovládl p. Čermák úplně a měl výbornou partnerku ve sl. Gráfově, jejíž Konsuela byla ztělesněním naivnosti, ze zanedbanosti vyrostlé. Pan Pech (hr. Mancini), p. Černý (Pán), pí. Urbánková (Ziniela), p. Strnad (Regnard) nezůstali svým úlohám nic dlužni. Zvláštní zmínky však zaslouží dvě drobné úločky, jež sehráli pp. Doležal (Jackson) a Veverka (Polli). — Druhá novinka, v prvním týdnu divadelním provedená, byla Essmannova veselohra Otec a syn. Zklamala. Je sama o sobě mdlá a byla ke všemu mdle hrána. Jediné tři dámské role byly dobře obsazeny a opravdu dobře sehrány: pí. Holmová (pí. Pechová), pí. Lundová (pí. Urbánková) a Kamilla (sl. Pechová).

Ant. Pavlíček.

KRONIKA.

Edmund Chvalovský, nestor českého herectva, bývalý člen a režisér Nár. divadla v Praze, oslavil dne 26. července osmdesáté své narozeniny. Byl činným při začátcích samostatného českého divadla (od otevření Prozatímního) 1862—1901, s výjimkou let 1865—1866, ztrávených v Plzni) a žije nyní na odpočinku v Soběslavi.

Noví členové Národ. divadla v Praze. Z řad herců městské scény vinohradské přešli ve svazek divadla Národního herci: režisér Karel Jičínský a Fr. Roland, známý také z jeviště smíchovského.

Malá scéna Národního divadla v Praze, jako poboční jeviště tohoto prvního našeho uměleckého ústavu pro činohry komorního rázu, zřizuje se v jízdně býv. paláce Sylva-Taroucy na Příkopě dle návrhu staveb. rady Kotěry.

Ceny Petra Grabowského a ruská po 2000 K uděleny Sborem pro zřízení Národního divadla v Praze na základě dobrozdání poroty skládající se z V. Dyky, V. Štecha a Ed. Vojana, dru Ot. Fischerovi za hist. drama „Přemyslovci“ a dru Arno Dvořákoví za hist. hru „Husité“ s podmínkou, že hra vyhoví znění konkursu.

V cyklu českých a francouzských her na Městském divadle vinohradském vypravena bude kromě provedení již „Posledního muže“ od F. X. Svobody a „Pemzy“ od Ozefa Kaldy válečná hra „Návrat mládí“ od Adama Zimy a komedie „Kozopas“ od Rud. Hlavsy, z francouzských pak hra „Šišáci a Finetta“ od Henry Pocheta a konvers. vesel. „Ženino štěstí“ od Paulá Gavaulta (Daude-tova „Sapfo“ a „Napoleonka“ od A. de Lorda a J. Marséla jsou rovněž na repertoáru).

Druhé jeviště vinohradského divadla zřízeno bude v divadle Pištěkově, jež pronajato za tím účelem na šest let a v němž podle nejnovějších disposic umístěna býti má opereta.

Aféra Hilarova, v níž jedni vidí konflikt „hyčkané“ činohry oproti „zanedbávaným“ ostatním druhům divadelní produkce, zejména operetě, druzí rozpory rázu sociálního, zaměstnáva v poslední době všechnu českou veřejnost, netoliko kruhy divadelní. Politické strany se jí zabývají, zalarmováno i ministerium školství a nár. osvěty, noviny uveřejňují sáhodlouhá zaslána, lepší se plakáty, pořádají schůze pro i proti, leč východisko z této komplikované zápletky dosud nenalezeno.

K poměrům v žižkovské Deklaraci. V posledním čísle „Č. D.“ uveřejněno je také sdělení o rozpuštění žižkovské činohry v Deklaraci. Nechtěje se nijak dotýkati vedení a správy tohoto divadla, táži se jen tímto veřejně, proč nebyl až dosud vyřízen konkurs na činohru pro toto divadlo, vypsaný již přede dvěma roky? Autoři, kteří Deklaraci zadali své hry, nemají ani trochu chuti přihlížeti nečinně, jak kdesi v prachu tli jejich rukopisy, a mají aspoň, ne-li už na vyřízení, právo na vrácení rukopisů. Doufáme, že toto upozornění stačí. V opačném případě účastenství spisovatelé předloží tuto svrchovaně trapnou věc spolku Máji, Divadelní radě a Syndikátu čes. spisovatelů. Jeden z poštěných.

Jihočeské Národní divadlo v Čes. Budějovicích zahájilo svou činnost v bývalém německém divadle, narychlo upraveném, 6. září Smetanovým „Daliborem“. Další repertoár divadla je vskutku

vybraný a soubor jeho opravňuje k nejlepším dějům. Ředitelem divadla je K. Dostál, tajemníkem arch. K. Loula, šéfem opery vynikající kapel. Charvát.

V plzeňském městském divadle, jehož společnost oznámila tamní radě městské úmysl zříditi se vedení podniku, neobdrží-li nutné subvence 300.000 K ročně, konána anketa za účasti zástupců Nár. divadla pražského, divadla vinohradského i brněnského, spisovatelů, žurnalistů i umělců, v níž doporučeno radě městské, aby divadlo bylo nadále vedeno jako samostatný umělecký podnik, spravovaný komisí ze zástupců města, korporací uměleckých i literárních, jakož i technických a finančních odborníků. Rada městská návrh tento schválila a potvrdila artistickým správcem herce a režiséra Fišera, správcem hospodářským bývalého tajemníka divadla a překl. Rud. Kautského.

Národní divadlo moravsko-slezské v Ostravě. Za účinné podpory vlády a všech správních komisí budoucí Velké Ostravy zahájilo 1. srpna t. r. činnost stále divadlo, které nese název: Národní divadlo moravsko-slezské v Ostravě. Hraje se v Městském divadle, kde pořízena nová výprava pro české hry, i v dosavadním divadle v Národ. domě, které velkým nákladem znovuvzřízeno. Na jaře příštího roku počne se se stavbou nového velkého divadla pro 3000 osob. Umělecký personál čítá 130 členů: 20 členů činohra, 20 operních solistů, 30 členů operní sbor, 20 členů balet a 40 členů orchestr. Ředitel: Václ. Jiříkovský; dramaturg: PhDr. Vojt. Martinek, prof. a spisov.; operní kapelníci: Em. Bastl, K. B. Jiráček; choreograf a baletní mistr: Achille Viscusi; kapelníci baletu a operety: Václ. Reis, Fr. Kubina; režie činohry: Oldř. Svoboda, Václ. Jiříkovský; režie opery: Karel Kügler, Jos. Peršl; režie operety: Václ. Havelka. Repertoire, který obsahuje vedle novinek i starší, v Ostravě dosud neprovozované hry, jest takto sestaven: Činohra: Jirásek: Gero, Stroupežnický: Na Valdštejnské šachtě, Sokol-Tůma: Stařeček Holuša, Till: Páni na vsi, Mahen: Ulička odvahy, Hvězdoslav: Herodes a Herodias, Shakespeare: Sen noci svatojanské, Tolstoj A. N.: Smrt Ivana Hrozného, Andrejev: Ten, který dostává políčky, Vojnovič: Dáma se slunečníci, Ogrizovič: Hasanaginica. Opera: Janáček: Její pastorkyňa, Fibich: Šárka, Dvořák: Čert a Káča, Kovařovic: Na starém bělidle, Zajc: Mikuláš Zrinský. Balet: Čajkovskij: Labutí jezero, Delibes: Coppelia, Nedbal: Z pohádky do pohádky. Opereta: Piskáček: Dům u starých panen, Offenbach: Paní Favartová, Serpette: Červená Karkulka, Messagér: Krásná Bearňanka.

Divadelní spolek v Bratislavě, jehož úkolem je propagace divadel. umění v hlavním městě slo-

venské části naší republiky, byl právě ustaven. Do komise, jež povede spolek po stránce umělecké, zvoleni: spis. O. Parma dramaturgem, dr. A. Kudláš režisérem a inž. Šebor výtvarným rádcem.

Charvatcké zemské divadlo v Záhřebě u příležitosti svého 25. výročí (k 14./11. 1920) vypisuje ceny 5000 K na původní činohru a 10.000 K na původní dílo operní do konce r. 1919. V porotě zasedají zástupci vlády a kruhův uměleckých.

„28.“ Na podnět vyšlý z ministeria školství a národ. osvěty má býti vydán památník slavného dne 28. října 1918 označený, „28“. Památník má býti vzácným historickým dokumentem pro potomstvo a občerstvující vzpomínkou na nejpamátelnější chvíli, kterou bylo práno prožiti přítomnému pokolení. V něm má býti živě a věrně vyličeño vše, čím se projevil u nás velký revoluční převrat, a — pokud je to možno — slovem zachyceno jedinečné fluidum sytější tenkrát český vzduch. Proto je třeba obrátiti se na jednotlivce všech stavů, na úředníky a instituce veřejné (okresní hejtmanství, pošty, železn. úřady, samosprávné korporace, voj. kruhy a četnictvo, školy a učitelstvo všech druhů škol atd.), aby perem zachytili a vystihli průběh a ráz revoluce ve svém okolí, a stejně je třeba obrátiti se ke všemu občanstvu, ke každému jednotlivci, který důležité a zajímavé věci ví z vlastní zkušenosti a doveďe je napsati, aby přispěl k úplnosti a pestré všestrannosti obrazu. Z občanských kruhů mohou poskytnouti významných zpráv a dojmů zvláště ti, kdo jako političtí činitelé v ústředních organisacích i v místních spolicích měli významnější osobní účast v událostech (na př. členové Národních výborů, dělničtí předáci ve zmilitarizovaných továrnách, členové sokolských, dělnických a střeleckých jednot). Při takovém památníku nešlo by o úvahy, jak k 28. říjnu přišlo, nýbrž o zjevy toho dne, 28. října a dne 29. října, neboť na mnohá místa přišla zpráva o převratu až na tento den. Stručné vypsání příprav na provedení převratu se tím ovšem nevylučuje, naopak bylo by žádoucí. Historická cena takových líčení velice by vzrostla, kdyby věcnou správnost jejich obsahu dosvědčilo svými podpisy několik přímých účastníků líčených událostí. Kdo již někde publikoval své paměti a vzpomínky z 28. října, nechť pošle svůj příspěvek tištěný. Došlý materiál bude zredigován za účasti historikův a spisovatelův, publikován v památníku „28.“ a uložen v archiv u národního osvobození česko-slovenského, zřízeném při zemském archivu v Praze. Pisemné příspěvky s označením „28.“ buďte zasílány ministeriu školství a národní osvěty (Praha III., Karmelitská ulice 8).

POCHOTNICTVO.

M. HOLEŠOVSKÁ:

O VÝCHOVNÉ CENĚ OCHOT. PŘEDSTAVENÍ.

„Život je boj“ — platí stále a dnes více než jindy. Žijeme ještě v ovzduší bojů, vzduch chvil se dosud ozvěnou dělových ran a třeskem granátů, neutichly steny raněných a nevypřchal zápach krve a lazaretů.

A přes tyto bědy, kterými se zachvívají v hlubinách naše srdce, přese všecko to nepřekonané ještě zoufalství kráčíme vpřed, s nově vzbuzenou odvahou a silou, plni

radosti a pýchy, že jsme měli dosti sil trpěti a přetrpěti, dosti sil, vzchopiti se znovu teď, kdy možno zase budovat na zříceninách přežitých a nemorálních despotických choutek, kdy možno jíti svobodně, s čistým čelem a radostnou duší.

Jsmo demokraté a budujeme demokratický stát. Takový však stát, který by obstál v světové soutěži ducha a moci. Musíme od-

krviti fondy všech svých schopností, kterými můžeme na světovém foru zápolit: fondy schopností politických, obchodních, vědeckých i uměleckých. Musíme tyto fondy udržovati a hledati nové a nové.

Avšak ani to ještě nestačí. Kdyby naše národní schopnosti byly sebe mocnější, je jim třeba i náležité formy, aby se uplatnily.

Byli jsme malí a slabí, náš národní a veřejný život byl životem malé, jednoduché rodiny: byl pěkný, milý a srdečný, ale prostý.

Teď najednou jsme vyrostli; malá rodina ustupuje velké společnosti a vstup do této společnosti naplňuje nás chvěním: dovedeme se pohybovati v této velké společnosti?

Jsmě si dobře vědomi, že hluboký charakter ani velká učenost sama o sobě nedodá jistoty ani společenské uhlazenosti; a víme i to, že tato jistota a uhlazenost je nezbytná, chceme-li dojiti úspěchu.

Musíme hledati cesty, jak se přetvořiti na lidi velkého světa, lidi schopné vstupu do aristokracie ducha i srdce.

Žiti dobře je uměním, žiti krásně a ve shodě se svým okolím je rovněž uměním a použití umění k tomu, abychom svůj život přivedli k nejvyšší možné dokonalosti, je uměním největším. Umění odhaluje nám krásy života, učí nás zapominati na jeho všednosti a pomáhá nám stoupati výš a výše. Každé umění. Umělec tvořící projevuje jím záchvěvy svého nitra, umělec života čerpá z něho vodu života. Opojné kolority právě tak jako kaskády tónů a stránky psaných slov dovedou v nás připravit náladu, v kterých právě se stáváme schopnými dojiti zase o kousek výše na své životní dráze, odvážiti se rozhodného činu, posíliti svoje chvějící se, nesmělé já.

Čím umění působí bezprostředněji, tím je účinek větší. Snad proto působí divadlo tak mocně, že se tu spojuje k bezprostřednímu projevu vlastně několik uměleckých hodnot: slovesná práce autorova, procítěný výkon hercův s živým slovem a často i hudba. Nadšení mládeže pro divadlo a pro znamenité představitelé význačných rolí má svůj původ nejenom v osobním kouzlu jednotlivých herců, nýbrž právě v onom spojení všech těchto činitelů. Výkon hercův oceňujeme dle toho, jak se dovede přizpůsobiti přirozenosti představované osoby. Vpraviti se dnes v řeč, myšlení i chování prostého vesničana, aby hned druhý den představoval salonního hrdinu vybroušených způsobů, k tomu je třeba schopnosti a — cviku, kterého bychom potřebovali dnes všichni, abychom se připravili k onomu vstupu na světové forum. Jsme dnes ještě takovými prostinkými

maloměšťáky, kterým není dosti volně v upiřtém kabátě a v rukavičkách. Jsme nesmělí, ostýchaví, všechny krásné myšlenky a nápady, kterými přímo hýříme u svého rodinného stolu, prchají nám z paměti, máme-li je pronést ve větší společnosti a my sami zdáme se sobě nepatrnými a malichernými.

Potřebovali bychom divadelních zkoušek. Měli bychom se všichni státi na čas divadelními ochotníky, abychom se naučili mluvit před mnoha lidmi, abychom se naučili nenuceně se pohybovati a ovládati svoje údy.

U všech mladých lidí doby naší i minulé vykonala ochotnická představení svůj velký výchovný úkol. Nejen tím, že vnesla díla duševních velikánů i do malých měst a vesnic, více způsobila tím, že uschopnila mnoho našich mladých lidí k společenskému životu.

Ovšem i tu je třeba opatrnosti. Ušlechtilá inteligence nesnese falešného pathosu, ani na divadle, ani v životě, tam tím méně. Divadlo může pro život vychovat dobře, ale také špatně. Každá výchova potřebuje zkušeného a cílevědomého vychovatele. Neschopný režisér znehodnotí i klasický kus, a dovede i výkon znamenitého herce stlačit na minimum, nevystihne-li jeho schopností při rozdělování úloh.

Cím více uznáváme, že by se měly zakládati ochotnické spolky a že by se měla podporovati ochotnická představení právě vzhledem k jejich nepopíratelné výchovné ceně, tím více mělo by se ovšem dbáti i toho, aby každá taková ochotnická scéna měla schopného vůdce, který by rozuměl nejen literární ceně kusu, ale i uměl cenu jeho zachovati a přednosti jeho uplatniti správným provedením.

Na venkově bývají mezi ochotníky po nejvíce studenti, kteří mnoho času, vlastně téměř celý rok žijí ve velkém městě. Ti mají možnost seznámiti se s divadelními odborníky a vypěstiti v sobě jakýsi režisérský takt, který pak na venkově mohou náležitě uplatniti.

Dokážeme-li, aby se v malém městečku ujala ochotnická představení, aby tam hráli jen kusy cenné, místnímu obecnstvu pochopitelné, aby tyto kusy byly správně sehrány, pak vykonáme ohromný kus výchovné práce. Připoutáme určitou část návštěvníků tak, že jsou pak ochotni přijíti i do přednášek, schůzí atd. pracovati o svém pokroku.

I jinak působí ještě ochotnická představení, zvláště tam, kde hrají studenti. Ti přinesou do každého městečka trochu osvětlení. Přijdou z velkého města, ze střediska ruchu politického i uměleckého, jsou plni chuti k životu, téměř utopeni ve svém snažení

za prací národní a osvětovou. Vpadnou mezi své klidné spolurodáky s celou ohnivostí mládí a strhnou za sebou ne-li všechny, jistě aspoň ty mladší.

K ochotnickému představení musí přizvat zpravidla i nestudenty, zvláště pak pro úlohy ženské. A tu při zkouškách začíná jejich velké působení, kterého si zpravidla nejsou vědomi. Jejich spoluherci, hoši i dívky i starší občané sledují jejich hovory: o politice, literatuře, umění. Rádi by se zúčastnili, ale neznají různých těch předmětů. Nastane tedy honem shánka po novinách, po knihách,

čte-li v rodině jeden, čte i druhý a v krátké době zavane celým městečkem nový, osvěžující vzduch. A to je výsledek vlastně nečekaný, nenadálý.

Kam tedy by se mohlo dospěti, kdyby mezi ochotníky byl vždy vzdělaný, hotový člověk, který by vědomě pracoval na povznesení svého působiště.

Nemůžeme než přát si: aby každé městečko mělo své ochotnické divadlo, které by odchovalo dorost účinkující pro společnost a současně působilo na kulturní povznesení místních občanů.

Ú. M. D. O. Č.

Výkonný výbor Ú. M. D. O. Č. měl schůzi 16. srpna za účasti 9 členů. Učiněny dispozice k vyslání delegátů do schůzí okrskových. — Vzata na vědomí zpráva o valné hromadě II. Tylova okrsku v Plzni, konané 22. června, již byli přítomni za Ú. M. D. O. Č. R. Weinert a B. Skála. — Podána zpráva o dalších poradách se Svazem děln. divad. ochot. 3. a 7. července ve věci divadelního zákona, jakož i o doručení společného dobrého zdání ministeriu školství a národní osvěty. — K podnětu B. Skály zvolena komise (Em. Jira, B. Skála, V. Trousil), která má připravit podrobné návrhy na doplnění organizace Ú. M. D. O. Č. a dispozice pro zřízení okrskové. — Sneseno připojití se k memorandu Pražského okrsku o omezení tanečních zábav.

OKRSKY.

Pražský okrsek měl schůzi okrskové rady 16. července. Předseda B. Skála podal návrh řádu, kterým se upravuje působnost a kompetence jednotlivých odborův okrskových. Po delší debatě zvolena komise (Ant. Horáček, B. Skála, V. Trousil), jež má podati definitivní návrh. — Jednomyslně schválen předsedou podaný návrh memoranda o omezení tanečních a j. zábav, které má být podáno ministeriu vnitra, školství a nář. osvěty i polic. ředitelství; o podporu věci budou požádána i jiná střediska kulturní. — Schválen řád pro závodění v obsazení úloh v „Janošiku“. — Vzaty na vědomí dispozice ženského odboru k divad. představení „Bez lásky“ 19. července a vzpomínke u hrobu J. Ladeckého 20. července. — Plenární schůze jednot 4. července za účasti 51 del. ze 24 jednot učinila dispozice pro rozdělení úloh v „Janošiku“ a schválila, aby ženský odbor pořádal letní zábavu 3. srpna na „Jezerce“. — Ve schůzi okrskové rady 20. září pro vyšetření nových okolností odvoláno usnesení, kterým byl A. Mareš vyloučen z besedy „Bujarost“ a ostat. spolkův ochotnických. — Vzata na vědomí zpráva o schůzi delegátů ochot. jednot v Žižkově 22. srpna, kde za účasti předsedy okrsku zpracováno memorandum pro městské zastupitelstvo o opatření místnosti pro ochotnictvo. Dne 15. září účastnil se předseda schůze delegátů kulturních spolků v Praze-VIII., z níž vyšel podnět ke zřízení kulturní rady pro tuto část hl. města Prahy. — Sneseno, aby počínajíc 26. zářím byly pravidelné pracovní schůze opět každý pátek a aby 10. října konala se plenární schůze jednot. — Pro neúčast na zkouškách bylo upuštěno od společného představení „Janošika“. — Vzata na vědomí vpráva pokladní a zpráva o finančním výsledku divadelního představení ženského odboru 19. července (Lade-

ckého „Bez lásky“) a letní zábavy, pořádané 3. a 10. srpna na „Jezerce“. Z výtěžku přiděleno 250 K Českoslov. Červenému kříži, 100 K Matici Divadelní na „Čes. Divadlo“, zbytek zájezdovému fondu okrsku.

Z Macháčkova okrsku jihočeských ochotníků v Čes. Budějovicích. Pro nemožnost získati v celých Č. Budějovicích vhodnou místnost pro ochot. podniky, jsou spolky českobudějovické „Tyl“ a „Bozděch“ odsouzeny k nečinnosti v městě. Jediná větší místnost, tak zv. Budějovická pivnice, kde se dříve hrávalo, proměněna v kavárnu a restauraci. — Družstvo Národního divadla v Čes. Budějovicích počalo od září svou první divad. sezonu v Městském divadle, jež se značně opravilo. Správní výbor tohoto Družstva se však netěší přízni místní žurnalistiky. Mezi předsednictvem Družstva, ředitelem Východočes. společnosti Jeřábekem, novinami a publikem vyvolán nechtuný boj osobního zabarvení, jenž ochotníkům v Macháčkově okrsku ukládá jistou rezervu v poměru k Družstvu. — Macháčkův okrsek upevňuje organizaci ochotnickou na českém jihu a volá všechny vzdělavací a zábavné kroužky k přátelskému semknutí za účelem cílevědomého kulturního povznášení. Debatu o tom učiní hlavním bodem programu řádné valné hromady, jež podle § 8 stanov bude svolána v září.

Významný projev. Na schůzi delegátů spolků sdružených ve II. Tylově okrsku, středisku československého ochotnictva na českém západě, dne 24. srpna t. r. učiněn byl předsednictvem projev ke všem těmto našim org. spolkům ochotnickým a k celé naší veřejnosti, že jakákoli činnost politická je vymýtlá, že s politikou II. Tylův okrsek nemá nic společného, ponechávaje úplnou volnost veškerým svým org. jednotám. Vítána je každá jednota do středu ochotnictva, ať je politického přesvědčení jakéhokoli, neboť II. Tylův okrsek je především a výhradně zde proto, aby v lidu našem byla vzbuzena a pěstována láska k divadlu, pozvedána úroveň divadla ochotnického, plněna v každém ohledu kulturní práce k dobru našeho národa. Tof jediný cíl sdružení ochotnického na našem českém západě a tomuto svému přesvědčení zůstává věrně, spoléhajíc na součinnost veškerých spolkův ochotnických, které pochopily význam a práci, jakou II. Tylův okrsek v Plzni již vykonal na prospěch všeho česko-slovenského ochotnictva, řídě se heslem Jos. K. Tyla: „Všechny naše kroky musí vésti láska k národu a jeho štěstí.“

JEDNOTY.

Černá u Stankova. Spolek div. ochot. „Tyl“ v Černé uspořádal 13. dubna 1919 slavnost zasazení lípy slovanské na počest sjezdu poselstva

českého v Praze dne 13. dubna 1918. Slavnosti této zúčastnily se veškeré místní korporace a obecní správa, za II. Tylův okrsek z Plzně zástupce p. Jaroslav Budil. Ke zdaru slavnosti přispěla sl. učít. L. Kavánková, kteráž nacvičila s dítkami krásné zpěvy a přednesy. Lípa darována byla p. Václ. Brychcinem, jednatelem Spol. div. ochot. „Tyl“. Kovovou desku pod kořeny lpy zhotovil p. Jan Mestl. Večer sehrál „Tyl“ „Květy v bouři“ od Hany Luttnové za režie p. Jak. Procházky. Účinkující zhostili se svých úloh zdařile, zvláště p. Josefa Procházka podala „babičku“ vystižně, též p. Václ. Leitl st. (Chalupecký), Anežka Leitlová (Marta) a Kar. Nosil (prášek Lojzík) dostali plně své povinnosti. Režie vzorná. Návštěva velká. Výnos věnován fondu pro zařízení spol. jeviště. Jaro B.

Z Kolína nad L. Dne 25. června t. r. zemřel ředitel divad. ochotnického spolku „Tyl“ v Kolíně, p. MUDr. Josef Steppan, měst. lékař. Odchodem tohoto šlechtetného a pravého člověka nastala opět citelná mezera v řadách našich ochotníků, která těžko bude vyplněna, neboť tak velice zasloužilého člena a ředitele sotva se podaří spolku „Tyl“ získati. — MUDr. Josef Steppan byl již od r. 1885 nepřetržitě a přes všechny různé a ne vždy příznivé poměry ředitelem, upřímně a celým svým dobrým srdcem oddaným a vytrvalým pracovníkem ve spolku „Tyl“, plná 34 let a byl mu vždy výborným rádcem, aniž toužil kdy po uznání a vděku; stáčílo mu vědomí vykonání poctivé a nezištné práce. My starší vzpomínáme rádi na dobu společné práce a plně uznáváme horlivou snahu našeho nezapomenutelného ředitele, která čelila jen a jen ke zdaru a rozkvětu spolku „Tyl“. Loučíme se s milým naším ředitelem, jemuž pro vždy zachováme zaslouženou vzpomínku.

Josef Suchý,
senior ochotníků kolínských.

BIBLIOGRAFIE.

Nákl. „Organisace čes. herectva“ v Praze-II., Vodičkova 32: „Divadelní svět“. Měsíčník, věnovaný otázkám divad. a sloužící zájmům „O. Č. H.“ Roč. VI. č. 7. a 8. Celoroční předplatné 5 K.

Nákl. Fr. Šimáčka v Praze-II., Jeruzalémská 11: Abigail Horákové „Zena legionářova“. Obraz ze života o 3 děj. Repert. hra div. smíchovského. (Repertoire čes. divadel sv. 198.) Cena neudána.

Nákl. časopisu „Úhor“ v Habrech: Ot. Svoboda „Dítě hercem“ („Květy na úhoru“, sborník liter. příruček sv. 1.). Cena K 2-50, poštou K 2-60.

* * *

K výročí našeho obrození doporučuje se provozovatí příležitostnou hru „Strach z Palestiny“ aneb: „Co se nám Čechům může stát?“, jež všude, kde byla hrána, docílila značného úspěchu. — Dále vyšla aktovka Nahá Eva aneb: „Jak člověk vystřízlivil!“ — Obě knížky po K 1-20 v nakladatelství firmy Zmatlík a Paříčka, Praha-Letná.

500. výročí počátku husitských válek připadlo na letošek. K oslavám nad jiné hodí se J. F. Karasova celovečerní husitská hra „Kostnické plameny“. Je snadná. Málo osob. Prostá výprava. Hodí se pro každé jeviště. Cena 3 K. Zasilá Fr. Švejda, nakladatel v Praze-VIII. (Telefon 5740).

Ústřední Matice div. ochotnictva česko-slov. doporučuje jednotám a okrskům knihkupecký závod Fr. Švejdy v Praze-VIII. k dodávání veškerých knižních potřeb.

Nakladatelství Fr. Švejdy v Praze-VIII. vydalo řadu účinných divadelních novinek, jež vřele doporučujeme pozornosti našich ochotníků. (Viz inserty.)

Nakladatel „Divadelního sborníku“ Fr. Švejda, knihkupec v Praze-VIII., kupuje zbytky soukromých nákladů veškerých divadelních her. — Dramatických autorů žádá, aby jen ti zasilali své rukopisy k nahlédnutí, pokud svěří mu zastoupení provozovacího práva, event. odprodají je úplně.

Vhodná hra

k oslav. představením národního svátku

! 28. října !

Novinka!

Novinka!

České vzkříšení.

Slavnostní hra o 3 jednáních a 3 obrazech s melodramatickou hudbou.

Slova napsal Jiří Balda. — Hudbu komponoval A. V. Kudela.

Jednání I.: Persekuce. — Jednání II.: Kroky k porobě: Obr. I.: Lipany. Obr. II.: Bílá hora. Obr. III.: 1848. — Jednání III.: Vzkříšení.

Rukopis hry a role k představení potřebné půjči

Divadelní agentura

„THALIA“

(JOSEF DOLEJŠÍ),

KRÁL. VINOHRADY, ŘÍPSKÁ ULICE č. 13.

Čtění. ochot. spolkům a jednotám,
div. odborům a veškerým
pp. divadelním ochotníkům

sděluji, že jsem převzal půjčovnu divadelních knih od majitele jejího pana Josefa Dolejšího, kterýž si ponechává divadelní agenturu téhož jména. Půjčovnu znovuzřídím a značně doplním a prosím, aby čtění objednávkou řízeny byly nyní na adresu:

Půjčovna divadelních knih

„THALIA“

(JOSEF DOLEJŠÍ)

maj. Josef Rajský, člen divadla „Uranie“,

Praha-VII.,

Štítného ul. 958 (bliže „Uranie“),

Na Klíně.

Divadlo.

Ochotnická jednota divadel. ochotníků v Čechách koupí buď nové nebo starší zachovalé divadlo a sice ihned. — Nabídky pod zn. „Soubor divadla“ do administrace t. l.

K oslavě 28. října

doporučujeme působivé hry:

V příboji. Hra ze součas. života o 3 děj. Napsala A. Hegnerová. Cena K 2-50.

Návrat českého legionáře. Hra o 3 jedn. Napsal Karel Fořt. Cena K 3-60.

Kostnické plameny. Hist. hra o životě a utrpení Mistra J. Husi ve 3 obr. Napsal F. J. Karas. Cena K 4-50.

Navždy svoji. (Rudý květ.) Efektní hra sociální o 3 jedn. Napsal Xaver Jager. Cena K 2-—.

Potopa. Hist. hra o 6 obr. Podle H. Sienkiewicze napsal Xaver Jager. Cena K 2-50.

Nakladatel FRANT. ŠVEJDA, Praha VIII.

Divadelní jeviště a dekorace zachovalé

větších rozměrů koupí František Říha, Bio-residence, Hora Kutná. — Tamtéž se koupí zařízení dobrého ústředního topení.

Půjčovna

starobylých pův. slováckých, českých a j. krojů, div. kostymů, mašek a paruk firmy **Anuše Černovská, Praha-I., Karlova 13.**

Divadelní novinky.

Návrat českého legionáře. Hra o 3 jedn. Napsal Karel Fořt. Cena K 3-60. — V příboji. Hra ze součas. života o 3 děj. Napsala A. Hegnerová. Cena K 2-50. — Arcivévoda. Hra z posl. dnů světové války ve 3 jedn. Napsal H. Clarus. (V tisku.) — Kostnické plameny. Hist. hra o životě a utrpení Mistra J. Husi ve 3 obr. Napsal J. F. Karas. Cena K 4-50. — Lešetinský kovář. Lidová hra o 4 děj. Dle básně Sv. Čecha pro scénu upravil T. V. Hubený. (V tisku.) — Král Václav IV. Drama o 5 děj. Napsal Arnošt Dvořák. Cena K 3-—. — Švadlena. Hra o 3 děj. Napsal Q. M. Vyskočil. Cena K 2-40. — Za srdcem. Drama o 3 jed. Napsal F. Tomek. (V tisku.) — Na rodné hroudě. Drama o 4 děj. Napsal J. F. Karas. Cena K 4-—. — Když jsme filmovali... Žert o 3 jed. Napsal Fr. Hlavatý. Cena K 4-—. — Neznámá rozkoš. Komédie o 3 jed. Napsal K. Piskoř. Cena K 5-—. — Bílá černoška. Žert o 3 jed. Napsal Pavel Rudolf. Cena K 5-—. — Náhražkový král. Fraška se zpěvy a tanci o 3 jed. Napsal Karel Fořt. Hudba od E. Starého. (V tisku.) — Minulost pana rady. Fraška o 3 jed. Napsal Pavel Rudolf. Cena K 4-50. — Z českých mlýnů. Fraška se zpěvy a tanci o 3 jed. Napsal Karel Fořt. Hudba od E. Starého. (V tisku.) — Kosové. Veselohra o 4 děj. Napsal J. F. Karas. Cena K 4-—. — Soucit. Tragikomédie o 1 děj. Na staré poště. Veselohra o 1 děj. Napsal J. Čísler. Cena K 2-40.

Vesmés divadelně účinné hry.

!! Zařadte do podzimního repertoiru !!

Nakladatel FR. ŠVEJDA, Praha-VIII.

JEVIŠTĚ

všech soustav dodává speciální atelier pro malbu divad. dekorací, stavby a zařizování jevišť

JAROSLAV ČERNÝ,

absolvent stát. školy kresliářské,

HORA KUTNÁ

*Rozpočty a plány technického zařízení
na požádání.*

Loutková divadla v moderním a praktickém provedení s ohozem a s oblouk. sufitami, s dveřmi, jimiž loutky procházejí.

≡≡≡ OZNÁMENÍ. ≡≡≡

Podepsaný dovoluje si tímto sl. divadelní ochotn. spolky upozorniti na svůj

závod vlásenkářský

a nabízí ct. pánům a dámám svoje výrobky. — Vlásenky mnou zhotovené vynikají nad všechny dosud vyráběné. Velice dobře přiléhají na hlavu, vlásový materiál jest nejlepší (žádná vlna), takže dají se na několik způsobů upravit a jsou velice trvanlivé. — Divadelní líčení se přijímá a přesně dle přání upravuje. — Na objednávky z venkova se bere náležitý zřetel, a na přání se tam i jede. — Při objednávkách vlásenek jest třeba udati míru kolem hlavy a přesné vypočtení charakteru úlohy. — **Největší sklad vlásenek** všech druhů pánských i dámských k dispozici. **Stálá výstava. Poutkované plnovousy k nalepení, velký výběr.** Kníry. Kotlety. Vše co nejjemněji zpracováno. — Závod založen r. 1911. — O ct. přízeň prosí

K. ZIKMUND

v PRAZE II., Štěpánská ulice čís. 53.

»THALIA«

PŮJČOVNA DIVADELNÍCH
A MAŠKARNÍCH OBLEKŮ

PRAHA I.

NA PERŠTÝNĚ ČÍS. 18,

— TELEFON Č. 5892, —

NABÍZÍ

VEŠKERÉ HISTORICKÉ OBLEKY
DO DIVADELNÍCH KUSŮ

A UPOZORŇUJE NA NOVĚ ZA-
ŘÍZENOU ŠATNU MASEK.

≡≡≡ Ochotníkům vřele doporučujeme k sehrání: ≡≡≡

ČASOVÉ NOVINKY.

Návrat českého legionáře. Hra o 3 jedn. Napsal Karel Fořt. (4 ž. a 9 m.) K 3'60.
V příboji. Hra ze součas. života o 3 děj. Napsala Anna Hegnerová. (9 ž. a 6 m.) K 2'50.
Kostnické plameny. Hist. hra o životě a utrpení Mistra Jana Husí ve 3 obr. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 8 m.) K 4'50.
Lešetínský kovář. Lid. hra o 4 děj. Dle básně Sv. Čecha pro scénu upravil T. V. Hubený. (V tisku.)
Arcivévoda. Hra ze posledních dnů svět. války ve 3 jed. Napsal H. Clarus. (6 ž. a 12 m.) V tisku.
Navždy svoji. (Rudý květ.) Efekt. hra soc. o 3 jed. Napsal Xaver Jager. (5 ž. a 13 m.) K 2'—.
Protekce. Soc. drama ze součas. života o 5 jed. Napsal Halla-Klatovský. (5 ž. a 9 m.) K 2'50.

CELOVEČERNÍ HRY SE ZPĚVY.

Náhrazkový král. Fraška se zpěvy a tanci o 4 jed. Napsal Karel Fořt. Hudbu složil A. V. Kudela. (V tisku.)
Z českých mlýnů. Fraška se zpěvy a tanci o 3 jed. Napsal Karel Fořt. Hudba od E. Starého. (5 ž. a 13 m.) V tisku.
Noční manévry. Vojenské vaudeville o 3 jed. Napsal Xaver Jager. Hudbu složil E. Starý. (5 ž. a 7 m.) K 2'50.
Děti Žižkova aneb Dítě lásky. Lid. hra se zpěvy a tanci o 5 jed. Napsal Karel Fořt. Hudbu složil E. Starý. (9 ž. a 10 m.) K 2'50.
Paruka. Veselohra se zpěvy o 3 jed. Napsal Halla-Klatovský. Zpěvní vložky složil B. Kudera. (3 ž. a 7 m.) K 2'50.
Šípy Amorovy. Fraška se zpěvy o 5 jedn. Napsal P. Fingal. (7 ž. a 10 m.) K 2'50.

CELOVEČERNÍ VESELOHRY.

Když jsme filmovali . . . Žert o 3 jed. Napsal Fr. Hlavatý. Cena K 4'—.
Neznámá rozkoš. Komédie o 3 jed. Napsal Karel Piskoř. (6 ž. a 7 m.) Cena K 5'—.
Bílá černoška. Žert o 3 jed. Napsal Pavel Rudolf. (3 ž. a 6 m.) Cena K 5'—.
Kosové. Veselohra o 4 děj. Napsal J. F. Karas. (4 ž. a 8 m.) Cena K 4'—.
Obnažené duše. Veselohra o 3 jed. Napsal Karel Piskoř. (3 ž. a 8 m.) K 3'—.
Na vysoké stráni. Veselohra o 3 děj. Napsal Fr. Hlavatý. (6 ž. a 7 m.) K 3'—.
Minulost pana rady. Fraška o 3 jed. Napsal Pavel Rudolf. (6 ž. a 5 m.) K 4'50.
Cizáci. Veselohra o 3 jed. Napsal P. Fingal. (6 ž. a 8 m.) K 3'—.
Červená sedma. Veselohra o 3 jed. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 5 m.) K 2'50.
Čečetkovy libánky. Fraška ve 4 jed. od K. Laufse. Přeložil a upravil Fr. Picko. (7 ž. a 6 m.) K 2'50.
Svatební cesta do Itálie. Veselohra o 3 jed. Napsal Eugen Bartoš. (5 ž. a 9 m.) K 2'50.
Pardon. Veselohra o 3 děj. Napsal Eugen Bartoš. (4 ž. a 8 m.) K 2'50.

VÁŽNÉ HRY CELOVEČERNÍ.

Na rodné hroudě. Drama o 4 děj. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 8 m.) Cena K 4'—.
Švadlena. Hra o 3 děj. Napsal Q. M. Vyskočil. (3 ž. a 2 m.) Cena K 2'40.
Za srdcem. Drama o 3 jed. Napsal Ferd. Tomek. (4 ž. a 4 m.) V tisku.
Mrak. Drama o 3 jed. Napsal Karel Scheinpflug. (4 ž. a 3 m.) K 2'50.
Hrany. Drama o 5 jedn. Napsal Petr Fingal. (5 ž. a 11 m.) K 3'—.
Redaktor. Tragikomedie o 3 děj. Napsal Fr. Šorm. (3 ž. a 6 m.) K 2'50.
Spodní proud. Hra o 4 děj. Napsal Ferd. Písecký. (8 ž. a 16 m.) K 2'50.
Ženy, které potkáváme. Pět výjevů ze života mladého muže. Naps. K. Mašek. (18 ž. a 22 m.) K 3'50.
Vítězství lásky. Obrázek ze života vesnického lidu o 3 jedn. Napsal J. Černý. (4 ž. a 9 m.) K 3'—.
Šňatek z lásky. Obraz ze života o 3 jedn. od A. Baumbergové. Přel. Fr. Picko. (5 ž. a 9 m.) K 2'40.
Potopa. Histor. hra o 6 obr. Dle H. Sienkiewicze napsal Xaver Jager. (2 ž. a 11 m.) K 2'50.
Pravá láska. Dialog o 3 děj. Napsal R. Bracco. Přeložil K. Mašek. (4 ž. a 3 m.) K 2'50.
Ivánkovo štěstí. Báchora o 4 obrazech. Napsal F. Strejček. (12 ž. a 3 m.) K 2'50.
Psyche. Salonní hra o 3 děj. Napsal Ivo Vojnović. Přel. J. Hudec. (8 ž. a 9 m.) K 2'50.
Král Václav IV. Drama o 5 děj. Napsal Arnošt Dvořák. (7 ž. a 30 m.) Cena K 3'—.
Kantor čaroděj. Hist. činohra o 3 jedn. s proměnou. Napsal Ant. Schulz. (1 ž. a 10 m.) K 2'50.
Šťastný král. Pohádka o 4 obraz. Napsal Pavel Rudolf. (7 ž. a 15 m.) K 2'50.
Acharit. Královské drama o 5 jedn. Napsal Karel Piskoř. (8 ž. a 20 m.) K 3'—.
Hra o srdce. Komédie o 3 děj. Napsal Bedřich Vrbský. (1 ž. a 9 m.) K 3'—.
Za živou vodou. Pohádková hra o 5 jed. Napsal Petr Fingal. (5 ž. a 18 m.) K 1'50.

HRY JEDNOAKTOVÉ.

Manželská věrnost. Napsal Rud. Nešvera. (3 ž. a 1 m.) K 1'20.
Padesátka. Napsal K. Horák. (5 ž. a 11 m.) K 1'80.
Soucít. Tragikomedie o 1 dějství. (2 ž. a 9 m.) —
Na staré poště. Veselohra o 1 dějství. Napsal J. Cisler. (2 ž. a 8 m.) Cena K 2'40.
Romantika. Napsal K. Piskoř. (1 ž. a 4 m.) K 1'20.
Houby. Napsal P. Jantar. (2 ž. a 2 m.) K 1'—.
Stávka Penátů. Naps. P. Fingal. (3 ž. a 4 m.) K 1'20.
Lapky. Napsal Petr Fingal. (2 ž. a 6 m.) K 1'20.
Nos. Napsal Eug. Bartoš. (3 ž. a 2 m.) K 1'20.
Manželská komedie. Napsal Em. Lešehrad. (1 ž. a 2 m.) K 1'50.
Jitro. Napsal St. Kovanda. (3 ž. a 4 m.) K 1'50.
Královnin omyl. Naps. V. Skoch. (4 ž. a 2 m.) K 3'—.
Eldorado. Naps. K. Engelmüller. (1 ž. a 3 m.) K 1'20.
Kosa na kámen. Napsal J. J. Kraszewski. (2 ž. a 3 m.) K 1'80.
Rodina. Napsal Em. Lešehrad. (3 ž. a 3 m.) K 1'20.

Ceny tyto jsou bez jakékoliv další přírázky.

Nakladatel FRANT. ŠVEJDA v Praze VIII.

Telefon č. 5740.

ORGÁN MATICE DIVADELNÍ
 A ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKO-SLOVENSKÉHO.

Rukopisů nevyžádaných nevracíme. Listy přijímají se jen frankované. Zvl. dopisy redakce neodpovídá.

Majitel, nakladatel a vydavatel Matice Divadelní v Praze. — Odpovědný redaktor dr. Č. KLIER
 v Praze-II., Vojtěžská 7. — Knihkárna Vondruška, Spott a spol. v Karlíně.

Vychází jednou měsíčně mimo červenec a srpen. — Předplatné ročně K 6.—, poštou K 6.50. Jednotlivá čísla K 1.—. — Dopisy pro redakci přijímá dr. Č. KLIER v Praze-II., Vojtěšská 7. — Administrace jest v kanceláři Ú. M. D. O. Č. v Praze-II., Ostrovni (Smetanova) ulice 16.

Ročník III.

V PRAZE DNE 25. PROSINCE 1919.

Číslo 9.—10.

B. ČELAKOVICKÝ:

VZPAMATUJME SE!

Veliké dílo národního osvobození, provedené nekrvavým převratem 28. října 1918, osvobodilo nás sice ze jha rakouského otroctví, ale nezabavilo nás nikterak veliké povinnosti, kterou máme ke svému mladému státu, jenž musí přemáhati všechny bolesti a veškeré obtíže svého znovuzrození, svého dětství. Tyto obtíže jsou veliké, poněvadž musíme odstraňovati všechny osudné následky, jež v našem životě národním zanechala světová válka. Ta nepřispěla nikterak k zvelebění a povznesení našeho kulturního života, naopak stopy její a systém, který u nás vládl, vnikly do všech vrstev občanstva a působily tu jako žiravina na rozklad všech duchovních hodnot národních, vynášejíce na povrch téměř všude místo vzájemné lásky osobní nedůtklivost a nevráživost i nízké sobectví, místo vzájemné pomoci osobní prospěchářství a honbu za ziskem.

Naděje, které se upínaly k době po národním osvobození, velmi zklamaly. Nadšení, jež panovalo ve dnech osvobození, jednodušnost národa, jež se tak skvěle osvědčila, brzy vyprchaly a poměry, které po dnech nadšení nastaly, přesvědčují každého opravdového příslušníka naší republiky o tom, že tak jsme si život ve vlastním státě nikdy nepředstavovali. Doufali jsme, že každý z národa, ať jest jeho povolání jakékoli, bude pokládati za svou přední povinnost pracovati ze všech sil k urovnání poměrů válkou rozvrácených, že mu bude prospěch národa a prospěch republiky nejprvnějším, že těmto všeobecným cílům podřídí pro-

spěch osobní, byť to vyžadovalo po něm jistého sebezapření, jistého strádání a jistých ohledů k jeho spoluobčanům. A zatím vidíme, že jsme se velmi zmýlili, že místo prospěchu celku je téměř všude prospěch jednotlivce především nejprřednějším, k němuž pracuje se bez ohledu na to, jak nám to škodí a škoditi může doma i v cizině přátelské i nepřátelské. Osobní prospěchářství, osobní zisk a mamon nesestoupily s trůnu, na nějž zasedly v letech válečných, ale upevňují se na něm a hledí naň dosadit i jiné, ovšem jen stejně smýšlející a stejně sobecky pracující. Nesmírná požívačnost, která v posledních letech války tolik se rozmohla, aby v ní snad zapomenuto bylo všech těch strastných svízelných válečných, nepominula s koncem války a s prohlášením národní samostatnosti, aby ustoupila cílevědomé a soustavné práci, ale spíše se zdá, že se víc a více rozmáhá a roste.

Pohlédneme se jen kolem sebe a uvidíme, že zábava stíhá zábavu, vyrazení za vyrazením se vymýšlí, jen práci se nedaří. Probíjejí se noc za nocí v tanečních zábavách, v kabaretech a pochybných „dýcháncích“ a večířích, které nepřinášejí vzdělání lidu a mládeže, nýbrž pracují na jich zesurování, odvádějí je od duševního povznesení a zatemňují jejich lepší smysly pro zábavu ušlechtilé a povznášející. Peníze, o kterých se nesprávně myslí, že nemají žádné ceny a kterých je v některých vrstvách občanstva opravdu mnoho nahromaděno, vyhazují se jako šíleně a utrácení se za

bezenné věci, jichž by byl před válkou nikdo nekoupil, poněvadž by to byl pokládal za marnotratné mrhání.

Tu nastává pro všechny lidi dobré vůle mravní povinnost, aby hleděli těmto neudržitelným poměrům učiniti přítrž, pokud je čas a pokud vše neprotancujeme a neutrátíme v zábavách. Vždyť k nějakému veselí není vpravdě příčiny! Jsme ohroženi uvnitř i vně! Uvnitř nedostatkem výživy a potřeb k osázení, rozvrácenými poměry společenskými, na ostří nože vystupňovanými protivami stranickými — vně nepřáteli republiky, zejména Němci a Maďary, kteří jistě nezanedbají nejmenší příležitosti, aby nám nesplatili, že jsme se domohli svého práva proti nim a že jsme vstoupili v řady národů svobodných proti jejich vůli. Za takových poměrů se veseliti a mrhati národním jménem je neodpuštělnou lehkomyšlností, nejtěžším hříchem proti národnímu našemu poslání a proti úkolu, který na nás čeká v budoucnosti právě v řadě oněch svobodných národů, mezi něž jsme vstoupili. Věnovati se nemírné požívačnosti je těžkým prohřešením proti těm, kdo nám z ryzí lásky národní samostatnost vybojovali, kdo pro nás strašlivě strádali a přinášeli oběti na životech a krvi. Již těm našim hrdinům jsme povinni, abychom se vzpamatovali, vyprostili se z omamného ovzduší veselostního a oddali se soustavné práci vzdělavací.

Je povinností našich vzdělavacích korporací, aby se spojily a společným úsilím

pracovaly k omezení všech těch pochybných zábav, které nás ochuzují a připravují o síly duševní i tělesné. Je povinností našich jednot ochotnických a jejich příslušníků, aby všude ve všech spolcích a společnostech, jejichž jsou členy, stavěli se úporně proti pořádání bezenných zábav, zejména tanečních, aby tak nastalo jejich největší omezení i aby co nejdříve vymizely vůbec a učinily místo opravdové práci vzdělavací, uvědomovací a povzbuzovací. Je povinností našich jednot ochotnických, aby nepodporovaly nemírné touhy po veselí připojováním tanečních zábav k divadelním představením. Letošní valná hromada Ú.M.D.O.Č. prohlásila, že jest příkazem cti každého ochotnického spolku, aby nespojoval taneční zábavy s divadelními představeními. Toto usnesení valné hromady musí býti závazným pro každou ochotnickou jednotu, která je opravdu platným členem naší organizace a která je si vědoma toho, že musí povinnosti, spojené s tímto členstvím, řádně plniti! Voláme tedy ke všem lidem dobré vůle: Odvrzte od sebe všecku touhu po nemírném požitkářství, po povrchní zábavě, ale v opravdové, pilné práci hledejte cíl svého života a svého snažení! Vzpamatujte se a oddejte se užitečným věcem, aby vás jednou dějiny našeho národa neshledaly malými ve veliké době, ve které šlo o upevnění, zesílení a rozvoj toho, co nám všem zůstane navždy drahým a svatým, naší samostatné republiky!

PROTI STÁTNÍ DÁVCE Z DIVADEL.

Za staré vlády rakouské vydán zemský zákon z roku 1916, kterým zavedena dávka ze zábav. Nebylo sympatičtější dávky proto, že její výnos zůstává u nás doma (dělí se mezi obec a zemi), že jí platí skutečně jenom ten, kdo se chce bavit, a že nepostihuje kulturních a výchovných podniků. Divadlo bylo výslovně vyjmuto ... Říkalo se sice tehdy, že tento zemský zákon čelil hlavně proti šíření se biografů a proto že osvobodil divadla, ale to říkali hlavně majitelé biografů, ke kterým se pak přidali majitelé kabaretů a jiných podniků, a stále poukazovali na to, že by měla býti divadla také zdaněna a co by to vyneslo.

Najednou stát potřeboval peněz — a to snadno a rychle. Nejprve chtěl min. tr. financí zavést 50% ní dávku ze vstupenek do biografů. Ačkoli se s tím spěchalo, byla doba ministrování téhož ministra ještě kratší.

Přišel nový, zahodil starý návrh, udělal odvažný řez a zplodil návrh zákona o zdanění všech zábav od harmonikáře až ke komorním koncertům, od hospodských muzik až k divadlu. Není tu místa k tomu, abychom rozebírali nemožné provádění tohoto návrhu, ale nesmrtelným zůstane jeho přiznání kulturní úrovně, se které pohlíží na naše umění dramatické i hudební.

Ministerium financí jako by ve své snaze po ukrytí miliardového schodku vypadlo z kolejí. Dosud — a všude na světě to tak jest — dohodne se jedno ministerium s druhým, dotýká-li se návrh jiného oboru. Ani toho tu nebylo. Ministerium národní osvěty nebylo dotázáno, ale samo se také mnoho nehrážovalo. Až když přišly už protesty zvenčí.

My známe stanovisko min. nár. osvěty v otázce divadelní, ale to nestačí. Stát

musí prohlásit divadlo za kulturní a osvětovou složku výchovnou a musí dle toho provést do důsledků všecko, aby divadlo vymánil ze soukromopodnikatelské spekulace a odevzdal je správě zaručující svobodný rozvoj umění. Dosud však jsou soukromé prospěchy lákavé a vlivy mocné, takže není odvaha k radikálnímu řezu. Bylo by třeba zbavit se už jednou osobních ohledů, vlivů a zájmů a zvyknouti si na posuzování a podporu věci. A tak leží u ministeria nevyřešená otázka sestátnění Nár. divadla a ostatních velkých divadel a leží tam návrh divadelního zákona. S oběma otázkami bylo náramně pospícháno, ale jenom na začátku. Vždycky se najde někdo, kdo umí zabrzdit nebo zakřiknout.

Tento stav věcí ovšem nejlépe odpovídá tomu, co se nám tak často říká: vláda, to je národ, to jste vy! — Proto, když jde o nějakou důležitou otázku, musí se ten národ sebrat sám a musí vykřiknout a běžet na ministerstvo, to že takhle nejde a že to musí být jinak. Tak národ uplatňuje svou vládu, a ministeria jej tak občas povzbuzují, aby přišel do varu.

„Matice Divadelní“, která od počátku naší samostatnosti působila v těchto otázkách, usnesla se rovněž na protestu proti navržené dávce ze zábav, pokud mezi tyto zařazena býti mají divadla a koncerty. — V posledních desetiletích bylo i na mezinárodních poradách uznáno, že divadlo není zábavou, nýbrž důležitou složkou výchovnou, též skoro ceny jako škola. Za Rakouska se to vědělo také, ale udržoval se z pochopitelných příčin zájem o divadlo jen jako o podnik zábavný. Hned však v prvních dnech po převratu první hlasy kulturního hnutí volaly po nápravě, osvobození a po důkladném přetvoření základů našeho divadelnictví, a ministerium nár. osvěty nejen při jednání o sestátnění Národního divadla, nýbrž hlavně i potom při jednání o divadelním zákoně projevilo zásadní názor takový, že považuje divadlo za závažného činitele kulturní a osvětové výchovy.

Je proto nepochopitelné, že mohlo ministerium financí tak bezohledně vhoditi di-

vadlo do jednoho koše s každou taneční zábavou a produkcí, neuváživši, že tím ubíjí české divadelnictví i v jeho literatuře i v jeho umění. Zákon o dosavadní zemské dávce ze zábav osvobodil divadla od dávky, ale naše republikánská vláda toho pochopení nemá.

Protestujeme ve jménu kultury a českého umění proti tomu, aby Národnímu shromáždění byl předkládán návrh, který znehodnocuje a snižuje to, co je národu nutnou stravou duševní a povznesením a nač má lid stejný nárok jako ti, kdo mohou platiti každou cenu za své požitky.

Zároveň však žádáme, aby návrhy na sestátnění a na uplatnění kontroly státu v uměleckých ústavech byly s větší rozvahou, než dosud, projednány a aby nebylo dovoleno obchodovati s uměním pro soukromý zisk tak volně a bezohledně, jako dosud.

Rovněž Ústřed. Matice div. ochotnictva protestovala v témž smyslu, opírajíc se o stejné smýšlení svých org. jednot.

Doufali jsme, že všeobecné protesty dobré věci pomohou, neboť škrtat jest u nás vždycky snazší, než tvořit. Tomu se zdálo nasvědčovati také stanovisko kulturního výboru Národního shromáždění, který schválil návrh svého subkomitétu, aby z dávky byla vyloučena divadelní představení.

Ale uspokojení z tohoto usnesení kulturního výboru Nár. shromáždění mělo jen kratičké trvání. Finanční výbor Národního shromáždění, jednaje znovu o dávce, učinil zásadní rozhodnutí, že divadla mají býti dávce podrobena, třebaže tato dávka má býti pro ně nižší. Je věru úžasno, jak přes všecko to, co bylo proti zdanění divadel pověděno a napsáno, dovedou ryze fiskální důvody zvítěziti nad samozřejmou povinností státu ke zvýšení lidové kultury! Toto stanovisko je neudržitelné a ještě nyní oddáváme se naději, že zvítězí lepší věc nad úzkoprsou umíněností! Sice bychom musili zoufat nad budoucností národa, kterému se zabraňuje vyšší vzdělání pro hodně problematický výnos neoprávněného zdaňování.

— an.

□□□

Dr. Fr. HERMAN:

ROZHODNÁ DOBA ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

Hned po převratu před rokem vyšinul se mezi přední otázky dne zájem o české divadlo. Nakupené stesky a nedostatky ve správě národní scény vyvolaly veřejné rozhovory právě ve chvíli, kdy národ vzal otěže

své samostatnosti do svých rukou. Většinou svezly se osobní zájmy obou stran. Jediná „Matice Divadelní“ vystoupila věcně, bez ohledu na osobní choutky, a po poradách uvnitř i po debatním večeru vyslovila určité

požadavky a předložila je ministeriu osvěty a kulturnímu výboru Národ. shromáždění. Byl to hlavně požadavek sestátnění Nár. divadla a uplatnění vlivu státní správy v ostatních velkých divadlech, a pak požadavek takové úpravy jejich správy, aby v ní podle demokratických zásad byly zastoupeny všechny stavy zaměstnancův. Ovšem, umělecká správa má zůstatí pouze uměleckou a svobodnou.

Nevíme, co se stalo s těmito návrhy, ale události posledních měsíců daly Matici úplně za pravdu. Kdyby ministerium osvěty, které prohlásilo divadelnictví za tak důležitou složku výchovnou, že je nutno, aby bylo podřízeno buď přímé správě anebo aspoň doзору vlády, bylo rozhodně a rychle provádělo svůj program, nemuselo dojít ke sporu ve vinohradském divadle, ani k vrcholným nesnázím v divadle Národním.

Původních pohnutek sporu vinohradského z 22. srpna t. r. nelze dobře postihnouti. Na samém prahu hereckých slavností vznikla neshoda, která vyvrcholila na schůzi divadelního personálu 29. srpna prohlášením, že dr. Hilar nesmí se vrátit, ani kdyby jeho působnost byla omezena jen na činohru. Tedy původně rozpor čistě osobní, který byl také veden způsobem v osobních sporech obvyklým. Personál vážně obvinil dra Hilara ze skutků hrubých a nečestných, a znova vytažena odbytá historie se „Slováckou princeznou“. Nebylo ještě fora, před kterým by se bylo tvrzení dokázalo, a zatím, co personál prohlásil, že je s drem Hilarem hotov navždy, postavila se činohra za svého režiséra. Dr. Hilar prohlásil, že nejde o jeho osobu, ale že tu jde o celé české umění. Někteří spisovatelé se ho zastali, přivolali i nestora Jiráska, a druhá strana prohlásila, vybočujíc i ona z původní dráhy, že se tu střetl despotismus kapitálu se životními zájmy sociálními členstva divadla.

Tak povstaly dva tábory: činohra s drem Hilarem a ostatní personál zpěvohry a personál technický. Tito zašli si až do ministeria osvěty, které prohlásilo, že vinohradská činohra má býti místně i pokud jde o osoby od zpěvohry oddělena, a toto stanovisko schváleno pak i na schůzi dramat. spisovatelův a uměleckých zájemníků, kteří jinak v otázkách mzdových zůstali na straně zaměstnancův.

Zatím psalo se v novinách a vyvěšováno plakáty. Spor nabýval značných rozměrův a přirozeně neuvažovanými slovy rostl do hloubky i do šířky. Na obranu zpěvohry vystoupili přední čeští hudebníci a hájili umělecké stanovisko její i prof. Ostrčila, který sám veřejně také promluvil. Nechybělo

už nic jiného, než co se také stalo. Na správu vinohradského divadla útočila druhá strana jako na Mladočechy.

Sotva se ustavil Českoslov. svaz dramatický, pronesl záhy své slovo, že prohlášením českých hudebníkův i projevy prof. Ostrčila stává se vinohradská pře, vzniklá ze štvanic zákulisních, kompetenčním sporem dvou rovnoprávných umění: činohry a opery. Boj proti činohře se vedl formou teroru, a proto podryla si opera půdu sama, hlavně tím, že se postavila za operetu.

Zdálo se, že je již spor vyřízen, třebaže byl zatím přenesen před soud, kde bylo sneseno více útočných nechtutností, než důkazův, ale správa divadla vypověděla všechny personál mimo činohru a tato ohlásila své nové stanovisko, že opereta do divadla se vrátit nesmí. Do sporu zasáhl starosta města, intendant, stavovská organizace herectva i ministerium sociální péče. Přátelé Hilarovi harangovali studentstvo, aby šlo vypomáhat za technický personál, dámy správních radů obstarávaly šatny. Dělnictvo se ozvalo proti stávkokazům.

Deputace spisovatelů prohlásila 12. října ministru soc. péče, že spor není bojem Mladočechů proti socialistické radnici, nýbrž bojem kulturním a že z uměleckých důvodů jsou pro naprostou rozluky činohry a zpěvohry. Zároveň žádala, aby otázka mzdová byla odloučena od otázek uměleckých.

Správa vinohradského divadla konečně ponechala technickému personálu a dělnictvu vrátit se k činohře, členstvo zpěvohry však chce podporovat, aby se ustavilo v samostatné těleso v samostatné budově, a nabídla mu notový, dekorační i kostymní materiál i podporu hmotnou. Členstvo však proti tomu vystoupilo otevřeným listem k ministeriu. Dne 18. října svolána schůze předplatitelů, která pro bouřlivý průběh nedospěla k věcnému závěru.

Podle našeho náhledu zavinili tyto konce všichni ti, kdo nepovolání vmísili se do sporu. Neshoda personálu s drem Hilarem připravovala se již dlouho a byla rázu ryze osobního. Spor měl býti vyrovnán doma, nemělo se z něho dělati něco více, než byl. Dr. Hilar má nesporné zásluhy, kterých mu ani osobní odpůrci neupírají. Strhl však na sebe mnoho funkcí, stal se téměř samovládce v celém divadle a svou známou osobní britkostí vyvolal odpor, který nikdy nebyl sporem o otázky umělecké, ale zasažením přátel obou stran stal se sporem mezi činohrou a zpěvohrou, pak sporem sociálních táborův a konečně i politickým. Ani v jednom směru neobjevila se v tomto sporu pochybnost o návrzích, kterými „Maticе Di-

„divadelní“ řešila úpravu velkých uměleckých útvarů. Jen sám nedostatek dnešní úpravy zavinil všecko to, čeho jsme byli svědky a co úplně odpovídá i našim celkovým poměrům v republice. Velké otázky se neřeší radikálně; problém se jen nakousne, a zakročuje se teprve tehdy, když už se musí.

Tak se stalo i s Národním divadlem. Zároveň se sporem vinohradským zahájilo členstvo tří velkých divadel (obou zemských a městského na Vinohradech) společnou akci za upravení platových poměrů. Zvláštní komise zjistila, že požadované zvýšení činí u Nár. divadla 2½ milionu, u německého 1¼ milionu a u městského 1¼ milionu korun. Proto se zemská správní komise usnesla, že převezme obě zemská divadla do vlastní správy. Vinohradští mají rozřešiti krisi sami. — Tedy nikoli ohledy umělecké, nýbrž finanční rozhodly, že má být Národní divadlo vzato soukromé společnosti, a přejíti ne do správy státní, nýbrž zemské. Jedná prý se již jen o výměru výslužby řed. Schmoranzovi.

Nynější patronové Nár. divadla nedožijí se snad tedy ani dvacetiletí svého panování. Konec jejich správy volá již po urychlení. Až se budou měřiti zásluhy uměleckého vedení, až se budou psáti dějiny posledních dvaceti let Nár. divadla, objeví se řetěz opakujících se stesků a žalob, jež padaly jako hrách na zeď. I české ochotnictvo bude moci řed. Schmoranzovi rozsvítit svíčku. Sotva se ve svém křesle ohřál, odňal volné vstupenky členům výboru Ú. M. D. O. Č., a odpíral až dodnes redakční vstupenku referentovi jediného našeho divadelního listu. Dále zakazoval různá ochotnická představení proto, že touž hru připravuje Národní divadlo, zakazoval pohostinské hry členů Nár. divadla v jednotách a to vše proto, že prý ochotníci svou konkurencí ohrožují Nár. divadlo hlavně v ohledu hmotném.

ČESKÁ DIVADLA.

Národní divadlo. — Výběr dramatických novinek poslední doby ukazuje nejlépe bezprogramovost a rozklad umělecké správy. Umělecká komise, která byla doplněna pp. Krejčím a Macharem, jistě nefunguje a nepřevzala by odpovědnosti za takové řízení ústavu. Spojiti v jednom večeru Bartošovo „Primo vere“, Šarlihovu „Dohru“ a Courtelinův „Spletilý případ“, mluví již samo. — První báseň není vůbec pro jeviště a její plochý a mělký obsah není vyvážen ani básnickou formou, ani hloubkou. — „Spletilý případ“ je sice dobře minená satyra na francouzské soudnictví, ale na naší první scéně vyjímala se příliš předměstsky. Na ostatní dvě hry byla pěsti na oko. — V tomto rámci nejlepší byla

Nejmohutnější protest vznesl r. 1904 Klub dram. spisovatelů proti umělecké správě Nár. divadla, která „vzdaluje českého diváka od českého díla, rve vzájemné vztahy jejich, místo aby je těsněji tkala, rdousí všechnu domácí produkci tím, že jí bere světlo a vzduch a prostor.“ K tomuto protestu připojil se tehdy básník Otakar Březina a napsal: „Na scéně, kterou zbudoval si národ s takovými oběťmi a nadějemi, předvádět marné věci, je svatokrádež. Odtud mají hovořiti k lidským duším učitelé vyššího života. Jako s hory blesků sestupovat odtud s deskami nového desatera pro muže a ženu. Lidé mají odtud odcházet, jako odcházeli z mysterií: užaslí nad tajemstvím života, rozjaření nesmrtelností a všudypřítomností krásy. Mají odcházet jako s výšiny hory, kde se smlouvá za noci vzpoura proti knížatům tmy, kteří vládnou nad zemí... Něco z toho úkolu Nár. divadlo plní. Hudbu velikého stylu dává. Není-li však možno, jak ustavičně se tvrdí, udržeti na scéně i při činohře chladný a zářící vzduch výší, ať rychle divadlo zavrou. Snad to nebylo bez příčiny, že už jednou hořelo. Hoří znova...!“

Jak zní to po patnácti letech?

A povolání činitelé kupí papírové rozjímání na zelených stolech, zatím co Bratislava, Mor. Ostrava i Brno volá zdáli, a Praha se svým Národním, vinohradským a stavovským křičí přímo do oken Nosticova paláce na Malé straně! „Umění musí být svobodné ve svobodném státě“, voláno po převratu loni. Ale všude, kde se o uměleckou otázku zavádí, visí na ní člověk, který ji řeší pro sebe nebo se řeší pro něho. Vždy tu je otázka nějakého ředitele, intendanta nebo jiného „pána“, která je nutnější a závažnější, než „svobodné umění“. A hlasy poctivých lidí, kterým jde pouze o věc a nikoli o osoby, zapadají do vyvrcholujícího hluku pustého materialismu, který neušetří ani umění.

Šarlihova „Dohra“, která, nehledíc k prostředí, je psychologicky dobře stavěna a zaujme vnitřní sensačností, třeba že užívá křiklavých prostředků románových. — S větším štěstím setkal se Scheinpflugův „Mrak“, který měl být přijat již dříve, než jeho autor začal být politicky činným. Byl sehrán se zdarem napřed na venkovských jevištích, než se mu otevřela brána Národního divadla. Autor, známý romanopisec a básník, vykreslil bez příkras, zcela dle životní zkušenosti, výsek rodinného života, do jehož středu má se vrátiti zapomenutý syn, loupežný vrah, právě v době, kdy dvě dcery ochromené matky-vdovy mají před sňatkem. Tento mrak ohrožuje štěstí členů rodiny a zažehnán je

ne očekávaným úmrtím syna v den jeho chystaného návratu. I matka se smířuje s touto smrtí; jen Anna cítí s ubohým bratrem a také jediná ona utrpěla z mraku nejvíce tím, že přišla o muže. — Drama je stráženo sice po staru, ale snad právě touto pravdivostí působí, takže četné jeho reprisy jsou neobvykle hojně navštěvovány. Upozorňujeme na ně naše ochotníky, pro které se dobře hodí. Obsazení bylo tentokráté případné, a p. Hübnerovou počínajíc, až po epizodky pp. Jičínského a Kolára, byly role zdařile zpracovány. Zvláště výkon p. Rydlové vzbudil obdiv. — Starosti finanční, zvláště v době zvýšených nároků personálu, přiměly patrně správu k tomu, že vypravila hru „V předvečer války“ od Farrera a Nepota. Zdramatizovaný popis bitvy u Čušimy, vyšperkovaný střelbou, potápěním lodí, soudní scénou a detektivní napínavostí, bez hlubší psychologie a bez vnitřního vypětí. Tedy kus, spoléhající na kasovní úspěch a proto se hrál mimo předplacení, pokud to šlo. Po dlouhé době zahrál si zase p. Vávra. Z ostatních vynikli: p. Suchánková a pp. Kohout, Steimar a Hurt. — Bylo by zajímavé zjistiti, jaké umělecké důvody rozhodovaly pro vypravení této novinky, když tolik uměleckých ohledů bývá svažováno k posouzení prací českých! Dr. H.

Městské divadlo na Vinohradech. — Druhým večerem původního veseloherního cyklu byla premiéra Pemzy, satyrické komedie od Josefa Kaldy v režii Vydrové. Pemza jest, jak známo, lehká a plave na vodě. Tak i Jindřich Relow, úředník v Indii, dovede dobře plavati a dělati kariéru za každého režimu. Za vlády Angličanů i za doby vzbouřených Indů. Indové totiž vycházejí, když vládní vojsko od táhne samo pryč, zmocní se státních objektů a ujmou se vlády. Chytrým Relowem, který dovedl již dříve vypozorovati úmysly vzbouřenců, dají se věsti a tak se vlastně nikomu nic nestane, a když přijde zase vládní vojsko, s nímž Relow stále udržoval styky pomocí poštovních holubů, jest vše neporušeno a opět odevzdáno vládě. Relow, který byl za vzbouření přední a vedoucí osobností, avansuje i po návratu normálních poměrů. Hra má býti satyrickou, ale satyra je tak udelána, že není snadno se dopídití, koho tepá, zda poměry veřejné morálky nebo poměry politické. Vedle několika vtípů politických přicházejí i situace zcela fraškovité (exaltovaná starší vdova táhne Relowa do své ložnice a hned na to objevuje se jen v košili a pod.). Hře by prospělo trochu jasnosti a více morálky. Pro knižní zpracování, které by mohlo býti předmětem studování ochotnickými jednotami, bylo by potřeba několika změn, které by vnesly do hry více jasnosti a nemohly zanechávati nejistoty o mravní výši jednotlivých jednajících osob. Jinak jeví hra nejenom spisovatelův talent, ale i dobrou vůli. Po některých korekturách bude Pemza oblíbenou hrou menších jevišť.

Poprázdňinový repertoar trpí stále ještě spory, které se v divadle rozpoutaly mezi jednotlivými skupinami a o nichž psáno jest na jiném místě tohoto listu. Dosavadním největším výkonem vinohradského divadla jest provedení Dvořákových „Husitů“. V době přechodné, než se definitivně rozhodlo o tom, že vinohradské divadlo má býti divadlem činoherním, provedeny byly některé hry významu drobnějšího, speciálně „Napoleonka“ od André de Lorde a Jean Marsele, jakož i Shawova „Candida“, „Napoleonka“ jest výpravnou hrou, odpovídající poněkud svou strukturou známé „Madame Sans-Gêne“. Dcera plukovníka ze Serignanů Napoleonita provázela přestrojena za chlapce svého otce na všech slavných výpravách napoleonských a po smrti jeho ocitá se náhle na dvoře Ludvíka

XVIII., kde svou upřímností získává si přízeň monarchie. Cít spravedlnosti vede ji, ačkoliv je bonapartistkou, k objevení velkého spiknutí proti Ludvíkovi. v čemž ji napomáhá bývalý sluha jejího otce, také bonapartista, hulán Boutard. Rozkošná Napoleonita, která žije stále upřímným životem Napoleonových vojáků, neumí se podříditi intrikám a falši královského dvora. Vzniká tím řada hezkých situací a roztomile komických příhod, avšak kus sám neláká nikterak, neboť neposkytuje celkem nic nového a nic zajímavého. V provedení vynikli zvláště: paní Baldová v roli titulní a B. Zakopal ve znamenitěm interpretování postavy zestárlého Ludvíka XVIII.

Když jsme šli na Shawovu „Candidu“, doufali jsme, že uvidíme opět jednu z krásných těch sarkastických komedií, na jaké nás Shaw zvykl. Odcházelí jsme však zřejmě zklamáni. „Candida“ jest manželkou evangelického pastora, který se plně věnuje veřejné činnosti a zdánlivě žije jen pro činnost tuto a přehlíží povinnosti, jež má vůči své manželce a své rodině. Náhle objevuje se na jevišti jejich rodinného života mladý básník Eugen Marchbanks, který rád by přinesl „Candidě“ všechnu poetickou lásku, již zdá se ona postrádati a také potřebovati. Dochází ke zřejmé otevřenému boji. V boji však vítězí ona klidná a tichá láska manželská, která se těší z díla konaného manželem pastorem pro dobro veškerenstva nad žhavou, krásnou sice, ale pomíjející láskou básníkovou, která může poskytnouti jen několika chvil milých, nedovede však poskytnouti klidu k vyplnění celého života. Jest to obdobné thema, o němž slyšeli jsme s jeviště vinohradského divadla mluvit v Ibsenově „Komedii lásky“. Také v provedení na vinohradském divadle byla při „Candidě“ patrna určitá rozpačitost jednotlivých herců, kteří nedovedli nalézt dostatečné opory v textu, aby mohli své postavy reálně založiti. „Candidu“ hrála s nejlepším snahou paní Ibová, pastora Morella pan Vojta a nadšeného básníka Eugena p. Tůma. Pékné postavičky epizodní postavili p. Hlavatý v otcí Candidině a slečna Machová jako hysterická obdivovatelka pastora Morella.

Dvořákov „Husité“ jsou posud nejznamenitějším dílem letošní saisony. O kuse, jeho ideologii, přednostech i vadách musí býti promluveno obšírněji, než připouští stručný referát: proto odkazují laskavě čtenáře do prvního čísla příštího ročníku, v němž chci o kuse i hře promluvit obšírněji a konstatuji pouze, že činohra vinohradská nepřinesla hře této všeho, co jí přinésti mohla a že nedospěla k oněm velikým uměleckým činům, jež jsme od ní v některých reprezentačních představeních viděli, hlavně v Corneillově „Cidu“. Nicméně však představení toto je představením významným, zvláště vzhledem k uplatnění se nového výtvarníka V. Hoffmana, který přinesl zcela nové momenty do dekorací malby divadelní. vkb.

Městské divadlo v Plzni za nové správy vypravilo vtipnou, dramaticky dobře stavěnou, ale pro lidové publikum snad příliš kofeného Krupičkovu komedii „Veliký styl“, ve které skvěle se uplatnili p. Vilém Ux. jako pučkmistr a p. Pražský jako radniční sluha. Také ostatní úlohy, obsazeny byly velmi vhodně (p. Košnerovou, Urbanem atd.). Z her jinde již dříve provedených uvedeny na jeviště Mahenova „Ulička odvahy“ a Svobodův „Poslední muž“, dobré veseloherní práce české ráže. První nastudoval p. Ant. Kandrt a nejlépe uplatnil se v ní p. Rabas, režii druhé měl a v hlavní její úloze vystoupil p. Pražský. Jinak se o bouřlivý úspěch „Posledního muže“ zasloužily dámy: Kindlová, Vavřínková, Machová, Vendová a Bečvářová. Ze starší literatury oživen Tylův „Strakonický dudák“. (Švandu dobře hraje p. Kandrt, Vocilku

vtipně založil p. Edl, Kalafunu osvědčený p. Ad. Kreuzmann a Kordulu pí. Procházková. Dorotku čile hraje pí. Bečvářová, jejíž výkon jest již z dřívějších chvalně znám.) F. A. Šubrtovi splacen dluh „Probuzenci“, provedeními bez škrtů prokurátorské rakouské censury. Z překladů sehrána ne právě nejlepší Shawova „Fanina první hra“. Provedení její za režie p. Jaroslava Počepického bylo pečlivé. Slibně upozornila v ní na sebe nadaná sl. Vavřínková. Poslední novinkou bylo Mezeřovského drama „Smrt Pavla I.“ Režii hry měl tajemník Kautský, titulní postavu vytvořil místoředitel Fišer, podav v ní promyšleně figuru z typu monarchů, ve kterých po Karamazovsku míšilo se bláznovství a zločinnost s citem a bojácností, odvaha a touha po velikosti s dětinstvím i směšností. Postavy hry jsou životné, technika dramatu, rozčlenění v řadu náladových obrazů, připomíná způsob div. tvorby Jiráskovy (Husa, Žižku). Kromě p. Fišera, jemuž bylo hojně aplaudováno, skvělé výkony podali p. Rabas, pí. Košnerová a v malých dvou dobře rozlišených epizodách pěkně se uplatnil p. Edl. Výprava byla pečlivá.

Petr Fingal.

Národní divadlo v Brně. — Repertoire naší činohry od posledního referátu do začátku listopadu byl bohatý, byť i značně jednostranný. Spatřili jsme na prknech znamenité hry, před tím úplně zanedbávané, ale za cenu úplného zanedbání českých her. Hned předem však uznáváme, že slabé české věci původní těžce by konkurovaly vedle Bernsteina a Bataillea a snaha ředitele i dramaturga vést brněnskou scénu svérázněji vyžaduje poplatnosti cizím autorům. Ostatně máme pevně za to, že listopad a prosinec ukojí i nároky českých dramatiků, pokud se dovolávali brněnské scény. Není v Brně příčin nehrát dobré české hry až snad na tu, že takových her nebylo nebo snad není. Nevíme, kolik původních prací sešlo se na stolků dramaturgů, ale předpokládáme, že by bylo jeho větší pýchou pustit na prkna dobrou českou hru, než jakou má, viděl-li na nich kteréhokoli výborného cizince. Nechci tedy propadnouti laciné opoziční kritice a volati na ředitelstvo: Nehrajete českých věcí! Naopak: Tleskám divadlu, že zahrálo Israele Bernsteina, tleskám, že uvedlo na jeviště válečnou hru francouzskou, Amazonku Batailleovu. Jak při této poslední jmenované hře vynikla — bohužel — slabost českých her, čerpaných z dob velké války! Obě jmenovaná dramata mohou být výbornou školou pro dramatiky, školou stavby dramatu a poučením, jak se děj musí na jevišti odehrávat a nesmí odmluvit. Konec Amazonky a vlastně celé třetí jednání je příliš mluvené, což ovšem na útěchu, že i velcí a uznání nedovedou napsat kus bezvadný, není jistě mnoho.

KRONIKA.

Jakub Seifert, dramatický umělec, bývalý vynikající člen a režisér Národního divadla v Praze, zemřel 29. října 1919 na Král. Vinohradech ve věku 74 let. Mladší generace návštěvníků Nár. divadla nezastihla doby jeho nejvyššího tvůrčího vzepětí, let slávy, neboť již r. 1904 po plném 40letém uměleckém působení byl nucen odejiti v ústraní, a třeba ještě r. 1907 nakrátko — po ředitelování v holešovické „Uranii“ — vrátil se na první naši scénu, jeho hvězdu zastínila nově vzplanuvší hvězda Vojanova, který oproti překonanému pathosu staré

Po Andrejevovu Políčkováném působil Israel rovnomocným dojmem, strhujícím, díky velkému umění pí. Pechové, která hrála matku bouřlivého royalisty, jehož představoval p. Walter, který dokreslil těžkou tu úlohu do poslední čárky. Zejména druhé jednání, jež je vlastně celé dialogem těchto dvou, ukázalo virtuositu francouzské dramatické tvorby v nejlepším podání a bylo důkazem, že smíme takové věci hrát bez trestného přepínání schopnosti hereckého souboru. Amazonka byla tímto důkazem po druhé; její ústřední úlohu, mladou čínorodou vlastenku, zahrála slč. Gráfová a manžele, válkou dodatečně rozloučené, sl. Novotná a p. Čermák s opravdovou tvůrčí lehkostí.

Ve starém divadle pěstuje se lidová hra a k tomu cíli bylo záslužně sáhnuto k dobrým našim starým dramatikům. Na takového Pražského žida nesporně dramatické síly, na takového Václava Hrobčického je naše činohra jak stvořena a naše obecnost vnímavá, neboť nadbytek pathosu těchto her je dobře vyvážen dramatickým ruchem, jemuž stačí rozuměti líp než mladí. Ale abychom jen nechválili: Dumasova Žena Klaudiova byla ukázkou nesporného přehmatnutí při hledání vhodné hry lidové z cizích luhů. Tento faux pas byl na štěstí vyvážen roztomilou a originelní dánskou veselohrou Bunkovy předhistorie, ve které p. Auersvald (Bunke) přišel zas jednou k své úloze a zahrál na všech strunách svého bohatého talentu.

Naše malá scéna v Redutě předvedla dosud nesporně perličky z cizích moří. Strindbergova Blyskavice je jistě jen zlomek z bohatého jeho díla, ale ukazuje přesto osobnost spisovatelovu jako v syntesi. Svě kdysi prudce přednášené pravdy ukazuje zestárly básník klidněji, ale nikoli méně přesvědčivě. Pan Pech (opuštěný manžel), p. Strnad (jeho bratr), pí. Urbánková (žena opuštěného), p. Baloun (cukrář) pomohli hře k nevšednímu úspěchu, neboť všichni našli vhodnou reprodukční metodu. Poslední novinkou této scény byl Muset se svými dvěma obrázky: Rozmar a Marianiny vrtochy. Dobře se tyto věci čtou, v roztomilém rámci jeviště, v němž byly předvedeny, mile se poslouchají a prožívají. Rozmar nebyl novinkou, leda zcela novým obsazením, jež dopadlo líp jenom v úloze mladého manžela, kterého hrál tentokrát p. Walter. Ženské úlohy vyžadují víc křehkosti, než jim bylo propůjčeno. Marianiny vrtochy: Devět obrázků, devět drobnomaleb ženské vrtošivé duše. Slč. Pechová (Mariana) měla zase jednou příležitost si zahrát a ukázat, že má nadání, jehož je škoda tak zanedbávat, jak se děje za nynější správy. Pan Auersvald (její manžel) a p. Pech (jeho sluha) vytvořili pěkné postavy v rámci hry, z něhož p. Ekl (bratranec Marianin) poněkud vybočoval nezákázněností svého temperamentu. Ant. Pavlíček.

školy herecké přinášel nový prvek dušezpytné povahokresby. Jak vzácným bylo umění Seifertovo, nasvědčuje, že i pozměněným těmto poměrům dovedl se záhy a neobyčejně snadno přizpůsobiti. Ovšem jeho Figaro ani Belugin, Prax, Ipanov, Hamlet, Karel IV., Catull, Didier, Rafael anebo Faust a vrcholný Cyrano to již nebyli. Tu zvůčely rejstříky jeho skvělého orgánu nejkouzelnější melodiemi zvonů, o nichž bájilo se po celých Čechách, tu uplatňovala se jeho vznošená postava, mužně krásná hlava ušlechtilých rysů tváře, pružné gesto v je-

dínem zladěném celku. Období samostatnosti českého divadla a první léta divadla Národního byla svědky jeho vrcholných úspěchů, pozdější doba předností těch v plném rozsahu využití mu již ani nedala. Pamětník i účastník nejslavnější éry českého divadla za Kolára mladšího, Šimánovského, Mošny, Bittnera, Frankovského, Sklenářové-Malé a j., ovládal virtuózní jevištní technikou stejně skvěle francouzský a německý klasický repertoár, jako pařížskou konverzační hru salonní a jako české drama historické, společenské i veselohru. Jestliže po tom všem nesporném, hlubokém a závažném vlivu, jakým působila umělecká jeho osobnost na vývoj českého divadla i dramatu, zůstal posléze zapomenut a umřel v opuštěnosti, i když netřeba vždy bráti v úvahu stránku pekunierní, nesvědčí to o přílišném taktu a je novým dokladem naší necitlivosti, jež stává se národní ostudou: bolestného nevědku. rd.

Spis. Petr Fingal, náš plzeňský div. referent a redaktor tamního „Českého Kraje“, přesídlil do Prahy a vstoupil do redakce „Lidového Deníku“ („Večera“).

Dramatický svaz na obranu umění v divadle ustavil se v Praze za předsednictví Al. Jiráka, prof. J. Vodáka a režiséra Václ. Vydry. Je asi také v blízkých vztazích ke sdružení, chystajícímu od 1. ledna 1920 nový větší divadelní list („Masky“), po jakém volal F. J. Prokop v „Národních Listech“ (čís. ze 7. 11. večer), v kterémžto článku projevil o našem časopise značnou neinformovanost, označující, že přestal vycházeti.

Cyklos „Matice Divadelní“. 3akt. drama dra Frant. Hermana „Proti vlastní krvi“, provedené při prvním večeru cyklu původních her „Matice Divadelní“ vybranými ochotníky pražských jednot na jevišti divadla Švandova, nemá tolik závad, o nichž mluví většina kritik denních listů, ale naopak mnohou dobrou stránku, která mu dala oprávnění jevištního života a mohla paralyzovati některé z činěných výtek. Nesporným kladem hry je její námět, na tolik pozoruhodný a zajímavý, že měl k němu býti vzat patřičný zřetel. Snahu vyhlednouti ze společenského kalu má v období i Šimáčekův „Jiný vzduch“, leč přesto je to myšlenka krásná, ušlechtilá a ve svém dosahu plodná. Ovšem scénické její rozvinutí a vyřešení nezůstavilo zběhlejší diváka nikterak v pochybách, že se dalo leccos lépe provésti, sestaviti, ale zvláště dramaticky zmotivovati. Takto opravdu celé první dva akty jsou téměř bez jakéhokoli divadelního vzruchu. A to je právě hlavní vadou hry. Značně dalo by se jí odpomoci, kdyby autor podrobil duševní své dítko bolestné, ale zdravé operaci radikálních škrtů, které účinnosti hry by prospěly, obzvláště když i v původní své formě doznala velmi pěkného úspěchu a svou přístupností i jednoduchostí prostředků může i nadále potřebě ochotnického repertoáru zcela dobře vyhověti. Představení připraveno bylo pečlivě režisérem p. Vojt. Šteinem-Táborským, obsazení ochotnickými silami vhodné i provedení zdáří. Z účinkujících zvláště Pavla slč. Svobodové a dvojice manželů Havlákových se starým Havlákem v podání pp. Zamrazila, Ježka a pl. Zdrůbecké snesli nejpřísnějšího kritického měřítka. rd.

„Umění divadelní“, napsal V. K. Blahník. (Vyšlo v Topičově sbírce Duch a svět. — Cena 5/90 K.) V české literatuře je velmi málo spisů, které souborně, věcně a jasně projednávají otázky divadelního umění. O dramatické literatuře i o umělcích bylo sice psáno více, ale o umění ztělesňujícím autorovu myšlenku je Blahníkova kniha první.

Dýše z ní upřímná láska k věci, prozrazuje badatelského myslitele, který se ponořil hluboko do historie vývinu představování divadelních her, aby ukázal, jak se zapomíná na hlavní věc, která vyrůstala v samostatné umění vedle psaného dramatu a vedle osobního umění hercovy. Umění reprodukční, jež bylo prostou kopií představ autorových, přetvořilo se na umění produkční a šlo vlastní cestou, rostlo vlastní silou. Bohatými doklady historicko-uměleckými podpirá tu Blahník svou snahu, vzbudit zájem a zřetel k tomuto umění a založiti zvláštní kruh těch, kteří by v tom směru budovali dále. — Jednu zajímavou přednost má tento spis, pro ochotníky. Naši odborní spisovatelé ve svých spisech většinou pomíjejí ochotnictvo, nepřikládajíce mu v uměleckém okruhu zvláštní ceny. Blahníkova kniha však na mnoha stránkách mluví k ochotnictvu a dává mu velmi cenné pokyny. Doporučujeme ji proto vřele! Ochotníci nemají přestávati jen na tom, zahrají-li nějaký kus, nýbrž mají se snažiti, aby se vzdělali co nejvíce umělecky a aby se z lehkých veselohar a frašek vyšinuli k vyšším stupňům divadelního umění. Nejen knihovny našich jednot, ale i jednotlivci měli by mítí a čísti takové spisy, které jsou s to, aby rozšířily jejich rozhled a povzbudily k uvědomělejší práci. Dr. H.

Repertoární novinky divadla vinohradského. Z her původních: A. Dvořák „Husité“, Jar. Hilbert „Pěst“, Jar. Maria „Lucretia Borgia“ a „My a vy“, Loth. Suchý „Ejhle, žena!“, V. Dyk „Zapomětlivý“, Ad. Zima „Návrat mládí“, Ed. Leda „Zrádce“, Jan Bartoš „Krkavci“, Iv. Olbracht „Pátý akt“. Z literatury světové: a) klasické: Aristofanes „Ženský sněm“, Racine „Berenice“, Molière „Lakomec“, Shakespeare „Bouře“, Tirso di Molina „Don Ghil v zelených kalhotách“, Lessing „Mina z Barnhelmu“, Gothe „Clavigo“; b) moderní: Ed. Rostand „Orlik“, Henri Ghéon „Chléb“, P. Claudel „Výměna“, Saint Georges de Bouhélier „Karneval dětí“, Henri Porchet „Šišáci a Finetta“, Fr. de Curel „Nový idol“, Algernon Swinburne „Chastelard“, Bernon Lee „Ariadna v Mantově“, Rabindranath Tagore „Poštovní úřad“, Leonid Andrejev „Ten, který dostává políčky“, D. S. Merežkovskij „Smrt cara Pavla“, A. P. Arcybašev „Válka“, H. Ibsen „Císař a Galilejský“, Aug. Strindberg „Královna Kristina“ a „Hra snu“, Knut Hamsun „Hlas života“, Jul. Slowacki „Balladina“, Josip Kosov „Sedláci“, Ivan Cankar „Jakub Ruda“, Frank Wedekind „Procitnutí jara“, Herb. Görring „Námořní bitva“.

Výsledek konkursu „České činohry“ na celovečerní hru vyzněl v rozhodnutí poroty, skládající se z prof. Jindř. Vodáka, prof. Jiř. V. Klímy, spisov. Jak. Rydvana a dra Č. Klieru, aby I. cena 1000 K udělena nebyla, ježto žádná ze zadaných 16 prací nevyniká vlastnostmi estetickými nebo divadelními. První II. cena 500 K přisouzena práci „Pohoršení“ od Václ. Nováka, rady z. s. v Plzni, druhou II. cenu 500 K navrhla porota rozdělití pracím „Rusku vstříc“ od Vlad. Brjusova a „Továrník“ od dra Q. M. Vyskočila. Jednatelský výbor „České činohry“ usnesl se tuto cenu zvýšiti na 600 K a vyplatiti za každou hru 300 K. Pp. autorům, kteří udali své adresy, budou zadané hry zasílány poštou, ostatní buď nechť oznámí svou adresu dru Čepku Klierovi, Praha-II., Vojtěšská ulice 7, anebo si své práce u něho vyzvednou.

Literární matinee, která v cizině a zejména ve Francii jsou oblíbeným způsobem provádění děl dramatických a která vyžadují svým problémem nebo způsobem zpracování užšího kruhu obecnosti, zahájena také na českém jevišti Měst. divadla Král. Vinohrad v neděli 23. listopadu t. r. dopoledne

provedením 3aktové tragédie nevěstky „Dolfa“ od Jarosl. Marie (Mayera).

Dvě divadelní petice. Solisté Národ. divadla podali prezidentu republiky, minister. předsedovi, předsedovi správního zem. výboru a Národnímu shromáždění resoluci za Stavovské divadlo k zajištění dalšího rozvoje divadla Národního v ohledu uměleckém i finančním. Současně dostavila se deputace spisovatelů a umělců k ministru dr. Wintrovovi s prohlášením za osamostatnění činohry vinohradského divadla od zpěvohry odloučením otázek mzdových a politických od uměleckých.

Vinohradský divadelní spor zakončen definitivně rozlukou činohry od opery a operety, které našly si útulek v divadelním sále Heinovy restaurace v Jungmannově třídě; jenž sloužíval kdysi německým ochotníkům. Po provedení oprav začalo se tam hrát počátkem listopadu t. r.

České národní divadlo v Moravské Ostravě je heslem sbírek, jež pořádá spolek „Národní di-

vadlo moravsko-slezské“. Zatím od 1. srpna hraje se v měst. divadle a v Národním domě. Na jaře příštího roku se počne se stavbou nové divadelní budovy pro 3000 diváků.

Národní divadlo slovenské. Dne 8. listopadu konalo se v místnostech bratislavského ministerstva valné shromáždění slovenského Nár. divadla se sídlem v Bratislavě. Předsedou správy zvolen ministr dr. Šrobár.

K poměrům v žižkovské Deklaraci. Ke článku uveřejněnému pod tímto názvem v předešlém čísle dopsal nám p. Karel Želenský, jakožto bývalý ředitel žižkovské činohry, že z her zadaných do konkursu nebylo jediné, již by byla mohla býti udělena cena. Autorům, jichž adresy byly známy kanceláři, bylo v tom smyslu dopsáno a rukopisy byly vráceny. Nestalo-li se tak u někoho, ať se přihlásí snad přímo u p. Želenského, jenž je také ochoten oznámiti příčiny, proč výsledek soutěže nebyl veřejně ohlášen.

OCHOTNICTVO.

VOJTĚCH KRISTIAN BLAHNÍK:

K NOVÝM CESTÁM OCHOTNICTVA.

„Matice Divadelní“ zahájila řadu svých podniků, k nimž dostalo se jí zmocnění usnesením loňské valné hromady na základě mého referátu. V tehdejší mém referátě poukázal jsem na to, že u nás kvete sice veliký zájem o divadlo jakožto předmět ušlechtilé zábavy, malý však zájem jest o divadlo jakožto výraz kulturního vývoje národa.

Máme celou řadu problémů divadelních — jmenuji jen problém dramaturgický, režijní, problém divadelního malíře — jež jsou u nás stále ještě nerozřešeny a v jichž řešení se tápe. Poukázal jsem tenkrát na jediném případě prof. Tille, že v jediné věci, jako jest problém režiséra, uplatňuje se u nás řada názorů, které dle denní konjunktury jednotlivých zastanců nebo představitelů mají dále váhu. Zatím co jiné národy mají své divadelní vědecké ústavy, v nichž se badá o dějinách divadla, o podkladech všech divadelních činů, jeho minulosti i přítomnosti, u nás máme sotva několik malých knížek, které se spíše jen kronikářsky než vědecky věcí tou zabývají. Náš zájem o divadlo jest většinou jen zájmem o umění dramatické, t. j. o umění psátí dramata — výtvary to literární. Na divadlo samé, t. j. na provádění těchto výtvorů literárních na jevišti, hledí se jako na recitaci provázenou mimikou. V tom vězí však základní omyl. Divadlo jest samostatným a velikým uměním, jemuž přísluší, aby souborem všech zúčast-

něných sil a potenci umělecko-řemeslnických i dělnických vnikl do úmyslu básnického a provedl úmysl ten na jevišti.

My v „Matici Divadelní“ nemluvíme k rozhodujícím osobám velikého divadla, protože máme zkušenosti, že jim nelze raditi. Rádi bychom však přivedli naše ochotnictvo k lepšímu poznání divadelnímu, rádi bychom ochotníky česko-slovenské přivedli k přesné vývojové linii. Vývoj správný lze zaručiti jenom tehdy, když ochotníci naši budou dokonale ovládati systémy divadel všech dob, když budou také věděti o důvodech a podkladech všech nových pokusů režisérských i dramaturgických a když budou moci v malých poměrech svých sdružení a spolků aplikovati zdařile nové cesty režijních a hereckých umění.

K tomu ke všemu však jest potřebí studia, které nám dosud soustavně schází, jak při každé vědecké činnosti, tak i při činnosti umělecké, zvláště u ochotníků, mají-li dosíci určitých uměleckých výsledků. Jest potřebí, aby zakořenila se veliká část skutečné křesťanské pokory, která dodává každému učinkujícímu ať herci či režiséru veliké kvantum kritičnosti. Jenom dokonale vědomosti všech zúčastněných činitelů v teorii a dějinách divadla poskytují při každém výkonu určitého potřebného odstupu, který musí potom míti za výsledek kritické ocenění vlastního díla.

Jest však ještě jednoho třeba, jednoho, čeho nelze docílit ani studiem, ani snahou korporací, jež chtějí pozvednouti teoretickou úroveň česko-slovenského ochotnictva. Je třeba, aby ochotnictvo naše zachovalo si ničím nezkalené nadšení a oddanost k uměleckému vývoji našich ochotnických sil. Je třeba, aby nevníkaly na naše jeviště ochotnické zlozvyky, které zakořenily za kulisami velkých jevišť, kde vedle umění bujejí intriky, velikášství a věčné spory. Naše ochotnictvo musí mítí vždy před očima i veliké svoje ideály, které ke konci 18. století a začátkem století 19. umožnily vůbec základy našeho divadelního umění. Dnes není potřebí, aby divadlo mělo svůj akcent buditelský a vlastenecký, jako jej mělo dosti v době Tylů, Thámů a ostatních těch nadšenců. Dnes však je potřebí, aby naše ochotnictvo se stejným nadšením, stejnou vřelostí a oddaností k věci věnovalo se pouze českému umění a nahradilo lidu, kterému není možno viděti divadel slálých, alespoň částečně vše, co kultura po divadle žádá a potřebuje.

„Matice Divadelní“ doufá všech těchto cílů dosíci řadou podniků, k jichž realizaci teď přistupuje. Je to v první řadě náš list „České Divadlo“, který jest nutno hospodářsky zajistiti, aby mohl se věnovati ještě hlouběji svému úkolu, než dosud. V Praze samé pořádá „Matice Divadelní“ cyklus představení, samých to premier, sehraných členy ochotnických jednot pražských, a finanční výsledek tohoto cyklu má býti plně věnován tiskovému fondu „Matice Divadelní“. Apeluje na naše jednoty venkovské, aby vzhledem k důležitosti naší činnosti nezapomínaly na nás při určování výtěžků svých divadelních představení. Počítejme zcela jednoduše. Kdyby každá z těch 700 jednot ochotnických, jež mezi organisovanými jednotami platí za skutečně uvědomělé a plní vzorně veškeré svoje povinnosti, jen K 50.— věnovala z některého svého představení tiskovému fondu „Matice Divadelní“, získán by byl obnos K 35.000, který mohl by zaručiti nejen nám dobré a reprezentační forum v našem listě, zaručil by však i ochotníkům, že takto hospodářsky zajištěný list bude jim skutečným a spolehlivým vůdcem při všech jejich počinech. Není však jenom tím vyčerpána povinnost členův ochotnických jednot vůči listu. Je třeba list ten studovati, čísti, debatovati o všem, co v něm jest psáno, jest však také třeba, aby veškeré ochotnické jednoty stály v přímém a těsném svazku s redakcí, aby upozorňovaly na svoje potřeby, svoje bolesti. Jenom tak lze docílit, že list bude zrcadlem našeho ochotnického snažení, ale i vůdcem ve všech záležitostech

uměleckých našeho ochotnictva. Doufejme, že se nám v roce následujícím práce tato zdaří.

Péči o vydávání listu není však činnost „Matice Divadelní“ nikterak vyčerpána. „Matice Divadelní“ přistoupila k provádění své vědecké činnosti také jinak prakticky. V dohodě s Pražským okrskem Ú. M. D. O. Č. uspořádala cyklus přednášek o divadle. Dosud absolvovaly byly přednášky dvě, v nichž mluvil pisatel tohoto článku o vývoji divadelního umění a naznačil, jakými cestami bralo se umění toto v jednotlivých obdobích kulturního vývoje světového a jaké poučení může si z něho každý divadelník vybrati. Nám nejde v přednáškách těchto o poučování meritorní. Vykládáme v nich věci, které nejednou jsou již známy v hlavních rysech posluchačstvu, nám však jde o to, aby naši ochotníci poznali, že v metodickém studování dějin divadla, nikoliv jen ve kronikářském přehlížení dějin důležitějších scén nebo význačnějších osob v divadelnictví vyniknuvších, leží množství zlatých zrn poznání, která mohou přinést ochotnické produkci divadelní cenné ovoce nových a velkých výkonů. Rádi zajedeme také ke svým přednáškám na venkov do větších jednot, rádi poskytneme potřebného materiálu těm ochotným jednotlivcům, kteří by se přednáškové akce chtěli zúčastniti. Chceme však jíti i dále. Rádi bychom kolem „Matice Divadelní“ soustředili řadu nadšených pracovníků, kteří by byli ochotni monograficky zpracovávatí nejdůležitější momenty z dějin divadla a tak doplniti i nedostatky naší odborné a teoretické divadelní literatury. Každý pracovník, sebe skromnější, bude vítán.

Pro jarní sezonu chystá „Matice Divadelní“ cyklus přednášek našich předních pracovníků dramatických a divadelních a společně s Umělecko-průmyslovým museem výstavu návrhů divadelních dekorací, kostymů, jevišť a podobných výtvarných činů, jež měly a mají pro vývoj divadelnictví veliký význam.

Jak z uvedeného jest patrné, jest program pracovní, který si „Matice Divadelní“ pro nejbližší budoucnost obrala za cíl, velmi významný a důležitý a není pochyby, že budou se výsledky činnosti této zrcadlit i v činnosti těch, jimž je předem určena, našich ochotníků. Znovu jen zdůrazňuji, jest nutno, aby kruh našich spolupracovníků se rozšířil, aby pochopení pro práce naše stouplo a stalo se jednotným příkazem všech ochotníků a všech pracovníků pro lepší budoucnost našeho divadla. Jest hlavně třeba, aby docíleno bylo nejužší spolupráce s organizačními středisky ochotnického čes-

ko-slovenského života, aby tak výsledky práce „Matice Divadelní“ mohly být plně k prospěchu vývoje našeho divadelnictví zužitkovány. Doufejme, že se i tato práce

zdaří a že se zkonsolidováním sil v organizačním životě ochotnickém rozšíří se i kruh snaživých pracovníků na poli vědeckém a badatelském.

Matice Divadelní.

Ze schůzí Matice Divadelní. — Komise, která byla zvolena k propracování programu spolkové činnosti, předložila návrh na pořádání cyklu tří přednášek o umění divadelním, na pořádání propagačních přednášek v okresech a jednotách, na pořádání cyklu divadelních představení, na uspořádání výstavky jevištních návrhů a konečně návrh na uspořádání semináře pro studium divadelního umění, který by mohl být rozšířen ještě o oddělení divadelní kultury. — Všecky tyto podniky jsou vnitřně spojeny a mají navzájem pracovat k prohloubení znalosti a k povznesení všeobecných názorů na divadlo. Cyklus tří přednášek přeložen na začátek příštího roku a bude obsahovat přednášky: 1. o teorii výtvarného umění divadelního (filosofii a psychologii), 2. hlavní proudy div. režie poslední doby a 3. jak se tyto proudy zrcadlily u nás. Cyklus má být zahájením činnosti zvláštního odboru, který se bude studiem těchto otázek zabývat. Proto bude se konati potom studijní seminář, jehož se může účastniti každý, kdo se o ně opravdu zajímá a kdo by své poznatky mohl ve svém kruhu dále uplatniti. — Aby se připravila této důležité věci půda, byly již zahájeny přednášky Pražským učením U. M. D. O. Č. dne 17. listopadu t. r. přednáškou min. taj. a spis. K. V. Blahníka „o vývinu výtvarného umění divadelního“ a po dvou jeho přednáškách promluví red. a spis. Jar. Zyk-Borotinský a dr. Fr. Herman o otázkách ochotnictvu nejbližších. — Rovněž cyklus divad. her ve Švandově divadle na Smíchově byl již zahájen. Matice chce tímto cyklem ukázati několik původních novinek a dává je sehráti ochotníky z různých jednot vybranými, aby ukázala, jak zdatné síly máme v ochotnictvu a jak se dá nastudovati hra při dobré vůli a lásce k věci. První večer její očekávání potvrdil. Než však došlo k tomu výsledku, narážela Matice na nepochopení, které jí právě povzbuzuje k tomu, aby ve své propagační činnosti horlivě pokračovala. — Když se jednalo o cyklus tří přednášek, vyskytl se návrh, aby při tom byla uspořádána výstavka jevištních návrhů. Redaktor Adolf Wenig navrhl, aby bylo požádáno ředitelství Umělpř. musea, by za spolupůsobení Matice Divadelní uspořádalo takovou výstavu samostatnou. Ředitelství musea ochotně svolilo, protože již samo na to pomýšlelo, a vyžádalo si součinnosti Matice. Delegátem zvolen red. Ad. Wenig a mimo to pro tento podnik zvolena zvláštní komise, do které pozváni akad. malíř Jos. Wenig, spisov. Karel Engelmüller a min. taj. a spis. K. V. Blahník. Výstavka bude uspořádána na jaře. — Svaz česko-slov. studentstva stal se členem Matice a jeho delegát inž. Ludvík pozván do přípravné komise. — Změna spolkových stanov byla místodržitelstvím schválena. — Velké starosti působí Matici vydávání „Čes. Divadla“, jehož náklad přesahuje daleko předplatní i prodejní cenu. K rozřešení této důležité otázky ustanovena zvláštní porada výboru s redakčním odborem.

Ů. M. D. O. Č.

Ů. M. D. O. Č. spolu se Svazem dělnického divadelního ochotnictva česko-slovenského podala

ministeriu školství a národní osvěty tento pamětní spis:

Zrušení nařízení, kterým se zakazuje učitelstvu a profesorstvu hráti na divadle.

V Praze dne 7. července 1919.

Ministeriu školství a národní osvěty!

Ministerium školství a národní osvěty, zřídivši zvláštní své divadelní oddělení, uznalo, že divadlo je vážnou složkou kulturní práce, které je třeba věnovati obzvláštní pozornost. Toto stanovisko sdílí samozřejmě také podepsané organizace, v nichž se soustřeďuje česko-slovenské ochotnictvo. Proto všemožně pracují k rozkvětu ochotnického divadla a přičiňují se, aby odstraněny byly všechny překážky, které tomuto rozvoji brání.

Za takovou překážku, která velmi silně omezuje rozvoj česko-slovenského ochotnického divadla, sluší pokládati nařízení, jímž jest zakázáno učitelstvu a profesorstvu hráti na divadle. Proto se domáháme zrušení tohoto nařízení, majíce pro to zejména tyto důvody:

1. Ve většině ochotnických jednot jest učitelstvo a profesorstvo velmi významným činitelem, který zejména o řízení divadla má veliké zásluhy. Jestliže pak řízení divadla jest učitelstvu a profesorstvu dovoleno, není zajisté správným, zakazovali se mu hráti. Vždyť jako režiséři musejí učitelé a profesori často hráti za vzor při zkouškách a neškodí to jejich reputaci, jako by jí zajisté neškodilo, kdyby hráli též při představení. Důvod tedy, že by hraní divadla škodilo vážnosti učitelstva, nemůže obstáti.

2. Zákaz ten musí se mnohdy v praxi obcházet. Nelze se někdy ani vyhnouti tomu, aby učitel nebo profesor nehrál, buď aby zaskočil v poslední chvíli za ochuravělého nebo jinak zaneprázdněného ochotníka, nebo aby umožnil vůbec představení, na němž z místních nebo veřejných důvodů záleží. Potom nutno se utíkati k zakrývání jeho jména pseudonymem a podob., aby bylo na jedné straně zákazu, na druhé straně nezbytné nutnosti vyhověno. A nařízení, která se musejí obcházet, jsou jistě nesprávná.

3. Nutnost zrušení tohoto zákazu, vydaného rakouským byrokratickým režimem ne tak z obavy o pozbytí stavovské vážnosti, jako spíše proto, aby učitel a profesor nemohl vydatně kulturně působiti, uznávaly již za staré éry mnohé okresní školní rady, které se zemské školní rady dotazovaly, zdali učitelstvo smí na jevišti účinkovati a také o zrušení zákazu žádaly. Toho dokladem jest výnos zemské školní rady, kterým okresní školní radě v Chotěboři

k dotazu jejímu dává se vědět, že není dovoleno, aby učitelé divadelních představení jako herci se zúčastnili, aneb aby jako hudebníci před počtem představení nebo v přestávkách mezi jednotlivými jednáními hráli. Neudržitelnost tohoto stanoviska je dnes jistě samozřejmá, poněvadž účinkování učitele nebo profesora při divadelním představení buď jako herce nebo výkonného hudebníka nelze označiti za profanaci jeho úřadu, poněvadž se jistě nesníží k tomu, aby si počínal tak, že by svou vážnost poškodil.

4. Zákaz nesrovnává se s názory nynější doby, která všem stavům přiznává plnost občanských práv. A jako by jistě vzbudilo podiv a oprávněné rozhořčení, kdyby někdo chtěl zakazovati jiným inteligentům, na př. advokátům, lékařům, soudcům, úředníkům státním, samosprávným a soukromým, že nesmějí účinkovati při divadelních představeních jako herci nebo členové hudebních odborů různých korporací, nebo kdyby chtěl zakázati profesorům a učitelům, aby byli výkonnými členy jednot sokolských a tělocvičných, hasičských, pěveckých a pod., tak bylo by zajisté protismyslné, aby se dále udržoval byrokratický přežitek staré rakouské éry a učitelstvo i profesorstvo omezovalo se ve svých občanských právech.

Doufáme proto, že ministerium školství a národní osvěty učiní rychlé opatření, aby v zájmu rozkvětu ochotnického divadla a kulturního rozvoje vůbec nařízení, kterým se učitelstvu a profesorstvu zakazuje účinkovati v divadelních představeních, bylo v nejkratší době zrušeno a aby toto zrušení posavadního zákazu bylo publikováno. —

Přes to, že od podání pamětního spisu uplynulo přes 5 měsíců, a že se dalo předpokládati, že republika nebude lpěti na starých byrokratických formách rakušáckých, nedostalo se dodnes Ú. M. D. O. Č. vyřízení tohoto pamětního spisu. Či svatá Byrokracie i v republice má neomezenou moc?

* * *

Ochotnickým jednotám. „Maticе Divadelní“ hodlá pracovati o prohloubení vědomostí a o povzbuzení k činnosti ochotníků ve směru uměleckém. Proto získala ze svého středu několik řečníků, kteří by byli ochotni přednáseti. Začátek učiněn v Pražském okrsku. Upozorňujeme jednoty, aby uspořádaly ve svých okrscích větší schůze a vyžádaly si u „Maticе Divadelní“ řečníka.

„Maticе Divadelní“ pořádá cyklus původních her ve Svandově divadle na Smíchově. Hry sehraji ochotníci pražských jednot. Maticе se snaží získati pro své kulturní účely potřebný finanční fond, ale při tom chce také prokázati uměleckou zdatnost našich ochotníků. Cyklus zahájen dramatem „Proti vlastní krvi“ od dra Frant. Hermana 21. listopadu t. r. — V prosinci sehraje bude Piskořovo drama „Meteor“. Režii cyklu má p. Vojta Štein-Táborský.

Výstavka návrhů divadelních scén a kostýmů uspořádána bude na popud a za součinnosti „Maticе Divadelní“ v Umělecko-průmyslovém museu

v Praze po Novém roce. Venkovským členům uvádíme již nyní na pamět, aby při svém zájezdu do Prahy neopominuli výstavku navštívit.

Cyklus tří přednášek o umění divadelním uspořádá „Maticе Divadelní“ po Novém roce v Praze. Bude to zahájení činnosti zvláštního studijního odboru, který bude ustaven k návrhu pana min. tajemníka a spisovatele V. K. Blahníka při Matici.

OKRSKY.

Smetanův okrsek v České Třebové konal 5. října t. r. schůzi za účasti 15 zástupců jednot. Bylo usneseno uspořádati 7. a 8. prosince konkurzenční zájezd jednot do Vys. Myta. Současně přichází v činnost sbor soudců, rozšířený důvěrníky spolku, kterému nabývá se příležitost, aby pozvedl činnost divadelní v našem okrsku na úroveň školy lidové a zamezil představení, jež pořádají se na úkor našeho poslání. Organisované jednoty v našem okrsku vybízíme, aby dohlédaly samy na činnost svého nejbližšího okolí a hlásily správě okrsku představení, jež neskýtají nic užitečného obecnstvu, hry špatně nacyčené, nebo představení, o jejichž zisk dělí se pořadatelstvo. — Některé jednoty nezúčastňují se vůbec schůzi okrsku; trpí tím samy nejvíce, poněvadž jsou na programu věci každé ochotnické jednotě prospěšné, o kterých se pak rozhoduje bez dorozumění s nimi. Věnujte více pozornosti našim snahám, jež jsou našim společným prospěchem!

K. K.

Macháčkův okrsek v Č. Budějovicích konal řádnou valnou hromadu 21. září 1919. Okrsek je činně zastoupen v Okresním osvětovém sboru a ve správním výboru Družstva Národ. divadla jihočeského. Napomáhá při propagaci novostavby divadelní. V souhlase s okres. politickou správou vede kontrolu všech zábavních podniků v celém okrese po stránce finanční i morální a omezuje radikálně soukromoziskné podnikatele. Činnost kontrolní v posledních měsících rozšířil se souhlasem hejtmanství i na právo spolupovolování všech divadel a zábav po složení poplatku od žadatelů předem na dobročinné účely. Tím získal výbor okrsku již 13.000 K pro národní a humanitní instituce a z cyklu her 1400 K na podíl Družstva divadelního. Organisované jednoty českobudějovické získaly z cyklu her asi 6000 K na podíly a ani jednoty mimobudějovické nezůstaly pozadu v podpoře akcí dobročinných a divadelních. Cifry tyto nejlépe ukazují činnost okrskovou. — Okrsek měl 19 jednot, na val. hromadě nově přijato jich 13, celkem tedy je jich 32. Referent z Ú. M. D. O. Č. u. B. Skála podal zajímavý přehled nového chystaného divadelního zákona; svými věcně vážnými návrhy zákona vzbudil nový zájem a posílil činnost ochotnickou. Za jeho práci vzdán mu předsedou dík a vysloveno přání, aby tento divadelní zákon byl již brzo uskutečněn. Při nových volbách zvolen předsedou okrsku prof. dr. Frant. Šimeček, místopředsedou V. Rajtmajer, členy výboru Fibiger, Horka, Mráz, Houdlík, arch. Loula, u. B. Balák, u. B. Vrána, u. B. Ambrož, u. B. Matuška, medik Zoubek, Švehla, Kalina, Mika, — členy režisérské rady: arch. Loula, Mráz, Horka, Fidler, Masák. — Výzvou k hojně podpoře a návštěvě Národního divadla jihočeského valná hromada skončena.

Vrchlického okrsek v Lounách konal 20. července t. r. valnou hromadu, kterou řídil předseda okrsku A. Maněna za přítomnosti 22 delegátů, za-

stupujících 16 jednot, a 4 hostů. Uvítav přítomné, zmínil se krátce o slavném okamžiku, kdy český národ po 300letém utrpení dočkal se konečně svých davných tužeb a snů. Zdůraznil, že bylo to právě div. ochotnictvo, které stálo vždy mezi nejprvnějšími průkopníky a buditeli českého národa, hlásajíc s jeviště české slovo a zušlechťujíc duši našeho porobeného lidu. Ochot. divadlo vykonalo v plné míře svoje poslání a konati je bude i nadále. — V obšírné jednatelské zprávě p. Lehmann oznamuje, že okrsek opět po těžkých dobách rozvinul svoji činnost, takže místo dřívějších 10 org. spolků čítá nyní 23 a možno s určitostí počítati, že číslice tato do příští valné hromady se daleko zvětší, s ohledem na chystaný divad. zákon, dle kterého každý divad. spolek musí býti organisován. V další své zprávě oznamuje, že v zastoupení okrsku zúčastnil se předseda jeho 20 různých představení ochotnických v okrsku. Dopisů odesláno 96, přijato 58. Stav pokladny v uplynulém roce vykazuje příjem 249 K, vydání K 113.18, hotovost K 135.82. V okrskové knihovně nalézá se 1443 svazků různých her, které jsou režiséry hojně používány. — Nato promlouvá předseda okrsku v obsáhlém referátu o valné hromadě Ú. M. D. O. Č. v Praze a odpovídá na různé dotazy pro další postup. — Při volbách pro příští správní rok zvoleni: předsedou opětně A. Maněna, místopředsedou uč. J. Vlček z Čenčic, jednatelem V. Lehmann z Loun, pokladníkem K. Plzák z Citolib, knihovnikem J. Pospíchal; do výboru: A. Grohman z Lenešic, J. Vykouk z Obory; náhradníky: J. Vilímek z Loun, L. Matyáš ze Zeměch a M. Šubrtová z Vlčí; přehližitelé účtů: B. Fojt a J. Paule z Lenešic. — Organisační příspěvek okrsku z pořádaných představení stanoven na K 2 a jednatelé jsou povinni zasílati okrsku divad. návštěji z každého pořádaného představení. Jednatelé a režiséři org. div. spolků se upozorňují, aby ke konci roku připravili celoroční statistiku o div. činnosti svých spolků a odborů, ke kterému účelu zasílány budou okrskem příslušné výkazy k vyplnění. Předseda vybízí účastníky valné hromady k zahájení akce, předplácti odbor. časopis „České Divadlo“, jakož předplatné pro členy org. spolků činí K 5. — Také rozvinula se čilá debata, v níž lvi podíl bral staříček 72letý ochotn. veterán p. Pospíšil z Třebivlic, jenž jako předseda ochot.-čtenář. spolku „Vlast“ líčil veškeré strasti pracovníka v ohroženém území. Reč jeho působila mocným dojmem. Předseda okrsku vzdal hold tomuto vzácnému pracovníku a slíbil veškeru pomoc, jakož i nejbližší uspořádání přednášky v Třebivlicích. — Veškeré dopisy okrsku se týkající nutno posílati s adresou: A. Maněna, Louny, Kolonie 808. Peněžní zásluky: K. Plzák, Citoliby č. 185. — a.

JEDNOTY.

Pražský okrsek. Podáváme přehled činnosti jednot. sdružených v Pražském okrsku Ú. M. D. O. Č., pokud o ni bylo referováno vyslanými zástupci na pracovních schůzích. Snažíme se, abychom podali z těchto referátů stručně a věcně vše, co zasluhuje zmínky, pochvaly, nápravy i po případě výtky, při čemž řídíme se zásadou naprosté nestrannosti a svědomitosti. Koho by zajímaly podrobnosti, může je seznati nahlédnutím do originálů těchto referátů, které jsou uloženy ve spolkových místnostech Pražského okrsku Ú. M. D. O. Č.: — „Tylův kroužek“ v Praze II. sehrál 27. ledna ve Svandově divadle Rydvanovu „Princeznu ze statku.“ Referát zást. H. Zimáka o celkové souhře i jednotlivých představitelích vyzněl velmi příznivě. V první řadě vynikly dámy Tintěrová a Arnoldová.

Pan Čelakovický byl ve svém podání velmi přirozený a v citových výkonech beze vši afektace. Dobré výkony podali také pp. Řepa, Zdvoráček, Hodek, Gross a Marten. Režie autorova byla pečlivá a svědomitá, souhra bezvadná. — Beseda „Vojta Slukov“ 1. února v Pištěkově divadle drama ze života zneuznaného literáta „Mrtvé listy“ od Francla. Refer. J. Svoboda. Hra nemá valné ceny a představení přese zřejmou snahu nestálo na výši požadavků. — „Ženský odbor Č. O. B.“ v Praze 9. února Ladeckého drama „Bez lásky“. Refer. J. Svoboda vyzvedl ve své zprávě uměleckou úroveň a hodnotu nejen dramatu, ale i celkové souhry, vymykající se z mezí obvyklého ochotnického podání jak režíř (pí. N. Šiklová-Horová), tak i jednotlivými výkony (Božena pí. N. Šiklové-Horové, Vojtěch p. Weinert, Karla sl. Klaudivé a Dvořák p. Linhart). — Čten. ochot. jedn. „Vlast“ na Vinohradech 9. února „Románek na horách“ od Skružného. Ref. J. Řepa vytýká jednotlivým představitelům nemístné extemporování a povrchní studium. — Beseda „Bujarost“ 9. února Davisovy „Katakomy“. Ref. J. Mužík. Souhra v celku uspokojivá, jednotlivé výkony méně zdařilé. — „Divadelní jednota v Praze VIII.“ 15. února společenský večer. Ref. F. Hanka. Program národně výchovný, za nějž jednota zasluhuje plného uznání, ač u části obecnstva nedošel porozumění. Z účinkujících vynikl p. Pekárek. — Beseda „Vojta Slukov“ na Vinohradech 17. února frašku K. Fořta „Z českých mlýnů“. Ref. J. Svoboda. Představení v celku uspokojilo. Zvláštní pozornosti těšil se pan Kejzlar v krajánkovi. Inspicie místy vázla, ač režie uspokojila. — „Div. jednota Praha VIII.“ dne 22. února jednoaktovku M. Rývna „Pohostinstvu“ a Macháčkovu rytiřskou veselohru „Zenichové“. Ref. F. Merta. Souhra obou her byla uspokojivá. Slabou stránkou bylo pouze líčení. — „Dram. odbor Č. O. B.“ v Praze 23. února Skružného „Románek na horách“. Ref. V. Černý a H. Zimák. Celkový dojem představení byl uspokojivý. Ustálené výkony podali: p. Fiala ač začátečník v úloze Tonika, a p. Paroubek v úloze Kamila, jemuž vadilo pouze několikrát nemilé přefeknutí; pí. Paroubková v Jiríně nedovedla se vžítí v naivnost role a vadila jí i výřečnost. — „Bujarost“ v Praze 23. února hříčku „Královská Výsost“ od Samerseta Maughama v překladě K. Hašlera. Ref. R. Weinert. Představení řadí se k nejlepším, jež v poslední době tato beseda uspořádala. Hrání bylo s porozuměním, režie byla svědomitá, výprava a úprava jeviště vzorná. — Beseda „Motýl“ v Praze 2. března frašku „Bujná krev“ od F. Olivy. Ref. F. Hanka vytýká režíř, že se odvážíla změnit název hry, který jest majetkem autora, účinkujícím pak častá a nemístná extempore. Jinak hrání bylo dobře. — „Ženský odbor Č. O. B.“ v Praze 2. března americký žert „Naše miminko“ od M. Mayové v překladě F. Táborského. Ref. H. Zimák. Představení svědčilo o dobré snaze ochotnické a působilo velmi dobrým dojmem. Výkon pí. Šiklové-Horové v úloze Kitty byl do detailů propracován a do nejmenších podrobností vystižen, čímž povzněl se nad úroveň ochotnickou. Z ostatních vynikl sl. Arnoldová (Agie), p. Weinert (Alfréd), p. Linhart (Jimy). Režie byla pečlivá, třeba však upozorniti na nevar, že jednotlivci, mří-li se děkovati, dávají se na jeviště tahati. Ochotník má být vzorem společenské slušnosti. — „Bujarost“ v Praze 9. března Tylovu hru „Marjánka, matka pluku“ na počest 45leté činnosti p. Markvarta. Ref. K. Štěpánek. Souhra byla hladká, bez rušivých momentů. Výkony svědomité, zvláštní pozornosti těšil se jubilant p. Markvart. Představení podalo důkaz, že „Bujarost“ plně chápe a plní své poslání. — „Mošna“ v Hlou-

bětině 9. března frašku „Vzhůru za Bleriotem“ od H. Luttnové. Ref. E. Svoboda. Představení bylo přijato s povděkem a plně vyhovělo svému úkolu pobaviti četně shromážděné obecenstvo. — Beseda „Palacký“ na Smíchově 16. března přednáškový večer, věnovaný J. Arbesovi. Ref. J. Měšťák. Pan Bř. Ludvík vyličil život a práci zesnulého mistra v obsáhlé a pečlivě přednášce. Pan prof. Prášek přednesl velmi vhodné humoristicko-satyrické úryvky. — „Tylův kroužek“ v Praze II. opakoval 16. března Rydvanovu „Princeznu ze statku“ ve prospěch organ. česko-slov. socialistů v Praze III. v částečně novém obsazení, čímž představení poněkud utrpělo. Jinak bylo na výši předešlého. Referent J. Ambler zvláště se zmiňuje o výkonu p. B. Čelakovského v úloze sedláka Tovary a p. Řepy v úloze Horáka. Sl. Arnoldová a Tintěrová pochopily své role úplně. — Beseda „Tyl“ v Hloubětíně 16. března veselohru „Knoflík“ od Disila. Ref. J. Jiroušek. Proti volbě kusu činilo námítky i četně shromážděné obecenstvo. Souhra byla prostřední. Vynikli pouze pí. Hašlová a p. Benda, jenž měl režii. — „Div. jednota Praha VIII.“ 22. března Hilbertovu „Vinu“. Ref. J. Jira. Představení upoutalo výkonem pí. Hašlové z vysočanského „Lubora“ v úloze Miny. Její hra byla ucelená, prostá, delikátní, umírněnost gest i výrazů, modulace hlasu, nádherně odstíněné přechody nálad, ve „Vině“ tak časté a náhlé, vše bylo tak dokonalé, že účinkovalo i na výkony spoluhráčů a dalo přehlédnouti i odpustiti menší poklesky ostatních. — Spol. div. ochot. „Tyl“ v Bohnicích 25. března „Jindru“ od K. Lužanské. Ref. J. Barvínek. Hra, ač nemá velké literární ceny, upoutala zdařilou souhrou, jež slouží tamnímu ochotnictvu ke cti. V titulní úloze vynikla sl. Valentová, jež se vyhnula veškerému přepínání; rovněž sl. Havlová upoutala obecenstvo. Při souhře znáti bylo pevnou ruku režiséra p. u.č. Peyra, plnicího s velikým nadšením svou práci v ochotnictvu. — Beseda „Stankovský“ v Praze 25. března po válečné přestávce zahajovací představení ve prospěch fondu spisovatele J. J. Stankovského k podpoře českých literátů Stroupežnického hry „Pani mímčmistrová“ a „V panském čeledníku“. Ref. J. Ambler. Celková souhra obou aktovek byla uspokojivá. Vynikli zejména p. Zelenka v úloze Talacka a Dačického svým temperamentem, p. Zimák v úloze Brtnického, jenž po svém velkém výstupu sklídl potlesk při otevřené scéně, ač referent radí, aby nepřepínal svých sil a hrál přirozeněji, a pí. Šiklová-Horová v úloze mímčmistrové. I ostatní účinkující zhostili se svých úkolů čestně. — Nár. beseda „Lubor“ ve Vysočanech o štedrých dnech Česko-slov. Čer. kříže 25. března Šamberkovu veselohru „Blázinec v prvním poschodí“. Režie byla dobrá, všechny úlohy dokonale provedeny. Ref. B. Skála. — Klub česko-sl. soc. mládeže „Os věta“ ve Vysočanech o týchž dnech 29. března silné sociální drama Rožkovo „Absolvo te“ (Rozhřešuji tě). Velmi dobrý dojem pokazili v poslední chvíli poněkud figurky starosty a četníka, jimž nebyla věnována náležitá péče. Ref. B. Skála. — „Tylův kroužek“ v Praze v Intimním divadle na Smíchově Svobodovy „Směry života.“ Předě hrou inž. p. V. Sommer (Jak. Rydvan) počal stručný a vystižný obraz dramatického díla F. X. Svobody. Hra byla provedena velmi dobře. Podávati kytky jedné dámě, hrají-li tři rovnocenné úlohy a k tomu dvě hostují, již z ohledu na vysvětlitelnou řevnivost se nedoporučuje. Ref. B. Skála. — Dělnické divadlo v Praze VII. 30. března Sardouovu „Madame Sans-Gêne“. Ref. B. Skála. Hra vyžadující neobyčejného aparátu krojového i dekorálního byla provedena za režie p. Špatenky velmi dobře. Výbornou „Madame Sans-Gêne“ byla pí. Květenská, velmi dobrým

Letěbviem p. Kratochvíl, Napoleonem p. Loužecký; také úlohy Fouchého, hraběte Neipperga, Savaryho a sester Napoleonových byly vhodně obsazeny. Výtečnou figurku postavil p. Kindlman ve správci Jasminovi, méně přiléhala úloha tanečního mistra p. Fospišilovi. — Čten.-ochot. jed. „Trallia“ Praha VII. v Uranii 28. března drama bratří Mrštíků „Maryša“ s pí. M. Samonilovou-Pačesovou v úloze titulní. Někteří účinkující hráli již po několikráte v této hře a představení samo dopadlo velmi zdařile. Režie byla dobrá. — Čten.-ochot. beseda „Bozděch“ ve Vršovicích 31. března Skruzného „Románek na horách“. Ref. J. Ambler a E. Svoboda. Představení svědčilo vesměs o umělecké snaze a jednotlivými výkony strhovalo obecenstvo k nadšenému potlesku. Zvláště starosta p. Fraňkův a Toník p. Wagnerův byli dokonalými. — „Dram. odbor Měšťan. besedy na Smíchově“ 11. dubna Šamberkovu „Jedenácté přikázání“. Ref. E. Dvořáková. Oblíbená veselohra tato sehrána byla švihně za režie p. J. Eisenhuta, jenž se plně uplatnil v roli Pecky. Pí. Trousilová ve své malé roli plně projevila své umění a s úspěchem se jí zhostila. — Čten.-ochot. jednota „Vlast“ Vinohrady 6. dubna Šamberkovu „Palackého tř. č. 27“. Ref. H. Zimák. Celkový dojem představení v nových místnostech „U Velké Prahy“ na Vinohradech byl velmi příznivý. Nejlépe zhostil se své role p. Francouz (Kulišek). Dobrým byl p. V. Mich (Buňka), ač masku mohl lépe upravit. Celek na dvě, tři menší úlohy, jež potřebovaly více routiny, byl uspokojivý. Režii třeba dbáti lepší úpravy jeviště. — „Ratolest“ v Podbabě 6. dubna ve prospěch Česko-sl. Červeného kříže Štolbovu „Mořskou pannu“. Ref. R. Weinert. Celková souhra byla dobrá, třeba pouze upozorniti na nesprávnou výslovnost cizích slov. Výprava a úprava scény rovněž uspokojivá. — Čten.-ochot. jed. „Bozděch“ ve Vršovicích 7. dubna společenské drama „Jindra“ od Lužanské. Celkové provedení přes jednotlivá nedopatření bylo uspokojivé. K. S.

Bdín u N. Strašecí. — Vzdělávací a ochot. spolek „Neruda“ postavil ve středu obce na paměť národního osvobození našeho ykusný památník svobody, dílo akad. sochaře F. Čapka, jež odhalil 5. října 1919 za velké účasti místního i okolního občanstva. Slavnostní řeč o našem osvobození a úkolech osvobozeného národa promluvil u.č. B. Skála; jménem ÚMDOČ. přál zdaru snahám čilého ochotnického spolku R. Weinert. — Čin bdínských ochotníků, podniknutý z ideálního nadšení pro věc národní, zasluhuje jistě uznání a i následování. Jako naši předkové významné události oslavovali zasazením pamětních stromů, tak i my všude měli bychom na trvalou paměť národního osvobození a v upomínku dalším generacím národa postaviti důstojné památníky svobody, jež by ve stínu staročeských lip hlásaly potomstvu slavný den, kdy z jarma třístaletého probudil se opět český lev a setřásl spáry rakouského orla. Najde příklad bdínských ochotníků následování?

Bohdaneč u Pardubic. — Spolek divadelních ochotníků „Langer“ v Bohdanči u Pardubic, právě ustavený z likvidujícího odboru divadelního Remeslnícko-živnost. Besedy, má přes 180 členů a těší se všeobecné oblibě. Za minulé své činnosti sehrál 10 her. Uspořádal, má týdenní středeční večírky, přes 36 přednášek, akci sbírek na opravu Kunětické hory (K 852.—), 3 výlety a 4 zábavy taneční a zařídil čítárnu. Na paměť výročí našeho osvobození sehrána byla A. Horákové „Žena legionářova“ s velkým úspěchem tak, že byla opakována. Ředitelství Nár. divadla v Brně zaslán protest — na vyzvání —

proti zavedení dávky ze zábav, Nár. shromáždění adresovaný. Hrubý příjem z divadel činil K 14360— výlohy 9228-61, č. zisk K 5131-39 věnován na opravu jeviště a j. Spolek usiluje o vlastní jeviště, ježto musel býti odkázán na milost druhých a jest nyní na příslušných činitelích, aby snahy jeho hmožně podporovali. Vyjednává se správou lázeňskou o zřízení moderního jeviště v sále lázeňském. Snaží se, aby získal vlastní budovu do pronájmu od místního peněz. ústavu, ale nenachází náležitěho pochopení. Přesto však činovníci pracují na zbudování vhodného stánku Musy a nejnověji chtí zavést podíly na výše uvedený podnik. Zdar další vděčné práci pro mladé oddané členstvo. — m —

Dobruška. — Dramat. odbor „Sokola“ sehrál v předvečer 1. veřejného cvičení 16. srpna slavnostní představení „Směry života“ od F. X. Svobody. Hra měla rychlý spád, úlohy přiléhavě obsazeny a režie dobrá. Zvláštní pozornost vzbudil interpret Antonína, který vykreslil velice pěkně postavu studenta, za to jeho příteli Malíkovi chyběla jistota při řeči a výstupech. Ostatní dostali plně své povinnosti, takže úspěch celkového provedení byl dobrý. Návštěva slabá.

Jilové u Prahy. — Divadelní odbor Čtenářské besedy „Premysl“ v Jilovém u Prahy sehrál 10. srpna t. r. Skruzného působivou veselohru „To byla noc“. Hrání bylo velice dobře. Bylo by si přát, aby se soubory velkopražských ochotníků mohly občas podívat na venkovské ochotnické představení. Tu by teprve viděly, co vlastně znamená býti ochotníkem a co zmůže láska k věci. Hra byla velice čteně shromážděným obecenstvem vlněná a potlesk nebral konce. Režisér hry pan Čihák uplatnil se v roli Slabeckého. Společným gestem, což je u ochotníka dosti vzácný zjev. Nelze mi pro nedostatek místa zmiňovati se o každém z účinkujících zvlášť, podotýkám jen, že i ti, kdo byli po prvé na jevišti, drželi se statně. Celkový dojem byl velice osvěžující. Mnoho zdaru! Jira.

Klobuky. Na oslavu prvního výročí naší samostatnosti sehrál 27. a 28. října dramatický odbor „Sokola“ v Klobukách Abigail Horákové obraz ze života „Žena legionářova“ za spoluúčinkování hudebního kroužku. Hrání se s chutí za režie br. dra Perlíka. Režie byl velmi zdařilý, na čemž velkou zásluhu měli bratři inž. Kodes a poslanec Malypetr, kteří s nevšední ochotou (zavedením elektr. světla) umožnili vypravit technicky nesnadný kus.

Lobzy u Plzně. — Komitét pro postavení pomníku vůdci rumburské vzpoury St. Vodičkovi v Lobzích u Plzně pořádal 25. května divadelní představení, kteréž sehráli sdružené ochot. jednoty a dram. odbory a to: „Sokol“ Božkov, D. T. J. Letná, dram. odbor. českoslov. soc. strany na Letné a D. O. Sp. Havlíček v Lobzích. Ke slavnostnímu představení zvolena historická hra od Fr. A. Šubrtů „Probuzenci“. O provedení hry lze říci, ač jednotlivci v hlavních rolích hráli svědomitě, že přec i podání chybělo pevností. Režie byla pečlivá, přesto, že na malé jeviště nelze činiti velkých nároků; návštěva byla velmi četná. — k.

Louny. — Valná hromada ochotnického spolku „Tyl“, konána 19. července t. r. Zahájil ji předseda p. ing. Klein, vzpomenuv v první řadě všech, kdo v posledním roce odešli z našich řad tam, odkud není návratu. Přítomné členstvo povstáním uctilo památku těchto členů, z nichž nejvíce postrádáme našli Karličky Chotěborské a sl. Vohánkové. — Spolek čítá 114 členů, schůzí výborových konáno

11. Příjem činil K 3321-51, vydání K 2805-46, v pokladně K 516-09. Za div. knihy zapláceno K 296. Hrání celkem 11 her, vesměs původních. Činnost spolku byla velice omezena uzavřením „Sokolovny“ pro zábavné podniky a tu bylo nutno hrati po venkově. Režii vedli pp. ing. Klein, Suchý, Maněna. Do nového výboru zvoleni: předsedou A. Maněna, do výboru Kahler Ant., Suchý J., Kubaška A., Mach A., Lehman V., sl. Pelcová, Gotschalk K., Pospíchal J. Náhradníky: Vilimek J., Hallová R., přehliziteli účtů: Beránek V., Jirásková M. Do valné hromady okrsku delegováni Lehman V., Vilimek J. Po delší debatě o příští činnosti spolkové, jakož i o otázce stavby příštího divadla městského valná hromada ukončena.

Plzeň. — Dramat. odbor odbočky elektromoutérů v Plzni, člen II. Tyl. okrsku, sehrál 17. září v sále Měšť. besedy div. představení „Z českých mlynů“, fraška se zpěvy o 3 jedn. od K. Fořta. Děj kusu je veselý, zpěvy pěkné, takže ozve se často z hlediště bouře smíchu. Režie i souhra byly dobré, až na nepatrnosti v III. aktu. Role byly přiléhavě obsazeny. Zvláště typickou figurou byl mlynář Karásek (p. Kepl), rovněž i mlynářka (p. Emingrová); znázornili dobře bodrost českých venkovanů, která nejlépe vynikla v III. aktu. Safránka založil si p. Burda dobře, avšak v některých výstupech bylo na místě uplatnit více vtipů autorových než vlastní, někdy dlouhé povídání. Interpretka Julinky (sl. Kajetánová) upoutala pěknou hrou i zpěvem, ale mimicky trochu více propočívání by neškodilo; také její oblek nebyl na slečnu ze zámku. Baron Zlámaný (p. Klas) mimicky i hlasově dobrý, v III. jedn. však poněkud poklesl jeho výkon. Filomena (sl. Cibulková) velmi dobrá. Ferda prašek (sl. Pechová) pěkný, až trochu přehnaný v některých místech. Provedení ostatních rolí bylo uspokojivé. Přestávky trochu dlouhé, což omluví tamější jeviště. Hudbu a zpěvy řídil p. Grotz pěkně; rovněž předešlá schůziva k tomu připravená dobře se vyjímalá. Hrání se při vyprodaném domě, úspěch velkolepý, leč tanec po divadle by měl příště odpadnouti.

Přeštice. — Ochotnický spolek „Úhlaván“ oslavil ve dnech 6. a 7. září 1919 třicetileté své trvání. V předvečer oslavy 6. září sehrál Jiráskovu „Lucernu“ s patrnou snahou podat to nejlepší na nedostatečném jevišti. Dne 7. září konala se slavnostní valná hromada, při níž po vyličení činnosti „Úhlavana“ promluvil obšírně o nynějším poslání českého ochotnictva delegát ÚMDOČ. uč. B. Skála. Řeč jeho, ve které podrobil kritice nynější společenské poměry a vytkl úkol ochotnictva, který má směřovati k šíření pravé kultury národní beze zřetele stranického, setkala se se živým souhlasem přítomných. Jménem ÚMDOČ. pozdravil val. hromadu nám. starosty ÚMDOČ. R. Weinert. Odpůldne konala se lidová slavnost. Další zdatné činnosti „Úhlavana“ přejeme hojně zdaru!

Roudnice. — Sdružené místní spolky ochotnické vytkly si veliký úkol: sehrály k oslavě výročí našeho osvobození 26., 28. a 29. října 1919 Dvořákovu dram. „Král Václav IV.“. Pokus jistě smělý a významný tím, že se tu po prvé podařilo spojit k společné práci všechny místní ochotnické spolky; a pokus ten skončil výborným výsledkem. Nejlepším toho dokladem je dopis autora samého, který navštívil druhé představení a poslal režisérovi prof. Milanu Svobodovi tento dopis, určený účinkujícím v jeho hře: „Dámy a pánové, naplněn ještě živými pocity radosti z velkého uměleckého úspěchu, jenž korunoval Vaše ryzí snažení při představení mého

„Krále Václava IV.“, nemohu jinak, než ke svým velkým díkům připojit ještě několik slov prosby. Přijměte je, prosím, jako slova umělce k umělcům. Dámy a pánové, dokázali jste skvěle, co vše zmůže společně ryzi umělecké úsilí v dramatických věcech. Žádná z českých kočujících divadelních společností — a bylo jich dosti, které se o to pokusily — nesehrála mě dílo tak teple, výrazně, mohutně a bohatě, jako jste je sehráli Vy. A mocná ozvěna, jaké jste svým uměním našli v diváctvu tak širokým, jest zajisté i Vám důkazem, že Vaše snahy se nevyblíejí neplodně a marně, nýbrž padajíce v onu úrodnou půdu, pro niž jsou především určeny — do srdcí našeho lidu! — pozvedají jej, zúšlechťují a vyvyšují až do sfér heroismu. Neleka Vás, dámy a pánové, tento velký cíl i nadále? Nebylo by Vám líto, po tak skvělém činu opět se rozejít i své dobré síly trítiti? Nemyslíte, že nejkrásnější umělecké závodění je možné právě jen ve sdružení Vás všech v tělese jednom? Ve jménu toho, co jste dokázali, i toho, co ještě dokázati nadále můžete, vás prosím: sdružte se všichni v jedno organické tělo, jehož každý úd touží prospěti společnému cíli — a budete nejmilejší a nejvíce ochotnickým spolkem naší vlasti! Toť má prosba. Přijměte ji tak upřímně a vroucně, jako já ji píši. Zcela Vaš Arnošt Dvořák. V Praze, 5. listopadu 1919. — Práci režisérovu pak oceňuje autor ve zvláštním dopise takto: „...Bohužel jsem tam mezi představiteli rolí, kteří se mi nejvíce líbili, nenalezl Vás. Bylo mi toho líto, neboť v mém obdivu a nejvřelejším uznání Vaší režie byl i obdiv a uznání Vašeho hereckého umění, mně zcela nového, vysoce ukázněného a svérázného. Přijměte, prosím, tyto mé řádky jako upřímný výraz díků autorových za Vaši ryzi snahu, korunovanou tak skvělým úspěchem, i za Vaše ryzi umění, jakého je v Čechách málo.“ Příklad roudnický ukazuje, jakých výsledků možno se dočkat ukázněnému sboru ochotnictva, netříštěnému různými zájmy a zájmečky, ale uvědoměle, umělecky vedenému vzdělaným a svému úkolu dobře rozumějícím režisérem. Kéž příklad ten vede k hojněmu následování!

Škvřňany. — 21. dubna t. r. sehrál Il. Tylův okrsek z Plzně ve Škvřňanech divad. představení „Zlato“ od J. Smahy. Za dobré režie hráno švihně. Souhra byla výborná kromě scény s Lipou, který místo seriousního, umělecky pročištěného a upřímného člověka byl spíše lehkovážným bonvivantem; i maska jeho nebyla vhodná. Marie (sl. Krížková) nastínila velmi dobře tuctové děvče, toužící po zlatě. Úlohu Josefa sehrál p. Dvořák mistrně, i Koudelka (p. Bolek) byl jak hlasově, tak mimicky dobrý. Ostatní role byly dobře provedeny, jak bychom rádi vždycky na ochotnických jevištích viděli. Zvláště je nutno zmíniti se ještě o Vaňkové (sl. Kastlová), která nehrála, ale žila svou rolí, obzvlášť ve scéně III. aktu s Josefem. Záhodno by bylo, aby každý ochotník měl na mysli ne hrát, ale opravdu žít na jevišti. Obecenstvo odešlo jistě spokojeno. vlk.

BIBLIOGRAFIE.

Nákl. F. Topič v Praze, Národ. tř. 11: Prof. dr. Ant. Kolář „Recká komedie“. („Duch a svět“. Spisy populárně poučné sv. 40.) Cena 3.50 K. Dějiny divadelní literatury v jazyku českém obohaceny touto svým obsahem ojedinělou publikací velmi závažné i potřebné. Vývoj řecké komedie, jenž tvoří podklad všeho světového básnictví dramatického, nemůže zůstat ani našemu inteligentnímu

z řad hereckých a ochotnických neznám a nebylo dosud díla v naší literatuře, speciálně a vědecky touto látkou se obírajícího. Autor líčí vznik komedie, vykládá o fraše dorské, zejména Epicharmově, o staré komedii attické, zvláště Aristofanově (s obsahem všech jeho kusů), charakterizuje novou komedii attickou, stanoví její vztahy k staré komedii a k tragedii a nastiňuje její vliv na literární tvoření moderních básníků komických. Výklad je provázen pozoruhodnými výňatky z tvorby řeckých komiků, způsob podání je neobyčejně svěží a poutavý a dává velmi názorně nahlédnouti v duševní dílnu praotců světové kultury divadelní. — V. K. Blahník „Umění divadelní“ („Duch a svět“ sv. 45). Cena 5.90 K. V poslední době známý činovník nově ustavené kulturní naší instituce, jakou je „Matice Divadelní“, předkládá tu výsledky delšího, pečlivého a velmi pilného studia historie divadla, stručně sice, jak vyžadoval rozměr edice, ale neobyčejně obsažně, šťastně přehledně a zdařile vystižně. Oprofi publikací podobných, jež však největší zřetel věnovaly toliko písemnictví dramatickému, staví autor ve své práci na první místo neméně podstatnou výtvarnou složku umění divadelního, tedy herectví, jež snaží se oprostiti od nezakryté příhany podřadného reprodukčního činitele jevištního, umění režisérské, dekorativní, malířské atd. Kapitoly: Počátky divadla ve starověku; Divadlo středověké, Humanitní div. školské a jesuitské, Div. lidové, Vývoj moderní budovy div., Přejchod od div. dvorního k národnímu, Podklady a vývoj moderního umění div., sleduje postup vývoje veškerých těchto součinitelů až k dnešnímu stavu, pro každý zjev má dokumentární zdůvodnění, aniž však obává se tam, kde toho třeba, použití i vlastního názoru, jemuž tak mnozí — ať z pohodlí či nejistoty — úzkostlivě se vyhýbají. Tato kladná stránka knihy, jakož i druhá, jež všude všimá si také naší, třebas mladší tradice divadelní a nejde za vzorem mnohých badatelů, jimž snahy domácí byly vždy čímsi méněcenným, řadí ji k dílům, jež stanou se podkladem dalšího vědeckého badání a i každému jinému divadelnímu pracovníku bez rozdílu oborů nepostradatelnou příručkou.

Nákl. „Org. čes. herectva“ v Praze II., Vo-dičkova 32: „Divadelní svět“. Měsíčník věnovaný otázkám divad. a sloužícím zájmům „O. Č. H.“. Roč. VI. č. 9—11. Celoroč. předpl. 5 K.

Nákl. „Div. odb. vzděl. sboru (Osv. Svazu) pro Plzeň a okolí“: „Umění všem“ k 124. lidovému představení. Obsah: „Strakonický dudák“, R. Líkař „Změna ve správě div. a naše lidová představení“, dto. „Daň ze zábav a divadla“, Zprávy.

Pro loutkové divadlo: Malé divadlo Globé: „Loutkové hry ze Shakespearu“. Složil Bedřich Beneš. Vypravil Jar. Procházka. Nákladem Jar. Procházky, Vršovice 642. Obsahuje: Prolog. — Zimní pohádka. Hra o 3 jednáních. — Benátský kupec. Hra o 3 jednáních. — Sen noci svatojánské. Hra o 3 jednáních. — Hamlet, králevic dánský. Hra o 4 jednáních. — Král Lear. Hra o 4 jednáních. — Epilog. — Pořadatel vybral z nesmrtelného díla Shakespearova význačná díla a oděl je zkušenou rukou v roucho loutkového divadla. Kde hledí, aby loutkové divadlo opravdu vzdělávalo, sáhnou jistě rádi po tomto díle.

Jar. Rudloff: „Krakonošova nadílka“. Vánoční báčhorka ve 3 jednáních.

J. M. Šerý: „Medvěd a uhlíř“. Loutková hra o 3 dějstvích.

Eugen Stoklas: „Knížecí sirotek“. Hra pro loutky o 3 dějstvích.

Václav Živsa: „Zkáza tvrdého meče“ čili „Kdo jiskru seje, klidí troud“ aneb „Pýcha předchází

pád". Časová smútnohra pro malé i velké loutky ve třech jednáních pro výstrahu malým i velkým obojího pohlaví.

Patero her ze soutěže: 1. Inž. Fr. Uher: „Svível a Štěstěna“. Povídka pro loutkové divadlo podle Elišky Krásnohorské. — 2. Bedřich Beneš: „Košile“. Loutková hra ve 3 jednáních. — 3. Filip Hyšman: „Ženich na Holubíně“ aneb „Zkouška lásky“. Rytišská hra o 5 jednáních. — 4. Jaroslav Průcha: „Pohádka o štěstí“. Loutková hra ve 4 jednáních pro dospělejší mládež. — 5. Cyrill Štěrba: „Rohlenka“. Obraz ze života ve 4 jednáních. Doba patrimonální.

Eugen Stoklas: „Král Ječmínek“. Hra pro loutky o 3 dějstvích s předehrou a dohrou. Nesmrtelné památce dne 28. října roku 1918 a jeho řidičských tvůrců věnováno.

Tulla Čihařová-Odehnalová: „Báj o slobode“. Kúželná pohádka pro lútky. S článkom prof. dra Irdriha Veselého: „Poslanie lútok (babek) na Slovensku“.

Doporučujeme tyto hry, vydané nákladem prof. dra Jindř. Veselého (Vinohrad, Švihanka 4), neúnavného propagátora loutkového divadla, všem, kdo pěstují loutkové divadlo, jež se v dobrých rukou stalo důležitým kulturním činitelem. Najdou v nich dobrý repertoár.

* * *

Pro Národní divadlo moravsko-slezské, které je úkolem povinnosti a prozíravosti národní, je nejlepším doporučením výňatek z dopisu spisovatele Fr. Tábořského: „...Nedostačuje nám již jedině Národní divadlo. Nevyhnutelně potřebujeme důstojného divadla druhého a třetího pro Moravu a pro Slezsko, nejen ve tvořícím se středisku českého kulturního života moravského v Brně, nýbrž také, ba mnohem dříve, ba především tam na východě moravsko-slezském; tam u té otevřené široké brány, kudy vede cesta klidného obchodu i bouřlivých válečných pochodů na východ, do Polska a Ruska, Sibiře a Číny; tam, kde zavěšuje se družně Slezsko Moravě za ruku k besedě přátelské i k obraně proti přívalu nepřátelskému; tam v tom dýmném koutě Moravy a Slezska, v tom shlučisku statisícovém, v tom shromaždišti lidstva po Praze u nás největším, tam veliká povinnost a upřená prozíravost káže vystavěti pokud možná nejdříve uměleckou svatyni, ve které zjevovati a před oči stavěti se má všeliká mravní pravda a krása, všecko to, co nám jest drahé a svaté z minulosti, co nám je drahé a svaté z přítomnosti.“ — Neváhej nikdo zúčastniti se všénárodních sbírek na stavbu Národního divadla moravsko-slezského, povolených Národní radou čsl. a odporučených všemi politickými stranami a Českou Obcí Sokolskou! Příspěvky přijímá spolek Národní divadlo moravsko-slezské ve Sl. Ostravě, který zašle na přání sběrací listiny.

Ochotnické spolky upozorňujeme na novinky: Ta naše Máňa! Veselohra o 3 děj. od Jos. Skružného a L. Veltruského. — Od desíti k pěti. Časová scéna od Jos. Skružného a Břet. Ludvíka. — Viz insert!

Veškerou kritikou neobyčejně příznivě přijatá novinka Národ. divadla „Mrak“ od Karla Scheinpfluga vyšla tiskem nákladem knihupectví Fr. Švejdy v Praze VIII. Doporučujeme vřele tuto hru k sebrání našim ochotníkům, neboť jednoduchá výprava a málo osob umožňuje provedení i nejmenšímu ochotnickému spolku.

Ochotnické jednoty upozorňuje Abigail Horáková, že v „Repertoáru českých divadel“ u F. Šimáčka v Praze vyšla její národní hra „Žena le-

gionářova“, jež doposud po dvacáté byla s velikým úspěchem hrána na smíchovských divadlech. Hra vznikla ve dnech našeho národního převratu, jest v ní zachycena všechna bolest válečných let i rozkoš našeho osvobození. Hra byla na ochotnických scénách až čtyřikrát opakována. Při své krátkosti, nepatrném počtu osob (8) a jednoduchosti dekorace není nesnadnou. Pro ušlechtilou, vlasteneckou tendenci hodí se dobře k oslavě významných našich dnů.

Výborné hry pro pp. div. ochotníky:

Nevěsta legionářova. Obraz z pohnuté doby o 3 jed. Napsal Jiří Balda. Hraje 6 p., 4 d. Dekorace jedna: pokoj.

Nad Tatry se blýská! Časová revue se zpěvy o 5 obraz. Napsal Jiří Balda. Hudbu složil A. V. Kudela. 9 p., 4 d. Dekorace: 2 pokoje a krajina.

České vzkříšení. Slav. hra o 3 jed. a 3 obraz. s melodramat. hudbou. Slova napsal Jiří Balda. Hudbu složil A. V. Kudela. 6 p., 4 d., 1 dět. role. Dekorace: pokoj, 2 krajiny a barikády.

Rebelantská krev. Vlastenec. revue se zpěvy o 5 jed. Napsal K. Šohard. Hudbu složil A. V. Kudela. 19 p., 6 d. Dekorace: pokoj, 2 krajiny a náměstí.

Pýcha předchází pád. Obraz ze života venk. o 3 jed. s předehrou. Dle cizího motivu napsal Jiří Balda. 9 p., 3 d. Dekorace: krajina (náves), zahrada a světnice.

Legionářův návrat. (Zajatcův návrat.) Hra ze současné doby o 3 jed. Napsal A. Valenta.

Skryté lásky. (Za našich mladých let ...) Opereta z národ. písní o 3 děj. Napsal a hudbu upravil A. V. Kudela. 8 p., 4 d. Dekorace: zahrada a pokoj.

Julinčino štěstí. Hra o 3 děj. Napsala K. Lužanská. 5 p., 6 d. a 1 dět. role. Pokoj, salon a světnice. Rep. hra Intim. divadla na Smíchově.

Tatíčkoví to nejkrásnější. (Když nastal mír ...) Činohra z váleč. ovzduší od K. Lužanské ve 3 jedn. 6 p., 2 d. a 1 dět. role. Dva pokoje. Rep. hra Měst. divadla na Kladně a Pištěkova divadla.

Tajemství myslivny. (Tajemství Riegrovy stezky.) Hra o 4 jed. Napsal s použitím staršího námětu J. Ballek-Brodský. 4 d. a 7 p. Dekorace: pokoj v myslivně.

Každou tuto hru možno celou obdržeti půjčkou! Texty všech těchto her i role půjčuje za obvyklých podmínek divadelní agentura Thalia (Josef Dolejší), půjčovna divadel. knih, Král. Vinohrady, Ripská 13.

Nejúspěšnější původní veselohra letošní saisony:

Manželské duetto.

Veselohra o 3 jednáních od Pavla Rudolfa.

Málo osob. Jediná dekorace.

Právo provozovací udílí a knihy obratem zašle Česká divadelní agentura v Praze II., Riegrovo nábreží 20. Výtisk za K 3-60 bez další příirážky.

Půjčovna paruk

na skladě pro veškeré divadel. výpravy v h. výběru. Prodej veškerých prvotadých ličidel, barviv, krepů, vlasů, pudrů atd. Vlášenkářství a dámské kadeřnictví firmy

G. Polanský, Praha II., Jindřichská 11

?? Co nového na jevišti ??

sv. České divadlo. Pořádá Bedřich Šaloun.

1. Jiří Mahen: **Mrtvé moře**. Hra o 4 jed. Z rep. Nár. divadla v Praze. 6 m. a 3 ž. úlohy. Dekorace: ves, jizba. Výtisk Kč 4.—.
2. Maxim Gorkij: **Na dně**. Obrazy ve 4 jed. Přeložil dr. B. Prusik. Z rep. Nár. divadla v Brně, Měst. divadla v Plzni atd. 11 m., 5 ž. úloh. Dekorace: noclehárna, dvůr. Výtisk Kč 4.—.
3. A. Caillavet, R. de Flers a E. Rey: **Rozkošná příhoda**. Veselohra o 3 děj. Přeložil Gustav Schmoranz. Z rep. Nár. divadla v Praze. Úloh 12 m., 16 ž. Dekorace: 2 salony. Výtisk Kč 4.—.
4. Lope de Vega: **Sedlák svým pánem**. Veselohra o 4 jed. Pro česká jeviště zpracoval Jar. Vrchlický. S úvodem dra J. Boreckého. Z rep. Nár. divadla v Praze. Úloh 9 m., 3 ž. Dekorace: ves, sad, síň v král. paláci. Výtisk Kč 5.—.
5. Ludvig Holberg: **Konvař politik**. Komédie o 5 děj. Přeložil A. B. Dostal. S předml. prof. Arnošta Krause. Z rep. Nár. divadla v Praze. Úloh 19 m., 9 ž. Dekorace: 2 jizby. Děj na počátku 18. století. Výtisk Kč 4.—.
6. V. Klicpera: **Sen**. Veselohra o 2 děj. Z origin. přeložil J. Wallenfels. Úloh 6 m., 2 ž. Dekorace: pokoj. Výtisk Kč 3.—.
7. K. Schönherr: **Řezbář**. Tragedie hodných lidí. Přeložil Ant. Klášterský. Úloh 7 m., 3 ž., 3 dět. Dekorace: jizba. Výtisk Kč 2.—.
8. F. V. Křejčí: **Dědic**. Komédie o 4 jed. Z rep. Měst. divadla Král. Vinohradů. Úloh 4 m., 5 ž. Děj v Praze za války. Dekorace: pokoj. Výtisk Kč 5.—.
9. Hermann Heijermans: **Na faře**. Hra o 3 jed. Přeložil F. V. Křejčí. Úloh 6 m., 5 ž. Děj v malém městečku u moře. Dekorace: pokoj. Výtisk Kč 5.—.

Pro ochotnická divadla vhodné hry:

- Ant. Fischerová: **Česká Kalvarie**. Tři scénické hry. Výtězství. Úloh 7 m., 3 ž. a 3 dět. Děje se v laze etu r. 1914. Dekorace: lazaret. Poroba. Úloh 8 m., 4 ž. a 4 dět. Děje se r. 1917. Dekorace: ulice. Velezrádci. 5 m. úloh. Dekorace: skalní sedlo. Výtisk Kč 4.60.
- J. Kubík a Dyna Hallová: **Bílý lev**. Vlast. národ. hra se zpěvy a tanci ve 12 obr. (5 děj.). Hlubdu složil E. Starý. Úloh 7 hl. m., 3 ž., 1 d. Dekorace: pokoj, celní stanice, lesní mýtina, dvorana hotelu, poštovní úřad, sklepni místnost, krajina, lazaret, předpokoj, sál, náměstí. Výtisk Kč 5.—.
- Klavírní výtah s textem k tomu za Kč 12.—.
- Karla Lužanská: **Jindra**. Hra o 4 děj. Dle románu Iv. Klicpery. S podob. pí. E. Švandové. Z rep. Intimního divadla na Smíchově. Úloh 10 m., 6 ž. Dekorace: 3 pokoje, zahrada. Výtisk Kč 4.—.
- Karla Lužanská: **Jindra hraběnka Ostrovní**. Hra o 3 děj. S podob. pí. E. Švandové. Z rep. Intim. divadla na Smíchově. Úloh 9 m. a 8 ž. Dekorace: terasa, 2 pokoje. Výtisk Kč 4.—.
- Karla Lužanská: **Sluneční paprsek**. Románek lásky o 4 děj. Z rep. Intimního divadla na Smíchově. Úloh 7 m. a 4 ž. Dekorace: 2 pokoje, atelier. Výtisk Kč 4.—.
- Karla Lužanská: **Sýkorka strýce Tobiáše**. Idylka o 3 jed. s žert. úvodem p. Milka. Z rep. Intimního divadla na Smíchově. Úloh 5 m., 4 ž. Hraje se počátkem minul. století na vsi. Dekorace: zahrada, pokoj, světnička.
- František Hlavatý: **Bílá myš**. Fraška o jedné noci ve 4 jed. Úloh 9 m., 5 ž. Dekorace: pokoj.
- ZORA** spol. s r. o., nakladatelství, umělecký závod v Praze-Karlíně, Královská 50. Tel. 2023.

Novinka pro ochotnické spolky:

Ta naše Máňa!

Veselohra o 3 dějstvích
od Jos. Skružného a L. Veltruského.

Všude snadná k sehrání. Devět osob, jedna dekorace, vděčné úlohy.

Cena K 4.20.

Nová časová sylvestrovská scéna:

Od desíti k pěti.

Napsali Jos. Skružný a Brét. Ludvík.

Rukopis K 5.—.

Obě novinky zasílá a právo provozovací uděluje: Jos. Skružný, Praha II., Riegrovo nábřeží č. 20. — Telefon 218.

Divadelní vlásenky

pro sl. ochotnické spolky, praktické kolekce po desíti kusech se prodají. Vlásenky jsou následovně sestaveny: 4 charakterní různé, 2 rytířské, 2 pážecí zlatoblonď barva, 1 polo-dlouhá a 1 Biedermayer. Celá tato souprava z nejlepšího materiálu stojí 500.— K. Zasílá se buď dobírkou, anebo za předem zaslaný obnos. Dámské vlásenky. Poutkované kníry a plnovousy. — O ct. zakázky prosí

Karel Zikmund,

odborný závod vlásenkářský

Praha II., Štěpánská ulice 53.

JEVIŠTĚ

všech soustav dodává speciální
atelier pro malbu divad. deko-
raci, stavby a zařizování jevišť

JAROSLAV ČERNÝ,

absolvent stát. školy kreslířské,

HORA KUTNÁ

*Rozpočty a plány technického zařízení
na požádání.*

Loutková divadla v moderním a praktickém
provedení s ochozem a s oblouk. sufitami,
s dveřmi, jimiž loutky procházejí.

Půjčovna

pánských i damských masek, paruk a krojů.
Anuše Černová, Praha-I., Karlova 13,
II. p., má všechny tyto věci ve velkém výběru
na skladě.

»THALIA«

PŮJČOVNA DIVADELNÍCH
A MAŠKARNÍCH OBLEKŮ

PRAHA I.

NA PERŠTÝNĚ ČÍS. 18,

— TELEFON Č. 5892, —

NABÍZÍ

VEŠKERÉ HISTORICKÉ OBLEKY
DO DIVADELNÍCH KUSŮ
A UPOZORŇUJE NA NOVĚ ZA-
ŘÍZENOU ŠATNU MASEK.

≡≡≡ Ochotníkům vřele doporučujeme k sehrání: ≡≡≡

ČASOVÉ NOVINKY.

Návrat českého legionáře. Hra o 3 jedn. Napsal Karel Fořt. (4 ž. a 9 m.) K 3-60.
V příboji. Hra ze součas. života o 3 děj. Napsala Anna Hegnerová. (9 ž. a 6 m.) K 2-50.
Kostnické plameny. Hist. hra o životě a utrpení Mistra Jana Husi ve 3 obr. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 8 m.) K 4-50.
Lešetinský kovář. Lid. hra o 4 děj. Dle básně Sv. Čecha pro scénu upravil T. V. Hubený. (V tisku.)
Arcivévoda. Hra z posledních dnů svět. války ve 3 jed. Napsal H. Clarus. (6 ž. a 12 m.) V tisku.
Sibířští hoši. Výpravná nár. hra se zpěvy a tanci v 5 obr. Napsal Karel Fořt. Hudba od E. Starého. (7 ž. a 16 m.) V tisku.
Krev není voda. Dvě aktovky z doby revoluce. (Pod bičem. [2 ž. a 6 m.] — Na druhou stranu. [1 ž. a 7 m.]) Napsal Ferd. Pišecký. (V tisku.)

VÁŽNÉ HRY CELŮVEČERNÍ.

Nad jícnem sopky. Hra o 3 jedn. Napsal Edvard Hegner. (3 ž. a 2 m.) V tisku.
Za srdcem. Drama o 3 jedn. Napsal Ferd. Tomek. (4 ž. a 4 m.) V tisku.
Průboj. Sociální hra o 3 dějstvích. Napsal Edvard Hegner. (3 ž. a 10 m.) V tisku.
Navždy svoji. (Rudý květ.) Efekt. hra soc. o 3 jed. Napsal Xaver Jager. (5 ž. a 13 m.) K 2-50.
Proteckce. Soc. drama ze součas. života o 5 jed. Napsal Halla-Klatovský. (5 ž. a 9 m.) K 3-—.
Na rodné hroudě. Drama o 4 děj. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 8 m.) K 4-—.
Švadlena. Hra o 3 děj. Napsal Q. M. Vyskočil. (3 ž. a 2 m.) K 2-40.
Mrak. Drama o 3 jed. Napsal Karel Scheinpflug. (4 ž. a 3 m.) K 2-50.
Hrany. Drama o 5 jedn. Napsal Petr Fingal. (5 ž. a 11 m.) K 3-—.
Redaktor. Tragikomedie o 3 děj. Napsal Fr. Šorm. (3 ž. a 6 m.) K 3-—.
Spodní proud. Hra o 4 děj. Napsal Ferd. Pišecký. (8 ž. a 16 m.) K 2-50.
Ženy, které potkáváme. Pět výjevů ze života mladého muže. Naps. K. Mašek. (18 ž. a 22 m.) K 4-—.
Vítězství lásky. Obrázek ze života vesnického lidu o 3 jedn. Napsal J. Černý. (4 ž. a 9 m.) K 3-—.
Sňatek z lásky. Obraz ze života o 3 jedn. od A. Baumbergové. Přel. Fr. Picko. (5 ž. a 9 m.) K 3-—.
Potopa. Histor. hra o 6 obr. Dle H. Sienkiewicze napsal Xaver Jager. (2 ž. a 11 m.) K 2-50.
Pravá láska. Dialog o 3 děj. Napsal R. Bracco. Přeložil K. Mašek. (4 ž. a 3 m.) K 3-—.
Ivankovo štěstí. Báchorka o 4 obrazech. Napsal F. Strejček. (12 ž. a 3 m.) K 2-50.
Psyche. Salonní hra o 3 děj. Napsal Ivo Vojnovič. Přel. J. Hudec. (8 ž. a 9 m.) K 2-50.
Král Václav IV. Drama o 5 děj. Napsal Arnošt Dvořák. (7 ž. a 30 m.) Cena K 3-—.
Kantor čaroděj. Hist. činohra o 3 jedn. s proměnou. Napsal Ant. Schulz. (1 ž. a 10 m.) K 2-50.
Šťastný král. Pohádka o 4 obraz. Napsal Pavel Rudolf. (7 ž. a 15 m.) K 2-50.
Acharit. Královské drama o 5 jedn. Napsal Karel Piskoř. (8 ž. a 20 m.) K 3-—.
Za živou vodou. Pohádková hra o 5 jed. Napsal Petr Fingal. (5 ž. a 18 m.) K 1-50.
Rozvaliny. Hra o 5 aktech. Napsal J. Sýkora. (6 ž. a 9 m.) K 2-50.

CELOVEČERNÍ HRY SE ZPĚVY.

Náhrazkový král. Fraška se zpěvy a tanci o 4 jed. Napsal K. Fořt. Hudbu složil A. V. Kudela. (V tisku.)
Z českých mlýnů. Fraška se zpěvy a tanci o 3 jed. Napsal Karel Fořt. Hudba od E. Starého. (5 ž. a 13 m.) V tisku.
Noční manévry. Vojenské vaudeville o 3 jed. Napsal Xaver Jager. Hudbu složil E. Starý. (5 ž. a 7 m.) K 3-—.
Děti Žižkova aneb Dítě lásky. Lid. hra se zpěvy a tanci o 5 jed. Napsal Karel Fořt. Hudbu složil E. Starý. (9 ž. a 10 m.) K 3-—.
Paruka. Veselohra se zpěvy o 3 jed. Napsal Halla-Klatovský. Zpěvní vložky složil B. Kudera. (3 ž. a 7 m.) K 4-—.
Šípy Amorovy. Fraška se zpěvy o 5 jedn. Napsal P. Fingal. (7 ž. a 10 m.) K 3-50.

CELOVEČERNÍ VESELOHRY.

V tichém hnízdečku. Veselohra o 3 jedn. Napsal Pavel Rudolf. (V tisku.)
Když jsme filmovali . . . Žert o 3 jedn. Napsal Fr. Hlavatý. (6 ž. a 5 m.) K 4-—.
Neznámá rozkoš. Komedie o 3 jed. Napsal Karel Piskoř. (6 ž. a 7 m.) K 5-—.
Bílá černoška. Žert o 3 jed. Napsal Pavel Rudolf. (3 ž. a 6 m.) K 5-—.
Kosové. Veselohra o 4 děj. Napsal J. F. Karas. (4 ž. a 8 m.) K 4-50.
Obnažené duše. Veselohra o 3 jed. Napsal Karel Piskoř. (3 ž. a 8 m.) K 3-50.
Na vysoké strání. Veselohra o 3 děj. Napsal Fr. Hlavatý. (6 ž. a 7 m.) K 3-—.
Minulost pana rady. Fraška o 3 jed. Napsal Pavel Rudolf. (6 ž. a 5 m.) K 4-50.
Cizáci. Veselohra o 3 jed. Napsal P. Fingal. (6 ž. a 8 m.) K 3-50.
Červená sedma. Veselohra o 3 jed. Napsal J. F. Karas. (3 ž. a 5 m.) K 2-50.
Čechetkovy libánky. Fraška ve 4 jed. od K. Laufse. Přeložil a upravil Fr. Picko. (7 ž. a 6 m.) K 3-—.
Svatební cesta do Itálie. Veselohra o 3 jed. Napsal Eugen Bartoš. (5 ž. a 9 m.) K 3-—.
Pardon. Veselohra o 3 děj. Napsal Eugen Bartoš. (4 ž. a 8 m.) K 3-—.
Hra o srdce. Komedie o 3 děj. Napsal Bedřich Vrbský. (1 ž. a 9 m.) K 3-—.

HRY JEDNOAKTOVÉ.

Manželská věrnost. Napsal Rud. Nešvera. (2 ž. a 2 m.) K 1-20.
Padesátka. Napsal K. Horák. (5 ž. a 11 m.) K 1-80.
Soucítí. (2 ž. a 9 m.) — **Na staré poště.** Napsal J. Císlar. (2 ž. a 8 m.) K 2-40.
Romantika. Napsal K. Piskoř. (1 ž. a 4 m.) K 1-20.
Houby. Napsal P. Jantar. (2 ž. a 2 m.) K 1-—.
Stávka Penátů. Naps. P. Fingal. (3 ž. a 4 m.) K 1-20.
Lapky. Napsal Petr Fingal. (2 ž. a 6 m.) K 1-20.
Nos. Napsal Eug. Bartoš. (3 ž. a 2 m.) K 1-20.
Manželská komedie. Napsal Em. Lešehrad. (1 ž. a 2 m.) — **Dohra.** Napsal J. Bureš (4 ž. a 6 m.) K 1-50.
Jitro. Napsal St. Kovanda. (3 ž. a 4 m.) K 1-50.
Královčin omyl. Naps. V. Skoch. (4 ž. a 2 m.) K 3-—.
Eldorado. Naps. K. Engel Müller. (1 ž. a 3 m.) K 1-20.
Kosa na kámen. Napsal J. J. Kraszewski. (2 ž. a 3 m.) K 1-80.
Rodina. Napsal Em. Lešehrad. (3 ž. a 3 m.) K 1-20.

Ceny tyto jsou bez jakékoli další přírážky.

Nakladatel FRANT. ŠVEJDA v Praze VIII.

Telefon č. 5740.

ORGÁN MATICE DIVADELNÍ
 A ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKO-SLOVENSKÉHO.

Rukopisů nevyžádaných nevracíme. Listy přijímají se jen frankované. Zvl. dopisy redakce neodpovídá

Majitel, nakladatel a vydavatel Matice Divadelní v Praze. — Odpovědný redaktor dr. Č. KLIER

**Věstník Ústřední Matice divadelních ochotníků
československých a Matice divadelní.
Řídí dr. Fr. Herman.**

ROČNÍK IV.

V Praze, dne 29. května 1920.

ČÍSLO 1.

V Praze, dne 29. května 1920.

Pokračujeme ve vydávání „Českého divadla“ jako věstníku Ú. M. D. O. Č. a Matice divadelní, abychom aspoň čtvrtletně, nebo dle potřeby mohli svým členům předložit obšírnější zprávy a pobídky, které by nemohly býti uveřejněny v ochotnické hlídce časop. „Jevišťe“ pro nedostatek místa. Je nutno udržeti také spojení se členy, kteří dosud „Jevišťe“ neodbírají. Náš Věstník nahradí tím rozsáhlé a nákladné dopisování. Členům bude zaslán zdarma. Jednoty jsou však povinny postarati se o to, aby „České divadlo“ bylo čteno všemi jejich členy, má-li toto organizační pojitko dosíci svého účelu!

Řádná valná schůze „Ústřední Matice divadelních ochotníků československých“

koná se v neděli dne 6. června 1920 o 9. hod. dopoledne v restauraci „u Bubeníček“ v Praze, Myslíkova ul., s tímto programem:

1. Přednáška dra Fr. Hermana: „O úkolech ochotnictva“.
2. Zápis poslední řádné a mimořádné valné schůze.
3. Zprávy činovníků.
4. Doplnovací volby výboru.
5. Návrh na zřízení „Tylova domu“.
6. Volné návrhy a dotazy.

Řádná valná schůze „Matice divadelní“

koná se v sobotu, dne 5. června 1920 v 7. h. večer, tamtéž s tímto programem:

1. Zápis poslední valné schůze.
2. Zprávy činovníků.
3. Doplnovací volby výboru.
4. Volné návrhy a dotazy.

Zpráva jednatele o činnosti Ú. M. D. O. Č. v roce 1919-20.

Od poslední valné hromady naše ÚMDOČ vykazuje zvýšenou činnost ve všech směrech své působnosti. Nehlučná, tichá a vytrvalá práce, soustředující se hlavně v matiční kanceláři, kterou nyní vede velice pilně a svědomitě p. Trousil mladší, jest zajisté známa každému z vás, kdo měl příležitost obracet se v jakékoli věci na kancelář. Dřívější tajemník pan Jíra ml. úřadoval do 30. října a od 1. listopadu kancelářské práce vyřizuje pan Trousil ml., jemuž od 16. března t. r. vypomáhá sl. Helmichová. Agenda kancelářská za uplynulé období neobyčejně vzrostla a jednoty obracely se na sekretariát ve všech možných záležitostech. Návštěvy zástupců jednot i jednotlivců střídaly se denně a kancelář s nevšední ochotou udílela rady a pokyny, vyřizujíc při tom veškeré běžné záležitosti, takže jednací protokol vykazuje za rok 1919 jednacích čísel 1707. Dopisů bylo přijato 836 a odesláno 2169. Z těchto suchých čísel je zřejmo, že jednoty i jednotlivci kladou na výkonnost kanceláře požadavky neobyčejně veliké, jimž kancelář snaží se dle možnosti včasné a přesně vyhovět. Organizace okrsků pokračuje rovněž tempem čilejším, než tomu bylo v dobách dřívějších, a z části již se podařilo probudit k nové činnosti některé z okrsků, které vlivem válečných událostí byly nuceny svoji činnost omezovati aneb úplně přerušiti. V té příčině konány byly valné hromady „Stankovského“ okrsku v Březnici dne 13. července péčí spolku divadelních ochotníků, „Hálkova“ okrsku v Kralupech, 8 února 1920 péčí tamního „Tyla“, „Šamberkova“ okrsku ve Slaném dne 29. února, „Ladeckého“ okrsku v Mostě dne 21. března péčí pana Hrdličky, a „Jungmannova“ okrsku v Berouně dne 2. května péčí pana Nováka z Tetína. Pokud se činnosti v okresech týká, stojí v popředí pražský okrsek, který úspěšně se snaží podporovati v každém směru činnost našeho ústředí. K němu se řadí svoji úspěšnou činností organizační „Tylův“ druhý okrsek v Plzni a „Macháčekův“ okrsek v Českých Budějovicích za vedení pana prof. Dr. Šimečka. Zdárnou činnost vyvíjel rovněž „Máchův“ okrsek v Roudnici, který vedl pan prof. Milan Svoboda, dále „Klicperův“ okrsek v Horní Cerekvi za vedení pana Půlpytla, „Smetanův“ okrsek v Čes. Třebové za vedení pana F. Kšíra, „Thámův“ okrsek v Kostelci nad Lab. za vedení pana J. M. Svobody a „Vrchlického“ okrsku v Lounech. Rovněž činnými byly v uplynulém období „Jiráskův“ okrsek v Náchodě, jehož péči uspořádán byl ve dnech 23.—24. května sjezd ochotnictva na severovýchodním pomezí našeho státu v Náchodě, této bašič národního uvědomění, která zůstala všem účastníkům zájezdu v milé paměti. Z ostatních okrsků jsou činnými „Šimanovského“ okrsek v Rakovníku za vedení pana Jindř. Šubrt, městského vrchního účetního a „Turnovského“

Sjezd ochotníků ze severovýchodních Čech a zájezd pražského okrsku Ú. M. D. O. Č. do Náchoda.

První kulturní svátek českoslov. ochotníků po převratu dějin našeho národa konal se o svato-dušních svátcích v Náchodě, v tomto historickém strážci českých hranic a nedaleké Zemské brány české. Již z rozsáhlých a důkladných příprav dalo se souditi, že jde o podnik veliký a významný, ale všechna dychtivá naděje a radostné očekávání bylo překonáno skutečností, protože úspěch sjezdu i zájezdu byl něčím v našich poměrech zcela mimořádným.

Praha, byvši pozvána k sjezdu, nespokojila se pouhou účastí na pracovní schůzi, nýbrž působením nového proudu, který v ústředí pražském pozvedá přičiněním nových pracovníků činnost ochotnickou v ohledu kulturním i uměleckém, provedla při sjezdu náhodským cennou ukázkou vyspělosti našich ochotníků tím, že nastudovala a sehrála klasickou hru Shakespearovu „Večer tříkrálový“.

Takto zpestřený program zájezdu vzbudil vel-

kou pozornost, a v sobotu, 22. května, odjížděla 90členná výprava do Náchoda s nadšením a s radostným vzrušením. Po desáté hodině večer vystoupili účastníci výpravy na nádraží náhodském, kde je čekalo mnoho místních občanů s předsednictvem okrsku a se starostou města, panem Vranovským, v čele. Pan starosta přivítal hosty velmi srdečně a jemu odpověděl vůdce výpravy pražské pan min. tajemník a spisovatel K. V. Blahník. Na to byli hosté vedeni do města v průvodu, v jehož čele šly náhodské dívky v národních krojích. Kolem nás kupila se všude upřímná srdečnost a již při prvním kroku jsme věděli, že tu brzy zdomácníme.

Vcházeli jsme do velkého a krásného sčodíště městského divadla dojatí, pozorností pořadatelů, kteří vchod vyzdobili květinami a kteří nás uváděli do nádherného sálu divadelního za zvuků fanfár z opery „Libuše“. Dvůrana se brzy naplnila a býv. starosta pan dr. Čížek v srdečném proslovu uvítal pražské hosty. Za Ú. M. D. O. Č., za její okrsek pražský i za všechny účastníky poděkoval dr. Fr. Herman, načež předseda místního odboru Klubu turistů, pan dr. Nyklíček, zval hosty do krásného okolí Kladského pomezí.

Po tomto uvítání vešli jsme do hotelové re-

pošumavský okrsek v Klatovech za vedení pana Skardy. V nejbližší době vzchopí se k nové činnosti „Havlíčkův“ okrsek v Ném. Brodě, „Bozděchův“ okrsek v Nov. Bydžově, „Arbesův“ okrsek v Pardubicích péčí svazu pardubických ochotnických spolků a „Riegrův“ okrsek v Semilech. Nové okrsky zřízeny budou v Jičíně péčí tamního „Tyla“, dále v nov. Strašecí péčí pana V. Pospíla a v Horažďovicích péčí pana učitele Růžka. K činnosti okrsků bylo by si přát, aby byly v neustálém styku s ústředím a zasílaly pravidelné zprávy o své činnosti jakož i veškerá data statistická.

Počet organisovaných jednot v uplynulém období značně stoupl a stále stoupá. K 31. prosinci roku 1919 združovalo naše Ústředí 588 jednot. Do konce dubna 1920 přihlášeno bylo dalších 68 jednot, z čehož jasně vysvítá, kterak zájem o naši organisaci stále se zvyšuje. Tímto rozvojem nejlépe jest oceněna skutečná práce, kterou ústředí vykonalo ve prospěch našich jednot. V první řadě padá tu na váhu vysílání delegátů a řečníků jakož i zástupců k významnějším slavnostem našich jednot. V uplynulém období dojednána byla smlouva se spolkem českých spisovatelů belletristů „Máj“, dle které snížen organisovaným jednotám poplatek za provozovací právo z 10% na 7%. Ke stížnosti některých jednot zakročeno bylo u politické správy proti předpisované dani z divadelních představení, jakož i proti nesprávné akci některých okresních politických správ při povolování divadelních představení. V poslední příčině obrátilo se Ústředí se stížností na zemskou politickou správu, na ministerstvo školství a národní osvěty a na ministerstvo vnitra. Výkonný výbor, který konal v minulém období 8 řádných schůzí, vydal mimo jiné provolání ku podpoře Národního divadla Moravsko-Slezského v Ostravě. Dne 7. března ve slavnostní schůzi výkonného výboru vzpomenu to bylo vřele 70. narozenin pana presidenta, jehož význam ocenil případnou řečí pan min. taj. a spisovatel V. K. Blahník. Divadelní zákon zaměstnával výkonný výbor v několika schůzích a pan učitel Skála vypracoval za součinnosti ostatních pracovníků obširný elaborát, který byl na příslušných místech odevzdán. Bohužel poměry nenasvědčují tomu, že by otázka táto došla svého brzkého vyřízení, jak by toho prospěch našeho divadelnictví plně zasluhoval. Rovněž projekt všeochotnického sjezdu bylo nutno z důležitých příčin odložit na rok 1921. Jest si pouze přát, aby okrsky i jednoty v plné míře posílily význam a důležitost tohoto podniku, který má manifestovati před celou českou veřejností práci našeho uvědomělého a organisovaného ochotnictva v ohledu národním, kulturním i hmotném. K tomu cíli je potřebí, aby již nyní zavládla v okrscích i jednotách intenzivní činnost na prospěch a zdar našeho všeochotnického sjezdu, prvního v osvobozené naší vlasti, a aby veškeré síly soustředily se k této významné naší manifestaci. Představujeme si, že ochotnicivo ukáže se při této příležitosti jakožto jednotlý celek, s hrdostí poukáže na svoji dosud

staurace, kde byl uspořádán uvítací večírek. Polovina místností byla vyhrazena pražským hostům a na stolech bylo plno krásných kytic. Program večera byl pečlivě sestaven a prozrazoval umělecký vkus i uměleckou výši účinkujících; sestával z moderních skladeb a z případných recitací. — K uvítacímu večeru dostavili se delegáti z Hronova, odkud poslal náš milovaný mistr Al. Jirásek svůj pozdrav sjezdu i zájezdu. Když pan vrchní traťmistr Koutek tento pozdrav tlumočil, ozval se demonstrativní jásot a obecenstvo stojíc aklamovalo nestora českých spisovatelů, jemuž za jeho pozdrav poděkoval pan min. tajemník Blahník.

Neděle byla věnována vycházkám a divadelní zkoušce. Jedna část vydala se do Ratibořic, aby si prohlédla památná místa z „Babičky“. Boženy Němcové, druhá část prohlédla dopoledne zámek a odpoledne vyšla do údolí „Pekla“ a přes Dobrušovu a Běloves naspět. Obě výpravy vedli náhodští znalci, kteří mile a obětavě zpříjemňovali oba výlety.

A večer nádešel významný a slavnostní okamžik našim ochotníkům. Slavnost zahájil pan dr. Čížek delším proslovem, ve kterém poukázal na dějiny a význam českých ochotníků, načež se zvedla opona důmyslné a prakticky zařízeného

jeviště. — Hra byla dramaturgicky upravena a nastudována panem min. tajemníkem Blahníkem a scénickou hudbu k ní složil Jos. Wenig, akad. malíř a scenér Nár. divadla. Jevišť bylo zařízeno trojdielné, takže změny pouze zadního perspektu umožnily, že každé jednání mohlo býti sehráno v celku. Zvláštní ochotou a účinnou pomocí pana oficiála Baudyše bylo mnoho účelného docíleno při scenerické výpravě. Ovládání úloh, deklamace a souhra byly bezvadny, takže v obecenstvu byly pochybnosti, jsou-li to skutečné ochotníci. Ve všech výkonech byla patrna svědomitá píle a průprava, která svědčí o uměleckém pochopení a o bezpříkladné obětavosti.

O svatodušním pondělí konala se dopoledne sjezdová schůze, kterou zahájil předseda Jiráskova okrsku náchodského, pan továrník Martinek, dlouholetý a zasloužilý pracovník ochotnický. Do předsednictva sjezdu byli zvoleni: pan prof. Štěpánek za předsedu, pan Martinek za místopředsedu a pan lékárník Boes za zapisovatele. Na to promluvil dr. Fr. Herman, magistrátní rada, „O kulturních úkolech ochotnictva“. Jeho myšlenky a náměty setkaly se s takovým souhlasem, že bylo usneseno, aby jeho přednáška byla Ústřední Maticí a Jiráskovým okrskem vydána tiskem. Po něm pojednal pan inženýr Sommer

vykonanou práci a přihlásil se jakožto důležitý činitel při organizaci příštích kulturních a lidovýchovných podniků našich. Péči pražského okrsku založena bude k návrhu a za vydatné práce pana taj. Blahníka „Tylova“ divadelní knihovna, která má soustředit v sobě nejen divadelní hry, ale i spisy a knihy, týkající se divadelnictví vůbec a českého divadelního života zvláště. Týž okrsek věnoval k návrhu prof. K. Štěpánka z čistého výnosu posledních Šibřinek 5000 Kč. na vzornou ochotnickou scénu. Pan dr. Herman vypracoval návrh řádu, který ve schůzi výkonného výboru dne 10. dubna byl doporučen dnešní valné hromadě ku přijetí i s dodatkem pana V. Troušila, aby příští útulek ochotnictva československého nesl název „Tylův dům“.

Časopis náš „České divadlo“ vydávaný s velikými finančními obětmi Divadelní Maticí, nebylo možno pro stále vzrůstající náklady výrobní díle vydávati. Obě organizace „Matice divadelní“ i ÚMDOČ dohodly se s redakcí a s nakladatelstvím týdeníku „Jevišťe“, a výsledkem této dohody jest, že nám v „Jevišti“ vyhrazena jest rubrika pro naše zprávy v „Hlídce ochotnické“, kterou řídí naše redakční rada s prof. Štěpánkem v čele. Pro naše členy získána i výhoda hmotná: jednotlivci dostávají časopis za 30 korun ročně a jednoty za 25 Kč., poněvadž ústředí hradí 5 korun z příspěvků každé organizované jednoty. Vedle toho výkonný výbor se usnesl, aby za účelem čistě organizačním vydáváno bylo „České divadlo“ nejmeně čtyřikrát do roka a zasíláno bylo všem organizovaným jednotám zdarma. Výkonný výbor snažil se rovněž navázati styky s ministerstvem školství a národní osvěty, což se mu také podařilo prostřednictvím našeho příznivce a podporovatele ochotnických snah pana ministerského rady J. Vodáka. Vedle toho byly konány společné porady se Svazem dělnických ochotnických jednot a rovněž naše ústředí zastoupeno jest v odboru ministerstva školství a národní osvěty pro lidové oslavy učitele národů A. Komenského, které budou konány příštího roku. Na okrskových schůzích referoval a přednášel s nevšední ochotou a vytrvalostí pan min. taj. a spisovatel V. K. Blahník, pan Troušil st. a pan Dr. Herman, jimž náleží náš vřelý a nehlčený dík.

Zpráva jednatele o činnosti „Matice Divadelní“ v roce 1919.

Na valné schůzi dne 12. dubna 1919 byli zvoleni: za předsedu p. Dr. Čeněk Klier, za místopředsedu p. učitel Bohdan Skála. Do výboru pp.: Blahník, Dr. Herman, slč. Holešov-

z Prahy „O organizaci ochotnictva“. Snesl mnoho statistických dat a ukázal, jakým způsobem nutno postupovati v organizaci ústředí, okrskův i Jednot. Po těchto referátech byl odeslán Al. Jiráskovi do Hronova pozdravný telegram, načež se rozvinula debata končící usnesením, že se mají vydávati tiskem potřebné pokyny pro uměleckou výchovu i pro praktickou činnost ochotnictva.

Po sjezdové schůzi odjela část účastníků do Prahy, a naši ochotníci vraceli se zase do šaten, aby se připravili na odpolední představení lidové. Po proslovu pana tajemníka Blahníka, který vyložil stručně význam „Tříkrálového večera“, zazněly zase krásné a tklivé tony skladby Weni-govy, a hra plynula zase hladce, ba ještě lépe po odbyté zatěžkáci zkoušce předešlého dne a za zvýšené nálady v obecnstvu. — A ještě téhož večera odjížděl zbytek výpravy z Náchoda.

Pořadatelé a předsednictvo náhodského okrsku neopouštěli nás do poslední chvíle a loučení bylo tím tklivější, čím srdečnější a milejší byla pohostinnost a přátelské přijetí, jakého se nám v Náchodě dostalo.

Ospěch sjezdu i zájezdu byl velkolepý a posílení a povzbuzení ke společné práci kulturní bylo obapolné. Odnesli jsme si nejen mnoho krásných dojmův, ale i mnoho poučení pro sebe,

zvláště pro styk ústředí s venkovem a zejména pro sjezd ochotnictva příštího roku. Proto bylo usneseno pořádati takový zájezd každého roku na český venkov, protože se tím docílí osobním stykem větší součinnosti a výměny názorů. Navícením Shakespearovy hry bylo dosaženo velkého uměleckého významu a doufáme, že se naši ochotníci ukáží i v Praze s plodem své práce na větším jevišti. Nabyli jsme i zkušeností pořadatelských, protože program sjezdu náhodského byl pečlivě stanoven do nejmenších podrobností a proto nebylo nikde žádné překotnosti a žádných rozpakův. Ale i naši lidé ukázali smysl pro kázeň a pořádek. Učinkující dbali přesně pokynů režiséra a mají z výsledku jistě radost. Pan vrchní pořadatel výpravy Zachystal měl velmi nevděčný úkol, ale účastníci sami svou ukázněností pomohli k tomu, že nebylo ani jediného zmatku, ani poruchy.

Všem, kdo tu spolupůsobili, jsme povinni díkem, nejvíce však vděčíme Náhodským, kterým platí a dlouho platiti budou naše vzpomínky! — Kéž byl náhodský sjezd slibnou předehrou našeho příštího sjezdu československého ochotnictva v Praze!

Dr. H.

ská, Adolf Wenig a Zika Borotínský. Za náhradníky pp.: Vaněk, Weinert a pí. Šiklová. Za přehlízkáře účtů pp.: Oliva a Pícka. Ú. M. D. O. Č. vyslala do výboru pány: inž. Sommera, inž. Steina-Táborského, prof. Štěpánka a pokladníka Trousilu. Jednatelům zvolen Dr. Fr. Herman, pokladníkem prof. Štěpánek, účetním inž. Sommer, správcem domu Trousil a zapisovatelem Weinert. V březnu 1920 vzdali se svých hodností pp. předseda Klier a místopředseda Skála; první pro přetřetí jinými pracemi, druhý pro příčiny mimo Matici Divadelní. V dubnu vystoupila ze spolku pí. Šiklová.

Činnost M. D. vyvíjela se v uplynulém roce velmi utěšeně, třeba že se nepodařilo uskutečnit všechny zamýšlené podniky. Změnou stanov byl počet členů výboru rozmožněn o dva a o jednoho náhradníka. Spolek připojil se k šekovému řízení poštovnímu. Správní věci nezatěžovaly tak činnost spolkovou, jako vydávání „Českého divadla“. Do redakčního sboru zvoleni byli pp.: Dr. Klier, Skála, Dr. Herman, prof. Štěpánek, inž. Stein a inž. Sommer. Program listu byl rozdělen na oddíly: všeobecný, ochotnický, div. kritiku, zprávy organizační a z Jednot, různých zpráv a insertů. Péči o jednotlivé oddíly rozdělili si členové redakce mezi sebe a získání dopisovatelů z Brna a z Plzně. Veškeré práce redakční obstaral pan učitel Skála. Odbor scházel se týdně a snažil se všemožně o to, aby list vyhověl požadavkům svého účelu. Nelze tvrdit, že byl naprosto dokonalý, ale podle projevů našich členů přinesl mnoho dobrého a praktického pro naše ochotníky. — Za netušených potíží dokončili jsme celý ročník, ale viděli jsme, že pro vzrůstající ceny tisku nebude možno za dosavadních podmínek pokračovati. Mezitím objevil se na obzoru nový divadelní list „Jevišť“, který řídí prof. Vodák a prof. Fischer a vydává Borový. Připojení našich zpráv k tomuto listu, který vychází týdně, bylo velice lákavé, a redakční odbor nemohl jinak, než doporučit výboru, abychom se k „Jevišti“ připojili. Vydání prvního čísla urychlilo rozhodnutí tak, že nebyla přesně vyjednána záruka o výhradě místa a redakce naší rubriky. Docházely různé stížnosti od našich členů a my sami nebyli jsme spokojeni. Teprve po poradě s panem min. radou prof. Vodákem dne 17. března 1920 nastalo poněkud zlepšení, ale také naše jednoty a okrsky nezasílají správně zpráv o své činnosti, tak že někdy nelze týdenní hlídku náležitě vyplnit. Předplatitelů našich je 325 — tedy značná část členů dosud neuposlechla našeho vyzvání.

Pro organizační zprávy a pokyny, které by hlídka v „Jevišti“ pro obmezení místa uveřejnit nemohla, a pro udržení styků s jednotami, jež „Jevišť“ neodbírá, odhodlali jsme se vydati podle potřeby, asi čtvrtletně, pokračování „Českého divadla“ jako Věstníku, který bude ovšem členům dodáván zdarma.

„Matice divadelní“ účinně zasáhla do řešení neblahých otázek divadelních, pokud řešily správu Národního a Stavovského divadla a návrh nového zákona divadelního.

Článek dra Hermana o Národním divadle zaslán byl předním našim odborníkům, a 5. dubna 1919 uspořádán v Umělecké Besedě debatní večer. Po přednášce dra Hermana promluvil sekční šéf spisovatel Jar. Kvapil a schválen pak návrh, aby bylo žádáno sestátnění správy divadla. Vypracována zvláštní petice a zaslána ministerstvu osvěty a kulturnímu výboru Nár. shromáždění.

Resoluce na valné hromadě schválená, kterou bylo žádáno, aby Stavovské divadlo bylo vráceno českému umění, byla rovněž zaslána ministerstvu osvěty, které pak na obě podání odpovědělo, že budou naši zástupci pozváni k poradě.

Totéž ministerstvo vyzvalo „Matici Divadelní“ připísem z 30. května 1919, aby se vyslovila o návrzích pro osnovu nového zákona divadelního. Dr. Herman vypracoval toto vyjádření a výbor jej 6. června schválil. Vedle toho pracovali jsme o těchto otázkách společně s Ú. M. D. O. Č. a se spolkem čes. spisovatelů „Májem“. Bylo snešeno mnoho cenné látky, bylo pracováno pozorně, se zájmem, s nejlepší vůlí a rychle, — ale osnovu zákona kryje kdesi už rok starý prach na ministerském stole. Za to energicky jsme se ohradili proti předloze o zatížení divadla dávkou ze zábavy. Na jaře 1919 byli zástupci „Matice divadelní“ a Ú. M. D. O. Č. u ministra vyučování a osvěty, aby si vyžádali podpory snah a práce obou těchto spolků. Pan ministr Habrman projevil značný zájem o české ochotnictvo a slíbil, oč jsme žádali. Pak jsme dlouho a věčně jednali s min. radou, p. prof. Vodákem, který nám dodal mnoho odvahy a chuti k další práci.

Přistupujte za členy „Matice divadelní“, která organizuje kulturní a uměleckou práci československého ochotnictva!

Největší úsilí a nejvíce zřetele věnovala Matice úkolům kulturním. Hned na počátku předešlého roku navrhl pan min. tajemník Blahník, aby byl utvořen odbor pro studium dram. kultury. Aby byl prokázán účel a obsah činnosti tohoto odboru, měl býti uspořádán cyklus tří přednášek: o theorii divadelního umění, o povšechném historickém vývoji tohoto umění a o hlavních proudech moderní režie. Bylo dlouho jednáno s předními spisovateli a odborníky, ale ukázalo se, že tento obor nejen že nebyl u nás dosud studován, ale že není pracovníků, kteří by se mu věnovali. Proto dosud k cyklu nedošlo, ale doufáme, že v blízké době podaří se nám provésti pokus vlastními silami. Autor této myšlenky uspořádal zatím sám tři přednášky „o dějinách vývoje divadelního umění“ v posluchárně filosofické fakulty na Karlově náměstí dne 17. a 24. listopadu a 1. prosince 1919.

Z této myšlenky vyvinula se otázka jiná, totiž, získati a vycvičiti vlastní řečníky, kteří by propracovali nejdůležitější themata pro ochotníky a kteří by pak přednášeli v okrcích a v jednotách, tak aby bylo soustavně a dle jedné myšlenky poučováno naše ochotnictvo o jeho úkolech kulturních a organizačních. Uspořádán a dne 12. února 1920 zahájen řečnický kurs, který se konal každý čtvrtek a ve kterém přednášeli: p. taj. Blahník o řečnictví a dějinách divadla, p. dr. Herman o úkolech ochotnictva, p. spis. Ludvík o organizaci ochotnictva a pp. Soukup a Zimák přednesli vlastní práce o úkolech ochotnictva. — Naše okrsky a jednoty vyžádaly si naše řečníky na schůze, kterých bylo téměř padesát. V příštím období bude v řečnickém kursu pokračováno a má býti spojen s pokusem školy div. kritiky. Bylo by žádoucí, aby se pražské jednoty více účastnily a aby venkovské okrsky následovaly tohoto příkladu.

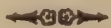
Při projednávání přednáškového cyklu vznikla myšlenka uspořádati výstavu dekorací divadelních. Původně pomýšleno na menší výstavku při některé přednášce, ale pak jednáno s Umělecko-průmyslovým museem, které náš podnik uvítalo a slíbilo, že výstavu uspořádá na podzim letošního roku. Delegátem pro toto jednání jmenován spisovatel Adolf Wenig.

Když náklady na vydávání „Českého divadla“ vzrůstaly, ohlíželi jsme se po získání nějakých prostředků a usnesli jsme se na tom, aby byl uspořádán ve Švandově divadle na Smíchově cyklus divadelních představení. Chtěli jsme spojití nutné s užitečným t. j. uvéstí původní novinky na scénu, ukázati vyspělost našich ochotníků, kteří by je sami sehráli, a získati z výtěžku příspěvek finanční. Že jsme při tom nabyli smutných zkušeností, netřeba rozebíratí. Přes 80 jednot pražského okrsku nepochopilo dostatečně naši snahy, těžce jsme obsazovali úlohy a konečně jsme museli cyklus přerušiti, protože jsme místo výtěžku dopláceli. Ti však, kdož přece hráli, docílili rozhodně úspěchu a uznání u veškeré kritiky. Dne 21. listopadu 1919 bylo sehráno drama „Proti vlastní krvi“ od dra Hermana a 17. prosince drama „Meteor“ od Piskoře. Hledíc k ceně a úspěchu „Meteoru“ vyžádala si Matice od autora svolení, aby hru mohla vydati svým nákladem. Hra Hermanova vyšla tiskem již před tím nákladem autora.

Kromě toho bylo usneseno vydávati pro naše ochotnictvo knihovničku poučných brožur o praktických otázkách divadelních i spolkových.

Z této zprávy je patrné dvojí: Kulturní úkoly jsou ještě velice širokým a nezúrodněným polem naší práce, ale práce tato je záslužná, dovede zajímati a její výsledky těšit. — Dosavadní výsledky ukazují zřejmě, jak bylo důležité přesunutí těchto úkolů na Matici Divadelní, aby se Ú. M. D. O. Č. mohla věnovati otázkám vlastní organizace. A přece se v praxi ukázalo, jak výhodná a nutná je součinnost obou těchto spolků, jak se jejich činnost prostupuje a doplňuje, co všechno dá se vykonati užitečného a v ceně trvalého. Je k tomu jen jediného třeba: vyzouti se ze starého zvyku spolkářského, odvrci všechny osobní zájmy a pracovati pro věc obětavě, dochvilně a radostně. — Budiž tak příštího roku — i vždycky!

Dr. Herman.

K n i h o v n y .

Heslo, které dala poslední mimořádná valná hromada a kterého se hned ujal pražský okrsek, totiž výzva k zřizování okrskových knihoven, stalo se skoro všeobecným. Ze všech okrsků slyšíme volati po ústředních okrskových knihovnách, slyšíme však také volati po radách, jak

věc zařídití. Bylo by záhodno, aby v této snaze postupováno bylo naprosto jednotně, aby nebylo rozdílu ve způsobu vedení i organizace těchto knihoven, aby tak mohly se knihovny tyto vzájemně doplňovati a poučovati.

Začnu proto s návrhem, kterým by se měla

zabývati valná hromada U. M. D. O. Č. Knihovna Tylova při pražském okrsku nechť jest spolu podporována i ústředím i Maticí Divadelní a při ní ať se zřídí zvláštní, ne sice veliký, ale odborný kruh pracovníků v knihovní komisi. Tato komise pak ať netoliko zřídí a spravuje knihovnu Tylovu, nýbrž nechť také vypracuje jediný knihovní řád vyhovující potřebám našim. Rád bych, aby Tylova knihovna byla společným majetkem obou ústředních korporací i pražského okrsku, neboť doufám, že se tak získá větší množství finančních prostředků, které by pak zaručovaly určitou možnost úplnosti a hlavně také zakoupení unikátů a tisků retrospektivních, event. získání jich výměnou z knihoven jiných. Tato knihovna by vydávala ve vhodné formě svoje seznamy, které by byly nejen vzorem indikování a katalogisování, ale i bibliografií divadelní a ochotnické literatury dramatické, theoretické i pomocné. Dle zásad, jež by tato komise při Tylově knihovně stanovila, organisovaly by se knihovny všechny. Ona by měla však také povinnost dozírat na zařizování i vedení knihoven, vyvolávat nové knihovny v život a získávat jim podporu morální i hmotnou.

Nechci prejudikovati nic z toho, co musí vyplynouti z podrobných úvah knihovní komise, jen několik málo momentů chci dáti komisi do vínku. Umyslně jsem nahoře uvedl tři druhy literatury, jež nás ochotníky zajímají a jimž má býti popráno místa v našich knihovnách: dramatickou, theoretickou a pomocnou. Knihovny divadelní obecně obsahují jen literaturu dramatickou, která zase nejvíce pozůstává ze starých, v jednotě oběhovaných, kusů. Málo kde se přikupuje za účelem informace literatura nová. Velmi řídkým zjevem jest pak theoretická literatura divadelní. Není divu, že na náhodském sjezdu přijat byl návrh na vydání spisku o potřebě a směrech theoretického vzdělávání ochotníků spolu s obšírnou bibliografií takového písemnictví českého i cizího, pokud jest dosažitelné. Není pochyby, že k podobné publikaci v nedlouhé době dojde a že takové poučení bude nejen podporou theoretického studia v ochotnických spolcích, ale i vhodnou pomůckou okrskovým knihovním radám.

Co však úplně schází v našich knihovnách jest literatura pomocná. Nevím, zda bychom našli v několika odborné, byť sebe menší dílo kostýmní, o dějinách kroje a pod., o architektuře, složích stavitelských, kulturně historické, vyčerpávající zvyklosti jednotlivých dob a epoch. Upozorňuji ve svých přednáškách i na potřebu Guthova společenského katechismu, což jest zvláště důležité u jednot menších, venkovských, které nemají možnosti samy se přesvědčiti o společenských zvycích v salonech a vyšší společnosti, v kterémž prostředí nejedna hra se pohybuje. A přece by tam našli ochotníci nemálo poučení, aby jejich vystoupení nebyla strojená a přece jen odpovídala mravům a zvyklostech společnosti. Tím stalo by se také divadlo hlasatelem uhlazeného chování. Ale i pro historické hry musíme hledati poučení v téže směru, aby nedocházelo ve hře k anachronismům nebo nehoráznostem.

Důležitou pak složkou knihoven byly by divadelní časopisy, jež by tvořily jakous encyklo-

pedii divadelní, neboť obsahují většinu toho, co theoreticky bylo v Čechách o divadle napsáno a přeloženo.

Jak patrně, úkolů jest mnoho a mnoho může řádná a svědomitě spravovaná okrsková knihovna vykonati. Jen s chutí a porozuměním soustavně do práce.

Vojtěch Kristian Blahník.

Odebírejte časopis „Jevišť“, který umožňuje týdenní styk mezi ústředím, okrsky a jednotami!

Tylův dům — středisko československého ochotnictva.

Přes 30 let organisujeme a dosud nemáme svého důstojného jeviště v Praze, nemáme náležitých místností pro ústředí, pro knihovnu, nemáme vlastní střechy! Potřeba vlastní scény ochotnické je stále naléhavější. Je nutno odstraniti potíže pražských Jednot, které nemají svého jeviště a vydány jsou na milost podnikům, jež sice ochotníky podceňují a přehlížejí, ale využítkují. Je nutno umožniti také našim spolkům venkovským, aby časem přijely zahrát do Prahy, aby přišly ukázat, co český ochotník dovede. Musíme míti vlastní jeviště, ne primitivní, stísněné, s naivními dekoracemi, ale důstojné, umělecky vypravené, rovnocenné s větší scénou hlavního města republiky. — Naše „Matic“ rozvíjuje v poslední době slibne své síly, vypravuje velká představení, a pořádá cykly a kursy; ale nemá, kde zkoušet, nemá kde přednášet. Našem jevišti a místností pohlcuje velké sumy, které by vyrostly do překvapující výše, kdybychom k nim připočetli to, co platí naše Jednoty za svá představení na cizích jevištích. A tyto peníze by mohly býti naše, mohly by přispěti k udržení vlastní scény i vlastního domu.

V pražském okrsku byl učiněn návrh, aby bylo zřízeno v Praze ochotnické jeviště. Návrh ten může býti uskutečněn dříve, jako opatření prozatímní, ale nutno položit základ k širší myšlence, ke zřízení vlastního domu, který má býti pojmenován po J. K. Tylovi. Příští valná schůz U. M. D. O. Č. má schváliti tento návrh a má zároveň projednati řád zvláštního sboru, který by se tomu úkolu zcela věnoval.

Účelem tohoto sboru jest založení a rozmnožování fondu pro vystavení nebo zřízení vlastního domu ochotnického v Praze, ve kterém musí býti upraveno vzorné jeviště, místnosti pro přednášky, schůze, sjezdy, výstavy a zábavy, dále důstojné místnosti pro spolkovou činnost U. M. D. O. Č. Pražský okrsek a Matici divadelní, místnosti pro ústřední knihovnu a čítárnu, pro archiv a výstavní památky a po případě pro vlastní podniky jiné, jako: vydavatelství, knihkupectví, ústřední poradnu atd. — Dalším účelem sboru jest, provésti všechny potřebné přípravy a stavbu nebo zařízení spolkového domu. — Činnost sboru končí se odezdáním domu účelům jmenovaných spolků.

Podporujte naše kulturní a organizační podniky a získávejte neorganisedované jednoty a spolky!

Snad zdá se tento cíl příliš ideálním, velkou utopií, zvláště hledíme-li k dnešním poměrům. Ale mluví vůbec ideál, je naší povinností i štěstím. Základ měl být položen již dávno, a my máme jen dohoniti, co bylo opomenuto. Jednou se začítí musí, a láska k věci, dobrá vůle a obětavost několika poctivých lidí překoná i dnešní potíže a překážky.

Ještě nebyl náš podnik uveřejněn a již se jevil velký zájem v pražském okrsku i mezi jednotlivci. Některé spolky již darovaly větší částky peněz tomuto účelu a my všichni, kdo s nejlepší

snahou a radostně působiti chceme k jeho uskutečnění, pevně doufáme, že se „Tylův dům“ stane heslem všech našich Jednot a všech ochotníkův, a že nadšení pro věc naší cti a chlouby povede k dobrým výsledkům práce a k brzkému otevření tak nutného reprezentativního střediska československého ochotnictva, jež bude důstojným pomníkem více než staleté práce ochotníků posvěceným drahým nám jménem nesmrtelného Tyla a jež bude průkazem neutuchající, vzrůstající činnosti našich strážcův a průkopníků kultury a povznesení vzkříšeného národa!

Dr. H.

Členové, vykonejte svou organizační povinnost a zúčastněte se v hojném počtu valných schůzí!

Pokladní účet Ú. M. D. O. Č. za rok 1919.

	Příjmy		Vydání	
Hotovost pokladní počátkem roku	84	29		
Fond Tylův	578	20	2	51
Fond Ruthův	378	71	565	24
Fond Tylova pomníku	223	40		
Vydavat. družstvo			71	—
Matice Divadelní	5827	47	5783	76
Členské příspěvky	5552	50	44	—
Vkladní knížky	2488	51	1265	30
Poštovní spořitelna	6070	54	8736	76
Kancelář	175	—	2786	29
Poštovné	19	15	348	40
Stanovy a řady	135	60	399	20
Legitimace a diplomy	238	20		
Odznaky	1275	45	1506	—
Zálohy	310	—	1262	03
Cizí peníze	1341	23		
Dar okrsku	1000	—	2500	—
Úhrada na časopis			500	61
Různé příjmy a vydání	101	24		
Konečná hotovost			28	39
	25799	40	25709	49

V Praze, dne 31. prosince 1919.

Fr. E. Brand,
pokladník.

Jindř. Landa,
účetní.

Okrsky a jednoty, zasílejte kanceláři zprávy o své činnosti, aby mohly být uveřejňovány v „Jevišti“ a přehledně ve „Věstníku“!

Nákladem „Matice Divadelní“. — Pro členy obou ústředních spolků zdarma. — Tiskem O. Janáčka v Praze.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

ROČNÍK I. (IV.)

ŘÍDIL REDAKČNÍ KRUH:

V. K. BLAHNÍK, Dr. FR. HERMAN, Prof. JAR. PETR,
JAKUB RYDVAN a ADOLF WENIG.

ZA REDAKCI ODPOVÍDAL:

JAKUB RYDVAN (Ing. V. SOMMER).

Z KNIH A SBÍREK VIKTORA NEJEDLÉHO.

V PRAZE 1921.

Vydavatel „MATICE DIVADELNÍ“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví.

Tisk Otakara Janáčka v Praze II., Palackého 11.

OBSAH:

Články a pojednání.

Blahník V. K.: O režii 2, 18, 42, 54.
Dubský Ota dr.: Francouzské drama přítomnosti 31, 53, 68, 80.
Dubský Ota dr.: K překladu „Frašky“ o mistru Patelinovi“ 93.
Grmela Jan J.: Psychologie herecké tvorby 69.
H. dr.: „Národ sobě!“ 96.
Herman Fr. dr.: Svátky československého ochotnictva 66.
Lžicar Gust.: Hercův talent 4, 29, 41.
Petr Jaroslav: Poznámka k pohostinským hrám Moskevských 67.
Táborský Š. V.: Z prvních počátků českého divadla venkovského (Aug. Kříž) 77, 94, 109.
Wenig Adolf: Z dějin Stavovského divadla a českých her v něm 1, 17, 43.

Divadelní profily.

Doležal Hub.: Kovařovic Karel 4.
„ „ Novák Vítězslav 19.
„ „ Ostrčil Otakar 55.
Petr Jaroslav: Laudová Marie 32.
Bozděch Emanuel 81.
Rydvan Jakub: Hübnerová Marie 20.
„ „ Želenský Karel 47.
„ „ Pippich Karel Dr. 47.
—sk—: Alois Jirásek jako dramatik 81.

Repertoár českých scén.

Národní a Stavovské div. v Praze (čín. Dr. Ota Dubský, —sk—, Pt., J. P., op. Dr. Sl.) 6, 21, 33, 44, 56, 69, 82, 98, 110, 111.
Div. Vinohradské (čín. J. P., Dr. Ota Dubský, —sk—, Pt.) 6, 34, 45, 57, 70, 84, 99, 111.
Vinohradská zprévohra v Pištěkově divadle na Kr. Vinohr. (op. Q. M. Vyskočil) 70.
Nár. div. v Brně (čín. 1 op. Ant. Pavlíček) 7, 21, 34, 58.
Nár. div. v Česk. Budějovicích (čín. O. Seydl, op. Ot. Jeremiáš) 23, 57.
Národ. div. mor.-slezské v Mor. Ostravě (čín. Z. Doležal) 59, 71.
Slovenské Nár. div. v Bratislavě a Košicích (čín. i op. L. S., j. k.) 21, 59, 84.
Měst. div. v Plzni (čín. i op. Václ. Hořr) 7, 22, 45, 70, 99, 111.
Švandovo div. na Smíchově (čín. Jak. Rydvan) 8, 45.
Lid. div. „Urania“ v Holešovicích (čín. Petr Fingal a Vmus) 9, 58.
Stálé div. na Kladně (čín. H.-n.) 9, 35, 71, 100, 112.
Východočeské div. v Hradci Král. (čín. i op. Mn) 23.
Pražské kabarety a divadelka (Pt., Jar. Petr, j. p., tr.) Revoluční scéna (Adrie) 10, 46, 84, 100; Červená sedma 24, 46, 101, 112.

Z cizích divadel.

Král. národ. div. v Záhřebě (N. Kadlec) 48; Zdzisław Dembicko o divadlech varšavských (Rydvan) 71.

Kronika.

Blahník V. K. (Red.) 1001; Dohra převzetí Stavovského div. v Praze (Rdv.) 49; Duhamel Georges (Jan J. Grmela) 60; Figar-Hofer Richard (tr.) 72; Herman Fr. Dr. padesátníkem (Red.) 112; Hilar K. H. Dr. chefem činohry Nár. div. v Praze (Rdv.) 10; Hilbert Jaro (tr.) 35; Hviezdoslav-Országh P. (j. r.) 101; Chvála Ema-

nuel (Pt) 24; Jiráskův „Otec“ na francouzském jevišti (tr.) 24; Karásek Jiří (Pt.) 35; Kalda Ozeř (W.) 24; Kubík Jos. 60; Moskevské Umělecké div. (rd.) 60; (j. r.) 85; Nová podzimní sezona divadelní (tr.) 85; Památce Jana Nerudy (—sk—) 84; Panychida na pamět Ed. Vojana (j. r.) 72; Poslední divadelní události pražské (Rdv.) 85; Požár Nár. div. v Praze před 40ti lety (rd.) 85; Procházka F. S. (—ra—) 24; Před 25ti lety (Str.) 10; Slavnosti na pamět 50tiletého trvání div. Smíchovských (van.) 60; (—dv—) 72; Spurný Václ. (Rdv.) 60; Stolba Josef (tr.) 60; Tylovo div. v Nuslích (Rdv.) 101; Volba sporu pro posuzování dram. literatury (—dv—) 60; Weis Karel (tr.) 49; Zeyer Julius (tr.) 35.

Matice divadelní.

Zprávy 11, 24, 36, 49, 101.

Ochotnická hlička.

Články a pojednání.

Důležité vládní rozhodnutí 72.
H. dr. Pod záštitou Tylovou 112.
„ „ Prů náš domov! 101.
Hermann Fr. dr.: Ochotnictvo za hranicemi 61.
Herman Fr. dr.: Proti nám! 49.
„ „ „ „ Zas ve svém! 11.
„ „ „ „ Za všeochotnickým sjezdem 85.

Pro ochotnickou praxi.

H. dr. Dávky a poplatky ze zábav. 12; Úkoly našich okrsků 50; J. L.: Požár. pojištění och. majetku 61; Jelínek J. Antický kroj mužský 13; Biedrmayer 36, 50; K červnovým vzpomínkám 73; Trikot 87; Neudřil: Maska charakterní 104, 114; Maska mladistvého milovníka neb milovnice 73; Vlášenska 36; Vous 50; Zásady líčení a líčidla 13; ng.: Příručky téměř nepostradatelné 72; O kostýmní výpravě moderních her 103, 114; Rdv.: Placení práva provozovacího 13; Scenická stylisace 25; Red.: Divadelní cykly 25; Ochotnický repertoár 12; Táborský-Stein Vojta: O stavbě jednoduchého, praktického a přenosného jeviště 86, 102, 113; vkb.: Inspicient 37; K repertoáru našich jednot 61; Napověda 87.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Důležitá upozornění a pokyny 13, 25, 37, 51, 62, 104, 114; Pokyny a porady právní 104, 114; Ochotnictvo za hranicemi 105, 115; Ochotnictvo pro slovenské Národní divadlo 105; Z kanceláře sjezdové 26, 37, 51, 62, 74, 88; Předsjezdová představení venkovských ochotn. jednot 75, 89; Předsjezdový kurs režisérský 90; Z loterního výboru Tylova domu 105, 115; Oslavy Jiráskovy (str. III. obálky č. 5), 74, 75, 105, Oslavy Havlíčkovy 115; Z ústředí 14, 26, 38, 52, 62, 90, 106, 115; Z bratislavského sekretariátu 38, 62, 74, 91; Z okrsků 15, 27, 39, 52, 63, 74, 91, 107, 116; Z jednot (III. str. obálky č. 1), 39, 52, 63, 75, 102, 108, 116; Posudky 28, 52, (III. č. 5), 75, 92, 117; Ochotnický repertoár 16, 40, 63, (III. č. 6), 117.

Literatura 76, 118.

Vyobrazení.

Karel Želenský 47, Dr. Karel Pippich 47, Jednoduché, praktické a přenosné jeviště (pádorys a podobnosti) 103.

Česko Divadlo

Rozhledy po světě divadelním

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr (repert. českých scén), Jak. Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (Ing. V. Sommer).

Vychází druhý pátek každého měsíce mimo červenec a srpen. Roční předplatné 20 Kč, poštou 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Redakce a administrace v Praze-II., Ostrovní (Smetanova) ul. 16 n., kde přítomen bývá odp. red. vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Dopisy pro redakci na jeho adr. Praha 152-VI., Neklanova 44 n. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá. Otiskovatí a překládatí články není dovoleno; otiskovatí drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene.

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, dne 14. ledna 1921.

Číslo 1.

O B S A H

Redakční kruh: **Úvodem.**

Adolf Wenig: **Z dějin Stavovského divadla a českých her v něm.**

V. K. Blahník: **O režii.**

Gustav Lžičař: **Hercův talent.**

Divadelní profily. H. Doležil: K. Kovařovic.

Repertoir českých scén. Národní div. v Praze (čín. dr. Ota Dubský), div. Stavovské (čín. —sk—), Měst. div. Král. Vinohrad (čín. dr. Ota Dubský), Nár. div. v Brně (čín. Ant. Pavlíček), Městské div. v Plzni (čín. V. Hadr), Švandovo div. na Smíchově (čín. Jak. Rydvan), Lid. div. „Urania“ v Holešovicích (čín. P. Fingal), Stálé div. na Kladně (čín. Hn.), Pražské kabarety (Revol. scéna Pt.).

Kronika. Před 25 lety (Str.), Marie Hübnerová (Rdv.), Dr. K. H. Hilar chefem činohry Nár. div. v Praze (Rdv.)

Matice divadelní. Správní výbor M. D., Matice Divadelní.

Ochotnická hlička. Dr. Fr. Herman: **Zas ve svém!**

Pro ochotnickou praxi: Ochotnický repertoir (Red.), Dávky a poplatky ze zábav (Dr. H.), Placení práva provoz. (Rdv.), Zásady líčení a líčidla (Nfl.), Příspěvek ke kostymování (J. Jelínek).

Zprávy Ú. M. D. O. Č.: Důležitá upozornění a pokyny (Jiráskovy 70tiny, Statistické tabulky pro Všeochotn. sjezd 1921, Nový členský příspěv. atd.); Z ústředí, (Zpráva bratisl. sekr., Sbor Tylova domu v Praze, Sjezdová komise [předsjezd. cyklus 24 her]); Z okrsků (v Čes. Buděj, Bratislavě, Chocni, Kladně a Pražského [div. kurs]); Z jednot („Dalibor na Hradčanech [20tileté trvání], Spdo. v Kouřimí [100leté jubileum] a j.); Repertoirní přehled.

Inserty pro tento časopis nadále přijímá toliko insertní a novinářský závod A. L. Pavlika, Praha II., Vodčická ul. 41 (palác České banky).

Redakční sdělení. Pro příští čísla jsou připraveny nebo slíbeny příspěvky spis. Vikt. Dyka, K. Engelmüllera, dra Hermana, Vojty Nováka, red. F. Ptáčka, prof. B. Straky a j. Red. doufá, že aspoň občas bude snad možno obohatit list obrazovou přílohou. Za dobu od vystoupení ze svazku „Jevišťe“ nahromadilo se jí tolik látky, že přes největší úsilí nebylo lze všechny vysazené články a zprávy do tohoto čísla umístiti (zejména články prof. Dubského „Francouzské drama přítomnosti“, H. Doležila profily Ot. Ostrčila a Vít. Nováka, ref. operní Nár. div. v Praze [Dr. Sl.], v Brně [A. Pavliček] a Měst. div. v Plzni [V. Hodr.], celé ref. Nár. div. v Bratislavě [L. S.], v Čes. Buděj. [O. Seydl a Ot. Jeremiáš], Východočesk. div. [Mn.] a Červ. sedmy [Pt.], zprávy z cizích div., o Em. Chválovi [Pt.], F. S. Procházkovi [—ora—], Oz. Kaldovi [W.], Lidové zpěvohře [Sl.], protest ministerstvu vnitra proti okr. pol. správám, mnohé zprávy z okrsků i jednot); stane se tak příště. — Schůze redakčního kruhu konány jsou pravidelně vždy v úterý o 6. hod. več. Již nyní přijímá kruh literární příspěvky do chystané repertoárové publikace pro programové večery, kterou hodlá v nejbližší době vydati. Pp spolupracovníky redakce upozorňuje že redakční závěrka listu je nejpозději 5tého každého měsíce.

Redakční oznamovatel:

Nákl. knihtisk. Ot. Čermáka v Klatovech: **Z návštěv Tylových v Klatovech.** Příspěvek k životopisu slavného buditele od Vratisl. Čermáka. Str. 35 za Kč. 2.—.

Nákl. knihkup. J. Svátka v Čes. Budějovi- (tiskárna „Loutkáře“ v Chocni): **Na trencianskom zámku.** Hra ze slovenských dějin s 4 dejstvami. Pre lútk. div. napísal St. Kovanda. Prel. Ant. Šalát. Str. 56 za Kč. 3.50. Nová působivá slov. hra, jejíž provedení vyžaduje malého počtu loutek i málo proměn. Loutkářství na Slovensku, které s českou knihou jest důležitým činitelem národně-buditelským, potřebovalo jen dobrých her, a práce Kovandova jest z nejlepších. — **Stínové divadlo** prof. Stan. Kulhánka jest roztomilou zábavou dětí za dlouhých zimních večerů, jejíž zvláštní cena jest v tom, že podněcuje v tvořivosti. Svou láci pronikne jistě do všech rodin (proscenium, opona, 3 dekorace a 16 loutek s návodem a plánem za 6 Kč). Vhodné stínové hry též vydány.

Fa. Jan Böhm, v Praze-I., Národní tř. 25 ve dvoře, nejstarší česká odborná půjčovna divadelních a maškarních obleků, přešla ve správu Jana Jelínka a Fr. Čihovského, bývalých kostumiérů fy. Frida a A. Huňková. Má na skladě

Zánovní jeviště

bohatě vypravené, na plochu 6×10 m, zadní stěny 4×7½ m se ihned prodá. Dotazy vážných uchazečů pod znač. „Jevišťe“ do adm. t. l.

div. kroje všech dob, historicky věrné, největší výběr různých kostýmů maškarních, disponuje též velkou šatnou dětskou a zapůjčuje paruky a nejrůznější divadelní rekvizity. Naším ochotnickým jednotám poskytuje zvláštní slevy. Při pořádání div. představení, maškar. zábav a jakýchkoli slavností lze se na ni s důvěrou obrátiti. (Viz insert!)

AŽA HUŇKOVÁ

Největší půjčovna
divadelních a
maškarních kostýmů,

Praha-I.,

Ovocný trh 17.

Pobočný závod:

Žižkov, Husova č. 50.

Členům Ú. M. D. O. Č.

značná sleva.

LEZ

úchvatné sociální drama od VL. VYNNYČENKA v Čechách meškajícího. Zukrajinského přeložila V. Herbačevská, 4 pánské, 4 dámské úlohy, 3 scény v pokoji. Cena výtisku 12 Kč, 10 výtisků hromadně franko za 85 Kč s právem provozovacím. Uvedte na scénu — dosáhnete úspěchu! **Soupis současné dramatické literatury** s přesnými a nejnovějšími záznamy, nezbytná příručka každého herce, vydán bude prací V. Nosovského v nejbližší době. Cena asi 20 Kč. Přihlášky se zasl. zál. Kč 10— přijímá a vešk. div. liter. proti před. zasl. zál. zašle knihkup., naklad. Bol. Havlíčka, v Praze II., Karlovo n. č. 6. u Vítězů

Ročník I. (IV)

V PRAZE, dne 14. ledna 1921.

Číslo 1

V Praze, dne 14. ledna 1921.

Zájem o české divadelnictví vzrostl od převratu tak značně, že řešení jeho otázek stalo se potřebou dne. Pro dějiny českého divadla je nutno zaznamenati všechny zjevy a myšlenky, které přináší dnešní doba všeobecného kvasu, a zachytiti repertoár dnešního přechodu, z něhož vyrůstá příští útvar všech poměrů a vztahů k směrům uměleckým, správním i sociálním. Zprávy denních listů zapadají často jen do sbírek redakčních a nemohou vyhověti svou rozptýleností tomu, kdo chce sledovati vývoj divadla. Nové divadelní časopisy obmezují se pouze na určitý obor a směr. Proto obnovujeme „České divadlo“, aby napomáhalo vývoji divadelního umění, aby se stalo nestranným zpravodajem divadelních událostí, aby zaznamenávalo uměleckou činnost všech českých divadel, oznamovalo literární i jiné novinky domácí i cizí a aby napomáhalo organisovanému ochotnictvu v jeho kulturních a uměleckých snahách. Chceme hověti potřebě nejširšího kruhu divadelních zájemníků, chceme bedlivě sledovati důležité denní otázky divadelní a poskytnouti možnost poučení každému, kdo hledí s porozuměním na divadlo jako na dílo umělecké a výchovné. — Doufáme, že naše upřímná snaha soustředí kolem „Českého divadla“ nejen větší kruh odborných pracovníků a dopisovatelů, ale zejména i široký kruh čtenářstva a přátel, kteří nám umožní zdárné splnění našeho programu a zvelebení a rozšíření našeho listu.

Redakční kruh.

ADOLF WENIG:

Z dějin Stavovského divadla a českých her v něm.

Pražské divadelní poměry, vyvolané hlavně nedostatkem místa pro českou produkci divadelní, vynutily si v nedávných dnech zabrání staré budovy t. zv. „stavovského divadla“ na Ovocném trhu k tomu, aby jí mohlo býti užíváno za pobočnou scénu Národního divadla. Němci, jichž hrám náleželo po celá desetiletí, hájí ovšem divadlo to jako svoji državu, patrně ani ne z přesvědčení, že by jim ho bylo nevyhnutelně třeba, ale spíše s úmyslem, vyískati při jednání co nejvíce pro sebe na jiné straně. Právní podstata celé věci je poněkud

spletitá; kdo chce vniknouti do ní, tomu třeba ohlédnouti se po historii budovy, jejíž vznik padá do druhé poloviny 18. století a má nemalý význam v dějinách pražského divadla.

V době zmíněné byla prvním divadlem pražským budova „v Kotcích“, od r. 1743 ve stálé divadlo upravená. Byla majetkem pražského magistrátu a říkalo se jí „Národní divadlo“. Hrál se tam německy, vlašsky (zpěvohry) a teprve r. 1771 výsledkem snah několika česky uvědomělých vlastenců a ochoty ředitele Bruniana bylo první české představení v Kotcích

„Kníže Honzik“, („činohra od jednoho zátahu, z německého vzata“), hrané německými herci. Úplný nezdar tohoto pokusu oddálil další české hry v Kotcích na řadu let. Ale divadelní budova kotecká brzy vůbec nevyhovovala požadavkům: vadil nedostatek místa a pohodlí, vadila i nepříznivá poloha budovy. Tužbám Pražanů po nově, prostornější a komfortnější budově odhodlal se vyhověti umělmilovný šlechtic Fr. Ant. hrabě Nostic-Rieneck, pozdější vrchní purkrabí a prezident zemského gubernia král. českého. Šlo mu ovšem o zbudování stánku německému umění v Čechách, podle tehdejších poměrů pražských, kdy smýšlení většiny divadelního obcenstva bylo německé, nebo česky neuvědomělé; ale v provolání hraběte Nostice v r. 1782, obračejícím se k „německému národnímu citu Čechů“ (příznačno pro smýšlení doby!), psáno výslovně (německy): „Bude-li toto (t. j. provozování německých her) dobře pokračovati, nevyjímám žádného druhu dovolených her, žádné řeči, ...“. Tím, třeba že nechceme dělati z hr. Nostice Čecha, kterým nebyl, přece pokládáme za prokázáno jeho vůli, aby se v divadle, jím zbudovaném, hrálo i český.

A také se tam česky hrálo. Ovšem až za dvě leta po otevření. Otevřeno bylo toto „Národní divadlo“ na velkonoční pondělí 21 dubna 1783*) truchlohrou G. E. Lessinga „Emilia Galotti.“

Vracejíce se k dějinám stavby tohoto divadla, nemůžeme si nepovšimnouti okolnosti, že původní úmysl hraběte byl postaviti je na pozemku některého nostického paláce pražského. Z toho sešlo však záhy, a za staveniště vyhlédnuto místo na náměstí u Karolína, na rozhraní mezi nynější Rytířskou ulicí a Ovocným trhem. Tam to tehda vypadalo velmi pěštre. Vedle letní dřevěné areny, součásky divadla v Kotcích, stála tam řada bud, hosticích zábavné podniky nejrůznějšího druhu, jaké za našich dob nacházíme pohromadě leda o velkých poutích. Komedianti, kolotoče, loutková divadla, menažerie, kabinety rarit a p. poskytovaly tu zábavy bodrým Pražanům a byly dojista příčinou nemalého hluku právě pod okny staroslavného učení universitního v Karolinu. Také tu byla oblíbená promenáda Pražanů, jimž nevadila ani skládka smetí, tu

*) V některých českých spisech („Almanach Matice divadelní“, „Příspěvky k dějinám českého divadla“) uváděn je mylně rok otevření Nostického divadla 1784. Toto chybné vročení vzato bylo bezpochyby z „Hystorie Českého divadla“, kterou jako předmluvu k svému překladu Zschokkoy hry „Abellno, veliký zbojník“ napsal a vydal Jan Hýbl r. 1815.

umístěná. Ale proti úmyslu Nosticovu byla podána řada protestů, jednak se strany majitelů zmíněných podniků, jednak i od majitelů sousedních domů, namítajících, že jim nová budova zastíní byty. Také akademický senát universitní protestoval proti stavbě, obávaje se nedostatku světla, zvláště v dolejších místnostech, a nemožnosti účinného zakročení stříkačkami v případě požáru. Protesty však nepomohly: hr. Nostic přízní u vídeňského dvora prosadil svůj úmysl, a po stavební komisi v květnu 1781 přikročeno ku stavbě. Základní kámen položen byl 7. června téhož roku. Bylo však překonati ještě obtíže dohody s obcí pražskou, jakožto majitelkou blízkého divadla v Kotcích, obávající se právem konkurence nového divadla; teprve 14. dubna 1783, když už stavba divadla byla dokončena, došlo k definitivní smlouvě o koupi staveniště divadelního. Náklad stavební odhadován byl na 60.000 zlatých. (Pokrač. příště.)

V. K. BLAHNÍK:

O režii.

Divadlo ochotnické — právě tak jako naše divadlo vůbec — prožívá v poslední době svou uměleckou krizi. Krise ta jeví se zejména v úsilovné snaze po reformě režie, po zužitkování na ochotnickém jevišti všeho toho, čím žijí velcí divadelní umělci světově, všeho, co jde velkými jevišti. Režie ochotnická jest — pravda — konservativní, nikoliv však k neprospěchu věci. — Ochotníci režírovali a hráli divadlo tak, jak se naučili od svých předchůdců, a jen tu a tam objevil se na prázdninách čiperný student, který s několika kolegy ukázal udivenému publiku malý zlomek t. zv. moderní režie. Po válce nastal náhle obrát. V ochotnictvu panuje dnes neobvyklý ruch, který by neměl ucházeti pozornosti. Okrsky Ů. M. Ď. O. Č. se téměř předhánějí v pořádání kursů, na které se sjíždí organisované ochotnictvo z celých širokých krajů. Ochotníci dnes lační po praktických přednáškách z oboru divadelnictví. Ochotnictvo se už nabažilo frási, kterými bylo vždy bezvýhradně stigmatizováno na vůdce a učitele lidu, nýbrž chce skutečnou práci, prohloubením vědomostí a znalostí theoretických ovládati celou tu spoustu otázek, jež jeviště a život na něm přináší. Po té stránce bylo v posledních dvou letech mnoho vykonáno, a ne jeden náš ochotník zná z divadelní teorie, z dějin divadla, režie a p. více, než ne jeden z těch, kteří se naň pohrdlivě dívají a jen se shovívavým úsměvem kvitují jeho snahu.

Není vinou ochotnictva, nestojí-li dnes na té výši, kde by státi mohlo. Jest to vinou naší divadelní a umělecké inteligence, která je opustila a vidí jedinou možnost svého zájmu v divadle, provozovaném profesionálně, byť by poskytovalo sebe více důvodů k steskům na jeho úpadek. Ochotnické divadlo a práce proň není dnes koníčkem zneuznávaných talentů spisovatelských a hereckých, jest velkou školou divadelního publika po venkově a důležitou složkou

kulturní i ve městech velkých do té doby, dokud nebude umožněn přístup do divadla profesionálního širokým massám lidovým. Naše ochotnictvo hraje dnes dobrý repertoár pro publikum, které nemůže jíti do Národního nebo Vinohradského divadla pro výši cen a také proto, že tam předváděným literárním, scénickým, hereckým, malířským a jiným experimentům nerozumí. Ochotnictvo jest si vědomo toho, že nemůže nikdy převzítí vůdčí místo ve vývoji divadelního umění, českého, jest si však vědomo, že bude mít ještě dlouho místo ve výchově publika i herců. A to jest hlavní důvod toho velkého snažení po zdokonalení theoretickém i praktickém. Není tedy správná a není omluvitelná, že ochotnictvo jest přezíráno těmi, kdož mají možnost v mnohem přispěti jeho vzdělání a zdokonalení a tím připraviti půdu dalšímu vývoji. Umění divadelní, jako vůbec umění, nesmí býti děláno pro několik set premierového obecenstva pražského. Takto dělané umění jest soukromým sportem, provozovaným za peníze státní nebo veřejné, nikoliv majetkem celého národa a uměleckým počinem, prýsticím z duše tohoto lidu.

Naše ochotnictvo, zvláště venkovské, nemá, od koho by se učilo a z čeho by se učilo. Naše divadelní kritika a literatura neposkytuje v tomto směru žádného téměř poučení. Jedinou uměleckou knihou, která může býti vodítkem v přemýšlení o režii, jsou dosud jen Tilleho „Divadelní vzpomínky“, které ukazují jasné postřehy, a učí, co v divadle a režii hledati. Proto souborné články o režii, které mám do letošního ročníku Českého divadla psáti, nemohou býti než stručnou pomůckou našim režisérům a funkcionářům pro přednášky i praksi. Musíme si takto vypomáhati do té doby, až nám bude umožněno vydati obsažnou knihu, obsahující všechny ty vědomosti, jež od režiséra žádáme. Doufejme, že i toto upozornění nám společný cílupevnění vyšší umělecké úrovně ochotnictva přiblíží.

I.

Pojem režie nelze definovati. Definovati můžeme umění divadelní a poměr režie k němu. I o této věci je nutno promluvití širěji, neboť celkový názor na režii a její praktikování může se zdůvodněně změnití jen na základě dokonalého ujasnění si všech principů, na nichž divadelní umění spočívá.

Nejprve malý odstavec retrospektivní. Ochotnická režie měla a má celkem velmi špatný kurs hlavně proto, že režiséry ochotnických představení bývali a jsou namnoze dosud jen rutiněři ochotníci a že sami ochotníci, ba i sami režiséři přikládají zdařilému výkonu hereckému často více významu, než celkovému uměleckému souladu představení, kterého možno dočísti jen dokonalou a cílevědomou režii. Naši režiséři bývají pravidelně učitelí svých herců jen po stránce mechanické, vymáhající od členů svého ensemblu — speciálně těch mladších — prosté napodobování přednesu mimiky, gesta, vystoupení a pod. V ostatní práci malokterý z našich režisérů liší se od svědomitého inspicienta a ochotného i vzorného rekvisitáře. Není v tom jenom chyba režisérů, je tu chyba našich ochotnických pracovníků vůbec. Zatím, co do ochotnického hudebního orchestru bývá přijat jenom ten, kdo již à priori dokonale ovládá nejen nástroj, na který má hráti, ale i hudební teorii, aby mohl vůbec hráti v orchestru, do ochot-

nického ensemblu divadelního přijímání jsou noví adepti divadelní slávy — abych tak řekl — z ulice, aniž by se ve většině případů kdo interesoval o to, ví-li nebo umí-li takový adept něco z divadelní teorie a má-li vůbec nějakých theoretických základů nebo chce-li jich vůbec nabýti. Právě proto, že jest poměrně málo jednot, které svým členům předpisují určitou zkušební dobu nebo určitá zkušební vystoupení dříve, než je připustí k plnoprávné jevištní činnosti, mívají naši režiséři velmi trudnou posici při režirování. Jak patrně, je třeba nejen vyžadovati vnější schopnosti pro působení na jevišti, ale i znalosti vnitřní.

Jakákoliv snaha po zvýšení činnosti našich režisérů bude ilusorní, nebude-li se současně zvyšovati duševní i umělecká úroveň našich herců. Proto snad bude se některým z čtenářů zdáti ta neb ona partie mého výkladu túze theoretickou. Není však tomu tak: teorie musí znát ten, kdo chce správně prováděti praksi. Kdo zná jen teorii, jest učencem ve svém oboru. Kdo umí prováděti jen praksi, aniž by znal theorie jest řemeslníkem svého oboru. Umělec však zná teorii a umí na základě jejím dobře prakticky umění svoje prováděti, a to jest cíl, k němuž chceme dospívati.

Hlavní chybou ochotnictva po této stránce jest, že ulpívá túze na slovním textu, že text jest pro ně sacro sanctum, vedle něhož nic neexistuje. Slovní text jest však teprve druhým momentem, rozhodujícím při divadelní umělecké tvorbě; nejprve nutno pátrati po uměleckých zdrojích, které se za tímto textem skrývají. Proto tedy nutno upoutati pozornost k vlastní podstatě divadelního umění.

Divadelní umění snaží se funkcí všeho živého i mrtvého fundu, který souhrně nazýváme divadlem, ztělesnití na jevišti v nejdosažitelnější jednotnosti úmysl básníkův.

Jest nutno vyložití jednotlivé detaily této definice. Předně pojem divadla. Ku správnému provádění divadelního umění, jakož i ku správnému pochopení a provádění režie jest nutno mítí stále na zřeteli, že pod pojem divadla shrnují se všechny složky, které se při divadelní produkci uplatňují a to měrou stejnou. Každý, kdo přiloží ruku k dílu, od herce hlavní role až po posledního dělníka, zaměstnaného při stavění dekorací, všichni stejně přispívají dle svých schopností a potenci k úspěchu uměleckého díla, konají-li ovšem svoji práci svědomitě a řádně. Ani režisér není v žádném výjimečném postavení, nýbrž jest jen snad primus inter pares — prvním mezi sobě rovnými — v celém ensemblu. Tato okolnost bývá velmi často přezírána a ne jeden dobrý ensemble ochotnický a nejedna dobrá věc rozbíjí se často o malicherné spory o funkce neb role. Také i jinak jeví se nedostatečné pochopení této základní zásady, totiž že role podřadnější neb funkce podřízenější nebývají prováděny se stejným nadšením a stejnou vášní, jako funkce a role významné. A přece jest možno na umění divadelním příkladně dokumentovati kolektivnost tohoto umění. Jenom tehdy jest představení skutečně uměleckým, když jest každý jeho detail herecký, scénický, dekorační, technický atd. proveden přesně a s jednotnou uměleckou ideou. Proto divadlem zoveme celý souhrn sil uměleckých, technických, umělecko-řemeslných, umělecko-průmyslových i dělnických, které se tu scházejí. Každá

z těchto sil musí samostatně pracovati k vyhra-
něnému cíli. Cílem tím jest ztělesnění úmyslu
básníkovy na jevišti v nejdosažitelnější jednot-
nosti. O úmyslu básníkovy a jeho hledání bude
promluveno později.

Nad vši touto prací musí státi jedna auto-
rita, která svým impulsem vyvolává všechny jme-
nované síly v činnost, která práci, jimi dodanou,
usměrňuje a ladí k jednotnému akordu. Touto
osobou jest pak režisér. (Příště dále.)

GUSTAV LŽIČAŘ:

Hercův talent.

paní Sylvě M.

Přirovnáme-li výkon umění hereckého
s uměním jiným na příklad malířstvím,
hudbou shledáváme, že výkon herecký
požaduje na člověku, který jej provozuje,
zvláštní, daleko větší způsobilosti. Při výkonu
hudebním jest sice také třeba určitých pravidel,
určitého cviku, ale činnými jsou především
ruce hrajícího a nástroj sám nemá toho vý-
znamu. Podobně platí o barvách, o plátně,
z kterého neb na kterém se při malířství
tvorí.

K výkonu hereckému třeba jest však
zvláštních schopností, ježto herec hraje svým
vlastním tělem, v činnost uvádí veškeré svoje
nervy, všechny své svaly, při čemž se ovšem
již předpokládá, že se ta která úloha pro
výkon hercův vůbec hodí, že jí herec může
přizpůsobiti své vlastní tělo, že jeho tělo jí
vyhovuje. Z toho plyne přirozeně, že hercovo
tělo musí míti zevnější vlastnosti, k výkonu
hereckému způsobilé. Stejným nebo snad ještě
značnějším způsobem musí však vyhovovati
schopnosti hercova nitra, schopnosti duševní.
Jest to hercova psyche, která činnost jeho
těla předchází a jejíhož působení při výkonu
hercově jest nejprve třeba. Herecký výkon
předpokládá podráždění čili vzrušení jeho
psyche. A toto vzrušení duševní, jehož vidi-
telný výraz na hercově těle jmenujeme afektem
čili hnutím myslí, vyjadřuje herec mimikou,
gestem a tonem. Takové podráždění hercovy
psyche uvádí totiž v činnost jeho nervy a
svalstvo, a zevnější výraz této činnosti na

těle hercově představuje pak hnutí myslí, jež
zoveme na př. radostí, láskou, hořem, ne-
návisť atd., tedy pohyby těla, odpovídající
příslušnému efektu. Kterak při každém hnutí
mysli veškeré tělo jest činno, vidíme na př.
u člověka radujícího se, jemuž září oči, jehož
hlas jest jasný, svalstvo napjato, držení těla
přímé, pohyby a krok elastický, člověku, hořem
sklícenému, hoře sklání pohled i hlavu k zemi,
čelo pokrývá vráskami, ústa v koutcích činí
svislými, pěsti zavírá, řeč přerývá vzdechy.
Nehledě ani k tomu, že musí tělo hercovo
býti souměrné, bude zajisté tím způsobilejší
k výkonu hereckému, čím bude pohyblivější
a veškerá konstrukce jeho silnější.

Aby herec mohl podráždění své psyche
přenášeti na své tělo kdykoliv, k tomu musí
mu dopomáhati fantazie. Tím liší se podstatně
výkon hercův od výkonu malířova a sochařova,
neboť tiito nejsou vázání dobou, mohou za-
nechatí své činnosti, necítí-li k tomu právě
dosti chuti, nebo nejsou-li schopni tvořiti,
kdežto hercovu činnost určuje bezohledně
ohlášená hra divadelní.

Schopnost vzbuditi podráždění své psyche
a vyvolati hnutí myslí na svém těle pomocí
fantazie nazýváme talentem. Talent musí
ovšem míti takovou způsobilost, aby i při
nejmenším stupni fantazie hercovy hnutí myslí
se dostavilo.

V talentech herců jsou někdy rozdíly
velmi podstatné, patrné, jindy však zcela
subtilní, detilní a tyto nejružnějšího druhu.
Všeobecně lze říci, že jest talent hercův sice
nejzávažnější podmíněn vlastnostmi tělesnými,
neméně však také vlastnostmi jeho psyche
(jeho fantazie, jeho ducha). Nejčastěji vy-
skytuje se ovšem buď toliko talent pro úlohy
tragické, buď komické. Pro jakýkoliv druh
talentu však platí, že příliš vysoká postava,
mohutné tělo nebývá tak pohyblivé a nemůže
tak snadno měniti své podoby právě tak,
jako příliš výrazný obličej nepozbývá svého
výrazu. Obličej krásných výrazů není ani
třeba, ježto lze na jevišti lícídem a jinými
pomůckami krásu vytvořiti. (Příště dále.)

Divadelní profily.

HUB. DOLEŽIL:

Karel Kovařovic.

Česká zpěvohra ztratila v Karlu Kova-
řovicovi, operním skladateli a šéfu opery Ná-
rodního divadla v Praze muže, jenž byl význač-
ným činitelem v jejím rozvoji, zejména v po-
sledních dvou desetiletích. V historii českého

umění zpěvoherního znamená Kovařovic jako
vůdce oboru toho na naší první scéně období
veliké důležitosti a pronikavého i trvalého
významu. Roku 1900 povolán byl na toto
místo jednak jako dramatický skladatel (jeho
nejlepší zpěvohra „Psohlavci“ pochází již z r.
1898, další „Na starém bělidle“ z r. 1901)
jednak jako dirigent nejzvučnějšího jména

jehož si dobyl především řízením symfonických koncertů na výstavě Národopisné r. 1895. Konečně i předchozí jeho, ač nedlouhá praxe u menších divadel v Pizni a v Brně dobře jej k tomu doporučovala. V první řadě byl však v čelo opery Národního divadla povolán proto, že svým směrem skladatelským a veškerým uměleckým smýšlením znamenal v té době umělce opravdu českého a pokrokového, jenž sliboval nejúspěšnější pokračování v nejživotnějších tradicích české hudby dramatické, vytvořených Smetanou a pěstěných dále zvláště Zdeňkem Fibichem, jehož žákem v komposici byl Kovařovic po svých studiích na pražské konservatoři. Od dob Smetanových neměla opera Národního divadla kapelníka takových vlastností, tím méně skutečného vůdce, jímž vlastně i pro operu za doby Družstva Národního divadla byl jen ředitel divadla Fr. Ad. Šubert. Nyní dostalo se Národní divadlo do rukou nové Společnosti Národního divadla, která již předem navrhovala Kovařovice na místo prvního kapelníka a vyhražovala mu vůbec samostatné vedení celé zpěvohry pod tit. „šéfa opery“, což v dosavadní organizaci Národního divadla bylo velkou novinkou. Je také dobře známo, že zápas o divadlo vyhrála Společnost hlavně jménem Kovařovicovým, jež tenkrát stálo skutečně nad veškerou soutěž a znamenalo určitý program.

Dnes po dvaceti letech Kovařovicovy působnosti na tomto místě a po jeho smrti možno celou tuto dobu přehlédnouti a stanoviti, co z těchto někdejších nadějí bylo splněno a jak byl původní program uskutečňován. V nejstručnější formě dalo by se to snad vystihnouti takto: Kovařovic především operní scénu Národního divadla povznest trvale na výši divadel prvního řádu a učinit ji do značné míry scénou světovou. K čemu dříve děly se jen ojedinělé náběhy — zejména slavnou výpravou Národního divadla na mezinárodní hudební a divadelní výstavu ve Vídni r. 1892 — to stalo se nyní v opeře Národního divadla pravidlem. Teprve nyní stala se opera Národního divadla scénou ryze operní, neboť režim Kovařovicův konečně a jistě navždy vypudil ze zlatého domu živel operetní, jenž do té doby podstatně ovládal repertoár. Veškerá výkonnost opery rázem se povznese, a zejména v orchestru, ač zde stávka z r. 1901 navalila velikých obtíží, houževnatou prací Kovařovic docílil takového zdokonalení, že po té stránce výkony Národního divadla vyvolávaly největší nadšení doma i opravdové uznání všech odborných kruhů v cizině. Ve výběru děl měl pak

Kovařovic zvláště v první polovině svého vedení velmi šťastnou ruku. Pěstoval co nejjednodušší především dramatický odkaz Smetanův, dospěv se svým souborem záhy k možnostem soustavných cyklů Smetanových zpěvohr, jež se stávaly každoročním hudebním svátkem celého národa a budily pozornost světovou. Na repertoáru udržovala se nejoblíbenější díla Fibichova „Hedy“ a „Šárka“, stal se význačný čin rehabilitací Fibichovy „Nevěsty Messinské“, programově obzvláště závažný. Také všechna nová česká tvorba zpěvoherní v té době nalézala u Kovařovice vlídného přijetí a účinné podpory, tak poslední opery Dvořákovy i práce mladších autorů, mezi něž počítán byl tehdy stále i J. B. Foerster, ač věkem něco starší nežli Kovařovic. Z literatur cizích všiml si Kovařovic pilně tvorby slovanské, především ruské, také francouzské opery starší i novější, udržoval stálou kontinuitu v pěstění repertoáru klasického (Glucka, Mozarta i Beethovena), provedl postupem doby všechna hudební dramata Richarda Wagnera, vyniknuv zejména novým nastudováním „Mistrů pěvců norimberských“, provedením „Tristana a Isoldy“ a skvělou kreací právě uvolněného „Parsifala“, k čemuž v nejposlednější době přistoupilo i české podání „Rýnského zlata“ a „Valkýry“ z „Prstenu Nibelungů“, jenž však k dalším svým dvěma částem již nedospěl. Z moderní opery bylo to zejména úspěšné uvedení Rich. Straussa s jeho „Elektrou“, kterou Kovařovic a s ním Národní divadlo i celé české scénické umění slavilo oprávněné triumfy. Po celou větší polovici svého působení v Národním divadle byl také Kovařovic českou kritikou i veškerým obecněstvem uctíván jako mistrný a vysoce záslužný vůdce české zpěvoherní kultury, a bezesporně uznáváno jeho umění dirigentské, obražející se nejpatrněji v dokonalých výkonech divadelního orchestru, jež mimo scénu rozmnožoval také skvostnými reprodukcemi největších skladeb symfonických, zvláště zase českých, především Smetanovy „Mé vlasti“, k níž od jeho podání počal národ povlovně přicházeti do správného poměru. V letech posledních však souhlas umělecké veřejnosti s Kovařovicovým postupem nebyl již tak všeobecný, ba měnil se v mnohý projev nespokojenosti, kterou vyvolávalo Kovařovicovo zanedbávání nové české produkce operní, přiklání k tvorbě cizí, ne vždy nejvhodnější a pro nás nejžádoucnější, jakož i jeho rozhodování v různých otázkách osobních, nešetrné propouštění pěveckých sil ještě zdatných a malý zdar s novými adepty, v nichž se často klamal. Jedině jeho umění dirigentské zůstá-

valo vždy povýšeno nad každou pochybnost, a pokud i zde ozval se někdy hlas kritiky, dovolával se vždy právě velikého umění Kovařovicova, známého všem z jeho nejlepších výkonů.

V posledním roce života mistr již těžce churavěl a svých funkcí téměř nezastával. Jeho posledním vystoupením dirigentským bylo řízení „Dalibora“ o svátku 28. října

1920, zvláštní shodou téhož díla, jímž před dvaceti lety zahájil slavně své působení v Národním divadle. Dne 6. prosince 1920 dočerpěl a byl pohřben 9. prosince, právě v den svých 58. narozenin, za upřímných projevů všeobecné úcty a vděčného uznání všech tak mnohých kladných hodnot jeho umění. V Národním divadle bude postaveno jeho poprsí.

Repertoire českých scén.

Národní divadlo v Praze:

Činohra. Na repertoáru našich předních divadel vyskytují se v přítomné době četné hry francouzské, z větší části přeložené Hanušem Jelinekem („Štěstí“, „Danton“ a j.) a jest zajímavé, že nejsou to vždy díla, která došla zvláštní obliby v pařížských divadlech, za to však přijímána jsou u nás s úspěchem. Miním na př. hned Romaina a Rolanda, který ve Francii jest spíše znám jako romanopisec než dramatik (zřetel vzbudily jeho snahy pacifistické za války a zavržování jeho spis „Nad vřavou“, v němž staví se na stranu neutrality švýcarské proti bojující Francii, kdežto u nás na jediném divadle Národním hrány brzy po sobě dvě velké jeho hry: „Vlci“ a „Danton“. Romain Rolland věnoval se divadlu spíše jako sociolog, vzdělavatel lidí, než proto, aby došel vavřínu dramatické slávy. Chtěl vytvořit lidovou scénu, aby čelil vlivu kina. Z toho důvodu vznikly jeho dramatické práce „14. červenec“ a „Danton“, v nichž ožívuje legendární postavy z velké revoluce francouzské, vůdce lidu. Větší básnickou vervu mají jiné dvě hry Rollandovy: „Vlci“ a „Přijde čas...“. „Danton“ jest hrán v Národním divadle za režie K. Zelenského a ve výpravě J. M. Gottlieba. Postavu Dantonovu, dosti věrně koncipovanou podle historie, životně vytvořil p. Vávra. V jeho podání ožívuje před námi tento hřmotný venkovan, ze Šampaně, pravý kontrast Robespierův, představovaný p. Zelenským rovněž životně a promyšleně. Představení „Dantona“ náleží k nejlepším hrám letošního repertoáru a střežuje právě svou revoluční náladou, v níž naše obecnost shledává obdobu dneška.

Dr. Oto Dubský.

Stavovské divadlo:

Mnoho se již uvažovalo o zvláštním poslání Stavovského divadla od doby získání jeho pro české hry. Z počátku až do odevzdání divadla správě Nár. divadla i v prvních týdnech řádné správy hrálo se tu bez programu: dávány přeměle hry, jež byly právě na repertoáru divadla Národního, činohry starší i novější (na př. Kvapilova „Oblaka“, zrovna jako Čapkův „Loupežník“ a j.) a s nimi střídavě zpěvohry národní i cizí (na př. „Prodaná nevěsta“ a zase „Werther“ atp.). Programovější byla jen některá představení, na př. Tylova „Paličova dcera“, jež přinesla řadu vzpomínek a znovu podala důkaz působivosti dramatu Tylových. Obsazení nyní jest neobyčejně šťastné (v titulní roli pí. Suchánková, v úloze Valentové p. Kolář a zvláště nezapomenutelná Šestáková pí. Hübnerové). Také „Maryša“ podána na jevišti Stavovského di-

vadla skvěle. Nyní objevuje se na repertoáru konversační hra Guinonova „Štěstí“ s p. Hašlerem j. h. v roli Dubois-Mantela. Herecké umění páně Hašlerova má v této suché, poanglisované postavice vděčný předmět, aby se uplatnilo co nejlépe: každým slovem, každým gestem, pohledem i krokem činí p. Hašler z nepatrné a bezvýznamné v celku role životný, do nejmenších detailů propracovaný typ muže, obětujícího se a obětovaného. Častěji jeho vystupování dává tušiti, že pominul jeho, nedávny ještě odpor proti správě Nár. divadla a slibuje, že budeme se snad stýkati s ním nyní častěji v souboru obou scén, kde byl dosti dlouho postrádán. Konečně jako premiéra vypravena ve Stav. divadle 3aktová veselohra Viléma Peřiny „Jarní svátek“ režii Vojty Nováka a ve výpravě architekta dra Boh. Slámy. Rušný, osobami v pravém slova smyslu přeplněný děj z ovzduší umělecké bohemy jest málo dramaticky vyhrazen a tudíž více schematickým náčrtem nestejnorodých námětů, než dramatickou událostí. Prvek veseloherní takřka úplně hře chybí, zápletky, pokud ve hře jsou, jsou velmi málo komické, zrovna jako „éspirit“ vtipu, spíše obhroublého a tupého (nechtěné výstupy prof. dra Digrina na př. a jiné). Výpravě věnována péče opravdu vzácná, řešení interieuru i verandy jest umělecky neobyčejně šťastné. Také herecky podán kus s vyspělostí a zájmem (na př. role dra Bednáře p. Deylem, Tonči Špinkové v pojetí pí. Naskové a Jiřiny Havelské pí. Vrchlické). — Při úvahách o divadle stavovském vynořuje se vždy bezděčně otázka lidového divadla. Není dosud známo, jaký cíl dá divadlu Stavovskému nová správa Národního divadla, ale řešení ve smyslu národním, lidovém, zdá se nejpřirozenější (příznivá poloha budovy, vlastenecké reminiscence atp.). V tom smyslu i návrh další (z. „Práva Lidu“), získati Stavovské divadlo, až bude Národnímu divadlu dána druhá velká scéna, pro „socialistickou scénu“, vyplývá z předpokladů zcela logicky. Prozatím nelze než očekávati, že správa Nár. divadla splní úkol, jakým jest využití prozatímní druhé scény v divadle Stavovském.

—sk—

Měst. div. Král. Vinohrad:

Nová hra vinohradské scény, „Hagenbek“ od Fráni Šrámka (režie dra Hilara), čerpá látku z nedávné éry rakouského bankrotu a zachycuje momentky z neslavného konce rozpadávající se monarchie. Na prvý pohled téma velice vděčné a takřka nutící k satirické komedii. Sobeckost, nadutost, hrubá a krutá omezenost generálských figurek z armády dvojhavého orla pronikavě svítí nám dosud svými „lampasy“

neblahou dobou. Není divu, že Šrámek učinil středem své hry takového „hrdinu“ rakouské pýchy a šarlatovym suknem ve vzpomínkách na tuto a postavil jej do ostrého světla scény se všemi jejími odpornými vlastnostmi. Hagenbek, toť správná přezdívká krutého tvora, generála Hönbecka, vystižení způsobu rakouského vedení války. A proti generálovi ubohá oběť jeho zůřivosti, poručík, který zešlél za hrůzy nesmyslných „dábelských“ útoků, do nichž hnal své divise krvavý generál proti ohromné přesile nepřátel. Ale sláva „dábelského hrdiny“ zhasla dříve, než se nadál, stává se ubožákem, odporným zrovna tak, jako byl dříve odporný ve své „velikosti“. Sanatorium, potupa, výsměch, odkopnutí čekají velkého Hagenbeka, který se zmítá strachem ve své bezmocnosti a chytá posledních stébel, jimiž by zachránil svou generálskou existenci, neváhaje ani hlásiti se k Čechům, jež dříve tolik pronásledoval a nenáviděl, nebo i dokonce k socialistům, jimž dříve jeho aristokratism splétal oprátky. Vystižením této situace a dramatickým jejím zpracováním jest komedie Šrámkova svými prvými dvěma akty prací velice cennou. Figurky rakouských sanatorií, zkompumpovaná „vyšší“ společnost vídeňských hejsků, již rozhodovali o osudech celých národů, typy vojenských poválců a simulantů a vůbec celé to ovzduší „konce“, kdy každý tušil, že to „praská“, podáno svěže, s humorem a vtipem. Za to neorganicky přilepen k pěkným prvním jednáním akt třetí, s parodií mnišských důvěrníků dam z „lepší“ společnosti (patrně narážka na známou aféru pražskou), mravní zkaženosti generálských „paniček“, satirou na kariéru dobrodruhů, šplhajících na ramenou lidu, a s nechutnou scénou psí mrchy. Výprava (prvá dvě sanatoria v alpském zákoutí, třetí v zámecké komnatě v Čechách) i provedení hry bylo pečlivé. Znamenitě se uplatnil v titulní roli p. Vydra, který srostl na jevišti se svým „Hagenbekem“, dobfí byli i všichni ostatní herci (zvláště p. Doštal v úloze poručíka, p. Vojta v úloze rytmistra, p. Zakopal v úloze Gabryše a j. Také dámská scéna z třetího jednání podána dokonale (dámy Ptáková a Machová, páni Veverka a Jiříkovský). Ze starší literatury francouzské vypravilo div. veselohry „Strach má velké oči“ od Alfreda de Vigny a „Kočár Nejsvětější Svátosti“ od Prospera Mérimée. Vigny, současník Hugův a jako Hugo přední zástupce období romantického ve Francii (známa jest jeho hra „Chatterton“) vytvořil ve hře „Quitte pour la peur“ (překladatelka Anna Benešová správně tlumočí „Strach má velké oči“) romantickou hříčku s nádechem rozmarného žertu nad konfliktem manželské nevěry. Druhý autor, Prosper Mérimée (1803—1879) využívá svých zkušeností, získaných ve Španělsku, k trochu exotické, velmi temperamentní milostné hře „Kočár Nejsvětější Svátosti“, z níž problemskují satirické šlehy na morálku měšťácké společnosti. V obou hrách rozvinula svoje nepřekonatelné nadání umělecké pí Sedláčková-Urbánová. Odlišnost charakterů (ustrasená mladická „vinice“ v jedné hře, divoká, rozmariná herečka ve druhé) jenom přispěla k zvýšení efektu její hry.

Dr. Ota Dubský.

Národní divadlo v Brně:

Druhé největší město republiky, které po řadu desetiletí před převratem musilo se spokojiti s jediným českým jevištěm, velmi primitivně vy-

praveným, má od chvíle, kdy přešlo do českých rukou, tři česká divadla, jimiž se české divadelní umění projevuje velmi čestně, díky energickému i prozíravému vedení a obětavé spolupráci všech uměleckých činitelů. Cínohry intimnějšího rázu, drobné opery a hudební večírky mají svůj útlek v Redutě, která je pro tyto věci jak stvořená, že má neobyčejně příznivé akustické podmínky. Lidová cínohra a opereta hraje ve Starém divadle, původním to divadle brněnských Čechů, jež pro svou minulost stalo se láskou divadelního obecnstva, letos tím vyhledávanější, že rozsáhlými opravami byly odčiněny největší nedostatky této scény, na které rostly nejznamenitější talenty českého umění hereckého, pěveckého i dirigentského, neboť právě zvěčnily ř. Kovařovic za kapelnickým pultem tohoto divadla zahájil činnost, jež české hudbě přinesla takové pozhnaní. Velká opera a moderní cínohra hraje se v Městském divadle, krásné a skutečně reprezentační budově, již Němci právě proto po převzetí Brna do české správy, tak těžce opouštěli a vynaložili vše, aby v ní mohli aspoň dva dny v týdnu hrát, ač pro svůj dřívější postup proti českému divadlu by nezasloužili české velkomyslnosti, neboť za německé nadvlády nesměli brněnští Češi pomýšleti ani na zakoupení vhodného staveniště pro své divadlo. Ač se současně hraje jen na dvou scénách, je obstarávání tří scén jedním aparátem velmi svízelné z důvodů nejrozmanitějších, zvláště finančních. Divadlo ztrácí zejména dvěma večery; Němcům zadánými, dobře milion korun ročně a jen velkolepý dar prezidentův našemu divadlu umožnil Brnu pro letošek snést tuto přílišnou ochotu vůči Němcům, jež stojí přec jen zase naše peníze. Zemský, městský i státní příspěvek na divadlo je nedostačující, a proto dlužno vésti repertoár velmi opatrně, neboť z brusu nová výprava pohltí obrovské sumy. A nemá-li se v Brně opakovati pražský repertoár, jak bylo dříve zvykem, je teprve volba kušů komplikována.

Z cínohr byly letos na jevišti uvedeny novinky: Čapkův „Loupežník“, Fr. Sokola-Tůmy „Staříček Holuša“, Nexöho „Páni na Dangaardu“, Molièrovy komedie „Zdravý nemocný“ a „Lékařem proti své vůli“, Nušičovi „Lidé“ a ze staršího repertoáru po delší době opět Kolárova „Žizkova smrt“, Stechův „Deskový statek“ a Sardouova „Vlast“, které v novém obsazení lze více méně počítat také k premierám. Repertoár jak vidět hoví novinkám, má zřetel k slovanským literaturám a přiléhá zejména hereckým potenciím. I tak slabý kus, jako hra Nexöho „Páni na Dangaardu“, vybraná ze spousty dobré severské literatury jen z důvodů několika časových nárazek komunistických, lze přimnouti pro dokonalost hry, již v ní uplatňuje pí Pechová. Čapkovu „Loupežníku“ dostalo se výborného provedení i v nejmenších rolích, hra sama však narazila na nepochopení obecnstva. Hra Sokola-Tůmy je dobrou lidovou stravou, i když nedosahuje úrovně jeho „Pasekářů“. V Molièrových komediích měl příležitost přivést k uplatnění své schopnosti náš nadějný mladý režisér Walter. Hrany byly obě veselohry svízně. Při veškerém uznání dosavadní činnosti v cínohře teprve čekáme na velký skutek.

Ant. Pavlíček.

Městské divadlo v Plzni:

Divadlo zdejší — jako konečně každé ven-

kovské divadlo — prodělalo přes prázdniny období krise, jež silněji zasáhla zpěvohru než činohru a z níž se nyní poznenáhlu zotavuje a tím úměrně stoupá i úroveň hraných kusů.

Sezona činoherní zahájena šťastně volenou ukázkou moderní dramatické tvorby francouzské. Hrou Sachy Guitryho „Tatínek měl pravdu“, jež je dostatečně známa i z vinohradského divadla, kde byla hrána současně pod názvem „Otec měl pravdu“. Hlavní předností této veselohry (autor i jeho žena jsou také dobrými herci), jest vtipný, neobehraný námět, moderně řešený (scéna u telefonu) a konversační spád řeči, jejíž splynulost vzorně přetlumčil p. K. Škába. Z domácí tvorby veseloherní byla plzeňským divadlem pro běžné potřeby repertoaru nastudována Stechova „Zmatená pohádka“, jež si nestaví vyššího cíle než pobaviti obecenstvo vnějšími, vypočítanými efekty, čehož plně také dosáhla. Nutno se aspoň zmíniti o dramatickém zpracování Louÿsova románu „Žena a tatran“, který zdramatisoval Frondaïs a přeložil K. H. Hilar. V této hře vynikla zvláště představitelka milenký Conchy, sl. Kindlová, jež byl dobrým partnerem p. Fišer. Z vážných věcí byl Jiráskův „Jan Žižka“, zatěžkáci zkouškou zdejšího činoherního tělesa, které bylo nutno rozhojnit řadou ochotníků a jež řízeno zkušenou režisérskou rukou ředitele p. Fišera, slušně obstálo. Z cizích her dramatických byl uveden na zdejší scénu působivý Strinbergův „Otec“ v režii p. Počepického a Ogrizovičova „Hasanaginica“ za režie p. Fišerovy. Podstata prvé hry ponurého, severského rázu spočívá v psychologicky propracované kresbě rdiny kusu, jež pochyby o tom, je-li skutečně otcem své dcery, uvedou v zoufalství. Tato ústřední postava nebyla však šťastně obsazena p. Počepickým, jemuž chyběla hlavně hloubka filosofického pojetí. „Hasanaginica“ je zdramatisování populární národní ballady jihoslovenské, v níž opět se ukázalo tragické nadání pí Beníškové, již Aga p. Rabasův byl kongeniálním partnerem. S velkým zájmem byla očekávána nová hra Vil. Skochova, tajemníka a režiséra zdejšího divadla, který jest i v Praze dobře znám svým neobyčejně příznivě přijatým debutem „Naši babičky“ v Národním divadle a nedávno aktovkou „Ty a já“, jež byla v konkursu Městské Besedy pražské vyznamenána první cenou. Tentokrátě sáhl autor po námětu historickém, který však ukázal se nevďčným svou suchopárností, ačkoliv z něho básník vytěžil, co jen mohl. Hlavní osobou jest smutně proslavený „poeta czechicus“ Simon Lomnický z Budče (* 1552, † asi 1662), mělký veršotepec a ponížený dvořan Petra Voka z Rožmberka, autor „Instrukcí mladému hospodáři“ a „Kupidovy střely“, který za povstání českých stavů chameleonsky změnil své přesvědčení a složil hanopis na mučnický staroměstský. Života Simona Lomnického, jemuž plané jeho veršování přineslo i uznání královské a přídomek „z Budče“, zmocnila se brzy lidová legenda o básníku-žebráku, k níž Simon sám dal podnět jménem Ptochaeus (Žebrák), jež si přikládal. Život Simonův, jak jej známe z literární historie, postrádá dramatickosti, a také Skochova 3aktová hra „Simon a Polyxena“ (poprvé hráno 30. list. 1920) není vlastně dramatem, nýbrž třemi efektními obrazy, vsazenými do historického rámce a jen volně spjatými myšlenkou smyšlené, bezútešné lásky bezvýznamného básníka k Polyxeně, sličné dceři pana Viléma, z

Pernštejna, jež nechce se dělit o Simona's jeho musou a proto raději bez lásky provdává se za pana z Rožmberka. Po letech sejde se s ním jako vdova, ochotna za něho provdati se bez výhrad, ale je pokořena ve své lásce jeho doznáním, že jest již ženat a otcem dvou dětí. Ve třetím aktě setkávají se oba milenci opět, ona jako choť pana z Lobkovic a matka roztomilého hošíka, on jako žebřák, který prosí ji za odpuštění, že pohanil svou i národní čest potupnou skladbou na popravené české pány, omlouvaje vše zcela nelogicky láskou k Polyxeně. A poněvadž i v srdci Polyxeny doutná ještě zbytek bývalé vášnivě náklonnosti k Simonovi, jež se nyní mění v útrpnost, odpouští Polyxena těžce zkoušenému starci. Básník úmyslně obešel se bez davových scén a ztížil si tak neobyčejně práci. Hra p. Skochova má pouze 4 osoby a sestává ze samých, často únavně dlouhých, ač obratně stavěných dialogů, jež, postrádající dramatického spádu a dějově chudé, nemohly upoutati zájem celého večera. Verš Skochův jest živý, dobře broušený, a také mluva jeho jest plyná a výrazná. Úspěch hry byl spíše vnější než vnitřní, a to ještě zásluhou herců: dam Beníškové (Polyxena), Procházkové (chůva Nána), Jelínkové (Veníček) a p. Fišera (Simon), a vtipné výpravy, kterou obstaral sám autor (zvláště pěkně řešena byla zámecká loggie v I. aktě) a provedení, jež nepostrádalo účinných scén a přijato bylo obecně velmi vřelě, ukázalo, že pravým polem jeho působnosti není drama historické, než spíše hra, čerpaná ze současného prostředí společenského.

Václ. Hodr.

Svandovo div. na Smíchově.

Z posledních novinek tohoto divadla mimo hry komorního cyklu, jimž vyhrazena bude zvláštní stať v čísle příštím, zajímají může několik slov posudku o původní veselohře autorské dvojice Balák-Vrbský „Zlatý Jiří“ (rež. dramaturg J. Bor), která téměř současně přešla také druhou pražskou scénou holešovickou „Uranie“ a podle všech známek i v oblíbě mimopražských divadel ochotnických hojně se ujme. Hodnoty známých „Teren“ prvního nebo „Láska si nedá poroučet“ druhého ovšem nedosahuje. Dějový motiv strojené náklonnosti i sňatku strýcova s mladou tulačkou, již náhoda přivedla do jeho staromládenecké domácnosti, aby přiměl lehkomyšlného synovce k projevu citu, dává již takto tušiti mnohý vzor, kdyby ani jinak nebyl patrný z podrobností akce, která právě z důsledku nejružnějších prvků, jež se tu stýkají, jeví povážlivé lomy. Také postavy jsou větším dílem buď medokresleny, působíce na příklad u legionářského důstojníka, v jehož úboru strýc po celou hru vystupuje, řadu námitek a dotazů, na něž není odpovědi, a dokreslené, jako je uboze směšný pantoflový hrdina Florentýn, jež budí zas nejtrapnější rozpaky. Zdá se nejinak, než jakoby hra psána byla nakvap a na zakázku. Přes to i ve smíchovském provedení dostatek se líbila a chytla některými scénami, dobře divadelně stavěnými a vkusně zahrany, kterážto přednost nikdy nechybí zejména rozmyslnému výkonu sl. Čepelovy (Katynka). P. Vydra (medik Pavel) zklamal pověst, která ho předcházela. Nepřipomínal prozatím ani výborného otce ani zvláštní talentovanosti. Statkář Záhorský p. Veverkův uplatnil aspoň — nemoha jinak — pěkný konversační ton. — Druhou novinkou byla americká hra F. E. Selfbyho „Kvítek

prerie“, „The Reds“, příhoda jednoho dne o 4 dějství, kterou přivezl ze zámořské své cesty a z anglického přeložil Ant. Fencel a vypravil rovněž dram. J. Bor. Vystupují v ní běloši, černoši i „červenáci“, jak přezdívalo obyvatelům indiánské rezervace Rosebud v Jižní Dakotě, jejíž příslušnice překonává silou lásky v zápase o bílého muže evropskou jeho vrstevnici. Hra psána je pod poněkud odlišným zorným úhlem, než pod jakým byli jsme navyklí z důsledku špatných informací, jež poskytovala nám cizokrajná četba, pohlížení na tento nebohý, bezmocně odumírající lidský kmen. Není v něm příslovečně krvežíznivosti, je jen žárlivé přimknutí se k půdě, která jej zrodila a živí, hrdoť její praobyvatelů, leč vedle toho vzácná ušlechtilost a ryzost srdce i duše, žíznivá touha po sebevzdělání, svrchovaný smysl pro právo a spravedlnost, neúchylně utkvající se s neřestmi a nepravostmi, jichž původ je v pseudocivilisaci, kterou zpravidla holedbá se nadutý a prázdně domýšlivý Evropan, a které potíší se snaží všemi možnými zbraněmi. Tak také vystupuje a stává se ve svých jednotlivcích důsledným ochráncem nevinně trpících a tvrdým mistitelem krivd. A lidsky krásná a divadelně účinná postava londýnského profesora folkloristiky, který naučil se ze zkušenosti znáti a ceniti vzácné vlastnosti tohoto lidu, společenským jeho obhájcem. Zdravé názory profesorovy na soudobá hesla socialisační, jež jevíti se mají ne velkoustým slovem, leč bratrstvím mezi lidskými tvory, jež přes rozdíly racové zůstávají lidmi stejně, jako na příklad „ptáci ptáky, třeba měli různé peří“, přiblížily hru potřebám dneška a odůvodnily nejpodstatnější jevištní její oprávnění. Role byla hostujícími p. Al. Sedláčkem i vnějškově velmi pěkně a sympaticky vybavena. Londýnskou společnost horních deseti tisíc důstojně představily dámy Nedošínská a Čepelová. Citově jímavě založená herecká vďečná postavka roztočené Innonoši pí. Švandovou; nerozhodného farmáře Palmera hrál p. Kadlec. Pěkně odříkávala svého Hakadaha dceračka Fenclova. Scéna IV. dějství byla velmi náladová. Jakub Rydvan.

Lid. div. „Urania“ v Holešovicích:

Z repertoiru holešovické „Uranie“, navštěvované také hojně obecnstvem libeňským, nutno jako cenný literární pokus uvést Beneše Musilu (E. Konráda) „Rajku“. Jinak se nejčastěji hraje na této dobré lidové scéně z českých autorů Josef Skružný, který několikrát do roka má tu premiéru hry buď své, nebo novinky, napsané společně s některým spolupracovníkem „Humorů“. Z prací těch, nečinících nároků na literární hodnocení, jmenujeme veselohru „Slečnu prokuristku“ a drama „Podvodnice“. Jsou to svižně psané věci, prozrazující rutinovaného dramatika, který dovede dobře tkáti předivo napínavých situací a po obrátném vystupňování děje opět je vtípně rozuzlit. Mimo to hrají se v „Uranii“, za artistického vedení B. Kováře v důsledné a poctivé realistické režii Shakespeare, Sardou, Scheinpflugův „Mrak“, německá fraška Blumenthalova a Kadelburgova „U bílého koníčka“ a pod. Repertoar pestrý, přízpůsobený požadavkům širokého publika, jehož jádro je ještě na tolik zdravé, že přese všechnu reklamu, s níž se na soudnost jeho útočí, obrací se k přepjatému kubistickému gigláci režijnímu zády. O výkonech jednotlivých herců „Ura-

nie“ disponuje několika vynikajícími silami — rozepteší se podrobně příště, ježto představení prosincová nebyla toho významu, aby se talent jejich dal z rolí oněch kusů bezpečně vymeziti. Petr Fingal.

Stálé divadlo na Kladně:

Hezoučké a útulné divadlo toto prodělává již delší čas krizi. Příčiny její jsou několikere. Hlavní však je nechuf obecnstva. V době válečné hrálo se 2—3krát týdně a divadlo bylo dosti navštěvováno, po říjnovém převratu se však poměry změnily. Pozornost obecnstva rozptýlila se mezi biografy a kabarety a správa divadla, chtějíc získati obecnstvo pro svůj podnik, zavedla v únoru 1919 operu a operetu, které zatlačily činohru. Ne však na dlouho. Když náklady provozovací na zpěvohru horentně stouply a oba podniky začaly býti pasivní, správa divadla byla nucena koncem roku operu rozpuštiti; opereta udržována ještě do konce sezony 1920. Bohužel, že většina obecnstva libovala si ve zpěvohrách a krásná a ušlechtilá dramata zůstávala i nadále bez povšimnutí. Jaký vkus toto divadelní obecnstvo mělo, nejlépe vysvítá z toho, že „Bílý lev“ musil býti 25krát opakován a „Růže ze Sibíře“ dodělala se 8-repris. Nebylo tudíž divu, když za těchto poměrů herci činoherní nevěnovali se svému povolání s plnou oddaností. Správa divadla rozhodla se reorganisovati činohru. Soubor činoherní — až na několik osvědčených sil — vyměněn, a repertoír, sestavenému zejména z prací původních, věnována největší péče. Nastalo jakési zlepšení návštěvy, které však neodpovídá nákladům, jaké vyžaduje vydržování stálého divadla. Druhou příčinou nepatrné návštěvy divadla dlužno hledati v místních politických poměrech. Do divadelní správy byli vysláni obci a spořitelnou většinou lidé určitého politického zabarvení. A tu je samozřejmo, že hájili ve správě divadla zájmy své politické strany, bez ohledu na prosperitu divadla. Doufáme však, že nyní po překonání nejhorší doby uznají tyto korporace svůj omyl a nebudou pokládati divadlo za politicum. Jiná záhada jest častá změna divadelní správy. Nejsou tomu ani dva měsíce, kdy do správy divadelní bylo vysláno obcí a spořitelnou 5 členů a 3 již odešli. Doporučujeme proto, aby správa divadla neměnila se každoročně, nýbrž aby byla volena aspoň na 3 léta. Při dobré vůli lze z toho dosáhnouti a doufáme, že povolání činitelů v zájmu rozvoje divadla co nejdříve tak učiní. Majitelem divadla a provozovací koncese jest družstvo, které jest zastoupeno v 9členné správě divadelní třemi zástupci, obec kladenská třemi a městská spořitelna, která jest na budově finančně engažována, též třemi zástupci. Sezona 1920—21 zahájena byla 2. září F. X. Svobodovým dramatem „Přes tři vrchy“, jež docílilo dvou repris. Jako hosté vystupovali zde členové Vinohradského divadla pí Dostálová 2krát v Rollandově hře „Montespanová“ a p. Vydra v Strindbergově „Tanec smrti“. Celková návštěva jest však stále neuspokojující. Aby správa divadla vyhověla také požadavkům obecnstva a aspoň trochu naplnila svojí pokladnu, vsunula do repertoiru dvě Fastrovy frašky se zpěvy, a to „Krásná Lída“ a „Pražské švadlenky“ s pí Skrdlíkovou jako hostem. Hry tyto těšily se dosti pěkně návštěvě. Mimo to uspořádáno několik spolkových představení. Pro nejbližší dobu při-

pravuje „Hraběte Monte Christa“ (!) a Donnayovu „Honbu za mužem“. Hn.

Pražské kabarety:

„Revoluční scéna“ (ředitelství Ferenc — Jílovský — Longen), vzniklá odštěpením několika členů „Červené sedmy“, tvoří jakýsi kompromis mezi kabaretem a divadlem. Mezi divadlem proto, že časem přináší aktovky i dramaticky hodnotné, a kabaretem, že v každém programu má práce divadelně nemožné a jen z důvodů finančních do programu zařazené. K zajímavým novinkám posledních večerů patří Bůch-nerův „Vojcek“ a Evrlinovy „Kulis- sy duše“, expresionistická hra, již přeložila St. Jílovská. Aktovka tato nejlépe ukazuje a odů- vodňuje expresionism (slovo expression znamená vytlačení, vyjádření), jeho směr i cíl a „Revo- luční scéna“ má nejlepší možnost — což tkví právě v její revolučnosti — expresionistické zvláštnosti uváděti. A právě tato zvláštnost je typickou pro hledanou a touženou novou diva- delnost, třebaže jedná o historii velmi ošuměl- a staré jako divadlo samo, v tomto případě o manželské nevěře. Ale její novost spočívá v pro- středcích, jimiž tuto historii podává a ve způ- sobu, jak ji pojímá. Dramatu předchází prolog, jež mluví p. Rovenský ne dosti vážně vzhle- dem k myšlenkovému obsahu hry, a vlastní dra- ma jest monodram, odehrávající se v nitru je- dince, jehož jednání jest výsledkem několika slo- žek, které autor nazývá „rozumové já“, „citové já“ a „podvědomé já“. Tyto složky vystupují jako jednající osoby a spor mezi nimi se vyvíjí jako v každém jiném dramatu. Zápasí tu srdce s rozumem. Srdce umístěno jest na scéně a jeho pohyb reprodukuje rozžínající a zhasínající svět- lo. Vítězí srdce, bláhové a pošetilé lidské srdce,

jež propadá své vášni, ačkoliv rozum mu doka- zuje v ženských zjeveních nápadně rozdíly ženy milující a ženy vášnivě, srdce, jež opije se alko- holem a konečné rozřešení hledá v revolveru. A t u vystoupí uspané „povědomé já“, jež pro- vází člověka na cestu do věčnosti. Nelze upřít této práci originality a účinnosti a možno ji i s těmi světelnými efekty, jimiž si pomáhá, přijmouti jako předzvěst nového dramatu a to dramatu skutečně tendenčního a poučného. O druhém článku programu „Dýchánek u p. Cinibulky“, jež autor Rudolf Karel na- zval „Indiskrétní slátaninou“, jest těžko říci, je- li více indiskrétní, nebo slátaninou. Ale jedno jest jisté, že překonává svou „revolučnost“ i ty nej- zvučnější nesmysly dneška, právě tak, jako po- slední část „Vše pro jídlo“ od Longena, v níž p. Ferenc rozjařil hlediště co nejdříve. Obě frašky jsou psány pro nejprimitivnější vkus. Vážnější jest třetí aktovka „podnět k přemý- šlení“, „Dáblovo odhalení“ od Ference a Longena, kteří v několika scénách dokazují, že rozhodujícím činitelem životním jest zlo, dá- bel, jemuž dříve nebo později propadají i nejide- álnější snahy. „Revoluční scéna“ má tedy určitý svérázný program, jež důsledně plní. Herecky jest teprve v začátcích, sice dále než diletan- ti, ale neméně daleko od nového herectví. Schází jí ukázněnost, vůle vytvořiti svůj nový technický výraz, jako vytvořila výraz programový. Ne- ukázněnost jde tak daleko, že hrající nedovedou překonat vlastní smích ve fraškách, ač třeba uznati, že jest dosti těžko ubrániti se ferencov- ským situacím. Ale v tom právě jest ukázněnost. Jinak — emancipuje-li se od divokých frašek — jest „Revoluční scéna“ podnikem sympatickým a v budoucnosti jistě nadějným. P t.

K r o n i k a .

Před pětadvaceti léty. Na rok právě uply- nulý připadlo 25. výročí nezapomenutelné Ná- rodopisné výstavy československé. Myšlenka teh- dejšího ředitele Národního divadla Fr. Ad. Su- berta vtělila se ve velkolepý kulturní čin, jehož provedení účastnil se všechen národ. Také naše ochotnictvo skládalo o této výstavě počet ze své činnosti a jeho expozice v divadelním oddělení N. V. C. byla zajímavá. Přihlédneme dnes, po 25 letech k přehledu repertoáru ochotnických jednot, při němž pořadatelé, jak výslovně praví hlavní pracovník, Jan Ladecký, ve své zprávě, udělali „smutné a bolestné zkušenosti“. Byla pro výstavu srovnána data 159 div. jednot, což podle odhadu Ladeckého činilo asi polovinu veškeré produkce ochotnické. Oněch 159 jednot uspořá- dalo od r. 1780 (počátku ochot. her v Čechách) 18.147 her, z nichž původních bylo 7580, cizích 10.617; z těchto bylo německých 8209 (!). Jen 44 jednot hrálo většinou kusy původní. Z domá- cích autorů měl Tyl 12.34% všech her původních, Klicpera 8.10%, Kolar 3.61%, Stroupežnický 5.64 proc., ostatní 70.11%. Z cizích autorů měli Němci 77.32% všech her cizích, Francouzi 15.02%. — Po- sově 1.19%, Poláci 4.17%, ostatní 2.3%. — Po- čet všech ochotnických spolků, družstev a od- borů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku odha- doval Ladecký pro tu dobu na 500—600. — Dnešní statistika dopadla by dojista potěšitelněji, pokud se týče počtu původních her. Slušelo by

ovšem přihlídnouti také k jakosti, k literární ceně jejich. Nastávající příležitost valného zjezdu našeho ochotnictva přímo vybízí k statistickému přehledu činnosti jeho. Od doby NVČ. zlepšila se organisace, zvýšila se kulturní úroveň ochotnictví našeho, budou tedy jistě i výsledky potěšitel- nější. Str.

Marie Hübnerová, jedna ze současných nej- větších našich dramatických umělekyní, dovršila 29. pros. čtvrtstoletí vzácnými uměleckými činy plodného svého působení na prknech Národního divadla v Praze. V příštím čísle uctíme význam- ný tento okamžik obšírnější zmínkou. R d v.

Dr. K. H. Hilar¹ chefem činohry Národ. div. v Praze. Zároveň s prof. Ot. Ostrčillem, který úřad chefa opery zastával již po dobu chura- vosti zesn. K. Kovařovice, uskutečněno konečně po delších průtazích také toto jmenování zem- ským správním výběrem, a aktuálně stává se otáz- ka jeho odchodu z div. Vinohradského, pro něž toliko přechodně na tuto sezonu zůstal zacho- váno. Co znamenal iniciativní dr. Hilar pro měst- skou scénu vinohradskou, její umělecký rozvoj a vzrůst, je s dostatek známo, a úplný jeho roz- chod s ní byl by počátkem uměleckého poklesu tohoto ústavu s výše prvořadé pokusné scény k dřívější konvenčnosti lehčího veseloherního a ope- retního jeviště. Neboť ani návrat zpěvohry, zvláště za dnešní její nepříznivé situace, nebyl by ne-

pravděpodobný. Věc dostává se však náhodnou shodou okolností do jiného stadia. Úkoly právě tvořící se Velké Prahy budou jistě tolik mnohostanné, že nezbude času a snad ani hmotných prostředků k udržení podniku, veliké lásky, celého zájmu a dalekosáhlých obětí vyžadujícího.

Pak zcela bezděčně namane se opět poněkud odsunutý návrh sloučení divadla Vinohradského s divadlem Národním, kterýmžto činem hrozící umělecká krize jedné z obou prvních našich scén byla by tentokrát jedině možná a doufejme, že trvale a nejšťastněji zažehnána. R d v.

Matice divadelní.

Správní výbor „Matice Divadelní“ konal schůzi 22. prosince. Za činné členy přijati pp.: prof. Jar. Petr a pošt. rada Gust. Lžičar. Členské legitimace budou členům v nejbližší době rozeslány. Ve příčině zakročení u divadelních správ, aby rukopisy dram. autorů byly co nejrychleji vyřizovány, a o zřízení stálé poroty k předběžnému posuzování prací mladých autorů bude vyžádáno dobrozdání „Syndikátu česk. spis.“, „Dram. Sva- zu“ a „Máje“. Veř. schůze s programem „o socialisaci divadla“ uspořádána bude po předchozí detailní informaci výboru některým členem „Socialistické scény“. Jmenný výdejné činilo poč. roku Kč 5113.74, skutečně vydáno Kč 2739.20 a zbývá Kč 2374.54. Div. kurs pražského okrsku doplněn bude ještě přednáškami r. Gust. Lžičara „o užívání rekvizit na scéně“ a inž. V. Sommera Rydyana „o repertoíru ochotnickém“, jež připraveny po Novém roce.

„Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví, zve milovníky divadla ve svůj střed. Účelem jejím je „šířiti a prohlubovati uvědomění o významu divadla, podporovati původní dramatickou i odbornou literaturu a sdružovati spisovatele, výkonné umělce i odborníky a přátele dramatického umění“. Prostředkem k dosažení tohoto účelu je vlastní tisk periodický, brožurový i knižní, pořádání přednášek, schůzí, vycházek, slavností, výstav i vzorných divadelních představení, vypisování literárních soutěží, cen a podpor, organisování vážné a účelné div. kritiky atd. Členem činným mohou býti toliko organisované jednoty, nikoliv jednotlivci a platí -2 Kč ročního příspěvku, členové skuteční 10 Kč a členové přispívající 5 Kč. Na „České divadlo“ předplácí členové ročně Kč 15.—, poštou Kč 17.—.

Ochotnická hlídka.

DR. FR. HERMAN:

Zas ve svém!

Po jednorozční přestávce dostáváme opět do rukou „České Divadlo“, svůj vlastní list. R. 1917 vycházel první ročník za redakce našeho populárního pracovníka Valentina Trouсила, druhý ročník redigoval spisovatel Karel Engelmüller a třetí řídil dr. Čeněk Klier. Stoupající ceny papíru a tisku uvedly „Matici divadelní“ do rozpaků, má-li ve vydávání listu pokračovati; členské příspěvky byly tak nízké, že nebylo možno dávat list členům zdarma. — A tu jsme vyjednali s vydavatelstvem nového týdeníku „Jevišťe“, že se k němu připojíme. Ani dnes nemůžeme popřít, že týdeník mohl býti pro nás výhodou a že naši členové dostávali články, které jim byly na prospěch. Ovšem, nebyla splněna naše žádost, aby nám byla vyhrazena Ochotnická hlídka, jak co do místa, tak co do obsahu. Naše zprávy byly škrtnuty a do našeho textu zařazovány zprávy těch, kteří se postavili proti naší organizaci. Když potom v témže čísle uveřejněn byl Trousilův článek o škůdcích ochotnické organizace a k našim zprávám připojen článek o konkurenčních šibírnkách, pořádaných vystoupilými třemi kroužky a vyloučenou jednotou proti podniku pražského okrsku, který znamenal i pro ústředí vždy celoroční zajištění

finančního rozpočtu, dostoupila nespokojenost s „Jevišťem“ vrcholu, a okrsková rada pražská vyzvala „Matici divadelní“, aby již do „Jevišťe“ zpráv neposílala. Tím vysvětlujeme, proč již od čísla 48. počínaje nebyly uveřejněny zprávy Ú. M. D. O. Č.

A mezi tím jednali jsme o tom, máme-li zase vydávati vlastní svůj list. Příznivých předpokladů bylo několik. Redakční rada „Matice divadelní“ získala řadu nových odborníků, pořádané divadelní a režisérské kursy zajišťily dostatek zpracované látky, dosavadní divadelní listy nesledují to, oč nám v divadelnictví běží, totiž zaznamenávání repertoíru českých divadel a nestranné posuzování běžných otázek divadelních a konečně rozmáhající se kursy a sebevýchova umělecká v ochotnictvu a zejména nutnost větší propagační činnosti pro všeochotnický sjezd 1921 přinutily nás k tomu, že jsme vzkrísili své „České Divadlo“ k novému a snad k lepšímu životu. Mohli jsme tak učiniti zejména proto, že mimořádná valná schůze Ú. M. D. O. Č. stanovila členský příspěvek tím způsobem, že bude každý spolek nebo kroužek odváděti za každého svého člena 1 K ročně, nejméně však 25 K. Tím byl zajištěn finanční základ listu a tím bylo umožněno, že jej dostanou organisované spolky zdarma.

Jsmo tedy zase ve svém! Uposlechlí

jesm četných žádostí a přání svých členů, abychom vydávali svůj list a nyní je zase na našich členech a na všech organizovaných ochotnících, aby byli získáni odběratelé „Českého divadla“ z řad našich i mimo ně, aby byl náš list ve všech veřejných čítárnách, knihovnách i v hostincích a kavárnách. Předplatné je tak nízké, že v dnešní době vůbec nemůže padati na váhu. — Jen tak bude náš list zabezpečen a jen tak budeme moci obsah jeho rozšířiti a zdokonaliti.

Je však také nutno, aby nezapadl do zásuvek činovníků nebo do knihoven spolků, nýbrž aby byl skutečně čten. Okrsky i spolky musejí se postarati o to, aby každý člen četl „České divadlo“. Chceme sice postupně navštívit každý okrsek, abychom osobně vznítili smysl pro organizaci a pro uměleckou práci, ale nemůžeme ovšem do každé jednoty. Tam musí zatím působiti náš list, do něhož ukládáme všecko, co je pro každého člena prospěšné a nutné a co každý jednotlivec vědět má a musí, má-li býti naše práce plodná a zdárná. Bude-li každý čísti a bude-li se dle toho řídit, bude naše práce tím radostnější a její výsledky zabezpečí naši organizaci přední místo v kulturním vývoji národa.

Jsmě zase ve svém! To znamená, že každý se má v číslu uplatniti. Ochotnická hlídka má býti obrazem veškeré činnosti našich spolků. Proto je nutno, abychom dostali zprávy o repertoiru i o ostatní činnosti spolkův a okrsků pravidelně a včas. Nelze ovšem žádati, aby tyto zprávy byly podrobné; je třeba zaznamenávat to, co je všeobecně důležité pro posouzení ochotnické činnosti. Nezapomínejme, že v těchto zprávách ukládáme cennou látku pro historika a že upozorňujeme na svou činnost ostatní veřejnost.

Z těchto zpráv čerpáme chuť a sílu k další práci, vidíme její přehled a její mezery a ti, kdo zůstali pozadu, budou se jistě snažiti, aby dohonili čilejší. Neuveřejňujeme programu listu podrobně, abychom nemuseli ze svých slibů slevovati. Ale doufám, že splníme více, docílíme-li vydatné podpory, porozumění a spolupráce všech, kdo jsou v organizaci s námi.

Agitujte tedy pro „České divadlo“, podporujte a odebírejte je, ale hlavně — čtěte je! Dělte se nejen o práci, ale i o úspěch, na kterém musí záležeti všem. Přilneme ke svému listu, jako k něčemu osobně vlastnímu, co je výsledkem naší práce, naší chloubou i naší zbraní a obranou! Nedopusťme, aby tak četná a silná organizace nedovedla udržeti svůj list na výši kulturních požadavků

a aby nemohla vypravit svého literárního a organizačního reprezentanta důstojně!

„České divadlo“ nechť je pojátkem mezi námi a mluvčím za nás na venek!

Pro ochotnickou praksi:

(Pokyny z kruhů ochotnických i odbor. výtány!)

Ochotnický repertoír. Jeho sestavení je pro ochotnického režiséra vždy tvrdým oříškem, má-li aspoň z části vyhovovati podmínkám, jež jsou mu kladeny: Především nelze zapomínati, že ochotn. div. zůstává i nadále důležitou složkou kulturní a že tedy nutno repertoír přizpůsobovati tak, aby nechyběl v něm zejména výchovný prvek, který může ve hře býti buď utajen (což je umělečtější), nebo zřetelně v ní se projevovati, čímž stává se přístupnou i méně vyspělému vnímání. Této podmínky dosud nebylo všude náležitě dbáno, spíše dalších, jež přizpůsobovaly výběr repertoíru vkusu obecnosti, začasť velmi pochybnému, nebo neodpovídaly technickým možnostem jeviště a početnosti izdatnosti ensemblu. Při posuzování jedno lívých her pro potřebu ochotn. jevišť, jemuž věnována tato rubrika, bude bedlivě přihlíženo k veškerým zmíněným požadavkům, z nichž žádného podceniti nelze, a povšimnuta zejména: formy a myšlenkového jádra hry, jeho tendence či morálky, odhadnutí stupně proveditelnosti, vytyčen počet osob jednajících a eventuelně i jejich charakteru, udána výprava dekorační, kostymová a rekvisitní, upozorněno na knižní nebo rukopisné vydání, právo provozovací a jiné důležité okolnosti. Nebude možno však omeziti se jen na novinky, které vyhovují vytyčeným požadavkům, leč zřetel zúmyslně obrácen k literárnímu včerejšku, jenž chová díla, zasluhující občasného vzkříšení a skytající právo o reprisách možnost dalšího prohloubení výkonu hercova i zdokonalení souhry a výpravy scénické. Úkol, jehož závažností a dosahu každý jest si vědom, bylo předem dokonale promysleno, proto zůstalo tentokrát při pouhém úvodu. Bude třeba — obzvláště, je-li v úmyslu rozšířiti rubriku i pro repertoírové pokyny k pořádání večerů programových, jež dlužno také uvéstí v soulad se zmíněnými požadavky a dodati jim určité umělecké formy — dodatečně získati potřebných informací i z kruhů mimoredakčních, ale výsledky jistě uspokojí.

Red.

Dávka ze zábav a jiné poplatky. Dávce ze zábav nepodléhají divadelní představení. Kdyby však byla při nich hudba, jež nesouvisí přímo s divadelní hrou, avšak byl po divadle uspořádán tanec, musí býti dávka placena. Nové sazby této dávky byly stanoveny nařízením z 25. června 1920 č. 405. — Umělecké koncerty a recitace, pořádané jen při sedadlech, nepodávají-li se pokrmy ani nápoje, podrobeny jsou toliko poloviční dávce ze zábav (nařízení z 26. listopadu 1920 č. 626). O stížnostech do předpisu neoprávněného, jež nutno podati do osmi dnů od doručení předpisu, rozhoduje v první instanci obecní výbor (v Praze městské zastupitelstvo) a v druhé instanci zemská správní komise. — Poplatky, jež předpisují některé okresní politické správy, nejsou zákonem odvolány. Budiž podáno odvolání do 14 dnů k zemské správě politické a každý případ buď zároveň oznámen výkonnému výboru Ú. M. D. O. Č.

Dr. H.

Placení práva provozovacího budiž věci cti každé uvědomělé ochotn. jednoty. Bylo již tolikrát opakováno, že uznává-li se nárok hasiče i stráže bezpečnosti na odměnu za vykonanou službu, nutno přiznati také dramatickému spisovateli právo na nepatrné zhodnocení práce, jež — třeba nehmotná — umožňuje celý podnik. Žel, že ještě dnes mnoho jednot konání této samozřejmé povinnosti se vyhýbá a teprve pohrůžkami právního zakročení dává se k ní donucovati. Dbalé jednoty předem vyžádají si od autora nebo jeho zástupce, jehož adresa zpravidla uvedena je na rubu titulního listu knihy, povolení ke hře a požadovaný poplatek správně a včas vyrovnají. Dohodou zástupců ústředí se spolkem, spis.-bell. „Máj“, který zadává řadu her autorů domácích i cizích, docílono pro organiz. jednoty podstatné slevy, takže za celovečerní kus platí organiz. jednoty 7% místo 10%, za aktovku 4%. Tytéž výhody poskytuje také nakladatel Fr. Švejdla v Libni, zastupitelství her Jos. Skružného a většina zástupců soukromých. Ryd.v.

Zásady líčení a líčidla. Je uznáváno všeobecnou, starou pravdou, že nejdříve hraje maska a pak teprve herec a že dobrá maska jest polovinou úspěchu, šlendrián největším jeho nepřitelem. Materialiem, jichž k líčení je třeba, jsou nejprve líčidla. Dnes užívá se výlučně líčidel mastných, která snadno se rozehrějí a nanášejí, dobře kryjí, a možno mícháním vhodných barev docílitli žádoucích přechodů a nuancí: Světlejší ton pleťový slouží za podklad masky milovníc a mladistvých milovníků, tmavší pleťový maskám mužnějšího věku a charakterním, s přimísením dle potřeby tonů jiných, jako tmavě červeného, hnědého atd. Barva bílá míchá se s tony jinými, aby staly se světlejšími, a samotné se zřídka užívá na místa, která mají zvláště vystupovati. Jsou to zvláště nos, má-li býti vyklenut a přispíchatělý, a brada, má-li značně vynikati. Samotné bělí užívá se k nalíčení obočí bělovlasého starce, pokud nepoužije se krepu. Světlejší barvy červené užívá se jako lícní červeně pro mladí, a smíchána jsou z části s tmavou červení, slouží k líčení rtů. Tmavě červeně užívá se za lícní červeně pokročilejšího věku a buď samotné ke kreslení vrásek, nebo míchané k tomu účelu s barvou hnědou. Barva šedá slouží k líčení očních vpadlin, zvláště podočních, k naznačení stínu po vyražejícím vousu, ale nikdy neužívá se jí ke kreslení vrásek, jak bohužel na menších jevištích se zhusta dosud děje. Líčidla hnědého užívá se zvláště dobře k líčení vpadlin, obočí, a smíchaného s tmavou červení, ke kreslení vrásek. Černé líčidlo slouží ke kreslení obočí, líčení řas očních (černých pásků pod řasami na dolních neb nad řasami horních víček), ale rovněž nikdy ke kreslení vrásek. Těchto osm barev, jak v obvyklé kolekci se prodávají, stačí pro obyčejnou potřebu. Pokud by běželo snad o jiné odstíny barev, na příklad žlutavé (podklad pro skrblíky, vyžilce a lidi chorobného vzezření), bylo by třeba si barvy ty zvláště opatřiti. Líčidla pleťová a ostatní nanášíme na obličej rukou, vrásky pak a pásy pod- i nadoční tenkými třerkami (pro barvu červenou a černou).

Nfl.

Antický kroj mužský. (Příspěvek ke kostymování.) Pod antický úbor neoblékáme zpravidla nic, nežli plavkové kalhotky. Druhdy oblíbené trikoty mizejí z moderního jeviště úplně, stačí nohu přelíčiti tělovým líčidlem, koleno a pata

se mírně načervení. Tunika zapíná se obyčejně vzadu, u pasu se mírně zřasí, a přepíná se širokým pásem, nad kterým se v předu záhyby poněkud povytáhnou, ovšem důzno dbáti, aby tunika nedělala vzadu cip. Někdy místo pásu váže se šňůra, a to tak, že vzadu leží úplně na pasu (t. j. prostřed těla) a v předu uprostřed končí uzly a padá asi 10—15 cm. pod pas. Přes tuniku přehazuje se plášť (peplum), který se nikdy k spodnímu rouchu nepřipíná. Zřasený plášť působí malebně v každé poloze, a není nikdy chybou, spadne-li s těla a přidržujeme si ho rukou. Naopak doporučuje se vždy přede hrou krátký cvik s pláštěm. Pro zkoušky stačí ubrus se stolu nebo neškrobená poslámká. Na nohy běrou se sandály, avšak mnohdy lépe působí bosá noha. Jsou-li u sandálů dlouhé řemínky, váží se nejvýše nad kotníky a nikdy se nekřížují přes lýtko až ke kolenům, jak bylo zvykem v letech 60tých. Antický kostym má býti, možno-li, z měkké látky, vyšívání prostý, a záleží více na čistotě, nežli nádherném zdobení. Největším jeho efektem jsou záhyby. Čím více se rouchu vlní, tím působí efektněji. Plyš, atlas na antických kostimech nemá se nikdy vyskytovat. Náramky zdobí jednou ruce v zápěstí, po druhé objímají nadloketní sval a oba páry bývají spojeny řetízem, který působí efektně jen na ruce ženské. Hlava, pokud nekryje ji přílba, obtáčí se jednoduchým páskem bílým, u hodnostářů červeným a konce jeho splývají až na krk. Kostymy takové užívají se ve hrách Vrchlického (Pomsta Catullova, V sudě Diogenově), Shakespearea a řeckých a římských klasiků: Sofokla, Plauta a j. O antickém úboru ženském jindy.

J. Jelínek.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.:

Důležitá upozornění a pokyny. Oslavu sedmdesátých narozenin Al. Jirásky chystá celý český národ k srpnu t. r. a naše ochotnictvo jistě bude mezi prvními. Výkonář výbor Ú. M. D. O. Č. vyzývá všechny své spolky, aby uspořádaly pokud možná cyklus Jiráskových her a aby aspoň jedno představení věnovaly ve prospěch zakoupení rodného domku mistrova v Hronově. Mimo to bylo usneseno, aby každá jednota napsala na půlarch (ministeriálního papíru), které Jiráskovy hry, kdy a kolikrát sehrála. Tento výkaz buď podepsán úřadujícími činnovníky jednoty a nesložený zaslán nejdéle do konce března t. r. buď přímo ústředí, nebo okrskové radě, která výkazy zašle ústředí hromadně. Výkazy všech našich spolků budou odevzdány oslavenci s případnou adresou blahopřejnou. Je tudíž nutno, aby ochotnictvo splnilo přesně svou povinnost! — **Statistické tabulky**, jichž bude třeba pro Všeochotnický sjezd 1921, dodány budou našim ochotnickým spolkům, jednotám a odborům. Upozorňujeme již předem, aby tyto tabulky byly řádně vyplněny a nejdéle do konce února pražskému ústředí vráceny. Během ledna rovněž rozeslány budou zvláštní oběžníky důvěrného rázu, které nutno v téže lhůtě zodpovědět. Dlužno v nich zejména povšimnouti si důtklivého vyzvání, aby jednoty a ochotn. spolky pomáhaly reklamou na největších veškerých svých podniků o rozšíření svého tisku. Stačí řádka na okraji: Čtěte a odebírejte „České divadlo!“ — **Nový členský příspěvek** odhlasovala mimořádná valná hromada ústředí a to takový, že každá jednota a spolek bude od-

váděti za každého jednotlivého člena svého 1 Kč ročně, nejméně však 25 Kč. Dram. odbory ovšem budou platiti jen za sebe a nevztahuje se to snad na počet celého členstva kmenového spolku. Má-li spolek nebo odbor méně členů, než 25, doplňtí tolik korun, kolik členů schází do tohoto počtu. Tento způsob příspěvku má pro organizaci velký význam. Spolky vlastně nebudou platit žádný příspěvek, nýbrž zaplatí jej jejich členové. Tím má se vzbuditi u jednotlivců organizační vědomí a to obětí tak nepatrnou na dnešní poměry, že nikdo nemůže se jí vyhýbat. Pro celek znamená taková členská koruna velmi mnoho. Ústředí je poutáno v rozvoji své činnosti nedostatkem finančních prostředků, a velké úkoly ochotnictva nemohou býti uskutečněny bez nákladu, kterého je nutně třeba. Otázka nového příspěvku působí také na vydávání vlastního listu, který jen za těchto podmínek může býti dodáván spolkům zdarma. Všecko bude záležeti ovšem na tom, jak se členský příspěvek bude správně platit a odvádět. To je povinností okrsků, spolků i všech členů. Každý spolek má jej na počátku roku vybrati a přímo ústředí odvésti. V „Českém divadle“ uveřejníme, kdo této povinnosti nesplnil a naše naděje zklamal. — Je nutno, aby tyto příspěvky byly jednotami posílány přímo kanceláři ústředí a pokud možná brzy! — V předsjezdovém cyklu retrospektivních her pražského okrsku (viz „Sjezdová komise“) jsou některé, zvláště starší, knižně rozebrány. Divadelní odbor sjezdový žádá jednoty, které mají takové knihy ve svých knihovnách, aby je lask. zapůjčili, event. prodali.

Z ústředí. Mimořádná valná hromada Ú. M. D. O. Č., konaná 21. listopadu v dolním sále kav. „Opera“ v Praze-III., schválila změnu stanov, jak byly rozeslány okrskům k posouzení, s dodatkem o zemských radách a sekretariátech. Vzorné stanovy předloženy budou zároveň se slovenskými, jež musí býti přizpůsobeny poměrům a zákonům slovenským (býv. maďarským). Při schválení okrsků, nově utvořených v Bratislavě, Třebíči, Poličce, Zámberku a Horažďovicích a obnovených Brněnského a Kladenského konstatováno, že od začátku roku přistoupilo za členy ústředí 176 jednot. Formálně schváleno rovněž utvoření sekretariátu bratislavského, o němž zprávu, kterou ve výfahu uveřejňujeme, podal dosavadní tajemník L. Svoboda, jenž pověřen nadále touto funkcí a stává se tím členem výkonného výboru ústředí. Návrh na zřízení druhého sekretariátu v Brně přijat a odkázán k provedení výkonnému výboru. O ochotnickém domě Tylově promluvil starosta ústředí dr. Herman, načež provedeny volby výboru sboru pro jeho postavení, skládajícího se z deseti členů volených, 2 zást. ústř. výboru a po 1 delegátu okrsků (delegáty oznámily okrsky: Berounský, v Čes. Třebové, Třebíči, Budějovicích a Kladně; další podrobnosti viz ve zvláštní lokalce). Zpráva sjezdové komise otištěna rovněž ve zvláštní lokalce. Schváleno, aby ministerstvu školství a národní osvěty zaslán byl protest proti průtahům projednání div. zákona, aby protestováno bylo na příslušných místech proti jednání některých okresních polit. úřadů, které bezohledně diktují, co s čistým výnosem státi se má, jakož aby ochotnické spolky byly uznány za podniky všeobecně prospěšné (doslovné znění tohoto protestu uveřejněno na jiném místě). Mimoř. valnou hromadu předcházela schůze výkonného výboru, jež cele věnována připravám k valné hromadě, schůze

Sboru pro postavení ochot. Tylova domu v Praze a přátelský večer na počest zavítavších hostů, zejména ze Slovenska. — Činnost sekret. bratisl. objasnil při mimoř. valné hromadě ústředí taj. Lad. Svoboda. Od svého založení 26. června 1920 za přítomnosti zást. pražského ústředí pp. Maněny a Weinerta konal sekretariát celkem 9 schůzí, došlo 95 dopisů, odesláno 243 dop. Za členy přijaty kromě jednot, ve zprávě z ústředí jmenovaných: Dram. odb. Slovensk. sp. v Bratislavě, dram. odb. mlád. nár. soc. „Rozkvět“ tamže, Krůžok div. och. v Šenkvicích a dram. odb. Sokola v Prievidzi. Organ. práce na Slovensku pokračují zvolna pro neporozumění a nedůvěru tamního lidu, které třeba postupně překonávat. Prává činnost sekretariátu počíná vlastně teprve od října, kdy podařilo se posléz prolomití hráze zaujatosti. Po odchodu dosavadního starosty, profesora Mil. Svobody do Prahy zvolen star. dr. Wagner, který je Slovák; založen první slov. okrsek v Bratislavě, navázány styky se slov. spisovateli ve příčině provoz. práv a s Ústř. jedn. slov. roln. dorostu v Bratislavě za účelem společné propagace kultury a umění, zakročeno u spolku spis.-belletr. „Máj“ stran vymáhání autor. honorářů, učiněny kroky k zřízení ústřední knihovny a půjč. div. her pro organ. jednoty, k zřízení jednotné ochotn. scény a event. spolku domu v Bratislavě. Referent končí apelem na ústředí, okrsky i jednoty, aby podporovaly snahy sekretariátu k povznesení div. umění, slovenského ochotnictva a utužení vzájemnosti československé. Schůze sekretariátu konány 30. list. a 13. pros. Důvěrníkem „Máje“ zvolen tajemník. Neorganisované jednoty, div. hrající, vyzvány k přistoupení do organizace, schváleno, aby podána byla ministru petice se žádostí, aby městské úřady zadávaly měst. scény jen korporacím, které slovenské řeči a slovenskému národu nepůsobí hanbu. Deleg. pro schůzi ústř. jedn. dorostu 19. pros. jmenován dr. Wagner. Na žádost místostar. bratisl. župy, spis. Gust. Zocha přijímá sekretariát zastoupení jeho hry „Z otroctva k slobodě“ (org. jedn. zaplatí 4%, neorg. 5%, Vít Nezbeda žádá 7% pro „Máj“ a 5% pro překladatele). Přípis Čsl. obce sokolské stran dram. odborů odevzdán k vyřízení pražsk. ústředí. Ve volných návrzích schváleno přiblížení slovensk. pracovníka k zaučení se agendě sekretariátu. — Sbor „Tylova domu“ ustavil se u příležitosti mimořádné valné schůze Ú. M. D. O. Č. dne 21. listopadu t. r. takto: za předs. zvolen starosta „Matice“ dr. Fr. Herman; za místopředsedu p. MUDr. B. Rys z Jíčina, do výboru pp. Blahník (zapis.), Bř. Ludvík, Pokorný (jedn.), inž. Sommer (Rydvan), inž. Stein-Táborský, Val. Trousil, Weinert a Wiesner (pokl.). Vlastní dům naší organizace ochotnické v Praze má význam i pro venkov. Potřebujeme nutně důstojného střediska, kde by i naši členové našli vždy svůj přátelský útluk. Hlavně však potřebujeme ochotnické scény, kde by mohly hráti nejen pražské, ale i venkovské spolky. To by mělo veliký význam, protože by tím bylo podporováno důkladné studium hry a umělecké provedení. Venkovské obecenstvo by vidělo, co dovedou ochotníci, když je inspiruje touha ukázati skutečné umění. Pro „Tylovův dům“ jeví se proto všude značný zájem a první výbor bude jistě pečovat o to, aby tento zájem neochaboval. Především bude nutno získati v Praze prozatímní scénu, aby tím bylo odmoženo nejnaléhavější podmínce naší kulturní práce. Naše spolky nechť

pořádají svá představení aspoň jednou v roce ve prospěch „Tylova domu“ v Praze! Učinily tak již „Bujarost“ v Praze-I., Družstvo lid. divadla v Podolí a Ladeckého okrsek v Mostě, které čistý výnos div. představení o Hodě Božím vánočním věnovaly tomuto účelu. — Sjezdová komise v několika schůzích nezáväzně stanovila program sjezdový: Hlavní dny sjezdové předcházeti má především cyklus 24 her Pražského okrsku, stanovený sjezd. odborem divadelním a v jednotlivostech jednotami uskutečňeny, znázorňující historický vývoj české literatury dramatické. Jsou to: 1. Hry liturgické; 2. Konáč z Hodištkova „Judith“; 3. Šedivý „Pražští sládkci“; 4. Klicpera „Každý něco pro vlast“ — Macháček „Bulhar“; 5. Turinský „Angelina“; 6. Tyl „Palíčova decera“; 7. Kolár „Královna Barbora“; 8. Hálek „Záviš z Falkenštejna“; 9. Pileger-Moravský „Telegram“ — Bozděch „Zkouška státníková“; 10. Jerábek „Služebník svého pána“; 11. Zeyer „Příchod ženichův“ — Vrchlický „K životu“; 12. Štolba „Maloměstští diplomati“; 13. Stroupežnický „Vojtěch Zák, výtečník“; 14. Subert „Láska Rafaelova“; 15. Šimáček „Jiný vzduch“; 16. Svoboda „Dědečku, dědečku!“; 17. Ladecký „Dva světy“; 18. Jirásek „Otec“; 19. Kvapil „Přítmí“ — Hilbert „Česká komedie“; 20. Mahen „Ulička odvahu“ a 21. Krejčí „Půlnoc“. Dále projektována odvahu“ a 21. Krejčí „Půlnoc“. Dále projektována jsou 14denní pohost. představení venkovských jednot v Praze, podaří-li se získati některou ze stálých scén, jakož 8denní režisérský kurs, který končiti bude bezprostředně před zahájením vlastního sjezdového jednání, jež rozděleno bude na dvě sekce: I. kulturní s přednáškami 1: vznik, vývoj a význam ochotnická čsl. 2. uměl., vzděl. a prohlub. činnost ochotn.; II. organizační s přednáškami 1. organizace ochotn., její základ a úkoly, 2. ochotnictvo a div. zákonodárství a poměr k úřadům. Před hlavním dnem sjezdovým uspořádán bude přátelský večer, pak slavnostní schůze a ochotnická Beseda. Při mimořádné valné schůzi dne 21. listopadu doporučeno jednotám, aby z každé prodané vstupenky ke svým představením od počátku roku vybíraly sjezdovou daň 20 h, která užije se k finančnímu zabezpečení podniku, ale jež upozorní i širší kruhy na ochotnické snažení a výsledky, jím dosažené — **Nově přijaté jednoty a odbory.** Ve schůzi výkonného výboru Ú. M. D. O. Č. 20. listopadu: Kult.-vzděl. sp. „Kolar“ Měsice, „Sokol“ Břeclava, dram. odb. org. čes. mládeže soc. „E. Vojan“ Nusle-Údolí, Zábav. sp. knihkup. úč. Praha I., Div. a kult. vzděl. sp. „Vojan“ Všenory, „Bozděch“ Žabovřesky u Brna, „Sokol“ Celakovice a Zbiroh, „Tyl“ v Řenčích u Plzně, „Slován“ Soběkurý u Plzně, Baráčníci Novoměstští, Družstvo div. och. na Zbraslavi, Kult. odb. III. (74) pol. prap. v Jičíně, Dram. odb. sp. Akademikové smíchovští, „Kroužek Klicperův“ Kr. Vinohrady, dram. odb. sdruž. nár. děln. „Palacký“ Praha VII., dram. odb. „Vojan“ při Sp. úředn. P. Ú. Š. v Praze a Spdó v Úpici, na Slovensku: Dram. krůžok div. och. v Nitre a v Lubině, „Sokol“ v Malackách, „Sokol“ a „Čes. bes.“ v Prešově a „Sokol“ a „Slov. Nár. Jedn.“ v Trnavě.

Z okrsků. Macháčkův okrsek v Čes. Budějovicích zahajuje slibně nové období své činnosti. Dne 31. října m. r. konána valná hromada, při níž zvoleni: předs. p. uč. Vrána, místopředs., p. V. Rajtmajer, jedn. p. Aug. Mráz, pokl. p. J. Svátek, knih. p. B. Horka, do režisér-

ské rady pp. Čech, Horka, Loula, Mráz, Nikolau, Pícha, členy výboru pp. Čvach, Doubek, Lounský, Randák, Sova (tisk. referent); náhradníky slč. Šálková, slč. Svobodová; pp. Příbyl, Toman, Ziegler, revis. pp. Novotný a Paderla. První schůze nového výboru konána 14. list. Delegáty na valnou hromadu ústředí zvoleni pp. J. Svátek, předs. uč. Vrána, místopředs. V. Rajtmajer a člen výboru p. Lounský. Zástupcem okrsku pro kontrolu autorských práv do spisov. družstva „Máj“ v Praze zvolen p. uč. Vrána. Delegátem do spolku pro postavení Tylova domu v Praze zvolen p. Horka. Usneseno doporučiti ústředí, aby vymáháno bylo brzké uskutečnění divadelního zákona, dle návrhu p. uč. Škalý. Působeno bude k tomu, aby i ostatní okresní politické správy podporovaly činnost okrsků pověřením takové kontroly, jakou provádí Macháčkův okrsek v Čes. Budějovicích. A že činnost tato není bezvýslednou, nasvědčuje ta okolnost, že prostřednictvím M. o. odvedeno dosud přes 92.000 Kč na dobročinné a kulturní účely. Péči režisérské rady sestaven bude vzorný soubor divadelních ochotníků, který pořádati bude reprezentační zájezdy. Zřizuje se okrsková knihovna, z níž půjčovány budou organizovaným jednotám knihy. Povinnosti všech jednot je akei tuto všestranně podporovati a odváděti k tomu účelu z každého představení povinný poplatek 1 Kč. Neorganizované jednoty musí odváděti Macháčkovu okrsku z každého představení poplatek 2 Kč. Působeno bude k uvědomění povinnosti dosud neorganizovaných jednot a spolků divadelně ochotnických, aby staly se členem jednotné organizace divadelního ochotnictva, již na českém jihu zastupuje Macháčkův okrsek, Jmenování budou okrsková důvěrníci, kteří budou pomáhati, raditi a dohlížeti na činnost všech jednot, v oblasti okrsku se nalézajících. Prání a stížnosti divadelního ochotnictva jihočeského, týkající se zejména jednání obecních úřadů a okresní správy politické — aby o nich jednáno býti mohlo na valné hromadě ústředí — podati nutno neprodleně kanceláři Macháčkova okrsku v Čes. Budějovicích, Krajinská tř. č. 3, kamž řízeny budtež všechny dotazy, zájmů divadelně ochotnických se týkající. Tamtéž udiileji se veškeré informace. Ochotnické spolky vyžádejte si vždy k valné hromadě delegáta okrsku, který vysvětlí úkoly čes. ochotnictva a význam jeho organizace a podá rovněž všechny informace. — **První okrsek na Slovensku v Bratislavě** ustavil se 16. listopadu za přítomnosti zástupců bratisl. sekretariátu a místních i okolních jednot. Po proslovu starosty sekr. dra Wagnera o nutnosti ochotn. organizace a býv. star. prof. M. Svobody o významu ochotnictva, jako jednoho z nejpřednějších nositelů osvěty a kultury, schválen jeho návrh na pojmenování okrsku „Hviezdoslavovou župou“. Projevy učinili: čest. člen Ú. M. D. O. Č. v Praze spis. Jos. Mervart, dr. Izák a Gust. Zoch, ev. farář v Lubinu, načež provedeny volby: star. okrsku zvolen p. vrch. škol. insp. Ferd. Mačena, místopředs. dr. Izák, II. místopředs. Gust. Zoch z Lubiny, taj. a jedn. Gust. Růžicka, zap. A. Procházka, pokl. K. Komárek, revis. Vojt. Strašípták a Lad. Trešník, režis. Lad. Svoboda a Jul. Murgaš. Ostatní členy výboru delegují jednotlivé spolky. Delegátem na mimořádnou valnou schůzi pražské ústředí 21. list. jmenován dr. Izák, doslov a výzvu k účasti všech spolků, na práci pronesl nově zvolený starosta župy. První schůze

žup. výboru konána 5. prosince za předs. dra Izáka. Zprávy spolkové podaly: Div. spol. slov. (je v začátcích), Sokol Malacký (hrál osmkrát ročně při malých návštěvách), Sokol v Prievidzi (hráje slovensky, má málo ženského členstva, jmění 18.000 K), „Rozkvet“ v Bratislavě (má na 100 členů, hrál čtyřikrát ročně ve svých dekoracích, stěžuje si na nedostatek vhodné místnosti) a Sokol v Senkovicích (hráje ročně 5–6krát). Za členy přijaty: Katol. sp. v Prievidzi a Sokol ve Staré Tuře. Proti nezákonné obecní dávce bratislavské 30% z div. představení bude zakročeno. — **Smetanův okrsek v Chocni** konal schůzi 20. list., na níž projednány modalities režis. kursu, jenž stanoven na 5., 12. a 19. pros. v Čes. Třebové a Ústí n. Orli. Přihlášeno 50 členů jednotn. organ. a 42 členů neorgan. (org. jedn. v Čes. Třebové, Vys. Mýtu, Chocni a Ústí n. Orli. platí přísp. 100 K, Kerhartice 50 K, Sv. Jiří 20 K, neorg. spolky platí školné 10 K na kurs za 1 posluchače). Řečníci: dr. Herman, V. K. Blahník a J. Frankl. — **Okrsek kladenský** konal 28. list. ustavující valnou hromadu v host. „U Sýkorů“ na Kladně s přednáškou dra Hermana, starosty pražského ústředí „O významu a nynějších úkolech čl. ochotnictva a jeho organizací“. Uspořádal ve stálém div. kladenském slavn. předst. Šubertova hist. dr. „Probuzení“ za rež. V. Šulce a s předchozím proslavem dra Hermana z Prahy „O účelu divadla, divadelního umění, o autoru a jeho hře“. — **Rada Pražského okrsku** ve schůzi 17. pros. pojednala o Štěpánkově článku v čís. 50. „Jevišťe“ a usnesla se na věčné odpovědi. Uznána nutnost reorganizace kancelářské služby a rozhodnuto pořádat každoročně letní slavnost, jejíž výnos věnován bude tomuto účelu. Skvělý průběh a morální výsledek div. kursu vzat s uspokojením na vědomí a přednášejícím vzdán dík. — **Smíchovská obvodová schůze Pražského okrsku** konána 12. pros. v host. „U Lva“ za přítomnosti 20 účastníků, zastupujících 4 jednoty, a zástupce měst. sboru osvětového, který slíbil všemožnou podporu obvodu. Po referátě p. Zelenky zvolen obvodovým důvěrníkem p. Felber, jeho zástupcem p. Soukup, načež jednáno o získání obvodové scény. — **Páteční pracovní schůze Pražského okrsku**, jež slouží k tomu, aby napomáhaly stručnému jednání okrskové rady předchozím řešením aktuálních otázek, konány jsou pravidelně a jejich výsledky zjevný jsou na práci, která za tu dobu vykonána. Bylo by záhodno, aby všechny jednoty Pražského okrsku těchto schůzí svými delegáty se účastnily. — **Divadelní kurs Pražského okrsku** ve škole v Smetanově ul. na Smíchově, zahájený 11. října, skončil krátce před vánočními svátky za neztencené účasti a velmi pilné pozornosti. Jádrem jeho byla řada přednášek spis. V. K. Blahníka, duševního vůdce kursu, „o režijních problémech“, kteroužto látku p. přednášející dokonale ovládá a z níž dovedl vyvážit tolik nových, závažných a zajímavých podrobností, jež zasluhují, aby seznaly je i širší kruhy divadelní. Zejména jeho výklad světových proudů režijních byl velmi šťastný a místný. Dvouhodinová přednáška inž. Jar. Neudorla „o líčení a maskování“, provázená názornou praxí, došla uznání účastníků pro svůj informativní ráz; a důkazem dobrého zvuku jména tohoto čelného odborníka jsou hojně výzvy za návštěvu jeho na venek. V nové rubrice „Pro ochotnickou praxi“, kte-

rou tímto číslem zavádíme, postupně bude aplikovati svou teorii na určité případy praxe, stejně jako inž. Sommer-Rydván přednesenou teorii „slohové výpravy scény“ (1 hod.) a kostumier J. Jelínek nauka „o kostumování“ (2 hod.). Red. Fr. Ptáček mluvil tu „o recitaci a deklamaci“ a snesl tolik materiálu, že vykázaná hodina naprosto nestačila. Přednáška dra Frant. Hermana „o kritice všeobecné i spec. divadelní“ nemohla v histor. přehledu opomenouti českých jmen Kramera, Macháčka, Chmelenského, Langra, Tyla, Mikovce, Malého, Havlíčka, Nerudy, Hála, Přelgra-Moravského, Durdíka, Zákrejse, Vrchlického, Šimáčka až do Šaldy, uvedla projevy velkých lidí (Voltaire, Lessing, Wilde) a objasnila dnešní stanovisko. Mluvila o významu, důležitosti a podstatě správné kritiky, o kritice kamarádské i o kritických, jací jsou a jakými mají být. Načež obrátil se k obecenstvu, jemuž vymezil význam kontroly kritického soudu o výkonu herců a vyběhl „Matici divadelní“, aby pokusila se o kurs výchovy kvalifikovaných a uvědomělých kritiků. Také přednáška dr. Hermana, jako většina ostatních poskytně hojnost textového materiálu našemu listu. Další projektované dvě přednášky: rady G. Lžičáře „o užívání rekvisit na scéně“ a inž. Sommar-Radvana „o ochot. repertoiru“ přeloženy pro pokročilost doby na termín pozdější. — **Pražský okrsek dodatečně oznamuje**, že za p. Hendla převzal po provedené revizi pokladnu v úplném pořádku p. Eraz. Svoboda.

Repertoární přehled. (Zde oznamovati budeme představení našich jednot, nejsou-li připojeny jiné zprávy. Stačí zaslati návště.) — Spdo. „Vicena“ v Ústí n. Orli. 21. list. ves. „Honba za zlatou rybku“, dle starší látky upravil J. Balda (rež. F. Bouchal). — Divadlo Nár. bes. „Lubor“ ve Vysočanech (v Cihelně u Pavlovských) 21. list. k oslavám Komenského dr. F. V. Krejčího „Půlnoční“ (rež. uč. B. Skály), 28. listop. pro Nár. soc. totéž a chystá se Horákové hra „Pání“. — Záb. a vzděl. bes. „Bujarost“ v Praze-I., 28. list. program. večer s lakt. student. ves. S. Šalmovského a T. Moráně „Šněrovačka“ (rež. J. Haas.) — Nár. vzděl. bes. „Probuzení“ v Žižkově 28. list. na počest 10leté och. činnosti rež. Jos. Špačka Šamberkovo „Jedenácté přikázání“ s jubil. v roli Pecky. 12. pros. Bernsteinova hra „Zloděj“ (rež. Č. Carda). — Dram. odb. kovopracovníků v Radotíně 28. list. O. Křištofa „Dvě Růženy“ (Komédie za jevištěm) za rež. J. Bejšovce ve prosp. Živn. škol. pokrač., 12. pros. Balákova-Vrbského ves. „Zlatý Jiří“. — Spdo. v Žebráce 5. pros. na počest 30leté činnosti rež. J. Kubly Šamberkovo „Jedenácté přikázání“ s jubilem v úloze B. Pecky. — Och. spol. „Tyl“ na Horách Kutných 8. pros. ve prospěch zřiz. divadla Baluckého ves. „Husy a husičky“ (rež. J. Oliva), 19. pros. Svobodova hra „Útok zisku“, 26. pros. Skružného „Žabec“ a 1. ledna Rožkův „Červ“. — Čten. och. jedn. „Lumír“ v Kunraticích 12. pros. Skružného „Ptačí mozky“. — Div. odb. čten. hosp. bes. v Mochově 12. pros. Olivova ves. z doby převratu „V červancích svobody“ (rež. B. Fereš). — Spdo. „Luban“ v Lubech 25. pros. charakt. obraz válešk. života od Fr. Sokola-Tůmy „Pasekáři“ (rež. Jos. Zýka).

2 Jednot. Spolek div. ochotníků v Německém Brodě konal ustavující schůzi nového výboru 20. října za předs. p. řed. Bartůška. Přítomen byl celý výbor i s náhradníky. Zápis o poslední schůzi výboru přečten a schválen, nařez provedeny byly aklamaci volby činovníků. Zvoleni: místopředs. pí Hykyšová, jedn. p. Augustýn, pokl. p. Duben, chef-režisér p. Cikhart, I. rež. p. Veverka, II. rež. a zároveň správcem dekorací, rekvizit a šaten p. Staněk Frant., správkyní knih. sl.š. Kovářová. Potom vyřízena řada běžných záležitostí a pojednáno o další činnosti spolku. Zimní období zahájeno Bahrovou komedií „Děti“ za režie p. Cikharta. — **Spdo „Tyl“ v Kostelci n. L.** sehrál 28. října Jiráskova „Emigranta“ za režie J. Dvořáka s velmi pěkným morálním úspěchem, 20. list. Stechovu „Ohnivou zemi“ za režie Rudy Weise, 28. listopadu pak uspořádal Hudební kroužek baletní produkci Mil. Jarošové, vše v městské lidovýmištině síni, kde koná spolek pravidelně 14denní debatní večírky o všech otázkách divadelních. Úvodní slovo „Jak povstalo herecké umění“ přednesl Jos. M. Svoboda, „O deklamaci a recitaci“ přednášela tu sl. Vacková s recitacními ukázkami starosty města, p. uč. Jos. Jindry a „O slohové výpravě scény“ odpov. redaktor tohoto listu. — **Div. spol. pro post. lid. div. ve Vršovicích „Bozděch“** sehrál 15. list. v lid. domě „U Červenků“ jako 7. hru XXVII. sez. Sardouovu „Cypriennu“ (překlad O. Fastrové, rež. Lad. Matouška, 16. list. konal tamže členskou schůzi a 22. list. uspořádal za pohost. vystoupení sl.š. Mař. Fantové představení Molnárovy a Halmovy grotesk. veselohry „Právní zástupce“ (překl. R. Kauckého, rež. Vlad. Burdy). — **Bes. „Dalibor“ na Hradčanech** oslavila 20leté trvání spolku 17. list. slavnostním představením v holešov. „Uranii“, při němž hráno Kolárovo hist. dr. „Pražský žid“ za režie řed. div. Ant. Zenkra a ve prospěch Asyly česk. herectva, 20. list. schůzkou zakladatelů, členů a příznivců besedních „U Petzoldů“ v Praze-III., 21. list. dopol. tamže slavn. valnou hromadou s programem: „Uvítání hostů. Zápis do pamětní knihy. Čtení jubilejního protokolu“ — a s přednáškou V. K. Blahnika, odpolední „Dětskou akademii“ v divad. sále Malostr. bes. za účasti „Dětské družiny svobody“ a rozmanými večerem umělců, vyšlých z bes. „Dalibor“. 5. pros. uspořádána Mikulášská zábava, 12. pros. sehrála Olivovu ves. „Pojď na mé srdce!“ Beseda chystá: „Španělskou mušku“, „Bezectné“, „Vodní družstvo“, „Pohádku o jaru“, „Pana podprefekta“, „Jiný vzduch“ a „Mamzelle Nitouche“. K slavnosti vydala pamětní list s úvodní básní „Po létech dvaceti“ od rež. Jozy Suchánka. — **Och. div. jedn. „Vrchlický“ v Třebíči** sehrála 20. a 21. list. na oslavu 250letého výročí úmrtí J. A. Komenského tříakt. drama F. V. Krejčího „Půlnoc“ (salonní orchestr v meziaktu mohl dobře odpadnouti!), 10. pros. uspořádala ve prospěch požárem postižených v Třebíči koncert. P. Jerala, tenoristy Nár. div. v Brně a o svátcích vánočních 2krát odpol. V. B. Plumlovské pohádku „Svatoň a Milena“ a 2krát večer Rostandovy „Romantiky“ za režie prof. J. Jareše. — **Spdo v Kouřimí** oslavil 100leté jubileum činnosti spolku 21. list. dop. slavnostním matinéem v měst. divadle na Střelnici, s přednáškou spis. Zofie Pohorecké „Sto let ochot. divadla v Kouřimí“ a večer přátelskou schůzkou členů a hostů, na níž div. mistr Jos. Balvín přednesl své „Vzpomínky

na činnost spolku a jeho členů“. V rámci slavností uspořádáno 27. list. div. předst. Skochovy 3akt. komedie „Libellula“ za režie Benj. Smolý. 28. list. pohost. vystoupení div. odb. „Sokola“ ze Svojsčic v Jiráskově „Vojnarce“. V těchto pohost. hrách sprátelených jednot pokračováno: 4. pros. sehrál tu spdo. „Tyl“ z Kolína Vrchlického „Exulanty“ za rež. Boh. Růžický, 5. pros. spdo. z Kostelce n. C. L. Fučíkovu akt. „Dobrou noc, pane Satane!“ a akt. operetu K. Hašlera a Provazníka „Prodaná láska“ na slova dle Nerudy (rež. A. Kubát, dirig. Jos. Melinger), 8. pros. spdo. „Jirí“ z Poděbrad Trévalovo dr. „Válka Bohů“ za rež. dra K. Hellicha, 12. pros. spdo. ze Zámku „Zvony“, 3akt. obraz z česk. revolučního boje od R. Robla, jehož premiéra byla 7. září 1917 při slavn. otevření česk. domu v Taganrogu v Rusku, 18. pros. spdo. z Třebovle Stroupežnického „Naše furianty“ a 19. a 26. pros. zpěv. spolek „Lech“ z Kouřimi operetu Kalmanovu na slova R. Bakonyiho „Podzimní manévry“ (rež. Rud. Čáp, 16členný orchestr dirig. Jar. Krížek). — **Jedn. div. och. v Čáslavi** sehrála 27. a 28. list. v Dusíkově div. jako III. hru v předpl. F. Arnoldovu a A. Bachovu frašku „Bytová nouze“ a 11. a 12. pros. Langrovy „Miliony“ jako další hru v předpl. a zároveň na oslavu 45letého působení Rud. Pertolda a jeho 550letého vystoupení v Dusíkově div. Jubilant hrál hlavní roli Jana Jakuba Wieda. Režie obou her měl Jos. Skřivánek. — **Div. sp. „Hálek“ v Nymburce** sehrál 27. a 28. list. na oslavu stého vystoupení ředitele spol. Jos. Štěpánka a za jeho režie franc. Flers-Cailavetovu vesel. „Láska bdí“ (překl. dr. H. Jelínka), 11. a 12. pros. H. Sturmův žert „Lehmanovy dětičky“ (překl. J. Pelcla) za režie F. Keitha, 25. a 26. mimo předpl. ve prospěch obrodného hnutí čsl. studentstva Presberovu a Kadelburgovu ves. „Kaňka“ za režie téhož (proč najednou tolik německých her?), 31. pros. uspořádal kabaretní večer a na 8. a 9. ledna uchystal novou práci Balákovu a Vrbského „Zlatý Jirí“. — **Spdo. v Poličce** uspořádal 8. pros. v Sokolovně ve Skutči pro tamní Družstvo div. och. jako 7. večer dram. kursu div. okrsku „bratři Mrštíků“ předst. Krejčího „Půlnoci“ za rež. Ant. Hrzáka. Návěští opatřena pěkným informačním doprovodem ku hře. 25., 26. a 27. pros. sehrál v měst. div. jako IV. hru v předpl. Tytův obraz ze života „Pražský flamendr“ za rež. K. Čápka. — **Dram. odb. čsl. nár. soc. ve Slaném** podává zprávu o uplynulém období. Répertoire: Naumannovy „Kročeje“ (3krát), Skochovy „Hovory lásky“, Bassův „Náhrdelník“ (2krát), Schönherrova „Dáblíce“ ve prospěch Asyly česk. herectva k uctění památky Ed. Vojana a jubilea Ú. M. S.; s hrami těmito učiněn 23. a 24. května zájezd do Lomu, Nešverovo „Silné pohlaví“, Mahenův „Náměsíčný“, Radův „Zamilovaný Valentin“ (vesměs 2krát) a Kalivodova „Socialisace“. 12. pros. sehrál v div. sále Obč. záložny Michaelisovu „Revoluční svatbu“ (překl. K. Duška) ve prospěch míst. chudin. fondu, 25. pros. ves. Baláka a Vrbského „Zlatý Jirí“ (obě poslední hry za rež. J. Svábu). — **Och. spolky „Neruda“ a „Pokrok“ ve Vidni** uspořádaly 1. a 2. ledna oslavu 25leté ochotn. činnosti M. Zeithamra, horlivého a vynikajícího pracovníka na roli ochot. div. vídeňského a režiséra. Sahrály Stroupežnického „Naše furianty“, při kterémžto představení pronesl slavnostní řeč p. Jandík.

IX. DIVADELNÍ ŠIBŘINKY

Pražského okrsku Ústřední Matice divadelního ochotnictva československého konají se v sobotu dne 12. února 1921 ve všech sálech ostrova Žofinského. Hudba Sboru strážů - řídí p. Merkl. Ráz: S Thalí všemi věky (návrh min. taj. V. K. Blahníka). V dolejším sále: Veselá beseda. Půlnoční scéna.

Čistý výnos věnován bude fondu pro zbudování ochotnického Tylova domu v Praze, kdež zbudována bude i stálá scéna ochotnická. Jich výnosem bude umožněno opatření pro nejbližší dobu alespoň důstojnou scénu provisorní pro pražské ochotnictvo. Proto přičiňte se všemožně o zdar tohoto našeho podniku! V den šibřinek nepořádají organisované jednoty žádného podniku! Vstupné pro členy organ. jednot (včetně dávk i Šibřinkového listu) stanoveno na pouhých K 11.— (K 8.— vstupné, 2.40 dávka a —60 list.) Pro nečleny vstupné K 20.— a dávky K 8.— (celkem K 28.—). Studentský lístek K 8.—, dávka K 2.40. (celkem K 10.40). Reklamační kancelář, předprodej vstupenek a přihlášky na členské lístky do 20. ledna hromadně na zvláštním tiskopise, na pozdější přihlášky nebude lze vzít zřetel, na přihláškovém archu nvedou se adresy dam, pánské udají se jen počtem a tento stvrdí se razítkem a podpisy činovníků v místnostech okrsku Praha II., Ostrovni ul. (Smetanova) 16, kde úřaduje se denně od 5—7 hod. odp. (předs. šibř. výb. R. Weinert, taj. Er. Svoboda). Za každou prodanou vstupenku pro nečleny obdrží jednota odměnu K 5.— pro svoji pokladnu neb člena zvoucího. Žádejte plakáty, jež vyvěste na nápad, místě a příp. přihlašte se u nás o další! — Agitujte co nejvíce pro naše Šibřinky!!

VEŠKERÉ
KOSTYMY

DIVADELNÍ

dobově věrné, národní kroje, nejrůznější
maškarní obleky, dětské masky zapůjčuje
v cenách nejlevnějších

NEJVĚTŠÍ A NEJSTARŠÍ ODBORNÁ
ČESKÁ PŮJČOVNA DIVADELNÍCH A
MAŠKARNÍCH OBLEKŮ

JAN BÖHM, PRAHA-I.,
NÁRODNÍ TR. 25, VE DVOŘE.
(Oddělení půjčovni.)

Ochotnickým spolkům značná sleva.
Celé výpravy
na šibřinky a maškarní zábavy.

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr (repert. českých scén), Jak. Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (Ing. V. Sommer).

Ročník I. (IV)

V PRAZE, v únoru 1921.

Číslo 2.

O B S A H

Adolf Wenig: **Z dějin Stavovského divadla a českých her v něm.** V. K. Blahník: **O režii.**

Divadelní profily. H. Doležil: Vítězslav Novák; Jakub Rydvan: Marie Hübnerová.

Repertoir českých scén. Národní div. v Praze (op. Dr. Sl.), v Brně (op. Ant. Pavlíček) a Slovenské v Bratislavě (čin. i op. L. S.), Měst. div. v Plzni (zpěvohra Václ. Hodr), Nár. div. v Čes. Budějovicích (čin. Otto Seydl, op. Ot. Jeremiáš), Vých.-čes. div. v Hradci Král. (čin. Mn), Pražské kabarety (Červená sedma Jar. Petr).

Kronika. Em. Chvála (Sl.), Fr. S. Procházka (—ora—), Ozeř Kalda (W.), Jiráskův „Otec“ na francouzském jevišti (tr.)

Matice Divadelní. Valná schůze M. D., Výbor M. D., Brožura dra Hermana „Význam a úkoly ochotnictva“ Pro mikulášské, sylvestrovské a zábavné večery.

Ochotnická hlídka. Pro ochotnickou praxi: Divadelní cykly (Red.), Scénická stylisace (Rdv.) Zprávy Ú. M. D. O. Č.: Důležitá upozornění a pokyny (Naším členům! [Red.], K oslavám Jiráskovým);

Z kanceláře sjezdové (Div. předst. venkov. jednot o Všeochotn. sjezdu); Z ústředí (řádná valná schůze, Nově přijaté jednoty, Protest ministr. vnitř. proti jednání okres. polit. správ); Z okrsků (Plzeňského, Kladenského a Pražského); Posudky.

Redakční sdělení: Upozorňujeme pp. spolupracovníky, že redakční závěrku bylo nutno stanoviti analogicky s vydáním listu na první pátek v měsíci. Zasláné příspěvky postupně podle vhodnosti uveřejníme, rovněž zprávy z jednot, na něž se pro množství materiálu, zbylého z předešlého čísla, v tomto nedostalo. Pro nedostatek místa byli jsme — ač neradi — nuceni v poslední chvíli vyřaditi pro tentokrát i pokračování Lžičarova článku „Hercův talent“ a také několik statí z rubr. „Pro ochotn. praxi“ (Biedermayer, Vlášenska, Inspicient), jež přineseme příště.

„Čes. Div.“ vychází druhý pátek každého měsíce mimo červenec a srpen. Roční předpl. 20 Kč, pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Redakce a administrace v Praze-II., Ostrovní (Smetanova) ul. 16 n., kde přítomen bývá odp. red. vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Dopisy pro redakci na jeho adr. Praha 152-VI., Neklanova 44 n. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá. Otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene.

Inserty pro tento časopis nadále přijímá insertní a novinářský závod A. L. Pavlika, Praha II., Vodičkova ul. 41 (palác České banky)-

*K plesovému období v prvotřídním provedení kimonopláššě,
šaty krajkové, hedvábné, sametové, crepe de chinové, korálové
koupíte u firmy*

Franta Omcirk,

Praha, Vodičkova ulice, palác „České banky“.

Dobrou kávu
uvaříte rychle
z kostky

S
A
M
A

Pařížský
pleťový krém

OPERA

doporučuje se každé dámě.

—
Krém tento je

IDEÁLNÍ TOALETNÍ
POMŮCKA.

Čistí póry a napíná pleť.
Kelímek Kč 15.— a 25.—.

Na skladě v drogerii

Fr. Vítek a spol.

Praha II., Vodičkova
čís. 33.

Prvotřídní francouzská kuchyně restaurantu

PALAIS PASSAGE

Souper po divadle. Koncert. Zvláštní oddělené místnosti.

Studené mísy pro domácí hosty.

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, dne 11. února 1921.

Číslo 2.

AD. WENIG:

Z dějin stavovského divadla a českých her v něm.

(Pokračování.)

Hry v novém divadle zahájila herecká společnost, jejímž principálem byl Karel Wahr, před tím divadelní ředitel v Prešpurku, nyní Bratislavě; v Praze prožil skorem dvacet let se střídavým štěstím. Tehda v repertoaru německých činoherních divadel dokonával se boj mezi komedií extemporační (v níž hlavní slovo vedly improvizované hrubé vtipy „hanswurst“, divadelní postavy příbuzné italskému „harlekýnu“ a našemu loutkovému „kašpárkovi“) a řádnými divadelními hrami.

Wahr postavil se ve své divadelní činnosti rozhodně proti komedii extemporační a pěstoval se zálibou a zdarem repertoar literární. Wahrova společnost hrála už dříve v Kotcích, podporována hr. Nosticem, a dostala se tak do nového divadla. Při slavnostním otevření nemalé pozornosti těšily se divadelní dekorace, jež namaloval Josef Platzer, syn známého sochaře Ignáce Platzera; ten stal se divadelním malířem nové scény.

Repertoar Wahrovy společnosti vykazoval v první saisoně vedle módních kusů hry Lessingovy (vzpomenutá již „Emilia Galotti“, „Mina z Barnhelmu“, „Philotas“, „Miss Sarah Sampson“) a Shakespearovy („Richard III.“, „Hamlet“, „Kučec benátský“). Tou dobou hrála v Thunovském divadle malostranské společnosti Bondiniho, patrně lepší než Wahrova, a císař Josef II., tehdejší v Praze na manévrech (u Hloubětína) meškající, vyzna-

menával malostranskou scénu okázale proti scéně nostické, ač byl osobním přítelem Nosticovým. Na domluvu císařovu propustil hrabě na začátku postu r. 1784 Wahrova společnost a získal Bondiniho s operní a činoherní společností ku hrám v jazyce německém, vlašském a francouzském. Signor Bondini měl ovšem tou dobou závazky mnohostranné; jeho činohra hrála v Praze ještě v Thunovském divadle, vedle toho však na jistou dobu i v Lipsku, rovněž opera účinkovala v zimě v Praze, v létě v Lipsku. Aby dostal lépe svým závazkům, angažoval Bondini pro Nosticovské divadlo činoherní společnost Frant. Bully, rodilého Pražana, od září 1784. Bulla zklamal a vytrval jen tři měsíce, a Bondini reorganizoval jeho společnost. Za této éry došlo k prvním českým představením v Nosticově divadle. 20. ledna 1785 poprvé provozován „Odběhlec z lásky synovské“, tříaktová veselohra od B. Stephanie v překladu Karla Bully, bratra Františkova. V dubnu t. r. následoval „Žebravý student“, dvouaktová veselohra se zpěvy od Waidmanna v překladu Václava Tháma, v květnu „Štěpán Fadinger“ aneb „Selská vojna“, pětiaktová tragédie od Weidmanna, „Vděčný syn“, jednoaktová veselohra od Engla, rovněž v Thámově překladu.

Hry tyto v českém jazyce umožněny byly tím, že mezi Bullovou společností byla řada rodilých Čechů (Höpfler, Antong, Zappe), z nichž Höpfler byl zároveň členem jakési ředitelské rady a měl podle všeho větší zásluhy o české hry, než sám Bulla. Honorace Nosticova divadla nepřála českým hrám nikterak. Přes to pokračováno v nich ještě

v zimní saisoně 1785-6. Tak dostala se na prkna Nosticova divadla (jež jmenováno bylo na-
pořád Národním divadlem) historická hra pěti-
aktová: „Břetislav a Jitka“ od Václava Tháma,
jejíž premiéra byla 10. ledna 1786; reprisou
této hry 26. ledna téhož r ukončena pro tu
dobu česká představení v Národním divadle.

Rada herců, obdrževších ještě té zimy vý-
pověď ze svazku Národního divadla, obdržela
koncessi pro Nové město pražské, kde vystavěli
si pomocí některých vlastenců na dolejší
„Koňském trhu“ (pozd. Václavském náměstí)
t. zv. „Boudu“, jejíž název zněl „Vlastenské
divadlo“, kde hráno česky a kde oba bratři
Thámové, Šedivý, Štván, Majober, Tandler pů-
sobili nejen jako autoři dramatictí, ale i jako
herci — ochotníci. V Boudě hrálo se česky
i německy.

R. 1791 počal Mihule, ředitel divadla
v bývalém klášteře u Hybernů (nynější hlavní
celnice), hrati se svým personálem v Národ-
ním divadle (německy i česky), když odtamtud
Quardasonimu odešla činoherní společnost.
Českým hrám, jež se započaly od dubna 1792,
vykázána byla nedělní odpoledne. V českém
repertoaru té saisony nápadný je počet her
vlasteneckých; jsou to zejména V. Tháma:
„Čech a Lech“, „Vlasta a Šárka“, „Břetislav
a Jitka“, „Švédská vojna v Čechách“, „Albrecht
z Valdštejna“, Šedivého: „Kníže Bruncvík“,
„Král Václav a Zuzana“, Štvánovy: „Drah-
míra“, „Oldřich a Božena“, Jiří z Poděbrad“,
Tandlerovy: „Libuše, kněžna česká“, „Vůdce
Táboritů (Žižka)“ a j. v. Mihule, jehož po nějaké
době opustilo štěstí, odešel z Národ. divadla
a z Prahy vůbec v květnu 1793. České hry zů-
staly v divadle Národním nadále v podruží,
„české“ šlechtě byly trnem v oku.

R. 1794 zemřel zbudovatel Národního
divadla, hr. F. A. Nostic; jeho syn Bedřich
prodal za pět let potom divadlo českým
stavům, vedoucím správu zemskou. Aby
zemské finance nebyly zatíženy, bylo ustano-
veno, aby 6 velkých loží bylo přenecháno
v neomezený majetek s právem volného uží-
vání těm šlechticům, kteří by za to patřičný
peníz složili. Tak shromážděno šestkrát 10.000
zlatých, jež byly skutečnou kupní cenou za
divadlo. Rodina Nosticova ponechala si sedmou
loží.

(Dokončení.)

V. KR. BLAHNIK:

O režii.

II.

V první úvaze dovozoval jsem, že režisér
není než prvním mezi sobě rovnými v souboru
divadelním. Mluvím-li stále o případu nejpříz-
nivějším a nejsprávnějším, že totiž režisér je-

nom režiruje a nehraje také, alespoň ne hlavní
rolí — mluvím tím o nutnosti vypěstování vlast-
ního a samostatného umění režijního, které by
kvetlo vedle umění hereckého jako plnoprávná
složka celkového souboru umění a schopností,
z nichž sestává umění divadelní. Režisér nemusí
tedy být hercem, nemusí být literátem, ač mu
ani jedna ani druhá znalost a schopnost nemůže
být na závadu, musí ale v první řadě být do-
brým režisérem.

Jak bylo již řečeno, nestačí k režii ovlá-
dání jevištních triků a rozhled po jevišti i zá-
kulisí, k dobré režii jest potřebí řady vědo-
mostí teoretických i praktických. Jest však také
třeba, aby režie divadelní, speciálně pak režie
představení ochotnických byla omezena jen na
toto režijní umění a byla zbavena všech dalších
povinností, jež ochotnické divadlo nejednou re-
žisérovi ukládá. Režisér ochotnický je ve většině
případů zaměstnáván tolika podružnými pracemi
administrativními a technickými, že se mu nelze
mnohdy ani diviti, nemůže-li proniknouti ve
vlastní podstatu své působnosti a svého po-
slání. Režisér ochotnický jest pravidelně drama-
turgem, jest však také impresariem, technickým
dělníkem, nejednou i maskérem a garderobierem
svého představení. K ideálu režiséřské působ-
nosti u ochotníků, či spíše k podmínkám, aby
úroveň režijní práce mohla u nás se zvednouti,
dojdeme v první řadě tím, že budeme vyžado-
vat i pěstovati děbu práce v ochotnických je-
dnotách dle různých materiálů práce divadelní. Vím
dobře, že není možno žádati u všech jednot,
aby pro veškeré druhy vlastní výtvarné práce
divadelní, jak byly výše vypočteny, byli zvláštní
funkcionáři. Jest však možno alespoň toho do-
cílit, aby hlavní starosti o zevní úspěch před-
stavení mohl režisér přenést na činitele jiné.

V první řadě mluvíme o dramaturgově. Jest
málo těch jednot, které instituci dramaturga za-
vedly. Souvisí to také s ne zcela ujasněným
dosud systémem, jakým se repertoary našich
jednot pořizují. Režisér nemá přímo vybírat
kus, který se mu hodí, nemá rozhodovati o tom,
co bude hrati. Režisér má dle schopností svého
ansamblu hereckého, dle zevních možností svého
jeviště a jeho zařízení rozhodovati o těch ku-
sech, jež jiná osoba nebo instance pro provo-
zování v tom neb onom místě uzná za vhodné.
K výběru repertoaru nesmí se přistupovati s na-
hodilou jen znalostí několika málo kusů, nebo
na prosté doporučení jiného důvěryhodného o-
chotníka, nýbrž po přečtení mnoha her a po
ocenění jejich významu všeobecného i lokálně
relativního. Tu naskytá se veliké pole působ-
nosti okrskovým radám, které by mohly, ba
měly, zříditi instituci okrskových dramaturgů.
Takový dramaturg, který by byl zároveň kni-
hovníkem okrskové knihovny, četl by — po-
kud možno — mnoho novinek i starších kusů,
vybíral by z nich takové, jež se hodí dle jeho
znalostí divadelních poměrů a výše divadelního
vzdělání obecnstva pro jednoty jeho okrsku.
Z těchto her pak vybíraly by si jednoty svůj re-
pertoar. V případě, že by jednoty hodlaly hrát
některou hru mimo hry, dramaturgem doporu-
čené, musila by úmysl svůj předem dramatur-
gově oznámiti a vyčkati jeho posudku po stránce
literární, lidovýchovné, nebo vůbec po stránce
vhodnosti uvedení hry takové na scénu ochot-
nickou. To jest jeden z budoucích ideálů naší
ochotnické organizace, k němuž se dříve neb

později dojít musí. Nechtějme však mít vše najednou a pokračujeme v dobrém vývoji, byť by se vývoj ten zdál někomu pomalý, nebo ne dosti znalehý. Zatím spokojme se s tím, že okrskové rady postupně budou si zjednávat vědomost o repertoaru svých jednot a že budou alespoň korigovati nehoráznosti, jež by se tu neb onde objevily, a že projektované hry málo cenné nebo dokonce odsouzenihodné zamezí a nahradí hrami stejně zábavnými, ale vykazujícími určitou cenu literární i morální.

Režisérova práce nastává teprve tehdy, když jest již určeno, který kus má být hrán. Právě tak musí být režisér náš osvobozen od starostí o zevní uspořádání divadelního představení. Se svým herci dohodne se během představení režisér o výrazných maskách, o účelném a charakteristickém způsobu obléčení — pokud to vůbec u ochotnických jednot, kde bývá garderoba pravidelně vypůjčena, jde — stanoví. Také, jak má být rekvisitami, úpravou scény, nábytkem a pod. charakterisováno prostředí, v němž se hraje, a nyní musí být podmínkou sine qua non, že musí nastoupiti jiný funkcionář spolkový, který to vše obstará, který také dohlíží na jevišti a hlavně za jevištěm, jak se s rekvisičním fundem zachází a pod. Nestačí stále a stále upozorňovati, že každá práce, vykonaná poctivě a svědomitě ve prospěch představení spolkového, jest pro výsledek naší činnosti stejně cenná. Proto není nutno, aby se o představení a jeho úspěch интересовali jenom ti, kdož hrají, nýbrž je nutno, aby všichni členové spolku rozdělili si úlohy a přiložili ruku k dílu a přispívali ku prospěchu představení takovou péčí, která snad není patrna na první pohled každému z obecnstva, jest však velmi významná. Bude-li režisér vždycky cítiti, že s jeho myšlenkami souhlasí řada členů, že řada členů spolkových se snaží všemožným způsobem přispěti k ideálu, který si režisér o režirovaném kuse učinil, pak půjde celá práce daleko hlouběji a budeme moci žádati od svých režisérů, aby byli nekompromisní, pevní a aby postupovali stále výše...

Režisér musí si být vědom vůdčí a význačné úlohy, která jest mu přidělena. Úlohu tu může provést jenom tenkrát, panuje-li v jeho sboru skutečná umělecká kázeň. To není kázeň většiny herců z povolení, kterou mohli bychom nazvat kázní administrativní, protože udržována jest hrozbou pokut nebo srážek z gáže. Naše umělecká kázeň musí na jedné straně přystiti z nadšení pro společný náš úkol, z vědomosti povinností, které smíme na sebe vstupem do spolku vzati a konečně z víry v režiséra, že nás vede cestou správnou. Kázeň ansamblu ochotnického nedá se udržeti upřílišněnou přísností, křikem, hubováním, hrozbami resignací a pod., nýbrž v první řadě tím, že herec rád a ochotně podřídí se zkušenostem, jimiž má režisér svého herce předstihovati. Umění režiséřské basiruje nemálo na tom, že režisér dovede si získati větší odstup od díla literárního i od divadelní jeho produkce, že z této větší vzdálenosti pozoruje celek více než detaily, a že každý detail oceňuje zase ne pro jeho momentní význam, nýbrž pro jeho vliv na celkové uspořádání charakteru příslušné role, příslušné situace a konečně celého kusu. Pro to musí mít režisér podstatně širší rozhled životní a světový, musí se pro každý kus pečlivě připravovati četbou, in-

formacemi, poučováním o zvláštnostech prostředí, z něhož kus jest vzat, musí řádně oceňovati způsob, jakým má být kus hrán i divadelní chápavost průměrného svého diváka, aby docílil patřičného výsledku. Tento cit pro usměrnění všeho, co se na jevišti děje, nemůže mít nikdy herec, který vše posuzuje z vlastního individuálního stanoviska, který se na celý kus dívá úzkou šterbinou své vlastní role, eventuelně i svého osobního úspěchu. Herec měl by sám také vždy studovati prostředí, z kterého hra jest vzata. Režisér však musí to činiti bezpodmínečně. Nejlepším vodítkem jest nám literatura. Hrajeme-li kus historický, není lepší pomůcky, než přečísti si nějaký román nebo povídku, neb studii historickou neb kulturně-historickou z té doby od Jiráska, Wintra, Dumasa, Huga a pod., hrajeme-li kus ze života a prostředí dělnického, přečteme si nějaký sociální román, hrajeme-li kus z prostředí vyšších stavů, panovnických rodů a pod., snažíme se literaturou osvěžiti si pojem, jak to asi vypadá v zařízení, vzájemném společenském chování a životě těch kruhů, jež neznáme z vlastní zkušenosti, nýbrž jen z doslechu. Jenom tím způsobem můžeme tvořiti reálné a dobře. Každá věc, použitá na jevišti, a každé — řekl bych — význačné gesto má mít své logické odůvodnění. Do jakých podrobností lze tu jíti, ukázal nám jednou Bozděch. Když se studoval „Baron Götz“, prosil Bozděch režiséra Kolára, aby hrdina přišel při určité scéně na jeviště a vytáhl z kapsy biblí v malém kapesním vydání. Kolár Bozděcha odmítl s výsměchem, že tehdy ani malé kapesní vydání bible nebylo, a dával herci do ruky dosti objemnou knihu. Bozděch však trval na svém a jmenoval dokonce tiskárnu, ve které tehdy vyšlo malé kapesní vydání písma svatého, které pravděpodobně zbožní bojovníci brali s sebou do pole. Jest přirozeno, že nemohou všichni režiséři studovati kulturní detaily, ať historické neb současně různých prostředí, mohou se však informovati o prostředí svého kusu do té míry, že nedojde k nehoráznostem, že nezvoní na př. Valdštýn na sluhu elektrickým zvonek, jako se stalo před dvěma léty při jednom ochotnickém představení v Praze. Pak také neuvidíme na ochotnických scénách vesnické děvečky s náramkovými hodinkami a těžkými zlatými náušnicemi, neuvidíme však také ochotnické lvy salonů a dvorů panovnických, nemožně ustrojené a nemožné se chovající.

Režisér jest tedy povinen nejen studovati text hry, nýbrž vše, co k tomuto textu se pojí, specielně celé prostředí, v němž hra se koná, jest však hlavně povinen vniknouti do ducha celého kusu, hledati úmysl básníkův a všechnu práci hereckou i technickou zladiti k tomu, aby úmyslu básníkovu bylo dosaženo.

Divadelní profily.

HUBERT DOLEŽIL:

Vítězslav Novák.

Dne 5. prosince 1920 slavil své padesáté narozeniny skladatel, jenž svým dosavadním dílem životním značnou měrou náleží též divadlu. Vítězslav Novák, rektor státní hudební konservatoře v Praze a uznáný

vůdce dnešní české hudební moderny, pokud ji rozumíme určitou komposiční školu, jež vyšla ze síní konservatoře za působení Dvořákova, a Novákem se do nich nyní zase vrátila. K hudbě dramatické byl Novák váben již od mladších svých let, zůstával však dlouho při tvorbě děl spíše symfonických na dramatickém podkladě, jakými jsou jeho koncertní ouvertury k Mrštíkové „Maryši“ z roku 1898 a k Vrchlického tragedii „Godivě“, komponované již přímo k divadelním účelům při představení této hry o zahájení divadla vinnohradského r. 1907. K vlastní tvorbě operní dospěl Novák až po další řadě let, vytvořil však potom v letech 1915–18 hned dvě zpěvohry po sobě. První z nich je komická jednoaktovka na námět L. Stroupežnického „Zvíkovský rarášek“, druhá je operou vážnou, spíše pathetického obsahu vlasteneckého, jaký vyvolala tu k uměleckému promítnutí doba národní úzkosti za světové války, ač její libreto, zpracované Ot. Fischerem, vychází bezprostředně z klasické veselohry Jar. Vrchlického „Noc na Karlštejně“, kterýžto název však v opěře změněn byl na symboličtější znění „Karlštejn“. Obě opery byly u příležitosti autorova jubilea dramaturgem Ot. Ostrčillem znovu uvedeny na repertoár Národního divadla. Svě doby obíral se mistr také jinými látkami k zpracování opernímu, tak zvláště hodně se proslychalo o jeho úmyslu, komponovati jako operu lidové podání o Janošikovi. Než skladatel, obezřetně vše uvažující a vždy spíše skeptický, záhy zase motiv tento opustil. Dnes není ani zasvěcencům z jeho okruhu ničeho známo, že by mistr pomýšlel na nějaké další dílo dramatické, sotva však pole toho zcela zanechá, neboť jej k novému činu i v tomto odvětví pověde přirozený umělecký tlak a touha vysloviti se i zde cele i osobitě a dobytí pevné posice. Do dalšího desetiletí vyzrálé a vrcholící tvůrčí práce přeje vynikajícímu umělci, ale tím zároveň i sobě všechen vzdělaný český svět co nejlepších podmínek a nejdokonalejšího zdatu.

~ Jakub Rydvan: **Marie Hübnerová.**

(K 25 l. uměl. její činnosti na Nár. div. v Praze.)

Dovršené čtvrtstoletí práce a námah pro tentýž podnik skýtá každému nejmenšímu spolupracovníku, nadtož umělkyni významu M. Hübnerové, právě podívati se na okamžik nazpět do minulosti a se zadostiučiněním přehlédnouti dílo, jež za tu dobu vykonáno. Není jím ani němý kolos monumentální výstavby, hlásající přes to věkům genialitu tvůrčovu, ani vynález epochální důležitosti, nebo kni-

ha myšlenkově nesmrtelná. A přece její hectví, přes všecken trpký úděl neodvratného zapomenutí ve chvíli, kdy vykonaný umělec sešel s místa osvětlených ramp, není nijak méněcenné, ježto vdechuje život bytostem, pomyslně nejdokonalejším — lidem. Od mladých divčích zjevů, jichž řadu na první české scéně zahájila právě před 25 léty (29. prosince 1895) bystře charakterisovanou Barušskou v Stroupežnického „Zkažené krvi“ a vyplnila — vedle nejrůznějších těch komorných, modistek, kuchařek, životem a rozmarem, překypujících, jak je přinášel tehdejší běžný repertoar — postavičkami, které hned od počátku byly poněkud vzdáleny genu naívek, pro něž původně k Národ. div. angažována, a projevovaly zejména opět výraznou snahu charakterisační (Žanka v Šimáčkové „Jiném vzduchu“, Mici Schlagerová v Schnitzlerově „Milkování“ a j.), přešla průběhem let k ženám z lidu, v nichž této vloze poskytnuto již nejširší pole působnosti i úspěchů. Namátkou jmenuji její Strouhalku v Šimáčkové „Světě malých lidí“, „Vojnarku“, Dubskou v Stroupežnického „Našich furiantech“, Hanku v Hauptmannově „Formanu Henčlovi“, Malaňu v Krylovově „Divošce“, Veroniku v Tylově „Pražském flamendru“, Kláskovou v Jiráskově „Lucerně“, obzvláště však Akulinu v Tolstého „Vládě tmy“ a z novějších ostře typisovanou Fanku v Čapkově „Loupežníku“. Než i vyšší společnost zobrazovala se neméně mnohostranně v jejím umění: nemorální Dulské (Zapolské „Morálka paní Dulské“) anebo Warenové (Shaw „Živnost paní Warenové“) vhodně kontrastuje líbezná prostoduchost paní z Trevillacu ve Flers-Caillavetově „Rozkošné příhodě“, či bodrá resolutnost baronky Linghoffové ve Skochově „Naší babičce“. Až nová doba dala jí úlohy největšího myšlenkového vzepětí jako byly historické postavy Drahomíry v Langrově „Sv. Václavu“, Ludmily ve Vrchlického „Drahomíře“ i role světového repertoáru: Ella Renheimová v „Gabr. Borkmannu“, paní Alvingová v „Strašidlech“ a j. Všecky vývojové fáse umění Marie Hübnerové vyznačuje jako nejpodstatnější a společná složka ryzí pravdivost a přirozenost, jejíž původ hledá většina kritiků v instinktu, jenž neomylně vede k správnému vystižení charakteru. Pročteme-li však poznovu vzácně upřímnou uměleckou její zprávu v div. anketě I. ročn. našeho listu, seznáme, že svědčí právě o bohatém nadání okolnost vytváření postav v kruté sebetřýzni a mukách pochyb, mající zdání bezstarostné neuvědomělosti.

Národní divadlo v Praze:

Opera. Po delší přestávce vypravilo opět 2. pros. m. r. Národní divadlo jednoakt. hudební veselohru V. Nováka „Zvíkovský rarášek“, první operu tohoto vynikajícího českého hudebního skladatele a paedagoga (z r. 1915), jejíž provedení za řízení dramaturga O. Ostrčila souborem z dřívějšíka již chvalně osvědčeným, působilo silným dojmem. Novákova hudba vystihuje obdivuhodně pestrý děj Stroupežnického veselohry. Dialogy vedeny jsou živou lehkostí, humor děje provází hudba plnou rozmarností a jeho zápletky vážností, místy i strojenou hrozivostí. Charakteristické postavy jednajících osob, jejich různá povaha a jednání jsou vděčným polem skladatelovy vynalézavosti, a každá situace, z povahy jednajících osob vyplývající, jest hudebně neobyčejně zdařile vystižena. Archaismus hudby zračí se v osobě páně Mikulášově a Markétiny a přímo hýří originalitou nápadů. Celek dominuje ve zdravém humoru a působí se strhující účinností. — Druhá opera mistrova „Karlsštejn“ (z r. 1916), jejíž text dle známé Vrchlického veselohry napsal Otakar Fischer, uvedena znovu na scénu 4. pros. m. r. Dramatický podklad díla, jehož výrazným rámcem jest hudebně důmyslně zpracovaný pozdrav či spíše výstraha „dále od hradu dále...“, ozývající se přichozímu vstříc, jest již vyslovenější, rozmar, jenž také zde markantně vystupuje, v určitých scénách ustupuje lidské vášni a touze, žárlivosti (cisařovna Alžběta), slídivosti (vévoda Lombardský), projevům lásky mladého Peška s Alenou; v neposlední pak řadě Karlově lásce k vlasti a jeho péči o ni. Zápletky z lidských povah, zde vznikající, poskytují vděčnou látku k příznačným motivům, jež naplňují dílo hýřivostí přílehavých projevů a bohatstvím invenční síly skladatelovy. Jeho impressionism rozvinuje zde mohutnost neucházející síly, hýřivé náměty hudební, jež zvláště mistrně jsou kombinovány dotekem chorálů „Svatý Václave“ a „Hospodine, pomiluj ny“, působí náladou nezapomenutelné povznešenosti. Opera vypravena byla jako slavnostní představení v předvečer 50. narozenin mistrových za řízení kapelníka V. Maixnera, jenž nastudoval dílo s plným pochopením pokynů skladatelových a uvědoměním původního podání svého zesnulého chefa, ve výstižném scénickém rámci řed. G. Schmoránze a ve vzorném provedení předními členy naší první operní scény. Průběh představení plně odpovídal slavnostnímu námětu večera, jistě jednoho z nejkrásnějších na Národním divadle. — 25. pros. představil se ve stěžejní úloze Kovařovicových „Psohlavců“ p. Vl. Wuršer, jenž uplatňuje se v souboru Národního divadla stále více svěžestí svého vyspělého hlasového orgánu a zdařilým pojetím úloh, jemu svěřených. Oproti Kozinovi p. Schützově, nezdolné a nepodajné to tvrdé chodské postavě, jež s hrdoostí odráží nápor panovačného Lamingera, jedí se nám jeho Jan spíše jako mladý idealista, jenž s pevnou vírou v platnost práv, jež zanechala minulost jeho lidu, hledí s důvěrou vstříc nejbližší budoucnosti, která ohrožuje chodskou svobodu. Jeho odpovědi i námítky oproti vyzývavému Lamingerovi nejsou vedeny méně duchem záští proti mocnému nepříteli, nežli plným

přesvědčením o nezdolnosti práva, které proti němu brání s plnou důvěrou, s kterou také předstupuje před apellační soud, kde rovněž spíše klidně a věcně než se zlobou v nitru hájí výsady, královskou přízni vždy znovu potvrzené. Teprve tehdy, když jeho důvěra jest potupným způsobem zklamána, vzplane proti nespravedlnosti světa a hrdě odchází na smrt s pevnou, do poslední chvíle zachovanou vírou aspoň ve spravedlnost boží. Sytý hlas p. Wuršrův vyhověl úplně obtížnosti úlohy, a byly to hlavně scény intimní (před vlastním statkem, při loučení se před cestou do Prahy pod dojmem neblahého snu, zvláště však v scéně žalární), v nichž dominoval lyrickým zabarveným orgánem a zaujal vroucností přednesu. Novákův Laminger jest jednou z nejvýznačnějších postav, jež vytvořil tento mohutným kovovým orgánem nadaný a seriosní pěvec již v celé řadě vždy originálně podaných úloh na naší první operní scéně. Půvabnou a statečnou byla Hančí sl. Letniánské, nezdolné a tvrdé chodské postavy výstižně podali p. Rejholcová a p. Zítek; rovněž ostatní soubor s p. Pollertem v čele přičinil se záslužně o zdar hry, jež přijata byla vyprodaným domem s vřelým uznáním.

Dr. Sl.

Národní divadlo v Brně:

Opera pod úspěšným vedením kapelníka Neumanna byla ve svém vývoji brzděna tím, že fundus městského divadla neměl ani dívka pro slovenské, nadtož pro české opery. Bylo tedy nutno každou Smetanovu, každou Dvořákovu operu vybavovati od začátku, a tak se stává, že vlastně každá známá naše opera je na městské scéně premierou. Po překonání prvních obtíží, jež nejcitelněji loni odnesl „Dalibor“, dostává se nyní každé operě pečlivého provedení. Je pochopitelné, že za těchto okolností novinek v pravém slova smyslu není. Loni to byla Neumannova „Ekvínokce“, letos „Fidelio“, provedený vedle Bethovenovy první a deváté symfonie na památku 150. narozenin velkého skladatele. K úplnosti dlužno zaznamenati režijní pokusy inž. Pujmanna, který je veden snahou stylisovaně dílo, jakým opera je, zestylosovati důsledně do nejmenších podrobností. Působí to někdy zřejmě násilně, jak se ukázalo při „Tajemství“, kdy i pěvcům byly vyměřeny pohyby až do malíčností, jindy to zvyšuje dojem, jak ukázal „Jakobín“. Nejsem proti novotám, ale dočkávám ihned, že provádění myšlenky Pujmanovy je teprve v začátcích. Antonín Pavlíček.

Slovenské divadlo v Bratislavě:

Divadlo toto prodělává těžkou krizi jak finanční, tak uměleckou — dle „Bratislavského Denníku“ z 19. listop. vykazuje za necelé 2 měsíce 1½ mil. Kč deficitu — neboť jak repertoire, tak provedení nevyhovuje požadavkům slovenského lidu. Nevkusné jest, že na budově lze čísti 3 nápisy „Městské divadlo“, „Stadttheater“ a „Városi Színház“, uvádějící personál mluví jen maďarsky, návštěva slovenská jest nepatrná, neboť repertoire jest dosud pro dnešního Slováka nepřístupný. Ředitelství jeřábkovo neuvědomilo si ještě, že jeho poslání jest jiné, než kdysi „Vý-

chodočeské společnosti“ a že nejde jen o „zá-
bavu“ bratislavských Němců a Maďarů, nýbrž
o získání Slováků pro divadlo. Netřeba tedy hrát
Przybyszewského („Pro štěstí“), Rol-
landa („Montespanová“), Hennequi-
ma („Manžel šibal“), Fleurse a Cailla-
veta („Rozkošná příhoda“) a, chcete-li se
přiblížit slovenskému citění, chcete-li je zaujmouti,
musí k němu mluvit také slovensky a prostými
lidovými hrami. Proč není na repertoiru Tyl,
Jirásek, Klicpera i Kolár a proč, mohou-li čeští
ochotníci hrát slovensky, nehraje slovensky spo-
lečnost, jež chce reprezentovat „Národní slo-
venské divadlo“? Nebylo by třeba hrát slovensky
pravidelně, ale je nutno aspoň některé české hry
převést do slovenštiny. Původních slovenských
her jest málo, jest to: Razus „Hana“, dr. Šro-
bar „Z otroctva vekov“, a Gregor Ta-
jovský „Tma“ a „V službe“. Podobně
opera nemusí hrát Verdiho („Rigoletto“),
Halevyho („Židovku“), Pucciniho
(„Tosca“), Planqueta („Corneville'ské
zvonky“), nebo Delibesův balet „Cope-
lia“. Na ty jest ještě času dost. Doufám však,
že krise tato jest přechodná a že se podnikne
pro záchranu bratislavského divadla vše, co jeho
kulturní význam vyžaduje. L. S.

Městské divadlo v Plzni:

V oboru zpěvohry došlo po Kovařovico-
vých Psohlavcích“ na líbivou operu Ros-
siniho „Lazebník sevillský“, jež docílila
velkého úspěchu zvláště zásluhou kapelníka p.
Dědečka, i v Praze známého (býval dirigentem
Filharmonie). Bylo to, tuším, poslední dí-
lo, jež tento kapelník nastudoval před svým
odjezdem do Paříže. P. Dědečkovi podařilo se
v soulad uvést orchestr se zpěvem herců, z
nichž vynikli sl. Frýsková (Rozína) a p.
Rezníček (Figaro). Rovněž obvykle dobré vý-
kony podali pp. Wild a Brož (Bortolo a
Basilio). Z celkové souhry vypadal, zvláště he-
recky, p. Kotouč. Poslední zpěvoherní novinkou
byla Kienzlůva „Píseň hor“, jejíž děj
neobyčejně rušný a bohatý dramatickými mo-
menty čerpán jest z francouzské historie let
1792—3. Titul hry vzat jest z názvu písně švý-
carských vojáků, sloužících v pařížských kasár-
nách, jež podlehlí nostalgii a zpívají tuto oblí-
benou svou píseň, ač jim zpěv zakázán pod
ztrátou hrdla. Osnovatel přestoupení zákazu, po-
důstojník Primus má být trestán dle zákona
smrti. Ježto však ujal se před tím cti markýzy
Blanchefleury, ženy královského milce Massimella,
dává galantní Ludvík XVI. rozhodnouti této o
Švýcarově osudu. Blanchefleur dár mu milost a
zlákána krásou mladého Primusa, chce jej za-
pléstí ve svá milostná osidla v téže chvíli, kdy
bortí se již kolem společenské řády a oknem
do král. síně doléhají hlasy rozvášněného davu.
Primus, který jest sice okouzlen pívaby mark-
ýzčinými, odolá jejím svodům a pochopí, že
jeho místo jest mezi revolucionáři. Jest jmeno-
ván republikánským kapitánem a poněvadž me-
zi právě popravenými zastanci starého řádu je
i manžel Blanchefleurin, odchází do vězení, aby
ji, jež rovněž byla odsouzena k smrti, vysvo-
bodil a pojal za manželku. Leč markýza hrdě
odmítá, vědouc, že v novém životě nebylo by
pro ni původu, a odchází na smrt. Opera byla
nastudována velmi pečlivě p. Bartákem. Čelné
role byly šťastně obsazeny sl. Daenesovou,
(Blanchefleur), jež má obdivuhodné nadání při-

způsobení se všem postavám, a také roli mar-
kýzy sehrála se živým půvabem a vybraným vku-
sem, ač byla poněkud hlasově indisponována, a
p. Seidlem, jež roli odbojného Švýcara hrál
i zpíval s vervou a zřejmou chutí. Rovněž ved-
lejší role, jichž je ve hře značné množství, byly v
dobrých rukou. O úspěch večera zasloužila se
i režie p. Fišerova, jež pěkně vyřešila pro-
spekt na Paříž z kasáren St. Honoré (rušivě
působily jen až příliš markantní obláčky na pod-
večerním nebi bez polotónů), scénu v jídelně
zámku Massimelova, obsazeném luzou a zvláště
sklepní vězení v „Templu“. Pro úplnost tohoto
přehledného referátu nutno se zmíniti, že ani
zdejší div. se neobejde bohužel bez operet; vedle
Lecocqovy „Giroflé-Giroflá“ udržuje se
na zdejší scéně i z Prahy známá „Štambul-
ská růže“, plochá a otrepaná zároveň, jejíž
bezvýrazná vídeňská hudba úplně se vyrovná
banálnímu libretu. V operě nejbližší příští no-
vinkou jest nastudování Fibichovy „Šárky“, v
činohře připravuje se Shakespearův „Král
Lea“ s pohostinským vystoupením řed.
Budila. Václav Hodr.

Národní divadlo v Č. Budějovicích:

Činohra: Roku loňského, kdy divadlo poprvé
bylo stálým, byla činohra vedena umělecky silně
citícím K. Dostálem a přinesla mnohé hry
v takové výpravě a takovém provedení, jaké ne-
bývá obvyklé na venkovských divadlech. Tu třeba
jmenovati zejména Vrchlického „Soud
lásky“, Rostandovy „Romantiky“, Štěpánková
Čecha a Němce“, Macchiaveliho „Mandragolu“ a Schille-
rovu „Okлады a lásku“. Nevychovanost
části místního obecnstva a nevypěstěný jeho
vкус, který byl v letech minulých hlavně pod
vlivem některých kočujících divadel z toho vel-
kého počtu společností, jež město navštěvovaly,
byly příčinou toho, že počet večerů činoherních
proti původnímu plánu Dostálovu bylo nutno
zmenšiti a na místo činohry nastoupila operetta,
aby finanční stav divadla byl zachován v rovno-
váze. Koncem sezony byl K. Dostal propuštěn
a na jeho místo nastoupil obratný R. Kautský.
V sezoně letošní bylo operetě ponecháno pole
ještě širší, jen za tím účelem, aby divadlo se
udrželo. Také počet členů činohry byl letos
zmenšen. Odešla nadaná J. Šubrťová, velmi
slibný V. Vydra, K. Paul, M. Janská,
takže dnes činohra je i po této stránce proti
operě ve značné nevýhodě, na škodu všem těm,
kteří v činohře především hledají divadelní krás-
no. Nemyslím, že tento stav i za tísnivé situace
finanční je divadlu zdravý a dlouho udržitelný.
Bylo by si přáti, aby počet dobrých činohr
aspoň poněkud se zvětšil, i když nutné zlo, o-
pereta ještě dlouho bude musít zůstat na re-
pertoiru. Z letošních členů činohry heroína S.
Valdenová měla loni příležitost ukázati své vy-
nikající kvality zejména v „Cyranu de Ber-
geracu“ (Roxana), v „Lucerně“ (Klášková),
v „Madame Sans Gêne“ (titul. role) a
jako Lady Milfordová v „Okladech a lásce“.
Následkem zmenšení produkce činoherní je Val-
denová letos na škodu divadla i obecnstva za-
městnávána měrou velmi nepatrnou. J. Cele-
dová přináší svým rolím půvab bezprostřednosti
a milý, teplý přednes (mladá choť v „Mandra-
gole“, Mimi v „Loupežníku“, milénka v „Ro-
manticích“). J. Messani výborně se uplatnila
letos v „Jiném vzduchu“ (žena malířova) a v

„Hadrianovi z Římsu“ (sestra hradního pána). Vedle těchto působí M. Hurťová, V. Kleinová, A. Rođenová, M. Stříbrná. Z mužských členů činohry uvádím prvního režiséra J. Hurty, velmi sympatického herce pro typické postavy z lidu (továrník v „Čokoládové princezně“, měšťan v „Mandragole“, Verrat ve „Vlčích“, malíř v „Jiném vzduchu“). Nadaný J. Skála (charakt. epizody) podal výkony, jež jsou vysoko nad obvyklým průměrem; jsou to zejména úloha žida („Čech a Němec“), tajemníka (Úklady a láska) a Quesnel („Vlci“). Nelze tu zapomenouti noblesního a obratného V. Kotalíka, jehož propracované a ucelené výkony docházejí v obecenství vždy vřelého přijetí, (titul role „Loupežníka“, milenec v „Romantících“, D'Oyron ve „Vlčích“), svědomitého režiséra K. Rodena (Teulier ve „Vlčích“, herec v „Jiném vzduchu“) a F. Laška (špeh ve „Vlčích“, profesor v „Loupežníku“). Hry, provedené v letošní sezoně, jsou: Kubík „Hoši z první legie“, Stolba „Na letním bytě“, Fulda „Která je ta pravá“, Šimáček „Jiný vzduch“, Paylleron „Myška“, Capek „Loupežník“, Klicpera „Hadrian z Římsu“, Mašek „Kašpárkova maminka“, Rolland „Vlci“, Arnold-Bach „Bytová nouze“, Brandon „Charleyova teta“. Režie je pečlivá a hledí, aby rámec hry byl co nejvкусnější za jednoduchých prostředků. Představení „Loupežníka“, „Vlků“ a „Hadriana z Římsu“ to znova potvrzují. Úkol jihočeského divadla je velmi závažný, závažnější, než kde jinde, neboť i dnes má divadlo pro město i okolí význam národní. I je třeba přáti jeho práci všeho zdaru.

Otto Seydl.

Zpěvohra: Stálé divadlo budějovické prodělává první těžké zkoušky svého vývoje v hmotném nedostatku a v malé nedostatečné budově, která i při vyprodaném sále těžko kryje velikou denní režii, již celý aparát dnes vyžaduje. Aby ušálo svou existenci, jest hnáno pod uměleckou úroveň repertoaru, poněvadž v první řadě musí „plnit domy“. Závažné slovo má tu tedy opereta, která neblahým vlivem předchozích sezon kočujících ředitelů-obchodníků, hluboko se vkořenila v širší vrstvy, a potvrzuje delší dobu, než se podaří ji omeziti a později od ní se oprostiti. To musí býti první snahou našeho divadla, má-li plniti své kulturní poslání. Nynější stav jest tedy kompromisem, aby se obecenstvo k stálému divadlu připoutalo. Red. Rud. Kautský pochopil poměry a dle nich zařídil repertoir. Vyhověl širším vrstvám operetou, ale současně s činohrou i v operě s chefem J. Charvátem účinně vyvažuje ji výběrem cenných děl uměleckých, jichž — jak pevně doufám — bude stále přibývat a bude jimi opereta zatlačována. Našemu obecenství stává se divadlo dnes již nutností, jak svědčí stále stoupající zájem a skvělá návštěva. Z operního repertoaru letošní sezony zasluhují zmínky dobrá představení Smetanových oper „Prodaná nevěsta“, „Hubička“ a „Dalibor“. Zvláště záslužným bylo provedení Fibichovy „Šárky“, jež dosáhla plného úspěchu a stala se právem v letošním jubilejním roku Fibichově operou, dávanou při oslavných příležitostech (28. říjen, Komenského oslava, 60. výročí narozenin Kramářových). Dvořák bohužel dosud zastoupen nebyl, v čemž ovšem nenese vina správa divadla, nýbrž v pravdě nekřesťanské finanční požadavky dědiců Dvořákových, jimž nemůže naše divadlo vůbec vyhověti. Z novější české operní produkce

byl dosud proveden (loni) pouze Weisův „Polský žid“, který nedosáhl úspěchu a pak Kovařovicovi „Psohlavci“. Budě nutno i na tomto poli — pokud síly stačí — obohatiti repertoir (v první řadě byla by to Foerstrova „Eva“). Z cizích oper slyšeli jsme zde Aubérova „Fra Diavola“, Bizetovu „Carmen“, Verdiho „Traviatu“, a „Rigoletto“, Leoncavalovy „Komedianty“, Pucciniho „Madame Butterfly“, Humperdinckovu „Perníkovou chaloupku“, Kienzlova „Evangelistu“ a D'Albertovu „Nížinu“. Mnohé z nich jsou jistě nad síly zejména málo početného orchestru (24 členů), ale na každém představení — zvláště premiéře — jest zřejma pila a snaha splniti vše, co v daných poměrech splniti možno. Zásahu o to má především chef opery J. Charvát, který jest rutinovaným dirigentem zdravého hudebního temperamentu, typu improvisátora, jehož výkony jsou odvislé více od inspirace a nálady, než od promyšleného vyplování. V hrubých rysech podává vždy dobře, s náležitým odstíněním kontrastů a často s účinným vyvrcholením, takže mnohé premiéry byly vysoko nad průměrem venkovských divadel. Jako operetní kapelník působí tu Alex Král, který však i v operních představeních („Traviata“, „Komedianty“) projevil vážné snahy a dokázal, že i operu technicky i hudebně s úspěchem zvládne. Ze solistů vyniká pí R. Charvátová (Barča, Madame Butterfly), sl. B. Dostálová (Šárka, Gilda v „Rigolettu“, Nedda v „Komediantech“), p. L. Geitler (Evangelista, Canio, Fra Diavolo), p. G. Svojsík (Rigoletto, Přemysl v „Šárce“, Tonio) a p. J. Patočka (Kecal, Paloucký, žalárník v „Daliboru“). Z mladších jest to svěžím hlasem nadaný tenorista A. Pelc, barytonista J. Špilling a basista J. Célérin. Operní režie jest v rukou chefa činohry p. J. Hurty a L. Geitlera. Vede se s dobrým vkusem dle ustálených tradic. Z celkové bilance jest tedy zřejmo, že zřízení stálého divadla jsme nepopíratelně získali. Vzpomeneme-li na repertoir a v pravdě ostudná představení dřívějších sezon, ujasní se nám ten nebetýný rozdíl rázem. Pracuje se, a vládne tu zcela jiný, vážnější duch. Tedy jistě krok vpřed! Půjde-li vše dále svrchu naznačeným vývojem, můžeme na výsledky práce našeho divadla hleděti s opravdovými nadějemi. Ot. Jeremiáš.

Východočeské divadlo v Hradci Králové:

Ještě před zahájením hlavního období divadelního, jež bude v lednu, zajela k nám na krátko činohra nového souboru Drašnarova, jenž ujal se dědictví po společnosti Jerábkové, která zase stala se základem ensemblu příštího slovenského národního divadla. Repertoir byl většinou francouzský starší (Sardou, Ohnet) i novější (R. Rolland), ale jinak více lehčího rázu. Z českých autorů hrál Langer („Miliony“), Mahen („Nebe, peklo, ráj“) a Hilbert („Pěst“). Počet angažovaných herců je dosti veliký, nejsou však ještě sehráni, mnozí mezi nimi mladí a bez zkušenosti na větším jevišti. Repertoir byl teprve studován, proto dlužno s úsudkem o úrovni společnosti posečkat až do hlavního jich pobytu u nás, kdy budou moci klidněji pracovati. Pohostinsky vystoupili: pí B. Důrasová (v „Tanci smrti“, „Ženě a tatrmanu“) a p. Miloš Nový (v „Cyprieně“ a „Majiteli hutí“). Mn.

Pražské kabarety:

Cervená sedma. Je-li „Revoluční scéna“ poněkud těžkopádná a hranatá, jest „Cervená sedma“ duchaplnější, jiskřivější a pružnější. Ovšem „C. s.“ jest výslovně kabaretní, pěstující výlučně lehké a přístupné rýmovací, u nichž překvapuje právě jen ona rozmarná lehkomyšlnost, s jakou jsou tvořeny a podávány, a pikantní písničky, někdy příjemně melodické, jež mají jediný účel: příjemně šumět, lehce plynout a brzo zapomenout. Herecky ovšem dosud trpí začátečnickou nesmělostí. Nemá dosud ve všem příslušného švi-

hu a řízu. Mimo to do programu zařadí se leckdy naivnost, již ani kabaret dobře nesnese. Skvělými výjankami jsou vždy čísla pí Theimerové, dra Cerveného a dra Borovanského. Prvá jest vřelý temperament, podmaňující si hlediště pikanterií svých písní, jímž dovede dáti výrazný relief, druhý klidně a duchaplně satirizuje současné politické události, veršuje sice velmi libovolně, ale přiléhavě. Dr. Borovanský jest gentleman ve svých číslech, ať jako recitátor, nebo zpěvák. Jisto jest, že „C. s.“ utrpěla odchodem dra Bassa. Jar. Petr.

Kronika.

Emanuel Chvála, hudební skladatel a kritik, dovršil právě na Nový rok 70 let svého plodného a obsažného života. Třebaže jeho skladatelská činnost nerozvinula se plněji a bohatěji (opera „Záboj“ z r. 1917, orchestrální skladby: „O posvícení“, „Sousedská“, komorní skladby, klavírní kvintet a trio a smyčcová kvarteta), přece musíme s povděkem vzpomenouti jeho sedmdesátin za jeho kritickou činnost, již se věnoval od r. 1880 v německé Politik a Národní Politice, kde působí dodnes. Z literárně kritických prací třeba uvést jeho významné dílo „Čtvrt století české hudby“, které vydal i německy. Jeho kritické stati charakterisují se vzácnou objektivitou, již osvědčoval, ačkoli příslušník starší generace, i nejmodernějším proudům naší moderní hudby. Lze očekávat, že bohaté své zkušenosti a paměti vydá nyní tiskem a že v nich zachytí obraz hudební činnosti české od let 80tých. Možno si jen přát, aby toto dílo dokončil. P t.

Fr. S. Procházka, básník populárních „Hradčanských písniček“, Májista a člen „České akademie“, dožil se v minulých dnech svých šedesátin. Procházka tvoří ve všech oborech básnických, zkouší své síly v alegorickém eposu, národní nebo filosofické meditaci, v humorném popěvku, v pathetickém či rhetorickém veršování, v imitaci prosté lidové písně — a z jeho prací, ať veršovaných či psaných prósou, zvučí lahodná mluva, svědčící o jeho vytríbeném smyslu pro formu, hluboký cit pro všechno krásné a uslechtilé, velká láska k národu, jeho řeči a kultuře. Vydal několik knih veršů, z nichž sluší uvést: „Pod základní kámen mor. Pantheonu“, „Píseň o činu“, „Různé zvyky“, „Na úrodné půdě“, „Blesky na horách“, „Jazyk“, tři knihy „Písniček“ a zmíněné již „Hradčanské písničky“, ale pokusil se také v dramate, a ač právě v ní nespochívá jeho literární význam, přece zaslouží, aby ho bylo na tomto místě vzpomenu. Mnohé dramatické své práce věnoval dětem (jako i velikou část své ostatní tvorby, z níž dlužno jmenovati aspoň knihu básnických legend „Šotci krále Holce“, což samo nasvědčuje jeho vzácnému dnes pochopení pro řádnou výchovu a vzdělání „budoucnosti národa“. A všude oslavuje básník práci, mír a lásku k národu, češství a mravní krásno lidí. Sem patří jeho zdramatisovaná pohádka „Popelka“ a „Tři hry“, svižné, uslechtilé tendence, pak „Přástky“, libreto „Král Ječmínek“ a nejnověji dram. báseň „Mistr Jan Hus“, z překladů Hauptmannovy pohádkové hry „Potopený zvon“ a „A Pippa tančí...“. Fr. S. Procházka na-

rodil se 15. ledna 1861 v Náměstí u Olomouce, v Olomouci vystudoval gymnasium, v Praze filosofickou fakultu, nějaký čas učiteloval, načež věnoval se literatuře a zaměstnání, úzce s literaturou spjatému. — ora —

Ozeř Kalda, inspektor bustěhradské dráhy a český básník a spisovatel, zemřel v Praze 2. ledna. Rodák moravského Valašska, rád obíral se jeho krásami, zvyky a mravy, a svými sbírkami „Jeřábínek“ a „Ogarů“, projevujícími jemný a bystrý postřeh, předvedl nám kus lidské jeho duše. Literární svou činnost rozšířil i na pole dramatického básnictví a svou celovečerní satiristickou komedii „Pemza“, provedenou po převratu na městské scéně vinohradské, persifloval naše současné poměry a ostře stavěl se proti obojživelným povahám, obrátne každé situaci se přizpůsobujícím. Všiml si také dětské duše. Kterak ji rozuměl, dokázal svým librettem k dětské zpěvohře „Ogarů“. V životě byl skromným, beznáročným člověkem ryzího charakteru, který nikdy se neřláčil do popředí; jako železniční úředník vynikal svědomitostí a odbornou znalostí, již uplatňoval zejména v tarifnictví. Zemřel ve stáří 49 let. W.

Jiráskův „Otec“ na francouzském jevišti. Nelze přehlédnouti význačnou událost, již jest první provedení českého dramatu na divadle francouzském 6. ledna t. r. A třebaže to nebyla Paříž, jejíž divadla jsou nám dosud uzavřena, přece možno s potěšením přijmouti tento úspěch v divadle „Royal du Parc“, ozdobeném v den premiéry prapory Českosl. republiky, v Bruselu — jenž se nazývá předměstím Paříže — a zaznamenati jej jako velké vítězství českého dramatu. A to tím více, že kritické přijetí Jelínkova překladu nebylo jen ze zdvořilosti čestné, nýbrž dle zpráv belgických listů nanejvýše kriticky příznivé. Francouzské hlasy shodují se v tom, že drama působí strhujícím dojmem, že jest životně pravdivé, rázu vážného a povznešeného, že jest to silné dílo, které děkuje za svoji zajímavost věcné hře lidských vášní. Má „to, co chybí francouzské literatuře, která hyne nedokrevností, protože stále se napájí z otrávených pramenů klasicismu. tr.

Matice Divadelní.

Rádná valná schůze M. D. bude se konati v sobotu 5. března o 6. hod. več. v místnosti Matice.

Výbor „M. D.“ konal schůzi 1. února. Po-kladníkem do rádné valné schůze zvolen p.

Vaněk. Usneseno vyrovnati nevzvyšené předplatné na I. ročník „Jevíště“ za všechny spolky i jednotlivce, prostřednictvím Matice se přihlásivši, vymáhání zvýš. předpl. ponecháno nakladateli. Proveďte se revize člensk. seznamů, odpoví se min. školství na londýnský dotazník o organizaci českého divadelnictví, usneseno pořádati opět dle možnosti přednášky před valnými hromadami, pojednáno o kursech rež., jichž témata se zřetelem k potřebám zvláště venkovských okrsků zařazena budou do čís. březnového spolu se soupisem řečníků. Také Osv. Svaz bude dožádán o pořádání kursů div. Expedice listu svěřena pp.

taj. Trousilovi ml. a Er. Svobodovi. U příležitosti oslav Jiráskových má být zainteresován také tisk o podnicích Matičních.

Brožura dra Fr. Hermana „Význam a úkoly ochotnictva“, vhodná zejména jako pomůcka jednotám i jednotlivcům k šíření organizačního uvědomění a k organis. přednáškám, vyšla jako sv. 1. „Knihovny M. D.“ a expeduje ji po 2 K i ve skupinách kancelář Matiční.

Pro mikulášské, sylvestrovské a zábavné večery vydá „M. D.“ sbírku přednesů, výstupů a scén. Autoři nechť zašlou své příspěvky red. „Čes. Div.“.

Ochotnická hlídka.

Pro ochotnickou praxi:

Divadelní cykly. Bylo by záhodno, aby naše ochotnické jednoty zvykly určitému systému pracovnímu, aby zejména pečovaly o repertoír původní a nepohrdaly staršími autory. Některé mohly by se pokusiti předvésti vývoj českého dramatu od dob nejstarších, nebo aspoň od doby našeho probuzení až do doby moderní způsobem, jakým o věc pokoušejí se jednoty Pražského okrsku na popud divadelního odboru sjezdového (viz tamže). Jiné mohly by znázorniti vývoj dramatu sociálního, historického, veselohry. Některé provedly by cyklus her současných českých dramatiků, jiné výbor her toho kterého autora atd. Jisto je, že mnoho záslého a zapomenutého by se našlo a uplatnilo. Red.

Ziskávejte předplatitele „Č. d.“ ve svých řadách.

Scénická stylisace. (K nauce o slohovosti scén.) Je pro naše kruhy ochotnické zvlášť pozoruhodná, ježto právě v ní tkví pro ně ona praktická cena seznámení se s novodobými problémy režijními. Znamená zjednodušení a docílení téže představy a téhož dojmu použitím z celku toliko několika málo, ale typických známek, nápodobí, předmětů a pod. Vyšla ze zásady, že jeviště nemůže nikdy napodobiti skutečnost a že neškodí účinnu divadelnímu, jestliže se hledišti tento fakt připomene. Reprezentována je z celé řady neméně významných jmen zejména Angličanem Ed. Gordonem Craighem a Němci Georgem Fuchsem, Fritzem Erlerem a Maxem Reinhardtem vedle reformního jeviště mnichovského, u nás pak předčasně zesnulým Frant. Zavřelem, Jar. Kvapilem a drem K. H. Hilarem. Craigh je tvůrcem draperiové dekorace, Fuchs, Erler, a Reinhardt stoupenci t. z. mělké scény, reformní jeviště mnichovské kolébkou jeviště shakespearovského. Craigh vyšel ze zásady, že realism na scéně je nepřitelem scénického krásna. Scéna může dle své podstaty napodobení přírody, býti pouze uměleckou připomínkou skutečnosti. Režisér má z množství detailů vybrati takový, který by divák vnutil neklamný dojem toho kterého prostředí. A ve svém reformním úsilí šel ještě dále, vyjadřuje toto prostředí pouhou barvou. Odstranil se scény dekorace, jež působí prý „ztrnule, demaskují illusi, jsou předmětem naivním, hrubým a nevhodným“, a zavěsil po obou stranách proscenia jednobarevné, neproměnné draperie bez

ohledu na to, konali se děj v pokoji nebo ve volné krajině. Scenerii napovídalo jenom několik podrobností, j. v „Hamletu“ trůn značil scénu královskou, otvor v podlaze scénu hřbitovní. Mělká scéna Fuchsova, Erlerova a v prvopočátcích i Reinhardtova pokračuje v boji proti nenáviděnému realismu, t. j. nadbytku dekorací, rekvizit atd. Zmenšená plocha jeviště vyžaduje hned menšího počtu rekvizit, vysvětluje logičtěji osamocení symbolického trůnu v prázdném sále, a několik statistik skýtá plně dojem množství, jež na scénu se nevešlo. A také kontakt herce, který mělkou scénou nucen je přidržovati se blíže rampy, s hledištěm je úplný. Reformní jeviště shakespearovské dvorního divadla mnichovského snaží se zejména zkrátiti délky meziaktí. Jeviště rozděleno je na 3 části: přední scéna od proscenia oddělena hlavní oponou a je mělká oproti zadní, která je hlubší a vyvýšená. Přechod docílen stupni a látkovou oponou. Malované pozadí této scény je jedinou proměnnou dekorací. Boky uzavřeny závěsy. Hra koná se na těchto třech scénách pomocí zatmění a opon, a to v prosceniu a přední scéně výjevy neutrální téhož rázu, kdežto proměnlivá zadní dekorace skýtá přesnější určení místa. Stoupencem tohoto směru byl Kvapil vedle Zavřela a Hilara, kteří stylisovali scénu prostředky, přejatými z výtvarného umění, typicky zhuštěnými plastickými detaily a umělecky zpracovanými ozdobnými předměty, jež snažili se co nejvýrazněji umístiti. A Hilar, který co do vynalézavosti a rozmanitosti pokusných prostředků předčí i Kvapila, pokračuje v něm dosud. R d v.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.:

Důležitá upozornění a pokyny. Naším členům! Časopis „Jevíště“ propůjčuje své sloupce živým a nízkým útokům na naši organizaci, ať už z nedostatku látky, protože pro naše věcné zprávy redakce dříve místa neměla, nebo z kamarádství divadelního referenta ministerstva národní osvěty a zároveň redaktora „Jevíště“ k „naléhavému“ pisateli. Neodpovídali jsme na dřívější útoky, nebudeme si kaziti svého listu ani odpovědi na poslední článek v č. 4. „Jevíště“, protože máme přemíru vážných příspěvků a mnoho užitečnější práce kulturní i organizační. Činěné útoky jsou ostatně vlastní obžalobou bývalého starosty „Ústř. matice divadel ochotnicíva“, a výsledky činnosti ústředí po vynuceném jeho odchodu dosvědčí, kde byla příčina dřívějších neúspěchů. Proto se nedáme donutiti, abychom veřejnost obtěžovali nechutnostmi

osobních zajímavostí a abychom vystoupili ze své noblesní rezervy. To ponecháváme úplně umělecké a literární nadvůli „Jevišťe“. (Red.) — **K oslavám Jiráskovým** připomínáme, že výkazy o tom, které hry a kolikrát byly jednotlivým spolkem sehrány, nevztahují se jen na běžný rok a oslavné období, nýbrž mají býtí obrazem repertoáru her Jiráskových vůbec. Oslavná představení nebo cykly buďtež oznámeny zasláním cedulí a programů ústředí.

Nepodporujte tisk, poškozujícího naši organizaci!

Z kanceláře sjezdové: Divadelní představení při Všeochotn. sjezdu. Ústř. sjezd. výboru podarilo se získati v měsíci před-sjezdovém Svandovo div. na Smíchově na 9 večerů, a to: 6., 8., 10., 13., 15., 17., 20., 22. a 24. června. Na tyto dny mají v něm sehrátí čelné soubory ochotnické představení, jimiž má býti dokázána vysoká dnešní úroveň českoslov. ochot. po stránce umělecké. Usnesením sjezd. výb. mají být večery ty rezervovány souborům mimopražským. Div. odb. sjezd. výb. vyzývá všechny okrsky, aby okamžitě svolaly plenární schůze a porokovaly o možnosti vypravení souboru pro jeden z těchto večerů. Může hrátí buď representací soubor okrskový, to jest vybraný z řady jednot, nebo jedna jednot, které okrsek určí. O večer mohou se dělití také různé jednoty i různé okrsky v aktovkách. Přihlášky musí býti obeslány nejdéle do 1. března na adresu div. odb. sjezd. výb. O. M. D. O. Č., Praha-II., Ostrovní ul. 16. V přihlášce musí býti nabídnuty nejméně tři kusy, pokud možno různého druhu (veselohra, drama, hra historická a pod.). Sjezd. výb. určí dle přihlášek repertoár, jemuž se přihlášené okrsky musí podříditi. Ústředí dodá ke každé hře zařízené jeviště se vším potřebným fundem nábytkovým, maskéra s parukami atd., zaplatí provozovací právo autorské. Ostatní náklady, tedy cestovné, vydržování souboru v Praze, nápoje, kostýmní výpravu a drobné rekvizity musí si opatřiti hráčící na svůj náklad. Proto bude nutno, aby okrsky nebo jednoty, v Praze hrájící, uspořádaly ve prospěch svého zájezdu představení. Výtěžek všech večerů věnován bude Tylovu domu. Každé do cyklu zařazené představení musí býti nejdéle do 15. května sehráno v okrsku nebo jednotě a to za přítomnosti delegáta ústředí, který posoudí uměleckou výši představení, dohodne se s režisérem o korekturách a připraví na místě potřebný materiál, náčrty scén, soupis rekvizit a pod. Náklad s vysláním nese okrsek nebo jednotu hrájící. Všechny speciální podrobnosti před-sjezd. představení budou sděleny na valné hromadě a dojednány s režiséry, jichž účast na valné hromadě dne 6. března jest žádoucí. Pražský okrsek O. M. D. O. Č. vyjde mimopražskými souborům při těchto představeních co nejvíce vstříc nejen po stránce divadelní, ale i po stránce ubytovací. Podrobnosti sdělí písemně člen div. odb. sjezd. Fr. Pokorný, úř. zem. výb. Smíchov, Přemyslova ulice 397. Rychle k práci, přihláškový termín 1. března musí býti bezpodmínečně dodržen. Zvláštní výzvy se neposílají! — **Týdenní schůze sjezdové komise** konají se pravidelně vždy v úterý o 6. hod. več. v kanc. ústředí. Členové se vyzývají, aby nečekali na pozvání.

Z ústředí: Řádná valná schůze O. M. D. O. Č. konati se bude v neděli 6. března o 9 hod. dop. v kavárně „Opera“ Praha-III., Chotkova. Upozorňujeme, že v této době jarního veletrhu mohou členové použití levnější jízdy do Prahy. — Výkonný výbor konal schůzi 15. ledna. Protestí minist. vnitř., který níže uveřejňujeme, spolupodepsán „Maticí div.“ a „Májem“ a rozeslán také posl. klubům a přisl. úřadům. Usneseno zaslati všem org. jednotám oběžník (na který zvlášť upozorňujeme) a založiti katastr spolků a okrsků. Pojednáno o organis. na Slovensku a zpřinomocnění p. gener. sekr. Weinert, aby v této věci intervenoval osobně v Bratislavě. Schválen jedn. řád pro zemské sekretariáty a zaslán do Brna a Bratislavě. Usneseno podatí protest k zem. správ. výboru v Praze proti praksi obec. úřadů při povolování div. předst. Vzato na vědomí usnesení sjezd. komise a zpráva o společné schůzi se Svazem děln. div. ochotn. v otázkách organis. a div. zákona. — Porady o osnově div. zákona zahájilo opět minist. nár. osvěty, k nimž došlo též ústředí pozvání. — **Nově přijaté jednoty:** Čten.-och. spolek „Havlíček“ Radlice, Spdo. Malšice, Dr. odb. Husova f. Žižkov, Dr. odb. prům. škol Praha, Dr. kroužek „Tyl“ Vršovice, Akad. bes. Žižkov, Spdo. Kněžičky, Dram. sbor has. „Tyl“ Dražet, Och. sp. „Klicpera“ Jihlava, Spdo. Soběslav, Čten.-och. bes. Ohnišov, Záb. odb. org. stráže bezp. Kladno, Míst. org. živn.-obch. str. Kladno, Sdružení stud. čsl. Kladno, Druž. živn. domu Kladno, Bes. „Budislav“ Kladno, Masarykova Liga Kladno, Záb. bes. „Ratořest“ Kladno, Jedn. čs. střelců a Sport. Klub Kročehlavy, „Sokol“ Dubí, Div. sp. „Libuše“ Brno-Veřvanovice, Dram. kr. vzáj. podp. se spolků „Lidumil“ v Praze, Y. M. C. A. v Brně, Dram. kr. Č. O. B. Brno, Div. odb. Akad. sp. Králov Pole u Brna, „Sokol“ a Čsl. str. soc. Doxy, Spdo. Kosmonosy, Sp. katol. prům. mládeže v Prievidzi (župa Nitrianská) a Dram. odb. „Sokol“ v Starej Turej (dto.). — Protest, podaný na zákl. usnesení mimoř. valné hromady ústředí 21. listop. ministerstvu vnitra proti jednání některých okres. politických správ ve příčině rozdílení čistého zisku, datován je 18. pros. a zní: „Výkonný výbor Ústřední Matic Divadelního Ochotnictva Československého podal již třikrát ministerstvu vnitra stížnosti do rozhodování některých okresních politických správ při povolování divadelních představení ochotnickým spolkům a dramatickým odborům v Matici sdruženým. V těchto stížnostech byly uvedeny určité případy, kdy bylo spolkům kladeno za podmínku zaplacení předem určitou částku, nebo byly stanoveny kvoty čistého výnosu z představení, nebo dokonce (v pardubických případech) bylo předpisováno, že výlohy nesmí převyšovati 50% hrubého (tedy ještě neznámého) příjmu a zbytek byl vindikován pro dobročinné účely, aniž bylo udáno, pro jaké. Valná hromada O. M. D. O. Č. jednala dne 21. listopadu 1920 v Praze o těchto nebyvalých poměrech a usnesla se jednomyslně na tom, aby bylo jménem 878 organizovaných spolků a odborů protestováno proti tomuto způsobu úředního jednání. Sám zastaralý řád divadelní z 25. listopadu 1850 č. n. 54 a „nářízení místodržícím zemí korunních, o vykonávání tohoto řádu vydané“, prohlašuje

Pro sjezdový fond 20 haléřů ze vstupenky!

divadlo za „platný prostředek ku vzdělání lidu“ a ukládá zemským správám, aby „nejen žádné překážky nečinily, nýbrž jemu co nejplatněji pomáhaly“. Bývalá vláda rakouská dusila sice divadelní české umění censurou her, ale rozvoje činnosti ochotnických spolků se nedotýkala. Pouze za války byla předpisována procenta z čistého výnosu divadelních představení pro válečné účely. Nelze si vysvětliti, proč naše úřady nyní v republice československé počínají si hůře, v rozporu se spolkovým zákonem a požadavky kulturními i konečně s předpisy divadelními a proč ztěžují a znemožňují právě organisovaným ochotníkům jejich vzdělávací, osvětovou a kulturní činnost? Má-li divadelnictví býti skutečně životní školou, má-li ochotnictvo plniti svůj úkol, musí mu býti ponecháno z výtežků jeho podniků aspoň tolik, kolik potřebuje pro svou existenci, pro svou spolkovou a ideovou organisaci. Má snad právo, aby to, co svou pílí a obětavostí vyvíská, nebylo mu přímo konfiskováno, nýbrž je jeho právem, aby o výtežku svobodně rozhodovalo. Nejde tu o nahodilé kroužky neodpovědných lidí, nejde tu o možnost podvodu, nýbrž jsou tu spolky zákonem a správou státní povolené bez dalšího omezení a organisované ve svém ústředí, které stojí za nimi a hájí jejich kulturní práci i spolkovou svobodu. Uvedené podmínky divadelních povolení nejsou opíeny ani o divadelní zákon, ani o vládní nařízení, mající moc a platnost zákona. Z praxe ochotníků vidíme i neznalost předpisů u úřadů ohledně předkládání divadelních knížek. Žádná z prvních instancí politických nemohla vysvětliti a odpověděti, na základě jakého předpisu činí tyto potíže. Neomluvují-li prostého občana neznalost zákona, nemůže a nesmí občanstvo trpěti za neznalost zákonů u samých státních úřadů. Ze naše stížnosti nejsou neodůvodněny nebo nesprávné, viděti je z toho, že ministerstvo vyučování a národní osvěty se k nim připojilo, protože uznává důležitost divadla a všech institucí s ním souvisejících, tedy také ochotnictva. Ze není tento názor přesvědčením ostatních ministerstev, není vinou kruhů kulturních, ale je tu na škodu všeho vládního podnikání, které se snaží zvýšiti úroveň mravní a vzdělanost nejširších vrstev lidových. Zemská správa politická zrušila výnosem z 31. července 1920 č. j. 148.386 expropiační nález na vyvlastnění hřbitovního pozemku v Zamberku pro stavbu divadla a v důvodech se odvolala na to, že ministerstvo sociální péče neuznalo tento podnik za veřejně prospěšný. Je přímo neuvěřitelné, že se může něco podobného vysloviti kompetentním nejvyšším úřadem v dnešní době a v republice. Již roku 1905 prohlásili zástupci dvaceti států a 35 národů na kongresu v Lutychu, že je nutno právě pro veřejnou důležitost sestátniti divadla a zřizovati postupně divadla ve všech městech, podřízená správě obecní. Patrně převládá tedy u nás ještě názor čistě měšťácký, že divadlo je pouze pro ukrácení chvíle a pro zábavu. Lid však potřebuje divadla jako stravy duševní, potřebuje protřebení svého nitra trochou umění a krásy a ponevadž jiný způsob nevnika na venkov a velká divadla tam nedosahují, musí konati tento úkol ochotnictvo. Jestliže zastaralé rakouské předpisy zapadly v zapomnění úřadů a nový divadelní zákon nemůže býti v brzkou vydán, je povinností státní správy, aby vydala prozatímní poučení

podřízeným úřadům. Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého poukazuje tedy opět na tři své stížnosti dosud podané, předkládá protest své valné schůze a žádá ministerstvo vnitř, aby politickým správám okresním připamatovalo dosavadní platné předpisy a zakázalo stanovení nepřístojných a nepřipustných podmínek, jež omezují dispoziční s čistým výtežkem divadelních představení, snižují ochotnictvo a znemožňují jeho uměleckou a kulturní činnost, dále aby pro ostatní ministerstva a úřady prohlásilo divadlo za podnik veřejně prospěšný, který je nutno účinně podporovati, a aby urychlilo vydání nového divadelního zákona. Zároveň žádáme, aby nám bylo dovoleno vysloviti se o osnově tohoto zákona dříve, než bude zákonodárnými sbory projednáván. Za výkonný výbor podepsán dr. F. Herman, starosta, inž. V. Stein-Táborský, I. náměstek a R. Weinert, hlavní tajemník.

Vyříd'te v brzku naše oběžníky!

Z okrsků. Okrsek Ú. M. D. O. Č. pro Kladno a okolí konal ustavující valnou hromadu 28. listopadu za účasti 21 zástupců organ. spolků a delegátů pražského ústředí pp. spis. V. K. Blahnika a Val. Troušila. Přednáška prvního (viz níže) vyslechnuta s neobvyklou pozorností a zanechala hluboký dojem. Pohnutky založení okrsku na Kladně vysvětlil pak jedn. příprav. výb. p. Hoffmann, načež okrsek formálně ustaven a zvolena první okrsková rada z pp. Ant. Houzvičky (správce-předseda), Jos. Pozděný (místopř.), J. Hoffmanna (jedn.), K. Humla (pokl.), Václava Šulce (rež.), členů výboru Kuchynky, Sedláčka, Hamaty, Šouska, Šmícnopa, Teringera, Jiríška, náhr. Kámy, Zdvoráčka, Sembdera a účet. dozorců Círka a Hromádka. Příznivě posoudil myšlenku ustavení této kulturní instituce na Kladensku zástupce čes. soc. a spis. V. K. Blahník slíbil org. všestrannou podporu ústředí, které radostně vítá tohoto nového spolupracovníka. — Okrsek obrací prozatím zřetel na venkov, kde uspořádá řadu organ. a vzděláv. přednášek. — Dopisy na adresu Jan Hoffmann, typograf, Kladno, Havlíčkova 6. — **Na schůzi rady Pražského okrsku** 7. ledna zvolen zapis. Fr. Kadeřábek, pokl. Er. Svoboda. Jinak podány jen běžné zápravy funkcionářů, projednány některé stížnosti a otázka tajemnická. — **Obvodové schůze Pražského okrsku** konány: 16. pros. v Břevnově, 20. pros. v Praze-I., 23. pros. ve Vysočanech a 30. ledna v Žižkově. Zást. ústředí na této schůzi byl p. Troušil st., okrsku pp. Pokorný a Ambler. Zúčastnili se zást. 11 jednot, kteří sestavili z důvěrníků jednot obvodový výbor a ten zvolil si funkcionáře. Přetřásána otázka „Deklarace a valná většina (10:1) usnesla se nepostupovati se Slavia-filmem, nýbrž spoléhati na měst. radu žižkovskou. — **II. Tylův okrsek v Plzni** koná přípravy ku „Vše ochotnické slavnosti“, která se konati bude začátkem června 1921 a spojena bude s oslavou 30leté ochotnické činnosti starosty okrsku p. Ferd. Mainera. V předvečer slavnosti na oslavu jubilanta předst. Jeřábekova „Služebníka svého pána“, dopol. v neděli sbírka ve prospěch Tylova domu v Plzni (po městě), odpol. alegorický průvod na místo slavnosti v Pecháckových sadech, odpol. a večer slavnost a v pondělí dozvuky. Bu-

de nutno, aby jednoty přiložily ruce k dílu pro zdar této manifestace župy západočeské. — Přednášky v okrskích konali v listop. a pros. a lednu: spis. V. K. Blahník na Kladně „o významu a nynějších úkolech čl. ochotnictva a jeho organizaci“ (28. list.), inž. V. Sommer v Kostelci nad Labem „o slohové výpravě scénické“, dr. Fr. Herman v Duchcově „o úkolech a významu ochotnictva“ (5. prosince), týž v České Třebové „o významu ochotnictva a jeho organ. kázní“ (12. v. div. kursu), J. Frankl tamže „o divadelním líčení“ (12.), spis. V. K. Blahník „o režii“ v Ústí nad Orlicí (19.), Val. Trousil v Horažďovicích „o našich úkolech“ (19.), J. Soukup v Klatovech „o sjezdě všeochotnickém a poměrech v ochotnictvu“ a opět V. K. Blahník v Chocni „o režii“ s praktickým cvičením (19. ledna). — **Valná schůze Pražského okrsku** svolána na 20. února v 9 hodin dopol. k „Bubeníkovům“.

Přijďte v hojném počtu na valnou schůzi ústředí!

Posudky. Dram. odbor Městské Besedy v Praze sěhrál 13. listop. tří cenou počténé hry Vil. Skocha „Ty a já“, R. Schwarzwé „Přes prah“ a Jar. Pasovského „V samých růžích“. Prvé dvě nastudoval a vypravil B. Karen, poslední J. Ort. Provedení svědčilo o pílí a div. vkusu, liliavě však o umělecké zdatnosti hereckého souboru. Z dam zejména M. Fingerová ukázala bohatou rutinou hereckou, která svou jistotou přednesu a ukázněností gesta prozrazovala vyšší stupeň talentu a umělecké tvořivosti. Ji po boku stála H. Ortová. Mnohoslibný výkon slč. Půlkrákové nužno pochváliti. Zvláště však upozornila na sebe pí Brandová, jež po prvé sěhrála starší roli komickou. Z pánů byli velmi dobrými interprety R. Vlach, J. Růžička a J. Hillair. Výprava scén vyžádala si dlouhých přestávek, ale byla za to výborná. Nálada premíerového večera vystupňována byla vyvoláním přítomných autorů Pasovského a Schwarzwé. (H.) — **Beseda „Bujarost“** v Praze-I. sěhrála 14. listop. Olivu ves. „Pojď na mé srdce“ za rež. p. O. Mandika. Hrání bylo velmi dobře a úspěch práce i účinkující byl před vyprodaným domem úplný. Výprava byla slusná a souhra, dík pečlivé režii, dokonalá. Účinkující zasluhují plného uznání, obzvláště výkon pí A. Turečkové, která úlohy velice dobře se zhostila. (—W.) — **Spdo. v Něm.** Brodč sěhrál 28. list. H. Bahrovu 3akt. komedii „Děti“ (přel. H. Malířová, rež. A. Cikhart) jako zahajovací představení. Thema hry vážného i směšného zápolení živlu demokratického (vlastně pseudodemokratického, jak závěr ukáže) proti pseudoaristokratickému, častokrát již zpracované, vyšlo z básníkovy dílny v novém originálním rouše. V provedení, jinak pěkném, mohlo tempo hry býti živější. Primát zůstal dvornímu radovi p. Cikhartovu, promyšlenému a propracovanému, vedle něhož čestné obstatí: Anna slč. Radilovy, Konrád p. Strádalův, výborný Beyerlein p. Holenův, hrabě Freyn p. Staňkův a sluha p. Ungrův. Režie byla vzorná, nová výprava velmi půvabná. Obecenstvo projevilo zájem hojnou návštěvou a bedlivou pozorností. (N.) — **Dram. odbor „Besedy“** na Smíchově sěhrál 18. pros. v Nár. domě drama „Rodina Selickova“ od něm. básníku Arna Holze a Jana Schlafa, v překladě bratří Blahníků. Autoři sešli se na studiích v

Berlíně a spojili se ke společnému tvoření. Oba byli stoupenci naturalismu. Uvedené drama napsali r. 1890. Na tu dobu prokázali dosti odvahy, prolomiti staré zvyklosti v dramatické tvorbě, a třeba že dnes „Rodina Selickova“ trpí vleklostí dialogu, přece uchvátí lící skutečných životních postav i scén. Z ozvušší Stědrého dnu je vyloučeno všecko kouzlo, radost mládí i štěstí starých, a bída a muka nevinných obětí krušných poměrů přináší s opožděným stromkem jen smutek, utrpení a slzy. — Režie p. V. K. Blahníka se opět osvědčila nejen v souhrě, ale i ve vytištění charakterů a v nastudování rolí, takže nálada ani tendence hry nebyla ničím porušena. Ovšem, úlohy byly v rukou osvědčených ochotníků, kteří svými výkony vyzdvihli úroveň hry vysoko nad průměr diletantství. Zejména pí Trousilová (Selicková), sl. Špirková (Tonicka) a pan Zeleňka (Selicke) prokreslili své postavy do nejmenších podrobností, majíce k tomu více možností, než pp. Pokorný (bohoslovec), Vosátka (Albert), a slč. Trousilová (Walter), ač i tito se zhostili svých úloh se zdarem. Typická figurka p. Sendlera (Kopelke), nebyla pro svou nerozhodnost právě lehkou, ale její představitel vytvořil v ní více, než bylo lze očekávat. I chorá Lenka mladičké slč. Blahníkové tak pěkně a přirozeně říkala svou úlohu, že v hledišti tryskalo mnoho slzí z citlivých očí. Naši ochotníci mají o jeden zdarilý výkon více. Umělecké prohlubování je na slibném postupu. — Při reprise této hry ve Vzděl. sboru vyšehradském 2. ledna přednesl rež. Blahník básnický proslav Dr. Hermana, který zvýšil náladovost hry. (H.) — **Kladenský okrsek U. M. D. O. Č.** uspořádal 12. ledna v měst. div. slavnostní zahajovací představení. Po ouvertuře, již zahrál divadelní orchestr, promluvil starosta U. M. D. O. Č. dr. Herman o významu divadla, o obecenstvu, spis. Fr. Ad. Šubertovi a jeho díle liter., orchestr zahrál naše hymny a ochotníci provedli „Probuzence“. Nastudování bylo velmi pečlivé, souhra, zásluhou režiséra V. Sulce, bezvadná a úspěch večera dokonalý. Z čistého výtečku připadne po 100 korunách organ. fondu, Tylovu domu a sjezd. fondu. Ostatním okrskům dobrý příklad! (dr. H.)

Zašlete včas členské příspěvky!

Nákl. Taurova naklad., Kr. Vinohrady 1370: **Učte se řečem!** Vychází jednou měs. Předplácí se nejméně na 12 čísel Kč. 10.— Znalost řeči jest pro budoucí naši inteligenci nevyhnutelnou podmínkou dalších úspěchů a takřka povinností národní, abychom se nedovedli stýkati s evropskými přáteli. Aby učení řečem nebylo tak obtížným, a mohl se každý bez učitele v prázdných chvílích naučiti anglicky, francouzsky, rusky a německy, vycházejí čtyři velmi praktické jazykovědné časopisy, které sledují nejlepší metodu: bez únavy, vyhýbajíce se všemu, co jednotvárností zdržuje a odráží mladou mysl, uvádějí čtenáře takřka nepozorovaně v cizí mluvu, přinášejíce zároveň články poučné i zábavné. Interesenti necht dopíši si o ukázková čísla na adresu výše uvedenou.

K venkovské expedici tohoto čísla přikládáme prospekt pražské půjčovny kostýmů Aži Huňkové, která poskytuje organ. ochotn. spolkům a jednotám pro účely divadelní značnou slevu.

Agituje pro Všeochot. sjezd 1921.

„České divadlo“ jest orgánem „Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého“. — Majitel, nakladatel a vydavatel: „Matice Divadelní“. — Odp. red. Jakub Rydvan. — Tiskem Ot Janáčka, Praha II., Palackého 11.

„HIGH LIFE“

F. ČERMAK,

Prvotřídní velkozávod krejčovský pro pány a dámy.

Jen dle míry nabízí eleg. kostýmy dámské,

jezdecké úbory, úbory, pláště dle originálů

pařížských modelů. Anglické obleky a

salonní úbory pro pány v cenách

nejlevnějších.

Praha II.,

Národní tř. 24.

Tel. 8208/VI.

ŽÁDNÝ KRÁM

V NAKLADATELSTVÍ HAŠLEROVÝCH PÍSNIČEK

V PRAZE II., VODIČKOVA ULICE, PALÁC LUCERNA,

DOSUD VYŠLO:

* Hymna svobody.	26. My nejsme národ pro práci.	45. * Spi Havličku.
1.-5. (Rozebráno.)	27. * S bohem Praho, my jdeme	46. * Hou-py-dy.
6. Co pak ti Němci dělají?	na Maďary.	47. * V jezovitské zahradě.
(Opravená národní.)	28. * Panna Lény.	48. * Tou Oujezdskou branou.
7. To by doved každý (Oh,	29. * Zpověď.	49. V zahradě pod Strahovem.
oh, oh).	30. * Pojď, děvče, dej mi	50. Loučení s národním shro-
8. Konfidentská.	hubičku!	mážděním.
9. * Legionáři jdou! (Roze-	31. * Sibiřská stráž.	51. Tam u Bruské brány.
bráno.)	32. * Jaro je tady.	52. * Praha českou zůstane.
10. * Teď je Praha Prahou!	33. * Petite Slavinette.	53. * Papoušek.
11. Legionářská.	34. * Náš tatíčku Masaryku,	54. Utíkej, vládo... (Roze-
12. * Ať žije česká republika.	35. Jářku, 'de to dáš?	bráno)
13. Nešťastný Michl.	(Rozebráno.)	55. * Malý Pikolo.
14. Píseň české práce.	36. * Na „Karláku“ padnul vůl.	56. * Líbej mne dál.
15. Až do roztrhání.	37. * Svatba na faře.	57. O komunistickém převratu.
16. * V roztocké třešňové aleji.	38. * Z Ruska hoši domů jdou.	58. Vagonová aféra.
17. * Velezrádná aféra.	39. Nad Prahou tančily hvěz-	59. O té černé ruce.
18. * Sibiřští chlapi.	dičky.	60. Sláva, Šmeralovi, vladaři.
19. Dobrou noc, ó lásko!	40. O nemocné koalici. (Ro-	61. * Neříkej, hochu.
20. Na tej Malej Straně.	zebráno.)	62. * Starý dům.
21. Děvčata, děvčata.	41. * Vylet pana Broučka do	63. * Jen když máme svobodu.
22. * Hradčany.	Čaňhradu.	64. Jak všeli buržousta.
23. * U pomníčku Máchova.	42. Volte Munu!	65. Písníčka na facky.
24. * Kam pak na nás, bolševici.	43. * Jan Skalník z Duchcova.	66. Šmeralův „puč“.
25. * Zázraky sv. Antonína.	44. My tancujem fox-trott.	67. Studentská písníčka.

Hvězdičkou označené vyšly též s průvodem klavíru.

Solte

stolní nevlnnoucí soli

Delikat'

a přidávejte do polévek po-
lévkové koření

Delikát'

Žádejte u všech obchodníků!

INZERÁTY

pro francouzské, anglické,
italské a veškeré cizo-
zemské časopisy výhodně
přijímá

insertní a novinářský závod

A. L. Pavlík

společnost s ruč. obmez.

Praha II., Vodičkova 41.

Telefon 7497.

Nejlepší čokolády,
desertní bonbony, pečiva, kakao a cukrovinky
jsou se značkou

ORION

výrobek firmy

První česká akciová společnost
továren na orientální cukrovinky a čokoládu
na Král. Vinohradech,
dříve A. Maršner.

Detailní prodejna: **Praha-I., Ulice 28. října, číslo 15.**

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr (repert. českých scén), Jak. Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (Ing. V. Sommer).

Ročník I. (IV.) V PRAZE, v březnu 1921.

Číslo 3.

O B S A H

G. Lžičar: **Hercův talent.**

Dr. Ota Dubský: **Francouzské drama přítomnosti.**

Divadelní profily. Jar. Petr.: Marie Laudová.

Repertoire českých scén. Národní a Stavovské div. v Praze (čin. dr. O. Dubský a Pt.), Vinohradské divadlo (čin. dr. O. Dubský), Nár. div. v Brně (čin. a op. Ant. Pavlíček), Stálé divadlo na Kladně (čin. Hn.).

Kronika. Jul. Zeyer (tr.), Jiří Karásek (Pt.), Jar. Hilbert (tr.).

Matice Divadelní. Výkonný výbor, valná schůze.

Ochotnická hlídka. Pro ochotnickou praxi: Biedermayer (J. Jelinek), Vlášenska (Nhl.), Inspicient (vkb.).

Zprávy Č. M. D. O. Č.: Důležitá upozornění a pokyny, Ze sjezdové komise (ubytování), Z ústředí (odpověď zem. správ. komise na stížnosti proti obecním dárkám), Z bratislav. sekretariátu, Z okrsků (budějovického, pražského a rakovnického), Z jednot, Repertoární přehled.

Redakční sdělení: J. L. v Ml. Boleslavi: K Tylovi není nových pomůcek. Duškovu přednášku nelze dostati. Pan Trousil slíbil mi zapůjčiti pro Vás brožuru prof. Máchala. — Q. M. V. v Praze. Referát bohužel zadán. „Zpěvohru“ bude lze snad příležitostně použiti. — Dokončení článku Wenigova „Stavovské divadlo“ a další část Blahníkovy „Režie“ příště.

„Čes. Div.“ vychází druhý pátek každého měsíce mimo červenec a srpen. Roční předpl. 20 Kč, pošt. 2 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Redakce a administrace v Praze-II., Ostrovní (Smetanova) ul. 16 n., kde přítomen bývá odp. red. vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Dopisy pro redakci na jeho adr. Praha 152-VI., Nekasova 44 n. Nehodí se rukopisy vraceji se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá. Otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene.

Inzeraty pro tento časopis přijímá toliko inzerční a novinářský závod A. L. Pavlika, Praha II., Vodčická ul. 41 (palác České banky).

*K plesovému období v prvotřídním provedení kimonoplášťe,
šaty krajkové, hedvábné, sametové, crepe de chinové, korálové*

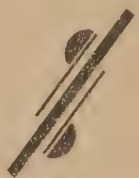
koupíte u firmy

Franta Omcirk,

Praha, Vodičkova ulice, palác „České banky“.

Dobrou kávu
uvaříte rychle
z kostky

S
A
M
A

Pařížský
pleťový krém

OPERA

doporučuje se každé dámě.

Krém tento je

IDEÁLNÍ TOALETNÍ
POMŮCKA.

Čistí póry a napíná pleť.

Kelímek Kč 15.— a 25.—.

Na skladě v drogerii

Fr. Vitek a spol.

Praha II., Vodičkova

čís. 33.

Prvotřídní francouzská kuchyně restaurantu

PALAIS PASSAGE

Souper po divadle. Koncert. Zvláštní oddělené místnosti.

Studené mísy pro domácí hosty.

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, dne 11. března 1921.

Číslo 3.

GUSTAV LŽICAŘ:

Hercův talent.

(Pokračování.)

Příroda neobdařila každého herce tak bohatě, jako Seiferta, jemuž jeho pěkná postava prostřední výše, hezký obličej, výrazné oko, milý a zvučný hlas, plný srdečnosti a citu, gracesní pohyby umožňovaly hrát nejen úlohy milenců, nýbrž i otcovské a charakterní jak v tragediích, tak i ve veselohrách. Ať hrál v těch či oněch, nikdy nezklamal. K Vojanovi zachovala se příroda již skoupěji, odepřevši mu zvučného a příjemného hlasu. Svojí píli a svým talentem stal se Vojan mistrem řeči, avšak vyšší poloha a barva jeho hlasu předurčovala jej přímo pro úlohy charakterní a i hrdinné starších let. Umění neutrpělo škody, ježto právě jeho individuální vlastnosti při tvorbě jeho Richarda III., Leara nejúčinněji se uplatnily.

Mošna byl zajisté velikým toliko v úlohách komických, jemu byla komická síla vrozena. Sotva si lze představit většího kontrastu, této podstaty komičnosti, nežli Mošnovu vážnou tvář, mocné gesto, malou postavu s poněkud plouživými kroky, naprosto nevelitelské držení těla jeho sebevědomého Pecky, velitele hasičů a ostrosřelců v „Jedenáctém přikázání“. Zakopal není a také nebyl nikdy milencem. Poněkud zavalitější tělo Zakopalovo širokých ramen a krátkého krku, jeho volnější pohyby, hlas bez jasného zvuku vykazaly mu samy cestu pro úlohy charakterní, komické a otcovské. Zde vytváří postavy pestrých barev, rázovitě, jimž přibývá (a to je pozoruhodno) čím více hloubky, čím starší věk představují

(Guitry „Otec měl pravdu“). Jeho tělo přizpůsobuje se i masce v úlohách, pro které jej talent jeho určil. Právě pro své tělesné vady zamlouvá se nám — až na přílišné povalování se po zemi — jako Cosme v „Dámě skřítku“ a smějeme se jeho hrdinství.

Jsou-li zevnější vlastnosti podmínkou talentu, závisejí rozdíly v talentu i na skrytých, vnitřních vlastnostech člověka.

Především sama fantazie, vzbuzující hnutí myslí, jest u herců různá. Kdežto u někoho vzplane fantazie velmi rychle a prudce bez rozdílu, o jakého druhu divadelní hru běží, nastává činnost její u jiného herce někdy jen pozvolna a jindy při hře, která individualitě hercově zvláště odpovídá, rychleji.

Také nebude mítí vzrušení psyche, které se přenáší na nervy a svaly, všude za následek hnutí myslí téhož stupně t. j. téhož výrazu tělesného co do rozsahu jeho, ježto konstrukce tělesná jest přirozeně individuálně různá. Fysický výraz duševního hnutí buď nebude dosažen, a výkon hercův nemá pak dostatečného výrazu, buď přijímáno jest působení fantazie tělem hercovým příliš mocně, a nastane výraz přehnaný. Takovýto stav nastává někdy ve výkonech Sedláčkové, jejíž záporná odpověď slovem „nikdy“ vyzní ve vícenásobném opakování jeho, anebo její přecházení po pokoji v rozčilení mění se v pobíhání (Clotilda - „Pařížanka“).

Herecký talent jest proto tím dokonalejší, čím větší soulad panuje mezi vlastnostmi hercova nitra a zevnějšími vlastnostmi jeho.

K závažným vlastnostem individuality hercovy náleží mimo jiné temperament. Po-

vaha úlohy Cyrana de Bergerac, Hamleta změni svůj ráz podle toho, bude-li její představitel cholerik, nebo melancholik, nebo sanguinik. Podobně bude při kterékoliv jiné úloze, ačli herce jeho temperament z převzetí úlohy vůbec napřed nevyloučí. Stává se častěji, že herec se dává strhnouti svým temperamentem, zvláště není-li talent regulován duchem, a místo pouhé radosti vytvoří jásot, ale rovněž, že temperamentu nemá dosti a místo hrůzy ličí pouze strach. Méně pozornější diváci přičítají zpravidla přehánění ve hře hercově živému temperamentu jeho, ba dokonce přehánění za temperament zaměňují.

Je-li pro herce cenným darem přírody pohyblivé tělo, má jeho talent třeba i pohyblivé psyche. Psyche, která každému vzrušení jest snadno přístupna, takže může rychle vnímati, jest základní podmínkou talentu, neboť jen svojí pružností dává na se rychle působiti fantasii.

V této příčině důležitě jest stáří, resp. věk vůbec. K představě mládí třeba více vlastností, jichž u stáří nehledáme, proto všeobecně činíme na mladý talent více požadavků, a to zejména pěkný hlas a půvabný zevnějšek, které při zjevu mládí předpokládáme.

Jest na bíledni, že fantasie i psyche hercova v mládí jest čilejší a hbitější. Ubude-li stáří pohyblivosti psyche, jest působivost fantasie slabší a tím seslábně i talent. Tyto nedostatky stihnou často ženy herečky i dříve, ba stává se nezdědk, že herečka ztrácí s půvabem mládí i svůj talent. Již zevnějšek ženy, bohužel, sotva u obecenstva vzbudí dojem mládí, není-li žena již skutečně mladého věku. S potěšením konstatujeme, že si Zelenková zachovala ve prospěch českého umění dramatického přes svůj věk ještě mnoho gesta plného živosti, jasné oko, humor, hbitou řeč, přímé držení a přiměřenou elasticnost těla i psyche. Co života a jarého veselí vstupuje s její Ančkou v „M. D. Rettigové“ ještě dnes na jeviště! Její prostá komika, přirozená hra s vřelým tonem hlasu získá si ihned diváky. Leč příroda jako by chtěla vyrovnati, nebo odčiniti, čím na jedné straně ženě jako herečce ublížila, obdarila ji přirozenou živější povahou, půvabným zjevem a schopností rychle se učiti na paměť. Výkon resp. talent herečky však jest přece jen omezen již tím, že tolik různorodostí úloh ženských není a tedy i kdyby měla žena schopnost v postavách, jí tvořených, býti vždy jinou, nemůže ani v tom směru svého talentu uplatniti.

Ztrátu pohyblivosti psyche a fantasie přivodí si často herec sám, netvoří-li již nové postavy podle přírody oduševněle, nýbrž přestává na tom, čeho si osvojil a spokojí se všeobecnými rysy. Jeho výkon nejde již do hloubky, zůstává všeobecným, s mimikou a gesty těžce podoby a herec hraje pak – jak říkáme – podle určité „manýry“. Bývá to u herců, kteří působíce u téhož divadla řadu let, požívají přízně obecenstva a nemají proto pružiny k nové činnosti, aneb u herců, kteří bývají z nedostatku personálu nuceni hráti nejružnější postavy světové literatury dramatické. Žel, že se tak stává Švandové. Jestliže se tedy žádá pohyblivost lidské psyche, střídání se pocitů, hybnost myšlének, nemohou býti dobrými herci ti, kteří zachovávají stále stejnou míru duševní.

Zpravidla projevuje se hnutí mysli patrnou činností lidského těla. Avšak výkon hercův žádá také podráždění duševní a jakési činnosti nervů a svalů, ačkoliv tato není patrna a tělo hercovo zdánlivě zůstává v klidu. Takovou činností podmíněn jest projev důstojnosti. Nepostačí tu snad jen přímé držení těla a vlídný pohled, jež ostatně lze napodobiti. Takové pouze napodobené držení těla stane se bez vnitřního citu něčím zcela jiným, bude po případě charakterisovati člověka pyšného, jindy zase nadutého a prokazuje právě nejvíce, že psyche musí býti ovládána pocitem laskavé dobrotivosti a má-li tomu dokonale odpovídati i příslušný výraz těla, že jest třeba, aby herec ovládal jeho držení a pohyby, tedy že musí představitel důstojnosti míti ještě zcela zvláštní schopnosti. Proto činí úlohy reprezentační obtíže a z toho dále plyne, že nejsnazší jsou úlohy, jež se zevnějším výrazem nejvíce projevují. V poslední době byly to dvě úlohy takového rázu na pražských jevištích: Pavla I. v Merežkovského „Smrti cara Pavla I.“ a krále Ludvíka XIV. v Rollandově „Montespanové“. Vojan jako car Pavel byl i svým zevnějškem všemocný vládce, nepozbývajíc vznešené důstojnosti carské ani tehdy, když na svoji choť a své syny, na hraběte Palena a lékaře výplázl jazyk, ani v objetí své milenky Anny Gagariny. Ovšem výkon Vojanův podporován byl navyklým přímým jeho držením těla a výraznými, skoro chladnými rysy tváře, jeho rozvahou a ovládnutím se, jak při jeho věku pochopitelně. Pro reprezentační úlohy jest na místě vysoká postava, přímé držení těla a volné gesto, čehož mu nechybělo. I Vydra uměl obestříti postavu Ludvíka XIV. důstojnosti, zejména v jednání třetím, kdežto v prvním jednání jediné gesto protahování se

dojem poněkud pokazilo, vznešenosti však nezdůraznil, jak bylo třeba.

(Dokončení.)

Dr. OTA DUBSKÝ:

Francouzské drama přítomnosti.

Pro pochopení francouzského dramatu posledních let jest nezbytno sledovati jeho vývoj aspoň od doby, kdy v divadle francouzském zvítězilo básnictví naturalistické, zahájené v r. 1882 rozhodným úspěchem hry „Corbeaux“ („Havraní“) od Henry Becquea. Až do té doby naturalism, uváděný na jeviště Zolou a Goncourty, uboze propadl. U Goncourtů při jejich neschopnosti nelze se tomu diviti. Ale Zola dobře rozeznával, co bylo konvenčního ve hrách Dumasových, Augierových, Sardouových, a měl v úmyslu postaviti „na prkna pravdu na stejnou výši se sálem,“ propustiti „zadní oponou čerstvý vzduch skutečného života.“ Chyběla mu však méně zevšeobecňující psychologie a schopnost přenést z románu na scénu prostředky naturalistické estetiky. Jeho „Tereza Raquinová“, „Magdalena“, „Růžové poupě“ neuskutečnily nového divadla, zrovna jako ani „Zabiják“, „Nana“ a „Pot-Bouille“, jež přizpůsobil pro divadlo Busnach. Teprve Becqueovy hry: „Havraní“, bez konvence, bez intriky, bez slova autorova, hra složená z přímého pozorování, silná a suchá, a „Pařížanka“ (1885), méně agresivní, ale vyhrčená, napiatá a ztvrdlá pesimistickým stanoviskem, dovedly odraziti odpor obecnstva.

„Volné divadlo“ (Théâtre-Libre, založené r. 1887) mělo pěstovati naturalistické umění. Jeho zakladatel, André Antoine, chtěl pouze otevřiti jakousi „pokusnou laboratoř“ pro novou školu Zolovu a Goncourtů, jejichž odvaha dělala ředitele subvencovaných divadel. V něm mohli si autoři dovoliti všecko. Zola a Edmond Goncourt s celou družinou (Oscar Méténier, Henry Céard, Gustave Guiches a j.) pracovali v něm s plným úsilím po tři nebo 4 léta, aby obohatili francouzské divadlo novým ražením, divadlem „rosse“ a „tranche de vie“ (řez života). Obecnstvo jim zprvu věřilo, jsouc lhostejné ke všem formulím, potom se unavilo. „Volné divadlo“ bylo by bývalo odsouzeno, kdyby jeho ředitel nebyl zároveň znám jako nejodvážnější a nejpřístupnější nejodlišnějším směrům, jen když v nich objevil nějakou originalitu. Na éže scéně, na níž hostil naturalisty, vypra-

voval Villierse, Jeana Aicarda, Jules Perrina a j. Měl tedy Antoine úspěch, jehož si snad ani nepřál, ale přece jen úspěch, divadlu francouzskému velmi prospěšný. Nebyl pouhým impressariem. S touž plní, ale s větším porozuměním, než jeho spolupracovníci, snažil se i on o to, aby „postavil na prkna pravdu“, vstřípil některým svým hercům a množství diváků „smysl pravdy z dramatického napodobení“ (Lanson). Jeho výprava byla vždy výrazná, „tlumočila i zesilovala pocit, myšlenku, barvu kusu“. Dovedl učiniti hru přirozenou, přiblížiti dikci rozmluvy, dbáti prostředí tím, že umísťoval každou hru do odpovídajícího ji ovzduší, že přizpůsoboval výpravu životu.

Naturalism přišel do divadla francouzského příliš pozdě. Nepozorovatelně přешlo „Volné divadlo“ k symbolismu. Odváděla je k němu díla cizí: Tolstoj, Dostojevský, Turgeněv, Hauptmann, Sudermann, Strindberg. Antoine podporován jsa brzy též divadlem „Oeuvre“ (založeným od Lugné-Poë) uváděl Francouze do dramatického symbolismu Ibsenova a Bjoernstjerne-Bjoernsonova. Ze Švédska, z Německa, z ruských stepí a odjinud vanul nový proud, a za něho utvářeli se francouzští symbolisté. Charles Morice, který prohlašoval, že umění symbolické bude zahájeno divadlem, uvedl na scénu svého „Cherubina“ téhož večera, kdy hrána „Veřtelkyně“ (1890) od Maurice Maeterlincka. „Cherubin“ propadl, ale „Veřtelkyně“ zvěstovala příchod velkého dramatika. Veškerý zmatek, celá „nehmotná patetičnost nočních hrůz jest realizována v této zvláštní hře scénickými prostředky, o jejichž účinnu nelze se píti“ (J. Cappeiron). A vlastnosti ty patrný jsou při dalších hrách „belgického Shakespeara“ („Pelléas a Mélisande“, „Slepci“ a j.).

Symbolism, „provanutý myšlenkou a poesí“, rozvinul však nejširě u Francouzů všechny mohutnosti v díle François de Curela. R. 1892 Antoine, ředitel „Théâtre Libre“, vypravil prvou hru de Curelovu, „Rubšvétique“ (l'Envers d'une sainte) jež překvapila pronikavou vlohou pozorovatelskou a hlubokou myšlenkou, podanou řečí věží a výraznou. Brzy potom v témž divadle s nemenším úspěchem hráni jeho „les Fossiles“ (Fosilní) a v divadle Vaudeville hra „Pozvaná“ (l'Invitée). Tu divadlo „Comédie-Française“ ze studu, že neotevřelo ještě svých bran mladému dramatikovi, uznanému již za mistra, přijalo jeho hru „l'Amour brode“ (Láska vyšívá), v níž autor z „divadla myšlenky“ provedl

jemnou variaci o lásce. Dilo nesetkalo se s porozuměním a autor sám zastavil jeho reprisy. Tento zdánlivý neúspěch zvýšil zájem o osobu de Curela, opředenou již legendou, nepostrádající podkladu: zvědělo se, že tento originelní spisovatel, u něhož střídá se skepse s entusiasmem, tento hluboký filosof jest vlastně bodrým mužem v životě, majitelem rozlehlých panství ve Vogésách, a noviny pařížské o závod přinášely o něm zprávy a zaznamenávaly jeho výroky. Následovaly další hry de Curelovy, jež byly skvělým odčiněním neúspěchu „l'Amour brode“: „Figurantka“ v divadle „Renaissance“, „Lvi jídlo“ (Repas du lion) v divadle „Antoine“, drama mohutné a strhující, „Nový idol“ (la Nouvelle Idole), jež, pronikajíc k závrtným výším dramatické myšlenky a výrazu, zůstává přece z děl de Curelovych nejprístupnější každému obecnstvu, „Divoká dívka“ (Fille sauvage) obzvláště odvážné koncepce, „Mávnutí křídlem“ (Coup d'oeil), hra rovněž odvážná a napínavá, a „Tanec před zrcadlem“ (Danse devant le miroir), připomínající námětem i zpracováním hru „l'Amour brode“. Nesetkaly-li se všechny hry de Curelovy s pravým pochopením obecnstva, nutno to vysvětliti tím, že jak dí Boutroux, „vznášejí se nad dobou“ a že divadlo bez zábavy, které končí bankrotem většiny lidských zkušeností, bude vždy určeno pro malý počet diváků. Veškeré divadlo de Curelovo charakterisuje nová a pronikavá psychologie a řeč jako nositelka myšlenek, jež samy o sobě stávají se dramatickou vzpiuhou. Rozhodnému úspěchu pro tytéž vlastnosti těšila se i poslední hra Curelova „Sílicí duše“ (l'Ame en folie).

(Pokračovánl.)

Divadelní profily.

Jaroslav Petr:

Marie Laudová.

(Vzpomínka k 31letému jubileu jejího vystoupení na Národním divadle.)

V kruhu skvělých jmen druhé generace herecké N. d. má jméno Marie Laudové svůj zvláštní osobitý zvuk. Jest příkazem prosté vděčnosti vracet se k těmto jménům, aby se nezapomínalo, co vykonala pro českou divadelní kulturu a to za okolností nejnepříznivějších, jak se probíjela k českému uměleckému významu ztěžka a namáhavě, protože neměla českých předchůdců a vyšla od učitelů německých.

Ještě Laudová měla za učitelku Němku,

Versing-Hauptmanovou, od níž však již v lednu 1890 přešla trvale k Nár. divadlu. Došli se k Národnímu divadlu bez uřednických let znamenalo tehdy ovšem mnoho, ale nebylo ještě vším. Tu nastává urputná práce o dosažení vlastního stylu, vlastního projevu a vytvoření vlastní herecké osobnosti, ačkoli práce ta není nikdy skončena a cíl není nikdy plně dosažen. Jest třeba hledati stále nové zdroje prostředků a pomůcek, odkrývati svět, divákem jen tušený, strhnout, podmaňovat, rozezvučet plně bohatství hlasů života, které básník vyvolává jen jako nápo vědi a které herec naplňuje obsahem, propůjčuje svůj dar lépe viděti a rozuměti.

U Marie Laudové jsou tyto předpoklady životního vidění splněny hlubokým smyslem pro skutečnost, pronikavým citem pro lidskou bolest a utrpení. Celou klaviaturu tonů a barev, od nejspodnějších, tragicky vzbouřených, demonicky hrozících, velebně a majestátně se nesoucích, až k lehce laškovným dovedla rozehrati v těch 250 různých rolích, které vytvořila za 30 let své divadelní činnosti. Jsou to zejména: Magda („Domov“), Marianna (v stejnojmenném dramatu J. Eche garaye), Cathérina (Madame Sans-Gêne), Fedora, Claudina (Donnay „Milenci“), Maud (Prévost „Polopanny“), Yaneta (Brioux „Červený talár“), Jovanka (Nušič „Pustina“), Messalina (Wilbrandt „Aria a Messalina“), Albína Tuřanská (Langmann „Bartoš Tuřanský“), Anisja („Vláda tmy“), Jacqueline („Bezejmenná“), Herodiada („Salome“), Hipodamie, Kunhuta (Hilbert „Falkenštejn“), Gunhilda (Ibsen „John Borkman“), jež nejlépe ukazují rozpětí talentu Laudové. Všechny tyto a řadu jiných žen dovedla Laudová bystře rozlišit, pevně kreslíc jednu za druhou a pyšně stoupajíc vývojovou linií od patosu svých začátků k realismu, v němž nejvíce tvořila, až k modernímu novoidealismu, jímž vybavila zejména Ibsenovu Gunhildu — když ji na této cestě zarazila nešťastná nehoda r. 1915.

Jest to čirá tragika v údělu Laudové. Stanouc na rozhraní nových směrů, šťastně rozpínajíc křídla k novému letu, jest náhle zadržena nepřízní osudu právě, když chystala se rozdávat ovoce nejzralejší a sklízeti žeň nejbohatší, a odchází s prken N. d., která neznamenají jen svět, ale celý život, těžce žitý, krví a nervy.

Na štěstí hořkost osudu jest přece jen zmírněna, že její umělecké zkušenosti nepropadnou zapomenutí, že ožijí znovu v mladém dorostu, jenž jest jí svěřen na státní konservatoři, kdež byla jmenována profesor-

kou deklamací a mimiky. Ale i jinak rozvíjí svou činnost ve výchově společenské jako feuilletonistka „Venkova“. Pro české ochotnictvo má zvláštní význam tím, že vyšla

z jeho řad (žičkovského „Pokroku“) a že na své umělecké dráze často hostovala kromě četných jevišť zahraničních, zejména slovan-
ských, i na jeho scénách.

Repertoire českých scén.

Národní a Stavovské divadlo v Praze:

Cinohra: Dramaturgie Národního divadla sáhla v posledních měsících k dílům, jež aspoň, pokud hodnoty literární se tkne, znamenají určité, přesně vyhraněné fáse v moderním dramatu francouzském: k Bourgetovu „Tribunu“, de Curelově „Poplašené duši“ a Duhamelově „Světlu“, „Tribun“ (přel. Zdenka Pospíšilová, režisér G. Schmoranz) charakterisuje dramatickou tvorbu Bourgetovu více než kterákoliv jiná jeho hra (Bari-káda, Příklad svědomí, Krise atd.). Není „hrou s tesí“, má být „ideovým divadlem“, jak pěstoval je Ibsen. Přesto Bourget marně brání se i v této hře dědictví po svých předchůdcích, aby nečinil z rampy řečnickou tribunu, s níž promlou-
vá k veřejnosti. Jeho hrdina, předseda francouz-
ského ministerstva, Portal, bývalý profesor filo-
sofie, snaží se přesvědčiti spíše publikum o vý-
znamu sociál. reform, jež činí programem svého
poslání, než aby bylo možno souditi na opravdovost
úspěchů programu toho z celého jeho úřadování
ministrského ve všech třech dějstvích. Aféra
očistná, již provádí Portal proti svým protivníkům
a jež hodí se právě Bourgetovi k dramatické
zápletce, již svou obdobou s korupcí panamskou
zaručovala hře Bourgetově divadelní efekt, v po-
měrech vzdálenějších a méně informovaných však
nepůsobí zamýšleným dojmem. Byla-li vůle režie
vypravit toto dílo Bourgetovo co nejvěrněji podle
vzoru pařížského, narážíme v provedení přece
na podstatné rozdíly, bohužel, ne na náš prospěch.
Smíříme-li se i s úpravou jeviště (prostá pra-
covna bývalého lyceálního profesora, již socialisti-
cký ministr-president nezamění za nádherné kom-
naty svých kapitalistických předchůdců), nemůže
uspokojiti rozhodné herecké podání kusu u nás.
V „Odéonu“ sotva by se asi spokojili s takovou
interpretací, neřku-li v „Comédie Française“. —
Setkává-li se Bourgetův „Tribun“ i při svém
řečnickém patosu s úspěchem, zůstane naproti to-
mu divadlo de Curelova divadlem malého počtu
publika. Mohutnosti symbolu, jež rozvíjí tento
hluboký myslitel francouzský, polo Pařížan, polo
venkovan z lesů Vogézkých, nutno chápati a
ochutnat i v plné její hloubce a svěžesti. Omylem
trpkým bylo by utkvívati na vnějšku slova, jak
pohříchu stává se nejen u galerie našeho publika,
ale i vinou samého našeho souboru. Hra před-
pokládá známost Darwinovské vývojové teorie,
k níž pojí se pojednání hrdiny kusu, myslitele
Justina Riolla, o lásce a sexuální vztazích u
lidí podle obdoby ukájení pudu pohlavního u
zvířat (říje jelenů atd.). Dramatickým uměním
obohacenou duši klade autor naproti zdánlivě ne-
omylné teorii Riollové párek lidských milenců
(„prchající nymfy“, slavné herečky francouzské
Rosy a básníka Fleureteta) a tragický osud vlastní
družky, spíše hospodyně než manželky a milenky
Riolléovy, jež svou podprůměrností intelektuální
zůstává vzdálena filosofické výši přírodní filosofie
Riolléovy. Jako ve hrách: Nový ideál, Lví
jídlo, Tanec před zrcadlem a j., i v Po-
plašené duši (jak překládá G. Schmoranz

l'Amé en folie místo „Šilicí“, „Rozvášněné
duše“, hrané poprvé v Paříži v prosinci 1910 v
„Théâtre des Arts) François de Curel jeví se
zároveň hlubokým filosofem a dobrým pozorovate-
lem, jako jemným psychologem a psychiatrem.
Jeho scény dýší nestrojenou životností, jeho dia-
logy zvoní (aspoň v originále, což nelze říci
všude o českém překladě Schmoranzově) a hýří
zářivými obrazy. Řešení scény bylo u nás v hře
de Curelově dosti šťastné (režie G. Schmoranze);
jak obývací místnost ve venkovské vile francouz-
ské s arkýřem do rozkvetlé zahrady, v níž Riolle
se prochází, tak atelier se scénou kostlivce odpo-
vídalý textu. I obsazení rolí nasvědčovalo vkusu
a pochopení (p. J. Vávra — Justin Riolle,
Blanche — p. Hübnerová, Rosa — sl. Kron-
bauerová, Fleuret — p. Steimar), jediné
málo účty k duchu hry vadilo správnému podání
(lapání po napovědovi u p. Vávry v 3. jednání,
příliš „bonné mère“ p. Hübnerové i s tím re-
alisticky provedeným skolem). — Z původní české
tvorby jako novinka vypravěna byla v poslední
době utopistická hra Karla Čapka „R. U. R.“
(Rossum's Universal Robots), režii Vojty Nováka,
vypravil Bedřich Feuerstein, kostýmy navrhl Jos.
Capek. Jméno K. Čapka od zdařilého „Loupež-
níka“ má v divadelním světě našem dobrý zvuk.
Jest z těch několika autorů, u nichž smysl drama-
tický není vynucen. Připojíme-li k tomu zmínku
o prohloubené Čapkově přípravě filosofické, jest
tím pověděno mnoho o přednostech jeho nové hry.
Nadhodí myšlenku, jež nejen dovede zaujmouti
třežba nezakrývá, že jest utopií, ale nutí i k
usilovnému myšlení a k nejrušnějším dedukcím.
Podá obraz takového pokroku lidské vědy v
budoucnosti, že bude možno vytvořiti mecha-
nickými prostředky, ovšem spojeným úsilím techniky,
chirurgie a fyziologie, tvora podobného člověku,
bezcitného zprvu, bezpohlavního, ale schopněj-
šího ke všem pracím, než jeho lidský vzor, „robo-
ta“. Jde do důsledků tovární výroby těchto pra-
covníků v hospodářském životě světa, vyvozuje
z všeobecného užívání „robotů“ zploštění lidské
společnosti, zbavené práce, a vede lidské pokolení,
jež zpozdlé touží po návratu do ráje, k vymření.
Dr. Hallemeier psychologickými experimenty a
aplikací jich na výrobě „robotů“ poslední tovární
dodávky dospěje k vytvoření organizačního citu
v mozcích „robotů“ a tím zpečetí zánik lidstva.
„Roboti“, vedeni uvažujícím spolu-výrobkem, Ra-
diem, vyvráždí nejen zbytky zdegenerovaného
lidstva celého světa, nýbrž i své výrobce, až na
bezradného stavitele Alquista. Tajemství výroby
spálila však dříve již Helena, manželka centrálního
reditele továrny na „roboty“, ze zoufalství nad
zničenou plodností žen v důsledku nadvýroby „ro-
botů“. — Tím očitá se budoucnost nových obyvatel
planety země, „robotů“, v koncích. Život vyro-
bených loutek-lidí vyměřen jest jen asi na 20 let.
Uplný zánik všeho, co upomíná na lidstvo, hrozí
tudíž bezprostředně. Ale z posledních pokusů
dra Hallemeiera na štěstí zrobeny dva exempláře
„robotů“, u nichž se probudí pohlaví: robot Pri-

mus a robotka Helena. Stanou se Adamem a Evou nového pokolení, jež zalidní svět. Jest zajímavé, jak dramaticky řeší tuto utopistickou myšlenku K. Capek. Neužívá výstředních prostředků, jak by činili jiní, naopak koření svoji hru zdravým názorem lidovým (celá role chůvy Heleniny Nány i názory architekta-zedníka Alquista), vychází z poměrů dnešních (skvostná charakteristika komerčního ředitele továrny na „roboty“ Busmana i celý zbytek vymírajícího lidstva). Z hry Capkovy opravdu možno těžiti mnoho a na světovém fóru může „R. U. R.“ důstojně reprezentovati české slovesné umění. Výprava i souhra byla skvělá spojením umění bratra autora, který v duchu hry řešil kostýmy „robotů“, arch. B. Feuersteina, který vyhověl vkusu amerického průmyslu se všemi požadavky budoucna v úpravě scén, i režiséra Vojty Nováka. Také představitelé rolí úplně vžili se v prostředí (p. Deyl, Nový, Roland, dámy Vrchlická, Pštrosová). U p. Steimara (Alquist) snad bylo by možno upustiti od strašlivého „hekáni“ praivora lidského v třetím jednání.

Dr. Ota Dubský.

V kom. hrách, jež zahájilo N. d. v div. Stavovském, objevilo se Duhamelovo „Světlo“, lyr. hra o 4 akt. v překladu J. Hrdinové, vědecké úprave Wenigové a v režii Novákové. Georges Duhamel, soudruh Vildraců („Koráb Ténacity“) patří do skupiny nejmladší Francie, která tak energ. odchýlila se od tradice pařížského divadla, opustila skvělé salony paříž. aristokratů a upřela zrak k lidstvu, jeho bolestem, jimž chce rozuměti citem a soustřediti se k čarovnému světu, v němž „nejkrásnější důvody, nemají odůvodnění“, jak se vyjádřil sám Duhamel, který vtiskl pečeť této skupině. Ve „Světlu“, dílu to vysoké hodnoty básnické, řeší problém slepců, v nichž nedostatek zraku projevuje zvýšením a bohatším životem vnitřním. Provedení hledalo v dramatu více symboliky, než je třeba. Proto ten patos Bernardův, jež p. Deyl mluvil s plným porozuměním a hrál s vytříbenými posuny a postoji. Blanka p. Suchánkové byla vroucí a působivá. Celek však nevyzníval zcela ve smyslu autora a výprava byla jako přelomena, s vinou p. Weniga, jež krajinné scény provedl s teplym smyslem pro výjimečnost dramatu, jako vinou režie, jež nevhodně vypravila akt druhý.

Pt.

Vinohradské divadlo:

Druhá naše činohra hlavního města reprezentovala se v době nejživější sezony letošní dvěma překlady: ve francouzské literatuře našla jenom začátečnický pokus Jacquesa Devala „Nerozhodnou“ (jak přeloženo Annou Benešovou „Une faible femme“, premiéra v Paříži na divadle „Fémina“ v květnu r. 1920) a z literatury ruské oživila Merežkovského „Careviče Aleksěje“ jehož pendant, „Smrt cara Pavla“ zvláštním způsobem u nás vzbudil pozornost. Pokud se týká „Nerozhodné“, lze omluviti volbu hry jedině snad masopustním vkusem rozhodujícího činitele, o literární hodnotě nemůže být vůbec řeči. Po způsobu starých „Cyprien“, „Nan“, a jak se ta která díla předměstské Paříže jmenují, mladý autor kolébá a podněcuje veseloherním tempem choutky dobře nasyceného publika. Neskrblí ani prostředky, vzněcujícími „k dobré

noci“ milenců, takže přání z řad dámského publika z Vinohrad, „škoda, že není pět aktů“, může býti vinohradskému dramaturgovi odměnou. Ideově nelze hry vážně bráti: hrdinka Arietta Lebernová, jež stala se vdovou zrovna včas, kdy může uplatnit své svobodné mládí, miluje stejně horoucně hned dva mladé muže: oddá se podnikavějšímu, uhlazenému sportovci Fournierovi, ale nechtěje zničit citového soka jeho Pavenegea, odjíždí po vyvrcholení své vášně k Fournierovi zase s Paveneygem. Ve hře zableskla se pí Sedláčková-Ubanová (Leternová) svou prožitou hrou svůdné i svádící kokoty, měla však velmi zimomřivé partnery v p. K. Vávrovi (Henri Fournier) a p. Veverkovi (Sergěj Pavenege). Jinak uplatnila se rázovitostí hry pí. Machová (v Jacqueline) a dobrý byl i p. Hlavatý (baron de Claches). Výprava byla šablonovitá, valčíkové „soirée dansante“ důstojně poslední „šmýry“. — Rázovitější a také provedením důstojnější bylo historické drama Merežkovského „Carevič Aleksěj“ (přeložil Petr Křička, řídil V. Vydra, dekorace a kostýmy dle návrhu J. Weniga). Historie mučnického syna velkého „kováře“ Rusi, cara Petra, podána historicky věrně, dramaticky účinněji, než „Smrt Pavla I.“. Oprava vinohradská byla dokonalá, provedení herecké bezvadné (zvláště vynikající výkon podal p. Vydra v caru Petrovi, p. Tůma v Aleksějovi, pí Ptáková v carce Mariě, pí Benoniiová v carevně Marii a p. Zakopal v úloze Tolstého). — Původní česká novinka „Orloj světa“ od Otokara Fischera (režii K. Dostála, scénická výprava podle návrhu Vlastislava Hofmana) má také základní vadu, jako Srámkův „Hagenbek“: chybí jí dramatický děj. Chce vystihnouti popěvratové ovzduší u nás, čerpá náměty z inteligentní vrstvy, autorovi nejbližší, a mísí s legionářskou legendou všednost české ulice, ale není v ní toho pevného bodu, po kterém archimédovskými touží příliš knižně a neživotně zkonstruovaný hrdina Fischerův, Jiří Paulus. Nelze upříti, že ve hře vyskytují se scény, hodné Fischerovy dramatické minulosti, ale výsledný dojem není vlastně žádný. Autor snad z důvodů bezprostřední ožehavosti problémů dneška vyhýbá se úzkostlivě řešení otázek skutečnosti, zahazuje své hrdiny nimbem vznešené povýšenosti, aniž možno tušiti, co chce svými narážkami povědět. V prvním dějství vraží se hrdina vědec mezi své, již čekají v něm spásu, v druhém potácí se spasitel ten ve všednostech volebního boje a milostného spleenu, v třetím dějství není již vůbec ani živoucí bytosti. Těžko věru souhlasiti s autorem v názoru komedie. Snad „komedie“ jakožto persifláž znuděného osobního názoru. Jinak vinohradské provedení hry bylo velmi pečlivé. Napodobení sálu universitní knihovny v Klementinu bylo dosti věrné, herecky skvělé výkony v intencích autorových podali pp. Karen (Jiří Paulus), Dostal (František Paulus), Vydra (byrokrat s ohebnou páteří, ředitel Stare), Zakopal (profesor Serý), Fiala (Adam), Kovařík (Kuděj) i dámy Dostalová (Ljuba), Baldová (Hanička) a Machová (Bož. Molnářová). Dr. Ota Dubský.

Národní divadlo v Brně:

Činohra: „Na velký čin v činohře čekáme“, napsal jsem v prvním svém referátu. Dostavil se provedením Morseliho tragedie Glaukus. Zas jednou dostalo se na jeviště Městského divadla skutečné básnické dílo, pevně dramatické

*) Jak se dovídáme, byla již Capkova hra „R. U. R.“ přeložena do angličtiny a němčiny.

stavby, jasné myšlenky, pověděné slovy nejen přesvědčivými, ale i krásnými, zas jednou mohl se po jevišti pohybovat skutečný rek, který zápasil a rostl před našimi zraky ve skutečného hrdinu a klesá zasažen nepřízní bohů, kteří mu odnímají jeho lásku právě ve chvíli, kdy byl na vrcholu svého vítězství. Pro tuto lásku šel na výboj, nechť je chudý rybář snášeti posměchy bohatého otce své Scelly, pro tuto lásku vyhrává při svých šílených podnicích, pro tuto lásku se vrací, obklopen bohatstvím, září hrdiny a s vlastnostmi boha, ale přichází pozdě, jeho Scylla se právě utopila z nezměrného hoře nad tím, že se jí milý nevrací, ač slíbil. Glaukus, dav se připoutati k mrtvole své lásky, klesá s ní na dno moře, kde lká, nemoha zemřít, poněvadž se stal bohem. Tragedie byla skvěle vypravena a dobře sehrána. Titulní roli podal p. Walter s přesvědčující účinností, což je ziskem tím větším, že mu jen hrdinné, anebo jen milovnické role naprosto nesvědčí. Za to je šťastné směsí obou dovedl vytesati postavu, která ovládla večer. Ostatní postavy jsou vesměs ornamentem k hrdinovi a jen tak se mohou též uplatnit. Proto i Scylla zanechala slabší dojem, ač byla hrána sl. Pechovou. Režisér p. Pech dal hře nádech antických tragedií, ztlumiv řadu výjevů méně podstatných v ráz někdejších chorů. — Krátce po této premiéře byla vypravena v Redutě Barborka od Alf. de Musseta. Režie snažila se pohádkovou tuto věc zachrániti pohádkovou výpravou, ale přece zůstala i při pečlivém provedení Barborka hráchem v prvé řadě na spisovatelí spáchaným, neboť naše divadlo provedlo dosud jen dobré jeho věci. Bylo by však nespravedlivé, kdybychom se nezmínili o výborném výkonu p. Balouna, který v Barborce zahrál virtuózně rytíře-práslu. — V pořadí slovenských komedií, jež si naše činohra vytkla za letošní program, přišla po srbské (Nušič „Lidé“) polská komedie Skýz z pera Gabr. Zapolské. Jako komedie „Skýz“ zklamal, Autorka nedovedla udržeti se na oné opravdu nejvyšší uzounek cestičce mezi vážností a směšností. V prvním aktu nanesla na své lidi příliš mnoho komického a ve dvou druhých jednáních příliš mnoho vážného. Bije to do očí tím více, že se prvním aktem její lidé stali papíroví, jímž pak vážnost a opravdovost druhého a třetího jednání nesvědčila. Autorka „Morálky paní Dušské“ osvědčila i ve „Skýzu“ svou divadelní rutinu. O své thesi, podle které obratná žena ovládá svého muže mocí zvyku, jímž on je k ní připoután, ani nevěda, nás nijak nepřesvědčila, neboť i když manžel na konci hry odchází se svou choť, stává se to po té, kdy, abychom mluvili tarokovou slovní technikou, skýz hrdinky byl přebit pakátem mladé, poblázněné lásky, pro níž se stal manžel své choť zcela nevěrným. Sahrána byla komedie svěže, díky čte-

řící postav, již vytvořili pp. Baloun a Walter, jakož i obě Pechové. — Další, s pohotovostí vypravenou činohrou byl Šrámkův „Hagenbek“. Hra, jež chce býti komedií a není dobrou komedií, těší se na našem jevišti úspěchu výborně sehraným gen. Hönebeckem. V němž se uplatňuje p. Hilmar v první velké roli. Pozoruhodný vzrůst tohoto platného člena naší činohry v umělcce kvituje naše obecnost se zřejmým porozuměním, jakož vůbec příchyllost obecnstva k jevišti je ve Starém divadle skutečně zvláštní.

Opera připravila rovněž novinku: Debussyho „Pelleasa Melisanda“.

Antonín Pavlíček.

Stálé divadlo na Kladně:

Prosincový a lednový repertoár nevykazuje zvláštních událostí a mimo to i původní práce zůstaly v pozadí jinak pestrého výběru. Byly to Šokola-Tůmy „Pasekáři“ (a to ještě jako vyžádané spolkové představení), Fastrový „Pražské švadlenky“, Fingalova aktovka „Právo první noci“ a Mayerova „Dolfa“, z cizích: Červený talár, Bytová nouze, Madame Sans-Gêne, Honba za mužem, Charleyova teta, Bezejmenná, Slečna Julie, Pan profesor se zamiloval a dvě dětská představení: Malý lord a Čert a Káča. Okrsek U. M. D. O. Č. v Kladně sehrał tu Šubertovo historické drama „Probuzení“. O jednotlivých představeních nelze podrobněji referovati, ale nutno konstatovati, že provedení nebylo vždy nejpěčiivější. Mnohé premiery byly generálními zkouškami, při nichž mnohý herec dopouštěl se chyb, neomluvitelných ani na ochotnické scéně. Zvláště režie měla by býti svědomitější ve scénách hromadných a přesnější v nastudování rolí. Neboť mají mluvití herci a nikoli napověď. Možno doufati, že správa divadelní v obou směrech zjedná nápravu, neboť projevuje dobrou vůli, aby divadlo vyhovělo požadavkům moderním. Zárukou tu jest umělecká komise, v níž zasedají odborníci, kteří jistě budou v prvé řadě hájiti repertoár český. Z umělecky významných večerů sluší uvésti „Pasekáře“ a „Slečna Julie“, se sl. M. Pačovou j. h. Připravované hry: Rolandovy „Vlky“, Bourgetova „Tribuna“, Ernstova „Flachsmanna vychovatele“ a Čapkovu komedii „R. U. R.“ možno jen vítati. Hn.

Zpráva z kanceláře stálého divadla na Kladně: Vyhovujíc moderním požadavkům, na scénu kladeným, angažovala správa divadla vrchního výpravčího scény, jehož povinností jest provésti úpravu scény při každém představení dle nových, moderních požadavků. První představení, takto scénované, bylo 27. ledna při premiéře hry Shawovy „Velká Kateřina“.

Kronika.

Julius Zeyer zemřel před dvacíti léty 29. ledna. Nutno jej zde vzpomenouti tím spíše, že oficiální kruhy divadelní naň zapominají, ač jsou mu povinni vděkem za několik prací ryze básnických. Zeyer nebyl rozeným dramatikem, byl příliš lyrikem, než aby mohl pronikavě zasáhnouti v divadlo, jeho hry jsou spíše velkolepými básněmi, než dramaty. Přes to však zůstávají jeho práce: Neklan, Doňa Saňa, Sulamit, Libušin hněv, Radúz a Mahulena, Pod jabloní a j. perlami českého verše i prosy dramatické.

Jiří Karásek, zakl. „Mod. revue“, dospěl 25. ledna padesáti let. Básnický i myšlenk. má mnoho společného s Jul. Zeyerem. Jako Zeyer i Karásek je spíše lyrikem a jeho dramata nemou pečet básníka, jenž snaží se více o náladu hry, než o dramatický účín, projevuje své nábožen-

ské a romantické sklony v duchu Zeyerově. Tato filiace jeví se zvláště ve Snu o říši krásy jako pendant Zeyerovy Lásky div. Podobně nese se antická hra Apollonius z Tyany, renesanční Caesar Borgia a vlastenecký Král Rudolf.

Jaroslav Hilbert, literární soudruh Karáskův z „Moderní revue“, téměř současně (19. ledna) dovršuje padesát let. Není snad českého divadla, jak profesionálního, tak ochotnického, které by nehrálo jeho drama „Vina“, a není také české herečky, tragické milovnice, jež by nepočítala úlohy Míny ke svým nejlepším a neúspěšnějším. Tak totiž zdomácnělo toto první Hilbertovo drama, jímž na ráz získal rozhodného úspěchu na Národním divadle právě před 25 léty. Odtud rychle vzrůstal tento svérázný a nejedvážnější z českých dramatiků, jenž vyrůstal

vedle F. X. Svobody (slavil loni své šedesátiny), s nímž směřoval k téměř cti, ke kritice soudobé společnosti a k analýze ženské otázky. Nebylo problému, jehož by se útočný temperament Hilbertův nedotkl svým zhuštěným a vysoce dramatickým způsobem. Po otázce ženské přišla otázka náboženská (O Boha), po ní v Psancích mluví vášnivě proti dekadentní generaci, otázku národnostní rozvíjí stejně útočně ve Falkensteinu a v České komedii, válečné to epizodě z r. 1866, v níž tuší náš zahraniční odboj již r. 1911 a jež čeká ještě svého doplnění z událostí současných. Básnické vyvrcholení Hilbertova dramatu znamená Kolumbus. Poslední jeho práce Patria, Jejich štěstí a Hnízdo v bouři značí návrat k tragice ženské otázky v manželství. tr.

Matice divadelní.

Výkonný výbor M. D. konal schůzi 1. března. S povděkem přijato oznámení, že Pražský okrsek věnoval z výnosu IX. šibřinek na účely Matiční 1000 K. Usneseno, aby činnost Matice v příštím období vyvíjela se pokračováním v činnosti dosavadní, zejména v pořádání div. kursů, vydávání listu a brožur, účasti na pracích sjezdových (péči o referáty), tisku I. dílu Steinových Dějin ochotnictva a almanachu ochotn. jednot, jež bude součástí slavn. listu sjezdového, který uspořádá. Obstarání počátku sjezdové reklamy převzal red. Ptáček. Div. výstavka v Uměl.-prům. museu bude moci býti uspořádána podle informací red. Weniga u řed. Jířka teprve na podzim. Jinak provedeny přípravy k valné hromadě.

Valná schůze M. D. konána 5. března. Z pokladní zprávy p. Vaňka vyjímáme: příjem

11.136.46 K, výdej 5.831.66 K, zbývá 5.304.80 K (hotově 2.486.68 K a v pošt. spoř. 2.818.12 K). Výbor doplněn pp. Vaňkem a Lžičarem, jež delegovala Ú. M. D. O. Č. v poslední schůzi výk. výboru 5. března za prof. Štěpánka a Hendla a prof. Petrem, v náhradnících p. Trousillem st., revisory jmenování pp. Pícka a Doležal. Za resignovanějšího spis. V. K. Blahníka a dra Hermana na funkce předsedy M. D. a jednatele, jichž působení dlužno plně a s povděkem uznati a kteří nevzdávají se tím další úspěšné práce pro spolek, zvoleni předs. spis. Adolf Wenig a jedn. prof. Jar. Petr. Redakce Almanachu organ. jednot svěřena pp. inž. Steinovi, Trousilovi st. a Ptáčkovi. Redakční rada M. D. ustavuje se jako odbor všeochotn. sjezdu (předs. inž. Sommer-Rydván).

Ochotnická hlídka.

Pro ochotnickou praxi:

Biedermayer (z nauky o kostymování) je moda, která se ujala v Evropě po pádu Napoleonově; v Čechách znamená léta probuzenecká (hrají se v ní zpravidla kusy Tylovy a Klicperovy). Ve Vídni jmenují ji Alt-Wien, a žádný Vídeňák nedá se přesvědčiti, že by tato moda nebyla ryze vídeňskou. Naši spisovatelé zpěvních frašek ve více méně podařených napodobeninách vídeňských uvádějí také tuto modu na scénu. Dámy té doby nosily sukně dole značně rozšířené, u boků nabírané, živůtky s dlouhou přiléhavou špicí, s rukávy, u zápěstí těsnými a u ramen někdy pohádkově rozšířenými, hluboce vystřižené, s ramený holými, a přes dekoltaž nosival se krajkový, bohatě vyšíváný šáteček nebo límec, jaký vidíváme často na podobiznách Rettigové, Němcové a j. Na hlavě půvabně klopené kloboučky, po většině avnitř zdobené, takže obličej rozkošně vyhlížel z velkého rámce květů, per, stuh a skleněných perl.

^{*)} Pisatel těchto statí je vedoucím činitelem největší a nejstarší české kostym. firmy „Jan Böhme“ Praha-I, Národní tř. 25 ve dvorě, a jeho vynikající odborné znalosti zaručují potřebám ochotnickým nejen solidní, ale i dobově přesné obsloužení.

Od střechy pod bradu vázala se stuha sametová, hedvábná, někdy i tylová. Vdané paní nosily čepečky t. zv. „šarlotky“; bylo to z větší látky vystřižené kolo, bohatě krajkované a na hlavu přivázané ozdobnou stuhou. Ženy z lidu oblékaly se tehdy velice jednoduše a namnoze ze šetrnosti pod zástěrkou do sukně vkládaly si jinou levnější nebo starší látku. Takto upravená přední půle jmenovala se „ledacos“. Šátečky byly upraveny jako u tříd zámožnějších, a libovány si v tvrdém škrobení jak těchto šátečků, tak i spodních sukní. (Krinolína se nenosila.) Střevíčky byly vždy černé, kožené, sametové i „brünellové“, vystřižené, s přišitými černými stužkami, jež na nártu nohy se křížily a kolem kotníku zavinovaly (chyběné je křížení až ke kolénům). Punčochy byly vždy bílé, prolamované, někdy ozdobně háčkované, jiná barva, ať světlá či tmavá, u lepších dam pokládána za neslušnost. (Pánská moda jindy.) Jan Jelínek.

Vlášenska (z nauky o líčení) jest pro vytvoření charakterních masek naprosto nezbytná. Kdybychom provedli charakterní masku sebe dokonaleji, teprve nasazením vhodné vlásenky nabude hlava náležitého výrazu. Jak pro líčení vlastní, tak i pro volbu a výběr vlásenky jest třeba, aby ochotník svou úlohu svědomitě studoval a vytvořil si správnou představu o char-

teru osoby, kterou má hrát. Proto jest nutno klásti zvláštní důraz na to, aby nejen maska, ale i vlásenka vystihovala přesně charakter postavy představované. Při líčení nasadíme nejprve vlásenku, abychom měli základnu pro masku a od ní teprve vycházejíce postupujeme v dalším líčení. Má-li vlásenka vysoké čelo, budíž toto vždy pečlivě zalíčeno barvou pleťovou, aby docílen byl neznatelný přechod k čelu vlastnímu. Dbejme svědomitě toho, aby vlásenka byla přiměřena velikosti hlavy, aby přesně přiléhala a proto také spodem podličujeme čelo vlásenky, aby k vlastnímu čelu lépe přiléhala. Vlásenka nesmí býti ovšem zase příliš malá, nesmí hlavu tísniti, jinak způsobuje nevolnost, která zrači se pak v nervositě výkonu. Vlasy hercovy musí v každém případě úplně krýti. Vlásenka nechť vypadá pravděpodobně a přirozeně a nechť se shoduje se stářím role. Charakterní herec se bez vlásenky naprosto neobejde. Milovníci užijetež vlásenek jen tehdy, je-li toho nezbytně třeba. Nasazujeme-li vlásenku, přiložme opatrně čelo vlásenky k vlastnímu čelu, uchopíme zadní část vlásenky ukazováčkem a palcem pravé i levé ruky a lehce táhneme na hlavu, až úplně k hlavě dosedne, aniž bychom vlásenku poškodili, nebo ji vytáhli. V tom případě by pak čelo vlásenky dobře nepřiléhalo a nedalo se přesně zalíčiti. (Sešpendlení vzadu pomůže jen málo.) Téže opatrnosti bud šetřeno při sejmání vlásenky s hlavy a tu nejlépe jest vzíti ji na temeni hlavy a lehce nadzvednouti, takže se nevytáhne. Barva vlasů bývá u některých lidí tmavší vousů, a charakteristické jest pro stáří, že velmi často vlasy znatelně dříve šedivějí, než vousy. Dámy chtějí si upravit hlavu pro nasazení vlásenky, rozpustí si vlasy z copů, svinou je pevně kolem hlavy, utáhnou pasy z tenkého gázu a těsně vlásečnicami připevní. Technika vlásečnická dospěla vysokého stupně dokonalosti, takže se zhotovují vlásenky nejen pohodlně, lehké, ale hlavně přiléhavé různým charakterům osob a klamavě, jež illuzi divákovu nikterak neruší. Používejte proto vlásenky jen od dobrých odborníků.

Inspicient. Při řádném představení nemá vlastně režisér býti za jevištěm nebo na jevišti, nýbrž má seděti v hledišti a těšiti se z toho, jak se mu zdařilo dílo. Při představení sám nepřijímá vlastní řízení představení inspicient. Jeho povinností jest dbáti, aby vše bylo na scéně i za scénou a na hercích upraveno tak, jak bylo režisérem stanoveno, nebo s interprety smloueno, má přesně sledovati jejich hru, dirigovati včasné vstupy na jeviště a hlasy nebo zvuky za jevištěm (hrom, blesk, výkřiky, hudbu a pod.). Jeho povinností jest však také udržovati za jevištěm klid a pořádek, oddalovati všecmu nervositu, která se často zákulisí zmocňuje. Inspicienti, netrpě za jevištěm, speciálně bezprostředně za kulisami nebo v kulisách herců, kteří právě nehrají! Dokonce pak ne jejich známých nebo příbuzných! Herci, kteří nejsou v kuse zaměstnáni, nechť sedí v šatně, není-li šatén, tedy dále od kulis a klidně vyčkávají, až je inspicient zavolá, postaví a až jim dá znamení k výstupu. Inspicient musí však také revidovati odchody z jeviště, speciálně při jevišti pokojovém. Jest povinen přehlédnouti, nestojí-li nějaký všetečný divák nebo hasič nebo dělník právě za dveřmi, jimiž herec má vyjíti, není-li v cestě židle nebo jiná maličkost, která

by mohla odchodu zabrániti; nejsou-li dveře zavřeny obrtlíkem nebo hřebíkem, takže jich nelze otevřiti. Má také prohlédnouti před vstupem na jeviště, byt by se i vstup během jednání několikráte opakoval, každého herce, nemá-li nějakou toaletní chybu, není-li zcela zapnut, nemá-li na krivo nákrčník, nekouká-li spodnička, nerozpřádá-li se účes, má zrevidovati, má-li herec u sebe všechny drobné rekvizity, jichž je třeba (hodinky, psaní, revolver a pod.), má zjistiti, má-li herec kapesník, i když ho při hře nepotřebuje. Při vstupu má prvních několik slov napovědět předem, aby herec vešel na jeviště pevně.

Salamounka, akt. hudební žert od sklad. G. Rooba na text Q. M. Vyskočila, hodičí se k programovým večerům, zadá skladatel (Praha II., Hopfenštokova 5). Libreto chrání „Máj“.

Paruky levnější! Stoupajícím odytem mých vlásečnických výrobků byl jsem nucen stávající vlásečnický závod značně rozšířiti. Tim je mi též možno ceny vlásenek snížit, a dodávám nyní 1 tučet vlásenek následovně rozdělených: 4 salonní charakterní, 4 polodlouhé (seleky), 4 rytířské za 1200 K Eventuelnímu přání se vyhová. Pouťované kníry a plnovousy, Krep, Mastix, Lechnerova líčidla. Výrobky zaručené I. řádu. Ctěné objednávky přijímá Karel Zikmund, odborný závod vlásečnický, Praha II., Štěpánská č. 53

Pro sjezdový fond 20 haléřů ze vstupenky!

Zprávy Ú. M. D. O. č.:

Důležitá upozornění a pokyny. Kancelář ústředí má opět na skladě ochotnické odznaky a řady jednot po 1 K, stanovy ústředí a okrsky po 2 K, legitimace po 30 hal., vzorné stanovy po 60 hal. bez poštovní zásilky. Objednávky vyřídí se po zaslání příslušného obnosu. Z nákladu „Knihovny Česk. Div.“ jsou na skladě ještě hry Ludvíkova „Prapor spolku Milion“ a B. Vrbského „Herecká láska“ a prodávají se po 270 K i s poštovní zásilkou, z „Knihovny Matice Divad.“ brožura Hermanova „O významu a úkolech ochotnictva“ po 210 i s pošt. zás. — Jednoty žádáme, aby svá přání nezasílaly na poslední chvíli a v méně důležitých věcech obračely se na své okrsky, aby kancelář ústředí nebyla zbytečně zatěžována. Upozorňujeme, že od příštího čísla 4. „České Div.“ zasíláno bude jen těm spolkům a jednotám, které budou míti zapraven členský příspěvek do konce března.

Vyřídte v brzkou naše oběžníky!

Z komisi sjezdových. Ubytovací odbor sjezdový vyzývá pražské ochotnictvo a jeho příznivce, aby již nyní oznamovali, kolik lůžek, kdy a na jak dlouho mohou poskytnouti k ubytování našich venkovských přátel. Sjezdu předcházeti bude kurs režisérský a devět celoveč. předst. venkov. jednot, připadajících na červen, v kteréžto době nepochybně pořádána bude také Dělnická Olympiada, pročež je nutno napnouti všechny síly, aby ubytování bylo zajištěno. V té příčině obračel se odbor s důvěrou na členy sokolských jednot, aby dobrou radou (zejména kde možno získati i společné noclehy) byli mu nápomocni. Veškeré dotazy, sdělení a pokyny

nuto adresovati na kancelář ústředí (ubyt. odb. sjezd, předseda K. Sendler).

Umožněte bratřím Slovákům zájezd do Prahy o Všeochotnickém sjezdu 1921!

Z ústředí. Výroční řádná valná schůze konána 6. března za účasti 21 zástupců patnácti okrsků a bratisl. sekretariátu, 46ti zást. 29 jednot a 29ti činovníků a hostů. Po zahájení starostou **drem** Hermanem přihlásil se předseda „Matice Div.“, spis. V. K. Blahnik a poukázal na součinnost sesterské této korporace s ústředím, zejména v ohledu kulturním. Zprávu jednatelskou, jež obasžena je větším dílem v uveřejňovaných zprávách z výkonného výboru, podal gen. taj. Weinert zprávu bratislav. sekretariátu, již ve výřahu podáváme, taj. L. Svoboda, pokladní p. spr. Brand (z vydané zprávy pokl. a účetní uvádíme: příjem 23.686,78 K, výdej 23.152,28 K, běžná hotovost 534,50 K, celková účetní aktiva 7453,68 K), za revisory p. Wiesner, za „Tylův dům“ pp. Pokorný a Wiesner. V presidiálních sděleních dra Hermana vybidnutý jednoty k včasnému placení členských příspěvků a k vyřízení dotazníků, zaslanych okrskům i spolkům, pojednáno o zavedení dozoru nad ochotn. spolky osvět. sbory (systém okres. důvěrníků), o vyřízení petic ministerstvem a zemsk. správ. výboru (viz níže!) a o součinnosti se Svazem děln. ochotn. div. při usilování o div. zákon, vymaňování divadla z vlivu politiky a získání státní subvence. Poznámku o časopisu přičinil odp. red. „Česk. Div.“ Inž. Sommer-Rydván, referát o Všeochotnickém sjezdu r. 1921 podal p. Trousil st. Po té aklamací provedeny doplňovací volby pěti zástupců venkovských okrsků, pp. Mainera z Plzně, Kšira z Čes. Třebové, Hoffmanna z Kladna, Hrdličky z Mostu a Vrány z Čes. Budějovic; zást. zakl. členů jmenování pp. Bř. Ludvík, a inž. Neudörfel, zást. Pražsk. okrsku jmenování v mimoř. schůzi okrsk. rady 4. března (viz tamtéž!); revisory zvoleni pp. Wiesner a Svoboda z Lab. Kostece. Schválen organizační řád a jednací řád zemských sekretariátů. Ve volných návrzích žádáno zástupcem beroun. okrsku, aby ze všech knihoven ochotnických vyřazeny byly bezcenné věci a knihy přebytečné věnovány Slovensku, na popud Val. Trousila svolána bude plenární schůze ochotn. česk. západu do Plzně, na níž upravena bude též otázka finanční plzeň. okrsku, zástupcem bratisl. okrsku apelováno na umožnění návštěvy Všeochotn. sjezdu bratřím Slovákům v počtu aspoň 100 osob, oznámen výřezek sbírky, provedené ženským odb. Pražského okrsku mezi přítomnými ve prospěch ochotnického „Tylova domu“ v Praze, jenž činí 275 K, a popudem inž. Sommra, aby české ochotnictvo ujalo se znovu práce burcování zvláštěho dnes citu národního, schůze skončena. — **Odpověď zemsk. správ. výboru** na stížnost ústředí z 25. ledna stran obecních dávek z div. představení stala se přípisem z 15. února tohoto znění: „Po dlouhé době válečné musí stát i jiné svazky veřejné (obec, okres, země, a p.) přistoupiti k řádné úpravě svého finanč. hospodaření, zejména, když úkoly jich neobyčejně vzrůstají zcela nepoměrně k jich příjmům. Obec, jež nemá takových prostředků jako stát, musí zaváděti obecní dávky dle § 89. obec. zřiz., aby poplatníci nebyli přitíženi přetížením a aby mohla přece

plnit své důležité úkoly správní, vzdělávací a sociální. Nyní mnohé obce zavádějí dávku z úřadování a to za povolování tanečních a veřej. zábav dle § 89. č. 10 obec. zř. A tu má každý dbaly poplatník řídit se dle § 90. neb 99. obec. zřiz. a tím upozorniti vyšší úřad na ohrožené zájmy, obecně snad prospěšné. Zemský správní výbor však velmi často nyní v praxi sám z moci úřední přihlíží k prospěšnosti takových kulturních zábav a povoluje pro ně pravidlem sazby nepatrné neb velmi mírné. Jestliže ovšem obec vybírá dávku bez povolení, může každý pořadatel podat do 14 dnů po doručení platebního rozkazu, o který může žádati, stížnost u obec. úřadu k obec. zastupitelstvu. O dalším odvolání přátí § 99. obec. zřiz. a § 77. zák. o okres. zástup. Výtka učiněna samospráv. úřadům jest proto příliš jednostranná, jestliže obec má se starati o činnost těchto spolků, když spolky samy nejeví zájmu na činnosti obce. Zem. správ. výbor snaží se však vždy zájmy obecní upravit z hlediska prospěchu obecního. Podepsání předseda J. Nerad, přisedící: Ackermann. — **Ze schůzi výboru Sboru pro postavení ochotn. Tylova domu v Praze.** Celkové jmění činí na 12.000 K, v němž obsažen je dar Pražsk. okrsku 5000 K z výřezku IX. ochotn. šibřinek, čistý výřezek představení cyklu, pořádaného ve prospěch Tylova domu členy Obč. bes. na Smíchově 2. března v Národ. domě (Rostand „Romantické“ 257 K, jakož výnos sbírky žensk. odboru Pražsk. okrsku při valné schůzi ústředí 6. března v obnosu 275 K.

Zašlete včas členské příspěvky!

Z Bratislavského sekretariátu. Pořada sekretariátu konána 1. března. II. tajemníkem sekretariátu jmenován na popud předs. dra Wagnera Pavel Sochaň, hlavní taj. Slovenské Ligy a dram. spis.; tajemn. sekretariátu a členem výk. výboru Ú. M. D. O. Č. v Praze zůstává p. Svoboda. Nabídka místností Slov. Ligy pro sekretariát přijata s povděkem. Na valnou schůzi ústředí vyslán taj. Svoboda, evnt. p. Sochaň, za župnou radu Hvězdosl. okrsku p. Růžička. Přijata nabídka spolku spis.-belletr. „Máj“ na zastupování her pro Slovensko. Jednoty vyzvány, aby vrátily vyplněné dotazníky. — **Zpráva bratisl. sekretariátu,** přednesená taj. Svobodou na valné schůzi ústředí 6. března, mluvící opět o čilem ruchu ochotnickém na Slovensku, který však je bez kulturního a lidovévých významu. Přirovnává jej k prvním ochotnickým představením v Čechách před 40 a více lety, jichž nadšení nemá, ježto lid je dlouhým národnostním útlakem otupělý. Věřící však v brzký obrát k lepšímu. Sekretariát od zahájení činnosti v září 1920 konal 16 schůzí; došlo 159 dopisů a odesláno 367 dop. Od ústředí přijal 4 organ. jednoty, 17 sám, z nichž 3 založil. Pokladna vykazuje příjem 544,65 K, výdej 757,40 K, schodek 212,75 K. Sekretariát obdržel 1500 K státní subvence a na iondech Ruthové a sjezdovém je hotovost 59,20 K, takže celk. pokl. hotovost činí 2203,85 K. Knihovna, již zakládá, má prozatím 32 svazky, z nichž 6 darovala jedn. „Šamberk“ Hrdlořezy. Převzal zastupování autor. práv spolku spis.-belletr. „Máj“ v Praze a Zochovy hry „Z otroctva k svobodě“. V prosinci 1920 založil první Hvězdoslavovu župu (okrsek) v Bratislavě. Letošního Všeochotnického sjezdu chce se účastniti výpravou sloven-

ského ochotnictva, kteří budou pak ve svých dědinách a župách dobrými apoštoly myšlenky a organizace ochotnické i československého bratrství.

Ochotnictvo sobě! Pomozte stavět svůj Tylův dům v Praze!

Z okrsků. Macháčkův okrsek v Čes. Budějovicích konal dvě výb. schůze (8. pros. a 20. ledna). Usneseno, aby všechny jednoty, spolky, odbory, kroužky a korporace, které pořádají div. předst. a jiné podniky, byly i rázu zábavního, odváděly příspěvek na okrskovou knihovnu; organis. jednoty 1 Kč z každého podniku, neorganis. 2 Kč. „Bozděch“ v Čes. Budějovicích vyzván, aby svolal valnou hromadu a buď vyvíjel činnost nebo likvidoval. Maju okrsek (okrskových důvěrníků) zřídí p. Svátek. Režisérská rada připraví okrsk. div. předst. na oslavu 70. narozenin spis. A. Jiráska. Vzato na vědomí nařízení okres. polit. správy, že všechny podniky ať rázu vzdělávacího, výchovného či zábavního hlášeny býti musí Macháčkovu okrsku a přísnou kontrolu povedou nejen okrskoví důvěrníci, ale i četnictvo, jemuž dostalo se zvláštního příkazu. Macháčkův okrsek pořádá od 20. února do konce března kurs divadelní a režisérský, jež řídí šéf a rež. činohry Jihoč. Nár. divadla p. Jos. Hurt a herec a rež. K. Roden. Přednášky, provázené praktickými příklady, konány vždy v neděli od 10 do 1 hod. odp. v sále u Novotných (Lannova tř.). Kurs řízen z hlediska čistě praktického, hlavně se zřetelem na potřeby div. ochotnictva a výklad započat od nejzákladnějších pojmů: úkoly div. ochotnictva, vývoj česk. div., režie, studování rolí, kostýmy, výběr repertoáru, scéna, líčení, rytmus, deklamace, řeč na jevišti, styl. Po dobu kursu uvolilo se říd. Nár. div. pořádati několik představení v neděli odpol. jako ukázkou vzorného divadla. Poplatek pro členy organis. jednoty Kč 25.—, pro neorganis. Kč 30.—. O kursu vydán zvláštní oběžník. Každá jednotka má býti zastoupena nejméně dvěma členy. — Pražský okrsek konal 20. února řádnou valnou hromadu za účasti zástupců 42 jednot. Měl 11 schůzí okrsk. rady a 3 plenární. Jednací protokol vykazuje 374 čísel. Došlo 229 dopisů, odesláno 1161. — V min. roce vystoupily 4 jednoty, 1 vyloučena a 2 škrtnuty, přistoupilo 39 jednot, takže nyní čítá P. O. 134 jednoty. Příjem za období 1920 činí 22.987,49 K, výdej 14.219,80 K, zůstatek na r. 1921 je 8767,69 K. Do okrsk. rady zvoleni: V. Satorie, Fr. Pokorný, V. Holas, L. Felber, Fr. Kadeřábek, K. Sendlér, L. Janoušek, G. Peer, R. Weinert, Val. Trousil, V. Khodl, A. Turečková, Jos. Klápa, za náhr. J. Ambler, Fr. Hanka, V. Šafránek, Ant. Zenker, Er. Svoboda, Al. Wiesner, Jar. Kaisler, K. Soukup, Fr. Kracmanová, za revisory J. Zelenka a J. Tureček. Při ustavující schůzi okrsk. rady zvoleni: předs. R. Weinert, místopř. Val. Trousil, jedn. L. Janoušek, zapis. Fr. Kadeřábek a pokl. L. Felber. V mimoř. schůzi 4. března vyslání do výkonného výboru za okrsk. radu pražskou pp. Blahník, Sendlér, Felber, Pokorný a Hybš. — Označen výnos IX. Sběrůnek: Příjem 26.441,90 K, výdej 15.797.— K a čistý zisk 10.644,90 K rozdělen: 5000 K „Tylův dom“ v Praze, 2000 K na účely sjezdové, 1000 K „Matici Divadelní“ a zbytek okrsku. — Ženský odbor Pražsk.

okrsku uspořádal m. j. 5. března večírek na uvítanou venkov. návštěvníků valné hromady ústředí v podzem. sále malostranské kavárny „Opera“, jenž byl slušně navštíven a měl animovaný průběh. — Okrsek Rakovnický spolu s jinými místními spolky, sdruženými v okres. osvětovém sboru, uspořádal divad. kurs v malém (Jandačově) sále tamní Sokolovny. Přednášeli pp. red. Ptáček „o deklamaci a recitaci“ 2., inž. Sommer-Rydván „o slohové výpravě scény“ 13., pošt. r. Lžičar „o chování se na scéně“ 20. a p. Jelinek „o kostymování“ 27. února.

Poradejte představení ve prospěch Tylova domu!

Z jednot. Spdo. ve Slaném zvolili při své řádné valné hromadě předs. Ed. Kahlera, jedn. Old. Vacka, pokl. Ant. Baše, rež. Boh. Vacka, do výb. M. Voňhovou, V. Fryče, K. Pražka, Jind. Čaje a Václ. Vrška, za náhr. Rud. Valentu a M. Plefkovou. Za revis. účtů Adu Domkáře a K. Cířka, do ústředí rež. Boh. Vacka a do Šamberkova okrsku Václ. Fryče. Za uplynulé období vypraveno celkem 19 her celoveč., z nichž 2 ruské a 2 franc. překl., ostatní práce původní. Členů jest celkem 134, (4 čestní, 17 zakl., 37 přisp. a 76 činných). — **Dram. odb. bes. „Tyl“ v Hlubětíně** konal svou 3. řádnou valnou schůzi jako samost. odbor 2. ledna. Zvoleni: předs. Jos. Sazima, místopř. B. Pomahač, jedn. Fr. Doubek, rež. K. Benda a Fr. Parez, knih. A. Hyhlan, spr. domu J. Novotný, pokladník nevolen, ježto pokladna dram. odb. sloučena zase s pokladnou správ. výboru. Dram. odb. čítá 58 členů a sehrál za min. rok 18 div. předst. (1 v přírodě — „Jan Výrava“), 4x hráno pohostinskou a jednou vystoupila bes. „Jarost“ na jevišti odboru. Výtěžek 4 tis. K věnován dobroč. účelům, na znovuzřiz. jeviště a úpravu letního div. — **Och. div. jedn. „Vrchlický v Třebíči“** konala výroční valnou hromadu 15. ledna. — „Hálek“, spolek pro post. lid. div. v Nustlicích, konal členskou schůzi 17. ledna. Z režis. zprávy vidno, že spolek pořádá v list. 4 předst., v pros. 3 předst., Knihovna čítá 50 sv. belletr. a 253 sv. dram. (127 her a úoh), kromě knih. dosud nevázaných. Satna oceněna částkou 2620 K, rekvizity částkou 660 K. Při volných návrzích usneseno předplatiti další číslo „Česk. Div.“ a obeslati šibřinky skupinou „Pražského žida“. — **Spdo. „Langer“ v Bohdanečích u Pardubic** konal 17. ledna ustavující výborovou schůzi za předs. Jiř. Tomáška. Funkcionáři zvoleni: místopředs. Jan Fajt, jedn. Ad. Doležálek, pokl. Jos. Válek, I. rež. Jarosl. Tomášek, II. rež. Zdr. Břizová, hosp. spr. J. Šubrt, knih. I. Kmoníček. Následovala dlouhá debata o postavení nového jeviště a o úkolech ochotnictva. Pro další činnost připravena „Bytová nouze“ a „Jeji pastorkyňa“, načež jednáno o zřízení dram. školy. — **Dram. odb. „Sokola“ v Kloboukách** čítá 41 členů. Valná schůze konána 26. ledna a předs. zvolen opět inž. Kodoš, rež. dr. Perlík, jedn. pí. Perlíková, pokl. p. Hladík a spr. domu p. Ant. Procházka. V r. 1920 sehrána na oslavu 70tých narozenin presidenta Průchova vlast. hra „Pro tatíčka presidenta“ (rež. p. Sojka), v květnu Stroupežnického „Naši furianti“ (rež. dr. Perlík), v červnu Šamberkovo „Jedenácté přikázání“ (rež. inž. Fürst), v říjnu na oslavu 10tiletého založení Jednoty Jiráskova „Lucerna“ (rež. dr. Perlík, scén. úprava inž. Fürsta, slavn. proslov přednesl sta-

rosta Z. Malypetr) a v list. Stroupežnického „Václav Hrobčický z Hrobčic“. — Spdo v Semilech konal valnou schůzi 27. ledna za účasti 13 členů. V r. 1920 hráno 9x: „Posledního muže“, „Emigranta“, „Palack. tř. 27“, „Dva světy“ (2x), „Zahubaly lesy“, „Václ. Hrobčický z Hrobčic“, „V tichém hnízdečku“ a „Právo k životu“. Čistý zisk 2033.35 K připadá větší části Sokolu za propůjčení jeviště atd. V posl. době jeví se nečinnost, kterou třeba překonat. — Spdo „Tyl“ v Hradci Král. zvolil při valné hrom. 29. ledna předs. K. Paula, místopř. Ferd. Valáška, jedn. V. Cerveného a pokl. J. Matouše. Členů má 49. V podzim. období sehrál Krylovovu „Divošku“, Fuldovu ves „Sen ho vyléčil“ (5x, 1x v Nov. Bydžově a 1x v Novém Hradci Kr.), Hauptmannovu „Haničku“, Jiráskovu „Lucernu“ (3x), Bachovu „Bytovou nouzi“ (3x), Štočkův „Zočín v ho.ské boudě“, Svobodovo „Poupě“ (2x) a pro jarní období chystá m. j. Farrerovu hru „V předvečer války“, Heitae „Danešovic děvčata“, Krupičkův „Velký styl“, Stechovo „T. eti zvonění“, Scheinpligův „Mrak“ (pohost. hra dram. odb. Sokola a N. Bydž.), Frakarolliho „Fikový list“ a Werharenovo „Svítání“. Spolek hraje v měst. Klicperově div., na jehož zařízení přispěl v min. období 4500 K. — Dram. bes. „F. A. Šubert“ v Praze konal valnou schůzi 1. února, při níž provedena změna jména na „Volné jeviště“ i programu, sledujícího průběho cíle moderního jeviště. Z důsledků toho zamítnutí návrh fuse s jinými spolky ochotnickými předešlým výbo. em proponované, a zvolení: předs. dr. K. Kořínek, místopř. nadp. Mir. Dohnal, rež. K. Prox, jedn. V. Zima, pokl. V. Urban, zapis. F. Sýkora, knih. K. Šulc, do výboru: K. Vese. ý, Jiří Wazmuth, Th. Javírek, náhr. K. Dostrašil a St. Mišáková, revis. Bož. Heroldová a O. Vráněk. Činnost zahájena bude v březnu. — Spdo „Thale“ v Matheyru (Záluží) u Mostu, který po celou dobu války byl v nečinnosti a jehož majetek doznal úplné zkázy maďarskou vojskou zvlášť, přihlásil se opět vřelým přispěsem k součinnosti, k níž je upřímně vítán. — Och. kr. „Svornost“ ve Studánce u Pardubic založen r. 1919, pořídit si vlastní jeviště nákl. 1700 K, na němž provedl zejm. Stroupežnického „Václava Hrobčického z Hrobčic“, některé hry Skužného („Hříšnice“, „Kometa Hanzelínova“), Olivovy „Bujná krev“ (2x), Samberkovu „Palackého tř. č. 27“ (dto), Mervartovo drama „Na statku a v cha. oupe“ a j. — Div. odb. hasič. sboru ve Veší (p. Louňovice) založen r. 1914, má vlastní jeviště. Před válkou hráno za režie uč. Linhart a San. Krejsy a inž. Krejsy, na začátku války činnost ochromena, ale již v roce 16tém hráno opět, repertoire ne nejhorší: „Maryša“, „Deskový statek“, „Vojnarka“ a j. R. 1920 dram. odbor reorgan.ován, takže kromě jeviště, jež je majetkem hasič. sboru, stojí zcela mimo. V předešlém roce sehrány za režie uč. Cervenky „Lešetínský kováč“ od Šimka a Stroupežnického „Naši fu. janti“ s pěkným úspěchem. Odbor uspořádal ples a představení Fořtovy zpěvní frašky „Z českých mýnů“. — Div. odb. „Vlastimil“ N. J. S. v Ho. e h u Duchcova pů. obí již 20. rok a sehrál za dobu svého trvání 70 div. předst. Má 15 členů mužských, 12 ženských, 1 zakládajícího (Václ. Jedlička), vlastní jeviště, šatnu a knihovnu. — Dram. odb. D. T. J. ve Zbirohu provedl 23. a 24. května m. r. Šubertovo „Drama čtyř chu. lých stěn“, 21. a 22. srpna Skužného „Hříšnice“, 27. a 28. října Samberkova „Jos. Kaj. Tyla“.

Ziskávejte předplatitele „Č. d.“ ve svých řadách.

Repertoární přehled. (Jednoty, zasílajíte návesti svých div. představení!) — Dram. odb. zpěv. a lit. spolku ve Stodůlkách sehrál 25. a 26. pros. Jiráskovu „Vojnarku“ (rež. Fr. Kindl). — Och. sp. „Tyl“ na Horách Kutných 26. pros. Jos. Skružného ves „Zabec“ (rež. J. Oliva, scén. výpravá J. Richtra), 1. ledna K. Rožkovu hru „Cerv“ (režie týž), 9. ledna Kvapilova „Oblaka“ (rež. Fr. Štěpánek), 6. února jako slavn. zahaj. předst. v nově zřiz. „Zatímním Tylově div.“ (Bioresidenci) Tylův obraz ze života měšťanského „Pražský flamendr“ (rež. F. Raiman) s proslovem od J. Pokorného-Pikulíka, předn. Jar. Francovou, 12. a 13. února opakován „Pražský flamendr“, 19. a 20. února N. V. Gogolův „Revisor“ (překl. dra Boř. Prusíka, rež. Fr. Štěpánek) a 26. a 27. ún. Baláka-Vrbského „Zlatý Jiří“ (rež. J. Oliva). — Jedn. div. och. v Čáslavi 26. a 27. pros. F. X. Svobodovy „Směry života“, 15. a 16. ledna Baláka-Vrbského ves „Zlatý Jiří“, 29. a 30. ledna Herm. Heijermansovo drama „Na fa. ř“ (překl. F. V. Krejčího), 12. a 13. února Kadelburgovu a Presberovu veselohru „Kaňka“ (přel. B. Stein), 26. a 27. února Tylůva „Pražského flamendra“ dle scénování v Nár. div. v Praze a 12. a 13. března Stolbovu novinku „Zločin v horské boudě“ (vesměs za režie J. Skřivánka). — Spdo „Vicena“ v Ústí n. Orli 4. ledna F. Samberkovu „Rodinnou vojnu“ (rež. Otomar Japel) a 30. ledna Hilbertovu „Vinu“ (rež. J. R.) s vhodným biografickým doprovodem o autoru na návštěích. — Div. sp. „Hálek“ v Nymburce 8. a 9. ledna Baláka-Vrbského ves „Zlatý Jiří“ (rež. Jos. Šafránek). — Spdo „Bozděch“ ve Volyni 27. února (1. hra XXX. roku) dra Fr. Hermana „Proti vlastní krvi“ (rež. K. Slabý). — Och. div. jedn. „Vrchlický“ v Třebíči 28. ledna Baláková „Terna“ (rež. J. Huňáček) s autorovou informativní předmluvou na návštěích a 12. února za přítomnosti autorovy a pohost. vystoupení pí. M. Winklerové z Prahy Jar. Marie (Mayera) tříakt. hru „Lichoběžník“ s jednoakt. dohrou „Svítilna“. — Sdruž. malostr. ochotn. při organ. pokrok. soc. Praha-III.-IV. dne 5. února dra Fr. Hermana „Proti vlastní krvi“ za rež. J. Bayera. — Och. sp. „Jizeran“ v Loukově 13. února J. Skružného a Lad. Veltruského ves „Ta na. še Máňa“, 27. ún. Fr. Ruthův „Ztracený život“, 13. března Skružného „Románek na horách“ a chystá: Kolárova „Pražského žida“, cyklus her Jiráskových a Fr. Hlavatého „Sestřeničky“. — Spdo „Tyl“ v Poličce 13. a 14. února Fr. Arnoldovu a A. Bachovu frašku „Bytová nouze“ (rež. Fr. Martinů). — Spdo „Hálek“ v Hrochově Týnci 20. února J. Skružného „Slečnu prokuristku“. — Spdo „Hýbl“ v České Třebové 26. února div. večer aktovek: B. Víkové-Kunětické „Holčička“ a Lad. Stroupežnického „Zkažená krev“ (režie a výpr. K. Kšíra). —

„České divadlo“ jest orgán m. Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Majitel, nakladatel a vydavatel: „Maticе Divadelní“. — Odp. red. Jakub Rydvan. — Tiskem Ot. Janáčka, Praha II., Palackého 11.

„HIGH LIFE“

F. ČERMAK,

Prvotřídní velkozávod krejčovský pro pány a dámy.

Jen dle míry nabízí eleg. kostýmy dámské,

jezdecké úbory, úbory, pláště dle originálů

pařížských modelů. Anglické obleky a

salonní úbory pro pány v cenách

nejlevnějších.

Praha II.,

Národní tř. 24.

Tel. 8208/VI.

ŽÁDNÝ KRÁM

V NAKLADATELSTVÍ HAŠLEROVÝCH PÍSNIČEK

V PRAZE II., VODIČKOVA ULICE, PALÁC LUCERNA,

DOSUD VYŠLO:

1. * Hymna svobody.	26. My nejsme národ pro práci,	45. * Spi Havlíčku.
1.-5. (Rozebráno.)	27. * S bohem Praho, my jdeme	46. * Hou-py-gy.
6. Co pak ti Němci dělají?	na Maďary.	47. * V jezovitské zahradě.
(Opravená národní.)	28. * Panna Lény.	48. * Tou Oujezdskou branou.
7. To by doved každý (Oh,	29. * Zpověď.	49. V zahradě pod Strahovem.
óh, óh).	30. * Pojď, děvče, dej mi	50. Loučení s národním shro-
8. Konfidentská.	hubičku!	mážděním.
9. * Legionáři jdou! (Roze-	31. * Sibiřská stráž.	51. Tam u Bruské brány.
bráno.)	32. * Jaro je tady.	52. * Praha českou zůstane.
10. * Teď je Praha Prahou!	33. * Petite Slavinette.	53. * Papoušek.
11. Legionářská.	34. * Náš tatičku Masaryku,	54. Utíkej, vládo... (Roze-
12. * Ať žije česká republika.	35. Jářku, 'de to dál?	bráno.)
13. Nešťastný Michl.	(Rozebráno.)	55. * Malý Píkol.
14. Píseň české práce.	36. * Na „Karláku“ padnul vůl.	56. * Líbej mne dál.
15. Až do roztrhání.	37. * Svatba na faře.	57. O komunistickém převratu.
16. * V roztocké třesňové aleji.	38. * Z Ruska hoši domů jdou.	58. Vagonová aféra.
17. * Velezrádná aféra.	39. Nad Prahou tančily hvěz-	59. O té černé ruce.
18. * Sibiřští chlápci.	dičky.	60. Sláva, Šmeralovi, viadaři.
19. Dobrou noc, ó lásko	40. O nemocné koalici. (Ro-	61. * Veríkej, nocha
20. Na tej Malej Straně.	zebráno.)	62. * Starý dům.
21. Děve-ta, děvčata.	41. * Výlet pana Broučka do	63. * Jeť když máme svobodu.
22. * Hradčany.	Čaňhradu.	64. Jak všeli buržoazta.
23. * U pomníčku Máchova.	42. Volte Munu!	65. Písníčka na faře.
24. * Kam pak na nás, bolševici.	43. * Jan Skalník z Duchcova.	66. Šmeralův „puč“.
25. * Záznaky sv. Antonína.	44. My tancujem fox-trot.	67. Stránská písníčka.

Hvězdičkou označené vyšly též s průvodem klavíru.

Solte

stolní nevlhnucí soli

„Delikat“

a přidávejte do polévek polévkové koření

„Delikát“

žádejte u všech obchodníků!!

Moravská elektrotechnická akciová společnost,

Brno - Hvězdová 6.

(Dříve E. Janík a spol., elektrotechnická továrna, Brno.)

Telefon č. 86.

Výroba elektrických strojů, transformátorů, přístrojů, ventilátorů, osvět. těles, lustrů atd. Stavba elektráren, dálkového vedení, rozvodných sítí. Instalace elektrického osvětlení. Stálý sklad hotových strojů, instalačního materiálu, žárovek atd.

Praktické a levné

pomůcky ku pořádání div. představení neb pod.: Plakáty, pozvánky, vstupenky, bloky pro šatny, tombolové předměty. Tiskárničky, datumky, razítka. Prospekt a kapesní kalendář **zdarma** zasílá:

Obchodní podnik „**FOTO-AERO**“
Voj. Albrechta Praha-Břevnov 447.

Nejlepší čokolády,

desertní bonbony, pečiva, kakao a cukrovinky

jsou se značkou

ORION

výrobek firmy

První česká akciová společnost

továren na orientální cukrovinky a čokoládu

na **Král. Vinohradech,**

dříve **A. Mařner.**

Detailní prodejna: **Praha-I., Ulice 28. října, číslo 15.**

Vydava „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr (repert. českých scén), Jak. Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (Ing. V. Sommer).

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, v dubnu 1921.

Číslo 4.

O B S A H

G. Lžičář: **Hercův talent.**

V. Kr. Blahník: **O režii**

Ad. Wenig: **Z dějin Stavovského divadla a českých her v něm.**

Repertoár českých scén. Stavovské div. v Praze (čin. dr. Ota Dubský), Měst. div. Král. Vinohrad (čin. —sk—), Měst. div. v Plzni (čin. i op. V. Hodr), Švandovo div. na Smíchově (čin. Jak. Rydvan), Pražské kabarety („Revoluční scéna“ Pt., „Červená sedma“ J. p.).

Divadelní profily. Jakub Rydvan: Karel Želenský (k výročí čtvrtstol. působení na Národ. divadle), Václav Sommer; Dr. Karel Pippich († 28. března 1921).

Z cizích divadel. N. Kadlec: Královské národní divadlo v Záhřebě.

Kronika. Karel Weiss (tr.), Dohrou převzetí Stav. div. v Praze (Rdv.).

Ochotnická hlídka. Dr. Fr. Herman: Proti nám! (k nedávnému útoku Organ. česk. herectva).

Pro ochotnickou praxi: Úkoly našich okrsků (odpověď k častým dotazům, dr. H.), Pánský biedermayer (k nauce o kostymování, J. Jelínek), Vous (k nauce o líčení, Nfl.).

Zprávy Ú. M. D. O. Č.: Důležitá upozornění a pokyny (poplatkový ekvivalent, ceny odznaků a stanov, počet odběratelů „Č. D.“), Z kanceláře sjezdové (Almanach čl. ochotn., ubytování, Statist. tabulky Schůzka starých činovníků ochotn., 20hal. dávka na sjezd. fond), Z ústředí (východočeská konference, Večer K. Želenského), Z okrsků (pražský, Šamberkův slánský, horažd.), Z jednot (Petr Roch †, 70 let Ochotn. jedn. v Bělé u Bezd. atd.) Posudky.

S 2 perokresbami K. Votlučky.

„Čes. Div.“ vychází druhý pátek každého měsíce mimo červenec a srpen Roční předpl. 20 Kč, pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Redakce a administrace v Praze-II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16 n., kde přítomen bývá odp. red. vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Dopisy pro redakci na jeho adr. Praha 152-VI., Neklanova 44 n. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá. Otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene.

Inserty pro tento časopis, který dostávají ochotn. jednoty zdarma, přijímá toliko administrace v Praze II., Ostrovní 16. — Odvolávejte se na inserty v našem listě!

Vydavatelství „Švejdova divadelního sborníku“ **vypisuje tři ceny** na celovečerní hry.

Prvá cena 1000 Kč určena pro vážnou hru lidovou.

Druhé dvě ceny 600 Kč a 400 Kč vyhrazeny celovečerním veselohrám.

Veškeré práce při své literární ceně musí hoditi se ku provozování i na menších divadlech ochotnických.

Provozovací právo poctěných her zůstává vyhrazeno autorům. Právo vydání tiskem těchto her, jakož i her cenou nepoctěných, za obvyklý honorář vyhražuje si vydavatelství „Švejdova divadelního sborníku“ (nakladatelství FR. ŠVEJDY v Praze VIII.). Konkuruující práce, čitelně psané, označené heslem a stejně označenou obálkou, budiž udáno spisovatelovo jméno a bydliště, buďtež zasílány nejdéle do 31. srpna 1921 nakladatelství FR. ŠVEJDY v Praze VIII. Členství v porotě převzali ochotně pp. prof. Jar. Petr, red. Petr Fingal a zástupce spolku spisovatelů belletristů „Máj“. Výsledek konkursu dle usnesení poroty ohlásí se do konce října 1921.

V PRAZE VIII., dne 15. dubna 1921.

Vydavatelství „Švejdova div. sborníku“

(Nakladatelství Fr. Švejdy v Praze-VIII.)

Veškeré kostymy divadelní

dobově věrné, nejroz-
nější maskarní obleky
a dětské masky zapůjčuje
v cenách nejlevněj.

J. BÖHM,

půjčovna divadelních
a maskarních obleků

v Praze I.

Národní tř. č. 25
ve dvoře.

P. T. spolkům značné slevy.

Časopisy, knihy a pomůcky.

Z nakl. J. Ottý, sp. s r. o. v Praze, Karlovo nám. 34: Václav Štech Deskový statek. Ves. o 3 jedn. Dramat Václ. Štecha sv. IX. Vyd. páté. Str. 118 za Kč 11.—. — Jarosl. Maria Torquato Tasso. Trag. o 4 děj. Str. 83 za Kč 8.10; Lucrecia Borgia. Trag. mumraj v šesti děj. Str. 104 za Kč 9.35; Parisina. Trag. o 3 děj. Str. 72 za Kč 8.25. — Ant. Pavl. Čechov Divadla. Spisů Čechova díl X. Přel. V. Červinka, P. Papáček a A. G. Stín. (Ruská knih. LXX.) Str. 418 za Kč 26.40. — Henrik Ibsen Catičina. Drama o 3 děj. Z noršt. přel. Viktor Šuman. Svět. knih. čís. 1415—19. Str. 147 za Kč 5.50.

Z nakl. G. Voleského na Kr. Vinohradech, Jungmannova 15: Fr. Langer Miliony. Hra o 4 děj. Cena? Knižní vydání hry, jež s úspěchem provozována na Nár. div. v Praze a měst. div. v Plzni, umožní provozování její i na širším kruhu ochotnickém.

Nákl. Jos. Svába v Praze-III.: Fr. Davida „Šablův triumf“, akt. groteska. Proved. úspěšně Cerv. sedmou. Výtisk 9 Kč, poštou 10 Kč.

Nákl. knihkup. J. Svávka v Čes. Budějovicích: Jar. Puldy „Dvě lásky“, hra ze života umělce o 3 jedn., F. Čečetky „Bakalář“, veselohra o 3 jedn., a „Adamita“, vesnické drama o 4 jedn., J. A. Komenského, Diogenes Kytník, škoni hra o 4 jedn., R. Nešvera „Zertovné písně a dekamače“ a vydá red. Rud. Kassského, řed. tamního Náod. div., „Almanach čsl. divadel“ jako příručku pro herce a ochotníky.

Nákl. ukrajinského vyd. družstva „Čas“, Ky-

jev-Praha (v komisi knihkup. B. Havlíčka, Praha II., Karlovo nám. 6): Ukrajinská republikánská kapela. Napsal Z. d. Nejedlý. Str. 69 za Kč. 3.30. Autor, jehož stati o poměrech ruských tolik zaujaly veřejnost, neuklonil se od svého hudebně-kritického hlediska ani v této knize. Bedlivě rozebírá prvky ukrajinské poesie, již svými písněmi přinesla k nám v poslední době zejm. ukrajinská republikánská kapela s dirigentem Košycem. Publikace tato není jenom propagací kapely, leč cenným souborem poznatků a studií folkloristických, v nichž dr. Nejedlý věcně a kriticky posuzuje odlišnost slovanské písně východní. Pro naše zpěváky a učitele kniha nepostrádatelná a cenou přístupná. — Fr. Frýdecký Rukověť slovenského písemnictví 1771—1920. (Abecední seznam slovensk. spis., jejich životní data, dílo a stručná charakteristika.) Str. 82 za Kč 8.50. — Otto Rung Podivná proměna Smitsona. Z dán. přel. H. Hackenschmied. Knih. „Středy“ (red. A. Klíčníka) sv. 6., str. 41 za Kč 4.—. Román překutivovaného člověka.

INSERÁTY

pro francouzské, anglické,
italské a veškeré cizo-
zemské časopisy výhodně
přijímá

inzerční a novinářský závod

A. L. Pavlík

společnost s ruč. obmez.

Praha II., Vodičkova 41.

Telefon 7497.

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, dne 15. dubna 1921.

Číslo 4.

GUSTAV LŽIČAŘ:

Hercův talent.

(Dokončení.)

Určuje-li zjev hercův, jeho temperament a věk druh talentu, jest tento závislým také od vzdělání, výchovy a prostředí, ze kterého herec vyšel. Herci, ze středních vrstev měšťanských vyšli, prozrazují často svůj původ, nemajíce způsobů vznešeného světa, obzvláště chybí-li jim vzdělání a nemají-li snahy sami se vzdělávati, ježto se jim pak nedostává zejména vkusu. Dlužno litovati předčasně smrti Pražského, s nímž vstupoval na jeviště na př. v Bedřichu Ducrestovi (Fernand Vandérem „Mistr“) státník, muž velkého světa. Společenské formy hereček odívají výkon jejich zhusta ve zcela jiné roucho, takže co jindy se zdá pikantním nebo snad i frivolním, nabývá rázu rozpustilého čtveráctví (Cavallarová).

Že není herci na závalu, převládá-li jeho mocná individualita a nemá-li způsobilosti, býti v různých úlohách jiným, a že tedy uplatňuje se talent i tehdy, nemají-li postavy hercovy nápadné zevnější různosti, netřeba dokazovati. Tomu brání u mnohých již jejich postava, výrazná tvář, méně rozmanitý způsob charakterisování a pod.

Naproti tomu záleží někdy talent hercův právě v tom, že jest herec v různých úlohách takřka jinou bytostí. Talentem tohoto druhu jest Steimar, rozlišující postavy v úlohách svých nejen oděvem, nýbrž i gestem, držením těla. Jeho Napoleon Bonaparte („Generál bez vojska“) jest zcela jiný, nežli Napoleon I. císař francouzský („Světá pán v županu“), a sotva kdo jej v prvním okamžiku pozná

jako kamaráda („Ondřej a drak“). Nehledě k jeho vystupným maskám, záleží jeho talent v pohyblivosti, v přizpůsobení těla každé úloze, zvláště v jeho držení, postoji a v hybnosti mimické.

Na herce, jako na každého jiného, působí všeobecné směry a názory. I dříve společnosti, a ježto se nyní doba sklání jen před duchem lidským, pominula i dřívější nadvláda talentu a převládá nyní ve výkonu hereckém duch. Jako se lišily dříve od sebe různé stavy již oděvem, držením těla, řečí, byly také různé originální talenty herecké, které v nynější vše nivelisující době vyskytují se však zřídka. Dříve mohl se dáti herec spíše strhnouti svým talentem, nyní se vyžaduje, aby talent byl spojen také s duchem herce.

Jak shora řečeno, jest talent hercův tím mocnější, čím větší harmonie panuje mezi jeho vlastnostmi vnitřními a zevnějšími. Proto, připojuje-li se harmonicky k talentu ještě duch, položila zájstě Štěstěna takovému herci do vínku nejvzácnější dárek. Jaký význam při tom má pro herce vzdělání, jest patrné.

Ve výkonech herců nastávají často zřejmě nesrovnalosti, poněvadž se nedostává buď talentu ducha, neb duch jest mocnější nežli talent. Šťastný soulad ducha a talentu projevují výkony Hurtovy a Ptákové. U Hurty jest to zvláště mocný výraz, jež vždy dobře řídí jeho duch, překročení mezi výkonu nikdy nepřipouštějící, z nichž by mohl jinak snadno vybočiti, na příklad v úloze Zoana Maria da Ponte („Salomena“). Postavy, jež tvoří Ptáková, jsou živé působivosti, někdy ostře sarkastické, vždy však prostě přirozené,

přívětivého výrazu a pevných rysů. Její talent jest oduševněn. Nesoulad ducha a talentu jest vadou výkonů Sedláčkové. Jejím talentu nedostává se ucelenosti ducha, takže její výkon, jež talent přílišně pohání (Clotilda-„Pařížanka“), mnohdy zabarví postavu nejkřiklavějšími barvami (Pericholová-„Kočár největější svátosti“) Na toto scestí by nepřišla, kdyby se spoléhala méně na svůj talent.

Jsou některé talenty, které vylučují herce jen z jistého druhu úloh, jiné mu takřka určujíce. Drsnější a hrubší komikou Corneliie Poissardové („Generál bez vojska“), Kláskové („Lucerna“) nestaví se Hübnerová na roveň mnohým jiným svým tak osvědčeným výkonům, a jen její vrozená příjemnost nečiní toho rozdílu tak patrným, dávajíc nám přehlédnouti příliš vystupující činnost ducha.

Úlohy, k nimž třeba vzletu ducha, žádají si přímo Deyla a Karena.

Avšak jsou také úlohy, kde může duch ustoupiti talentu, a takovou úlohu provede herec pouze talentem, i když nemá větší příležitosti uplatniti svého ducha (Loulou-Baldová, „Otec měl pravdu“).

Talent jest tedy studnicí, z níž pramení činnost hercova. Hřešil by však a oopykaji to jeho výkony, přestane-li na tom, co mu Štěstěna uštedřila. Herec snažiti se musí, aby poznal lidské srdce, lidské vášně, své vlastní schopnosti, musí cvičiti své tělo a poskytnouti ze své bytosti každé úloze tolik, čeho ji třeba.

V. KR. BLAHNÍK:

O režii.

III.

Vedle dokonalého se informování o prostředí, z něhož hra čerpá svůj děj, a do něhož zasazena jsou jednotlivá jednání neb scény, patří k t. zv. „režii vnitřní“ hledání a konstatování úmyslu básníkov. Jest samozřejmo, že tu všude mluvím o dobrých autorech a dobrých hrách s určitou tendencí a snahou řešiti vhodnou formou tragickou nebo komickou nějaký problém. A jest chybou velké většiny našich režisérů ochotnických i divadelních vůbec, že zabředávají do jednoho z extrémů, neceníce dostatečně zlaté cesty střední. Na jedné straně prohlašuje režisér slovo textu za sacro sanctum a vše se vynaloží na přesné vyrecitování jeho, a oduševňování textu jest nejednou nahražováno jen t. zv. rutinou jevištní. Na druhé straně pak hledají moderní režiséři, nebo aspoň ti, kteří chtějí se zdáti moderními, hluboký a abstraktní smysl ve všech slovech díla, tedy i tam, kde jde o náplň dějovou nebo přechody scénové. Dobrý režisér však posuzuje dílo dramatické i jeho uvádění na scénu jen se stanoviska prostého vývoje životního. V první fázi vnitřní režie musí nám

býti slovo jen prostředkem k vyjadřování určitého pochodu myšlenkového a duševního. T. zv. kultura slova, to jest prostředky pěkné, ději úměrné a citově procviklé recitace náleží již do režie vnější, právě tak, jako hledání a oceňování gesta. Onen myšlenkový pochod a dějová náplň, která podmiňuje průběh scén a ráz slovního obsahu dramatu, jsou předními pomůckami k vyhledání úmyslu básníkov.

Moderní divadlo líší se od staršího extemporaného divadla hlavně tím, že rozlišuje přesně iniciativu od exekutivy. Při hře extemporované, ať to byla comedia dell' arte, nebo francouzská pastýřská hra neb fraška jarmareční, španělská rytířská tragédie nebo německá Haupt und Staatsaktion nebo hanswurstiada, dával autor jen nejširší námět, a herci sami dle svých schopností a dispozic rozváděli monology, dialogy i ansamblы a přirozeně, že měnili původní autorův námět, jak se jim hodilo. Moderní divadlo však pokládá myšlenkové názory autorovy za rozhodující a hledí přizpůsobiti uměleckou výtvarnou práci divadelní tak, aby myšlenkový, mravní, ideový neb jiný cíl, pro který autor dílo psal, byl výstižně srozumitelně a jednotně předveden všemu publiku. To jest ovšem v první řadě povinností režie, aby tyto momenty v díle básníkově vyhledala, a dovedla všem hrajícím ozřejmiti, aby pak individuální studování rolí tvořilo soustavu jaksi koncentrickou, směřující k jedinému cíli, aby nebylo kostrbatostí a osobních projevů a názorů na věci.

V hledání tohoto úmyslu básníkov musí býti ovšem určitý systém. Hlavní věcí jest, aby se nikdy režisér nespolehal na nápad, který mu snad během zkoušek přijde, a nešel do práce polopřipraven nebo dokonce nepřipraven. První podmínkou jest řádná četba vybraného kusu. Ne jednou, ale několikrát za sebou musí režisér přečísti hru, aby dokonale ovládl logickou souvislost scén, vývoj charakterů, jakož i dynamický průběh jednání i výjevů. Když jest mu dokonale jasný cíl básníkovy tvorby, úmysl mravní, estetický, umělecký, když tedy také ví, jaký konečný dojem, jakou náladu musí vzbuditi hra u neinformovaného publika, kterému se bude předváděti, musí se dáti režisér nově do četby a hledati v jednotlivých jednáních a výjevech cesty, jimiž k onomu cíli nejjistěji dojde. Největší schopnost režisérova neleží v tom, že se dovede dívat na kus se stanoviska výkonného umělce, herce, malíře, technika, nýbrž hlavně v tom, že svou fantasií dovede rozčleniti tak, aby mu předváděla možnou produkci kusu na základě známých mu prostředků ansamblových i technických a zároveň průměrné úrovně obvyklého v hledišti diváka. Umí-li režisér dobře odvažovati úsudky obou těchto složek své fantasie, jde již stě dobrou cestou a nestane se mu, že by buď přestřelil nebo nedostřelil ve svém uměleckém snažení. Tím nechci tvrditi, že musí vždy režisér činiti kompromisy s názory neb choutkami průměrného diváka. Velmi často jest nutno odvažovati se nejen ve výběru hry, ale i v režijní, scénické a herecké její produkci zcela nových, riskantních kroků. Režisér však má a musí věděti, jak vychováti své publikum. Přejde-li se náhle s velikou reformou jevištní k publiku, vývojové nepřipravenému, jest možno je úplně zmásti. Praha i Vinohrady poskytly nám nejedno pěkné ponaučení v tomto směru.

Jest tedy nutno, aby režisér, dříve než přistoupí k prvním zkouškám, byl si jist dynamikou průběhu hry. Musí velmi dobře uvážiti, které scény jsou v jednotlivých jednáních vrcholné, které nejcharakterističtější vyznačují autorovo řešení problému, o který jde, a které naopak mají býti jen vysvětlovací folií děje neb situace. Zvláště v prvním jednání jest třeba postupovati velmi opatrně a svědomitě, aby se nedařlo svést některou zajímavou neb vděčnou scénou k exposici kusu mylné nebo alespoň nejasné. Hned od samé exposice musí býti jasno, co je účelem a co jen doprovodem nebo oním shlukem zevních okolností, jež nazýváme Osudem. Jsou pak ještě scény, jež nejsou ani vývojem konfliktu, ani e-pickou folií jeho, nýbrž pouhou náplní, přechodem, usnadňováním, říká se tomu v literární hantýrce „šterkovací scény“. Při nich také musí režisér předem vědět, jak si bude počínati, aby i takové scéně byl dán určitý smysl a přízvuk.

Když režisér vše to, co bylo vylíčeno, shledal a zjistil, rozhodne se pro sílu a ráz jednotlivých scén, výjevů, jednání. Totéž, co provedl s celým kusem, jakožto historií určitého konfliktu, provede s jednotlivými postavami. Musí velmi přesně konstatovati, do jaké míry přispívá ta neb ona postava k řešení konfliktu, v jakém poměru jest k ději a to nejen v exposici (na začátku) a výslednici (na konci), ale i v jeho průběhu (dynamika postav usměrni se dynamice scén a aktů). U rolí drobných a náplňových nelze určovati poměru k ději, jest však nutno určit, má-li i ona malá role charakteristicky vyniknouti, nebo má-li nevtíravě tvořiti jen náznak a pomůcku vývoje děje.

Snad se někomu bude zdáti úkol režisérův tuze komplikovaný. Vše je věci praxe. Podmínka, od níž nesmí býti ustoupeno, jest, že tak podrobně, jak bylo vylíčeno, musí režisér býti dříve připraven, než obsazuje role a než přestoupí před svůj ansambl. Není nutno, aby předem stanovil a kreslil povahy jednotlivých figur a měl pro herce připraveny recepty pro jejich interpretaci. Tuto práci musí podniknouti až s herci společně.

A. WENIG:

Z dějin Stavovského divadla a českých her v něm.

(Dokončení.)

Z této instituce dědičných loží odvozovali také nynější potomci oněch sedmi rodin šlechtických právo k žalobě na ty, kdož v listopadu 1920 zabrali Stav. div. pro hry české. Právníká otázka tohoto případu, poněkud složitá, zavdala podmět k živým diskusím v kruzích odborných; soud rozhodl proti žalobcům, kterých ostatně nikdo nezkracoval v používání loží, ovšem ke hrám českým.

Vraťme se však k dějinám divadla. České hry byly i nadále v podruží nejen na této scéně, ale i na div. u Hybernů, jehož majitelem byl hr. Špork. Až do r. 1806, kdy

převzal řízení Stav. div. nový ředitel Liebich, obstarávána byla česká nedělní a sváteční představení v tomto divadle personálem „Vlasteneckého divadla“ malostranského, jehož koncesi prodal Zappe r. 1805 českým stavům. Ale stavové „čeští“ konečně docílili toho, že tyto odpolední hry byly zrušeny, prý z morálních a náboženských důvodů, (lid prý na místo na požehnaní chodí do divadla) a směl tedy Liebich hrati česky v Stav. div. jen někdy večer, kromě dní abonentních. Podmínku tuto přijal Liebich nerad, protože odpolední česká představení byla kasovně velmi dobrá; večerním představením českým, ostatně velmi řídkým, se tak nedařilo. Po opětované žádosti řed. Liebicha, jenž svou zdatností stavům velmi se zamlouval a jenž tvrdil, že by bez odpoledních her českých nemohl existovati, dovoleny r. 1808 nedělní a sváteční hry české, ale až od 5 hodin.*) Ale českým hrám se od té doby nikterak nedařilo a „papá Liebich“, jenž o ně stál zajisté jen z důvodů obchodních, zrušil je r. 1811.

R. 1812 docílil Jan N. Štěpánek, český spisovatel, horlivý vlastenec a divadelník, že bylo dovoleno ochotnické společnosti jeho hráti ve Stav. div. česky aspoň někdy o dnech noremních k dobročinnému účelu. První hrou v této éře byl Štěpánkův „Fridolin“ aneb „Cesta do železných hutí“ (podle Schillerovy ballady) 13. ledna 1812. Těchto českých her bylo ovšem velmi málo; do r. 1815 hráno všeho všudy 49krát a to ještě se hrávalo na divadle malostranském. Štěpánek byl od r. 1816 sekretářem a pokladníkem Stav. div.

R. 1815 vydán zákaz her o dnech „noremních“ a tím zasazena také smrtelná rána českým hrám v div. Stavovském. Jen tu a tam o zvláštní nějaké příležitosti objevila se česká hra na scéně tohoto divadla, jehož ředitelem stal se r. 1820 Fr. šl. Holbein, německý herec, režisér, dramaturg i dramatický spisovatel. Za jeho ředitelství (až do r. 1824) bylo také jen několik českých představení, mezi nimi fraška „Beroinské koláče“ 2 ledna 1822 u přítomnosti arcikníže Karla. V těchto letech se ovšem hrálo česky na jiných divadlech pražských, jako v Raymanovském

*) Příslušníky této ochotnické společnosti byli mezi jinými také Švanda ze Semčic (otec ředitele Pavla Švandy) a V. K. Klicpera. Repertoire těchto ochotnických her byly velikou většinou původní hry a překlady J. N. Štěpánka. Největšího vnějšího úspěchu dosáhli jeho „Vlastenci“, provozování k oslavě vítězství spojených armád nad Napoleonem. V divadle přítomní kozáci vnikli v nadšení až na jeviště a objímali herce.

domě na Malé Straně, ve Vimrových sadech za Koňskou branou, v Teisingrově domě v Dlažební ulici.

Když se Holbein r. 1824 ředitelství vzdal a o Stav. div. nikdo se neucházel, podal konečně ofertu Štěpánek ve spolku s hercem Polavským a zpěvákem Kainzem a v podání svém zdůraznil nutnost českých představení. Divadlo bylo tomuto trojpolsku zadáno a hrálo se tam česky každou neděli a svátek, kromě masopustu. První z těchto her byli „Loupežníci na Chlumu“ 28. září 1824. Vedle Štěpánka dostali se tu k slovu: Klicpera, Macháček. Tyl (jenž ku konci této éry ochotničil při Stav. div.) a j. Také operní představení česká pořádána v té době; řadu oper původních zahájil Fr. Škroup svým „Dráteníkem“ (2. února 1826).

Po 10 letech (1834) vypršela smlouva Štěpánkova sdružení a Stav. div. dostal podnikavý J. A. Stöger; Štěpánek vrátil se zase k sekretářství a pokladnictví. Jen tohoto zásluhou hráno ve Stav. div. pak ještě někdy česky; celkem za půl pátá roku 72krát. Do tohoto období spadá také premiéra Tylovy „Fidlovačky“ s hudbou Škroupovou, (21. pros. 1834.), při níž z úst basisty Strakatého po prvé zazněla píseň „Kde domov můj“, jež stala se později národní a nejnověji státní naší hymnou.

Roku 1835 otevřeno české divadélko v Kajetánském domě malostranském, dobře známé z dějin českého divadelnictví a někteří jeho herci, jako Tyl, Kaška, Mácha, Tupý (B. Jablonský), J. J. Kolár ochotničili také příležitostně na div. Stav.

Ve Stav. div. od září 1838 zahájeno opět účinnější pěstování her českých. Hrálo se pravidelně v nedělní a sváteční odpůldne, později též v úterý a ve čtvrtek. To trvalo až do června 1842.

Stöger sám zřídil a na vlastní vrub vedl divadlo v Růžové ulici, v budově, původně redutám a koncertům určené, velmi prostranné (pro 2500 diváků), při němž spoléhal hlavně na živel český. Divadlo otevřeno 28. září 1842.

Návštěva jeho však nebyla taková, jakou Stöger očekával. Českých představení bylo r. 1843 provedeno 140, vedle 183 německých a několika francouzských a vlašských. Donucen okolnostmi věnoval se Stöger zase usilovněji Stav. div. a přenesl tam opět česká představení zase jen v neděli a ve svátek odpoledne.

R 1846 nastoupil po Stögerovi v ředitelství Stav. div. Jan Hoffmann; dramaturgem byl J. K. Tyl. V červánčích revoluce mocněji ožívalo se volání české po spravedlivějším poměru mezi počtem českých a německých her ve Stav. div., zasazovali se o to zejména vůdčí politikové Rieger a Trojan, ale marně. Nezlepšila se věc ani tehdy, kdy po Hoffmannovi r. 1852 nastoupil znovu Stöger.

R 1857., když už byly v proudu sbírky na české Národní divadlo a zakoupen i pozemek, na němž dnes stojí, podal Ferd. Náprstek jménem návštěvníků českých her žádost o rozmnožení a zlepšení českých představení v div. Stav., kteréžto žádosti „nevidělo se“ zemskému výboru vyhověti.

Konečně vybudováno na staveništi Nár. div. z 18. listop. 1862 otevřeno české divadlo zvané Prozatímní, jež mělo název „Královské zemské divadlo v Praze“ a společného ředitele s div. Stav. (Thome) a pání „čeští“ stavové si oddychli, že z jejich divadla na Ovocném trhu české hry vystěhovaly se na dobro.

Naposledy hrálo se tam česky 16 listopadu 1862. A po osmapadesáti letech . . .

Repertoire českých scén.

Stavovské divadlo.

V řadě komorních her Nár. div. v Praze vypraveny byly v březnu ve Stav. div. dvě působivé hry Julesa Renarda, francouzského známého u nás autora aktovky „Zrzek“ (hrána též v Nár. div.), kom. „Modlářka“ (La Bigote, překl. H. Jelínka, rež. K. Zelenský, scénická vyp. J. Gottlieba) a „Domácí chléb“ (Le pain de ménage, v prospektu i na plakátech ohryzně výtlačeno „paine“!) v téměř překladu, režii i výpravě. Jules Renard náleží ke skupině dramatiků, kteří se snaží svými díly poučovati a vésti. Jako v životě (byl starostou venkovské obce, politikem a osvětářem), i na prknech di-

vadelních (napsal kromě jmenovaných her „Pana Verneta“, a „Rozkoš rozchodu“) stýká se s lidem, zná všechny jeho vlastnosti, a třeba neužívá divadelních efektů, přece vystihuje zdravě a jadrně povahu svých osob, skládá z jejich jednání a řečí zajímavé výstupy, jež tvoří světlé a hřejivé obrazy. V „Modlářce“ trochu karikuje pobožníkářství venkovských francouzských žen, staví proti typu bezmyšlenkové modlářky ostrý typ svobodomyšlného a pokrokového republikána a vyplňuje život této nerovné manželské dvojice vtipným a výstižným dějem. V „Domácím chlebě“ dotýká se Renard otázky, již jiní spisovatelé zpracovali v nesčetných variacích neefektnějším způsobem: manželé, znudění jednotvárností své-

ho manželského „šťěstí“, zatouží po změně, po „dovolené“ od manželské věrnosti v ráj „cizoložného“ dobrodružství. Ale oba rázem vystržíliví ze své erotické touhy, když si představí ve vředním, pogrurém světě všechny důsledky po vybití chvilkové vášně. Hráno bylo pečlivě a po dobrém nastudování. Francouzský venkovský pokoj v „Modláře“ s vyhlídkou do zahrady a k blízkému kostelíku odpovídal skutečnosti a živě vyjímaly se v něm všechny jednající osoby: p. Zelenský měl pro Lepicu výbornou masku, mužně rozhovněné i zase humorné gesto, pí. Hübnerová byla dokonale oddanou citelkou všech farářů, s jezuitskými pohyby rukou a obracením očí; zdárlé byly i postavy Rolanda (p. Tešar), Felixe (p. Suchánková) a Jindřišky (p. Odstřčilová). V „Domácím chlebě“ obě osoby (pí. Nasková, p. Jičínský) byly podány věrně a životně. Taktéž scenerie (vkusný salonek s verandou) odpovídala předstávě.

Dr. Ota Dubský.

Městské divadlo Král. Vinohrad.

Z jiné francouzské dílny přineslo ukázkou div. vinohradské vlasteneckou hru „Čapka a šišák“ (Les Butors et la Finette), vzniklou a hranou v Paříži za nejtěžších okamžiků světové války, v době bitev u Verdunu a Sommy, kdy sklíčené, ale přece důvěřující Pařížany co den rozrušovala nepřijemná hudba německé „Berfy“ a německých létadel. Autory hry jsou pařížská herečka Simona a lyrik François Porché. Jmenné verše Porchéovy trochu řemeslně přiložil Jaromír Jahn, hru vypravil Vlastislav Hofman, režie Fr. Hlavatého. Vlastenecký zápal, který sílil za války víru v konečné vítězství spravedlivé obrany vlasti, i dramatické podání alegorie života francouzského lidu působí také dnes ještě mohutně, třebaže aktuálně podnětu hry již vyprchala. Správně zosobnila obraz válečné republiky francouzské, princezny „Finetty“ pí. Iblová, dobrým v celku partnerem byl jí bujarý, ač někdy trochu přehánějící p. Karen (František Miron). Znamenitou figuru bezcitného, „bohorovného“ pruského maršála vytvořil p. Vydra. Ani ostatní účinkující nevybočovali z rámce správné představy, zvláště p. Tuma (Ondřej Miron), pí. Ptáková (věvodkyně) a p. Zakopal (Buc).

—s k—

Městské divadlo v Plzni.

Činohra jednak znovu nastudovala, jednak poprvé provedla několik významných kusů světového repertoaru. V titulní roli Shakespeara „Krále Leara“ vystoupil pohostinsky bývalý řed. zdejšího div. Vendelín Budil s obvyklým úspěchem. Pietního provedení dostalo se i druhému stěžejnímu dílu zimní sezony, Molièrovu „Lakomci“, jenž hrán v překladě Vrchlického a v němž úlohu Harpagona působivě vytvořil p. Fišer, který měl i režii večera. Také Lengyelova „Tanečnice“ byla přijata obecenstvem příznivě, ač jest to hra umělecky bezvýznamná a obsahově málo výrazná. Poskytla jen sl. Kindlové příležitost, aby uplatnila své nádherné toalety. Ani režie hry (p. Skoch) nepodala nic zvláštního, to platí zvláště o venkovském záměcku v pozadí zahrady a trávníku před ním, více než ubohém. Björnsonovo drama Pavel Lange a Tora Parsbergová jest ze slabších her severského dramatika. Bylo nastudováno asi proto, že prostředí jeho je právě časové. Odehrává se v poslaneckých

kruzích; poslanec Pavel Lange odhodlá se přes své přesvědčení, zachrániti svou řečí ve sněmovně vládu před pádem a jest pak svým okolím i celou veřejností nenáviděn a insulován; jen jeho snoubenka Tora jej neopouští a podává se — jí aspoň na čas vzpružení jeho zdeptané sebevědomí a sílu. Toru Parsbergovu, moderní ženu jemného citění a sílné vůle hrála pí. Beníšková. Pavel Lange byl celkem dobře podán p. Počepickým, jenž i jako režisér upozornil na sebe pěkným vyřešením síně se schodištěm v pozadí v 2. aktě. Poslední činoherní novinkou směle, ale šťastné volby byla Mussetova kom. „Se srdcem divno hrát“ v překl. Schmoranzově. Perdicana svižně a s případným citovým zabarvením zahrál p. Řepa, méně vyrovnaná byla hra pí. Rezníčkové (Camilla); životné figurky podaří p. Urban (Blazius), p. Hněvsa (farář Braidaine) a zvláště pí. Bečvářová (Panna Pluche).

V operě po úspěšném provedení Fibichovy „Šárky“ nejvýznačnějším činem byla Čajkovského „Píková dáma“, jejíž romantický děj, hudba i provedení obecenstvo plně upoutaly. S operou o vavříny dělí se málo svorně i opereta; po vyvětralém „Zebravém studentu“ opanovala zde nyní pole opereta, která na př. ve Františkových Lázních byla již r. 1917 hrána celou sezonu denně a kterou po nespočetných reprisách na německých i českých jevištích právě dávají v Miláně. „Dům u tří děvčátek“ mohlo si zdejší divadlo zcela odpuštit. V. Hodr.

Švandovo divadlo na Smíchově:

V posledním čase doplnilo zdejší divadlo svůj wedekindovský repertoár, obsahující přestudovanou „Lulu“ a nově vybranou „Smrt a ďábla“, další hrou tohoto moderního německého dramatika „Zámek Wetterstein“ (překlad, scénování, režie a úvodní slovo J. Bora). Jsou to vlastně tři aktovky, bez jednotící myšlenky a idee, toliko stejnými osobami jednajícími spojené a vrcholící aktem třetím, v němž nakupeno však tolik lidské zvrhlosti, nezastavující se v ukájení smyslnosti ani před majestátem smrti, byt to byla i smrt nevěstky, že je pochopitelný onen živelný odpor části diváctva, s ošklivostí a hnusem od tohoto zoufale rozvleklého divadla se odvracejícího. Každý zajisté přiznává scéně plné právo předvádění života v celé jeho nahotě, která ničeho nezakrývá, co by odstrašujícím příkladem působiti mohlo na zúšlechtnění mravů, pováječnou dobou výlučně materialistických cílů těžce dotčeném. Leč v tom, co se zde na scénu uvádí, přes všecku dobrou vůli hlediště a ochrannou snahu některých kritiků nelze neviděti konečný účel, naprosto odlišný od zmíněného, což samo o sobě stačí, aby vyloučení hry s jeviště, jež chtějí míti název lidovýchovných, stalo se kategorickým příkazem. Škoda dokonalého, tělesně i duševně vyčerpávajícího výkonu sl. Schubertovy v úloze Effie, jenž taktó vyzněl na plano, škoda půvabné výpravy, jež hře věnována, škoda každého večera, jenž marně, neplodně jí ubit. — Lehčí stravou mimo pořad Komorních večerů byla italská 3 akt. veselo-hra Enrica Balby „Sklenička panenství“ (překl. V. Tichého, rež. J. Bora). Rozmarem překypující kratochvíle, jevištně využívací italské pověry o skleničce bez kazů a trhlín jako svědka panenské neporušenosti, přes mnohé frivolnější slůvko, obrat, výjev nikterak nepohoršila nejzarputilejšího moralistu a zvláště v

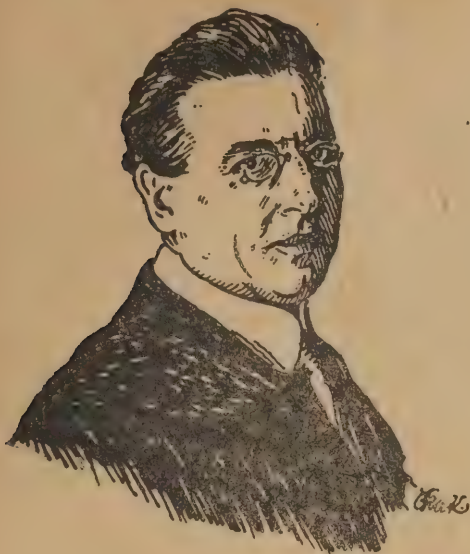
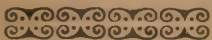
podání dam Nedošinské (Madonna Beatrice), Gampéové (Adelina) a Schubertové (Annina) uspokojila. Jakub Rydvan.

Pražské kabarety:

Revoluční scéna vypravila v lednu meznámou dosud aktovku A. P. Čechova „Na bošoj dorgé“ (Na velké cestě) z r. 1884, již přeložil a nastudoval Dr. A. Dvořák. Užasná bída čiší z této scény, která odkrývá neplodnou pasivitu ruskou v celé zoufalé prázdnotě. Chvillemi zavane prudký vítr odporu, ale uléhá brzo v nitru těchto lidí, ujařmených vlastní nemohoucností, vlastní slabostí a poznáním, že jsou lidmi bez lásky a bez soucitu k těm, kteří prohráli svůj život, protože vložili celý smysl jeho do ženského srdce. Revoluční scéně patří prvořadé místo za luha nejen, že toto dílo k nám uvedla, ale že je uvedla způsobilou neobyčejně šťastným a účinným. Souhrou, maskami — a v Rev. scéně dovedou tvořit masky! — pojetím ukázala, že dovede pracovat vážně a že má ve svém souboru herce, skutečně pohoňané. To platí zejména o pp. Longenovi a Nollovi, ale i ostatní mají pro postavy, živo em zhroucené, postřehy neobyčejně bystré. — První týden února vzkřísil Smidův „Batalion“, který svým prostředím, specificky pražským, ale blízkým prostředím „Na velké cestě“ ani po 20 letech neztratil na své pravdivosti a který šťastně zachycen Longenovou režii a vhodně interpretován pp. Nollem, Mengrem a dámami Volfovou a Částkovou, v nichž se objevují slibné charakteristické prvky, dobře působil svojí otráslující tragikou. — Zajímavá byla i Machiaveliho „Mandragora“, dílo renesančního individualisty, křesťanského pohana, geniálního politika a neméně řízného satirika, jenž již v 16. století (žil 1469—1527) pronesl důraznou větu: „My, Italové, děkujeme církvi i kněžím, že jsme se stali špatnými“. A v tomto smyslu „Mandragora“ také vyznívá. Tento blížeczenec Boccacciův s humorem a situacemi, tak charakteristickými pro renesanci, názorně ukazuje ve 3 scénách, jak dovedli sluhové boží svádět nábožné a vdané krasavice florentské s výbojnými krasavci, při čemž jim připitomělý manžel asistuje. Ukazuje tu přímo úžasný vliv mnišský na zatemělé ženy a neméně vliv zlata na hasatele „slova božího“. V reprodukci by ovšem „Mandragora“ potřebovala čipřejšího tempa a svižnějšího i elegantnějšího Calmacca a rozhodně mohla postátati nerenesančních ex tempore, kde á, když jimi opíývá jinak vtipný pl. Noll, jsou pro „Mandragoru“ hodné nevhodná. — Revoluční scéna plní svůj program důsledně. Umí břitce útočit, dovede brskně seměšnit, chce ujasnit mnohé časové problémy a stejně umí roze māt bezuzdným smíchem, jako občas otrásat zdrcující tragikou. Ale mohla by si odpustit bez násilí masopustně agitační kázání, jakým je poslední vyprávění „Seitání lidu“ a podivné experimenty rázu „Va banque“, jež se p. Longenovi při nejlepší úmyslu nepodařily ani obsahově ani formálně. Zvláště ta psychologicky zkroutená „Va banque“. Století již staří Macháčkovi (1799—1846) „Ženišší“, prostěinká rýmová ka rytířská, byla v provedení hodně přebíraná a zdá se jako podceňována. I tu rušila četná a nešikovná ex tempore; p. Noll, jak se zdá, s obzvláštní chutí přitahuje za vlasy i rytířské paruky. Ale i při těchto občasných uměleckých kotrmelcích, které se tu provádí s jistou bravurou, a konečně

i pochopitelném vybočení z vlastního programu jsou večery Revoluční scény myšlenkově obsažné a projevují mnoho zdravého v úsilí hledat nové cesty divadelní. Litovati jest pouze, že musí se omeziti na skromné jeviště, že musí zápasiti s technickými obtížemi, ale je jisto, že i takto R. s. dojde svého cíle bezpečně. — Nejnověji vypraven Olbrachtův „Pátý akt“, jakési resumé komunistického odporu ve dnech prosincových. Ironické ovšem, neboť autor zarámoval jej do středověku, kdy odpor proti církvi a světské moci trestal se smrtí, neudělal ze svých lidí hrdinů, nýbrž ubožáků, kteří konec konců odvolali, odprísáhli a pokorili se svému pánu. Právě tak jako jejich vůdce, jenž s počátku na vysokém koturnu mluví horká slova odvahy a vzpoury, až zlákan obrazy o možném štěstí rodném i hospodářském, poddává se také a odprosí, neboť za tu cenu slíbil pán odpuštění exekuce. Ale je zrazen, potměšilý pán vydá jej popraviti. P. Longen mluvil svou roli příliš trhaně, s gesty i postoji hadovitě svíjejícími se, že spíše oddálil než přiblížil sympatie, za to pí. Longenová nalezla vřelý přízvuk pro ženu odsouzenice. Celkem však „Pátý akt“ prošel bez zvláštního dojmu, aspoň velmi vzdálen toho, čeho zamýšlel dosáti. Pt.

Červená sedma. Nový program opět potvrzuje vybroušený vkus, jemný smysl pro intimitu a důvěrnost a trefné postřehy pro náladu doby a současné události. Zahne někdy i do hranatějších extremit, zarachotí neobvyklou drsností, ale celkem rozezvucí se náladově, zašumí jako sekt nejlepší známky, chvílemi rozeskne, častěji rozesměje, rozohní a rozjaří. Ať jest to p. Hvizďálek svými čiperné pointovanými vstupními úvahami, které tak nevtíravě a nenuceně podává, nebo sl. Riverová, jež své písničky tak svěže interpretuje, nebo p. Rubin, vždycky mladě rozdováděný, mnohdy i rozpuštělý, ale vždycky sympatický, nebo elegantní p. dr. Borovanský, jenž s půvabem téměř ženského lichotivým hlasem zpívá líbeznou zkušenosti o ženách, nebo Ferenc Futurista, který groteskní komikou, tak nevinně servírovanou, zaplaňuje i ten nejtvrdší spleen, od prvního až k poslednímu mají svůj osobitý ráz, svých nevyčerpávajících a neunavujících originality. Ale zlatým hřebem programu jest dr. Červený, nikoli obyčejný reprodukční i produkční talent, tak vědomě a rozvážně razící cestu novému literárnímu a specificky českému kabaretnímu umění. Jeho poslední opus „Státní hymna“ jest kabinetním kouskem, plným drtivé ironie. Je podivuhodno, co dovede tento duchaplný causeur vykřesat ze současných událostí, s jakou pohotovostí a odvahou umí se zahledět do našeho politického života, jak přiléhavě paroduje mnohdy až drásavě kruté pštroší naši politiku. — Nově a hned velmi slibně uvedla se pí. Hartová v „Jarní reyui“, komponované Lidou Theimerovou pro potěšení ženského světa. Verba a při tom finessa koncepce, s jakou reprodukuje lehce dráždivé popěvky, jest téměř hotový činem. Zladěnost programu utrpěla divočinou ferencovského átu „Lemlíček v jiném stavu“, který žalostně zaskřípal do důvěrné intimity programu. Musíme-li se již smířiti s kabarety jako s výrazem a požadavkem doby, můžeme se lehce smířiti s „Červenou sedmou“, která nalézá dobré a usiluje o nejlepší. j. p.

Perokresba K. Votlučky.

Jakub Rydvan:

KAREL ZELENÝ.

(K výročí čtvrtstoletého působení na scéně Pražsk. div. Národ.)

Je z oněch několika málo jedinců v uměleckém souboru první naší scény, kteří — pamětníci velikých dob minulých — kus tehdejší slavné herecké tradice přenesli v málo slibný dnešek. Moravský rodák, záhy sveden kouzlem barevného plátna, opustil povolání typografa a nastoupil bludnou pouť kočujícího umělce reprodukčního po vlastech českých, střídaje společnost za společností, významné s méně významnými (řed. Choděry, Jelínka, Cížka, Zöllnera, Pokorného, Muška, Nár. div. v Brně, Pištěka, div. v Plzni a j.), nežli dospěl vytouženého cíle všech mladých hereckých nadšenců a otevřely se mu brány „zlaté kapličky nad Vltavou“...

Prvního května bude tomu 25 let (toho dne byl na základě předchozí zkoušky angažován, skutečné vystoupení stalo se však teprve 3. května v „Otellu“)! Za tu dobu vytvořil úctyhodný počet rolí nejrozmanitějších typů (milovnických, charakterních i intrikánských), nejodlišnějšího rozsahu (stěžejních i episodních) a v nejpečlivější reprodukci slovní i vnějškové [Hernani, Kochan („Knížata“), Napoleon („Jenerál bez vojska“), Hjalmar („Divoká kachna“), Manelich („V nížině“), Orestes („Oresteia“), Johanés („Pan Johanés“), Douša („Rozklad“), Jan Výrava, Baron Goertz, Vojt. Čáp, („Přítěž“), Petr Lebduška, („Žně“), Dobeš z Bechyně („Falkenštejn“), Portal („Tribun“) a j.], vydal vedle řady úspěšných veseloher, operních libret [„První květy“ (prvotina 1889), „Švanda dudák“ (Hřímál), „U Božích muk“ (Suda), „Návrat“ („U Dušánků“), „Teť z Ruska“, „Pohádka o Kryšpínkovi“, „Tažní ptáci“, „Oasa“, „Strana bdělých“, překladů „Bartoš Tuřanský“, „Renaissance“, „Dáblíce“, „Barbaři“ (Gorki)] a knih povídkových [„Vrah

a jiné povídky“ (Šimáček), „Na křídlech Ikarových“ („Divadlo“), „Thalie a spol.“ (Vilímek)] také několik divadelních studií, na nichž osobně nemálo si zakládat [o řed. Fr. J. Cížkovi v „Záměch čes. herectva“, o J. J. i Fn. Kolárovi a Krumlovském v „Umělcích v županu“ (Urbánek) „O herectví a hercích“ (Kavka)], a vynikl i jako vzorný vychovatel. A po této stránce také mnoho vděčí mu české ochotnictvo, jehož všem dosavadním režisérským kursům stál v čele a jemuž i jinak mnoho obětuje z bohaté umělecké své hřivny při četných pohostinských svých zájezdech (naposledy do Ratibořic ve Výravovi, do Loun a j.). Jeho zřejmá náklonnost k ochotnictvu, u něhož dovedl poctivě oceniti vlastnosti učelivých, vděčných žáků a správně viděti horečné dychtění po nejvyšších ideálech, je v přímém rozporu s tím, co právě připraviti chtěli mu ostatní jeho druzi v povolání z důvodů nepohodlné a nebezpečné konkurence, a uchovává mu lásku ochotnictva za lásku a srdce za srdce do mnohých ještě příštích let. *)

Václav Sommer:

Dr. Karel Pippich.

(† 28. března 1921.)

V starobylé Chrudimi, městě Všehrdově, „východočeskými Athenami“ zvaném, dobrušilo

Perokresba K. Votlučky.

jeho vzácné srdce, pro vše nejkrásnější a nejslechtilejší vřele zaujaté.

Z maloměstské prostředí a průměr-

*) V nedávném svém rozhovoru projevil mistr přání inscenovati některé veliké antické mdrama jako ochotnickou Olympiadu v přírodním divadle šareckém. Při známé mistrově agilnosti a všeobecné chuti snadno dal by se krásný tento popud uskutečniti.

ného typu venkovského advokáta dovedl se záhy mnohostranou, pilnou a plodnou prací vyšinouti k celonárodnímu významu. Obmezenost místa nedovoluje šířiti se o vynikajících jeho zásluhách pro rozkvět města, jež stalo se mu na dlouhou řadu let druhým domovem a v jehož posvátnou půdu uložena také sívá jeho hlava k věčnému snu (byl rodákem zlonickým), okresu i země, jejíž zvolen mluvčím na sněmu zemském, a všemožných snah osvětových, vzdělávacích i kulturních, z nichž zvláště myšlenka sokolská stala se mu, blízkou a drahou. Tato posmrtná vzpomínka, již diktuje bol nenahraditelné ztráty, nechť slouží aspoň ocenění jeho působnosti ve prospěch českého divadelnictví, na jehož dnešním velkolepém vzmachu je také kus jeho oddané spolupráce. Začal v domácím ochotnickém prostředí, jež za jeho bystrého, obezřetného vedení vyspělo výběrem i provedením: Na jevišti tom poprvé přešel v rouše českého překladu Ibsen, Hauptmann, Maeterlinck, jež tvoří dnes stěžejní body světového repertoiru, a vystřídal se téměř všichni nejčelnější představitelé

českého umění reprodukčního. Při tom věnoval se také vlastní tvorbě literární, a jeho hry divadelní, většinou provedené pražským div. Národním („Z české domácnosti“, „Ve veřejném životě“, „Svět zásad“, „Slavomam“ a operní text „Vlasty skon“), třeba hodnotami svými nerovnaly se současně vznikajícím veselohrářm Štolbovým, vynesly z téhož maloměstského ovzduší mnohý význačný postřeh a detail a se zdarem zaměnily dosud užívanou situační komiku ostře vtipným a svěžě humorným dialogem a poučující satirou. Tato jeho činnost, jež získala mu i v uměleckých kruzích místa a jména, postavila jej také r. 1890 v čelo naší právě reorganisované ústřední instituce ochotnické, kterou vyvedl z počátečních obtíží a již dodal potřebného vlivu a váhy. Starostou Ú. M. D. O. Č. byl dr. Pippich čtyři léta, leč i potom zůstal v úzkém styku s ústředím, jež jmenovalo ho čestným členem, i s celým ochotnickým hnutím, stejně jako lnul k českému divadlu, jež bylo a zůstalo jeho největší láskou až do smrti.

Z cizích divadel.

Královské národní divadlo v Záhřebě slavilo minulého roku trojí jubileum: 25 leté nového divadla, 50 leté stále opery a 60 leté dne, kdy v starém divadle záhřebském hráli naposled němečtí herci. Jest z nejelegantnějších divadel vídeňského stylu, moderně zařízené, stojící na prostorném náměstí Wilsonově a má v něm svůj útulek drama i opera; obojí dnes v stadiu přechodu. — Dramatické umění stálo na vrcholu krátce před smrtí Fijanovu slavného jména. Z jeho doby zůstává v dnešním činoherním ensembli markýza Rúžičková-Strozziová, klasická dožad. představitelka tragických macek (Matka Jugovičů v stejnojmenné Vojnovčově tragedii, Hekuba v Euripidových „Trojankách“, paní Alvingová v Ibsenových „Příšerách“). Druhá tato Sara Bernhardtová hraje ještě skvěle Sardouovu Fedoru, ač je jí 70 let. Staré, slavné generaci náleží též pí Mihičiová, představitelka druhdy salonních dam, nyní ženských typů: pí Warrensová v „Mistress Warrens Profession“ od Shawa. Z téže generace jest pí Savičová (pí Wolfová v „Bobřím kožichu“), pí Dimitrijevičová, představitelka lidových typů a pí Nina Vavrová, heroina, jež letos vytvořila roli Racinovy Phaedry a jejíž parádní úlohou je Hasanaginica (Ogrizović), známá v Praze. Střední generace herecká zastoupena je pí Krnicovou, vytvořivší letos roli pí. Dubedatové v Shawově hře „The Doctors dilemma“ a v Kosorově „Nepřemožitelné lodi“ Biserku. V této hře pí Vavrová hrála roli matky. K téže generaci náleží pí Markovcová (dcera v „Mistress Warrens Profession“, císařovna v „Noci na Karlštejně“), a pí Hrzíčová-Nikoličová, mláček publika, mající své nedobytné role ve Flers-Caillavetových hrách a nedávno vytvořivší Strindber-

govu „Slečnu Julii“ a D'Annunziovu „Dceru Joriovu“. Z nejmladší generace vynikají svými výkony pí Hafnerová, pí Trautnerová a sl. Popovičová. Páni jsou zastoupeni jen z generace starých a z nejmladší. Z Fijanovy generace jsou tu p. Freudenreich, charakterní herec výborné staré školy, a p. Grund, Cech, jenž letos slavil jubileum své 50 leté činnosti herecké. Škoda, že býval příliš zaměstnán jako komik v operetách. Tento z nejoblíbenějších herců záhřebských dostává se teprve nyní ke svému oboru, k charakterním rolím, v nichž teprve vyniká jeho pravý talent. Hrál lékaře v Shawově „Lékaři na vázkách“ s ohromným úspěchem. Není však tu herců, kteří by tvořili přechod k nové generaci, k níž náleží především šéf činohry p. Ivo Raič, představitel mladých charakterů a salonních bonvivantů (Osvald v „Příšerách“, Vitale Malipiero v „Dámě se slunečnicí“). Vynikajícím Hamletem a Otellem jest p. Josef Pavič, je úspěšným Jagem v „Otellu“ i jako Mercadet v stejnojmenné hře Balzacově. Dříve hrával starší role p. Frán Sološek, který se nyní se zdarem uplatňuje v úlohách hrdinných (Orsat ve Vojnovičově hře „Allons enfants“, Theseus ve „Phaedře“). Lidové figury představuje výborně p. Raškovič (Hasanaga a role ve hrách Pecije Petroviče). Komikové jsou pp. Binički a Bojničič. Z nejmladších vynikají: Tito Strozzi, syn velké tragédky a Strahinja Petrovič. Zdejší mladé, moderně orientované divadelní kruhy přijaly s velkou radostí zprávu o přechodu dra Hilara do Národního divadla. Vidí v tom pronikání moderního scénického umění, jak se vyvíjí od Reinhardta a Antoineta a za nímž jdou samy, majíce v čele ředitele činohry záhřebské, p. Raiče a dra Ga-

velu, rozhodně expressionisty. Říjen minulého roku byl na záhřebském divadle zasvěcen jako jubilejní měsíc vesměs hrám domácího a slovenského repertoaru. Letošní sezona zahájena reprisou Vojnovičovy „Trilogie“. Dávano Korolijovo „Stavění Skadru“, symbolické drama ve verších na podkladě národní písně, s hlavní myšlenkou tragického vzniku Jihoslovie, Kosorova „Nepřemožitelná loď“, expresionistické drama, jemuž moderní inscenace hleděla učiniti zadost. Chystána a připravena též Krležova „Galicija“, mající vyjádřiti tragiku jihoslovanského vojáka, prožitou v Halici, ale censura hru v době generální komunistické stávký zakázala. Pro tuto sezonu připravují se ještě z cizí literatury: reprisa Racinovy „Phaedry“, Shawův „Lékař na vázkách“ („The Doctors Dilemma“), Shakespeareův „Julius Caesar“, Wildeův „Vějíř lady Windermereové“, Čapkoví „The robots“, Porto-Riche „Le passé“, Pierra Louise a Pierra Frondéa: „Žena a tatraman“ a z domácích autorů Josipa Kulundžiče: „Ponoč“ („Půlnoc“).

N. Kadlec.

Kronika.

Karel Weiss, autor několika symfonických, komorních a vokálních skladeb a písní, známý však více svými operami „Viola“, „Polský žid“, „Die Dorfmusikanten“, dospěl v únoru šedesátky života. Byl více skladatelem německým, než českým. Důvody, jež ho vedly k Němcům — „Der polnische Jude“ a „Die Dorfmusikanten“ zjednáli mu v Německu slávu i finanční úspěch — uvádí v brožurě proti K. Kovařovicovi „Spravedlnost či despotismus“, kde obviňuje zemřelého chefa opery Nár. divadla, že jej vyhnal z Čech. V posledních letech vrátil se k českému divadlu.

t r.

Dohrou převzetí Stavovského divadla v Praze byly soudní žaloby býv. řed. Krammera a šlechtických majitelů dědičných loží na zem. správní výbor, ředitele Národ. div., jednotlivé herce a legionářské důstojníky pro rušení držby. Zem. výbor i řed. Schmoranze, dokázali, že rušení držby se nedopustili, a za jednání osob třetích ne-

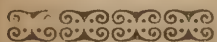
jsou zodpovědni. Majitelům loží není bráněno ve vstupu, ovšem dbáno přesně znění smlouvy, pokud jde o oprávněné osoby. Na německá představení nemají nárok, ježto usnesení to stalo se r. 1880 dobrovolným prohlášením zem. sněmu a s vlastníky žádná smlouva po té stránce uzavřena nebyla. V první instanci byly všechny žaloby zamítnuty, toliko ve věci řed. Schmoranze, herců a legionářů připustil zem. civilní soud jako druhá instance stížnost po stránce formální. Ježto pak občas ze známého kalného pramene šířené poplašné zprávy, jakoby div. Stavovská v dohledné době mělo přece býti vráceno Němcům, a náhrada zjednána v nákladných adaptacích jiných pražských objektů, v dnešní době stavební krise prostě neproveditelných, nelze bráti vážně a každý pokus ztroskotat by již v zárodcích o svrchovanou vůli lidu, lze doufat, že otázka prozatímní druhé české scény v Praze je definitivně rozřešena.

R d v.

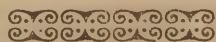
Matice Divadelní.

Ustávající výborová schůze M. D. 17. března zvolila zapis. K. Soukupa a správcem domu inž. Ludvíka. Zbývající přednášky G. Lžičáře o výkonu hercové a inž. Somrma-Rydvana o ochotnickém repertoaru z loňského div. kursu Praž. okrsku usneseno konati 18. dubna ve škole v Slezské ulici na Král. Vinohradech Zást. Matice v Osvětovém Svazu jmenován spis. Blahník. — Usneseno zřídit stálou tříletnou porotu k posuzování zaslaných prací dram. a navržen z kruhů hereckých rež. Nár. div. Vojta Novák, za Mat. Div. dr. Herman a ze spisovatelů Stan. Lom (dr. Mojžíš).

Nový podnik Matice Divadelní. M. D. začne v nejbližší době vydávati knihovnu vybraných her pro ochotníky, ale i spisů divadelně poučných a vzdělávacích. Knihovna bude cennou pomůckou našich jednot při sestavování repertoaru a vzdělávání ochotnictva i publika vůbec. Vedle her původních i vzorných a cenných překladů přinese sbírka scénické zpracování některých her klassického repertoaru českého. Toto scénické zpracování, které umožní sehrání některých her, jež nyní pro jazykové neb scénické obtíže na škodu věci z nového repertoaru mizí, bude opatřováno vynikajícími znalci literatury i divadla.

Ochotnická hlídka.

Dr. Fr. Hermann:

PROTI NÁM.

Osudky určitých kruhů o ochotnictvu nebyly nikdy příliš příznivé. Nepřiblížily se mu, nechtěly poznati jeho pravou cenu, neuznávaly jeho skutečných zásluh, jen když se někdy mohly tím sluniti před veřejností. Za více než sto let ochotnické činnosti prodělali ti to dobrovolníci divadelního umění mnoho trpkých zkušeností. Povýšenci hleděli na ně vždycky přes rameno, ale bylo-li třeba spolupráce pro národní účely, bylo-li třeba sbírat na Národní divadlo, potřebovali kdo divadelní staříže, tu byli ochotníci vždycky dobří a byli vyhledáváni, jejich ochota, úsluha, a zásluha uznávána, — ale jen potud, pokud sami nic od nikoho nechtěli. Jakmile ochotnictvo jako celek něco žádalo, co tu bylo potíží, a na konec

bylo odmítnuto. Však budeme jednou veřejně účtovat i osvětlíme náležitě toto jednání, až najde vhodná doba.

Jedno však je jisto: že nebylo aspoň přímo na ochotnictvo útočeno, že ani staré úřady rakouské neměly a neznemožňovaly jeho činnost a že bylo mu dopřáno svobodně se rozvíjeti a organizovati. Kdo by šel byl pomyslit, že v našem vlastním státě, v naší demokratické republice bude hůře! Kdo by si byl pomyslit, že toto odvětví kulturní a umělecké práce bude pokládáno za zlo a za takovou překážku, že bude nutno volati na ně zákon!

Nestačí, že naše politické úřady vykládají staré rakouské zákony hůře než za starého rakouského režimu, že nemají pochopení pro věc a pro význam ochotnictva, který nikdy nebyl

tak důležitý, jako právě v dnešní době. Jedno odvětví vlády volá po kulturním přerodu a po zvýšení duševní úrovně nejširších vrstev lidu, a druhé odvětví vlády máří tuto práci právě u těch, kteří nejvíce mohou prospěti a kteří právě v době po převratu prokazují tolik zájmu, obětavosti a chuti k práci, aby uměleckým prohloubením své činnosti mohli platněji působiti na zušlechťení všeobecné mravnosti a na zjemnění zhrublého citu.

To nestačí. Vystupují noví nepřátelé ochotnictva a domáhají se toho, aby jeho činnost byla spoutána, omezena. Proč? Ne proto, že by byly veřejné zájmy ohroženy (komu pak dnes jde o ně!), ale proto, že v ochotnictvu vyrůstá citelný konkurent, křižující zá my soukromé. Hned v první schůzi spolku ředitelů stálých divadel bylo útočeno na ochotnictvo, že poškozují stálá divadla hraním těžkého repertoaru, a voláno po tom, aby bylo ochotníkům dovoleno hrát nejvýše třikrát do roka.

A nyní přišla i Organizace českého herectva. Ochotnictvo prý poškozují herecké společnosti i herce z povolání. Na valné schůzi byl „praný řován“ olomoucký případ, kde společnost musila platit ochotnickému spolku za propůjčení sálu „50 Kč denně“. Co musí náš spolek platit za propůjčení jeviště, zvláště jde-li o stálou, třeba menší scénu! Platíme 2500 K za večer — a nepraný ruje me!

U ředitelů chápeme jakž takž nekulturní vystoupení proti ochotnictvu, protože u nich je hlavní věcí pokladna. Dokazují to svým repertoarem i poměrem ke svému uměleckému i ostatnímu personálu. Ale u umělců z povolání, kteří vyšli téměř všichni z řad ochotnictva a kteří by z vlastní zkušenosti mohli dáti ruku na srdce a vyprávěti mnoho o té nadvýši i podvýši umělecké, u těch to zaráží.

Nepopíráme, že tu konkurence je, a že je tím větší a nebezpečnější, čím více spěje ochotnictvo k uměleckému zdokonalení a k pochopení svého kulturního úkolu. Je jisto, že obecnstvo namnoze dnes poznává, že ochotníci volí hry literárně a umělecky cennější, než koncesované společnosti, a že ochotníci lépe hrají, než stálí umělecký soubor. Je pravda, že leckde musily ochotnické společnosti s osvětovým svazem zakročovat proti nemorálním hrám, proti humbuku plakátů, útočících právě svou mravní kluzkostí na smyslounou chtivost obecnstva, a proti pravému a urážejícímu šmýraření.

Ale tato činnost ochotnictva nezasluhuje přece zakřiknutí, nýbrž spíše veřejné podpory. Proti takové konkurenci nemá se volati zákon, ale boj je tu možný jen tím, že i společnosti i herci z povolání budou si více hleděti svého umění a že budou nejen mluvit o svém kulturním poslání, ale budou je také plnit!

Umění patří všem, nejen dekretovaným koncesionářům. Umění patří všemu lidu, a chce-li kdo dobrovolně přimknouti se k umění, nesmí mu nikdo v tom brániti. A chce-li kdo prostředkem toho umění pracovati pro veškerenstvo, tedy i pro stát, nesmí mu nikdo práci zakazovati. Nejmeně pak ti, kdo z umění dělají dnes řemeslo a obchod! Na štěstí nebudou ti to činitelé o tom rozhodovati, a mezi těmi, kteří o novém zákoně rozhodnou, nebude snad ani jediného zaostalce, který by chtěl takto omezovati svobodu občanů naší republiky jen proto, aby několik podniků lacině a bez námahy dobře pochodilo.

Ochotnictvo je organizováno a naše „Matice“ půjde v těchto otázkách se „Svazem dělnických ochot. spolků“ společně. Ale budme na všechno připraveni a nedejme se ničím a nikým odstrkovati od svého ideálu a od své práce!

Pro ochotnickou praxi:

Úkoly našich okrsků*) dají se rozdělití podle podstaty útvaru organizačního. Okrsek je nejdůležitější jednotkou organizační a má být vůdcem i rádcem svých sdružených spolků. Jeho činnost je dvojitá: organizační a kulturně-umělecká. Ve směru prvním je přirozeno, že má mítí řádný katastr spolků a jejich členů, má dozíratí na volbu řádných předsedů a důvěrníků, na řádné plnění spolkových povinností, má pracovati o utužení organizace, brániti tříštění sil a tvoření zbytečných spolků nových a má hájiti zájmy ochotnictva před úřady i před veřejností. Ve směru druhém má sledovati uměleckou činnost svých členů, dozíratí na repertoár, po případě jej sám řídití, pečovati o to, aby umělecká činnost ochotníků byla zdokonalována, a proto má starati se o řádnou knihovnu a o vzorná nebo i soutěžná představení divadelní. — Okrsková rada je povinna udržovati především kázeň jak v organizaci, tak i v práci umělecké a výchovné. Má hájiti čest a dobré jméno ochotnictva, pečovati o přátelskou shodu mezi spolky, s okrsky sousedními a se spolky ostatními. Nejvíce má dbáti o to, aby byly otázky a zájmy osobní vyloučeny a aby místo nich proniklo v členstvu pravé pochopení velké myšlenky a důležitosti cíle. Proto mají státi v čele okrsků lidé, kteří znají svůj úkol, mají lásku a pochopení pro věc a kteří mají schopnosti a vůli pro ni pracovati. Jen tak může a bude naše organizace slíti a ponese dobré ovoce! Dr. H.

Pánský biedermaier u šlechty a bohatých měšťanů skládal se z úzkých kalhot až ke kotníkům, staženým dole „štruplí“, barev holubové, modré, šedivé, světlé hnědé, bílé, vesta vždy pestrá, ať z hedvábí nebo kretonů, s velikými klopami, které při obléknutí překládaly se přes klopky kabátu, kabáty, zvané „géroky“, dlouhé, šosaté, se šosy od těla odstoupilými, namnoze s límcí sametovými, barev modré, zelené, hřebíčkové; skořicové, šedé, u kněží a pedagogů černé, kraječky u rukávů nikdy nescházely (vyšívání na kabátech nebylo, to náleželo době empirové a rokokové). Na krk těsně vázával se na měkký límec bílý okrajovaný šátek, přes něj špičky límce se přehrnovaly. Moderní garderobieři a divadelníci nahrazují tento šátek rokokovým krajkovým fychem, kterému se v divadelní řeči říká „jabot“. Střevíce nosily se černé, lakové, vystřižené, punčochy ozdobné, barvy různé, po délce štrafované, namnoze bohatě vyšíváné, klobouk šedý cylindr, v létě bílý slamený kastor z rákosového a rýžového pletiva, s černou stuhou, hůl španělka. Muži z lidu nosili kalhoty pestře kostkované, na krku barevný šátek, na hlavě kašketu a měkké čepice z černého taftu. Jan Jelínek.

Vousů užívá se z „krepu“ a vousů háčkových (knüpfovaných). Krep k účelu tomu se velmi dobře hodí, jest tvrdý, dá se dobře vytahovati a přičesávati, takže vous z něho upravený působí zcela přirozeně. Vousy

*) Odpověď k častým dotazům.

necht mají vždy ušlechtilý tvar, nebudtež zbytečně velké (pokud to role přímo nežadá — začátečníci rádi lepší si značné kníry), chvostnaté a husté. Knír z „krepu“ upravuje se ze dvou částí, z nichž se každá zvláště v dlaních uválí a pak na ret lepí, ale tak, aby mezi nimi zůstala přiměřená mezera. Plnovous z „krepu“ zhotovuje se ze čtyř částí, které musí být předem náležitě vytaženy a spracovány co do velikosti a tvaru tak, aby se vous po nalepení co nejméně přistíhal. Nejdříve lepí se část pod bradu, pak vhodně upravené části na tváře a konečně kus přední na bradu, náležitě sformovaný, ke spodnímu rtu a koutkům úst ladně vyběhající. Tyto čtyři části musí do sebe co nejlépe splývat. K provedení pěkného plnovousu jest zapotřebí dovednosti a delší praxe. Má-li být knír neb plnovous zvláště velký (dokonce snad mohutný), užívá se vousů háčkových (knüpívaných), šitých na jemném pláténku z preparovaných vlasů, které mají tu výhodu, že jsou již od vlásenkáře co do formy náležitě upraveny, práce s nimi jest lehčí a tak snadno se netrhají. Přechod od háčkovatého plnovousu k lícím (byl by příliš znatelný — ostrý), docílí se krepem. Vousy z „krepu“ i háčkové, lepí se mastixem. V některých případech bývá plnovous, zvláště pak kníry, světlejší vlasů. Od konce vous nejdříve šediví. Všimněte si stárnoucích lidí a pro své charakterní masky použijte vzorů zvláště výrazných. Různých úprav vousů jest mnoho a záleží tyto na vkusu, době, povolání a modě.

Nfl.

Důležitá upozornění československé obci ochotnické. V nejbližší době vyjde Nový „Soupis československé literatury dramatické“, jež obsahuje přes 2500 záznamů divadelních her, vydaných tiskem i rukopisných. Bohatě a nepostrádatelná tato příručka každého ochotnického spolku liší se svým uspořádáním podstatně ode všech dosud vydaných, obsahujících tato tři oddělení: abecední přehled autorský, abec. přehled titulový, jež vedle titulu hry má ještě následující velice důležité poznámky: počet jednání, autora, počet úloh muž. a žen., údaje dekoracní, o právu provozovacím, nakladatelské, sbírku, v níž hra vyšla, cenu, ev. poznámku, je-li hra pouze rukopisnou. Třetí oddělení přináší rozvrstvení her: činohry vůbec, dramata, dramatické básně, tragedie, komedie, veselohry, opery, operety, vaudevilly, hry pro mládež, osvobozenécké, slovenské. V každém směru tedy příručka vyhovující. Vyjde nákladem autorovým (**K. Nosovský na Smíchově-1160.**) Poněvadž se tiskne jen omezený náklad, budou rezervovány výtisky pouze těm, kdož současně s objednávkou zašlou aspoň libovolnou zálohu. Výtisk bude za Kč 20-50 i s pošt. Možno objednat i u každého knihkupce.

Z nakl. V. V. Roštínského, spis. v Soběslavi: V. V. Roštínský, Noční šichta, revol. drama menší: k 1. Máji. III. vyd. (viz insert!).

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Důležité upozornění a pokyny. Naším spolkům. Podle nařízení z 19. října 1920, č. 587, jsou spolky povinny nejdéle do konce května 1921 předložiti příznání svého movitého i nemovitého majetku k vyměření poplatkového ekvivalentu za osmé desetiletí (1921 až včetně 1930). Rozhodný je stav jmění 1. ledna 1921. Příznání předkládá

se u úřadu pro vyměřování poplatků v Praze, u příslušných finančních okresních ředitelství. — v Brně, v Plzni a v Opavě, v jiných obvodech Spolky, které netrvají ještě plných deset let, mají zatím prokázati čas, kdy byly založeny, a teprve po uplynutí desátého roku svého trvání mají příznání předložiti. Kdyby příznání nebylo včas a v náležité formě učiněno, bude předepsán ekvivalent dvojnásobný. Nesprávné příznání trestá se dle zákona o přestupcích důchodkových. Odpovědným je představenstvo spolku. Úřední tiskopisy pro příznání lze obdržeti u berních úřadů (v Praze u důchodkového úřadu) a tamtéž lze koupiti (za 2 K) výtisk vládního nařízení, obsahujícího podrobný návod a poučení. — **Snížený poplatek za právo provoz.** poskytuje organisov. jednotám pro hry svého zastoupení nakl. Kühnlové na Král. Vinohradech v paušál. obnosu 30 K za jednotlivé představení. — **Ceny odznaků atd.,** uvedené v čís. 3. „Čes. div.“, přehozením háčků udány chybně. Kanc. ústředí prodává: ochotn. odznaky po 2K, legit. po 30 h, vzorné stanovy a rády jednot po 1 K, stanovy ústř. a okrsků po 60 hal. bez pošt. zásilky (peníze zaslati předem). — **Počet odběratelů „Čes. Div.“** není takový, jak by se dalo očekávati u listu, který plně zájmům a potřebám ochotnickým snaží se vyhověti. Ba namnoze ústředí docházející dotazy, které v listu zevrubně byly již dříve zodpověděny, nasvědčují tomu, že se list vůbec nečte. Ježto tato netečnost ohrožuje zároveň také existenci samostatného org. ochotnického, je nutno, aby spolky vším úsilím přičinily se o rozebrání většího počtu výtisků vedle čísla, zdarma jim zasílaného, (které zpravidla nerozřezané ukládají do spolkové skříně).

Z kanceláře sjezdové:

Ochotnickým spolkům, jednotám i odborům! U příležitosti letošního sjezdu Všeochotnického vydán bude „Almanach čsl. ochotnictva“, který obsahovati má v první části V. Š. Táborského „Dějiny ochotnictva českoslov.“ a to z Prahy a okolí, v druhé pak adresář veškerých organ. jednot ochotnických. (II. díl dějin „Venkov“ a III. „Spolky zahraniční“ vyjde později.) K vydání Almanachu nutno, aby jednoty zaslaly vyplněný dotazník, který obsahovati bude: 1. jméno jednoty, 2. místo posazení, 3. rok založení, 4. je organ. a kde, 5. zakladatelé spolku a dnešní činovníci, 6. má vlastní budovu (jeviště — divadlo) neb kde se hraje a za jakých podmínek, 7. v jaký prospěch hraje. Každá jednot, která Almanach zakoupí předem (cena bude asi 20 Kč), bude v něm uvedena se všemi hořejšími údaji, ježto třeba celkový náklad stanoviti předem. Která jednot, která zakoupí více výtisků, bude moci uvést další údaje o činnosti spolku (počet her, jména vynik. členů, členů čestných, kdy postavil si samost. div. budovu, za jakých okolností, slavil-li jubileum a p.). Bylo by však velmi vítáno, aby všechny spolky zaslaly nám (i když na uveřejnění nereflktují) své dějiny v stručném výtahu, po případě tištěné pamětní knihy, ročenky atd., kterýžto materiál zpracován bude ve velké dílo „Dějiny ochotnictva“. Zvláště pak důležité je, aby spolky z menších podaly nástin svého vývoje a působení národnostního, jakož bylo by dobře uvést statistiku her (kolik původních her, kolik překladů se hrálo, kolik věnováno na dobročinné účely a tak podobné). — **Ubytovací odbor sjezdový** vyzývá poznovu pražské ochotnictvo a osvědčené jeho příznivce, aby umožnili po dobu

Všeochotnického sjezdu a předchozího rež. kursu i div. předst. venkovských jednot rádné ubytování hostů poskytnutím volných lůžek po celou dobu nebo aspoň na čas. Také zkušenosti z ubytovacích akcí dřívějších jsou vítány. Dotazy, sdělení a pokyny přijímá před. odb. K. Sandler v kanc. ústředí. — **Jednoty vybízejí se důtklivě**, aby bezodkladně vrátily vyplněné dotazníky k sestavení statistických tabulek, jakož aby všude tam, kde dosud ve prospěch kulturních úkolů sjezdových ničeho se nepodniklo, uspořádáno bylo aspoň o svátcích svatošušních div. představení. — **Sjezdová komise** uspořádala přátelskou schůzku se starými činovníky-ochotníky dne 23. března v hotelu „Beránek“ na Král. Vinohradech, které se účastnilo 24 těchto milých hostů. Starosta dr. Herman vložil jim postup a rozvoj naší kulturní a organizační práce a poukázal na význam Všeochotnického sjezdu. Starí přátelé naší byli rozradostněni pokrokem činnosti ochotnictva a slibovali nadšeně, že rádi pomohou, pokud jejich síla stačí. Ze středu bývalých pracovníků v „Matici“ bude zvolen čestný výbor sjezdu. V dalším rozhovoru projeveno pak přání, aby se takové schůzky pořádaly častěji. — **Poplatek 20 hal. ze vstupenky na sjezd** zavedl při svých představeních, jak ze zaslaných návštěv patrně: Ido. Horní Cerekev, „Orlice“ Doudleby, Čten.-ochotn. jedn. Chvalkovice, „Sokol“ Klobuky, Obč. bes. Most, Dram. kroužek odb. Nár. jedn. Olomouc-Hodolany a Div. kr. Ostřetice. — Upozornění na návštěvách o účelu této dávky má m. j. pro organizaci ochotn. i význam propagační. Zmínky zasluhou Obč. bes. v Mostě, která pořádá již předst. ve prospěch zájezdu svých členů na Vseoch. sjezd do Prahy.

Z ústředí. Konference ochotn. východočeského svolána do Pardubic na 17. dubna v rest. „u Perštyňa“. — K počtu K. Želenského, hereckého jeho jubilea, uspořádán bude 30. dubna slavnostní večer na Zofíně, k němuž pozvány veškeré kruhy divadelní a jehož účastní se zejména organizované ochotnictvo.

Z okrsků. Pražský okrsek zaslal „Sokolu“ v Krči, který zadal více představení v tamním lesním div., několika spolkům, které „z důvodů čistě osobních a ješitných, postrádajících jakéhokoliv věcného podkladu, odtrhly se od ústředí“, přípis, v němž protestuje proti tomu a žádá, aby také jeho jednotám vyhrazen byl některý termín. — Pobělohorský obvod Praž. okrsku konal schůzi 4. dubna na Bílé Hoře za četné účasti a s přednáškou p. Trouslu st., k níž promluvili uč. Štursa, předs. obvodu Albrecht, Klápa, Sandler a řada jiných. — Šamberkův slanský okrsek měl 20. března sjezdový referát gen. taj. R. Weinerta, hrozdíčovický téhož dne přednášku spis. V. K. Blahníka.

Z jednot. Úmrtí. Ze řad ochotnických odešel populární herec-ochotník Petr Roč. Nad rovem rozloučil se s ním vedle zástupců děln. za org. ochotn. p. Trouslu st. — **Sdruž. div. och.** v Pacově konalo val. schůzi 13. břez. Zvol. předs. p. Rehák, jedn. p. Vlk st., pokl. p. Černá. — Sdružení, založené r. 1919, správně plní své org. povinnosti. Zřídilo si slušnou vlastní malou scénu, knihovničku, nejnutnější rekvizity a nábytek. Čítá 34 členy. Uspořádalo 8 div. předst. (m. j. Svobódova „Posledního muže“), ples a kabaretní večer, při zájezdu do Babic sehrálo Skružného „Románek na horách. Vysvětlení delegáta Praž. okrsku, Er. Svobody, na valné hro-

madě o Ústř. Matici, Pražském okrsku, Matici divad., jakož o projekt. sjezdu Všeochotnickém přijato s povděkem i porozuměním. — **Ochotn. jednota v Bělé u Bezděže** pořádá na oslavu 70letého výročí své činnosti cyklus div. předst. vlastních i sprátených jednot a kroužků. Pořád her zahájila 27. března A. Fischerové dramatem „Osvobození“ (rež. J. Pazderník), 3. dubna sehrál tu dram. odb. Obč. bes. z Kláštera n. Jiz. Fořta-Hallové-Kubíkovou „Růži ze Sibíře“ (rež. Fr. Pešán), 10. dub. Klub ml. gen. „Hugo Kepka“ z Kosmonos Przybyszewského „Pro štěstí“, 24. dub. „Sokol“ z Debrže „Zvony“, 1. května „Baráčníci“ z Podolí u Bělé Tylovu „Paličovu čer-ru“, načež následovati budou Och. jedn. z Bakova, Bes. mlád. „Sv. Čech“ z Bělé, Obč. bes. ze Skalska a „Sokol“ z Cisté. — **Och. jednota „Lubomír“ v Tetíně** svolala na 28. března odp. veřejnou schůzi o divadle, na níž promluvil spis. V. K. Blahník.

Posudky. Och. div. jedn. „Vrchlický“ v Třebíči sehrála o vánocích Rostandovy „Romantiky“, za režie prof. Jareše a v scén. výpravě pí. Klemy Reisingrové a Plumlovské poh. „Svatoň a Milena“. Úspěch obou představení jak morální, tak finanční byl dokonalý, výprava kostýmní i dekorací skvělá. Z účinkujících zejm. slečny Ella a Olga Petzovy v rolích Percineta a Sylvetty strhaly publikum k pravému nadšení; též pozoruhodný byl Straforelo p. Krčála. — O „Sylvestru“ pořádaném společně s Akad. klubem (rovněž členem Ú. M. D. O. Č.), proveden Bassův „Náhrdelník“ opět s vynikajícími výkony sl. E. Petzovy (dáma) a p. Krčála (pán z prosc. lože). 28. ledna vypravena Balákova „Terna“. — V Hradci Král. jsou och. jedn. tři: Dram. odbor Čsl. Obch. Besedy, „Klicpera“ a „Tyl“. Vedou si velmi čile, zvláště „Klicpera“ a nyní též „Tyl“. V posledních týdnech provedl první spolek Molièrova „Lakomce“ (dvakrát), Molnárova „Dábla“ (dvakrát), „Malého lorda“ (čtyřikrát) a Čapkovu novinku „R. U. R.“ (dvakrát), dříve než byla premiéra v Praze. „Tyl“ sehrál frašku „Bytovou nouzi“ (tříkrát), Jiráskovu „Lucernu“ (dvakrát) a Štolbův „Zločin v horské boudě“. Přičtou-li se k tomu dvě představení Č. O. B. (hrála od ustavení odboru v květnu 1920 celkem desetkrát), vyplývá z toho 18 večerů divadelních za několik málo týdnů. Ochotníci připravují své hry vesměs pečlivě, takže někdy hru lépe, než herci z povolání, vypraví. Zvláště, když hra vyžaduje málo účinkujících. Vyskytne-li se hra s četnějším personálem, jako na př. k 28. říjnu Dvořákovy „Husité“, („Klicperou“ pěkně provedení), cítíte, že bylo by dílu jen na prospěch, kdyby režisér měl větší výběr v představitelích jednotlivých úloh. Čili: jsme rádi, že máme čilý život divadelní, ale nic bychom se nehněvali, kdyby naše sdružení splynula dohromady a neškorčila se malicherně. Ani doma, ani při zájezdech do okolních míst.

Svátkem české Opavy budou župní závody a slet sokol. dorostu, 3. července 1921 v Opavě pořádané. Předvedou ve vybraných těloc. ukázkách zdatnost sokol. dorostu, naděje národa v národnostně nejsmíšenějším Slezsku (Češi, Němci, Poláci) a teprve se probouzejícím Hlučínsku. Proto se jich účastní všichni přátelé sokolské myšlenky z Opavska, Těšínska, Ostravska, Hlučínska, Moravy, Čech i Slovenska.

„České divadlo“ jest orgánem „Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého“. — Majitel, nakladatel a vydavatel: „Matice Divadelní“. — Odp. red. Jakub Rydvan. — Tiskem Ot. Janáčka, Praha II., Palackého 11.

Nová vydání

Divadelní knihovny Máje:

Sv. 6. Lad. Stroupežnický: **Pan Měšček, obchodník.** Ves. o 3 děj. IV. vyd. Kč 7.50.

Sv. 20. Jos. Stolba: **Její systém.** Ves. o 3 jedn. II. vyd. (Poprvé na Národ. div. praž. 9. břez. 1905.) Kč 10.—

Sv. 21. Fr. Ad. Šubert: **Drama čtyř chudých stěn.** O 4 děj. IV. vyd. Velké sociální drama, vybudované na základě neobyčejné znalosti duše lidské. Kč 7.—

Sv. 25. Lad. Stroupežnického **Naši furianti.** IV. vyd. Kč 8.—. Hra nepomíjejícího půvabu.

Sv. 30. Jos. Stolby dějově bohatá a napínavá hra **Závěš.** V. vyd. Kč 8.—.

Sv. 34. K. Leger: **Jaro. — Podzim.** Dvě aktovky. II. vyd. Kč 4.50.

Sv. 39. K. Rožek: **Červ.** Drama o 4 jedn. III. vyd. Kč 8.—.

Sv. 47. Jos. Stolba: **Maloměstští diplomati.** Ves. o 3 jedn. III. oprav. vyd. (Poprvé na Národ. div. v Praze 1888 za rež. J. Šmahy.) Šťastná a působivá satira na malé poměry. Kč 10.—.

Sv. 59. Jos. Stolba: **Staré hřichy.** Ves. o 3 jedn., jež oživuje repertoiry všech našich divadel. Kč 8.—.

Sv. 65. Jos. Stolba: **Zlatá rybka.** Ves. o 3 jedn. II. vyd. Kč 8.—.

Sv. 73. Jos. Stolba: **Zapověděné ovoce.** Ves. o 3 jedn. Kč 8.—.

Sv. 79. Jos. Stolba: **Mořská panna.** Žert o 3 jed. II. prohlédnuté vyd. (Poprvé na Národ. div. v Praze 2. ún. 1901.) Hra, plná pohody a míru, působí téměř lékařsky svým uklidňujícím a lahodným názorem životním. Kč 12.—.

Sv. 80. Jos. Stolba: **Zloděj.** Drama o 1 jed. II. prohlédnuté vyd. (Poprvé na Národ. div. v Praze 20. pros. 1890.) Psychologická, jemně zpracovaná kresba jímavé dramatickosti. Kč 2.50.

Stolbovy hry jsou nejlepším zpestřením repertoírů, zejm. ochotnických.

Knihovny lidových divadel:

Sv. 2. K. Rožek: **Samot chorobné květy.** Drama o 3 jed. II. vyd. Drama, vystupňované rukou zkušeného dramatika ve scény a obrazy prudce vzrušující. Kč 7.—.

Sv. 10. Ot. Pospíšil: **Na selském gruntu.** Obraz z vesnického života o 4 jed. II. vyd. Hra je opravdovou psychologií české hroudy. Kč 6.—.

Sv. 18. Milan Fučík: **Nahoru a dolů.** Ves. o 3 jed. Poutavá zápletková provedena je hladkou technikou. Kč 6.50.

Sv. 20. Rud. Robl: **Zvony.** Drama českého života, psychologie české duše, zmítané nejprudšími a nejtragičtějšími zápasy až po chvíli veliké čistoty a slavného osvobození, vhodné pro slavnost. večery, zejm. před 28. říjnem. Vyhovuje zřejmě potřebám lid. div. i po stránce technické. Kč 5.—.

Sv. 21. Rudolf Robl a Jan Beran: **Srdce.** Veselý obrazek z české vesnice o 3 jed. II. vyd. Prostý, rušný děj, plný svěžích episod a jímavého kouzla. Kč 8.—.

Sv. 22. Lad. Novák: **Bodrý venkovan.** Ves. o 1 děj. II. vyd. Kč 4.—.

Sv. 23. K. Rožek: **Bílí ptáci.** Drama o 1 jed. II. vyd. Bohatá psychologická stavba dramatická, vybudovaná pevnou rukou uměleckou a proniknutá poesíí, plnou teskného půvabu. Kč 3.—.

Divadelních her pro mládež

Sv. 1. V. Baldessari-Plumlovská: **Honza v zakletém zámku.** III. vyd. Kč 5.—.

Sv. 2. Dto: **Sen vánoční.** II. vyd. Kč 4.—.

Sv. 3. Dto: **Zahrada sudíček.** Pohádka o 5 obrazech. Kč 4.—.

Sv. 4. Dto: **Honza pán.** Báchorka ve 3 jed. II. vyd. Kč 4.—.

Sv. 5. Dto: **Sněhurka.** Poh. o 5 obrazech s dohrou. III. oprav. vyd. Kč 5.—.

Sv. 6. Dto: **Krakonoš.** Poh. o 4 obrazech. III. vyd. Kč 3.60.

Sv. 7. Karla Semerádová: **Honza.** Poh. se zpěvy o 5 jed. a o 1 obr. II. vyd. Tradiční pohádkový Honza je zde podán v pojetí novém a svěžím.

Sv. 8. V. Baldessari-Plumlovská: **Svatoň a Milena.** Báchorka o 3 děj. II. opr. vyd. Kč 4.50.

Sv. 9. K. Rožek: **Veliké oči.** Ves. o 1 děj. II. vyd. Hra jemného zdravého humoru a zajímavého děje vypočteného na lehce reagující fantasií mládeže. Kč 2.60.

Sv. 10. K. Rožek: **Naše babička.** Drama o 1 jedn. II. vyd. Kč 2.60.

Sv. 11. V. Baldessari-Plumlovská: **Zlatá husa.** Poh. o 3 obr. II. oprav. vyd. Hluboký základ etický nese i tuto hru jako řadu jiných děl této šťastné spisovatelky pro mládež. Kč 6.—.

Sv. 12. Dto: **Sál nad zlatem.** Slovenská poh. o 6 obr. Hudbu napsal a národní nápěvy s doprovodem opatřil Vojtěch Kadlec. III. vyd. Půvabná báchorka, nádherně oživená fantastickými zjevy, které vyrostly z bohaté fantasie slovenského lidu. Kč 5.—.

Sv. 14. K. Semerádová: **Zlatý pták.** Poh. o 3 jedn. a 2 obr. II. vyd. Hra, která upoutává i poučuje, zušlechťuje i baví. Kč 5.—.

Sv. 15. V. Baldessari-Plumlovská: **Babička v zámku.** Obrazek z „Babičky“ od Bož. Němcové. II. vydání. Vlídlná, upřímná tvář typické české ženy usmívá se na nás z této hry. Kč 3.20.

Sv. 17. Dto: **Zlatá nit.** Slovenská poh. s tanci a zpěvy o 3 jed. II. vyd. Hra, plná jasných a klidných akordův a jemné okouzlující poesie, prostupující napínavý děj. Kč 5.—.

Sv. 18. K. Rožek: **Život a pohádka.** Hra o 1 jedn. II. vyd. Sřetnutí se dětského snu s bezohlednou skutečností jest předmětem této hry. Kč 3.50.

Sv. 16. V. B. Plumlovská: **Bílé růže.** Poh. o 4 obr. II. vyd. Jemná a svěží poesie naplňuje tuto pohádku, dějově bohatou. Kč 5.—.

Novinky:

František Zavřel: **Návrat.** Trag. o 3 děj. Vyšlo jako 78. sv. Div. knih. „Máje“. Autor sáhl pro látku do doby nejvzrušenější a vyňal z ní motiv dobově velmi aktuální. Kč 8.—.

Tadeusz Rittner: **V malém domku.** Přel. Jarka Nevole. Hra jemné kresby, ekonomicky vystupňovaného děje a prudkého gesta dramatického. Kč 8.—.

K dostání v každém knihkupec., zejména v nakladatelském družstvu „MÁJE“, spol. v Praze.

Prvotřídní francouzská kuchyně restaurantu

PALAIS PASSAGE

Souper po divadle. Koncert. Zvláštní oddělené místnosti.

Studené mísy pro domácí hosty.

K 1. Máji hrajte „**Moční šichtu**“
revoluční menšinové drama red „Zátiší“ V. V.
-ROŠTÍNSKÉHO, jež vyjde v III. opraveném vydání!
Divadelní práce tato v necelých 2 letech sehrána
byla na 260 divadlech, což svědčí o její ceně
a hodnotě. Och. spolky, sokolské jed., dělnické i j.
organizace hlase se předem, aby Vám mohla býti
hra zajištěna, Zašle: V. V.-Roštinský spis., Soběslav.

Pouzdra všeho druhu

jako na divadelní kukátka, hudební nástroje, šperky,
stříbr. přibory, manikuru, skříňky na ličidla, cigaret.
špičky a podobné vzorkovnice pp. cestujícím vy-
rábí jediné, rychle a levně

F. HANKA, Kr. Vinohrady, Háfkova 86.

Sklápěcí křesla divadelní
od K 100.— za kus

Sklápěcí židle tvrdé
od K 34.— za kus

Obyčejné židle do sálů
od K 34.— za kus

dodává promptně speciální továrna

SVOBODA A SPOL.
Brno-Kr. Pole, Poděbradova 139.

„HIGH LIFE“

F. ČERMAK,

Prvotřídní velkozávod krejčovský pro pány a dámy.

Jen dle míry nabízí eleg. kostýmy dámské,

jezdecké úbory, úbory, pláště dle originálů

pařížských modelů. Anglické obleky a

salonní úbory pro pány v cenách

nejlevnějších.

Praha II.,

Národní tř. 24.

Tel. 8208/VI.

ŽÁDNÝ KRÁM

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr (repert. českých scén), Jak. Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (Ing. V. Sommer).

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, v květnu 1921.

Číslo 5.

O B S A H

Dr. Ota Dubský: **Francouzské drama přítomnosti.**

V. Kr. Blahník: **O režii.**

Divadelní profily. Hubert Doležil: Otakar Ostrčil.

Repertoár českých scén. Div. Národní a Stavovské (čin. dr. Ota Dubský, op. dr. Sl.), Divadlo vinohradské (čin.—sk.—a Pt.) Nár. divadlo v Č. Budějovicích (čin. i op. Ot. Jeremiáš), „Uranie“ v Praze-VII. (čin. P. Fingal a Vmus), Nár. divadlo v Brně (čin. i op. A. Pavlíček), Nár. div. moravské v Mor. Ostravě (čin. i op. Zd. Doležil), Slov. nár. div. v Bratislavě a Košicích (čin. i op. J. k.)

Kronika. Georges Duhamel (Jan J. Grmela), Jos. Štolba (tr.), 25tileté herecké jubileum Jos. Kubíka, 40tileté Václava Spurného (Rdv.), Volba sboru pro posuz. dram. literatury (—dv—), Slavnosti na paměť 50tiletého trv. div. smíchovských (—van.), Moskevské Uměl. div. (rd.)

Ochotnická hlídka. Dr. Fr. Herman: Ochotnictvo za hranicemi. Pro ochotn. praxi: K ochotn. repertoáru (vkb.), Pojištění ochotn. majetku (L. J.)

Zprávy Ú. M. D. O. Č.: Důležitá upozornění a pokyny. Z kanceláře sjezdové (Režisérský kurs, Předst. venkov. jednot, Sleva jízdného), Z ústředí (Nově přijaté jednoty, Ústř. Tylova knihovna, Čestný večer K. Želenského, Konference ochotn. vých. Čech v Pardubicích a západ. Čech v Plzni), Z bratislavského sekretariátu (zastoupení „Máie“), Z okrsků (Poslední přednášky loňského div. kursu), Z jednot, Repertoární přehled, Oslavy Jiráskovy, Posudky (Rakousovy aktovky v Uranii).

„Čes. Div.“ vychází druhý pátek každého měsíce mimo červenec a srpen. Roční předpl. 20 Kč, pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Redakce a administrace v Praze-II., Ostrovní (Smetanova) ul. 16 n., kde přítomen bývá odp. red. vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Dopisy pro redakci na jeho adr. Praha 152-VI., Neklanova 44 n. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá. Otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene.

Inserty pro tento časopis, který dostávají ochotn. jednoty zdarma, přijímá toliko administrace v Praze II., Ostrovní 16. — Odvolávejte se na inserty v našem listě!

Města českého severovýchodu
hodlají zříditi

STÁLÉ DIVADLO

(vzornou činohru
asi o 24 členech).

Nabídky interesentů, kteří by chtěli převzít vedení podniku, přijímá a případné dotazy zodpoví jednatel Přípravného výboru divadla českého severovýchodu Alois Janata v Novém Bydžově.

Časopisy, knihy a pomůcky.

Nákl. Organ. čsl. herectví Praha-II., Vodičkova 32: Nezávislý čtrnáctidenník, věnovaný otázkám div. Divadlo (Divadelní Svět). Red. rada: Vojta Matys, Rud. Myzet, Vojta Novák; odp. red. Jan Svoboda. Ročn. I. (VIII.) čís. 1.—12. po 1 Kč, předpl. 25 Kč.

Nákl. Národ. div. mor.-slezského v Moravské Ostravě: Týdenník pro zájmy divadelní „Divadlo mor.-slezské“, za red. K. Küglera. Ročník II., čís. 1.—37. po 1 Kč, roční předpl. 25 Kč. S podobiznami výkonných umělců a hojností divadelních zpráv v textu. List slouží za meziaktí a reprezentuje se velmi slušně. V posl. čísle zavádí „Ochotnický věstník“ se zprávami z vých. Moravy a Slezska.

Nákl. Ústředí S. S. Praha II., Divadelní 8: Socialistická scéna. Uměl. a organis. věstník S. S. Vychází měsíčně pro členy S. S. zdarma, pro nečleny 1 K. Odp. red. Karel M. Klos, org. část řídí Rud. Myzet. Ročn. I. čís. 1. a 2.

Nákl. Fr. Švejdy v Praze-VIII.: „Veliká oběť“, dr. o 4 jedn. od Fr. Hříče, přel. K. Hádek (Švejduv sborník div. sv. 75., str. 148.). — „Neplechy v Arkadii“, masopust. žert o 1 jedn. od Ad. Cervinky (dto. sv. 80., str. 39). — „Zákonodárce“, žert o 1 děj. od Ad. Cervinky (dto. sv. 82., str. 40). — „Vrah“ (Bestia triumfants), hra o 3. jedn. od Ed. Račy (dto. sv. 91., str. 64). — „Spasitelka“, hra o 4 jedn. z dob útisku česk. živlu před světovou válkou od K.L. Macháče (dto. sv. 92., str. 94). — „Rodina“, dr. o 1. děj. od Em. Lešehrada

Jiráskovým oslavám. Dvě scény z doby probuzení:

Milan Svoboda: „U Butleauů“

Scéna z Jiráskova románu „F. L. Věk“

Jan Emler: 1795. Probuzenská scéna.

Vyjde 15. května v krásné úpravě. Hodí se i pro malá jeviště. Cena 10 Kč, bibliofil. vydání 20 Kč, luxusní 50 Kč. Objednati lze u M. Svobody, Praha VIII. 1074, Tyršovo nám.

Pouzdra všeho druhu

jako na divadelní kukátka, hudební nástroje, šperky, stříbr. přibory, manikuru, skříňky na líčidla, cigaret. špičky a podobné vzorkovnice pp. cestujícím vyrábí jediňe, rychle a levně

F. HANKA, Kr. Vinohrady, Hálkova 86.

Sklápec křesla divadelní

od K 100.— za kus

Sklápec židle tvrdé

od K 34.— za kus

Obyčejné židle do sálů

od K 34.— za kus

dodává promptně speciální továrna

SVOBODA A SPOL.

Brno-Kr. Pole, Poděbradova 139.

(dto. sv. 93., str. 27). — „Trošičnicki“, soc. dr. ze života „bývalých lidí“ o 4. děj. od Ed. Hegnera (dto. sv. 94., str. 111). — Cena nikde neudána. Novinky, z nichž „Veliká oběť“ (z chorvatštiny) s úspěchem provedena v Komorních hrách Svandova div. na Smíchově, „Vrah“ a „Spasitelka“ v „Uranii“, nenákladnou výpravou a snadným obsazením nevelkého počtu osob jednatelů hodí se i pro naše menší jeviště venkovská. Sklad Stan. Jílovské Praha-II., Štěpánská 41: Na veliké cestě. Dram. etuda o 1 děj. od A. P. Čechova, přeložil a úvod naps. Arn. Dvořák. Vyšlo jako 1. sv. sbírky „Daleká cesta“ za 6 Kč. Str. 28. — Hra byla úspěšně provedena Revoluční scénou a vlídný posudek v min. čísle „Čes. Div.“ je jí nejlepším doporučením.

Nákl. E. K. Rosendorfa v Praze II., Žitná 9: „Pravda“, původní divadelní hra od Vítězslava Markusy vyšla jako I. svazek nové divadelní knihovny „Hry českého jeviště“ (red. spis. Jakub Rydvan). — Nová tato celovečerní div. práce Markusova jest repertoární hrou Svandova divadla na Smíchově. Značná její působivost, malý počet osob a pouze jediná dekorace skýtá našim ochotnickým jednotám možnost, aby ji hojně na scénu uváděly. Děj hry čerpán jest ze současného života dělnické rodiny na českém venkově. Provozovací právo udílí Spolek čes. spis.-beltr. „Máj“ v Praze II., Národní tř.

Nákl. Gust. Voleského na Král. Vinohr. Jungmannova tř. 15: Život a dílo A. Jiráska. K 70tému výročí narozenin naps. Dr. Jan Frič, prof. stát. prům. šk. v Praze. S 11 obr. Str. 336 za Kč ? — Nová nepostradatelná příručka k nastávajícím letošním oslavám, na nichž čsl. ochotnictvo bude zajisté mítí opět význačný podíl.

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, dne 13. května 1921.

Číslo 5.

Dr. OTA DUBSKÝ:

Francouzské drama přítomnosti.

(Pokračování.)

Komedie francouzská i v novém pojetí „fysiologickém“ při důkladné analýze znázorňuje symbolicky lidstvo v trvalém stavu boje, kde muž jest vždy lovcem a žena kořistí, věčně žádanou. Novým jest pouze fakt volnějšího umění, jež nedává se pouťati žádnou teorií školy a sleduje pouze instinktu, již má zasaditi, předsudek, který má odstraniti, názor, který má určit. Osvobození od pověry formulek provádí ve veselohře Paul Hervieu. Lavedan přirovnal je ke kováři, ježto jeho umění „svírá, štípe, řídí“ a Brunetièr poklonil se jeho krásné prostotě „tragédií v próse.“ Hervieu dovede do způsobu klasiků shrnutí v několika výstupech logické výsledky vášně, staví své hry kolem rozuzlení mravní krize: „Slova zůstávají“ (Les Paroles restent, 1893), „Kleště“ (les Tenailles), „Zákon člověka“ (Loi de l'homme), „Dédal“, „Běh slunce“ (la Course du flambeau). Byla mu vytýkána „záliba pro zvláštní případy“ (Paul Souday), „suché“, „počtářství psychologické“ (Félix Duquesnel), sloh buď příliš holý nebo příliš složitý. To vše jest snad „podmínkou tohoto přísného divadla, jež učinilo si působivým svědomí a jež zavrhuje obvyklé výzdné prostředky“ (Le Goffic).

S větším hlukem potírá lícoměrnost dnešní společnosti Eugène Brieux v dílech „Radlena, Dobrodinci, Červené maty, Nástupkyně, Utajované zlo

(známé z našich jevišť) a j. Brieux mluv s rampy neohroženě, bičuje vady otevřeně a bez slitování. Jsa průkopníkem „divadla užitečného“ (théâtre utile), nenávidí falešnou eleganci, uměleckářství a strojenost. Obnažuje nemilosrdně vředy společnosti a v přítomnosti spatřuje nejpůsobivější lék. Nevyhýbá se ani řeči vulgární, kde jest toho zapotřebí, účelem jest mu podati nezkreslený obraz lidské bídy, aby se divák zhroutil vlastní fotografie a provedl sám na sobě důsledky svého poznání pro nápravu celé společnosti.

Henri Lavedan oproti tomu jest mírným, příjemným mravokárcem v „Slečince Cnosti“ a v „Nové hře“. Síla myšlenky projevuje se u něho již v „Knížeti z Aureku“, potom v „Markýzi de Priola“ v „Souboji“ a „Službě“.

Diletantismem na scéně nutno nazvat jakési koketování vyšší inteligence, jež „všecko chápe“ a chápajíc všecko, „všecko promíjí“. Tento diletantism projevuje se zvláště při tušení otázek lásky a třídních sporů lidstva. Nelze uvarovati se slovu tomu ani u Julesa Lemaître (Revoltující, Poslanec Leveau, Manželství na bílo a j.), jehož hry udržuje při životě jenom vybroušená, skvělá řeč, u Maurice Donnaye (Milovníci, Bolestná a j.)

Na lákavé, ale dosti problematické filosofii štěstí založil své hry Alfred Capus (Žíla, Dvě školy, Malá úřednice, Leontinin manžel, Poraněný pták a j.). „Vše se srovná“, jest jeho heslem. Přes to zručnost, volná elegancie, „vtip, osvěžující jako ovoce a obsahující jádro solidního

důmyslu“ (André de Fresnois), jemné světácké obrázky a řeči činí z děl Capusových překrásný konverzační salon pařížského všesvěta. — Jakýmsi protikladem proti této filosofii bez trpkosti jsou díla Emila Fabera: „Veřejný život“, „Zlacená břícha“ aj. Faber studuje společenský život a sociální konflikty, jeho hry vyznačují se trpkou satirou a hutnou dramatickostí, na příklad jeho „Dům na hliněných základech“, hra známá ze scény vinohradské. Po válce v sezoně, právě minulé, dávana s velkým úspěchem v „Odeonu“ v Paříži Faberova hra „Dům v bouři“ (La maison sous forage), v níž autor řeší důsledky rozvodu v rodině. Tragickou situaci (syn z manželství před rozvodem zavraždí svého bratra z otcova druhého manželství) ovládá Faber mistrnou logikou. „Výstupy jsou zhuštěny, napiaty; následují po sobě, doplňují se, zauzlují a toto drama lidstva nabývá prostotou slov, ponurostí výpravy obzvláštní síly“ (Georges Ricon). Podobného rázu jsou také hry Octava Mirbeaua („Špatní pastýři“, „Obchody jsou obchody“, „Krb“), nevyrovnané sice, často zkrácené politickou zaujatostí, ale podporované plnou a výraznou dikcí.

Příště dále.

V. KR. BLAHNÍK:

O režii.

IV.

Režisér nedocílí nikdy dokonalé práce a dokonalého výrazu svých režijních ideálů a zámyslů, nevychovali si svůj ensembl. Tím opět myslíme ensembl jak herecký, tak technický. U ochotnictva má tato výchova ještě větší význam, neboť kromě několika režisérských kursů, jichž návštěva i průběh bývá omezená dobou i finančními prostředky, nebylo dosud možno přistoupiti k soustavnému, ať již stálému nebo kočovnému školení ochotnických ensemblů. Přípravy v tom směru byly již v „Matici Divadelní“ zahájeny a doufejme, že příštím podzimem taková divadelní škola „Matice Divadelní“ bude moci zahájit v okresech svou činnost.

Naše herectví a vlastně celý náš divadelní vývoj trpí tím, že není k němu dostatečné přípravy. U nás totiž největší procento těch, kdož hrají divadlo, ať z povolání, nebo ochotnické, spatřuje svůj úkol jedině ve stálém hraní divadla. Proto se u nás studium herecké omezuje větším dílem na studování běžného repertoaru a nikoliv na průpravu, jakou má každý prodávati, chce-li sloužit hercem, totiž sám herecký-výtvarně a mimicky pracovati. Je na př. nepatrné procento herců a hereček, kteří by měli nastudovány velké role klasického repertoaru, o nichž jsou přesvědčeni, že je jakživi hráti nebudou. Ale právě na problém bystří se úsudek a vtip herců, na stálém opakování rozšiřuje se mimický základ, z něhož se pak dlouho těží.

Možno však herectví prakticky studovati i jiným způsobem, tím, že věnujeme určitý čas zcela pravidelně drobným cvičením mimiky, deklamace, hlasu a pod. Tu právě režisér má příležitost k četným výkladům, má možnost ukázati, jak se má divadlo hráti i jak se má role studovati, shromáždit dostatečnou zásobu pohotové gestikulace, přesvědčiti herce, čeho všeho je schopen, dá-li si pozor a studuje-li řádně.

Na malém příkladu ukáži, kterak se postupuje. Režisér postaví herečku na jeviště a dá jí tuto úlohu: „Jste komorná, která nese své paní snídani. Vaše paní měla tu sebe milence. Klepete na dvéře, nikdo se neozývá. Myslíte, že po vášnivě noci oba tvrdě spí. Klepete podruhé, konečně stisknete kliku, otevřete dvéře a vidíte, že vaše paní leží na lůžku s podřiznutým krkem. Zahrajte mi to!“ — Herečka jistě začne nejdříve prostě a krátce. Po zahrání žádám od ní, aby mi vysvětlila, proč dělá to nebo ono gesto, proč se tak nebo onak staví, ukáži, co z dějového i myšlenkového pochodu jsem ještě postrádal, nebo co chtěl bych mítí vyjádřeno. A herečka hraje podruhé. Původní krátký výjev začíná se náhle rozšiřovati o mnohé detaily, gesta a výraz i hra se prohlubují, čistí, takže když pak při druhé nebo další zkoušce čtete tento úkol — objeví se i u hereček méně nadaných pěkný mimický obraz. S pány možno pokračovati takto: „Vstal jste a čtete při snídání noviny. Pobavil vás feuilleton, počul úvodník. Náhle zvoní telefon. Volá vás váš nejlepší přítel, který sděluje, že v novinách jest lokálka, ve které jste nařknut z nečestného jednání při posledních volbách. Vyhledáte rychle noviny a v nich příslušnou lokálku, která vás strašně rozčílí. Chcete okamžitě napsati redaktorovi psaní. Věc se však nedaří, protože nemůžete přijíti na pravý ton, kterým byste zároveň ostře, ale i slušně odmítli nařčení. Protože nemůžete se vyjádřiti písemně, obléčete si zimník a jdete k redaktorovi. U samých dveří však se rozmyslíte a uznáte, že pomluva se vás nemůže dotknouti, ježto všichni lidé dobře vědí, kdo jste. Proto zůstanete raději doma. Svůj odpor dáte na jevo jen tím, že demonstrativně spálíte ono číslo novin. Pak sednete a dojdete svou snídani.“ — Herec zase musí zahráti uložený úkol dle svého, musí odůvodniti některé akce, pak opakovati, přibarvovati za vedení režiséra, až je výkon do všech detailů srozumitelný i nezasevěnému divákovi, který neznal dané pensum.

Tento způsob má mnoho předností. Herec učí se jím pilnosti, učí se na takovémto pantomimickém případě mysliti do všech podrobností na to, co jest mu k hereckému zpracování dáno, jakož i eventuálně vyložití svůj názor na cenu a význam určité akce. Proto se používá právě cvičení pantomimických, která mají proti psanému textu tu výhodu, že plně využívají všech hereckých schopností interpretových.

Stejným způsobem pokračuje se i při cvičení hlasu. Zcela obyčejná partie z novin, nebo všeobecně známé básně se musí říkati různým způsobem. Na př.: obyčejná zpráva o krádeži předčítá se z novin tak, aby to bylo prostě vypravování o případě nijak nezajímavém, nebo o krádeži, která se stala interpretovi neb jeho příbuzným, ve formě obžaloby před soudem, jako táborová řeč, kterou se dokumentuje stav, do něhož jsou zahrnutí lidé kapitalismem, jako kázání o mravním úpadku lidstva a pod. Jak patrně,

je na docela obyčejném případě možno hlasově vyzkoušet nejružnější nuance. Při tom nutno také zvláště nacvičovat ekonomii dechu tím, že herec zkouší říci dlouhou větu co možno jedním dechem bez námahy, nebo dvě věty s přesně nasazenou přestávkou pro nabrání dechu. Tím způsobem recituje se zase zcela obyčejný článek z čítanky nebo z novin, s přesnou pozorností, aby dech nabírán byl jenom tam, kde to neruší souvislost nebo libozvučnost věty.

Takovým způsobem pak se postupuje dále, až se dojde ke studování rolí. Studovat role není pro herce naučení se textu a několika efektivním scénám, nýbrž promyšlení textu i hry do nejmenších detailů. Když máme jednotlivce zpracovány, přistoupíme k celým ensemblům, které podobným způsobem školíme. Nacvičíme tak zv. němé scény, které se velmi často vyskytují a jež bývají kamenem úrazu, protože herci pravidelně improvizují teprve při představení. Děje-li se něco v předu jeviště a v zadu stojí dva neb tři herci v určité skupině, nesmí státi nehybně, nebo si vypomáhati obvyklým máváním rukama a oblíbeným afektovaným smíchem, nýbrž musí hra těchto lidí přesně vyjadřovati, jaký jest jejich poměr k tomu, co se v předu děje: mají-li na tom zájem, vědí-li, co se tam děje, jsou-li zvědaví na to, je-li v předu vypravováno něco, čeho byli přítomni nebo účastní, nebo mají-li jiné stanovisko, než jaké je tam sdělováno a pod.

Z těchto několika málo případů jest viděti, jak mnohotvárná je herecká práce studijní a jak mnoho jest nutno pracovati, chce-li kdo slouiti hercem. Při tom podotýkám, že tento způsob studia je velmi zajímavý a je-li doplňován ještě přednáškami, stane se skutečně potřebou všech, kdo vstupují na jeviště. Není správně studovati před zrcadlem, naopak to ruší — jest však nutno studovati sebe a své mimické i hlasové prostředky, aby nám byly v každém případě k dispozici. Pracuje-li režisér tímto způsobem se svým ensemblem, pak dojde jistě k výsledkům. Doporučuji kolegům-režisérům, aby alespoň při obvyklých schůzích výboru nebo členstva použili několika minut k vyličeným cvičením.

Divadelní profily.

HUBERT DOLEŽIL:

Otakar Ostrčil.

Nástupcem zvěčněl. Karla Kovařovice ve vedení opery Národního divadla byl nedávno jmenován Otakar Ostrčil, hudební skladatel a té doby operní dramaturg Národního divadla, jenž nemocného šéfa do jisté míry již zastupoval, zvláště v povinnostech prvního kapelníka. Narozen v Praze na Smíchově 25. února 1879, patří k mladšímu hudebnímu pokolení, ke čtvrté generaci od dob Smetanových, jejímž je dnes nejpřednějším představitelem jako umělec tvůrčí i výkonný. Jsa jedním z prvních našich dirigentů. I na půdě divadelní pohyboval se již mnoho; řídil zpravidla aspoň první provádění svých děl zpěvoherních, z nichž při plném divadelním životě udržuje se rozkošná operní aktovka

„Poupě“, napsaná přímo na původní text dramatického obrázku F. X. Svobodova, po několik let pak byl účastněn na operní činnosti Městského divadla vinohradského jako dirigent nejdůležitějších představení, ba téměř jako artistický vůdce této opery, zejména po stránce repertoární, ačkoliv nebyl v přímém svazku s divadlem, ponechávaje si stále hudebně nezávislé povolání profesora obchodní akademie pražské. Po zániku opery v divadle vinohradském přestala sice všechna jeho scénická činnost, brzo na to však byl ustanoven operním dramaturgem v Národním divadle, kdež nyní přejímá celé Kovařovicovo dědictví. Ve vážném a pokrokovém hudebním světě českém není nejmenší pochybnosti o tom, že v osobnosti Ostrčilově přichází pravý muž na pravé místo. Každé jiné obsazení této hodnosti, tak odpovědné a veliké individuality umělecké i lidské vyžadující, bylo by pro Národní divadlo dnes nebezpečím a neštěstím. V Ostrčilovi získává divadlo činitele, obeznameného do nejmenších podrobností s celou technikou scénické práce a dobře si vědomého všech dnešních potřeb a nejlepších cest k novému zvelebení první české scény operní, získává však zároveň umělce, jenž má mohutnou vnitřní sílu tvůrčí i všechnu potřebnou energii mravní, aby svoji pevně vyznávanou ideu českého dramatického umění hudebního dovedl vtělovati v reální čin. V otázkách operní dramaturgie jest Ostrčil na výši doby, jako nikdo jiný u nás, což dokázal jasně a přesvědčivě v divadle vinohradském v pravdě moderním a všestranně vyváženým provedením „Prodané nevěsty“ a „Hubičky“ i celé řady oper klasických. V technice školení a výchovy svěřených mu sil výkonných je pak teprve mistrem, jenž dovede i z velmi skrovných podmínek vybudovati výkon bezvadný, slohově celistvý a detailně propracovaný, jak o tom svědčí také znamenité jeho působení v diletantském souboru Orchesterálního sdružení, jež za řadu let železně pílě povznesl na vysoký stupeň uměleckosti. S jemnou kulturou ducha, umělecky a filosoficky vysoce vytříbeného, jest mu dán také dar nezlomné energie a veliké, všechen respekt si vynucující morální síly, kterou jediné lze v složitém ústrojí divadelním udržeti pevný řád a cílevědomou součinnost, ne tlakem osobivé diktatury, ale váhou veliké osobnosti. Od jeho vstupu na vůdčí místo v opeře Národního divadla můžeme s bezpečím očekávati důkladnou, třebaš postupnou reformu a nápravu v celé struktuře této operní scény a počátek nového jejího

rozvoje a pokroku za nejvyššími metami scénického umění.

Repertoire českých scén.

Národní a Stavovské div. v Praze:

Činohra vypravila v drámu z původních her „Zvony“ od Fráni Šrámka, z překladů Shakespearova „Coriolana“*) a v řadě komorních her ve Stavovském divadle „Tragedii lásky“ od Gunnara Heiberga. Pro „Zvony“ (režii J. Hurta, výprava navržena V. Hoffmannem) zvolil Šrámek látku ze života české vesnice v třetím roce světové války. Mladíci a muži marukovali, docházejí zprávy o tom kterém, že padl, doma obstarávají hospodářství ženy a výměnkáři, z mladších jenom tu a tam některý „invalida“ a neodvedený. Do tohoto těžkého ovzduší odloučení, nejistoty a vyčkávání vpadne nová událost: přicházejí vojáci s důstojníkem rekvírovat zvony. Šrámkovi jsou zvony symbolem lidského svědomí na vesnici; odvezením jich pozbývají platnosti mravní povinnosti a závazky (hlásá to potměšile výměnkář Peterka, aby vzbudil v ženách odpor proti zákonům, ale jasněji ještě opilý Kuťápk). A účinek se dostavuje. Šrámek po stopách ruských naturalistů zachycuje obraz rozpoutaných vášní, venkovské Sodomy, ale látka rozpadává se mu pod rukou, obraz není jednotně vyhraněn ani zcelen. Zolovský vyroceny jsou výjevy, kde dosud zdržlivá selka Jírovcová, dcera Peterkova, oddává se jednookému Lukovi, nebo kde Peterka sám uplácí rozohněnou služku Rozáru, aby mu byla po vůli. Ale Jírovcová hned po vykypění vášně stává se opět chladnou, nepřístupnou selkou, jakou byla předtím, a Peterka, když byl překazil pláň své ženě, churavě stařeně, podpálit vlastní krov nad hlavou, zapálí stavení starostovo sám, aby posvítíl jako „faguli“ na špatnost své dcery a ostatních obyvatel vesnice, jež tóny harmoniky, zlásky k bezuzdným orgiím. Zpracování Šrámkovo, trochu příliš naturalisticky uvolněné, ale nedůsledné fantazie, má svoje strhující a slibující místa, jako celek však není realistické, neodpovídá skutečnosti. Nestačí jen načrtnouti několika efektních scén, nutno každou scénu náležitě motivovat, podepřít, dát dílu opravdu dramatický nerv, aby bylo životné. A k tomu, jak patrně již z „Hagenbeka“, nemá Šrámek ani dosti trpělivosti, ani chuti. Také provedení kusu nebylo obzvláště vynikající. Správně založili své roje p. Hurt, (Peterka), šťastná gesta i hra měl p. Roland ve venkovském povaleči a ožralovi Kuťápkovi, realisticky věrně vystihla chřehlavou, zkomírající ale přece duševně pronikavě pracující Peterkovou p. Hübnerová, patriarchální klid a poesii měl slepý staroch Babička p. Váňův, na místě byly i dámy Odstrčilová a Suchánková. Výprava V. Hoffmanna byla pojata příliš impressionisticky, takže na př. náves našich dědinek se nám rozbíhala v nemožnost a vnitřek statku i hospoda měly ráz příliš cizokrajný. — „Tragedie lásky“ pak ve Stavovském divadle

nebyla vůbec šťastnou volbou. Drama Heibergovo není ani zvláštní událostí literárně-historickou, ani neskytá zvláštních důvodů, proč mělo se zařadit mezi první naše komorní hry, tkvíc vlastně svými kořeny v průměrném dekadentství 90. let minul. stol. Námět neukojitelnosti lásky byl neschůdněkrátě zdražileji zpracován: Karen miluje statkáře Erlinga Kruse, sama přichází se mu oddat ve svatvečer jejich svatby, zprvu není si jista svou láskou k Erlingovi, když však v šťastném manželství přesvědčí se o své lásce, zdá se jí, že nyní zase Erling ji zanedbává svou touhou po práci, po zaměstnání, jež přísluší zdravému muži. Svádí poutníka — básníka Hartviga Hadelna, ale nepoddá se mu, aby se mohla probodnouti sama před zraky Erlingovými, když ten se náhle vrátí. „Láska zabíjí“ jest raison d'être této roztočlivé hříčky, jež měla být důstojným vystřídaním her Ibsenových a Björnsonových. V podání našem (režii J. Steimara, ve výpravě J. Čapka) nemůže slabá tato práce vyniknouti. Hlavní představitelka Karen p. Vrchlické při nejlepší snaze umělkyně naráží na nepřekonatelné obtíže hlasové. P. Steimar (Erling), jinak dokonale a elegantně bezvadný, má pro úlohu příliš jedný orgán a p. Kohout (Hartvig Hadeln) činí z role spíše mlhavou, mystickou představu, než živoucí zjev. Dr. Ota Dubský.

Opera: Pozoruhodné bylo znovunaštvování Verdiho „Falstaffa“, v němž jak pěvecky, tak herecky vynikli p. Novák, sl. Letnianská a p. Wurš a pohostinské hry p. Flöglvy v „Kouzelné flétně“, ve „Faustu“ a „Prodané nevěstě“, ale zvláštní pozornosti zasluhuje vystoupení p. R. Kubly v „Carmen“ v roli dona Josefa. Partie ta je z oněch, jež vyžadují schopného, zvukného a vyšších poloh i efektního výšek se nelekajícího hlasového orgánu s účinným dramatickým přednesem. Pan Kubla jest v plné míře obdařen všemi hlasovými prostředky, aby mohl vyhovět s bravurní lehkostí obojí podmínce této nesnadné a přece vždy vděčné úlohy. Právím výslovně obojí, neboť pan Kubla v první řadě zpívá, zakládaje právem úspěch své úlohy především na hlasovém přednesu, nevybočuje v dramatickém podání nikde z náležité ukázněnosti, což jest po mém soudu při tenorové partii nejhlavnější. Jeho bohatý, zvukný, účinně ovládaný a dramaticky výrazný orgán jest zde dominující složkou nejvyššího zářilého výkonu, jímž podmaňuje si své posluchače již od prvního okamžiku. Přednes páně Kublův byl procítěný a hluboce založen vymyká se lacinému efektu. Vystihuje z prvu vroucí zanícení idylické lásky, stupňován v dalším výbuchem vášnivě erotiky, jež nelekajíc se ničeho, dovede milovat, bít i vraždit, končí po provedeném činu tichou resignací, ač zhrzenou, přec jen vroucí láskou naplněného nitra. Debut sl. Magdy Dědečkové v úloze Micaely byl bez odporu poněkud stíněn, avšak její sympaticky, plný a svěží soprán byl slečně vydatnou podporou, aby spolu s milým přednesem, podaným s oddaností prostého milujícího děvčete, náležitě a s úspěchem se uplatnil v souboru vynikajících výkonů, z nichž dlužno jmenovati zvláště ještě se známou již strhující účinností podanou Carmen p. Horvátové a vysoce účinný přednes p. Novákův v úloze Escamila. Pan Kubla nezklamal ani v „Hubičce“, kde v partii Lukáše krásně uplatnil své svěží výsky, a lze očekávat, že i v „Komediantech“ upoutá svým výkonem, jako zde i v „Carmen“. Dr. Sl.

*) Referát o „Coriolanovi“ odložen do příštího čísla.

Vinohradské divadlo:

„Zrádce“, hra známého česko-židovského spis. dra Ed. Lederera-Ledy řeší výjev z bible: zradu Judy z Kariotu, spáchanou na Kristu, se stanoviska, vyzdvihujícího račovou nezdolnost a hloubavost Judovu, odůvodňuje samým Kristem předpověděný černý skutek Judův motivy pochyb a touhy po zázraku „z mrtvýchvstání“ mistrova a stává tak zavrženou a všemi prokletou postavu Jidášovu do světla příznivějšího, méně odporného. Leda vytvořil z Jidáše hrdinu dramatu, vyplnil jeho osudem celé čtyři akty své hry a věnoval veškeré úsilí tomu, očistiti jej od legendární přihany podlosti, žistnosti a ničemnosti. Jeho Juda jest náboženským zanícencem, hrdým a mstivým potomkem rodu Judova, vyniká nad ostatní apoštoly-rybáře rozumovou vyspělostí a přece jest jim až do svého skutku nejobětavějším a nejnežistnějším bratrem. Jeho vlivu ani po zradě nemůže odolati apoštol Tomáš, nedovede mu čeliti ani Petr-Simon. Autor zachoval věrně křesťanskou pietu k velikému zakladateli Nového zákona, použil dramaticky dosti úspěšně všech detailů z evangelií o soudě a mučení Kristově až do jeho z mrtvýchvstání, třebaže z taktu hlavní tragédie (jako dosud všichni spisovatelé) přenáší za jeviště. Obraz mravního rozkladu pohanského Říma zachycuje v rozmluvách obou mladých Římanů Aennia Seneky a Petronia) vystižně, jako věrně kreslí představenstvo porobeného židovstva (velekněžská rodina Annanova) a orientálskou zvrhlost Herodiinu. Hra vypravěna na Vinohradech pečlivě, scénická výprava Vlast. Hoffmanna byla odpovídající i zároven vkusná, souhra režii Karla Vávry uspokojivá. S temperamentem a pochopením hrál Judu p. Vojta, pletichářským a zatvrzelým ex-veleknězem byl p. Vydra, poetickou povahu Marie z Magdaly vystihla p. Friedlová, vášnivou Herodiadu správně podala p. Benoniiová a dobří byli i ostatní hlavní představitelé (na př. p. Rozsival v Pilátu, pp. Tuma a Veverka v postavách mladých Římanů a j.). — sk. —

Racinův „Bajazet“, jenž vypraven po Ledově „Zrádci“, jest dílo autorova mládí, kypící vášní, demonickým zářem rozběsněného žensství divoké sultánky Roxany i lkající uynjou obětavostí oddané Atalis, kterým tento básník horoucí lásky zachytil skutečnou událost XVII. století. Bajazet jest poněkud podivný hrdina, který potácí se mezi oběma ženami, a jímž chtěl autor poukázat na všemocný vliv žen své doby a přímo ofotografoval ženské úsilí a touhu po vládě, panování, triumfech a vítězství nad muži. Skvělým typem jest právě Roxana, v níž nahromadil Racine všechnu sílu zloby, intrikánsství, šalby a podskoků. Ale nebyl by to Racine, kdyby ji nezničil v jejích vlastních pletichách. A třebaže tragédie nese jméno Bajazetovo, přece hrdinkou zůstává Roxana, poražená sice, ale přece triumfující, neboť svým pádem strhuje s sebou nezáviděnou Atalis i milovaného Bajazeta. Tragédie jest psána krásným racinovským veršem, vznošným rytmem a ušlechtilým patosem. Překladu Jahnově povedla se mnohá místa hładce, ale mnohdy propadl všednosti, která v bohatství Racina slova divně se vyjímá. Herecky i scénicky vyzněl Bajazet velmi uspokojivě, neboť má role, které se hrají samy. Hlavní postavy, obsazené p. Dostálovou a p. Karenem, byly výrazně kresleny. Nejšťastněji ovšem p. Dostálovou, které k dokonalosti představy chybí jen

zvučnější orgán, jako p. Karenovi zase více citového vzrušení ve scénách s Atalis, již pí. B. I. o v á svou stylisací vyřadila z rámce hry a zmátožnila. Přijetí hry dokázalo, že zažehnávaná romantika nevymizí z myšlení a citění většiny obecnstva. — Arnolda Benetta „Velká událost“ (přeložena Annou Křížovou) nebyla „velikou událostí“, a sotva by se našel opravdu umělecky přesvědčující důvod pro její vypravení, kdyby nám neodkryvala kus umělecké, společenské a politické Anglie. Myšlenka této mnohohluvné a rozvleklé komedie jest již ovetšělá, jde tu o záměnu úmrtí sluhy a slavného malíře J. Carve-a, který vrací se z ciziny do Londýna a dovídá se o své proslulosti teprve z nekrologů. Tedy, jako tu nás, všude jinde stávají se umělci slavnými po smrti (autorovi poskytla vhodné příležitosti, aby se svezl několika satirickými šlehy po žurnalistech). Když omyl vyjde na jevo, jde o to, aby se událost potlačila, aby nevznikl světový „shoking“, a žijící malíř musí se odříci svého jména, což udělá velmi rád, ponechá svému sluhovi proslulu a sobě roztomilou ženu, která mu nahradí všechnu slávu jména. Benett na jednom místě praví velmi špičatě a velmi přiléhavě: „V zatušování a zakřídlování událostí jest velikost Anglie.“ Hlavní roli hrál p. Z. k o p a l a hrál skvěle. Zabarvil ji trochu karikaturně, vnesl mnoho šibalství do komedie, která by nám, jímž jsou anglické poměry cizí, byla trochu nudná. Pí. B. I. o v á byla roztomilá, svěží, ale medala své roli, čeho potřebovala. Z ostatních upozornil na sebe p. V á v r a v roli Cyra Carva velkorysým pojetím role. Režie p. Hlavatého byla pečlivá, ale hra by chtěla rychlejšího tempa a hladší souhry. Pt.

Jihočeské Nár. div. v Č. Budějovicích:

Studuje a pracuje živým tempem, což mnohdy je příčinou, že provedení nejde tak do hloubky, třebaže každé má pečeť úsilovné snahy podati to nejlepší. Z význačných činoherních činů jest to „Kupec benátský“, který v režii Hurtové a v jeho podání Shylocka dosáhl neobyčejného úspěchu. Ve Vrbského-Baláka veselohře „Zlatý Jiří“ uplatnila se plně sl. Čeledová nejen svým osobním půvabem, ale i promyšlenou hrou. Sympaticky si vedli pp. Roden, Hurt a p. Kotalík. Ve zpěvohře pěkně se podařila Leoncavalova opera „Komedianti“ zásluhou kapelníka p. Krále a p. Geitlera, jenž v roli Cania podal strhující výkon, právě tak jako p. Svojsík v roli Tonia. Zbytečné však bylo uvedení Berceného pantomimy „Ruka“, jež ani hudebně, ani obsahově nestojí za námahu, jí věnovanou. Za to Goldmarkův „Domácí cvrček“, třeba již vyvětralý, měl šťastný večer, ježž svrchovaně ovládla pí Charvátová svou živou a dokonalou výrazností a p. Geitler, jenž mohl krásně rozvinouti všechny své hlasové přednosti. Pí Charvátová a pí Kaučská měly zasloužený úspěch v „Sedláku kavalíru“, prvá v roli Santuše a druhá jako Lola. Litovatí jest pouze, že málopočetný sbor často distonuje. — Vedle uvedených zpěvohr má převahu nutné zlo — opereta. Výběr — až na „Zimní román“ — který taktéž nemusil býti provozován — není v celku nejhorší, „Netopýr“, „Orfeus“, „Mamselle Nitouche“, „Krásná Galatea“, pak ovšem nezbytná „Rozvedená paní“. Úspěchu v nich dosahuje subreta sl.

Cellerová a pí Kautská, charakterní komik p. Poláček, tenorista p. Malý, pp. Babuška a Skála. Ve významnějších jsou zaměstnávány i síly operní: p. Pelec a sl. Doštálová, která zvláště pěvecky vynikla v „Galatee“. — Dosavadní nedostatek čes. zpěvoherní produkce bude v nejbližší době zmíněn provedením „Rusalky“, „Tajemství“ a „Libuše“. Nemile překvapuje zpráva, že p. J. Charvát odchází do Prahy. Jako znamenitý routiner zdravého hudebního temperamentu dovedl vždy rychle a velkorysně studovati, což jest neocenitelnou vlastností pro divadlo provinční, jež musí repertoár rychle střídati. Naše divadlo je mu povinno trvalou vděčností, neboť v krátké době svého působení dovedl zdisciplinovati celý ansámbl a postaviti ho na úroveň, jež jest jemu i nám ke cti. Vzpomínám krásných představení „Dalibora“, „Prodáváné“, „Šárky“, „Nížiny“, „Madame Butterfly“, a j. Otakar Jeremiáš.

Lidové divadlo „Urania“ v Holešovicích:

Holešovická činohra je odkázána dnes sama na sebe. Bez reklamy, bez kritiky, často ovšem na škodu vnitřního vzrůstu umělců tam působících, jimž by občas neškodila dobře míněná výřka zkušených divadelních referentů, prodírá se den ze dne k skoupému uznání veřejnosti. Původní práce lednového repertoáru stály na úrovni známých her Fastrových a Fořtových, což platí i o Balákové a Vrbského „Zlatém Jiří“. Ciperně sehraná fraška „Krásná cizoložnice“ (napsali E. a A. Golzové) dobře zapadla do šibřinkové saisony, repertoár zpestřil známý Scheinfilgův „Mrak“, znovu vytažený Jos. K. Tyl, Goudinetova ves. „Hledá se otec“, dále „Zlatý důl“ od Laufse a Jakobyho, konečně pak Sardouova „Cyprienna“. Zápletkami pracující Sardou, nevyžadující hlubokého studia rolí, tento efektní autor, v jehož dílech každý výkonný umělec najde vděčnou úlohu, zůstane už asi příznačným miláčkem herců i publika „Uranie“, stejně jako režie a výprava, ať již ji obstarávají pp. Kovář, Spurný či Berman a j. Je v „Uranii“ protidobová, pohybující se v důsledné realistické, jež zůstává věrna zásadě, že divadlo má být jednak obrazem a školou života, jednak skýtat osvězení a zábavu. Zbývalo by promluvit o hercích. Staří jsou při nejmenším dokonalými nedisciplinovaní, prkenní nebo zas v gestikulaci přehánějí, také hlas jejich je místy nepřirozený, ačkoliv temperamentu je tu nadbytek a slovní ovládání úloh velmi dobré. Zato herečky mají vesměs dobrý umělecký instikt a přirozeně zbarvenou mluvu. Petr Fingal.

V březnu provedena na této scéně poprvé původní hra „Lila“ od Eduarda Rady, který již loňského roku úspěšně debutoval tu div. hrou „Vrah“. Dějové ani myšlenkově nepřináší Radova dramatická práce nic nového, neřeší žádných hlubokých problémů, dovede však diváka plně zaujmouti a jest psána s pravým pochopením pro potřeby lidové scény. Taková divadelně dobrá česká věc, která nechce být jiným, než líbivou a působivou a jest jistě každému milejší a pro rozkvět české dramatické tvorby cennější než cizí produkty, které se bez lahu a skladu z ciziny k nám importují a za drahé peníze

provádějí! Ovšem musilo by se jí ujmouti divadlo s láskou a s pravým pochopením a nesmělo by takové hry uváděti na scénu nepřipraveně a režijně ledabyle, jak děje se tomu na našich pražských scénách předměstských. Radova „Lila“ jistě často bude hrána a vždy bude se líbiti. To mělo by být divadlu popudem, aby nastudování věnovalo větší péli, více času i více lásky. Z účinkujících vynikli jediné sl. Janderová a p. Smolík. Vmus.

Národní divadlo v Brně.

Činohra: Hervieovou „Madame Thérigne“ pod názvem „Žena a revoluce“, uvedlo i naše divadlo na scénu nyní tak oblíbený dav. A řeknu hned, že tato okolnost je jediným plus v díle vynikajícího francouzského dramatika, neboť po všech ostatních stránkách drama to zklamalo. Je v základě falešné, idealisuje až přespříliš Thérvignovou a onu dobu revol., kdy počát. ušlechtilý zápal byl zcela přehlušen požarem vášní a pudů. Historická nepřesnost však by se dala snést, kdyby dílo bylo opravdově básnickým. Vzrušení divákovy, vyvolané obratnou předehrou, je až k smrti ubito nudou expozice, která zabírá dlouhá dvě jednání. Kus zachraňuje opravdu jen davové scény, ale i na ty dlužno nazírat jen se stanoviska režisérského. Nebyla-li novinka Hervieova obohacením repertoáru po stránce umělecké, zavdala přece příležitost k uměleckému zážitku v podání některých rolí. Byli to zejména císař Leopold p. Urbánkův a chevalier de la Valette p. Waltrův dva démanty hereckého nadání, k tomuto večeru zvlášť vybroušené. Úloha Thérvignové je velká, ale mělká, a pí. Urbánková nebyla přirozeně s to autorovu prázdnotu vyplnit. Jinak je rozměrná tato hra naplněna epizodami a davem. Náš „dav“, většinou to ochotníci, choval se ku podivu obratně. — Druhou z novinek byla Stechova ves. „David a Goliáš“. Je to známá věc, s hlavní rolí, přetíženou veseloherním úkolem — nadělat párků. Nebýt ústředního topení a nespálených dopisů, nebyla by se Pepička ani dostala pod čepec, tak chatrně na ni autor pamatoval, ač ji pověřil velkým nadáním a úkolem. Takto zbývá na veselohře líčení politiky drobných lidí velkoměsta, a ta je autorem vystižena skvěle. Svět těchto malých lidí naši herci ovládají do posledního záchvěvu hlasu, a nebýt přehánění p. Cermáková Davida, mohli bychom říci, že jsme měli úplnou galerii bezvadných typů velkoměstských lidiček, jak je předvedli pí. Pechová, Košnerová, pp. Krejčí, Baloun, Pech, Stejskal, Urbánek a j. — Budiž mi dovoleno napsati několik slov o požadavku, aby odstraněna byla opereta z našeho divadla, s hlediska brněnských poměrů a z poznatků, nezakalených přemrštěným idealismem uměleckých nadšenců, nemajících pro realitu cifer dosti smyslu. Vezměte Starému divadlu operetu — v Městském se hraje zcela výjimečně — a vezměte jistě a nikoliv malé části obecnstva divadlo vůbec. Tímto způsobem stala by se nejen citelnou újma prostředků, za něž možno vypravovati hry čistě umělecké, ale přestal by se získávat kádr příštích spolehlivých návštěvníků divadla vůbec. V Brně máme tu zkušenost — pokud jsme lidé praktičtí — že obecnstvo začíná choditi do divadla na operety a zvyknuvši si divadlu, oblíbí si pozvolna i jiné genry. Dů-

kazem jsou činohry ve Starém divadle, které vykazují vzornou návštěvu. Pražské měřítko se nehodí na tak mnohou věc v republice a tedy ani na brněnské divadlo. Ant. Pavlíček.

Nár. divadlo mor.-slezské v Mor. Ostravě.

Divadlo toto vyrostlo za 2letého téměř působení řed. p. Jiříkovského nejen v závažný podnik umělecky výchovný, nýbrž i v důležité ohnisko národně-buditelské, které rozhazuje plamínky národního citění po severovýchodním kraji Moravy i v přilehlých končinách opavského a zvláště těšínského Slezska a vrhá jiskřičky i do těch oblastí, které se doposud vymykaly českému vlivu osvětlemu: na Hlučínsko a do vzdálenějších končin těšínských, citelně zasažených dlouholetým soustavným vlivem polským. V hledišti ostravského divadla nenajdete tedy jen zanícené přátele divadelního umění slovesného i hudebního, kteří zde hledají a vskutku nalézají ukojení svých tužeb estetických, nýbrž shledáte se zde s hromadnými výpravami školní mládeže i dospělých z Hlučínska, Karvínska i Jablunkovska, se sokolským obcenstvem z širokého okolí ostravského, se studentskou mládeží na představeních, pořádaných odborem profesorského spolku, a což je v uhelném kraji našem zvláště potěšitelné, dělnictvem, svolaným Dělnickou akademií na pravidelná týdenní představení, jichž počet utěšeně vzrůstá a ještě vzroste. Tento bohatý a čestný program divadelního působení rozvíjí se ve shodě s pevným uměleckým stanoviskem řed. Jiříkovského, jenž přes hmotné potíže a mravní překážky sestavil si soubor herecký i pěvecký, hudební, jakého nám mohou záviděti četná jiná divadla, na prvním místě zdejší divadlo německé, vyhyčkané bývalou německou správou obce a živořící nyní hmotně i umělecky. Měli jsme zde ovšem již před převratem své divadlo, to však bylo tísněno skrovnými rozměry nedostačujícího jeviště v Národním domě a finančními ohledy řed. Drašara, jehož občasně hodnotné podniky (pohostinská vystoupení Vojanova, bratří Burianů a j.) tonuly v operetní záplavě, diktované existenčními zájmy divadla. Řed. Jiříkovský rozbil svůj stánek v městské divadelní budově, účelně a útulně zařízené, odpoutal se záhy úplně od operety a omezil se na vybraný pořad hudebních děl, sřevřených vrchnímu dozoru kapelníka Bastla, a na dramatickou tvorbu, volenou ve shodě s dramaturgem Phdrem Vojtěchem Martínkem, se slušným zřetelem na domácí dramatickou literaturu. Z 26 činoherních premier v době od 1. září 1920 do konce dubna t. r. připadlo na české hry 12 (Jirásek, Vrchlický, Zeyer, Bozděch, J. N. Štěpánek, Tréval, Sokol-Tůma, Langer, Mahen, Šrámek, Čapek). Smělý pokus o pravidelný cyklus komorních her v Národním domě, souběžných s představeními v městském divadle, ztroskotál o neporozumění obecnstva a nehostinnosti prostředí. V našem činoherním a ovšem i operním souboru je několik sil, s nimiž se možno odvážiti na významné podniky umělecké. Mezi ženskými členy vyniká kontrastující dvojice: sl. Sudová a sl. Hodanová, z nichž první dovede zobraziti nejjemnější citové vzruchy, druhá dravou živelnost a vášnivost. Mezi muži pp. Jeníček, Černý, Šámal, Uhlíř, Rýdl, Kantor a Gentner mně poskytnou příležitost, abych se o nich zmiňoval v měsíčních přehledech. V režii největší úsilí vyvíjí vedle p. řed. Jiříkovského p. Černý.

Zdeněk Doležil.

Slov. Nár. divadlo v Bratislavě a Košicích.

Slovenské Národní divadlo končí druhou, tentokrátě 6měsíční sezonu v Bratislavě. Za dobu o 2 měsíce delší vykonáno kvalitativně i kvantitativně mnohem méně, než v 4měsíční sezoně loňské, aspoň repertoírně hybné. Všechny síly soustředěny na urovnání a uklidnění vnitřních nesnází divadelních, různých osobních sporů a zákulisních pletek. Samozřejmě trpěla tím umělecká výkonnost souboru. Činohra není špatná, má několik velmi dobrých a poctivě pracujících sil (H. Klokotská, manž. Javůrkovi, Hubáček, Tihelka a Pulda), ale schází jí „pouze“ vůdce: dobrý, odborně vzdělaný dramaturg a režisér širokého rozhledu, který by znal moderní směry rezie a vytýčil si umělecký program se zřetelem ke zvláštnímu poslání slovenského divadla; nelze se tedy diviti, že činohra soustavně nepracovala a byla letos ubohou Popelkou, která jen tak z nouze (když opera, díky neprozíravému vedení, neměla náhodou právě nic nastudováno) rychle zaskočila hrou, namátkou vybranou, bez náležité péče a beze všeho uvážení. Jediným aktivním činem bylo pěkné nastudování Jiráskovy „Lucerny“. Slabosti činohry vynikly nejjasněji při pohostinské hře Leopolda Dostálové. Opera má letos sice velmi dobrého šefa Milana Zunu; neosvědčil se však, neboť největší péči věnoval starým operám a „operním šlagrům“ (Tosca, Butterfly) zaručené přitažlivosti, z nichž na př. Carmen studoval „pouze“ 3 měsíce; z českých oper, které mají býti naší repertoírní chloubou, nastudoval pouze 3 opery, vlastně poctivě řečeno, „pouze“ Tajemství, neboť Rusalku a Libuši přinesl již nastudované z Košic. Druhý kapelník, nevalných kvalit uměleckých, odehrává vše, čeho nestuduje šéf (Smetanův cyklus, Foersterovu „Evu“ a „Šárku“). Srovnáme-li Zunovu 6měs. výkonnost s výkonností brněnského šefa opery, který nyní diriguje skoro denně a při tom nastudoval celou řadu skutečných novinek, je věru málo, provedl-li Zuna pouze 7 oper. Ze solistů opery vynikli H. Kramperová, A. Sehnalová, M. Havelková, výborný V. Konstantin a V. Markov. 32členný sbor je neškolený a slabý. 12členný balet je odstoudu souboru. Operní rezie je nejbolestnější stránkou našeho divadla. Všechny letošní činoherní a operní „novinky“ měly pouze maloměstský společenský místní význam, s pozadím naprosto osobním; pro široké lidové slovenské vrstvy nevykonalo divadlo pranic. Je třeba poctivě, otevřeně a důrazně veřejně říci všem vedoucím činitelům S. N. d. i příslušnému ministerstvu, že S. N. d. nesmí býti už nadále maloměstským divadlem se všemi chybami a nectnostmi maloměsta v provincii, které mu vtiskují ráz šmíry, nýbrž že to musí býti divadlo prvotřídní, umělecky a výchovně cítěvdomé vedené a skutečně pracující, jak toho nejen vyžaduje jeho zvláštní kulturní poslání pro slovenský lid a slovenské umělce, kteří se mají na něm učit, nýbrž jak to podmiňuje i exponovaná půda před očima bratislavské německé i maďarské inteligence, umělecky nadprůměrně vychované a mající velkou uměleckou tradici místní i danou blízkostí Vídně.

j. k.

Pozn. redakce. K tomu připomínáme, že jmenováním šefa činohry prof. Milana Svobody, známého pracovníka divadelního, jest vyslovena snaha po nápravě.

Kronika.

Georges Duhamel, vlastním jménem Daniel Thévenin se svým přítelem Charlesem Vildracem navštívili nedávno Prahu, by seznali z vlastní zkušenosti náš národ a jeho umění. Oba předáci básnické moderny francouzské známi jsou u nás dramatickými pracemi: Duhamel rázem si podmanil naše divadelní obecenstvo hrou „Světlo“ (komorní hry Stavovského divadla) a Ch. Vildrac „Korábem Tenacity“, uvedeným na scénu vinohradskou. Duhamel jest povoláním lékař, a tato okolnost jeví se v jeho spisech, metodicky členěných. Na veřejnost vystoupil jako básník lyrický. Práce jeho jsou dílem ducha, filosoficky zamyšleného, ponořeného do důvěrnosti denního života. Před válkou byl literárním kritikem v „Mercure de France“. Krátce před jejím vypuknutím provedeno bylo jeho drama „Ve stínu soch“. Jeho poslední knihy vytryskly již přímo ze světového požáru, jehož byl účasten. Jsou to „Život mučedníků“ a „Civilisace“, jež možno nazvat knihami lásky, jakož pozoruhodné dílo „Possession du monde“. Duhamel jest více myslitelem, Vildrac naopak ale básníkem, jak vidno z jeho horkých, prostých veršů. Ch. Vildrac je výborným znatelem výtvarnictví, pro něž má úžasné jemný postřeh, a majetníkem galerie a obchodu starožitnostmi. Oba básníci z kruhu René Arcosa, Jules Romaine, André Spire-a, Lue Dontaine-a, G. Chennierière-a a T. Jouve-a, vytkli si za úkol pohlédnouti člověku přímo do očí. Nahá, prostá pravda je jim cílem. Pro ně důvěrné zákoutí ulice či domku má právě tolik krásy, jako nádherné chrámy. Srdce jest mítí v prvé řadě na zřeteli v životě i umění. Ne rozumem poznávají, ale srdcem. Zásada, kterou propagují, je: Umění je především poznání světa, pomáhající lidem žít. Prostota jest základním kamenem nesmrtelné krásy jejich díla. Dle sdělení překladatelky básníků, sl. Hrdinovy, byli oba překvapeni zdejší znalostí francouzské literatury a zejména repertoirem divadel, na nichž paradují veškerí moderní autoři Francie. Nejlepší vzpomínky vezli s sebou domů do Paříže.

Jan J. Grmela.

Josef Štolba slavil 3. května 75. narozeniny. Oblíbený autor známých veselohr „Na letním bytě“, „Zapovězené ovoce“, „Maloměstští diplomaté“, „Mořská panna“, „Její systém“, „Ach, ta láska“ a méně známých „Únos“, „Spiknutí v Podmázově“, „Tak je to na tom světě“, „Krejčí a švec“ a j., prošel všemi jevišti s úspěchem pronikavým, neboť dovede rozesmáti svými životně pravdivými figurkami, a neobává se zasáhnouti i do nejchoulostivějších situací, švihaje bezohledně maloměstšáckou i venkovskou ješitností. Ale i v dramatu dosáhl pěkných úspěchů. „Matčino dílo“ bohužel brzo zmizelo z našich jevišť, a bylo by záslužno vzkřísiti je znovu pro jeho demokratickou tendenci. Druhá dramata se občas hrají; jsou to: „Závěť“, „Peníze“ a „Zloděj“.

tr.

Josef Kubík, chef smíchovské operety, slavil v těchto dnech 25leté jubileum herecké činnosti.

Václav Spurný, čelný člen a režisér lid. div. „Uranie“ v Praze VII., oslavil 12. květ. předst. Vrchlického „Rabínského moudrosti“, kde

hrál roli rabího Bezalela, jubileum 40leté herecké činnosti. Rodák rakovnický, poprvé vystoupil na div. r. 1878 u spol. J. Kozlanského v Pelhřimově jako Roger de Vaudry („Dva šíroci“), přešel ke K. Jelínkovi, jehož stal se zetěm a převzal později řízení jeho společnosti, po 10 letech angažoval jej řed. Budil do Plzně a řed. V. Hübner do Brna, působil pak u moravské spol. Choděrovy, r. 1900 stal se členem div. Pištěkova, odkudž r. 1902 převzal ho řed. J. V. Slukov do souboru „Uranie“, kde působí dosud. Jeho oborem jsou hrdinné postavy, zejména v našich starších původních hrách, v nichž uplatňuje se jeho robustní postava, výrazná tvář a zvučný hlas, které příznačně odlišují jej od ostatních členů souboru. Dobrému člověku a snázlivému herci náleží i naše upřímná vzpomínka k tomuto významnému životnímu mezníku.

R d v.

Volba sboru pro posuzování dramatické literatury, provedená v posledním dubnovém zasedání zemské správní komise, vynesla vedle literárních jmen Macharova, Jiráskova, Vodáková, Hilbertova, Jonášova a Lomova také vyslovené politické Stivínovo a znamená nové komplikování situace, beztak již dosti těžké, zejména u div. Národního, zem. správ. komisi bezprostředně podléhajícího. Nebylo dosti na tom, že již při obsazování místa representanta první české scény, jež nesporně náleželo vynikajícímu divadelníku, ať praktickému či teoretickému, pro něhož mohlo zároveň býti prokázáním nejvyšší pocty, rozhodovala politická klika, vnitřní umělecké vedení, vyžadující již z podstaty věci nejpevnější ruky, naprosto nesnese uplatnění tolika protichůdných vlivů, třeba byly míněny sebe poctivěji. Za takového stavu opravdu nebylo by divu, kdyby pověsti o zamyšleném odchodu nedávno teprve jmenovaného šefa činohry, dra Hilara nazpět k divadlu vinohradskému, které vděčí jedině jako osobní energii dnešní umělecký svůj význam, ukázaly se býti skutkem. A ozvavši se novinářské protesty jsou jistě k tomu nejpřípadnějším nábehem.

— d v —

Slavnosti na paměť 50letého trvání divadel smíchovských zahájeny budou 28. t. m. společným večerem činoherním i operetním, na němž proslaví přednese pí Švandová a sehrány budou Hilbertova „Česká komedie“ a Starého Rudolfa-Kubika opereta „V tichém domě na Kampě“. Vedle slavnostního výboru pozváni jsou zástupci města, vlády, div. korporací, uměl. žurnajst. a kulturních sdružení a spolků. Poté uspořádány budou v obou divadlech samostatné týdenní cykly činohry a operety. K slavnosti vydán bude pamětní spis s příspěvky nejčelnějších našich literátů a kritiků.

— v a n.

Moskevské Umělecké divadlo, které s tak typickou odlišností oproti kterémkoliv našim souborům uplatňuje se na městské scéně vinohradské, hodlá ztráviti v republ. Československé celé léto pohostinskými zájezdy do Karlových Varů, Mariánských Lázní atd. A není prý vyloučena možnost, že po vzoru moskevském založí i v Praze podrobnou „Studii“, kde připravoval by se nový repertoar pro další zájezdy, pokud by okolnosti nedovolily dotčným umělcům vrátiti se na domácí scénu. Rozhodnutí to bylo by jen vítání, neboť hlavní město republiky stalo by se tak i po této stránce střediskem uměleckého snažení, jehož vrchol Moskevským bezpodmínečně nutno přiznati.

r d.

Ochotnická hlídka.

Ochotnictvo za hranicemi.

Naše zahraniční úřady uvítaly popud ústředí k navázání kulturních i organizačních styků zahraničních sdružení ochotnických s ústředím. Celá akce opřena byla s počátku jen o adresy, získané od Národní rady, ale nyní čile se vyvíjí za pomoci našich vyslanectev a konsulátů, které nám oznamují velmi ochotně české časopisy a spolky, nebo samy na ně působí ba někde samy se za prostředníky nabízejí. Z dopisů, dosud došlých, ozývají se stesky na to, že český živel za hranicemi není zcelen, že spolky se navzájem nestýkají a že jejich činnost je jen nahodilá, bez plánu. Proto zahraniční úřady schvalují náš pokus o kulturní spojení, jež by přineslo nejen české literatuře a českému umění mnoho prospěchu, ale posílilo by i družnost českých krajanů, rozšířilo by znalost našich poměrů v cizině a navzájem vneslo by mnoho světla v životě našich bratrů za hranicemi k nám. Neopomeneme o polstupe tohoto podniku spravovati své čtenáře.

Dr. Fr. Herman.

Pro ochotnickou praxi:

K repertoiru našich jednot. Nemine týdne a nemine jedné schůze, abychom nebyli urgováni o porady ve příčině repertoiru. Nejčastěji jsou stížnosti, že ochotnictvo, které nemůže si všude vydržovati velikých knihoven, sahá nazdařbůh pro hry svého repertoiru do div. sbírek, jež vycházejí, v předpokladu, že jde o věci, netoliko herecky vděčné, ale i literárně cenné. „Matice Divadelní“ na všechny tyto urgencye odpovíděla snahou o to, aby se zjednala přímý vliv na vydávání divadelních publikací. Po dlouhém jednání může nyní oznámiti, že v nejbližší době začne vydávati nákladem Frant. Borového nové pořadí své knihovny, která bude vhodným vodítkem repertoiru našich jednot. Bude obsahovati především přetisky starších děl, která dnes jsou rozebrána a nejsou řádně vydávána. Pokud se týče tak zv. klasických autorů (Klicpera, Macháček, Tyl, Kolár a j.), budou vydávání v režisérském zpracování, porizeném divadelními odborníky. Naši starší dram. spisovatelé nejsou pravidelně hráni zejména proto, že buď činí veliké nároky scénické, pro naivnost řeči a pod. Mnozí režiséři rádi by hráli nejednu věc Klicperovu nebo Tylovu, ale nevědí si rady, nemají předběžného literárního i divadelního vzdělání, potřebného k tomu, aby si uměli hru upravit. Pomáhají si tím, že škrtnou jednotlivé výstupy, nebo i celá jednání. Taková hra musí býti upravena tím způsobem, že z ní odstraněno je vše, co je jí na dnešním jevišti na obtíž, při tom však zachována je nejen zásadní myšlenka, ale i kouzlo a krása původní hry. Takovým způsobem budou upravovány a vydávány hry klasické. Vedle nich ovšem budou také vydávány hry, které nepotřebují úprav a jež možno hráti v plném znění. Na př. hry Bozděchovy: tam přirozeně vydán bude přesný text původní. Do nové sbírky zařazeny budou také původní hry, hodící se pro ochotnická a

malá jeviště. Ve výběru překladů bude proveden odvrát od německé orientace a přihlíženo k literaturám poměrně méně u nás známým a přece znamenitým, jako starší lit. francouzské, italské, anglické a hlavně literaturám slovanským. Vedle divadelních her budou občasné vycházení v knihovně i spisy poučné z dějin divadelních, divadelní praxe a pod. Všechny hry budou provázeny informativní předmluvou, která bude nejen vodítkem režisérovi pro vniknutí do hry i jejího prostředí, ale bude poskytovat i cenný materiál pro proslovy před oponou, články do místního tisku, feuilletony pro divadelní program. Ke každé hře budou připojeny pečlivě provedené režisérské poznámky, pokyny pro kostymování i líčení. Snažili jsme se do tohoto programu snésti všechno, oč jsme byli v tomto směru žádáni. Úmysly naše vyniknou nejlépe z vyznačení prvních svazků. Pro první dobu jest přichystáno: Tyl „Strakonický dudák“ (zprac. univ. prof. dra Tilleho), „Bankrotář“, Kolárova „Monika“, Klicpera „Zlý jelen“, Bozděch „Dobrodružství“, vyjednávají se s několika autory o vydání původních děl, hodících se pro ochotnická jeviště, z překladů Przybyszewski „Hlubina“, Le Sage „Kryšpín sokem svého pána“, Bracco „Nevěrná“, Benet „Milníky“, Strindberg „Velikonoce“, Holz-Schlaf „Rodina Selickova“ a j. v. Z poučných spisů přichystány jsou kapitoly z dějin divadla, kniha o kostymování, o líčení, o úpravě scény. V nejbližší době obdrží všechny jednoty obšírný cirkulár o této knihovně. Jest jen potřeba, aby mu věnovaly plnou pozornost a podporovaly podnik, který „Matice divadelní“ zahajuje ve prospěch ochotnictva a na jeho žádost. v k b.

„**Soupis literatury dramatické**“, obsahující přes 2500 záznamů divadelních her, vydaných tiskem i rukopisných, vyjde. Nepostradatelná tato příručka každého ochotnického spolku líší se svým uspořádáním podstatně ode všech dosud vydaných, obsahujících: abecední přehled autorský, abec. přehled titulový, jenž vedle titulu hry má ještě důležité poznámky: počet jednání, autora, počet úloh muž. a žen., údaje dekorací, o právu provozovacím, nakladatele, sbírku, v níž hra vyšla, cenu, ev. poznámku, je-li hra pouze rukopisnou. Třetí oddělení přináší rozvrstvení her: činohry vůbec, dramata, dramatické básně, tragédie, komedie, veselohry, opery, operety, vaudevilly, hry pro mládež, osvobozenecké, slovenské. V každém směru tedy příručka vyhovující. Vyjde nákladem autorovým (K. Nosovský na Smíchově-1160.) Poněvadž se tiskne jen omezený náklad, budou rezervovány výtisky pouze těm, kdož současně s objednávkou zašlou aspoň libovolnou zálohu. Výtisk bude za 20 Kč i s pošt. Možno objednat i u každého knihkupce.

Požární pojištění ochotnického majetku. Jednoty, které mají svoje jeviště, nebo jen nějaký fundus, vědí velmi dobře, co námahy, času i peněz stálo jeho pořízení, a starají se mnohdy až s přemírou úzkostlivostí o jeho udržování. Viděli jsme v některých jednotách opravdu vzorný pořádek a podivuhodnou péči. Leč i pro hospodářsky velmi silnou jednotu bylo by jistě osudnou ranou, kdyby o svůj pracně získaný fundus měla bez náhrady přijíti působením takového „vis major“, jakým je na př. požár. A přece je při divadle pro obvyklou chaotičnost před i za oponou, pro množství lidí různých

povah a často pranepatrné opatrnosti na poměrně malém místě, jakož i pro občasně používání pyrotechnických přípravků na scéně nebezpečí požáru mnohem větší, než v obvyklých poměrech. Při panice, která se strhne vždy a přes všechna poučení a nařízení, není na záchranu něčeho ani pomyslení. Toto nebezpečí zvětšuje se ještě okolností, že divadelní inventář sestává většinou ze snadno hořlavých látek: dřeva a plátna. Je tedy naléhavou nutností, chránit majetek proti podobným případům. Hasičská assistence neposkytuje ochrany úplné a spolehlivé, poněvadž není pro případ požáru nijak vyzbrojena a nežlí se dostaví sbory s hasidly, rozšíří se zatím požár tak, že je nutno usilovati pouze o jeho lokalizování. Tím ovšem majetek jednoty propadá neodvratné zkáze, a práce, zhusta mnoholetá, bývá náraz obrácena v nivec. Výhodnější ochranu proti podobným nehodám skýtá požární pojištění, které pro svou velmi nízkou premii není žádné jednotě nedostupné a pro své značné, několikrát již prokázané hospodářské přednosti může se stát mnohé opravdovým dobrodiním. Doporučujeme tudíž svým jednotám, aby požární pojištění svého movitého majetku učinily předmětem bedlivých úvah a podle možnosti je též provedly. Chtějíce zabránit, aby se nekužené nestaly snad obětí nesvědomych agentů nebo nesolidních a nečeských pojišťoven, jsme ochotni provést toto pojištění sami u našich reálních pojišťoven. Pojištění lze uzavřít buď na rok, nebo na 5, po př. 10 let, s ročním placením pojistného, v kterémžto případě poskytne se sleva 5 po př. 15% z čisté premie. Nahrazují se škody vzniklé ohněm, bleskem, výbuchem plynu, jakož i škody, které z příčiny těchto událostí vznikly hašením ohně, hájením, neb nutným vyklizením a rozbouráním. Pojištění i při víceletém uzavěru lze podle potřeby měnit, změní-li se místo uložení pojištěných předmětů, jejich cena neb množství; pojistka se zruší, změní-li se vlastníci, dědičtím nebo odkazem, anebo jestliže se změní nebo přestane právní zájem pojištěného na oněch předmětech. L. J.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Důležitá upozornění a pokyny. Zochotnických kruhů mimo ústředí jsme vyzváni, abychom upozornili naše organ. jednoty, že časopis „Jevišťe“ není již od nového, právě vycházejícího ročníku orgánem Matičním a vybídli je, aby odebíraly a podporovaly naše vlastní „České Divadlo“, jehož exemplář posílá se každé organis. jednotě, která zapravila členské příspěvky, zdarma. Potřebujeme ještě aspoň 1000 přímých odběratelů (t. j. z každé org. jednoty aspoň jednoho), aby tento svémocný tiskový náš podnik byl zajištěn. Nízká cena (17 K i s pošt. zás.) a bohatý, ochotnictvu přístupný a užitečný obsah jsou oprávněným jeho doporučením. — Zásilejte archy pro ochotn. adresu mistru Al. Jiráskovi podle dříve již otištěného návodu a odpovídejte obratem na zasílané dotazníky ústředí!

Probuzenská scény „U Butteanu“ a „1795“ vyjdou tiskem (viz insert!)

Nová vydání nejoblíbenějších ves. Stroupežnického a Štolby a dětských her Baldessari-Plumlovské dostati lze u Naklad. družstva „Máje“ (viz. insert v před. č. sle t. l.)

Z Bratislavského sekretariátu. Sekr. Ú. M. D. O. Č. pro Slovensko v Bratislavě rozeslal všem denním listům k uveřejnění toto oznámení: Do pozornosti! Všetkým divadelním společnostem, ochotnickým spolkům a dram. odborom sa týmto oznamuje, že zastoupenie spolku čs. spisovateľov belletristov „Máj“ v Prahe prevzal sekretariát Ustrednej Matice divadelných ochot. čs. v Bratislave a že pán Vít Nezbeda v Trnave není viac oprávnený poplatky za prevádzanie predstavení vybírať. Dľa ř. z. z roku 1895 zo dňa 26. decembra § 51. o právu autorskom, upozorňujem, že povolenie práva prevádzania udielá len sekretariát Ú. M. D. O. Č. v Bratislave a že prevádzanie každej divad. hry musí sa 8 dňami vopred ohlásiť na adresu: Lad. Svoboda, vedúci tajomník sekretariátu Ú. M. D. O. Č. v Bratislave, vládna budova čis. dveri 312. Ďalej zastupuje sekretariát Ú. M. D. O. Č. divad. hry „Z otroctva k slobode“, obraz zo života v piatich dejstvach od Gustáva Zocha a k tomuto prevádzanie je tiež treba povolenie sekretariátu Ú. M. D. O. Č. Ostatné Ú. M. D. O. Č. lebo „Májom“ nadobudnuté hry budú sa riadne oznamovať.

Z kanceláře sjezdové. Kancel. sjezdová přijímá nejpozději do 28. t. m. pokyny jednot stran terminu pořádání kursu režisérského (před sjezdem ku konci června, nebo bezprostředně po hlavních dnech sjezdových počátkem srpna?). Spolky nechť ve stanovené lhůtě zašlou též řádně vyplněné přihlášky ke kursu! — **Povinnosti spolků a jednot** je, aby ihned zasílaly členské příspěvek, výtečky dávky ze vstupenek a výtečky z představení, ve prospěch sjezdových účelů pořádaných, ježto výlohy, se sjezdem spojené, jsou značné. Agituje ve svých řadách pro manifestační účast svých členů na sjezdě! — **Všeochotnický sjezd v Praze** bude zahájen cyklem div. představení ochot. spolků mimopražských ve Švandově divadle na Smíchově již 6. června. Zastoupeny jsou: Budějovice, Klobouky, Beroun, Kostelec nad Labem, Česká Třebová, Most, Slaný, Morava a Slovensko. — **Žádost za slevu jízdného** na drahách pro účastníky sjezdu (cyklus a režisérský kurs v to počítaje) byla již podána.

Z ústředí. Výkonný výbor konal schůzi 1. května. Vzaty na vědomí zprávy funkcionářů (zpráva pokl.: příjem za leden až březen Kč 6146.86, výdej Kč 6136.73, pokl. hotovost 1. dub. Kč 10.13; zpráva účetní za leden a únor vykazuje celkový obrát Kč 12955.39; za období od 15. led. do 31. břez. měla kancelář 824 čísel. jedn., došlo 499 a odesláno 1449 dopisů; referenti vyslání na 12 přednášek a referátů). Vzpomenuto úmrtí dra K. Pippicha, na jehož rakev položena zastupcem ústředí, který účastnil se pohřbu v Chrudimi, kytice, 25leté úspěšné činnosti K. Zelenského u Národ. div. v Praze a 75tých narozenin dra Jos. Štolby. Naše protesty projednává kulturní výbor Národ. shrom. (ref. posl. V. Dyk). Schváleny společné kroky se Svazem děln. div. ochotn., dále zprávy ústř. komise sjezdové a od r. 1922 vydávání legitimací pro jednoty. Na Rutňův fond organis. věnováno ze základ. jmění ústředí 500 K. Výbor Jiráskových oslav doporučuje ochotn. jednotám, aby zasloužilé ochotníky odměňovaly Jiráskovou jubil. plakétou za 40 Kč. — **Nově přijaté jednoty:** Čs. svaz zem. a les. děln. (odb. zahrad.) Skup. Kladno, „Sokol“

v Martiněvsi, Domoušicích u Loun, Libušině, Dokších a Tuchlovicích u Kladna, v Buštěhradě, Zákolanech a Nové Vsi u Frýdlantu n. Ostr., Volné sdruž. čsl. ml. soc. „Osvěta“ Staňkov, Dr. odb. čsl. soc. Dubí u Kladna, Záb. dram. odb. čsl. nár. soc. mlád. Peruc, Pol. org. čsl. str. soc. Kladno, Dram. odb. pol. org. čsl. str. soc. Třešť Morava, Org. čsl. mlád. soc. Kralupy n. Vlt., Sekr. čsl. str. lidové Kladno, Spdo. Petrovice p. Police n. Meth., Vzděl. a och. sp. „Vojan“ Bratřínov u Bojanovic, Div. och. jedn. Malé Svatoňovice, Spdo., Klicpera“ Sádek u Poličky, Čten.-och. jedn. Dřín u Kladna, Klub elektromech. Kladno, Svaz horn.-hutn. jedn. čes. soukr. úř. Kladno, Sp. rodáků z Nového Knína a okolí v Praze, Sdruž. Malostr. och. Praha-III., Volné sdruž. mladých přátel div. Praha, Dram.-pěv. bes. „Tyl“ Chuchle, Dram. sdruž. „Nová scéna“ Praha II., Jdo. „Tyl“ Šepadly p. Přestice, Svaz absolv. stát. průmysl. a odb. škol Kladno, Svaz čsl. legionářů Kladno, Děln.-och.sp. Karlova Huť-Král. Dvůr u Berouna, Spdo. „Tyl“ Vápenný Podol, Spdo. „Tyl“ na Plhově v Náchodě, Spdo. „Dalibor“ Žižkov, Och. sdruž. mlád. Pravovice u Chudenic, Jdo. „Tyl“ Zdírec u Plzně, Čten.-och. jedn. „Tyl“ Rasovice, Dram. vzděl. bes. „Mošna“ Sibřina a Vzděl. a záb. kroužek „Stochovan“ Stochov p. Lány. — **Ústřední Tylova-knihovna** bude v době nejbližší odevzdána veřejnému užívání. Nedávno dostalo se jí značných a cenných darů od p. Wiesnera (veskeré div. hry Klicperovy) a „Vojanovy družiny“ Praha-VIII. (350 knih kromě rozeps. rolí), takže dnes čítá již na půl druhého tisíce svazků. Podle předchozích dispotic bude moci knihy z Ústř. Tylovy knihovny vypůjčovat si každý člen organis. jednoty, za něhož mateřská jednota se zaručí. O uspořádání knihovny největších zásluh získala si pí A. Turečková. — **Večer na počest 25letého působení K. Želenského na Nár. div.** konaný 31. května v dolejší dvoraně Zofinské, přivítal opravdové přátele vynikajícího umělce a upřímné ctitele jeho umění. Spis. a red. Frant. Sekanina pronesl slavnostní řeč, všestranně a podrobně vystihující jeho umělecký význam, zpěv. spolek „Tovačovský“ zdáříle přednesl případné sbory, volbou vhodně odpovídající jubilantovu vroucně vlasteneckému citění a dcera pí Laura Želenská recitovala jeho rozmarnou, časovou, satiricky zabarvenou báseň o českém Honzovi. Po proslov starosty ústředí, dra Hermana, který zdůraznil zejména vděk českého ochotnictva mistru Želenskému za jeho lásku a náklonnost, kterou netajil se ani tehdy, když všichni jeho druhové z povolání postavili se nepřátelsky proti jeho snahám, odpověděl oslavenec plamennou výzvou k všemu div. ochot., která rozšířiti by se měla po všech oblastech Československa, aby nezříkalo se dobrovolně ovoce své závažné účasti na díle osvobozenském, neustupovalo do pozadí, ale sebevědomě hlásilo se o podíl v všech počta uznání, jež právem mu přísluší. — **Konference delegátů ochot. spolků východních Čech** konala se 17. dub. v Pardubicích za účasti přes 100 osob. Zastoupěny byly okrsky: Čes. Třebová, Žamberk, Náchod, Poděbrady, Kostelec n. O., Ném. Brod, Pardubice a 55 jednot. Po přednášce starosty U. M. D. O. Č. dra Hermana rozvinula se věčná a obsáhná debata o chystaném sjezdu a časopise „Čes. Divadlo“, o poměru ochotnictva ke společností divadelním, o divadelním zákoně, a o oži-

vení činnosti okrsků. Bylo konstatováno, že ochotnictvo má podporovati divadelní společnosti, ovšem jen takové, které hrají slušný repertoár a které poskytují občerstvení skutečně umělecký požitek. Debaty účastnili se zejména pp.: lékařník Boes z Náchoda, dr. Zadina z Poděbrad, Slezák z Poličky, učitel Pospíšil z Holic, Lahůlek z Chocně, Tain z Pardubic, pokladník Val. Trousil a j. Podnik této konference se zdařil, a ústředí hodlá pořádati podobné schůze i na jihu a v uzavřeném území severním. — **Konference v Plzni**, konaná v neděli 8. května, k níž pozváni byli delegáti ochot. spolků a okrsků celého českého západu, byla velmi četně navštívena. Starosta Dr. Herman nastínil význam a úkoly ochotnictva v dnešní době a poukázal na význačnost letošního Všeochotnického sjezdu v Praze. Pan gen. tajemník Weinert referoval o poměru plzeňského okrsku k ústředí stran placení členského příspěvku a o požadované subvenci pro plzeňský sekretariát. Debata — bohužel — věnována byla více této otázce, než všeobecným otázkám organizačním a zaváděla často přičinu starostovi, aby odmítal neoprávněné útoky na činnost ústředí, pronášené zastanci plzeňského okrskového názoru. Přesto bylo jednáno také o vytvoření okrsků nových, a to podle obvodů okresních politických správ. Ústředí uloženo, aby se dříve otázalo spolků po jejich názoru a pak teprve okrsky zřizovalo. Tyto větší konference bude nutno pořádati častěji, aby se docílil užší styk s ústředím a aby se najeřavé a důležité otázky mohly lépe projednat.

Z okrsků. Pražský okrsek uspořádal 18. dubna v přednáškové síni školy ve Slezské ul. na Král. Vinohradech zbývající dvě přednášky z loňského div. kursu. Řeč p. r. Gust. Lžičáře „o talentu hercové“ upoutala zajímavostí vývodů, bystrostí postřehů a bohatstvím podrobností a příkladů z praxe stálých scén pražských, látka přednášky inž. Sommra-Rydvana „o ochotnickém repertoáru“ probrána bude obsáhleji ve dvou hodinách příštího sjezdového kursu režiséřského.

Veškeré kostimy divadelní dobově věrně, nejružnější maškarní obleky a dětské masky zapůjčuje v cenách nejlevnější.

J. BÖHM,

půjčovna divadelních a maškarních obleků

v Praze I.

Národní tř. č. 25 ve dvoře.

P. T. spolkům značné slevy.

Z jednoh. Ochotn. jedn. „Lubomír“ v Tetíně vzpoměla 10. dubna t. r. dvacetiletého svého trvání slavnostní schůzi s přednáškami předs. berounského okrsku, p. Scheidlera, zástupce pražského ústředí, spis. V. K. Blahníka a provedením Stroupežnického „Václava Hrobčického z Hrobčic“. — „Šubert“ ve Zlonicích oslavil 3. dub. 10leté trvání sp. přednáškou dra F. Hermana z Prahy. Účast členstva i průběh

schůze byl velmi zdařilý. Spolek upsal na místní sokolovnu 2500 K. — „Komenský“ na Kr. Vínohradech oslavil 30leté jubileum och. činnosti pí. Jos. Simonové, snaživé, inteligentní a tvořivé ochotnice, v Nár. domě předst. Hlavatého „Ml-sných kocourů“. — Och. jedn. ve Sv. Jiří u Chocně uspořádala přednášku delegáta pražského ústředí p. Troušila st. „O úkolech ochotnictva“ za účasti na půldruhého sta účastníků z obcí: Orlova, Záleše, Voděraď, Sv. Jiří, Oucmanic, Louček, Kosořina a Mostku. — „Hálek“, spol. pro post. lid. div. v Nuslích, předkládá rozvahu za rok 1920, z níž je patrna značná hotovost finanční (přes 10 tisíc kor.), hodnota jeviště a kulis přes 5 tisíc, šatny přes 3 tisíce, nábytku a rekvizit asi 6500 K, knihovny přes 1000 K. Z toho náleží fondu pro post. lid. div. 13.361,45 kor., dobroč. fondu Stolařovu 700 K, fondu pro udrž. zatímni scény 4000 K a pro pokles cen 10.000 K. — Čten.-och. jedn. „Šamberk“ v Hrdlořezech dovršuje letos 15. rok svého trvání. Při posl. valné hromadě zvoleni předs. Jos. Hrbek, jedn. Jos. Šťastný, pokl. Ant. Šťastná, spr. domu Jos. Maršálek, rež. Jos. Šťastný a L. Burešová. Spolek dostavuje nové jeviště, s velikými obětní pořízené. 12. a 27. března sehrál Šamberkovo „Jedenácté přikázání“ a chystá Stroupežnického ves. „Pan Měščík, obchodník“ za rež. L. Burešové. — Vzděl. sp. „Rozkvet“ v Domašíně založen r. 1919 a čítá 71 členů, dram. odb. 23 členů. Div. předst. uspořádáno 12, jedna zahradní slavnost a dva zábavní večírky, z nichž odvedeno dobroč. účelům K 925,90 a část čistého zisku věnována na udrž. jeviště, knihovny a čítárny. Knihovna má 116 svazků vzděl. a 50 div. her.

Překlady Čechovových her „Višňový sad“, „Tři sestry“ a „Strýček Váňa“, jež jsou repertoárními moskevského Uměl. divadla, obsaženy jsou v X. sv. Sebr. spisů (Ottova „Ruská knihovna“ dílo LXX. za Kč 26,40).

Pouzdra na div. kukátka a skříňky na líčidla dodává F. Hanka, Kr. Vínohrady, Hálkova 86. (viz insert!).

Repertoární přehled. (Jednoty zasílajíte návštěvní div. předst. a vybírejte 20 h ze vstupenky na sjezd. fond!): Spdo ve Slaném (div. Obč. zál.) 13. ún. se hrál k 50tým narozen. Jar. Hilberta „Pěst“ (rež. B. Vacek, pohost. hra L. Dořálové), 27. ún. Meriméeovu ves. „Kočár Nejsvětější Svátosti“ a Gogolovy „Hráče“ (rež. dto). Chystá „R. U. R.“ — Spdo. v Něm. Brodě (měst. div.) 17. ún. Fr. Molnára „Dábel“ (přel. V. Štech, rež. J. Veverka), 7. břez. s čin. souborem řed. V. K. Vrby Preissové „Gazdinu robu“ na počest narozen. předs. Masaryka (proslav A. Cikhartha). — Spdo. „Klicpera“ v Roubovicích (u Křivků) 27. ún. Baláka-Vrbského „Zlatý Jiří“. — „Tyl“ v Poličce (měst. div.) 27. a 28. ún. 3 akt. hru Jar. Puldy „Dvě lásky“ (rež. K. Čápek), 13. a 14. břez. Hlavatého ves. „Na vysoké stráni“ (rež. F. Martinů), 27., 28. a 29. břez. Sardouovu „Vlast“ (přel. E. Vávra, rež. A. Slezák). — Dram. odb. krajinsk. spolku „Romanov“ v Praze 4. břez. Štolbovu „Zlatou rybu“. — Dram. odb. N. J. S. v Ústí n. L. 5. března po třetí K. Fořtovu frašku se zpěvy „Z českých mlýnů“. — Spdo. „Hálek“ pro Starou Paku u okolí 6. března Ferd. Olivovu hru „Mezi životem a smrtí“

(rež. J. Ptáček; spolek upozorňuje přímo na návštěvích, že vybírá 20hal. poplatků na fond sjezdu všeochotn., což dlužno s povděkem kvitovati). — Dram. kroužek odb. Nár. Jedn. v Olomouci-Hodolanech na oslavu narozenin p. pres. T. G. Masaryka 6. března Vrchlického ves. „Noc na Karlštejně“ (s proslavem předs. Nár. Jedn., říd. uč. F. H. Mohapla) a připravuje: Kvapilovu „Princeznu Pampelišku“, bratří Mrštíků „Maryšu“, Svobodova „Posledního muže“ a Štolbovu „Zlatou rybu“. — Dram. odb. Vzděl. sboru Vyšehradského 9. března jako první Komorní večer Ibsenova „Strasidla“ (rež. M. Mellanová), 13. března Hilbertovo „Jejich štěstí“ (rež. dr. E. Duček, scén. výpr. inž. J. Barka). — Čten.-div. jedn. „Mošna v Drozdově (u Lisýho) 6. břez. Skružného „Románek na horách“. — Dram. kroužek „Rozkvet“ mlád. nár.-soc. v Bratislavě (vládní bud.) 6. břez. Stroupežnického „Václav Hrobčický z Hrobčic“ (rež. A. Pražský). — „Vicena“ v Ústí n. Orli (katol. dům) 10. a 13. břez. k 100mu vystoupení M. Halberstadtové Flers-Caillavetovu „Rozkošnou příhodu“ (přel. G. Schmoranz, rež. J. Fišer). — Div. sp. „Hálek“ v Nymburce 12. a 13. března Kühnlova „Malého lorda“ (dle rom. H. H. Burnettové, rež. J. Šafránek), 27. a 28. břez. pro Červ. kříž Vildracovu kom. „Koráb Tenacity“ (přel. R. Weiner, rež. J. Minář), 10. a 11. dub. Dregelyho „Slečnin manžel“, 16. a 17. dub. opery „Fra Diavolo“ a „Hubička“ (Hilb. Vávra j. h.). — Och. spol. „Tyl“ na Horách Kutných (zatímni Tylovo div.) 12. a 13. břez. Krylovovu ves. „Ta třetí“ (přel. J. Ščerbinský, rež. Fr. Štěpánek), 19. a 20. břez. Ziky-Borotinského „Bobeček z ministerstva“ (rež. Jos. Oliva), 27. a 28. břez. Čapkovu hru „R. U. R.“ Spdo. v Hodoníně (Bes. dům) 13. břez. Skružného „Slečnu prokuristku“. — „Beseda“ v Mochově 13. břez. (u Jančáků) Vikové-Kunětické „Cop“ (rež. E. Šťastný), 27. břez. pro Červ. kříž Štolbovu „Peníze“ (rež. B. Ferreš). — Čten.-och. sp. v Kojeticích (u Buzka) 13. břez. Štolbovu „Vodní družstvo“ (rež. Jar. Rech). — „Jirásek“ v Novém Bydžově 15. břez. jako komorní večer Przybyszewského „Zlaté rouno“ (přel. B. Prusík, rež. A. F. Sixl, scén. výprava dle návrhu J. Vavřiny od J. Knížka), 4. dub. Molnárova „Právního zástupce“ (rež. A. Janata). — Dram. odb. akad. bes. v Žižkově (Rem.-živn. bes. Praha I.) 16. břez. Nušicovu „Pustinu“ (rež. Stan. Novakovič). — Dram. odb. zpěv. a lit. sp. ve Stodůlkách (u Slovana), 20. břez. po druhé Fastrový „Pražské švadlenky“ (rež. A. Holovský). — Čten.-och. jedn. v Chval-kovicích (u Posnerů) 20. břez. Abigail Horákové „Pány“ (rež. Veselý). — Dram. odb. čl. kovopracovníků v Radotíně (u Koruny) 20. břez. Anonymovu „Hraběnku z Podskalí“ (rež. V. Tábořský), 10. dub. „Slečnu matinku“ (Stobitzer, připravování „Psohlavci“ (provazování autorem zakázáno). — Div. obč. bes. v Mostě (Janský dvůr) 27. břez. Baláka-Vrbského „Zlatý Jiří“ (rež. R. Týřl). —

Sokolské jednoty z Moravy, Čech i Sloven-ska účastní se co nejčetněji župních závodů a sletu sokolského dorostu 3. července 1921 v Opavě a posilně tím k další radostné práci Sokolstvo na horké půdě slezské.

„České divadlo“ jest orgánem „Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého“. — Majitel, nakladatel a vydavatel: „Matice Divadelní“. — Odp. red. Jakub Rydvan. — Tiskem Ot. Janáčka, Praha II., Palackého 11.

Jiráskovy oslavy. Zahaj. předst. cyklu Jiráskových her v měst. div. náhodském uspořádáno 10. března. Po slavnostním proslovu provedeno jeho drama „Otec“ za režie Jindř. Barty. Druhou hrou cyklu byla 17. března „M. D. Retigová“ (rež. Rud. Boes). Čistý výnos cyklu určen fondu pro stavbu „Jiráskovy chaty“ na Dobrošově. — „Tyl“ v Branně a Dram. sdruž. „Čechie“ v Radotíně (u Hamanů) sehrály 13. března rovněž „Otec“. V Branně provedena hra za rež. uč. A. Kubánka, v Radotíně za pohost. vyst. K. Vošálka v roli titulní a režie K. Haška. Hru předcházely výstižný proslov prof. Petra o životě a díle Jiráskově i o provozované hře, který promluven jím také při představení „Vojnarky“ Dram. odb. Nár.-děln. vzděl. bes. „Probuzení“ v Žižkově (rež. p. Carda, u Zeinertů) 20. března. — Spdo. v Hodoníně sehrál 27. a 28. března „Kolébku“ ve prospěch Cerveného kříže. — Spdo „Tyl“ v Poličce 10. a 11. dubna v měst. div. „Otec“ za rež. Bron. Altnerové. — Dram. odb. Barácn. Novoměstských 14. dub. ve vinohr. Nár. domě „Vojnarka“ (rež. Vl. Vlasák). Ve prosp. kulturního zájezdu na Vitorazko (15.—16. května). — Bes. „Dalibor“ na Král. Hradčanech 24. dub. v div. sále na Strahově „Kolébka“ (obd. XX. předst. 11.) za rež. V. Krause pro Cerv. kříž. — Okrsek Ů. M. D. O. Č. na Kladně 27. dub. v stálém div. „M. D. Rettigová“ (rež. V. Šulc) ve prospěch zakoup. rodného domu Jiráskova v Hronově. Spoluúčink. Kladenské Filharmonie a zpěv. sp. „Smetana“. Slavn. řeč pronesl prof. Dr. Fr. Bredler. — Dram. odb. N. J. S. v Ústí n. L. 7. května v Nár. domě za pohost. hry Vlasty Valentové z Prahy „Vojnarka“ (rež. J. Dvořáčka) ve prosp. post. „Jiráskova domu“ v Praze.

Posudky. Dramatický odbor Českožidovského kroužku sehrál v květnu na scéně lid. div. „Uranie“, Praha VII. za režie Mildy Körpra premiéru dvou nových zdramatisovaných obrázků z populárního povídkového cyklu „Modche a Rezi“ od Vojt. Rakouse. Jsou to: aktový obrázek „Modche na svobodě“ a dvouaktový obrázek „Pokřtění“. Rakous patří dnes právem k nejoblíbenějším povídkářům českým a rád i vzpomínáme jiných jeho zdramatisovaných obrázků („Rezina poslední hodinka“, „Záselky“ a „Po bále“), které Dram. odb. Českožid. kroužku před léty rovněž poprvé na scénu uvedl a od té doby bezpočtukrát v Praze i na venkově opakoval. Také nové jeho dva zdramatisované obrázky líčí prostonárodně a neumělkovaně, avšak s tím

věším procítěním a s láskou život vešnických židů v českém venkovském prostředí a mile působí intimní kresbou židovského rodinného života. Není ovšem možno vše, co v knize zevrubně jest popsáno, uvést na jeviště. V tom zdramatisování Rakousových obrázků proti knize ztrácí, avšak při výborném provedení členy dram. odb. Českožid. kr. rádi na tyto nedostatky zapomínáme. Z účinkujících zajímavá v první řadě svérázná a promyšlený výkon Ot. Kohnové, Em. Bockové a M. Schillerové. Hlavně posledně jmenovaná docílila ostrou charakterisaci jak v masce, tak i v mluvě plného účinku. Z pánů, dlužno jmenovati M. Körpra. S humorem založil svou figurku Josefa Špánka i Filipa Kanturka. Výkon jeho v obou těchto zcela odlišných úlohách byl bezvadný a umělecky zpracovaný. Z ostatních účinkujících velmi výhodně na sebe upozornili A. Oplava, K. Pojálkova a A. Spieglová, jakož i H. Benda (velmi pěkně založený „Modche“), Otto Tesař a Jul. Kopecký. Hra měla při úplně vyprodaném domě bouřlivý úspěch a jistě bude také ještě často opakována.

V m u s.

INSERÁTY

pro francouzské, anglické,
italské a veškeré cizo-
zemské časopisy výhodně
přijímá

inzerční a novinářský závod

A. L. Pavlík

společnost s ruč. obmez.

Praha II., Vodičkova 41.

Telefon 7497.

Prvotřídní francouzská kuchyně restaurantu

PALAIS PASSAGE

Souper po divadle. Koncert. Zvláštní oddělené místnosti.

Studené mísy pro domácí hosty.

Nepřehlédněte!

Nepřehlédněte!

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ

pro dobové hry jakož i historická představení je přesná dobová kostýmní výprava, již jediné může dodat největší půjčovna divad. kostýmů

Aža Huňková, Praha I., Ovocný trh 17. Žižkov, Husova třída 50.

která má na skladě kostýmy všech dob, přesně pracované, ve vzorné a čisté úpravě; národní kroje, plesové úbory. Členům Ú. M. D. O. Č. značné slevy. Poděkovací dopisy k nahlédnutí.

Nepřehlédněte!

Nepřehlédněte!

„HIGH LIFE“

F. ČERMAK,

Prvotřídní velkozávod krejčovský pro pány a dámy.

Jen dle míry nabízí eleg. kostýmy dámské,
jezdecké úbory, úbory, pláště dle originálů
pařížských modelů. Anglické obleky a
salonní úbory pro pány v cenách
nejlevnějších.

Praha II.,

Národní tř. 24.

Tel. 8208/VI.

ŽÁDNÝ KRÁM

Příští číslo „Č. D.“ vyjde v září.

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr (repert. českých scén), Jak. Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (Ing. V. Sommer).

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, v červnu 1921.

Číslo 6.

O B S A H

Program Všeochotnického sjezdu 1921.

Dr. Fr. Herman: **Svátky československého ochotnictva.**

Jaroslav Petr: **Poznámka k pohostinským hrám Moskevských.**

Dr. Ota Dubský: **Francouzské drama přítomnosti.**

Jan J. Grmela: **Psychologie herecké tvorby.**

Repertoír českých scén. Div. Národní a Stavovské (čin. dr. Ota Dubský), Vinohradské div. (čin. Pt.), Vinohradská zpěvohra v P. šk. div. na Kr. Vinohr. (Q. M. Vyskočil), Měst. div. v Plzni (čin. i zpěv. V. Hodro), Stálé div. na Kladně (čin. Hn.), Nár. div. mor.-slez. v Mor. Ostravě (čin. Zd. Doležil).

Z cizích jevišť. Zdziśław Demicki o divadlech varšavských (Rdv.).

Kronika. Richard Figar-Hofer † (Dr.); Panychida na paměť Ed. Vojana (j. r.); Jubileum 50tiletého trvání Svandových divadel na Smíchově (-dv-).

Ochotnická hlídka. Důležité vládní rozhodnutí.

Pro ochotnickou praxi: Příručky téměř nepostradatelné (-ng.). K červnovým vzpomínkám (Jan Jelínek); Maska mladistvého milovníka neb milovnice (Nfl.)

Zprávy Ú. M. D. O. Č.: Jiráková plaketa. Z kanceláře sjezdové. Ze slovenského sekretariátu (repertoír slovenských jednot za březen a duben). Z okrsků (pražského, bratří Mrštíků v Poličce a Českém Brodě). Z jednot. I. ročníky oslavy. Posudky (cyklus předsjezdových představení). Literatura (Langrovy „Kapitoly o režii“; B. Maškovo „Co má vědět každý návštěvník divadla“). Ochotnický repertoír.

„Čes. Div.“ vychází druhý pátek každého měsíce mimo červenec a srpen. Roční předpl. 20 Kč, pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Redakce a administrace v Praze-II., Ostrovní (Smetanova) ul. 16 n., kde přítomen bývá odp. red. vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Dopisy pro redakci na jeho adr. Praha 152-VI., Neklanova 44 n. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zaslých redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá. Otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene.

Inserty pro tento časopis, který dostávají ochotn. jednoty zdarma, přijímá toliko administrace v Praze II., Ostrovní 16. — Odvolávejte se na inserty v našem listě!

INSERÁTY

pro francouzské, anglické,
italské a veškeré cizo-
zemské časopisy výhodně
přijímá

insertní a novinářský závod

A. L. Pavlík

společnost s ruč. obmez.

Praha II., Vodičkova 41.

Telefon 7497.

Časopisy, knihy a pomůcky.

Nákl. Mil. Svobody: Dvě scény z doby obro-
zení: Milan Svoboda „U Butteauů“, Jan Em-
ler „1795“. Vyšlo jako VII. svazek knihovny „Ky-
tice“. Str. 60. Cena ? — První scéna je zdrama-
tiso- vaný výsek ze slavné probuzenské epopeje
Jiráskovy „F. L. Věk“, druhá předvádí kus mlá-
dí vynikajících našich buditelů: Hněv-
kovského, Puchmajera, bratří Nejedlých a Hel-
da. Obě výborně se hodí do programů vlastene-
ckých oslav.

Nákl. Div. knihk., půjčovny a div. agentury
„Thalia“ (Jos Dolejší) Král. Vinohrady, Rip-
ská ul. 13.: Rudá Mařík „Z nařízení bytové
komise“. Ves. o 3 jedn. Str. 74. Cena Kč 9.—.
Aktuelní hra s málo osobami a jednoduchou de-
korací provozována s úspěchem v holešovické
„Uranii“

Pouzdra všeho druhu

jako na divadelní kukátka, hudební nástroje, šperky,
stříbr. přibory, manikuru, skříňky na ličidla, cigaret,
špičky a podobné vzorkovnice pp. cestujícím vy-
rábí jedi- ně, rychle a levně

F. HNAKA, Kr. Vinohrady, Hájkova 86.

Nákl. vlastním Praha II. Náplavní 11.: Jan
Křt. Menčí-Libišský „Filosofie války“. Obraz o
1 jed., z bitvy na Bílé Hoře. Str. 64. Cena Kč 1.20.
Vhodné pro červnové oslavy.

Nákl. Čes. odb. insert. kanc. Fr. Mazel a
spol. v Praze: Kapesní průvodce po let-
ních sídlech, lázeň. místech a moř.
lázních pro r. 1921. Cestovní příručka zdra-
mých i nemocných, S nesčetnými vyobrazeními.
Text. stran 158 za 12 Kč.

Husitskou trilogii vydá známý vykladatel sa-
ších předních básníků, prof. Jan Voborník
během června. Trilogie obsahuje celovečerní dra-
mata „Jan Hus“, „Jeroným Pražský“ a
„Smrt krále Václava“. Dvě první hry byly
již s pronikavým úspěchem provedeny (druhá o
jubilejních slavnostech města Táboru), třetí jest
úplnou novinkou. Kniha vyjde v umělecké úpravě,
dvojbarevně vytištěna, a těm, kdož se přihlásí
ihned, bude zaslána za 25 Kč. Přihlašujte se
houfně, neboť lze tu získati cenné literární dílo
pro knihovny i původní hodnotné hry pro váš
repertoar. Adresa: Prof. Jan Voborník, Smíchov,
Švédská ul.

Veškeré kostymy divadelní

dobově věrné, nejruž-
nější maskarní obleky
a dětské masky zapůjčuje
v cenách nejlevněj.

J. BÖHM,

půjčovna divadelních
a maskarních obleků

v Praze I.

Národní tř., č. 25
ve dvoře.

P. T. spolům značné slevy.

Prvotřídní francouzská kuchyně restaurantu

PALAIS PASSAGE

Souper po divadle. Koncert. Zvláštní oddělené místnosti.

Studené mísy pro domácí hosty.

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, dne 10. června 1921.

Číslo 6.

Program Všeochotnického sjezdu v Praze 1921

pořádaného „Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého“.

Čestné předsednictvo: Alois Jirásek, předseda, Bož. Viková-Kunětická, Karel Engel-müller, Frant. Sekanina, Frant. X. Svoboda, Dr. Josef Štolba, Karel Želenský.

Čestný výbor: Dr. Jos. Čížek (Náchod), Vojta Hampejs (Slaný), J. V. Hrdlička (Most), Jan Kamelský (Praha), Fr. Kříž (Česká Třebová), Fr. Liska (Vinohrady), Celestýn Louma (Žel. Brod), Ant. Maněna (Louny), Ferd. Mainer (Plzeň), Václav Reitmayer (Č. Budějovice), F. V. Rudolf (Ml. Boleslav), Jos. Simonová (Žižkov), Bohdan Skála (Vysočany), inž. Vojta Stein-Táborský (Praha), Jos. M. Svoboda (Kostelec n. L.), Lad. Saloun (Praha), Valentin Trousil (Smíchov), Josefa Trousilová (Smíchov), Václav Volánek (Olomouc), Dr. J. Wagner (Bratislava), Rud. Weinert (Karlín), Karel Weiberzahn (Praha), Alois Wiesner (Žižkov).

I. Cyklus div. představení okrsků a spolků z českoslov. venkova ve Švandově di-vadle na Smíchově od 6. do 30. června.

II. Hlavní sjezdové dny:

1. července: Zahajovací večer v Národním domě na Smíchově (o 7 $\frac{1}{2}$ hod. več.).
2. července: Pracovní den sjezdový tamtéž. Dopoledne v 9 hod. sekce vzdělávací: Min. tajemník V. K. Blahník: „Umělecké vzdělání a prohloubení ochotnické činnosti.“ Prof. Husovy univ. v Plzni Dr. Karel Rón: „Úkoly a působení ochotnictva při vý-chově lidu.“ — Odpoledne ve 2 hodiny sekce organizační: Starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Fr. Herman: „Organizační základ a cíle ochotnictva.“ Učitel z Horažďovic Ant. Růžek: „Ochotnictvo a div. zákonodárství a poměr k úřadům.“
3. července v 9 hodin dopol. Slavnostní schůze sjezdová v Národním domě na Smíchově. Slavnostní řeč Karla Želenského, člena činohry Národního divadla: „O vzniku, vývoji a významu ochotnictva.“ — Odpo. ve 3 hod.: Zahradní slav-nost v zahradě Nár. domu na Smíchově. Vstupné za osobu 3 Kč včetně dávky. — Večer v 8 hod.: Taneční vínek v Nár. domě na Smíchově. Vstupné za osobu 6 Kč včetně dávky.

III. Režisérský kurs od 4. do 9. července.

Přednáší: V. K. Blahník, min. taj.: „O režii.“ — Jan Frankl, učitel dramatické školy: „O ličení.“ — Jan Jelínek, šéf závodu kostymního: „O kostymování.“ — Dr. Gustav Lžičar, min. rada: „O herecké technice.“ — Frant. Ptáček, re-daktor: „O přednesu a výslovnosti.“ — Inž. Václav Sommer (J. Rydvan): „O ochot-nickém repertoiru.“ — Josef Wenig, akad. malíř: „O dekorativní úpravě jeviště.“ Praktická cvičení a vycházky do kostymní výstavy, do malířny a do divadel.

Svátky československého ochotnictva.

Tak nazvali sami naši členové Vše-ochotnický sjezd, svolaný letos Ústřední Maticí Divadelního Ochotnictva Československého do Prahy. Budou to skutečně sváteční dny, ve kterých přijedou okrsky a spolky ze všech stran republiky, aby v divadelním cyklu ukázaly, jak český a slovenský ochotník pracuje na venkově pro umění a kulturu, kdy téměř půl druhého sta spolků vyšle své režiséry a členy do režisérského kursu, dosud největšího a nejobsáhlejšího, a kdy se o hlavní dny sjezdové sejdou členové tisíce organizovaných jednot, spolků a odborů dramatických, aby pojednali o nejdůležitějších otázkách kulturních a organizačních, aby pak na slavnostní schůzi manifestovali své odhodlání a vůli, pracovat v oboru českého divadlnictví o zvýšení všeobecného vzdělání a zjemnění citu nejširších vrstev lidu a hájiti čistotu a nedotknutelnost umění, jako majetku všech.

Svým sjezdem nebudeme oslavovati trvání své organizace, která již přes 35 let pokračuje v záslužné práci nadšených předchůdců, kteří prostředkem divadla dobývali práva a platnosti českému jazyku, probouzelí národní uvědomění, pomáhali budovati naše Národní divadlo, orali první brázdy pro sklizeň národně-politických úspěchů, — a pak popularisači umění podporovali snahy osvětové práce. — Svým sjezdem nebudeme osvědčovati nějaká hesla, vytvořená rozkvašenými snahami dosud neuklidněné dnešní doby. Naším prostředkem je obětavá, nezištná práce, naším cílem je nejvyšší dosažitelná vyspělost umělecká, kterou máme podporovati české umění, aby bylo nejen vychovatelem ušlechtilých srdcí, ale i chloubou národního majetku lidového.

Na svém sjezdě chceme přihlásiti rostoucí řady dobrovolníků divadelního umění do služeb našeho mladého státu, abychom pomáhali budovati pevný základ rozvoje a zajištění budoucnosti.

Myšlenka svolání sjezdu v první době naší samostatnosti vznikla z touhy a nutnosti, abychom si v této významné, historické chvíli řekli, že chceme ve svůj ideál věřit, v jeho splnění doufat a že z lásky k svému národu, k jeho svobodě a k osvobozené vlasti chceme obětovati všecku svou uměleckou snahu, a že chceme v nových poměrech pokračovati ve starých tradicích s novou silou, organisovanou, semknutou, abychom pomáhali podložit existenci a zabezpečení

naší vlasti nejjistějším pilířem, složeným z kvádrů československých srdcí, mravně silných a vzděláním nad každou slabost povýšených.

V radostných chvílích sjezdových si znova slíbíme, že budeme podporovati svou literaturu, své umění, a chrániti tak duševní statky národní před nákazou cizími myšlenkami a cizím citěním. Slíbíme si, že budeme pracovati o to, aby na světovém kolbišti ukázal se také český typ, to, co je naším životem, chloubou, a co už tolikrát vzbudilo obdiv ciziny a úctu k síle a vyspělosti českého ducha.

Svým sjezdem zdůrazníme svou početní sílu, přehlédneme své řady a veřejně prokážeme sílu své vůle a svého nadšení. Chceme přehlédnouti dosud vykonanou práci a vytknouti si zásady programu, podle kterého musíme sami sebe zdokonaliti umělecky, abychom mohli působiti na obecenstvo, na lid, abychom si označili prostředky, kterými bychom vyvedli lid z bahna materialismu a z Babylonu hesel a štvanic ke zdravému úsudku, ku poznání vlastní jeho ceny mravní a k tomu, aby každý byl pravým člověkem, skutečně svobodným občanem a dobrým republikánem.

Je nutno organisovati se za tím účelem, aby umění zůstalo tím, čím býti má, je nutno brániti snahám, které je strhují do politiky a stranictví a které činí z něho předmět obchodu, výdělku, živnosti a zisku na újmu jeho podstaty a cíle a za využití slabosti a nevědomosti lidí.

Proto chceme svým sjezdem před veškerou veřejností prohlásiti, že tu jsme, že víme, proč tu jsme, že na svém místě setrváváme a že se budeme brániti proti všem živlům, kterým překážejí náš čistý štít a naše národní a umělecké zanícení. — Svým sjezdem chceme také obrátiti ke své kulturní práci oči těch, kdož jsou povoláni, aby podporovali a chránili, co směřuje k povznesení a ke zušlechštění nejširších vrstev lidu, a konečně chceme i k tomuto lidu zvolati, aby se svobodně a rád přimkl ke svému umění a šel za těmi, kteří sami jsou ze lidu, vstupují do služeb umění ne pro svou slávu, ale na prospěch celku, pro dobro a pro lepší budoucnost.

Přinášíme své věci nejlepší vůli a úmysly, pracujeme se zápalem a nadšením. Očekáváme proto dvoje: Od svých členů pochopení velkého významu sjezdu, všeobecnou jeho podporu a snahu, aby byl korunován takovým úspěchem, jakého si zaslouží naše uměním posvěcená idea a neocenitelná

obětavost těch, kteří sjezd budují. Je nutno přinést jednou za několik let oběť na oltář krásné společné věci, je nutno účastí na sjezdě prokázat zdravý smysl organizační. Kulturní pracovník musí být vždy a všude první na svém místě!

Očekáváme však také od veřejnosti, že nebude státi neúčinně stranou a že si povšímneme naší práce. Nepořádáme žádné baňální slavnosti, ale každé číslo programu našeho sjezdu je dokladem vážné, cílevědomé práce, stavěné na úctě a lásce k českému umění a na nadšeném zanícení pro věc národa.

Oslavíme tedy veliké svátky československého ochotnictva, doufajíce pevně, že Všeochotnický sjezd ztutí naše bratrské řady a že bude mezníkem nové, šťastnější doby a radostnější práce.

Kdo s námi souhlasí, kdo pochopí naše snahy a cíle, ten přijde nejenom na sjezd, ale půjde s námi i v budoucnu!

JAROSLAV PETR:

Poznámka k pohostinským hrám Moskevských.

Umělecká družina moskevská, která pořádala květnové celoměsíční pohostinské hry v měst. divadle vinohradském, mohla by být v mnohém ukazovatelem našim ochotnickým scénám, u nichž se dají lépe uplatnit teorie Stanislavského, vlastního původce „Chůdžestvenného téatru“ v Moskvě, než u divadel profesionálních.

Jest jistě podivno, vzpomeneme-li na vznik a vývoj ochotnictva, že v našich poměrech, kde ochotnictvo stalo se integrující součástí národní kultury, nevznikla trvalá družina, která by usilovala o uplatnění národního výrazu v herectví, která by bez ohledu na efektivní výsledek své práce chtěla dospět k dokonalé výpravě českých dramat. Neboť to byla asi původní myšlenka moskevské družiny, která se dala především do služeb ruských autorů, pro něž měla nejjemněji vyvinuté schopnosti reprodukční. A také těmito autory — Gribojedovem, Gogolem, Turgeněvem, Ostrovským, Tolstým, Čechovem, zvláště tímto, a Andrejevem — získala takových vítězství uměleckých, že bylo těžko rozhodovati, je-li úspěch zásluhou autora nebo herců, má-li děkovati herec autorovi za úspěch své reprodukce, nebo autor herci za účinnost své hry, neboť nikde se nevytvořila tak vroucně cítěná spojitost, tak těsné porozumění mezi autorem, hercem a divákem,

jako u Moskevských, kteří se stali ojedinelými představiteli ruského života.

Léta (od r. 1898) pracovali tiše na svém díle, pouze kusé zprávy pronikly o nich do Evropy, která je poznala v období 1906-7, v roce první revoluce ruské, jež vypudila Moskevské do střední Evropy (Berlín, Lipsko, Drážďany, Vídeň, Praha), která byla překvapena jejich výkony. Přinášeli něco nového, něco nebyvalého v herectví, něco nápadně odlišného od pravidelného hereckého pojetí západu, něco tak životně pravdivého, co nebylo domovem na jevištích našich. Plnili zásadu Stanislavského, o přirozeném vyjádření všech i těch nejmenších citových hnutí a záchvěvů lidských.

První jejich zájezd do střední Evropy byl rozhodující, udál se v době, oddané hereckému realismu, který překonával staré tradiční formy, ale nedospěl ještě k takovému pregnantnímu výrazu, jako u nich, a ukázal, jak daleko mají všechna divadla k těmto inteligentním amatérům, kteří i z dramati lyrických vytvořili dramata neobyčejné účinnosti a sytosti. Ovšem našli svůj základ ve svém druhém duchovním otci Čechovovi, jenž ukázal nový směr divadlu, jenž je osvobodil od dutého patosu, od zbytečného nadsazování a přiblížil je ke skutečnosti, a sblížil autora, herce i diváka v jednotnou intimitu nálady. Tomuto odkazu zůstali Moskevští věrni až dodnes, kdy se realismus již překonává, signalisují se opět nové směry. Ale jejich umění zůstává stále na výši orlů. Přicházejí po druhé k nám, za obdobných poměrů revolučních, jako tehdy, v souboru však značně změněném, přicházejí bez Stanislavského, bez Dančenko, ale s třemi nejvýznačnějšími hereckými zjevy tehdejšími, s Kačalovem, Čechovovou a Germanovou a s repertoírem o málo širším, než před 15 lety.

V tom tkví jejich síla, v této specialisaci na určité prostředí, na určitá lidská utrpení, neboť jen v tomto směru mohli dosáhnouti nejvyšších uměleckých hodnot. Dosáhli jich úsilným přemýšlením, zmocněnou inteligencí, kterou doplňují autora i v detailech, které jsou téměř samozřejmé, ale na které se nikdy nemyslelo. A co je zvláště význačného v jejich souboru, jest právě onen jedinečný soulad všech sil, každá úloha i ta nejmenší jest zařazena do celku, aby nevystupovala nápadně, nehraje se, aby jedinec vynikl, ale aby upoutal celý soubor. Všichni dovedou zachytiti každý okamžik v plném jeho náladovém obsahu, že divák musí postřehnouti důležitost té nebo oné chvíle, ať již se nese veselým rozezvučením hlasů nebo vzrušeným

pokřikem, či zatěžujícím mlčením. A jak dovedou mluvit! Umějí uplatnit každé slovo, zřetelně je vysloví, s tak zvláštním smyslem pro hlediště, aby porozumělo jasně smyslu vět, aby mu byla každá postava s celým slovním obsahem úplně jasná, a aby postihlo její význam. Nečiní to snad nějakým vtíravým způsobem, nevnučují se násilně, naopak zcela diskretně zmocňují se diváka, kterého si tak podmaní, že se mimoděk ocitne v jejich duševním obzoru, třebaže řeč je mu poněkud vzdálena. Toho docilují tím, že nemluví jen slova role, že nečekají pouze na marážky svého partnera, ale že pozorně sledují, co mluví, každé slovo má pro ně svou závažnost. Jejich obličej vyjadřuje výsledky dojmů z řeči spoluhráčů a tak sesilují pozornost diváka. I monology přednášejí svým přirozeným způsobem. U nás se monolog mluví příliš do obecnosti, Moskevští mluví jej pro sebe a účinněji. Kontakt s hledištěm jest vnitřní, úplnější. A tato vnitřní spojitost hrajících dává každé scéně a tím i jejich souboru výraznou tvárnost a trvanlivost dojmovou. Jejich posuňky, postoje, držení i naklonění hlavy, vztažení rukou, chůze nejsou divadelní šablony, nejsou divadelně obřadné, jsou pevně připnuté k slovu, jsou v souladu s myšlenkou a obsahem. Nelze bohužel jíti hlouběji ve vzpomínkách na tyto večery, ale nelze neuvést, že i z tohoto celku vynikají někteří prostě svou podmaňující osobností. Nemožno zapomenouti Kačalova v rolích Gajeva (Višňový sad), Barona (Na dně), Per Basta (Ve spárech života), Ivara Kareně (U bran království), Veršinina (Tři sestry), ani pí. Čechovové v Sofii, Julianě, Nastě, Ljuby, Varvary a Maši, Germanové v postavách Olgy, Mamajevy, Eliny Kareny, Massalitinova, ani Tarchanova, Pavlova, Kryžanovské a Berseněva.

Vzpomínáme-li těchto herců, poznáváme, že každý z nich má určitý typ postav, které dovede účinně odlišit, odstínit maskou i hlasem a postojem, a to úplně a bezpečně. A při tom stejně pečlivě hrají malou i velkou úlohu, s tímž rozmyslem, s tímž prolnutím a proniknutím. To by mohlo být vzorem našim velkým i malým hercům.

Především našim malým, jimž by bylo pobídkou k úsilnějšímu studiu, neboť víme, že Moskevští, než uvedou hru, vykonají velký počet zkoušek, připraví se svědomitě a pracují neochvějně. A maně tak napadá otázka, nebylo-li by možno, aby i u nás vznikla podobná družina s podobným cílem. Není tak nedosažitelný, jak se zdá.

DR. OTA DUBSKÝ:

Francouzské drama přítomnosti.

(Pokračování.)

Jako předchozí spisovatelé i Paul Bourget, který vystoupil na divadle dosti pozdě („Barikáda“, „Tribun“, „Případ svědomí“, „Krise“), vidí v jevišti řečnickou tribunu, s níž může podávat své mínění. Ačkoliv brání se proti divadlu tendenčnímu („théâtre à thèse“) a doporučuje jako Ibsen divadlo „myšlenek“, snažil se „přízpůsobiti“ podávané povahy a vypravovaný děj nějakému velkému celku sociálnímu, přece nevyvaruje se odporu, jaký poskytuje nekonečná různost individuálních případů proti některým všeobecným závěrům. Jeho hry, vyznačující se vesměs silnými povahami a pevností situace, obhajují velké zásady společenské a mají heslem výrok Augusta Comtea: „Společenským prvkem jest rodina a nikoliv jedinec“. Jinak poněkud jeví se na jevišti Paul Bourget, jestliže látka jeho románu jest zpracována pro divadlo autorem jiným, na př. „Monika“ v adaptaci Gailarda de Champris (poslední repertoární hra divadla „Moncey“ v Paříži). Šíře a psychologické odůvodnění zkráceno tu na 3 jednání, hlavní děj podán sice dramaticky výrazněji, ale zároveň hlavní myšlenka (odpor žen z venkova k Pařížankám neznámého původu) tím trpí.

Divadlo právě zmíněné postavilo se přímo proti divadlu, jež, jak se zdá, má jediným cílem zobrazovati teorie Alfreda Naqueta o volné lásce a Léona Bluma o právu ženy nevstupovati v pouta manželství, leda až po zkušenostech lásky v mnohomužství. Jest to stará zásada romantická, „právo na štěstí“ a „vyžítí svůj život“, provedená do důsledků divadlem, chtějícím „vrátiti tělesné podstatě hlavní důležitost, kterou jí dávají naši přirození nebo patologičtí předchůdci v našem soukromém i veřejném životě“ (Paul Adam).

O vlastnostech zmíněného divadla řekl Albert Guinon: „Všechno souvisí. Některé hry, hlučné a otrásající, ničivé špatným vkusem, falešně lyricky, až okny třesou, jsou pravými dramatickými sestrami autobusu... Některé divadlo se stále vyhybá přesným situacím... divadlo převrácenosti, divadlo, které drtí zdi... Naproti tomu také, jako jest umělé, jest divadlo to stále výstřední, zmocňujíc se diváka tím, že jej dusí násilnostmi. Takové umění jest jakoby přeпаdením...“ Než podobné definice nelze pronášeti o Porto-Richeovi. Jeho dílo má čtyři hry: „Drama za Filipa II.“

„Zamilovaná“, „Minulost“ a „Starý muž“. Snad až na prvý kus, jehož spád nás uvádí do nejrozkošnějších posledních chvil romanismu, autor chce býti pouze elegickým. Nikde jako u něho nepociťujeme, jak jest maso smutnou věcí. Porto-Riche jest Racinem smyslnosti. Jeho hlavní dílo „Zamilovaná“ (1891) uvedlo do francouzské literatury jakési fyziologické divadlo, v němž duch a srdce osob jsou naroveň smyslům. — Pierre Wolff („Potůček“, „Marionety“, „Zakázaná láska“ a j.) a Romain Coolus („Milovaná dívka“, „Srdcem k srdci“, „Značka lásky“ a j.) vynikají poněkud z tohoto divadla, jež kalí jaksi psychologické pojetí literatury: oba vyjadřují dosti dobře vkus své doby. — Obrazem téhož druhu nabyli jména Henri Bataille. Ale ten napsal před i po „Poliche“ kusy nové, ještě neuhlazené, vytvořené instinktem a ostrou obrazivostí, s velkolepým smyslem pro skutečnost, plastiku, ovzduší a perspektivu, jako „Vředovitá“, „Maman Colibri“, „Svatební pochod“, „Pošetilá panna“. Neomezuje se ve výrazu ani v látce, vytváří citové výbuchy, jež těžko lze snést při četbě, ale jež vítězí na scéně. — Henri Bernsteinovi upíralo se všecko nadání až na sílu („Vichřice“, „Zloděj“, „Samson“, „Útok“ a j.). U něho muži a ženy jsou pouze rozpoutanými pudy. Kousají i když hladí. Není to již láska, jest to obcování. A jako v „Athalii“ neviditelnou, stále přítomnou osobou byl Bůh, tak u Bernsteinova velkou roli hraje postel, která nezůstává vždy jen v zákulisí. (Dokonč.)

JAN J. GRMELA:

Psychologie herecké tvorby.

Kritiky divadelní jsou do jisté míry velmi nespravedlivé. Kritik posuzuje dílo básníka, vniká do jeho nitra, stopuje je až k pramenům zázračného zřídla, odkud vytrysklo, slaví genia tvůrce. Budiž, však i ten, kdož předvádí, interpretuje myšlenku básnickou, kdo ji realisuje, není genius, není tvůrce? Jemu má stačiti kritické: X. Y. hrál báječně!?

Nikoliv. Je nutno stopovati výtvarné dílo herecké a s posvátností, ba přímo slavnostním úkonem dáti se na cestu k dalekému cíli: vyvážiti z hlubin-intuice ono Ja, vlastná člověku.

Herec, nadán silnou individualitou, představuje toto své Já ve výhni básnickova umění v druhé individuum, buď nadané přemírou ušlechtilosti, nebo přemírou nestvůrnosti, hnusu. Zde jeví se pláň duše v nádherných obrazech letních jiter, rosených láskou, tam šklebí se nezbadatelné propasti, z nichž vy-

važuje mim oheň k tvůrčí své práci, k podání básnickovy idee. Duše básnickova setkává se pak s duší tvůrce jeho hrdin. Kolik otevírá se obzorů skvělých psychologovi, kolik kritikům?!

Neprodělává herec veškerá muka, veškeré dění osobně, neprožívá je, nezvažuje na vážkách svého intelektu a citu? Vše musí prožiti, procítiti, prochvěti čivy, touhou, bolestí vlastní. Pohledme jen na Hamleta. Pessimism, krutý, hořký, analysující! Schopenhauer — Hamlet! herci je jasno. Je nutno pohřížiti se do zasmušilých hloubek filosofie pessimismu, cítiti, mučiti se pochybami, syrovou hmotu uchopiti rukama intelektu a zhnísti ji na grandiosní, úžasnou sochu dánského prince.

Máme všeliké portréty spisovatelů dramatických, malbů atd., ale schází nám profily výtvarných umělců divadla. Kdo pustí se na toto dosud nezbadané, tajemné moře lidské individuality?

Repertoire českých scén.

Národní a stavovské divadlo v Praze:

V pořadu komorních her ve Stavovském divadle hrána z Mussetových romantických proverbů komedie „Rozmary Marianiny“ (přel. H. Jelínek, režii Vojty Nováka, ve výpravě Jos. Weniga, se scénickou hudbou od J. Weinbergera). Drama lásky, žárlivosti, touhy a utrpení připomíná hlavními postavami mužskými, Octavem, životem a láskou znechuceným a Coelem, srdce čistého a velké víry v zázrak lásky, dvojence Mussetových typů, jak známe je z „Lorenzaccie“ a ze hry „Pohár a rty“. Jemná tato hra podána ve Stavovském divadle s pochopením a náladou. Oba hlavní představitelé (Coelio p. Tesařův i Oktavio p. Kohoutův) měli svěžest mládí, přesně oddělenou hrůzou povah. Mariana přiročlivě byla nvyvým, vrtošivým stvořením, u jehož nohou rozbíjejí se všechny sny lásky a touhy. Na zpříjemnění večera přidána vtipná La Fontainova aktovka starého veseloherního ražení „Kouzelný pohár“ (přel. M. Rutte, režie a výprava táž). Hrána byla tempem čiperným a měla dobrý úspěch. — V Národním divadle vypravena znovu poslední dobou vedle Merežkovského známé efektní hry „Smrt cara Pavla I.“ (z části v novém obsazení, Ibsenova „Dívka kachna“ k jubileu pětadvacetileté činnosti Karla Zelenského v Nár. div. Zelenského Hjalmar Ekdal jest z netypičtějších postav jeho bohatého repertoaru. Vedle jubilanta hrála ve hře též jeho dcera pí. Zelenská a při reprisách bylo lze obdivovati se nezapomenutelnému umění jemné umělkyně pí. Izy Grégrové. — Milým představením byl také Klicperův „Zlý jelen“ (premiéra ve Stavovském divadle dne 24. května t. r.). Frašku režíroval pohostinsky p. K. Doostal čistě v dobovém pojetí a zdařilě byly návrhy kulis p. arch. Jandla. Dobovému rámci dobře se přizpůsobili také všichni umělci, z nichž zvláště šťastné výkony podali: p. Merhaut (polesný),

p. Roland (písač), p. Tešar (Ivan) a obě dámy: pí Kronbauerová a pí Ostrčilová. — Filmový ráz her připomíná poslední novinka ve Stavovském divadle „Tournée“ od H. R. Lenormanda (přel. B. Fischero-vá, režii p. Vojty Nováka, ve výpravě Jos. Čapka). Bohémský život nadaných dvou milenců na trpké cestě kočujících herců podán ve 14 obrazech ve všech fásích až do tragického vysvobození vraždou a samovraždou. Že napínavost kusu zvyšuje se odkrýváním veškeré intimity nešťastných milenců, není třeba dokládati. Podání hry bylo pečlivé. Pí Vrchlická měla pro milenku, z lásky k chudému milenci se prostituující, výbornou hru i postavu žádané krásy, ale hlas její pohříchu nevyhovuje stupnici očekávané, jest jako i jinde rušivým, nepřijemným stínem. Všechnu duši vložil do hry nešťastného milence p. Deyl. Dobří byli i ostatní představitelé rolí: p. Želenský (Mondredon), p. Tešar (hudebník), pp. Roland a Matějovský (herci), dámy: Hübnerová (komická stará) a Červená (naivka). Řešení rychle se střídajících scén bylo zdařilé, výprava přílehavá.

Dr. Ota Dubský.

Vinohradské divadlo:

V letní sezoně, kdy divadelní zájem ochabuje, vypravilo městské divadlo Braccovu „Nevěrnou“, kterou hrál Národní div. před 20 lety. A nutno přiznati, že neztratila mnoho na působivosti, tato lehká veselohra společenská, kde autor kreslí citově výstřední hraběnku v napjatých situacích, v nichž tato zkouší svou pevnost manželskou a v nichž přesvědčí svého manžela, že jen podezříváním stávají se ženy nevěrné a že jim nevěrnost vlastně muži vsugerují. Bracco byl v první době svého dramatického tvoření epigonem francouzských mistrů dialogu, dobře v něm lze stopovati vlivy Capusa, Donnaye i Dumasa, a svědectvím těchto sklonů jest právě „Nevěrná“. Je litovati, že vinohradské div. neuvadlo některou novější jeho práci, v níž přešel k lidovému dramatu sociologickému. Překladatel Eugen Brand vzorně zachytil pružný a lichotivý dialog, stejně tak přeložil by i novou hru. Provedení nebylo právě nejlepší, že se hrálo před hledištěm poloprázdným, není omluvou. — Do téže sezony padla Štolbova premiera „Zločin v horské boudě“. Také lehouchá veselohra, jež splní svůj úkol v ochotnických jednotách, které najdou v ní dobré úlohy a vhodnou příležitost uspořádati obecnstvu veseloherní kázání o klepaření a podezírání ze skutků, k nimž se nabízí příležitost nesmírně lákavá. Takový starý mládenec, jakým jest ředitel Květenský v nejlepších letech, zapříšahlý nepřítel ženitby, musí konečně podlehnouti a zpro-
nevěřiti se svým zásadám, když se ocitne ve společnosti tak půvabné vdovy, jakou je pí Dvorská, která ho nezláká jen svým zevnějškem, ale tím, že ho přijme na lyžařském výletě do svého pokoje na noc, aby jej zachránila před noclehováním kdesi v kůlně a která jest odhodlána učiniti totéž v podobném případě i po druhé, třebaže vydává svou ženskou počestnost v šanc klepů a darebným domyslům. A přirozeně i taková slečna šrámková zřekne se ráda svých zásad o kamarádství s muži, naskytne-li se jí příležitost. Hra je čiperně nadhozena, ale potřebovala by svižnější souhry, než stalo se o premiéře, kde mnozí zápasili ještě s textem. P t.

Vinohradská zpěvohra v Pištěkově divadle na Král. Vinohradech:

Osudné, tvrdošíjné nedorozumění, které vedlo k odchodu opery a operetty z Městského divadla, postavilo revoltující členstvo v prvé řadě před otázku hmotnou. Zůstal mu sice fundus instruktus i notový materiál, ale to vše nezmenšilo břemene materiálních starostí, zvláště když nebylo vhodného jeviště k jeho zdárnému využití. A tak nelze se ani příliš diviti, že po marných pokusech udržeti se i umělecky, Vinohr. zpěvohra, jak se dosud soubor jmenuje, živí se dnes výlučně kassovními kusy, upustivši zcela od provozování operního repertoíru, jemuž scházelo vše: jeviště, síly, orchestr i obecenstvo! Jediným kladem v této umělecké pustině je snaha vybudovati alespoň původní repertoír operetní, který: po látkově nevyužitém „Výletu pana Brožka do republiky“ obohacen Brožíkovou „Slečinkou z ministerstva“, jež s hudbou Piskáčkovou odkazuje již k cílům mnohem vyšším a případnějším. Ale pro budoucnost nesmí se Vinohr. zpěvohra spokojiti ani s těmito časovými úspěchy. Nesmí se zapomínati, že v její družině je dosud plno sil, jež jsou schopny poněkud vyšších cílů, nežli exponovati se denně tou neb onou operetní rozpuštělostí. A chef R. Piskáček? Kdo si připomeně jeho cennou hudbu k některým vážným hrám (Wenigův „Betlém“ atpd.), jistě mi přisvědčí, že tento zcela nímofádně nadaný umělec dovedl by jíti mnohem výše, nežli k „Broučkově“ ap. Tím nechci nijak podceňovati snahu o původní českou a snesitelnou operettu, jak se o ni po leta pokouší také p. Kubík ve Smíchovské areně. Je-li již nutné toto zlo — tedy se rozhodují přirozeně pro dobrou práci původní, při čemž nerozumím původní operettou pouze práci, sršící vtípem, nýbrž i vážnou hru hudební s určitými tendencemi výchovnými. Q. M. Vyskočil.

Pozn. red. Zatím, než došlo k uveřejnění této stati, stalo se o V. z. definitivní rozhodnutí, že nepůjde do karlínského „Variété“, ale dnem 31. července ukončí své působení a postoupí místo nově sestavené operetní společnosti, jež bude dotována i silnějším kmen. kapitálem. O další propůjčení divadla Pištěkova, jež má Vin. div. pronajato ještě na pět let se jedná. O div. uchází se také řed. Lacina.

Městské divadlo v Plzni:

Činoherní repertoír zdejší je dosti pestrý; ovšem samozřejmě, že mnohé zde předváděné hry prošly již před tím světlem rampy různých divadel pražských a některé z nich mají význam spíše kassovní než umělecký. Bez velkého úspěchu prošel zdejším jevištěm Šrámkův „Hagenbek“, mnohem slabší „Léta“ téhož autora. Dobré výkony podali v něm pp. Hněvsa (Hönebeck) a Fišer, který ve svém Gabřišovi vytvořil novou životnou figurku ve své galerii směšných i hrdinných postav. Také Čapkovu utopistickou kolektivní drama R. U. R. hráno tu v pečlivé režii p. Fišera. Efektivní byla zvláště laboratoř ve 3. aktě. Kromě p. Fišera (stavitel Alquist) a pí Beniškové (Helena Gloryová a robotka Helena) vynikl tentokráte zvláště hrou i maskou výborný p. Počepický (konsul Busman). Podobnou hrou, řešící určitý problém, byla „Rudoška Innocentší“ (autor M. E. Seliby, přel. Ant. Fencel). Problémem tím, který je však více nadhozena (autor

jest americkým žurnalistou!), než psychologicky motivován a dějově propracován, iest zde míšení běločnů s rudochy, a z toho vznikající dorozumění ras a konečně světový mír. Režie p. Počepického, ač nepřinesla nic nového, byla přijatelná právě jako jeho Bird; vynikly pí Benišková (Innonosi) a Bečvářová (Longoová), dobrý byl i p. Pokorný v masce rudocha. Bez ohlasu zůstala ukázka moderní tvorby italské Ercola Luigiho Morselliho mytická hra Glaukos; za to odpor části zdejší kritiky vyvolala fraška Kocourkov (4 akty), kterou „všem lidem dobré vůle napsal A. Kavouň“ (pseudonym prof. A. Dokoupila), a to zejména pro některé realisticky syrově kreslené scény (opilý strážník) a drsná slova, vzata přímo z úst lidu. Nesmíme však zapomenouti, že je to fraška sytá realisticky zbarvená a nutno naopak přiznati, že autor líčí tu typy, přímo ideálně odpozorované skutečnosti, že je dobrý psycholog a ještě lepší znalec života moravské vsi, právě jako obratný stavitel účinných scén. Pro tyto vlastnosti jistě fraška tato zdomácní na našich ochotnických jevištích přes odpor akademické kritiky. Hráno bylo svižně a se zřejmou chutí; právě pro svou životnost jednotlivé postavy neposkytovaly obtíží. Vynikli zvláště p. Fišer (v roli „Kněze“), který měl i režii hry a p. Fr. Kreuzmann („důstojník“); po prvních výstupech, v nichž příliš přeháněla, vžila se do své úlohy studované selské dcery i pí. Rezníčková, za to její přihlouplý bratr Franta (p. Rabas) občas zapomínal koktat a p. Hněvsa svou roli opilého policajta trochu překročil.

V opeře možno zaznamenati pouze dvě novinky. Vedle pozoruhodného provedení Roobova jednoaktového „Srdce Pikangova“, jež doplněno na celý večer stále svěží Blodkovou operou „V studni“, byl nastudován i Wagnerův „Tannhäuser“, jenž byl však nad slův zdejšího ensemble.

V opeřetě po Straussově „Tisíci a jedné noci“ zakotvila tu nyní „národní hra“ „Hoši z první legie“, jejíž umělecká podstata je nepatrná a jež se udržuje ve značné oblibě publika účelně nasládlou myšlenkou vlastneckou. V. Hodr.

Stálé div. na Kladně:

Repertoar v měsíci únoru byl uspokojující. Sahrány byly: „Velká Kateřina“, „Pan profesor se zamiloval“, „Mořská panna“, „Dámaskameliemi“, „Flachsmann vychovatel“, „Kupce benátský“. Nepodařený pokus s „pestrým večerem“ mohl dobře odpadnouti; byl ubohý jak obsahem, tak provedením. „Velká Kateřina“ odbyla si při velmi slabé návštěvě zároveň svou premiéru i poslední reprisu. Stará veselohra „Pan profesor se zamiloval“ byla sehrána svižně a líbila se. Také „Dámská kameliemi“ upoutala pozornost svým provedením, o což se přičinili zvláště pí Zöllnerová s p. Štěpánkem. Nejšťastněji proveden Ernstův „Flachsmann vychovatel“, v němž vynikl zvláště p. Bartoš v titulní roli, p. Štěpánek v úloze Flemminga a p. řed. Strouhal v úloze vládního rady Prella. I Shakespearův „Kupce benátský“ byl dobře obsazen a sehrán. P. Bartoš v roli Shylocka byl opět na svém místě a podal pěkný výkon, podobně p. Štěpánek jako Bassanio a pí. Zöllnerová jako Portie. — Repertoar březnový vykazoval řadu

dobrych věcí, z nichž zejména zaznamenati sluší Jiráskova „Otec“, Shakespearova „Kupce benátský“ a Čapkov „R. U. R.“. Dále sehrány hry: „Flachsmann vychovatel“, „Pan profesor se zamiloval“, „Zebrá“, „Maryša“ a „Jedenácté přikázání“, pro děti sehrána „Pohádka o českém srdci“. Působivý Jiráskův „Otec“ proveden velice pěkně, a nutno zvláště zmíniti se o p. řed. Strouhalovi v úloze čtvrtákníka Divíška. Jeho výkon podal opět důkaz, že jeho oborem jsou úlohy, kde může uplatniti svůj vyzrálý charakterizační fond; to ovšem doslova nelze říci o jeho Franckovi z „Maryši“. Lépe by se byl zamlouval v úloze Vávry, jejíž představitel p. Sváb nebyl na svém místě. Francka byl by sehrál velmi dobře p. Štěpánek, který je ozdobou naší scény a jemuž také bezesporně úloha ta náležela. V „Maryši“ nebyli jsme spokojeni ani hrou, ani režii. Asi před 2 roky byla „Maryša“ sehrána místními ochotníky v pečlivějším provedení. Též známá Šamberkova ves. „Jedenácté přikázání“ nebyla sehrána nijak zvláště. Pěkný požitek měli jsme z Čapkovy hry „R. U. R.“. Zvláště sluší zmíniti se opět o p. Štěpánkovi (ředitel Domin), Strouhalovi (stavitel Asquith) a pí. Zöllnerové (Helena). Výprava byla přičiněním p. řed. Hereina přizpůsobena scéně Národního divadla a p. Strouhal osvědčil se i jako výborný režisér. Návštěva divadla však je neustále slabá a nelze říci, z jakých důvodů; snad je to touha po opetě. Hn.

Nár. div. mor.-slez. v Mor. Ostravě:

Měsíc květen byl pro naši činohru chudí. Oslavná činnost a složení ostravského obyvatelstva diktovaly Hauptmannovy „Tkalce“. Ještě větší zřetel na široké vrstvy našeho publika prozrazuje volba „Zabijáka“, zpracovaného dramaticky podle Zolova románu, který svou vrcholnou drastikou může vykonati dobrou službu v kraji, zamořeném alkoholem. Provedení bylo pečlivé; režii p. Černého dlužno vydati svědectví, že dovedla zvláště hromadným scénám dáti život a ruch. Z představitelů hlavních úloh zejména sl. Sudová a p. Jeníček odolali svodu překreslení působivých momentů. Chránila je jejich umělecká umírněnost. Z děnek Doležil.

Z cizích jevišť.

Zdzislaw Dembicki o divadlech varšavských. Známý liter. kritik „Kurjera Warszaw.“ a člen redakce „Tygodnika Ilustr.“ trávil před nedávnem několik neděl v našem hlavním městě. Treba divadlem odborně se nezabývá, se zácnou ochotou podal žádaná vysvětlení: Bývalá státní divadla varšavská přešla po převratu — pokud dříve již nezanikla — do správy obecní, naproti tomu vznikla divadla nová. Z státních divadel působí Velká Opera řízením profesora moskevské konservatoře Emila Mlynarského a operetní divadlo řed. Šliwiňského, jenž s výkonnými umělci Mesalównou a tenorem Redem učinil z něho po stránce reprodukční jednu z nejlepších operetních scén evropských vůbec. První činoherní varšavské divadlo Rozmaitości leželo právě předloňského podzimu popelem a herci uchý-

lili se zatím do Letní areny v parku Jordanově. A hvězda divadla, sl. Lubicz-Sarnowska, umělkyně, jejížmu původu i umění měli jsme kdysi možnost obdivovati se u nás při pohostinských jejich hrách v městském divadle vinohradském, zmizela zatím ve víru všedního života. Z ostatních divadel zůstal jen Teatr Polski, který návratem svého tvůrce a duševního vůdce, Arn. Szyfmana, polského Reinhardta, nabyl opět dřívějšího významu a umělecké úrovně. Inscenována tu stěžejní díla básnická starší i novější, jako Krasiňského „Iridion“, „Nebožská komedie“, Rostworowského „Milosrdenství“ a j. Szyfman po způsobu Reinhardtově zřídil si ještě pobočnou scénu, Teatr Mały ve Filharmonii, na níž uvádí lehčí repertoár, který v letošní sezoně vyvrcholil Perzyňského aktuálně, příliš však speciálně polskou „Politikou“, jež docílila ve 4 měsících 120 repris. Novým divadlem, v němž využito nejmodernějších vymožeností technických, jako je na př. odstranění proscenia i orchestru, splynutí jeviště s hledištěm, je divadlo Reduta, zřízené v redutních sálech Velké Opery a vypravující za řed. Mieczysława Limanowského a Osterwy, druha pražského pohostinského zájezdu Lubicz-Sarnowské, hry s nejužším sblížením se s každou rolí po 40 až 50ti zkouškách podle vzoru Stanislavského. Takovým způsobem nastudováno tu m. j. nejnovější drama Žeromského „Nad sním“ a z klasické literatury polské Zablockého rokoková komedie z dob Stanisłava Augusta „Hejsek na námluvách“. Lidovým divadlem vysoké liter. úrovně při populárním repertoáru je Teatr na Pradze (varšavském předměstí), Teatr Dramatyczny v ul. Śniadeckich pro dělnictvo a Teatr Ludowy pro nejširší vrstvy, vesměs novějšího data. Že ve Varšavě také o biografi a kabarety (Mirage, Černá kočka) není nouze, nemusil nás ani ochotný a vlivný náš zpravodaj přesvědčovati.

R y d v.

Kronika.

Richard Figar-Hofer, bývalý tenorista Nár. div. v Praze, představitel Jeník v „Prodané“ a Hermana v „Píkové dámě“, zemřel nedávno jako záloženský úředník. — Podivně si někdy s člověkem osud zahraje.

Panychida na paměť Eduarda Vojana, jehož první výročí úmrtí přibledlo na tyto dny, a jež ohlašována „Ústřední jednotou čsl. herectva“ na 28. května v Národ. div., v poslední chvíli „pro technické překážky“ odřeknuta a nesčetní hosté, mezi nimiž i vdova po zvěčnělém, nebyvše závčas o rozhodnutí tom zpraveni (dvouřádková noticka v předvečer slavnosti nemohla dostačit!), vraceli se od uzavřených dveří, aniž se jim dostalo náležitého vysvětlení a omluvy. Byla všeobecně odsuzována tato nešetřnost k památce mistrově i pozvaným a míněno, že herectvo tímto způsobem reputace, beztak pošramocené nedávným případem Langrovy brožury (o níž přinášíme zmínku na jiném místě), si nezjedná. j. r.

Jubileum padesátiletého trvání Svandových divadel na Smíchově (před 50ti léty 21. května 1871 zahájil ředitel Pavel Svanda ze Semčic div. představení na Smíchově v dřevěné areně u „Eggenberku“) oslavila tato divadla, z nichž zvláště scéna „u Libuše“ postupem let vymanila

se z podřadnosti předměstských divadel volbou literárně cenného repertoáru i pečlivou jeho produkcí k určitému, nepodcenitelnému významu, cyklem slavnostních představení, při nichž spolupůsobilka většina bývalých příslušníků zdejšího uměleckého souboru, kteří dnes zaujímají významná místa v hereckých enemblech nej přednějších našich jevišť. Je radostno přehlédnouti tento šik, a také přáti si pro další umělecky slibný vývoj tohoto divadla, ale i pro české umění divadelní vůbec, aby z cesty za vyššími cíly ani v druhé padesátce div. Svandovo již nešlo.

— d v —

Ochotnická hlídka.

Důležité vládní rozhodnutí.

Min. vnitra nařídilo výn. z 2. června 1921 č. 26687/6 na zakročení Ú. M. D. O. Č. a Svazu děl. divadel. ochotnictva československého, aby okresní správy politické a polic. ředitelství ochotnickým spolkům, které sdruženy jsou v Ú. M. D. O. Č. nebo ve Svazu a opatří žádost za povolení ku pořádání div. představení potvrzením své organizace, při povolování div. představení vycházely všemožně vstřícně a nepředepisovali jim zejména žádných příspěvků pro dobročinné účely, neměli v místě s méně než 10.000 obyvatel koncessovaná div. společnost. Na místě s méně než 10.000 obyvatel, hraje-li tam koncessovaná společnost, nelze prozatím v zájmu nutné ochrany div. společností, jimž některé ochot. spolky dělají často obtíže jednou větší, než-li je slušno, pokyn tento všeobecně rozšířiti a bude ponecháno okresní správě politické, aby nepovolovala po přiměřenou dobu pobytu takové div. společnosti v místě ochot. představení za vstupné. Při této příležitosti žádá ministerstvo, aby „Matice“ působila k tomu, aby si ochotníci své výkony mezi sebou nehonorovali a aby nedělali často tak veliké výlohy, že ani celý výtěžek nestačí na jejich úhradu. — Tento výnos má velký organizační význam a podporuje názor, aby se okrsky organizovaly podle okresních politických správ. Upozorňujeme prozatím své členy na toto nařízení, než učiníme z ústředí zvláštní opatření, ale již předem prohlašujeme, že činnost ochotníka je čestná a že placení této funkce je důvodem vyloučení ze spolku a organizace. Ústředí bude takové případy vyšetřovat a přísně stíhat!

Pro ochotnickou praxi:

Příručky téměř nepostradatelné. Není zajisté třeba dokazovati, že svědomitý režisér i účinkující mají se snažiti, aby se vžili v ovzduší, v

němž odehrává se kus studovaný. Při moderní hře věc je snazší; ale i tu je zajisté lépe nepouštět se do hry, v jejímž ovzduší se přibližně nevyznáme. Při výpravě hry na jevišti ochotnickém nutno sice v mnohém slevit, ale přes to má režisér dbát, aby vystihl ráz ovzduší, pokud jen možno. Proto na příklad při hrách historických nemožná se na to, že předepíše původně kostýmů dobu, v níž kus se odehrává. Sám shání dobré pomůcky knižní, aby poznal v první řadě kroj dobový, ale také nábytek, nářadí, výzdobu místností atd. v celku i v jednotlivostech, protože právě chybná jednotlivost, detail může působiti ve výpravě scénické velmi rušivě. Jde-li režisérovi o kostýmní výpravu, musí se uchýlovati většinou k pramenům cizím, kromě Zibrtových a Wintrových „Dějin kroje v zemích českých“, sahajících dobou až po bitvu bělohorskou. Ale na repertoiru našich jednot je stále celá řada her z doby probuzenské, nejvíce ovšem Tylových a Klicperových. Hrávali je a dosud někde hrají v kostymech moderních. To ovšem není správné a ubírá také působivost. Aby náš režisér měl dobré vzory, jak vypravit tyto hry, pokud jednáji v době kolem roku 1880, k tomu má dnes po ruce původní, českou pomůcku, jejíž význam pol té stránce nelze ani dosti oceniti: Je to ilustrované vydání pětidílné románové skladby Al. Jirásky „F. L. Věk“ (*), jehož pátý díl vyšel nyní v jubilejním roce Jiráskově. Nebylo u nás povolanějšího ilustrátora nad Adolfa Kašpara, jenž s plíží přímo mravenčí probádal všechny přístupné prameny a pomůcky, jen aby jeho obrázky vykazovaly dobovou správnost. A tak v té spoustě obrázků barevných i černých máme dnes nepřeborný poklad, z něhož čerpati můžeme nejpodrobnější známost o tom, jak se v letech 1769 až 1816 lidé šatili, jak bydleli, jaký byl život a ruch na ulicích pražských i měst venkovských, ve veřejných místnostech, v domácnostech šlechtických, měšťanských i prostého lidu — a tak nelze dosti doporučiti této knihy, jež také v textu obsahuje přemnoho kulturních podrobností, a jak se u Jirásky samo rozumí, uchvacuje svým líčením, strhuje, přenáší nás celým duchem v ovzduší let probuzenských. — Nemožno při tom nezmíniti se o práci, kterou náš znamenitý ilustrátor před lety poprvé na sebe upozornil. Jsou to ilustrace k nesmrtelné „Babičce“ Boženy Němcové, které rovněž jsou znamenitým zdrojem poznání kroje, obydli a způsobu života na českém venkově v I. polovině stol. XIX. — Na našich režisérech tedy je, aby těchto pramenů nejhojněji užívali ku zdatu scénických výprav dobových. ng.

K červeným vzpomínkám popravy českých pánů na náměstí Staroměstském voleny bývají kusy z velké tragédie bělohorské. Zmíníme se o tom, jak obleky bývají vypravovány, a poukážeme zejména na chyby, kterých se naši ochotníci při oblékání zhusta dopouštějí. Španělská móda, tehdy vládnoucí, hovořila si v těsně přiléhavých mohavcích, které dnes nahrazují se trikoty. Límce ke kostýmům této doby dávají se několikrát: buď španělské osmičky, nebo ležaté bílé límce, zvané švédské, nebo talířovité

límečky španělské. Límec osmičkový dává se ke kabátům, u nichž obyčejně je vyšší límeček látkový, z pod kterého osmičky vyčnívají a těsně kolem brady a uší se vinou. Nesmí tudíž takový osmičkový límec býti kladen na nižší stranu vysokého límečku, který pak přechází a působí tak, jakoby onen límec, který vlastně má býti pokračováním košile, byl přišit na kabátě. Mnozí garderobieři přisívají prostě na vysoké límečky hustě nabíranou krajkou a není třeba potom bráti k takto upravenému kabátu druhého límce. Táž chyba děje se u límců kladených, t. zv. švédských. Límce takové šity bývají z bílého plátna, z krajkoviny, nebo háčkované. Dávají se ke kabátům, které žádného límečku nemají, anebo jen límečky nepatrně vysoké. Límec švédský musí užší stranou přiléhati ke krku a kryje prsa a ramena. Zavazuje-li se takový límec tkaničkou, musí se vždy upravit tak, aby tkaniček pod bradou viděti nebylo. Dostane-li herec kabát s límečkem vysokým a k němu široký švédský límec, zahne prostě kabátový límeček při oblékání do spodu a límec švédský připevní si tak, aby těsně ke krku přiléhal. Nesmí nikdy přecházeti límeček kabátu, ježto límec bílý, ať je jakýkoli, byl a bude vždy jen pokračováním košile a ne ozdoba přišitá na kabát. Bandalier, t. j. záves na kordy a barevné šerpy, klade se přes rameno pravé, aby kord zavěsiti se mohl na levé straně v pantofličku, na bandalieru přišitém. Barevná šerpa váže se široce přes pas od levé strany ku pravé přes bandalier a nad kordem svazuje se v ozdobnou kokardu. V případě, že šerpa je dosti dlouhá, klade se prostředek široce pod prsa, oba konce na zádech se kříží a krátká kokarda uprostřed pasu (na břiše). Šerpa taková nosí se pouze u důstojníků (Thurn, Kaplíř ze Sulevic) a nikdy u osob občanských a úředníků justičních. Obleky ku hře „Pražský zid“, který se často na oslavy červenové dává, jsou obyčejně vypravovány v barvách temnějších, jak ovzduší tragédie samo vyžaduje, a není třeba zkrášlovati je barevnými ozdůbkami, jež hrající dle svého vkusu sám si vymyslí. Ještě je zmíniti se o obuvi, které se nyní v půjčovnách nedostávají. Jak tu odpomoci? K oblekům, u nichž je třeba punčochů neb trikotu, volíme polobotku, jejíž šněrování zakrývá se vždy kokardou barvy černé nebo temné. U žlutých polobotek volí se kokarda v barvě kůže. Barevné kokardy, jako zelené, červené a j. působí nápadně a směšně. Nemáme-li vhodných polobotek a nemůžeme-li nahraditi ani cvičičmi střevíci, upravíme si dobovou botu z obyčejných šněrovacích bot tím, že vytáhneme celou tkaničku ze šněrování, do vnitřní strany vyššího dílu boty vsijeme nějakou podšívku tmavé módní barvy a přehrneme takto upravenou botu na polovici k patě dolů. Dvě třetiny jazyka přehrneme do vnitřku boty tak, že jedna třetina vyčnívá na rysu nohy, kde tvoří jakoby ozdobný záhyb, který se v době této nosil a podobá se výstřížku střevce, jaký dnes nosívali naše módní dámy, zvaný podle francouzského vkusu: abbé. Takto upravenou botu můžeme vzíti ku všem kostýmům této doby, toliko k jezdeckým posílají se žluté holenné s parádní ostruhou. Jan Jelínek.

Maska mladistvého milovníka neb milovnice. Základní barvou pletovou, obyčejně tmavší u pánů a světlejší u dam, mírně potřeme celý obličej a sice veškeré jeho součásti, při čemž dbáme pečlivě jemného přechodu od líčené tváře k

*) F. L. Věk. Obraz z dob našeho národního probuzení. Napsal Alois Jirásek. Ilustroval Adolf Kašpar. Díl I.—V. Nakladatel J. Otto v Praze, 1911—1921.

vlastní pleťové barvě krku (aby nevznikla „škrabočka“). Poté líčíme tváře barvou světla červenou, že nanese me přiměřenou vrstvu červené na lícní kosti, rozetřeme pečlivě líčidlo k nosu, po tváři dolů, pak až k uchu, na spánky, siabě na horní klápu, ovšem vše v jemných a pozvolných různých přechodech, takže nejvíce červeně zůstane na lícních kostích. Trochu růžového nádechu nanese me na bradu, takže tato se pěkně zakulatí, a trochu na lalůčky uší. Jako červeně užíváme buď světlejší líčidla červeného masťného (z obvyklé kolekce líčidel), neb možno též použití světlejší červené práškovité („rouge“), která se nanáší a rozírá nejlépe zaječím během. Pak celý obličej rozprašujeme („labutěnkou“) napudrujeme a to dle tónu základního líčidla pleťového, pudrem bílým (jen u dam), růžovým, žlutým neb hnědým, a přebytočný pudr jemnou látkou vlněnou neb zaječím během lehce setřeme. Nyní přikročíme k líčení oka. Aby toto zdálo se výraznějším, nakreslíme bezprostředně pod dolní řasou oční silnější neb slabší (dle vzdálenosti obecnstva a dle osvětlení jeviště) linii barvou černou. Má-li oko býti ohnivé a nabýti zvláštního lesku, namýsujeme tutéž linii na horní klápu, přímo nad řasou oční. Obočí nakreslíme pěkným tahem, u kořene užijm, prostředem nejširším a na vnějších koncích vyběhajících do špičky a to dle barvy vlasů buď barvou černou neb hnědou. Dbejme toho, abychom vlastní linii obočí spíše vždy zeslechčili a ne porušili. Rty nabarvíme smíchanou světlejší a tmavší červení a jako u obočí hledme docílitu pěkných linií, s koutky mírně zvednutými. Umístíme-li vedle vnitřního koutku oka tečku světlejší červeně, nabude oko pěkného vzhledu. Bradu rozdělíme jemnou čárkou tmavě červeně. Nasazením vlásenky (bez čela), neb vhodnou úpravou účesu jest maska hotova.

Nil.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Výbor pro oslavu Jiráskových narozenin vydal Jiráskovou plaketu, umělecké dílo mistra Sejnosa, jejíž cenu stanovil pro naše členy na 40 Kč za kus. Tato plaketa hodí se jako dar zasloužilým členům o naše spolky, nebo vůbec jako prostředek pocty. Upozorňujeme své spolky, aby v letošním roce používaly tohoto způsobu projevů uznání a tím se zároveň účastnily pocty Jiráskovy. Objednávky nutno učiniti písemně na adresu Osvětového odboru ministerstva národní osvěty, Praha III., Maltézské náměstí, Nosticův palác.

Ze sjezdové komise. Všem našim spolkům a okrskům byl rozeslán oběžník zároveň se sjezdovým programem, aby přihlásily včas své zástupce a účastníky. Upozorňujeme zvláště na to, že jde o obstarání noclehů a stravy a že na opožděné přihlášky nebude možno již po 24. červnu odpovídati. Tím by se snadno stalo, že by účastníci nedostali legitimace pro slevu jízdného na dráze. Jakmile dojdou přihlášky, budou zaslány legitimace a sjezdové odznaky. Peníze za odznaky nutno zaslati složím lístkem zároveň s přihláškou. Sjezdoví účastníci mají se vykázati kontrolním orgánům na dráze vedle legitimace pro slevu, též legitimací spolkovou, na které musí býti označeno, že majitel je členem Ústřední Matice. Na kterých legitimacích to není, nechť je spolky doplní. — Okrskům a spolkům, které se účastnily Cyklu divadelního a

Smíchovské, budou na zahajovacím večeru oděvzdány diplomy na upomínku jejich hostování v Praze. — Na hrob Jana Ladického bude v den slavnostní schůze sjezdové položen věnec. — V sobotu 2. července mělo býti slavnostní představení sjezdové v Národním divadle. Po dlouhém boji bylo nám divadlo propůjčeno, ale nyní žádala správa, abychom zaplatili 17.400 Kč. To znamená: kdyby bylo úplně vyprodáno i s místy k stání, docílili bychom hrubého příjmu 17619.— Kč. Ceny míst však jsou takové, že bychom je nemohli ani našim členům nabídnouti. Víme, z jakých tříd jsou naši ochotníci, a že nemohou platit za křeslo 30 Kč, ani za galerii 12 Kč. Chtěli jsme bez výdělku umožnit svým členům, aby se jednou dostali do Nár. Divadla levně a bezpečně. Chtěli jsme, aby náš sjezd byl také ozáren slavnostním večerem v Národním Divadle, o které si české ochotnictvo získalo tolika zásluh. Ale — bylo nám to znemožněno. Není to naší vinou a my se k této věci ještě vrátíme. — Sjezdové práce jsou v plném proudu. Vyžadují obětavosti a námahy, ale slibují radost z výsledku, který závisí na účasti našich okrsků a spolků!

Probuzenské scény „U Buteauů“ a „1795“ vyšly za 10 K u M. Svobody 1074-VIII.

Ze slovensk. sekretariátu. Repert. slovensk. jednot v březnu a dubnu: 27. břez. Och. sdruž.-Hnušť a 28. břez. Kat. sp. „Orel“ — Stupava hru Fr. Urbánka „Hrob lásky“; 24. března a 3. dubna Sdruž. kat. mládeže-Račisdorff hru Orlova „Až lipa rozkvétne“; 27. břez. na Och. sdruž.-Utěkač Urbánkova „Bludara“; 28. břez. Och. sdruž.-Rimavská Kokava Urbánkovu hru „Škriatok“; 20. března Sokol-Děvinská Nová Ves Pospíšilovu hru „Na selském gruntě“; 20. břez. Och. sdruž.-Ožďany „Čeriboga“ (autor ?); 28. břez. Och. sdruž.-Tisovce „Zlý duch Lumpacivagabundus“; 28. břez. Och. sdruž.-Bátovce P. Sochaňa „Sedlácká nevěsta“; 10. dub. Och. sdruž.-Pučovadlo Urbánkova „Srýdža z Podhája“; 28. břez. Rim. kat. spolk.-Pukanec aktovky „Murat“ a „Dabol v manžel. živote“ (autoři ?); 3. dub. Krúžok studujících-Vajnory Urbánkův „Križ pod lipami“; dto Sdruž. div. och. Bohonice Zochovu hru „Z otroctva k slobode“; 5. břez. Sokol-Kremnice Mahenova „Janošíka“ a 4. dub. div. och.-Láb „V čtvrtékom buru“ (autor ?).

Z okrsků: Pražský okrsek usnesl se při schůzi 13. dubna na pozvání městsk. zastupitelstva, Osvětového sboru a spdo. v Železném Brodě aspořádati zájezd a sěhrati Ladického „Dva světy“. Provedením pověření pp. Blahník a Wiesner. Na žádost spdo. „Tyl“ v Břevnově ve věci jeho výpovědi z používání jeviště bude svolána společná schůze s majitelem místnosti. Pokladní zpráva k 20. dub. vykazuje příjem Kč 14.185,68, vydání Kč 5.638,80, zůstatek Kč 8.546,88. Resignace p. Zelenky přijata. Smíchovské obvod převzal patronát jednoho z před-sjezdových představení. Delegováni: p. Soukup k „Majales“ Akad. Klubu-Nusle, pp. Troustl st. a Weinert k 50 let. jubileu spdo. v Bráníku a p. Soukup k předst. spdo. „Tyl“ v Břevnově „Lá-ska vítězí“. Ve volných návrzích usneseno, aby časopisy, docházející do redakce „C. D.“, byly vyloženy v zasedací síni. — Na schůzi 9. květ. přečetl starosta dr. Herman protest proti cho-vání se Nár. Divadla vůči ochotnictvu a nesmírně

přehnané ceně, stanovené jím za slavnostní představení. Došel výnos ministerstva vnitra, kterým dán okresním zpravám politickým pokyn, aby ochotnickým podnikům vycházely všemožně vstříc a zejména aby upustily od vybírání jakýchkoliv poplatků na dobročinné účely, bude-li žádost příslušné ochotnické jednoty o povolení toho kterého podniku ověřena potvrzením naší organizace (podrobnosti viz ve zvláštní noticií!) Čten. och. bes. „Vlast“ z Kr. Vinohrad vyloučena pro součinnost s neorganizovanými ensembly. „Česká scéna“ v Praze III. spojila se pod svým jménem se „Sdružením malostranských ochotníků“. Nově přijaty: Spdo. „Dalibor“ v Žižkově a Vzděl. bes. „Palacký“ na Smíchově. Přijeti Dram. odboru čs. strany lidové v Břevnově odkázáno do schůze Bělohorského obvodu. Zpráva pokladní vykazuje hotovost Kč 7534.07. Oprava pomníku Ladeckého na Olšanech svěřena k provedení Ženského odboru. Jednotám doporučena subskripce Voborníkovy trilogie: „Jan Hus“, „Jeroným Pražský“ a „Smrt krále Václava“. Subskr. cena Kč 25.—. Okrsek bratří Mrštíků v Políciích konal schůzi delegátů 5. května v měst. divadle. — Okrsek v Českém Brodě usneseno zříditi na ochotn. schůzi v Ouvelech 28. květ. Schůzi již účastnilo se 45 delegátů 6. jednot, řídil p. Židlický, zástupce Pražsk. okrsku p. Soukup promluvil tu o kulturním poslání, p. Sandler o organis. ochotn. Přípravné komité zvoleno: předsedou p. Židlický.

Aži Huňkové půjčovna div. kostýmů poskytuje organis. ochotn. značné slevy (viz insert!).

Pouzdra na div. kukátka a skříňky na líčidla dodává F. Hanka, Vinohr., Hálková '86 (viz insert!).

Z jednot. Bes. „Frankovský“ na Kr. Vin. uvedla v činnost hudební odbor. Přihl. nových členů v rest. Svobodově, Třebízského 11., kde konají se schůze každou středu. Na mim. valné hrom. zvoleni: předs. V. Hlinovský, místopř. J. Kotba, jedn. Jos. Fessel, pokl. K. Soudolný, knih. J. Bláha a do výboru Fr. Hlinovský, A. Bážek, A. Krenk a J. Hlinovská, předs. podp. fondu A. Hlinovský. — „Sokol“ v Poděbrdách zřídil na své letní cvičišti u „Podháje“ v Dobrušce divadlo v přírodě, na němž zahájena předst. 1. května och. jedn. „Ratolest“, jež je spoluvtvůrkyní divadla. Hráni Stroupežnického „Naši furianti“, 8. květ. hra opakována, 15. a 16. hrána „Maryša“ (obě hry rež. inž. Bedř. Pilz), 22. květ. vystoupil tu dram. odb. Sokola v Praze III. v Jiráskově „Otc“ za rež. V. K. Blahníka, 29. květ. Stroupežnického „Václav Hrobočický z Hroboč“ za účasti syndikátu deníkářů, 5. a 12. června Hlavatého „Mlsní kocouři“ a 19. a 26. „Vojnarka“. Na národní účely rozdala „Ratolest“ v r. 1919 Kč 11.000, v r. 1920 Kč 30.00. Divadlo zřízeno pro 1000 osob sedících a 2000 k stání a reprezentuje soukromý majetek asi 300.000 Kč. — „Osvěta“ Vysočany podává přehled své činnosti v sez. 1920/21: obsazeno 78 večerů, z nichž bylo 66 divadelních a sehráno 29 her. (zejm. „Jan Vráva“, „Čert a krčmářka“, „Písmákova muž“, „Posel“, „Pražské švadlenky“, „Písmákova dcera“, „Pan Měsíček, obchodník“ a „Václav Hrobočický z Hroboč“). Roblovy „Zvony“ hrála poprvé v československé republice (29. a 30. května), v Rittnerově „Malém domku“ vystoupili pohostinsky mistr K. Zelenský a jeho dcera Laura (30. a 31. října). — Spdo. „Langer“ v Bohdaneči u Pardubic konal 13. dub. mimoř. val. hrom., na

níž zvolen předs. p. Fr. Vosáhlo. Spolek zahájí činnost poč. lázeňské sezony na nově zřízeném stálém jevišti v lázeň. sále. — Bes. „Jiří Bittner na Smíchově“ položila 8. května na hrob svého slavného jmenovce na Olš. hřbitově věnec. Příp. sbory zapěl sp. „Malát—Bendl“ a slavn. řeč pronesl spis. Brět. Ludvík. — Čten. och. jedn. „Šamberk“ v Hrdlořezích u Prahy pořádá 17. event. 24. července oslavu 15letého trvání. Ježto se těžce probíjí, žádá okolní ochotn. jednoty za ochranu a podporu. — Spdo. „Jiří“ v Poděbradách sehrál 10. dub. angl. květ. E. A. a H. Paul-tonů „Nioba“ (rež. Fr. Lesák), 16. a 17. dub. Wittenbauerova „Soukromého docenta“ (rež. J. Bok), 24. dub. Ed. Knoblauchova „Fauna“ (rež. E. Procházková a J. Kočí. Schönbachův „Domov a víra“ (překl. Kvapilův), rež. A. Turinský.

Jiráskovy oslavy. „Vojnarku“ hrály dále Dram. spdo. „Hálek“ pro St. Paku a okolí v dvoraně J. Ježka 15. květ. (rež. J. Ptáček) a och. sp. „Tyl“ na Horách Kutných v Zatin. Tylově div. 19. květ. za pohost. hry Bedř. Karena z měst. div. vinohr. (rež. J. Oliva, scén. výpr. J. Richter); „Otc“ provedl „Tyl“ v Políciích 10. a 11. dub. (rež. Bron. Altnerová); „Kolébku“ bes. „Dalibor“ na Král. Hradčanech v div. sále na Strahově 24. dub. (rež. V. Kraus) a „Scéna“ čsl. Národ. dem. v Praze v Měst. besedě 2. června; „Lucernu“ čten. och. jedn. ve Chvalkovcích 26. a 29. dub. (rež. J. Veselý) a spdo. v Náchodě v měst. div. 24. dub. (dvakrát; III. hra cyklu; rež. JUDr. J. Čížek).

Posudky. Spdo. „Tyl“ ve Zdrči u Hlinska provedl 22. a 23. led. na oslavu 15leté činnosti Šubertova „Jana Vývaru“ v novém div. sále „u Lázníků“. Več. byla dobře nastudována a pohost. hrom F. Matějovského z pražsk. Nár. div. v úloze burcovatele protipanského odboje Dvořáka dostalo se jí zvláštního zvýznamnění. Mimo něho nejvíce vynikli správným podáním bláznivý Martineček a Maršálek. Návštěvy byly obrovské, úspěch velkolepý. Och. spol. „Dobrovít“ v Dobrušce sehrál 27. břez. v měst. div. Stechovu ves. „Zmátená pohádka“. Provedení bylo velmi zdařilé a zejména uplatnili se absolventi loňského dramatického kursu sl. Šimonová (Dorejšová), př. Hampejsová (Horová), O. Zahradka (Nadásek), sl. M. Jonášová (Amalie), inž. V. Vysoký (Urbanec) a J. Knor (Galus). Avšak i ostatní účinkující byli na svých místech. Nástupy i spád hry přesné, životné, výslovnost jasná, souhra do detailu zladěná. Plný dům vděčně kvitoval živým potleskem výkony našich ochotníků. O nastudování a výpravu hry přičinili se pp. K. Hlavatý a Schreier, jakož i náš energický rež. inž. J. Havlín. — Kroužek přátel hudby a zpěvu v Hestomích, p. Brdy vypravil operu „Traviatu“ s př. Moldanovou v roli tit., pp. Albertýnem jako Alfrédem a Skřivanem jako Jiřím Germontem. Nastudování, výprava i provedení bylo dokonale, scénování odpovídající požadavkům díla i doby.

Cyklos předsjezdových představení venkovských ochotn. jednot ve Svandově div. na Smíchově, která mají ukázati pohotovost a vyspělost organis. jednot, zahájen jménem Jiráskovým. Úvodní slovo promluvil starosta Dr. Herman, jenž stručně, ale tím výstižněji zachytil význam ochotnického sjezdu a význam Jiráskův a vroucími slovy projevil city ochotnictva k Jiráskovu dílu, jež nezůstala bez účinku na posluchačstvo. — První večer věnován tedy Jiráskovi a to jeho

první dramatické práci „Vojnarce“, kterou sehrál Macháčekův okrsek z Č. Budějovic za režie p. učitele Vrány. Hra byla pěkně vyrovnaná a sladěná v pevný, působivý celek, hráno bylo s porozuměním pro výraz slova i pro vzrušující scény. Sytému účinnu vadilo poněkud pomalé tempo. Jinak však představil se soubor českobudějovický v některých interpretacích velmi čestně. Zvláště třeba jest uvést Vojnara p. K. Tomana, který prokázal pěknou charakterisační vlohu, právě tak jako pí Titlová v úloze staré Havlové a R. Horka jako zpěvák Hruška. Také sl. Šafaříková našla si některé zvlášť působivé chvíle v roli Vojnarky. Výborným Martinem byl p. Šova, který vhodně uplatnil svůj postřeh pro vlastní postavy venkovské. Antonín Havel neměl dost výbojného furiantství a dost útočné vášně. Mnohé ovšem spadá na vrub nezvyklého prostředí na cizím jevišti. — Druhý večer 8. červ. promluvil vybraný soubor „Sokola“ z Klobouk ve Svobodově veselohře „Poslední muž“ a to kromobyčejně šťastně jak v celku, tak v jednotlivostech. Režie p. Dra Perlíka dala hře bystrý spád, šumný rozruch, bodrý humor, čipernou jiskru v dialogu, takže kloboučtí udrželi hlediště v napjaté pozornosti až do konce. P. Milerův Kohout mohl být trochu tyranštější, mohl vzbu- zovati větší hrůzu, o níž celá rodina stále mluví, chvílemi projevoval mnoho dobráctví a také monotónní způsob mluvy poněkud překážel, ale protože ostatní spoluhráči přizpůsobili se mu, nikde nevybočující z diskretního podání scén, vyzněl celek velmi hladce. Pí Perlíková jako Kohoutová měla velmi šťastný večer, prokázala tu pohotovost téměř hereckou, a její děti měly v dámách Fürstové, Kalachové a p. Duškové dobré síly, které nezůstaly svým úlohám ničeho dlužny. Dobře se také uvedla dvojice ženichů inž. Bečváře a Dra Marka pp. Koupilem a Fr. Gotwaldem a Baruška pí. Koupilové. Povědenou Tončou Vackovou byla sl. Francová. — Třetí večer uvedl nejstarší ochotnický spolek z Berouna, „Václava Hrobčického z Hrobčic“ od L. Stoupežnického v režii prof. V. Hrušky. Ani tu není příčiny k závažným výtkám, ačkoli mohla být věnována větší péče v podrobnostech úborům a interpretaci některých rolí. Vlekly spád hry byl i tu na závalu představení jinak dobře připravenému. Patrná tu byla dobrá snaha dát hře to nejlepší, že někde snaha zůstala za kladným výsledkem, přičisti třeba zatížení třetím, jež na mnohých byla patrna zvláště v I. aktu. Z výkonů upoutal pozornost výkon p. Frity, který úlohu Václava Vrby podal téměř bezvadně. P. Mrázek v roli faráře Zemana našel případný ton a sl. Pechačková, pí Chvojková, p. Chvojka a p. Kraus dobře doplnili soubor. — Ze zdářilého začátku lze soudit, že naše jednoty ukáží, že jsou na výši svého úkolu a rozumí svému poslání. j. p.

Literatura.

„Kapitoly o režii.“ Pokus o nástin moderní režie. Napsal Stan. Langer. (Divadelní příručky sv. I. Řídí a vydává St. Langer a V. Šeba. Cena 5 Kč.) Knižka Langrova byla nám několikrát ohlašována a čekali jsme na ni nejen my, ochotníci pracovníci, poutaní k divadlu jen

vřelým zájmem a nadšením, ale i obecnostvo, jež pocituje trpce velký nedostatek teoretické literatury, která by dovedla naučiti nejširší vrstvy divátí se na divadlo a jeho potřeby i principy. Knižka Langrova jest však odstrašujícím zjevem na tomto poli. Případ jest tím horší, že autorem jest herec a režisér z povolání, který by měl mít kus vlastního názoru. Před knihou tou nutno varovati, protože není ničím, než doslovným a místy zkomoleným překladem špatně vybraných partií z německého díla Carl Hagemanna „Regie“. Pan Langer zapomněl v první řadě, že dílo Hagemannovo jest 20 let staré, že se od té doby mnoho na zásadách i praxi změnilo, ale zejména na to, že není „nejvyšší čas“, aby československé divadelní umění ozdravělo dle německých receptů, nýbrž že nutno samostatně přemýšlet, hledati cesty našeho divadelního stylu, svérázu, a že teprve při těchto cestách budou názory německých teoretiků padati právě tak na váhu, jako názory teoretiků jiných. Chtěli jsme jen upozorniti na to, že ono posmívané ochotnictví má více teoretických divadelně-historických vědomostí, než si kdo myslí. Hodlají-li tímto způsobem herci z povolání obrozovati českou divadelní kulturu, pak jsme naopak ochotni zapůjčiti p. Langrovi nebo jinému ještě modernější cizojazyčné publikace, než jest Hagemann, z nichž by se také dobře takovéto kapitoly o režii „sepisovaly“. Jsme zvědaví, jak se k věci postaví „Divadlo“, bude-li mít také slovo odsouzení pro tento politováníhodný případ literárního podvodu. Kdo se chceš něco dozvědět, kup si Hagemannovu knihu přímo. Ta je důkladnější, obsírnější a původní. Red.

„Co má vědět návštěvník divadla“, naps. A. Bernásek a vyšlo v knihovně „A. B. C.“ sv. 4. nákl. „Vesmíru“. — Kdo by se o divadle chtěl skutečně poučiti, velmi by se zklamal. Je to zpracování slovníčku způsobem tak naivním a nedostatečným, že je opravdu škoda zaplatiti za knížku 7.50 K. Kdyby autor měl psáti poučení o všeobecných věcech, napsal by na př. o vidličce, že je nástroj, který se drží v ruce. Tak popisuje a vykládá také o divadle. A to je teprve I. díl venku! Nehledě k věcnému obsahu, je knížka plná cizích slov, psána nečesky, takže je ku podivu, že se takové věci vydávají pro „poučení“. dr. H.

Oprava: V článku Dubského „Francouzské drama přítomnosti“ zaměň přeložené názvy her u nás použitými. Tak u Brieuze místo „Červené šaty“ čti „Červený talár“, u Donnaye místo „Milovníci“ čti „Milenci“, u Capusa místo „Leontin manžel“ čti „Manželé paní Leontiny“, a u Fabera místo „Dům na hliněných nohou“ čti „Hliněný dům“.

Bílým městem nazval Petr Bezruč ve svých „Slezských písních“ Opavu. Radostnou přehlídkou růstu slezského čeství budou 3. července v Opavě pořádané župní závody a slet sokolského dorostu, k němuž je nám již hlášena četná účast ze všech krajů republiky. Vedle nadšeného Sokolstva stane se 3. červenec 1921 dostaveníčkem i všech ostatních přátel Slezska a Hlučínska v československém národě. O noclehy a stravu, jakož i veškeré ostatní pohodlí všestranně postaráno. Připravované hromadné návštěvy paní lehně „Sokolu“ v Opavě, zda-li zažádali jste si o železniční slevu.

Ochotnický repertoár. Volné sdružení mladých přátel divadla v Praze provedlo Subertovo „Drama čtyř chudých stěn“ u Trmalů ve Strašnicích 20. břez. za pohost. vyst. M. Holíkové Neumanna-Táborského ves. „Zmařené jubileum“ (rež. J. Franc. Po představení byl tanec ku počtu všech Pepiček a Pepičků!!); 24. dub. tamže Baldova hra „Le gionářova nevěsta“ (rež. Fr. Těšitel a zase tanec!) — Spdo „Neruda“ v Duchcově (Ceský dům) 27. ún. hru Baláka-Vrbského „Zlatý Jiří“ a 27. břez. Vrbského „Hru o srdce“ (rež. J. Kozel). — Dram. odb. Měšť. bes. v Praze 20. břez. Z. Uhlířové-Štětkové poh. „Zlatý lupínek“ (rež. J. Jošt) a „Scéna“ (dram. odb. nár. dem.) tamže Svobodova „Lapeného Samsónka“ a Mallochův „Pensionát paní Borové“ (rež. M. Zeibert); 30. dubna F. V. Jeřábkovy dr. „Služebník svého pána“ (rež. dto.). U Trmalů ve Strašnicích provedla 28. května Skružného „Darebáka“. — Druž. lid. div. v Podolí u Prahy téhož dne Cislerovu „Ošetrovatelku“ za přít. autora. — Vzděl. bes. Nár. soc. na Vinohr. (Heinovka) 20. břez. operettu „Lucifer“ aneb „Zázračný elixír“ (autor F. K.?, hudba V. P. S.?, rež. J. Horyna, dir. V. Vaňátko). — Jed. div. och. v Čáslavi 27. a 28. břez. rodinnou kom. A. Friedmanna a H. Herra „Doktor Stieglitz“, 10. a 11. dub. Čapkovy „R. U. R.“ v nové scén. výpravě, 28. dub. za pohost. hry členů měst. div. vinohrad. Strindbergova „Pelikána“ (vesměs v Dusíkové div. za rež. J. Skřivánka, rež. posl. hry K. Dostál. — Och. div. „Vlast“ na Vinohr. 27. břez. Hermanovo dr. „Proti vlastní krvi“. — Dr. odb. baráčníků Novoměst. v Praze 30. břez. na oslavu 25leté och. čin. K. Herzoga Tímovo zprac. Berlova Činovníka „Svědomeš“ (žertva na Balkáně) za rež. V. Vlasáka (Nár. dům vinohr.) — „Bozděch“ ve Volyni 27. a 28. břez. pro Červ. kříž Skochovu „Libellulu“ (rež. J. Ruboš). — „Vrchlický“ v Jaroměři 27. a 28. břez. Čapkovy utop. kom. „R. U. R.“ (rež. M. Lederer). — „Jiří“ v Poděbradech (Jiř. div.) 27. a 28. břez. Ladeckého „Dva světy“ (rež. R. Zapletalová), 16. a 17. dub. Wildeův „Ideální manžel“ (rež. J. Novotný), 13. dub. pro Červ. kříž Baláka-Vrbského ves. „Zlatý Jiří“ (rež. E. Procházková). — Dram. kroužek odb. Nár. jedn. v Olomouci-Hodolanech (u Macáka) 27. a 28. břez. odp. Plumlovské „Honza pán“, 27. več. k 25leté činnosti místopř. Alb. Drábka bratří Mrštíků „Maryša“, 28. več. Svobodův „Poslední muž“. Chystá se: Princezna Pampeliška, Vojnarka, Kolébka, Zlatá rybka, Pasekáři. — Spdo. v Ronově nad Doubr. 27. a 28. břez. (Velký Host.) Ascherovu operettu „Taneček panny Márinky“ (rež. Ing. V. Havelka, dir. E. Culek) pro Červ. kříž. — Div. jedn. „Orlice“ v Doudlebách (u Tupců) 27. a 28. břez. Fořtovu fr. „Z českých mlýnů“. — Div. kroužek v Ostřetčích (u Klíčky) 28. břez. P. F. Malochovy „Černé oči“. — Jedn. div. och. v Horní Cerekvi (u Šetků) 28. břez. pro Červ. kříž Skružného „Ferdinand spí“. — Čten.-och. jedn. ve Sv. Jiří (u Ludvíčka) 3. dub. J. M. Koubkovo zprac. „Babičky“ Němcové — „Viktorka“ (Černý myslivec). — „Sokol“ v Kloboukách 3. dub. (u Vaigla) Svobodovu ves. „Poslední muž“ (rež. ing. Fürst). — II. Tylův okrsek v Plzni (u Brilla v Doubravce) 3. dub. Štol-

bovu „Zlatou rybku“ (rež. F. Mainer). — Čten. och. jedn. „Tyl“ na Žižkově 10. dubna u Kurelů ke 20leté činnosti A. Bičíkové Štolbovu ves. „Na letním bytě“ (rež. A. Hora), 17. dub. „Furiant“ (autor?). — Dram. odb. Meteoru „Kroužek Klicperův“ na Vinohradech (Heinovka) 2. dubna „Zlatý Jiří“ (rež. J. Rajský s tancem po předst.!!), 7. květ. v Švandově div. smíchov. Bernsteinova „Zloděje“ (rež. H. Klár) s velmi pěknou úrovní provedení a za pohost. hry býv. nauky spol. Blázkovy pí Berty Friedrichové-Pickové. — Dram. odb. N. J. S. v Ostř. m. Lab. (Nár. dům) 3. dub. Przybyszewského „Pro štěstí“ (rež. A. Němec) a literární předmluvu dra Jar. Kubisty, 17. dub. Šamberkovo „Jedenácté přikázání“ a 22. květ. Brandonova „Charleyovu tetu“ (rež. Fr. Rubáš). — Jedn. div. och. v Hořicích 9., 10., 11. a 16. dub. Čapkovy „R. U. R.“ (scén. vypravil a rež. A. Černý). — Čten. och. jedn. „Šamberk v Praze-VII. (u Jiřího z Poděbrad) 10. dub. J. B. Kühnelovy „Pikantní soboty paní Pommerardové“ aneb „Tajný kabinet“ (rež. V. Šmejkal). — Spdo „Tyl“ ve Žďárci (u Lázníků) 10. dub. Želenského „Tažné ptáky“ (rež. A. Kolář. 20hal. příplatky vybírány ve prospěch všeochotn. sjezdu). — Dram. odb. čten. bes. „Přemysli“ v Jílovém (na Šmelcovně) 10. dubna akademii, na níž sehrána Téverova akt. „U nás v Nerušíně“. — „Tyl“ na Horách Kutných (Zatím. Tyl. div.) 10. dub. Skružného-Vrbského „Láska si nedá poroučet“ (rež. F. Štěpánek), 17. dub. premiéra dram. Jos. Brauna a K. Sylvana „Zlatá srdce“ (rež. Raiman), 17. a 8. květ. Nathansenův „Průlom“ (rež. Fr. Štěpánek) a 5. června Štolbův „Zločin v horské bouři“ (rež. J. Richter). — Div. sp. „Hálek“ v Nymburce 9. a 10. dub. Drégelyho ves. „Slečnin manžel“ (překl. K. Želenského, rež. F. Keith). — Och. div. sb. dobr. hasičů v Předmostí (host. Altův) 10. dub. drama J. Mervarta „Chci žít!“ (s 20hal. přípl. na sjezd!). — Dr. odb. Čten.-hosp. bes. v Trnové u Pardubic 10. dub. Malachova-Elsnera „Papínkovy zálety“, na oslavu 10letého jubilea chystá Preissové „Její pastorkyňa“. — Dram. sdruž. „Tyl“ v Hradci Králové (Klicperovo div.) 13. a 14. dub. C. Farrerea-Něpotyho „V předvečer války“ (přel. A. Novotný, rež. G. Dvořák, vypr. V. Červený), 23. dub. pohost. hra dram. odb. Sokola z N. Bydžova: Scheinpflugův „Mrak“, 2. a 3. květ. Bourgetův „Tribun“. — Div. jedn. „Vrchlický“ v Třebíči (Moravia-Bio) 15. dub. „Zlatý Jiří“. — Spdo. v Žamberku (u Modré hvězdy) 16. a 17. dub. (tříkrát) poh. Č. Habarta „Princezna Zlatohvězdká“ s hudbou A. Schwarzingrovou a za rež. K. Thomové. — Čten.-och. kroužek „Bujarost“ v Praze (Bellevue) 17. dub. Olivovu ves. „Z manželského ráje“ za režie p. Mandíka a přít. autora. — Dram. odb. „Vojan“ při Spolku úředn. Pošt. úř. chek. v Praze (u Koruny) 17. dub. Balákova „Terna“ (rež. J. Modrý). — Och. sp. „Tyl“ v Lounech (Stromovka) 23. a 24. dub. Andrejevova dir. „Ten, jenž dostává políčky“ (přel. V. A. Jung, rež. A. Kahler; 20hal. přípl. na sjezd vybrán). — „Hálek“ v Nuslicích (Nár. dům) 24. dub. Horákové „Dolorosa“ (rež. K. Purman; s povděkem kvitovati lze upozornění na mávěstích „Čtete České Divadlo!“). —

„České divadlo“ jest orgánem „Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého“. — Majitel, nakladatel a vydavatel: „Matice Divadelní“. — Odp. red. Jakub Rydvan. — Tiskem Ot. Janáčka, Praha II., Palackého 11.

Nepřehlédněte!

Nepřehlédněte!

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ

pro dobové hry jakož i historická představení je přesná dobová kostýmní výprava, již jediné může dodat největší půjčovna divad. kostýmů

**Aža Huňková, Praha I., Ovocný trh 17.
Žižkov, Husova třída 50.**

která má na skladě kostýmy všech dob, přesně pracované, ve vzorné a čisté úpravě, národní kroje, plesové úbory. Členům Ú. M. D. O. Č. značné slevy. Poděkovací dopisy k nahlédnutí.

Nepřehlédněte!

Nepřehlédněte!

„HIGH LIFE“

F. ČERMAK,

Prvotřídní velkozávod krejčovský pro pány a dámy.

Jen dle míry nabízí eleg. kostýmy dámské,

jezdecké úbory, úbory, pláště dle originálů

pařížských modelů. Anglické obleky a

salonní úbory pro pány v cenách

nejlevnějších.

Praha II.,

Národní tř. 24.

Tel. 8208/VI.

ŽÁDNÝ KRÁM

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr (repert. českých scén), Jak. Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (Ing. V. Sommer).

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, v říjnu 1921.

Číslo 7-8.

O B S A H

V. Š. Táborský: **Z prvních počátků českého divadla venkovského** (Augustin Kříž).

Dr. Ota Dubský: **Francouzské drama přítomnosti.**

Divadelní profily. Jaroslav Petr: **Emanuel Bozděch.**

—sk—: **Al. Jirásek jako dramatik.**

Repertoire českých scén. Národní a Stavovské div. v Praze (čin. J. P., dr. Ota Dubský a —sk—); Slovenské Nár. div. v Bratislavě (čin. i op. j. k.); Divadélka („Adrie“ tr.)

Kronika. Památce Jana Nerudy (—sk—). 40té výročí požáru Národního div. v Praze (rd.), Poslední divadelní události Pražské (Rdv.), Nová podzimní sezona div. (tr.), Moskevští (j. r.).

Ochotnická hlídka. Dr. Fr. Herman: **Za Všeochotnickým sjezdem.**

Pro ochotnickou praxi. Vojta Stein-Táborský: **O stavbě jednoduchého, praktického a přenosného jeviště;** J. Jelínek: **Trikot;** ykb.: **Napověda.**

Zprávy Ú. M. D. O. Č.: **Z komise sjezdové** (Sjezdová statistika; schválené resoluce vzdělávací a organis. sekce); **Předsjezdová div. představení venkovských jednot** (j. p.); **Posjezdový režisérský kurs;** **Jiráskovy oslavy;** **Z ústředí** (dopis mistra Al. Jiráska); **Z bratislavského sekretariátu** (o Jiráskově fondě pro Slovenské Národní div. v Bratislavě); **Z okrsků** (Vrchlického v Lounech, Pražského a Štolbova v Ouvalch); **Z jednot;** **Posudky;** **Repertoírní přehled.**

Věcná loterie ve prospěch Sboru při Ú. M. D. O. Č. pro postavení ochotnického Tylova domu v Praze.

Listárna. Dnešní dvojčíslo má toliko 20 stran (jednotlivě prodává se za Kč 4.—); náhradou rozšířeno bude také číslo příští listopadové, eventuálně i poslední a zařazeny obrázky k pokračov. článku Táborského „O stavbě praktického jeviště“.

„Čes. Div.“ vychází druhý pátek každého měsíce mimo červenec a srpen. Roční předpl. 20 Kč, pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Redakce a administrace v Praze-II., Ostrovní (Smetanova) ul. 16 n., kde přítomen bývá odp. red. vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Dopisy pro redakci na jeho adr. Praha 152-VI., Neklanova 44 n. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá. Otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene.

Inserty pro tento časopis, který dostávají ochotn. jednoty zdarma, přijímá toliko administrace v Praze II., Ostrovní 16. — Odvolávejte se na inserty v našem listě!

Ochotnický repertoár. Dramatický odbor

„Probuzení“ v Žižkově („u Zeinerů“) se-
hrál 24. dubna Svobodovu ves. „Poslední muž“
(rež. Carda); chystá se Šamberkův „J. K. Tyl“
k oslavě sjezdu. — Dram. odb. „Zpěv. a lit.
spolku ve Stodulkách (u Slovana) 24. dub.
„Posledního muže“, 15. květ. G. Preissové „Jelí
pastorkyňa“ — Div. bes. „Havlíček“ na dolní
Vinici v Dobrušce 24. dub. P. Rudolfa
„V tichém hnízdečku“. — Spdo. „Jirásek“
v Chocni (Panský dům) 24. dub., 1. a 8.
květ. Dvořákovu operu „Tvrď palice“. — V
měst. div. poličském spdo. „Tyl“ 21. a
25. dub. „Zlatý Jiří“ (rež. K. Cápek), 5. květ.
druž. div. och. ze Skutče jako 8. večer
dram. kursu div. okrsků „bratří Mrštíků“ Gui-
merova drama „V nížině“ (rež. J. Těšitel). —
Dram. odb. sp. rod. mšenských „Romanov“
v Praze (Malostr. bes.) 28. dub. „Zlatý Jiří“
(rež. B. Mašek). — Dram. odb. Vzděl. sboru
Vyšehrad. 29. dub. Molièrova „Šibalství Sca-
pina“ za režie a s úvod. předn. dramaturga
O. Růžičky. — Turnovského pošumav-
ský okrsek v Klatovech (měst. div.) 29.
dub. Večer původ. aktovek (Vrchlického „Pomsta
Catulova“ za rež. O. Čermáka sehrál Sokol z
Klatov, Štolbovo „All right“ za rež. S. Průchy
sehrál spdo. „Tyl“ z Kolince a Jonášův „Nový
sport“ za rež. J. Laše sehrál Dram. kroužek
klatovský). — Spdo. v Kouřimí (měst. div. na
Střelnici) 30. dub. F. V. Krejčího „Půlnoc“. —
Dram. odb. čsl. kovopracovníků v Radotíně
30. dub. Jeřábekova „Služebník svého pá-
na“ (rež. J. Procházka) na oslavu 1. května, 25.
červ. (u Koruny) Štolbův „Zločin v horské bou-
dě“. — Spdo. „Hálek“ pro St. Paku a o-
kolí (u J. Ježka) 1. květ. Rudolfovu „Dolaro-
vou nevěstu“ s hudbou E. Starého (rež. J. Ptá-
ček, zpěvy nacv. a řídí Fr. Pavlovce). K třístému
výročí poroby Kolářův „Pražský žid“ (vybíral 20
hal. sjezd. daň!). — Spdo. v Ronově n. D.
(Velký hostinec) 1. květ. Heijermansovo drama
„Na faře“ (rež. Fr. Petr). Spoluúčinkovali čle-
nové Jdo. v Čáslavi T. Ullmannová, A. Krato-
chvílová, Fr. Petr a L. Kafka. — Jdo. v Horní
Cerekvi 1. květ. Subertovo „Drama čtvř ch-
dých stěn“. — Spdo. „Tyl“ v Želez. Brodě
(měst. div.) 1. a 4. květ. Čapkovy „R. U. R.“
(rež. Cej. Loumá ml.). — Dram. sdruž. „Tyl“ v
Hradci Králov. (Klicperovo div.) 1., 4. a 6.
květ. Hilbertovu „Vinu“ (rež. G. Dvořák) a
11. června za pohost. hry člena Měst. div. vinohr.
M. Ptákové Krupičkův „Velký styl“ (rež. dto.).
Sdruž. chystalo Jiráskovu „Samotu“ a Šamberkova
„K. Havlíčka Borovského“; s „Vinou“ vystup-
ovalo 13. června při předsjezd. div. představeních
venk. jednot. ve Svandově div. na Smíchově. —
Čten.-och. Bes. v Ohnišově (u J. Novot-
ného) 1. květ. Rožkovo dr. „Cerv“ (rež. J. Hart-
man. — Družstvo pro zříz. a vydrž. lid.
div. v Podolí (u Karla IV.) 1. květ. Vyskočil-
ovu „vadšlenu“ (rež. F. Kaderábek; 22. hra 2.
sez.; vybírali 20 hal. sjezd. daň a upozornili i
na plakátych na „Čes. Div.“). — Kroužek divad.
och. „Heyduk“ v Heřmáně (u A. Našince)
5. květ. v cyklu moderních her Čapkovy „R. U.
R.“ (rež. V. Kršek, úvod. slov. J. Čarka). Pro
letní období chystal Tylova „Strakonického du-
dáka“ a Zeyerova „Radúze a Mahulenu“. —
Spdo. ve Slaném (sál Obč. zál.) první dětská
předst. 8., 11. a 14. května Košťálovy bách. „Za
tatičkem“ (rež. B. Vacek, zpěvy a sbory Fr.
Koubková, tance a reje A. Fronce), v přír. div. v
Malé Kvici 19. června Štolbovo „Na letním bytě“

ve prospěch sjezd. fondu a jako konkur. předsta-
vení předsjezd. (ve Svandově div. 22. červ.). —
„Beseda“ v Mochově (u Jancáků) 16. květ.
Fořtovu zpěv. fr. „Z českých mlýnů“ (rež. B. Fe-
reš, dir. J. Fürich). — Spdo. v Rovensku p.
T. (u V. Vrabce v Mladějově) 26. květ. Rudol-
fovu hru „Na polském zámku“ (rež. p. Medek).
Pohost. vyst. Jar. Demuta, člena div. Svandova
na Smíchově; 29. květ. v Rovensku (měst. radnice)
Rudolfovo „V tichém hnízdečku“ (rež. A. Ná-
hlovský). — Spdo. „Vícena“ v Ústí n. Orli.
(Katoř. dům) 30. květ. a 1. června Čapkovy „R.
U. R.“ — Och. sp. „Šembera“ ve Vys. Mý-
tě 13. června v Čes. Třebové, 15. červ. ve Vys.
Mýtě (u lýry) a 17. červ. ve Svandově div. na
Smíchově (předsjezd. předst. venkov. jednot.)
Svobodovo „U Butteanu“. K tomu Vrchlického
„Svědék“. — Och. sp. „Rozkvět“ v Prose-
ku (u Píacných) 18. a 19. červ. Kolářův „Praž-
ský žid“ (rež. P. Hájek, scén. J. Menoušek).
Proslov předs. Osv. sb. uč. F. Hánla. — Tutěž
hru na pamět (ne „počest“!) staroměstské po-
pravy r. 1621 sehrál také 19. červ. Och. kroužek
„Budoucnost“ ve Skvořci (u Zálabských),
19. červ. spdo. „Tyl“ v Mnich. Hradišti
(rež. Fr. Dámeč a Vl. König), 29. červ. a 2. č.
spdo. v Kouřimí (měst. div. na Střelnici; rež.
J. Hradecký) a 3. a 5. čce. na oslavu M. J. Husa
dram. sdruž. „Čechie“ v Radotíně (u
Hamanů; rež. Fr. Bláha, scén. V. Korynta a J.
V. Matějovský). — „Čechie“ v Radotíně
hrála 19. června Karasova „Bělohorská mračna“
(rež. J. V. Matějovský, scén. V. Korynta). —
Sdruž. div. och. v Pacově (u Vřetěcků)
26. červ. po druhé Valentův obraz ze života „Za-
jatcův návrat“ (rež. K. Řehák), 17. červce. Rudol-
fovo „V tichém hnízdečku“ (rež. J. Suk). —
Spdo. v Žamberku (u Modré hvězdy) 2. a 3.
čce. Michaelisovu „Revoluční svatbu“ (rež. K.
Thomová). — Tylův II. okrsek v Pízní
(měst. div.) 5. čce. na počest 40tileté och. čin-
nosti starosty Ferd. Mejnara Lope de Vegovu ves.
„Sedlák svým pánem“ (překl. Jar. Vrchlického,
rež. řed. Vend. Budíla). — Spdo. v Hodoníně
(Besed. dům) 6. čce. na pamět M. J. Husa Vá-
vrovu činohru „Pod krovem otcovským“. — Spdo.
„Bozděch“ ve Volyni 23. a 24. čce. Čapkovy
„R. U. R.“ (rež. K. Slabý), 13. a 14. srp. za
pohost. hry člena Nár. div. v Praze K. Kolára a
M. Kolárové Štolbův „Zločin v horské boudě“. —
Dram.-tamb. odb. baráčníků v Újezdě 30.
čce. Stroupežnického dr. „Václav Hrobčický z
Hrobčic“. — Jdo. v Čáslavi 29., 30. a 31. čce.
pohostinské hry členů Národ. div. v Brně: Zapo-
lské „Skýz“, van Rossenovu „Feminu“ a Curelovu
„Figurantku“.

Příležitostná koupě dekorací a rekvizit.

Ochotnické spolky upozorňujeme na
možnost levného nákupu dekorací
(zvláštních, nikoli běžných) rekvizit,
stojek, praktikáblů atd.

Dotazy v kanceláři Červené Sedmy,
Praha II., Hybernská, Hotel Central.

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, dne 7. října 1921.

Číslo 7.-8.

V. Š. TÁBORSKÝ:

Z prvních počátků českého divadla venkovského (Augustin Kříž).

Kdo zná jméno herce Kříže, kdo zná jména jiných nadšenců, kteří již před r. 1849., před dobou utvoření se první české divadelní společnosti Prokopovy chápali se každé příležitosti, aby mohli hrát ve svém rodném jazyku, aby mohli i ve společnostech německých pořádati představení česká?

Kromě několika málo divadelních historiků, starých herců a divadelníků, nikdo nemá potuchy, že byli taci lidé a že máme vděčiti jim aspoň vzpomínkou. Vždyť klidili často, ba ponejvíce za své vlastenecké nadšení jen posměch, ústřky a bídu. Ani Augustin Kříž nezůstal ušetřen trpkého údělu tehdejších horlivců. Našel jsem ho náhodou r. 1905, při svých toulkách za dějinami našich kočujících společností českých, v zapadlé vesnici Sopce u Mělníka. Domníval jsem se, že uvidím starého pána s oholenou, byť i silně vráščitou tváří, průrazující starého mima. V malé jizbičce jedné z chaloupek s nejprimitivnějším, nejchudším nábytkem jsem ho poznal. Stařeček, chudobně oblečený, shrbený, 82letý, s dlouhým šedivým nepěstovaným vousem, s bílými, dávno již nestíhanými, prořídými vlasy. Byl bych v něm hledal vše jiné, jenom ne bývalého herce. Seděl u rozestlané postele, při stole, blíže okna. Zdálo se mi, že stařeček neví snad již ani sám, že býval kdysi hercem. Až po několika mých zmíenkách o starých dobách našeho divadla, o některých známých mu herecích, božích jména současných vyvolala (jiskru) v matném jeho oku,

oživila vzpomínky; uvedla v pohyb zvaldě rty. Ponenáhlu počal vypravovati, klidně, avšak s nadšením. V té chvíli ztratil se shrbený, vrchý, světu odumřelý stařeček, a přede mnou seděl sestáří sice tělem, duchem však opět mladý muž... Kříž nebyl vynikajícím hercem, jako v té době málo kdo^{*)}, ani hereckým organisátorem. A přece zaslouží, aby nepadlo jeho jméno v zapomnutí. Promluví-li o Augustinu Křížovi, promluví nikoli o něm a o mnohých jeho hereckých současnících, nám známých i neznámých, ale o době probouzení se českého kulturního života vůbec, k němuž právě daly podnět počátky českého divadla venkovského.

Augustin Kříž narodil se 19. ledna 1823 v Sopce u Mělníka, kde jako syn chudého kostelníka svůj dětský i školský věk trávil větším dílem na faře, přísně jsa vychováván místním děkanem Janem Žumanem a kaplanem Františkem Dvořským. Na jejich popud a jejich pomocí byl nadaný chlapec poslán po vychození školy obecné do Prahy k Piaristům. Smutno a nevolno bylo hochu v těsných zdech klášterních. Až když podařilo se mu získati některé kondice, mohl vejíti ve styk se světem. V té

^{*)} V „Lumíru“ r. 1861 (str. 72) referent K. K. píše o některých divadelních představeních společnosti Stránského, tehdy v Jičíně meškající, chvali kromě šlechet Ossendorfové, Ryšavé a pánu Biedermannu, Poklopa, Říhy, nizejm. Kříže, jenž obzvláště jako mlynář Rychnovský vynikal. Sežloutlý ústřížek tohoto časopisu choval Kříž jako relikvii po nezapomenutelné Sklenářově, která mu referát ten po J. J. Kötárově, v té době pohostinský vystoupešník u společnosti, posílala.

době vybidli ho zámožnější spolužáci, aby s nimi šel do divadla, kde uvolili se zaplatit za něho vstupné. Poslechl, šel a už byl ztracen. Sluch napjatý, aby ani slůvko mu neušlo, oči na vrch hlavě. Celou noc probouzel o zažitém požitku, stále jen myslel, jak by mohl, opět a opět jej dosíci... O druhých prázdninách, kdy Kříž navrátil se domů, hrála náhodou v Mělníku kočující společnost, již se však dařilo velmi špatně. I umínili si studující Mělníci, že jí pomohou z dluhů a nouze. Bylo to asi roku 1835. Uspořádali české divadelní představení, a to Štěpánkovy „Berounské koláče“, veseloheru o i jednání. Kříž také účinkoval, ovšem z obavy před otcem a svými patrony jen potají. Návštěva byla velmi četná a představení dařilo se nad očekávání. Mladý Kříž po přestání velké trémy, jež zmocnila se ho, když zvěděl, že v hledišti jsou jeho otec i oba páni páteři, byl zvláště odměněn potleskem. To dodalo mu chuti. Hned předsevzal si, že uspořádá divadelní představení také v rodné své obci. Opatřiv si Kunovu činohru „Loupežníci na Chlumu“, zčeštěnou Štěpánkem, opisoval úlohy dnem i nocí. A spolu s jinými studujícími a druhy, pořídív v dílně truhláře Kloudy i jeviště, jež jim mistr z vlastních prken a zdarma sestavil — v knížecím hostinci jim pan „vrchní“, kinotr Křížův, hrát nedovolil — a opatřiv dekorace, „španělské stěny“ a staré záclony z kostela (kde uschovány byly ještě z dob klášterních), jež společně popravili a vymalovali, sehráli s nejlepším zdarem tento divadelní kus. Ulohu Bibiány hrála panna Nováková, dcera řídícího učitele, roli Kurta Kříž. Hudbu, kvarteto, opatřil ředitel hudby Pelant. Na dalších studiích v Praze animoval ostatní studenty svými vypravováním o zdaru divadelního představení tak, že tito usmyslili si o prázdninách uspořádati také divadelní představení ve svých domovinách... A Kříž, získav zatím další divadelní hry (Štěpánkova „Čecha a Němce“, a „Obležení Prahy od Svědů“), opisoval v noci, nemaje kdy ve dne, úlohy, což mu nejen profesory, jímž se to doneslo, bylo přísně zakázáno, ale i dítku duchovních a otcovo zakročení vyneslo. Po ostrém zákazu otcově, aby na divadlo nikdy již nepomyslel, nerozvážný Kříž rozhodl se zanechat studii a prchnouti z domova. Bez vědomí rodičů poptal se u strýce v Hamburku, nepřijal-li by ho do svého obchodu. A obdržev příznivou odpověď, vydal se, opět bez vědomí rodičů, se stříbrným desetníkem v kapse, pěšky na cestu do Hamburku... Z pobytu v Hamburku dlouho se netěšil.

Roku 1842 vypukl v domě strýcova obchodu velký požár, jenž všechno zničil a při němž i sám strýc přišel o život. Kříž zůstal opět na holičkách. Na štěstí seznámil se před tím s herci z Čech, s komikem Dinglmanem a subreťou slečnou Freitagovou od divadla „Thalia“, kteří, nalezše nové engagement v Altoně, i Křížovi tam pomohli. Jako episdista měl měsíční gáže 12 rýnských tolarů. U německých společností Kříž setrval až do r. 1845, kdy náhle zastesklo se mu po vlasti, v níž doufal, že najde hereckou společnost, která snad již bude hrát česky. Na hranicích zastihl v Georgswalde hereckou družinu ředitele Knispla, který, zažádal o koncesi ku hrám českým. Leč místodržitelství koncesu mu neudělilo. Kříž odebral se tudíž do Podmokel k společnosti Kornově, který by byl velice rád pořádal česká představení, neboť v té době stavěl se tam právě přes Labe most, a bylo zaměstnáno mnoho Čechů. Proto hledal za pomoci Křížovy české herce. Dopsali do všech koutů Čech. Leč nikdo se nepřihlásil, nikomu se nechtělo do německého kraje. I vedlo se společnosti velmi bídě... R. 1848 dopsal Křížovi Suvar, rodilý Pražan, aby k němu přijel do Ústí n. L., že doufá obdržeti koncesi pro české hry. Sliboval mu 2 zl. stř. a za opisování divadelních návěstí dva dvacetníky za každých sto kusů. Kříž nabídku přijal. Společnost odebrala se pak do českých krajů, a to nejdříve do Mnichova Hradiště, kde herec Karel Polák opět hledal české herce. Leč ani tomu se nepodařilo jich získati. Jako tehdy nezřídk, vypomohli zde čeští ochotníci, s nimiž pořádala společnost česká představení, sama pak vyplňující ostatní dobu — setrvala zde plně dva měsíce — německými hrami, takže se jí celkem dobře dařilo (měsíční gáže byly 16 až 18 zl. stř.). Po té společnost odcestovala do Turnova, kde se jí z počátku rovněž velmi dobře dařilo, neboť i zde čeští ochotníci svým spoluúčinkováním vypomohli. O příjmu svém v Schillerových „Loupežnících“ (Kříž hrál „France“) Kříž sám přijal po odražení výloh polovičku čist. výn. 59 zl., což na tehdejší poměry byl obnos nemalý. Herci němečtí, nepřejíce Křížovi i druhým českým hercům, znechutíli svými intrikami ochotníkům další spoluúčinkování (tito a české obecnstvo přestalo divadlo navštěvovati), takže společnost byla nucena odcestovati do Tannwaldu. Tam však Kříž, odloučiv se nadobro od německé společnosti, již nejel. Znovu zatoužil po domově. Dostav se do Mělníka, zastihl zde (r. 1854) spol. Kulla-

sovu, kteréž se zde, poněvadž pořádala česká představení, dobře dařilo. Po představení „Dona Cesara de Bazano“, v němž zvláště vynikal Jan Jelínek, přisedl si tento s Krämrem ke Křížovi a vybídl ho, aby o jeho příjmu spoluúčinkoval. Kříž přislíbil a hrál v „Deboře“ slepého žida za hojné účasti obecnstva. Titulní úlohu sehrála pí. Landová^{*)}. Po té hře Kříž na žádost ředitele a ostatních členů společnosti přistoupil jako člen. Cítil se u české společnosti velmi spokojen. Po dvouměsíčním pobytu odcestovali v postě r. 1855 do Jílového (dojemnými slovy líčí Kříž pohřeb jedné členky společnosti, kteráž, silně nachlazená, hrála, až to zaplatila svým životem. Celé město vyprovázelo oblíbenou herečku [jména neudal] o skvěle a bezpl. vyprav. pohřbu ke hrobu), později do Neveklova a jiných měst, kde dařilo se jim se střídavým štěstím. Také herci se vystřídali. Stáli byli Krämmer, Jelínek Jan s rodinou, Jelínek Vilém, krátkou dobu Mušek Hynek, Mušek Antonín, paní Landová, Krämrová dcera a j. V Benešově r. 1857 počaly se poměry vinou okolností i herců kaziti, až v Ml. Vožici se zkažily nadobro. Krämmer vyjednával se společností Smítovou v Semilech; Kříž s Landovou odebrali se na podzim r. 1858 za ním přes Prahu pěšky (peněz na povoz nebylo). R. 1859. Kříž přijal engagement u ředitele Stránského (Schenerera^{**)}), kterýž v té době trávil v Lounech. Koncesi pro česká představení také obdržel. U společnosti byli toho času kromě Kříže režisérem Krammle, náповědou Vicena, Siebert, dále Vendler, Říha, Hanka, Biederman, pí. Biedermanová, pí. Vicenová, slč. Knížková, Lipšová, Bukovská a Vendlerová. Paní Landová zůstala u Smítta.

V Lounech společnost zvětšila se na 18 osob (12 pánů, 6 dam), což na tehdejší dobu bylo číslo veliké. Společnosti vedlo se dobře, i setrvala zde přes celé léto až do října. Kříž, vyslán byv na permessi do Slaného vyjednávat, byl „velmi příznivě přijat od slavného hejtmanství i městského úřadu“. Poněvadž však sál v „Templu“ teprve se dostavoval, bylo třeba odložití příjezd společnosti o mě-

síc. Na zpáteční cestě zastavil se v Panenském Týnci. V hostinci seznámil se s místním lékařem, který zvěděv, oč jde, vyzval ho, aby přiměl společnost, aby mezitím zavítala do Týnice. Na námítky Křížovy, že by v malé obci velká společnost sotva udržeti se mohla, lékař znova žádal, aby společnost na nějaký den zde se zastavila a zavázal se schodek ze svého zaplatiti. Ba, šel i tak daleko, že s celou společností z Týnice do Loun na představení se dostavil a Křížovo poaskství potvrdil. Ředitel dal si tedy říci a vypravil se, ač s nedůvěrou, do Týnice. Nedůvěra jeho byla však hned o prvním představení zaplašena. Nejen, že přišlo do divadla obecnstvo místní, ale i z daleka z vůlí přivázely povozy hosty. Sál byl naplněn. Hrál se mimo pátek každého dne a za plného domu. Po představení byli herci místními kapacitami častováni. Ještě před aprihutím jednoho měsíce došla zpráva, že sál v Slaném jest dostavěn. I bylo společnosti rozloučiti se s Panenskou Týncí, kde se jí tak výtečně dařilo. Ale i v Slaném dařilo se jí tak, že přes celou zimu tam setrvati mohla. Po té na jaře r. 1860. odebrala se do Veiwar, kde před ní ještě žádná jiná divadelní společnost česky nehrála. Také zde se jí dařilo dobře. Pak putovali do Mělníka, odtud do Mšena (kde společnost také jako první česká divadelní společnost účinkovala a kde obecnstvo hlavně z okolí: Vrátna, Stránky, Komárova, Selče a j. divadlo navštěvovalo). Ve Mšeně navštívil společnost známý český herec Krumlovský, zahrál si a v brzku — jako odevšad — tak jak přišel, opět zmizel. Po další nedobré štaci v Českém Brodě zastavila se společnost v Nymburce (r. 1861). Do Nymburka zavítal otec Palacký. Jemu ke cti herci za spoluúčinkování místních ochotníků a na jejich jevišti selhráli Kolárovu „Magelona“. Další štace v Jičíně byla zajímavá tím, že současně zde hrála společnost německá a že její představení navštěvovali zejména německy mluvící úředníci a důstojníci a také velká část měšťanů. Když pak někteří z nich tu a tam navštívili také české divadlo a seznali, že v ničem německému nezádají, roztály ledy zaujatosti. Pomalu jeden za druhým počal se stěhovati do českého divadla, až německá společnost byla nucena z českého města od táhnouti.

Po dobrém pobytu v Jičíně následovaly štace Hořice, Nová Paka, Semily, Jilemnice, Lomnice (kde společnost opustil Krammle se společnou Knížkovou a j.), Libáň (kde

^{*)} Matka † V. Landy, známého kladenského nadšeného ochotníka a divadelníka.

^{**) Schenerer - Stránský hrál divadlo jako ochotník již r. 1833 v Kajetánském domě na Malé Straně. Divadelní koncesi obdržel r. 1845, hrál německy. Koncesi pro česká představení obdržel r. 1858 v Lounech, zemřel r. 1864. Koncesi po něm obdržel F. Pokorný.}

herec Vajcr, vlastně Weizenweber, později velmi známý český herec — naposledy vystupoval na Smíchovské — a ještě jiní příbylí), po té opět Jičín, dále Třeboň (kde vinou důstojníků a některých měšťanů, za českou řeč se stydlivých, českým hrám neváhně se dařilo), Vysoké Mýto, po delším zde pobytu Polička, Chrudim, Chlumec n. C. a posléze Nový Bydžov. Zde také vedlo se společností z počátku špatně. Místní židé klonili se k straně německé a také úředníci a někteří jiní občané nedbali českých představení. Kříž měl mítí příjem. Ředitel sám nabídl mu, aby je odložil až do jiného místa. Kříž z kolegiality k druhým hercům odmítl. Přišel však na dobrý nápad. Poněvadž navštěvoval, chtěje vyslechnouti vyhlášená kázání místního rabína, každého pátku i o svátcích židovskou synagogu a tím získal mezi nimi přízně, usmyslil si uvést na jeviště „Uriela Accostu“ (od Gutzkova). Vyprodal všechny lístky, mezi židy před představením a byl nucen přistaviti ještě několik řad sedadel pro jiné návštěvníky. Sál byl přeplněn, hra se velice líbila a hercům se od té doby vedlo znamenitě.

Z Bydžova společnost Stránského odcestovala do Labské Týnice, kde též dosud žádné české společnosti nebylo, ale dobře se jí zde nevedlo. Po ústním povolení „pana krajského“ — tehdaž udělovali okresní hejtmánové koncese pro jednotlivé kraje — odjeli do Čáslavi a po té opět do Hradiště. V té době vedle Kříže hrála dětské a podobné úlohy již Křížova dcera.

(Pokrač.)

Dr. O. DUBSKÝ:

Francouzské drama přítomnosti (Dokončení.)

K obrazu současné francouzské literatury dramatické nutno přiřaditi Alberta Guinona („Úpadek“, „Stěstí“, „Dělení“, „Jeho otec“), který podle slov Pierra Gilberta jest nejschopnější vésti scénu francouzskou ke klasické obnově, Ambroise Janvier, Jeana Aicarda pro jeho solidní a působivou hru „Otec Lebonnard“, Abela Hermanta, Francise de Croisset, Henri Kistemaekerse a j. V komédii politické nutno připomenouti Maurice Barrèsa a jeho odvážný pokus „Parlamentní den“, v komédii aristofanovské Maurice Pujolova jeho „Mraky“, starou mysterii představující Francisi z roku 1870 („Zbloudilá oxe“), Paul Claudela („Zvěstování Panně

Marii) a Jules Romain („Armáda v městě“).

V genrové literatuře francouzské vytvořilo se v posledních letech před válkou jakési divadlo povrchní a brzo jiskřivé, brzo překvapující pozorováním a dojmem pod rouškou lhostejnosti. Takovým způsobem nakreslil v „Jeho sestře“ Tristan Bernard, rozkošné dívky; v ostatních hrách („Angličina, jakou se mluví“, „Trojnožka“, „Costand des Épinettes“ aj.), v nichž uvádí na scénu typy bez vlastní vůle, jest pouze žertovným, ovšem vtipně, zcela jako jeho přítel Pierre Veber ve hře „U snobů“. Nejsvěžejší spojení misantropie a vtipu vykazují však hry Georges a Courtelinea, jako „Boubouroche“, „Pan Badin“, „Boulingrinovi“, „Četník nemá slitování“, a j. Látku ke hrám volí Courteline ze života vojenského, staromládeneckého a úřednického a dovede ji prohráti Moljèrovskou srdečností a veselostí.

Bergson praví, že humor jest opakem ironie. „Zdůrazňujeme ironií tím, že dáváme se povznášeti čím dále tím výše ideou dobra, jež by mělo býti. Naproti tomu zdůrazňujeme humor tím, že sestupujeme čím dále tím níže ke zlu, jež jest, abychom vyznačili jeho zvláštnosti, s nechludnější lhostejností.“ To vysvětluje poněkud šavinatost divadla francouzských humoristů (Franc-Nohain, Sacha Guitry, Hugues Delorme, Timmory a j.). V jejich hrách jsou divadelně zpracovány „drobné zprávy“. André de Lordé zůstává nepopíratelným mistrem toho druhu divadla, v němž vynikl ještě Oscar Méténier, který založil divadlo „Grand Guignol“, Max Maurey, který divadlo to řídil po něm, Charles Toky („U telefonu“), J. J. Renaud, Eugène Laumann a jiní.

V očích analytiků a sociologů, jimiž po většině se stalo divadelní publikum pařížské, menší oblíbeně těšil se hříčka divadel veršovaných. Úspěch Rostandův za těch okolností jest věcí mimořádnou. Před Rostandem a po něm několik současných her veršovaných, jako „Flibustýr“ a „Krb“ Jeana Richepina, „Ifigenie“ Jeana Moréase, „Dobrý král Dagobert“ Andréa Rivoirea a j. přijaty s přemáhanou lhostejností. „Romantici“ a „Kněžna z dále“ od Rostanda byly přijaty skutečně příznivě. Ale teprve „Cyrano“ (1897) zvítězil úplně. Byl srovnáván úspěch „Cyrana“ s Corneillovým „Cidem“. Ale hned po „Cyranu“ ochabla nadšení francouzského publika při „Orliku“ a pokleslo úplně při „Chantecleru“. Autor byl vinen pouze tím, že se nedověděl nebo nechtěl

opakovat, a obecenstvo se nerado vyrušuje z obdivu. Toto rozčarování publika připomíná bozděčně nepřízeň, s jakou se setkával Victor Hugo po hře „les Burgraves“. „Cyranem“ Rostand obnovil divadlo, jež jest školou rytířského heroismu, divadlo, v němž čest, sebeobětování, duševní zdatnost jsou vyzdobeny všemi přednostmi poesie, a „Chantecler“ zůstává věren tomuto rázu divadla.

Divadelní profily.

Jaroslav Petr:

Emanuel Bozděch.

Na den 21. července připadly 80. narozeniny Em. Bozděcha, dramatického spisovatele, autora her: „Baron Goertz“, „Světla pán v županu“, „Generál bez vojska“, „Dobrodruží“, „Náramek“, „Spoutání“, „Z doby kotillonů“ a „Zkouška státníková“. Velmi mladý stal se dramaturgem „Prozatímního divadla“, kde vládl despotický a nesnášlivý J. J. Kolár, jenž připravil mnohou trpkou chvíli mladému dramaturgovi. Bozděch také dlouho u divadla nezástál. V sebe uzavřený samotář, povahou nepřístupný, mlčelivý, zevnějšku málo sympatického, vzdálen jakékoliv sdílnosti vůči každému, tlumě veškeré nadšení, přísně kritický k sobě i druhým neměl důvěrných přátel, a tak mnohé z jeho života zůstává záhadou dodnes. Z bázně, aby nebyl zklamán, nevěřil životu, ani lásce, ani vědě, ani umění a byl zklamán vlastním klamem, vlastní nedůvěrou. Svět byl mu lží, hemžil se podvodníky, které tak dobře zachytil v „Dobrodružích“, v nichž je mnoho vlastní roztrpčenosti a hořkosti. A přece pod maskou flegmatika chvěje se měkké vroucí srdce, prociťující lidskou bolest, již sám byl naplněn. Bohatě nadán, velmi vzdělán, měl jasný rozhled světový a proto snad proniknul v podstatu světa, znechucen životem, pocituje, že se již vypsal, že nemá již co říci, trápen nemocí odchází 10. února 1889 ze svého bytu, nikomu slovem se nezmiňuje kam, ztrácí se ze světa tajně, mlčelivě a nadobro. Ani stopy nezůstalo po jeho odchodu. Jen hluboká tragika jeho života a díla. A jeho literární odkaz, kvantitativně neveliký (8 prací dramat.), ale kvalitativně velmi cenný. Vytyká se mu, že příliš přilnul k francouzské kultuře, že šel ve stopách Scribeových a Feuilletových, ale neprávem. Jeho myšlení a citění hledalo vzor, a že jej našlo v duchovně příbuzném Scribeovi, bylo českému dramatu, právě se tvořícímu, jen

na prospěch. Bozděch daroval českému divadlu díla již vyspělá, na ráz podmaňující, takže již v mladém věku 30 let byl uznaným dramatikem. Jeho tragedie ctižádostí „Baron Goertz“, třebaže svými dějem zarámována do Švédska, má svůj politický smysl český. Právě tak jako „Zkouška státníková“ jež vznikla r. 1874 po válce prusko-francouzské, kdy český sněm protestoval proti pruské chamtivosti. Jeho veselohry — pravda — říkají se Francie. Bozděchovi byl Napoleon, jako představitel imperia, člověkem dosti směšným. „Světla pán v županu“ ukazuje vítězného orla v situacích velmi nepříznivých, právě tak jako „Generál bez vojska“, ne dost oceněný. „Z doby kotillonů“ jest veselohra, vděčná pro každé jeviště. Bozděch s úsměvem, překonávajícím vlastní pesimismus, ukazuje, jak celý svět se točí kolem ženské chytrosti. A doba, již kreslí, byla taková. V Rakousku Marie Terezie, ve Francii markýza Pompadourová tvořily dějiny Evropy. Dámy panují, dělají generály, biskupy, diplomaty, i kardinály a rozdávají řády. Při tom je Bozděch elegantní, břitký, jako ocel, vtipný, jeho dialog je veden úsečně, je vycislován do nejmenších odstínů, klidně ironický, bez výbuchů, ale nejvýše účinný a sytý. Méně šťastný byl v moderním dramatu. V pozůstalosti nalezení „Spoutání“ a „Náramek“ zůstávají za účinnosti her, dříve jmenovaných. Autor byl si toho vědom, proto je také tiskem nevydal. Bylo by spravedливо, aby naše divadla vrátila se k Bozděchovi. Bozděchova díla té pozornosti si zaslouží, a je nespravedливо, že se naň zapomnělo.

Alois Jirásek jako dramatik.

Jest přirozeno, že s celým národem i český svět divadelní vděčně pohlíží k mistru Jiráskovi v jubilejním roce jeho sedmdesátin. Jako dokonalý znatel českého obrození (vzpomeňme jen na př. „F. L. Věka“) musil Alois Jirásek vedle svých románů působiti též živým slovem s rampy jevištní na mysl lidu, mělo-li životní dílo jeho, dokonání českého obrození národního i politického, býti korunováno úspěchem, jak opravdu se stalo vyhlášením samostatnosti československého státu. Týmž pochodem, jako kdysi V. K. Klicpera a J. K. Tyl, došel také mistr Jirásek od povídek k dramatické tvorbě. V jeho žhavé vlastenecké mysli a v jeho bohatě vzdělané paměti žily postavy jeho románových děl sytým, čínorodým životem živoucích

typů, při každé vzpomínce na některou z dobře prostudovaných epoch českých dějin (doba husitská, obrozenecká, současná) vyvojovala se mu v obrazotvornosti hned řada plastických obrazů, výrazných hrdinů a vděčných figur, jež hravě jeho vzácná tvořivost pojila v scény i celé hry, prováté týmž poetickým vlasteneckým zápalem, který mluví z jeho slavných románů a eposejí. A ty jeho věrné a do podrobností ryze česky kreslené postavy a typy, jimiž se hemží v jeho hrách, skytají nejen českému herectvu z povolání, ale i z ochoty vítanou příležitost podat je v syté jejich životní pravdivosti. Jsou však zároveň nejjistější zkouškou umělecké jich zdatnosti a vyspělosti. Odtud ona láska k mistru Jiráskovi, již projevila přecetná letošní profesionální i amatérská představení Jiráskových her v Praze i po českých krajích, představení, jež možno bez nadsázky vesměs nazvat pietními (na př. z ochotnických provedení „Otec“ v Hronově a jinde, „Lucerny“ a všech ostatních podle okolností volených jeho prací dramatických). Vedle nositelů základní myšlenky dějové, vedle hrdinů a osob, s nimiž hrdinové dostávají se do dramatických sporů (konfliktů), zvláště pozoruhodny jsou v Jiráskových hrách divadelně účinné a scénicky mohutné davové výstupy, v nichž možno plně rozvinouti režisérskou dovednost a dokázati hereckou ukázněnost. Pokud látky se týká, pojí se hry Jiráskovy k jeho oblíbenému Litomyšlsku, tak hned prvá jeho hra „Vojnarka“ z r. 1850, vyzdobená vedle dramaticky vděčných motivů vesnické lásky skyčými národopisnými doklady z vých. Čech, potom dobromyslná vzpomínková hra „M. D. Rettigová“ a z části „Samota“, jež obě připomínají Jiráskův román „Filosofskou historii“. K historii odkazují „Emigrant“ s obsahem, o sporu vlastenečtví s náboženstvím, odpovídajícím „Soušedům“, a „Gero“, tragédie nesvornosti slovanských Polabanů. Rušnou dobu husitskou líčí husitská trilogie „Jan Hus“, „Jan Žižka“ a „Jan Roháč“; látku z doby demokratického Václava IV. volí rozmariná veselohra „Kolébka“ a české národní zkazky zachycují pohádkové hry „Lucerna“ a „Pan Johannes“. Zajímavé jest srovnávání hrdiny jednotlivých her Jiráskových, ať historických či ze současnosti: vždy základem rysem jejich jest silné, neohrožené lidství, pevné ulpívání na zděděné půdě a rodinných odkazech (Vojnarka, Divíšek, mlynář z „Lucerny“ a j.), hluboká zbožnost a uvnitř přesvědčení a zejména mužná víra

v budoucnost, v níž zvítězí pravda a právo, byť ještě sebe více obětí bylo jim přinášeti. A takový národ, který má bardy druhu Jiráskova, nikdy není v dekadenci, úpadku, nýbrž jde směle vpřed k lepšímu příští.

— sk —

Repertoire českých scén.

Národní a stavovské divadlo v Praze:

Jiráskovy sedmdesátiny uctilo Nár. divadlo postavením bronzové busty do vestibulu vedle Vojana a Seiferta. Výrazné poprsí jubilantovo provedl sochař Stursa s onou pietou, jež jest tak příznačná jeho umění výtvarnému. Ale to bylo také vše, co pro toto všénárodní jubileum učinilo. Neboť cyklus Jiráskových dramát husitských (Jan Hus, Jan Žižka a Jan Roháč) hraje každoročně a přidáním vesnických dramát (Vojnarka, Otec) a Lucerny, jež hrány často před tím, nepřispělo mnoho k slavnosti jubilea. Cyklus zahájen 3. července Lucernou, jež dosáhla sté reprisy, a nepřinesl ničeho nového ani v úvodní, ani ostatních hrách. A přece bylo možno ukázati lvi spár v tomto cyklu, zvláště v trilogii husitské, kdyby bylo trochu dobré vůle k vzrušení významem doby a dějinnou vzpomínkou na červen a červenec, kdyby se nalezl zbožný pocit pro tragickou vznešenost českého středověku. Nikdy se snad nepocítila ztráta Vojanova, jako v tyto dny. Dědictví Vojanova herectví přešlo na pp. Deyla (Jan Hus), Vávru (Jan Žižka) a Jičínského (Jan Roháč), z nichž p. Vávra a Žižkovi nejméně dal pocítiti, že jest pouze náhradou, ale Hus a Roháč byli zříceniny, povrchní a chladné jako neotesaný kámen. To jest celý výslední zápor Jiráskova cyklu. Lépe, jen o něco lépe vyzněla vesnická dramata Vojnarka a Otec, kde uplatnila se pí Rydlová (Vojnarka po pí Hübnerové), p. Steimar (Antonín) a p. Hurt jako Divíšek v Otci. A jinak nic. Národní divadlo vyšlo z jubilejní oslavy Jiráskovy poraženo, zůstalo i za nejzapadlejší vískou v našem území, jež se Jiráskovi poklonilo nejlepším způsobem, jak jen dovolily okolnosti a prostředky, vyšle poraženo hanebně. J. P.

Poslední hrou před prázdninami, již vypravila jako novinku a kuriosum činohra Nár. div., byla klasická tragédie Euripidova „Medeia“, k níž připojena neméně zajímavá, nedávno nalezená satyrská hra Sofokleova „Slídiči“. Obě hry dokonale přeložil Ferd. Stiebitz, režii měl K. H. Hilár, výtvarně scénoval Jos. Wenig. „Medeia“ jest z nejvýraznějších antických her a z nejdokonalejších prací Euripidových. V ní zpracoval autor krásnou pověst o Jasonovi (z řecké pohádky o zlatém rouně) a o Medei, jež stala se chotí krásného Jasona, zrodila mu dva syny, ale když později měla ustoupiti dceři korintského krále Kreonta, který zároveň s rukou dceřinou slíbil Jasonovi trůn, pomstila se jako barbarka, ne jako Rekyne: nevráždí zrádného muže, ale zničí a zdrtí jej nepřímou. Jedem zhubí svoji sokyni, zavraždí Kreonta a usmrtí i vlastní syny, aby je nevydala posměchu nepřátel. Sama zůstává nezhroutěna, tvrdá jako bytost nadlidská, již není známo zoufalství. V provedení byli dokonalí, zvláště hlavní představitelé tragédie, v

první řadě pí Dostalová z Kr. Vinohrad, jež dovedla procítiti a podati žár vášně a pomstychtivosti Medeiny, p. Deyl ve světlé postavě Jasonově a p. Vávra v Kreontovi. Také role vysvětlujících staroušků (chůva pí. Hübnerová a vychovatel p. Vánův) byly správně pojaty. Režie řešila otázku sboru antického neobyčejně šťastně: vložila účín jeho do recitace, provázené hudebními názvuky, aby naznačen byl písňový ráz starověkého choru. Výtvarně pak vyznačena antická scéna na moderním jevišti s jemným vkusem a pochopením. — Satyrská hra bývala v starořeckém divadle připojována k trilogii (trojhlé) tragedií. Vystupovali v ní satyrové, bytosti zpoila lidské, zpoila zvířecí, kteří se starým Silenem v čele provozovali bujné kousky a bavili diváky divokými, někdy až příliš hrubými vtipy. V Sofokleových „Slidičích“ satyrové se Silenem hledají stáda, jež svému bratru, bohu Apollonovi, uloupil a lstivě ukryl sotva zrozený bůh Hermes. Pojí se děj ten k báji, podle níž Hermes vynalezl lyru, zrobiv ji ze želví skořápky, na niž napjal struny. Bylo dosti nesnadno vystihnouti výtvarně i režii bujnou, ač i při tom dosti jemnou náladu, jež ze satyrské hry antické v tomto případě číší. Ale přece podařilo se Nár. div. šťastně i tuto obtíž překonat, zachytilo obrazově i herecky jasný, veselý humor starořeckého vtipu, aniž v čem překreslilo. — Bohatýrská hra velkého romantika francouzského Viktora Huga „Ruy Blas“ (vysl. rui blas) má prvkem oblíbenou Hugovu látku v řešení poměru šlechty a lidu k monarchistickým představitelům absolutismu (srov. jeho dílo „Hernani“). Zároveň zachycuje jeho hra ubohost úpadku španělské větve Habsburků, jako „Hernani“ byl jejich rozkvětem. Démonický šlechtic don Sallust de Bazan mstí se za nepřítel královninu tím, že nastraží jí léčku v osobě svého lokaje Ruy Blase, kterého vydává za svého bratrance dona Césara, jehož se byl na čas zbavil, vydav jej námořním lupičům. Ruy Blas, představitel zdravého, sílného živlu lidového, zamilován do královny, provede skvěle roli vůdčího státníka španělského a zcela v intencích Sallustových rozplamení lásku královny, jež cítí se nešťastnou po boku degenerovaného Habsburka Karla II. Don Sallust v rozhodném okamžiku stáhne nitky svého plánu: vláká podvodně královnu k dostaveníčku s Ruy Blasem, aby ji zničil a odstranil. Ale šlechtický Ruy Blas zmate jeho úmysly, zavraždí jej vlastním jeho kordem a poznav hlubokou propast mezi sebou a vznešenou milenkou, umírá u jejích nohou, otráven se. Romanticky zpracovaný námět propleten se scénami, odpovídajícími vkusem dobrodružství a nepravděpodobností (výstupy pravého don Césara de Balzac), historické pitoreskosti (cérémonie u dvora španělského) a vůbec veškeré náladovosti duchu franc. romantismu. Plné kouzlo patosu, vysněné velikosti a vysoké dobrodružnosti dovede nejdokonaleji podati jenom mistrovské vystupování franc. „Comédie“, ale i v podání českém (překlad V. Durycha, režie V. Nováka, vkusná výprava J. M. Gottlieba) má provedení „Ruy Blase“ mnoho z vnějšího efektu. Herecky podle svých sil založili role p. Deyl (Ruy Blas), p. Zelenský (úlisný a diplomatický don Sallust) i p. Nový (zhýralý, ale dobromyslný don César). Vtipnou vložku lokajské scény podal s plnou komikou p. Wiesner. Skvělým opravdu zjevem i hrou vynikla pí Nasková v úloze královny. Vyprávění celkově možno pokládati za

jedno z nejzdařilejších, a protože hra působí svým romantickým vnějškem, i za jedno z nejúspěšnějších. — Od podaných dosud u nás ukázek průměrné dramatické produkce francouzské ze současné doby prospěšně odlišuje se hra Paula Raynala „Pán svého srdce“ (vypravěna v Nár. div. režii p. Nového, scénováním p. J. Weniga). Hra měla při svém vzorném nastudování r. 1920 v pařížském „Odéonu“ veliký úspěch, právě zásluhou výsoce uměleckého podání role Aliny (temperamentní sl. Briey) a Henryho Guize (salonní p. Lamy). Sučet děje není komplikovaný. Krásná věvodkyně Alina jest zbožňována svým přítelem z mládí, cituplným Simonem de Pérán. Henry Guize, důvěrný přítel Simonův, stává se svědkem lásky Simonovy, ale zároveň předmětem vzplanutí Alinina. Rozpor přátelství a lásky tvoří kolísavou katastrofu děje. Henry Guize, dosud vždy pán svého srdce, snaží se ze všech sil ovládnouti vlastní touhu po Alině a vrátiti ji příteli Simonovi, láska však vítězí i nad mužným přátelstvím a zlomený bolestí Simon vraždí se v okamžiku, kdy Alina vrhá se do náručí jeho přítele. Co v českém podání i tomu, kdo viděl premiuru pařížskou, musilo imponovati, bylo opravdu vkusné a znalecky přesné vyprávění scén. Pokoj Henry Guize i boudoírek Alininy oplývaly až uměleckým přepychem a okouzlovaly vkusností. Za to bylo by si přát, aby hereckému podání věnovala se větší péče, bez něhož pozbývá hra pravého kouzla. Nelze přece odbýti takovouto převahou konverzační hru několika málo zkouškami. Bylo povinností režie věnovati větší péči dialogům, v nichž jiskří cit a zvučí vnitřní huďba, aby neplnuly jen tak mechanicky, jak přiléhavou z napovědových budky. Snad i výběr představitelů hlavních rolí mohl býti poněkud jiný. Přes to nutno uznati, že umělci exponovaní zhostili se úkolů, jak mohli. P. Steimar (Henry Guize) nutil se do přímočaré, téměř Ibsenovsky pevné hry muže, ovládajícího sebe i jiné, p. Karen dobře zahrál první, šťastnou chvíli zamilovaného Simona, ale zato vypadl naprosto z role v jednání třetím, jež přehnal, v úloze ohnivě a zároveň bojující i soucítící Aliny sl. Kronbauerová zaskvěla se jen svou stíhlou postavou a krásnou toaletou prvního jednání. Proto účín hry nebyl zdaleka takový, jaký by býti měl. Dr. Ota Dubský.

Činohra Nár. div. vypravila v poslední době ve Stav. div. literární frašku u nás známého franc. básníka George Duhamela „Dílo atletů“ (l'Oeuvre des Athlètes, přeložil K. Lichnický, režíroval K. Zelenský, vypravil J. Wenig). Literární satira na poměry slovesného umění v artisticky rozrůzněné Paříži dnešních dnů dovede sice uchvátiti naše publikum rozhořčeností vtipů, ale trvaleji neobstojí pod zorným úhlem hledišť, od Paříže vzdálených. Zdá se, že trochu galské ironie koluje ještě v žilách zemněle franc. generace dnešní, a odtud nehorázná a zase galantně ztlumená extempore Duhamelova (snad na Rabelaise mají upomínati obhroublá rčení jeho neskrývaného záští, či má to býti výrazem nové rodící se generace?) Vedle toho mechanika veseloherní (sít venia verbo „fraška literární“) neodevzdá si ničeho od starší routiny patosu, deklamací s komikou deklamujícího hlupáka, podárených obchvatů „rodného hrdiny“ mladickým synkem ve spojení s veřejným sluhou (snad odlesk „sluhů“ Mojiřevských?), lítostivých matron a při tom psavých (u nás známých a dato M. D. Rettigové), řečnících papíků (snad

z r. 1848?) atp. Neupírám, že chtěl Duhamel využití všech prostředků, jemu dostupných, pro napsání kratochvilného kusu se satirickou tendencí na své neuvědomělé nepřátele, ale probůh, proč jej uvedli hned na naši první scénu? Snad by pro to postačil nějaký kabaret. Hráno bylo, jak se dalo, výborný byl p. Zelenský (Amadeus), ostatní zůstali na úrovni fraškoovitých figurek. — sk —

Vinohradské divadlo:

Po divadelních prázdninách vzpomněla si městská scéna vinohradská na třicáté výročí Nerudova úmrtí pěkným večerem, z větší části recitačním, a „Prodanou láskou“, jež, provedena příliš fraškovitě, porušila jinak pietní vzpomínku na tohoto nejvýraznějšího divadelního teoretika. Ze divadlo Národní zapomnělo, nepřekvapuje při nápadné nonchalanci jeho k věcem národním. — Novou sezonu začala cyklem slovanských veselohr, jež chtěl ukázat jejich úroveň. Celý cyklus s dojemnou až svorností hodila naše kritická obec přes palubu s takovým despektem, jakoby očekávala od slovanské veselohry zářnou, jakoby nevěděla, že takové veselohry téměř není, a co bylo vybráno, bylo vybráno jen jako její ukázka bez dalších dedukcí. Francouzi nejsou v tomto genu šťastnější; dokazuje to Duhamelovo „Dílo atletů“, které i při největším respektu k autorovi odsoudili také. Z polské veselohry nemohl být skutečně vybrán autor charakterističtější; že není veseloherně nejlepší, jest jen pro polskou literaturu příznačné. Cyklus předcházela ještě německá Lautensakova „Komedie na faře“, jež jest hodně nevkusným obrázkem o panství kuchařek na faře, nikoli proto, že kuchařky přesvědčují faráře i kaplany, jak ani posvěcení nezavazuje lidské křehkosti, ale proto, že je přesvědčují způsobem, i divadelně velmi neotesaným. To již Petrovičův „Liják“ (ve své vlasti S. H. S. jest autor ceněn jako dramatik nadprůměrný) i při svém pikantním sujetu je o něco snesitelnější. Jest to historka téměř neuvěřitelná, jak sedlák Stojan Marič poskytuje v lijáku za nepřítomnosti své ženy nocleh krásavici Marii a sám šetrně jde se vyspat na seník. Ovšem, že mu to nikdo nechce uvěřiti, a pofouchlá podezření, vyplývající z této neuvěřitelné možnosti jsou velmi roztomile zamotána. Je přirozeno, že taková komedie hraje se lehce, ale i tu mají zásluhu o čipernou souhru pp. Vojta s Vrbským a dámy Friedlová, Ptáková a Benoniiová. Překlad J. Hudcův vystihl velmi pěkně zvláštnosti originálu. — Druhou v cyklu byla polská veselohra Krzysowského „Tetřev hlušeč“ v překladu J. Rydvana. Nečiní také velkých nároků literárních, chce pouze pobavit a rozesmáti hlediště nápadem o zaslepenosti mužství, jež nepozná dívku, přestrojenou za hochu, až láska rozsvítí se v srdci a vyjasní oči. Nápad zastaralého *qui pro quo* je však rozveden s umnou znalostí divadelní techniky a jednotlivé postavičky jsou bystře kresleny a trefně charakterisovány. Nebyly však stejně bystře interpretovány. Sl. Pačová nedala své roli, co jí patřilo, zato pp.: Veverka, Karen, Vojta a Rozsival hráli svěže a přiléhavě. Překlad Rydvanův zní dobře česky a divadelně, co nelze říci o překladech všech.

J. P.

Slovenské Národní divadlo v Bratislavě:

Divadlo zahájilo 1. září druhou sezonu pod vedením Družstva. Vkusnými knížeckami osmistr.

zve ředitelství ku novému předplacení, jež je letos velmi výhodné, ježto lze je splácti měsíčně. Tím vychází ředitelství vstříc zejména českému úřednictvu, které tvoří největší a nejvěrnější kmen návštěvníků divadla. Soubor divadelní se značně změnil. Kapelník Ledvína nahrazen zkušeným a osvědčeným F. Vaňkem, dobře známým z předloňské sezony; třetím a čtvrtým kapelníkem jmenován J. Tvrď a Jaromír Žid. Šefem činohry stal se prof. Milan Svoboda, režiséry J. Hurt, V. Javůrek a B. Jerábek. Důležité místo šefa operní režie zůstalo neobsazeno, a režie operní svěřena J. Muntzlingerovi, J. Peršlovi a J. Bartlovi. Mezi nově angažovanými členy opery jsou: H. Zárská, B. Frisková, K. Rostov, V. Šimek, J. Bartl a V. Muntzlinger, v činohře: A. Pospíšilová—Jánská, M. Cepelová, M. Kozlíková, M. Hurtová, J. Hurt, J. Betský, A. Kaplan, B. Smola, K. Veverka a A. Mušek. Operní sbor rozmnožen na 32 členů, nově utvořen 15členný sbor činoherní; balet má 12 a orchestr 50 členů. Milan Zuna vymýtil operetu a ohlašuje úhrnem 33 operních děl, z nichž zde už hraných, tedy známých, jest osmnáct; novinek (některých problematických) jest 15. Ze všech 33 oper není hlášena ani jedna slovenská, 17 jest českých a 16 cizích; z posledních jsou dvě ruské, 1 jihosl., 6 italských, 6 francouzských a 1 německá (Mozart není hlášen ani jeden!) Milan Svoboda ohlašuje rovněž 33 činoherních děl, z nichž pouze 2 byla zde hrána; ostatní 31 díla jsou pro Bratislavu novinkou. Ze slovenských her hlášeny čtyři původní; českých 13, cizích 16; z cizích jsou 3 ruské, 1 jihosl., 1 italská, 3 francouzské, 2 německé, 1 antická, 1 norská, 4 anglické. Z cizích přeložených do slovenčiny je 5 a 1 z češtiny do slovenčiny (Radúz a Mahuliena), takže slovensky hraných her hlášeno 10. Seznamujeme své čtenáře s repertoirem předem, aby mohli naše referáty sledovati s větším zájmem, a kontrolovati, jak byly sliby dodrženy, a co se za sezonu vykonalo. j. k.

Divadélka.

Pražské divadélko „Adrie“, bývalá „Revoluční scéna“, změnila z části svůj program, odstraňujíc předprázdninové frašky a zařadujíc do svého programu hry z pařížského „Grand Guignolu“. Je to divadlo hrůzy a burlesky, jež s takovou oblibou přijímá sentimentalitami přesylená Paříž. „Adrie“ šťastně uvedla aktovky „Telefon 777—II“, „U—8“ a „Otroci“. Všechny mají v divákovy vyvolati dojem hrůzy, vyhnané až na ostří nože, jsou spádné, mistrně sardouovsky stavěné a jsou dětmi kinematografu, zušlechtěné mluveným slovem. Jednoho jest litovati, že překladatelé resp. upravovatelé netlumí text dosti věrně a dosti česky. tr.

Kronika.

Památce Jana Nerudy. Dne 22. srpna bylo tomu již 30 let, co ukončil svůj plodný život tento veliký básník, žurnalista a průkopník nových směrů v českém písemnictví. Nadaný pěvec „Hřbitovního kvítí“, „Písní kosmických“, „Zpěvů pátečních“ a j. a zakladatel českého feuilletonu věnoval se záhy též divadlu, které jej vábilo plným kouzlem. Již v 25 letech napsal několik

veseloher, jako „Ženich z hladu“, „Prodaná láska“, později „Žena miluje srdnatost“, „Merenda nestřídámých“, „Já to nejsem“ a truchlohra „Franceska di Rimini“. Pohříchu jinde tak bystrý a originelní Neruda nebyl rozeným dramatikem. Jeho hry postřádají divadelní životnosti, jsou pouze ukázkou pokleslého vkusu své doby. Zato tím nezapomenutelněji zapsal se do dějin českého divadla svými posudky a feuilletony o českém divadle, hrách i divadelnictví vůbec, jež uveřejňoval od r. 1857 jako divadelní referent v řadě časopisů (v „Tagesbote aus Böhmen“, v „Obrazech života“, v „Čase“, v „Hlase“, v „Národních Listech“ a v beletristických revuích). O divadelnictví a hrách cenným příspěvkem jest jeho kniha „Divadelní tážky“. Nerudovy kritické stati o divadle souborně vydány jako druhá řada „Sebraných spisů“. I dnes ještě, začteme-li se pozorně do kritických posudků Nerudových, podíváme se plastice, s jakou vystihuje ráz a obsah her, pokloníme se pozorovatelskému jeho bystrozraku i pronikavé soudnosti, s jakou sleduje výkony herců, jakož i vtipu a výrazové zhuštěnosti, s jakou úsudek pronáší. Ač sám nebyl hudebníkem, psával Neruda vedle kritik o činohře i posudky o zpěvohře a tu jest zajímavé, že právě Neruda dovedl správně oceniti jediný ze současných kritiků umění Smetanovo, jehož opery teprve později, zvláště zásluhou prof. Hostinského, došly zaslouženého uznání i v kruzích hudebně odborných, když si byly získaly přízeň a lásku širšího publika již dříve. — s k —

40tiletého výročí požáru Národ. div. v Praze vzpomínáno 13. července t. r. i obětavosti českých lidí doma i za hranicemi, jichž pomocí záhy opět v lesku zaskvěla se „zlatá kaplička nad Vltavou“, nesoucí výmluvný nápis „Národ sobě“. (!) — rd

Poslední divadelní události pražské. Karlínské „Variété“ nedostalo se ani „Lidové zpěvohře“, pro niž zabráno, aniž se stalo stagionovou scénou, na niž by mohly vystupovati cizí umělecká tělesa, jak zase z jiné strany bylo navrhováno, nýbrž po celoroční přestávce odevzdáno — původnímu svému účelu divadla atrakcí. — Divadlo Pištěkovo předáno po rozchodu „Vinohradské zpěvohry“ do nájmů řed. Lacinovi, známému z Národ. div. brněnského, který je poněkud obnovil, ale po zahajovacím představení „Jiříkova vidění“ Tylova zavedl sem opět jen operetní genre, takže kromě změny ve vedení vlastně nic se tu oproti dřívějšímu nestalo. — Tylovo divadlo v Nuslích se staví a má býti v dohledné době otevřeno. Dle došlechu budou v něm spolupůsobiti i síly ochotnické. Šefovská krize v divadle na Král. Vínohradech rozřešena neočekávaným a překvapujícím způsobem: změnou vedoucích osob. Dr. Hilar šel do Národního div., Jar. Kvapil a Vínohrady. Aby se mohl věnovati tomuto povolání, obdržel od ministerské rady prozatímní dovolenou z úřadu sekčního šéfa ministerstva školství a národní osvěty. Nastane tedy ušlechtilé závodění rovnocenných sil, z něhož může míti jen prospěch naše umění divadelní. V hereckých enemblech podstatně se mnoho nezměnilo, jenom B. Karen — zdá se — neodolal lákavému hlasu od Vltavy. R d v.

Nová podzimní sezona divadelní připravuje pro Prahu bohatou divadelní žniť, kvalitativně — dle slibů jednotlivých divadel — velmi vybranou. Napínají se plachty k plnému rozletu a jednotlivá divadla pod svými novými vůdci, Národní s drem

Hilarem, vinohradské s Jar. Kvapilem a drem Capkem, smíchovské s J. Borem, Pištěkovo s řed. Lacinou a nově vybudované lidové divadlo Tylovo v Nuslích s řed. St. Langrem, Urania s Kovářem, Červená sedma, div. Adrie s Longenem chystají velká překvapení, jež slibují zpestřiti divadelní život pražský. Nezůstane-li jen při slibech, splní-li jen z části dobrá předsevzetí vykonají mnohý umělecký čin, jenž uspokojí i nejmilsnějšího gourmanda divadelního. Literární podklad je tu, jiná otázka jest ovšem, pokud se týče souborů hereckých: tu není prozatím velkých nadějí, a to je poznání velmi bolestné. tr.

Družina Moskevských opouští po několikaměsíčním pobytu území Československé republiky, aby navštívila některá hlavní města okolních států. Kromě div. Vnohradského vystoupili vynikající tito umělci také na scéně div. Stavovského a Švandova. j. r.

Ochotnická hlídka.

Dr. Fr. Herman:

Za Všeochotnickým sjezdem.

Vzpomínka milá, radostná vrací se k době šesti týdnů, ve kterých se rozvíjel v červnu a v červenci program našeho sjezdu, prvního v Československé republice. Spojení nesobeckou obětavostí a družným přátelstvím připravovali jsme nadšeně manifestaci kulturní, umělecké a organizační práce ochotnictva, které tentokráte pochopilo význam důležité chvíle a svou účinnou účastí dokazovalo, že vznešená idea vítězů i dnes nad materialismem doby a že poctivá snaha a práce pro vyšší cíle není marnou a vratkou.

Ukázalo se, že naše organizace je dnes podložena něčím zcela jiným, než v dobách dřívějších. Nejsme jen spojením spolků, hrajících divadlo, abychom si navzájem doporučovali hry a pomáhali obstarávatí nutité potřeby. Za námi stojí idea uměleckého povznesení a před námi veliký cíl duševní vyspělosti národa, ve kterém i poslední v řadě má vědět a cítit, že je člověkem a že má svá práva a své určení.

V práci pro tuto ideu může jednotlivec zvednouti vysoko svou hlavu; ale ve vlastním proudu musíme plouti všichni svorně každý se svou trochou zásluhy v hrsti, ale všichni pod jedním praporem, zaníceni jednou myšlenkou a vedeni k jednomu vznešenému cíli!

Byl nejvyšší čas, ukázati toto odhodlání veřejnosti, a proto byl uspořádán letošní sjezd v Praze. Byli jsme si vědomi toho, že podnikáme dílo, v dnešních poměrech těžké, a že 1.—3. červenec rozhodne životní otázku našeho ochotnictva. Věděli jsme, že ve vlast-

ních radách musíme překonávat ještě mnoho vlašností a předsudků. Sjezd měl ukázat také nám, kterým důvěra svěřila vedení organizace, zda jsme s to, abychom všechny výsledky práce svých předchůdců zpracovali v pevný základ, na němž bylo by lze budovat nové programy.

Na tyto otázky odpověděl již cyklus předsjezdových představení i neobyčejně navštívený a obsahově dosud nejlepší kurs režiserský i hlavní dny sjezdové. Již zahajovací večer překvapil pořadatelstvo nečekanou účastí. Každá hodina přiváděla nové účastníky, kteří vytrvale sledovali jednání pracovních schůzí a kteří konečně naplnili dvoranu Nár. domu na Smíchově o slavnostní schůzi do posledního místa. — Byla to úchvatná chvíle, když nad přeplněným sálem zazářila světa a slavnostní fanfáry ze Smetanovy „Libuše“ zahájily schůzi, jež byla radostí, odměnou, chloubou a hrdým sebevědomým výkřikem vůle a odhodlání. V té krásné chvíli jsem si přál, aby duše našeho Jana Ladeckého přišla se podívat na výsledek toho, čemu on první položil základ, předkládaje českému ochotnictvu rozhodující otázku: „věřit, či nevěřit?“ — My před sjezdem jsme si říkali: „být, či nebýt“!

A dnes můžeme hrdě zvolat: „Věříme — věříme ve svůj ideál, ve svou sílu a ve svůj umělecký, a národní cíl“, a sjezdem jsme prohlásili před celou republikou: „jsme tu, — jsme tu na stráž duševních statků národa, vytrváme na svém místě proti všem, jimž překáží náš čistý štít, — a opíraje se o svou organizační sílu, budeme — budeme i na příště, abychom sloužili svému lidu, pravé svobodě a své těžce dobyté samostatnosti!“

Výsledek sjezdu nedospěl ovšem k naprosté dokonalosti, ale dosáhl takového ocenění, že jen s úsměvem hledíme na ojedinelý pokus zlehčení své práce, kterého si nedovedla odpustiti slabost kritiči povahy některých odstavených. Pro nás zůstane úspěch sjezdu pobídkou, abychom kráčeli velkým a vážným krokem přes malichernosti za svým posláním a abychom rostoucí řady svých organizovaných přátel vedli cestou velké myšlenky k uměleckému, a kulturnímu cíli.

V první řadě nutno upravit vlastní organizaci. Sjezd schválil úpravu okrsků podle území okresních správ politických. To bude nejbližším úkolem. Při tom nutno utužiti vnitřní kázeň. Má-li naše práce mít trvalé výsledky, musíme vybudovati organizaci tak, aby její základ nemohl býti zvyklán vůlí ne-

bo přehmatem jednotlivce. Je sice pravda, že zdatnost, přičinění a obětavost jednotlivce podepírá úspěchy spolků i organizace, ale nesmíme připustiti, aby celek stál a padal s tímto jednotlivcem. Příliv a odliv jedinců nesmí ohrožovati vývoj a pokrok celku.

Upomínka na sjezd snad časem vybledne, ale nesmí utichnouti nadšení, s jakým jsme si slíbili pracovati dále. Ochotnictvo i ve velkých městech, hlavně v Praze, má svůj význam, a styky těchto středisek s venkovem musí se státi častějšími. Nejen přednášky a zájezdy, ale i celé sjezdy nutno pořádati mimo hlavní města, a zvláště zájezdy do ohrožených území jsou v dnešní době důležité.

Na sjezdu jsem řekl, že má býti našim heslem: „uměním k srdci lidu — a pro naši svobodu a samostatnost“. Tímto heslem vykročíme od historického mezníku, jakým byl pražský sjezd 1921, a s láskou k sobě i k celému národu jdeme dobývatí dalších úspěchů!

Získávejte přímé předplatitele našemu listu!

Pro ochotnickou praxi:

Vojta Stein-Táborský: O stavbě jednoduchého, praktického a přenosného jeviště.

(Vyobrazení v čísle příštím.)

Je tomu již skoro 30 let, kdy toto jeviště poprvé jsem sestavil, leč přece myslím, že bude ještě dnes možno leccos z návrhů mých použít. Vždyť mnoho jevišť bylo za neblahé války zničeno a nově se zřizuje. Nově zejména ve Slezsku a na Slovensku. Při jevišti, mnou sestrojeném, není trámů, „koz“, podepřených šikmými latěmi, ani dlouhých prken, přibíjených na tyto kozy (kolik hřebů bývá často v těchto prknech, kolik prken rozštípaných, kolik bot ochotníků, neb šatů, hřeby poškozených!), není zbytečných šroubů, skob a ani — vrtáčků. Rozměry jeviště řídí se velikostí sálů, ale možno je velice snadno jak do hloubky, tak i do šířky zvětšiti, takže může býti takového jeviště i pro jinou nutnost bez velikých změn užito. Sál, v němž takové jeviště postaveno, byl nevelký, asi 6 m šir. a 7 až 8 m dl., a nemohlo býti tudíž ani jeviště velké, ačkoliv na něm hrány i složitější hry (Závěť, Furianti a j.). Jeviště bylo celkem 3 m. hl. a 5 m. šir., po stranách mělo prostory pouze po m., což ovšem úplně postačilo, neboť vcházelo se na jeviště ze sousedících šaten. Hloubku jeviště mohl jsem

zmenšit na 2 m i na m pro solové výstupy a podobné, neb případně po odebrání předních dvou dílů, po ukončení div. předst., pro hudebníky, k složení rekvizit atd. Místo obvyklých „koz“, postavených obyčejně do hloubky jeviště, postavil jsem trámce T1 až T4 po délce jeviště (širše sálu) na čtyřhranné podstavce, „nohy“ N, opatřené všude stejnými čepy Č a zasahující do rovněž vesměs stejných dlabů D v trámcích T1 až T4. Podstavců těch udělá se dle potřeby, uznání stavitele, truhláře neb tesaře tolik, aby podium bylo stabilní. Kdyby jeviště bylo vyšší a byla obava, že by se mohlo viklati, možno podstavce ty ještě různým způsobem upevniti (příčnými podpěradly, spojkami, latěmi a pod., ovšem vše opět bez hřebů!). Trámce T1 až T4 spojeny jsou pak na příč slabšími čtyřhrannými spojkami S, jež zapuštěny jsou do nich tak zvaným „cínkem“, čili zářezem C. Činky tyto, i příslušné pro ně dlaby v trámcích T musí býti opět vesměs stejné, aby se kterákoliv spojka S do kteréhokoli zářezu v trámci hodila. Tímto sestavením jest podium zajištěně pevné, pevnější, než někdy na „kozách“ a po přibití prken.

Jak položití prkna? Mysle i tu na nepraktičnost celých prken, jež nezřídka při přecházení herců „vržou“ a „skřípají“ (někdy po případě také se vyhoupnou k obveselení obecenstva) a musí býti hřeby přibíjena, položil jsem kratší prkénka P, ne po délce podia, ale opět obráceně, do hloubky jeviště a to na každý dílec podia I až III zvlášť. V trámcích T1 až T4 udělají se po celé jejich délce a po obou stranách vrchní plochy zářezy, tak zvané „falce“, do nichž prkénka svými konci se vloží. Prkénka jsou asi 3½ cm (5/8") silná a v rozměrech svých úplně stejná. U trámců T1 (prvního) a T4 (posledního) jsou „falce“ pouze na vnitřní straně. U budky nápovědovy jest položení prkének opáčené: několik jich spojeno jest spodem dohromady, tvoříce jednu okenicí, zapadající do falců po délce spojek S, u budky se nalézajících, takže si je nápověda může otevřít i zavřít. Totlikž ostatní prkénka mohou býti spodem latičkami spojena po způsobě okének O a dle potřeby opatřena číslicemi (nejlépe vpálenými). Tímto způsobem možno mítí kdekoli improvizované primitivní propadliště.

Budka nápovědova, pro niž je ponecháno místo v obou dílech trámce T1, připevní se k těmto dílcům 1 a 2 stahovací háčky (a „očky“), při nich a budce již se nalézajícími. Že možno i trámce T1 až T4, po případě, jsou-li delší, rozdělit a spojit čepy, poznati

lze z plánu. Po obou stranách podia možno ještě zbývající místo mezi ním a stěnami doplniti přiměřenými a přizpůsobenými přístavky.

Jak připevníme sloupce prosceiové, pro oponu, zadní stěnu, prospekt, po případě dva až tři, jak postranní kulisy? Není-li možno oponu zdvihati rovně do výšky, neb shrnovati ke stropu, jest nutno mítí zvláštní sloupce, na něž ji lze upevniti. Sloupce tyto A1, A2 zapustí se do trámce T1 a sice tak, že ve výši podia udělají se do poloviny sloupce a do poloviny trámce výřezy V1 a V2, čunž oba do sebe volně zapadnou. Ve výřezu sloupce připevní se železná plotýnka, opatřená železnými kolíkem v, jenž prochází otvorem ve výřezu trámce T1. Na konci kolíku, těsně za trámcem, jest otvor, do něhož zastrčí se závlačka, na řetízku k trámci připevněná. Po případě může býti kolík vřetenovitý (se závitem), místo závlačky pak motýlkovitě „matice“, jimiž se sloupec k trámci přitáhne. Vrchní spojení sloupců A1 a A2 stane se latí, po případě celým rámcem s připevněným již portálem. Na latí (neb portálu) připevněny jsou háky „na tah“, jež zavěsí se do železných ok, připevněných na sloupcích A1 a A2. Podobné sloupce jsou při nejzazším trámci T4 a rovněž spojeny nahoře latí.

(Pokračování.)

Trikot, nedobře oblečený, působí velmi komicky. Na herci, v trikotě hrajícím, záleží, aby nohy ku kostýmu takovému řádně si upravil asi takto: Pod trikot nesmí se vzítí jiného oděvu: ani punčoch, ani spodků. V pasu stáhneme trikot řádně řemenem a vypneme tak, aby nebylo žádných záhybů na nohou, a zbytek trikotu, který se přes řemen nad pas vytáhne, stočíme těsně kolem řemenu, svírajícímu pas. Nejde-li trikot ani takto dobře utáhnouti, dáme ze spodní strany nějaký peníz nebo kuličku z papíru, knoflík, zavážeme na vrchní straně pevně motouzem a motouz utahujeme na řemen, ovšem tak, aby vrchní oděv tento improvizovaný knoflík řádně zakrýval.

J. Jelínek.

Nápověda. Pečujeme o to, aby každý náš spolek měl svého stálého nápovědu: Napovídati správně jest právě tak důležitý úkol, jako hrati hlavní roli. Nápověda nesmí přijíti teprve na zkoušku generální, nebo dokonce napovídati o představení z jedné vody na čisto, nýbrž musí býti přítomen řadě zkoušek, aby věděl, které scény mají býti hrány rychleji, které pomaleji, které scény nebo partie se mluví povýšeným hlasem, které tiše, kde jsou pausy, jak dlouhé a za jakým účelem nasazované. Nápověda musí také vědět o důležitých lyrických momentech a musí vhodným způsobem upozorniti eventuálně herce na to, že se má ocitnouti v určité chvíli na určité stanoveném místě jeviště, že má udělati určité gesto nebo určitou akci (jít k oknu,

napíti se vody, otřítí pot s čela, postavit se na propadlístě a pod.) Náповěda musí také dobře vědět, jak který herec ovládá roli, aby mohl intenzivněji napovídati ve chvíli, kterou pravidelně herec mate. Náповědovou povinností jest přimět herce k tomu, aby věděl, kterými slovy začíná mluvit po důležité a napínavé pause, aby do uchá plausy a do napínavé hry nezazněl sufférův šepot a nerušil tím výkon. Náповěda kromě toho musí mít dokonalý přehled o celém textu i jeho partiích, aby v případě, že herci „plavou“, nezvyšoval chaos na jevišti tím, že jim tvrdošíjně stále opakuje jednu větu, zatím co oni se v řeči improvizované dle paměti dostali již o stránku dále, a naopak zase, aby sám dovedl improvizovati a napovědět takový přechod ze zmatené části textu k textu pravidelnému, aby nezapadla nebo nebyla zamlčena nějaká věta, pro další vývoj hry důležitá. Toho všeho je třeba zejména na našich ochotnických jevištích, jež jsou většinou malá a u nichž náповědní budky nejsou konstruovány dle zákonů akustiky. Krátce: napovídání nepodceňovati. Ovšem také nepřeceňovati a nespolehati na náповědu. Ani ten nejgeniálnější náповěda nezachrání hru, neovládají-li herci roli v k b.

Upozorňujeme důtklivě na zadní stránku našeho listu!

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Ze sjezd. kanceláře. Všeochotnický sjezd 1921 byl obsazen 393 spolky, jež zastupovalo 786 delegátů. Účastníků slavnostní schůze bylo přes 1100. Mimo čestných členů předsednictva a výboru a hostů jednotlivců vyslaly své zástupce: ministerstvo národní osvěty, městská rada hl. města Prahy, praesidium města Kr. Vinohrad, obec Bráník, výkonný výbor strany lidové, slovenská liga v Bratislavi, Svaz dělnických spolků div. ochotníků, Svaz českoslov. studentstva, Organizace československého herectva, Klub českoslov. turistů, Zemská hasičská ústřední jednota a redakce čas. „Divadlo“. Ostatní divadelní podniky v čele s Národním divadlem a kulturní spolky v čele s spolkem čas. spisovatelů belletristů „Máj“ nepokládaly náš sjezd za hodný pozdravu! Finanční přehled uveřejníme později, jakmile provedeno bude konečné vyúčtování. — Resoluce vzdělávací sekce, schválená Všeochotnickým sjezdem 1921, zní: Československé ochotnictvo, soustředěné v Ú. M. D. O. Č., chce i nadále pokračovati v nastoupené cestě za uměleckou výchovou svého členstva i obecnstva a proto prohlašuje nutnost pořádání okrkových odborných kursů a přednášek za ústředního vedení. Kursy a přednášky nechť obsahují praktickou látku pro výkonné členstvo (režiséry, herce, pomocný personál) a látku historickou i všeobecně vzdělávací, pro povzbuzení zájmů i pochopení nejširšího obecnstva pro otázky divadelní. Pro své vzdělání i pro povznesení divadelní kultury československé žádá ochotnictvo, aby byly hledány cesty k vybudování odborné literatury. Ochotnictvo československé chce nejen morálně, ale i finančně podporovati tyto snahy. K velikým těmto úkolům nestáčí však jeho dobrá vůle, ani jeho snaha, a žádá proto, aby jeho činnost byla podporována ze státních prostředků i v kompetenci státní správy. 1. Státní podpora nechť jest udělena okrkovým odborným kursům alespoň tím, že pro řečníky a učitele na kursech, kteří

pracují ve službách divadelní kultury, povolena bude bezplatná jízda drahou. Ze státních prostředků budiž podporována odborná literatura divadelní vypsáním cestovních i literárních stipendií s výslovnou podmínkou široké propagandy svérázné kultury divadelní a českých divadelních dějin. 2. V zájmu divadelního umění žádáme, aby režiséři všech div. představení byli odborně školeni a prokazovali dostatečné předchozí vzdělání absolvováním dramatické školy nebo odborných kursů. 3. Péče o odborné vzdělání budiž závaznou u všech spolků a institucí, hrajících divadlo, a budiž pečováno, aby byl spolek povinen nejméně na 5 představení uspořádati jednu odbornou přednášku buď veřejnou, nebo spolkovou. 4. Žádáme, aby ministerstvo národní osvěty projevilo zvláštní zájem o vzdělání a činnost ochotnictva a o povznesení divadelní kultury v nejširších vrstvách lidových podporou našich snah po stránce vzdělávací, a aby ministerstvo vnitra působilo na správy politických úřadů, aby ve všech případech, i mimo ochotnictvo, hleděly ke kulturnímu, uměleckému a mravnímu významu divadla a nedovolovaly her. porušujících vkus a morálku obecnstva. —

Schválená resoluce organizační sekce zní: Československé ochotnictvo, sdružené v Ú. M. D. O. Č., uznává důležitost a nutnost organizace ochotnictva nejen pro plnění programu kulturní a umělecké práce, ale i pro obhájení svého významu a práva na uplatňování svého snažení. Jsouc významnou složkou národní a osvětovou, volá do svého středu všechny odbory a spolky, jež se dosud vymykají organisovanému postupu a dozoru, a žádá od povolaných činitelů veřejné správy, aby v zájmu československého divadelnictví i v zájmu mravní výchovy nejširších vrstev lidu podporovaly jeho práci, poskytovaly výhody organisovaným spolkům a netrpěly činnosti neodpovědných sdružení, která nesledují kulturních cílů a škodí pověsti řádného ochotnictva. V důsledku toho žádáme: 1. aby bez souhlasu ústředí organisovaného ochotnictva nebyly povolovány nové ochotnické spolky, aby se zabránilo třístění sil a stěžování dozoru. Spolkům, jež nemají ve stanovách hraní divadla, nebudiž toto povolováno. Povolující úřady nechť respektují organisovaný dozor na činnost ochot. spolků a nečiní zbytečných potíží jednotám, jež prokazují řádnou činnost. Vnitřní organizace budiž upravena tak, aby obvody okrků byly přizpůsobeny obvodům okresních správ politických. Zvláštní péče budiž věnována organisaci na Slovensku, na Moravě a v národně ohroženém území. Ministerstvo vyučování budiž požádáno, aby dovolilo ochotníkům na Slovensku hrati ve školách. 2. aby poměry československého divadelnictví byly co nejdříve upraveny divadelním zákonem. Žádáme, aby k pořádání a osnově tohoto zákona přizváni byli zástupci naší organizace, a aby tento zákon nejen chránil významu ochotnictva, ale aby přiměřeně rozšířil jeho svobody a práva. 3. aby ze státního rozpočtu byla přidělena Ú. M. D. O. Č. slušná roční subvence pro její organisovanou kulturní činnost, obsahující hlavně odborný tisk, odborné kursy, zájezdy a umělecký výcvik. 4. aby bylo náležitě kontrolováno působení divadelních společností stran repertoáru i umělecké výkonnosti. Vybízíme své členy, aby všude podporovali tyto společnosti, pokud ovšem neporušují svého uměleckého a kulturního po-

slání a pokud nepůsobí přímé škody na majetku našich spolků. 5. aby poměr mezi ochotnictvem a mezi stálými divadly byl upraven tak, aby nebylo ochotnictvu znemožňováno využití výhod stálých scén. Trváme na zásadě, že umění je majetkem celého národa a nikoli prostředkem soukromých zájmů určitých lidí nebo stran, ani předmětem obchodního zisku. Tím spíše žádáme, aby ochotnictvu, jež je divadelnímu umění nejbližší, nebylo odpíráno provozovací povolení repertoárních her velkých divadel, aby mu nebylo odpíráno hraní ve stálých divadlech, zvláště, jde-li o významné dny, a aby mu byla naopak umožněna návštěva těchto divadel za účelem poučení za mírnějších podmínek. Protestujeme proto zejména proti jednání správy Národního divadla, která soustavně vylučuje ochotnictvo z naší první scény, o kterou se právě ochotnictvo tolik zasloužilo. Konečně prohlašujeme svému členstvu i celé veřejnosti, že se naše organizace dává zcela do služeb svého národa a československé republiky, že chce i na příště buditi a ztužovati národní sebevědomí, a že ve vlastní výchově i výchově lidí chce skutečným uměním získávati zdravého základu budoucnosti tvořením pravých charakterů a probouzením ušlechtilého citu v každém člověku, aby se stal pravým, bratrsky cítícím a svobodným občanem. Proto se chceme újeji semknouti a vybudovati svou organizaci na vnitřní uvědomělé kázni, aby její členství nebylo jen povinností, ale radostí a ctí!

Ochotnictvo sobě! Pomozte stavěti svůj Tylův dům v Praze!

Cyklos předsjezd. představ. Čtvrtý večer 13. června měli slovo králohradečtí, dramatická družina „Tyl“, jež uvedla Hilbertovu „Vinu“, drama, které je citlivostí každého ochotnického spolku, neboť vyžaduje interprety vyspělé a jeho zdařilé provedení je zatěžkácí zkouškou jejich reprodukční schopnosti. „Tyl“ prošel touto zkouškou velmi čestně a bylo-li by co výtknouti, tož vynechání písně Mendelsohnovy ve II. aktu, jež také mnohé v bytosti pí Mařákové vysvětluje a doplňuje. Jinak možno říci, že výkony byly slušně vyrovnány, slovo bylo výrazně nesené, celek zladen v sytý účín, dosažený přiměřeným spádem hry, ačkoli třetí akt zvláště v závěrečné scéně mohl míti bystřejší a rušnější tempo. Z představitelů třeba uvést režiséra G. Dvořáka, jenž v roli Hoška — a tu bych rád připomněl, aby režisér jen výjimečně a v krajní nutnosti hrál hlavní roli — postihl výrazně hlavní rysy Hoškovy, právě tak jako p. Machek v roli Uhlře. Mínil výkon, jinak velmi sympatický, rušila grimasa v obličej, občas objevil se jakýsi cizí úsměv na tváři interprety, jež jinak pěkně vyjadřovala duševní hnutí této precitlivělé bytosti. Pí Hofmanová chyběla poněkud tragická vznešenost postavy paní Mařákové, ona lhostejnost k okolí, netečnost, jejíž původ tkví v minulosti. — Jednota „Tyl“ z Kosteletce n. L. přišla s Trévalovým dramatem „Málek a bohů“ 15. června. Režii vedl p. J. M. Svoboda. Toto drama jest jistě věčné pro ochotnické jednoty, protože má dosti vnějšího patosu a úlohy, jež nejsou tak velkými hereckými problémy. Ačkoli prostředí, poněkud vzdálené ochotnickým postřehům, reprodukčním, prostředím ži-

dovské vyžadovalo by zvláštního a důkladného studia, aby nebylo reprodukováno příliš šablonovitě, přece je vystihli kostelečtí celkem působivě. Souhra by vyžádala si větší přesnost, zvláště ve scénách napjatých, více verry a účelnosti, již se vyznamenává hebrejská rasa, zvláště v úlohách ženských. Z jednotlivých interpretů možno pochváliti p. J. M. Svobodu, jehož Lejb Rand, třeba umírněný, dobře působil, p. Jermáka v úloze Rabiho Geršoma, krasavici Ester sl. Hradcové a nejvíce sl. A. Šilhartovou, která s obratností a rutinou téměř hereckou vytvořila postavu staré židovky, nade všechny výraznou. — Roztomilý obrázek „U Butte au-ú“, jež obratně vyjímá z Jiráskova „F. L. Věka“ nynější chef činohry bratislavské Milan Svoboda, sehrál ochotnický spolek „Šembera“ z Vysokého Mýta, jehož režiser p. A. Vaníš jej vzorně nastudoval. Možná s uspokojením konstatovat, že všechny hudební a zpěvní vložky, tak příznačné pro dobu probuzeneckou, byly skutečně provedeny a nikoli jen markyrovány, a to velmi zdařile. Pan O. Richter zapěl pěkným tenorem, třeba trochu koncertně, „Non so più andrai“ a sl. Pitrová jako Lotta, velmi roztomilá a půvabná hrou i zjevem, pěkně zazpívala arii z „Figarovy svatby“. — Jednota „Hýbl“ z Českého Třebového doplnila večer Jonášovou dvouaktovkou „Oplancij“, dramatem ze života moravských Valachů, v níž upozornil na svou výpěškou charakterisační vlohu p. Balaš v roli Čalmana, sl. Balcarová v úloze jeho záletné ženy a p. Mašiček jako Ozeř. — Sedmý večer 20. června ukázali se mostečtí z okrsku Ladeckého v Želenského dramatu „U Dušanů“. Jednota mladá, z území menšinového, která se probíjí krušnými začátky v nepříznivém prostředí, uvedla se jako sjednocené těleso, dobře disciplinované, ve hře, jež vyžaduje již herců zkušených. A nezůstali hře ničeho dlužni. Zvláště sl. Vinšálková jako Baruška vedla si velmi dobře, ale i ostatní: pp. J. Kozel, T. Třešňák a K. Hlava nezůstali nijak pozadu. — Veselý, skutečně veselý večer připravili ochotníci ze Slaného. Přijeli s hrou velmi oblíbenou a proto velmi obehnanou, třeba ne tak lehkou, jak by se zdálo těm, kdož v ní vidí ordinérní veselohru. Slanští přinesli Štolbovu veselohru „Na letním bytě“ jako svěží kytku, s níž barvy ještě nevybledly. Dali jí svih, říznost a hlavně bodrý, nenucený humor, vyplývající přímo ze situací a figurek, které byly vesměs pevně jak pojetím, tak provedením. V prvé řadě byl to p. F. Herman, který svého poštovního radu vybavil všemi neselhávajícími prostředky, dal mu všecken zahořklý a nevtravý humor revmatického, ale dobrého starého mládence, byl to p. Vacek, který v nesmrtelném Kapičkově uplatnil všechnu ulekanost pantofového hrdiny, pí. Vacková byla opravdovým postrachem slabých manželů a sl. Srpová a Jonášová vdavěkčtivými tuctovými, způsobně nezpůsobnými slečinkami. Pí. Procházková (Česalová, vdova) měla noblesu dámy velkého světa a p. B. Vacek (dr. Cesal) eleganci lva salonů i dobrý ton velkoměstského Dona Juana, pí. Berta sl. Plevkové dosti unylostí a p. Kahler přebýtek profesorské roztržitosti. Při tom souhra hbitá a čiperná. Večer jeden z nejlepších. — Studentské divadelní sdružení pardubické odneslo si Šramkovým „Létem“ první cenu. Provedení téměř dokonalé, třebaže ze starších

voli (farář Hora) dívalo se studentské mládí, ale mladé role, ať již to byla Valča nebo Jan Skalník, nebo Stáza, či Jiří Chvojka, každá chvěla se pružností a vervou 20 let. To mluvili za sebe, za své bolesti mladých, to mluvila inteligence jejich zraků a bujarost sama. Mluvili sebevědomě, každé slovo mělo svůj ráz, každá věta svůj úder. Někde zakolísala jejich gesta i postoje, to ovšem nezkušeností hereckou, někde zaskříplo to v souhře, ale nepatrně, tak že celek zněl svěže, letně. Netřeba je všechny jmenovati, hráli všichni dobře s živým procítěním a radostným prolutím rolí do konečné čárky. — Poslední večer 30. června byl velmi tklivý. Přijeli Slováci z Račisdorfu s primitivním obrazem ze života slovenského ludu v 5 jednáních od Gustava Zocha „Z otroctva k slobode“, dojemným obrazkem z utrpení Slováků pod vládou maďarskou v letech válečných. Přijetí jejich bylo naplněným hledištěm velmi okázalé, přátelské a průběh večera slavnostní. Výkony herecké byly ovšem prosté, ale právě touto svou prostotou dojmaly, neboť z nich byla patrna úsilná práce a poctivá, ničím nepředstíraná snaha podati to nejlepší. Kdo ví, za jak těžkých okolností nastuduje se hra, jež zaměstnává na 50 osob, musí s respektem vzhlížeti k těmto průkopníkům slovenštiny na Slovensku, které dosud podléhá minulosti. Možná jim všem a jejich režisérovi M. Lednárovi stisknouti ruku za tento večer, jenž — jak lze doufati — nebude posledním. — Celkový úsudek a dojem těchto představení jest příznivý. Ovšem není dosaženo všechno, cíl jest ještě přece vzdálen, ale cesta a směr, jímž se úsilí našeho ochotnictva běře, jest dobrý. Nejde konečně dnes pouze jediné o to, aby uměli v běžném slova smyslu dobře hrati, obrátne se pohybovati na jevišti a plyně mluvíti. Jest třeba, aby naše jednoty staly se služebníky dobré věci, aby se staly kulturní složkou významnou a činnou, aby také cítily, že vzájemným poznáním a častějšími styky všech jednot utuží se myšlenka ochotnická. j. p.

Režisérský kurs předsjezdový v Praze, konaný ve dnech 4.—9. července, obeslalo dle přihlášek 218 jednot 429 členy, soukromě přihlásili se 4 posluchači a 24 vojini, celkem 457 jednotlivců; 28 jednot, t. j. 50 kursistů se nedostavilo, takže přednášek skutečně zúčastnilo se 407 osob, z nichž aspoň polovinu přednášek absolvovalo 290 kursistů. Přednášky celého týdne navštívilo podle frekvenční listiny celkem 1644 osob, takže průměrná návštěva jednoho dne byla 274 kursistů. Předem stanovený program kursu přesně dodržen a také v osobách přednášejících nebylo změn. Vycházky uspořádány do divadla Národního, malíren div. Vinohradského a do přírodního divadla v Podháji (ášrka). Absolventům vystaveny frekvenční vysvědčení. Kurs vedl spis. V. K. Blahník, tajemníkem byl Fr. Pokorný.

Vysvětlujte všude význam stále scény ochotnické v Praze!

Jiráskovy oslavy. Dr. spdo. „Hálka“ pro St. Paka a okolí (u Ježků) 15. května „Vojnarka“ (rež. J. Ptáček) ve prospěch „Komenického“ ve Vídni. — Jdo. v Horní Cerekvi (u Šetků) 5. června „Otec“ s proslovem. — Spdo. v Náchodě 8. června „Samota“ (rež. Mr. R. Boes) za pohost. hry M. Pačové z Prahy.

9. čce. v pořadí hlavních oslav náchoďských „Gero“, 10. čce allegorický průvod ochot. spolů Jiráskova okrsku tamže: Skupina 43 geniů, nesoucích nápisy děl Jiráskových; Hold Jiráskovi; „Skaláci“ r. 1873 (Červ. Kostelec a okolí); „Na dvoře věvodském“ r. 1876 (Staré Město n. Met.); „V Pekle“ r. 1880 (Lipí u Náchoda); „Emigrant“ r. 1898 (Police n. M. a okolí); „Jan Žižka“ r. 1903 (Náchod, St. Město, Babí, Dobrošov, Jizbice, D. Radechov, Lhotky, Kramolna a Vysokov); „Lucerna“ r. 1905 (Čes. Skalice a okolí); „Pan Johanes“ r. 1910 (Nové Město a okolí); „Jan Roháč z Dubé“ r. 1913 (Úpice); Oživení přísahy 13. dubna 1918. — Och. sp. ve Zbečnicku (u Draboňů) 18. a 19. června „Lucerna“ s prosl. uč. Suchánka. — Div. sp. „Klucpera“ v Sádku 26. června „Otec“ (rež. J. Čáp) s prosl. „O bardu české slávy a česk. utrpení“. — Och. div. jedn. „Vrchlický v Třebíči (Moravia-Bio) 15. čce „Kolébka“ (rež. J. Huňáček). — Cten.-och. Jedn. „Lumír“ v Kunraticích (U Dobřanských) 17. čce „Vojnarka“ ve prosp. post. pomníku padlým vojínům. — Div. sp. „Havlíček“ v Domažlicích 23. čce „Otec“ (rež. Jar. Svoboda) s proslovem zástupce ústředí. — Och. sp. v Červ. Kostelci (přir. div. Roudenka) 24. čce „Otec“ (rež. L. Kubina). — Macháčekův okrsek v Čes. Budějovicích 6. a 7. srpna ochotnická slavnost s předst. „Otec“ v Českobuděj. Besedě (schrála „Čechie“), slavn. valnou hromadou (o Jiráskovi předn. Val. Trousil z Prahy), sbírkou na Jihočeské Nár. div. a národní slavnosti. — Dram. odb. České Besedy v Liberci (Nár. dům) 7. srp. „Otec“ (rež. J. Konrád, prosl. prof. P. Strnada). — Jdo. v Čáslavi (Dusikovo div.) 21. srp. předn. uč. A. Sedláčka a „Kolébka“. Později „Otec“, „Lucerna“ a „Gero“. — Spdo. „Tyl“ v Mn. Hradišti (měst. div.) 21. a 22. srp. „Lucerna“ (rež. Fr. Dámeč) ve prosp. Jiráskova fondu pro slovenské div. a české školy v Dolní Krupě. — V pořadí jubil. oslav hronovských tamní studující (Slavie) 19. srp. „Pan Johanes“ a spdo. v Hronově (přir. div.) 20. srp. „Otec“ za pohost. vyst. J. Hurta, člena Nár. div. v Praze.

Z ústředí. Jubil. oslav Jiráskových v mistrově rodném Hronově účastnili se jako delegáti Matice pp. prof. Petr, inž. Sommer-Rydván a gen. tajemník Weinert. Prostřednictvím starosty města dali odevzdati mistrovi blahopřejnou adresu, doplněnou repertoárovými archy jednotlivých jednot, ve vkusných deskách. Mistr byl jí zřejmě potěšen, jak vidno z vlastního jeho listu, adresovaného „Váženému výkonnému výboru Ústřední matice divad. ochotnictva československého v Praze. Velectěný pane starosto! Velectění pánové! Přijměte, prosím, vřelé mě díky za poctu, kterou jste mně prokázali blahopřejnou adresou k mým sedmdesátým narozeninám, jež mne upřímně těší. Vysoce si vážím přízně U. M. D. O. Čsl., tak zdárně působící pro rozvoj našeho ochotnictva, jež v dějinách našeho obrození je tak krásně zapsáno. Sličná Vaše adresa je mně také velmi zajímavou, že je jakoby letopisem mých her na ochotnických jevištích, svědčícím o přízni, kterou mně milé naše ochotnictvo osvědčilo. Srdečně Vám děkuje za poctu a přízeň, přeji Vám, velectění pánové, ve Vašem uslechtilém působení nejhojnějšího zdaru a jsem přátelsky Vám oddaný Alois Jirásek. V Hronově dne 28. srpna 1921.

Propagujte myšlenku ochotnického domova v Praze!

Ze slovenského sekretariátu nedostala se nám po prázdninách žádných zpráv. Otiskujeme aspoň ve výpisu zaslano nám slovenskou výzvou ku podporování Jiráskova fondu Slov. Nár. divadla, doporučující ji pozornosti našich jednot: V Bratislavě, dňa 1. augusta 1921. Vělavážení pánovia! Slovenské Národné divadlo, popri škole najdôležitejšia slovenská kultúrna inštitúcia, plní už temer dva roky svoj ľudovýchovný a osvetový i umelecký úkol. Ale bohužiaľ jeho trvácnosť nie je dosiaľ hmotne zabezpečená tak, aby bez starostí mohla venovať sa svojej umeleckej práci. Preto výbor družstva Slovenského Národného divadla v Bratislave chce zobudiť pre toto divadlo podobné nadšenie, aké bolo v minulom storočí v českých zemiach pre Národné divadlo v Prahe. Veď naše divadlo má pre nás na Slovensku význam nie menší, aké malo pražské divadlo pred našim oslobodením. Je to význam ľudovýchovný, umelecký ba i politický, lebo divadlo je najkúčnejším prostriedkom k zobudeniu národného povedomia. Pre náš cieľ zabezpečenia Slovenského Národného divadla prejavil majster Alojz Jirásek krásné porozumenie svojím dopisom, ktorého faksimile spolu s výzvou, aby celá naša verejnosť zúčastnila sa sbierok pre Jiráskov fond Slov. Nár. div., uverejníme vo všetkých našich (českých i slovenských) časopisoch. Sbíerky majú byť vykonané v celej Československej republike pod ochranou Národnej rady československej, ktorá sbíerky schvália a odporúča všetkým verným Čechoslovákom v republike i za hranicami. (Dopisom zo dňa 26. júla 1921, jč. F-346/14.) Preto obraciam sa k všetkým mestským radám, obecným výborom a okresným správnym komisiám s touto snažnou prosbou, aby sa ujali organizácie týchto sbierok po domoch, na uliciach, vo verejných miestnostiach atď., ako uznajú za najvhodnejšie. Všetky organizácie, spolky a kultúrne inštitúcie tiež žiadame, aby sa týchto sbierok zúčastnili čo najhorlivejšie svojou pomocou, aby na Jiráskov fond pomáhali pri svojich podnikoch, predstaveniach, shromaždeniach, aby sriadili vo svojich miestnostiach, stále pokladničky Jiráskovho fondu, aby sa hlásili o predaj našich odznakov, nálepiek atď. Potrebne sbieracie listiny zasielame obecným úradom, lebo všetky musia byť ich razítkom potvrdené. Iné predmety, ako plakáty, letáky, odznaky, nálepky, složené listy atď. zašleme na požiadanie v primeranom množstve. Ufame sa pevne, že naša žiadosť nebude nikde oslyšaná a že Jiráskov fond Slovenského Národného divadla stane sa dôstojným pomníkom nie len národnej obetavosti, ale tiež bratskej československej vzájomnosti. Dr. Vavro Šrobár, predseda. Dr. Emanuel Maršík, podpredseda. Dr. Juraj Slávik, jedateľ. Za Propagačný výbor Slovenského Národného divadla Milan Svoboda, podpredseda. Jaroslav Hanka, jedateľ.

Kupujte losy věcné loterie ochotnického domu Tylova v Praze!

Z okrsků: Okrsek „Vrchlického“ v Lounech pořádal 23. květ. v Citolibech a 29. květ. v Lounech přednášku „O úkolech a významu ochotnictva“ a dvě přednášky „O režii“ spis. V.

K. Blahníka z Prahy jako zástupce ústředí. Přítomné ochotnictvo s veškerou účastí sledovalo přednášky, v nichž snesen byl bohatý materiál a zkušenosti divadelního praktika, k čemuž družil se šťastný přednes, který vyvolal všeobecnou pozornost a také zaslouženou pochvalu. Jest si jen přáti, aby podobných pracovníků v „Matici“ záhy byl větší počet, kteří dovedou přesvědčivým způsobem ochotnictvu ukázati správné cesty, kterými je mu nutno na příště se bráti. Nová doba žádá nové činy. Bude-li ochotnictvo dbáti pokynů, jakých se mu v těchto přednáškách dostává, jistě obhájí svoji dřívější pověst a nynější nutnost svého působení v širokých vrstvách národa. — **Okrsková rada Pražského okrsku** sešla se po prázdninách poprvé dne 9. září. Správa Národního divadla neodpověděla k žádosti o propůjčení Stavovského divadla (k osobní intervenci ustanoven p. prof. Petr). Usneseno uspořádati ve dnech 1.—3. října zájezd do Žel. Brodu k slavnostní valné hromadě tamního Riegrova okrsku a sestrátí Dykova „Ondřeje a draka“ za režie V. K. Blahníka. Za členy přijaty nové jednoty; bes. „Vojta Slukov“ odvolala své vystoupení a znovu přijata. Schváleno ustavení obvodu Nusle-Vršovice, který získal již některé termíny v divadle Langrově a žádá je svým jednotám. Po pátečních schůzích pracovních usneseno pořádati přednášky za dějin divadelnictví. Vedení protokolu za resignovavšího p. Kadeřábka převzal jednatel p. Janoušek. — **Štolbův okrsek v Ouvalích** konal valnou schůzi 7. srpna za přítomnosti 107 delegátů a nejradostnější náladu, která mnoho do budoucnosti slibuje. Za pražské ústředí přítomen spis. V. K. Blahník. Zvolení: předs. Fr. Zidlický, místopř. Jos. Skořepa, jedn. Jar. Glücksmann, pokl. V. Šermauer, správce Jos. Socha, rev. účtů Fr. Říha a Em. Nevečeřal, náhr. Jos. Rybák a A. Veselý, a členy výboru Jos. Balvín, Fr. Novotný, Bedř. Novák a Frant. Sedláček. Mimo to ustanoven sbor pro stavbu „Štolbova divadla“ v Ouvalích. Odpol. sehraha Štolbova „Závět“ několika sdruženými spolky ochotnickými. Členy okrsku jsou a od Nového roku sehrały: Kr. „Budoucnost“ ve Škvorci Kolárova „Pražského žida“ (dvakr.), Šimovu „Nezvedenou Lidu“ a Jerábkova „Služebníka svého pána“, „Želenský“ v Hradešíně Lokayova „Růžová pouta“, Židlického „Z Hradešína do Prahy“ (premiera), Dram. odb. staveb. družstva Šestajovice Tylova „Chudého písničkáře“, Hlavatého „Bílou myšku“ a Jarošova „Otesánka“, Baráčnicků v Újezdě Stroupežnického „Václ. Hrobčického z Hrobčic“ a Skružného „Románek na horách“, „Svépomoc“ v Ouvalích Olivovu „Bujnou krev“, také „Hrobčického“, a Židlického premjuru „Pýcha předchází pád“, Dr. bes. „Mošna“ Šibřina Krejčího „Povodeň“, Kroužek ochotn. váleč. poškozenců Ouvaly, Dr. odb. želez. zřiz. a čes. soc. Ouvaly, F. D. T. J. Ouvaly, Bes. „Tyl“ Chrást u Poříčian, Sdruž. ochot. „Vojan“ Čes. Brod a Dram. odb. „Tyl“ Ouvaly. — Šibřinky Pražského okrsku konány budou příštího roku 4. března. — Páteční pracovní schůze Pražského okrsku vyřizují 1. říjnem počínaje záležitosti okrskové jen od 7—8 hod. več., náčež přednáseti bude p. min. taj. Blahník vždy některou partii dějin divadelních. K schůzím a přednáškám těm, jichž důležitost pro sebevzdělání je jistě v jednotách správně chápána, jsou jednoty povinny pravidelně vysílati své delegáty.

Přičiňte se o rozprodej losů ochot. domu Tylova mezi svými známými!

Z jednot. Záb. a vzděl. kr. „Bujarost“ v Praze I. konal 7. červ. řádnou valnou hromadu, již zahájil předs. Cvač z hojného účastnictví. Kroužek konal řádnou valnou hromadu, 13 schůzí výborových a 1 členskou. Představení bylo pořádáno 18, 2 zábavy (mikulášská, sylvestrovská) a 2 zájezdy do Hodkoviček a Toušeně. Představení byla hrána ve prospěch chudé školní mládeže u sv. Havla v Praze I. (492.60), ve prospěch Tylova domu (150.20) a ve prospěch Česk. červeného kříže (31.90 Kč.). Kroužek čítá na 50 čl. Při volbách zvoleni: předs. O. Mandík, místopř. V. Novotný, jedn. J. Fiala, pokl. G. Peer, úč. Fr. Prokop, rev. A. Švamberová a R. Mohr, režis. V. Holas, A. Stehlík, dom. spr. Fr. Zahálka, knih. A. Turečková, náhr. J. Kulhánek, J. Škába, V. Pomezný-Janata a J. Haas. — Dram.-vzděl. bes. „Mošna“ v Sibirské konala 19. června zahradní a taneční slavnost v Jirenských lesích. — Čten.-och. jedn. „Samberk“ v Hrdlořezech slavila 17. čce patnáctileté trvání letní slavností „na Staré poště“, předcházející 16. čce předs. Štolbovy „Závěti“ (rež. J. Páv) a slavnostní valnou hromadou. — Spdo. ve Zbečnicku u Hronova oslavil 35letou činnost krajským zájezdem ochotnictva do Zbečnicka, kde uspořádány 18. červ. div. předst. Jiráskovy „Lucerny“, 19. červ. „U Drabonů“ pracovní schůze ochotnictva, na níž promluvil zástupce okrsku Jiráskova a pražsk. ústředí, odp. průvod s allegor. vozy a lidová veselice. — Div. sp. „Havlíček“, v Domažlicích oslavil 30leté trvání ve dnech 23.—25. čce výstavkou o činnosti spolku od doby jeho založení, předs. Jiráskova „Otce“ s proslovem zástupce pražského ústředí, slavn. valnou hromadou v zasedací síni obec. zastupitelstva, průvodem a národní veselící a koncertem na Střelnici. — Sjezd ochotníků okresu horaždovického konal se 24. července t. r. na oslavu 25letého trvání tamního och. spolku. Dopoledne promluvil na valné schůzi starosta Ů. M. D. O. C. dr. Herman o významu a organizaci ochotnictva a po schůzi navštívili účastníci hroby zemřelých činovníků a zasloužilých členů. V poledne hrála na náměstí legionářská hudba. Odpoledne byla uspořádána národní slavnost s divadlem na přírodním jevišti, velmi dobře scenovaném. Alegorický průvod, znázorňující naše dějiny, byl důmyslně upraven, a když přibyl na místo slavnosti, promluvil pan min. taj. V. K. Blahník s vozu Tylova o významu ochotnictva se stanoviska všeobecného. Sjezdový podnik byl zdařilý. — Vzdělávací sbor vyšehradský (Praha II., na Slupi 450) vykazuje v sezoně 1920—21 následující činnost, pokud se týče divadel. podniků: Odbor činoherní (řídil dramaturg „V. s. V.“ spis. Otakar Růžicka): Svoboda: Milý tatínek (dvakrát), Dědečku, dědečku!; Hilbert: Jejich štěstí; Vrchlický: Noc na Karlštejně (dvakrát); Štolba: Na letním bytě (dvakrát); Halbe: Mládí; Björnson: Novomanželé; Skoch: Poslední večere (dvakrát); Bilibín: Slušnost (dvakrát); Dyk: Poser; Curel: Figurantka; Gauthier: Plesové střevíce; Přesová: Přijďte konám, až bude jaro; Gilbert: Pokračování; Maufay: Doporučení; Právník: Hlubina (dvakrát); Holz-Schlär: Rodna Seicková; Pajlleron: Myška (dvakrát); Gögel: Zenitba; Samberk: Palackého tř. 27; Cechov: Nabídnutí k sňatku,

Medvěd, Jubileum; Mahen: Ulička odvahy (třikrát); Ibsen: Strašidla (dvakrát); Paulton: Nioba (dvakrát); Molière: Sibalství Skapinova (dvakrát) a Tréval: Zahucaly lesy. Odbor hudební (operní) — (řídil dirigent „V. s. V.“ dr. J. Cainer): Rozkošný: Lásky máj (třikrát); Zajc: Náměsíčná (dvakrát); Lortzing: Zkouška na operu; Offenbach: Píseň Fortuniova. Odbor pro výchovu dětí (řídili: učitel L. Hronová, učitel J. Sebek a M. Mellanová): Procházka: Troji přání (dvakrát); Kopecký: Kniže Oldřich (dvakrát); Hloušek: Zlaté kapradí (dvakrát); Doktor Perlempinpin; Fišerová: Když hračky ožijou. Režiséři pro činohru byli: dramaturg Otakar Růžicka, inž. J. Berek, dr. Em. Duchek, Mil. Mellanová, V. Musil a inž. V. Sommer. Režisérem pro operu: inž. J. Berek. Pro novou sezonu přij. „V. s. V.“ výkonné ochotníky, kteří se hlasež pod nahoře uvedenou adresou. — Čten.och. dobroč. bes. „Motyl“ v Praze VI. oslavila 40letou záslužnou činnost 25. září jubilejní valnou schůzí za četné účasti zástupců pražských ochot. jednot i místních spolků. Po obšírné zprávě jednatelské mezi projevy učinil za ústředí a Pražský okrsek prohlášení inž. Sommer-Rydván, v němž doporučoval zejména při další činnosti ochotnictva podporu velkého podniku ochotnického, kterým je stavba vlastního Tylova domu v Praze. Večer uspořádáno v Bellevue slavn. představení Štolbovy „Zlaté rybky“.

Pořádejte představení ve prospěch Tylova domu!

Posudky. „Zně“ F. A. Suberta byly zahajovacím předst. bes. „Komenský“ na Král. Vinohradech 18. září v div. dvoraně Nár. domu Vinohradského. Před předs. proslavil p. Pokorný krátkou organizační přednášku o úkolech a činnosti besedy. Poté zahrál hud. odbor za řízení inž. Kopeckého ouvreturu k „Svatojanským proudům“ od Rozkošného, jež skutečně překvapila co do provedení. Ve hře samé pí. Rajska vložila do své Zdeňky celou měkkost a něžnost lásky k dědečkovi, její matku Jitku Lebduškovou sehrála s temperamentem sl. Husáková. Výkon p. Rajskeho v úloze ředitele záložny Vincence Lebdušky prozrazoval dlouholetou praxi ochotnickou. Notáře dra Rydla zdařile založil p. Cettl. Obtížnější úlohy účetního Venclika zhostil se p. Hořešovský s plným zdarem. Čelné úlohy fabrikanta Petra Lebdušky ujal se sám režisér p. Prokop a propagoval ji do nejmenšího detailu. I ostatní episodní úlohy byly obsazeny šťastně. Hrál se při vyprodaném domě a hra měla u obecenstva strhující úspěch. (Čvančara.) — „Samberk“ Praha-VII. zahájil sezonu a uctil 70tiny mistra Al. Jiráska 24. září předst. „Vojnarky“ v div. sále rest. „u Krále Jiřího“ na Belcrediho tř. Po uvítání hosti předs. p. Safránkem stručně promluvil o autoru a hraném jeho díle zástupce ústředí, inž. Sommer-Rydván. Představení samo za režie p. Šmejkal, který hrál zároveň Antonína, mělo velmi slušnou úroveň reprodukční. Palmu večera ovšem odnesla představitelka tit. role pí. Samonilová, která zejména vejm. duševnělou hrou umožňovala plné srovnání s výkony herců z povolání. Starý Vojnar p. Safránkův měl správně tvrdý výraz obličeje gesta i slova. Také obsazení ostatních rolí dámami Titělbachovou, Koubočkovou a pp. Tábošským a Klacem bylo uspokojivé. (R d v.)

„České divadlo“ jest orgánem „Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého“. — Majitel, nakladatel a vydavatel: „Matice Divadelní“. — Odp. red. Jakub Rydván. — Tiskem

SJEZDOVÉ FOTOGRAFIE

divadel. ensemblů (ve formě kor. lístku) à Kč 1.50

celkové { sjezdu
 { sjezdového výboru

(velký formát po Kč 1.50)

účastníků režiserského kursu v Šárce

(velký formát) Kč 10.—

jakož PAMÁTNÍK

(s bohatým obsahem) po Kč 5.—, i s pošt. zás.

obdržeti lze po předchozí přihlášce a zaslání
příslušného obnosu v **kanceláři Ú. M. D. O. Č.**

Praha II., Ostrovní 16.

Časopisy, knihy, pomůcky atd.

Nákl., knihk. Al. Zelinky Mar. Hory-Mor.
Ostrava: Zbojníci. Trag. o 5 děj. od Jana
Loriše. Vyšlo jako sv. 3. „Zelinkova div. ochot-
níka“ za 8 Kč. Str. 84. Právo provoz. zadává
autor na Král. Vinohr. Chodská 23. — Hra
z valašských pověstí těšila se vedle prací Sokola-
Tůmy největšímu úspěchu loňské div. sezony
ostravské a zaslouží, aby při sdělávání ochotn.
repertoaru větších jednot bylo jí povšimnuto.

Nákl. „Zory“ v Karlíně: Ve sbírce lid. her
„Cinohra“ vyšel K. Cvančarův překlad neodolatel-
né franc. frašky Hennequinovy a Mit-
schellovy „Miláček dam“ (Vše pro firmu,
sv. 6. za Kč 11.—) a hist. drama prof. Dom.
Filipa z české minulosti i dneška „České du-
šičky“ (sv. 7. za Kč 6.—), vhodné ku provede-
ní místo dušičkového „Mlynáře“ i k 28. říjnu.

V komisi knihk. J. Špringra Praha-I., Jilská:
V. Brjusev „Tvář v tvář“, hra o české
vítě na jaře 1918 o 3 dějstvích. Stran 50 za Kč
6.50. — Autor poctěn byl cenou České činohry
za div. hru „Rusku vstříc“, která s touto hrou
co do aktuality sujetu i básnického vzletu a ná-
lady má mnoho podobného.

Nákl. Fr. Švejdý Praha-VIII.: J. F. Karas
„Mučedník Brixenský“, hra ve 4 obr. ze
žítva K. Havlíčka Borovského. Švejdova div.
sborníku sv. 100. Stran 79 za Kč ? — K letoš-
nímu stému výročí narozenin slavného českého
publicisty práce vhodná sujetem i malými scénic-
kými potřebami (10 osob jedn., dvě dekorace).

V komisi knihk. Jar. Pospíšila Praha I., Per-
štýn 12: Ferd. Oliva „Když srdce pro-
mluví...“, ves. o 3 jedn. Za Kč 7.—. — Týž
„Osudem zrazení“, dr. lásky o 3 jedn. Za

Kč 6.—. — Nové hry známého autora mají všechny
dobré vlastnosti dřívějších jeho prací (zdravý hu-
mor, veselá situace, u dram. dojímavou látku,
vděčné role, jednoduchou výpravu atd.).

Nákl. zeměděl. knihk. A. Neuberta v Praze
II., Hybernská 12: Tělocvik pokojový a
cvičení v přírodě. Vzduchové lázně. Od
prof. J. Svozila III. vyd. se 14 pův. vyobraz.
za 6 Kč. — Čeští vyhnanci. Hist. obraz
z 30leté války od Ivana Klicpery, upr. Boh.
Foit, ilustr. Stan. Hudeček, II. vyd., 246 str.
za 12.— Kč. — Zelený slunečník. Hu-
moresky a satiry od Karla Piskoře, ilustr. Harry
Patočka. Str. 224 za 15.80 Kč

Nákl. Jos. Skružného Praha II., Riegrovo ná-
břeží 20: Jos. Skružný „Zelený automob-
il“, detekt. humor. román. S tříbarevnou obál-
kou Fr. Horníka a ilustr. R. Adámka. (Vypl. a
doporuč. Kč 12.—.) — Týž „Zlodějské hu-
moresky“ a „Ve zpovědnici“ (po Kč 8.50).
— Venouš Huňáček dříve Dolejš „Jak
jsem byl bolševikem“ (Kč 12.—).

Nákl. „Českého čtenáře“ Praha II., Mariánská
3: Bolševictví, Evropa a Rusko od D.
S. Merežkovského, přel. F. Táborský. „Čes. čte-
nář“, ročn. XIII., svazek 7., kniha 51., upr. J.
Čapek, str. 39, cena ? — Z minulé doby
našeho života národního, kulturního a politického
od dra Serváce Hellera (díl III.). „Čes. čtenář“,
ročn. XIII., sv. 4.—6., str. 240, cena ?

Divadelní společnost, která by si přála hrát
v budově městského divadla v Mostě, v době od
1. května do 24. května 1922, nechť učiní svou
nabídku, v níž budiž uvedeno, jaké hry hodlá za
dobu své činnosti provozovati, na Josefa Písa-
řoviče, Most, Okružní třída 1171.

Veškeré divadelní hry

zejména: Tůma, Pasekáři, 2. vydání; Tůma, Sou-
cit, 2. vydání; Tůma, Staříček Holuša, 2. vydání;
Tůma, Goral; Loriš, Zbojníci (Ondroš a Juroš);
Kantor, Honba na muže aneb všechny myšky za
sebou, fraš. žert o 3 jed. obdržíte v nakladatelství

Al. Zelinky, Mar. Hory-M. Ostrava,

kde vyšel právě úplný seznam divadelních her,
nově zpracovaný, 76 stran velkého formátu. Kč 4.

Největší výběr divadelních her v ČSR

Na venek vyřizuje obratem pošty.

ÚSPĚŠNÝ REPERTOIR

vyběřete si z právě vydané knihy K. Nosovského

SOUPIS ČESKÉ LITERATURY DRAMATICKÉ

obsahující abecední seznam všech her v posledním desetiletí s udáním počtu
osob, dekorací a j. Záznamů dramatických děl je celkem 3.500, z toho
1200 rukopisů. Připojeny i pokyny k provozování. Cena I. i II. svazku Kč 30.—.

Náklad omezený!

Objednejte včas!

Soupis, jakož i kterékoli divadelní i jiné knihy ke spokojenosti výhodně zašle anebo opatří

VŠESLOVANSKÁ EXPEDICE B. HAVLÍČEK,

Praha II., Karlovo nám. 6. - Smíchov, Kiosk u Štefánikových kasáren. - Užhorod.

DŮLEŽITÉ OZNÁMENÍ

veškerým
naším jednotám, sdružením, odborům atd.!

Ministerstvo financí právě povolilo Sboru při Ú. M. D. O. Č. pro postavení ochotnického Tylova domu v Praze uspořádati

VĚCNOU LOTERII

se 300.000 losy à 3 Kč.

Dosah podniku, jimž dostane se českoslov. divadelnímu ochotnictvu konečně vytoužené stálé scény v metropoli státu, ale i vřidného domovského krovu nad hlavou a jenž zvýší i jeho význam makavým důkazem vzrůstu organizačního uvědomění, netřeba znovu zdůrazňovati. V případě, že všechny losy budou rozprodány, vyzíská Sbor asi **400.000 K** a bude moci ihned přikročit k uskutečnění myšlenky. —

Aby dosáhl tohoto výsledku, jest třeba, aby všechny org. jednoty, sdružení a odbory ujaly se rozprodeje losů a to tak, že by je rozprodávaly při všech svých podnicích a vedle toho ještě každý jednotlivec mezi svými známými.

Máme skoro 1000 organis. jednot s 30.000 členy. Kdyby každá jednot prodala 300 losů, čili každý člen aspoň 10—15 losů, byly by losy rozprodány a výsledek loterie zaručen.

Losy budou rozeslány jednotám kolem 15. listopadu 1921, tedy před vánočními svátky, aby každý přítel ochotnického divadla mohl si jej koupiti jako vánoční dárek.

Prosíme všechny naše jednoty, sdružení, odbory, aby nám nejdéle do 15. října 1921 laskavě sdělili přesné adresy a jména členů, jež byli pověřeni převzetím losů, jich rozdělením mezi členy za účelem rozprodeje a pozdějším vyrovnáním účtu. Současně budiž oznámen počet losů, který jednotlivým spolkům máme zaslati.

Za každý prodaný los náleží dotyčné jednotě odměna 15⁰/₁₀₀, t. j. 45 haléřů. V případě, že by jednoty losy rozprodaly bez nároku na odměnu, získal by Tylův dům dalších 135.000 Kč.

Na rozprodej losů bude lhůta téměř 5 měsíců, t. j. do konce dubna 1922, tedy doba dosti dlouhá, aby každý člen jemu svěřený počet losu mohl rozprodati.

Upozorňujeme ještě, že hlavní výhra bude 90.000 Kč, další 20.000 Kč, 10.000 Kč, 5.000 Kč, 3.000 Kč, 2.000 Kč atd., úhrnem všechny výhry 180.000 Kč.

Plakáty a herní plány budou zaslány současně s losy.

V PRAZE, v říjnu 1921:

SBOR PŘI Ú. M. D. O. Č.
PRO POSTAVENÍ
OCHOTNICKÉHO TYLOVA DOMU
V PRAZE.

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr (repert. českých scén), Jak. Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (Ing. V. Sommer).

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, v listopadu 1921.

Číslo 9.

O B S A H

Dr. Ota Dubský: **K překladu „Frašky o mistru Patellinovi“.**

V. Š. Táborský: **Z prvních počátků českého divadla venkovského.** (Augustin Kříž).

Dr. H.: **„Národ sobě!“**

Repertoir českých scén. Stavovské div. v Praze (čin. dr. Ota Dubský); divadlo Vinohradské (čin. J. P.); Měst. div. v Plzni (čin. i op. V. Hodr); Stálé div. na Kladně (čin. H—n.); Divadelka („Adrie“, „Červená sedma“ j. p.).

Kronika. Pavel Országh Hvízdoslav † (j. r.), V. K. Blahník na dram. konservatoři (Red.), Otevření Tylova div. v Nuslích (Rdv.).

Matice divadelní. Literární dýchánky (I. večer Dykův 24. list.).

Ochotnická hlídka. Dr. H.: Pro náš domov!

Pro ochotnickou praxi. Vojta Stein-Táborský: O stavbě jednoduchého, praktického a přenosného jeviště (s 2 vyobrazeními); ng.: O kostymní výpravě moderních her; Neudörfel: Maska charakterní.

Zprávy Ů. M. D. O. Č.: Důležitá upozornění a všeobecné pokyny; Porady správní („Daň z obratu“ ze zábav, čistý zisk, Autorské právo); Ochotnictvo za hranicemi (dr. H.); Z loterního výboru Tylova domu; Ochotnictvo pro slovenské Nár. div. (výzva mistra Jiráska); Jiráskova oslava (v Čes. Budějovicích, Kutné Hoře, Hradci Král., Hořicích, ve Slaném a j.); Z ústředí (výkonný výbor, Přijaté jednoty); Z okrsků (bratři Mrštíků v Poličce, Riegrova v Semilech [zájezd pražsk. okrsku do Železn. Brodu, Režis. kurs], Štolbova v Ouvalech, Pražského a j.); Z jednot (25 let „Viceny“ v Ústí n. Or. a j.); Div. novinky, zadávané „Májem“.

Věcná loterie ve prospěch postavení ochotnického Tylova domu v Praze.

„Čes. Div.“ vychází druhý pátek každého měsíce mimo červenec a srpen. Roční předpl. 20 Kč, pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Redakce a administrace v Praze-II., Ostrovní (Smetanova) ul. 16 n., kde přítomen bývá odp. red. vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Dopisy pro redakci na jeho adr. Praha 152-VI., Neklanova 44 n. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a záselek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá. Otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene.

Inserty pro tento časopis, který dostávají ochotn. jednoty zdarma, přijímá toliko administrace v Praze II., Ostrovní 16. — Odvolávejte se na inserty v našem listě!

Dobré hry:

Sv. III. Vrbský-Grygar:
Tříaktový mumiál
o ženě, Kč 12.—. **Jízda pánů.**

Sv. IV. František Zavřel:
Tragedie.
Kč 9.—. **Kamenný host.**

Sv. V. Heinrich Lautensack:
TH scény.
Kč 6.—. **Komedie na faře.**

Dřívě vyšlo:

Svazek I. W-dekind, Kč 12.—.

Zámek Wetterstein.

Sv. II. Balák-Vrbský:
Kč 15. **Zlatý Jiří.**

Žádejte u všech knihkupců, neb přímo v
Hašlerově nakladatelství,
Praha II., Vodičkova ulice, Lucerna.

Časopisy, knihy, pomůcky atd.

Nákl. „Zory“ v Karlíně: A. F. Pisemskij „Démon zlata“ (Baal), dr. o 4 jedn., před. dr. Boř. Prusík (z rep. div. Vinohradského); A. N. Ostrovskij „Nevolnice“, kom. o 3 jedn. (hrálo Nár. div. v Praze) a „I chytrák se spálí“, kom. o 5 jedn. (v originále hráli Moskevští na scéně Vinohradské); Jur. D. Běl-jajev „Psyché“, dr. o 4 děj. a prologem (z komorních her Svandova div.); Hr. Alexej N. Tolstoj „Zlatíčko“, kom. o 4 jedn. z rep. Nár. div. v Praze). Poslední 4 hry přel. V. Cervinka. Vyšlo v knih. „České divadlo“ jako sv. 17. (Kč 7.—), 20. (Kč 8.—), 27. (Kč 12.—), 24. (Kč 9.—) a 26. (Kč 8.—). — Výběr ruských novinek stálých našich divadel ukazuje nejlépe literární úroveň a umělecké cíle dotyčné sbírky.

Nákl. Čsl. knihk., antikv. a nakl. Jindř. Bačkovského Praha II., Žitná 55: Hýblova „Historie českého divadla od počátku až na naše časy“. Dle prvního vydání z r. 1816 přepsal Viktor Nejedlý. Str. 24 řad ? — Památka z našich divadel. začátků, jejíž vydání je vzácným kusem piety k minulosti.

Nákl. J. Svátka v Česk. Budějovicích: „Literární zprávy“. Ročn. II. č. 10. Doporučuje zejména knihy, vztahující se k jubileu Havlíčkovu, k 28. říjnu a narozeninám pres. Masaryka. — Kalendář českosl. mládeže red. J. Sedláčka, odb. spis. Váz. v pěkné úpravě a bohatém obsahu 6 Kč. — „Československý svět“, rodinný měsíčník pro svéráznou modu, původní výšivky a umělecký průmysl, s barevnými obrázky a stříhovými přílohami. Ročn. V., čís. 10. Ročně za 37 Kč, jednotliv. čísla Kč 2.40, stříh a barevná příloha po 2 Kč.

Nákl. vlastním Praha-II., Náplavní 11: Jan Křt. Menčíl-Orlický „Torquemada“ a Španělské drama o 3 jednáních z doby Ferdinanda katol. Scén. melodram s hudbou L. Fehouna. Str. 58. Cena Kč 1.—.

Subskribce. Nákl. „Věstníku lidovýchovy“ (org. okres. osvět. sboru) v Habrech vyjde: „Lidová škola“ díl I. a II. (přednášky na 60 hodin od předních odborníků) za 35 Kč; „Lidová škola mládeže“ o prázdninách za 25 Kč; „Náš ochotník“ s návodem od přijetí úlohy do vystoupení na scénu, pokyny pro režiséry a

návrhem vzorného domácího řádu a stanov. Za 45 Kč, všechny publikace za 90 Kč. Týmž nákl. vyjde brožura „Karel Havlíček Borovský“, obsahující 4 přednášky od Al. M. Marka, za 17 Kč. — Nákl. B. Kočího Praha I., Masarykovo nábr. 14 vyjdou Palackého „Dějiny národa českého“ za subskr. cenu 35 Kč, poštou 40 Kč. Dílo, vydané v jednom svazku, na pěkném papíře, bude ozdobou všech knihoven. — J. Svátek v Česk. Budějovicích vydá „Divadelní almanach“ (red. Fr. Kraus) s bohatým obsahem, jenž bude dobrou pomůckou i pro naše ochotnictvo. Cena 10 Kč.

Prodej nebo půjčení hudebníh. Odprodají nebo zapůjčí se partitury, úplně nové, k těmto hrám: „Mamselle Nitouche“ (part. a 17 hlasů), „Bílý Lev“ (part. a 14 hlasů), „Večerní námluvy“ (part. sextet), „Dáblův podíl“ (part.) a „Strakonický dudák“ (sextet). Nabídky na div. ochot. spolek „Heřman“ v Heřmanově Městci (Rud. Starý).

Literární dýchánky Matice divadelní: I. večer (Dykův) 24. list. v sále „Merkuru“, Praha V. Mikulášská. Vstupné 5.— Kč, 3.— Kč (členský listek), 2.50 Kč (stud.)

Nejnovější

Hašlerovy písničky.

Tulák. Veselý popěvek s průvodem klavíru. Kč 9.—, bez průvodu Kč 1.80. **Ruth.** Balada ze starého židovského hřbitova. (Fox-trot.) S průvodem klavíru Kč 9.—, bez doprovodu Kč 1.80. Žádejte u všech knihkupců nebo přímo v naklad. Hašlerových písniček v Praze-II., Vodičkova ul. Lucerna.

Alois Froněk,

dekorační malíř, **Kladno 1657.**

Provádí veškeré malby divadelních dekorací dle vlastních návrhů i návrhů dodaných. Ceny i práce zaručeně solidní. Veškeré dotazy se ihned zodpoví. Rychlá obsluha. Založeno r. 1898.

(Přeměna starých jevišť na moderní scény.)

Vlásenky

divadelní pro pány i dámy z pravých vlasů.

Stálý výběr 300 kusů nových divadelních paruk. Angl. krep divadelní. Mastná ličidla. Mastix. Pudry.

Ilustr. „Návod ku ličení“.

Jediná kniha v české literatuře, druhé rozmnož. a oprav. vydání. Dobírkou Kč 20.—.

Jan P. Nakl, Praha II., Žitná ul. 34

Největší odborný závod divadel.-vlás. v rep. **Ceník zdarma.**

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, dne 18. listopadu 1921.

Číslo 9.

DR. OTA DUBSKÝ:

K překladu „Frašky o mistru Patelinovi“.

Současně s premierou mého překladu střfc. „Farce de Maître Patelin“ ve Stav. divadle v Praze vydán byl v knihovně „Symposion“ v Praze jiný překlad téže farce s názvem „Mistr Petr Pleticha“ od Norberta Havla a vydáván neprávem některými knihkupectvími za můj překlad, právě hraný v Nár. div. Způsob ten měl již dozvuk v denících listech (zvláště v několika článcích „Nár. listů“) a dal konečně podnět Osv. svazu organisovati překladatelskou práci u nás. Ježto můj překlad i přes to, že byl hrán s dosti velkým úspěchem, dosud odpočívá v nakl. Fr. Borového, a zájem věci i můj jest značně poškozen šťastnějším osudem překladu N. Havla, nebude snad od místa, podám-li stručně osud svého překladu a srovnám-li jej s překladem N. Havla. Pořídil jsem již r. 1908 doslovný překlad střfc. „Farce de M. Patelin“ podle vydání Jacobova z r. 1876, které jsem srovnal s reprodukcí, otištěnou r. 1904 v „Anciens textes français“ (z vydání asi z r. 1500). R. 1909 předložil jsem tento hotový překlad tehdejšímu chefu činohry Nár. div., Jar. Kvapilovi, který si však po přečtení přál, aby byl tlumočen verši. Chtěl jsem původně svěřiti tuto práci sběhlým veršovníkům, ale po dobré úvaze podjal jsem se úkolu toho sám z toho důvodu, aby byl co nejvěrněji uchován barvitý ráz středověké hry i po stránce vnější. R. 1918 přijal hotový veršovaný překlad můj nakladatel Beniško v Plzni pro vydání bibliofilské a dal k němu poříditi štočky kreseb J. Konůpka, mistrně dílo vy-

stihujících. Pohřichu u p. Beniška přes veškerou dobrou vůli byl překlad takměř odsouzen, aby nevyšel. Zadal jsem jej tudíž p. Fr. Borovému v Praze, kde osud jeho na neštěstí se opakoval. Podnes čeká spasný den, kdy uží světlo světa. Zato v divadle měl větší štěstí.

Chci podati ukázkou doslovného svého překladu a srovnati s ním veršovaný překlad svůj i překlad p. N. Havla. Podotýkám toliko, že překlad p. Havla, aspoň pokud jsem zvěděl r. 1920, vznikl hodně později, než můj. Domníval jsem se, že pracován byl podle novofranc. textu, jak jsem snad chybně tehdy z narážek téhož pramene vycífoval, po vyjití však překladu jeho vidím, že také p. N. Havel pracoval patrně podle originálu střfc. Volil však snadnější cestu. Vyhnul se úzkostlivému zachovávaní rázovitosti originálu, počínal si dosti volně, takže jeho „Mistr Petr Pleticha“ jest vlastně jakousi adaptací, nikoliv věrným překladem. Tak na př. mění p. N. Havel názvy osob: „Patelin“ jest u něho „Pletichou“ (a přece slovo to jest ve frančtině, dík hře, kdysi velmi populární, vžitě), „Joceaume“ nahrazen „Kubáskem“ atp. Rovněž usnadnil si rytmus tím, že nezachovává 8 slabičného rozměru verše střfc., nýbrž kde se mu nehodí, rozšiřuje jej na 9 slabičný, na př. na str. 17., 25., 31. atp. Střfc. originál má dosti zvukně sdružené rýmy, p. Havel sdruženost sice zachovává, ale za to ne libozvučnost, neřídce jsou u něho jednoslabičné rýmy, na př.: mlt - chtít, šest - jest, snad - stát, strach - práh, tak - pak, měl - chtěl. Že jeho verš tak těžce se čte, toho příčinou jest i nedůslednost metrická: někde veršuje trochejem, jinde opět jambem a zase troche-

jem s předrážkou; pak ovšem mu nikdy ani trojslabičná slova na konci verše nepůsobí obtíží, rýmuje třeba trojslabičné slovo s jednoslabičným, na př.: chceš-dostaneš, spíš-neslevíš (str. 14), byl-nešidil, šat-udělat, namáhat-snad (str. 19) atp., zrovna jako trojslabičná slova s dvojslabičnými atp., srov. verše a rýmy:

nic stát to nebude mne tam.
Už vidím, že nic neprodám. — (str. 34).

nebo:

devět liber nedostanu-li.
Pane, dnes nemám chut a vůli (str. 37) atp.

„Farce de Maître Patelin“ právě čítá se k nejlepším skladbám po stránce metrické, nezasluhuje tudíž odbytí ani v překladu. Památka ta byla důkladně prozkoumána po všech stránkách jazyka i metriky, definitivní text nebyl sice dosud stanoven, ale mnohé náhodné vady (enjambement, ne však tak časté, jako u p. Havla, ženské rýmy atp.) správně opraveny byly již badatelé francouzskými i ně-

meckými. Že p. Havel využil však chyb nějakého náhodného textu (ani text vůbec nedává), posiluje mimoděčně moji domněnku, že přece neměl předlohou stfrc. originál.

Než i po stránce věcné upozornil bych na některé odchylky. Na př. na str. 14. není p. Havel důsledný v mluv. osobě:

tož můžete mne lhárem zvat!
Která pak barva se ti líbí? atp.

V originále po způs. franc. důsledně v rozmluvě Vilemíny s Patelinem užito os. druhé množ. čísla, kterou jsem i já v překladě zachoval, na př.:

Jen strpení!

Uvidíte, že já v krátku
pro nás oba koupím látku.
Bez obalu raděj rcete,
jaké barvy látku chcete. atp.

Nehorázný jest verš na str. 15.: „ten do soukenictví se plete“. Passus zní v doslovném překladě:

Můj překlad:

Zde to má být? Pochybuji.
Věru ano; Svatá Panno!
Hrabe se tam v suknech.

Zde to má být? Svatá Panno!
Zda jest doma? Myslím, ano.
Prohlíží sklad svých látek.

P. Havel:

Není to tamhle? Myslím . . . jest
Opravdu, tamhle — boží světe! —
ten do soukenictví se plete. —

Rovněž originálu neodpovídají verše p. Havla na str. 18.:

doslovný překlad:

Kdo vaši (sic!) matce dal by vinu,
že otec nepodoben synu,
ten měl by chuť jen na bádání. (?)
já nemohu to chápat ani,
jak příroda vždy v tvorbě čilá
tak stejné tváře vytvořila
oběma davši stejný ráz.
Což kdyby — řekněm — někdo vás
tak do pytle byl strčil oba
stejně a táž byla doba,
kdo rozeznal vás v celém světě?

Kdo by řekl vaši matce,
že nejste synem svého otce,
měl by chuť být vypeškován.
Věru pomyslití nedovedu,
jak příroda ve svých dílech
obličeje dva tak stejné vytvořila,
jeden jako druhý vykreslila.
Neboť co? Kdyby kdo načrtl
na stěnu vás oba dva
týmž způsobem, týmiž tahy,
byli byste bez rozdílu.

můj překlad:

Nelze v pravdě vaši matku
uvádět tím do zmatku,
že jste nebyl jeho synem.
Nenajdete v díle jiném,
jež příroda vytvořila,
by podoba taká byla.
Kdyby touže snahou veden
vás dva kreslil malíř jeden
a byl věren svému dílu,
byli byste bez rozdílu
atd. atd.

Jen tak namátkou ještě na př. str. 21. u p. Havla:

Doslovný překlad:

Tož tedy míním,
e třeba vědět především,
ak mnoho toho sukna chcete.
Vše, co vám libo, dostanete,
co srovnáme tu do příhrad: (?)
kdybyste groše neměl snad.

Nuže dobře!
Třeba přihlédnouti k tomu,
kolik ho mít chcete. Předně
celé třeba, jak jen rače poroučeti,
začkoliv ať stojí,
i kdybyste v kapse neměl raženého.

Můj překlad:

Díte správně!
Vědětli však nutno pouze,
zda poslouží vaší touze,
část jen kusu či snad celý.
Změřiti bychom to měli.
Netáží se po placení. atd.

němu překladu poctivě „pilování“ není nikdy na škodu.

6749

V. Š. TÁBORSKÝ:

Z prvních počátků českého divadla
venkovského (Augustin Kříž).

(Pokračování.)

V Nymburce postavili r. 1862 na tamním ostrově arénu, ale pro stále nepříznivé počasí velmi špatně pochodili. Hezky udělal se teprve na další štaci a to opět v Čáslavi,

ale ani tu nepochodili lépe. Lidé za krásných večerů raději chodili po procházkách! Odcestovali tedy do Heřmanova Městce, kde se jim opět — bylať to první česká společnost v místě — dobře dařilo. Z herců líbil se zejména Vaicr, jako výborný komik i zpěvák. Mezi návštěvníky divadla byl též sám kníže Kinský se svým úřednictvem. Udávám zůmyslně jednotlivé štace — ač bych mohl je shrnouti — abych ukázal, kolik různých okolností — a zvláště místních poměrů hraje v osudu kočujících společností významnou úlohu. V jednom místě se jí dařilo dobře, že tam hrála poprvé česky, jinde právě proto zas zle, někde pro pěkné, jinde zas pro špatné počasí.

Z těchžte důvodů chci uvést ještě několik štací dalších: Z Chrudimi odcestovala společnost do Skutče, do Hlinska, na sezonu 1863 do Žlebu, kde ředitel Stránský oženil se se slečnou Ossendorfovou, již sám dal pro pěkný zjev i hlas již za pobytu v Čáslavi vyučiti zpěvu, dále do Březnic, do Kolína, kde několikráte i na městském divadle bylo jim dovoleno hráti, takže se jim obstojně vedlo.

Odebravše se do Chrudimi, špatně byli tam uvítáni. O prvním, druhém i třetím večeru, kdy návštěví divadelní oznamovalo hru „Matka a dcera“ (dle Töpfra zpracov. Tylem), zelo hlediště prázdnotou. Až teprve, když ochotníci propůjčili jim městské divadlo, obecenstvo počalo je hojněji navštěvovati. V té době přibyl ke společnosti nezapomenutelný Vilhelm, později nejpopulárnější náš komik.

Zajímavosti nepostrádá další štace Pardubice. Tam herci našli rozložili stánek svůj v sále známého hotelu „na Veselce“. Kromě vojenské hudby, kterou plukovník. hrdý Maďar odepřel, nebylo tehdež v Pardubicích — nyní jednom z nejhudebnějších měst — kapely. I bylo jim zjednati kapelu z Přelouče, kteráž tam denně dojížděla, což ovšem zvyšovalo nemálo útraty. V této době přibyl i mnoho nových členů: Čížek s rodinou, oba bratři Jelínkové s rodinami, Mušek Antonín, Mušek Hynek s rodinou a j., takže společnost čítala 40 osob. Byla tudíž v té době (r. 1864) jednou z největších, ne-li největší vůbec.

Hrály se větší hry, hrálo se dobrými silami velmi dobře, a proto bylo divadlo denně vyprodáno. Ředitel byl nucen zavést i předplatné. Prvních 12 sedadel objednali si důstojníci místní posádky a to na doporučení samého plukovníka, který všecek vyměněn

— snad líbila se mu dámská část personálu, měl Stránský dobré dámské síly (mezi nimi vynikala jeho choť a slečna Karolina Ryšavá) a pěkných zjevů — i vojenskou hudbu a to úplně zdarma jim povolil, ba dokonce i křesla pro důstojnictvo v prvé řadě hlediště ze svého bytu zapůjčil.

Po skvělé této sezoně společnost odebrala se na podzim r. 1864 do Litomyšle, kde opět se jim — hráli v městském divadle — výborně dařilo. Poté dorodného města Vichenova, Ústí n. Orlicí. Dále do Chocně (zde ochotníci zapůjčili jim rovněž divadlo) a do Kutné Hory. Tam bylo jim najati sál kdesi na předměstí, tuším v židovské zahradě „u Lánčů“ (?) — sál, kde se obyčejně hrávalo, „u Orla“, jim nebyl půjčen — čímž byli odkázáni jen na prostou třídu, lid dělný, tovární. Nicméně právě tento prostý lid divadlo navštěvoval tak, že měli stále četnou návštěvu, ba často i sál přeplněný. Když to poznali měšťané, počali též divadlo navštěvovati, takže společnosti vedlo se skvěle. V té době přibyl Jelínek Jan s rodinou a společnost čítala dvacet dvě osoby.

V Kutné Hoře společnost setrvala až do Nového roku 1865. Odtud odjela do Něm. Brodu (Kříž líčil svízelnou pouť vozem za třeskutého mrazu — dráh tehdy ještě nebylo — kdy vysazen byl se svou rodinou nebezpečí smrti zmrznutím, nespolehlivost kočího a jeho opilství, jež zavinily překocení a rozbití kočárku i vyklopení celé jeho rodiny způsobily, že, vyvážnův z nebezpečí, musil celé hodiny jíti pěšky ve sněhu a mrazu. Polozmrzlé členy jeho rodiny ostatní herci přibrali na své povozy.) V Něm. Brodě nebylo jim valně: Obecenstvu do vymrzlých místností, ač se dosti topilo, se prostě nechtělo.

Další pouť zavedla je do Chotěboře. V té době dlela v Bydžově vdova po řediteli Prokopovi, které se celá společnost rozešla. I počala vyjednávat s Vicenou*) a ještě s jinými herci, aby u ní přijali engagement. A když náhodou právě v této době ředitel Stránský předal řízení společnosti Kozlanskému, jemuž většina herců nedůvěřovala, několik herců odešlo skutečně k Prokopové a jinam. I Kříž po písemné nabídce Vicenově šel za Prokopovou. Putoval za ní do Bydžova a, nezastihnův ji zde, do Přelouče. Zatím na této druhé stanici Vicena rozloučil se již i s touto společností.

Z Přelouče společnost vdovy Prokopovy

*) Vicena s chotí byli engažováni k společnosti Prokopové jako známí dobří ochotníci hned při utvoření se společnosti Prokopovy r. 1849.

odebrala se do Bohdanče, kde řízení společnosti převzal Alois Merhaut, který však brzy opět, po neshodě s herci, divadlo opustil. V další stanici Chocni přibyl herec Rott se ženou, sestavil nový ensembl, s nímž odcestoval do Litomyšle. A o novém smutném, bohužel, údělu kočujících herců vypravuje Kříž: Společnost chtěla odejti do Dobrušky. Nebylo však peněz na cestu. Kde si vypůjčiti? Tu byla dobrá rada na snadě. Kříž roznášením divadelních návštěví vydělal dosti peněz. I přemluvili ho ředitelka i Rott, aby jim je zapůjčil. A Kříž ve své dobrotě a důvěřivosti půjčil. V Dobrušce, kde mu je měli splatiti, vypůjčili si od něho dalším roznášením získané peníze poznovu. Putovali pak s místa na místo — Hořice, Jičín, Sobotka, Turnov, Mn. Hradiště, Nové Benátky, Brandýs — leč všude více méně s nezdarem. V té době již se začalo mluvit o válce. Leč nikdo se jí nebál, každý se tomu smál. I herci na cestě z Kostelce do Roudnice, v doprovodu šumafů při lodní dopravě putovali vesele. Veselost však brzy zmizela, když proslechlo se, že Prusáci táhnou již k našim hranicím, kam jim šlo naše vojsko naproti. Divadla byla prázdná . . . Ale ani stranou, v Libochovicích nebylo lépe. I tam se lidé strachovali. Akdyž konečně i Sasové před Prusy prchali, také společnosti bylo utéci se nazdař bůh do Zlonic, kam mysliili, že Prusové nepotáhnou. Ale netrvalo dlouho a už tu byli. Rozloživše se táborem, počali po okolí rekvirovat. Lidé strachy se skrývali v lesích i s dobytkem, skotem a drůbeží, neboť Prusáci, kde co našli, vzali. I látky, ba i cichy s postelí sebrali, potřebujice je na „onuce“. Nikdo nemohl se brániti a nesměl. Raději dobrovolně dával, aby ušel týrání . . .

Herci, kde co měli, prodali neb zastavili, jen aby již byli za horami. Odcestovali do Nového Strašecí. Živili se, jak mohli. Vilhelm s Kozlanským sbírali v lesích houby, někdy obdrželi od Prusáků odpadky při porážení dobytka (hlavu, okružl, slezinu a j.) Na hraní divadla nebylo pomyšlení. A k tomu všemu dostavila se cholera. Bylo přes dvacet úmrtí denně. Ze společnosti jeden za druhým počal se ztráceti. Nejdříve Rott, za ním Prokopová, pak Kozlanský a jiní. A Kříž nedostal již svých peněz, jež byl kolegům půjčil. Byl o velkou zkušenost bohatší, o všechny své úspory chudší. Zabaliv peřiny, šaty, divadelní garderobu (obleky „rytířské a selské“), kterou si poněnáhu řídil, mysle na samostatnost, na vlastní koncesi, všechny divadelní knihy, původní i překlady, opisy

úlohy atd. do beden, odeslal je švakrové své, sestře ženině, do rodiště jejího Hříbska (Kreibitz).

Rodinu svou poslal do Lovosic, by odtud dostala se parníkem do Děčína a poté pěšky také do Hříbska. Sám zatím odcestoval do Prahy, aby se poohlédl po nějakém zaměstnání. Dozvěděl se o společnosti Braunově, meškající na Zbraslavi, odebral se k ní a byl přijat. Našel tam též svého dlužníka, Rotta. Hrál se „na díly“. Díl, na Kříže připadnuvši, byl velice hubený a smutný. Za plné tři neděle dostal 1 zl. 20 kr.! Z toho měl platiti byt a živobytí! A tak hajdy na Mělník! Vzav šaty a prádlo na záda, šel celý den pěšky o hladu a žlzni do svého rodiště k otci. Přes noc se zastavil a, vypůjčiv se nějaký peněžitý obnos od otce, vydal se na cestu za svou rodinou . . .

Mohl bych říci, že Kříž již nikdy poté k českému divadlu nepřišel, a ukončiti. A přece cítím, že nechybím, podám-li ještě další jeho životní běh. Bude to spíše líčení jeho života soukromého, ačkoliv v této periodě dovíme se, co doplní vypravování o jeho činnosti při českém divadle, jeho snaze i úmyslech, které zůstaly nesplněny, jako nesplněny zůstaly všechny jeho touhy životní vůbec . . .

Přes Českou Lípou dorazil pěšky ve dvacetičtyřech hodinách bez odpočinku do Hříbska. Našel svou ženu churavou. Útrapy posledních dnů, strádání a strach před cholerou přispěly k nemoci. Kříž myslil, že již z té hrozné bludy ani nevyvázne, když náhle objevila se u něho sestřenice ženina, manželka osleplého divadelního ředitele Pilze, jenž hledal něhoho, kdo by na jeho koncesi sestavil společnost a pořádal divadelní představení. Kříž, dohodnuv se s Pilzovou, odešel s ní do Langenavi, kde ředitel Pilz meškal. Za jeho součinnosti podařilo se Křížovi sestaviti divadelní společnost, skládající se ze sedmi pánů a pěti dam, jež německým kočujícím společností, poblíže meškajícím, odloudil.

(Dokončen.)

6709

Dr. H.:

„Národ sobě!“

V poslední době proběhla novinami zpráva o deficitu ve správě Národního divadla. Psalo se o několika milionech a vysoká cifra byla oficielně mírněna, ale skutečných dokladů veřejnost nezná. Bude tedy zajímavé, uvedeme-li jen jednu položku z rozpočtu „Zlaté kapličky“, o které se nepíše, ani nemluví.

Z prodeje denního i z předplatného

vyloučena jsou tato místa: lože 1. a 2. v přízemí v pravo, v prvním pořadí lože 1., 2. a 8. na obou stranách, v druhém pořadí č. 1. na obou stranách, dále v přízemí křeslo 14. (2. řada), sedadla čísl. 98, 99, 109, 120, 132 a 140 v pravo, sedadla čísl. 120, 132, 140 a 141 v levo; pak na I. balkoně křeslo 1., 2., 3., 4., 5. a 6. v pravo, sedadla č. 12, 13, 39 a 52 v pravo, sedadla č. 39, 52 v levo; na II. balkoně sedadlo č. 28 v levo a na II. galerii č. 64 v levo. Loži, dříve královskou, nyní presidentskou, nepočítáme.

Podle dnešních cen míst v Národním divadle činí tato vyloučená sedadla celkem denně 1617 korun, čili ročně 589.205 Kč. Připustíme-li, že je slušno, aby byla vyhrazena lože pro ředitelství, pak dvě lože pro členy uměl. souboru, dále místo pro lékaře a druhé pro dozorčí orgán policejní a nejvýše — jak bývalo dříve — dvě lože v I. pořadí pro reprezentaci země a ministerstva, činí sám tento úbytek výnosu denně 536 korun, ročně 194.640 korun. Zbytek 394.565 korun rozvrhnouti nutno ovšem na ceny míst ostatních a tak platí předplatitelé a obecnost ze svého na vyhrazená místa lidem, veřejnosti neznámým. Tak vzniká částečné zdražení míst. Že by tato místa byla za celý rok zaplácena, je velmi pochybné.

V těchto místech jsou také sedadla pro zástupce tisku a to nejen pro premiery, o kterých referují, ale vůbec pro každé představení. Většina připadá listům politických stran, kdežto divadelní listy odborné bývají odstrčeny. Tak se stalo také našemu „Českému Divadlu“, ač jsme žádali o vstupenku pro referenta pouze na premiery činoherní, kterých je do roka poměrně málo. Jsou-li ostatní místa vyhrazena reprezentantům vlády nebo Národního shromáždění, nebo jiným váženým a vlivným korporacím, nevíme. Je však jisto, že na př. udělení subvence Národnímu divadlu není důvodem, aby se rozdávaly lože čelným funkcionářům, kteří osobně nemají zásluh. Ostatně, vytvořili jsme si v republice tolik vysokých úřadů, že by jejich špičky pomalu obsadily celé hlediště Nár. divadla. Tito reprezentanti by sami měli takový drahý dar odmítnouti, zvláště když jej musí zaplatiti obecnost, dychtící po umění divadelním. Návštěvníci divadla však se marně ohlížejí po těchto reprezentantech a vidí na jejich místech střídati se členy rodin, rodu a známých. To je zneužití a obcházení, pro reprezentaci nedůstojné.

Kdo se zadívá na hrdý nápis nad oponou Národního divadla, musí se zamysleti

nad tím, jak daleko jsme se vzdálili ideám těch, kteří stavěli chrám českého umění s heslem: „Národ sobě!“ Ten národ dnes do divadla nepřijde. Nemůže se tlačit ve frontách u pokladny a nemůže platiti nelidové ceny. A ti, kteří přilnuli k českému divadlu a dopřejí si ještě dnes tento přepych na újmu jiných požitků, jsou vytlačováni z přízemí pomalu až ke stropu. Na jejich místech usedají lidé, ověšení šperky, ale chroupající na křeslech žabka nebo preclíky. Těm je ovšem lhostejno, co se hraje a jak se hraje.

Stesků do vedení Národního divadla bylo za správy dosavadních činitelů vedoucích mnoho. Už před 15. léty vydal „Kruh čes. spisovatelů“ brožuru, ve které dokazoval neschopnost ředitelství. Tu a tam se ozval výkřik a protest, ale bylo to marné. Po převratu se zdálo, že bude vydupána náprava. Byla svolána do Měšťanské Besedy veřejná schůze, která však utkvěla příliš na osobních věcech a neměla výsledku. „Matice Divadelní“ svolala nato schůzi divadelních zájemníků do Umělecké Besedy, kde se probíraly věcné otázky přeměny správy divadla, zejména jejího sestátnění. Tehdáž prokázal jediný Jar. Kvapil odborný zájem. Ti, kdo měli přijíti, nepřišli. Schůze v Měšťanské Besedě ukázala, že širší veřejnost má více pochopení a zájmu, než kruhy odborné a povolání. Lid ještě věří v heslo „Národ sobě!“

„Matice Divadelní“ podala na příslušná místa odůvodněné petice, jež zůstaly nevyřízeny. Stala se pouze jedna věc: země vzala správu Nár. divadla do svých rukou. Ředitel zůstal, intendantem se stal politický stranník, pošt mistr. Umělecká komise, která byla po převratu zřízena (Jirásek, Machar, Krejčí, Herites a Dyk), byla rozšířena podle politického klíče, a náš přední dramatik a vážný pracovník, Vikt. Dyk z komise vypadl. Má-li dnes někdo nějaké stížnosti, je poslán od ředitele na intendanta, nebo na dra Šafařoviče, a každý z těchto pánů se vymlouvá na druhého. A Národní divadlo přestává býti tím, čím bylo kdysi a čím mělo býti zvláště nyní.

České ochotnictvo, které tolik pro Národní divadlo vykonalo, které tolik vyhrálo a sebralo na jeho stavbu a z jehož řad byl doplňován jeho umělecký soubor, je správou briskně odmítáno, kdykoli se dovolává svého práva. Povolení k jubilejnímu představení na paměť prvního vystoupení na zemské scéně před 25ti léty bylo ochotnictvu odepřeno. Žádost za redakční vstupenku pro referenta „Českého Divadla“ odmítnuta, představení

slavnostní o Všeochotnickém sjezdě znemožněno tím, že požadována plná cena vyprodaného domu až do posledního místa k stání za nynější ceny, ačkoli korporacím, jež s divadelnictvím nemají nic společného, pronajímá se divadlo tak, že mohou prodávati místa téměř za polovic a ještě při tom vydělávají pro své účely. Při zmíněném sjezdu neuznalo ředitelství ani intendantce tuto velkou organizaci ochotnictva za hodnou jakékoli účasti nebo přátelského projevu, ačkoliv tu byla shromážděna slušná část národa, který postavil Národní divadlo „sobě.“

Zdá se, že nikomu poctivě nezáleží na tom, aby v divadle, které bylo chloubou českého umění a symbolem národních snah, zavládla taková správa, která by zaručovala, že se Národní divadlo neodcizí svému určení a že přestane býti koristolí dočasně uplatněných stran politických nebo jedinců, těžko odstranitelných, ale neosvědčených. Nesmí býti obhajován deficit jen proto, že jde o kulturní a umělecký ústav. Hřešil se na to, na újmu jakosti toho umění a té kultury.

Repertoire českých scén.

Stavovské divadlo v Praze:

Po vzorném vyprávění klasické tragédie starořecké „Medeia“ v původní podobě, doplněné starořeckou hrou satyrskou „Slídčič“, správně obrátila zřetel správa činohry. Nár. divadlo v Praze k dramatu středověkému a podala věrně podle originálu výkvet jeho, t. j. starofrancouzskou „Frašku o mistru Patelinovi“ (premiéra 4. října). Pro dějiny dramatu jest to ukázka zvláště zajímavá. Středověk, všecek vyplněný rytířskou poesíí, vyprávění křížáckými a náboženskou askesí, až do humanismu neznal klasické literatury, starořecké ani starořímské, obě byly církví zavrženy, ježto byly pohanské, a proto umění slovesné i dramatické, jsouc úplně vytrženo ze souvislosti se vzory antickými, musilo začínati úplně znova, od nejpřimitivnějších počátků. Starověk měl jen dokonalou dramaturgii Aristotelovu a Horatiovu, středověk začínal dramatizováním příhrobných scén u hrobu Kristova podle evangelii. Když vmísil se živel světský do velikonočních slavností kostelních, pronikl do nich i hrubý neomalený žert a výsměch nekulturního středověku a tak vznikly hry kejklířské a dryádnické s výstupy mastičkářů (máme také v staročecké literatuře dochovány dva zlomky středověkého „Mastičkáře“, t. j. hry o prodáváči masti třem Marijím, jdoucím k hrobu Kristovu), hrubost a neomalenost jest v nich vrcholným prvkem, nadávky a rvačky největší atrakcí měšťáckého obecnstva středověkého. Románský národové, jako vynikli již v poesii epické a lyrické, vytvořili i v dramate záhy z těchto ubohých počátků náboženských cenné divadlo: ve Francii kvetla lidová „farce“, v Itálii „commedia dell' arte“ a „farsca“. Starofrancouzský „Patelin“ z konce 15. stol. má mezi těmito hrami

význačné místo: je vrcholem lidové farce francouzské, 100 let před anglickým Shakespearem a 200 let před francouzským Molièrem, a je opravdovou hrou divadelní se skutečným dějem, zápletkami a mistrným řešením krise. Děj není složitý: povedený advokát vymámí na lakotném soukeníkovi 6 loket sukna, slíbí mu zaplacení ve svém domě a pozve ho na obilné středověké jídlo, pečenou husu. Když však si přijde soukeník pro smlouvanou a při tom i se strany soukeníkovy přehnanou cenu, advokát leží v posteli, zmítá se v napodobené horečce, mluví všemi nářečmi žena advokátova pak podle návodu mužova sehraje srdceomnou scénu nešťastné ženy, takže soukeník úplně popleten s nepořízenou odchází. Ale Patelin stává se obratem ruky obhájcem zloděje ještě většího, totiž pastýře soukeníkova, který svému pánu pobíj na třicet ovcí a všechny snědl. Poradí pastýři, aby před soudem se tvářil blbým a odpovídal na všechny otázky hlasem svých stád: „Béé!“ (Lest se zdaří, ale když vychytralý advokát žádá od svého klienta zaplacení smlouvaného honoráře, dostane se mu odměnou téhož hloupého „Béé“, které pastýři poradil. Vtip jest ve hře této velmi britký, verše zvoni, mluva jest na středověk zvláště jemná, takže hra dodnes jest působivá. Vyprávění ve Stav. div. pečl režiséra Vojty Nováka a v originální výpravě Josefa Weniga bylo vzorné. J. Wenig rozřešil problém středověké scény (hrálo se tehdy na náměstích a veřejných prostranstvích) opravdu důvtipně. Aby nevzniklo přerušení děje (výstup v domácnosti Patelinově, cesta Patelinova k soukeníkovi, rozhovor v krámě soukeníkově, návrat Patelinův domů, cesta soukeníkova k Patelinovi, výstup s pastuchou u soukeníka a potom u Patelina, soud atd. — vše při otevřené scéně), rozděлил vkusně jeviště na tři části, vrátky uzavřené: byt Patelinův, krám soukeníkův a soud s historickými nadpisy. Vkusná dekorace a vzorné kostýmy (snad až příliš nádherné barevné na 15. stol.) daly vyniknouti této dramatické kuriositě. K tomu pojila se péče podání. Představitel několika málo rolí „farce“ byli dobře voleni a podařilo se jim podati výkony, odpovídající duchu hry: svízň byl p. Roland v postavě Patelinově, pěkně odříkávala verše také p. Rydlová (Všemína), prohnanou masku obchodní dal soukeníkovi p. Wiesner a správně pochopil roli pastuchovu p. Jičínský. Pouze scénou nemocí Patelinovy byla zbytečně fraškovitě přehňána. Český překlad, pořízený podepsaným*) mluvou, verš i rýmy podle souhlasu kritiky vystihl originál. Skrty, jež provedla režie, byly asi nutny pro zmodernisování hry. „Patelin“ bude zajisté oživením repertoárů jiných divadel, profesionálních i ochotnických. — Večer doplněn byl fraškou „Bradýř Melhuba“ od Ludviga Holberga v překladu H. Langa, režii Vojty Nováka. ve výpravě J. Weniga. L. Holberg znám jest u nás hrou „Konvář politik“. Pro retrospektivu vývoje dramatu řadí se „Bradýř Melhuba“ ze 17. stol. dosti organicky k „Patelinovi“, ale bezprostřední postup „Patelin-Molière“ byl by vhodnější. Dánský Holberg podléhá již vlivu Molièrova a Molière přece navažoval v mnohém na „Patelina“. Osnova hry „Bra-

*) Nevyšel dosud tiskem, přece však nelze překlad N. Havla „Mistr Petr Pleticha“ vydávati za překlad, provozovaný Nár. div. v Praze. O tom v článku.

dýř Melhuba“ jest asi tato: Lékárník Gilbert má krásnou dceru, která má dva nápadníky: žvanivého bradýře (holiče) Gerta Westphalera, který otráví každého vypravováním o své jediné cestě a odradí si snoubenku výkladem o kardinálech římsko-německé říše, a úhledného výrobce líkérů, jenž na štěstí mnoho nemluví „Qui pro quo“ kusů Mojsějových dochází tu ozvěny, notář oddá tichého výrobce líkérů s dcerou lékárníkovou. Episoda zasažení sluhy a služby do děje odpovídá vkusu her Mojsějových. Výprava J. Weniaga chtěla dostátí úloze, ale režie ji leckde pokazila. Z rolí byl dobrý p. Jičínský (bradýř) i některé episodické úlohy.

Dr. Ota Dubský.

Vinohradské divadlo:

Vinohradské divadlo svým říjnovým repertoirem ukázalo opět odhodlanost, uváděti na scénu práce, které neslibují mnoho, ale které, i když přinášejí minimum, přece poskytují i z toho mála jistě „něco“. Jest to V. Mixův pokus o časovou frašku „Kdo vydělá?“ (rež. F. Hlavatého), jež zřejmě povídá, kde se autor učil, kde poslouchal a kde všude vnímal. Že však zachycoval z mnoha stran a chtěl mnoho říci, vytvořil dílo velmi zamotané, zmatené, jež by chtělo býti satirou a je fraškou a neví, jak by navnadilo hleděti. Autor měl v úmyslu poukázati na materialismus doby, na honbu za velikými zisky, na válečné zbohatlíky, na jejich nekalé prostředky, ale jednotlivé reprezentanty, jednotlivé výkvěty válečného materialismu zkarikoval tak, že bylo by těžko uvěřiti, mohly-li by tyto figury někoho oslidiť. Snad také herci sami přebarvili postavy na úkor autorova úmyslu, ale až tak či onak, hra je příliš roztržistěna, než aby bylo možno z ní udeřati více; autor neujasnil si ani dobře, co chce říci, a tak rukou společnou a nerozdílnou s hrajícími pomohli čemusi na prkna, co mohlo zůstat ještě v autorově kuchyni. Představitelé úloh karikovali, jak jen bylo možno. Ať již to byl p. Kovařík v úloze hokynáře, nebo p. Štěpánek v úloze žurnalisty, nebo pp.: Hlavatý, Vrbský a Vošahlík v trojici „keřasů“, zbytečně je udělali hloupějšími, než bylo třeba. Z dam pí Ibllová nevěděla si rady s úlohou Jindry, jediné sl. Pačová a p. Veverka udrželi se na slušné výši. — Zato „Svatba Krečinského“, komedie o 3 aktech, již napsal A. V. Suchovo-Kobylin, přeložil Petr Křížka a vypravil K. Dostal dle návrhů J. J. Gremislavského, byla divadelním svátkem. Jest to nejlepší práce tohoto autora, jenž patří mezi autory „jediného díla“, mezi autory, kteří vybíjí se v jediné práci, ale tak, že jim zajistí v literární historii vynikající místo. Komedie zajímavá i tím, že byla napsána v žaláři — a který ruský autor nebyl v žaláři? — kamž byl vsazen pro podezření z vraždy své snoubenky, a jak později zjištěno, neprávem. Napsal tam trilogii: Proces. Smrt Tarčikina a Svatbu Krečinského, z nichž tato poslední, divadelně nejučinnější hra jest repertoární ruského jeviště dodnes. Stala se nezapomenutelnou, věčně svěží a věčně pravdivou svými typickými hlavními postavami, Krečinským a Raspljůvem, prvním falešným hráčem, světákem a dobrodruhem velkého stylu, druhým slabouškou figurou, propůjčující se ke každému podniku, podléhající každému nátlaku Krečinského, jenž jest silný jedinec, oslňující a vítězí. Hnán jest osudovou silou z podvodu do pod-

vodu, vždycky obratný a pohotový a ovládající situaci, jež se vytváří s virtuositou a bravurou. Tyto dvě všelidské postavy vystupují ve hře příliš do popředí, ale přece ne tak, aby zakryly úplně světlejší zjevy, jakými jsou stařík Muromský a jeho dcera Lidočka, zaslepená okázalým leskem, jímž se Krečinský skvěje, a v níž jest to „věčně ženské“ zachyceno měkce a útrpně, právě tak, jako teta Atujeva a Nělkin, oddaný ctitel Lidočín, který spádý Krečinského odkrývá a zachrání Lidočku před snátkem. Při tom vystihujete, že autorovi nešlo pouze o typ dobrodruha a o typ šejdře, chtěl spíše ukázati osudovou nutnost, prostředí a okolí, jež z člověka dělá buď hrdinu nebo darebáka. Aspoň proti Raspljůvu necítíte odpor, naopak z této zhroutěné postavky dýchá jakási prosba za odpuštění šejdřství, jež vykonává, aby mohl živiť děti. Provedení bylo velmi zdařilé. Je s podivem, s jakou lehkostí, jistotou a zvláštním sugestivním tlakem formuje p. Zakopal své hrdiny. Jakou životní silou je obdařuje, jak proniká do odstínů myšlenky autorovy. Jeho Raspljův je parádní kousek, který v galerii jeho postav zůstane vždy vynikajícím svými originelními rysy, jeho Raspljův má v sobě všechnu bolest světa, všechnu jeho zbídačelost a poníženost i slabost, která je slabostí jen proto, že nemůže býti silou. Krečinský p. Vydry nedostihl výše výkonu Zakopalova. Postrádal oně lehkomyšlnosti a milé lehkosti, které se tak mnoho odpouští, byl příliš tvrdý ve své příliš dělané eleganci, příliš nucený v zjevně předstírané světácké rozmarnosti, již okouzluje najví Lidočku i boдрého Muromského. Jeho věty měly tíhu, jež zjevu Krečinského je cizí. Muromský p. Vojtův byl šťastně založen a výrazně podán, a dámy pí. Ptáková a pí. Friedlová, prvá jako Atujeva, druhá jako Lidočka, vhodně doplnily veselohru k plnému účinnu. Režie Dostálova, v níž patrný byl vliv Gremislavského, dala hře pěkný spád a bystré tempo. —

J. P.

Městské divadlo v Plzni:

Divadlo plzeňské, jehož soubor zůstal týž, jako před prázdninami, byv jen rozmnoven několika členy, nově přijatými, a jehož řízení zůstalo rovněž v týchž — celkem osvědčených — rukou (šéf činohry řed. Jos. Fišer, šéf opery kapelník Ant. Barták, dramaturg Vilém Skoch), oslavilo nejprve jubileum Jiráskovo malým cyklem jeho vesnických her, načež několik večerů bylo věnováno pohostinským hrám Moskevských, kteří zde provedli kromě svých repertoárních, typicky ruských her i chmurnou hru Hamsunovu „U bran království“ s obvyklou u nich virtuosností. Bohužel právě tento svrchovaný požitek umělecký nechala si nevsímaná Plzeň ujíti a tak v poloprázdném hledišti v tyto dny nejděnnější publikum tvořili zdejší herci, kteří správně vytušili ve hře Moskevských nepřebornou studnici praktických námětů k vlastnímu uměleckému tvoření. Jinak sezona dosud není v plném proudu a divadlo jest až příliš odvislé výběrem her od scén pražských a moravských. Z oper pěkněmu a zaslouženému úspěchu opětně se těší Sudův „Lešetinský kovář“ pod taktovkou Bartákovou a ve vkusné režii p. Fišerově a pak Auberův „Fra diavolo“ (režisér p. Skoch, dirigent týž). Z operetního zboží nutno se zmíniti o „Maharadžově miláčku“ známé smíchovské autorské dvojice

Kubík-Starý, jenž přes vnější úspěch a plné domy nemůže vzbudit v diváku dojem, že jím konečně byl rozřešen problém české operety — třebaže miláček operetního obecnstva, p. A. Kreuzmann jako Zefirín Ox vyvolával salvy smíchu. Menšímu již úspěchu těšila se stará Leococqova opereta „Mamzel Angot“, v jejíž titulní roli opět po delší době vystoupila se zdarem pí Rabasová. V činohře po neko-
mečných reprisách na vinohradském divadle objevila se i zde „Napoleonka“ Andrého de Lorde a Jeana Marsella; režie p. Počepického nepřinesla nic zvláštního, zato byl výborný, zvláště maskou Ludvík XVIII. p. Fišera; titulní úloha Napoleonky málo přilehla nově angažované sl. Kostkové, zato hrou i robou nádherná byla hraběnka z Cayi pí Beníškové. Z ostatních kusů činoherních nejvíce vynikla původní práce Jiřího Mahena „Chroust“. Námět této hry, jež však nedosahuje výše „Janošíka“ ale je jistě lepší, než „Ulička odvaha“ téhož autora, jest čerpán z vlastních zážitků autorových za studií na pražské universitě před válkou, a v té době se také (r. 1905) děj odehrává. Není to vlastně děj, je to několik pevně spjaty spjatých a mistrně nahozených, syrových scén z ovzduší vysokoškolského, do nekonečna debatujících ve svém studentském pokoji o smyslu života a práci i šumných heslech. Cena této hry Mahenovy spočívá v dovedné kresbě pečlivě odstíněných povah a spádném dialogu. Hře předslán je vtipný prolog, vložený do úst Šotka. Hra byla pečlivě nastudována a všichni účinkující hráli s chutí; venkovského studenta Johánka, neobratného a „dříče“, jenž na 1. máje jako chroust vylétne ze studentského brlohu, aby se oddal plodnější práci tělesné a zachránil tak Toničku, kterou jeho kolega svedl, zahrál s pěknou umírněností gesta p. Rabas. Role dobráckého moravského technika Krchňáka byla rovněž v dobrých rukou p. Vojty, temperamentního a vznětlivého malíře Juzla dobře podal p. Repa, dobrý byl i p. Kreuzmann (filosof Frajt) a p. Tichý (právník Valenta); také pro podivnou osobu věčného studenta Slavíka našel si p. Počepický několik pěkných rysů a opravdu zdařilou masku. Uspořádání scény (tuctový studentský pokoj) nedalo p. Fišerovi mnoho obtíží, ježto nestylového starého nábytku mají zde v divadle více než dost. Pěkně se uvedla v skoro episodní roli svedené Toničky nově angažovaná sl. Rosůlková. Začátkem října uveřejnilo ředitelství obsáhlý program pro novou sezonu, jenž jest neobyčejně slibný (v opeře Libuše, Ajda atd., v činohře na př. Dubrov. trilogie, Tartuffe, Peer Gynt, Orlik, Danton atd.); nutno ovšem vyčkat, bude-li dodržen a nebudou-li některé věci nad zdejší síly.

V. Hodr.

Stálé divadlo na Kladně:

Repertoar našeho divadla*) stojí dnes na opravdové výši, zásluhou řed. p. Strouhala. Umělecký ansambl, vedený zkušenou rukou ředitelovou, snaží se ze všech sil, aby podal výkony co nejlepší. Zvláště ve hlavních rolích je vidět, že jsou v rukou umělců, kteří nesnižují se pouze k řemeslnému pojetí svého povolání, zvláště pp.: řed. Strouhala, Zd. Štěpánka, F. Hubermana, L. Švába, J. Myrona, z dam pak pí. Zöllnerové, sl. Blažejové, Stefanoffové, pí. Strouhalové, sl. Pe-

*) pro nával látky opožděno.

trčíkové a Holekové. I ostatní členové ansamblu snaží se, pokud jejich síly stačí, aby vyhovovali požadavkům, na ně kladeným. Tu a tam se přihodí sice nějaké nedopatření, které by nemělo se na naší scéně objevit, ale celkem jsme s nynějším provedením vždycky spokojeni. Pan řed. Strouhal pečlivě vybírá repertoar, zná již kladenské obecnstvo, a toto může mu být vděčno za umělecké požitky, které mu předkládá. Bylo by si jen přát, aby kladenské i okolní obecnstvo jevílo více zájmu o divadlo, neboť někdy zeje hledějšť takovou prázdnotou, že to zaráží. Může zde potom být chut k uměleckému tvoření? — Členové kladenského souboru div. uveřejnili min. týden v místních listech „Zasláno“, z něhož vyjímáme pro nedostatek místa aspoň několik vět: „Stálé divadlo na Kladně po celou sezonu je ve znamení meče. Divadlo stalo se cílem jednotlivých stran, terčem polemiky všech možných i nemožných směrů — bez ohledu na jeho vlastní poslání a ideu. My, herci tohoto divadla, těžce neseme tento stav, do kterého jsme byli proudem zavlečeni. Otravuje ovzduší kolem nás i kolem obecnstva, znechucuje se a deprimuje. Chceme docílit, aby se divadlo stalo naším i Vaším po-
těšením a pýchou. Třeba nám Vaší soucinnosti, Vaší podpory morální i finanční, a tu dokázete svoji návštěvou. Dnes voláme k Vám my malí: Apeluje na Vaší kulturní vyspělost a žádáme Vás: „Zanechte osobních i stranických útoků na svoje divadlo! Nebylo by hříchem, kdyby dnes toto divadlo, tak těžce spojenými silami vybudované, bylo Vaší netečností a ignorací ohroženo? Chceme docílit kontaktu s obecnstvem, chceme se vzájemně přizpůsobit, chceme napravit špatné vzpomínky a zahladit různé nedostatky, které jsou všude a tedy i u nás. Budeme šťastni, podaří-li se nám to, vždyť Vaše radost bude naší radostí. Končíme toto prohlášení, tento náš hlasitý výkřik s vírou v lepší budoucnost. Vynasnažíme se vyhovět vašim přáním, poskytnouti vám opravdový požitek umělecký, osvězení a uklidnění v těchto bouřných dnech.“ — Přáli bychom si, aby tento výkřik herců zaryl se hluboko v srdce našeho obecnstva, aby i ono uznalo svoji povinnost a četnou návštěvou divadla dokázalo, že osud Stálého divadla na Kladně není mu lhostejný, ale že je hrdο na svůj umělecký a kulturní podnik. Ze i správa divadla snaží se vyhovět požadavkům obecnstva, toho důkazem je opatření nových pěkných dekorací a výběr repertoaru, z kterého dlužno zaznamenati hry: „R. U. R.“, „Světlo“, „Tribun“, „Vlci“, „Otec“, „Maryša“, „Keane“, slavný herec anglický, „Caravana“, „Králi“ atd., které byly provedeny s plným úspěchem v poslední době. Koncem měsíce května pozvala k jedné pohostinské hře několik býv. operních pěvců z Národního divadla v Praze (pí. Slavíkovou-Jordánovou, pp. Benoniho, Krössinga, Viktorina a em. primabalerinu sl. Koreckou, kteří za spolučinkování Kladenské Filharmonie podali důkaz, že jejich umění nestárne. Podobných večerů by mohlo být více.

H - n.

Divadélka.

Divadélko „Adria“ vypravilo jako novinku pražskou legendu Kischovu ve zpracování Longenové. Stará tato legenda „Prostitutka Tonka Šibenice na onom světě“, vzatá ze života vyděděných, dobře zapadá do rámce „Adrie“. Vypravuje tu o svém životě

před očistcovým soudem sešlá prostitutka, jak prošla nejelegantnějším salonem, pak hampejzem a na konec skončila na ulici. Líčí svoji životní kariéru s humorem, bystře odporovaným to-muto druhu žen. Ze je v tom plno bolestných hrotů, mnohá obžaloba společnosti a poznání, že i tyto ženy při veškeré své neomalené hrubosti mají více citu a jsou lidštější, než mnohé velebené představitelky cnosti a modlářky, rozhoduje očist-cový soud, jenž posílá Tonku do nebe. „Adrie“ vypravila legendu Kischovu velmi obratně a hlavní roli mluvila pí Longenová neobyčejně účinně, tónem pražské temné ulice a pravdivě. Úspěch jest velmi hlučný. Adrie hraje tuto hru již 14 dní při vyprodaných domech. j. p.

Cervená sedma, literární kabaret, do-sud v sále hotelu „Central“, byl ne dost slušným způsobem vystěhován majitelem hotelu, jenž míst-nost tu propůjčil Variété-Parisien tingl-tanglu, jímž Praha nic nezíská. Doufáme, že tento čin, ježž diktovala touha po větším zisku, neznamená zánik Cervené sedmy, že sedmičkáři naleznou útulek, aby po 3leté činnosti vzorného literárního kabaretu nemusili se rozejít. Vzpomeneme-li je-jího vzniku, když 3. října 1918 rozvinula činnost, kdy program lehkých chansónů a časových po-pěvek byl pro Prahu novinkou, kdy uváděla lite-rární jména (Dyk, Hanuš, Hlaváček, Mahen, Ma-char, Kollman, Kvapil, Neumann, Neruda, Opočen-ský, Opolský, Sova, Srámek, Vrchlický a j.) na jeviště a vydávala „Spalíček časových písní“ a uvážíme-li, že provedení mělo vždy umělecký ráz, že vytvořila se tu politická satira sedmičkářů, kteří, stojíce mimo strany, sledovali jen prospěch národní věci, můžeme jen litovati, že hamiznost zastavila její působení. Zůstane zásluhou C. s. tato politická satira, neboť sedmičkáři — Bass, Cervený jako nejvýznačnější její představitelé — byli prvními, kteří měli na mysli jen morální očistu, kteří šli vědomě za jistým cílem. Když 28. října v prvním roce vzniku C. s. přinesli revo-luční program a když Eduard Bass — první v Praze — přečetl manifest Národního výboru, jímž prohlášena národní samostatnost, bylo jim jasno, kudy mají kráčet. Poválečná psychosa, rozvření všech možných a nemožných hesel politických, hysterie politických stran i celé veřejnosti, boje sociální, vzbouření všech temných elementů, oba-vy o politickou samostatnost, sotva a dost těžce získanou, vytvořily zvláštní atmosféru, napjatou a zatemnělou. Sedmičkáři byli první, kteří hodili planoucí pochodní do zatemnělé, nejisté chvíle. Byla to jejich politická satira, která jako vržená prskavka osvětlovala a ukazovala chyby, která nehledala jen laciného úspěchu v demagogii — jako větší část naší politické satiry, — která vždy na-lezla jádro, jež obratně vyloupila ze slupky. Bohu-žel málo se jí přálo, právě v literárních kruzích málo se zajímali o tento podnik, který při vše-strannější podpoře mohl vzrůstí šířeji a působiti účinněji. Ani nyní, kdy její ztráta začíná se po-citovati, nikdo nevystoupil na její obranu a zá-chranu. Možno však očekávati, že C. s. zachrání se sama. j. p.

Kronika.

Pavel Országh-Hviezdoslav, největší souča-ný básník slovenský, zemřel 8. listopadu v Dol-ném Kubíně v požehnaném věku 72 let. Cím byl Svatopluk Cech nám Čechům, je Hviezdoslav

Slovákům: národní věstec a buditel. Pokusil se i o tvorbu dramatickou hrou „Herodes a He-rodías“, jež provedena bude při vzpomínkovém večeru na Národ. div. v Bratislavě. Předsednictvo Ustř. Matice Div. ochotn. čsl. zaslalo Slovenské Matici soustrastný telegram. j. r.

V. K. Blahník na dram. konservatoři. Zná-mý kulturní náš pracovník povolán byl na dra-matickou školu státní konservatoře pražské, ab-tu přednášel o dějinách divadla. Red.

Tylovo divadlo v Nuslicích otevřeno 5. list. Tylovým historickým dramatem „Drahomíra“, jež následovala populární „Fidlovačka“. Již tento ze-pertoirový náběh a celý ohlašovaný program ukazuje směr vedení podniku, jenž může do-bře prosperovati mezi ostatními stálými praž-skými scénami svým výchovně lidovým rázem. R d v.

Matice Divadelní.

Matice Divadelní. Literární dýchánky počnou ve čtvrtek 24. listopadu večerem Dy-kovým. Na programu, ježž zahájí kritickým oceněním Dykova dramatického díla univ. profesor Dr. Otokar Fischer, budou recitovány neznámá aktovka „Devátá noc“, sehrán druhý akt z „Episody“ a poslední akt „Zmoudření dona Quijotta“. Mimo to bude recitován prolog k dramatu „Posel“, prolog k „Ondřej a drak“ a některé jeho verše. Jako novinka bude pro-vedena dr. Caínem zhudebněná část z „Milé sedmi loupežníků“. Večer jest pořádán v sále „Merkur“ Praha V., Mikulášská třída. Vstupenky jsou v předprodeji u pí. Truhlářové a v kan-celáři Divadelní Matice v Ostrovní ulici č. 16 denně od 5—7. Členové platí Kč 3.—, nečlenové Kč 5.—, akademici Kč 2.50. Zařízení restau-ranční.

Ochotnická hlídka.

Pro náš domov!

Věcná loterie ve prospěch postaven ochotnického „Tylova domu“ v Praze je podnikem, od jehož zdatu závisí rozluštění naléhavé otázky vlastního domova česko-slovenského ochotnictva. Nemáme zkušební místnosti, nemáme vlastní důstojné scény, nemáme ústředí pro studium otázek divadel-ních, jako kursy a přednášky, nemáme po-třebných místností pro organizaci a nemáme slušného střediska, kde by naši domácí i venkovští členové slušný útulek. Vlastní dům není otázkou Prahy, nýbrž otázkou celku! Chceme, aby naše spolky přicházely do hlavního města ukázat svou uměleckou zdatnost. Rozvoj kulturní i umě-lecké práce podvázán nedostatkem vlastní půdy a nedostatkem organizačních prostředků. Dnešní doba je rozhodná i přes neurované poměry. Nemíme dopustiti, aby byl vhodný čas promarněn! Na úspěchu loterie má zájem každý spolek, každý člen.

Pracujeme pro sebe a proto upřímná, přátelská, ale důtklivá výzva ústředí nesmí být oslyšena! Bylo by smutným svědectvím pro organizaci uvědomění a kázeň, kdybychom se všichni nepřičinili o to, aby všechny losy byly rozprodány. Cena 3 korun je tak nepatrná a počet našich členů naproti tomu tak veliký, že snad nebude jediného spolku, který by zůstal nečinný a ukázal na sebe prstem neúčasti. Do 4. května 1922 je času dost, aby losy mohly být rozprodány. Je však nutno začít ihned a raději opakovatí objednávky, než se dáti k nim nutiti. Ohotnictvo staví domov sobě — ale světi tím také nehynoucí památku našeho velikána J. K. Tyla, který je námi tolik uctíván a milován.

Nuže, radostně ruce k dílu a předstihujme se v čestné soutěži o skvělý úspěch naší loterie!

Dr. H.

Pro ochotnickou praxi:

Vojta Stein-Táborský: **O stavbě jednoduchého, praktického a přenosného jeviště.**

(Pokračování).

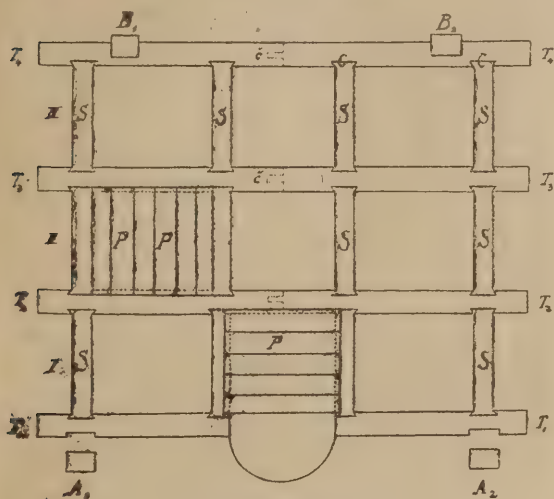
Přípevnování postranních kulis děje se podpěradly a vrtáčky, zasuváním do šikmých žlábků, upevněných na vrchních latích a j. a j. Použil jsem způsobu, při němž mohu kulisy posunouti do libovolné hloubky, do předu neb nazpět, mohu jim dáti posici rovnou, více neb méně šikmou, mohu je bez hluku otočiti na druhou stranu s jinou dekorací (tedy rychlá změna scény), a konečně mohu je postavit tak, že mám ihned uzavřený (t. zv. francouzský) pokoj: Sloupce A_1 a B_1 , jakož i A_2 a B_2 (sloupce B_1 a B_2 jsou od sebe méně vzdáleny, než sloupce přední) spojeny jsou ve výši kulis latěmi L , a to opět háčky „na tah“, aby se nemohly vyvléknouti. Případně nehodě možno zabrániti ještě i šoupacími závěrkami, upevněnými po straně latí a zapadajícími do dlábků neb háčků v sloupcích. Zajištění pevnosti těchto latí jest, jak poznáme z dalšího, nutné. V těchto latích L_1 a L_2 jsou uprostřed po celé délce od povrchu až do spodu výřezy, žlábků (ž), jimiž pohybují se zvoncovitá ocelová péra (Z), opatřená šroubovým, vřetenovitým nástavkem (š), na který našroubuje se po prostrčení výřezy (žlábků) motýlovitá matice (m). Do tohoto ocelového péra vsune se horní lištna rámce kulisy, a po ustavení její polise (vzdálenosti i polohy) upevní se zašroubovaním maticí. Kulisy možno tedy umístiti kamkoli a dáti jim také směr jakýkoli, pouhým otočením i kolmý k zadní stěně, to jest možno sestavit uzavřený pokoj. Netřeba tedy

ani podpěr ani hřebů, ani vrtáčků. Jak se tím ušetří dekorace, co rámusu, jenž bývá v přestávkách obyčejně dosti hlučný a ne právě příjemný, je patrné. Kdyby byla obava, že by se postranní kulisy pohybovaly, možno je opatřiti vezpod malými kratinkými bodeci, jež zamezí toto pohybování, přirazíme-li je po nepatrném nadzvednutí k podlaze. Je-li někde ještě chudší zařízení, jsou-li kulisy bez rámu, jen latěmi nahoře a dole opatřeny, není možno vyhnouti se vrtáčkům, háčkům a p., které by dolní latku k podlaze připevňovaly. Jsou-li mimo kulisy s celými rámy i kulisy s pouhými dvěma latkami, opatří se tyto latky nahoře háky a zavěsí se jednoduše při potřebě na kulisy pevně.

Přípevnění opony. Úprava opony jest dosti různá a řídí se dle místních poměrů, dle velikosti jeviště, šířky a výšky sálu a dle poměrů finančních. U stálých, větších divadel bývá ponejvíce opona vytažována do výšky, ač používá se též s oblibou rozhrnovacích opon. U menších divadel převládají opony rozhrnovací, to jest vpravo i vlevo zároveň se stahující, nebo opony, navíjejí se nahoře na bidlo (hřídel), jež otáčí se pomocí postranní kladky a provazu. Opon, shrnujících se zdola nahoru pomocí provazů, jako ponejvíce u divadel loutkových, jest dnes již velmi málo. Úprava opony nemá ovšem s mým jevištěm nic společného. Jen toho musí býti přesně dbáno, aby horní bidlo, na něž se opona navíjí, nebo drát, na němž se opona shrnuje a pod, nebyly na sloupcích A_1 a A_2 přimontovány. Vše musí býti zařízeno tak, aby se součásti tyto daly snadno a rychle odstraniti. Bidlo (hřídel) s navinutou oponou i s kladkou možno připevniti velice snadno. Hřídel opatří se na jednom ze svých konců železnou botkou, z jejíhož středu vyčnívá hrot (malý hřídel), jenž vloží se do železného oka, přidělaného na jednom ze sloupců A_1 neb A_2 . Druhý konec bidla oková se podobným způsobem, jenže vyčnívající hřídelek železný jest mnohem delší, aby se na něj nasaditi a upevniti mohla i kladka s provazem. Obnažená, volná část tohoto železného hřídele vloží se do otevřeného ložiska, připevněného již předem na druhém sloupci. Ložisko uzavře se po vložení opony vhodnou závorkou (závěrkou), aby při vytahování (navíjení) opony hřídel z ní se nevysunul. Zařízení toto není v plánu zakresleno, ježto je velmi jednoduché a snadno pochopitelné.

Přípevnění zadních stěn, pro-spektů. I zde jsou zařízení různá. Bývají

prospekty, vytahující se do výše, a to v různých vzdálenostech od proscenia, bývají zařízení ve způsobu opony, navinující se na hřídel, i zarámované jednotlivé kusy dekorací, jež se přistavují k sobě a vzadu opěradly a vrtáčky upevňují. Na jevišti, mnou sestrojeném, možno použití všech způsobů. Nejlépe se sem ovšem hodí prospekty s hřídelem a kladkou, ale použití lze i výhodnějších zařízení. Nejde-li o spotřebu plátna, možno použití prospektu, navijejícího se po způsobu opony; jde-li však o ušetření plátna, aby mohly býti obě strany pomalovány, a toho

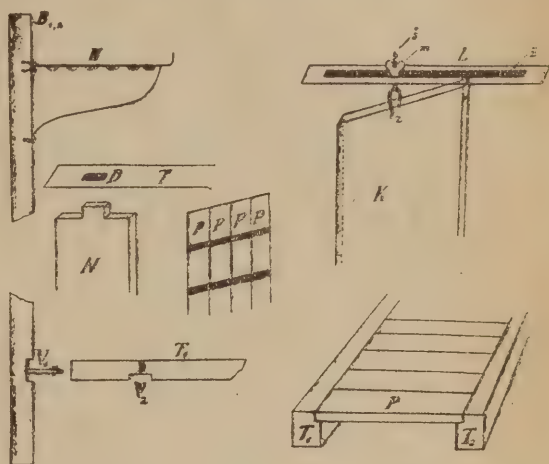

Půdorys jeviště.

jest zejména v nynější době všeobecné drahoty třeba, nutno malovati prospekty tak, že tam, kde je na jedné straně vršek (hlava) dekorace, je na druhé straně spodek jiné dekorace a to proto, aby se nemusila dekorace po celé délce otáčeti, neboť k tomu není místa. Provede se to prostě tak, že se vrchní lať (bidlo), na níž je dekorace zavěšena, spustí dolu a na její místo vytáhne se dolní lať, ovšem tak, aby dekorace byla správně zavěšena, (ne snad hlavon dolů!). Kam je zavěšovati tyto prospekty? Na stěny sálu nemožno, ježto žádný majitel nedovolí upevňovati nějaká zařízení na stěny, a pak je přece jen zapotřebí místa mezi prospekty a stěnou sálu pro herce. Věc upraví se takto: Na přední neb zadní plochu sloupců B_1 a B_2 (jak toho dovoluje místo, po případě na obě strany) upevní se silné háky (H) tvaru konsol (za příčinou větší nosnosti), na něž zavěsí se prospekty konci svých latí. Háky tyto mohou mít ovšem různé zářezy, do nichž se latě vkládají, i ložiska, v nichž mohou se hřídele otáčeti a pod. Chceme-li použít při změně scény dekorace, malované na jiném plátně,

než při scéně předchozí, svineme tuto dekoraci zdola nahoru, připravenými již řemeny neb provazy sepneme, a rozvineme další již připravenou dekoraci. Je-li toho třeba, možno svinutou dekoraci přesunouti (přehoditi) za novou, neb odstraniti vůbec a pod. Že možno, dovolí-li tomu majitel neb nájemce sálu, přiděliti podobné háky na zeď a na ně svinuté dekorace uložit, je na blledni.

Umístění sufit a upravení jejich řídí se tolikéž poměry. Pokud jeviště, či vlastně otevřená scéna není delší než 5–6 m, latě, na nichž jsou sufity připejaty, položí se svým užším rozměrem (aby se neprohý-

Podrobnosti.

baly) na spojovací latě L_1 a L_2 . To stačí u menších i nevelkých jevišť. U větších jevišť možno pořídit si i „strop“ k uzavřenému pokoji. (Dokonč.)

O kostymní výpravě moderních her. Toť her s dějem ze současného života. Namítne mi někdo, že o tom přec netřeba mluvit: obléknou se šaty, jaké se dnes nosí. Domnívám se však, že není bezúčelno pozdržeti se při tomto tematě. Vystupuje-li herec na jevišti v určitém prostředí společenském, třeba, aby jeho úbor byl přiměřený nejen dnešku vůbec, ale i prostředí hry zvláště, jde-li o kus z prostředí lidového, není tu zvláštních potíží, ač i tenkrát má šat odpovídati charakteru osoby. Větší obtíž je, jde-li o kus z prostředí t. zv. lepší společnosti. Tu jsou jistá pravidla, kterých třeba šetřiti při odívání se vůbec a k určitým příležitostem zvláště. Nejde tu nijak o přehnané parádnictví, jde o normy, společenskými styky ustálené, jichž nedbati znamená nevážnost ke společnosti, v níž jsme se octli. Kapitola o odívání je důležitým oddílem ve „společenském katechismu“ a není bez užtku ani pro herce-ochoťníka, aby ji aspoň v nejdůležitějším ovládal. Zde některé jednotlivosti, proti kterým bývá často hřešeno v životě i na jevišti: Sluší činiti rozdíl mezi šatem vycházkovým a do společnosti. Toho dbáti je, i když

celkový výběr šatstva jednotlivcova je skrovný. Jako nemůžeme na příkl. přijít do večerní společnosti poněkud jen obřadněji v obleku, v němž jdeme na ulici, do závodu, do úřadu, tak zase nehodí se večerní úbor společenský ku procházce nebo za šat pracovní.

1. Chceme-li promluvit o některých částech mužského šatstva, začneme „shora“. Ku slavnostním příležitostem pro večer nosí se frak. Ale jen pro večer; ve dne je nepřipustný. Doby, kdy se na příkl. k svatbě, třeba odpoledne, oblékal frak, dávno minuly; také k audiencím u vysokých hodnostářů, vítání jich a p. frak se dnes nenosí. Tedy jen na slavnostní večery, plesy, večerní bankety a podobné příležitosti. Frak se nezapíná. K fraku ovšem patří vystřižená bílá nebo černá vesta, černé hladké spodky, bílá košile s tuhou náprsenkou, stojací límec (ne dvojitý) s rovnými nebo přeloženými špičkami, vždy jen bílá kravat (motýlek). Obuv černá, náležitá je laková. Rukavice z lazené kůže (glacé), bílé. Knoflíčky do náprsenky nenápadné, místo perly postačí i perleť. Jako je u mužů mnoho šperků vůbec nevhodno, tak ani k fraku nehodí se mnoho prstenů, ani těžký řetěz hodinkový, upevněný v knoflíkové dírce vesty. Náležitý je krátký řetízek; visací, často zlatý závěsek na černé pentličce. Jsou-li pro osoby na jevišti předepsány řády a vyznamenání, nosí se k fraku ve zmenšenině na výložce kabátu, někdy stačí malá řádová stužka (rosetta) v knoflíkové dírce. Rozumí se samo sebou, že tvář, není-li plovousu, má býti hladce oholena, knírek zpravidla přistřižený (po anglicku) a upravený.

2. Pro večerní příležitosti méně slavnostního rázu ujal se t. zv. smoking, černý krátký kabát bez šosů (sakko), z podobné látky jako frak, v předu na jediný knoflík, s výložky hedvábnými. Ostatní části oděvu jsou ke smokingu jako k fraku, kravata vždy černá, vesta zpravidla černá. V poslední době nosívali také náprsenku polotuhou. Manžety u každého kabátu přesahují rukáv nejvýš o 2 cm. Velmi rušivě působí, vylézají-li manžety nad potřebu z rukávů, zvláště je-li viděti, že nejsou přišité, nebo dokonce připaté. Pisatel těchto skromných řádek neuváděl by této okolnosti, kdyby nebyl spatřil nejednou odstrašující příklad na jevišti.

Maska charakterní. Hraje-li ochotník (ochotnice) obor charakterní, jest záhodno, aby se sám dovedl nalíčiti. Má-li v oboru tomto docílit určitého stupně dokonalosti, jest nutně třeba, aby bedlivě studoval tváře lidí (též obrazy a sochy) a bystře si všímal, jakých změn prodělává lidský obličej, když člověk stárne. Změny ty jsou zřejmé: 1. Barva pleti i červeň na lících zvolna ztemňuje a první vrásky u očí tvoří slznice, které se zvolna prodlužují a prohlubují, od vnitřních koutků očních směrem k lícním kostím. Současně s nimi objevuje se lehký zářez od nosu ke koutkům úst. 2. Postupem věku pleť ještě více ztemňuje, zmíněné vrásky u očí se prodlužují a prohlubují, jakož i zářez od nosu k ústům, k němuž pak posunuje se červeň (nyní tmavší) s lícních kostí: u vnějších koutků očních objeví se nové vrásky, směrem ke spánkům paprskovitě seskupené, od vnějších koutků očních utvořuje se nová vráska, jdoucí k lícním kostím, takže tvoří se slznici skorem oblouk; mezi obočím vznikají kolmé a na čele vodorovné vrásky, zprvu slabší, prodlením doby znatelnější, důlek oční se zvolna prohlubuje, pod okem tvoří se lehký

zamodralý pruh, rty jsou tenčí a bledší, ztrácejí svých pěkných linií a koutky klesají níže. Brada se zvolna scvrká a vlasy znatelně řídnou. 3. Dalším postupem stáří pozbývá pleť svěžesti, jest zahnědlá neb zažloutlá, červeň rozložila se podél zářezu od nosu k ústům, po případě skorem zmizela, oči jsou mdlé, bez lesku a sedí hlouběji, nebo i hluboko v důlku očním, kol něhož kupí se vrásky, shora naznačené, které se vesměs prohloubily, případně i prodloužily; rovněž tak vrásky, kolmé mezi obočím a vodorovné na čele. Lícní kosti silně vystoupily, tváře se propadly následkem ztráty zubů a svěžesti svalů, od nosu k ústům objevil se značně vystupující sval a hned podél něho silný hluboký zářez, nos se značně přistříl, rty úplně pobledly, horní ret se znatelně (následkem ztráty zubů) propadl, ústa se rozšířila a koutky úst zklesly. Brada značně vysedla a vlasy s temene hlavy skorem úplně zmizely. Těchto povšechných známek stáří musíme býti pamětlivi a uplatniti je dle charakteru role při líčení. Vedle tohoto studia lidské tváře musíme si uvědomiti, jaké účinky vyvolává na obličejí lidském světlo. Seznáme, že některé části obličeje jsou osvětleny, a to proto, poněvadž s obličeje vystupují, kdežto jiné části zůstávají ve stínu, poněvadž ustupují s povrchu obličeje do hloubky. Výsledku pozorování tohoto budeme bedlivě dbáti při líčení, a tedy ony části obličeje, u nichž chceme, aby s obličeje vystupovaly (jako: nos, brada, lícní kosti a sval od nosu k ústům), budeme natíratí líčidly světlejšími, čímž docílíme klamu, jakoby více s obličeje vynikaly. Naopak na místa obličeje, která mají zdáti se prohloubenějšími, mají zůstat ve stínu (zářez od nosu k ústům, důlky oční, vpadliny tváří, vrásky a j.), nanášíme tony barv temnějších. Jest samozřejmo, že nutno míti smyslu pro barvy, neboť teprve vhodnými barvami docílujeme náležitého účinku. K dokonalému provedení charakterní masky jest potřebí vedle shora uvedeného též značných zkušeností a praxe, poněvadž maska charakterní náleží mezi nejtěžší, a líčení jest stejně dílo umělecké, jako jevištní výkon interpretů. Neudörf.

Upozorňujeme důtklivě na třetí stránku našeho listu!

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Důležitá upozornění a všeobecné pokyny. Z výkonného výboru vychází výzva okřskovým radám i organizovaným jednotlivcům, aby na všech publikacích označovaly přináleželost k středu poznámkou: „člen Ú.M.D.O.Č.“ — V textu insertu ústředí (předposlední strana předešl. dvojčísla) na prodej sjezdových fotografií zájemník zajisté sám logicky opravil si vysazenou chybnou cenu velkých podobizen celého sjezdu a sjezdového výboru z Kč. 1.50 na Kč 20.— podle ceny fotografie rež. kursu v Sárce (Kč 10.—).

Porady právní. „Daň z obratu“ za vstupného. Podle § 6. zákona z 12. srp. 1921 č. 321 o daní z obratu je pojem podnikatele, ku placení daně povinného, rozšířen a podléhá tudíž 2% daní od 1. října 1921 také všechny spolky, které provozují trvalou neb občasnou činnost výdělečnou, zejména sportovní kluby a spolky, pořádající představení za vstupné. Ministerstvo

financi upozorňuje tudíž všechny tyto spolky, aby se neprodlely přihlásily u své příslušné berní správy a aby při stanovení vstupného braly zřetel na tuto daň z obrátu, ježto k pozdější námitce, že jim ustanovení nového zákona nebyla známa, nebude přihlíženo. — Zemská správa politická vydala okresním politickým správám oběžník ze dne 15. února 1919 č. 15/A—131/2, aby u korporací, sledujících vzdělávací, včeužitečné a podobné účely, pokud pořádají plesy a taneční zábavy ve prospěch statutárních účelů, nebylo vybíráno zvláštní věnování ve prospěch místních fondů chudinských. Výnosem zemské správy politické ze dne 4. srpna 1921 č. 15/A 657/1 byla platnost tohoto nařízení rozšířena také na spolky hasičské. Není pochyby, že se to týká též spolkův ochotnických. — Nařízením ministerstva vnitra ze dne 24. září 1921 č. 64586 bylo uloženo polit. úřadům, aby vedly podrobnou evidenci všech divadelních her, sehraných českými ochotníky, za účelem ochrany autorského práva českých spisovatelů. Někde vykládá se toto nařízení mylně tak, že se spolkům ukládá, aby předkládaly potvrzení o tom, že žádaly za autorské povolení, nebo že autorský honorář zaplatily. Tato praxe je nesprávná. Ovšem je správné, aby spolky včas o autorské povolení hry požádaly a autorský honorář správně platily, ale polit. úřad nemá práva z tohoto důvodu působiti prátek povolení hry nebo dokonce povolení odmítnuti.

Ochotnictvo sobě! Pomozte stavěti svůj Tylův dům v Praze!

Ochotnictvo za hranicemi. Styky, navázané se spolky v cizině, pokročily tak, že od 1. ledna 1922 bude zřízen při Ú. M. D. O. Č. odbor zahraničních členů. Vyslanectva a konsuláty naší republiky vyšly nám s neočekávanou ochotou vstříc. Znajíce poměry českého života v cizině, uvítaly nás popud, dovedly jej oceniti a nejen že nám zaslaly seznam spolků, které hrají divadlo, nýbrž některé samy rozeslaly na spolky svého území vyzvání, aby s námi styky navázaly. Ba, dokonce dvě vyslanectví prostředkují mezi Prahou a tamními spolky, dávajíce zasílati korespondenci sobě a jednájece pak se spolky. I u samých českých spolků a u redakcí českých zahranič. časopisů byla myšlenka spojení pro kulturní a uměleckou práci radostně uvítána, a některé spolky se již za členy „Matice“ přihlásily. Naše čtenáře bude zajímat obsah dopisů z ciziny, jež uveřejníme a ze kterých je patrné, jak světová válka zapůsobila i za hranicemi na život našich bratří a jak není postaráno o sjednocení a organické spojení českého živlu, rozptýleného ve všech koutech světa. Naše styky s cizinou mají velký význam nejen pro obor českého umění, ale i pro národní život vůbec. Již nyní se ukazuje, že se naše styky vyvinou tím směrem, že česká literatura bude propagována i za hranicemi, že naše hry najdou cíl odbyti v cizině a že i ostatní potřeby divadelní poputují na zahraniční odbytiště. Zato dozvíme se my o kulturní činnosti našich spolků venku, budeme moci tuto činnost i regulovati tak, aby české umění bylo nejen jazykově, ale také umělecky uplatněno za hranicemi a tím jistě se prospěje i popularitě národní síly a zdatnosti. Výsledek naší práce dotýká se zvláště zájmů českých autorů a nakladatelů. V politických kruzích setkali jsme se při této akci s velkou ochotou a porozuměním.

Doufáme, že si autoři i nakladatelé povšimnou činnosti „Matice“ a že ve vlastním zájmu budou ji podporovati. Naši bratři, zejména za oceánem, se těší na přátelskou součinnost a projevují potěšení nad tím, že vlastně nezapomíná a že jim podává ruku pomocnou a přátelskou. Také naše domácí spolky nechť si tohoto podniku „Matice“ všimají a ústředí po případě návrhy a náměty předkládají. Jsme přesvědčeni, že ze slibných počátků vyroste ze vzájemných styků se zahraničními spolky něco velkého, co bude na prospěch českého umění divadelního i k radosti a chloubě československého ochotnictva. (Dr. H.)

Dív. a maskární půjčovna Až. Huňkové Praha I., Ovocný trh 17 značně rozšířila uvnitř i zevně filiiaky v Žižkově, Mor. Ostravě a na Slovensku v Bratislavě. Nejmenší ceny. (Viz insert!)

Z loterního výboru. Objednávky, jsou věcně loterie Tylova domu v Praze již učinily: „Tyl“, Zleby, Dram. odb. strážé bezp. Praha, „Tyl“ v Žiželcích, „Sokol“ Zbiroh, Dram. odb. Remesln. bes. Vinohrady, „Vicena“, Ústí n. Or., „Jarost“, Stupno, Dram. odb. Nár. dem. Břevnov-Střešovice, „Doudleban“ Strahany, „Jiří Bittner Smíchov, Dram. sdruž. Smečno, „Osvěta“ Rudolfovo, „Zá“ Přívoz, Hasiči Předmostí, „Tyl“ Prostějov, „Thalia“ Praha-VII., „Bujiarost“ Praha-I., Líd. div. v Podolí, „Tyl“ Vápenný Podol, „Tyl“ Plzeň, Stud. div. sdruž. Pardubice, Stolbův okrsek Ouvaly, Jdo. bes. Olomouc, Dram. odb. mládeže čsl. soc. Loupy, „Palacký“ Lobkovice, Spdo. Lipník nad Bečvou, „Lumír“ Kunratice, „Klicpera“ Zlatá Koruna, „Tyl“ Jičín a Kutná Hora, „Havlíček“ Domažlice, Děln. och. sp. v Karlově Hutí Král. Dvůr u Bečouna, Líd. div. Břevnov, „Tylova druž.“ Břevnov, „Libuše“ Vejvanovice, „Tyl“ Ervénice, „Tyl“ Zákava. Na výzvu výboru je tento počet přihlášek dosud malý a doufáme, že všechny jednoty splní svou organis. povinnost co nejsvdomitěji, jsouce si vědomy významu a dosahu podniku.

Vlášanky, krepky, líčidla a pudry dodává v nejlepší jakosti Jan P. Hakl, Praha II., Žitná 34 (Viz insert!)

Hrajte ve prospěch slovenského Národního divadla!

Ochotnictvo pro slovenské Nár. divadlo. Našemu ochotnictvu netřeba vykládati o dalekosáhlém významu stálého velikého Národního divadla na Slovensku pro zvýšení vzdělanostní úrovně tamního lidu nejúčinnějším prostředkem živého slova jevištního. Nebude jistě jedině jednotou a spolku, který by oslyšel žádost za všestrannou a nejvydatnější podporu tohoto eminentně národního účelu. Doporučuje se nejlépe uspořádati zvláštní představení ve prospěch Jiráskova fondu slovenského Národ. div., který uveden v život vroucí výzvou slavného jeho protektora: „Prosím tedy všech dobrých nasinců: Pamatujte na Slovenské národní divadlo, popřejte mu své pomoci!“ Kdo chce uttiti tohoto velikého spisovatele, podpoří Jiráskův fond. Nejmenší dar bude věčně vítán a po případě v našem listě kvitován.

Jiráskovy oslavy. Všeochotnické oslavy Jiráskovy v Česk. Budějovicích, poř. 6.

a 7. srpna Macháčkovým okrskem vyvrcholily slavn. valnou hromadou, řízenou místopředs. Reitmajerem. Zástupce ústředí, p. Val. Trousil vysvětlil význam Jiráskův pro české ochotnictvo a povzbudil přítomné k další organ. práci, zástupce Pražsk. okrsku, p. Eraz. Svoboda vzpoměl, jak čl. ochotnictvo zúčastnilo se letošních oslav mistrových a kterak ho pochopilo. V odpol. průvodu, jenž vyšel z místnosti sp. „Tyl“, byly 3 aleg. vozy. [Hold pres. Masarykovi — Husitský vůz (vypravil „Tyl“) — Symbol osvobození („Čechie“, jež sehrála v předvečer slavnosti „Otec“)] — Spdo. „Tyl“ ve Vítkovicích 21. srpna „Kolébka“ (rež. Osk. Kubus). Proslov říd. Fr. Melicharové. — Osvět. komise pro Kostelec n. Lab. 21. srpna Jiráskův večer, och. jedn. „Tyl“ 27. a 28. srpna „Pan Johanes“ (rež. M. Tušková, scén. výpr. A. Kučery a J. Krápa). — Spdo. „V. Budíj“ a „Sokol“ Lobzy-Letná (Baumanův sál na Letné) 28. srpna „Vojnarka“ za pohost. hrv řed. Vend. Budíla (rež. R. Čejka). Proslov řečníka Osv. sv. z Plzně. — Div. kroužek národ. spolků v Košťanech (Bío Slavia) 28. srpna 2x „Lucerna“ (rež. E. Fridrich). — Spdo. v Čáslavi 3. a 4. září „Otec“, 9. října „Vojnarka“ (rež. obou her Jos. Skřivánek). — „Hálek“ v Nuslích (Nár. dům) 4. září „Otec“ (rež. G. Hudec). Proslov K. Jukla. — Och. sp. „Tyl“ na Horáči Kutných (Zatimní Tylovo div.) 8. a 11. září „Lucerna“ (rež. Ferd. Raiman), 17. a 18. září „Kolébka“ (rež. Fr. Štěpánek), 24. a 25. září „M. D. Rettigová“ (rež. J. Richter), 1. a 2. října „Otec“ (režie F. Reiman), 8. a 9. října „Emigrant“ (rež. Fr. Štěpánek) a 22. a 23. října 2x „Pan Johanes“ (rež. J. Richter). — Liter. odb. okres. osvět. sboru a dram. sdruž. „Tyl“ v Hradci Králové ve prosp. staveb. fondu Slovensk. Nár. div. 7. září předn. prof. dra. Ml. Hýska (sál Musea), 10. září (Klíperovo div.) „Vojnarka“, 28. a 29. září „Pan Johanes“ (rež. obou G. Dvořk, úvod prof. Teršla), 22. října za pohost. hry och. sp. „Tyl“ v Jičíně „Kolébka“ (rež. Dr. B. Rys). „Tyl“ sehrál kromě toho 16. října jako host och. sp. „Hanka“ ve Dvoře Králové a 28. října „Sokola“ ve Smiřicích „Vojnarku“, 29. října tamže „Pana Johanesa“ a 20. list. sehraje och. sp. „Jirásek“ v Novém Bydžově „Samotu“. — Och. div. jedn. „Vrchlický“ v Třebíči 10. září „Emigrant“ (rež. J. Hupáčka). — Erbenův okrsek v Hořicích (pod zást. okres. správ. výb. v Hořicích a měst. rady tamže a v Miletíně): 10. září (měst. div.) předn. K. Dvořáka „Po stopách Bratrstva“ (s 200 světél. obrazy), 11. září dop. slav. matinee s předn. řed. Ferd. Tomka z Nové Paky a proménádní koncert na náměstí, odp. v sokolském stadionu „Jiráskova díla v allegorických obrazech“ („Mezi proudy“ (vypravila Ostroměř, Sobčice), „Jan Roháč“ (Vojice, Újezd Podhorní), „Bratrstvo“ (Miletín, Rohoznice, Počicany, Trojana, Třebíhošť), „V cizích službách“ (Vieštev), „Skály“ (Třebovětice, Cerekvice, Jeřice, Rašín, Bohán. - Skála, Černutky), „Temno“ (Sukorady, Bašnice), „Psohlavci“ (Třemešoves, Milovice, Ostrov) a „F. L. Věk“ (hořícké stud.)]. A. alegor. obrazy doplněny scénou „Vítání paní kněžny na záměčku“ z „Lucerny“ (provedly: Hořice, Hoření a Dolení Dobrá Voda, Blsko, Holovousy, Dobeš, Březovice a Lukavec — 600 osob) a zakončeny lid. staročeskými zvyky a obyčejí dle prof. dra. C. Zibřta. Večer uspořádán koncert

Všemu ochotnictvu je nepostrádatelnou pomůckou **Soupis české literatury dramatické** za r. 1909-20 (sestavil K. Nosovský), jenž obsahuje: 1.) abecední seznam spisovatelů s výčtem jich her; 2.) abecední seznam titulový 3500 divadel. her. mezi nimiž přes 1200 rukopisů, s udáním, kdo zadává hru, počet jednání, osob, dekorace, nakladatel, cena a j. 3.) systematický přehled, kdež ve 23. oddělení rozděleny hry dle jich obsahu, počínaje básněmi dramatickými, hrami k 28. říjnu, oslavám Havlíčkovým až po pantominy a scény, jakož i 4.) seznam spisů, pro ochotníky a herce důležitých. Za předem poslaných 33 Kč (včetně pošt.) zasílá každý knihkupec neb přímo vydavatel na Smíchově 1160.

ve Smetanových sadech. — Spdo. ve Slaném s jinými místními spolky ve prospěch Jiráskova fondu slovensk. Nár. div. v Bratislavě: 11. září dop. výstavka děl mistrových, obrázků a vzpomínek, vízících se k jeho jménu (ve foyeru div. och. zál.) a holdovací matinee (proslov dra. B. Zelenky a M. Svobodova scéna „U Buteau“ [rež. B. Vacek]), več. „Lucerna“ (rež. dto.), 14. září (Sokolovna) Dětský dýchánek a přednáška dra. Zelenky s recitacemi z mistrových děl, 16. září v bío „Humanita“ filmy „Jiráskovo Padolí“ a „Růžový pajouček“. — Spdo. v Čáslavi 24., 25. a 28. září „Pan Johanes“ (rež. Jos. Skřivánek). — Spdo. v Ronově n. Doubr. 25. září „Lucerna“ (rež. K. Novotný). — Dram. odb. N. J. S. v Ústí n. L. a b. (Nár. dům) 2. října „Kolébka“ (rež. Jos. Štandl; zároveň zahaj. předst. sezony). — Spdo. „Tyl“ v Mnichově Hradišti (měst. div.) 9. října „M. D. Rettigová“ (rež. Fr. Šurovský). — Spdo. „Bozděch“ ve Volyni (U nádraží) 27. října „Kolébka“ (rež. K. Slabý). Proslov uč. Jos. Flaly. — Vzděl. sbor Vyšehradský (dram. odb.) 6. list. „Vojnarka“ (rež. inž. Sommer-Rydván) s recitací básně F. S. Procházky (prot. Minařík) a proslovem (básník a red. F. S. Procházka).

Přeměnu starých jevišť na moderní a malbu div. dekorací vůbec provádí vzorně a levně Alois Froněk na Kladně (Viz insert!)

Největší sklad divadelních paruk různých druhů shlednouti můžete u firmy Karel Zikmund, odb. závod vlásenkářský, Praha II., Štěpánská 53. Ukázky zboží a informace se ochotně vyřídí.

Vysvětlujte všude význam stálé scény ochotnické v Praze!

Z ústředí. Výkonný výbor konal schůzi 6. list. za přítomnosti venkovských členů, pp. Kšira z Čes. Třebové, Maňeny z Loun, uč. Vrány z Čes. Budějovic, Hoffmanna z Kladna a zástupců bratřislavského sekretariátu, pp. taj. Svobody a škol. insp. Mačenky. V předsednické zprávě oznámena účast na oslavách Jiráskových (mistrovi odevzdána zvláštní adresa), na valné schůzi Národní rady, na zájezdu do Želez. Brodu a při slavnostech „Vícen“ v Ústí n. Orli, schváleno zakročení na policejním řed., aby bylo postupováno při povolování představení podle ministerského výnosu a nekládno podmínkou při zadávání hry potvrzení zást. autora, a rovněž schváleno uspořádání věcné loterie ve prospěch ochotn. Tylova domu v Praze, jejíž plnomocníci

potvrzení. Potřebné předchozí náklady hrazeny budou bankovní výpůjčkou. Provis. pokladníkem do řádné valné hromady zvolen Fr. Pokorný, z jehož zprávy, do konce října sestavené, vidno, že pokl. hotovost 1. list. byla 1223.93 Kč (příjem 34.913.07 Kč, výdej 33.686.14 Kč), výdejné jmění Matiční činí 12514.29 Kč. Ve věci „Tyla“ v Praze VIII., potvrzeno usnesení pražské okrskové rady. Ustavení Prostějovského okrsku na Moravě provisorně (ustanovení okrsků schvaluje valná hromada) schváleno. Doporučen jednotám odběr 1 K kamenů spdo. „Klicpera“ v menšínovém Trutnově na úpravu divadla v Nár. domě tamže, umístěným tam vojskem úplně zničeného. Národnímu div. v Bratislavě zaslána odpověď na přips. že ustředí samo vyzve jednoty, jako se již stalo, aby uspořádaly představení ve prospěch Nár. div. v Bratislavě. Zároveň však žádáno, aby také divadlo vůči ochotnictvu jednalo uznaleji, nebralo si příklad z pražského Národ. div. Memoranda div. ochot. jedn. v Opavě, chystaná pro mládež, opatřena doporučujícím visem ústředí. K vyřešení vztahů dram. odborů „Sokola“ k ústředí svolána bude schůze obou korporací, na níž k vyjednávání ústředí delegovaní pp. Herrman a Trousil (Praha), Matěna a Kšír (venkov). Navázány styky se zahraničními ochot. spolky (na příkl. v americkém Chicagu je jich 38), z nichž mnohé hlásí se již za členy; přijímány budou jako členové zakládající a od 1. ledna 1922 zřízen bude z nich zahraniční odbor. Od nového ročníku bude matiční orgán „České divadlo“ ze nezměněné redakce vydáván nákladem Fr. Borového. Představení svolá v nejbližší době důvěrníky okrskové k projednání reorganisační okrsků. K rozřešení otázky stálé síly kancelářské pro ústředí zmocněno presidium. Bratislavskému sekretariátu povolena prozatím subvence 1000 Kč. — Nově přijaté jednoty: Bes. „Vojta Slukov“ pro Král. Vínohrady a okolí, Spdo. v Lubné, pp. Sebranice Vzděl. kroužek div. och. v Tismicích, Dram. odb. čl. obch. bes. v Hradci Král., Dram. odb. čl. strany soc. Ouvaly, Dram. odb. při Sdruž. obch. živn. dorostu v Nové Pace, Spdo. „Tyl“ pro Roveň a okolí (p. Mladějov), Och. sp. „Lidumij“ Vršovice u Loun, Dram. odb. COB. Moravská Ostrava, Spdo. „Vesna“ ve Smřči, „Sokol“ ve Chválenicích, Ochotn. kroužek „Tyl“ a Dram. kroužek válečných poškozenců v Ouvalích, Dram. odbor NJS. pro Břežany p. Železnici a okolí, Záb. vzděl. spolek „Chlumčan“ v Kydlíněch, Dram. kroužek „Klicpera“ ve Zbuzhu p. Nýřany, Vzděl. a ochot. spolek „Vesna“ v Plošticích n. Lab., Záb. a vzděl. odb. čl. str. soc. v Pardubicích, Jednota sdruž. div. ochotníků v Olšanech, Dram. odb. katolického domu v Prostějově, „Sokol“ v Drahanech, Dorost republ. str. čl. venkova a Domoviny (Drah. odb.) v Hrubčicích, Vzděl. sp. „Omladina“ v Určicích, Volné sdruž. ochotníků v Praze, Dram. odb. baráčníků v Radčicích, Záb. vzděl. dram. míst. odb. živn. a obch. str. středostavovské, Praha I.-V. a Vzděl. bes. nár.-soc. na Král. Vínohradech.

Z okrsků: V dram. kursu div. okrsku „Bratři Mrštíků“ v Poličce při 9 večeru 8 května sehrál spdo. „Tyl“ z Poličky na scéně dram. odb. „Sokola“ v Bystrém (u Weissensteinů) Jar. Puřdovu hru ze života umělce „Dvě lásky“ (rež. K. Čápek). — Ze zpráv „Macháčkova okrsku“ v Čes. Budějovicích (Krajinská tř. 3), jež pravidelně uveřej-

ňovány jsou v místních časopisech, vyjímáme: Sbírka na stavbu Jihočesk. Nár. div., konaná o Jirásk. všeochotn. slavnostech 7. srpna, vynesla Kč 1287.11, výlohy Kč 168.— a čistý výnos Kč 1119.11 uložen na účet družstva v Agrární bance (odbor N. J. P. v Mladém zaslal dodatečně na týž účel Kč 50.—). Okrsková knihovna je k dispozici od 1. list. u Novotných v Lannově tř. (knih. p. Novotný). Knihy půjčují se za podmínek v knihovním řádu. — V VII. schůzi okrsk. rady Pražského okrsku 14. října referováno o zdařilém zájezdu do Žel. Brodu. Představení Dykova „Ondřej a drak“ bylo zdařilé a režisérský kurs četně navštíven (viz zvláštní zprávy!). Na protest Vzděl. bes. „Tyl“ v Praze-VIII. usneseno setrvat na lhůtě j. dané. Žádosti o povolení představení podle výnosu min. vnitra z 2./6. 1921, číslo 26.687/6, potvrzovati budou předseda, místopředseda nebo jednatel jednotlivým podpisem. Dojde-li žádost příliš pozdě, je kancelář oprávněna vrátiti ji s poznámkou, že ji pro krátkost času nelze vyřídit. Přihláška Sdruž. dorostu čs. strany středostavovské ve Vršovicích předána k vyjádření obvodu Nuselsko-Vršovicckému, přihláška F. D. T. J. ve Stodůlkách obvodu smíchovskému. Přijetí „Revoluční sedmy“ odloženo do Nového roku, do kterých doby má podati výkaz o své činnosti. Na žádost bes. „Šamberk“ v Hrdlořežích svolána bude po stanovení termínu schůze obvodová. Na žádost Vzděl. a och. bes. „Neruda“ ve Strašnicích sehraje P. O. „u Trmalů“ Šubrtovy „Žně“ 12. list. za režie p. Wiesnera. Pokladní zpráva vykazuje hotovost Kč 4943.65. Po referátech o představeních jednot přednášel spis. V. K. Blahník na téma „Z dějin divadla“ (II. předn.). — Riegrův okrsek v Semilech a spdo. „Tyl“ v Žel. Brodě konal 1. a 2. října v Žel. Brodě oslavu 70. let naroz. Jiráskových a zároveň 60. let trvání spolku, k níž uspořádaný zájezd Pražského okrsku Po přednášce J. Hudského o Jiráskovi sehrál „Tyl“ jubilentova „Otec“ ve vzorném provedení. Druhého dne dop. byla slavn. valná hromada, již byli přítomni zást. pražského ústředí, representace města a zvaní zást. místních korporací. Účast byla tak skvělá, že nemohla lépe dokázati oblibu, které požívá „Tyl“ v Žel. Brodě. Přednáška starosty U. M. D. O. Č., dra Hermana, „O organiz. základech a cílech čl. ochotnictva“, byla sledována s nemalým zájmem, rovněž i nemalou pozorností vzbudila předn. Cel. Loumy, důvěrníka míst. Osvětového sboru, jenž zajímavě načrtl činnost „Tyla“ v době 60ti let. Poté následovaly projevy zástupců jednotlivých korporací, z nichž uvádíme projev starosty města, Osvět. sboru, Pražsk. okrsku (předs. R. Weinerta) a j. četné zastoupených spolků. Po schůzi bylo matčině, jež zahájilo místní orchestrální sdružení. Odp. i večer sehráli členové Pražsk. okrsku za rež. spis. V. K. Blahníka Dykovu satiru „Ondřej a drak“. Oběma představením předcházel informativní proslov režisérův o smyslu hry. Portální rám pro hru provedl zdařile dle návrhů akad. malíře Jos. Weniga p. Louma. Hrání bylo skvělé, přijetí členů Pražsk. okrsku, kteří ukázali nevšední uměleckou pohotovost, nesmírně nadšené a režiséři vyvolán. Následovala veselice opravdu veselá a přátelsky nenucená. Účastníci odnesli si ze zájezdu ty nejkrásnější upomínky. — Režisérský kurs Riegrova okrsku v Se-

mílech a Železném Brodě, pořádaný v rozme-
rech největšího dosud posjezdového kursu praž-
ského, zahájen byl 9. října za účasti přes 100
jednotlivců a přednášeli na již pp. V. K. Blah-
ník, J. Jelínek, dr. G. Lžičar, inž. V. Sommer-
Rydván a dr. Fr. Herman. Kruh řečníků do-
plněn místním p. C. Loumou, jenž přednáší o
líčení s praktickými ukázkami. — Stolbův
okrsek v Ouvalích jmenoval dra Josefa
Stolbu čestným členem. Při ustavující schůzi
sboru pro postavení divadla v Ouvalích 6. list.
zvoleni star. F. Zidlický, místostar. R. Bosák,
jedn., A. Mocová, pokl., F. Bilanský, rev. účtů,
J. Richtř a J. Zebra, do výb. F. Říha, A. Poupá,
V. Šermauer, J. Socha a R. Lindner.

Propagujte myšlenku ochotnické- ho domova v Praze!

Z jednot. Ochot. sp. „Tyl“ v Kutné
Hoře spolupůsobil při oslavě 50. výročí úmrtí
kutnohorského rodáka a spis. Jana Er. Wocela,
pořádané 15. září Archeolog. sborem „Wocel“.
M. j. provedl při slavnostním večeru v Zatímnm
Tylově div. za rež. Fr. Štěpánka 2 akt. hru
Wocelovu „Dobré jitro“. — Spolek pro post.
div. „Bozděch ve Vršovcích“ zahájil 28.
sezonu v div. sále „u Cervenků“ (Hálkova tř.)
třemi pondělními přednáškovými večery: 22. srpna
„Přehled vzniku českého divadla“, 29. srpna „O
Jos. Kaj. Tylovi“ a 5. září „O Em. Bozděchovi
a děj. spolku od jeho vzniku až po dnešní dobu“.
Kromě toho pořádá dramatickou školu s teoreti-
ckým a praktickým cvičením. — Bes. „Dalibor“
na Král. Hradčanech zahájila 21. sezonu
8. října v div. sále na Strahově Svobodovým
„Posledním mužem“, jemuž následují: Bisson-
Carré „Pan ředitel“ Gavault „Secesní manžel-
ství slečny Jacquelliny“, Hilbert „Vina“, Dymov
„Nu“, Macháček „Ženichové“, Kvapil „Prince-
zna Pampeliška“ Jirásek „Vojnarka“, Svoboda
„Poupě“ a „Směry života“, Viková-Kunětická
„Holčička“ Bracco „Masky“, Dregely „Frak“,
a j. Red. div. je opět A. Zenker, režiséry Dr. O.
Grygar, Boh. Klíka, Rud. Pišvějc a Jar. Šmolc.
— Spolek div. ochot. „Vicena“ v Ústí nad
Orlicí oslavil 30. října 25 let svého trvání
slavnostní valnou schůzí a večer lidovou akade-
mií. Na valné schůzi i na akademii promluvil sta-
rosta ÚMDOČ. dr. Fr. Herman o významu ochot-
nictva a o jeho kulturních a národních úkolech se
zřetelem k vnitřní organizaci a pak se zřetelem
k širšímu občanstvu. Dějiny divadla a spolku
„Vicena“ přednesl na valné schůzi velmi pouta-
vě p. učitel Jan Mazánek, jenž sebral všechna
podrobná a zajímavá data a za Smetanův okrsek
pozdřavil schůzi předseda p. Kšir. Zasloužilé-
stmu a — jak bylo viděti — oblíbenému předsedovi
spolku p. Bouchalovi podán diplom čestného člen-
ství. Program akademie vyplněn byl pěvecko-
hudebními čísly, jež obstaral zpěv. sp. „Lukáš“
a Vojné orchestrální sdružení pod taktovkami
pp. Petra Koclána a Marka Fišera. Ludvíkovou
báseň: „Českému ochotnictvu“ přednesla pí. M.
Halberstadtová, jejíž přednes prozradil, že je
zdatnou silou uměl. souboru ochotnického. Pro-
gram ukončen byl scénickým prolovem K.
Maška: „Poutník“, k němuž složil jednatel „Vi-
ceny“, pan J. Lahůlek hudbu a sám ji řídil.
Tak posvěcen byl první krok na nové jeviště,
přistavené k hotelu Frimlovu a zhotovené po
většině nadšenými vlastními členy spolku. Účast

na slavnost i na schůzi svědčí o tom, že kulturní
a umělecká práce ochotnictva je na zdatném
postupu. — Dram. odd. stav. družstva
v Ouvalích pořádal přednášku Val. Troušila
z Prahy „O úkolech ochotnictva“ a způsobil
sloučení pěti místních ochotn. kroužků v jeden.
— Vzděl. sp. „Rozkvět“ v Domašíně u
Vlašim; čítá 46 členů. Repertoír tohoto roku:
„Charleyova teta“, „Jinak rozum, jinak srdce“
(Světla), „Ach ta láska“ (Stolba), „Poběhlíci“,
„Vesnický holčák“ a „Hříšnice“ (Skružný). 28.
října konána oslava samostatnosti, spojená se
vzpomínkou 100. výročí narož. K. H. Borovského
a odhalením pomníku padlým legionářům a vo-
jinům. — Vojanova družina v Praze
VIII. (býv. Vzděl. och. bes. „Tyl“) oznamuje
repertoír letošní sezony: Herman „Dobrodinci“,
Hilbert „Vina“, Kolár „Pražský žid“, Kvapil
„Bludička“, Leger „V zakletém zámku“, Suchý
„Sláva“, Svoboda „Dědečku, dědečku“, Šimáček
„Jiný vzduch“, Zeyer „Radúz a Mahulena“,
Björnson „Když réva znovu kvete“, Fulda „Ztra-
cený rá“, Ganghofer a Brociner „Bojarova
svatba“, Hajbe „Proud“, Leden „Souboj“, Shake-
spare „Večer tříkrálový“. Pořad představení za-
hájí „Radúzem a Mahulenou“ v Nár. domě kar-
jeden, A. Mocová, pokl., F. Bilanský, rev. účtů
hlásky talentovaných damí i pánů písemně u Věky
Satorieho, Praha 810-VIII.

Přičiňte se o rozprodej losů ochot- domu Tylova mezi svými známými!

Divadelní novinky, spol. č. spis. belletr.
„Máj“ zastupované: Ferd. Strejček „Zástěrková
protecká“, satir. ves. IV. (7 m., 2 ž. — dvě kance-
láře.) Rep. hra „Uranje“. — Růžena Pohorská
„Babička“ dle Bož. Němcové V obr. s dohrou.
(15 m., 13 ž.) — Arnold a Bach „Španělská
muška“, žert. III., (přel. J. Nevoles, 7. m., 5 ž.,
eleg. zařízený salon). Hráno na Smíchově. —
Dle Al. Jirásky upravil A. Fencel „Psohlavci“. —
Rud. Robl „Pro peníze“. — O. Mirbeau „Špatní
pastýři“, hra V. (přel. M. Bartná). Nákl. „Zory“
Karlín. — G. Dewore „Obětována“. Hra V.
(Přel. Al. Breska). Nákl. „Zory“ Karlín. —
K. Leger „Illuse“ akt., „V poutech“. Nákl. „Ma-
je“. — Jan Voborník „Husitská trilogie“ (Jan
Hus — Jeroným Pražský — Smrt krále Václava
IV.). — Balák a Vrbský „Zlatý Jiří“. — Ferd.
Oliva „Když srdce promluví...“. Ves. III. (6
m., 6 ž., — pokoj); „Osudem zrazení“, dr. lásky
III. (4 m., 7 ž. — 2 pokoje), obě v kom. J.
Pospíšila, Praha. — Jan Grmela „Láska vítězí“,
akt. (2 [3] m., [2] ž. čekárna u lékaře). Rukop.

SJEZDOVÉ FOTOGRAFIE

divadelních ensemblů (ve formě kor. listku) à Kč 1.50

celkové { sjezdu
sjezdového výboru
(velký formát po Kč 20.—)
účastníků režiserského kursu v Šarce
(velký formát) Kč 10.—
jakož PAMÁTNÍK

(s bohatým obsahem) po Kč 5.—, i s pošt. zás.
obdržeti lze po předchozí přihlášce a zaslání
příslušného obnosu v kanceláři Ú. M. D. O. Č.
Praha II., Ostrovní 16.

„České divadlo“ jest orgánem „Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého“. —
Majitel, nakladatel a vydavatel: „Matice Divadelní“. — Odp. red. Jakub Rydvan. — Tiskem
Ot. Janáčka, Praha II., Palackého 11.

DŮLEŽITÉ OZNÁMENÍ

**veškerým
naším jednotám, sdružením, odborům atd.!**

Ministerstvo financí právě povolilo Sboru při Ú. M. D. O. Č. pro postavení ochotnického Tylova domu v Praze uspořádati

VĚCNOU LOTERII

se 300.000 losy à 3 Kč.

Dosah podniku, jímž dostane se českoslov. divadelnímu ochotnictvu konečně vytoužené stálé scény v metropoli státu, ale i vlivného domovského krovu nad hlavou a jenž zvýší i jeho význam makavým důkazem vzrůstu organizačního uvědomění, netřeba znovu zdůrazňovati. V případě, že všechny losy budou rozprodány, vyzíská Sbor asi **400.000 K** a bude moci ihned přikročit k uskutečnění myšlenky.

Aby dosáhl tohoto výsledku, jest třeba, aby všechny org. jednoty, sdružení a odbory ujaly se rozprodeje losů a to tak, že by je rozprodávaly při všech svých podnicích a vedle toho ještě každý jednotlivec mezi svými známými.

Máme skoro 1000 organis. jednot s 30.000 členy. Kdyby každá jednot prodala 300 losů, čili každý člen aspoň 10—15 losů, byly by losy rozprodány a výsledek loterie zaručen.

Losy budou rozeslány jednotám ještě před vánočními svátky, aby každý přítel ochotnického divadla mohl si je koupiti jako vánoční dárek.

Prosíme všechny naše jednoty, sdružení, odbory, aby nám laskavě sdělily přesné adresy a jména členů, kteří byli pověřeni převzetím losů, jich rozdělením mezi členy za účelem rozprodeje a pozdějším vyrovnáním účtu. Zároveň budiž oznámen počet losů, který jednotlivým spolkům máme zaslati.

Za každý prodaný los náleží dotyčné jednotě odměna 15%, t. j. 45 haléřů. V případě, že by jednoty losy rozprodaly bez nároku na odměnu, získal by Tylův dům dalších 135.000 Kč.

Na rozprodej losů bude lhůta do konce dubna 1922, tedy dosti dlouhá, aby každý člen jemu svěřený počet losu mohl rozprodati.

Upozorňujeme ještě, že hlavní výhra bude 90.000 Kč, která se po srážce poplatků vyplátí i hotově, další 20.000 Kč, 10.000 Kč, 5.000 Kč, 3.000 Kč, 2.000 Kč atd., úhrnem všechny výhry 180.000 Kč.

Plakáty a herní plány budou zaslány s losy.

V PRAZE, roku 1921.

**SBOR PŘI Ú. M. D. O. Č.
PRO POSTAVENÍ
OCHOTNICKÉHO TYLOVA DOMU
V PRAZE.**

Nepřehlédněte!

Vystříhnete!

Největší divadelní a maskarní závod

Aži Huňkové

Hlavní závod: Praha I., Ovocný trh č. 17.

Pobočné závody: Žižkov, Mor. Ostrava, Bratislava.

dovoluje si co nejuctivěji všem P. T. zákazníkům oznámiti, že v nastávající sezoně znovuzřídila a povšechně doplnila veškeré divadelní, maskarní a salonní součásti, jakož i rekvisity, jež za ceny co nejnižší propůjčuje.

Všem P. T. ochotníkům na Slovensku!

Obraťte se na můj pobočný, bohatě zásobený sklad, jenž za dnešní krise umožňuje vám za levný peníz vypůjčiti si veškeré divadelní kostymy, rekvisity, vlásenky, líčidla atd. a neopomeňte vyžádati si prospekt, jež zdarma zájemcům zašle filiálka v Bratislavě, Zahradnická č. 33.

O ct. přízeň prosí

Aža Huňková.

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr (repert. českých scén), Jak. Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (Ing. V. Sommer).

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, v prosinci 1921.

Číslo 10.

O B S A H

V. Š. Táborský: **Z prvních počátků českého divadla venkovského** (Augustin Kříž).

Repertoár českých scén. Nár. div. v Praze (čin. dr. Ota Dubský); Stavovské div. v Praze (čin. —sk—); divadlo Vinohradské (čin. J. P.); Měst. div. v Plzni (čin. V. Hodr); Stálé div. na Kladně (čin. H—n.); Divadélka („Červená sedma“ J. p.).

Kronika. Dr. F. Herman padesátníkem (Red.)

Ochotnická hlídka. Dr. H.: Pod záštitou Tylovou.

Pro ochotnickou praxi. Vojta Stein-Táborský: O stavbě jednoduchého, praktického a přenosného jeviště; ng.: O kostymní výpravě moderních her; Neudörfl: Provedení masky charakterní.

Důležitá upozornění a všeobecné pokyny. (O příštím ročníku „Č. D.“)

Zprávy Ů. M. D. O. Č.: Pokyny právní (O tombolách); Ochotnictvo za hranicemi; Z loterního výboru; Oslavy Havlíčkovy; Z ústředí (Sokolské odbory dramát. a Ů. M. D. O. Č.); Z okrásků (Štolbova v Ouvalch [25 let působení před. spis. Fr. Židlického] a pražského); Z jednot (Ochotnictvo a stálé scény pražské); Posudky (Dykův „Ondřej a drak“ v malostranském „Sokole“, Rud-vanův „Palcéřík“ v „Uranii“); Ochotn. repertoár; Literatura.

Listárna: Posudky ochotn. předst. „Tyla“ v Doubravce a spdo. v Něm. Brodě, jakož zprávy z „Tyla“ v Hradci Král. a „Víceny“ v Ústí n. O., jež nebylo možno již zařaditi, v příštím ročníku.

„Čes. Div.“ vychází druhý pátek každého měsíce mimo červenec a srpen. Roční předpl. 20 Kč, pošt. 2 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Redakce a administrace v Praze-II., Ostrovní (Smetanova) ul. 16 n., kde přítomen bývá odp. red. vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Dopisy pro redakci na jeho adr. Praha 152-VI., Neklanova 44 n. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zásiłek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá. Otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene.

Inserty pro tento časopis, který dostávají ochotn. jednoty zdarma, přijímá toliko administrace v Praze II., Ostrovní 16. — Odvolávejte se na inserty v našem listě!

Vhodná a vděčná novinka pro divadla ochotnická a spolková:

„Floriánův hřích.“

Veselohra o 3 dějstvích. Napsal St. V. Oppl. Rozmarný děj, propletený veselými epizodkami. Žádná zvláštní dekorace (2 pokoje), každá úloha vděčná (9 m. a 5 ž.)

Ve prospěch chudé mládeže menšinové školy ve Fulneku na Moravě.

Výtisk za 12 K doporuč., za 12.70 K dobír. Přispějte chudé, ohrožené menšině!

Zasílá místní odbor Národní jednoty ve Fulneku na Moravě.

Časopisy, knihy, pomůcky atd.

Nákl. „Zory“ v Karlíně vyšly nejnověji ve sbírce div. her „České divadlo“ (poř. Bedř. Saloun) tyto cenné a doporučení zasluhující původní a slovanské hry: Fr. Svobodové Goldmannové „O grunt“, hra IV. (provedlo Nár. div. v Brně) za Kč 7.—; K. Jonášova „Filištinská komedie“, hra IV. (z rep. div. Vinohrad.) za Kč 7.— a „Druhé skrutinkum“, ves. III. za Kč 8.—; Stan. Przybyszewského „Zlaté rouno“, dr. III. (přel. dr. Boř. Prusík-Ščerbinský) za Kč 8.—; F. V. Krejčího symbolická „Povodeň“, hra III. s proměnou (repert. hra Nár. div.) a P. Petrovi-

čův „Liják“, veselá hra ze vsi III. (provedená v cyklu slovanských ves. na Vinohradech) za Kč 9.—.

Nákl. Fr. Švejdy Praha VIII. vydávaný „Divadelní sborník“ obsahuje v posledních svazcích z neúspěšnějšího repertoaru pražských stálých divadel zejména: nové vydání Jar. Zyk-Borotinského akt. žertu z mladé domácnosti „Za reformu manželského práva“ (Kč 5.—, L. Suchého 3akt. ves. „Hamilton a spol.“ (hrána v Uranii pod tit. „Bosonohá tanečnice“) Kč 7.—, Jiráskovy „Psohlavce“ ve zpracování Fenclově (provedeny v nuseckém Tylově div.; Kč 8.—), P. Fingalovu 3akt. ves. „Klub rozvedených“ (známou z Uranie; Kč 9.—) a ze Smíchova A. Pařízkovy 3 akt. „Sny o štěstí“ (Větrné zámky), (Kč 7.—).

Náklad. knižisk. Mrkvicka a Polenský Praha II., Podskalské nabř. 6. počíná vycházeti nová div. knihovna. Do prvního svazku zařazena Hlavatého a Hrdličky 3akt. satir. ves. „Převraty“ (Kč 6.—), jejíž působivost zaručuje již známé jméno prvního z autorů (viz insert!)

Nákl. knihk. B. Havlíčka v Praze II., Karlovo náměstí čís. 6.: J. Kupka a inž. J. Kugler Jak se žije v sovětském Rusku. (Hlasy krajanů, kteří se v září 1920 vrátili ze sovětského Ruska a přežili celou dobu bolšev. vlády.) „Časových problémů“ sv. 5., str. 15 (předpl. na 10 čísel 11 Kč i s pošt. záslkou).

Hrajte ve prospěch slovenského Národního divadla!

Upozornění P. T. odběratelům časopisů a inserentům! Spolek vydavatelů a nakladatelů časopisů a periodických spisů v Praze upozorňuje odběratele i inserenty v našich časopisech, že 20%ní daň z obrátu, kterou také vydavatelé časopisů jsou nuceni platiti a sice ve formě 20% přírážky k účtům za tisk papírů, štočky a ostatní potřebu, a kromě toho sami z veškerého přijatého předplatného a insertního 20% daň z obrátu odváděti musí — že tuto 20% daň z obrátu budou vydavatelé časopisů ve smyslu citovaného zákona připočítavati k předplatnému a na účtech insertních, právě tak, jak se to děje ve všech ostatních odvětvích obchodních.

Vlášeny

divadelní pro pány i dámy z pravých vlasů.

Stálý výběr 300 kusů nových

divadelních paruk.

Angl. krep divadelní. Mastná ličidla. Mastix. Pudry.

Ilustr. „Návod ku ličení“.

Jediná kniha v české literatuře, druhé rozmnož. a oprav. vydání. Dobírkou Kč 20.—.

Jan P. Nakl, Praha II., Žitná ul. 34

Největší odborný závod divadel.-vlás. v rep. **Čeník zdarma.**

Inserte v „Českém Divadle“ je velmi úspěšná.

Divadelním ochotníkům!

Právě vyšla výborná satirická veselohra o 3 jednáních

PŘEVRA TY.

NAPSALI FR. HLAVATÝ, REŽISÉR MĚST. DIVADLA VINOHRADSKÉHO A FR. HRDLIČKA; UČINKUJE POUZE

6 osob (3 dámy, 3 páni).

Jednoduchá dekorace: 1 pokoj.

Knížku zasílá za předem zaslanou částku Kč 6.60

NAKLADATELSTVÍ

MRKVIČKA A POLENSKÝ, KNIHTISKÁRNA PRAHA II., PODSKALSKÉ NÁBŘEŽÍ 6.

Ročník I. (IV.)

V PRAZE, dne 9. prosince 1921.

Číslo 10.

V. Š. Tábořský:

Z prvních počátků českého divadla venkovského (Augustin Kříž).

(Dokončení.)

Nebudu provázeti čtenáře po štacích, které Kříž s touto německou společností procestoval (byly to německé krajiny asi mezi Krásným Březnem, Č. Kamenicí a Podmokly), a jak se jí dařilo. Bylo to v celku nevalné. Zajímá nás může spíše, že hráli opět „na díly. Díly u společnosti Pilzovy byly: 1 díl řediteli za koncesi, 1 díl témuž za jeviště, 1 díl za knihovnu a 1 díl jako cestovné, kterýžto díl však společnost kontrolovala, každému herci připadlo pak po 1 dílu kromě poloviny čistého zisku jako „benefice“ na každé štaci; děti, hrající dětské úlohy, měly po půl dílu a Kříž za vedení společnosti ještě půl dílu zvlášť. Celkem bylo 18 dílů. Útraty byly: za místo za jedno představení 50 krejcarů, za hudební kvarteto 1 zl., za dekorování 20 kr., za světlo (petrolej a svíčky) 1 zl., za metení a čistění divadla a sálu 20 kr., za uvádění na místa 20 kr., celkem 3 zl. 10 kr. r. č. Hasiči a strážník zdarma. Někde byly ovšem útraty větší, také přiměřené i příjmy. Po odečtení útrat bývaly příjmy okolo 10 zl. a tak činil 1 díl asi 50–55 krejcarů, čili asi 15 až 16 zl. měsíčně. Někdy ovšem také mnohem méně. Příjmy „benefice“ bývaly 5 až 6 i 8 zl. Herci však byli tehdy i s těmito gážemi spokojeni. Hůře bylo, když se společností špatně vedlo, když někdy ani ke hře nedošlo, nebo když „kasa zcela jiný příjem ukazovala, než v skutečnosti přijala“, čili po česku řečeno, když pan ředitel nebo

paní ředitelka herce šidila, nechci-li užiti slova horšího, což bohužel také někdy se stávalo. V Dubici (Daubitz), zastrčené to vesnici, nedošlo častěji ke hře, a v Dittersbachu, kde byla průměrná pěkná návštěva — byloť tam hodně letních a lázeňských hostů — ředitelka u kasy „fixlovala“. Kříž přímo, třeba marně ředitele varoval. Byv příkře odbyt, opustil společnost, a v zápětí za ním odešli i ostatní herci. Bylo po společnosti.

Ale bylo také po Křížově divadelní dráze. Jen zákmit naděje na opětné vrácení se k ní a na cestu pevnější vynořil se ještě jednou, ale opět uhasl a navždy.

Svá zavazadla, jež byl před šesti měsíci z Nového Strašecí do Hřibska odeslal, obdržel Kříž teprve po mnoha urgencích. Zavazadla došla v zuboženém stavu. Bedny byly rozbity, peřiny, prádlo a šatstvo napolo zničeno, napolo ztraceno, vykradeno, knihy a rukopisy *) roztrhány, zabláceny, k nepoznání. Stížnost u ředitelství dráhy nepomohla. Dráha v době válečné za nic neručila. Útěchou mělo mu býti, že vůbec něco obdržel. Od těch dob Kříž, jak trpce si stěžoval, již se nevzpamatoval. . . .

Prodáv, co mu ještě zbylo, a zastaviv své poslední hodinky, odebral se z Dittersbachu do Hřibska, ke své rodině. Najav si tam byt, počal — vyráběti nítě, což naučil se při svých divadelních potulkách v Dubici. Nebylo v té době v českých krajinách podobného podniku a mohl se státi výnosným zdrojem příjmů. Koupiv hrubé předívno, upravoval je se svou ženou v zboží prodejné. Vedlo se

*) Zápisky své, jejichž dokončení chybí, mně daroval.

mu obstojně. Co jeho žena — ač churavá, vypomáhala, seč její síly stačily — za den vyrobila, to Kříž po okolních obcích hravě rozprodal. Ale ani zde neměl na různých ustláno. Vůkolní obchodníci mu nepřáli, chtějce jej udati pro neoprávněné provozování živnosti. Proto Kříž podal si osobně žádost k okresnímu soudu do Warnsdorfu. Tam však byl okresním soudcem, s nímž v jakési divadelní záležitosti se nepohodl, hrubě odmrštěn s tím poukazem, že nikdy, dokud bude tam okresním soudcem, žádosti jeho nebude vyhověno. Kříž podal písemnou stížnost k místodržitelství, vyličiv doslovně vše, co se mu přihodilo u okresního soudu, a přiloživ všechna svá vysvědčení z větších míst.*) Zároveň si stěžoval, že také jeho žádost za divadelní koncesi několikrát byla zamítnuta s poukazem na dobu pozdější.

Záhy přišlo na okresní soud ve Warnsdorfu vyřízení: Křížovi byla povolena nejen výroba a prodej nití a bavlny, ale udělena i „Koncese k divadelním a zpěvním představením v Čechách, vyjímaje Prahu s předměstími, místa lázeňská a ona místa, jež mají svá vlastní divadla“. Pana „Bezirksrichtera“ prý z rozčlenění a z důtky, již se mu od místodržitelství dostalo, ranila mrtvice. Snad to bylo nahodilé, že třetího dne poté zemřel. . .

Konečně tedy dosáhl Kříž, po čem tak dlouho toužil. Divadelní koncese, samostatnosti. Co však teď? Dbáti jistěho živobytí a vyráběti a obchodovati dále, či hráti divadlo? Rozumí se, že by se byl rozhodl raději pro druhé. Leč kde vzíti peněz? Odcestoval k otci na radu. Těžká byla rada. Otec mu peněz poskytnouti nemohl. Upozornil ho pouze na divadlo, jež složeno bylo na jedné z půd zámeckých a tam zbytečně hnulo. Kříž obrátil se s žádostí k hospodářskému radovi knížete Jiřího Lobkowicze o vydání tohoto divadla, odvolávaje se na slib zemřelého knížete Františka Lobkowicze, kterýž jako kmotr jeho, „vzvednuv ho při křtu“, přislíbil jeho otci pomoci, kdyby ji někdy syn potřeboval. Hospodářský rada žádost Křížovu odmítl s odůvodněním, že celý inventář musí zůstatí nedotčen, i kdyby divadlo mělo shniti.

A tak nezbylo Křížovi jiného, než přidržeti se nířařství s nadějí, že snad přece jednou, až si něco uschrání, umožněno mu bude poříditi si jeviště a garderobu. Naděje jeho se však již nikdy nesplnila. . .

*) Tehdáž bylo zvykem, že hercům, kteří o to žádali, vydávala se úředními instancemi vysvědčení o zachovalosti a t. d. Mám několik takových vysvědčení od ředitele J. Faltysa, jež zachovávám pro herecké museum.

A tím byl bych u konce s jeho divadelní dráhou vůbec. Další životní osudy Křížovy byly již jen dramatem rodinným; jeho život byl by vděčnou látkou k tragedii. Pod tíhou krutého osudu svého i rodiny (v živnosti valně se mu nedařilo, důvěřivost k lidem způsobila mu značných finančních ztrát; žena ležela nemocna plných 22 let; dcera Augusta — bývalá herečka — provdala se nešťastně za muže alkoholika a z jejích synů, jichž ujal se Kříž, mladší zastřelil se pro nezhojitelnou nemoc, tuberkulosu; nejstarší Marie, rovněž nadaná herečka, záhy zemřela a muž nejmladší dcery Anny, syn majitele továrny na bílení příze W., střelil na nevlátní matku a byl odsouzen k několikaměsíčnímu vězení) Kříž trpěl, až udolán a v bídě u věku 83 let na Šopce u Mělníka zemřel. . .

Oč radostnější byla divadelní i životní dráha Faltysova, Vicenova a El. Zöllnerové? Ta zemřela ve vysokém stáří uprostřed své společnosti, Vicena zemřel rovněž ve vzácném věku u zámožného zetě a dcery a starý Faltys žije podnes, těše se dosud v plné svěžesti klidnějšímu stáří, jehož si po mnoha útrapách svízelného putování s károu Thespidovou zasloužil.

A Augustin Kříž, herec skoro neznámý, a jiní, známější a dobří i výborní herci! Jak ti skončili? Kosina, Biederman, Schránil, Štandera, Libšová, Šanda, Vilhelm, Vaicr Ludvík a j. a j.?

Dnes snad jsou poměry poněkud lepší. Leč i tak zvláště dnes, v době válečné a poválečné, bude jistě stáří mnohých trudné. Kdy konečně dojde k uskutečnění myšlenky asylu hereckého? Což zůstane stále jen při heslech? . . .

Repertoire českých scén.

Národní divadlo v Praze:

Přípravou k oslavě jubilea Molièrova v příštím roce nově vypravil chef činohry Národního div. vlastní režii M. komedii-balet „Zdravý nemocný“ v cén. výpr. B. Feuersteina. Dr. Hilar vyzdvihl baletní a zpěvnou část Molièrových komedií o hypochondrovi Arganovi, kterou Molière tepal nenáviděné jím lékaře své doby. Odtud zvláštní důraz na výstupy Polichinella (p. Hruška) a Flory (sl. Kronbauerová), balet strážníků, a působivá scéna v lékařské fakultě. Z účinkujících pozornost zaujal zvláště p. Roland (Argan), který svou poněkud suchou komikou získává stále větší oblibu a dobrými partnerkami byly mu p. Hübnerová (Belina, úlisná a falešnost komická matrona) a p. Rydlová (rázná a vtipná Toinetta). Jevišťem mihla se ještě řada dobrých postav, na nichž zřejmo,

že byly dokonale „zpracovány“ jednotlivci vůli cílevědomého režiséra (na př. pp. Viesner, Rašilov, Matějovský, Jičínský, Karen a j.). — Vedle klasika francouzské veselohry uveden klasik italský, Vittorio Alfieri tragedii „Merope“ (přeložil K. Mašek, vypravil V. H. Brunner, režie Vojty Nováka). Alfieri zpracoval podle vzoru klasických tragiédií v „Merope“ antický motiv, známý již z italského Maffei a franc. Voltaira, o nešťastné Merope, choti messenského vladaře Kresfonta, která zachránila nejmladšího syna Aipyta, aby se stal mstitelem nad vrahem svého otce a starších bratří, tyranem Polyfontem. Rysy bolesti a zároveň nedusitelné touhy po pomstě vystihla pí Nasková ve své heroické Meropě, krutým a úskočným tyranem byl p. Deyl, mladistvou neohroženost Aipyta podal p. Tesař a věrného sluhu Polydora správně maskou i podáním založil p. Matys. Výprava odpovídala duchu hry, překlad zněl svěže a barvitě.

Dr. Ota Dubský.

Starovské divadlo v Praze:

Druhý večer komor. her Stav. div. přinesl irské hry: „Přesýpací hodiny“ od W. B. Yeats v překladu J. Skalického a „Studnici světů“ od J. M. Synge, v překladu K. Muška. Obě hry režíroval K. Zelenský, vypravil V. Hoffmann. Učitel Syngeův W. B. Yeats, zvaný „irským Maeterlinckem“, řeší v „Přesýpacích hodinách“ problém jsoucnosti boží. Mudrce, který sedmi vědami vyvrátil v srdcích obyvatel celého kraje víru v Boha, upozorněn jest před smrtí nadpřirozeným zjevem anděla, že přijde do pekla, nenajde-li aspoň jediného krajana, který dosud věří v Boha. Mudrce tohoto spasitele nalezne po marném hledání v bláznu. „Studnici světů“ jest výkrojem z pověřivé tvorivosti irského lidu, jehož věrnou kresbou národopisnou i mentální se snaží býti. Uzdravení slepců zázračnou vodou ze studnice čtyř světů tvoří motiv hry, na který autor vkresluje své skeptické pochyby v rámci národopisného materiálu. Párku slepých žebráků vysměvační sousedé namluvili, jak jsou oba krásní, takže zatouží oba po tom, aby se spatřili. Potulný mnich vrátí jim zrak, ale tím uvrhne je zároveň v největší neštěstí. Stíší se jeden druhého, když poznají svoji šerednost a starobu, a uspokojení docházejí opět, když znovu oslepnou. Všemi prostředky se ubrání proti tomu, aby je mnich opět uzdravil vrácením zraku. Tyto obě hry vypravil p. Hoffmann svým mystickým slohem (dekorace s futuristickými stromy, zdmi a chalupami). Hlavní role (mudrce v „Přesýpacích hodinách“ a mnicha ve „Studnici světů“) deklamační rutinou vytvořil režisér K. Zelenský. Správně pojali své úlohy p. Hurt (v roli blázna v první hře a slepý žebrák v druhé) a pí Hübnerová (slepá žena ve druhé). Ostatní menší role byly náhodně obsazeny a proto jich podání vyznělo bezvýznamně.

— sk —

Vinohradské divadlo:

Jaroslava Marie „Lukrezia Borgia“, tragický mumraj o 6 aktech. V scén. výpravě Vlast. Hoffmanna a režii K. Dostála. Druhý díl ferrarské trilogie (I. díl „Parisina“ a III. díl „Torquato Tasso“) nezasloužené draze zaplatil odvahu, že se objevil na jevišti. A přec tato tragédie zatížená ženy není z nejhorších, které přešly prkny v poslední době. Ze Jaroslav

Maria není rozeným dramatikem velkých linií a že jím již po tolika prohraných pokusech nebude, jest nesporné, ale nutno aspoň uznati, že dovedl nalézt pro své horké myšlenky vždycky vhodné prostředí, že umí nadati své lidi velkými vášněmi, silnými slovy, zato však málo skutky. V Lukrezii jde jen o Lukrezii, ostatní osoby tvoří dekorativní stafáž, jako celá Ferrara a vévodský dvůr. Divák mohl by spíše zajímati přerod Lukreziin ze světácké, rozkošnické ženy v pokornou ctitelku Kristovu. Ovšem Lukrezie musila býti ve všem velká, jak v nezřízené touze po objetí muže, tak v kajcnosti posledních svých let, kdy nenalézaje ukojení a utišení své touhy v lásce pozemské, vrhá se s touž vášnivostí ke kříži, kde nalezne ukojení svého ženství v nejsladší blaženosti, „neboť jen tím, že nikdy Krista neviděl, že nelze dokázat, je-li, nebo není-li, tou tajemností a záhadnou mocí získá každé srdce, poněvadž vše odpouští, poněvadž je silou, která může jen pomáhati, ale nikdy ublížiti“. Proti Lukreziině lásce nadzemské staví autor Bembu, jenž po letech, jako kanovník, když setkává se opět s Lukrezií, vzpomíná, „jak mohli žít s Lukrezií v tiché krajině, v prostotě i chudobě, a usmívati se krásným úsměvem, v němž jest jediné náboženství, neboť touhu po nadzemském nemůže uklojiti nikdy.“ A když Lukrezia v paroxysmu umírá, poznává Bembu, že tato žena svým životem odhalila něco, před čím musí se pokloniti. Ideově tento tragický mumraj — název přiléhavý — není mělký, naopak má v sobě sílu přesvědčení, že možno se, když už všechno ztroskotá, přece někde uchytiti. Provedení mohlo býti úspěšnější a praktičtější; mnohým zmírněním — nápodobiti ve všem Moskevské není vhodné — a ztlumením poškodila se tato tragédie, jež by vyžadovala hodně účinné interpretace. Za to scénické provedení bylo velmi prosté a proto velmi krásné. — K oslavě stých narozenin Havlíčkových byl znovu nastudován Jiráskův „Emigrant“ — konflikt mezi domovem a vírou — jenž byl vzorně vypraven již za režie Kvapilovy a sehrán se vzácnou pravdivostí. — Po „Lukrezii Borgia“ vypravena Zeyerova „Stará historie“, již byl vzorem nesmrtelný typ italské „Comedie dell' arte“, hra roztomilá svým humorem a svými postavami, věčně žijícími na prknech i v životě. Tento pokus vzkřísiti komedu se dobře podařil v režii K. Čapka a výpravě Josefa Čapka. — Ipsenova „Heda Gablerova“ v režii Kvapilové znovu potvrdila požadavek, jak bylo již nutno, aby byl pěstován vážný repertoár, a přijetí obecně bylo velmi sympatické.

J. P.

Městské divadlo v Plzni:

Jest jistě zásluhou zdejší činohry, že první z českých scén — zatím co v Národním jest spor o to, zda hráti překlad Fischerův neb Tichého — uvedla Verhaerenovo drama „Filip II.“ a to v překladu Dra. Tichého, který zní velmi pěkně a dle poslechu soudě, jest i pečlivý. V tomto dramatu sáhl belgický básník po látce, kterou před ním dramaticky zpracovali již italský Alfieri a Němec Schiller. Verhaeren nám přibližuje zvláště lidsky Dona Carlosa, kterého účinně dramaticky odlišuje od jeho otce Filipa II., jenž stal se loutkou, uvíznuvší v osídlech římské inkvizice. Jesuitismus dohání Filipa II. i k vraždě ušlechtilého syna Dona Carlosa, ve kterém vidí schopného muže, jenž by jej mohl zbaviti trůnu. Nejlepší osobou hry byla pí. Beníšková jako hraběnka de Clermont, po-

chvalně nutno se zmíniti i o hře, jakož i masce inkvizitorského krále zpovědníka Bernarda (p. Fr. Kreuzmann.) Režie Vil. Skoch byla vkusná. — K oslavě stého výročí Havlíčkových narozenin hrán byl „Šamberkův Karel Havlíček Borovský“ s hudbou Hartlovou. Hra již silně vyvětrala a nevyvolala zamýšleného účinku, není však zatím nic lepšího; pak nesmíme zapomenouti, že vznikla v době, kdy bylo nebezpečno uváděti na scénu představitel režimu, s kterým se Havlíček střetl a který potíral. Hře chybí dramatický konflikt, v němž by postava Havlíčkova rostla a dojala tragickým podlehnutím práva násilí. A proto i tak dobří herci, jako p. Fišer (Havlíček) a p. Beníšková (Julie) potýkali se chvílemi bezradně se svými úlohami, jež jistě jsou málo vděčné. Maskou se přiblížil p. Fišer dosti blízko známé podobě Havlíčkově. — Poslední novinkou zdejší činohry jsou Lenormandovi „Trosečníci“, líčící lásku a rozvrat dvou existencí, zneužnaného básníka a prostitutky se herečky, klesajících od stupně k stupni a končících dvěma ranami revolveru. Nejzajímavější na tomto dramatu jest jeho forma; ježto autor cítil, že by nesměstnal látku svou, jež se mu rozbíhá pod rukama, do několika aktů, uchýlil se ke kaleidoskopickému črtání scén, dokumentárních sice, ale bez prohloubení psychologického, jež se za sebou střídají biografickým tempem, a mislo ohlašovaného dramatu jsou jen románem o 13 kapitolách — obrazech. Dekorační úprava prof. Skupy zamlouvala se svou prostotou. Stěžejní úlohy hry byly v dobrých rukou p. Fišera (On) a nově angažované sl. Freslové (Ona.) Žel, že hra se neobešla bez několika trapných přefeknutí.

V. Hodr.

Stálé divadlo na Kladně:

Divadelní sezona 1921—22 zahájena byla 1. září repert. hrou Vinohradského div. „Krásná Marseillanka“, v níž představil se nový ensemble, který plně uspokojil. Repertoir jest sestaven tak, aby vyhovoval všem moderním, uměleckým i lidovým výchovným požadavkům. — Okrskové radě Šubrtova okrsku podařilo se překlenouti propast mezi org. herci a ochotnictvem. Okrsková rada s ochotou vyhověla žádosti ředitele zdejšího Stálého divadla, aby ochotnictvo bylo mu nápomocno při výpravě větších divadelních představení, a dohodnuti toto provází ředitelství dopisem, z něhož vyjímáme: „S upřímnou radostí kvituji vřelou odpověď k své žádosti a vřele děkuji za láskavou ochotu, vzácné porozumění a nezištnou obětavost, se kterou ujmáte se naší, opravdu společné práce. S upřímným vděkem přijímám Vaši milou součinnost a doufám, že její výsledky budou nejen nás všech radostí, ale i chloubou. Těším se, že v nové sezoně dočkáme se více tak hezkých, v hledišti i na jevišti animovaných představení, jako byli „Psohlavci“, a v přátelské dohodě budeme pracovati pro společný cíl: Dobro zdejšího divadla.“ Aktivní činností našeho ochotnictva bylo umožněno provedení zmíněných Jiřákových „Psohlavců“, kterážto hra byla sehraána dvakrát v přírodním divadle v Šárce u Prahy.

H—n.

Divadélka.

Červená sedma zahájila již nové období ve vinárně „Reprezentčního domu“ a to programem velmi vybraným a pěkně tlumočeným. Setkáváme se tu opět se známými, kteří vtiskli „Č. s.“ výraz diskretního kabaretního umění. Jest tu opět Ing.

Hvižďálek, Mila Filaunová, Jiří Drémam, Mařka Vildová a Dr. Červený. Nový jest Jára Tonař, jehož imitace herců Národního a vinohradského divadla liší se s prospěchem od obvyklých napodobení. Konsum je upraven rozumněji než v hotelu „Central“, a spojuje vhodně příjemné a užitečné. j. p.

Kronika.

Dr. František Herman, vrch. mag. rada, zasloužilý starosta Ú. M. D. O. C. a náš neunavý redakční spolupracovník, dovršuje 14. prosince t. r. svou padesátku. Nar. r. 1871 ve Slaném, je již od doby universitních studií literárně činný. Z oboru sociologie napsal „Anarchisté a jejich učení“ a „Ženskou otázku“. Největší činnost vyvíjí však v českém divadelnictví. Z řady je o dramatických prací nejvíce se hraji: Štědrý den, Dobrodinci, Vysněné štěstí, Železný kruh, Pan major ve výslužbě a Proti vlastní krvi. Vedle toho uveřejňuje i odborné články divadelní v „Jevišti“ a v „Českém Divadle“, jehož redakce je členem. Jako starosta Ústřední Matice Div. Ochotnictva Československého pracuje o povznesení umělecké práce ochotnictva nejen organizováním spolků, ale i častými přednáškami v divadelních kursech. Jeho práce belletrické jsou: román „Z troskotání“, novelly „Episody“ a „Pozdě“ a sbírka básní „Ze zápasu k vítězství“. Román „Dědictví stvořené chvíle“ a 10 novel „Lásky tajemství a moc“ je v tisku. Odborné články právnické a jiné vydal ve „Stavbním obzoru“, v Obec. věstníku, ve Zprávách komise soupisné a v různých denních listech. Od roku 1918 píše úvodníky v slánských listech („Svobodný občan“ a „Světlo“) a je předsedou „Filmové ligy československé“ a členem Spolku čes. spis. belletr. „Máj“, Svatobora, Osvět, svazu, Syndikátu, Uměl. Besedy a j. — Hojně úspěchů v další půlstoleté iráci na prospěch českého divadla a čl. ochotnictva!

Red.

Ochotnická hlídka.

Pod záštitou Tylovou.

Již 65 let odpočívá Josef Kaj. Tyl v české zemi, pro kterou tolik vykonal, české divadlo povzněl, české hry psal, sám hrál a po Čechách putoval a divadlem probouzel český lid k národnímu sebevědomí — a dosud nespínil český národ svého velkého dluhu tomuto svému synu!

České divadelnictví, jemuž Tyl kladl základy, stalo se zatím důležitou složkou osvětovou a kulturní, a tisíce ochotnických spolků dalo se do služeb umění, aby pomáhalo literatuře i českému divadlu k rozvoji a aby pracovalo o povznesení vzdělání našeho lidu. Pro soustředění této programové práce není však v hlavním místě naší republiky potřebného místa, není zvláště důstojné scény ochotnické, která by umožnila umělecký požitek těm, kdo pro poměry nemohou do velkých divadel.

„Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého“ ujímá se tedy myšlenky, zřídit v Praze „Tylův dům“, který by byl uctěním památky velikého Čecha a který by znamenal pro rozvoj českého divadelnictví značný krok ku předu, protože by v něm mohla být umístěna vedle ochotnické scény i ústřední odborná knihovna a museální archiv, aby studium našeho divadelnictví, dosud tak zanedbané, mohlo dohonit výsledky národů jiných. Tylův dům není jen otázkou Prahy, nýbrž otázkou celé československé veřejnosti!

K tomu cíli je uspořádána „Věcná loterie ve prospěch postavení Tylova domu v Praze“, aby její výtěžek urychlil uskutečnění tohoto podniku. Cena losu — 3 Kč — je tak nepatrná, že může každý přispěti svou hřívnou.

Zadáme nejen ochotnické spolky, ale i všechny spolky spřátelené, jimž tak často naši ochotníci propůjčují svou práci i její výtěžky, aby nás v ušlechtilé snaze podporovaly a losy naší loterie do rozprodeje přijaly. — Naš národ miloval vždycky divadlo, jež bylo úzce spjato s myšlenkou národní. Proto doufáme, že se i tentokrát ozve se jménem Tylovým zájem v českých srdcích, a že naše výzva nebude marná.

Uctěme všichni památku nezapomenutelného J. K. Tyla a pomozme lidovému divadlu, jehož představitelem je ochotnictvo československé!

Dr. H.

Pro ochotnickou praxi:

Vojta Stein-Táborský: **O stavbě jednoduchého, praktického a přenosného jeviště.**
(Dokončení.)

Plátno (strop) natáhne se již předem nad sufity buď na nějakých nízkých konsolkách, upevněných na latích L_1 a L_2 , takže po odstranění sufitu je ihned strop vidět; možno jej i různou konstrukcí (sklopením, snížením konsol a pod.) snížit, možno také plátno shrnout po silných drátech, natažených po stranách latí L_1 a L_2 , od opony k prospektu neb obráceně, možno také plátno, přibité na latích, natáhnouti vhodným způsobem od opony (nezapomenout na její vytahování!) k zadní stěně neb naopak, možno použít i nejprimitivnějšího způsobu připnutí plátna kroužky k latím L_1 a L_2 na háčky, k tomu účelu již připravené. Při delších (širších) jevištích, kde by sufity nemohly viset snad jen na pouhých latích, musí být vše opět jinak promyšleno.

Zkrácení jeviště na dvě třetiny, neb na jednu, nebo vůbec na část celku:

postavíme trámce T_1 (1. a 2. díl) na místo trámce T_2 neb trámce T_3 , přistavíme, jak v předu již popsáno, sloupce A_1 a A_2 , a máme žádanou velikost podia. K postavení malého jeviště k solovým výstupům a pod. stačí kterýkoli dílec podia i bez opony, tedy bez sloupců A_1 a A_2 .

Jak rozebírá se popsané jeviště? Každý, kdo dobře popis jeviště sledoval, poznal, že není jediného hřebíku, jímž by součást jeho byla přibita, a že lze tudíž jeviště v několika minutách, bez hluku a velice snadno, a to skoro až do konce při spuštěné oponě, aniž toho obecenstvo pozoruje, rozebrati. Stačí k tomu dva zruční, v konstrukci jeviště zasvěcení dělníci. Je-li jeviště od podia k sufity poněkud vyšší, takže by nemohli zřizenci ani vystoupením na nízké stolice neb lehké schůdky dosáhnouti („štafle“ překážejí), buďtež po ruce dvě tyče s vidlicemi. Těmito vidlicemi vyzvednou zřizenci ihned sufity, jež položí na oba háky H při B_1 a B_2 . Poté odstraní se postranní kulisy a přistaví k zadní stěně, neb po stranách nebo kam vůbec nejvýhodněji možno. Podobně zřizenci odstraní i latě L_1 a L_2 . Nyní svine se (vytáhne) opona (ale možno ji nechat, jak jsem řekl, je-li pevná konstrukce, zejména jsou-li sloupce A_1 a A_2 dobře připevněny a dovedou-li to zřizenci, až skoro na konec rozbíráni jeviště), a zavěsí se také na háky H , jsou-li dosti pevné (případně položí se na podium, neb, je-li pro ni určené místo, odnese se vůbec). Odstranění prkének neb celých okenic je velice snadné: stačí pouhé odstranění první okenice u budky nápoděvovy (neb možno-li vejít pod podium, kdekoli jinde) a poté pouhým lehkým úderem kladiva zezpod (stačí i úder ruky) prkének ostatních. Že možno i jiným způsobem tato prkénka bez poškození vytahovati, jest samozřejmo. Když je takto vše odstraněno, vypnou se závlačky a j. u sloupů A_1 a A_2 , jež se tím uvolní a také odstraní. Může-li zůstat v sále dílec u zdi, jest rozebrání ještě snazší, neboť mohou být pod něj a na něj (nehrají-li na něm hudebníci, neb nepoužije-li se k jinému účelu) složeny jednotlivé součástky, aniž je třeba vynášeti je. Kde by hostinský, neb majitel sálu dovolil, mohou nejtěžší kusy, tedy opona a zadní stěny, zůstat na pevných hácích (konsolách), ve zdi přidělaných.

Jeviště, takto popsané, může být rozebráno během 10 minut. Podobné vystavěl jsem roku 1894 pro „Řem.-živn. bes.“ ve Zvoleněvsi, kde osvědčilo se výborně, a jiné,

ve větších rozměrech, vystavěl později dle mého plánu, jak bylo veřejně publikováno, dram. odb. „Sokola“ ve Slaném.

O kostymní výpravě moderních her. (Dokonč.)
K oficielním návštěvám, k návštěvám u osobnosti vysoce postavených, k svatbám, i jiným obřadnostem, ve dne konaným, přiměřen je černý nebo černošedý redingot (čili redengó), kabát se šosy, jenž býval u nás znám pode jménem císařský kabát. Jméno toto nevyhovovalo nám už před převratem, ale udržuje se ještě podnes. Třeba že tento kabát nepodléhal příliš častým změnám módy, přece nemá býti zastaralého stříhu. Jeho forma vyžaduje, aby při sepnutí byl v pase nejvyšší a bořejší jeho část aby přiléhala dobře k tělu. Šosy mají kryti kolena. Kabátu toho zaplniti netřeba. Vesta nosí se k němu z téže látky, často s bílým podloženým proužkem ve výstřihu (ne hlubokém). Kalhoty tmavé proužkované. Kravata pod stojacím límcem (i s přeloženými špičkami) černobílá, vázaná na uzel, s konci dolů splyvajícím (t. zv. regaló), nebo na dva uzle s konci volně přeloženými, spojenými jehlicí (t. zv. plastron). Motýlková kravata k redingotu nenáležejí. Boty ovšem černé, slavnostnější jsou lakové. Poněkud méně slavnostní je jiný šosatý kabát, ježmuž u nás říkájí obyčejně žaket (správně cut-away, čili kutvej), se šosy, v předu ubranými, do zadu zakrouhlenými, na způsob broučích krovek. Hotovi se z téže látky, jako redingot a také k němu, zvláště ušitému za kabát slavnostní, je nejpřiměřenější vesta z téže látky. O ostatních částech oděvu při žaketu platí totéž, co při redingotu, jen plastronová kravata se nenosí. Límec vedle stojácho i stojací přeložený (dvojitý). Cut-away čili žaket může nahraditi redingot všude. Rukavičky nosí se k těmto kabátům z kůže hlazené nebo i dánské, či švédské, barvy šede nebo světlehnědé. V uzavřených místnostech, kde snímán klobouk, svlékáme i rukavičky a držíme je v ruce. Do kapsy jich nezastřkujeme. K redingotu ani k žaketu, třeba bychom je oblékli někdy jen jako oděv promenádní, naprosto nenáležejí jiná obuv než černá. Máme-li v ruce hůl, odkládáme ji i s kloboukem při vstupu k obřadné návštěvě nebo do místnosti, kde se hodíme děle zdržeti. Tato poslední poznámka náleží už ovšem do jiné kapitoly, k níž přejdeme jindy. ng.

Provedení masky charakterní. Samozřejmě může se mluvit v tomto kratičkém pojednání pouze o postupu líčení: Na celý obličej nanese se tmavší základní ton pleťový, dle potřeby s přimísením tonu hnědého, případně žlutého, neb i šedého. Pak nasadíme vlásenku, ježž čelo jsme dříve podlíčili, aby k vlastnímu čelu lépe přiléhalo, a přechod zalícíme. 1. Má-li tvář náležeti člověku dosud zachovalé červeně, užijeme červeně tmavé, kterou nanášime podél zářezu od nosu k ústům nejsilnějším nánosem a pak ji na lice a směrem k ústům jemně rozetřeme; na kostech lícních není skorem žádné červeně. 2. Jde-li o tvář člověka vyššího stáří, neb útrapami života sešlého, tu nebývá na tváři skorem žádné červeně. Tváře jsou propadlé, což naznačíme stínem barvy hnědé, kterou nanese ve formě trojúhelníku, postaveného na špičku, jehož základna přiléhá k lícní kosti. Rozetřením krajů stínu docílíme přechodů. Pod lícní kosti a podél svalu od nosu k ústům bývá stín ten nejhlubší. Poté nanese me mírný hnědý ton na horní klapku, čímž celý oční důlek se prohloubí, a šedý stín

pod oko. Pak nanese me ještě hnědou barvou jemný krátký stín od koutků úst dolů směrem k bradě, krátký stín pod dolním rtem, a tím máme nalíčený ony části obličeje, které mají vystupovati do hloubky. Nyní počneme s líčením těch částí obličeje a svalu, které mají vystupovati. V prvé řadě jsou to kosti lícní; prstem uděláme na nich světlejší barvou pleťovou větší tečku, kterou pak rozetřením rozvedeme, ale tak, aby lícní kost měla silnější nános světlé barvy, čímž zdá se vystupovati. Nos vykleme a prodložíme měkkou čarou světlé barvy pleťové. Od nosu k ústům vystupuje sval, který taktéž nalíčíme světlejší barvou pleťovou, a stejně tak i bradu, která má rovněž vystupovati. Vrásky naznačíme jenom tam, kde se skutečně tvoří. Svraštíme-li obličej, vyšetříme místa, kde by se nám na našem obličejí vrásky tvořily a pak jen v těch místech vrásky kreslíme. Vrásky měkce nanášime tenkou třskou, barvou tmavé červenou neb hnědou, neb smíšeninou obou. Nikdy ale barvou černou neb šedou. Vrásky naznačíme na čele, mezi obočím, u očí, podél svalu od nosu k ústům nanese me silný zářez, vrásky na tvářích, u úst naznačíme skleslé koutky a záhyby brady. Všechna světa, stíny, zářezy a vrásky buďtež měkce nanášeny, s jemným rozetřením okrajů. Vystříhejme se tvrdých, násilných linií. (Nerýsujme vrásky!) Nyní celou tvář zapudrujeme (pudrem hnědým neb žlutým) a pak teprve líčíme obočí, buď barvou černou, hnědou, šedou neb bílou, případně formujeme obočí z krepu a lepíme mastiksem. Tmavé neb i černé obočí u některých charakterních masek působí zvláště výrazně. Předepisuje-li role vous, upravíme a nalepíme jej dle dřívějších pokynů. Má-li býti maska dílem dokonalým, uměleckým, hrají zde hlavní roli: talent, studium, píle a vytrvalost. Neudörfl.

Důležitá upozornění a všeob. pokyny:

Od 1. ledna 1922 bude vydávati „České divadlo“ nakladatel Fr. Borový. Na redakci a v ýhodách pro ochotnické spolky Ů. M. D. O. Č. se nic nezmění. Je však nutno, má-li ústředí splniti placení listu za spolky, aby byli získáni jednotlivci odběratelé a zejména aby spolky řádně a včas platily členské příspěvky. Spolkům, které této povinnosti nesplní, nebude list zasílán. — Naším přátelům, spolupracovníkům i odběratelům, vzdává redakce při ukončení ročníku upřímný dík za věnovanou přízeň a prosí o další!

Zprávy Ů. M. D. O. Č.

Pokyny právní. Nařízení o tombolách Policejní ředitelství v Praze upozornilo na předpisy, které se týkají věcných loterií a tombol: Věcné loterie podle minist. nařízení ze dne 14. července 1911 č. 30426 (uveřejněného v úředním listě z r. 1911 pod č. 124.) jsou hry s vlastním trhem, jejichž výhry jsou věci movité (vyjma hotové peníze, cenné papíry a předměty monopolu). Totéž platí i pro hry tombolové a t. zv. „přístavy štěstí“. Za povolení těchto her je nutno žádati (3 Kč kolek) u okres. polit. správy (v Praze u polic. ředitelství) při herním kapitálu do 200 Kč, nebo u zemské polit. správy při herním kapitálu od 200 do 10.000 K a u min. vnitra při herním kapitálu vyšším. Herní kapitál je součet počtu a ceny losů. Při kapitálu do 200 K nepředepisuje se ani taxa, která činí 100% kapitálu, ani poplatek. Jde-li o účel, veřejně prospěšný, může býti taxa snížena na polovic. Povolení se udílí jen

tehdy, případně-li čistý výnos účelům dobročinným, nebo obecně prospěšným, a odepře se, jsou-li pochybnosti o hodnověrnosti pořadatelů. Žádost má obsahovati: počet vydaných losů, cenu losu, úhrnnou cenu výher, účel podniku a den tahu. „Kolo štěstí“ je zakázáno! Upozorňujeme své spolky na tyto předpisy, aby se jimi při pořádání tombol, jež bývají v programu některých zábav, řídily a vyvarovaly se tak nepříjemným následkům.

Ochotnictvo za hranicemi. „Československá Obec“ v Záhřebě se přihlásila do zahraničního odboru. Její dramatický odbor propaguje české divadelnictví v krajaňských kolonách po jihoslovenském venkově a seikává se se zdárným výsledkem. — Dále se přihlásila „Česká Beseda“ — Prekopakra ve Slavonii, která byla založena r. 1907, má svůj ochot. kroužek, který však byl ve válce zanedbán a začíná, jak píše, „od A“. Potřebuje rady i pomoci a proto vítá společnou práci s „Maticí“. — Naše vyslanectví v Bělehradě nám oznámilo, že samo upozornilo české spolky v Srbsku na náš podnik. V Jihoslavií je jediný český časopis „Československé Listy“, vycházející v Záhřebě, a mimo to časopis „Narodna Jednota“, vycházející v Petrovci, sledující otázky a působení slovanského divadla. — Konsulát v Sarajevě slíbil, že bude naše usilovitě snahy všemožně podporovati a sdělil nám jména českých spolků, se kterými bychom mohli navázati styky. Jsou to: „Československé Besedy“: Sarajevo, Mostar, Zenica, Usora, Tuzla, Benjaluka, Prnjavor, Prijedor; „Českoslov. vzdělávací spolky“: Sarajevo, Višegrad, Travnik a Brčko. Ze Záhřebu byl učiněn počátek vytvoření ústřední organizace celého československého života v Jihoslavií, a tento podnik byl již korunován přihláškou 21. spolků, které potřebu této organizace uznávají. — „Československá kolonie“ v Bukurešti stala se také naším členem na podnět našeho vyslanectví a napsala: „Přihlašujeme se milerádi do vašich řad a chceme nadšeně pracovati s vámi za vytčeným cílem.“ — Úřad delegátů Čsl. republiky v Budapešti sdělil, že ochotně stojí k službám šlechtetného cíle, v programu „Matice“ vytčeného, a napsal: „V kulturním životě čsl. kolonie v Budapešti zanechala válka nejhorší stopy a proto bude nutno počítati znovu a navázati tam, kde válka kulturní činnost násilně přerušila. Ani dnes ještě není situace taková, aby se mohl obnoviti čilý ochotnický život, pěstovaný zejména v dělnicko-vzdělávacím spolku „Osvěta“. Hodláme uspořádati vhodné přednášky k probuzení a k povzbuzení potlačovaných zájmů. Také „Česká Beseda“ počíná vyvíjeti úspěšnou činnost vzdělávací a tak doufáme, že se podaří oživit opět lásku k pěstování divadelního umění. Zásilkou pro oba spolky budtež zasílány našemu vyslanectví, které obstará doručení.“ — Čten.-div. jedn. „Vojan“ v Berlíně, chce si postaviti vlastní jeviště a obrátila se k celé čsl. veřejnosti se žádostí za podporu. Příspěvky mají se zaslati na adresu: Bankovní jednota československá, Berlín W. 9, Postdamerplatz 3, s poukazem pro Div. jedn. „Vojan.“

Z loterního výběru. Zájem o loterii Tylova domu potěšitelně vzrůstá. Přicházejí i různé návrhy, jak by se losy rozprodaly. Ochotník z venkova nám píše, aby se pořádala div. představení ve prospěch Tylova domu a aby se do vstupného vřadilo zakoupení jednoho losu, takže by návštěvník koupil los a doplatil na vstupenku zbytek vstupného. — Ve venkovském městě hodlají naši členové podniknouti prodej losů

dům od domu. — Firma Fr. Herman, tiskárna v Slaném, bude ke každé objednávce tiskopisů přikládati jeden los. — V několika případech se nám hlásí, že při sylvestrovských a masopustních zábavách budou losy dány za výhry v tombolách. — Naším spolkům budou zaslány losy; upozorňujeme, že tím není miněno, aby je spolky samy zakoupily, nýbrž aby je mezi svými členy a mezi místním obcenstvem rozprodaly. Některé spolky objednaly již 300 až 500 losů „prozatím“! Jdeme tedy radostně do práce a těšíme se na zdárný výsledek!

Ochotnictvo sobě! Pomozte stavěti svůj Tylovův dům v Praze!

Ostavy Havlíčkovy. Čten.-ochot. jedn. „Lumír“ v Kunraticích (u Dobřanských) 27. října Šamberkova „K. Havlíčka Borovského“ 28. října tábor lidu „U lip svobody“? s přednáškou Dra. Ot. Klapky. — Tutěž hru provedl spdo. v Ronově n. D. 30. října (rež. K. Novotný). — Spdo. ve Zbečnicku (u Draboňů) 28. října novou hru J. F. Karasovu „Mučedník Brixenský“ s prosb. uč. St. Vrabce. — Spdo. „Mošna“ v Hloubětíně spolu se vzděl. bes. „Havlíček“ 29. října Šamberkova „K. Havlíčka Borovského“, 30. Akademie s prosl. inž. Sommar-Rydvana.

SJEZDOVÉ FOTOGRAFIE

divadelních ensemblů (ve formě kor. listku) à Kč 1-50

celkové { sjezdu
{ sjezdového výboru
(velký formát po Kč 20.—)

účastníků režiserského kursu v Šarce
(velký formát) Kč 10.—
jakož PAMÁTNÍK

(s bohatým obsahem) po Kč 5.—, i s pošt. zás.
obdržeti lze po předchozí přihlášce a zaslání
příslušného obnosu v kanceláři **Ú. M. D. O. Č.**
Praha II., Ostrovní 16.

Z ústředí. Sokolské odbory dramatické a Ú. M. D. O. Č. dlouho již trval neupravený poměr těchto odborů k naší organizaci. Rádi jsme je vítali do svého středu, protože brázdí národní práce obou ústředí jdou vedle sebe, ale sami činovníci Sokolských jednot také věděli, že členství v Ú. M. D. O. Č. není nijak na závadu sokolským zásadám a že skýtá jejich dram. odborům jen cenné výhody. V poslední době však vyzvala jedna sokolská župa své členy, aby se vzdali členství v „Maticí“. Mistostarosta Maněna přijel do Prahy a zakročil v Českoslov. obci sokolské. Ústředí v Praze žádalo výbor Obce, aby svolal společnou poradu, na které by byla věc důkladně projednána a aby bylo učiněno směrodatné zásadní usnesení. Tato porada konala se dne 28. listopadu t. r. v místnosti Obce sokolské. Za „Maticí“ jednali: starosta dr. Herman, mistostarosta Maněna, Valentin Trousl a Fr. Kšir, předseda okrsku v České Třebové. Návrh zásadního usnesení, vypracovaný br. Liskou, bývalým starostou Ú. M. D. O. Č., byl podroben pečlivému rozboru a vhodným opravám. Hlavně vyslovena zásada, že dramatické odbory Sokola nemohou býti jako takové členy jiné organizace, ale že není námitek, aby jednoty sokolské samy mohly se státi takovými členy. Vzhledem k tomu, že byl u nás sta-

noven členský příspěvek 1 Kč za osobu, nejméně 25 Kč ročně, bude ovšem platiti tato výměra jen pokud jde o dramatické odbory sokolské a jejich členy. I ostatní ustanovení projednávaného usnesení jsou pro poměr „Matic“ i jednotlivých našich členů k jednotám sokolským důležitě. Má je však schváliti ještě výbor Obce sokolské a pak je teprve našim členům v „Českém divadle“ oznámíme.

Alois Froněk, dekoratní malíř, Kladno 1657.

Provádí veškeré malby divadelních dekorací dle vlastních návrhů i návrhů dodaných. Ceny i práce zaručeně solidní. Veškeré dotazy se ihned zodpoví. Rychlá obsluha, Založeno r. 1898.

(Přeměna starých javišť na moderní scény.)

Z okrsků. Štolbův okrsek v Ouvalích slaví v prosinci 25tiletou ochotn. činnost svého předsedy, spis. Fr. Židlického. Činnost začal r. 1896 na scéně „Židkovana“ v hostinci „U Prokopa“ a svými vlohami a schopnostmi, talentem, neúnavnou pílí, bystrostí a pohotovostí záhy vynikl se v českém hnutí ochotnickém na přední místo. Nejenom že divadlo hraje (je rež. ochotn. spolku v Ouvalích a vyvířil mnoho významných rolí, na př. Výravu, Havlíčka, sedláka Zlatodvorského, Valentu v „Paličově deři“, Mydláře v „Pražském židu“ a j.), ale dbá také o jeho uplatnění v nejširších vrstvách lidových zakládáním spolků ochotnických a divadelních všude tam, kde dosud jich nestálo, a přičleněním jich k Ú. M. D. O. Č. správně oceňuje kulturní význam této instituce. Jako dramatik napsal řadu div. her (na př. „Z Hradeštiny do Prahy“, „Zločin a láska“, „Pýcha předchází pád“ a j.), jež plní své poslání zvláště na našem venkově, kde s úspěchem se hrají. Přejme našemu jubilantovi v životě i práci na tomto poli prozatím nových dalších 25 úspěšných let! — Pražský okrsek konal VIII. schůzi okrsk. rady dne 18. listop. Čten referát prof. Barvinka v „Case“ o okrskovém představení Šubertových „Žoi“ ve Strašnicích. Režisérskou zprávu podal p. Wiesner, poděkovav všem, kdož se přičinili o dobrý průběh večera. Obr. Nusle-Vršovický bude dotázán, proč nevyřídil přihlášek, odevzdaných mu k dobrozdání. Schůzi obv. Vysočansko-Hloubětinského svolá kanclář P. O. do „Cihelny.“ Usneseno založiti katastr hrajících členů provisorně tak, že každý úředním vyslaný referent vypíše posudky o čelných interpretech na zvláštní listy, jež pak budou seřazeny. Proti činnosti Rem. a živn. Bes. na Vinohradech, která uvádí na scénu kusy neliterární a mění libovolně názvy her, bude protestováno. Bes. „Kolár“ Smíchov zahájí dne 20. listop. dramatickou školu. K zahájení delegování pp. Dr. Herman a Trousil st. — Památka zemřelých Ant. K. Nového a Cyrilla Kočího uctěna povstáním. Nově se hlásící jednoty přijmou se jen s podmínkou, že sehraji nejméně 1 předst. ročně ve prospěch postavení „Tylova domu“. Podobná výzva učiněna i všem dosavadním členům okrsku.

Z jednot. Sp. lid. divadla ve Vršovících

„Bozděch“ zaslal „Matici“ tento projev: Naše přední pražské scény pohlížejí na ochotnické spolky jako na nutné zlo. Oceňují snad ochotnictvo na venkově, ale v Praze pokládají je za zbytečnost. Jest jistě zvláštní, že v popředí tohoto boje proti ochotnictvu stojí lidé, kteří vyšli z ochotnických řad. Velikou chybou jest, že veškeré ochotnické spolky jsou velkými scénami posuzovány stejně. Není činěno žádného rozdílu, a podle stejného měřítka také s nimi jednáno. Vizme na příklad povolování her, jež byly nebo jsou na repertoaru našich velkých divadel. Není zkoumáno vůbec, jaký je to spolek, o povolení žádající, jeho schopnosti a pod., a beze všeho většina žádostí skončí zamítnutím. Městské divadlo na Král. Vinohradech házi prostě veškeré žádosti i urgency do koše a neodpovídá ani zamítavě. To jistě nejsou zdravé poměry pro ochotníky v Praze. Oč je na tom lépe venkov. Důvody pro zamítnutí žádosti za povolení hry, i té, která jest na repertoaru, nejsou oprávněny. Buď se ředitelství velkých scén obávají, že ochotníci nestačí výpravou nebo provedením té které hry, anebo se snad bojí konkurence. V prvních případech stačilo by informovati se o žádajícím spolku mezi vlastními členy, neboť jistě vždy vyskytne se jeden i více, kteří vyšli z toho či onoho ochotnického spolku. V druhém případě by obava konkurence jistě mohla odpadnouti, ježto ochotnická divadla jsou navštěvována vrstvami lidí, které si nemohou při úžasných cenách dovoliti návštěvu velké scény, majetnější pak, kterým se líbila hra na ochotnickém divadle, neopomenou při nejbližší příležitosti podívat se na týž kus do divadla velkého. Tak povolení pěkné hry mělo by za následek účinek opačný, než se ředitelství našich divadel domnívají. Je nutno vzdělávati a povzbuzovati k lepšímu i nejnížší vrstvy národa a seznamovati je s naším národním dramatickým uměním. Ale je to možno v Praze, kde veškeré lepší hry mají v rukou velké scény, které nepovolí jich provozování na ochotnické scéně? Co je toho důsledek? Ochotníci jsou nuceni tvořiti svůj repertoár z kusů slabých, méněcenných, po případě obraceti se k cizímu braku. Tím niveau ochotnické scény klesá. A kde jsou ochotníci svědomiti, dá jim mnoho práce, než sestaví slušný repertoár z původních kusů. Kdyby přední naše scény upustily od své tvrdosijnosti, rozeznávaly dobré ochotnické scény od špatných a nestavěly se tak příkře proti ochotnictvu, pozvedlo by se jistě niveau jich divadel, nikoli na škodu velkých scén, ale ku prospěchu a povznesení širokých vrstev lidových. — Tento projev přijímáme s povděkem, protože svědčí o zájmu „Bozděcha“ o věc ochotnickou. Ustředí předložilo jej správám Národního a Vinohradského divadla se žádostí, aby v jeho smyslu řešily naše poměry divadelní. — Dram. o. d. sp. „Romanov“ v Praze usp. 13. list. na pozvání „Sokola“ ve Starém Kolíně předst. „Vicomta z Letoriéru“ (rež. Fr. Zach) se sl. H. Zachovou v úl. tit. Hráno s úsp. morálním i finančním. Pisatel (B. Matoušek) nešíří se o provedení, za to však s uznáním konstatuje vzácnou obětavost a lásku jednoty k myslence ochotnické vzornou výpravou scény v útulné budově sokolovny (má 15 samostat. proměn, doko-

Vysvětlujte všude význam stále scény ochotnické v Praze!

nalé osvětlení, krásnou oponu — dar nejmen. dárkyně).

Propagujte myšlenku ochotnického domova v Praze!

Posudky. Dram. sdruž. „Spolku čsl. úřednictva železničního“ vypravilo na oslavu 20. výročí svého trvání původní historickou hru „Palcčík“ od Rud. Vancie (pseud. Rudvan) v režii K. Štnera. Jest to pěkně vysvědčení pro spolek, jenž má ve svém souboru dramatického autora a vyspělé herce, může-li tak důstojně oslavit významné jubileum. Autor, sám železniční úředník, má vybroušený smysl pro dramatické uplnění svých myšlenek. A lze jen s uznáním přijmouti, že zvolil české dějiny za rámec pro svou hru, ač nešlo mu o historickou pravdu a problémy dějinné. A třebaže se chtěl vyhnouti historii, přece jí podlehl, a třebaže se bránil, dějiny ho svedly, a možno říci, že na dobrou cestu. Škoda, že nebyla provedena celá tetralogie o Otakaru Přemyslovi, z níž „Palcčík“ je druhou částí, jež podává milostné vzplanutí Otakarova k Haně z Kuenrinku, jejíž o Otakarova syna Nikoleta neuznala papežská stolice za následníka a již Markéta, žena Otakarova, snížila v očích Přemyslových pomluvami a činy. Autor rozmyslně kreslí jednotlivé postavy, rozvinuje bystře jednotlivé scény a třebaže nedocílí všude dramatické kondensovanosti a ekonomičnosti, přece jen dosahuje sytého účinku, dovědne zachytit ráz doby i prostředí lehce a svěže. Dikci má barvitou, scénický spád bystrý, dialog pružný a účinný. Má všechny vlastnosti, které podepřeny divadelní zkušeností, mohly by přinést mu mnohý jevištní úspěch. Provedení silami ochotnickými bylo na jevišti „Uranie“ velmi dobré, a v mnohých výkonech i nadprůměrné. Hlavní roli Přemysla II. hrál p. Mašíček poněkud měkce, zde bylo by prospěšnější zdůraznění Přemyslovu odhodlanost a přímocnost výrazněji, Markétu, královu ženu, podala p. Koudelková-Šetřilová velmi šťastně, zvláště v závěrečné scéně nalezla dojmavé tony, jimiž nešťastná královna loučí se se životem a odchází do kláštera. Hanu z Kuenrinku skutečně nadprůměrně vykreslila p. Pospíšilová, která prociťla nešťastnou její lásku životně, dojmavě a diskretně. Ale i ostatní, p. R. Weinert (Ondřej z Říčan), J. Růžicka (Závje) a p. Štnerová (abatyše Anežka) vedli si herecky samostatně a výrazně. Souhra byla hladká, bez rušivých nehod ochotnických a výprava velmi pěkná. (Pt.) — Česká scéna v Praze sehrála v Malostranské besedě K. Piskořovu veselohru: „Ta, již nelze odolati“, provedenou předtím v div. Švandově. Děj připomíná dobu všeobecného sletu a s ním spojené bytové kalamity, a byl by snesl několik škrtů. V provedení stěžuje si referent (J. Tureček) na většinou nedostatečné ovládání rolí, zato chválí režii, jež vypravila na tak malém divadelku rozkošný obrázek. — Spdo. „Vend. Budí“ na Letné u Plzně zahájil sezonu 2. října ves. „První housle“ od Jense, Petersena a B. Wieda v dobrém osazení až do podřízených rolí a v pěkném provedení. Učinkovaly dámy Koena a (Anna), Ševčíková (Rézi) a pp. Šmřha (Mödlhammer), Beneš (Müller), Kolenatý (Dikling), Savík (málo živý Ludvík), Suchý (Richter) a Hadrbotec (František). Rež. vedl V. Kolenatý. Křík (J. B.) přál by si k za-

hájení původní hru a pokostínské hry jiných div. těles, jež přinesly by domácímu spolku vždy celou řadu cenných poznatků. — „Volné sdruž. mladých přátel divadla v Žižkově“ sehrálo 23. října ve Srašnicích R. Maříkovu hru „Ve spárech rakouského orla“. Hráno bylo dosti dobře (dle posudku L. Horešovského) hra se líbila a přijata byla vyprodaným domem přes některé nelogičnosti (ve III. a IV. obraze) velmi vlídně. Kromě režiséra G. Čapka vystupovali v ní zejm. pp. Franc, Podávka, Rypa, Hurt, Knížek, Káta, a dámy Knížková, Jíská, Mítrovská a Šlafova. — Dram. odb. „Sokola“ ve Skvrňanech uctil památku Havlíčkovu slav. přednáškou a provedením Šamberkova „Havlíčka, jež bylo téměř bezvadné, ježto role byly v dobrých rukou (i malá Zdenička) a maskování dobré. Lepší memorování textu bylo by hře neškodilo, míní kritik J. S. — „Pražský okresek“ sehrál 6. list. pro „Sokola malostranského“ v sokolovně pod Petřínem Dykova „Ondřeje a draka“ (rež. V. K. Blahník). Hře předcházela úvodní proslov režiséra, který výstižnými slovy zhodnotil tento svérázný český kus, upozorniv, jak nutno se na něj dívat, aby byl správně chápán. A díky tomuto úvodu, vytvořilo se v diváctvu ovzduší, jež je podmínkou trvalého zájmu a pozornosti. Souhra kusu, jehož hrdina Ondřej je nejkrásnějším vzorem českého člověka, byla zásluhou obratného režiséra a dobrých, zkušených herců-ochotníků velmi pěkná, scény živé, až na některé detaily dobře sehrané (mimochodem upozornují na nehezkyý dojem při neobratném nebo neopatrném odchodu z jeviště, který může pokazit i sebe lepší vystoupení; nikdy nespěchat, vyhrát až do posledního okamžiku, dokud divák může hracího vidět či slyšet!). Některý detail (III. dějství, průvod zpívajících nepovedl se arci pro překážky technického rázu! Nejpěknějším dojmem působil zjev a zvroučená hra Madlenky A. Spákové, „nejhezčí pannu z leléšnice“, již zejména jest děkovati za úspěch večera. Kamarád J. Zelenkuv byl šťastně založen a sehrán, ne tak Bláhuv Ondra, jenž byl příliš měkký, pasivní. Robustní starosta R. Weinertuv „dobře, Vrbuv kantor byl trochu nekantorsky uhlazený, jemný, rovněž i Sendlerově farář, který byl jinak bezvadný, bylo by prospělo, kdyby byl měl vzhled trochu venkovský, osmělejší. Dobrou hru podali také F. Pokorný (Váša Pazourek), K. Vošahlík (Štěpán) a J. Láska (dědeček Madlenin) i ostatní — ať již starí kozáci, kteří se tentokrát museli spokojiti úlohami podružnějšího významu, nebo mladí adepti, prokousávající se k větším úlohám. (bvk.)

Přičiňte se o rozprodej losů ochot. domu Tylova mezi svými známými!

Ochotnický repertoár. Dram. odb. v Šestojovicích (na Závisti) 31. čce. dět. předst. Fr. Jarošova „Otesánka“ ve prosp. vídeňských dětí. — Och. sp. „Tyti“ na Horách Kutných 4. a 7. srpna a 16. října (2krát) Fořtova „Z českých mýtnů“ (rež. J. Richter, zpěvní čísla navc. Zích, scén. V. Vysekal, svět. ef. A. Rudolf). — Dram. odb. Č. B. H. v Trnové (u V. Kalvody) 21. srp. Roblovu a Beranovu ves. „Srdce“ (rež. K. Trojanová). — Spdo. „Tyti“ v Poličce (měst. div.) 7. a 8. září Tylová „Paličova dehra“ (rež. F. Martínů), 18. a 19. září J. Baldova

„Stečna z ministerstva“ (rež. A. Altnerová); 2. a 3. října A. Ohornovi „Bratři sv. Bernarda“ (rež. Fr. Martinů); a 16. a 17. října R. Maříkova ves „Z nařízení bytové komise“ (rež. A. Altnerová). — Spdo. v Hodoníně (Bes. dóm) 8. září F. Svobodové-Goldmanové hra „O grúnd“, — Čten.-och. jedn. „Mošna“ a dram. odb. sdruž. spolků soc.-dem. v Benešově u Semíla v přírodním div. „Na holubku pod Mošnou“ 4. a 11. září Šubertův „Jan Vyrava“ (rež. Fr. Jebavý a Fr. Vlach). — „Hálek“, spolek pro post. lid. div. v Nuslicích 18. září na počest 15leté och. čin. K. Jukla Šamberkův „Josef Kájetán Tyl“ (režie a titulní role Ad. Švece; s díky kvitujeme upozornění na návštěvích „Českém Divadle“). — Spdo. „Havlíček“ v Zichovcích 25. září Tylová fraška „Děve z předměstí“ aneb „Všecko přijde na jevo“ (věc neznámá, pravděpodobně zpracovaná, než i tak je snaha „Havlíčkova“ po obnově staršího českého repertoáru uznáníhodná). — Och. jedn. „Tyl“ v Kostelci n. Lab. (Lidových sňh) 25. září Sardouova (a de Najaxova) „Cypríenna“ (rež. R. Weiss) a 28. září za pohost. hry Sdruž. div. och. z Mratína Ferko Urbánkův obraz ze slovensk. života se zpěvy „Rozmarijn“ (rež. E. Pražák). — Spdo. v Kouřimí (měst. div. na Sřetelnici) 27. září v předvečer otevř. měst. sřetelnice Rudolfova „Minulost pana rady“. — Čten.-och. bes. „Vlast“ v Žijčkově (u Kyselý) 1. října Štolbova „Zlatá rybka“ (rež. J. Špaček) zaháj. sezony. — Záb. a div. sp. „Ohlavan“ v Přestvicích 2. října Hilbertova „Vina“ za pohost. hry sl. Anči Křížkové z Plzně (rež. C. M. Homan). — Čten.-och. jedn. Šamberk v Praze VII. (u krále Jřihy, Belcrediho tř.). 2. října Šamberkova „Palackého tř. 27“ (rež. V. Smejkal). — Och. div. jedn. „Vrchlický“ v Třebíči 1. a 2. října (otevření nové scény Moravia-Bia) F. Molnarův „Dábel“ (překl. V. Stechův, rež. prof. J. Jaroš). — Spdo. ve Slaném (div. obč. záj.) 9. října (35letá činnost Ad. Svába) Šubrtovy „Žně“ (rež. B. Vacek, 246. [346.] předst.), 28. října za pohost. hry řed. „Pražské scény“ K. Šotta, spoluúč. zpěv. sp. „Dallbor“ a členů „Hudeb. sdruž.“ Dvořákovy hřst. drama „Král Václav IV.“ (rež. dtto.). — Spdo. v Ronově n. D. (Velký hostinec) 16. října Fořtova ves. „Pepičina první láska“ (rež. K. Novotný). — Jedn. div. och. v Čáslavi (Dusíkovo div.) 22. a 23. října Maříkovo „Z nařízení bytové komise“ (rež. J. Skřivánek; zavědja 20 hal. přířázky k lístkům ve prospěch Slovensk. Nár. div.). — Spdo. v Žebráce (hotel „Jelen“) 23. října Štolbova „Zlatá rybka“ (rež. J. Kubja; spolek založen r. 1812). — Div. sp. „Kolár“ a „Sokol“ v Dobroměřicích (u Zelenků) 8. října Ed. Šimkovo div. zprac. Čechovy básně „Lešetinský kovář“ (rež. V. Stanislav) s předn. J. Hajšla. — Kroužek „Budoucnost“ ve Škvorci R. Robla „Žvony“ na pamět 100 naroz. K. H. Borovského s předn. F. Židického, sp. „Vojan“ v Čes. Brodě dtto. a Svobodova „Posledního muže“, baráčníci v Újezdě Šamberkova „K. H. Borovského“, vzděl. bes. „Mošna“ v Sibiřně Fastrov „Pražské švadlenky“, dram. odb. stav. družstva v Šestavovicích Jeřábekova „Suzebníka svého pána“ a Roblovy „Žvony“, kroužek vál. poškozenců v Ouvalích Skružného „Zabec“, dram. odb. F. D. T. J. v Ouvalích Peškové překlad „Člověk bestie“, kroužek „Svěpomoc“

v Ouvalích Židického „Z Hradešína do Prahy“ a „Buřtí“ (ze zprávy Štolbova okroku v Ouvalích).

Literatura.

Jak se dělá divadlo? Napsal Kamil Urbánek, cena Kč 3.60. Nákl. Kočího v Brně. — Na tit. listě je psáno: „Nezbytná příručka pro všechna divadla a pro ochotníky“. A hned první věta zní: Jak se dělá divadlo? Všeljak — zejména v naší republice. — A takový je obsah brožury. Povinnosti herců a režisérů jsou napovědény theoretickými frásami, autor mluví mnoho o tom, co by bylo ideálem, ale praktického návodu neudává. Na př. herec má pracovat co nejsvědomitěji, má hrát i menší role pečlivě, povinností režiséra jsou dány vědomým úsilím celé člnohry o vnitřní režii, oponář je zodpověden za správné pouštění opony, osvětlovač za správné osvětlení scény, do čtených zkoušek musí chodit každý herec, který ve hře hraje, atd. Tyto pokyny jsou rozděleny po stránkách, kterých je celkem 14 a z nich pouze 3 jsou plné. Na některé stránce je také jen 5, 8, nebo 12 řádek. Už tato zevnější forma ukazuje, že obsah není valný a pro ochotníka málo, pro větší divadlo vůbec bezvýznamný.

Umění divadelního líčení. Divadelní vlásenkář Jan P. Hakl. Praha II., Žitná 34, vydal druhé a opravené vydání této odborné knížky (cena Kč 18.—) která má praktický význam pro herce, ochotníky, holiče i vlásenkáře. Obsahuje 54 masek, z nichž 40 je reprodukováno v barvách a v odstínech. Kniha je návodem, jak se má postupovat při líčení, jež je doplněno parukou a vousy. Nepíše tu literát, ale zkušený praktik a proto jeho příručka bude vhodnou pomůckou všem divadelníkům, ale zvláště pomocným silám holičským a kadeřnickým. Dr. H.

Svátkův divadelní almanach republiky Čsl. na rok 1922, vyšel v Českých Budějovicích, redakci nakladatele J. Svátka, Frant. Krause a za součinnosti Ústř. jednoty českého herectva, Ú. M. D. O. Č. a Unie čsl. hudebníků (cena váz. Kč 12.—). Je nepostrádatelnou příručkou nejen v kruzích, těmto ústř. korporacím blízkých, ale i mezi nejširšími vrstvami návštěvníků divadla, kteří neměli dosud příručky, seznamující je s tím, co tvoří nejdůležitější součást kulturní práce národní. Do prvního ročníku přispěli mimo J. Em. Chvalovský, Eva Vrchlická, dr. Herman (článkem o organizaci ochotnické), spisov. F. Frýdecký a J. Kopta (o divadle v ruských legiích). Naše jednoty, objednáji-li si almanach a zaplatí prostřednictvím „Matice“, mají 15% slevy. Red.

Všemu ochotnictvu je nepostrádatelnou pomůckou **Soupis české literatury dramatické** za r. 19. 9-20 (sestavil K. Nosovský), jenž obsahuje: 1.) abecední seznam spisovatelů s výčtem jich her; 2.) abecední seznam titulový 3500 divadel. her, mezi nimiž přes 1200 rukopisů, s udáním, kdo zadává hru, počet jednání, osob, dekorace. nakladatel, cena a j. 3.) systematický přehled, kdež ve 23. odděleních rozděleny hry dle jich obsahu, počínaje básněmi dramatickými, hrami k 28. říjnu, oslavám Havlíčkovým až po pantominy a scény, jakož i 4.) seznam spisů, pro ochotníky a herce důležitých. Za předem poslaných 33 Kč (včetně pošt.) zasílá každý knihkupec neb přímo vydavatel na Smichově 1160.

„České divadlo“ jest orgánem „Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého“. — Majitel, nakladatel a vydavatel: „Matice Divadelní“. — Odp. red. Jakub Rydvan. — Tiskem Ot Janáčka, Praha II., Palackého 11.

Divadelní hry pro mládež.

1. V. Baldessari-Plumlovská: Honza v zakletém zámku. Pohádka o 4 dějstvích. 3. vydání. Kč 5.—.
2. V. B. Plumlovská: Sen vánoční. Hra ve čtyřech obrazech. 2. vydání. Kč 4.—.
3. V. B. Plumlovská: Zahradní sudiček. Pohádka o 5 obrazech. 3. vydání. Kč 4.—.
4. V. B. Plumlovská: Honza pán. Báchorka ve třech jednáních. 2. vydání. Kč 4.—.
5. V. B. Plumlovská: Sněhurka. Pohádka o 5 obrazech pro dívky. 3. vydání. Kč 5.—.
6. V. B. Plumlovská: Krakonoš. Pohádka o čtyřech obrazech. 3. vydání. Kč 3 60.
7. K. Semerádová: Honza. Pohádka se zpěvy o pěti jednáních a jednom obraze. 2. vydání. Kč 6.—.
8. V. B. Plumlovská: Svatoň a Milena. Báchorka o 3 jednáních. 2. vydání. Kč 4 50.
9. Karel Rožek: Veliké oči. Veselá hra o 1 dějství. 2. vydání. Kč 2 60.
10. Karel Rožek: Naše babička. Drama o jednom jednání. 2. vydání. Kč 2 60.
11. V. B. Plumlovská: Zlatá husa. Pohádka ve třech obrazech. 2. vydání. Kč 6.—.
12. V. B. Plumlovská: Sůl nad zlato. Slovenská pohádka o šesti obrazech. 3. vydání. Kč 5.—.
13. V. B. Plumlovská: Jura. Pohádka o 6 obrazech. 2. vydání. Kč 6 50.
14. K. Semerádová: Zlatý pták. Pohádka o třech jednáních a dvou obrazech. 2. vydání. Kč 5.—.
15. V. B. Plumlovská: Babička v zámku. Obrázek z „Babičky“ od Boženy Němcové. 2. vydání. Kč 3 20.
16. V. B. Plumlovská: Bílé růže. Pohádka o čtyřech obrazech. 2. vydání. Kč 5.—.
17. V. B. Plumlovská: Zlatá nit. Slovenská pohádka se zpěvy a tanci o 5 obrazech. 2. vydání. Kč 5.—.
18. K. Rožek: Život a pohádka. Hra o jednom jednání. 2. vydání. Kč 3 30.
19. K. Rožek: Vítězství srdcí. Historická hra o 3 jednáních. Kč 1 80.
20. R. Robl: Hastrman. Pohádková hra o 4 jednáních. Kč 8.—.
21. V. B. Plumlovská: Pohádková princezna. O 2 obrazech s přehrou a dohrou. Kč 6 50.
22. V. Sokolová: „Kouzelné kvítí“. Výpravná pohádka s přehrou a 9 obrazech.
23. F. Bouchal: „Dědoušek Mech“. Pohádka o 3 jednáních.
24. J. Velenský: „Šípková princezna“. Div. hra pro děti s hudbou a zpěvy ve 3 jed.
25. J. Velenský: „O Černomorovi“. Divad. hra pro děti o 6 jednáních.
26. F. Bouchal: „V moci čaroděje“. Pohádka o 5 jednáních.
27. R. Robl: „O lípě, králi a kováři“. Divná pohádka pro malé i velké ve 4 jednáních.
28. F. Wenig: „Anička“. Hra pro děti o 3 jed.
29. F. Bouchal: „Macecha“. Pohádka o 2 jed.
30. Fr. V. Bouchal: Divotvorná skříňka. Pohádka o 3 jednáních s proměnou.

Knihovna lidových divadel.

1. Havlík Fr.: Schovanec a schovanka. Obraz ze života českých horalů z roku převratu 1848 v 5 jednáních. 17 m., 4 ž. Nádvoří, světnice.
2. Rožek K.: Samot chorobné květy. Drama o 3 jednáních. 3 m., 3 ž. Pokoj. 2. vydání. Kč 7.—.
3. Hubálek O.: Pro českou školu. Obraz ze života české menšiny ve 3 jednáních. 10 m., 4 ž. a 1 dět. Světnice.
4. Rožek K.: Absolvo te. (Rozhřešuji tě.) Sociální drama o 1 jednání. 5 m., 1 ž. a 2 dět. Světnice.
5. Karmen S.: Večer. Hra o 1 jednání. 2 m., 3 ž. Pokoj. Cena Kč 1 80.
6. Hanuš Vojnar: Katechismus ochotnického divadla. Praktická příručka pro zakladatele ochotnických jednot, jejich režiséry a členstvo, pro přátele ochotnictva a divadla vůbec.
7. Beer a Gullemand.: Millice. Fraška o 5 jedn. 22 m., 3 ž. Atelier, vetešnický krám, polic, kom., ložnice, pokoj.
8. Novák L.: Duellanti. Veselohra o 3 dějstvích. 8 m., 6 ž. Salon, pokoj, les.
9. Pazourková A.: Únos v aeroplánu. Veselohra o 3 jednáních. 2 m., 16 ž. Zahradní salon.
10. Pospíšil O.: Na selském gruntě. Obraz ze života vesnického o 4 jednáních. 6 m., 5 ž. Světnice. 2. vydání. Kč 6.—.
11. Pospíšil O.: Za cizí hříchy. Obraz z vesnického života o 4 jednáních. 3 m., 4 ž.
12. Pospíšil O.: Smír. Obraz ze života vesnického o 3 jedn. 3 m., 5 ž. Světnice na statku. Cena 4 50.
13. Novák L.: Nad hrobem. Drama o 1 jed. 4 m., 1 ž.
14. Náhlovská T.: Defraudanti. Obraz ze života o 4 jednáních. 10 m., 3 ž. Pokoj.
15. Mašek K.: Dceruška hostinského. Hradčanská povídka o 1 dějství. 10 m., 2 ž. Hostinská místnost.
16. Pospíšil O.: Svítání. Obraz ze života dělnického o 3 jednáních. 6 m. 2 ž. Dělnická světnice. 2. vydání. Kč 6 50.
17. Novák L.: Matěj Kopecký. Lidová hra o 1 dějství českého loutkáře. 5 m., 2 ž., 3 děti. Cena Kč 3.—.
18. Fučík Milan: Nahoru a dolů. Veselohra o 3 jednáních. Cena Kč 6 50.
19. Ruth Písmáková dcera: Obraz ze života o 3 dějstvích. 2. vydání. Kč 6.—.
20. Robl Rudolf: Zvony. Obraz z čes. revoluc. boje ve 3 jednáních. 2. vydání.
21. Robl Rudolf a J. Beran: Srdce. Veselý obrázek z české vesnice o 3 jed. Druhé vydání. Kč 8.—.
22. L. Novák: Bodrý venkovan. Veselohra o 1 jed. 2. vydání. Kč 4.—.
23. Rožek K.: Bílí ptáci. Drama o 1 jednání. 2. vyd. Kč 3.—.
24. J. Borotinský: Vzletem sokolím. Aktovka ze života sokolského.
25. R. Robl: Pro peníze. Obraz ze života lidu českomoravského ve 4 jedn.
26. V. Baldessari-Plumlovská: Matka. Pohádka o třech dějstvích s proměnou. Díle Andersenovy stejnojmenné pohádky.
27. J. Borotinský: Na půdě ohrožené. Scénický obrázek ze života českých menšin. Druhé vyd.

Na skladě v každém knihkupectví, zejména u

Nakladatelského družstva Máje,
čes. akc. spol. v Praze I., Malé nám. č. 11.

Nepřehlédněte!

Vystříhněte!

Největší divadelní a maškarní závod

Aži Huňkové

hlavní závod: Praha I., Ovocný trh č. 17.

Pobočné závody: Žižkov, Mor. Ostrava, Bratislava,

dovoluje si co nejuctivěji všem P. T. zákazníkům oznámiti, že v nastávající sezoně znovuzřídila a povšechně doplnila veškeré divadelní, maškarní a salonní součásti, jakož i rekvizity, jež za ceny co nejmírnější propůjčuje.

Všem P. T. ochotníkům na Slovensku!

Obraťte se na můj pobočný, bohatě zásobený sklad, jenž za dnešní krise umožňuje vám za levný peníz vypůjčiti si veškeré divadelní kostymy, rekvizity, vlásenky, líčidla atd. a neopomeňte vyžádati si prospekt, jež zdarma zájemcům zašle filiálka v Bratislavě, Zahradnická č. 33.

O ct. přízeň prosí

Aža Huňková.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

ROČNÍK II. (V.)

ŘÍDIL REDAKČNÍ KRUH:

V. K. BLAHNÍK, DR. FR. HERMAN, PROF. JAR. PETR, JAKUB RYDVAN
A ADOLF WENIG

ZA REDAKCI ODPOVÍDAL:

JAKUB RYDVAN (VÁCLAV SOMMER)

V PRAZE 1922.

VYDAVATEL „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESK. DIVADELNICTVÍ, NAKLADATEL FR. BOROVÝ V PRAZE II., ŠTĚPÁNSKÁ 37

TISK E. LESCHINGRA V PRAZE A POLYGRAFIE V BRNĚ

KNIH A SBÍREK VIKTORA NEJEDLĚH

OBSAH.

Články a pojednání.

Blahník V. K.: Příklad Štechův 115; Spor Vinohrad. div. s Národním 99; Za novým uměním 19.
Dlouhý Lad., dr.: Reflex socialismu v umění 33; Socialistické divadlo a jeho otázky 52.
Dubský Ota, dr.: Dramatik svědomí Henry Bataille 132; K desátému výročí úmrtí A. J. Strindberga 35; Na okraj jubilea Molièrova 2.
Grmela Jan: Kapitola velmi naléhavá 81.
Herman Fr., dr.: O divadelní zákon 66; O kritice 4; Kritika divadelní 38; Jaká má být kritika 51; O kritice 85; Div. kritika, zvláště pro ochotnictvo 121.
Hurt Jarosl.: O Stavovské divadlo 17.
Müldner Jos., dr.: Božena Viková-Kunětická 97, 119. Otevřený list 22.
Petr Jarosl.: Dva filosofičtí protichůdci 147; Filosofie smíchu, její důsledky a jiné 37; Idylické veselohry 20; Klasické postavy 81; K repertoíru českých divadel 3; Olomoucká opera 102; Princip relativity na jevišti 54; Zdramatisovaný Dostojevský 68.
Prokop Josef: Divadelní přelud umělecký 49; Vyvolání přeludu divadelního 84.
Rozřešme českou divadelní otázku! 65.
Rydvan Jakub: O Jarosl. Vrchlickém 101.
Simon Jos.: Přemysl Otakar II. a Závěš z Falkenštejna v českých a německých dramatech 82, 117, 131.
vkb: Z literatury o divadle 69.

Divadelní podobizny.

Pt.: Otylie Sklenářová-Malá 39.
Rydvan Jakub: Josef Jiří Kolár 21.

Směs.

(Psali dr. Ota Dubský, dr. H., j. p., R., Red., Rdv., vkb.)

Bataille Henry † 40; Bílé divadlo 134; Bronz. poprsí pres. Masaryka ve foyeru praž. Nár. div. 33; Budil Vend. 122, 134; Capus Alfr. † 150; Čapkovy „R. U. R.“ na cizích scénách 23, 40; Čtvrtá repríza pův. práce na čes. div. 87; Deficit Nár. div. 6; Družstvo stálého divadla na Kladně 150; Dvořákovi „Husité“ na přírodním divadle 87; Engelmüller Karel 87; Herecký dům v Bratislavě 40; Hlaváček Ant. † 22; Janáčková „Její pastorkyňa“ v Berlíně 40; Jiráskova žaloba Mar. Kühnové 6; Jonáš Karel † 70; Kozlovski Stan. † 6; Kuriosní rozhodnutí správy Nár. div. o letošním předplatném 102; Mahen Jiří 134; Matys Vojta † 6; Mezinárodní div. výst. v Amsterdamě 6; Mrštík Vilém 39; Naši zástupci při Molièrových oslavách v Paříži 23; Nová divadla v Praze 6, 55; Nová Smetanova opera v Praze 22; Organizace čsl. herectva 56; Otázka zabránění Stavovského div. 22, 87; Plány největ. praž. div. 71; Požáry divadel 103; Povedení nositelů kultury na čes. venkově 134; Preisová Gabriela 55; Přednášky div. v Husově škole Osvět. svazu 39, 56; Příklad Vojty Nováka 6, 55; Reinhardt v sovětském Rusku 40; Ředitelem div. v Plzni a Čes. Buděj. 71; Sarnecki Zikm. † 6; Schmoranz Gust. 55; Subvence čes. divadlům 6; Stroupežnický Lad. 122; Úspěch čes. operety v cizině 23; Tři významná úmrtí (Alois Sedláček, Hanna Benoniiová, Karel Mašek—Fa Presto) 103; Turinský Fr. 22; Vojanovské památky 70; Vojanová Olga † 134; Výnos praž. zem. divadel 70; Zapolska Gabr. † 6; Změna v uměl. ved. holešovické Uranie 22; Žaloba autorů „Matěje Poctivého“ 51.

Matice Divadelní.

Zprávy 6, 23, 40, 56, 122, 150. (Knihovna Matice Div.)

Ochotnická hlídka.

Články a pojednání.

Herman Fr., dr.: Alois Wiesner jubilant 134.
Janský E.: Na různé adresy... 122.
Kunětická-Viková B.: Pozdrav krajsk. sjezdu Štolbova okrsku v Oualech a čsl. ochotnictvu vůbec 87.
M. D.: Přednášky divadelní se svět. obrazy 56.
P. J.: Spisovatelé, kritici a herci o ochotnictvu 7, 71.
Rydvan Jakub: Za inž. Jar. Neudörflem 151.
Želenský Karel: Uvažujeme... 1, 23.

Pro ochotnickou praxi.

Barek Jos.: Moderní scénování na ochotn. jevišti 88.
Herman Fr., dr.: Spolk. činnost divadelní 72, 88; Spolk. činnost mimodivadelní 103 135; Zákonné předpisy o zakl. ochotn. spolků 26, 40.
Neudörfl: K nauce o líčení 10, 41, 74, 89.
—ng.: Moderní oděv na jevišti 10; Ještě k výpravě moderních her 26; Modá nedávných desetiletí na jevišti 73; O spojitosti masky a kostymu 40.
Petr Jar.: O spojitosti gesta a mluv. slova 104, 136.
Red.: Ibsenovská scéna 9.
Rydvan Jak.: Kapitoly o ochotn. repertoáru 41, 73.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Důležitá upozornění 10, 26, 41, 57, 75, 89, 105, 124, 137; Autorské poplatky „Máje“ 57; Vydavatelská zpráva 151; Pokyny právní a jiné 11, 41, 124; Ochotnictvo a divad. společnosti 42; Vojanův herecký asyl a ochotnictvo 137; Věcná loterie „Tylova domu“ v Praze 11, 14, 28, 42, 74, 124, 151; Dary „Tylovu domu“ 76, 105; Ochotn. sjezdy a zájezdy 58, 75, 89, 105; Divadelní kursy 57, 90, 106, 152; Ochotnictvo na Slovensku 105, 137; Ochotnictvo za hranicemi 11, 27, 42, 75, 138, 152; Z ústředí 11, 27, 42, 58, 76, 107, 138; Diplomy čest. členům 137; Dar 137; Odmitnutí 137; Z okrsků 11, 28, 42, 59, 76, 90, 107, 125, 139, 153; Z jednot 12, 28, 42, 60, 77, 91, 108, 125, 139, 154; Jiráskovy oslavy 27; Posudky 13, 29, 43, 60, 92, 139, 154; Ochotnický repertoár 14, 29, 44, 61, 93, 141, 155; Zábavy 45; Zaslána 29, 154.

Slovenské ochotnické divadlo.

B.: Slovenské ochotnické divadlo po prevrate 126; Úlohy Ústredia Slovenských Ochotnických divadiel 109.
Krémery Štefan: Uvodom 108.
M. K. J.: Naše nedostatky a úlohy 156.
Slovenská dramatická literatúra 141.
Zprávy z Ústredia 109, 142.

Knihy, pomůcky, provoz. práva a j.

14, 30, 45, 62, 78, 94, 110, 126, 127, 142, 157.

Feuilleton.

Armin: Organisoaná správa Nár. div. 34; Úspěchy ochotn. režiséra 58.
bvk: „Pražský žid“ na Slovensku 72.
Klasický případ obrany kultury 99.
Táborský Š. V.: Věcná loterie, losy, Tylův dům aneb Tyl a Barnabášek, jednatel div. ochotn. v Z. 8, 24; Divadlo v přírodě 123, 135.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

vydává „Maticе Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Netr, Jakub Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (V. Sommer).

Ročník II. (V.)

V Praze v lednu 1922.

Číslo 1.

Karel Želenský: Uvažujme..

(Místo úvodu.)

I.

Za posledních dob zavanul do řad ochotnictva českého osvěživý, zdravý vzduch. Pošl i posílil k další práci — dodal chuti, nadostného nadšení.

Nelze říci, že stalo se tak zásluhou nové doby, změněných poměrů. Těm české ochotnictvo nemá věru zač děkovat a to vinou dí, jež historické tyto změny vyšluly na místa, s nichž především a včas mělo už býti poukázáno na záslužnou práci, vykonanou ochotnictvem českým, a upozorněno na nealý význam jeho práce budoucí.

Osvěživý vzduch vdechli do řad mnozí človníci z ústředí ochotnického; muži povonání i vyvolení, kteří hned vedle ideálních užeb staví reálnou práci; vzkličivší mylenice v zápětí hned vysílají čin; dobré eslo korunuji hned příkladem skutku.

Nepředpojatého, zkušeného a do strážní práce ochotnické zasvěceného pozorovatele to nové hnutí až překvapuje svým jedinečným postupem a jeho výsledky. Tyto sou očistující pro široce rozvětvenou obec ochotnickou! Onen jest zakladatelem a platňovatelem kázně, z níž očista vzniká. Kázně v ochotnických jednotách nikdy doatek nebylo. Bez ní rodí se neužitečné, ba kodlivé, zhoubné živly. Bez kázně není myslitelná rodina, škola, úřad, dílna — a ejméně je bez ní myslitelné divadlo! Nadlož divadlo ochotnické, které bývalo a i náále má býti výchovnou pro herce z povo-

lání a jakousi přípravnou pro divadla stálá. Pravdu tuto nepopřely a nepoprout ani výsledky zbudované dramatické konse-rvatoře.

Velikých a odpovědných úkolů českého ochotnictva je si plně vědomo jeho ústředí. Snaží se jim dostáti. Tvrdím poznovu, podivuhodně. Nehledím na věc se stanoviska všeobecného, zvyklého zírati jen okázalostí. Pro mne není nejvýznamnějším založení Maticе divadelní, ani krásná myšlenka zbudování Tylova domu, ani imposantní sjezd lonský, ani úctyhodný kurs režisérský, který hodnotou svého pořadu, užitečnou hutností a bohatostí přednášek na slovo vzatých našinců, a konečně překvapující početností posluchačů dokázal, o čem se inspiratorům prvních kursů ani zdáti nesmělo — pro mne je pro věc ochotnickou rozhodujícím a nej-cennějším to, co zdánlivě negujícího přinesly všechny tyto energické a uznáníhodné akce.

Uvažují ze zkušenosti: Po těchto akcích mnoho jednot, mnoho jich členů se jaksí zarazilo. Stalo se cosi, co nebývalo, co žádá jaksí přemítání, uvážení, co žádá — rozhodnutí. Bylo mnoho pověděno o úkolech ochotníka, byly naznačeny nové směry, byly uloženy povinnosti, byla ozřejměna zodpovědnost — promluvil diktát společné práce, společných ideálů, společných met.

Odtud to zaražení u pohodlných, odtud to přemítání a uvažování u ledabylých, odtud to couvnutí u — nerozhodných, slabých. A mnozí couvli — a mnozí zůstali.

Tento úbytek dlužno pokládat za cenný příbytek. Couvnuvších není škoda. Poznali svoji slabost, uznali, že nestačí na to, co jim uloženo a že líp ještě před bitvou se vzdát, než v bitvě zbaběle ustrašit sebe i jiné.

Ostatní setrvali, podjali se idejí, odhodlali se k práci, podrobili se kázni a zaměnili náklonnost ke chvilkovému vyrazení za vážný smysl pro snahy kulturní a národní a umělecké.

Snahy tyto byly vždycky palladiem činnosti českého ochotníka. Pohasly značně za doby válečné, ale znovu zazářily v dobách nynějších. I svítí, svítí; však leckde poružným jasnem. Někde i klamným mihotáním bludičným.

Mnohý ochotník dneška (tím míněny jsou i jednoty) nemá už toho nazírání, citění, chápání a snažení svých nezapomenutelných předchůdců. Pravda, není už buditelem národního uvědomění, není už apoštolem lásky k vlasti a národu, není šířitelem a hlasatelem své mluvy mateřské, není už průkopníkem ukradených práv a svobody. To všechno už máme; změnily se časy, změnili se i lidé. Musil se změnit i náš ochotník. Zbývá otázkou, posloužila-li změna tato jemu a jeho určení? A jsou-li všechny tyto vlastnosti a živelné podmínky existence starého ochotníka, dnes už v neváznost a sesměšnění uváděné, tak naprosto zbytečné a k zavržení odsouzené?

Je přirozeno, že ochotník náš kráčí (a jak rád!) ruku v ruce s moderním i modernisujícím uměním, jak v ohledu hereckém, tak i režisérském. Dostihuje, nebo snaží se dostihnout repertoíru prvních scén. Ale prokázal už tento repertoír jakousi užitečnost, obrodu, cennost, platnost, zušlechťující hodnotu a duševní povznesení pro náš lid?

Hraje ochotník ve venkovském městě nebo v zapadlé více pro totéž obecnstvo, jaké vidáme tak srdečně se nudit nebo tak klidně si zdřímnout v přízemí prvních scén?

A je lid náš všude tak národně uvědoměn, že už není třeba povědět mu něco o jeho sebevědomí, hrdosti národní? Či už tolik je naše vlast milována, že netřeba k ní hlásat lásky? A mateřština naše už všade ryze zní? A není už třeba hájit a chránit práv a svobody i v domově osvobozeném?

Divadlo starých Řeků, nejkulturnějšího a nejsvobodnějšího národa na světě, líp

této otázce rozumělo, a přes to dočkalo se pádu svého i pádu svého národa!

A toto slavné divadlo, vzniklé z ochotnictví divadla egyptského, vyrostlo z ochotnictví stejně jako divadlo české. Převalily se události, a když zanikal národ, zanikalo s ním i divadlo — a zase to bylo divadlo ochotnické.

Historie mluví o mrtvých osudech a nábádá živé k uvažování.

Dr. Ota Dubský: Na okraj jubilea Molièrova.

Naše pražská divadla zahájila vlastně již loni oslavu zakladatele francouzské komedie, známého pod pseudonymem *Molière*, vlastním jménem Jan Křtitel Poquelin, jehož třísté výročí narození připadá na den 15. ledna roku letošního. Není pochyby, že budou u nás předvedeny celé cykly her Molièrových, dosti jich bylo již přeloženo, hlášeny jsou také překlady nové, a Molièrův význam pro divadlo světové toho jistě plně zasluhuje. Kdo by neznal aspoň některou z třiceti jeho veseloher, jež zdomácněly i na jevišti českém právě tak, jako hry Shakespearovy? Dokonce naše režie činí pokusy stylisovati hry Molièrovy originálním slohem moderním (vzpomeňme na příkl. Hilárova provedení *»Zdravého nemocného«* v Nár. divadle v Praze, nemůžeme-li ještě mluvit o hrách, nově hlášených) a podati je v rouše, jež dnešní obecnstvo překvapí a láká. Není ani toho zvláště zapotřebí, hry Molièrovy jsou geniální již svým zpracováním a tudíž nestárnou, jak dosvědčují nejoblíbenější večery jeho her v divadlech Comédie Française a Odéonu v Paříži, kde z piety k velkému autorovi hrají se v podání původním a tradicionelním stále.

Molière sám, vyšlý z vrstev lidových — byl synem dvorního čalouníka — dovedl se jako prostý herec ochotnický, potom ředitel kočovné družiny herecké, vyšvihnouti nad ostatní současné dramatické spisovatele, takže byl zahrnut přízní rodiny královské a mohl se státi v Paříži ředitelem divadla, jež mělo pod protekcí dvora velmi zvučné jméno. Oněch 12 let, jež ztrávil Molière na kočovných cestách se svou hereckou společností po Francii, poskytl mu více než s dostatek látky, typů a námětů pro veselo hry, jichž v 13 letech napsal na třicet. Jest to úctyhodné číslo, zvláště uvažíme-li, že většina jich jest o pěti aktech, velmi mnohé

s vložkami zpěvními a baletem a celá řada z nich mistrovskými díly.

Pro nás dnes nemá významu to, co tehdejší akademická kritika francouzská vytýkala tomuto lidovému autoru, že totiž nedbá seškatulkovaných a přísně předepsaných pravidel řeči vzdělaných kruhů, jak mu vytýkali La Bruère, Fénelon a Vauvenargues. Molière žil mezi prostým lidem tehdejší francouzské společnosti 17. stol., znal dokonale typické figurky maloměstské i selské, vybral z nich nejvýznačnější, jimž mohl se otevřeně vysmát, a jest zcela přirozeno, že nedal jim mluvit »řečí vznešenou«, jak bylo zvykem v Paříži, nýbrž výrazy, odpovídající jejich stavu a povolání, řeči v pravdě lidovou, promísenou ještě dialekty poloitalskými a pološpanělskými, jak kde které z těchto zpříbuznělých jazyků na jazyk francouzský působily. A v tom jest právě podle dnešního úsudku zdravé jádro Molièrovy dramatiky, zrovna jako v tom, že si počínal dosti samostatně v příčině tehdy úzkostlivě zachovávané trojí jednoty dramatické. Molière jest přímým pokračovatelem francouzské lidové farce ze středověku, věrným, ale zjemnělejším nástupcem francouzské tvořivosti, jež dochází projevu ve známých »fabliaux« a v dílech Villonových, Rabelaisových, slovem důstojným pokračovatelem »ducha galského«. V jeho hrách není hrubosti, snad nejvýše hrubost se v ně vkládá, není nemorálnosti, naopak Molière ostrou satirou a vtípem kárá a napravuje, jest v nich pouze smích, smích bujný, nevážaný, který nevzněcuje uměle sestavené intriky, nýbrž povahy typů samy, těch typů, jež jsou sice vykrojeny z tehdejší společnosti francouzské, ale jež, odmyslíme-li si jejich kroj, zvyky a prostředí, žijí mezi námi dodnes a všude.

Molière cítí upřímně se svými typy, prožívá jejich slabosti, převrácenosti a nedostatky, ale v okamžiku, kdy by jejich situace ubohá poskytovala na př. romancièrovi druhu Balzacova příležitost k tragickému rozřešení, tu vždy propuká Molière ve smích, ve smích ostrý, bezohledný a nestrojený, takže nelze ani předpokládati, že by ten smích zakrýval snad slzy. Stačí na př. srovnati »Lakomce« Molièrova a Balzacova. Připomeňme si ještě hry: »*Misanthropie*«, »*Georges Dandin*«, zvláště pak »*Don Juan*«.

Jest zajímavé, že celá řada výjevů jeho her jest podložena skutečností — Molière

připojoval pouze výsměch, a to i tam, kde drásl vlastní nitro. Výstupy žárlivosti a manželské nevěry prožil sám (jeho manželství nebylo z nešťastnějších, oženil se s divkou, o mnoho let mladší, než byl sám), výstřednosti povah měl příležitost studovati na nejbližších svých příbuzných a známých a dovedl podati všechny slabosti lidského nitra tak věrně, tak pevnými tahy, že se učinil jedním z nejdokonalejších znatelů lidských povah, ať mužů či žen. Ono staré poznání z franc. farces: »Vzbuditi u obecnstva smích nad nevěrou ženy jiného, vysmát se tomu, kdo je šizen, okrádán, po případě bit«, to jsou věčné prvky komedie lidské, ať žije lidstvo v kterémkoliv státním seskupení. A využití těchto prvků pro scénu dovedl Molière podivuhodně.

Jaroslav Petr:

K repertoaru českých divadel.

Nová divadelní sezona, jež očekávána s jistým napětím, je ve znamení klasického repertoaru. Ze zdánlivého nedostatku původních prací vracejí se velká divadla k hrám klasiků, k mrtvému repertoaru, z něhož naši režiséři chtějí s největším úsilím vykresati nové jiskry a nalézáti v něm nové hodnoty, pořizují se nové dekorace (s velkým nákladem), věnuje se nastudování veliká pile a drahocenný čas, chválí se připravovaná hra, a to všechno jen »pour le roi de Prusse«. Přijde-li cizinec do Prahy — a teď je tu každou chvíli někdo — a zajímá se o divadelní repertoar Národního divadla, zeptá se s úžasem, což tihle republikáni nemají svého dramatu? Přehlédneme-li jen činoherní novinky za celý rok, zjistíme, že byly v Národním a Stavovském divadle vypraveny právě 4 nové české hry: Čapkovy »R. U. R.«, Šrámkovy »Zvěny«, Mahenova »Generace« a Zavřelův »Dravec«. Za tři měsíce jedna! A v opeře ani jedna! Tedy bilance ke konci roku velmi smutná.

Vyplyvá to ovšem z produkční stagnace vůbec, vždýť ani jiná divadla zahraniční nejsou na tom o mnoho lépe. Ale je-li nutný návrat k retrospektivě, k starším hrám, proč se nehrají čeští autoři? Proč Národní divadlo místo Alfieriho, Shakespeara nevypraví s týmž nebo aspoň skoro s týmž přepychem Tyla, Klicperu, anebo když by šlo o experiment, první českou tragedii Turinského »Angelínu«? Tato až zarážející netečnost první české scény k původní produkci vyvolala trpké odezvy v českém tisku. Bylo to »Právo lidu«, »Československá republika« a »Venkov«, jež se ozvaly o této věci velmi rozhořčeně. Ale o tom se psalo již před 10 lety a nepomohlo se české věci ani v nejmenším. Pomůže to dnes?

»Právo lidu« stěžuje si, že dnešní režie chce se pouze zabýsknouti, a protože hry ze současného života neposkytují jí příležitosti ke koncertním výkonům, hraje se věci cizí. »Československá republika« píše: »Naše režie octla se na zlé cestě. Novota pro novotu jest jejím heslem, a poletíme-li takto ku předu, sotva budeme mítí kdy zastaviti se u pravého umění.« A »Venkov«: »Čas od času

jsme my čeští autoři nuceni pronášeti velmi důrazně a hlasitě starou pravdu, že jsme tu také... nezbyvá než zas konstatovat, že platí-li stát tak chromné miliony deficitu Národ. divadla, zaplatí tak jen pro tapetiry, pro marnivost režisérů, pro mrtvolu Alfieriho, pro špatného Euripida atd., ale myslí také na nás, české autory, kteří k českému dramatickému umění patříme nejméně tolik, jako tři sta přiangažovaných statistů pro Coriolana, neboť konec konců, český režisér divadla, státem subvencovaného, byť i byl geniem ve svém oboru, je čerta platný pro českou dramatičku, když svůj zájem přepíná ve směru ciziny a když nedovede cítit aspoň úměr mezi námi a jí.»

Hlasy věru pravdivé a závažné, aby se o nich přemýšlelo. Jisto jest, že v dnešním divadle převládá výtvarník nad hercem i autorem. To by ovšem nebylo nejhorší, je to prostě výraz doby, která hledá nový styl na jevišti. Horší však je, že se tento styl uplatňuje na hrách cizích, zatím co česká produkce zatlačována je do pozadí, a to právě tam, kde má největší nároky na své uplatnění. Národní divadlo prohrěšilo se na českých autorech necdpustitelně. Byla doba, kdy divadla byla vyprodána, ať se hrálo cokoliv, doba, kdy se mohli čeští autoři uplatnit nejlépe, a Nár. divadlo je přehlíželo a přehlíží. A když se dostane český autor na jeviště, jest odbyt tak šablonovitě, tak zběžně, že obstát nemůže. Příklad? Šrámkovy »Zvony« a Zavřelův »Dravec«!

Vinohradské divadlo mělo bohatší zeň. Především uvedlo 6 původních věcí: Ledova »Zrádce«, Fischerův »Orloj světa«, Marie »Lucrezia Borgia«, Štolbův »Zločin v horské boudě«, Mixovo »Kdo vydělá?« a Paukova »Císaře pána«, otevřelo své brány Moskevským, kteří ukázali mnoho krásného, ale také přinesli poznání, že nelze utkvět na tomto stupni, že je nutno jít dál, a uspořádalo cyklus slovanské veselohry. Nyní, podepřeno novým režisérem a dramaturgem, ukazuje, že spěje nezdramatelně k uměleckým cílům.

Divadla předměstská jdou svojí cestou. U nich jest ovšem možnost pokusnictví značně omezena, protože nemají subvence a kromě divadla Švan-dova, které si také občas zaexperimentuje, všechna ostatní věnují svou práci lidové hře. Stejně Uranie, jako div. Lacinovo a jako smichovská Aréna, jež si vytváří za ředitelství Kubíkova zvláštní repertoar, i Tylovo lidové divadlo v Nuslích za vedení Lang-rova nezapomíná na své povinnosti k našim autorům, na něž pamatují i malá divadélka, jako »Adrie« a občas i »Červená sedma«, jež poslední uvedla Čapkovu »Lásky hru osudnou«, šťastně vytvořencu ve stylu komedie dell' arte, v níž se uplatňují mladé a svěží herecké síly.

Dr. Fr. Herman: O kritice.

Kritika je málo oblíbeným předmětem přednášek nebo knižního pojednání. Nepřízeň k ní je na škodu věci kulturní i umění, protože vady kritiky a kritiků nezmění nic na tom, že právě kritika je velmi důležitým živlem v uměleckém vývoji. Všeobecný její význam je v tom, že výrobu a produkci očišťuje od věcí bezvýznamných a že nutí ke tvorbě nových proudů a poměrů uměleckých a literárních. Již náš *Chlumecký* prohlásil,

že kritika musí býti v každé literatuře, a kde není, tam bychom marně hledali vyššího literárního života. Ona je nejvýbornějším prostředkem k rozšiřování věd i umění, protože se jí duševní život vzdělává, žíví a rozšiřuje. *Wilde* praví, že doba, která nemá kritiky, je buď taková, že umění je nehybné a omezené, nebo nemá vůbec žádného umění.

Nepřízeň ke kritice byla a je vyvolávána kritiky, kteří ve své nadvýšenosti a domýšlivosti rozsévají hořkost a odpor, a pak nejasností názorů o obsahu i formě a nepochopením pravého úkolu kritiky. Tyto poměry nejsou nové, nýbrž vlekou se celou dobou vývoje a nebudou jiné, dokud kritika nebude v rukou odborníků, vyzbrojených takovými znalostmi a vlastnostmi, které budí důvěru a úctu.

Kritika znamená usuzovati či posuzovati a tvořiti soudy přesné a obecné. Je tedy rozbořem, odhadem, úvahou a vysloveným úsudkem o díle uměleckém. Ona není pouhým přením se o maličkosti a je víc, než pouhý dojem, protože musí býti budována na uvědomění, které vzniká při pozorování díla, musí býti odůvodněna a podepřena znalostí určitých zákonů umělecké tvorby a znalostí hodnoty a ceny všech složek, působících umění a krásu.

Kritika vyplynula z potřeby. S počátku bylo třeba zavolat někoho, aby nestranně pověděl svůj úsudek o díle, později bylo třeba zaznamenávatí takové posudky, aby autoři poznali mínění a vkus obecnstva, a pak aby byly dány obecnstvu návody, jak se má na dílo dívat. Tak se vyvinul zvláštní posuzující obor, který vytvářel kritiku podle určitých, ale měnících se zásad, až konečně byla kritika prohlášena za vlastní, samostatné umění.

Původ kritiky je již v dávnověku. Je známo, že athenské občanstvo povolalo vítěze Kimóna, aby posoudil práce Aischylovy a Sofokleovy, jemuž Kimon přisvědčil. Pro kritiku literární má význam *Aristoteles*, který ve svých dílech uložil určitou metodickou zákonnost. Také t. zv. *alexandrijská škola* stanovila zásady pro zkoušení písemných pramenů. V Itálii objevily se první stopy kritiky v *Danteovi* a v *Petrarkovi*. Teprve v době renaissance vznikly první základy kritiky, které byly však formulovány pouze zkoumáním, zda dílo zachovalo všechna pravidla tvorby. O vlastním cíli a úkolu kritiky nebylo ještě řeči. V druhé polovici

18. století tvořil se již zvláštní obor kritiso-
vání, který zkoumal účelnost, obsah i zá-
sady posudků. Tvořily se literární strany,
jež rozčlenily kritiku podle předmětu a po-
dle způsobu zkoumání ceny a cesty k vý-
slednému soudu. Původně se obmezovala
kritika na popis a výklad díla. Nehledělo se
k jeho poměru k ostatním jevům života
individuálního i společenského. Kritik před-
pokládal, že svým výrokem projevuje nejen
své osobní mínění, nýbrž i názory jiných.
V době restaurace ve Francii připojovali
kritikové ke svým úsudkům úvahy o životě
a duchu autorů a úvahy o mravech jejich
doby.

V předešlém století byl to hlavně *August
Saint-Beuve* a *Hypolit Taine*, kteří při roz-
boru díla postupovali k době a osobě auto-
rově. Taine zejména odskočil značně od vy-
tvořeného díla, jakožto jediného předmětu
kritiky, a zkoumal jeho vztahy k člověku
fysickému, jenž dílo zplodil, od tohoto po-
stupoval k člověku vnitřnímu, k jeho duši
a k příčinám této psychologické soustavy.
Dílo je mu tedy něčím zcela jiným, než tím,
co má význam samo o sobě, jest mu znakem
člověka nebo národa, jež se snaží poznati.
Taine říká: »Chceme-li pochopiti a oceniti
umělecké dílo, musíme především poznati
okolnosti, které působily na umělce a za
kterých dílo vzniklo. Mimo to je dílo pod-
míněno ještě povahou umělcovou a ovšem
i povahou oněch činitelů, které z minulosti
přispěly k vytvoření této povahy.« Taine
tedy studuje prostředí, kde dílo vzniká, mo-
ment historický a plémě.

Uvádím Taina širě proto, že se stal za-
kladatelem kritiky nové doby (nar. r. 1838
- † r. 1893). Proti jeho theorii ozvaly se čet-
né protesty. Byl to zejména *Hennequin*,
Scheerer, *Brunetière*, kteří tvrdili, že dílo
nebývá vřd výrazem povahy autorovy a
že prostředí, v němž autor žije, působí na
něj i negativně. Není pochyby, že Taineova
theorie nutí kritika k hlubšímu studiu a
k citlivější vnímavosti, ale její vadou je, že
umělecký plod pozbývá své individuální
samostatnosti i ceny.

Spor o účel kritiky nebyl rozhodnut ani
Tainem, nýbrž byl přiostrěn novým proudem
moderní doby, který odhodil všechny
zpracované theorie a zásady a postavil kri-
tiku na samostatný základ vlastního umě-
leckého tvoření. Tento novodobý *impressio-
nismus*, jehož předními zastanci byli: *Ana-*

tol France, *Julius Lemaitre*, *Oskar Wilde*,
Hillebrand a *Grimm*, nesnaží se v kritice
po soudech, které by se opíraly o postup
naukový, o zásady theoretické, nýbrž chce
líčiti pouze a jediné své osobní dojmy. Im-
pressionistům nejde o objektivnost, nýbrž
naopak přidržují se úzkostlivě své jedi-
nečnosti. Nepracují jen k tomu, aby tvořili
posudky o díle, nýbrž chtějí býti sami uměl-
ci jako básník, o jehož díle mluví. Neuzná-
vají žádného zákona ani soustavy při roz-
boru díla, ale ponořují se úplně do dojmů,
jaké v nich dílo vyvolalo, a tvoří z nich no-
vý umělecký výrobek svého slohu a svých
myšlenek. Zavládá tu tedy úplná volnost
ve výběru metody, a kritik se řídí pouze
svým duševním založením. Wilde prohlá-
šuje přímo, že kritika sama je uměním, je
vskutku nejen tvůrčí, ale také neodvislá.
»Nejvyšší kritika, jsouc nejčistší formou
osobního dojmu, je ve svém způsobu tvoři-
vější, než tvorba, ježto má nejmenší vztah
k jakémukoli vzoru mimo sebe, a je vskutku
sama sobě důvodem bytí, má svůj cíl o sobě
a v sobě.«

Odpůrci kritického impressionismu odká-
zují na podobné směry i v ostatním umění,
kde potřeba důkladné znalosti a průpravy,
zejména důkladné práce, nahraňuje se na-
hazeným, napověděným gestem nebo my-
šlenkou. Je to snazší, třeba povrchní, ale je
to moderní. Tak *Reginald Blomfield* na-
psal: »Kritikové shledali, že je snazší psáti
o umění, není-li volný proud výmluvnosti
obmezen znalostí předmětu, a postupovali
k výšinám, učinivše z toho, co zvali akade-
mickým uměním, předmět posměchu a se-
stavivše fantastickou theorii krásna z ho-
voru v atelierech zuřivých hostitelů revolu-
cionářů.«

Vidíme tedy, jak různě je posuzován účel
kritiky, která mimo dílo a autora má hle-
dět také k potřebám obecnstva. Nový
proud však vylučuje i potřebu kritiky pro
umělce. »Nač potřebuje vyrušovati umělce
hlasitý křik kritiky?« praví Wilde. »Nač
mají ti, kdo nedovedou tvořiti, osobovati si
určování ceny díla tvůrčího? Je-li nějaké
dílo snadno pochopitelné, je výklad zbyteč-
ný. Je-li nepochopitelné, je výklad hři-
chem.« Za to na př. *Herrmann Bahr* praví:
»Kritika je k tomu, aby hnala talent vzhůru
a trýznila jej tak, až by z úzkosti a tísně
vydal poslední svou možnost.«

A v těchto proudech vytvářela se také

kritika divadelní, o které je nutno promluvit zvlášť.

S m ě s.

Z činoherního souboru pražského Národního div. 10. ledna odešel 29 letý, ale nadaný Vojta Matys. Sliboval zvlášť v jinošských postavách v době puberty bohatý rozvoj svého talentu, třeba jen několikrát význačněji na se upozornil (jako Jan Skalník v Šrámkově »Létě«, učitel v Preissové »Dvou ukolébavkách«; naposledy, už nemocen, hrál stařeckou roli v Alfieriho »Meropé«). Činně účastnil se i organizačního hnutí stavovského a politického a byl dobrým přednášečem. — Literatura polská zaznamenává tři bolestná úmrtí. 17. pros. zemřela ve Lvově Gabr. Zapolská, bývalá herečka, věhlasná autorka feministických románů »Kaška Karyatida«, »O čem se nemluví«, »Ve službách hříchu«, »Předtanečník« a j., zolovsky naturalistických, v nichž odvážně a směle stavěla se na obranu práv morálních, fysických i sociálních neúbožších tvorů ženských, služek, prostitutek atd. Její belletrie hojně překládána do cizích jazyků, a stejně tak její dramata, namnoze téže tendence (»Mórálka paní Dulské«, »Málka Schwarzenkopfová«, »Slečna Maliczewska«, »Žena bez poskvrny« a j.). — V Stan. Koźłowském zemřel čelný autor historických dramát a komedií z polské minulosti, z nichž zvlášť první »Kazimierz Wielki a Esterka« počtena cenou. Čítal 61 let. Horoucí vlastenecký cit, jenž z jeho prací dram. tryská, uchrání je i v znovuzřížené samostatné Velkopolsce od zapomenutí. — V Krakově zemřel Nestor polských spisovatelů, Zygmunt Sarniecki, žurnalista, býv. ředitel divadel v Poznani a Krakově, romanopisec a dramatik, (v kterémžto genu známa je zvlášť jeho Hauptmannovská »Szklana góra«). Byl až do posledka literárně činným a jeho projevy měly stále svou váhu. — Výstava »Umění výtvarné v divadle a filmu«, pořádaná »Jednotou umělců výtvarných« v pražském Obecním domě, byla po celoměsíčním trvání 5. ledna uzavřena. Pro její nevšední význam, bude o ní promluveno ve zvláštní stati. — Mezinárodní divadelní výstavu v Amsterdamě, jejíž otevření chystáno podle novinářských zpráv na 14. ledna t. r., uspořádal anglický div. reformátor Ed. Gordon Graigh. Výstava slibuje co nejhojnější světové obsazení. Z umělců, i u nás známých, vystupují tu na příkl. z Rusů, v Paříži usedlých: Bakst, Larionov a Gončarova. — Deficit Národního div. v Praze uvádí čas. »Divadlo« podle výpočtů čes. zem. účtárny 6,845.435 Kč, zemský náklad na zdejší německé divadlo, odhadovaný podle výsledků jednání vlády o náhradu za Stavovské div., je o polovinu menší 3,184.107 Kč, tedy prý přiměřený. — Na subvence českým divadlům stávajícím i projektovaným pamatováno ve státním rozpočtu částkami po 100 tisících Kč na Národní operu v Praze, přestavbu div. Stavovského nebo úpravu jiného divadla pro účely činohry Národ. div., a na úpravu čes. div. v Olomouci, po 300 tisících Kč na stavbu Národ. div. v Brně a div. moravsko-slezského v Mor. Ostravě. — Nová divadla v Praze projektována jsou na obec. pozemku č. kat. 278/1 u Bezovky v Žižkově a na cestě ve Stvanici Stavba tohoto divadla spolku »Socialistické scény« pod heslem »Lid sobě« má být

ještě v dubnu zahájena rozpočteným nákladem asi 4½ milionu Kč a bude pokládána za budovu provizorní na 15 let. Má obsahovati 2000 sedadel (asi po 6 K) a místa k stání budou rozdávana zdarma. Třetí operní divadlo Smetanovo propaguje nynější ministr obchodu, spis. Lad. Novák, aby Národní mohlo cele odevzdáno býti činohře. Vládními činiteli je prý již místo pro divadlo i pomník Smetanův vyhlédnuto a na předběžných rozpočtech nárysech se pracuje. — Případem Vojty Nováka, režiséra praž. Národního div. a býl. předsedy Org. čes. herectva, který podle obžaloby činoherních těles Národ. div. bez vědomí druhých došel loni po 28. říjnu k tehdejšímu ministerskému předsedovi, dru. Černému, aby předešel herci usnesené násilné zabrání Stavovského div., což se později při protiněmeckých demonstracích skutečně stalo, zabývá se nyní zemská správní komise, jejíž právoplatné rozhodnutí dosud se nestalo. Do té doby může Vojta Novák konati nerušeně svůj úřad režisérský. O výsledku neopomeneme spraviti i své čtenářstvo. — Jiráskova žaloba Mar. Kühnové pro porušení autorského práva divadelním zpracováním a vydáním jeho »Psohlavců« (»Jan Sladký Kozína«) skončeno nařízením zničení veškerých zbývajících výtisků 7. vydání knihy, zákazem dalšího provozování hry a povinností obžalované zaplatiti právní poplatky. Rydu.

Matice Divadelní.

Literární cyklus Matice Divadelní byl zahájen 24. listopadu večerem Dykovým velmi šťastně. Program byl sice poněkud dlouhý, ale přispěl tím více k dekreslení profilu básníkovy. Prof. Petr zahájil večer promyšleným úvodem, aby přítomní, jichž se sešlo hojně, věděli, jaké úkoly vlastně Matice Divadelní má a co svým literárním cyklem sleduje. V programu pak byly tyto ukázky básnickovy tvorby: prolog k »Poslu«, z cyklu písní »Milá sedmi lepužeňků« (složil dr. J. Cainer), aktovka »Devátá noc«, verše »Cestou necestou...«, II. akt z »Episody«, prolog k »Ondřeji a draku« a V. akt »Zmoudření Donna Quijota«. Uvedené ukázky byly recitovány, toliko »Episoda« a »Zmoudření« byly hrány, částečně i v kostýmech. Na »Deváté noci« se však ukázalo, že se pro literární večery nejlépe hodí pouhá recitace, protože soustřeďují pozornost posluchačů na slovo básníkovy, a gesto a kostým ruší tento dojem. Ukázky umělecké tvorby Dykovy byly doprovázeny poutavou a velmi zajímavou přednáškou prof. dra Ot. Fischera, který osvětlil postavu Dykovu také se stránky politického a veřejného působení. Morální úspěch večera byl dokonale a čtené obecenstvo bylo jím tak uspokojeno, že se dotazovalo hned po večeru druhém. O režii se dělili pp. V. K. Blahník a inž. V. Sommer (Rydván). Naši ochotníci ukázali recitací i hrou, jak vysoko vyspěli již v dramatickém umění a jak správně chápou svůj kulturní a umělecký úkol. Doufejme, že tento podnik Matice Divadelní bude obecenstvem tak podporován, že se dočkáme řady takových večerů zajímavých a poučných.

Dr. H.

Druhý večer literárního cyklu, konaný 19. ledna v »Merkuru«, věnován tvorbě Hilbertové. Úvodní slovo měl tentokrát sám autor, recitován úryvek z dram. básně »Kolumbus«, prosa »Blíženec štěstí« a závěr scény z »České komedie«.

OCHOTNICKÁ HLÍDKA.

Spisovatelé, kritici a herci o ochotnících.

I.

Spisovatelé a ochotníci byli u nás vždy, a to již od vzniku myšlenky ochotnické, jež vlastně vzešla ze řad spisovatelů, v nejživějších stycích. Jejich vzájemné vztahy utužovaly se rok od roku; od doby Klicperry, Tyla, Havlička, Máchy, Nebeského a j. uplynulo již přes půl století, a vnější oddálení spisovatelů od řad ochotnických bylo pouze zdánlivé, neboť vnitřní spojnice tu zůstala. Není třeba znovu uvědomovati si, co ochotnictvo české vykonalo pro národní uvědomění, tak nezbytné pro náš národní vývoj, ale je nutno ohraditi se proti vzrůstajícímu se názoru, že ochotnictvo naplnilo svůj úkol, že pozbývá již vlastně důvodů existenčních a nároků na své kulturní poslání.*) Jest nutno vyvrátiti tento osudný omyl, jenž vyvěrá z přesvědčení, že ochotnictvo jest jen národním a společenským činitelem a že dnes, kdy národně i společensky jsme dosáhli pevnějších posic, není třeba, aby se myšlenka ochotnická dále živila, aby ochotnictvo se soustředilo k novým výbojům.

Je přirozeno, že toto mínění se dotýkalo nás všech, kteří jsme s myšlenkou ochotnickou srostli, kteří jsme věnovali jejímu zmohutnění a hlubšímu pojmání tolik úsilí a práce. A proto chtěli jsme slyšeti ty, jejichž hlas jest nejzávažnější právě dnes, kdy stojíme před projednáváním divadelního zákona, který má rozhodnouti o existenci ochotnictva.

Byl jsem pověřen redakcí, abych zvěděl mínění našich spisovatelů, kritiků i herců o této otázce, aby konečně bylo jasno, a aby bylo řečeno definitivní slovo. Uvádíme tedy především odpovědi našich spisovatelů, jež jsem navštívil. Pořad jest nahodilý, není v ni žádné spojitosti s jich důležitostmi a významem.

První byl *F. X. Svoboda*, jenž na moji otázku »jest dle Vašeho mínění úkol ochotnictva naplněn?« odpovídal s úsměvem, jenž sám vyvracel její oprávněnost:

»Úkol ochotnictva nebude naplněn nikdy, neboť nelze ho vyčerpati, protože je nevyčerpatelný, splní-li jednu část, jest tu dru-

há. Potřeba ochotnického divadla je životná. Jest prostě nutná v organismu našeho života a zvláště života venkovského. Vždyť tam na venkově nemají ani času, aby četli, divadlo ochotnické jim četbu nahradí, a dobře nahradí. Viděl jsem velký počet ochotnických divadel a mohu říci, že se hraje dobře, viděl jsem mnohý skutečný talent, a věřte mi, některá představení byla daleko lepší, než představení mnohých hereckých společností. Neboť ochotníci pracují s láskou a třebaže nejsou všichni umělci, mohou podat, vznícení láskou k věci a pilným studiem, výkony velmi pěkné. To jest jejich plus.«

Jsem Vám vděčen za toto uznání, mistře, neboť ani nevíte, jak potěší to naše venkovské jednoty, jak posílí jejich sebevědomí. Ale mohl bych se ještě zeptati, co soudíte o repertoiru?

»Ano, tu chtěl bych říci, že měly by více věnovati se repertoiru českému. Měly by ukázati vděčnost českému spisovateli, neboť z obce spisovatelské vznikly obce ochotnické. Měly by hráti význačné české autory, protože ochotnická představení jsou čteně navštěvována, lid si žádá divadla a prostřednictvím jeho dostává se český spisovatel k srdci českého člověka. Kdo tu může více vykonati, než český ochotník.«

Ano, v tom směru vykonala již *Ů. M. D. O. Č.* mnoho dobrého, provedla s pěknými výsledky heslo o emancipaci cizího repertoiru, a radí jednotám, aby hrály i slabší věci, neboť při tom úsilí, pílí a lásce, o níž jste se zmínil, mohou pomoci i slabší práci k úspěchu. A mohu vám říci, že oddanost ochotnictva k českému autorovi stoupá.

»Vím o tom a mohu říci, že jsme — my autoři — s ochotníky spokojeni, že jim blahopřejíme. Vždyť, kdyby nebylo ochotníků, čeští autoři by se pomalu nehráli. Stálá divadla experimentují s cizími literaturami — a to jest zas jiná kapitola.

Můžete našim jednotám povědět, píšu-li ještě, píšu jen proto, že jsou čeští ochotníci. Vím, že se to bude někde hrát.« —

Paní *B. Viková-Kunětická* není v Praze, vyžádal jsem si krátkou rozmluvu s ní při náhodné návštěvě, kdy nestačil jí čas na odpovědi. Otiskuji tedy s jejím svolením dopis, ježž mi se vzácnou ochotou zaslala, téměř obratem:

»Vaše slova, že ochotnictvo se začíná pokládat za zbytečnou složku ve vývoji nového kulturního života a že vlastně začíná se

*) Podrobněji v brožurě *Dra. Fr. Hermana* »Význam a úkoly ochotnictva«, vyšlo jako č. 1. »Knihovny Matice divadelní«.

mluvit o jeho zániku, překvapila mne tak, že jsem nemohla hned odpovědět. Neboť to je vlastně paradoxon velikého významu dobového hnutí za rehabilitaci individuálních schopností a ideálních poznatků člověka.

Na všeochotnickém sjezdu promluvila jsem sice několik slov o ochotnictvu ve smyslu národním, ale kdybych byla tušila, že jde vlastně o jeho existenci, byla bych mluvila docela jinak. Neboť pro mne jest ochotnictvo jediným možným základem nové doby dramatického umění. Pro mne jest, abych tak řekla, první čítankou, v které se můžeme naučit abecedě uměleckého poslání člověka, který má možnost i právo, aby řekl svou pravdu svým hlasem, svým gestem a svým srdcem. Jest to jediné prostředí, v němž se dobývá ideál k pravdě pojetí a jediné prostředí, kde se pracuje bez honoráře, jen v radostném zápalu tvůrčí schopnosti.

Neříkám tím ovšem, že by bylo vše dobré, co ochotníci sehraji, ale říkám, že právě z ochotnictva může vyrůst strom poznání pro dramatické příští umění.

Povyšme jeho dosavadní poslání na otázku uměleckého významu, přinuťme je, aby pochopilo vše hlubokým smyslem nepoznané tvůrčí schopnosti jedince jako člověka, který má právo zpovědi své pravdy, své krásy, své lásky, zločinu, radosti i bolesti, nemluvme již o jednotě ochotnických organizací tolika a tolika členů, ale o jednotě porozumění pro pojetí člověka v dramatickém umění, vybízejme, zkoumejme, braň-

me a nechme růst, ach, věřte, naše ochotnictvo by znamenalo skutečné vítězství ideálů a vítězství volnosti tvoření!

Právě proto, že není vázáno disciplinou služebního poměru k hmotnému úspěchu své existence, právě proto, že to jsou chvíle posvátné pro jeho soukromý život, kdy *může a chce* — dal by se z něho vytvořit velký ideál herce člověka, který by zvítězil i nad hrudou i nad systémem.

Viděla jsem některé výkony jednotlivých ochotníků, v nichž nebylo sice šablonovité routiny, ale v nichž mluvila duše, jakoby byla zachycena neviditelnými sítěmi, aby se zpovídala, viděla jsem ochotníky, muže i ženy, kteří dovedli říci víc, než jsme očekávali a kteří, když zahovořili, zdálo se, že hovoří jménem tisíců němých.

Pamatuji se, že jsem na příkl. viděla ruského ochotníka, kupce Lapkina, když hrál trestance ze Sibíře, který se vrátil domů — ale věřte, že tento ochotník, kupec Lapkin, podával na své dlani žhavé krvácející srdce tak měkce a tiše, jakoby prosil, abychom je neviděli. Odpusťte, že se odchyluji, ale jsem skutečně ráda, že mohu říci: kupec Lapkin, ruský běželec a náhodný dramatický ochotník!

Snad nikdy předtím »nehrál divadlo« a snad nikdy nevěděl, jaké jsou hoře vypovězených do Sibíře. Ale žil v hlubinách své duše slovanským smyslem pro člověka a pro jeho palčivé poznání bolesti, snížení a lásky.

Prosím, abyste o tom přemýšleli!

Feuilleton.

V. Š. Tábořský:

Věcná loterie, losy, Tylův dům aneb Tyl a Barnabášek, jednatel div. och. v Z.

Pan Barnabášek, mistr počestného řemesla krejčovského a jednatel spolku divadelních ochotníků v Z., je roztomilý človíček. »L'état c'est moi«, čili »ochotnický spolek a divadlo, to jsem já«, bylo jeho credem. Barnabášek »starostuje«, starosta je báta, Barnabášek režiruje, Barnabášek hraje úlohy komické, charakterní šarže, a je-li třeba, i milovníky. Dostává »poštu«, čte ji, ve více případech také nečte, stejně tak čte nebo nečte »České Divadlo« a když ho »přečte«, uloží někam hluboko do spolkové skříně: Což je jiným do toho — nemusejí všechno čísti, on sám jim toho poví dost. A nepoví-li, také dobře.

Jednoho krásného dne podal mu »listák« objemný svazecek nějakých lejster. Barnabášek prohlédne, čte, obrací balíček s líce na rub, z prava na levo, kroutí hlavou: »Ú. M. D. O. Č. Věcná loterie ve prospěch postavení Tylova domu. Losy. Spolek divad. ochotníků v Z.«

»Co?« praví Barnabášek k sobě, »Tylův dům?

Jaký pak Tylův dům? Ú. M. D. O. Č.? A k čemu hned celý dům? To tak! Což nestačí jim náký pokojík? Ano, my, my v Z., to je něco jiného, my musíme mít divadelní sál — my — my... « krátce, nic! Hledá v kapsách, vytáhne špačka »kopírky« — naslíní ukazováček a jím obálku zdola křížem nahoru a shora křížem dolů a pak udělá tužkou po naslíněných místech dvě čáry; navlhčí znovu a hodilé místo, napíše na ně velikými písmeny slova »Zpět« a »Nepřijímá se«. A věc je vyřízena. »Co pak je nám do toho?« s tím hází obálku do poštovní schránky...

Zatím co výbor loterní i předsednictvo Ú. M. D. O. Č. si láme hlavu, proč ochotnický spolek v Z. posílá losy věcné loterie k vystavení Tylova domu, o jehož důležitosti tolik a tolik článků již bylo napsáno, jenž má být pýchou českého ochotnictva, sloužit jeho prospěchu, Barnabášek po vykonaném slavném činu a dobré večeři libě usíná...

Usnul a má sen: Zdá se mu — ach — je jako v Jiříkově vidění — v září jasu objevuje se mu Jos. Kaj. Tyl. Můj bože, Tyl, Tyl zjevuje se Barnabáškovi! Kyne vlídně rukou. Barnabášek odpoutává se od lože jako pírkó a téměř vzdušně následuje Tyla. Kam jen ho povede? Jdeu, v ulicích jako o nějaké slavnosti, vše tak krásné, tak skvělé

Věnujme našemu ochotnictvu víc a hlubší pozornosti, sbírejte trpělivě prvky jeho tvořivé schopnosti a naučme se v něm cítit dobrovolné a štědré dání životního poznání, které činí člověka člověkem.

Takový kupec Lapkin! Dívala jsem se na něho jako na zjevení dlouholetého očekávání. Stál na scéně malounkého jeviště při primitivní režii primitivních prostředků, bez zřetele k celku — zachmuřený a bolestný, nenávidný a hrozivý, a někde v hluboké propasti jeho duše vstával nepozorovaně mstitel a vrah.

Kupec Lapkin, ruský běželec a náhodný dram. ochotník! Když jsem se dívala na Moskevské, cítila jsem, že vyrostli z takového Lapkina!

Proč by mělo ochotnictvo zaniknout, když má všecku možnost vyrůst a dáti vše, co jeho jest.

Ať jeho jednoty sůčtují s jednotlivými členy, ať postaví své credo výš, než dosud, a ať skutečně hodnoty nesníží nehodnotnými.

Nezapírám, že pokládám na př. dramatické školy za zcestí pro nové dramatické umění. Ale z ochotnictva lze vytěžit herce člověka, jen když jej budeme hledati a kdž jeho pravdou prolomíme staré úzké obzory, v kterých již nelze ani tvořit, ani žít.

Stačí vám to? Odpusťte, není to dynamit, je to jen víra v lepší život umělecký i v lepší život duchovní.

I zde je nutno pozvednouti čistý štít

a tiché. Náhle octnou se na nějakém prostranství — kde uprostřed malého, ale krásně upraveného sadu vypíná se dům — jednoduchý, ale vkusný — schodiště — sloupy — portál, a nad ním — oh, čte dobře Barnabášek, neklame jej zrak? — Tylů v dům. Tyl se usmívá — úžasem ztrnulý Barnabášek kráčí za ním dál. Vcházejí do domu... Vestibul — dvojí široké schodiště, v prvním patře se sbíhající — velká síň, kol do kola dvěře se zlatými nadpisy: »Šatny«, »Čítárna«, »Hovorna«. »Přednáškový sál«, »Hudební« a »Zkušební síň«, a také »Noclehárny panské«, »dámské«. — [Noclehárny? Pootevřel potají, aby Tyl toho nespozoroval, dvěře: v řadách za sebou pěkné postele s běloskvocími povlaky. Můj bože, to kdyby přijel do Prahy on, Barnabášek, jednatel — jaký by to byl nocleh!] — A v čele psáno: »Přízemí«, »K ložím«, »K balkonům« a »Na galerii« — Ano, toť divadlo, divadlo! Dvěře do hlediště se samy otvírají — jako v pohádce — Tyl kráčí dál, za ním Barnabášek, ani nedutaje. Velké prostranné hlediště, jednoduché, ale ladné, množství sedadel, lože, balkony, a hle! proscénium, opona s obrazem Thalíe, ukazující na stověžatou Prahu, s nádhernými Hradčany v pozadí. A nad portálem zlatými písmeny je napsáno: »Ochotnictvo

ideálu proti materialismu dnešního uměleckého snažení.

A ochotnictvo je jediný snad útvar v národě, který nic nežádá, ale dává radostně a volně z chvil radostných a volných.

V tom je úspěch jeho poslání a krásné plus jeho vytrvání.

Je možno říci více? To je vyznání víry v české ochotnictvo, to je pochodeň, která mu vrhá na cestu světlo a ukazuje cíl.

Snad by to stačilo i těm, kteří tak vytrvale pochybují. Ale jest třeba slyšeti všechny naše autory, všech směrů a všech tužeb.

Univ. profesor *Dr. Otakar Fischer* praví: »Přál bych si jen, aby naše ochotnictvo nezapomínalo na mladou dramaturgiu a nejmladší, odvážnou a experimentující. Známe všechny námitky, jež proti tomu lze uvést — publikum a kasu, vzdělávací úkol a lidový ráz, ale odpovídám poukazem na velké vzory: Stanislavskij a Antoine i berlínská »Freie Bühne« měli své počátky a svůj základ v kruzích ochotnických. Ať žijí tedy ti z našich ochotníků, kteří mají kuráž přijíti s něčím, co se třeba nelíbí«, ať mají odvahu přijít s tím dříve, než se to líbí všeobecně, ať pomáhají dílu slibnému a rašícímu raziti cestu, aby se to líbilo.« *J. P.*

Pro ochotnickou praxi:

Ibsenovská scéna, navržená arch. Vlast. Hofmanem, autorem scén. výprav (»Husitů«, »Bořechů«, »Zvonů« atd.) na div. Vinohradském i Národním, ve Vzděl. sboru Vyšehradském, může sloužiti za vzor i jiným ochotnickým divadlům, směřujícím se

sobě!« Tyl kyne, opona vznáší se do výše. Barnabášek vytřeští zrak. Je to možné? Jaká krásná scéna, jaká dekorace! Teď se vyměňují jako v kalejdoskopu: Chudá jizba, pokoj, salony, rytířské a historické sály, zahrada, pole, louka, les, krajina — světelné efekty za efekty — oh, oh — oh — Barnabášek úžasem vykřikne — a opět vykřikne... Vše mizí, Tyl i divadlo i dům — někdo jím lomcuje. Žena.

»Co pak, Barnabáši, co je ti?«

Barnabášek protírá si oči, vzdychá, brouká. Kde to všechno je? Pryč, pryč, sen to byl; krásný sen! A sám Tyl ho vodil, sám Tyl, jeho, Barnabáška! Proč to vše? Přimhuřuje znovu oči — snad přivolá ještě jednou nádherný obraz, snad opět uvidí Tyla! Leč energický povel ženin tomu nedopouští. Je již svrchovaný čas vstávat, čas k práci!

Celičský den nestál Barnabášek za nic, nemluvil, vyhýbá se lidem, jehlu sotva navléká, práce nestojí také za nic. Myslí na svůj sen, přemýšlí...

»Jakže to tam stálo na té obálce, přes níž udělal ráno kopírkou kříž a na níž napsal »Zpět« a »Nepřijímá se?« Nestálo tam něco takového, jako Věcná loterie ve prospěch Tylova domu? Ano, už ano! A ty, Barnabášku, co jsi to jen —? Oh, Tyle, zlatý Tyle!« (Dokončení.)

kráčeti s dobou a za základ pro inscenaci dalších her velikého Nora. Vlast. Hofman upustil od tradičního ibsenovského interiéru a odhodlal se (tutším v Praze poprvé) k řešení ibsenovské scény kombinováním závěsů a kulis. Základnímu, diagonálně postavenému pokoji s vodorovnými, tmavozelenými a černými vlnitými pruhy, dán byl při prosazení portál, vytvořený z tmavých závěsů. Asi v polovině hloubky pokoje byl umístěn druhý trojdielný zelený závěs, kterým docíleno neobyčejně výhodného prostorového dělení pro vlastní režii hry (scény v houpacím křesle, scéna s Rankem u stolu). Mimo to vtořil tento závěs velmi působivý dekorativní rámec při tarantele, jež tančena byla ve volném, nábytku prostém rohu pokoje, tedy přímo v ose scény. Bohaté záhyby tohoto středního závěsu skýtaly citlivé, vdečné pole světelným efektům, vrhaným se stran od krbu a okna. Při skrovných technických prostředcích a rozměrech divadla Vzděl. sb. Vyšehr. docíleno tímto vtipným řešením a rozčleněním scény nejen dojmů větší prostornosti, ale i účinnu.

(Red.)

Moderní oděv na jevišti. Nevím věru, jaký bych dal jiný název těmto řádkům, v nichž chci letos pokračovati o tom, o čem jsem začal v loňském ročníku «Č. D.» — jak se totiž oblékati v moderních lirách, jde-li o osoby — promiňte mi to nedemokratické slovo — z «lepší» společnosti. A nejde mi tu jen o oblek, jde o celé vystupování a chování se na jevišti, aby bylo přiměřené prostředí hry. Minule pověděl jsem o tom, jak se oblékati, jde-li na jevišti o zvláštní příležitosti, dnes chci promluvit všeobecněji. Zdálo by se sice samozřejmým, ale je přece nutno podotknouti, že se malá ochotnická jeviště nemají odvažovati na hry z prostředí «velkého světa». Nelze jich přece vypravit ani dekorace ani kostýmově, není možno, aby se tu dámy objevily ve «velké toaletě» atd. atd. — není vůbec možno, aby obraz scény podal nám aspoň vzdálenou představu prostředí, z něhož hra vzata. Ale i ve hrách z všedního života, jež se našim ochotnickým scénám hodí a jimiž docílují úspěchů, vyskytuje se často řada osob, na nichž jest, aby byly oděny — nebojme se toho slova — elegantně. A snad stačí, řeknu-li: přiměřeně svému stavu. Nejde tu o to, aby podávány byly obšírné návody, co, jak a kdy oblékati, ale je celá řada poznámek, jež snad přijdou vhod herci i režiséru. — Dáme-li si zhotoviti frak, smoking nebo cutaway (t. zv. žaket), dbáme ovšem, aby byl moderního střihu, ale vystříháme se při tom přemrštěných, výstředních forem, jež činí střih příliš nápadným. Vždyť takový kus oděvu pořizujeme si ne na jednu sezonu, ale na řadu let. Vůbec je dobře, aby ten, kdo chce býti elegantně oděn, vystříhal se všech nápadností. Na příklad límec u košile přehnaně vysoký, nebo s přehnaně velikými špičkami, kravata nápadné barvy a vzoru, křiklavá vesta, klobouk, obuv výstřední formy a barvy a pod. O kravatě bylo by možno napsati zvláštní kapitolu. Kravata je, celkem vzato, jediný kus oděvu, při němž udrželo se trochu barvitosti z historických dob mužského kroje. Ale barevná kravata náleží jen k t. zv. sakrovému obleku; ačkoli tu možno uplatniti i výraznější barvu, je dobře, nekřížili-li příliš ani barvou, ani vzorem. Kravatu máme si sami vázati. Vyžaduje to trochu cviku a trochu pozornosti, ale ten, kdo chce býti elegantně oděn, nenosí nikdy kravaty, při níž je uzel nebo motýlek ušit a jež se zapíná na přesku. Voliti pro jeviště kravatu, nápadnou tvarem nebo barvou, lze jen

tehdy, vyžaduje-li toho vystižení osoby představované, tedy člověka výstřední povahy, ducha prázdného, hejska a pod. Vůbec budíž ještě jednou připomenuto, že i pro jeviště k pojmu korektnosti, elegance v oděvu patří nenápadnost. —ng.

K nauce o líčení. (I.) Po statí o masce charakterní, uveřejněné v posl. čísle předešlého ročníku, mělo by býti podáno několik ukázek charakterních masek. Pokládáme však za účelnější, probrati dříve líčení jednotlivých částí obličeje, jich formy a výrazu, aby myslící herec-ochotník mohl ihned pokynů těch aspoň do jisté míry použiti pro tvoreni vlastní, a pak teprve přikročiti k ukázkám masek z některých moderních her (aniž ovšem bychom tím sváděli k šabloně) a masek historických (Karel IV., Hus, Žižka, Václav IV. a j.). Doufáme, že ochotnictvo podporovati bude svůj tisk tak účinně, aby vydavatelstvo listu mohlo vydávati již obrazové přílohy, což by pro výpravu scénickou, kostymní i pro maskování mělo značný význam. — Čelo u masky charakterní bývá obvykle světlejší než obličej, poněvadž pokrývá hlavu nekryje pouze hlavu, nýbrž zastíňuje i čelo. Proto líčíme je obvykle světlejší barvou pleťovou. Vysoké nebo nízké čelo docílíme vlásenkou. V některých maskách charakterních uplatňuje se velmi dobře čelo zdeformované; tedy: čelo se spánky vystupujícími a středem prohloubeným naličíme, naneseme-li ve středu čela lehký jemný stín hnědou barvou kolmo k ose oční a oba konce čela ponecháme v pleťovém tonu, anebo je ještě vyzdvihneme světlým tonem pleťovým. Čelo uprostřed vystupující (šišaté): na střed čela naneseme širší světlejší pruh kolmý, strany čela necháme v tmavším polstínu. — Oči jsou nejdůležitější součástí obličeje, neboť mu dodávají výrazu. Oka živého, jiskrného docílíme způsobem, naznačeným u mladistvé masky v čís. 6. roč. I. «Č. D.». Při masce charakterní uvědomíme si pokyny z čís. 9. a 10. U některých charakterních masek jest potřeba zvláště ostrého výrazu oka. Oko stane se delším, prodloužíme-li horní i dolní černé linie u brv očních přes vnější, po případě i vnitřní koutky oční. Naličíme-li důlky oční barvou hnědou neb smíšenou se šedou, vyhlídí oko mdle a zapadle. Růžovým nádechem na horní klapce zdá se oko přívětivým, kdežto lehkým nánosem světlé červeně zdá se usazeným. Chorobně zanícené oko naličíme, nakreslíme-li bezprostředně pod dolní řasu pásek barvou světle červenou. Slepé oko docílíme, necháme-li ho nenalícené, případně s lehkým hnědým stínem v důlku očním, neb na horní klapce, a druhé naličíme zvláště výrazně, aby působil kontrast obou očí.

Neudřiti.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Důležitá upozornění. Měsíčník «České Divadlo» zasílá se tentokráte všem jednotlivcům. Jednotám a spolkům, jež nezaplátí organizační příspěvek na rok 1922 do konce března, bude zaslání listu zastaveno. — Jednotlivci, přihlásili-li se našim prostřednictvím za odběratele listu, platí snížené předplatné Kč 17— i s pošt. záslkou. — Ústředí zavedlo změnu v kanceláři pražského sekretariátu, takže napříště je učiněno opatření, aby vyřizování věcí organizačních a spolkových dalo se včas a správně. — Oblíbené Šibřinky Pražského okresu Ú. M. D. O. Č. v Praze na Žofině pořádány budou 4. března ve prospěch postavení Tylova domu. Ráz: Jevišťe v hledišti. — Praž-

ský okrsek upozorňuje své organis. jednoty, aby p. prof. K. Štěpánkovi (Horovi) a p. Nat. Šiklové-Horové referentských lístků nevydávaly.

Pokyny právní a jiné. Jednotám Velké Prahy! Podle min. nařízení z 9. prosince. 1921 č. 457 převzalo policejní ředitelství v Praze od 1. ledna 1922 v celém obvodu spojené obce pražské výkon zákonů o spolcích, o shromažďování a o tisku, pokud spadá do působnosti politických úřadů I. stolice. Ooznámení o schůzích a žádosti za povolení div. představení a zábav nutno tedy podávat u pol. ředitelství i tam, kde dříve byla příslušnou správou politická. — Školní děti a hrani divadla. Podle paragrafu 79. řádu školního a vyučovacího jest dovoleno účinkování školních dětek v divadelních představeních pouze výjimečně a to jen tehdy, je-li hra nebo program po mravní stránce nezavadný a není-li obav pro chování, pilnost, prospěch a pro školní nácvik. Povolení dává školní výbor. Rodiče neb jejich zástupci mají přednésti žádost u školní správy, která napíše o dětech příslušný posudek nebo návrh a vyžádá si rozhodnutí školního výboru. K žádosti nutno přiložit program a texty div. hry nebo jednotlivých přednesů. Zemská školní rada nařídila, že žákovské produkce mohou jen výjimečně býti povolovány, protože pro dlouhé přípravy, kterých často vyžadují, odvracejí mládež od učení. Produkce dětské za vstupné lze povolit jen tehdy, slouží-li výlučně dobročinným účelům. Spolek, který zamýšlí uspořádati žákovskou produkci, nemá začít s přípravami, dokud školní výbor nedal svolení. — Uvádíme toto nařízení zemské školní rady svým spolkům na vědomí. Styl s uměním ještě nikdy neuškodil mládeži. Jsme však zvědaví, kdy školní úřad zakročí proti horečce t. zv. sportu, kde na př. při kopané není slyšeti úspěštilého slova a není stopy po jemnosti. (Dr. H.)

Ochotnictvo za hranicemi. Vyslanectví v Haagu sdělilo, že v Holandsku jsou tyto československé spolky: »Československý spolek« v Haagu, spolek »Komenský« v Amsterodamu, Českoslov. sp. »Osvěta« v Amsterodamu, sdružené čl. spolky »Horymír« a »Říp« pro Heerlen v Schaesburgu a čl. spolek »Šumava« v Schaesburgu. Členstvo Schaesburských spolků skládá se zvláště z dělníků uhelných dolů provincie Limburské. Vyslanectví vřele vítá myšlenku, aby v tamních spolcích byl vzbuzen zájem pro divadelní umění a pokládá proto za velmi prospěšné navázání styků s Ú. M. D. O. Č. — Vyslanectví ve Washingtoně rozeslalo samo do všech čl. novin v Spojených Státech naši výzvu, aby tamní krajanské spolky navázaly styky s námi. — V Chicagu je mnoho českých spolků, které hrají divadlo. Největší je »Dělnická dramatická Jednota«, která nedávno dovršila své pětileté působení vypravením hry »Na faře« od Heijermannse a aktovky Fr. V. Krejčího »Továrna«. Za dobu svého působení vypravila řadu vybraných děl, zejména od českých autorů; je to jeden z mála amerických spolků, který vyplácí vždy jakýsi honorář provozací českým autorům. Mimo tento spolek jsou v Chicagu ještě: Och. družstvo »Jos. Kaj. Tyl«, »Patronát Č. S. P. S.«, »Sokol Karel Jonáš«, Vzděl. sp. »Illava«, och. kroužek »Patronátu«, och. kroužek »Irving Park«, »Berwyn«, Dorostový Klub »Pavla Čechova«, Besídka a dětská opatrovna, »Čechoslovák« a »Vojta Náprstek«. — Řád Štefaník, Slovenské podporující Jed-

noty státu Texas v Houstonu, byl založen r. 1919 a sehrál dosud tyto hry: »Lapený Samcnek«, »Poslední muž«, »Smír«, »Románek na horách«, »Hanzelinovu kometu«, »Rozveselenou rodinu«, »Jedenáct příkázání«, »Ach ta láska«, »Drama čtyř chudých stěn«, »Železná koruna«, »Sňatek na zkoušku«, »Láska si nedá poroučet«, »Naše roztomilá Baruška«, »To byla noc«, »Paruka«, »Karel Havlíček Borovský« a »Republikánský zákon«. Nyní chystá »Lešetinského kováře« a na masopust »Když vrány táhnou«. — »Časopis Čes. Divadlo« obdrží zahraniční spolky jen po zaplacení členského příspěvku (nejméně 25 Kč ročně). (Dr. H.)

Z ústředí. Tylova ústřední knihovna pod správou Pražského okrsku zahajuje činnost 15. lednem t. r. Otevřeno je oddělení divadelních her. Půjčovní hodiny prozatím jednou týdně vždy v úterý od 5—7 hod. odp. (knihovní pí. A. Turečková). Z knihovního řádu vyjímáme: Vypůjčovat si knihy z Tylovy ústř. knihovny lze toliko členům organis. jednot na předložení zvláštní legitimace, knihovní komisí vydané a mateřským spolkem potvrzené (zápis. 60 hal., legít. 40 hal.). Na jednu legitimaci půjčují se nejvýše 2 knihy na dobu 14 dní za poplatek 10 hal. za knihu (za každý další týden platí se 20 hal. za knihu).

Z loterního výboru. Dostáváme od jednot tyto povzbuzující řádky: »Přejeme mnoho zdaru dobré věci!« nebo »Rozprodej losů jde čile, doufáme, že brzy objednáme nové!« Některé jednoty zasílají již peníze a místo provise žádají za zaslání dalších losů. Upozorňujeme poznovu, že zasláním losů není míněno, aby je spolky samy koupily, nýbrž aby je mezi svými členy a ostatním občanstvem místním rozprodaly.

Z okrsků. Moravský okrsek Prostějovský konal I. (ustavující) valnou schůzi 4. prosince, která zahájena p. K. Zahradníkem a šťastně řízena p. prof. Jul. Jeřábekem za přítomnosti 27 osob, z nichž 24 delegátů, zastupujících 14 org. jednot. Okrsek slučuje celkem 21 jednot. Do okrskové rady zvoleni: předs. Jul. Jeřábek (Tyl, Prostějov), mistopř. Jos. Křičenský (Intimní div., dto.), členy Kam. Zahradník (Tyl, Prostějov), Ant. Sklenář (Palacký, Čechovice), P. Al. Jašek (Katol. dům, Prostějov), Vinc. Daněk (Sokol, Kralice), Jos. Zbořil (Sdr. ochotn., Olšany), Jos. Klapka (Sokol, Ptení) a Ludv. Spurný (Sokol, Konice), náhr. Arn. Ševčík (Sokol, Držovice), Fr. Znojil (N. J., Čechovice) a Jos. Rudolf (Obec. úř., Prostějov), rev. účt. Fr. Facek (Sokol, Myslivice) a Rud. Cetkovský (Obč. Bes., Žešov), deleg. pro valnou hromadu ústředí Jul. Jeřábek a Jos. Křičenský. Stanoveny poplatky: při pohost. hrách nebo účinkování jednotlivců Kč 10— za každého jednotlivce nebo Kč 25— za celý soubor; při hostování členů neorganis. Kč 5—; okrskový příspěvek prozatím vybírán nebude, stanoví jej dle potřeby příští valná hromada. Upozorněním předsedy na zprávy a pokyny ústředí, uveřejňované ve věstníku ústředí »České divadlo«, jež obdrží org. jednoty zdarma (po zaplacení org. příspěvku), jakož výzvou k hojnému nákupu losů věcné loterie Tylova domu schůze skončena. Následovala schůze okrskové rady, při níž zvolen prozatím jednatelem K. Zahradník a pokl. P. Al. Jašek, stanoveny schůze vždy na první neděli po prvním v měsíci a zmíněných 21 jednot formálně přijato do okrsku. — Tylův I. okrsek v Kutné Hoře obnoven.

Na schůzi delegátů 11. pros. promluvil o významu a organizaci ochotnictva starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Fr. Herman a za předsednictví p. spr. Žáka usneseno vytvořit znovu tento zaniklý okrsek, jehož stanovy byly již zadány. — Pražský okrsek konal IX. schůzi okrsk. rady 16. pros. Po referátech o představeních usneseno nevysílati referenty k představením, pokud k pozvání nebyla přiložena vstupenka. V jednání o »Sibířkách« r. 1922 usneseno vydati i letos »Památník«; o jeho redakci požádán spis. Břet. Ludvík. Se vstupenkou kromě »Památníku« nutno odebrati též los věcné loterie Tylova domu. Na počest 50. naroč. starosty Ú. M. D. O. Č., Dra. Fr. Hermana, uspořádán večírek 29. pros. v hotelu »Beránek« (viz zvláštní zprávu!). Schůze konány: plenární 13. ledna v rest. »u Šumavy« (Praha II., Štěpánská 3), valná hromada bude tamtéž 12. února 1922 o půl 10. h. dop. Jednoty P. O. se žádají, aby do valné schůze vyslaly nejméně 2 své zástupce, opatřené právem volby. (L.) — Přátelský večer na počest padesátin dra. Fr. Hermana, starosty Ú. M. D. O. Č., uspořádán pražským okrskem 29. pros. Bylo málo večerů tak bezprostředně srdečných, jako tento, na němž se sešli zástupci ochotnických jednot pražských i venkovských. Mezi hosty, kteří nelitovali daleké cesty do Prahy, byl Dr. Wagner z Bratislavě, zástupci ze Železného Brodu, Č. Budějovic, kteří osobně přišli stisknouti ruku našemu starostovi, a z ostatních míst připojili se k večeru blahopřejnými telegramy a dopisy, jimiž projeveny sympatie jubilantovy slovy, která nebyla diktována jen konvenční zdvořilostí, ale která plynula z přesvědčení, že působení Dra. Hermana jest tak záslužné a pronikavé, že nebylo by spravedlivé, kdyby ho nebylo vzpomenuť v tak významný den. Zástupce i hosty uvítal místopředseda inž. V. Stein-Táborský rozmarným úvodem; v němž si stěžoval na Dra. Hermana, že místopředsedu nikdy nepustil k práci. Sam všechno řídil, všude působil, na nic nezapomněl, zkrátka všechny funkce byly zbytečné, protože starosta opatřil téměř všechno sám. Udal tak šťastně ton celého večera, jenž vyzněl bez sentimentality a bez lichotných poklon. Jaká pak cstatně sentimentality, když starosta na tu padesátku ani nevypadá, a kdyby to nebylo zrovna v Naučném Slovníku, že se narodil 12. prosince 1871, mohli bychom o tom pochybovati, jak řekla p. Troušilová ve svém projevu za ženský odbor. Hlavní slovo připadlo taj. V. K. Blahníkov. Řekl v podstatě toto: Aniž bych chtěl opomíjeti význam a cenu jeho práce literární, zejména dramatické, promluví zvláště o činnosti organizační v Ú. M. D. O. Č., pro niž nemáme dosti schopných a energických lidí, kteří by chtěli se věnovati organizaci tak významného odvětví lidové kultury národní. Dr. Herman pracuje v ochotnictvu dlouhou dobu, ale vlastní a velká činnost datuje se od převratu, kdy v nových poměrech byl prvním, jenž postřehl velmi přesně nový úkol ochotnické práce v republice: Především, aby činnost Ú. M. D. O. Č. a tím i činnost ochotnických jednot, v ní organizovaných, nesla se za dvojím ideálem, správností a přesností spolkové administrativy a zvýšení umělecké úrovně, jak dramaturgicky, tak herecky. A tyto dvě snahy jsou stěžejními body činnosti Dra. Hermana za poslední 3 léta. Zkonsolidování práce v ústředí, vypracování organizačního statutu, zmodernisování stanov ústředí i jednot, reorganizace okrsků, uložení skutečného mravního řádu celé

organizaci ochotnické, toť uhelné kameny, na nichž Dr. Herman jako starosta staví dnešní formu této organizace. A možno říci, že tato práce utěšeně se daří, jak zřejmě dokázal loňský všeochotnický sjezd. Ú. M. D. O. Č. měla to štěstí, že po dlouhých letech svého vývoje dostala ve chvíli kritické muže pevného charakteru, neúporné energie a hluboké víry ve význam ochotnického poslání. I v »Divadelní Matici« byl Dr. Herman inspirátorem a vůdcem řady akcí, při nichž byly řešeny otázky divadelní, a nás, kteří jsme do Matice přinášeli svoje ideály, přiváděl vždy strážlivou korektností na půdu možnosti. A kdyby nebylo jiné práce, kterou Dr. H. dělal a dělá, již tato stojí za to, aby byl vážen a ctěn. Za Pražský okrsek promluvil p. gen. tajemník Weinert, jenž prohlásil, že P. o. podal návrh, aby jubilant byl v příští valné hromadě jmenován čestným členem »Ú. M. D. O. Č.«, což přijato s povděkem. Nato promluvil Dr. Herman. Nepokládá tyto projevy za uznání své osobě, nýbrž myšlenky, již sleduje nejen on, ale všichni, kdož šli s ním ve společné práci k společnému cíli. Ale na něco přece bylo zapomenuto, na Tylův dům, o jehož významu jsou všichni přesvědčeni, protože bude ohniskem, v němž se soustředí myšlenka ochotnická plněji a účinněji. To bude domov všech československých ochotníků, to bude centrum myšlenky, práce i všeho snažení. K jeho výstavbě musí směřovati všechno naše úsilí! Ke konci mluvil p. V. Troušil, jenž byl nejspíše povolán uzavřítí přátelské projevy tohoto večera. Učinil to prostě, několika slovy jako muž, který stál u kolébky organizace ochotnické a který jí nejvíce obětoval. Pravil, že nejlepší odměnou Dra. Hermanovi bude úsilí ochotnictva, aby uskutečnen byl ideál Hermanův, »Tylův dům«, v jehož prospěch uspořádává se loterie. Málo bylo večerů, v nichž se ukázala tak výrazně soudržnost a porozumění všech složek ochotnického snažení, a málokdy bylo tak určitě dokázáno, že osobnost silného jedince může spojití tolik prvků k jednotlé práci. (j. p.) — Štolbův okrsek v Ouvalcích konal výroční valnou hromadu 15. ledna »u Sokola«. Delegátem pražského ústředí byl spis. Břet. Ludvík.

Z jednot. Spdo. »Vicena« v Ústí n. O. se stavil k oslavě 25letého svého trvání historií spolku a ochotn. div. v Ústí n. O., z níž vyjímáme: Divadlo bráno tu již od počátku min. stol. R. 1835 vytvořilo se první sdruž., »Divadelní společnost města Ústí n. O.«, jež hrála v Dolnici a jejíž členy byly i známý Hynek Vicena s chotí Pavlínou, kteří později získání k první české herecké společnosti Prokopově. V Dolnici hrálo se divadlo do r. 1918, kdy přestěhovalo se do domu Katol. spolku (v Dolnici zřízeno kino), kde zůstalo do června t. r. a vrátilo se na původní své místo. Ochotn. spolek založen r. 1896, sehrál celkem 187 div. předst. (111 her českých a 39 cizích) a má dnes 5 členů čestných, 4 zakl., 52 činných a 7 přísp. Nynějším předst. je Konst. Bouchal, místopř. J. Mazánek, jedn. R. Nováková, pokl. Ad. Svoboda, spr. domu Jul. Andres, vrch. rež. J. Labulek, ve výboru zasedají Ing. O. Kocian a M. Halberstadtová, náhr. Ot. Jappel a K. Petr, rev. účtů arch. J. V. Radechovský a L. Petr. R. 1914 zřízen k uctění památky uč. Jul. Kociána fond pro stavbu stálého jeviště, jemuž vždy ¼ čistého zisku se přiděluje. Dobroč. účelům odevzdáno 4703.81 Kč. — Bes. »Tyl« v Hloubětíně uvádí repertoar od 1. ledna: z dram. Želenského »Návrat«, Rutha »Pismákova dcera« a

Šimáčekův »Jiný vzduch«, Šamberkův obraz ze života »J. K. Tyl«, z veseloher téhož autora »Podská-lák« a »Palackého tř. 27«, z frašek Lokayovy »Kandi-dáty ženitby« a Bognerovy »Zeměbrance, ze zpě-voher Rudloffovy hry »Kozlanský klepáč«, »Kozlan-ská garda« a »Když si náš dědeček babičku bral«. — Spd o. v N á č o d ě vzpomněl 50tín národního, sokolského a ochotnického činovníka dra F. Čížka, zasloužilého svého předsedy. V celém hnutí ochot-nickém, v pražském jeho středisku i mimo ně je nemnoho jen pracovníků jemu podobných, vzdělaných a uvědomělých, kteří dovedli by zjednatí mu náležitého uplatnění v národní a lidovýchovné práci. A jeho zásluha je tím uznáníhodnější, že práce tato konána je na exponovaném místě národnost-ního rozhraní, kde vlastenectví není prázdným zvukem. Vzdálen Prahy, soustředil kol sebe řadu lidí, pro věc stejně horlivě zaujatých (vzpomínám z nich m. j. zejména Mg. Ph. R. Boese), jichž pomocí do-cílil toho, že divadlo ochotnické téměř plně může na-hraditi tu nejcelnější scény pražské, jak po stránce repertoárové, tak i provedení. Sám je nejen vyni-kajícím režisérem, ale i čelným členem hereckého souboru, a jeho postavy trvale utkvívají v paměti diváctva. O zřízení zdejší skvělé divadelní dvorany získal si nemalých zásluh. A také dokonalá prosperita okrsku je jen důsledkem jeho vzácného organizačního smyslu a neúporné činnosti. Po-věděné a s upřímným přáním mnoha dalších úspěš-ných let vřele tiskneme mu ruku! — Spd o. v H r o -nově miní postaviti si vlastní divadelní stánek, jenž ponese Jiráskovo jméno. Máme upozorniti již předem naše ochotnická sdružení na akce, jež bu-dou za tím účelem pořádány. — Spd o. v Č e r -veném Kostelci rovněž projektuje stavbu di-vadla a je oproti hrnovským ve výhodě, že ka-pitál 200.000 Kč, z nichž 50.000 Kč je dar, ostatní půjčka u červ.-kostecké akc. spol., je zajištěn a bude moci býti ještě letos přikročeno ke stavbě. Soukromá soutěž k podání podrobných plánů byla již vypsána.

Posudky. Spd o. v Německém Brodě za-hájil zimní sezonu 3. září představením na paměť 1621—1921 a ve prospěch českých menšin »Praž-ský žid«. Divadlo vyprodáno a obecenstvo neskrb-lilo potleskem; kritika se jednomyslně vyslovila pochvalně jak o režii (p. prok. Cíkhart), tak o vý-konech (Eliab p. Staněk, kat p. Cíkhart, Verena pí. Neuernová, Rebeka pí. Hykyšová). Představení se protáhlo skoro do půlnoci, poněvadž nebylo škrtů. 28. září dávána Hladíková »Závrať« (rež. p. řed. Veverka), v níž podali zejména p. Cíkhart jako Dr. Volný a pí. Veverková jako jeho žena Hanna výkony opravdu umělecké. Návštěva zname-nitá. 15. a 16. října dáván Engel-Horstův »Svět bez mužů« (rež. p. řed. Veverka) před vyprodaným hledištěm pro oba dva dny. Všichni účinkující byli na místě, zvláště představitelky tří zapříslýchých nepřítelkyň všeho »mužského rodu« (slč. A. Matu-sová, Vl. Riedlová a E. Stránská); z pánů vynikli nad ostatní p. Staněk (Dr. Valdek) a Friedrich (Gamprie). — Pražský okresek na pozvání Vzd. o ch. bes. »Neruda« ve Strašnicích sehrál v tamním div. »U Trmalů« 12. list. Šubrtovy »Žně« (za režie A. Wiesnera), jež náležej rozhodně k nej-zdařilejším představením loňské ochotnické sezony. Jednotlivé scény hry — jejíž základním motivem jest boj mezi ctižádostí a milosrdenstvím — půso-bily při bezvadné souhře dojmem přímo zdrkujícím. Nejrozsáhlejší postavou byl Wiesnerův Le-bduška, tvořiv osu celého dramatu, výborní byli Ho-

řešovského Vencák, Godkův Vincenc, na něhož však zpráva o deroutě záložny mohla působiti mohutněji. Kamarádův notář Rydlo, jehož mladý hlas nebyl však místy v úplné harmonii s maskou, Komendové Zdenka, Trousilové továrníkova choť a j. Za skvělý úspěch hry, již se zúčastnily »Pokrok« ze Žižkova, »Tylův kroužek« z Prahy-II., »Rem. a živn. bes.« z Vinohrad, »Šimanovský« z Prahy-II., »Komenský« z Vinohrad, »Bujarost« z Prahy-I., Dram. odbor Měst. bes. z Prahy-III., »Vojanova družina«, Praha-VIII., »Mošna« z Karlína, »Volné jeviště« z Prahy-II. Česká scéna z Prahy a Družstvo lid. divadla z Podolí, jest děkovati stejnou měrou obratnosti režisérův i dokonalé, na pečlivém studiu založené hře všech účinkujících, dokumentující dnešní he-reckou vyspělost zúčastněných jednot. Zájem pak, jakému se hra těšila, ukazuje nejlépe na důležité poslání divadelního ochotnictva na poli osvětové výchovy našeho lidu. (bvk.) — Och. sp. »Tyl« v D o u b r a v c e sehrál 13. list. Šamberkova »Karla Havlíčka Borovského« (rež. L. Tačner). Představení toto vzhledem k počtu zkoušek mohlo dopadnouti lépe. Některé role byly vhodně obsazeny, na příkl. Julie pí. Maděrové, jejíž výkon zejména ve IV. dějství byl uznání hodný. Představitel titulní role (p. Tačner) v celkovém rámci hry obstal dobře. Z menších úloh vynikl Bořek p. Matasův, a také ostatní účinkující: sl. Hrbková (Marie), p. Šimandl (Dr. Lípanský), Štrunc (Skalný), pí. Bürgerová (paní Horská), p. Bürger (Hynek Láská) atd., ani děti nevyjímaje, snažili se ukázati hojně se sešed-šímu obecenstvu svoje nejlepší možnosti. Hartlův hudební doprovod proveden za řízení p. Kalíka. (F. B.) — Vzděl. sbor Vyšehradský, věren svému poslání, nastudoval k 11. pros. Ibsenovu »Noru«, která zejména na tomto malém jevišti pro-kázala, kterak se i obsahově hodí pro divadla, sled-ující cíle lidovýchovné. Ovšem kamenem úrazu bývá tu zpravidla provedení, leč ke cti souboru vyšehradského se snažím a vynalézavým rež. inž. Bartkem lze říci, že neklamalo. Režisér hrál Hel-mena v mladé masce, leč kolik důvodů mluví proti, tolik mluví i pro. Pí. Barková dala Noře všesky své schopnosti, jež u býv. čelného člena plzeňské činohry (Hana Hlaváčková) nejsou dosud neopatr-né. Patholog. zjev dra Ranka našel šťastného inter-pretu v p. Musilovi, démonický Krogstadt v p. prof. Petrovi. Scénování hry Vlast. Hofmanem překvap-ovalo novotou. Jeho popis viz. v rubr. »Pro ochotn-praksi«. (Rdv.) — Jubileum 50leté činnosti oslavil p. Fr. Klápa 25. pros. v Lidovém divadle v Břevnově. Provedena byla »Maryša« bratří Mrštíků, v níž jubilant svěže zahrál úlohu Lízala. Pražský okresek vyslal své zástupce k tomuto před-stavení, které bylo pořádáno ve prospěch Tylova domu. Před představením promluvil předseda P. o. R. Weinert o významu Tylova domu a poslání čes-kého ochotnictva a vyzval shromážděné obecenstvo, by hojně zakupovalo losy na tento účel. Hra byla velice pečlivě nastudována, a každý účinkující se snažil, aby podal výkon co nejlepší. Po třetím jednání na otevřené scéně blahopřál jubilantovi jménem P. o. předseda Weinert, a vyslovil prosbu, by i nadále zůstal tak horlivým ochotníkem a prac-coval pro povznesení divadla ochotnického. Násle-dovaly další blahopřejné projevy, za něž jubilant, zřejmě pohnut, děkoval. Hojně zúčastněné obec-enstvo připojilo se hluchým potleskem k těmto projevům. Blahopřejeme rovněž našemu horlivému člena a těšíme se, že ochotnické činnosti se nevzdává

a ze své bohaté zkušenosti nové členy Lidového divadla k zdárným výsledkům práce povede. (W.)

Úspěch »Loterie Tylova domu« je čestnou povinností československého ochotnictva, všech spolků a okrsků, sdružených v Ú. M. D. O. Č., i všech jednotlivců. Organisační kázeň nepřipouští vrácení zaslaných losů do prodeje, naopak žádá tentokráte krajní obětavosti za veškeré výhody, jež členství v »Matici« poskytuje! — *Dr. Fr. Herman*, starosta Ú. M. D. O. Č.

Ochotnický repertoar. Čt. och. j. »Šamberk«, Praha-VII. (u krále Jiřího, Belcrediho 806) 16. října Skružného »Slečna prokuristka« (rež. V. Šmejkal). — Spdo. v Táboře (měst. div.) 28. a 30. října Stroupežnického »Naši furianti« (rež. Ot. Findejs). — »Sokol« v Tursku (tělocv.) 28. říj. Baláka-Vrbského »Zlatý Jiří« (rež. J. Vraný). Později Preissové »Dvě ukolébavky«. — Spdo. »Havlíček« v Žichovicích 28. říj. Štolbowa »Závěť. Později Kratochvílova »Eva ze Závořic«. —

Každý ochotník, ochotnický spolek musí mít:
Svátkův Divadelní Almanach

na r. 1922. Důležitá příručka pro herce, ochotníka a každého, kdo navštěvuje divadlo. Bohatý obsah. Příspěvky: Emy Vrchlické, V. Nováka, Ed. Chvalovského, J. Koptu, prof. Frýdeckého, Dr. Fr. Hermana, J. Janečka, O. Hanuše. Adresář divadelní a herecký. 20 vyobrazení. V krásné vazbě, pěkný papír. Cena K 12.—, poštou 13/20. Proveďte akci mezi svými členy a přáteli divadla a objednejte hromadně pro všechny. Na 10 ex. výstyk zdarma. Dodá každý knihkupec i nakladatel J. Svátek, Č. Budějovice.

Právě vyšlo:
KRÁL VÁCLAV IV.
Drama o 5 dějstvích od Arnošta Dvořáka. Třetí vydání. - V nové úpravě Nár. div. v Praze Kč 24.—
POVODEŇ.
Hra o 3 jednáních. Napsal F. V. Krejčí. Druhé vydání. (Českého divadla v. 29.)

Z D V I Ž.

Šprýmovná hra ve 3 jedn. Napsal V. D. Howels. Přeložil Ant. Klášterský. (Česk. div. v. 32.) Kč 6.—

T K A L C I.

Hra o 5 jednáních. Napsal Gerhard Hauptmann. Se svolením autor. nově přeložil Jakub Rydvan a L. Janoušek. (Česk. divadla v. 33.)

Dodá každé knihkupectví. Vydala:

Z o r a, společnost s r. o.

nakl., uměl. závod v Praze (Karlín, Král. tř. 50.)

Seznam divadelních her na požádání.

Knihy a časopisy, pomůcky, provoz. práva a j.
Z nakl. a komise Fr. Borového: K. Piskoř: »Mumie« (fr. III) a »Prozatímní manželství« (kom. IV), Div. týdeník »Jevišťe« (roč. III., č. 3, 3/4letní předpl. Kč 25.—). — Org. čsl. herectva Praha II., Vodičkova 32: »Divadlo« 14deník (roč. II., č. 5, roč. předpl. Kč 40.—). — »Zora« v Karlíně: Angl. hry: Houghson »Tovární prázdniny« (hra III; »Česk. Div.« sv. 22, Kč 10.—), Jerome »Mis Hobbs« (ves. IV; sv. 25, Kč 10.—), Howells »Zdvíž« (žert III; sv. 32., Kč 6.—). — Fr. Švejda v Praze-VIII.: Selfby »Kvítek préré« (IV; »Div. sborník« sv. 107 za Kč 10.—), Ellis »Jeho kočička« (fr. III; sv. 109, Kč 10.—), Wohlmut »Dvorní kapelník« (kom. III; sv. 110, Kč 9.—).

Divadelní novinky, zadávané: »Májem«, Praha II., Národní: Piskoř »Mumie« a »Intimní manželství«, Fr. Zavřel »Král Přemysl Otakar II.« a »Dravec«, Jiří Hejda »Velikonoce«, (dr. I) a »Válka« (I), Em. Paulk »Císař pán« (grot. IV) D. Filip »České dušičky« (hist. čin. III.), Ant. Pařízek »Sny o štěstí«, Vrbský a Grígar »Jízda pánů«, H. Špolc »Stanička« (ves. IV.), Hlavatý-Hrdlička »Převraty«, K. Borovička »Zmar« (hra IV.), Hel. Nováková-Nezbedová »Vír života« (obr. ze živ. V); (Dětské hry přístě). — Div. zastup. »Centrum« na Vinohr. Jungmannova 45 zadává: bratři Čapků »Život hmyzu« (hra V; prov. Nár. div.), V. Mixy »Kdo vydělá?« (kom. III; div. Vinohr.), B. Nušič »Protektce« (kom. V) a »Lidé« (hra IV, překlady A. Suchánkové-Mlynářové a J. K. Strakatého; prov. Nár. div. v Mor. Ostravě); N. Bartulovič »Mor« (dr. III, překl. dto.), Suchovo-Kčbylín »Svatba Krečinského« (ves. III, přel. P. Kříčka, prov. div. Vinohr.), P. Petrovič »Liják« (ves. III, přel. J. Hudec, prov. dto.).

Divadelním ochotníkům!

Právě vyšla výborná satirická veselohra o 3 jednáních

PŘEVRA TY.

Napsali Fr. Hlavatý, režisér městského divadla vinohradského a Fr. Hrdlička.

Účinkuje pouze

6 osob (3 dámy, 3 páni).

Jednoduchá dekorace:

1 p o k o j.

Knížku zasílá za předem zaslanou částku Kč 6/60 nakladatelství

MRKVIČKA A POLENSKÝ,
knih tiskárna Praha II., Podskalské nábřeží 6.

Veškeré divadelní hry

kdekoliv vydané a kýmkoliv inserované dodá Vám
v době nejkratší

nakladatel A. Zelinka,

Mar. Hory u Mor. Ostravy.

**Učiňte zkoušku, přesvědčte se! Největší výběr divadelních her v Č. S. R. Tisíce podě-
kování! - Žádejte seznam div. her! - Vydavatelstvo Hudebního a divadelního Obzoru!**

Všemu ochotnictvu je nepostrádatelnou pomůckou

Soupis české literatury dramatické

za r. 1909-20 (sestavil K. Nosovský), jenž obsahuje:
1.) abecední seznam spisovatelů s výčtem jejich
her; 2.) abecední seznam titulový 3500 divadel.
her, mezi nimiž přes 1200 rukopisů s udáním, kdo
zadává hru, počet jednání, osob, dekorace, na-
kladatel, cena a j. 3.) systematický přehled, kdež
ve 23 odděleních rozděleny hry dle jich obsahu,
počínaje básněmi dramatickými. hrami k 28. říjnu,
oslavám Havlíčkovým až po pantominy a scény,
jakož i 4.) seznam spisů, pro ochotníky a herce
důležitých. Za předem poslaných 33 Kč (včetně
pošt) zasílá každý knihkupec neb přímo vyda-
vatel na Smíchově 1160.

Molière jeho život, dílo, ukázky z něho, biblio-
grafii a literaturu podává profesor
Fr. Frýdecký. Cena Kč 2.80, poštou
Kč 3.10. Doporučujeme dále novinku

Svátkův Divadelní almanach

čs. republiky na rok 1922. Bohatý obsah. 19 vy-
obrazení. V pěkné vazbě s plát. hřbetem Kč 12.—,
poštou Kč 13.60. Dodá každý knihkupec i
J. Svátek, nakladatel Č. Budějovice.

P ů j č í m

1,000.000

divadelních kostýmů a masek, které v nejmoder-
nější a vzorné úpravě levně propůjčuji.

Obraťte se vždy na můj největší závod v tomto oboru.

Až a Huňková,

Praha I. Ovocný trh 17, Žižkov Husova 50, Mor. Ostrava
Nádražní 11, Bratislava Zahradnická 33.

OBSAH: Karel Želenský: Uvažujme... (Misto úvodu.) — Dr. Ota Dubský: Na okraj jubilea Mo-liérova. — Jar. Petr: K repertoaru pražských di-
vadel. — Dr. Fr. Herman: O kritice. — Směs: Úmrtí
Vojty Matyše, Gabr. Zapolské, Stan. Kozłowského
a Zyg. Sarneckého; Nová divadla v Praze, De-
ficit Národ. div., Státní subvence českým div., Pří-
pad Vojty Nováka, Jiráskova žaloba Mar. Kühnové
a j. — Matice Divadelní: Literární cyklus. —
Ochotnická hlidka: Spisovatelé, kritici a herci o
ochotnictvu. (J. P.) — Pro ochotnickou praxi:
Ibsenovská scéna (Red.), Moderní oděv na jevišti
(—ng), Ličení jednotlivých částí obličejů (Neu-
dörfel). — Zprávy Ú. M. D. O. Č.: Důležitá upozor-
nění, Pokyny právní a jiné (Kompetence úřadů ve
Velké Praze, Školní děti a hraní divadla), Ochot-
nictvo za hranicemi (dr. H.), Z ústředí (Tylova
ústř. knihovna), Z okresů (Prostějovského a j.,
Přátelský večer na počest 50 tin dra Hermana),
Z jednot (50 tiných předs. spdo. v Náchodě dra Fr.
Čížka a j.), Posudky, Ochotnický repertoar. —
— Feuilleton: V. Š. Táborský: Věčná ložerie, losy,
Tylův dům aneb Tyl a Barnabášek, jednatel div.
och. v Z.

Sdělení redakční: »Čes. Div.« vychází 15. každého
měsíce mimo červenec a srpen. Roční předpl. 20 Kč,
pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Zásilký pro re-
dakci nutno adresovat odpov. redakt. Jak. Rydva-
novi (Praha 152-VI., Neklanova 44 n.), který bývá
též přítomen v kanc. Maticíni, Praha-II., Ostrovni
(Smetanova) ul. 16 vždy v úterý a v pátek po 6. h.
več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li
přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečné
vyplacených listů a zásilek redakce nepřijímá,
zvláštěmi dopisy neodpovídá. Otiskovati a překlá-
dati články není dovoleno; otiskovati drobné
zprávy dovoleno jen s udáním pramene. Admini-
strace je v nakl. Fr. Borového, Praha-II., Štěpán-
ská 37, kam dopisy týkající se odebírání listu a
nedošlých čísel jediné buďtež zaslány.

NAKLADATEL FR. BOROVÝ v Praze Štěpánská 37

vydal tyto divadelní hry, libretta, essaye a romány
z hereckého života:

- Arcybašev M., *Žárlivost*. Drama o pěti děj-
stích, brož. za K 6.—
Dyík V., *Veliký Mág*. Drama o pěti dějstvích, brož.
za K 3.—
Fischer O., *Karlštejn*. Libretto o třech dějstvích.
Podle J. Vrchlického »Noci na Karlštejně«.
S kresbami V. H. Brunnera, brož. za K 2.—

- Fischer O., *Orloj světa*. Hra o 3 dějstvích.
Str. 110. V úpravě V. Hofmana. K 10.—, II.
kníha »Jevišťe«.
Hilar K. H., *Divadelní promenády*. Zápísník
dojmův a idejí, brož. za K 10.—
»Jevišťe« divadelní týdeník za redakce
prof. J. Vodáka a O. Fischera roč. I. úplný
Kč 56.—, roč. II. úplný Kč 80.—
»Jevišťe« roč. III. vychází týdně. Řídí prof.
Jindřich Vodák, předplatné na ¼ roku Kč 25.—
Leda: *Obecní volby*. Veselohra o 3 jedn. K 2-80.
Leda: *Právo k životu*. Hra o 3 jedn. K 2-80.
Lukavský Jos., *Komedianti*. Román z here-
ckého života, brož. za K 8.—
Munk J., *Hipolyta*. Zpěvohra o třech dějstvích,
Text dle novely M. Hewletta, Hudbu složil Jar.
Křička, brož. za K 1-90.
Olbracht I., *Pátý akt*. Hra o jednom dějství,
brož. za K 3.—
Olbracht I., *Podivné přátelství herce Jesenia*.
Román. Stran 444, brož. za K 20.—, váz. 34.—
Piskoř Karel: *Mumie*. Fraška o 3 jednáních.
(Výborná fraška pro ochot. i velká divadla.)
Kč 10.—
Piskoř Karel, *Prozatímní manželství*. Komédie
o 4 jednáních. Kč 10.—
Pujman Ferd., *Smetanovský breviř*. Obsah: Vy-
koupená zaplesání, Životem vidoucích, Shakespea-
rovská pout, Píseň písní, Balkchanále, Titanismus.
K běsům, K bohu, Prvorození, brož. za K 6.—
Pujman Ferd., *Poznámky o dramaturgii Sme-
tanových oper*. Obsah: Inscenace Dalibora, Umění
jevištní zámky. Na okraj Dvce vdov, Míra pří-
rody, Snysl pro rozměr, Palác Dramatu, brož.
za K 8.—
Pujman Ferd., *Osudnice lásky*. K 21.—, Obsa-
huje: Na přidešti Smetanova Richarda; Oceán;
Mystikova cesta; Zrod: Libuše; Don Juan atd.
Regnier Henri de, *Muž a siréna*. Dramatická
báseň v úpravě V. H. Brunnera, Kart. K 3-30.
Šalda F. X., *Genius Shakespearův a jeho tvorba*.
Apostrofa kritická. Prosloveno v Nár. divadle
27. března 1916 úvodem k Cyklu shakespearov-
skému, brož. za K 4.—
Šrámek Fráňa, *Hagenbek*. Komédie o 3 děj-
stvích, K 10.—, I. kníha »Jevišťe«, V úpravě
V. H. Brunnera.
Till Jos., *Všední žena*. Hra o čtyřech jedná-
ních, brož. za K 3-75.
Vooborník Jan, *Jeronym Pražský*. Histor. tra-
gedie v 5 jednáních, brož. za K 4-50.
Zavřel Fr., *Juan*. Tragedie. II. vyd., brož. za
K 4-80.
Knihy tyto lze koupiti v každém
knihkupectví.

„JEVIŠTĚ“

divadelní týdeník. Předplatné na čtvrt roku 25 K.
Řídí Jindřich Vodák. — Redakce a administrace
v Praze II., Štěpánská ul. 37.

„České Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Česko-
slovenského. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov.
redaktor Jakub Rydvan. — Tiskne E. Leschinger v Praze.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr, Jakub Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (V. Sommer).

Ročník II. (V.)

V Praze, v únoru 1922.

Číslo 2.

Jaroslav Hurt: O Stavovské divadlo.

Nutno vnést trochu světla do otázky, zabírající dnes celou veřejnost: zabrání Stavovského divadla. Národní div. bylo zbudováno v přesvědčení, že třeba domácí tvorby dramatické i hudební poskytnouti důstojný stánek, v němž se Musám dostane možnosti pravidelného vývoje. Divadlo toto míněno bylo především jako činoherní. Vždyť i činohrou bylo zahajováno. Ale prakse ukázala opak. Opera mohutněla, a činohra, určená původně pro domácí autory, nesehnala některou sezonu ani 4 původní novinky. Není naší věcí, pátrat po příčinách tohoto zjevu, ale faktum to je. Zatím evropský život divadelní pokračoval mílovými kroky. Vedoucí činitelé Nár. div. nemohli a nechtěli utonouti v domácí soběstačnosti. Tak se stalo, že Nár. divadlo v produkci stalo se divadlem mezinárodním. Jeho pověst rostla až za hranice, zejména v opeře. Ale mohutnění opery a stoupající požadavky přivodily poznání, že divadlo nepostačuje ve svých rozměrech, aby udrželo obě nákladná umělecká tělesa. Otázka druhého Nár. divadla zaměstnávala odborné kruhy už před 18 lety. Již tehdy hledala se pomoc pro uvolnění tísně v Nár. div. Finanční otázka nutila k šetrnosti a k získání příjmů. Obě nedalo se sloučiti, a pomoci nikdo nedovedl. Přirozeno, že za těchto okolností umění nemohlo vpřed takým tempem, jak se žádalo, a roztrpčení bylo patrno na všech stranách. Umělecká

správa (mám na mysli Společnost Národ. div.) konala pravé divy. Kdo ví, co bylo vykonáno v desetiletí před válkou, dá mi za pravdu. Kvapilovy režie, Kovařovicovy večery — to byly umělecké svátky. Ale co naplat: dlužno přiznati, že byly také dny všední. Takové asi byly poměry v době, kdy vypukla válka. Inter arma musae silent.

Doba válečná nemohla přinést vzpruhy, nadšení a potřebné iniciativy. Bylo tolik různých zájmů a ohledů, nutících, aby se jen hrálo. A v téže trapné době vypravila činohra Shakespearův cyklus *18 her!* Byla v úpadku? Přesto jevílo se umělecké minus; ale v *obecenstvu*. Pravověrné, umělecky vychovávané a citící obecenstvo z divadla odcházelo, a jeho místo zaujali váleční zbohatlíci. Jejich vkus byl jiný, a mělo mu býti vyhověno. Žádal se bombast, hrmot, křiklavé barvy a faleš. Tak nás zastihl převrat. Poválečná mentalita, otrávená částí paumělecké kritiky, byla udržována v přesvědčení, že Nár. div. potřebuje reorganizace jak ve vedení, tak v personálu, ba i ve výběru her. Šlo se na to hodně radikálně. Umělecký personál pak, a tu jsme u prvopočátku otázky Stavovského divadla, byl zmaten vším tím, co se najednou kolem dělo. Umělci včera, byli dnes diletanty. Vytýkalo se jim všechno možné i nemožné. A přes to byli bez viny. Ale poněvadž znali vnitřní bolesti Nár. divadla a věděli o nich, přijímali roztomilosti, jimiž byli častováni, s rozpaky člověka, jemuž hulvát šlápne na nohu a ke všemu mu za to laje.

Bezradní, bez pomoci, viděli svou spásu v druhé divadelní budově. Najednou se vynořil odkudsi z tajemna návrh na získání »Variété« pro druhou scénu. Byla svolána anketa do ministerstva školství, účastenství bylo značné, nadšení ještě větší a výsledek — nula. Takhle pověstná anketa je věc sama pro sebe a zasluhuje zvláštní kapitoly! Doufám, že i to bude svým časem vysvětleno a odsouzeno. Leč dále: Kvapil opustil divadlo a zůstal jen Kovařovic. Tlak už nebyl stejnoměrný, vybíjel se jen na činohře. Pochopitelně; neboť psáti o činohře může každý, řekne se; věc názoru! Ale s operou už je potíž. Tu je třeba šinouti před sebou štít: Smetana, Dvořák nebo Fibich. Kovařovic by byl jistě zvítězil, kdyby nebylo trpělo jeho tělo. Kulturní historik bude mítí hodně na práci!

Tedy činohra osířela. Nebylo vůdce a proto bylo snadno ovce rozháněti. Zatím Společnost Nár. div. vidouc, že její doba minula (mluvilo se o sestátnění divadla), hledala východiska ze situace, málo záviděnihodné. Na členy Společnosti podnikány rovněž útoky, třeba loyálně doznati, sprosté, a proto není divu, že ochotně odezdala divadlo Zemské správní komisi. Umělecký personál sliboval si tehdy hory doly. Všeobecné mínění bylo: konec všem útokům, doba klidu — doba plodné práce. Chyba lávky! Útoky se zdvojnásobily: Personál Vinohradského divadla (v té době tam byla opera vypuzena) rázem byl první v republice, zkrátka, býti členem souboru Národ. div. nebylo už ctí, nýbrž známkou umělecké nemohoucnosti. Členstvu Národního divadla bylo zatím zemským výborem slíbeno, že se postará o druhou scénu. Úmysl tedy byl, ba jednalo se, ale jak?! Úředně. Věc se vlékla, a tehdy vznikla v členstvu Nár. div. myšlenka, opatřiti si druhou scénu na vlastní vrub. Příklad brněnský volal po napodobení, otázka Stavovského div. byla už na jaře 1919 přetřásána, i ustaven tehdy užší výbor pro zabránění Stav. div. Od vlády nebylo lze očekávati rozřešení palčivé otázky: druhého Národního divadla. Tehdejší vláda úřednická neměla pro tento eminentně důležitý postulat nejmenšího pochopení. V tom jsme si byli za jedno: vláda nám nepomůže, zemský výbor také ne, jednejme sami. Záborový výbor měl několik schůzí, jež vrcholily v usnesení: 28. října 1920 zabratí Stavovské divadlo. Věc byla připravena, a jen následkem důvěřivosti prozrazena vlá-

dě jedním z kolegů. Vláda ihned s úspěchem zakročila, a výsledkem byla audience členské deputace u presidenta. Tehdy bylo jí slíbeno, že se v *druhém Národním divadle hráti musí 1. ledna 1920.*

* Členstvo se tím spokojilo a nosilo dále svou kůži na trh. Zatím v Chebu vytloukli školu. V Praze byly demonstrace, končící zabráněním divadla. Demonstranti předali divadlo členům záborového výboru. Přejali jsme divadlo a hráli. Hlad, velký umělecký hlad to byl, jenž nás vehnal do Stav. div. Mnozí v nás byli již v pravém slova smyslu uštváni, a tady se nabízel oddech. Možnost hráti denně, vybití se a přesvědčení, že se mu děje křivda, to chtěl umělec Národ. div. Jedině v svépomoci viděl svou spásu. A tak bych skoro chtěl říci, že zabránění Stavovského div. přivodila netečnost vlády, nedbající významu jediného, skutečně národního majetku — Národního divadla.

Dnes stojíme opět před vážným krokem: Vratiti Stavovské divadlo. Zatím jde o to, kdy. Je pro nás vrácení Stavovského divadla otázkou existenční? Ano. Mělo zabránění divadla nějaký výsledek? Nesmírný. Na prvním místě dlužno jmenovati výsledek umělecký. Mínil negativně umělecký. Náрек, volání po novém směru uměleckém, to vše ukázalo pravé jádro věci. Nebojím se říci, že zábor Stavovského div. je umělecké plus veliké hodnoty. Radikální, ba levičáčtí oprávcí byli by do Nár. div. přece jen dostali všechny ty podivnůstky, jež přešly scénou Stavovského div. Tradice pravého, zdravého umění byla by přece jen podlehla. Ale Stavovské div. ukázalo, že není pravdou, co vykřikováno do světa: »Divadlo dlužno hráti jinak!« Hry poctivého ražení a ryzí pravdy těší se ve Stavovském div. veliké návštěvě, komorní hry selhávají. Proč asi? Prostě proto, že není v Praze tolik obecenstva, aby mohlo naplniti divadlo při hře, kde dominuje zvrácenost. V tom si cením význam zabránění Stavovského divadla. Při známé úřední rychlosti nebyli bychom ani dnes ještě hráli ve druhém divadle, a tak bychom se byli dočkali, že klassický repertoar by zmizel úplně se scény prvního divadla Republiky.

Zamyslíme-li se nad osudem div. Stavovského, napadne nám, že dnešní vážný úmysl stavby druhého divadla byl právě vyvolán jeho zábořem. V tom je ono existenční plus. Pochopitelně, že o vrácení Stav. div. nemůže býti ani řeči, dokud nebudeme pod

střechou divadla druhého. Rozruch, jaký vyvolal článek o usnesení ministerské rady, je nám zárukou, že nemůžeme být na své existenci ohroženi kýmkoli a kdykoli. Není ovšem bez pikantní příchuti, že »Theaterverein« nenamítá nic, aby Nár. div. používalo Stavovského div. tak dlouho, než bude moci přesídliti. Proč je Němci tedy chtějí? Potřebují je? Pochybuji. Politicum je to, při čemž my jsme ti napálení. Jako vždy. Či nepsal již Hněvkovský, že Stavovské náleží nám? A výtky, že zabrání Stavovského byl násilný čin, je paralysována zákonem o zabírání bytů. Byty stát zabíral pro jednotlivce a Stavovské bylo námi zabráno pro celý národ — toť ten celý rozdíl. A jako jsme je zabrali pro národ, tak zas jen národ je může vrátit!

Vojt. Krist. Blahník: Za novým uměním.

»Dobré heslo jest dáno, jest jen třeba, aby za ním následoval dobrý čin.« Tak končil článek, kterým univ. prof. Dr. V. Tille vital zřízení nové korporace divadelní, zvané Klub přátel divadla.

Ne pod dojmem nezdařené ustavující valné hromady, ale z opravdového přesvědčení a ze zkušenosti, nabyté na poli divadelní práce, píše tyto řádky: Jde mi zásadně o otázku, je-li akce zakládaného Klubu přátel divadla na pravé cestě. Dle tendence zakladatelů má jím být v první řadě vytvořen jakýsi vzorný ansambl (mluví se o něm takovém, jako jsou, lépe řečeno, byli moskevští), který by se snažil o obrodu repertoaru, výchovu uměleckého dorostu, stabilisaci naší divadelní kultury a jak se ještě jmenují všechna ta krásná hesla. Jsou tu v podstatě dvě otázky. Předně: lze-li vytvořití takový ansambl, o jakém zakladatelé nebo alespoň někteří z nich ideálně sní, tím, že založíme k vytvoření jeho spolek. Po druhé: lze-li celou řadu akutních a zásadních otázek naší divadelní kultury, zejména našeho divadelního produkčního svérázu rozřešiti jen hraním divadla. Na obě tyto otázky odpovídám negativně.

Historie divadelní zná několik případů vynikajících souborů, jež se později proslavily ve vývoji divadelním, zná několik takových souborů i historie českého divadla. Psychologie vytvoření vzorného a, co nejdůležitější, jednotného souboru tkví však zcela jinde, než ve vytvoření spolku se vši jeho ztrnulou administrativou. Nejde tu ani o to, vybrati z několika set a snad tisíců ochotných pracovníků nejlepší. Jde o to, naléztí řadu pracovníků, prodchnutých jedním a týmž názorem uměleckým, věřících ne na dogma, ale z přesvědčení věřících v určitý systém uměleckého tvoření a produkování. To se mohlo podařiti na př. Stanislavském, který dovedl ze členů Společnosti pro umění a literaturu, kterou sám založil, vychovati řadu stejně smýšlejících umělců, jež pak soustředil v Uměleckém divadle moskevském. Jejich hotovým počínům předcházela však řada talkrika nekonečných debat a pátrání po duchu ruského člověka, ruského umění, ruské literatury, a teprve tehdy, když všichni byli jednotní v tom, jak se má rus-

kým uměním k ruským lidem mluvit, vystupují ze soukromé scény na veřejnou, uchvacují Rusy, tvoří ruský divadelní produkční svéráz, uchvacují Evropu. Tak se to má i s Antoinem a jeho společností, tak je tomu i se společností, která hraje s Ermetem Zacconim a pod. Tedy není tu rozhodující snaha nebo i dobrá vůle udělati něco. Nejsou tu rozhodující ani dispoalice finanční. Je tu rozhodující umělecký soulad všech těch činitelů, kteří se pak produkce účastní. Tento umělecký soulad musí pak jíti hluboko do všech počinů a, řekl bych, do všeho uměleckého života jednotlivých členů. Jde tu i o dosažení jednotné metody studijní, metody režijní, scénické a i o vypěstění určité metody dorozumivací o uměleckých prostředcích, jichž bude užíváno. Krátce: jde o vybudování jednoho ducha, jedné myslí umělecké, jednoho uměleckého srdce v řadě umělecky založených individuí. V tom je právě tajemství úspěchu divadelně umělecky silných jedinců, kteří dovedli členstvo svých ansamblů přivést k hluboké víře ve správnost cest, jimiž je vedou. To viděli jsme i u Reinhardta, že do té doby byly jeho výkony uchvacující, dokud velkým zárem své umělecké vášně strhával přímo všechny herce a spolupracovníky divadelní, malíři počínaje a strojmistry a kuliséky konče, přímo do ekstase tvoření a účasti na uměleckém díle. Když ale později, snad vyčerpáním, snad oslněním úspěchy, vyhasla vašeň a nastoupila vypočítavost efektu, bylo ihned na tvorbě viděti, že vše to, co se děje na jevišti, byt i překvapovalo, byt i na moment imponovalo, nepřítí z duše, nepřítí ze srdce, nýbrž je vyráběno studenou cestou. Tentýž pochod a přelom může divadelní historik sledovati i na díle Hilarově. Při bližším ohledání je velmi patrný rozdíl mezi výkony hereckých ansamblů na Vinohradech a v Národním div. za režie Hilarovy. Ne proto, že by snad v Národním byli menší umělci, ale zejména proto, že většina herců Nár. divadla s Hilarem umělecky nerostla, nešla po těch etapách, po nichž vyspíval Hilár. A proto chci tvrditi, že k vytvoření skutečně umělecké scény nestačí ještě míti řadu dobrých jednotlivců z různých oborů divadelní tvorby; k tomu jest zapotřebí míti v celém ansamblu jednotný názor na divadlo, na jeho funkci v kultuře národní i lidové, a hlubokou víru všech v tento názor, jeho spravedlivost a konečné vítězství.

Není mi dosud zcela jasno, jak by se asi postupovalo v takovém spolku, jakým je Klub přátel divadla, kdyby se mělo k něčemu pozitivnímu a dobrému přijíti. My, kteří pracujeme stále s několika sty ochotnických jednot, které se jistě poctivě snaží, aby svým, byt i diletantským uměním prospěly národu a jeho kultuře, a kteří se současně také velmi kriticky díváme na výkony těchto družin se stanoviska uměleckého, víme nejlépe, jaké jsou s tím spojeny obtíže. Víme také, že ochotnický soubor vynikne nad průměrnou úroveň prostě, svědomitě a poctivě práce na poli divadelním zvláště tam, kde objeví se silnější individualita umělecká, která vzbudí respekt a přesvědčí ostatní o správnosti i kráse cesty, po níž chce jíti. Ale v takových případech všude takřka zjišťuje se zájímavý zjev: Vlastní umělecká tvorba divadelní odštěpuje se zcela od spolkové administrativy. Spolek stará se pak o zevní záležitosti spolkové a okruh umělecký zůstává výlučným právem takového malého divadelního diktatora. Ostatně výchova, kterou Matice Divadelní řadou přednášek a kursů provádí již delší dobu a stále ve větším

rozsahu, směřuje k takovému idealismu uměleckých vůdců jednotlivých těchto družin.

Tam, kde se podaří získati nebo vypěstovati režiséra, který se nespokojuje s tradicí, přenášenou z jedné generace na druhou, studuje, bádá jen, aby něco skutečně vytvořil, tam máme již po českém venkově řadu divadel, které se nedají hned tak zaháněti a které velmi často mohly by postaviti do konkurence mnohý již ztělesněný ideál, jež si zakladatelé Klubu jako novum vepisují ve štít.

S tím, co tu bylo řečeno, přímo spojena je odpověď na druhou otázku: Rozmnožením hraní divadla se divadlu a české divadelní kultuře nepomůže. Podle mého názoru, a troufal bych si pro to sehnati i statistické doklady, hraje se u nás divadla přespříliš. Divadelní produkce postupuje u nás daleko kvapněji, než divadelní vzdělání a divadelní kultura obecně. V tom právě dlužno hledati neúspěch celé řady vážných a pozoruhodných činů z oboru toho, co nazýváme moderním uměním režijním, scénickým, hereckým a divadelním vůbec. Ať se nikdo neklame potleskem při premiérách a několika naplněnými domy při reprisách. Dnešní tak zv. moderní umění divadelní nemá u nás úspěchu. Naše publikum ve svém gros není zpracováno tak, aby mohlo zažítí všechny dnešní jeho zjevy. Je zmateno i neklidem, který se zanášá takřka úmyslně do vývoje. Sotva se publikum jenom trochu okouká, na př. v jednom malíři začne poněkud chápatí jeho produkční systém, jeho vztah k divadlu, jeho produkování básníkovy úmyslu, již jest malíř ten správou divadelní nebo režijní odkládán, a přichází se s malířem novým. A protože už je to tak lidské, aby následující toho předcházějícího, vulgárně řečeno, »přetrumfnul«, nevší si publikum velmi často rady s tím, co na jevišti vidí. Všechn ten zmatek nejlépe jest dokumentován dnešním stavem divadelní kritiky, v níž jeví se po prvních dvou činech Kvapilových na Vinohradech, po »Troilovi a Kressidě« a po Šrámkově »Měsíci nad řekou« úplný chaos. Tíživí kritikové, kteří žasli nad Hilarovým »Eduardem« nebo Hilar-Feuersteinovým »Zdravým nemocným«, slzeli takřka — a nestyděli se to doznat — nad náladami »Měsíce nad řekou«.

Naše divadlo má však jednu potřebu: houževnatou práci pro šíření divadelní vzdělanosti. Požadavek tento vztahuje se nejen na publikum, ale i na herce. Naše divadlo je stále vykládáno a pojmáno — pokud vůbec je vykládáno a pojmáno — jen literárně a dramaturgicky. Tak zní kritiky, tak vypadá velká většina esaiů a článků, takové jsou přednášky. O to, aby do řad publika vniklo hlubší poznání o základních principech divadelního produkčního umění, se kromě Matice Divadelní nikdo nestará. Byla by to přední úloha divadelního oddělení konservatoře. To však není, bohužel, vytvořeno jako vědecký ústav. Není po té stránce ani nikoho, kdo by organizoval toto vzdělání v herectvu. Klub solistů Nár. divadla zahájil kdysi řadu debatic večírků o divadelních problémech a o teorii divadelní praxe. Podnik ten však velmi brzy zapadl, protože řada solistů Nár. divadla dávala přednost hraní kulečnicku, karet nebo hovorů v předních místnostech, než by vzadu kolem Deyla rokovala o podobných věcech. Dnes, řekl bych, není ani potřeba nových velkých režisérů, dnes jest nám třeba vůdců divadelní kultury, kteří by chaotický stav dovedli konsolidovati v pevný systém pravého, sytého a svérázného — našeho divadelního umění. A to jest také dobré heslo, jež jest dáno a jemuž je velmi třeba, aby po něm již následovaly činy.

Jaroslav Petr: Idylické veselohry.

Poslední novinky Vinohradského divadla ukazují, jak i těžké problémy lze řešiti smírně a usměvavě, že lze v životě nalézti leccos krásnějšího a světlejšího, že jest nutno opustiti sféry těžké tragiky, vzdáti se chmurných myšlenek a sestoupiti s oblačných výšin k událostem denního života, oddati se střízlivé pravdivosti a přimouti jasnější, svěžejší názor životní a přikloniti se k mladým, kteří dovedou překonati i pessimismus.

Aspoň Edmond Konrád dobře ví, jak byla mládež nasáklá Ibsenem, Strindbergem, Hamsunem a j., proniknuta jejich bezradností, melancholií a pessimismem, který není u mladých často ani životně odůvodněný a jehož zdroj je právě literatura a jen literatura. A nemohl to učiniti lépe a účinněji, než několika skauty, těmito představiteli mladého vznětu, těmito obyvateli přírody, volné, nespoutané, bujarými hochy, kteří dovedou prováděti různé klubovinky, plné šibalství a půvabu mladého vznětu. V této veselohře z nich činí prozřetelnost, která zabráni dvěma milencům, Zdence a Borkovi spáchatí sebevraždu v domněnce, že nemají práva na lásku, když Zdenčina sestra se zastřelila pro neopětovanou lásku Borkovu. Dokáží jim omyl, jež prokáží dopisem zemřelé, která zemřela pro invalidu, o němž se roznesla pověst, že padl ve válce. Myšlenky obou sebevrahů rozplynou se v slunečním jasu. Doslov ponechává autor opět skautům, z nichž Lála — podivné jméno, že, jako jména jeho soudruhů Kája a Handa — souběžně s milenci, do jejichž osudu tak účinně zasáhl, nastupuje po překonání všech nejistot cestu k radostnému životu. A nemluví jen za sebe, ale i za všechny, vyslovuje tu princip radosti ze života.

Z veselohry šíří se jas, úsměv a pohoda.

V »Měsíci nad řekou« přivádí Šrámel jasný a hrdinný dívčí zjev, Slávku Hlubí novou, která zachráni mladšího Vilka v rozechvěně omamně chvíli před erotickým poblouzněním, za něž by snad musil platiti celou budoucnost. Má vzor ve svém otci — a tu krásně vyjádřil Šrámek poměr otce a dcery — který jako student opravňoval k nejlepší nadějí a který, podlehnou opojení jednoho okamžiku, musil se zřici akademické dráhy a státi se maloměstským papírníkem. Ale i v tomto prostředí najd

nadějný premiant uklidnění, zapomene na své bývalé sny, neboť »pochopil jsem, po této zemi má se chodit, ne tam po oněch oblacích lítat. Se svou maličkou vírou se spokojit a ještě za ní poděkovat«, a smíří se s tím, co je. Není to však resignace, při níž se mávne rukou a řekne se »co tam, to tam«, ne, jest to přesvědčení, klidné vyrovnání, takové, že i když se sejdou jeho spolužáci k jubilejnímu sjezdu, jde mezi ně bez hořkosti i bez závisti, třebaže Slávka i žena jeho chtějí mu sjezd ten zatajit, aby snad v něm nepropukla lítost z pochybeného života. To jest Slávčin vzor. Slávka dovede ochladit rozbouřeného Vilíka, dovede střízlivě posoudit a střízlivě uklidnit vzepnuté mládí. Ale podivno, jak ji Šrámek — tuto hrdinnou bytost — odmění: konvenčním sňatkem, ale ovšem Slávka ví, že 27 let není mládí a že po této zemi nutno jen chodit.

Obě veselohry svým idylickým zabarvením, svými duchaplnými větami a životními pravdami, lyrickými scénami, svým pěkně neseným dialogem měly úspěch velmi upřímný, ne proto, že jsou veselohrami, nebo že jsou lehce přístupné, nebo že se lichotivě dotýkají nitra a utišují je, ale proto, že z nich vane usmíření i po napjatých rozbězích, jako je u Konráda příprava milenců k sebevraždě, nebo u Šrámka erotická scéna Vilíka se Slávkou, že promluvíly tak prostě k srdci. A to jest jejich předností, a jejich zásluhou. Zdá se, že naši autoři směřují k takovému uklidňování, možno očekávat je i v připravovaných veselohrách Dvořákově a Hilbertově v Národním divadle. Uvidíme. Byl by to obrat vítaný a úrodný.

Divadelní podobizny.

Jakub Rydvan: Josef Jiří Kolár.

Stodesáté výročí jeho narozenin (* 9. ún. 1812) dává vzpomínati umělecké osobnosti, jež na začátku druhé polovice minulého století měla na vývoj českého divadelnictví nevšedně pronikavý vliv. Synek pražské měšťanské rodiny, načerpal hojně ze studnice školských vědomostí, k nimž šťastnou životní sudbou usnadněn mu přístup, vystudoval filosofii, byl nějakou dobu vychovatelem mladého uherského magnata v Pešti, kdež zapletl se v prudký národnostní spor, končící krvavým a jeho zdraví nebezpečným soubojem, leč záhy po svém návratu do Prahy dal zlákat se po způsobu mnohých tehdejších vlastenců divadlem, zprvu

ochotnický provozovaným ve společnosti Tylově, Máchově, Sabinově, Rubešově, Jablonského a j. u Kajetánů na Malé Straně, později také jako ochotník u divadla Stavovského, a když ředitel Stöger zřídil druhé divadlo v Růžové ulici, jako herec z povolání, jímž zůstal až do svého pensionování (r. 1873) a vlastně až do smrti (ještě jako kmet 72letý vystoupil r. 1884 čtyřikrát na divadle Národním v Shylocku a katu Mydláři a † 31. ledna 1896). V době vrcholného uměleckého svého vzrůstu srovnáván často — a ne neprávem — s mými světových jmen, jaká měli tehdy na př. Itálové Rossi a Salvini, leč odlehlý dnešek těžko si tvoří plnou a správnou představu o jeho velikém mimickém umění. Toť nejtrpčí úděl, jenž neodvratně stihá každého herce, jevištní prkna navždy opouštějícího. Jakub Arbes ve své obsažené studii píše o skvělém jevištním zjevu Kolárově, jenž takřka fascinoval diváky, suverenním gestu, které při vši své přirozenosti a pravdivosti bylo prostě nenapodobitelné a uchvacovalo svou genialitou, slovu, jímž vystihoval nejjemnější záchvěvy citové stejně jako divoké burácení vášní. Leč čím může býti a jsou všechny tyto dithyramby bez možnosti bezprostředního působení, jehož vliv k našemu pokolení již nesahá. Vysoká úroveň inteligence, bohatá znalost cizích jazyků a literatur, hluboké studium klassických vzorů přivedly J. J. Kolára také na dráhu spisovatelskou a překladatelskou. Jeho historická dramata »Monika« (z r. 1846), »Magelona« (z r. 1852) a »Pražský žid« (z r. 1871) z řady prací jevištních podnes udržují se na repertoíru vynikajícími svými přednostmi: nevšední efektností, dokonalou stavbou scénickou a sytou, výraznou kresbou charakterů, třeba dějinně málo opodstatněných. Překlady básní Shakespearových (»Macbeth«, »Kupec benátský«, »Zkročení zlé ženy«, »Hamlet«), Schillerových (»Valdštýn«, »Loupežníci«, »Panna Orleánská«), i Goethových (»Faust«, »Egmont«) staly se podkladem a průpravou k vystižným převodům novodobým a jeho kritické, literární i hudební stati překonávají obsahově i formálně svou dobu. Ovšem přese vše jeho význam zůstává podnes v jevištním umění produkčním, jemuž kladl pevný, přesný cíl pravdy a krásy a jehož dnešní stupeň vyspělosti je jenom důsledkem tohoto pevného, jím vybudovaného základu.

Otevřený list

vládě, zákonodárným sborům, úřadům
Československé republiky a celé české
divadelní veřejnosti.

V Praze, dne 10. února 1922.

V osnově řádu o vybírání obecní dávky ze zábav, jež má býti zavedena místo dosavadní zemské dávky a platiti se bude ve všech obcích Československé republiky, zdaňují se také divadelní představení ve vlastním smyslu, hraná herci nebo ochotníky. Tento řád má býti v nejbližší době vydán.

Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého *důrazně protestuje* jménem všech ochotnických spolků *proti tomuto znehodnocování a zatížení produkce divadelního umění.*

Dosud platný řád o zemské dávce ze zábav osvobozoval divadelní představení od dávky ze správného důvodu, *že divadlo je uměleckým podnikem kulturním.* Dnešní doba naléhavě žádá, aby vzdělání, mravnost a duševní povznesení byly co nejvíce podporovány. V dějinách kultury platilo divadlo za nejlepší a nejpůsobivější prostředek. Fiskální zřetele nemohou býti silnější než *ohledy na význam umění a na duševní rozvoj lidu.*

Zdanění divadel nejen snižuje skutečné umění na pouhou zábavu, ale přidává k dosavadním překážkám, pro které širší vrstvy lidu mohou se jen stěží účastniti požitku uměleckého, citelnou překážku novou, *zdražujíc dosti vysoké vstupné.* Platí to nejen o stálých divadlech, ale zvláště o divadlech ochotnických, *kteří jsou těmto vrstvám nejbližší* a poskytují jim největší možnost, aby mohly divadlo navštěvovati.

Zvýšením vstupného o dávku ze zábav *budou však poškozeny i správy divadel stálých a kočovních,* což bude mítí důsledky také pro *hmotné a sociální poměry členů uměleckých souborů.*

Výtěžek této dávky z divadel byl by snad značný, ale nevyvážá *škod a nevýhod, způsobených českému divadelnictví a práci umělecké a kulturní vůbec.* Buď má divadlo svou výchovnou cenu, nebo nemá. *Uznává-li celý svět, že má tuto cenu,* je podivno, že tento názor, který platil dosud i u nás, je najednou měněn nejvyššími úřady, jež jsou povolány, aby v první řadě chránily a podporovaly kulturu.

Žádáme proto v zájmu československého umění divadelního a v zájmu jeho výchovného působení a úkolu, aby bylo divadlo

i nadále vyloučeno z podřadného prostředí obyčejných zábav a aby nebylo postihováno dávkou ze zábav.

Za výkonný výbor:

Dr. Fr. Herman, starosta, Vojta Šteintáborský, místostarosta, Rud. Weinert, ústř. tajemník.

S m ě s.

Antonín Hlaváček, dlouholetý člen pražského Národního divadla, mile známý všem jeho návštěvníkům z četných menších rolí operních (Barnabáš v »Tajemství«, Krušina v »Prodané nevěstě«, hospodský ve »Starém bělidle«, strážce ve »Vlasty skonu«; vězeň ve »Fidelii«, Leuhtold ve »Vilému Tellu« a j.) i činoherních (vodník v »Lucerně«, Poduška v »Králi Václavu IV.« a j.) a jako bezpečný vůdce operních a činoherních sborů, zemřel 11. února. Byl prvním Kecallem v Americe, barytonistou divadla v Plzni, hrál se spol. Svandovou české opery v dalmatském Splitu, byl členem spol. Pištěkovy a vystupoval se souborem Vávrovým na výstavě architektury a inženýrství v Praze, odkudž angažován k divadlu Národnímu. Byl to neuvěřitelně svědomitý herec a příkladně dobrý člověk zlatého srdce. — 26. ledna bylo tomu 125 let, co se narodil a 4. září je sedmdesáté výročí úmrtí Frant. Turinského, současníka Klicperova, autora truchloher »Angelína« a »Virginie«, dram. básně »Pražané r. 1648« a několika nedokončených dram. historických (»Záviš Vítkovec z Růžic«, »Přemysl Otakar«, »Alžběta Přemyslidka«). Byl umělečtější, protože básničtější než Klicpera, tvůrce české veselohry, což přiznal mu i Sabina. Jeho hrám nescházelo ani vlasteneckého zánícení a příčina nevalného jeho úspěchu tkví toliko v nedokonalé technice dramatické. Podkladem »Angelíny« (z r. 1821) je výrok Schillerův »der Übel grosztes aber ist die Schuld« a má mnoho podobného s německou »Vinnou« od Müllnera a z části i s »Vinnou« Hilbertovou; »Virginie« (z r. 1838) zpracovává básnický římský příběh nešťastné oběti násilností decemvira Appia Claudia, »Pražané« (z r. 1825) líčí obležení Prahy od Švédů, dramaticky účinněji zpracované Štěpánkem a Tylem. — *Otázka zabrání Stavovského divadla* doznala v těchto dnech překvapujícího obratu. Meziministerská komise usnesla se zavést stav před zabráním divadla, t. j. proti rozhodnutí nejvyššího soudu, kam německý řed. Kramer se z rozsudku nižších instancí odvolal, vrátiti je Němcům, přý z důvodů politických. Nechceme zprávám, třeba úředně potvrzeny, věřiti, že by zástupci národa takovým způsobem hazardovali s jeho city, a že by k provedení tohoto usnesení dali dojíti. Aspoň pokud nebude postaven nový důstojný stánek divadelní, ať pro operu nebo činohru, není na předání divadla Němcům pomyšlení. Ostatně všechny známky tomu nasvědčují, že se v dohledné době na proměnkavou změnu v divadle nepomyslí. — *Změna v uměleckém vedení holešovické »Uranie«* přijata byla s různými pochyby. Jisto je, že operetta ve Smíchovské aréně zůstane a bude dále plniti domy nevybíravým publikem. Jak bude s divadlem s tak krásnou minulostí za Slukova a Seiferta pod novou artistickou správou Kubík-Zyka Borotinský, ukáží nejbližší dny. — *Nová Smetanova opera v Praze* má býti dostavěna k 100. výročí narození našeho nejslavnějšího skladatele (r. 1924). Národní divadlo je

pomníkem probuzení, Smetanova opera bude památníkem dosažené samostatnosti národní. První vystavěl národ sobě, druhé postaví národ Smetanovi. Ve foyeru zřízeno býti má Smetanovo museum. Pro divadlo vyhlédnuto místo v městském parku u Wilsonova nádraží. Na místo, pro divadlo polohou i podmínkami jako stvořené, v prohlubni u pomníku Palackého na Palackého nábřeží zase nikdo nevzpomene? — *Našimi zástupci při oficielních oslavách Molièrových v Paříži* byli známý propagátor styků českofrancouzských a kulturní činitel při našem pařížském vyslanectví, min. rada dr. Hanuš Jelinek a univ. prof. dr. Otakar Fischer, kteří dne 16. ledna položili ve foyeru Comédie Française kytici před Molièrovou bustou. Na hostině ve sdružení spisovatelů ujal se slova dr. Jelinek a vzdal nadšený hold Československa památce Molièrově. Z našich sousedů zastoupena byla republika Rakouská řed. hradního divadla, spis. Ant. Wilgansem a spis. Raoulem Auerheimerem (Herm. Bahr nesúčastnil se zájezdu pro churavost). — *Čapkovu »R. U. R.«* na cizích scénách. Čapkovu utopistické drama zařazeno bylo do repertoaru německého Měst. divadla v Čáchách, »Tribune« v Berlíně, Měst. divadla ve Frankfurtě a divadla »Renaissance« ve Vídni. Ze slovenských divadel uvedlo je na jeviště Lublaňské. Nejnověji přeloženo do maďarštiny a to hned dvakrát, poprvé drem Polákem pro Faragovu družinu v Košicích (měl hrát v Praze), podruhé dramaturgem Nár. divadla pěstského pro toto divadlo. — *Úspěch české operetty v cizině.* Marhulova operetta »Ženská vojna« provedena byla těchto dnů chorvatsko-pév. spolkem »Dvojnice« v Bělovaru v Chorvatsku. Dirigent Em. Černý píše o dobré její orchestraci a značném úspěchu. Rydu.

Matice Divadelní.

V literárním cyklu *Matice Divadelní* pokračovalo bylo 19. ledna večerem Jaroslava Hilberta. Uspořádán právě v den jedenapadesátých narozenin Hilbertových, nabyt tento večer obzvláštní zajímavosti a také intimnosti tím, že autor sám přednesl úvodní slovo o své tvorbě. Posluchači byli vděční za pohled do duševní dílny básníkůvy, k němuž on sám otevřel okénko tak milým a srdečným způsobem. Úryvek z dramatické básně »Kolumbus«, dialog mezi titulním hrdinou a marchesou recitovali p. prof. Petr a sl. Špinková s náležitou ukázněností přednesu. Prósa »Blíženec štěstí«, výrazně přečtená p. Pokorným, zařaděná v program jako ostatní čísla vlastní volbou autorovou, dávala tušiti, že k jejímu ději má autor mnoho osobních vztahů. Konečně pak závěrečná scéna z »České komedie«, válečné epizody z r. 1866, již s případným odstíněním jednotlivých úloh zarecitoval zdařile V. K. Blahšík, ukázala, kterák tato aktovka, napsaná r. 1909, promítnuta prostředím mohutných dějů válečných let 1914 až 1918, objevuje povahovou kresbou hlubokou znalost české duše. Celkem zdařilý večer utrpěl menší účasti obecnstva, jaké si nezaslouží toto podnikání, jehož kulturní význam mohl by býti nemalý. Zvláště naše organizované jednoty mohly by ve vlastním zájmu projevit více porozumění literárnímu večerům *Matice divadelní.* P. St.

Třetí večer literárního cyklu na thema: »Dramat. dílo Fráni Šrámka« usnesl se výbor M. D. (ve své schůzi 8. února za předs. spis. Ad. Weniga) uspořádati v březnu. K valné hromadě vydána bude zpráva jedn. a pokl. tiskem. Schválen protest proti zamýšlenému uvalení dávky ze zábav také na di-

vadelní představení a rozhodnuto uspořádati veřejnou schůzi o divadelním zákoně na Velikonoce. Schůzky redakční konány jsou opět v úterý večer (o 6. hod.).

POCHOTNICKÁ HLÍDKA.

Karel Želenský: Uvažujme...

II.

Osud divadla českého svým vznikem, postupem i různými epochami byl těsně spjat s osudem svého národa. Běda divadlu i národu, rozejdou-li se, ať už ve jménu jakýchkoliv příčin, hesel, cílů, reforem.

Této pravdy byli si vědomi všichni významní ochotníci staré doby i všichni staří — herci. Vědomí to dodávalo posvěcení závažně vykonané práci na poli národním; bylo pobídkou k ní, vzněcováním, silou, vytrvalostí. A práce tato byla účinná, úrodná, bohatá výsledky a vítězná. Jen nevědomost nebo zaryté záští mohou za dnešní velké doby ji přezíratí nebo dokonce neuznávatí. Práce ta získala čestnost názvu ochotníka českého, a jest povinností, příkazem ochotníků dneška, aby záslužně získanou čestnost svého jména zachovali, šířili a stupňovali všude tam, kde se proti ní brojilo, i tam, kde se brojit začíná. Tak zavazuje čestnost tato k novým úporným snahám, novému nezištnému úsilí i k novým odbojům a výbojům. Konány pro národ i umění, stávají se ctnostmi a vysoko vytyčují nad každý předsudek vznešenou svoji ideu. Tak nesmi se u nás nikdo zváti ochotníkem českým, kdo necítí národně i umělecky.

Zajímavým zjevem v době volání po zdemokratisování všeho lidstva, po svobodném sebeurčování nejen národů, ale i stavů, stran i jednotlivců, ohlásil se oprávněný i vlivný směr v uměních: novými prostředky, jevy, tóny i barvami — krátce jiným, nebývalým způsobem je vyjadřovati.

Tento hlas nejvíce odezvy doznal v umění jevištním.

Ozval se už dávno v cizině, ozval se později i u nás. Zalehl i do tábora našich ochotníků a vyvolal — zmatek. Ne snad ideou, ale falešnými, zmýlenými vykladači a apoštoli.

Není ideálu, jenž by končil u této meze. U nás vytryskly nové touhy po novém typu divadla českého. Nejen hrát česky, ale i hrát po česku. Máme-li hudbu Smetanovu, malby a kresby Mánesovy a Alešovy, máme-li verše Čechovy, prosy Raisovy a Jiráskovy, proč bychom neměli mítí i takové divadlo?

Jaká to krásná myšlenka! Jak snadné její uskutečnění! Máme vynikající odborníky, osvědčené harcovníky divadelních reforem (i cizina už o nich a jich experimentech ví), jsou vynalézaví, neohrožení a podnikaví, otrlí k výtkám. Těm svěřen úkol.

Mnoho podivuhodného dokázali. Nevidaných věcí vidělo obecenstvo, neslýchaných věcí uslyšelo. A výsledek? Jedna část návštěvníků snažila se vystihnouti nepochopitelnou výpravu, druhá nepochopitelnou hru kusu. Tato neslyšela, ona neviděla, a tak ani tato ani ona neodnášela si, co z divadla si po představení odnésti má prostý divák stejně jako divadelní gourmand: vzruch citů, podnět k uvažování, nové poznání, zušlechtění duševní. Část třetí pak, která i slyšela i viděla, neupřímná, pravý svůj dojem zamlčela a způsobila, že na slovo vzatý odborník povyrosl o stupeň svých úspěchů, své odbornosti i své smělosti.

A naši ochotníci?

Ne všichni, ale mnozí prohlásili: jiná doba, jiné směry! Odhodit, co bývalo, a přijmout modní, moderní, modernistické!

A ten provolávaný, želaný a žádoucí typ českosti? — — —

Viděl jsem letos o prázdninách takové zmodernisované představení ochotnické; stylisovaně náznakové. Režisér byl také

obratný, důmyslný, nebojácný a vynalézavý. A také u něho sebevědomá chlubitost nebyla cností právě zanedbanou. Jeho slova: »Stálo to hromadu peněz. Ale co na tom, vždyť hrajeme ve prospěch dobročinného účelu; tož ať je deficit. Ale bude to něco! Alespoň pro Pražáky; přijde jich hodně. Pro ty zdejší zaostalce je dost dobrý Tyl — na zimu. Víte, držím se toho, co říká Hamlet, že úsudek jediného vzdělance v divadle nám musí vyvážit úsudky desetitisíců hlupáků.«

A hráli: co hráli, na tom nesejde, jde o to, jak hráli a v čem. V rozvěšených jednotvárných hadrech. Co chvíle padl na scénu trychtýřovitý proud světla vždy z jiné strany a tak, aby intensivně ozařoval obličej hrajících, kteří se všelijak pitvorně šklebili a těla svá pitoreskně pokrcovali, patrně podle zdisciplinování režisérova; a mluvili... Ach, bože, jak mluvili! V pozadí byly hadry poněkud rozhrnuté, za nimi bylo modré plátno a před ním jakási oslnivě osvětlená šedivě-hnědá vypuklina; mohla stejně představovati slona, jako střechu chatrče, vzdálenou horu nebo pernikářský krámeček. Po představení mi pan režisér vysvětloval, že to byla stylisovaná olše v podzímí. V póze vojevůdce, jenž právě bitvu vyhrál, dodával: To jste koukal, co se dá i na ochotnickém divadle dokázat! Že už se hodně blížíme i moskev-

Feuilleton.

V. Š. Táborský:

Věčná loterie, losy, Tylův dům aneb Tyl a Barnabášek, jednatel div. och. v Z.

(Dokončení.)

Byl opět večer. Jak mrzut byl Barnabášek za dne, tak mrzut ulehl brzy na lože. Myslíte, že nemohl usnouti? Usnul jako špalek. Kéž navštíví ho opět Tyl, bylo jeho poslední myšlenkou. Ale ne navštívil... Asi o půlnoci počal sebou vrtět, vyrazet ze sebe bolestné, tlumené zvuky, až náhle prudce vykřikl. Žena, probuzena sténáním a poděšena výkřikem Barnabáškovým, lomcuje jím prudce. »Barnabášku, pro Krista pána, co je ti? Umučená hodino! Co pak se ti zdálo, vždyť jsi křičel, jako když tě čerti berou — já myslela, že tě tlačí můra!«

»Žádná můra,« bručí Barnabášek, »ale skuteční čerti mne brali, nebo vlastně jeden, ale ten za to stál! Tak jsem — začal vyprávět. — »tak líbezně usínal — přivolával jsem si Tyla a vidění z předešlé noci — když náhle otevru oči a, hrůzo hrůzoucí, co jsem viděl! Ještě teď se mi ježí vlasy na hlavě, když si na to vzpomenu! Brrr! U nohou vidím přivázanou nějakou obludu, černou, huňatou, polo čerta, polo medvěda. Vykřikl jsem strachy. Leč v tom okamžiku bestie začala skákat do výše,

chraстíc řetězy jako divá, chtějíc je strhati a na mne se vrhnouti. Čím víc jsem křičel, tím bylo hůř. Najednou obluda vyskočila až ke stropu, přetrhla řetězy a skočí po mně. Napjal jsem všechny síly, všechny hlasivky, vykřikl jsem, co jsem mohl... a v tom jsi mne probudila. Rozstůňu se, uvidíš, umru...«

»Neumřeš, Barnabášku, neumřeš. Ale sny jsou od Pánaboha, a snad máš něco na svědomí. Nezabil's někoho, neokradl? Nebo, pro Krista pána, snad jsi se nespustil na stará kolena — snad jsi se mně nestal nevěrným?«

»Ale, Kristýnko, jak můžeš tak mluvit — přísahám ti — a ani jsem nikoho nezavraždil — ani neoloupil — žádnému neublížil — Ne-u-bli-žil? Což aby to bylo znamení?«

»A to už ano, Barnabášku, sny pocházejí od Pánaboha, to je nějaké znamení, zlé znamení, och, já nešťastná...«

»Včera Tyl, náš zlatý, milovaný Tyl — a dnes všichni čerti, dáblí... ó, ó, ó... Tyl mne varoval, ano, Tyl mně pohrozil. Oh, Tyle, můj zlatý Tyle, odpusť, odpusť!«

»Tyle, můj zlatý Tyle!« po něm posměšně Kristýna — »Co pak's mu udělal? A kdo je to ten Tyl? Snad's ho dokonce nezabil?«

»Kristýnko, co si to pořád o mně myslíš — ale víš, dostal jsem včera z Prahy — od Ú. M. D. O. Č. —«

ským a jiným prvním scénám? — Bylo mi úzko, ale musil jsem přisvědčiti.

A tu bych rád poradil našim ochotníkům: Buďte průkopníky nových projadřování v umění dramatickém, nelekejte se změn a nových směrů, necouvejte před luštěním nebývalých problémů scénických, snažte se i nad síly svoje i nad možnost svých poměrů — ale nikdy nezapomínejte, z čeho český ochotník vzešel, čím žil a rostl, k čemu byl povolán, čemu musí sloužit nyní i v budoucnu.

Veliký, odpovědný úkol vložen mu na bedra v přítomnosti i budoucnosti. Zdar této velikosti a odpovědnosti žádá, aby podjal se svého úkolu očištěn, poctiv ve svém nitru vlastním i v nitru svých sdružení. Jsou-li vaše řady zbaveny chabých a nespolehlivých, chorobně domýšlivých ješitníků, prospěchářů a karieristů povýšenců a pletichářů, dotěravců a záludníků — přistupte nadšeně k úkolům!

Na prospěch národa a umění! Leč v umění tom budiž vždy krása, přirozenost a pravdivost. Co není krásné, přirozené a pravdivé, byť i ve vypjatém pojetí podáváno, nemůže býti zváno uměním. Bez krásy, přirozenosti a pravdivosti, třeba v různých obměnách, je umění vůbec nemyslitelné.

V nový typ českosti dramatického umění věříme všichni, kdož víme, že zázrakem

zrodilo se v naší hudbě, malířství, poesii i prose jen proto, že osvícení jeho tvůrčí byli lidmi poctivého, vznešeného a silného citění národního. Bez tohoto citění nestane se ani zázrak náš. Ale zázrak tento nezpůsobí jen hrající, vznik jeho nutno očekávat především od inspirace ducha básníkovy, jenž prodechnut byl by touto želanou, vzácnou českostí a jenž by ji vdechl do svého díla směle, nepokrytě, jasně a poctivě. A jediné tak, bude-li režisér, herec, výtvarník, i ten poslední dělník v krejčovně či za kulisami proniknut vědomím této českosti, dokonají teprve dílo básníkovy — dílo výlučně a svérázně české ke cti a chloubě národa.

Bude-li však i nadále vyprchávati z duší divadelních pracovníků, či jen některých z jich odvětví ryzí citění národní, pak se vytouženého, krásného ideálu svět nikdy nedočká.

Modly sebe vychvalovanější, a třeba i uznávané, nejsou ještě spasitelným bohem. Neklaňte se jim a nevyznávejte učení jich hlasatelů. Není v nich a neznámo jim plodivé teplo citění národního. Není pochyby, že falešným těmto apoštolům za pomoci jich vyznavačů podaří se pracně a draze vytvořiti bytost novou, ale bude to bytost ohyzdné zrůdnosti, bytost cizí tváře, cizí duše, úmyslů prokletých. Ke zrození této ochotník český přispěti nemůže, nesmí.

»Ú. M. D. O. Č.? Co je to, pro boha tě prosím?«

»Inu, to je — naše ústředí —«

»Ústředí?« — »Ano, ochotnické —«

»Vždyť jsem si to myslila, že to bude zas nákejtýátr...«

»Dostal jsem velkou obálku s losy —«

»Pro Krista pána,« vykřikla polekaně Kristýna, »snad's je nevykradl?«

»Ne — ale udělal jsem čáru sem, čáru tam, napsal »zpět« a šup s nimi do schránky — a to bez vědomí výboru —«

»No, nevidáno, je-li to bez vědomí výboru — Výbor jsme my —«

»Co ale řekne Tyl, Tyl —«

»Už zas máš toho Tyla —?«

»A jeho dům, »Tylův dům« v Praze, víš, to je dům pro všechno ochotnictvo, pojmenovaný po našem slavném buditeli — Ty losy byly k rozprodeji pro ten účel —«

»No, že's to konečně už jednou vybrebtl,« nato Kristýna; »a to tě tak trápí? Víš co, napiš si do Prahy, aby ti je zas poslali zpátky —«

»Co si však o mně tam v Praze pomyslí?«

»Nic — řekni, že se stalo omylem — a — a počkej, Barnabášku — kdy pak's to vlastně hodil do schránky?«

»Předevčírem — kdy se mi zjevil Tyl —«

»Ták?« směje se Kristýna. »No, na poště nejsou tak splašení, jako ty, myslím, že tam obálka ještě bude —«

»Myslíš? O, má zlatá Kristýnko, jaké ty máš nápadý!« A Barnabášek otočil ženou několikráte dokola, dal jí hubičku a už byl venku. Letěl, div někoho neporazil.

Prudce otevřel dveře poštovního úřadu a, ani nepozdraviv, volá: »Prosím vás, slečno — losy — losy jsou tu ještě?«

»Losy, jaké losy?« táže se udiveně slečna výpravčí, obávajíc se, nepomátl-li se Barnabáškův rozum.

»Losy matiční, ve prospěch Tylova domu — balíček Ú. M. D. O. Č.«

»Balíček?« — »Ano — zdejšímu ochotnictvu — čára sem, čára tam — zpět — nepřijímá se —«

»Ach!« směje se slečna, »snad tenhle?«

»Ano, ten je to, ten,« vykřikne radostí Barnabášek, a vyškubnuv slečně výpravčí balíček z ruky, už zase pádí zpět, zpět s losy...

A za týden byly losy vyprodány a Barnabášek psal si do Prahy pro jiné.

Však mu to sám Tyl přikázal, zjeviv se mu, ukázav mu budoucí »Tylův dům« a naznačiv cestu, jakou lze splnění tohoto nejkrásnějšího ideálu všeho československého ochotnictva dosíci:

Kupujte losy věcné loterie ve prospěch postavení ochotnického domu Tylova v Praze!

Pro ochotnickou praxi:

Zákonné předpisy o zakládání ochotnických spolků. (Píše dr. Fr. Herman; I.) Účelem a obsahem činnosti ochotnických spolků je hraní divadla. Obvykle se také činovníci spokojují tím, že vybírají hry, že je cvičí a pořádají představení. Málokdo se stará o to, aby si osvojili znalost předpisů zákonných a úředních nařízení a aby tak zvěděl, jak si má ve správě spolku a při pořádání spolkových podniků vésti, aby tak mohl posoudit, jak daleko jde pravomoc úřadu a zdali neklade tento úřad požadavků, ke kterým oprávněn není. Teprve tehdy, když činovníci spolku přijdou do styku s úřadem a mají plnit předpisy zákonné a nařizovací, poznávají, že je nutno znáti také svá spolková práva a své právní povinnosti. Zase však se spokojují většinou tím, co jim úřady řeknou neb nařídí, a nesnaží se poznati předpis sám, ani hranici úředního rozkazu. Nemá-li tedy spolek přijíti ke škodě a má-li býti správně veden, je nutno a důležité znáti poměr k zákonům a k nařízením, s nimiž chci naše spolky soustavně seznámiti aspoň pobud, pokud je toho třeba pro nejdůležitější a obvyklé podniky spolkové činnosti. — Také ochotnické spolky se řídí spolkovým zákonem z 15. list. 1867 č. 134 (říš. zákona) a divadelním řádem z 25. list. 1850 č. 454 ř. z. Náš ústavní zákon z 19. února 1920 č. 121 prohlašuje v paragrafu 113., že »právo klidné a beze zbraně se shromažďovati a tvořiti spolky je zabezpečeno«, a praví dále, že »výkon práva spolkového upravují zákony«. Tyto zákony však dosud nebyly vydány a platí tedy spolkový zákon starý, ježto naše Národní shromáždění prodloužilo život starým zákonům národním, pokud nebyly nahrazeny novými. Účtyhodné stáří zákona mluví samo za sebe, a je pouze na našich úřadech, aby nezapomínaly, že za 55 let se poměry změnily a že je nutno zejména v demokratickém státě přizpůsobiti výklad starého zákona novým zásadám. — Má-li býti někde založen ochotnický spolek, je nutno nejprve vypracovati stanovy. Především je ovšem třeba uvážiti, je-li tohoto spolku v místě třeba. V poslední době jeví se snaha, nepodporovati tvoření nových spolků zbytečných. Stává se často, že několik nespokojenců odejde ze starého spolku a založí nový spolek pro sebe. Živoří pak oba dva. Je-li tedy skutečně potřeba spolku odůvodněna, vypracují se stanovy. Ú. M. D. O. Č. vydala vzorné stanovy, které se prostě vyplní. Jenom na některé body chci upozorniti: Nesouhlas názvu spolku s obsahem stanov je věcí vedlejší; ovšem nesmí býti nápadný. Naším spolkům snad netřeba doporučovati, aby volily názvy vážné, protože taková »Hnízda«, »Bumy«, »Rošťáky« atd. organizace odmítá. Výše členských příspěvků nemusí býti ve stanovách uvedena, je-li vyhrazeno valné schůzi, aby je ročně stanovila. Příklad a odznamenání (právo je nositi) musí býti ve stanovách. Sídlo spolku je důležité pro určení příslušnosti soudní. Do schůzí výborových nemají ostatní členové přístupu, jen jednotliví pozvaní. Pro případ rozpuštění nebo rozvodu spolku nutno do stanov vložiti ustanovení, jak se naloží se jměním spolku. — Jsou-li takto stanovy vypracovány, buď se svolá veřejná schůze zájemníků (3 dny napřed ohlášená okres. polit. správě, nebo polic. ředitelství), která znění stanov schválí, nebo několik osob prostě oznámí utvoření spolku úřadu, a stanovy pak formálně schvaluje valná schůze.

Ještě k výpravě moderních her. K řádkům v 1. čísle t. r. o moderním oděvu na jevišti je účelno

připojit další řadu poznámek. Přiměla mne k nim okolnost, že jsem často spatřil lidi, kteří »se nedovedou obléci«, kteří smělymi kombinacemi jednotlivých částí oděvu dokazují, že pojem dobrého vkusu v oblékání je jim cizí nebo dokonce lhostejný. Vidíme-li pak takové lidi na jevišti, je tím spíše možno, že »špatné příklady kazí dobré mravy«. Jednou takovou kombinací, prostě nemožnou, ale přes to často se vyskytující, je cylindr a žluté boty. Cylindru, této lesklé pokrývky hlavy, bývá vůbec velmi zneužíváno. Mnohým lidem platí za nejvyšší vrchol elegance; jeho lesk je jim takřka svatozář, dodávající celému zjevu znamenité povznešenosti. A nasazují si jej k svátečnímu »sakovému« obleku se stejnou samozřejmostí, jako k hospodářskému kožichu. Cylindr hodí se jediné k redingotu (t. zv. »cisářskému« kabátu), k žaketu, také k svrchníku, zimníku nebo kožichu, nejsou-li tyto vrchní kabáty látkou, stříhem určeny pro všední potřebu (jako plášť do deště, cestovní svrchník, zmíněný krátký kožich »hospodářský« a pod.), a nosí-li se pod nimi redingot nebo žaket. Na kratší návštěvu běžíme klobouk s sebou do pokoje, jinak necháváme jej v předstí. Viděl jsem o letošních prázdninách v menším lázeňském městě českém ochotnické představení studentské, při němž velmi svižně sehrána byla Šamberkova »Palackého třída«. Bystrý spád hry patrně zavinil, že do pokojů této hry vcházeli lidé důsledně s klobouky na hlavě a že vůbec nesmekli. Tento nedostatek samozřejměho požadavku slušnosti měl jim ovšem vytknouti režisér. A mluvíme-li již o slušném chování se na jevišti, učiníme malý odskok od základního tématu těchto řádků a dotkneme se kouření na jevišti. Herec je často přesvědčen, že cigareta, doutník nebo dokonce lulka v ústech a v ruce dodává jeho pohybům na jevišti nenucenosti, přirozenosti. Takový případ nastává ovšem na př. u náruživého kuřáka cigaret, který bez zapálené papirosky nedovede ani přejít přes pokoj, ale jinak nedomnívejte se, že kouření na jevišti povznáší nějak účín vaší hry. A považte, jak to vypadá, má-li vás pět nebo šest, na jevišti zaměstnaných stejnou náklonností ke kouření! Tedy: nepředpisuje-li autor přímo kouření, nebo neuzná-li režisér za vhodné vám k němu poraditi, nekuřte na jevišti! A kouříte-li tedy z příkazu autorova nebo režisérova, nepřehánějte to! Nepatří dojista k dobrému tónu, aby kdo v cizím přibytku »bánil« jako tovární komín. — Jindy povíme si ještě o jiném.

—ng.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Důležitá upozornění. Některé okresní politické správy prohlašují našim spolkům, že jim není nic známo o výnosu ministerstva vnitra z 2. června 1921 č. 26.687-6. o výhodách pro ty spolky, které si dají převést své žádosti za povolení div. představení svou organizací. Tato výmluva není platná, protože výnos ten uveřejněn byl ve Věstníku min. vnitra ročníku III. č. 6 ze dne 15. června 1921. Žádáme naše jednoty, aby takové odmítnutí ihned oznámily pražskému ústředí a aby se u úřadu odvolávaly na citovaný Věstník, který se vydává proto, aby jej úředníci četli a podle něho se řídili. — Denní listy uveřejnily upozornění z Nár. shromáždění o právu podávati petice, v němž jako příklad nesprávnosti bylo uvedeno, že sdružení div. ochotníků žádalo za znovuzavedení paritního zákona, kterážto žádost nemůže býti projednávána, protože její předmět nenáleží do působnosti onoho sdružení,

Nevíme sice, jde-li v tomto případě o sdružení, v naší »Matici« organizované, ale přes to upozorňujeme spolky i okrsky, aby samy nezakročovaly u vyšších úřadů nebo u zákonodárných sborů a aby vždy věc předložily ústředí, které má více možnosti zdůraznit a podepřít takový podnik, aby měl úspěch.

»Sokol« a Ú. M. D. O. Č. V poslední době bylo jisté nedorozumění v otázce, mohou-li být dram. odbory sokolských jednot členy Matice. Byla svolána zvláštní porada v Čsl. obci sokolské se zástupci Matice, a správní výbor Obce sokolské schválil ve schůzi 17. prosince 1921 zásadní rozřešení poměru Sokolstva k otázce divadelní. Z tohoto usnesení uvádíme ustanovení, která se týkají také poměru k Matici: »Hraní divadla musí být v sokolských jednotách upraveno a omezeno tak, aby ani zkouškami, ani divadelními představeními nebyla rušena pravidelná cvičení, jakož i vlastní vzdělávací činnost v jednotě. Proto také každé divadelní představení může být uskutečněno pouze tehdy, schválí-li je správní výbor, vzav zřetel k dobrému zdání náčelníka, náčelnice a vzdělavatele a to jak pokud jde o dobu představení a zkoušek, tak i o volbu hry. Hraní divadla nebudiž pokládáno za pouhý zdroj příjmů jednoty a za příležitost ku plané zábavě nebo k ukojení osobní ješitnosti, nýbrž za účinný prostředek vzdělávací. Z toho důvodu směji být hrány v jednotách sokolských pouze práce literární cenné, přispívající k výchově a mravnímu povznesení členstva. S vážnými divadelními podniky nebudiž spojován tanec. Zřizování dramatických odborů v jednotách sokolských budiž povolováno výborem jen výjimečně a pouze tam, kde pravidelné hraní vlastní činnost jednoty neohrožuje. Jinak nechť občasná hraní divadla obstarají sbory zábavní ve shodě se vzdělávacími. Členství dramatických odborů v divadelních organisacích mimosokolských jest vůbec nepřipustno. Sokolské jednoty mohou se státi jejich členy po schválení předsednictvem župy, které předem zjistí, zda jednoty všem ustanovením o hraní divadla vyhovuje. Členstvím tímto nemohou být jednoty zavazovány k plnění povinností, jež jsou v odporu se zásadami sokolskými. V místech, v nichž působí současně ochotnické spolky, sdružené v ÚMDOČ., pořádána buďtež divadelní představení ve vzájemně přátelské dochodě tak, aby sobě nesoutěžila. Při propůjčování tělocvičen ku představením jiných spolků neb ochotnických sdružení budiž dbáno zásadních usnesení čl. 60 a 61 (vydání z r. 1921).« Podle toho nemohou tedy dramatické odbory být členy Ú. M. D. O. Č., ale mohou jimi být jednoty sokolské. Při společné poradě bylo ujednáno, že Matice bude žádati v takových případech členský příspěvek 1 K ročně z každého člena, nikoli z celého počtu členů sokolské jednoty, nýbrž jen z počtu členů jejího dramatického odboru, nejméně ovšem 25 K. Zůstává tedy dosavadní stav nezmeněn a změní se pouze to, že místo dram. odboru stává se členem Matice Jednota sokolská jako taková. Upozorňujeme tudíž dram. odbory »Sokola«, pokud jsou našimi členy, aby v tom směru vyvolaly usnesení výboru své Jednoty a aby nám výsledek oznámily. Výhody tohoto členství byly uznány i Obcí sokolskou a její tendence nesměřovala k tomu, aby Jednoty vůbec z Matice vystupovaly.

Ochotnictvo za hranicemi. Do našeho zahraničního odboru se přihlásily dále: »Česká Beseda« v Prekopakře v Slavonii, Dram. a záb. odbor Českoslov. obce v Záhřebu, Vzdělávací odbor Českoslov. Kolonie v Bukurešti, Dram. odbor So-

kola »Blesk« v Baltimore (Amerika), Řád Štefaník v Houstoně (Texas-Amerika), Spolek »J. A. Komenský« v Amsterdamě a Českoslov. Beseda v Prijedoru, Spolek »Čech« v Sofii, Dram. klub »Česká lípa« v Cedar-Rapids Jowa, Českoslov. bes. »Svat. Čech« v Curychu a Div. kroužek v Shimer-Texasu. — Konsulát v Montrealu oznámil, že v Kanadě, jejíž území se rovná téměř celé Evropě, je několik tisíc Čechů roztroušeno velmi sporadicky. Kromě několika dělnických a tělocvičných jednot není tam spolků, jež by se zajímaly o české divadelnictví. V celé Kanadě není dosud české školy, českého lékaře, ani zpěvákých sdružení. — V obvodu gen. konsulátu v Hamburku je sice několik českých spolků, ale žádný z nich nevěnuje se výlučně ochot. divadlu. Při řídkých příležitostech sehráli členové tamní české kolonie několikrát v minulých letech divadlo, ale v poslední době jejich ochot. odbor není. Nejpočetnější krajský spolek je »Svornost« v Hamburku. České časopisy nevycházejí. — V Belgii není žádných českých spolků ani časopisů. Jediný český spolek, Beseda »Volnost«, je v Bruselu. — V Mnichově jsou jen tři spolky: Sokol, Pokrok a sokolská jednota »Pokrok«, jejichž odbory hrají někdy divadlo. — V Sofii působí spolek »Čech« za vedení akad. malíře prof. Jana Mrkvičky, kterýžto spolek vydává také čtrnáctidenník »Československý Obzor« v řeči české a bulharské. — Konsulát v Lublani sdělil, že tam jsou dvě velká a v Mariboru jedno velké divadlo. Značně velká česká společnost je sdružena v »Československé Obci« v Lublani. — V okrsku konsulátu v San Franciscu, který objímá celý americký západ, ostrovy havajské a filipínské, jsou pouze tři spolky, které občas pořádají div. představení, a to: Sokol San Francisco, Sokol Los Angeles a Sokol Seattle. (Dr. H.)

Jiráskovy oslavy. Dramat. sdružení »Tyl« v Hradci Král. odevzdalo mistru Jiráskovi k 70. narozeninám blahopřejnou adresu spolu se žádostí za jeho zápis do památníku spolkového, načež mistr odpověděl: »Dovoluji si zaslati Váš památník, do něhož, vyhovuje rád Vašemu přání, jsem se podepsal. Vzpomínaje si s potěšením na návštěvu, kterou jste mne ve jménu »Tyly« poctili, pozdravuji Vás všechny a přeji našemu milému »Tylu« stálého zdatu. Váš oddaný A. J.« A do památníku napsal: »Práce, práce a práce! Práce z povinnosti a práce z lásky, a ta se nebojí zapomenutí a nečeká slávy. (»Stromy.«) V Hronově, 18. září 1921. A. J.« — Spdo. »Vícena« v Ústí n. O. (hotel Friml) 17. a 18. list. na oslavu 70tín Jiráskových »Pan Johannes« (rež. Jar. Lahulek, hudbu Fr. Michálka dirig. Norb. Fišer, proslav předn. Jos. Cihlár). Programy opatř. statí Jos. Cihláře »Obrozenská doba ve světle Jiráskova Pana Johanesa«.

Z ústředí. Výkonný výbor konal řádnou schůzi 29. ledna za účasti venkovských členů pp. Hoffmanna z Kladna, Hrdličky z Mostu, Maněny z Loun a Meirera z Plzně. Stanoveno datum (26. března) a pořad výročního valného shromáždění (1. Čtení zápisu. 2. Zpráva jedn., pokl., úč. a revis. 3. Schválení nových okrsků. 4. Doplnovací volby. 5. Návrhy.), při němž zároveň konány budou valné hromady »Matice Divadelní« a »Sboru pro ochotn. domu Tylova v Praze«. Zprávy jednatelské, pokl. a účet, vydány budou tiskem a rozeslány předem s pozváním k valnému shromáždění; místo toho v předvečer konána bude přednáška na umělecké téma a poté programový večírek, při valném

shromáždění pak uspořádán bude proslov s tématem organizačním. O osobě příštího pokladníka návrh se nestal, za revisory navrženi budou opětně pp. Wiesner a Mlch. Valnému shromáždění předložen bude návrh Pražského okrsku na jmenování starosty dra Fr. Hermana, jenž zatím přihlásil se a přijat za člena zakládajícího, členem čestným (při té příležitosti má být seznam čestných členů vůbec zrevizován a doplněn), jakož žádost ze řad členstva, aby v pořádání režisérských kursů po způsobu loňského kursu posjezdového i letos bylo pokračováno. V presidiální zprávě m. j. oznámena a dodatečně schválena změna v administrativním vedení kanceláře ústředí, zřízení zahraničního odboru, jež vyžaduje ještě schválení valným shromážděním (přihlášeno zatím 16 cizozem. spolků kromě 4 českých div. spolků vídeňských, a odvedeno na příspěvcích K 687/34), výsledek porad s Čsl. Obcí Sokolskou (který uveřejňujeme jinde), zakročení proti minist. nař. o dalších koncesích a zákazech zájezdů (pokyny k výnosu minist. vnitř. o výhodách pro spolky, které si dají ověřiti své žádosti za povolení div. předst. svou organizací, viz dříve) a zahájení akce na uspišení projednání div. zákona. Po vyhotovení nového přesného katastru členů, na němž se pracuje, dojde k úpravě okrsků, za kterýmž účelem svolána bude plenární schůze okrskových důvěrníků do Prahy. Stran členů prováděna bude vzájemná kontrola ústředí a okrsků. Zpráva tajemnická přehlíží dosavadní činnost organizační (m. j. zřízení nový okrsek v Hořicích se 27 org. jednotami), navrhuje individuální systém likvidování výdejů delegátů a referentů pražského ústředí při přednáškách a schůzích venkovských (s nesnázejí ústředí po této stránce mají být časopisecky obeznámeny i jednoty) a referuje o stavu věcné loterie Tylova domu a Bratislavského sekretariátu. Zpráva pokladní prozatímního pokladníka p. Pokorného vzata na vědomí. Schválen návrh pořádání každoročních zemských nebo krajských sjezdů a zájezdů a počátek na přání delegáta Ladeckého okrsku v Mostě, p. Hrdličky (který zároveň vyjednal si i okrskový režisérský kurs na únor neb březen) má být učiněn na sever, a po té na Moravu. Přijato 33 přihlášených jednot a zaslány dopisy »Máji« k Hvězdoslavově oslavě (2. ún.) a měst. radě Pražské poděkování za subvenci 500 K. Zřízena funkce správce domu a pověřen jí p. K. Sendlér. — Přijaté jednoty: »Třebízský« Lukavec u Hořic, Och. sp. Trotina p. Miletín, »Sokol« Blsko-Chlum-Libonice, Ido. v Bříšťanech, »Sokol« v Bašnicích a Březovicích, Hosp.-čten. bes. v Cerekvici u Hořic, »Rieger« v Dolní Dobré Vodě, »Palacký« v Holovousích, Záb. odb. Čsl. str. soc. v Hořicích, »Sokol« Jeřice, Div. odb. Obč. bes. v Lázních Bělohradě, »Hanka« Milovice, Och. div. Mlázovice, »Erben« v Miletíně, »Komenský« Ostroměř, Míst. osv. komise v Sukoradech, »Neruda« v Sobčicích, »Přemysl« v Sukoradě, Hosp. čten. bes. Třebovětice, Och. sp. ve Velké Třemšově, »Hálek« ve Vojicích, »Sokol« Újezd Podhorní, Míst. osv. sbor v Bílých Policích, Och. sp. městyse Vřeštova, N. J. S. pro Zdobín a okolí, Čten. och. sp. Lhota Pařezská-Březská, N. J. S. v České Lípě, »Sokol« v Myslivicích, »Komenský« v Úpici-Sychrově, »Havlíček« Neprobílce a »Marx« v Holici u Olomouce.

Z okrsků. Valná hromada Erbanova okrsku v Hořicích konala se 15. ledna. Po zahájení p. řed. Hofmanem a vřelém uvítání ujal se slova delegát pražského ústředí, gen. tajemník R. Weinert. Promluvil o úkolech ochotnictva, vysvětlil přitom-

ným ochotnickou organizací a její účel a pojednal o chystaném divadelním zákoně. Nemalého pocho- pení získala akce věcné loterie ve prospěch po- stavení Tylova domu v Praze; Jednota Pelikánova v Hořicích objednala sama 200 kusů losů a také ostatní jednoty slíbily největší účast. Poté vykonány volby a zvolen předsedou okrsku p. řed. Hofman, který pěknou řečí objasnil zdejší div. poměry. Nato prohlásil ústř. tajemník okrsek za ustavený, přál mnoho zdaru k další práci a zodpověděl některé dotazy. Okrsek čítá 27 jednot, řádně své povin- nosti plnících a základního jmění má Kč 5453/43; Jednota Pelikánova uvedla se velice pěkným a zá- služným činem, davši okrsku k dispozici svoji bo- hatou knihovnu, které mohou veškeré jednoty v okrsku organizované používat. Četná účast zá- stupců jednot a hostů, mezi nimiž byl i p. okresní hejtman hořický, svědčí o tom, že okrsek je na svém místě a v budoucnosti čeká jej práce sice veliká, ale čestná. S povděkem přijato ujištění p. okres. hejtmana o příznivém stanovisku k našim okr. hejtmana o příznivém stanovisku k našim jed- notám a všemožné jich podpoře. (u.) — Pražský okrsek konal schůzi okrskové rady 21. ledna. V praesidiálních sdělen stav přípravných prací pro Šibřinky. Schváleno, aby v den Šibřinek žádá jed- nota P. o neporádala div. představení ani schůze. Řízení veselé besedy při Šibřinkách svěřeno p. Po- kornému. Zpráva pokladní vykazuje hotovost korun 4343/25, zálohy v částce K 2476—. Novému tajem- níku ústředí přiznána odměna za obstarávání okrskových záležitostí v částce Kč 100— měs. Čten. och. jednot »Tyl« na Žižkově dáno svolení, aby přijala p. J. Francouz za člena. Za členy přijato 8 jednot. Ženský odbor P. o. se rozešel; jeho po- kladní hotovost předána Sboru Tylova domu. (L. J.)

Loterie Tylova domu — a ochotnictvo pražského okrsku. Velký počet pražských ochot. jednot nevyzvedl dosud losů v naší kanceláři. Pro úsporu poštovního žádali jsme, aby tak učinil spolkový funkcionář sám. Organizační kázeň velí příkazu vyho- věti. Nechť není jedné organisované jed- noty, která by losů neodebrala. Jednotám, které již po druhé i po třetí losy objednaly, náš dík. Všichni na své místo! Ať nastane úspěštilé závodění mezi jednotami i jed- notlivci v jich rozprodeji. Loterii zdar! — *Rudolf Weinert*, předseda Pražsk. okrsku.

Z jednot. Dr. odb. bes. »Tyl« v Hloubětíně zvolil na valné hrom. 1. ledna předs. V. Bouchala, jedn. Václ. Rotta a rež. Fr. Pareza. — Výbor. Čten. och. bes. »Mošna« v Benešově u Semil, zvolený valnou hrom. 1. led.; předs. Václ. Sedláček, místopř. Lad. Holata, členové Ad. Vorel, Boh. Ho- lata, Jos. Sucharda, Jos. a Bedř. Petrák (jedn.), náhr. Jos. Saska a Jan Novotný, rev. účtů Fr. Kréma a Ant. Hlava, rež. Fr. Kréma a Hamáček. — Funkcionáři »Tyla« v Žižkově od valné hrom. 6. led.: předs. Boh. Pohl, místopř. Fr. Van- žura, jedn. Vlad. Hájek, zap. Jos. Kadlec, pokl. Jar. Francouz, úč. L. Hedánková, knih. Václ. Pohl, spr. domu Th. Němeček, členové K. Švankmajer, M. Fuchsova a Jos. Lederer, náhr. Vil. Kolář, Old. Ježlík, V. Kohn, Vlad. Molitor, rev. Jar. Steinert a Jiří Mihulěnka, rež. Ant. Baborovský, Boh. Du- fek, Jos. Francouz a Boh. Šindelář. —

»Všeochotnický sjezd 1921« v číslicích. Vyrovnávání závazků a zaslání příspěvků na sjezd protáhlo se téměř až k samému konci roku, takže teprve v lednu mohla býti uzavřena účetní zpráva. Přijmy sjezdových podniků byly:

dary a subvence	K 12.604.38
odznaky	9.650.—
fotografie	531.—
památník a tiskopisy	2.039.85
ubytování	624.—
režisérský kurs	4.339.—
cyklus 10 her	18.389.—
záloha Praž. okrsku	2.250.—
sjezdové slavnosti	11.822.30
celkem K 62.249.53	

Vydání:	
výlohy sjezdové	K 4.333.40
odznaky	6.000.—
památník a tiskopisy	5.648.55
ubytování	1.635.—
režisérský kurs	3.239.90
cyklus 10 her	21.055.85
slavnosti sjezdové	7.285.40
celkem K 49.248.10	

Výsledek sjezdu nebyl tedy jen morálně dobrý, nýbrž i finančně, ježto vykazuje K 13.001.43 čistého výtěžku. Závěrečná schůze sjezdové komise 8. února vzala tento potěšitelný výsledek s povděkem na vědomí a rozhodla, aby zbývající »Památníky« sjezdové rozdány byly mezi účastníky březnového valného shromáždění ústředí.

Posudky. Dram. odb. »Sokola« ve škvárnách nepochybně sehrál 26. ledna jako slavnostní představení na jevišti právě otevřeného Sokolovny Jiráskovu »Lucernu« (2X). Zdálo by se, že účinkující, kteří byli vesměs dobrovolně zaměstnáni při stavbě Sokolovny (někteří měli až 800 pracovních hodin), nemohli věnovati rolím patřičné péče. Viděli jsme však, že členstvo dobře si uvědomilo, že obecenstvo nepřijde oceniti jeho práci fysickou, nýbrž dávaj. výkon a proto zapřel každý z nich duševní i tělesnou únavu a hrál s chutí a vervou. Úspěch byl patrný, čemuž ovšem z velké části napomáhala i pěkná scénická úprava jeviště (dekorace byly pro »Lucernu« zvlášť pořizeny), takže výsledek celého slavnostního představení byl naprosto uspokojivý. Z větších rolí nejvíce správnému podání postav přiblížil se br. Paleček jako Vrchní, Klášková s. Vainarové, Kněžna s. Hlasové, Mlynář br. Hlase (v rušnějších scénách, zvláště v posledním jednání scházela mu sugestivní velikost, kterou jsou obezpečeni hrdinové). Babička S. Váchové, Hanička s. Cibulkové, Braha sekerník br. Panenky, Klásek br. Vlčka a Zajíček br. Krále (až na ty housle, které mu hrály dříve, nežli je nasadil pod bradu). Z menších rolí věrným podáním komorné překvapila s. Kráčmerová, nesnadnými rolemi vodníků br. Tkadlec (Michal) a br. Pazral (Ivan). Režie br. Hořejše byla dobrá, výprava a světelné efekty vzorné. Představení zahájeno bylo věcnou přednáškou br. Houšky. (F. B.) — Dr. odb. bes. »Komenský« na Kr. Vinohradech uspořádal 31. ledna v Nár. domě div. večer přecetně navštívený, k němuž nastudován Bozděchův nestárnoucí »Světá pán v županu« a vypraven skvěle v bohaté a vkusné závěsové dekoraci L. Horešovským. Režisér sám hrál titulní roli a byl na Napoleona postavou příliš štíhlý, leč jinak gestem a slovem vyrovnal se dosavadním nejlepším ochotnickým jeho představitelům. Pěkným jevištním zjevem upoutal Ludvík p. Masákův a také dámy Husáková, Smi-

řická, Kafková a Rajská v postavách sester, choti a nevlastní dcery Napoleonovy, výhodně spojovaly půvab vnější s vnitřním proniknutím rolí. P. Peroutkův Duperron chvalně znám je ze Vzděl. sb. Vyšehrad., melodický hlas uplatnil jako Loyal p. Wagner. Flahault byl by snesl větší pružnosti, leč i tak projevil mnohou dobrou stránku hry p. Pokorného. Borghese p. Rajského vyhovoval, zato Bacciochi p. Cettlův měl voliti jiný úbor i masku. V meziaktích produkoval se hudební odbor »Komenského« pod taktovkou ing. Kopeckého s nevšední zdatností a uceleností. (Rdv.)

Ochotnický repertoár. »Přemysl« v Jílovém (na šmelcovně) 28. říj. V. Krofky a Ed. Šimka »Nad Berounkou pod Tetínem«, akt, probuz. idylla. — Spdo. »Rudohořan« v Lomu (lid. div.) 28. říj. J. F. Karasova »Bělohorská mračna« (rež. Fr. Derfler) se scénou »Hold čsl. republice«. — Spdo. v Hodoníně (Bes. dům) 28. říj. a 1. list. Kolářův »Pražský žid«, 26. list. Baláka-Vrbického »Zlatý Jiří«. — Spdo. ve Slaném (Obč. beseda) 28. října pod protektorátem městské rady a za pohostinské hry K. Šotta, ředitele »Pražské scény«, zpěv. spolku »Dalibor« a »Hudeb. sdruž.« dra A. Dvořáka »Král Václav IV.« (rež. B. Vacek). — Spdo. v Náchodě (měst. div.) 29. říj. ve prospěch Slovensk. Nár. div. Michaelisova »Revoluční svatba« (rež. Mr. Ph. R. Boes). — Spdo. v Čáslavi na paměť 100. narozenin K. Havlíčka-Borovského (Dusíkovo div.) 1. list. Karasův »Mučedník Brixenský«, 26. a 27. list. Petrovičův »Liják«, 3. a 4. pros. Nicodemův »Malá Scampolo« za pohost. hry div. sp. »Hálek« v Nymburce (rež. J. Minář) a 11. a 12. pros. Hlavatého-Hrdličky »Převraty« (rež. J. Skřivánek). Jednota vybírá 20hal. přípl. ve prospěch Nár. div. Slovenského! — Spdo. »Tyl« v Bohnicích (u Růžičků) 30. říj. a 1. list. Preissové »Její pastorkyňa« (rež. B. Peyer) na zahájení zimní sezony. Chystá: »Osudný manévra«, »Když hračky ožívou«, »Propast lásky«, »Spodničky« a »Mamzele Nittouche«. (Otiskuje na návěstích výzvu ke koupi losů Tylova domu!) —

Zábavy. Jubilejní šibřinky Pražského okrsku pořádány budou 4. března na Žofíně ve prospěch postavení Tylova domu. V dolejších sále bude za vedení Fr. Pokorného uspořádán rozmaný večer s bohatým pořadem. Právě rozeslány jednotlivým oběžníky a objednáci listy na vstupenky, jež vydávají se pouze do konce tohoto měsíce. Později došlé objednávky nebude možno z technických důvodů vyřizovati. Vstupné stanoveno pro org. členy Kč 12.—, pro nečleny Kč 27.—, průvodkyně platí rovněž Kč 12.—. Schůze šibřink. výboru každý pátek o 7. hod. več. v ústředí. — Kroužek div. och. »Hálek« v Třebestovicích pořádal 29. led. na ples v host. p. Valáška. — Nár. bes. »Lubor« ve Vysočanech měl 4. února. IX. šibřinky »v Cihelně« s rázem: »Veletř v pekle«. Hudba Sokola smíchovského. — Dám. odb. Dram.-pěv. bes. »J. K. Tyl« ve Velké Chuchli v místnosti p. Holečka pořádal 11. ún. taneční vínek. — Téhož dne uspořádala Čten.-och. jedn. »Kolár« na Smíchově ve velkém sále paláce »Rokoko« na Václavském náměstí kabaretní večer s uměleckým programem.

Zasláno p. prof. K. Štěpánkovi.

Pokud něco tvrdím, musí to být pravdou. Vytáčetli se Vám nepomůže, poněvadž jsou doklady v č. 8. a 23. min. ročn. a č. 1. letošního »Jevišťe«. Není-li vše psáno týmiž slovy, jak Vám vytýkám, tedy jistě v tom smyslu a po případě ještě markantněji!

Mluvíte-li o mé ješitnosti. oblékáte si svůj kabát. Ačkoliv jsem byl Vaší kritikou vynášen do nebe, snažil jsem se ji znemožnit. Vaše referáty totiž měly vždy jediný účel, přesvědčovatí kde koho, že nejlepším režisérem na světě je pí. Šiklová. Když byste psal, že šije nejkrásnější raglány, jistě bych Vám neodporoval. Stále na oči stavíte Svou nestrannost, ale Bůh chraň, dotknouti se pí. Šiklové! Hned je po nestrannosti! Ve Svém dopise k valné hromadě »Stankovského« píšete, že snažil jsem se psaní referátů Vám znemožnití proto, abych o sobě mohl psát sám! Dávám Vám příležitost, abyste dokázal své tvrzení a uvedl jediný případ, kde jsem psal o sobě, ovšem pokud to nebyla Vámi vyprovokovaná polemika! Pak-li to dokážete, vyplátím 1000 Kč na účel, který sám ustanovíte. Proti Vašemu psaní kritik stavl jsem se proto, že nebyly nikdy seriosní! Žádná představení jste tehdy řádně neviděl, poněvadž Jste trávil vždy jen v zákulisí a ani na okamžik neopustil pí. Šiklovou. V jiných případech kritisoval Jste hry, kterým Jste vůbec nebyl přítomen. Kdo zná dopisy, jimiž byly různé osoby: já, p. Peták v Krči, p. Trousil, valná hromada »Stankovského«, sl. Hochmannová atd. bombardovány, ten ví, kde hledatí »ješitnost« a práci »pro věc, a ne pro osobu!« *Ryšavý Lad.*

OBSAH: *Hurt: O Stavovské divadlo. — Blahník Za novým uměním. — Petr: Idylické veselohry. — Rydvan: Josef Jiří Kolár. Otevřený list vládě. — Směs. — Matice Divadelní: Večer Šrámkův. — Ochotnická hlídka: Želenský: Uvažujme... — Pro ochotnickou praxi: Herman: Zákoně předpisy atd. Ještě k výpravě moderních her (ng.) — Zprávy U. M. D. O. Č.: Důležitá upozornění, Sokolstvo a U. M. D. O. Č., Ochotnictvo za hranicemi, „Všeochotnický sjezd 1921“ v číslicích, Jiráskovy oslavy, Z ústředí, Z okráš, Z jednot, Posudky, Zábavy, Ochotnický repertoar. — Feuilleton: V. Š. Tábořský: Věcná loterie, losy, Tylův dům aneb Tyl a Barnabášek, jednatel div. och. v Z.*

Sdělení redakční a administrační. »Čes. Div.« vychází 20. každého měsíce mimo červenec a srpen. Ročn. předpl. 20 Kč, pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Zásilky pro redakci nutno adresovatí odpov. redakt. *Jak. Rydvanovi (Praž 152-VI., Neklanova 44 n.),* který bývá též přítomen v kanc. Matiční, Praha-II., Ostrovni (Smetanova) ul. 16 vždy v úterý a v pátek po 6. h. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá. Otiskovati a překládatí články není dovoleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha-II., Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odbírání listu, nedošlých čísel a obecné návek insertů budtež zasílány. — Inserování v »Č. D.« je velmi úspěšné, ježto ochotn. jednotlivci U. M. D. O. Č. zasílá se zdarma.

Knihy a časopisy, pomůcky, provoz. práva a j. J. Svátek, České Budějovice: »Divadelní almanach na r. 1922« (Kč 13-20 s pošt.), »Československý svéráz« roč. VI. č. 1 (roč. předpl. Kč 37—), »Svátkovy pošt., telegraf. a telefonní sazby od 1. ledna 1922« za Kč 1—, Plaverů »Jak se oholím snadno a rychle« (str. 74, Kč 6-50). — Kniht. E. Riedla v Mor. Ostravě: »Mor.-Slez. Divadlo«, týdeník pro zájmy div. (red. K. Kögler, roč. III. č. 19 a další za 30 K na celý rok). — Odb. Nár. Jedn. ve Fulneku na Moravě: Oppl »Florianův hřích« (ves. III., Kč 12— ve prosp. menš. školy). — Mrkvička a Polenský, Praha II. Podskalské nábř. 6: Hlavatý-Hrdlička »Převrty« (ves. III., Kč 6-60). — Fr. Švejda, Praha-VIII.: Krzywoszewski: »Tetřev hlušec« (ves. III., přel. Jak. Rydvan, »Div. sborník« sv. 111. za K ?; hráno na Vinohradech.), Vyskčil Q. M. »Slepčí« (hra III., dto. sv. 112. za Kč ?; počteno cenou Družstva čes. div. v Olomouci r. 1920). — Nakl. vlast.: J. O. Hradčanský »Omyl« (žert I., Kč 4-40); Jos. Skružný a Lad. Veltruský: »Koflíček Marie Terezie« (ves. III., Kč 7-50; počteno uznáním jury Plzeňské); Jos. Skružný: »Macičkova dovolená« (ves. III., Kč 6—).

Z divadelních novinek přeložených zadává »Máj«. Praha-II., Národní, provoz. práva ke hrám: Molière »Monsieur de Pourceaugnac« (Pán z Prasátkova, kom. III), d'Annunzio »Sen jarního jitra« a »Sen podzimního večera« (překl. dra J. Jiřiny), »Centrum« na Vinohradech, Jungmannova 45: Konczyński »Návrat jara« (ves. IV, přel. J. Rydvan, prov. na Vinohr. a v Plzni), týž »Mýdlové bublinky« (kratochv. III, přel. týž, prov. Uranie), D. Niccodemi »Malá Scampolo« (ves. III, přel. A. Krejčí, prov. na Smíchově), Holberg »Bradyř Melhuba« (ves. I. přel. H. Lang) a La Fontaine »Začarovaný pohár« (ves. I, přel. M. Rutte, obě prov. na div. Stav.), Fonson »Pepička má hlas« (ves. III, přel. G. Schmoranz, prov. na Smíchově), Rittner »Vlci v noci« (kom. III, přel. J. Rydvan, prov. na Vinohradech), Krzywoszewski »Tetřev hlušec« (ves. III, přel. dto., prov. dto.), Kiedrzyński »Hra srdcí« (kom. IV, přel. dto., prov. na div. Nár.).

Oprava: V čís. 1. str. 8 druhý sloupec řádka 13. zdola čti místo »ochotnický spolek v Z.« — »ochotn. sp. ten a ten«.

Každý ochotník, ochotnický spolek musí mít: Svátkův Divadelní Almanach

na r. 1922. Důležitá příručka pro herce, ochotníka a každého, kdo navštěvuje divadlo. Bohatý obsah Příspěvky: Evy Vrchlické, V. Nováka, Ed. Chvalovského, J. Kopty, prof. Frýdeckého, Dr. Fr. Hermana, J. Janečka, O. Hanuše. Adresář divadelní a herecký. 20 vyobrazení. V krásné vazbě, pěkný papír. Cena K 12—, poštou 13-20. Proveďte akci mezi svými členy a přáteli divadla a objednejte hromadně pro všechny! Na 10 ex. výisk zdarma. Dodá každý knihkupec i nakladat. J. Svátek, Č. Budějovice.

„JEVIŠTĚ“

divadelní týdeník. Předplatné na čtvrt roku 25 K. Řídí Jindřich Vodák. — Redakce a administrace v Praze II., Štěpánská ul. 37.

Veškeré divadelní hry

kdekoliv vydané a kýmkoliv inserované dodá Vám
v době nejkratší

nakladatel A. Zelinka,

Mar. Hory u Mor. Ostravy.

Učiňte zkoušku, přesvědčte se! Největší výběr divadelních her v Č. S. R. Tisíce podě-
kování! - Žádejte seznam div. her! - Vydavatelstvo Hudebního a divadelního Obzoru!

Dvě novinky:

KOFLÍČEK MARIE TEREZIE.

Veselohra o 3 dějstvích K 750
(poštou K 8.—).

MACÍČKOVA DOVOLENÁ.

Veselohra o 3 dějstvích K 6.—
(poštou 6'50).

Vydal **Josef Skružný, Praha II.,**
Riegrovo nábřeží 20.

Pište si o nový seznam.

Plát na

na opony, kulisy, dekorace různé
vyrábí a dodává firma

M. V. Škop, mechan. tkalcovna
v Polici nad Metují.

NOVINKY

z nakladatelství Fr. Borového
v Praze II., Štěpánská ul. č. 37.

F. X. Šalda:

Básnická osobnost Danteova.

Vzácná monografie tato vyšla v pečlivé
úpravě grafické na ručním papíře
za Kč 19'80

Fischer J. L. Dr.:

Arthur Schopenhauer.

Genese díla. Publikace filosofická.
Str. 160 Kč 23'10

Nejedlý Ot.:

Malířovy dojmy z franc. bojiště.

Zajímavá kniha tato vyšla ve slíčné
úpravě za Kč 23'10

Na skladě v každém knihkupectví a
u nakladatele **Fr. Borového**
v Praze II., Štěpánská 37.

DIVADELNÍ KNIHY

operetty klavírní výtahy a jiné
hudebniny, zpěvníky, sbírky de-
klamací, chansony, solové vý-
stupy, kuplety atd.

kdekoliv vydané a inse-
rované dodá Vám

zaručeně nejrychleji
v každém počtu výtisků

FRANTIŠEK ŠVEJDA

knihkup. a nakladatelství Praha VIII.

Telefon číslo 5740,

kterým možno [nejrychleji] potřebné
knihy objednat.

Žádejte nejnovější seznam divad. her!

➡ Bez konkurence. ⬅

DIVADELNÍ KNIHOVNA MÁJE.

Dosud vyšlé svazky obsahují:

1. K. Leger: *Illuse*. - V poutech. Dvě aktovky. 5 Kč.
2. de Curel: *Figurantka*. Komédie o 3 děj. 4 Kč.
3. Josef Šmaha: *Dcera*. Činohra o 3 jedn. 4 Kč.
4. L. Stroupežnický: *V ochraně Napoleona I.* Žert o 1 jed. 4 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown*. (The new clown.) Fraška o 3 dějstvích. Přel. Karel Mušek. 3 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown*. Fraška o 3 děj. 3 Kč.
7. C. Haddon Chambers: *Tyranství slz*. (The Tyranny of tears.) Veselohra o 4 děj. Kč 3-50.
8. R. Svobodová: *V říši tulipánků*. Veselohra o 3 dějstvích. Kč 4-50.
9. Robert Saudek: *Drama dětské lásky*. 1. *Dětské svědomí*. 2. *Židovští kluci*. 3. *Jeník*. 3 Kč.
10. F. A. Šubert: *Žně*. Drama o 3 děj. II. v. Kč 5-40.
11. J. Maria: *Johanna Radimská*. Dr. o 4 děj. 4 Kč.
12. Fr. Ad. Šubert: *Jan Vráva*. Drama o 5 děj. vyd. 8 Kč.
13. Ant. Schulz: *Fedříchtýř*. Hra o 3 děj. 3 Kč.
14. Rob. Saudek: *Revoluce na gymnasiu*. Tragedie o 4 děj. 3 Kč.
15. V. V. Bilíbin: *Mlčení*. — *Slušnost*. Dvě veselohry po 1 jed. Přel. F. J. Matěcha. II. vyd.
16. J. Šmaha: *Pátá hodina paní Berouškové*. Fraška o 3 jed. 3 Kč.
17. B. G. Nušič: *Pustina*. Drama o 4 děj. Kč 6-50.
18. A. P. Čechov: *Ivanov*. Drama o 4 jed. Kč 1-50.
19. A. Dumas otec: *Vyzvání k tanci*. - T. Bernard: *Medocká vinice*. - M. Maurey: *Doporučení*. 2 Kč.
20. J. Štolba: *Její systém*. Vesel. o 3 jed. 10 Kč.
21. F. A. Šubert: *Drama čtyř chudých stěn*. 4 děj. 4. vyd. 7 Kč.
22. H. Ibsen: *Stavitel Solness*. Činohra o 3 děj. 2 Kč.
23. J. Mahen: *Juanův konec*. Drama o 1 děj. — Fraňa Šrámek: *Červen*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
24. J. Štolba: *Vodní družstvo*. Vesel. o 3 jed. 9 Kč.
25. L. Stroupežnický: *Naši furianti*. Obr. živ. v čes. vesnici o 4 děj. 8 Kč.
26. L. Stroupežnický: *Václav Hrobčický z Hrobčic*. Drama o 3 děj. Kč 4-50.
27. Milan Fučík: *Dobrou noc, pane Satane!* Komédie o 1 jed. a dohře. — *Zodpovědnost mládí*. Kom. o 1 jed. — *Neleř* Fraška o 1 jed. II. vyd. 5 Kč.
28. Lothar Suchý: *Matka*. Drama o 4 děj. 3 Kč.
29. L. Stroupežnický: *Paní mincmistrová*. Veselohra o 1 jed. Kč 4-50.
30. J. Štolba: *Závěť*. Drama o 3 jed. 8 Kč.
31. L. Novák: *Žárlivci*. Veselohra o 1 dějství. 3 Kč.
32. V. Dyk: *Episoda*. Hra o 3 děj. Cena včet. sv. č. 33. Kč 3-20.
33. V. Dyk: *Smuteční hostina*. Hra o 1 děj. — *Premiera*. Tragikomedie o 1 dějství. Cena včetně svazku č. 32. Kč 3-20.
34. K. Leger: *Jaro*. — *Podzim*. Dvě idylly. Po 1 jed. II. vyd. Kč 4-50.
35. Ant. Schulz: *Regina*. Drama o 5 jedn. Kč 1-60.
36. Angel Guimera: *V nížině* Dr. o 3 j. II. vyd. 9 Kč.
37. Ed. Kučera: *Manželství*. Dr. o 3 děj. II. v. 4 Kč.
38. A. P. Čechov: *Jubileum*. Žert o 1 jed. Kč 1-50.
39. K. Rožek: *Červ*. Drama o 4 jed. III. vyd. 8 Kč.
40. J. Kvapil: *Oblaka*. Hra o 3 děj. 10 Kč.
41. K. Leger: *V zakletém zámku*. Vesel. o 4 děj. 5 Kč.
42. J. Štolba: *Za šlechtickým erbem*. Lidová hra o 3 jed. Kč 3-50.
43. Lothar Suchý: *Slaboch*. Drama o 4 děj. Kč 1-60.
44. J. Štolba: *Peníze*. Drama o 3 děj. II. vyd. 5 Kč.
45. V. N. Gogol: *Ženitba*. Zcela neuvěř. příhoda ve 2 jed. s proměnou. Přel. dr. B. Prusík. II. vyd.
46. J. Štolba: *Na lením bytě*. Vesel. ve 3 jed. 6 Kč.
47. J. Štolba: *Maloměstští diplomati*. Veselohra o 3 jed. III. vyd. 9 Kč.
48. L. Stroupežnický: *Zvíkovský rarášek*. Veselohra o 1 jed. Kč 2-80.
49. K. Jonáš: *Tragoedie*. O 1 jed. — *Naše sufražetka*. Veselohra o 3 dějstvích.
50. L. Stroupežnický: *Siroťci peníze*. Drama o 1 dějství Kč 1-50.
51. L. Stroupežnický: *V panském čeledniku*. 3 Kč.
52. L. Stroupežnický: *Zhažená krev*. 3 Kč.
53. J. Štolba: *Ach, ta láska!* Vesel. o 3 jed. 9 Kč.
54. Fr. Molnár: *Dábel*. Hra o 3 děj. 6 Kč.
55. M. Fischerová: *O lásku*. Drama o 3 děj. 3 Kč.
56. J. Císlar: *Vojáci, vojáci!* Vesel. o 4 jed. Kč 1-60.
57. J. Císlar: *Ošetřovatelka*. Vesel. o 3 jed. Kč 4—.
58. K. Leger: *Z jiného světa*. Vesel. ve 2 jed. Kč 1-50.
59. J. Štolba: *Staré hrchy*. Vesel. o 3 jed. 8 Kč.
60. K. Šípek: *Klavír*. — *Vlasy*. — *Z lásky otcovské*. Veselohry o 1 jednání. 2 Kč.
61. L. Novák: *Detektiv*. Veselohra o 1 jed. — *Klec*. Monolog pro dámu. Napsal H. de Noussan. Kč 1-50.
62. L. Novák: *V ohni*. Veselohra o 1 děj. Kč 1-40.
63. J. Císlar: *Ředitel panství*. Hra o 5 děj. Kč 1-50.
64. J. Štolba: *All right*. (Ol rait.) Veselohra o 1 jed. Kč 1-30.
65. J. Štolba: *Zlatá rybka*. Veselohra o 3 jed. II. vyd. 8 Kč.
66. Milan Fučík: *Posel záhrobní*. Komédie o 1 jed. — *Spor o Minu*. Kratochvíle o 1 jed. 3 Kč.
67. F. A. Šubert: *Probuzenci*. Hist. drama o 3 děj. IV. vyd. Kč 9—.
68. Josef Jekler: *Konec*. Drama o 1 jed. Kč 1-50.
69. K. Hejda: *Jižní krev*. Žert o 1 děj. 3 Kč.
70. F. A. Šubert: *Láska Raafelova*. Komédie o 3 děj.
71. F. A. Šubert: *Praktikus*. Drama o 4 děj.
72. F. A. Šubert: *Velkostatkář*. Drama o 3 děj.
73. J. Štolba: *Zapovězené ovoce*. Veselohra o 3 jed. II. vyd. 8 Kč.
74. Karel Šarlík: *Dohra*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
75. K. Rittner: *V malém domku*. Drama 8 Kč.
76. K. Scheinplüg: *Mrak*. Dr. o 3 děj. II. vyd. 8 Kč.
77. J. Štolba: *Zločin v horské boudě*. Veselohra o 3 jednáních. 8 Kč.
78. Frant. Zavřel: *Návrat*. Hra o 3 děj. 8 Kč.
79. J. Štolba: *Mořská panna*. Žert o 3 jed. II. vyd. 12 Kč.
80. J. Štolba: *Zloděj*. Drama o 1 j. II. vyd. Kč 2-50.
81. J. Štolba: *Mezi umělci*. Žert o 1 jed. II. vyd. Kč 3-50.
82. J. Štolba: *Matčino dílo*. Drama o 4 jed. 8 Kč.
83. J. Štolba: *Křivé cesty*. Veselohra o 3 j. II. vyd. 10 Kč.
84. M. Hennequin a P. Veber: *Nemáte co zdaniti*. Veselohra o 3 jed. 10 Kč.
85. V. V. Bilíbin: *Slušnost*. Veselohra o 1 j. II. vyd.
86. L. Stroupežnický: *Vojtěch Žák, výtečník*. Drama o 5 jed. 5 Kč.
87. L. Stroupežnický: *Christoforo Colombo*. Histor. hra v 11 obr. 5 Kč.
88. K. Leger: *Starí páni*. Hra o 3 jed. 4 Kč.
89. L. Stroupežnický: *Na Valdštejnské šachtě*. Drama o 3 jed. 9 Kč.

Na skladě v každém knihkupectví, zejména ve výpravně

Nakladatelského družstva Máje, české akc. spol. v Praze I.

„České Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan. — Tiskne E. Leschinger v Praze.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr, Jakub Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (V. Sommer).

Ročník II. (V.)

V Praze, v březnu 1922.

Číslo 3.

Dr. Ladislav Dlouhý: Reflex socialismu v umění. (K diskusi o socialisaci divadla.)

Socialism jako světový názor chce zasahovati bezprostředně do všech složek života, snaží se o vliv na souhrn otázek, jež tvoří kulturní obsah dneška, usiluje o to, aby si určil a zaujal své hledisko k myšlenkám, osobnostem a věcem, jež byly, žijí a přecházejí, a z tohoto hlediska, které by poskytovalo přesný a poučný, konečný a jednotný pohled do obsahu věcí, chtěl by souditi a řešiti, obnovovati, objevovati i vynalézati hodnoty, schopné přispěti k vnitřní reformě lidstva. Tedy všestranná myšlenková spolupráce plně tvůrčí, kladná i nová, mocná i hluboká, obnovující, byla by jaksi předpokládaným úsilím socialismu jako revolučního myšlenkového směru v pohledu přítomnosti.

Socialism není směr nový. A přece nová světová myšlenková orientace, která mu dala právo rozhodovati nebo spolurozhodovati nad osudy, ukázala jeho slabost: nepřipravenost. Směr neměl kdy pracovati a připraviti svá hesla, aby nebyla pouhými řečnickými gesty. Nová orientace přišla náhle, bylo výhodné přihlásiti se k socialismu; přihlásilo se k němu mnoho nových pracovníků, také z jiných stran, kteří jako praví proselytové dokazovali nutnost své přeměny vášnivostí reformní spolupráce. Bylo v tom velké nebezpečí pro socialism; v tom, že vlastní myšlenkový přínos, upevněný tradicí a zkušeností, nabude jednou opět převahy nad vnější změnou, neboť lidé jsou

v zajetí denního života a jen na čas jiní. Skutečně vidíme, že vliv socialistických ideí na život nebyl tak pronikavý, jak mohl býti. Spíše život reagoval na překotnost revolučních reforem a zaměřil je směrem k známým cestám. To je vlastně ústup, a tedy převratová prohra socialismu. Massy mu dávaly sílu; ale davová síla nezastavila jeho pokračujícího úpadku sektářstvím, desorganisací. Lidé, stojící v čele směru, hráli jako hazardní hráči s jeho myšlenkovým obsahem a jako političtí vůdcové, znající pravděpodobně sílu jednoty, dovedli ji chladnokrevně rozbíjeti pro skryté či nepokryté osobní zájmy a spory. Velká doba nenašla dosti připravených socialistů, kteří by stačili na problémy, jež jim dávala. Skutečně duševní dělníci-tvůrci zůstávali stranou, neboť počínající revoluce byla nasazena materialisticky a jaksi v odpor proti nim. Duševní práce nebyla ceněna buď vůbec, nebo byla strašně podceňena, a tak poměr intelligence k straně byl buď neupřímný (karierism) neb neživotný (sentimentalism). Konečně lze mluviti téměř výlučně o politice, která zabrala všechny nadanější jedince svými možnostmi, řečníšti, rychlými úspěchy. Nezbylo času a také ani zájmu na významné pole socialismu, které stalo se polem vedlejším: umění.

Lze uvažovati o vážné námitce: dnešní socialism je směr dosud mladý přes 50letou tvrdou, úpornou tradici, je náhlý a revoluční, zkonsumoval massy a nové jedince, kteří ještě nevnikli dobře v spleť a podstatu jeho hlubších problémů: osvojil si jejich

šířku, ne hloubku. Při tom směrová roztržitost v množství frakcí, bojujících o program nejen podrobný a taktický, ale i zásadní, je schopna spíše rozvádět a znepráťelovat duchy, odrazovat, nežli slučovat, aby se pracovalo na společném díle společenského obnovení, jež má být cílem socialismu.

Dnešek, chtějící budovat socialistické umění, je znamenán krísi socialismu, rozběhlého v strany velké, malé, menší, bojující spolu s vášní kacířských sekt. Socialism, jako jejich základní rys, společný všem, není přece schopen překlenouti protivy a neshody, provalené většinou osobní ješitnosti a bojem o moc: sledujme hořké divadlo lidské nenávisti, v níž bojím se vidět trosky socialismu, vystavěného na příkázání nenávisti, již hlásal v nepochopeném jménu sjednocení a sbratření.

*

Probíráme-li se návrhy na socialistickou reformu dnešního divadla, zarazíme se nad jejich nepropracovaností. Spád nadšených slov nedovede zakrýtí mělkého dna (viz K. M. Klos). Veliké obrysy, veliké cíle, daleké cesty! Není vše v tom, najít si jasný cíl,

daleko odpovědnější je všimnouti si cesty, kudy k němu. A ještě důležitější je: dát se odvážně po ní! Život je dnes takový, že mu stačí pohled na obrysy hor z dálky. Někoho odstraší dálka, jiného srážná cesta. Je třeba odvahy a vůle dojít ke konci. Socialistické divadlo, socialistické drama, socialistické umění, to nejsou otázky dosti prodebatované v posledních letech. Debaty přinesly hojnost myšlenek (ne vždy přesných), ale málo činů. Za teorií se nešlo. A přece, byl-li tu zájem, měl se rozvíti. Ustrnuli jsme na myšlence socialistického divadla, které se dnes přizívuje u všech divadel Velké Prahy a prostředkuje svému členstvu, hladovícimu po divadle, toliko možnost lacinější divadelní návštěvy obvyklými představeními ve vlastní režii. Chce-li Scéna stavět svou budovu, je to ještě písni zítřka. Socialistická pražská scéna předpokládá důkladný amfiteatr, jde-li jí o pokus úplné realizace všech jejích principů; bez velké státní subvence by to nešlo. Domácího socialistického dramatu, o kterém se mluvilo, ještě nemáme. A konečně nemáme vlastního skutečného socialistického obecnstva; je to pouze obecn-

F e u i l l e t o n .

F. Armin:

Organisovaná správa Národního divadla.

Brzy po převratu zabývala se česká veřejnost otázkou, co se stane s Nár. divadlem. Dr. Mayer vydal 27. ledna 1919 otevřený list prezidentu naší republiky a svolal se svými přáteli veřejnou schůzi do Měšťanské Besedy, na které se však neluštilo, co s divadlem, nýbrž hlavně se projednával případ Jeremiášův a jeho opery »Starý král«. Schůze nepřinesla vůbec nic nového, protože stíznosti na správu Nár. divadla byly již od r. 1901, a leták Mayerův nebyl také prvním veřejným výkřikem. Vážnějším pokusem byl pak debatní večer »Matice divadelní«, konaný 5. dubna 1919 v sále Umělecké Besedy, kde se nesnářely žaloby na správu Nár. divadla, ale jednalo se už o konkrétní otázce, nemělo-li by se divadlo zestátniti. Podrobné memorandum bylo podáno vládě a Nár. shromáždění, ale stát si divadla nevzal.

Byly to různé, přerůzné a zajímavé vlivy, které jednak mařily nestranné řešení a jednak strkaly osoby a jejich zájmy do proudu, aby se svezly. Už tehdyž se mluvilo o tom, kdo bude ředitelem po Schmoranzovi, a vyhlédnutý již ladil ve svých člancích pod čarou předešlou a vstup do míst, kde osobně věděl, že nebude vítán. O neudržitelnosti dosavadního ředitele Schmoranze se už ani nemluvalo. Bylo to samozřejmé. Zatím i Společnost Nár. divadla dala hned po převratu zemské správě divadlo k dispozici, ale převzetí stalo se teprve později.

Je zajímavé, že divadlo nebylo zestátněno, že

Schmoranz řediteluje dosud a že stesky na správu jsou ještě větší a vážnější, než byly kdy jindy. Zemský výbor převzal správu divadla a vedle dra Šafařoviče je oficielní intendant Ackermann, dosažený politickým klíčem bez ohledu na osobní způsobilost. Pokud jde o vedení umělecké — a to vlastně má největší cenu — byla po počátečním vzrušení v roce 1919 ustanovena zvláštní umělecká komise, která měla raditi při sestavování repertoaru a snad i rozhodovati o zadaných pracích k provozování. Byli v ní pp.: Al. Jirásek, Fr. Herites, F. V. Krejčí a J. S. Machar. Podíváme-li se dobře na takovou komisi a představíme-li si skutečnou praxi, nebudeme se asi diviti tomu, že se tu honem něco udělalo, aby se vlny pokřiku ztišily, že se snad tato komise vůbec nescházela a že také bylo marno dovolávat se jí, protože byla jen na papíře a její členové měli jinou práci, jeden v Rusku, druhý učiti vojáky demokratické kázně atd.

A ředitelství si mnulo spokojeně ruce. Kdyby známí divoši nebyli vytáhli nové starosti se Stavovským divadlem, mohl už být svatý pokoj. Hraje se cokoliv a jakkoliv, divadlo je plné, ti, co mu rozuměli, jsou zdecimováni, a konečně: hlavní je pokladna! Ale se Stavovským přišla nutnost zaměstnat více činohru a rozmnožiti také repertoar. Kdo v Nár. divadle hry čte a přijímá, kdo a jak rozhoduje o jejich provedení, to je dnes velkou záhadou. Místo původních čtyř literátů byl v roce 1921 zvolen zvláštní »poradní sbor literátů pro činohru Nár. divadla«, v němž jsou pp.: J. S. Machar, Al. Jirásek, prof. J. Vodák, Jar. Hilbert, Karel Jonáš, Stan. Lom, vrch. rež. Jar. Hurt a poslanec Jos. Stivín. Kdyby nebylo poslední novinky Dvořákovy: »Matěj Poutivý«, proti níž po-

stvo, které je vděčné. Pokud jde o reprodukční stránku věci, mohlo by se mluvit o jakémsi prvku příštího socialistického dramatu, davového kolektivního dramatu: existuje dělnický dramatický sbor, pozoruhodně kultivovaný (Dědrasbor). »Socialistická poesie« nemá velkých koncepcí, věnuje se podrobnosti, opisuje život, jeho průběh, radosti, ale přináší málo vnitřního: je příliš vnější, často naivní, nehorázná, rozvrácená a roztrhaná. A kromě obecnosti nemá socialistických znaků. Je toho málo na pevné úmysly. Ale podíváme-li se k jádru otázky, uvidíme, že výlučně socialistická scéna a výlučně socialistické umění je zbožnou fikcí — není a nebude ho, jako nebude výlučně socialistického obecnstva, nýbrž pouze obecnstvo.

Tedy socialistické umění?

Nedokončená kapitola! Spíše naznačený program, na kterém se nezačalo pracovat! Hledají-li se ještě nebo přeměňují-li se politické programy, je jasno, že ani myšlenkové vlivy, jež vysílají, nemohou být pronikavé, právě pro tuto soudobou neschopnost jeho myšlenkové i pracovní synthese. To však ukazuje slabost dnešního socia-

lismu, že jeho úsilí zmocnit se vlivu na duševní život doby nemá síly jeho hrozná převaha.

Dr. Ota Dubský:

K desátému výročí úmrtí A. J. Strindberga.

V prvním desetiletí XX. století přinášely i naše časopisy občas zprávy o rozháraném manželství velkého Švéda Strindberga, tehdy již více než padesátiletého (narodil se 22. ledna 1849), ovšem že z pramenů německých, které dodnes zásobují světovou literaturu podrobnostmi nešťastného čtvrtého manželství jeho s herečkou Harritou Bossovou (viz na př. svědeckou výpověď o nevěře mladé manželky, pro niž Strindberg napsal hru »Kristina«, v jednom z posledních čísel mnichovské revue »Der neue Merkur«). Neučinila tedy ani smrt Strindbergova (zemřel r. 1912) přítrž nepřátelství, jež jeho průbojný a zásadně antifeministický genius vyvolal proti sobě ve zhýčkané a zženštilé společnosti své doby. Nepřátelé jeho dnes tím spíše snaží se jej oslabit poukazováním na rozpor, který vznikl mezi

dala obec českých novinářů protest, byl by každý myslil, že poradní sbor doporučuje nebo nedoporučuje zadané hry a že ředitelství v důsledku nějaké organické souvislosti s tímto sborem jeho pokyny se řídí. Tu však vyšly na jevo podivné věci.

Nejprve se ozval na protest ředitel Schmoranz a napsal: »Prosím, abyste laskavě vzali na vědomí, že níže psané ředitelství za nynější organizace správy Nár. divadla na přijímání her k provozování docela žádného vlivu nemá, že se to vyřizuje jen mezi dotyčnými šéfy (čínohry nebo opery), případně po seznání mínění t. zv. poradních sborů, v nichž, speciálně v činoherním, zasedají mimo jiné pp. prof. Ot. Fischer, gener. inspektor čsl. armády dr. J. S. Machar a min. rada Jindřich Vodák. O přijetí hry »Matěj Poutivý« bylo rozhodnuto — podle sdělení, mně p. šéfem činohry drem K. H. Hilarem učiněného — v poradním sboru a rozhodnutí intendancí schváleno dříve, než se kniha vůbec dostala níže psanému řediteli do rukou, takže se i formální předložení hry ředitelství intendanci k schválení stalo bezpředmětným a kniha šla k policejní cenzuře bez podpisu ředitelova. Tolik dle pravdy a skutečnosti.«

Na tento Schmoranzův projev objevil se nový, který omlouvá autora i hru proti tvrzení protestu novinářů a dokládá: »Je tudíž projev p. ředitele G. Schmoranze projevem soukromým, ježto do správních resortů p. ředitelova za nových poměrů správních nespádají umělecké záležitosti ať činohry, ať opery, jež opatřují si chefové příslušných těles sami. Znamenáme s obzvláštní úctou ředitelství českého zem. a Nár. divadla v Praze, Dr. Šafařoviče.«

Z těchto dvou projevů plyne: že ředitelství Schmoranzovo nemá vůbec vlivu na přijímání her,

ba ani o přijetí neví, — že si šéfové dělají co chtějí buď vůbec, nebo »případně po seznání mínění poradních sborů«, — že se v poradním sboru čínoherním ocitl najednou také prof. Ot. Fischer a že lze tudíž vysvětlit leckterou hru, přeloženou Vodákem nebo Fischerem, jakož i příkré stanovisko Fischerovy kritiky proti Vinohradům, kdežto dříve bylo naopak, — že Schmoranz nebyl patrně oprávněn mluvit za ředitelství, protože přišlo ředitelství, podepsané drem. Šafařovičem, hodilo Schmoranze přes palubu a prohlásilo, že nemá s uměleckým vedením divadla co dělat, — a konečně, že tohle všechno je »organizace správy divadla, která závědla »nové poměry správné«.

Je nutno se ptáti: co tedy vlastně dělá ředitel Schmoranz? Proč, pro Bůh, platí tak drahou sílu, která 20 let skutečně ředitelovala a teď je z uměleckého vedení vyloučena? Jak je možno, aby jedinec rozhodoval o přijetí her, tedy o repertoáru, sám, bez ředitelství, vyžádav si schválení intendancí řízené poštmistrem? Co činí všichni ti členové poradního sboru, ti ostatní, když Schmoranz jmenoval hlavně Fischera, Vodáka a Machara? Patrně to, co činili dříve, že se sami o práci a o svůj vliv nehlásí a nedbají a že dávají svá zvučná jména jenom ke zvýšení lesku firmy, pod kterou se utíká »organizovaná správa divadla«, když musí hájiti věc, která pobouřila veřejnost. V poslední době i herci Nár. divadla protestovali proti repertoáru, který je řízen jedním vyhraněným směrem a odciňuje Národní divadlo českému lidu.

Případ »Matěje Poutivého« ukázal veřejnosti, jak vypadá organizace správy první české scény a jak je možno, že oprávněné volání po nápravě zůstává a zůstane i přístě hlasem volajícího na poušti.

jeho zásadami, hlásanými v dílech, a šedou praxí jeho života. To ovšem jsou důvody slabé, nemění na jeho velikosti ničeho, zrovna jako na př. neubrala Sokratovi na velikosti Xantipa a v nové době neumenšila významu franc. romantika Musseta nevěra jeho jediné vážné milenky G. Sandové.

»Strindberg není pouze majákem, který září a seje paprsky, jest také, a to zvláště strašným geniem destruktivním,« píše o něm L. Blumenfeld v článku »A. J. Strindberg« ve franc. revui »Le Nouveau Monde« z 15. února letošního roku.

Jeho celý život je svízeluplnou odysseou. Narodil se ve Stockholmě. V jeho žilách proudila krev finská, smíšená s laponskou. Otec jeho, prostý kupec, oženil se k starší se služebnou. A po celý život vřela v Strindbergovi služčina krev, krev vzdoru a revolty, která byla příčinou jeho výbojně povahy. Odbojnost a revolta dány byly také rodným krajem a prostředím, v němž hoch vyrůstal. Od doby dospívání trpěl Strindberg ve své zemi Danteovským peklem. Není náhodné, že všichni mužové Skandinávie byli duchy odbojnými, cítili se zajatci ve svých úzkých krajích, otroky, kteří se snaží uniknouti z pout, jež je víží. Ibsen a Bjoernson, Bang, Hamsun i Hansson dusili se ve svých krajích právě tak, jako Strindberg ve Švédsku.

Ve svém vývoji duševním nepodlehli Strindberg úplné vlivu ani jediné evropské kultury. Přes svou lásku k literatuře a duchu francouzskému byl také dobrým Skandinávcem, jedním z těch lidí, na něž kultura anglická má již po staletí veliký vliv (shoda ve zvycích a mravech, protestantism, mořská mlha atp.). Jestliže v nespočetných dílech připomíná Strindberg opět a opět Voltaira, Rousseaua, Goetheho a j., nelze přece tvrditi, že přejal i jen částechku z nich pro svá díla. Vstoupiv do literatury v době romantismu, jest sveden na okamžik antickou magií a zvláště »objeviteli« a mystiky, studuje Swedenborga a sní o tom, že se mu vyrovná. Ale tu, hltaje všechny autory, pozná ruského Černyševského, autora »Podzemního Ruska«, které má na něho nemalý vliv. Studuje na universitě upsalské, učí se čínsky, aby mohl čísti staré básníky v originále, a podléhá mocnému vlivu německého filosofa Nietzscheho.

Brandès shledává v Str. a N. duchy velmi podobné a dovozuje podobnost tu z děl Strindbergových (na př. scéna z hry »La-

butí běl« nebo místo z »Pekla«, »Axel Borg« a j.). Nietzsche si vyhlédl autora »J. Hausbaudet«, dlečího tehdy v Paříži, aby přeložil jeho díla do francouzštiny. Ale Strindberg, ačkoliv byl již napsal sám francouzsky »Relations entre la Suède et la France« (Vztahy mezi Švédskem a Francií), netroufal si podjati se toho úkolu. Bylo zapotřebí 1.000 franků jakožto honoráře k tomu, aby některý francouzský spisovatel překlad přehlédl a opravil, a toho si ani Strindberg ani Nietzsche nemohli dovoliti.

Zaměstnání Strindbergova byla různá (připomíná tím J. J. Rousseaua): byl učitelem, hercem, telegrafistou, malířem, vychovatelem, knihovníkem a pod. Ježto ve Švédsku v té době titul »pán« byl příliš nepatrný, zván byl »panem bibliotekářem«.

Jako Nietzsche psal i Strindberg krví. Mnoho jeho her nese její stopy. V dopise k německému překladateli svých děl zmiňuje se Strindberg, že při ukončení posledního díla svého krvácel v pravém slova smyslu...

Jsa duchem odbojným, rozhořčeným proti přítomnému stavu věcí, nešetřil nikoho. Mrskal mocné tohoto světa, i když mu to bylo na škodu. Jeho zatrpklá a satirická verva vrhla se se vši silou proti ženě, jakou vytvořil náš zkažený společenský život. Přirozeno, že byl v tom vliv anglosaských moralistů, ale hlavně vliv bible, která pokládá ženu za nižší družku mužovu. Snad ani v poslední míře nepůsobilo čtvrté manželství Strindbergovo opakem toho, co se klevetivě o něm roznáší. Ukazuje faleš každé dcery Eviny, všechny její slabé stránky, nízkost povahy, duševní zaostalost, nikde nečiní dojmů kazatele, který vytýká vady proto v jejich ošklivosti, aby proti nim postavil do skvělého světla kouzlo ctnosti a čistoty. Mluví ostře a nezastřeně právě proti kultu ženství, který se počínal ve Švédsku jeho doby šířiti. Svou devisu vyjádřil v románě »Červený pokoj«: »Láska jest pro muže darem; pro ženu značí bráti a využití.«*)

*) Nejlepší romány Strindbergovy jsou »Obyvatelé Henso« (Hensoborne) a »J. Hausbaudet«. Jeho divadlo jest trpké, zahořklé, ostré. Načrtává sujet věčné a jeho osoby jsou přímo symboly. Jeho prvá dramata jsou: »Volný myslitel,« »Hermiona,« »V Římě,« »Mistr Olof,« »Žena pana Beugt,« »Cesta Lycko-Pera,« »Otec,« »Kamarádi,« »Slečna Julie,« »Do Damašku,« »Gustav Adolf,« »Advent,« »Karel XII,« »Tanec mrtvých,« »Královna Kristina,« »Gustav III.« a j. a j.

Jaroslav Petr:
Filosofie smíchu, její důsledky
a jiné.

Nová práce autora »Husitů« (za součinnosti L. Klímy), kterou vypravilo pražské Národní divadlo, rozčeřila nezvykle prudce vlny divadelního i veřejného života; na jedné straně vyvolala bouři odporu, na druhé straně vášnivý souhlas, přinesla i dozvuky, které vrhly podivné světlo na poměry v Národním divadle.

V úvodu ke knižnímu vydání praví autor, že k dějové koncepci zavedl mu podnět redaktor pražského denníku, jenž mu vyprávěl o jistém mladém muži, který ukradl kasu, ale je tak milý a obratný, že i přední hodnostáři státu si lámou hlavu, jak by bylo možno ušetřit ho žaláře. A v tomto pojetí napsali filosof L. Klíma (vývoj Matějův z pokryteckého moralismu přes immoralismus k nadimmoralismu) a dramatik Dr. Arno Dvořák fantastickou lidovou hru, v níž milý Matěj Poctivý dá se svěsti ženou Hedonou a čertem, že ukradne státní poklad, a aby umlčel své stíhatele, rozdá jej z části mezi ně, čímž z nich naráz udělá své přívržence. A zbytek daruje lidu, jenž ho již chce provolati králem, když přijde Hedona, způsobí převrat, a milý Matěj putuje do vězení, aby se vysmál všemu a udělal na celý svět dlouhý nos. Ale lid brzy pozná, že tento Matěj jest vlastně poctivec, vyvede ho z vězení, a král jej odmění úřadem vrchního správce státního jmění. Dobrý genius Matěje — Světluška vítězí, a čert propadá se do země. Matěj se opět všemu vysměje. — Hrdinou této komedie má být smích, autoři chtěli povznést smích na hybnou sílu hry, chtějí se spokojiti šaškovským dlouhým nosem, kterým uzavírají události nesmírné závažnosti. Je to jistě pohodlná filosofie, pokládáme-li všechno za »psinu pro kočky«, a mohlo by se dlouho debatovati, je-li oprávněným tento smích nad tolika podlostmi a úplatnostmi, není-li to bolestné zkřivení obličejů a zoufalá lhostejnost. Jedno jest jisté, práce tato má určitou tendenci, míří dobře, ale že nezastihla cíl je její minus.

Jiná věc je, jak byla přijata. Její ozvěna ve veřejnosti. Po premii následovala řada událostí, odjinud dobře známých. Z nich zajímavá a pozoruhodná je zejména omluva dra. Šafařoviče za ředitelství Národního divadla, adresovaná protestující

České obci novinářské, která žádala, aby hra, její stav se směřující a snižující, byla vypuštěna z repertoaru, že hra je fantastická, autor nemyslel urazit všechny žurnalisty a že ředitel Schmoranz, upozorňující ve svém dopise, že rozhodování o provedení zadaných her přísluší v nových správních poměrech toliko poradnímu sboru z šéfů činohry a oper. těles a pp. dra. Fischera, dra. Machara a J. Vodáka, pronesl mínění, které nutno pokládati za soukromé. Tedy ředitel Národního divadla je v záležitostech tohoto divadla — soukromou osobou! A ještě zajímavější při tom je, že pánové z poradního sboru ve svých referátech hru — odsoudili. Odsoudili Matěje, toho Matěje, kterého navrhli, aby byl hrán...

Jisto jest, protest novinářů byl maličerný a nespravedlivý, to by musili protestovati i ostatní stavy, jimž se také ve hře dobře nedaří: vojevůdce, lid z ulice a nejvíce ten Matěj Poctivý sám, ba i Světluška i čert, který tak nehrdinsky propadne se do země, třebaže konec konců celá hra míří na naše poměry, o nichž mohlo být ovšem řečeno slovo vážnější. Ale je nejlépe, když všechno ztroskotá, když všechno zklame, zasmátí se tomu osvobozujícím smíchem, jako dovede smát se ulice.

Poněkud za Dvořákem zůstává Karel Scheinpflug v »Geysiru«. Touha po uměleckém ovládnutí světa, touha viděti u svých nohou celý svět, jaká jest v paní Martě Vlachové, musila by být trochu jinak vyjádřena, aby nás přesvědčila, že tryská ze samých kořenů bytosti, že jest to ohromná síla, která ji žene do světa, které nestačí Praha, Vídeň ani Berlín, která se žene přes trosky svého rodinného štěstí, unáší dceru, vraždí syna. Ta touha je zde jaksi vedlejší, málo vypjata nad linii hry, která vlastně ukazuje, jak advokát Vlach, ztrativ všecko, co kdysi bylo obsahem jeho života, buduje na troskách minulého štěstí nový život, klidnější a zářivější vnitřní hodnotou a smyslem. Hra značně utrpěla provedením, o němž bych se nezmíňoval, kdyby právě z toho mála aspoň něco herci vykresali. Sotva kdy bylo představení na Vinohradech tak ploché, jako toto. Ale i tato hra měla svůj dozvuk, oficiální obec kritická ji zle pocuchala a autor zle se na ni rozhněval v denním tisku. Trochu podivné! Zdá se, že válečná nervosa dosud se neztratila.

Dr. Fr. Herman:
Kritika divadelní.*)

První divadelní kritiku vyvolalo velké drama Corneillovo »Cid« (1636). Jako samostatný druh objevila se divadelní kritika v druhé polovici 18. století ve Francii po hrách Diderotových, v Anglii Addissonem a v Německu Lessingem. První návod k ní dal r. 1737 Voltaire, a Lessingova »Hamburská dramaturgie« vytvořila základ divadelního posudku. Divadelní kritika však uhýbá poněkud z cesty, po které může jít kritika díla hotového, neměnitelného a jednou pro vždy ztělesněného, jako je obraz, socha, nebo kniha. Divadlo, jako plod literární, vstupuje před kritika zejména provedením, jež závisí už ne tak všeobecně na autoru, jako na představitelích, na souhrě, režii a na výpravě. Tu nestačí pozorovati jen to, co autor napsal, nýbrž i to, čím a jak všechny reprodukční složky zapůsobí a jaké vyvolají dojmy. Tu nestačí jen znalost literatury, nýbrž je třeba znalosti širší, která umožňuje znalecký posudek výtvarné krásy ve všech odstínech, které ztělesňují myšlenku i slovo básníkovo. A patrně tato potíž je příčinou, že se divadelní kritikové jen zřídka obírají také touto stránkou výtvarného umění divadelního a obmezují se na kritiku literární. Proto také vidíme, že si různí kritikové tvořili své metody, jež sledovaly vždy jen jednostranný cíl, a nikdy nevyčerpaly celkového obsahu divadelní kritiky. Jen málo jich, na př. Francisque Sarcey, kladlo váhu na technickou stránku dramatu a na produkční umění.

Divadelní kritika řídila se poměry umělecké a literární kritiky vůbec a můžeme říci, že tak, jako divadelní poměry u nás vyrůstaly na cizích vzorech, nalézáme i v domácí kritice stopy ciziny. V dřívějších dobách, kdy se národ teprve probouzel k uvědomění a všechno se v našem umění přizpůsobovalo potřebám doby, můžeme stopovati také v divadelních kritikách snahu a touhu té které epochy, jež postupovaly od propagace národní k propagaci kulturní i politické. V době divadelního začátečnictví byla měřítkem shovívavost, která po zřízení Národního divadla zaměněna byla zase přísností. Jakmile však umění šlo již svou cestou, jakmile se rozšiřovaly základy a rozpínala svobodněji tvořivost, už tu byly ohlasy cizích názorů. V nich vidíme vždy něco více a něco lepšího, než abychom šli

svou cestou, chránili svůj ráz a zdokonalovali svou vlastní práci.

O vývoji české kritiky nemáme žádného samostatného spisu. Ani o divadelní kritice není soustavného pojednání, které by z bohaté látky sestrojilo obraz vývoje tohoto mocného činitele, který nesporně působil i na vývoj umění. Nejlepší dosud český spis je *Arne Novákova* »Kritika literární«, jež probírá soustavně všechny metody a směry, ale o divadelní kritice jedná také jen podružně.

A přece je známo, že jsme měli řadu výborných div. kritiků. V době vlastenecké romantiky byli to hlavně: *Chmelenský, J. Langer, J. K. Tyl, Mikovec a Jakub Malý*. Před Mikovcem mohlo se ještě málo mluvíti o div. kritice. Stručné zprávy do novin dodával *Kramérius* a po něm *Macháček* a *Chmelenský*, jenž přešel už od pouhého referátu ke kritice. Tyl a Malý se pokoušeli o kritiku, ale byli příliš osobní. Teprve Mikovec prohloubil své posudky, pokoušel se o reformu v duchu pokrokovém, obíral se nejen repertoarem, ale i způsobem provedení, výkony herců, výpravou, kostymy atd. Mikovec přispěl značně k tomu, že se české divadlo v letech 70tých vymaňilo z vlivu německého a že se vyvíjelo samostatně.

Zatím ovšem stalo se zásluhou *Karla Havlíčka-Borovského*, že i do kritiky zavane v letech 50tých nový, svěží vzduch, a v letech 60tých už tu byl *Jan Neruda, Vit. Hálek, Gust. Pfleger-Moravský*, kteří sice nevytvořili nových zásad, ale pokročili v kritice tak, jak toho žádal tehdejší zájem národní výchovy. Nerudovy kritiky nepozbyly ani po letech ceny. On první pochopil a ocenil právo a povolání kritiky a dovedl raditi autorům, režiserům i hercům, stopoval bedlivě umělecký vývoj jednotlivců a i pro obecnostvo našel vždy případný pokyn a poučení.

Tento pokrokový žurnalismus a povýšení národní výchovy nad ostatní zájmy nebyl vhod povolánému estetiku a filosofu *Josefu Durdíkovi*, který v letech 70tých zakládal literární kritiku jako obor samostatný. Durdík byl mistrem rozboru, hovořoval pro objektivitu a byl velmi přísným kritikem. Jeho kritiky dramat oplývají velmi podrobnými postřehy, které si všimají nejen hodnoty literární, ale i technické a produkční. Opíral se vždy o zásady a zákony estetiky, měl vytříbený názor pozorovatele a neunikal mu ani dojem

*) Povšechnou stat o kritice viz v čísle 1.

v obecnstvu. K jeho škole náležel *Fr. Zákrejs*, který se pokusil také o vlastní dramatickou tvorbu, ale po jejím nezdaru zakoušel pro své kritiky mnoho výtek.

V letech 80tých a 90tých nastala změna v názorech a v systému kritiky, vyvolaná zvláště působením prof. Masaryka. Jeho stoupencem byl prof. *Jindřich Vodák. Jar. Vrchlický* se přidržel francouzské kritiky životopisné a impresionistické. Z nejlepších kritiků byli *J. Kuffner* a *M. A. Šimáček*. Tento zvláště vynikal uhlazeností svého posudku.

Tvůrcem soudobé české kritiky literární je *F. X. Šalda*, jenž ovšem staví kritiku na vlastní základ a tvoří z ní samostatný obor umělecký. Vyslovuje se takto: »Nepracujeme pro autory, ani pro obecnstvo, ale ien pro sebe. Pracujeme jako všichni umělci, ať filosofové, ať básníci.« — Proti tomuto směru vystoupil důrazně *Šimáček* a napsal: »Toto stanovisko přičí se mi svou studeností. Jsem proniknut přesvědčením, že nám je třeba kritiky, která by nebyla egoistická, neměla na zřeteli jen úspěch, vyvýhnutí, uplatnění kritiků, nýbrž stála by ve službách naší literatury.«

Řada uvedených kritiků není ovšem vyčerpána. Uvádím jen přední zjevy. Šaldovi nejbliže je *Ot. Theer* a zvláštní skupinu tvoří *Arnošt Procházka*, *Jiří Karásek ze Lvovic* a *Dr. K. H. Hilar*. Prof. *Ot. Fischer* opírá se o zkušenosti uměleckého duševnosti. Jeho kritiky známe. Jsou bohatou snůškou dedukcí a básnických obrátů, ale ani on se nepouští do posudků umělecké techniky. Populárněji píše *Jar. Hilbert*, *Fr. Šekanina*, *Dr. Hanuš Jelínek* a v poslední době dr. *Zd. Hásková*. Význačným zjevem kritickým je prof. *V. Tille*, který z dlouholetých a bohatých zkušeností zabírá do svých posudků skoro speciálně výsledky porovnávání po stránce reprodukční. Konečně dlužno upozorniti na dra. *G. Lžičáře*, který s nevšední bystrostí pítvá výkony umělců; škoda jen, že své bohaté zkušenosti a zajímavé posudky tak zřídka podává veřejnosti.

Divadelní kritika zasluhuje většího ocenění, ale také větší pozornosti. Každý od ní žádá něco jiného, a kritikové vidí v ní také něco jiného. Byl a bude vždy spor o to, jaká má kritika býti. Je o tom mnoho zajímavých úsudků, které také svému čtenářstvu sdělíme.

Divadelní podobizny.

Pt.: *Otylie Sklenářová-Malá*.

Před desíti lety zemřela. Ale přece žije v našich vzpomínkách. Vznešená antická postava, důstojná královna, nezapomenutelná interpretka Racinovy Fedry, Mosenthalovy Debory, Zeyerovy Straby, slepé královny v »Králi Harlekýnu« a jiných tragických postav, v nichž podmaňovala si vzletem mluveného slova a rozmachem gesta. Královna, vždycky vznešená, v umění i v životě! Královna duchem i skutkem! Je nutno stále vraceti se k těm, kdož založili české divadelní umění a kdož znamenají i jeho vývoj. Poprvé vystoupila r. 1863 jako Panna Orleanská a v několika málo letech stala se významnou reprezentantkou divadla Prozatímního a r. 1883, kdy otevřeno Národní divadlo, byla jeho první a největší tragickou heroinou až do svého odchodu r. 1903. Plných čtyřicet let věnovala divadlu, čtyřicet let byla jeho oporou a jeho silou. Odcházela, protože musila, ne dost oceněna v době, kdy divadlo zmocnil se realismus, kdy o zasloužilých hercích mluvilo se jako o něčem překonaném, kdy se zapomínalo, že kdyby nebylo »staré školy«, kdyby nebylo těchto začátků, těch tragedií velkého stylu, jichž mluva vyžadovala pathosu, nebylo by dnešního divadla. To jest si připomenouti, neboť dnes realism, který zapomněl pathosu, zase se překonává a ti jeho reprezentanti, kteří s pohrdáním pohlíželi na »starou školu«, jsou již také starými a pocítují na sobě trpce odsouzení, oni, kteří kdysi soudili.

S m ě s.

Vilém Mrštík (1863—1912) jest také již 10 let mrtev. Vyhraněný protichůdce směru, jež reprezentovala Sklenářová-Malá, vyslovený naturalista, výrazný vyznavač Zolův, jenž zanechal mimo beletrii tři dramata: »Paní Urbanová«, »Anežka«, jež umělecky neznaменají mnoho, a nejznámější drama »Maryša«, jež napsal s bratrem Aloisem a které dodělalo se r. 1894 úspěchu velmi pronikavého. Dodnes udržuje se »Maryša« na repertoaru, třebaže na autora se málo vzpomíná. (j. p.) — Přednášky o divadle ve škole Osvětového Svazu zavedeny budou, příštím přednáškovým obdobím počínaje, na popud naší »Matice Divadelní«. Sedmipřednáškový divadelní kurs se světelnými obrazy, pořízenými nákl. této korporace za finanční podpory Pražského okrsku Ústř. Matice div. ochotn. čl., konán bude vždy ve čtvrtek spis. V. K. Blahnikem. — Bronzové poprsí presidenta republiky v pražském Národním divadle postaveno v presidentském saloně. Busta je dílem prof. J. Pekárka a vhodně doplňuje obrazovou výzdobu Brožíkovu. — Český

hrátí v Brně začalo se právě před sto léty 24. února 1822. — Slovenská opera do Vídně projektuje zájezd v březnu. Hrátí se má v Lidové opeře, jejíž ansambl zase hostovati má v Bratislavě, a to: »Libuše«, »Hubička«, »Rusalka« a původní slovenské dílo operní »Černý leknín«. — Herecký dům v Bratislavě postaven býti má za pomoci vlády a velkých bank nákladem 6 mil. Kč. Ke stavbě budovy má býti přikročeno již na jaře a obsahovati bude kromě bytů pro 90 herců, zkušební síň a jiná potřebná zařízení. — Čapkov »R. U. R.« v Paříži nemohlo býti dosud provedeno, ježto div. Champs-Elysées žádalo podle zprávy Mir. Rutteho v »Národních Listech« složení 10.000 franků záruky. Hra se však přece na pařížskou scénu dostane: Znamý ruský režisér Pittojev, jehož divadelní výkony v Ženevě mají světovou pověst, sehraje ji francouzsky a bez záruky svým ansamblem v Paříži. Německá premiéra hry konána 6. října 1921 na měst. div. v Cáchách. — Janáčkova »Její pastorkyňa« v Berlíně provedena bude na státní opeře. Právě oznámeno intendantem F. v. Schillingem její přijetí. — Henri Bataille, známý dramatik francouzský, autor »Skandálu« a jiných her, také na českých jevištích hraných, zemřel skoro 50letý v předvečer premiéry své nové hry »Tendresse«. Psal také verše a měl hluboký vliv na mladé francouzské literární pokolení. — Max Reinhardt v sovětském Rusku má podle petrohradského div. listu »Žižň iskusťva« pohostinsky režírovati na tamním Tragiovém divadle. (Rdu.)

Matice Divadelní.

Valná schůze M. D. koná se v sobotu 25. března v 6 hodin večer v místnosti ústředí v Praze-II. Ostrovní 16. — Výborová schůze, konaná 1. března, stanovila pořádání Šrámkova večera na počátek zimní sezony a na Velikonoce veřejnou schůzi o otázkách div., zejména o divadelním zákoně, který má rozhodnouti definitivně otázku, nutno-li na divadlo pohlížeti jako na umění a lidovýchovný prostředek, nebo dle starých zákonů jako na živnost.

OCHOTNICKÁ HLÍDKA.

Pro ochotnickou praksi:

Zákonně předpisy o zakládání ochotn. spolků. (Píše dr. Fr. Herman; 2.) Za schválení stanov nebo za povolení spolku se nežádá, nýbrž utvoření spolku se jen oznamuje, a to buď přímo u zemské správy politické nebo prostřednictvím okresní správy politické. Oznámení zní stručně a kolkuje se 2 K. K oznámení se přiloží pět stejnopisů stanov a každý arch se kolkuje 50halérovým kolkem. Podle min. nařízení z 9. srpna 1870 č. 32572 musí býti podání i všechny stanovy datovány a podepsány týmiž činovníky. Nedojde-li do 4 nedělě záповěď spolku, může tento začít svou činnost. Tato lhůta počíná se vždy ode dne, kdy oznámení došlo k zemské správě politické. Pozdější záповěď by nebyla platna. Proti záповědi spolku lze podatí odvolání do 60 dnů k ministerstvu vnitra a rozhoduje zase den podání u zemské správy politické. Odvolání se kolkuje: první arch 3 K, druhý a každý další 2 K. Další odvolání jde k říšskému soudu do 14 dnů, ale zde je nutno zastupovati spolek při stání, nebo si vzítí advokáta. Po schválení stanov svolá se ustavující valná schůze, která se oznámí nejméně 3 dny napřed okr. polit. správě

(v Praze polic. ředitelství). Tam se přečtou stanovy a provedou se volby. Volí-li se činovníci na valné schůzi, je nutno do 3 dnů oznámiti je (i s bydlištěm) témuž úřadu. Volí-li je teprve výbor, oznámí se do 3 dnů po této schůzi. (Oznámení je bez kolku.) Také další změny hlavních činovníků nutně oznámí. Ostatní valné a členské schůze oznamují se aspoň 24 hodiny napřed a v oznámení nutno uvéstí den a místo schůze a má-li býti veřejně přístupna. Zákon z 12. srpna 1921 č. 309, vydaný na ochranu svobody ve shromážděních ustanovuje v § 4: »Kdo úmyslně sám, nebo s jinými zmaří nebo ruší shromáždění, zákonně svolané, zabráněním nebo ztěžováním přístupu osobám oprávněným k účastenství, neoprávněným vniknutím, zatlačením osob přítomných nebo osob, k řízení a zachování pořádku povolaných, nebo neuposlechnutím jejich formálních nařízení, vztahujících se k průběhu shromáždění, bude potrestán soudem pro přestupek vězením od 1 týdne do 3 měsíců, po případě vězením až do 6 měsíců.« Vydá-li spolek členům zprávy o činnosti, má je předložití trojmu úřadu (podání i přílohy bez kolku). Úřadům politickým nepřísluší rozhodovati o vnitřních věcech spolkových, tedy ani o finančním hospodářství. Odvolání z usnesení spolkových orgánů k politickým úřadům je nepřipustné. Spolek může býti úředně rozpouštěn podle našeho ústavního zákona jen tehdy, když jeho činností byl porušen trestní zákon, nebo veřejný pokoj a řád. Vláda má však právo nahlížeti do zápisů o spolkových schůzích i výboru a kontroly. Do valných schůzí má právo úřad vysílati svého zřízence, který však nesmí mluvití přímo na řečníka. Dobrovolný rozchod spolku má býti oznámen odstupujícím představenstvem zemské správě politické, která to vyhlásí v úředním listě. Je-li spolek rozpouštěn úředně, vyhlásí se to též a úřad učiní opatření stran jmění. Oznámení o rozchodu je bez kolku a má obsahovati sdělení, co se stane se jměním spolku. Co bylo řečeno o původních stanovách, platí obdobně formy oznámení a schvalování také o změnách stanov. K takovému oznámení přiloží se výpis ze zápisu o usnesení valné schůze a pětkrát se opíše původní znění dotyčného odstavce a vedle toho se napíše znění změněné.

O spojitosti masky a kostýmu. Věc, o níž do jista již tolikrát bylo psáno a již přece zvláště na jevištích ochotnických nebývá dbáno s dostatek. A není to vždy jen rozpor mezi maskou a kostymem divadelním, jenž dovede hrubě porušiti iluzi divákovu, je to někdy i křiklavý nesoulad mezi detaily kostymními. Chceme-li uvéstí nějaký do očí bijící příklad, musíme se tu bohužel obrátiti po našem krásném pohlaví. Ale naše milé ochotnice jsou doufáme, tak rozumné, že se na nás nepohnávají. Přidržíme-li jim na chvíli zrcadlo. Tedy příklad Herečka-ochotnice, vystupující v roli selského děvčete, oblékne sice lidový kroj, (doufejme, že celkem správný i podle místa děje i podle stříhu a jednotlivostí), ale obuje k tomu tenounké punčochy a módní lakové střívičky s vysokými podpatky. Také jí často ani ve snu nenapadne, aby zaměnila svůj moderní účes za takovou úpravu vlasů, jaká je na venkově obvyklá. Neslušelo by jí to! A sundávat s ruky náramek, který stále nosí? To to zrovna jako se nemůže rozloučiti se svými oblíbenými prstýnky. Ani nám nenapadá tvrditi, že se tak děje všeobecně — ale viděli jsme cosi podobného na jevišti, rušilo nás to i přes velmi podarenou hru, a dáváme to dnes za odstrašující příklad. Jiný: Ochotnice v roli ubídně sešlé stařeny

má sice staré, rozedrané šaty, ale nejsou ani dost málo špinavé, obuv (to bývá velmi choulostivá část kostymování!) je zcela zánovní, ruce velmi čisté, nalíčení tváře daleko neodpovídá věku (kdopak by se tak zohyzdil!), vlasy jsou velmi uspořádané. Zase nezvšebecňujeme: viděli jsme na ochotnických jevištích masky a kostymy v ženských rolích »charakterních« velmi propracované, jednotné a přiléhavé, ale ukazujeme na odstrašující příklad, do očí bijící. Ale aby se naše milé ochotnice nemoučily, že tu běží jen o ně: i druhému pohlaví dá se leccos vytknouti. Pěšinka na hlavě »milovníkově« bývá stejně způsobně učesána, ať je to švihák z města, či selský hoch, či dělník, odskočivší od těžké práce, takový nějaký obejda v hadrech nepozastavuje se nad tím, že má ruce vymydlené, boty vyleštěné. Je vám už jasný soulad mezi maskou a kostymem? V tom ohledu záleží zase velmi na režisérovi, aby v případě, že herec či herečka sami necítí s dostatek takové nutnosti, dovedl je přivést na pravou cestu. V tomto ohledu nelze se tak snadno vzdávat realismu na jevišti.

—ng.

Kapitoly o ochotnickém repertoaru. (Píše Jakub Rydvan; I.) Co je to repertor? — Repertorem v nejširším smyslu rozumíme program každého podniku; zpravidla užívá se názvu toho při podnikcích uměleckých, jako je tomu na příkl. — vážně pojímáno — při vystoupeních některých hudebního tělesa, nebo v uvozovkách při produkcích cirkusových, siláckých a j. Výraz ten zná také mluva divadelní, a to nejen divadel profesionálních (ze řemesla), ale i amatérských, z dobré vůle, které představují naše scény ochotnické. V tomto smyslu značí tedy repertor pracovní program, pracovní rozvrh toho kterého ochotnického spolku, jednoty, odboru, sdružení. A bývá stanoven buď pro celé období (u ochotníků zpravidla zimní) předem, nebo pro každé jednotlivé představení zvlášť, a jindy zase zjišťován pozadu. Volen bývá buď soustavně a uvědoměle, nebo od případu k případu náhodně a bez podstaty. Sleduje vysoké cíle umělecké, nebo pochybnou cenu chvilkových zálib. Z této obšírné definice patrna je nejlépe neurčitost pojmu: Jednou je to jenom hra jediná, po druhé celý cyklus; jednou je to skupina her, jejich pořad jest předem vytyčen, podruhé sledován teprve dodatečně, po provedení; jednou tento pořad sestaven bez jakékoliv zásady, pravidla, směrnice, po druhé již volen za jistým úmyslem, účelem; a opět jednou přísně dbá požadavků uměleckých a po druhé pouze vkusu nejširších vrstev lidových, jenž bývá zpravidla velmi zrůdný a pochybných hodnot.

K nauce o líčení. (II.) Obočí nakreslíme u milovníků térkou pěkným obloukem, u kořene as 3 mm. šir., v největší šířce as 4 mm., na vnějších stranách vybíhajícím do špičky, a to podle vlasů buď barvou černou, nebo hnědou. Dbejme toho, abychom své vlastní obočí vždy spíše zúšlechtili, a ne abychom vlastní linii obočí, je-li pěkná, poškodili. Charakterní masky starších hrdinů mohou mít obočí silnější; zvláště některé masky starců potřebují obočí zvláště vzrostlého, takže nelze vystačiti již líčidlem a nutno obočí v některých případech formovati z krepu (černého, šedého neb bílého) a lepití mastixem. Při tom černé neb tmavé obočí i u masek starců působí velmi výrazně. Dosahují-li vnitřní konce obočí k sobě, neb jsou-li skoro do sebe srostlé, vyhlíží pak takové obočí zvláště energicky. Nedoporučujeme, aby intrikán byl zejména v moderních dramatech líčen tak, aby jeho duševní podstata byla hned na

masce patrna, ale někdy přece jest potřebí masku v tomto směru přizpůsobiti. Některým takovým rolím dobře se hodí obočí, jehož vnitřní konce, do sebe srostlé, počínají skoro u kořene nosu, kdežto vnější vybíhají mírně šikmo vzhůru, jsouce poněkud vzhůru zahnuty. Jiné obočí při rolích téhož druhu jest u kořene nosu skoro do sebe srostlé a vnější konce vedeme níže pod vlastní obočí, z části skoro přes horní klapku, až k vnějším koutkům očí. V těch případech, kde s obočím líčeným (neb lepeným z krepu) přijdeme pod, nebo nad vlastní obočí, musíme toto pletovým tonem zalíčiti. Toho jest někdy potřebí pro masky komické, kde vlastní obočí zalíčíme úplně, čímž výraz očí a masky nabude vzezření přihlouplého. Nakreslíme-li nad vlastním, zalíčeným obočím, obloukovitě, silně vyklenuté obočí druhé, hodí se toto obočí pro masky komických nadutců a pro tváře udivené, vyjevené. Jiné obočí, vhodné pro komické masky, vytvoříme, zalíčíme-li obočí vlastní a jen u kořene naznačíme začátek obočí dvěma černými body. Ostatní část obočí vlastní necháme pletovým tonem zalíčenu; nebo při zalíčeném obočí vlastním načrtne jen šikmé, vnější konce obočí a ostatní část obočí zůstane rovněž zalíčená. Neuděří!

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Důležitá upozornění. Sleva autorského honoráře byla pro členy Ú. M. D. O. Č. získána také u divadelního zastupitelství »Centrum« (Král. Vinohrady, Jungmannova 45). Místo obvyklých 10 proc. za hru celovečerní budou platiti 8 proc., za aktovky, místo 5 jen 4 proc., za překlady místo 5 jen 3 proc. V případě, že autora zastupuje při překladech také »Centrum«, je poplatek autorův zahrnut i s poplatkem za překladatele v uvedených 8 proc. »Centrum« zadává hry českých autorů: J. a K. Čapka, V. Dyka, K. Jonáše, Fr. Langra, V. Míxy, V. Peřiny, V. Skocha, Fr. Šrámka a j. Z cílů zastupuje výhradně práce všech italských autorů, spolčených ve »Společnosti italských autorů«, pak hry čelných dramatiků ruských, jihoslovanských, anglických, francouzských, polských, maďarských a německých. Seznamy her a informace pošlou se na požádání přímo »Centrem«, které má též vlastní opisovací ústav. Povinností spolků však je, aby si vždy předem vyžádaly od »Centra« povolení k provozování hry. — Dotazníky, přiložené k čís. 2. »Česk. Div.« a sloužící k pořízení přesného adresáře ústředí, ať zaslány odp. redaktoru, administraci listu nebo do kanceláře ústředí, vždycky dojdou svého cíle! — Příspěvky na ochotnický »Tylův dům« v Praze budou napříště kvitovány v našem listě. Počátek činíme bes. »Vojta Slukov« na Vinohradech, při jejíž valné hromadě 12. února vybráno a sboru odevzdáno 25 K, Kr. stud. »Komenský«, Korno, daroval 76.50 K, Spdo Pitkovice 5 K, »Šubert«, Zlonice, 200 K, »Šamberk«, Praha-VII. 51.38 K a z div. předst. 47 K (= 98.38 K), »Šamberk«, Praha-III., z div. předst. 254.60 K, sh. Špírková a »Mošna«, Hloubětín, za odebr. cihly po 50 K, pokuty z pokl. 17 K, úhrnem 776.48 K.

Pokyny právní. Dávka ze zábav a divadla. Protest proti zdanění divadelních představení, v předešlém čísle uveřejněný, byl podán ministerstvu vnitra, financí a kulturnímu výboru Nár. shromáždění. Mimo to jsme se obrátili na některé pány ministry, a dlužno s povděkem konstatovati, že tyto věci skutečně se ujali a že nám prokázali největší ochotu a přízeň. Protest náš měl úspěch! Ministerstvo financí změnilo osnovu nového řádu

o vybírání dávky ze zábav v tom smyslu, že divadelní představení jsou osvobozena pokud, pokud není hudba v mezích a pokud nejsou spojena s něčím jiným, co samo o sobě dávce podléhá.

Ochotnictvo za hranicemi. Do našeho odboru zahraničních spolků přihlášily se dále: Dram. kroužek »Hlaholu« v Houston-Texasu, Ochot. odbor »Sokola« v Crete Nebraska, Československý zábavní kroužek v Trentoni, Dramatický a nuzně podporující spolek »Záboj« v New-Yorku, Škol »Karel Havlíček Borovský« v Crispu-Texasu a Vzděl. spolek »Kriváň« v Clevelandě, vesměs v Americe. — Spolek »Záboj« v Novém Yorku napsal: »V poslední schůzi bylo usneseno stát se členem Vaším, a opravdu s radostí četli jsme Váš dopis. Náš spolek hraje výlučně pro podpůrný fond našich krajanů jsoucích v nouzi. Na repertoaru poslední doby byly tyto hry: Městská rada na námluvách, Sedlák krivopřísežník, Tutty Frutty. V lednu t. n. hrála se americká hra »Lion and the Mouse« (Lev a myška), kterou pořídil náš bratr Krobošt. V dubnu budeme hrati za režie sestry Kroboštové »Promluve s mamá«. — Och. odbor Sokola v Crete-Nebraska zaslal příspěvek členský hned na dva roky a psal: »Přejeme si stát se členy Ú. M. D. O. Č. Amerika něco podobného nutně potřebuje a proto myslíme, že Váš krok bude po celé Americe vítán; aspoň v našem spolku byl přijat s radostí. — Slovenský spolek »Kriváň« v Clevelandě poslal tuto zprávu: »Tento čas cvičíme novou operetu, s kterou vystoupíme dňa 30ho apríla a o ktorej vám obšírnejší zprávu neskoršie pošleme. Dňa 8ho januara sme zahrali melodramu »Cervený mlynář«, z polského přeložil Jan Orszagh. Divadlo sa nam krásne vydarilo: po strane morálnej i finančnej. Len jednu chybu možno našemu obecenstvu vytknúť, že se nezadrží v tichosti při vážnom výstupe a deji. Náš spolek už po niekoľko rokov má vždy niečo nového, ponevač máme viac hudebných skladateľov a znalcov literatúry. A preto sme hrdý na svoj spolek, že môžeme ukázať prvotinstvo medzi amer. Slovačcou.« — Pěvecko-dram. Jednota ve West Hoboken (Amerika) trvá již přes 25 roků a je jediná v Hudson Connty v New Jersey. Výtečky z představení divadelních věnuje ve prospěch české školy a Odborky Českého národního sdružení v Hudson Connty. — Kolonie československá ve Francii, sídlím v Paříži, nemá žádného odboru divadelního, čeho sama dle svého dopisu nejvíce lituje a postrádá. Před válkou bylo divadlo ochotnické hojně pěstováno mezi Čechy v Paříži žijícími, ale válka vše přerušila, a oo nejhoršího, nejlepší členy vzala. Při reorganizaci kolonie nebylo však zapomenuto na tuto důležitou součástku společenského života, a jakmile bude jen trochu možno, začnou i v tomto směru pracovat a ke společné práci s námi se přihlásí. — Podle sdělení gen. konsulátu v Madridě není vůbec ve Španělsku žádných českých spolků. Valná většina československých občanů tamních je nečeské národnosti a uvědomělých Čechoslováků je málo. — Generální konsulát v Sydney oznámil, že počet našich krajanů v Australii je tak nepatrný, že nemohl tam být založen ani jeden český spolek, aniž vydáván český časopis. Jsou roztroušeni ve všech státech, pouze v Sydney žije jich asi 30 a z těch polovina je Němců. Většina přijala poddanství australské, děti jsou vychovávány v anglických školách a většinou česky ani neznají. Generální konsul dr. J. V. Daneš dokládá:

»Tedy ani v budoucnu nelze očekávat možnost založení nějakého vlasteneckého spolku. S potěšením posuzují rozkvět Ú. M. D. O. Č. a přejí mnoho zdaru vašemu šlechtnému působení.« (Dr. H.)

Ochotnictvo a divadelní společnost. Poměr našich spolků k div. společnostem byl a je přátelský, pokud tyto společnosti skutečně vyhovují požadavkům uměleckým a kulturním. V poslední době bylo mnoho oboustranných stížností, které vyvolány jednak poškozením kulturní práce a jednak i poškozením majetku našich spolků. Namnoze požadují naše spolky od ředitelů společnosti potvrzení od Osvětového sboru místa dřívějšího působistě, že společnost tam vyhovovala. Nyní nás žádá organizace českého herectva, abychom žádali od ředitelů průkaz kolektivní smlouvy, ježto v takovém případě ručí organizace za to, že taková společnost je řádná. Vybízíme tudíž své spolky, aby se tím řídily a aby s těmito společnostmi udržovaly bývalý dobrý poměr. Kdyby se vyskytly nějaké stížnosti, buďtež zaslány ústředí, které je pak vyřídí v dohodě s organizací českého herectva.

»Kupujte losy ve prospěch postavení Tylova ochotnického domu!« budiž heslem všech nás ochotníků i **»prosbou ke všem přátelům našeho československého ochotnictva, jež tolik radostných chvil jim připravilo a připravuje.** Chceme postavit památník svým prvním ochotníkům-buditelům: bratřím Thámům, Majobrovi, Šedivému, Jungmannovi, Máchovi a j. a v prvé řadě nesmrtelnému **Jos. Kajet. Tylovi.** Postavíme pomník jim, postavíme jej i sobě, pomník živý, účelný, užitečný, pomník, jenž celému světu bude hlásati naši zdatnost a sílu i soběstačnost. Proto cihlu k cihle, paže k paži! Nebudíž jediného mezi námi, jenž by losů nekoupil a nesnažil se o jich rozprodej mezi svými známými a přáteli ochotnictva. Není ochotníkem, kdo by tak neučinil, hanba tomu, kdo losy vrací. Jen úsilovnou snahou a vytrvalou prací vkročíme — a to bohdá záhy — do svého ochotnického domu Tylova, nad jehož portálem zlatými písmenami stkví se bude nápis: **»Ochotnictvo sobě!«** — Inž. Vojta Štejn-Táborský.

Z ústředí. Valná schůze Ú. M. D. O. Č. koná se v neděli 26. března v 9 hodin dopol. v sále hostince »U Šumavy« v Praze-II., Štěpánská 3. — V sobotu 25. března v 8 hodin večer přátelská schůzka s venkovskými delegáty »U Bumbříčka« na Národní třídě v I. patře. Přednáší min. taj. Blahník. — Výkonný výbor konal poslední schůzi, věnovanou zejména přípravám k valnému shromáždění Matice, 18. března. Z mimopražských členů přítomni pp. J. M. Svoboda z Kostece n. L. a A. Hoffmann z Kladna. V tajemnické zprávě sdělen výsledek jednání s Organiz. čsl. herectva o venkovských společnostech, na jiném místě uveřejněný, úspěch zakročení proti dávce ze zábav při div. předst. a nově získané výhody organiz. jednotám u div. agent. »Centrum« (viz v »Důležitých

upozorněních). Zpráva pokladní vykazuje hotovost téhož dne 10.315'51 K. Do zahraničního odboru přihlásilo se dle sdělení p. starostova dosud 22 zahr. spolků. Tah věcné loterie Tylova domu bude nutno odložit až na prosinec. Za státní subvenci na kulturní činnost Matice bude zažádáno. Obesláni přednášeči režisér, kursy ve Slaném a v Mostě. Elektr. světlo do místnosti ústředí zavede firma Leukota v Praze-I. za rozpočtených 1295 K, na něž přispěl Pražský okrsek částkou 700 K. Spis. Gabr. Preissové k 60. narozeninám a pí. Trousilové k dovršení 35leté div. činnosti zaslány blahopřejné dopisy. — Nově přijaté jednoty: Sdr. dorostu rep. str. čsl. venkova, Bolevec, »Jirásek, Olešnice, »Stankovský« v Praze, Spdo v Rožmitále, Rožhůvkách, Lhotě Šárové, Luži, Sedlčanech a Mšeně, »Vojta Náprstek«, Zduchovice, »Želenský v Karlíně, dram. sdruž. obč. zaměstnanců čsl. voj. pens. likvidatury v Praze, Kruh, akad. přátel, »Revoluční sedma« a »Republikán« tamže, »Vlast« na Král. Vinohr., Soc. mládež v Bubenči, N. J. P. v Malé Chuchli, Dram. sdr. při spolku čsl. železn. úředn. v Praze, »Mošna« v Žižkově, N. J. Vrahovce, »Jirásek« ve Lhotce Bydžovské, »Pokrok« v Jiřicích, Dram. odb. strážě bezp. Plzeň, »Lumír« tamže, Hasiči ve Ptení, Dram. odb. Klubu přátel umění Prostějov, »Svatopluk Čech« v Pitkovcích, »Sokol« Konice (Mor.), Troubky a Nabzí (celkem 31).

Z okrsků. Valná hromada Pražského okrsku konána 12. února za přítomnosti 64 delegátů, zastupujících 41 jednotu, a 23 hostů. Ve zprávě jednatele vzpomenu všeck okrskových podniků v min. roce a přivítány zvláště jednoty, vracející se do svazku Ú. M. D. O. Č. (Beseda »Stankovský« a Č. o. j. »Vlast« na Vinohradech). Během roku přijato 27 jednot za členy, ubýly 3. Pokladní zpráva vykazuje zůstatek na rok 1922 Kč 4363'45. Přijat návrh na zřízení účetnictví, z něhož by vyplývala podrobná bilance. Po zprávě a k návrhu revisorů účtů uděleno bylo okrsk. radě absolutorium. Do okrsk. rady zvoleni pp.: Weinert, Trousil st., Janoušek, Felber, Satorie, Pokorný, Sandler, Turečková, Klápa, Wiesner, Jiroušek, Marek a Hanka; za náhradníky pp.: Ambler, Kracmanová, Bräuer, Hojka, Šafránek, Šťastný, Šimoníček, Barvínek a Mareš; za revisory účtů pp.: Tureček a Livora. Slova ujal se pak starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Fr. Herman a pojednal o výjimečném postavení, jaké P. O. v celkové organizaci zaujímá a jaké povinnosti z tohoto postavení vznikají. Dále zmíňuje se o úspěchu a zájmu, kterého Ú. M. D. O. Č. docílila v zahraničí, a o chystaných veřejně-právních novinkách, jakými jsou divadelní zákon a obecní dávka ze zábav. Pozvav všechny přítomné na valnou hromadu ústředí polemizuje a předčítá článek Ot. Růžičky v »Jevišti«, který je psán způsobem tak neslýchaným, že valná hromada jednomyslně projevuje článku i pisateli hluboké opovržení a usnází se podati odpov. redaktoru »Jevišť« důrazný protest proti řádění podobných »myslitelů«. Doslovem předsedy, vybízejícím k čilé práci další a přáním všeho zdaru valná hromada skončena. (L. J.)

Z jednot. Jenda Rajský, člen dram. odb. bes. »Komenský« na Král. Vinohradech a jednatel obvodu žižkovského, slaví 25letou činnost ochotnickou. Začal v žižkovském »Žižkovanu«, poté působil v tamním »Pokroku« se známou hereckou trojicí Zakopal-Branald-Šott, 18letý přišel do Vídně, kdež ihned uplatnil se v českém hnutí ochotnickém, zvláště ve vídeňském »Pokroku«, s nímž pohostinsky vystupoval i v karlínském Variété jako redaktor v Želenského ohroženém »Návratu«, jako Ademar v »Cyprienně« a v Hladíkové »Závratí«. Po svém návratu z Vídně je horlivě ochotnický činný zase v Praze. Vystoupí 3. dubna v čelných rolích Wildeovy »Florentské tragédie«, Wedekindova »Kormorního pěvce« a ve Skochově »Poslední večeři«. Blahopřejeme! — Spdo. »Zař« v Přívoze zvolil 21. ledna předsedou Jos. Halfara, jednateltem Ed. Pallu, pokladn. Mir. Hájka, rež. Al. Gericha, rev. Jos. Studničku a M. Šotovou, knih. a hosp. Fr. Kraizela. — Spdo. »Vlastimil« v Zámorskách se usnes. valné hrom. 23. led. rozešel. Polovice jmění připadla hasič. sboru, druhá N. J. v Zámorskách. — Dr. pěv. bes. »J. K. Tyl« ve Velké Chuchli konala valnou hrom. 29. led. v míst. p. Holečka s obvyklým pořadem. Z činnosti za první správní rok vykazuje 10 div. předst. (K. Kukla »Tři sta třicet tří«, F. Hrdý »Národní slavnost«, O. Křišťov »Dvě Růženy«, Fořt »Němá z Poříče« (?), Karas »Kostnické plameny«, Roštinský »Noční síchta«, B. Mellanová »Honba za ženichem« (2×), Oliva »Z manželského ráje« a »Láska divy tvoří), na provoz. právu odvedeno K 330.—, za knihy K 269'60 a na jeviště (za 6000 K) splaceno K 1490'70. — Čt.-och. jedn. »Kolár« na Smíchově při I. výr. val. hrom. 29. led. zvolil předs. p. Sováka st., místopř. p. Jansu st., členy výb. pp. Vláška, Kocourka, Hojku, Machovce (rež.) a Strašeho, náhr. pp. Horáčka, Stočesa a sl. Šrámkovou, rev. pp. Židlického a Pilze, del. do ústředí p. Hykšve. Po valné hromadě pořádán programový večer, zahájený přednáškou red. t. l., inž. V. Sommer-Rydvana o J. J. Kolárovi, jehož 110. výročí narozenin jednotu oslavuje. Z bohaté činnosti prvního správního období vytknouti lze zejména zřízení dram. školy, která je v běhu a slibně prosperuje. Školu zahájil starosta ústředí dr. Fr. Herman a přednášel v ní také taj. V. K. Blahník. — Čten.-och. sp. pro Lhotu Pařezskou-Březskou konal 2. ún. valnou hrom. v míst. Ed. Zajíčka s obvyklým pořadem. — 5. ún. konal Spdo. »Lubomír« v Tetíně u Berouna valnou schůzi »U Němečků«. — Dr. sdruž. »Svat. Čech« v Pitkovcích, p. Uhríněves, oznamuje členy výboru: předs. Jos. Bechyně, jedn. a zap. Jar. Hladil, pokl. Pav. Šindelář, del. okrsku Bechyně a Hladil. — Spdo. »Jirásek« v Chocni jmenoval svého člena p. Příhodu u příležitosti 50 letit. ochot. činnosti členem čestným. — Spdo. »Osvěta« v Náchodě provedl v r. 1921 jedenáct div. předst.: »Vojnarka« (rež. Tuma, pro Červ. kříž), »Zlatý Důl« (rež. Luft), »Naši furianti« (rež. dto, pro textilní strojmistry), »Lucerna« (2×, jednou

pro nár. soc. str. k 1. květnu, rež. Mikysa), »Na letním bytě« (rež. Tuma), »Závěť« (rež. dto, 2×), »Karel Havlíček-Borovský« (2×, jednou v Hronově), »Pražský žid« (2× pro Červ. kříž, jemů odvedeno K 1328'62). — Děln. dram. sp. »Marx« v Holici u Olomouce sehrál v sezoně 1920/21: »Bělohorská mračna« (2×), »Absolvo te«, »Lešetínský kovář«, »Dáblice« (2×), »Maharadžův miláček« (?), »Noc na Karlštejně« a »Srážka vlaků«. Kromě toho uspořádal 2 děln. akademie, Mikulášský večírek, Husovu oslavu v přírodě, 5 več. div. kursů, 6 več. vzděl. besídek, 22 hodin cvič. sbor. zpěvu, celodenní a 2 noční vycházky do přírody. Spolek má 30 členů a účastnil se 18. září m. r. vítání p. pres. v Olomouci s praporem. Autor. poplatků odvedl K 512'88, výtěžky z podniků věnovány jsou na umořování dluhu za jeviště. Studuje se Čapkovo »R. U. R.« — Čten.-och. bes. »Dálabor« na Kr. Vinohradech sehrála od 27. ún. 1921: »Mořskou pannu«, »Románek na horách«, »Karla Havlíčka-Borovského«, »Černé oči« a »Bílá myška«. Má 35 členů a K 500.— jmění. — Soukromá soutěž Spdo. v Červ. Kostelci na podání návrhů či skizz na stavbu ochotn. divadla (do 20. února) žádá m. j., aby budova obsahovala: velký a malý sál, jeviště, předzáti, šatny a byt o pokoji a kuchyni pro správce domu, ústř. topení, elektr. osvětlení a vodovod. Rozměry velk. sálu jsou 220 m², jeviště má 7 m šíře proscenía, s provozíštěm, zadním jevištěm, propadlištěm, pánskými i dámskými garderobami a rekvizitárnou. Celkový náklad rozpočten na K 600.000.— mimo vnitř. zařízení jeviště a hlediště, ústř. top., světla a vodovodu. — Výbor dram. odb. N. J. S. v České Lípě: předs. Ant. Procházka, rež. Jos. Stoklasa, pokl. Jar. Lendr, jedn. Jind. Seidl, insp. Aug. Fejfar, rev. účtů Fr. Kožnar a Jind. Mareček, rekv. K. Janda. Odbor čítá 21 člena. — »Motýl« v Praze-II. konal valnou schůzi 29. ledna, při níž předs. opět zvolen Fr. Albrecht, místopř. J. Řeháková, jedn. B. Špaček, pokl. Ant. Štoviček, úč. B. Albrechtová, knih. Jar. Kozel, spr. domu Fr. Závozka, členy výb. J. Boháč, Václ. Janoušek a Ant. Řehák, rež. Eda Chlost, Vikt. Mejlbek, K. Kovanda (Jogurt) a J. Hroněk. Bes. hraje 14denně v Bellevue, Praha-I, a »U Čechelínů«, Praha-VI. — Spdo. v Bráníku konal 4. února 51. řádnou valnou hromadu. Vstup do druhé padesátky svého trvání oslavil spolek důstojně tím, že zakoupil dům a krásný pozemek pro postavení vlastního divadla. Velice přiblížil uskutečnění ideál jistě každého ochotníka: hrát ve vlastní budově. Tento zásluhný čin správního výboru schválilo členstvo ve valné hromadě a osvědčilo svou důvěru v členy správního výboru tím, že všechny je opět zvolilo. Je jen málo spolků tak silných (181 člen), kde by svornost, rovnost a bratrství byly zakořeněny jako ve spdo. v Bráníku, což nejlépe dosvědčuje fakt, že předs. je po 21 let nepřetržitě br. Šerol, místopř. po 17 let br. Černý, stejnou dobu slouží spr. domu br. Poustecký, 22 let zakouší strasti režiséra br. Zavádil a z ostatních členů výboru každý už má druhou kapitulaci. Jen jednatele mají v Bráníku nového; je jím br. Vacek Old. — Spdo. ve Slaném

oslaví příští rok 50leté trvání a 40 let slánského divadla konkursem na původní hru s místním námětem (ceny: 1000 K, 700 K a 500 K).

Posudky. »Tyl« v Doubravce sehrál u příležitosti slavnostního otevření Legionářského domu 22. ledna na nově zřízeném jevišti Zeyerova »Radúze a Mahulenu« za rež. K. Pražského (hudbu Sukovu dirig. K. Kalík). Pořad večera zahájila hudba Osv. Svazu ouverturou z »Libuše«, slavnostní proslov, po němž zahrál orchestr národní hymny. Velkou zásluhu o zdar celého představení mají hosté p. Procházková-Malá, člen Tylova div. v Praze, která v úloze Runy, královny, vynikla zjevem i hrou, a p. Karel Pražský, býv. rež. měst. div. v Plzni, který věrně vystihl svého dřevorubce Vratku. Leč i naši ochotníci nezůstali pozadu. Úvod do pohádky přednesen pěkně M. Dragounovou. Ant. Uslavský jako král Satránský, dámy J. Bürgerová a T. Meissnerová jako dcery Prija a Živa a sl. Hrbková a p. Alex. Nováček v titulních rolích ukázali se jako pilní a talentovaní ochotníci. P. L. Tačner v úloze Radovíta, pí. Betty Meissnerová jako královna Nyola a p. Artuš Mattas (Příbina) zasluhují též plného uznání. Je chvalitebno, že »Tyl« spolu s Družinou legionářů, nedbajíc různých překážek, volily pro své slavnostní představení tuto poetickou hru, již hudební doprovod Sukův je jemným podmalováním. Obecenstva dostavilo se z Doubravky a okolí, zejména z Plzně tolik, že bylo vše v pravém slova smyslu přeplněno. (F. B.) — Bes. »Šímanovský« v Praze sehrála ve Švandově divadle Roblovy »Zvony«, které napsány r. 1917 byly sehrány poprvé v Taganroku. Hra je psána a nesena vzepnutým pathosem, jenž jistě dobře působil jako hlas, svolávající české lidi do řady legionářů. Dnes, kdy získán patřičný odstup, působí poněkud dutě, ne dost svěže a bylo jen na prospěch hry, že proti knižnímu vydání je režisér seškrtal. Členové »Šímanovského« představili se ve hře jako elitní sbor ochotníků, který veden rozumným a věci oddaným režisérem, podal výkony velmi vybušené a velmi účinné. Mohu jen pokázat na představitele Jana Livory, na Barbaru, ženu Antonína Livory, na Coufalku, hospodyně Víta i na Víta a V. Horáka, kteří pronikli do svých rolí neobyčejně bystře a zživovali postavy velmi účinně. Představení bylo vyrovnané jak herecky, tak scénicky (r.)

Ochotnický repertoar. »Tyl« na Horách Kutných 5. a 6. list. Hilbertova »Vina« za pohost. hry M. Markové-Nekolové, 12. a 13. list. Šamberkovo »Jedenácté přikázání« (rež. J. Richter), 19. a 20. list. Maříkova fr. »Z nařízení bytové komise« (rež. F. Štěpánek), 3. a 4. pros. pův. premiéra J. Fialovy hry ze starohorského života »Máslíkův klenot« (rež. J. Oliva), 17. a 18. pros. Petrovičův »Liják« (rež. Fr. Štěpánek), 25. a 26. pros. Legrova ves. »V zakletém zámku« (rež. J. Richter), 1. ledna Svobodův »Poslední muž« (rež. J. Oliva), 6. a 8. ledna Bissonova »Bezejmenná« (rež. F. Štěpánek) za pohost. hry M. Markové-Nekolové a 7. ledna Bezručův večer. Na oslavu 50. narozenin star. dra Fr. Hermana sehraja 28. a 29. ledna jubilatova veselohra »Pan major v. v.« (režisér

J. Richter). — Spdo. »Tyl« v Poličce (měst. divadlo) 13. a 14. listopadu Stroupežnického »Zvíkovský rarášek« a »Paní mimistrová«, 11. a 12. prosince Rittnerovo dr. »V malém domku« (rež. A. Slezák). — Spdo. »Visena« v Ústí n. O. 15. prosince Baláka-Vrbského »Zlatý Jiří« (rež. O. Jappel). — Spdo. »Tyl« v Mnich. Hradišti (měst. div.) 27. list. Vojnovičova »Ekvinokce« (rež. F. Dámeč). — Dr. odb. N. J. S. v Ústí n. L. a b. (Nár. dům) 27. list. Skružného »Slečna prokuristka« (rež. J. Dvořáček). — Spdo. v Kouřimě (měst. div. na Střelnici) 27. list. Zelenského »U Dušánků« (rež. Jos. Hradecký). — Spdo. v Rokově n. D. (Velký hostinec) 4. pros. Saltenovo »Růžové pouto« (rež. inž. Vl. Havelka), 25. pros. J. Rudloffovo »Když si náš dědeček babičku bral« (rež. K. Novotný, dir. E. Culek, uč.), ve prosp. Slov. Nár. div. — »Scéna« čl. nár. dem. (měst. ves. v Praze-II.) 5. pros. o Mikulášském večeru m. j. Mallocha a Davida »Ve slabých chvílkách« a Šamberkův »Blázinec v prvním poschodí«. — Och. div. »Vrchlický« v Třebíči (Moravia-Bio) 8. pros. J. Haase-Týneckého »Braniborský pán« (rež. J. Huňáček, dětské), 17. a 18. pros. Rittnerovo »V malém domku« (rež. prof. J. Jareš; doktor p. Črčál, Marja pí. Reissingrová, Vanda sl. O. Pezová, Sielská p. Huňáček, Jurkiewicz p. Látal). — Dram.-pév. bes. »Tyl« v Chuchli (host. J. Hočečka) 10. pros. Olivova ves. »Z manželského ráje«, 15. pros. téhož ves. »Láska divy tvoří« (rež. A. Pokorný). — Čten. och. j. »Tyl« na Pankráci u Lva) 11. pros. Skružného »Hřišnice« (rež. Herm. Dvořáková), 18. pros. »Nioba« (rež. A. Dvořák). — Spdo. »Tyl« v Železném Brodě (měst. div.) 7. a 18. pros. na ukončení div. kursu slavn. představení souboru Pražsk. okrsku: Holze a Schlafa Rodina Selickova a Rostandovi »Romantikové« (rež. V. K. Blahník). Před předst. »Romantiků« (2krát) přednáška režiséra »O významu divadla ve výchově lidu«. — Div. a hud. sp. »Česká scéna« Praze (Malostr. bes.) 18. pros. Skružného »Ješvery »Zázračný panák« (rež. V. Šlégl). Spolek ovněž vybízí na návštěvách ke koupi losů Tylova domu! — Spdo. »V. Budil« na Letné u Plzně Baumannův sál) 25. pros. Flers-Caillavetova »Rozbošná příhoda« (rež. V. Kolenatý). — Bes. »Tyl« Hloubětíně (Zámecké div.) 25. a 26. pros. Alp. Baldesari-Plumlovské »Svatoň a Milena« (rež. Benda), več. J. Rudloffovy »Dědečkovy housle« (rež. dto., dirig. hudby Starého J. Mařík). — Och. a vzd. jedn. »Šubert« ve Zlonicích (u es. lva) 25. a 26. pros. Zelenského »U Dušánků« (rež. A. Petřů). — Spdo. »Havlíček« v Kertarticích (sál Arn. Kutiny) 26. pros. Šamberkova »Rodinná vojna« (rež. L. Cihlár). — Ido. Horní Cerekvi (u Šetků) 1. ledna na rozpuštěnou s manželí Půlpytlými Mrštík »Maryša« (rež. K. Půlpytel). — Spdo. a Stud. div. sdr. Pardubicích (měst. div.) 7., 8. a 9. ledna ollandovo dr. »Vlci« (rež. J. Plachý, insp. S. Švít a J. Hamele, výpr. Fr. Kerhart; Quesnel p. Pírko, Teulier p. J. Mitlöchner, Verrat p. Plachý, Oyron p. Fraenkl J., Chapelas p. J. Karásek,

Buquet p. Vojt. Plachý, Jean-Amable p. J. Pařízek, Vidalot p. L. Hřeben, hospodský p. V. Grus, zvěd p. O. Matik a kurýr p. M. Čížek). — Spdo. »Jiří« v Poděbradech (Jiříkovo div.) 6. a 8. ledna Heijermansova »Naděje« (rež. Jar. Bok). — Čten. och. j. »Vlast« na Žižkově (u Kurelu, Libušina) 28. ledna a 1. února »Lucifer« (autor?; rež. p. Špaček).

Zábavy našich jednot. 25. února měly maskarní merendu Spdo. v Kouřimě (měst. div. na »Střelnici« s rázem: »Zájezd do Orientu« a »Tyl« v Bohnicích (sál p. J. Růžičky), div. maskarní mumraj Dram. odb. N. J. S. v Ústí n. L. (dvorana Nár. domu) s rázem: »Černobilá«, II. šibřinky Spdo. v Žebráce (hotel »Jelen«, ráz: »Pěleměle«) a I. ples Spdo. pro post. lid. div. ve Veleslavíně »U Marčanů«. — X. jubil. šibřinky Pražského okrsku, konané 12. března na Žofíně, vydařily se nad očekávání. Po stránce morální i finanční. Dávno před začátkem pestřily se prostory Žofínské nejrozmanitějšími maskami, jichž většina výrazným a přesným charakterem jevila herce-ochotníka nebo ochotnici. Krátce po začátku tanečního reje nebylo v sále téměř hnutí. A také dolejší dvorana, kde rozhostil se kabaret p. Fr. Pokorného, zahájený jubilejní básní Břet. Ludvíka, přednesenou autorem, byla plná. Půlnoční scéna z motivů »Prodané« byla velmi zdařilá. Všeobecnou pozornost a uznání budily zejména skupiny masek z jednotlivých her, jež vhodně zapadaly v rámeč večera, třeba obligátních šašků, pierotů a j. ani tady nechybělo. Z výtěžku odevzdáno Tylovu domu 8500 K. Největších zásluh o zdar celého podniku získal si bezesporně předs. okrsku p. Weinert, který mu věnoval všecek volný čas a největší část prací sám provedl. Dozvuky byly o něco slabší, ježto učiněna jím malá reklama. (j. r.)

Knihy a časopisy, pomůcky, provoz. práva a j.

F. Borový, Praha-II., Štěpánská 37: »Jevišťe«, div. týdeník (řídí Jind. Vodák); ročn. III. č. 11., roč. předpl. 100 K. — »Matice Div.«, Praha-II., Ostrovní 16: Zpráva o činnosti Ú. M. D. O. Č. a »Matice Div.« za r. 1921. — Al. M. Marek v Habrech: »Hlubina«, rodinný obr. měs. pro zábavu a pouč., ročn. 1922 č. 1., roč. předpl. 25 K, jedn. 220 K. — B. Kočí, Praha-I., Masarykovo nábř. 14: Dětské hry k národním oslavám (Ot. Svobody »O silném kováři« IV. s průměnou za 396 K, Č. Habarta »Tajemný dub« IV. za 550 K) a hry loutkové. — J. Svátek, Čes. Budějovice: »Rukověť živnostenské zdravotv. vědy a tělovědy« od prof. H. Kozáka za 350 K; »Dědictví stvořené chvíle«, sociál. román od Fr. Hermana. Str. 262 za 19 K. — J. Otto, Praha-II. Karlovo nám. 34: »Troilus a Cressida« dr. V. (Dram. děl. W. Shakespeara díl XXX., přel. Jos. V. Sládek) za ? K. — Zora v Karlíně: »Král Václav IV.«, dr. V. od dra Arno Dvořáka, III. vyd. za ? K, bibl. úprava arch. Krohy. — Šolc a Ši-

máček, Praha-II., Jerusalemská 11: »Javor«, idyla III. s předehrou a dohrou od Edm. Konráda za ? K. — Fr. Švejda v Praze-VIII. doporučuje k připomínce data prvního vydání »Národních Novin« K. Havlíčkem Borovským (5. dub. 1848) Karasovu hru »Mučedník brixenský« za 8-80 K.

Z div. novinek pro děti zadává »Máj« Praha-II., Národní tř.: uč. M. Žlábkové »Do říše divů« (III. s dohrou; vyšlo u Šprongla v Pelhřimově za 9-60 K); J. Sousedíka »Dětskou hru« (III. s prom.; vyšlo u Kočího v Praze) a »O Popelušce«; Fr. Matějky »Dětské divadlo v přírodě« (IV.; nákl. Tisk. dr. v Jičíně), »Perníková chaloupka« (III.), »Očarováný med« (III.), »Palečkův osud« (IV.), »Modré království« (IV.), »Král čaroděj« (IV.) a »Maruša a Duňa« (IV.); Jar. Průchy »Blaničtí rytíři« (nákl. Beníška v Plzni); Fr. V. Bouchala »Dědoušek Mech«, »V moci čaroděje«, »Divotvorná skříňka« a »Macecha pohádka« (vesměš »Máj« v Praze). — »Centrum« na Vinohr., Jungmannova 46, zastupuje překlady a dodá opisy netiště, Molièrových akt. »Sganarelle« (Ot. Fischer a K. Čapek), »Manžel z přinucení« (A. Bernášek) a »Lékařem proti své vůli« (dto.); Galsworthyho hry »Zápas« (IV., přel. A. Kunzová, vypr. Nár. div. v Praze); »Trojzvuku války« (z div. Švandova: »Lenín« od V. Grubiňského, přel. Jak. Rydvan, »Hudební večírek« od R. Čecha a »Hej, Slované!« od Adaviče, přel. J. Jiřina); Arcybaševovy »Žárlivost« (dr. IV., přel. St. Minařík, hráno na Vinohr., v Plzni a Buděj.); Najděnovových »Vanušinových dětí« (dr. IV., přel. J. Pažout), akt. Teffiho »Šťastná láska« (přel. A. B.), ital. akt. Bracových: »Cestovní dobrodružství«, »Co nechceš, aby ti jiní činili« a »On, ona, on« (přel. K. Mašek) a hry Clemence Dane »Rozvod« (III., přel. K. Déer, hráno v Brně).

OBSAH: Dr. Dlouhý »Reflex socialismu v umění«. Dr. Dubský »K desátému výročí úmrtí A. J. Strindberga«. — Petr »Filosofie smíchu, její důsledky a jiné«. — Dr. Herman »Kritika divadelní«. — Pt. »Otylie Sklenářová-Malá«. — Směs. — Ochotnická hlídka: Pro ochotnickou praxi (Dr. Herman: Zákonné předpisy 2; —ng: O spojitosti masky a kostýmu; Neudörl: K nauce o líčení II.). Zprávy

Ú.M.D.O.Č. (Důležitá upozornění; Pokyny právní; Ochotnictvo za hranicemi; Ochoťn. a div. společnosti; Z ústředí, okrsků a jednot; Posudky; Ochotn. repertoar; Zábavy). — Feuilleton: F. Armin »Organisovaná správa Národního divadla«.

Divadelní kostýmy dobově věrně pro všechny divadelní hry, maskarní obleky v nejbohatším výběru, kroje národní české, moravské, slovenské a jiné, pro slavnosti a obžinky, dětské masky v každém množství zapůjčuje v cenách nejlevnějších

Kostyma

dříve J. BÖHM,
největší českoslov. odb. půjčovní divad. a maskar. obleků.

Dodavatel srbského král.
Nár. divadla v Bělehradě.

**v Praze I.,
Národní tř. 25 ve dvoře.**

Plátna

na opony, kulisy, dekorace různé
vyrábí a dodává firma

**M. V. Škop, mechan. tkalcovna
v Polici nad Metují.**

Každý ochotník, ochotnický spolek musí mít:
Svátkův Divadelní Almanach

na r. 1922. Důležitá příručka pro herce, ochotníka a každého, kdo navštěvuje divadlo. Bohatý obsah. Příspěvky: Evy Vrchlické, V. Nováka, Ed. Chvalovského, J. Kopty, prof. Frýdeckého, Dr. Fr. Hermana, J. Janečka, O. Hanuše. Adresář divadelní a herecký. 20 vyobrazení. V krásné vazbě, pěkný papír. Cena K 12—, poštou 13-20. Proveďte akci mezi svými členy a přáteli divadla a objednejte bromačně pro všechny! Na 10 ex. výtisk zdarma. Dodá každý knihkupec i nakladatel.

J. Svátek, Č. Budějovice.

„JEVIŠTĚ“

divadelní týdeník. Předplatné na čtvrt roku 25 K. Řídí Jindřich Vodák. — Redakce a administrace v Praze II., Štěpánská ul. 37.

Sdělení redakční a administrační. »Čes. Div.« vychází 20. každého měsíce mimo červenec a srpen. Ročn. předpl. 20 Kč, pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. *Zásilky pro redakci nutno adresovatí odpov. redakt. Jak. Rydvanovi (Praha 152-VI., Neklanova 44 n.), který bývá též přítomen v kanc. Matiční, Praha-II., Ostrovní (Smetanova) ul. 16 vždy v úterý a v pátek po 6. h. več.* Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně znám-kovaná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy ne-

odpovídá. Otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha-II., Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých čísel a ob-jednávek insertů buďtež zasílány. — Inzerování v »Č. D.« je velmi úspěšné, ježto ochotn. jed-notám Ú. M. D. O. Č. zasílá se zdarma. — Naše jednoty prosíme za peshcvění: všechny jimi zaslané nám zprávy budou v listě postupně uveřejněny.

Veškeré divadelní hry

kdekoliv vydané a kýmkoliv inserované dodá Vám
v době nejkratší

nakladatel A. Zelinka,

Mar. Hory u Mor. Ostravy.

Učiňte zkoušku, přesvědčte se! Největší výběr divadelních her v Č. S. R. Tisíce podě-kování! - Žádejte seznam div. her! - Vydavatelstvo Hudebního a divadelního Obzoru!

Novinky

z nakladatelství Fr. Borového

v Praze II., Štěpánská ul. č. 37.

F. X. Šalda:

BÁSNICKÁ OSOBNOST DANTEOVA.

Vzácná monografie tato vyšla v pečlivé
úpravě grafické na ručním papíře
za Kč 19'80

Fischer J. L. Dr.:

ARTHUR SCHOPENHAUER.

Genese díla. Publikace filosofická.
Str. 160 Kč 23'10

Nejedlý Ot.:

MALÍŘOVY DOJMY Z FRANC. BOJIŠTĚ.

Zajímavá kniha tato vyšla ve sličné
úpravě za Kč 23'10

Dr. A. Hnílčíka:

PORTRÉTY STAR. ČESK. MISTRŮ HUO.

Slič. kniha ve velké 8°, na krás. ilustr.
papíře tišt., s 9 reprod. pouze Kč 23'10

Na skladě v každém knihkupectví a
u nakladatele **Fr. Borového**
v Praze II., Štěpánská 37.

DIVADELNÍ KNIHY

operetty klavírní výtahy a jiné
hudebniny, zpěvníky, sbírky de-
klamací, chansony, solové vý-
stupy, kuplety atd.

kdekoliv vydané a inse-
rované dodá Vám

zaručeně nejrychleji

v každém počtu výtisků

FRANTIŠEK ŠVEJDA

knihkup. a nakladatelství Praha VIII.

Telefon číslo 5740,

kterým možno nejrychleji potřebné
knihy objednatí.

Žádejte nejnovější seznam divad. her!

➡ Bez konkurence. ⬅

DIVADELNÍ KNIHOVNA MÁJE.

Dosud vyšlé svazky obsahují:

1. K. Léger: *Illuse*. - V poutech. Dvě aktovky. 5 Kč.
2. de Curel: *Figurantka*. Komédie o 3 děj. 4 Kč.
3. Josef Šmaha: *Dcera*. Činohra o 3 jedn. 4 Kč.
4. L. Stroupežnický: *V ochraně Napoleona I.* Žert o 1 jed. 4 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown*. (The new clown.) Fraška o 3 dějstvích. Přel. Karel Mušek. 3 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown*. Fraška o 3 děj. 3 Kč.
7. C. Haddon Chambers: *Tyranství slz*. (The Tyranny of tears.) Veselohra o 4 děj. Kč 3-50.
8. R. Svobodová: *V řiši tulipánků*. Veselohra o 3 dějstvích. Kč 4-50.
9. Robert Saudek: *Drama dětské lásky*. 1. *Dětské svědomí*. 2. *Židovští kluci*. 3. *Jeník*. 3 Kč.
10. F. A. Šubert: *Žně*. Drama o 3 děj. II. v. Kč 5-40.
11. J. Maria: *Johanna Radimská*. Dr. o 4 děj. 4 Kč.
12. F. A. Šubert: *Jan Výrava*. Drama o 5 děj. 8 Kč.
13. Ant. Schulz: *Fedrfechtýř*. Hra o 3 děj. 3 Kč.
14. Rob. Saudek: *Revoluce na gymnasiu*. Tragédie o 4 děj. 3 Kč.
15. V. V. Bilibin: *Mlčení*. — *Slušnost*. Dvě veselohry po 1 jed. Přel. F. J. Matěcha. II. vyd.
16. J. Šmaha: *Pátá hodina pani Berouškové*. Fraška o 3 jed. 3 Kč.
17. B. G. Nušič: *Pustina*. Drama o 4 děj. Kč 6-50.
18. A. P. Čechov: *Ivanov*. Drama o 4 jed. Kč 1-50.
19. A. Dumas otec: *Vyzvání k tanci*. — T. Bernard: *Medocká vinice*. — M. Maurey: *Doporučení*. 2 Kč.
20. J. Štolba: *Její systém*. Vesel. o 3 jed. 10 Kč.
21. F. A. Šubert: *Drama čtyř chudých stěn*. 4 děj. 4. vyd. 7 Kč.
22. H. Ibsen: *Stavitel Solness*. Činohra o 3 děj. 2 Kč.
23. J. Mahen: *Juanův konec*. Drama o 1 děj. — Fráňa Šrámek: *Červen*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
24. J. Štolba: *Vodní družstvo*. Vesel. o 3 jed. 9 Kč.
25. L. Stroupežnický: *Naši turianti*. Obr. živ. v čes. vesnici o 4 děj. 8 Kč.
26. L. Stroupežnický: *Václav Hrobčický z Hrobčic*. Drama o 3 děj. Kč 4-50.
27. Milan Fučík: *Dobrou noc, pane Satane!* Komédie o 1 jed. a dohře. — *Zodpovědnost mláde*. Kom. o 1 jed. — *Neteř* Fraška o 1 jed. II. vyd. 5 Kč.
28. Lothar Suchý: *Matka*. Drama o 4 děj. 3 Kč.
29. L. Stroupežnický: *Pani mincmistrová*. Veselohra o 1 jed. Kč 4-50.
30. J. Štolba: *Závěť*. Drama o 3 jed. 8 Kč.
31. L. Novák: *Zárlivci*. Veselohra o 1 dějství. 3 Kč.
32. V. Dyk: *Episoda*. Hra o 3 děj. Cena včet. sv. č. 33. Kč 3-20.
33. V. Dyk: *Smuteční hostina*. Hra o 1 děj. — *Premiera*. Tragikomédie o 1 dějství. Cena včetně svazku č. 32. Kč 3-20.
34. K. Léger: *Jaro*. — *Podzim*. Dvě idylly. Po 1 jed. II. vyd. Kč 4-50.
35. Ant. Schulz: *Regina*. Drama o 5 jedn. Kč 1-60.
36. Angel Guimera: *V nížině* Dr. o 3 j. II. vyd. 9 Kč.
37. Ed. Kučera: *Manželství*. Dr. o 3 děj. II. v. 4 Kč.
38. A. P. Čechov: *Jubileum*. Žert o 1 jed. Kč 1-50.
39. K. Rožek: *Červ*. Drama o 4 jed. III. vyd. 8 Kč.
40. J. Kvapil: *Oblaka*. Hra o 3 děj. 10 Kč.
41. K. Léger: *V zakletém zámku*. Vesel. o 4 děj. 5 Kč.
42. J. Štolba: *Za šlechtickým erbem*. Lidová hra o 3 jed. Kč 3-50.
43. Lothar Suchý: *Slaboch*. Drama o 4 děj. Kč 1-60.
44. J. Štolba: *Penize*. Drama o 3 děj. II. vyd. 5 Kč.
45. V. N. Gogol: *Ženitba*. Zcela neuvěř. příhoda ve 2 jed. s proměnou. Přel. dr. B. Prusík. II. vyd.
46. J. Štolba: *Na letním bytě*. Vesel. ve 3 jed. 6 Kč.
47. J. Štolba: *Maloměstští diplomati*. Veselohra o 3 jed. III. vyd. 9 Kč.
48. L. Stroupežnický: *Zvíkovský rarášek*. Veselohra o 1 jed. Kč 2-80.
49. K. Jonáš: *Tragoedie*. O 1 jed. — *Naše sufražetka*. Veselohra o 3 dějstvích.
50. L. Stroupežnický: *Síročí peníze*. Drama o 1 dějství Kč 1-50.
51. L. Stroupežnický: *V panském čeledniku*. 3 Kč.
52. L. Stroupežnický: *Zkažená krev*. 3 Kč.
53. J. Štolba: *Ach, ta láska!* Vesel. o 3 jed. 9 Kč.
54. Fr. Molnár: *Dábel*. Hra o 3 děj. 6 Kč.
55. M. Fischerová: *O lásku*. Drama o 3 děj. 3 Kč.
56. J. Císler: *Vojáci, vojáci!* Vesel. o 4 jed. Kč 1-60.
57. J. Císler: *Ošetřovatelka*. Vesel. o 3 jed. Kč 4—.
58. K. Léger: *Z jiného světa*. Vesel. ve 2 jed. Kč 1-50.
59. J. Štolba: *Staré hříchy*. Vesel. o 3 jed. 8 Kč.
60. K. Šípek: *Klavír*. — *Vlasy*. — *Z lásky otcovské*. Veselohry o 1 jednání. 2 Kč.
61. L. Novák: *Detektiv*. Veselohra o 1 jed. — *Klec*. Monolog pro dámu. Napsal H. de Noussan. Kč 1-50.
62. L. Novák: *V ohni*. Veselohra o 1 děj. Kč 1-40.
63. J. Císler: *Ředitel panství*. Hra o 5 děj. Kč 1-50.
64. J. Štolba: *All right*. Vesel. o 1 jed. Kč 1-30.
65. J. Štolba: *Zlatá rybka*. Veselohra o 3 jed. 8 Kč.
66. Milan Fučík: *Posel záhrobní*. Komédie o 1 jed. — *Spor o Minu*. Kratochvíle o 1 jed. 3 Kč.
67. F. A. Šubert: *Probuzeňci*. Hist. drama o 3 děj. IV. vyd. Kč 9—.
68. Josef Jekler: *Konec*. Drama o 1 jed. Kč 1-50.
69. K. Hejda: *Jižní krev*. Žert o 1 děj. 3 Kč.
70. F. A. Šubert: *Láska Rafaelova*. Komédie o 3 děj.
71. F. A. Šubert: *Praktikus*. Drama o 4 děj.
72. F. A. Šubert: *Velkostatkář*. Drama o 3 děj.
73. J. Štolba: *Zapovězené ovoce*. Vesel. o 3 jed. 8 Kč.
74. Karel Šarlíh: *Dohra*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
75. K. Rittner: *V malém domku*. Drama. 8 Kč.
76. K. Scheinpflug: *Mrak*. Dr. o 3 děj. II. vyd. 8 Kč.
77. J. Štolba: *Zločin v horské boudě*. Veselohra o 3 jednáních. 8 Kč.
78. Frant. Zavřel: *Návrat*. Hra o 3 děj. 8 Kč.
79. J. Štolba: *Mořská panna*. Žert o 3 jed. 12 Kč.
80. J. Štolba: *Zloděj*. Drama o 1 j. II. vyd. Kč 2-50.
81. J. Štolba: *Mezi umělci*. Žert o 1 jed. Kč 3-50.
82. J. Štolba: *Matčino dílo*. Drama o 4 jed. 8 Kč.
83. J. Štolba: *Křivé cesty*. Veselohra o 3 j. 10 Kč.
84. M. Hennequin a P. Veber: *Nemáte co zdanit*. Veselohra o 3 jed. 10 Kč.
85. V. V. Bilibin: *Slušnost*. Veselohra o 1 j. II. vyd.
86. L. Stroupežnický: *Vojtěch Žák, výtečník*. Drama o 5 jed. 5 Kč.
87. L. Stroupežnický: *Christoforo Colombo*. Histor. hra v 11 obr. 5 Kč.
88. K. Léger: *Starí páni*. Hra o 3 jed. 4 Kč.
89. L. Stroupežnický: *Na Valdštejnské šachtě*. Drama o 3 jed. 9 Kč.

**Na skladě v každém knihkupectví, zejména ve výpravně
Nakladatelského družstva Máje, české akc. spol. v Praze I.**

„České Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan. — Tiskne E. Leschinger v Praze.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr, Jakub Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (V. Sommer).

Ročník II. (V.)

V Praze, v dubnu 1922.

Číslo 4.

Josef Prokop:

Divadelní přelud umělecký.

Sedíme v divadle. Byl to zvláštní pocit nedočkavého očekávání, který nás nárožním návěštím na představení do příjemně vytopeného prostoru přivábil. Pozdravili jsme se s přáteli a nyní v napětí noříme se v onu zdánlivou skutečnost, obrazící život a svět. Nikomu na počátku hry nepřipadlo, proč prudce shaslo světlo v hledišti, když po třetím zvonění vše kolem se zatemnilo. Opona vzlétla. Oslnivě zářící jeviště ostře vyniká, líjíc na vystupující zjevy proudy světla. Byli jsme tolik zaujati... unešení, jako by od hry závisel svět...

V tom hle! v levo postranní tlusté kmeny stromů od samých kořenů prudce se zakymácely... Přírodní nesmysl!

Rozeznáváme podlahu, nepřibitá plátna kulís, cítíme přes boudu táhnoucí průvan, napovědovi rozlétla se knížka — Fít!... S galerie zazvonil smích!

Jsmo v počátku vyrušení, a rozcitlivělá duše těžko dá se znovu unášeti proudem díla.

Ztratiti ono stupňované vnímání, kteréž způsobuje obrazotvornost, aby scházející životnost v obraze předváděném se doplnila, není radno. Bývá to často ze závěsů pronikající světlo horních ramp, anebo elektrické žárovky, rostoucí na stromech, které, zostra bijíce do očí, spalují v zárodku klam pravdivosti divadelního vytvoření. Všechny křiklavé nápadnosti hry a všechny děravé nedostatky výpravy, do

nichž zastrkují své nosy zevlující obličejové, připomínají nám všední skutečnost, jež pohlcuje bájný dojem, obrozující našeho ducha. Vzácný přelud na chvíli mizí, aby dál a znova ulétal tomu, kdo vědomě chtěl by jej zachytiti.

Tato illuze je důležitá pro přesvědčivost uměleckého plodu. Nedbá toho, co obrazu chybí, ba přemáhá i nepravdivost rysů, jež právě neshledáváme závažnými. Přerékne-li se herec a neopraví, ujde nám to lehko, jestliže zakobrtnutím v řeči sám nebyl přiveden do zjevných rozpaků a zůstal v míře svého výkonu. — Pro znázornění vojenského ležení stačí několik zbraní se dvěma stany, tísnicími se v kulise, před nimiž chodí stráž. Les označuje několik malých stromů. Loď představí i pouhá vlajka za záclonkou, třepotající se před modrým pozadím. Ostatně nejen jeviště, i celá hra je ze skutečnosti vybraná část životního příběhu, po určité stránce upraveného.

Jaká záhada, že právě toto kusé zdá se v divadle pravdě nejpodobnějším!

Veliké umění dociluje mocných dojmů právě jednoduchými, nejskromnějšími prostředky, volíc takové, které žádoucí pocit a náladu jistě a rychle vyvolají.

Ne všechny vlastnosti předváděného předmětu budou pro duši určitého diváctva v určité době stejně plodny, ne všechny k zobrazení krásna stejně podstatny. Doba i kraj má své vlastní zkušenosti, ba i každý jedinec svůj vlastní názor i vkus, a většině obecnstva bude třeba dle toho

vyhovět, aby upřístupněním cest názorových uspišila se vnímatelnost obrazu. Proto domácí režisér snáze vyvolá ohlas a pochopení, dodělá se dříve illuse, nežli cizinec. Jsou mu známy lépe podmínky přeludovosti jeho okolí. Totéž platí o původních hrách, a je nepochopitelné, proč cizím repertoarem náš režisér si práci ztěžuje, když nad to i náš člověk do neznámých postav tak těžko se vžívá. Nepochopený večer i marná sisyfovská práce jsou toho důsledkem. A o kolik nářků na nevděčné obecenstvo bylo by tu méně!

Zapomíná se, že do illuse nejlíp uvádějí všeobecnosti a podrobnosti známé. A zase z několika, stejně důležitých období děje jsou charakterističtější lehčeji vnímatelné: Vezmu-li papír, péro, namočím a přiložím na papír, hledě naň, ví divák bezpečně, co znamenají tyto přípravy: že píší. Tato východiska přeludu snadno se zamění za čin pro svou nápadnost a umožní rychlejší posudek, nežli psaní samo.

Klam jevištní podporují rozmanité příčiny. Z nejhlavnějších sluší jmenovati náležitě odůvodněný děj. Má býti co nejpřehlednější, dle dramatických zásad učeně, obsahově omezen na nezbytné.

Čas a místo děje hledíme skutečnosti přiblížiti či od ní vzdalovati dle možnosti napodobení. Nelze-li toho provésti bez porušení illuse, upoutáme pozornost obecně jinam. Při tom některé podřadné části bude třeba potlačiti, aby povaha důležitějších vynikla. Ježto čas na jevišti rychleji plyne než v životě, nenechám hořeti samovar, až se čaj uvaří, nýbrž naznačím krátké hoření vatou, líhem pokropenou, načež užiji třebas i nevařeného (nebo za scénou dříve svařeného) nápoje.

Umělec, obdařiv přeludovou schopností předmět, napodobí přírodu jen potud, pokud je svým slohem na jevy vnějšího světa vázán, a může představití toliko to, co z vlastní zkušenosti načerpal. Scházejí-li potřebné předpoklady v mysli a zkušenostech, ztrácíme illusi lehko a dojem pravdivosti uniká. Kdo nespatriřl zuřivý tanec hrdinných Čerkesů, těžko uvěří krkolomnosti těchto pohybů ze slovního popisu. Kdo nepozoroval moře, přelud jeho nevyvolá.

Naproti tomu i neuvěřitelné lze upravit tak, že nepravděpodobnost a věc, své doby nemožná, stává se uvěřitelnou, zejména obsahuje-li všeobecnou neb uznávanou pravdu. Za času Tylova »Čert na zemi« byl pověřivému diváctvu ještě uvěřitelný. Při

tom illuse podporována je city, jež hra budí, jestliže tyto odpovídají obsahově citům při podobných dějích skutečných.

Ale nejen charakteristické jednotlivosti, dle skutečnosti sestrojené, nýbrž i celý děj kryje se v dramatu s našimi poznatky. Často začátek rozhovoru již odpovídá zkušenosti. Host jest uvítán, nabídne se mu židle atd. Toto zařízení podporuje pak přelud celé scény, takže taktó jsouce oklamání, jsme nakloněni posouditi celý výkon jako pravdivý, kdyby se pak umělec později třeba skutečnosti vzdálil.

I prostředí a poměry časové tu rozhodují. Vězeň ve vězení, hýření v noci, milenci v loubi vzbuzují souhlas našich vědomostí. Při tom událost probíhá ve směru umělecké myšlenky básnickovy, aniž by tato směla činiti pravděpodobnosti zjevné násilí. Zajímavé však je, že věrné opsání skutečnosti illusi zpravidla maří. Slavný franc. herec Coquelin, když po namáhavé cestě znázorňuje na jevišti při pohostinské hře spaní, skutečně usnul a chrápal, byl za to kritikou nemilosrdně strhán.

Tudíž od pravdy bude třeba tolik se oddáliti, aby děj na první pohled jevil se uměleckým a ne skutečným. Přelud úplné skutečnosti, spočívající na dokonalém klamu, požitku uměleckého nedá. Naturalistické napodobení puchu zamořené krčmy, dusné ovzduší, váté s jeviště, neobšťastní diváky pocity příjemna. Ostatně kopie bývá vždycky slabší originálu. Mezi divákem a dílem zeje vždy propast, kterou překročovati znamená rušiti esthetický dojem.

Illuse nemá přesahovati hranic vědomí, že předmět umělecký není skutečný, nýbrž právě jen zobrazený. V tom smyslu umělec znaky vybírá a vhodně doplňuje. K vyličení souboje mohou mu stačiti hlavní chody: urážka, uchopení zbraní, poranění, kdežto vedlejší (hádky, utkání, péče o poraněného) lze uvéstí ve výtahu nebo vůbec vynechatí.

Při tom dojmy vidinné a hmotné v díle nesmějí státi proti sobě v odporu. Neshody nutno odstranit, rozvést nebo sladit. Odtud snaha po hbité souhře a volání po rychlém tempu, aby slabý či přehnaný výkon zmizel v hladině celku. Jediná to obrana proti slabinám příliš četným! Nedopřáti diváku vymanění se z uměleckého klamu! Každá pomlka nebo přestávka zeje tu jako nastražená vlčí jáma na ubohou illusi, a ký div, když tento křehounký odlesk pravdy každou upomínku na jiné dílo umělecké i na pravdu samu zatlačuje, takže pro oka-

mžik i požitek z věčného díla jiného oboru krásna vedle dojmu dramatického zdá se nám býti pouhým stínem. A když odcházíme z divadla, samo představení po zániku illuse stává se tímto slabým stínem, který z minula již nikdo životu nevrátí. A žádný pomník, žádná památka po něm nezůstává...

Jevištní umění klidí ovoce své několika nedělní námahy pouze během jediného večera. I nejbujnější veselohra propadá osudu této velkolepé divadelní tragiky!

Dr. Fr. Herman:

Jaká má býti kritika*).

O stanovení určité směrnice, která by platila pro kritiky všech směrů, pokoušeli se mnozí, ale nebyli tu ti, kteří by se toho drželi, a nebylo tu moci, která by je k tomu donutila. Pokud je účelem kritiky, aby vyhověla potřebám doby a zájmům zúčastněných činitelů, bylo všeobecně uznáváno, že platí objektivnost, pravda a věcnost. Kritika má býti vzorem všelidské spravedlnosti, má vzbuzovati a vyvolávat nadšení k důkladnému studiu a k poctivé práci, jež je spojena s uměleckým tvořením. »Pravý soudce,« praví *Chmelenský*, »neodstraší svou kritikou žádného, leda nepovolného, a to-li se mu podaří, již nemalé dobyl sobě zásluhy.« A *Šimáček* napsal: »Vycházím ze zásady: odsuzovati a kárati má právo jen ten, kdo miluje. Toto Turgeněvovo slovo je vkořeněno v celé mé bytosti. I kritika musí milovat, ne ovšem láskou slepou, chyb nevidoucí, ale láskou každým nedostatkem dotknutou tak, že hned hledá nápravy, hned povzbuzuje, radí a sílí. Druhá vlastnost je pravda. Proto musí stát na výši doby, musí býti si vědoma toho, že literatura každého národa je samostatný útvar, který je výsledkem přirozených jeho duševních dispozicí, minulé jeho kultury, poměrů jeho vývoje národního a sociálního a konečně vlivů jejích.«

Vždycky se nejvíce zdůrazňovala nestranost a objektivnost kritiky, ale kritikové obvykle nejvíce tohoto požadavku nedbali. Bylo si mnoho stěžováno, že naše domácí kritika dovedla ubíti naši produkci svým kamarádstvím. *Jos. Durdík* tvrdil důrazně, že povinnost objektivity obsahuje tolik, aby kritik vynášel soud bez vedlejších ohledů, které do uměleckého plodu nespádají. Z kritiky má býti vyloučeno všecko.

*) Viz články v č. 1. a 3.

co zveme podjatostí, stranictvím nebo osobními ohledy. — My víme, že i dnes jsme daleko od této nestrannosti. Tak zvaná kamaraderie projevuje se nejen v příznivém posuzování her určitých autorů za všech okolností, ale i v propagaci autorů určitého směru. Neobjektivnost kritiky není jen ve skutečném psaní, ale často i v mlčení. Všeobecný zájem není tu hlavním důvodem, nýbrž osoby. Všeobecný zájem na př. žádá toho, aby si kritika všímala i menších jevišť, ale to se děje teprve tehdy, když se v takovém divadle uplatňuje určitá osobnost, šťastna přátelstvím kritiků. Pro ni se pak píše kritika. — Objektivností hleděli mnozí všelijak pomáhati. Nešlo-li to ve vlastním posudku, uveřejňovaly se různé posudky o jednom, díle vedle sebe. Takový pokus učinil na př. dějepisec, prof. *Witkowski* v revue »Zeitschrift für Bücherfreunde« v Lipsku, ale proti tomu ohradila se berlínská revuální kritika a prohlásila, že v uměleckých otázkách není zásady objektivní. Také u nás uveřejňuje se někdy řada posudků o div. hře, ale ne pro objektivnost, nýbrž právě pro důkaz ad oculos, že objektivnosti není.

Prof. *Tille* uvažoval o nezávislosti divadelní kritiky od divadelních listů a navrhl, aby denní listy měly své nezávislé referenty a vedle nich aby si divadla sama obstarávala referáty, objednané pro reklamu.

Je nesporno, že napsati dobrou kritiku je mnohem těžší, než napsati jiný literární článek. Kritika má oceniti zdařilost práce a odkryti její vady, ale moudrým a důkladným poučením. *Durdík* prohlásil, že účelem kritiky je orientovati umělce i obecnstvo. Ona říká nejen, co se líbí, ale také proč se to líbí; nikoli, co umělec vytvořil, ale jak to vytvořil. *Šimáček*, uvažuje o práci kritika, praví: »Bude-li nedostatky všetřovat, učiní to šetrně jako lékař, ohledávající sondou ránu, a když bude bejlí odstraňovat, nebude si počínati jako ten, kdo chtěje odehnati od soudruha mouchu, vrazil mu oko. Nebude chladný, jízlivý, šklebivý, podceňující, nýbrž vždy prochněn láskou, která jasníti bude i jeho stesk, prohřívati i jeho žalobu i jeho hněv.« Už *Havlíček Borovský* poukazoval k tomu, že pouhá hana, pouhý úsudek nemůže v kritice místa míti, protože úsudek bez důvodů není kritikou. Naoproti tomu napsal prof. *Mádl* o moderní kritice, že učí vidět, očima chápat a požívat. »Slyšíte,« praví *Mádl*,

»že má umělcé povzbuzovat a obecnstvo poučovat, že má býti sprostředkovatelkou mezi oběma tábory. Prvnímu nevěřím. Jaké by to bylo nedokonalé umění, které by ke svému živobytí potřebovalo slovného povzbuzení a lichocení. Soudcem je jediné doba, hlavně příští. Jsou lidé, kteří své činy neřídí dle toho, co jim druhí poradí, a nejsou to lidé nejhorší a nejslabší.«

Z těchto různých projevů je nejlépe viděti různost hledisek, která ovšem nikdy nepřispěla k ustálené formě ani k ucelenému obsahu kritiky. Vidíme, že je tu i spor o to, má-li divadelní kritika hleděti k uměleckým výkonům herců a k režii. Má-li právo na kritiku autor, má ji tím spíše umělec. Dílo literární, malířské, sochařské, hudební, architektonické nemusí činiti nároku na správné ocenění. Ono tu je a zůstává nezměněno, s trvalým svým dojmem, jako stálý důkaz tvůrčí činnosti svého autora, a může býti kdykoli znova oživeno před zraky i v paměti lidí každé doby. Ale výkon herecký v paměti zachytiti a posouditi je umění nejnepřístupnější. Proto nám slovo herce i jeho gesto, tedy dojem jeho umění tak rychle mizí. Nezůstává po něm ani trvalé památky, protože kritika, i když se o něm zmíní, činí tak zpravidla jen všeobecnou frázi a nikdy celistvého obrazu nedopadá.

Nedostatky kritiky jsou toho příčinou, že nejen u nás, ale i jinde byl proti kritikům odpor, který sami ještě přirostřovali brutalitami svých výrazů. Na kritiku bylo vždy mnoho stesků. Sám mladý Goethe napsal: »Zabte toho psa, — je to recensent.« Chmelenský si stěžoval, že v letech dvacátých min. století panovala epocha samého strýčkování a tetičkování. Myslílo se, že se musí všecko chválit. Po dvaceti letech snažila se kritika býti nestrannou a přísnou, čímž často zase upadala do výstřednosti a byla drsná, ba surová. Arbes žaloval na spoustu frází, neoprávněných výroků nejasných. Lehkomyslnost a dryádnická samolibost, ba začasté i drzost a nestoudnost recensentů hrají úlohu velice závažnou, — a herec, byť sebe geniálnější, vždy je vydán na milost a nemilost kritiky. J. Vrchlický napsal mnoho útoků na kritiky pro jejich úzkoprsé výtky a nazval je příživníky básníků bez vlastní tvůrčí síly. Na mezinárodním kongresu tiskovém v Bernu 1902 byla veliká stížnost do hanebnosti divadelní kritiky a Sudermann dokonce vydal zvláštní brožuru »Verrohung in der

Theaterkritik«, v níž útočil na hrubost a urážející ton kritiky. I naše Umělecká Beseda protestovala r. 1899 proti nové kritice umělecké, která prý je neurvalá ve výrazu, vyspělé umělce snižuje, v rozvoji se nalézající ubíjí a její úsudek je předpojatě tendenční.

Není tedy snadno býti kritikem. Nejprve musí mnoho znáti a pak musí ovládati své posuzování tak, aby jeho soud mohl býti přijat s onou vážností, která z kritiky činí to, čím býti má. To však je již — předmětem jiného pojednání.

Dr. Ladislav Dlouhý: Socialistické divadlo a jeho otázky).

Hledají se cesty, jak vésti lid k dobrému a nenákladnému umění. Hledají se prostředky, jak působiti bezprostředně na lid. Je podivno, že socialism nevzal ještě do své ruky divadla — obojí se slučuje a sbíhá ideálně v této představě. Socialistické Scény*) náleží priorita: našla heslo »socialistického divadla« a pokusila se o zatímní řešení.

Se socialistickým divadlem vynořuje se celá řada všetečných otázek. Chceme socialistické divadlo. Tedy ne lidové divadlo? Také, dokonce proletářské divadlo, ačkoliv nemusí býti proletář, kdo je socialista. To žádá předpokladu třídnosti pro cosi netřídního, obecně hodnotného, čím je umění. Chtěl bych znáti politickou statistiku Socialistického Scény. Protože bych se chtěl odvážiti slova, že potřeba velké, dobře vedené scény není pouze socialistická, že je obecná, a že jsou to především střední stavy, které touží po divadle, z něhož jsou vylučovány drahotou. Oči socialistovy nejsou sice nic jiného, než oči také lidské, ale v socialistickém divadle ztrácejí svou prostě lidskou hodnotu, pozdvíženy proletkultem na třídní valenci: chce se snad od nich, aby také viděly třídně. Lascitae ogni speranza voi chi entrate. Stanete se typem a zakáze se vám viděti prostě, lidsky. Budete se dívatí očima předsudků. Nezmiňuji se o životní míře našeho dělníka. Srovnával jsem ji s měrou dělníka francouzského a anglického, a dopadla vždycky v neprospěch našeho dělníka, který nedovede naložiti se svými penězi,

*) Úvod viz v čís. 3.

**) Zatím přeměnila název na „Všelidovou“.

zanášeny spíše do kabaretu a hospod, než do divadel a přednáškových síní, nemluvě o knihovnách a knize. Statistika z jeho volného času by byla výsměchem hygieny a kulturního vyžívání, posměch předpokladu osmihodinné práce. Vážné divadlo nepatří stále ještě do okruhu dělníkovy stálého zájmu, jako je to samozřejmě u člověka středních stavů. Je na dělnických osvětových činitelích, aby se pokusili o zvýšení dělníkovy životní míry i v duševním slova smyslu, protože do té doby nebude možno mluvit o socialistickém divadle ani theoreticky.

Socialistické divadlo by předpokládalo také socialistický repertoar. Je pochopitelné, že nešlo by výlučně o socialistický, pouze třídní pořad. Socialistické drama, o němž se mnoho mluví, by bylo drama tendenční; otázka umění s tendencí je už dosti projednána, tendence nemusí býti překážkou umění, leč obyčejně jí je. Kde není, je jaksi samozřejmá, vystupuje nenásilně z příběhu, zdržlivě, logicky, jako by ani nebyla účelem a zamýšlena. Většinou tendenční drama, usilující o tendenci a chtějící ji projevit, hřeší, že jí dává příliš příkre vystupovati: osoby jsou obyčejně klišé, myšlenky i charaktery zkonstruovány apriorně v typ, snaha zahrotytí myšlenku zavádí k násilnostem v kompozici a karikatuře. Socialistické divadlo na cestě za uměním nesmělo by býti divadlem úzce třídním. Umění není tu proto, aby prohlubovalo propasti mezi třídami, nýbrž aby je zasypávalo, není tu proto, aby ostřílo nenávist stavu proti stavu, člověka proti člověku, nýbrž aby smířovalo lidi těsným vědomím společenství. Divadlo není politické řečníště, kde mluví neodpovědnost a demagogie, nýbrž místo vyrovnávání, klidu a smíru, kde nad vřavou politické revnivosti a zápasů měli by se lidé slučovati vědomím vyšší služby a povinnosti, která čeká na uskutečnění. Neboť socialism, je-li světovým a životním názorem, je také vážnou povinností, zasahující stejně do šířky, jako do hloubky.

Hledá-li se úsilovně socialistické drama a spisovatel hromadných, hlučných dramat, sebevědomých odbojných výkřiků a gest, zápasů proletariátu proti majitelům moci, srážek tradice s revolucí, konfliktu moderních živlů, stojících proti sobě, je to umělecký omyl. Právě umělecké dílo je jako samočinné, živé, spontanní, roste bez vnějšího popudu, samo ze sebe, z vnitřní nutnosti. Je to

vždycky umění života. Všecko ostatní je jeho vynucený odlesk. Podává se jaksi sama sebou literární obdoba z poslední doby, až příliš známá, právě jako její výsledek: usilovalo se o české válečné drama, účtující definitivně s válkou jako živelným zjevem v české duši, tedy o problém války v moderní literatuře. Kritikové byli příliš nedočkaví zvědět, jak se projeví česká duše v kritické analýs i synthesi vzrušené doby. Konec konců jsme viděli výsledek: několik bezkrvých experimentů, buď přesymbolisovaných děl čistého rozumu, vzdálených srdce, nebo konvenčních, nehlubokých i vulgárních prací bez oné pečeti, jež označuje velké a pravé umělecké dílo plynulou samozřejmostí. Proto je také zbytečno vydupávati socialistické drama, nevzniklo-li samo z vlastní potřeby. Bude tu, až přijde jeho doba. Umění nemá rádo diktátu. Právě umění, provádějíc kritiku doby, vyvažuje z ní vždycky obecné a trvalé hodnoty, jež definitivně, obecně zachycuje. V tom smyslu by se nelišilo socialistické drama, kdyby tu bylo, od tradičního revolučního dramatu, protože by zachytilo opět jen revoluční dění a stavy, v jeho obecnosti a návratech, leč snad tím, že by zúžilo platnost. Pak ovšem socialistické drama jako revoluční žánr není přesné slovo, jde o problém revoluční, nebo třeba davové duše; a ta není pouze socialistická. Jinak by se socialistické drama jako drama socialistické víry převedlo určitě na drama společenské nenávisti a persifláže. Program úzce přímočarého socialistického divadla, ať už samoučelného, ať tendenčního, by byl s to splošiti a zavést dramatickou produkci, zúžití obzory. Výhled na aristofanovskou politickou komedii mohl by smířovati pouze tehdy, kdyby její kritika zasahovala stejně přechýny stavů (po případě i svého!) jako přechýny silných jednotlivců, bažících po moci, nebo již vládnoucích, kdyby se nezastavovala ani před vlastními prahy, bila bez ohledu v pravo a levo neřest cizí i vlastní, zlo-cizí i vlastní, kdyby byla hlasatelem řádu, pravdy a povahové bezúhonnosti, nevyhýbajíc se ničemu, aby zdar a prospěch státu, jenž je oporou tohoto řádu, byl jí suprema lex. Demagogie dneška, jež kryje vlastní krovy, vyvolává však podivné stíny jistou bázní, že i budoucí socialistický dramatik bude li- chotití davů, jako se mu vlichocuje dnešní politik-vůdce, a zavede typ nového žánru na předčasné scesti. Socialističtí theoretikové nejsou v právu, že vylučují nové soci-

alistické dramatické umění jako nový druh z řady: 1. není to, jak je vidět, umění zcela původní, a 2. trpí třídností, kterou zdůrazňuje. Mohu ještě pochopiti, proč, myslí-li se na velké lidové divadlo pro široké občanstvo, neoznačuje se pravý účel přímo lidovostí,*) ačkoli právě toto slovo by se mně tu spíše hodilo, než atribut socialistický. Lidovost zásluhou předměstské divadelní tradice nabyla rovnomocenství laciné obhroublosti a nevyběravé všednosti — socialistické divadlo chce znamenati odklon od této tradice, kterou má v úmyslu zúšlechtili přísným výběrem prací i bezchybnou reprodukcí. Socialistické umění v tomto smyslu je umění pro lid, vymezené třídností a povýšené z obecnosti na neobecnost, aby nebyla všední. Chce býti určeno pouze nebo především pro socialisty. Je však umění produkt třídni? Je pouze pro socialisty? Myslím, že je umění pouze jedno, které je právě uměním.

Socialistická Scéna, které položíme za klad hojnost a všestrannost výběru a mnohost velkopražských jevišť, přibraných v zájmový kruh, zůstane asi dlouhým provisoriem. Posuzovati její činnost s jiného hlediska, než prostě divadelního, není dosud dobře možno. Její činná účast na uměleckém životě, divadelním a dramatickém, která by ukázala bezpečně její reformní úsilí tvůrčí i reprodukční a nové směrnice a představila český typ nového lidového (socialistického) divadla, jest stále ještě nesplněným přáním, jež snad přece jednou bude splněno. Pak se také ukáže, že problém socialistického dramatu nevymkne se z literární souvislosti a že socialistické drama nebude moci býti výlučným repertoarem Socialistické Scény, na kterou musí míti přístup stejně hlubocí psychologové světové, jako původní drama, jdoucí k dokonalosti, a která musí se státi, aby byla skutečně socialistickou, chrámem lidského sjednocení, lásky a bratrství, kráčejícího přes hranice, ale i objímajícího domov.

Jaroslav Petr:

Princip relativity na jevišti.) (Ze života hmyzu.)**

Bratři Čapkové jsou význačnými představiteli nového hnutí myšlenkového v umění. Karel Čapek v dramatu a Josef v malířství.

*) To se stalo. Pozn. red.

**) Ve článku »Filosofie smíchu, její důsledky a jiné« (čís. 3.) bylo uvedeno, že v poradním sboru

A není skutečně lepšího spojení nad toto v divadle, kde jeden doplňuje druhého, kde jeden, druhému jest oporou, kde básník vidí očima malíře a malíř podléhá básníkovi. A když přistoupí k oběma režisér zraků Hilarova a herci povzbuzení zájmem vlastním, pak vytvoří dílo nejen divadelně, ale i umělecky vrcholně účinné.

Aspoň v této novince jest patrna součinnost všech složek velmi jasně; režisérova, jenž dovede laditi zvuky, barvy i světla, jenž dovede v mihotavých přísvitech rozšuměti i rozjásati výkřiky i slova jejich kvantitou i kvalitou, malířova, který vytvoří pestré plochy a krásnou scenerii, i herců pronikajících do každého záchvěvu myšlenky, kteří metafysiku zhmotňují, aby životní moudrost autorova vynikla. Pak ovšem fantasmie nabývá rozmachu a účinnu a relativní vztah všech věcí je vyjádřen. To jest základna komedie »Ze života hmyzu«, v níž autoři rozezvučeli všechny zvuky přírody, nadhodili všechny otázky: sociální, erotické, otázku života a smrti, času a prostoru, rychlosti, vítězství i porážky. Analogie života hmyzu a lidí: analogie záletných motýlů, svůdných a vyzývavých motýlic, skromných cvrčků, zákeřných lumíků, lakotných chrobáků a pracovitých a útočných mravenců poskytla jim příležitosti, aby se vysmáli všemu tomu úsilí a pachtění po úspěchu. Od epikurejských motýlů přes cynické parazity k blahobytně spokojeným slímákům a jepicím, jimž jest sladko žít od rodící se kukly, jež úsilovně rozpíná se do života, doufajíc, že bude jeho středem, aby objevila se jako jepice, od života ke smrti těch nejmenších z nejmenších obyvatelů přírody, obraz od obrazu reflektuje úsměšek, ironii, sarkasmus na úsilí člověka. Jaký je účel života? A čím je člověk ve věčnosti? Třebaže tyto zdánlivě nedramatické obrazy činily dojem — dle jednoho referenta — filosofického baletu, přece jen jest to — chceme-li viděti — drama a bolestné drama lidského života, jenž od začátku do konce jest vyplněn chtěným úsilím urvati z požitků života co nejvíce. Před divákem letí scény z říše hmyzu, bystře vrženy na jeviště, naplněné filosofickými moudrostmi. Zdánlivě není spojitosti mezi jednotlivými akty, souvislost udržuje člo-

Nár. div. zasedali pp. dr. Fischer, dr. Machar a J. Vodák, jak tvrdil řed. Schmoranz ve své odpovědi žurnalistické obci. Dodatečně zjistil jsem, že p. dr. Fischer v poradním sboru není a nebyl.
(Jar. Petr.)

věk, tulák, jako glosátor, který stojí nad životem hmyzu, který by chtěl pouze pozorovat, ale neodolá, aby nekorigoval, neodolá, aby nechtěl zakročiti, zabrániti vraždě. Při tom je zadržen; parasit jej zakřikne: »Co musí být, to musí být,« i to malinké drama mezi stébly trávy, život je kořistí života. Věčná rvačka o své malé já. Tulák stojí v úžasu nad prací mravenců, kde všechno leťí, kde se zvyšuje rychlost, tento pán času, kde mir je soutěží, kde svět se řítí rychleji, aby doletěl k cíli, i kdyby letěl do záhuby, kde se vypovídá válka proto, že objeven nový válečný stroj, protože schází kousek světa od břízy k borovicí, kde musí padnouti padesát tisíc mrtvých, aby se dobylo dvaceti kroků půdy, aby zvítězilo »právo a pokrok«: »Ach, ty hmyže, ty pitomý hmyže«

Zdalo by se, že tulák jako glosátor je tu zbytečný, ale v epilogu teprve jeho poslání se objeví. Po vířivém, ale krátkém životě jepic, které se domnívají, že celý svět s nimi krouží, které žijí tak krátce a tak rády, kterým je život věčným opojením, ohnivým tancem a které jedna za druhou umírá, zdvihá se tulák nad jejich mrtvolami a zavolá: »Nech nás žít, nás všechny! Hleď, každý chce žít . . . , kdyby's ty, živote, vedl nás proti zániku a smrti!« Ale marně; i tulák umírá, ať se brání, jak chce, všechno odchází, díla, myšlenky, havěť vodní, mravenci i tráva, všechno se spojí se smrtí, neboť ta konečně všechno vyrovná, před tou má všechno jen relativní hodnotu, ať v hmyzu, ať v člověku. I touha po nesmrtelnosti. Toť princip relativity.

S m ě s .

Gabriela Preissová, vynikající česká novelistka a dram. spisovatelka, dožila 23. března šedesátky. Významné místo v české literatuře zajišťovala si četnými povídkami a skizkami z moravské Slovače a později ze slovinských Alp, z nichž šťastnou rukou vyvážila nové zajímavé motivy dějové, jež podávala lehkým tónem konverzačním dialekticky skvěle zabarvené díky a s mnohým krásným národopisným detailem, kteréžto vlastnosti přibližují ji beletristické tvorbě bratří Mrštíků a Herbenů. Pro divadlo napsala kromě několika drobných prací (»Přijďte k nám; ať bude jaro...«, »Závodističt«, »Jarní píseň«) zejména tři sytější naturalistická dramata: »Gazdina roba« (1889), »Její pastorkyňa« (1890) a nejnovější »Dvě ukolébavky«, z nichž první dvě již před 20 lety sklízely a podnes sklízí zasloužený úspěch týmiž zmíněnými vlastnostmi a účinnou stavbou scénickou a výraznou kresbou lidových charakterů, jež typisovali i naši největší herci (Sklenářová-Malá, později Vojan a j.). »Její pastorkyňa« zpracována sklad. Leošem Janáčkem jako hudební drama a v německém pře-

kladu Brodové jako »Jenufa« dobývá svět (nejnověji přijata pro stát. operu berlínskou). (Rdv.) — Ředitel Národního divadla Gustav Schmoranz odchází po 22 letech činnosti v Národním divadle na zasloužený odpočinek. Do Nár. divadla přišel roku 1900 za okolností zvláště vzrušených. Po dlouho trvajících bojích polemických i politických dostala se tehdy správa Nár. divadla z rukou Družstva do rukou tehdy ještě ne zcela dokonale konstituované Společnosti Nár. divadla. Schmoranz, který se ujal správy s Kvapilem jako dramaturgem a Karlem Kovařovicem jako šéfem opery, měl tehdy velmi těžké postavení. První ředitel Fr. A. Šubert požíval velké autority v celém národě a ani politicky zabarvené polemiky, které ho osočovaly a podezíraly, které hleděly snižiti jeho význam, nedovedly mu vzít to, co mu celý národ přiznával, že je totiž tvůrcem a organizátorem našeho divadelnictví. Po něm přicházel muž, širší veřejnosti celkem neznámý, a ujímal se řízení ústavu, na němž lpěl celý národ vší svou duší. Schmoranz spolu s Kvapilem otevřel brány Nár. divadla novým proudům. Okázale stavěny tu byly nové snahy dramaturgické a režijní proti tak zvanému konservatismu Šubertovu. Byla to doba, kdy po několika nezdarených pokusech a po několika kompromisních akcích, užírala setba Mnichovského divadla a jeho tak zvaného shakespeareovského jeviště. Byla to doba, kdy počaly hlavně v Německu první pokusy, z nichž pak vyrostl Reinhardt. Schmoranz s Kvapilem hledali hned cesty, jak sladiti ony nové proudy se zálibou ve vkusných a barevně poutavých výpravách, jakou jest naplněno naše publikum. Zdařilo se mu to dokonale. Jako režisér i jako ředitel uplatňoval snahu po lehkém umění a po detailních výpravách. Po přejití prvních dob dostalo za jeho vedení Nár. divadlo ráz absolutního klidu, kterým nedovedly otrásti občasně bouře v divadelní sklenici vody. Divadlo šlo svým pomalým tempem až do převratu, kdy Schmoranz neodolal tlaku nejnovějších hlasatelů modernismu. Byl odstaven do pozadí, prohlášen administrativním ředitelem a konečně odchází. Jisto jest tolik, že Schmoranz byl ředitelem velmi schopným vésti divadlo, pro vedení však Nár. divadla scházela mu vřelá a blízká souvislost s národem a jeho duší. Proto za jeho vlády Nár. divadlo prospívalo umělecky, odcizilo se však národu a ztratilo svoje vůdčí postavení v našem umění divadelním. (vkb.) — Vojta Novák, režisér činohry Nár. divadla v Praze, rozhodnutím zem. spr. výboru zůstal na svém místě. — Anketu o novém divadle v ministerstvu školství, jež byly konány dvě, rozhodnouti mají o účelu nové budovy, velikosti, výši nákladu a době stavby. První nevyzněla v určitě usnesení, druhá (5. dubna) sjednotila se aspoň v podstatě na rozumném návrhu, aby divadlo řešeno bylo pro oba genry, operu i činohru, čímž odstraněno bude mnoho půtek. M. j. zajímavým byl návrh šéfa vinohr. činohry Jar. Kvapila, jenž měl zmocnění nabídnouti za druhou scénu div. vinohradské, při čemž Družstvo postavilo by si intimní scénu na nezastavěném prostranství u nám. Mariánského v Praze-I. Pro věc závažným je také návrh zem. správ. výboru po dohodě se stát. regulační komisí, aby nové divadlo nestavělo se v sadech Vrchlického, kteréžto místo uznáno nevhodným, nýbrž na místě nynějšího finančního ředitelství u Obecního domu — žaloba autorů »Matěje Poctivého«, dra Arno Dvořáka a

Lad. Klímy na Nár. divadlo podána proto, že správa nedodržela smlouvy, zavazující ji v případě úspěchu hry přenést provozování díla z div. Stavovského na zemskou scénu div. Národního. — Organizace čsl. herectva rozhodla se při letošním velikonočním valném shromáždění přistoupiti do soc. demokratického — komunistického svazu. Politikou se umělecká úroveň nezvedne! (Red.) — Divadelní přednášky V. K. Blahníka v Husově škole Osvětového Svazu na téma »Dějiny umění div.«, provázené světelnými obrazy (o nichž je zmínka na jiném místě), rozvrženy jsou v sedm částí: 1. Pojem umění divadelního, jeho funkce v kultuře lidstva a zvláště v kultuře národní. 2. Divadlo antické (Řecko—Řím—Byzanc). 3. Divadlo gotické (divadelní umění liturgické, mystérie) a počátky divadla světského (morality, lidové hry, comedia dell'arte, hry improvizované). 4. Divadlo renaissanční (dvorské, školské, jesuitské) a počátky dnešní divadelní budovy. Rozkvět výtvarného umění na jevišti (dekorace, strojní zařízení atd.). 5. Anglické divadlo za Shakespeara a angličti komedianti v Praze v XVII. stol. 6. Počátky českého divadla. Divadelní umění realistické (Kean, Meininger, Šubert). Snahy o zjednodušení scény (Laube, shakespearevské jeviště mnichovské). 7. Nové proudy a výhledy do budoucnosti umění divadelního (Stanislavský, Antoine, Craig, Reinhardt, Zavřel, Kvapil, Hilár; malíři a architekti). Přednášky konají se každý čtvrtek v přednáškové síni školy ve Vladislavově ulici v Praze-II. První přednáška byla 6. dubna. Obšírný výtah z přednášky, konané za velké návštěvy posluchačů (jichž bylo skoro 400), uveřejníme v příštím čísle Česk. Div. (R.)

Matice Divadelní.

Valná hromada, konaná 25.-III., po obvyklých formalitách, z nichž upuštěno od čtení zpráv jedn. a pokl., ježto vydány tiskem se zprávami ústředí, zvolila v doplňovacích volbách revís. účtů pp. Doležala a Plcha. Otázka div. zákona projednána bude před veř. schůzí v předporadě zájemníků; gen. zpravodajství přijal dr. Herman. Vedení Tylovy ústř. knihovny po stránce odborné svěřeno Praž. okrskem redakční radě M. D. Pražsk. okrsku vzdán dík za pořízení první série diapositivů k přednáškám se světelnými obrazy (»Dějiny divadla«) a navrženo doporučiti mu předání jich jakož i promítacího aparátu, který P. o. zamýšlí koupiti, do ochrany iniciátora taj. V. K. Blahníka. — Ve výbor. schůzi 6.-IV. rozděleny funkce: jedn. zůstává prof. Petr, pokl. Vaněk, účet. Weinert, zap. inž. Ludvík; red. rada se nemění. Doporučen okrsk. radě ku schválení řád o půjč. diapositivů, vyprac. taj. V. K. Blahníkem a red. rada přejala odbor. péči o Tylovu ústř. knihovnu, pro niž daroval místopř. inž. Stein-Táborský 2 stoly (jsou majetkem Ú. M. D. O. Č.).

Přednášková činnost. Z členů Matičních přednášeli v poslední době: R. Weinert 2.-IV. v Klatovech o ochotn. organizaci a div. zákoně; V. K. Blahník 7.-III. na schůzi Smíchov. odb., 18. a 19.-III. v Hrdicích, 23.-III. v Podbabě a 9.-IV. v Mostě o režii, 29.-III. v Červ. Kostelci o úkolech čes. div. a 6.-IV. v Osvět. svazu, Praha, o div. kultuře; Břet. Ludvík 9.-IV. »Sokolu« v Líbeznicích o dějinách divadla a jeho kulturním významu (za velmi slabé účasti, svědčící o neporozumění); Dr. Fr. Herman 26.-III. ve valné hro-

madě ústředí o div. zákoně, a téhož dne »Ratolesti« v Podbabě o významu ochotnictva a o poměru k zákonu a úřadům; ing. V. Sommer-Rydván 5.-III. v Podbabě o ochotn. repertoaru; ing. Jar. Neudörfl 2.-III. v Podbabě o líčení.

OCHOTNICKÁ HLÍDKA.

Přednášky divadelní se světelnými obrazy.

Když po převratu nastalo nové proudění v československém ochotnictvu, když nastala ona velká poptávka po přednáškách a kursech, kteréž nebylo vždy možno ani při nejlepší vůli vyhověti, poznalo se velmi brzy, že nestačí pěstovati jen naše ochotnictvo výkonné, ale že nutno stejným tempem zdokonalovati i naše publikum. Tehdy vznikla také myšlenka, že publiku nutno učiniti celý divadelní vývoj srozumitelnější populárními přednáškami se světelnými obrazy. Myšlenka byla uvítána příznivě zejména v těch kruzích, které měly podnik financovati; a dnes jsme na prvním stupni této velké akce.

Péči Pražského okrsku zakoupen byl projekční aparát a pořízena první série světelných obrazů. Tato první série objímá celý vývoj divadelnictví světového, celé divadelní a tím i kulturní dějiny lidstva. Obsahuje téměř 250 obrazů, technicky bezvadně provedených (diapositivы vyrobilo Fotokino odd. min. nár. obr.), a vede nás od původních počátků divadla přes divadelnictví římské, středověké k divadlu renaissančnímu, dvornímu, k Shakespearovi, jeho době a jeho vlivu na divadlo vůbec, ukazuje nám efektní, ale málo oduševnělé divadlo barokní a rokokové, sleduje s námi počátky novověkého divadla vůbec a českého zvláště a vede nás až k nejnovějším projevům divadelního a režijního umění naší doby. Obrazy zasněvují nás do vývoje div. budovy, herectví a scénování v jednotlivých obdobích, do systému dekoračních i kostýmních. Při tom zachycují v herecké práci různé slavné herce a významné činy divadelního umění.

Obrazy tyto jsou doprovázeny pečlivě vypracovanými přednáškami. Výběr obrazů i přednášky jsou dílem spis. Vojt. Kr. Blahníka. Jeho jméno zaručuje jistě dokonalé poučení jakož i poutavou zábavnost. Blahník jest jedním z málo pracovníků, kteří soustavně pěstují divadelní dějiny světové a touží z nich odvoditi funkci našeho divadelnictví českého ve vývoji kultury lidstva. Jeho knížka »Umění diva-

delní, v níž shromáždil první materiál, byla při svém vyjití všeobecně příznivě přijata. Jeho povolání za učitele dějin divadla a herectví na dramatické oddělení státní konservatoře ukazuje, že jeho práce v tomto směru jest respektována a uznávána. Obrazy vybral na základě několikaletých studií a hojného materiálu vědeckého. Proto obrazy ty ozřejmují mnohé, co bylo nejen širší veřejnosti, ale i těm, kdož se již blíže divadlem zabývali, neznámo.

U příležitosti poslední valné schůze ústředí předváděl autor některé ukázky těchto světelných obrazů s velkým a opravdovým úspěchem. Nyní nastoupí serie cestu po republice, jednak aby širila znalosti divadelní co nejvíce, jednak aby získány byly prostředky k pořízení dalších serií, jež jsou v projektu. Jsou to zejména dějiny českého div. umění (podrobné), mimika a deklamace, kostýmnictví, maskování, scénování atd.

Několik jednot se již přihlásilo, a v měsíci květnu budou již první přednášky se světelnými obrazy absolvovány. O přednášky nutno se přihlásiti v Sekretariátě ústředí Praha II., Ostrovní 16 a to vždy nejméně 3 neděle před projektovanou přednáškou. Podmínky jsou vzhledem k významu stanoveny co nejmírněji, totiž 70 Kč za jednu přednášku. Celý materiál jest totiž zpracován tak, že tvoří dvě přednášky po 120 obrazech. Lze ovšem také uspořádati jen jednu přednášku, k níž budou vybrány obrazy zvláště zajímavé v počtu asi 150. Vedle toho nutno ovšem hraditi hotové výlohy vyslaného řečníka, jimž dle možnosti bude vždy autor přednášky. Tam, kde není promítacího stroje, zapůjčí Matice Div. stroj svůj za poplatek 30 Kč.

Matice Div. vysílá tuto první serii světelných obrazů mezi všechny, kdož mají zájem o divadlo, v hluboké a pevné víře, že přispěje tím k hlubšímu poznání podkladů a vývoje tohoto umění a učiní další krok k vybudování svérázné kultury divadelní u nás.

M. D.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Důležitá upozornění. Pro ústřední Tylovou knihovnu, která se má státi pomůckou studia a otázek našeho divadelnictví, potřebujeme staré i novější časopisy a odborné spisy divadelní. Proto žádáme svých okrsků i jednot, aby ústřední kanceláři sdělily, které časopisy a spisy mají a které by mohly naší knihovně přenechat. Udejte název, ročník nebo jméno autora! Mimo to nám sdělte

duplikáty starých her, kterých nelze již dnes získati. Bude snad možno navzájem knihy vyměnit. Dotažte se také svých členů jednotlivců, mají-li takové časopisy nebo spisy, které by byli ochotni ústřední knihovně postoupiti!

Autorské poplatky »Máje«. Od 15. března t. r. zavedeny jsou vedle dosavadních sazeb procentuálních z hrubého příjmu t. zv. sazby minimální: a) pro spolky neorganizované za původní hru celovečerní 80 K, za aktovku nebo překlad 40 K; b) pro spolky organizované za pův. hru celovečerní 60 K, za aktovku nebo překlad 30 K. V případech kromobýčejných, kdy jde na př. o spolek v kraji národnostně ohroženém nebo jsoucí naprosto bez prostředků finančních, v kraji velmi chudém, »Máj« samozřejmě nemůže požadovati poplatků, které by byly nad finanční schopnost spolku, a je ochoten přimouti poplatky nižší, než minimální, jestliže tři čelní funkcionáři spolku potvrdí svým podpisem, že 7% z hrubého příjmu div. představení (u spolků organizovaných) nedostoupilo stanovené částky minimální. Pokud jde o potvrzení poměrů spolku, jak byly shora naznačeny, dlužno si příslušnou žádost k »Máji« dati ověřiti okrskovou radou, k níž spolek v organizačním obvodu náleží. — Upozorňujeme své spolky na toto usnesení a stanovení sazeb a dokládáme, že správné placení autorských poplatků je naší čestnou povinností, jejíž plněním daleko neodmítneme ty, kteří pro české umění a kulturu pracují. Ze spolku »Máje« přicházejí časté stížnosti do toho, že se mnohé spolky této povinnosti uhybají a na poplatky autorské nepatrně a směšné částky odvádějí, nebo si vůbec povolení k provozování hry nevyžádají a her neohlašují. Divadelní kancelář »Máje« není — na rozdíl od jiných agentur — podnikem výdělečným, nýbrž všechen zisk odvádí pensijnímu fondu pro starobní zaopatření českých spisovatelů. Proti členům Ú. M. D. O. Č., kteří by jednali na újmu dobrého jména ochotnictva, bude zakročeno podle organizačního řádu. — Aby zastupitelství autorů vždy vědělo, jde-li o spolek organizovaný, je nutno, aby na div. cedulích a v přípisech, zastupitelstvům zasílaných, bylo uvedeno, že spolek je členem Ú. M. D. O. Č.

Divadelní kursy. Péči Ladeckého okrsku v Mostě pořádán jest velký divadelní kurs pro ochotnictvo celého Podkrušnohoří v Mostě a Duchcově. Pro pohodlí návštěvníků jest kurs pořádán dvojmo a to vždy jednu neděli v Mostě a druhou v Duchcově. Kurs v obou místech byl již zahájen vřelým proslovem zasloužilým předsedou okrsku Ladeckého V. J. Hrdličkou. První předn. v Mostě byla 9.-IV. a v Duchcově 16.-IV. V Mostě přednáší se v kreslírně české měst. školy, v Duchcově v aule hospodyňské školy. Kurs těší se hojně návštěv. V Mostě bylo na první přednášce zastoupeno 21 jednot 211 návštěvníků, v Duchcově 8 jednot 75 návštěvníků. Na další přednášky čeká se účast ještě větší. Druhý den kursu (23.-IV. Most a 30.-IV. Duchcov) přednáší spisov. Jakub Rydvan o repertoaru a dramaturgii, inž. Neudörfel o ličení. Třetí den kursu (7.-V. v Mostě a 14.-V. v Duchcově) prof. Petr o deklamaci a mimice. — Divadelní kurs v Slaném. Okrsek slánský zahajuje dne 23.-IV. svůj divadelní kurs. V první předn. promluví V. Kr. Blahník o umění divadelním. V dalším pořadu budou následovati předn. o práci hercové (min. r. dr. Lžičar), repertoaru a dramaturgii (Jak. Rydvan), deklamaci (prof. Petr.), režii (Blahník), ličení (dosud neurčeno). Kurs bude doplněn veřejnou

přednáškou o dějinách divadla se světelnými obrazy. Datum této dosud neurčen. — Divadelní kurs v Českých Budějovicích. Dne 7.-V. zahájen bude v Čes. Budějovicích velký divadelní kurs. Ve vstupních přednáškách promluví Valentin Trousil o významu divadla v životě národa a o poslání čl. ochotnictva v republice a místopředs. Ú. M. D. O. Č. inž. Vojta Štein-Táborský vzpomene ve vybraných kapitolách dějin čl. ochotnictva. O průběhu kursu, který bude stejně jako ve Slaném doplněn veřejnou přednáškou o dějinách divadla se světelnými obrazy, přinese Č. D. podrobnou zprávu.

Zájezd Pražského okrsku do Mostu a Duchcova. Pražský okrsek pokládá za svou povinnost vzdát zvláštní hold práci, kterou vykonávají naši přátelé v severočeských menšinách a proto rozhodl se uspořádati letos o svatodušních svátcích zájezd do Mostu a Duchcova. Se zájezdem spojen bude také krajský sjezd všeho org. ochotnictva z celého Podkrušnohoří a okrsku lounského. Předběžně stanovený pořad jest: Odjezd z Prahy 3. června (sobota) odp. 15-10 z Wilsonova nádraží. Po cestě připojí se účastníci z okrsku slánského. Okrsek Lounský přijede v neděli přímo do Mostu. Příjezd do Mostu 1947. Večer přátelská zábava v Jánském dvoře (kde bude také celá výprava stravována). V neděli 4. června v 9 hod. dop. prac. schůze zástupců jednot. V 11 hod. dop. manif. schůze org. ochotnictva a menš. pracovníků pro rozšíření a prohloubení kulturní práce národní. Hlavní ref. star. Ú. M. D. O. Č. dr. Fr. Herman. V 13 hod. společný oběd. Odpoledne rozejdou se účastníci zájezdu na kratší výlety do okolí (prohlídka města, hradní městský vrch, renovovaná zřícenina s rozhlednou, nádherný výhled na celé Středohoří a Krušné hory, údolní přehrada, jedna z největších v Čechách, výlety do uhelné pánve atd.). Soubor Pražského

okrsku sehraje odp. za vedení V. Kr. Blahníka hru »Ondřej a drak« od Vikt. Dyka v měst. div. v Mostě. Večer taktéž v měst. div. slavn. předst. Jiráskova »Otce«. Před. předst. proslov starosty Ú. M. D. O. Č. dr. Fr. Hermana. Také toto představení sehraje soubor Pražského okrsku za vedení Blahníka. Při všech podnicích, zejména při div. předst. účinkuje ochotnický pěvecko-hudeb. spolek »Triophon« v Mostě. V pondělí dop. prohlídka města a státních uhelných dolů. Odp. 14-19 jede jedna část domů, druhá odjede do Duchcova, kdo opět sehraje soubor Pražského okrsku Dykova »Ondřeje a draka«. Po půlnoci odjezd z Duchcova přes Ústí n. L. Příjezd do Prahy 5-35 ráno. — O ubytování a stravování bude postaráno. Celkový náklad na jízdné, stravování, ubytování, vstup do divadla na slavn. předst. v Mostě bude činit 90 Kč. Vůdcem výpravy jest K. Sendler. Přihlášky dlužno zaslati do 15. května do kanceláře ústředí. Při přihlášce nutno složit zálohu 30 Kč. Agitujte pro hojnou účast!

Z ústředí. Valná hromada 26.-III. zahájena star. drem Hermanem posmrtnou vzpomínkou na dra K. Pippicha, A. K. Nového, Cyr. Kočího a P. Recha. Omluven uč. Vrána z Budějovic a senior ochotn. Wiesner. Zápis posledního valného shromáždění čten a schválen, od čtení zpráv jedn. a účetní upuštěno, ježto vydány tiskem. Zpráva přehližitelů účtů, pp. Svobody z Kostece n. L. a inž. Pospíšila doporučila zásadní schválení bilance, což se stalo. Zároveň schvál. zpráva Sboru Tylova domu. Sdělení starostovo o stanovisku »Máje«, pokud jde o placení práv autorských, viz jinde. Při tom zmínky zaslouží projevený správný názor taj. Blahníka, že literární práce nesmí býti srovnávány s prací řemeslnou a že poplatky provozovací pokládá dlužno za čestný honorář autorský. Čestným členem k návrhu pražského okrsku jmenován

Feuilleton.

F. Armin:

Úspěchy ochotnického režiséra.

Spolek div. ochotníků ve Slaném náleží k nejstarším. Příštího roku slaviti bude svou padesátku, k níž pojí se celá stovka slánského divadla vůbec. To znamená, že se ve Slaném našlo vždy dosti nadšenců, kteří pěstovali divadlo a kteří vykonali mnoho záslužného nejen pro umění a kulturu, ale i pro finanční podporu místních podniků veřejně prospěšných.

Mezi těmito nadšenými pracovníky byla a je rodina Vacků. Karel Vacek, bývalý akad. malíř, býval výborným hercem a jeho umělecká ruka ozdobila kdysi první jeviště i hlediště stálého divadla. Z jeho krve přešlo nadání i láska k divadlu na jeho děti, z nichž tři bratři dosud ochotnický působí, všichni úspěšně. A vedle Oldřicha a Ladislava jako dobrých herců uplatnil se Bohuš Vacek nejen jako herec, ale i jako zručný režisér. Od roku 1898, kdy 11. dubna poprvé vystoupil v roli Slavinského v »Únosu Sabinek«, absolvoval v ochotnic. spolku téměř všechny funkce, až roku 1907 začal vésti režii Štechovy veselohry »Ohnivá země« a 18. prosince 1908 byl zvolen po odchodu p. Manšingra definitivním režisérem.

Zvěčnělý učitel Manšinger byl dobrým režisérem a po značném úspěchu získal si velké obliby u obecenstva. Bylo dosti těžko pro mladého nástupce, aby udržel uměleckou úroveň ochotnického

divadla, zvláště když změnou osob nastala porucha a rozklad v členstvu. Jen vlastní neúnnavnou pílí a nadšením pro věc, jakož i podporou některých starších spolupracovníků podařilo se Boh. Vackovi, že se v krátkém čase dobojoval k dalším úspěchům a že sklízel všestranné uznání. Maloměstské poměry, osobní nedůtklivosti a zákulisní pletichy nebyly silnější jeho obětavé práce, která zejména po politickém převratu počala se zdvojenou silou působiti k tomu, aby kulturní poslání slánských ochotníků bylo povýšeno nad všechno ostatní, co činí z divadla méně, než čím je a má býti.

Ve válečné době nemohl místní spolek vyvíjeti větší činnosti, ale B. Vacek dovedl si najíti i jinde místo svého působení: šel do slánské okoli, jako do Peher a do Zlonio, a pro dobročinný spolek »Libuši« ve Slaném vypravil sám dětské hry, v nichž ukázal svou způsobilost i pro velké komparsy. Spolek div. ochotníků ve Slaném účastnil se také čestně předsjezdových představení v Praze r. 1921, kde za Vackovy režie sehrál Štolbovu ves. »Na letním bytě« a sklídl pochvalu autorovu i kritiky. V neděli 9. dubna t. r. slavil B. Vacek jubileum své práce režisérské, k němuž si zvolil Hermanovo sociální drama »Proti vlastní krvi«. Z her, které ve své stovce vypravil, jsou zastoupeni čeští spisovatelé: Jirásek, Dyk, Stech, Viková, Tyl, Svoboda, Štolba, Želenský, Kvapil, Vrchlický, Stroupežnický, Šamberský, Šubert, Čapek, Kolár atd., z cizích: Ibsen, Gogol, Przybyszewski, Molnár, Rostand, Nušič a j. Již z těchto jmen je patrné, jaké hry vybíral a jak odvážně vedl své druhy

starosta Dr. Herman a k návrhu komise pres. další činovníci: inž. Stein-Táborský, V. K. Blahník, Rudolf Weinert, Alois Wiesner a Ferd. Meiner z Plzně. Pokladníkem zvolen Jos. Doležal, revís. opět J. M. Svoboda a Al. Wiesner. Schváleny nově zřízené okrsky v Hořicích, Českoobrodský v Ouvalích a Ruthův Ústecko-teplický, obnoveny v Kutné Hoře, Horažďovicích, Hradci Král. a Prostějově. Schválen odb. zahraničí, spolků, jež přijímány budou jako členové zakládající. Požadavku dalšího odborného vzdělání ochotn. vyhověno bude uspořádáním také letos režisérského kursu v Praze, jenž má omeziti se na režii, mimiku a deklamaci, scén. výpravu a maskování. Upozorněno na červencový sjezd osvět. pracovníků v Praze, na němž projednána bude také otázka divadla jako prostředku lidovýchovného. Zásadně schváleno každoroční pořádání zájezdů ochotn. do různých měst a míst republiky, jakož i krajských sjezdů ochotn.; zájezdy zahájeny budou národnostně ohroženým územím (Mostem, na kterýžto zájezd věnoval Pražský okrsek 500 K), sjezdy moravským Prostějovem. Kromě toho koná se sjezd v Ouvalích a připravuje pro příští jubíl. rok větší oslava 50letého trvání ochotn. spolku a 100leté památky divadla ve Slaném. Na Moravě pracuje se k zřízení sekretariátu, organizace slovenského ochotnictva předána Slovenské Matici v T. sv. Martinu, ježto bratislavský sekretariát nevyvíjí činnost. K uspokojení projednání divadel, zákona uspořádá Matice Divadelní zvláštní schůzi. Oznámení zažehnaného nebezpečí dávky ze zábav z představení div. přijato s povděkem, za prominutí dané z obratu bude požádáno.

Z okrsků. Štůlbův okrsek okresu Českoobrodského v Ouvalích projektuje ochotnický sjezd v Ouvalích ve dnech 3.—5. června, spojený s režis. kursem [od 7.—15. června]. Při sjezdu promluví má dr. Fr. Herman o »Organis. základu a cílech ochotnictva«, V. K. Blahník

v divadelním umění k výšinám, vyhýbaje se triviálně bezcenných frašek a bezvýznamných veseloher, které kazí dobrý vkus občanstva i umělecké nadání a schopnost ochotníka.

Vackův herecký profil je přesně vyhraněn. Jeho naturel se mění na jevišti zcela, protože nehraje sebe, nýbrž kreslí postavu předepsanou autorem. Osvojil si ukázněnost v komice a srdečnost a opravdovost v úloze vážné, ať už líčí oběť lásky nebo charakter starých. Jeho výkon nezůstává nikdy na povrchu zevnějšku, vždy prozrazuje promyšlené studium a průpravu.

Jeho režisérský profil neztrnul ve staré škole. Všímal si bedlivě nových směrů a přinášel a zkoušel je na domácí scéně. Hru uměl zasadit do rámce přílehavého, životního. Vymýšlel nové dojmů a nebál se obětí, šlo-li o umělecký pokrok. Uznání, které mu za jeho přičinění projevila obec, okresní a školní rada, ředitelství škol a humanitní spolky, mělo na zřeteli hlavně hmotný výtěžek jeho činnosti, ale jeho umělecké výsledky zůstávají jen v paměti současníků, což je údem všech výkonných umělců divadelních. A proto je třeba, aby se naše spolky staraly o záznamy úspěchů svých lidí, z kterých by jednou historik mohl čerpati látku pro studium vývoje našeho divadelnictví.

Tiché jubileum Vackovo je také přehledkou činnosti slanských ochotníků, a my připojujeme tento listek pro věčnou pamět s přáním, aby umělecký vzestup práce ochotnické byl požehnan novými úspěchy a zásluhami našich spolků i jejich obětavých a uvědomělých činovníků.

o »Uměl. vzdělání a prohloubení ochotnické činnosti« a Brét. Ludvík o »Úkolech a působení ochotnictva při výchově lidu«, sehrán býti má na přírod. div. Šubertův »Jan Vráva« s K. Želenským v tit. roli a večer uspořádán přátelský večírek na počest čestných hostů.—Okrsek Prostějovský konal schůze okrsk. nady 8.-I., 12.-II. a 12.-III. Spolkům uloženo: zasílati měsíční přehledy sehraných představení a programy do okrsk. archivu, vésti přesný seznam hrajících členů a předkládati jej každoročně okrskové radě spolu s výkazem o spolkové činnosti. Vedením matriky hrajícího členstva pověřen P. Jašek. Za členy přijaty odb. N. J. v Ladíně u Konice a div. odbor Klubu Přátel umění v Prostějově, při jehož podnicích mohou členové druhých místních org. div. jednot vystupovati toliko jako hosté. Repertoar jednot za pros., led. a ún.; Olšany 11.XII. Svobodův »Poslední muž«, 31.-XII. Kraatzův »Rozvedený pán« a Skružného Sylvestrovské komedie; »Tyl« v Prostějově 11.-XII. Petrovič »Lilák«, 25. a 26.-XII. Shakespearův »Sen noci svatojánské« s hudbou Mendelssohnovou, 8.-I. Skochova »Naše babička« (př. Urbanová z Brna j. h.), 29.-I. Molierův večer s předn. a provedením ukázek franc. a českých, 5.-II. Wildeova »Bezvýznamná žena«, 19.-II. Zavřelův »Král Přemysl Otakar II.«; »Sokol« Konice 25.-XII. Michaelisova »Revoluční svatba«, 26.-XII. Krylovova »Ta třetí« (Divoška), 29.-I. Skružného a Veltruského »Ta naše Máňa«, 26.-II. Wolzogenův »Čistý listek«, »Sokol« Držovice 22.-I. Štůlbova »Závěť«, 19.-II. Skružného »Zázračný panák«, N. J. Otínoves v pros. Karasův »Brixenský mučedník«, N. J. Čechovice 8.-I. Opplův »Floriantův hřích«. Jednotám doporučeno pěstování původní literatury. Vzata na vědomí zpráva o divadelní soutěži živn. strany. Na červen svolána manifestáční členská schůze s přednáškami pražských řečníků a div. představeními; pořadatelství pověřeni: Jeřábek, Křičenský, Zbořil, Sklenář a Zahradník. V týdnu před Velikonocemi usneseno uspořádati kurs div. líčení (předn. O. Čermák z Brna). Divadelní soutěž o primát města Prostějova na rok 1922 konána 25. března mezi 4 jednotami, pozvanými vzděl. odb. živn. obch. str. středostavovců na neutrální půdě čistě ochotnického a primitivního jeviště, takže šlo jen o vlastní hru a osoby po stránce umělecké. Závodily jednoty: Spolek »Tyl«, »Intimní divadlo« (šl. str. soc.), Dram. odb. »Klubu přátel umění« a Lid. div. »Dělnického domu«. »Tyl« hrál thesové drama Bož. Vikové-Kumětické »Co bylo«, řešící problém čistoty před snátkem a věrnosti manželské stejně u muže jako u ženy, tedy podobný sujet, jako je u pastorského velikého Nora Björnsona v »Rukavičce«, za osvědčené režie Vlad. Pleského, jenž hrál zároveň úlohu starce (v úlohách stařenky účinkovala B. Jelínková, vnučky K. Zahradníková a služky sl. Pátková). »Intimní divadlo« zvolilo působivý a realistický drastický obraz ze života ztracených existencí, tragicky registrující skutečnost z pražské známé hospody »Bataillon«, hru téhož jména od pražského zpěváka Leop. Šmída. »Klub přátel umění« sehrál pohlavností a smyslností proycenou hru Jaroslava Pasovského »Nad propastí«. »Lidové divadlo« šlo do soutěže s italskou hrou Roberta Bracca »Masky«. Jura olomouckých divadelníků: V. Volánka, R. Boháče a Jana Cékla přisoudila primát jednotě »Tyl«, jež vyhověla nejlépe podmínkám uměleckého tvoření v charakteristice jednajících osob i celkové souhře. Také obecenstvo slosovacími útržky spolurozhodovalo:

»Tyl« obdržel 145 hlasů, »Intimní divadlo« 111, »Klub přátel umění« 75 a »Lidové divadlo« 54. Cena stříbrný štít k žádosti jednoty »Tyl« vyměněna — bude za obnos 1000 K, který och. spolek složí na »Tylův dům« v Praze. Interes obecnosti i herectva o zápas před divadlem a po divadle byl velmi živý. Tytéž aktovky opakovati se budou v Měst. div. ve prosp. ruské akce k podpoře učenců. (J. Simon.) — Erbanův okrsek v Hořicích zvolil na valné hromadě a první okrsk. schůzi 15. a 29.-I. předs. G. Hofmana, místopř. Ed. Zwiefelhofera, jedn. je F. Jiříček (ve směr. z Hořic), pokl. Ferd. Fikar z Březovic, členy výb. K. Janovský a J. Stárek z Hořic, O. Lelek z Lázní Bělohradu, B. Polák z Miletiny, J. Sehnal z Ostroměře, J. Dresler z Třemšovic, náhr. Dr. Kratochvíl, Ant. Černý, P. Vejnar z Hořic. Okrsek čítá 27 jednot s 523 členy. Schváleno uspořádati přednášky o organizaci, režii a líčení. — Pražský okrsek upozorňuje, že ze »Stankovského« vyloučeny sl. M. Mildnerová, V. Legnerová a D. Reinišová pro neuposlechnutí zákazu hrát s neorganizovanými ansambly. Referenti, vyslaní P. o. k představení jednot, opatření jsou zvláštními legítimacemi, a referenti, kteří nemají této legítimace, nejsou P. o. vysíláni. Pisemně posudky jsou jednotám v kanceláři ústředí k dispozici a výtahy postupně budou uveřejněny. Organem našim je jedině měs. »České divadlo«. Na ustav. schůzi okrsk. rady 17.-III. zvolen předs. R. Weinert, místopř. V. Trousil, jedn. L. Janoušek, pokl. L. Felber, knih. Anna Turečková. Členy okrsk. rady jsou pp: Satorie, Pokorný, Sendlr, Klápa, Wiesner, Jiroušek, Marek, Hanka, náhr. Ambler, Kracmanová, Bräuer, Hojka, Šafránek, Šťastný, Šimoniček, Barvínek a Mareš. Došlé členské přihlášky Spolku pro postavení Tylova pomníku v Plzni odevzdány pí. Kracmanové, která obstará jejich rozprodej. Katol. jedn. v Žižkově zahájila znovu činnost. V Podbábě zahájen režisérský kurs. Přednáseno vždy v neděli odpo. a ve čtvrtek večer. Šekový účet u Pošt. úř. šekového obnoven pod čís. 16996. Stran autorských poplatků, vybíraných nakladatelstvem M. Knapp usneseno, aby jednoty platily se s výhradou, že jim budou vráceny, prokáže-li se, že fa M. Knapp nemá autorova zastoupení. Schůze Okrsk. rady konány každý 2. pátek v měsíci. Zvláštní pozvání rozesílána nebudou. Ostatní pátky věnovány budou pracovním schůzím presidiálním, ku kterým mají přístup všichni členové P. O. II. schůze Okrsk. rady konala se 10. března. Obvod Žižkovský se ustavil a slibuje pilně pracovati. Členy dozorců rady jsou pp. Wiesner, Legát, Hajský a Willert. Obvod Vysočansko-Hloubočtínský byl svolán na 26.-II., ale schůzi neobeslal. Pokladní zpráva vykazuje hotovost Kč 6278.84. Okrsková knihovna otevřena 1.-I. 1922. Vyšehradský sbor vzdělávací vyloučen pro neuposlechnutí usnesení valné hromady. V presidiální schůzi 17.-III. usneseno předložit spor vysočanských jednot s místním »Sokolem« České obci sokolské. Pro okrsek zadáno divadlo v přírodě v Podbábě. Představení bude pořádáno ve prospěch Ú. M. D. O. Č. (L. J.) — Turnovského okrsek v Klatovech konal valnou schůzi 2.-IV. za účasti 18 org. jednot, jež měla obvyklý průběh. Přednesené zprávy schváleny a také kand. listina beze změny přijata. Ke konci promluvil delegát pražsk. ústředí gen. taj. Weinert o organizaci ochot. a div. zákoně. Přednáška vyslechnuta se zájmem. Při valné schůzi prodávány losy Tylova domu. Činnost okrsku byla v min. roce uspokojivá a jsme jisti, že i nová

okrsk. rada bude zdárně působiti ve prospěch myšlenky ochotnické. Taj. zvolen opět p. Škarda. (W.) — Ladeckého okrsek v Mostě pořádá ochotn. kurs v Mostě a Duchcově ve dnech 9., 16., 23. a 30.-IV. a 7. a 14.-V. a ukončen bude přednáškou dra Fr. Hermana »O kulturním významu divadla, zvláště ochotnického« o svátcích svato-dušních. Návštěva kursu je pro všechny členy org. jednot povinná. Každá jednotka má oznámiti počet návštěvníků a jich jména.

Z jednot. Bes. »Stankovský« v Praze oslaví 29.-IV. 35 leté trvání uměleckou akademii na Žofíně. Program obstarají přední umělecké síly. Po programu taneční vínek. Bes. »Stankovský«, která vlastní usilovnou prací kulturně-národní dávno již vstoupila do prvních řad našich zasloužilých národních pracovníků, zasluhuje všestranné podpory a výbor doufá, že 29. dub. na Žofíně přivítá nejen celou pražskou obec ochotnickou, ale i širší veřejnost. Vstupné stanoveno: pro členy org: och. jednot K 7.—, pro nečleny K 10.— a pro studující K 5.— i se zem. dáv. Předprodej vstupenek v »Koruně« na Václavském nám., u L. Ryšavého, maj. uměl. záv. Staroměst. nám. (proti Orloji), v rest. »Bellevue« ulice Karol. Světlé a u K. Dvořáka, Smíchov Žižkova ul. 21. — Denní listy pražské zaznamenávají krásný čin bes. »Stankovský«, která odhlasovala rodnině po zesnulém spis. A. B. Šťastném pravidelnou čtvrtletní podporu po 200 K. Velkodušný tento skutek zasluhuje uznalé zmínky i na těchto místech a budiž pobídkou k následování. — Čt.-och. záb. sp. »Jitřenka« v Chudeříně zvolila na valné hrom. 15.-I. předs. V. Opita, místopř. Jos. Kaisra, jedn. Jos. Synka a Ferd. Kříže, pokl. Al. Bringlena a Jos. Brůchu, čl. výb. G. Jakubka a Růž. Voglovou; rež. je Rud. Synek (pro hry vážné) a V. Urban (ves).

Posudky. Dram. odb. Kl. Přátel umění v Prostějově přispěl si záhy po provedení brněnském a současně s pražskou premierou vypravil 8. a 9. dubna grotesku bratří Čapků »Ze života hmyzu«. Bylo to představení, jakého měst. div. — podle kritika olom. »Pozoru« (—tt—) — prý nepamatuje. Pečlivě připravené a vzorně provedené. Dekorační i kostymová výprava (ocenění hry samé ponecháváme jinému péru) byla úplně nová, podle vzoru brněnského, svědčící, jakou péči věnoval Klub hře. Tuláka, ústřední postavu komedie, hrál pohost. O. Čermák z Nár. div. v Brně, jenž »s vyzrálou filosofií i bolestnou-ironií glosoval mánění a šalbu tohoto světa«. Ale i ostatní prostějovští členové Klubu, z nichž zvláště jmenuji se dámy Braunsteinerová a Svozilová (Apatury v »Motýlcích«), p. Procházka a pí. Bílková (Chrobák a Chrobačka), pp. Hrubý (Lumek), Juřena (Cvrček) a sl. Břehová (Cvrčková), hráli prý »tak, že bys v nich ochotníky nebyl poznal«. Odvaha Klubu byla vyvážena dokonalou interpretací a veliké finanční oběti dokonalým úspěchem. — Spd.o. ve Staném vypravil 9. dub. jako sté představení rež. Bohuše Vacka a na počest 50. narozenin svého sourodáka, starosty Ú. M. D. O. Č dra Fr. Hermana 3akt. jeho hru »Proti vlastní krvi«, v níž sociální smysl autorův, který tak příznačně charakterisuje celou jeho tvorbu až po nedávno vyšlý román »Dědictví stvořených chvil«,) projevil několik nových neznámých rysů. Je to zejména snaha po zdůraz-

*) k dostání v kanc. ústředí.

nění práva každého člověka bez rozdílu původu po vymaření se z nesnesitelných, nízkých poměrů, jež ho obklopují a po mravním i společenském povznesení, jak je vyjadřuje životem rodiny Havlákovy, z níž je zlodějem otec i syn a jenom vnuk, student, právník, usiluje vybřednouti z tohoto kalu a žiti čistě a ušlechtilě. Podaří se mu přetrhnutí pouta, vízici ho k tomuto ovzduší. Také v sestře Pavle je mnoho té touhy, leč okolnosti jsou silnější jejích dobrých předsevzetí. Nenalézajíc sama pro sebe spásného východiska, sebeobětováním až k smrti, jež zasloučuje se tak nevtíravě, doporučení jako vhodný prostředek lidovýchovný. Slánské provedení hry ukázalo příkladně, co zmůže inteligentní, své věci znaly a cele ji oddaný režisér i svorná spolupráce všech účinkujících. Dokonale životnou postavu Havláka syna vytvořil p. Herman ml., jehož poznali jsme již při praž. předsjezdových představeních (v Štolbově »Na letním bytě«) jako myslícího a tvořivého interpreta charakterních rolí, kteréž dobré vzpomínky ani tentokrát se nezpronevěřil. Jemně a odstíněně citově, zvláště v závěrečných scénách zahrál Pavlu p. Plevková (z počátku mluvila příliš tiše), jejíž výkon hodnotně kladu přímo vedle p. Hermanova, a k nim přiřadují také Antonína, velmi pěkně a rozmyslně recitovaného p. Šúchou (na svůj původ byl příliš blahobytně vybaven). Ale i ostatní správně založili své postavy, tak p. Vacek Lad. starého chrchlavého Havláka, p. Vacková resolutní a požívačnou ženu Valentinovu, sl. Buřilova pravou příslušnicí rodiny, dceru Annu, p. Štástka uhlazeného právníka Sobotku, p. Čábek drze úlisného nápadníka Pavla Jáchu, p. Horn vetešníka Divíška a režisér bdělého detektiva Cínka. Představení bylo vyprodáno, mělo velmi slavnostní ráz a vyznělo i srdečnými ovacemi pro přítomného autora. (*Rdv.*) — Dram. sdruž. příj. spolku čl. železn. úř. v Praze sehrálo 12. dubna v sále pražské Měst. bes. K. Rožkovo 3akt. drama »Podzimní svítání«, v němž předčasně svěcený autor sytý a výrazně kreslí postavy dvou žen: prostě a odlaně mlujících, jejíž neopětovaná láska neleká se nejtěžších obětí, i smrti, aby milovanému muži zajistila životní blaho, jež tento mni náleží ve spojení s jinou, která oběti té si nezasloužila, prázdné kokoty, přivedší ho v zkázu. Hra skýtá mnoho poučného pro život, v němž takové případy nezdídka se stávají a proto by ji nemělo býti našimi jednotami zapomínáno. Doznala také krásného úspěchu, o nějž zasloužil se A. Vitouš nejen jako režisér, ale i představitel čelné role doktora Horčíka, pro niž našel mnohé přesvědčivé tóny. Velmi ušlechtilě hrála jeho první choť P. Pospíšilová a správně snažila se kontrastovatí její oslnivostí zjevu a nenuceností vystupování dámy velkého světa i velných názorů morálky M. Fingrová. Světáčkou blaseovanost dokonale vyjadřoval záletný soudce Vrba p. Madenův (pseud.), sympaticky založil svého světem a životem protřelého obchodníka Kořinka p. Weinert, bodře (jen s přílišným koketováním s budou napovědovou) zahrál starostu Divíška p. Mužík. Také ostatní menší role byly vhodně obsazeny a dobře sehrány. (*Rdv.*) — Beseda »Stankovský« v Praze nastudovala novou hru svého člena p. Franzla »Mrtvé listy« z ovzduší literárního, resp. divadelního, které níčí bezohledně

všecky naděje, ale i životy, jako byl Frankův, autora hry »Mrtvé listy«, jehož radostná zpráva o přijetí hry k provozování zastihuje již na smrtelné posteli. Práce byla pečlivě nastudována a vypravěna Čelnou rolí spis. Fraňka hrál s úspěchem sám autor, jeho milenkou sl. Hochmanová. — Dramatický kroužek »Alois Jirásek« na Smíchově sehrál 25.-II. ve Svandově divadle na Smíchově Jiráskův dram. žert »Kolébka«. Jest to druhé předst. cyklu, který se, usnesl nově založený tento kroužek uspořádati z děl slavného našeho autora, jehož jméno nese. »Jirásek« patří mezi sdružení, která velmi vážně pojímají svoje rozhodnutí hrati divadlo. Účast jeho členů při předn. podnicích smíchov. obv. ukazuje, že kroužek jde správnou cestou. Bylo to také viděti na celém předst. Kroužek disponuje několika zkušenými silami, které dovedou vnésti dobré pochopení pro věc i mezi členy ostatní. Představení ukazovalo v první řadě velkou píli a svědomitost, se kterou bylo připraveno, byť i ve všech detailech nebyla snaha korunována výsledkem. Mezi účinkujícími zvláště uplatňovali se p. Zima v roli purkrabí Daniela (měl také režii), p. Huňáček st. v úl. polesného Jíry a p. Labská jako Markareta, sestra purkrabího. Melodický hlas a pěkný zjev sl. Horské (Alena) zaslulhoval by dalšího div. pěstění. Pojetí Dobroničky bylo slabé. Celkem však předst. bylo takové, že slibuje dobrý pokrok, vytrvá-li kroužek na vytkené vážné dráze.

Ochotnický repertoar. Chovanci pražsk. měst. sirotčince 15. I. Jiráskova »Lucerna«. — »Tyl« v Poličce 15. a 16.-I. Krylova »Ta třetí« (Divoška). Rež. Bron. Altnerová. — Dram. odb. Česk. stráž. bez p. v Praze (»Heinovka« Vínoh.) 19.-I. Jiráskova »Vojnarka« (rež. A. Pech; na návštěvách upozorněno na šibírky a věcnou loterii Tylova domu). — »Dalibor« v Žižkově (u Kurelů, roh Libuše a Závíšovy) 21.-I. Ibsenova »Strašidla« (rež. J. Kosán); chystáno Šamberkovo »Jedenácté přikázání« (rež. B. Cisař; na plakátech upozorněno na loterii). — »Tyl« na Horách Kutných: 21. 22.-I. Selbyho »Kvítek prerie«, 5.-II. Schönthanova »Zlatá Eva« (rež. Ema Umlaufová; pohost. hra Erny Procházkové, býv. člena div. Brněnského a Východočeského), 11. a 12.-II. »Pan poslanec činí pokání« (autor?, Fastrův překlad franc. orig.), 18. a 19.-II. Schönthanova »Kontessa Kukuč«, 26.-II. »Hanzí Vejvara a jeho tchán Kendelík« (dle B. K. naps. J. Kühnl; zdramatis. Herrmannova románů to není!), 4.-III. H. Becqueova »Pařížanka« za pohost. hry M. Markové-Nekolové (rež. R. Marek), 11., 12., 25. a 26.-III. Fenclovo zprac. Jiráskových »Psohlavců«, 18. a 19.-III. opereta »Lucifer« (přezvaná zde na »Pepík vypil elixír«, naps. F. K., hudbu z národ. motivů ř. kutnohor. rodáka, kap. Fr. Macha upr. a řídil p. Bačkora), 1. a 2.-IV. jubil. předst. Preissové »Dvě ukolébavky« a 8. a 9.-IV. Šrámkův »Měsio nad řekou« za pohost. hry p. Markové-Nekolové. (V režii střídali se Jos. Richter, Fr. Štěpánek a Ferd. Raiman). — »Jiří« v Poděbradech 22.-I. Maříkova »Z nařízení bytové komise« (rež. S. Višata), 5.-II. Gogolův »Revisor« (rež. A. Korečková), 5.-III. Molièrova »Šibalství Scapina« (překl. Jul. Zeyera, úvod. slovo okres. taj. J. Truhláře, rež. R. Zapletalová), 12.-III. (oslava 72. naroz. pres.) Kvapilova »Oblaka« (rež. J. Novotný) a 2.-IV. W. D. Ellisova »Jeho kočička« (rež. S. Višata). — Spd. ve Slaném 15.-I. Uměl. večer s hudeb., pív. a tanec. programem, 22.-I. Petřovicův »Lirák«, 5.-III. Skružného »Macičkova

dovolená» a 9.-IV. jako 100. předst. režis. Boh. Vacka Fr. Hermanovo »Proti vlastní krvi«. — »Nová scéna v Praze (Bellevue) 28.-I. na počest 10 leté her. činnosti Mir. Nováka Hilbertovo »Jejich štěstí«, 25.-I. Friedmannův-Herzův »Doktor Stieglitz«, 15.-IV. Kříčenského »Svatební lože« (rež. všech Jar. Ratiborský, na plakátech doporuč. koupě losů Tylova domu). — »Dalibor« na Král. Hradčanech 28.-I. (řemesl. živn. bes. v Praze-I.) Pailleronova »Myška« (rež. J. Pražský), 19.-II. (Malostr. bes.) Kunětické »Holčička«, Svobodovo »Poupě« (rež. dr. O. Grygar) a Čechovův »Medvěď« (rež. V. K. Blahník), 2.-III. (Nár. dům smíchov.) Večer kouzel, snů a iluzí, 11.-III. (Švandovo div.) Šubertova »Láska Rafaelova« (rež. V. K. Blahník), 9.-IV. (Malostr. bes.) Svobodovo »Přes tři vrchy« (rež. dto) a 23.-IV. Zapolské »Rosnička« (upozorňuje na naše šibřinky a losy). — »Tyl« v Bohnicích (u Růžičků) 28. a 29.-I. Rudlofův »Dědečkovy hopsy« (rež. B. Leyr, pohost. hra tenor. J. Schillera), 11.-II. kabaret, večer (I). — Kruh akad. přátel Praha (Rokoko) 1.-II. Stolbova »Zlatá rybka« (rež. Fr. Rech) s proslavem a tancem (I). — »Vicena« v Ústí nad Orl. (hot. Friml) 2.-II. Ibsenův »Stavitel Solness« (překl. Jar. Kvapila, rež. J. V. Radechovský, informační pozn. o autoru na návštěvi), 14.-III. Jonášovo »Za koho se provádíme« (rež. M. Halberstadtová; doporučuje odbírání »Čes. Div.« a koupě losů). — Vlastimil« (div. odb. N. J. S.) v Hroboch 2.-II. v Košťanech Skružného »To byla noc«, 12.-III. v Hroboch R. Kantora »Honba na muže« aneb »Všecky mýšky za sebou« (rež. Fr. Seidl). — Dr. kr. ve Zlebech (na Špici) 2.-II. (2×) F. Matějkoví »Cikáni«. — Volné sdruž. ml. přátel div. v Žižkově (u Kurelů) 4.-II. Ferd. Olivovo »Když srdce promluví« (rež. J. Franc), 11.-III. dto »Láska dívky trojí« (rež. Fr. Knížka; upozor. na naše šibřinky). — Záb. a dr. kr. N. J. S. v Braňanech (host. Scheithauera) 5.-II. Mosera-Lehnharda »Naše roztomilá Baručka«, 5.-III. (na nově zřiz. jevišti akad. mal. Jos. Charváta z Lenešic) Kneislův »Papageno v almaré« (rež. Urbánek), 26.-III. Mallochovy »Černé oči« a 2.-IV. (2× s dětmi) V. Stěžerského »Dražba na nevěstu« (rež. V. Čuda). — Spdov. v Kopidlně (sál Radnice) 5.-II. Jar. Puldovo »Dvě lásky« (rež. K. Brožek; na měst. div. vínohr. nehráno!). — Pelikánova jdo. v Hořicích (měst. sál) 12.-II. Kadelburga-Presbera »Kaňka« (rež. A. Černý).

Knihy a časopisy, pomůcky provoz. práva a j.

Knihy a časopisy. »Zora« Karlín: G. Hauptmann »Tkalcí«, hra V. (nově přel. Jak. Rydvan a L. Janoušek) K 12. — E. K. Rosendorf Praha-II. Žitná 9: K. Scheinpflug »Geysir« dr. IV. (hráno na Vínohr.) K 12-50. — Fr. Švejda, Praha-VIII.: Q. M. Vyskočil »Slepčí«, hra III. (pocit. cenou div. druž. v Olomouci) K 8; Jan Radvan »Palcéřík«, bohat. kom. V. (prov. Uranie) K 9; Ot. Schäfer »Střevíček paní markýzy«, kom. IV. (prov. na Smíchově a v Uranii) II. vyd. K 9. — Jos. Šváb Praha-III. Mostecká 55: K. Weinfurter »Hodiny pátera Josifka a jiné neuvěřitelné příběhy« K 750; mixeři Mottl a Frenel »American-bar«, jeho jídla a nápoje K 10; »Švábův« ves. rádce sv. IV. (110 programů k všemožným vese-

lým zábávám) K 660; J. Šváb-Malostranský »Hlučný ženich« žert I. K 4. — A. L. Zelinka Mar. Hory u Mor. Ostravy: Kabaret. písn. č. 1. a 2.; Solové výst. (damské, panské i smíš.) č. 1. až 12. po K 2. — A. Neubert Praha-II. Hybernská 12: Al. Dumasa proslulý román »Pářížští Mohykáni« (Vybr. spisů dobrých autorů řada III.) v seš. vydání po K 150. — Fr. Borový Praha-II. Štěpánská 37: »Jevišť« č. 12 až 14. po K 2. — E. Riendl v M. Ostravě »Mor.-slez. Divadlo« ročn. III. až čís. 27. po K 1. — Org. čsl. herectva Praha-II. Vodičkova 32: »Divadlo« ročn. II. (IX.) až čís. 11. po K 160. — Svaz D. D. O. Č. (Jos. Trojna Praha-VI. Neklanová 107): »Dělnické divadlo« ročn. II. čís. 1-3. po K 140. — Čs. Obec Sokolská Praha-I. Karlova 2: »Věstník sokolský« ročn. XXIV/1921 čís. 1-14. za K 30. — Ústř. Matice školská Praha I. Husova 3: »Věstník« ročn. XXXI. č. 1. za K 3.

Pomůcky. Div. šatna. Družstvo dělníků krejčovských ve Vídni zřídilo si před dvěma roky divadelní šatnu, kterou zamýšlí nyní prodati. V šatně nalézá se spousta krojů národních, selských, div. kostýmů a různých potřeb, k ochotnickému divadlu nutných. Družstvo žádá za šatnu asi Kč 20.000 a jsou ochotni zaslati v případě zájmu přesnou konsignační věci. Případné dotazy nutno adresovati na »Ústřední výkonný výbor čs. strany socialistické v republice rakouské. Vídeň II. Praterstrasse 32. — Jevišť na prodej, sestávající ze dvou rámových dekorací (výška 3 m), zahradní s obloky a různých přístavků, u K. Sendlera, Praha-II., Spálená 43.

Provoz. práva. Seznam her, jež mohou naše org. jednoty hráti bez provoz. popl.: Anonym »Hraběnka z Podskalí«, lid. hra IV. (10 m., 3 ž., 2 dět.; hospůdka, zahrada, salon); Archleb L. »Až do smrti«, dr. akt (3 m., 1 ž.; jízba), vydal Šimáček; Bačkovský Fr. dr. »Čím dál, tím hůř!«, stud. ves. IV.; Borotínský a Pohan »Sperata Marchetti«, dr. studie I. (ruk.); Czech Czechenherzu »Cena slávy«, dr. akt (3 m., 2 ž.; pokoj); Faster O. »V pavučinách«, dr. IV. (9 m., 5 ž.; 2 pokoje), vydal Knapp; dto. »Vychovatel«, žert III. (6 m., 4 ž.; salon, zahrada), vydal dto; Flos F. »Lavina« I. (2 m., 3 ž.; pokoj); Dr. Herman Fr. »Vysněné štěstí«, hra V. (3 m., 4 ž.; sel. světn., měst. kuchyně, tov. dvůr, hospoda); Janko-Dvorský »Občané a občankové« ves. III.; Leda »Můj Muky!«, ves. III. (6 m., 3 ž.; hostinec, pracovna, salon); Ludvík Břet. »Ve starých stopách« hra III. (4 m., 3 ž.; obýv. pokoj); Mervart Jos. »Servus«, ves. IV. (14 m., 7 ž.; spolk. místnost, park); Müller J. »Zloděj«, fr. I. (6 m.; atelier); Nečasěk Ant. »Almužna«, lyr. hra I. (2 m., 2 ž.; salon), vvd. Šimáček; Nový A. V. »Žižka pod nantoflem«, kom. I. (5 m., 3 ž.; div. šatna) vyd. Otto; Piskoř K. »Teta Dora«, ves. IV. (6 m., 6 ž.; zahr. rest., pokoj, zahrada), vvd. Knapp. (Pokračování nřístě). — Novinky div. zast. »Centrum Vínohr. Jungmannova 45.: Bratři Čapkové »Ze života hmyzu«, (IV., Nár. div. v Praze); titíž: Lásky hra osudná« (I.); Frant. Langer »Noc« (III., Intimní div. na Smíchově); Joza Ivakič »Sokyně« (lid. hra III., přel. J. Hudec. Příj. v Uranii); M. Ogrizovič »Vučina« (III., přel. K. Čvančara); Luigi Chiarelli »Maska a tvář« (III., přel. M. Votrubová-Haunerová); Fausto Maria Martini »Směj se panáče«, (III., přel. Dr. V. Jirina, příj. na Nár. div. v Brně); týž »Černá Lilie« (IV., přel. Dr. V. Jirina); Concha Espina »Nalezeneček«, (III.,

přel. Dr. V. Jirinaf. — Div. ag. „Thalia“ Vinohr. Řípská 13 zadává: Blanchenoír, Nebezpečná žena (ves. III., prov. Int. scéna na Kr. Vinohradech); R. Mařík »Z nařízení bytové komise« (ves. III., prov. v Uranii a Mor. Ostravě); pro děti: Šíma »Červená Karkulka« (poh. IV., prov. v Uranii).

OBSAH: Prokop: Divadelní předud umělecký. — Dr. Herman: Jaká má být kritika. — Dr. Dlouhý: Sociální div. a jeho otázky. — Petr: Princip relativity na jevišti. — Směs. — Ochočnická hlídka: M. D.: Přednášky div. ve světél. obrazy. — Zprávy Ů. M. D. O. Č. (Důležitá upozornění, Aučorské poplatky »Máje«, Režisérské kursy, Zájezd P. o. do Mostu, Z ústředí, okrsků a jednot. Posudky, Ochočn. repertoar). — Matice Divadelní. — Feuilleton: F. Armin: Úspěchy ochotn. režiséra.

Sdělení redakční a administrací. »Čes. Div.« vychází 20. každého měsíce mimo červenec a srpen. Ročn. předpl. 20 Kč, pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Zásilky pro redakci nutno adresovat odpov. redakt. Jak. Rydvanovi (Praha 152-VI., Neklanova 44 n.), který bývá též přítomen v kanc. Matiční, Praha-II., Ostrovni (Smetanova) ul. 16 vždy v úterý a v pátek po 6. h. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známková obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá. Otiskovatí a překládatí články není dovoleno; otiskovatí drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha-II., Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odebrání listu, nedošlých čísel a ob- jednávek insertů buďtež zasílány. — Inzerování

v »Č. D.« je velmi úspěšné, ježto ochotn. jed- notám Ů. M. D. O. Č. zasílá se zdarma. — Naše jednoty prosíme za poshování: všechny jimi zasláné nám zprávy budou v listě postupně uveřejněny.

Časové veselohry:

Z nařízení bytové komise.

3 akty od R. Maříka. 5 p. 4 d. Jedna dekorace: pokoj. Kč 9-90.

Hvězda veletřhu.

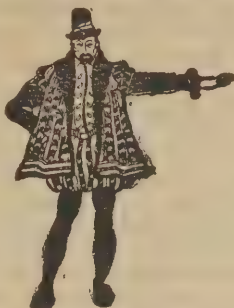
3 akty od R. Maříka. 4 p. 5 d. Jedna dekorace: pokoj. Kč 9-90.

Bytová nouze.

3 akty. 7 p. 4 d. Jedna dekorace: pokoj. Rukopis. Celé obsazení se půjčuje.

Div. agentura „**THALIA**“ (J. Dolejší), Kr. Vinohrady, Řípská 13

Divadelní kostýmy dobově věrně pro všechny divadelní hry, maskarní obleky v nejbohatším výběru, kroje ná- rodni české, moravské, slovenské a jiné, pro slavnosti a ohňanky, dětské masky v každém množství zapůj- čuje v cenách nejlevnějších

Kostyma

dříve J. BÖHM,
největší českoslov. odb. půj- čovna divad. a maskar. obleků.

Dodavatel srbského král.
Nár. divadla v Bělehradě.

**v Praze I.,
Národní tř. 25 ve dvoře.**

Zelinkův divadelní ochotník.

Sv. 1. Mar. Horský, Zenská vojna , opereta z vesnického života o 3 jedn., hudbu složil Ed. Marhula.	Kč 180—
Cena libreta Kč 4—, klav. výtah Kč 50—, kompl. s provozovacím právem	
Sv. 2. Mar. Horský, V poutech lásky , operetka o 3 jedn. Hudbu složil Ed. Marhula, libreto Kč 4—, klav. výtah Kč 50—, kompl. s provozovacím právem	200—
Sv. 3. J. Loris, Zbojníci (Ondráš a Juráš), tragédie V. (29 m., 3 ž., přísedící, Valaši, pouťníci, ženy a muži, hudebníci, čeleď dvorská, drábi, vojáci, sluhové. P. pr. sp.)	8—
Sv. 4. Tůma Fr. Sokol, Staríček Holuša , hra o 4 jedn. ze života slezského lidu (14 m., 4 ž., dě- vuchy, šohajové, hudebníci a lid.) I. vydání	10—
Sv. 5. Tůma Fr. Sokol, Pásekáři , charakterní stud. života lidu valašského ve 3 jedn., II. vydání	10—
Sv. 6. Tůma Fr. Sokol, Soucit , charakterní studie valašských horalů o 3 jedn., II. vyd. nově zpracované	10—
Sv. 7. Kantor, Honba na muže aneb Všecky myšky za sebou , fraškovitý žert o 3 jednáních	8—
Sv. 8. Tůma Fr. Sokol, Gorali , hra IV. Ze života slez. horalů (8 m., 5 ž.)	10—
Sv. 9. " " " Hevička , obraz ze života valašských horalů p. R. o 3 jedn. (17 m., 13 ž., st.)	10—
Sv. 10. " " " Na prahu života , hra o 4 jednáních a 2 proměnách z ohroženého území. (15 m., 5 ž., lid, horníci, žáci a zákyně)	10—
Sv. 11. L. Loučenský, Maharadžův miláček , filmová hra exotické lásky o 5 jednáních	6—
Sv. 12. Jiří Balda, Můj mužíček je anděl . (Recept proti manželské nevěře.) Veselohra o 4 jedn.	7—
Sv. 13. Elsnitze, Venkovská nevěňátka aneb Lyska a Lyska , veselohra o 3. jedn. Přel. J. K. Tyl	6—
Sv. 14. Pavel Lindau, Dvoji život neb Mé druhé já , komedie o 4 jednáních. Z něm. orig. "Der Andere" přeložil K. F. Štětka	7—
Sv. 15. Loth. Schmidt, Byl první maj — byl lásky čas , časová komedie o 3 jednáních. Upraveno z překladu G. Tichého	6—
Sv. 16. Antonín Starý, Sladké libanky neb Nová ulice 13, Přišlo to samo, Urovnaná záležitost neb Půjčka za oplátku, Odpolední spánek řed. loutkového divadla , 4 veselohry jednoaktovky	12—

Pořadatelům humoristických a kabaretních večírků doporučujeme:

Zelinkovy solové výstupy a Zelinkovy kabaretní písničky.

Veškeré divadelní hry a hudebniny, kdekoliv vydané a kýmkoliv inzerované dodá Vám v čase nejkratším

NAKLADATELSTVÍ AL. ZELINKY, MAR. HORY a M. OSTRAVY.

TELEFON č. 19.

Vydavatelství „Hudebního a Divadelního Obzoru“.

DIVADELNÍ KNIHOVNA MÁJE.

Dosud vyšlé svazky obsahují:

1. K. Legér: *Illuse*. - V poutech. Dvě aktovky. 5 Kč.
2. de Cured: *Figurantka*. Komédie o 3 děj. 4 Kč.
3. Josef Šmaha: *Dcera*, Činohra o 3 jedn. 4 Kč.
4. L. Stroupežnický: *V ochraně Napoleona I.* Žert o 1 jed. 4 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown*. (The new clown.) Fraška o 3 dějstvích. Přel. Karel Mušek. 3 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown*. Fraška o 3 děj. 3 Kč.
7. C. Haddon Chambers: *Tyranství slz*. (The Tyranny of tears.) Veselohra o 4 děj. Kč 3-50.
8. R. Svobodová: *V říši tulipánků*. Veselohra o 3 dějstvích. Kč 4-50.
9. Robert Saudek: *Drama dětské lásky*. 1. *Dětské svědomí*. 2. *Židovští kluci*. 3. *Jentk*. 3 Kč.
10. F. A. Šubert: *Žně*. Drama o 3 děj. II. v. Kč 5-40.
11. J. Maria: *Johanna Radimská*. Dr. o 4 děj. 4 Kč.
12. F. A. Šubert: *Jan Výrava*. Drama o 5 děj. 8 Kč.
13. Ant. Schulz: *Fedrfechtýř*. Hra o 3 děj. 3 Kč.
14. Rob. Saudek: *Revoluce na gymnasiu*. Tragedie o 4 děj. 3 Kč.
15. V. V. Bilibin: *Mlčení*. — *Slušnost*. Dvě veselohry po 1 jed. Přel. F. J. Matěcha. II. vyd.
16. J. Šmaha: *Pátá hodina pani Berouškové*. Fraška o 3 jed. 3 Kč.
17. B. G. Nušič: *Pustina*. Drama o 4 děj. Kč 6-50.
18. A. P. Čechov: *Ivanov*. Drama o 4 jed. Kč 1-50.
19. A. Dumas otec: *Vyzvání k tanci*. - T. Bernard: *Medocká vinice*. - M. Maurey: *Doporučení*. 2 Kč.
20. J. Štolba: *Její systém*. Vesel. o 3 jed. 10 Kč.
21. F. A. Šubert: *Drama čtyř chudých stěn*. 4 děj. 4. vyd. 7 Kč.
22. H. Ibsen: *Stavitel Solness*. Činohra o 3 děj. 2 Kč.
23. J. Mahen: *Juanův konec*. Drama o 1 děj. — Frňa Šrámek: *Červen*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
24. J. Štolba: *Vodní družstvo*. Vesel. o 3 jed. 9 Kč.
25. L. Stroupežnický: *Naši furanti*. Obr. živ. v čes. vesnici o 4 děj. 8 Kč.
26. L. Stroupežnický: *Václav Hrobčický z Hrobčic*. Drama o 3 děj. Kč 4-50.
27. Milan Fučík: *Dobrou noc, pane Satane!* Komédie o 1 jed. a dohře. — *Zodpovědnost mláde*. Kom. o 1 jed. — *Neře* Fraška o 1 jed. II. vyd. 5 Kč.
28. Lothar Suchý: *Matka*. Drama o 4 děj. 3 Kč.
29. L. Stroupežnický: *Pani mincmistrová*. Veselohra o 1 jed. Kč 4-50.
30. J. Štolba: *Závět*. Drama o 3 jed. 8 Kč.
31. L. Novák: *Žárlivci*. Veselohra o 1 dějství. 3 Kč.
32. V. Dyk: *Episoda*. Hra o 3 děj. Cena včet. sv. č. 33. Kč 3-20.
33. V. Dyk: *Smuteční hostina*. Hra o 1 děj. — *Premiera*. Tragikomédie o 1 dějství. Cena včetně svazku č. 32. Kč 3-20.
34. K. Legér: *Jaro*. — *Podzim*. Dvě idylly. Po 1 jed. II. vyd. Kč 4-50.
35. Ant. Schulz: *Regina*. Drama o 5 jedn. Kč 1-60.
36. Angel Guimera: *V nížině* Dr. o 3 j. II. vyd. 9 Kč.
37. Ed. Kučera: *Manželství*. Dr. o 3 děj. II. v. 4 Kč.
38. A. P. Čechov: *Jubileum*. Žert o 1 jed. Kč 1-50.
39. K. Rožek: *Červ*. Drama o 4 jed. III. vyd. 8 Kč.
40. J. Kvapil: *Oblaka*. Hra o 3 děj. 10 Kč.
41. K. Legér: *V zakletém zámku*. Vesel. o 4 děj. 5 Kč.
42. J. Štolba: *Za slechtickým erbem*. Lidová hra o 3 jed. Kč 3-50.
43. Lothar Suchý: *Slaboch*. Drama o 4 děj. Kč 1-60.
44. J. Štolba: *Peníze*. Drama o 3 děj. II. vyd. 5 Kč.
45. V. N. Gogol: *Ženitba*. Zcela neuvěř. příhoda ve 2 jed. s proměnou. Přel. dr. B. Prusík. II. vyd.
46. J. Štolba: *Na letním bytě*. Vesel. ve 3 jed. 6 Kč.
47. J. Štolba: *Maloměstští diplomati*. Veselohra o 3 jed. III. vyd. 9 Kč.
48. L. Stroupežnický: *Zvíkovský rarášek*. Veselohra o 1 jed. Kč 2-80.
49. K. Jonáš: *Tragedie*. O 1 jed. — *Naše suražetka*. Veselohra o 3 dějstvích.
50. L. Stroupežnický: *Sírotčí peníze*. Drama o 1 dějství Kč 1-50.
51. L. Stroupežnický: *V panském čeledniku*. 3 Kč.
52. L. Stroupežnický: *Zkažená krev*. 3 Kč.
53. J. Štolba: *Ach, ta láska!* Vesel. o 3 jed. 9 Kč.
54. Fr. Molnár: *Dábel*. Hra o 3 děj. 6 Kč.
55. M. Fischerová: *O lásku*. Drama o 3 děj. 3 Kč.
56. J. Císlar: *Vojáci, vojáci!* Vesel. o 4 jed. Kč 1-60.
57. J. Císlar: *Ošetřovatelka*. Vesel. o 3 jed. Kč 4—.
58. K. Legér: *Z jiného světa*. Vesel. ve 2 jed. Kč 1-50.
59. J. Štolba: *Staré hříchy*. Vesel. o 3 jed. 8 Kč.
60. K. Šípek: *Klavír*. — *Vlasy*. — *Z lásky otcovské*. Veselohry o 1 jednání. 2 Kč.
61. L. Novák: *Detektiv*. Veselohra o 1 jed. — *Klec*. Monolog pro dámu. Napsal H. de Noussan. Kč 1-50.
62. L. Novák: *V ohni*. Veselohra o 1 děj. Kč 1-40.
63. J. Císlar: *Ředitel panství*. Hra o 5 děj. Kč 1-50.
64. J. Štolba: *All right*. Vesel. o 1 jed. Kč 1-30.
65. J. Štolba: *Zlatá rybka*. Veselohra o 3 jed. 8 Kč.
66. Milan Fučík: *Posel záhrobní*. Komédie o 1 jed. — *Spor o Minu*. Kratochvíle o 1 jed. 3 Kč.
67. F. A. Šubert: *Probuzenci*. Hist. drama o 3 děj. IV. vyd. Kč 9—.
68. Josef Jekler: *Konec*. Drama o 1 jed. Kč 1-50.
69. K. Hejda: *Jižní krev*. Žert o 1 děj. 3 Kč.
70. F. A. Šubert: *Láska Rafaelova*. Komédie o 3 děj.
71. F. A. Šubert: *Praktikus*. Drama o 4 děj.
72. F. A. Šubert: *Velkostatkář*. Drama o 3 děj.
73. J. Štolba: *Zapovězené ovoce*. Vesel. o 3 jed. 8 Kč.
74. Karel Šarlík: *Dohra*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
75. K. Rittner: *V malém domku*. Drama. 8 Kč.
76. K. Scheinpflug: *Mrak*. Dr. o 3 děj. II. vyd. 8 Kč.
77. J. Štolba: *Zločin v horské boudě*. Veselohra o 3 jednáních. 8 Kč.
78. Frant. Zavřel: *Návrat*. Hra o 3 děj. 8 Kč.
79. J. Štolba: *Mořská panna*. Žert o 3 jed. 12 Kč.
80. J. Štolba: *Zloděj*. Drama o 1 j. II. vyd. Kč 2-50.
81. J. Štolba: *Mezi umělci*. Žert o 1 jed. Kč 3-50.
82. J. Štolba: *Matčino dílo*. Drama o 4 jed. 8 Kč.
83. J. Štolba: *Křivé cesty*. Veselohra o 3 j. 10 Kč.
84. M. Hennequin a P. Veber: *Nemáte co zdaniti*. Veselohra o 3 jed. 10 Kč.
85. V. V. Bilibin: *Slušnost*. Veselohra o 1 j. II. vyd.
86. L. Stroupežnický: *Vojtěch Žák, výtečník*. Drama o 5 jed. 5 Kč.
87. L. Stroupežnický: *Christoforo Colombo*. Histor. hra v 11 obr. 5 Kč.
88. K. Legér: *Starí páni*. Hra o 3 jed. 4 Kč.
89. L. Stroupežnický: *Na Valdštejnské šachtě*. Drama o 3 jed. 9 Kč.

Na skladě v každém knihkupectví, zejména ve výpravně

Nakladatelského družstva Máje, české akc. spol. v Praze I.

„České Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan. — Tiskne E. Leschinger v Praze.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr, Jakub Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (V. Sommer).

Ročník II. (V.)

V Praze, v květnu 1922.

Číslo 5.

Rozřešme českou divadelní otázku!

Tak nadepsal Richardson svou brožuru, vydanou ve sbírce »Nápadů a výpadů« jako č. 7. Ostře osvětluje poměry stálých českých divadel a vykládá problem českého divadelnictví po stránce umělecké. Vytýká britce vady dosavadních snah po řešení divadelní otázky, které vyvolaly po převratu řadu námětů, ale ustrnuly jen v praktickém řešení pomoci materiální, subvenční. Nadšeně líčí umělecký i kulturní úkol divadla a energicky hlásá viru v jeho budoucnost, ve které se stane významnou školou lidstva. Všecky dosavadní pokusy označuje za nedostatečné provisorium, s nímž se nelze spokojiti, a volá po radikální úpravě umělecké základny, na které byl by zajištěn rozvoj divadelního umění nejen pro umění samo, ale i pro jeho kulturní poslání. Protestuje rozhodně proti vlivu politiky a vyzývá všechny činitele, autory, umělce i obecenstvo ke svépomocné akci pro vážné a věčné řešení této důležité otázky. Autor tohoto oprávněného a včasného výkřiku nečiní určitého návrhu, nýbrž burcuje lidi dobré vůle a ony kruhy, které jsou povinány z povinnosti řešiti naše kulturní problémy. —

Boj o umění a kulturu je dnes úpornější proto, že válka zatlačila všechny ideály a velké myšlenky do pozadí a dopřála materialismu nebývalých úspěchů. Nejdříve zvířil žaludek nad mozkem i srdcem, a z toho se vyvinul hladový smysl pro výdě-

lek, zisk, blahobyt. Tímto materialismem nasákl život soukromý a veřejný. Politické problémy mluví o míru, pořádku, o prospěchu státu, ale ve skutečnosti jsou to otázky moci politických stran a směrů. Socialistické problémy mluví o demokracii, rovnosti a spravedlnosti, ale ve skutečnosti jde o příjem a dobré živobytí vrstev. Ani v boji práce s kapitálem není ideálu, nýbrž otázku řeší zase jen síla a moc, která boj déle vydrží.

Je přirozeno, že na takové půdě a v takovém ovzduší nedaří se idealismu a že otázky oboru duševní práce jdou stranou. Nelze ovšem tvrditi, že by nebylo vůbec lidí, kteří si zachovali zdravý smysl pro tyto ideály, ale ti skromně stojí v pozadí a čekají snad, až dojde na ně řada. Jen někdy ozve se výkřik temperamentnějšího idealisty, ale obyčejně sklízí jen tichý souhlas. Toto volání u bran ředitelství naší republiky bývá buď přehlušeno jinými hlasy dne, nebo bývá i vyslyšeno, ale pro nedostatek prostředků neprovedeno. Je tu zase chyba každé reformující akce, že své projekty osnuje vždycky v takových rozměrech, které je činí neproveditelnými. Není třeba dělati provisoria, ale je možno řešiti definitivum po částech uskutečnitelných.

Je potěšitelným zjevem, že hned po válce, tedy prostřed poměrů rozháraných, ozvaly se hlasy hladu po umění a zejména rozumné volání po vyvážení vlivu materialismu vrácením lidského ducha k citu a ušlechtilosti. A mezi prvními byla touha vy-

zvednouti a upravití umění divadelní, které vykonalo tolik vzácných a úspěšných služeb v době národního probuzení i v době rozmachu osvětové práce a lidovému. Všichni přátelé českého divadla cítili nedostatky, jež dosud bránily českému divadelnictví v uměleckém postupu a v plnění kulturního poslání, a toužili, aby bylo divadlo vymaněno z poměrů, které z něho činily předmět obchodu, živnosti a zaměstnání.

Tyto počáteční návrhy způsobily, že se i vláda začala zabývatí otázkou nové úpravy zákonné, ale — bohužel — dodnes zůstala jen při počátečním pokusu a nic nevykonala. Všecko u nás závisí od osob. Do popředí, kde se rozhoduje, jsou však posunuty osoby ne podle odborné znalosti, ale podle politického klíče. Tím způsobem přibírají se také znalci, tím způsobem rozhoduje se o návrzích a žádostech. Za těchto okolností ochabuje pak i chuť povolaných a dobře smyšlejících lidí, a proud, který zachvátil náš veřejný život, dává se větší vůle.

Právem očekáváme, že otázku českého divadla rozřeší sám stát, protože on jedině je povolán, aby pronesl rozhodné slovo a aby znemožnil všechny škodlivé vlivy, které toto umění strhují do všednosti. Právě při této příležitosti musí zákonodárný sbor i vláda ukázati, ví-li skutečně, co je umění, co je divadlo zvláště. Musí nejdříve rozhodnouti o tom, je-li divadlo jen podnikem zábavním a sportem literátů a umělců, nebo je prostředkem kulturním a vzdělávacím. Odpověď dává tu celý svět a dějiny umění a kultury vůbec, že divadlo je nejučinější složkou lidovému. Proto je nutno, aby bylo chráněno a regulováno, a náš zákonodárce tu osvědčí, chce-li mítí lidovou massu neuvědomělou, nemyslicí, dravou, či chce-li mítí lid duševně zdravý, vyspělý, samostatný. Nový zákon divadelní bude zatěžkací zkouškou parlamentu, protože půjde o zákon výlučně kulturní, kterým má býtí prokázáno, jak se poctivě smýšlí s lidem a kdo bude silnější: ideál umění a duševního povznesení, či kastovní a výdělečná chamtivost.

Ovšem, působnost zákona a vlády musí býtí připuštěna jen až k jisté hranici. Bylo by zase druhým neštěstím, kdyby vláda dělala sama státní kulturu. Rozvoj umění musí býtí ponechán sám sobě, musí mu býtí zaručena svoboda tvořivosti a rozpětí, nesmí býtí obmezováno spekulací zisku ani

byrokratickým dozorem, nesprávně prováděným. Zato musí býtí uvolněno zlidovění divadla a stát musí sám umožnití jeho cestu vydatnou podporou a ochranou morální i hmotnou.

A v tom směru je vítána Richardsonova výzva, aby naše veřejnost neponechávala všecko jen kruhům vládním a zákonodárným, ale aby si sama rozdělila práci, sledovala postup řešení a účinně pomohla uskutečnití významný. čin kulturní. Každý, kdo cítí svou schopnost a má dobrou vůli prospěti velké myšlence, nechť se hlásí k záslužné práci a nechť burcuje odborné korporace z hříšné vlažnosti!

Dr. Fr. Herman: O divadelní zákon.

Naše divadelnictví bylo za Rakouska regulováno pouze divadelním řádem z 25. listopadu 1850 č. 454 ř. z. Pozdější vyhlášky místodržitelské a různá nařízení ministerská doplňovaly řád jen v ohledu formálním, ustanovující změny v příslušnosti úřadů, nebo upravující řízení úřední. Tyto staré předpisy platí i dnes, protože jejich život byl našim zákonodárným sborem prodloužen a nové předpisy vydány nebyly. Divadelní řád byl r. 1850 vydán zároveň s instrukcí pro místodržící, která — ne tedy sám řád — prohlásila divadlo »za mocný prostředek vzdělání lidu«, jenž má býtí co nejvíce podporován. Zákon či řád vyslovil zásadu, že divadelní představení smí býtí pořádáno jen v budovách nebo v místnostech, zvláště k tomu schválených, a že smí býtí pořádáno jen podnikateli, kteří mají osobní oprávnění. Představení diletantů, tedy ochotníků, povolují se výjimečně. Ostatní ustanovení řádu i instrukce jednají o povolování, o úředním dozoru, cenzuře, o zákazech a o řízení trestním.

Bylo tedy divadlo vázáno na osobní koncesi provozovatelovu, bylo v první řadě živností a teprve v druhé řadě výjimkou mohl si zahrátí ochotník, patrně jen pro zábavu. V celém řadě i v instrukci jeví se zvláště snaha, znemožnití na jevišti hru, která by se nemile dotkla obsahem nebo provedením osob a tříd, vládou zvláště chráněných, a dbátí o veřejnou bezpečnost, o mravnost a loyaltitu.

Není třeba líčiti, jak se poměry od roku 1850 změnily a jak se tato ustanovení zásadně protiví zejména dnešní době. Nejde

tu ani o nový demokratický režim státní, ale jde tu zvláště o názory na umění vůbec a na divadlo zvláště. Tyto názory odmítají způsob, jakým se s uměním obchoduje, odmítají jakoukoli výsadu a koncesní právo na umělecký ústav, protože umění náleží všem, je nadvýšeno nad všechny vlivy všedního života a stalo se pomocným a významným činitelem kulturním, který má občanstvo vzdělávati. Zejména divadlo má tolik účinných prostředků, že může přistoupiti přímo k duši člověka a vedle poučení životního může nejlépe působiti na zúšlechťení mravů a na zjemnění citu.

Je tedy zájmem státu i společnosti, aby bylo divadlo chráněno tak, aby mu byl zaručen svobodný rozvoj umělecký a aby bylo tak podporováno, aby mohlo zdárně plniti svůj lidovýchovní úkol. Hned po převratu ozvalo se volání, aby vláda věnovala divadelnímu umění náležitou pozornost a péči a aby co nejdříve vydala nový zákon divadelní. Již v květnu 1919 rozeslalo ministerstvo národní osvěty oběžník všem odborným korporacím, ve kterém oznámilo, že připravuje podrobný návrh div. zákona; dodalo každé korporaci řadu zvláštních otázek a žádalo, aby své názory a návrhy předložila. Při tom vyslovilo naději, že korporace zařídí vše tak, aby návrh zákona mohl býti společně sestaven v poradách, jež by se započaly po 1. červnu 1919. Tato výzva však došla 26. května a proto nebylo lze stanovenou lhůtu dodržeti. Návrhy byly tedy podány později.

Dlouho nedělo se nic. Teprve na jaře r. 1921 přišel nový přípis téhož ministerstva, aby korporace jmenovaly do porad své zástupce (což se stalo už v r. 1919) a aby se vyslovily o tom, není-li závady, budou-li se porady konati v pondělí v hodinách dopoledních. Dosud však nebyla svolána ani jedna porada.

Způsob, jakým začalo ministerstvo svou práci, byl již ve svém základě pochybený. Ze zaslanych otázek nemohl si nikdo utvořit obraz o hlavních zásadách zákona, ani o jeho intencích nebo o směru, jakým chce upravovati toto důležité odvětví umění. Mezi otázkami nebylo ani věcné, ani soustavné spojitosti a byly přidělovány jen od oka, podle názvu korporace. Z jejich obsahu bylo zřejmo, že není jasno, jaký rozsah má zákon míti, protože zasahovaly do oboru stavby, práva autorského, poměrů zaměstnavatelských i pojišťovacích. Po stránce formální bylo by správnější, kdyby

bylo ministerstvo vypracovalo osnovu zákona, ať jakoukoli, jen když by tu byl nějaký věcný podklad dalšího jednání. Jinak ovšem dostalo od korporací tolik návrhů, tolik látky, že je asi velmi těžko vybrati ze spousty papíru několik listů vhodných. Přirozeně, že každý se snažil nabízet do zákona všechno, co mělo posilniti jeho zájmy, třeba že zákon — dobrý zákon — musí státi vysoko nade vším, co neznačí správnou, trvalou a zdravou cestu. Také nikdo z těch, kteří tyto návrhy podávali, nesmí věřiti, že by to všechno zákon skutečně přijal. —

Především očekáváme od zákona, že zřejmě povýší divadlo na kulturní a výchovnou složku a že mu zaručí uměleckou svobodu. Tím bude vyloučeno obchodování, uzákoněné starým řádem rakouským, které vedlo jen k zistné hamižnosti, jíž byla otázka uměleckého repertoaru věci vedlejší. Poslání divadla v ohledu národním a kulturním bylo a je přehlíženo a otázka platů umělců jde před otázkou jejich umělecké kvality. Uvedenou zásadou bude však také vyloučeno, aby v otázkách umění rozhodovali neodborníci, mající jen politickou legitimaci. Tak jako je divadlo pro všechno občanstvo, tak musí býti celá umělecká obec divadelní účastna provádění jeho ochrany.

Ovšem nesmí se všechno svalovati na zákon a na úřední jeho provádění. Nikdo si zajisté nepřeje, aby stát uniformoval umění a kulturu. A v tom směru bude třeba velké prozíravosti a opatrností všech, kdo budou nový zákon sestavovati a schvalovati. Úprava našeho divadelnictví nesmí se dít pod dočasným vlivem osob ani směrů, nesmí hověti jakémukoli tlaku mimouměleckých nároků a nesmí býti vítězstvím žádné politiky. Jak dovede zákonodárce odolati všem těmto vlivům, tak ukáže své pochopení pro umění a svou schopnost pro upravitelství ideového základu duševního vývoje občanstva, který je jediným spolehlivým základem států a jeho bezpečné budoucnosti.

Dosavadní průtah v této věci je stále nesnesitelnější. Úřady přirozeně ulpěly na starých předpisech, ba vykládají je hůře, než bylo dříve, a tím trpí umění i lid, který se už probouzí z materialistické horečky a touží po duševní stravě. Ojedinelé výkřiky nic nezmohou a nahoře mají stále dost času. Veřejnost literární a umělecká zvlažněla, a ozve-li se někdy, je to obyčejně

pro zájem jednotlivce nebo kliky. Málo je těch, kteří mají odvahu ozvat se pro věc a proto jsou přeslechnuti. V našich korporacích vládne zestárý duch, který nerad postupuje místo čerstvým a čilejším silám. Proto pracuje každý na svou pěst. Celek je oslaben.

Jak dlouho to potrvá? Na jakého spasitele čekáme? Jděte mezi lid a uvidíte tlak jeho touhy, uslyšíte spravedlivé stesky. Literáti, umělci a přátelé umění divadelního a vy všichni, kdo jste nepozbyli smyslu pro ideály, ujměte se českého divadla a vynuťte mu upravenou cestu k výšinám!

Jaroslav Petr: Zdramatisovaný Dostojevský.

Škoda, že F. M. Dostojevský^{*)} nenarodil se o rok později a v květnu, aby se mohlo říci, že česká divadla vyjádřila nějak svůj poměr k 100 výročí narozenin nejhlubšího myslitele, jakého kdy Slovanstvo mělo. Neboť třebaže Dostojevský nebyl dramatikem divadelním, byl jistě dramatikem románovým, dramatikem, který ve svých románech uložil nesmírné bohatství vzrušující a napínající tragiky lidské duše. Stavovské divadlo nemělo štěstí ve volbě dramatického zpracování jeho »Bratři Karamazových« od Jacquesa Copeau-a a Jeana Croué-a, ačkoliv mohlo dobře voliti zpracování moskevských, kteří před rokem na Vinohradech ukázali scénické jich provedení, při němž pietně šetřili autora, doplňující recitací to, co nelze dobře dramatem zachytiti. Stav. div. přejalo zpracování francouzské, které chtělo vyhověti běžným požadavkům divadelním a pojímá toliko dějovou kostru, zapominajíc na logické rozvíjení myšlenek a citů, jdouc mimo vír života ruských lidí, pomíjejíc vzpěnění velkých vášní, které žene tyto lidi do hříchů, zločinů, vzpoury a nenávisti, a ztrácejíc onu nesmírnou, možno říci andělskou dobrotu autora, jenž všemu rozuměje, všechno odpouští.

A tak toto zpracování není o nic lepší, než ono, jež bylo před léty provedeno ve filmu. Pouhá dějová kostra, schematické postavy, jež nenesou v sobě žár prudkých vnitřních zápasů, sboupařících od aktu k aktu, aby bylo zřejmo, že starý Karamazov musí býti zabit, protože je odporný, ničemný chvastoun, aby vystoupila Mítova vášnivá láska, bezuzdná divokost, ale i pokora, Smerďakova nenávist i nutná jeho sebevražda, Ivanova pochybná filosofie, pekelná svůdnost Grušenky. To všechno je v dramatu ztraceno, pochováno v pěti aktech, které jsou troskami, zříceninou bohaté stavby.

Osudovost, která šve Mítu k zoufalým činům, Ivana k šílenosti, Smerďakova k sebevraždě, ta síla nízkosti Karamazových, to utonutí v prostopášnosti, to potlačení lidské duše, která se choulí v koutku pod nárazy rodinného jedu, zapomenutí hodnoty lidství, rozplynulo se jako dým.

Nejllepší doklad, že zdramatisování románu, pokud je neprovede autor, dopadne pravidelně nešťastně. I pro diváka jest drama i román najednou

cizí. Přichází do divadla, četbou románu připraven, přichází s určitými představami, danými vývojem děje i osob — a nelze mysliti, že by některý divák nečetl světového románu, ostatně moskevští nás připravili pro ovzduší ruské lépe, než lze si mysliti — a tak představy skříží se s interpretací, že určitost dojmu mizí, kontury se rozplývají, divák zakolísá v pochybnostech, nepoznává svých postav, tyto osoby nejsou celé.

Ovšem dramatisovat Dostojevského, a co víc, Dostojevského mluvit jest nesmírně těžké. Prosu tuto není tak snadno recitovati, Dostojevský není dost dramaticky stručný. Jeho věty zabírají hluboko, zabírají do srdce, do duše, v jeho slovech třeptá se slzy, jsou vyvažovány z nehlubších křivů duše a záplaveny krví srdce, naplněny životní moudrostí a zahřívány vznešenou dobrotou starce, nekonečně soucítěného. Na Dostojevském mohou nejlépe herci změřiti své síly, na něm mohou zkusiti svou potenci, poznati vlastní hloubku a ukázati nekonečné možnosti herectví.

Jestliže Karamazovi vnukli myšlenku, že román nemá se dramatisovati, vyvrátil ji opět téhož autora »Idiota«, jež podle předkladu J. Havránka scénicky upravil dramaturg smíchovských divadel J. Bor. »Idiota« předčí úpravou, režii i interpretací Karamazovy, protože je obsažnější, protože přes všechnu epickou šíři, již nutno převzít z románu, má dramatický vzestup, spád a pohyb. Má vzruch a neochabující sílu, věta stojí tu proti větě s plným vznosem a úderem, postava proti postavě plnokrevná, životná, má scény vznícené, scény svrchovaně dramatické. Ať jest to ona u generálové nebo u Nastasie Filopovny, nebo v domě Rogožinově a zvláště konečná scéna nad mrtvolou Nastasjinou, jež zaryje se do nervů, trhá bytosti, vzněcuje obrazivost, nese ji dál za mez divadelní možnosti, nutí ji sestoupiti do prohlubně děsu a hrůzy, scéna, která může vybičovati herce až k šílenství a otevřít mu nejnedosazitelnější možnosti hereckého zživotnění.

Tato historie blouznivého a chorobného knížete Myškina, jenž tak přímo horlí proti nekřesťanskému katolictví, nese v sobě nové náboženství budoucnosti, jest prorokem a apoštolem nové lásky a odpuštění a do něhož se zamilují dvě ženy tak rozdílné, z nichž v každé nalézá krásu a lidství a posřehuje nejskrytější půvaby. Tato jen jím viděná krása naplňuje ho strachem a úzkostí, protože v ní vidí víci, než jiné lidé, a historie jeho protichůdce brutálního Rogožina, jenž vraždí, protože neskonale miluje, tato historie věčně lidská a lidskými zraky viděná chce býti zdramatisována, volá po uvedení na scénu.

Kdo viděl Karamazovy, snadno mohl říci, že mnoho tu rozhodla touha po sensaci divadelní, ale kdo dobře viděl Idiota, jistě uznal, že k zdramatisování vedla potřeba a naléhavá potřeba představit i viděti román i osoby co nejživěji, tělesně a duševně tak, aby v zhuštěném souhrnu vystaly pro nás z knihy živoucí, blíží a výraznější.

A také, aby osobnost Dostojevského zjevila se nám jako člověka, který prožil krásný život, on, něžný, citlivý i citový, důvěřivý mileneček krásy, spravedlivý ochránce slabých a nešťastných, pro něž měl otevřené srdce i zraky, jichž se dovedl ujmouti a jež dovedl omluviti.

*S vášněmi jde člověk na ten svět
a milostí, ne silou, jest jich pánem.
Shakespeare »Marné lásky snaha«, I. 1. Biron.*

^{*)} nar. 11. list. 1821, zemř. 10. ún. 1881.

(Jaroslav Rudloff: *Z divadelní bonboniery*. Veselé historky o divadle a o lidech od divadla. Praha, Pyšvejc 1922.) Kniha Rudloffova jest velmi příznačná pro náš divadelní život a pro poměr většiny našeho publika k němu. Rudloff se domnívá konati záslužné dílo, přispívající k osvědčení našich divadelních poměrů doby nedávno minulé tím, že vypravuje řadu anekdot z divadelního ovzduší. Naše publikum pohříchu se tuze interestovalo a ještě interestuje o intimity divadelních šaten, velmi rádo vidí »umělce v županu«, jak to nazval Želenský. Vedle prosté zvědavosti, která vyvíjí touhu nahlédnouti do míst jinak uzavřených, jest v tomto podivném a zavrženém zájmu cosi jiného. Vidím v tom akcent závislosti, která jde od průměrného diváka k umělci, ovšem umělci pravému. Průměrný divák cítí velmi dobře, že ten člověk tam na jevišti tvoří cosi gigantického, že vytváří velké lidské povahy, že simuluje vášně a že uchvacuje i vede diváka tam, kam sám chce, nebo kam ho vésti umí. Průměrný divák, který nemá svého pevného poměru k umění, zejména k umění divadelnímu, cítí, že jeho duše, jeho srdce, jeho mysl jest hříčkou v rukou herce, že z vůle hercovy je nadšen a tu zas deprimován. Jako každý bezmocný člověk má v sobě kus zášti vůči tomu, kdo jím vládne, rád si zase průměrný divák uvědomuje, že ten herec, který má nad ním takovou převahu, není bůh, ani polobůh, že jest také jen z masa a krve, že je to člověk se všemi slabostmi ostatních lidí, a těší se dokonce z toho, nalézá-li na něm slabostí více, než na sobě. Z toho pramení ten shon za tak zvanými hereckými a divadelními anekdotami. Z toho pak vychází ono zlo, že třeba o Mošnově velikém umění hereckém z posledního období jeho tvorby se málo ví, za to však každý druhý člověk zná nějakou anekdotu o jeho spořivosti, zacházející až do (vulgárně řečeno) »špinavosti«. Proto tak snadno vyprchal za dva roky veliký zjev Vojanův z myslí širokého diváctva, že na Vojana »se nic nevědělo«, že Vojana nemohl dav průměrných diváků strhávat s výše jeho umění do šedi a často i do špiny denního života. Jest tomu tak a jest to škoda. Vinu na tom ovšem nese zvláště naše divadelní inteligence, která

neumí diváky vésti, která je neumí poučiti a povznésti. To však jest jiná bolestná kapitola, o níž až jindy. Rudloffova kniha »Z divadelní bonboniery« neměla raději vyjít, neboť toto zlo, o němž jsem právě psal, jen rozhojňuje. V jednadvaceti črtách mluví se asi o třiceti osobnostech našeho divadelnictví a kromě zcela malých výjimek ukazují se větší i menší umělci ve svých lidských nedbalkách. Drobný obrázek o tom, jak se Jakub Seifert dostal z napovědovy budky na jeviště a jiný zase o tom, jak se stal Želenský hercem, jsou udělány podle známých a u nás nedoceněných portrétů a medailonů Arbesových. Jinak se dozvídáme z knihy jen jak čeští herci neumějí rolí, jak s hrdinnou a okázalou nedbalostí provozují svoje umění, jak jsou čeští herci pro půllitr piva schopni každého ne vždy podařeného kousku, jak dovedou jen všemožným způsobem mámiti z lidí půjčky, jak dovedou zneuznávat každou snahu po vyšším a lepším umění a vznosu atd. atd. Proč, ptáme se, má se český národ dozvědět, jak starý Lie. umělec značného významu, jemuž tolik dnešních herců vděčí za vše, co dovedou, spálil na plynu Houdkovi pěkné kalhoty a pod. To všecko publikum nepotřebuje vědět, nepotřebuje vědět ani, že jsou čeští herci, kteří jsou s to zavraždit kolegu, aby se zmocnili jeho rolí (viz črtu František Kudláček-všeuměl). Publikum naopak má v herci vidět jen svého duchovního, uměleckého a mravního vůdce, publiku se má ukazovati hercova duševní dílna, složitost jeho tvorby a práce, vykonaná v divadle. Nikdo nemá práva štárat se stále v privátních poměrech a věcech našich umělců. Vymýtit tento nešvar a postavit poměr publika k herci a divadelnímu umělci vůbec, jest jedním z úkolů těch, kdož mají na srdci prospěch naší divadelní kultury. Z Rudloffovy knihy snad bude mítí prospěch nakladatel, možná že i autor, národ však jistě ne. Pochybuji také, že naši herci stojí o to, aby z nich byli dělání nesmrtelní pijáci, nedbalci, lajdáci a postrachy věřitelů.

II.

(Fr. Bohuslav: *Za svůdnou bohyni Thalii*. Vzpomínky na život u kočujících divadel. Praha, náklad vlastní 1922. Cena 12 Kč.) Nová kniha nešťastného herce Bohuslava jest pokračováním jeho první autobiografické knížky, která pod názvem »To byl ten krásný čas...« vyšla asi před ro-

kem. Jest věčná škoda, že nemá Bohuslav většího talentu spisovatelského a že stihlo ho neštěstí ztráty zraku. Kdyby mohl studovati různé prameny a mohl to, co sám zazí, doplniti vědomostmi jiných a kdyby uměl barvitěji vyprávěti, byly by jeho memoiry krásný kus našich divadelních dějin novější doby. Oběma knihami Bohuslavovými vane až dojemně nefalšovaná láska k divadlu, vliv onoho podvědomého, ale ušlechtilé vysokého řádu pravého umělce. Bohuslav prostě, někdy až neuměle vypravuje o svém kočování po venkově. Má před sebou jen svoje nadšení, svou lásku k umění, již podržuje vše, i svoje osobní pohodlí i svůj prospěch. Stejně prostě a kriticky dívá se na své umělecké činy. Nikde vám nevnučuje uměleckou pýchu a přeceňování. Jest to tím vzácnější a krásnější, že to vypravuje herec, kterému neštěstí za války náhle a předčasně uzavřelo umělecké účty. Vedle toho se pak tklivě vyjímá Bohuslavovo vypravování o hmotných potížích začínajícího herce u venkovských společností. Ty svoje hmotné smutky a zápasy sděluje však bez hrdinství, bez affektu, nebudí obdiv ani soustrast, ale úctu! Tím více, čím se hlouběji zamyslíme nad těmi partiiemi, v nichž jest líčená radost nad novou pěknou rolí, pro kterou se dalo v šanc někdy i lépe zajištěné postavení u stabilnější společnosti. . . . pro mne byla směrodatnější skutečnost, že jistě budu hráti u Sedláčka »Dobčinského« v klassické Gogolově veselohře »Revisoru« a poetického paštičkáře v »Cyranu« . . . a pod. V knize jsou partie hlubokého citu pro divadlo a skutečné živé víry v jeho kouzelnou moc. Kdyby si všichni, kdož o divadle mluví, myslí a píší, přčetli třeba jen těch několik řádek, v nichž se líčí návštěva Katušky Šiblové u dřívějších kolegů: »Při jedné reprise této hry (Past na muže) překvapila nás v šatně návštěva. »Kluci! Já jsem tady!« vykřikla radostně v Písku nás opustivší a tam se prodávší Katuška Šiblová, již za chvíli zarošily se oči blahou vzpomínkou na milované divadlo, pro ni ztracené, na kolegiální, milý život mezi námi . . . V hledišti přes celé představení nemohla lítostí vydržeti. Po představení jsme očekávali, že půjde s námi pohovořiti si ještě do restaurace — ale Katušky v Táboře již nebylo. Zmizela zase tak, jak se objevila, nepozorovaně odjeví opět do Písku«; nebo takový odstavec, jak Bohuslav s Vošálíkem sprádali sny umělecké, jak snili o zakoupení Ottova Naučeného

Slovníku a pod., pak by se všeobecně vědělo, že divadlo zvláště potřebuje ideálního vzletu a nadšení, nikoliv blaseovanosti a rafinovanosti. Bohuslavova kniha jest bez velkých literárních a uměleckých ambicí, má však velkou cenu jako dokument, obraz duše českého herce. Jest jen třeba rozuměti tomu, čím duše zní.

S m ě s.

Památce Vojanově. Čas jarních květů, opěvaný máj nám zrodil Vojana a květen předloňský svým posledním dnem jeho život zhasil. Narodil se 6. května 1853 a zemřel 31. května 1920. Po jeho smrti tu a tam v soukromí se pochybovalo, že by »Vojan« bylo skutečně rodné přjmění nezapomenutelného mistra divadelního umění. Ale každá pochybnost je vyloučena. Otec Vojanův, František, byl invalida a soukromý písař. Narodil se 15. února 1823 v Klatovech a zemřel 25. prosince 1893. Byl dvakrát ženat: nejprve s Annou, rozenou Krejčovou, nar. 1826, s níž měl čtyři děti: Eduarda (1853), Annu (1857), Zofii (1859) a Eleonoru (1861). Po druhé byl oddán 4. února 1873 u sv. Mikuláše na Malé Straně v Praze s Marií roz. Blabolilovou (nar. 1823), která záhy následovala svého chotě a zemřela 7. dubna 1894. Eduard Vojan byl oddán s Růženou, roz. Štěpánkovou, a měl dceru, kterou přivedl také na dráhu umění divadelního, ale nedočkal se toho, aby ji po úspěších v cizině užřel také na českém jevišti. Vojanovo tajemství člověka i umělce byla — práce. Nevychoval-li nám svého nástupce, zůstala-li jeho duševní dílna utajena, ukázal svým životem i nesmrtelným dílem, čeho je třeba: práce, pilné, svědomité a poctivé práce, jež je také jeho odkazem. Při každém výročí jeho významných dnů budeme vzpomínati, obnovíme svůj obdiv, úctu, lásku a vděčnost k nezapomenutelnému velikánu českého umění. A tak vzpomínáme i letos. . . (dr. H.) — Karel Jonáš, šéfredaktor největšího pražského agrárního deníku »Venkove«, předtím venkovský novinář a spisovatel, zemřel 2. května ve věku 57 let. Vydal tři knihy veršů, vlastenecky a národně-socialist. zabarvených, několik svazků belletr. pros (nejnověji romanetto »U spiritistů«) a pro divadlo napsal s neobyčejnou lehkostí řadu her, psychologicky nehlubokých, leč oplývajících vtipem a šprýmem, z nichž většina dodělala se úspěchu i na prvních našich jevištích. Naturalistické drama »Oplancija« ze života moravských Valachů vypraveno na měst. div. v Plzni, pražské div. Národní hrálo jeho »Ženicha«, »Nový sport« a »Skvrna«, div. Vinohradské histor. »Bavorské slovo«. »Naše sufražetky« a nejlepší, symbolicko-satirickou »Filištínskou historii«. Ves. »Za koho se provdáme?« na přední pražské scéně sice se nedostala, za to však těší se stále oblíbě divadel venkovských a ochotnických, jimž určena i poslední, karlínskou »Zorou« vydaná jeho ves. »Druhé skrutinium«. Pro plzeňského slepého hudeb. skladatele Sudu napsal operní libretto »Bar-Kochba« a v Bratislavě hrána nedávno na jeho text slovenská opera »Černý leknín«. — Výnos pražských zemských divadel. Za r. 1921 přijato v div. Národním K 8.416.119, ve Stavovském div. K 4.167.307. Náklad na výpravu činoh. a op. činil K 680.264.45, osobní náklad stoupal za nové správy na K 13.689.418'64, čili dvacetkrát více, než na výpravu.

Leč také příjem předplatného je poměrně vyšší. Správa popírá, že by tržba v lednu letošního roku byla klesla oproti tržbě za leden roku loňského. — Plány největšího pražského divadla vystavoval arch. Bonaventura minulé dny ve výkladní skřini novinářského závodu v paláci České banky na Václavském nám. Divadlo toto projektováno je pro 3000 diváků a místo pro ně vyhlédnuto v Rájské zahradě na rozhraní Prahy a Žižkova. Dosud však myšlenka, za níž stojí se kruhy umělecké a spisovatelské, naráží na odpor rozhodujících činitelů stran prodeje pozemku. — Ředitelem měst. div. v Plzni a Národ. div. v Čes. Budějovicích, kterážto divadla prožívala v poslední době vleklou krizi uměleckou i finanční, jmenován dosavadní ředitel Slovenského Národ. div. v Bratislavě a Košicích Bedřich Jeřábek. Ovšem, prospěje-li jeden ředitel dvěma odlehlým podnikům zároveň, je ještě otázkou a více než pochybné. (Rydv.)

OCHOTNICKÁ HLÍDKA.

P. J.: Spisovatelé, kritici a herci o ochotnictvu.

II. *)

Na pouti za projevy českých spisovatelů o poslání ochotnických jednot zastavil jsem se u Dra Š t o l b y, autora veseloher, ochotníky našimi velmi milovanými, autora, který s úspěchem prošel všemi českými divadly stálými, který ve studentských letech sám byl ochotníkem a jenž dovede oceniti jejich působení a jejich význam. Když jsem se zmínil o tom, že z mnohých stran ozývají se hlasy o překonání ochotnictví, usmál se shovívavě a řekl:

»Bylo kdesi, vím to, proneseno slovo, že ochotnictvo naše se přežilo a že by mělo činnosti své zanechat, poněvadž úkol svůj již naplnilo.

Po mém soudě jest to náhled, ničím a nijak neodůvodněný. Naopak mám za to, že ochotnictvo naše má dosud nejen právo, ale i povinnost pracovati dále, a pracovati stále intenzivněji, jak toho nynější poměry vyžadují, neboť zastavením své činnosti dopustilo by se těžké chyby.

Pohledme do minulosti. Kniha a ochotnická činnost vykonaly v národním a kulturním ohledu pro národ náš úkol ohromný a dosud nedoceněný. Ba ochotnictvo vykonalo ještě víc, nežli kniha. Knihu jest třeba dosti drahého koupiti a pročísti, což mnohým není možno, kdežto ochotnictvo živým slovem, jež s jeviště na každého daleko více nežli v knize působí, budí lásku k národu, zaujímá obecnost na celé hodiny a vyvolává v něm touhu po zábavě ušlechtilé.

*) Viz čís. 1.

Naše ochotnictvo pracovalo a pracuje dosud i v nejzapradlejších osadách, kamž mimo kalendář snad ani jiná kniha nevnikla a do kterých nemůže se odvážiti žádná cestující společnost herecká. A jak dovedlo vzrušiti, zejména když v řadách ochotníků počalo práce účastniti se naše cíle studentstvo, kteréž přinášelo z větších měst, kdež studovalo, a zejména také z Prahy jiný, svěží vzduch do osad oněch.

Náš lid má vrozenou lásku k divadlu a ode vždy stopoval s napnutím činnost svých ochotníků, neboť divadlo otvíralo mu nové světy, přinášelo nové myšlenky a rozšiřovalo jeho obzory.

A stejně tak bylo a jest doposud ve městech větších, kde divadlo nalézalo vždy nové a zpravidla nadšené obecnstvo. Následkem toho nesla se tato činnost ochotnictva stále výš a výše, a účinky činnosti této jsou zjevný všem, kdož je viděti chtějí. Poznám jsem celou řadu ochotnických jednot, které budí doposud svou seriosností, svými vážnými snahami a dovedností svou opravdový respekt.

Arci činnost ochotníků vyžaduje úsilovné a obětovné práce. Však ani v Praze není činnost jejich dosud zbytečná. Divadla naše nejsou bohužel pro drahotu míst každému přístupna, následkem čehož představení ochotnická v Praze — a těch je do roka velká řada — jsou velice pilně navštěvována. Byl jsem na př. několikráte přítomen představením v Pražské Městšanské Besedě, kdež zřízeno jest nevelké síce, ale zcela pěkné jeviště, na němž hrají se pravidelně dobré věci, a veliký sál besední jest vždy při mírném vstupném nabit, a obecnstvo jásá vstříc svým ochotníkům, mezi nimiž jsou síly opravdu vynikající.

Totéž shledal jsem v Národním domě na Vinohradech.

Proč tedy bráti pojednou obecnstvu tomtu duševní požitek, který by mu byl jinak nepřístupný?

A činnost našeho ochotnictva neklesá, nýbrž stoupá, a to zejména od doby, kdy se ochotnické jednoty semkly v pevnou organizaci, která, jsouc výborně řízena, působí na jejich činnost v každém ohledu co nejblahodárněji.

A takový důležitý faktor měl by z národní naší organizace zmizeti? Byl by to přímo hřích, spáchaný na našem národním i kulturním životě.

A ještě jeden důvod, aby nezmizel. Ochotníci platí za práva provozovací poplat-

ky, které, soustřeďující se ve spolku česk. spisovatelů-belletristů »Máj«, poskytují našim dramatikům důchod, který, třebaš nedosahoval nebetyčné výše, přichází jim přece jen velmi vhod, když ochotníci hrají české věci, kterých je nyní již tolik a tak dobrých, že netřeba jim ohlížeti se po pracích cizojazyčných.

A proto nikoliv zánik ochotnictva, ale tím úsilovnější práce nezištných těchto pracovníků, za kterou jim národ náš musí být jen upřímně vděčen!»

Stanislav Lom, autor »Vůdce«, »Faustiny«, »Děvína« a »Převratu«, jenž se připravuje na Národním divadle, dramatik jemné kultury a vysokých uměleckých cílů, ochotníky téměř nehraný, vyslovuje se takto: »Ochotnictví, stavíme-li je proti společlivému, vyrovnanému, dobře řemeslnému odbornictví, je dvojího druhu: buďto společenská hra, nebo oheň srdce; buďto zábava, nebo vyvolení.

Zábava je pěkná věc a buď jí přáno těm, kdož jí hledají. Většího významu nemá, leda toho, že hrátí divadlo bývá ušlechtilější, než hra v karty, a méně nákladné, než honba a dostihy.

Ale jest velké dílo srdce, jež vyrůstá nad odbornictví a dává umění dech *nezištné sebeobětavé lásky*. Je to vytržení se z praktických a ustálených cílů životních, z regulí profesionalismu, z logiky hmot. Je to marnotratné snad začínání u samých pramenů umění, zatím co proud již urazil tisíce mil, ale je to nové jítro božího dne, se všemi

možnostmi, sliby a čerstvou silou obrození. Toto ochotnictví jest schopno uměleckého projevu; abstraktní čistoty, a dovede-li si osvojit, jak jest jeho vnitřní povinností, i dobrou znalost věcí, přichází jako obrodňující dešť na zemi, vypráhrou odbornickou geometrií.«

Pro ochotnickou praksi:

Spolková činnost divadelní. (Píše dr. Fr. Herman; I.) Hlavním předpisem o hraní divadla je divadelní řád z 25. listopadu 1850, č. 454 ř. z. Tento řád ustanovuje, že div. představení smějí se provozovati zpravidla jen v div. budovách, nebo v místnostech, zvlášť k tomu schválených, a smějí býtí provozována podnikateli, kteří mají osobní oprávnění. Pouze § 2. uvádí, že výjimečně uděluje povolení k jednotlivým představením diletantů — tedy ochotníků — okres. hejtmán nebo polic. ředitel. Všecka ostatní ustanovení řádu týkají se dozoru úředního a zákazu her. K řádu je připojena »instrukce místodržícím«, která už o divadle ochotnickém nemluví a dává direktivu úřadu pro posuzování her. Jedině je zájmovo, že tato instrukce praví, že »divadlo, jako mocnému prostředku pro vzdělání lidu, nesmí býtí v jeho vyšších cílech a ve zdokonalení umění překáženo, ale že musí býtí co nejvíce podporováno.« Pozdější spolkový zákon z r. 1867 změnil div. řád potud, že schválením svých stanov dosáhl vlastně ochotnický spolek všeobecného politického povolení k provozování div. představení. Podle toho potřebuje pouze k prvnímu provozování každé hry zvláštního povolení. Byl-li však některý div. kus hran již na některém jevišti hlavního města, nemusí spolek — úředně schválený — mítí zvláštní povolení ani k prvému provozování (Rozhodnutí správ. soudu z 5. února 1886, č. 394). Jen spolky, které nemají hrani divadla ve stanovách, musejí mítí povolení ke každé hře. V případech, kde spolek nemusí mítí toto povolení, oznamuje div. představení jen jako spolkovou schůzi, což má význam

Feuilleton.

„Pražský žid“ na Slovensku.

V poslední době prožil Turčanský Sv. Martin několik krásných večerů, které se staly pozoruhodnou manifestací československého sblížení — manifestací ne hlučnými slovy a okázalými projevy, ale činem, porozuměním české duše a českého smýšlení se strany širokých vrstev slovenského lidu.

Stalo se tak při představeních Kolárova historického dramatu »Pražský žid«, pořádaných »Právním výborem k uctení pamiatky Majstra Jána Jessenia«, jež třikrát po sobě naplnila prostorný Národní dům martinický a jež pro účel, za kterým byla pořádána — postavení vzorné školy Jesenského v Horním Jaseně — vynesla na 10.000 Kč. První představení určeno bylo pro studentstvo, druhé pro místní obyvatelstvo, třetí pak, nedělní, pro hosty z širokého okolí. Zahájena byla slovenským proslovem, jímž profesor Věcovský, jednatel P. V. a duše celého podniku, promluvil k diváctvu. V něm dotkl se historického pozadí kusu, vyzvedl význam osobnosti Jesseniovy a jeho utrpení (při

popravě na Staroměstském náměstí byl mu za živa vyříznut jazyk), jehož dějinnou symboliku v jedné své bási tak podivuhodně krásně vyličil Vrchlický, pozdvihnuvši nad všechno temno jazykového českého a slovenského vyvražďování krvavě svítivý vyřezaný jazyk Jesseniův, načež pokračoval:

»Prislušník Horného Jassena z Uhorska cez Ne mecko bol zaviaty do Čiech osudom snad preto, aby aj Slováka na Staromestskom náměstí krvácal, aj krvou zpečatil jednotnosť našich osudov, totožnosť utrpenia a znášaných násilí, aby aj z Prahy zo slovenských kostí a z krve staročiami neschnúcej a nepomstenej rástol mstitel nepriateľom československého rodu. To, čo sa stalo z českej i slovenskej strany v prospech národného oslobodenia, bolo i vyplňovaním Jesseniovh odkazu, bolo smierením i s jeho potupeným telom a nesníženým duchom...«

Představení sama stála na úrovni představení nejlepších ochotnických jednot českých, tolik píle a opravdového porozumění do studia úloh se vložilo. Díky za tak mimořádný úspěch náleží pak obrátěnému a zkušnému režisérovi Morávkovi, tak i všem ostatním, kteří se o něj nemenší měrou zasloužili (inž. Bidlo, prof. Panský, pí. Stra-

také pro kollování. Zde však vidíme, že prakse úřední je zcela jiná, protože úřady těchto předpisů neznají. — Žádost za povolení hry má 3 K kolek a 3 K kolek se přiloží na povolení. Má se podávat aspoň tři dny před provozováním. Předložená knížka se nekolkuje. Při hře již v hlavním městě hrané podléhá oznámení kolku za 2 K a vyřízení je bez kolku. Hraje-li se pouze pro členy a bez vstupného, je oznámení vůbec bez kolku. Podle našeho ústavního zákona z 29. února 1920, č. 120 (§ 113.), je censura tisku zrušena. Je proto v zásadě nedovolené podrobovat tisk předběžné cenzuře. Ale div. hry cenzuře podléhají. U zemské správy politické jsou dva censurní sbory: český a německý. — Hrát se smí jen v místnostech, k tomu schválených. O stavbě divadel platí zákon z 27. března 1887, č. 27 z. z., a o osvětlení pro případ nouze vyhláška místodrž. z 30. března 1903, č. 51 z. z. Sem náleží také povinné obstarání hasičské hlídky z důvodů police bezpečnostní. Dávka hasičská musí být vždy schválena, kteréžto schválení opírá se o zřízení obecní a o požární řád z 25. května 1876, č. 45. Mimo to nařizuje vyhláška místodrž. ze 14. února 1851, č. 1766 (č. 35 z. z.), že policejní úřad nesmí trpět pokoutních divadel v soukromých domech a že má zabránovat provozování dramatických scén na veřejných místech, jež k tomu nejsou oprávněna. — Podle § 79. řádu školního a vyučovacího je účinkování školních dětí dovoleno v div. představeních toliko výjimečně, a to jen tehdy, když hra je nezávadná po stránce mravní a když ani chování, pilnost, prospěch a školní návštěva dítěte nevzbuzují obav. Povolení dává školní výbor. Rodiče mají zádati u školní správy. Pomýšlí-li spolek uspořádání zázkusové produkce, nemá s přípravami započít dříve, dokud školní výbor nedal svého svolení. — Podle výnosu místodrž. ze 7. února 1852, č. 1291, z 20. listopadu 1865, č. 3287, a z 20. května 1889, č. 3751, mohou být ochotnická představení pořádána jen v tom případě, jsou-li určena pro dobročinné nebo všeobecné prospěšné účely. Posledním výnosem bylo ještě výslovně nařízeno, že takový účel musí být v žádosti uveden a že po představení má být správně odvedení výtěžku řádně prokázáno. Tyto

ková, pp. Pauliny, Wünsch). Účinkujícími byli Češi i Slováci, s jevišť mluveno česky i slovensky. Nejmohtnější dojem působil zejména Morávkův pražský žid Falu Eliab a Bidlův Jan Mydlář, popravčí majster mesta Prahy, a to nejvíce ve scénách, ve kterých tito projevovali svoji žhavou lásku k nešťastné české vlasti.

Neviděl jsem dlouho již ochotnického představení, jež by tak hlubokým dojmem na diváctvo působilo, neviděl jsem dlouho obcenstva, jež by tak dychtivě, celou svou duší vnímalo předváděný děj. Byly okamžiky (poprava na Staroměstském náměstí), kdy bylo slyšeti nejeden vzlyk, byly však i takové (inkvisiční soud), kdy viděls hněvem zaiskřiti zrak a mnohou pěst bezděky sevřenou. A slyšel-lis, když představení bylo skončeno, a diváci horlivě si vykládající vyhrnuli se ven, kterak jeden prostý Slovák přesvědčivě praví druhému: »Teraz som počul, prečo ti Česi chcú od Ríma preč«, podhopil jsi, že to představení nebylo nadarmo, že svoje poslání v každém směru splnilo. Neboť zasilo sémě porozumění do duší našich slovenských bratří. A to bude nejkrásnějším plodem kulturní činnosti exponovaných Čechů na Slovensku.

buk.

předpisy nebyly dosud změněny. V novější době povolují se však ochot. spolkům div. představení i k účelům vlastním z uznání, že takových věcí je třeba k vyřízení statutární činnosti spolkové. Pro všechny tyto výnosy však není dokladu ani v divadelním řádě, ani ve spolkovém zákoně. — Na základě zákona z 26. prosince 1895, č. 197 ř. z., je nutno žádati povolení k provozování hry od autora nebo jeho zástupce a z nařízení mín. vnitra ze 24. září 1921, č. 64586, vede se za účelem ochrany autorského práva čes. spisovatelů podrobná evidence všech div. her, českými ochotníky sehraných. To však neznámá, že by povolující úřad mohl žádati už při oznámení div. představení, aby byl předložen doklad o tom, že bylo svolení autora vymoženo, nebo dokonce že byl autorský honorář zaplacen. Ovšem je povinností spolků, aby vždycky a včas tyto honoráře správně platily. Je-li placen sál, cedule, kostýmy a poslední sluha, je jistě slušno, aby byl v první řadě zaplacen autor hry. Pro naše spolky poskytují slevy autorského poplatku: spolek čes. spisovatelů »Máj« (při celovečerním kusu 7%, při aktoyce 4% z hrubého příjmu), nakladatel Fr. Švejda v Libni, Jos. Skružný, agentura, Praha-II., a »Centrum« na Vinohradech. Kühnlová stanovila paušál.

Kapitoly o ochotnickém repertoaru. (Píše Jakub Rydvan; II.) Jaké hry voliti k oslavám vyhlášení naší národní samostatnosti a památky upálení Mistra Jana Husa? Jsme zahrnováni v ústředí těchto dotazy, nespokojují-li se naše jednoty a spolky příležitostnou literaturou, která je značně chudá, namnoze bezcenná a cenné věci jsou kolikráte obehřány. V poradě literárních pracovníků usneseno doporučiti jednotám, aby k oslavě těchto národních svátků volily kteroukoliv původní hru vlasteneckou, historickou nebo sociální, předcházenou případným prolovem. A několik takových her zároveň vybráno, na příkl.: Bozděchovi »Dobrodruzi«, Jiráskův »Emigrant«, »M. D. Rettigová«, Vrchlického »Noc na Karlštejně«, »Exulanti«, Dykův »Posel«, »Ondřej a drak«, Šubertovi »Probuzenci«, Jan Výrava, »Drama čtyř chudých stěn«, Krejčího »Povodeň« a »Půlnoc«, Mahenův »Janošík«, »Mrtvé moře«. Jeřábkův »Služebník svého pána«, »Syn člověka«, Stroupežnického »Na Valdštýnské šachtě«, Václav Hrobčický z Hrobčic a j. — Stejně časté a naléhavé jsou dotazy našich jednot po hrách, vhodných pro divadla přírodní. Jednotám zpravidla doporučujeme z původních prací, které s nepatrnými úpravami použití se dají: Jiráskova »Otec«, »Kolébku« a »Lucernu«, Mahenova »Janošíka« a »Mrtvé moře«, Šubertova »Jana Výravu« a »Probuzence«, Čapkova »Loupežníka«, z vesel. Štolbovu »Na letním bytě«, Skružného »Lázeňskou vilu« a Fingalův »Klub rozvedených«, z překl. Blumenthal-Kadelburkovu »U bílého koníčka« a z vážných her cizích Vojnovičovu »Smrt matky Jugovičů«, Rostandovy »Romanitky« a Claudelovu nejnovější »Výměnu«.

Moda nedávných desítiletí na jevišti. (Píše ng; I.) Když ohehdy vypravili v Měst. div. vinohradském Šimáčkův »Jiný vzduch«, hru dobře známou našim ochotníkům a často jimi provozovanou, překvapila především kostymní výprava. »Jiný vzduch« od své premiéry v Nár. divadle pražském 25. ledna 1894 dáván přecasto také na jiných stálých, kočujících i ochotnických scénách českých a zůstal tam dodnes na repertoaru, ale nikoho do-

jista nenapadlo, věnovatí zvláštní pozornost jeho kostymní výpravě. Autor kusu označil »děj v Praze v letech osmdesátých«. Od nich plynula do dnes desetiletí za desetiletím, a přece hrál se »Jiný vzduch« stále v úborech obvyklých tou dobou, kdy právě se objevil na té které scéně. Proto překvapily při vinohradském provozování na damských úborech dnes, v době krátkých (pardon! už zase trochu méně krátkých) sukní sukně, jež dotýkaly se podlahy, překvapily také »šunkové« či »balonové« rukávy i účesy, naprosto odlišné od jiných. Byla to zvláště Žanka sl. Pačové, jež v III. jednání »přinesla se« na jeviště v úplném vycházkovém úboru dobovém. Ale nutno konstatovati, že úbory účinkujících nevystihovaly modu let osmdesátých, do nichž děj hry položen, nýbrž let devadesátých, v nichž byl napsán, provozován a vydán tiskem. Snad tak režie učinila úmyslně, protože charakter dámské mody let osmdesátých připadá nám dnes poněkud groteskně. Pamětníci jich vzpomenou si dojista na onu ukrývanou součastku tehdejší dámské toiletty, jež z nepohodlných dnes příčin přerušovala tak podivným způsobem pokračování linie zad v pasu. Byl to t. zv. »honzik«, »cul de Paris« (kyl de parý) říkalo se mu po francouzsku, aby nikdo nebyl v pochybách, že také tato vymoženost přišla z města, udávajícího ton evropské mody. Pro ty, kdož »honzika« neznají, třeba připomenouti, že to byl jakýsi polštářek, jenž se přísazoval vzadu k pasu a uvažoval dvěma tkanicemi kolem těla; přes něj pak převlékána svrchní sukně, takže vzadu pod pasem utvořen byl hrb, od něhož pak splývala rozšířená sukně kolmo nebo i v náběrech. Pařížské modní obrázky, podle nichž řídily se i naše »modní« dámy, vykazují tento »přírůstek« už v prvních letech osmdesátých, ale v druhé polovině tohoto desetiletí nosila »honzika« u nás v městech kde která žena. Takové obliby došel. V devadesátých letech zase zapadl, ale dlouho ještě povalovaly se mezi starým haraburdím našich domácností tyto polštářky s tkanicemi. Sukně v posledním desetiletí minulého věku splývaly pak zase od pasu volně k zemi. Pařížskou modu damskou i pánskou z let devadesátých vystihují znamenitě ilustrace a obrázky Ludíka Marolda ve francouzských románech, tehdy vydávaných, i v tehdejších »Fliegende Blätter«, jichž byl příspěvkatelem. Vidíme na nich také na př. krátké pláštěnky dámské se »stuartovským« límcem, vidíme až k zemi splývající sukně, vzadu zřasené, jež třeba bylo při chůzi po ulici obratným hmatem zachytiti, aby nemetly dlažby. Také klobouky, sedící vysoko na úcesu. Takový byl také úbor Žančín ve III. jednání vinohradského provedení »Jiného vzduchu«. Zdrželi jsme se poněkud charakterisováním rozdílu dámských mod posledních dvou desetiletí XIX. stol. Chtěl jsem tím jen ukázati, čím možno takový rozdíl vystihnouti. A domnívám se, kde to možno, že je dobře při režii kusu s dějem z dob nedávných dbáti takových rozdílů mezi modou tehdejšího data a dnešní. I když autor nepředpisuje výslovně určitou dobu, jako Šimáček, jenž tak činil vždy. F. X. Svoboda na př. ve svých dramatech, psaných, hraných a tiskem vydaných v devadesátých letech m. stol., udává děj »za našich dnů« nebo »za našich dob« a přece je dobře uvědomiti si režii, že jsou to léta devadesátá. Vždyť odpovídá jim i myšlenková náplň hry.

K nauce o líčení. (III.) Pro nos, má-li býti ušlechtilého tvaru, a má-li herec takový nos

vhodných forem, není mimo pleťového líčidla a jemného růžového přechodu potřebí jiného líčení. Má-li se vlastní nos zdáti užším, nanese se na strany i na chrípě jemný nádech hnědé barvy. Má-li se nos mírně rozšířiti, nalíči se chrípě lehce světlou červení. Nos vyklenutý a přišpičatělý vytvoříme, nanese-li na hřbet jeho i špičku úzký pruh světlé pleťové barvy, po případě při špičatějším nose dotkneme se špičky nosu barvou bílou. Dojmu mírně zvednutého nosu docílíme lehkým hnědým stínem, naneseným vodorovně uprostřed nosu, rozšířením chrípě světlou červení, nalíčením špičky světlou barvou pleťovou, případně lehkým dotekem barvy bílé, a otvory nosu rozšíříme barvou černou. Je-li potřebí nosu zvláště markantních tvarů, použijeme tmelu, o němž bylo již dříve pojednáno. Má-li kdo nos prohnutý a nehodí-li se mu nos tohoto tvaru k masce, vyrovná prohlubeň rovněž tmelem. Upozorňujeme důtklivě, aby umělý nos byl formován, zalíčen a zvláště nalepen způsobem, jak v minulém ročníku t. l. bylo uvedeno, neboť není trapnějšího dojmu jak pro herce, tak i pro obecenstvo, hrozí-li špatně přilepený nos odpadnutím. Nedopatření takové pokazi sebe lepší výkon. — Ústa milovníků a milovnic líčí se směsí světlé a tmavé červeně. Budtež pěkně rýsována, s koutky mírně zvednutými. Starší lidé mají rty úzké, jako semknuté, čehož docílíme zalíčením vlastní červeně rtů. Malá ústa znázorníme zalíčením vlastních koutků a ohraničením nalíčených koutků barvou tmavé červenou. Široká ústa: protažením koutků tmavou červení. Rozšířením červeně přes vlastní rty docílíme rtů masitých. Má-li spodní ret vystupovati, nalíčíme ho markantně směsí světlé a tmavé červeně přes vlastní rty, do středu dáme trochu světla tmavší pleťové barvy a horní ret zalíčíme vůbec (Židé). Neudětl.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Tah losů věcné loterie »Tylova domu« odročen.

Přes úsilovnou práci loterní kanceláře a loterního výboru musil býti tah odročen na 4. prosince t. r. Uznáváme, že loterních podniků je nyní mnoho, že účel sám je ohraničen spíše zájmem o divadlo, ale přece nemůžeme pochopiti vlažnost, s jakou se setkává myšlenka uctění památky velikána J. K. Tyla, jehož život a jméno srostlo s naší národní i kulturní historií. Zvláště však trudně zapůsobilo jednání slušné řady našich spolků, které prostě losy vrátily, ačkoliv nám psaly spolky jiné, že to snad není ani možno. Výsledek však byl takový, že bylo nutno tah odložit, třeba že tím výlohy vzrostly o značný peníz. Tento výsledek loterního podniku musí býti aspoň čestný, nebude-li už takový, jak isme si slibovali. Jsme tím povinni nejen účelu, ale i sobě, svému jménu. Ty spolky pak, které by ještě nyní odmítly splniti svou povinnost, nedeme pokládati za své uvědomělé členy or-

ganisované a budeme svou organizací upravit a opíratí jen o řádné členy, kteří nejdou jen za výhodami, ale dovedou také přinášeti nepatrné jinak oběti. Naše okrskové rady nechtějí dbají toho, aby každý organizovaný spolek prokázal, jak podpořil naši loterii. Ostatní bude udáno v oběžníku, který bude všem okrskům i spolkům rozeslán.

Naším spolkům! V nejbližší době bude rozeslán všem našim spolkům oběžník, na který zvlášť upozorňujeme. Je nutno, abychom v nejbližším čase mohli sestaviti statistiku své organizace, kterou je nutno předložiti ministerstvu a která má také opíratí a zdůrazniti naši akci při jednání o novém zákoně divadelním. Každá jednota, spolek a kroužek musí nám obratem sdělit: kdy byla založena a kolik má letos členů. Není to tedy mnoho a proto doufám, že ústřední kancelář nebude nucena upomínati vyřízení oběžníku. — Dále upozorňujeme zvlášť důtklivě na to, že bylo nutno odložití této loterie Tylova domu pro nedostatek prodaných losů až na 4. prosince t. r. Některé spolky přičinily se obdivuhodně o rozprodej losů, ale většina nesplnila své povinnosti organizací, ani naši důvěry a očekávání. K návrhu a naléhavé žádosti Sboru pro postavení Tylova domu vybízíme znovu všechny své členy, aby loterní podnik nepomýjely a aby jeho úspěch pokládaly za věc bližší naší organizaci! Je jistě nejmenším požadavkem, aby každý jednotlivý člen našich spolků odebral aspoň dva losy. Pro jednotlivce neznamena 6 K žádnou oběť, ale v celku to znamená velmi mnoho. Každý spolek pak nechtějí uspořádat aspoň jedno představení tím způsobem, že by každý návštěvník obdržel jeden los a doplatil na režii. Dne 11. července t. r. je 66. úmrtí den J. K. Tyla, tedy vhodná příležitost k uctění jeho památky. Kde by se představení nedalo provésti, budiž pořádáno v podzimním období. Rovněž budiž pamatováno na prodej losů při letních slavnostech, při divadlech v přírodě, později při zábavách mikulášských atd. O losy hlasejte se u loterní kanceláře v Praze II., Ostrovní 16. — Čsl. červený kříž pořádá v květnu a v červnu jarní slavnosti a žádal ústředí, aby jeho spolky vyslaly své zástupce do místních slavnostních komitétů, jež se tvoří při obecních zastupitelstvech nebo při místních spolcích Červ. kříže, a aby akce tyto horlivě podporovaly. Některé naše spolky již tak učinily, některé pořádají i představení. Ostatní na to upozorňujeme. — Ve výkonném výboru ústředí usneseno provésti rozsáhlou upomínací akci členských příspěvků, vynucenou finančními závazky ústředí vůči vydavateli časopisu atd., jimž dlužno přesně dostati. Neuposlechnuvši jednoty budou z organizace bezpodmínečně vyřazeny a zaslání listu jim zastaveno.

Ochotnictvo za hranicemi. Do zahraničního odboru Ú. M. D. O. Č. přihlásily se dále: Dram. odbor Čtenářského spolku Cedar-Rapids, »Sokol« v Londýně, Československá Obec v Lublani, Dram. odbor legionářů »Včelka« v Clevelandě a Českosl. div. kroužek »Pokrok« v Ambridge v Pennsylvanii. — Dram. odbor »Včelka« v Clevelandě píše: »S povděkem vítáme příležitost, abychom mohli navázati styky se svými bratry ve staré vlasti. Náš sbor, který je odvětvím legionářské družiny, přeje si ze srdce pracovati s vámi ruku

v ruce. Naši členové, všichni bez výjimky, pracují nezištně na prospěch strádajících krajanů ve staré i nové naší vlasti. — »Sokol« v Londýně nám sdělil, že byl vyzván div. ředitelem a redaktorem Štěpánem Dvořákem z Křesína u Libochovic, aby připravil v Londýně půdu pro jeho pohostinské vystoupení a aby přijal finanční riziko. Bylo dobře, že si Sokol vyžádal od nás informace. Pan Dvořák má div. společnost nejnižšího řádu a sama organizace herectva ji nazývá »šmýrou«. Tačí lidé pak chtějí české umění reprezentovati v cizině. Proto naše zahraniční spolky učiní vždycky dobře, zeptají-li se Prahy dříve, než o podobných podnicích budou jednati. — Československá Beseda v Prijeedoru, přihlašující se do odboru, doložila: »Jelikož vítáme tuto myšlenku srdečně, jsme ochotni při každé příležitosti ji u nás rozšiřovati.« — Zajímavou zprávu zaslal Českoslov. divad. kroužek »Pokrok« v Ambridge (Amerika): »Náš kroužek má asi 35 účinkujících členů a byl zorganizován v listopadu 1920 a inkorporován v lednu 1922 pod zákony státu Pennsylvanie. Jeho předsedou je Thomas R. Supe, tajemníkem Frant. Sokol, pokladníkem Jar. Valenta, režisérem Jos. Luňák, a ředitelem hudby V. Krabec. Naším hlavním účelem jest pořádání divadla a pěstování literárního umění, pěstování jazyk československý a hlásati divadlem osvětu, poučení a zábavu. Poprvé hrál kroužek zpěvohru »Bordynkáře«, obraz ze života chicagských Čechů od R. Jaromíra Pšenky. R. 1921 se hráli jsme veselohru »Všecky myši za sebou« dvakrát s velkým úspěchem. Nyní chystáme drama »Smír« a pak budeme opakovati »Bordynkáře« v Pittsburgu a i jinde. Dosud byli jsme nuceni pracovati a raziti si cestu proti proudu, hlavně pro překážky finanční, a také proti živlům nám nepřátelským, které z neuvědomění ničí každý dobrý krok k uvědomění a spojení našeho zdejšího lidu.« — Českoslov. pasový úřad v Krakově a vyslanectví ve Varšavě sdělily, že v Polsku není žádného českého spolku, pěstujícího div. umění, ani žádného čes. časopisu. — Vyslanectví ve Štokholmě oznámilo, že ve Švédsku není žádného českého spolku. Počet krajanů, zaměstnaných ponejvíce v továrnách na venkově, je nepatrný. Po převratu byl ve Štokholmě jediný český spolek, který se však po ustavení vyslanectví rozpadl. — V Britské Indii není vůbec českých spolků, protože je tam jen několik málo příslušníků našeho státu, kteří jsou rozptýleni v několika místech, velice od sebe vzdálených. Mimo to většina jich je jazyka buď německého, nebo maďarského. Jest ovšem samozřejmo, že tam není ani českého časopisu. — Upozorňujeme své spolky v Americe, aby v adrese na nás přioznačení Č. S. R. připojovaly také vždy zemi určení (Čechy), čímž se doprava korespondence urychlí.

Dr. H.

Všeochotnické sjezdy. Sjezd slezského ochotnictva v Opavě konal se v neděli 7. května v Maticním domě za účasti 180 delegátů ochot. spolků. Středem této činnosti a původcem utvoření opavského okrsku je »Divadelní jednota« v Opavě, jejímž předsedou je inž. Ad. Novotný. Předseda okrsku, odb. uč. Sousedík, a jedn. Wiedermann spolu s intendantem měst. divadla Čeledou jsou nejen nasazení a obětaví pracovníci, ale také zkušení odborníci, kteří si o české divadlo na horké půdě opavské a hluchínské dobývají stále větších zásluh. Sjezd byl velmi zdařilý. Starosta

Ú. M. D. O. Č. dr. Herman vylíčil v delší řeči význam divadla pro národ, pro umění a lidovýchovu, rozvedl úkoly a povinnosti ochotnictva a vložil odůvodnění, podstatu a účelnost organizace. Jeho řeč byla vyslechnuta s neobyčejným zájmem, načež bylo jednáno o ústřední knihovně a o založení vlastní půjčovny obleků. Hlubokým dojmem působilo písemné prohlášení zástupců župy ochotnické z Mor. Ostravy, která je dosud samostatná, v ústředí neorganizovaná. Tito zástupci nemohli se zdržeti tak dlouho, aby do debaty zasáhli, a proto podali předsednictvu písemné prohlášení, že na základě dojmu řeči dra Hermana přičiní se o to, aby byla Ostravská župa přeměněna na okrsek Ú. M. D. O. Č. a že dají Opavě svou půjčovnu obleků k dispozici. Mimo to bylo v debatě upozorněno na výhodnost krátkých přednášek či proslovů před div. představením a na povinnost spolků platiti správně autorské honoráře. Na schůzi byli stoupenci všech politických stran, což ručí za zdárný rozvoj činnosti okrsku. — *Letošní všeoch. sjezdy a slavnosti v Čechách a na Moravě*: 3.—5. VI. v Mostě, spojený se zájezdem Pražského okrsku (pořád viz v čísle předešlé); 3.—5. VI. v Ouvalích s pořadem: 3. zahaj. večer s akademií, 4. ráno uvítání hostů a deputací, zapění pěv. sborů a řeč o významu sjezdu, odpol. představení Šubertova »Výravy« v přírodě s K. Želenským v roli tit., večer veselice, 5. dop. pracovní den, na němž promluví del. pražského ústř. místostar. inž. V. Stein-Táborský, spis. Břetislav Ludvík a red. Edg. Havráněk, odp. zahradní koncert, večer veselice; 4.—5. a 11. VI. jub. slavn. spdo. v Hořovicích: 4. dop. koncert na náměstí a slav. řeč deleg. ústředí, p. uč. Růžka z Horažďovic o »kulturním významu ochotn. spolků« (pěv. sbory přednese mužský sbor zpěv. sp. »Slavík«, říz. prof. F. Forstrem), odp. a 5. VI. v lese »Dražovce« div. předst. Jiráskova »Otce« (rež. J. Schaller), po té koncert, 11. VI. průvod alleg. vozy ochotn. spolků od Sokolovny do Dražovky a lid. slavnost (spoluúč. Kraj. sp. »Valdek«), več. obligátní věneček; 10.—11. VI. v Prostějově: 10. večer předn. V. K. Blahníka o »dějinách divadla« (se svět. obr.), po předn. spol. več., 11. dop. manifest. več. schůze ochotn., na níž má promluvit star. dr. Herman, och. příp. pracovní porady delegátů mor. jednot. a večer spol. předst. prostějov. spolků — Šubertovi »Probuzenci« (rež. J. Křičanský); 9.VII.(?) v Berouně och. slavnost ve prospěch post. stálého divadla: dop. alleg. průvod a tábor lidu na téma o potřebě divadla v Berouně, odp. slavnost v lesní rest. Žrdatka a več. div. předst. (och. sdr. v Berouně zve upřímně koleg. spolky k zájezdu; deleg. pražsk. ústř. dr. Herman).

Dary pro »Tylův dům«: »Tyl« Hloubětín K 200, Kr. div. och. Praha VIII. K 50, »Šímanovský« Praha K 100, »Šubert« Zlonec K 100, Spdo. Ronov n. D. (výtěžek předst.) K 17, Val. Trousil Smíchov (cestovné) K 20 a Spdo. Plavo (10 hal. dávka na vstupné) K 30.

Z ústředí. Výkonný výbor konal řádnou schůzi 13. května za přít. předsedy Macháčkova okrsku v Čes. Budějovicích, p. uč. Vrány. Hlášen stav členstva: 932 jednot. od nichž na přísp. vybráno v termínu 1./1.—31./4. 1922 úhrnem 14.770 K (za celý loňský rok přijato 15.000 K); od 1./1. 1922 vyřazeno 156 jednot. pro neplacení. Stav pokladny 13./5.: jmění 11.809,68 K, pohledávky okolo 900 K. Provedena bude upomínací akce, po níž neuposlechnuvší jednoty budou

z členství vyřazeny. Presídium oznamuje: okrsek v Horní Cerekvi se rozešel a jednoty prozatím připojeny přímo k ústředí; nový okrsek utvořen v Opavě ve Slezsku (viz zvláštní zprávu); Plzeňský okrsek chce vydávati vlastní věstník, kteréžto sdělení vzato na vědomí s podotknutím, že okrsek měl si dříve vyžádati souhlasu ústředí dle org. řádu; Bratislavský sekretariát likvidoval, organizaci slovensk. ochotnictva převzala Matice Slovenská v Turč. Sv. Martině; 7. V. oslavoval 35leté trvání »Bozděch« ve Vršovcích (viz zprávu). Ústředí se Svazem děl. ochot. div. jednaly s »Málem« o autorských poplatcích, v nichž bude snad od minim. sazeb upuštěno; jednoty ovšem se vyžívají, aby udávaly při výtěžku správné cifry. Kursy divadelní uspořádány budou ještě v Ouvalích po sjezdu a v Praze (viz zvláštní zprávu). Praž. okrsku vzdán dík za pořízení diapositivů a skioptikonu. Slavnostní schůze Spolku pro postavení Smetanova pomníku v Praze 14. V. obelána star. drem Hermanem a p. Pokorným. Sjezdu osvět. pracovníků slovensk. 3.—5. VI. v Prešově zaslán bude projev, na sjezdu důvěrníků Osvět. svazu v Praze promluví o otázce ochotnické dr. Herman. Zást. autorů Aug. Novotný v Poděbradech povoluje 10% slevu z paušálních provoz. poplatků. Do kanceláře pořízena bude kniha darů a dárců. — *Letošní divadelní kurs v Praze* konán bude ve dnech 3.—8. VII. Projektováno 43 hodin vyuč. (z nich 12 večerních) a přednášeno bude na témata: Zahájení kursu a o poslání divadla zvláště ochotnického v životě a vývoji národa (1 hod. star. dr. Herman), Dějiny umění div. (se svět. obrazy 6 hod. spis. V. K. Blahník), Základy deklamace a mimiky (5 hod. prof. J. Petr), Technika práce hercovy (4 hod. mim. n. dr. G. Lžičar), Scénování a úprava jeviště (5 hod., řečník inž. Barek) a Režie (10 hod. spis. Blahník); 3 večery věnovány budou opět jako loni Franklovu praktickému výkladu o masce, 1 večer provede spis. Blahník praktickou zkoušku, spoj. se zkouškou mimickou, hlasovou a dechovou. — *Přijaté jednoty*: Skup. sdruž. kat. ml. na Smíchově, »Havlíček« v Sebešicích, »Havlíček« v Rašovicích, Sdr. d. o. v Rakodavech, Kr. div. o. v Praze-VIII., Spdo. v Nové Pace, Pěv. div. j. v Osenicích, »Sokol« v Mukačevě, Líbezníci, Konětopech a Horní Cerekvi, »Klicpěra« v Michálkovicích, »Tyl« v Lišnici, »Kolár« v Lahočovicích, D. T. J. v Kopřivnici, Ido. v Komárně, »Májoslav« v Hořanech u Mostu, Čsl. obec leg. ve Frýdlantě n. Ostraví, »Tyl« v Čepce, Och. div. v Přepýších u Opočna, N. J. S. v Novosedlicích u Teplic, Volné sdr. čsl. mlád. soc. v Kam. Žehrovicích, Sport. klub tamže, Spdo. v Zichovci »Národní Vávra« v Hořeni Dobré Vodě u Hořic »Moment« na Kr. Vinohradech, »Tyl« v Horní Nové Vsi u Lázní Bělohra, N. J. S. v Dlouhé Teřbové, Čsl. soc. mlád. v Šumburce n. D., Spdo. ve Škvřínově, v Šedivci u Kyšperka a v Sobkovcích, Och. kr. Bykán-Krupá, Spdo. v Brandýse n. Labem, »Vlastimil« v Malém Boru u Horažďovic, »Sokol« Čtyři Dvory u Čes. Budějovic a »Jirásek« na Smíchově, nově přijat »Šamberk« v Košicích a »Tyl« v Praze-VIII.

Z okrsků. Macháčekův okrsek v Čes. Budějovicích zvolil na letoš. valné hromadě předs. a deleg. do ústředí uč. Vránu, místopř. V. Reitmaiera st., jedn. J. Houdlíka, pokl. V. Reitmaiera ml. a členy okrsk. rady Aug. Mráze, J. Shodíhrada, dámy Šálkovou, Titlovou, K. Nause, J. Hortu a B. a J. Novotného. — *Okrsek*

»Bratři Mrštíků« v Poličce má od valné hromady 9. dub. funkce: předs. Ant. Slezák, místopředseda MUDr. Drůbek z Bystřého, jedn. Fr. Janele, pokl. Ferd. Stiehl z Bystřého, knih. J. Misar, členové okrsk. r. Fr. Štyndl z Bystřého, Jan Bis z Lezníka, Jos. Beneš z Lubné, Jar. Hejtmánek z Oldřiše, K. Mach ze Sádka, náhr. Jos. Kheil z Jímmamova, Jos. Pinka z Korouhve, Josef Mach z Borovnice, rev. účt. Fr. Martinů a Fr. Stodola z Oldřiše, deleg. pro pražské ústředí A. Slezák a Fr. Janele. — Obvod smíchovský Pražsk. okrsku konal obv. schůzi 16. dubna za účasti 20 deleg. och. sp. smích. Usneseno navrhnouti ku přijetí hlášení se Dram. kr. »Sdruž. kat. mládeže na Smíchově«. K vzvznání čl. Červeného kříže, aby och. spolky pořádaly na svých jevištích div. představení ve prospěch čl. Červ. kříže, přijat návrh p. Sováka, aby obvod smíchovský uspořádal obvodové představení za součinnosti spolků smíchovských, radlických a košířských. K účelu tomu svolána schůze režisérů na 20. dubna, kde usneseno pořádati div. představení v Intimním divadle na Smíchově 10. června, k němuž přijata ku provozování symbol. hra Andrejevova »Život člověka«. Rež. této hry zvolen Ing. Straše. Obvod usnesl se, aby příštím podzimním obdobím pořádána byla dram. škola, k jejímuž vedení požádán p. V. K. Blahník, jenž se uvolil školu tuto uskutěčniti. Do měst. osvět. sboru deleg. L. Felber. Aby ulehčeno bylo Pražskému okrsku, jenž nemůže na všechna představení posílati své členy k posouzení prov. hry, zřízen při obvodě sbor referentský, do něhož vysláni byli mimo členy spolků smíchovských, kteří jsou z výboru Pražského okrsku: Wollner K. za bes. »Palacký«, Boh. Hána za »Jiráská«, Jos. Nový za »Havlíčka« a Mery Straševá za bes. »Kolár«. Vysílání těchto delegátů obstará obvodový důvěrník, jehož zástupcem zvolen Kar. Soukup. — Ke zprávě z Pražského okrsku žádá nás nakl. M. Knapp v Karlíně, abychom konstatovali, že nevybírá jiných poplatků kromě těch, k nimž nabyl řádným způsobem od autorů práva. Jest ochoten každého o tomto tvrzení přesvědčiti.

Z jednot. »Nová scéna« v Praze zvolila 19.-I. předs. J. Ratiborského, místopř. J. Vojtu, pokl. B. Loukotku, jedn. M. Nováka, zap. K. Taubla, dom. spr. B. Šimůnka, čl. vrb. J. Ratiborskou a J. Grosse, náhr. K. Čápa a V. Tejce. Uspořádala za min. rok 13 celoveč. předst., 2 kabarety, 2 Mikulášské a 1 Annenskou zábavu. Sehrány: Archlebova »Bóza«, »Kukačka« (překl. Hašlerův), Molnarův (a Halma) »Zloděj kavalír«, Roblovy »Zvonky«, Bassova »Opuštěná«, Rožkův »Červ«, Gavaulova »Čokoládová princezna«, Kraatzův »Rozvedený pán«, Šamberkovo »Já mám příjem«, Ernstův »Flachsmann vychovatel«, Šamberkův »K. Havlíček-Borovský«, Skružného »Hřišnice« a »Ta naše Máňa«, Maughamova »Paní Dot«, Svobodovo »Poupěka Mayové »Naše miminko«, pohost. uspoř. »Sokolu« ve Velkých Jirnech kabaret. večer a »Sokolu« v Mostech obě jmenované hrv Skružného. — Spdo. ve Slaném zvolil 25.-I. řed. opět Ed. Kahlera, jedn. Old. Vacka, rež. je B. Vacek, pokl. Ant. Baše, čl. vrb. Ad. Šváb (slavil 35 let ochotn. činnosti), K. Pražák, V. Fryč, Lad. Vacek, Fr. Herman, náhr. V. Böhml, K. Hruška, revis. účt. Ad. Domkář, K. Čížek, péče o knih. svěřena K. Hruškovi, K. Šúchovi a V. Hornovi. Spolek čítá 142 členy (4 čestné, 14 zakl., 81 činných a 43 přísp.), Hampeis. knihovna má 500 sv., dopisů došlo 143, vyřízeno 79. Spolek konal 17

vrb. schůzi a uspořádal 17 předst. (Hilbertova »Pěsta«, Štolbovo »Na letním bytě«, Svobodovo »U Butteauů«, Jiráskova »Lucerna«, Šubertovy »Žně«, Dvořákův »Král Václav IV.«, Merimův »Kočár nejsv. svátosti«, Košťálkovo »Za tatíčkem«, Gogolovi »Hráči«, prem. Machkovy »Vln« a Petrovičův »Lilák«), z jichž výtěžku věnováno m. j. Sokolu ve Slaném 2000 K, Soc. péči o mládež 3000 K, Ochráně matek a kojenců 1000 K, na učebné pomůcky školám 1000 K, okr. osv. svazu 979-98 K, podp. fondu Řem. živn. bes. ve Slaném 550 K, na sjezd. fond ústředí 500 K, nezaměst. a nemoc. členům 550 K a j. — Bes. »Motýl v Praze (u Čechů) na Vyšehr.« konala člen. schůzi a valnou hrom. 29.-I. s obvyklým pořadem.

— Spdo. v Kouřimí zvolil 1.-II. předs. Rud. Suchomela, jedn. A. Šafaříka, pokl. Jos. Bukáčka, rež. Benj. Smolu, místopř. Jos. Hájka, dom. sor. Jos. Balvína, knih. Jind. Svobodu a Ludm. Ježkovou, členy vrb. Leop. Rybu, M. Řepovou, R. Waltra a Fr. Kárníka, náhr. Fr. Šifra, Jos. Nouzák, Al. Stárka a Boh. Beneše, revis. Fr. Kroupu a Al. Pivoňku. — Čtoch. bes. »Vlast« v Žižkově zvolila 5.-II. předs. Jos. Jablonského, místopř. je K. Meixner, jedn. B. Peroutku, pokl. Jos. Špačka, knih. Edm. Jablonského, vrb. Old. Fialu, A. Jeřínkovou, Jos. Komersa, Fr. Kosa, Jind. Růžičku a Mar. Rundensteinovou, náhr. Jos. Pechara, Vojt. Šmause, Ant. Jablonského a Kat. Jablonskou, revis. A. Topinku a Em. Holanovou, rež. Jos. Špačka, poř. zábav Jindř. Peroutku. — Kr. div. och. »Heyduk« v Heřmaní p. Ražici zvolil 5.-II. předs. O. Březinu, místopř. J. Jarolímka, pokl. B. Trubkovou, jedn. V. Kršku, Sehrál: Štolbovy »Mořskou pannu« (2× v Heřmaní, 1× v Protivíně), Preissové »Její pastorkyňu«, Čapkovy »R. U. R.«, Zeyerova »Radůze a Mahulenu« (v přír. div.), Hilbertovu »Vinu« a Zeyerovu »Starou historií« (2×), připravuje Svobodovy »Směry života«, Konrádův »Javor«, Hilbertovo »Jejich štěstí«, Šrámkův »Měsíc nad řekou«, Mussetovo »Se srdcem divno hrát« a v létě bude opakovati Čapkovy »Loupežníka«, Kroužek pořádá 14 denní »Vzdělávací večírky« s přednáškami, recitacemi a četbou. Spolková knihovna čítá přes 80 svazků. — Bes. »Vojta Slukov« na Vinohradech zvolila 12. ún. předs. A. Wahnera, místopř. Jos. Amblera, jedn. Fr. Trojana, pokl. K. Votrubu, vrb. Boh. Baše, Fr. Štastného, Ferd. Šlosara, K. Vohradského, V. Šebka a Bož. Ambrožovou, náhr. L. Bašovou a Bož. Bašovou. Beseda koná členské schůze vždy v úterý o 8. hod. več. v rest. p. Smetany, Čelakovského ulice 42, při nichž se přijímají noví členové. — Spdo. »Vicena« v Ústí n. Orli. konal řádnou valnou schůzi 26.-II. Ze zpráv činovníků dlužno jmenovati: výstavbu nové scény v hotelu Friml, oslavu Jiráskovu (hrou »Pan Johanes«), 100. vystoupení členky M. Halberstadtové, 50. vystoupení starého zasloužilého člena Čenka Pecháčka, jemuž odevzdán v důsledku vzdání se činnosti diplom uznání. Sehráno bylo celkem 13 her, z toho pouze tři cizí. Pro letošní rok zvoleni: K. Bouchal před., J. Mazánek místopř. a knih., rež. O. Jappel, dramaturgem J. V. Radechovský, jedn. J. Tesař, pokl. A. Svoboda, hosp. J. Andres, čl. vrb. M. Halberstadtová a Inž. O. Kocián, náhr. R. Nováková a Jar. Lahulek, revis. O. Dušek a L. Petr. — Spdo. pro Velešlavín-Vokovice konal řádnou výroční schůzi 5.-III. u Marčanů s obvyklým pořadem. — Nár. bes. »Lubor« ve Vysočanech zvolila 13.-III. předs. Ferd.

DIVADELNÍ KNIHOVNA MÁJE.

Dosud vyšlé svazky obsahují:

1. K. Leger: *Illuse*. - V poutech. Dvě aktovky. 5 Kč.
2. de Curel: *Figurantka*. Komédie o 3 děj. 4 Kč.
3. Josef Šmaha: *Dcera*. Činohra o 3 jedn. 4 Kč.
4. L. Stroupežnický: *V ochraně Napoleona I.* Žert o 1 jed. 4 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown*. (The new clown.) Fraška o 3 dějstvích. Přel. Karel Mušek. 3 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown*. Fraška o 3 děj. 3 Kč.
7. C. Haddon Chambers: *Tyranství slz*. (The Tyranny of tears.) Veselohra o 4 děj. Kč 3-50.
8. R. Svobodová: *V říši tulipánků*. Veselohra o 3 dějstvích. Kč 4-50.
9. Robert Saudek: *Drama dětské lásky*. 1. *Dětské svědomí*. 2. *Zidovští kluci*. 3. *Jeník*. 3 Kč.
10. F. A. Šubert: *Žně*. Drama o 3 děj. II. v. Kč 5-40.
11. J. Maria: *Johanna Radimská*. Dr. o 4 děj. 4 Kč.
12. F. A. Šubert: *Jan Výrava*. Drama o 5 děj. 8 Kč.
13. Ant. Schulz: *Fedrfechtýř*. Hra o 3 děj. 3 Kč.
14. Rob. Saudek: *Revoluce na gymnasiu*. Tragedie o 4 děj. 3 Kč.
15. V. V. Bilibin: *Mlčení*. — *Slušnost*. Dvě veselohry po 1 jed. Přel. F. J. Matěcha. II. vyd.
16. J. Šmaha: *Pátá hodina pani Berouškové*. Fraška o 3 jed. 3 Kč.
17. B. G. Nušič: *Pustina*. Drama o 4 děj. Kč 6-50.
18. A. P. Čechov: *Ivanov*. Drama o 4 jed. Kč 1-50.
19. A. Dumas ctec: *Vyzvání k tanci*. - T. Bernard: *Medocká vinice*. - M. Maurey: *Doporučení*. 2 Kč.
20. J. Štolba: *Její systém*. Vesel. o 3 jed. 10 Kč.
21. F. A. Šubert: *Drama čtyř chudých stěn*. 4 děj. 4. vyd. 7 Kč.
22. H. Ibsen: *Stavitel Solness*. Činohra o 3 děj. 2 Kč.
23. J. Mahen: *Juanův koner*. Drama o 1 děj. — Fráňa Šrámek: *Červen*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
24. J. Štolba: *Vodní družstvo*. Vesel. o 3 jed. 9 Kč.
25. L. Stroupežnický: *Naši furianti*. Obr. živ. v čes. vesnici o 4 děj. 8 Kč.
26. L. Stroupežnický: *Václav Hrobčický z Hrobčic*. Drama o 3 děj. Kč 4-50.
27. Milan Fučík: *Dobrou noc, pane Satane!* Komédie o 1 jed. a dohře. — *Zodpovědnost mláde*. Kom. o 1 jed. — *Neřeř* Fraška o 1 jed. II. vyd. 5 Kč.
28. Lothar Suchý: *Matka*. Drama o 4 děj. 3 Kč.
29. L. Stroupežnický: *Paní mincmistrová*. Veselohra o 1 jed. Kč 4-50.
30. J. Štolba: *Závěť*. Drama o 3 jed. 8 Kč.
31. L. Novák: *Zárlivci*. Veselohra o 1 dějství. 3 Kč.
32. V. Dyk: *Episoda*. Hra o 3 děj. Cena včetně sv. č. 33. Kč 3-20.
33. V. Dyk: *Smuteční hostina*. Hra o 1 děj. — *Premiera*. Tragikomedie o 1 dějství. Cena včetně svazku č. 32. Kč 3-20.
34. K. Leger: *Jaro*. — *Podzim*. Dvě idylly. Po 1 jed. II. vyd. Kč 4-50.
35. Ant. Schulz: *Regina*. Drama o 5 jedn. Kč 1-60.
36. Angel Guimera: *V nížině* Dr. o 3 j. II. vyd. 9 Kč.
37. Ed. Kučera: *Manželství*. Dr. o 3 děj. II. v. 4 Kč.
38. A. P. Čechov: *Jubileum*. Žert o 1 jed. Kč 1-50.
39. K. Rožek: *Červ*. Drama o 4 jed. III. vyd. 8 Kč.
40. J. Kvapil: *Oblaka*. Hra o 3 děj. 10 Kč.
41. K. Leger: *V zakletém zámku*. Vesel. o 4 děj. 5 Kč.
42. J. Štolba: *Za šlechtickým erbem*. Lidová hra o 3 jed. Kč 3-50.
43. Lothar Suchý: *Slaboch*. Drama o 4 děj. Kč 1-60.
44. J. Štolba: *Penize*. Drama o 3 děj. II. vyd. 5 Kč.
45. V. N. Gogol: *Ženitba*. Zcela neuvěř. příhoda ve 2 jed. s proměnou. Přel. dr. B. Prusík. II. vyd.
46. J. Štolba: *Na letním bytě*. Vesel. ve 3 jed. 6 Kč.
47. J. Štolba: *Maloměstští diplomati*. Veselohra o 3 jed. III. vyd. 9 Kč.
48. L. Stroupežnický: *Zvíkovský rarášek*. Veselohra o 1 jed. Kč 2-80.
49. K. Jonáš: *Tragedie*. O 1 jed. — *Naše sufražetka*. Veselohra o 3 dějstvích.
50. L. Stroupežnický: *Siroťci penize*. Drama o 1 dějství Kč 1-50.
51. L. Stroupežnický: *V panském čeledniku*. 3 Kč.
52. L. Stroupežnický: *Zhažená krev*. 3 Kč.
53. J. Štolba: *Ach, ta láska!* Vesel. o 3 jed. 9 Kč.
54. Fr. Molnár: *Ábel*. Hra o 3 děj. 6 Kč.
55. M. Fischerová: *O lásku*. Drama o 3 děj. 3 Kč.
56. J. Císlar: *Vojáci, vojáci!* Vesel. o 4 jed. Kč 1-60.
57. J. Císlar: *Ošetřovatelka*. Vesel. o 3 jed. Kč 4—.
58. K. Leger: *Z jiného světa*. Vesel. ve 2 jed. Kč 1-50.
59. J. Štolba: *Staré hříchy*. Vesel. o 3 jed. 8 Kč.
60. K. Šípek: *Klavír*. — *Vlasy*. — *Z lásky otcovské*. Veselohry o 1 jednání. 2 Kč.
61. L. Novák: *Detektiv*. Veselohra o 1 jed. — *Klec*. Monolog pro dámu. Napsal H. de Noussan. Kč 1-50.
62. L. Novák: *V ohni*. Veselohra o 1 děj. Kč 1-40.
63. J. Císlar: *Ředitel panství*. Hra o 5 děj. Kč 1-50.
64. J. Štolba: *All right*. Vesel. o 1 jed. Kč 1-30.
65. J. Štolba: *Zlatá rybka*. Veselohra o 3 jed. 8 Kč.
66. Milan Fučík: *Posel záhrobní*. Komédie o 1 jed. — *Spor o Minu*. Kratochvíle o 1 jed. 3 Kč.
67. F. A. Šubert: *Probuzenci*. Hist. drama o 3 děj. IV. vyd. Kč 9—.
68. Josef Jekler: *Konec*. Drama o 1 jed. Kč 1-50.
69. K. Hejda: *Jižní krev*. Žert o 1 děj. 3 Kč.
70. F. A. Šubert: *Láska Rafaelova*. Komédie o 3 děj.
71. F. A. Šubert: *Praktikus*. Drama o 4 děj.
72. F. A. Šubert: *Velkostatkář*. Drama o 3. děj.
73. J. Štolba: *Zapovězené ovoce*. Vesel. o 3 jed. 8 Kč.
74. Karel Šarlík: *Dohra*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
75. K. Rittner: *V malém domku*. Drama. 8 Kč.
76. K. Scheinpflug: *Mrak*. Dr. o 3 děj. II. vyd. 8 Kč.
77. J. Štolba: *Zločin v horské boudě*. Veselohra o 3 jednáních. 8 Kč.
78. Frant. Zavřel: *Návrat*. Hra o 3 děj. 8 Kč.
79. J. Štolba: *Mořská panna*. Žert o 3 jed. 12 Kč.
80. J. Štolba: *Zloděj*. Drama o 1 j. II. vyd. Kč 2-50.
81. J. Štolba: *Mezi umělci*. Žert o 1 jed. Kč 3-50.
82. J. Štolba: *Matčino dílo*. Drama o 4 jed. 8 Kč.
83. J. Štolba: *Křivé cesty*. Veselohra o 3 j. 10 Kč.
84. M. Hennequin a P. Veber: *Nemáte co zdaniti*. Veselohra o 3 jed. 10 Kč.
85. V. V. Bilibin: *Slušnost*. Veselohra o 1 j. II. vyd.
86. L. Stroupežnický: *Vojtěch Zák, výtečník*. Drama o 5 jed. 5 Kč.
87. L. Stroupežnický: *Christoforo Colombo*. Histor. hra v 11 obr. 5 Kč.
88. K. Leger: *Starí páni*. Hra o 3 jed. 4 Kč.
89. L. Stroupežnický: *Na Valdštejnské šachtě*. Drama o 3 jed. 9 Kč.

Na skladě v každém knihkupectví, zejména ve výpravně

Nakladatelského družstva Máje, české akc. spol. v Praze I.

„České Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan. — Tiskne E. Leschinger v Praze.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. - Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr, Jakub Rydvan a Ad. Wenig. - Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (V. Sommer).

Ročník II. (V.)

V Praze, v červnu 1922.

Číslo 6.

Jan Grmela:

Kapitola velmi naléhavá.

Doba poválečná vyznamenávala se prudkostí vyžívání se, touhou po požitku a sensaci dne. Každý uzná, že všechno to bylo následkem strážně let válečných, odírání si, a tak cit a temperament davu, nikdy příliš ne sentimentální nad katastrofami, vybíjel se v divadle, biografu a četbě. V biogramech opanovaly vkus americké krvavé serialy, v literatuře dobrodružná a detektivní kniha neb obscenost. A tak jedinému divadlu připadla úloha, při dobré konjunktuře tradovati *dobré umění*. Avšak i zde byli jsme zklamáni, neb divadlo nediktovalo vkus obecnstvu, nýbrž obecnstvo si vynutilo hry pro vkus svůj. A při přesunu společenských tříd se stalo, že divadlo opanovala zbohatlá třída hokynářů a dobře placené kategorie nižšího vzdělání, a bývalý kadr návštěvníků divadel, studentstvo a studovaná inteligence byla zatlačena do pozadí.

A tak touha po sensaci byla zavlečena i do divadel. Zvláště pak dnes se žene do krajnosti a maskuje vznešeným titulem »lidových her«.

Zajisté se každý hluboce zamyslí nad »Matějem Pochvým« a i nad komedií »Ze života hmyzu«. Líbí se hry, dráždící, uchvacující výpravou, lomozem, groteskností, krásnými vnaďami hereček — kabaret, biograf, cirkus! Veliké umění však, pro vnitřní posvěcení, božská jiskra nerozhýrála nitra autorova, a tak i divák zůstává chladným,

leda snad sladce podrážděným ve svých smyslech.

Jest nám třeba velikého, strhujícího umění, by napojila se nízká doba velkými myšlenkami, a proto jest na všech činitelích, aby získávali věci opravdu umělecké hodnoty, a zvláště naše první dvě scény. Experimentovati mohou scény menší, vždyť nikdo nezavrhne nových proudů. Naše divadla však mají i úkol výchovný, posvěcený tradicí.

Uměleckému vedení divadel jistě bude přesnějším vodítkem krása a umění, než vkus a mínění návštěvníka, který klidně při Shakespearovi pojídá své uzenky a žemle, spojuje tak umělecký požitek s požitkem svého nedojeděného žaludku.

Jaroslav Petr:

Klasické postavy.

(Don Carlos, Filip II., Otelo, Jago.)

Marné úsilí. Neubráníme se tlaku vzpomínek na Vojana, jehož úmrtní den připadl na 31. května. Odešel před 2 léty bez rovnocenného nástupce, bez dědice svého hereckého odkazu a bez naděje, že po něm přijde kdosi, jenž má být základem každé scény a hlavní scény zvláště, někdo, jenž byl by podnětem a vzpruhou pro rozšíření repertoaru činoherního. Tak neubráníme se vzpomínkám ani tesknému pocitu prázdnoty při takových tragediích, jakými mohly být Schillerův »Don Carlos« na Národním divadle a Shakespearův »Otelo« na vinohradském.

Poslední výkvět »Sturm und Drang-Pe-riode«, Don Carlos, syn španělského Filipa II., nikoli historická, ale básnicky mocně vynesená postava, markýz Posa, Filip II., u jedné milostný příběh s lyrickými pasážemi neukojené lásky k nevlastní matce, mladý strom ve vichřici vášně, zmltaný všemi pochybnostmi a všemi nadějemi, u druhé nadšený a odvážný apoštol nové životní moudrosti a státnické prozíravosti, třetí typ nelítostného, absolutistického vladaře, tvrdého vůči synovi, příkrého vůči ženě, povolného k církvi. Co byla by Vojanova ruka vyvážila z tohoto bohatství citů, vášně, ctižádosti, rozletu a nadšení! Ať by sáhl po Filipovi — a budeme naň jistě vzpomínati při Verharenově Filipu II. — nebo po Posovi, objevil by jistě nové herecké možnosti, našel by nové přízvuky, nová gesta, posy, nová slova, jež by ukázaly, jak toto drama přes vzdálenost více než jednoho sta let jest i nám blízké svou myšlenkou i cíťením. A to nelze říci o interpretaci, jaká byla v Nár. divadle. Don Carlos měl sice pružnost mládí, měl i trochu útočné vášně i úsilí ctižádostivosti, ale neměl oné citové vzpruhy, oné lehkosti, jež jest Carlovi vlastní.

Ani Filip II. ve svém poctivém úsilí o zmocnění se této postavy nedostal mu plně. Postrádal onoho klidu grand-seigneura, onoho královského vztyčení Filipova. Tento Filip vybuchoval příliš baráčnický a nedůstojně, »královské« jeho ruce příliš otrásaly stolem, jeho slovo příliš třaskalo. Ani markýz Posa nebyl mladíkem, z něhož by planulo nadšení, které mělo pohnouti králem tak tvrdým, jakým byl Filip. Jedině Velkoinkvizitor stál nad průměrem. Tragedie vyznívá suše. Cít jí schází.

Stejně neklasičky pochopil Otelo. Ať to byl Otelo, ten vznešený Maur, hrdina dvacetí válek, muž, jehož srdce, otrávené žárlivostí, svírá se v křečích, až hrdina, jenž vyšel z tolika bitev, omdlévá, jenž křičí bolestí, jako by lámán kolem, pod každým slovem Jagovým, ať to byl Jago, Kasio nebo Roderigo, ani jediný nezmocnil se své postavy lvím spárem herecké síly a postřehu. Otelo, ach, to byl unavený, činu sotva schopný muž, jeho hlas, přeskakující do falsetu, byl bezbarvý, jeho výkřiky duté a prázdné. Roderigo byl naivní chlapec, Kasio nešikovný, zženštilý mladík a Jagovi schází rvoucí jizlivost, kryjící se hladkými slovy, sladkými úsměvy a oddanými pohledy. Dámy: Desdemona, Emilie, Bianka

měly více citu, více pochopení a více herecké pohotovosti.

A tak nutno konstatovati s povzdechem: nemáme herců pro klasický repertoar, což je velmi smutné v této době, kdy bylo by v dramatické stagnaci vzkřísiti repertoar starý a oživit klasickou tragedii.

Jos. Simon:

Přemysl Otakar II. a Závěš z Falkenštejna v českých a německých dramatech.

I.

Konec XIII. a počátek XIV. stol. v českých dějinách je pln velikých událostí, politického víru a nacionálního hnutí, a závažné děje historické jsou neobyčejně rušné a dramatické. Padaly tu a vznikaly mocné říše a není divu, že doba posledních Přemyslovců, nabitá elektrinou dramatického napětí, rušnými scénami i pozadím, doba, v níž se srážely světové názory, jak krásně ukázal prof. Dr. Jos. Šusta v publikaci »*Dvě knihy českých dějin*«, zlákala mnoho dramatiků ke zpracování.

Poprvé v české literatuře zmocnil se zajímavé této látky Šimon Karel Macháček (1799—1846), básník, překladatel libret a spisovatel dramát, v »*Závěši Vitkovci, pánu z Růže*«, historické truchlohrě o 5 jedn. Byla napsána r. 1846 a dávana 8. listopadu téhož roku ve Stavovském divadle, pak několikrát v Prozatímním a pokládá se za nejvyspělejší autorovu práci dramatickou a za nejcennější hru v období českého dramatu let 1821—48. Pobídkou byl mu *Palacký* a to prací, uveřejněnou r. 1831 v *Musejníku* pod názvem »*Závěš z Rožmberka, jinak z Falkenštejna*«. Dílo je psáno 5stopým trochejem, místy rýmem a je zajímavou charakteristikou a tragickým konfliktem. Macháček vložil do hry vědomě antagonismus národní, a proti *Grillparzerovu* »*Závěšovi*«, chorobně hrdému a jen o svůj prospěch sobecky starostlivému, postavil Závěše, muže moci, slávy a přízně, čehož všeho chce tento použití v úmyslech ryziho vlastenectví hrdiny v duchu kroniky Dalimilovy, poněvadž vřele miluje svůj národ, svou zemi, které chce býti odhodlaným strážcem proti vtírajícímu se cizáctví, je muž klestili cestu Přemyslovců. Grillparzer vyličil Závěše jako chladného sobce nepěkné povahy, urážlivého, hrdého sebevědomce, povzneseného a vypínajícího se nad

ostatní, kdežto Macháček zaujala romantickým kouzlem a měkkým závojem líbežného svůdce žen opředená postava lesklého rytíře, dávného pěvce lásky, a vykreslil nám sympaticky portrét politika, velkého státníka, smělého, sebevědomého a čínořodého muže velikých aspirací a cílů, jenž ví, co chce, a kterému nechybí odvaha touhy po královském trůnu, když mu jej nabízejí pánové čeští i moravští za vedení Miloty z Dědic. Jedině z lásky k vlasti vystoupí vlastenec Záviš proti králi. Macháček přidržel se historie, ale též volně kombinoval. Choť Kunhuta pustila Otakara v nešťastnou bitvu, aby tam hrdinskou duši vypustil, a tak zradila manžela. Děj odehrává se ve Znojmě. *Jindřich Kuenring* (Kunrín), rak. šlechtic, věrný přívrženec králův, vyhnáný z Rakous Rudolfem, vzdává se úmyslů sebevražedných a mstí Otakara synem, jenž je zajat za výpadu Rakušanů na Znojmo. Přisluhuje jako číšník při slavnosti a otráví královnu jedem, přimíseným do vína. Smrtí Kunhutinou odešlo štěstí od Záviše. Úmysl otčima mladého králevice Václava státi se králem jest zjevný a *Erhard z Obřan*, purkrabí znojemský, povolá nepřítel Závišova Mikuláše, knížete Opavského, levobočka Přemyslova (syna z dvorní dámy, šlechtičny rakouské Anežky z Kueringů, zv. Palceřík od krátkých, zastřižených vlasů), který zradou zmocní se hradu a v souboji zlomí meč Závišovi. Regent jest jat a odsouzen k smrti. V tomto konci je největší odchylka od historie, neboť je známo, že Záviš byl štat 24. srpna 1290 pod Vítkovým hradem Hluboká u Budějovic mečem, podle kronikářů snad ostrým prknem.

Frant. Turinský (1797—1852), lyrik a zádumčivý romantik, jenž snil o dramate velkého slohu, zanechal ve zlomcích dvě dramata: »*Záviš Vítkovec z Růži*« a »*Přemysl Ottokar*«. »*Záviš*« měl mít 5 aktů, zachovalo se z něho jen 5 výstupů I. jedn., a *Turinský* začíná tam, kde *Macháček* končí, t. j. ve vězení v Daliborce (Záviš dle historie vězněn byl téměř 2 léta v Bílé věži), kde Záviš, »miláček národa«, strádal vlhkem a tmou proto, že byl věrným synem lidu a statečným obhájcem zájmů domácích proti cizincům, podporovaným králem a dvorem. Nešťastný pěvec varyta, nepoddajný, rozněcoval lid »*zpěvy z dávnověků slavných, o národu činech velehrdých*«. Podle *Turinského* upí v žaláři vlastenec a neoblomný, mužně hrdý rebel královský. Z »*Pře-*

mysla II.« a jeho rušné doby nádhery a válečných výprav zachovalo se nám celé první jednání, zlomek druhého jednání a celkový rozvrh. Hlavním motivem hry byl *odboj Vítkoviců* proti králi. V posledním dějství uvědomuje si Přemysl křivdy, na svém národě spáchané, a umíní si, že je napravit a bude Čechy »*milovati co své oko*«. *Turinský* v »*Závišovi*« akcentuje moment vlastenecký a rys neoblomné, mužné hrdosti v povaze Závišově, tedy rys, který *Grillparzer* vyzdvihl jako nepřátelský u milence Otakarovy vdovy. Záviš nesklonil kolen před mocnými tohoto světa. »*Před mužem nikdy Z. neklekl a neklekne*«, praví *Grillparzer*, a v žaláři mluví Z. ústy *Turinského* v monologu:

»Jak křivít kolena, kde velel jsem,
před těmi křivít kolena, jež osvitil jsem
paprskem slávy, vyzískané u národa?
Za trojník prodali by spasení své,
prodali by národa čest a slávu!
A tu se kořit! tu! tu! duším prodajným...«

Z Němců obírali se dobou, nabitou dramatickým vzruchem, *Franz Grillparzer* (1791—1872), jenž s povrchním názorem Vídeňáků na českou národnost napsal v l. 1823—25 dynastické drama Habsburků »*König Ottokars Glück und Ende*«, v němž vlastním hrdinou je Rudolf I. Habsbůrk a jímž vzbudil nevoli, protože byl dán do klatby tehdejších spisovatelů českých i česko-německých. To již pražský německý básník *Uffo Daniel Horn* (1817—60) tragedií svou »*König Ottokar*« postavil se na jiné stanovisko, a jeho drama pro českou tendenci nebylo ani hráno na německých jevištích. Jak již bylo řečeno, *Grillparzerovi* odpověděl *Macháček* a i *Turinského* práce měla býti rehabilitací Závišovou.

Vítězslav Hálek (1835—74) mezi 7 veršovanými svými dramaty napsal též »*Záviše z Falkenštejna*« (1860), který byl 8. prosince provozován. Všechna jeho dramata trpí jednotvárností a postrádají syntese vývojové linie a tragického vzestupu, nutně vyplývajícího z psychologického dění postav, jakými jsou zvláště Přemysl, Záviš, Kunhuta. Hálekův vlastenecký hrdina iambů stává se zato u *Hilberta* ztělesněním snů o mužné síle, české samostatnosti.

Jaroslav Hilbert (* 1871), tento jasný, mužný scénik a hluboký analytik dějinného bohatýrství, napsal r. 1901 (1903 a 1918 hranou) tragedií velkého slohu »*Falkenštejn*«. Hra básnickovy směle »mladé mužnosti« je promítnutý názor současna do mi-

nulosti. Z horkého kvasu českého boje proti Vídni touhou živěný cit, vyvrhýlý výbušně jako láva a vášnivý zápal inspirovaly třicetiletého básníka ke kultu hrdinské síly, že napsal toto básnicky zpěvné symbolické drama (Záviš je symbolem české pýchy a odvahy), které je královským snem o české velikosti, touhou po ní a ztělesněním mužného češství proti slabosti a zaprodanému cizáctví, jež představuje biskup Dobeš (Tobiáš z Bechyně). Neúspěchy našeho boje, mezi řádky vyslovené, dávají básníkovi tolik příležitostí v hloubi nitra uleviti si, jak už učinil v »České komedii« a »Kolumbovi«, a v odpovědích, stylisovaných skeptickou náladou a křečovitou ctižádostí poukázati trýzněné české duši k současným dějům a bojům. Výbojně a odvážně ukázal v touze hrdiny po mocném životě své credo spisovatelské a vyslovil varem své krve kvas i tíseň života. A svou písni tvrdého vzoru, ale také zasněné, roztoužené lásky, v této dramatické improvisaci, jež je jásavou, vítěznou, lyrickou symbolikou, experimentem velikého slohu, kde tlumočil více ctižádostivými slovy a sny, než činy hrdou osobnost Falckenšteinovu jako člověka XIII. st., a svými osobními a moderními city žhavě nadchnul se touhou po vlastním státě, kde bychom rozhodovali sami o sobě, svou vůdčí hlavou, ať už krále nebo presidenta.

Josef Prokop:

Vyvolání přeludu divadelního*.

Režisér všemožnými prostředky snaží se roznítili klam jevištního života, neboť dle suggestivní síly díla soudí se na jeho hodnotu. Nedovolí-li prostředky přiblížiti se pravdivosti, nahradí se význačností charakteristiky. I nejjednodušší technikou možno docíliti umělecké illuse. Jiří Bittner slyšel zvláště hrou pomlkovou, jež mluvila za celé výstupy. Podání takové vyžaduje mistrovského ovládání techniky a přejemného citu tvůrčího, který vytuší, pokud lze se spolehnouti na obrazotvornou součinnost divákovu.

Než také hromaděním prostředků a podrobností, jak to praktikovalo umění naturalistické, lze se dopracovati illuse.

Největším jejím nepřítelem kromě neklidu hlediště a roztržitého obsahu je přehánění či »trhání kulis«, koktání (není-li

herec mocen role), zapomětlivost (herec opakuje si v kulise roli a bác! vyjde jako rytíř se skřipcem na nose), nedbalost (špatná maska), nesvědomitost (statisté přinesou mrtvolu obráceně a lkající na místo hlavy odkryjí nohy), neobratnost (střílení do výše), neumělost (číšník nosí jídla jedno po druhém) atd. atd.

V opeře podporuje hudba illusi, vyvolávající sama dojem tragiky, veselosti, vášně, ač nemá přímých vztahů ke skutečnosti a životu. Suggestuje i hrůzu nadpřirozenou (Don Juan). Poněvadž hudba na zjevech i na dějích je s to zdůrazniti a přenesti na ně rysy tak podstatné, že nepohřešíme jiných, vidíme, že illuse překonává hravě i překážky technické. Na divadle herec mohutným výkonem upoutá tak, že mimo něho pro nás tu chvíli jiného nestává.

Sílu přeludu neměříme však podle množství chybících rekvizit, nýbrž dle síly účinku ve prospěch krásna. Pravá illuse je jemně ironická, nedá se plně zlákat ani ošáliti. Ví, že předvedené je klam, nevzdá se látce, ale kochá se v dokonalosti tvarů. Působí na ducha duchem.

Než i nejbolestnější události vnímáme z důsledku blahodárného přeludu s jistým osvobozujícím a ulehčujícím vědomím, že je to vše pouhý obraz, hra a sen. Chořobě, hoři, žalu jest illusi odňata tísnivá moc, jež rozhlodává naše nitro. Zlo přestává býti silou protiživotní, přerouje se v mocnost kladnou, krásodárnou a tak uschopňuje ruch života zhusta ještě líp, než radost a zdraví. Truchlohra je silnějším jeho podněcovatelem, než uspávající selanka.

Vmísí-li se však do díla samozřejmost nebo dojem cizí, nenáležitý, který předváděný předmět nemůže vyvolati, seslabuje se suggestivní moc, upadá pravdivost díla, prchá illuse. Indiánu dejme zazpívati českou národní píseň! Neparfumujme vymalovaný les! Plátno a barvy přece neposkytnou vůně květin. Zúmyslnost zamýšleného klamu nesmí býti v umění nápadná. Jen proto působí dílo silně, ježto je vyloučena možnost vědomí, že by svévolně chtělo nalhávat skutečnost.

Pravé umění je schopno uplatniti přelud i v předvádění světu neskutečných, v pohádkách a legendách (duchové, andělé, víly a j.). Rovněž jen v okamžiku plné divadelní illuse cítíme soucit s rekem, nikoliv po spuštění opony.

Klam nesmí býti nadto stále týž. Dlužno dojmy měniti, aby se obnovoval, a stupňo-

* Viz číslo 4.

vati, aby vzrůstal. Pouze tak překoná se vědomí představované neskutečnosti. Slabý výkon nedočká se illuse, přehnaný ji zahání.

Představiti skutečnost skutečností byl by ovšem umělecký nesmysl, poněvadž schází prostředkující umělec. Přelud jeví se zde jako nezbytný průvodce hry. Osoby musí na jevišti jednati, jako by byly samy mezi sebou, a obecenstvo nesmí znamenati, že vše hraje se k vůli němu.

Dekorační vnějšek starého jeviště ani nehleděl dosíci illuse. Stačilo, když pouze básník rozněcoval fantasií divákovu, aby tento bez pomůcek dekorativních do prostředí se vmyslí. Dnes ale nasazujeme vše možné, aby klamivá pravdivost byla vystupňována na míru nejvyšší. Illuse místa má illusi jednání podporovati tím, že připraví na příchod význačných osob. Scéna je tudíž moderním dráždivým civilisací uspané obrazotvornosti, která vědeckým vystřízlivěním krok za krokem upadá do té míry, že dnes i zvedání a klesání opony, hudba a přestávky v meziaktí přihlížejí ku podpoře přeludu.

Leč různé třídy obyvatelstva mívají přece různou vznětlivost obrazotvornosti, jež bývá obzvláště svěží u nejlepších návštěvníků divadel, žen a dětí. Prostý lid oželel by třeba výpravu, bez níž elita neměla by dramatického požitku. Lidové divadlo spíše obejde se bez umělých divadelních koření.

Poznáním stárneme, pozbýváme vlastností přeludových, ztrácíme cit a získáváme chladný rozum. Nikdo neshledá tudíž správným, aby prostému venkovanu podbívala se mladá, zdravá obrazotvornost fantasmie nebo předváděním městských rozmařilostí. Fantasie se kazí již pouhými divadelními pamlsky, jež napříště opět vyhledáváme a čekáme. Tak duch lidu snadno a rychle se ochudí o vlastní bohaté, přímé prameny moudrého nazírání přírodního, ztrácí brzo zálibu z jemných požitků divadelních. Každý divák žádá totiž stále lepší a více. Bude pak ono divadlo nejdříve v koncích, které plýtvá a hýří uměleckými jednotkami. Nehospodárnost s prostředky stala se časným hroblem mnohdy slibných začátků, přivodivši přeludový bankrot svého diváctva. Probatum est u ředitele Chmelenského a Švandy asi před 30 lety!

Přeludovost je pramenem téměř veškeré činoherní rozkoše. Chraňme si toto duševní mládí! Nejen básník, herec, nýbrž i divák nemohou postrádati schopností do osudů

lidí cizích se vžítí, jako by to byl jejich vlastní. Rychlost a vybroušenost tohoto daru závisí však na jeho neopotřebování.

Rafinovanost je bezúčelná, rovná se lhostejnosti. Sílu a svěžest obrazotvorného klamu lze uchovati cvikem a střídmostí. Tyto však, jednostranně byvše pěstovány, zahánějí nás do spartánské střízlivosti se zakrnělou touhou, jež potlačuje přelud. Rozkošnictví opět spaluje nevinnost a panenství citů. Plení dětinnou illusi.

Divadelník jedná tedy správně, neběře-li zřetele na ideálního pozorovatele a uzpůsobí se vkusu těch, koho vzdělávací život v nejrůznějších povahových stupních do hlediště přivede.

Jsou i vědátoři, kteří pokládají sám divadelní přelud za — illusorní. Byla by však bez tohoto přeludového nic divadelní hra vskutku dílem uměleckým?

Dr. Fr. Herman: O kritikovi.

Není snadno býti skutečným kritikem, a požadavky, které se na kritika kladou, jsou veliké, ať už je stanovisko k podstatě a systému kritiky mírnější či obsáhlejší a přísnější. *Voltaire* žádal, aby byl kritik spíše vykladačem než soudcem hry. I v tom případě předpokládá výklad důkladné znalosti literatury i dramatu. Mnohem více se ovšem žádá od kritika, má-li býti jeho posudek založen a odůvodněn zřetelem k širšímu okruhu vlivů či poměrů, které se vztahují k vytvořenému dílu. *Lessing* radil kritikům, aby nikdy neudávali způsobu, jak by se daly zjištěné vady napravit, ale žádal, aby kritik znal co nejvíce pravidel, ze kterých si může umělec vybrati na základě svobody umění. Stížnosti umělců do kritiky vysvětluje *Lessing* právě tím, že takový kritik, dopouštějící se pedantství, úzkoprsosti, školáctví atd., zná jen několik pravidel a pokládá tuto svou zásobku za úplný kodex.

Vždy a všude byli odmítáni kritikové, kteří píší beze vší znalosti divadelních poměrů, dramatické literatury, historie divadla, bez znalosti pokroku jinde a bez dostatečného estetického vzdělání. Je — bohužel — pravda, že se do divadelní kritiky vtírají lidé, kterým je literatura španělskou vesnicí, kteří vypisují data z Naučného slovníku, a jsou lidé, kteří chtějí psáti kritiky jen proto, aby se dostali za-

*) Viz. též čís. 1., 3. a 4.

darmo do divadla a lehce dobývali styků s umělci. To je ovšem možno jenom tam, kde se o tyto věci nikdo nestará, kde je lhostejno, kdo a jak umění snižuje, a kde se nevychovávali lidé, kteří by se chtěli kritice věnovati. O úkolu kritiky nelze počínati jen toho, kdo je kritice podroben, ale především je nutno, aby sám kritik znal význam, účel a umělecký obsah kritiky. On musí věděti, co všechno má znáti a ovládati, než se odváží soudit, on musí věděti, jaký sám musí býti, aby jeho posudky měly náležitou cenu.

Když se *Mikovec* setkal po prvé s kritikem Schirndingem r. 1844, řekl mu tento: »Především se přiučte tomu, co znamená slovo — kamaraderie«. Tak kvalifikoval kritika. A jeho slovo by mohlo platiti i dosud. Kritik si má uchovati neodvislost a má spravedlivě souditi dílo, i kdyby naň působily vlivy přátelských styků nebo jakéhokoliv vlastního prospěchu.

Často se mluví o tom, má-li kritik uměti sám vytvořiti to, co posuzuje, nebo naopak, může-li býti kritikem, kdo sám tvoří. Je jasno, že tvořiti a posuzovati je velký rozdíl. Zakusil to sám na sobě Neruda i Zákrevs, a po nich řada jiných. Že kritik, který důsledně věci trhá, ale sám pak vytvoří hru slabou, musí snášeti předhůzky, je přirozeno. O druhé otázce dokazoval prof. dr. *Fischer* ve své přednášce v Dramatickém svazu, že i autor může býti kritikem, o čemž není vlastně pochybnosti, protože kritika je dnes samostatným oborem tvorby.

Jos. Durdík pokládal kritika za idealizovaného posluchače, který se vznáší mezi umělcem a obecnstvem. Porovnává jednotlivé zjevy, vyšetří podstatné i vedlejší podmínky, záliby, hledá její zákony, rozebere celkový dojem a uvede k jeho příčinám, upozorní na zvláštní okolnosti, které jsou buď předností nebo vadou. »Každý, praví *Durdík*, »kdo kritikuje, má býti sám sebou hotov, — totiž v hlavních věcech má míti své vzdělání dokonáno. Vnímáti má jen to, co se mu zjevuje, ale také všechno, co se mu zjevuje.«

Wilde zase tvrdí, že kritika vyžaduje neskonalé více kulturního vzdělání, než tvorba. Kdo chce poznati stáří a jakost vína, nemusí ho přece vypít celý sud. Musí proto v krátku poznati cenu díla. Je mnohem těžší mluvit o něčem, než to vytvořiti. Kritik nemůže býti spravedlivý v obyčejném smyslu. Člověk, který vidí obě

stránky nějaké věci, nevidí obyčejně nic. Proto dle *Wilda* není spravedlnost ani vlastností kritika, ani podmínkou kritiky. Prvním požadavkem u kritika je temperament, neobyčejně vnímavý pro krásu a pro různé dojmy, které nám krásu skýtá.

Německý spisovatel *Basch* určuje div. kritika jako člověka, který studoval odbornou literaturu a sledoval vývoj dramatu. Má zkušenost, která mu dovoluje srovnávati, vzdělání, které jej opravňuje rozlišovati druhy a hodnotiti je, vypěstovaný vkus, který mu dovoluje viděti podstatnou zkušených div. autorů prázdnotu myšlenkovou a pod neobratností začátečníků rodící se nadání.

Arne Novák praví: »Kritik se nevychová, ale rodí. Své schopnosti teprve živí studiem, které leží na rozhraní filosofie a dějepisu, krasovědy a filologie.« Prof. *Fischer* prohlásil za nejvyšší mety kritiky, aby stál sám, aby zíral ke dnu i do budoucna. Má hleděti až do tajemství autorovy duše a má býti spřízněn s kritikem sociálním. Kritik musí míti smysl pro to, co se rodí, co je ve vzduchu, a když sedí v divadle, nechť dovede zapomenouti na svou přípravu, předpoklady, na svůj cvik, nechť se dá unášeti rytmem díla a dojmem chvíle.

Divadelní kritiku nepronáší jen ten, kdo ji píše, nýbrž každý sám pro sebe, čili obecnstvo v celku. Obecnstvo je často závažnějším kritikem, než kritik z povolání, ono přichází do rozporu s t. zv. oficiální kritikou a přeje hře, která byla odsouzena, nebo zamítá hru, kterou kritika vynesla do nebe. Tento rozpor bývá zaviněn také tím, že kritikové nedbají hlasu obecnstva, že předstihují jeho vkus a pospíchají za dobou změn v názorech na umění. Poměr kritiky k obecnstvu nebyl nikdy urovnán. Dokud se obecnstvo učilo teprve choditi do divadla, dalo mnoho na to, co psali kritikové. Byly doby, kdy se na kritiku čekalo. Poněvadž kritika tak rychle následuje po produkci, stalo se divadlo událostí denní. Ale obecnstvo záhy poznalo, že kritika ztratila svou přednost, protože nebyla vždy spravedlivá.

Neruda žádal, aby bylo obecnstvo rozhodující podporou kritiky. Nastal proud, který nutil kritiku, aby si všímala názoru, nálady a vkusu obecnstva. Franc. spisov. *Sarcey* chtěl býti učitelem obecnstva, ale brzy poznal, že si obecnstvo nedá předpisovati. Také *Durdík* žádal, aby si kritik

obecenstva všimal. Přítomný přímý dojem na obecnstvo je věc, před kterou má mít kritik úctu, ač se při tom nevzdává vlastního rozboru. Moderní směry přehlížejí obecnstvo úplně. Jdou svou cestou a líčí osobní dojmy kritikovy. Velká většina nemůže se dívat hlouběji do podstaty hraných kusů, na jejich význam a účel, ani na výkony herců. Je tedy úkolem kritiky, aby v tom směru poučovala. Co je platno, píše-li kritik sebe krásněji, ať chválí či haní, když tím nikomu neprospěje a nikdo si toho neváží.

Kritika i divadelní činitelé mají úsilovně pracovat o to, aby bylo obecnstvo poučeno o podstatě, účelu a významu divadla vůbec, aby se na hru a její provedení umělo dívat a aby dovedlo na základě poznání nejdůležitějších složek divadelních ocenit provedení. Jen tak je možno urychlit pokrok v divadelnictví, protože neuvědomělé obecnstvo strhuje uměleckou produkci tam, kde se hová prostým, beznárodním libůstkám diváků, kteří neradi přemýšlejí a chtějí jen povrchně vnímat.

S m ě s.

Karel Engelmüller, český belletrista, dramatik, divad. historik a kritik, dovršil 14. t. m. padesátku. Vydal knihy povídek a novell: »Černé lilie«, »Pavouci«, »Mimochodem«, »Labyrint lásky«, román »Dobrodružství«, napsal aktovky »Eldorado« (prem. na Měst. divadle v Plzni r. 1907) a »Jak táhla mračna« (Intimní divadlo na Smíchově r. 1916), biografické studie divadelní »Hana Kvapilová« a »Marie Ryšavá«, antologii »Myšlenky ze Shakespeara«, ale jeho význam tkví zvláště zde, v divadelní historii, v níž vyvážil nesčetné stati, studie a životopisné články, roztroušené po nejčelnějších našich časopisech a revuích, projevuje v nich úžasné jemný a bystrý postřeh, hlubokou znalost a velkou lásku k věci. Jí obětoval mnoho let neúporné píle a práce v Ottově Divadelním slovníku, který začal r. 1914 se zvěčnělým Karlem Kramíkem redigovati, r. 1915 sám převzal a řídil až do neblahého zániku r. 1919. Byl div. ref. »Slova« a »Zlaté Prahy« (1908-09 a znovu od r. 1917) a je po odchodu dra H. Jelínka do diplom. služby v Paříži členem redakce a div. kritikem »Nár. Pol.«. Náš list vděčí mu prvé své kroky do div. veřejnosti (byl odp. red. prvního ročníku) a posílá své upřímné přání mnohých let a dalších uměleckých úspěchů ve prospěch české div. kultury. — Otázka Stavovského divadla zdá se definitivně rozřešena návrhem paritní komise na zaplacení náhrady materiální škody řed. Kramérovi částkou 2.300.000 K, který předložen bude zemské správní komisi ku schválení. Novinářské zprávy v té věci zní odlišně. Kdežto jedny tvrdí, že i čeští členové komise vyslovili souhlas s brzkým vrácením divadla (pevná lhůta ovšem zase nestanovena), druhé naopak počítají s udržení divadla jako jediného

nejpříjemnějšího východiska z české divadelní krize až do vypršení německého najmu r. 1928 a souhlasí s výplatou ročního odškodného něm. div. spolku 2.100.000 K, které je výhodnější, nežli sjednala býv. vláda úřed. (3½ mil. K). — Čtvrtou reprisu původní práce na českém jevišti Nár. divadla v Praze za necelé dva měsíce měla komedie bratří Čapků »Ze života hmyzu«, což je úspěch jistě mimořádný. — Dvořákovy »Husity« na přírodním divadle v zámeckém parku Josefodolském vypravují tamní ochotníci za režie autorovy, účasti pěšího a jízdního Sokola a vojenské posádky mladoboleslavské (800 účinkujících, 40 jezdců a 25 vozů). Scénickou výpravu navrhl arch. Kroha, hudbu složil J. Weinberger. (Rydv.)

O'CHOTNICKÁ HLÍDKA.

Pozdrav krajskému sjezdu Štolbova okrsku v Ouvalech a čl. ochotnictvu vůbec, zasláný spis Bož. Vikovou-Kunětickou.

Pořadatelstvo sjezdu Štolbova okrsku požádalo mne, abych krajské ochotnictvo pozdravila nějakým proslovem. Nemusím Vás ujišťovati, že činím tak ráda a celým srdcem.

Nejen proto, že pokládám naše ochotnictvo za historickou složku našeho kulturního a národního vývoje, ale také proto, že v něm vidím novou záruku našeho ideálního snažení ve jménu radostné a nezištné práce pro duchovní rozvoj národa.

Myslím totiž, že vedle Sokolstva jediné ještě naše ochotnictvo stojí s plným vědomím svého významu na stráž našich statků národních a slovanských. V době, kdy vlastně nevidíme na krok před sebe a kdy bezohledně a s přímo tragickým úsilím boříme za sebou mosty dobrých a tvůrčích tradic svého národního i slovanského sebevědomí, abychom již nikdy nenašli cesty k návratu, v době, kdy mezinárodní, tak hrozně nivelisující hesla stala se výstražným mementem pro naši budoucnost a v době, kdy odvažujeme bytost člověka i národa na decimálkách materiálního úspěchu — neváhám říci, že jediné Sokolstvo a ochotnictvo ještě zvedá prapor ideálního poslání a mravní síly nad tuto vřavu materiálního boje, v němž poráží člověk člověka, třída třídu, aby získali pro sebe vydatnější sousto.

Cizí skauting vstřebává ideový fond národní sokolské statečnosti, a ochotnictvo se stává pomalu nepohodlným útvarem našeho kulturního vývoje. Aspoň jde o zrušení jeho odborů a středisk. A tu, v těchto

dobách, kdy podkopáváme pilíř za pilířem v národním životě, abychom je nahradili mezinárodním humbukem nových hesel, pozdravuji Váš sjezd, drazí přátelé, a prosím, abyste z ušlechtilé tradice obce ochotnické čerpali nové zdroje národního a slovanského poslání, abyste je chápali nejen ve smyslu kulturní výchovy, ale také ve smyslu národní a mravní zdatnosti.

Máte všeku příležitost objeviti a upevňovati mohutnou bytost člověka slovanské račy, která se tak individuálně projevuje právě v slovanském umění dramatickém.

I Vy stojíte na prahu nové doby. I Vy Jste předbojem nových, velkých hodnot národního a slovanského poznání srdce a ducha, i Vy, a právě snad Vy jako ochotníci můžete proniknouti k hlubinám tvůrčí schopnosti nezávislého ducha, který nepočítá, ale hledá, který nesmlouvá, ale povznáší:

Všichni jsme teď povinni zachraňovat, všichni jsme povinni bdít a *všichni jsme povinni dáti, co máme nejlepšího.*

A řeknete-li miluji, ať je v tom všeka možnost slovanského srdce, řeknete-li trpím, ať je v tom celá bolest slovanského sebepoznání, řeknete-li zápasím, ať je v tom tisíciletí slovanského hledání pravdy, a řeknete-li nenávídím, ať je v tom svírající ruka na krku lháře a podvodníka. Dolů s ním, a oko v oku — neboť jen tak se dobývá v rozhodných chvílích mravní vítězství.

Nikdy nesmlouvejte, nikdy se nedejte uplatit, nikdy necouvejte!

Slovanstvo se vztýčí za svobodu svědomí i v umění. Jeho pravda se stane pravdou člověka, národa i plemene a jeho zákon lásky se stane novým náboženstvím lidstva.

Tak pozdravuji Váš sjezd, drazí přátelé, v pevné důvěře, že spatřím ještě široké obzory nových ideálů a nových tvůrčích hodnot slovanského ducha a srdce.

Libočany u Žatce, 2./6. 1922.

Bož. Viková-Kunětická.

Pro ochotnickou praksi:

Spolková činnost divadelní. (Píše dr. Fr. Herman; II.) Politické úřady v posledních letech předpisovaly jako podmínku povolení div. představení, že spolek musí odvésti určitou část nebo i celý výtěžek určitému nebo ani neudanému účelu, což není žádným zákonem ani nařízením odůvodněno. Spolek je povinen udati účel v žádosti, ale není povinen dáti si účel diktovati a vnučovati. Proto Ú. M. D. O. Č. podala několik protestů k ministerstvům a naposled spojila se v té věci se

Svazem děl. ochot. spolků. Nato byl vydán známý výnos min. vnitra z 2. června 1921 č. 26.687, který učinil opatření, aby okr. polit. správa a polic. ředitelství spolkům, v těchto sdruženích organizovaným, opatřili svou žádost potvrzením své organizace, vycházely všemožně vstříc a nepředepisovaly jim zejména žádných příspěvků pro dobročinné účely, není-li v místě s méně než 10.000 obyvatel koncesovaná společnost divadelní. Také obecní úřady předpisují často poplatky z myšlného výkladu a z nerozeznávání mezi divadlem a obyčejnou taneční zábavou. Oprávnění k takovým poplatkům je jen tehdy, je-li nutno žádati od obec. úřadu povolení k použití místnosti k divadlu, nebo za policejní a požární asistenci a konečně tehdy, jsou-li zvláštní příspěvky chudinské předepsány. Obec má sice právo podle § 89. obec. zřízení předpisovati obecní dávky na uhazení svých výloh, ale to musí býti vždy instanční cestou schváleno. Obec má ovšem právo i povinnost předpisovati a vybírat dávku ze zábav. Tato byla zavedena cis. patentem z 29. prosince 1915 č. 83 z. z. Podle § 3. nepodléhají dávce div. představení, ale podle prováděcího nařízení z 31. prosince 1905 č. 50.818 jen tehdy, jde-li o představení ve vlastním smyslu, totiž o produkci některého díla dramatického spisovatele nebo operního skladatele, provedenou herci nebo ochotníky. Je-li spojeno divadlo s taneční zábavou, s hudebno mezi jednáními nebo i jinou zábavou, dávce podléhající, nabývá povahy zábavního podniku, z něhož se dávka platí. Nařízení naší vlády z 25. června 1920 č. 405 zrušilo původní sazby a zavedlo dávku z každé vstupenky do 1 K — 10 h, do 2 K — 40 h, do 5 K — 20%, do 10 K — 30%, do 20 K — 40% a přes 20 K — 50%. Tato dávka zavedena byla nař. vlády z 3. prosince 1920 č. 637 na Moravě a nař. z 21. ledna 1921 č. 24 ve Slezsku. O stížnostech do předpisu dávky rozhoduje nejprve obecní výbor a pak zemský správní výbor. Stížnost musí býti podána u I. instance, tedy u obecního úřadu, do 8 dnů od doručení předpisu. Proti trestním nálezům, které vydává okres. polit. správa, lze podati odvolání k zemské správě politické do 3 dnů, rovněž u I. instance. — Poměr ochotnictva k divadelním společnostem přirostl se od té doby, co se některé společnosti staly šmírov, jež po stránce umělecké i kulturní nemohla činiti nároků na shovívavost a podporu, a kdy i organizace těchto společností spolu s herci vystupovala proti ochotníkům. Stanovisko Ú. M. D. O. Č. zůstalo i přes to stejné. Zatím také pobouřené vlny opadly. Naopak učiněna shoda, podle které nebudou brány v ochranu společnosti, které jsou na škodu dobré pověsti herců i divadelnictví. Od ředitelství společnosti budiž žádáno potvrzení okresního sboru osvětového předešlého jejího působitě, že tam nebylo proti ní námitek a že má s herci kolektivní smlouvu. Jinak doporučujeme, aby byl s řádnými společnostmi udržován přátelský poměr. — Některé spolky zřizují také loutková divadla. Spolek nechť žádá o povolení na celý rok. Jednotlivá představení se neoznamují. V žádosti budiž uvedeno, kdy se hraje a pro jaký účel. Žádost se kolkuje 3 K, přiloží se kolek 3 K na povolení a podává se u okres. polit. správy nebo u polic. ředitelství.

Moderní scénování na ochotnickém jevišti. (Úvodem k svým pojednáním »o scénování« v letoš. pražském režis. kursu pbdává inž. Jos. Barek.) Je možno také na ochotnickém jevišti uplatňovati moderní snahy po reformě scénování? Tuto otázku vlastně již před léty zodpovědělo ochotnické »Di-

vadlo Umění, a dnes tím spíše na základě zkušeností, nabytých z různých dalších pokusů, možno odpovědět kladně. Jde arci o uplatnění reformátorských snah dneška, snah po zjednodušení scény a sice scény jako díla výtvarného i scény po stránce divadelní techniky. Ba je v zájmu zvýšené umělecké úrovně ochotnických představení a příkazem doby, aby tyto snahy byly propagovány. Stává se velmi často, že zejména vyspělejší venkovské spolky odváží se provedení větších her, jsou případy, že sahnou na př. i k samému Shakespearovi. Dejme tomu, že ochotnický spolek odhodlá se na př. provést »Zkrocení zlé ženy«. Má rutinizované představitel hlavního rolí, objednájí se kostýmy, nějaký ten kus starého nábytku, sedátko, křeslo, stůl je v divadelním inventáři, rytířská síň je tu také — tedy se hraje. Kus je třeba i velmi dobře nastudován a při představení dobře sehrán, a přece výslední dojem a účín není v poměru k vykonané práci. Proč? Zvláště vinou nedostatků scény, nehledě ovšem k tomu, že i velmi dobrým ochotníkům schází přece jen pro podobné úkoly nezbytný herecký formalismus. Je faktem, že inteligentní ochotníci dovedou daleko lépe sehrát na př. psychologická dramata, než poměrně lehké věci, pro které ovšem onen formalismus herecký jest nutným a který ovládá pouze hereč z povolání. Tedy takovému ochotnickému Shakespearovi schází jen přiměřený mis en scene, ale ten je nutný, aby se žádaný účín dostavil. Dnes každý průměrný divadelník viděl již nějakého Shakespeara, provedeného v kilianovských vertikálách, propagovaných Kvapilem na Nár. divadle, a tím více bije do očí pak nemožnost Shakespeara ochotnického. A tu je patrný nejlépe význam moderních snah výtvarnických a jich aplikace na jevišti ochotnickém. Je třeba jen přemýšlivého, konservativismu oproštěného režiséra, jemuž pro ochotnické cíle plně dostačí eklektika, následování a napodobení zmíněných vzorů.

K nauce o líčení. (IV.) Při některých maskách charakterních dobře působí zalíčení jednoho nebo několika zubů. Zub velmi dobře osušíme, potáhneme lehkou vrstvou silně nahnáté diacholové masti a pak zalíčíme buď barvou tmavě červenou, hnědou neb i černou. Brada, má-li býti vysedlá, nanese na ni světle pleťový tón, který kontrastuje proti tmavší barvě pleťové, kterou proveden jest podklad masky. Má-li býti brada dlouhá a špičatá, uděláme do takto světleji nalíčené brady barvou bílou větší bod, jehož okraje lehce rozetřeme. Dvojí bradu znázorníme měkce nanesenými úzkými pruhy barvy tmavě červené, neb smísené s hnědou. Neholená brada naznačí se stínem šedým. Máme-li znázorniti plně tváře, nanese na ně více červeně. Je-li potřebí, aby obličej zdál se býti tlustým, nalíčíme tváře značně červeněji a uprostřed nanese kulatou plošku světlé pleťové barvy, kterou do červeně líci rozetřeme, by povstal přirozený přechod. Světleji líčený střed tváře zdánlivě vystoupne, a tím docílíme dojmů větší plnosti. Hubená tvář znázorní se lehkým hnědým stínem, jemně od uší k lícím rozetřeným, čímž se obličej zdánlivě zúží. Po případě lícní kosti vyzvedneme světle pleťovou barvou. Vpadlé tváře nalíčíme hnědým silnějším stínem, naneseným v trojúhelníku pod lícní kosti tím způsobem, že základna trojúhelníka přiléhá k lícním kostím. Okraje stínu nutno samozřejmě lehce rozvésti do pleťového podkladu; lícní kosti vyzvedneme světlým pleťovým líčidlem. U starých charakterů pak vystupující sval od nosu k ústům, rovněž

světleji nalíčíme a vedle něho naznačíme od nosu k ústům hluboký zářez, čímž zdánlivě sval tento vystoupne. Vrásky buďtež nanášeny tenkou tmavou barvou tmavě červenou neb hnědou, neb smísenou s tmavou červení, a buďtež kresleny pouze tam, kde se ve skutečnosti na obličejí tvoří. Při provádění masky dbejme úzkostlivě toho, aby všechny stíny, světa byly lehce roztržány, vrásky měkce nanášeny, tak aby v masce nebylo nic násilného neb dokonce tvrdě rýsovaného. Rány znázorní se tmavě červenou barvou se světlým páskem, nebo červeným početním voskem, nakápnutým ve formě rány na slabý papír a přilepeným mastíkem na obličej.

Neudörtl,

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Důležité upozornění. Naše jednoty zvláště důtklivě upozorňují se na oběžník, který právě obdržely a jímž jsou žádány, aby uspořádaly buďto ještě nyní v období letním anebo na zimu jedno nebo dvě představení za vstupné jednoho nebo dvou losů věcné loterie ochotnického domu Tylova v Praze, k němuž připočetly by si režii. Kromě toho z každého losu obdržely by ještě 20 procent provise, t. j. 60 haléřů. Vyhovte této náležitě výzvě! Ať není jediné org. jednoty, která by nepochopila, že staví Tylův dům — pro sebe!

Sjezdy a zájezdy. Krajský sjezd všech ochotnických v Mostě. V posledních dvou letech podniká naše ochotnictvo kursy, sjezdy a slavnosti, které mají veliký význam. Vybočujeme ze starých vyšlapaných cest a razíme si průlom do náporů veřejnosti i do vlastního programu umělecké a kulturní práce takovým způsobem, že naše podniky zanechávají trvalé stopy a plodné výsledky za sebou. Nejde o prapory, průvody ani o lesklé a líbivé řeči, scházíme se před veřejností, abychom pojednali o odborných otázkách, abychom obecnostvo poučili o významu divadelního umění a předvádíme zároveň ukázky svého umění ochotnického. Tedy: ukazujeme skutečnou práci, která sama mluví za nás, za naše snahy a cíle. Po Náchodě, Železném Brodě, po Opavě přišel o svatých svatodušních Most a současně konán sjezd Štoltbova Okrsku v Ouvalch. Sjezd Ladeckého okrsku v Mostě, spojený se zájezdem okrsku Pražského, měl velký úspěch. Uvítání pražských spolupracovníků bylo srdečné a v pravdě bratrské. Pořadatelstvo v čele se svým neunavným předsedou V. J. Hrdličkou postaralo se o bezvadný a pěkný průběh sjezdu, na němž brali mostečtí Čechové pro hosty radostnou účast. Po přátelském večeru nastal hlavní sjezdový den, jehož program měl dvě těžiště: organizačně-kulturní a umělecké. Manifestační schůze vyčerpala jednání o významu a cílech ochotnictva vůbec a ochotnictva na národním pomezí zvláště. Po přednášce starosty Matice dra Fr. Hermana bylo prosloveno mnoho významného zástupci okresního sboru osvětového, nepolitické organizace živnostenské, okrsku plzeňského a slánského. Neméně obsažné byly písemné projevy Čsl. Obce Sokolské, N. J. S. a zejména věrlý a povzbuzující příspěvek soubor Pražského okrsku za režie V. K. Blahníka Dykovu hru »Ondřej a drak« a večer Jiráskova »Otce«. Zvláště slavnostní představení večerní korunovalo práci krajského sjezdu opravdu slavnostně. Po proslovu dra Hermana, ve kterém ukázal obecnostvu na význam divadla a práce ochot-

nictva, hráli Pražští Jiráskovo drama tak bezvadně a režijně dokonale, že sklízeli pochvalu nejen vyprodaného hlediště, ale i divadelních znalců, mezi nimiž byli také někteří mosteckí Němci. V pondělí byla vycházka do státních dolů u Souše. K povznesené náladě celkové přispěl značně hudební soubor »Triophonu« za vedení J. Klokočky. Jeho celá kapela (48 mužů) vedla nás městem po příjezdu a koncertovala při večeru, při obou představeních, ba i při obědě. Obdivovali jsme její souhru a krásný přednes. Hosty prováděl po mosteckých památkách s nevšední ochotou ředitel škol a spis. K. Hovorka. Tento sjezd jistě zůstane dlouho v paměti všech účastníků. Posílil naše mostecké bratry a nás z Prahy poučil o národní práci a o nadšení, kterého doma příliš mnoho nevidíme. Z každého zájezdu odnášíme si mnoho poznatků a zkušeností. V Mostě viděli jsme, co dovede nás prostřední a malý člověk. Marně jsme se ohlíželi po inteligentech, kteří tak často křičí o své práci menšinové. Zato nás překvapovala ochota, zručnost a disciplína technického personálu v městském divadle. Jsou to samí Němci, ale přesto znali dokonale všechno, čeho bylo třeba pro Jiráskovu hru. Nikde se nenatahovala dotěrná ruka po odměně, ale každý byl přesně na svém místě a konal bezvadně svou práci, dáváje bedlivý, překvapující pozor na režiséra a na svého divadelního mistra, který každému přání a pokynu vycházel ochotně vstříc. České ochotnictvo přišlo do Mostu hrát »Ondřeje a draka« a »Otce«. Po něm druhého dne hráli členové Nár. divadla z Prahy »Kolotoč« a týden na to Vinohradští »Komedii na faře«. České obecnstvo v Mostě mělo tedy možnost srovnávat nejen smysl pro poslání divadla, ale i měřiti umělecké výkony. Snad přece přijde den, kdy si povolání každému všimnou činnosti ochotnictva a rozpočtenou se na svou povinnost, aby mu jeho obětavou a účelnou práci ulehčili všemožnou podporou. Na př. na politické sjezdy povolují státní dráhy až 60% slevy. Nám dostalo se do Mostu z milosti 20%. Přinášíme rádi oběti, vidíme-li, že nejsou marné. Most nás utvrdil znova v přesvědčení, že naše věc je dobrá a že konáme dílo záslužné. Srdečný stisk ruky, slzy pohnutí a radosti byly němým vzájemným díkem a společným slibem pro další práci. Kéž nadšení nevychladne, kéž se rozšíří i tam, kde dosud je vážnost! (Dr. H.) — Krajský sjezd moravského ochotnictva v Prostějově, svolaný místním okrskem, konal se ve dny 10. a 11. června. Zahájen byl v sobotu přednáškou V. K. Blahníka »o dějinách divadla« se světelnými obrazy v přednáškovém sále Národního domu. V neděli byla sjezdová schůze, kterou řídil neúnavný pracovník prof. Jeřábek a na které promluvil »o kulturním významu ochotnictva« starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Fr. Herman. Pražský okrsek zastupoval jeho předseda a ústřední tajemník R. Weinert. Po delší debatě byla schválena tato resoluce: »Československé ochotnictvo, věrno svým tradicím, chce zůstatí strážcem zdravého vývoje našeho divadelnictví a platně působiti k prohloubení národní i umělecké kultury. Tyto snahy chce uskutečniti bez ohledu na osobní úspěchy nejen hraním divadla, ale i soustavnou práci vzdělávací odbornými kursy, přednáškami, proslovy před oponou, výstavkami, zájezdy, sjezdy a t. d. Ochotnictvo v Ú. M. D. O. Č. stojí jednotně za názorem, že není divadla ochotnického a divadla, provozovaného z povolání, nýbrž že je jedině divadlo, umělecky provozované. Proto

se staví přísně proti všemu neuměleckému a proti jakékoliv ledabylosti. Ochotnictví neuzavírá se ani nejnovějším proudům hereckým, režijním a výtvarnickým, ale žádá, aby nové směry postupovaly v souhlasu s obdobnou přípravou a se vzdělávacím obecnstvem. Víme, že na tyto všechny úkoly nestačí ani řada nadšených, obětavých a uvědomělých pracovníků, dokud se škůdci pravého vývoje svérázného umění divadelního mohou kryti za zastaralá ustanovení zákonná. Proto voláme po stabilisování uměleckých poměrů divadelních novým zákonem divadelním, který by hleděl především k uměleckému, kulturnímu a lidovému významu divadla. Sjezd prostějovský vyzývá všechno ochotnictvo na Moravě k prohloubení práce ve spolcích i okresech a usnází se, aby zájmy moravských ochotníků hájilo naše ústředí v Praze a aby ve vhodné době byly zahájeny přípravy k vytvoření zemského sekretariátu Ú. M. D. O. Č. pro Moravu. Důrazně voláme k moravskému ochotnictvu, aby podporovalo náš odborný časopis a orgán »České divadlo« rozšiřováním a čtením, aby se snažilo získati ochotníky dosud neorganizované a aby podporovalo účinné podniky Ú. M. D. O. Č., zvláště akci pro vystavení »Tylova domu« v Praze, který bude pevným střediskem a viditelným reprezentantem naší cílevědomé práce! Budme strážci a hlasateli českého umění divadelního pro kulturní povznesení našeho lidu a na prospěch celého národa!« Po schůzi prohlédli si účastníci zařízení městského divadla, kde pak večer zahrál okrsek prostějovský »Probuzence«. Na sjezdu nebyly zastoupeny všechny spolky moravské. Doufáme, že se tak stane na sjezdu v Hodoníně 13. srpna. — O sjezdu Štoltbova okrsku v Ouhalech přistě.

Divadelní kursy. Režisérský kurs v Praze zahájen bude v pondělí 3. července o 8. hodině ve fysikálním sále české techniky na Karlově náměstí proslovem starosty ústředí dra Fr. Hermana »o významu divadla v kultuře národa« a potrvá do 8. července včetně. Pravidelné hodiny vyučovací budou od 8.—13. hod. odp. a od 19.—22. hod. večer, vyjímaje dne Husova (6. července), kdy vyučováno bude toliko od 8.—12. hod. pol.

Z okrsků. Okrsek »Bratří Mrštíků« v Poličce zvolil na ustavující schůzi 9. IV. předs. Ant. Slezáka z Poličky, místopř. MUDra Drůbka z Bystrého, jedn. Fr. Janele z Poličky, pokl. Ferd. Stiehl z Bystrého, knih. Jos. Misaře z Poličky, členy okrsk. r. Fr. Styndla z Bystrého, Jos. Bise z Lezníku, Jos. Beneše z Lubné, Jar. Hejtmánka z Oldříše a K. Macha ze Sádku, náhr. Jos. Kheila z Jimramova, Jos. Pinku z Korouhve a Jos. Macha z Borovnice, rev. účtů Fr. Martinů z Poličky a Fr. Stodolu z Oldříše, del. pro pražské ústředí Ant. Slezáka a Fr. Janele. Zavedl stálou rubriku ochotn. v místní »Jitřence« a slibuje zahájení činnosti opět novými navštěvovaním a pořádáním pohost. div. her. — Tylův II. okrsek v Plzni konal valnou hromadu 12. IV. za přítomnosti 68 delegátů. Po zprávě starosty Meinera z valného shromáždění ústředí a zprávách funkcionářů (m. j. okrsk. režiséra Burdy o zřízení sboru režisérů k výchově režisérů, ochotn. dorostu a vzájemné podpoře) provedeny volby okrsk. rady (star. zvolen opět Ferd. Meiner), schváleno vydávání »Ochotnického věstníku na českém západě«, jež říditi bude 5 členný redakční kruh (Fr. Burda, odp. red. Plzeň, Krátká ul. 3, Ferd. Meiner, Anči Křížková-Nedbalová, Jos. Diener a Jind. Sýkora) a usneseno

sestaviti prozatímní výbor »Družstva pro postavení Tylova domu v Plzni« ze zástupců všech org. spolů. Při ustav. schůzi okrsk. r. zvolen taj. právě zvěčn. J. Švolba, pokl. K. Tenk, zapis. F. Rosol, I. rež. Fr. Burda, II. rež. Jos. Diener, knih. P. Hrbková, správcem domu A. Nedbalová. Usneseno konati schůze okrskové rady každou středu, schůze delegátů první neděli v měsíci. Vystoupení oznámil »Tyl« ve Žďirci, »Mládež« pro Novou Ves u Dobřan a »Sokol« Plzeň-V. Na schůzi delegátů 14. V. konstatován skvělý morální i finanční úspěch Tylovy oslavy, pořádané 7. V. »Spolkem pro zbudování Tylova pomníku v Plzni« za režie řed. Vend. Budila, podána zpráva tajemnická, z níž patrně, že okrsk. rada konala zatím 5 schůzí a 1 režisérskou, zpráva pokl. (příjem do dubna K 1485-70, vyd. K 754'52) a režisérská, která zároveň oznamuje utvoření obvodů v Plzni, Přestěch a Nýřanech; oznámeno zřízení při II. Tylově okrsku odborů pro vypravování div. předst. a stavení jeviště (techn., dekor., malíř., kostym., mask. a hudeb.), jichž referenti jsou členy režis. sboru. — O k r s k e k P r o s t ě j o v s k ý uspořádal ve dnech 13.—14. IV. kurs líčení za účasti 63 osob. Přednášel p. Čermák z Brna a společenstvo holičů v Prostějově bylo přizváno. Zprávu o krajském sjezdu viz jinde. VI. schůze okrsk. rady konána 14. V., při níž hlášen repertoar: Div. odb. v Žežově 12. a 19. III. Lužanské »Jindra« I. a II. díl, »Sokol« v Ptení 17. IV. Fingalovy »Hrany«, »Tyl« Prostějov 2. IV. Šrámkův »Měsíc nad řekou«, »Sokol« Konič 17. IV. Zeyerova »Radúze a Mahulenu«, Intimní div. v Prostějově během minulé sezony: Jirásek »Pan Johannes«, Štolba »Zapovězené ovoce«, Křičenský »Chycené ptáček«, Křičenský »Když měsíček svítil«, Fořt »Pepinčina první láska«, A. Horáková »Malá diva« (2×), Stroupežnický »Naši furianti«, Mrstíkové »Maryša«, Vlček »Povodeň«, Haasen »Růženčina svatební noc«, Abel »Hřích«, J. K. Tyl »Chudý kejklíř«, Lužanská »Román malého dítěte«, Skružný »Koflíček Marie Terezie«, Šubert »Jan Vyrava«, I. Šmíd »Batalion« (3×), Kukla »Svatební noc«, Tolstoj »Zlatíčko«, Vyničenko »Černá Panthera a bílý medvěd«, Sardou »Andrea«, Zola »Hříchy lásky«, Meilhac »Komediantka«, Sardou »Alpská růže«, A. Dumas syn »Princezna z Bagdadu«, J. Verne »Carův kurýr«, Zola »Zabiják«, Denery »Dva srotci«, Flouilles »Dallila«, Clyde »Dva mali tu'áci« (2×), Potters »Jeho kočička«, Palmer »Kvítek prerie«, Hughes »Tovární prázdniny«, Echegeray »Světce či blázen«, Bracco »Masky«, Magnusen »Mrtvý velikan«, Strindberg »Rytmištr«, Molnár »Liliom«, Feldős »Lilka Grünová«, Kadelburg »U bílého koníčka«, Dovská »Zlaté časy«, Bach »Španělská muška«. — Šubertův okrsek v Kladně oznamuje jednotám adresu jednatele: Václav Tauš, Újezd pod Kladnem, Poděbradova 118.

Z jednot. Och. sp. Hýbl v Čes. Třebové konal valnou hromadu 29. dubna v hostinci A. Naňky s obvyklým pořadem. — Čsl. děln. bes. »Haviliček« v Přerově oslavila dne 30. dubna 25leté trvání slavn. valnou hromadou v Nár. soc. domě. — »Bozděch«, spolek pro postavení lidového divadla ve Vršovcích, oslavil 6., 7. a 8. května třicáté výročí své činnosti, zahájiv slavnost tu 6. přátelským večírkem za hojné účasti členstva, příznivců a bývalých činovníků spolku. 7. dopol. uspořádána k uctění památky zemřelých členů tryzna, při níž předs. Boh. Veselý věnoval tklivou vzpomínku zemřelým a v světové válce padlým příslušníkům spolku; vzpomínka vyvolala u pří-

tomných hluboký dojem, stupňovaný zapěním smutečního sboru i našich národních hymen hud. jedn. »Smetana« ve Vršovcích za říz. sborm. L. Karase. Také navštíveny společně hroby jednotlivých členů na novém hřbitově vBohdalci i na starém Vršovickém. Odpoledne konána v rest. »U Vajmarů« slavnostní valná hromada, již zahájil opět předs. B. Veselý. Po té delegát ústředí spis. V. Štein-Táborský proslovil slavnostní řeč, v níž vyličil vznik českého divadla v Praze a působení prvních ochotníků buditelů, zejména Tyla jako prvního průkopníka uvědomělého vedení českého divadla výchovného a ryze národního, vzpomněl našich prvních českých ochotníků začátkem 19. století, kteří věnovali se divadlu, nelekajíce se žádných překážek, obtíží, námah tělesných a duševních i obětí, načež přešel k významu ochotnictva jako důležité složky národní, zdůraznil oprávněnost jeho i v době dnešní i budoucí, nabádaje přítomné k vzdělávání se i k vzdělávání jiných, k pokroku, k uměleckému prohloubení her divadelních, k pěstování českého repertoaru atd. O dějinách spolku »Bozděch« promluvil ve velmi obsažném proslovu Em. Bouška, vyličiv těžké počáteční nesnáze spolku, jež zvláště působily místnosti, časté stěhování a tím i velké finanční výdaje, zmínil se vřele o záslužné činnosti některých starých činovníků zemřelých i dosud žijících. Přednášky obou řečníků byly sledovány s plným zájmem. Večer uspořádána přátelská beseda a slavnost ukončena předst. Kvapilovy »Princezny Pampelišky«, o níž přinášíme posudek na jiném místě. — »Tyl« ve Stráži n. Než pořádá ve dnech 25. V. až 15. VI. div. kurs, jehož účastní se kromě místních ochotníků členové jednot z Lásenic, Dolní Lhoty, Příbrazu, Mišku, Stříbce, Libořezí, Pistiny, Mláč, Novosedel n. N., Hatína, Rošce, Polští, Stejky, Plavska, Vydří a Políkna. Přednáší R. Macek a Fr. Zátka o historii divadla, rozvoji dram. literatury, estetiky div., scénickém umění, recitaci, líčení, režii a o biografii vynik. herců. — Jdouch. v Litomyšli účastní se prací ve slavnost. výboru oslav Smetanových v jeho rodné Litomyšli o stém výročí narození největšího našeho hudebního skladatele r. 1924, jež zajišťá a všemi dostupnými památkami po mistru B. Smetanovi vypraví jeho rodnou světničku a pomůže vybudovati pomník, který by hlásal budoucím stoletím, kde prvně vnímavá duše geniálního skladatele spiata byla s citěním lidovým, kde zrodilo se světlo naší národní hudby. Žádá ostatní ochot. spolky za podporu morální i hmotnou. — Och. »Ratolest« v Podbabě pořádá 24. a 25. VI. oslavu 40letého trvání se slavnostní valnou hromadou, na níž promluví zástupce pražského ústředí. — Och. vzděl. a podp. klub »Osvěta« ve Vysočanech oslaví koncem července 10leté trvání slavnostní valnou hromadou a představením Jiráskova »Otece« (22. VII.) s proslovem prof. J. Petra. — Dr. kr. »Jirásek« v Holicích konal tyto dny valnou hromadu, na níž zvolen předs. zasloužilý div. pracovník Fr. Černý st. a místopř. Jos. Valenta. Za uplynulý rok sehnáno: »Hodiny« od Červenky, »Malá diva« od Horákové a »Malý lord« (2× s malou Veverkovou), Jiráskova »Vojnarka« s pí. Brzkovou, býv. členem Nár. div. v Praze, a Šamberkovo »Jedenácté přikázání« s p. Vošalíkem od div. vinohr.; pro div. přírodní »pod Javůrkou« připravuje se Jiráskův »Otec«. Režiséry jsou Růž. Jílková a Jos. Valenta, kdysi člen starého praž. ochot. sp. »Vavřín« na Král. Vinohradech. Představení, dosud uskutečněná, setkala se s morálním

i finančním úspěchem. Kroužkem, který chová v sobě dobré a osvědčené herce-ochotníky i začátečníky, vyrůstá městu nový kulturní činitel vážných ambicí.

Posudky. Dsp. »Tyl« v Prostějově sehrál v Městském divadle 8. dubna Skochovu salonní komedii »Naše babička«. Hra, obratně stavěná a libivá, jiskřivě díkce a duchaplných dialogů, vynucuje si smích i pláč tklivostí scén pěkně řešeného sujetu o mateřské lásce, která se pro štěstí svého syna dopouští i podvodu. Hostovala pí. Jarmila Urbánková, člen brněn. Nár. div., ve vůdčí úloze Marie Paulínové. Její vyspělé, s celou výrazností podané hře stáli plně po boku přední členové, zvláště sl. L. Škroblová v úloze Heleny Marvanové, sl. Bět. Jelínková jako baronka Linghoffová a pánové Ed. Cekl v úloze milence a pak šťastného manžela Kamila Borela a Jindř. Zlámal jako ředitel Jan Hepner. I epizody byly dobře obsazeny. Hra měla úspěch u hlediště téměř vyprodaného. Režie paní Květy Zahradníkové bylo pečlivá, kus byl dobře nastudován a interiéry vypraveny velmi vkusně. (J. S.) — Bes. »F. F. Šamberk« v Košicích sehrála 26. břez. na vlastním jevišti Blanchennová ves. »Nebepečná žena« za velmi pečlivé režie A. Šťastného [kritik. Jos. Šťastný vytýkal jí svítící lustr v místnosti, kde je okno a děj odehrává se ve dne] i neobyčejně dobré souhry: prof. a psychiatra A. Pierrehu hrál L. Grafnetr, Evu sl. Medunová, dra Adama málo vřele a pohyblivě p. Jírka, dra Donneta režisér, polic. radu p. Šikl st., okradeného klenotníka Picka routinovaný p. Šikl ml., tit. roli pí. Šiklová a Pickovu ženu naopak p. Šiklová st. Pozdní začátek ochotn. představení je dávným steskem, neopatrné úderý a pohyb dekorací ruší illusi. — Spdo. v Žebráku sehrál 2. IV. K. Tůma »Svědění« (Žertva na Balkáně). Jedna ze starších her, plná slovních obrátů a vzrušujících scén. Účinkující zhostili se svého úkolu skvěle. Na prvním místě sluší uznati brilantní výkon p. Hněvkovského v úloze Vasilu. Zvláště závěrečná scéna 4. jednání a proměna byly pravým požitkem. Neméně dobrými byli pp. Bejbl a Erazim (Osterman a Anatol). Velmi dobrou představitelkou ženy-dobráčky byla pí. Píková v úloze Anny. Iljuša pí. Marešová v 1. jednání svým zjevem i hrou pěkně se řadila k výkonům ostatních, pouze v 3. a 4. jed. bychom doporučovali více opravdovosti. Uputný Roder p. Křikavův byl na svém místě. Panu Hruškoví bychom vřele doporučovali komický obor. Celková souhra a úprava jeviště, dík pečlivé režii p. Kubly, byla skvělá. — Velikonoční předst. Štolbova »Zločinu v horské boudě« se takovým úspěchem již nositi nemůže. Nudné scény v 1. a 2. jed. přiváděly účinkující přímo v zoufalost. Přes zřejmou námahu a vzornou péči, věnovanou studiu rolí, nebylo možno celek udržeti na výši. Výbornými, jako vždy, byli p. Hněvkovský a pí. Marešová. P. Erazim nepochopil svého doktora správně. Varujeme před starými rolemi. Paní Dvorská slč. Vavákové byla by výborná, ale máme za to, že 28letá vdovička je snad trochu vážnější. P. Vítáček budoucně necht je na vousy opatrnější. Slč. Šponové doporučujeme hodně pít a studia. Napovědu bylo tentokrát slyšeti více než potřeba. Režie p. Kubly byla výborná, ale při sestavování repertoaru bychom radili k větší opatrnosti. — Husův fond v Žižkově uspořádal pěkné představení 21. IV. v Nár. domě na Vinohradech: Rudloffovy

»Dědečkovy housle«. Hrál se s chutí neobyčejnou, vše klapalo, a hlavně podtrhuji, každý zcela ovládal svou úlohu. Hra je libivá, lehoučká hudba doprovází písně rázu národního, které dobře zpívala B. Koulová se svým partnerem J. Zemkem; i herečky počínali si oba, ač mladí, s dosti velkou dávkou routiny, zvláště slč. Koulová ve všem počínání je milý divadelní zjev. Pěknou dvojici kantorských manželů byli H. Procházková a J. Herold. Otec Kopřiva p. Baborovského byl dobrý až na způsob mluvy, kteroužto vadu časem jistě si odvykne. I menší úlohy byly v dobrých rukou; krájanek Rezek p. Lukášův a Hubáček p. Vokurkův i hlasově překvapili. Švec Havlů J. Tryznův vynesl scénu opilosti až na malé vypadávání z úlohy zcela opravdově. Nemožno přejíti ani temperamentní výkon práškův slč. Holíkové. Podarilo se i dobře obsaditi úločky obou dětí a taktéž ostatní epizody. Trochu titěrný figurou byl farář p. Najmanův, ale imponoval svým klidem a jemu zejména náleží největší zásluha jako režiséru o zdar večera. Plného uznání zasluhuje i orchestr, sbor dobrých hudebníků ochotníků, který pod taktovkou p. Tagelovou krásně splýnul se solisty a sbory, pečlivě nastudovanými. Výprava byla vzorná. (Rajda.) — Scéna Č. N. D. v Praze sehrála Šrámkovu ves. »Měsíc nad řekou« 30. IV. v Měst. Besedě jako májové slavn. představení. Je chvályhodno, volí-li ochotníci cenné a těžší hry, ale režie musí pak podávat dílo ucelené, hotové. Ačkoli většinou byly role ovládnuty, přece uvolněná souhra často ubíjela myšlenku i náladu, a zejména opožděné pokusy se světlem působily velmi rušivě. Jinak ukázala »Scéna«, že má dobré talenty. Nejucelenější výkon podala pí. Lasková, jejíž Hlubinová byla vykreslena jasně a důsledně. Mladý Roškot p. Liskovského byl velmi dobrý, ale byl založen příliš dětsky naivně. Dobrou partnerkou byla slč. Čečetková jako Slávka. Dvojici starých přátel, Hlubinu a Roškota zahráli pp. Jošt a Zeibert s chutí i citem. Škoda, že rozloha besedního sálu i při plném obsazení tříští zvuk mluveného slova na újmu srozumitelnosti. (dr. H.) — »Bozďech« ve Vršovicih sehrál v rámci oslav 8. V. v Nár. domě na Vinohradech Kvapilovu »Princeznu Pampelišku«, a to, až na menší nedostatky, s plným zdarem. Z hlavních představitelů upozornila na sebe Pampeliška Bož. Nevákové, jež zhostila se své úlohy s pochopením a procítěním. Také Honza V. Komínkův byl zdařilý, zvláště když ukazuje s plnou přirozeností svou sílu, ale i v citových pasážích. Zdařilé byly společné scény se slč. Nevákovou za návratu před chalupou a velmi tklivě v chalupě, k čemuž nemálo přispěla výborná, přirozená hra A. Oplové jako mámy Honzovy. Také ostatní účinkující zasloužili se o zdar představení; sluší z nich jmenovati sympatického V. Musila (»Prince«), výborné staré ochotníky Lad. Seethalera (»primátor«), Ad. Vršovského (»tulák«), J. Fabiána (»kuchař«) i bodré, velmi živé pastevce F. Počepického, K. Mařika, J. Vacka a j. Režie Fr. Mařika byla přílehavá. Ličení, ač celkem dobré, zasloužilo někde větší pozornosti (černoši, Honzova máma s černou rozmázlou skvrnou na líci, kuchař s příliš pomalovaným obličejem a p.). Obecenstvo kvitovalo hru častým hojným potleskem. (t.) — Soubor org. pražských ochotníků sehrál 3. VI. ve Švandově div. na Smíchově ve prospěch »Domova« Skochovu »Skvrnu od vína« a ruský překlad Bilibinovy »Slušnosti«. Souhra za režie dra Zuny byla svižná, scény pěkně vypravené a účin-

kující dámy Pospíšilová, Karbusová a pp. Chadíma a Maglén podali ve svých rolích slušné výkony. Dra Cerveného-Jílovského sketch »Tenkrát« patří tam, kde se zrodil — do kabaretu. (Rydv.) — Sdružené jednoty smíchovského obvodu Ú. M. D. O. Č.: »Jiří Bittner«, »J. J. Kolár«, »Fr. Palacký« a »F. F. Šamberk« sehrály 10. června pro čl. Červ. kříž ve Švandově divadle na Smíchově jako první Minaříkův překlad ruské Andrejevovy symbolicko-alegorické hry o pěti obrazech s prologem »Život člověka«. Motiv její je nenový, obažen cele v názvu hry, a ani forma zpracování neukazuje na ruský původ, kromě mnohomluvnosti, která nadržena v náležitých mezích, vadila scénickému účinnu. V prologu tajemný On, jedna z ústředních postav hry, oznamuje příští člověka, předpovídá jeho životní vznos i pád, první obraz provází zrození člověka ironickým rozhovorem sudíček, šťastným blahorečením otcovým a radostnou účastí příbuzenstva, druhý počátky jeho samostatnosti nejkrásnějšími iluzemi, leč šedou a smutnou skutečností nedostatku, třetí ukazuje ho na vrcholu vytvořeného štěstí a úspěchu, čtvrtý v neštěstí a pátý ve smrti. Jsou ve hře překrásné básnické pasáže, tak scéna vysněného blahobytu, moci a vlivu v obraze druhém, jsou výjevy otráslujícího dojmu, jako ta poslední obrazu lidské zpuštělosti a bídy, do níž zapadl člověk, ale jsou také místa, s kterými po stránce divadelní jistě sám autor nevěděl si rady. A bylo na režiséru, jeho důvtipu a vynalézavosti, aby právě těmto scénám dal plastických forem. Ke cti rež. inž. E. J. Strašeho lze říci, že projevils tu značnou iniciativnost. Není režiséřským nováčkem. Dle doslechu žák berlinské školy Reinhardtovy, má i jeho pokusnickou odvahu, s kterou vyřešil společnou scénu všech obrazů (kromě posledního) dosti nenázorně, leč s hlubokým symbolickým smyslem. Záhadný On srovnává život člověka s přechodem ze tmy do světla a nazpět do tmy nicoty. A tak také rež. Straše omezil prostor jevištní dvěma svítícími bílými, plátěnými, uprostřed poněkud sdrhnutými plochami, tratičím se v neprostupném tmennu pozadí a omezenými v popředí tmou hlediště. Prolog a první obraz příliš zanikal v hlubokém panujícím tu šeru, zato však druhý obraz lidské předzvěsti bližšího se štěstí až na výjev liché vzdušných vidin kresbou na prázdno po stěně, režiséřsky nedostí vhodně komponovaný, působil předpokládaným dojmem a zvláště třetí, velmi originálně myšlený, se stíny neviditelných tanečníků, vrhaných na stěny, a nehybnou konversující skupinou hostů, jež náležela řešitelně k nejněsnadnějším. Obraz úpadku člověka vyzněl dosti mdle, zato zase závěrečná scéna opilců, skvěle ansamblově aranžovaná, ukázala přednosti režiséřovy v nejlepším světle. Bylo ku podivu, co dokázal s tak nesořodým materiálem hereckým, který mu byl po ruce, v době poměrně dosti krátké, kterak jej ovládl a přizpůsobil svým zámyslům. Až ještě nejušilovnějším studiem překoná nečeskost přízvuku, zaviněnou snad delším pobytem v cizím prostředí, jež vnesl i do hry, byl na újmu účinnu a namnoze ostře mu vytýkán, vyroste v něm režisér, na něhož bude moci býti ochotnictvo hrd. Jmen ostatních přečetných účinkujících neuvádím, režisér byl v nich celý a u mnohého vyvesal jiskru ryziho osobitého umění. (Rdv.) — Sokolem krčským vypravená Smetanova »Prodaná nevěsta« v tamním lesním divadle na oslavu 10letého trvání divadla, s pohost. vystoupením operních pěvců M. Chmelové, Mil. Jeníka a Ad. Krössinga, jakož i členů orchestru, sboru a balletu Nár. divadla v Praze,

lichotivě oceněná hudeb. ref. »Nár. Politiky« N. (V. J. Novotný?), nedošla uznání kritika »—«, který svezl se opět — z průzračných důvodů — po režiséru představení, p. Ryšavém. Jeho tendencím tvrzením odpírá svědectví vynikajících hostů, kteří samí odstrojujícího se režiséra vyvedli na volání obecnstva ze šatny poděkovati se a, uznávše krásnou úroveň představení (viz též posudek »N. P.«), přislíbili ochotně další spolupůsobení.

Ochof. repertoar. Div. och. bes. »Želenský« v Karlíně (Nár. dům) 15.-II. Skružného »To byla noc« s pohost. hrou členů »Romanova« (rež. P. Horský). — Ido. v Čáslavi 19.-II. Štolbovo »Za šlechtickým erbem«, 12.-III. Skružného »Macického dovolená«, 26.-III. M. Slavíkové »Pres roklinu« (pohost. hra J. Mináře z Nymburka), 2.-IV. za pohost. hry spdo. »Jirásek« v N. Bydžově Bahrovy »Děti« (rež. A. Janata), 16. a 17.-IV. za pohost. hry pí. Markové-Nekolové Scheinpflugův »Geysir«. — Spdo. »Neruda« v Duchcově 2.-III. (u Slov. Lípy) Svobodova »Márinka Válkova« (rež. V. Kukly), 6.-IV. (Bio Lípa) Molièrův »Lakomec« (rež. J. Kozel). — Vzděl. a och. bes. »Neruda« ve Strašnicích (Lid. div. na Vinohr.) 4.-III. Kvapilova »Princezna Pampeliška« (rež. J. Komenda) ve prosp. dět. nemocnice. — Menšinová scéna »Tyl« ve Foersterově síni v »Domovině« Praha-VII. Skružného-Veltruského »Koflíček Marie Terezie« (rež. J. Ondrák). — Dr. pèv. bes. »Tyl« v Chuchli (host. J. Holečka) Fastrový »Pražské švadlenky« (rež. E. Skřivan, zpěvy macv. E. Janiček, diríg. Tichý; upozorněno na naše losy). — Div. odb. Obč. bes. v Přelouči (dvorana Obč. zál.) 5.-III. na počest 72. naroč. pres. Scheinpflugův »Mrak« (rež. Ing. A. Němota, proslov řed. J. Hrocha); připravuje se Štolbovo »Za šlechtickým erbem« a Hilbertovo »Hnízdo v bouři«. — Bes. »Stankovský« v Praze (Bellevue) 11.-III. Fr. Franclovy »Mrtvé listy« (premiéra za rež. autorovy). — Och. bes. »Voita Slukov« (jeviště »Vlasti« u Velké Prahy) na Vinohr. 11.-III. Svobodovy »Směry života« (rež. B. Baša). Tutěž hru sehr. krdo. »Palacký« v Lobkovicích (u přivozu) 12.-III. ve prosp. Masaryk. ligy proti tuberkulose. — Spdo. »Tyl« v Třeboníně (host. J. Semerada) 12.-III. Rudloffovo »Na kozlanském klepáci«. — Spdo. »Tyl« pro Roveň a okolí (host. F. Kočího) 12.-III. Želenského »Tažní ptáci« (rež. J. Severa; vybízí ke koupí losů Tylova domu). — Čtochj. »Lumír« v Kunraticích (u Dobřanských) 18.-III. Svobodův »Poslední muž«, 2.-IV. Curolova »Nová modla«. — Spdo. »Bozděch« ve Volyni (spolk. jeviště) 19.-III. večer aktovek »Velká hra« od Tom. Záruby za rež. J. Ruběše, »Dohra« od K. Šarlíha za rež. L. Žáka a »Soucit« od dra. J. Císlera za rež. K. Slabého), 16. a 17.-IV. Rolandovi »Vlci« (přel. P. Kříčka, rež. Dr. J. Kovárna). — »Beseda« v Mochově (u Jančáků) 19.-III. Jiráskův »Otec« (rež. B. Fereš), 16.-IV. Skružného »Macického dovolená« (rež. E. Šťastný). — Spdo. v Náchodě 25.-III. Šrámkův »Měsíc nad řekou« (rež. Mg. Ph. R. Boes). — Och. div. v Luži 25. a 26.-III. Scheinpflugův »Mrak« (rež. Em. Pelc). — Dr. odb. »Sokola« v Klobukách (Bio Zdar) 26.-III. (2X) Šamberkova »Palackého třída 27« (rež. ing. Fürst). — Spdo. v Ronově n. D. (Velký hostinec) 26.-III. Štolbovo »Na letním bytě« (rež. K. Novotný), 16.-IV. Legrovo »V zkletém zámku«. — Spdo. »Havlíček« v Kertaticích (sál Arn. Kutiny) 26.-III. Em. Tré-

vala »Zahučaly lesy«. — Šubertův okrsek na Kladně (Stálé div.) 1.-IV. na počest 50 tých naroz. starosty Ú. M. D. O. Č. dra. Fr. Hermana jeho hra »Vysněné štěstí« (rež. J. Pozdřená). — Dr. odb. sp. »Romanov« v Praze (Nár. dům vinohr.) 1.-IV. Skruzného-Veltruského »Koflíček Marie Terezie« (rež. Fr. Sachera). — Spdo. v Žebráce (hotel »Jelen«) 2.-IV. K. Tůmy »Svědomí« (žertva na Balkáně), 16. a 17.-IV. Štolbův »Zločin v horské boudě« (rež. obou J. Kubla). — Spdo. v Kouřimi (na Střelnici) 2.-IV. J. J. Kolárovi »Mravenci« (rež. B. Smola), 17.-IV. Scheinpflugův »Mrak«. — Div. sp. »Kolár« v Dobroměřicích (u Zelenků) 2.-IV. »Následky dostaveníčka« (dle K. B. naps. J. Kühnl, rež. Fr. Pelikán). — Dr. odb. bes. »Tyl« v Hloubětíně 2.-IV. na počest 10 leté činnosti M. Abrahmové Skruzného »Macíčkova dovolená« (rež. B. Pomahač), 9.-IV. dto »Koflíček Marie Terezie« (rež. Fr. Parez). — Dr. odbor kovopracovníků v Radotíně (u Koruny) 9.-IV. J. Puldova »Zatkněte vraha!« (rež. V. Tábořský, hudba p. Dragouna). — Dr. odb. N. J. S. v Ústí n. L. (Nár. dům) 9.-IV. Kunětické »Přítěž« (rež. J. Bartoš). — Och. div. j. »Vrchlický v Třebíči (Moravia-Bio) 19.-III. Štechovo »Třetí zvonek«, 11.-IV. Šrámkův »Měsíc nad řekou«, (rež. obou J. Huňáček). — Dr. sdr. při spolku železn. úř. v Praze (praž. Měšť. bes.) 12.-IV. K. Rožkovo »Podzemní svítání« (rež. A. Vitouš). — Och. sp. »Vltavan« v Týně n. Vlt. (u Chrástanských) 16.-IV. Scheinpflugův »Geysir«, 17.-IV. Želenského »Tažní ptáci« (rež. obou J. Švehla). — Spdo. v Sedlčanech 17.-IV. Fastrov »Pražské švadlenky« (rež. J. Fliegl, dirig. J. Elišák).

Zábavy. Čtochj. »Kolár« na Smíchově (Rokoko) 11.-II. velký kabaret. večer s uměl. programem. — Čtochj. »Lumír« v Kunraticích 28.-II. šibřinky »u Dobřanských« s rázem »Fidlovačka«. — Dr. odb. čl. stráže bezp. v Praze (Střel. ostrov) 6.-III. humoristický večer (rež. J. Smitka). — »Revoluční sedmá« v Praze (Hlahol) 26.-III. več. gen. zkouška uměl. večera (rež. J. Polívka).

Pro »Tylův dům« dostává se Sboru nevšedního daru, který zaslouží, aby byl s povděkem veřejně kvitován. P. Alois Tvrdék, majitel cihelny a člen výboru spdo. »Tyl« v Bohnicích, zavázal se dodat na stavbu 2000 kusů cihel. Při takovém šířícím a prohlubujícím se pochopení myšlenky věříme, že není daleká doba, kdy tento ideál všeho čl. ochotnictva stane se skutkem.

Knihy a časopisy, pomůcky, provoz. práva a j.

Knihy a časopisy. Nakl. M. Knappa v Karlíně: Fr. David a Jar. Beránek »Lidský zvěřinec«, satyr. ves. IV. (věnováno dru Fr. Hermanovi, star. Ú. M. D. O. Č. v Praze). Tamtéž vyšly jejich hry »Svět zlodějů« a »Filmový král« (Autoři napsali úspěšné frašky: »Když vrány táhnou...«, »Dobráček« a »Tichý dům u nemluvnat«). — Kromě Al. Zelinky na Mar. Horách u Mor. Ostravy a Čsl. podniků tisk. a vyd. v Praze-II. Havlíčkovo nám. 10. zaslal pro Tylovu knihovnu veškeré div. publikace nakl. Jos. Šváb v Praze-III. Mostecká 55, z nichž jmenujeme zejména ves. K. Piskoře »Ta, již nelze odolati«

(K 13-20), Fr. Arnolda »Španělská muška« (K 10), K. Laufse »Všecky myši za sebou« (K 10), aktovky: Šváb »Zlaté srdéčko« (K 5-50), Grafnetr »Zlatá srdéčka« (pokrač. hry »Zlaté srdéčko«; K 5-50), Courteline »Dobrák komisař« (K 5-50), Kadelburg »Nadporučík v civilu« (K 5-50), Šváb »Hluchý ženich« (K 4), Divadlo hrůzy sv. 1.—4. (K 29-70) a Kabaretní scény sv. 1.—4. (K 26-40). — V »Švej-dově div. sborníku« jako sv. 121. vyšel J. Rydvanův překl. aktuální aktovky Grubiňského »Lenin« (K 5), u »Zory« v Karlíně jako sv. 34. »Česk. Div.« stará J. N. Štěpánková akt. veselohra »Berounské koláče« s úvodem Fr. Tichého (K 6).

Provozovací práva. Překlady, jež povolili překladatelé provozovati org. jedn. bez poplatku překladatelského: Courteline »Tichá domácnost«, burleska I. (2 m., 2 ž.; pokoj), přel. J. Hanuš, vyšlo v »Knih. Divadla, nyní u Švejdy Praha VIII.; Rakowská »Procitnutí«, dr., přel. Jar. Rudloff, rukopis; Buchbinder »On a jeho sestra«, fr. III., přel. dto., ruk.; Barriere »Vzkříšení«, hra IV., přel. dto., ruk.; Schönthan »Helginy vdvaky«, ves. III., přel. dto., ruk.; Tolstoj-Sardou »Tosca«, dr. IV., přel. dto., ruk. J. Grmelovo drama z dob převratu »Sen« zadává div. agent. »Centrum« na Král. Vinohradech, Jungmannova 45. Objednatí možno u nakl. E. Brože, Praha I., Ulice Kar. Světlé 17.

OBSAH: Grmela »Kapitola velmi naléhavá«. — Petr »Klasické posíavy«. — Simon »Přemysl Otakar II. a Závěr z Falkenštejna v českých a německých dramatech«. — Prokop »Vývolání přeludu divadelního«. — Dr. Herman »O kritikovi«. — Směs. — Ochotnická hlídka: Pozdrav Bož. Vikové-Kunětické ochotnictvu. Pro ochotnickou praxi (dr. Herman »Spolková činnost divadelní« II; inž. Barek »Moderní scénování na ochotn. jevišti; Neudörfl »K nauce o líčení« IV). Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Důležitá upozornění; Sjezdy a zájezdy; Divadelní kursy; Z okrsků; Z jednot; Posudky; Ochotnický repertoar).

Sdělení redakční a administrační. »Čes. Div.« vychází 20. každého měsíce mimo červenec a srpen. Ročn. předpl. 20 Kč, pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Zásilký pro redakci nutno adresovati odpov. redakt. Jak. Rydvanovi (Praha 152-VI., Neklanova 44 n.), který bývá též přítomen v kanc. Matiční, Praha-II., Ostrovní (Smetanova) ulice 16 vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Nehodící se ruko-

Divadelní kroje

dobově věrné, vkusně pracované a čisté pro veškeré divadelní hry, národní slavnosti, obžinky, dětské dny a maškarní plesy zapůjčuje co nejlevněji největší půjčovna republiky

Alois Kraus, Jablonec n. Nisou.

Založeno 1886.

pisy více se toliko, byla-li přiložena řádně znám-
kovaná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a
zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy ne-
odpovídá. Otiskovati a překládati články není
dovoleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno
jen s udáním pramene. Administrace je v nakl.
Fr. Borového, Praha-II., Štěpánská 37, kam dopisy,
týkající se odebírání listu, nedošlých čísel a ob-
jednávek insertů budtež zasílány. — Inzerování
v »Č. D.« je velmi úspěšné, ježto ochotn. jed-
notám Ú. M. D. O. Č. zasílá se zdarma. —
Naše jednoty prosíme za poshovění: všechny
jimi zaslané nám zprávy budou v listě postupně
uverejňeny.

Příští číslo vyjde v září t. r.

Divadelní kostýmy dobově věrně pro
všechny divadelní
hry, maskarní obleky v nejobhatším výběru, kroje ná-
rodní české, moravské, slovenské a jiné, pro slavnosti
a obžinky, dětské masky v každém množství zapůj-
čuje v cenách nejlevnějších

Kostýma

dříve J. BÖHM,
největší českoslov. odh. půj-
čovní divad. a maskar. obleků.

Dodavatel srbského král.
Nár. divadla v Bělehradě.

v Praze I.,
Národní tř. 25 ve dvoře

„OCHOTNICKÉ JEVIŠTĚ“

jest název praktické příručky, kterou uspořádal
Antonín Skála a vydalo Svobodné Selské Učení
v Brně. Obsahuje výběr

80 vhodných divadelních her,

hlavně pro venkovská jeviště. Divadelní odbory
najdou tu cenné pokyny při výběru vhodných di-
vadel. Pouhé prolistování dílka prozrazuje, že vyšlo
z rukou divadelního praktika, který vidí v ochot-
nickém divadle nové zdravé zdroje převýchovy na-
šeho lidu. U každé hry — vedle počtu osob, deko-
rací, nakladatele a provozovacího práva — při-
pojen také zevrubný informativní obsah, a vytčeni
charakterů hlavních úloh s upozorněním na obtíže
herecké, což bude jistě dobrým vodítkem hlavně
režisérům, pro něž byla práce nejprve určena.

Knížku možno objednat za Kč 9.— poštou u
Českoslov. podniků tiskařských
a vydavatelských
v Brně, Starobrněnská ulice 13.

Jako 4. svazek divadelní knihovny „Hry českého Je-
viště“, v níž přinášíme hodnotné dramatické práce
českých autorů, pro nevelké požadavky režijní a pro
malý počet osob snadno proveditelné i na nejmenších
jevištích, vydali jsme právě tříaktové drama, kmeno-
vou hru Národního divadla

VIKTORA DYKA: POSEL

v II. opraveném vydání, autorem upraveném pro po-
třeby ochotnických jevišť.

Toto drama odehrává se v předvečer bitvy na Bílé
Hoře r. 1620, bylo a je odedávna oblíbeným kusem
ochotnického repertoáru, o čemž svědčí nejlépe okolnost,
že 1. vydání je již přes rok úplně rozebráno.

K novému vzornému knižnímu vydání této překrásné
a hluboké české hry je připojen veršovaný prolog.
Osoby: 5 mužských, 4 ženské. Scéna: jizba a ko-
mora selského statku.

Kniha v umělecké obálce V. H. Brunnera, vytištěná
na velmi dobrém papíře stojí Kč 15.—, na ručním
papíře s autorovým podpisem Kč 25.—.

- V knihovně „Hry čes. Jevišť“ dosud vyšlo:
1. Vítězslav Markus, PRAVDA. Sociální drama
o 4 dějstvích. Kč 10.—
 2. Viktor Dyk, REVOLUČNÍ TRILOGIE.
(Ranní ropucha, Figaro, Poražení). Kč 12.—
 3. Tři hry z francouzské revoluce. II. vydání. Kč 12:50
 4. Karel Scheinpflug, GEYSIR. 4 děj. Kč 18.—
- K cenám těmto dočasná 10% přír.

Na skladě u všech řádných knihkupců
jakož i v

Moderním knihkupectví a nakladatelství

E. K. ROSENDORFA

V PRAZE II., ŽITNÁ 9.

Divadelní paruky

salonní, polodlouhé, rytířské, rokokové,
pánské i dámské má na skladě

Karel Zikmund, Praha-II.

Štěpánská ul. 53.

Prvotřídní provedení. Nejlepší materiál.
Speciální výroba.

Časové veselohry:

Z nařízení bytové komise.

3 akty od R. Mařika. 5 p. 4 d. Jedna dekorace: pokoj. Kč 9:90.

Hvězda veletrhu.

3 akty od R. Mařika. 4 p. 5 d. Jedna dekorace: pokoj. Kč 9:90.

Bytová nouze.

3 akty. 7 p. 4 d. Jedna dekorace: pokoj. Rukopis.
Celé obsazení se půjčuje.

Div. agentura „**THALIA**“ (J. Dolejší),
Kr. Vinohrady, Řípská 13.

HUDEBNÍ MATERIAL

pro malý i velký divadelní orchestr po bývalém ředi-
teli Nováčkovi prodá levně

Aug. Immlauf, Hradec Králové II.

DIVADELNÍ KNIHOVNA MÁJE.

Dosud vyšlé svazky obsahují:

1. K. Leger: *Illuse*. - V poutech. Dvě aktovky. 5 Kč.
2. de Curel: *Figurantka*. Komédie o 3 děj. 4 Kč.
3. Josef Šmaha: *Dcera*. Činohra o 3 jedn. 4 Kč.
4. L. Stroupežnický: *V ochraně Napoleona I.* Žert o 1 jed. 4 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown*. (The new clown.) Fraška o 3 dějstvích. Přel. Karel Mušek. 3 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown*. Fraška o 3 děj. 3 Kč.
7. C. Haddon Chambers: *Tyranství slz*. (The Tyranny of tears.) Veselohra o 4 děj. Kč 3:50.
8. R. Svobodová: *V řiši tulipánků*. Veselohra o 3 dějstvích. Kč 4:50.
9. Robert Saudek: *Drama dětské lásky*. 1. *Dětské svědomí*. 2. *Židovští kluci*. 3. *Jeník*. 3 Kč.
10. F. A. Šubert: *Žně*. Drama o 3 děj. II. v. Kč 5:40.
11. J. Maria: *Johanna Radimská*. Dr. o 4 děj. 4 Kč.
12. F. A. Šubert: *Jan Výrava*. Drama o 5 děj. 8 Kč.
13. Ant. Schulz: *Fedrfechtýř*. Hra o 3 děj. 3 Kč.
14. Rob. Saudek: *Revoluce na gymnasiu*. Tragedie o 4 děj. 3 Kč.
15. V. V. Bilibin: *Mlčení*. — *Slušnost*. Dvě veselohry po 1 jed. Přel. F. J. Matěcha. II. vyd.
16. J. Šmaha: *Pátá hodina paní Berouškové*. Fraška o 3 jed. 3 Kč.
17. B. G. Nušík: *Pustina*. Drama o 4 děj. Kč 6:50.
18. A. P. Čechov: *Ivanov*. Drama o 4 jed. Kč 1:50.
19. A. Dumas otec: *Vyzvání k tanci*. - T. Bernard: *Medocká vinice*. - M. Maurey: *Doporučení*. 2 Kč.
20. J. Štolba: *Její systém*. Vesel. o 3 jed. 10 Kč.
21. F. A. Šubert: *Drama čtyř chudých stěn*. 4 děj. 4. vyd. 7 Kč.
22. H. Ibsen: *Stavitel Solness*. Činohra o 3 děj. 2 Kč.
23. J. Mahen: *Juanův konec*. Drama o 1 děj. — Fráňa Šrámek: *Červen*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
24. J. Štolba: *Vodní družstvo*. Vesel. o 3 jed. 9 Kč.
25. L. Stroupežnický: *Naši turianti*. Obr. živ. v čes. vesnici o 4 děj. 8 Kč.
26. L. Stroupežnický: *Václav Hrobčický z Hrobčic*. Drama o 3 děj. Kč 4:50.
27. Milan Fučík: *Dobrou noc, pane Šatane!* Komédie o 1 jed. a dohře. — *Zodpovědnost mláde*. Kom. o 1 jed. — *Neteř* Fraška o 1 jed. II. vyd. 5 Kč.
28. Lothar Suchý: *Matka*. Drama o 4 děj. 3 Kč.
29. L. Stroupežnický: *Paní mincmistrová*. Veselohra o 1 jed. Kč 4:50.
30. J. Štolba: *Závěť*. Drama o 3 jed. 8 Kč.
31. L. Novák: *Zárulci*. Veselohra o 1 dějství. 3 Kč.
32. V. Dyk: *Episoda*. Hra o 3 děj. Cena včet. sv. č. 33. Kč 3:20.
33. V. Dyk: *Smuteční hostina*. Hra o 1 děj. — *Premiera*. Tragikomedie o 1 dějství. Cena včetně svazku č. 32. Kč 3:20.
34. K. Leger: *Jaro*. — *Podzim*. Dvě idylly. Po 1 jed. II. vyd. Kč 4:50.
35. Ant. Schulz: *Regina*. Drama o 5 jedn. Kč 1:60.
36. Angel Guimera: *V nížině* Dr. o 3 j. II. vyd. 9 Kč.
37. Ed. Kučera: *Manželství*. Dr. o 3 děj. II. v. 4 Kč.
38. A. P. Čechov: *Jubileum*. Žert o 1 jed. Kč 1:50.
39. K. Rožek: *Červ*. Drama o 4 jed. III. vyd. 8 Kč.
40. J. Kvapil: *Oblaka*. Hra o 3 děj. 10 Kč.
41. K. Leger: *V zakletém zámku*. Vesel. o 4 děj. 5 Kč.
42. J. Štolba: *Za šlechtickým erbem*. Lidová hra o 3 jed. Kč 3:50.
43. Lothar Suchý: *Slaboch*. Drama o 4 děj. Kč 1:60.
44. J. Štolba: *Penize*. Drama o 3 děj. II. vyd. 5 Kč.
45. V. N. Gogol: *Ženitba*. Zcela neuvěř. příhoda ve 2 jed. s proměnou. Přel. dr. B. Prusík. II. vyd.
46. J. Štolba: *Na letním bytě*. Vesel. ve 3 jed. 6 Kč.
47. J. Štolba: *Maloměstští diplomati*. Veselohra o 3 jed. III. vyd. 9 Kč.
48. L. Stroupežnický: *Zvíkovský rarášek*. Veselohra o 1 jed. Kč 2:80.
49. K. Jonáš: *Tragoedie*. O 1 jed. — *Naše sufražetka*. Veselohra o 3 dějstvích.
50. L. Stroupežnický: *Sírotčí peníze*. Drama o 1 dějství Kč 1:50.
51. L. Stroupežnický: *V panském čeledniku*. 3 Kč.
52. L. Stroupežnický: *Zhažená krev*. 3 Kč.
53. J. Štolba: *Ach, ta láska!* Vesel. o 3 jed. 9 Kč.
54. Fr. Molnár: *Dábel*. Hra o 3 děj. 6 Kč.
55. M. Fischerová: *O lásku*. Drama o 3 děj. 3 Kč.
56. J. Císlar: *Vojáci, vojáci!* Vesel. o 4 jed. Kč 1:60.
57. J. Císlar: *Ošetřovatelka*. Vesel. o 3 jed. Kč 4—.
58. K. Leger: *Z jiného světa*. Vesel. ve 2 jed. Kč 1:50.
59. J. Štolba: *Staré hříchy*. Vesel. o 3 jed. 8 Kč.
60. K. Šipek: *Klavír*. — *Vlasy*. — *Z lásky otcovské*. Veselohry o 1 jednání. 2 Kč.
61. L. Novák: *Detektiv*. Veselohra o 1 jed. — *Klec*. Monolog pro dámu. Napsal H. de Noussan. Kč 1:50.
62. L. Novák: *V ohni*. Veselohra o 1 děj. Kč 1:40.
63. J. Císlar: *Ředitel panství*. Hra o 5 děj. Kč 1:50.
64. J. Štolba: *All right*. Vesel. o 1 jed. Kč 1:30.
65. J. Štolba: *Zlatá rybka*. Veselohra o 3 jed. 8 Kč.
66. Milan Fučík: *Posel záhrobní*. Komédie o 1 jed. — *Spor o Minu*. Kratochvíle o 1 jed. 3 Kč.
67. F. A. Šubert: *Probuzenci*. Hist. drama o 3 děj. IV. vyd. Kč 9—.
68. Josef Jekler: *Konec*. Drama o 1 jed. Kč 1:50.
69. K. Hejda: *Jižní krev*. Žert o 1 děj. 3 Kč.
70. F. A. Šubert: *Láska Rafaelova*. Komédie o 3 děj.
71. F. A. Šubert: *Praktikus*. Drama o 4 děj.
72. F. A. Šubert: *Velkostatkář*. Drama o 3. děj.
73. J. Štolba: *Zapovězené ovoce*. Vesel. o 3 jed. 8 Kč.
74. Karel Šarlín: *Dohra*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
75. K. Rittner: *V malém domku*. Drama. 8 Kč.
76. K. Scheinpflug: *Mrak*. Dr. o 3 děj. II. vyd. 8 Kč.
77. J. Štolba: *Zločin v horské boudě*. Veselohra o 3 jednáních. 8 Kč.
78. Frant. Zavřel: *Návrat*. Hra o 3 děj. 8 Kč.
79. J. Štolba: *Mořská panna*. Žert o 3 jed. 12 Kč.
80. J. Štolba: *Zloděj*. Drama o 1 j. II. vyd. Kč 2:50.
81. J. Štolba: *Mezi umělci*. Žert o 1 jed. Kč 3:50.
82. J. Štolba: *Matčino dílo*. Drama o 4 jed. 8 Kč.
83. J. Štolba: *Křivé cesty*. Veselohra o 3 j. 10 Kč.
84. M. Hennequin a P. Veber: *Nemáte co zdaniť*. Veselohra o 3 jed. 10 Kč.
85. V. V. Bilibin: *Slušnost*. Veselohra o 1 j. II. vyd.
86. L. Stroupežnický: *Vojtěch Žák, výtečník*. Drama o 5 jed. 5 Kč.
87. L. Stroupežnický: *Christoforo Colombo*. Histor. hra v 11 obr. 5 Kč.
88. K. Leger: *Staří páni*. Hra o 3 jed. 4 Kč.
89. L. Stroupežnický: *Na Valdštejnské šachtě*. Drama o 3 jed. 9 Kč.

Na skladě v každém knihkupectví, zejména ve výpravně

Nakladatelského družstva Máje, české akc. spol. v Praze I.

„České Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan. — Tiskne E. Leschinger v Praze.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. — Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr, Jakub Rydvan a Ad. Wenig. — Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (V. Sommer).

Ročník II. (V.)

V Praze, v září 1922.

Číslo 7.

Dr. Josef Müldner:

Božena Viková-Kunětická.

K spisovatelčině jubileu.

I.

Krátká stať, kterou píší k životnímu jubileu naší vždy mladé a okouzující básnířky, nepodá rozboru jejího velkého životního díla a nepřinese plného ocenění silné její individuality politické i umělecké; její dílo vyžaduje práce daleko hlubší, kterou si ponechávám pro příští dobu, a vím, že k ní přistoupím právě s takovou radostí, jako jsem pí Boženu Kunětickou oslovil o jubilejním večeru se scény Měšťanské Besedy pražské dne 24. března roku 1922. V jubilejním svém roce napsala Kunětická o oslavách, chystaných k počtě její i počtě Gabriely Preissové, dva zajímavé dopisy své spoluoslavence, které ji tak případně vystihují, že neváhám je otisknouti: „Drahá paní Preissová, nahrnulo se mně tolik věcí a událostí, že jsem nemohla Vám odpověděti dřív, až dnes. A ještě dnes mám hlavu plnou jiných myšlenek a jiných zájmů. Jen to cítím zcela jasně, že nechci, aby má šedesátka, kterou slavím v červenci, tedy v nejkrásnějším létě, byla příčinou, že by horkem zemdlené hlavy měly jen na okamžik o ní přemýšlet.

Žila jsem příliš osamocený život a často jsem šla proti proudu (ještě dnes jdu) a skoro vždycky mne veřejné hlasy buď igno-

rovaly, anebo nade mnou dělaly kříž. Nechápu, proč by měly o mé šedesátce se buď kát, anebo v den mého západu mne znova kaceřovat.

Věřte, že nevím již ani, zdali jsem co vykonala, zdali má literární i publicistická činnost určí můj význam pro delší budoucnost, než po dobu mého života. Nevím nic a je mně zatěžko o tom uvažovat. Ale jsem dosud tak svěží a tak plná odvahy svět převrátit, že by mně samotné bylo nepříjemné, kdybych si uvědomila tento mezník života, za kterým je již jen odpočinek a smrt. Chci dopsati ještě své drama, chci se zasmát ve veselohře, chci dopsati knihu o své matce a chci, aby všichni, kdož se se mnou stýkají a kdo mne mají rádi, uchovali si illusi mého mládí . . .

Proto, prosím, nepodnikejte nic pro mou oslavu. Dopiší „Máji“, jako jsem dopsala o své padesátce, aby toho nechal, i naše kruhy ženské . . . Oficiální naše kritika bude šťastna, že nebude nucena říkat ano, když po všecka léta říkala ne . . . Prosím Vás: jubilujte sama. Máte k tomu krásné zásluhy o literaturu i o jeviště a máte také dosti přátel. Já jublovat nemohu — a nebudu . . . Představte si, že jsem se celou zimu těšila na klidné léto, — a že by v něm stál den mé šedesátky jako strašidlo blízkého konce! Libá Vás Vaše Kunětická. Libočany u Žatce 13./3. 1922.“

Prominou mi obě spisovatelky, že otiskují dopis, který nebyl určen pro veřejnost?

Poznámka k článku J. Grmely „Kapitola velmi naléhavá“ v před. čísle „Čes. Div.“ Redakce, dopřávajíc volnosti každému projevu, podotýká, aby se předešlo všelikému nedorozumění, že se nestož-

ňuje s názorem článku, jakoby kategorie s nižším vzděláním opanovaly divadlo, jsou-li tím míněni zaměstnanci s pevným platem.

Pokládal jsem to za svou povinnost. I když neotiskují celého listu, je v něm příliš mnoho povahové jemnosti a noblesy pí Boženy Kunětické a je důležitým příspěvkem k osvětlení intimního přátelství, jež obě spisovatelky po celý život poutá; dopis bude jistě vždy vítanou pomůckou příštím literárním dějepiscům.

V druhém dopise, psaném 3. dubna 1922 a otištěném po její oslavě, již se byla účastnila po tolikerých domluvách osobně, v 7. čísle „Ženského Světa“ dne 15. dubna téhož roku, píše Božena Kunětická:

„Paní Preissová, odpusťte, že teprve dnes blahopřeji Vám k Vašemu jubileu. Jsem jistě poslední, ale snad právě proto mne těší, že ještě mohu Vám říci několik přátelských slov.

Když jsem před desíti lety psala o Vašem jubileu článku do „Ženského Světa“, netušila jsem, jak velká vlna světových bouří se převalí přes deset let do nového Vašeho jubilea. A nevěděla jsem, že těžce zasáhne můj život smrt mého muže. Odpusťte mně, drahá paní, že jsem se trochu změnila. Dnes bych již nedovedla psát o krátké sukni, v které jsem honila husy po zahradě, ani o Vás, jak jsem Vás viděla sedět u svého psacího stolu v Pečkách.

Ale dovolte mně říci, že jste se Vy nezměnila.... Mívám pocit, že nejsem před Vámi nikdy dosti jista. Co se nikomu nepodaří, podaří se jistě Vám. Uděláte mne takovou, jakou si mne přejete a kdybyste mně přinesla železo, abych z něho udělala podkovu pro koně, myslím, že bych se snažila ji udělat jen proto, abych Vás nezklamala.

Tak jsem také slavila s Vámi jubileum, ačkoliv jsem neměla k tomu nejmenší chuti, ba ani ne příčiny. Tak jsem naslouchala pokorně řečem, které mně nemohly říci nic nového a snad ani ne upřímného. A kdybyste byla ode mne očekávala, že s Vaším zetěm zatančím foxtrott, byla bych jej jistě s grácií zatančila.¹⁾ Jsem ve Vaší moci a čekám jen pokorně, co se mnou všechno ještě hodláte udělat nebo uděláte,.... a nepřeji si nic jiného, jen abych byla tak dlouho svěží a mladá, jak to ode mne očekáváte.

Jen jediné si vyhrazuji: abyste své sedmdesátiny slavila sama. Z toho neslevím skutečně pranic, i kdybych měla umřít dřív než Vy. A teď Vás líbám, má šestnáctiletá šedesátiletá a jsem do smrti Vaše Kunětická.“ —

Jak příznačné a výstižné to listy duše tak smělé a žensky půvabné. Úzkost střídá

se se suverenním humorem, palčivá bolest s ironií. Vynikajícím našim pracovníkům duševním se často velmi hořce jubiluje! Nebudu pí Boženu Kunětickou přesvědčovat o tom, že slova moje tryskala z upřímného srdce. Myslím, že po přečtení tohoto článku mi jistě uvěří. Pamatuji se na dobu, kdy se za výkladní skříní salonu s obrazy objevil Kejmarův obraz pí Kunětické s hrstí polních květů; obraz, postrádající uměleckého posvěcení, zachytil přece její ušlechtilou krásu a hlubokou duši, dík pietě, která vedla malířův štětec, a pamatuji se na dobu, kdy jsem četl o ní první dva referáty, Macharův, připojený k jejím švýcarským sceneriím, a referát o její „Medrické“ v „Moderní Revui“. Uplynula řada dvaceti let, a pí Kunětická se nezměnila: léta zesílila kouzlo její osoby i jejího díla. Jest snad vedle J. Arbese a Aug. E. Mužíka třetí z literátů, o nichž naše kritika psala nejméně. Pomíjení mělo způsobiti i v této jemné duši rozvrat, ale zákeřný záměr se nezdařil. Neumlčeli ji, nevyrázili jejího péra z ruky! Mladistvě svěží, roztomilá a okouzlující, v hovoru, samotě i tanci stojí před námi umělkyně, která byla té mužné síly, že její vlastní, všem uzavřený svět vnitřní jí dostačil. A Božena Kunětická byla vedle Sv. Čecha jedním se spisovatelů, kteří úzkostlivě se vyhýbajíce víru všednodennosti, žila v ústraní své práci a svým vlastním životem. Zajímavé jest, že, ačkoliv jsem jména Sv. Čecha i Bož. Kunětické uvedl vedle sebe pouze náhodou, oba tito spisovatelé odráželi ve svých dílech národovství svoje nejžhavěji! Jest to snad již osud těch, kteří příliš milují a bojí se, aby se nezklamali?

V době, kdy Machar, oslněn autorčiným zjevem, napsal do vídeňské ženské revui nadšený svůj referát, bylo názorem naší vážné, moderní kritiky nechváliti příliš, aby se neublížilo. Dnes bije se úmyslně do všeho. Je přirozeno, že ani pí Kunětické ušetřeno nebylo. Vrhali se na ni pro její politické, národní i feministicky-literární stanovisko. Její dílo literární bylo předmětem útoků již pro její názory politické a její nacionalismus. Nezměnila se, zůstala svou a věsteckými slovy dlouho před válkou ohlašovala naše brzké osvobození: vývoj událostí dal za pravdu jejímu ryzímu nacionalismu i názorům politickým, a budoucnost ocení, jak pevně věřím, i hodnotu jejího uměleckého díla. Kritika vrstevníků není směrnatnou: předbílá soudu nestranných a povolanych kritiků budoucnosti. Umělecké dílo není v naprosto žádném vztahu k současné

¹⁾ Doplňuji: „vaším bývalým zetěm“.

kritice. A proto nejistoty a obavy, jež pí Kunětická tlumočí tak často o své životní práci v dopisech (jak výše uvedeno) i tiskem (jako na př. v předmluvě k sebraným svým spisům), jsou zbytečné. Boje, které vedla, povedou se ještě řadu let, charakteristické typy moderních žen, jež žijí v jejím díle, budou ještě dlouho pohybovat se mezi živými...

Loni bylo tomu již čtyřicet let, kdy uveřejnila v „Zábavných Listech“ svou první práci literární, a čtyřicet let je tomu již dávno, kdy láska k divadlu ji vedla na ochotnické scény i na jeviště Nár. divadla. Věrna svému rodišti¹⁾, Pardubicům, volí si pseudonym „Kunětická“ dle hory, k níž upírala snivé oči celé své dětství, a provdávši se za úředníka Viku, s nímž trávila většinu svého života v kraji národnostně ohroženém, zůstává věrna našemu pohraničí i v mohutném zápase národnostním. Ač již v dětství jevila tvůrčí schopnosti, vydává první svou knihu teprve r. 1887. Začínajíc jako každé mládí romantismem, obrací se záhy k životu, uchváčena strhujícím realismem ruským.

Láska k divadlu nevyprechala nikdy z věrného jejího srdce: pokusivši se s úspěchem o svou slávu hereckou, vrací se k němu vždy znova jako dramatická autorka. A poněvadž je nadána i krásným darem řečnickým, agituje úspěšně pro roz-

voj divadla a ochotnických jednot i jako řečnice. České divadelnictví a ochotnictvo bude vždy s vděčnou úctou vyslovovati její jméno. Je divadlu oddána tak, že mimoděk cítíte, jakoby to herečka byla psala úlohy, jež dříve hrála, anebo lépe řečeno: tvoříc, viděla své figurky i samu sebe pohybovat se po scéně. Přechod postav jejích veseloher ze života na scénu je bezděčný a stává se samozřejmou nutností. Divadlo bylo a bude vždy předmětem její krásné vášně a je proto přirozeno, že dramatický její talent, obecenstvem i kritikou (až na ojedinělé případy zlomyslnosti nebo zaujatosti) všeobecně vysoko ceněný, vyrůstající na půdě tak živelné, vytvořil v ní naši nejobratnější, divadelně nejúčinnější dramatickou spisovatelku („Cop“, „Holčička“, „Přítěž“, „Neznámá pevnina“, „Lidé“, „Co bylo“, „Representantka domu“, „Dospělé děti“ atd.).

V. Kr. Blahník:

Spor vinohradského divadla s Národním.

Na samém začátku podzimní saisony, tedy v okamžiku, kdy divadlo vyžaduje nejvíce klidu a konsolidace, vypukl spor mezi správou vinohradského divadla a divadla Národního. Podstata sporu jest dosti známa z novinářských článků, z těch různých „Zaslán“ a projevů, jimiž naši přední divadelníci

¹⁾ Je dcerou † obchodníka Novotného v Pardubicích

FEUILLETON.

Klasický případ obrany kultury.

Ředitel div. společností J. Sedláček oznámil městské radě v Rakovníku, že zahájí v listopadu 1921 další pořad div. představení v Rakovníku a že bude repertoar předkládati každý týden, jako obyčejně. Když však tohoto závazku nesplnil, upomenula ho městská rada, aby tak učinil. Řed. Sedláček to však odmítl, ježto předkládá repertoar každý měsíc ministerstvu osvěty. Městská rada dopsala ministerstvu osvěty 9. prosince 1921, že v dohodě se všemi spolky ustanovila, aby každý včas žádal místní osvětovou komisi za povolení div. představení, aby se znemožnilo hraní bezcenných her a hromadění jich na týž den. Zároveň si stěžovala, že řed. Sedláček se tomu dobrovolně podvolil, ale že závazku neplní, poněvadž prý dle výnosu min. nár. osvěty ze dne 8. ledna 1921 č. 2142 je povinen repertoar předkládati měsíčně tomuto ministerstvu. Při nestálosti repertoaru těchto společností je ovšem pravděpodobno, že jde o hlášení dodatečné, jež nemá tedy významu pro znemožnění vadného repertoaru, a proto žádala městská rada za vysvětlení, má-li právo přimět kočující společnost, aby volila repertoar přiměřený. Ministerstvo odpovědělo 30. prosince 1921 žádosti za zprávu, vyskytly-li se snad v repertoaru Sedláčkově hry, kterých by místní osvětová komise se svého stanoviska nemohla schvalovati. Městská rada zaslala ministerstvu seznam

her, které Sedláček za posledního pobytu sehrál, a poukázala k tomu, že vedle dobrých her byly i takové, které se pro místní značně vyspělé poměry naprosto nehodí a jimiž se ředitel chtěl přizpůsobiti sensacím biografu a hovětí vkusu a touze nejšířšího publika po laciné a prázdné zábavě. Uvedla drastickou ukázkou repertoaru, že řed. Sedláček pořádal i zájezdy do okolních obcí a předváděl „Korunního prince Rudolfa“ a Jaroslava Maria „Dolfa“ s lákavým podtitulem „tragedie nevěstky“, což bylo na schůzi důvěrníků okresního osvětového svazu příkre odsouzeno. To všecko ministerstvu nár. osvěty nestačilo. Dodalo stížnost městské rady řediteli Sedláčkovi k vysvětlení (!) a když tento odpověděl, zaslalo opis jeho dopisu zase městské radě rakovnické. Řed. Sedláček se bránil tím, že prý místní osvětová komise chtěla repertoar proto, aby mohla vyškrtati hry, které připravují, nebo „hodlají připravit“ místní ochotníci, a doložil: „Místní diletanti vyberou si k studování vždy nejpůsobivější novinky, které předem zaručují největší zisk finanční. Za mého pobytu hráli: Palackého třídu, Teřeva hlušce a Radúze a Mahulenu, a to vždy v neděli. Zvalo se po krámech i listky předem, bez ohledu, že současně dobrá divadelní společnost v městě živoří a že herci musili se k uhájení své existence odhodlati v mrazech k namáhavým a zdraví i životy ohrožujícím hrám (!) po okolních vesnicích, co zatím několik zámožných místních slečinek hrálo si s diletanty pro plesír v nemožných, drahých kostymech, které pohltily několik stovek výtežku... Proti tomuto vykořisťování obecenstva a hrubému

vynášeli na veřejný trh zákulisní poměry našeho divadelnictví. Jest možno se různě dívatí na celou tuto tak zvanou aféru. Nechci v dnešní své úvaze dotýkati se stanoviska ryze pražského, které je dikto-
váno přichylností části publika a veřejnosti k té či druhé straně, chtěl bych promluvití o této věci se stanoviska širšího, zejména se stanoviska národně-uměleckého. Nebojím se tohoto výrazu, který se dnes stydí vysloviti tolik lidí, kteří se divadlem a uměním vůbec zaměstnávají, o něm píší nebo mluví. A přece naše umění má zvláště v tom vždy význam, co tvoří bezprostředně pro národ, pro lid, pro nejširší kruhy česky smýšle-
jícího obecnstva.

Při tomto novém sporu dvou předních divadel vyšlo zase na jevo, že vůdcové Národního divadla jsou daleci svého vlastního poslání. Stalo se jaksí zvykem, že Národní divadlo neslouží již dávno národu, který je zbudoval, nýbrž že slouží skupině pražských abonentů, jimž se cítí povinno dodávati každou saisonu řadu vzrušujících a sensačních večerů. Stalo se však také zvykem, že Národní divadlo slouží experimentům zcela privátním, bez ohledu na poslání a určení tohoto ústavu. Od chvíle, kdy nastoupil do divadla nynější šef činohry Dr. Hilar, pokládá se za největší vy-
moženost uměleckou číslo „Die neue Schau-
bühne“, ve které jest ilustrace některé nové Hilar-Hoffmanovy inscenace. Nikdo v Čechách na př. nepochopí, proč byl na-

studován, za drahé peníze vypraven a drahými hostmi obsazen Straussův balet „Legenda o Josefovi“. Nepochopí to divák tím spíše, uváží-li, že jde o divadlo, které umělo k výročí Vrchlického smrti vypraviti jen „Soud lásky“ a velkou „Hippodamii“ neprovedlo. Národní divadlo ještě nestálo, bylo to roku 1880, a již bylo řečeno něco, co platí vlastně dnes ve zvýšené ještě míře. Onoho roku vydala Umělecká Beseda pamětní list „Národ sobě“, do něhož přis-
pěl skoro všichni tehdy žijící umělci a literáti. Václav Beneš-Třebízský napsal tam dva řádky, které by měly býti vryty někde v ředitelně Národního divadla a takřka denně být opakovány nyní těm, kdož di-
vadlo to ovlivňují. Napsal: „Často slychá-
váme: co nám řekne cizina? — Nebylo by záhodněji tázati se vždycky: co nám řekne naše české svědomí?“

Od samého počátku a hlavně po pře-
vratu, očekávala veškerá divadelní veřejnost od Národního divadla, že se postaví v čelo celého našeho divadelnictví, že se stane školou českého divadelního klasicismu, že bude skutečným vělechrámem, do něhož se lidé nebudou chodit bavit „Kolotočem“ nebo „Matějem Poctivým“, nýbrž do něhož se budou herci a umělecky cítící lidé chodit učiti nadšení, lásce k umění, víře ve vysoké poslání československé umělecké samostat-
nosti. A z toho všeho sešlo bohužel velmi brzy. Národní divadlo stalo se národem vy-
držovanou privátní zábavou několika šťast-

poškozování českého herce neozvala se ani místní osvětová komise, ani politický úřad, které by se měly postarati o to, aby hercům nebyla poctivá jejich umělecká práce hrubě znesnadňována všelijakými di-
letanty.“ Proč a že hrál řed. Sedláček „Rudolfa“ a „Dolfu“, nevysvětlil. Ministerstvo osvěty zaslalo pěkně toto vyjádření místní osvětové komisi v Rakovníku, aby se o jeho obsahu vyslovila. Městský úřad zaslal ministerstvu obšírné vyjádření, z něhož uvádíme: Řed. Sedláček podrobil se při svém předposledním pobytu podmi-
nce předkládání repertoaru osvětové komisi, která ani jednou seznam neproškrtovala. V posledním období jeho pobytu chovalo se místní ochot-
nictvo naprosto kolegiálně, téměř denně společnosti vypomáhalo, ale řed. Sedláček nechoval se k ochot-
nictvu nijak taktně, takže toto, seznávši jeho povahu i jeho „umělecké cíle“, nemělo příčin, aby jeho spo-
lečnost napříště podporovalo. Osvětová komise obrá-
tila se na ministerstvo teprve tehdy, když repertoar Sedláčkův upadal. Snad v úmyslu, aby si pro příští zájezd zajistil přízeň obecnstva, rozloučil se s Ra-
kovníkem hrou „Komédie na faře“, kterou oznamo-
val ohromnými plakáty a nechtutným textem a kterou herci podškrtovali hrubostí obecnstvu tak zoškli-
vili, až bylo stydno, takže obecnstvo mezi před-
stavením odcházelo. Celkový posudek o této spo-
lečnosti dal by se shrnouti v ten názor, že největším jejím neštěstím jest pan ředitel sám, který svým jed-
náním a naprostou neznalostí toho, co se na dnešní kočující společnosti žádá, byl by již dávno spo-
lečnost ubil, kdyby neměla aspoň schopného režiséra.

Ministerstvo nár. osvěty odpovědělo, že nemohlo na-
býti přesvědčení, že společnost Sedláčkova vybírala hry špatné nebo různě nevhodné. Naopak, seznam her svědčí, že řed. Sedláček svědomitě dbá, aby udržel svůj repertoar na slušné výši, a jen asi čtyři hry jsou hodnoty poněkud pochybné, ač jinak není v nich žádná závadnost. Není tedy příčina, proč by ministerstvo činilo nějaké opatření. Osvětová ko-
mise se ovšem s tímto vyřízením nespokojila a usnesla se projevití ministerstvu naprostý nesouhlas s jeho stanoviskem. Z pouhého výkazu her nemůže si mi-
nisterstvo učiniti dobré představy o působení spo-
lečnosti, poněvadž hra celkem nezávadná režii provede-
ním i úmyslným kostymováním může se stát značně závadnou. Komise nechápe stanoviska ministerstva, jestliže mu není závadno ani Sedláčkovy působení na venkově, kde vedle „Prince Rudolfa“ hrál s prů-
hlednou tendencí naprosto nevhodnou „Dolfu“ v ne-
vhodných kostymech nebo lépe řečeno, bez kostymů vůbec. Ani nechtutnost připojeného plakátu „Komédie na faře“ nestačila ministerstvu, aby si učinilo po-
třebnou představu. A konečný výsledek byla odpověď ministerstva z 10. května t. r.: Ministerstvo vzalo na vědomí dodatečné vysvětlení a trvá na svém vynesení, jsouc pevně přesvědčeno, že obecnstvo města i okresu rakovnického je dostatečně uvědoměle, aby z drama-
tického díla určité literární hodnoty nevvozovalo špatných důsledků. Zevní nevhodnosti divadelního provedení nepodléhají doзору ministerstva osvěty, nýbrž úřadů jiných, k tomu zřízených. Je k tomuto případu třeba dalších poznámek?

livců. Přihlédneme-li blíže k vývoji věci, vidíme, že vlastně je to hlavně zábava dra. Hilara. Zdá se, že dr. Hilar má ne- skonalou radost, může-li se ve společnosti pochlubit, že provedl nějaký špásek některému divadlu jinému, speciálně Jaroslavu Kvapilovi. Nikdo nedokáže klidnému pozorovateli, že divadlo, které má takové herecké postavy, jakými jsou Vávra, Želenský, Hurt, Deyl, Nový, Jičínský, Steimar, Karen a jiní, potřebuje ještě Vydru a Dostála, speciálně Vydru. Národní divadlo má vedle činohry ještě operu a balet. Hraje ročně necelých 10 měsíců, má závazky k abonentům, jimž musí každý kus obehřát. Lze si tedy velmi lehce spočítati, kolikrát budou tito herci zaměstnáni, kolikrát budou mít příležitost ukázat své umění v nových rolích. Národní divadlo není a nemůže býti konkurenčním divadlem podnikům jiným. Ono by mělo vlastně vlévati síly do jiných divadel a ne podlamovati jejich sílu. Národní divadlo mělo by býti autoritou divadelního umění, ono by mělo v první řadě pracovati k dosažení našeho divadelního svérázu, po němž už po desíletí jest voláno! To však Národní divadlo nedělá, ba naopak snaží se praktikami konkurence zbaviti druhé velké a slibné divadlo možnosti klidné práce. V tomto směru nutno se bezvýhradně postavit za Jaroslava Kvapila. Národnímu divadlu není třeba nových sil, Národnímu divadlu jest třeba vnitřní umělecké konsolidace. Jest mu třeba, aby se samo nejdříve naučilo vážit si sil, které v ústavě má, aby nezaměstnávalo okázale v kusech čelných a efektních jen ty, kteří se ať již z přesvědčení nebo z jiných důvodů postavili mezi tak zvané Hilarovce, a neodstrkovalo okázale řadu zasloužilých herců, jichž jméno jest úzce spojeno s naším divadelním vývojem poslední doby, do představení ve Stavovském divadle, při nichž jest prázdno, a do takových představení, jimiž se jen vyplňují mezery v repertoiru nebo dělá z nouze cnost, původního, hlavně staršího repertoiru. Kdyby správa Národního divadla zkoumala dobře ledví svého ensemblu, pak by třeba poznala, že je v Národním tragédi až nadbytek, jen je chtít zaměstnati, jen jim dát možnost uplatnění, ale dát jim možnost také skutečné herecké umělecké práce.

Pak by nebylo třeba rozdmýchávati spory mezi divadly, pak by také nebylo třeba rozdmýchávati spory uvnitř divadel. Pak by také dostálo Národní divadlo všem těm úkolům, pro které je národ dvakráte vystavil a jež se zdvojnásobily naší samostatností.

Jakub Rydvan:

O Jaroslavu Vrchlickém.

K desátému výročí jeho úmrtí*).

Je čirou nemožností chtít i jen zběžně vyčísti všechna rozměrnější díla básníka, jehož geniální hlava již 10 let sní královské své sny na vyšehradském Žalově.

Samy svazky jeho knih tvoří v souboru bibliotéku, jež by dobře mohla býti prací celé literární generace a zatím je titanským, úžasným duševním dílem jediného člověka. Kdysi tato okolnost byla mu vykládána v neprospekch, stejně jako vliv duševně a myšlenkově vyspělé ciziny, jenž podpořen znalostí jazykovou a hlubokým proniknutím literatur světových, bohatě oplodnil i tvorbu básníkovu a dal také celému našemu písemnictví, dosud jednostranně se rozvíjícímu, nové popudy tvůrčí a směrnicí. Nebylo doby, které by nám nebyl přiblížil, národa, s jehož kulturním životem nebyl by nás obeznámil, náboženství, jehož by si nebyl povšiml, zjevu přírodního, jehož krás nebyl by opěvoval, nejskrytějšího záhybu duše, kam nebyl by pronikl, myšlenky, které by nebyl sám promýšlel, hesla, jehož by nebyl propagoval, záhady, již by nebyl rozřešil. Činil to všemi tvary výrazovými: veršem i prosou, beletristicky i způsobem vědecky odborným. Není literární formy, které by nebyl vyzkoušel a kterou by nebyl zpestřil a obohatil chudý úhor domácího písemnictví, jež z nadšených stoupců a žáků mistrových záhy vytvořilo celou školu básnickou. Jeho poesie se stejnou obratností využívá prostý, zvonivý popěvek písně národní, jako velkolepé formy veršů antických, něžných plodů renaissance jako laškových tvarů rokoka. Těžko lze rozlišiti, kde končí epika a začíná lyrika, kde končí báseň a začíná prosa, kde končí věda a začíná umění. V epice jsou to zejména originelní zlomky epopoje, básnický zpracovávající filosofii světových dějin, jež tak význačně charakterisují básníka a které možno seznati ze sbírek: „Mythy“, „Duch a svět“, „Staré zvěsti“, „Perspektivy“, „Epické básně“, „Nové zlomky epopoje“, jakož čtyř rozměrných, dějově ucelenějších skladeb, tvořících „Legendu věku“ a nesoucích názvy: „Hilarion“, „Twardowski“, „Bar Kochba“ a „Píseň o Vinetě“ — v lyrice řada knih poesie erotické, osobní, rodinné i příležitostné, z nichž jmenuji toliko tři: „Sny o štěstí“, „Strom života“ a „Koralové ostrovy“ a k nimž řadí se svazky veršů reflexivních, úvahových: „Breviář moderního člověka“, „Život a smrt“, „Bodláči z Parnassu“, „Dědictví Tantalovo“ aj. Zde nemohu opomenouti zmíniti se o jednom význačném rysu básníkovy tvorby, který tak často byl mu upírán: o národním jejím charakteru. Vrchlického vlastenectví ovšem neprojevuje se patetickými tiradami staromódního prázdňého horování o vlasti, je silnější a tkví hlouběji v jeho básnické osobnosti i jejím projevu. Poslyšme, kterak opěvuje svou otčinu:

„Já chudý, královna Ty zářné velebnosti,
já dítě vteřiny, Ty paní budoucnosti,
můj věnec ze slov jen, Tvůj z nesmrtelných hvězd!“

A rodný jazyk opěvuje pravou modlitbou:

„Ty jak noc tmavá, jak den mnohobleská,
jak žula tvrdá a jak chleba měkká,
ty drahá, svatá, zářná řečí česká;
ty květe ohnivý a sladký zvuk lázni,
ty ptáku, vilo, oří, novověká
ty sfingo, s jakou chvím se o tě bázní!“

*) † 9. září 1912 v Domažlicích. Může býti promluveno před představením jeho hry.

A takových míst a tak hluboce a vroucně vlasteneckých projevů je mnoho v jeho díle, z něhož jen a jen měkká, poddajná duše slovanská k nám hovoří. Je třeba jen vnitřně srdcem v ně se pohroužit, a pak i titanský veliký umělecký jeho zjev lidsky stane se nám bližším.

Tvorba dramatická, jež vedle tří cyklů drobné prosy, nazvané samým autorem „básněmi v prosě“ a obsahující „Povídky ironické a sentimentální“, „Barevné střepy“ a „Nové barevné střepy“, románů „Loutky“, vedle nesčíslných překladů vynikajících autorů světových, uměleckých studií, essayí a rozprav tvoří neméně významnou složku literárního odkazu Jarosl. Vrchlického, projevuje tytéž znaky, charakterisující jeho tvorbu básnickou. Cizí vzor a současná móda byly mu zásadním vodítkem, mistři francouzského dramatu: Sardou, Hugo, Augier učiteli divadelní techniky. Záliba v antice diktovala část jeho dramát, k nimž náleží dle chronologického pořadí problemový „Julian Apostata“ (1880), rozkošná veselohra „V sudě Diogenovy“ (1881), dějově dobrodružná „Smrt Odyssea“ (1882), „Pomsta Catullova“ (1887), „Midasovy uši“ (1890), „Epponina“ (1896), „V uchu Dionysově“ (1900) a jejichž vyvrcholením je r. 1890 dokončená trilogie o „Hippodamii“. Záliba v erotických a dobově odlehklých motivech projevíla se zvláště v hugovskými pevně stavené a scénicky neobyčejně úspěšné tragedii „Láska a smrt“, psané po způsobu Shakespeareova „Romea a Julie“ v rámci starošpanělském, do kterého ovzduší náleží také drama „Marie Calderonova“ (1896), v půvabném „Soudu lásky“ z doby Petrarcovy, v renaissanční komedii „Pietro Arretino“ a „Kočičí král“, v břitce komickém „Králí a ptáčníku“ z doby pohádkového Artuše, v trilogii o „Simsonovi“ na text bible a staroanglické dramata. legendě „Godiva“. Životu současněmu, kterého Vrchlický ve smyslu básníka, nedotknutelného rmutem všednosti a nad ní povznešeného, se zřejmě vzdaloval, odporovány jsou děje aktovek „K životu“, „Nad propasti“, „Závěť lukavického pána“ a drobnost „Svědék“, které ostatně ani literárně zvlášť nevynikly. Vynikající a také nejobsažnější součástí tvoří činohry z české národní minulosti. Hned první divadelní práce Jarosl. Vrchlického, kterou byla „Drahomira“ z přemyslovské trilogie (1882), prokázala mistrovství autorovo v ovládání jeviště a sestrojování působivých scén a zápletek. K ní přibyli „Bratři“ (1888) a celek doplněn „Knížaty“ (1903). Z historie pobělohorské jsou „Exulanti“, na staropražské pověsti o slavném rabbím Löwovi založena veselohra „Rabínská moudrost“, v báječnou dobu Libušina dávnověku spadá děj dramatu. básně „Trojí políbení“. A sem zařadit lze i „Noc na Karlštejně“, šťastné dílo básnickovo (1880), jež kritika svorně uznala za jedno z nejzdařilejších, ač nelze i v ostatních dramatech neocenit myšlenkové hutnosti a poetičnosti, pevné stavby scénické i výrazné kresby charakterové, kteréž vlastností získávaly jim úspěch kdysi a znovu získají, až znechucení prázdnotou modernou, k hlubokému zřídlo poesie a krásy básnického odkazu Jar. Vrchlického oddané se vrátíme.

Jaroslav Petr:

Olomoucká opera.

V měsíci červenci hostovala v divadle Variété olomoucká opera vedením obratného ředitele a zdatným souborem pěveckým i orchestrálním a rázem upozornila na sebe kritiku a obecnost, naklónujíc si je od večera k večeru svěžími výkony.

Přišla v době nejpříznivější divadelní konjunktury, v době pražských divadelních prázdnin, s libivým repertoírem, a několika-keré vystoupení p. Mařákovy a pí Cavanové naplnilo velké hlediště Variété do posledního místa. Pražská denní kritika přivítala ji velmi sympaticky, nešetříc chválou a uznáním, což bylo by jistě aspoň zé zdvořilosti hostitelů velmi potěšitelné, kdyby tato uznání nebyla trochu zahrocena proti opěře Národního divadla, jejíž šef mohl se také přijít podívat na operu olomouckou. Ale i tak možno konstatovati, že na Moravě tvoří se umělecký podnik, hodný respektu, a jistě jest nutno přičknouti zásluhu řediteli Drašarovi, kapelníku Nedbalovi a režisérovi Vilímovi zato, že z poddajného materiálu vytvořili ne sice vrcholy pěveckého a hereckého — toho ovšem nejméně — umění, ale sestavili disciplinovaný soubor, který mnoho slibuje a jest s to z větší části naděje splnit.

Tajemství úspěchu tkví v tom, že ředitel Drašar popřává volnost tvoření a studia svým lidem, což jest ovšem jen do jisté míry správné, protože každý zpěvák nemůže zpívat všechno, musí si býti dobře vědom, co jeho orgán snese, co si může bez nebezpečí pro svůj hlas dovoliti. Ale na štěstí u opery olomoucké není v tom směru tak neodpustitelně hřešeno a možno tento soubor oceniti jako mladé, ctižádostivé lidi, s uměleckými ambicemi, plné svěžího nadšení. Ovládají své role, jsou proniknuti touhou po vysokých cílech, ale jisto jest, že — mimo nepatrné výjimky — není ani jeden, pokud se týče zpěvu, ještě fysicky a technicky hotovým zpěvákem. A také herecky bude třeba mnoho brousiti a psychicky doplňovati, aby se docílilo harmonického výrazu mezi slovem a gestem. Neboť i tu platí, že sebe větší schopnosti dramatické jsou nesmírně problematické, nepřipojuje-li se k nim dokonale vybroušená technika.

Bude úkolem olomoucké opery, aby dospěla k technickému ovládnutí hlasového materiálu, aby dále úsilovně pracovala k dokonalosti a pokud jí to poměry dovolují, aby pomohla zdolati dnešní všeobecný úpadek zpěvu. O jednotlivcích nelze zatím říci definitivního úsudku, lze jen doufati, že krásy hlasového materiálu nesvede je k povrchnímu studiu a domněnce, že jsou hotovi, jako mnohého z těch mladých, kteří ze školy přišli ihned k divadlu Národnímu a jejichž umělecký vývoj byl u konce. Národní divadlo má býti cílem umělecké kariery a nikoli — jak tito dokazují — koncem uměleckého tvoření.

Tři významná úmrtí. 23. července, krátce před dovršením 70 let svého plodného, dramatického umění českému cele věnovaného života, zemřel Alois Sedláček, býv. člen a režisér činohry Národ. div. v Praze. Na jevištní prkna vystoupil poprvé jako 17letý řemenářský učen v sklepní dílně uzenáře Lapla, který sám také hrál v českých představeních na div. Stavovském, a to rozhodlo o směru dalšího jeho života. Prošel trpkou, ale zdravou školou venkovského kočujícího herce, hrál u Kramuela v Kravíně a Švandy na Smíchově a r. 1878 po odbyté službě vojenské a nových venkovských štacích hereckých přijat z Plzně k divadlu Prozatímnímu kde a potom u Národního setrval až do světové války, kdy odešel na odpočinek. Původně hrál milovníky, z nichž zvláště role t. zv. naturburšů odpovídaly uměleckému jeho naturle, později přidělovány mu úlohy charakterní, z nichž pronikal zdravý humor a které nevyžadovaly zvláštní slovní pohotovosti, bonvivanty, přihloupělé kavalíry, žoviální papírky ve hrách občanských i pohádkových, leč i komedie Shakespearovy a historické obrazy Jiráskovy poskytovaly mu hojně možnosti uplatnění se a proniknutí. Neboť jeho postavy nebyly papírové, žily jeho životem, proniknuty a pročitány jeho citem i na jevišti: Nezapomenutelným zůstane jeho dobrý chudý král z Kvapilovy „Princezny Pampelišky“, Bohrmán z Davisových „Katakomb“, Zemljaník z Gogolova „Revisora“, Vogelsang z Ernstova „Flachsmanna vychovatele“, „Strýček Váňa“, Dačický ze Stroupežnického „Pani mincmistrové“ a j. Po odchodu z div. Národního nezaháel, leč vystupoval pohostinsky na různých divadlech pražských (Uranie, Smíchov) a venkovských a v poslední době uplatnil se i ve filmu, kde zanechává po sobě několik vynikajících ukázek svého vyspělého mimického umění (hostinský v Svobodové „Černých myslivcích“, podkalský vorař v „Děvčeti z Podskalí“ a nejnověji švihácký tatínek v Haškové „Adamu a Evě“). Účastnil se také živě a činně snah po zlepšení zbedovavých hmotných poměrů pensionovaných solistů Národ. div., zvláště v administrativě klubovního biografu na Slovanech, kde zastihla ho nahlá a proto milosrdná smrt. — Z téže druhé generace herců Národního divadla záhy po Sedláčkovi odchází Hanna Benoniiová roz. Dumková (54 letě ± 10. září). Její životní úděl byl zprvu šťastnější. Od 15. roku vystupovala na Smíchově a po třech letech byla již angažována k divadlu Národnímu. Hrála čelné postavy zejména ve francouzské salonní a konversační komedii, kde mohla uplatnit eleganci zjevu a temperament výbušné síly, vytvořila na české scéně typicky postavu pohádkové Routičky z Hauptmannova „Potopeného zvonu“ a lidsky pravdivou Maryšou v stejnojmenném dramatu bratří Mrštíků a byla nenapodobitelnou Katuškou v Shakespearově „Zkrocení zlé ženy“. Zatlačena psychologickým repertoirem Ibsenovým a Hannou Kvapilovou z vůdčího místa, odešla r. 1908 do soukromí, vystupovala za války v čele manželovy „České činohry“ ve větších českých městech a po rozchodu společností byla r. 1920 angažována na Král. Vinohradech, kde však již k významnějším rolím kromě starších žen se nedostala. — Z české obce literární mizí Karlem Maškem, známým i pod dřívější pseudonymem Fa Presto (55letý ± 12. září) významný zjev básníka, povídkáře a romanopisce, causeristy, překladatele a dramatika. Pronikl hned napoprvé zdařilým napodobením způsobu tvorby čelných českých básníků ve sbírce „Utíkej, Káčol“ A od té doby psal verše lyrické, humoristické, satirické i prosu lehkým, elegantním slohem, a také v dramatech uplatňoval názory duševního aristokrata („Král“). Vydal na 40 knih básnických a prosaických (pod názvy: „Kyselé

hrozny“, „Popěvky tulákovy“, „Pierrotova loutna“, „Domky z karet“, „Královny bez království“, „Nezdařený román“, „Pohádky, špatně končící“, „Nestřežené chvíle“, „Pestrý záhon lásky, hněvu a smíchu“, „Břehy věčného jara“, kniha legend, „Mír“, román „Mlýn na samotě“ a j.) i řadu her divadelních, z nichž zvláště poeticky náladová aktovka „Dceruška hostinského“ doznala trvalého úspěchu u kritiky i obecnstva („Studenti“, „Konec mládí“, „Bílý lístek“, „Loutky“, „Ženy, které potkáváme“, her pro děti („Betlém“ a „Kašpárkova maminka“), a libret („Sen lesa“, „Otázka“, „Kunalovy oči“, „Malir Rainer“ a j.). Po sobě zanechává značnou literární pozůstalost, svědčící o svěžesti duševní, zákeřnou chorobou do posledka nedotčené, jež umělecký jeho profil jistě ještě ozřejmí a zcelí. (Rydv.) — Požáry divadel. Velmi smutná událost požáru divadelní garderoby a skladiště dekorací plzeňského divadla bude příčinou, že se zostří předpisy požární pro divadelní dekorace a zvýší se úzkostlivost při ukládání fundu instructu divadelního i pojistné. Neboť ztráta, kterou plzeňské divadlo utrpělo bezprostředně před zahájením nové sezony, jest nenahraditelná. Uvádí se na 4 mil. Kč, z nichž pojištěním jest hrazeno pouze 180 tisíc, což jest tak nepatrný zlomek, že dnes skoro nestačí ani na výpravu jedné větší opery. A třebaže soukromá pomoc i pomoc města přispěla co nejvydatněji, bude tato ztráta — neboť shořely všechny dekorace a většina garderoby — citelná po dlouhou řadu let. A i kdyby ztráta finanční nebyla nejbolestnější, přece jest tu ztráta historické ceny. Kus českého umění dekoracního najednou zmizel a to kus nenahraditelný, protože v něm byly začátky plzeňského divadla, kus historie českého divadla vůbec. Při této příležitosti možno vzpomenouti na požár Národního divadla 12. srpna 1881, které shořelo celé téměř před zahájením her, a podobný osud stihl i divadlo brněnské r. 1884, jež vyhořelo jen z části. Jinak bylo české divadlo ušetřeno katastrof, a požár plzeňský bude výstrahou jiným divadlům, aby opatřila své dekorace ohnivzdorným nátěrem. (j. p.)

OCHOTNICKÁ HLÍDKA.

Pro ochotnickou praxi.

Spolková činnost mimodivadelní. (Piše dr. Fr. Herman; I.) Naše spolky pořádají vedle div. představení také zábavy a podniky jiného druhu. Každá zábava musí se oznámiti polit. úřadu se žádostí za povolení nejdéle 8 dní předem. K žádosti nutno přiložit texty programu. Žádosti za povolení tance kolují se 6 Kč bez ohledu na to, vybírá-li se vstupné či nic. Žádosti za povolení zábav bez tance, je-li vstupné, kolují se 3 Kč a na povolení přikládá se 3 Kč kolek. Nevybírá-li se vstupné, kolkuje se žádost 2 Kč, a je-li taková zábava pořádána pouze pro členy, je oznámení bez kolek. Přílohy programu se nekolují, protože se žadateli vrátí. Podle vyhlášky býv. místodržitelství z 19. května 1850 č. 92 dává povolení k veřejným tanečním hudbám. obecní představený, když se zato zaplatí ustanovený plat do obecní pokladny ve prospěch místních chudých. Podle vyhlášky ze 14. února 1851 č. 1766 č. 35 z. z. náleží polit. úřadům povolovati veřejné produkce deklamační a hudební jakéhokoli druhu podle programu, který podnikatel musí předložit, a dohlížeti k tomu, aby se odbyvaly podle povoleného programu. Dále je potřeba povolení polit. úřadu, má-li býti otevřeno přes policejní hodinu, a za takové povolení mají úřady právo vybírat zvláštní poplatek. Oběžníkem zem. správy polit. z 15. února 1919 č. 15/A nařídilo min. vnitra, že od korporací, sledujících vzdělávací,

všeuzitečné a podobné účely, pokud pořádají plesy a taneční zábavy ve prospěch svých statutárních účelů, nemají se vybírat zvláštní příspěvky ve prospěch místních fondů chudinských. Co bylo řečeno o zemské dávce ze zábav, platí i při ostatních podnikcích zábavních. Podle nového nařízení vlády čsl. republiky ze dne 27. dubna 1922 č. 143 nepodléhají dávce ze zábav koncerty kvalifikovaných neb uznávaných hudebních i pěveckých umělců nebo jejich souborů, pokud jsou pořádány při sedadlech, aniž by se při produkci podávaly pokrmy nebo nápoje. Kvalifikaci uměleckou potvrzuje pouze ministerstvo osvěty. V poslední době vymáhá velmi energicky provozovací honoráře t. zv. Ochraně sdružení čsl. skladatelů, spisovatelů a nakladatelů hudebních v Praze za každou hudební produkci. Kdykoliv tedy obdrží váš spolek vyzvání k placení, ať žádá Sdružení, aby mu sdělilo, za který hudební kus požaduje honorář, protože toto Sdružení nezastupuje všechny skladatele. — Při pořádání zábav bývají často pořádány také hry loterní a tombolové. Věcné loterie podle nařízení ministerstva financí ze dne 14. července 1911 č. 30.426 (č. 124 sbírky nařízení) jsou hry s vlastním tahem, jejichž výhry jsou věci movité (vyjma hotové peníze, cenné papíry a předměty monopolu). Stejná nařízení platí i pro hry tombolové a tak z. zv. „přístavy štěstí“. Povolení k věcným loteriím uděluje polit. úřad I. instance, nedosahuje-li herní plán 200 Kč, nebo polit. úřad II. instance při herním kapitálu 200—10.000 Kč a ministerstvo vnitř při kapitálu vyšším. Herní plán je součin z počtu a ceny jednotlivých losů. Povolení uděluje se jen tehdy, případně-li čistý výnos účelům dobročinným nebo obecně prospěšným. Kolo štěstí je zakázáno a nepovoluje se vůbec! Žádost za povolení kolkuje se kolkem 3 Kč. Taxa činí 10% herního kapitálu. Loterie s herním plánem do 200 Kč taxu nepodléhají. — Konečně dlužno upozorniti také na spolkové knihovnictví. Každý člen je již dle §. 972. obč. zákona povinen knihu vrátiti. Každou škodu, i nahodilou, musí dle § 979 nahraditi. Nevytkne-li spolek do 30 dnů po vrácení knihy, že je poškozena, pomine jeho nárok na náhradu (§. 982.). Zlomyslné poškození může býti i přestupkem dle § 468 trest. zákona, ba i zločinem (§ 85 tr. z.). Zákonem z 22. července 1919 č. 430 byly nařízeny veřejné knihovny obecní a k němu vydáno prováděcí nařízení z 5. listopadu 1919 č. 607. Podle §. 6. je obec (knihovní rada) oprávněna vyzvat i místní knihovny, dosud vydržované spolky, aby splynuly s obecní nebo ji zastupovaly. Odeprou-li majitelé těchto knihoven bez závažných důvodů výzvě vyhověti, nemají budoucně nároků na podpory z fondů veřejných. Knihoven odborných se tato ustanovení netýkají. Může se však smluviti také vypůjčovací vzájemnost. — Z praxe víme, že se na spolicích žádá mnoho neprávem a že jen neznalost předpisů zavinuje ustalování nesprávné praxe. Z každého nařízení polit. úřadu lze se odvolati do 14 dnů k zem. správě polit. a ve 4 nedělích pak k ministerstvu vnitř, pokud ovšem nejsou v některých zákonech stanoveny lhůty jiné. Upozorňuji, že ve výměrech úředních nemusí býti obsaženo poučení o odvolání, protože má každý znáti zákon sám. Odvolání podává se vždy u toho úřadu, který rozhodl. Naše spolky často se nás v ústředí dotazují o radu a tak proměškají pravidelně odvolací lhůtu. V mnohých případech bychom rádi vyvolali zásadní rozhodnutí, ale nedocílíme toho. Radím proto, aby bylo odvolání podáno včas, opis jeho našemu ústředí zaslán a toto již se k řízení připojí. Pokud jde o kolkování, změnilo cis. nařízení z 28. srpna 1916 č. 281 ř. z. pevné poplatky kolkovní tak, že tam, kde se platil kolek za 1 K, platí se nyní 2 Kč; kde byl kolek 2 K, nyní je 3 Kč, a kde bylo 30 h., je nyní

50 h. Našich spolků týká se také nařízení o přihlášení spolkového majetku k vyměření t. zv. ekvivalentního poplatku. Poslední nařízení je z 19. října 1920 č. 587. A konečně upozorňuje ministerstvo na zákon z 12. srpna 1921 č. 321 o dani z obrátu, že podle §. 6. podnikatelé jsou fysické nebo právnické osoby, které provozují samostatnou trvalou nebo občasnou výdělečnou činnost jakéhokoliv druhu, a že tudíž podléhají 2% ni dani od 1. října 1921 také všechny spolky, které provozují trvalou nebo občasnou činnost výdělečnou, zejména sportovní kluby a spolky, pořádající představení za vstupné. Mají se tudíž přihlásiti u své příslušné berní správy a mají při stanovení vstupného hleděti na tuto daň z obrátu. — Tím jsme aspoň v nejdůležitějším oboru činnosti vyčerpali zákonná a nařizovací ustanovení, s nimiž každý náš spolek přichází do styku a která by tudíž měli jeho činovníci dokonale znáti. Uvedli jsme aspoň zákonné předpisy hlavní, aby mohly býti dle potřeby snáze vyhledány. Upozorňujeme nato, že ani úřady často neznají těchto předpisů a přidržují se šablonovitě vyšlapané cesty zastaralých úředních šimlů. Jde-li o majetkové poměry, o smlouvy nájemné nebo jiné (kupní, postupní atd.), sděli ústředí ochotně potřebné pokyny, ale v závažných případech je vždy dobře obrátiti se včas na právního zástupce.

O spojitosti gesta a mluveného slova. (Píše Jar. Petr; I.). Pro studium úloh jest především nutno vytvořiti si představu dané postavy, uvědomiti si její ležetorů čili temperament, prostředí, v němž žije, její citový fond a poměr k ostatním osobám. Představa vzniká dojmy, které vyvolává četba dramatu a dané úlohy, příčinou těchto dojmů jest citové hnutí, jímž rozumíme onen duševní projev, jenž vzniká pohybem představ, které se vyjadřují výrazovými pohyby zvukovými i mimickými, které přesně spolu souvisejí. Nutno však si uvědomiti, že třeba rozlišovati vášně (afekty) od utrpení. Vášně jsou útočné, aktivní, utrpení jest pasivní. Reprodukce utrpení předpokládá pozorování jiných, afekty možno studovati na sobě v jejich výrazu a vnějším vyjádření. Tu vlastní osobnost jest nejlepším nástrojem, na němž možno afekty a nálady duševní nejlépe vystihovati. Citová hnutí v jejich rychlém střídání, v jejich bleskových změnách, vášně v jejich rozvíření a účinu dají se těžko klasifikovati, neboť velký počet pocitů, jejich různá spojení a souvislosti nelze vtěsnati v nějaký určitý systém. Ale jest přece možno pro přehlednost rozdělit je v několik skupin, o nichž postupně pojednáme. Tyto skupiny jsou: a) obsahuje city lidské: důstojnost, dobrotu, pravdivost, upřímnost, trpělivost, útechu a j.; b) tvoří přechod k afektům. Sem náleží: soucit, zármutek, lítost, bolest; c) jsou vášně: hněv, rozhořčení, nenávisť, vztek, pýcha, lakota; d) strach, úzkost, bázeň, zděšení, posměšek, pohrdání; e) city pasivní: smutek, těžkomyslnost, stud, rozpaky. Pro každou z těchto skupin uvedeme, jak se vyjadřuje mimicky a zvukově, jež budou návodem pro studium role pouze ve všeobecném smyslu a příkladem, jak posuzovati úlohu, v níž uplatňuje se ten který cit. — První skupina obsahuje citový klid, na rozdíl od skupiny c), jež zahrnuje vášně, t. j. city vzbouřené. Ale ani citový klid není fyziologicky bez pohnutí, neboť i pro něho platí pravidlo: „Každý cit vzniká podrážděním svalů.“ Mezi citovými stavy nejtiše se vyjadřuje klidná důstojnost. O vlasek méně není to důstojnost, o vlasek více jest to pýcha, nadutost nebo honosivost. Buď se přehání nebo nedokreslí. Vyjádření klidu a povznešené důstojnosti, jakou se vyznačují aristokratické osobnosti ve starším repertoaru, vyžaduje především ovládnutí tělesných pohybů, tedy cvičení v postojích a gestu a jejich ukázněnost. Každý jistě uzná, že cvičení tělesná budou každému herci na prospěch, neboť přispívají k zdisciplování gesta a těla. To je však jiná kapitola. Právě klidná po-

vznešenost vyžaduje ukázněný pohyb těla i tváře a oči, v ní jest velká míra dobroty a blahovůle a vyrovnání všech duševních sil. Ovšem každý nedospěje ani úsilným cvičením k takovému sebeovládání. V dějinách herectva jest mnoho příkladů, jak vynikající herci osvědčili se ve všech rolích, ale v těch, kde měli ukázat klid a důstojnost, byli prostě nemožni. Klidná vznešenost musí mít vzpřímený postoj, přímý, mírný pohled, rty lehce přivřené, obličej jasný. Reč je provázána mírným pohybem hlavy, mírným pohybem rukou tichým úsměvem, z nichž vane dobrota a porozumění. Pohled jest utiňující. Pro role tohoto druhu hodi se spíše herci starší, nežli mladší, kteří neovládou svého temperamentu. Jako při každé roli, také v těchto třeba si jen vzpomenouti, jak se chovají na př. studenti vyšších tříd k žákům tříd nižších. Vědomí tělesné i duševní převahy tvoří z nich něco docela jiného, jsou jinými, než jak se jeví ve styku se svými spolužáky. — „Mohu to udělat takto?“ — „Ano, ano, udělej to!“ — Tyto kratičké věty ilustrují, myslím, dobře onen vznešený pocit převahy. Vzpomeňte při tom na ton, jakým jsou slova pronešena, na pohyb rukou, hlavy, na pohled a úsměv, jímž jsou provázána. Doplňte je vlastním pozorováním, a máte obraz vznešeného klidu.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Důležitá upozornění. Naším spolkům připomínáme oběžníky o loterii „Tylova domu“. Čas kvapí, — nezapomeňte přičinit se o prodej losů, porádejte představení s losy ve vstupném! Za čistý výtěžek z div. představení ve prospěch Tylova domu zašleme losy pro spolek a pro jeho členy. — Diplomy pro čestné členy v uměl. provedení dle návrhu akad. malíře R. Adámka lze dostati v kanceláři ústředí.

Příspěvky na „Tylův dům“ v Praze: Scéna „Stroupežnický“ Praha, z předst. K 87—, pokuty z pokladn. pí Turečkové K 15-40, dar z účtu V. Bezouška, Praha II, K 10—, sbírka p. Vošalíka ve vlaku z Mostu K 35—, Spdo. Kopidlno z předst. K 10—, dar „Osvěty“ Vysočany K 50—, Spdo. „Mácha“ Mšeno z předst. K 50—, Spdo. „Šubert“ Zlonice K 160— a dar z cest. do Hodonína od R. Weinerta K 54— (Σ = K 471-40).

Ochotnictvo na Slovensku. „Ústredie slovenských ochotnických divadiel“ konalo ustavující valné shromáždění 25.-VI. v Turčanském Sv. Martině za předsednictví taj. Matice Slovenské, Št. Krčméryho a za přítomnosti 20 delegátů dosud přihlášených korporací, spolu se 6 hosty. V zahajovací řeči promluvil p. Krčméry o příčině založení tohoto ústředí, spočívající v potřebě buzení národního povědomí slovenského lidu, zmínil se o historii ochotnického divadla na Slovensku (v Lipt. Sv. Mikuláši hrálo se již r. 1837, v Turč. Sv. Martině 1839) a jeho netušeném rozmachu po převratu, kdy náhle vrostlo na sta ochotnických jednot, jež získaly nemalou zásluhu na vykonaném již díle národním a kulturním, jak konstatováno i na nedávném sjezdu osvět. pracovníků slovenských v Prešově, načež si přeje, aby tato myšlenka vybudování samostatného slovenského ústředí, již na prešovském sjezdu dán byl základ, dodělala se plného úspěchu. Po té p. Socháň, organisátor slov. ústředí, podává zprávu jednatelskou. Myšlenka založení ústředí vznikla v Matici Slovenské již přede dvěma roky, ale protože se tehdy v Bratislavě tvořil sekretariát Ú. M. D. O. Č., upustila Matica Slovenská od svého plánu. Bratislavský se-

cretariát však očekávaných výsledků nepřinesl, proto se Ú. M. D. O. Č. připisem dra Hermana z 28.-II. obrátila na M. S., žádajíc v tom směru za přispění a nabádajíc k založení samostatného slovenského ústředí pod aegidou a v sídle M. S. Na základě tohoto přípisu vrátila se M. S. k odloženému plánu, takže do dnes zjištěno na 859 divadelních spolků, kroužků, odborů atd., z čehož připadá na spolky a společnosti 596, mládež a ochotníky 99, jednotlivce 91, školy a žactvo 41, politické organizace 17, vojsko 11 a kláštery 4. Všech dosud zjištěných obcí, ve kterých se ochotnický hraje, jest 403, a to nejvíce v župě nitranské (102), trenčinské, zvolenské, lipoťské, turčanské atd., tedy vesměs v župách západoslovenských, nejmeně pak na východě Slovenska (Úžhorod 1, Munkačevo 1 atd.). Statistika tato není ovšem dosud úplná, ale přesto již poskytuje dosti správný obraz o intenzitě kulturního života v jednotlivých krajích Slovenska. Dosud přihlášený počet členů je 25 skutečných a 5 přispívajících. Inspektor F. Mačenka z Bratislavy vyložil příčiny neúspěchu bratislavského sekretariátu, který zorganizoval jen „Župu Hviezdoslavovu“ o 35 jednotách, a doporučil zřízení sekretariátu nového ústředí v Bratislavě v zájmu tamnějších zorganizovaných již jednot, které svou polohou budou tihnout vždy jen do Bratislavy. Jménem Ú. M. D. O. Č. pozdravil shromáždění ústř. taj. Ú. M. R. Welner, jenž rodící se bratrské organizaci nabídl nejrozsáhlejší pomoc se strany Ú. M. D. O. Č., vedle toho i určité místo v „Českém Divadle“ pro zprávy a články slovenské, při čemž spolky dostávaly by časopis zdarma a ústředí platilo by za ně jen výrobní cenu časopisu; rovněž i jiné praktické výhody z této spolupráce obou organizací by vzešly, zejména v otázkách honorářových a j. Po projednání sporných bodů stanov zvolen výbor ústředí (viz v části slovenské), v němž mají také své zástupce: Matice Slovenská v Turč. Sv. Martině, Ú. M. D. O. Č. a Čsl. obec sokolská v Praze, Slovenská zem. rada těl. jednot „Orla“ v Trnavě, XIII. kraj robotnický těl. jednoty v Bratislavě, Ústředí sloven. rol. dorostu a Čsl. obec legionářská v Bratislavě, Slovenský „Spevokol“ v Turč. Sv. Martině, Slovenská národní jednot a v Trnavě. Ochoť. jednot a „Kollár“ v Košicích a v náhradnicích Spolek sloven. žen „Živena“ a Ústředí sloven. řemesl. jednoty v Turč. Sv. Martině.

V. K. Barvinek.

Sjezdy a zájezdy. Štoltbův okres v Ouvelech pořádal ve dnech 3. až 5.-VI. krajský sjezd ochotnictva v Ouvelech za součinnosti jednot vzdělávacích, humanních, odborů pěveckých, hudebních atd. V sobotu 3.-VI. večer odbýval se zahajovací programový večer. spojený s akademii. V neděli 4.-VI. ráno bylo uvítání hostů a deputací a proslov o významu sjezdu, v pondělí 5.-VI. pak pracovní den sjezdový. Pražští hosté, mistr K. Želenský, delegáti Ú. M. D. O. Č. pp. inž. V. Štein-Táborský, spisov. Břet. Ludvík a red. Edg. Havránek byli srdečně uvítáni na místním nádraží předsednictvem pořadatelstva i četnými místními a vůkolními občany a uvedeni za zvuků národní hymny do spolkových místností, odkud pak, připojivše se k průvodu, v němž zvláště poutala pestrá směsice školní mládeže i dorostlých děvčat v národních krojích, mávajících praporky, histor. banderium, cyklisté a jiné korporace, dovezeni byli v ozdobených kočárech na náměstí. Zde přivítal cizí hosty i ostatní přítomné předseda slavnostního výboru, spis. Fr. Židlický a promluvil výstižnými slovy nejen o významu sjezdu, ale zvláště o významu ochotnictva československého, vylíčil jeho probuzeneckou, vlasteneckou i vzdělávací a vychovávací činnost ve směru národním, kulturním a osvětovém. Druhým řečníkem byl spis. Břet. Ludvík, jenž kladl ve své řeči hlavní důraz na lidovýchovou činnost ochotnictva, dalším mistr K. Želenský, jenž,

uvítán frenetickým potleskem, pobádal lid k návštěvě ochotnických divadel, z nichž vyrůstají síly, zdobící naše čelná divadla stálá a jež všechna mají své kulturní i lidovými poslání. Poslední vystoupil na řečníště red. Edg. Havránek, kterýž zdůraznil hlavně morální, etickou a sociální stránku práce ochotnické. Ojpoledně téhož dne proveden byl v přírodním divadle Šubertův „Jan Vřava“ s mistrem Želenským v titulní úloze; skvělý jeho výkon přímo fascinoval přítomné obecenstvo, ostatní herci-ochotníci zůstali umělecky daleko za ním. Z nich význačněji upozornil na sebe p. Veis v úloze bláznivého Martinka, pí Jiruškova (Moravcová), sl. Patočková (Běta), p. Jiruška (Charvát) a j. O pracovním dnu, dne 5.-VI. konaném za předsednictví delegáta Ú. M. D. O. Č. inž. V. Šteina-Táborského (jenž, připomenuv přítomným probuzenec zasloužnou činnost našich nejstarších průkopníků, kladl všem na srdce jich příklad), promluvil p. B. Ludvík o organizačních úkolech Ú. M. D. O. Č. i úkolech ochotnictva v době nynější, a p. red. Havránek, který za svou pěknou přednášku o etickém a sociálním významu ochotnictva sklídl zaslouženou všeobecnou pochvalu. Pracovní den byl bohužel velmi slabě navštíven, snad z důsledku tanečních zábav, o dvou večerech před tím konaných. Sjezdu zúčastnili se mimo pražské delegáty zástupci Tylova II. okrsku v Plzni, dram. sdruž. ochotn. v Říčanech, D. T. J. v Kounicích, Čt.-och. jedn. v Mocově, Och. spolek „Tyl“ v Jičíně, Scény „Stroupeznický“ v Praze, Spdo. Dobrovít v Dobroviči, „Osvěty“ na Kladně a IX. jedn. bratrské v Králově Poli u Brna. Pozdravné dopisy došly od spis. dra Jos. Stolby, Bož. Víkové-Kunětické, dra Fr. Hermana, jednotlivy „Tyl“ v Prostějově, „Lumír“ Kunratice, a j. (Tý.) — Sjezd osvětových pracovníků v Praze I. až 3.-VII. probíral v pěti sekcích 48 temat, jednajících o otázkách organizačních, o území smíšeném, o knihovnictví, lidovém školství a o otázkách umělecko-výchovných. Původně byl sjezd určen tomu, aby osvětoví pracovníci sami ve volné debatě snesli své názory a náměty a aby výsledkem jeho byly určité směrnice organizační a osvětové. Přemíra přednášek, pro něž vyhrazena byla doba pouze 10 minut, znemožnila však podrobnější projednání jednotlivých předmětů a zejména vyloučila obsírnou a zajisté poučnou a úspěšnou debatu. To, nač se musili řečníci obmeziti, znali už všichni účastníci sjezdu, a jejich zkušenosti a pokyny zůstaly povětšinou zase neznámý. Zajímavý byl protest proti tomu, že subvence státní, určená kulturním účelům, byla rozdělena politickým stranám, a sjezd energicky žádal, aby tyto částky byly vráceny svému účelu. Je neuvěřitelné, že se může vůbec nějaká politická strana dopustiti takového nekulturního činu, který je nesmazatelnou ostudou doby. I kdyby politická strana použila této subvence skutečně pro kulturní účely, zůstávají kulturní korporace a podniky, jež nejsou určité politicky zabarveny, vyloučeny ze státní podpory, nehledě ani k tomu, že i takovéto politicky vyhraněné spolky a podniky sdílejí týž osud, nenáleží-li k politické straně t. zv. pětky. Do oboru umělecko-výchovného zařazeny byly tři přednášky o divadelnictví: dra Hermana „O divadelnictví, zejména ochotnickém“, Karla Boka „Několik podnětů k reformě vesnického ochotnictva“ a dra Ad. Chaloupky „O putovním divadle a naší lidovému“.

Dr. J. Veselý promluvil ještě „O divadle loutkovém“. Dr. Herman mluvil ve smyslu intencí ochotnictva dnešní doby a žádal, aby si osvětoví pracovníci všímali činnosti ochot. spolků a aby ji podporovali. Dr. Chaloupka velmi zajímavě vykládal o putovním divadle, jež by nastoupilo místo dosavadních společností kočujících, a zvlášť uznale potvrdil umělecký vzestup ochot. jednot. Zato Karel Bok, učitel v Srchu u Pardubic, mluvil o ochotnickém takovým způsobem, že to až zaráželo, a na-

vrhoval zřízení okresních rad divadelních, které by měly dozor na jejich činnost. Vytykal ústředí naší organizace, že nezná poměrů na venkově a že ochotníci venkovští nevědí, co chce ústředí. Je zajímavé, že řečník je právě z Pardubicka, kde skutečně organizace spolková i kulturní pokulhává, protože tamní okresek nepracuje. Je ovšem otázkou, pomůže-li se ochotnictvu divadelní radou, zejména bude-li pak jeho umělecká a kulturní činnost lepší. Je to novodobé heslo, které vnaší nové útvary správní i do uměleckého a kulturního života a zvláště chce tvořiti nové placené funkcionáře. Bylo zajímavé, že se na osvětovém sjezdu příliš často ozývalo volání po zakročení ministerstva osvěty a po institucích státních, ačkoli všechna práce osvětová pfece směřuje k tomu, aby lid sám uměl rozeznávat dobré od špatného a aby se vzdělával na takovou úroveň, kde by sám dovedl regulovati své kulturní potřeby. Dnes máme již zkušenosti, jak se osvědčilo zestátnění humanity a jak se osvědčily nařízené osvětové sbory se svými důvěrníky. Všecka tato práce může mít dobrý výsledek jen tehdy, přistupuje-li se k ní z osobního zájmu a s láskou, a to se nedá dekretovati, ani vládně uniformovati. Vládní aparát je vždy a všude těžkopádný a byrokratický a jeho působení zůstává jen zevní, nejde z citu k citu. Proto je nutno, těmto snahám čeliti včas, nemá-li dosavadní dlouholetá práce nadšených pracovníků a odborníků býti pohřbena pod pyramidou úředních aktů, v nichž uvazuje zcela jistě všechno to, co dovedlo přistupovati přímo k lidu s pochopením a s touhou, povznášeti a zjemňovati. Ovšem, vycházejí-li takové návrhy ze středu osvětových pracovníků, pak snadno i samo ministerstvo uvěří tomu, že je všechno tak pravda. Nám se však zdá, že je to přenášení práce a odpovědnosti na jiné z nedostatku vlastní schopnosti, nebo z pohodlnosti. Proto nutno býti na stráž a nevěřiti všemu novému jen proto, že je to nové. U nás je mnoho lidí, kteří pro sebe hledají úřad, jsou-li jinak nemožní. Věc to pak odnáší, ale jejich nemožnost ani nový úřad nepředělá. — Sjezd moravského ochotnictva v Hodoníně svolán byl okrskem hodoninským na 12. a 13.-VIII. u příležitosti krajské výstavy. V sobotu večer přednášel V. K. Blahník ve dvoraně Besedního domu „O vývoji divadla“ se světelnými obrazy. V neděli konala se tamtéž manifestační schůze s přednáškou starosty Matice, dra Hermana „O kulturním a organizačním úkolech ochotnictva“. Schůzi zahájil předseda okrsku A. Spiegel, načež p. insp. Havelka pozdravil sjezd jménem výboru krajské výstavy. Další projevy přednesli pp. R. Weinert za pražský okresek, prof. Jeřábek za prostějovský, Straka za brněnský, Gondris za jihlavský, Skála za třebečský a insp. Mačenka za župu Hviezdoslavovu v Bratislavě. Celkem bylo zastoupeno 6 okrsků a 37 jednot. Večer byly sehrány tři aktovky třemi různými jednotami (Spdo. v Napajedlech sebral drama K. L. Kukly „Svatební noc“, dram. odb. klubu přátel umění v Prostějově Brocinerovu grot. „Satanova maska“ a čs. děln. bes. „Havlíček“ v Přerově G. Bellyho fr. „Herkules“). Sjezd byl zdařilý a doufáme, že bude počátkem obrodného hnutí moravského ochotnictva. — Jiráskův okresek v Náchodě uspořádá ještě letos pracovní sjezd krajský v Malých Svatoňovicích u příležitosti 70 letého jubilea tamního ochotn. divadla s ukázkami umělecké potence svých jednot v oborech: menší celovečerní hry, aktovek, scén, scén. úryvků z hry, sol. výstupů, recitací, alegorií a živých obrazů.

Přednášky a kursy. Spis. V. K. Blahník (event. jeho zást. Fr. Pokorný) přednášel na téma „Vývoj divadla od jeho kolébky ve Starém Recku až k nejmodernější době“ se světelnými obrazy m. j.: 29.-VI. v Poličce (poř. okresek bratří Mrštíků), 23.-VII. a 15.-VIII. v Tatobitech (Spdo.) ve prosp. Tylova

domu v Praze, a 19. a 20.-VIII. v Čes. Třebové (Spdo. „Hýbl“). Kromě toho na téma „Divadlo ve službách národa“ 9.-VII. v Třebívlicích (poř. Pěv. och. spolek „Vlast“). 17.-IX. zahájen za jeho vedení režis. kurs v Lounech. — Letošní režisérský kurs v Praze, konaný ve dnech 3.—8.-VII., byl oproti lonskému slaběji frekventován z důsledku kursů mimopražských (v Želez. Brodě a Semilech, v Mostě, Duchcově, Slaném a Čes. Budějovicích). Přihlásilo se 128 účastníků ze 78 jednot a 3 soukromí interesti (z toho 17 žen). Přednášky skutečně navštěvovalo 100 osob, průměrná denní návštěva (při 10 vyučov. půldnech) byla 82 posluchači. Program, jak uveřejněn byl v předešlých číslech „Čes. Div.“, v celém rozsahu dodržen a také v osobách přednášejících nenastala změna. Morální výsledek kursu je opět velmi potěšitelný a proto ani vykázaný nepatrný shodek Kč 471.42 nepadá na váhu. Přednášeno ve fysikálním sále české techniky, praktické cvičení režijní konáno v sále Řemeslnícko-živnost. besedy v Praze I, bezplatně ubytování poskytl blahovůlně slavná obec Smíchovská ve vzorně zařízených svých noclehárnách. Vedoucím kursu byl opět spis. V. K. Blahník, tajemníkem Fr. Pokorný.

Z ústředí. Výkonný výbor konal schůzi 27.-VIII. za účasti mimopražských delegátů: prof. Barvinka ze Slovenska, J. Hoffmanna z Kladna, V. J. Hrdličky z Mostu a Ferd. Meinera z Plzně. Star. dr. Herman referuje o sjezdech v Prostějově a Hodoníně a navrhuje svolání schůze delegátů okrsků k vymezení obvodů okrskových. Stane se tak při krajinských pracovních schůzích, za kterýmžto účelem zaslán bude okrskům náčrtek jejich obvodů k upravení dle místních poměrů. Při těchto schůzích provedena býti má také agitace pro loterii Tylova domu. Star. Tylova II. okr. v Plzni, F. Meiner, referuje o rozdělení plzeňského okrsku v obvody, zřízení funkcí obvod. důvěrníků, ustavení klubu režisérů z obvodových režisérů, o Okrskovém věstníku, jimž má býti prohlubováno vědomí organizační povinnosti jednot ve prospěch ústředí, a o ustavení družstva pro postavení Tylova domu v Plzni. Přijato 76 tuzemských a 4 zahraniční jednoty za členy [Jedn. „Barák“ ve Vídni, Ochot. klub v Lidgerwood a Wilber Nebraska (oba ve Spoj. Státech Amer.) a Dram. kr. v St. Paulu]. Ústř. tajemník referuje o schůzi v Nár. radě čsl. a o zájmu zástupců Polska a Jugoslaviie o naše ústředí, z nichž prvnímů přislíben drem Hermanem informační článek o čsl. ochotnictvu. Čteny poděkovací dopisy spis. K. Engel-müllera a Bož. Vikové-Kunětické, usneseno dopsati župě Hvězdoslaviie o zrušení sekretariátu na Slovensku a pokusiti se k popudu spdo. „A. Marek“ v Turnově novou akci o zrušení výnosu, týkajícího se zákazu zájezdů. Po podmínečném schválení reprodukce diplomů pro čestné členy, oznámení režis. kursu v Lounech a zprávách V. K. Blahníkově o letošním režis. kursu pražském a J. Hoffmannově o stagnaci okrsku kladenského, již bude čeleno vysláním delegátů z ústředí, program schůze vyčerpán. — Přijaté jednoty tuzemské: Bes. „Svat. Čech“ Benešov, Ochot. sdrůž. „Vlastmil“ Beroun, Div. sp. „Vojan“ Horní Beřkovice, Spdo. v Bezně, v Bračicích a Branicích „Sokol“ Brno-Komárov. Spdo. „Vojan“ Velké Brno, Div. kr. och. „Havliček“ v Bubovicích, Čt.-och. sp. „Jizeran“ Bytčovic, Dram. odb. míst. osvět. komise v Cětazí, Sbor div. ochot. Čivice, Spdo. „Tyl“ Čertyň, Spdo. Dobronice, N. J. S. pro Dřínov, Dram. a vzděl. kr. čsl. soc. „Havliček“ Dvůr Král. n. Lab., „Sokol“ Hodkovičky, Dram. kr. „Jirásek“ Holice, Sdr. div. och. Hostomice u Duchcova, Spdo. Staré Hrady, Čten.-och. sp. „Tyl“ Chleny, Div. kr. „Posázavan“ Chřenovice u Ledče. Spdo. Jamné, „Havliček“ Jihlava, Čten.-och. sp. Jistebnice, Čten.-div. a okrašl. sp. v Kamberku, Mládež čsl. soc. „Komenský“ pro Konobřz a Pařidla, N. J. S. tamže, Děln.

tělocv. vzděl. jed. Kopisty, Spdo. Kotelsko, Čten.-och. sp. „Tyl“ Malá Lhota. Kr. div. och. v Libři, „Sokol“ Litvínov Horní a Lišany u Rakovníka, Čten.-och. jedn. „Jirásek“ Ločenice, N. J. S. v Louce u Mostu, Spdo. „Tyl“ Michovka-Besedice, „Sokol“ v Mladém, Spdo. „Tyl“ Mlékojedy, Čsl. obec legionářská Munkačovo, „Sokol“ Nedvěži, „Sokol“ Novosedlice, Vzděl. spol. „Svat. Čech“ v Ostředku, Čten.-och. sp. v Pátku n. Ohři, Dram. sdr. „České děti“ Plzeň, Volné sdružení komitétu pro postavení pomníku padlým vojínům Dolní Počernice, „Sokol“ Podbaba, „Intimní scéna“ Praha, Dram. kroužek Svazu čsl. důstojnictva Velká Praha, Dram. kr. „Ladecký“ Vyšehrad, Sdr. republ. dorostu Přeštice, Spdo. „Havliček“ v Přichvoji, Spdo. „Jirásek“ Radonice, Spdo. Roudná-Janov u Soběslavě, Pěv.-div. jedn. „Melantrich“ Rožďalovice, Zábavní a vzděl. sp. „Rovnost“ Kardaš. Rečice, Samost. div. sp. „Castolar“ Sebranice, Čten.-och. sp. „Tyl“ spoj. obci Slaná-Nedvěži-Hofensko, Sp. „Havliček“ v Srbech, „Sokol“ Stochov-Honice, „Sokol“ St. Strašnice, „Sokol“ v Štěnovicích Rada starš. církve čsl. Tatobity, „Sokol“ v Tlučné, Och. sp. Třebějice, Spdo. Třebenice, Živn.-obchodn. středostav. sdrůž. dorostu v Třebíči, „Intimní scéna“ Praha-Turnov, Dram. a pěv. druž. „Havliček“ na Vinohradech, Čten.-och. beseda „Vojan“ tamže, Sdr. dorostu čsl. strany živn.-obchod. středostav. ve Vrsovicích, Dram. sp. och. Všečary, Spdo. „Jirásek“, Výprachtice, Ochot. a vzděl. spolek „Boleráz“ ve Zbýšově.

Z okrsků. Tylův II. okrsek v Plzni dal popud k schůzi prozatímního družstva pro stavbu Tylova domu v Plzni 16.-VII. na niž zvolen výbor k vypracování stanov z předs. Václ. Volfa, místopředs. Řimovského zást. okrsku F. Meinera a jednot Jos. Chabra (elektr. Plzeň), Boh. Šipa (bes. „Palacký“ Plzeň) a Boh. Gunda („Sokol“ Horní Bříza), a upsáno 26 podílů po 100 Kč. Na schůzi delegátů 6.-VIII. usneseno uspořádati 9.-IX. okrsk. slavn. předst. „Rabinské moudrosti“ k 10. výročí úmrtí Jar. Vrchlického ve Škvřňanské sokolovně za režie okrsk. rež. F. Burdy. V klubu režisérů zavedeny budou kursy šermu, zřízení obory div., hudeb., kostým. a jevišť. referentů a uspořádány přednášky pro div. ref. Zpravodajské listky musí jednoty zaslati měsíčně okrsku o své činnosti, obvodové schůze s programem: org. práce, div. zákon a mín. nařízení, Věstník, Tylův dům a pomník v Plzni, pořádky m. j. 11.-VI. v Domažlicích (okrsk. ref. p. Tenk), 11.-VII. v Horní Bříze (p. uč. Jos. Diener) a 8.-IX. v Přešticích. Schůze delegátů konány jsou pravidelně první, klubu režisérů třetí neděli v měsíci. — Šubertův okrsek na Kladně pořádal 22. a 23.-VII. všeochotnickou slavnost ve prospěch Ochotnického domu na Kladně s koncertem Kladenské Filharmonie (dirig. H. Kubát) v parku, průvodem na sokolské stětiště a zábavou. — Pražský okrsek k uspořádání 8.-IX. v Národním domě smíchov. pietní večer. Vrchlického s výsitznou a poustavou přednáškou prof. Jar. Petra, který kromě obdivuhodného díla básnického vyzvedl neméně rozměrné a dosud nedocenené jeho dílo dramatické (obsahuje 30 div. her) pečlivými a vyčerpávajícími rozbor. Řeč vyslechnuta účastníky, jižž mohli dostaviti se z pražských jednot větší počet (je příznačno, že naše ochotnictvo přes veškeré výzvy kromě hraní divadla jiným kulturním ale i organis. počínám stále ještě se vyhýbá) vnímavě a s porozuměním. Večer doplněn přednesem Novákových „Melancholických písní“ na slova Vrchlického oper. pěv. pí. Barkovou, recitací několika výstupů z antické ves. „Pomsta Cattulova“ pp. inž. Barkem, Zelenkou, Pokorným a dámami Špírkovou a Erbovou a částí prologu Danteovy „Božské komedie“ p. Pokorným. 10.-IX. konána tamže opozděná zahradní slavnost s kabaretem v podzemní lidové restauraci (poř. Fr. Pokorný) a taneční zábavou, spojenou s tombolou atd. ve velkém sále, jejíž čístý

výnos ve prospěch Tylova domu v Praze je více než uspokojivý. — Ladeckého okrsek v Mostě koná milou povinnost, vyslovuje nejúprimnější dík všem korporacím i jednotlivcům, kteří projevili u příležitosti krajského sjezdu ochotnického, ve dnech 3. až 5.-VI. v Mostě konaném, své přátelství a svou lásku ochotnictvu severočeskému. Náš nelíčený dík platí zvláště milému starostovi Matice, p. dru Fr. Hermanovi za zlatá jeho slova povzbuzení, Pražskému okrsku za krásný dar reliéfu Jana Ladeckého, který nám bude vždy jasnou hvězdou v našem konání, a za dar 500 Kč k umožnění divadel. představení, Blahňkovu souboru za umělecké provedení Dykovy hry „Ondřej a drak“ a za nezapomenutelně krásné chvíle, zaité při slavnostním představení Jiráskova „Otce“. Děkujeme všem občanům mosteckým, kteří ochotně poskytli našim milým pražským přátelům pohostění a noclehy, jakož i kteří přihlásili se o hosty, ale jimž nebylo možno vyhověti. Vřelý dík vyslovujeme řediteli stát. dolů p. Ed. Bartošovi, velikému příznivci českého divadla za laskavé povolení prohlídky dolů, jakož i závodní radě za milou ochotu objasnění a doprovodu. Panu Karlu Hovorkovi, řed. škol a spisovatel, vdčíme za obětavý průvod městem a výklad, a svému členu, Pěvecko-hudebnímu spolku „Triophon“ patří naše plné uznání za krásné jeho výkony hudební. Za Ladeckého okrsek v Mostě: V. J. Hrdlička, t. č. starosta, R. Týřl t. č. jednatel.

Z jednot. Beseda „Dalibor“ na Hradčanech uspořádala 9.-VII. v Národ. domě na Smíchově zahradní slavnost s bohatým programem. — Ochot. vzděl. a podp. klub „Osvěta“ ve Vysočanech oslavil 10leté trvání 22.-VII. slavn. předst. Jiráskova „Otce“ s proslovem prof. Jar. Petra (rež. představení K. Brand), 23.-VII. valnou hromadou (del. ústř. Val. Trousil), dop. koncertem před radnicí, spoj. s květinovým korsem (výpr. alegor. vozů Jindř. Ondráka), odp. průvodem do zahr. restaurace v „Cihelně“, kde konána velká zahradní a taneční zábava. — Div. odb. N. J. S. „Vlastimil“ v Hrobech oslavil 5. a 6.-VIII. 25leté trvání průvodem s alegor. vozy, znázorňujícími tři doby českých dějin: husitskou, pobělohorskou a popěvratovou. — Čten.-ochot. sp. pro Lhotu Pařezskou a Březku pořádal 20.-VIII. dožínkovou slavnost s průvodem alegor. vozů z Pračové do Lhoty Pařezské, kde konán tábor lidu (řečn. posl. B. Bradáč a delegát ústředí z Prahy) a poté koncert a věneček. Čistý výnos věnován na postavení pomníku Svobody v obci. — Jdo. „Jirásek“ v Ústí n. L. ab. konal ustavující valnou hromadu 3.-IX. ve dvoraně Národ. domu za účasti delegátů ústředí, taj. R. Weinerta. — Spdo. „Tyl“ v Novém Městě n. Met. zahájil sezonu ves. K. Železného „Tažní ptáci“ s pohost. vyst. divadel. ředitele Drobného. — Ochot. div. v Přepychách sehalo v min. sezoně: Maříkovu frašku „Z nařízení bytové komise“, Horákové „Dolorosu“, Sokola-Tůmy „Pasekáře“ (3 krát) a v přírodním div. za účinkov. 150 osob Šubertovy „Probuzence“ (rež. Jos. Brabenec). — Vzděl. a podp. bes. nár. děln. „Palacký“ na Smíchově slavil jubil. 25letého trvání 23.-IX. předst. Šimkova „Leštinského kováře“ v Areně smíchovské (rež. R. Dvořák), výstavkou upominek činnosti besedy, 1.-X. dop. průvodem k pomníku Palackého v Praze II, kde položen věnec, jubilejní valnou hromadou v Národním domě na Smíchově (sbory přednesl zpěv. sp. „Bendl-Malát“ za říz. sborn. Jar. Skalského, o významu a životě Palackého promluvil starosta Vinohrad. red. J. Pichl), odp. uměl. akademií a večer přátelským tanečním vinkem. K uctění památky zemřelých členů besedy zakoupeno bude lůžko v České dětinské nemocnici.

Posudky. Spdo. „Vojan“ v Bosni uspořádal 25.-VI. 2. a 6.-VII. divad. představení v přírodě pod Valečovem u Mnich. Hradiště, vypraviv Fenclovo

dramat. zpracování Jiráskových „Psohlavců“. Představení dočkala se plného úspěchu, o čemž svědčilo troje provedení hry (třetí bylo pro nejširší vrstvy za poloviční ceny), stejně jako všeobecná a zasloužená pochvala velmi četného obecnstva místního i z blízkého a vzdálenějšího okolí. Hlediště bylo amfiteatrální. Jeviště nad jeho niveau se skalou v pozadí, takže bylo odevšad dobře vidět i slyšet. Režie a celková souhra byla dokonalá, scény malebné. Nejmenovaný režisér (či režiséři?) dovedl dokonale ovládnouti nejen značný počet osob jednajících, ale i velké komparsy (dle plakátu 250 osob — za spoluúčinkování jízdního „Sokola“ z Ml. Boleslavi). Z jednotlivých herců-ochotníků vynikl postavou i kresbou hrdé, neoblomné povahy Kozinovy p. Fr. Janda, tvrdostí, odměřeností, neústupností a despotismem Laminger p. Jar. Šimáně a sl. B. Mikšová projeveným citem a láskou k muž i k dětem jako Hanči Kozinová (zvláště ve scéně před popravou); leč i ostatní účinkující, jejichž jména nemohu pro nedostatek místa uvést, tužili se dle svých sil a schopností, aby celku prospěli. Líčení herců bylo dobré. Ochotníci v Bosni mohou býti hrdi na tato představení a vzorem mnohým větším ochotnickým jednotám. (—f—)

Ochotnický repertoar. Spdo. „Vicena“ v Ústí n. Orli. (hotel Friml), 16.-IV. Schönherrův „Domov a víra“ (překl. Jar. Kvapila, rež. O. Jappl), 9.-VI. Scheinplügův „Geysir“ (rež. J. V. Radechovský), 3.-VIII. Šrámkův „Měsíc nad řekou“ (rež. Jos. Tesař, ve prosp. čes. školy v Hylvátech). Na plakátech vybízí k odeírání „Čes. Div.“ a kupování losů věc. loterie Tylova domu v Praze. — Dram. pěv. bes. „Tyl“ v Chuchli (host. J. Holečka), 26.-III. opak. Fastrovy „Pražské švadlenky“ (zpěvy nastud. M. Janíček, řídil Tichý), 16.-IV. Eug. Bartoše „Ideály manželství“, 27.-VIII. Maříkova „Hvězda veletruhu“ (rež. všech Em. Skřivan; hráno ve prospěch post. Tylova domu v Praze, pro jehož loterii agituje beseda i na plakátech).

Slovenské ochotnické divadlo.

(Poriada Pavel Bartoš, tajomník Ústredia slovenských ochotnických divadiel.)

Úvodom.

Z bratskej priazne Ústrednej Matice divadelného ochotníctva československého v Prahe, máme, hľa, svoj úradný orgán i my, Ústredie slovenských ochotnických divadiel pod projektatórom Matice Slovenskej v Turčianskom Sv. Martine.

Tu si chceme registrovať kroky ochotníckeho divadelného života na Slovensku, ktorý sa nám rozvíja potešiteľne; tu chceme referovať o slovenskej divadelnej spisbe, aby členovia naši i všetci milovníci divadla boli o nej informovaní vždy na čas a mohli z nej použiť, čo im bude vhodné; tu chceme s prípadu na prípad porokovať o aktuálnych divadelných otázkach, ktoré sa týkajú menovite Slovenska; konečne tu chceme mať kroniku nášho Ústredia, ktoré povolane je sdužiť celý ochotnícky divadelný život slovenský.

Vhodné príspevky, referáty, úvahy, návrhy pre slovenskú časť „Českého Divadla“ budú nám vítané. Adresovať ich treba sekretariátu Ústredia slovenských ochotnických divadiel v Turči. Sv. Martine.

Počítame na priazeň a pomoc všetkých milovníkov divadla. Minulosť slovenská špeciálne ukazuje nesmierny význam ochotníckeho divadla, chceme sa z minulosti učiť pre šťastnú budúcnosť.

Štefan Krémery, podpredseda ÚSOD.

Úlohy Ústredia Slovenských Ohotnických Divadiel.

Tajomník Matice Slovenskej, Štefan Krčméry povedal na tohoročnom valnom zhromaždení Matice Slovenskej o utvorení Ústredia slovenských ochotnických divadiel toto: „V zisťovaní vzdelanostnej minulosti slovenskej prišli sme i na otázku slovenského ochotnického divadla. Sossbieraním dát o divadelnom živote z rokov 1840-tych, 60-tych i z novších časov ukázal sa veľký národný význam ochotnického divadla. Toto nás uviedlo na myšlienku stvorit ochotnickým divadelným krúžkom ústredie, ktoré by sa staralo o systematický rozvoj ochotnického divadla na Slovensku.“

Slovenské ochotnicke divadlo tedy už v minulosti dokázalo svoj národný význam a je prirodzené, že myšlienka povzniesť ho umelecky i ideovo vyšla od Matice Slovenskej. ako najväčšieho kultúrneho ústavu slovenského. Takýmto spôsobom, pri pomoci Matice Slovenskej bolo možné, že myšlienka ústredia na zakladajúcom valnom zhromaždení, dňa 25. júna t. r. v Turč. Sv. Martine, sa stala skutkom a utvorené Ústredie slovenských ochotnických divadiel pod protektorátom Matice Slovenskej zahájilo svoju dôležitú akciu. —

Predprevratové ochotnicke divadlo malo skoro výlučný cieľ prebúdzat ľud k uvedomeniu národnému životu. S akým skvelým výsledkom účinkovalo na tomto poli, ukazuje najlepšie to, že mestá a dedinky, kde sa hrávaly slovenské divadlá, boli všetko tvrdé vo svojej slovenskosti, a naopak, kde ich nebolo, ľud bol skoro všade nevedomelý. Ba možné by bolo povedať: čím sa kde častejšie hrávaly slovenské divadlá, tým tam bol národný život čulejší. Zrejme, že pripočítat tieto účinky možno len ochotníckemu divadlu a jemu v zápätí nasledujúcemu čulému životu spoločenskému.

Odkiaľ táto moc ochotnického divadla? Nuž predovšetkým, že s javiska sa vravi k srdcu poslucháčov; slovo s javiska narazí a rozochveje struny, ktoré boli snáď nemé. Povznesená myseľ ľahko rozlišuje vtedy, čo je dobré, čo zlé. A potom, že divadlo priťahuje: je pôžitkom, hoci není „zábavou“. Tak vychováva charaktery, vnúka ideále, prehĺbuje život vnútorný, duševný. Takýto človek berie potom do ruky knihu a vtedy sa stáva platnou jednotkou v národe. Není viac ztratený pre celok.

Divadlo je bez pochybnosti najúčinnnejším prostriedkom ľudovej výchovy. Využití tohoto prostriedku vedome, v tom sa skrýva úspech práce.

Cieľ Ústredia je tu jasný: — starať sa o systematický rozvoj slovenského ochotnického divadla —, aby bolo schopné vykonať úlohy, ktoré naň v dobe slobody čakajú.

V novej dobe čakajú i ochotnicke divadlo úlohy nové, ťažšie, než predtým, ale i usnadnené, veď prestaly nepriaznivé okolnosti, ktoré mu prácu pred prevratom obťažovali. Musí konať predovšetkým prácu buditeľskú u krajoch neprebudených. Táto práca je veľmi náliehavá; stačí poukázať na to, že ju spomínáme v štvrtom roku dosiahnutej národnej slobody. Už od prevratu vykonalo ochotnicke divadlo na tomto poli kus práce, menovite na krajoch južných. Práca táto není však ešte dokonaná. Zvlášť východ je ešte chladný; tomuto kraju chceme venovať zvláštnu pozornosť.

Tam kde ochotnicke divadlo nemusí vykonávať túto úlohu, nastáva preňho práca v inom smere. Tu sa musí venovať ľudovej výchove a práci osvetovej. Má byť akousi pokračovateľkou školy. Azda sa mu podarí i zlomiť ostré nenávisť náboženskej a politickej.

Tieto úlohy ochotnického divadla určujú i Ústrediu smernice pracovného programu.

Chceme predovšetkým, aby sa ochotnicke divadlá ujaly všade, v každej slovenskej dedinke. Preto vzbudzovať budeme medzi ľuďmi lásku k ochotníctvu. Myslíme, tieto stránky budú k tomu vhodným

prostriedkom, ale ohliadneme sa i po iných: článkami v iných časopisoch, prednáškami, rozširovaním dramatickej spisby medzi ľuďmi atď. budeme mu pripravovať pôdu. Potom zakladat' budeme všade ochotnicke spolky, ktorých výlučným cieľom bude riadiť divadlá. Isté je, že iné spolky, ako jednoty telocvičné, rôzne organizácie stavovské, hoci vykonaly na tomto poli a majú nepopierateľné zásluhy, nemôžu sa divadlu náležite venovať. Spolok, ktorý iných cieľov nemá, bude môcť lepšie pracovať. Zrejme je, kde takéto spolky dobre pracujú, zakladat' osobitný, čisto ochotnícky spolok nebude potrebné.

Dalej zvláštnu pečlivosť budeme venovať tomu, aby sme slovenskému ochotníctvu dávali do rúk na predstavenie hry dobré, umelecky cenné, úlohám a pomerom ochotnického divadla vyhovujúce. Zorganizujeme činnosť prekladateľskú a vydávať budeme tlačou dobré hry z cudzích literatúr. Pozdejšie, až budeme lepšie postavení, vypisovaním súbehov, odmiem povzbudzovať budeme spisovateľov domácich a vydávať ich dramatické práce. Takýmto spôsobom chceme postupne zveľaďovať a zdokonaľovať slovenský repertoár všestranne, aby si v ňom vybrať mohli primerané hry ochotníci-začiatčníci i pokročilejší. Dbaf budeme o to, aby knihy, ktoré vydáme, boli lacné a prípadne obsahovali odborné rady, pokyny pre ochotníkov.

Chceme tiež postupne zvyšovať i umeleckú úroveň ochotnického divadla. Priznať musíme, že v tomto ohľade sme veľmi zaostali a preto tento bod práce bude ťažký. Jeden prostriedok sme už spomenuli, dávať ochotníkom divadelné hry dobré a tak vypestovať u nich i v obecnosti do istej miery literárny vkus. Aby i predstavenia vyhovovali minimálnym umeleckým požiadavkám, s časom na čas usporiadame kurzy pre režisérov, prípadne vydávať budeme pre nich príručky a iné pomôcky. Konečne je tu vec vypravenia predstavení. Otázka javiska, dekorácií, šiat atď. Žiaľ, v tomto ohľade sú u nás pomery veľmi slabé. Miestnosť malá, javisko skoro pre lútky, dekorácie primitívne. V najbližšom čase chceme v Ústredí stvorit divadelnú garderobu pre ochotníkov. Jednotlivé ochotnicke krúžky nemôžu si samy zadovážiť potrebné šatstvo a pomáhajú si v núdzi všelijako. Potom napomáhať budeme ochotníkov, aby si mohli postaviť zodpovedajúce javisko, sprostredkujeme im lacné a vkusné zamaľovanie, prípadne zadovážime v Ústredí dekorácie a iné potreby na požíciavanie.

Vypočítat' všetky prostriedky, ktorými chce Ústredie dosiahnuť svojho cieľa: postaví v každej dedinke slovenskej dôstojný útulok Thalí — zdá sa nám nemožným. To sa ukáže časom, kde je treba pomoci, kde nápravy. Ale už i z toho, čo povedané bolo, jasne vysvitá, že v Ústredí zahájená bola akcia, ktorá — ak podporovaná bude — vykoná časom kus náliehavej a dôležitej práce národnej i osvetovej a valne prispeje k vzdelanostnému pokroku slovenského národa. B.

Zprávy z Ústredia.

Ústredie Slovenských Ochotníckych Divadiel utvorené bolo na zakladacom valnom zhromaždení dňa 25. júna t. r. v Turč. Sv. Martine. Prišli zástupcovia divadelných krúžkov zo všetkých krajov Slovenska. Stanovy, navrhnuté organizátormi, s malými zmenami jedhlasne boli prijaté a vysovené utvorenie Ú. S. O. D. Do správy zvolení boli: za predsedu Jozef Gašparík, podpredseda Slovenského Spevokolu v Turč. Sv. Martine; za podpredsedov Pavol Socháň, dramatický spisovateľ v Bratislave a Štefan Krčméry, tajomník Matice Slovenskej v Turč. Sv. Martine; za tajomníka a účtovníka Pavol Bartoš v Turč. Sv. Martine; za pokladníka Pavel Štarke, pokladník Matice Slovenskej

v Turč. Sv. Martine; za režiséra a správcu domu Rudolf Slezák, dlhoročný režisér Slovenského Spevokolu v Turč. Sv. Martine. Výbor skladá sa z delegovaných zástupcov ústredných organizácií, ktoré sa venujú i ochotníckemu divadlu a zo zástupcov Ochotníckej jednoty „Kollár“ v Košiciach a Národnej jednoty v Trnave. Členov v čas zakladacieho valného zhromaždenia bolo 28 (skutočných); odvtedy tento počet slubne vzrástol na 69 (stav 8.-IX. 1922).

Činnosť Ústredia doposiaľ bola hlavne organizačnou; rozposielala sa opätovne a opätovne vyzvania ochotníckym krúžkom, aby pristupovali za členov. Obecenstvo naše je, žiaľ, dosť ľahostajné; na dôkaz stačí uviesť nemé číslce: z Ústredia poslané bolo v júli 571 dopisov, prijaté bolo za ten istý čas len 91 dopisov; v auguste podobne, rozposlane bolo 481 dopisov, prijaté 105. Ako vidieť, valná časť našej korešpondencie ostala vôbec nepovšimnutou. Vymáhame pre Ústredie štátnu subvenciu, ktorú si svojim významným účinkovaním iste právom zasluhuje. Poslali sme ministerstvu školstva a národnej osvety prosbu o čas i posilili vybavenie. dosiaľ nás však o riešení neuvedomili.

Započali sme i činnosť vydavateľskú. Prevzali sme zbierku Knižničarskeho úč. spolku „Slovenský Divadelný Ochotník“, v ktorej sa posledný čas nepokračovalo. Prvý sväzok zbierky už nami vydávanej bude prepracované Chalupkovo „Kocúrkovo“; súčasne výjde i druhý sväzok, s autorovým povolením poslovenčená Jiráskova „Vojnarka“. Tak budeme postupne vydávať divadelné hry pôvodné i preklady asi v mesačných lehotách. Tým zabezpečíme Ústrediu stály zdroj príjmov a budeme môcť pristúpiť k uskutočneniu ostatných bodov nášho programu.

Staráme sa už tiež o stvorenie ústrednej divadelnej garderoby. Že ochotníctvo skutočne cíti nedostatok takejto požičkovne divadelných úborov, svedčí najlepšie, že stále dostávame žiadosti o vypožičanie šiat. Žiaľ, doteraz nebolo možné ju uskutočniť. Dnes sú do toho treba veľké peniaze. Až nám poukážu štátnu podporu, zbavíme sa starostí razom a bude prvou vecou zakúpiť látok a našit šiat pre ústrednú garderobu. Zatiaľ prosíme svojich členov o trpezlivosť, veď staváme veľkú budovu a nemožno všetko naraz postaviť.

Divadelným krúžkom, ktorých adresy známe, posielame toto číslo ako novšie vyzvanie, aby sa hlásili do Ústredia. Neodkladajte so vstupením, tým obťažujete prácu i nám. Kde o divadelnom krúžku nevieme, posielame časopis pp. farárom, učiteľom. Prosíme ich i touto cestou, aby sa pričínili o utvorenie ochotnícko-divadelného krúžku. Sekretariát Ústredia v tejto veci vďačne poslúži radou.

Najbližšie číslo časopisu výjde 25. októbra. Príspevky, referáty, návrhy pošlite sekretariátu Ú. S. O. D. do 15. októbra. Podporujte nás všemožne.

Členom do pozornosti. Soznam slovenských divadelných hier — pôvodných i prekladov — dostaf v Ústredí. Vyžiadať si ho. Rukopisy pri složení primeranej kauce za mierny poplatok vypožičavame svojim členom. Máme niekoľko sedliackych kostýmov (mužských), ktoré môžeme vypožičať členom na krátky čas, tiež proti kaucii, za mierny poplatok.

Knihy a časopisy, pomůcky, provoz. práva a j.

Knihy a časopisy. Ochotnícké jeviště. napsal Ant. Skála, vyšlo jako I. svazek Knižnice Svobodného Učení Selského 1922 v Brně. V německé i ve francouzské literatuře vyšlo již několik knih, ve kterých je uvedena řada divadelních her podle obsahu, aby každý mohl posouditi při výběru. jaká hra je a čeho je k jejímu provedení třeba. Ovšem

v těchto sbírkách může býti snáze pokračováno, poněvadž je odyt větší. U nás bylo již dávno třeba sebrati naši klasickou literaturu dramatickou, a z novější aspoň práce vyslouhlé literární ceny. Spisovatel Ant. Skála přichází tu s prvotinovým pokusem, který nemá na mysli soupis našich divadelních her vůbec, nýbrž podnikem i účelem jeho práce je potřeba ochotníctva. Uvádí celkem 80 her, a to: obrazy ze života a veselohry, snadno proveditelné a pak pro vyspělejší ochotníky a pro větší jeviště. Vedle obsahu udává druh hry, počet dějství, počet a druh úloh, dekorace, vydavatel, a provoz. právo. Ke konci pak připojuje u každé hry obory hlavních postav a kvalifikaci souhry a výpravy. Kniha je psána s láskou k věci, prozrazuje pochopení a znalosti ochotnícké činnosti a proto bude jistě ochotníctvem vyhledávána a přijata s povděkem. — Kňourkovy divadelní hry (dosud pět svazků vydal autor Fr. Kňourek, řídící učitel v Chorvatské Nové Vsi, pošta Poštorná u Břeclavi) nazývají se většinou pohádky, ale mají hlubší mravní tendenci. Jsou psány hlavně pro venkov, pro lid, kterému autor předvádí výseky ze života formou velmi srozumitelnou a zábavnou. Na Moravě i na Slovensku se hrají, a také náš dovedný režisér našel by v některé (na př. Bláha Švik, nešťastný švec) vhodný předmět k výpravě lehké hry lidové. — „Dobrodinci“, veselohra III. od Fr. Hermána, vyšla právě ve II. vyd. nákl. Šimáčka a Šolce (Praha II, Jerusalemská). Tamže vyšla také hra Davida a Bonna „Žaludské eso“ a u Knappa v Karlíně „Lidský zvěříneček“, „Svět zlodějů“ a „Filmový král“. — Nákladem „Věstníku lidovému“ a samosprávy v Habrech vyšla v „Lidové škole“ (red. A. M. Marek) přednáška pro ochotníctvo F. K. Štětky „Epištoly ochotnícké“ za Kč 350 i s poštovným. — Nákl. Švejdovo v Libni zahájilo novou knihovnu liter. prací domácích i cizích „Centrum“ Arcybaševových dram. „Vášeň“ (přel. R. Kautský, prov. v Uraní a Čes. Buděj.), jihoslov. pracemi: Ivakičovou „Sokyni“ (přel. J. Hudec) a Begovicovými „Malými komediemi“ (přel. K. Hádek), franc. kom. Sási Guitryho „Noční hlídač“ (přel. K. Čvančara, hráno na Vinohr.) a původními hrami Fr. Zavřela „Vzpouza“ (příprav. na Nár. div.) a Eug. Branda akt. „Na popeleční středu“ z konkursu Měšť. bes. v Praze. — Periodické publikace, red. zasílané: „Věstník ochotn. na čes. západě“ (org. Tylova II. okrsku v Plzni, red. F. Burda) čís. 1—3 po 80 hal.; „Divadlo Moravsko-slezské“ (div. program) čís. 1. po K 150; „Divadlo“ (orgán Organizace českého herectva) do čís. 20. po K 160; „Dělnické divadlo“ (orgán Svazu děln. div. och. čsl.) do čís. 8. po K 150; „Umělecký svět“ (Kladenské 14 denní div. meziaktí) čís. 1. za K 150; „Naše hory a hutě“ (vydáváno na Kladně) do čís. 9. ročně K 3310; „Naše zahraničí“, (sborník Nár. rady čsl.) čís. 2. ročně K 20; „Plzeňský kraj“ (agrár. deník) do čís. 65. po 60 hal.; „Týden“ (vychází v Uher. Brodě) do čís. 36. po 70. hal.; „Věstník sokolský“ do čís. 36., ročně K 30.—

Pomůcky: Zachovalou dekoraci pro karneval nebo šibřinky „V podsvětí a na Olympu“ pro velký sál a přilehlé místnosti (Olymp, vchod do Tartaru, háj Venušin a sluj rozkoše) prodá Jdo. v. Horažďovicích. — Atelier pro malby divadelní a zřizování jevišť, rekvizit a j. otevřel Domin Kotas na Kladně Zahradní ul. 278.

Provoz práva: Sp. spis.-bell. „Máj“ v Praze, Národ. tř., zadává za posledních novinek zejména L. Novákovu (min. obch.) ves. „Pražská příhoda“, R. Nešvery ves. „Cesta ohněm“, Scheinpflugův „Geysir“, Schäferův „Střevíček paní markýzy“, hry E. Hegnerovy „Milosrdné lži“ a „Salon“, překlady

E. Brandovy (Bracco „Nevěrná“, de Curel „Návštěva“, E. Vois „Pes“), dětské hry F. Kňourkovy („Ubrousku, prostři se!“, „Den svobody“, „Štědrý večer po 5ti letech“, „Bláha Švik, nešťastný švec“, „Bilibil, mluvící pták“) a j. Bude vydán seznam.

OBSAH: Dr. Müldner: Božena Viková-Kunětická. — Blahník: Spor Vinohradského div. s Národním. — Rydvan: O Jarosl. Vrchlickém. — Petr: Olo-moucká opera. — Směs: (Tři význačná úmrtí: Sedláček, Benoniová, Mašek; Požáry divadel). — Ochotnická hlídka: Pro ochotnickou praxi (dr. Her-man: Spolk. činnost mimodiv., Petr: O spojitosti gesta a mluveného slova). Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Divadelní kostýmy

dobově věrné pro všechny divadelní hry, maš-karní obleky v nejbohatším výběru, kroje národní české, moravské, slovenské a jiné, pro slavnosti a obžinky, dětské masky v každém množství zapůjčuje v cenách nejlevnějších

Kostyma

dříve J. BÖHM,

největší českoslov. odb. půjčovna divad. a maš-karních obleků.

Dodavatel srbského král.
Nár. divadla v Bělehradě.

v Praze I.,

Národní tř. 25, ve dvoře.

DIVADELNÍ KNIHY

operety, klavírní výtahy a jiné hudebniny, zpěvníky, sbírky deklamací, chansony, solové výstupy, kuplety atd.

kdekoliv vydané a insero-vané dodá Vám

zaručeně nejrychleji

v každém počtu výtisků

FRANTIŠEK ŠVEJDA

knihkup. a nakladatelství Praha VIII.

Telefon číslo 5740,

kterým možno nejrychleji potřebné knihy objednat

Žádejte nejnovější seznam divadel. her!

➡ Bez konkurence. ➡

(Důležitá upozornění, Příspěvky na „Tylůvům“ v Praze, Ochotnictvo na Slovensku, Sjezdy a zájezdy a j.). Slovenské ochotnické divadlo (Úvodom, Úlohy Ú. S. O. D., Zprávy). — Feuilleton: Klasický pří-pad obrany kultury.

Sdělení redakční a administrační. »Čes. Div.« vychází 25. každého měsíce mimo červenec a srpen Roční předpl. 20 Kč, s pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla

V nejbližších dnech vyjde pozoruhodná divadelní novinka:

Divadlo na venkově.

Napsal Karel Scheinplflug.

Objednati lze v každém knihkupectví a v nakla-datelství fy FR. BOROVÝ v Praze II, Štěpánská 37.

Pro ochotnická představení:

Den svobody 28. říjen.

Hra k oslavám svátku svobody o 3 j. 10 p. 3 d. 3 pokoje Kč 8'80.

Z nařízení bytové komise,

Veselohra ve 3 j. od R. Mařika. 5 p. 4 d. Jedna deko-race: pokoj. Kč 9'90.

Hvězda veletřhu.

Veselohra ve 3 j. od R. Mařika. 4 p. 5 d. Jedna deko-race: pokoj. Kč 8'80.

Chytrák krajánek.

Veselá hra z čes. mlýna se zpěvy ve 3 j. od K. Buriana. 8 p. 4 d. Jedna dekorace: krajina. Kč 8'80.

Rukopisné hry, k nimž se půjčí knihy, role i noty: veselé: Bytová nouze. — Pouze pro pány — Jarčin román — Nebezpečná žena — Když slu-žebnictvo stávkuje — Monarchistická aféra — **vážné:** Vesnická čarodějka — V dělnickém ráji — Dáma v šedém — **se zpěvy:** Ve mlýně a na zámku — Skryté lásky — Rebelantská krev.

Divadelní hry kdekoliv vydané stále na skladě. Divadelní knihkupectví „**THALIA**“, divadelní agentura (Jos. Dolejší) Král. Vinohrady, Řipská 13.

Bohumil Mathesius:

BRÁNA PEKEL

Akt z války.

Premiéra v Městském divadle na Vinohradech

25. května 1922. Obálka Jos. Čapka.

Kč 4'40 (s knihkupec. přírážkou).

K dostání u každého knihkupce.

Hodí se dobře pro ochotnická divadla (4 osoby: 3 p., 1 d.).

„ČIN“, tisk. a nakl. družstvo
čs. legionářů,

Praha II., Vojtěšská 14.

2 Kč. Zásilky pro redakci nutno adresovati odpov. redakt. Jak. Rydvanovi (Praha 152-VI., Neklanova 44 n.), který bývá též přítomen v kanc. Matiční, Praha-II., Ostrovní (Smetanova) ulice 16 vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně znám-kovaná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy ne-odpovídá. Otiskovati a překládat články není do-voleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II., Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odebrání listů, nedošlých čísel a ob-jednávek insertů buďtež zaslány. — Inzerování v »Č. D.« je velmi úspěšné, ježto ochotn. jed-notám Ú. M. D. O. Č. zasílá se zdarma. — Naše jednoty prosíme za poshovění: všechny jimi zasláné nám zprávy budou v listě postupně uveřejněny.

Příští číslo vyjde ještě v říjnu t. r.

Vlásenky — líčidla — levnější!

Vlásenky divadelní z pravých vlasů,
přesných charakterů:

Pleše kus Kč 25.—, bílé Kč 30.—, komické a polopleše Kč 35.—, bílé Kč 42.—, salonyk plnovlasé Kč 45.—, bílé Kč 54.—, bonvivany Kč 40.—, bílé Kč 45.—.

Úplná souprava líčidel:

Pražské Kč 14.—, fy Prokš Kč 20.—, fy Lechner Kč 25.— (dříve Kč 36.—). Tyčinka líčidla tělového: Prokšova Kč 11.—, Lechnerova Kč 16.— (dříve Kč 22). Tmel Kč 4.— až 5.—, Mastiks Kč 6.—, Pudry, Vaseline. Angl. krep 1 dg Kč 3.—, 1/4 kg Kč 65.—. Vousy poutkované a na drátě. Vlásenky selské, umělé, rytířské, rokokové, alonž: Lomikar, Hus, Havlicek a j. Dámské vlásenky. Stálý výběr 500 nových paruk na prodej, 850 kusů paruk na půjčování. Ilustr. návod ku lícení Kč 18.—, dobírkou Kč 21.—. — Žadejte ceník zdarma.

Vlastní velkodílna vlásenek a sklad veškerých potřeb pro divadlo. Největší závod v celé republice. — Ceny nejlevnější.

JAN P. HAKL, Praha II, Žitná 34.

**Veškeré malby divadelních dekorací
dle vlastních návrhů provádí**

ALOIS FRONĚK, dekorační malíř,
na Kladně.

**Přeměna starých jevišť na nová
jeviště moderní. — Solidní ceny.**

P. T. Slavným správám divadel a ctěným ochotnickým spolkům!

Získav opětně nových zkušeností a nových sil odbor-ných předních příslušníků české obce umělecké, oznamuji slavné divadelní veřejnosti, že jsem otevřel nový svůj

**Atelier pro malby divadelní a zřizování
jevišť, rekvizit a podobně.**

Provádím divadelní dekorace věrně stylové, nejvýše efektní, praktického uspořádání, docilujícího značné úspory dekorační, výslovně trvanlivé, na plátně, stálými divadly schváleném a užíváném, nejlepším materiálem provedené a vyhovující úplně všem požadavkům moderního jeviště. K de-koracím opatřuji na vlastní náklad návrhy osvědčených českých výtvarníků a užívám praktických vlastních návrhů. Nicméně ceny zůstávají konkurenčními a jsou vůči firmám zahraničním nepoměrně levnými. — **Rámování dekorací** s největší svědomitostí a účelností provádím nejlevněji. Speci-álně doporučuji velice praktické a úsporné dekorace vložkové, umožňující šest i více proměn při jedné dekoraci pokojové. Dekorace transparentní. Vlastní výroba divadelních rekvizit a přístrojů, takže mohu slavným divadelním správám a ctěným ochotnickým spolkům dodat celý fundus jevištní. — **Rozsáhlý vlastní atelier.** Vyrábím divadelní nábytek praktického uspořádání (přesunem přeměna na jiný kus ná-bytku), kaširovaná kamna, krby, pece, ohniště, lustry a svi-tliny, nápojevní budky kaširované, akustické, trvanlivé a de-korativní kmeny, pařezy stromů, balvany a kamenné lavičky, zbraně, přilby a štiťy, nádobí a konvice, hodiny a jiné deko-rativní předměty přesně dobové dle starožitných originálů.

Všechny rozpočty zdarma a franko.

Do přízně české divadelní veřejnosti se poručející

DOMIN KOTAS, malíř dekorací.

Divadelní atelier Kladno, Zahradní ul. čís. 278.

NAKLADATEL FR. BOROVÝ

v Praze II., Štěpánská 37

vydal tyto divadelní hry, libretta, essaye a romány,
z hereckého života:

Arcybašev M., *Žárlivost*. Drama o pěti dějstvích, brož. za K 6.—.

Dyk V., *Veliký Mág*. Drama o pěti dějstvích, brož. za K 3.—.

Fischer O., *Karlštejn*. Libretto o třech dějstvích. Podle J. Vrchlického »Noci na Karlštejně«. S kres-bami V. H. Brunnera, brož. za K 2.—.

Fischer O., *Orloj světa*. Hra o 3 dějstvích. Str. 110 V úpravě V. Hofmana. K 10.—. II. kniha »Jevišťe«.

Hilar K. H. *Divadelní promenády*. Zápisník dojmův a idejí, brož. za K 10.—.

Leda: *Obecní volby*. Veselohra o 3 jedn. K 2-80.

Leda: *Právo k životu*. Hra o 3 jedn. K 2-80.

Lukavský Jos., *Komedianti*. Román z hereckého života, brož. za K 8.—.

Munk J., *Hypolyta*. Zpěvohra o třech dějstvích. Text dle novely M. Hewletta. Hudbu složil Jar. Křička, brož. za K 1-90.

Olbracht I., *Pátý akt*. Hra o jednom dějství, brož. za K 3.—.

Piskoř Karel, *Mumie*, Fraška o 3 jed K 10.—.

Piskoř Karel, *Prozatímní manželství*. Komédie o 4 jednáních K 10.—.

Piskoř Karel, *Akrobati*. Hra o 1 jedn. K 3-50.

Piskoř Karel, *Závěť tak porouč.* Veselohra o 1 jedn. K 3-50.

Piskoř Karel, *Na sopečné půdě*. Veselohra o 3 jedn. K 9.—.

Piskoř Karel, *Když se obchod vydaří*. Veselohra o 3 jedn. K 9.—.

Pujman Ferd., *Smetanovský breviř*. Obsah: Vy-koupená zaplacení. Životem vidoucích. Shakespea-rovská pout. Píseň písní. Bakchanále. Titanismus. K bésům. K bohu. Prvorozeny, brož. za K 6.—.

Pujman Ferd., *Poznámky o dramaturgii Smeta-nových oper*. Obsah: Inscenace Dalibora. Umění jevištní zámlky. Na okraj Dvou vdov. Míra při-rody. Smysl pro rozměr. Palác Dramatu, brož. za K 8.—.

Pujman Ferd., *Osudnice lásky*. K 21.—. Obsahuje: Na přidešti Smetanova Richarda; Oceán; Mystikova cesta; Zrod; Líbuše; Don Juan atd.

Šalda F. X., *Genius Shakespearův a jeho tvorba*. Apostrofa kritická. Prosloveno v Nár. divadle 27. března 1916 úvodem k Cyklu shakespeareov-skému, brož. za K 4.—.

Šrámek Fr. a., *Hagenbek*. Komédie o 3 dějstvích K 10.—. I. kniha »Jevišťe«. V úpravě V. H. Brunnera.

Till Jos., *Všední žena*. Hra o čtyřech jednáních, brož. za K 3.—.

Voborník Jan, *Jeronym Pražský*. Histor. tragedie v pěti jednáních, brož. za K 4-50.

Zavřel Fr., *Juan*. Tragedie, II. vyd., brož. za K 4-80.

Knihy tyto lze koupiti v každém
knihkupectví.

Divadelní kroje

dobově věrné, vkusně pracované a čisté pro veškeré divadelní hry, národní slavnosti, občinky, dětské dny a maškarní plesy zapůjčuje co nejlevněji největší půjčovna republiky

Alois Kraus, Jablonec n. Nisou.

Založeno 1886.

Ochotnickým jednotám a dramatickým odborům doporučujeme **ku oslavě 28. října:**

Fráňa Franci:

Hold československé republice. Scénický proslav. Kč 1.—.

Olga Žilinská, Drama ze života Slováků. Kč 2.—.

Na stráž! Obraz z vojen. života z r. 1916. Kč 2.—. Hudbu složil Fr. Korte.

Dále doporučujeme hry téhož autora:

Mrtvé listy. Drama ve 3 jednáních. (Rukopis.)

Na rozcestí. Drama v 1 jednání. (Rukopis.)

Nezdařená lest. Veselohra v 1 jednání. Kč 3:50.

Herecká krev. Drama v 5 jednáních. (Rukopis.)

Vrah. Melodram. Hudbu složil Fr. Korte.

Knihy, rukopisy, případně i hudební partitury ku hře „Na stráž“ a k melodramu „Vrah“ i s hlasy dodá

Ú. M. D. O. Č. — Praha II/128.

Divadelní novinky.

Husité. Devět scén s prologem a epilogem. Slavnostní hra pro divadlo v přírodě. Napsal Arn. Dvořák. Kč 9.—.

Husité. Tragedie národa o 5 dějstvích. Napsal Arnošt Dvořák. Kč 9.—.

Král Václav IV. Drama o 5 dějstvích. Napsal Arn. Dvořák. III. vyd. Kč 24.—.

Svatvečer. Verše B. Šalouna. Z obsahu lze vybrati vhodné proslovy k 28. říjnu, 8. listopadu, 6. červenci, 1. květnu, k zahájení div. představení, k tragedii k veselohře, k oslavě J. K. Tyla atd. Kč 9.—.

České divadlo.

Porádá B. Šaloun.

Sv. 28. **Obětovaná.** Napsal G. Devore. Přel. A. Breska. Hra o 3 děj. Kč 11.—.

" 29. **Povodeň.** Napsal F. V. Krejčí. Hra o 3 děj. II. vyd. Kč 9.—.

" 30. **Špatní pastýř.** Napsal O. Mirbeau. Přel. M. Bártová. Hra o 5 dějstvích. Kč 12.—.

" 31. **Líjak.** Napsal P. Petrovič. Přel. J. Hudec. Hra o 3 děj. Kč 9.—.

" 32. **Zdvíh.** Napsal W. D. Howells. Přel. A. Klášterský. Sprým. hra o 3 jednáních. Kč 6.—.

" 33. **Tkalec.** Napsal G. Hauptmann. Přel. J. Rydvan a L. Janoušek. Kč 12.—.

" 34. **Berounské koláče.** Napsal J. N. Štěpánek. Veselohra o 1 jedn. Kč 6.—.

" 35. **Škola žen.** Napsal Molière. Přel. Z. Gintl. Kom. o 5 jedn. Kč 11.—.

Sv. 37. **Smrt Dantonova.** Napsal J. Büchner. Úpr. A. N. Tolstého. Přel. V. Cervinka. Drama o 12 obr. Kč 10.—.

" 38. **Pro štěstí.** Napsal S. Przybyszewski. Přel. A. Dvořák. Drama o 3 jednáních. Kč 7.—.

Činohra.

Sbírka lidových her.

Sv. 1. **Babička.** B. Němcová. — R. Pohorská. 5 obrazů s dohrou. Kč 8.—.

" 2. **Zástěrková protekce.** Ferd. Střejček. Satirická veselohra o 4 jednáních. Kč 9.—.

" 3. **Španělská muška.** F. Arnold. — E. Bach. Přelož. J. Nevolet. Žert o 3 jednáních. Kč 8.—.

" 4. **Jindra.** Dle románu J. Klicpery napsala K. Lužanská. Hra o 4 dějstvích. II. vyd. Kč 8.—.

" 5. **Jindra, hraběnka Ostrovínová.** Napsala K. Lužanská. Hra o 3 dějstvích. II. vydání. Kč 8.—.

" 6. **Miláček dam.** (Vše pro firmu.) Naps. M. Hennequin a G. Mitschell. Přeložil K. Cvančara. Veselohra o 4 dějstvích. Kč 11.—.

" 7. **České dušičky.** Napsal D. Filip. Drama o 3 obr. Kč 6.—.

" 8. **Hanzi Hromádka.** Napsali O. Blumenthal a G. Kadelburg. Přel. S. Žitný. Žert o 3 jedn. Kč 10.—.

" 9. **V strážním domku.** Napsala A. Steinová - Landesmannová. Přel. K. Zelenský. Hra o 4 děj. Kč 6.—.

Dodá každý knihkupec zejména

ZORA, SPOLEČNOST S. R. O., NAKLADATELSTVÍ, UMĚLECKÝ ZÁVOD.

V Praze (v Karlíně), Královská 50.

Plátna

na opony, kulisy, dekorace různé vyrábí a dodává firma

M. V. Škop, mechan. tkalcovna v Polici nad Metují.

Divadelní paruky

salonní, polodlouhé, rytířské, rokokové, pánské i dámské má na skladě

Karel Zikmund, Praha II.

Štěpánská ul. 53.

Prvotřídní provedení. Nejlepší materiál. Speciální výroba.

DIVADELNÍ KNIHOVNA MÁJE.

Dosud vyšlé svazky obsahují:

1. K. Leger: *Illuse. - V poutech.* Dvě aktovky. 5 Kč.
2. de Curel: *Figurantka.* Komédie o 3 děj. II. vyd. 4 Kč.
3. Josef Šmaha: *Dcera.* Činohra o 3 jedn. 4 Kč.
4. Stroupežnický: *V ochraně Napoleona I.* Žert o 1 jedn. 4 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown.* (The new clown.) Fraška o 3 dějstvích. Přel. Karel Mušek. 3 Kč.
6. L. Stroupežnický: *Pan Měsíček, obchodník.* Vesel. o 3 děj. IV. vyd. Kč 7-50.
7. C. Haddon Chambers: *Tyranství slz.* (The Tyranny of tears.) Veselohra o 4 děj. Kč 3-50.
8. R. Svobodová: *V říši tulipánků.* Veselohra o 3 dějstvích. Kč 4-50.
9. Robert Saudek: *Drama dětské lásky.* 1. *Dětské svědomí.* 2. *Židovští kluci.* 3. *Jeník.* 3 Kč.
10. F. A. Šubert: *Žně.* Drama o 3 děj. II. v. Kč 5-40.
11. J. Maria: *Johanna Radimská.* Dr. o 4 děj. 4 Kč.
12. F. A. Šubert: *Jan Výrava.* Drama o 5 děj. 8 Kč.
13. Ant. Schulz: *Fedrfechtýř.* Hra o 3 děj. 3 Kč.
14. Rob. Saudek: *Revoluce na gymnasiu.* Tragedie o 4 děj. 3 Kč.
15. V. V. Bilibin: *Mlčení. — Slušnost.* Dvě veselohry po 1 jedn. Přel. F. J. Matěcha. II. vyd.
16. J. Šmaha: *Páta hodina pani Berouškové.* Fraška o 3 jedn. 3 Kč.
17. B. G. Nušič: *Pustina.* Drama o 4 děj. Kč 6-50.
18. A. P. Čechov: *Ivanov.* Drama o 4 jed. Kč 1-50.
19. A. Dumas otec: *Vyzvání k tanci.* — T. Bernard: *Medocké vínice.* — M. Maurey: *Doporučení.* 2 Kč.
20. J. Štolba: *Její systém.* Vesel. o 3 jedn. 10 Kč.
21. F. A. Šubert: *Drama čtyř chudých stěn.* 4 děj. 4. vyd. 7 Kč.
22. H. Ibsen: *Stavitel Solness.* Činohra o 3 děj. 2 Kč.
23. J. Mahen: *Juanův konec.* Drama o 1 děj. — Fráňa Šrámek: *Červen.* Hra o 1 děj. 2 Kč.
24. J. Štolba: *Vodní družstvo.* Vesel. o 3 jedn. 9 Kč.
25. L. Stroupežnický: *Naši furiantí.* Obr. živ. v čes. vesnici o 4 děj. 8 Kč.
26. L. Stroupežnický: *Václav Hrobčický z Hrobčic.* Drama o 3 děj. Kč 4-50.
27. Milan Fučík: *Dobrou noc, pane Satane!* Komédie o 1 jedn. a dohře. — *Zodpovědnost mládí.* Kom. o 1 jed. — *Neteř.* Fraška o 1 jedn. II. vyd. 5 Kč.
28. Lothar Suchý: *Matka.* Drama o 4 děj. 3 Kč.
29. L. Stroupežnický: *Paní mincmistrová.* Veselohra o 1 jedn. Kč 4-50.
30. J. Štolba: *Závěť.* Drama o 3 jed. 8 Kč.
31. L. Novák: *Žárlivci.* Veselohra o 1 dějství. 3 Kč.
32. V. Dyk: *Episoda.* Hra o 3 děj. Cena včet. sv. č. 33. Kč 3-20
33. V. Dyk: *Smuteční hostina.* Hra o 1 děj. *Premiéra.* Tragikomédie o 1 dějství. Cena včetně svazku č. 32. Kč 3-20.
34. K. Leger: *Jaro. — Podzim.* Dvě idylly. Po 1 jedn. II. vyd. Kč 4-50.
35. Ant. Schulz: *Regina.* Drama o 5 jedn. Kč 1-60.
36. Angel Guimera: *Vnižině.* Dr. o 3 jedn. II. vyd. 9 Kč.
37. Ed. Kučera: *Manželství.* Dr. o 3 děj. II. vyd. 4 Kč.
38. A. P. Čechov: *Jubileum.* Žert o 1 jedn. Kč 1-50.
39. K. Rožek: *Červ.* Drama o 4 jedn. III. vyd. 8 Kč.
40. J. Kvapil: *Oblaka.* Hra o 3 děj. 10 Kč.
41. K. Leger: *Vzakletém zámku.* Vesel. o 4 děj. 5 Kč.
42. J. Štolba: *Za šlechtickým erbem.* Lidová hra o 3 jedn. Kč 3-50.
43. Lothar Suchý: *Slaboch.* Drama o 4 děj. Kč 1-50.
44. J. Štolba: *Peníze.* Drama o 3 děj. II. vyd. 5 Kč.
45. V. N. Gogol: *Ženitba.* Zcela neuvěř. příhoda ve 2 jedn. s proměnou. Přel. dr. B. Prusík. II. vyd.
46. J. Štolba: *Na letním bytě.* Vesel. ve 3 jedn. 6 Kč.
47. J. Štolba: *Maloměstští diplomati.* Veselohra o 3 jedn. III. vyd. 9 Kč.
48. L. Stroupežnický: *Zvíkovský rarášek.* Veselohra o 1 jedn. Kč 2-80.
49. K. Jonáš: *Tragoedie.* O 1 jedn. — *Naše sufražetka.* Veselohra o 3 dějstvích.
50. L. Stroupežnický: *Šíroť peníze.* Drama o 1 dějství Kč 1-50.
51. L. Stroupežnický: *V panském čeledniku.* 3 Kč.
52. L. Stroupežnický: *Zkažená krev.* 3 Kč.
53. J. Štolba: *Ach ta láska!* Vesel. o 3 jedn. 9 Kč.
54. Fr. Molnár: *Ábel.* Hra o 3 děj. 6 Kč.
55. M. Fischerová: *O lásku.* Drama o 3 děj. 3 Kč.
56. J. Cisler: *Vojáci, vojáci!* Vesel. o 4 jedn. Kč 1-60.
57. J. Cisler: *Ošetřovatelka.* Vesel. o 3 jedn. 4 Kč.
58. K. Leger: *Z jiného světa.* Vesel. ve 2 jedn. Kč 1-50.
59. J. Štolba: *Staré hrčhy.* Vesel. o 3 jedn. 8 Kč.
60. K. Šípek: *Klavír. — Vlasy. — Z lásky otcovské.* Veselohry o 1 jednání. 2 Kč.
61. L. Novák: *Detektiv.* Veselohra o 1 jedn. — *Klec.* Monolog pro dámu. Napsal H. de Noussan. Kč 1-40.
62. L. Novák: *V ohni.* Veselohra o 1 děj. Kč 1-40.
63. J. Cisler: *Ředitel panství.* Hra o 5 děj. Kč 1-50.
64. J. Štolba: *All right.* Vesel. o 1 jedn. Kč 1-30.
65. J. Štolba: *Zlatá rybka.* Veselohra o 3 jedn. 8 Kč.
66. Milan Fučík: *Posel záhrobní.* Komédie o 1 jedn. — *Spor o Minu.* Kratochvíle o 1 jedn. 3 Kč.
67. F. A. Šubert: *Probuzení.* Hist. drama o 3 děj. IV. vyd. 9 Kč.
68. Josef Jekler: *Konec.* Drama o 1 jedn. Kč 1-50.
69. K. Hejda: *Jižní krev.* Žert o 1 děj. 3 Kč.
70. F. A. Šubert: *Láska Rafaelova.* Komédie o 3 děj.
71. F. A. Šubert: *Praktikus.* Drama o 4 děj.
72. F. A. Šubert: *Velkostatkář.* Drama o 3 děj.
73. J. Štolba: *Zapovězené ovoce.* Veselohra o 3 jedn. 8 Kč.
74. Karel Šarlíh: *Dohra.* Hra o 1 děj. 2 Kč.
75. K. Rittner: *V malém domku.* Drama. 8 Kč.
76. K. Scheinpflug: *Mrak.* Dr. o 3 děj. II. vyd. 8 Kč.
77. J. Štolba: *Zločin v horské boudě.* Veselohra o 3 jednáních. 8 Kč.
78. Frant. Zavřel: *Návrat.* Hra o 3 děj. 8 Kč.
79. J. Štolba: *Mořská panna.* Žert o 3 jed. 12 Kč.
80. J. Štolba: *Zloděj.* Drama o 1 jedn. II. vyd. Kč 2-50.
81. J. Štolba: *Mezi umělci.* Žert o 1 jedn. Kč 3-50.
82. J. Štolba: *Matčino dílo.* Drama o 4 jedn. 8 Kč.
83. J. Štolba: *Křivé cesty.* Veselohra o 3 jedn. 10 Kč.
84. M. Hennequin a P. Veber: *Nemáte co zdaniť.* Veselohra o 3 jedn. 10 Kč.
85. V. V. Bilibin: *Slušnost.* Veselohra o 1 j. II. vyd.
86. L. Stroupežnický: *Vojtěch Žák, výtečník.* Drama o 5 jedn. 5 Kč.
87. L. Stroupežnický: *Christoforo Colombo.* Histor. hra v 11 obr. 5 Kč
88. K. Leger: *Staří páni.* Hra o 3 jedn. 4 Kč.
89. L. Stroupežnický: *Na Valdštejnské šachtě.* Drama o 3 jedn. 9 Kč.

Na skladě v každém knihkupectví, zejména ve výpravně

Nakladatelského družstva Máje, české akc. spol. v Praze I.

„České Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochoťnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan. — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. — Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr, Jakub Rydvan a Ad. Wenig. — Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (V. Sommer).

Ročník II. (V.)

V Praze, v říjnu 1922.

Číslo 8.

V. K. Blahník:

Případ Stechův.

Bývalý ředitel Vinohradského divadla, divadla Uranie a nyní ředitel Národního divadla v Brně, Václav Stech, napsal a vydal svoje paměti za dobu svého působení na Vinohradech.

Paměti tyto vycházely nejdříve ve feuilletonu „Lidových Novin“ a nyní vyšly knižně u Otty. Snad právě vyhlídka na dvojí honorář v krátké době zavinila jejich obsáhlost a tím i to, že se do knihy dostaly věci, které tam nikdy býti neměly. Kniha se jmenuje „Vinohradský případ“. Podtitul její jest: „Román divadelní skutečnosti“. Zcela správně napsal již jeden z kritiků, že to, co jest národu v knize předloženo, není případem vinohradským, nýbrž případem Stechovým. Stech se na nejednom místě své knihy holedbá, že to vše, co jest v ní uloženo, bude cenným materiálem divadelně a kulturně historickým. To jest zásadní omyl. Poslední práce Stechova není a nebude nikdy historickým dokumentem divadelním, nýbrž jen snůškou klepů, podezírání a veřejným účtováním Stechovým s řadou osob. Bude nejvýše historickým dokladem Stechova cynismu uměleckého i osobního. Kniha celá jest jen ukázkou, jak nebezpečný jest člověk, který umí psát a který si dovede opatřiti nakladatele.

Předně dlužno konstatovati, že „Vinohradský případ“ Stechův nemá nic společného s uměním. Má-li co společného s uměním literárním, nechci rozhodovati, o tom ať se vyjádří odborníci, s uměním

divadelním nemá společného nic. Není tomu dávno, ohradil jsem se snad až tuze ostře proti knize Rudloffově „Z divadelní bonboniery“ právě proto, že odhalovala takové zákulisní poměry našeho divadelnictví, které mají a musí zůstatí oku normálního diváka utajeny. Jsem však přesvědčen, že Rudloff napsal svou knihu bez zlého úmyslu. Co teprve jest říci o knize Stechově, která nezná z umění divadelního nic jiného, než chytráctví, mazanost, intriku, rozčilení, bezcharakternost atd., a k tomu jest napsána ve zlém úmyslu podlomiti váhu určitých umělců, pomstíti se, znesvětit památku mrtvých, za to však pokrýti vlastní osobu vavříny, s nimiž jiní nespěchají. Pro to není dosti silného výrazu, není dosti důtklivého slova varování.

Ten, kdo by chtěl se poučiti, jak se divadlo dělá, kde pramení vzněty umělecké, kdo by chtěl znáti trpkou cestu vnitřních bojů za pravým poznáním uměleckým, kdo by chtěl v řádcích starého praktika hledati umělecké jeho credo, ten musí knihu odložití roztrpčen, ne-li zhnusen. Z těch věcí tam nenajde, kromě několika konvenienčních vět, nic. Celá kniha, která má 530 stránek, se vlastně dělí na tři podstatné části. První má světu a budoucnosti dokázati, že Stech byl a jest největší, nejlepší a neschopnější divadelník, že jest nejčistším charakterem posledních několika desítek let, ani nemluvě, že se mu vždy křivdilo, že celá řada lidí žila jen v plánech, jak ho odstraniti a poškoditi. Druhá část má za účel znesvětití památku několika mrtvých, zejména Šubrtovu a Kamprovu, a konečně třetí má společensky znemožniti dra. Hilara a jeho choť Zdeňku Baldovou.

Výsledky této snahy lze lehce přehlédnouti. Štechova glorifikace Štecha se podařila co do rozsahu zcela. Štech musí však počítati s velmi prostomyslným čtenářstvem, když doufal, že každý bude v extasi nad jeho samochválou. Na to má Štech, jak všeobecně známo, velmi dobrou výřečnost, než aby se každé jeho slovo mohlo brát na těžkou váhu. Ale budiž. Štechova stihomamová studie bude alespoň literárnímu historikovi dokladem o jeho charakteru a jeho duševním rozpoložení určité doby. Štech na několika místech mluví o své čestnosti, o svém vychování, o své povaze, prostě vši pomstychtivosti. Jak se ale bude kdo dívati na Štecha nyní, kdy se poznalo, že si schovává dopisy, že si zapisuje rozmluvy, aby to vše pak uveřejnil za účelem skandalisovati, nebo něčeho se domoci. To je totiž poslední dojem, který si čtenář z knihy odnáší. Proč to všechno? Buď jen důvod skandalisovati, pomstít se, nebo postrašiti mnohé, kteří se Štechem o různých věcech jednali, nebo s ním dokonce mluvili neprozřetelně upřímně, že bude vše otištěno, nebudou-li hodní. Takový jest dojem. Budoucnost ukáže, jak dalece byl správný. Je-li tento dojem nesprávný, je to vina autora, který dojem takový vyvolal.

Pokračujeme nyní o druhé části obsahu knihy. Týká se dra Hilara a jeho choti. Připusťme, že by to bylo všechno pravda, jak to Štech píše. Bylo by to nejvýše smutné zklamání pro ty, kdo v obou spatřují bezúhonné umělce. Jest jen otázka, ná-li to vůbec smyslu pro posuzování na př. Hilarova působení. Ani autor tohoto článku, ani skupina „Českého Divadla“ nepatří k bezvýhradným obdivovatelům Hilarovým. My si velmi dobře uvědomujeme, v čem jest na scestí, my jistě kritičtěji než on sám a než jeho kamarádi dovedeme posouditi, co z jeho činnosti má cenu trvalou a co jest jen rozmar a hříčka dítěte, jemuž dal osud náhle více materiálních prostředků do ruky, než kolik může s klidnou rozvahou přehlédnouti a ekonomicky využiti. Přes to však jsme povinni, vzíti ho v tomto případě v ochranu. Hilar jest a zůstane velmi talentovaným umělcem divadelním, jemuž, jak patrně z praxe, nemůže rutinér rázu Štechova podati ruku. Budiž, Hilar ublížil Štechovi; kde však jest důkaz, že ublížil umění? Jest naopak snadno, že se ukáže, že umění prospěl mezi jiným také tím, že pomáhal Štecha z vinohradského divadla odstraňovati. Dr. Hilar slibuje vydati odpověď. Byla by velká škoda, kdyby od-

pověděl stejným způsobem, jakým byl napaden. Víme z dřívějších různých polemik literárních, že dr. Hilar dovede být právě tak jízlivý a nevybíravý, jako Štech. Tím by však jen pobavil řadu pražského publika, které si namlouvá, že jest divadelním národem, ničeho by však nedokázal, nikoho nepřesvědčí. Ba naopak, odpověď Štechovi dává mu vhodnou příležitost, vyložití jednou jasně a srozumitelně bez příkras, bez affektovaných póz, které pravidelně jeho theoretické úvahy zatemňují, svůj umělecký názor.

Konečně jest poslední část obsahu knihy, totiž způsob, jakým se tam mluví o některých mrtvých. Jde nám především o Šuberta a Kampra. Není to jen známá a všude přijatá zásada, že se bez naléhavých důvodů o mrtvých nemluví jinak než slušně, byť i jen shovívavě. V tomto případě však jde o nedávno zesnulé literáty, z nichž zvláště Šubert nám stojí velmi blízko a těm, k nimž máme největší příležitost mluvit, našemu ochotnictvu, leží přímo v srdci svou světlou a velkou památkou. Štech líčí v celých obsáhlých partiích své knihy Šuberta jako neschopného a senilního starce, který se jen hádá, projektuje a dělá průhledné nesmysly, je krutý na lidi, vyvolává stařecké spory, aranžuje si veřejné oslavy v novinách a jinde, nectí dokonce ani rozdílu mezi tvým a mým (Šubert je nařčen, že neprávem zadržoval tajně majetek jiné korporace a že zabraňoval jednání o vrácení pravým majitelům!!) atd. Nemusím se ani dovolávati svědectví těch, kdož Šuberta znali a s ním pracovali. Význam Šubertův pro české divadelnictví jest veliký. Nespočívá v tom, že by se dnes hrálo divadlo tak, jak on si představoval a přál, ale ve veliké organizační práci, v pořádku a disciplíně, kterou dovedl udržovati, v nesmírném nadšení, jež dovedl vzbuditi a nejvíce v jeho čistém, neposkvrněném charakteru, který vedl jeho snahy vždy jen za prospěchem národa a za ušlechtilou krásou. O tom je zbytečno ztráceti slov. To je všeobecně známo a bude dokázáno. Čas utíká, Šubert leží již 7 let na Olšanech a není dosud slyšeti, že by se někdo vážně obíral studiem jeho životního divadelního díla. Dílo to se však nedá umlčeti, a čas jeho spravedlivého zhodnocení přijde. Nelze však připustiti, aby se o něm mstivě psalo takovým způsobem, jakým to učinil Štech! President Masaryk nemohl kdysi uvěřiti, že by se našel český člověk, který by se mohl dopustiti činů, jaké byly tehdy vytýkány poslanci Švihovi. Svou velkou schůzí o tomto tematě v Plodinové burse

končil tehdy v nejvyšším rozčlenění slovy: „Odvolat, odprosít.“ Ti, kteří mají trochu alespoň smyslu pro spravedlivé oceňování práce ve prospěch národa, zvláště však české ochotnictvo, které jest nositelem trvalé úcty k Šubertovi, v němž vidí jednoho z otců českého divadelnictví a jeden ze zdrojů vlastního nadšení pro české divadelní umění, ve své vůli musí také ve věci Šubertově Štechovi zvolat: „Odvolat, odprosít.“

Totéž týká se Kampra, který je líčen jako nespolehlivý a neschopný pracovník, žijící jen ze záštity, kterou mu poskytovala jakási jeho literární klika. Není bez zajímavosti, že dramaturgové, s nimiž Štech pracuje, dopouští se stejných chlapeckých úředních úskoků. O Kamprovi a Hilarovi píše Štech, že nečetli knih, k provozování zadaných a do repertoaru určených, že dávali z hlavy jen posudky, Kamper že si vymýšlel obsahy her, o nichž měl referovati, Hilar, že dával dramaturgické povinnosti vykonávati písarkou na stroji a pod. Není to dávno, v jakési polemice s „Jevišťem“ napsal totéž Štech o Mahenovi, který byl do nedávna dramaturgem Národního divadla v Brně a nyní pro absolutní nemožnost spolupráce se Štechem odešel, že dával do ročních repertoarů věci, o nichž nebyly po ruce ani originály ani překlady, čili věci, jichž prý nikdo, tedy ani Mahen z autopsie neznal. Tato shoda okolností velmi podlamuje důvěru v pravdivost Štechových klasifikací.

V té spouště invektiv, pomluv, klepů a podezření jest v knize Štechově sem a tam zkušenost, která bude moci býti využita. O tom bude ještě promluveno. To však nikterak nezmírní ostré odsouzení knihy z důvodů výše vzpomenutých. Kniha Štechova jest jen jasným dokladem, že našemu divadelnictví schází nejen noblesa, ale i pevnost vnitřní ideje. Stručně, schází mu teorie a soustavná výchova umělců i publika. U národa, nejen divadelně citícího, ale i divadelně vzdělaného, nebyl by podobný případ, jakým jest vydání poslední Štechovy knihy, možný, nechtěl-li by autor riskovati od samého začátku pečeť revolverového literáta.

Jos. Simon:

Přemysl Otakar II. a Závěš z Falkenštejna v českých a německých dramatech.

II *).

„Královnin omyl“, gotická stylisace o 1 dějství od Viléma Skocha, plzeňského dra-

*) Viz čís. 6.

maturga, je dramatickou básní, plnou žhavé touhy, výbušných vášní a smyslnosti. Závěš, rytíř a pěvec bledých lící, plavých vlasů, skládá verše a píše písně za doprovodu loutny královně Kunhutě, aby zaplašil chmury a těžké stíny s čela jejího. Miluje bílou královnu se zářícím, zlatým a vlnivým vlasem, jež mu dala přednost. Zaslepena vášní, jak tvrdí *Božena*, dívka z její družiny, jež nazývá Závěše „zženštilou loutkou“, bez lásky se vdala, jen aby byla královnou mocné říše. Je muži nevěrná a záletná, hejskům prohnáným otevřená, vyhledávající v přestrojení milostná dobrodružství. Druhá dívka, *Magdalena*, ctící královnu jako svěťici, miluje tajně Závěše, zatím co Božena potají zbožňuje krále Přemysla. Závěš bojí se vyznati se z citů svých ke královně, a když se k naléhání Kunhuty vyzpovídá, děkuje mu tato za čistý květ lásky. Sklání své smutné čelo k jeho zlatovlasé šíji, neboť opuštěna tvrdým, jako led chladným králem, bezmezně ctižádostivým tyranem, jenž není manželem, ani otcem, ani člověkem, živoří bez lásky. Není divu, že zatouží býti dobyta. A tak svrhne ji, jímž Přemysl uvykl poutati nepřátele i ji. Se Závěšem láme tvrdou sílu, přemáhá moc a mstí se, šlapajíc v prach právo manželovo. Chce se mu oddati. Ale teta králova, abatyše Anežka, kárá ji z hříšné lásky, vyzývajíc ji k modlitbě za Přemysla, jenž vytáhl do boje s Rudolfem a s nímž se nerozloučila ani polibkem. Anežka vyslala za králem posla se škapulířem a prstenem prabáby Ludmily a sv. Václava. Ale posel se nevrací. Vzrušena neustálým bděním a modlitbami, varována třemi zlými znameními, zejména zřícením se sloupu v bráně kaple, postavené králem, jata jest obavou o jeho život. Kunhutě, kterou jako dítě odvedl Přemysl z hradu Prešpurka, vytýká, že se oddává olympskému pohanství, že po hříšné lásce touží a že cizinkou byla ve vlasti. A opravdu, Kunhuta sní o kráse, štěstí, o zlatě, čarovné písni pěvce Závěše, s nímž chce pít, volná jako pták, krásu, jenž ji má unést do slunné země lotosů, kde na místě boha žebráka a trpitele na kříži, jak jej vyznávají v české zemi, strašlivého boha, jenž zná jen pomstu a jemuž rozkoš je hříchem a zločinem, najdou krásného boha, plného dýmantů, jiný život, jiný kraj, kde veliká milénka vzdá se lásce velikého milence.

Co se chystají prchnouti, přijíždí poselstvo se smutnou zvěstí o smrti poraženého Přemysla. Král Rudolf posílá králův meč na důkaz porážky a smrti. Kunhuta prohlédá, že Otakar, dříve silný a mocný, byl mužem slabým, stejně jako jiní. I jemu bylo možno

odporovati ženou, jako byla Kunhuta. Byl to klam; není už královnou, ale ubohou bytostí, již osud určil jen přátelství a smutek. Záviš chystá se vdovu opustiti, neboť nezbyvá než zapomenouti. Avšak Kunhuta přiměje ho zůstat. Záviš ničí strunný nástroj a žádá od ní královský meč jako odznak moci. Přestane býti bláhovým snílkem, pěvcem lásky a stane se *pánem meče*, štěstím nového žití s královnou, *mužem síly, odvahy a činu*. Celá minulost královnina byla *velkým omylem*.

Nedávno žhavá tato lyrika lásky a smyslnosti, píseň heroického snu Závišova stala se podkladem libreta pro operu mladistvého, talentovaného skladatele Němečka, jež vzbudila veliký zájem v hudebním světě provedením na scéně Nár. divadla v Praze.

Frant. Zavřelem před „*Dravcem*“ (prov. 17. pros. 1921) ve Stavovském div. napsaný „*Král Přemysl Otakar Druhý*“, tragédie ve třech dějstvích (hraná v zimě 1922 v Uranii a na venkově Jedn. div. och. „Tyl“ v Prostějově 19. ún. 1922), pokládán je s oním za nejlepší dosud drama Zavřelovo. Dřívější nezdar několika her neodstrašil autora, spíše vydraždil jako vyznavače boje k novým výbojům, jimiž básník projevil svůj výbušný a prudký temperament, odvážné dravčí credo a ukázal postoj dramatika typu donjuanského, faustovského, napoleonského.

Zavřel je založen lyricky, je osobitý, rytmický, ale zejména erotický, dravčí milenec. S oblibou v čelo svých knížek dává motta hesel velkého válečníka a korsiického výboje a tak i Přemyslovi do vínku k úvodu vložená slova generála Junota: „*Sire, que devons nous faire?*“ a Napoleonova: „*En avant! En avant!*“ ukazují nezlomnou vůli, výbojně choutky, vypiatou vášeň postav.

Zavřel řeší pěknou deklamací, slovy syté závažnosti, jasně, lapidárně a úsečně veliký námět, tragickou ironii dějin, kterou zdůraznil Machar v „*Barbarech*“ (1907—11), v básni „*Rudolf Habsburský papeži Mikulášovi III.*“, že myšlenka vybudovati mocný stát dunajský — jakési slovanské Rakousko — byla sice pochopena králem českým, leč uskutečněna Habsburkem, jenž ho na Moravském poli porazil. Rudolf píše papeži mezi jiným:

„A onen král, ač opuštěn se viděl,
neb Smrt a útek síly jeho vzaly —
praporům Naším vítězným se nevzdal
a neustoupil. Jak rek válčil ještě
a bil se s úctyhodnou hrdinností,
ač smrtelně už raněn — a tak v posled
byl kůň mu skolen a on doražen byl
vojáky Našimi. Tak král ten mocný
i slávu vítězství i život ztratil.“

Přemysl Otakar — nejmohutnější postava Evropy — nepodlehne síle, ale podlosti, zradě. Záviš zradil jako spojenec Habsburka svého krále, stejně jako Vítkovec Milota z Dědic, nejbližší druh Závišův, jenž velel záloze Sasů a Braniborců, opustiv bojiště, zavinil katastrofu v údolí mezi Moravou a Dürnkruťem. Falkenštejn, zamilovaný trubadúr, kouzelný pěvec staročeské písně o bílé labuti, chce býti králem, neboť de generovaní Přemyslovci se vyžili, a po silné ruce Přemyslově jest nezbytně třeba zase silné ruky. Otakar, s mramorovým srdcem, jemuž ruce zchladly, srdce vyhaslo, pocely zemdely, jehožto konání jest strašlivým, šíleným snem, milující dříve Kunhutu, hrdou Maďarku slovanské krve (Kunhuta, dcera ruského Rostislava, kněžete kijevského, byla vychována na dvoře svého dědečka Bely IV.), ji jako nástroj odhazuje a milostivě dopřává Závišovi — skoro bych řekl — jako strateg, podle okolností. Kunhuta je nešťastná žena, odsouzená, aby byla muži uchvacována a zase odhozena, když se jí nasýtí. Nechce býti nástrojem, sama zrazena musí zradit, nechce býti služkou krále, jenž jí pohrdá, nemiluje ji, šlape city, a tvrdý a pyšný se odvrací, a třeba ji varuje kněžna Anežka, králova matka, před láskou a úklady, že „*sloužit je ženin nejvyšší úděl*“, nechce trpěti, není dcerou „*zasněné země*“, „*nemá vlohy k mučednictví*“. Zláká ji pěvec, jenž vyvstane mezi stíny a sketami a položí jí k nohám své horké srdce. A jako Závišovi je voliti mezi panovníkem a Čechami, tak i jí mezi zkaženým králem a básníkem. Vášni ke královně plane i biskup Dobeš, vzatý z Ibsenových „*Nápadníků trůnu*“ (Mikoláš Arnesson, biskup v Oslo), jenž hledá boha, který by byl jeho střed a štít, život i smrt, věčnost, až ho našel na straně nízkého zla. Biskup je nepřitelem Závišovým, jež nazývá lživým, chorobným ctižádostivcem rozslzeným básníkem, nenávidějším královské moci jako politický soupeř Otakarův. Nezvyklým zjevem je v dramatě Václav (v době smrti otcovy osmiletý), zde psychicky nad svůj věk vyspělý, jenž uprostřed zrádců a lstivců probíjí se všemu navzdory jako soupeř Falkenštejnův, chtějící měřiti s ním síly, zralý, hotový se bít. „*Studící korunu*“ z rukou hněvivé a kárající báby a matky dává si na hlavu jako dědic Přemysla Otakara.

Zavřel několika málo postavami vytváří veliké, závažné historické děje, charakterisuje jimi celou dobu, v níž padaly a vznikaly mocné říše, vzletným dialogem, poetickou malebností, prudkým varem di-

vadelní krve zauzlil nám romantický svůj příběh, vyšperkoval půvabem básníka dobu posledních Přemyslovců, nabitou elektřinou dramatického napětí, rušnými scénami i pozadím, dobu, v níž se srážejí světové názory, jak krásně ukázal prof. Jos. Susta v publikaci „*Dvě knihy českých dějin*“.

Dr. Josef Müldner:

Božena Viková-Kunětická.

II.

Jako průkopníci ženských práv, svobodného mateřství a problému nového, ušlechtilého manželství je předností pí Kunětické, že mluví k příštím generacím, což vysvětluje nepochopení, s nímž se tu i tam setkala. Je však také důkazem, že její dílo bude žít i po její smrti. Pí Kunětická neučinila v životě ani s prostředím jediného kompromisu. „Umíratí nepochopen“, praví H. de Balzac v předmluvě své knihy *Historie třinácti*, „je heslem spisovatelů i žen“. Zbavíme-li toto rčení balzakovsky ironického přídechu, má naše spisovatelka dvoji právo na to, aby byla nechápána. Že však jí i širokými vrstvami přece jen bylo porozuměno, dokazuje jí intimní její jubileum i všechny hlasy, které o ní mluvily a psaly. Vzácnou hřejivostí a výrazem hlubokých pocit bylo její jubileum, jemuž se vši mocí bránila. A v náladě této hřejivé a diskretní slavnosti jsou psány i tyto řádky, jež nejsou ani kritikou, ani životopisným nástinem, ani analysou jejího díla: jsou náladou, která i jejím čtenářům utkví v duši po přečtení jejích prací, odrazem osobního kouzla, ozev společenského i myšlenkového prostředí, v němž velká tato žena česká vyrůstala a v němž přes malost našich poměrů tak zdárně se uplatnila*).

Její ženství, měkké a harmonické, zdobí noblesní zdrženlivost, aristokratická skromnost, plachost a hluboký cit; je v odstupu ke každému tak, že ani všem jejím přátelům nelze se těšiti z jejího poblíží. Již ve svých „Švýcarských sceneriích“ (nákł. Šimáčkův) odhalila svou ryzí a účinnou sílu básnickou. A tento dar poesie pōsřevcoval i všechny její romány, povídky a dramata, jimiž vane hluboká melancholie ženského srdce; a do této melancholie člověka, hledajícího štěstí a nalézajícího tragiku, upadáte po nejžhavější pasáži

feministické apologie. Každé její dílo, namnoze i její veselohry, jsou romány ženského srdce; v každém stáří, povolání i prostředí, pod nejrůznějšími jmény trpí a probíjí se životem matka, žena, milenka a dívka. A vedle nich nebo i jim po boku žijí muži, kteří ani netuší, jaké oběti mlčky a hrdinsky jejich družky přinášejí; nechápou je ve své mužské nadutosti a prázdnotě; nenapadne jim, aby se zamyslili nad tím, čím strádá srdce ženino, netuší, co vyrývá vrásky do tváře jejich milenek a žen, všechny jejich touhy po čistém, ušlechtilém manželství a volném mateřství jsou jim cizí; a tito muži jsou pozadím trpících hrdinek Boženy Kunětické; tito muži jsou vinníci na jejím soudě. Proto také každé její dílo vyniká jemností psychologickou i úderem její síly ideové.

Životnost postav jejích prací dramatických ustupuje často do pozadí v jejích románech. Zdá se, jako by některé její hrdinky románové neotevřely nikdy unavených svých víček do skutečného života. Přicházejí, aby život přímo z dějiště vytlačily a staly se symboly nebo mluvčími reformních ideí autorčiných; je to záhrobí života, schematicnost, osoby jsou vidinami nebo přízraky, chybí jim schopnost žít mezi námi: jsou jako mlžiny vesmíru, v nichž se rodí nové světy. Mezi obrazotvorností autorčinou a životem otevřely se propasti, jež se nedaly překlenouti, a proto tím mocněji působí spisovatelka naše tam, kde se jí podařilo zachytiti realitu. Vedle „Medrické“ a „Minulosti“, největších a nejlepších jejích skladeb románových a jejích prací dramatických, jsou to však její causerie cestopisné, které si cením nejvýše pro jejich krásu a ryzost básnickou. To je čistý, zvonící kov vedle mnohdy tak nechutných a nemožných mincí, jež ze svých cestovních vzpomínek razili naši mužští cestopisní autoři. Doznávám, že na tomto poli získala si pí Kunětická i proti mužským spisovatelům titul mistrovský. I její čeština je bohatá, čistá, její věty jsou vlny vzbouřené hladiny průzračných vod a charakteristiku krajinnou rval z nekonečných hlubin Umění spár orlí. Nechť to byla krajina česká, Švýcarsko nebo Itálie, hory či moře, cestovatelství pí Kunětické doneslo vždy do vlasti kořist bohatou. A z toho, co jsem již dříve letmo naznačil, lehko dá se pochopiti, aby duch tak všestranný a obsáhlý spokojil se pouze stolkem pracovním, dnes v Libočanech u Žatce. K boji za práva žen přistoupil boj za zotročené Slovensko, boj za ponížené a ubohé dřívější t. zv. „naše menšiny“ v území, jazykově smíšeném, a

*) J. Neruda zařadil pí Kunětickou již ve 20. roce jejím mezi vynikající ženy české.

konečně r. 1912 volební boj, který se stal bojem proti všem stranám reakčním, který i ženy samy rozštěpil ve dva tábory, pro a-proti, a v němž pí Kunětická také zvítězila (byla zvolena za poslance okresu mladoboleslavského r. 1912 a zasedla v naší revoluční sněmovně r. 1918). Agituje pro právo a spravedlnost, ušlechtilost, dobro a krásu, vystupovala při mnohé příležitosti jako žhavá řečnice u nás i v cizině, ve Vídni, Mnichově i Berlíně (některé její řeči i články otištěny byly v brožurách „Věřím“ a „Dál“ a budou vydány nově v jejich sebraných spisech pod titulem „Vyznání“).

Nic však nezřejmí individualitu jako příměr. Kdokoliv kdy bude psát o Boženě Kunětické, nedolá, aby její profil nekreslil vedle profilu Gabriely Preissové. Je tu tolik styků, tolik, řekněme přímo osudových shod, že bez srovnání obejít se nelze. Co vše mají obě tyto naše spisovatelky společného! Jsou vrstevnice, mají společnou dobu i linii vzestupnou, obě počaly psát v útlých letech mládí, obě upoutal vítězný realismus ruského románu, obě jsou rodačkami polabskými, obě jsou básničky a obě nezapadají, vášnivě červenobílé. Hlasatelky míru a práv žen, slavily obě své triumfy na Národním divadle uchvacujícími dramaty, a chci-li namátkou zavadit i do rodinný jejich život, obě provdaly se do cukrovary a obě — byly na jubilejní svůj večer dovečeny téměř násilím....

Jenom něco malého je různé: Kdežto Gabriela Preissová chce potěšit, Božena Kunětická, impulsivní a výbušná, chce reformovat svět. Kdežto hluboký národní cit odevzdaného ženství Preissové vyneslo jí i v ústraní v dobách největších hrůz za světové války, kdy její muž byl plukovníkem, těžké obvinění ze zločinu proti moci státní, útočné a prudké vlastenectví Kunětické zaneslo jí na řečnické tribuny i do poslaneckých sněmoven. Preissová je snílek, Kunětická snílek, filosof a politik, řečník a reformátor. Preissová ráda by se smála v životě, Kunětická směje se ráda se scény; Preissová vidí život prostě, Kunětické vyrůstají nové a nové problémy v životě, jež řeší ve svých dílech. A Božena Kunětická má kromě velikého fondu básnického i dar neodolatelného humoru....

Boženou Kunětickou promluvila u nás v literatuře po prvé žena; její romány a povídky jsou básněmi duší, žhavými protesty a obžalobami dnešních vztahů mezi mužem a ženou. Má nenapodobitelný dar podání, svůj osobitý názor a drtivou logič-

nost. Je hlasatelkou emancipace a její feminismus je vystupňovaným, krajním individualismem. I u Bož. Kunětické erotika zabarvuje a určuje ráz jejího díla; odkrývá bezedné propasti ženské duše sytými výrazy i tragickými gesty, a poněvadž je hlubokým lyrikem, její poesie stává se neodolatelným přímluvčím a prosebníkem v jejím zápase.

Hlasatelka svobodného a posvátného mateřství psala již r. 1911 ve své studii o psychologii duše ženy: „V ženě musí být vždy a všude respektována matka bez ohledu na její poměr k muži, který ji matkou učinil.“ Žena je především matkou a mateřství je náplní, obsahem její duše. „Ženino poslání musíme posuzovati z jejího odvěkého určení, které z ní učinilo bytost tragické síly, tragického sebeobětování a tragických bolestí, jimiž vykupuje trvání lidstva a jeho záhadného života,“ jak píše ve své brilantní předmluvě k „Medřické“.

Básník veliké koncepce, bystrý psycholog ženského srdce, průbojník nových ideí a zápasník žhavě národní a nekompromisní, i umělec, obdařený všemi prostředky uchvacujícího podání a výrazu jest velká žena a spisovatelka Božena Viková-Kunětická. A je povinností naší, poděkovat jí za všechny krásné její činy umělecké, národní i lidské jménem těch, kdož ji znají a milují. A to je i radostnou příležitostí českého světa divadelního a nanejvýš českého ochotnictva, aby jí poděkovalo za vše, co vykonala pro českou scénu, v městech i na vesnicích, v Praze i pohraničí.... Pí Kunětická neopomene nikdy, aby do vývoje našeho divadelního světa nezasáhla svojí vzácnou radou i pomocí, hrou, příspěvkem, listem či řečí. Stala se jeho geniem, jeho záštitou a spojila své jméno nerozlučně s jeho jménem a životem. I tu bude žít naše jubilanťka dlouho a dle snad, než tuší. Uznávána již na počátcích své literární dráhy lidmi, drahými našemu národu, překládána často do evropských jazyků, Božena Kunětická, holčička-matka, může s pýchou hledět na svou práci. Avšak takové pohledy by ochudily naši literaturu; práce byla veliká, vzpomínání bylo by dlouhé a — vita brevis! Nechť si zachová svou prázdnost, jež je darem všech opravdových básníků, a své mládí až do konce, nechť nám podá ještě mnoho květu z bohatých zahrad svého srdce, a až po desíti letech si k ní přijdou opět pro první svůj taneček, nechť tančí tak svižně, jako letos, a nepochybuje už o upřímnosti slov člověka, jenž je jí blízký.... A jen proto již bych si přál jejího příštího jubilea se dočkat....

Divadelní kritika, zvláště pro ochotnictvo *).

Je nesporno, že kritika je nutným a dobrým spolupřítelem ve vývoji divadelnictví. Autor chce vědět, jakou má jeho drama cenu literární i uměleckou, umělec chce vědět, jaký byl jeho umělecký výkon, režisér čeká na posudek své práce, všichni chtějí zvědět, jak byl kus přijat obecností a obecnost chce poznati, byl-li jeho názor správný. Kritika musí býti tedy přístupna všem těmto činitelům. Ať už je výsledkem osobního dojmu, nebo — dle možnosti — objektivní úvahy, vždy jí bude věřeno, zaručuje-li osoba kritikova svou odbornou znalostí a osobní vážností poctivost úsudku. Kritika vyvěrá tedy z potřeby věci a poměrů, se kterými musí kritik žít a ne posaditi se někde do oblak. Dnes nestačí jen kritika literární, na kterou se kritikové tak často obmezují, nýbrž musí přihlížeti také k umělecké produkci. Musí rozdělovati cenu práce autorovy a cenu reprodukce jeho díla. Musí si rozhodnouti, na kolik lze přičísti úspěch či neúspěch díla básníkovi nebo umělcům, režii a výpravě, jež tvoří své vlastní umění. A v tomto druhu kritiky bylo by — dle mého mínění — možno stanoviti určité požadavky, jež by musil každý kritik splniti. Je možno stanoviti určité otázky (tedy formální obsah posudku), na které by musil kritik odpovídati. Každý by našel v kritice to svoje, a tím byl by zabezpečen její význam, účelnost a úspěch.

Chce-li někdo vytvářeti z kritiky samostatné umělecké dílo, není zajisté žádné námitky. Ať pracuje na podkladě svých dojmů, své fantasie, bez ohledu na potřeby uvedených činitelů, ale nemůže pak žádati, aby tato kritika byla směrodatnou pro vývoj div. umění. Tato kritika vyvěrá z vlastního nitra kritikova, tvoří svůj literární obor a může býti uplatněna jen v mezích této zvláštnosti. Denní potřebou divadla není. Z celých sloupců v denních listech prakticky nikdo nic nemá, protože potřebě divadla nevyhovuje.

Je přirozeno, že ten, kdo chce kritisovati, musí míti k tomu nadání a musí býti předběžně a odborně vzdělán. Je toho mnoho, co má kritik vědět, a není dnes žádné instituce, která by umožnila takové vzdělání. Každý musí jen soukromě hledati prameny a fondy, kterých potřebuje. A tu myslím, že by se „Matice divadelní“ mohla

pokusiti o zvláštní kurs, který by důkladně probral nejdůležitější látku a dal kandidátům kritiky návod, jak a co si mají osvojit. Snad by tato myšlenka byla vřídne přijata i v kruzích literárních a uměleckých, takže by byl úspěch zajištěn. Tímto pokusem bychom docílili aspoň toho, že by byl učiněn počátek k přípravě nových kvalifikovaných a spolehlivých kritiků, kteří by s uvědoměním a pochopením účelu div. kritiky pomáhali českému divadelnictví k pokroku a kteří by vytvořili hráze před nepovolanými a nevychovanými t. zv. kritiky, pracujícími na škodu věci a mnohdy na újmu cti a dobrého jména.

Pro ochotnictvo má kritika velký význam, ačkoli si toho dosud málo kdo povšiml. Na ochotníky hleděli kritikové shovívavě proto, že jsou to „dobrovolníci“ a že nelze klásti na jejich výkony přísného měřítko. Chmelenský kdysi napsal, že „kritiky mají vytýkati také vady herců, a to“ že „žádný ochotník, který se jen obětuje pro umění, nesnese“. „Ostatně“ — prý — každý ví, že se při divadlech z ochoty všem vyhověti nedá, a „tak že by kritika často žádala věci, jichž splnění v říši nemožnosti leží. O takových divadlech stůjíte v časopisech jen krátké zprávy o věci samé“.

Jak se poměry změnily a jak daleko ochotnictvo pokročilo i přes dosavadní nedostatky, je viděti právě z poměru ke kritice. Ochotnictvo dnes právě žádá rovnocnnou kritiku, protože je jeho snahou činiti z nemožnosti možnosti, povýšiti své div. umění na vyšší stupeň dokonalosti a vytvořiti umělecké výkony herecké i režijní tak, aby i přísnou kritiku sneslo. A tato kritika už často přiznala ochotnickým výkonům stejnou cenu, jako umělcům z povolání!

Kritika ochotnické práce umělecké je dvojí: vnější a vnitřní, či spíše veřejná a soukromá. Veřejná kritika je jednou ze složek možného reformování a zdokonalení ochotnického umění. Zejména na venkově má býti kritik místního listu svědomím každého spolku. Spolky měly by se samy starati o to, aby o jejich představeních psali do místních a krajinských listů způsobili kritikové. Ovšem ne proto, aby ukojili touhu jednotlivců, nebo aby s nimi vyvolávali sváry pro nepříznivé posudky, ale jediné proto, aby z jejich posudků čerpali poučení a vzpruhu k lepšímu studiu. Vnitřní organizace však žádá, aby se ochotníci kontrolovali navzájem. Nestačí vydávati hesla, ale je nutno dozírati na to, zdali a jak se tato hesla provádějí. Musí se brániti

*) Viz čís. 1., 3., 4. a 6.

tomu, aby veřejnost, která o těchto heslech čte a slyší, nemohla ukazovati na zjevy, které význam ochotnictva poškozují. Proto okřsky mají zavést kontrolu repertoaru i umělecké produkce svých jednot. Na představení nutno vysílati zkušené člehy, kteří pak podávají okřskové radě své posudky, a na jejich základě pak okřsková rada udílí pokyny nebo výtky. To je práce drobná, ale nutná a účelná, protože jen tím způsobem lze docílit vzestupu umělecké činnosti.

Posudek takového kritika má se vysloviti: o volbě hry, o celkové režii a výpravě, o souhře, o nastudování rolí a pochopení idee hry v celku i při charakterisaci postav. Při tom nutno kontrolovati, jak plní jednoty své národní a lidovýchovné poslání a jak dovede režie i při obmezených prostředcích umělecky využít daných poměrů. Tím docílí se třibení a pokrok v práci, a činnost ochotníků nebude ponechána na milost a nemilost diletantismu, spokojujícímu se tím, co je právě po ruce. Tím by se také paralysovala tendence některých spolků, které chtějí jen hrát a hrát, ať se hraje jak chce. Že by i ono přenášení zkušeností mezi spolky neslo dobré ovoce, je jisto. Byl by tu také přehled dobrých talentů v řadách ochotníků, o které se širší kruh nestará a které zapadají v úzkých poměrech místních.

Po těch, kteří by obstarávali tyto domácí kritiky, nelze zajisté žádati, aby měli všechny znalosti, jaké musí mít kritik odborník. Byli by však nuceni obírat se touto látkou, což by nebylo na škodu ani jim, ani celkovému fondu všeho ochotnictva. Čím více a všestranněji se budou ochotníci vzdělávati, tím lépe se budou uplatňovati a tím krásnější a cennější budou výsledky jejich kulturní a umělecké práce.

S m ě s.

Třicáté výročí úmrtí Lad. Stroupežnického († 11.-VIII. 1892) dává vzpomenouti vynikajícího českého dramatika a jednoho z prvních dramaturgů Nár. div. (od prosince 1882). Psal sice také novely a povídky, leč těžiště jeho literární činnosti tkví zejména v dramate. v jehož stavbě projevil hned od prvopočátku nevšední zručnost („Noviny a karty“ 1875, „Pan Měsíček, obchodník“, „Černé duše“, „V ochraně Napoleona I.“ 1877) a jež vrcholil kvalitativně ve hrách z českých dějin, majících kromě vlastností výše zmíněných také mnoho dobového kouzla a náladovosti („Zvíkovský rarášek“ 1883 a „Paní mincmistrová“ 1885). Leč osobitost básníkovy uplatnila se teprve v „Naších furiantech“, 4 akt. obrazu ze života české vesnice, následujícího po hist. aktovkách „V panském čeledníku“ (1886) a „Siroťci peníze“ (1887), histor. hrách „Velký sen“ (1884) a „Christoforo Colombo“ (1886) a hře společ. „Triumfy vědy“ (1884), jímž vnesen do české literatury dramat. nový rys životní reality, které stal se Stroupežnický vášnivým zastáncem i oproti básnickým veleduchům rázu

Zeyerova a j., jichž odlišné názory potíral a umělecké projevy potlačoval. „Naši furianti“ po stránce syté dějové i charakterové výraznosti a nehledaného, český svérázného lidového humoru jsou klasickým vzorem české selské veselohry. Další jeho práce: „Václav Hrobčický z Hrobčic“ (1888), „Vojtěch Žák, výtečník“ (1890), „Zkažená krev“ (1891) a „Na Valdštynské šachtě“ (1892) nebyly již psány s onou radostností tvůrčí a provázeny pronikavým úspěchem „Furiantů“ přes své bohatství a závažnost dějovou, dosah myšlenkový i skvělou kresbu postav, leč i tak v repertoaru českých divadel i přízní obecnstva trvale zakotvily. — Ředitel Vendelín Budil dovršil 19.-X. 75 let života, cele věnovaného divadlu. Překvapuje, že umělec tak vynikajících kvalit a popularity nedostal se na naši první scénu, ač o ni během let několikrát usiloval. Zůstal až na začátky a krátkou dobu pozdější hercem a ředitelem provinciálním, leč plzeňská stálá scéna. Jež záhy povznesla se na úroveň nejpřednějších českých jevišť, vděčí mu svůj vznik i celý utěšený umělecký rozkvět. Ředitelem plzeňského divadla byl s několika přestávkami až do r. 1912, herecky vystupuje porůznu dosud a jeho postavy, takový Lear, Napoleon, Pražský žid i Cyrano, které kdysi zjednávaly mu věhlas, nepozbyly své rázovitosti podnes. Jeho Lear zdobí i galerii nejlepších světových interpretů Shakespearových v anglickém Stratfordu. Poslední léta věnuje se soustavnému studiu a postupnému vydávání plzeňských divadelních vzpomínek, z nichž podle dosud sebraného a uveřejněného materiálu slibuje vzniknouti dílo, jež i pro celkovou historii českého divadelnictví bude mít svou cenu a váhu. — Kuriosní rozhodnutí správy Národního divadla o příštím předplatném, jež vázáno je podmínkou nucené návštěvy divadla Stavovského, ukazuje, i nedbáme-li tohoto nedostižného způsobu, užívání nedávno jen poválečnými keřasy, k naplnění druhé scény, že prosperita její není taková, aby potvrzovala její nutnost a nevyhnutelnost, anebo repertoar a provedení nestojí na výši prvního ústavu, aby přival návštěvnictva regulován byl také tímto směrem. Krátkozraká správa zneužívá prostě naposled dobré divadelní konjunktury, která se ještě projevuje v nadbytku abonentních přihlášek (jinak divadla jako biografy také již prodělávají návštěvníkou krizi), a zapomíná, že blíží se doba, kdy i předplatitel stoupne v ceně a vážnosti, jak tomu bylo ještě před válkou, a že tato nešetrnost vůči předplatitelům mohla by se jí jednou zle vyplatit. (Rydv.)

Matice Divadelní.

Dar. Pí Zdeňka Innemanová-Kavková darovala Matici Divadelní sbírku fotografií herců a souborů pro divadelní archiv, který Matice založila, aby zachytila obrazně stav našeho divadelnictví v počátku naší samostatnosti. Výbor vzdal dárkyni díky.

OCHOTNICKÁ HLÍDKA.

Eman Janský:

Na různé adresy...

Divadlo má širším vrstvám lidovým učiniti přístupny taje dramatických děl, ať našich či cizích, a má býti šířitelem kultury a osvěty. Žel, že všude tak není. Nepřehlížím blahodárné a skutečně umělecky plodné práce četných ochotnických scén, ale pro tentokrát několik upřímných slov adresuji těm ochotnickým scénám, které

dosud nepochopily účel divadla a pokládají je pouze za prostředek k posílení financí spolku nebo k uplatnění osobních zájmů svých členů.

Soubor dosti dobré kvality trpívá často vnitřními poměry, jsa ovládnán třeba několika režiséry, z nichž každý má své určité představy o divadle, své oblíbence, neb jest ohleduplný vůči těm, jichž neschopnost zatěžuje vzestup úrovně souboru. Spory režisérů, jich vzájemná nevraživost nepřispívají nikterak k plodné práci; roztržistěnost sil, nedisciplina působí zmatek, který ničí i zárodky poctivého snažení u těch, jimž život zákulisní jest novem. Tak jako věřící se zbožnou úctou vstupuje do svatyně a zdržuje se v ní všech projevů všedního života, tak i v divadle, které představuje svatyni umění, má každý, komu skutečně jest umění něčím vznešeným, přizpůsobiti své chování a upoutati své myšlenky jen k práci.

Jest povinností vůdců souboru, aby přísně dbali ukázněnosti členů, kterým taková zkouška není shromaždištěm k třibení duševní práce a výkonů, ale místem pro bezcenné tlachy, hádky či dokonce rendezvous. Má-li býti výkon dokonalý, propracovaný do nejmenších podrobností, nutno vžiti se cele do hry, zkoumati pravost každého odstínu slova, každého záchvěvu rysů obli-

čeje a pohybu těla, sledovati pokyny režiséra; k tomu jest však třeba naprostého klidu a duševní soustředěnosti. Neslušné a proto trestuhodné jest, nectí-li někdo námahu toho, který snaží se podati výkon co nejdokonalejší a svým jednáním ho ruší. Nevážnost chování neomlouvá ani mládí, a jen radikální zakročení proti takým jednotlivcům přinese užitek celku.

To vše svědčí o tom, že ideálu, pravého uměleckého zápalu a citění pro divadlo, pro krásný výraz slova a gesta na scéně ubývá a mění se v pouhé spolkaření, jehož účelem je získati finanční efekt hraním divadla, tak jako provozováním jakékoliv jiné živnosti.

Představení takových spolků nepřináší nic nového, nesledují ani výchovného účele, nejsou průkopníky novinek, dramatických děl světových spisovatelů atd., nýbrž mnohdy jsou jen ostudou pro české divadlo. Důsledek z toho postihuje pak i ty soubory, které skutečně snaží se poctivě sloužiti Thálii; obecenstvo neuspokojeno ztrácí důvěru a nevěří, že výkon amatérů může býti nejen uspokojivý, ale i rovný výkonu herců z povolání.

Není-li naprostá laxnost vůči řádnému hraní divadla a má-li soubor opravdovou vůli a snahu, lze dosáhnouti aspoň slušných výsledků. Při lásce k divadlu a snaze pro-

FEUILLETON.

Vojta Š. Táborský.

Divadlo v přírodě.

(Několik slov na uvážení.)

Byla nadhozena otázka, má-li se říkati „přírodní divadlo“, nebo „divadlo v přírodě“. Přidržel bych se spíše odlišení od skutečně přírodního divadla, t. j. od přírodních úkazů, názvu druhého. Leč o tom nechci psáti. Cos jiného tane mi na mysl: divadlo v přírodě, jak jest na něm hráti, jaké vlastnosti má mítí a jaké hry na něm prováděti. O těchto dvou posledních otázkách rozhoduje ponejvíce podnikatel, nebo u ochotníků výbor neb režisér. Tento je ovšem k tomu nejpovolanější a je-li skutečně bystrý, volí zajisté divadelní kuce, vhodný pro tu neb onu scénu. pro místo, po ruce jsoucí jež může pro hru upravití, anebo hru onomu místu přizpůsobiti. O tom, doufám, napíše péro povolanější. Chci zatím přičiníti jen několik poznámek o vlastnostech divadla v přírodě.

Divadlo v přírodě není vlastně novinkou. Bylo pořádáno u nás (nemyslím-li na dobu dávno minulou a u jiných národů) již v letech 70tých a 80tých min. stol., kdy u příležitosti dosti častých výletů do přírody hrálo se také divadlo. Bylo tehdy ovšem velmi primitivní. Na louce, obklopené lesem, na lesní mýtině, nebo na jiném příhodném prostranství lesním, nebo u lesa ležícím postavilo se podium s příslušnými dekoracemi: jednoduchými plachtami, po případě i malovanými dekoracemi (pokojem, lesem neb j.). Několik lavic před jevištěm z prken sbitých, a za těmito místa k stání tvořily hlediště. Účelem bylo pookráti ve svěží zeleni a pobaviti se různými zá-

bavnými pořady, solovými výstupy, merendami, „panoramaty“ a v ne poslední řadě i divadelní hrou, zvláště jednoaktovkami a komickými zpěvními čísly i celými zpěvními hrami a j.

Dnešní divadlo v přírodě má s dřívějším pro naše obecenstvo stejný účel pookráni v přírodě a pobavení se při tom divadlem (ať činohrou, ať operou), když nemáme již aren, jako bývaly dříve (v Praze Arena na hradbách, Švandova na Smíchově, na Vínohradech Pištěkova a j., kam v době, kdy Praha nebyla ještě tak zastavena, podnikány vlastně také výlety. V podstatě je mezi dřívějšími divadly v přírodě a dnešními značný rozdíl. Dnes vyhledává se pro divadlo v přírodě takové místo, které buď samo o sobě neb s menším či větším přizpůsobením tvoří jeviště, scénu (les, návrší, pole, luka, cesty, případně i stavení, zámek, dvůr, domek, chalupa a pod.), čili jinými slovy: scéna převede se v přímé místo děje, přímé dějiště divadelní hry. Čím méně je zapotřebí umělých přístavků, dekorací, tím je místo příhodnější, scéna přirozenější, realističtější. Že se hledí různými atrakcemi, výpravou velkých komparsů lidových, pěších i jízdních a pod. nejen dojem přirozenosti, ale i zájem a také návštěva obecenstva vzbuditi, jest samozřejmo. . .

Prvním úkolem pořadatelstva má býti tedy volba místa pro divadlo, a to. volba vhodného místa. Dnes však, kdy hráti divadlo v přírodě jest modou, — kdekdo tak činí — nehledí se ani mnoho na to, jaké je místo, hraje se prostě venku, v přírodě a to stačí — dle domněni pořadatelstva. Ale tu je právě první základní chyba. Pořádati divadlo kdekoli v přírodě nestačí. Jest zapotřebí, aby se místo hodilo pro scénu i pro obecenstvo. aby bylo pokud možno chráněno před větry i slunečním žářem a aby bylo se všech míst dobře viděti a slyšeti. A to pokládám za

niknouti je, neustálou intenzivní prací byl i nepatrné schopnosti vytříbí se v přijatelný výkon. Talent, přírodou vrozené umělecké nadání při dobrém vedení odborníkově může se vypěstíti do té míry, ve které nacházíme pocit vznešené moci umění. Soubor, který teprve propracovává se z těžkých začátků, má především přihlížeti při výběru repertoaru k těm hrám, jež odpovídají hereckému rozpětí členstva, neboť jest lépe hráti věc snazší dobře, než hru vysoké úrovně, s velikými nároky — špatně. Jako odstraňujeme vady, které brání vyniknutí harmonie, krásy etc., tak i zde bezpodmínečně nutno pracovati jen s vybranými a snaživými členy. Jest povinností uměleckého vůdce souboru, aby ve vědomí zodpovědnosti své funkce věnoval největší péči každému jednotlivci, pokud lze z jeho výkonů souditi na možné úspěchy práce. Zdatnost a úspěchy jednotlivce jsou prospěchem souboru jako celku. Odhmotníti se, odpoutati se od osobních zájmů a pracovati ve prospěch celku, tedy pro české divadlo, jehož rozkvět a dokonalost jest známkou stupně kultury národa, toť úkolem i divadla ochotnického.

Zpráva Ú. M. D. O. C.

Výhry loterie „Tylova domu“ byly již stanoveny: pro první výhru (90.000 Kč)

jeden z nehlavnějších požadavků. Najít skutečně pěkné a vhodné místo pro divadlo v přírodě, není věru tak snadné, jak by se zdálo, nejen že takového všady nebývá, ale i pro nepochopení a neschopnost podnikatelstva, a je věru lépe v případě takovém raději nepožadati ničeho...

Nechci v tomto článku pojednat o našich pražských divadlech v přírodě (v Šárce, v Krči, v Podháji a j.), o jejich výhodách a vadách, ani o velkém podniku v Josefodole (s Dvořákovými „Husity“), důmyslném zvláště řešením polohy jeviště (scény) — ale zmíní se prozatím o dvou divadlech v přírodě na našem venkově, jež jsem letos v létě shlédl a z nichž bylo možno posouditi, že pořadatelé skutečně přemýšleli. Jest se jim obdivovati tím více že tu jde o jednoty menší. O zdařilém představení Jiráskových „Psohlavců“ ochotn. sp. „Vojan“ z Bosně u Mnich. Hradiště na „Valečově“ pod „Mužským“ bylo psáno v minulém čísle, o úspěšném provedení „Sedláka Zlatodvorského“ Besedou mládeže „Svat. Čech“ z Bělé u Bezdězu v lesíku za „Střelnici“ viz zprávu na jiném místě. Tamže popsáno i uspořádání scény a hlediště. Předností divadla bylo — a to chci právě vyzvednouti — že hercům-ochotníkům i při slabší mluvě bylo odevšad dobře rozuměti. A příčina toho? Dobré pozadí scény, jež zde tvořil listnatý, hustý, strmý háj na pískovcové skále, kterýžto háj mluvená slova jako rezonanční deska odrážel do obecního. Neméně k tomu přispěly obě strany jeviště dosti hustě stromovým porostlé a stejně tomu bylo i u divadla na „Valečově“, jež mělo ještě lepší pozadí, než divadlo v Bělé, totiž skálu, kteráž ještě dokonaleji mluvu herců odrážela. Obě divadla měla zvýšená jeviště nad rovinou hlediště (jako v Josefodole), a ze všad bylo také dobře viděti... (Dokonč.)

určeno zařízení bytu (jídlna, ložnice a kuchyně), další výhry jsou: stříbrný service nebo šperk (20.000 Kč), výbava prádla (10.000 Kč), Ottův Naučný slovník nebo souborné dílo (5000 Kč), zlaté hodinky (4000 Kč), kožešinová soupava (3000 Kč), oblek (2000 Kč), látka na oblek (po 1000 Kč), porcelánová soupava (po 500 Kč), lepty, obrazy (po 200 Kč), umělecké předměty dekorativní (po 100 Kč), knihy (po 50 Kč) a různé praktické předměty (po 20 Kč). Hlavní výhra může býti vyplacena v hotovosti po srážce 35%. Ostatní výhry budou se říditi dle toho, vyhrává-li pán nebo dáma. Také je vyjednáno, že si výherce může výhru dle její ceny vybrati, nebo si připlatiti na předmět lepší. Loterní výbor se snaží o to, aby každý výherce byl uspokojen a aby výhry byly praktické a cenné. Za to doufá, že zejména naši členové ještě v posledním měsíci před tahem co nejvíce losů odeberou a rozprodají a že již žádných losů vraceti nebudou.

Důležitá upozornění. Slevu na poplatcích za provozovací práva poskytla dále našim organizovaným jednotám od 1. září 1922 vdova po spis. Ot. Fastrově, pí. Olga Fastrová, a to zvláště při hrách zvěčného manžela i svých překladech. K nimž není potřebí notovin a které neobsahují hudebních čísel (při zpěvohrách jsou kromě prov. práva za text zvláštní poplatky za hudbu a zapřčení not). Požaduje 7% z hrubého příjmu místo paušálních poplatků mnohem vyšších. A stejnou slevu uvolila se poskytnouti členům Ú. M. D. O. C. sl. Kühnová ml. při hrách, zpracov. a překladech J. B. Kühnových. Podmínkou klade ohlášení předst. předem a zakoupení neb vypůjčení knížek přímo u její firmy. — Ústředí čs. dobrovolné pomoci hladovějícím v Rusku a na Ukrajině, jehož činnost jest pokračováním akce vládní, jež pracuje za součinnosti ministerstva zahraničních věcí a stojí pod stálou kontrolou meziministerského výboru, hodlá organizovati rozsáhlou akci ve prospěch hladovějících v měsíci listopadu. Za tím účelem obrátí se její místní výbory na ochotnické spolky se žádostí o uspořádání představení v uvedený prospěch. Žádáme spolky, soustředěné v Ústřední Matici, aby žádosti laskavě si všimli a proseb této vysoce humanní instituce neoslýšely.

Pokyny právní a jiné. Povolení k divadelním představením. Stal se případ, že náš spolek oznámil polit. správě div. představení hry, která byla již provozována v Praze, a odvolal se na nález správního soudu z 5. února 1886 č. 394 (č. 2902 sbírky Budwinského), jak jsme jej citovali v pokynech pro ochotnickou praxi. Okres. polit. správa však vyzvala spolek, aby předložil uvedený nález. Aby tedy naše spolky byly informovány, uvádíme hlavní obsah tohoto nálezu: Spolek div. ochotníků v Brandýse stěžoval si do výnosu min. vnitra z 13. srpna 1885 č. 10767, kterým bylo rozhodnuto, že si má spolek vyžádati polit. povolení pro každé jednotlivé představení. Správní soud zrušil toto rozhodnutí z těchto důvodů: Z § 1 a 2 divadelního řádu z 25. listop. 1850, č. 454 vysvítá, že politické povolení k div. představení je buď všeobecné nebo od případu k případu, a z § 3 a 4 odst. 2 téhož řádu plyne, že podnikatel, který obdržel všeobecné po-

litické povolení, potřebuje jen pro první představení div. hry zvláštního povolení. Úředně potvrzené stanovny dosvědčují, že uvedený spolek byl založen za tím účelem, aby pořádal ochotnická představení. Schválením těchto stanov má spolek právo provozovati svou spolkovou činnost a obdržel tedy v mezích své statutární působnosti všeobecné politické povolení ku pořádání div. představení. Při provádění této statutární činnosti je spolek dle ust. § 3 div. řádu pouze povinen vyžádati si zvláštní povolení polit. úřadu, jde-li o provedení hry, která na scéně hlavního města korunní země ještě provedena nebyla. Tento předpoklad u zmíněného spolku nebyl, a proto nařízení, že spolek potřebuje polit. povolení k div. představení, není ani s ohledem na daný případ, ani se stanoviska všeobecného zákonem odůvodněno. Potud tedy náleží správního soudu. Žádá-li okres. polit. správa, aby ji byl náleží správního soudu předložen, činí tak neprávem, protože je věcí úřadu, aby legislativní výklady správ. soudu znal, nebo si je opatřil sám. Není-li spolek povinen žádati za povolení div. představení, nemusí ovšem ani platiti kolek na toto povolení. Stačí pouhé oznámení, kolkované obvykle. — Nové předpisy o dávce ze zábav. Nařízením vlády čs. republiky ze dne 27. dubna 1922 č. 143 sb. zák. zavedeno vybírání dávky ze zábav ve všech obcích republiky podle nových pravidel, kterými se ruší dosavadní řády a předpisy, o zemské dávce ze zábav vydané. Novými předpisy nebylo věcně mnoho změněno, zvláště pokud jde o divadlo. V § 2 odst. 2 je sice uvedeno, že dávce jsou podrobena i „představení divadelní všeho druhu“, ale v § 3 je zase uvedeno, že dávce nejsou podrobena divadelní představení ve vlastním smyslu, provedená herci z povolání neb ochotníky. V původním návrhu byla i divadla postižena dávkou, ale našemu ústředí se podařilo ještě včas prosaditi změnu. Redakce předpisů byla však překotná a dosti povrchní, a tak zůstala v nařízení ustanovení obě. Osvobození divadel od dávky neplatí (jako dříve), je-li představení spojeno s taneční zábavou, hudbou mezi jednáni (není-li tato součástí hry jako t. zv. hudba scénická), nebo s jinou zábavní produkcí, dávce podléhající. Sazby dávky zůstaly nezměněny. Pouze paušál upraven nejméně na 3 K a nejvýše na 1000 K. Proti předpisu dávky, jakož i proti rozhodnutí o žádosti za vrácení dávky podati lze odvolání, a to u obecního úřadu do 14 dnů, počítajíc ode dne vyzkoušení. O odvolání rozhoduje obecní zastupitelstvo, z jehož rozhodnutí lze se odvolati k bezprostřednímu úřadu dohlédacímu (v Čechách s Vitorazskem rozumí se tím okresní výbor, u měst s vlastním statutem zemský správní výbor, na Moravě a ve Slezsku s Hlučínskem je to zemský výbor, na Slovensku municipální výbor). Dalšího odvolání není. Novinkou je, že trestní řízení bude prováděti příslušný finanční úřad (berní správa). Z dávky, která nebyla včas zaplacená, platí se 6% úrok z prodlení, činí-li dávka v jednotlivém případě aspoň 50 Kč.

Z okrsků. Jiráskův okrsek v Náchodě pořádá v Malých Svatoňovicích k oslavě 70 letého jubilea tamního ochotnického divadla herecké závody, při nichž dosud prokázaly svou vyspělost ochotn. soubory: 23.-IX. z Upice v aktovkách Mahenově „Náměsíčný“, Cislerově „Soucití“ a Em. A. Hrušky „Pozdním hostu“ (rež. M. Kulma), 24.-IX. Spdo. ze Studnice ve „Vojnarce“, 30.-IX. „Scéna“, dram. odb. svazu čl. důstojnictva z Josefova v Jiráskově „Otcí“ (rež. kap. Mr. Jaro Navrátil), 1.-X. Spdo. „Svoboda“ ze Zacléře v Skružného „Románku na horách“ (rež. Jos. Motýčka), 7.-X. Spdo. „Tyl“ z Nov. Města n. Met. v Kvapilových „Oblakách“ (rež. Jos. Knytl), 14.-X. Spdo. „Osvěta“ z Náchoda ve Vrchlického „Exultantech“ (rež. Leop. Tůma) a 15.-X. Spdo. „Klicpera“

z Trutnova v Cislerově „Řediteli panství“. (rež. J. Barták). Nadále sehrátí mají ochotníci: z Velkých Svatoňovic Sokola-Tůmy „Goraly“ (21.-X.), „ze Star. Města n. Met. Horákové „Ženu legionářovu“ (22.-X.), ze Suchovršic Roblovy „Zvony“ (28.-X.), z Čes. Skalice Trévalovu „Válku bohů“ (29.-X.), z Batňovic Štolbovy „Staré hrčichy“ (1.-XI.), z Náchoda (spdo.) Hilbertovu „Vinu“ (4.-XI.), z Hořčiček Sokola-Tůmy „Soucití“ (5.-XI.), z Jaroměře Mahenova „Chrousta“ (18.-XI.), ze Rytyně Przybyszewského „Pro štěstí“ (19.-XI.), z Červ. Kostelce Molierova „Šibalství Scapinova“ (26.-XI.) a posléz místní ochotníci 26.-XI. Štěpánková „Čecha a Němce“, kterým před 70 lety se tu divadlo hrát začalo (2.-XII.). Mezitím snad dojde ještě k odložení hře och. sp. „Kolár“ z Police n. Met. (Dyk „Posel“ za rež. C. Kymra). Vlastní pracovní sjezd 3.-XII. obs. slavnostní reč star. ústředí dra F. Hermana „O národních a kulturních úkolech ochotnického divadla“, referáty předs. Jiráskova okrsku Mg. Ph. Rud. Boese a J. M. Vlčka „O úkolech a potřebách ochotn. div.“ a M. Ledra z Josefova „O repertoaru“, dotazy a rozhovor, odp. „Praktické ukázky maskování“, prov. B. Wögratem, rež. z Čes. Skalice a předn. Mg. Ph. Boese „O interieuru a div. výpravě“, a zakončen bude přátelským večerem s koncertem hud. odb. „Sokola“, dram. programem a prohlášením výsledku hereckých závodů. — II. Tylův okrsek v Plzni konal obvod. konferenci 10.-IX. v Nezvěsticích (ref. Tenk) a 8.-X. v Mýtě (pp. Meiner a Burda). Ve schůzi klubu režisérů 23.-VII. schválen domácí řád klubu rež. a refer., usneseno m. j. uspořádati šermířský kurs a zvolen klubovním jedn. a pokladn. J. Voch („Tyl“ Doubravka). — Ve 4. čísle „Věstníku“ obsažen mimo zprávy články E. Mareše „Jar. Vrchlický“. — Pražský okrsek ve schůzích okrsk. rady 1. a 9.-IX. a 6.-X. věnoval posmrtnou vzpomínku zvěčn. choti p. Šicnera, zasloužilé ochotníci, provedl dodatečné volby jednatele a pokl., jimiž se stali L. Felber a Jos. Šťastný, usnesl se svolati obvodovou schůzi pro Podbabu, Bubeneč, Dejvice a Roztoky a provedl vyloučení p. Řezka z vinohradských a všech org. ochot. jednot a rovněž sl. Adely Švejdové pro porušení org. kázně. Jednoty vyhlášené k návštěvě představení ve prospěch „Tylova domu“. Poznámka redakt.: Milému jednateři Praž. okrsku, Lad. Felbrovi, při vstupu do stavu manželského red. blahopřeje.

Z jednot. Jdo. „Jirásek“ v Ústí n. L. konala ust. valnou schůzi 3.-IX. za předs. J. Bartoše, s přednáškou ústř. taj. R. Weinerta z Prahy. Poté přijímání členové, čteny a schváleny stanovny a určen členský příspěvek (10 Kč ročně pro členy činné i přispívající, 2 Kč záp. a 1 Kč org. přisp. Ústředí). Předs. zvolen řed. Jos. Černík místopředs. Al. Němec, členy vyb. Jos. Bartoš, K. Pacovský, dr. Wollmann, Jar. Novák, V. Hašek, Th. Holub, Bedř. Vališ a Ferd. Procházka, náhr. Jos. Šrámek, Jan Mikule a M. Svítková, revis. Jos. Lefler a Václ. Kučera. Ve schůzi výboru rozděleny funkce: řeh. ř. J. Bartoš, jedn. Jar. Novák, pokl. K. Pacovský, zapis. Bedř. Vališ, spr. domu Ferd. Procházka, knih. Old. Havelka a kronikářem M. Svítková. Čestným členem jedn. jmenován Al. Jirásek. Prvními předst. jedn. byl 24. a 28.-IX. prov. „Pan Johanes“. — Klub „E. Vojan“ v Košicích konal ustav. valnou hrom. 1.-X. při níž promluvil o úkolech ochotnictva Val. Trousil. — Spdo. „Tyl“, v Doubravce, přesídliv začátkem tohoto roku do nové spol. budovy „Legionářský dům“, kde proň vystavěno útulné jeviště v moderní úpravě a pro začátek dosti bohatě vypraveno, ujal se s příkladnou agilitostí práce. Činovnický výboru a členstvo s obětavostí se snaží, aby v kulturním podnikání stali se nejprvnější a nejzásadnější složkou v obci a širokém okolí, jež velmi rádo podniky „Tyla“ navštěvuje. Činnost svoji na novém divadle zahájil „Tyl“ 22.-I

slavn. předst. Zeyerovy slovenské pohádky „Radúz a Mahulena“ za účasti Hud. odb. Osv. svazu v Plzni. Poněvadž prostorná dvorana divadelní (ač má na 850 sedadel) nepojala veškeru diváctvo, opakována hra na všeobecnou žádost o týden později při domě opětně úplně vyprodaném. Při obou představeních, k nimž vydány vkusné programy s bohatým obsahem, hostovali pi Marie Procházková-Malá, člen Tylova div. v Praze a býv. rež. měst. div. v Plzni Karel Pražský. V masopustním období uspořádán (25.-II.) Karneval, vyhovující všem požadavkům slušné společenské zábavy. 12.-III. hostoval v „Tylu“ em. řed. měst. div. v Plzni, Vendelin Budil v úloze zedníka Saturnina Brambora v Šamberkově obraze ze života „Podskalák“. 17.-IV. sehrána Aloise Jiráska probuzenská veselohra „M. D. Rettigová“, v níž titulní úlohu vytvořila opětně pi Procházková-Malá. U příležitosti této hry (jako 10. předst. Jiráskových her) zaslána autoru zdravotice spolku, za níž dostalo se „Tylu“ lichořivého uznání mistra. 1.-V. hostil „Tyl“ ve svých zdech vítězné plzeňské pěvce „Smetanu“, kteří uspořádali s obrovským úspěchem lidový koncert, na nějž se rádo v obci vzpomíná. Ke koncertu byly upraveny opětně vzorné a obsažné programy. 21.-V. sehrána s úspěchem Otto Ernsta ves. „Flachsmann vychovatel“ (jediná nepůvodní práce v sezoně!) a divadelní období zakončeno 4.-VI. Hilbertovou komedií „Podzim doktora Marka“, v níž stěžejní úlohu Anny Marie Jesenské vytvořila s plným úspěchem pi Otylie Beníšková, vynikající člen měst. div. v Plzni. Po čas prázdné ochotnické bylo pilně pracováno „za oponou“, a nová sezona zahájena s plnou pietou k zemřelému básníku Jaroslavu Vrchlickému „Noci na Karlštejně“, úspěch večera, započatého vzorným proslvem profesora Obchodní akademie v Plzni E. Felixe, byl dokonalý. Doubravecký „Tyl“ podroben je přísné kritice veřejnosti, div. referenti šesti plzeňských časopisů mají rezervována místa v div. dvoraně a, nešetříce právem novináře, dosud vždy se vzácnou benevolencí uznali dobrou a záslužnou stránku činnosti „Tyly“. Tuto okolnost pokládá správný výbor spolku za největší odměnu a uznání. Duši a páteři spolkové činnosti je předs. „Tyly“, měst. lékař v Plzni MUDr. Šimandl, organisátor, výborný režisér a funkcionář, pro svůj spolek plně zaujatý; jemu také vděčí spolek v první řadě za úspěšné pronikání. Pro nejbližší měsíce projektována kromě tří div. předst. důstojná oslava čtvrtého prohlášení národní samostatnosti za účasti Plzeňské Filharmonie (Hud. odb. Osv. svazu) a na konec roku sylvestrovská zábava. Tedy program jistě obsáhlý a bohatý, a jest si jen přát, aby „Tyl“ na dosavadní cestě pilně práce nadále s úspěchem pokračoval. (Gaj.) — Vzděl. bes. nář. soc. Vinohrady zahájila zimní sezonu 1.-X. večerem aktovek („Poupě“, „Vražda na Uhelném trhu“, „Kostým afr. princezny“), 8.-X. sehrála od Ferd. Olivy „Když srdce promluví“, 15.-X. Kvapilova „Oblaka“ a 29.-X. Jiráskova „Otce“ (vše za režie K. Škrábka).

Pomůcky. Jarosl. Ratiborský, org. náš člen a majitel komisionářství a reklamní a insertní kanceláře v Praze I. ul. Kar. Světlé 23, žádá nás, abychom jeho firmu doporučili ochot. div. jedn. k rozmožování div. programů, pozvánek do schůzí a pod. Organis. jedn. zvláštní ceny!

Slovenské ochotnické divadlo.

(Poriada Pavel Bartoš, tajomník Ústredia slovensk. ochotníckych divadiel.)

Slovenské ochotnické divadlo po prevrate.

Pred prevratom hrávaly sa divadlá len po mestkách a väčších dedinách, kde bolo dosť uvedomelých Slovákov, aby pohybať mohli slovenským spoločenským životom. Týchto miest bolo dosť málo, boli to zväčša významné centrá slovenského národného života. Tak nás našiel prevrat.

Hneď po prevrate rozprúdil sa divadelný život mierou veľmi veľkou, čo bolo celkom prirodzené. Zprvu sa hralo horečne. Dedinky takmer zavodili medzi sebou v usporiadaní divadelných predstavení. Časopisy z tých časov — najmä vidiecke — sú preplnené zprávami o ochotníckych divadlách. Ako by dohonili chceli razom, čo snáď zameškali. Javila sa v tom i jásavá radosť nad oslobodením národa. Bolo radostno čuť s javiska volné slovenské slovo, hlasne spievané slovenské piesne. Akási opojenosť zachvátila ľudí po rušných dňoch revolučných. Prápory, slobodne spievané hymny unášaly myseľ a vtedy potreboval ľud nevšedný spôsob vyjavenia svojich citov. Dobrou príležitosťou boli k tomu divadlá a zábavy.

Po týchto dňoch radostného nadšenia nastalo v divadelnom živote ochabnutie, akási reakcia neslýchaného rozmachu. Bolo to najviac badateľné v druhej polovici roku 1919. Keby bolo možné zostaviť štatistiku divadelných predstavení posledných mesiacov roku 1918 a prvých roku 1919 a porovnať so štatistikou druhej polovice roku 1919, ukázali by sa prekvapujúce číslce a hlavne prekvapujúci nepochopiteľný pokles divadelného ruchu týchto dvoch období. Príčinou tohto ochabnutia bolo azda i to, že ochotníci pomaly vyčerpávali slovenský repertoár.

Čo zase rozvírilo divadelný život, bolo zakladanie rôznych spolkov — Sokola, Orla, Robotníckych Telocvičných Jednôt, Roľníckych Besied atď. — po celom Slovensku na konci roku 1919 a v roku 1920. Spolky tieto skoro všade účinkovali a ešte i teraz účinkujú s dramatickými oddermi. Hlavne zpočiatku nútené boli hrať divadlá; zaopatľovali si tak hmotné prostriedky k svojej vlastnej činnosti, ale pozdese, najmä ale na krajoch nevedomelých, vedené boli úprimnými snahami, dobre poznajúc význam a účinky ochotníckeho divadla. Ich zásluhy na tomto poli sú veľké a dnes ešte neoceniteľné. Ony bývajú i odvtedy najčastejšími poriadateľmi divadelných predstavení.

Rok 1921 a 1922 patrí v kronike divadelného ochotníctva už do novej kapitoly. V tomto období dobýva si istej pôdy, čím ďalej, tým širšej. Pomaly ujíma sa i na mŕtvom východe. Zakladajú sa spolky s jediným cieľom hrať divadlá. A hlavne, činnosť ochotníctva stáva sa uvedomelou prácou národnou. Nie je viac dobrou príležitosťou k spoločenským zábavam na prôbach i predstaveniach, ale začína sa hľadiť na ňu, ako na významný a vážny faktor osvetovej práce. Divadlá nebyvajú tak časté, ako predtým, ale svedomite našudované a čo najlepšie predvedené. I hry bývajú volené s istým rozhľadom, často tendenčne. Vôbec s radosťou treba konštatovať, že slovenské ochotnícke divadlo hľadá a i nachádza správnu cestu v svojom účinkovaní.

Od novembra roku 1921 vedie sa pri politických úradoch evidencia divadelných predstavení; od tohto času možno do divadelného života hlbšie nazrieť a sledovať pohyby a prúdy jeho vývinu. Až spracujeme bohatý materiál, ukáže sa, že ochotnícke divadlo

vykonalo od prevratu kus práce a sľubuje v budúcnosti ešte viac.

Repertoár ochotníkov slovenských sa od prevratu málo zmenil. Zjavy sa v prvých mesiacoch hry prebudzenské, časové, ale zmizly opäť, keďže nemali zvláštnej ceny. A tak dramatickú spisbu slovenskú — výnimkou niektorých noviniek, ktoré spomenieme pozdšie — reprezentujú ešte i teraz zbierky, ako ich vydávali Knihtlačiarsky účastinársky spolok v Turč. Sv. Martine, Párička v Ružomberku a iní. Najviac sa stretáme s hrami Urbánkovými. Poznamenaj musíme, že tieto pri všetkých svojich nedostatkoch konajú ešte i teraz službu veľmi dobrú. Majú čosi z prvkov ľudových povestí slovenských a sú ľudu blízke. Isté je, kde slovenské divadlo hrajú po prvý raz herci z ľudu, vyberú si kus Urbánkov. Preto budú jeho hry dobrými priekopníkmi ochotníckeho divadla tam, kde sa ono dosiaľ neujało.

Vedľa hier Urbánkových hrajú sa kusy Hollého (Márnotratný syn, Kubo, Geľo Sebechlebský), cenné dramatické práce Tajovského („Ženský zákon“, „Statky-zmätky“, „Matka“, „Hriech“), hry Sochňa („Sedliacka nevesta“, „Tobiáš Klepeto“, „Honorár“), Olgy M. Horváthovej („Slovenská sirota“, „Povinnosti“) a četné preklady spomenutých sbierok. Z nových kusov sa hrá Zochov obraz zo života: „Z otroctva k slobode“, Rázusova „Hana“ a Timrávina veselohra „Chudobná rodina“. Vďaka kroku Národného divadla v Bratislave, ktoré oživilo vzácné Palárikovo „Inkognito“ a vydaniu tejto veselohry tlačou (Bratislava, Viktor Sekey) uvedená bola i táto hra znovu na ochotnícku scénu. V posledných dňoch zveľadil sa slovenský repertoár o drama V. H. V.-a: „Milica Nikoličová“ (Vydanie Slovenských Pohľadov).

V poslednom čase sa ochotníci ohliadajú, ako by osviežili svoj repertoár a často sa stretáme s predstavením hry najmä z dramatickej spisby českej, niektorým súcim ochotníkom k tejto príležitosti poslovenčenej. Tak sa hraly už po slovensky Jiráskove hry: „Vojnarka“, „Otec“, „Lucerna“, Vrehlického „Noc na Karlestejne“, Štolbova „Záveť“ a iné. Znak toho, že niektoré ochotnícke krúžky slovenský repertoár už vyčerpaly.

Účinky ochotníckeho divadla po prevrate sú ponajviac buditeľské, pokračuje teda v práci, konanej pred prevratom. Zaznamenaj musíme menovite jeho úspechy na krajoch južných a čiastočne i na východe. Bolo skoro jediným propagátorom národnej my-

šlienky medzi ľudom, veď niekoľko politických agitačných rečí sem počítať nemožno a ináč sa u nás o ľud, o jeho povznesenie málo stará. Rozhodne si od prevratu získalo obľubu v tých najširších vrstvách a tým pripravilo cestu sústavnej a účelnej práci v budúcnosti.

Z činnosti slovenského ochotníckeho divadla po prevrate a z veľkého rozmachu, ktorý za tento krátky čas v slovenskom divadelnom živote nastal, môžeme predvídať s istotou, že v budúcnosti sa bude vzťahovať a umelecky vyspievať a tak lepšie a lepšie konať svoje dôležité poslanie v kultúrnom živote národa. (B.)

Knihy a časopisy, pomůcky, provoz. práva a j.

Divadelní novinky. Vlast. Holý, napsal ves. o 3 jedn. „Co se škádlivá — rádo se má“. Hra je vtipně stavěna, humorně vybavena a měla zejména v Lidovém divadle na Vinohradech úspěch. Má 3 muž. a 2 žen. úlohy a 2 dekorace (salon). Autor vydal ji zatím jen v úpravě, psacím strojem provedené. a objednávky přijímá rež. J. Ed. Vojta, Kr. Vinohrady Korunní 40. — Fr. Kňourek (Chorv. Nová Ves,

Malířský atelier pro malbu divadelních dekorací. — Zřizování moderních a praktických jevišť. — Výroba veškerých divadelních rekvizit a přístavků. — Rámování dekorací.

Rozpočty zdarma a franko.

Do přízně divadelní veřejnosti se poroučející

DOMIN KOTAS, malíř, dekorací,
KLADNO. Zahradní 278/11.

DIVADELNÍ KNIHY

operety, klavírní výtahy a jiné hudebniny, zpěvníky, sbírky deklamací, chansony, solové výstupy, kuplety atd.

kdekoliv vydané a inzerované dodá Vám

zaručeně nejrychleji
v každém počtu výtisků

FRANTIŠEK ŠVEJDA

knihkup. a nakladatelství Praha VIII.

Telefon číslo 5740,

kterým možno nejrychleji potřebné knihy objednat

Žádejte nejnovější seznam divadel. her!

Bez konkurence.

Divadelní kostýmy

dobově věrné pro všechny divadelní hry, maškarní obleky v nejbohatším výběru, kroje národní české, moravské, slovenské a jiné, pro slavnosti a obžinky, dětské masky v každém množství zapůjčuje v cenách nejlevnějších

Kostyma

dříve J. BÖHM,

největší českoslov. odb.
půjčovna divad. a maškarních obleků.

Dodavatel srbského král.
Nár. divadla v Bělehradě.

v Praze I.,

Národní tř. 25, ve dvoře.

pošta Poštorná u Břeclově) vydal novou pohádku o 4 jedn. „Jířkovy housle“, která připomíná Tylovu práci, ale má dobrou ideu a v pohádkové formě líčí život venkovských lidí sice z doby panů Franců, leč s poučením i pro dnešek. Hodí se dobře pro lidová představení. — Al. Veselý-Rožďalovský (Nová Sibirina 80, p. Běchovice) napsal a vydal 3 akt. soc. drama „Udolán“ (K 6—), které doporučuje ochotnictvu pro silný dram. spád a vědecké role (10 a 2 dekor.: chudá jizba a pokoj).

Knihy. Váleč. slepec. herec Fr. Bohuslav píše a vydává divadelní vzpomínky, jež jsou jeho upřímnou, životní a humornou zповědí. těšící se oblibě čtenářstva. Dosud vyšly dvě knihy pod názvem „To byl ten krásný čas“ a „Za svůdnou bohyni Thalí“. Každá kniha je samostatným celkem; autor je nabízí našim jednotám za sníženou cenu, na což upozorňujeme a přimlouváme se za hojně odebrání. Prospekt s objednacím lístkem jest přiložen. Adresa: F. Bohuslav, herec, Smíchov 764, 28 n.

OBSAH: Blahník: „Případ Štechův“. — Simon: „Přemysl Otakar II. a Zviš z Falkenštejna v českých a německých dramatech.“ — Dr. Müldner: „Božena Viková-Kunětická.“ — Dr. Herman: „Divadelní kritika zvláště pro ochotnictvo.“ — Šmš. — Matice Divadelní: Dar. — Ochotnická hlídka: Janský „Na různé adresy.“ Zprávy (Výhry

K 8. listopadu doporučujeme:

POSILA od Viktora Dyka,

který vyšel jako 4. svazek divadelní knihovny „Hry českého Jevišť“, v níž přinášíme hodnotné dramatické práce českých autorů, pro nevelké požadavky režijní a pro malý počet osob snadno proveditelné i na nejmenších jevištích, vydali jsme právě tříaktové drama, kmenovou hru Národního divadla v II. opraveném vydání, autorem upraveném pro potřeby ochotnických jevišť.

Toto drama odehrává se v předvečer bitvy na Bílé Hoře r. 1620, bylo a je odedávna oblíbeným kusem ochotnického repertoáru, o čemž svědčí nejlépe okolnost,

že 1. vydání je již přes rok úplně rozebráno.

K novému vzornému knižnímu vydání této překrásné a hluboké české hry je připojen veršovaný prolog.

Osoby: 5 mužských, 4 ženské. Scéna: jizba a komora selského statku.

Kniha v umělecké obálce V. H. Brunnera, vytištěná na velmi dobrém papíře stojí Kč 15—, na ručním papíře s autorovým podpisem Kč 25—.

V knihovně „Hry čes. Jevišť“ dosud vyšlo.

1. Vítězslav Markov, PRAVDA. Sociální drama o 4 dějstvích Kč 10—
2. Viktor Dyk, REVOLUČNÍ TRILOGIE (Ranní ropucha, Figaro, Poražení). Tři hry z francouzské revoluce. II. vyd. Kč 18—
3. Karel Scheinpflug, GEYSIR. 4 děj. Kč 12 50
4. Viktor Dyk, POSEL. Drama. Kč 15—

Dodáváme divadelní hry kdekoli vyšlé v době nejkratší.

Ceny bez přírůžky.

Na skladě u všech řádných knihkupců
jakož i v

Moderním knihkupectví a nakladatelství

E. K. ROSENDORFA

V PRAZE II, ŽITNÁ 9.

loterie „Tylova domu“, Důležitá upozornění, Pokyny právní a jiné. Z okrsků. Z jednot. — Pomůcky. — Slovenské ochotnické divadlo. — Knihy, časopisy, pomůcky a j. — Feuilleton: (Táborský) „Divadlo v přírodě.“

Sdělení redakční a administrační. »Čes. Div.« vychází 25: každého měsíce mimo červenec a srpen Roční předpl. 20 Kč, s pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Zásilký pro redakci nutno adresovatí odpov. redakt. Jak. Rydvanovi (Praha 152-VI., Neklanova 44 n.), který bývá též přítomen v kanc. Matiční, Praha-II., Ostrovní (Smetanova) ulice 16 vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známovaná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá. Otiskovatí a překládatí články není dovoleno; otiskovatí drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II., Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odebrání listu, nedošlých čísel a objednávek insertů budtěž zasílány. — Inzerování v »Č. D.« je velmi úspěšné, ježto ochotn. jednotám Ú. M. D. O. Č. zasílá se zdarma. — Naše jednoty prosíme za poshování: všechny jimi zaslané nám zprávy budou v listě postupně uveřejněny.

Veškeré malby divadelních dekorací dle vlastních návrhů provádí

ALOIS FRONĚK, dekorační malíř,
na K L A D N Ě .

Přeměna starých jevišť na nová jeviště moderní. — Solidní ceny.

V nejbližších dnech vyjde pozoruhodná divadelní novinka:

Divadlo na venkově.

Napsal Karel Scheinpflug.

Cena 18 Kč.

Objednatí lze v každém knihkupectví a v nakladatelství fy FR. BOROVÝ v Praze II, Štěpánská 37.

Pro ochotnická představení:

Z nařízení bytové komise.

Veselohra ve 3 j. od R. Mařka. 5 p. 4 d. Jedna dekorace: pokoj. Kč 9-90.

Hvězda veletrhu.

Veselohra ve 3 j. od R. Mařka. 4 p. 5 d. Jedna dekorace: pokoj. Kč 8-80.

Chytrák krajánek.

Veselá hra z čes. mlýna se zpěvy ve 3 j. od K. Buriana. 8 p. 4 d. Jedna dekorace: krajina. Kč 8-80.

Nezvedená Lida.

Obraz z venk. života se zpěvy (nebo bez nich) od A. Símý ve 4 j. 6 p. 5 d. Kč 8—.

Rukopisné hry, k nimž se pújí knihy, role i noty: veselé: Bytová nouze — Pouze pro pány — Jarčin román — Nebezpečná žena — Když služebnictvo stávkuje — Monarchistická aféra — **vážné:** Vesnická čarodějka — V dělnickém ráji — Dáma v šedém — **se zpěvy:** Ve mlýně na zámku — Skryté lásky. Zadejte seznam divadelních her.

Divadelní hry kdekoli vydané stále na skladě. Divadelní knihkupectví „**THALIA**“, divadelní agentura (Jos. Dolejší) Král. Vinohrady, Řípská 13.

Divadelní kroje

dobově věrné, vkusně pracované a čisté pro veškeré divadelní hry, národní slavnosti, obžinky, dětské dny a maškarní plesy zapůjčuje co nejlevněji největší půjčovna republiky

Alois Kraus, Jablonec n. Nisou.

Založeno 1886.

Venoušek a Stázička

veselohra o 4 aktech

právě vyšla.

Napsal a vydal JOS. SKRUŽNÝ. Praha II, Riegrovo nábřeží 20, kde možno obdržeti též všechny ostatní hry Jos. Skružného. — Žádejte seznam.

Divadelní paruky

salonní, polodlouhé, rytířské, rokokové, pánské i dámské má na skladě

Karel Zikmund, Praha II.

Štěpánská ul. 53.

Prvotřídní provedení. Nejlepší materiál. Speciální výroba.

Plátna

na opony, kulisy, dekorace různé vyrábí a dodává firma

M. V. Škop, mechan. tkalcovna v Polici nad Metují.

NAKLADATEL FR. BOROVÝ

v Praze II., Štěpánská 37

vydal tyto divadelní hry, libretta, essaye a romány, z hereckého života:

Arcoybašev M., *Žárlivost*. Drama o pěti dějstvích, brož. za K 6.—.

Dyk V., *Veliký Mág*. Drama o pěti dějstvích, brož. za K 3.—.

Fischer O., *Karlštejn*. Libretto o třech dějstvích. Podle J. Vrchlického »Noci na Karlštejně«. S kresbami V. H. Brunnera, brož. za K 2.—.

Fischer O., *Orloj světa*. Hra o 3 dějstvích. Str. 110. V úpravě V. Hořmana. K 10.—. II. kniha »Jevišťe«.

Hilar K. H. *Divadelní promenády*. Zápisník dojmův a idejí, brož. za K 10.—.

Leda: *Obecní volby*. Veselohra o 3 jedn. K 2'80.

Leda: *Právo k životu*. Hra o 3 jedn. K 2'80.

Lukavský Jos., *Komedianti*. Román z hereckého života, brož. za K 8.—.

Munk J., *Hypolyta*. Zpěvohra o třech dějstvích. Text dle novely M. Hewletta. Hudbu složil Jar. Křička, brož. za K 1'90.

Olbracht I., *Pátý akt*. Hra o jednom dějství, brož. za K 3.—.

Piskoř Karel, *Mumie*. Fraška o 3 jed. K 10.—.

Piskoř Karel, *Prozatímní manželství*. Komédie o 4 jednáních K 10.—.

Piskoř Karel, *Akrobati*. Hra o 1 jedn. K 3'50.

Piskoř Karel, *Závěť tak. poroučí*. Veselohra o 1 jedn. K 3'50.

Piskoř Karel, *Na sopečné půdě*. Veselohra o 3 jedn. K 9.—.

Piskoř Karel, *Když se obchod vydaří*. Veselohra o 3 jedn. K 9.—.

Pujman Ferd., *Smetanovský breviř*. Obsáh: Vykoupená zaplacení. Životem vidoucích. Shakespearovská pouť. Píseň písní. Bakchanále. Titanismus. K bésům. K bohu. Prvorozený, brož. za K 6.—.

Pujman Ferd., *Poznámky o dramaturgii Smetanových oper*. Obsah: Inscenace Dalibora. Umění jevištní zámky. Na okraj Dvou vdov. Míra přírody. Smysl pro rozměr. Palác Dramatu, brož. za K 8.—.

Pujman Ferd., *Osudnice lásky*. K 21.—. Obsahuje: Na předešti Smetanova Richarda; Oceán; Mystikova cesta; Zrod; Libuše; Don Juan atd.

Šalda F. X., *Genius Shakespearův a jeho tvorba*. Apostrofa kritická. Prosloveno v Nár. divadle 27. března 1916 úvodem k Cyklu shakespeareovskému, brož. za K 4.—.

Šrámek Fráňa, *Hagenbek*. Komédie o 3 dějstvích K 10.—. I. kniha »Jevišťe«. V úpravě V. H. Brunnera.

Till Jos., *Všední žena*. Hra o čtyřech jednáních, brož. za K 3.—.

Voborník Jan, *Jeronym Pražský*. Histor. tragedie v pěti jednáních, brož. za K 4'50.

Zavřel Fr., *Juan*. Tragedie, II. vyd., brož. za K 4'80.

Knihy tyto lze koupiti v každém knihkupectví.

DIVADELNÍ KNIHOVNA MÁJE.

Dosud vyšlé svazky obsahují:

1. K. Leger: *Illuse*. - V poutech. Dvě aktovky. 5 Kč.
2. de Cured: *Figurantka*. Komédie o 3 děj. 4 Kč.
3. Josef Šmaha: *Dcera*. Činohra o 3 jedn. 4 Kč.
4. Stroupežnický: *V ochraně Napoleona I.* Žert o 1 jedn. 4 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown*. (The new clown.) Fraška o 3 dějstvích. Přel. Karel Mušek. 3 Kč.
6. L. Stroupežnický: *Pan Měsíček, obchodník*. Vesel. o 3 děj. IV. vyd. Kč 7-50.
7. C. Haddon Chambers: *Tyranství slz*. (The Tyranny of tears.) Veselohra o 4 děj. Kč 3-50.
8. R. Svobodová: *V říši tulipánků*. Veselohra o 3 dějstvích. Kč 4-50.
9. Robert Saudek: *Drama dětské lásky*: 1. *Dětské svědomí*. 2. *Židovští kluci*. 3. *Jeník*. 3 Kč.
10. F. A. Šubert: *Žně*. Drama o 3 děj. II. v. Kč 5-40.
11. J. Maria: *Johanna Radimská*. Dr. o 4 děj. 4 Kč.
12. F. A. Šubert: *Jan Výrava*. Drama o 5 děj. 8 Kč.
13. Ant. Schulz: *Fedrfechtýř*. Hra o 3 děj. 3 Kč.
14. Rob. Saudek: *Revoluce na gymnasiu*. Tragedie o 4 děj. 3 Kč.
15. V. V. Bilibin: *Mlčení*. — *Slušnost*. Dvě veselohry po 1 jedn. Přel. F. J. Matěcha. II. vyd.
16. J. Šmaha: *Páta hodina pani Berouškové*. Fraška o 3 jedn. 3 Kč.
17. B. G. Nušič: *Pustina*. Drama o 4 děj. Kč 6-50.
18. A. P. Čechov: *Ivanov*. Drama o 4 jedn. Kč 1-50.
19. A. Dumas otec: *Vyzvání k tanci*. — T. Bernard: *Medocke vinice*. — M. Maurey: *Doporučení*. 2 Kč.
20. J. Štolba: *Její systém*. Vesel. o 3 jedn. 10 Kč.
21. F. A. Šubert: *Drama čtyř chudých stěn*. 4 děj. 4. vyd. 7 Kč.
22. H. Ibsen: *Stavitel Solness*. Činohra o 3 děj. 2 Kč.
23. J. Mahen: *Juanův konec*. Drama o 1 děj. — Fraňa Šrámek: *Červen*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
24. J. Štolba: *Vodní družstvo*. Vesel. o 3 jedn. 9 Kč.
25. L. Stroupežnický: *Naši furiantí*. Obr. živ. v čes. vesnici o 4 děj. 8 Kč.
26. L. Stroupežnický: *Václav Hrobčický z Hrobčic*. Drama o 3 děj. Kč 4-50.
27. Milan Fučík: *Dobrou noc, pane Satane!* Komédie o 1 jedn. a dohře. — *Zodpovědnost mláďá*. Kom. o 1 jedn. — *Neteř*. Fraška o 1 jedn. II. vyd. 5 Kč.
28. Lothar Suchý: *Matka*. Drama o 4 děj. 3 Kč.
29. L. Stroupežnický: *Paní mincmistrová*. Veselohra o 1 jedn. Kč 4-50.
30. J. Štolba: *Závěť*. Drama o 3 jedn. 8 Kč.
31. L. Novák: *Žárlivci*. Veselohra o 1 dějství. 3 Kč.
32. V. Dyk: *Episoda*. Hra o 3 děj. Cena včet. sv. č. 33. Kč 3-20.
33. V. Dyk: *Smuteční hostina*. Hra o 1 děj. *Premiera*. Tragikomédie o 1 dějství. Cena včetně svazku č. 32. Kč 3-20.
34. K. Leger: *Jaro*. — *Podzim*. Dvě idylly. Po 1 jedn. II. vyd. Kč 4-50.
35. Ant. Schulz: *Regina*. Drama o 5 jedn. Kč 1-60.
36. Angel Guimera: *Vřížině*. Dr. o 3 jedn. II. vyd. 9 Kč.
37. Ed. Kučera: *Manželství*. Dr. o 3 děj. II. vyd. 4 Kč.
38. A. P. Čechov: *Jubileum*. Žert o 1 jedn. Kč 1-50.
39. K. Rožek: *Červ*. Drama o 4 jedn. III. vyd. 8 Kč.
40. J. Kvapil: *Oblaka*. Hra o 3 děj. 10 Kč.
41. K. Leger: *Vzakletém zámku*. Vesel. o 4 děj. 5 Kč.
42. J. Štolba: *Za šlechtickým erbem*. Lidová hra o 3 jedn. Kč 3-50.
43. Lothar Suchý: *Slaboch*. Drama o 4 děj. Kč 1-50 a
44. J. Štolba: *Peníze*. Drama o 3 děj. II. vyd. 5 Kč.
45. V. N. Gogol: *Ženitba*. Zcela neuvěř. příhoda ve 2 jedn. s proměnou. Přel. dr. B. Prusík. II. vyd.
46. J. Štolba: *Na letním bytě*. Vesel. ve 3 jedn. 6 Kč.
47. J. Štolba: *Maloměstští diplomati*. Veselohra o 3 jedn. III. vyd. 9 Kč.
48. L. Stroupežnický: *Zvíkovský rarášek*. Veselohra o 1 jedn. Kč 2-80.
49. K. Jonáš: *Tragoedie*. O 1 jedn. — *Naše sufražetka*. Veselohra o 3 dějstvích.
50. L. Stroupežnický: *Šrotčí peníze*. Drama o 1 dějství Kč 1-50.
51. L. Stroupežnický: *V panském čeledníku*. 3 Kč.
52. L. Stroupežnický: *Zkažená krev*. 3 Kč.
53. J. Štolba: *Ach ta láska!* Vesel. o 3 jedn. 9 Kč.
54. Fr. Molnár: *Dábel*. Hra o 3 děj. 6 Kč.
55. M. Fischerová: *O lásku*. Drama o 3 děj. 3 Kč.
56. J. Čisler: *Vojáci, vojáci!* Vesel. o 4 jedn. Kč 1-60.
57. J. Čisler: *Ošetřovatelka*. Vesel. o 3 jedn. 4 Kč.
58. K. Leger: *Z jiného světa*. Vesel. ve 2 jedn. Kč 1-50.
59. J. Štolba: *Staré hrchy*. Vesel. o 3 jedn. 8 Kč.
60. K. Šípek: *Klavír*. — *Vlasy*. — *Z lásky otcovské*. Veselohry o 1 jednáni. 2 Kč.
61. L. Novák: *Detektiv*. Veselohra o 1 jedn. — *Klec*. Monolog pro dámu. Napsal H. de Noussan. Kč 1-40.
62. L. Novák: *V ohni*. Veselohra o 1 děj. Kč 1-40.
63. J. Čisler: *Ředitel panství*. Hra o 5 děj. Kč 1-50.
64. J. Štolba: *All right*. Vesel. o 1 jedn. Kč 1-30.
65. J. Štolba: *Zlatá rybka*. Veselohra o 3 jedn. 8 Kč.
66. Milan Fučík: *Posel záhrobní*. Komédie o 1 jedn. — *Spor o Minu*. Kratochvíle o 1 jedn. 3 Kč.
67. F. A. Šubert: *Probuzeň*. Hist. drama o 3 děj. IV. vyd. 9 Kč.
68. Josef Jekler: *Konec*. Drama o 1 jedn. Kč 1-50.
69. K. Hejda: *Jižní krev*. Žert o 1 děj. 3 Kč.
70. F. A. Šubert: *Láska Rafaelova*. Komédie o 3 děj.
71. F. A. Šubert: *Praktikus*. Drama o 4 děj.
72. F. A. Šubert: *Velkostatkář*. Drama o 3 děj.
73. J. Štolba: *Zapovězené ovoce*. Veselohra o 3 jedn. 8 Kč.
74. Karel Šarlíh: *Dohra*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
75. K. Rittner: *V malém domku*. Drama. 8 Kč.
76. K. Scheinpflug: *Mrak*. Dr. o 3 děj. II. vyd. 8 Kč.
77. J. Štolba: *Zločin v horské boudě*. Veselohra o 3 jednáních. 8 Kč.
78. Frant. Zavřel: *Návrať*. Hra o 3 děj. 8 Kč.
79. J. Štolba: *Mořská panna*. Žert o 3 jedn. 12 Kč.
80. J. Štolba: *Zloděj*. Drama o 1 jedn. II. vyd. Kč 2-50.
81. J. Štolba: *Mezi umělci*. Žert o 1 jedn. Kč 3-50.
82. J. Štolba: *Matčino dílo*. Drama o 4 jedn. 8 Kč.
83. J. Štolba: *Křivé cesty*. Veselohra o 3 jedn. 10 Kč.
84. M. Hennequin a P. Veber: *Nemáte co zdanit*. Veselohra o 3 jedn. 10 Kč.
85. V. V. Bilibin: *Slušnost*. Veselohra o 1 j. II. vyd.
86. L. Stroupežnický: *Vojtěch Žák, výtečník*. Drama o 5 jedn. 5 Kč.
87. L. Stroupežnický: *Christoforo Colombo*. Histor. hra v 11 obr. 5 Kč.
88. K. Leger: *Staří páni*. Hra o 3 jedn. 4 Kč.
89. L. Stroupežnický: *Na Valdštejnské šachtě*. Drama o 3 jedn. 9 Kč.

Na skladě v každém knihkupectví, zejména ve výpravně

Nakladatelského družstva Máje, české akc. spol. v Praze I.

„České Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochoťnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan. — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. — Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr, Jakub Rydvan a Ad. Wenig. — Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (V. Sommer).

Ročník II. (V.)

V Praze, v listopadu 1922.

Číslo 9.

Jos. Simon:

Přemysl Otakar II. a Závíř z Falkenštejna v českých a německých dramatech.

III *).

K našemu tématu víže se posléz pěti-aktové bohatýrské drama *Jana Rudvana „Palcéřík“* (vyšlo ve Švejdově Divadelním sborníku č. 117 a hráno 19. listopadu 1921 v Uranii). Je druhou částí tetralogie o Otakaru. Autor neřeší žádného historického problému, ani se nedrží věrně historických fakt. Na pozadí historickém rysuje — často dosti neujasněně a velmi rozvláčně — konflikty osobní a zápasy životní, ale i pravé lidské jádro uniká mu v té směsici zmatečných, nevyhraněných a nehotových lidí. Dva soupeře staví tu proti sobě: *Přemysla* a *Závíře* v boji o ženu, kterou je *Palcéřík*, kreslí zoufalý zápas o primát v zemi mezi králem a mocným reprezentantem české šlechty Vítkovců z Růže. Předmětem je tu rozvody Markéty, 43 leté poslední Babenberkovny, sestry Bedřicha II. Bojovného, vévody rakouského, který r. 1246 padl v bitvě nad Litavou proti králi uherskému Belovi IV. V době našeho děje je Přemysl 24 letý, ženatý s vdovou po císaři něm. Jindřichovi, muž spravedlivý, čistého srdce, ve styku se ženami nezkoušený, jež Markéta při své letitosti okouzila. Markéta není čistá, není spravedlivá, je žena vášnivá, prudká a násilná, politicky výbojná, nemůže zapřít ani poměru se Závířem a nachází odpor i u svého manžela, jenž své choti

nemiluje. Je proměnlivá, často malomyslná a na konec, lítělá a výčitkami svědomí zlomena, odchází. Přemyslovi, po matce Hohenštaufovci, koluje v žilách krev dvojí rasy, německo-slovanská, a tím se u něho vysvětluje dvojí typ povahový. Dekadentní potomek dvou zmírajících slavných rodů je slovansky měkký, lyrický a poddajný, ale stejně energický, hrdě mužný, do krajnosti zásadní, neznající kompromisu. Hoří plamenem zánícení pro právo a spravedlnost, horlí pro reformy, leč založen klášterní výchovou nábožensky, nedovede odpustiti choti, která ho z veliké lásky lží oklamala, aby ho odpoutala od milenky *Hany z Kuenrinku*. Roztrpčen v duši, oťresen ve víře ve vlastní poslání, dovědév se pravdy o Markétě, nedbá její lítosti a bolu, vyrve se jejímu přátelství i manželství.

Druhá stěžejní postava dramatu *Závíř*, tento „král jižních Čech“, imposantní rek českých dějin, není ani dvořanem, ani pěvcem lásky. Je chytrý, smělý, odvážný, až drzý, vášnivý, silný, sebevědomý, je ironický, urážlivý, pln sarkasmu, bez ilusí, uhlašený i chladný, vypočítavý, bezohledný ve volbě prostředků, se zdravým názorem na svět, demonický, tvrdý a zlý, jenž chce zničiti Markétu a býti prvním po králi. Když král dal přes marné prosby Markétiny popraviti dva ujece, spojence Závířovy, *Beneše* a *Milotu z Dědic*, že zradili krále v uherské vojně, a Závíř zbavití všech hodností, vypoví mu tento boj na život a na smrt. Falkenštejn jako smělý sokol, jak ukazuje již samo jméno, které rytíř přijal po bavorském hradě, týčícím se na příkré skále, kde byl v mládí kastelánem ve službách vévodských, uráží svým jednáním

*) Viz čís. 6. a 8.

i každým pohledem. Je mužem bez srdce, vysoko spějícím a rozvráceným živly nespokojenců v zemi, puzeným svými schopnostmi, pobízeným pýchou k závratnému letu za královským snem v touze po koruně Čechů nebo po nejvyšší moci. Jedná rychle, silou vůle hnán, a tak neodvratně spěje svým osudem k tragice neblahého konce „na pokutné louce“ pod hradem Hlubokou, kde pykal ztrátou hrdla na rozkaz svého odpůrce, levobočka králova, *Mikuláše Opavského*. Záviš usiluje, aby na něho spadla koruna, uloupená Mikolovi, kterého chce Přemysl jako syna z Hany, své milenky, mítí zákonitým dědicem, proti čemuž se staví stolice papežská. Biskup Bruno přinesl z Říma zprávu, že papež hodlá čtyřletého hošíka Přemyslova uznati za syna, ale ne za dědice Čech jako nemanželského.

Další osobností je *Hana z Kuenringu* či *Anežka z Kuerinku*, zv. krásným „*Palčěříkem*“ a „*světlym andělem, který není ani z tohoto světa*“, pasivní bytost s křesťanskou vírou, kterou Přemysl miloval, ale jež záhadně se mu vyhýbala a pak náhle zmizela. Král žádal vysvětlení na Závišovi, proti němuž pojal podezření, že tento světák a svůdce žen jí skryl na svých statcích jako lehkou ženu. Pro ni se král rozdvojil se Závišem, jak to slyšíme též u Grillparzera.

V této době utrpení sblížili se Markéta s Přemyslem, aby si podali ruce k společnému dílu. Měkký, ale i silný a vážný Přemysl zušlechtil ji, divokou, když odstranila lstí dívku, kterou Přemysl miloval. Markéta opředla krále sítí klamu, opanovala jeho ducha, ale nedosáhla, čeho chtěla. Pyšnou změnil svým vlivem, přerodil, požádal za její ruku, leč pro pokročilé stáří nemohla stát se matkou. Chtíče a zvrácenost smyslů ji zavedly, avšak kála se, zločin odčinila lítostí, svazek zrušila a Bruno vymohl jí u papeže rozvod.

Markéta chtěla, aby král zůstal bezdětek, aby vymřel jím rod, a země splynuly s říší německou. Biskup olomúcký, *Bruno, hrabě ze Schaumburku*, něm. šlechtic od Rýna, oddaný vasal své paní, věrný svému poslání germanisovati Moravu a Čechy, miluje ji, stal se knězem, aby jí byl na blízku.

Záviš, aby zachránil Markétu, žádá za ruku Hany, máje na ni staré právo — vždyť podezření, že Záviš se hříšně stýká s Hanou a tím že je pochybné otcovství Přemyslovo k Mikolovi, vzbudila Markétu — a královna, dorozuměna se Závišem, má odejít do Korneuburku, ale slídívý komoří *Ondřej z Řičan* zaskočil královnu i Bruna; Markéta ztrácí přízeň krále, a Přemysl ji od

sebe zapuzuje. *Řičan*, český šlechtic, oddaný králi a národu, zastupuje český nacionalismus.

Hana přichází ke dvoru, nevyčítá nikomu, že se na ní provinili utajením záměrů, vždyť věděla, že se jí král nabažil a ona musí ustoupiti ženě zákonitě. Láska její, kterou jen jednou vzplanula, byla hříchem proti přikázání božímu, za ni pyká, když se zapomněla s králem. Že nezoufala, děkuje rytířskému chování Závišovu, mlčky nese své hoře, jež pokládá za trest, seslaný bohem. A tak se rozešla a ona se obětuje bez sentimentality, odchází navždy, aby se za ní zavřela brána klášterní.

Abatyše Anežka, kněžna a teta králova, sestra krále Václava, vlivuplná žena, přichází ke dvoru dobrého, přístupného krále. Přeje si dědice, ale zle žaluje na vládu, že Otakar je nakloněn cizím rádcům, že zavádí novoty, což snáší lid i šlechta domácí jen s utajeným odporem. Přemysl přes noc starodávný, ustálený řád změnil, od základu boří, co bylo staré a dobré, novotami trápí lid, země se souží a cizáci nemají srdce pro domácí poddané. Přemysl chce vykořeniti zášť a nenávisť, zbudovati říši *lásky a bratrství, pravdy a práva*, učiti poddané práci, touží býti vladařem smíru mezi odvěkými odpůrci, chce mír po celé zemi, usiluje stvořiti *říši jasnou, světlou a požehnanou*, v níž nebude zloby, což skeptická Anežka nazývá popřením tradic předků, a že i jeho sňatek, jenž je posledním svého rodu, je násilím proti Bohu, přírodě, nepřírozeným, hříšným svazkem, když nemůže mítí s Markétou potomstva.

Heroická postava kněžnina jest v energii své a ucelenosti povahové nepřítelkyní Závišovou; každým coulem jedině prozíravá Přemyslovna dovede se — byť zbožně křesťanská — vznítiti k spravedlivému hněvu, ale dovede také shovívavě odpouštět, jak projeví k Markétě: Když tato prosí a mladý Přemysl nepromíjí, říká ona, že *vyšší než spravedlnost jest láska a odpouštění*.

Dr. Ota Dubský:

Dramatik svědomí Henry Bataille.

Ušlechtilé jinak závodění našich dvou předních scén činoherních v Praze ve vyhledávání takových her v zahraničních repertoarech, které lákají k bravurnímu „kousku“ režiséřskému, způsobilo, že nám zůstala dosud neznáma díla světová, jež jsou stěžejními body dnešní dramatiky, a to právě proto, že nepůsobí vnějšími efekty,

nýbrž vnitřní stavbou, svou filosofickou podstatou. Nezůstalo to bez vlivu na vkus našeho obecenství. Jako bychom byli od Ibsena slyšeli již vše, co lze říci o vnitřním ústrojí duše lidské či spíše, jako bychom ty spletné krise a boje duševní, které vlastními našimi nitry procházejí, chtěli přehlásit strojenými, ale překvapujícími vynálezy divadelní techniky, směsí utopie, futurismu a strohosti, z níž za každou cenu musí zírat „dravčí spár rodícího se nového umění“.

U nás se říká, že Francie, kolébka moderního dramatu, jest svým nynějším divadlem příliš konservativní, příliš romantická. Buď se posuzuje její současné drama nedbale, nebo se nečiní rozdíl mezi bezcennými kusy, jež v té které sezoně plní pokladny a hlediště boulevardových podniků, a hrami, jež zasluhují povšimnutí, ale zůstávají v zapomnutí, nemajíce těch vlastností, jež lákají umělecky necitliví, pouze sensacechtivou ulici. Jest pravda, Francie je dosti uzavřena vlivům cizím, brání ji proti nim staletá tradice vlastní kultury, ale když mohutná vlna světová přece zanese až do Paříže, „města světla“, díla veliká, chápe je celá generace duší otevřenou a zaujímá k nim svoje vlastní stanovisko. Odtud výtky „pofrancouzštěných Ibsenů“, „Tolstojů“ atp. Ale neprávem. Francie má přece svého velkého filosofa, moderního Bergsona, a jeho myšlenky jsou dokonalým potvrzením toho, k čemu dlouhou a úpornou analýsou dospěli francouzští dramatikové a romanopisci současní.

Čím je na př. román francouzskému Paul Bourget, René Bazin, Margueritte a jiní, tím jsou francouzskému současnému dramatu *François de Curel*, *Henry Bernstein* a nedávno zesnulý *Henry Bataille*. U nás jsou téměř úplně neznámi. Nár. divadlo sice vypravilo svého času Curelovu hru „l'Ame en folie“ (správně: „Duše v říji“), ale nezbudila zvláštního zájmu ani u představitelů ani u publika. Podobný osud měly při svých premierách v Paříži hry Batailleovy, ale jen u kritiky. Francouzské obecenstvo naproti tomu je přijalo s nadšením, protože vyslovovaly jeho vlastní city, jeho vlastní nitro. Nazvali Bataillea „dramatikem svědomí“, Paul Blanchart pak jej zve „dramaturgem instinktu“. Pro nedostatek místa není možno zabývat se zde hrami Batailleovými, jak by zasluhovaly. Jest jich celá řada: „*Maman Colibri*“, „*Poliche*“, „*la Marche nuptiale*“ (Svatební pochod), „*l'Enfant de l'Amour*“ (Dítě lásky), „*la Vierge folle*“ (Pošetilá panna), „*le Phalène*“ (Můra), „*la Femme nue*“ (Nahá žena), „*les*

Flambeaux“ (Pochodně) a jiné. Henry Bataille vytkl si cílem kreslit duši ženy, její instinkt, její svědomí, cit pro odpovědnost v tom, co tvoří podstatu bytosti ženy, t. j. lásky a vášně, a to ve všech prostředích, ve všech vrstvách. Osud nedopřál mu dokončit velké dílo, to, co napsal, obrací se především k ženě zjemnělé, k ženě vyšší společnosti, inteligence a umění, která byla Batailleovi nejbližší. Jeho heroinami jsou právě tak primitivní Alietta jako Thyra de Marliew, nemocný květ vrcholu civilisace, něžná Diana de Charence jako bolestnicí Gracie de Plessans. Nezkrotná síla, instinkt vede nejčistší hrdinky Batailleovy, i ty, které svým původem byly nejvíce chráněny, po pokraji propasti citových strží. Odvrhují vnucenou morálku, aby se daly nebojácně po cestě, která je vede k volné lásce, „nejenom v přijatém smyslu toho slova, ale i ve smyslu, který značí lásku osvobozenou, vymaněnou ze všech předsudků, ode všech slabostí, a která dává příklad těm, kteří k tomu nemají prostředků, příklad neodvislé radosti, mohutné rozkoše.“

Pohříchu, té plné radosti hrdinky ty nedojdou. Po hodině vášnivého objetí a úplného uchvácení přichází hrubá skutečnost. Diana a Gracie chápou se obě smrtící a osvobozující zbraně, Thyra de Marliew uhasí hysterickou svou žízeň po krásě injekcí kyano-oxidu. V tom jest u Bataillea vždy rozřešení hádanky, kterou okolo života jeho žen kreslí věčné sudičky lásky a smrti. Co zmohou ony nešťastnice proti této osudovosti? Co zmůže jejich instinkt *nahých* bytostí, které narážejí na koalici bytostí *oblečených*, t. j. „bytostí, obohacených nejen silou sociální, ale i vším vyhraněním ducha, všemi zjemněnými zdroji svědomí, a které mají v rukou obvyklé zbraně, jež jsou jim vlastní, mezi nimiž manželství může býti pokládáno za zbraň nejsilnější? ...“ Podléhají-li, ježto se příliš brzo vrátily k přírodnímu zákoníku, který nutno přijetím odškodnit, to proto, že všechny výboje vyžadují takového výkupného.

Tajné přednosti instinktu pronikají i u bytostí *civilisovaných*, t. j. u těch, které zůstávají věrny jistým konvencím a podřizují se přijatým předpisům. Tak na př. Geneviera v „*Masce*“ a Bedřiška v „*Sestrách lásky*“. Obě jsou věrnými manželkami, prvá silou upřímnosti své neuznané lásky, druhá náboženskou výchovou, která utvářela její pokorné srdce bez vášnivosti a bez heroismu. Nuže, tyto dvě ženy, civilisované v nejušlechtiljším slova smyslu, dostanou se i ve své mravní čistotě k nelehkomyslnosti.

nějším, nejodvážnějším skutkům, jež může vnuknouti jen nejbezuzdnější instinkt.

Instinkt hraje v ženách Batailleových touž roli, jako svědomí. Thyra de Marliew v „Můře“, byvši přesvědčena o beznaděvnosti svého života (má souchotiny v nejvyšším stupni), říká se snatkou s milovaným mužem, aby jeho život neotrávila, ale instinkt ji vhání ve volnou lásku s ním. Vykupuje potom chvíle prchavé rozkoše dobrovolnou smrtí.

Co činí nám Batailleovy nejspletitější dramatické problémy zvláště sympatickými, jest vzácné umění a pravá básnická posvěcenost jeho dramatiky. Ta, jsouc spiata s hluboce filosofickým podkladem — studie ženské duše — vytvořila díla, jež jistě dojdou teprve náležitého ocenění v budoucnosti. Válečná a poválečná mentalita Evropy jest orientována prozatím jiným směrem, ale doufejme, že jen dočasně. Krása pravého umění jistě zase zvítězí.

S m ě s.

Olga Vojanová, jediná dcera zvěčnělého mistra, zemřela tyto dny v Berlíně, podle zpráv některých novin otravou. Hrála na tamním divadle „Tribüne“ a slibovala prý splniti nejkrásnější tužby otce. Jinak nežli dle doslechu a několika málo literárních příspěvků v „Besedách Času“, „Topičově Sborníku“ a „Zlaté Praze“ naše pražské divadelní obecenstvo vůbec ji neznalo. Nelze mysliti, že by otec nebyl chtěl býti přímým svědkem uměleckého vývoje a radostných úspěchů vroucně milovaného dítěte a že by se pro ně dávno již nebyla našla možnost uplatnění v některém souboru domácím, kdyby ani nebyla nositelkou jména tak slavného, když kdekdo i méně vlivný obzvláště dnes tohoto svého vlivu pro sebe a své blízké nejen využívá, ale zneužívá. — Busta Vendelína Budila postavena bude pěčí městského zastupitelstva plzeňského v tamním městském divadle na trvalou oslavu 75letého jubilea narození tohoto vynikajícího českého herce. — Spisovatel Jiří Mahen vzdal se úřadu dramaturga brněnského Národního divadla a jeho resignace ve schůzi kuratoria 23. října přijata. Za důvod uvádí odstrkování činohry operou a operetou a osobní neshody s ředitelem Václ. Štechem. — Bílé divadlo, odpolední středeční a sobotní divčí představení s vhodně voleným repertoárem zavedlo v letošní sezoně divadlo Švandovo na Smíchově. Uměleckým řízením pověřena prof. Marie Landová, činný podíl na slibném tomto podniku má zejména dramatická umělkyně Emma Švandová. — Povedenými nositeli umělecké kultury na český venkov jsou beze sporu S. P. H. Solisté pražských divadel, jichž návštěji pro „jediné dvě pohostinské hry“ v sále u Vejvodů na Zbraslavi dostalo se nám náhodou do ruky: 10. října provedli Jar. Mariovu „Tragedii prostitutky“ (autorův titul „Dolfa“). 11. Sěorgioho komedie „Neběhej mi tady v košili“ (!!) Režiséry podepsáni E. Faltys a F. Gottvald. Neměl tu se vši přísnosti zakročiti místní osvětový sbor?! (Rydv.)

Jeť sláva jako ve vodě je kruh, jenž nepřestává zvětšovati se, až vlastní šířl rozplyne se v nic. Shakespeare „Král Jindřich IV.“ I. díl, 1. 2. Pucelle.

OCHOTNICKÁ HLÍDKA.

Alois Wiesner, jubilant.

Létos je tomu 50 let, kdy Alois. Wiesner po prvé vystoupil na jevišti, a od té doby zůstal věren divadelnímu umění až podnes. Pro svou nezdolatelnou lásku k divadlu i pro své umělecké výkony a ochotnickou práci stal se typem českého ochotníka, který požívá úcty nejen u svých přátel, ale také v ostatních kruzích divadelních.

Wiesner narodil se 21. března 1857 v Praze (v Mariánské ulici) a od dětství zajímal se o divadlo. Byl čilým návštěvníkem všech větších Jeslíček v Praze, až r. 1872 — patnáctiletý — přistoupil k „Domácímu ochotnickému divadlu v Žižkově“, jež si utvořili mladí nadšenci, jako byl on. Divadlo upravili si ve sklepním bytě domu „u Karla IV.“ na náměstí Prokopově, který se za poplatek vždy na neděli vyklidil. Na jevišti s plátnými dekoracemi hrál se „Chudý písničkář“, „Mlynář a jeho dítě“, „Loupežníci na Chlumu“, „Katovo poslední dílo“, „Engšpigel“, „Řemeslnická merenda“, „Přednáška u vrátné“ a pod. Wiesner po prvé vystoupil asi v září 1872 v aktovkách „Montek a Kapulet“ a „Krvavá pomsta“. R. 1873 stal se členem tohoto divadla Alois Charvát, nyní populární herec a zůstal ochotníkem až do r. 1887, kdy vstoupil k div. společnosti.

Náš jubilant přešel r. 1874 do spolku „Ruch“ v Košířích a působil tam do konce div. období 1876. Po prvé vystoupil 5. října 1874 ve hře „Vrahové v městě“ a v „Ruchu“ také po prvé zkusil štěstí jako režisér. Upomínky na tato léta nejsou právě nejlepší. Wiesner bydlil tehdy v Michli, a divadlo v Košířích bylo v hostinci „U modrého hrozu“ (blíže „Mlynářky“). Sám vypráví, že ani jedné zkoušky nevynechal a po každé musil v noci konati dlouhou cestu přes Prahu domů, často v dešti, sněhu a v mrazu. Ale pro divadlo trpěl rád!

V roce 1876 vstoupil do „Žižkovana“ v Žižkově, kde po prvé hrál 8. října 1876 ve frašce „Svůj k svému“ a působil zejména k tomu, že se hrály většinou hry původní. Dne 15. června 1880 konalo se v místnostech „Pokroku“ v Karlíně („U červené hvězdy“), konkuršční představení po sjezdu „Matice“, a tu byl Wiesner vyzván Ant. Chlumským, režisérem „Pokroku“, a Jos. Anýžem, redaktorem „Nár. listů“, aby vstoupil do „Pokroku“. Wiesner přetvořil v té době spolek „Olymp“ v Žižkově na ochotnickou jednotu „Tyl“, která dosud v Žižkově působí, a rád uposlechl vyzvání a stal se členem „Pokroku“, který r. 1885 přesídlil do Žižkova na „Bezovku“ a později do „Apolla“.

Od roku 1894 působil Wiesner mnoho roků v „Klicperově kroužku“ a v Besedě „Komenský“ na Kr. Vinohradech a sám dramatický odbor Besedy až do roku 1914 řídil. V této době, počínaje „Pokrokem“, účinkovala ve hrách, Wiesnerem režimovaných, řada známých umělců dramatických, jako: Růžena Nasková, Jarmila Kronbauerová, Hanna Kvapilová, Hanna Benoniiová, Kučerová-Jahnová, Baldová-Hilarová, Hela Štěpničková Bohuš Zakopal, Miloš Nový, Karel Vávra, Bedřich Vrbský, Josef Rozsival, Richard Branald, Otto Čermák, Vil. Tábořský atd.

Činnost Wiesnerova neobmezila se jen na spolky, ve kterých působil. Jeho ochota propůjčovala síly všude a ke všemu, co bylo ušlechtilé. Tak po vyhození Národního divadla pořádal v různých spolcích mnoho div. představení, jež vynesla pro znovuzřízení naší „zlaté kapličky“ slušné tisíce. V Žižkově za jeho řízení uspořádaly Obranné spolky v „Deklaraci“ 15 div. večerů, při kterých sehrány hry: „Jan Hus“, „Mořská panna“, „Noc na Karlštejně“ a „Emigrant“, tedy vesměs hry původní, jež měly pozoruhodný morální i finanční úspěch.

Celkem scénoval Wiesner 63 původní hry, z nichž v 52 také hrál. O hrách cizích, kterých byla také velká řada, lze říci jen tolik, že hleděl vždy jen k pracím cenným. Jako režisér dostal se i na velké scény, což se málo komu podařilo. Nejvýznačnější výkon jeho byl 7. října 1895, kdy v Národním divadle režíroval „Naše furianty“, provedené pražským ochotnictvem. Toto představení bylo tak dokonalé, že se veřejná kritika vyslovila o něm velmi pochvalně. Wiesner tvrdí, že zažil tehda největší radost v životě, když po druhém jednání přišel ředitel Šubert a předseda Družstva dr. Růžička na jeviště, aby mu blahopřáli. Mimo to scénoval na měst. div. na Kr. Vinohradech „Třetí zvonění“, v Uranii „Jiný vzduch“, „Magdalenu“, „Čech a Němec“, „Válka bohů“ a j., pak další představení v div. Pistěkově, „u Libuše“ a v Areně na Smíchově, v měst. divadle v Nymburce, v Táboře, ve Slaném, v Kralupech atd.

Rezie Wiesnerova vynikala svědomitostí a vskutku uměleckým pochopením po stránce vnější i vnitřní. Nebál se operace s velkými kompary a nikdy nedopustil, aby se hrálo bez náležitě přípravy. Jeho profil herecký je vyjádřen postavami, které vytvořil. Uvádím jen některé: Kořínek a Kudrna v „Emigrantu“, Rokos a Lambert v „Monice“, Lomnický v „Mageloně“, Dačický ve „Smiřických“, král v „Pampelišce“, Lízal v „Maryši“, Dačický v „Mincmistrově“, Dubský ve „Furiantech“, Vrba v „Hrobčickém“, Šlapák ve „Zkažené krvi“, Pecka, Štřela a Králíček v „Jedenáctém přikázání“, Elis v „Jiném vzduchu“, Kapička v „Letním bytí“, Kořínek a Vrána v „Probuzencích“, Vocilka a Kalafuna ve „Strak. dudáku“, Melichar, Martin a Valenta v „Paličově dceři“, Wartenberg v „Noci na Karlštejně“ atd.

Kdyby se měla popsat podrobně činnost našeho milého jubilanta, vyšla by o tom celá kniha. Jeho vzpomínky, když se někdy rozpovídá, jsou velmi zajímavé. Byla by to vlastně značná část historie divadla v posledních padesáti letech Bohužel, že naše místo k tomu nestačí. Dnes jen stručně ukazujeme, co dovede vykonat silný jedinec, zanícený láskou a pochopením pro umění. A je k tomu jistě zapotřebí

silné lásky a velkého sebezapření, vydrží-li někdo celé půlstoletí u jedné práce, a zvláště u práce, která musí překonávat tolik potíží a překážek!

Alois Wiesner dosáhl velkých úspěchů, jež přenesl na ochotnictvo v celku. Pracoval zejména v intencích naší organizace a stál v řadách jejích pracovníků od jejího vzniku až podnes. Matice ocenila jeho zásluhy tím, že ho na své poslední valné schůzi jmenovala čestným členem. Pražský okrsek chtěl mu projevit svou vděčnost okázalým způsobem, chtěl jubilanta uvítat na prknech jeviště, kde celý svůj život se zdarem pracoval. Nestalo se tak dosud jen pro dočasnou chorobu oslavencovu.

Doufáme však pevně, že se náš milý přítel, upřímný a dobrý spolupracovník zase vrátí mezi nás. abychom mu mohli za všechny členy Matice stisknouti srdečně ruku a přátí mu, aby se ještě dlouho těšil ze své práce a z divadla, které měl a má tak rád! Pro nás zůstane vždycky zářivým příkladem pravého českého ochotníka, který má smysl pro umění a který umí plnit povinnosti k tomuto umění přesně a správně

Dr. Herman.

Pro ochotnickou praxi.

Spolková činnost mimodivadelní. (Píše dr. Fr. Herman; II.) Poměr k vlastní organizaci. Tento je dán stanovami ústředí Ú. M. D. O. Č., okrsků a spolků, a pak organizačním řádem. Naše organizace spočívá na demokratické zásadě důvěrnické. Spolky volí důvěrníky do okrsků, okrsky do ústředí. Každý okrsek a spolek má bedlivě dbátí toho, aby volil takové důvěrníky, kteří mají o ochotnickou věc skutečný zájem a zejména dobrou vůli konati své povinnosti správně. Na těchto delegátech nejvíce záleží. Správné docházení do schůzí je nejmenším požadavkem. Nestačí, aby ve schůzi odposlouchali a odkývali, co se přednáší a navrhuje, ale je nutno, aby vnesli do organizačního celku hybného ducha, aby svými zkušenostmi a názory hleděli prospěti věci, aby se o ni zajímali na prospěch celku i těch

FEUILLETON.

Vojta Š. Tábořský:

Divadlo v přírodě.

(Dokončení.)

Naproti tomu jiné divadlo v přírodě, jež navštívil jsem před prázdninami v Ouvalech u příležitosti krajského sjezdu ochotnického při představení Šubertova „Jana Výravy“, bylo také sice hezké, útulné, byl zde také les za jevištěm, les po jedné straně hlediště i jeviště. A přece nebylo hercům, až na jádrou mluvu hostujícího mistra Želenského a některé jiné výjimky, dobře rozumětí. Kde vězela tady chyba vedle nedobré výslovnosti účinkujících, kteráž v takovém případě musí být hlasitá, volné prostoře přizpůsobená, jiná, než v uzavřené menší akustické místnosti (i v neakustické místnosti musí být mluva přizpůsobena)? Právě v nepříznivé nebo málo příznivé poloze jeviště! Hlediště bylo sice také nakloněné, do výše se táhnoucí. a přece ze vzdálenějších míst, zvláště s místa k stání nebylo dobře vidět na herce, kteří hráli skoro přímo pod hledištěm v poloze, kryté obecnstvem z lavic přednějších. Jevišťem byla volná prostora, z jedné strany úplně nekrytá a se strany druhé ohraničená lesíkem, ale od vlastní scény poněkud vzdáleným. Již tato vzdálenost lesíka, z něhož účinkující nejvíce vycházeli, měla citelnou nevýhodu, že herci přicházeli na scénu pozdě (někdy působilo to až komicky, když na př. dvě osoby již

z povzdálí — nenastala-li mezi tím i nevhodná pauza — spolu rozmlouvatí musly a měly učiníti tak v těsné blízkosti a pod.). A přicházely-li dříve, odpoutaly zas divákovu pozornost od děje na scéně. Za herci, tedy za scénou byl sice také les, na němž byla jako přilepena umělá plátěná a papírová nízká dekorace, představující balkon, zeď a vrata, ale tento les byl pod rovinou jeviště, takže bylo vidět stromy pouze asi do jejich polovice, ne-li méně. Bylo to i obtížné pro účinkující, kterým bylo scházeti se scény od strmé meze dolů do tohoto lesa. A také hlas herců ztrácel se v širé nekryté prostoře, neboť vrcholky dosti řídkých stromů nemohly jej odrážeti do obecnstva, naopak zavál-li vítr s opačné strany (směrem k jevišti), nebylo slyšet vůbec slova. Kdyby byla bývala dekorace aspoň vyšší a jaksi ucelenější, uzavírající poněkud scénu, na níž účinkující by se byli více koncentrovali, snad by to bylo bývalo výhodnější a také účinnější. Takto mi to ani nepřipadalo jako jeviště, tím méně budilo to dojem přírozenosti. Vypadalo to tak, jako kdyby se hrálo bez dekorací vůbec. Balkon se schodištěm, zdí a s vraty připadaly mi jako nápis: „zde je zámek, zde je zeď, zde jsou vrata“. Nepiši tak k posměšku — pořadatelé měli jistě nejlepší vůli i snahu — ale proto, abych ukázal, jak důležité je vyhledatí vhodné místo pro hru a jak nalezené místo upravití. Oč větší dojem přírozenosti byla by způsobila scéna, zasunutá aspoň zdánlivě přímo do lesa a pod.

Předkládám podnikatelům divadel v přírodě k uvážení: Není lépe, nemožno-li najítí pro takové divadlo

jednotek, které zastupují, a aby pak referovali o všem ve svých spolcích. A nejen referovali, ale pečovali o to, aby se společná usnesení skutečně prováděla. Všichni činovníci se svými předsedy v čele mají dbáti toho, aby dobré jméno ochotnictva nejen netrpělo, ale aby nabývalo stále větší vážnosti a úcty, a aby vnitřní kázeň pozbyla rázu psaného a nedodržovaného zákona organizačního a vžila se do života spolků i jednotlivců jako samozřejmost a jako čestná povinnost. Pro obě je třeba zavést všude náležitý pořádek, který se jeví už ve správě spolku. Nesmíme nikdy podceňovati správného vedení spolkových knih, jež je dokladem vnitřního pořádku a kultury i pokroku pro budoucnost. To jsou zápisy o schůzích, účetní a pokladní knihy a pamětní knihy, do kterých se zaznamenávají dějiny spolku, představení a významné události, zvláště umělecké. Administrační pořádek jeví se také ve všem, s čím spolek přichází před úřady, které i po této stránce dovedou dobře posoudit kvalitu spolku dle toho, jak vybavuje své žádosti; jak plní předpisy a jak si jeho zástupci před úřadem vedou. Vůči organizaci nutno zejména plnit povinnosti členské, platit řádné příspěvky, bez kterých není řízení tak velké korporace možno, je nutno předkládati včas a správně zprávy o činnosti a pak zejména podporovati všechny podniky, jež organizace provádí. Jen tak má vůbec smysl celá organizace, jen tak má smysl členství této organizace. A tu na prvním místě uvádím organizační řád, který jsme nevydali proto, aby zapadl někde ve spolkové knihovně nebo v archivu. Ten má být stále oživován v paměti, stále čten, zejména novými členy, a skutečně také plněn. V něm jsou obsaženy všechny povinnosti a práva, v něm vylíčeny vztahy organizačních jednotek mezi sebou. Je to dobrovolně přijatý zákon valnou schůzí a musí se státi podkladem veškeré naší práce, máme-li dospěti ke zdárným výsledkům —, musí se státi zákonem našeho srdce! Další povinností našich členů je odebírat i čísti náš list „České divadlo“. Organizační tisk je mluvčím a pojítkem mezi vedením a členy, a více jsme

v pravdě vhodného místa, podobná představení, jimiž bývá obecenstvo, platící vstupné, často velmi rozmrzeno, vůbec nepořádati? A zase nebylo by možno některým nedostatkům odpomoci? Tu plachtami, přístavky, umělou dekoraci, panoramaticky přizpůsobenou k poloze přírodní? Nebylo by možno zvláště pozadí jeviště uzpůsobiti tak, aby se hlas nikde neřimlil, nerozplyval ve vzduchu? Nebylo by výhodno utvořiti pozadí jeviště prkennou přístavbou a pod, přizpůsobenou dekorativně pozadí přírodnímu (skále, lomu, lesu atd.), neb připojití takové umělé pozadí (jež by ovšem dovedlo aspoň z části nahraditi přírodní, akusticky působící) panoramaticky k přírodním útvarům, které nedostačují? Nešlo by vypomoci si umělým náspem, lomem, výsekem v poli, v lese, neb různou kombinací, aby scéna byla uzavřena nejen ve skutečnosti, ale — kde toho nelze dosíci — i uměle, aby takto přizpůsobená scéna zdála se nám skutečným místem, na němž se děj odehrává, aby v nás vzbudila dojem, že ono dějiště je mimo nás, že tam na scéně je jiný svět, jiní lidé, ne lidé z našeho středu, naši známí ochotníci — maskováni (za dne mnohem obtížnější, než za světla umělého) nenapomáhá mnoho k jiné illusi — kteří nám přednášejí pouze obsah divadelního kusu? Uvažujte!*)

*) Uvítáme a uveřejníme rádi zkušenosti pořadatelů divadel v přírodě, stejně jako různé náhledy divadelních odborníků.

Redakce.

nemohli udělati, než že dáváme svým spolkům časopis zdarma. V jiných organizacích toho není. Tam se prostě předepisuje odebírání listu v několika výtiscích a nikomu nenapadne list vrátiti. Společali jsme na to, že se spolky nespokojí s jedním výtiskem a že jejich členové budou odebírat list pro sebe, zejména, když v něm najdou tolik dobrých pokynů a poučení a když předplatné je na dnešní dobu tak nízké. Doufali jsme, že nám tímto způsobem umožní vydávati a udržeti list bez velkého deficitu. Tu je tedy vyznačená příležitost, aby naši členové ukázali pochopení organizační příslušnosti a kázně! Pověst a dobré jméno ochotníků tvoří zejména divadelní představení. Spolek má dbáti o slušný repertoár a o umělecké provedení hry. Nad spolky má konati dozor okresek, má kontrolovati repertoár, má svými důvěníky přesvědčiti se i o uměleckém provedení. Že se ochotníckým představením přikládá dnes velký význam, je viděti z toho, že se zavádí dozor nad nimi i mimo naši organizaci, totiž osvětovými sbory. Pokud jde o vnitřní kázeň, představujeme si přátelskou, cílevědomou soudržnost, dobrovolné plnění toho, co z nás tvoří celek, a vždy a všude projevovanou snahu, aby tento celek imponoval v zájmu společné věci, na obranu i výboj. Ze své „Malice“ musíme vytvořiti korporaci, jejíž členství je a bude ctí a chloubou! Proto ji musíme míti rádi, proto musíme odhodlaně pro udržení kázně obětovati i bolestné ztráty! Nemůžeme nikomu nalévat do hrudi pravý pojem o čestném závazku a o cti vůbec, a víme, že vždycky budou někteří, kdož jen využijí výhod našeho členství a více se o organizaci nestarají, ale většina porozumí našim ideám, postaví se hrdě kolem našeho programu a svou ctí pozvedne i čest celku. Jsme-li národní a kulturní složkou, budme ji skutečně pro slavnou památku předchůdci, na prospěch českého umění, pro povznesení lidu a ke své radosti a zasluzi!

O spojitosti mluveného slova a gesta (Piše J. Petr; II.)
 a) jest dále uvéstí dobrotivost, jež jest sice prvkem, který vystupuje v klidné důstojnosti, ale důstojnost sama není podmínkou dobrotivosti, často vystupuje bez ní, Dobrotivost je zřejma v oku a pohledu, oko má vlahý lesk, pohled jest mírný, utkvívá dlouze na věcech i na lidech, shovívavě a měkce, ústa jsou jako ozářena tichým úsměvem, pohyby jsou neobratné, neboť dobrotivost jest v podstatě neobratnost sama. Držení těla jest nenucené, spíše nedbalé, neboť dobrotivý člověk jest vždycky skromný, chce uniknouti pozornosti jiných, na rozdíl od vznešenosti, jež jest si vědoma svého významu, a že jest pozorována, proto jest úzkostliva v každém pohybu a slově. Rozdíl mezi oběma jest zřejmý v přechodných citech. Klidná vznešenost nikdy neopouští ve vášni, dobrotivost však může přejíti snadno ve vzrušení, v soucit. Pozorujeme ji v životě, jak se projevuje zvláště výrazně v poměru dospělých k dětem. Většina lidí jest dobrotiva k dětem. Zvukový i mimický výraz jest možno dobře zachytiti, vzpomene-li si na nějakou příhodu s dětmi. Na př. tu neobyčejnější: Potkáte na ulici hocha nebo děvčátko, jejichž tvář jest plna rozpaků a napětí, oči plaše tékají po kolemjdoucích, až spatří vás a rozběhnou se k vám s otázkou. Kolik je hodin. Je zima, je nutno, abyste svlékli rukavice, rozepíali dva kabáty a vyjmuli hodinky. Odpovídáte: „Počkej, dítě, podívám se,“ a provedete všechny tyto operace, které byste jinak provázeli šťastným zaklením, provedete je bez zlosti, klidně, rozvážně, jste přesvědčeni, že prokazujete důležitou službu dítěti. A to, když zví, co chtělo, odběhne, a vy je provázíte měkkým pohledem a snad zaseptáte: „I ty kluku!“ V těch slovech, v jejich zvuku jest právě nejjasnější ton dobrotivosti. Ale i ke starým lidem jste pojatí dobrotivostí. Opět vzpomene nějaké pří-

hody s nimi, příhody, která ve vás vybaví příslušný zvuk a pohyb. Stařenka na př. namáhá se vstoupiti do železničního vozu. Sami neirpělivě čekáte, abyste se dostali dovnitř. Ale pohled na toto bezmocné stáří, na to úsilí bez svěžích sil je příčinou, že zapomenete na vlastní zájmy, přiskočíte k ní, odložíte vlastní zavadla, a pomáháte měkkým tlakem rukou stařence do vozu, a měkce plynou slova: „Počkejte, babičko, pomohu vám!“ Pohnutím a starším chvějící se „Zaplať Pán Bůh“ jest vaší odměnou. Slyšíte svůj zvukový výraz, jak je jasný, v hlase chvěje se prsní resonancí úsměv, hlas je plný a bohatý. Typickým příkladem, v němž spojuje se klidná důstojnost s nezměrnou dobrotivostí, jest v našem dramatu arcibiskup Arnošt ve Vrchlického „Noci na Karlštejně“.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Inž. Jar. Neudörfl mrtev. Náš neúnnavný literární spolupracovník, dlouholetý čelný matiční funkcionář a upřímný druh vzácné povahy zemřel k našemu žalu na den čtvrtého výročí dosažení národní samostatnosti a byl v krematoriu Olšanském zpopelněn. Věnujeme mu v příštím čísle „Čes. Div.“ vzpomínku.

Vojanův herecký asyl a ochotnictvo. Členstvo činohry Národního divadla v Praze usneslo se uskutečnit krásnou myšlenku Eduarda Vojana a uctítí trvale jeho památku zbudováním „Vojanova hereckého asylu“. Sdružení pro postavení tohoto domu pozvalo také Ú. M. D. O. Č. ke společné práci. Upozorňujeme své členy, aby při výběru dobročinných a veřejně prospěšných účelů, jimž věnují výtky svých představení, pamatovali také na Vojanův dům!

Důležité pokyny. Okrskům a spolkům! Výkonný výbor usnesl se na schůzi 5. listopadu na tom, aby byly okrskové rady upozorněny, že účelná a cílevědomá práce ochotnictva nesměruje k tomu, aby bylo tvořeno množství odborů a spolků v jednom místě, nýbrž aby byly tvořeny v první řadě ochotnické spolky jako takové a aby zvláště v menších městech a obcích nebyly tříštěny síly zakládáním několika spolků nebo dramatických odborů, které nejsou samostatným tělesem spolkovým, nýbrž tvoří součást spolků, majících jiné účely a cíle, než umělecké a kulturní. Proto je věcí okrskových rad, aby se ve své působnosti snažily o to, aby se v menších místech odbory spíše rušily a aby zvláště stávající spolky ochotnické byly posíleny. Přijímání spolků a odborů za členy Matice máse diti po slyšení okrskových rad. Kdyby okrsková rada přijetí nedoporučovala, má přes to předložit přihlášku i se svým dobrozdáním výkonnému výboru. Jinak je ovšem nutno, aby okrsky hleděly získati všechny dosud neorganizované spolky za členy. Pro spolky a odbory, které se budou hlásiti do Matice od 1. ledna 1923, bylo stanoveno zápisné 10 Kč, jehož bude užito pro tiskový fond. Podle téhož usnesení upozorňují se naše spolky na to, že do příští výroční zprávy bude zařazen seznam všech našich členů s udáním roku založení. Proto spolky, které dosud neodpověděly na dotaz o stáří a počtu členů, nechť tak ihned učiní. Spolkům opět připomínáme, že členský příspěvek 1 Kč z jednotlivého člena nemá platiti spolek, nýbrž jeho členové. Které spolky neplatí svého příspěvku členského, budou vyloučeny, jak se v poslední schůzi výboru stalo, a jejich vyloučení bude oznámeno okresní politické správě, jakož i agenturám, které zastupují autory. Nynější rozvoj a rozsah naší organizace vyžaduje,

abychom měli pouze členy řádné a svých povinností dbalé a aby neužívaly výhod organizačního členství spolky, které svých povinností k organizaci neplní. — Upozornění. Bylo zjištěno, že po venkově obcházejí různá individua, odvolávají se na čelné funkcionáře ústředí a vymáhají buď půjčky nebo ústupky bez vědomí ústředí. Matice vyřizuje veškeré věci toliko písemně a varuje organizované spolky, aby komukoliv peněz na účet ústředí dávaly nebo půjčovaly.

Diplomy pro čestné členy byly vydány Matici a prodávají se po 10 Kč pro naše spolky. Porto zvlášť. Ústředí může obstarati také kaligrafické vepsání textu za 35 Kč.

Dar. Ministerstvo školství a národní osvěty darovalo Ú. M. D. O. Č. částku 2000 Kč na vydávání „Českého Divadla“.

Odmítnutí. Ministerstvo železnic zamítlo žádost Ú. M. D. O. Č., aby byla zařazena mezi kulturní spolky, jimž je popřána sleva jízdného na drahách.

Ochotnictvo na Slovensku. „Ústredie Slovenských Ochotníckych Divadiel“ (Ú. S. O. D.) v Turč. Sv. Martině konalo svojí prvou výborovou schůzi 7. října v zasedací síni župního domu za předsednictví p. Gašparíka u přítomnosti 13 delegátů. Tři ústřední organizace nejmenovaly do výboru delegátů, pročež usneseno kooptovati zástupce Sokola ve Štub. Teplicích, Jednotu čs. obce legionářské ve Vrútkách a Orla v Turč. Sv. Martině. Podle jednatele zprávy činnost Ústředí od ustav. valné hromady byla převážně organizační, díky které počet přihlášených skutečných členů zvětšil se z původních 25 na 89. Min. školství zaslala žádost o podporu, doporučená Maticí Slovenskou a Ú. M. D. O. Čs. Započaty přípravy k vydávání divadelních her tiskem a zřízení ústřední divadelní garderoby. Nakladatelem knihovny bude „Knihotlačársky účastníarský spolok“ v Turč. Sv. Martině, jenž přenechá Ústředí svojí sbírku „Slovenský divadelný ochotník“. Jako první svazek Ústředím vydávané sbírky vyjde přepracované Chalupkovo „Kocúrkovo“, druhým svazkem bude s autorovým povolením poslovenčená Jiráskova „Vojnarka“. Divadelní garderoba počíná se rovněž tvořiti, třebaže se její vybudování setkává se značnými obtížemi. Pokladní zpráva: Od 1. července příjem 6975 Kč, vydání 7016.57 Kč, ze subvence M. S. v obnosu 20.000 Kč zbývá ještě 8000 Kč. Přihlášení členové přijati všichni za členy Ú. S. O. D. Usneseno vyzvat členy, aby k zlepšení finanční situace svého Ústředí každoročně uspořádali jedno představení ve prospěch Ú. S. O. D. Usneseno na způsobě a podmínkách půjčování obleků z garderoby (za poplatek 10% z výrobní ceny kostymu). Půjčovat se bude toliko členům, v časopise pak se bude oznamovati, jaké věci již jsou na skladě. Ve volných návrzích doporučeno, aby se před zahájením představení podal stručný a jasný výklad o hře, po případě i několik poznámek o spisovateli a jeho životním díle. Usneseno odkoupiti od bývalého ochotnického spolku „Rozkvět“ v Bratislavě jeho jeviště a prodati je pak některému ze svých členů, který by se o věc zajímal. Věc bývalé Hviezdoslavovy župy (bratislav. sekretariátu Ú. M. O. D. Čs.) po vysvětlení zástupce Ú. M. D. O. Čs. pokládá se za skončenu. Navrženo uskutečnit pravidelné zájezdy ochotnických jednot slovenských do Čech a českých na Slovensko a usneseno přikročiti hned k přípravným pracím pro první zájezd Slováků do Prahy, pokud možno ještě letošní zimy. Přijat návrh na zřízení Ústřední divadelní knihovny při Ú. S. O. D., do níž mají býti poaty hry slovenské i české, pokud možno ve dvou výtiscích a dále, aby Ú. S. O. D. ze svých knižních vydání zaslalo členům po jednom exempláři zdarma a aby sekretariát sestavil podrobný seznam sloven-

ských divadelních her, který by pak byl vydán tiskem. Režisér Slezák pověřen vypracováním divadelní příručky pro ochotníky, kterou Ústředí v lednu příštího roku vydá tiskem. Usneseno rovněž opatřit si minulé ročníky „Čes. Divadla“ pro jejich cenné a praktické rady ochotníků. Režisér pověřen dále podrobným propracováním návrhu k uspořádání sjezdu ochotnictva slovenského, na němž vedle soutěže divadelního ochotnictva slovenského byly by uskutčnány přednášky o hereckém umění, kursy režisérské a j. Postaráno rovněž o opatření vhodných referentů ochotnických představení na různých místech Slovenska. Referentem pro Martin a jeho okolí ustanoven prof. Barvínek. Usneseno vyzvat členy přihlášených již spolků k činnému členství v U. S. O. D. s ročním příspěvkem 24 Kč, začez. bude jim vydan ochotnický odznak U. S. O. D. (bvk.)

Ochotnictvo za hranicemi. Do zahraničního odboru přijaty byly: Slovenský Spevokol, dram. a pěv. odbor Slovenské těl. jednoty „Sokol“ v New Yorku, Sokol v Los Angeles, Čs. Beseda „Slovan“ v Ženevě, Vzděl. krůžok v Newarku, Děln. dram. jednota v Chicagu, Český vzděl. spolek „Osvěta“ v Budapešti, Ochotnický kroužek „Mošna“ v Omaze, Ochot. klub divadelní v Lidgerwoodu. Dram. kroužek Řádu „Čech“ č. 12 v St. Paulu. Dále zařazeny do tétož odboru bývalí členové: Spolek div. ochot. „Pokrok“, Div. a záb. spolek „Slavoj“ a Čs. děl. jednota „Barák“, vesměs ve Vidni. — V Čs. Národní radě konala se schůze se zástupci zahraničními, kde náš ústř. tajemník p. Weinert podal výklad o naší organizaci a o významu odboru zahraničního. Zejména zástupce Poláků zajímal se o českou věc ochotnickou a slíbil, že ji bude doma propagovati. V kanceláři ústředí vyžádal si osobně informace zástupce Jugoslaviie. — Velmi zajímavý dopis zaslal nám p. J. B. Tůma, správce New-Yorského Denníku, který se také přihlásil za zakládajícího člena Matice. Píše: „Dostali jsme provolání Matice k ochot. spolkům, aby se staly členy. Uveřejnili jsme je ihned v důvěře, že poslouží ochot. spolkům slovenským v Americe, jejichž činnost v poslední době nabývá potěšujícího rozmachu. Sám v krátkosti připravil jsem článek, abych výhody Matice vysvětlil a doufám, že brzy dostanete přihlášky z Ameriky. Po přečtení vašeho provolání mnohé staré vzpomínky se obrodily. Leží přede mnou legitimace ze 3. května 1890, s kterou jsem byl vyslán na první společnou poradní schůzi ochotnictva, konanou 16. května 1890 v Měšť. Besedě v Praze. Zastupoval jsem tehdy ochot. spol. „Tyl“ v Plzni, jehož byl jsem režisérem. Na této schůzi vzala vznik svůj „Matic““. Z počátku kolísala a brzy z jara 1891 byl vydán oběžník ochot. spolkům, vyžávající k úporné podpoře. Oběžník ten jsem ještě vyplnil (duplikát mám na památku), odeslal do Prahy a nato v podzimku jsem odejel do Ameriky. Od té doby jsem o Matici neslyšel. Ujal jsem se divadla zde a pomohl na utěšený stupeň dnešní. Vedle „Spevokolu“ řídím také „Literární krůžok Národ“, jehož dramatická činnost byla kdysi velká, ale v posledních pěti letech ochabla. Byl jsem více než tři roky členem žižkovského „Pokroku“ a na tu dobu, jakož i na plzeňskou, rád vzpomínám. Divadelní káru táhnu již 45 roků a již Kramelovi, Pázdralovi, Pokornému a jiným nosíval jsem „košík do divadla“. V jisté době byl předsedou Matice p. Trousil, s nímž byl jsem v upřímném a důvěrném přátelství, pokud jsem byl v Praze. Stýkáte-li se s ním, vyprošuji si naň přátelský pozdrav!“ — Dělnická dramatická jednota v Chicagu, Ill., zaslala nám svůj Památník, který vydala při dovršení pětileté své činnosti. Vedle četných podobizen obsahuje zajímavé údaje o vzniku spolku a jeho působení. Před Jednotou byly v Chicagu čtyři dram. kroužky: odbor 12. wardy v Kalifornii, 10. a 11. wardy v Plzni, v Ciceru a nej-

silnější odbor Karel Marx. Činnost těchto kroužků těšila se značné přízni obecnstva, a tu několik jednotlivců přišlo na myšlenku, že by jednotné dramatické těleso mohlo mnohem více vykonati pro dělnickou otázku, než rozptýlenými silami. (To bylo tak na mnohých místech i u nás žádoucí!) Byl tedy podán návrh na sloučení kroužků, a tak 17. července 1916 položen základ Dělnické dram. jednoty. Kroužky byly zrušeny. Prvním předsedou stal se Ant. Novotný a režiséry V. Kubeš, V. Rouček a A. Vokáč. K prvnímu zahajovacímu představení zvoleno Svobodovo drama „Podvrácený dub“. V prvním programu byl naznačen účel jednoty velmi případně: „... Přicházíme jako lidé, kteří chtějí poctivě přispěti k zlepšení poměrů v českém životě. Divadlo stalo se téměř nepostradatelnou potřebou našeho života. S jeviště se mluví k lidu jako s fečnické tribuny. Ono může působiti k výchově lidu, ono však také jako špatný časopis může srážeti k nízkosti. A nám, českým socialistům nemůže býti lhostejno, kdo a jak působí v tomto směru na lid. Můžeme říci, že činnost naše vedena bude upřímnou snahou předváděti co nejlépe díla cenná, výchovná, která by skýtala osvětlení po dnech práce a přispívala k povznesení života. S tím představujeme před veřejnost.“ Za pět let bylo sehráno 56 her, mezi nimi tyto původní: Podvrácený dub, Rodinná vojna, Svět malých lidí, Půlnoc, Zlato, Jan Vyrava, Mořská panna, Dva světy, Staré hrčhy, Václav Hrobčický z Hrobčic, Ztracení, Jiný vzduch, Žně, Směry života, Maryša, Peníze, Na Valdštejnské šachtě, To byla noc, Holčička, její systém, Poslední muž, Gazdina roba, Vojnarka a jiné. Je viděti, že jednota plní svůj program pilně a že její působení na tomto poli kulturní práce nebude pro český život v Chicagu marné.

Z ústředí: Výkonný výbor ve schůzi 5.-XI. (z venk. del. přítomni pp. Kšír z Čes. Třebové a uč. Vrána z Budějovic) věnoval srdečnou vzpomínku + inž. Jar. Neudřilovi, vzal na vědomí zprávu ústř. tajem., dle níž je do 1.-XI. org. 1040 členů, pokl. hotovost K 7110-94, na člen. přísp. přijato K 28.404, za rok 1922 přid 419 jednot, za r. 1921 jedn. 51 a za r. 1920 jedn. 21, které z člen. katastru vyškrtnuty. Z div. návštěví založen přehled ochotn. repertoáru. Stížnosti a přání jednot projednány budou vždy prostřednictvím okrsku. Blahopřejné projevy zaslány: Vend. Budilovi a El. Krásnohorské k 75. naroz. a ochotn. senioru Wiesnerovi k 50 letí ochotn. činnosti. „České Divadlo“ bude od 1.-I. 1923 vycházeti jako 14 denník, zvýšený náklad slibuje polovinou uhraditi Pražský okrsek (2500 K), zbytek hrazen bude zápisným 10 K, jež usneseno od nově hlásivších se jednot vybírat od 1.-I. 1923. Vyškrtnutí jednot z člen. katastru oznámeno bude okr. pol. správám i agenturám, výhody členstvu poskytujícím. K letošní výročí zpráve připojen bude seznam org. jednot. Z venk. deleg. p. uč. Vrána referuje o pasivitě některých jednot Macháčkova okrsku v Čes. Budějovicích a o obtížích při předst. ve prosp. „Tylova domu“, p. Kšír o rubrice ochotn. v okres. věstníku. Pražsk. okrsku vysloven zvláštní písemný dík za vydatnou podporu kulturních počínů ústředi. Přísti schůze stanovena na 9.-XII. — Nově přijaté jednoty: Ochot. spol. „Havlíček“ v Adamově, Spdo. v Bezděkově, Skup. katol. mládeže St. Boleslav, Akad. sp. „Barák“ Ném. Brod, Čten.-och. besídka děln. v Bytouchově u Semil, Čt.-och. sp. v Dolánkách, Vzd., záb. a och. sp. „Tyl“ v Havlovicích, Dram. hudeb. sp. och. „Jirásek“ v Hodkovicích n. Mohelkou, Och. jedn. „Hanka“ v Hořiněvsi, Nár. soc. vzd. bes. „Havlíček“ v Novém Hradci Král., „Sokol“ v Chabařovicích, Hasiči v Jevanech, Mist. odb. Ú. M. Š. v Káraným, Spdo. „Rieger“ v Komárově, Div. klub „Ed. Vojan“ v Košřích, „Sokol“ v Krpěch, Och. sp. „Havlíček“ v Křelovicích, N. J. P. v Křešině, Intim. scéna div. ochotn. v Jičíně, „Sokol“ v Lánech,

„Sokol“ v Lečicích, Och. sp. v Lensedlech, „Sokol“ ve Lhotě u Dřís, Sp. och. „Klicpera“ ve Lhotě Kacák-Náchodsku, Kr. div. och. v Lišné p. Zbiroh, Záb. odb. sp. „Svornost“ v Lomnici n. Pop., Spolek div. dto., Dr.-vzd. kroužek „Budoucnost“ ve Lštění, Dr. kr. „Tyl“ v Lysé n. Lab., Jdo „Tyl“ v Lužci n. Cidl., Och. kr. soc.-dem. ve Staré Lysé, „Sokol“ v Měcholupěch u Nepomuku, „Klicpera“ v Král. Městci, Spdo. „Jirásek“ v Mezně, Stud. druž. „Kokofín“ pro Mšeno a okolí, Och. jedn. „Svat. Čech“ v Nechalčích u Sedlčan, „Sokol“ v Netvořicích, Čsl. beseda „Budoucnost“ v Nuslich, Hasiči v Ostrovci, Čt.-och. sp. „Havlíček“ v Oujezdě u Chocně, Och.-záb. sp. „Ples“ v Novém Plesě, „Republikán“ sp. pro podp. tisk. dr. str. nár.-soc. Plzeň, Sdruž. „Ikaros“ Plzeň, „Sokol“ Plzeň-IV., Spdo. „Vrchlický“ v Přelici, Dr. kr. obch. šk. pokrač. nov. obch. gremia v Praze-II., Spdo. „Vlastimil“ v Příbrami, „Sokol“ v Rohoznici u Miletína, Kr. div. och. v Hor. Ředčicích, Čten.-och. sp. „Havlíček“ v Sojovicích, Och. div. v Suchovršicích, Spdo. ve Vel. Svatoňovicích, Jdo v Třeběšově, Dram. jedn. „Tyl“ v Unhošti, Och. jedn. „Tyl“ ve Valdicích, „Sokol“ v Mor. Nové Vsi, Kr. div. och. v Dol. Vilimovicích, „Sokol“ v Žárybech, Čt.-vzděl. sp. v Zelči, Spdo. v Žďáře n. Met., Čt.-och. bes. „Vojan“ v Žižkově, Pol. org. čsl. soc. v Mladém. — Jednoty vystupující: Y. M. C. A. v Brně, „Sokol“ v Zakolanech, Doj. „Kolár“ v Kostelci n. Orli, N. J. v Příkazech u Olomouce, Och. sp. Bohuslavice u Náchoda, Sdr. „Mrštit“ Plzeň, Div. odb. hosp. bes. Bušovice a Dram. sdr. Pravovice. — Jednoty vyřazené pro nezapl. příspěp. od r. 1920: „Sokol“ v Nov. Benátkách, Svatojosef. jedn. Brno-Zábrd., Sdr. „Ozvěna“ Husovice u Brna, Čt.-pěv. sp. „Ctibor“ Jevíčko, Abs. obch. škol Klatovy, N. J. S. Košice n.O., Och. sp. „Kolár“ Královice, „Sokol“ Orlová, Obč. bes. Otrokovice, Čsl. kraj. druž. Praha, Kr. učn. besidek živn. škol Praha, Hasiči Tepléšovice, Druž. div. ochot. Ústí n. Lab., Dr. sp. „Osvěta“ tamže, Dr. bes. „Kolár“ Měš. beseda na Král. Vinohradech, Spdo. Ml. Vožice, Dr. kr. „Tyl“ čsl. ml. „Pokrok“ Vršovice, Čt.-pěv. sp. „Haná“ Výškov, Div. sp. „Sázavan“ Žďár a Jdo „Tyl“ Žihobce.

Z okrsků. Smetanův okrsek v Ces. Třebové konal valnou schůzi 27. srpna v Chocni za přítomnosti 14 delegátů 8 jednot. Stanoven 1% organizační poplatek z hrubého příjmu za jedn. předst. a usneseno zakoupiti pro okrskovou knihovnu velké ilustrované německé dílo o kostymování. Důvěrníkem pro ústředí jmenován Fr. Kšir, jenž zvolen také předsedou okrsku, Jar. Lahulek z Ústí n. Orli místopředsedou, do výboru E. Neugebauer (Č. Třebová), Jos. Březina (Chocen), V. Stejskal, Ant. Vániš a Jan Skořepa (Vys. Jmýto), za náhr.: Jar. Horáček (Sv. Jiří) a Marek Jindřich (Osík), rev. účtů St. Felcman a Boh. Kšir (Č. Třebová). — II. Tylův okrsek v Plzni konal schůzi delegátů 1. října a 5. listopadu za čtené účasti (po-prvé 18 delegátů 12ti jednot, po druhé 24 delegátů 18ti jednot). Režisérský kurs konán bude v listopadu a prosinci (19. XI.—17. XII) po dobu pěti neděl. Do 5. listopadu došlo 40 přihlášek. Přednášky konají se v restauraci u Prazdroje (Andělská 7, I. posch) od 9 hod. dop. a přednáseti se uvolili pp. řed. Budil (typy, sbory, gestus, mluvené slovo, maska a kostym), prof. Likař, prof. Skupa (technická úprava jeviště) rež. měst. div. Vil. Skoch (režie davové, režie jednotlivce a povšechná) a spis. V. K. Blahník z Prahy (dějinný vývoj divadla od prvopočátku až do dnešní doby se světelnými obrazy). Poplatek 20 Kč za kurs a 5 Kč zápisného. — Vrchlického okrsek v Lounech uspořádal ve dnech 24. a 28. září, 1., 8. a 22. října režisérský kurs v Čenčicích v Sokolovně za vedení obětavého a mezi ochotnictvem oblíbeného, V. K. Blahníka, jakož i za spolupůsobení pp. prof. Petra, dra. Lžičáče,

Ing. Sommera-Rydvana a všeobecně v ochotnictvu známého a rovněž oblíbeného mistra v líčení J. Frankla. Přednášeno o „divadelním umění a základech herectví“, o „základech režie“, o „repertoáru“, o „výkonu herce“ a o „maskování“. Všichni přednášející zaujali přítomné posluchačstvo nejen svými odbornými znalostmi, ale zvláště svým populárním a v pravdě lidovým přednesem, což také s povděkem bylo kvitováno. Při konečné přednášce vysloven byl jak p. spis. Blahníkovi, tak i všem přednášejícím dík nejen posluchačstva, ale i okrskové rady, která projevila přání, aby dle slibu výkonného výboru ústředí přednášky ty byly vydány tiskem a staly se přístupnými širšímu kruhu ochotnictva. Kurs navštívilo 209 posluchačů. Průměrná návštěva 42 posluchači.

— Okrsek prostějovský ve schůzi okrskové rady 5. listopadu stanovil valnou hromadu na 10. prosince. dopoledne v červeném salonku Národního domu s rozpravou o organizačním řádu a jinak s obvyklým pořadem. Bude přednesen návrh okrskové rady na pořádání čtvrtletních debatních večerů o nových zjevech dramatické literatury, o organizačních ochotnických atd. 7. prosince má býti uspořádáno okrskové představení Dymovovy „Nu“ za režie p. Křičenského (1. komorní hra). Píší schůze okrskové rady 3. prosince. — Pražský okrsek pořádal 22. října obvodovou schůzi v Nuslich. Přítomno bylo 20 zástupců šesti spolků. Ustavena nová obvodová rada. Při probírání místních záležitostí urovnán m. j. zásadní spor mezi Lidovou scénou a Společenským klubem, který se hlásí do naší organizace. Výsledek hlasování vyzněl na přijetí klubu do ústředí. Delegáty ústředí a pražského okrsku byli pp. Weinert, Trousil, Felber a Hanka.

Z jednot. Jdo „Vrchlický“ v Třebíči, člen „Jiráskova okrsku“ pro jz. Moravu, vzpomněla 10letého výročí úmrtí Jar. Vrchlického provedením jeho „Rabinské moudrosti“ 9.-IX za rež. J. Huňáčka; o dramatických pracích básníka promluvil před oponou uč. Ant. Skála. 1.-X. sehra na v pečlivé výpravě a za rež. V. Böhma a A. Kotačky působivá pohádková ves. „Bláha Švik, nešťastný švec“ od Fr. Kňourka; hra byla přijata obecněstvem s velmi radostným uspokojením. 28.-X. provedení s mimořádným úspěchem po důkladné přípravě za vzorné rež. J. Huňáčka „Vlci“, mohutné drama z francouzské revoluce od Romaina Rollanda. Hra, vyžadující ochotníky neobyčejně vyspělé, provedena byla interpretý hlavních postav i episdisty velmi zdařile, zvláště ve scénách hromadných, které sehra ny byly živě a přirozeně. Byla zkoušebním kamenem pro jednotu, a při zkoušce naši ochotníci dobře obstáli, což bez lichocení dosvědčili hosté z Jihlavy, Brna, ba až i z Čech, tomuto představení přítomní. (—la.) — Bes. „Jirásek“ na Žižkově konala členskou schůzi 24.-X. za hojné účasti členstva. Přítomný zástupce ústředí R. Weinert nastínil celou naši organizaci a povinnost členstva k ní. Z odpovědí různé dotazy a nabádal ke správnému plnění této povinnosti. Činnost této besedy je velmi slušná a chuť k práci vzorná. Až vnitřní poměry budou náležitě zkonsolidovány, budou výsledky ještě lepší.

Posudky. Spdo. v Žebrák u sehr. 1.-VII. v předv. sjezdu hasičské župy podbrdské Distlovu satiru „Modrá krev“. Satira z dob rakouských, kdy touha a honba jednotlivců za šlechtickým titulem využita byla mnohými podvodníky. Ačkoliv v republice neuznáváme šlechtických titulů, pouze šlechtické pozemské statky, přesto působila satira zábavně. Osvědčení ochotníci pí Sekyrová, pp. Kubla (režisér), Vitáček, Erazim, Mrkáček a Průša pěkně si zahráli. První vystoupení sl. Bretové (Marie) překvapilo příjemným hlasem a přirozenými pohyby. Kalhotková úloha sl. Kultové (Jindřich) byla znamenitě podána. Souhra byla svižná. Vytknouti dlužno jednoduchost zařízení pokoje a pak

bábovka přinesena byla na stůl nerozkrájena, snad ze šetrnosti k hasičskému bufetu. Jindřich si udlouhl kousek bábovky prsty, což se mu milerádo promíne, neboť byl to roztomilý rozpusta, ale druzí účinkující byli v rozpacích, jelikož nebyl u bábovky ani nůž, kterým by mohli si ukrojiti. A tak slavnostní snídáně se odbyla „na sucho“. (H.) — Studentský kroužek v Běle u Bezděže vzpomněl 29.-VII. blízkého 10. výročí úmrtí Jarosl. Vrchlického provedením jeho dvou aktovek „V sudě Diogenově“ a „Pomsta Catullova“ v divadle tamního „Sokola“. Inteligentní hoši zhostili se svých těžkých úloh čestně. V první hře M. Disman jako Alexandr a současně jako režisér vynikl svou pěknou oduševnělou recitací, E. Tieftrunk jako Parmenion svým divadelním temperamentem a V. Holata jako Diogenes svým ukázněným přednesem (jen hlas měl býti přizpůsoben stáří role). V druhé aktovce, zdařileji provedené, upoutali na sebe pozornost pp. režiséř P. Domorázek (z Prahy) v úloze Gaia Valeria Catulla ovládáním klidu v mimice i ve hře (jen mluva měla být všude jasná), dále E. Tieftrunk (místní ochotník) jako Persistrates svou dobrou hrou a rutinou hereckou, již dovedl odlišiti obě úlohy, a konečně V. Trégl jako Quintus Cecil. Metellus, jenž svou divadelní kulturou, gesty, mluvou i celkovou hrou prozrazoval na první ráz adepta-herce. A přiložíme-li naň jako na žáka dramatické školy přísnější měřítko, můžeme říci, že svým výkonem vynikal sice nad své okolí, že však interpretovaný jím Metellus nevyhovoval naší představě, že byl více konstruovaný, než přirozený, čili jinými slovy, úloha mu dobře nepřílehala... Slabší výkony podaly účinkující dámy M. Dismanová (Melissa) a L. Náglová (Akmé). Obě však snažily se co nejvíce přizpůsobiti se celku, stejně jako sl. M. Hančová (Lesbie), jejíž divadelní temperament bylo by dobrým režiséřem uvést na pravé koleje, aby z ní mohla být — fond k tomu má — dobrá ochotnice. Souhra obou aktovek byla poměrně dobrá a čestné obecenstvo kvitovalo výkony účinkujících hlučným potleskem. — Bes. mládeže „Svatopluk Čech“ tamže se hrála 6.-VIII. na vlastní přírodní scéně v lesíku za „Střelnici“ starou, mravoučnou hru K. Birchpfeiferové (nikoliv Bich-Pfeiferové!), „Zlatý dvůr“ („Sedlák Zlatodvorský“) v překladě J. Věkosl. Vítů (jenž měl být též na plakátě uveden!). Scéna volena neobyčejně šťastně za úzkou luční roklinou v lesíku, do výše se táhnoucím, ve dvou polohách. Na přední, nižší poloze upravená skoro čtvercovitá plošina, vroubená zprava i zleva listnatými a jehličnatými stromy i podrostem, značila podle svých četných hospodářských rekvisit, zasypané staré studny s černým křížem a nové studny s rumpalem, hranicí dříví a roští dvůr sedláka Záruby-Zlatodvorského. Po pravé straně dvora byla hospodářská stavení, stáje a j., po levé obytné stavení, před ním stůl, lavice a židle, kde odehrávala se větší část děje. Ze dvora vpravo táhla se klikatá přírodní stezka do výše k hospodě „U jelena“ (bývalé to střelně), před níž bylo postaveno několik stolů a židlí. V nejhořejší partii vyhlédala se stromoví věžička venkovské kapličky. Odešad bylo dobře viděti a výborně slyšeti. Ličiti děj hry, která v letech sedmdesátých a osmdesátých min. stol. spolu s jinými („Sedlák krivopřísežník“, „Chudý písničkář“, „Kříž u potoka“ a j.) vykonala své poslání a s jejímž uváděním dnes již souhlasiti nelze, pro nedostatek místa nemožno. Hráno bylo celkem uspokojivě, režie p. Kouta st. byla vhodná (až na ten nešťastný pokus s vyvedením koně ze stáje), masky herců (z dílny p. Matlachovy) bezvadné. Nesprávné akcentování slov i vět, zvláště u mladších sil, se dobrým výcvikem jistě poddá. Nad své okolí vynikl maskou i oduševnělým podáním režisér v úloze „Sedláka Zlatodvorského“ a jemu po boku stál p. Kettner v úloze „Václ. Sokola“ svým pěkným

zjevem a místy i hrou. Také p. Zumanův sládek Benda a p. Králův čeledín Jiřík upoutali na sebe správnou hrou i mluvou pozornost obecenstva. Sl. Beitlerová procitila dobře svou Verunku a podala ji s plným pochopením, Božena Bláhová sl. Kovaříkové měla být v přednesu i polybech umírněnější, pí Ceháková jako Madlena, ač dobrá, dramatictější (na jevišti nestačí jen úplná přirozenost; tragické momenty musí být vyzdvíženy hlasem, mimikou i hrou). Nejlépe, přirozeně i divadelně podala svou úlohu hospodyně Marty sl. Rollová. Důkaz to, že možno upoutati pozornost a vyniknouti i v malých rolích, jímž se ochotníci tak rádi vyhýbají. Hra měla být (zvláště čtvrté jednání, v němž bylo znatelně již ochabnutí) zkrácena. (T—ý.) — Čtoch. „Kolár“ na Smíchově v počadí kulturních svých podniků, těšících se nejlepšímu zvuku i zájmu místního obecenstva, provedla 7.-X. ve smíchovské Areně Šrámkovu 3 akt. satir. kom. z doby převratu „Hagenbek“, známou z vinohradského provedení. Hra nepodává myšlenkově mnoho závažného, zdá se, že autoru nešlo v ní o víc, nežli jen o vystižení nálady chvíle, „kdy to praskalo“, má velmi sporný útek dějový a drží se vlastně jen jedinou figurou titulního hrdiny, charakterově vysoce zajímavou, důsledně kreslenou a vsutku skvěle vystihující ducha tehdejších vysokých vojenských kruhů, v nichž stále nemohli spráteleteli se s faktem, že stará říše je v rozkladu a místo ní vznikají státy nové, a i když to pochopili a byli by se chtěli přizpůsobiti změněným poměrům, nedovedli dáti jim jiného, nežli poskytl ztrouchnivělejší říši. Hrál ji místo inž. E. J. Strašeho, který v poslední chvíli vzdal se role i režie (již převzal na rychlo Jar. Kocourek), J. Sinkule a své úlohy zhostil se celkem čestně. Zvláště vyzvedl v ní typickou zbabělost velikých pánů, jde-li do tuhého; posa drzé povýšenosti se mu tak nedařila. Vedle něho velmi životnou jevištní postavou byl vojenský lékař. Ostatní vojenské figurky, vesměs epizodního rázu, v obsazení pp. Sováka (pluk. Bannovitz), V. K. Smíchovského (rytmistr), J. Lišky (důstojnický sluha Gabrys), F. Mojžiše (sapérský poručík), M. Vávry (madarské hrabátko), B. Housky (nád. Krutka) a j. tvořily vhodné pozadí vlastní chudé akce. Režiořik, jenž je jakýmsi představitelem zrevolucionovaného národa, autorem matně podaný, ani interpret. p. Hochmanem blíže neozřejměn. Distinguovaně vedly si dámy Hönbeckovy, až na to stále opakovaně „maman“ dcery s jasně znějícím nevkusným „n“. (Rydv.) — „Scéna“, dram. odb. Nár. Dem. v Praze, se hrála 15.-X. zahajovací předst. „Ostříže“ od J. Patrného v Měst. Besedě za režie J. V. Gsöllhofra. Souhra a znalost rolí byla bezvadná. Výkony, až na příliš pathetický tón Joštova Horáka, byly zdařilé. Zvláště Anička Lásková a Magda Šimákové překvapily procítěností a volbou náležitých gest. Režie v hlavních rysech byla pečlivá. Jen líčení bylo staromódní a skoro nevkusné. Počátek letošního období byl pro „Scénu“ tedy dobrý a slibný. — Intimní scéna v Praze se hrála 18.-IX. ve smíchovské areně ve prospěch postavení „Tylova domu“ Šamberkovu hru „Josef Kajetán Tyl“ za rež. Jos. Fialy. Dlužno připomenouti, že jest nesmírně důležité, aby představitelé dbali typických známek osob historických. Podivně se vyjímal na př. p. Vitoušův Tyl v císařském kabátě, s krátkými kalhotami, bílým límcem s dlouhými špičkami a nesprávně uvázanou kravatou. Ani maskováním nepřiblížil se dostatečně podobě Tylově. Hlasem pak nevyhovoval vůbec. P. Dobrovolný v roli spis. Ježka podal důkaz ukázněnosti hlasové, mimické i herecké. M. Žáková jako Kateřina, Tylova hospodyně, byla znamenitou partnerkou p. Fialovi, který v úloze Erazima Voříška počínal si bezvadně. Vdova Lásková E. Endvebrové byla dobrá, leč mluvící s Tylem o své chudobě, byla obuta v lakových

střevecích s vysokými podpatky a kamašemi. Nejlepší výkon podala B. Hudlová v úloze Ludmily, dcery Láskové. Její hra byla pečlivě nastudována a její sympatický zjev působil neobyčejně dobrým dojmem. Ludmilin ženich Horký (p. Zazvonil) uspokojil, leč nezapomínáme klobouku v cizím bytě a plášť se nosí o vánocích a ne v červenci. P. Janda zahrál dobře svého Floriana Buchtu, leč mohl voliti vhodnější kostým. Režisér věnoval malou péči scénování i souhře. Skupina herců Stavovského div. — vyjímaje Pěnkavy (p. Kopp) — činila velice trapný dojem při každém objevení se na scéně. Nejhuře z nich počínal si p. Zimmermann v roli Dubského, který byl prostě nemožný. Ke cti účinkujících, kromě p. Šebeleho, lze říci, že úlohy své textově ovládali, čehož leckde nebývá. (Jos. Šťastný.) — Malostranská Beseda zahájila 23.-IX. sezonu Laďeckého hrou „Dva světy“, k jejímž úspěchům značně přispěl tento div. vyspělý a slibný soubor. Stěžejní role svěřeny byly nejzdatnějším členům, kteří podali výkony vskutku zdařilé. Zachmuřený, osudem kruté postizený lesník Kalaš p. Jelínkův upoutal cele záměrně diváků, kteří s napjetím sledovali jeho zánícení pro pravdu a poctivost. Správným pojetím charakteru hraběnky Anny Riehlenssteinové vynikla pí. Cinrová, jejíž dramatický sklon v četných scénách došel náležitě uplatnění. Velice pěknou maskou a zdařilou hrou vybavil starého hraběte Leopolda p. Slánský. Chválnodnou jest jeho péče o úhlednou toaletu, v jejímž výběru jest část jeho úspěchu. P. Milota v úloze podvodného správce Schneidra projevil schopnosti spíše pro charakterní obor nežli milovníky. Sl. Emmá Krenbauerová, herečka pozoruhodných uměl. kvalit, poskytlá roli důvěrně trpící ženy Kalašovy umírněná gesta a prociťená slova, která ve IV. jedn. ve vzrušující scéně s hraběnkou neminula se u obecenstva s účinkem. Sympatické role barona Buriána ujal se s obvyklou péčí p. Doležal, jehož zdatnost byla i na profes. jevišti potvrzena. Jako vždy, tak i v této roli dominoval svým elegantním zjevem a až bravurní jistotou. Jeho hlas zvlášť teple vyzněl při závěrečné scéně V. jedn. a rozechvěným tonem recitovanou básničkou přispěl nemálo k šustotu kapesnicků dam, na jejichž měkká srdčka autor hry bez pardonu útočí. Partnerkou byl mu tentokrát nový člen souboru sl. M. Ptáková, která v komtese Vilmě výraznou hrou oči, rysů obličeje i celým pojetím nezapřela hereckou krev dcery dram. umělkyně M. Ptákové z div. vinohradského. I ostatní menší role (p. Foltýna Vondrák, Týninka sl. Petákové) byly svěřeny dobrým hercům. Zvlášť zdařilou figurku obec. starosty podal senior čes. herců J. Šváb-Malostanský. Režie p. Jelínkova pečlivě až do nejmenších podrobností starala se o vyhranění jednotlivých scén. (E-ský.)

Ochotnický repertoár. — „Tyl“ na Horách Kutných (zatím. Tylovo div.), 16. a 17.-IV. K. Želenského „Pohádka o Kryšpinkovi“ (scén. výpr. a režie J. Richtra m.), 11. a 12.-VI. Ibsenova „Nora“ (rež. Jos. Oliva; hosté: J. Vávra, člen Nár. div. z Prahy, a M. Marková-Nekolová, žačka dram. šk.), 5. a 6.-VII. k uctění památky M. J. Husa Kolářův „Mistr Jeroným“ (rež. F. Štěpánek), 8., 9. a 10.-IX. k pátému výročí bitvy zborovské J. Kubíka a D. Hallové „Hoši z první legie“ (hudba J. J. Fialy, rež. a scén. výpr. Jos. Richtra m.). — Ochot. div. v Luži 16. a 17.-IV. M. Horského opereta „Ženská vojna“ (hudba Ed. Marhuly, rež. Em. Pelc, dir. Jos. Kalousek), 30.-IV. a 1.-V. Šubertovi „Probuzení“ (rež. M. Čulík), 4. a 5.-VI. Fr. Sokolátův „Soucit“ a Jar. Rudloffův „Pan okresní soudce“ (rež. K. Čulík). — „Jiří“ v Poděbradech (Jiříkovo div.) 17.-IV. „Měsíc nad řekou“, 30.-IV. a 1.-V. Mahenovo „Mrtvé moře“ (rež. Růž. Zapletalová). — Ochot. div. v Bělohradě 17.-IV. E. Rady „Vrah“ (Bestia Triumfans; rež. O. Lelek; po divadel:

taneční zábava), 30.-IV. a 1.-V. O. Pospíšilová „Svitání“ (rež. dtto.), 7.-V. a 29.-VI. Baláka-Vrbského „Zlatý Jiří“ (rež. dr. Kratochvíl a Ant. Černý; po druhé pohost. vyst. Jdo. z Hořic), 4.-VI. K. Fořtova veselohra „V českém ráji“ (rež. O. Lelek). — Spdo. „Havlíček“ v Kerharticích, 17.-IV. K. Buriánova úprava starší látky „Had v ráji“ (Jen žádnu tchýni!), 30.-IV. Jos. Lukavského „Slunce“ (rež. L. Cihlár), 18.-VI. J. Skružného „Ferdinand spí...“ (v sále A. Kutiny). — „Tyl“ v Poličce (měst. div.), 17. a 18.-IV. Skružného a Veltruského „Koflíček Marie Terezie“ (rež. F. Martinů), 1. a 2.-V. Fastrův „Princ z pohádky“ (rež. K. Čápek, dir. prof. J. Novák), 25. a 26.-V. H. Sturma „Lehmanovy dětičky“ (přel. J. Pelcl, rež. B. Altnerová), 3. a 4.-IX. Štolbovy „Staré hříchy“ (rež. F. Martinů). — Dram. odbor N.J.S. v Ústí n. Lab. 23.-IV. Scheinpluggův „Mrak“ (rež. Al. Němec), 6.-V. „Zlatý Jiří“ (rež. Fr. Brunclík). — Bes. „Dalibor“ na Hradčanech (Malostr. bes.), 23.-IV. F. X. Svobodova hra „Přes tři vrchy“, 7.-V. Le Sage-ova kom. „Kryšpín sokem svého pána“ (přel. V. Tille, rež. V. K. Blahník) a Bernardovy „Medocké vinice“ (přel. J. Lier a Vil. Nováková, rež. Menglerová). Vybízí na návštěvích ke koupí losů Tylova domu. — Dram. odbor čsl. kovopracovníků v Radotíně (u Koruny) 30.-IV. R. Roblovy „Zvony“ (rež. Rys; ve prospěch hladovícího Ruska). Účink. zpěv. spolek „Dalibor“ (dir. F. Lihařík). — Záb. a div. spolek „Úhlavan“ v Přešticích (hotel Velkoborský) 30.-IV. „Měsíc nad řekou“ (rež. dr. Voleň), 25.-V. J. Skružného „Slečna prokuristka“ (rež. V. Fikrle, obě scén. Em. Pluhař). — Spdo. v Ronově n. D. (Veliký host), 30.-IV. a 1.-V. F. V. Krejčího „Půlnoc“ (rež. L. Kátra), 4.-VI. Jar. Kvapilova „Oblať“ (j. h. Vil. Plítková z Prahy). — Div. spolek „Kolár“ v Dobroměřicích (u Zelenků) 30.-IV. F. F. Šamberkův „Kulatý svět“ (rež. Vl. Stanislav), 14.-V. Šamberkova „Palackého tř. 27“ (rež. A. Karesš). — Ochot. div. jednota „Vrchlický“ v Třebíči (Moravia-Bio) 1.-V. J. Mahenova „Ulička odvahy“ (rež. V. Šedlák a J. Huňáček), 28.-V. A. Fischerové „Dlouhý, široký a Bystrozraký“ (dět. předst. ve prospěch „Ochrany matek a kojenců“), 9.-VI. ve prospěch Červ. kříže Jar. Hilbertovo „Jejich štěstí“, 13.-VIII. Stroupežnického „Naši furianti“ (rež. všech těchto představení J. Huňáček). — Štolbův okrsek v Ouvalch (u Bedrnů) 7.-V. v rámci sjezd. dnů jako soutěžnou hru sdruž. ochot. kroužků dvakrát Roblovy „Zvony“ s proslovem (rež. Rud. Bosák). Další soutěžné hry: „Otec“, „Díblík šotek z hor“, „Furiant“ a „Na oltář vlasti“.

SLOVENSKÉ OCHOTNICKÉ DIVADLO.

(Poriada Pavel Bartoš, tajomník Ústredia slovensk. ochotnických divadiel.)

Slovenská dramatická literatúra.

Vzrast slovenského repertoáru.

Vladimír Konstantín Hurban (V. H. V.) známy je slovenskej spisbe posledných dvoch desaťročí, menovite divadelnej. Napísal dosiaľ 21 drám a dramatických scén, len zčasti vyšly tlačou, ostatné ozvaly sa raz — dva na ochotníckom javišti. Nevzbudili zvlášťnejšej pozornosti. Možno zaslužen. V. H. V. len teraz počína byť opravdovými dramatikom. Sľubnou vecou bolo dramatisovanie Kalinčakovej Reštaurácie (Slovenské Pohľady, 1916), odvtedy dostali sme od neho tri celé dramaty: „Trenčiansky Matúš“ (vyšiel v Trenčíne u Gansla, 1921), „Záveje“, prezentované

na ochotníckom javišti martinského Spevokolu, a „Milica Nikoličová“, uverejnená v 6. až 8. čísle Slovenských Pohľadov (1922).

„Trenčiansky Matúš“ je nábehom do širšej historickej tragédie, autor menuje ju prosto obrazom z histórie slovenského národa. Ale toto téma, vyžadujúce okrem dramatických kvalít širokého historického štúdia, autor ešte neovládal.

„Milica Nikoličová“ je dramatom zo života horvatského v dňoch prevratu. Ľudia, ktorí v kuse vystúpia, sú osoby opravdové, hoc nie zvlášte komplikovaných charakterov.

Dramatickejšie sú „Záveje“. Dráma zo života dolnozemsých Slovákov. Hodne určitého poznania a tvrdej charakteristiky svojského dolnozemsého Slováka je v ňom. Osoby sú tu spleťilejších charakterov, za majstrovským, mimoriadne dramatickým spádom vonkajšieho deja valí sa hlboký dej duševný, miestami bravúrne motivovaný.

Poznamenali sme, že po starších kusoch V. H. V., písaných zväčša nahodile, pre dennú potrebu ochotníckeho javišťa, tieto kusy považovať možno za prvé seriózne dramatické diela mladého ešte spisovateľa, a tu máme oprávnenosť čakať od neho obohatenie, ak nie obrodenie slovenského javišťa, zaiste veľmi žiadúcné. Zo Slovenských Pohľadov (č. 6 až 8, 1922).

Nové vydanie prác Tajovského. Jozef Gregor-Tajovsky usporiadal nové vydanie všetkých svojich literárnych prác (nákladom vlastným, tlačou Kníhtlačárskeho účastinárskeho spolku v Turč. Sv. Martine). Tým sa stali divadelným ochotníkom znova prístupné jeho vzácné dramatické diela: „Hriech“, „Matka“, „Ženský zákon“, „Tma“ atď. Upozorňujeme na toto nové vydanie menovite ochotníkov vyspelejších. Venujte naštudovaniu charakteristiky osôb náležitú pečlivosť a budete môcť podať obecenstvu predstavenie skutočnej umelckej hodnoty.

Jiráskove hry na slovenskom ochotníckom javišti. Už dávnejšie hrali ochotníci kdetu dramata Jiráskove, poslovenčené, i po česky. Prvé jeho poslovenčené drama vyšlo neďavno tlačou nákladom O. Trávníčka v Žiline. Je to trojdejstvé drama „Otec“. Iste je to krok napred v slovenskom divadelnom živote a zaznamenávame ho s radosťou. O niekoľko dní výjde v našom vydaní poslovenčená „Vojnarka“ a chystáme tiež i „Lucernu“.

Ján Chalúпка: „Kocúrkovo“. Prúdy v 3. čísle ročníku 1922. píšú: „Bude treba s náležitým dobovým koloritom vzdať počesť čo najskorej Jánovi Chalúpkovi. Jeho Kocúrkovo a snáď aj iné hry majú iste väčšiu oprávnenosť dostať sa na veľkú slovenskú scénu, než niektoré z dosiaľ uvedených výtvorov „modernej“ slovenskej tvorby“. — Je iste žiadúcné, aby sa Chalúpkovo Kocúrkovo, ktoré pohýbalo ochotníckym životom v rokoch 1840-tych, dostalo zase i na slovenskú ochotnícku scénu. V pôvodnom spracovaní sa však na predstavenie nehodí a preto p. Štefan Krčmery podujal prácu prepracovať ho s prisným šetrením zdravého jadra pôvodiny. Prepracované toto vydanie výjde onedlho v zbierke Ústredia. Upozorňujeme naň ochotníkov už vopred.

Slovenský preklad Bieženky. V „Théâtre de Paris“ pred rokom prvýraz predstavená „La passante“ z pera Henri Kistemaekersa bola senzáčnym kusom francúzskeho javišťa. Kus písaný ináč známu pútajúcou technikou francúzskeho dramatu senzáčným urobil menovite predmet, ktorý zachycuje v jednom deji osud boľševického Ruska i povojenné politické pomery v Európe. Hrdinkou dramatu je kňažna Mäša Čerkova, bieženka. Bieženci je ruský národ uprchlíkov. Kus odohráva sa z čiastky v Rusku, z čiastky v Paríži a je ostro nameraný proti boľševizmu. Osôb má kus 17. Predstavení nie je ťažké. Slovenský preklad od dr. Lad. Šujanského je dobrý.

Právo predstavenia pre slovenské ochotnícke divadlá zabezpečené. U nás predstavený bol prvý raz 28. októbra t. r. v Turčianskom Sv. Martine, nacvičený režisérom U. S. O. D. Rudolfom Slezákom s veľkým úspechom.

Zprávy Ú. S. O. D. (z ústredia, zo spolkov).

Z ústredia: Prosíme tých, ktorí sa o ochotnícke divadlo zaujímajú, aby s pozornosťou sledovali divadelný život na svojom okolí a občasne nám podávali zprávy. — I. zasadnutie výboru bolo dňa 17. októbra. Na ňom schválená bola dosavadná činnosť správy a vyznačené body ďalšej práce. Podľa referátov členov malo Ústredie v čas výborového zasadnutia 90 skutočných členov (odtedy pribudlo ďalších 6 členov). Konala sa práca vydavateľská a nadobudli prvé predmety do garderoby. Usnesené bolo z knižných vydání po jednom výstisku poslať členom zdarma, založiť divadelnú knižnicu, vydávať tlačou postupne dopĺňované soznamy slovenských divadelných hier, a pripraviť pod tlač príručku pre režisérov. Rokovalo sa i o zájazde slovenských ochotníkov do Čiech a o spjazde slovenských ochotníkov, s ktorým by boli spojené závodné predstavenia, prednášky a režisérsky kurs. — Vydania. Členom sme už rozposlali 2. číslo zbierky „Slov. divadelný ochotník“. slovenské vydanie Jiráskovej „Vojnarky“. Hru túto môžu predstaviť organizované spolky do konca roku 1923 zdarma. Povolenie na predstavenie tohto prekladu pre nečlenov treba si zaopatríť v Ústredí. V tlači máme pôvodnú slovenskú drámu „Záveje“ V. Hurbana. Pripravené máme prepracované Chalúpkovo „Kocúrkovo“. — Garderoba. Do ústrednej garderoby sme už nadobudli 16 mužských sedliackych kostýmov (nohavice s lajblíkom) a 3 sedliacke košeľe. Šijú nám 2 haleny, 2 lokajské fraky, 6 sár (na čizmy) a 2 opasky. Obežníkom sme oznámili členom, aké pravidlá sú pri vypožičaní platné. Nadobúdať budeme ďalšie veci, čo členom vždy oznámime, aby nás nedochádzaly žiadosti, ktorým vyhovieť dosiaľ nemožno. — Časopis „České divadlo“ dostávajú členovia zdarma. Oznamujte nám riadne svoje predstavenia doposlátim plakátu, pozvánky, prípadne pripojte i stručnú kritiku. Vhodné príspevky posielajte sekretariátu najpozdšie do 15. každého mesiaca.

Zo spolkov: Oslavy 28. októbra. Štvrté výročie dosiahnutia štátnej samostatnosti oslávili ochotníci skoro všade slávnostnými predstaveniami. Spomenieme aspoň niektoré: Meštianska Beseda v Slov. Ľupči „Márnotrátneho syna“, „Hviezdoslav“ v Jasení v rámci akademie „Z otroctva k slobode“, „Hviezdoslav“ v Žiline v predvečer sviatku „Hriech“ Tajovského, Slov. Spevokol v Turčianskom Sv. Martine „Bieženku“ Kistemaekersovu Sokol v Štub. Tepliciach Jiráskovo „Emigranta“, Sokol v Kláštore pod Znievom Timravínu „Chudobnú rodinu“, odbor Matice v Tajove „Tmu“ Tajovského, v Radvani „Z otroctva k slobode“, Dramat. odbor Šport. klubu v Podbrezovej „Milicu Nikoličovú“ od V. Hurbana, „Osveta“ v Hlohovci Stroupežníckeho „Václava Hrobčického z Hrobčíc“.

Knihy a časopisy, pomůcky, provoz. práva a j.

Knihy: Nakl. J. R. Vilímka v Praze II. Spálená 13. vydalo a nabízí k upomínke 10tého výročí úmrtí vynikající české spisovatelky, romancierky východočesk. lidu. Terezy Novákové († 13. list. 1912) soubor jejích spisů, zejména: „Dražara“ (román knězebuditelů, III. vyd., za K 42) „Děti čistého živého“ (II. vyd., za K 48), „Jana Jilka“ (životopis čes. exulanta, III. vyd., za K 25), „Jiřího Šmatlána“ (III. vyd., za K 16),

„Na Librově gruntě“ (II. vyd., za K 22), „Maloměstský román“ (za K 11), povídky a novelly „Dva obrázky staropražské“ (za K 20), „S kamenitě stezky“ (K 12:50), „Úlomky žuly“ (K 16), „V lázních pohorských“ (K 10), „Z měst i samot“ (K 14), „Moderní pohádky“ (K 24) a studie „Ze ženského hnutí“ (K 7). — Nakl. Fr. Švejdy v Praze-Libni uspořádalo před časem literární soutěž na nejlepší českou veselohru a hru vážnou. Umělecká porota sice žádné ceny neudělila, leč některé práce přece vydány tiskem. Jsou to zejm.: K. Sylvanova ves. III. „Svátek mládí“ (5 m., 6 ž., pokoj; za K 10), Q. M. Vyskočilová hra III. „Továrna“ (6 m., 2 ž., pracovna; za K ?), St. Cyliakova ves. III. „Dobrodinci“ (8 m., 4 ž., pokoj; za K 8) a Fr. Šormova ves. III. „Dvojenství“ (4 m., 5 ž., salon; za K 6).

Divadelní novinka: Fr. Davida a Jar. Beránka 4 akt. satyrická groteska „Lidský zvířinec“ hrána bude div. „Uranii“ v Praze-VII. a je v ní zaměstnán celý ensemble, jakož i zvířata: lev, kohout, husa, žába, medvěd, osel, prase a opice. Hra hodí se výborně pro masopustní období, zvláště pro větší ochotnická jeviště a vyšla nákl. M. Knappa v Karlíně.

Divadelní pomůcka: Rydvanova repertoárová příručka, vycházející v sešitech, byla právem přijata vděčně ochotnictvem a v celku i kritikou. Zkušenosti, které Rydvan (inž. V. Sommer) nasbíral jako dramatický autor, režisér a jako pilný pracovník pro věc ochotnickou (rediguje časopis „České Divadlo“ a přednáší v odborných kursech), daly mu poznati to, čeho naše ochotnictvo potřebuje v div. praxi a po čem také stále volá, a přiměly ho konečně k tomu, že se odhodlal vydávati svou příručku jako ukazatele pro ty, kdo jsou povoláni, aby vybírali divadelní repertoár. V prvním čísle uveřejňuje 19 her tak, že se čtenář dozví obsah, výpravu, počet a povahu osob, důležitější pokyny režijní a konečně i nakladatele a toho, kdo povoluje provozování. V úvodě vykládá Rydvan o repertoáru a charakte-

ristice oborů divadelních her, a připojuje v literárních a příležitostných úvodech první takový proslov o Jar. Vrchlickém. I z dětského repertoáru uvádí čtyři hry, stejně popsané. Po literárních úvodech je stále shánka a zvláště při příležitostech oslavných bývá jich nedostatek. Proto právě tento počín zasluhuje uznání. Jediný pan kritik — ý v „Nár. listech“ nepochválil pečlivě promyšlený úmysl a pokus Rydvanův a ohání se zase nabubřelými slovy o řádění starého ochotníčnického, Naši členové nedají se tím másti, protože ten pan — ý je z těch, kteří pro české ochotnictvo nic neudělají, ani smyslu pro jeho práci a snahy nemají, ale vždycky jen říkají: „Musíme se stále stavět proti starému ochotníčnickému.“ Proč se nepostaví k práci o jeho umělecké povznesení? Potřebujeme spíše více takových Rydvanů, než profesorských karatelů. (H).

Prodej: Spdo. „Hýbl“ v Čes. Třebové rozprodá za účelem zrušení scény, jevištní zařízení. Nabídky jednotě (jedn. Karel Kšir).

OBSAH: Simon: „Přemysl Otakar II. a Závěš z Falkenštejna v českých a německých dramatech.“ — Dr. Dubský: „Dramatik svědomí Henry Bataille.“ — Směs. — Ochotnická hlídka: Dr. Herman: „Alois Wiesner jubilant.“ Pro ochotnickou praxi (Herman: „Spolková činnost mimo divadelní.“ Petr: „O spojitosti mluv. slova a gesta.“) Zprávy U. M. D. O. Č. (Důležité pokyny, Dar, Zamítnutí, Diplomy pro čestné členy, Ochotnictvo za hranicemi a na Slovensku, Z ústředí, okrsků a jednot, Posudky, Repertoar). Slovenské ochotnické divadlo (Slovenská dram. literatúra. Zprávy Ú. S. O. D.). — Feuilleton: V. Štein-Táhorský: „Divadlo v přírodě.“

Sdělení redakční a administrační. „Čes. Div.“ vychází 25. každého měsíce mimo červenec a srpen. Roční předpl. 20 Kč, s pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla

Divadelní kostýmy

dobově věrné pro všechny divadelní hry, maškarní obleky v nejbohatším výběru, kroje národní české, moravské, slovenské a jiné, pro slavnosti a obřady, dětské masky v každém množství — zapůjčuje v cenách nejlevnějších

Kostyma

dříve J. BÖHM,
největší českoslov. odb.
půjčovna divad. a maškarních obleků.

Dodavatel srbského král.
Nár. divadla v Bělehradě.

v Praze I.,

Národní tř. 25, ve dvoře.

DIVADELNÍ KNIHY

operety, klavírní výtahy a jiné hudebniny, zpěvníky, sbírky deklamací, chansony, solové výstupy, kuplety atd.

kdekoliv vydané a inserované dodá Vám

zaručeně nejrychleji

v každém počtu výtisků

FRANTIŠEK ŠVEJDA

knihkup. a nakladatelství Praha VIII.

Telefon číslo 5740,

kterým možno nejrychleji potřebné knihy objednat

Žádejte nejnovější seznam divadel. her!

Bez konkurence.

Malířský atelier pro malbu divadelních dekorací. — Zřizování moderních a praktických jevišť. — Výroba veškerých divadelních rekvizit a přístavků. — Rámování dekorací. Rozpočty zdarma a franko.

Do přízně divadelní veřejnosti se poroučející

DOMIN KOTAS, malíř dekorací,
KLADNO. Zahradní 278/11.

2 Kč. Zásilký pro redakci nutno adresovati odpov. redakt. Jak. Rydvanovi (Praha 152-VI., Neklanova 44 n.), který bývá též přítomen v kanc. Matiční, Praha-II., Ostrovní (Smetanova) ulice 16 vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známková obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zášek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá. Otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II., Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odebírání listů, nedošlých čísel a objednávání insertů budtež zasílány. — Inserování v „Č. D.“ je velmi úspěšné, ježto ochotn. jednotlivci Ú. M. D. O. Č. zasílá se zdarma. — Naše jednoty prosíme za poshovění: všechny jimi zasláné nám zprávy budou v listě postupně uveřejněny.

Vlásenky

divadelní z pravých vlasů přesných charakterů. — Veškerá lícidla a potřeby pro divadla. — Půjčovna paruk. — Právý angl. krep — přímý dovoz. — Ilustr. návod ku lícení 18Kč, dobírkou Kč 21. — Ceník zdarma zašle

JAN HAKL, PRAHA, Žitná 34.

Doporučujeme:

POSLA od Viktora Dyka,

který vyšel jako 4. svazek divadelní knihovny „Hry českého jeviště“, v níž přinášíme hodnotné dramatické práce českých autorů, pro nevelké požadavky režijní a pro malý počet osob snadno proveditelné i na nejmenších jevištích, vydali jsme právě triaktové drama, kmenovou hru Národního divadla v II. oprávněném vydání, autorem upraveném pro potřeby ochotnických jevišť.

Toto drama odehrává se v předvečer bitvy na Bílé Hoře r. 1620, bylo a je odedávna oblíbeným kusem ochotnického repertoáru, o čemž svědčí nejlépe okolnost,

že 1. vydání je již přes rok úplně rozebráno.

K novému vzornému knižnímu vydání této překrásné a hluboké české hry je připojen veršovaný prolog.

Osoby: 5 mužských, 4 ženské. Scéna: jizba a komora selského statku.

Kniha v umělecké obálce V. H. Brunnera, vytištěná na velmi dobrém papíře stojí Kč 15.—, na ručním papíře s autorovým podpisem Kč 25.—.

V knihovně „Hry čes. Jeviště“ dosud vyšlo:

1. Vítězslav Markus, PRAVDA. Sociální drama o 4 dějstvích. Kč 10.—
2. Viktor Dyk, REVOLUČNÍ TRILOGIE (Ranní ropucha, Figaro, Poražení). Tři hry z francouzské revoluce. II. vyd. Kč 18.—
3. Karel Scheinpflug, GEYSIR. 4 děj. Kč 12:50
4. Viktor Dyk, POSEL. Drama. Kč 15.—

Dodáváme divadelní hry kdekoliv vyšle v době nejkratší.

Ceny bez přirážky.

Na skladě u všech řádných knihkupců
jakož i v

Moderním knihkupectví a nakladatelství

E. K. ROSENDORFA

V PRAZE II., ŽITNÁ 9.

Pro ochotnická představení:

Z nařízení bytové komise.

Veselohra ve 3 j. od R. Mařika. 5 p. 4 d. Jedna dekorace: pokoj. Kč 9.—

Hvězda veletrhu.

Veselohra ve 3 j. od R. Mařika. 4 p. 5 d. Jedna dekorace: pokoj. Kč 8.—

Chytrák krajanek.

Veselá hra z čes. mlýna se zpěvy ve 3 j. od K. Buriana. 8 p. 4 d. Jedna dekorace: krajina. Kč 8.—

Nezvedená Lida.

Obraz z venk. života se zpěvy (nebo bez nich)

od A. Šimy ve 4 j. 6 p. 5 d. Kč 8.—

Rukopisné hry, k nimž se pájčí knihy, role i noty: veselé: Bytová nouze — Pouze pro pány — Jarčin románek — Nebezpečná žena — Když služebnictvo stávkuje — Monarchistická aféra — **vážné:** Vesnická čarodějka — V dělnickém ráji — Dáma v šedém — **se zpěvy:** Ve mlýně a na zámku — Skryté lásky.

Žádejte seznam divadelních her.

Divadelní hry kdekoliv vydané stále na skladě.

Divadelní knihkupectví „**THALIA**“, divadelní agentura (Jos. Dolejší) Král. Vinohrady, Řípská 13.

Veškeré malby divadelních dekorací dle vlastních návrhů provádí

ALOIS FRONĚK, dekoráčnický malíř,
na Kladně.

Přeměna starých jevišť na nová jeviště moderní. — Solidní ceny.

P. T. ochotnické spolky

se upozorňují na nové, právě vydané

VESELOHRY KARLA PISKOŘE,

které z části byly již s úspěchem uvedeny na jeviště pražských předměstských divadel a pro snadnost provedení mohou být se stejným zdárem hrány na jevištích ochotnických:

MUMIE. Fraška o 3 jedn. Přijato k provozování ve Svandově divadle na Smíchově. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekorace stud. pokoj. Kč 10.—)

PROZATÍMNÍ MANŽELSTVÍ.

Komedie o 4 jedn. Hráno již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada). Kč 10.—

TA, JÍŽ NELZE ODOLATI.

Veselohra o 3 jedn. Repertoární hra Svandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie“ v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o vše-sokolském sletu 1920. Kč 13:20

Nejnovější svazky:

KDYŽ SE OBCHOD VYDAŘÍ.

Veselohra o 3 jedn. Přijato k provozování v Tylově divadle v Praze-Nuslích. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: salon a kancelář.) Kč 9.—

NA SOPEČNÉ PŮDĚ.

Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dek.: zahrada a pokoj. Kč 9.—)

AKROBATI.

Hra o 1 jedn. Repertoární hra býv. Lidov. divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské, 3 dámské. Dek.: podkrovní.) 3. vyd. Kč 3:50

ZÁVĚŤ TAK POROUČÍ.

Veselohra o 1 jedn. (Úlohy: 3 pánské, 1 dámská. Dek.: pokoj.) Kč 3:50

Neopomente zařaditi některé z těchto her do svého repertoáru pro nastávající divadelní období.

Koupíte lze ve všech knihkupectvích, jakož i u

nakladatele FR. BOROVÉHO

v PRAZE II., Štěpánská ulice čis. 37.

V nejbližších dnech vyjde pozoruhodná divadelní novinka:

Divadlo na venkově.

Napsal Karel Scheinplflug.

Cena 18 Kč.

Objednati lze v každém knihkupectví a v nakladatelství fy FR. BOROVÝ v Praze II, Štěpánská 37.

Divadelní kroje

dobově věrné, vkusně pracované a čisté pro veškeré divadelní hry, národní slavnosti, obžinky, dětské dny a maškarní plesy zapůjčuje co nejlevněji největší půjčovna republiky

Alois Kraus, Jablonec n. Nisou.

Založeno 1886.

Plátna

na opony, kulisy, dekorace různé vyrábí a dodává firma

M. V. Škop, mechan. tkalcovna v Polici nad Metují.

Divadelní paruky

salonní, polodlouhé, rytířské, rokokové, pánské i dámské má na skladě

Karel Zikmund, Praha II.

Štěpánská ul. 53.

Prvotřídní provedení. Nejlepší materiál. Speciální výroba.

NAKLADATEL FR. BOROVÝ

v Praze II., Štěpánská 37

vydal tyto divadelní hry, libreta, essaye a romány, z hereckého života:

Arcybašev M., *Žárlivost*. Drama o pěti dějstvích, brož. za K 6.—.

Dyk V., *Veliký Mág*. Drama o pěti dějstvích, brož. za K 3.—.

Fischer O., *Karlštejn*. Libretto o třech dějstvích. Podle J. Vrchlického »Noci na Karlštejně«. S kresbami V. H. Brunnera, brož. za K 2.—.

Fischer O., *Orloj světa*. Hra o 3 dějstvích. Str. 110. V úpravě V. Hofmana. K 10.—. II. kniha »Jevišťe«.

Hilar K. H. *Divadelní promenády*. Zápisník dojmův a idejí, brož. za K 10.—.

Leda: *Obecní volby*. Veselohra o 3 jedn. K 2:80.

Leda: *Právo k životu*. Hra o 3 jedn. K 2:80.

Lukavský Jos., *Komedianti*. Román z hereckého života, brož. za K 8.—.

Munk J., *Hypolyta*. Zpěvohra o třech dějstvích. Text dle novely M. Hewlitta. Hudbu složil Jar. Křička, brož. za K 1:90.

Olbracht I., *Pátý akt*. Hra o jednom dějství, brož. za K 3.—.

Piskoř Karel, *Mumie*, *Fraška* o 3 jed. K 10.—.

Piskoř Karel, *Prozatímní manželství*. Komédie o 4 jednáních K 10.—.

Piskoř Karel, *Akrobati*. Hra o 1 jedn. K 3:50.

Piskoř Karel, *Závěť tak poroučí*. Veselohra o 1 jedn. K 3:50.

Piskoř Karel, *Na sopečné půdě*. Veselohra o 3 jedn. K 9.—.

Piskoř Karel, *Když se obchod vydaří*. Veselohra o 3 jedn. K 9.—.

Pujman Ferd., *Smetanovský breviř*. Obsah: Vykoupená zaplesání. Životem vidoucích. Shakespearovská pout. Píseň písní. Bakchanále. Titanismus. K bésům. K bohu. Prvorozený, brož. za K 6.—.

Pujman Ferd., *Poznámky o dramaturgii Smetanových oper*. Obsah: Inscenace Dalibora. Umění jevištní zámlky. Na okraj Dvou vdov. Míra přírody. Smysl pro rozměr. Palác Dramatu, brož. za K 8.—.

Pujman Ferd., *Osudnice lásky*. K 21.—. Obsahuje: Na předešlý Smetanova Richarda; Oceán; Mystikova cesta; Zrod; Libuše; Don Juan atd.

Šalda F. X., *Genius Shakespearův a jeho tvorba*. Apostrofa kritická. Prosloveno v Nár. divadle 27. března 1916 úvodem k Cyklu shakespeareovskému, brož. za K 4.—.

Šrámek Fráňa, *Hagenbek*. Komédie o 3 dějstvích K 10.—. I. kniha »Jevišťe«. V úpravě V. H. Brunnera. Till Jos., *Všední žena*. Hra o čtyřech jednáních, brož. za K 3.—.

Voborník Jan, *Jeronym Pražský*. Histor. tragedie v pěti jednáních, brož. za K 4:50.

Zavřel Fr., *Juan*. Tragedie, II. vyd., brož. za K 4:80.

Knihy tyto lze koupiti v každém knihkupectví.

DIVADELNÍ KNIHOVNA MÁJE.

Dosud vyšlé svazky obsahují:

1. K. Leger: *Illuse*. - V poutech. Dvě aktovky. 5 Kč.
2. de Curel: *Figurantka*. Komédie o 3 děj. 4 Kč.
3. Josef Šmaha: *Dcera*. Činohra o 3 jedn. 4 Kč.
4. Stroupežnický: *V ochraně Napoleona I.* Žert o 1 jedn. 4 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown*. (The new clown.) Fraška o 3 dějstvích. Přel. Karel Mušek. 3 Kč.
6. L. Stroupežnický: *Pan Měsíček, obchodník*. Vesel. o 3 dej. IV. vyd. Kč 7-50.
7. C. Haddon Chambers: *Tyranství slz*. (The Tyranny of tears.) Veselohra o 4 dej. Kč 3-50.
8. R. Svobodová: *V říši tulipánků*. Veselohra o 3 dějstvích. Kč 4-50.
9. Robert Saudek: *Drama dětské lásky*. 1. *Dětské svědomí*. 2. *Židovští kluci*. 3. *Jeník*. 3 Kč.
10. F. A. Šubert: *Žně*. Drama o 3 děj. II. v. Kč 5-40.
11. J. Maria: *Johanna Radimská*. Dr. o 4 děj. 4 Kč.
12. F. A. Šubert: *Jan Výrava*. Drama o 5 děj. 8 Kč.
13. Ant. Schulz: *Fedrfechtýř*. Hra o 3 děj. 3 Kč.
14. Rob. Saudek: *Revoluce na gymnasiu*. Tragedie o 4 děj. 3 Kč.
15. V. V. Bilibin: *Mlčení*. — *Slušnost*. Dvě veselohry po 1 jedn. Přel. F. J. Matěcha. II. vyd. 2 Kč.
16. J. Šmaha: *Páta hodina paní Berouškové*. Fraška o 3 jedn. 3 Kč.
17. B. G. Nušič: *Pustina*. Drama o 4 děj. Kč 6-50.
18. A. P. Čechov: *Ivanov*. Drama o 4 jed. Kč 1-50.
19. A. Dumas otec: *Vyzvání k tanci*. — T. Bernard: *Medocke vinice*. — M. Maurey: *Doporučení*. 2 Kč.
20. J. Štolba: *Její systém*. Vesel. o 3 jedn. 10 Kč.
21. F. A. Šubert: *Drama čtyř chudých stěn*. 4 děj. 4. vyd. 7 Kč.
22. H. Ibsen: *Stavitel Solness*. Činohra o 3 děj. 2 Kč.
23. J. Mahen: *Juanův konec*. Drama o 1 děj. — Fráňa Šrámek: *Červen*. Hra o 1 děj. 3 Kč.
24. J. Štolba: *Vodní družstvo*. Vesel. o 3 jedn. 9 Kč.
25. L. Stroupežnický: *Naši furianti*. Obr. živ. v čes. vesnici o 4 děj. 8 Kč.
26. L. Stroupežnický: *Václav Hrobčický z Hrobčic*. Drama o 3 děj. Kč 4-50.
27. Milan Fučík: *Dobrou noc, pane Satane!* Komédie o 1 jedn. a dohře. — *Zodpovědnost mláde*. Kom. o 1 jed. — *Neteř*. Fraška o 1 jedn. II. vyd. 5 Kč.
28. Lothar Suchý: *Matka*. Drama o 4 děj. 3 Kč.
29. L. Stroupežnický: *Paní mincmistrová*. Veselohra o 1 jedn. Kč 4-50.
30. J. Štolba: *Závěť*. Drama o 3 jed. 8 Kč.
31. L. Novák: *Žárlivci*. Veselohra o 1 dějství. Kč 1-50.
32. V. Dyk: *Episoda*. Hra o 3 děj. Kč 1-60.
33. V. Dyk: *Smuteční hostina*. Hra o 1 děj. *Premiera*. Tragikomédie o 1 dějství. Cena včetně svazku č. 32. Kč 3-20.
34. K. Leger: *Jaro*. — *Podzim*. Dvě idylly. Po 1 jedn. II. vyd. Kč 4-50.
35. Ant. Schulz: *Regina*. Drama o 5 jedn. Kč 1-60.
36. Angel Guimera: *Vnížině*. Dr. o 3 jedn. II. vyd. 9 Kč.
37. Ed. Kučera: *Manželství*. Dr. o 3 děj. II. vyd. 4 Kč.
38. A. P. Čechov: *Jubileum*. Žert o 1 jedn. Kč 1-50.
39. K. Rožek: *Červ*. Drama o 4 jedn. III. vyd. 8 Kč.
40. J. Kvapil: *Oblak*. Hra o 3 děj. IV. vyd. 8 Kč.
41. K. Leger: *Vzakletém zámku*. Vesel. o 4 děj. 5 Kč.
42. J. Štolba: *Za šlechtickým erbem*. Lidová hra o 3 jedn. Kč 3-50.
43. Lothar Suchý: *Slaboch*. Drama o 4 děj. Kč 1-60.
44. J. Štolba: *Peníze*. Drama o 3 děj. IV. vyd. 7 Kč.
45. V. N. Gogol: *Ženitba*. Zcela neuvěř. příhoda ve 2 jedn. s proměnou. Přel. dr. B. Prusík. 6 Kč.
46. J. Štolba: *Na letním bytě*. Vesel. ve 3 jedn. 6 Kč.
47. J. Štolba: *Maloměstští diplomati*. Veselohra o 3 jedn. III. vyd. 9 Kč.
48. L. Stroupežnický: *Zvíkovský parášek*. Veselohra o 1 jedn. Kč 2-80.
49. K. Jonáš: *Tragoedie*. O 1 jedn. *Naše sufražetka*. Veselohra o 3 dějstvích. Kč.
50. L. Stroupežnický: *Stroťáci*. Drama o 1 dějství Kč 1-50.
51. L. Stroupežnický: *V panském čeledníku*. 3 Kč.
52. L. Stroupežnický: *Zkažená krev*. 3 Kč.
53. J. Štolba: *Ach ta láska!* Vesel. o 3 jedn. 9 Kč.
54. Fr. Molnár: *Đábel*. Hra o 3 děj. 6 Kč.
55. M. Fischerová: *O lásku*. Drama o 3 děj. 3 Kč.
56. J. Cisler: *Vojáci, vojáci!* Vesel. o 4 jedn. Kč 1-60.
57. J. Cisler: *Ošetřovatelka*. Vesel. o 3 jedn. 4 Kč.
58. K. Leger: *Z jiného světa*. Vesel. ve 2 jedn. Kč 1-50.
59. J. Štolba: *Staré hříchy*. Vesel. o 3 jedn. 8 Kč.
60. K. Šipek: *Klavír*. — *Vlasy*. — *Z lásky otcovské*. Veselohry o 1 jednáni. 2 Kč.
61. L. Novák: *Detektiv*. Veselohra o 1 jedn. II. vyd. 3 Kč.
62. L. Novák: *V ohni*. Veselohra o 1 děj. Kč 1-40.
63. J. Cisler: *Ředitel panství*. Hra o 5 děj. Kč 4-60.
64. J. Štolba: *All right*. Vesel. o 1 jedn. Kč 1-30.
65. J. Štolba: *Zlatá ryba*. Veselohra o 3 jedn. 8 Kč.
66. Milan Fučík: *Posel zánovní*. Komédie o 1 jedn. — *Spor o Minu*. Kratochvíle o 1 jedn. 3 Kč.
67. F. A. Šubert: *Probuzenci*. Hist. drama o 3 děj. IV. vyd. 9 Kč.
68. Josef Jekler: *Konec*. Drama o 1 jedn. Kč 1-50.
69. K. Hejda: *Jižní krev*. Žert o 1 děj. 3 Kč.
70. F. A. Šubert: *Láska Rafaelova*. Kom. o 3 děj. 3 Kč.
71. F. A. Šubert: *Praktikus*. Drama o 4 děj. 3 Kč.
72. F. A. Šubert: *Velkostatkář*. Drama o 3 děj. 3 Kč.
73. J. Štolba: *Zapovězené ovoce*. Vesel. o 3 jedn. 8 Kč.
74. Karel Šarlík: *Dohra*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
75. K. Rittner: *V malém domku*. Drama. 8 Kč.
76. K. Scheinpfugl: *Mrak*. Dr. o 3 děj. II. vyd. 8 Kč.
77. J. Štolba: *Zločin v horské boudě*. Veselohra o 3 jednáních. 8 Kč.
78. Frant. Zavřel: *Návrat*. Hra o 3 děj. 8 Kč.
79. J. Štolba: *Mořská panna*. Žert o 3 jed. 12 Kč.
80. J. Štolba: *Zloděj*. Drama o 1 jedn. II. vyd. Kč 2-50.
81. J. Štolba: *Mezi umělci*. Žert o 1 jedn. Kč 3-50.
82. J. Štolba: *Matčino dílo*. Drama o 4 jedn. 8 Kč.
83. J. Štolba: *Křivé cesty*. Veselohra o 3 jedn. 10 Kč.
84. A. Hennequin a P. Veber: *Nemáte co zdaniti*. Veselohra o 3 jedn. 10 Kč.
85. V. Bilibin: *Slušnost*. Veselohra o 1 jedn. vyd. Kč 3-50.
86. L. Stroupežnický: *Vojtěch Žák, výučník*. Drama o 3 jedn. 5 Kč.
87. L. Stroupežnický: *Christoforo Colombo*. Histor. hra v 11 obr. 5 Kč.
88. K. Leger: *Starí páni*. Hra o 3 jedn. 4 Kč.
89. L. Stroupežnický: *Na Valdštejnské šachtě*. Drama o 3 jedn. 9 Kč.
90. J. Štolba: *Krejčí a švec*. Fraška o 3 jedn. IV. vyd. 6 Kč.
91. J. Kvapil: *Princezna Pampeliška*. Poh. o 3 děj. III. vyd. 8 Kč.
92. L. Stroupežnický: *Černé duše*. Drama o 5 děj. II. vyd. 7 Kč.
93. D. G. Dobin: *Mnoho hluku pro nic za nic*. Fraška o 1 děj. 2 Kč.
94. K. Barancevic: *Vrabčik*. Komédie o 1 jedn. 3 Kč.
95. L. Novák: *Pražská příhoda*. Hra o 4 děj. 8 Kč.
96. J. Cisler: *Na šenavské pile*. Hra o 4 jedn. II. vydání. 9 Kč.
97. J. Cisler: *Vesničtí rebelanti*. Hra o 3 děj. 8 Kč.
98. L. Stroupežnický: *Velký sen*. Hist. drama o 5 děj. Kč 4-50.

Na skladě v každém knihkupectví, zejména ve výpravně

Nakladatelského družstva Máje, české akc. spol. v Praze I.

„České Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II, Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan. — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

Vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy českého divadelnictví. — Řídí redakční kruh: V. K. Blahník, Dr. Fr. Herman, prof. Jar. Petr, Jakub Rydvan a Ad. Wenig. — Za redakci odpovídá Jakub Rydvan (V. Sommer).

Ročník II. (V.)

V Praze, v prosinci 1922.

Číslo 10.

Jaroslav Petr:

Dva filosofičtí protichůdci.

Nové divadelní období v Národním i vinohradském divadle zahájili čeští autoři Stanislav Lom a dr. Karel Čapek, oba uznání dramatici, oba mladí, výbojní a silní, oba s jistými úspěchy za sebou i s jistou dramatickou budoucností před sebou.

První vždycky horce zažehnutý, s ideálním rozpětím do výše i do šíře, se zraky, upřenými daleko za hranice skutečnosti, vždycky věřící ve vyšší a čistší štěstí, národa i jednotlivce, oddaný milenec české vyznavač nadosobních hodnot, druhý vždycky s tvrdým, bolestným rozmacem ruky nad tímto světem, vždycky se smívající, persiflující, ale vždycky originální, zdánlivě koketující, ale hluboce cítící. Oba filosoficky založení, myšlenkově obsažní, ale protichůdní ve vkusu, víře i naději.

Lomův „Převrat“*) obsáhl události posledních našich osmi let. Nešlo mu však jen o klasifikaci, kritiku nebo glosování těchto událostí, ani o osoby nebo o jednotlivé chvíle, či o jednotlivé společenské vrstvy, o určitou ideu, jako Fischerovi v „Orloji světa“, Šrámkovi v „Hagenbekovi“, Dvořákovi v „Matěji Poctivém“ a Zavřelovi v „Návratu“, třebaže tyto jednotlivé chvíle, osoby i společenské vrstvy v „Převratu“ jsou pozorovány, šlo mu o více, aby i divák viděl tuto nejzávažnější dobu v spojitosti všech příčin a možných

důsledků. Neboť pochopiti spojitost všech věcí jest nejvyšší moudrostí života i věčnosti.

Aby tato doba byla viděna jakožto složka světového děje básníkovým okem a slyšena básníkovým slovem. Proto začíná své obrazy prologem, v němž rodí se jásavý den z mlhovin, pravit — touha, myšlenka, a s ní zároveň prátma — skutečnost, které střetnou se v zápasu. Neboť na počátku byla touha, ale s ní také skutečnost — život. Prátma jest důsledkem pravitu, jako stín jest důsledkem světla, ozvěna důsledkem zvuku, konservatismus důsledkem pokrokovosti, dobro důsledkem zla, protitlak důsledkem tlaku a jako druhé vyrovnává a opravuje první, tak také touha musí býti korigována skutečností, jež jí dává křídla, aby nezmizela v prostoru.

Z touhy vznikl svět, ze světlé touhy vznikl český stát, z té touhy, jež tu byla dávno, jež rostla od století ke století, silila generacemi, ale ne pouze touha po svobodě, ale i touha po novém člověku. A čím byla touha větší, tím bolestnější cesta k jejímu uskutečnění, tím patrněji vystupuje všechna malichernost, to směšné plahočení za řády, vyznamenáními, tituly, všechno úsilí po moci a vládě, jež vroubí tuto cestu k cíli.

To jest asi myšlenkový substrát tragikomedie, tak napjatě očekávané a tak podivně přijaté. Básník po prologu, jenž jest myšlenkovou exposicí, rozvinuje obrazy od r. 1914, naznačuje, co předcházelo, jaký myšlenkový chaos byl v nás, dotýká se pozitivní politiky, socialistických ideí, jak na sebe narážejí myšlenky, dohady a jak velká chvíle objeví malé duše, lhostejné nebo sobecké. Z tohoto chaosu vystupuje myšlenka

*) Vyšel knižně v den premiéry 17. listopadu v krásné bibliofilské úpravě u J. Springra v Praze.

Adamova, syna prasvitu, o právu a poslání češství.

V obrazu druhém objevuje pak celou pravdu, nelítostně obnaženou, která tak mnohé pozlobila, objevuje plížíci se stíny ulicemi, zjevy zbabelé, slabošské, oportunní, prospěchářské a zaprodané, které ztratily národní hrdost i sebevědomí člověka. Bylo by smutné, kdyby je autor nebyl vyvolával z minulosti jen jako protiklad světlé činnosti Adamovy za hranicemi.

Zato oslava osvobození vyznívá plným jasem a světlem. Básník charakterizuje tuto povznesenou chvíli verši:

„Jako když přes noc je zahrada samý květ.
Kam se poděl všečen smutek?
Kde jsou zlí lidé, co ještě včera se nenáviděli?
Vidím jen radostné oči,
slyším, jak srdce všem zpívá:
Jaký jest krásný svět!“

jež mluví v radostném vzrušení mladé děvče. A stará matka dodává:

„Rodná zem
zachvívá se naším výkřikem.
Vzpomíná, pohlíží v jasný svět,
úzkostnou radostí táže se:
Čekala jsem s vámi tři sta let,
dočekali jsme se?“

Slavnostní vzrušení vypíná se tu do nejvyššího pohnutí, při němž umlká slovo, tisknou se ruce a vlhnou oči. Převratu je dosaženo.

Třetí obraz se již zachmuřuje, vznešená nálada se rozptyluje a do dřívějšího ideálního rozechvění zasahují osobní zájmy politické i materiální. Stmívá se. Satirické hroty blýskají se touto atmosférou, naplněnou požadavky politických stran a jednotlivců, živnostníků, obchodníků, umělců, studentů právě ve chvíli, kdy mělo se naplnit tajemství Velkého Pátku. Ze všeho utrpění, jímž Čechy prošly, proniklo do srdce a duší lidí tak mizivě málo. A k dovršení všeho ve volbách propadne i myšlenka osvobození, myšlenka, stvořená z bolestné touhy, již strhla skutečnost ze světla do tmy.

Epilog promítá tyto události do příštích dnů, promítá je ovšem ve směru hry, brána Národního Pantheonu, tohoto symbolu národní myšlenky, jest zavřena a pouze starý vůdce a stará matka tyčí se tu jako památka předešlé doby. A pod nimi na schodišti se širokou rampou nastává rvačka, zprvu mezi představiteli lidu, mezi konsuly, které zabije rozzuřená rudá komuna, jež pak se rozvíří v divokou orgii, v smyslné bacchanale záhuby. V tom okamžiku odvěký nepřítel zmocní se opět ztracených posic, zvítězí v tomto rozkladu všech sil. Ale opět se ohlašuje zrození nového řádu, „co bylo z věčného poslání přehlušeno shonem chvíl,

vzpíná se k životu v planoucí touze.“ Cizí uchvatitelská moc mizí, objeví se nové obzory, stará touha, žiznící po pravdě,

„My, děti Prasvitu,
nikoli nejmenší mezi všemi.
pro krásu svého dne ve věčném zákmitu
milujeme rodnou zemi.
Duše národa,
na šťastně bolestné pouti
věčný cíl pravdy chraň, i když se okamžik zhroutí.“

To jest v hlavních rysech myšlenková náplň široce rozloženého „Převratu“. Současná oficiální kritika z větší části přijala jej málo vlivně. Vytýkala mu nesjednocenost, neúměrnost, neživotnost, nepravdivost a mlhovitost, ostatně z mlhovin vznikly hvězdy a kdož ví, jak bude přijat „Převrat“ za deset let. Ve smyslu běžného dramatu do jisté míry výtky oprávněné, ale především „Převrat“ není dramatem v běžném smyslu, t. j. dramatem osob, ale dramatem myšlenky, tedy dramatem transcendentálním, vyjadřujícím tragiku touhy, jejíž zápasy vyjadřuje jasně. Jest dramatem budoucnosti. Zapomnělo se také oceniti jeho básnickou hodnotu, jeho tendenci a jeho výstrahu. Učin jeho jest velký a zajímavý jest, že jest doprovázeno hudbou K. B. Jiráka, ale hudbou, jež není pouze doplňkem nálady, nebo ilustrací situace nebo úvodem, jak to dosud bylo při činoherní hudbě, zde jest hudba součástí, zvláště ve scénách davových, které svou charakterisací zvýrazňuje a dodává ostřejšího reliefu, určuje rychlost a sílu slova i gesta. V každém směru jest jistě „Převrat“ novinkou, o níž by se mělo více a vážněji psáti, než se stalo, a především měl by se čísti. Pak bylo by jasno, jak v provedení byl přeřezován, jak režie, aby neunikla pozornosti, násilně vyzdvihla groteskní scény, jež měly býti spíše tlumeny, které nebyly dosti citlivě postíženy, že v nich téměř úplně zanikla hlavní vedoucí myšlenka. A pak ta interpretace! Jisto jest, že nelze ulpěti na formách včerejška, že se musí i v divadle jíti dále, že všechny okolnosti, situace, všechny vlivy žádají revisi i repertoáru retrospektivního, jenž musí býti vzkříšen v nových barvách a světlech, ale proboha nesmí se herecký projev zmechanisovati tak, aby se hrálo na komando podle berlínského vzoru, nesmí se znásilňovati mluvené slovo a gesto a především musí se zachovati úcta k básníkovi, zachovati česká výslovnost, český přízvuk, rytmus a hudebnost češtiny.

Neopojovati se nemožným skandováním veršů jen proto, aby se rytmus a spád slov přizpůsobil úsečnému gestu.

Jistě ne z patriotismu se protestuje proti přejímání hereckého stylu německého, ale z nutnosti po konečném osvobození kulturním, po umělecké samostatnosti, jež musí býti předpokladem pro nové výrazové prostředky herecké.

Za těchto okolností nelze ani posuzovati herecké výkony. Co jest hercovo a co režisérovo?

Jestliže Lom celou svou básnickou osobností tkví v rodné zemi, je-li Čechem až do kořenů svého uměleckého tvoření, jest Čapek kosmopolitou v nejširším slova smyslu. Je originelní každým projevem, genialitou nápadů právě tak jako drsností a příliš častou vulgárností frází, je originelní každým jednotlivým motivem a tam, kde použije motivu starého, dovede jej obklopiti napínavým tajemstvím. Tak jest ve „Věci Makropulové“, jíž je předpis řeckého lékaře Hieronyma Makropula o dlouhém životě, napsaný pro císaře Rudolfa II. Tajemný elixír života, jenž zaměstnával iatrochemiky středověku a který vlastně zaměstnává moderní lékaře dodnes, jest časovostí této komedie, neboť Čapek rád se vyrovnává, třeba hodně skepticky, s problémy dneška.

Tento předpis — nepraví se, bylo-li to ono „velké Magisterium“ alchemiků, nebo operace; podotýká se, že proces ten byl bolestný — Rudolf II. dá vyzkoušení na 16leté dceři svého lékaře, Elině Makropulové, narozené r. 1585, jež pak skutečně žije od té doby až do doby Čapkovy komedie, kdy jest jí 337 let.

Elině pod různými jmény prožije tento věk velmi důkladně, nezůstane jí nic tajno, žije jako zpěvačka, tanečnice v různých zemích, jako krásná žena, omamující a vítězná, až doopravdy zamiluje se do barona Josefa Prusa r. 1816. Toho má opravdu ráda a proto mu postoupí svůj recept na dlouhověkost, aby jej použil. Jenže Josef Prus zemře r. 1827 a po něm zůstane milionové dědictví, syn legitimní a syn Eliny Gregor. Jejich potomci soudí se 100 let — ovšem nevědí, že jsou příbuzní — čímž začíná I. akt. Přichází Elině, nyní světová zpěvačka Emilia Marty, do advokátovy kanceláře, pátrá po tomto receptu, neboť cítí, že stárne. Její příchod je nedůsledně motivován, protože předpisu, který jí Prus postoupí za cenu objetí, pak nepoužije. A odtud Čapek rozvíjí děj poněkud chudý, dramaticky neodůvodněný, aby na konec vyjádřil Elinou svůj názor na dlouhověkost.

Aby řekl, že nelze žít dlouho, že dlouhý život je nudný, neboť všechno omrzí.

Omrzí býti dobrým i špatným, omrzí nebe i země, až člověk pozná, že nic není. Ani hřích, ani bolest, ani země, jen jednou byl šťasten, jednou byl člověkem. Starý člověk ví příliš mnoho, ale lidé s krátkým životem znají víc: lásku, velikost, účel, vše možné. Žijí, ale v 300 letých lidech se život zastavil, duše odumřela, do sta, sta třiceti let člověk snese život, ale déle ne. Pak nemůže v nic věřit, ani v umění, jež má smysl, pokud je člověk nepronikl a když je pronikl, poznává, že je zbytečné.

Téma jistě zajímavé, zvláště tím, že Bernhard Shaw v románu „Nazpět k Metusalemovi“ řeší také otázku dlouhověkosti. Jenže Shaw spatřuje v dlouhověkosti ideální stav lidstva, jak ostatně i ve „Věci Makropulové“ sollicitátor Vítek nadchne se možností 300letého života, v němž spatřuje osvobození a definitivní stvoření člověka. „Bože, co se dá udělat z člověka za 300 let! Padesát let býti dítětem a žákem, padesát let poznávati svět, sto let užitečně pracovati, žítí v moudrosti, vládnouti a dávatí příklad.“ Ovšem Čapek vidí jinak, dochází k opačnému závěru, právě tak nedokazatelnému, jako závěr Shawův.

Čapkova komedie překypuje skepsí, jež jest blízka cynismu. Ale víme, že těmi hrubostmi Emilia Marty chce zakrýti strašnou bolest z dlouhého života, neboť dobře vyčítuje, že nepatří již do tohoto světa, že není pro ní lásky, ani rozkoše — Prus o ní praví: „Studená jako led. Jako bych držel mrtvou. Je mně líto, že jsem vás poznal. Hnus.“ — ani umění. Dosáhla všeho, čím svět platí dokonalost, slávy, jmění, její zjev opíjí muže, její cesta je pokryta mrtvolami sebevrahů a třebaže jejím zpěvem stávají se lidé lepšími a většími, nemá toho pocitu štěstí, že něco poskytuje, prožívá chvíle, které činí snesitelnějšími jen hrubost, bezcitnost, surový cynismus, který místo aby odpuzoval, činí ji tím žádoucnější, rozkošnější. Žije v nudě, ba ani nuda to není: „Oh, vy lidé nemáte pro to jména.“ Ztrácí pro všechno smysl a všechno ztrácí pro ni cenu, protože všeho užila, protože nemůže milovati, doufati, tvořiti ani se dívatí tři sta let. —

Čapek tu hájí zásadu krátkodobého života proti nynějším pokusům omlazovacím s účtyhodnou odvahou, s odvahou, která mu zase vtiskne pečeť cynika a pesimisty, volí jako nositelku této těse bytost extravagantní, ale neříká a ani nemyslí, jak by vypadal po 300 letech takový sollicitátor Vítek!

Jisto jest, že toto téma lépe by působilo v románě, jímž původně mělo býti, neboť v něm mohl by autor snést více důvodů

a také protidůvodů, ale stejně jest jisto, že mnohým na omlazovací experimenty zažene chuť tato Emilia Marty, jako ji zahrnovalo všem postavám v komedii, i takovému „korouhevnicku“, jakým byl Hauk-Šandorf, i takové ideální Kristině, která raději předpis o nesmrtnosti pálí.

Herecky byla „Causa Makropulos“ v dobrých rukách. Pí Dostálová zjevem, hrou i slovem krásně vyjádřila Emilii, zadržela mnohé vulgarity s uměleckým taktem a výrazně vyjádřila pod tvrdými slovy zoufalou její bolest. I sl. Scheinpflugová našla pěkné přízvuky pro Kristinku, herecky vyspělé, právě tak jako p. Kovářík v úloze skromného sollicitátora Vítko objevil se jako rozvázný, myslící umělec, za nímž nezůstali ani p. Vávra Prus, ani Kolenatý p. Hlavatého a Gregor p. Veverky.

Úspěch premiéry byl hlučný, jak již při oblíbené Čapkově ani jinak býti nemohlo.

S m ě s.

Alfred Capus †. Po předčasném skonu Henry Bataille-a odchází z řad současných francouzských dramatiků Alfred Capus (1858—1922), autor osmi svazků divadla: Žíla, Dvě školy, Malá úřednice, Leontinin manžel, Poraněný pták, Protivník, Cestovatelky, Peníze nebo život, šesti románů a celé řady článků po všech časopisech a revuech. Jako dramatik byl Capus vždy optimistou, známa jest jeho devisa „Vše se srovná!“ Odtud vytýkána mu filosofie štěstí, poddajnost a rozměklost jeho postav. Nutno však uznati, že dovedl načrtnouti s elegantní lehkostí zdařilé obrázky velk světa, kreslené často dosti realisticky, a že dovedl je vyzdobiti vybroušenou řečí, která z nich činí velice pěkné salony pařížského všesvěta. Jako Alexandr Bisson náleží i Alfred Capus mezi básníky druhu Meilhacova. Jeho hry objevují se již jen velice zřídka na scénách, ale jejich kouzlo stále trvá ve vydání knižním. Jsou namnoze konverzačními skvosty. (Dr. O. Dubský.) — „Družstvo lidového divadla v Kladně“, jež je majitelem krásné divadelní budovy kladenské, oslavilo 25. výročí svého založení slavnostním večerem v neděli 19. XI. ve vlastní budově Stálého divadla v Kladně. Slavnostní ouverturu zahrála Kladenská filharmonie řízením učít. H. Kubáta, načež následoval vkusný živý obraz, který navrhl a s Jos. Pozděnou scénoval prof. Vlad. Maisner. Po živém obraze promluvil předseda „Družstva“, primář dr. Boh. Niederle výstižně o významu divadla vůbec a „Družstva“ zvláště. Zpěvácký spolek „Smetana“ za řízení učít. C. Novotného zazpíval pak slavnostní sbor, po němž místní ochotníci sebrali Kolárovu historickou tragedii „Monika“. Obtížných svých úloh zhostili se účinkující převážnou většinou velmi čestně. Také režie V. Šulce a J. Pozděný byla velice pečlivá. Celá oslava vyzněla vpravdě důstojně a kladenské občanstvo svou přehojnou návštěvou projevilo zasloužilému „Družstvu“ své upřímné sympatie. K jubileu vydán byl též slavnostní list, který obsahuje obšírné dějiny „Družstva“ z pera prof. dra Frant. Bredlera.

... malost se plemeni bez oddechu jako mouchy nebo myši. Jen velikost umírá. Jen síla a schopnost umírá, neboť se nenahradí.

Prus v Čapkově „Věci Makropulově“.

MATICE DIVADELNÍ.

Knihovna Matice Divadelní.

Již v loňském ročníku „Českého Divadla“ ohlásila Matice Divadelní, že bude vydávati knihovnu dobrých prací dramatických, původních i přeložených, jakož i teoretických příruček. Z důvodů, které se vymkly z vlivu Matice Divadelní, nedošlo dosud k uskutečnění tohoto podniku, až teprve nyní, kdy se podařilo překonati technické, finanční i redakční potíže, možno knihovnu tuto vydávati.

Nakladatel p. F. Borový přijal vydávání knihovny, kterou bude redigovati redakční kruh „Československého Divadla“, jenž se vynasnaží, aby splnil všechny požadavky a potřeby doby. Budou v ní střídavě vycházeti dramata repertoáru retrospektivního v moderní úpravě s hrami nejnovějšími, původními i přeloženými, při nichž bude zvláště dbáno toho, aby mohly býti hrány i na jevištích nejjednodušších. Každý svazek bude obsahovati také předmluvu, již bude možno použiti jakožto proslovu před představením.

Pro první svazek jest připraven Tylův „Strakonický dudák“ v úpravě univ. prof. dra V. Tille, po něm budou následovati autoři: Piskoř, Konrád, Ladický, Pakosta, Nejedlý, Bozděch, Herman, Rydvan a z překladů: Przybyszewski, Kosor, Begovič, Lesage, Averčenko, Bernstein, Fabre a j.

Svazky obsahu teoretického a divadelně poučného budou uspořádány ze začátku tak, aby později sestaveny v knihu tvořily jednotný divadelní katechismus, příručku, jejíž potřeba jest tak naléhavá. V těchto svazcích budou postupně vydávány pojednání o dějinách divadla, o deklamaci, mimice, o technice hercova výkonu, o dramaturgii, jevišti a jeho zařízení, o scénické výpravě, kostymech, líčení, maskování, režii a divadle v přírodě.

Finanční stránku knihovny podařilo se také uspokojivě rozřešiti ve prospěch členstva Ú. M. D. O. Č. a členů Matice Divadelní. Členové obou korporací mohou se přihlásiti prostřednictvím kanceláře Ú. M. D. O. Č. v Praze II, Ostrovní 16, na odebrání všech svazků. Těmto subskribentům bude každý svazek, jakmile vyjde, ihned zaslán a účtován se slevou 20%. Členové, kteří se nepřihlásí k pravidelnému odbírání celé knihovny, mohou prostřednictvím kanceláře Ú. M. D. O. Č. obdržeti jednotlivé svazky se slevou 10%.

K zabezpečení podniku jest třeba, aby

jednoty i jednotlivci použili co možno nejvíce výhod subskripce a přihlásili se k odbírání knihovny. Tím se podaří redakčnímu kruhu dát ochotnictvu do ruky knihy laciné a soustřediti autory vynikající.

První svazek vyjde ke konci prosince a další vždy jeden za měsíc. Objednací listek zařazen do obsahu tohoto sešitu.

Za redakční kruh:

Jaroslav Petr.

OCHOTNICKÁ HLÍDKA.

Za inž. Jar. Neudörflem.

Je tomu již přes měsíc, co se slzami v očích a srdcem bolestí sevřeným rozloučili jsme se s ním naposled v Olšanském krematoriu. A přece se nám stále zdá, jako by to ani pravda nebylo, jako by dosud dlel mezi námi a jako by stále ještě působil, vždy usměvavý, ke každému vřelý a srdečně přátelský, s nepostradatelnou dýmčíčkou v ústech, ve svém povolání městského stavebního technika, kteráž povolání nikterak nebránilo mu zajímati se i o věci divadelní, kdykoliv a kdekoliv naskytovala se vhodná příležitost.

V mladších letech horlivě účastnil se práce na úpravě poměrů divadel z ochoty, usiluje o jich sdružování a pomáhaje při stanovení ideových směrnic jejich činnosti jako přední funkcionář výkonného výboru pražského ochotnického ústředí a jako učitel v divadelních a režisérských kursech, jež ke zvýšení umělecké úrovně byly ústředím podnikány, začasté pokoušeje se i jako herec o vavříny jevištního úspěchu. Pozdější doba, zvláště neblahé války světové úplně odcizila ho jinými, příliš materiálními, avšak cele vyčerpávajícími zaměstnáními těmto ušlechtilým snahám a teprve zasnít nových lepších časů v dosažené národní samostatnosti vrátil jeho zájem opět divadlu, ne sice již v tom rozsahu a intenzitě, jakou projevoval dříve, leč nemenší ceny, neboť sloužil niternému povznesení a šíření duševních obzorů zejména těch, kdož povolání jsou k výchově nejširších vrstev lidových živým slovem jevištním. Věnoval se opět stránce přednáškové a spojené s ní literární (byl stálým spolupracovníkem tohoto listu), specialisoval se pro obor teorie líčení a maskování a vhodně a vítaně působil s kulturními pracovníky ústředí na úhory pražského a mimopražského. Je v řadách našeho ochotnictva mnoho těch, kdož z vlastní zkušenosti poznali nedodratelný účín jeho slova.

Nebyl praktikem v pravém smyslu, leč teoreticky dovedl poskytnouti i pouhému laikovi v otázkách jevištního líčení a maskování tolik a tak závažných poznatků, že praxe stala se mu pak jen snadným doplňkem. A v té příčině byly jeho rady mezi ochotnictvem plně oceňovány a požadovány. Předčasným svým odchodem zanechává po sobě nezahladitelnou mezeru. Není dnes vsuktu nikoho, kdo by se osvědčilého díla ujal a s láskou, jakou obětoval mu inž. Jar. Neudörfel, i úspěšně v něm pokračoval. Inž. V. Š. Tábořský, jediný dosud žijící a vynikající teoretik tohoto oboru (jeho kniha o líčení a maskování je dlouho již rozebrána), na časté a dlouhé přednáškové výjizdky pouští se již nechce — a mladšího následovníka není. A tak tím více a často s vděkem i lítostí bude vzpomínáno inž. Jar. Neudörfela, vzácného člověka a milého druha, který dal českému ochotnictvu ze své duše to nejlepší, co měl, a jen z němnoha věrně až do konce zůstal mu oddán. *Jakub Rydvan.*

Vydavatelská zpráva. „České Divadlo“ vycházeti bude od 1. ledna 1923 pod názvem „Československé Divadlo“, aby tím byla vyjádřena společná práce s bratry Slováky, jejichž dohodou stal se náš list společným orgánem Ú. M. D. O. Č. i Ú. S. O. D. Dosud vycházelo jen 10 čísel, přístě bude vycházeti 20 čísel ročně, a to tak, že vyjde list každého 5. a 20. dne v měsíci, jenom v květnu, červnu, červenci a v srpnu vyjde pouze pátého. Dosud platilo ústředí „Matice“ za své členy list ze svého, což činilo ročně přes 15.000 Kč. Tato částka se ovšem značně zvýší, když bude vydáno dvakrát tolik čísel. Výkonný výbor uvažoval o pramenech, které by tuto položku hradily, a podařilo se mu za vydatné pomoci Pražského okrsku rozřešiti věc tak, že nebude nutno aspoň pro rok 1923 zvyšovati členský příspěvek. Tedy i při zvýšeném nákladu na časopis budou jej naše spolky a odbory dostávati zase zdarma, aniž by musily nějak připláceti. Zato však očekává výkonný výbor, že spolky a odbory budou správně a včas platiti své členské příspěvky a že je budou odváděti skutečně dle správného počtu svých členů, pro něž 1 Kč ročně není přece žádným břemenem, ježto by jinak nemohlo ústředí hraditi všecko samo a musilo by tyto větší výdaje přesunouti na členstvo. Dále připomínáme, že výhody, jakých jsme docílili u ochotného nakladatele pana Fr. Borového, jsou podmíněny pokud možno hojným počtem odběratelů listu. Jednotliví členové našich spolků mohou časopis odbíratí prostřednictvím „Matice“ za velmi sníženou cenu 25 Kč ročně. Totéž platí i pro spolky, kdyby chtěly odbíratí ještě další čísla listu mimo výtisk, který dostávají od ústředí zdarma. Proto vybízíme všechny své členy, aby získali co nejvíce odběratelů našeho časopisu nejen ze svých řad, ale i ze širších kruhů, a aby skutečně obsah listu četli, protože jen tímto způsobem docílíme jednotu zásad a vnitřní spojitosti organizační!

Tah věcné loterie „Tylova domu“ konán 4. prosince v tažební síni loterního ředitelství v Praze za přítomnosti notáře, členů lotern. výboru a zástupce lotern. ředitelství a vyhrává: I. hlavní výhru v ceně Kč 90.000— (zařízení bytu) čis. 26.584; II. výhru v ceně Kč 20.000— (stříbrný soubor nebo šperk) čis. 32.917; III. výhru per Kč 10.000— (výbava prádla) čis. 23.333; IV. per Kč 5000— (Ottův nauč. slovník) čis. 171.523; V. per

Kč 4000.— (zlaté hodinky) čís. 127.626; VI. per Kč 3000.— (kožeš. souprava) čís. 140.324; VII. per Kč 2000.— (oblek) čís. 182.923; po Kč 1000.— (látky) čís. 33.309, 56.913, 59.458, 113.302 a 158.493; po Kč 500.— (porculán) 53.575, 81.185, 83.749, 91.977, 193.116, 205.889, 248.237 a 283.380; po Kč 200.— (obrazy) čís. 66.780, 72.434, 111.194, 114.194, 122.083, 131.703, 134.541, 168.349, 233.850 a 274.829; po Kč 100.— (uměl. předměty) čís. 57.943, 73.665, 80.148, 126.445, 141.128, 167.521, 179.770, 182.944, 228.519 a 279.796; po Kč 50.— (knihy neb různé předm. prakt. potřeby) čís. 565, 1565, 2565 atd. ve všech tisícovkách až do 299.565; po Kč 20.— (dto.) čís. 51, 1051, 2051, 3051 atd. ve všech tisícovkách až do 299.051, čís. 103, 1103, 2103, 3103 atd. až do 299.103 a čís. 433, 1433, 2433, 3433 atd. až do 299.433. Ostatní viz v tažební listině, kterou po 50 h v pošt. známkách (30 + 20 h pošt.) zasílá kancelář ústředí, Praha II, Ostrovní 16.

Zákaz ochotnických zájezdů vydala dle zpráv denních listů zem. polit. správa a pohrozila stíháním spolků pro přestoupení stanov. Důvod není prozatím znám, ale víme, že už ministerstvo vnitra ve svém oběžníku z června 1921 uložilo polit. správám, aby zájezdů ochotnických nepovolovaly. Tehdy se Ú. M. D. O. Č. ohradila proti tomuto nařízení, načež ji bylo sděleno, že zájezdy ve zvláštních případech kulturního a národního významu povolovány budou. Praxe však se držela bezohledně vydaného nařízení, které nyní výnosem zem. správy politické nabylo zvláštní ostrosti. Co staré rakouské úřady činily jen v mimořádných poměrech stanného práva, to činí naše republikánské úřady proti všem zásadám demokracie, svobody občanské a spolkové a proti jasnému znění zákonů, třeba zastaralých, ale dosud platných a za Rakouska liberálně vykládaných, v době normální a v době, kdy má být každý národní a kulturní pracovník vítán a podporován. Vyvolalo-li zákaz zakročení ředitelů kočovných divadel, je to smutným dokladem toho, že i vláda podporuje ziskové obchodování s uměním spíše, než aby se postavila za toho, kdo pracuje s ideálem, obětavostí a s nadšením. My dobře víme, jaká je dnešní kvalita většiny kočovných společností a můžeme předložit bohatý o tom materiál. Ředitelé těchto společností se nestarají o umění, svůj personál shánějí podle láce a ne podle umělecké schopnosti, vykořisťují své členy i obecenstvo hrou často ubohou, přehlíží tvorbu domácí a neštítí se žádných ani kluzké reklamy, jen aby pokladna dobře pochodila. A zisk spotřebovují sami, haléře na žádný účel nedají. Naproti tomu ochotnictvo nejen že se snaží dosáti uměleckých výšin, ale ono už dnes skutečně prokazuje zvýšenou uměleckou úroveň. Pěstuje původní repertoár, kupuje ročně tisíce knížek, platí statisíce autorům a ze svých zisků odvádí ohromné sumy na veřejné prospěšné účely. Zde tedy by nemělo býti rozpaků, za koho by se měla vláda spíše postavit! Byl-li zákaz vyvolán zakročením Němců, nebo snad zvláštní ochotou vládních kruhů k Němcům bez jejich zakročení, pak je to ještě smutnější obrazek našich poměrů v republice. Pak by bylo lze souditi, že po ochotnictvu přijdou na řadu i ostatní korporace (Sokol, zpěvácké spolky), protože není myslitelné, že by byl jenom ochotnický zájezd závadný a jiných korporací nikoli. My ovšem trváme na svém právu, které nám je zaručeno schválenými stanovami ústředí,

že můžeme pořádati zájezdy. Stanovy nejsou jen pro výbor, nýbrž i pro členstvo. Naši členové mohou tedy zájezdy pořádati. Kdyby však nebylo ani těchto právnických otázek, je vydáný zákaz ve změněných poměrech dneška něčím neočekávaným a skoro nemyšlitelným. Proto Ú. M. D. O. Č. podala proti němu obrněný protest a podnikla všechny možné kroky, aby za každou cenu zvrátila výnos, urážející cit lidí demokratických a lidí, kteří si zachovali ještě trochu idealismu. Hájíme stále zásadu, že politika do umění nepatří, ale zdá se, že způsob, jakým se s námi jedná, a nutnost neustálé zápasiti s našimi úřady o samozřejmosti donutí nás konečně také k obvyklému dnes prostředku, že půjdeme do svých politických stran se svými steskami a požadavky, a nepomůže-li ani to, že půjdeme na veřejnost se všemi drastickými prostředky, které už tolik model pokácely. Budeme přehlížeti řady svých příslušníků, rozdělených v 1100 spolicích a ve 40ti okrscích, a snad se najdou ještě dobří lidé z jiných odborů, kteří půjdou s námi. Svou věc musíme vyhrát, protože je spravedlivá! Poněvadž zákaz je vydán paušálně, nutno projednávat jen určitý případ cestou instanční. Proto žádáme svých spolků, aby v případech, ve kterých by byl zájezd zakázán, podaly ihned (ve lhůtě odvolací) stížnost a aby nám její opis poslaly. Doufáme však, že bude věc vyřešena dříve, než k těmto stížnostem dojde. Z tohoto příkladu je však nutno čerpat poučení, jak důležitá je býtí stále připravena a jaký význam má řádná organizace a její pochopení u všech členů.

Ochotnictvo za hranicemi. Vzdělávací odbor čs. kolonie v Bukurešti utvořil se v lednu 1921 za tím účelem, aby soustředil všechen dorost, poskytl mu slušnou zábavu a budil v něm národní uvědomění. Naše mladá generace tamní by propadla poněkud úplnému odnárodnění, protože děti chodí do rumunských nebo německých škol a dávají přednost jinému jazyku před mateřským. Rodiče buď nemají porozumění, nebo času, aby děti sami v češtině vyučovali. Teprve po převratu objevil se větší zájem pro českou věc a také do čs. kolonie přihlásil se větší počet členů. Byl utvořen hudební i pěvecký kroužek, ale jsou potíže s častými změnami osob. Ještě nejlépe se daří kroužku dramatickému i přes to, že má malý a nedostatečný divadelní fundus. Z nadšení pro věc, kterou prozrazují jeho dopisy, lze souditi, že jeho vedení je v dobrých rukou a že z odboru vyroste silný, cílevědomý a prospěšný kruh poctivých československých pracovníků. — Český vzdělávací spolek „Osvěta“ v Budapešti stěžuje si, že postrádá řádných místností spolkových, a to ze záští proti čes. slov. kolonii. Proto se jeho činnost omezuje nejvíce na přátelské večery, přednášky a j. V Budapešti jsou ještě dva české spolky: „Česká Beseda“ a „První dělnický spolek“, ale nemožou rovněž pro tytéž překážky větší divadelní činnosti podnikati. — Pan Fr. Svoboda, který k nám přihlásil „Divadelní kroužek ve Shiner-Texasu“, píše: „Přišel jsem teprve před půl rokem ze staré vlasti a sleduji pilně poměry zdejších českých menšin, toužících po zábavě a tonoucích ve vlivu cizineckém. Chci tu rozdmýchat dřímající zlatou, hrdou, čestnou povahu českou. Nejprve začnu s ochotnickým divadlem a těším se, že přispěji k obrození české duše zdejších krajanů, hlavně omladiny.“ — „Sokol“ v Clevelandě přijal velmi rád členství v našem zahraničním odboru a píše, že spolková i dramatická činnost utrpěla tam značné války. I jejich jindy činný kroužek sotva mohl v roce uspořádati jedno až tři představení. Příčinou toho nebyla ani podpora a zájem obecenstva, jako spíše línávnost členů. Mimo „Sokol“ jsou v Clevelandě ještě: Sokol Havlíček, Nová vlast a J. A. Komenský. — Náš konsulát v Lyoně sdělil, že v tamním obvodě není žádných českých spolků, které

by pěstovaly divadelní umění. — Pan J. Hospodský za Ochotnický klub ve Wilher (Amerika) sděluje, že až do nedávna bylo tam pěstováno umění divadelní jako snad v žádné jiné české osadě tohoto státu. Od počátku let osmdesátých byl tamní sbor divadelní činný, nejprve za ředitele Jos. Schusslera, bývalého člena Prokopovy společnosti, pak za řed. F. J. Sadíka a konečně za pana Hospodského. V posledních letech nadšení pro divadlo vyhaslo ovšem, že přirozenými následky. Mladá generace je s češtinou na válečné noze, staří ochabují a vymírají, přistěhovalců je málo, než aby vyplnili mezery. J. Hospodský píše: „Jsem též bývalý herec společnosti Svobodovy a Rottovy a pokud jsem meškal v Chicagu, hrál jsem u společnosti Ludvíkovy. S nebožtíkem Vojanem, blahé paměti, byl jsem u společnosti dva roky a sešel jsem se s ním před více lety, když jsem byl návštěvou ve staré vlasti.“ — Konsulát čsl. republiky ve St. Louis sdělil nám některé spoiky a časopisy v jeho obvodu a ujistil nás, že naše snahy, které zajisté zasluhují všeobecné sympatie, bude všemožně podporovat a přeje nám všeho zdu. — Konsuláty v Montevideo, v Poznani a ve Frankfurtě oznámily, že tam není žádných českých spolků ani českých časopisů. — V Brazílii je jediný český spolek „Slavia“ v St. Paolo, který je však ještě malý. — Více konsulat v Janově sdělil, že naše kolonie v různých městech tamního obvodu jsou neapatné. Kolonie Janovská čítá na př. jen šest členů. Poválečné poměry lpí ještě na všem. Jakmile se poměry zlepši obchodními styky, bude přikročeno i k založení krajských spolků.

Z okrsků. Okrsek Vrchlického v Lounech konal 5.-XI. valnou hromadu za účasti 13 org. spolků, jež zastupovalo 26 delegátů. Po přečtení zápisu předneseny zprávy funkcionářů. Z jednatele zprávy patrné, že předsednictvo okrsku věnovalo se s veškerou péčí organizační činnosti, a to spolupůsobením při jednotlivých představeních a návštěvami kontrolními, výpomocí při líčení, jakož i přítomností při názorných zkouškách. Přednášek nebylo v tomto roce tolik, jako v jiných letech. Hlavní činnost ukončena pořádáním režiséřského kursu za vedení spis. V. K. Blahnika, celkem se šesti přednáškami. Přednášeno vždy celý den. Posluchači odnášeli si z kursu mnoho nových zkušeností a mravní síly k dalšímu svému působení. Valnou hromadou vzdán dík všem přednášejícím v kursu, pp. spis. V. K. Blahnikovi, prof. Petrovi, inž. Sommrovi-Rydvanovi, dru Lžičarovi a mistru Frankovi. Účastníci valné hromady vysloveno přání, aby v kursech bylo příští rok pokračováno. Zpráva pokladní vyazuje příjem 2584.56 Kč, výdej 1462.20 Kč, takže pokladní hotovost činí 1122.36 Kč. Po zprávě revisorů účtů vysloven pokladníkovi za vzorné vedení pokladny dík a uděleno absolutorium. Ve zprávě knihovníka oznámeno, že knihovna okrsků čítá 1560 svazků divadelních her, z nichž půjčeno celkem 1161 svazek. Knihovnick žádá valnou hromadu, by upozorněny byly org. spolky na usnešení valné hromady, že každý org. spolek neb jednota má odevzdati do knihovny po jednom svazku pořádané hry, která se ještě v knihovně nenalézá, a přísně dbáti pravidelnosti v odvádění knih, neboť jinak by okrsková knihovna nemohla své poslání plnit. Zpráva divadelního referenta vykazuje tentokrát potěšitelný zjev, že ochotnictvo dbá pokynů své organizace a, až na ojedinělé případy, hraje takřka jen hry původní a z překladů jen hry literárně cenné. Vypraveny hry k oslavám Vrchlického a Molièrově. Do nového výboru zvoleni: předs. A. Maněna (Louny), místopředs. B. Fojt (Lenešice), jedn. V. Lehman (Louny), pokl. dr. Charvát (Louny), knih. Fr. Šimon (Louny), zapis. Ot. Náprstková (Lenešice). Členové výboru: Kadlec (Solopisky), Bělohopec (Obora), Stanislav (Dobroměřice), Franil (Vršovice), Ryska (Citoliby).

Náhradníci: Hirsch (Louny), Matyáš (Zeměchy), Strakatý (Pšany), Doucha (Čenčice), Seifert (Domoušice). Přehližitelé účtů: J. Vlček (Čenčice), J. Paule (Lenešice). Přijat návrh věnovati na skříň knihovny 200 Kč a na zakoupení odborných knih divadelních 500 Kč. Valná hromada přijala též návrh, by v příštím zimním období pořádána byla v oblasti okrsku společná okrsková představení, jejichž výsledek nejen finanční, ale i morální povznéstí má v okrsku chuť k další plodné práci. Dopisy zaslány budtěž na adresu: A. Maněna, Louny, Kolonie 808. Peněžní zásilky přijímá: Dr. Ot. Charvát, komisař okr. polit. správy v Lounech. — Erbanův okrsek v Hořicích konal svou první valnou schůzi 12.-XI. Přítomen byl delegát praž. ústředí inž. Sommer-Rydván. Schůzi zahájil předs. G. Hofman za přítomnosti 32 delegátů. Protokol ustavující valné schůze přečten a schválen. Jednatelskou zprávu přednesl jednatel Fr. Jiříček. Uvedl v hlavních rysech význam okrsku, jeho výhody i povinnosti. Zmínil se o správném chápání okrsk. práce, hlavně v západním a severozápadním díle Erbanova okrsku. Ze statistiky uvádí, že jest sdruženo 31 spolků se 704 členy, z nichž je 270 dam a 434 pánů. V knihovnách máme asi 4500 různých divadelních her. Doporučuje odebírání a pozorné pročítání časopisu „České Divadlo“ a „Hořický Obzor“. Končí upozorněním na důležitost funkce důvěrnícké. Podle zprávy pokladníkovy má okrsek uloženo v Občanské záložně v Hořicích 3559.29 Kč. Na hotovosti 183.09 Kč. Ve zprávě o činnosti uvedeno, že od 1.-I. 1922 sehrány byly sdruženými spolky 42 různé hry. Zpráva poukazuje na potěšitelný fakt, že z uvedených her bylo 39 pův. českých, zároveň však ukazuje na 28 provedených veseloher a žádá, aby členstvo pokusilo se rozpinavost veselo hry omeziti. Zprávy schváleny. Při volbách zvoleni jednohlasně aklamací: G. Hofman předs., O. Lelek z L. Bělohradu místopředs. Členy okrskové rady: F. Jiříček, A. Černý ml., K. Janovský z Hořic, B. Polák z Miletiny. Fr. Svatoň z D. D. Vody, J. Dušek z Třeměšovse, V. Kašpar z Ostroměře, Fr. Votruba z Mlázovic a Ferd. Fikar z Březovic. Za náhradníky: Frant. Machek ze Sobčic, E. Zwiefelhofer a J. Forman z Hořic. Revisory účtů: Fr. Šedivý ze Vřeštova a J. Kalaš z H. D. Vody. Po zodpovězení několika dotazů končí předs. G. Hofman přáním zdu a pobídkou k vytrvalé práci tuto zdražilou schůzi. Následovala krátká přestávka, po které zahájil inž. Sommer-Rydván svoji přednášku „O repertoáru“. V první části poučné a propracované řeči vysvětlil, co je repertoár, objasnil různé odstíny tří základních tvarů divadelní tvorby a ukázal, jak při sestavování repertoáru třeba si počínati. Uvedl a doporučil řadu her českých, hodících se pro scény malé i vyspělé, zmínil se o divadle v přírodě, o hrách slovenských a končil apelem na shromážděné, aby podporovalo českou dramatickou tvorbu. Škoda, že nastavši tma donutila většinu delegátů předčasně odejiti. Ve schůzi okrskové rady 10.-XI. zvoleni: jedn. Frant. Jiříček (Hořice, Komenského tř. 303) a pokl. Ant. Černý ml. (Husova tř.). V Sobčicích sehrála 19.-XI. Pelikánova jednota z Hořic ves. „Španělská muška“. Za člena přistoupl divadelní spolek „Dobromil“ ve Hřidelci s 22 členy. (F. J.) — Smetanův okrsek v Ústí nad Orl. konal druhou schůzi okrskové rady 12.-XI. Předs. Fr. Kšir (Čes. Třebová) referoval o usnešení schůze výkonného výboru ústředí z 5.-XI. a vybízel k jich dodržování, zejména pokud jde o hlášení počtu členstva jednot, zasílání zpráv o usnešení okrskové rady ústředí atd. Ve V. Řetově, kde dosud hráli divadlo pouze hasiči a „Sokol“ zakládán ochotn. spolek, jehož uskutečnění pro nepříznivé politické poměry se dosud nestalo. „Okres. věstník“ zavedl ochotnickou hliďku (dle zprávy tisk. ref. J. Lahulka), odebírání jeho je povinné. Usneseno

rozvinouti okrskovou činnost ve smyslu konání přednášek v jednotách a pořádání okrskových představení. Ve volných navrhových odhlasování pokuty za neúčast při schůzích okrskové rady. — Jiráskův okrsek v Náchodě konal 3.-XII. první pracovní sjezd v Malých Svatoňovicích u příležitosti 70letého jubilea tamního ochotn. div. s programem, jenž v celku odpovídal uveřejněnému v seš. 8. našeho listu, kromě slavnostní řeči starosty ústředí dra Fr. Hermana, který pro skutečně vážné ochuravění sjezdu zúčastnit se nemohl. Přítomné delegáty (počet přes 100) 35 spolků uvítal předs. sjezd. výboru J. M. Vlček a předs. Jiráskova okrsku Mg. Ph. Rud. Boes, který zvláště srdečnými slovy vzpomněl významu chvíle. Po sjezd. referátech Boesově „O působení a potřebách ochotn. div. na venkově“, Ledererově z Jaroměře „O repertoáru venkov. div.“ a Vlčkově „O významu a úkolech organizace ochotn. div. na venkově“, které vystihovaly dnešní stav a potřeby našich ochotn. divadel a byly přijaty s upřímným souhlasem, následovaly obsažné referáty o provedených hereckých závodech pp. M. Ledererem, předs. jury skupiny městské, a V. Šanderou z Vel. Svatoňovic za skupinu venkovskou. Prvý probal podrobně význam závodů, jich účel a cíl, vyzdvihl všechny přednosti a dobré stránky ochotn. divadel, jak se v závodech ukázaly, ale rovněž ukázal i na četné nedostatky a vady, aby se naše ochotnická divadla jich nadále uvarovala. Obzvláště byla jím zdůrazněna bezpříkladná obětavost a ušlechtilá snaha všech závodících spolků, podat i nejlepší. Výrok a posudek jury předán předsednictvu Jiráskova okrsku, který po konečné redakci prohlásil definitivní výsledek. Ale již dnes lze s dobrým svědomím říci, že všechny zúčastněné ochotnické spolky projevíly značnou výspěšlost a pěknou úroveň a celá řada jich předvedla hodnotné a pro soubory ochotnické nadmíru těžké věci způsobem dokonalým. Po společném obědě odpoledne konán kurs pro ochotníky a poté společná schůze režisérů a jury, ve které probírány různé náměty a stížnosti a vysvětleno stanovisko jury. Přátelským večerem, při kterém koncertoval hudební odbor „Sokola“ a účinkovali pp. A. Tomek z Červ. Kostelce (recitace), B. Rájek z Hradce Králové (zpěv), Kulma z Úpice (solově výstupy) a Hanuš z Úpice (scéna „Vypravování vysloužilcov“), byly herecké závody a pracovní sjezd ochotnický skončeny. Ku sjezdu došel m. j. také pozdrav mistra Aloise Jiráska.

Zasláno. Ochotnictvo žižkovské pobouřeno je v poslední době zase otázkou divadla „Deklarace“. Divadlo toto bylo po odchodu řed. K. Želenského r. 1919 uzavřeno, a v roce 1920 zakoupeno filmovou spol. „Slaviafilm“, která tam chtěla zříditi svůj ateliér s biografem. Tentokrát ochotnictvo žižkovské se proti zřízení biografu v divadle „Deklaraci“ postavilo, a městská rada, znajíc dobře místní poměry, zřízení biografu oddalovala. Dnes se poměry změnily. Je skoro jisto, že biograf v „Deklaraci“ bude, a je-li ještě záhadou, komu bude náležeti a kdo za celým podnikem stojí, je nepochybné, že veškeré nynější znovuzřízení „Deklarace“ skončí vyvěšením tabule „Biograf“, čímž nyní Velká Praha bude mít o jednu kulturní ostudu více. To, co se nedalo provést v samostatném Žižkově, udělalo se ve Velké Praze! Ochotnictvo žižkovské prohlašuje, že nestaví se zásadně proti novému biografu v Žižkově, ani proti jejímu majiteli, ale protestuje proti tomu, aby jediná vhodná místnost na Žižkově, kde bylo možno ve větších rozměrech divadlo hráti, zabrána byla pro biograf, a poukazuje, že divadla kinematografická na Žižkově máme, divadlo naproti tomu ne. Ochotnictvo žižkovské protestuje proti tomu, aby tímto způsobem bylo na celá léta zbaveno slušné, čisté divadelní místnosti v místě, poněvadž je více než jisto, že v dohledné době této situaci nebude odpomoženo. Ochotnictvo žižkovské od sebe odmítá

co nejrozhodněji veškeré výtky a veškeru vinu svaluje na činitele, kteří v této době, kdy Žižkov nemá divadla, biograf „Deklaraci“ povolili.

Zjednot. Družstvo Lid. div. v Břevnově vyloučilo ve schůzi správn. výboru 14.-XI. Jos. Foita (Břevnov, Šlikova ul. 504) ze svého středu pro poškozování spolkového majetku, porušení disciplíny a professionalism. — Div. bes. „Lemberk“ v Praze III (v Malostr. bes.) konala 7.-XI. Mikulášskou zábavu s akt. Bedovou „Kukačka“ (přel. Anlaud) a Šamberkovým „Blázincem v prvním poschodí“.

Posudky. Spolek div. ochotníků v Žebráce provedl 1.-X. Stolbovu ves. „Staré hříchy“. Je to práce pěkného střihu, založená na vtipné situační zápletce, prostá všech banalit a vyniká znamenitou kresbou postav, z nichž nejpodařenější je sluha plukovníkův (hrál jej se zdarem p. J. Kubla). Všichni účinkující chopili se vděčných svých úloh se zřejmou chutí a vytvořili je životně a plasticky. Nutno z nich jmenovat nadanou pí Bayerovou, svěží pí Valterovou a vervní pí Jernekovou, pp. Průšu a Křikavu, kteří se hráli své role bezvadně. Pan Hněvkovský byl velice dobrý jako Zápotocký i jako režisér a pí Sekyrová věrně podala Kačku. Při hře pozoroval jsem že často přichází k slovu napověda; dokonalé memorování rolí je minimem, jež může herec kusu přinést. Ty, kdož se proti tomu prohřešují, uvedu přistě pro výslohu jmény. Pro dnešek mějtež pardon! (*Odon*) — Beseda „Komenský“ na Král. Vinohradech sehrála 12.-X. jako I. představení jub. cyklu u příležitosti 25letého trvání besedy a k uctění památky zvěčnělého našeho největšího básníka Jaroslava Vrchlického jeho nejlepší veseloheru „Noc na Karlštejně“. Před představením promluvil starosta města red. Jiří Pichl k obecenstvu několik velmi výstižných a vřelých slov o významu ochotnického divadla, zvláště se stránky lidovýchovné, apeluje na přítomné, aby podporovali Besedu, jež skutečných zásluh v tom směru si získala. Představení samo bylo pečlivě připraveno a doznalo zaslouženého úspěchu. Z účinkujících vynikli na prvním místě představitelé hlavních úloh p. R. Pokorný jako Karel IV., jenž svou vstupní řeč přednesl s plným pochopením, nadšením a vlastenčím zánícením. Jemu po boku stála Alžběta sl. N. Smiřické nejen reprezentativní postavou, ale i promyšlenou svojí hrou. Krásné poetické místo, kdy Karel poznává Elišku, bylo oběma velice roztomile sehráno a obecenstvem vřele kvitováno. Také purkrabí Ješek z Wartenberku nalezl v p. L. Hofešovském výběrného interpreta. I mladiství představitelé Peška Hlavně (p. J. Jauris) a Aleny (sl. Jiř. Hůrková) se přičinili dle sil svých o zdar hry. Méně nás uspokojil tentokrát v úloze krále Petra p. R. Vágnér, jenž se nám v Bozděchově hře „Světa pán v županu“ zteplilou postavou, příjemným, barvitým hlasem i jemnou hrou tak pěkně představil. Tentokrát byla hra jeho neživá, nepřiléhající úloze. Také paměť trochu vázla. Úloha vévody Štěpána nebyla šťastně obsazena. P. Ant. Polydor v úloze arcibisk. Arnošta z Pardubic, ač postavou i hrou dobrý, zápasil velmi ztuhlě s pamětí. Režie pí Simonové byla, až na některé nedostatky — jest nutno rozlišovat, kdy smí herci mluvit hlasitě, kdy utajeně, jaké posice při tom zaujímat i pod. — snaživá a dobrá. Komparsy byly nedostatečné a působily nepěkně. Výprava V. Gottliebova byla v dekoracích i kostýmech velmi slušná. Také líčení účinkujících bylo pěkné. Upozorňujeme důtklivě na správnou českou mluvu („vo čem“ — místo „o čem“, práva „který“ — místo „která“ a pod.!) (—rs—) — Bes. „Jiří Bittner“ na Smíchově sehrála 22.-X. frašku P. Rudolfa „Minulost pana rady“ za rež. A. Moce. O hře samé bylo již referováno. Je to fraška, která nečiní velkých nároků: jak se objevila, tak také zapadne. Hráno bylo s chutí. Je viděti dobrou snahu a hojně nejlepší vůle. Hra

však vyžaduje rychlého spádu, zejména ve III. jednání, a kdyby i toho bylo dbáno, byl by úspěch večera zajištěn. Nesporně však bylo hráno mnohem lépe, nežli jindy. Jenerální zkouška měla by však býti konána s náležitými rekvizitami, jež prospějí hře dokonale. Z účinkujících uspokojili referenta pp. Pazdera, Semík a Svoboda, dámy Vrbová, Vildová, Hanušová a Šestáková; menší úlohy byly též dobře obsazeny a představitelé zhostili se jich s úspěchem. Jen jedno jsem opravdu Besedě záviděl, a to byl její napověda; v hledišti nebylo ho vůbec slyšet, zato však na jevišti dokonale. Málokdy máme v ochotnickém divadle příležitost objevit takovou specialitu. Režie byla dobrá a souhra plně uspokojila. (W.) — Volné sdruž. mladých přátel divadla v Žižkově sehrálo 4.-XI. ves. „Ministerský bobeček“ (!!) za rež. Fr. Knižka. Provedení bylo slušné, režie pečlivá a účinkující snažili se uplatnit se co nejlépe. Doporučuje se však úlohy učit se nazpaměť. Též dlouhá pauza mezi jednáními poněkud rušila. Jinak hráno bylo k úplné spokojenosti. Jen kdyby také volba hry byla lepší! (W.) — Lidová div. bes. „Budoucnost“ v Nuslích vypravila na oslavu 4letého výročí naší samostatnosti Roblovu hru „Zvony“ za rež. Rud. Piha. Představení předcházela přednáška ústf. tajemníka R. Weinerta „o významu této oslavy pro ochotnictvo“. Vyprodaný dům svědčil, že obecenstvo má pochopení pro naše snahy. Režie hry byla dobrá a výkony účinkujících uspokojily. Nedostatek místa brání mi, bych i jen o jednotlivcích se podrobněji rozepsal, ale mohu říci, že i přísnějším požadavkům plně vyhověli. (—f.) — Ochot. spolek „Havliček“ v Radlicích sehrál 29.-X. v divad. sále „u Vaněčků“ jako zahajovací představení časovou hru se zpěvy a tanci „Pan Votoček na veletrhu“ za režie J. Novýho. Scéna tato značí pro Radlice předměstské divadlo a proto také hru posuzujeme přísněji. Na tak zvané „zpěváčky“, hráli-li je ochotníci, hledíváme s nedůvěrou, neboť málokdy se podaří našim ochotníkům, aby zhostili se svých povinností aspoň obstojně. Ale tentokrát jsem byl opravdu překvapen. Souhra byla dokonale, režie vzorná, jednotlivé výkony vesměs zdařilé, pouze sbor. zpěv vykazoval mezery, ale to hojně shromážděn. obecenstvu nikterak nevadilo a bouřlivým potleskem odměňovalo účinkující. Tu a tam odborník ovšem viděl nedostatky, leč celkový výsledek hry může náš čilý spolek plně uspokojiti. (Wf.) — Dram. odbor Svazu čsl. důstojnictva odbočka Velká Praha sehrál 13.-X. v Nár. domě na Král. Vinohradech ve prospěch Tylova domu E. Rostandovu 3akt. kom. „Romantikové“ v překl. A. Červinky a za rež. V. K. Blahníka. Skutečně velmi záslužným možno nazvatí krok, kterým dokázal režisér V. K. Blahník, že není nutno brát se dram. kroužkům stále jednou a toutéž vyšlapanou cestičkou a uváděti na ochotnické scény dílka již značně obehnaná, nýbrž voliti i díla obtížnější, na kterých nejlépe prokáže se zdatnost a pile ochotníka. Nejlépe zhostili se svých úloh otců Bergamina a Pasguinota pp. A. Jukl a J. Kos, kteří vnesli mnoho veselí do hlediště. Mimika rukou i obličeje u obou byla bezvadná. Rovněž i úloha něžné Sylvetty, kterou zahrála sl. Kubásková, byla v povolání rukou a bylo více než patrné, že slečna není na jevišti po prvé. Percinet p. B. Harnýho byl milým zjevem, avšak mluvil příliš tlumeně, že mnoho z jeho veršů unikalo. Straforello p. A. Koláře byl velice dobrým, zvláště maskou. Na každém z účinkujících bylo znáti pečlivé ruce režisérovy. Škoda, že nebylo mu dopřáno provést dílo tak vzácné na jevišti větším, kde i pokud se výpravy týče, mohl dáti mu to, co mu náleží. (Ant. Chrupa.) — Dram. odbor Husova fondu v Žižkově provedl 17.-X. v Nár. domě vinohr. Rudolfovu ves. „V tichém hnízdečku“. Celkové dopadlo představení velmi dobře. Souhra byla výborná,

dekorace vhodně volená, jenom převlékání se nevěsty na scéně bylo příliš dlouhé a trapné. Kap. Vinického sehrál J. Marvan s přiléhavou mimikou a bez přehánění, dra Hajnyše správně charakterisoval J. Lukáš, dr. Horníková M. Pašové mohla býti temperamentnější, služka Marie V. Zemkové vůči svým zaměstnavatelům příliš ostrá. (V. Karbo.) — Dram. spol. rodáků z Povltavi „Proudy“ na Vinohradech vypravil 13.-XI. Šiechovo drama „Zlatý dešť“. Provedení hry nebylo uspokojivé, poněvadž většina herců neovládala role. Nedostatek ten jevil se zejména u titulní role Rabase (p. Slepíčka), který sice jevil talent, ale právě neovládáním textu kladl důraz na momenty opačné. Role chefredaktora rovněž nebyla šťastně obsazena, a k nesouladu působil i příliš silný hlas napovědy, který místy přerušoval i přednes herců. Uspokojivě zhostili se svých úloh sl. Špačková, pp. Očenášek a Volter. Gestikulaci — též i při předvádění osob starších — nutno věnovati větší pozornost. (Frey.) — Sl. Antonie Klaudová, známá a oblíbená ochotnice, o jejímž divadelním výkonu i širší kritika příznivě se vyslovila, vystoupila 15.-XI. jako host na smíchov. divadle Švandově v Schönthanově ves. „Renaissance“ v úloze Vittorina. Ačkoliv ocitla se mezi rutinovanými herci z povolání, nicméně upoutala na sebe pozornost a její dobrá i promyšlená hra nalezla ohlasu v obecenstvu. Byly to zvláště scény citové (láska dětinská), v nichž dovedla, jako vždy, vzbudit zájem. Ve scénách jiných, veselejších, bujnějších nedostačoval již její temperament a hlas (zejména ve scéně s modelkou Mirrou). Uznání zasluhuje slečna za to, že vystoupila o čestném večeru napovědy Demuta a svou známostí i rozprodejem vstupenek přispěla k tomu, že nezelo hlediště prázdnotou. Obecenstvo není dosti vděčno, zapominajíc, že i napověda vedle účinkujících umělců jest velmi platnou silou na jevišti. Můžeme-li promluvit při této příležitosti i o výkonech herců z povolání, kvitujeme s radostí krásný, oduševnělý výkon paní Gampeové-Švagrovské v úloze Marchésy Gennary, sl. Pelzrové (Coletta), sl. Skorkovské (Mirra) a p. Gentnera (Severin). (—y.) — Menšínová scéna „Tyl“ Praha sehrála 19.-XI. v sále Řem.-živn. bes. 3akt. ves. „Živá reklama“ od Č. Kliea za režie J. Špatenky. Představení mělo z počátku dosti slabý průběh a i scéna byla neprakticky uspořádána. Teprve v II. a III. jedn. účinkující se rozehráli a obecenstvo pěknou touto veselohrou pobavili. Velmi dobře zhostil se své role Voborského F. Hromada. Nepěkným dojmem však působil jinak výborný komik A. Pohl v úloze řed. Mazance, jehož nevhodné kabaretní grimasy značně rušily. P. režiséru bych doporučoval více pozornosti zvláště při líčení dam, které mají hrát obor starší, aby nevypadaly příliš mladé, jako tomu právě bylo u všech čtyř vdov. (Fr. Kadlec)

Ochotnický repertoar. „Havliček“ na Vinohradech (Národní dům) Blumenthala-Kadelburga „U bílého koníčka“ (rež. Jar. Kafka). — Jdo. v Čáslavi (Dusíkovo div.) 1.-V. „Kolíček Marie Terezie“, 7.-V. za pohost. hry dram. sdruž. „Tyl“ v Hradci Král. „Měsíc nad řekou“ (rež. G. Dvořák), 13.-V. Jiráskovi „Psohlavci“, 9. a 10.-IX. k uctění památky hrdiny a mučedníka za svobodu národa Bedř. Havleny Radův „Vrah“ (rež. Jos. Skřivánek) ve prospěch Čsl. obce legionářské. — Spdo. v Hodoníně (Besední dům) 14.-V. Štolbova „Zlatá rybka“, 8.-VII. na oslavu zaháj. Krajské výstavy Jiráskův „Gero“. — Čten.-ochot. spolek „Pokrok“ v Habrech („Ráj“) 21.-V. F. Sokola-Tůmy „Gorali“ ve prospěch Sokolovny. — Ochot. jedn. „Tyl“ v Kostelci n. Lab. (Lidových. sňh) 21.-V. K. Želenského „Tažní ptáci“ (rež. R. Weiss). Na návštěvích pobídka ke koupi losů. — Spdo. v Žebráce (hotel „Jelen“) za pohost. vyst. Kroužku přátel hudby a zpěvu z Ho-

stomic pod Brdy Smetanova opera „Prodaná nevěsta“ (rež. pharm. mag. Jos. Moldan, dir. L. Vitek a L. Skřivan). — Ochot. a vzděl. jednota „Šubert“ ve Zlonicích (u Českého lva) 28.-V. F. X. Svobodovo drama „Přes tři vrchy“ (rež. dr. Jirkovský). — Jdo. v Horažďovicích (hotel „Modrá hvězda“) 5.-VI. Hilbertův „Podzim dra Marka“ ve prospěch Červ. kříže. Místo programu vydává jednota zvláštní účelný věstník „Spolkový“. — Čten.-ochot. jednota „Lumír“ v Kunraticích 11.-VI. „Koflíček Marie Terezie“. — Ochot. spolek „Vltavan“ v Týně n. Vlt. (na letním cvičišti „Sokola“) 15.-VI. Blumenthala-Kadelburka „To jsem sám rád“, 30.-VII. Šubertův „Jan Vřava“ (j. h. Václ. Zatiranda, člen Nár. divadla v Praze a za spoluúč. vojska), 27.-VIII. Skružného „Románek na horách“ (rež. všech představení J. Švehla). — Spdo. v České Třebové (dvorana „Na Skále“) 15.-VI. „Měsíc nad řekou“ (rež. J. Mašíček). — Dram. kroužek „Jirásek“ v Holicích (přírod. divadlo v lázních „Javůrka“) 18.-VI. Jiráskův „Otec“ (rež. Jos. Valenta). — Spdo. v Táboře (měst. divadlo) 6.-VII. F. V. Krejčího „Půlnoc“ (rež. Ot. Findejs). — Dram. odb. sdruž. nár.-soc. dělníků „Palacký“ v Praze VII (Foersterova síň v Domovině) 6.-VII. Dykův „Posel“ (rež. J. Dvorský) na oslavu Husovu s proslavem min. rady J. Černého („Hus — svědomí národa!“). — Spdo. v Kouřimi (měst. divadlo na Střelnici) 8.-VII. ve prospěch Červ. kříže „Geysir“ (rež. J. Svo-

boda). — Ochot.-vzděl. a podpor. beseda „Osvěta“ ve Vysočanech 22.-VII. na oslavu 10 let. trvání Jiráskův „Otec“ (rež. K. Brand) s proslavem min. taj. prof. Jar. Petra. — Ochot. beseda „Jirásek“ v Žižkově (přírod. divadlo na „Vinici“ v Běchovicích) 23.-VII. Svat. Čecha-E. Šimka „Lešetínský kovář“.

SLOVENSKÉ OCHOTNÍCKÉ DIVADLO.

(Poriada Pavel Bartoš, tajomník Ústredia slovensk. ochotníckych divadiel.)

Naše nedostatky a úlohy.

Kto s pozorností sleduje náš veřejný život, a to nielen v městách, ale i na vidiekoch, dedinách a dedinách, nemôže nezbadáť, že tie massy neuvedomelého ľudu, ktorý až do prevratu trnul v svojich najširších vrstvách v akejsi reprodukčnej nemohúcnosti, vyplývajúcej z jeho neblahých pomerov politických, dnes akoby nahrádzal, čo svojho času nevinne zameškal. Pozrite na naše uvedomelejšie dediny a uvidíte, že ten ľud, ktorý po toľko rokov viazol v umeleckej, respektíve kultúrnej nečinnosti, dnes snaží sa sriadiť, konsolidovať svoje pomery, aby tak zaistil si kludný rozvoj svojho denného života. Toto je nepopierateľným faktom pracovitosti a životnej

Divadelní kostýmy

dobově věrně pro všechny divadelní hry, maskarní obleky v nejbohatším výběru, kroje národní české, moravské, slovenské a jiné, pro slavnosti a obžinky, dětské masky v každém množství zapůjčuje v cenách nejlevnějších

Kostyma

dříve J. BÖHM,
největší českoslov. odb.
půjčovna divad. a maskarních obleků.

Dodavatel srbského král.
Nár. divadla v Bělehradě.

v Praze I.,
Národní tř. 25, ve dvoře.

Nejstarší a největší divadelní závod

THALIE

půjčovna divadelních a maskarních obleků
(dříve Bosnerová)

PRAHA I, Perštýn 18,

má na skladě pro všechny divadelní hry
historicky věrné kostýmy, maskarní
obleky ve velkém výběru v cenách
nejlevnějších.

Spolkům, jež jsou členy Ú. M. D. O. Č., 10% slevy.

Vlásenky

divadelní z pravých vlasů přesných charakterů. — Veškerá ličidla a potřeby pro divadla. — Půjčovna paruk. — Pravý angl. krep — přímý dovoz. — Ilustr. návod ku lícení 18 Kč, dobírkou Kč 21. — Ceník zdarma zašle

JAN HAKL, PRAHA, Žitná 34.

Veselé hry k masopustnímu období:

Manželská zeď.

Fraška ve 3 jedn. od R. Mařka. 3 p. 5 d. Jeden pokoj.

Když služebnictvo stávkuje.

Fraška ve 3 jedn. od R. Mařka. 5 p. 5 d. Jeden pokoj.

Obě hry jsou výborné rukopisné novinky.

Celé obsazení — knihy i role — se půjčí.

Hvězda veletrhu.

Veselohra ve 3 j. od R. Mařka. 4 p. 5 d. Jedna deko-

race: pokoj. Kč 8.—

Chytrák krajánek.

Veselá hra z čes. mlýna se zpěvy ve 3 j. od K. Buriana.

8 p. 4 d. Jedna dekorace: krajina. Kč 8.—

Z nařízení bytové komise.

Veselohra ve 3 j. od R. Mařka. 5 p. 4 d. Jedna deko-

race: pokoj. Kč 9.—

V novém vydání právě vyšla oblíbená veselohra

NEODOLATELNÁ OLGA.

(Bobček z ministerstva.)

3 akty od J. Bafdy 7 p. 4 d. Dva pokoje.

Připojeny texty písní. Kč 9.—

Divadelní hry kdekoli vydané stále na skladě.

Divadelní knihkupectví „THALIA“, divadelní

agentura (Jos. Dolejší) Král. Vinohrady, Řipská 13.

Žádejte seznam divadelních her.

Veškeré malby divadelních dekorací
dle vlastních návrhů provádí

ALOIS FRONĚK, dekorační
malíř,
na KLADNĚ.

Přeměna starých jevišť na nová
jeviště moderní. — Solidní ceny.

energie nášho ľudu, ktorý odráža sa vo všetkých oboroch a sférach verejného života, a tedy i v divadelníctve, konkrétnejšie v ochotníctve.

U nás na Slovensku ochotníctvo a divadelníctvo nemá tradície, aspoň slovenskej nie! Široké vrstvy ľudu nepracovali, a nemohli pracovať na poli, ktoré v Čechách dosiahlo takej vysokej úrovne, a boli to iba jednotlivé mestá, ktoré, súc reprezentantom a významným faktorom nášho driernejšieho politického života, udržiavali i toto pole v akej-takej zeleni. Keďže však v minulosti nebolo nám možné systematickou prácou dosiahnuť rozšírenia ochotníctva a založenia či vybudovania jeho tradície pre ťažké pomery politické, tým viac sa musíme starať o to dnes. Naše Ústredie slovenských ochotníckych divadiel musí vstúpiť v praktickú službu ideálov a snažení ochotníctva, aby tak pevným plánom pracovitosti vytvorilo dôstojnú tradíciu slovenského ochotníctva a divadelníctva.

Ale nielen ochotníctvo nemá u nás tradície; ani stále divadlo jej nemá, ba teprv nie! Kdeže na Slovensku mohlo byť pred prevratom vydržiavané stále divadlo? Kdeže mal vtedy národ náš prostriedky — morálne i finančné — aby mohol na niečo také i len myslieť. Ale keď ich nemal v minulosti, musí ich mať dnes. My na Slovensku musíme mať stále slovenské divadlo, ktoré by bolo finančne i morálne zabezpečené, aby mohlo sa stať chrámom svojho ženu. Že nemáme slovenských hercov, je pravda, ale tu musí nám pomôcť Ústredie, ktoré široko rozvetvenou prácou môže nájsť talenty a vzbudiť v nich snahu, aby niesly vavriny nášho divadla ďaleko za Tatry a vysoko nad Tatry. A keďže tedy Ústredie môže vyhovieť našim potrebám, načím ho podporovať, aby dosiahnúť rozšírenia a dôvery ľudu, zaistilo kľudný rozvoj slovenského divadelníctva. My právom očakávame od slovenskej verejnosti, že

vezme Ústredie pod ochranné krydla, ale tiež právom očakávame, že Ústredie splní svoje poslanie, čím je viazané dobrému slovenskému menu. A tak naše ochotníctvo rozprúdi sa v nebyvalej miere J. K. M.

Knihy a časopisy, pomůcky, provoz. práva a j.

Knihy. „Dobrodinci“, ves. III. od dra Fr. Hermana vyšla právě ve II. vyd. u firmy Šimáček a Šolc v Praze II., protože pro svou oblibu byla první edice brzy rozebrána. Současně však vyšla nákl. Fr. Švejdy, Praha VIII., nová veselohra od St. Cyliaka, která se stejně jmenuje „Dobrodinci“, je rovněž tří-aktová a má skoro stejnou knižní úpravu. Upozorňujeme tudíž své členy na to, aby si při výběru dobře všimli těchto rozdílů, ježto by jinak mohly vzniknouti nepříjemné omyly na škodu dobré a vyzkoušené již hry starosty Ú. M. D. O. Č. — Stanisl. Lom „Převrat“, tragikom. IV. s prologem a epilogem (nákl. J. Špringra v Praze I, Karlova ul., v bibl. úpr. za 30 Kč). Doporučujeme našim jednotám tuto hru, na níž mohou nejlépe zkusiti a změřiti své síly. Je to upřímný a básnický podiv našeho osamostatnění, je to výstraha, poučení i naděje pro příští úkoly národa. Třebaže vymáhá na režii i hercích mnoho, přece dobrý výsledek bude odměnou. Menší úpravou mohou jej ochotnické jednoty dobře sehráti. (Pt.) — František Zavřel „Vzpouza“, dr. III. (nákl. Fr. Švejdy v Praze VIII. za Kč 8-30). Mezi dramatickými spisovateli nejmodernějšími jest Zavřel hrán nejméně. A přece pro svoje úsilí o pregnantní výraz dramatický zaslouhuje pozornosti při nejmenším jako jiní. Z předešlých jeho dramát bylo ovšem těžko něco hráti pro složitý scénický a herecký aparát, ale z novějších prací možno dobře hráti „Návrat“, „Dravce“ i „Vzpouza“. Její hrdina, továrník Osten,

DIVADELNÍ KNIHY

operety, klavírní výtahy a jiné hudebniny, zpěvníky, sbírky deklamací, chansony, solové výstupy, kuplety atd.

kdekoliv vydané a inzerované dodá Vám

zaručeně nejrychleji

v každém počtu výtisků

FRANTIŠEK ŠVEJDA

knihkup. a nakladatelství Praha VIII.

Telefon číslo 5740,

kterým možno nejrychleji potřebné knihy objednat

Žádejte nejnovější seznam divadel. her!

➡ Bez konkurence. ⬅

Plátna

na opony, kulisy, dekorace různé vyrábí a dodává firma

M. V. Škop, mechan. tkalcovna v Polici nad Metují.

Divadelní paruky

salonní, polodlouhé, rytířské, rokokové, pánské i dámské má na skladě

Karel Zikmund, Praha II.

Štěpánská ul. 53.

Prvotřídní provedení. Nejlepší materiál. Speciální výroba.

jest jedním z oněch Zavřelových siláků, kteří zdolají všechny překážky a které nezdolá nic. Drama poskytuje nové možnosti herecké reprodukce a vyžaduje při své malomluvnosti zmnoženou hru obličejem a zrakem. (Pt.)

Provozov. práva: „Centrum“, divadelní zastupitelství, spol. s r. o. (nová adresa: v Praze VII, Nad Rudolfovou štolou 6), jmenováno bylo Společností francouzských dramatiků v Paříži (Société des auteurs et compositeurs dramatiques), soustřeďující v sobě autory a skladatele francouzské, výhradním plnomocným zástupcem a ochráncem jejich zájmů v republice československé. Spolky, jakož i překladatelé děl, kteří hodlají překlady francouzských děl provozovati, se upozorňují, aby pro uvarování konfliktů, vzniklých z porušení autorských práv ve smyslu bernské konvence vždy předem obraceli se na jmenovanou firmu. Táž firma získala nové zastoupení všech děl Stanislava Loma: „Převrat“, „Děvín“, „Faustina“, „Vůdce“, „Honza“, dále díla Jana Bartoše: „Krkavci“, „Pelikán obrovský“, „Milenci“, „Náměluvy“, „Plující ostrov“, díla M. Vo-trubové-Haunerové: „Rovnováha“, „Senoseč“, „Mar-tička pianistka“, „Jašmak“, „Když volí ženy ženu“, Quido Marie Vyskočila: „Loupežníci z českých lesů“ a Karla Čapka: „Věc Makropulos“. Z pře-ložených děl zastupuje: Ilija Surgučev: „Pod-zimní housle“, Fr. de Cureau: „Nová modla“, L. Ver-neuille: „O Adriennu“, Henri Ghéon: „Chléb“, Charles Vildrac: „Koráb Tenacity“, Fr. Porché: „Čapka a šišák“, Edmond Rostand: „Orlík“, Ed. Bourdet: „V pravou chvíli“, H. Bataille: „Majetek-žena“, A. Pinero: „Druhá paní“ a „Po-řádek v domě“, I. Zangwill: „Mnoho peněz“ (po-lepšovna pro ženušky), Larsen a Holstrup: „500%“, Gorsey a Nancey: „Dáma ze spacího

vozu“. Fraccarolli: „Fikový list“, Ark. Aver-čenko: „Hra se smrtí“ a ostatní práce, vedle mnoha jiných děl, doposud nepřeložených a překladů her, jinými zastupovaných.

OBSAH: Petr: „Dva filosofičtí protichůdci.“ — Směs. — Knihovna Matice Divadelní. — Ochot-nická hlídka: Rydvan: „Za Inž. Jar. Neudörflem.“ Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Vydavatelská zpráva, Tah věčné loterie Tylova domu v Praze, Zákaz ochot-nických zájezdů, Ochotnictvo za hranicemi, Z okrsků, Zasláno, Z jednot, Posudky, Repertoár.) Slovenské ochotnické divadlo: J. K. M. „Naše nedostatky a úlohy.“ — Titulní list a obsah.

Sdělení redakční a administrační. »Čes. Div.« vychází 25. každého měsíce mimo červenec a srpen. Roční předpl. 20 Kč, s pošt. 22 Kč, jednotlivá čísla 2 Kč. Zásilky pro redakci nutno adresovati odpov. redakt. Jak. Rydvanovi (Praha 152-VI., Neklanova 44 n.), který bývá též přítomen v kanc. Matiční, Praha-II., Ostrovní (Smetanova) ulice 16 vždy v úterý a v pátek po 6. hod. več. Nehodící se ruko-pisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně znám-kovaná obálka. Nedostatečně vyplacených listů a zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy ne-odpovídá. Otiskovati a překládati články není do-voleno; otiskovati drobné zprávy dovoleno jen s udáním pramene. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II., Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých čísel a ob-jednávek insertů budtež zasílány. — Inzerování v »Č. D.« je velmi úspěšné, ježto ochotn. jed-notám Ú. M. D. O. Č. zasílá se zdarma. — Naše jednoty prosíme za poshovění: všechny jimi zaslané nám zprávy budou v listě postupně uveřejněny.

OBJEDNÁVKA KNIH.

Přihlašovací lístek pro odebírání „Knihovny Matice Divadelní“.

Matice Divadelní!

Přihlašuji se za odběratele ^{všech*)} svazků „KNIHOVNY MATICE
jednotlivých
DIVADELNÍ“ s příslušnou slevou $\frac{20}{100}^{o/0*})$ a žádám, aby mi byly ^{pravidelně*)} na objednání
zasílány. Obnos vyrovnám*) $\left\{ \begin{array}{l} \text{chekem pošt. spoř., který přiložte.} \\ \text{pošt. poukázkou.} \\ \text{dobírkou.} \end{array} \right.$

Jméno

stav

adresa

*) Nehodící se škrtněte.

Poznámka. Lístek odstříhnete a vložte do nezalepené obálky s adresou: Matice Divadelní, Praha II, Ostrovní ulice 16, a frankujte známkou 20 h jako tiskopis.

Divadelní kroje

dobově věrné, vkusně pracované a čisté pro veškeré divadelní hry, národní slavnosti, občinky, dětské dny a maškarní plesy zapůjčuje co nejlevněji největší půjčovna republiky

Alois Kraus, Jablonec n. Nisou.

Založeno 1886.

P. T. ochotnické spolky

se upozorňují na nové, právě vydané

VESELOHRY KARLA PISKOŘE,

které z části byly již s úspěchem uvedeny na jevišti pražských předměstských divadel a pro snadnost provedení mohou býti se stejným zdarem hrány na jevištích ochotnických:

MUMIE. Fraška o 3 jedn. Přijato k provozování ve Švandově divadle na Smíchově. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekorace stud. pokoj. Kč 10—)

PROZATÍMNÍ MANŽELSTVÍ.

Komedie o 4 jedn. Hrání již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada.) Kč 10—

TA, JÍŽ NELZE ODOLATI.

Repertoární hra Švandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie“ v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o všesokolském sletu 1920. Kč 13 20

Nejnovější svazky:

KDYŽ SE OBCHOD VYDAŘÍ.

Veselohra o 3 jedn. Přijato k provozování v Tylově divadle v Praze-Nuslích. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: salon a kancelář.) Kč 9—

NA SOPEČNÉ PŮDĚ.

Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dek.: zahrada a pokoj. Kč 9—)

AKROBATI.

Hra o 1 jedn. Repertoární hra býv. Lidov. divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské, 3 dámské. Dek.: podkrovní.) 3. vyd. Kč 3 50

ZÁVĚŤ TAK POROUČÍ.

Veselohra o 1 jedn. (Úlohy: 3 pánské, 1 dámská. Dek.: pokoj.) Kč 3 50

Neopomenteťte zařaditi některé z těchto her do svého repertoáru pro nastávající divadelní období.

Koupíte lze ve všech knihkupectvích, jakož i u

nakladatele FR. BOROVÉHO
v PRAZE II, Štěpánská ulice čís. 37.

V nejbližších dnech vyjde pozoruhodná divadelní novinka:

Divadlo na venkově.

Napsal Karel Scheinplflug.

Cena 18 Kč.

Objednati lze v každém knihkupectví a v nakladatelství FR. BOROVÝ v Praze II, Štěpánská 37.

NAKLADATEL FR. BOROVÝ

v Praze II, Štěpánská 37

vydal tyto divadelní hry, libretta, essaye a romány, z hereckého života:

Arcybašev M., *Žárlivost*. Drama o pěti dějstvích, brož. za K 6—.

Dyk V., *Veliký Mág*. Drama o pěti dějstvích, brož. za K 3—.

Fischer O., *Karlštejn*. Libretto o třech dějstvích. Podle J. Vrchlického »Noci na Karlštejně«. S kresbami V. H. Brunnera, brož. za K 2—.

Fischer O., *Orloj světa*. Hra o 3 dějstvích. Str. 110. V úpravě V. Hofmana. K 10—.

Hilar K. H. *Divadelní promenády*. Zápisník dojmův a idejí, brož. za K 10—.

Leda: *Obecní volby*. Veselohra o 3 jedn. K 2 80.

Leda: *Právo k životu*. Hra o 3 jedn. K 2 80.

Lukavský Jos., *Komedianti*. Román z hereckého života, brož. za K 8—.

Munk J., *Hypolyta*. Zpěvohra o třech dějstvích. Text dle novely M. Hewletta. Hudbu složil Jar. Kříčka, brož. za K 1 90.

Olbracht I., *Pátý akt*. Hra o jednom dějství, brož. za K 3—.

Piskoř Karel, *Mumie*. Fraška o 3 jed K 10—.

Piskoř Karel, *Prozatímní manželství*. Komedie o 4 jednáních K 10—.

Piskoř Karel, *Akrobati*. Hra o 1 jedn. K 3 50.

Piskoř Karel, *Závěť tak poroučí*. Veselohra o 1 jedn. K 3 50.

Piskoř Karel, *Na sopečné půdě*. Veselohra o 3 jedn. K 9—.

Piskoř Karel, *Když se obchod vydaří*. Veselohra o 3 jedn. K 9—.

Pujman Ferd., *Smetanovský breviř*. Obsah: Vykoupená zaplesání. Životem vidoucích. Shakespearovská pout. Píseň písní. Bakchanále. Titanismus. K bésům. K bohu. Prvorozený, brož. za K 6—.

Pujman Ferd., *Poznámky o dramaturgii Smetanových oper*. Obsah: Inscenace Dalibora. Umění jevištné zámlky. Na okraj Dvou vdov. Míra přírody. Smysl pro rozměr. Palác Dramatu, brož. za K 8—.

Pujman Ferd., *Osudnice lásky*. K 21—.

Šalda F. X., *Genius Shakespearův a jeho tvorba*. Apostrofa kritická. Prosloveno v Nár. divadle 27. března 1916 úvodem k Cyklu shakespeareovskému, brož. za K 4—.

Šrámek Fráňa, *Hagenbek*. Komedie o 3 dějstvích K 10—.

I. kniha »Jevišťe«. V úpravě V. H. Brunnera. Till Jos., *Všední žena*. Hra o čtyřech jednáních, brož. za K 3—.

Voborník Jan, *Jeronym Pražský*. Histor. tragedie v pěti jednáních, brož. za K 4 50.

Zavřel Fr., *Juan*. Tragedie, II. vyd., brož. za K 4 80.

Knihy tyto lze koupiti v každém knihkupectví.

DIVADELNÍ KNIHOVNA MÁJE.

Dosud vyšlé svazky obsahují:

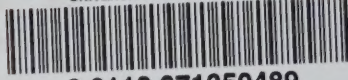
1. K. Leger: *Illuse*. - V poutech. Dvě aktovky. 5 Kč.
2. de Curel: *Figurantka*. Komédie o 3 děj. 4 Kč.
3. Josef Šmaha: *Dcera*. Činohra o 3 jedn. 4 Kč.
4. Stroupežnický: *V ochraně Napoleona I.* Žert o 1 jedn. 4 Kč.
5. H. M. Paull: *Nový clown*. (The new clown.) Fraška o 3 dějstvích. Přel. Karel Mušek. 3 Kč.
6. L. Stroupežnický: *Pan Měsíček, obchodník*, Vesel. o 3 dej. IV. vyd. Kč 7 50.
7. C. Haddon Chambers: *Tyranství slz*. (The Tyranny of tears.) Veselohra o 4 dej. Kč 3 50.
8. R. Svobodová: *V řiši tulipánků*. Veselohra o 3 dějstvích. Kč 4 50.
9. Robert Saudek: *Drama dětské lásky*. 1. *Dětské svědomí*. 2. *Židovští kluci*. 3. *Jeník*. 3 Kč.
10. F. A. Šubert: *Zně*. Radama o 3 děj. II. v. Kč 5 40.
11. J. Marja: *Johanna Radimská*. Dr. o 4 děj. 4 Kč.
12. F. A. Šubert: *Jan Výrava*. Drama o 5 děj. 8 Kč.
13. Ant. Schulz: *Fedrfechtýř*. Hra o 3 děj. 3 Kč.
14. Rob. Saudek: *Revoluce na gymnasiu*. Tragedie o 4 děj. 3 Kč.
15. V. V. Bilibin: *Mlčení*. — *Slušnost*. Dvě veselohry po 1 jedn. Přel. F. J. Matěcha. II. vyd. 2 Kč.
16. J. Šmaha: *Páta hodina paní Berouškové*. Fraška o 3 jedn. 3 Kč.
17. B. G. Nušič: *Pustina*. Drama o 4 děj. Kč 6 50.
18. A. P. Čechov: *Ivanov*. Drama o 4 jed. Kč 1 50.
19. A. Dumas otec: *Vyzvání k tanci*. — T. Bernard: *Medocke vinice*. — M. Maurey: *Doporučení*. 2 Kč.
20. J. Štolba: *Její systém*. Vesel. o 3 jedn. 10 Kč.
21. F. A. Šubert: *Drama čtyř chudých stěn*. 4 děj. 4. vyd. 7 Kč.
22. H. Ibsen: *Stavitel Solness*. Činohra o 3 děj. 2 Kč.
23. J. Mahen: *Juanův konec*. Drama o 1 děj. — Fraňa Šrámek: *Červen*. Hra o 1 děj. 3 Kč.
24. J. Štolba: *Vodní družstvo*. Vesel. o 3 jedn. 9 Kč.
25. L. Stroupežnický: *Naši furianti*. Obr. živ. v čes. vesnici o 4 děj. 8 Kč.
26. L. Stroupežnický: *Václav Hrobčický z Hrobčic*. Drama o 3 děj. Kč 4 50.
27. Milan Fučík: *Dobrou noc, pane Saťane!* Komédie o 1 jedn. a dohré. — *Zodpovědnost mládí*. Kom. o 1 jed. — *Neteř*. Fraška o 1 jedn. II. vyd. 5 Kč.
28. Lothar Suchý: *Matka*. Drama o 4 děj. 3 Kč.
29. L. Stroupežnický: *Paní mincmistrová*. Veselohra o 1 jedn. Kč 4 50.
30. J. Štolba: *Závěť*. Drama o 3 jed. 8 Kč.
31. L. Novák: *Žárlivci*. Veselohra o 1 dějství. 3 Kč.
32. V. Dyk: *Episoda*. Hra o 3 děj. Kč 1 60.
33. V. Dyk: *Smuteční hostina*. Hra o 1 děj. *Premiera*. Tragikomedie o 1 dějství. Cena včetně svazku č. 32. Kč 3 20.
34. K. Leger: *Jaro*. — *Podzim*. Dvě idylly. Po 1 jedn. II. vyd. Kč 4 50.
35. Ant. Schulz: *Regina*. Drama o 5 jedn. Kč 1 60.
36. Angel Guimera: *Vnížině*. Dr. o 3 jedn. II. vyd. 9 Kč.
37. Ed. Kučera: *Manželství*. Dr. o 3 děj. II. vyd. 4 Kč.
38. A. P. Čechov: *Jubileum*. Žert o 1 jedn. Kč 1 50.
39. K. Rožek: *Červ*. Drama o 4 jedn. III. vyd. 8 Kč.
40. J. Kvapil: *Oblaka*. Hra o 3 děj. IV. vyd. 8 Kč.
41. K. Leger: *Vzakletém zámku*. Vesel. o 4 děj. 5 Kč.
42. J. Štolba: *Za šlechtickým erbem*. Lidová hra o 3 jedn. Kč 3 50.
43. Lothar Suchý: *Slaboch*. Drama o 4 děj. Kč 1 60.
44. J. Štolba: *Peníze*. Drama o 3 děj. IV. vyd. 7 Kč.
45. V. N. Gogol: *Ženitba*. Zcela neuvěř. příhoda ve 2 jedn. s proměnou. Přel. dr. B. Prusík. 6 Kč.
46. J. Štolba: *Na letním bytě*. Vesel. ve 3 jedn. 6 Kč.
47. J. Štolba: *Maloměstští diplomati*. Veselohra o 3 jedn. III. vyd. 9 Kč.
48. L. Stroupežnický: *Zvíkovský rarášek*. Veselohra o 1 jedn. Kč 2 80.
49. K. Jonáš: *Tragoedie*. O 1 jedn. — *Naše sufražetka*. Veselohra o 3 dějstvích. 2 Kč.
50. L. Stroupežnický: *Sírotčí peníze*. Drama o 1 dějství Kč 1 50.
51. L. Stroupežnický: *V panském čeledníku*. 3 Kč.
52. L. Stroupežnický: *Zkažená krev*. 3 Kč.
53. J. Štolba: *Ach ta láska!* Vesel. o 3 jedn. 9 Kč.
54. Fr. Molnár: *Dábel*. Hra o 3 děj. 6 Kč.
55. M. Fischerová: *O lásku*. Drama o 3 děj. 3 Kč.
56. J. Císlar: *Vojáci, vojáci!* Vesel. o 4 jedn. Kč 1 60.
57. J. Císlar: *Ošetřovatelka*. Vesel. o 3 jedn. 4 Kč.
58. K. Leger: *Z jiného světa*. Vesel. ve 2 jedn. Kč 1 50.
59. J. Štolba: *Staré hříchy*. Vesel. o 3 jedn. 8 Kč.
60. K. Šípek: *Klavír*. — *Vlasy*. — *Z lásky otcovské*. Veselohry o 1 jednání. 2 Kč.
61. L. Novák: *Detektiv*. Veselohra o 1 jedn. II. vyd. 3 Kč.
62. L. Novák: *V ohni*. Veselohra o 1 děj. Kč 1 40.
63. J. Císlar: *Ředitel panství*. Hra o 5 děj. Kč 4 60.
64. J. Štolba: *All right*. Vesel. o 1 jedn. Kč 1 30.
65. J. Štolba: *Zlatá rybka*. Veselohra o 3 jedn. 8 Kč.
66. Milan Fučík: *Posel záhrobní*. Komédie o 1 jedn. — *Spor o Minu*. Kratochvíle o 1 jedn. 3 Kč.
67. F. A. Šubert: *Probuzenci*. Hist. drama o 3 děj. IV. vyd. 9 Kč.
68. Josef Jekler: *Konec*. Drama o 1 jedn. Kč 1 50.
69. K. Hejda: *Jižní krev*. Žert o 1 děj. 3 Kč.
70. F. A. Šubert: *Láska Rafaelova*. Kom. o 3 děj. 3 Kč.
71. F. A. Šubert: *Praktikus*. Drama o 4 děj. 3 Kč.
72. F. A. Šubert: *Velkostatkář*. Drama o 3 děj. 3 Kč.
73. J. Štolba: *Zapovězené ovoce*. Vesel. o 3 jedn. 8 Kč.
74. Karel Šarlík: *Dohra*. Hra o 1 děj. 2 Kč.
75. K. Rittner: *V malém domku*. Drama. 8 Kč.
76. K. Scheinflug: *Mrak*. Dr. o 3 děj. II. vyd. 8 Kč.
77. J. Štolba: *Zločin v horské boudě*. Veselohra o 3 jednáních. 8 Kč.
78. Frant. Zavřel: *Návrat*. Hra o 3 děj. 8 Kč.
79. J. Štolba: *Mořská panna*. Žert o 3 jed. 12 Kč.
80. J. Štolba: *Zloděj*. Drama o 1 jedn. II. vyd. Kč 2 50.
81. J. Štolba: *Mezi umělci*. Žert o 1 jedn. Kč 3 50.
82. J. Štolba: *Malé dílo*. Drama o 4 jedn. 8 Kč.
83. J. Štolba: *Křivé cesty*. Veselohra o 3 jedn. 10 Kč.
84. M. Hennequin a P. Veber: *Nemáte co zdaniti*. Veselohra o 3 jedn. 10 Kč.
85. V. V. Bilibin: *Slušnost*. Veselohra o 1 jedn. II. vyd. Kč 3 50.
86. L. Stroupežnický: *Vojtěch Žák, výečník*. Drama o 5 jedn. 5 Kč.
87. L. Stroupežnický: *Christoforo Colombo*. Histor. hra v 11 obr. 5 Kč.
88. K. Leger: *Stará pání*. Hra o 3 jedn. 4 Kč.
89. L. Stroupežnický: *Na Valdštejnské šachtě*. Drama o 3 jedn. 9 Kč.
90. J. Štolba: *Krejčí a švec*. Fraška o 3 jedn. IV. vyd. 6 Kč.
91. J. Kvapil: *Princezna Pampeliška*. Poh. o 3 děj. III. vyd. 8 Kč.
92. L. Stroupežnický: *Černé duše*. Drama o 5 děj. II. vyd. 7 Kč.
93. D. G. Dobin: *Mnoho hluku pro nic za nic*. Fraška o 1 děj. 2 Kč.
94. K. Barancevic: *Vrabčik*. Komédie o 1 jedn. 3 Kč.
95. L. Novák: *Pražská příhoda*. Hra o 4 děj. 8 Kč.
96. J. Císlar: *Na šenavské ptle*. Hra o 4 jedn. II. vydání. 9 Kč.
97. J. Císlar: *Vesničtí rebelanti*. Hra o 3 děj. 8 Kč.
98. L. Stroupežnický: *Velký sen*. Hist. drama o 5 děj. Kč 4 50.

Na skladě v každém knihkupectví, zejména ve výpravně

Nakladatelského družstva Máje, české akc. spol. v Praze I.

„České Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochoťnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan. — Tiskne Polygrafie v Brně.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

3 0112 071350489